

BELÜGYI RENDÉSZETI ISMERETEK

A belügyi rendészeti ismeretek emelt és középszinten lehető írásbeli és szóbeli vizsga.

A vizsga célja

A kétszintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a főbb rendészeti fogalmakat, a rendészeti szervek feladatrendszerét, szervezetét, erőit, eszközeit,
- meg tudja-e egymástól különböztetni a rendészeti szerveket, rámutatni azok azonosságaira és különbözőségeire,
- képes-e a rendészeti szervekkel szemben támasztott elvárásokról önálló véleményt alkotni, véleményét érvekkel alátámasztani,
- ismeri-e a rendészeti szervek működését meghatározó jogszabályok főbb rendelkezéseit,
- képes-e elméleti ismereteit kiegészíteni a mindennapi életből vett példákkal,
- elszájtította-e azokat az ismereteket, amelyekkel szituációs feladatokban fel tudja ismerni a tanult szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat,
- megtalálja-e a gyakorlati jellegű feladatok helyes megoldási módját, képes-e a megoldás logikus végigvezetésére,
- ki tudja-e választani az elsősegélynyújtáshoz, a terepen történő tájékozódáshoz, a szakmai feladatok ellátásához szükséges eszközöket,
- ismeri-e az eszközök célszerű használatát,
- képes-e gondolatait szabatosan, szaknyelven megfogalmazni,
- teljesítményében kifejeződik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége
- előadásmódja a szakmai elvárásoknak megfelelően határozott, meggyőző-e.

A belügyi rendészeti ismeretek tantárgy közép- és emelt szintű vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában is megnyilvánul. A **középszintű vizsgán** a vizsgázó általános rendészeti ismereteiről ad számot. A vizsgafeladatok a tananyagban való általános tájékozottságot, az egyszerű összefüggések felismerését, a praktikus ismeretek birtoklását és alkalmazásának képességét mérik. Az **emelt szintű vizsgán** emellett a tantárgyi ismeretek mélyebb összefüggéseit, az egyes anyagrészek közötti kapcsolatok felismerését és ezen ismeretek alkalmazásának képességét várják el a vizsgázótól a különböző komplex feladatok megoldása során. Az emelt szint magában foglalja a középszint követelményeit is.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
1. A rendészet alapjai		
1.1. A rendészet, rendészeti szervek		
A rend, a közrend (belső rend), a határrend fogalma	A vizsgázó legyen tisztában a rend, a közrend (belső rend) és a határrend fogalmával. Ismerje fel az egyes fogalmak közötti kapcsolatot.	Ábrázolja az egyes fogalmak kapcsolatát ábrák segítségével.
A biztonság, a nemzetbiztonság és a közbiztonság fogalma	Ismertesse a biztonság, a nemzetbiztonság, közbiztonság fogalmát. Mutassa be az egyes fogalmak egyedi és közös jellemzőit.	Ábrázolja az egyes fogalmak kapcsolatát ábrák segítségével.
A rendvédelem, a közrend és a közbiztonság védelmének, az államhatár rendje védelmének fogalma	Határozza meg a rendvédelem, a közrend, a közbiztonság védelmének és az államhatár rendje védelmének fogalmát. Értse az egyes fogalmak közötti összefüggéseket.	Ismertesse a társadalom védelmi rendszerének elemeit és funkcióit.
A katasztrófavédelem és a polgári védelem fogalma	Ismerje a katasztrófavédelem és a polgári védelem fogalmát.	

	Hasonlítsa össze az egyes fogalmak azonosságait és különbségeit.	
A rendészet szervei	Minisztériumi hovatartozásuk szerint csoportosítva sorolja fel az egyes rendészeti szerveket. Legyen képes a rendészeti szerveket a Magyarország államszervei között elhelyezni. Néhány szóban jellemezze az egyes rendészeti szerveket. Mondjon gyakorlati példákat az egyes rendészeti szervek tevékenységére.	
1.2. Az egyes rendészeti szervek általános jellemzése		
Az egyes minisztériumok irányítása alá tartozó rendészeti szervek működését meghatározó főbb jogszabályok	Sorolja fel a rendészeti szervek működését meghatározó legfontosabb jogszabályokat (Magyarország Alaptörvénye; a Rendőrségről szóló törvény; a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló miniszteri rendelet; a katasztrófavédelemről szóló törvény; a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló törvény). Legyen tisztában az egyes jogszabályok jelentőségével, kapcsolatával. Magyarázza el, miért kell a rendészeti szervek működését jogszabályi szinten meghatározni.	Határozza meg az egyes jogszabályok hatályát. Ismertesse az egyes jogszabályok átfogó tartalmát. Magyarázza el, hogy miért fontos a rendészeti szervek jogállását meghatározó normák törvényi szintű szabályozása.
A rendészeti szervek rendeltetése, jogállása és feladatai	Ismertesse az egyes rendészeti szervek rendeltetését. Ismertesse és bizonyítsa az egyes rendészeti szervek sajátos jogállását, mutasson rá a jogállásbeli azonosságokra és különbségekre. Szervenként csoportosítva ismertesse az egyes szervek főbb feladatait.	Fejtse ki az egyes rendészeti szervek rendeltetése, jogállása és feladatai közötti összefüggéseket.
A rendőrség és a katasztrófavédelem szervezeti felépítése, erői (személyi állománya) és eszközei	Ismertesse a rendészeti szervek szervezeti felépítését központi, területi és helyi szinten, emelje ki sajátosságaikat. Állományviszonyuk szerint csoportosítva sorolja fel a rendészeti szervek erőit. Rendeltetésük szerint csoportosítva ismertesse a rendőrség és a katasztrófavédelmi szervek főbb eszközeit. Következtessen és mondjon példát az egyes eszközök felhasználási lehetőségeire.	Ismerje fel a valóságban, képen vagy ábrán az egyes eszközöket. Emelje ki az egyes szervek technikai eszközeiben meglévő különbségeket. Sorolja fel a kárelhárítás és a katasztrófavédelmi feladatok egyes speciális eszközeit.
1.3 A rendészeti szervek kialakulása		
A rendészeti szervek kialakulása		Mutassa be röviden a rendészeti szervek rendszerének kialakulását. Emelje ki a rendészeti szervek specializálódásának állomásait. Mutassa be, milyen társadalmi szükségletek vezettek a rendészeti szervek mai rendszerének kialakulásához. Értelmezze a kontinentális és az amerikai típusú rendőrségi modellek különbségeit.
2. A rendészeti szervek szakmai tevékenysége		

2.1. A szakmai tevékenység területei, az egyes szervek működése és irányítása		
A rendészeti szervek szolgálati tagozódása, szakmai tevékenységének területei	Legyen tisztában a rendőrség szolgálati tagozódásával (szolgálati ágak, szolgálatok, szakszolgálatok). Ismerje a katasztrófavédelem szakmai tevékenységének területeit. Nevezze meg a szolgálati tagozódás és a szakmai tevékenységi területek jogszabályi alapjait. Szervenként sorolja fel a szolgálati ágakat és tudjon példákat mondani a szolgálatokra, szakszolgálatokra illetve szakmai tevékenységi területekre.	Sorolja fel a szolgálati ágakat, szolgálatokat, szakszolgálatokat. Röviden ismertesse tevékenységüket, feladataikat.
A rendőrség és a katasztrófavédelem működésének általános elvei és szabályai	Sorolja fel a rendészeti szervek működésének általános elveit (működés törvényi szabályozása, feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége, intézkedési kötelezettség, titoktartási kötelezettség, fegyverviselési jog, segítségnyújtási kötelezettség, közreműködő igénybevétele, segítség és eszközök igénybevétele a feladatok végrehajtásához, nyilvános szereplés). Legyen tisztában a működési elvek jelentőségével, értse meg ezek gyakorlati hatását.	Mutassa be a működés általános elveinek szervenkénti egyedi és közös jellemzőit. Mondjon példát az egyes működési elvek gyakorlati megvalósulására.
A rendészeti szervek irányítása és vezetése	Értse az irányítás és vezetés fogalmát. Fogalmazza meg az irányítás és vezetés jogi alapját. Értse meg a rendészeti szervek irányításának és vezetésének szükségességét. Ismertesse az egyes rendészeti szerveket központi, területi és helyi szinten irányító és vezető szervezeteket és személyeket. Mondjon példákat a miniszter irányítási, illetve az országos parancsnok vezetési tevékenységére. Fogalmazza meg az irányítás és vezetés célját és eszközeit. Felülről lefelé haladva ismertesse az irányítás és vezetés rendszerét.	Tudja bemutatni az irányítás és vezetés közötti különbségeket. Fogalmazza meg az irányítás és vezetés célját és eszközeit. Ismertesse azon jogszabályi eszközöket, melyek a miniszter és az országos parancsnok rendelkezésére állnak vezetési és irányítási feladataik ellátásához.
2.2. Intézkedések és kényszerítő eszközök		
A rendőri intézkedések és alkalmazásuk alapvető szabályai	Fogalmazza meg és értelmezze az intézkedések alkalmazásának követelményeit, elveit (jogszerűség, szakszerűség, szükségesség, arányosság, eredményesség, objektivitás, biztonság), és szabályait. Sorolja fel a tanult rendőri intézkedéseket, ismertesse azok lényegét. Válassza külön a személyei szabadságot korlátozó és nem korlátozó intézkedéseket. Magyarázza el – akár példák bemutatásával is – az igazoltatás, ruházat-	Mutassa be az intézkedéseket tartalmazó jogszabályok rendelkezései közötti kapcsolatot (törvény, rendelet). Értelmezze a szolgálati fellépés módja és az intézkedés közötti kapcsolatot. Emelje ki az egyes intézkedések közös és speciális szabályait. Mondja el, hogy az egyes intézkedések mely alkotmányos állampolgári szabadságjogok korlátozásával járnak. A konkrét jogesetek kapcsán ismertesse az intézkedések fajtáit, határozza meg alkalmazásuk sorrendjét, az intézkedés

	csomag- és a jármű átvizsgálás, elfogás és előállítás, elővezetés, személy- és tárgykörözés elrendelése, a biztonsági intézkedés és a helyszínbiztosítás jelentőségét. Konkrét jogesetek kapcsán legyen képes a szükséges intézkedések kiválasztására, döntésének megindokolására. Ismertesse a szolgálati fellépés módját.	megkezdése előtt figyelembe veendő körülményeket.
A kényszerítő eszközök és alkalmazásuk alapvető szabályai	Ismertesse és értelmezze a kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményeit (jogszerűség, szakszerűség, szükségesség, arányosság, fokozatosság). Sorolja fel a rendőrség által alkalmazott kényszerítő eszközöket. Mondjon példát az egyes kényszerítő eszközök alkalmazásának leggyakoribb eseteire. Sorolja fel, hogy kikkel szemben és milyen korlátozásokkal alkalmazhatók a kényszerítő eszközök. Konkrét jogesetek kapcsán legyen képes a szükséges kényszerítő eszközök kiválasztására, döntésének megindokolására.	Szemléltesse a kényszerítő eszközök együttes alkalmazásának lehetőségeit. Ismerje az egyes kényszerítő eszközök alkalmazásának korlátait (pl. lőfegyverhasználat, út zár alkalmazása). Mondja el, mit kell tennie a rendőrnek a kényszerítő eszközök alkalmazását megelőzően az alkalmazás elkerülése érdekében. Ismertesse, hogy az egyes kényszerítő eszközök alkalmazására milyen speciális szabályok vonatkoznak. A konkrét jogesetek kapcsán mutassa be, hogy milyen jogszabályi rendelkezés alapján kerülhet sor a kényszerítő eszközök alkalmazására.
2.3 A katasztrófák felosztása		
A katasztrófák felosztása	Határozza meg a katasztrófa definícióját. Mondjon példát a különböző katasztrófhelyzetekre.	Csoportosítsa a katasztrófákat eredetük és kiterjedésük szerint.
2.4. Együttműködés, kapcsolatok és szolgálati tevékenységek		
A rendészeti szervek együttműködése, kapcsolata a társadalmi szervekkel, szervezetekkel, a lakossággal és a civil kontroll	Határozza meg az együttműködés fogalmát. Ismerje a rendőrséggel és a katasztrófavédelemmel együttműködő közigazgatási szerveket. Ismertesse az egyes rendészeti szervek együttműködésének jogi alapjait. Sorolja fel és értelmezze az együttműködés elveit, szintjeit és irányait. Jellemezze a rendészeti szervek és az önkormányzatok, a társadalmi szervek, szervezetek, a lakosság együttműködését. Mondjon példát az együttműködés gyakorlati megvalósulására. Értelmezze, mit jelent a rendészeti szervek civil kontrollja, mondjon példát érvényesülésére.	Ismertesse a rendészeti szervek és az önkormányzatok együttműködésének jogszabályban rögzített formáit (véleményezés, javaslat, támogatás). Határozza meg a nyilvánosság szerepét a rendészeti szervek civil együttműködésében. Mutassa be a média szerepét a rendészeti szervek és a civil kontroll oldaláról, példákön keresztül mutasson rá ezek kapcsolatára.
A rendészeti szervek filozófiája	Ismerje a magyar rendészeti szervek filozófiáját. Értse a rendészeti filozófia szükségességét.	Mondjon példát más országok rendészeti szerveinek filozófiájára.
A rendőrség által alkalmazott ór- és járőrszolgálati formák és tevékenységek, azok jellemzői	Magyarázza el, hogy mit jelent az ór- és járőrszolgálat. Sorolja fel az őrszolgálatokat.	Mutassa be az ór- és járőrszolgálat egyes változatait, illusztrálja példákkal alkalmazásukat.

A katasztrófavédelem tevékenysége és jellemzői	Sorolja fel és jellemezze az egyes szolgálati tevékenységeket. Jellemzői alapján határolja el egymástól a polgári védelmi és tűzvédelmi tevékenységeket. Ismertesse a megelőzési tevékenység lényegét, főbb szabályait, az ebben résztvevő szerveket és feladatrendszerüket. Tudja felsorolni a tűzoltóság szerveinek feladatait a katasztrófavédelmi tevékenységben. Ismerje a tűzoltás és műszaki mentés főbb szabályait, valamint a végrehajtásban résztvevők főbb feladatait.	Tegyen különbséget a katasztrófavédelem szervezetének háborús helyzetben, illetve békeidőben végzett tevékenysége között. Gyakorlati példákon keresztül mutassa be a tűz-, katasztrófa- és polgári védelem szakmai tevékenységében meglévő átfedéseket.
A katasztrófavédelem tevékenysége az egyes katasztrófhelyzetekben	Ismertesse az egyes természeti katasztrófák (árvíz, földrengés, vihar) bekövetkezése esetén végrehajtandó legfontosabb teendőket. Mondja el mi a teendő nukleáris veszélyhelyzet vagy katasztrófa során. Mutassa be a biológiai veszélyhelyzetben (járvány, fertőző állatbetegségek) követendő rendszabályokat.	Sorolja fel az óvóhelyek fajtáit, ismertesse, hogy milyen tényezőket kell figyelembe venni kialakításuk során. Csoportosítsa az egyéni védőeszközöket és ismertesse alkalmazásuk módozatait.
3. A rendészeti szervek funkcionális tevékenysége		
3.1. A személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység		
Az egyes rendészeti szervek tagjává válásának feltételei	Tudja felsorolni és értelmezni a szolgálati viszony létesítésének törvényi feltételeit. Sorolja fel milyen jogállású személyek alkotják a rendészeti szervek állományát.	Sorolja fel a rendészeti szervek tagjává válásának feltételeit állományviszony szerint meghatározó jogszabályokat (a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény, a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény, a közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény és a kormányzati igazgatásról szóló törvény) Mutassa be a rendészeti szervek tagjaival szemben támasztott speciális pályaalakmassági feltételeket.
A személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység célja, feladatai	Nevezze meg a rendészeti szerveknél végzett személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenységet meghatározó jogszabályokat. Ismerje a rendészeti szerveknél végzett személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység célját.	Sorolja fel és értelmezze a személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység fő feladatait. Mondjon példát az egyes feladatok gyakorlati megvalósulására.
Az egyes rendészeti szervek tagjait megillető alapvető pénzügyi és anyagi járandóságok, szociális juttatások	Soroljon fel néhányat a rendészeti szervek hivatásos, köztisztviselői, közalkalmazotti és kormánytisztviselői állományú tagjait megillető járandóságok és szociális juttatások köréből. Ismerje, hogy a személyi állomány tagjainak milyen elismerések adhatóak.	Mondja el, miből áll az alapilletmény, illetve az illetmény, és azok mivel egészülhetnek ki. Magyarázza el a rendészeti szervek hivatásos állományú tagjainak rendfokozati és beosztási előmeneteli feltételeit.
3.2. Szolgálatlall összefüggő jogok és köteleességek		
A személyi állomány szolgálatellátással összefüggő jogai és köteleességei	Sorolja fel és magyarázza el a rendészeti szervek hivatásos állományú tagjait szolgálati feladataik ellátása során megillető jogokat.	Magyarázza el a jogok és kötelezettségek egységes érvényesülésének szükségességét.

	Ismertesse szolgálati kötelezettségeiket.	
A személyi állománnyal szemben támasztott társadalmi elvárások, jogi, szakmai és etikai követelmények	Fogalmazza meg a rendészeti szervekkel kapcsolatos általános társadalmi elvárásokat. Mondja el saját véleményét, milyen elvárásokat támaszt az egyes rendészeti szervek tagjaival szemben. Szerzett ismeretei köréből vett példákon keresztül mutassa be a rendészeti szervek tagjai számára követendő, illetve nem kívánatos magatartásformákat. Ismertesse a személyi állomány tagjaival szemben támasztott jogi és szakmai követelményeket.	Vázolja fel a személyi állománnyal szemben megfogalmazott etikai követelményeket. Következtessen a társadalmi, jogi, szakmai és etikai elvárások összefüggéseire. Példákon keresztül mutassa be, hogy milyen módon öltenek testet az etikai elvárások a rendészeti szervek működését meghatározó jogszabályokban.
Az alapvető állampolgári jogok korlátozása	Sorolja fel azokat az alkotmányos állampolgári alapjogokat, melyeket a rendészeti szervek tagjai csak korlátozottan vagy egyáltalán nem gyakorolhatnak.	Mondja el, hogy az egyes jogok korlátozására a hivatásos állomány esetében milyen szabályok vonatkoznak. Magyarázza el, hogy mi az oka az egyes jogok korlátozásának.
3.3. A környezet-, munka- és egészségvédelem		
A környezet-, munka- és egészségvédelem célja, feladatai	Nevezze meg a környezet-, munka- és egészségvédelmet meghatározó alapvető jogszabályokat. Következtessen a környezetvédelem jelentőségére a rendészeti szervek tevékenységében. Legyen tisztában a munkavédelem fogalmával, céljával, sorolja fel területeit. Határozza meg az egészségvédelem célját, sorolja fel feladatait.	Mondjon példákat a munkavédelem területén a rendészeti szervek által felhasznált eszközökre. Ismertesse mi minősül szolgálati balesetnek, illetve, hogy ennek bekövetkezése esetén milyen teendők vannak.
Az elsősegélynyújtás alapelvei, az eszméletvesztés, mérgezés, vérzés, törés, égési sérülés elsődleges ellátásának gyakorlati feladatai	Definiálja az elsősegélynyújtás fogalmát. Sorolja fel és értelmezze az elsősegélynyújtás alapelveit. Ismerje az eszméletvesztés, mérgezés, vérzés, törés, égési sérülés alapvető jellemzőit. Mutassa be az elsősegélynyújtásban felhasználható eszközöket. Ismerje fel az elsősegélynyújtás valóságban, ábrán vagy képen látható eszközeit.	Konkrét esetek leírása alapján ismerje fel a sérülés jellegét, ismertesse az elsősegélynyújtás módját, válassza ki az ehhez szükséges eszközöket.
3.4. A szolgálati érintkezés		
Rendfokozatok és állománycsoportok	Sorolja fel a rendfokozati állománycsoportokat. Csoportosítva sorolja fel a tiszthelyettesi, zászlósi, tiszti, főtishti, tábornoki rendfokozatokat.	Ismerje fel a valóságban, képen vagy ábrán látható rendfokozati jelzéseket.
Fegyelmi és függőségi viszonyok	Fogalmazza meg a katonai fegyelem lényegét. Mondja el az előljáró, a feljebbvaló, az alárendelt fogalmát. Ismertesse azok egymáshoz való viszonyát.	Soroljon fel a fegyelmi büntetések közül néhányat. Magyarázza el miért fontos a fegyelem a rendészeti szervek működése szempontjából.
A szolgálati érintkezés főbb szabályai	Ismertesse a megszólítás, köszönés formáit. Fogalmazza meg a tiszteletadás jelentőségét és sorolja fel eseteit. Magyarázza el a jelentések és jelentkezések rendjét.	Ismertesse, milyen eltérések vonatkoznak a tiszteletadás szempontjából az egyenruházott és a polgári ruhás állományra.
3.5. Az alaki magatartás		

Az alakiség jelentősége	Saját szavaival magyarázza el, mit jelent az alakiség a rendészeti szerveknél. Példákkal támassza alá az alak magatartás fontosságát.	Saját szavaival írja le az egyes alak mozgásmódok végrehajtásának menetét. Ismerje fel képről vagy ábráról az egyes mozgásmódokat. Magyarázza meg az alakiaság, határozottság, fegyelmezetttség összefüggését, illetve ezek kapcsolatát a szolgálati fellépés módjával.
A főbb alak elvárások és követelmények	Sorolja fel és értelmezze a főbb alak elvárásokat és követelményeket. Fogalmazza meg személyi állománnyal szemben az öltözködéssel, megjelenéssel és ápoltsággal kapcsolatos követelményeket. Emelje ki az egyenruhás állományra vonatkozó szabályokat, elvárásokat.	Emelje ki azokat az intézkedéseket, szolgálati formákat, amelyeknél az alakiságnak fokozott jelentősége van.
4. Tereptan		
4.1. A tereptan alapjai		
A terep fogalma, fajtái, jellemzői, a világtér meghatározása	Határozza meg a terep fogalmát. Ismertesse a terep fajtáit, azok jellemzőit. Következtesen a terep jelentőségére a rendészeti szervek tevékenységében. Legyen képes a világtér meghatározására térképen, illetve a valóságban iránytű vagy tájoló segítségével.	Legyen képes a világtér meghatározására a szükséges eszközökkel, illetve eszközök nélkül (pl. égitestek alapján).
A térkép fogalma, fajtái, méretaránya	Definiálja a térkép fogalmát, legyen tisztában a terep és a térkép kapcsolatával, a térképi ábrázolás jelentőségével. Ismertesse a térképeknél használatos méretarányokat, értse a kicsinyítés mértéke, a méretarány és az arányszám közötti kapcsolatot. Magyarázza el a különböző méretarányú, illetve tartalmú térképek felhasználási lehetőségeit. Mondjon példát a térkép alkalmazására a rendészeti szervek tevékenységével kapcsolatban.	Sorolja fel a térkép fajtáit és azok jellemzőit, emelje ki a katonai térképek sajátosságait.
A térképi jelek és jelzések. A térkép tájolása.	Mutassa be a térképi jelek és jelzések rendszerét. Rajzolja le a turistatérképeken előforduló leggyakoribb egyezményes térképi jeleket. Ismertesse a térkép tájolásának fogalmát. Ismerje a tájolás mozzanatait. Legyen képes a térkép tájolására iránytűvel, tájolóval vagy a terepen kitűzött világtér alapján. Sorolja fel a tájolás során előforduló leggyakoribb hibákat.	Mutasson rá a térkép felhasználási módja és a méretarány, valamint az egyes térképi jelzések alkalmazása közötti összefüggésekre.
4.2 A terepen történő tájékozódás		
A tájékozódás fogalma, szerepe az ember és a rendészeti szervek tevékenységében	Ismertesse a tájékozódás fogalmát. Következtesen a tájékozódás szerepére az ember és a rendészeti szervek tevékenységében. Mutassa be a tájékozódás hagyományos eszközeit. Ismerje a tájékozódás elősegítésére vonatkozó fontos szabályokat.	Mondjon példát a tájékozódást elősegítő modern navigációs eszközökre, röviden ismertesse használatuk módját. Határozzon meg álláspontot azonosítással és becsléssel. Jelöljön ki menetvonalat térképen, magyarázza el, hogy ennek során milyen jellemzőket kell figyelembe venni.

	Fogalmazza meg a térképpel való tájékozódás műveleteit. Magyarázza el a tájékozódási pontok lényegét és jelentőségét. Tudjon tájékozódási pontokat kijelölni.	Ismertesse a tájékozódás sajátosságait különböző körülmények között (tájékozódás éjszaka, erdős-hegyes terepen, nagyobb településeken, télen, térkép nélkül).
Az iránytű, a tájoló és a távcső használata	Ismertesse az iránytű rendeltetését, fő részeit. Legyen képes az iránytű vizsgálatára és előkészítésére használat előtt. Mutassa be az iránytűvel végezhető műveleteket. Határozza meg a világtájakat iránytű segítségével. Mondja el a tájoló rendeltetését, fő részeit. Fejtse ki a tájoló vizsgálatának és előkészítésének szabályait használat előtt. Sorolja fel a tájolóval végezhető műveleteket. Határozza meg a világtájakat tájoló segítségével. Ismertesse a távcső rendeltetését és fő részeit. Legyen képes a távcső vizsgálatára és használat előtti előkészítésére. Mutassa be a távcső használatának lehetőségeit.	Végezzen távolság-meghatározást vonásképlet alkalmazásával, távcső segítségével. Mutassa be az iránytű, a tájoló és a távcső használata során előforduló leggyakoribb hibákat.
A közúthálózat számozása, a közúti gépjárművek államjelzései, a magyar rendszám táblák ismertető jegyei	Ismerje Magyarország fő közlekedési útvonalait és azok számozását. Mutassa meg térképen a fő közlekedési útvonalakat. Sorolja fel a Magyarországon forgalomban lévő rendszám táblákat. Írja le az egyes rendszám táblák legfontosabb ismertető jegyeit. Válassza ki a meghatározott rendszám tábla-fajtát a bemutatott képek, ábrák alapján.	Mondja el, hogy milyen feltételekkel adhatók ki a vonatkozó jogszabályok alapján forgalomban lévő rendszám táblák. Ismerje fel és képről vagy ábráról válassza ki az európai államok közúti gépjárműveinek államjelzéseit.
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés		
5.1. A jogellenes cselekmények		
A jogellenes cselekmények értelmezése, felosztása	Ismertesse a jogellenesség fogalmát, magyarázza meg a definíció lényeges elemeit. Csoportosítsa a jogellenes cselekményeket társadalomra veszélyességük szerint.	Definiálja a jogértelmezés fogalmát. Sorolja fel az értelmezés módszereit, röviden ismertesse jelentésüket.
A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépést meghatározó jogszabályok	A jogellenes cselekmények csoportosításának megfelelően sorolja fel a társadalomra veszélyes emberi magatartásokat leíró legfontosabb szabálysértési és büntető jogszabályokat. (A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény; a Büntető Törvénykönyv és a büntetőeljárásról szóló törvény) Mutassa be az egyes jogellenes cselekmények jogi szabályozásában meglévő különbségeket.	
5.2. Szabálysértési alapismeretek		

A szabálysértés fogalma, elkövetői, a felróhatóság és a felróhatósági akadályok	Definiálja a szabálysértés fogalmát, emelje ki és magyarázza meg a definíció kulcsszavait. Sorolja fel a szabálysértés elkövetőit. Fogalmazza meg, mit jelent a felróhatóság. Következtessen az elkövető és a felróhatóság kapcsolatára. A felróhatóság fogalmából vezesse le a felróhatósági akadályok rendszerét. Mondjon példát a felróhatósági akadályokra.	Magyarázza el a különbséget a felróhatóságot kizáró és a megszüntető okok között. Csoportosítsa a felróhatósági akadályokat kizáró és megszüntető okok szerint. Emelje ki a szabálysértési és a büntetőjogi normák közötti kapcsolatot.
Az elkövetőkkel szemben alkalmazható szankciók	Sorolja fel a szabálysértési szankciókat. Mondja el az egyes szabálysértési büntetések és intézkedések lényegét.	Ismertesse az egyes szankciók alkalmazásának szabályait, a pénzbírság esetében térjen ki a helyszíni bírság kiszabásának szabályaira. Magyarázza el, hogyan változhat az elzárás és a pénzbírság mértéke halmazati szabálysértés esetén.
A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok és az eljárásban résztvevő személyek	Sorolja fel a legfontosabb szabálysértési hatóságokat (helyi önkormányzatok, bíróság, rendőrség), azok hatáskörét. Saját szavaival magyarázza el, hogy az egyes ügyekben melyik szabálysértési hatóság köteles az eljárás lefolytatására. Határozza meg az eljárásban résztvevők körét, azok jogállását.	Definiálja a hatáskör és illetékesség fogalmát. Határozza meg, hogy a szabálysértési eljárásban kik lesznek a fő- és mellékszemélyek. Mondja el, hogyan érvényesül a képviselő és a védelem a szabálysértési eljárás során.
A szabálysértési eljárás szakaszai, lefolytatásának rendje, főbb szabályai	Ismertesse a szabálysértési eljárás szakaszait. Sorolja fel az eljárás megindításának módzatait. Határolja el egymástól az eljárás megindításának módzatait. Mondjon példát a feljelentésre és a bejelentésre. Mondja el a szabálysértési eljárás lefolytatásának rendjét, ismertesse a főbb eljárási cselekményeket. Jellemezze a szabálysértési kényszerintézkedéseket. Nevezze meg az eljárás befejezésének lehetséges eseteit.	Mondja el, hogy milyen jogi eszközök állnak a szabálysértési hatóság rendelkezésére az eljárásban résztvevők közreműködésének kikényszerítésére. Ismertesse, hogy mely esetekben kerül sor a tárgyalás tartására a szabálysértési eljárás során. Definiálja a jogorvoslat fogalmát, mondja el, milyen jogorvoslati lehetőségek vannak a szabálysértési eljárásban.
A rendőrség tevékenysége során előforduló főbb szabálysértési tényállások köznapi értelmezése, gyakorlati jellemzői	Legyen képes példát mondani az egyes szabálysértésekre. Jogszabály alkalmazásával dolgozza fel a rendelkezésére álló jogesetet, állapítsa meg, történt-e szabálysértés, ha igen, állapítsa meg, milyen. Mutasson rá azokra a tényállási elemekre, melyek véleménye szerint megalapozzák a minősítése szerinti jogsértést.	Határolja el egymástól a kettős alakzatú szabálysértéseket. A jogesetek megoldása során ismerje fel és mutasson rá azokra a tényállási elemekre, melyek elhatárolják egymástól a kettős alakzatú szabálysértéseket.
5.3. Bűncselekményi alapismeretek		
A bűncselekmény fogalma, felosztása, elkövetői	A Büntető Törvénykönyvben (továbbiakban: Btk.) leírt fogalmi meghatározásnak megfelelően definiálja a bűncselekményt. Súlyuk szerint csoportosítsa a bűncselekményeket, magyarázza meg a különbségeket. Definiálja az elkövetők fogalmát.	A bűncselekmény definíciójából emelje ki az egyes kulcsszavakat (társadalomra veszélyesség, szándékosság, gondatlanság, cselekmény), magyarázza meg büntetőjogi jelentésüket. Vezesse le a büntett büntető törvénykönyvi meghatározásából a vétségek meghatározását.

	Csoportosítsa az elkövetőket a bűncselekmény megvalósításával kapcsolatos szerepük szerint. Mutassa be példákkal az egyes tettesi és részesi magatartások közötti különbségeket.	Tegyen különbséget az elkövetői alakzatok és az elkövetési módok között (társtettség – csoportos elkövetés, bűnszövetség, bűnszervezet) Határolja el a részesi magatartásokat a bűnpártolástól.
A tényállások fajtái, az általános törvényi tényállás szerkezete	Ismertesse a tényállás fogalmát. Sorolja fel a tényállások fajtáit. Mondjon példát a történeti és a törvényi tényállásra. Vácsolja fel az általános törvényi tényállás szerkezetét. Sorolja fel az általános törvényi tényállás szükséges elemeit.	Magyarázza meg az általános törvényi tényállás rendszerének jelentőségét a törvényi tényállások elemzése és értelmezése szempontjából. Átfogóan ismertesse az általános törvényi tényállás rendszerét. Magyarázza el az általános törvényi tényállás egyes elemeinek jelentőségét a bűncselekmények megvalósulása szempontjából.
A büntethetőségi akadályok	Mondja el, mit nevezünk büntethetőségi akadálynak. Különböztesse meg egymástól a büntethetőséget kizáró és megszüntető okokat. Legyen képes példát mondani a büntethetőségi akadályok mindkét csoportjára. Definiálja a jogos védelem és a végszükség fogalmát, határolja el őket egymástól.	Csoportosítsa a büntethetőséget kizáró okokat aszerint, hogy azok az általános törvényi tényállás mely szükséges elemének meglétét zárják ki (jogellenességet, elkövetővé válást kizáró okok, stb.). Vonjon párhuzamot a szabálysértési eljárás esetében meghatározott felelősséget kizáró és a büntetőjogban alkalmazott büntethetőséget kizáró okok között. Tegyen különbséget a büntethetőséget megszüntető okok esetében a felelősségre vonást és az eljárás lefolytatását kizáró okok között, mondjon példát az esetleges kivételekre. Példával illusztrálja az olyan kivételt, amikor büntethetőségi akadály fennállása esetén is sor kerül az eljárás lefolytatására.
Az elkövetőkkel szemben alkalmazható szankciók	Sorolja fel a Btk. szankciórendszerének jellemzőit. Magyarázza el a Btk. szankciórendszerének dualista jellegét. Csoportosítva sorolja fel a büntetéseket és az intézkedéseket. Jelölje meg az egyes főbüntetések kiszabható mértékét.	Ismertesse, hogy a modern büntetőjogi felfogásban milyen szerepet játszik a mediáció (jóvátétel) és milyen formái léteznek. Magyarázza meg mit jelent az elterelés jogintézménye és milyen esetekben alkalmazható.
A rendőrség tevékenysége során előforduló leggyakoribb bűncselekmények köznapit értelmezése, gyakorlati jellemzői	Legyen képes példát mondani az egyes bűncselekményekre. Jogszabály alkalmazásával dolgozza fel a rendelkezésére álló jogesetet, állapítsa meg történt-e bűncselekmény, ha igen állapítsa meg milyen. Mutasson rá azokra a tényállási elemekre, melyek véleménye szerint megalapozzák a minősítése szerinti jogsértést.	Határolja el egymástól a kettős alakzatú jogsértéseket (szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat). A konkrét történeti tényállásokból emelje ki azokat a tényállási elemeket, melyek elhatárolják a kettős alakzatú jogsértéseket egymástól. Legyen képes történeti tényállás megalkotására a megadott minősítésnek megfelelően.
5.4. Az elkövető és az áldozat *		
* Az általános vizsgakövetelményekben a középszintű 5.4. sorszámmal jelzett "Nyomozási alapismeretek" ebben a táblázatban az 5.6. sorszám alatt található.		Mondja el, hogy milyen körülmények vezethetnek az elkövetővé váláshoz. Magyarázza el, hogy az elkövetővé válás folyamata hogyan függ a személyiség fejlődésétől. Határozza meg a viktimológia fogalmát, helyezze el a bűnügyi tudományok rendszerében.

		Ismertesse, milyen körülmények játszhatnak szerepet a sértetté válásban. Sorolja fel, milyen jogi lehetőségek vannak a sértettek részére biztosított állami kárenyhítés során.
5.5. Az egyes bűncselekmény típusok kriminológiai jellemzői		
		Ismertesse a személy elleni, a közlekedési, a házasság-, család-, ifjúság-, nemi erkölcs elleni, valamint a vagyon elleni bűncselekmények kriminológiai jellemzőit. Mondjon példákat a modern bűnözési jelenségekre, ezen belül a nagyvárosi bűnözés formáira. Magyarázza el a szervezett bűnözés jellemzőit, mutassa be a bűnszervezetek működését. Mutassa be a szervezett bűnözés és a terrorizmus kapcsolatát, magyarázza el, hogy a terrorcselekmény miért számít köztörvényes bűncselekménynek.
5.6. Nyomozási alapismeretek		
A büntetőeljárás elvei	Saját szavaival mondja el, mit értünk büntetőeljárás alatt. Sorolja fel a büntetőeljárás törvényben (továbbiakban: Be) meghatározott alapvető rendelkezéseket. Ismertesse, mit jelent az ártatlanság vétele, a védelem, a jogorvoslati jogosultság, a tényállás felderítése és a bizonyítékok szabad értékelésének elve.	Magyarázza el a Be. alapvető rendelkezéseiben megfogalmazott elvek jelentését, jelentőségét. Fogalmazza meg a büntetőjog és a büntetőeljárás-jog kapcsolatát.
A büntetőügyekben eljáró hatóságok, az eljárásban résztvevő személyek	Csoportosítsa a büntetőügyekben eljáró hatóságokat az eljárásban betöltött szerepük szerint. Sorolja fel a tanult nyomozó hatóságokat. Határozza meg az eljárásban résztvevő személyek körét. Ismertesse az egyes eljáró hatóságok (nyomozó hatóság tagja, ügyész, bíró) és résztvevők (sértett, tanú, terhelt, védő) szerepét a büntetőeljárás során. Emelje ki a tanú és a terhelt főbb eljárási jogosultságait.	Ismertesse az ügyész nyomozásban betöltött szerepét, jogait, kötelességeit. Magyarázza el a nyomozási bíró feladatait. Határozza meg a védelem feladatait, ismertesse, hogy ki lehet védő. Mutasson rá a terhelt és a tanú jogi helyzetében meglévő különbségekre. Mondja el, mit jelent a képviselet és milyen formái vannak a büntetőeljárásban.
A büntetőeljárás szakaszai	Sorolja fel a büntetőeljárás szakaszait. Definiálja a nyomozás fogalmát. Ismertesse az egyes eljárási szakaszok legfontosabb elemeit. Mondja el hogyan érvényesül a jogorvoslat a büntetőeljárásban.	Határozza meg a nyomozás kriminalisztikai meghatározását. Mondja el, hogy milyen jogorvoslati lehetőségek vannak a büntetőeljárás egyes szakaszaiban.
A bűncselekmény nyomozása során alkalmazható krimináltechnikai eszközök	Határozza meg a krimináltechnika szerepét a nyomozásban. Ismertesse a krimináltechnika területeit és legfontosabb feladatait. Magyarázza el a kriminalisztikai azonosítás jelentőségét. Ismertesse a nyom fogalmát, a nyomok csoportosítását. Példákon keresztül mutassa be az egyszerűbb nyomrögzítési technikákat.	Tegyen különbséget a személyek, valamint a tárgyak azonosításának módjára. Ismertesse az egyedi személyazonosítást lehetővé tévő nyomok fajtáit, kriminalisztikai jelentőségét. Mondja el, mikor kerülhet sor szakértő bevonására a büntetőeljárásban és milyen módon kell a szakvéleményt előterjeszteni.

	Válassza ki a nyomrögzítéshez használatos eszközöket, magyarázza el használatukat.	
A büntetőeljárás cselekmények és az azokkal kapcsolatos krimináltaktikai ajánlások, módszerek	Sorolja fel a Be-ben megnevezett fontosabb nyomozási cselekményeket (kihallgatás, helyszíni kihallgatás, szemle, felismerésre bemutatás, bizonyítási kísérlet, kutatás, lefoglalás) és ismertesse ezek lényegét. Magyarázza el az adatgyűjtés jelentőségét. Ismertesse a kihallgatás közös szabályait, az abszolút és relatív vallomástételi akadályokat. Saját szavaival magyarázza el a szemle és a helyszíni kihallgatás közötti különbséget. Sorolja fel a terhelttel szemben alkalmazható kényszerintézkedéseket.	Határozza meg a krimináltaktika és metodika fogalmát. Mondja el, hogy milyen körülményekre kell figyelemmel lenni az egyes bizonyítási cselekmények lefolytatása során.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Közép szint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	körző, vonalzó, íróeszköz	NINCS	körző, vonalzó, íróeszköz	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Távcső, tájoló, iránytű, 1:40.000 méretarányú turistatérkép, közúti gépjárművekben rendszeresített elsősegély-csomag, a szükséges jogszabályok vagy azok kivonata. Rendfokozati jelzéseket, rendszámtáblákat és államjelzéseket bemutató képek, tablók. Nyomrögzítő eszközök, rendészeti technikai eszközök (könnygázszóró palack, rendőrbot, bilincs), vagy ezek hiányában az eszközök képei is felhasználhatók.	NINCS	Távcső, tájoló, iránytű, 1:40.000 méretarányú turistatérkép, közúti gépjárművekben rendszeresített elsősegély-csomag, a szükséges jogszabályok vagy azok kivonata. Rendfokozati jelzéseket, rendszámtáblákat és államjelzéseket bemutató képek, tablók. Nyomrögzítő eszközök, rendészeti technikai eszközök (könnygázszóró palack, rendőrbot, bilincs), vagy ezek hiányában az eszközök képei is felhasználhatók.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. rész Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	II. rész Szöveges, kifejtendő feladatok	Egy elméleti ismereteket számonkérő feladatot és egy gyakorlati jellegű feladatot tartalmaz
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I. és a II. rész, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A feladatsor I. részének megoldásához semmilyen segédeszköz nem használható. A II. rész megoldásához szükséges információkat, pl. adatokat, szemelvényeket a feladatsornak mindig tartalmaznia kell. A vizsgázó hoz magával körzöt, vonalzót, íróeszközt.

Az írásbeli feladatlap formai és tartalmi jellemzői

A feladatok megoldása az alábbi kompetenciák alapján történik.

	Kompetenciák
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	alapfogalmak ismerete, definiálása, alkalmazása név, adat, ábra felismerése összefüggések ismerete és alkalmazása
II. Szöveges (kifejtendő) feladatok	ismeretelemző- értékelő, önálló gondolkodás gyakorlati feladatmegoldás logikus végigvezetése témataartás, lényegkiemelő és rendszerező képesség

Tartalmi szerkezet

A feladatsor I. része a vizsgakövetelmények valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket és megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Témakör	Arány%-ban
1. A rendészet alapjai	10
2. A rendészeti szervek szakmai tevékenysége	20
3. A rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	25
4. Tereptan	10
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	35

A feladatsor II. része a vizsgakövetelmények alábbi témaköreiből tartalmaz kérdéseket és megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Témakör	Arány%-ban
2. A rendészeti szervek szakmai tevékenysége	25
3. A rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	10
4. Tereptan	25
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	40

A feladatok jellemzői

I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

A feladatsor I. része 10-15 kérdésből (feladatból) áll.

Lehetséges feladattípusok
1. Tényadatok rendezése megadott szempont szerint (tartalmi szempontból igaz-hamis, helyes-helytelen állítás kiválasztása)
2. Egyszerű ábra, séma, táblázat kiegészítése, behelyettesítés
3. Képfelismerés
4. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, személyhez, témához
5. Összefüggések felismerése, kiegészítése (ok-okozat)
6. A megegyezés és különbség feltárása
7. Összetartozó fogalmak kiválasztása
8. Egyéb

II. Szöveges (kifejtendő) feladatok

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejtetni a válaszokat. A megadott szöveg terjedelme maximum 100-150 szó, amely a megadott témakörökhöz kapcsolódó esetet, szituációt ír le. A felhasznált szöveg lehet publicisztikai (pl. sajtóhír vagy cikk), irodalmi mű vagy kitalált történet.

A szöveges feladatok száma kettő, a témakörök közötti arányt a tartalmi szerkezetnél leírtak szabályozzák.

Lehetséges feladattípusok
1. Célok és következmények megkülönböztetése.
2. Gyakorlati feladat megoldása során jogi szakkifejezések alkalmazása, cselekmény szakszerű jogi minősítése.
3. Szöveges példa alapján feladatterv készítése.
4. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, személyhez, témához
5. Szövegben megtalálható tények, adatok megállapítása, érvek álláspontok ütköztetése, elhatárolása, azonosítása
6. A megegyezés és különbség feltárása
7. Összetartozó fogalmak kiválasztása

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli tételsor összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A vizsgázók a tétel pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A vizsgán a vizsgázónak mindkét feladatot meg kell oldania, de tetszőleges sorrendben adhatja elő az egyes feladatok megoldását.

A vizsgázó a rendelkezésre álló 30 percnyi felkészülési idő alatt vázlatot készíthet. A felkészüléshez használható: távcső, tájoló, iránytű, térkép, közúti gépjárművekben rendszeresített elsősegély-csomag, a szükséges jogszabályok vagy azok kivonata. Rendfokozati jelzéseket, rendszám táblákat és államjelzéseket bemutató képek, tablók. Nyomrógázító eszközök, rendészeti technikai eszközök (könnygázszóró palack, rendőrbot, bilincs) vagy ezek hiányában az eszközök képei is felhasználhatók. A szükséges eszközöket a vizsgáztató intézmény biztosítja, illetve a képeket, tablókat a feladat szövegével együtt kapja a vizsgázó. A feladat megoldásához szükséges eszközöket – amennyiben a feladat azt előírja – a vizsgázó önállóan választja ki.

A felelet időtartama maximum 15 perc. Felelet közben a vizsgázó használhatja a felkészüléskor készített vázlatát, azonban gondolatait önállóan kell kifejtenie. A szaktanár csak a legszükségesebb esetben szakíthatja félbe

a vizsgázót, illetve tehet fel segítő, irányító kérdéseket. A felelet során használhatók a felkészüléskor kiválasztott eszközök.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel 2 feladatból áll.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy

- a tételek első feladata elméleti ismereteket tartalmazzon
- a második feladat az elméleti ismereteknek gyakorlati jellegű, szituációs feladatokban való alkalmazását kérje számon
- a két részfeladat között tartalmi és területi átfedés ne legyen
- a tételsor legalább 20 tételt tartalmazzon
- a tételekben jelenjen meg a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakör

A következő vizsgaidőszakban a szóbeli tételek legfeljebb 20%-át kell megváltoztatni.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat kell figyelembe venni:

1. feladat

Témakör	Arány%-ban
1. A rendészet alapjai	10
2. A rendészeti szervek szakmai tevékenysége	20
3. A rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	25
4. Tereptan	10
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	35

2. feladat

Témakör	Arány%-ban
2. A rendészeti szervek szakmai tevékenysége	25
3. A rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	10
4. Tereptan	25
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	40

A szóbeli vizsga értékelése

A szóbeli vizsgán a vizsgázó feleletét a szaktanár értékelési útmutató segítségével értékeli. A feleletre adható maximális pontszám 50, amely az alábbiak szerint érhető el.

A tételek értékelési szempontjai és arányai:

Értékelési szempont	Adható pontszám
Helyes feladatmegoldás, tartalmi kifejtés	30
A szaknyelv helyes alkalmazása, helyes eszközválasztás	10
Logikus, rendszerezett témavezetés	5
A témához illő példák felidézése, meggyőző, határozott előadásmód	5

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint			
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
180 perc		20 perc	
I. rész Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	II. rész Szöveges, kifejtendő feladatok	A szóbeli tétel egy problémaközpontú feladat kifejtése	
60 pont	40 pont		
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I. és a II. rész, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A II. rész feladatainak megoldásához szükséges információkat, pl. adatokat, szemelvényeket a feladatsornak mindig tartalmaznia kell. A vizsgázó hoz magával körzőt, vonalzót, íróeszközt.

Az írásbeli feladatsor formai és tartalmi jellemzői

Tartalmi szerkezet

A feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi témaköréből tartalmazhat kérdéseket.

A feladatok jellemzői

Legfőbb jellemzője a feladatok komplexitása, amely azt jelenti, hogy a megoldásban nemcsak egy fejezet ismeretanyaga jelenik meg, hanem többet is érinteni kell. A kérdéseket úgy kell megfogalmazni, hogy azok a rendészeti munka több szakterületét átfogva egy-egy résztvétekenység kapcsán kérjék számon az egyes érettségi témakörök ismeretanyagát. A feladatsor összeállításánál többféle kompetencia együttes alkalmazására van szükség

	Kompetenciák
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	fogalmak, szakkifejezések ismerete, definiálása, alkalmazása név, adat, ábra felismerése, összekapcsolása összefüggések ismerete és alkalmazása mérés, számítás elvégzése jelek, jelzések értelmezése, ábrázolása
II. Szöveges (kifejtendő) feladatok	ismeretelemző- értékelő, önálló gondolkodás gyakorlati feladatmegoldás logikus végigvezetése témataartás, lényegkiemelő és rendszerező képesség többféle szakterületről származó ismeret összekapcsolása, szintetizálása forráselemzés önálló véleményalkotás

I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok között zárt és nyílt végű feladatok is lehetnek. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott ismeretekre és kompetenciákra (pl. források, adatok, ábrák, térképek, jelmagyarázatok használata, szaknyelv alkalmazása) irányulnak.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor kb. 6-10 komplex feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

Lehetséges feladattípusok
1. Térkép, illetve térképi jelzések felismerése, ábrázolása, értelmezése, egyszerű mérések elvégzése
2. A rendészeti szervek tevékenységével összefüggő képek értelmezése, a képek alapján fogalmak meghatározása
3. Szöveg szakszavakkal, fogalmakkal való kiegészítése
4. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, személyhez, témához
5. Igaz, hamis ítéletek közötti választás
6. Szöveg (pl. sajtóhír), illetve ábra közötti összefüggések feltárása
7. Egyszerű ábra, séma, táblázat kiegészítése, behelyettesítés
8. Összetartozó fogalmak kiválasztása
9. Egyéb

II. Szöveges (kifejtendő) feladatok

A szöveges (kifejtendő) feladatsor 3-4 feladat megoldását kívánja meg. Ezekben a feladatokban néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteni a válaszokat.

A feladatokhoz általában, de nem feltétlenül kapcsolódik valamilyen tágon értelmezett forrás (szöveg, kép, adat, térkép stb.). A felhasznált szöveg lehet publicisztikai (pl. sajtóhír vagy cikk), irodalmi mű vagy kitalált történet. Amennyiben a feladat forrás elemzését nem kívánja meg, a kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy az egy meghatározott témakör kifejtését igényelje.

Lehetséges feladattípusok
1. Források megadott szempontok szerinti elemzése, összefüggések feltárása
2. Elméleti ismeretek alapján egy megadott téma szabad kifejtése
3. Szöveges példa alapján feladatterv készítése
4. Szövegben megtalálható tények, adatok megállapítása, érvek álláspontok ütköztetése, elhatárolása, azonosítása
5. Jogesetek kapcsán jogszabály segítségével ütköztetés és minősítés, az egyes rendészeti szervek tevékenységének leírása

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok 60 ponttal – mely azonos a vizsgaponttal – értékelhetők. A szöveges (kifejtendő) feladatokra 80 pont adható, amit úgy kell vizsgaponttá alakítani, hogy a II. részre adott pontszámot 2-vel kell osztani. Ennek megfelelően az írásbeli vizsgarészre maximum 100 vizsgapont adható. Ha az osztás törtszámmal eredményez, akkor felfelé kell kerekíteni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli vizsga tételeinek kifejtése során a vizsgázó feladata egy-egy komplex, több témakört is érintő téma (tétel) önálló és átfogó kifejtése, érvelő bemutatása.

A vizsgához szükséges segédeszközök: távcső, tájoló, iránytű, 1:40 000 méretarányú turistatérkép, közúti gépjárművekben rendszeresített elsősegély-csomag, a szükséges jogszabályok vagy azok kivonata. Rendfokozati jelzéseket, rendszámablakokat és államjelzéseket bemutató képek, tablók. Nyomrógató eszközök, rendészeti technikai eszközök (könnygázszóró palack, rendőrbot, bilincs) vagy ezek hiányában az eszközök képei is felhasználhatók. Az eszközökről a vizsgáztató intézmény gondoskodik. Amennyiben a tétel előírja, a vizsgázó az eszközöket önállóan választja ki és azokat a felkészülés és a feladatmegoldás során is használhatja.

A vizsgázó a rendelkezésre álló 30 percnél felkészülési idő alatt vázlatot készíthet, melyet felelet közben használhat, azonban gondolatait önállóan kell kifejtetnie. A felelet időtartama maximum 20 perc. A kérdező tanár csak a legszükségesebb esetben szakíthatja félbe a vizsgázót, illetve tehet fel segítő, irányító kérdéseket. Közbekezdni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli feladatsor formai és tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsga tételsorát úgy kell összeállítani, hogy a feladatok mindegyike a tantárgy több témakörét is érintse.

A tételsor összességében minden témakörre vonatkozóan tartalmaz kérdést.

A tételsor jellemzői

A tételsor 20 tételt tartalmaz.

A tételek jellemzői

A tételek összeállításakor törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző, valamint a (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) forrásokon és jogszabályismereten alapuló feladatok megfogalmazására.

A szóbeli vizsga értékelése

Az emelt szintű szóbeli vizsgán a vizsgázó feleletét a szaktanár az értékelési útmutató segítségével értékeli. A feleletre adható maximális pontszám 50, amely az alábbiak szerint érhető el.

A tételek értékelési szempontjai és arányai:

Értékelési szempont	Adható pontszám
Helyes feladatmegoldás, tartalmi kifejtés	25

A szaknyelv, eszközök, helyes alkalmazása, források megfelelő elemzése	10
Logikus felépítés, a témák közötti összefüggések feltárása	10
A témához illő példák felidézése, meggyőző, határozott előadásmód	5

BIBLIAISMERET – HIT GYŰLEKEZETE

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Követelmények

Témakörök	Középszint	Emelt szint
BIBLIAISMERET		
1. Ószövetség		
1.1. Teremtés és a lelkiismereti kor	A világ és az ember teremtése. A bűnbeesés. Ismerje az ember teremtésének céljait, a bűnbeesés folyamatát és következményeit. Ismerje Káin és Ábel történetét és tanulságait. Az özönvíz és a nemzetek eredete.	Ismerje a kettős teremtésméleletet. Legyen képes összekapcsolni Noé történetét az utolsó idők eseményeivel és az egyházzal, valamint Nimródöt és a Babel tornyát az utolsó idők antikrisztusi világával.
1.2. A pátriárkák élete és kora	A pátriárkák történetei: Ábrahám, Izsák, Jákob, József. Mutassa be Ábrahámot, mint a hit atyját és Isten barátját. Ismerje fel a párhuzamot Izsák feláldozása és Jézus Krisztus áldozata között. Tudja, hogy milyen messiási előképek szerepelnek József történetében.	Ismerje Ábrahám áldásának birtokba vételét és ígéreteinek megvalósulását utódjai életében.
1.3. Az exodus és a törvény	Mózes élete és szolgálata. Ismerje a tíz csapást és a páskabarányt mint Jézus Krisztusra utaló előképet. Pusztai vándorlás és a szövetségkötés. Ismerje a tízparancsolatot és tudja elemezni az Újszövetség szemszögéből. Ismerje a Szent Sátor berendezéseit és annak szimbolikáját.	Mutassa be az egyiptomi rendszert a zsidó nép életkörülményein keresztül, és a zsidó nép magatartását a fogság alatt. Tudja bemutatni a zsidó nép pusztai vándorlásának szellemi és erkölcsi tanulságait.
1.4. A honfoglalás és a bírák kora	Ismerje a honfoglalás főbb eseményeit (Átkelés a Jordánon, Jerikó és Ai ostroma, Ákán bűne és a gibeoniták csalárdsága.) Ismerje Gedeon és Sámson életének és munkásságának tanulságait, valamint a bírák korának jellemzőit.	Mutassa be a honfoglalás szellemi, erkölcsi üzenetét az újszövetségi hívők számára.
1.5. A királyság kora	A királyság kialakulása. Dávid és Salamon királysága. A kettészakadt királyság – Izrael és Júda. Illés és Elizeus próféták tevékenysége.	Mutassa be Sámuel próféta tevékenységén keresztül az átmenetet a bírák korából a királyság létrejöttéig. Ismerje fel és hasonlítsa össze Saul bukásának, valamint Dávid sikerének okait. Tudja értelmezni Salamon királyságát mint a messiási kor szimbólumát. Tudja bemutatni a királyok szellemi életén és tevékenységén keresztül, hogy ez milyen hatással volt a hanyatlás és a fogság előidézésére, illetve késleltetésére.

1.6. A babiloni fogság	Izrael és Júda fogságbavitelének története. Eszter története. A hazatérés: Ezsdrás és Nehémiás tevékenysége.	Tudja bemutatni a fogságban élő zsidó nép életkörülményeit, társadalmi helyzetét. Legyen képes felismerni a helyreállítás szellemi alapelveit.
1.7. A költészeti könyvek	Ismerje a Biblia költészeti könyveinek összességét, azok szerzőit és főbb üzeneteit. Ismerje a zsoltárok keletkezésének körülményeit, szerepüket az istentiszteletben.	Tudja összehasonlítani a mózesi és a dávidi sátrat és istentiszteletet. Legyen tisztában a dávidi istentisztelet módjával, formájával, valamint annak újszövetségi előkép voltával.
1.8. A próféták	Ismerje a nagy próféták (Ézsaiás, Jeremiás, Ezékiel és Dániel) tevékenységét és üzenetük lényegét. Ismerje a főbb messiási próféciaakat, és azok beteljesedését, valamint a nemzetekre és Izraelre vonatkozó utolsó időkről szóló próféciaakat.	Jóel, Mikeás, Aggeus, Zakariás, Malakiás.
2. Alapvető ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	A Biblia keletkezése, az Ószövetség könyveinek keletkezése és felosztása: történeti, költészeti és prófétai.	
3. Újszövetség		
3.1. Az Evangéliumok	Keresztelő János élete és munkássága. Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása. Ismerje főbb tanításait (hegyi beszéd, megbocsátás, imádkozás, tanítványság, Jézus követése, Isten országáról szóló példázatok), és tudja vonatkoztatni azokat a keresztény hívő életre. Az apostolok elhívása. Legyen tisztában Jézus Krisztus helyettesítő és engesztelő áldozatának jelentőségével.	Ismerje Nikodémus és a számáriai asszony Jézussal való beszélgetésének szellemi tartalmát.
3.2. Az Apostolok cselekedetei	A Szent Lélek kiáradása . Legyen tisztában a Pünkösöd eseményének jelentőségével. Ismerje Pál apostol életútját és szolgálatának jelentőségét.	Ismerjen a Pünkösdre utaló ószövetségi próféciaát.
3.3. Az újszövetségi levelek	Ismerje Pál apostol levelei közül rómaiakhoz, korinthusiakhoz, efézusiakhoz, valamint a Zsidókhoz írt levél tartalmát és főbb üzeneteit.	Az apostoli levelek tartalmának ismerete. Legyen képes összehasonlítani az ószövetségi áldozatokat és a papi szolgálatot Jézus Krisztus áldozatával és főpapi szolgálatával a Zsidókhoz írt levél alapján. Tudja bemutatni Jézus Krisztus megdicsőülését, valamint a törvény és a kegyelem viszonyát Pál leveleiben.
3.4. A Jelenések könyve	Tudja értelmezni a hét gyülekezetnek adott üzeneteket. Legyen tisztában az utolsó idők eseményeivel (Antikrisztus uralma, Krisztus visszajövele, az ezeréves királyság és az örökkévalóság). Az evangéliumok és az apostolok cselekedetei keletkezésének története és célja. A jelenések könyv	Legyen képes összekapcsolni az utolsó idők eseményeit az ószövetségi próféciaakkal és Jézus utolsó időkről szóló tanításával.
4. Alapvető újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek		Párhuzamok és eltérések az evangéliumokban és ezek okai. Az újszövetségi levelek felosztása: páli

	keletkezésének és szerzőjének bemutatása.	levelek: tanítói és pásztori; egyetemes.
KORTÖRTÉNETI HÁTTÉR		
<i>Kortörténeti ismeretek</i>		
4.1. Az ószövetségi zsidóság és nemzetek története	A zsidó nép eredete, pátriárkák, egyiptomi fogság és honfoglalás. Királyság kora, Izrael és Júda. Az asszír és a babiloni fogság, a helyreállítás és a diaszpóra.	Pátriárkák korának kronológiája. Egyiptom. A kánaánita népek és Izrael kapcsolata. A királyság, a prófétaság és a papság intézménye. Izrael és a környező népek kapcsolata. A birodalmak és a zsidó nemzeti szuverenitás.
4.2. A korai egyház története	Jézus és az apostolok korának történeti háttere: az intertestamentális kor. Tudja ismertetni a jeruzsálemi gyülekezet történetét és üldöztetését. Tudja bemutatni a kereszténység elterjedésének főbb állomásait és jelentősebb gyülekezeteit.	Zsidók a római uralom alatt. A zsidóság vallási élete, vallási mozgalmak, irányzatok: farizeus, esszénus, szadduceus, zélóta. Mutassa be az egyház működését és az újszövetségi istentiszteletet az apostolok cselekedetei és az újszövetségi levelek alapján.
FUNDAMENTÁLIS TEOLÓGIA		
<i>5. A kereszténység alaptanításai</i>		
5.1. A megtérés	Legyen tisztában a megtérés szó görög és héber jelentésével. Tudjon mondani bibliai példákat a megtérésre.	
5.2. A bibliai hit	Ismerje a hit bibliai meghatározását, Jézus tanítását a hitről.	
5.3. A keresztségek	Legyen tisztában a vízkeresztség szellemi tartalmával, ószövetségi előképeivel, és tudjon példákat mondani az újszövetségi könyvekből. Ismerje a Szent Szellem gyümölcseit és ajándékait és Jézusnak a Szent Szellemről mondott ígéreteit. Tudjon példákat mondani a Szent Szellemmel való megkeresztelkedésre.	
5.4. A kézrátétel	Ismerje a kézrátétel szellemi jelentőségét, és tudjon megnevezni ó- és újszövetségi példákat.	
5.5. A halottak feltámadása	Ismerje a halottak feltámadásának szakaszait és az azokra utaló bibliai próféciákat.	
5.6. Az örök ítélet	Ismerje az isteni ítélet elveit, és tudjon megnevezni néhány történelmi ítéletet, valamint ismerje a jövőben megvalósuló ítéleteket.	
BIBLIAI ÜNNEPEK		
6. Az Úr ünnepei	Páska ünnepe Kovásztalán kenyerek ünnepe Első zsengek ünnepe Hetek ünnepe Kürtzengés ünnepe Engesztelés napja Sátorok ünnepe	Hanuka Purim Jubileumi év
A KERESZTÉNY ERKÖLCSI ÉLET – ETIKA		
7. A keresztény erkölcsi élet – etika	Erkölc, erkölcsi döntés, etika fogalma. Az erkölcs keresztény megítélése a bűn és a kegyelem	Tudja ismertetni az apostoli levelek alapján a keresztény életvitel főbb normáit, a hívőknek szóló intelmeket,

fényében. A belső törvény: a lelkiismeret. Tolerancia és megalkuvás.
A keresztény etika normái a családi élet, a munka és a társadalmi élet területén.
A Tízparancsolat etikai üzenete.

a családról, a beszédről és a hívők közötti kapcsolatokról szóló tanításokat.

Kompetenciák

Az vizsgázónak képesnek kell lennie arra, hogy a Bibliát ne csak olvassa, hanem bizonyos témák szerint tanulmányozza is; el kell tehát sajátítania az ún. szisztematikus olvasás képességét. Képesnek kell lennie továbbá a leggyakrabban felmerülő bibliai témákkal kapcsolatban konkrét szöveghelyek, illetve bibliai történet idézésére, bibliai szöveg alapvető mondanivalójának kifejtésére.

Képesnek kell lennie arra is, hogy bibliai eseményeket értelmezzen, azaz azoknak jelentést tulajdonítson; az Írás korokon túlmutató, a jelenre vagy akár önnön helyzetére vonatkoztatható tanulságait felismerje.

Az ó- és újszövetségi szövegek ismeretében legyen képes arra, hogy a bibliai eseményeket a világtörténelemben elhelyezze; valamint arra is, hogy az ó- és újszövetséget egymásra vonatkoztatva is értelmezze: lássa be bizonyos szöveghelyek jelentésbeli párhuzamosságát.

Képesnek kell lennie arra is, hogy etikai kérdéseket, mai problémákat elemezzen, ezekben foglaljon állást, véleményét indokolja.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Biblia (Károli); Bibliai Atlasz (Aharoni-Avi Yonah)	A II. részhez Biblia (Károli)	Biblia (Károli); Bibliai Atlasz (Aharoni-Avi Yonah)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	témakörök	témakörök	témakörök
Mikor?	jogszabály szerint	jogszabály szerint	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont
A feladat: 10 perc 30 pont
B feladat: 5 perc 10 pont
A és B előadásmód 10 pont

Szóbeli vizsga

A tételsor legalább 20 tételből áll. Évente legalább öt új, a május–júniusi vizsgaidőszakban nem szereplő tételt kell beiktatni, ugyanannyi régi helyett.

A felkészüléshez a Károli Gáspár által fordított Biblia, valamint Bibliai Atlasz (Aharoni-Avi Yonah) használata megengedett.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor összeállításáért a szaktanár a felelős. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételek 60%-a a bibliaismereti, 40%-a a kortörténeti háttér, a fundamentális teológia, a bibliai ünnepek, valamint a keresztény erkölcsi élet témaköreiből kerüljön ki. Egy tétel egy A és egy B feladatból áll. Az A feladatok egy-egy témakör átfogó anyagából jelölnek ki egy-egy témát, amelyben a vizsgázó bemutatja alapvető bibliai ismereteit, tudását. A B feladatok rövidebb témák, fogalmak bemutatását, megadott bibliai idézet értelmezését kívánják meg a vizsgázótól. A szaktanár az A feladathoz mindig más témakörből illeszt B feladatot.

A szóbeli tételsorra vonatkozó nyilvánosságra hozatali szabályok

A témaköröket kell nyilvánosságra hozni, a konkrét tételtípusokat nem lehet megadni a vizsgázóknak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A vizsgázó a feleletre maximum 50 pontot kap. A vizsgázó szóbeli vizsgateljesítményének értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik:

A középszintű szóbeli tételek kifejtésének értékelési kritériumai
Tartalom

Pontérték
(A feladat 30 pont + B feladat
10 pont =) 40 pont

- témataartás
- a téma bemutatásában érvényesülő bibliaismereti, egyháztörténeti, etikai, teológiai, illetve kulturális tájékozottság, tárgyi tudás
- megfelelő szó- és fogalomhasználat
- gondolatgazdagság, problémaérzékenység

Előadásmód

(A feladat + B feladat =) 10 pont

- a témák megfelelő világos felépítése
- logikus érvelés
- világos nyelvi forma
- lényegkiemelés, rendszerezés

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
100 pont		50 pont
I. feladatlap (Bibliaismereti feladatsor) 60 perc 40 pont	II. feladatlap (Szövegalkotási feladat) 120 perc 60 pont	A feladat: 15 perc 30 pont
		B feladat: 5 perc 10 pont
		A és B előadásmód 10 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az I. feladatlap megoldására 60 perc áll rendelkezésre. A felügyelő tanár az első feladatlapot beszedi és kiosztja a II. feladatlapot, melynek megoldási időtartama 120 perc.

Az I. feladatlap megoldásához semmilyen segédeszköz nem használható.

A II. feladatlap megoldásához a Károli Gáspár által fordított Biblia használata megengedett.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga két, jól elkülönülő részből áll:

Az I. feladatlap 15–20 feladatot tartalmaz, amely bibliaismeret, alapfogalmak, egyszerű összefüggések ismeretét hivatott ellenőrizni.

Ebben a részben mutatja be a vizsgázó komplex bibliaismereti tudását, összetettebb teológiai kérdések világos megfogalmazási képességét, önálló vélemény- és ítéletalkotási készségét.

A II. feladatlap megoldásakor a vizsgázó értekező dolgozat műfajában fejti ki a megadott cím tartalmát, két írásbeli tételtől választhat.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgarész (100 pont)

Bibliaismereti feladatsor 40 pont

Szövegalkotási feladat 60 pont

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor 20 tételtől áll, melyek közül legalább 5 tételt évről évre módosítani kell. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A szóbeli tételsor formai és tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei, az A és B feladatok összeállítási lehetőségei és feltételei azonosak a középszintű vizsgáéval. Az emelt szintű érettségi vizsga tartalmi követelményrendszere magába foglalja a középszintű vizsga követelményeit. (A táblázatban az emelt szintű vizsga követelményei oszlop csak a többletet fogalmazza meg.)

Az emelt szintű vizsgán különös figyelemmel kell az A vagy B feladatban megfogalmazni azokat a témákat, amelyek a középszintű érettségi követelményeiben nem szerepelnek. A feladatjavaslatok közül az átfogóbb, tágabb ismeretanyagot és mélyebb értelmezést igénylő feladatok célszerű az emelt szintű vizsgára kiválasztani.

A szóbeli tételsorra vonatkozó nyilvánosságra hozatali szabályok

A témaköröket kell nyilvánosságra hozni, a konkrét tételtípusokat nem lehet megadni a vizsgázóknak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli tételek értékelésére adható összpontszám 50 pont.

A középszintű szóbeli tételek kifejtésének értékelési kritériumai

Tartalom

Pontérték
(A feladat 30 pont + B feladat
10 pont =) 40 pont

- témataratás
- a téma bemutatásában érvényesülő bibliaismereti, egyháztörténeti, etikai, teológiai, illetve kulturális tájékozottság, tárgyi tudás
- megfelelő szó- és fogalomhasználat
- gondolatgazdagság, problémaérzékenység

Előadásmód

(A feladat + B feladat =) 10 pont

- a témák megfelelő világos felépítése
- logikus érvelés
- világos nyelvi forma
- lényegkiemelés, rendszerezés

BIOLÓGIA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

A biológia érettségi vizsga a nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési feladatokat és a közműveltség tartalmi elemeit, a tudományos gondolkodás műveleteinek tudatos alkalmazását a mindennapi élettel és közös kulturális örökségünkkel összefüggésben kéri számon.

Elvárt kompetenciák:

- induktív következtetés (egyedi tényekből az általános törvényszerűségekre),
- deduktív következtetés (az általános törvényszerűségekből az egyedi esetre),
- analógiás gondolkodás (egy már ismert helyzet vagy jelenség és az adott új, ismeretlen helyzet közötti

- hasonlóság felismerése),
- sorképzés (relációk kezelése),
- osztályozás (jellemzők alapján hierarchikus csoportokba sorolás),
- kombinatív képesség (megadott elemekből, adott feltételek mellett kombinációk létrehozása és vizsgálata),
- valószínűségi és korrelatív gondolkodás (a múltbeli események alapján a jövőbeli események valószínűségére következtetés, kockázatbecslés, rizikófaktorok ismerete),
- arányossági gondolkodás (két mennyiség együttes változásának vizsgálata: egyenes és fordított arányosság, telítési görbék),
- különböző adatmegjelenítési formák átalakítása egymásba (adatokat táblázattá, táblázatokat grafikonokká),
- az adatok felhasználása bizonyítéknak, érvek,
- kritikai gondolkodás (értékelés, döntések megalapozása, magyarázatok megalkotása bizonyítékok, érvek, ellenérvek alapján),
- változók vizsgálata (függő és független változók felismerése, elkülönítése, a változók közötti kapcsolatok szisztematikus vizsgálata, kontrollja),
- integrált gondolkodás (az egyik szaktudomány tartalmi elemeinek átvitele és alkalmazása egy másik szaktudomány területén),
- modellekben való gondolkodás, modellek értelmezése, az analógiák azonosítása,
- problémafelismerési és problémamegoldó képesség (a célhoz vezető nem ismert megoldási út megtalálása valós, életszerű helyzetekben),
- a szaknyelv használata, a fogalmak definiálásának képessége (a követelményrendszer szerint),
- lényegkiemelés (a vizsgálat szempontjából fontos jellemzők felismerése, megfigyelése, rögzítése),
- struktúrák és funkciók összekapcsolása (következtetés mintázatból annak szerepére),
- etikai érzékenység (döntések lehetséges következményeinek mérlegelése).

A vizsgázók legyenek képesek a természettudományi megismeréssel kapcsolatos ismereteket összetett élethelyzetekben alkalmazni.

Elvárt kompetenciák:

- legyen képes alkalmazni alapvető matematikai ismereteit,
- megfigyelések, leírások (dokumentáció), összehasonlítások,
- egyszerű kísérletek, mérések tervezése, végrehajtása és eredményeik értelmezése (a kísérlet jellemzőinek ismerete, kontrollok szerepe),
- adatok, ábrák kiegészítése, adatsorok, ábrák (köztük diagramok, grafikonok) elemzése, felhasználása,
- hipotézisek, elméletek, modellek, törvények megfogalmazása, vizsgálata; téves információk azonosítása,
- ismerje a természettudományos érvelés alapelveit (feltevés megfogalmazása, információk forrásainak felkutatása, jelölése, megbízhatóságuk értékelése, érvek és ellenérvek felsorakoztatása, bizonyítékok elemzése, következtetés levonása).

A követelményrendszer adott helyein pontosítja a felsorolt általános kompetenciákat az alábbi módon:

Tudja, ismerje, alkalmazza: a fogalom jelentésének ismerete, megnevezésének, felismerésének és értelemszerű használatának képessége.

Tudja magyarázni, értse: a fogalom mögött álló oksági háttér ismerete.

Értelmezze, elemezze: egy összetett helyzet, probléma vizsgálata az adott fogalmak segítségével.

Fejtse ki: összefüggő írásbeli vagy szóbeli kifejtés képessége.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Bevezetés a biológiába

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A biológia tudománya Vizsgálati szempontok Vizsgáló módszerek	Tudja, hogy a rendszerezés alapegysége a faj. Tudja alkalmazni a rendszerezés alapelveit élőlények csoportosítása során. Értelmezze a természetes rendszert az élővilág fejlődéstörténete alapján. Értse Linné rendszertani munkásságának fő elemeit (mesterséges rendszer, kettős nevezéktan). Ismerje a fénymikroszkóp használatának alapelveit, alkalmazhatóságát biológiai vizsgálatokban. <i>Tudjon kaparékot, nyúzatot készíteni, metszetet elemezni.</i> <i>Tudja, hogyan kell kiszámítani a mikroszkóp nagyítását.</i>	Értse a különbséget a mesterséges rendszerek és a fejlődéstörténeti rendszer alapelvei közt. Tudjon értelmezni molekuláris törzsfákat. Fogalmazza meg a különbséget a feltevés (hipotézis) és az elmélet (teória) között. Értelmezzen biológiai kísérletet, ismertesse a szempontokat, ismerje föl a kísérleti változót. Ismertesse a modellalkotás lényegét. Ismerje az élettani állapot leírására használható alapvető eszközök és módszerek (EKG, EEG, CT, UH, röntgen vizsgálat, elektronmikroszkóp) gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit.
1.2. Az élet jellemzői 1.2.1. Az élő rendszerek 1.2.2. Szerveződési szintek	Tudja összehasonlítani a különböző szerveződési szinteket: egyed alatti (sejt alatti, sejtszintű, szövet, szerv, szervrendszer) egyed, egyed feletti (populáció, társulás, biom, bioszféra).	Értelmezze működő rendszerként az élő szervezeteket. Tudja értelmezni az élő rendszereket nyílt rendszerekként. Elemezzon kapcsolatokat az élő rendszerek alábbi tulajdonságai között: anyagcsere, elhatárolódás, homeosztázis, ingerlékenység, mozgás, alkalmazkodás, belső egység, növekedés, szaporodás, öröklődés és öröklődő változékonyság, evolúció, halandóság. Értelmezzen élő rendszerekben zajló körfolyamatokat (pl. sejtciklus, szív ciklus, nemi ciklus, aszpektusok).
1.3. Fizikai, kémiai alapismeretek	Ismerje a diffúzió és az ozmózis biológiai jelentőségét, és tudja magyarázni a két folyamatot. <i>Tudjon elvégezni és értelmezni egyszerű ozmózisos kísérleteket.</i>	Értse a szervezet ozmotikusan aktív anyagainak szerepét az életfolyamatokban (vérfehérjék a visszaszívásban, nyirokképzés).

	Ismerje a felületen való megkötődés biológiai jelentőségét (enzimműködés, talajkolloidok, kapillaritás). <i>Mutassa ki az orvosi szén nagy felületi megkötőképességét festékoldattal. Tudja magyarázni és értelmezni a kísérletet, értse annak következményeit, alkalmazási lehetőségeit.</i> Ismerje az aktiválási energia és a katalizátor fogalmát, tudja azokat alkalmazni biológiai folyamatokra. Ismerje az enzimek előfordulását (minden sejtben működnek), az enzimműködés lényegét, optimális feltételeit, utóbbit hozza összefüggésbe szervezete jellemző értékeivel (testhőmérséklet, pH - ozmotikus viszonyok). Tudja magyarázni enzimhibán alapuló emberi betegség megnyilvánulását, ismerje megelőzésének lehetőségeit.	Értse a kromatográfia elvi alapjait, tudja értelmezni egy leírt kromatográfiás kísérlet eredményét, tudja azt alkalmazni. Hozza összefüggésbe az ATP-bontó enzimeket az energiaigényes folyamatokkal (miozin, Na-K pumpa), illetve az ATP szintézist az egyenlőtlen ioneloszlással (mitokondrium). Tudjon megtervezni és magyarázni az enzimműködéshez szükséges optimális kémhatást és hőmérsékletet bemutató kísérletet, értékelje annak eredményeit.

2. Egyed alatti szerveződési szint

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Szervetlen és szerves alkotóelemek 2.1.1. Elemek, ionok 2.1.2. Szervetlen molekulák 2.1.3. Lipidek	Értse a C, H, O, N, S, P szerepét az élő szervezetben. Ismerje a H^+, Ca^{2+}, Mg^{2+}, $Fe^{2+ \cdot 3+}$, Na^+, K^+, Cl^- HCO_3^-, a CO_3^{2-}, NO_3^- - ionok természetes előfordulásait. Tudja magyarázni a só jódozásának és a fogkrémek fluorozásának szerepét. Értse a víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentőségét az élővilágban. <i>Értse, hogyan és miért mutatható ki a szén-dioxid meszes vízzel.</i> Magyarázza a lipidek oldódási tulajdonságait, tudjon hozni ezekre hétköznapi példákat. Értse, miért léphet fel könnyen a zsírban oldódó vitaminok túladagolása. Ismerje a zsírok és olajok biológiai szerepét (energiaraktározás,	Ismertesse az I, F, Si szerepét az élő szervezetben. Legyen tisztában a Si élő szervezetben betöltött szerepével. Ismerje a NO_2^- és PO_4^{3-} ionok természetes előfordulásait. Ismerje a zsírok (glicerín+zsírsavak) és a foszfatidok (glicerín+ zsírsavak+ foszforsav) szerkezetét. Ismerje fel a sztrenánvázat és a karotinoidok alapszerkezetét. Értse a karotinoidok konjugált kettőskötés-rendszere és fotokémiai

2.1.6. Nukleinsavak, nukleotidok	<i>kísérleteket (hő, nehézfémek, mechanikai hatás).</i> Értse, hogyan rejlik a DNS szerkezetében az információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerep.	Ismerje fel a nukleotidok és a nukleinsavak általános, cukorbázis-foszfát egységekből felépülő molekulavázát. Értse a nukleotidok (NAD⁺, NADP⁺, ATP) biológiai jelentőségét. Tudjon elemezni kísérleteket a DNS örökítő szerepének bizonyítására (Griffith és Avery, Hershey és Chase kísérlete).
2.2. Az anyagcsere folyamatai 2.2.1. Felépítés és lebontás kapcsolata 2.2.2. Felépítő folyamatok 2.2.3. Lebontó folyamatok	Hasonlítsa és kapcsolja össze az élőlények felépítő és lebontó folyamatait. Hasonlítsa össze az élőlényeket energiaforrás szempontjából (fototrófok, kemotrófok) és C-forrás szempontjából (autotrófok és heterotrófok). Tudja, hogy minden átépítés energiavesztéssel jár. Magyarozza az endo- és exocitózis folyamatát. Ismerje e folyamatok lényegét (reduktív, energia-felhasználó) és helyét. Magyarozza a növények, a fotoszintézis alapvető szükségességét a földi életben. Ismerje a fotoszintézis fény- és sötétszakaszának fő történéseit: a víz fényenergia segítségével bomlik, molekuláris oxigén keletkezik, a H szállítómolekulára kerül, ATP keletkezik (fényszakasz); a szén-dioxid redukálódik a H és az ATP segítségével, glükóz, majd más vegyületek keletkeznek (sötét szakasz). Értse a fotoszintetikus színanyagok szerepét a folyamatban. Ismerje a fotoszintézis egyszerűsített egyenletét. Hasonlítsa össze a biológiai oxidációt és az erjedést (biológiai funkció, sejten belüli helyszín, energiamérleg). Tudja, hogy a szerves molekulák szénvázából szén-dioxid keletkezik, a hidrogén szállítómolekulára kerül. Tudja, hogy a végső oxidáció során a szállítómolekulához kötött H molekuláris oxigénnel egyesül, víz és ATP keletkezik. Ismerje a folyamat helyét a sejtben.	Ismerje a hidrolízis és a kondenzáció fogalmát, tudjon példákat hozni ezekre a makromolekula-alapegységek összekapcsolódása és szétbomlása folyamatában. Ismerje a fotoszintetikus színanyagok típusait (karotinoidok, klorofillok) és molekulavázát. Ismerje a glikolízis lényegét. Értse a citrátkör lényegét: a H szállítómolekulához kötődését, a szén-dioxid keletkezését, a folyamat helyét. Tudja, hogy az aminosavak lebomlásakor és átalakításakor a N ammónia, illetve karbamid formájában kiválasztódik, vagy más aminosavba kerül.
2.3. Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	<i>Ismerje föl mikroszkópban és mikroszkópos képeken a sejtfalet, színtestet, sejtmagot, zárványt.</i> Ismerje fel rajzolt ábrán a sejthártyát, citoplazmát, sejtközpontot, ostort, csillót, endoplazmatikus hálózatot, riboszómát, sejtmagot,	

	mitokondriumot; sejtfalat, zöld színtestet, zárványt. Tudja megkülönböztetni az állati és a növényi sejtet. Ismerje e sejtalkotók szerepét a sejt életében.	
2.3.1. Elhatárolás	Ismerje a biológiai hárták (membránok) szerepét (anyagforgalom, határolás, összekötés, jelölés, jelfogás) és tudja magyarázni felépítésük általános elvét. Hasonlítsa össze a passzív és az aktív szállítás lényegét (iránya, energiaigénye). Magyarázza az endo- és exocitózis folyamatát.	Ismerje a passzív és az aktív szállítás mechanizmusát, végrehajtóit (kettős lipidréteg, membráncsatornák, szállítók, pumpák), hajtóerőit.
2.3.2. Mozgás	Ismerjen példákat az állás, ostoros, csillós mozgásokra az emberi szervezetben.	
2.3.3. Anyagcsere	Ismerje a sejt belső hártarendszerének funkcióját. Ismertesse a mitokondrium és a színtest szerepét (biológiai oxidáció, fotoszintézis).	Ismertesse a sejtbe bejutó anyagok vagy belső felesleges anyagok lebontásának lehetőségét (lizoszóma). Ismerje a sejtbe bejutó anyagok vagy belső felesleges anyagok lebontásának lehetőségét (lizoszóma). Magyarázza a szerkezet és működés kapcsolatát a mitokondriumban folyó citromsavciklus, illetve végoxidáció esetében. Ismerje a glikolízis és az erjedés folyamatainak helyét a sejtben.
2.3.4. Osztódás	Magyarázza a számtartó és a számfelező osztódás lényegét, szerepüket a testi és ivarsejtek létrejöttében és a genetikai sokféleség fenntartásában. Ismerje a kromoszóma mikroszkópos fogalmát és genetikai értelmezését (kapcsoltsági csoport), az emberi testi sejtek és ivarsejtek kromoszómaszámát.	Értse a sejtciklus szakaszait. Hasonlítsa össze a mitózist és a meiózist (folyamataik, előfordulásuk, a genetikai információ mennyiségének és minőségének változása). Értse, hogy a meiózis folyamata miként eredményez genetikai változatosságot.
2.3.5. A sejtműködések vezérlése	Értse, hogy a sejt hogyan válaszolhat külső és belső ingerekre (valamilyen belső anyag koncentrációváltozása, működésének megváltozása: alakváltozás, elválasztás vagy elektromos változás).	Értse a K-Na-pumpa fontosságát. Magyarázza a programozott és nem programozott sejthalál különbségét. Tudjon példákat hozni e folyamatokra.

3. Az egyed szerveződési szintje

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

3.3.3. Teleptest és álszővet	<i>Vizsgáljon fénymikroszkóppal kenyérpenészt és fonalas zöldmoszatokat, rajzolja le és jellemezze a mikroszkópban vagy mikroszkópos képen látottakat.</i> Értelmezze a teleptestes szerveződést a vörös- és barnamoszatok, a zöldmoszatok, a kalapos gombák és a mohák példáin. Ismerje a szivacsok testfelépítésének főbb jellemzőit, hozza kapcsolatba különböző sejtjeik funkcióival. Tudja felsorolni a halálosan mérgező gyilkos galóca azonosítására szolgáló bélyegeket és tudja, milyen tünetek utalnak a mérgezésre. Ismerje és magyarázza a gombaszedés és -tárolás szabályait. Ismertesse a peronoszpóra, a fejespenész, az ecsetpenész, az emberi megbetegedéseket okozó gombák és a sütőélesztő anyagcseréjének gyakorlati jelentőségét. Értelmezze a zuzmókat mint szimbiózisokat. Értse, hogy a zuzmók a levegőszennyezés indikátorai lehetnek. Értse a gombák ökológiai jelentőségét: lebontók, paraziták, szimbionták. <i>Vizsgáljon kézinagyítóval és mikroszkóppal lombosmohákat, zuzmókat, ismertesse a megfigyeltet, valamint mikroszkópos képek alapján testfelépítésüket.</i>	Tudja értelmezni a mohák kétszakaszos egyedfejlődésének lépéseit. Értse a folyamat fejlődéstörténeti jelentőségét. Hozza összefüggésbe a mohák testfelépítését és társulásokban elfoglalt helyét.
3.4. Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak 3.4.1. A növényvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából	Ismerje a harasztoknál megjelenő evolúciós „újításokat” (szövetek, szervek), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékony alkalmazkodással. Ismerje a nyitvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (virág, mag, víztől független szaporodás), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással. Ismerje a zárvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (takarólevelek, bibe, zárt magház, termés, szállítócsövek, gyökérszőrök) legyen képes ezeket összefüggésbe hozni a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással, a fényért és vízért folyó versengéssel. Értelmezze a termés biológiai szerepét és	Tudja értelmezni a harasztok és a zárvatermők kétszakaszos egyedfejlődésében a haploid és diploid szakaszok arányát, és ennek fejlődéstörténeti jelentőségét. Értse a kettős megtermékenyítés folyamatát.

3.4.2. Az állatvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából	a magterjesztés stratégiáit. <i>Tudja használni a Növényismeret könyvet a környezetében élő növények megismeréséhez, és élőhelyének, ökológiai igényeinek jellemzéséhez.</i> Ismerje fel és elemezze a testfelépítés, az életműködések (kültakaró, mozgás, táplálkozás, légzés, anyagszállítás, szaporodás, érzékelés) és a környezet kapcsolatát az alábbi állatcsoportok példáján: - szivacsok - laposférgek - gyűrűsférgek - rovarok - csigák - a gerincesek nagy csoportjai (csontos halak, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök).	Ismerje és elemezze a felsorolt állatcsoportok testfelépítésének és életműködéseinek említett kategóriákban megjelenő evolúciós újításokat.
3.4.3. A növények szövetei, szervei - Szövetek	Jellemezze önállóan csoportjellemezők alapján a fenti csoportokat. Legyen képes kapcsolatba hozni a következő szövetek felépítését és működését: osztódó szövet és állandósult szövetek: bőrszövet, táplálékkészítő alapszövet és szállítószövet. <i>Vizsgáljon fénymikroszkóppal növényi szövet-preparátumot, készítsen bőrszövet-nyúzatot (pl. hagyma allelél). Vizsgáljon kristályzárványt. Értelmezze a látottakat, mikroszkópos képen is.</i> Ismeresse a gyökér, a szár és a levél alapfunkcióit.	Magyarázza a különböző környezetben élő növények anatómiai különbségeit. Jellemezze a gyökér, a szár, a levél felépítését és működését, módosulásait. Mondjon példát módosult szervekre. Magyarázza egy talajból felvett vízmolekula atomjainak sorsát a növényben.
- Gyökér, szár, levél	Ismerje fel egyszerű, sematikus rajzon a hajszálgyökér hossz- és keresztmetszetét, a lágyszár és a fás szár, valamint a lomblevél keresztmetszetét. Tudja kapcsolatba hozni a gyökér, a szár és a levél alapfunkcióit felépítésükkel. Magyarázza a fás szár kialakulását, az évgyűrűk keletkezését. <i>Vizsgáljon mikroszkópban gázcserenyírást és értelmezze a látottakat, mikroszkópos képek alapján is.</i> <i>Figyelje meg a víz útját színes tintába mártott fehér virágú</i>	Magyarázza a folyadékszállítás kémiai és fizikai hajtóerőit (ozmotikus szívóerő, gyökérnyomás, kapillaritás, párologtatás), hozza összefüggésbe a gyökér, szár és levél felépítésével.

	növényen és értelmezze a látottakat.	
- Virág, termés	Hozza kapcsolatba a virág biológiai szerepét és részeit. Ismertesse az egyivarú és a kétivarú virág, az egylaki és a kétlaki növény fogalmát. Értelmezze a virágos növények fajfenntartó működéseit (mag-, illetve termésképzés, vegetatív szervekkel történő szaporodás). Hasonlítsa össze az ivaros és az ivartalan szaporítás előnyeit és hátrányait. Ismertesse a növények főbb ivartalan szaporítási módjait (tőosztás, dugványozás, oltás, szemzés, klónozás). <i>Ismertesse a csírázás külső és belső feltételeit egy csírázási kísérlet kapcsán.</i> Soroljon és példák alapján ismerjen fel hormonális hatásra bekövetkező növényi életműködések (pl. gyümölcserés, növekedés, nyugalmi állapot).	Írja le és értelmezze a gázcsere nyíláson át felvett szén-dioxid-molekula sorsát a növényben. Értelmezzen növényi anyagszállítással kapcsolatos kísérletet. Hozza összefüggésbe a nappalhosszúság virágképzésben betöltött szerepét az eredeti élőhely, illetve a megváltoztatott élőhely (pl. honosítás) nappalhosszúságával. Tudjon kapcsolatos teremteni a virág és a termés részei között.
3.4.4. Az állatok szövetei, szaporodása, viselkedése		
- Szövetek	Magyarázza, hogy milyen működésekre specializálódtak a következő szövetek: hámszövet (működés és felépítés szerint csoportosítva), izomszövetek, kötőszövetek és idegszövet. Magyarázza, hogy a funkció hogyan tükröződik a felépítésükben. <i>Ismerje fel fénymikroszkópos készítményen illetve képen a következő szöveteket: többrétegű elszarusodott laphám, vázizom, csontszövet, idegszövet, emberi vér.</i>	Ismerje az auxinok általános szerepét a növények életében.
- Szaporodás-egyedfejlődés	Értse a petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalmát. Vonjon párhuzamot példák alapján az életkörülmények és a szaporodási mód között (ivaros, ivartalan, külső és belső megtermékenyítés, az ivadékgondozás és az utódszám összefüggése). Értelmezze és példán mutassa be az ivartalan szaporodást és a regenerációt.	Ismerje fel a következő szöveteket: simaizom, szívizom, csillós hám, üveggörbe. Értelmezze a látott struktúrák szerepét a szövet működésében.
- Viselkedés	Tudja összehasonlítani az öröklött és tanult magatartásformákat. Ismerje és példák alapján magyarázza az önfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (tájékozódás, táplálkozási magatartás,	Értse, hogy a tanult magatartásformák háttérében öröklött tényezők is állnak.

	Tudja, hogyan kell ellátni kisebb égési sérüléseket.	
4.3. A mozgás 4.3.1. Vázrendszer	Ismerje a csontváz biológiai funkcióit. Ismeresse a gerincoszlop tájékait, a mellkas, az agykoponya és az arckoponya csontjait (orrcsontot, járomcsontot, felső és alsó állcsontot). Ábrán ismerje fel ezeket. Tudja kapcsolatba hozni az ember mozgási szervrendszerének sajátosságait a két lábon járással (a gerincoszlop kettős S-alakja). Ismerje a csont kémiai összetételét (szerves és szervetlen alkotók), értse ezek szerepét, hozza összefüggésbe arányuk változását az életkorral, a fiatalkori és időskori csontsérülésekkel. Ismeresse egy lapos és egy hosszú csöves csont szerkezetét a megfelelő funkciókhoz kötve. Ismerje a csigolya részeit. Tudjon példát mondani a csontok összenövésére, varratos, porcos és ízületi kapcsolódására, magyarázza, hogy ezek milyen mozgást tesznek lehetővé az adott helyeken. Ismerje fel rajzon az ízület részeit. Ismeresse a függesztőövek funkcióját, csontjait, a gerincesek ötujjú végtagtípusának csontjait. Értse a férfi és a női medence közti különbség okát.	
4.3.2. Izomrendszer	Ismerje a helyét és funkcióit a következő izmoknak: gyűrű alakú záróizmok, mimikai izmok, bordaközi izmok, mellizom, hasizmok, gátizmok, rekeszizom, végtagok hajlító- és feszítő izmai, fejbiccentő izom. Ismeresse a vázizom felépítését: izomsejt, izomrost (izomsejt), izomköteg, izompólya, inak. Értse miért fontos a bemelegítés, hogyan szüntethető meg az izomláz.	Legyen képes magyarázni a mozgási szervrendszer működését fizikai (emelő-elv, erő, erőkar), biokémiai (aktin, miozin, kreatin-foszfát, ATP), szövettani (vázizomszövet) ismerete alapján. Tudja, hogy az izomösszehúzódáshoz Ca^{2+}-ion szükséges. Értse az izom saját energiatároló és oxigéntároló molekuláinak szerepét. Értse az izomláz kialakulásának okait.
4.3.3. Szabályozás	Értse az izomtónus szerepét a testtartás és a mozgások kialakításában.	
4.3.4. A mozgás és mozgási rendszer egészségtana	Ismerje a mozgási szervrendszer épségét, megóvását szolgáló alapelveket (pl. helyes testtartás, testedzés). Tudja, mi a törés, gerincsérülés, ficam, csípőficam, rándulás, lúdtalp, gerincferdülés, és ismerje ezek jeleit.	

	Tudjon példát említeni a testépítés során helytelenül alkalmazott táplálék-kiegészítők káros hatásaira.	
4.4. A táplálkozás		
4.4.1. Táplálkozás	Tudja magyarázni a táplálkozás jelentőségét, és értse folyamatait (rágás, nyelés, bélperisztaltika). Ismerje a különbséget a táplálék és tápanyag között. Tudja felhasználni a tápanyagok fajlagos energiatartalmát alapvető számítási feladatokban. Értelmezze a testtömegindexet, tudjon következtetéseket levonni értékéből, és értse, hogy normálértéke függ a testösszetételtől, nemtől, életkortól.	
4.4.2. Emésztés	Ismerje fel ábrán a táplálkozási szervrendszer szerveit, tudja biológiai funkcióit. Ismerje a máj szerepét az emésztőnedv-termelésben, a fehérje-, glükóz- és glikogénszintézisben, a raktározásban és a méregtelenítésben. Ismerje fel a fog részeit magyarázza a részek funkcióit, értse a fogképletet. Ismertesse a száj higiéniáját, a szájápolás szabályait és jelentőségét. Tudja, mely emésztőnedvek játszanak szerepet a fehérjék, a szénhidrátok, a zsírok és a nukleinsavak emésztésének folyamatában; ismerje a termelődési helyüket és a működésükhöz szükséges optimális kémhatást. <i>Értelmezzon a hasnyál vagy a gyomornedv hatását bemutató kísérletet.</i>	Értse a kapcsolatot a tápanyagok emésztése és sejtszintű lebontása között.
4.4.3. Felszívódás	Ismerje a bélbolyhok helyét, és tudja működésük lényegét.	Ismerje a következő emésztőenzimek termelődésének helyét és hatásait: amiláz, laktáz, lipáz, nukleáz, pepszin, tripszin.
4.4.4. Szabályozás	Tudja, hogy mi válthatja ki az éhség-, szomjúságérzetet és értse a tápcsatorna reflexes folyamatait (nyál- és gyomornedvtermelés, hányás, nyelés).	
4.4.5. Táplálkozás egészségtana	Magyarázza a minőségi és mennyiségi éhezés fogalmát. Ismertesse a fehérjék, szénhidrátok, zsírok, növényi rostok, ásványi anyagok (nyomelemek), természetes forrásait, tudjon érvelni hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk ellen. Ismerje a következő vitaminok élettani jelentőségét, és tudja azokat összekapcsolni hiánytüneteikkel: D-, A-, B ₁₂ ,- C-vitamin, folsav.	Ismertesse a következő vitaminok élettani jelentőségét: E-, K-, B ₁ -, B ₆ - vitamin. Ismertesse az alapanyagcsere fogalmát és tudja, mitől függ annak értéke.
		Értelmezze, miért járhatnak a májbetegségek együtt sárgasággal.

	<i>Figyelje meg az élelmiszerek csomagolásán feltüntetett összetevőket és magyarázza a lehetséges kockázati tényezőket, táblázat segítségével.</i> <i>Értelmezzen életmódhoz igazodó étrendet, ezzel kapcsolatos adatok, táblázatok használatával.</i> Ismerjen a tápcsatorna megbetegedéseinek kialakulását elősegítő kockázati tényezőket (veleszületett hajlamosító tényezők és életvitelből, életmódból eredő kockázati tényezők – pl. nem megfelelő szájjápolás/szájhigiéné, fokozott stressz, túlzott alkohol- és gyógyszerfogyasztás, nem az életmódnak, szükségleteknek megfelelő táplálkozás, kedvezőtlen környezeti hatások). Értse, hogyan változnak az étrendi elvárások tevékenységtől, kortól, nemtől és állapottól (terhesség, szoptatás) függően. Magyarázza az élelmiszer- és ételtartósítás alapvető szabályait. Értse az alultápláltság és a túltápláltság következményeit, kockázati tényezőit. Tudjon érvelni a megfelelő összetételű étrend mellett.	
4.5. A légzés 4.5.1. Légcsere	Ismerje a légzőrendszer funkcióit. Ismerje a légzőrendszer szerveit. Ismerjen légzési segédizmokat, tudja hogy ezek részvétele a nehézlélegzésben feltűnő. Értse a mellkasi és a hasi légzés különbségét. Értse a mellhártya, a rekeszizom, a bordaközi izmok szerepét a belégzés és kilégzés folyamatában. Értse a légzési teljesítmény és a szervezet energiafelhasználása közötti összefüggést. Ismertesse a vitálkapacitás és a légzési perctérfogat fogalmát. Magyarázza aktív sportoló és nem sportoló fiúk és lányok vitálkapacitását bemutató táblázat eltérő értékeit. <i>Határozza meg a légzésszámot nyugalomban és munkavégzés után, magyarázza az eltérést.</i>	Elemezzen a légzési térfogatváltozásokat és a légző-mozgásokkal kapcsolatos nyomásváltozásokat bemutató grafikont. Értelmezze a Donders-modellt bemutató ábra alapján a légzőműködések.
4.5.2. Gázcsere	Magyarázza a légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggéseit.	Értse, hogy a tüdőben és a szövetekben folyó gázcsere diffúzió alapul.

4.5.3. Hangképzés	Ismerje fel ábrán a gége alábbi részeit: pajzsporc, gégefedő, hangszalagok. Ismerje a hangszalagok szerepét a hangképzésben.	Ismerje, mely porcok között feszülnek ki a hangszalagok. Értse a gége működését, tudja, hogy mitől függ a keletkezett hang erőssége, magassága, és mi befolyásolja a hangszínt.
4.5.4. Szabályozás	Tudja magyarázni a vér szén-dioxid koncentrációjának szerepét a légzés szabályozásában.	Ismertesse a légzésszabályozásban a kemoreceptorok és a mechanoreceptorok szerepét.
4.5.5. A légzés és a légzőrendszer egészségtana (elsősegélynyújtás)	Ismerje az orron át történő belégzés előnyeit a szájon át történő belégzéssel szemben. Tudjon megnevezni a légzőrendszert károsító tényezőket és ismerje a légzőrendszer gyakori betegségeit (fertőzőes eredetű és daganatos megbetegedések, asztma). Magyarázza, miért jár gyakran együtt a torokgyulladás középfülgyulladással. Értse a dohányzás kockázatait. Tudjon érvelni a dohányzás ellen.	Kapcsolja össze fizikai ismereteivel a légmell és a keszonbetegség kialakulását. Hozza összefüggésbe a tüdő-léghólyagocskák felületi feszültségét a dohányzással.
4.6. Az anyagszállítás		
4.6.1. A testfolyadékok	Hasonlítsa össze a vér, a szövetnedv, a nyirok összetételét, keletkezését, kapcsolatukat. Ismertesse a teljes vértérfogat mennyiségét, az alakos elemek és a vérplazma arányát, a vérplazma fő alkotórészeit és értse jelentőségüket. Ismertesse a vörösvérsejtek, a fehérvérsejtek és a vérlemezkék szerepét, keletkezésük helyét, a normál értéktartománytól való eltérés okait és következményeit.	Értelmezze a homeosztázist a folyadékterek összetételének példáján. Ismertesse, hogy mi okból változhat a vér kémiai összetétele (pH, glükózsztint). Ismerje a hemoglobin fő részeit (hem: 4 db N-tartalmú gyűrű, Fe, globin: fehérje).
4.6.2. A szöveti keringés	Értse a vérszegénység lehetséges okait. Értse, hogy a véralvadási folyamat rendellenessége vérzékenység, illetve trombózis kialakulásához vezethet. Ismertesse a vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolatát; a szöveti folyadék szerepét, mint a sejtek közötti anyagcsere helyét.	Ismertesse a sérült érfal, a vérlemezkék, a trombin, a fibrin, a kalciumion szerepét a véralvadás folyamatában, tudja, hogy a folyamathoz K-vitamin szükséges. Hozza összefüggésbe ezeket a vérzékenység kialakulásával. Értse, hogy milyen mechanizmus mozgatja a folyadékot a nyirokerekben.

4.6.3. A szív és az erek	Magyarázza a hajszálerek keringési jellemzőit, funkcióját az anyagcserében. Értelmezze a nyirokkeringés lényegét (útvonala, funkciója), a nyirokcsomók jelentőségét. Ismerje a szív működésének alapelveit (üregek térfogat- és nyomásviszonyainak változása, a vér áramlása a szív ciklus folyamán). Értse a szív felépítésének és működésének kapcsolatát. Ismertesse, hogy mi a koszorúerek feladata, hogy miért életveszélyes ezek elzáródása. Ismerje az artériák, a vénák és a kapillárisok felépítését (átmérő, billentyű, szöveti szerkezet), és ezeket hozza kapcsolatba az adott erek funkcióival. Ismerje a szívfrekvencia és a vérnyomás fogalmát és felnőttkori normál értékeit. <i>Tudjon pulzust és vérnyomást mérni (automata eszközzel), legyen képes a mért adatok eredményeit értelmezni és magyarázni.</i> Ismertesse a lép helyét és szerepét. Tudja, hogy milyen élettani hatások emelik, vagy csökkentik a pulzusszámot és vérnyomást. Magyarázza a véreloszlás megváltozásának élettani funkcióját. Tudjon érvelni a testedzés és a helyes táplálkozás keringési rendszer egészségére gyakorolt hatása mellett. Ismertesse a keringési rendszer főbb betegségeinek (érelmeszesedés, visszértágulat, a trombózis, a magasvérnyomás/hipertónia betegség, szívritmuszavar és a szívinfarktus) kialakulásában szerepet játszó főbb kockázati tényezőket. Értse a megfelelő életvitel kialakításával csökkenthető kockázatokat. Ismerje a szívinfarktus fogalmát és jellemző tüneteit. Ismerjen alapvető sebellátási módokat, tudja, hogyan kell ellátni vérzéssel járó sérüléseket.	Ismertesse a szövetnedv áramlási mechanizmusát a vérnyomás és a plazmafehérjék ozmotikus nyomásának viszonya alapján. Tudja grafikonon elemezni a vérnyomás változását, a véráramlás sebességét, az erek keresztmetszetének alakulását a keringési rendszerben. Ismerje a verőtérfogat, perctérfogat értékeit. Tudjon elvégezni alapvető számításokat ezekkel az adatokkal. Értelmezze, mely tényezők segítik a vénás áramlást. Ismerje a szinuszcsomó és a pitvar-kamrai csomó helyzetét, funkcióját.
4.7. A kiválasztás 4.7.1. A vizeletkiválasztó rendszer működése	Ismerje a vizeletkiválasztó rendszer főbb részeit.	Ismertesse a bőr, a máj, a tüdő, a végbél és a vese szerepét a kiválasztásban. Tudja értelmezni a vese kiválasztó működésének három fő részfolyamatát: szűrletképzés, visszaszívás, kiválasztás (exkréció).

4.7.2. Szabályozás	Értse a víz, a glükóz, a sók, a karbamid visszaszívásának, valamint a gyógyszerek, ionok (pl. hidrogénion) kiválasztásának vesében zajló folyamatait. Ismertesse a vizelet főbb összetevőit: víz, karbamid, Na^+, K^+, Cl^- ionok, gyógyszerek, hormonok. Ismerjen a vizelet összetétele és mennyisége változásának hátterében álló lehetséges okokat.	Ismerje a nefron működését: vesetestecske (tok, hajszálgomolyag), az egyes csatorna-szakaszok, a csatorna falát behálózó hajszálerék, funkcióit. Magyarázza a szűrletképzés, az aktív és passzív transzport folyamatait. Elemezze a vizeletképződés folyamatát a vér, a tokban és a csatornában lévő folyadék, valamint a vizelet összetétele alapján. Értse a vazopresszin (ADH) és aldosteron szerepét a folyadéktérfogás és sóháztartás szabályozásában.
4.7.3. A kiválasztó szervrendszer egészségtana	Tudjon példát említeni arra, hogy miért jelenhet meg a vizeletben fehérje, glükóz vagy vér. Értse a vesekő kialakulásának okait, ismerje rizikófaktorait és indokolja a folyadékbevitel jelentőségét a vesekőképződés megelőzésében. Ismertesse a művesekezelés jelentőségét.	Értse a művesekezelés és a veseátültetés jelentőségét.
4.8. A szabályozás	Hasonlítsa össze az irányítás két alapformáját, a szabályozást és a vezérlést. Értse a visszacsatolások szerepét a szabályozásban. Értse a hasonlóságokat és a különbségeket a hormonrendszer és az idegrendszer működése között (jeladó és célsejt kapcsolata), és tudjon példát hozni összehangolt működésükre.	Magyarázza a kémiai és az elektromos potenciálok összefüggését az ionmozgásokkal.
4.8.1. Idegrendszer	Ismertesse az idegsejt felépítését, változatosságát és funkcióját (az ingerület keletkezését, vezetését, valamint más sejtekre való továbbadását). Ismerje, hogy az élő sejtek membránjának két oldalán az ionok koncentrációja nem azonos, és ez potenciálkülönbséget alakít ki. Ismertesse az inger, az ingerület (akciós potenciál), az ingerküszöb fogalmát. Példával igazolja, hogyan változhat meg az ingerküszöb külső és belső környezeti hatásokra.	Értse a helyi (lokális) és a tovaterjedő potenciál kialakulásának helyét és feltételeit. Tudja, hogy az inger erőssége a csúcspotenciál hullámsorozat szaporaságában kódolt. Tudja, hogy az idegsejt membránpotenciáljának változásai az axoneredésnél tovaterjedő csúcspotenciált válthatnak ki.
- Szinapszis	Ismertesse a receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger fogalmát, típusait (mechanikai, kémiai, fény, hő). Ismertesse a szinapszis fogalmát, magyarázza a serkentő vagy gátló hatást az átvivő anyag (vagy más molekulák) és a receptor kölcsönhatásával. Tudja, hogy a drogok itt hatnak és hatásuk függőséghez vezethet.	Értse, hogy a drogok és egyes mérgek hogyan hatnak a szinapszis

- Az idegrendszer általános jellemzése	Ismerje a központi, környéki idegrendszer, az ideg, dúc, pálya, mag, kéreg, fehér- és szürkeállomány fogalmát, a testi (szomatikus) és a vegetatív idegrendszer jelentését. Ismerje az idegrendszer működésének fő folyamatait, és az ezt megvalósító sejttypusokat (receptorsejt, érzőidegsejt, asszociációs idegsejtek, mozgatóidegsejt). <i>Készítsen rajzot a gerincvelő keresztmetszetéről és ábrázolja a gerincvelői idegek eredését.</i> Hasonlítsa össze a reflexív és a reflexkör fogalmát. <i>Ismerje fel ábrán és tudja magyarázni a bőr- és izomeredetű gerincvelői reflexek reflexívét funkcióját.</i>	működésére (jelátvivő anyag működésének fokozása, visszavételének gátlása, receptormódosítás). Magyarázza az idegsejt-hálózatok spontán aktivitásának funkcióját (biológiai ritmusok). Ismerje a gliasejtek és a velőshüvely főbb funkcióit (táplálkozás, szigetelés), hozza összefüggésbe az ingerület vezetési sebességével és az SM (szklerózis multiplex) betegség kialakulásával.
- A gerincvelő	A mozgatóműködések példáján értelmezze az idegrendszer hierarchikus felépítését. Tudja, hogy az idegrendszer központi része csontos tokban, agy-gerincvelői folyadékkal és agyhártyákkal védetten helyezkedik el. Ismerje a gerincvelő főbb funkcióit (izomtónus kialakítása, védekező mechanizmusok, a bőr ereinek reflexes szabályozása, nemi szervek vérbősége).	Ismerje az agytörzsi hálózatos állomány szerepét az alvás-ébrenléti ciklus fenntartásában. Ismerjen elméleteket az alvás funkcióival kapcsolatosan (pl. energiatakarékosság, tanulás, feltöltődés).
- Az agy	<i>Váltson ki térdreflexet, és magyarázza funkcióját.</i> Ismerje fel az agy nyírlirányú metszetén az agy részeit (agytörzs /nyúltvelő, híd, középagy/, köztiagy /talamusz, hipotalamusz/, kisagy, nagyagy), és tudjon példákat említeni funkcióikra. Tudja, hogy az álomalvás létszükséglet.	Ismerje a jobb és bal agyfélteke eltérő funkcióit.
- Testérző rendszerek	Tudja, hogy az elsődleges érzőkéreg sérülése a tudatosuló érzékelés kiesését jelenti. Ismertesse a bőr és a belső szervek receptorait (mechanikai, fájdalom, hő, kemoreceptorok, szabad idegvégződés).	Értse, hogy az érzőpályák kéreg alatti központjaiban már előzetes feldolgozás is történik (pl. talamusz = kéreg alatti látóközpont).
- Érzékelés	Értse az érzékszervek működésének általános elveit: (adekvát) inger, ingerület, érzet.	

- Látás	Ismerje az érzéksalódás (illúzió, hallucináció) fogalmát, és hogy kiváltásukban pszichés tényezők és drogok is szerepet játszhatnak. Ismertesse és ábrán ismerje föl a szem alapvető részeit, magyarázza ezek működését, a szemüveggel korrigálható fénytörési hibákat, a szürke- és a zöldhályog lényegét. <i>Magyarázzon egyszerű kísérleteket a vakfolt, a szintévesztés, a látásélesség és a térbeli tájékozódás vizsgálatára.</i> <i>Váltson ki pupillareflexet.</i> Értse a pupilla akkomodációs és a szemhéjzáró reflex funkcióit. Elemezze a távolságészlelés módjait, támpontjait. Ismerje föl rajzon a külső-, a közép- és a belső fül részeit.	Értse a csapok, pálcikák és dúcsejtek szerepét a látás folyamatában. Ismertesse a kép- és színlátás, a fényerősség-érzékelés optikai és élettani alapjait. Értse a látórendszer és az egyensúlyérzés kapcsolatát.
- Hallás és egyensúlyérzés	Értse a dobhártya és a hallócsontocskák működését, a szabályozás lehetőségét. <i>Értelmezzen kísérletet a hangirány érzékelésének bemutatására.</i> Ismerje a zajszennyeződés forrásait, halláskárosító és pszichés hatását.	Értse a kapcsolatot a hallószerv részletes felépítése és működése között (Corti-szerv, alaphártya, szőrsejtek).
- Kémiai érzékelés	Magyarázza a tömlőcske és zsákocska, valamint a három félkörös ívjárat szerepét. Ismerje a nyúltvelői kemoreceptorok szén-dioxid-érzékenységet, értse a légzés szabályozásában betöltött szerepüket.	Értse a helyzetérzékelés szerveinek és receptorainak (tömlő, zsákocska, három félkörös ívjárat, izomorsó, ínorsó) működését.
- Testmozgató rendszerek	Ismerje a szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepét az érzékelésben. Értse, hogy motivációs állapotok irányítják és aktiválják magatartásunkat. Ismerje az agykéreg szerepét az akaratlagos mozgások kialakításában. Ismerje a mozgatópályák kereszteződéseinek funkcionális következményeit. Ismertesse a kisagy fő funkcióját (mozgáskoordináció). Tudja, hogy alkohol hatására ez az egyik leghamarabb kieső funkció.	Ismerje a kéreg alatti magvak és az átkapcsolódás szerepét az automatizált mozgások szabályozásában.
- Vegetatív érző és mozgató rendszerek 4.8.2. Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai - A magatartás elemei	Értelmezze, milyen folyamatok szabályozását jelenti a vegetatív szabályozás. Ismerje a szembogár (pupilla), a vázizom, a bél, a szív és a vérerek szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolásának következményeit.	Tudja összehasonlítani a szimpatikus és a paraszimpatikus idegrendszer anatómiai hasonlóságait és különbségeit. Tudja magyarázni, hogyan valósul meg szervezetünkben a keringés és a testhőmérséklet szabályozása.
- Öröklött elemek	Ismerjen példákat öröklött emberi magatartásformákra	Ismerje fel esetleírás nyomán az az emberi viselkedés evolúciós (genetikai), ökológiai, kulturális alapjait.

	(szopóreflex, érzelmet kifejező mimika).	
- Tanult elemek	Ismerje a feltételes reflexek szerepét az ember viselkedésében (félelem, drogtolerancia).	Esetleírás alapján értékeljen olyan kísérleteket, olyan kísérleti módszereket, amelyek a feltételes reflex, az operáns tanulás és belátásos tanulás kutatására irányulnak. Ismertesse módszerük korlátait. Kapcsolja össze ezeket példákkal az ember viselkedéséből.
- Emlékezés	A feltételes reflexeket hozza összefüggésbe a fájdalmas ingerekre fellépő vérnyomás-növekedéssel, szívfrekvencia-fokozódással, félelemmel, drogtoleranciával. Magyarazza a tanulás és az érzelmek kapcsolatát (megközelítés-elkerülés, játék, kíváncsiság és unalom). Tudja, hogy a beszéd tanulása kritikus periódushoz kötött. Példákon mutassa be a megerősítés rászoktató vagy leszoktató hatását, a szokás, a rászokás és a függőség kialakulását. Lássa a család, az iskola, a hírközlés, reklám stb. szerepét a szokások kialakításában. Foglaljon állást a fentiekkel kapcsolatban. Ismerje a rövid és hosszú távú memória fogalmát.	
- Pszichés fejlődés	Ismertesse az érzelmi fejlődés hatását az értelmi fejlődésre, hozza összefüggésbe a család szocializációs funkcióival.	
4.8.3. Az idegrendszer egészségtana	Ismerje az életmód szerepét az idegrendszeri betegségek kialakulásának (pl. stresszbetegségek) megelőzésében.	Értelmezze a zsigeri működések kapcsolatát az érzelmi-pszichikus működésekkel, hozza összefüggésbe a pszichoszomatikus betegségek kialakulásával.
- Drogok	Ismerje a fájdalomcsillapítás néhány módját, ezek esetleges veszélyeit. Ismerje az agyrázkódás, a migrén, az epilepszia, a stroke (agyvérzés, agyi infarktus) tüneteit. Ismerje a táplálkozási zavarokat (ortorexia, anorexia, bulímia, izomdiszmorfia) és értse kialakulásuk társadalmi és biológiai okait. Ismerjen testképet befolyásoló társadalmi tényezőket. Értse a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességeit és veszélyeit.	Ismerje az Alzheimer-kór, a Parkinson-kór tüneteit.
4.8.4. A hormonrendszer	Tudjon érvelni a drogfogyasztás ellen, értse a szülő, a család, a környezet felelősségét és lehetőségét megelőzésében.	
- Hormonális működések	Ismertesse a hormonrendszer működésének a lényegét, a hormontermelést és szabályozását.	Magyarazza, hogy ugyanaz a hormon más szervben más hatást fejthet ki (receptor-különbség). Magyarazza, hogyan befolyásolják a hormonok a szervezet szénhidrát-anyagcseréjét (adrenalin, inzulin, glükokortikoidok),

- Belső elválasztású mirigyek	Ismerje az ember belső elválasztású mirigyének elhelyezkedését, az alábbi hormonok termelődési helyét és hatását: inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin. Ábra alapján értelmezze a női nemi ciklus során végbemenő hormonális, valamint a méhnyálkahártyában, petefészekben és testhőmérsékletben végbemenő változásokat. Értse a hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjait. Tudja magyarázni az inzulin, a tiroxin és az adrenalin hatásait. A pajzsmirigy példáján elemezze a hormontermelés szabályozásának alapelveit. Tudja magyarázni a cukorbetegség lényegét, típusait, tüneteit, okait, kockázati tényezőit és kezelési módjait.	só- és vízháztartását (mineralokortikoidok, vazopresszin), kalcium-anyag-cseréjét (parathormon, kalcitonin, D-vitamin-hormon).
- A hormonrendszer egészségtana	Ismerje az antitest, antigén, immunitás fogalmát.	Tudja elemezni az agyalapi mirigy, a hipotalamusz és a mellékvesekéreg hormonjainak hatását.
4.8.5. Az immunrendszer - Immunitás	Sorolja fel az immunrendszer jellemző sejtjeit (falósejtek, nyiroksejtek). Magyarázza a memóriasejtek szerepét a másodlagos immunválasz kialakításában. Magyarázza meg a gyulladás tüneteit, kialakulásuk okát. Ismerje a falósejtek szerepét és a genny eredetét. Ismertesse az immunizálás különböző típusait (aktív, passzív, természetes, mesterséges). Minden típusra mondjon példát.	Tudja, hogy hormon nem csak belső elválasztású mirigyben jöhet létre, gyakorlatilag minden szerv képes előállítani hormont.
- Vércsoportok	Hozzon példát a Magyarországon kötelező védőoltásokra és értse indokoltságukat. Magyarázza a vírus és baktérium által okozott betegségek eltérő kezelésének az okát. Ismerje Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentőségét. Ismerje az AB0- és az Rh-vércsoportrendszert. Magyarázza az anyai Rh-összeférhetetlenség jelenségét. Ismerje a vérátömlesztés és a véradás jelentőségét.	Tudja elemezni a növekedési hormon, a tiroxin és az inzulin hiányából, illetve többletéből eredő rendellenességeket.
		Tudja összehasonlítani a természetes (veleszületett vagy anyatejjel szerzett) és az adaptív immunválaszt.
		Magyarázza a rendszer működésének a lényegét: az idegen anyag megtalálásának a módját, felismerését, az immunglobulinok jelentőségét, az idegen anyag megsemmisítését. Ismerje a vérszérum fogalmát. Értse az autoimmun betegségek lényegét.
		Ismertesse a szervátültetésekkel kapcsolatos gyakorlati és etikai problémákat.

	előnyeit a csecsemőre és az anyára nézve. Ismertesse, hogyan előzhető meg a nemi úton terjedő betegségek (szifilisz, AIDS, gombás betegségek).	

5. Egyed feletti szerveződési szintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Populáció	Értelmezze a populáció ökológiai és genetikai meghatározását. Ismerje a populáció egyedszámának korlátlan és korlátozott növekedési modelljeit, értse a környezet eltartó képességének fogalmát. Ismerjen példát hirtelen elszaporodó (gradáció) majd összeomló létszámú populációra. Elemezzon mezőgazdasági problémákat e fogalmak segítségével (pl. sáskajárás, biológiai védekezés). Értelmezzen emberi korfákat, vonjon le belőlük következtetéseket. Ismerje a(z) élettelen és élő) környezet fogalmát. Tudja elemezni biológiai rendszerek térbeli (vízszintes és függőleges) és időbeli (periodikus és előrehaladó) változásait Elemezzon tűrőképességi görbéket: minimum, maximum, optimum, szűk és tág tűrés. Legyen képes esettanulmányok alapján a biológiai jelzések (indikációk) felismerésére, magyarázatára. <i>Esettanulmány alapján ismerjen fel összefüggéseket a környezet és az élőlények között.</i>	Ismertesse a populáció jellemzőit (egyedszám, egyedsűrűség, koreloszlás, térbeli eloszlás) és alkalmazza ezeket problémák megoldására. Elemezze a populációk mennyiségi változásait, értse az ezek hátterében álló okokat; tudja felismerni és jellemezni az r- és K-stratégista populációkat. Ismerjesse a környezet kitettségétől függő változását. Értse a niche-elmélet lényegét: tudja értelmezni több környezeti tényező együttes hatásait a populációk elterjedésére. Magyarázza és példákon értelmezze az élettani és az ökológiai optimum, az élettani és ökológiai niche különbségét. Értelmezze a minimum-elvet élettani és ökológiai szempontból; ismerje alkalmazásának korlátait. Ismerje a populációk között fellépő versengés okait, és tudja magyarázni lehetséges kimeneteleit (Gauze-elv). Értse a testtömeg, a testfelület és az élőhely átlaghőmérsékletének

5.1.2. Kölcsönhatások - Viselkedésbeli kölcsönhatások - Ökológiai kölcsönhatások	Ismertesse a talaj kialakulásának folyamatát. Értse a trágyázás jelentőségét, a szakszerűtlen műtrágyázás lehetséges következményeit. Legyen képes felismerni az összefüggést egy faj elterjedése és a környezeti tényezők között. Példákból ismerje fel az időleges tömörülést, családot, kolóniát, monogám párt, háremet. Ismertesse a szimbiózis, a versengés, az asztalközösség az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás fogalmát, példák alapján azonosítsa ezeket a kölcsönhatástípusokat és tudjon rájuk példákat hozni.	az összefüggését. Elemesse a társas viselkedés és a környezet kapcsolatát. Legyen tisztában az állatok és az ember kommunikációja közötti különbségekkel (jelek száma, elvontsága, objektivitás, hagyományok szerepe). Magyarázza a társas kapcsolatokban megnyilvánuló vonzódás lehetséges okait (pl. csoportos kohézió), ismerje fel a társas kapcsolatokat fenntartó hatásokat (pl. ivadék gondozás, rangsor), hozzon példákat ezek formáira (pl. behódolás, fenyegetés). Magyarázza az agresszió és az altruizmus szerepét és megnyilvánulásait emberek és állatok esetében. Példákkal igazolja, hogy az egyes élőlénypopulációk közti kölcsönhatások sokrétűek.
5.2. Életközösségek (élőhelytípusok) 5.2.1. Az életközösségek jellemzői	Értse a színtezettség kialakulásának okát. Tudja értelmezni az emberi tevékenység hatását az életközösségekre (pl. fajgazdagság, terület).	Ismerje fel és elemesse az életközösségek térbeli változatosságát (színtezettség, mintázat), előremutató (szukcesszió) és periodikus időbeli változásait, illetve tudjon példát hozni ezekre. Tudja magyarázni az emberi tevékenység (kaszálás, legeltetés, tókotrás, fakitermelés) hatását a szukcesszió folyamatára. Értse, hogy egy életközösség sokfélesége produktivitása és stabilitása összefügg. Legyen tisztában a degradáció fogalmával és ismerje fel ennek

5.2.2. Hazai életközösségek	<i>Jellemezzen egy iskolájához vagy lakóhelyéhez közeli terület élővilágát (élőhelytípusok, környezeti tényezők, talaj, uralkodó állat- és növényfajok, szintezettség, időbeni változások).</i> A fajok és életközösségek jellemzésére használja a Növényismeret és Állatismeret könyveket. Tudja jellemezni egy terület ökológiai viszonyait az ott élő fajokat jellemző ökológiai mutatók (T-, W-, R-, N-, Z-értékek) alapján. Egy tó feltöltődésének folyamatán keresztül mutassa be az életközösségek előrehaladó változásait. Ismerje a gyomnövények megtelepedésének ökológiai okait.	okait. Hasonlítsa össze az alábbi élőhelytípusokat: cseres-tölgyes, gyertyános-tölgyes, bükkös. Értse, hogy a klíma mellett egyéb tényezők is befolyásolhatják egy-egy terület növényzetét (pl. talajvízszint, alapkőzet) – leírások alapján tudja azonosítani ezen hatásokat. Ismertesse és értékelje az ember szerepét átalakításukban (természetes erdők - faültetvények, folyószabályozás, legeltetés). Ismertesse a szikes puszták jellemzőit, a szikes talaj kialakulásának feltételeit, a másodlagos szikesedést. Ismertesse a sziklagyepek előfordulásait, jellemző környezeti sajátosságait, az itt élő fajok természetvédelmi jelentőségét. Sorolja fel a sziklagyepeket fenyegető fontosabb károsító hatásokat. Tudja, hogy különböző emberi hatásokhoz (mezőgazdaság, erdészeti fahasználat, taposás) különböző gyomfajok alkalmazkodhatnak. Értse, hogy a történelem során miként változtak a Kárpát-medence jellegzetes életközösségei (az elterjedő mezőgazdasági művelés, a folyószabályozás és a városiasodás hatásai).
5.3. Bioszféra - Globális folyamatok	Értelmezze a bioszférát globális rendszerként (pl. Gaia-elmélet); értse a bioszféra és abiotikus környezetének kölcsönös egymásra hatását. Legyen képes ebben az összefüggésben értékelni az ember szerepét és feladatait (környezettudatosság). Sorolja fel és magyarázzon civilizációs ártalmakat (feloldatlan stressz, alkoholizmus helytelen életmód, kábítószer-fogyasztás, túlzott gyógyszerfogyasztás, vegyszerek károsító hatásai). Tudjon példát mondani a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védő emberi beavatkozásokra (pl. az esőerdők irtása, a monokultúrák hatása, kőolajszennyezés, nemzeti parkok, nemzetközi egyezmények). Hozzon példát hazai lehetőségeinkre és felelősségünkre (pl. vásárlási szokások). Tudja, hogy a globális problémák között tartjuk számon a	Ismertesse példák segítségével a közlekedés (úthálózat) ökológiai hatásait. Ismerje a fenntartható gazdálkodás lehetőségeit, esettanulmány alapján magyarázza azokat.

	népességrobbanást, a globális felmelegedést, a hulladékproblémát, a savasodást, az ózonpajzs elvékonyodását. Magyarítja ezek okait és következményeit, hozza ezeket kapcsolatba az ökológiai válsággal. Magyarázza, hogyan függ össze az ökológiai válság társadalmi és gazdasági kérdésekkel. Értse az ökológiai lábnyom fogalmát.	Tudja, hogy a demográfiai és gazdasági növekedésnek a Földön anyagi- és energetikai korlátai vannak. Ismertesse a fenntartható fejlődés fogalmát.
5.4. Ökoszisztéma 5.4.1. Anyagforgalom 5.4.2. Energiaáramlás 5.4.3. Biológiai sokféleség	Értelmezze, és példák segítségével mutassa be a termelők, a lebontók és a fogyasztók szerepét az életközösségek anyagforgalmában és energiaáramlásában. Fogalmazza meg a táplálkozási lánc és a táplálékhálózat különbségét. Magyarázza a peszticidek, mérgek felhalmozódását a táplálékláncban. Ismerje a szén és oxigén körforgásának fontosabb lépéseit (autotrófok és heterotrófok szerepe, humuszképződés, szénhidrogén- és kőszénképződés, karbonát-közetek keletkezése)	Tudja értelmezni az ökoszisztéma egyes tagjainak, valamint az ökoszisztéma és az abiotikus környezetének kölcsönhatásait. Leírások alapján legyen képes táplálékhálózatok megszerkesztésére, elemzésére és a kölcsönhatások alapján megállapítani a táplálékhálózat tagjainak jövőjét. Ábra segítségével elemezze a lebontó szervezetek, a nitrogéngyűjtő, a nitrifikáló és a denitrifikáló baktériumok szerepét a nitrogén körforgásában. Értse az összefüggést a produkció, biomassza és egyedszám fogalma között. Ökológiai piramisok, folyamatábrák elemzésével legyen képes értelmezni az anyag- és energiaáramlás mennyiségi viszonyait az ökoszisztémákban. Értelmezze a sokféleséget különböző szinteken: genetikai diverzitás (az allél-összetétel változatossága), fajdiverzitás (a fajok száma és egyedszám-arányai) és ökológiai diverzitás (az ökológiai funkciók változatossága). Értse, miért fontos mindhárom szinten a sokféleség védelme.
5.5. Környezet- és természetvédelem	Ismertesse a természetvédelem mellett szóló etikai, egészségügyi, kulturális és gazdasági érveket és a természetvédelem lehetőségeit (pl. fajok és területek védelme, kereskedelmi korlátozások).	Esettanulmányok alapján legyen képes felismerni és értelmezni a biodiverzitást veszélyeztető tényezőket és tudja feltárni ezek

		ökológiai következményeit. Tudjon javaslatot tenni a biodiverzitást veszélyeztető tényezők megelőzésére, hatásaik mérséklésére. Tudjon a szennyezés csökkentését ösztönző főbb gazdasági és jogi lehetőségekről (pl. adók, tiltás, határérték, bírság, polgári per). Tudja értékelni ezek hatékonyságát. Magyarázzon kísérletet a környezetszennyezés káros hatásainak bizonyítására.
- Levegő	<i>Térképen ismerje fel hazánk nemzeti parkjait. Ismertesse a lakóhelyéhez legközelebb fekvő nemzeti parkot, ennek fontosabb értékeit.</i> Ismerje a fontosabb légszennyező anyagokat, ezek eredetét és károsító hatását (CO, CO₂, nitrogén-oxidok, ólom és ólomvegyületek, korom, por, halogénezett szénhidrogének). Értse a savas esők kialakulásának folyamatát és legyen tisztában következményeikkel. Értse az üvegházhatás kialakulását és lehetséges következményeit. Foglaljon állást a teendőkről. Tudjon a teendőkről szmogriadó esetén.	
- Víz	Értelmezze a vizek öntisztuló képességének magyarázatát, korlátait. Ismertesse a fontosabb vízszennyező anyagokat Ismerjen fontosabb vízszennyező anyagokat (pl. nitrátok, peszticidek), ismerje a hőszennyezés fogalmát, a mechanikai és biológiai víztisztítás lényegét, lehetőségeit. Fogalmazza meg álláspontját a legfontosabb teendőkről.	
- Energia, sugárzás	Ismerje a lehetséges energiaforrásokat, azok hozzáférhetőségét és használatuk korlátait. Értse a megújuló és a nem megújuló energiaforrások közti különbséget.	
- Talaj - Hulladék	Magyarázza meg a talajerózió okait, csökkentésének lehetőségeit. Ismerje a hulladék típusait, kezelésük lehetséges módját. Lásza a	

	szelektív gyűjtés előnyét, összefüggését a feldolgozással, újrahasznosítással.	

6. Öröklődés, változékonyság, evolúció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Molekuláris genetika		
6.1.1. Alapfogalmak	Ismerje és alkalmazza a gén, az allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalmakat. Ismerje az általános összefüggést a DNS, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója, valamint a tapasztalható jelleg között.	Értse a sejten belüli információáramlás főbb lépéseit: a DNS megkettőződés folyamata, a DNS → m RNS átírása és az mRNS leolvasása. Értelmezze annak jelentőségét, hogy a genetikai kód általános érvényű. Használja a kodonszótárt. Kösse a fehérjeszintézis fázisait az eukarióta sejt alkotórészeihez. Magyarázza a baktériumok felhasználását emberi fehérje előállítására.
6.1.2. Mutáció	Hasonlítsa össze a mutációt és az ivaros szaporodást, mint a genetikai változékonyság forrásait. Ismerje a mutáció fogalmát, értelmezze evolúciós szerepét és lehetséges hatásait (hátrányos, közömbös, előnyös). Tudjon példát hozni ezekre, esettanulmány alapján. Ismertessen példát az emberi népességben többféle géntípus tartós jelenlétére. Hasonlítsa össze a mutagén hatásokat (biológiai, kémiai és fizikai), hatásuk felismerésének problémáját, csökkentésük vagy kivédésük lehetőségeit. Tudja, hogy a mutagén és a rákkeltő (karcinogén) hatás gyakran jár együtt. Értse, hogy a genetikai rendellenességek (pl. Down-kór) esélye növekszik a szülők életkorával.	A kodonszótár segítségével vezesse le különböző típusú pontmutációk következményeit az aminosavsorrendben. Magyarázza a sarlósejtes vérszegénység és az albinizmus genetikai hátterét, hatásait. Ismertesse a fenilketonúria öröklésmenetét, hatását, kezelésének módját (diéta). Hasonlítsa össze a gén-, kromoszóma- és genommutációkat (ploidiák). Tudja, hogy a kromoszómamutációk lehetnek szerkezetiek és számbeliek, hozzon ezekre példákat.
6.1.3. A génműködés szabályozása	Értse, hogy különböző felépítésű és működésű testi sejtjeink genetikai információtartalma azonos, de ezt mutációk megváltoztathatják. Magyarázza, hogy miért nem mindig aktív minden gén. Értelmezze, hogy a gének megnyilvánulását a hormonális állapot is befolyásolja.	Ismerje fel ábrán a laktóz-operon részeit, értelmezze szerepüket.

	Ismertesse a jó- és rosszindulatú daganat, az áttétel fogalmát, néhány daganattípusra utaló jeleket (bőr-, emlő-, hereproszтата-, méhnyakrák), korai felismerésének jelentőségét.	
6.2. Mendeli genetika 6.2.1. Minőségi jellegek	Értelmezze a haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmakat. Ismertesse az öröklésmenetek alaptípusait (dominánsrecesszív, intermedier és kodomináns). Esettanulmány alapján magyarázza a tesztelő keresztezésből levonható következtetéseket. Legyen képes családfák genetikai elemzésére. Soroljon fel ember esetében dominánsan, illetve recesszíven öröklődő jellegeket. Tudja levezetni a dominanciaviszonyok ismeretében egy egygénés enzimbetegség, az Rh- és AB0-vércsoportok öröklődését. Legyen képes családfák genetikai elemzésére. Magyarázza az ivarsejtek szerepét az ivar meghatározásában. Magyarázza példákon a génkölcsonhatás fogalmát, és azt, hogy a legtöbb tulajdonság csak így magyarázható. Ismerje fel génkapcsoltság tényét, magyarázatát (azonos kromoszóma).	Értelmezze Mendel kutatási módszerét, hozza összefüggésbe a valószínűség és gyakoriság fogalmával. Adja meg Mendel következtetéseinek érvényességi korlátait, ennek okait (kapcsoltság, sejtmagon kívüli öröklés). Magyarázza, miért alkalmas alanya az ecetmuslica a genetikai vizsgálatoknak. Tudjon két gén két-két allél, illetve egy gén három-három alléljával, és letális alléllal kapcsolatos számításokat végezni. Legyen képes családfa alapján következtetni egy jelleg öröklésmenetére. Értelmezze és elemezze a nemhez kötött öröklést a vérzékenység és a szintézisvesztés példáján. Két gén kölcsönhatásának jellegére tudjon következtetni a második utódnemzedék arányaiból s tudja levezetni leírás alapján az öröklésmenetet. Közölt adatok ismeretében következtessen 2 gén két allélos öröklésben a kapcsoltság és a rekombináció tényére és tudja levezetni leírás alapján az öröklésmenetet. Értse a kapcsoltság, a rekombinációs gyakoriság és a genetikai térképezés módszerének összefüggését. Ábrán ismerje fel és magyarázza, hogy a mennyiségi jellegek eloszlása a populációban haranggörbéhez közelít.
6.2.2. Mennyiségi jellegek	Ismerjen fel öröklődő mennyiségi tulajdonságokat és hajlamokat az élővilágban és az emberi öröklésben. Hasonlítsa össze a mennyiségi jellegeket és a minőségi jellegeket kialakító gének hatásait (sok gén, jelentős környezeti hatás). Értse, hogy a nemesítés (pl. hibridvetőmagok előállításának) célja sokszor mennyiségi jellegek megváltoztatása. Esettanulmányok alapján értelmettes az öröklött és a környezeti hatások kapcsolatát (ikervizsgálat, környezetváltoztatás).	
6.3. Populációgenetika és evolúciós folyamatok 6.3.1. Ideális és reális populáció	Tudja, hogy a populációk genetikai szempontból allél- és genotípus gyakoriságokkal jellemezhetők. Magyarázza, miért jelentik a	Lássa a matematikai modellt és a megfigyelhető biológiai folyamatok összefüggését.

	mutációk a populációk genetikai változatosságának forrását. Példák alapján értelmezze az irányító, a stabilizáló és a szétválasztó szelekció fogalmát, kapcsolja össze ezeket a fajkeletkezés elméletével. Értse a populáció nagyságának természetvédelmi jelentőségét.	Értelmezze az ideális populáció fogalmát, feltételeit. Értelmezze a Hardy-Weinberg összefüggést 1 gén 2 allélos számítások esetén.
6.3.2. Adaptív és nem adaptív evolúciós folyamatok	Írja le az evolúció darwini modelljét a természetes szelekció útján. Ismertessen adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatokat, illetve egy példa alapján ítélje meg, hogy a folyamat milyen típusba sorolható. Értelmezze a homológia és analógia fogalmát, a konvergens és divergens fejlődést, tudjon példaként ilyen fejlődésű szerveket, élőlényeket bemutatni. Tudjon példákat említeni az evolúció közvetlen bizonyítékaira (zárvány, kőületek, lenyomat, lerakódás).	Értelmezze a születési és halálozási ráta fogalmát, ezek függését a populációsűrűségtől. Értelmezze a kihalási küszöb fogalmát, kapcsolatát a genetikai sodródással és a beltenyészet következtében föllépő leromlással. Magyarázza el ennek természetvédelmi vonatkozásait (fajmegőrzés). Értse a beltenyésztés és a nem véletlenszerű párválasztás biológiai hatásait.
6.3.3. Biotechnológia	Értelmezze a klón fogalmát. Ismertessen néhány példát a genetikai technológia alkalmazására (inzulintermeltetés, génátvitel haszonnövénybe, klónozott fajták a mezőgazdaságban). Ismerjen a géntechnológia mellett és ellen szóló érveket.	Értelmezzen az evolúció szintjeire vonatkozó elméleteket (gén, csoport, kulturális).
6.3.4. Bioetika	Lássa a genetikai tanácsadás lehetőségeit, alkosson véleményt szerepéről. Ismertesse a humánagenetika sajátos vizsgálati módszereit, a módszer korlátait (családfelemzés, magzati diagnosztika), etikai	Magyarázza a relatív és az abszolút (C^{14}/C^{12}) kormeghatározás fogalmát. Értelmezze az élő kőület fogalmát, hozzon rá példát. Ismertesse a pollenanalízis és az évgűrűelemzés módszerét, az ebből levonható következtetéseket. Értse az evolúció közvetett bizonyítékait (DNS homológia, molekuláris törzsfák, genetikai kód, sejtes felépítés, homológ szervek, az embriók hasonlósága, funkciójukat vesztett szervek léte). Értelmezze, hogy miért jelenthet a házasítás genetikai beavatkozást.

	megfontolásait.	
	Ismerje a Human Genom Program lényegét, jelentőségét.	
6.4. A bioszféra evolúciója 6.4.1. Prebiológiai evolúció 6.4.2. Az ember evolúciója	Tudja ábrák alapján összehasonlítani az emberszabású majmok és az ember vonásait. Ábrák segítségével magyarázza, hogy egy töredékes koponyából következtetéseket lehet levonni az adott emberelőd tulajdonságairól. Értse, hogy az ember evolúciója során kialakult nagyraszok értékükben nem különböznek; a biológiai és kulturális örökség az emberiség közös kincse.	Tudja, hogy a biológiai evolúciót fizikai és kémiai evolúció előzte meg. Esettanulmányok alapján tudjon értelmezni az élőlények anyagainak kialakulására vonatkozó kísérleteket és az első sejtek kialakulására vonatkozó elméleteket. Értse Miller kísérletét és annak jelentőségét. Leírások alapján tudja értelmezni a korai emberfélék és a <i>Homo</i> nemzetség evolúciójának főbb lépéseit, pl. az agytérfogat változásai, testtartásra utaló bélyegek, tűz- és eszközhasználat alapján.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Állatismeret és Növényismeret c. könyv vagy ezzel egyenértékű információt tartalmazó egyéb kiadvány, illetve kísérlethez szükséges eszközök	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	A) feladat tételeinek címe
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 120 perc	Szóbeli vizsga 15 perc		
6-12 feladatból álló feladatsor (80 részfeladat)	A) feladat: projektmunka* vagy gyakorlati feladat	B) feladat: egy téma kifejtése	Az A) és B) feladatokra adott feleletek felépítése, nyelvi kifejezőképesség
100 pont	20 pont	25 pont	5 pont

*Projektmunka készítését csak az a vizsgázó választhatja, aki érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik, és tanulói jogviszonyban van.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Az írásbeli vizsgán szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A vizsgafeladatok a középszintű követelményrendszerben megadott bármely témakört érinthetik. A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül az írásbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- biológiai tények és elvek felidézésének képessége,
- természettudományos (biológiai) jelenségek, problémák felismerése, azonosítása,
- a jelenségek közti kapcsolatok felismerésének képessége,
- adatok értelmezése, átalakítása (szövegek, ábrák, grafikonok értelmezése),
- biológiai jelenségek értelmezése, változások előrejelzése, illetve ezek felismerése, azonosítása,
- a biológiai megfigyelések és kísérletek értelmezésének képessége,
- biológiai kísérletek alapelveinek ismerete és alkalmazása,
- bizonyítékok azonosítása, ezeken alapuló magyarázatok megalkotása, következtetések levonása, döntéshozatal,
- kijelentések, következtetések melletti vagy elleni érvelés, a hibás, félrevezető érvelés felismerése,
- természettudományos (biológiai) vizsgálatok jellemzőinek értelmezése, alkalmazása magyarázatokban.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

A feladatlap 6-12 feladatból áll. Minden feladat több részfeladatot tartalmaz. Egy feladaton belül szerepelhetnek egyszerű (ismeretet felidéző) és értékelő (problémára irányuló) részfeladatok is. Ez utóbbiak kapcsolódhatnak kísérlet leírásához vagy szöveg, kép értelmezéséhez. A részfeladatok közel 50%-a egyszerű zárt végű feladat.

Feladat típusok

Feleletválasztós feladatok

- egyszerű választás;
- összetett választás (a helyes betűk felsorolásával);
- többféle asszociáció;
- struktúra-funkció, illetve ábraelemzés;
- illesztés (párosítás, besorolás - két halmaz közti kapcsolat).

Feleletalkotó feladatok

- rövid válasz (nem meghatározás, hacsak a követelményrendszerben nem szerepel ez egyértelműen);
- ábrakészítés vagy -kiegészítés,
- egyszerű számítás.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A középszintű írásbeli vizsgán 100 vizsgapont szerezhető. A vizsgadolgozatot a szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján pontszámmal minősíti. A vizsgázó által elért dolgozatpontokat 1,25-tel szorozva kapjuk meg a vizsgapontok számát, pl. a dolgozatban szerzett 80 pont esetén $80 \cdot 1,25 = 100$ pont. Ha az így kiszámított vizsgapont nem egész szám, akkor a kerekítés szabályai alapján kell kerekíteni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának és értékelési útmutatójának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. Amennyiben a vizsgázó a szóbeli első részében a projektmunkát választja, akkor ez a munka a vizsgázó által önállóan elvégzett és a projektmunkát segítő konzulens szaktanár által ellenőrzött vizsgálat (kísérlet vagy megfigyelés). Ennek eredménye a munkanapló, amely mindig tartalmazza a vizsgált probléma megfogalmazását, az alkalmazott módszert, a tapasztalatokat, a tapasztalatok értékelését és a felhasznált szakirodalom listáját. A projekt témáját a vizsgázó szabadon választhatja meg, majd konzulens szaktanárával egyeztetni. A projektmunkát segítő konzulens szaktanárnak el kell utasítania a témaválasztást, amennyiben az megítélése szerint balesetveszélyes, egészségkárosító, környezetszennyező, törvénysértő vagy az iskolai munkát akadályozza (pl. egészségkárosító szerek használata óvintézkedések nélkül, természetvédelmi értékek károsítása).

A középszintű szóbeli vizsgán a vizsgázó segédeszközként az Állatismeret és a Növényismeret c. könyveket, vagy ezzel egyenértékű információt tartalmazó egyéb kiadványt, ezen kívül a kísérletekhez szükséges eszközöket veheti igénybe, amelyeket a vizsgabizottságot működtető intézménynek kell biztosítania.

A vizsgázó a felkészülési idő alatt - a tételétől függően - elvégzi a vizsgálatot, illetve elemzést, majd - a tétel által megkívánt módon - rögzíti eredményeit. A vizsgázó a felkészülési idő alatt készített vázlatát használhatja.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A vizsgáztatónak lehetővé kell tennie, hogy a vizsgázó gondolatmenetét önállóan fejtsse ki, majd - amennyiben a feladat ez - álláspontját is megfogalmazza és megvédje.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül a szóbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- a rendszeres biológiai megfigyelések, egyszerű kísérletek elvégzésének, értelmezésének készsége,
- az ismeretek alapján az álláspont megfogalmazása, a mellette való érvelés képessége,
- a helyi, illetve regionális problémák ismerete,
- a biológiai ismeretek alkalmazásának képessége a helyes életmód kialakítása, a fontosabb betegségek és megelőzési módjaik, illetve a környezetvédelmi ismeretek összefüggésében.

A tételsor jellemzői

A tételsor legalább 20 tételből áll. Valamennyi tételhez két feladat - A) és B) - tartozik. Egy tétel két feladata nem vonatkozhat azonos témára.

A tétel jellemzői

Az A) feladat a vizsgázó választása szerint lehet

- projektmunka bemutatása,
- laboratóriumi vizsgálat (a részletes követelményekben dőlt betűvel szedett lehetőségek közül) vagy fajismerethez kapcsolódó feladat (ezek a lehetőségek 50-50% arányban szerepeljenek a feladatok között).

Ez utóbbi lehet

- növényfaj meghatározása és ökológiai igényeinek jellemzése a Növényismeret c. könyv segítségével,
- több állat-, illetve növényfaj morfológiai és ökológiai jellemzésének összevetése,

vagy

- nemzeti park, természetvédelmi terület, illetve az iskolához közeli életközösség élővilágának jellemzése segédanyag (pl. képanyag, videofilm, dia, fénykép, fajlista, térkép) alapján.

Ha a vizsgázó a projektmunkát választja, az elkészített munkát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig be kell adnia a vizsgabizottságot működtető intézménynek. Ha a vizsgázó határidőre nem adja be a projektmunkáját, akkor a szóbeli vizsgán a kihúzott tétel A) feladatát kell megoldania. A leadott projektmunka írásbeli dolgozatként kezelendő.

A B) feladat egy életközeli probléma egészségtani, környezetvédelmi, ökológiai vonatkozásairól szóló kifejtés. A B) feladatokat az ember szervezete és egészsége, valamint a természet- és a környezet védelme témakörből kell összeállítani. Amennyiben a téma ezt indokolja, a feladat igényelje a vizsgázó véleményének megfogalmazását is.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az A) feladatra 20, a B) feladatra 25 tartalmi pont adható. A két feladatra adott feleletek felépítésére, a nyelvi kifejezőkészségre további 5 pont jár.

Az A) feladat értékelése

Projektmunka esetén:

A beadott munka értékelése:

A fölvetett kérdés (probléma) pontos megfogalmazása tudományos kontextusba helyezése	2 pont
A megfigyelés / kísérlet módszereinek, eszközeinek leírása	2 pont
A megfigyelés/kísérlet eredményeinek rögzítése, megjelenítése, értelmezése	2 pont
Az irodalom (pontosság, célszerűség, hivatkozások)	2 pont
Nyelvhelyesség, tagolás, cím, fejezetcímek pontossága	2 pont
	10 pont

A munka bemutatásának értékelése

A munka céljának pontos megfogalmazása	1 pont
A megfigyelés / kísérlet módszereinek, eszközeinek bemutatása, a használt szakirodalom áttekintése	5 pont
A tapasztalatok és következtetések lényegre törő összefoglalása	4 pont

10 pont

A projektmunkára összesen:

20 pont

Az A) feladat (amennyiben az nem projektmunka bemutatása) tartalmi összetevőre adható maximum 20 pont részpontjait a feladat jellegének és nehézségének megfelelő felosztásban az egyes tételek összeállításakor kidolgozott

részletes értékelési útmutató tartalmazza.

Az A) feladat értékelési szempontjai, ha nem projektmunka:

A feladat megértése és helyes elvégzése

5-10 pont

Az értékelés tartalmi helyessége

10-15 pont

Összesen

20 pont

A B) feladat értékelése

A B) feladat tartalmi összetevőire adható maximum 25 pont részpontjait a feladat jellegének és nehézségének megfelelő felosztásban az egyes tételek összeállításakor kidolgozott részletes értékelési útmutató tartalmazza.

A B) feladat értékelésének szempontjai

Az érvelés alapjául szolgáló tények ismerete

20-25 pont

A véleményalkotás módja, ellentétes vélemények összevetése

0-5 pont

Összesen

25 pont

A felelet felépítése, nyelvi kifejezőkészség (A és B feladatra együttesen):

5 pont

A) és B) feladat összesen

50 pont

A felelet felépítésének és előadásának értékelése:

- Ha a vizsgázó mondandóját önállóan (segítség nélkül) és logikus gondolatmenetbe illesztve, összefüggően és a nyelvhelyesség szabályainak megfelelően adta elő 5 pont
- Ha a gondolatmenet nem alkot összefüggő egészet, de az elmondott állítások önmagukban helytállóak 4 pont
(pl. a tapasztalatok és a magyarázatok nem kapcsolódnak egymáshoz)
- Ha a tényeket és összefüggéseket önállóan nem, de tanári segítséggel pótlólag sikeresen megválaszolta 3 pont
- Ha a tények fölidézése tanári segítséggel is csak részlegesen, pontatlanul sikerült 2 pont
- Ha a tanári segítséggel fölidézett tények közt nem vagy alig volt összefüggés 1 pont
- Ha tanári segítséggel sem tudott hozzászólni a témához 0 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20 perc
Egy 8-10 feladatot tartalmazó feladatsor	Irányított esszét is tartalmazó választható problémafeladat	Egy A és egy B feladat megoldása, kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli vizsgán szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor első része a követelményrendszer egészét lefedő feladatokból áll.

A feladatsor második része, a vizsgázó által választható esszét is tartalmazó problémafeladatok minden évben az alábbi két témakörből kerülnek ki:

A) az ember élettana és szervezettana, egészséges életmód;

B) ökológia, környezet- és természetvédelem, növénytan.

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül az írásbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- Biológiai tények és elvek felidézésének képessége
- Természettudományos (biológiai) jelenségek, problémák felismerése, azonosítása, a jelenségek közti

- kapcsolatok felismerésének képessége
- Adatok értelmezése, átalakítása (szövegek, ábrák, grafikonok értelmezése)
- Biológiai jelenségek értelmezése, változások előrejelzése illetve ezek felismerése, azonosítása
- Biológiai megfigyelések és kísérletek tervezésének és értelmezésének készsége
- Bizonyítékok azonosítása, ezeken alapuló magyarázatok megalkotása, következtetések levonása, döntéshozatal
- Kijelentések, következtetések melletti vagy elleni érvelés
- Természettudományos (biológiai) vizsgálatok jellemzőinek értelmezése, alkalmazása magyarázatokban
- A tudományos gondolkodás műveleteinek tudatos alkalmazása
- A tudományos megismerés módjairól való tudás
- A megismerési módszerek előnyeinek és korlátainak elemzése
- Rendszerezési képesség (halmazba sorolás (a felosztás logikai alapjának egyértelmű megjelölésével), illetve fordítottja: a felosztás logikai alapjának keresése (a megadott halmazok értelmezésével))
- Kombinatív képesség
- Gondolkodási (analógiás, korrelatív, valószínűségi, arányossági, induktív, deduktív) képességek

A vizsgázónak a feladatlap megfelelő helyén jelölnie kell, hogy melyik feladatot választotta.

Feladat típusok

Feleletválasztós feladatok

- egyszerű választás;
- összetett választás (a helyes betűk felsorolásával);
- többféle asszociáció;
- struktúra-funkció, illetve ábraelemzés;
- illesztés (párosítás, besorolás - két halmaz közti kapcsolat).

Feleletalkotó feladatok

- rövid válasz (nem meghatározás, hacsak a követelményrendszerben nem szerepel ez egyértelműen);
- számítási feladat;
- ábrakészítés vagy -kiegészítés;
- *irányított* esszé (a szempontok - nem feltétlenül a megoldás sorrendjében történő - pontos megadásával, valamint a tartalomra kapható részpontszámok feltüntetésével).

Az írásbeli feladatlap értékelése

A javítás központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 100 pont adható. Az első rész 80 pont, a választható feladat 20 pont ez utóbbiból az irányított esszé 10 pontos. Ha a vizsgázó nem jelöli a választását vagy az nem egyértelmű, akkor az első választható feladat megoldását kell értékelni.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A vizsgáztatónak lehetővé kell tennie, hogy a vizsgázó gondolatmenetét önállóan fejtsse ki, majd - amennyiben a feladat ez - álláspontját is megfogalmazza és megvédje.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tárgyi tudásáról, kifejezőképességéről, problémaérzékenységéről tesz bizonyosságot.

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételsornak a követelményrendszer minden fő témakörét érintenie kell. Valamennyi tételhez két feladat - A) és B) - tartozik. Egy tétel két feladata nem vonatkozhat azonos témára.

A tételek jellemzői

A) feladat: A közzétett tételtípusoknak megfelelő feladat kifejtése megadott szempontok alapján.

B) feladat: Biológiai problémát tartalmazó szöveg, illetve az abban leírt kísérlet elemzése, értékelése megadott szempontok alapján.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az „A” feladat értékelésénél 20 pont, a „B” feladatnál 25 pont adható a tartalomra, és összesen 5 pont az „A” és „B” feladatok kifejtésének módjára. A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, a 20, illetve 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. A felelet felépítését és a nyelvi kifejezőkészséget a középszintű szóbeli vizsgánál leírt módon kell értékelni.

CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ ÉRETTSÉGI VIZSGA

A Célnyelvi civilizáció részletes érettségi vizsgakövetelményeiről szóló rendelkezések kizárólag az angol, a francia, a német, az olasz, az orosz, a spanyol és a szlovák célnyelvi civilizáció érettségi vizsgára vonatkoznak.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés célnyelven

A vizsgázó legyen képes a célnyelven megadott forrásokból (írott vagy audiovizuális források, táblázatok, képek) információkat gyűjteni. A megszerzett ismereteket tudja rendszerezni, értelmezni. Különböző típusú forrásokból származó információkat legyen képes összevetni. Tudja egy, a mindennapi életből származó célnyelvi forrás lényegét kiemelni, abból rövid tartalmi összefoglalót készíteni.

A források segítségével legyen képes a célnyelvi országokban élő emberek gondolkodásmódjára, szokásaira, életmódjára vonatkozó ismereteket gyűjteni, a magyar kultúráról való eltéréseket, azzal való hasonlóságokat felfedezni, megérteni.

2. Kritikai gondolkodás

Ismerje fel a vizsgázó a célnyelvi ország/ok hazánkétól eltérő sajátosságait, tudjon tényeket és véleményeket megkülönböztetni, a tanult ismeretek kapcsán kérdéseket önállóan megfogalmazni, következtetéseket levonni. Ismerje fel a kultúrák és értékrendek közötti különbségeket. Vegye észre, tudja megfogalmazni, összehasonlítani a társadalmi, erkölcsi problémákat.

3. Kommunikáció és problémamegoldás célnyelven

A vizsgázó legyen képes 10-15 percben a témáját célnyelven életszerűen, szabad előadásban bemutatni – különböző források alapján, megadott vagy önállóan kidolgozott szempontok szerint. Tudjon önálló, tárgyilagos véleményt alkotni, a szubjektív és objektív érvelés között különbséget tenni. Emelt szinten véleményét, a tanult témakör kapcsán, írásban is tudja kifejteni. Tudjon eltérő véleményeket, problémákat is világosan leírni, következtetéseket levonni.

4. Tájékozódás időben és térben

A vizsgázó legyen képes a célnyelvi ország/ok nagy tájegységeit, történelme, kultúrája szempontjából fontos helyszíneit azonosítani a térképen. Legyen tisztában a földrajzi környezet hatásaival a célnyelvi állam/ok és kultúrák fejlődésére. Tudja időben elhelyezni a célország/ok történelmének, kultúrájának legfontosabb eseményeit, fordulópontjait. Legyen rálátása Magyarországra és a célnyelvi ország/ok történelmének közös pontjaira, a társadalmi és kulturális élet párhuzamos és eltérő jelenségeire.

Legyen képes aktuális eseményeket nagyobb összefüggésbe helyezve értelmezni, bemutatni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az emelt szintű követelményeknek részét képezik a középszintű követelmények; viszont elvárás a témák behatóbb, részletesebb ismerete, a véleményalkotás nagyobb önállósága, a szélesebb körű ismeretanyag, tájékozottság

nyugvó probléma-megoldási készség.

Téma	Középszint	Emelt szint
1. A célnyelvi ország/ok földrajza		
1.1. A célnyelvi országok természetföldrajza		
1.1.1. Fekvés, tájegységek	A célnyelvi ország/ok földrajzi fekvésének, legfontosabb tájegységeinek bemutatása térkép segítségével. Összevetés Magyarország fekvésével, tájegységeivel.	A célnyelvi ország/ok földrajzi fekvésének, legfontosabb tájegységeinek bemutatása vaktérkép segítségével.
1.1.2. Éghajlat, élővilág	A célnyelvi ország/ok éghajlatának, élővilágának rövid jellemzése. Az élővilág néhány hazánkétól eltérő sajátossága.	A célnyelvi ország/ok egy éghajlati érdekességének ismertetése.
1.2. Geopolitikai helyzet		
1.2.1. Geopolitikai következmények	A közigazgatási régiók (autonómiák, tartományok, államok) azonosítása térkép segítségével. A népesség eloszlásának területi sajátosságai, ennek természeti, társadalmi, gazdasági okai és következményei.	Geopolitikai következmények felismerése, megfogalmazása.
1.2.2. Nemzetiségek, ki- és bevándorlók	A bevándorlók szerepe az egyes célnyelvi országok népességének alakulásában, valamint a bevándorlás és a bevándorlás korlátozásának okai.	Néhány nemzetiség vagy határokon kívül élő nemzetiségi csoport bemutatása.
1.3. Turisztikai nevezetességek	A célnyelvi ország/ok egy/néhány, idegenforgalom szempontjából fontos régiója, városa.	
2. A célnyelvi ország/ok gazdasága		
2.1. A gazdaság főbb jellemzői	A célnyelvi ország/ok gazdasági helyzete, főbb gazdasági ágazatai; a világ illetve az EU társadalmi-gazdasági rendszerében betöltött szerepe, Magyarországgal fenntartott kapcsolatai. Néhány híres márka, termék, Magyarországon jelen lévő nagyvállalat ismerete.	A különböző vállalati formák súlya, szerepe a célnyelvi ország/okban. Az ország nemzetközi gazdasági kapcsolatai – EU, IMF, WTO, Világbank stb.
2.2. Pénzügyi ismeretek	A célnyelvi ország/ok pénzügyei, fizetőeszköze, pénzhasználati szokások.	Adózás a célnyelvi ország/okban.
2.3. Közlekedés	A közlekedés fő ágazatai; a főbb szárazföldi, vasúti, vízi és légi közlekedési útvonalak, az egyes közlekedési ágak főbb sajátosságainak ismerete.	Főbb közlekedési útvonalak.
2.4. Idegenforgalom	Az idegenforgalom főbb ismérvei a célnyelvi országokban; jelentősége az	Az idegenforgalom főbb tendenciái a célnyelvi ország/okban.

	ország gazdasági életében. Magyarország és a célnyelvi ország/ok turisztikai kapcsolatai.	Magyarország és a célnyelvi ország/ok turisztikai kapcsolatrendszerének változásai és ennek okai.
2.5. Egyéni és társadalmi felelősségvállalás	A fenntartható gazdaság és a fogyasztási szokások, a fogyasztóvédelem kérdései, összehasonlítva az itthoni helyzettel. A környezettudatosság, minőség-tudatosság és a fenntarthatóság a mindennapi életben.	
2.6. Munkavállalás	A célnyelvi ország/okban való munkavállalás lehetőségei, esetleges butatói.	Külföldiek magyarországi munkavállalása.
3. Politikai berendezkedés		
3.1. Közigazgatási régiók, államforma, politikai adatok, intézményrendszer	A célnyelvi ország/ok politikai berendezkedése; hasonlóságok és különbségek a célnyelvi ország/ok és Magyarország politikai rendszerében. Alapvető jogok és kötelezettségek; jelentős politikai pártok; a népszavazás szerepe.	Társadalmi, politikai problémák, feszültségek napjainkban.
3.2. Civil társadalom	A civil szervezetek, mozgalmak hagyománya, súlya, jelentősége; egybevetés a magyarországi helyzettel.	
4. Társadalmi viszonyok		
4.1. Társadalmi berendezkedés	A célnyelvi ország/ok társadalmi rétegeinek, csoportjainak aktuális helyzete, együttélési formái; az eltérő kultúrák közötti konfliktusok.	A szociális intézményrendszer, egészségügy és társadalombiztosítás jellemzői, megoldásra váró kérdései.
4.2. Problémák	A célnyelvi társadalmakat érintő globális problémák.	
4.3. Oktatás	A célnyelvi ország/ok hagyományos és jelenlegi oktatási rendszere, összehasonlítva a magyar oktatással. A tudás, a műveltség, a munka megbecsülése, helye az erkölcsi értékrendben. Magyar diákok továbbtanulási lehetőségei a célország/okban.	A tudományok, a kutatás-fejlesztés támogatottsága, elismertsége a célország/okban. Külföldi diákok tanulási lehetőségei Magyarországon.
4.4. A vallás és az egyházak szerepe	A lakosság felekezetei szerinti összetétele; egyházi ünnepek, hagyományok; az egyház/ak szerepe a célnyelvi társadalmakban; a fiatalok és a vallás; tolerancia, nyitottság.	
4.5. Köznyelv és dialektusok	Az irodalmi nyelv, a köznyelv és a dialektusok a célnyelvi ország/okban.	A különböző vallási közösségek együttélése a célnyelvi ország/okban.
4.6. Közösségi szolgálat	Önkéntesség, közösségi szolgálat a	

	célnyelvi ország/okban	
5.Hagyományok, szokások, életmód		
5.1. Család	A célnyelvi ország/ok családmmodelljei; aktuális problémák, összevetve a magyarországi helyzettel.	
5.2. Családi ünnepek	Családi ünnepek és népi hagyományok, étkezési szokások, tipikus ételek a célnyelvi ország/okban.	
5.3. Szabadidő eltöltése	Szórakozási, nyaralási és pihenési szokások. Vidéki és városi élet, a fejlődés tendenciái.	A nyaralás, utazás új formái; a szabadidő eltöltésének a hazaitól eltérő módjai. Egészségtudatosság az életmódban. A társadalmi érintkezés és az üzleti etikett szabályai.
6. Környezetvédelem		
6.1. Éghajlatváltozás	A célnyelvi ország/okra jellemző éghajlati változások okai és lehetséges következményei.	
6.2. Környezeti problémák	A célnyelvi ország/okra jellemző környezeti problémák, összevetve a magyarországi helyzettel.	
6.3. Törekvések a környezeti károk enyhítésére		
6.3.1. Energiaforrások	A hagyományos és az alternatív/megújuló energiaforrások használata a célnyelvi ország/okban és hazánkban.	A köz- és a magánszféra hozzáállása az alternatív energiaforrások használatához.
6.3.2. Biogazdálkodás	A biogazdálkodás szerepe a célnyelvi ország/ok mezőgazdaságában és Magyarországon.	A bioélelmiszerek, egyéb biotermékek iránti kereslet a célnyelvi ország/okban és itthon.
6.3.3. Természetvédelem, felelős tájgazdálkodás	Természetvédelem, nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, tájgazdálkodás a célnyelvi ország/okban és Magyarországon.	A „zöld mozgalmak”, a Natura 2000 a célnyelvi ország/okban és Magyarországon.
7. Tömeg-kommunikáció, média	A sajtószabadság és helyzete a célország/okban. A közszolgálati média nézettsége, elfogadottsága. A célnyelvi ország/ok fontos sajtótermékei, rádiós és televíziós csatornái és internetes fórumai. Az egyéni tájékozódás lehetőségei és buktatói. Reklám.	Az elektronikus tömegkommunikáció a célnyelvi ország/okban. A célnyelvi ország/ok vitakultúrájának megismerése; összehasonlítás a hazai helyzettel. Újságírói etika, reklámetika.
8. Sport	A sport és az egészséges életmód szerepe a mindennapi életben a célnyelvi ország/okban és hazánkban. A célnyelvi ország/ok legnépszerűbb sportágai, kiemelkedő sportolói, olimpiikonjai, sporteseményei. Iskolai és szabadidősport.	A célnyelvi ország/okra jellemző problémák a sportban. Új tendenciák, extrém sportok a célnyelvi ország/okban és Magyarországon.

9. Tudományok	A célnyelvi ország/ok kiemelkedő jelentőségű tudósai, feltalálói és találmányaik. Újdonságok a célnyelvi ország/ok tudományos életében.	A célnyelvi ország/okban élt magyar tudósok. Aktuális tudományetikai kérdések.
10. Történelmi ismeretek		
Angol célnyelvi civilizáció	Nagy-Britannia történelmének kezdetei térben és időben. Anglia történelmének 3-4 legfontosabb csomópontja. Az Amerikai Egyesült Államok történelmének 3-4 legfontosabb csomópontja. Anglia és az angol nyelvű országok történelmének kapcsolódási pontjai. (<i>Például: Kossuth Amerikában; magyar emigránsok, magyar tudósok angol nyelvterületen; az angol királyi család kötődése Magyarországhoz</i>)	Az angol, illetve az egyesült államokbeli identitástudat kialakulása és változásai.
Francia célnyelvi civilizáció	Franciaország történelmének kezdetei térben és időben; találkozási pontok a magyar történelemmel. Franciaország történelmének legfontosabb korszakai. Jellemző társadalmi rétegek, életformák. A francia forradalmak jelentősége. Franciaország a két világháborúban. A 20. század utolsó két évtizedének átalakulásai, változásai. Az EU és a célország viszonya. A jelenkor politikai, társadalmi, kulturális kérdései.	Az első államszerveződések. Nemzettudat, identitástudat kialakulása, illetve változásai.
Német célnyelvi civilizáció	A középkori német birodalom fénykora és hanyatlása (11-15. századig). Német városalapítások, városszövetségek. Nemesi, polgári és paraszti életformák. A svájci Eidgenossenschaft kialakulása és küzdelmei. A reformáció és az ellenreformáció kora. A reformáció főbb irányzatainak (lutheránus, kálvinista) és elterjedése a német nyelvterületen. Luther Márton bibliafordításának jelentősége. A felvilágosult abszolutizmus jellemzői Ausztriában és Poroszországban. A német nemzetállam kialakulása. Az ipari forradalom és hatásai a német nyelvterületen. A nemzetiszocializmus. Az NSZK és az NDK létrejötte, a gazdasági, politikai és társadalmi	A császár és a pápaság konfliktusa, az invazitúra-harc. A Hohenstaufen-dinasztia Itália-politikája, a német fejedelemségek megerősödése. A 30 éves háború és a vesztfáliai béke hatalmi, politikai, felekezeti, és társadalmi következményei. A német felvilágosodás alapeszméi. Az 1848-as német forradalmak. Az I. világháború és az azt lezáró békék területi és etnikai vonatkozásai.

	fejlődés jellemzői. A német újraegyesítés főbb állomásai. Az egyesítést követő gazdasági és szociális nehézségek. A német nyelvű országok és Magyarország történelmi kapcsolata, ennek 3-4 kiemelkedő jelentőségű eseménye, illetve 2-3 személyisége.	
Olasz célnyelvi civilizáció	Olaszország történelmi fejlődésének főbb szakaszai, csomópontjai, és fontosabb eseményei. A társadalom és a gazdaság főbb jellemzői, a kultúra legjelentősebb irányzatai; a legfontosabb történelmi és kulturális személyiségek a Reneszánszban. A Risorgimento meghatározó alakjai és szerepük (pl. Mazzini, Cavour, Garibaldi, II. Viktor Emanuel). Olaszország az I. világháborúban.	A Velencei Köztársaság. A társadalom és a gazdaság főbb jellemzői, a kultúra legjelentősebb irányzatai; a legfontosabb történelmi és kulturális személyiségek a Reneszánszban. A Risorgimento meghatározó alakjai és szerepük (pl. Mazzini, Cavour, Garibaldi, II. Viktor Emanuel). Olaszország a II. világháborúban.
Orosz célnyelvi civilizáció	A Kijevi Rusz. Az első orosz fejedelmek (Oleg, Igor, Olga, Szvjatoszlav). A kereszténység felvétele, és ennek jelentősége, Bölcs Jaroszláv szerepe. Ismerje a Novgorodi Köztársaság történelmi szerepét. Tudja, hogy ki volt Alekszandr Nyevszkij. A Moszkvai Oroszország alapítása, a tatárok legyőzése. Hogyan lett Oroszország Moszkva központú egységes állam. Tudja, milyen szerepet játszott az orosz történelemben I. Péter, miért nevezik őt nagy reformátornak. A következő uralkodók egyikének bemutatása: II. Katalin, I. Pál, I. II. III. Sándor, II. Miklós, valamint az uralkodásuk alatt történt fontos történelmi események ismertetése. Az 1917. februári és októberi forradalmak lényege. A Szovjetunió lenini és sztálini korszakai. A Nagy Honvédő Háború. A II. világháború után átalakult világ. Gorbacsov szerepe a Szovjetunió történetében. Tudja, hogy mit jelent a „glasznosztj” és a „peresztrojka”. A Szovjetunió szétesése és a Jelcin-korszak. A FÁK. Az elnöki rendszer megszilárdulása. Ismerje és összegezze Oroszországban az utolsó évtizedben végbement változásokat	Ismerje, hogy milyen kapcsolatok voltak a Kijevi Rusz és az akkori Magyarország között. Ismerje, milyen kapcsolatokat épített ki I. Péter Magyarországgal. Oroszország a 18-19. században. A Varsói Szerződés és a KGST. Magyarország és a Szovjetunió kapcsolata. Fejtse ki a saját véleményét arról, hogy Gorbacsov nagy reformátor volt-e, vagy a Szovjetunió „sírásója”. Hasonlítsa össze, milyen változások történtek Oroszországban és Magyarországon az utolsó évtizedben.
Spanyol célnyelvi civilizáció	Hispania a római birodalomban. A mór uralom a Pireneusi-félszigeten. Spanyolország történelmének kezdetei térben és időben; találkozási pontok a magyar történelemmel.	Autentikus és bevándorló népek: ibérek, kelták, keltibérek. A romanizáció: Jelentősége kulturális, nyelvi és történelmi szempontból. A barbár invázió, nyugati gótok. Az Ibériai-félsziget benépesülése. A legújabb

	Spanyolország történelmének legfontosabb korszakai. 1492 jelentősége. A nagy földrajzi felfedezések és a gyarmatosítás kora. Az egységes Spanyolország kialakulása és megszilárdítása. Jellemző társadalmi rétegek, életformák. A spanyol polgárháború. Spanyolország a 20. században. A gyarmatbirodalom feloszlása, a volt gyarmatok történelmének alakulása. Az utolsó évtizedek változásai. Spanyolország helyzete az EU-ban. A jelenkor politikai, társadalmi, kulturális kérdései.	leletek. A rómaiak előtt érkezett népek. A romanizáció folyamata. A nyugati gót monarchia. A mór uralom a Pireneusi-félszigeten (711-1492): Al-Andalus. Nyelvi és kulturális hatások. A rekonkvizta. Granada fénykora – az Alhambra építése. Középkor: a keresztény királyságok. 1492 jelentősége (Granada visszafoglalása, Amerika felfedezése. A zsidók kiűzése Spanyolországból) A Rekonkvizta szakaszai és újranevesítési modellek. A 15. század krízisei. Spanyolország tengeri expanziója a Földközi-tengeren és az Atlanti-óceánon. A Kanári-szigetek. Az egységes Spanyolország kialakulása és megszilárdítása. A katolikus királyok. A modern állam kialakulása. A dinasztiai egyesülése. A modern állam megalapítása. Területi egyesítés: a nazari királyság meghódítása és Navarra annexiója. Valláspolitikai és annak nemzetközi vetületei. Amerika felfedezése. 16. század I. Károly birodalma és II. Fülöp monarchiája. 18. század. A Bourbonok. Dinasztiaváltás: a bourbon monarchia. A felvilágosult reformtörekvések: az állam egyesítése és központosítása. III. Károly. Amerikai gyarmatok. A régi rezsimek krízise. Háború és forradalom. Az 1812-es Alkotmány. Abszolutizmus és liberalizmus. Amerika emancipációja. A liberális állam megalakulása. II. Erzsébet uralma. Haladók és hagyományörzők. I. Amadeusz és az Első Köztársaság. A Restauráció időszakának politikai rendszere. Szembenállás a rendszerrel: regionalizmus és nacionalizmus. A gyarmati birodalom megszűnése. Kuba. XIII. Alfonz kora. A megújulásra irányuló törekvések és a parlamentáris monarchia nehézségei. Regeneracionizmus és politikai revisionizmus. Társadalmi és politikai nyomások. Primo de Rivera diktatúrája. A II. Köztársaság politikai fejlődése. A spanyol polgárháború (1936-39). A katonai felkelés. A két térség katonai és politikai fejlődése. A konfliktus nemzetközivé válik. A Franco-diktatúra Franco tábornok diktatúrája: a rezsimek ideológiai és társadalmi alapjai. Politikai fejlődés és nemzetközi konjunktúra. Az önálló társadalomból a felvirágoztatásig: társadalmi és gazdasági átalakulások, ellenállás. Demokratikus átmenet. A demokratikus átmenet. János Károly monarchiája. Az 1978-as Alkotmány. A demokratikus kormányok:

		Politikai tendenciák. Az európai integráció és a nemzetközi szervezetek.
Szlovák célnyelvi civilizáció	A Nyitrai Fejedelemség, a Nagymorva Birodalom, Szent Cirill és Szent Metód tevékenysége, kulturális, politikai és vallási szerepük. Szlovákok a Magyar Királyságban A szlovák értelmiségi formálódása, a szlovák nemzetiségi öntudat megerősödése. A szlovákok az 1848-49-es forradalom és szabadságharc alatt. A Matica slovenská. A szlovákok az első Csehszlovák Köztársaságban. Szlovákia a 2. világháború alatt. Az 1. Szlovák Köztársaság kikiáltása, és a Szlovák Nemzeti Felkelés. A szlovákok a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban. A Szlovák Köztársaság megalapítása Kisebbségek Szlovákia területén.	Cirill és Metód és a szláv írásbeliség, a glagolita írás, Cirill és Metód művei. A szlovák nyelv korai művelői: Jozef Ignác Bajza, Anton Bernolák, Juraj Fándly, Ján Hollý, Ján Kollár, Pavel Jozef Šafárik A szlovák irodalmi nyelv kodifikálása: Ľudovít Štúr. Az 1907-es nyelvtörvény (Lex Apponyi). Kassai Kormányprogram. Az 1996-os közigazgatási reform.
11. Irodalmi ismeretek		
Angol célnyelvi civilizáció	Az angol irodalom történetének főbb korszakai, néhány kiemelkedő alkotója és alkotása. Egy kortárs irodalmi mű részletes ismerete. Egy-egy kiválasztott brit és amerikai író magyarra lefordított ismert művének és pályájának bemutatása. Példák az angol nyelvű és a magyar irodalom kapcsolódásaira.	Az irodalom és az olvasás helye, szerepe a brit és amerikai mindennapokban. Két-három 20. századi, illetve kortárs alkotó és mű részletes ismerete.
Francia célnyelvi civilizáció	Minden irodalmi korszakból (középkor, reneszánsz, klasszicizmus, romantika, realizmus, modernizmus), továbbá a jelenkor irodalmából legalább 1-3 szerző ismerete, munkásságuk rövid jellemzése, mindegyiküktől legalább 1-3 mű említése. Minden műfajból (színdarab, novella, episztola, regény) legalább 1-1 mű, versből legalább 3, különböző korszakokból származó mű olvasottságot is igazoló elemzése.	Minden irodalmi korszakból (középkor, reneszánsz, klasszicizmus, romantika, realizmus, modernizmus), továbbá a jelenkor irodalmából legalább 2-5 szerző ismerete, munkásságuk rövid jellemzése, mindegyiküktől legalább 2-5 mű említése. Minden műfajból (színdarab, novella, episztola, regény) legalább 2-2 mű, versből legalább 6, különböző szerzőktől és minél több korszakból származó mű olvasottságot is igazoló elemzése. Francia irodalmi díjak, 2-3 díjazott említése. A frankofón országok irodalmából egy-két jelentős alkotó (pl. Simenon, Senghor stb.) megemlézése, műveik műfajának és jellemző témáik megjelölése.
Német célnyelvi civilizáció	A német nyelvű országok és Magyarország irodalmi kapcsolatai. J. W. Goethe és F. Schiller egy-két fő művének bemutatása. A német romantika irodalmának néhány példája. B. Brecht epikus színházának jellemzői egy műve alapján.	Az irodalom szerepe a mindennapokban. A német nyelvű országok és Magyarország irodalmi kapcsolatai. G. E. Lessing egy szabadon választott drámájának elemző bemutatása. A német romantika főbb jellemzői. E. T. A. Hoffmann egy szabadon választott művének elemző bemutatása.

	Két-három 20. századi vagy kortárs alkotó és mű részletes ismerete.	Az epikus színház továbbfejlesztése F. Dürrenmatt műveiben. Két-három 20. századi vagy kortárs alkotó és mű részletes ismerete.
Olasz célnyelvi civilizáció	Az olasz irodalom történetének főbb korszakai. Dante, Petrarca, Boccaccio Goldoni jelentősége, főbb műveik. Egy szabadon választott szerző és műve(i) bemutatása a 20. század II. világháború előtti irodalmából (pl. Verga, Pirandello). Egy szabadon választott szerző és műve(i) bemutatása a II. világháború utáni olasz irodalomból (pl. Moravia, Buzzati, Carlo Levi, Primo Levi, Calvino). Az utóbbi évtizedek olasz elbeszélői - egy szabadon választott szerző és műve(i) bemutatása.	Macchiavelli 19. századi költők (Leopardi, Pascoli). Manzoni: Jegyesek. 20. századi költők (Montale, Ungaretti, Penna, Pasolini) Női szerzők (D. Maraini, N. Ginzburg, O. Fallaci) Az olasz filmművészet főbb korszakai (pl. neorealizmus, a commedia all'italiana). Az olasz filmművészet kiemelkedő alakjai (rendezők, színészek).
Orosz célnyelvi civilizáció	Orosz népköltészet. Ismerje, milyen műfajokból áll az orosz folklór gazdag világa (mesék, történeti énekek stb.). Tudja, hol és mikor keletkezett az orosz irodalom, milyen műfajok jellemzők rá. Tudjon megnevezni a 18. századi orosz irodalomra jellemző néhány stílusbeli sajátosságot. Ismerje a 19. század első fele orosz irodalmának néhány képviselőjét, híres, romantikus költőit. (pl. Puskin, Lermontov). Legyen képes részletesen bemutatni valamelyiknek az életpályáját, műveit (pl. Puskin). Ismerje részletesebben a 19. század második fele orosz prózájának valamely képviselőjének (Tolsztoj, Dosztojevszkij, Csehov stb.) pályáját és műveit. Tudjon megnevezni a 19-20. század fordulójának orosz irodalmából néhány író (Ahmatova, Blok, Bunyin stb.). Tudja megnevezni a 20. század első fele orosz irodalmának legnagyobb képviselőit. Részletesebben is tudjon beszélni valamelyikről (pl. Gorkij, Jeszenyin, Bulgakov). Ismerje a 20. század második fele orosz irodalmának néhány világhírű költőjét, prózaíróját (pl. Szolzsenyicin). Ismerje a leghíresebb orosz bárdok nevét (Okudzsava, Viszockij, Rozenbaum stb.).	Tudja, hogy kik voltak (néhány név) az orosz folklór - a bilinák - hősei. Tudjon az „Ének Igor hadáról” jelentőségéről. Tudjon kívülről elmondani az orosz klasszikus irodalomból verset vagy prózarészletet. Tudjon az orosz klasszikus irodalmi művek magyarországi sorsáról. Ismerje az orosz klasszikus irodalom hatását a világirodalomra. Tudjon valamit ezeknek a költőknek, íróknak magyarországi népszerűségéről. Ismerje az irodalmi Nobel-díjjal kitüntetett orosz írókat, költőket (Bunyin, Paszternák, Solohov, Szolzsenyicin, Brodskij).
Spanyol célnyelvi	Középkori irodalom. A pikareszk	Az irodalmi alkotás jelentése a középkorban.

civilizáció	regény. Cervantes: A Don Quijote elemzése. A barokk. A barokk színház. A nemzeti komédia. A felvilágosodás. A 18. századvégi dráma és Goya. Romantika Don Juan Tenorio. Egy mítosz születése. A modernizmus Gaudí és Rubén Darío. A 20. századi színház A nagy újítók: Valle Inclán és Lorca. 20. századi regény. Egy szabadon választott szerző és mű bemutatása. A 20. századi költészet. Egy szabadon választott szerző és mű bemutatása. Latin-amerikai irodalom Egy szabadon választott szerző és mű bemutatása.	A vándor énekes (juglar) jelentősége. Mester de Juglaría: Cantar de Mío Cid. X. Alfonz, a kasztíliai próza megalapítója és gallego dalok (cantigas) szerzője. El Mester de Clerecía: Gonzalo de Berceo. A népi irodalom a középkorban: lírika. El Arcipreste de Hita: el Libro de Buen amor. Don Juan Manuel: El Conde Lucnnor El Romancero: eredete és további élete Spanyolországban és Latin-Amerikában. A lovagregény. A középkori világ krízise. Jorge Manrique: Coplas - hatása a spanyol irodalomra. La Celestina, a formálódó spanyol színház műremeke a középkor és a reneszánsz határán. Az Arany század (El Siglo de Oro) Mit értünk „Siglo de Oro” alatt. A spanyol reneszánsz. Humanizmus. Lira: Garcilaso de la Vega. El Lazarillo és a pikareszk regény. Cervantes, a modern regény atyja. A barokk kultúra. Lope de Vega, az Arany század nemzeti színházának megalapítója. Calderón drámái, a barokk színház csúcspontja: La vida es sueño. A barokk vers két stílusirányzata: culteranismo és conceptismo: Góngora és Quevedo. Felvilágosodás és romantika Az európai felvilágosodás és hatása a spanyol kultúrára. A Spanyol Királyi Akadémia megalapítása: irányító, szabályozó és tájékoztató szerepe a nyelv és az irodalom terén. Az esszé fejlődése: Cadalso. A neoklasszikus komédia és Leandro Fernández de Moratín. A spanyol romantika helye az európai történelemben és kultúrában. Színház: egy archetípus végső megszilárdulása: Zorrilla: Don Juan Tenorio. Larra és az újságírás gyökerei. A romantikus vers: Espronceda. Bécquer művészete: hatása a mai költészetre. A realizmustól a 98-as tragédiáig. A spanyol realizmus és kapcsolata az európai realizmussal. Az elbeszélés, mint a realizmus és a naturalizmus fő műfaja. Galdós és Clarín, két nagy elbeszélő és műveik: Fortunata y Jacinta és La Regenta, a 19. századi európai elbeszélés remekei. A modernizmus: Rubén Darío és más latin-amerikai írók, a spanyol nyelvű újítói. Juan Ramón Jiménez és a Machado-testvérek. Valle-Inclán költői prózája. Az 1898-as krízis és hatása az irodalomra. A regény és az esszé uralma: Baroja, Unamuno. A 20. század nagy esszé írói. Az avantgárd. Az európai avantgárd irányzatok. Bevezetése Spanyolországban:

		Ramón Gómez de la Serna. Valle-Inclán expresszionizmusa (esperpentos). A spanyol és a latin-amerikai avantgard kapcsolata: Neruda, Vallejo és Borges. A 27-es nemzedék. A legfontosabb költők és művek. Közös jellemvonásaik: nyitottságuk az avantgard irányzatokra, de gyökereik a hagyományba nyúlnak. A spanyol szürrealizmus sajátosságai. Lorca, költő és drámaíró. Kulturális törés: a „két Spanyolország” („dos Espanas”) gondolkodói és drámája. A 20. század második felének irodalma A regény újjászületése: Cela, Delibes, két nagy elbeszélő a század közepéből. Az új latin-amerikai elbeszélés győzelme a hatvanas években és hatása a spanyol nyelvű elbeszélés későbbi megújulására: Cortázar, García Márquez, Vargas Llosa. A spanyol színház a 20. század második felében. Miguel Mihura: komédia és abszurd színház. Buero Vallejo: művészi érték és korrajz. Költészet. A háború utáni költészet. Az elkötelezett költészet: Blas de Otero és José Hierro. Los „novísimos”. Kísérleti költészet
Szlovák célnyelvi civilizáció	A szlovák romantika irodalma (Janko Kráľ, Andrej Sládkovič, Samo Chalupka, Ján Botto egy-egy művének bemutatása). A szlovák realizmus irodalma (Martin Kukučín, Božena Slančíková Timrava és Jozef Gregor Tajovský egy-két fő művének bemutatása). A 20. század és napjaink irodalma Peter Jaroš művészetének bemutatása egy választott műve alapján Ladislav Ballek művészetének bemutatása egy választott műve alapján. Egy szabadon választott 20. századi, illetve kortárs szerző életművének vagy egy művének bemutatása	A Štúr-iskola bemutatása, a szlovák romantika jellemzői szabadon választott művek alapján. Pavol Országh Hviezdoslav egy-két művének bemutatása A szlovák realizmus főbb jellemzői szabadon választott művek alapján Egy szabadon választott 20. századi, illetve kortárs szlovák drámaíró életművének vagy egy művének bemutatása.
12. Művészeti ismeretek		
Angol célnyelvi civilizáció	Nagy-Britannia művelődéstörténetének legfontosabb korszakai és stílusai. Kiemelkedő alkotók és alkotások az angol és amerikai építészetben, képző- és iparművészetben. A zene- és táncművészet, színház- és filmművészet legjelesebb angol/amerikai képviselői, alkotásai. A londoni National Gallery és a British Museum kiállításainak átfogó bemutatása és néhány ismert alkotás részletesebb elemzése.	A londoni National Gallery, a Tate Gallery és a British Museum világhírű anyagainak ismertetése és néhány híres alkotó kiválasztott műveinek bemutatása. A leghíresebb angol/amerikai kulturális fesztiválok.
Francia célnyelvi	Minden művészettörténeti korszakból,	Minden művészettörténeti korszakból és

civilizáció	valamint a fontosabb modern stílusirányzatokból 1-3 mű vagy művész említése, rövid jellemzése. Legalább 2-3 francia zeneszerző és mindegyikük 1-2 művének megemlézése, zenei stílusuk, illetve műfajuk megjelölésével. A francia és francia nyelvű szonon 2-3 jelentős képviselője, dalaik, stílusuk, témáik rövid jellemzése. A képregény műfaj 2-3 jelentős francia vagy francia nyelvű példája, azok témái, alaphelyzete. A mozi kezdetei, a Lumière-fivérek munkássága. A Cannes-i filmfesztivál.	stílusirányzatból legalább 2-5 művész említése, munkásságuk rövid jellemzése, mindegyiküktől legalább 1-3 műalkotás ismerete. Le Corbusier építészetének rövid jellemzése. A francia és francia nyelvű szonon jelentős képviselőinek említése, dalok stílusának, témáinak rövid jellemzése. A francia könnyűzene új vonásai A francia filmművészet történetének legjelentősebb állomásai: legendás filmek, színészek. A francia Új Hullám rövid jellemzése. A César-díj. A francia film és Hollywood kapcsolata. Egy-két közelmúltban bemutatott francia vagy frankofón film, színházi előadás, kiállítás vagy egyéb kulturális esemény megemlézése. Példák a frankofón országok művészetéből.
Német célnyelvi civilizáció	A zeneművészet legkiemelkedőbb német alakjainak ismerete, egy szabadott választottnak bemutatása. A képző- ipar- és építőművészet legkiemelkedőbb német alakjainak ismerete, egy szabadott választottnak bemutatása. A német nyelvű országok leghíresebb múzeumai, műemlékei, legrangosabb kulturális eseményei, fesztiváljai.	A szecesszió jellemző vonásai és kiemelkedő képviselői az építészetben és a festészetben. Az expresszionista festészet jellemzői és néhány képviselője (pl. „Der blaue Reiter”, „Die Brücke”, O. Kokoschka, E. Schiele). A Bauhaus. A német nyelvű országok és Magyarország művészeti kapcsolatai.
Olasz célnyelvi civilizáció	Olaszország művészettörténetének fontosabb korszakai, kiemelkedő művészek és műalkotások. Nagy olasz múzeumok (pl. Vatikáni Múzeumok, Uffizi Képtár). Firenze és a Reneszánsz Leonardo élete és művei.	Róma és a Barokk. Michelangelo élete és művei. Raffaello élete és művei. A Futurizmus. Az olasz filmművészet főbb korszakai (pl. neorealizmus, a commedia all’italiana). Az olasz filmművészet kiemelkedő alakjai (rendezők, színészek).
Orosz célnyelvi civilizáció	Tudja jellemezni a kereszténységgel együtt Oroszországba bekerült bizánci templomépítészeti stílust és ikonfestészetet. Ismerje a világhírű orosz ikonfestőket. (Feofan Grek, Andrej Rubljov, Dioniszij). A világi művészetek (paloták, használati tárgyak, népművészet stb.) megjelenése a 16-17. században. A nyugat-európai művészet bevonulása Oroszországba I. Péter reformjai nyomán.	Tudja bemutatni Andrej Rubljovot és főművét, a „Szentháromság”-ot. Mutassa be a 16. században épült orosz építészeti remekművet, a Vaszilij Blazsennij Székesegyházat.
Spanyol célnyelvi civilizáció	Őskori művészet. Az északi és a levantei őskori festészet jellemzői. A római kultúra emlékei. Utak, vízvezetékek és egyéb emlékek. Segovia; Mérida. Mór művészet. Jellemvonások, alapanyagok és formák. Alhambra és	Őskori művészet: megalitikus építészet, festmények. Az ibér kultúra. Művészet Hispániában. A nyugati gót művészet. Al-Andalus: Kultúra és művészet – a mecset és a palota a hispano-muzulmán művészetben. Művészeti megnyilvánulások: az európai

	Córdoba. Keresztény művészet. A romanika és a gótika összehasonlítása, templomtípusok spanyolországi példák alapján. A Santiago de Compostela-zarándokút. Spanyol festészet El Greco, Velázquez, Goya, Picasso, Dalí	kontextus. A preromán művészet: asztúriai és mozarab művészet. A román művészet és Santiago de Compostela-zarándokút. A spanyol gótikus építészet. Képzőművészet a spanyol gótikában. A spanyol reneszánsz: építészet, szobrászat, festészet. El Greco. A barokk Spanyolország az Aranyszázadban. Építészet és szobrászat. A barokk festészet. Velázquez. Goya. A 19. századi művészet: építészet, Gaudí és a modernizmus. Szobrászat és festészet. A spanyol kultúra az Ezüstkor kezdetétől 1936-ig. Az avantgárd irányzatok, a 20. századi spanyol festészet: Picasso, Dalí és Miró. A mai Spanyolország 20. századi művészete, a legújabb irányzatok: építészet, festészet és szobrászat
Szlovák célnyelvi civilizáció	A szlovák képzőművészet kiemelkedő alakjai (pl. Martin Benka, Mikuláš Galanda, Ľudovít Fulla). A szlovák zeneművészet kiemelkedő alakjai (pl. Mikuláš Schneider-Trnavský, Ján Cikker, Eugen Suchoň). Szlovákia leghíresebb múzeumai, műemlékei, legrangosabb kulturális eseményei, fesztiváljai.	Lőcsei Pál mester nevéhez fűződő alkotások. A szlovák népi építészet jellemző jegyei, skanzenek Szlovákiában. A szlovák népzene és néptánc jellemző jegyei. Szlovákia és Magyarország mai művészeti kapcsolata.
13. A célnyelvi ország/ok és Magyarország kapcsolata, aktuális jelenségek	A célnyelvi ország/ok és Magyarország kapcsolatának, viszonyának jelene. A célnyelvi ország/ok aktuális politikai, társadalmi, gazdasági, illetve művészeti eseményei (irodalmi Nobel-díj, EU-hoz való viszony változása stb.).	A célnyelvi ország/ok kulturális intézetének tevékenysége, rendezvényei Magyarországon. Az aktuális magyar vonatkozású események megjelenése a célnyelvi ország/ok médiájában, illetve a célnyelvi ország/ok megjelenése a magyar médiában.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Bármilyen egynyelvű, illetve kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár	NINCS	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű érettségi csak szóbeli vizsgarészből áll. A vizsgán a vizsgázó tételt húz és a kihúzottétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 15 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja. A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladtból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 300 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, és a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor legalább 20%-át (20 tétel esetén 4 tételt) évről évre módosítani kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet az értékelési útmutató segítségével a kérdező tanár értékeli. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 50, amelyből az első feladat megoldására maximum 35, a másodikéra maximum 15 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	20 pont 5 pont 10 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	8 pont 7 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az emelt szintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag meghatározott feladatot kell megoldania. A feladat megoldására 180 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.

Az írásbeli feladathoz bármilyen egynyelvű illetve kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár használható. A segédeszközöket a vizsgázó biztosítja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatnak tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak 450-500 szó terjedelmű esszé jellegű fogalmazást kell írnia. A vizsgán három megadott cím közül kell egyet választani. Az egyes címeknek a következő témakörökhöz kell kapcsolódniuk:

1. célnyelvi irodalom vagy művészet
2. a célnyelvi országok történelme, társadalmi, gazdasági vagy politikai élete
3. általános, összehasonlító jellegű civilizációs téma.

(A célnyelvi országok körét a részletes vizsgakövetelmény tartalmazza.)

Az írásbeli feladatlap értékelése

A vizsgadolgozatok javítását és értékelését a vizsgaközpont által megbízott, a vizsgázó iskolájától független, külső értékelő végzi központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján.

Az értékelés csak egész pontszámokban történhet.

Az írásbeli részre maximum 80 pont adható a következő megoszlásban:

- tartalom: 50 pont;
- logikus felépítés, forma, stílus, illetve a megfelelő szókincs használata: 30 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tételt húz, és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 20 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintű vizsgát megelőző tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezőknek.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: a középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja.

A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve, gazdag (szak)szókincs megfelelő használatával, választékos stílusban, önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladtból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 400 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 70, amelyből az első feladat megoldására maximum 45, a másodikéra maximum 25 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	30 pont 5 pont 10 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 10 pont

DRÁMA

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Színház- és drámatörténet

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Az ókori színház és dráma	Az ókor színháza és néhány görög dráma A tanuló legyen képes bemutatni - a görög színházművészet kialakulását, rituális gyökereit és az ókori görög színház felépítését, - Aiszkhülosz vagy Szophoklész vagy Euripidész egy tragédiáján, vagy Arisztophanész egy komédiáján pedig az ókori görög dráma sajátosságait, - Szophoklész Antigoné című művének szereplőit és viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat.	Az ókor színháza, a görög dráma és a római komédia A tanuló legyen képes bemutatni - az ókori görög és római színházművészetet, - Aiszkhülosz vagy Szophoklész vagy Euripidész egy tragédiáján és Arisztophanész vagy Plautus egy komédiáján pedig az ókori görög és római dráma sajátosságait.
1.2. A középkori Európa színháza és drámája		A középkori színjátszás, a commedia dell' arte A tanuló ismerje - a templomi szertartásból, illetve a bibliai szövegekből kibontakozó középkori színjáték és dráma típusait, - a középkori rögtönzöses vígjáték, a commedia dell' arte jellegzetes vonásait.
1.3. Az angol reneszánsz színház és dráma	Shakespeare színháza és néhány drámája A tanuló legyen képes bemutatni - Shakespeare Rómeó és Júlia, illetve Hamlet című művén a shakespeare-i dramaturgia jellegzetességeit (pl. jelenetépítés, idő- és térkezelés), - az elemzett dráma szereplőit és viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat.	Az Erzsébet-kor színháza, Shakespeare A tanuló ismerje - Shakespeare egy tragédiáját, egy vígjátékát és az életmű drámatípusait, - az Erzsébet-kori színház társadalmi szerepét, a színház felépítését és működését.
1.4. A spanyol barokk dráma és színház		A tanuló ismerje - a barokk színház szcenikai jellemzőit.

		A tanuló legyen képes - egy szabadon választott művön (pl. Lope de Vega vagy Calderón) bemutatni a barokk dráma dramaturgiai sajátosságait.
1.5. A francia klasszicista dráma	Molière néhány drámája A tanuló legyen képes bemutatni - Molière Tartuffe című művén a molière-i dramaturgia jellegzetességeit, - az elemzett komédia szereplőit, viszonyait, valamint a feldolgozott emberi problémákat.	Molière művei és a klasszicista dráma A tanuló ismerje - Molière legalább két komédiáját, - a klasszicista dráma sajátosságait.
1.6. A régi magyar dráma néhány alkotása		A tanuló ismerje - a magyar drámairodalom általános jellemzőit, - az alábbi szerzők valamelyikének egy drámáját: Bornemisza Péter, Balassi Bálint, Bessenyei György, Csokonai Vitéz Mihály.
1.7. A XIX-XX. századi magyar színház és dráma	A XIX. és XX. századi magyar színház és dráma néhány alkotása A tanuló legyen képes bemutatni - A XIX-XX. század magyar színházi irányzatait vagy műhelyeit vagy alkotóit, - Katona József Bánk bán, illetve Madách Imre Az ember tragédiája című művének színházi megvalósulásán keresztül a dráma és színház sajátos kapcsolatát, jellegzetességeit. A tanuló legyen képes bemutatni - Molnár Ferenc Liliom és Örkény István Tóték című művének szereplőit és viszonyait, valamint a feldolgozott problémákat.	A XIX. századi magyar dráma néhány alkotása A tanuló ismerje - az alábbi drámákat és szerzőjüket: Katona József: Bánk bán, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde, Madách Imre: Az ember tragédiája. A hazai színjátszás kezdetei A tanuló ismerje - a magyarországi hivatásos színjátszás kialakulásának jelentős eseményeit, helyszíneit és személyiségeit. A XX. századi magyar dráma néhány alkotása A tanuló ismerjen - az alábbi szerzők valamelyikétől egy szabadon választott drámát: Molnár Ferenc, Füst Milán, Lengyel Menyhért, Szomory Dezső, Szép Ernő, Móricz Zsigmond, Tamási Áron, Németh László, Illyés Gyula, Örkény István. A tanuló legyen képes bemutatni - az elemzett dráma szereplőit és viszonyait, valamint a feldolgozott problémákat.
1.8. A modern polgári dráma és színház kialakulása		A tanuló ismerje - Ibsen vagy Strindberg vagy Shaw egy drámáját. A tanuló legyen képes bemutatni - az elemzett dráma szereplőit és viszonyait, valamint a feldolgozott

		problémákat.
1.9. Csehov és Sztanyiszlavszkij	Csehov néhány drámája és Sztanyiszlavszkij színháza A tanuló legyen képes bemutatni - a Három nővér, illetve a Sirály című művön keresztül a csehovi dráma sajátosságait, - a Sztanyiszlavszkij-módszer jellegzetességeit.	Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza A tanuló ismerje - Csehov legalább két drámáját, - a Sztanyiszlavszkij-módszer egy-egy elemének továbbélését.
1.10. Brecht színháza és drámái	Brecht színháza és néhány drámája A tanuló legyen képes bemutatni - Brecht Koldusopera című drámáján a brechti dramaturgia alapjait, - az elemzett dráma segítségével az epikus dráma jellemzőit.	Brecht drámái és színháza A tanuló ismerje - Brecht drámaírói tevékenységét, legalább két drámáját.
1.11. A XX. század meghatározó színházi irányzatai, jelentős drámaírói		A tanuló ismerje - a XX. század meghatározó színházi és drámai irányzatait (pl. az avantgarde, a politikai színház, a szegény színház, az abszurd, a performance), - az alábbi szerzők valamelyikének egy drámáját (Pirandello, García Lorca, Sartre, Camus, O' Neill, Williams, Miller, Beckett, Ionesco, Mrozek, Dürrenmatt, Bulgakov).
1.12. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom	A tanuló legyen képes bemutatni - egy látott színházi előadás jellemzőit, - egy szabadon választott mű elemzésével egy kortárs drámát (pl. Sütő András: Egy lócsiszár virágvasárnapja, Spiró György: Csirkefej, Schwajda György: A csoda, Bereményi Géza: Léggöbméter, Parti Nagy Lajos: Mauzóleum, Korniss Mihály: Halleluja, Nádas Péter: Takarítás, Háy János: Gézagyerek, Tasnádi István: Közellenség).	A tanuló ismerje - a mai magyar színházi struktúra jellemzőit (pl. hivatásos színház, alternatív színház, amatőr színház, diákszínjátszás), - a mai színházi élet jelentős alkotóit, műhelyeit.

2. Színház- és drámaelmélet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A drámai műnem sajátosságai	A tanuló legyen képes - az irodalmi alkotások rendszerében elhelyezni a drámai műnemet, - vázolni az epikától és a lírától eltérő sajátosságait, - bemutatni a dráma és a színházművészet kapcsolatrendszerét.	A tanuló ismerje - az arisztotelészi dramaturgia alapfogalmait, - az arisztotelészi drámatól eltérő drámaformákat (pl. epikus dráma, konfliktus nélküli dráma).
2.2. A dráma / a színjáték mint kommunikáció		A tanuló ismerje - a dráma és a színjáték sajátos kommunikációs rendszerét, - a verbális és a nonverbális kommunikáció eszközeit (pl. gesztusok,

		mimika, testtartás).
2.3. A dráma szerkezeti felépítése	A tanuló ismerje fel - a dráma felépítésének sajátosságait, tagoltságát (pl. jelenet, kép, szín, felvonás), - a fordulatokat és a drámai csomópontokat.	A tanuló ismerje - a dráma felépítésének kortól és műfajtól függő tagoltságát.
2.4. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak	A tanuló legyen képes elemző tevékenysége során alkalmazni a következő fogalmakat: - történet és cselekmény, akció és dikció, szituáció, dialógus és monológ, szerep.	A tanuló legyen képes elemző tevékenysége során alkalmazni a következő fogalmakat: - karakter, jellem, fordulat, konfliktus, feszültség, tér és idő.
2.5. A színházművészet mint összművészet sajátosságai	A tanuló legyen képes bemutatni - hogyan alakítja ki autonóm formanyelvét a színházművészet a különböző művészeti ágak eszközeit felhasználva.	A tanuló legyen képes elemzően bemutatni - egy színházi előadás vizuális, zenei és irodalmi összetevőit.
2.6. Színházi szakmák	Tudják felsorolni - a színházi előadás létrehozásához szükséges mesterségeket (pl. rendező, díszlettervező, világosító).	Legyenek képesek - szabadon választott színházi szakmához tartozó tevékenységek ismertetésére (pl. az író, a rendező, a dramaturg, a díszlettervező, a jelmeztervező, a zeneszerző, a világosító, a hangtechnikus, a színpadmester, az ügyelő, a kellékes).

3. Színházi műfajok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A rituális játék / szertartásjáték		A tanuló legyen képes - a rituális, illetve szertartásjáték műfajának azonosítására egy-egy színházi előadásban.
3.2. A tragédia	A tanuló legyen képes - a klasszikus tragédia jellemző jegyeinek azonosítására egy-egy színházi előadásban.	A tanuló legyen képes - a tragédia műfajának változásait felismerni különböző korszakokban.
3.3. A komédia	A tanuló legyen képes - különbséget tenni a vidám műfajú művek között.	A tanuló legyen képes - a vidám műfajú művek változásait felismerni különböző korszakokban.
3.4. A realista színjáték	A tanuló ismerje fel - a realista előadásmódot.	A tanuló ismerje fel - a realizmus és naturalizmus műfaji jegyeit, azokat tudja alkalmazni színházi elemzéseiben.
3.5. Az abszurd és a groteszk		A tanuló ismerje fel - az abszurd és groteszk elemeket a színházi előadásokban.
3.6. Bábjáték		A tanuló legyen képes - az alkalmazott bábtechnikák azonosítására.
3.7. Zenés, tánc- és mozgásszínház	A tanuló legyen képes - különböző zenés műfajú előadásokat (pl. opera, operett, musical) felismerni	A tanuló legyen képes - a zene, a tánc és a mozgás szerepének felismerésére színpadi előadásokban.

	és azonosítani, - elkülöníteni a tánc- és mozgásszínházi előadásokat a balettől és a tánctól.	

4. Drámajáték

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Helyzetgyakorlatok	Legyenek képesek rögtönzések során - a megadott helyzetnek megfelelő alapvető viselkedési sémák megjelenítésére.	Legyenek képesek - hétköznapi típusok jellemzőinek sűrítésére, azok megjelenítésére egyéni, illetve páros munkában.
4.2. Történet szerkesztése és megjelenítése	Legyenek képesek - jelenetek összefűzésére.	Legyenek képesek - különböző színházi formák és drámatechnikák (pl. a kontraszt, a különböző időkezelési módok) alkalmazására.
4.3. Improvizáció	Legyenek képesek - improvizációra, szöveges vagy szöveg nélküli etűdök alkotására egyéni, illetve páros munkában.	Legyenek képesek - megadott témára és meghatározott stílusban szövegre épülő etűdök alkotására (pl. versrészlet, kisebb dialógus), - etűdsorozat összeállítására önálló munkában.
4.4. Drámajáték		Ismerjék és alkalmazzák - a drámajátékok jellemzőit és különböző típusait.
4.5. Drámapedagógia		Ismerjék - a dramatikus tevékenység alapfogalmait, a leggyakrabban alkalmazott konvenciókat, munkaformákat.

5. Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral	Legyenek képesek - állókép és állóképsorozat létrehozására, - egyszerű mozgássorok különböző tempójú kivitelezésére.	Legyenek képesek - összetett mozgássorok különböző tempójú kivitelezésére.
5.2. Improvizáció zenére vagy témára	Legyenek képesek - a zene hangulatához és tempójához, illetve a megadott téma hangulatához illeszkedő mozgássorok kivitelezésére, - megadott mozgásmotívumok felhasználására.	Legyenek képesek - egy mozgásmotívum kibontására, továbbfejlesztésére, variálására.
5.3. Összetett improvizáció létrehozása és bemutatása	Legyenek képesek - egyéni, páros, illetve csoportos előkészített mozgás- vagy tánc-improvizációk bemutatására.	Legyenek képesek - a tanult technikák alkalmazásával önálló mozgássor végrehajtására, - különböző összetett technikákat alkalmazó egyéni, páros, illetve csoportos előkészített mozgás- vagy táncimprovizációk bemutatására.

6. Bábjáték

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A tanulók által a képzés során készített bábok illetve maszkok alkalmazása drámamunkában	Legyenek képesek - egy választott báb vagy maszk sajátosságainak megfelelő alkalmazására.	Legyenek képesek - a választott bábtechnika vagy maszktípus alkalmazásával színházi improvizációra.

7. Beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A beszédtechnika alapjai	Legyenek képesek - drámajátékos és színjátékos gyakorlatuk során alkalmazni a légzés, a hangadás és az artikuláció alapvető szabályait.	Legyenek képesek alkalmazni - a légző-, hang- és artikulációs játékokat, gyakorlatokat - hangokkal, mechanikusan sorolható szavakkal és irodalmi szövegekkel.
7.2. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása	Legyenek képesek - a műfajnak megfelelő előadásmód megválasztására, és az ahhoz illő eszközök alkalmazására.	Legyenek képesek - színjátékos gyakorlatuk során alkalmazni a légzés, a hangadás és az artikuláció alapvető szabályait, a hangsúlyszabályokat és a beszéd váltásait (pl. hangerő, hangmagasság, tempó).
7.3. Pódiumműfajok		Vegyenek részt - versműsorok, ünnepi műsorok, szerkesztett játékok létrehozásában és bemutatásában.
7.4. Egyéni vagy közös daléneklés		Legyenek képesek - dallamot improvizálni, vagy dalt előadni.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint			Emelt szint		
Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc/fő	15 perc	180 perc	20 perc/fő	20 perc
60 pont	60 pont	30 pont	60 pont	50 pont	40 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint			Emelt szint		
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	a produkcióhoz szükséges kellékek	NINCS	NINCS	a jelenethez vagy az előadáshoz szükséges alapdíszelemek, kellékek, jelmezek stb.	NINCS

A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	három példány helyesírási szótár	a lebonyolításhoz minimálisan szükséges körülmények (20-25 m ² alkalmi színpadi tér, alapvető fény- és hangtechnikai eszközök: világítási és sötétítési lehetőség, magnó vagy CD-lejátszó, mikrofon)	a tételeknek megfelelő technikai segédeszközök	videomagnó vagy DVD-lejátszó, három példány helyesírási szótár	színházszerű körülmények (25-30 m ² alkalmi színpadi tér, alapvető fény- és hangtechnikai eszközök: min. 2 reflektor, magnó vagy CD-lejátszó, mikrofon, erősítő, hangfalak, sötétítéshez alkalmas függönyök)	a tételeknek megfelelő technikai segédeszközök

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint			Emelt szint		
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	tételcímek	NINCS	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga		
120 perc		15 perc	max. 15 perc/fő		
Feladatsor megoldása		Egy tétel kifejtése	Háromból két gyakorlati feladat		
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdések		kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára	előkészített, egyéni színpadi produkció	előkészített közös színpadi produkció (színielőadás) bemutatása
30 pont	30 pont		30 pont	30 pont	30 pont
60 pont		30 pont	60 pont		

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatlapot kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: három példány helyesírási szótár. Ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak elméleti ismereteiről és elemzési képességeiről kell számot adnia.

Az írásbeli vizsga témakörei:

- színház- és drámatörténet;
- színház- és drámaelmélet;

- színházi műfajok.

Az írásbeli vizsga egy komplex feladatlap megírása, mely az értékelési arányoknak megfelelően két feladattípust tartalmaz. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatokat és jelenetértelmezéshez, színházi megvalósításhoz stb. kapcsolódó néhány soros elemzést, értelmezést igénylő kérdéseket. A feladatlap egyszerű, rövid választ igénylő feladatai a színház- és drámatörténetből az alábbiakban megadott alkotók és kijelölt műveik mindegyikéhez, a néhány soros elemzést, értelmezést igénylő kérdései pedig a kijelölt művek közül csak egyhez kapcsolódhatnak.

Szophoklész: Antigoné

Shakespeare: Rómeó és Júlia, Hamlet

Molière: Tartuffe

Katona József: Bánk bán

Madách Imre: Az ember tragédiája

Csehov: Három nővér, Sirály

Molnár Ferenc: Liliom

Brecht: Koldusopera

Örkény István: Tóték

Az írásbeli feladatlapban a jelenetértelmezéshez kapcsolódó műrészlet(ek) idegen nyelven történő vizsga esetén is csak magyar nyelven áll(nak) a vizsgázók rendelkezésére.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra, a feladatlap megoldására összesen 60 pont adható.

- Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

30 pont

- Néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdések

30 pont

Összesen:

60 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgát a vizsgacsoport szóbeli vizsgájához kapcsolva, azt megelőzően vagy azt követően kell megszervezni.

A gyakorlati vizsga megkezdése előtt 30 perc felkészülési időt kell biztosítani.

A vizsgatárgy, illetve a művészeti ág jellegéből adódóan a gyakorlati vizsga előre megszerkesztett színházi műsor (előadás) vagy előadásrészlet is lehet. A vizsgázó - a gyakorlati vizsga megszerkesztése és a feltételek biztosítása érdekében - a vizsga előtt legalább egy hónappal a vizsgát szervező intézmény által készített adatlapon jelzi a gyakorlati vizsga választott feladattípusait és a szükséges információkat (szerző, cím, műfaj, időtartam, technikai igények, vendégszereplők stb.).

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgát szervező intézményeknek biztosítaniuk kell a gyakorlati vizsga lebonyolításához minimálisan szükséges körülményeket (20-25 m² alkalmi színpadi tér, alapvető fény- és hangtechnikai eszközök: világítási és sötétítési lehetőség, magnó vagy CD-lejátszó, mikrofon).

A gyakorlati feladatok tartalmi és formai jellemzői

A gyakorlati vizsgán a vizsgázóknak a képzés során szerzett gyakorlati képességeikről és jártasságaikról kell számot adniuk.

A gyakorlati vizsga témakörei:

- drámajáték, színjáték;

- mozgás- vagy táncszínház;

- beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés;

- bábjáték.

Feladattípusok:

- kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára;

- előkészített, egyéni színpadi produkció;

- előkészített közös színpadi produkció (színelőadás) bemutatása.

A drámajátékos improvizációs feladatokhoz a vizsgabizottságot működtető intézmény a részletes vizsgakövetelmények alapján tételsort állít össze. A tételsornak legalább tíz tételt kell tartalmaznia. Az egyes tételekben meg kell adni az eljátszandó jelenet témáját, illetve konfliktusszerkezetét, illetve figuráit. Az egyes tételeket annak figyelembevételével kell meghatározni, hogy eljátszásuk nem igényelhet három percnél hosszabb időt. A vizsgázók önállóan vagy a vizsgáztató tanár irányításával 2-3 fős csoportokat alkotnak, és ennek megfelelően a

csoportok közösen húznak a 2, illetve 3 szereplőt igénylő tételek közül. A vizsgázók a tételhúzás után maximum 5 perces felkészülési időt kapnak.

Az előkészített, egyéni színpadi produkcióknál a vizsgázó egy szabadon választott verset, monológot, dalt, táncot vagy mozgásetűdöt ad elő. Az előadás időtartama legalább 2, legfeljebb 5-6 perc.

Az előkészített közös színpadi produkció (jelenet[ek] vagy színelőadás vagy színelőadás-részlet) bemutatása során a vizsgázók előadóként lépnek fel egy vizsgaelőadásban, illetve aktívan részt vesznek annak előkészítésében (pl. rendezőként, dramaturgként, színpadkép-tervezőként vagy kivitelezőként, világosítóként, hangtechnikusként). A vizsgaelőadás lehet bármilyen stílusú színházi előadás, prózai vagy zenés színpadi mű, báb- vagy táncjáték. A vizsgaelőadás a vizsgázók által a vizsga helyszínéhez igazított, minimális színházszerű körülmények között zajlik. Az előadás hossza a vizsgázó szereplők számától függ: egy vizsgázó játékidője átlagosan 5-10 perc lehet. A vizsgaelőadásban részt vehetnek drámából nem érettségizők („mint vendég”), de rájuk nem számolható a vizsgaidő.

A produkcióhoz szükséges kellékekről a vizsgázó gondoskodik.

A gyakorlati vizsga során a vizsgázóknak - választásuk alapján - legalább két feladattípus gyakorlati munkájában kell részt venniük.

A gyakorlati vizsgarész értékelése

A gyakorlati vizsgán a két feladattípusban összesen 60 pont szerezhető. Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok alapján történik:

Drámajátékos improvizáció:

- A szituáció megértése	8 pont
- Fantázia, ötletesség	12 pont
- Karakterábrázolás	10 pont
	30 pont

Egyéni színpadi produkció:

- Szövegudás vagy a dallam vagy a lépések memorizáltsága	5 pont
- Értelmezés, szerkesztés	5 pont
- Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	8 pont
- Előadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés)	10 pont
- Koncentráció	2 pont
	30 pont

Közös színpadi produkció:

- Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	8 pont
- Koncentráció, játékgyelem	10 pont
- Előadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés stb.)	12 pont
	30 pont

Amennyiben a vizsgázó a közös színpadi produkcióban nem játékosként vesz részt, az előadásmód helyett értelemszerűen az adott feladat színházszakmai megoldásának minőségét kell értékelni.

Ha a vizsgázó három feladattípus megoldásában vesz részt, az általa kiválasztott kettőben nyújtott teljesítményét kell értékelni, így a gyakorlati vizsgára maximálisan 2 x 30 pontot kaphat.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételek 45-55%-ának a színház- és drámatörténet köréből kell kikerülnie.

A tételek tartalmazzák mindazon segédeszközöket, forrásokat stb., melyek a megoldáshoz szükségesek.

A tételsorban szereplő műveknek a tétel kifejtéséhez szükséges részleteit megfelelő (nyomtatott, DVD-n vagy videokazettán rögzített) formában a vizsgázó rendelkezésére kell bocsátani, és lehetővé kell tenni, hogy a 3-5 perces felvételeket fejhallgató használatával a felkészülési időben használhassa. Ha technikai okok miatt erre várakoznia kell, akkor a felkészülési időt meg kell hosszabbítani. A tételeknek megfelelő technikai segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli vizsgák videokazettára, illetve DVD-re rögzített anyagai idegen nyelven történő vizsga esetén is csak magyar nyelven állnak a vizsgázók rendelkezésére.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételben megfogalmazott feladat lehet

- egy dráma-, illetve színháztörténeti korszak problémájának elemző bemutatása,
- dráma- és színházelmélethez kapcsolódó feladat megoldása,
- egy meghatározó színházi alkotó tevékenységének elemző ismertetése,

vagy

- egy konkrét drámai/vagy színházi mű részletének elemzése.

A tételekben törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, az elemzési képességet mérő, valamint az ismeretek alkalmazását vizsgáló feladatok megfogalmazására.

A szóbeli vizsga alapvetően elméleti ismereteket, illetve az elemzési képességek alkalmazását várja a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsga tartalma:

- színház- és drámatörténet;
- színház- és drámaelmélet;
- színházi műfajok.

A középszintű tétalcímeket - a hozzájuk kapcsolódó feladatok és mellékletek (idézetek, képek stb.) nélkül - a vizsgáztató intézmény legalább 60 nappal a vizsgaidőszak kezdete előtt nyilvánosságra hozza.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 30 ponttal értékelhető.

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok alapján történik:

- A feladat megértése, a lényeg kiemelése	5 pont
- A megközelítés, az elemzés sokszínűsége	10 pont
- Az ismeretek gazdagsága	10 pont
- Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	5 pont

Összesen

30 pont

A tételsor összeállításakor röviden rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és a fenti szempontok alapján az ezekre adható pontszámok felosztásával kialakított maximális részpontszámokat.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint						
Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga		
180 perc			20 perc	20 perc/fő		
Feladatsor megoldása			Egy tétel kifejtése	Háromból két gyakorlati feladat		
Általános színház- és drámaelméleti kérdések	Néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdések	Elemzést, értelmezést, reflektálást igénylő esszéfeladat		kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára	előkészített, egyéni színpadi produkció	előkészített közös színpadi produkció (színielőadás) bemutatása
20 pont	20 pont	20 pont		25 pont	25 pont	25 pont
60 pont			40 pont	50 pont		

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán egy feladatlapot kell megoldani, mely az értékelési arányoknak megfelelően három feladattípusból áll: az első rész általános történeti és elméleti kérdéseket tartalmaz, a második rész egy jelenetértelmezéshez, a jelenet színházi megvalósításához kötődő, elemzést és értelmezést igénylő kérdésekből áll (melynek színházi anyagát a vizsgázók videokazettán [vagy DVD-n] vagy szövegesen is kapják meg). A feladatsorban a jelenetértelmezéshez kapcsolódó videokazettán vagy DVD-n rögzített anyag hossza maximálisan 10 perc lehet, a szöveges anyag terjedelme is ezzel arányos. A harmadik rész színházi előadáshoz kapcsolódó elemzést, értelmezést, reflektálást igénylő esszéfeladat. Az esszéfeladat megoldása keretében a vizsgázónak a követelményekben felsorolt színházi előadások közül a feladatlapban kijelölt kettőből egyet kell választania és kidolgoznia.

A vizsga megkezdésekor - a feladatlapok kiosztását követően - a vizsgázók együttesen, kétszer egymás után nézhetik meg a videokazettán vagy DVD-n rögzített anyagot. A megtekintés alkalmával a vizsgázók a kiosztott feladatlaphoz

tartozó jelenetszövegekhez jegyzeteket készíthetnek.

Ezt követően a vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A feladatlapon az esszékérdésekhez a vizsgázók 0,5-1 oldalas szöveges (pl. kritikarészlet, rendezői vallomás) vagy egyéb (pl. képi, rajzos) forrásokat kaphatnak.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: videomagnó vagy DVD-lejátszó, három példány helyesírási szótár. Ezeket a vizsgáztató intézmény biztosítja.

Az írásbeli vizsga jelenetértelmezéshez kapcsolódó, videokazettára, illetve DVD-re rögzített színházi anyaga, illetve azok szöveges változata, az esszékérdésekhez kapcsolódó színházi előadások videokazettára, illetve DVD-re rögzített anyagai idegen nyelven történő vizsga esetén is csak magyar nyelven állnak a vizsgázók rendelkezésére.

Az írásbeli feladatlapon tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak elméleti ismereteiről és elemzési képességeiről kell számot adnia.

Az általános történeti és elméleti feladatok témakörei:

- színház- és drámatörténet;
- színház- és drámaelmélet;
- színházi műfajok.

A jelenetértelmezést igénylő feladatok témakörei:

- az ókor színháza és a görög dráma;
- az Erzsébet-kor színháza és Shakespeare;
- Molière néhány műve és a klasszicista dráma;
- a XIX. századi magyar dráma néhány alkotása;
- Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza;
- Molnár Ferenc és Örkény István drámái;
- Beckett drámái és az abszurd színház.

A néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdésekhez kapcsolódó feladathoz az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet videotárában lévő anyagok használhatóak fel.

Az esszéfeladatok a következő színházi előadásokhoz kapcsolódhatnak 2008-2012 között:

Plautus: A hetvenkedő katona (Rendező: Taub János) Radnóti Színház, 1988;

Shakespeare: Szentivánéji álom (Rendező: Csányi János) Bérka Színház, 1997;

Csehov: Három nővér (Rendező: Ascher Tamás) Katona József Színház, 1985;

Schiller: Ármány és szerelem (Rendező: Mohácsi János) Kaposvári Csiky Gergely Színház, 1989;

Ibsen: Nóra (Rendező: Valló Péter) Radnóti Színház, 1989;

Csehov: Siráj (Rendező: Schilling Árpád) Krétakör Színház, 2003;

Madách Imre: Az ember tragédiája (Rendező: Ruszt József) Zalaegerszeg Hevesi Sándor Színház, 1983.

Az esszéfeladatok megoldásához szükséges előadások felvételei az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet videotárában előzetes egyeztetés alapján megtekinthetők, vagy hozzáférhetők a megyei könyvtárakban.

Az írásbeli feladatlapon értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 60 pont adható. Az értékelés az alábbi szempontok alapján történik:

- Általános színház- és drámaelméleti kérdések	20 pont
- Néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdések	20 pont
- Elemzést, értelmezést, reflektálást igénylő esszéfeladat	20 pont
Összesen	60 pont

Ha a vizsgázó a 2 választható esszéfeladat közül egynél többet dolgoz ki, akkor az értékelés során csak a feladatlapon szereplő sorrendben első téma kifejtését kell figyelembe venni.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgát a szóbeli vizsgával egyidejűleg - az összes szóbeli tétel kifejtése után - kell megszervezni.

A gyakorlati vizsga megkezdése előtt 30 perc felkészülési időt kell biztosítani.

A vizsgatárgy, illetve a művészeti ág jellegéből adódóan a gyakorlati vizsga előre megszerkesztett műsor (előadás, előadásrészlet) is lehet. A vizsgázó az írásbeli vizsgán leadja az Oktatási Hivatal honlapjáról letölthető adatlapot, amelyen jelzi a gyakorlati vizsga választott feladat típusait és a szükséges információkat (szerző, cím, műfaj, időtartam, technikai igények, vendégszereplők stb.). Az adatlap előzetesen, vagy az írásbeli vizsgán helyben is kitölthető.

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgát szervező intézményeknek biztosítaniuk kell a színházszerű körülményeket (25-30 m² alkalmi színpadi tér, alapvető fény- és hangtechnikai eszközök: min. 2 reflektor, magnó vagy CD-lejátszó, mikrofon, erősítő, hangfalak, sötétítéshez alkalmas függönyök), a vizsgázóknak pedig a jelenethez vagy az előadáshoz szükséges alapdíszleteket, kellékeket, jelmezeket stb.

A gyakorlati feladatok tartalmi és formai jellemzői

A gyakorlati vizsgán a vizsgázóknak a képzés során szerzett gyakorlati képességeikről és jártasságaikról kell számot adniuk.

A gyakorlati vizsga témakörei:

- drámajáték, színjáték;
- mozgás- vagy táncszínház;
- beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés;
- bábjáték.

Feladattípusok:

- kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára;
- előkészített, egyéni színpadi produkció;
- előkészített közös színpadi produkció (színielőadás) bemutatása.

A drámajátékos improvizációs feladatokat a részletes vizsgakövetelmények alapján összeállított központi tételsor tartalmazza. A tételsor legalább tíz tételből áll. A tétel szövege megadja az eljátszandó jelenet témáját, konfliktusszerkezetét, figuráit illetve a játék követendő stílusát. Az egyes tételeket annak figyelembevételével kell meghatározni, hogy eljátszásuk nem igényelhet öt percnél hosszabb időt. A vizsgázók önállóan vagy a vizsgáztató tanár irányításával 2-3 fős csoportokat alkotnak, és ennek megfelelően a csoportok közösen húznak a 2, illetve 3 szereplőt igénylő tételek közül. A vizsgázók a tételhúzás után maximum 5 perces felkészülési időt kapnak. A jeleneten belüli szereposztást a vizsgázók döntenek el, vitás helyzetben sorsolás útján kell döntenie.

Az előkészített, egyéni színpadi produkcióknál a vizsgázó öt elemből (versek monológok, dalok, táncok, illetve mozgásetüdtök) listát állít össze, amelyből a tantárgyi bizottság választ verset vagy monológot vagy dalt vagy táncot vagy mozgásetüdt. Az egyéni színpadi produkció időtartama minimum 2 perc, maximum 6 perc.

Az előkészített közös színpadi produkció (jelenet[ek] vagy színielőadás vagy színielőadás-részlet) bemutatása során a vizsgázók előadóként lépnek fel egy vizsgaelőadásban, vagy aktívan részt vesznek annak előkészítésében (pl. rendezőként, dramaturgként, színpadkép-tervezőként vagy kivitelezőként, világosítóként, hangtechnikusként). A vizsgaelőadás a vizsgát szervező - a drámatanításban tapasztalatokkal rendelkező és a feltételeket biztosítani képes - intézményben kialakított színházszerű körülmények között zajlik. Az előadás hossza a vizsgázó szereplők számától függ: egy vizsgázó játékidője átlagosan 5-10 perc lehet. A vizsgaelőadásban részt vehetnek drámából nem érettségizők („mint vendég”), de rájuk nem számolható a vizsgaidő. Az előadásban, jelenetben közreműködő nem érettségizők száma nem lehet több, mint az érettségizőké. Az előadáshoz szükséges kellékekről a vizsgázóknak kell gondoskodniuk.

A vizsgaelőadás lehet bármilyen stílusú színházi előadás - prózai vagy zenés színpadi mű, báb- vagy táncjáték - színpadi körülmények között előadott monológja vagy jelenete vagy részlete, illetve a vizsgázó szereplők számától függően a teljes előadás.

A gyakorlati vizsga során a vizsgázónak - választása alapján - legalább két típusú gyakorlati munkában kell alkotó módon részt vennie.

A gyakorlati feladatok értékelése

A gyakorlati vizsgán a két feladattípusban nyújtott teljesítmény alapján 50 pontot lehet szerezni. Az értékelés központi értékelési útmutató alapján az alábbi általános szempontok alapján történik:

Drámajátékos improvizáció:

- A szituáció megértése	5 pont
- Fantázia, ötletesség	10 pont
- Karakterábrázolás	5 pont
- Instrukciók követése	5 pont
	25 pont

Egyéni színpadi produkció:

- Szövegudás vagy a dallam vagy a lépések memorizáltsága	5 pont
- Értelmezés, szerkesztés	5 pont
- Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	5 pont

- Előadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés stb.)	8 pont
- Koncentráció	2 pont
	25 pont

Közös színpadi produkció:

- Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	8 pont
- Előadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés stb.)	10 pont
- Koncentráció, játékfegyelem	7 pont
	25 pont

Amennyiben a vizsgázó a közös színpadi produkcióban nem játzóként vesz részt, az előadásmód helyett értelemszerűen az adott feladat színházszakmai megoldásának minőségét kell értékelni.

Ha a vizsgázó három feladattípus megoldásában vesz részt, az általa kiválasztott kettőben nyújtott teljesítményét kell értékelni, így a gyakorlati vizsgára maximálisan 2x25 pontot kaphat.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tételsor legalább 20 tételt tartalmaz.

A tételek tartalmaznak mindazon segédeszközöket, forrásokat stb., melyek a megoldáshoz szükségesek.

A tételsorban szereplő művekhez kapcsolódhatnak olyan feladatok is, melyek kifejtéséhez a szükséges részleteket megfelelő (nyomtatott, DVD-n vagy videokazettán rögzített) formában a vizsgázó rendelkezésére kell bocsátani, és lehetővé kell tenni, hogy a kb. 5 perces felvételeket fejhallgató használatával a felkészülési időben használhassa. Ha technikai okok miatt erre várakoznia kell, akkor a felkészülési időt meg kell hosszabbítani. A tételeknek megfelelő technikai segédeszközöket a vizsgáztató intézmény biztosítja.

A szóbeli vizsgák videokazettára, illetve DVD-re rögzített anyagai idegen nyelven történő vizsga esetén is csak magyar nyelven állnak a vizsgázók rendelkezésére.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga alapvetően elméleti ismereteket, illetve az elemzési képességek alkalmazását várja a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsga tartalma:

- színház- és drámatörténet;
- színház- és drámaelmélet;
- előadás-elemzés;
- színházi műfajok;
- drámajátékos ismeretek.

A tétel lehet:

- egy dráma- illetve színháztörténeti korszak problémájának elemző bemutatása,
 - dráma- és színházelmélethez kapcsolódó feladat megoldása,
 - egy meghatározó színházi alkotó tevékenységének elemző ismertetése,
 - egy konkrét drámai/vagy színházi mű elemzése,
- vagy
- a drámajátékos gyakorlatokhoz kapcsolódó feladat megoldása.

A tételek kijelölésekor törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, az elemzési képességet mérő, valamint az ismeretek alkalmazását vizsgáló feladatok megfogalmazására.

Az emelt szintű tételtípusokat - a hozzájuk kapcsolódó feladatok és mellékletek (idézetek, képek stb.) nélkül - a vizsgáztató intézmény legalább 60 nappal a vizsgát megelőzően nyilvánosságra hozza.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 40 ponttal értékelhető.

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján, az alábbi értékelési szempontok szerint történik.

- A feladat megértése, a lényeg kiemelése	5 pont
- Az ismeretek gazdagsága	15 pont
- A megközelítés, az elemzés sokszínűsége	15 pont
- Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	5 pont
Összesen	40 pont

EMBER- ÉS TÁRSADALOMISMERET, ETIKA

Az ember- és társadalomismeret, etika érettségi vizsga sajátosságai

A jelen megismerésére irányuló új modernizációs tartalmak – köztük az *Emberismeret és etika*, valamint a *Társadalomismeret* – a kerettantervek nyomán az ún. modulanyagok formájában kerültek be a magyar közoktatásba. A modulanyagok olyan kis óraszámú (heti egy óránál kisebb órakerettel rendelkező) „fél-tantárgyak”, amelyek többnyire csak integrált formában létezhetnek a gyakorlatban.

Az elmúlt évek iskolai gyakorlata azonban azt mutatta, hogy a hagyományos tantárgyak – a *társadalomismeret* esetében a *történelem*, az *emberismeret és etika* esetében a *filozófia* – oly módon integrálták az új modulanyagok tananyagát (tartalmát és speciális módszertanát), hogy azok sajátos arculata fokozatosan megszűnt, „fölszívódott” az integráló tantárgyakban.

Szükségessé vált tehát ezeknek a tartalmaknak olyan oktatási keretben történő megjelenítése is, amely az iskolák egy része számára önálló – „érettségiképes” – tantárgyként írja le ezt a területet. Konkrétan mindez azt jelenti, hogy az *Ember- és társadalomismeret, etika* – bár a két modulanyag tartalmaiból és módszereiből szerveződik – egy új önálló tantárgyként jelenhet meg az iskolában.

Ezen a területen azért is fontos egy új komplex jelenismereti tárgy megjelenjen, mert a két modulanyag – az *Emberismeret és etika*, valamint a *Társadalomismeret* – kerettanterve, illetve érettségi követelményrendszere meglehetősen túlszűfoltta és szaktudományos jellegűvé vált. Mindez annak köszönhető, hogy a különböző társadalomtudományok – pszichológia, szociálpszichológia, szociológia, politológia, közgazdaságtan –, illetve a különböző filozófiai megközelítések – etika, humánökológia – minél több tudásanyagot igyekeztek „belepréselni” az amúgy is roppant kis óraszámú modulanyagok keretébe – ráadásul pl. társadalomismeretből két különböző irányú változat összevonásából jött létre a végleges kerettantervi változat, illetve érettségi követelményrendszer. Ugyanakkor nagyon fontos a különböző szaktudományos megközelítések megőrzése is: az új tárgy tehát természetesen megőrzi interdiszciplináris jellegét.

A tananyag rendezőelvét azonban nem a különböző tudományágak egymásmellettisége adja, hanem a tárgy pedagógiai funkciója: a diákok szocializációjának segítése. A társadalomtudományok sokfélesége tehát legfőképpen kerettantervi formában jelenik majd meg. Például a család témakörénél mindenképpen megjelennek az etikai, pszichológiai, közgazdasági, jogi stb. aspektusok is. Az *Ember- és társadalomismeret, etika* újdonsága tehát nem az egyes elemek fogalmilag megragadható tartalmában van – pl. itt is és a *Társadalomismeret* modulanyag követelményrendszerében is szó esik a társadalmi rétegződésről –, hanem a funkciójában és az anyag elrendezésében. Az itt megjelenő tananyag célja és jellege megfeleltethető a hagyományosan nevelői feladatokat ellátó osztályfőnöki órák lehetséges tematikájának is. Ebből következően nagymértékben csökkent az elvont, fogalmi jellegű tananyag, hogy hely és idő maradjon a személyes és élményszerű feldolgozási módok számára.

A vizsga általános céljai

Az *Ember- és társadalomismeret, etika* érettségi követelményeiben – mind középszinten, mind emelt szinten – két nagyon fontos elvárás fogalmazódik meg. Egyrészt az, hogy a vizsgázó minél több ismeretet gyűjtsön az őt körülvevő társadalmi viszonyokról, együttélési szabályokról és mintákról. Másrészt annak bemutatása, hogy a vizsgázó mennyire képes megszerzett ismereteit személyes formában – önálló véleményeként – elmondani. Ez részben azt jelenti, hogy saját élményeit és tapasztalatait mennyiben képes általános formában is megfogalmazni, részben pedig azt, hogy a fölvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani.

A vizsga két szintje

Mind középszintű, mind emelt szintű vizsga két részből áll:

- írásbeliből
- szóbeliből.

A középszintű vizsga elsősorban az alapvető ismeretek elsajátítását, a készség szintű fogalomhasználatot méri, valamint annak kiderítésére irányul, hogy a diákok mennyire képesek értelmezni a körülöttük lévő világot. Az emelt szint vizsgája *tudományosabb* jellegű, ugyanis az emelt szintű vizsga legfőképpen a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokban való jártasságot feltételez, összetettebb és önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el.

Fontos megjegyezni, hogy a középszintű követelmények egésze vonatkozik az emelt szintre is: az emelt szint számára megfogalmazott követelmények a középszinthez képest kiegészítésként értelmezendők. Ebből az is következik, hogy egy-egy témakör követelményeinek részletező leírását a középszint követelményei tartalmazzák.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Kompetenciák és témakörök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Az ember, mint biológiai, társadalmi és szellemi lény	Mutassa be irodalmi példákon keresztül, hogy mit jelent az ember természeti és társadalmi mivolta. Mutassa be, hogy az embernek milyen lehetőségei és milyen korlátai fakadnak természeti, illetve társadalmi lény mivoltából. Értelmezze az embert, mint egyidejűleg különböző közösségekhez tartozó lényt.	Értelmezze az ember fogalmát biológiai, történelmi, pszichológiai és filozófiai szempontból. Példákon keresztül értelmezze a beszéd, a fogalmi gondolkodás, az emlékezet, a képzelet és a tanulás jelentőségét az öntudatos én kialakulásában.
2. Az ember, mint meghatározott és szabad, értékelő és erkölcsi lény	Világítsa meg különböző példákon keresztül, hogy az ember számára milyen értékek lehetségesek. Életből vett vagy irodalmi példákon keresztül mutasson be néhány olyan szituációt, ahol különböző értékek ütköznek. Legyen tisztában a szabadság, az identitás és a lelkiismeret fogalmával, saját identitásával, önértékelése alapjaival.	A szabadság értelmezése különféle bölcséleti iskolák felfogása szerint. Érveljen meggyőződése szerint „a cél szentesíti az eszközt” kijelentéssel szemben, illetve mellette. Értelmezze a „Választásra vagyunk ítélve” kijelentést. Mutasson rá a szabadság – felelősség összefüggéseire.
3. Szokás, erkölcs és jog	Ismerje és legyen képes megkülönböztetni a társadalmi együttélés alapvető erkölcsi és jogi szabályait. Magyarázza el eredetüket, rendeltetésüket és változásuk okait. Mondjon példát esetleges ütközésekre. Legyen tisztában a gyermeki, a diák- és az emberi jogokkal.	Tudja, hogy milyen alapvető jogágak léteznek, és legyen képes konkrét példákat ezekbe besorolni. Legyen tisztában az alkotmány alaptörvény jellegével, a törvények és törvényhozók társadalmi szerepével, a jogszabályi hierarchia mibenlétével. Tudjon beszélni a bűn erkölcsi és jogi megítéléséről.
4. Az ember közvetlen környezete: család, párkapcsolat, barátság, közösségi kapcsolatok	Értelmezze a családot, mint társadalmi, érzelmi, gazdasági közösséget, és mutasson rá ezek történelmileg változó hangsúlyeltolódásaira.	Példák segítségével tudjon a családdal kapcsolatban néhány lehetséges jogi vonatkozást említeni. Foglaljon állást, mennyiben esik szexuális viselkedésünk erkölcsi és

	Legyen tisztában a családi munkamegosztás és a családi költségvetés jellemzőivel. Tudjon beszélni a nők és a férfiak társadalmi szerepéről és a párkapcsolat felelősségéről. Az életből vett és irodalmi példák segítségével érzékeltesse: a barátság és a szerelem sajátosságait. Vázzon az iskola szocializációs szerepét.	mennyiben jogi megítélés alá. Mit gondol a szerelem és a házasság jövőjéről. A közösségi kapcsolatok milyen típusait tudja megkülönböztetni.
5. A mi kis ügyeink	Tudjon csekket, ajánlott vényt, lakcímbeljelentőt, útlevél- és vízumkérelmet kitölteni. Menetrendet, banki számlakivonatot értelmezni, kérvényt, meghatalmazást, fellebbezést írni. Legyen tisztában azzal, hogy hétköznapi ügyeit mely hatóságoknál lehet intézni.	Tudjon különbséget tenni a jogos és jogtalan között. Ismerje a szerződések alapvető formai és tartalmi követelményeit, a jogorvoslati lehetőségeket.
6. Gazdaság, a munka világa, pályaaorientáció	Ismerje a gazdasági növekedés, stagnálás, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külső és belső egyensúly fogalmát. Legyen képes bemutatni az alapvető jogokat, szerepeket és konfliktustípusokat a munka világán belül. Ismerje a pályaválasztás és a munkába lépés általános lehetőségeit a mai Magyarországon. Ismerje az önéletrajzírás és az álláskereső alapvető „szabályait”.	Legyen képes bemutatni a munka világának átalakulását a globalizáció korában. Pénzügyi adatok alapján tudjon véleményt formálni a magyar gazdaság állapotáról.
7. Társadalmi rétegződés és társadalmi mobilizáció	Legyen tisztában a mai magyar társadalom rétegződésének fő jellemzőivel: a lélekszám változásai, a szociális összetétel, etnikai és felekezeti viszonyok, a területi elhelyezkedés kérdései. Ismerje a társadalmi mobilitás, a hátrányos helyzet és a deviancia fogalmát.	Legyen képes különböző társadalmi problémák azonosítására, összetevőik felismerésére, ezek megvitatására, és a velük kapcsolatos önálló véleményalkotásra.
8. A közélet és a politika világa	Ismerje a Magyarország állami és közigazgatási intézményrendszerét, az alkotmányosság és a demokrácia alapelveit, valamint mindezek működésének fő jellemzőit. Ismerje a helyi társadalom fogalmát és működését. Ismerje az iskolai érdekérvényesítés néhány módját és a diákönkormányzat lehetőségeit.	Ismerje a magánérdek, közakarat, autonómia és szolidaritás fogalmait. Példák segítségével mutassa be az egyéni és a közösségi jogok viszonyát. Legyen képes felsorolni az alapvető politikai, szociális és kisebbségi jogokat, legyen tisztában ezek tartalmával. Legyen képes konkrét példák segítségével ismertetni az önkormányzatiság elvét. Legyenek ismeretei arról, hogy milyen nemzetközi konfliktusok vannak

		jelenleg a világban.
9. Hovatartozásaink: szülő- és lakóhelyünk, hazánk és Európa, magyarságunk és európaiságunk	Ismerje a kulturnemzet, politikai nemzet, etnikum, többség és kisebbség fogalmak jelentését. Ismerje a határainkon kívül élő magyarság sajátos helyzetét és területi elhelyezkedését. Ismerje az Európai Unió alapvető intézményrendszerét, és Magyarország helyzetét az Európai Unión belül. Legyen tisztában az „európai polgárság”-ból adódó lehetőségekkel: jogokkal és kötelezettségekkel.	Tudja értelmezni a nemzeti szuverenitás fogalmát és jelentőségét a globalizáció korában. Hasonlítsa össze a magyar nemzettudat sajátosságait más népek önszemléletéről szerzett ismereteivel. Legyen képes bemutatni az európai integráció legfőbb sajátosságait. Legyen képes röviden összefoglalni, hogy az európai integráció milyen előnyökkel és milyen hátrányokkal jár Magyarország számára.
10. Életszínvonal, életmód, az élet minősége, boldogulás és boldogság	Ismerje az életszínvonal, életmód és az élet minősége fogalmak jelentését. Az életből vett és irodalmi példák segítségével érzékeltesse a kellemes, a hasznos és a boldog élet közti különbséget.	Életmódtípusok a mai Magyarországon, értékrendek, életutak. Az életből vett és irodalmi példák segítségével mutassa be az élvezet, az öröm és a boldogság közötti különbségeket.
11. Globális gazdasági, társadalmi és erkölcsi kihívások	Tudjon példákat mondani azokra a globalizációs kihívásokra, amelyek a mai Magyarországot is érintik. Legyen képes bemutatni, hogy milyen hatást gyakorol a természeti környezetre a technikai civilizáció és a gazdasági növekedés. Ismerje a legjelentősebb nemzetközi szervezeteket.	Ismerje napjaink demográfiai problémáinak társadalmi és gazdasági okait és következményeit. Legyen képes bemutatni, miként hatnak a modern informatikai és távközlési rendszerek a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyek közötti érintkezésre. Legyen képes értelmezni, hogy miért fontos a kulturális sokféleség megőrzése. Legyen képes röviden összefoglalni a fenntartható fejlődés társadalmi, politikai és gazdasági alapelveit

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga (esetelemzés és projektvéde)	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
	15 perc (10 perc és 5 perc)	240 perc	20 perc
80 pont	70 pont (50 pont és 20 pont)	75 pont	75 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint

	Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	középiskolai földrajz és történelem atlaszok	NINCS	középiskolai földrajz és történelem atlaszok

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	vizsgaidőszakonként három projekttema	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	tavaszi vizsgaidőszakra: előző év december 1. őszvi vizsgaidőszakra: adott év május 1.	NINCS	NINCS	tavaszi vizsgaidőszakra: előző év december 1. őszvi vizsgaidőszakra: adott év május 1.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	
	15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	esetelemzés 10 perc	projektvédelem 5 perc
	50 pont	20 pont
80 pont	70 pont	

Írásbeli vizsga (projekt)

Általános szabályok

A projektmunka témáját a vizsgázó a központilag meghatározott három témakör valamelyikéből választhatja.

A projekttemákat a tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozóan előző év december 1-jéig, míg az őszi vizsgaidőszakra vonatkozóan az adott év május 1-jéig kell nyilvánosságra hozni.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense automatikusan szaktanára.

Az elkészült munkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadnia a vizsgát szervező intézményben, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A projektmunka leadásakor a tanulónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A projektkészítés közben készült jegyzeteket, vázlatokat, nyersvázlatot, meghívókat, fényképeket és bármilyen más a vizsgázó által kiválasztott dokumentációt a vizsgázó portfólióba rendezi. A portfólió az elkészült projektmunka mellékletét képezi.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát a megadott szempontok szerint értékeli.

Amennyiben a konzulens és a javító tanár nem azonos, akkor a konzulens a projekt készítés folyamatát a megadott szempontok szerint szövegesen értékeli. Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai

A projekt témája lehet bármely hétköznapi vagy tudományos terület leírása, bemutatása. A központilag megadott téma többnyire általánosabb jellegű, ami többféle – a helyi viszonyoknak megfelelő – megközelítést is lehetővé tesz.

A projekt fontos jellemzője a komplex megközelítés. A tantárgy komplex jellegét – azt, hogy többféle műveltségi terület (szociológia, politológia, pszichológia, gazdaságtan, filozófia stb.) ötvöződéséből jött létre – a projekt keretén belül is érvényesíteni kell.

A projektmunka jellemzői

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység. A vizsgázó – a konzultációkat felhasználva – önállóan választja ki a témáját, önállóan készíti el a dolgozatát, folytatja kutatási tevékenységét.

A projektkészítés lehetséges műfajai

A projektek megvalósulását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg.

- Írásos dolgozat típusú projekt.
- Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt.
- Szervezésen alapuló projekt.

Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, esettanulmányt, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott szociológiai jellegű interjút, kérdőíves felmérés elemzését, értékelést, publicisztikai típusú riportot, iskolaújságban megjelenő cikksorozatot.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek és a vizsgálóhoz méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül, 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal, kb. 10–12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12–15 oldal.

Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekten értjük az audiovizuális produktumot, az iskolai rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, egyéb audiovizuális interjút, riportot, fotósorozatot, faliújságon tematikus képsorozatot, faliújság-sorozatot.

A projekt terjedelme akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha az iskolarádió, illetve televízió részére készített műsor legalább 3–5 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3–5 részből áll, a film legalább 5–20 percnyi, a fotósorozat – bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón – legalább 10–15 képből áll. A projekt elbírálásának feltétele, egy 1–3 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Szervezésen alapuló projekt műfajai közé a közéleti diákrendezvény megszervezését (pl. vitasorozat), az iskolán kívüli közéleti akció szervezését (pl. környezetvédelmi akció), a jótékonyági rendezvény lebonyolításában történő részvételt vagy annak megszervezését soroljuk.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő, akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy az eléri a 30–35 órát. A projekt elbírálásának itt is feltétele, egy 3–5 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Megjegyzés: A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A projektmunka elkészítésének ajánlott menete

- a téma kiválasztásához szükséges (esetleges) megbeszélés,
- a téma kiválasztása után hipotézis vagy célkitűzés kialakítása,
- bibliográfia készítése – a fontos irodalmak kiválasztása,
- tervezet készítése a munka részeire, illetve a munka ütemezésére vonatkozóan,
- részfejezet készítése,
- a nyers változat elkészítése, leadása,
- bírálat,
- korrigálás,
- végleges produktum leadása.

A projektmunka értékelése

Az elkészült projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján, az alábbiak figyelembevételével történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a projektkészítés folyamatát (30 pont), másrészt pedig az elkészült projekt tartalmát (50 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javító tanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 30 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

A projektkészítés folyamatának (30 pont) értékelési szempontjai:

– A vizsgázó önálló részvétele a projektkészítésben	2 pont
– önálló témafeldolgozás	
– A konzultációkon való részvétel	4 pont
– konzultációkon való aktív részvétel	
– pontos felkészülés az elemzés,	
– értékelés,	
– összegzés elkészítéséhez	
– Információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldás képessége, széles körű alkalmazási ismeretek	14 pont
– munkanapló folyamatos vezetése	
– portfólió bemutatása	
– hipotézis vagy célkitűzés írásban való megfogalmazása, témaválasztás indoklása	
– munka ütemezésére vonatkozó tervezet készítése	
– konzultációkon megbeszélte határidők betartása	
– nyersváltozat, illetve részfejezet elkészítése	
– Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás	10 pont
– személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban	
– a konzulenssel és más érintett személyekkel való jó együttműködés	
– a szakirodalom megértése, értő feldolgozása	
– a munkanapló, a tervezet tartalma logikusan felépített, nem tartalmaznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat	

Az egyes műfajcsoportokba tartozó projektmunkák tartalmáért járó 50 pont megítélése az alábbiak szerint történik:

- Az írásos dolgozat tartalmi követelményének hibátlan teljesítésével maximum 50 pont adható.
- A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (10 pont) és a kész vizsgamunka (40 pont) együtt számít.
- Szervezésen alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (30 pont) és maga a rendezvény (20 pont) szintén együtt értékelendő.

Megjegyzés: Amennyiben a javító tanár és/vagy a vizsgabizottság észreveszi, hogy az elkészült projektmunka más személy szellemi terméke, akkor a vizsgaszabályzat 25. § (3) bekezdése és 29. §-a alapján kell eljárni.

A projektmunka megvédése (20 pont) a szóbeli vizsga egyik részeleme.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgán kerül sor a – tételhúzás mellett – a projektmunka megvédésére.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról és a projektmunkához kapcsolódó kérdésekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgán használható segédesszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A projektmunka védésekor a vizsgázónak a feltett kérdésekre is válaszolnia kell.

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői

A középszintű szóbeli vizsga tételsora legalább 20 tételből áll. Az esetelemzési feladatokat tartalmazó tételsort, a részletes vizsgakövetelmény témaköreit figyelembe véve kell összeállítani.

A középszintű szóbeli érettségi vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:

1. feladat: esetelemzést jelentő tételkifejtés
2. feladat: projektvéde

1. feladat

Az esetelemzés során a vizsgázó a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteit dolgozza fel a megadott szempontok alapján. A tételek forrása lehet tankönyv, példatár, művészeti alkotás, fotó szöveggyűjtemény, statisztikai adat, napi hír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseménye. A tétel az eset rövid leírásán kívül, kérdéseket tartalmaz, melyek jelzik az elemzés főbb szempontjait és megkívánt irányát.

2. feladat

A vizsgázó röviden bemutatja az általa elkészített projektet és válaszol a bizottság által feltett kérdésekre.

A vizsgabizottság, illetve az elnök előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli véde alkalmával a portfólióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátorítsa.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli érettségi vizsgán szerezhető 70 pont, a tételkifejtésre adható 50 pontból és a projektvédeből szerzett 20 pontból áll össze.

A kihúzott tétel értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit a megadott szempontok szerint és az ezekre adható, az 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell.

A tételkifejtés értékelésének szempontjai

Tartalom: 45 pont

Előadásmód: 5 pont

A tartalom (45 pont) értékelésének szempontjai:

- a vizsgázó mennyire rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges elméleti tudással,
- a vizsgázó mennyire képes konkrét esetek, dokumentumok, források értelmezése során alkalmazni az elsajátított ismereteket, fogalmi összefüggéseket és érvelési módokat, képes felismerni az esetlegesen jelenlevő erkölcsi dilemmákat, morális indítékokat,
- a vizsgázó milyen mértékben rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges szakszókincssel, logikus érveléssel,
- képes-e érvelni saját helyzetértékelése és értékválasztásai mellett.

Az előadásmód (5 pont) értékelésének szempontjai:

- rendszerező és lényegkiemelő képesség,
- meggyőző érvelés,
- nyelvhelyesség.

A projektvéde értékelésének szempontjai

A projektmunka megvédésének értékelése – bár a szóbeli érettségi vizsga keretében történik – az írásbeli (projekt) vizsga lezárásának tekintendő.

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 20 pont felosztásával kialakított részpontszámokat, ez alapján kell felosztani:

– a vizsga tartalmának és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása	6 pont
– a projektkészítés során szerzett egyéni tapasztalatok ismertetése	4 pont

– szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása	4 pont
– a vizsgabizottság által feltett kérdések megválaszolása, tématartás, lényegkiemelés	4 pont
– a felelet felépítettsége, nyelvhelyesség	2 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
feladatsor	tétel kifejtése
75 pont	75 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a jelölteknek egy központilag készült feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az emelt szint tartalmi követelménye épít a komplex ember- és társadalomismeret, etika fogalomkészletére. A feladatok középpontjába az elméleti összefüggések felismerése és megértése áll.

A feladatsor és a feladatok jellemzői

A vizsga írásbeli feladatai négy típusba sorolhatóak:

- fogalmakra, meghatározásokra alapvető ismeretekre vonatkozó kérdések;
- egy-egy kisebb téma esszészerű vagy más módon történő kifejtése;
- esettanulmány értelmezése és elemzése;
- statisztikai adatok, grafikonok, források elemzése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az emelt szintű írásbeli vizsga feladatsorának javítása központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.

Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételsort a részletes vizsgakövetelmény témaköreinek figyelembevételével kell összeállítani.

A tétel egy rövid forráshoz, dokumentumhoz, esethez vagy idézethez kapcsolódó, tágabb téma kifejtése.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet központi értékelési útmutató alapján 75 ponttal értékelhető.
Az értékelésbe, a tartalmi elemek értékelése mellett, az előadásmód értékelése is beszámít.

A tartalom értékelési szempontjai:

- a feladat megértése, témátartás, lényegkiemelés,
- a szakmai nyelv használata, a szakirodalom felhasználása, a források felhasználása,
- tételének megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése, ismeretek mélysége, tárgyi tudás,
- a megközelítés sokszínűsége és komplex jellege, a jelenségeket, változásokat alakító tényezők feltárása, problémaközpontú bemutatás,
- önálló vélemény megalkotása, életszerű saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása.

Az előadásmód értékelési szempontjai:

- az előadásmód önállósága, folyamatossága, érthetősége,
- a kifejtés szerkezete,
- lényegkiemelő képesség,
- fogalomhasználat,
- stílus.

EMBERISMERET ÉS ETIKA

Az érettségi vizsgán számonkérhető tudásanyag mindkét szinten szervesen illeszkedik a kerettantervhez, valamint az általános érettségi követelményekhez. A két szinten azonban a vizsga felépítése lényeges különbséget mutat. Bár mind a két szinten megjelennek írásbeli és szóbeli követelmények, ezek jellege azonban nagymértékben különbözik egymástól.

A középszintű Emberismeret és etika oktatás nem a filozófiai etika fogalomrendszerének vagy az etikátörténet tárgyi ismeretanyagának elsajátíttatását célozza meg. A képzés inkább a szemléletformálásra, a problémaérzékenység elmélyítésére összpontosít. Ezért az értékelésben is arra helyezzük a hangsúlyt, mennyire képes a vizsgázó konkrét élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok értelmezése, elemző feldolgozása során alkalmazni a tanultakat. Ennek megfelelően a vizsgakövetelmények teljesítése önálló munkát, a tárgy kreatív, személyes meggyőződésen alapuló megközelítését igényli. Középszinten a vizsga írásbeli részét a vizsgázók egyéni projektek készítésével teljesítik. A projektvizsga témái központilag kerülnek meghirdetésre, s a vizsgázók e megadott témakörökön belül választhatnak. A vizsgázók ugyanakkor a szóbeli vizsgán esetelemzések során tesznek tanúbizonyságot az általuk megtanultak alkalmazásáról. A szóbeli vizsga másik eleme az egyéni projekt munka megvédése a vizsgabizottság előtt.

Az emelt szintű vizsga írásbeli és szóbeli vizsgán elvárjuk a vizsgázóktól - akik vélhetően ezen a területen kívánnak továbbtanulni -, hogy a kerettantervi követelményrendszer mélységében ismerjék a filozófia, illetve etika alapvető fogalomrendszerét, valamint az etikátörténet alapvető tárgyi ismeretanyagát. Az emelt szinten az írásbeli vizsga esszékérdésből és kisebb esetelemzésekből áll, míg a szóbelin a megadott tételek alapján vizsgáznak, ami alkalmat ad elméleti felkészültségük, valamint az etika alapkérdéseiben szerzett jártasságuk bemutatására.

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A megjelölt kompetenciák mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgán megjelennek.

A) KOMPETENCIÁK

Az ismeretszerzés és feldolgozás eljárásai

Tematikus tájékozódás a nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (hol, milyen formában lelhető fel, követhető nyomon egy-egy etikai téma megjelenése). Különböző filmek, fotók, tárgyi emlékek, irodalmi szövegek, műalkotások újságok, történelmi dokumentumok, vallási rítusok, tudományos nézetek, társas kapcsolatok, metakommunikatív jelzések, hagyományok, népszokások, temetkezési kultúrák, öltözködés stb. hogyan mutatják be egyes korok morális viszonyait, szokásait.

Az absztrahálás képessége

- A hétköznapi, mindennapi moralitás és az etikai gondolkodásmód megkülönböztetése, az egyéni, mindennapi probléma általános szintű megfogalmazása.

- Az egyén és a társadalom moralitásának megkülönböztetése.

- A különböző korok tudományának, művészetének, filozófiájának, erkölcsének és etikájának (etikáinak) összehasonlítása, találkozási pontjainak felismerése.

Az értelmezés képessége

- Az információforrások értelmezése, összehasonlítása, megítélése következtetések levonása.

- Szövegértés és értelmezés, szövegalkotás. Ez magában foglalja, hogy a szövegek ismerete és az olvasó előzetes ismerete összekapcsolódik.

- Komplex ismeretek (globalitás, holisztikus szemlélet) alapján elemzés.

Az érvelés képessége, a vitakészség

- Logikus, koherens, lineáris szövegalkotás.

- Különböző erkölcsi álláspontok megkülönböztetése.

- Önálló kérdésfeltevés és véleményalkotás, ítélőképesség.

- Párbeszéd képessége, mások szempontjainak - előismeretének, érintettségének, céljának figyelembe vétele.

- Másokkal való együttműködés.

- A testbeszéd jelentőségének ismerete.

B) TÉMAKÖRÖK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Az etika megalapozása	Jó és rossz fogalmának etikai értelmezése. Az erkölcsi gondolkodás fejlődése. Hagyomány, szokás, erkölcs, törvény. Értelmezze ezeket a fogalmakat: meggyőződés, hit, kétely, nyitottság, türelem, előítélet	Ismertesse a modern természetjogi, illetve emberi jogi álláspont lényegét. Ismertesse az utilitarizmus erkölcsfilozófiai álláspontját.
		Tegyen különbséget kötelesség- és céletikák között. Tegyen különbséget formális és materiális etikai érvelésmód között.
		Magyarázza el, mi az értelme az univerzalizálhatóság követelményének a kanti kategorikus imperatívusz és a kortárs etikai elméletek esetében.
		Hogyan jelenik meg az erkölcsi döntés személyessége és a felelősség kérdése az egzisztencialista, illetve fenomenológiai irányzatok felfogásában?
2. Az erények és a jellem	Ismertesse az erkölcsi személyiség kialakulásának folyamatát az egyén szocializációja során, a példa- és szabálykövetéstől a tudatos meggyőződésen alapuló lelkiismereti döntésig. Mutassa be az európai civilizációban legáltalánosabban elfogadott alapértékeket. Ismertesse a velünk született adottságok, a körülmények, a felelősség, a helyes önismeret, az önfegyelem és az önnevelés szerepét a jellem fejlődésében. Értelmezzen és értékeljen megadott konkrét értékkonfliktusokat szándék és következmény szempontjából.	Magyarázza meg, mit értünk az ember történetiségén. Ismertessen néhány elméletet az ember szabadsága és meghatározottsága közötti összefüggésre. Tegyen különbséget a szabadság fogalmának politikai és etikai értelme között. Példák segítségével mutasson be különböző szabadság-felfogásokat. Ismertesse az erény és a mérték fogalom jelentőségének megítélésében végbement változásokat az erkölcsi gondolkodás történetében.
	Értékelje az őszinteség erkölcsi	

	jelentőségét.	
3. Társas kapcsolatok	Mutassa be a versengés, illetve a kölcsönös segítség jelentőségét a természetben és a társadalomban. Értelmezze a szülő-gyermek kapcsolat jellegzetes erkölcsi helyzetét.	Mutassa be, miként jelenik meg az ember bűnössége és jóra való vágya a zsidó-keresztény hagyományban. Hasonlítsa össze, miként oldják fel a rossz tapasztalata és az erkölcsi világrendbe vetett hit közti ellentmondást a nagy világvallások. Foglaljon állást, mennyiben jelent önkorlátozást, mennyiben önkiteljesedést a mások iránti kímélet és részvét, a másokért hozott áldozat. Miként szolgálja a szeretetkapcsolat az én felfedezését, illetve meghaladását?
	Keressen és értelmetten példákat a házasság erkölcsi konfliktusaira. Értelmezze az ösztönök, az érzelmek és az erkölcsi tudatosság szerepét a nemi párkapcsolatban.	
4. Erkölcs és társadalom	Tegyen különbséget erkölcs és jog között. Foglaljon állást az emberi alapjogok és kötelességek természetéről folyó vitában.	Hasonlítsa össze a társadalmi igazságosságról alkotott, egymással ellenkező felfogásokat.
	Érveljen a szólás szabadsága, illetve korlátozása mellett és ellen.	
	Keressen példát az egyéni lelkiismeret, a család és a társadalom/állam illetékessége közötti lehetséges konfliktusokra.	
	Értelmezzen a gazdasági érdekek és erkölcsi értékek ellentmondására, illetve összhangjára vonatkozó megadott példákat. Milyen kulturális hagyományok érvényesülnek a munkaerkölcs területén.	
	Ismertesse a házasság erkölcsi megítélésében kialakult főbb álláspontokat és érveket.	
	Jellemezze a más közösségekkel, illetve a társadalmi kisebbségekkel kapcsolatos etikus magatartás főbb vonásait.	
5. Vallás és erkölcs	Értelmezze az ember megkülönböztetett létezését és felelősségét az Ó- és Újszövetség alapján. Értelmezze a szeretet jelentőségét a zsidó-keresztény hagyományban, és ennek hatását az európai erkölcsi gondolkodásra. Értelmezze a személyes gondviselésbe vetett hit szerepét az individuális etika kibontakozásában.	Mutasson be vallás és erkölcs viszonyával kapcsolatos álláspontokat. Mutassa be a világvallások álláspontját a természethez való viszony, a törvénytiszteltet tekintetében.
6. Korunk erkölcsi kihívásai	Ismertessen néhány, a tudományos-technológiai változásokkal kapcsolatos erkölcsi problémát.	Milyen erkölcsi feltételei vannak egy fenntartható természeti és társadalmi állapot megteremtésének.

	Ismertesse, milyen tényezők hatására vált a női és férfi szerepek kérdése közéleti témává korunkban. Mutassa be a pazarló gazdálkodás néhány környezeti, társadalmi, és kulturális következményét.	
	Ismertesse, milyen etikai dilemmákat vet fel az ember-állat viszony, értelmezze ezeket az állattartás és az állatok hasznosításának különféle területein.	Fejtse ki véleményét, korunkban miért és mennyiben merült fel a jövő nemzedékek iránti felelősség újraértelmezésének igénye.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga (esetelemzés és projektvéde)	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
	15 perc (10 perc és 5 perc)	240 perc	20 perc
80 pont	70 pont (50 pont és 20 pont)	75 pont	75 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	középiskolai földrajz, illetve történelem atlasz	NINCS	középiskolai földrajz, illetve történelem atlasz

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	vizsgaidőszakonként három projekttema	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	tavaszi vizsgaidőszak: előző év december 1. ősz vizsgaidőszak: adott év május 1.	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
	15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	esetelemzés 10 perc	projektvéde 5 perc
	50 pont	20 pont
80 pont	70 pont	

Írásbeli vizsga (projekt)

Általános szabályok

A projektmunka témáját a vizsgázó a központilag meghatározott három témakör valamelyikéből választhatja.

A projekttemákat a tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozóan előző év december 1-jéig, míg az őszi vizsgaidőszakra

vonatkozóan az adott év május 1-jéig kell nyilvánosságra hozni.

A vizsgázót projekt munkájának elkészítésében konzulens segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense automatikusan szaktanára.

Az elkészült munkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadnia a vizsgát szervező intézményben, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A projekt munka leadásakor a vizsgázónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projekt munka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A projektkészítés közben készült jegyzeteket, vázlatokat, nyersvázlatot, meghívókat, fényképeket és bármilyen más a vizsgázó által kiválasztott dokumentációt a vizsgázó portfólióba rendezi. A portfólió az elkészült projekt munka mellékletét képezi.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát a megadott szempontok szerint értékeli.

Amennyiben a konzulens és a javító tanár nem azonos, akkor a konzulens a projekt készítés folyamatát a megadott szempontok szerint szövegesen értékeli. Az elkészült projekt munkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai

A vizsga témája lehet bármely hétköznapi vagy tudományos terület leírása, bemutatása. A központilag megadott téma többnyire általánosabb jellegű, ami többféle - a helyi viszonyoknak megfelelő - megközelítést is lehetővé tesz.

A vizsga fontos jellemzője a komplex megközelítés. A tantárgy komplex jellegét - azt, hogy többféle műveltségi terület (szociológia, politológia, pszichológia, gazdaságtan, filozófia stb.) ötvöződéséből jött létre - a vizsga keretén belül is érvényesíteni kell.

A projekt munka jellemzői

A projekt munka elkészítése önálló kutatási tevékenység. A vizsgázó - a konzultációkat felhasználva - önállóan választja ki a témáját, önállóan készíti el a dolgozatát, folytatja kutatási tevékenységét.

A projektkészítés lehetséges műfajai

A projektek megvalósulását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg.

- Írásos dolgozat típusú projekt.
- Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt.
- Szervezésen alapuló projekt.

Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, esettanulmányt, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott szociológiai jellegű interjút, kérdőíves felmérés elemzését, értékelést, publicisztikai típusú riportot, iskolaújságban megjelenő cikksorozatot.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek és a vizsgához méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül, 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal, kb. 10-12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12-15 oldal.

Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekten érjük az audiovizuális produktumot, az iskolai rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, egyéb audiovizuális interjút, riportot, fotósorozatot, faliújságon tematikus képsorozatot, faliújság-sorozatot.

A projekt terjedelme akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha az iskolarádió, illetve televízió részére készített műsor legalább 3-5 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részből áll, a film legalább 5-20 percnyi, a fotósorozat - bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón - legalább 10-15 képből áll. A projekt elbírálásának feltétele, egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Szervezésen alapuló projekt műfajai közé a közéleti diákrendezvény megszervezését (pl. vitasorozatot), az iskolán kívüli közéleti akció szervezését (pl. környezetvédelmi akció), a játékonysági rendezvény lebonyolításában történő részvételt vagy annak megszervezését soroljuk.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő, akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy az eléri a 30-35 órát. A projekt elbírálásának itt is feltétele, egy 3-5 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Megjegyzés: A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A projekt munka elkészítésének ajánlott menete

- a téma kiválasztásához szükséges (esetleges) megbeszélés,

- a téma kiválasztása után hipotézis vagy célkitűzés kialakítása,
- bibliográfia készítése - a fontos irodalmak kiválasztása,
- tervezet készítése a munka részeire, illetve a munka ütemezésére vonatkozóan,
- részfejezet készítése,
- a nyers változat elkészítése, leadása,
- bírálat,
- korrigálás,
- végleges produktum leadása.

A projektmunka értékelése

Az elkészült projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján, az alábbiak figyelembevételével történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a projektkészítés folyamatát (30 pont), másrészt pedig az elkészült projekt tartalmát (50 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javítótanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 30 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

A projektkészítés folyamatának (30 pont) értékelési szempontjai:

- A vizsgáló önálló részvétele a projektkészítésben	2 pont
- önálló témafeldolgozás	
- A konzultációkon való részvétel	4 pont
- konzultációkon való aktív részvétel	
- pontos felkészülés az elemzés,	
- értékelés,	
- összegzés elkészítéséhez	
- Információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldás képessége, széles körű alkalmazási ismeretek	14 pont
- munkanapló folyamatos vezetése	
- portfólió bemutatása	
- hipotézis vagy célkitűzés írásban való megfogalmazása, témaválasztás indoklása	
- munka ütemezésére vonatkozó tervezet készítése	
- konzultációkon megbeszélte határidők betartása	
- nyersváltozat, illetve részfejezet elkészítése	
- Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás	10 pont
- személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban	
- a konzulenssel és más érintett személyekkel való jó együttműködés	
- a szakirodalom megértése, értő feldolgozása	
- a munkanapló, a tervezet tartalma logikusan felépített, nem tartalmaznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat	

Az egyes munkacsoportokba tartozó projektmunkák tartalmáért járó 50 pont megítélése az alábbiak szerint történik:

- Az írásos dolgozat tartalmi követelményének hibátlan teljesítésével maximum 50 pont adható.
- A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (10 pont) és a kész vizsgamunka (40 pont) együtt számít.
- Szervezésen alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (30 pont) és maga a rendezvény (20 pont) szintén együtt értékelendő.

Megjegyzés: Amennyiben a javító tanár illetve a vizsgabizottság észreveszi, hogy az elkészült projektmunka más személy szellemi terméke, akkor a vizsgaszabályzat 25. § (3) bekezdése és 29. §-a alapján kell eljárni.

A projektmunka megvédése (20 pont) a szóbeli vizsga egyik részeleme.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgán kerül sor a - tételhúzás mellett - a projektmunka megvédésére.

A középszintű szóbeli vizsga tételesorának összeállításáról és a projektmunkához kapcsolódó kérdésekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgáló választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A projektmunka védésekor a vizsgázónak a feltett kérdésekre is válaszolnia kell.

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői

A középszintű szóbeli vizsga tételsora legalább 20 tételből áll.

A középszintű szóbeli érettségi vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:

1. feladat: esetelemzést jelentő tételkifejtés

2. feladat: projektvédés

1. feladat

Az esetelemzési feladatokat tartalmazó tételsort, a részletes vizsgakövetelmény összes témakörét figyelembe véve kell összeállítani.

Az esetelemzés során a vizsgázó a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteit dolgozza fel a megadott szempontok alapján. A tételek forrása lehet bármilyen, a műveltségi területhez kapcsolódó tankönyv, példatár, művészeti alkotás, fotó szöveggyűjtemény, statisztikai adat, napi hír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseménye. A tétel az eset rövid leírásán kívül, kérdéseket tartalmaz, melyek jelzik az elemzés főbb szempontjait és megkívánják irányát.

2. feladat

A vizsgázó röviden bemutatja az általa elkészített projektet és válaszol a bizottság által feltett kérdésekre.

A vizsgabizottság, illetve elnök előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védés alkalmával a portfólióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátorítsa.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli érettségi vizsgán szerezhető 70 pont, a tételkifejtésre adható 50 pontból és a projektvédésből szerzett 20 pontból áll össze.

A kihúzott tétel értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit a megadott szempontok szerint, és az ezekre adható, az 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell.

A tételkifejtés értékelésének szempontjai

Tartalom: 45 pont

Előadásmód: 5 pont

A tartalom (45 pont) értékelésének szempontjai:

- a vizsgázó mennyire rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges elméleti tudással,
- a vizsgázó mennyire képes konkrét esetek, dokumentumok, források értelmezése során alkalmazni az elsajátított ismereteket, fogalmi összefüggéseket és érvelési módokat,

- a vizsgázó milyen mértékben rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges szakszókincssel, logikus érveléssel,

- felismeri-e az élethelyzetek, történelmi események, irodalmi példák kontextusában rejlő erkölcsi dilemmákat, morális indítékokat,

- képes-e érvelni saját helyzetértékelése és értékválasztásai mellett.

Az előadásmód (5 pont) értékelésének szempontjai:

- rendszerező és lényegkiemelő képesség,

- meggyőző érvelés,

- nyelvhelyesség.

A projektvédés értékelésének szempontjai

A projektmunka megvédésének értékelése - bár a szóbeli érettségi vizsga keretében történik az írásbeli (projekt) vizsga lezárásának tekintendő.

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 20 pont felosztásával kialakított részpontoszámokat, ez alapján kell felosztani:

- a vizsga tartalmának és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása

6 pont

- a projektkészítés során szerzett egyéni tapasztalatok ismertetése

4 pont

- szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása

4 pont

- a vizsgabizottság által feltett kérdések megválaszolása, témataartás, lényegkiemelés 4 pont
- a felelet felépítettsége, nyelvhelyesség 2 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
feladatsor	tétel kifejtése
75 pont	75 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központilag készült feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az emelt szint tartalmi követelménye épít a filozófiai etika fogalomkészletére. A feladatok középpontjába az elméleti összefüggések felismerése és megértése áll.

A feladatsor és a feladatok jellemzői

Az emelt szintű írásbeli vizsga három jól elkülöníthető feladattípusból áll, ezek az esszé, esetelemzés, érvelés.

Esszé

Az esszé célja, hogy mérje a vizsgázó képességét az etikai problémák, szituációk, több szempontú megértésére, a tett vagy mulasztás egyéni és társadalmi következményeinek elemzésére.

A vizsgázónak képesnek kell lennie a sajátjától eltérő nézetek tárgyyszerű bemutatására, az elvi és elméleti problémák gyakorlati alkalmazására.

Egy feladatsorban legfeljebb három esszékérdés szerepelhet.

Esetelemzés

Az esetelemzés írásos formája a történelmi, illetve társadalomismereti források, illetve dokumentumok elemzéséhez hasonlítható.

Az esetelemzés során a vizsgázó a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteit dolgozza fel megadott etikai szempontok alapján.

A feladatok forrása lehet tankönyv, példatár, művészeti alkotás, fotó szöveggyűjtemény, statisztikai adat, napi hír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseménye. A feladat az eset rövid leírásán kívül kérdéseket tartalmaz, melyek jelzik az elemzés főbb szempontjait és megkívánt irányát.

Érvelés

A vizsgázó egy adott erkölcsi probléma mellett és ellen fogalmaz meg érveket.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az emelt szintű írásbeli vizsga feladatsorának javítása központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.

Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői

A szóbeli tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételsort a részletes vizsgakövetelményben megadott témakörök figyelembe vételével kell összeállítani.

A tétel egy rövid forráshoz vagy idézethez kapcsolódó téma kifejtése.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet központi értékelési útmutató alapján 75 ponttal értékelhető.

Az értékelésbe, a tartalmi elemek értékelése mellett, az előadásmód értékelése is beszámít.

A tartalom értékelési szempontjai:

- a feladat megértése, témataartás, lényegkiemelés,
- a szakmai nyelv használata, a szakirodalom felhasználása, a források felhasználása,
- tételének megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése, ismeretek mélysége, tárgyi tudás,
- a megközelítés sokszínűsége és komplex jellege, a jelenségeket, változásokat alakító tényezők feltárása, problémaközpontú bemutatás,
- önálló vélemény megalkotása, életszerű saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása.

Az előadásmód értékelési szempontjai:

- az előadásmód önállósága, folyamatossága, érthetősége,
- a kifejtés szerkezete,
- lényegkiemelő képesség,
- fogalomhasználat,
- stílus.

EVANGÉLIKUS HITTAN

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	A világ teremtése, bűnbeesés, Kain és Ábel, Noé, Bábel története; Az Óstörténet mint hitvallás; Ábrahám, Izsák, Jákob, József története; Izrael népe Egyiptomban, Mózes élete, a kivonulás; A pusztai vándorlás eseményei, a törvény; Honfoglalás, Józsué; Izrael bírái (Gedeon, Sámson, Sámuel); A királyság: Saul, Dávid, Salamon; Nátán próféta; Izrael kettészakadása, a kettős királyság; Próféták: Illés, Ámós, Hóseás, Ézsaiás, Mikeás; A prófétaág jellemzői; A jósiási reform, Jeremiás próféta; Jeruzsálem pusztulása, a babiloni fogság, a fogság prófétái: Ezékiel, II. Ézsaiás; A fogságból való hazatérés, Ezsdrás, Nehémiás, Haggeus és Zakariás; A zsoltárok könyve, a héber költészet jellemzői; A bölcsességirodalom, Példabeszédek és Jób könyve;
Újszövetség	Jézus születése, a 12 éves Jézus; Keresztelő János személye és szerepe; Jézus megkeresztelése, megkísértése; Tanítványok; Jézus tanítása, gyógyításai, csodái;

Kortörténeti ismeretek	Hegyi beszéd, Miatyánk, A nagy parancsolat, Példázatok; Péter vallástétele, Jézus megdicsőülése; Jeruzsálemi bevonulás, a nagyhét eseményei, Jézus elfogatása, halála; Jézus feltámadása, mennybemenetel, pünkösöd; Jézus és az apostolok korának történeti háttere; Palesztina földrajza, néprajza – a mindennapi élet Jézus korában; A vallási élet;
Alapvető ószövetségi és újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az Ószövetség szövegének keletkezése, az ószövetségi történetírás; Az Ószövetségi kánon kialakulása, a héber és az alexandriai kánon; Az Újszövetség szövegének kialakulása, őskeresztény irodalmi formák; Az Újszövetségi kánon kialakulása; A Biblia mint Isten Igéjét tartalmazó mű;

2. Egyháztörténet

Krisztus egyházának születése	A kereszténység lényege, gyülekezet fogalma; A missziós parancs; Az első gyülekezetek kialakulása, élete; Pál apostol; Keresztényüldözések; Apostoli atyák és egyházatyák;
A kereszténység államvallássá válása	Nagy Konstantin; Egyetemes zsinatok és egyetemes hitvallások; A nyugati egyházatyák; A pápaság kialakulása; Remeteség és szerzetesség kialakulása;
A középkor egyháza	Torzulások és Cluny reform; A nagy egyházszakadás; Keresztes hadjáratok; Szerzetesrendek és lovagrendek kialakulása; Skolasztika és misztika; A középkori egyház válsága, reformgondolatok;
A magyar egyház kialakulása	A kereszténység felvétele, Szent István államalapítása; A magyar egyház a középkorban, a keresztény műveltség;
A reformáció	Luther Márton élete, személyes vívódásai, a Szentírás válasza; Luther küzdelme az egyház tanításának tisztaságáért: a 95 tétel, viták, vitairatok; Luther teológiájának alapgondolatai, az evangélikus hitvallások; Kiközösítés és birodalmi átok; Birodalmi gyűlések: Worms, Speier, Augsburg – vallásbéke; A reformáció irányzatai: Zwingli, Kálvin; Reform a katolikus egyházban: a tridenti zsinat, a jezsuita rend;
A reformáció Magyarországon	A reformáció kezdete és terjedése a három részre szakadt országban; Vallásszabadság Erdélyben; Jelentős magyar reformátorok; Bibliafordítás; A helvét irány terjedése; A magyarországi ellenreformáció kezdetei;

Értelmes kegyesség	Ortodoxia, pietizmus, felvilágosodás Európában; Hit és cselekedet, hit és értelem – a teológia és a tudomány szembeállításának téves volta;
Magyar felvilágosodás és pietizmus	A gyászos évtized, Artikuláris gyülekezetek kora; Thököly Imre és II. Rákóczi Ferenc küzdelmei; A pietizmus és a felvilágosodás követői Magyarországon; II. József türelmi rendelete;
A 19. század: forradalmak és elvilágiasodás	A francia forradalom és következményei, egyház és társadalom különválása; Ébredési mozgalmak az evangélikus egyházban, bel- és külmiszió;
A magyar evangélikus egyház a 19. században	Az egyház és állam viszonya, katolikus restaurációs törekvések; Az egyház belső élete; Az evangélikus egyház az 1848–49-es szabadságharcban; Az elnyomatás évei, protestáns pátens;
A kereszténység útkeresése a modern világban	Világháborúk és következményeik, egyházak a totális diktatúrákban; A keresztény ökumené a 20. században; Egyházak világtanácsa, Lutheránus Világszövetség; II. Vatikáni zsinat;
Evangélikus egyház a 20. századi Magyarországon	A hazai evangélikusság megfoghatkozása; Egyházi élet a két világháború között; Küzdelem a diktatúrákkal, egyház a „puha diktatúrában”;

3. Dogmatika

A hit alapkérdései

Hit Istenben

Jézus a Krisztus

A Szentlélek közössége

Hit, kinyilatkoztatás, Szentírás, hitvallás; Krisztus evangéliuma;

Isten személye, a Szentháromság;

A teremtés, a bűn: a teremtőtől való elfordulás;

A világot megtartó, gondviselő Isten, az Atya;

A testté lett Ige, a Názáreti Jézus;

Kereszt és feltámadás;

A megváltó Jézus Krisztus, megbékélés Istennel;

Megigazulás egyedül kegyelemből, hit által;

Isten országa, Krisztus örök uralma;

A megszentelő Lélek;

Az egyház közössége;

A Szentségek: keresztség és úrvacsora;

Hivatás, egyházi szolgálat;

4. Az egyházi esztendő

Az egyházi esztendő ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége; Az ünnepek liturgiája;

Ádvent, Karácsony, Óév, Újév, Vízkereszt ünnepe; Böjt, Virágvasárnap, Nagycsütörtök, Nagypéntek, Húsvét vasárnap, Mennybemenetel, Pünkösöd;

Szentháromság ünnepe, Szentháromsági vasárnapok;

A reformáció ünnepe;

5. Etika

A jézusi etika

Az ember helye a világban

Hit és cselekedetek: a Lélek gyümölcsei;

Képességek, adottságok, Istentől való meghatározottság, kiválasztás;

Önismeret, az ember szabadsága és felelőssége önmagáért;

Lelkiismeret;

A szeretet parancsa;

	Közösség, elfogadás; Önzés, önzetlenség, önmegvalósítás; A szentek közössége; Felelősség a természetért; A tudomány lehetőségei és korlátai; génszűrés, klónozás; Abortusz, Eutanázia; A nemek egyenlősége, különbözősége, a nemi szerepek; sexus, eros, agape, filia; A házasság rendje; a válás; A szenvedés és a halál; Hívás, elhívás, szolgálat; A lutheri munkaértelmezés; Az egyén jogai és kötelességei a társadalomban, a társadalom kötelességei az egyén felé; Deviáns viselkedésformák;
6. Világvallások	
A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai	A zsidó vallás gyökerei, a judaizmus kialakulása, a zsidó identitás, az élő törvény, az élet ritmusa, a zsinagóga szerepe, szent helyek és jelképek; Az iszlám eredete, forrásai, Mohamed személye, tanítása, elképzelések Allahról, a Korán szerepe az iszlám életben, az iszlám törvény: a saría, a hagyomány: a sunna, vallási kötelezettségek, vallásgyakorlat, az iszlám terjedése napjainkban;
Az örök világtörvény vallásai	A kereszténység helyzete a világvallások között, keresztény felekezetek; A hinduizmus gyökerei, Védizmus, brahmanizmus, legnépszerűbb istenek és istennők, a vallásos élet, a szent szövegek, kasztok, a karma, halál és újraszületés, a megszabaduláshoz vezető ösvények; A buddhizmus eredete, Buddha személye, mennyei lények, a dharma, a Nirvánához vezető ösvény, szent helyek és ünnepek, a buddhizmus terjedése;
Mai vallási áramlatok	A New Age; Az új vallási irányzatok kialakulásának okai, különbség ökumené és szinkretizmus között;
7. Kompetenciák	
Szövegértelmezés	A vizsgáló számára ismert ószövetségi vagy újszövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése, a szöveg műfajának meghatározása; Valamely jelentős egyháztörténeti eseményhez kötődő forrás elemzése; Hitvallási irat részletének értelmezése a bibliai és dogmatikai ismeretek birtokában;
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása a bibliai tanítás fényében;

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	A világ teremtése, bűnbeesés, Kain és Ábel, Noé, Bábel története; Az Óstörténet mint hitvallás; Ábrahám, Izsák, Jákob, József története; Izrael népe Egyiptomban, Mózes élete, a kivonulás;

	A pusztai vándorlás eseményei, a törvény; Honfoglalás, Józsué; Izrael bírái (Gedeon, Sámson, Sámuel); A királyság: Saul, Dávid, Salamon; Nátán próféta; Izrael kettészakadása, a kettős királyság; Próféták: Illés, Ámósz, Hóseás, Ézsaiás, Mikeás; A prófétaág jellemzői; A jósiási reform, Jeremiás próféta; Jeruzsálem pusztulása, a babiloni fogság, a fogság prófétái: Ezékiel, II. Ézsaiás; A fogságból való hazatérés, Ezsdrás, Nehémiás, Haggeus és Zakariás; A zsoltárok könyve, a héber költészet jellemzői; A bölcsességirodalom, Példabeszédek és Jób könyve; Apokaliptika: Dániel könyve; A bibliai történetírás;
Az intertestamentális kor	Perzsa uralom, Ptolemaioszok és Szeleukidák, Hasmonaeus királyság, Júdea a Római birodalomban: Nagy Heródes;
Újszövetség	Jézus születése, a 12 éves Jézus; Keresztelő János személye és szerepe; Jézus megkeresztelése, megkísértése; Tanítványok; Jézus tanítása, gyógyításai, csodái; Hegyi beszéd, Miatyánk, A nagy parancsolat, Példázatok; Péter vallástétele, Jézus megdicsőülése; Jeruzsálemi bevonulás, a nagyhét eseményei, Jézus elfogatása, halála; Jézus feltámadása, mennybemenetel, pünkösd; Az újszövetségi levelek fontosabb témái, tanítása Isten és ember viszonyáról, a megváltásról, a gyülekezet életéről, a keresztény ember életéről, a keresztény reménységről;
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttéré; Palesztina földrajza, néprajza – a mindennapi élet Jézus korában; A vallási élet – a palesztinai zsidóság szellemi irányzatai, a hellenizmus és a rómaiak vallása;
Alapvető ószövetségi és újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az Ószövetség szövegének keletkezése, az ószövetségi történetírás; Az Ószövetségi kánon kialakulása, a héber és az alexandriai kánon. Septuaginta; A holt tengeri tekercsek felfedezése és jelentőségük; Az Újszövetség szövegének kialakulása, őskeresztény irodalmi formák: evangéliumok, levelek, apokaliptika; Az Újszövetségi kánon kialakulása, korai kánonok; Fontosabb újszövetségi kéziratok; Vulgata; A Biblia irodalmi műfajai; A Biblia mint Isten Igéjét tartalmazó mű;
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának születése	A kereszténység lényege, gyülekezet fogalma;

	A missziós parancs; Az első gyülekezetek kialakulása, élete; Pál apostol élete, missziós tevékenysége; Zsidókeresztények és pogánykeresztények; Keresztényüldözések; Tévtanok és eretnokségek az I–III. században; Apostoli atyák és egyházatyák;
A kereszténység államvallássá válása	Nagy Konstantin; Egyetemes zsinatok és egyetemes hitvallások; A nyugati egyházatyák, Augustinus; A pápaság kialakulása; Remeteség és szerzetesség kialakulása, Nursiai Benedek Regulája;
A középkor egyháza	A pogány népek térítése; Torzulások és Cluny reform; A nagy egyházszakadás; Invesztitúra háborúk; Keresztes hadjáratok; Szerzetesrendek és lovagrendek kialakulása; Skolasztika (Aquinoi Tamás) és misztika (Clairvaux-i Bernát); A középkori egyház válsága, reformgondolatok (Wyclif, Husz, Kempis Tamás, Savonarola); Humanizmus és reneszánsz (Erasmus);
A magyar egyház kialakulása	A kereszténység felvétele, Szent István államalapítása; A magyar egyház a középkorban, a kereszténység megszilárdítása az Árpád-házi királyok alatt, a keresztény műveltség; A huszitizmus Magyarországon;
A reformáció	Luther Márton élete, személyes vívódásai, a Szentírás válasza; Luther küzdelme az egyház tanításának tisztaságáért: a 95 tétel, viták, vitairatok; Luther teológiájának alap gondolatai, az evangélikus hitvallások; Kiközösítés és birodalmi átok; Birodalmi gyűlések: Worms, Speier, Augsburg – vallásbéke; Luther és a parasztháború; Schmalkaldeni szövetség; Az istentisztelet és a keresztény élet változásai; A reformáció irányzatai: Zwingli, Kálvin, anglikán egyház, anabaptisták, antitrinitáriusok;
A reformáció Magyarországon	Reform a katolikus egyházban: a tridenti zsinat, a jezsuita rend, Loyolai Ignác; A reformáció kezdete és terjedése a három részre szakadt országban; Vallásszabadság Erdélyben; Jelentős magyar reformátorok, magyar hitvallások; Bibliafordítás, protestáns kultúra (iskolák, nyomdák); A helvét irány terjedése, antitrinitarizmus; A magyarországi ellenreformáció kezdetei: Telegdi, Pázmány, fegyveres hitvédelem;

Értelmes kegyesség	Ortodoxia, pietizmus, felvilágosodás Európában; Hallei pietizmus jelentősebb alakjai; Deizmus és ateizmus, a természetes vallás; Hit és cselekedet, hit és értelem – a teológia és a tudomány szembeállításának téves volta;
Magyar felvilágosodás és pietizmus	A gyászos évtized, Artikuláris gyülekezetek kora; Thököly Imre és II. Rákóczi Ferenc küzdelmei; I. Lipót, III. Károly, Mária Terézia; A pietizmus és a felvilágosodás követői Magyarországon; II. József türelmi rendelete és hatása;
A 19. század: forradalmak és elvilágiasodás	A francia forradalom és következményei, egyház és társadalom különválása; Ébredési mozgalmak az evangélikus egyházban, bel- és külmiszió; Schleiermacher; A pápai hatalom megerősödése, új dogmák;
A magyar evangélikus egyház a 19. században	Az egyház és állam viszonya, katolikus restaurációs törekvések; Az egyház belső élete, Pesti zsinat, Mária Dorottya; Az evangélikus egyház az 1848–49-es szabadságharcban, Haubner Máté, Rázga Pál, Székács József; Az elnyomatás évei, protestáns pátens;
A kereszténység útkeresése a modern világban	Világháborúk és következményeik, egyházak a totális diktatúrákban; Dietrich Bonhoeffer; A keresztény ökumené a 20. században; Egyházak világtanácsa, Lutheránus Világszövetség; II. Vatikáni zsinat; A protestáns teológia a 20. században: Barth, Bultmann, Tillich, Schweitzer;
Evangélikus egyház a 20. századi Magyarországon	A hazai evangélikusság megfogyatkozása; Egyházi élet a két világháború között; Küzdelem a diktatúrákkal, egyház a „puha diktatúrában”; Ordass Lajos; A Káldy-korszak, diakóniai teológia; Új lehetőségek 1989-től;
3. Dogmatika	
A hit alapkérdései	Hit, kinyilatkoztatás, Isten megismerhetősége; Szentírás, hitvallás; Krisztus evangéliuma; A személyes megtapasztalás szerepe;
Hit Istenben	Isten személye, a Szentháromság; A teremtés, a bűn: a teremtőtől való elfordulás; A világot megtartó, gondviselő Isten, az Atya; Az ember helye, feladata a teremtésben; Isten megszólítható;
Jézus a Krisztus	A testté lett Ige, a Názáreti Jézus; Kereszt és feltámadás; A kereszt teológiája; A megváltó Jézus Krisztus, megbékélés Istennel; Megigazulás egyedül kegyelemből, hit által;

A Szentlélek közössége	Isten országa, Krisztus örök uralma; Ítélet, üdvösség, kárhozat; Isten megtapasztalható szeretete; A megszentelő Lélek; Az egyház közössége; A Szentségek: keresztség és úrvacsora; Hívás, egyházi szolgálat;
4. Az egyházi esztendő	
Az egyházi esztendő ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége Az ünnepek liturgiája	Ádvent, Karácsony, Óév, Újév, Vízkereszt ünnepe; Böjt, Virágvasárnap, Nagycsütörtök, Nagypéntek, Húsvét vasárnap, Mennybemenetel, Pünkösd; Szentháromság ünnepe, Szentháromsági vasárnapok; A reformáció ünnepe; Passiói istentisztelet, feltámadási istentisztelet; Aratási hálaadó ünnep; Istentiszteletek nemzeti ünnepeinken;
5. Etika	
A jézusi etika Az ember helye a világban	Hit és cselekedetek: a Lélek gyümölcsei; Képességek, adottságok, Istentől való meghatározottság, kiválasztás; Önismeret, az ember szabadsága és felelőssége önmagáért; Lelkiismeret; A szeretet parancsa; Közösség, elfogadás; Önzés, önzetlenség, önmegvalósítás; A szentek közössége;
Felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt	Felelősség a természetért; A tudomány lehetőségei és korlátai; génsebészet, klónozás; Abortusz, eutanázia;
A keresztény etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén	A nemek egyenlősége, különbözősége, a nemi szerepek; sexus, eros, agape, filia; A házasság rendje; a válás; A szenvedés és a halál; Hívás, elhívás, szolgálat; A lutheri munkaértelmezés; Az egyén jogai és kötelességei a társadalomban, a társadalom kötelességei az egyén felé; Deviáns viselkedésformák;
6. Világvallások	
A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai	A zsidó vallás gyökerei, a judaizmus kialakulása, a zsidó identitás, az élő törvény, az élet ritmusa, a zsinagóga szerepe, szent helyek és jelképek; Az iszlám eredete, forrásai, Mohamed személye, tanítása, elképzelések Allahról, a Korán szerepe az iszlám életben, az iszlám törvény: a saría, a hagyomány: a szunna, vallási kötelezettségek, vallásgyakorlat, az iszlám terjedése napjainkban; A kereszténység helyzete a világvallások között, keresztény felekezetek;
Az örök világtörvény vallásai	A hinduizmus gyökerei, Védizmus, brahmanizmus, legnépszerűbb istenek és istennők, a vallásos élet, a szent szövegek, kasztok, a karma, halál és

	újrászületés, a megszabaduláshoz vezető ösvények; A buddhizmus eredete, Buddha személye, mennyei lények, a dharma, a Nirvánához vezető ösvény, szent helyek és ünnepek, a buddhizmus terjedése; Konfucianizmus és taoizmus: az ősi kínai vallás, az ősök kultusza, Jin és Jang, a taoizmus, Konfuciusz tanai; Sintoizmus: Ősök kultusza, a természet tisztelete, szent helyek, szertartások, zen buddhizmus;
Mai vallási áramlatok	Jehova tanúi, a Szcientológia egyház, A New Age; Az új vallási irányzatok kialakulásának okai, különbség ökumené és szinkretizmus között;
7. Egyházismeret	
Egyházunk mai élete	A Magyarországi Evangélikus Egyház életének főbb változásai a fordulat óta; A MEE felépítése, főbb szolgálati területei;
Egyházzene	Egyházunk, gyülekezeteink ifjúsági munkája; Az evangélikus egyházzene jelentősége a reformációtól kezdve (Luther, Schütz, Bach); Az Evangélikus énekeskönyv legismertebb, vagy történelmi-teológiai szempontból kiemelkedő énekei;
A szűkebb közösség	A tanuló gyülekezetének, iskolájának története, mai élete;
8. Kompetenciák	
Szövegértelmezés	A tanuló számára ismert ószövetségi vagy újszövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése, a szöveg műfajának meghatározása; Valamely jelentős egyháztörténeti eseményhez kötődő forrás elemzése, adott korba illesztése; Hitvallási irat részletének értelmezése a bibliai és dogmatikai ismeretek birtokában;
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása a bibliai tanítás fényében;
Szaknyelv alkalmazása	Vallási, vallástörténeti, egyháztörténeti fogalmak azonosítása, helyes használata;
Tájékozódás térben és időben	Vallástörténeti, egyháztörténeti események térben és időben való elhelyezése, események időrendbe állítása.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot	Biblia, bibliai atlasz,	NINCS	Biblia, bibliai atlasz,

működtető intézmény biztosítja	Evangélikus Énekeskönyv és egyháztörténeti kérdéshez történelem atlasz.		Evangélikus Énekeskönyv és egyháztörténeti kérdéshez történelem atlasz.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	tételtémék	NINCS	tételtémék
Mikor?	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont
A feladat: 10 perc 30 pont
B feladat: 5 perc 20 pont

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó egy tételben két feladatot húz. Felkészülése során jegyzetet készít magának, feleletében az általa kívánt sorrendben ismerteti a két feladatra adott választát.

A 20–25 tételből álló tételsor minden témakörből tartalmaz kérdést. A tételek legalább 30%-át évente frissíteni kell.

A felkészüléshez segédeszközként Bibliát, bibliai atlaszt, Evangélikus Énekeskönyvet és egyháztörténeti kérdéshez történelem atlaszt használhat. Ezeket a segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az A feladat átfogóbb, a részletes követelményekben meghatározott alábbi témakörökből: Biblia, egyháztörténet, dogmatika, etika. A B feladat egy-egy kisebb, konkrétabb tudásterületre kérdez rá, gyakorlatiasabb megközelítésű. Itt szerepelhetnek az egyház mai életére, a világvallásokra vonatkozó kérdések, valamint a részletes követelményekben kifejtett kompetenciák ellenőrzését célzó feladatok. A B feladat lehetőség/szükség szerint forrást is tartalmaz. Ezek a források sokszor nem azonosított források, ilyenkor a feladat részét képezi a szemelvény felismerése is.

Az A és B feladatok párosításakor a tételtészítő vegye figyelembe, hogy a két kérdés között ne legyen átfedés, ne ugyanahhoz a témakörhöz kapcsolódjon.

A szóbeli tételtéméket jogszabály szerint kell nyilvánosságra hozni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli vizsga 50 pontot ér.

A pontozás a tételtészítő által elkészített részletes értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés általános szempontjai a következők:

A feladat: maximum 30 pont

- 3 pont adható a logikusan felépített, értelmesen előadott feleletért.
- 2 pont adható a helyes szaknyelvhasználatért.
- További maximálisan 25 pont adható a tartalomra.

B feladat: maximum 20 pont

- 2 pont adható a logikusan felépített, értelmesen előadott feleletért.

- 1 pont adható a helyes a szaknyelvhasználatért.
- További maximálisan 17 pont adható a tartalomra.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont
feladatlap	A feladat: 12 perc 45 pont
	B feladat: 8 perc 25 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó egy írásbeli feladatlapot old meg.
A vizsgázó a feladatlap megoldásához semmilyen segédeszközt nem használhat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó öt témakörből kap feladatokat: Ószövetség, Újszövetség, egyháztörténet, dogmatika, világvallások. A feladattípusok témakörönként állandóak.

A részletes követelményekben megtalálható további témakörök csak a szóbeli vizsgán szerepelnek.

Feladattípus	Példa	Pontszám
Ószövetség		(összesen: 30)
Megadott esemény, személy, helyszín mellé hozzá társítható esemény, személy, helyszín önálló meghatározása. (6 db)	Próféta Dávid király mellett: <i>(Nátán)</i> Illés a Karmel hegyen: <i>(Istenítélet)</i>	6 p
Megadott igeszakaszhoz tartozó szerző, bibliai könyv, vagy esemény meghatározása. (4 db)	A Sátán így válaszolt az Úrnak: Bőrért bőrt ad az ember, de életéért mindent odaad! Nyújtsd csak ki a kezéd, és tedd rá a csontjaira, majd káromol még téged! Az Úr ezt felelte a Sátánnak: A kezédbe adom, csak az életére vigyázz! <i>(Jób könyve kerettörténete)</i>	4 p
Egy-egy korszakra jellemző személy vagy esemény részletesebb bemutatása, belehelyezve az adott korszakba.	Mutassa be részletesen Salamon királyt, helyezze el a megfelelő történelmi korban!	20 p
Újszövetség		(összesen: 50)
Palesztina vaktérképén megadott földrajzi nevek, valamint helyhez jól köthető megadott történetek elhelyezése. (2 földrajzi név, 2 történet)	Jelölje a térképen az alábbi földrajzi neveket és helyezze el a történeteket helyszínük alapján! Genezáret-tó, Kána; A samáriai asszony, Jézus megkeresztelése	4 p
Bevezetés-tudományi, valamint kortörténeti ismeretekre vonatkozó igaz-hamis állítások. (8 db)	Az újszövetségi kánon kialakulását Marcion tevékenysége siettetette <i>(I)</i> Mk evangéliuma írásához felhasználta Lk anyagát <i>(h)</i>	4 p
Jellemző tárgyak, fogalmak, helyek rövid	Talentumok: <i>(Jézus korabeli súlymérték, lehetett</i>	6 p

meghatározása, bibliai előfordulásuk megadása (2 db, 2-2p), meghatározás mellé tárgy, hely, fogalom megjelölése. (2 db)	<i>arany v. ezüst, kb. 43 kg; előfordul a gonosz szolga példázatában, címadója a talentumokról szóló példázatnak)</i> Ezen a helyen gyógyít meg Jézus egy 38 éve beteg embert (<i>Betesda tó</i>)	
Ismert újszövetségi igék kiegészítése. (3 db)	Jöjjetek énhozzám...(mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.)	6 p
Részletes kifejtése Jézus élete valamely meghatározott eseményének, valamely cselekedetének, tanításának és ennek jelentőségének.	Mutassa be részletesen Nagycsütörtök eseményeit és annak jelentőségét! vagy: Írja le és értelmezze a gonosz szolga példázatát, mutassa be a példázat elhangzásának körülményeit is.	20 p
Egy, az apostoli korra vonatkozó kérdés tömör, kb. 5 mondatos összefoglalása.	Mi jellemezte az ősgyülekezet életét?	10 p
<i>Dogmatika</i> (összesen: 20)		
Egy konkrét kérdésre adott válasz kifejtése, támaszkodva a bibliaismereti és egyháztörténeti tanulmányokra is.	Mit tanít az evangélikus egyház az úrvacsoráról? Mi ennek a tanításnak a bibliai alapja, hogyan vetődik fel a kérdés a reformáció korában?	20 p
<i>Egyháztörténet</i> (összesen: 40)		
Fogalommeghatározás. (3 db)	Mit jelentenek az alábbi fogalmak? artikuláris gyülekezet, ortodoxia, szekularizáció, szkizma, kelyhesek	6 p
Megadott események és helyszínek, szerzők és művek, események és dátumok, események és személyek párosítása. (2×4 db)	Keresse meg a párokat! a) Ph.J. Spener ... Orthographia Ungarica Dévai B.M. Krisztus követése id. Ács M. ... Zengedező mennyei kar Kempis T. ... Pia Desideria b) Husz J. halála ... 1534 Luther M. Wartburgban ... 1415 Luther teljes bibliafordítása kész 1539 Loyolai I. rendet alapít ... 1521	8 p
Forrásazonosítás: a szemelvény szerzőjének vagy eredetének meghatározása, időben való elhelyezése. (3 db)	Mely korból, kitől származnak az alábbi idézetek? „Nem kívánjuk az üldözést, de a türelmet sem. Ebből a szempontból szilárdan ragaszkodunk Házunk alapelveihez.”	6 p
Valamely megadott, a reformációhoz kapcsolódó egyetemes vagy hazai egyháztörténeti esemény részletes kifejtése, egy jellemző személy bemutatása.	Mutassa be a wormsí birodalmi gyűlés előzményeit, eseményeit és következményeit! vagy: Mutassa be Dévai Bíró Mátyás személyét, munkásságát	20 p
<i>Világvallások</i> (összesen: 20)		
Fogalommagyarázat vagy kakuktktojás feladat indoklással. (5 db)	Mit jelentenek az alábbi fogalmak? reinkarnáció, sófár, Visnu... vagy: szent háború – Ramadán havi böjt – napi ötszöri ima Mekka felé – reinkarnáció – zarándoklat a Kába kőhöz	10 p
Valamely vallás jellegzetességére vonatkozó konkrét kérdés kifejtése	Hogyan zajlik az élet egy hindu istenség templomában?	10 p
		160/2= 80 pont

Az írásbeli vizsga feladattípusai nyilvánosak, témakörönként állandóak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelése a Javítási-értékelési útmutató alapján készül.

Az emelt szintű *írásbeli vizsgán* 80 pont érhető el. Az írásbeli feladatsor értékelése során kapott összpontszámot (maximum 160 pont) felezni kell, így kapjuk az írásbeli vizsga pontszámeredményét, mely, ha nem egész szám, akkor a nagyobb szomszédos egészhez kerekítjük.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó egy tétellapon két feladatot húz. Felkészülése során jegyzetet készít magának, feleletében az általa kívánt sorrendben ismerteti a két feladatra adott választát.

A szóbeli tételsor 24 tételből áll, melyek közül legalább 6 tételt évről évre módosítani kell. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A felkészüléshez segédeszközként Bibliát, bibliai atlaszt, Evangélikus Énekeskönyvet és egyháztörténeti kérdéshez történelem atlaszt használhat. Ezeket a segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Az első, A feladat átfogóbb, a részletes követelményekben meghatározott alábbi témakörökből: Ószövetség, Újszövetség, egyháztörténet, dogmatika, etika. A második, B feladat egy-egy kisebb, konkrétabb tudásterületre kérdez rá, gyakorlatiasabb megközelítésű. Itt szerepelhetnek egyházismereti, az egyházi esztendőre, a világvallásokra vonatkozó kérdések, valamint a részletes követelményekben kifejtett kompetenciák ellenőrzését célzó feladatok. A második, B feladat lehetőség/szükség szerint forrást is tartalmaz. Ezek a források sokszor nem azonosított források, ilyenkor a feladat részét képezi a szemelvény felismerése is.

A szóbeli tételcímetek jogszabály szerint kell nyilvánosságra hozni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az emelt szintű szóbeli vizsga 70 pontot ér. A két feladat pontozása az Értékelési útmutató alapján az alábbi szempontok szerint történik:

A feladat: maximum 45 pont

- 5 pont adható a logikusan felépített, értelmesen előadott feleletért.
- 5 pont adható a helyes szaknyelvhasználatért.
- További maximálisan 35 pont adható a tartalomra.

B feladat: maximum 25 pont

- 3 pont adható a logikusan felépített, értelmesen előadott feleletért.
- 2 pont adható a helyes a szaknyelvhasználatért.
- További maximálisan 20 pont adható a tartalomra.

ÉLŐ IDEGEN NYELV

A vizsgakövetelmény minden élő idegen nyelv érettségi vizsgájának részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A dokumentum konkrét nyelvi példákat nem tartalmaz.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és a *négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédképesség és írásképesség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért a *nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Élő idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács

idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje a B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	Emelt szint
B1 Küszöbszint	Középszint
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.

A dokumentum az élő idegen nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben található a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtanra és a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismétljük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

Az emelt szinten megjelenő követelményekbe a középszint követelményei is beleértendők.

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
1.1 Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben	
	a gondolatmenet lényegét megérteni	a gondolatmenetet követni
	véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni	véleményeket, érvelést követni
	egyreszinformációkat kiszűrni.	az információkat megfelelő részletességgel megérteni
		a szerző álláspontjára következtetni
		a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.
A vizsgarészben használt szöveg - autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály életpaszatlatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.		

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
1.2 A szöveg jellemzői	rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos	hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb
	hétköznapi nyelven íródott.	konkrét vagy elvont témájú.
1.3 Szövegfajták	utasítások (pl. használati utasítások)	publicisztikai írárok.
	tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet)	

	levelek
	újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport)
	ismeretterjesztő szövegek
	egyszerű elbeszélő szövegek
	irodalmi szövegek.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
2.1 Készségek	A vizsgázó képes	
	gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,		

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
2.2 A szöveg jellemzői	rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos	hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb
	hétköznapi nyelven íródott.	konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK

	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
3.1 Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg	
	gondolatmenetét nagy vonalakban követni	gondolatmenetét részleteiben is követni
	egyes tényyszerű részinformációkat megérteni.	megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára
		megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.		

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
3.2 A szöveg jellemzői	hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik	változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező
	normál tempójú	természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú
	a standard kiejtés(ek)hez közel álló.	tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3 Szövegfajták	közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban)	általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.
	rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, menetrend)	

	utasítások (pl. utcán, repülőtérén, pályaudvaron)
	médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír)
	beszélgetések, telefonbeszélgetések
	műsorrészletek
	riportok, interjúk
	beszámolók.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
4.1 Készségek	A vizsgázó képes - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), - a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd <i>Témakörök</i> című részt),	
	ismert, köznap témákról írni és véleményét is megfogalmazni	a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni
	meglévő szókincsét változatosan használni	álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni
	a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni	a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni
	a szövegfajta, a közlési szándéknak, a címzethez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet, választani	
	az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni	a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
	egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	
4.2 Szövegfajták	személyes jellegű közlés (pl. e-mail, üzenet, blog, naplóbejegyzés)	olvasói levél
	meghívó	cikk (diák)újság számára.
	magánjellegű vagy intézménynek pl. nyelviskolának) szóló levél.	

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
5.1 Készségek	A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a <i>Témakörök</i> című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdni, fenntartani és befejezni).	
	az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni	flyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet
		gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejezni,
	ismerős témáról folyó társalgásban részt venni	a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni
	kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani	folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban
	viszonylag flyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről	bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani
		elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni
	érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hangleyjtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	VIZSGASZINTEK

	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
1. Személyes vonatkozások, család	A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)	A család szerepe az egyén és a társadalom életében
	Családi élet, családi kapcsolatok	Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
	A családi élet mindennapjai, otthoni teendők	
	Személyes tervek	
2. Ember és társadalom	A másik ember külső és belső jellemzése	
	Baráti kör	Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
	A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel	Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése
	Női és férfi szerepek	Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése
	Ünnepek, családi ünnepek	Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében
	Öltözködés, divat	Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése
	Vásárlás, szolgáltatások (posta)	A fogyasztói társadalom, reklámok
	Hasonlóságok és különbségek az emberek között	Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása)	A lakóhely és környéke fejlődésének problémái
	A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek	s
	A városi és a vidéki élet összehasonlítása	A természet és az ember harmóniája
	Növények és állatok a környezetünkben	
	Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?	A környezetvédelem lehetőségei és problémái
	Időjárás	
4. Az iskola	Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat)	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban
	Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka	

	A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága	Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
	Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	
5. A munka világa	Diákmunka, nyári munkavállalás	A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
	Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	
6. Életmód	Napirend, időbeosztás	A kulturált étkezés feltételei, fontossága
	Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)	A szenvedélybetegségek
	Étkezési szokások a családban	Az étkezési szokások hazánkban és más országokban
	Ételek, kedvenc ételek	Ételspecialitások hazánkban és más országokban
	Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben	
	Gyakori betegségek, sérülések, baleset	
	Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)	A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	Szabadidős elfoglaltságok, hobbik	A szabadidő jelentősége az ember életében
	Színház, mozi, koncert, kiállítás stb.	A művészet szerepe a mindennapokban
	Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport	Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok
	Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet	A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
	Kulturális események	
8. Utazás, turizmus	A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés	A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra
	Nyaralás itthon, illetve külföldön	
	Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése	Az idegenforgalom jelentősége
	Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	
9. Tudomány és technika	Népszerű tudományok, ismeretterjesztés	A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre
	A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	
10. Gazdaság	Családi gazdálkodás	Üzleti világ, fogyasztás, reklámok
	A pénz szerepe a mindennapokban	Pénzkezelés a célnyelvi országokban

Családi gazdálkodás - A pénz szerepe a mindennapokban - Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank) - Üzleti világ, fogyasztás, reklámok - Pénzkezelés a célnyelvi országokban	Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank)	

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban, illetve írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél

Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvi megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

<i>1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok</i>
Megszólítás és arra reagálás
Köszönés, elköszönés és arra reagálás; Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás
Levélben megszólítás, elbúcsúzás
Szóbeli üdvözlétküldés
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás; Köszönet és arra reagálás
Bocsánatkérés és arra reagálás
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás
<i>2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok</i>
Hála
Sajnálkozás, csalódottság
Öröm
Elégedettség, elégedetlenség
Csodálkozás
Remény
Félelem, aggodalom; Bánat, elkeseredés; Együttérzés
<i>3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok</i>
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás
Érdeklődés, érdektelenség
Tetszés, nem tetszés
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése; Egyetértés, egyet nem értés
Helyeslés, rosszalás
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása; Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás; Közömbösség
Ígéret
Akarat, szándék, terv; Kívánság, óhaj

Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség; Bizonyosság, bizonytalanság
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt; Kritika, szemrehányás
4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok
Dolgok, személyek megnevezése
Dolgok, események leírása
Információkérés
Igenlő vagy nemleges válasz; Tudás, nem tudás; Válaszadás elutasítása;
Bizonyosság, bizonytalanság; Ismerés, nem ismerés; Feltételezés
Emlékezés, nem emlékezés
Indoklás (ok, cél)
5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok
Kérés, kívánság; Felszólítás, tiltás, parancs; Javaslat és arra reagálás
Rendelés
Meghívás és arra reagálás; Kínálás és arra reagálás
Reklamálás
Tanácskérés, tanácsadás; Figyelmeztetés
Engedély kérése, megadása, megtagadása
Segítségkérés és arra reagálás; Segítség felajánlása és arra reagálás
6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)
Visszakérdezés, ismétléskérés
Nem értés
Betűzés kérése, betűzés
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre; Beszélési szándék jelzése
Téma bevezetése, témaváltás
Félbeszakítás, megerősítés, igazolás
Körülírás
Példa megnevezése
Beszélgetés lezárása

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINC

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
A vizsgázó megérti, és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban,	A vizsgázó változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban
ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál	viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát
az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani
	árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
A vizsgázó megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével	A vizsgázó megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról
jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák	a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz
a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.	kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mindenkorai mai köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	nyomtatott szótár csak a IV. részhez (íráskésztséghez)	NINCS	nyomtatott szótár csak a IV. részhez (íráskésztséghez)	NINCS
A vizsgabizottságot	CD-lejátszó a III. részhez (hallott szöveg értéséhez)	NINCS	CD-lejátszó a III. részhez (hallott szöveg értéséhez)	NINCS

működtető intézmény biztosítja				

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga				Szóbeli vizsga
180 perc				15 perc
117 pont				33 pont
I. feladatlap	II. feladatlap	III. feladatlap	IV. feladatlap	
60 perc	30 perc	30 perc	60 perc	
33 pont	18 pont	33 pont	33 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű vizsga az Európa Tanács skálája B1 szintjének, az emelt szintű a B2 szintjének felel meg. A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Értékelés

- Az írásbeli vizsgarész egyes vizsgarész-összetevőinek értékelése egymástól független.
- Az írásbeli vizsgarész minden vizsgarész-összetevőjében csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak az írásbeli és a szóbeli vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Az írásbeli és a szóbeli vizsgarészek elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarész-összetevők javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség vizsgarész-összetevő és a Beszédkészség vizsgarész értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az írásbeli vizsgarész-összetevőkben, illetve a szóbeli vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Összetevő	Időtartam (perc)
Olvasott szöveg értése	60
Nyelvhelyesség	30
15 perc szünet	
Hallott szöveg értése	30

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség, Íráskészség vizsgarész-összetevőkben a megadott szószám helyett egyes nyelvekben – többek között az arab, a kínai, a japán és a héber esetében – használt eltérő írásjegyek miatt – nyelvspecifikusan a karakterszám értendő.

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie a céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszűrni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- rövid, tartalma és szerkezete világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfűzet),
- elektronikus és nyomtatott levelek,
- elektronikus és nyomtatott újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő vagy egyszerű, elbeszélő (modern szépirodalmi) szövegek.

A feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés, pl.
 - cím, kép, összegző mondat szöveg(rész)hez, bekezdéshez rendelése,
 - kérdés és felelet egymáshoz rendelése,
 - szavak, kifejezések, definíciók, szinonimák egymáshoz rendelése a szövegösszefüggés alapján,
 - vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
- csoportosítás megadott kategóriák szerint,
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,

- hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül),
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiaiilag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme (az egyes nyelvek sajátosságaitól függően) 1000-1200 szó. A feladatsor 25-30 íte mből áll.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- autentikus, esetleg szerkesztett,
- rövid; tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrészlet helyének azonosítása szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak ragozott alakjainak vagy a belőlük képzett új szavaknak a szövegbe illesztése,
- szövegtranszformáció megadott szempontok alapján.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiaiilag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 20-25 íte mből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-600 szó.

Az összes feladat szövegre épül.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie a céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

- lényegét megérteni,
- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényyszerű részinformációkat megérteni.

A felhasznált szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,
- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek, riportok, interjúk,
- beszámolók,
- ismeretterjesztő szövegek.

A feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiaiilag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 6-9 perc.

A feladatsor 20-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg, a második meghallgatásnál megszakításokkal.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat meghatározását, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Témakörök* című részt),
- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévő szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtnak, a közlési szándéknak, a címzethez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni
- egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek a vizsgázói populáció élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- rövid, személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés, blogbejegyzés), internetes hozzászólás,
- e-mail,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél.

A feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* (Részletes követelmények) című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajta, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következő feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:

- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, blogbejegyzések, internetes hozzászólások, szórólapok) alapján történő szövegalkotás, illetve azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok) alapján történő szövegalkotás.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati, illetve nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga két feladatból áll.

Az *első feladat* interakciós és tranzakciós szöveg. Ebben a feladatban a vizsgázó verbális, illetve vizuális segédanyagra reagálva, három irányító szempont alapján 80-100 szó terjedelmű közlést hoz létre.

A *második feladatban* a vizsgázó hosszabb leíró, vagy véleménykifejtő szöveget hoz létre négy irányító szempont alapján. Az írás terjedelme 100-120 szó.

A feladatok, az irányító szempontok és a segédanyagok az adott idegen nyelven vannak meghatározva.

A feladatok megoldása során egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Olvasott szöveg értése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgadolgozatban szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi Javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgadolgozatban szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi Javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgadolgozatban szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi Javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételt a vizsgázó húzza. A tételekhez vizsgáztatói és vizsgázói példány készül. A kihúzott tétel az összes feladatot tartalmazza. Egy tétel feladatainak különböző témakörökhöz kell tartozniuk. A tételhez készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a feladatok végig gondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére a 2. és a 3. feladat megkezdése előtt.

A tételsor tételeinek legalább 10%-a évenként cserélendő.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédképesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd Részletes vizsgakövetelmények: a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdni, fenntartani és befejezni),
- az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni,
- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről,
- érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.

A tételsor jellemzői

A tételben előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek a vizsgázói populáció élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsga három feladatból áll. (A vizsga néhány rövid, ráhangoló kérdéssel kezdődik. Az itt elhangzottakat nem értékeli.)

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- társalgás,
- szerepjáték,
- önálló témakifejtés verbális vagy vizuális segédanyagok alapján.

A *társalgási feladatban* a vizsgázó néhány olyan kérdésre válaszol, amelyek saját személyéhez, közvetlen környezetéhez és hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak. A társalgás egy témát érint. A feladathoz készült vizsgáztatói példány tartalmazza az előre megtervezett kérdéseket is. Ehhez a vizsgafeladathoz a vizsgázó nem kap tétellapot, a vizsgáztató által feltett, a témakörhöz kapcsolódó kérdésekre kell reagálnia.

A *szerepjáték* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonló szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az előre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különböző kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelően reagáljon. A vizsgázó számára készült leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendő célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas szöveget, egyszerű képet, rajzot, ábrát. A szerep minden esetben reális, alkalmazkodik a vizsgázó személyéhez, életkorához. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett kérdéseket is. A *szerepjáték* feladat-meghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását. A szóbeli vizsgán az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

Az *önálló témakifejtés feladatban* a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggően kifejtenie verbális vagy vizuális segédanyagok alapján. A

vizsgázónak ebben a feladatban vagy két kép (fénykép, rajz) és megadott irányítószempontok alapján kell beszélnie egy adott témáról, vagy csak irányító szempontok alapján. Az önálló témakifejtés feladatban a vizsgázó számára készült tétellap tartalmazza a témát, adott esetben a képeket az irányító szempontokkal vagy kizárólag az irányító szempontokat. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó előre megtanult szövegeket mondjon el. A vizsgáztató szükség esetén segítő kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket is. A feladatok és a verbális segédanyagok az adott idegen nyelven vannak meghatározva.

A szaktanárnak a szóbeli tételeket úgy kell összeállítani, hogy azok minden témakört (10) lefedjenek. Ha a vizsgázók száma 10-nél kevesebb, akkor minimum 10 tételt, ha 10 vagy annál több, akkor minimum 20 tételt kell készítenie. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 10%-át a tapasztalatok alapján frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga				Szóbeli vizsga
240 perc				20 perc
120 pont				30 pont
I. feladatlap	II. feladatlap	III. feladatlap	IV. feladatlap	
70 perc	50 perc	30 perc	90 perc	
30 pont	30 pont	30 pont	30 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg.

Vizsgarész	Időtartam (perc)
Olvasott szöveg értése	70
Nyelvhelyesség	50
15 perc szünet	
Hallott szöveg értése	30
Íráskészség	90

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség, Íráskészség vizsgarészekben a megadott szószám helyett (az egyes nyelvekben – többek között az arab, a kínai, a japán és a héber esetében – használt eltérő írásjegyek

miatt) nyelvspecifikusan a karakterszám értendő.

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie a céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelő részletességgel megérteni,
- a szerző álláspontjára következtetni,
- a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma és szerkezete világos,
- konkrét vagy elvont témájú,
- a szintnek megfelelően nyelvileg és tartalmilag összetett,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények) című* rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. műsorfüzet),
- elektronikus és nyomtatott levelek,
- elektronikus és papíralapú újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő vagy elbeszélő (modern, szépirodalmi) szövegek,
- publicisztikai írások.

A feladatok jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés, pl.
 - cím, kép, összegző mondat szöveg(rész)hez, bekezdéshez rendelése,
 - kérdés és felelet egymáshoz rendelése,
 - szavak, kifejezések, definíciók, szinonimák egymáshoz rendelése a szövegösszefüggés alapján,
 - vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
- csoportosítás megadott kategóriák szerint,
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy a nélkül),
- hiányos szöveg összefoglalásának kiegészítése,
- (rövid választ igénylő) nyitott kérdések.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiaiilag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1300-1500 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szöveg szinten. A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma és szerkezete világos,
- nyelviileg és tartalmilag a B2 szintnek megfelelően összetett,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály életpaszatlatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Emelt szinten a vizsgázó változatos és komplex nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrészlet helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak ragozott alakjainak vagy a belőlük képzett új szavak szövegbe illesztése,
- hibaazonosítás.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiaiilag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 30-35 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 700-900 szó.

Az összes feladat szövegre épül.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználatról nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak

megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényyszerű részinformációt megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású stúdiófelvétel,
- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntően a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó, nyelvileg egyszerűbb szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelműek. *Emelt szinten* a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak, a szövegek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg, és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- események sorrendjének megállapítása,
- térképkövetés,
- űrlapok kitöltése,

- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- (rövid választ igénylő) nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiaiilag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 7-10 perc.

A feladatsor 20-25 íteimből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat meghatározását, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapra olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát B2 szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Témakörök* című részt),
- a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejezni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek a vizsgázói populáció élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél, e-mail,
- blogbejegyzés,
- internetes hozzászólás,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érdeklő témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következő feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:

- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, internetes hozzászólások, blogbejegyzések, szórólapok stb.) alapján történő szövegalkotás, illetve azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történő szövegalkotás.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati, illetve nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Mindkét feladatot megadott szempontok alapján kell kidolgozni. Az *első feladat* egy rövidebb, interakciós és tranzakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, véleménykifejtő szöveg létrehozása. A vizsgázónak az első feladatban három irányító szempont segítségével 120-150 szót, a második feladatban négy irányító szempont segítségével 200-250 szót kell írnia.

A feladatok meghatározása, az irányító szempontok és a segédanyagok az adott idegen nyelven vannak megfogalmazva.

A feladatok megoldása során egy- illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Olvasott szöveg értéke

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értéke

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló

analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.
A két feladat értékelése egymástól független.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételt a vizsgázó húzza. A tételekhez vizsgáztatói és vizsgázói példány készül. A kihúzott tétel az összes feladatot tartalmazza. Egy tétel feladatainak különböző témakörökhöz kell tartozniuk. A tételhez készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a második és a harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (feladatonként maximum fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A szóbeli tételsor 20 darab szóbeli tételből áll. A tételek legalább 10%-át évente ki kell cserélni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédképesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni, és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd Részletes vizsgakövetelmények: a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejezni,
- a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg. A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani, *ezen a szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A tételsor jellemzői

A szóbeli vizsgán előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok*, valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek a vizsgázói populáció élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vitafeladat meghatározása egyértelműen tartalmazza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását. A szóbeli vizsgán az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- társalgás,
- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális illetve vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga három feladatból áll. (A vizsgarész rövid, *ráhangoló kérdésekkel* kezdődik. Az itt elhangzottakat nem értékeli.)

A *társalgási feladat* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e olyan témákat érintő beszélgetésben részt venni, amelyek nem hétköznapi tevékenységéhez, hanem elvontabb jelenségekhez kapcsolódnak. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett kérdéseket is. Ehhez a vizsgafeladathoz a vizsgázó nem kap tétellapot, a vizsgáztató által feltett, a témakörhöz kapcsolódó kérdésekre kell reagálnia.

A *vitafeladat* során a vizsgázónak egy adott témához kapcsolódó provokatív állítást kell megvitatnia a vizsgáztatóval. A vizsgázó feladata az, hogy az adott állítás mellett vagy ellen érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára a megadott 3-4 rövid irányító szempont alapján. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztató a beszélgetés során használhat.

Az *önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggően kifejtenie. Ehhez verbális illetve vizuális segédanyagok (képek, rajzok, grafikonok stb.) állnak rendelkezésére. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket is.

A feladatok és a verbális segédanyagok az adott idegen nyelven vannak meghatározva.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A feladatok értékelése egymástól független.

ÉNEK-ZENE

A részletes követelmények használata és felépítése

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számon kérhető tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg közép- és emelt szinten.

A középszintű érettségi vizsgakövetelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó teljesíti-e az általános zenei műveltségnek a vizsgakövetelményeiben megfogalmazott elvárásait. Rendelkezik-e olyan jártasságokkal, készségekkel, képességekkel és ismeretekkel a befogadás és a reprodukálás folyamatában, melyek alkalmassá teszik a mindennapi életben a zeneművészet iránti fogékonyság és kötődés kifejezésére.

Az emelt szintű érettségi vizsgakövetelményei feltételezik az ének-zene tárgy iránti nagyobb érdeklődést, vonzódást és annak szándékát is, hogy a vizsgázó valamely zenei követelményeket támasztó felsőoktatási intézménybe kíván felvételt nyerni.

Az emelt szintű tudásnál előtérbe kerül az elért zenei képességekben, az elvárható zenei ismeretekben kimutatható, alaposabb összefüggéseket is feltáró tájékozottság vizsgálata. Az emelt szint emellett új ismereteket is tartalmaz.

A két vizsgaszint viszonyára jellemző, hogy az emelt szint teljesítéséhez a teljes középszintű követelményanyag ismerete szükséges, ezért az emelt szintű követelmények csak a középszintet meghaladó tudásanyagot tartalmazzák.

A részletes vizsgakövetelmények támaszkodnak a kerettantervi követelményekre. A részletes követelményrendszer magába foglalja reprodukálás és a befogadás tevékenységi köreit, melyek mérése különböző vizsgaformák (írásbeli és gyakorlati/szóbeli) keretei között történik. A részletes követelmények teljes köre számon kérhető mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgán.

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

1. Reprodukálás

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Éneklés	A műjegyzék mint ajánlás alapján összeállított dalanyag ismerete kötelező. Általános követelmény: - helyes hangzóformálás, - pontos szövegejtés, - intonációs biztonság, - stílusnak megfelelő, kifejező előadás.	A műjegyzék összes dalának ismerete kötelező (szemelvények a Műjegyzékben).
1.1.1. Népzene	A tételekben szereplő népdalok előadása szöveggel, emlékezetből. Ezen belül: eltérő stílusú magyar népdalok, egy nemzetiségi vagy más népek dala, mely saját nyelven is előadható. A népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni.	A nemzetiségi népdal, illetve a más népek dala eredeti nyelven is előadható.
1.1.2. Műzene	A dalok szöveges előadása műfordításban vagy eredeti nyelven történhet.	
Középkor	Gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Trubadúr vagy trouvère dallam előadása szöveggel, emlékezetből.	Szillabikus és melizmatikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Trubadúr vagy trouvère és Minnesang dallam előadása szöveggel, emlékezetből.
Reneszánsz	Históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből. Ungaresca dallam éneklése szolmizálva, emlékezetből.	
Barokk	Virágének előadása szöveggel, emlékezetből. Korál dallam éneklése magyar vagy eredeti szöveggel, emlékezetből. Könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetből (tanári) zongorakísérettel. Barokk hangszeres zeneműrészlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.	Társaséneklés a követelményekben (műjegyzék) meghatározottak szerint.
Bécsi klasszika	J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven egy-egy dalának éneklése emlékezetből, (tanári) zongorakísérettel. J. Haydn, W. A. Mozart vagy L. van Beethoven egy hangszeres zeneműve jellegzetes periódus terjedelmű témájának hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.	Társaséneklés a követelményekben (műjegyzék) meghatározottak szerint.
Romantika	Három, különböző szerzőtől származó romantikus dal éneklése emlékezetből, (tanári) zongorakísérettel. Műzenei részlet hangszeres bemutatása vagy	Társaséneklés a követelményekben (műjegyzék) meghatározottak szerint.

	éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.	
A 19-20. század fordulója	M. Ravel egy művének, vagy műrészletének éneklése szolmizálva vagy hangnévvel, emlékezetből.	C. Debussy vagy M. Ravel egy művének vagy műrészletének éneklése szolmizálva vagy hangnévvel, emlékezetből.
20. századi és kortárs zene	Kodály Zoltán és Bartók Béla egy-egy zenemű részletének éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel. Huszedik századi vagy kortárs mű vagy műrészlet hangszeres bemutatása, vagy éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel.	Társasének a követelményekben (műjegyzék) meghatározottak szerint.
1.1.3. Zeneelmélet		Hangsorok (-ton és -chord hangsorok, dúr és három féle moll, valamint modális skálák) éneklése szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig). Egészhangú skálák éneklése hangnévvel. Hangközök éneklése (oktáv hangterjedelmen belül tiszta, kis és nagy) szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig). Alaphelyzetű hármashangzatok éneklése azonos hangmagasságról indítva, szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig). Domináns szeptimakkord éneklése alaphelyzetben oldással szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig).
1.1.4 Felismerő kottaolvasás/Lapról olvasás	Felismerő kottaolvasás: középnehéz, periódus terjedelmű, modulálás nélküli dallam éneklése szolmizálva vagy hangnévvel (2#–2b-ig).	Lapról olvasás: középnehéz, periódus terjedelmű, moduláló barokk, klasszikus, romantikus vagy XX. századi dallam lapról éneklése szolmizálva vagy hangnévvel (4#–4b-ig).
1.2. Műelemzés		
1.2.1. Népzene	Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, szótagszám, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek: téma- és ünnepkör szerinti besorolás.	Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, kadencia, szótagszám, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek: téma- és ünnepkör, valamint dialektus szerinti besorolás.
1.2.2. Műzene	Általános követelmény: az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, történelmi ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet) vázlatos kifejtése.	Általános követelmény: az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, történelmi ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház) vázlatos kifejtése.
Középkor	Az énekelt dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg	

	a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál). A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A homofon és polifon szerkesztési mód kottakép alapján történő felismerése és értelmezése.	munkásságának vázlatos ismertetése.
Barokk	J. S. Bach, G. F. Händel munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A korál, a passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. A korál szerepének ismertetése. A da capo-s ária formai ismerete. Barokk hangszeres formák (rondó, variáció), műfajok (concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fuga) értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.	A. Vivaldi, H. Purcell és Esterházy Pál munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása.
Bécsi klasszika	J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása. Jellemző műfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymű, klasszikus opera, klasszikus dal) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása.	A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák, a szonátaforma, a triós forma, a variációs forma és a rondóforma ismerete. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése, kapcsolata a magyar népzenevel.
Romantika	A romantikus dal és jellegzetes vonásainak ismerete. A dalciklus fogalma. A programzene meghatározása. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. Liszt Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése.	A legjelentősebb romantikus operaszerzők (G. Verdi, R. Wagner, G. Puccini); főbb műveik felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése: A. Dvořák,

	Erkel Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.	B. Smetana és M. P. Muszorgszkij idetartozó műveinek felsorolása.
A 19-20. század fordulója	A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, hangkészlet, hangszerelés), zenei törekvések a századfordulón.	C. Debussy és M. Ravel munkásságának vázlatos ismertetése, művészetük jellegzetességeinek bemutatása.
20. századi és kortárs zene	Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságának bemutatása (életút, főbb művek). A 20. század főbb zenei irányzatainak megnevezése, lényegük ismerete (neoklasszicizmus, folklorizmus, expresszionizmus). Komponálási technika (dodekafónia) megnevezése, lényegének ismerete. Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessznek és hatásának leíró jellegű, általános bemutatása.	Bartók Béla és Kodály Zoltán művei jellemző formai, dallami, ritmikai sajátosságainak ismerete. Komponálási technikák (dodekafónia, szeriális zene, repetitív zene, bruitizmus, aleatória, elektronikus és elektroakusztikus zene) megnevezése, lényegük ismerete. Egy, a vizsgázó által választott kortárs zeneszerző művészetének bemutatása.
2.2. Zenefelismerés Műzene	Műjegyzékben szereplő művek felismerése CD-ről történő lejátszás alapján. Valamennyi, a műjegyzékben szereplő művet általában az alábbiak szerint kell azonosítani: - korszak illetve évszázad, - zeneszerző, - mű címe, részlet (tétel) címe, - műfaj, - forma.	A zenefelismerés az ismert műrészleteken kívül tartalmazhat olyan ismeretlen zenei szemelvényeket is, ahol a vizsgázónak hangszert kell felismernie, vagy a hallott művet a megfelelő zenetörténeti stíluskorszakban kell elhelyeznie.
2.2.1. Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom, tárogató, népi zenekar hangszereinek felismerése, megnevezése.	
2.3. Zeneelmélet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek (lásd Szakkifejezések), hangszerek ismerete.	
	Dallamok olvasása és írása violinkulcsban. A módosítójelek használata az ötvonalas rendszerben (kereszt, bé, feloldójel). Törzshangok és egyszerűen módosított hangok lejegyzése az ötvonalas rendszerben.	Dallamok olvasása violinkulcsban, írása violin- és basszuskulcsban.

	Oktávig terjedő valamennyi kis, nagy, tiszta hangköz, alaphelyzetű hármashangzat (dúr, moll, szűkített, bővített) ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkal és az ötvonalas rendszerben (2#-2b-ig) adott hangra. A -ton, a -chord, és a hétfokú (modális, dúr, moll) hangsorok ismerete, felismerésük és lejegyzésük betűkotta segítségével. A ritmusértékek, ritmusképletek, a 2/4, 4/4, 3/4, 3/8, 6/8-os metrum ismerete. Szekvencia szerkesztése.	Decimáig terjedő valamennyi (egyszeres módosítással kottázható) hangköz, alaphelyzetű hármashangzatok és fordításaik (dúr, moll, szűkített, bővített) ismerete, lejegyzése szolmizációs nevekkal és az ötvonalas rendszerben (4#-4b-ig) adott hangra. A teljes kvintkör ismerete.
2.4. Dallamírás	Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2# - 2b-ig), vagy fordítva, vonalrendszerből betűkottára.	Nyolc-tíz ütem terjedelmű, hangnemben maradó, egyszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (4# - 4b-ig). Nyolc-tíz ütem terjedelmű, egyszerű kétszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban vagy violin- és basszukulcsban (4# - 4b-ig).

MŰJEGYZÉK

A műjegyzék énekes anyaga és a zenefelismerés hangzó anyaga középszinten ajánlást, válogatási lehetőséget kínál. A tételek összeállításához egyéb, a követelményeknek megfelelő zenei anyag is felhasználható.

Emelt szinten a követelményekben szereplő teljes dalanyag és a teljes zenefelismerési anyag ismerete kötelező.

A **vastagon szedett** címek **az emelt szint** követelményeihez tartoznak.

Népdalok

A bolhási kertek alatt...

A bárnai kertek alatt...

A citrusfa levelestől, ágastól...

A csitári hegyek alatt...

A jó lovas katonának...

A marosi füzes alatt...

A nagy bécsi kaszányára...

A Vidrőczki híres nyája...

Annyi bánat a szívemen...

Az én lovam Szajkó...

Az hol én elmegyek...

Béres legény...

Bújdosik az árva madár...

Bús a kis gerlice...

Csordapásztorok...

Duna parton van egy malom...

Elindultam szép hazámból...

Erdő, erdő, de magos a teteje...

Este, este, de szerelmes...

Felülről fúj az őszi szél...

Gyújtottam gyertyát...

Ha felülök...**Hajtsd ki, rózsám, az ökröket...**

Hej rozmaring, rozmaring...

Istenem, Istenem áraszd meg a vizet...

Katona vagyok én...**Kádár Kata balladája /Gyulainé édesanyám...****Kit virágot rózsám adott...**

Körösfői kertek alatt...

Magos kősziklának...

Megkötöm lovamat...

Megrakják a tüzet...

Most jöttem Gyuláról...

Rákóci kocsmába...

Röpülj páva, röpülj...

Sok Zsuzsánna napokat...

Szép a gyöngyvirág egy csokorba...

Szivárvány havasán...**Egy, a vizsgázó által szabadon választott magyar népdal, melynek kottáját a szóbeli vizsgán átadja.**

Egy, a vizsgázó által szabadon választott nemzetiségi népdal vagy más nép dala, mely eredeti nyelven is előadható.

Ennek kottáját a vizsgázó a szóbeli vizsgán átadja a bizottságnak.

Műdalok, műzenei szemelvények

A több versszakos műdalok esetén két versszak előadása elegendő.

A vizsgázó az általa - a követelményekben meghatározott szempontok alapján - szabadon választott műdalok, illetve műzenei szemelvények kottáját a szóbeli vizsgán átadja.

Középszint	Emelt szint
Alleluja - választott gregorián dallam vagy Ut queant laxis	Alleluja - választott gregorián dallam
	Ut queant laxis
Moniot d'Arras: Nyári ének	
J. of Fornsete: Nyárkánon	Neidhardt von Rauenthal: Májusi ének
Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaljáról való ének	
Ungaresca (Édes rózsám ...)	
	Balassi Bálint: Bocsásd meg Úristen...
Zöld erdőben, zöld mezőben	
Apor Lázár tánca	Esterházy Pál: Harmonia Caelestis - Dulcis Jesu
J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek - korál dallam	H. Purcell: Sárga levél - kánon H. Purcell: Pásztorjáték – duett (Pásztor, pásztor)
	J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny - I. tétel téma (8 ütem) J. S. Bach: 15. Kantáta - duett (Ha köd lepi be a tájat...)
	J. S. Bach: Parasztkantáta – duett (Üdv rád és házad népére)

A. Corelli: La Folia - téma	
G. F. Händel: Csordul a könnyem	
	G. F. Händel: Vízizene (F-dúr szvit) - Air A. Vivaldi: A négy évszak - Tél II. tétel
J. Haydn: Szerenád	
	J. Haydn: D-dúr („Londoni”) szimfónia (No. 104) - Menüett (téma)
Ej, haj, gyöngyvirág	
W. A. Mozart: Figaro házassága c. opera – Figaro F-dúr kavatinája	W. A. Mozart: Varázsfuvola: A bűvös csengettyű – Pamina és Papageno kettőse W. A. Mozart: A-dúr zongoraszonáta (K. 331) I. tétel (téma) W. A. Mozart: Requiem - Lacrymosa
W. A. Mozart: Vágyódás a tavasz után	
L. van Beethoven: A tarisznys fiú dala (Mormotás fiú dala)	
	L. van Beethoven: Urián földközi utazása L. van Beethoven: D-dúr Hegedűverseny - III. tétel (téma)
L. van Beethoven: IX. szimfónia - IV. tétel - Örömda (lehetőség szerint eredeti nyelven)	L. van Beethoven: V. („Sors”) c- moll szimfónia - II. tétel (főtéma) L. van Beethoven: IX. szimfónia - IV. tétel – Örömda (eredeti nyelven)
F. Schubert: Hová? – 1. rész	
	F. Schubert: A molnár virágai
	F. Schubert: h-moll („Befejezetlen”) szimfónia - I. tétel - főtéma és melléktéma
Erkel Ferenc: Hunyadi László - Meghalt a cselszövő	Erkel Ferenc: Bánk bán – Keserű bordal Liszt Ferenc: Les Préludes - két választott téma Liszt Ferenc: Krisztus oratórium - O filii et filiae
G. Verdi: Nabucco - Rabszolgák kórusa – részlet (16 ütem)	
	G. Verdi: Requiem - Lacrymosa
	B. Smetana: Moldva - a folyó témája
M. P. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – séta téma	
Gaudeamus igitur	
	A. Dvořák: e-moll („Újvilág”) szimfónia (Op. 95) - II. és IV. tétel főtémái
	C. Debussy: Három noktürn; Felhők - témák
M. Ravel: Bolero - a téma első része	
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus - Zsoltár dallam	
Kodály Zoltán: Galántai táncok - rondótéma	
Bartók Béla: Magyar képek I. tétel – Este a	Kodály Zoltán: Bicinium (szabad válogatás szerint) Kodály Zoltán: Öt tantum ergo - Pange lingua

székelyeknél (két téma)	Bartók Béla: Concerto - egy választott téma
	Bartók Béla: Ne menj el!
	Bartók Béla: Levél az otthoniakhoz
Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára – Bevezető (16 ütem); V. ajtó (Judit első megszólalásának végéig)	
	I. Sztravinszkij: Petruska - I. és IV. rész témái
G. Gershwin: Porgy és Bess című opera – Porgy dala	Ligeti György: Ha folyóvíz volnék - kánon

A ZENEFELISMERÉS HANGZÓ ANYAGA

Középszint	Emelt szint
Népi hangszerek felismerése, megnevezése: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom, tárogató, népi zenekar.	
O. Lassus: Visszhang	
T. L. de Victoria: Ave Maria	
G. P. da Palestrina: Missa Papae Marcelli – Kyrie	G. P. da Palestrina: Missa Papae Marcelli
	Bakfark Bálint: Lantfantázia
Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaljáról való ének és Egri históriának summája	
H. Purcell: Dido és Aeneas (Dido búcsúja)	
	Esterházy Pál: Harmonia Caelestis (Dormi Jesu, Jesu dulcedo)
A. Vivaldi: A négy évszak (Tavaszi I. tétel, Tél – II. tétel)	A. Vivaldi: A négy évszak (Tavaszi I. tétel, Ősz I. és III. tétel, Tél – II. tétel)
J. S. Bach: h-moll szvit (Rondeau, Badinerie)	J. S. Bach: h-moll szvit
J. S. Bach: Máté passió (Nyitókórus)	
J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny – I. tétel	J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny
G. F. Händel: Messiás (Halleluja kórus)	
A. Corelli: La Folia	
J. Haydn: „Oxford” szimfónia (No. 92) IV. tétel	
J. Haydn: Kaiser „Császár” kvartett - II. tétel	
W. A. Mozart: Figaro házassága c. opera - Figaro F-dúr kavatínája	
W. A. Mozart: Requiem - Lacrymosa	W. A. Mozart: Requiem - Requiem és Kyrie, Dies irae, Lacrymosa

L. van Beethoven: V. c-moll „Sors” szimfónia - I. tétel	
	L. van Beethoven: D-dúr hegedűverseny - III. tétel
F. Chopin: a-moll mazurka (Op. 17/4)	
F. Schubert: Erlikönig (A rémkirály) Liszt Ferenc: Les Préludes	Liszt Ferenc: Krisztus oratórium (Tu es Petrus) Liszt Ferenc: XV. magyar rapszódia
Erkel Ferenc: Bánk bán (Keserű bordal; Hazám, hazám) Erkel Ferenc: Hunyadi László (Meghalt a cselszövő, Palotás)	
	G. Verdi: Requiem - Lacrymosa
G. Verdi: Nabucco - Rabszolgák kara	
	R. Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok - Nyitány
	B. Smetana: Moldva
M. Muszorgszkij – M. Ravel: Egy kiállítás képei	
	A. Dvořák: e-moll („Újvilág”) szimfónia
	C. Debussy: Három noktürn
M. Ravel: Bolero	
Bartók Béla: Concerto – IV. tétel	Bartók Béla: Concerto
Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára – (V. és VI. ajtó)	
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus	
Kodály Zoltán: Galántai táncok - rondótéma	
	I. Sztravinszkij: Zsoltárszimfónia III. tétel; Petruska
G. Gershwin: Rhapsody in Blue	
C. Orff: Carmina Burana - O, Fortuna, Semper crescis, In taberna	
L. Bernstein: West Side Story (Tonight, America)	
	Steve Reich: Zene 18 zenészre

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezések és fogalmak a részletes vizsgakövetelmények anyagát képezik.

A **vastagon szedett** kifejezések **az emelt szint** követelményeihez tartoznak.

a cappella

a tempo

accelerando

adagio

alaphang

aleatória

alla breve

allegro

allemande

alt

alteráció

álzárlat

ambitus

andante

arany metszés

ária

atonalitás

attacca

autentikus zárlat

ballada

bariton

basso continuo

basszus

bicinium

bitonalitás

bolgár ritmus

bővített hármashangzat

bruitizmus

cantus firmus

coda

concerto

concerto grosso

crescendo

da capo

dalciklus

dalforma

daljáték

decrescendo

dinamika

divertimento

dodekafónia

dolce

domináns

dór

duett

duó

dúr

dzsessz

egészhangú skála

egynemű kar

előjegyzés

enharmónia

eol

expoziáció

expresszionizmus

férfikar
folklorizmus
forte
fríg
fúga
giusto
gyermekkar
hangköz
hangnem
hangnevek
hangsor
hangszercsoportok
hangzat
hexachord
homofon
imitáció
improvizáció
induló
instrumentális
intermezzo
kadencia (népzene)
kadencia (műzene)
kamarazene
kánon
kantáta
kidolgozás
korál
Köchel-jegyzék
kromatika
kvartett
kvintett
kvintkör
largo
legato
lento
líd
Lied
lokriszi
madrigál
maggiore
mazurka
melizma
metronóm
metrum
mezzoforte
mezzopiano
mezzoszoprán
minore
mise
mixolíd
mixtúra
moderato
moll
motetta
neoklasszicizmus
neuma

nőikar
nyitány
opera
opus
oratórium
orgonapont
organum
ostinato
parlando
partitúra
passacaglia
passió
pentachord
pentatónia
periódus
piano
plagális zárlat
polifon
preludium
presto
quodlibet
recitativo
refrén
repetitív zene
ritornello
rondó
rubato
scherzo
sostenuto
spirituálé
staccato
szekvencia
szeriális zene
szextett
szillabikus
szimfónia
szimfonikus költemény
szonáta
szoprán
szubdomináns
szűkített hármashangzat
szvit
tenor
tercett
tonika
tranquillo
trió
tritonus
tutti
ungaresca
unisono
variáció
vegyeskar
verbunkos
vokális
vonósnégyes

zárlat

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	Egy, a vizsgázó által szabadon választott magyar népdal kottája. Társaséneklésnél a kamarapartner biztosítása.
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó	Jól hangolt zongora.	CD lejátszó	Jól hangolt zongora.

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. Zenefelismerés	II. Zenetörténeti szövegalkotás, Általános zenei alapismeretek, Dallamátírás.	Éneklés, műelemzés, lapról olvasás.
20 perc	100 perc	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgát az I. feladatlap (20 perc) megoldásával kell kezdeni. A vizsgadolgozatokat a 20. perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A vizsgázó a II. részen belül a rendelkezésére álló időt (100 perc) tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is megváltoztathatja.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: a feladatsor hanganyagának (I. Zenefelismerés) lejátszásához szükséges egy CD-lejátszó, amelyet a vizsgát lebonyolító intézmény biztosít. A feladatsor hangzó anyagát a vizsgát szervező intézmény központilag megkapja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Zenefelismerés

A zenefelismerési feladatban a hangzó (CD-n rögzített), a Műjegyzékben található zenei szemelvényeket kell felismerni, megnevezni a vizsgakövetelményekben meghatározottak szerint.

A bejátszások időtartama 1-1,5 perc. Valamennyi zenei idézet egyszer szólal meg. A bejátszások között időt kell adni a feladatok megoldására. A hangzó anyag illetve a feladatlap tartalmazza a szükséges utasításokat, és a feladat megoldására biztosított időt is meghatározza.

Zenetörténeti szövegalkotás

A feladat egy szöveg önálló kidolgozása, megfogalmazása adott szempontok alapján, amelynek címét a vizsgázó a megadott három téma közül választhatja. A feladat megoldásának terjedelme minimum 2, maximum 4-5 oldal.

A dolgozat témája lehet például:

- egy adott zenetörténeti kor, stílus, műfaj, népzenei stíluskör jellegzetes vonásainak leírása,
- egy, a részletes követelményben megadott zeneszerző munkásságának vázlatos bemutatása, egy mű vagy műfaj elhelyezése a szerző életművében, egy műfaj kialakulása, változása,
- egy zenetörténeti kor és a kapcsolódó társzművészetek összefüggéseinek feltárása, a történelmi, társadalmi háttér bemutatása.

Általános zenei alapismeretek

Összetett feladatokból álló zenetörténeti és zeneelméleti kérdések.

A feladattípusok lehetnek:

- fogalmi meghatározások (pl. zenei formák, műfajok),
- népzenei, műzenei stílusok azonosítása,
- válaszok illesztése (pl. művek - zeneszerzők párosítása),
- rövid válaszokat igénylő feladatok, kiegészítések,
- zeneelméleti ismeretek, ritmusértékekkel, ritmusképletekkel, metrummal kapcsolatos feladatok.

Dallamátírás

A vizsga során egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallamot kell átírni a tanult hangnemekben (2#-2b) betűkottából a vonalrendszerbe, violinkulcsban, vagy vonalrendszerből betűkottára.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az írásbeli vizsgarészben 100 pont szerezhető. Az értékelési útmutató rögzíti a szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a részletes vizsgakövetelményeket figyelembe véve a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz egy jól hangolt zongora, mely a műdalénekléshez esetlegesen előírt kíséret megszólaltatásához szükséges.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A szóbeli feleletkor a felkészülési idő alatt készített jegyzet használata lehetséges.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tétel három altételből áll („A”, „B”, „C”). A vizsgázónak mindhárom altételből kell húznia egyet. Az altételsoroknak legalább 20-20 tételt kell tartalmazniuk, melyeknek legalább 20%-át évente cserélni kell. Az altételsornak a követelményrendszer minden témakörét (stíluskörét) érintenie kell.

„A” altétel: egy népdal éneklése szöveggel (maximum két versszakkal), emlékezetből, valamint az énekelt népdal elemzése emlékezetből, a követelményekben meghatározott szempontok szerint. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek kifejtése: téma- és ünnepkör szerinti besorolás.

„B” altétel: egy műdal éneklése a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szintek alapján, továbbá az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti, történelmi ismeretek, a társzművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet) vázlatos kifejtése.

Az altételben szereplő műdalokat úgy kell kiválasztani, hogy azok a részletes követelményrendszerben szereplő valamennyi stíluskört érintsék. Az altételeknek a megfelelő formában kell tartalmazniuk a szükséges mellékleteket

(a „B” altételben szereplő műdalok és azok zongorakísérete megfelelő hangfekvésben).

Vizsgacsoportonként szükséges: egy jól hangolt zongora, valamint a műdalok előadásához egy zongorakísérő tanár.

„C” altétel: egy középnehéz, periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó dallam lapról olvasása szolmizálva vagy hangnévvel, 2#-2b-ig terjedő hangnemekben.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető. Az értékelés a következő szempontok alapján történik:

„A” altétel: Népdal éneklése és elemzése 15 pont

Feladat: Egy népdal éneklése emlékezetből, szöveggel, maximum két versszakkal

Az énekelt népdal elemzése emlékezetből

„B” altétel: Egy műdal éneklése és a kapcsolódó ismeretek kifejtése 25 pont

Feladat: Műdal éneklése a vizsgakövetelmények meghatározása szerint

Az énekelt műdalhoz kapcsolódó ismeretek kifejtése

„C” altétel: Lapról olvasás 10 pont

Feladat: Egy középnehéz, periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó dallam lapról olvasása szolmizálva vagy hangnévvel, 2 # - 2b-ig terjedő hangnemekben.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
I. Dallamdiktálás, Zenefelismerés	II. Zeneelmélet, Zenetörténeti szövegalkotás.	Éneklés, műelemzés, zeneelmélet, lapról olvasás.
60 perc	120 perc	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgát az I. feladatlap (60 perc) megoldásával kell kezdeni. A feladatlapokat a 60. perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerülhet sor a II. feladatlap (120 perc) kiosztására és megoldására. A vizsgázó a II. részben a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A II. feladatlapot 120 perc elteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: a feladatsor hanganyagának (I. Dallamdiktálás és Zenefelismerés) lejátszásához szükséges egy CD-lejátszó, amelyet a vizsgát lebonyolító intézmény biztosít. A feladatsor hangzó anyagát a vizsgát szervező intézmény központilag megkapja. A feladatsorok hangzó anyagát a vizsgán a vizsgázók közösen hallgatják meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Dallamdiktálás

A feladat egy egyszólamú és egy kétszólamú, CD-felvételről zongorán lejátszott zenei részlet lejegyzése. Kiválasztásuk a követelményekben meghatározottak szerint történik. Az egyszólamú dallamokat violinkulcsban, a kétszólamút violinkulcsban, vagy violinkulcs és basszuskulcsban kell leírni a megadott előjegyzéssel. Adott a kezdőhang, a kulcs és a metrum.

A dallamokat mindig teljes terjedelemben hallják a vizsgázók: az egyszólamú dallamot 5-8 alkalommal, a kétszólamú zenei részletet 8-10 alkalommal. A dallamdiktálásokat szünetek tagolják.

Zenefelismerés

A zenefelismerési feladatsorban a hangzó (CD-n rögzített), a Műjegyzékben található zenei szemelvényeket kell felismerni és megnevezni a vizsgakövetelményekben meghatározottak szerint. A zenefelismerés az ismert műrészleteken kívül tartalmazhat olyan ismeretlen zenei szemelvényeket is, ahol a vizsgázónak hangszert kell

felismernie vagy a hallott művet a megfelelő zenetörténeti stíluskorszakban kell elhelyeznie.

A műveket egyenként 1-1,5 perces időtartamban, egyszer hallja a vizsgázó,

A hangzó anyag illetve a feladatlap tartalmazza a szükséges utasításokat, és a feladat megoldására biztosított időt is meghatározza.

Zeneelmélet

Ebben a vizsgarészben a vizsgázónak összetett feladatokból álló feladatsorokat kell megoldania. A feladatok a vizsgázó tudását mérik a ritmikai ismeretek, a hangsorok, a hangközök, a hármas- és négyeshangzatok, a funkciós rend és a zárlatok, a formatani ismeretek, a zenei szakkifejezések és a stílus, műfajelméleti ismeretek területein.

A feladatok lehetnek:

- ritmusértékekkel, ritmusképletekkel, metrummal kapcsolatos feladatok,
- hangsorok elméleti ismerete és kottázása,
- hangközök, hármas- és négyeshangzatok elméleti ismerete és kottázása,
- formatani fogalmak, zenei szakkifejezések és műfajelméleti ismeretek meghatározása.

Zenetörténeti szövegalkotás

A vizsgázó feladata egy szöveg önálló kidolgozása, megfogalmazása adott szempontok alapján, amelynek címét a vizsgázó a megadott három téma közül választhatja. A feladat megoldásának terjedelme minimum 3, maximum 5-6 oldal.

A dolgozat témája lehet:

- egy adott zenetörténeti kor, stílus, műfaj jellegzetes vonásainak leírása,
- egy zeneszerző munkásságának vázlatos bemutatása, esetleg egy mű vagy műfaj elhelyezése a szerző életművén belül,
- egy zenetörténeti kor és a kapcsolódó társzművészetek összefüggéseinek feltárása,
- egy adott műfaj kialakulásának vázlatos áttekintése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az emelt szintű írásbeli vizsgarészben 100 pont szerzhető. Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az értékelési útmutató rögzíti a vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga anyagát az „Ének-zene részletes érettségi vizsgakövetelmények” mellékleteként megjelent műjegyzékben található népdalok és műzenei szemelvények adják. A vizsga során a vizsgázó a közép- és emelt szint anyagából egyaránt kérdezhető.

Az Ének-zene részletes érettségi vizsgakövetelmények „Szakkifejezések” címe alatt szereplő fogalmakat el kell sajátítani a vizsgázónak. Ezek használatáról a diák mind az írásbeli feladatsorok megoldásakor, mind a szóbeli vizsgarészek teljesítésekor számot ad.

A szóbeli vizsga feltételezi a vizsgakövetelményekben megjelölt teljes zenetörténeti és zeneelméleti tudás birtoklását is.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A szóbeli feleletkor a felkészülési idő alatt készített jegyzet használata lehetséges.

Vizsgacsoportonként szükséges: egy jól hangolt zongora, valamint a műdalok előadásához egy zongorakísérő tanár.

A vizsgázó biztosítja az általa szabadon választott magyar népdal kottáját, valamint társasénekléshez kamarapartnerét.

A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja a műelemzéshez szükséges, a vizsgázó által ismeretlen reneszánsz világi vagy egyházi kórusmű kottáját.

A tételsor jellemzői

A vizsgázónak a kétféle tételtípusból, „A” és „B” altételekből kell húznia egy-egy tételt. Az „A” altétel összetett, mivel öt feladatot tartalmaz. A „B” altétel maga a 6. feladat.

Minden tételtípusnak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. Az altételsoroknak a követelményrendszer minden

témakörét, stílus körét tartalmazniuk kell.

A műdalt és a szemelvényt a tételsor összeállításakor különböző stílus korszakokból kell választani. A szükséges mellékleteket megfelelő formában a tételeknek tartalmazniuk kell (pl. a műdalok partitúrája, zongorakísérek közép hangfekvésben).

A tétel jellemzői

Az „A” altétel öt feladatot tartalmaz:

1. feladat:

Egy népdal éneklése és elemzése emlékeztetőből, a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szempontok szerint. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek kifejtése: téma- és ünnepkör, valamint dialektus szerinti besorolás.

A vizsgázó magával hozza az általa szabadon választott magyar népdal kottáját, amelyen a gyűjtésre vonatkozó legfontosabb adatok szerepelnek.

2. feladat:

Egy műdal éneklése emlékeztetőből, szöveggel, zongorakísérettel vagy társaséneklés, melyben a vizsgázó saját szölamát emlékeztetőből éneklő. A dal elemzése kotta alapján: az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, történelmi ismeretek, a társzművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház) vázlatos kifejtése.

3. feladat:

Műzenei szemelvény éneklése (vagy hangszeres bemutatása) emlékeztetőből, szöveggel, abszolút névvel vagy szolmizálva.

4. feladat:

Hangsorok éneklése szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig) (-ton és -chord hangsorok, dúr és három féle moll, valamint modális skálák), egészhangú skála éneklése hangnévvel.

5. feladat:

– Hangközéneklés (oktáv hangterjedelmen belül tiszta, kis és nagy) szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig).

– Alaphelyzetű hármashangzat éneklése azonos hangmagasságról indítva, szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig).

– Domináns szeptimakkord éneklése alaphelyzetben oldással, szolmizálva és hangnévvel (4#–4b-ig).

A „B” altétel egy feladatot tartalmaz:

6. feladat:

Egy műzenei részlet lapról éneklése a követelményrendszerben meghatározottak szerint. (Középnegéz, periódus terjedelmű, moduláló barokk, klasszikus, romantikus vagy 20. századi dallam lapról éneklése szolmizálva vagy hangnévvel 4#–4b-ig).

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján történik. Az emelt szintű szóbeli vizsgarészben 50 pont szerzeshető a következő megosztásban.

„A” altétel:

1. feladat: Népdal 12 (6+6) pont

Egy népdal éneklése emlékeztetőből, szöveggel, két versszakkal.

Az énekelt népdal elemzése emlékeztetőből.

2. feladat: Műdal 12 (6+6) pont

Egy műdal éneklése emlékeztetőből, szöveggel (szóló ének, illetve kamaraének).

Az énekelt műdal elemzése kottából.

3. feladat: Műzenei szemelvény 4 pont

Egy műzenei szemelvény éneklése (vagy hangszeres bemutatása) emlékeztetőből, szöveggel, abszolút névvel vagy szolmizálva.

4. feladat: Hangsorok 6 (2+2+2) pont

Három hangsor éneklése szolmizálva, egészhangú skála esetében hangnévvel felfelé és lefelé.

5. feladat: Hangköz és hangzatok 6 (2+2+2) pont

Hangköz éneklése szolmizálva és hangnévvel.

Hármashangzat éneklése szolmizálva és hangnévvel.

Domináns szeptimakkord éneklése oldással, szolmizálva és hangnévvel.

„B” altétel:

6. feladat: Lapról olvasás 10 pont.

FILOZÓFIA

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi ismereteit és képességeit kell bizonyítania:

- a hétköznapi és a filozófiai gondolkodásmód megkülönböztetése;
- a tartalmi követelményekben meghatározott alapismeretek elsajátítása;
- a tanult filozófiai alapfogalmak, szakkifejezések alkalmazása;
- a logikus érvelés, a következtetések világos nyelvi formában való előadása;
- eredeti forrásból merített rövid filozófiai szövegek értelmezése;
- a különböző filozófiai álláspontok megkülönböztetése;
- a kiemelt korszakok művészete, tudománya és filozófiája találkozási pontjainak felismerése.

Az emelt szintű filozófia érettségi vizsgán ezen túlmenően az alábbi ismeretek és képességek meglétét kell bizonyítania a vizsgázónak:

- hétköznapi problémák filozófiai szinten való megfogalmazása;
- a tartalmi követelményekben meghatározott alapismeretek elsajátítása;
- a tanult filozófiai alapfogalmak, szakkifejezések alkalmazása és többretegű értelmezése;
- az önálló kérdésfeltevés és véleményalkotás képessége;
- egy meghatározott filozófiai problémára adott különböző válaszok összehasonlítása;
- a válaszok sokféleségében való kronológiai tájékozottság.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. FILOZÓFIAI PROBLÉMÁK

	Középszinten kötelező és választható filozófiai problémák	Emelt szinten kötelező filozófiai problémák
1	Mi a filozófia?	Mi a filozófia?
2	A létre vonatkozó kérdés	A létre vonatkozó kérdés
3	A test-lélek probléma	A test-lélek probléma
4	Megismerhetőség, igazság, bizonyosság	Megismerhetőség, igazság, bizonyosság
5	Az én problémája	Az én problémája
6	A végeesség emberi problémája	Végeesség és végtelenség
7	Vallásfilozófiai kérdések	Vallásfilozófiai kérdések
8	Etikai problémák	Etikai problémák
9	A szabadság kérdése	A szabadság kérdése
10	Választható	Az esztétikai érték problémája
11	Az idő filozófiai értelmezése	Az idő filozófiai értelmezése
12	A környezet- és bioetika problémái	A környezet- és bioetika problémái
13	Globalizáció és társadalom	Globalizáció és társadalom

Középszinten kötelező filozófiai problémák: 1-9., **kötelezően választandó egy** probléma a 11-13. közül.
Filozófiai problémákhoz rendelhető filozófusok, korszakok, irányzatok és ajánlható művek

Emelt szinten csak a középszintet meghaladó követelmények találhatók a részletes követelményekben.

A **Filozófiai problémák** részletes tartalmi követelményeinek leírása során **vastagon szedett dőlt betűkkel** jelöljük a **kötelező filozófusok, korszakok és irányzatok** nevét.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Mi a filozófia?		

Filozófusok, irányzatok	Platón, Arisztotelész, Kant, Jaspers, Wittgenstein, Deleuze-Guattari, Ventos	Platón, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Descartes, marxizmus, Bécsi Kör, Carnap, Heidegger, Rorty
A probléma megközelítése	<i>Eltérő felfogások a filozófia mibenlétéről (tudomány, nem tudomány); tárgyáról, kérdésfelvetéseiről. A filozófia, a szaktudományok, a vallás és a művészetek közös és eltérő sajátosságai. Antik görög filozófia: a filozófia mint életforma, tudományok művelése és lélektérápia. Platón: a filozófia szerepe a nevelésben, az állami életben; a filozófusok az örök létezők és az igazság kutatói; Arisztotelész: a metafizika „az első okok tudománya”; a bölcsességszerető, szemlélődő életmód értéke; Kant: a filozófia négy fő kérdése, a kritikai filozófia; Jaspers: a filozófia forrásai: rácsodálkozás, kételkedés, bizonytalanságérzet, valódi kommunikációra törekvés; Wittgenstein: a filozófia mint tevékenység célja a gondolatok logikai tisztázása, a köznapi nyelv elemzése; Deleuze-Guattari: a filozófus a bölcsesség barátja, új fogalmak teremtetője; Ventos: a filozofálás feltétele a „tisztán nem látás” beismerése, „merj nem tudni”.</i>	Platón: a filozófusok szerepe az igazságos állam megvalósításában; Szent Ágoston: „hiszek, hogy érthessek” elve; Aquinói Szent Tamás: értelmi és hitigazság; Descartes: fa-metaphora; marxizmus: a világ értelmezésére és megváltoztatására törekvés; Bécsi Kör: a természettudományok nyelvének logikai elemzése, ideális tudományos nyelv konstruálása; Carnap: a metafizikai állítások látszatállítások, érzelmek kifejezései; Heidegger: a metafizikai kérdés kettősége; Rorty: az ismeretelmélet-központú filozófia kritikája, a filozófus diskurzusok közötti közvetítő szerepe.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, lételmélet, ismeretelmélet, etika, politikai filozófia, tudományfilozófia, vallásfilozófia, logika.	
Ajánlott művek/ műrészletek	Jaspers: Bevezetés a filozófiába (részletek)	Platón: Állam, Hetedik levél (részletek).
	Kant: A tiszta ész kritikája (részletek).	Carnap: A metafizika kiküszöbölése... (részletek).
	Deleuze-Guattari: Mi a filozófia? (részletek).	Heidegger: Mi a metafizika?
	X. R. de Ventos: Minek filozofálni? (részletek).	Rorty: Esetlegesség, ironia és szolidaritás (részletek).
1.2. A létre vonatkozó kérdés		
Filozófusok, irányzatok	Preszókratikusok: Parmenidész, Hérakleitosz, Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Descartes, Kant, Bécsi Kör, Heidegger	Preszókratikusok, neoplatonizmus, Locke, Berkeley, Schopenhauer, Bécsi Kör, Heidegger, Sartre, Quine
A probléma megközelítése	Preszókratikusok: az arkhé és a logosz, a létező és a lét; Platón: az állandó megragadása a változó dolgokban, az ideák világa; Arisztotelész: a létező és a lényeg szétválasztásának kritikája, a szubsztancia keletkezése és létezése; Szent Ágoston: a rossz mint léthiány; Descartes: Isten, a gondolkodó és a kiterjedt dolog mint szubsztanciák; Kant: a jelenségvilág és a magukban lévő dolgok világa; Bécsi Kör: a	Preszókratikusok: dinamikus és statikus létfelfogás; neoplatonizmus: emanáció, Egy - Szellem - Lélek; Locke: a kiterjedt szubsztancia mint a minőségek megismerhetetlen hordozója; Berkeley: a kiterjedt (anyagi) szubsztancia fogalmának kritikája, létezni annyi mint érzékelni vagy érzékelve lenni (esse est percipi); Schopenhauer: a magánvaló dolog és a jelenség, akarat, képzet; Bécsi Kör: a metafizika kiküszöbölése, értelmes- és

	metafizikai állítások értelmetlensége; <i>Heidegger</i> : a metafizika kritikája; a létre vonatkozó kérdés újbóli feltétele.	látszatállítások; Heidegger : a létnek a rejtőzködésből való kilépése, az igazság a lét elrejtetlensége, feltárultsága, a létet feltáró művészet; <i>Sartre</i> : lét, semmi, szabadság, <i>Quine</i> : a „mi van?”-problémája.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, lételmélet, tudományfilozófia, vallásfilozófia, logika.	
Ajánlott művek/műrészletek	Hérakleitosz: Töredékek B1.	Locke: Értekezés az emberi értelemről (részletek).
	Parmenidész: B8. 1-61.	Carnap: A metafizika kiküszöbölése... (részletek).
	Platón: Állam VII. 514 a-518 b (Barlang hasonlat).	Heidegger: Mi a metafizika?; A műalkotás eredete (részletek).
	Heidegger: Lét és idő (részletek).	Sartre: A lét és a semmi (részletek).
		Quine: A tapasztalattól a tudományig (részletek).

1.3. A test-lélek probléma

Filozófusok, irányzatok	Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Descartes	<i>Spinoza, Davidson</i>
A probléma megközelítése	A test és lélek dualizmusa, eltérő felfogások a különbségükről és a kapcsolatukról.	<i>Spinoza</i> : a test-lélek dualizmus monista megszüntetése; <i>elmefilozófia</i> : a test és lélek problematika 20. századi megközelítésben; <i>Davidson</i> : a fizikai és a mentális jelenségek közötti viszony, az anomáliás monizmus álláspontja.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, ismeretelmélet, etika, politikai filozófia, tudományfilozófia, vallásfilozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Platón: Állam (részletek).	Spinoza: Etika (részletek).
	Descartes: Elmélgedések az első filozófiáról (részletek).	Dennett: Micsoda elmék (részletek).
		Davidson: Mentális események (részletek).

1.4. Megismerhetőség, igazság, bizonyosság

Filozófusok, irányzatok	Preszókratikusok, Platón, Arisztotelész, sztoicizmus, szkepticismus, Aquinói Szent Tamás, F. Bacon, Descartes, Locke, Kant, Comte, pozitivizmus, analitikus filozófia, Bécsi Kör, Popper, Wittgenstein	Preszókratikusok, szkepticismus, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Comte, pozitivizmus, Bergson, Husserl, fenomenológia, analitikus filozófia, Bécsi Kör, Popper, Kuhn, Lakatos Imre, posztmodern
A probléma megközelítése	Preszókratikusok : Herakleitosz, Parmenidész: vélekedés és igazi tudás; szofisták: a világról való beszéd és gondolkodás; Platón, Arisztotelész : a megismerés és az ismeret mibenléte; sztoicizmus, szkepticismus : biztos ismeret a külvilágról, igazságkritérium; <i>Aquinói Szent Tamás</i> : hit és tudás viszonya; <i>F. Bacon</i> : a megismerés akadályai a „ködképek”; Descartes, Locke : biztos ismeretelméleti kiindulópont keresése, tapasztalat és	Preszókratikusok : a létező nyelvi megközelítése, a létige egzisztenciális és kopulatív használata; szkepticismus : az igazság kritériumának tagadása, az ítéletek felfüggesztése (epokhé), szkeptikus érvelési módok; Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás : Isten a megismerés és az erkölcsiség alapja; a középkor filozófusai : univerzália-vita; <i>Comte, pozitivizmus</i> : teológiai, metafizikai és pozitív stádium; <i>Bergson</i> : a valóság statikus és dinamikus szemlélete, intuitív és fogalmi megismerés,

	értelme, racionalizmus és empirizmus, módszeres kétely; Kant: „kopernikuszi fordulat”; Comte/ pozitívizmus: az elméletalkotás stádiumai; Bécsi Kör, Popper: a kijelentések logikai elemzése és igazolhatósága; Wittgenstein: nyelv és valóság, az elmondható és a kimondhatatlan, a beszéd mint tevékenység és az életforma része, nyelvjátékok; Kuhn: a tudományos fejlődés paradigmatis modelle.	relatív és abszolút ismeret; Husserl: a fenomenológia mint leíró módszer és a priori tudomány; Bécsi Kör: a kijelentések igazságértéke, verifikáció, kumulatív tudományfejlődési modell; Popper: fallibilis tudományfejlődési elmélet, hipotézis, kritikai vizsgálat, falszifikáció; Kuhn: a tudományos kutatásról szóló elmélet újragondolása; Lakatos Imre: tudományos kutatási programok, negatív és pozitív heurisztika; posztmodern: a tudás mint információ és hatalmi kérdés, a metanarratívák megkérdőjeleződése, a diskurzusok integráló szerepe.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, ismeretelmélet, etika, tudományfilozófia, vallásfilozófia, logika.	
Ajánlott művek/ műrészletek	Parmenidész: <i>B 8. 1-61.</i>	Gorgiasz: A nemlétezőről (részletek).
	Platón: Állam VII. 514 a-518 b (Barlang hasonlat).	Comte: A pozitív szellem (részletek).
	F. Bacon: Novum Organum (részletek).	Schlick: A filozófia fordulata (részletek).
	Descartes: Elméletek az első filozófiáról (részletek).	Lakatos Imre: Bizonyítások és cáfolatok (részletek).
	Kant: A tiszta ész kritikája. Bevezetés.	Lyotard-Habermas-Rorty: A posztmodern állapot (részletek).
	Wittgenstein: Logikai-filozófiai értekezés (részletek).	H. Putnam: Agyak a tartályban (részletek).
	Kuhn: A tudományos forradalmak szerkezete (részletek).	

1.5. Az én problémája

Filozófusok, irányzatok	Descartes, Locke, Kant, Schopenhauer, Kierkegaard, Heidegger, egzisztencializmus, Sartre, Camus	Hume, német idealizmus, Schopenhauer, Kierkegaard, Heidegger, Tengelyi László
A probléma megközelítése	Antropológiai fordulat az újkori filozófiában: az ember mint megismerő, gondolkodó lény. Descartes: gondolkodó és kiterjedt dolog; Locke: az én határai, memória-argumentum; Kant: empirikus és transzcendentális én, etikai megközelítés, cselekedni és akarni képes én; Schopenhauer: az individuum és a világ viszonya, élet, szenvedés, halál; Kierkegaard: az individuum létezése, választás, szorongás, a hit és a létezés paradoxonjai, esztétikai, etikai, vallási stádiumok; Heidegger: a léte vonatkozó kérdés újbóli felvetése, a lét és a létező; egzisztencializmus, Sartre: az emberi lét problémáinak megvilágítása az egyéni léten keresztül, egzisztencia és esszencia, szabadság, választás, felelősség; Camus: az emberi lét abszurditása.	Hume: az Én azonossága melletti filozófiai érvek kritikája és az emlékezet mint a személyiség azonosságának alapja; német idealizmus: a szubjektum (Én) és a világ viszonya; Schopenhauer: az individuum és a világ viszonya; Kierkegaard: az egzisztencia egzisztálása, a „szerencsétlen individuum”, az ismétlés; Heidegger: jelenvaló lét, világban-való-lét, szorongás, halálhoz viszonyuló lét, időbeli lét, Tengelyi László: az önazonosság kérdése a narratív identitás szemszögéből, a megélt sors és az elbeszélt történet.
Filozófiai	Ismeretelmélet, lételmélet, etika,	

diszciplínák	vallásfilozófia.	
Ajánlott művek/ műrészletek	Descartes: Elmélkedések az első filozófiáról (részletek).	Kierkegaard: Vagy-vagy. Az ismétlés (részletek).
	Kierkegaard: Félelem és rettegés (részletek).	Heidegger: Lét és idő. Bevezetés.
	Sartre: Mi az egzisztencializmus?; Egy vezér gyermekora. A fal (novellák).	Tengelyi László: Élettörténet és sorseseemény (részletek).
	Camus: A lázadó ember. Szisüphosz mítosza.	

1.6. A végesség emberi problémája		1.6. Végesség és végtelenség
Filozófusok, irányzatok	Platón, Aquinói Szent Tamás, Descartes, egzisztencializmus, Heidegger	Preszókratikusok, Kant, Hegel, Kierkegaard, Nietzsche, Heidegger
A probléma megközelítése	Platón: a halál a test és lélek szétválása, halandó test és halhatatlan lélek; Aquinói Szent Tamás: a véges és a végtelen ellentéte, a végtelen lét és a véges létező viszonya, az ember vágyódása a végtelen és a tökéletesség iránt; Descartes: Isten mint végtelen, örökkévaló, mindenható szubsztancia; az ember mint kiterjedt és gondolkodó szubsztancia; egzisztencializmus: az individuum létezése, az időbeli és az örök az emberi létezésben; Heidegger: halálhoz viszonyuló lét.	Preszókratikusok: apeirón; Kant: a világ térben és időben véges és végtelen volta, antinómia; Hegel: a véges és a végtelen szellem ellentétének megszűnése (Abszolút Szellem), az ember végessége; Kierkegaard: a végtelen és a véges az emberi létezésben; Nietzsche: az életet beteljesítő halál; Heidegger: az ember végessége lételméleti megközelítésben, a halál a létezőnek a végre irányuló léte, a halál színe előtt való lét az ember tulajdonképpeni létformája.
Filozófiai diszciplínák	Lételmélet, ismeretelmélet, etika, vallásfilozófia.	
Ajánlott művek/ műrészletek	Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae (részletek).	Kant: A tiszta ész kritikája (részletek).
	Descartes: Elmélkedések az első filozófiáról (részletek).	Nietzsche: Így szólott Zarathustra (részletek).
		Heidegger: Lét és idő (részletek).

1.7. Vallásfilozófiai kérdések		
Filozófusok, irányzatok	<i>Canterbury-i Szent Anzelm, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Descartes, Nietzsche, Sartre, Molnár Tamás</i>	Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Kant, Kierkegaard, Wittgenstein
A probléma megközelítése	Isten létezése, istenérvek; a rossz eredete; filozófiai és vallási istenképek. <i>Canterbury-i Szent Anzelm:</i> ontológiai istenérv; <i>Szent Ágoston:</i> a rossz mint léthiány és bűn, az ember szabad akarata; <i>Aquinói Szent Tamás</i> istenbizonyítékai; az antik filozófia és a keresztény teológia kapcsolata; Descartes: Isten mint végtelen, örökkévaló és mindenható szubsztancia, istenbizonyítékok; Nietzsche: „Isten halott”; <i>Sartre:</i> az ember lényege nincs előzetesen meghatározva, nincs Isten; <i>Molnár Tamás:</i> elérhetetlen, immanens, transzcendens és személyes Isten.	Hit és tudás; Szent Ágoston: „hiszek, hogy érthessek” elve; Aquinói Szent Tamás: értelmi- és hitigazság; Kant: a tudomány határai, a tiszta ész nem szólhat a tapasztalaton túli dolgokról, az istenérvek kritikája és a morális istenérv; Kierkegaard: a hit és a létezés paradoxonjai, etikai és vallási stádium; Wittgenstein: az elmondható és a kimondhatatlan.
Filozófiai diszciplínák	Vallásfilozófia, metafizika, lételmélet, ismeretelmélet, etika, tudományfilozófia,	

	logika.	
Ajánlott művek/ műrészletek	Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae. Vajon van-e Isten? (részletek).	Kant: A tiszta ész kritikája (részletek).
	Nietzsche: A vidám tudomány 125.; Így szólott Zarathustra I. (részletek).	Kierkegaard: Félelem és rettegés (részletek).
	Molnár Tamás: Filozófusok Istene (részletek).	Wittgenstein: Logikai-filozófiai értekezés (részletek).
1.8. Etikai problémák		
Filozófusok, irányzatok	<i>Szókratész, Platón, Arisztotelész, epikureizmus, sztoicizmus, szkepticizmus, Szent Ágoston, Kant, Nietzsche, egzisztencializmus, Sartre, Sandel</i>	<i>Preszókratikusok, Platón, Arisztotelész, Spinoza, Kant, J. S. Mill, Nietzsche, analitikus filozófia, emotivizmus, Rawls, MacIntyre, Searle, Habermas</i>
A probléma megközelítése	<i>Az erkölcsi értékek világa: eltérő megközelítések a léttel való kapcsolatáról. Szókratész: a jó tudása és az erényes cselekedet, daimonion; Platón: a jó ideája, az erények és a lélekrészek; Arisztotelész: az etikailag helyes cselekvés és a boldogság (eudaimonia), az erkölcsi erény (areté) mint „két szélsőség közötti közép”; epikureizmus, sztoicizmus, szkepticizmus: hédoné, ataraxia, apatheia, epokhé, szabadság; Szent Ágoston: Isten mint a legfőbb jó, a rossz mint hiány, a szabad akarat és a bűn; Kant: Mit kell tennem?, hipotetikus és kategorikus imperatívusz, morális és legális cselekvés; Nietzsche: minden érték átértékelése, Isten halott, az értékteremtő ember; egzisztencializmus, Sartre: szabadság, választás, felelősség; Sandel: erkölcsfilozófiai irányzatok válaszai korunk erkölcsi dilemmáira.</i>	Univerzalizmus és relativizmus; szofisták : phüszisz, nomosz; Platón : igazságosság az államban és az egyes emberben; Arisztotelész : az erény mint „hozzánk viszonyított közép”; Spinoza racionalista etikája és „Isten értelmi szeretete”; Kant : a tiszta gyakorlati ész posztulátumai: halhatatlan lélek, szabadság, Isten léte; J. S. Mill : utilitarizmus, az erkölcsileg helyes cselekvés; Nietzsche : az erkölcsi jó és rossz, az úri és a szolga morál, ressentiment; <i>metaetika/ emotivizmus</i> : az értékítéletnek nincs logikai igazságértéke; az erkölcsi állítások érzelmeink kifejezései; Rawls : kapcsolódás a kanti hagyományhoz, a méltányosságként felfogott igazságosság; MacIntyre : visszatérés az arisztotelészi hagyományhoz; Searle : az erkölcsi parancsok mögött értékítéletek vannak; Habermas : a pragmatikai, az etikai és a morális kérdésfelvetések különbsége (Mit tegyek?, Mi a jó nekünk?, Mi a jó mindenkinek?)
Filozófiai diszciplínák	Etika, metafizika, lételmélet, ismeretelmélet, politikai filozófia, vallásfilozófia, tudományfilozófia, logika.	
Ajánlott művek/ műrészletek	Platón: Állam (részletek).	Nietzsche: A morál genealógiájához (részletek).
	Arisztotelész: Nikomakhoszi Etika II. 5-6.	Rawls: Az igazságosság elmélete (részletek).
	Epikurosz levele Menoikeusznak; Epiktétosz: Kézikönyvecske (részletek).	MacIntyre: Az erény nyomában (részletek).
	Szent Ágoston: Az Isten városáról XII. könyv, 4.	Searle: Hogyan vezethető le a „kell” a „van”-ból? (Tények és értékek).

	Kant: A gyakorlati ész kritikája; Az erkölcsök metafizikája (részletek).	Habermas: A kommunikatív etika III/3.
	Sandel: Mi igazságos ... és mi nem? A helyes cselekvés elmélete és gyakorlata (részletek).	
1.9. A szabadság kérdése		
Filozófusok	<i>Szent Ágoston, Locke, a felvilágosodás gondolkodói, Kant, Hegel, Sartre</i>	<i>Spinoza, Hume, Rousseau, Kant, J. S. Mill, I. Berlin</i>
A probléma megközelítése	<i>Szent Ágoston: a szabad akarat és a bűn, a cselekvési és döntési szabadság, a felelősség, a rossz mint az emberi szabadság helytelen használatának következménye; Locke: az egyén szabadsághoz való joga; a felvilágosodás gondolkodói az ész és az értelem lehetőségeiről és korlátairól, a polgári szabadságról; Kant: az ész nyilvános használatának szabadsága; Hegel: a szabadság kibontakozása a világtörténelemben; Sartre: az egyéni létezés és a szabadság.</i>	<i>Spinoza: a szabad akarat determinista kritikája; Hume: a szabad akarat etikai és a szabadság politikai fogalmának elválasztása; Rousseau: természetjog, társadalmi szerződés, polgári szabadság; Kant: a szabad akarat mint az erkölcsi cselekvés lehetőségi feltétele; J. S. Mill: liberális állam, individuális szabadság és társadalmi pluralitás; I. Berlin: pozitív és negatív szabadság.</i>
Filozófiai diszciplínák	Etika, metafizika, lételmélet, vallásfilozófia, politikai filozófia.	
Ajánlott művek/ műrészletek	Szent Ágoston: Vallomások VII. könyv; A szabad akaratról (részletek).	Kant: Az erkölcsök metafizikájának alapvetése (részletek).
	Kant: Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás?	Rousseau: A társadalmi szerződés, I-II. könyv.
	Sartre: Mi az egzisztencializmus?	J. S. Mill: A szabadságról (részletek).
		I. Berlin: A szabadság két fogalma (részletek).
1.10.		Az esztétikai érték problémája
Filozófusok, irányzatok		Platón, Arisztotelész, Kant, Heidegger, hermeneutika: Gadamer, analitikus filozófia
A probléma megközelítése		<i>Viták a szépségről: alapvető esztétikai minőség (klasszikus esztétika) vagy egyike az esztétikai minőséget jelölő fogalmaknak (analitikus filozófia). Platón: a szép ideája; Platón, Arisztotelész: a művészet mint mimézis eltérő felfogása; Kant: a reflektáló ítélőerő, a szépség megítélésének egyetemes érvényessége, a szép és a fenséges, a szépség mint „az erkölcsi jó szimbóluma”; Heidegger: a létet feltáró művészet; Gadamer: a művészet hermeneutikai elemzése; analitikus filozófia: az esztétikai ítéletek általános kritériumának vitatása.</i>
Filozófiai diszciplínák		Esztétika, metafizika, lételmélet, ismeretelmélet, etika.
Ajánlott művek/ műrészletek		Platón: Állam; Phaidrosz (részletek).
		Kant: Az ítélőerő kritikája (részletek).
		Heidegger: A műalkotás eredete

		(részletek).
		Gadamer: Igazság és módszer; A szép aktualitása (részletek).

1.11. Az idő filozófiai értelmezése		
Filozófusok, irányzatok	Arisztotelész, Szent Ágoston, Kant, Bergson, Heidegger	Preszókratikusok, Zénón, Leibniz, Kant, Nietzsche, Heidegger, Husserl, Ricoer, Levinas
A probléma megközelítése	Arisztotelész: az idő a változás mértéke, a szubsztancia egyik attribútuma; Szent Ágoston: a szubjektív idő, idődimenziók: múlt, jelen, jövő - emlékezés, cselekvés, várakozás, az idő a lélek kiterjedése; Kant: az idő és a tér mint a priori szemléleti forma; Bergson: a fizikai idő és az élményidő, a tartam; Heidegger: lét és idő, időbeli lét.	Zénón paradoxonjai; Newton és Leibniz vitája az abszolút térről és időről; Kant antinómia-tana; Nietzsche: „ugyanannak örök visszatérése”; Heidegger: jelenvaló lét/ittlét, világban-való-lét; Husserl, Ricoer, Levinas: az idő és a másik.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, lételmélet, ismeretelmélet, vallásfilozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Szent Ágoston: Vallomások (részletek).	Heidegger: Lét és idő (részletek).
	Bergson: Idő és szabadság (részletek).	Nietzsche: A vidám tudomány 341.; Így szólott Zarathustra (részletek).
		Husserl: Előadások az időről (részletek).
1.12. A környezet- és bioetika problémái		
A probléma megközelítése	Felfogások a környezet- és bioetika fogalmáról: az alkalmazott etika egyik ága; interdiszciplináris tudományág. A környezeti problémák vizsgálata - eltávolodás a tisztán tudományos-technikai megközelítéstől a társadalmi, gazdasági, jogi és etikai dimenziók irányába. Az ember és környezete viszonyáról alkotott felfogások: a környezet mint az emberi célok és értékek megvalósításának eszköze és színtere; a környezet önmagában való érték; a természet a maga totalitásában erkölcsi értékkel rendelkezik. Környezetvédelem - a természetvédő, fogyasztói és atomellenes mozgalmak szerepe és hatása (helyi, világméretű szintek). Bioetikai kérdések: abortusz, eutanázia, klónozás, szervátültetés, genetikai beavatkozások – érvek és ellenérvek.	A személy fogalmának szerepe a bioetikában, az antropocentrikus, a biocentrikus és az ököcentrikus etikák felfogása a morális státusszal való rendelkezésről; a genetikai beavatkozások és a személyiség, a társadalmi identitás problémája.
Filozófiai diszciplínák	Etika, lételmélet, politikai filozófia, tudományfilozófia, vallásfilozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Charles Susanne (szerk.): Bioetikai olvasókönyv (részletek).	Kőműves Sándor és Rózsa Erzsébet (szerk.): A személy bioetikai kontextusa (részletek).
	Kovács József: A modern orvosi etika alapjai. Bevezetés a bioetikába (részletek).	Lányi András – Jávor Benedek (szerk.): Környezet és etika (szöveggyűjtemény).
	Tillmann József (szerk.): A későújkor józansága (részletek).	Habermas: A posztneemzeti állapot IV. Érvek az ember klónozása ellen, három válasz.
	Konrad Lorenz: A civilizált emberiség nyolc	

	halálos bűne (részletek).	
	Eco: Egy őrült tudós klónozni akar.	
1.13. Globalizáció és társadalom		
A probléma megközelítése	A globalizáció hétköznapi és tudományos definíciói. A globalizáció folyamatának történeti, közgazdasági, szociológiai, politikai, jogi és etikai megközelítése; pozitív és negatív hatásai az egyénre, a világ különböző térségeire; optimizmus és félelem a globalizálódó világban; egyéni és kollektív felelősség. <i>Fukuyama és Huntington felfogása a kétpólusú világ megszűnése utáni világrendről.</i>	A globalizáció előnyei és hátrányai; a globalizáció folyamatának sajátosságai: globális és lokális, homogenizáció és sokszínűség, nemzetállamon túli kormányzás és nemzetállami szuverenitás; növekvő gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek az országok és a régiók között.
Filozófiai diszciplínák	Etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Fukuyama: A történelem vége és az utolsó ember (részletek).	A. Giddens: A globalizáció és a változó világ (In: Szociológia).
	Huntington: A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása (részletek).	Habermas: A posztnemzeti állapot. Politika eszmék (részletek).
	Rüdiger Safranski: Mennyi globalizációt bír el az ember?	Bayer József: Globális média, globális kultúra (részletek).
	Cséfalvay Zoltán: Globalizáció 1.0 Érvek és ellenérvek (részletek).	Lányi András: A globalizáció folyamata (részletek).

2. FILOZÓFUSOK

KÖZÉPSZINT		EMELT SZINT	
Kötelező (6)	Választható (3)	Kötelező (9)	Választható (4)
			Egy preszokratikus
Platón		Platón	
Arisztotelész		Arisztotelész	
	Szent Ágoston	Szent Ágoston	
	Aquinói Szent Tamás	Aquinói Szent Tamás	
	Bacon		Bacon
Descartes		Descartes	
	Locke		Locke
			Berkeley
	Hume		Hume
			Spinoza
			Rousseau
Kant		Kant	
	Hegel		Hegel
	Marx		Marx
	Comte		Comte
			Mill
	Schopenhauer		Schopenhauer
	Kierkegaard		Kierkegaard
Nietzsche		Nietzsche	
	Bergson		Bergson
			Husserl
	Heidegger	Heidegger	
	Sartre		Sartre

	Bécsi Kör		Bécsi Kör
			Popper
	Kuhn		Kuhn
Wittgenstein		Wittgenstein	
			Egy posztmodern
			Egy magyar filozófus

Megjegyzés: Középszinten a középkorból egy szerző kötelezően választandó.

2. Filozófusok alapvető gondolatainak ismerete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Platón		
Filozófiai problémák	Az állandó megragadása a változó dolgokban, test és lélek, a lélek halhatatlansága, a lélekrészek megfelelése a kardinális erényeknek, az igazi megismerés lehetősége, a jó ideája, az ideális állam, a dialógus mint módszer.	Metafizikai és antropológiai dualizmus, az igazságosság és az ideális állam, a művészet mimetikus jellege, a szép ideája, szerelemfelfogások.
Fogalmak	Idea, részesedés, visszaemlékezés, kardinális erények, boldogság.	Idea (eidosz, ouszia), részesedés (methexis), visszaemlékezés (anamnézis), bölcsesség (phronézis), igazság (alétheia), mimézis.
Ajánlott művek/műrészletek	Állam VII. 514 a-518 b (Barlanghasonlat).	Állam VI. 508 c-511 e (Nap- és Vonalhasonlat),
	Állam X. 596 b-597 d (A lét három formája).	Phaidon Bevezetés 70a-77d, Lakoma, Szókratész védőbeszéde.
Arisztotelész		
Filozófiai problémák	A létező és a lényeg szétválasztásának kritikája, az anyag-forma kettőssége, a szubsztancia keletkezése és létezése, jó és rossz kormányzati formák, az erkölcsi jó, „két szélsőség közötti közép”, erények, fogalom, ítélet, következtetés.	A létező és a lét, mozgás - változás, lehetőség - valóság, mozdulatlan mozgató, a polisz és polgárai, a közjó, praktikus, poétikus és teoretikus tudás.
Fogalmak	Metafizika, szubsztancia, erény (areté), boldogság (eudaimónia), zoón politikon, szillogizmus.	Kategória, attribútum, szubsztrátum, univerzálé, genus, potencialitás és aktualitás, katharxis.
Ajánlott művek/műrészletek	Politika (részletek). Nikomakhoszi Etika II. 5-6. 1106 b-1107 a.	Metafizika Z 1029a-1033a (A szubsztancia, a mibenlét, Platón kritikája, a keletkezés és mozgás); Nikomakhoszi Etika I-II. könyv.
Szent Ágoston		
Filozófiai problémák	A boldogság mibenlétének keresése, Isten felé irányuló szeretet, az igazságot kereső ember, lélek és Isten.	A kereszténység világ- és Isten felfogása; Isten a megismerés és erkölcsiség alapja; lineáris idő- és történetfelfogás, a szubjektív idő.
	A rossz mint léthiány; a szabad akarat és a bűn, a rossz mint etikai kérdés.	
Fogalmak	Patrisztika, boldogság, erkölcsi rossz, szabad akarat.	Illumináció, szeretet etika.
Ajánlott művek/műrészletek	Vallomások VII. könyv III-V., VII., XI-XVI.; (a szabad akarat és a rossz kérdései).	Vallomások XI. könyv (a teremtés és idő problémái).
Aquinói Szent Tamás		
Filozófiai problémák	Hit és tudás, értelmi- és hitigazság, az általános fogalmak és az egyedi dolgok,	A lét és a létező, Isten mint végtelen lételjesség, anyag - forma, lehetőség -

	Isten létének öt úton történő bizonyítása, skolasztikus érvelési módszer.	valóság.
Fogalmak	Skolasztika, univerzália-vita, mérsékelt realizmus, kozmológiai istenérvek, immanens- és transzcendens világ, tomizmus.	Létező - lét - lényeg, actus / energieia / valóság - potencia / dünamisz / lehetőség.
Ajánlott művek/mű-részletek	Summa Theologiae, Pars I, Questio I, Art. 1-2.	Summa Theologiae, Pars I, Quaestio I, Art. 3-8; A létezőről és a lényegről 1-2, 6. fejezet.
F. Bacon		
Filozófiai problémák	A természet és az elme újfajta vizsgálata, a megismerés útjában álló akadályok, biztos megismerés, természettudományos módszerek alkalmazása a filozófiában.	
Fogalmak	Empirizmus, racionalizmus, ködképek, indukció.	
Ajánlott művek/mű-részletek	Novum Organum (ködképek).	
Descartes		
Filozófiai problémák	Az ismeretek eredete, tapasztalat és értelem, biztos ismeretelméleti kiindulópont keresése, kételkedés, „Gondolkodom, tehát vagyok”-tétel, „világos és elkülönített” belátás, test és lélek dualizmusa, szubsztanciák: gondolkodó és a kiterjedt dolog, Isten; az én mint gondolkodó dolog; istenbizonyítékok.	Antropológiai fordulat, a tudományos kutatás módszertani problémái, fa-metaphora, autonóm etika megalapozási kísérlete.
Fogalmak	Racionalizmus és empirizmus, „józan ész”, módszeres kétely, gondolkodó és kiterjedt szubsztancia, velünk született ideák.	A szkepszis és a módszeres kétely, res cogitans és res extensa, clare et distincte, autonóm etika.
Ajánlott művek/mű-részletek	Elmélkedések az első filozófiáról (1-3. Elmélkedés).	Értekezés a módszerről (3-4. rész).
Locke		
Filozófiai problémák	Az ismeretek forrása és igazolásának eszközei, tapasztalat és értelem, a velünk született eszmék kritikája, érzékelés és reflexió. A polgári hatalom és a közjó.	A kiterjedt szubsztancia mint a minőségek megismerhetetlen hordozója; elsődleges és másodlagos minőségek; a társadalmi szerződés és a hatalommegosztás elmélete; vallási tolerancia, az állam és az egyház szétválasztásának elve.
Fogalmak	Empirizmus, idea, tabula rasa, társadalmi szerződés elmélet, liberalizmus.	Percepció és reflexió, idea, absztrakció és absztrakt idea.
Ajánlott művek/mű-részletek	Értekezés az emberi értelemről II. könyv, I. fejezet, 1-5. § (az ideákról).	(Második) Értekezés a polgári kormányzatról, II.; VII.; XI-XII. fejezet.
Berkeley		
Filozófiai problémák		Ismereteink forrása, tapasztalat és értelem, az ideák csak az elmében vannak, a külvilág anyagi voltának vitatása. A dolgok és tulajdonságaik egy univerzális isteni elme ideái. A kiterjedt (anyagi) szubsztancia fogalmának kritikája: létezni annyi, mint érzékelni vagy érzékelve lenni, az absztrakt ideák locke-i tézisének kritikája, nominalizmus.
Fogalmak		Idea, empirizmus. Létezni annyi, mint érzékelve lenni: (esse est percipi).
Ajánlott művek/mű-		Hülasz és Philonusz három párbeszéde

részletek		(részletek).
		Tanulmány az emberi megismerés alapelveiről. Bevezetés és I. rész 1-24.
Hume		
Filozófiai problémák	Ismereteink forrása a tapasztalat, megszokásokon alapuló hiedelmek és a tudás.	Az Én azonossága melletti filozófiai érvek kritikája; az emlékezet mint a személyiség azonosságának alapja; a szabad akarat etikai és a szabadság politikai fogalmának elválasztása. A kauzalitás mint szubjektív, a megszokáson alapuló asszociációs viszony (a törvények leíró vagy előíró jellege), Hume törvénye.
Fogalmak	Empirizmus, tudás.	Percepció, benyomások és ideák.
Ajánlott művek/mű-részletek	Értekezés az emberi természetről (részletek).	Értekezés az emberi természetről I. könyv, Az értelemről, III. I. 1.
		Tanulmány az emberi értelemről, 7. fejezet, 2.
Spinoza		
Filozófiai problémák		Monizmus: Isten: egyetlen szubsztancia (causa sui) és attribútumai (kiterjedés és gondolkodás); a test-lélek dualizmus (Descartes) monista megszüntetése; a kauzalitás mint mindent determináló, objektív, analitikus viszony; a szabad akarat determinista kritikája; racionalista etikája és „Isten értelmi szeretete”.
Fogalmak		Monizmus, dualizmus, causa sui, szubsztancia, attribútum.
Ajánlott művek/mű-részletek		Etika I. Istenről.
Rousseau		
Filozófiai problémák		A civilizáció fejlődése és az ember erkölcsi integritása, radikális szakítás a klasszikus természetjogi tradícióval, a polgári szabadság, a közjó és az egyéni jó.
Fogalmak		Természetjog, társadalmi szerződés, polgári szabadság, a hatalom legitimitása, népszuverenitás, törvényesség.
Ajánlott művek/mű-részletek		A társadalmi szerződés I-II. könyv.
Kant		
Filozófiai problémák	A felvilágosodás: az ész és az értelem lehetőségei és korlátai, a filozófia 4 fő kérdése, az empirizmus és racionalizmus egyoldalúságán való túllépés, kopernikuszi fordulat, a jelenségvilág és a magukban való dolgok világa, a morális jó.	A kritikai filozófia transzcendentális jellege; a metafizika kopernikuszi fordulata; az idő mint szemléleti forma, a végtelenség kérdésének antinomikus volta; a szabad akarat mint az erkölcsi cselekvés lehetőségi feltétele; az istenérvek kritikája és a morális istenérv; az ítélőerő és a képzelőerő kapcsolata, a szép és a fenséges.
Fogalmak	Sapere aude!; kopernikuszi fordulat, a priori és a posteriori ismeretek, analitikus és szintetikus ítéletek, a priori szintetikus	Ding für uns, Ding an sich, phenomenon, noumenon, transzcendentális filozófia, erkölcsi posztulátumok.

	ítéletek, hipotetikus és kategorikus imperatívusz.	
Ajánlott művek/mű-részletek	Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás?	A tiszta ész kritikája. Előszó az első és második kiadáshoz. Bevezetés.
	A tiszta ész kritikája. Bevezetés.	Az ítélőerő kritikája, 43-48.
Hegel		
Filozófiai problémák	Átfogó metafizikai rendszer, a gondolkodás és a lét, a szabadság és a szellem kibontakozási folyamata a világtörténelemben.	A német idealizmus gondolatai az objektum és a szubjektum viszonyáról, egy transzcendentális szubjektum létezése: a fichtei Abszolút Én, a schellingi Abszolútum, a hegeli Szellem.
Fogalmak	Abszolút Eszme, triád-forma: tézis, antitézis, szintézis, dialektika.	Objektum, szubjektum, transzcendentális szubjektum.
Ajánlott művek/mű-részletek	Előadások a világtörténet filozófiájáról (részletek).	A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részletek).
Marx		
Filozófiai problémák	A hegelianizmus kritikája, a világ értelmezésére, illetve megváltoztatására törekvés, a praxis és a teória viszonya.	A világ anyagi egysége, az elidegenedés és megszüntetése.
Fogalmak	Dialektikus és történelmi materializmus, „tudományos szocializmus”, praxis.	Anyag, tudat, értéktöbblet-elmélet, elidegenedés, társadalmi-gazdasági alakulat.
Ajánlott művek/mű-részletek	Tézisek Feuerbachról.	A politikai gazdaságtan bírálatához, Előszó; Gazdasági-filozófiai kéziratok 1844-ből (az elidegenült munka).
Comte		
Filozófiai problémák	A megismerés, az elméletalkotás és a történeti fejlődés stádiumai.	
Fogalmak	Pozitivizmus, teológiai, metafizikai és pozitív stádium.	
Ajánlott művek/mű-részletek	Beszéd a pozitív szellemről I. rész (részletek).	
J. S. Mill		
Filozófiai problémák		A tudományok általános és egységes metodológiája, a természet egyformaságának elve, individuális szabadság és társadalmi pluralitás. Az erkölcsileg helyes cselekvés, a cselekedetek hasznosság szerinti értékelése.
Fogalmak		Liberalizmus, utilitarizmus.
Ajánlott művek/mű-részletek		A szabadságról (részletek).
Schopenhauer		
Filozófiai problémák	Az ész mindenható szerepének megkérdőjelezése; az egyéni létezés kérdései, a nem racionális szférák felé fordulás a Hegel utáni filozófiában. Az individuum és a világ viszonya, a művészetek és a zseni, élet, szenvedés, halál.	A magánvaló dolog és a jelenség, akarat és képzet.
Fogalmak	Akarat, képzet, idea, pesszimizmus.	
Ajánlott művek/mű-részletek	A világ mint akarat és képzet III. 31-33. §.	
Kierkegaard		
Filozófiai problémák	Az individuum létezése, választás, szorongás.	Az individuum választási lehetőségei, az

		egzisztencia egzisztálása, a „szerencsétlen individuum”, a hit és a létezés paradoxonjai.
Fogalmak	Egzisztencializmus. Esztétikai, etikai, vallási stádiumok.	Egzisztálás, paradoxon.
Ajánlott művek/műrészletek	Félelem és rettegés. Előszó (Ábrahám-történetek).	Félelem és rettegés: Lehetséges-e az etika teológiai felfüggesztése?
		Az ismétlés. Halálos betegség.
Nietzsche		
Filozófiai problémák	A dionüszoszi, az apollóni és a szókratészi ideál, minden érték „átértékelése”, Isten halott, az értékteremtő ember, „ugyanannak örök visszatérése”, a hatalom akarása.	A morál, az erkölcsi jó és rossz.
Fogalmak	Dionüszoszi, apolloni művészet, Übermensch, morál, nihilizmus.	Jó (gut), rossz (schlecht), gonosz (böse), az úri és a szolga-morál, ressentiment, aszketikus papi ideál.
Ajánlott művek/műrészletek	A tragédia születése; A vidám tudomány 125.; Így szólt Zarathustra: Előljáró beszéd, A három átváltozásról, A felsőbbrendű emberről.	A morál genealógiájához I. rész; Túl jón és rosszon 2. és 5. rész.
Bergson		
Filozófiai problémák	Az individuum létezése, az ösztönök béklyóitól való megszabadulás; életakarát, halál, Isten; szabadság és morál. A fizikai és az élményidő, a tartam.	A századvég egyetemes sorskérdései: létezés, halál, Isten; a valóság statikus és dinamikus szemlélete; az intuitív és a fogalmi megismerés; relatív és abszolút ismeret.
Fogalmak	Intuíció, életlendület.	Relatív és abszolút ismeret.
Ajánlott művek/műrészletek	Idő és szabadság (részletek).	Teremtő fejlődés (részletek).
Husserl		
Filozófiai problémák		A fenomenológia mint leíró módszer és a priori tudomány, a megismerés tárgya: az intencionális élményben adott fenomén.
Fogalmak		Fenomén, fenomenológiai redukció, intencionalitás.
Ajánlott művek/műrészletek		A fenomenológia ideája (részletek).
Heidegger		
Filozófiai problémák	A létre vonatkozó kérdés újbóli feltevése, a lét és a létező, a létet feltáró művészet - a létnek rejtőzködésből való kilépése.	Az igazság a lét elrejtetlensége, feltárultsága, a jelenvalólét mint szorongás, halálhoz viszonyuló lét, időbeli lét. A metafizikai kérdés.
Fogalmak	Lét (Sein), létező (Seiende), egzisztencia, ittlet / jelenvaló lét (Dasein), világban-valólét (in-der-Welt-Sein).	Phüszisz, logosz, alétheia.
Ajánlott művek/műrészletek	Lét és idő; A műalkotás eredete (részletek).	Mi a metafizika?
Sartre		
Filozófiai problémák	Az individuum létezése, lényege; Én és a Másik; szabadság, választás, felelősség, szorongás; az ember „szabadságra van ítélve”, „az amivé önmagát teszi”; „lenni nem más mint tenni”.	A tudat és a semmi, a világ mint az önmagában létező lét totalitása.

Fogalmak	Egzisztencia, esszencia, szorongás.	A magánvaló, a magáért való és a másokért való lét, tudat, Semmi, semmités.
Ajánlott művek/műrészletek	Mi az egzisztencializmus?	A lét és a semmi (részletek).
	Egy vezér gyermekora, A fal (novellák).	
Bécsi Kör		
Filozófiai problémák	A kijelentések logikai elemzése és igazolhatósága.	A természettudományok nyelvének logikai elemzése, ideális tudományos nyelv konstruálása; a metafizika kiküszöbölése; értelmes- és látszatállítások, értelem és jelentés.
Fogalmak	Logikai pozitivizmus, verifikáció.	
Ajánlott művek/műrészletek	Schlick: A filozófia fordulata (részletek).	Carnap: A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzésén keresztül (részletek).
Popper		
Filozófiai problémák		A kijelentések igaz, illetve hamis volta, a kritikai vizsgálat; nyitott és totalitáriánus társadalom.
Fogalmak		Fallibilis tudományfejlődési elmélet, falszifikáció.
Ajánlott művek/műrészletek		A tudományos kutatás logikája; A historicizmus nyomorúsága (részletek).
Kuhn		
Filozófiai problémák	A tudományos fejlődés paradigmatis modelle, a tudományos kutatás metodológiai normarendszere.	A tudományos kutatásról szóló elmélet újragondolása.
Fogalmak	Paradigma, paradigmaváltás, normál tudomány, tudományos forradalom.	„Szakmai mátrix”.
Ajánlott művek/műrészletek	A tudományos forradalmak szerkezete (részletek).	
Wittgenstein		
Filozófiai problémák	A filozófia feladata: a természetes, köznapi nyelv elemzése; a nyelv és a világ; az elmondható és a kimondhatatlan; a beszéd mint tevékenység vagy életforma része.	A kijelentések igaz, illetve hamis volta, igazságérték-táblázatok.
Fogalmak	Köznapi nyelv, nyelvjátékok.	
Ajánlott művek/műrészletek	Logikai-filozófiai értekezés (részletek); Filozófiai vizsgálódások (részletek).	

3. KORSZAKOK, IRÁNYZATOK

A Korszakok, irányzatok témakörhöz tartozó filozófusok és filozófiai problémák leírása a megelőző táblázatokban található.

Középszint	Emelt szint
Antik görög filozófia	Antik görög filozófia
	A középkor filozófiája
Felvilágosodás	Felvilágosodás
	Német idealizmus
20. századi filozófia (egzisztencializmus, analitikus filozófia)	20. századi filozófia (egzisztencializmus, fenomenológia, hermeneutika, analitikus filozófia, posztmodern)

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
180 perc		15 perc	
Feladatsor		Egy tétel kifejtése	
A) <i>Filozófiatörténeti ismeretekre vonatkozó kérdéssor</i>	B) Szövegértelmezés, reflektálás	A) Egy téma kifejtése	B) A filozófiával kapcsolatba hozható alkotás értelmezése
30 pont	70 pont	35 pont	15 pont
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga**Általános szabályok**

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az A), B) vizsgarész-összetevő között, illetve az egyes feladatok között. A vizsgázó a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A) vizsgarész-összetevő: 30 pont Kérdéssora a vizsgakövetelmények kötelező ismeretanyagára épül. - filozófiatörténeti alapismeretek - alapfogalmak - korszakok - problémák
B) vizsgarész-összetevő: 70 pont (2x35 pont) - a megadott 3 szövegből 2 szöveg választása kötelező - filozófiai szövegrészletek értelmezése - reflektálás a felismert filozófiai problémára - önálló vélemény megfogalmazása

Az A) vizsgarész-összetevőben a feladatsor a filozófiatörténeti tények ismeretét kéri.

Az A) vizsgarész-összetevő kérdéssora olyan ismeretek tudását méri, amelyek a részletes vizsgakövetelmények kötelező ismeretanyagát képezik. A kötelezően választható filozófusok (4 filozófus) esetében a feladatok is választást engednek meg. (Például a középkori filozófia esetében a feladat Szent Ágostonra vagy - választhatóan - Aquinói Szent Tamásra fog vonatkozni, a XX. századi filozófusok esetében is lesz lehetőség arra, hogy a vizsgázó az általa választott filozófushoz kapcsolja a kérdést.)

A kérdések lehetnek zárt- és nyílt végűek.

Feladattípusok

- fogalom értelmezése és alkalmazása
- egy korszak vagy egy irányzat felismerése

- filozófiai művek ismerete
- filozófusok jelentőségének ismerete, bemutatása
- a filozófia alapvető kérdéseinek ismerete
- a műalkotásban rejlő filozófiai és tudománytörténeti utalások felismerése
- filozófiai ábrák elemzése
- a filozófiai problémák hétköznapi aspektusainak megmutatása
- hétköznapi problémák filozófiai aspektusainak megmutatása

A B) vizsgarész-összetevő a filozófiai szövegek értelmezését és az arra való reflektálás képességét méri.

A B) vizsgarész-összetevő feladatai egyrészt a filozófiai szövegek értelmezési képességét mérik, ez jelenti a filozófiai probléma felismerését és az adott szövegben megjelenő állásfoglalás megértését; másrészt a feladat a reflektálást, az önálló vélemény kifejtését várja el. A szövegekben megfogalmazott (és megértett) filozófiai problémára a reflektálás megmutatja a vizsgázó filozófiai, argumentációs képességét.

Szövegfajták

A vizsgán csak „elsődleges” művekből származó szövegek jelennek meg. A szövegrészek jellemző gondolatmeneteket mutatnak be, melyekből kitűnik a szerző kérdésfeltevése, a filozófiai problémával kapcsolatos álláspontja. Egy-egy szövegrészlet hossza kb. 4000 karakter.

A B) vizsgarész-összetevőhöz tartozó 3 szemelvényt a feladatsor tartalmazza. A 3 szemelvényből kettőt kell a vizsgázónak választania.

Egy szöveg értelmezése és az arra való reflektálás átlagos terjedelme másfél-két oldal.

Az írásbeli vizsgarészhez kapcsolódó nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, melynek kidolgozásában az alábbi szempontok érvényesülnek.

A vizsgadolgozatra adható összpontszám 100 pont, melynek 30%-a az „A”, 70%-a a „B” vizsgarész-összetevő teljesítésére adható az alábbi értékelési szempontok szerint:

- filozófiatörténeti tudás alkalmazása az érvelésben;
- problémafelvetések és válaszok, interpretációk ismeretének terjedelme és mélysége;
- a logikus gondolkodás eljárásainak és az érvelési technikáknak az alkalmazása;
- a szövegértelmezési készség szintje;
- a vizsgázó véleménye, nyitottsága más gondolatrendszerek iránt;
- a filozófiai problémák interdiszciplináris és kultúrtörténeti megközelítése;
- az argumentálás nyelvi színvonala.

Ha a vizsgázó a B) vizsgarész-összetevőben található 3 választható szemelvényhez tartozó mindhárom feladatot kidolgozza, akkor az értékelés során csak a feladatlapra szereplő sorrendben első és második feladatra kidolgozott választ kell figyelembe venni.

Az értékelés során csak egész pontszám adható.

Szóbeli vizsga

A vizsgázó vázlatot készíthet, és azt használhatja (amennyiben a feladat ezt megköveteli, a vázlat készítése szükséges is).

A tételsor legalább 20 tételt tartalmaz. Évente a tételek 20%-át meg kell újítani.

A tétel kifejtéséhez szükséges szemelvényeket, képeket stb. a tételnek tartalmaznia kell.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgarész „A” és „B” feladatai az általános érettségi vizsgakövetelményekben szereplő három nagy témakörre épülnek: filozófiai problémák; filozófusok alapvető gondolatainak ismerete; korszakok, irányzatok.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a vizsgázónak legyen lehetősége szóbeli feleletében a filozófia, a tudományok, a művészetek és a hétköznapi gondolkodás találkozási pontjainak bemutatására.

A szaktanár kb. 10%-os arányban beépítheti a helyi tantervben szereplő speciális tartalmakat is (művészettel, természettudományokkal, médiával, környezeti etikával összefüggő filozófiai kérdések stb.). Amennyiben a vizsgázók között olyan is van, aki nem a tételekhez illeszkedő helyi tanterv szerint tanult, következmények nélkül kérheti az ilyen jellegű tételek alóli felmentését.

Minden tétel két feladatot („A” és „B”) foglal magába.

Az „A” feladat lehet

- egy filozófiai probléma átfogó kifejtése;
- egy filozófus jellemző gondolatainak bemutatása;
- egy filozófus művének ismert szövegrészleteken alapuló értelmezése;
- egy filozófiatörténeti korszak, illetve irányzat bemutatása.

Minden tételnek legalább két „A” feladatot kell tartalmaznia, amelyek közül a vizsgázó választhat.

A „B” feladat filozófiai, illetve filozófiával összefüggő irodalmi szövegrészlet, fogalom, ábra vagy művészeti alkotás értelmezését foglalja magába.

Az „A” és „B” feladatban a filozófia eltérő területeiről és korszakaiból származó problémafelvetések, álláspontok, érvek, szövegértelmezések szerepeljenek.

A feladathoz szükséges szövegrészleteket, ábrákat stb. a tételnek tartalmaznia kell. A vizsgán csak elsődleges szövegek használhatóak. A szövegrészleteket úgy kell kiválasztani, hogy jellemző gondolatmeneteket mutassanak be, és a szövegből kitűnjenek a szerző kérdésfeltevése, álláspontja, érvei. Egy-egy szövegrészlet nem lehet hosszabb, mint két gépelt oldal, azaz 4000 karakter. A domináns filozófiai szövegek mellett irodalmi vagy jól érthető tudományos ismeretterjesztő szövegek is felhasználhatók egy probléma sokoldalú megközelítéséhez (művelődéstörténeti és interdiszciplináris vonatkozások).

A szóbeli vizsga előtt a szóbeli tételsor témakörei a jogszabály szerint hozhatók nyilvánosságra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgarészen 50 pont érhető el. Ebből 35 pont az „A”, 15 pont a „B” feladat teljesítésére adható az alábbi értékelési szempontok szerint:

- filozófiatörténeti tudás, problémafelvetések és válaszok, interpretációk ismerete;
- a logikus gondolkodás eljárásainak és az érvelési technikáknak az alkalmazása;
- a szövegértelmezés szintje;
- a filozófiai problémák interdiszciplináris és kultúrtörténeti megközelítése.

A tételsor összeállításakor röviden rögzíteni kell az egyes tételekhez a fenti értékelési szempontok szerinti részpontszámokat. A felelet minősítése ennek az értékelési útmutatónak az alkalmazásával történik.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga	
240 perc			20 perc	
Feladatsor			Egy tétel kifejtése	
A) Feleletválasztós kérdéssor	B) Szövegértelmezés, probléma- meghatározás	C) Esszé	„A” Egy téma kifejtése	„B” Szemelvény elemzése
20 pont	30 pont	50 pont	35 pont	15 pont
100 pont			50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az A), B) és C) vizsgarész-összetevő, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatsor 20%-ában elemi filozófiatörténeti tények ismeretét kéri, 30%-ában az olvasottságot, a probléma felismerési és -értelmezési képességet vizsgálja, 50%-ában komplex készségeket mér. Az esszéírási feladat a filozófiai ismereteket, a filozófiai gondolkodásmódot és az argumentációs készséget együttesen vizsgálja.

Az A) vizsgarész-összetevő az elemi filozófiatörténeti ismereteket ellenőrző zártvégű kérdésekből áll. Négy feladatot tartalmaz. Az első az ókori vagy a középkori, a második a XVII-XVIII. századi, a harmadik és a negyedik a XIX-XX. századi filozófia történetéhez kapcsolódik.

A B) vizsgarész-összetevő az olvasottság és a problémaértelmezési készség mérésére hivatott. Három rövid idézet

szerzőjének és az idézetekben taglalt filozófiai kérdéseknek a meghatározását, illetve értelmezését igényli. Az első idézet az ókorból vagy a középkorból, a második a XVII-XVIII. századból, a harmadik a XIX-XX. századból származik.

A C) vizsgarész-összetevő egyetlen, kisebb terjedelmű (minimum két oldal) önálló esszé megalkotása. A vizsgázó három téma közül egyet választhat.

A második és a harmadik feladathoz a szemelvényeket a feladatlap tartalmazza.

Az írásbeli vizsgarészhez kapcsolódó nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 100 pont adható. Ez a következőképpen oszlik meg a három vizsgarész-összetevő között:

A)	20 pont
B)	30 pont
C)	50 pont

Ha a vizsgázó a C) vizsgarész-összetevő 3 választható témája közül egynél többet is kidolgoz, akkor az értékelés során csak a feladatlapra szereplő, sorrendben első téma kifejtését kell figyelembe venni.

Szóbeli vizsga

A tételsor legalább 20 tételt tartalmaz. Évente a tételek 20%-át meg kell újítani.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgarész az általános érettségi vizsgakövetelményekben szereplő három nagy témakörre épül.

A tételsor az alábbi típusú feladatokat tartalmazza:

- egy filozófus legfontosabb gondolatainak kifejtése;
- egy filozófiai probléma több bölcselő segítségével való bemutatása;
- egy irányzat, egy korszak filozófusokon keresztül történő bemutatása;
- fogalmak értelmezése, kifejtése és alkalmazása;
- szövegértelmezés;
- a filozófia és más területek (művészet, vallás, tudomány) találkozási pontjainak a bemutatása;
- a filozófiai problémák hétköznapi aspektusainak a bemutatása;
- szépirodalmi szövegekben rejlő filozófiai gondolatok feltárása.

A tételsor „A” feladataiban az érettségi vizsga általános követelményei szerint kötelezően ismerendő filozófusok valamilyen kontextusban megjelennek. Legalább egy tétel erejéig szerepel a magyar filozófia is (pl. Apáczai Csere János, Bibó István, Hamvas Béla, Lukács György, Polányi Mihály).

Minden tétel két feladatból áll.

Az „A” feladat egy filozófiai problémának vagy egy filozófus alapvető gondolatainak az összefüggő kifejtése, illetve egy korszak vagy irányzat átfogó bemutatása lehet. A tételnek ezt a részét a fenti három megközelítésmód szerinti két-három különböző változatban kell megfogalmazni. Ezek közül kell a vizsgázónak egyet kiválasztania.

A „B” feladat egy - legfeljebb 2-3 gépelt oldal terjedelmű - elsődleges filozófiai szemelvény elemzése. Az elemzés során a vizsgázónak rekonstruálnia kell a szövegben taglalt filozófiai problémát és az argumentáció módszerét. Ismernie kell, és helyesen kell használnia a szövegben előforduló filozófiai szakkifejezéseket. A szemelvényben tárgyalt kérdést el kell helyeznie a vele összefüggő problémák és kérdésfelvetések általánosabb rendszerében.

A tételnek tartalmaznia kell a kidolgozáshoz szükséges szemelvényeket. A vizsgán csak elsődleges forrásból származó filozófiai szövegek használhatóak. A szövegkiválasztás alapvető szempontja, hogy az idézett részből kitűnjön a filozófus kérdésfeltevése és álláspontja. Törekedni kell a művek jellemző részleteinek a kiválasztására.

A szóbeli vizsgarész előtt a szóbeli tételek témakörei és a szemelvények listája hozhatók nyilvánosságra a jogszabály által meghatározott időben.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán 50 pont érhető el. Ebből 35 pont az „A”, 15 pont a „B” feladat teljesítésére adható az alábbi értékelési szempontok szerint:

- filozófiatörténeti tudás;
- logikus gondolkodás, argumentációs készség;
- szövegértelmezési készség;
- a filozófiai problémák kultúrtörténeti és interdiszciplináris vonatkozásainak meglátása;

- a vizsgázó kreativitása, önálló véleményformáló képessége.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes tételhez a fenti szempontoknak megfelelő pontszámokat. A felelet minősítése ennek az értékelési útmutatónak az alkalmazásával történik.

FIZIKA

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- ismeretei összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a modern kor technikai eszközeinek működésével és azok hétköznapi használatával;
- az alapvető természettudományos megismerési módszerek ismerete, alkalmazása;
- alapmennyiségek mérése;
- egyszerű számítások elvégzése;
- egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletek elvégzése, a kísérleti tapasztalatok kiértékelése;
- grafikonok, ábrák és folyamatábrák készítése, értékelése, elemzése;
- mértékegységek, mértékrendszerek használata;
- a vizsga szintjének megfelelő szakkifejezések szabatos használata szóban és írásban;
- induktív és deduktív következtetés;
- analógiás következtetés;
- adatok, ábrák kiegészítése, adatsorok, ábrák (köztük diagramok, grafikonok) elemzése, felhasználása;
- tudományos és áltudományos szövegek/információk elkülönítése; téves információk azonosítása;
- a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegének megértése;
- a mindennapi életben használt eszközök működésének megértése;
- időbeli tájékozódás a fizikatörténet legfontosabb eseményeiben;
- a környezetvédelemmel összefüggő problémák felismerése és megértése;
- a környezettudatossággal és energiahatékonysággal összefüggő problémák megértése és a lehetséges megoldási lehetőségek ismerete.

Az emelt szintű fizika érettségi vizsgán ezen túlmenően az alábbi kompetenciák szükségesek:

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok áttekintése, felismerése;
- integrált gondolkodás (az egyik szaktudomány tartalmi elemeinek átvitele és alkalmazása egy másik szaktudomány területén);
- problémák megoldásában - a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva - az ismeretek alkalmazása;
- a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása;
- az adatok, mérési eredmények felhasználása bizonyítékként, érvként;
- változók vizsgálata (függő és független változók felismerése, elkülönítése, a változók közötti kapcsolatok szisztematikus vizsgálata, kontrollja);
- hipotézisek, elméletek, modellek, törvények megfogalmazása, vizsgálata;
- az alapvető fontosságú tények és az ezekből következő alaptörvények, összefüggések szabatos kifejtése, magyarázata szóban és írásban;
- a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségek értelmezése;
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő fizikai feladatok, problémák megoldása;
- időbeli tájékozódás a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;
- a környezetvédelemmel összefüggő problémák megértése és elemzése.

B) TÉMAKÖRÖK

Emelt szinten csak a középszintet meghaladó követelmények találhatók.

A táblázat első oszlopában *dőlt betűvel* szereplő fogalmak, jelenségek stb. csak az emelt szintre vonatkoznak. Amely témakörhöz a táblázat nem tartalmaz külön követelményt, ott a fogalom ismerete az elvárás.

1. Mechanika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Newton törvényei 1.1.1. Newton I. törvénye Kölcsönhatás Mozgásállapot, -változás Tehetetlenség, tömeg Inerciarendszer 1.1.2. Newton II. törvénye Erőhatás, erő, eredő erő támadáspont, hatásvonal Lendület, lendületváltozás, Lendületmegmaradás Zárt rendszer Ütközések vizsgálata Szabaderő, kényszererő 1.1.3. Newton III. törvénye	Ismerje fel és jellemezze a mechanikai kölcsönhatásokat. Ismerje a mozgásállapot-változások létrejöttének feltételeit, tudjon példákat említeni különböző típusaikra. Ismerje fel, ábrázolja és jellemezze az egy kölcsönhatásban fellépő erőket, fogalmazza meg, értelmezze Newton törvényeit. Értelmezze a tömeg fogalmát Newton 2. törvénye segítségével. Ismerje a sztatikai tömegmérés módszerét. Tudja meghatározni az 1.4. pontban felsorolt mozgásfajták létrejöttének dinamikai feltételét. Legyen jártas az erővektorok ábrázolásában, összegzésében. Tudja, mit értünk egy test lendületén, lendületváltozásán. Konkrét, mindennapi példákban (pl. ütközések, közlekedésbiztonság) ismerje fel a lendületmegmaradás törvényének érvényesülését, egy egyenesbe eső változások esetén tudjon egyszerű feladatokat megoldani. Legyen jártas az egy testre ható erők és az egy kölcsönhatásban fellépő erők felismerésében, ábrázolásában.	Értelmezze a mindennapos mechanikai jelenségeknél az ok-okozati kapcsolatokat. Legyen jártas a sztatikai tömegmérésben. Alkalmazza Newton törvényeit az 1.4. pontban meghatározott mozgásfajtákra. Legyen jártas az erővektorok felbontásában. Tudja alkalmazni a lendületmegmaradás törvényét feladatmegoldásokban.
1.2. Pontszerű és merev test egyensúlya Forgatónyomaték Erőpár Egyszerű gépek: <i>Lejtő</i> , emelő, csiga Tömegközéppont	Tudja értelmezni dinamikai szempontból a testek egyensúlyi állapotát. Ismerje az erő forgató hatását, a forgatónyomaték fogalmát, a merev test egyensúlyának kettős feltételét. Tudjon egyszerű számításos feladatot e témakörben megoldani. Ismerje a tömegközéppont fogalmát, tudja alkalmazni szabályos homogén testek esetén.	Legyen képes a témához kapcsolódó feladatokat megoldani. Legyen képes egyszerű számítások, mérések, szerkesztések elvégzésére. Tudja egyszerű esetekben pontrendszer tömegközéppontját számolással meghatározni.

1.3. A változó forgómozgás dinamikai leírása <i>Tehetlenségi nyomaték</i> <i>Perdület és perdület-megmaradás</i>		Ismerje a forgómozgás dinamikai leírását. Tudja, hogy a test forgásának megváltoztatása a testre ható forgatónyomatékok hatására történik. Látja a párhuzamot a haladó mozgás és a forgómozgás dinamikai leírásában. Tudja alkalmazni a forgómozgás mozgásegyenletét egyszerű forgásszimmetrikus testekre. Legyen tisztában a tiszta gördülés fogalmával és feltételével. Egyszerű példákban (pl. Naprendszer, korcsolyázó) ismerje fel a perdületmegmaradás törvényének érvényesülését.
1.4. Mozgásfajták Anyagi pont, merev test Vonatköztatási rendszer Pálya, út, elmozdulás Helyvektor, elmozdulásvektor 1.4.1. Egyenes vonalú egyenletes mozgás Sebesség, átlagsebesség Mozgást befolyásoló tényezők: súrlódás, közegellenállás, súrlódási erő 1.4.2. Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás Egyenletesen változó mozgás átlagsebessége, pillanatnyi sebessége Gyorsulás Négyzetes úttörvény Szabadesés, nehézségi gyorsulás (> 6.1) 1.4.3. Összetett	Ismerje az anyagi pont és a merev test fogalmát a probléma jellegének megfelelően. Egyszerű példákban ismerje fel a hely és a mozgás viszonylagosságát. Tudja alkalmazni a pálya, út, elmozdulás fogalmakat. Legyen jártas konkrét mozgások út-idő, sebesség-idő grafikonjának készítésében és elemzésében. Ismerje és alkalmazza a sebesség fogalmát. Ismerje a súrlódás és a közegellenállás hatását a mozgásoknál, ismerje a súrlódási erők nagyságát befolyásoló tényezőket. Ismerje fel és jellemezze az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgásokat. Konkrét példákban keressen különbséget az átlag- és a pillanatnyi sebességet, ismerje ezek kapcsolatát. Ismerje és alkalmazza a gyorsulás fogalmát. Tudjon megoldani egyszerű feladatokat. Értelmezze a szabadesést mint egyenletesen változó mozgást. Tudja a nehézségi gyorsulás fogalmát és értékét, egyszerűbb feladatokban alkalmazni is. Értelmezze egyszerű példák segítségével az összetett mozgást.	Tudja alkalmazni a csúszási és tapadási súrlódásra vonatkozó összefüggéseket. Az a-t, v-t, s-t grafikon egyikének ismeretében tudja a másik két grafikon elkészíteni. Ismerje az út és a gyorsulás grafikus kiszámítását a v-t grafikonból. Tudja meghatározni a függőleges és vízszintes hajítás magasságát,

mozgások Függőleges, vízszintes hajítás 1.4.4. Periodikus mozgások 1.4.4.1. Az egyenletes körmozgás Periódusidő, fordulatszám Kerületi sebesség Szögelfordulás, szögsebesség Centripetális gyorsulás Centripetális erő mint a körmozgást fenntartó erő <i>Szöggyorsulás és kerületi gyorsulás</i> 1.4.4.2. Mechanikai rezgések Rezgőmozgás Harmonikus rezgőmozgás Kitérés, amplitúdó, fázis Rezgésidő, frekvencia Rugalmas erő Matematikai inga Lengésidő Csillapított és csillapítatlan rezgések Rezgő rendszer energiája Szabadrezgés, kényszerrezgés Rezonancia 1.4.4.3. Mechanikai hullámok (> 4.1.)	Jellemezze a periodikus mozgásokat. Ismerje fel a centripetális gyorsulást okozó erőt konkrét jelenségekben, tudjon egyszerű számításos feladatokat megoldani. Ismerje a rezgőmozgás fogalmát. Ismerje a harmonikus rezgőmozgás kinematikai jellemzőit, kapcsolatát az egyenletes körmozgással kísérleti tapasztalat alapján. A rugóállandó és rugóerő fogalma és alkalmazása egyszerű feladatokban. Tudjon periódusidőt mérni. Ismerje, milyen energiaátalakulások mennek végbe a rezgő rendszerben. Ismerje a szabadrezgés, a kényszerrezgés jelenségét. Ismerje a rezonancia jelenségét, tudja mindennapi példákon keresztül megmagyarázni káros, illetve hasznos voltát. Ismerje a mechanikai hullám fogalmát, fajtáit, tudjon példákat mondani a mindennapi életből.	távolságát, időtartamát, végsebességét. Tudjon kinematikai és dinamikai feladatokat megoldani a periodikus mozgások témakörében. Tudja alkalmazni a harmonikus rezgőmozgás összefüggéseit (periódusidő, elmozdulás-idő, sebesség-idő, gyorsulás-idő) egyszerűbb feladatok megoldásában. Ismerje a matematikai inga periódusidejét leíró összefüggést, feladatmegoldásoknál és méréseknél tudja alkalmazni. Tudja alkalmazni a hullámjelenségeket leíró összefüggéseket.

Longitudinális, transzverzális hullám, polarizált hullám, egy-, két, háromdimenziós hullám Hullámhossz, terjedési sebesség, frekvencia Visszaverődés, törés jelensége, <i>törvényei</i> Beesési, visszaverődési, törési szög, törésmutató Polarizáció Interferencia Elhajlás Állóhullám, <i>duzzadóhely, csomópont</i> <i>Húrok, sípok</i> Hangforrás, hanghullámok Hangerősség Hangmagasság Hangszín <i>Ultrahang, infrahang</i>	Ismerje fel, hogy egy adott hullám melyik kategóriába tartozik. Ismerje a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségeket. Tudjon példákat mondani a mindennapi életből hullámjelenségekre. A hangtani alapfogalmakat tudja összekapcsolni a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségekkel. Ismerje az ultra- és infrahang jellemzőit, néhány gyakorlati alkalmazást, a zajártalom mibenlétét.	Ismerje az interferencia létrejöttének feltételeit. Ismerje az állóhullám kialakulásának feltételeit. Ismerje a decibel mértékegységet, és annak nagyságrendjét az ember által szokásosan érzékelt hangtartományban.
1.5. Munka, energia Munkavégzés, munka Gyorsítási munka Emelési munka Súrlódási munka Energia, energiaváltozás Mechanikai energia: Mozgási energia <i>Forgási energia</i> Rugalmassági energia Helyzeti energia	Definiálja a munkát és a teljesítményt, tudja kiszámítani állandó erőhatás esetén. Ismerje a munka ábrázolását F-s diagramon. Tudja megkülönböztetni a különféle mechanikai energiafajtákat, tudjon azokkal folyamatokat leírni, jellemezni.	Tudjon munkát, teljesítményt számolni egyenletesen változó erőhatás esetén is. Jellemezze kvantitatív értelemben a különféle mechanikai energiafajtákat.

<i>Munkatétel</i> Energiamegmaradás törvénye (> 2.5) <i>Konzervatív erők munkája</i> Teljesítmény Hatásfok (> 2.8)	Tudja alkalmazni a mechanikai energiamegmaradás törvényét egyszerű feladatokban. Ismerje az energiagazdálkodás környezetvédelmi vonatkozásait. Ismerje és alkalmazza egyszerű feladatokban a teljesítmény és a hatásfok fogalmát.	Tudjon egyszerű feladatokat megoldani a munkatétel segítségével. Mutassa be néhány energiaátalakító berendezés példáján, hogyan hasznosítjuk a természet energiáit. Értelmezze a konzervatív erő fogalmát. Értelmezze a hatásfokot, mint a folyamatok gazdaságosságának jellemzőjét.
1.6. A speciális relativitáselmélet alapjait (> 5.2) <i>Az éter fogalmának elvetése, fénysebesség Egyidejűség, idődilatáció, hosszúságkontrakció A tömeg, tömegnövekedés</i>		Ismerje a speciális relativitáselmélet alapgondolatait.
1.7. Folyadékok és gázok mechanikája A légnyomás kimutatása és mérése Pascal törvénye Hidrosztatikai nyomás Felhajtóerő Felületi feszültség Közegellenállás Kontinuitási törvény Bernoulli-törvény	Ismerje a légnyomás fogalmát, mértékegységeit. Ismerjen néhány, a levegő nyomásával kapcsolatos, gyakorlati szempontból is fontos jelenséget. Tudja alkalmazni hidrosztatikai ismereteit hétköznapi jelenségek értelmezésére. Legyen képes egyszerű kísérletek elvégzésére. Ismerje a felületi feszültség fogalmát. Ismerje a határfelületeknek azt a tulajdonságát, hogy minimumra törekszenek. Ismerje a közegellenállás jelenségét, és tudja, hogy mitől függ a közegellenállási erő. Tudjon példát mondani az áramlási törvények alkalmazására a gyakorlati életből.	Tudja alkalmazni hidrosztatikai ismereteit egyszerű számításos feladatok megoldására.

2. Hőtan, termodinamika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly Egyensúlyi állapot	Tudja, mit értünk állapotjelzőn, nevezze meg őket. Legyen	

Hőmérséklet, nyomás, térfogat Belső energia Anyagmennyiség (tömeg, részecskeszám), mól Ideális gáz Avogadro törvénye (> 4.1)	tájékozott arról, milyen módszerekkel történik a hőmérséklet mérése. Ismerjen különböző hőmérőfajtákat (mérési tartomány, pontosság). Ismerje a Celsius- és Kelvin-skálákat, és feladatokban tudja használni. Értelmezze, hogy mikor van egy test környezetével termikus egyensúlyban. Ismerje az Avogadro-törvényt.	
2.2. Hőtágulás Szilárd anyag lineáris, térfogati hőtágulása Folyadékok hőtágulása	Ismerje a hőmérséklet-változás hatására végbemenő méretváltozásokat, tudja azokat konkrét példákkal alátámasztani. Ismerje az egyes anyagok különböző hőtágulásának jelentőségét, a jelenség szerepét a természeti és technikai folyamatokban, tudja azokat konkrét példákkal alátámasztani. Mutassa be a hőtágulást egyszerű kísérletekkel.	Feladatok megoldásakor alkalmazza a hőtágulást leíró összefüggéseket.
2.3. Állapotegyenletek (összefüggés a gázok állapotjelzői között) Gay-Lussac I. és II. törvénye Boyle-Mariotte törvénye Egyesített gáztörvény Állapotegyenlet Izobár, izochor, izoterm állapotváltozás	Ismerje és alkalmazza egyszerű feladatokban a gáztörvényeket, tudja összekapcsolni a megfelelő állapotváltozással. Ismerje az állapotegyenletet. Tudjon értelmezni egyszerű p-V diagramokat.	Ismerje és alkalmazza egyszerű feladatokban a gáztörvényeket, tudja összekapcsolni a megfelelő állapotváltozással. Mutasson be egyszerű kísérleteket a gázok állapotváltozásaira. Legyen jártas a p-V diagramon való grafikus ábrázolásban. Tudja alkalmazni az állapotegyenletet.
2.4. Az ideális gáz kinetikus modellje (> 5.1) Hőmozgás	Kvalitatív módon ismerje, mit jelent a gáznyomás, a hőmérséklet a kinetikus gázelmélet alapján. Ismerjen a hőmozgást bizonyító jelenségeket (pl. Brown-mozgás, diffúzió).	
2.5. Energiamegmaradás hőtani folyamatokban (> 1.4) 2.5.1. Termikus, mechanikai kölcsönhatás Hőmennyiség, munkavégzés	Ismerje a gázon és a gáz által végzett térfogati munkavégzést és a hőmennyiség fogalmát. Ismerje a térfogati munkavégzés grafikus megjelenítését p-V diagramon.	Értse a folyamatra jellemző mennyiségek és az állapotjelzők közötti különbséget.

2.5.2. A termodinamika I. főtétele zárt rendszer Belső energia Adiabatikus állapotváltozás 2.5.3. Körfolyamatok <i>Perpetuum mobile</i>	Értelmezze az I. főtételt speciális - izoterm, izochor, izobár, adiabatikus - állapotváltozásokra.	Tudja alkalmazni az I. főtételt feladatmegoldásoknál. Tudjon értelmetezni p-V diagramon ábrázolt speciális körfolyamatokat. Ismerje, mit jelent az elsőfajú perpetuum mobile kifejezés, értse a megvalósítás lehetetlenségét.
2.6. Kalorimetria Fajhő, <i>mólhő</i>, hőkapacitás, termikus egyensúly Gázok fajhői	Ismerje a hőkapacitás, fajhő fogalmát, és azokat tudja alkalmazni egyszerű problémák esetén.	Ismerje a hőkapacitás, fajhő és mólhő fogalmát, tudja kvalitatív módon megmagyarázni az állandó térfogaton és állandó nyomáson mért fajhő különbözőségét gázoknál. Legyen képes egyszerű keverési feladatok megoldására. Tudjon egyszerű kalorimetrikus mérést elvégezni.
2.7. Halmazállapot-változások 2.7.1. Olvadás, fagyás Olvadáshő, olvadáspont 2.7.2. Párolgás, lecsapódás Párolgáshő Telített és telítetlen gőz Forrás, forráspont, forráshő Szublimáció <i>Cseppfolyósíthatóság</i> 2.7.3. Jég, víz, gőz A víz különleges fizikai tulajdonságai A levegő páratartalma Csapadékképződés	Ismerje a különböző halmazállapotok tulajdonságait. Ismerje a halmazállapot-változásokkal kapcsolatos fogalmakat és azokat tudja alkalmazni egyszerű problémák esetén. Tudja, milyen energiaváltozással járnak a halmazállapot-változások, legyen képes egyszerű számításos feladatok elvégzésére. Ismerje az olvadáspontot befolyásoló tényezőket. Tudja, mely tényezők befolyásolják a párolgás sebességét. Ismerje a forrás jelenségét. Ismerje a forráspontot befolyásoló tényezőket. Ismerje a víz különleges tulajdonságainak jelentőségét, tudjon példákat mondani ezek következményeire (pl. az élet kialakulásában, fennmaradásában betöltött szerepe). Ismerje a levegő relatív páratartalmát befolyásoló tényezőket. Kvalitatív módon ismerje az eső, a hó, a jégeső kialakulásának legfontosabb okait. Ismerje, milyen változásokat okoz a felmelegedés, az üvegházhatás, a savas eső stb. a Földön.	Értelmezze a fogalmakat, és tudjon számításos feladatokat megoldani velük. Értse a gáz és a gőz fogalmak különbözőségét. Tudja kvalitatív módon magyarázni a gőz telítetté válásának okait, a telített gőz tulajdonságait.
2.8. A termodinamika II. főtétele		

2.8.1. Hőfolyamatok iránya <i>Rendezettség, rendezetlenség</i> Reverzibilis, irreverzibilis folyamatok 2.8.2. Hőerőgépek (> 1.5.) Hatásfok <i>Másodfajú perpetuum mobile</i>	Tudjon értelmezni mindennapi jelenségeket a II. főtétele alapján. Ismerje a reverzibilis, irreverzibilis folyamatok fogalmát. Legyen tisztában a hőerőgépek hatásfokának fogalmával és korlátaival.	Értse, hogy mit jelent termodinamikai értelemben a rendezettség, rendezetlenség fogalma. Példákban értelmezze a reverzibilis, irreverzibilis folyamatok fogalmát. Tudja alkalmazni a hőerőgépek működését leíró fogalmakat konkrét esetekre (pl. gőzgép, belső égésű motor). Ismerje a hűtőgép működési elvét. Ismerje a másodfajú perpetuum mobile megvalósíthatatlanságát.
2.9. A hőterjedés formái	Ismerje a hővezetés, hőáramlás és hősugárzás jelenségét.	

3. Elektromágnesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Elektromos mező 3.1.1. Elektrosztatikai alapjelenségek Kétféle elektromos töltés Vezetők és szigetelők Elektroszkóp Elektromos megosztás Coulomb-törvény A töltésmegmaradás törvénye 3.1.2. Az elektromos mező jellemzése Térerősség <i>A szuperpozíció elve</i> Erővonalak, -fluxus Feszültség <i>Potenciál, ekvipotenciális felület</i> <i>Konzervatív mező (> 1.5.)</i> Homogén mező	Értse az elektrosztatikai alapjelenségeket, és tudja ezeket elemezni és bemutatni egyszerű elektrosztatikai kísérletek, hétköznapi jelenségek alapján. Alkalmazza az elektromos mező jellemzésére használt fogalmakat. Ismerje a pontszerű elektromos töltés által létrehozott és a homogén elektromos mező szerkezetét és tudja jellemezni az erővonalak segítségével. Tudja alkalmazni az összefüggéseket homogén elektromos mező esetén egyszerű feladatokban. Tudja, hogy az elektromos mező által végzett munka független az úttól.	Alkalmazza a Coulomb-törvényt feladatmegoldásban. A pontszerű elektromos töltés által létrehozott és a homogén elektromos mezőt tudja jellemezni az ekvipotenciális felületek segítségével. Értse, hogy az elektrosztatikus mező konzervatív volta miatt értelmezhető a potenciál és a feszültség fogalma.

<i>Földpotenciál</i> 3.1.3. Töltések mozgása elektromos mezőben (> 1.1.) 3.1.4. Töltés, térerősség, <i>potenciál</i> a vezetőkön Töltések elhelyezkedése vezetőkön Térerősség a vezetők belsejében és felületén Csúcshatás Az elektromos mező árnyékolása Földelés 3.1.5. Kondenzátorok Kapacitás Síkkondenzátor Permittivitás Feltöltött kondenzátor energiája	Ismerje a töltés- és térerősség viszonyokat a vezetőkön, legyen tisztában ezek következményeivel a mindennapi életben, tudjon példákat mondani gyakorlati alkalmazásukra. Ismerje a kondenzátor és a kapacitás fogalmát. Tudjon példát mondani a kondenzátor gyakorlati alkalmazására. Ismerje a kondenzátor energiáját.	Alkalmazza a munkatételt ponttöltésre elektromos mezőben. Ismerje a kondenzátor lemezei között lévő szigetelőanyag kapacitásmódosító szerepét. Ismerje a síkkondenzátor kapacitásának meghatározását. Ismerje a feltöltött kondenzátor energiájának meghatározását, és alkalmazza a fenti összefüggéseket feladatok megoldásában.
3.2. Egyenáram 3.2.1. Elektromos áram, áramerősség Feszültségforrás, áramforrás <i>Elektromotoros erő, belső feszültség, kapcsolófeszültség</i> Áramerősség- és feszültségmérő műszerek 3.2.2. Ohm törvénye Ellenállás, <i>belső ellenállás, külső ellenállás</i> Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás Változtatható ellenállás Az ellenállás <i>hőmérsékletfüggése</i> Telepek soros, fogyasztók soros és párhuzamos	Értse az elektromos áram létrejöttének feltételeit, ismerje az áramkör részeit, tudjon egyszerű áramkört összeállítani. Ismerje az áramerősség- és feszültségmérő eszközök használatát. Értse az Ohm-törvényt vezető szakaszra és ennek következményeit, tudja alkalmazni egyszerű feladat megoldására, kísérlet, illetve ábra elemzésére. Ismerje a soros és a párhuzamos kapcsolásra vonatkozó összefüggéseket, és alkalmazza ezeket egyszerű áramkörökre.	Alkalmazza az Ohm-törvényt összetett feladat megoldására, kísérlet, illetve ábra elemzésére. Ismerjen ellenállás-mérési módszert. Ismerje a fémek ellenállásának hőmérsékletfüggését. Értse a soros és a párhuzamos kapcsolásra vonatkozó összefüggések magyarázatát, és alkalmazza ezeket összetettebb

kapcsolása Az eredő ellenállás 3.2.3. Félvezetők Félvezető eszközök 3.2.4. Az egyenáram hatásai, munkája és teljesítménye Hő-, mágneses, vegyi hatás (> 4.2) Galvánelemek, akkumulátor	Ismerje a félvezető fogalmát, tulajdonságait. Tudjon megnevezni félvezető kristályokat. Tudja megfogalmazni a félvezetők alkalmazásának jelentőségét a technika fejlődésében, tudjon példákat mondani a félvezetők gyakorlati alkalmazására (pl. dióda, tranzisztor, memóriachip, napelemek). Ismerje az elektromos áram hatásait és alkalmazásukat az elektromos eszközökben. Alkalmazza egyszerű feladatok megoldására az elektromos eszközök teljesítményével és energiafogyasztásával kapcsolatos ismereteit. Ismerje az áram élettani hatásait, a baleset-megelőzési és érintésvédelmi szabályokat. Ismerje a galvánelem és az akkumulátor fogalmát, és ezek környezetkárosító hatását.	áramkörökre is. Alkalmazza ismereteit egyszerűbb egyenáramú mérések megtervezésére, vagy megadott kapcsolási rajz alapján történő összeállítására és elvégzésére. Tudja az ismereteit alkalmazni egyszerű elektrolízises problémák értelmezésében.
3.3. Az időben állandó mágneses mező 3.3.1. Mágneses alapjelenségek A dipólus fogalma Mágnesezhetőség, mágneses megosztás A Föld mágneses mezeje Íránytű 3.3.2. A mágneses mező jellemzése Indukcióvektor Indukcióvonalak, indukciófluxus 3.3.3. Az áram mágneses mezeje Hosszú egyenes vezető, áramhurok, egyenes tekercs mágneses mezeje Homogén mágneses mező Elektromágnes, vasmag Mágneses permeabilitás 3.3.4. Mágneses	Ismerje a Föld mágneses mezejét és az íránytű használatát. Ismerje a mágneses mező jellemzésére használt fogalmakat és definíciójukat, tudja kvalitatív módon jellemezni a különböző mágneses mezőket. Ismerje az egyenes tekercs és az egyenes vezető mágneses mezejének jellegét. Ismerje az elektromágnes néhány gyakorlati alkalmazását, a vasmag szerepét hangszóró, csengő, műszerek, relé stb.). Ismerje a mágneses mező erőhatását áramjárta vezetőre nagyság és	Ismerje az analógiát és a különbséget a magneto- és az elektrosztatikai alapjelenségek között. Tudja kvantitatív módon jellemezni a mágneses mezőket. Ismerje az elektromos áram keltette mágneses mezőnek az elektrosztatikus mezőtől eltérő szerkezetét. Alkalmazza a speciális alakú áramvezetők mágneses mezejére vonatkozó összefüggéseket egyszerű feladatokban.

erőhatások A mágneses mező erőhatása áramjárta vezetőre <i>Két párhuzamos, hosszú egyenes vezető között ható erő</i> Lorentz-erő <i>Részecskegyorsító berendezés (> 5.3.)</i>	irány szerint speciális esetben. Ismerje a Lorentz-erő fogalmát, hatását a mozgó töltésre, ismerje ennek néhány következményét.	Tudjon a Lorentz-erővel kapcsolatos feladatokat megoldani. Tudjon megnevezni egy gyorsítótípust és ismerje működési elvét.
3.4. Az időben változó mágneses mező 3.4.1. Az indukció alapjelensége Mozgási indukció Nyugalmi indukció <i>Faraday-féle indukciós törvény</i> Lenz törvénye (> 1.4) <i>Kölcsönös indukció</i> Önindukció Tekercs mágneses energiája 3.4.2. A váltakozó áram A váltakozó áram fogalma Generátor, motor, dinamó Pillanatnyi, maximális és effektív feszültség és áramerősség <i>Váltakozó áramú ellenállások: ohmos, induktív és kapacitív ellenállás</i> <i>Fáziskésés, fázissietés</i>	Ismerje az indukció alapjelenségét, és tudja, hogy a mágneses mező mindennemű megváltozása elektromos mezőt hoz létre. Ismerje Lenz törvényét, és tudjon hozzá kapcsolódó egyszerű kísérleteket és jelenségeket említeni. Ismerje az önindukció szerepét az áram ki- és bekapcsolásánál. Ismerje a tekercs mágneses energiáját. Ismerje a váltakozó áram előállításának módját, a váltakozó áram tulajdonságait, hatásait, és hasonlítsa össze az egyenáraméval. Ismerje a generátor, a motor és a dinamó működési elvét, alkalmazásait. Ismerje az effektív feszültség és áramerősség jelentését. Ismerje a hálózati áram alkalmazásával kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat. Ismerje, hogy a tekercs és a kondenzátor eltérő módon viselkedik egyenárammal és váltakozó árammal szemben.	Ismerje az időben változó mágneses mező keltette elektromos mező és a nyugvó töltés körül kialakuló elektromos mező eltérő szerkezetét. Alkalmazza az indukcióval kapcsolatos ismereteit egyszerű feladatok megoldására. Tudjon egyszerű jelenségeket a Lenz-törvény alapján értelmezni. Ismerje a feszültség és az áram időbeli lefolyását leíró összefüggéseket. Alkalmazza ismereteit egyszerűbb váltakozó áramú kísérletek megadott kapcsolási rajz alapján történő összeállítására és elvégzésére. Értse az eltérő viselkedés okát.

3.4.3. A váltakozó áram teljesítménye és munkája <i>Hatásos teljesítmény</i> <i>Látszólagos teljesítmény</i> Transzformátor	Fáziseltérés nélküli esetben ismerje az átlagos teljesítmény és a munka kiszámítását. Ismerje a transzformátor felépítését, működési elvét és szerepét az energia szállításában. Tudjon egyszerű feladatokat megoldani a transzformátorral kapcsolatban.	Általános esetben ismerje az átlagos teljesítmény és a munka kiszámítását.
3.5. Elektromágneses hullámok 3.5.1. Az elektromágneses hullám fogalma Terjedési sebessége vákuumban Az elektromágneses hullámok spektruma: rádióhullámok, infravörös sugarak, fény, ultraibolya, röntgen- és gammasugarak Párhuzamos rezgőkör <i>zárt, nyitott</i> <i>Thomson-képlet</i> <i>Csatolt rezgések</i>, rezonancia <i>Dipólus sugárzása</i>, antenna, szabad elektromágneses hullámok	Ismerje a mechanikai és az elektromágneses hullámok azonos és eltérő viselkedését. Ismerje az elektromágneses spektrumot, tudja az elektromágneses hullámok terjedési tulajdonságait kvalitatív módon leírni. Ismerje a különböző elektromágneses hullámok alkalmazását és biológiai hatásait. Tudja, miből áll egy rezgőkör, és milyen energiaátalakulás megy végbe benne.	Ismerje, hogy a modern híradástechnikai, távközlési, kép- és hangrögzítő eszközök működési alapelveiben a tanultakból mit használnak fel. Értse a rezgőkörben létrejövő szabad elektromágneses rezgések kialakulását Ismerje a gyorsuló töltés és az elektromágneses hullám kapcsolatát.

4. Optika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A fény mint elektromágneses hullám 4.1.1. Terjedési tulajdonságok Fényforrás Fénynyaláb, fénysugár Fénysebesség	Tudja, hogy a fény elektromágneses hullám, ismerje ennek következményeit. Ismerje a fény terjedési tulajdonságait, tudja tapasztalati és kísérleti bizonyítékokkal alátámasztani. Tudja, hogy a fénysebesség határsebesség.	Ismerjen a fénysebesség mérésére vonatkozó klasszikus módszert (pl. Olaf Römer, Fizeau).

4.1.2. Hullámjelenségek A visszaverődés és törés törvényei - Snellius-Descartes törvény Prizma, <i>planparalel lemez</i> Abszolút és relatív törésmutató Teljes visszaverődés, határszög (száloptika) Diszperzió Színképek (> 5.2.) Homogén és összetett színek Fényinterferencia, <i>koherencia</i> Fénypolarizáció, polárszűrő <i>Fényelhajlás résen, rácson</i> Lézerfény 4.1.3. A geometriai fénytani leképezés Az optikai kép fogalma (valódi, látszólagos) Síktükör Lapos gömbtükör (homorú, domború) Vékony lencsék (gyűjtő, szóró) Fókusz távolság, dioptria Leképezési törvény Nagyítás Egyszerű nagyító Fényképezőgép, vetítő, mikroszkóp, távcső	Tudja alkalmazni a hullámtani törvényeket egyszerűbb feladatokban. Ismerje fel a jelenségeket, legyen tisztában létrejöttük feltételeivel, és értse az ezzel kapcsolatos természeti jelenségeket és technikai eszközöket. Tudja egyszerű kísérletekkel szemléltetni a jelenségeket. Ismerje, hogy a prizma a fehér fényt a szivárvány színeire bontja. Legyen ismerete a homogén és összetett színekről. Ismerje az interferenciát, elhajlást és a polarizációt, és ismerje fel ezeket egyszerű jelenségekben. Értse a fény transzverzális jellegét. Ismerje a képalkotás fogalmát sík- és gömbtükörök, valamint lencsék esetén. Tudjon képszerkesztést végezni tükrökre, lencsékre a nevezetes sugármenetek segítségével. Ismerje, hogy a lencse gyűjtő és szóró mivolta adott közegben a lencse alakjától függ. Alkalmazza egyszerű feladatok megoldására a leképezési törvényt. Tudjon egyszerűbb méréseket elvégezni a leképezési törvénnyel kapcsolatban. (Pl. tükör, illetve lencse fókusz távolságának meghatározása.) Ismerje a tükrök, lencsék, optikai eszközök gyakorlati alkalmazását, az egyszerűbb eszközök működési elvét.	Alkalmazza a hullámtani törvényeket összetett (prizma, planparalel lemez) feladatokban. Tudjon egyszerűbb méréseket tervezni és elvégezni a hullámtani törvényekkel kapcsolatban (pl. törésmutató meghatározása). Ismerje, hogy a fény terjedési sebessége egy közegben frekvenciafüggő. Ismerje és értelmezze a színbontás néhány esetét (prizma, rács). Tudja alkalmazni a rácson történő elhajlásra vonatkozó összefüggéseket hullámhossz mérésére. Ismerje a lézerfény fogalmát, tulajdonságait. Tudja, hogy a lencse gyűjtő és szóró mivolta a környező közeg anyagától is függ. Alkalmazza a leképezési törvényt összetettebb feladatok megoldására. Tudjon egyszerűbb méréseket tervezni a leképezési törvénnyel kapcsolatban.

4.1.4. A szem és a látás Rövidlátás, távollátás Szemüveg	Ismerje a szem fizikai működésével és védelmével kapcsolatos tudnivalókat, a rövidlátás és a távollátás lényegét, a szemüveg használatát, a dioptria fogalmát.	

5. Atomfizika, magfizika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Az anyag szerkezete (› 2.4.) Atom Molekula Ion Kémiai elem Avogadro-szám (› 2.1., 2.3.) Relatív atomtömeg Atomi tömegegység	Tudja meghatározni az atom, molekula, ion és elem fogalmát. Tudjon példákat mondani az ezek létezését bizonyító fizikai-kémiai jelenségekre. Ismerje az Avogadro-számot, a relatív atomtömeg és az atomi tömegegység fogalmát, ezek kapcsolatát.	Tudjon ezekkel a mennyiségekkel számításokat végezni.
5.2. Az atom szerkezete Elektron Elemi töltés Elektronburok Rutherford-féle atommodell Atommag 5.2.1. A kvantumfizika elemei Planck-formula Foton (energiakvantum) Fényelektromos jelenség Kilépési munka Fotocella (fényelem) Vonalas színekép (› 4.1., 6.2.) Emissziós színekép Abszorpciós színekép	Ismerje az elektron tömegének és töltésének meghatározására vonatkozó kísérletek alapelvét. Ismerje az elektromosság atomos természetét. Tudja ismertetni Rutherford atommodelljét, szórási kísérletének eredményeit. Ismerje az atommag és az elektronburok méretének nagyságrendjét. Ismerje Planck alapvetően új gondolatát az energia kvantáltságáról. Ismerje a Planck-formulát. Tudja megfogalmazni az einsteini felismerést a fénysugárzás energiájának kvantumosságáról. Ismerje a foton jellemzőit. Tudja értelmezni a fotoeffektus jelenségét. Tudja ismertetni a fotocella működési elvét, tudjon példát mondani gyakorlati alkalmazására. Ismerje a vonalas színekép keletkezését, tudja indokolni alkalmazhatóságát az anyagi minőség meghatározására. Ismerje a színeképvonalak hullámhossza és az atomi elektronok energiája közötti összefüggést.	Tudja értelmezni Thomson katódsugárcsöves méréseit, a Millikan-kísérletet. Tudja a kilépési munka és a Planck-állandó méréssel való meghatározását. Ismerje az emissziós és abszorpciós színeképek jellemzőit. Tudja mindezt értelmezni új elemek felfedezése szempontjából. Tudjon számításokat végezni az atomok által elnyelt vagy kibocsátott fotonokkal kapcsolatban.

Bohr-féle atommodell Energiaszintek Bohr-posztulátumok Alapállapot, gerjesztett állapot Ionizációs energia 5.2.2. Részecske- és hullámtermészet A fény mint részecske Tömeg-energia ekvivalencia (> 1.5.) Az elektron hullámtermészete <i>de Broglie-hullámhossz</i> <i>Heisenberg-féle határozatlansági reláció</i> 5.2.3. Az elektronburok szerkezete Kvantumszámok: fő- és mellékkvantumszám, mágneses kvantumszám, spin Pauli-féle kizárási elv, <i>Hund-szabály</i> Elektronhéj <i>Kvantummechanikai atommodell</i>	Tudja megmagyarázni a Bohr-modell újszerűségét Rutherford modelljéhez képest. Ismerje az alap- és a gerjesztett állapot, valamint az ionizációs energia fogalmát. Tudja megfogalmazni a fény kettős természetének jelentését. Ismerje a tömeg-energia ekvivalenciáját kifejező einsteini egyenletet. Ismerje az elektron hullámtermészetét. Ismerje a fő- és mellékkvantumszám fogalmát, tudja, hogy az elektron állapotának teljes jellemzéséhez további adatok szükségesek. Tudja meghatározni az elektronhéj fogalmát. Tudja megfogalmazni a Pauli-féle kizárási elvet.	Tudja felírni a foton tömegére és energiájára vonatkozó összefüggéseket. Tudja megfogalmazni az anyag kettős természetét. Ismerje az elektron de Broglie-hullámhosszát és kiszámítását egy szabadon mozgó részecske esetére. Ismerjen az elektron hullámtermészetét bizonyító kísérletet. Tudja értelmezni a kvantumszámok fizikai jelentését. Tudja megfogalmazni a Bohr-modell erre vonatkozó korlátait. Tudja alkalmazni Pauli elvét és a Hund-szabályt az elektronok betöltési rendjére a periódusos rendszerben. Ismerje az elektron „tartózkodási helyének” jelentését az atomban a kvantummechanikai atommodell szerint.
5.3. Az atommagban lejátszódó jelenségek 5.3.1. Az atommag összetétele Proton Neutron Nukleon Rendszám Tömegszám Izotóp	Tudja felsorolni az atommagot alkotó részecskéket. Ismerje a proton és a neutron tömegének az elektron tömegéhez viszonyított nagyságrendjét. Tudja a proton és a neutron legfontosabb jellemzőit. Tudja megfogalmazni a neutron felfedezésének jelentőségét az atommag felépítésének megismerésében. Ismerje a nukleon, a rendszám és a tömegszám fogalmának meghatározását, tudja a közöttük fennálló összefüggéseket. Tudja meghatározni az izotóp fogalmát, tudjon példát mondani a	

Erős (nukleáris) kölcsönhatás	természetben található stabil és instabil izotópokra. Ismerje az erős (nukleáris) kölcsönhatás fogalmát, jellemzőit.	
Magerő	Tudja megmagyarázni a magerő fogalmát, természetét.	
Tömeghiány ($> 1.5.$)	Tudja értelmezni a tömegdefektus keletkezését. Tudja értelmezni az atommag kötési energiáját a tömegdefektus alapján, ismerje nagyságrendjét.	Tudja kiszámolni a tömegdefektus nagyságát.
Kötési energia		Tudja meghatározni a fajlagos kötési energia fogalmát, nagyságrendjét MeV-ban kifejezve. Tudja értelmezni a fajlagos kötési energia görbét a tömegszám függvényében.
<i>Fajlagos kötési energia</i>		
5.3.2. Radioaktivitás		
Radioaktív bomlás	Tudja meghatározni a radioaktív bomlás fogalmát.	
α -, β -, γ -sugárzás	Tudja jellemezni az α -, β -, γ -sugárzást. Tudja értelmezni a bomlás során átalakuló atommagok rendszám- és tömegszám-változását.	
Magreakció	Ismerje a magreakció, a felezési idő fogalmát, a bomlási törvényt.	
Felezési idő		
Bomlási törvény		Tudja a bomlási törvényt egyszerű feladatmegoldásban használni.
Aktivitás	Ismerje az aktivitás, a bomlási sor fogalmát, ábra alapján tudjon megadott bomlási sort ismertetni.	
Mesterséges radioaktivitás	Ismerje a mesterséges radioaktivitás fogalmát.	
	Tudjon példákat mondani a radioaktív izotópok ipari, orvosi és tudományos alkalmazására.	
Sugármérő detektorok	Tudjon példát mondani sugármérő eszközre és annak gyakorlati alkalmazására.	Ismerje néhány sugárzástípus detektálására alkalmas eszköz (GM-cső, Wilson-kamra) működési elvét.
5.3.3. Maghasadás		Tudja elemezni a ^{235}U -ra megadott hasadási reakció egyenletét.
Hasadási reakció	Ismerje a maghasadás folyamatát, jellemzőit. Tudjon párhuzamot vonni a radioaktív bomlás és a maghasadás között. Ismerje a hasadási termék fogalmát.	
Hasadási termék		
Lassítás	Tudja ismertetni a láncreakció folyamatát, megvalósításának feltételeit.	
Láncreakció	Ismerje a maghasadás során felszabaduló energia nagyságát és keletkezésének módját.	
Hasadási energia		
Szabályozott láncreakció	Tudja elmagyarázni a szabályozott láncreakció folyamatát, megvalósítását az atomreaktorban.	
Atomreaktor	Ismerje az atomerőmű és a hagyományos erőmű közötti különbség lényegét.	Tudja indokolni, hogy miért alkalmas az atomreaktor radioaktív izotóp gyártására.
Atomerőmű		
Atomenergia (nukleáris energia) ($> 2.8.$, $1.5.$)	Tudja megfogalmazni az atomenergia (nukleáris energia) jelentőségét az energiatermelésben. Ismerje az atomerőművek előnyeit, tudjon reális értékelést adni a veszélyességükről.	
Szabályozatlan láncreakció	Ismerje a szabályozatlan láncreakció folyamatát, az atombomba működési elvét.	
Atombomba		
5.3.4. Magfúzió	Tudja elmagyarázni a magfúzió folyamatát és értelmezni az	Tudjon értelmezni megadott fúziós magreakció egyenletet.

A Nap energiája (> 6.2.) Hidrogénbomba	energiafelszabadulást. Ismerje a Napban lejátszódó energiatermelő folyamatot. Ismerje a H-bomba működési elvét.	
5.4. Sugárvédelem Sugárterhelés Háttérsugárzás Elnyelt sugárdózis Dózisegyenérték	Ismerje a radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásait. Ismerje a sugárterhelés fogalmát. Tudja megfogalmazni a háttérsugárzás eredetét. Tudja ismertetni a sugárzások elleni védelem szükségességét és módszereit. Ismerje az embert érő átlagos sugárterhelés összetételét. Ismerje az elnyelt sugárdózis fogalmát, mértékegységét, valamint a dózisegyenérték fogalmát, mértékegységét.	
5.5. Elemi részek <i>Stabil és instabil részecske</i> <i>Neutrino</i> <i>Szétsugárzás-párkeltés</i>		Tudjon a stabil és instabil elemi részecskére példát mondani. Tudja, mi az antirészecske. Ismerje a neutrino jelentőségét a maghasadás energiamérlegében. Ismerje a szétsugárzás és párkeltés folyamatát.

6. Gravitáció, csillagászat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A gravitációs mező Az általános tömegvonzás törvénye A bolygómozgás Kepler-törvényei (> 7.2.) Súly és súlytalanság Nehézségi erő Potenciális energia homogén gravitációs mezőben (> 1.5.) és <i>centrális gravitációs mezőben</i> Kozmikus sebességek	Ismerje a gravitációs kölcsönhatásban a tömegek szerepét, az erő távolságfüggését, tudja értelmezni ennek általános érvényét. Értelmezze a Kepler-törvényeket a bolygómozgásokra és a Föld körül keringő műholdak mozgására. Értelmezze a súly és súlytalanság fogalmát. Tudjon példát mondani a gravitációs gyorsulás mérési eljárásaira. (> 1.4) Feladatokban tudja alkalmazni a homogén gravitációs mezőre vonatkozó összefüggéseket. Tudja értelmezni a kozmikus sebességeket.	Ismerje a Kepler törvényei és Newton gravitációs törvénye közötti összefüggést. Ismerje a gravitációs állandó mérését. Problémamegoldásban tudja figyelembe venni a gravitációs gyorsulás tömeg- és távolságfüggését, térerősségjellegét.
6.2. Csillagászat Fényév Vizsgálati módszerek, eszközök (> 5.2.) Naprendszer	Ismerje a fényév távolságegységet. Legyen ismerete az űrkutatás alapvető vizsgálati módszereiről és eszközeiről. Legyen fogalma a Naprendszer méretéről, ismerje a bolygókat, a fő	

Nap (› 5.3.4.)	típusok jellegzetességeit, mozgásukat. Ismerje a Nap szerkezetének főbb részeit, anyagi összetételét, legfontosabb adatait.	
Hold Üstökösök, meteoritok A csillagok (› 5.3.4.)	Tudja jellemezni a Hold felszínét, anyagát, ismerje legfontosabb adatait. Ismerje a holdfázisokat, a nap- és holdfogyatkozásokat. Határozza meg a csillag fogalmát, tudjon megnevezni néhány csillagot. Jellemezze a csillagok Naphoz viszonyított méretét, tömegét.	
A Tejútrendszer, galaxisok	Ismerje a Tejútrendszer szerkezetét, méreteit, tudja, hogy a Tejútrendszer is egy galaxis. Ismerje a Tejútrendszeren belül a Naprendszer elhelyezkedését. Legyen tájékozott a galaxisok hozzávetőleges számát és távolságát illetően, legyen ismerete az Univerzum méreteiről.	
Az Ősrobbanás elmélete A táguló Univerzum	Ismerje az Ősrobbanás-elmélet lényegét, az ebből adódó következtetéseket a Világegyetem korára és kiinduló állapotára vonatkozóan.	

7. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek

A fejezethez kapcsolódó kérdések, feladatok az előző fejezetek témaköreiben jelennek meg.

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A fizikátörténet fontosabb személyiségei Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, Maxwell, Hertz, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, M. Curie és P. Curie, Planck, Heisenberg, Bohr, Einstein, Kármán Tódor, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő, Gábor Dénes	Tudja, hogy a felsorolt tudósok mikor (fél évszázad pontossággal) és hol éltek, tudja, melyek voltak legfontosabb, a tanultakhoz köthető eredményeik.	
7.2. Felfedezések, találmányok, elméletek Geo- és heliocentrikus	Tudja a felsoroltak keletkezésének idejét fél évszázad pontossággal,	Ismerje Maxwell és Hertz munkásságának lényegét,

világkép „Égi és földi mechanika egyesítése” Távcső, mikroszkóp, vetítő A fény természetének problémája Gőzgép és alkalmazásai Dinamó, generátor, elektromotor Az elektromágnesség egységes elmélete Belső égésű motorok Az elektron felfedezésének története Radioaktivitás, az atomenergia alkalmazása Röntgensugárzás <i>Speciális relativitáselmélet</i> Kvantummechanika Az űrkutatás történetének legfontosabb eredményei Félvezetők Lézer	a 20. századtól évtized pontossággal. Tudja a felsoroltak hatását, jelentőségét egy-két érveléssel alátámasztani, az elméletek lényegét néhány mondatban összefoglalni. Tudja a felsoroltakat a megfelelő nevekkkel összekapcsolni. Ismerje a geo- és heliocentrikus világképet. Tudja, milyen szerepe volt a kísérlet és a mérés mint megismerési módszer megjelenésének az újkori fizika kialakulásában. Ismerje a newtoni fizika tudománytörténeti hatását. Ismerje az optikai eszközök hatását az egyéb tudományok fejlődésében. Ismerjen néhány új energiatermelő, -átalakító technikát, és azok hatását az adott kor gazdasági és társadalmi folyamataira (gőzgépek, az elektromos energia és szállíthatósága, atomenergia, alternatív energiahordozók). Tudja felsorolni a klasszikus fizika és a kvantummechanika alapvető szemléletmódbeli eltéréseit. Ismerje a nukleáris fegyverek jelenlétének hatását világunkban. Ismerje a modern híradástechnikai, távközlési, számítástechnikai eszközöknek a mindennapi életre is gyakorolt hatását.	jelentőségét. Tudja felsorolni a tanultak alapján a klasszikus fizika és a relativitáselmélet alapvető szemléletmódbeli eltéréseit.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	20 perc
90 pont	60 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Függvénytáblázat, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	Függvénytáblázat, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Függvénytáblázat, tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök vagy mérőműszerek	NINCS	Függvénytáblázat, tételeknek megfelelően csoportosított eszközök, mérőműszerek

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	Témakörök, az elvégzendő vagy ismertetendő kísérletek és egyszerű mérések listája, valamint az ehhez szükséges eszközök	NINCS	Mérések, ehhez szükséges eszközök, tanári instrukciók, balesetvédelemmel kapcsolatos előírások A mérési feladatok elvárt időtartama
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

A közép- és emelt szinten szóbeli vizsgákat szervező intézmények legalább 60 nappal a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben elrendelt közép-, illetve emelt szintű szóbeli vizsgák kezdőnapját megelőzően honlapjukon közzéteszik a kísérleti elrendezésekben, illetve a mérési feladatokban használt eszközök részletes listáját és fényképeit.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. Feleletválasztós kérdéssor	II. Összetett feladatok	Egy téma kifejtése kísérlettel vagy egyszerű méréssel
40 pont	50 pont	60 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I. és a II. rész, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép. Ezeket a vizsgázók hozzák magukkal.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatlap két részből áll:

I. A feleletválasztós kérdéssor tartalmi arányai a következők:

Mechanika:	30%
Hőtan:	15%
Elektromágnesség:	20%
Optika:	10%
Atomfizika, magfizika:	15%
Gravitáció, csillagászat:	10%

Ezek az arányok csak hozzávetőlegesek, hiszen lehetnek olyan kérdések, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak.

II. A négy összetett feladat a követelményrendszer négy különböző fejezetéhez kapcsolódik.

A feladatlap egy 20 kérdésből álló feleletválasztós kérdéssort és négy összetett (nyílt végű) feladatot tartalmaz. Az utóbbiak közül a vizsgázónak hármat kell megoldania. A számításos feladat és a forráselemzést tartalmazó feladat kötelező, a jelenségértelmezés és a méréselemzés feladatok közül a vizsgázó választhat.

Minden feleletválasztós kérdéshez három vagy négy válasz adott, amelyek közül pontosan egy helyes. Bár ezek a feladatok formailag azonos szerkezetűek, a megoldásukhoz szükséges képességek, kompetenciák tekintetében nagyon különbözőek lehetnek. A középszintű írásbeli feladatsorban nagyrészt olyan kérdések szerepelnek, amelyek a legalapvetőbb tanult törvényszerűségek közvetlen alkalmazását jelentik lehetőleg a mindennapi életben is tapasztalható jelenségekre. Ezek egyszerű számítást is igényelhetnek. Továbbá olyan jelenségekre, összefüggésekre irányulnak, amelyek mélyebb értelmezésére, problémamegoldásban történő alkalmazására középszinten nincs mód, de a vizsgázónak legalább a felismerés szintjén rendelkeznie kell a kérdésre vonatkozó ismeretekkel.

A nyílt végű kérdések numerikus eljárások alkalmazását vagy rövid szöveges kifejtést egyaránt igényelhetnek. Ezek közül egy számításos feladat, gyakorlati alkalmazásokkal kapcsolatos egyszerű problémamegoldás. A második, rövid szöveges választ és egyszerű számítást egyaránt igénylő feladat, melynek megoldásához a feladatlapon megadott hétköznapi élet jelenségeihez kötődő rövid forrás, és a forráshoz kapcsolódó kérdések nyújtanak segítséget. A két választható feladat közül (3. és 4. feladat, jelenségértelmezés vagy méréselemzés) a vizsgázónak választása szerint egyet kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A feleletválasztós kérdéssorban minden helyes válaszra 2 pont adható, így ebben a részben maximálisan 40 pont szerezhető. A 10-20 ponttal értékelt három összetett feladattal 50 pont érhető el. A választható feladatpár tagjai azonos pontértékűek. A feladatlap megfelelő helyén a vizsgázónak meg kell jelölnie, melyik feladatot választotta. Ezt a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszedésekor ellenőriznie kell. Amennyiben ez nem történt meg, és a választás ténye a dolgozathoz sem kerül ki egyértelműen, akkor minden esetben az első választható feladat megoldását kell értékelni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, továbbá a tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök, mérőműszerek. Ezeket a zsebszámológép kivételével a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja. A vizsgán a vizsgázó használhatja a saját, előírásoknak megfelelő zsebszámológépét.

A felkészülési idő akkor kezdődik, amikor a vizsgázó, a tételle kihúzása után megkapja a szükséges eszközöket. A felkészülési időben elvégzi a kísérletet vagy egyszerű mérést, a kapott eredményeket rögzíti, illetve vázlatot készíthet a kifejtendő tételrészhez. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A kísérletet vagy mérést nem kell újra elvégeznie, elég, ha elmondja, mit csinált, illetve bemutatja a rögzített eredményeket (táblázat, grafikon stb.). Közbekérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. Tartalmi arányai a következők:

Mechanika:	30%
Hőtan:	15%
Elektromágnesség:	20%
Optika:	10%
Atomfizika, magfizika:	15%
Gravitáció, csillagászat:	10%

Ezek az arányok csak hozzávetőlegesek, hiszen lehetnek olyan tételek, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak. Az azonos fejezethez kötődő tételek különböző témaköröket tartalmazzanak.

A tételek legalább kétharmadának tartalmaznia kell ténylegesen kivitelezendő kísérletet vagy egyszerű mérést. Az Oktatási Hivatal minden évben nyilvánosságra hoz egy 40 kísérletet, illetve egyszerű mérést tartalmazó listát, amelyben az egyes témakörökhöz tartozó kísérletek, mérések száma megfelel a vizsgaleírásban a tételsorra előírt tartalmi arányoknak. A szóbeli tételsor összeállításakor a tételsorban szereplő elvégzendő vagy ismertetendő kísérletek, illetve egyszerű mérések legalább 80%-át az Oktatási Hivatal által nyilvánosságra hozott kísérletlistából kell kiválasztani.

A tétel jellemzői

A tétel kérdéseit a szaktanár állítja össze az alábbiak szerint. A tétel tartalmazzon egy megadott szempontok szerint kifejtendő elméleti részt, egy ehhez kapcsolódó, lehetőség szerint elvégzendő vagy ismertetendő kísérletet vagy egyszerű mérést, és ennek elemzésére vonatkozó feladatot. A tétel kifejtéséhez tartozik a fizikatörténeti vonatkozások ismertetése is, erre a tétel szövegének utalnia kell. A tételt lehetőleg úgy kell megfogalmazni, hogy a vizsgázónak lehetősége legyen több altéma közül választania. Ha a téma nem teszi lehetővé ténylegesen elvégezhető kísérlet vagy egyszerű mérés beiktatását, akkor egy kísérleti vagy mérési eljárás ismertetését vagy értékelését kell feladatul adni valamilyen forrás segítségével (grafikon, táblázat, sematikus rajz, videofelvétel, számítógépes szimuláció stb.).

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 60 ponttal értékelhető.

Ebből 55 pont a tartalmi rész minősítése. A tételsor összeállításakor röviden rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, 55 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes összetevők jellemzően legfeljebb 10 pontot érnek. Az egyes részpontok a felelet színvonalától függően bontandók. A felelet tartalmi minősítése ennek az értékelési szempontsornak az alkalmazásával történik.

5 pont adható a felelet felépítésére és az önálló kifejtésre. A 0-5 pontig adható pontszám megítélése az alábbi szempontok szerint történik:

- a felelet mennyire alkot összefüggő, logikus egészet;
- nem tartalmaz-e a témától eltérő fejtegetést;

- mennyire önálló a kifejtés (azaz szükség van-e és milyen mértékben, mennyire lényeges részeknél segítő kérdésre).

A vizsgázó teljesítményének rögzítése az egyéni értékelőlapon történik, amely tartalmazza a felelet elvárt összetevőit (beleértve a kifejtést is), az ezekre adható maximális részpontoszámot és a vizsgázó által kapott részpontoszámokat, továbbá az elért összpontoszámot.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
240 perc			20 perc
I. Feleletválasztós kérdéssor	II. Témakifejtés	III. Összetett feladatok	A) feladat: egy mérés elvégzése B) feladat: elméleti téma kifejtése
30 pont	23 pont	47 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I., II. és III. rész, illetve az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép. Ezeket a vizsgázók hozzák magukkal.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap három részből áll.

I. A feleletválasztós kérdéssor tartalmi arányai a következők:

Mechanika:	30%
Hőtan:	15%
Elektromágnesség:	20%
Optika	10%
Atomfizika, magfizika:	15%
Gravitáció, csillagászat:	10%

Ezek az arányok csak hozzávetőlegesek, hiszen lehetnek olyan kérdések, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak.

II. Témakifejtés

A vizsgázónak három megadott téma közül kell egyet választania. A három téma a követelményrendszer három különböző fejezetéhez kapcsolódik.

III. Számítást igénylő problémák

A feladatsor négy ilyen, különböző nehézségű feladatot tartalmaz. A négy feladat a követelményrendszer négy különböző fejezetéhez kapcsolódik.

Az írásbeli feladatlap jellemzői

I. Feleletválasztós kérdéssor

A kérdéssor 15 kérdést tartalmaz 3-4 válaszlehetőséggel, amelyek közül pontosan egy helyes. Ezek a kérdések a követelményrendszerben leírt törvényszerűségek, összefüggések közvetlen alkalmazását jelentik a megismert jelenségekre, folyamatokra, illetve jelenségek, összefüggések felismerésére vagy értelmezésére irányulnak. Ezek egyszerű számítás is igényelhetnek.

II. Témakifejtés

A vizsgázónak a választott témát az esetlegesen megadott forrásokra támaszkodva az utasítások és irányító szempontok alapján, a feladat kitűzésében meghatározott terjedelemben kell kifejtenie összefüggő szöveg formájában. A kifejtés során egy-egy témakör áttekintése, a hozzá tartozó ismeretek rendszerezése, logikus elrendezése szükséges.

III. Számítást igénylő problémák megoldása

A feladatlap négy különböző nehézségű, számítás igénylő feladatot tartalmaz. A feladatok megoldása során a vizsgázónak értelmeznie kell a problémát, fel kell ismernie, milyen törvényszerűségek, összefüggések alkalmazása vezethet a megoldáshoz, használnia kell a fizika következtetési és megoldási módszereit, eljárásait.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 100 pont adható. Ez a következőképpen oszlik meg a három rész között:

I. rész: 30 pont - helyes válaszonként 2 pont.

II. rész: 23 pont, amelyből 18 pont a tartalmi megoldásra, 5 pont a kifejtés módjára adható. A tartalmi megoldás értékelését a konkrét feladathoz kiadott részletes javítási-értékelési útmutató szabja meg. A kifejtés módjának értékelése az alábbi szempontok alapján történik:

Nyelvhelyesség: 0-1-2 pont

- a kifejtés szabatos, érthető, jól szerkesztett mondatokat tartalmaz;
- a szakkifejezésekben, nevekben, jelölésekben nincsenek helyesírási hibák.

A szöveg egésze: 0-1-2-3 pont

- az egész ismertetés szerves, egységes egészet alkot;
- az egyes szövegrészek, résztémák összefüggének egymással egy világos, követhető gondolatmenet alapján.

Amennyiben a válasz a 100 szó terjedelmet nem haladja meg, a kifejtés módjának értékelésére nem adható pont.

Ha a vizsgázó témaválasztása nem egyértelmű, akkor az utoljára leírt téma kifejtését kell értékelni.

III. rész: 47 pont. Az egyes feladatok pontértéke 10-től 17-ig terjedhet a feladatokhoz kiadott részletes javítási-értékelési útmutató szerint.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, továbbá a tételeknek megfelelően csoportosított eszközök, mérőműszerek. Ezeket a zsebszámológép kivételével a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja. A vizsgán a vizsgázó használhatja a saját, előírásoknak megfelelő zsebszámológépét.

A felkészülési idő akkor kezdődik, amikor a vizsgázó, a tétele kihúzása után, megkapja a szükséges eszközöket. A vizsgázó a felkészülési időben elvégzi és elemzi a mérést, a kapott eredményeket feldolgozza, illetve vázlatot készíthet a kifejtendő részhez. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A mérést nem kell újra elvégeznie, elég, ha elmondja, mit csinált, illetve bemutatja a rögzített eredményeket (táblázat, grafikon stb.). Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak 20 tételt kell tartalmaznia. A tétel két feladatból - A) és B) feladatokból - áll. Az A) feladat a méréshez köthető kompetenciákat kéri számon. (A mérés megtervezése, elvégzése, a mért értékek kezelése, a megfelelő következtetések levonása.)

A B) feladatok a fejezetek között az alábbi arányban oszlanak meg:

Mechanika:	30%
Hőtan:	15%
Elektromágnesség:	20%
Optika:	10%
Atomfizika, magfizika:	15%
Gravitáció, csillagászat:	10%

Ezek az arányok csak hozzávetőlegesek, hiszen lehetnek olyan B) feladatok, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak. Az azonos fejezethez kötődő B) feladatok témakörei között nem lehet jelentős átfedés.

Az A) feladatok legalább kétharmadának tartalmaznia kell ténylegesen kivitelezendő mérést.

A tétel jellemzői

A) feladat: egy mérés elvégzése

A mérési feladat a nyilvános anyagban szereplő 20 mérés valamelyike. A mérési feladatnak része a tételben leírt mérés elvégzésének megtervezése is.

A feladat szövege megszabja, hogy a vizsgázónak milyen mérési feladatot kell elvégeznie, milyen módon kell rögzítenie a kapott eredményeket.

A mérési feladatok *legfeljebb 25%-a évenként változhat.*

B) feladat: egy tétel kifejtése

A tételkifejtés a vizsgakövetelményben szereplő témakörökhöz kapcsolódó elméleti anyag kifejtése megadott kérdések alapján, illetve amennyiben a követelményrendszer lehetővé teszi - a kapcsolódó fizikatörténeti vonatkozások ismertetése. A feladat szövegének erre utalnia kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 50 ponttal értékelhető.

Ebből 45 pont a tartalmi rész minősítése. A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, a 45 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat. Az egyes összetevők jellemzően 4-10 pontot érnek, az A) feladatra adott pontszám nem lehet több 25 pontnál. Az egyes részpontok a felelet színvonalától függően bontandók. A felelet tartalmi minősítése ennek az értékelési szempontsornak az alkalmazásával történik.

5 pont adható a felelet felépítésére és az önálló kifejtésre. A 0-5 pontig adható pontszám megítélése az alábbi szempontok szerint történik:

- a felelet mennyire alkot összefüggő, logikus egészet;
- nem tartalmaz-e a tételtől eltérő fejtegetést;
- mennyire önálló a kifejtés (azaz szükség van-e és milyen mértékben, mennyire lényeges részeknél segítő kérdésre).

A vizsgázó teljesítményének rögzítése az egyéni értékelőlapon történik, amely tartalmazza a felelet elvárt összetevőit (beleértve a kifejtést is), az ezekre adható maximális részpontoszámot és a vizsgázó által kapott részpontoszámokat, továbbá az elért összpontoszámot.

FÖLDRAJZ (FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK)

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Az érettségi vizsgán a vizsgázónak a földrajzi-környezeti **ismereteiről**, valamint az alábbi földrajzzal kapcsolatos **kompetenciáknak** – adott vizsgaszintnek megfelelő – elsajátításáról kell számot adnia:

- földrajzi-környezeti ismeretek alkalmazása a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok magyarázatában, értelmezésében;
- különböző fajtájú térképeken közölt információk olvasása, értelmezése;
- kontúrtérképes feladatok megoldása;
- egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése;
- földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térképvázlatok készítése;
- szövegalkotás és szövegértés földrajzi tartalmú témákhoz kapcsolódóan;
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldása;
- földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése és etikus felhasználása;
- földrajzi-környezeti szemlélet és gondolkodásmód alkalmazása feladatmegoldások, szóbeli és írásbeli témakifejtések során.

A földrajz érettségi vizsgakövetelmény tartalmazza az általános iskolai regionális földrajzi tananyagot is. Ezért a vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanultak szintézisére, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésére. A részletes vizsgakövetelményekben nincs felsorolva a vizsga

sikeres teljesítéséhez szükséges topográfiai követelmény, a kerettantervben megadott topográfiai fogalmak egyben a vizsgakövetelményt is jelentik. Az általános fogalmakat csak abban az esetben emeli ki a követelményrendszer, ha azok eltérnek a korábban megszokott gyakorlattól. Az egyes témakörök eltérő részletezettséggel jelennek meg. Részletesebb kifejtés akkor olvasható, ha a hagyományoshoz képest új ismeretekkel és képességekkel kapcsolatos követelmények fogalmazódnak meg.

A közép- és emelt szintű részletes vizsgakövetelményeket tartalmazó táblázatban az emelt szint oszlopa csak a középszintet meghaladó követelményeket tartalmazza, de az emelt szintű vizsga természetesen magába foglalja a középszintű követelményeket is.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Térképi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A térkép	Magyarázza a kicsinyítés mértéke és a méretarány közötti kapcsolatot. Ismertesse a domborzatábrázolás különböző módszereit. Ismerje fel térképen a domborzati formákat. Használja információszerzés során és feladatokban a szintvonal, a magassági számok és a relatív magasság fogalmát. Ismerje a földrajzi fókálózat jellemzőit. Készítsen térképvázlatot, és alakítsa ki a jelrendszerét. Használja feladatmegoldásai során a tematikus térképen közölt információkat.	Ismertesse a térképkészítés fejlődését, tudjon olyan korlátokat és vívmányokat említeni, amelyek befolyásolták. Következtessen a nagy, a közepes és a kis méretarányú, illetve különböző tartalmú térképek felhasználási lehetőségeire. Igazolja példákkal, hogy a térképek készítésekor a különböző ábrázolási célok érdekében különböző módszereket alkalmaznak. A vetület fogalma, a legelterjedtebb vetülettípusok és jellemzőik összehasonlítása, alkalmazhatóságuk korlátai.
1.2. Tájékozódás a térképen és a térképpel	Értelmezze a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat. Mérjen és határozzon meg távolságot térképi egyenes és görbe vonal mentén különböző eszközök segítségével. Oldjon meg egyszerű számítási feladatokat a méretarány felhasználásával. Olvassa le a tényleges magasságot, számítsa ki a viszonylagos magasságot térképi információk alapján. Végezzen helymeghatározási és tájékozódási feladatokat térképen és térképpel. Oldjon meg tájékozódási, számítási feladatokat a fókálózat használatával. Olvasson le információkat különböző méretarányú és tartalmú térképekről és tömbszelvényekről, elemezze és vesse össze azokat. Végezzen összehasonlító elemzést tematikus térképekkel.	Határozzon meg távolságot az Egyenlítő vagy valamely hosszúsági kör mentén fókálózat segítségével. Számítson területet arányszám felhasználásával. Oldjon meg a méretarány használatát igénylő számításhoz feladatokat. Szerkesszen metszetet a szintvonalas térkép alapján.
1.3. Távérzékelés és térinformatika	Ismertesse a légi- és az űrfelvételek felhasználási lehetőségeit, tudjon példát mondani alkalmazásukra. Azonosítson környezeti elemeket térképvázlattal vagy térképpel történő	Ismertesse a műholdak csoportosítását pályatípus és feladat alapján. Emelje ki a földmegfigyelő műholdcsaládokat. Mutassa be a műholdfelvételek készítésének elvét, a műholdfelvételek

	összevetés alapján légi- és űrfelvételeken. Ismerje a GPS működési elvét és jelentőségét.	típusait és alkalmazásuk lehetőségeit. Olvasson le tényeket légi- és űrfelvételekről. Ismeresse a földrajzi információs rendszer (GIS) szerepét.

2. Kozmikus környezetünk

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A csillagászati ismeretek fejlődése. A Világegyetem	Ismeresse a Naprendszer helyét, a Tejútrendszer alakját, méreteit. Igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben. Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit.	Mutassa be a naptávolság, a hőmérséklet és az anyageloszlás összefüggéseit. Ismeresse a csillagászat történeti fejlődésének jelentősebb állomásait. Értelmezze a csillagképek látszólagosságát, tudjon példákat mondani.
2.2. A Nap és kísérői	Sorolja fel a Naprendszert alkotó égitesteket. Ismeresse a Nap jellemzőit (mérete, távolsága a Földtől, anyagi összetétele, belső és felszíni hőmérséklete). Mutassa be a Nap földi életet meghatározó szerepét, legfontosabb sugárzásait és azok légköri következményeit. Tudja megkülönböztetni a nap- és holdfogyatkozás kialakulásának okait. Sorolja fel a Föld- és a Jupiter-típusú bolygókat, sorrendjüket, mutassa be közös és egyedi jellemzőiket. Ismeresse a Hold mozgásának sajátosságát, értse a holdfázisok változásának okát. Különböztesse meg a nap- és a holdfogyatkozás jelenségét, valamint okait. Magyarázza a meteor és meteorit közötti különbséget.	Ismeresse a Nap gömbhéjas szerkezetét, a Nap szféráinak jelenségeit és ezek hatását a földi életre. Elemesse a Naprendszer bolygóiról készült adatsorokat. Magyarázza meg a holdfázisok és a nap- és holdfogyatkozások kialakulását, készítsen egyszerű ábrát a jelenségekről. Jellemezze a Hold felszínét, bizonyítsa a felszíni hőmérséklet és a légkörhiány összefüggését. Magyarázza a törpebolygó mint égitest kialakulását. Mutassa be az üstökösök felépítésének jellemzőit, mozgásának jellemzőit, jellegzetes formájuk kialakulását.
2.3. A Föld és mozgásai Tengely körüli forgás	Legyen tisztában a Föld méreteivel (sugár, Egyenlítő). Ismeresse az eltérítő erő hatásait. Mutassa be egyszerű rajzzal a napsugarak hajlásszöge és a szoláris éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggést. Magyarázza a nappalok és az éjszakák változását. Ismerje az égitestek látszólagos napi K-Ny-i járását, a forgás Ny-K-i irányát.	Bizonyítsa a Föld alakja és tengely körüli forgása közötti összefüggést. Hasonlítsa össze a Vénusz, a Mars és a Föld felszíni és légköri folyamatait.

Nap körüli keringés	Alkalmazza az alapvető átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra időkülönbség = 1 időzóna, 1 hosszúsági fok = 4 perc időkülönbség. Számítsa ki a helyi és a zónaidőt. Ismerje a keringés pályájának jellemzőit, a keringés idejét. Értelmezzen a keringéssel kapcsolatos ábrákat. Ismerje a tavaszi és az őszi napéjegyenlőség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és időpontját. Mutassa be a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést.	Magyarázza meg a nappalok és éjszakák hosszának a változását. Számítsa ki a Nap delelési magasságát a nevezetes időpontokban bármely földrajzi helyen. Alkalmazza feladatmegoldás során a dátumválasztó vonal következményét.
2.4. Az űrkutatás szerepe a Naprendszer megismerésében	Mondjon példákat az űrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására. Nevezzen meg az űrkutatáshoz kapcsolódó magyar vonatkozású eredményeket.	Mutassa be az űrkutatás legfontosabb mérőföldköveit. Sorolja fel az űrkutatás eszközeit, és ismerje azok funkcióit. Ismeresse a mesterséges holdak típusait és szerepüket a mindennapi életben. Mutassa be a mesterséges égitestek, szondák jelentőségét a Naprendszer, a Tejútrendszer és más galaxisok, exobolygók megismerésében szövegek alapján.

3. A geoszférák földrajza

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A kőzetburok		
3.1.1. Földtörténet	Ismeresse a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit. Tudja időbeli sorrendjüket és hozzávetőleges időtartamukat, ismerje az egyes földtörténeti idők meghatározó eseményeit, képződményeit, területi előfordulásukat. Fogalmazza meg a légkör, a vízburok és a bioszféra fejlődésének kapcsolatát a földtörténeti eseményekkel.	Hasonlítsa össze a relatív és az abszolút kor meghatározás elveit, módszereit. Értelmezze a geoszférák fejlődését és azok kölcsönhatásait (ösléggör, ósóceán, bioszféra). Ismeresse az őskontinensek (Pangea, Laurázsia, Gondwana) kialakulásának folyamatát, feldarabolódásuk és összekapcsolódásuk következményeit. Legyen tisztában a jégkorszak fogalmával, tudjon következményeket említeni.
3.1.2. A Föld gömbhéjas szerkezetének jellemzői	Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Ismeresse ábrák segítségével a Föld belsejének fizikai jellemzőit, és tudjon példát mondani következményeire. Értelmezze az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek	Igazolja példákkal a geoszférák közötti kapcsolatokat. Hasonlítsa össze adatok és ábrák alapján az egyes gömbhéjak jellemző kémiai, ásványtani összetételét, hőmérsékleti, nyomás- és sűrűségviszonyait. Mutassa be a földmágnesség és a

	mozgásainak kapcsolatát. Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentőségét példák alapján.	tájékozódás kapcsolatát.
3.1.3. A kőzetlemezek és – mozgásaik következményei	Ismerje a kőzetlemez és a földkéreg fogalmát, jellemezze a szerkezetét. Hasonlítsa össze a kontinentális, az óceáni kőzetlemezt. Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a nagy kőzetlemezeket. Mutassa be a lemezmozgások okait, típusait és azok következményeit. Értelmezze a vulkáni tevékenység és a kőzetlemez-mozgások kapcsolatát. Mutassa be ábra segítségével a magmás ércképződés folyamatát. Csoportosítsa a vulkánokat működésük, alakjuk és a kitörés helye szerint. Mutasson meg térképen és ismerjen fel térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat. Mondjon példát az utóműködésre és annak gazdasági jelentőségére. Magyarázza a földrengés kialakulásának okát, kapcsolatát a vulkánossággal és a lemezszegélyekkel. Mondjon példákat a pusztítás elleni védekezés és kárenyhítés lehetőségeire.	Készítsen önállóan ábrát a kőzetburok felépítéséről. Soroljon fel topográfiai példákat a kőzetlemez-határookra, és mutassa meg, ismerje fel azokat a térképen. Mutassa be a geológiai erők megnyilvánulásait a kőzetlemezek mozgásának és következményeinek összekapcsolásával. Készítsen és magyarázzon kőzetlemez-mozgásokkal kapcsolatos folyamatábrákat. Ismertesse a vulkáni működés jellegét és helyét meghatározó tényezőket. Magyarázza a nehéz-, a színes- és nemesfémérczek képződését, és támassza alá ezt példákkal. Magyarázza példa segítségével az ún. „forró pontok” feletti vulkánosságot. Ismerje a földrengéserősség mérésének elvét, a rengések kísérőjelenségeit. Ismerje a rengésfészek, rengésközpont kapcsolatát.
3.1.4. A hegység-képződés	Mutassa be a hegységképződés típusait, kapcsolatát a kőzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival. Mondjon ezekre példákat. Ismertesse a gyűrődés és a vetődés folyamatát, összefüggésüket a szerkezeti mozgásokkal, illetve a gyűrű- és röghegységek kialakulásával. Mondjon példákat típusaikra, formáikra. Különböztesse meg ábrákon, képeken a gyűrű- és a röghegységeket formakincsük alapján. Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján.	Mutassa be a hegységképződési szakaszok összefüggéseit. Rajzoljon és elemezzen a hegységképződéshez kapcsolódó egyszerű folyamatábrákat.
3.1.5. A kőzet-burok (litoszféra) építőkövei, ásványkincsek	Hasonlítsa össze az ásványok és a kőzetek jellemzőit. Ismertesse a kősenek, a kőso és a szénhidrogének keletkezését. Sorolja be keletkezés szerint, csoportosítsa és ismerje fel az alábbi ásványokat, kőzeteket: kőso, mészkő,	Magyarázza és mutassa be példákon a lemezmozgások, a kőzetek keletkezése és átalakulása kapcsolatát, a kőzetek anyagainak körforgását. Ismerje fel a kéregszerkezet és az ásványkincsek előfordulása közötti kapcsolatokat.

	dolomit, homok, homokkő, lösz, kőszénfajták, kőolaj, agyag, bauxit, gránit, andezit, bazalt, riolit, vulkáni tufák, márvány, palás kőzetek. Mondjon példát az előfordulásukra és a felhasználásukra. Jellemezze a bazaltot, az andezitet és tufáikat, a gránitot, a mészkövet és a lösz. Mutassa be az ércek gazdasági hasznosítását példák alapján. Ismertesse a kőszén és a szénhidrogének keletkezését. Ismerje fel a bányászat, a fosszilis energiahordozók kitermelésének és felhasználásának környezeti következményeit információgyűjtés és –feldolgozás alapján.	Csoportosítsa összetételük alapján a magmás kőzeteket. Mutassa be a magmás és üledékes ércképződést. Értelmezze a nagy tömegű kőzetátalakítás és a fenntarthatóság kapcsolatát. Mutassa be a bányászat károkozásának mérséklését és a rekultiváció lehetőségeit példákban.
3.1.6. A Föld nagyszerkezeti egységei Ősföldek Röghegységek Gyűrthegységek Süllyedékterületek, síkságok	Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit. Tudjon példákat mondani a nagyszerkezeti egységek előfordulására, és mutassa meg ezeket a térképen, ismerje fel a térképvázlaton. Mutassa be a nagyszerkezeti egységek és a jellemző ásványkincs-előfordulások kapcsolatát. Mutassa be ábra és kép segítségével az ősföldek, a röghegységek és a gyűrthegységek formakincsét. Ismertesse az ősmasszívumok szerkezeti (fedett, fedetlen) és morfológiai (hegyvidék, lépcsős vidék, letarolt síkság, táblás vidék) típusait. Ismertesse a Kaledóniai-, a Variszkuszi-hegységrendszer tagjait, jellemezze a szerkezetüket. Sorolja fel az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer tagjait. Hasonlítsa össze a két hegységrendszert. Csoportosítsa a síkságokat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint. Tudjon példát az egyes típusokra. Mutassa be gazdasági jelentőségüket	Mutassa be a Föld nagyszerkezeti egységeinek kialakulását és átalakulásukat a földtörténeti idők folyamán. Ismerje fel, különböztesse meg képeken, ábrákon a nagyszerkezeti egységeket. Magyarázza a nagyszerkezeti egységek formakincsének kialakulását.
3.1.7. A földfelszín formálódása	Támassza alá példákkal a geológiai és a földrajzi erők (köztük az ember), valamint az ember szerepét a felszínformálódásban (lepusztulás, szállítás, felhalmozás). Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat (mélyföld, alföld, fennsík, dombság, közép-hegység,	Értelmezze a geológiai erők és a földrajzi erők harcát. Mutassa be a földrajzi erők munkája és a földrajzi övezetesség összefüggéseit. Ismerje fel, különböztesse meg képeken, ábrákon a felszínformákhoz kapcsolódó tájakat, helyezze el ezeket a kontinenseken és a földrajzi

	magashegység, völgy, medence, hátság). Mondjon példát az egyes felszínformákra a kontinensek és hazánk területéről. Mutassa meg a térképen és ismerje fel a térképvázlatban. Ismerje fel a földrajzi erőket az aprózódás és a mállás; a lepusztulás és a felhalmozódás, feltöltődés; az üledékképződés és az üledékes kőzetek keletkezése folyamatában.	övezetekben. Különböztesse meg a kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatokat. Mutassa be a szárazföldek és a tengerek mindenkorai földgömbi helyzetének természetföldrajzi és környezeti következményeit a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példáin.
3.1.8. A talaj	Ismertesse a talaj szerkezetét, szintjeinek jellemzőit. Nevezze meg és jellemezze az elterjedt zonális és azonális talajokat (pl. mezősegi talaj, barna erdei talaj, podzol, trópusi vörösföld, szikes), tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre. Mutassa be példák alapján a talajt veszélyeztető környezeti folyamatokat és a veszély mérséklésének lehetőségeit.	Mutassa be a talajképződés folyamatát. Jellemezze a talajt mint a legösszetettebb és a társadalmi-gazdasági folyamatok miatt legsérülékenyebb környezeti képződményt. Mutassa be az elterjedt zonális és azonális talajok kialakításában szerepet játszó tényezőket, bizonyítsa az éghajlat meghatározó szerepét. Mutassa be tematikus térképek összevetésével az éghajlat, a talajtípusok és a gazdálkodás összefüggéseit. Bizonyítsa a domborzati jellemzők, a gazdálkodási mód és a talajpusztulás összefüggéseit. Igazolja példák alapján a fenntarthatóság és a talaj kapcsolatát a különböző éghajlati övekben. Mutassa be a talaj környezeti hatásjelző szerepét.
3.2. A levegőburok		
3.2.1. A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete	Sorolja fel és csoportosítsa a légkört alkotó anyagokat. Ismertesse a légkör szerkezeti felépítését, a szférák jellemzőit és a bennük lejátszó változások lényegét. Elemezzen a témához kapcsolódó ábrát. Nevezze meg a legnagyobb légszennyező forrásokat.	Ismertesse a légkör fejlődését, összetételének változását, az ózonréteg kialakulását. Támassza alá példákkal a légkör gazdasági jelentőségét.
3.2.2. A levegő felmelegedése	Magyarázza a levegő felmelegedését a földrajzi helyzet, a napsugarak hajlásszöge alapján. Bizonyítsa példákkal a felmelegedést és a lehűlést módosító tényezők szerepét. Fogalmazza meg a felmelegedés és a lehűlés törvényszerűségeit. Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentőségét. Mutassa be a hőmérséklet napi és évi	Ismerje a hőmérséklet gazdasági jelentőségével kapcsolatos fogalmakat (tenyészidőszak, hőösszeg, napfénytartam). Ismertesse a felmelegedést meghatározó és módosító tényezőket, valamint hatásuk gazdasági-energetikai hasznosíthatóságának példáit.

	járásának folyamatát és összefüggését a Föld fő mozgástípusaival. Számítsa ki a napi és az évi középhőmérsékletet, a napi, az évi közepes és az abszolút hőingadozást. Ábrázoljon grafikusán hőmérsékleti adatokat, hasonlítsa össze és elemezzen hőmérsékleti tematikus térképeket. Ismerje fel a napsugárzás és az energetika kapcsolatának példáit.	
3.2.3. A levegő mozgása	Ismerje a légnyomás és az izobár fogalmát. Magyarázza a légnyomás változásának okát és kapcsolatát a szél kialakulásával, a Föld forgásából származó eltérítő erő szerepét a légáramlás irányának kialakulásában. Mutassa be a magas és alacsony légnyomású, a leszálló és felszálló légáramlású övezetek kialakulásának okait. Ismeresse az állandó szélrendszerek (passzátszelek, nyugatias szelek, sarki szelek) jellemzőit és kialakító tényezőiket. Ismerje a hőmérsékleti egyenlítő fogalmát és szerepét. Mutassa be az általános légkörzés rendszerét egyszerű rajzon. Mutassa be a monszunszél évszakos irányváltozását és következményeit a mérsékelt és a forró övezetben. Ismeresse a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, kialakulásuk fő térségeit. Mutassa be hatásukat az időjárásra és az éghajlatra. Magyarázza a hidegfront és a melegfront kialakulásának feltételeit, hasonlítsa össze jellemzőiket. Elemezze hatásukat a mindennapi életre.	Nevezzen meg trópusi ciklonokat, helyi szeleket, szélrendszereket (tornádó, parti szél, hegy-völgyi szél, városi szél), mutassa be jellegzetességeiket. Ismerje a főn kialakulását és jelentőségét. Mutassa be ábra segítségével a függőleges légmozgások és a szelek kapcsolatát. Tárja fel a futóáramlás szerepét. Ismeresse a passzátszél és a forró övezeti monszun szélrendszer kapcsolatát. Készítsen magyarázó ábrát a monszun szélrendszerek kialakulásáról.
3.2.4. Felhő- és csapadékképződés	Alkalmazza a légköri folyamatok bemutatása során a következő fogalmakat: tényleges- és viszonylagos vízgőztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, halmazállapot-változás. Ismeresse a csapadékképződés feltételeit, mutassa be ábra segítségével a felhő- és csapadékképződés folyamatát. Magyarázza a különböző hulló és	Ismerje fel a főbb felhőtípusokat. Értse, mikor és miért alakulnak ki, milyen időjárást eredményeznek. Oldjon meg vízgőztartalom-számítási feladatokat.

	talajmenti csapadékfajták kialakulásának folyamatát. Támassza alá példákkal a csapadék gazdasági jelentőségét.	
3.2.5. Az időjárás és az éghajlat	Mutassa be az időjárási és éghajlati elemek változásainak folyamatát, okait. Mutassa be az időjárás-jelentés és előrejelzés jelentőségét a mindennapi életben és a gazdaságban. Hasonlítsa össze az éghajlati elemekkel kapcsolatos tematikus térképeket és klímadiagramokat, szerkesszen adatokból diagramot, dolgozzon fel szöveges forrásanyagot. Ismerjen fel légköri képződményeket időjárási térképeken és műholdfelvételeken. Értelmezzon szöveges és képi időjárás-előrejelzést, vonjon le következtetéseket az időjárási adatokból. Ismerje fel az időjárási veszélyhelyzeteket információk alapján, nevezzen meg megelőzési és védekezési módokat.	Igazolja példákkal a légkör egységes rendszerként való működését, fogalmazzon meg a Föld éghajlatára vonatkozó törvényszerűségeket, szabályokat. Mondjon példákat az időjárás-változások biológiai hatásaira. Mutassa be az időjárás okozta veszélyhelyzetekre való felkészülést lehetőségeit, a helyes és másokért is felelős magatartás jellemzőit.
3.2.6. A szél és a csapadék felszíninformáló tevékenysége	Mutassa be a szél és a csapadék pusztító, szállító és építő felszínalakító munkáját. Ismerje fel a pusztító és építő tevékenység által létrehozott jellemzői formákat ábrákon és képeken. Igazolja példákkal a szél és a csapadék felszíninformáló tevékenységének gazdasági következményeit.	Nevezze meg a felszíninformáló tevékenységet befolyásoló tényezőket. Bizonyítsa az összefüggést a szél és a csapadék felszíninformálása és a többi természetföldrajzi tényező között. Következtessen a szél és a csapadék által kialakított felszínformák létrejöttének folyamataira.
3.2.7. A légszennyezés következményei	Nevezze meg a legnagyobb légszennyező forrásokat. Mutassa be példák alapján a szennyeződés életteni, társadalmi-gazdasági stb. következményeit. Dolgozzon fel és értelmezzon légszennyezési adatokat, információkat.	Következtessen a levegő minőségére az összetétel változását bemutató adatsorokból. Érveljen az egyén felelőssége és lehetőségei mellett a károsítás mérséklésében, a légköri folyamatok egyensúlyának megőrzésében. Mutassa be példák alapján az emberi tevékenység ózonréteget károsító hatásait, következményeit, a szennyezés csökkentésének lehetőségeit. Mutassa be a társadalmi eredetű éghajlatváltozások okait és következményeit.
3.3. A vízburok földrajza		
3.3.1. A vízburok kialakulása és tagolódása, tulajdonságai és mozgásai	Mutassa be a vízburok tagolódását, az egyes víztípusok kapcsolódását. Mutassa be a víz körforgásának folyamatát, az egyes területek vízháztartását meghatározó tényezőket.	Ismertesse a vízburok kialakulását.

	Mutassa be az óceánok és a tengerek közötti különbségeket. Ismertesse a tengervíz felmelegedésének és lehűlésének, fagyáspontjának sajátosságait, a víz fajhőjének és hőtároló képességének összefüggéseit. Mutassa be a sótartalom változásának összefüggését a párolgással, a csapadékkal, a hozzáfolyással. Ismerje fel az óceán- és tengervíz mozgási, áramlási rendszerének kialakulását és működését, összefüggését az általános légköréssel. Mutasson a térképen hideg és meleg tengeráramlásokat. Bizonyítsa tematikus térképek és éghajlati diagramok segítségével a tengeráramlások éghajlatmódosító hatását és mondjon példát azokra. Értelmezze a tengerjárás kialakulását, természeti- és társadalmi-gazdasági következményeit. Mutassa be példák alapján a világtengert mint természeti erőforrást.	Értelmezze a tengervíz sótartalmát befolyásoló tényezők földrajzi összefüggéseit. Mutassa összefüggéseiben a sótartalom változását egy hosszúsági kör mentén. Értelmezze a sós víz és az édesvíz eltérő tulajdonságaiból adódó következményeket. Magyarázza a légköri és a vízköri rendszer hasonlóságait, kapcsolatait. Mondjon példát a tengeri üledék, az üledékes ásványkincsek képződésére. Ismertesse kitermelésük lehetőségeit.
3.3.2. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk A tavak A folyóvizek	Ismertesse a tómedencék keletkezési típusait. Mutasson példákat a térképen az egyes típusokra. Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait. Értékelje az emberi tevékenység szerepét a tavak keletkezésében és pusztulásában. Mondjon példát a tavak hasznosítási módjaira. Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyűjtő terület, vízváltó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás. Mutassa be a folyó vízjárásának jellemzőit, összefüggéseit a földrajzi fekvéssel, a domborzattal és az éghajlattal. Számítsa ki a folyó vízhozamát. Ismertesse a folyó munkavégző képességét meghatározó tényezőket. Soroljon fel az árvíz kialakulásához vezető tényezőket, a veszélyhelyzet	Következtessen a térkép segítségével a tavak keletkezésére elhelyezkedésük, alakjuk, mélységük alapján. Alkosson véleményt néhány példa alapján a mesterséges tavak létrehozásának céljairól és környezeti következményeiről. Bizonyítsa példákkal térkép segítségével a domborzat és a szakaszjelleg összefüggését, térbeli változását. Értelmezzen vízállás-jelentést.

	mérséklését segítő megoldásokat.	
3.3.3. A felszín alatti vizek	Magyarázza a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát. Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását, valamint egymással, a csapadékkal és a párolgással való kapcsolatát. Rendszerezze a felszín alatti vizeket különböző szempontok szerint.	Értelmezze a földtani szerkezet és a felszín alatti víztípusok kialakulásának kapcsolatát. Mutassa be a kőzetminőség szerepét a felszín alatti vizek elhelyezkedésében és mozgásában. Alkalmazza a geotermikus gradiensről tanultakat a felszín alatti vizek hőmérsékletének magyarázatában.
3.3.4. A víz és a jég felszíninformáló munkája	Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságának összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal. Ismertesse a gleccserek és a belföldi jégtakaró pusztító és építő munkáját. Ismerje fel ábrán, képen a jég által formált képződményeket. Jellemezze a pusztuló és az épülő tengerpartot. Mutassa be ábrák, képek alapján a folyóvíz építő és romboló munkáját. Ismerje fel a jellegzetes képződményeket.	Hasonlítsa össze a belföldi és a magashegységi jégképződés folyamatát. Hasonlítsa össze a kétféle jégtakaró felszíninformálását. Mutassa be konkrét tájak példáján a jég felszíninformálásának következményeit. Mutassa be a tengervíz mozgásai és a partformák közötti összefüggést. Ismerje fel a víz felszíninformáló munkájának földrajzi összefüggéseit. Igazolja ezeket konkrét példákon. Következtessen a jég és a víz által kialakított felszínformák létrejöttének folyamataira.
A karsztosodás	Ismertesse a karsztosodás folyamatát. Jellemezze a felszíni és felszín alatti karsztformákat, ismerje fel ezeket képeken, ábrákon. Tudjon következtetni kialakulásuk folyamatára.	Ismerje a mészkő oldódásának kémiai folyamatát, a talaj- és növényborítottság szerepét a karsztosodásban. Mutassa be a karsztosodást befolyásoló tényezők összefüggéseit. Ábrázolja egyszerű metszeten a karsztformákat.
A vízburok mint gazdasági erőforrás	Ismertesse hazai példán a vízgazdálkodás feladatait, az ár- és belvízvédelem szerepét. Ismerje fel a veszélyhelyzetek kialakulásához vezető folyamatokat, fogalmazza meg a helyes magatartás jellemzőit. Mutassa be a kommunális és az ipari vízellátás, az öntözés, a vízenergia hasznosításának lehetőségeit és korlátait példák alapján. Jellemezze a vízi szállítást, fogalmazza meg előnyeit és korlátait. Mutassa be hazai és nemzetközi példákon a víz kínálta idegenforgalmi lehetőségeket. Ismertesse a belvíz kialakulásának okait, az ár- és belvízvédelem feladatait. Bizonyítsa példákkal a domborzat és a csapadék kapcsolatát a vízenergia hasznosításának lehetőségeivel.	Következtessen a földrajzi elhelyezkedésből, a természet- és a társadalomföldrajzi jellemzőkből a vízigényekre és azok kielégítésének módjára. Ismerje a folyószabályozás lényegét és módszereit, mutassa be jelentőségét a társadalmi-gazdasági életben. Bizonyítsa szöveges források alapján a nemzetközi összefogás szükségességét a vízgazdálkodásban, a vizek védelmében. Hasonlítsa össze az ivóvíz és az ipari víz tulajdonságait, kinyerésük lehetőségeit és korlátait. Magyarázza a vízzel való gazdálkodás szerepét a fenntartható fejlődésben.

3.4. A geoszférák kölcsönhatásai	Elemezzen a geoszférák kölcsönhatásaihoz kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.	Mutassa be példák segítségével az egyes geoszférákban lezajló folyamatoknak a többi geoszférára gyakorolt hatását és azok következményeit. Mondjon példákat a több geoszférára is kiterjedő környezeti ártalmakra, kiváltó okaira és következményeikre, megelőzésük és megoldásuk lehetőségeire. Elemezzen a témához kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.

4. A földrajzi övezetesség

Megjegyzés: A vízszintes földrajzi övezetességnél szereplő általános követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek Szoláris éghajlati övezetek	Magyarazza egyszerű rajz készítésével a napsugarak hajlásszöge és a felmelegedés mértékének földrajzi szélességtől függő változását. Jelölje térképvázlatban a szoláris éghajlati övezeteket, fogalmazza meg helyüket a földrajzi fókiahálózatban.	Magyarazza a szoláris övezetek határainak elhelyezkedését. Értelmezze a szoláris éghajlati övezetesség kialakulásának törvényszerűségeit, értelmessége a valódi éghajlati övezetességgel való kapcsolatát, az övezetességet kialakító és módosító tényezők szerepét, összefüggéseit.
Valódi éghajlati övezetek	Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzat az éghajlatot. Értelmezze az éghajlati és a földrajzi övezetesség közötti különbséget.	Mutassa be a szoláris és a valódi éghajlati övezetesség közötti különbséget.
4.2. A vízszintes földrajzi övezetesség	Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét (övezet, öv, terület/vidék). Jellemezze az egyes övezetek, övek, területek/vidék éghajlati, vízrajzi és felszínformálódási sajátosságait, talaját és élővilágát. Mutassa be, hogyan befolyásolják a természetföldrajzi jellemzők a társadalom lehetőségeit az egyes övezetekben, övekben, területeken. Sorolja fel az egyes övek, területek/vidék legfontosabb gazdasági növényeit, tenyésztett állatait, a gazdálkodás területi típusait. Ismerje fel és jellemezze fényképek, ábrák és leírások alapján a földrajzi	Mutassa be az összefüggéseket és a törvényszerűségeket a földrajzi övezetesség elemeinek kapcsolatrendszerében (talajképződés folyamata, vízháztartást befolyásoló tényezők, felszínformálódási folyamatok). Mondjon példákat az övezetesség és a táj eltartóképességének kapcsolatára, az övezetesen elrendeződő természeti erőforrásokra, a gazdálkodás jellemző módjaira. Mutassa meg térképen, rajzolja be munkatérképre az életközösségek környezetkárosodással leginkább sújtott területeit. Mondjon példákat arra, hogyan kezeli

	övezetesség tipikus területeit. Elemezzén a Föld és a kontinensek zonalitását bemutató tematikus térképeket, diagramokat. Értelmezzen és hasonlítsa össze klímadiagramokat. Ismertesse a különböző övezetek, övek főbb környezeti problémáit Mutassa meg térképen és ismerje fel kontúrtérképen az egyes övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedését.	a társadalom az övezetek, övek, területek környezeti problémáit. Ismerjen fel öveget, területeket/vidéket klímadiagramok alapján. Jellemezzen komplexen földrajzi övezeteket, öveget, területeket/vidéket tematikus térképek összehasonlításával. Elemezzén az övezetességet bemutató komplex szelvényeket.
4.3. Az egyes övezetek egyedi jellemzői		
4.3.1. A forró övezet	Mutassa be a környezeti tényezők és a természetföldrajzi jellemzők változását az Egyenlítő és a térítőkörok között. Magyarázza az övezet öveinek elkülönítési szempontjait.	Mutassa be a természetföldrajzi adottságok és az életmód, illetve a gazdálkodás kapcsolatát az ok-okozati összefüggések feltárásával. Magyarázza a felszínformálódás övezeten belüli eltéréseit. Értelmezze a száraz és a csapadékos időszak váltakozásának hatását az egyes természetföldrajzi tényezőkre, illetve a társadalmi-gazdasági sajátosságokra, művelésmódokra.
Egyenlítői öv	Mutassa be a passzát szélrendszer szerepét az egyenlítői éghajlat és a többi természetföldrajzi jellemző kialakulásában. Mutassa be a trópusi erdőirtások és felégetések következményeit.	
Átmeneti öv	Hasonlítsa össze a nedves és a száraz szavanna éghajlati sajátosságait, ismertesse a különbségek okát. Mutassa be az összefüggést a passzát szélrendszer és az éghajlat átmeneti jellege között. Mutassa be a szavannák túllegetetésének és a növényzet felégetésének hatásait. Értelmezze az állandóan leszálló légáramlás szerepét trópusi sivatagi éghajlat kialakulásában.	
Térítői öv	Ismertesse az időszakos vízfolyások, a jövevényfolyók és az oázisok szerepét a gazdálkodásban.	
Monszun vidék	Magyarázza a trópusi monszun kialakulását, a nyári és a téli monszun, valamint a domborzat szerepét a csapadék térbeli és időbeli eloszlásában.	Mutassa be az összefüggést a forró övezeti monszun éghajlat és a monszungazdálkodás sajátosságai között.
4.3.2. Mérsékelt övezet	Értelmezze az övezet öveinek elkülönítési szempontjait. Ismertesse a mérsékelt övezeti	Jellemezze a mérsékelt övezet sajátosságait egy adott hosszúsági vagy szélességi kör mentén készült komplex

	erdőirtások, a füves területek feltörésének, túllegeltetésének következményeit.	szelvény alapján.
Meleg-mérsékelt öv		
Mediterrán terület	Mutassa be a tipikus mediterrán gazdálkodást, valamint a mediterrán éghajlat szerepét a napi életritmus alakításában. Mutassa be a mediterrán éghajlat jellegzetességeinek összefüggését az uralkodó szélrendszer váltakozásával.	Magyarázza a meleg mérsékelt övön belüli földrajzi különbségek okait.
Monszun terület	Hasonlítsa össze különböző források alapján a forró övezeti és a mérsékelt övezeti monszun éghajlatot.	Indokolja a mediterrán és a mérsékelt övezeti monszun éghajlat elhelyezkedését, eltérő jellemzőit.
Valódi mérsékelt öv		
	Mutassa be az óceántól való távolság és a nyugati szelek hatását a természetföldrajzi tényezők NY–K irányú változásaira. Igazolja példák alapján a természetföldrajzi adottságok és társadalmi-gazdasági sajátosságok kapcsolatát. Ismeresse a környezeti tényezők szerepét a növénytermesztés és az állattenyésztés jellemzőinek változásában.	Mutassa be a természetföldrajzi adottságok és az életmód, illetve a gazdálkodás kapcsolatát az ok-okozati összefüggések feltárásával. Igazolja éghajlati diagramok és keresztmetszeti ábrák összehasonlító elemzésével a kontinentalitás Ny–K irányú változását Eurázsiaiban.
Óceáni terület	Mondjon példát térkép segítségével az óceánok és a tengeráramlások éghajlatmódosító hatására.	
Mérsékelt szárazföldi terület	Hasonlítsa össze a nedves és a száraz kontinentális éghajlat sajátosságait.	Igazolja a nedves kontinentális éghajlat átmeneti jellegét.
Szárazföldi terület	Mutassa be a száraz-kontinentális éghajlat kialakulásának okait. Ismeresse a terület speciális környezeti problémáit (a nem művelt területek feltörése, túllöntözés stb.) kialakulásuk okait.	Ismeresse a füves pusztát, a sztyeget, a préri és a pampa területi különbségeit. Mondjon példákat a terület környezeti problémáinak lehetséges megoldásaira.
Szélsőségesen szárazföldi terület	Ismeresse a tengerektől való távolság és a domborzat szerepét a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat kialakulásában. Hasonlítsa össze a forró és a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlatot. Mutassa be a hó- és fagyaprózódás felszínformáló szerepét a területen. Ismeresse az időszakos vízfolyások, a lefolyástalan területek kialakulásának okait, a vízszerzési lehetőségek szerepét a terület gazdasági hasznosításában.	
4.3.5. Hideg-	Hasonlítsa össze a tajga éghajlat	Mutassa be az öv gazdasági

mérsékelt öv	kiterjedését az északi és a déli félgömbön. Bizonyítsa példákkal a gazdasági hasznosítás okozta környezeti problémákat az övben.	hasznosítását befolyásoló tényezőket. Ismeresse a vízháztartás sajátosságait az övben.
4.3.6. A hideg övezet	Ismeresse a sarkkörü és a sarkvidéki öv elkülönítésének szempontjait. Ismeresse, hogyan befolyásolják a hideg övezet természetföldrajzi jellemzői a társadalom lehetőségeit.	Magyarázza a nappalok és az éjszakák időtartamának földrajzi szélességtől függő változását. Mondjon példákat az emberi tevékenység (bányászat, vadászat) kiterjesztésének várható következményeire a hideg övezetben.
Sarkkörü öv	Mutassa be a tundra éghajlat hatását a többi természetföldrajzi jellemzőre.	Ismeresse a talajképződés és a felszínformálódás övre jellemző vonásait.
Sarkvidéki öv	Ismeresse az állandóan fagyos éghajlat hatásait a többi természetföldrajzi jellemzőre és az élővilág elterjedésére.	Magyarázza a belföldi jégtakaró kiterjedésének különbségét az északi és a déli félgömbön.
4.4. A függőleges földrajzi övezetesség	Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezők változása között. Mutassa be keresztmetszeti ábrák segítségével a forró és a mérsékelt övezet hegységeinek függőleges övezetességét, a gazdálkodási lehetőségek változását. Mondjon példát olyan országokra, ahol a mezőgazdasági termelés a függőleges övezetességhez igazodik.	Mutassa be a földrajzi erők magassággal változó felszínformáló szerepét a hegységekben. Készítsen függőleges övezetességet bemutató keresztmetszelvényt. Elemessen függőleges övezetességgel kapcsolatos képeket, ábrákat, szövegeket. Hasonlítsa össze a növénytermesztés vízintésként és függőleges övezetességgel összefüggő rendszerét.

5. Társadalmi folyamatok a 21. század elején

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A népesség földrajzi jellemzői Demográfiai folyamatok	Magyarázza a népességszám-változás időbeli és területi különbségeit, annak okait és következményeit. Mutassa be a demográfiai robbanás okait, következményeit. Hasonlítsa össze a fiatalodó és az öregedő társadalmak jellemzőit.	Kapcsolja össze a korfán tapasztalható eltéréseket jellemző történelmi eseményekkel. Mutassa be a népesedési szakaszok és a korfa alakjának összefüggését. Ismeresse az előregeredő és a fiatalodó társadalmak korösszetételéből adódó társadalmi-gazdasági következményeket. Mutassa be példákra a népességgyarapodás környezeti következményeit szemelvények felhasználásával.
A népesség területi eloszlása	Mutassa be a népesség térbeli eloszlását befolyásoló tényezőket, nevezzen meg példákat ritkán és sűrűn lakott területekre.	Bizonyítsa statisztikai adatok alapján az urbanizálódás és a gazdasági fejlettség összefüggéseit.

	Jellemezze a népesedési szakaszokat. Olvassa le és értelmezze a korfa adatait. Oldjon meg a demográfiai folyamatokhoz kapcsolódó egyszerű számítási feladatokat, vonjon le következtetéseket az eredmények alapján. Mutassa be adatok alapján a népesség kor- és foglalkozási szerkezetét, következtesen abból a gazdaság fejlettségére. Elemezze a népesség gazdasági aktivitás szerinti jellemzőit (keresők, eltartottak). Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességgkoncentrációit. Magyarázza meg a népesség egyenlőtlen elrendeződésének okait és következményeit. Nevezzen meg példákat napjaink migrációs folyamataira, magyarázza azok okait. Ismertesse és mutassa meg térképen az emberfajták földrajzi elterjedését. Értelmezze az állam, nemzet, nemzetállam, több nemzetiségű állam, nemzetiség fogalmát konkrét példák alapján. Nevezze meg a világvallásokat és azok vallási központjait. Nevezze meg a világnyelveket.	Mondjon példákat a népességvándorlások típusaira, kapcsolja össze azokat történelmi eseményekkel, illetve a népesség mai eloszlásával. Mutassa be napjaink migrációs folyamatainak társadalmi-gazdasági vonatkozásait. Mutassa be a nagyasszok kialakulásának földrajzi és környezeti okait. Ismertesse példák alapján a világvallások elterjedését, a vallás kulturális és a társadalmi-gazdasági folyamatokban betöltött szerepét. Értelmezze a világnyelvek szerepét.
5.2. Településtípusok, urbanizáció	Csoportosítsa a településeket szerepkörük szerint. Említsen példákat a különböző szerepkört betöltő településekre, a szerepkörök átalakulására. Mutassa be példák alapján a város kialakulásának folyamatát. Magyarázza a városodás és a városiasodás folyamata közötti különbségeket. Ismerje fel képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit, eltéréseit a különböző földrészekben. Csoportosítsa a falvakat alaprajzuk és funkciójuk szerint. Ismertesse a tanya változó szerepét és típusait. Mutassa be az agglomeráció, a bolygóváros és az alvóváros kialakulásának folyamatát, mutasson példát ezekre a térképen. Mutassa be példákkal a nagyvárosi étellel járó környezeti és társadalmi	Igazolja példákkal a település szerepköre, alaprajza és arculata közötti összefüggést. Hasonlítsa össze a falu és a város fejlődésének folyamatát. Ismertesse a városokba áramlás eltérő okait a Föld különböző gazdasági fejlettségű térségeiben. Magyarázza a dezurbanizáció és az elővárosodás folyamatát. Hasonlítsa össze a fejlett és a fejlődő világ urbanizációs folyamatait. Mutassa be a falvak átalakulási folyamatát, szerepük áttértékelődését. Mutassa be a tanyavilág kialakulásának okait. Hasonlítsa össze a tanyát és a farmot. Ismerje fel ábrákon és képeken a különböző földrajzi övezetek és övek településképeinek, építkezési módjának sajátosságait, adjon magyarázatot azokra.

	gondokat, nevezzen meg megoldási lehetőségeket. Értelmezze a falusi és városi népesség országonként eltérő arányait és annak összefüggéseit a gazdasági fejlettséggel.	

6. A világgazdaság jellemző folyamatai

6.1. A nemzetgazdaságok és a világgazdaság	Mutassa be az állam piacgazdaságban betöltött szerepét. Nevezze meg és értelmezze a gazdasági fejlettség összehasonlítására alkalmas mutatókat, vessen össze adatsorokat. Jellemezze a centrum és periféria térségeket. Hasonlítsa össze a centrum- és a periféria országok világgazdasági szerepkörét. Értelmezze a periféria helyzet társadalmi-gazdasági jellemzőit. Mutassa meg térképen a világgazdasági pólusokat és vezető országaikat, valamint a Föld különböző térségeinek periféria-országait. Mutassa be összehasonlító adatsorok, diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentőségét. Mondjon példákat különböző fejlettségű országokra. Mutassa be példák alapján a gazdasági fejlettség kapcsolatát az életszínvonallal. Nevezze meg a gazdaság szerveződését befolyásoló természeti és társadalmi telepítő tényezőket, nevezzen meg példákat szerepük átalakulására. Mutassa be a gazdaság ágazati felépítését. Mutassa be országok példáin a gazdasági szerkezet átalakulását, illetve az egyes ágazatok változó szerepét, a szolgáltatás szerepének felértékelődését. Mutassa be a foglalkozási szerkezet átalakulását.	Mutassa be a piacgazdaság működését, elveit. Hasonlítsa össze a piacgazdaság és a tervgazdaság működését. Magyarázza a nemzetgazdaságok átalakuló szerepének okait és összefüggéseit. Értelmezze a különböző típusú statisztikai forrásokból származó fejlettséget tükröző adatsorokat. Magyarázza meg a világgazdasági pólusok kialakulásának okait, folyamatát és területi átrendeződését. Magyarázza meg a periféria-térségek kialakulásának okait. Támassza alá példákkal az eltérő fejlettségű periféria-országok felzárkózásának különböző lehetőségeit. Mutassa be a centrum és periféria térségek sajátos kapcsolatrendszerét. Alkalmazza konkrét példákban az életszínvonal és az életminőség mérésére szolgáló mutatókat. Értelmezze a gazdasági szerkezet átalakulását, kapcsolatát a társadalmi-gazdasági fejlődéssel. Érzékeltesse példákkal a harmadik és a negyedik szektor jelentőségét a mai világgazdaságban és a társadalmi életben. Magyarázza a gazdasági és a foglalkozási szerkezet átalakulásának összefüggéseit.
6.2. Integrációs folyamatok	Nevezze meg az együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezőket. Ismertesse az integrációk fejlődésének szintjeit. Nevezzen meg példákat különböző szintre jutott és különböző típusú integrációkra.	Értékelje az integrációk kialakulásában szerepet játszó tényezőket. Igazolja az integrálódás szükségességét napjaink világgazdaságában. Hasonlítsa össze az egyes integrációs szintek működését. Jellemezze a NAFTA és az Európai Unió mint integráció kialakulásának folyamatát, lépéseit.

6.3. A globaizáció	Értelmezze a globalizáció folyamatát, a világtermék fogalmát. Mutassa be a globalizáció kialakulásában szerepet játszó tényezőket. Ismerje fel leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit. Mutassa be a globalizáció mindennapi életünkben érzékelhető hatását. Nevezzen meg a globalizációhoz kapcsolódó kedvező és kedvezőtlen folyamatokat. Ismerje a globalizáció és a transznacionális vállalatok szerveződésének kapcsolatát. Ismertesse a transznacionális vállalatok működésének elvét példák alapján. Nevezzen meg a világgazdaságban meghatározó szerepet játszó TNC-ket.	Ismertesse globális világgazdaság működésének jellemzőit, a világméretű szerveződést lehetővé tevő technikai feltételeket. Igazolja a globalizáció nyújtotta előnyök kihasználása és a társadalmi-gazdasági fejlettség kapcsolatát. Mutassa be a transznacionális vállalatok működését, a termelésszervezés sajátosságait. Igazolja a TNC-k szerepét a szolgáltatások és a negyedik szektor (K+F) fejlődésében.
6.4. A monetáris világ	Ismertesse a működőtőke és a pénztőke áramlásának jellemzőit. Nevezzen meg az országok eladósodásához vezető folyamatokat. Mutassa be a mindennapok pénzügyi folyamatait, a pénzügyi szolgáltatások (folyószámla, hitel, befektetés, értékpapírok, valuta) működésének jellemzőit. Oldjon meg egyszerű valutaváltási számítási feladatokat. Mutassa be az infláció kialakulásában szerepet játszó tényezőket. Értelmezze az egyéni hitelfelvétel kockázatait (árfolyamváltozás, kamatváltozás, törlesztési források). Ismertesse a nemzetközi pénzügyi szervezetek szerepét és feladataikat. Értelmezzen a gazdasági, pénzügyi folyamatokhoz kapcsolódó híreket, adatokat. Mutassa be a szükséglet és a termelés, a fizetőképes kereslet és a gazdasági egyensúly összefüggését. Nevezzen meg költségvetési tényezőket, ismerje az államháztartás fogalmát.	Mutassa be a működőtőke mozgásának legfőbb irányait és hatásait a gazdasági fejlődésben. Tárja fel az összefüggéseket az eladósodás és az adósságválság kialakulásának folyamatában. Ismerje az eladósodás társadalmi és gazdasági következményeit. Nevezzen meg az országok eladósodásához vezető világgazdasági eseményeket, folyamatokat. Elemesse az eladósodás folyamatának nemzetközi összefüggéseit. Mondjon példákat inflációt és költségvetési hiányt gerjesztő folyamatokra. Magyarázza az infláció következményeit. Hasonlítsa össze az IMF és a Világbank tevékenységét. Sorolja fel a költségvetés fő összetevőit. Értelmezze az államháztartási hiány kialakulásához vezető folyamatokat. Hasonlítsa össze az árfolyam- és a kamatváltozás hatását egyszerű számítási feladatban. Oldjon meg a témához kapcsolódó problémamegoldást igénylő feladatokat.

**7. Magyarország –
helyünk a Kárpát-medencében és Európában**

Megjegyzés: A Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinél, illetve a nagytájak eltérő természeti és gazdasági képénél szereplő követelmények az egyes nagytájakra is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi sajátosságai	Ismertesse a medencejelleg következményeit az éghajlat, a vízrajz, a vízkészlet és a környezeti állapot vonatkozásában. Értelmezze a medencevidék nagytájainak földrajzi jellegzetességeit és az azokból adódó környezeti különbségeket, veszélyhelyzeteket. Helyezze el hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpát-medencében. Jellemezze a Kárpát-medence nemzetiösszetételét tematikus térképek és adatsorok segítségével. Ismertesse a magyarság elhelyezkedését a Kárpát-medencében és a világban.	Kapcsolja össze a Kárpát-medence szerkezetének, domborzatának kialakulását a földtani fejlődési folyamatokkal. Elemesse a földrajzilag nyitott határ és a zárt medencehelyzet következményeit. A bizonyításhoz használjon különféle tematikus térképeket. Mutassa be a medencejelleg társadalmi hasznosításának, a tájalakítás és következményeinek ok-okozati összefüggéseit, kilátásait. Értékelje a központi fekvés és a tranzithelyzet előnyeit és hátrányait. Tudjon példákat mondani a határainkon átnyúló eurorégiókra és együttműködésekre.
7.2. Magyarország természeti adottságai	Magyarázza folyamatábra vagy táblázat segítségével a földtörténeti idők meghatározó jelentőségű geológiai eseményeit. Nevezze és mutassa meg térképen az egyes idők, időszakok főbb képződményeit. Sorolja fel hazánk legfontosabb felszínalkotó és hasznosítható kőzeteit. Ismertesse területi előfordulásukat, felhasználásuk lehetőségeit. Mutassa be hazánk földrajzi helyzetének éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezőket. Jellemezze hazánk éghajlatát. Értékelje felszíni vizeink gazdasági jelentőségét. Ismertesse a felszín alatti vizek hazai típusait, előfordulásait, hasznosítását. Magyarázza vizeink környezeti problémáit. Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetőségeire és megoldásaira. Nevezze meg kontúrtérképen hazánk legjelentősebb folyóit, tavait és jellemezze azokat. Mutassa be a természetes növénytakaró területi változásait, a legjelentősebb talajtípusok elhelyezkedését.	Mutassa be a Kárpát-medence földtörténeti fejlődésének lemeztektonikai folyamatát. Ismerje az időszakok, korok eseményeit és hazai földtörténeti emlékeit. Ismertesse az egyes éghajlati elemek értékeinek hazai eloszlási jellegzetességeit. Bizonyítson többtényezős földrajzi összefüggéseket (medence-jelleg, földtani felépítés, éghajlat felszíni és felszín alatti vízkészlet és jellemzőik). Bizonyítsa szemelvények alapján a vízszennyezés helyi és regionális összefüggéseit, a nemzetközi összefogás szükségességét a Kárpát-medencében. Mutassa be az éghajlat, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggéseit hazánk területén. Prognosztizálja Magyarország feladatait a fenntartható fejlődés, a vízgazdálkodás és a mezőgazdaság kapcsolatában.

	Értelmezzen Magyarország természeti adottságaival kapcsolatos tematikus térképeket.	
7.3. Magyarország társadalmi jellemzői	Ismertesse hazánk 20. századi és jelenkori népesedési folyamatait és azok társadalmi-gazdasági következményeit. Értelmezze hazánk korfáját. Olvassa le diagramokról, adatsorokról és elemezze a népességszám, a természetes szaporulat alakulását. Nevezzen meg magas és alacsony népsűrűségű területeket, indokolja a különbségeket. Ismerje a magyarországi nemzetiségeket és azok területi kötődését. Mutassa be a hazai foglalkozási szerkezetet, átalakulását, magyarázza az okait. Mutassa be hazánk településföldrajzi jellemzőit térképek, képek, adatsorok, ábrák alapján.	Elemezzen a népesség nemzetiségi összetételét, területi eloszlását bemutató tematikus térképeket, statisztikai adatsorokat, korfákat. Bizonyítsa a népességmozgások összefüggését a gazdasági-politikai tényezőkkel. Értelmezze a településfajták, a településhálózat átalakulását. Elemezze a lakókörnyezetet és az életmódbeli jellemzőket alakító tényezőket (nagyvárosi, városi, falusi települések; természeti és épített környezet; gazdasági, szociális eltérések). Elemezze a falusias térségek válsághelyzetének okait, és felzárkózásuk lehetőségeit. Ismertesse hazánk településföldrajzi jellemzőinek területi különbségeit, elemezze a településtípusok változó súlyát.
7.4. A hazai gazdasági fejlődés jellemzői	Értékelje hazánk természeti erőforrásait és azok szerepét a nemzetgazdaságban. Ismertesse a magyar nemzetgazdaság jellemző vonásait, területi és szerkezeti átrendeződését ábrák, statisztikai adatsorok, tematikus térképek segítségével. Mutassa be a gazdasági rendszerváltás következményeit. Alkalmazza az országok gazdaságának összehasonlítására szolgáló mutatókat a magyar gazdaság európai és a világ gazdaságban elfoglalt helyének bemutatására. Olvassa le tematikus térképekről a GDP regionális adatait, és magyarázza annak eltéréseit. Állapítson meg tényeket, folyamatokat, összefüggéseket adatsorok, ábrák segítségével az egyes ágak, ágazatok helyzetéről, a nemzetgazdaságban elfoglalt szerepéről. Mutassa be az ipar területi és szerkezeti átalakulásának folyamatát. Elemezze a húzóágazatok (autóipar, gyógyszeripar, infokommunikációs	Elemezze Magyarország gazdasági szerkezetét, a fejlettség és az életmód kapcsolatát, a regionális különbséget. Ismertesse az összefüggést hazánk társadalmi-gazdasági fejlődése és annak történelmi háttere között. Értelmezze a munkanélküliség kialakulásának okait, csökkentésének lehetőségeit. Értékelje hazánk gazdasági szerepét adatok, szemelvények alapján uniós és világ gazdasági kitekintéssel. Mutassa be a külföldi tőke szerepét a rendszerváltozást követő gazdasági fejlődésben. Mutassa be példák alapján a piac és a tulajdonformák szerepét, változását a gazdaság működésében. Állapítson meg tendenciákat, összefüggéseket az egyes ágazatok szerepéről nemzetközi statisztikai adatok alapján, és hasonlítsa össze ezeket a hazai jellemzőkkel.

	ágazat) szerepét, illetve annak változásait. Jellemezze a tudásipar feltételeit. Bizonyítsa éghajlati és talajadottságaink szerepét a művelési ágak megoszlásában, főbb terményeink előállításának területi elhelyezkedésében. Nevezze meg a történelmi borvidékeket térkép alapján. Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát. Vegye sorra a hagyományos mezőgazdasági termékek, élelmiszerek, ételek körét. Ismerje fel a hagyományok földrajzi alapjait. Értékelje hazánk közlekedésföldrajzi helyzetét. Vizsgálja meg az átmenő forgalom jellemzőit és infrastruktúráját. Mutassa be és helyezze el a térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, tájegységeket, ismertesse azok értékeit. Soroljon fel a világörökség részeként számon tartott hazai értékeket. Ismertesse hazánk integrációs törekvéseit, ennek okait.	Mutassa be konkrét példa alapján az ipari parkok szerepét a térségek gazdasági fejlődésében. Vizsgálja meg az ipari és infoparkok, a zöld és barnamezős beruházások szerepét. Elemezze a magyar energiagazdaság adottságait, lehetőségeit, nemzetközi kapcsolatait. Fogalmazzon meg a fenntartható fejlődést támogató törekvéseket. Ismertesse az élelmiszergazdaság szerepét a nemzetgazdaságban. Tudjon példákat mondani Magyarország és az Európai Unió mezőgazdasági kapcsolatára. Mutassa be a turizmus környezetre és a szolgáltatás egyéb ágazataira gyakorolt hatásait. Vázolja fel az idegenforgalom szerepét a gazdaságban, vizsgálja eltérő jellegű körzeteit. Prognosztizálja az idegenforgalmi fejlesztések lehetőségeit.
7.5. Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képe	Ismertesse térkép segítségével a nagytájakat és résztájakat, mutassa és nevezze meg ezeket kontúrtérképen. Jellemezze a nagytájak felszínét, éghajlatát, vízrajzát, főbb talajtípusait, ásványkincseit és a természeti adottságok hatásait a gazdasági életre. Ismertesse a nagytájak természeti és kulturális értékeit, idegenforgalmi lehetőségeit és központjait. Mutassa meg térképen és nevezze meg kontúrtérképen a nagytájak főbb településeit. Kapcsolja hozzájuk a jellemző természeti erőforrásokat és gazdasági tevékenységeket. Mutassa be az összefüggést a földrajzi fekvés, az infrastruktúra, a fogyasztópiac és a gazdaság fejlettsége között. Nevezze meg a nagytájat érintő környezeti problémákat, és ezek mérséklésének lehetőségeit.	Bizonyítsa statisztikai adatok segítségével a nagytáj szerepét hazánk gazdasági életében. Helyezze el a földtörténeti időegységekben a nagytájak, résztájak közetanyagának, ásványkincseinek a kialakulását. Ismertesse a tájformálásban szerepet játszó földrajzi erők tevékenységét. Hasonlítsa össze a résztájak természeti és társadalmi-gazdasági adottságait. Ismertesse a történelmi múlt, a hagyományok, az infrastruktúra, a szaktudás szerepét a nagytájak gazdaságában. Ismertesse a gazdasági szerkezetváltás pozitív és negatív következményeit a térségben. Mutassa be példák alapján a nagytáj jellegzetes településtípusait és azok összefüggését a természeti adottságokkal.
7.6. A magyarországi régiók földrajzi jellemzői	Mutassa meg a térképen, nevezze meg kontúrtérképen hazánk nagyrégióit. Hasonlítsa össze az egyes régiók	Ismertesse a nagyrégiók kialakításának elveit. Indokolja a regionális fejlettség

	jellemző erőforrásait, földrajzi adottságait. Jellemezze az egyes régiókat hazánk gazdaságában betöltött szerepük, jellemző gazdasági tevékenységük alapján. Mutassa be az egyes régiók társadalmi-gazdasági központjait, fontosabb településeit. Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlődés, fejlettség regionális különbségeit és összefüggéseit. Elemezzen ehhez kapcsolódó adatokat. Mutassa be a régió területéhez tartozó nemzeti parkok, világörökségi helyszínek értékeit, igazolja idegenforgalmi szerepüket. Nevezzen meg idegenforgalmi célpontokat. Jellemezze a főváros település-szerkezetét ábrák segítségével. Mutassa be központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében.	különbségeit természeti, társadalmi, gazdasági tényezőkkel. Fogalmazzon meg fejlődési, felzárkózási utakat adatok alapján. Magyarázza ezekben a húzóágazatok szerepét. Mondjon példákat a régiókon belüli területi fejlettségi különbségekre, ismerje ezek okait. Mondjon példákat a nagyrégió belüli és az azok közötti együttműködésekre. Nevezzen meg és csoportosítsa különböző szempontok alapján az egyes régiók területéhez kapcsolódó védett természeti, kulturális értékeket. Hasonlítsa össze az idegenforgalom társadalmi adottságainak (infrastruktúra, szolgáltatások) jellemzőit. Ismertesse példák alapján Budapest sokoldalú gazdasági kapcsolatát az agglomeráció településeivel.
7.7. Természeti, kulturális és történelmi értékek védelme	Ismerje fel térképen, kontúrtérképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó értékeit. Nevezzen meg magyarországi néprajzi csoportokat, tudjon példát mondani hagyományaikra, értékeikre. Nevezzen meg a hungarikumok körébe sorolt termékeket, kulturális értékeket.	Mutassa be a hungarikumok gazdasági és idegenforgalmi jelentőségét.
7.8. Magyarország környezeti állapota	Értékelje hazánk környezeti állapotát tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével. Mutassa be a medence- és a tranzit-jelleg szerepét a környezet szennyeződésében, és az összefogás szükségességét ezek csökkentésére. Sorolja fel a nagyvárosok környezeti ártalmait, a megoldás lehetőségeit, a környezet védelmében tett intézkedéseket és azok eredményeit. Mondjon példát hazánk környezetvédelmi problémákkal foglalkozó intézményeire, azok tevékenységére.	Elemezzen összehasonlító módon különböző forrásokból származó adatokat, fogalmazzon meg előrejelzéseket az adatok alapján. Hasonlítsa össze a védettség jellegét és különböző fokozatait helyek, objektumok példáin. Igazolja példákkal a környezeti szempontokat figyelembe vevő gazdasági fejlesztés fontosságát.
7.9. Az	Mondjon példákat a határainkon átnyúló	Ismerje fel a regionális szerveződések

országhatárokon átívelő kapcsolatok	eurorégiókra és együttműködésekre. Mutassa be nemzetközi gazdasági kapcsolataink irányának és tartalmának változását adatsorok alapján. Nevezze meg hazánk legfontosabb külkereskedelmi partnereit. Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában. Mutassa be ábrák, adatsorok alapján a külkereskedelem áruösszetételét.	földrajzi alapjait. Mutassa be a Kárpát-medencében működő eurorégiók legfőbb tevékenységeit. Ismertesse nemzetközi gazdasági kapcsolataink jellemzőit, az Európai Unió gazdaságában betöltött szerepét.

8. Európa földrajza. A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában

Megjegyzés: Az Európa általános természet- és társadalomföldrajzi képénél megfogalmazott követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

8.1. Európa általános természet-földrajzi képe	Ismertesse a nagytájak felszínformáit, földtörténeti múltjuk és geológiai szerkezetük közötti összefüggést. Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásványkincsek előfordulásának összefüggését. Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájakait, szerkezeti egységeit, éghajlatait. Mutassa be konkrét példákon az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepét a kontinensen. Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a vízrajz, a növényzet és a talajtípus közötti összefüggést. Ismerje fel diagramok és más ábrák, képek, leírások alapján a kontinens jellegzetes éghajlatait, és jellemezze azokat. Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezetalakító tevékenységét és annak hatásait. Nevezze meg a kontúrtérképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit és nagytájakait.	Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Magyarázza a lemeztectonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggést. Ismerje fel kontúrtérképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket.
8.2. Európa általános társadalomföldrajzi képe	Magyarázza a természeti adottságok és a társadalmi- gazdasági fejlődés népsűrűséggel való kapcsolatát. Mutassa meg térképen Európa sűrűn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az elhelyezkedésüket. Sorolja fel és mutassa meg térképen, kontúrtérképen Európa országait, fővárosait, a tanult országok legfontosabb gazdasági központjait, és ismertesse földrajzi jellemzőiket. Hasonlítsa össze Észak-, Mediterrán-, Atlanti-, Kelet- és Közép-Európa természeti és társadalmi-gazdasági földrajzi jellemzőit, környezeti állapotát. Nevezze meg az egyes térségek, a tanult országok kulturális,	Mutassa be az európai erőter átalakuló világ gazdasági szerepét, térjen ki az új válságjelenségek hatásaira. Elemezze a transzkontinentális infrastruktúra szerkezetét, szerepét a gazdasági fejlődésben. Vizsgálja meg az országok és térségek változó szerepét az integrációs folyamatokban. Mondjon példákat a vendégmunkások, a menekültek és a bevándorlók befogadásából adódó problémákra. Támassza alá példákkal a társadalmi fejlődés, a foglalkozási átrétegződés és az urbanizáció kapcsolatát. Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlettség területi különbségeit

	életmódbeli sajátosságait. Sorolja fel jellegzetes mezőgazdasági terményeit, ásványkincseit és ipari termékeit, illetve tipikus gazdasági ágait. Nevezzen meg a tanult országok gazdaságára jellemző termékeket! Mondjon példákat a tanult országok kulturális értékeire.	Európában, magyarázza azok okait és következményeit. Hasonlítsa össze Észak-, Mediterrán-, Atlanti-, Kelet- és Közép-Európa természeti erőforrásait, igazolja példákkal ezek hatását a gazdasági élet (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások) szerveződésére. Összegezze a Földközi-tenger jelentőségét a mediterrán-európai országok társadalmi-gazdasági életében. Mutassa be a tanult országok szerepét, jelentőségét a világgazdaságban és az Európai Unióban.
8.3. Az Európai Unió	Mutassa be az európai együttműködés kialakulását, lényegét és legfontosabb területeit, hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére. Nevezze meg az Európai Unió tagállamait, főbb intézményeit. Ismertesse hazánk és a szervezet kapcsolatát. Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fő vonásait. Elemezzen az Európai Unióval kapcsolatos statisztikai adatokat.	Magyarázza az európai integráció kialakulásához vezető okokat, ismerje fejlődésének történetét, kapcsolatát egyéb tömörülésekkel. Helyezze el az Európai Uniót a világgazdaság erőközpontjai között statisztikai adatok elemzése alapján. Tárja fel az integráció bővítésének lehetőségeit és problémáit. Mutassa be a szervezet mezőgazdasági politikáját, területfejlesztési, környezetvédelmi és környezetgazdálkodási törekvéseit.
8.4. A területi fejlettség különbségei Európában		
8.4.1. Az Európai Unió magterületei		
Egyesült Királyság	Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és ásványkincseinek szerepét a gazdaság fejlődésében. Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait.	Ismertesse a gyarmatosítás szerepét az ország gazdaságának fejlődésében, legyen tisztában világgazdasági szerepe átalakulásának okaival. Ismertesse forráselemzés alapján a gazdasági szerkezetváltás sikeres és kevésbé sikeres útjait. Jellemezze az ország szerepét az Európai Unióban.
Franciaország	Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait. Ismertesse a mezőgazdaság legfontosabb területi jellemzőit. Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszertermelésében. Támassza alá példákkal az idegenforgalom gazdasági jelentőségét.	Igazolja a gazdaságpolitika és a mezőgazdasági termelés sajátos vonásainak kapcsolatát. Mutassa be a gazdaság területi átrendeződésének sajátos vonásait.
Benelux államok	Ismertesse az egyes országok társadalmi-gazdasági jellemzőit, az együttműködés	Igazolja, hogy az együttműködés kialakulás az Európai Unió előfutárának

Németország	kialakulásához vezető okokat. Igazolja, hogy Hollandia az európai közösség jelentős élelmiszerellátója. Mutassa be az ország területenként eltérő természeti és társadalmi-gazdasági adottságait, a gazdaság különbségeit. Ismerje az egykori keleti és nyugati országrész eltérő gazdasági-társadalmi fejlődésének útját, az ország újraegyesítését követő eredményeket és problémákat. Mutassa be a hagyományos iparvidék gazdasági és környezeti átalakulásának folyamatát a Ruhr-vidék példáján. Nevezze meg a gazdaság húzóágazatait. Igazolja példák alapján a német nagyvállalatok szerepét hazánk és a volt szocialista országok gazdasági fejlődésében.	is tekinthető. Hasonlítsa össze az egyes országok társadalmi-gazdasági folyamatait, magyarázza az eltérő területi jellemzők kialakulását. Támassza alá példákkal az ipar területi és szerkezeti átalakulási folyamatát, a déli tartományok gyors gazdasági fejlődését. Mutassa be területi különbségek kialakulásának tényezőit.
8.4.2. Fejlett gazdaságú országok Európa közepén Ausztria Svájc	Hasonlítsa össze a magashegység és a medencék jellemző társadalmi-gazdasági vonásait. Igazolja az Alpok idegenforgalmi jelentőségét. Igazolja hazánk és Ausztria sokoldalú társadalmi-gazdasági kapcsolatát. Jellemezze a gazdaság területi elhelyezkedésének sajátos vonásait. Mutassa be a közép-európai magashegységi gazdálkodás jellemző vonásait. Nevezzen meg az országra jellemző gazdasági tevékenységeket és termékeket. Mondjon példát a semlegességből adódó nemzetközi szerepvállalásra.	Mutassa be a sajátos történelmi múlt szerepét a társadalmi gazdasági fejlődésben. Mutassa be az ország szerepét, súlyát az Európai Unióban. Ismertesse a magashegységi környezet szerepét a gazdasági életben. Mutassa be a sajátos történelmi múlt hatását a társadalmi-gazdasági fejlődésre. Hasonlítsa össze a két alpesi ország (Ausztria és Svájc) természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit.
8.4.3. A gazdasági felzárkózás lehetőségei-nek példái Olaszország	Mutassa be a tipikus mediterrán táj természetföldrajzi jellemzőit és a hozzá kapcsolódó gazdálkodást. Ismertesse a mezőgazdaság jellemző termelési típusait és termékeit. Indokolja tények bemutatásával Olaszország társadalmi-gazdasági kétarcúságát. Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi	Tudjon példákat mondani az északi és a déli területek közötti fejlettségi különbség következményeire. Fogalmazza meg az északi ipari háromszög fejlettségének okait, és mutassa be gazdasági kapcsolatait. Mutassa be a mediterrán táj, a történelmi és a kulturális örökség szerepét az ország idegenforgal-mában.

	adottságait, gazdasági fejlettségét. Mutassa be az idegenforgalom területenként eltérő adottságait.	
Spanyolország, Görögország	Sorolja fel az országok gazdasági fejlődését segítő és nehezítő tényezőket. Mondjon példákat az ipar vezető ágazataira, a gazdaság jellemző termékeire. Mondjon példát az ország kulturális értékeire, idegenforgalmi vonzerejére.	Igazolja a tenger szerepét a gazdaság fejlődésében.
8.4.4. Kelet-Közép- és Délkelet-Európa rendszerváltó országai	Mutassa be a XX-XXI. század fordulóján bekövetkezett gazdasági-társadalmi átalakulás folyamatát és ennek társadalmi-gazdasági következményeit.	Mutassa be a gazdasági-társadalmi átalakulás eltérő vonásait. Mutassa be a gazdasági-társadalmi átalakulás területileg eltérő következményeit és fejlődési útjait.
Lengyelország	Jellemezze az ország nagytájainak eltérő gazdasági vonásait, a fejlettség területi különbségeit. Ismertesse a magas-és a középhegységi tájak, a tengerpart és a síkságok gazdasági életének jellemzőit.	Hasonlítsa össze az ország nagytájjait erőforrásaik alapján. Ismertesse a mezőgazdaság fejlődésének sajátos vonásait.
Csehország	Jellemezze a középhegységek és a medencék gazdasági erőforrásait. Nevezze meg a cseh gazdaság húzóágazatait.	Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés történelmi vonatkozásait. Indokolja az ország természeti erőforrásainak és gazdaságának térbeli elhelyezkedését.
Szlovákia	Mutassa be a Kárpátok és az alföldi tájak eltérő szerepét a gazdaság fejlődésében. Nevezze meg a szlovák gazdaság húzóágazatait. Nevezzen meg fontosabb magyar vonatkozású városokat.	Vesse össze a cseh és a szlovák fejlődési út jellemzőit. Magyarázza a gyors gazdasági felzárkózás tényezőit.
Románia	Jellemezze az ország nagytájainak természeti adottságait és gazdasági erőforrásait. Nevezze meg a gazdaság húzóágazatait, Nevezzen meg iparosodó és mezőgazdasági tájakat. Nevezzen meg magyar vonatkozású kulturális központokat.	Magyarázza a gazdasági felzárkózás segítő és hátráltató tényezőket. Magyarázza a fejlődés területi különbségeit.
Délszláv államok	Ismertesse az egykori Jugoszláviát megosztó társadalmi különbségeket. Sorolja fel az utódállamokat, emelje ki az Unióhoz csatlakozott államokat.	Mondjon példát a térség országainak Európa és a világ gazdaságában betöltött szerepére. Hasonlítsa össze a térség országainak kapcsolatát az Európai Unióval.
Szlovénia	Jellemezze a magashegységi és a tengerparti tájak előfordrásait, nevezzen meg jellemző gazdasági tevékenységeket.	Igazolja a többi utódállamtól eltérő történelmi és kulturális jellemzőinek szerepét a gazdaság fejlődésében.
Horvátország	Jellemezze a tengerpart adottságait. Mutassa be a dalmáciai idegenforgalom szerepét az ország életében.	Ismertesse a nemzetiségek területi elhelyezkedését.
Szerbia	Ismertesse az ország gazdasági erőforrásait, a gazdaság területi elrendeződésének jellemzőit, Vajdaság gazdasági szerepét. Nevezzen meg magyar vonatkozású	Ismertesse a nemzetiségek területi elhelyezkedését.

	kulturális központokat.	
8.5. Kelet-Európa	Mutassa be a nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági adottságait. Hasonlítsa össze az ország európai és ázsiai részének természeti adottságait, mutassa be azok kapcsolatát a népesség eloszlásával. Mutassa be a földrajzi övezetesség jellemzőit Oroszország területének példáján. Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Oroszország iparvidékeinek földrajzi jellemzőit. Mutassa be Oroszország világgazdasági szerepét.	Ismertesse a volt Szovjetunió társadalmi-gazdasági jellemzőit. Sorolja fel a gazdálkodás természeti és társadalmi problémáit Oroszországban. Ismertesse az ország energiagazdaságának jellemzőit, az energiatermelés környezeti következményeit.
Oroszország		
Ukrajna	Jellemezze a Donyec-medence gazdaságának földrajzi összefüggéseit. Jellemezze Ukrajna mezőgazdaságát. Nevezzen meg magyar vonatkozású településeket.	Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlődést elősegítő és hátráltató tényezőket.

9. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok társadalmi-gazdasági jellemzői

Megjegyzés: A kontinensek általános természet- és gazdaságföldrajzi képénél szereplő követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. A kontinensek általános természet- és társadalomföldrajzi képe	Mutassa be az egyes kontinensek földrajzi sajátosságait. Mondjon példákat az egyes kontinenseken előforduló nagyszerkezeti egységekre. Elemezze tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit. Jellemezze a kontinensek nagytájakait, a folyókat, a tavakat. Mondjon példákat a kontinensek főbb erőforrásaira. Ismerje fel képek, ábrák, leírások és tematikus térképek alapján a földrajzi öveget, a kontinensek jellemző területeit, tipikus tájakait. Ismertesse a népességkoncentráció kialakulását, jellemzőit, a népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének okát. Magyarázza a kontinensek ország-csoportjainak eltérő ütemű gazdasági fejlődését. Ismertesse a mezőgazdasági termelés egyes kontinenseken jellemző típusait és azok fontosabb terményeit. Nevezzen meg sajátos kulturális értékeket az egyes országokban. Mondjon példákat a földrészekről az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira és ezek következményeire, a	Ismertesse a kontinens szerkezeti felépítését és annak lemeztektonikai hátterét. Mutassa be a kontinensek természetföldrajzi adottságait éghajlati, növényzeti és talajtérképek összehasonlító elemzésével. Ismerje fel diagramok alapján a földrészek jellemző éghajlatait és térképvázlatokon az éghajlati öveget. Mutassa be az egyes kontinensekre jellemző példakkal a vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszerét. Elemezzen keresztmetszetet a kontinensek természeti adottságairól. Mutassa be a kontinensek világgazdasági szerepét, annak változásait.

	károsítás mérséklésének lehetőségeire. Sorolja fel, mutassa meg térképen, és nevezze meg kontúrtérképen a kontinensek tanult nagytájtait, folyóit, tavait, jellegzetes térségeit, országait, azok fővárosát és egyéb gazdasági központjait.	
9.2. Ázsia földrajza		
9.2.1. Ázsia általános földrajzi jellemzői	Ismertesse az ázsiai nagy sivatagok kialakulásának okait. Mutassa be példák alapján a monszun szerepét a gazdasági élet jellemzőinek kialakulásában. Hasonlítsa össze a monszun vidék és terület vonatkozásában a kialakító okokat a forró és a mérsékelt övezetben; jellemezze az öntözéses monszungazdálkodást. Mutassa be a népességrebbanást statisztikai adatok segítségével, mondjon példákat a következményeire és a megoldásokra tett erőfeszítésekre. Magyarázza a népességkoncentrációk kialakulásának okait és következményeit. Ismerje fel a területi fejlettség különbségeit a kontinensen. Ismertesse a kontinens természeti jellemzőiből adódó veszélyhelyzeteket (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun), a védekezés lehetőségeit. Nevezzen meg példákat az eltérő szerepkörű országokra, országcsoportokra (olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak)	Mutassa be a kontinens vallási-kulturális sokszínűségét, ennek következményeit a társadalom életében. Ismertesse példák segítségével az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepét. Értelmezze miért lett Ázsia a világ új fejlődési és gazdasági pólusa. Elemezze az élelmiszeri problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásokra tett erőfeszítéseket. Mutassa be Ázsia elmaradott, szegény térségeinek példáit, elemezze és magyarázza az ottani társadalmi és gazdasági problémák jelenségeit. Elemezze az élelmiszeri problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásokra tett erőfeszítéseket.
9.2.2. Ázsia országai		
Kína	Ismertesse a népességszám növekedésének időbeli változásait diagramok alapján. Hasonlítsa össze Kelet- és Nyugat-Kína mezőgazdaságát. Magyarázza meg, hogyan lett Kína a világ meghatározó gazdasága, Tárja fel a tengerparti és a belső területek fejlettségkülönbségének természeti alapjait, ennek életmódbeli és környezeti következményeit.	Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés sajátos vonásait. Mutassa be a külföldi tőke szerepét az ország gazdaságának fejlődésében. Jellemezze Hongkong sajátos szerepét. Mutassa be a gazdasági fejlődés és a környezet-átalakítás kapcsolatát, az ebből adódó környezeti veszélyeket Kína példáján.
Japán	Mutassa be a szigethelyzet és a természeti erőforrások szűkösségének következményeit a gazdasági fejlődésben. Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés sajátos vonásait. Nevezze meg a japán ipar fő ágazatait,	Mutassa be a gyarmatosítás hatását a térség társadalmi-gazdasági fejlődésére. Támassza alá tényekkel Japán szerepét Ázsia gazdasági fejlődésében. Bizonyítsa a világpiac igényeihez való alkalmazkodás szerepét a gazdaság fejlődésében.

India	termékeit. Támassza alá tényekkel Japán szerepét a térség országainak fejlődésében. Igazolja Japán világkereskedelmi jelentőségét.	Mutassa be a természeti feltételekhez és a társadalmi szokásokhoz alkalmazkodó japán mezőgazdaság vonásait. Magyarázza meg a japán termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység, illetve a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom összefüggéseit.
	Ismertesse az ország népesedési folyamatát és ezek összefüggését az élelmezéssel. Támassza alá példákkal a társadalmi, vallási hagyományok szerepét India gazdasági életben. Jellemezze a természeti adottságokhoz igazodó indiai mezőgazdaságot, nevezze meg fő terményeit. Mutassa be indiai példák alapján a duális gazdasági szerkezet sajátosságait.	Igazolja gyarmati múlt hatását az indiai társadalmi-gazdasági fejlődésben. Hasonlítsa össze Kína és India demográfiai jellemzőit, a folyamatok társadalmi-gazdasági következményeit. Mutassa be az indiai iparfejlődés eredményeit és ellentmondásait, a külföldi tőke szerepét. Fejtse ki az indiai hagyományosan zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásait. Értelmezze az ország szolgáltatás-kereskedelemben betöltött szerepét.
	Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országai	Fogalmazza meg az egyes fejlődési hullámok (csoportok) országainak hasonló és eltérő gazdasági vonásait. Értelmezze a térség világ gazdasági jelentőségét.
Délnyugat-Ázsia	Nevezze meg a térséghez tartozó országokat. Mutassa be példák alapján a térség országainak sajátos társadalmi-gazdasági fejlődését, azok természeti és társadalmi hátterét. Csoportosítsa az országokat a fejlődési út sajátosságai alapján. Nevezzen meg sajátos kulturális értékeket. Nevezzen meg a területen élő népeket. Mutassa be a terület kőolaj-gazdagságának világ gazdasági jelentőségét. Ismertesse példák alapján a kőolaj szerepét a térség országainak társadalmi-gazdasági életében. Mondjon példákat eltérő gazdasági fejlettségű országokra. Nevezze meg a török és az izraeli gazdaság jellemző vonásait és termékeit.	Bizonyítsa a térség geopolitikai fontosságát. Mutassa be a vallás meghatározó szerepét a társadalmi-gazdasági életben. Nevezze meg térség főbb kulturális értékeit, vallási központjait. Értékelje a térség idegenforgalmi adottságait. Értelmezze Törökország kultúrák és kontinensek között betöltött híd szerepét. Ismertesse Izrael sajátos társadalmi-gazdasági fejlődését, az izraeli gazdaság jellemző ágazatait, termékeit.
9.3. Ausztrália és Óceánia földrajza	Jellemezze Ausztrália és Óceánia sajátos természeti adottságait, erőforrásait. Mutassa be példák alapján ezek hatását a társadalmi-gazdasági életre.	Ismertesse az elszigetelt fekvés következményeit. Mutassa be a természeti adottságokban megnyilvánuló összefüggéseket és az ausztrál gazdaság legfőbb vonásait. Értékelje Ausztrália és Óceánia szerepét a világ gazdaságban.
9.4. A sarkvidék földrajza	Hasonlítsa össze a két sarkvidék földrajzi adottságait. Mutassa be a globális éghajlatváltozás	Értelmezze: a sarkvidékeket mint sajátos élettereket. Ismertesse az Antarktikán működő

	következményeit.	kutatóállomások jelentőségét.
9.5. Afrika földrajza		
9.5.1. Afrika általános földrajzi jellemzői	Jellemezze Afrika domborzatát, mutassa be kapcsolatát a földtani szerkezettel. Mutassa be a mezőgazdasági termelés övezetes elrendeződését. Mutassa be a trópusi mezőgazdaság jellemző formáit (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeit. Értékelje a gazdasági fejlődést befolyásoló természeti és gazdasági tényezőket. Ismertesse a népességrobbanás következményeit a kontinensen. Mutassa be a fejlettség területi különbségeit, okait. Elemezze a gazdasági fejlődést nehezítő tényezőket. Mondjon példákat a gazdaságilag fejlett és elmaradott területekre, országokra, jellemző gazdasági termékekre. Ismertesse a kontinenst veszélyeztető sajátos környezeti problémákat és a mérséklésük lehetőségeit.	Hasonlítsa össze Afrika különböző természeti földrajzi adottságú tájainak gazdasági életét. Mutassa be a gyarmatosítás következményeit, a társadalmi-gazdasági elmaradottság okait, a népesedési problémákat, a megoldási lehetőségek ellentmondásait. Jellemezze a kontinens világgazdasági szerepének alakulását. Ismertesse népek és kultúrák találkozásából adódó problémákat példák alapján.
9.5.2. Afrika regionális földrajza	Mutassa be Afrika tipikus tájainak (sivatag, oázis, éhségövezet) természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági sajátosságait. Hasonlítsa össze Észak-Afrika és trópusi Afrika földrajzi adottságait. Nevezzen meg példaországokat és jellemző gazdasági tevékenységeket, termékeket. Mutassa be a társadalmi-gazdasági felzárkózás lehetőségeinek példáit. Ismertesse Száhel-öv környezeti problémáit, a kialakulásában szerepet játszó tényezőket.	Magyarázza az ősi kultúra és a globálizáció sajátos kapcsolódását Egyiptom példáján. Ismertesse a Száhel-öv problémájának természeti, társadalmi, egészségügyi összefüggéseit, a nemzetközi segítségnyújtás szerepét a problémák mérséklésében. Mutassa be a Dél-afrikai Köztársaság fejlődésében szerepet játszó tényezőket. Igazolja, hogy az ország a kontinens meghatározó gazdasági központja.
9.6. Amerika földrajza		
9.6.1. Amerikai általános földrajza	Hasonlítsa össze Észak, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságait, erőforrásait. Igazolja példákkal az észak-déli nyitottság és a kelet-nyugati zártság éghajlati következményeit, veszélyhelyzeteit Észak-Amerikában. Mutassa be a vízszintes és a függőleges	Vesse össze a dél-amerikai és az afrikai földrajzi övezetességet, indokolja a különbségeiket. Vizsgálja meg a földrész szerkezeti felépítésének, szerkezetfejlődésének gazdaságot és életmódot meghatározó szerepét. Elemezze összehasonító módon az észak-

	földrajzi övezetesség hatását a gazdálkodásra. Mutassa be a kontinens társadalmi-kulturális alapon történő felosztásának jellemzőit, a népességkeveredés következményeit. Jellemezze a népesség területi eloszlását, tárja fel ennek okait. Ismertesse az urbanizáció kontinensrészekenként eltérő vonásait, nevezzen meg agglomerálódó térségeket. Hasonlítsa össze az ültetvényeken és a farmvidékeken folyó termelést. Mondjon példákat az ipar szerkezetének és fejlettségének különbségeire az egyes kontinensrészekben. Ismertesse a kontinenst veszélyeztető sajátos környezeti problémákat, a mérséklés lehetőségeit.	, dél- és közép-amerikai tájtípusokat. Ismertesse amerikai példák alapján a népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a település-együttesek, az agglomerációs zónák kialakulási folyamatait, területileg eltérő jellemzőit. Mutassa be amerikai példák alapján a népesség városba áramlásának okait és jellemzőit. Vázolja fel az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig ívelő fejlődési utat Amerikában. Fejtse ki a technológiai övezet jellemzőit. Jellemezze a technopoliszt, ismertesse szerepét a modern amerikai gazdaság fejlődésében.
9.6.2. Amerika országai regionális földrajza Amerikai Egyesült Államok	Mutassa be az USA világgazdasági vezető szerepének kialakulását, valamint jelenkori szerepét a világ gazdasági és pénzügyi folyamatainak alakulásában. Értékelje fejlődésének természeti és társadalmi feltételeit. Jellemezze az ország gazdaságát a gazdaság térbeli elrendeződésének és szerkezetének átalakulását. Hasonlítsa össze az egyes gazdasági körzetek jellemzőit.	Ismertesse a népesség összetételének változásait, a bevándorlás szerepét az USA társadalmi-gazdasági fejlődésében. Mutassa be összefüggéseiben és elemezze az USA-beli nagy gazdasági körzetek fejlődésének tendenciáit, az ezeket kiváltó okokat. Mondjon példákat az amerikai TNC-k világgazdasági szerepére.
Kanada	Az ország erőforrásainak ismertetésében mutassa be a NAFTA-ban betöltött szerepét.	Ismertesse a gazdasági fejlődés sajátosságait, területi jellegzetességeit, ismerje fel a közöttük meglévő összefüggéseket, tárja fel az USA-val kialakult szoros gazdasági együttműködés földrajzi alapjait.
Latin-Amerika	Ismertesse Latin-Amerika gazdasági fejlődését befolyásoló tényezőket. Ismertesse a gazdasági fejlődés sajátosságait, területi jellegzetességeit. Mutassa be a fejlődés területi különbségeit. Jellemezze a gazdasági fejlődés gócpontjait.	Ismerje fel a latin-amerikai gazdasági fejlődés összefüggéseit. Példák alapján mutassa be Latin-Amerika világgazdasági szerepét.
Mexikó	Az ország erőforrásainak ismertetésében mutassa be Mexikó NAFTA-ban betöltött szerepét.	Ismertesse az USA és Mexikó határán kialakult gazdasági övezet jellemzőit. Mutassa be Mexikó példáján a fejlődő országok városiasodásának jellemző vonásait.
Brazília	Mutassa be a brazil gazdaság	Mutassa be a területi gazdasági

„Banánköztársaságok”, adóparadicsomok	erőforrásait, a gazdaság jellemző ágazatait, területi elrendeződését. Mondjon példát ún. banánköztársaságra. Ismertesse gazdaságuk sebezhetőségének okait. Nevezzen meg adóparadicsomokat a térségben. Fogalmazza meg gazdasági jellemzőiket.	különbségek természeti és társadalmi okait. Igazolja, hogy Brazília a feltörekvő országok csoportjába tartozik. Elemezze a fejlődést segítő és nehezítő tényezőket. Elemezze a gazdasági sebezhetőség következményeit. Mutassa be a fejlődés társadalmi-gazdasági ellentmondásait az adóparadicsomok példáján. Értelmezze világ gazdasági szerepüket.

10. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei

Megjegyzés: A témákhoz kapcsolódó követelmények az egyes geoszféráknál és a gazdasági tevékenységeknél is szerepelnek. Itt csak az ismeretek szintetizálásával kapcsolatos követelményeket soroljuk fel.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. A globálissá váló környezetszennyezés és következményei	Mondjon példákat a természeti katasztrófák és az ember okozta környezeti problémákra. Mutassa be azokban a társadalom felelősségét. Ismertesse a megoldásokra irányuló nemzetközi törekvéseket, indokolja az összefogás szükségességét. Mutassa be példákkal az egyik geoszférában történt beavatkozás hatását más geoszférákra. Ismertesse példák alapján a lokális szennyeződés globális következményeit. Mutassa be a környezetkárosítás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatását példák alapján. Elemézzen a témához kapcsolódó forrásokat.	Értelmezze a környezeti válság kialakulásának okait és folyamatát. Mutassa be a földrajzi környezetnek a társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait. Rendszerezze különböző szempontok alapján a szférákat ért környezetkárosító hatásokat és tárja fel ezek összefüggéseit. Mutassa be ábrások segítségével a földrajzi környezetben a társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásokat. Alkosson véleményt konkrét példák, esetelemzések alapján a témához kapcsolódó szemelvények elemzésekor.
10.2. A demográfiai és urbanizációs válság	Mutassa be a népességszám alakulásának (növekedés, csökkenés) társadalmi-gazdasági következményeit és összefüggéseit. Ismertesse a népességrobbanás kialakulásának okait, következményeit és területi jellemzőit. Értelmezze, hogy miért szükséges a demográfiai robbanás megfékezése, a háborús és a katasztrófaveszélyek felszámolása. Mutassa be példák alapján a nagyvárosok terjeszkedésének környezeti következményeit. Elemézzen a témához kapcsolódó adatokat, ábrákat, szövegeket.	Mutassa be logikai kapcsolatok feltárásával, hogy a népességszám alakulása hogyan befolyásolja a Föld energia-, nyersanyag-, fogyasztási cikk- és élelmiszerigényét. Lásza ennek területi különbségeit, összefüggéseit a társadalmi-gazdasági fejlettséggel. Példák alapján igazolja az urbanizációs folyamatok eltérő területi jellemzőit és ezek összefüggéseit a környezet állapotával. Értelmezze a fejlődő világ urbanizációs válságának társadalmi-gazdasági összefüggéseit és következményeit. Mutassa be az összefüggést a környezet állapotának romlása és az életminőség alakulása között. Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között. Igazolja példákkal az

		életminőséget befolyásoló előnyöket és hátrányokat.
10.3. Élelmezési válság	Ismerje fel az élelmiszer termelésének és fogyasztásának területi ellentmondásait. Bizonyítsa példákkal a fokozódó mezőgazdasági termelés környezeti hatásait. Mondjon példát a genetikailag módosított termékek előállításának, elterjedésének lehetséges következményeire. Elemezzen a témához kapcsolódó forrásokat.	Ismertesse az élelmezési válság kialakulásához vezető társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok összefüggéseit. Magyarázza a bioszféra és a talaj sérülékenysége és az élelmiszerellátás összefüggéseit. Jellemezze a biogazdálkodást.
10.4. A mind nagyobb méretű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei	Mutassa be a nyersanyag- és energiaválság kialakulásának folyamatát. Ismertesse a hulladékkezelés és a hulladékgazdálkodás fontosságát, vesse össze a különböző megoldási lehetőségeket. Mutassa be példák alapján a hulladékok újrahasznosításának lehetőségeit. Ismertesse példák segítségével az egyén szerepét, felelősségét a fenntartható gazdálkodás kialakításában.	Igazolja az energia- és nyersanyag-hatékony gazdálkodás lényegét, az alternatív energiaforrások hasznosítási problémáit. Mutassa be a környezeti szempontok érvényesíthetőségét a termelésben és a fogyasztásban. Vesse össze a fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói magatartás jellemzőit.
10.5. A környezet- és a természetvédelem feladatai	Ismerje fel a globális környezeti problémákat hírekben, folyamatokban, jelenségekben, és mutassa be kialakulásuk főbb okait. Ismertesse a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezetek (FAO, UNESCO, WHO, WWF) főbb tevékenységeit. Soroljon fel a természeti-táji értékek és az emberiség kultúrkincseinek védelmében tett lépéseket, igazolja ezek fontosságát. Ismerje a környezet védelmében született főbb egyezményeket, irányelveket, célkitűzéseket, mutassa be a megvalósítás eredményeit és nehézségeit. Mutassa be az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségeit, a tevékeny közreműködés példáit a környezet védelmében. Mutassa be példák alapján a helyi szerveződések, illetve a regionális és nemzetközi összefogás feladatát és lehetőségeit a környezet védelme és a fenntarthatóság elérése érdekében.	Igazolja, hogy a környezet állapotának feltárása, értékelése és egyensúlyának megóvása globális összefogást igényel. Értelmezze a legfontosabb nemzetközi környezetvédelmi egyezményeket. Mutasson meg a világtérképen néhány nemzetközi védelem alá eső területet. Értelmezze szemelvények segítségével a fenntarthatóság fogalmát, a fenntartható fejlődés elméletét és lehetőségeit. Ismerje a témakörhöz tartozó aktualitásokat.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	I. feladatlap megoldásához nem használható segédeszköz! II. feladatlap megoldásához használható segédeszközök: középiskolai földrajz atlasz, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	középiskolai földrajz atlasz	NINCS	középiskolai földrajz atlasz

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	Jogsabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. Topográfiai ismereteket, képességeket ellenőrző feladatlap 20 perc	II. Földrajzi ismeretek és képességek meglétét vizsgáló feladatlap 100 perc	Egy természetföldrajzi feladat és egy társadalomföldrajzi feladat kifejtése
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó az I. (20 perc) és a II. (100 perc) feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 20 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. A dolgozatok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Az I. feladatlap megoldásához semmilyen segédeszköz nem használható. A II. feladatlaphoz vizsgázónként

szükséges segédeszközök: középiskolai földrajzi atlasz, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző és vonalzó, amelyeket a vizsgázó biztosít. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmények valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket. Az írásbeli feladatsorban közel azonos arányban jelennek meg a természetföldrajzi és a társadalomföldrajzi tartalmak.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

- 45%-ban *földrajzi-környezeti ismeretanyag*. Ez a részletes érettségi követelményekre épülő zártvégű vagy rövid választ igénylő nyílt végű feladatokban jelenik meg, amelyek a követelményrendszer arányait figyelembe véve különböző témakörökhöz kapcsolódnak.

- 15%-ban *topográfiai ismeretek*, amelyek a vizsgakövetelményben felsorolt névanyagra épülnek; a megjelölt földrajzi fogalmak megnevezését és a hozzájuk kapcsolódó tartalmak ismeretét várják el a vizsgázótól.

- 40%-ban *gyakorlati jellegű feladatok* (pl. grafikonelemzés, ábraelemzés, számításos feladatok, ábrázolás, mérés a térképen, képfelismerés, forráselemzés).

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a középiskolai földrajzi atlasz. Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletekről, szemelvényekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A vizsgázó vázlatot készíthet és azt felhasználhatja (amennyiben a feladat ezt megköveteli, a vázlat készítése szükséges is).

A tételt a vizsgázónak önállóan, a szaknyelv használatával kell kifejeznie. Közbekezdzeni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

1. feladat - Általános természetföldrajz, a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajza

Témakör	Feladatok száma 20 tétel esetén
Térképi ismeretek	1
Kozmikus környezetünk	1
A geoszférák földrajza	9
– A Föld mint kőzetbolygó szerkezete és folyamatai	(4)
– A vízburok földrajza	(2)
– A légkör földrajza	(3)
Földrajzi övezetesség	3
A kontinensek természetföldrajza	2
Magyarország és tájainak természetföldrajza	4

2. feladat - Általános társadalomföldrajz, regionális társadalmi-gazdasági földrajz

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén
Társadalmi folyamatok a 21. század elején	2
A világgazdaság jellemző folyamatai	3
Magyarország földrajza. Helyünk a Kárpát-medencében és	5

Európában	
A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában	4
Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok társadalmi-gazdasági jellemzői	3
Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei	3

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

- a tételek első feladata az általános természetföldrajzra vagy a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajzára vonatkozik;
- a tételek második feladata általános társadalomföldrajzi vagy regionális társadalmi-gazdasági földrajzi tartalmakhoz kapcsolódik.

A két feladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl. Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik feladatban kérdezhetők).

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az egyes feladatok megoldására 25-25 pont adható.

Az értékelés szempontjai feladatonként:

Tartalmi összetevők	20 pont
Logikus felépítés	2 pont
A szaknyelv, a térkép- és eszközhasználat	3 pont

A tételsor összeállításakor a vizsgáztató tanárnak röviden rögzítenie kell az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, a 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleleteket értékelni kell.

A vizsgázó teljesítményének rögzítésére egyéni értékelő lap készítése javasolt.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 240 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Földrajzi ismeretek és képességek meglétét vizsgáló feladatsor	Egy természetföldrajzi feladat és egy társadalomföldrajzi feladat kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz: szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző és vonalzó, amelyeket a vizsgázó biztosít. A megoldáshoz térkép, középiskolai földrajzi atlasz nem használható.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket. Az írásbeli feladatsorban közel azonos arányban jelennek meg a természetföldrajzi és a társadalomföldrajzi tartalmak.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

- 50%-ban *földrajzi-környezeti ismeretanyag*. Az emelt szintű részletes érettségi követelményekre épülő (a középszint követelményeit is magába foglaló) zártvégű, valamint rövidebb vagy hosszabb választ igénylő nyílt végű feladatok, esszé, illetve rajzos feladatok lehetnek, amelyek lefedik a követelményrendszer valamennyi fő témakörét.
- 20%-ban *topográfiai ismeretek*. A vizsgakövetelményben felsorolt névanyagra épülő feladatok a megjelölt földrajzi fogalmak felismerését, megnevezését, földrajzi tartalmak hozzárendelését, illetve a földrajzi-környezeti ismeretek topográfiai feladatok során történő alkalmazását várják el a vizsgázótól.
- 30%-ban az ismeretek alkalmazását igénylő *gyakorlati jellegű feladatok* (pl. grafikonelemzés, ábraelemzés,

számításos feladatok, ábrázolás, mérés a térképen, képfelismerés, forráselemzés, adat- és szöveges vagy képi információ értelmezése, adatok alapján egyszerű prognózis készítése, problémamegoldó feladatok).

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli dolgozat összesen 200 pont értékű feladatot tartalmaz. A vizsgán nyújtott összteljesítmény megállapításához a dolgozatra adott pontszámot 2-vel kell osztani. Ennek megfelelően az írásbeli vizsgarészre maximum 100 vizsgapont adható (pl. ha a dolgozatra 150 pontot kapott a vizsgázó, akkor az 75 pontnak felel meg a vizsgán nyújtott összteljesítmény megállapításakor). Ha az osztás törtszámmal eredményez, akkor felfelé kell kerekíteni.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a középiskolai földrajzi atlasz, amelyről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletekről, szemelvényekről a tételsort összeállító vizsgaközpont gondoskodik.

A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A vizsgázó vázlatot készíthet és azt felhasználhatja (amennyiben a feladat ezt megköveteli, a vázlat készítése szükséges is).

A tételt a vizsgázónak önállóan, a szaknyelv használatával kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételtől kell állnia.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor összeállítása az alábbi arányok figyelembevételével történik:

1. feladat - Általános természetföldrajz, a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajza

Témakör	Feladatok száma 20 tétel esetén
Térképi ismeretek	1
Kozmikus környezetünk	1
A geoszférák földrajza	8
– A Föld mint kőzetbolygó szerkezete és folyamatai	(4)
– A vízburok földrajza	(2)
– A légkör földrajza	(2)
Földrajzi övezetesség	4
A kontinensek természetföldrajza	2
Magyarország és tájainak természetföldrajza	4

2. feladat - Általános társadalomföldrajz, regionális társadalmi-gazdasági földrajz

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén
Társadalmi folyamatok a 21. század elején	3
A világ gazdaság jellemző folyamatai	3
Magyarország földrajza. Helyünk a Kárpát-medencében és Európában	4
A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában	4
Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok társadalmi-gazdasági jellemzői	3
Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei	3

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

- a tételek első feladata az általános természetföldrajzra vagy a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajzára vonatkozik;

- a tételek második feladata általános társadalomföldrajz vagy a regionális társadalmi-gazdasági földrajzi tartalmakhoz kapcsolódik.

A két feladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl. Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik feladatban kérdezhetők).

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az egyes feladatok megoldására 25-25 pont adható.

Az értékelés szempontjai feladatonként:

Tartalmi összetevők	20 pont
Logikus felépítés	2 pont
A szaknyelv, a térkép- és eszközhasználat	3 pont

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell.

GAZDASÁGI ISMERETEK

A GAZDASÁGI ISMERETEK VIZSGA ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A *Gazdasági ismeretek* tantárgy érettségi követelményeiben – mind középszinten, mind emelt szinten – két nagyon fontos elvárás fogalmazódik meg. Egyrészt az, hogy a vizsgázó minél több ismeretet gyűjtsön az őt körülvevő gazdasági környezetről, gazdálkodási szabályokról, a háztartások, üzleti élet gazdálkodási szokásairól. Másrészt annak bemutatása, hogy a vizsgázó mennyire képes megszerzett ismereteit személyes formában – önálló véleményeként – elmondani. Ez részben azt jelenti, hogy saját élményeit és tapasztalatait mennyiben képes általános formában is megfogalmazni, részben pedig azt, hogy a fölvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani. A fenti célok azt is jelentik, hogy a diákokban kialakul az a készség, hajlandóság, amelynek segítségével életük további részében tudatosan és egyben – ha szükséges – kritikusan foglalkoznak gazdasági kérdésekkel.

Mindezek mellett törekvésként jelenik meg, hogy a más tantárgyak körében tanult ismeretanyag beépítésére is sor kerüljön. A diákok képesek legyenek meglátni, szintetizálni azokat az összefüggéseket, amelyeket már hallottak, megtanultak a természetismeret és a társadalomismeret tantárgyak körében. A modern piacgazdasági folyamatok megismerésén, elemzésén kívül például szerepet kap az előzmények vizsgálata, a gazdaságtörténeti fejlődés egyes állomásainak megismerése is.

A vizsga igazi értékét csak részben mutatja az, hogy a diákok mit ismertek meg és tudnak gazdasági ismeretekből a tanulás befejeztével. Legalább ennyire fontos, hogy hogyan viselkednek majd további életük során, amikor olyan helyzetbe kerülnek, amelynek gazdasági vetülete is van.

A piaci viszonyok, a verseny, a munkavállalói és vállalkozói életpályák lehetősége, mint egymástól lényegesen eltérő alternatívák választhatósága, ahogy majd megjelenik az életben, úgy már a vizsga szintjeiben és formáiban is helyet kap.

A VIZSGA KÉT SZINTJE

Mind a középszintű, mind az emelt szintű vizsga két részből áll:

1. írásbeliből
2. szóbeliből

A középszintű érettségi vizsgán a gimnáziumokban számon kérhető tananyag a gazdasági ismereteket az általános műveltség részeként, mint közismeretet kéri számon. A középszintű vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket – elsősorban fogalmakat – méri, illetve az alapvető ismeretek számonkérésén túl legfőképpen arra irányul, hogy a diákok tudatosítsák (megértsék) a körülöttük lévő világot.

Az emelt szint vizsgálja tudományosabb jellegű, ugyanis az emelt szintű vizsga legfőképpen a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokban való jártasságot feltételez, összetettebb és önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítélet- és véleményalkotási képességeket vár el.

Fontos megjegyezni, hogy a középszintű követelmények egésze vonatkozik az emelt szintre is. A két szint egymásra épül.

Az alábbiakban a gazdasági ismeretek tantárgy érettségi vizsga részeit képező vizsga követelményeit, kompetenciáit, valamint a számonkérés rendszerét határoztuk meg közép- és emeltszinten, komplex módon.

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

Középszinten az **írásbeli** vizsga – a hagyományos számonkérési rendszertől eltérően – **projektmunka** készítése. (Egy nagyobb téma feldolgozása, amely részletezve és a gyakorlatra adaptálva tartalmazza a modul tárgy több részelemét.) Középszinten a **szóbeli** vizsga *két részből* áll, egy a vizsgakövetelményeknek megfelelő témakörből **kihúzott tétel kifejtése**, valamint a **projektmunka megvédése** (a dolgozattal kapcsolatos általános elméleti kérdésből és a dolgozathoz kapcsolódó konkrét gyakorlati kérdésből).

Emelt szinten az **írásbeli** vizsga *kétféle módon* történhet. A tanulónak lehetősége van

- a) a középszinttel formailag megegyező (tartalmilag mélyebb, átfogóbb ismereteket bemutató) **projektmunka** elkészítésére, *vagy*
- b) az emelt szinten meghatározott témakörökhöz (makroökonómia, a mikroökonómia és a nemzetközi gazdasági ismeretek) kapcsolódó feladatok megoldására.

Emelt szinten a **szóbeli** vizsga A) és B) tételrészekből áll.

A) A vizsgakövetelményeknek megfelelő témakörből **kihúzott tétel kifejtése** és

B) A **projektmunka** megvédéséből *vagy* egy aktuális probléma (globalizáció, privatizáció, fogyasztóvédelem stb.) értelmezéséből, elemzéséből egy megadott forrás alapján.

I. VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Kompetenciák

1. Szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELTSZINTEN
1.1. Szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	A közlések megfogalmazásakor a megfelelő fogalmak használata, mondatokba foglalása A fogalmak felismerése szövegben A szakmai fogalom leglényegesebb elemeinek kiemelése Az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztása Az összetartozó fogalmak együttes használata Fogalmak meghatározás alapján történő felismerése A médiában gyakran használt kifejezések értelmezése a szövegkörnyezet ismerete alapján Új szakmai fogalmak megismerése a gyakorlati tapasztalatok során	
1.2. A fogalmak jelentés változatainak ismerete		A fogalmak jelentés változatainak megkülönböztetése

1.3. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, jellemzése, értelmezése, meghatározása	A gondolatok tömör, kerek mondatokban kifejtése, úgy hogy a mondatok egységes szöveggé álljanak össze	Önálló állásfoglalás

2. Az ismeretanyag differenciálása

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELTSZINTEN
2.1. Lényegkiemelés	Kérdések megválaszolása Az ismeretanyag legfontosabb elemeinek bemutatása, a területi (idő) korlátok figyelembevételével	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése Információk szétválogatása szakmailag meghatározott szempontok alapján Megfigyelési szempontok kiválasztása
2.2. Különbségek és azonosságok	Közös és eltérő tulajdonságok felsorolása Kölcsönhatások felismerése és kiemelése Adott témában a problémák árnyalt vizsgálata, különböző álláspontok ismerete, illetve felismerése	A tulajdonságok értékelése különböző szempontok szerint
2.3. A modellalkotás és elvonatkoztatás képessége	A vizsgálat szempontjából fontos összefüggéseket mutató elemek felismerése Általános következtetésre konkrét példák felsorolása Eseménysorok bemutatása Rendszeren belül alrendszerek értelmezése Adatokból táblák és ábrák készítése Ismert adatokból számítások segítségével „új” információ szerzése Az elkészített táblázatban szereplő adatok egyszerű (hétköznapi) értelmezése A tanult modellek felismerése, alkalmazása	Konkrét példákból az általános következtetések megfogalmazása Általános következtetésre konkrét példák felsorolása Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése

3. Problémaközpontú gondolkodás

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELTSZINTEN
3.1. A probléma felismerése	A feladat helyes értelmezése A tananyagegységben a megoldandó probléma kiemelése Esettanulmányokban és példaesetekben a szakmai probléma felismerése és megfogalmazása	Esettanulmányokban és példaesetekben igények és elvárások megfogalmazása
3.2. A problémamegoldás keresése	A megoldás lépésekre bontása A megoldási lépések felsorolása A megoldások információ szükségletének meghatározása A megoldási alternatívák lehetőségének felismerése	A megoldások információ szükségletének meghatározása Megfogalmazott probléma többféle megoldása – változatok értelmezése A különböző megoldások összevetése – előnyök és hátrányok felismerése A felismert és megfogalmazott előnyök és hátrányok összevetése
3.3. Problémamegoldás értékelése	A várható eredmény becslése Néhány lehetséges alternatíva felvázolása	Okok és következmények felismerése, megfogalmazása

4. A gyakorlat modellezése

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELTSZINTEN
4.1. Számítások	Egyszerű számítások elvégzése	Mutatós számok kiszámítása A gazdasági szövegekben megfogalmazott információk számszerűsítése. A várható eredmények becslése, a kapott értékek rövid szöveges értelmezése
4.2. A gyakorlat megjelenése	Mikro- és makro szemlélet különbségének értelmezése Annak felismerése, hogy a gyakorlatban felmerülő problémákat hogyan lehet az elméletben tanultak segítségével megoldani	

5. Az ismeretek komplex kezelése

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELTSZINTEN
5.1. Egy adathalmazból többféle feladat megoldása	A különböző feladat kidolgozások eredményeinek összevetése	A tanult matematikai eszközök alkalmazása a gazdasági problémák modellezése során Konzisztens függvényrendszerek használata, értelmezése
5.2. Szakmaelemek összekapcsolása	Összefüggő tananyagrészek összekapcsolása (különös tekintettel a gazdaságtörténeti események máig érzékelhető hatásaira)	

6. Források használata és értékelése

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELTSZINTEN
6.1. Forrásokból információk gyűjtése, következtetések levonása	A forrás tartalmával kapcsolatos egyszerű kérdések megválaszolása A forrásban szereplő adatok, információk felismerése és összekapcsolása a gazdasági modellekkel.(Elméleti és gyakorlati „tapasztalatok” egybevetése)	Megadott szempontok alapján a források tartalmára vonatkozóan következtetések levonása Állítások megfogalmazása
6.2. Információk összevetése		Tartalmi és formai különbségek kiválasztása két azonos témájú forrásból
6.3. Információk gyűjtése statisztikai forrásokból	Statisztikai táblák, grafikus ábrák tartalmára állítások megfogalmazása, következtetések levonása	

Részletes követelmények

Témák ismertetése szintenként

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A közgazdaságtan alapfogalmai, főbb kérdései, vizsgálódási módszerei	A közgazdaságtan tárgya, elhelyezése a tudományok rendszerében. A közgazdaságtan tudomány részei. Alap problémája, alapvető kérdései. A gazdasági gondolkodás alapvető elvei. A szűkösség problémája. Főbb gazdasági szereplők jellemzése, helyük a gazdálkodási folyamatban. A gazdasági körforgás.	A közgazdaságtan történelmének fő korszakai (közgazdasági elődök – merkantilizmus, fiziokraták, Adam Smith munkássága, klasszikus közgazdaságtan, Keynes munkássága, neoklasszikus közgazdaságtan, polgári közgazdaságtan és

	Aktuális kérdések, amelyekre keresik a választ. Vizsgálódási módszereinek lényegi elemei és ezek példákön keresztül történő bemutatása.	marxizmus, gazdasági liberalizmus), az egyes korszakok jellemzői és neves képviselői. A modellezés, mint vizsgálati eszköz előnyei, hátrányai. A határelemzés, mint alapvető eszköz. Határelemzés versus átlagelemzés. A gazdasági racionalitás értelmezése. A ceteris paribus elv alkalmazása. Az alternatív költség fogalmának meghatározása, értelmezése. Gazdasági rendszerek. Magyarország gazdasága, mint piacgazdaság.
A piaci mechanizmus alapvető elemei, működése, a piacgazdaság jellemzői	A piac fogalma, típusai, a piaci szereplők meghatározása. A kereslet, a keresleti függvény és a kínálat, kínálati függvény értelmezése. Marshall-kereszt segítségével a piaci egyensúly, a túlkereslet és túlkínálat értelmezése. A „láthatatlan kéz” működésének, a piaci önszabályozásnak a bemutatása.	A piacgazdaság alappillérei – magántulajdon, elosztási rendszerek, munkamegosztás, verseny. Az árak szerepe a piacon. Piaci folyamatok magyarázata a Marshall-kereszt segítségével. Specializáció és a komparatív előnyök tana.
A pénz kialakulása és funkciói	A különböző pénztörténeti korszakok bemutatása a munkamegosztás és a csereformák fejlődésén keresztül. A pénz funkciók meghatározása, és annak szemléltetése, hogy a különböző pénzformák, hogyan töltötték be a pénz szerepkörét. A pénz szerepe a gazdálkodásban. A váltó fogalma, szerepe a bankjegy kialakulásában.	Bankok és a hitelezés kialakulása. Egyszintű, kétszintű bankrendszer, pénzintézetek fajtái, azok főbb jellemzői. A magyar bankrendszer kialakulása.
A fogyasztó, mint a gazdaság egyik kulcsszereplője, döntési mechanizmusai, illetve a fogyasztói magatartás elemzése	A háztartás, mint fogyasztó helye, szerepe a modern gazdaságban. A szükségesség értelmezése a háztartás esetén. A racionalitás értelmezése a fogyasztóra, s ennek modellezése. A szükséglet fogalma, csoportosítása, rangsorolása (preferencia rendszer). Háztartás költségvetésének összeállítása. A háztartás megtakarítása, befektetési szempontjai. A piaci keresleti függvény ábrázolása és jellemzése.	A fogyasztás, család, háztartás, szükséglet, igény és kereslet fogalma, az egyes fogalmak közötti különbségek, illetve összefüggések. A hasznosság kardinális és ordinális megközelítése. Hasznossági függvények ábrájának elemzése. Telítettség pont jelentése és felismerése. A határhaszon és a csökkenő határhaszon értelmezése. A fogyasztók preferenciáinak bemutatása közömbösségi görbék rendszerén keresztül. A fogyasztói döntést korlátozó tényezők, a jövedelem és az árak változásának hatása a fogyasztói döntésekre. A költségvetési egyenes értelmezése.

		A piaci keresleti függvény levezetése.
A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők	A marketing eszközök hatása a fogyasztói döntésekre. A fogyasztó jogai, fogyasztóvédelem.	A kereslet rugalmasságának többoldalú megközelítése, értelmezése.
A vállalkozások fogalma, célrendszere, vállalkozási formák	A vállalkozó fogalma. Vállalkozói tulajdonságok. A vállalkozások fogalma és céljai. A vállalkozás alapításának, működésének külső és belső feltételei, érintettjei. Vállalkozások csoportosítása különböző szempontok alapján. Vállalkozási formák jellemzése.	Vállalkozói és a menedzseri szerepkör összehasonlítása. Vállalkozási forma megválasztásának szempontjai, a különböző vállalkozási formák előnyei és hátrányai. Tulajdonosi szerkezet alakulása az utóbbi években Magyarországon. A privatizáció fogalma, alapvető formái, jelentősége, szerepe a magyarországi átalakulás során a 90-es évektől kezdődően. A nonprofit szféra főbb területei és sajátosságai.
A termelés erőforrásai és felhasználási lehetőségeik	Termelési tényezők megnevezése, jellemzése. Az erőforrások kíméletes használatának problémaköre. A termelési tényezők szerepe a vállalkozás döntéseiben. A munkamegosztás jelentősége, fejlődése a termelésben. Termelékenységet befolyásoló tényezők. A vállalkozás működése során felmerülő költségek típusai. A termelői racionalitás értelmezése és a profit alakulása. Az idő szerepe és értelmezése a közgazdaságtanban.	Az erőforrások és a termelés kapcsolata. A technológiai és gazdasági hatékonyság. A termelési függvény elemzése, meghatározói, ábrázolása. Kiadás versus költség és bevétel versus haszon. A vállalkozás működése során felmerülő költségek jellemzői és a köztük érvényesülő összefüggések. A különböző profitkategóriák meghatározása, értelmezése. A különböző bevételi, költség- és profitfüggvények elemzése, meghatározói, ábrázolásuk.
Piaci formák és jellemzőik. A racionális vállalkozói magatartás különböző piaci viszonyok között	A piaci formák és jellemzőik. A vállalkozás piaci helyzetének, döntéseinek szerepe az árbevétel alakulásában. A profitorientáció értelmezése. A fedezeti pont jelentősége a vállalkozási döntésekben. A tisztességes piaci magatartás és verseny védelmének állami eszközei és a versenyszabályozás.	A tökéletes verseny viszonyai között működő vállalkozások döntéseinek sajátosságai, a profitmaximum helyének meghatározása. A verseny „torzulásai” és azok szükségszerűsége. A monopolhelyzet kialakulásának okai. A monopólium, mint piaci forma jellemzői, döntéseinek sajátosságai, a profitmaximum helyének meghatározása. A fedezeti pont és az üzembeszárási pont értelmezése és számítása különböző piaci formák esetén. A természetes monopólium kialakulása, működésének szabályozási lehetőségei.

		Az árdiszkrimináció értelmezése, fajtái. A monopolhelyzet társadalmi előnyei és hátrányai, különös tekintettel a jóléti szempontokra. A fogyasztói és a termelői többlet, illetve a holtteherveszteség értelmezése.
A vállalkozás finanszírozása, működését és vagyoni helyzetét befolyásoló tényezők. A tőkepiac	Az induló tőke, a pótlólagos tőkebefektetések és az eredmény hatása a vállalkozás vagyoni helyzetére. A vállalkozás eredményét befolyásoló tényezők. Finanszírozási források: saját forrás, idegen forrás. A tőke ára. A kereskedelmi bankok ezzel kapcsolatos feladatai. Folyószámla hitelek; Rövid, közép- és hosszú lejáratú bankhitelek. Hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmak (kamat, futamidő, fedezet, jelzálog, sajátérő).	A jövedelem és a vagyon kapcsolata. A vagyonértékelés módozatai. A jelenérték számítás. A tőkekínálat jellemzői, alakulására ható tényezők. A tőkekereslet jellemzése, alakulására ható tényezők. Értékpapírok fajtái és jellemzői. A tőzsdék fajtái, működésük. Részvények adás-vételének gyakorlata, jelentősége.
A piaci mechanizmus működési zavarai	A vállalat működését befolyásoló „külső környezet” főbb összetevői. Az externáliák fogalma, elemzése, hatása a vállalkozás életére, különös tekintettel a <i>környezetgazdálkodás</i> jelentőségének növekedésére.	Közjavak, magánjavak, vegyes javak. A potyautas magatartás. Piaci mechanizmus kritikája, működési elégtelenségei.
A munka, mint termelési tényező a gazdálkodás folyamatában	A munkaerő, mint termelési tényező bemutatása. Az emberi erőforrás helye, szerepe a vállalkozások életében. A munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő kompetenciák. A bérmeghatározó tényezők, a piaci és a nem piaci erők hatása. A szociális párbeszéd a munkáltatók és a munkavállalók között.	A munkakínálat jellemzői, alakulására ható tényezők. A munkakereslet jellemzése, alakulására ható tényezők. A humán tőke befektetés megtérülése. A munkabérek alsó és felső korlátja.
A makrogazdaság szereplői és a makrojövedelem keletkezése	A makrogazdaság szereplői és a makrogazdasági körforgás. A nemzetgazdaság kibocsátásának mérésének problémái. Makrogazdasági mutatók értelmezése, számításuk. A háztartások jövedelmének keletkezési forrásai. A jövedelem felhasználása. A háztartások megtakarítási attitűdjei, formái. A megtakarítások szerepe a makrogazdaságban. A fogyasztás, a megtakarítások, a beruházások közötti makrogazdasági összefüggés.	A nemzetgazdasági fogyasztási és a beruházási függvény ismerete, elemzése, meghatározóik, ábrázolásuk. A fogyasztás részesedése a nemzetgazdaság által megtermelt jövedelemből. Életszínvonal. A hazai fogyasztás összehasonlítása nemzetközi példákkal. Az árupiaci kereslet a tervezett jövedelem függvényében.
A modern pénz teremtése és a pénzpiac	A modern pénz fogalma, a pénzteremtés folyamata, mechanizmusa. Pénzkímélő eszközök használata a gyakorlatban.	A pénzkeresletre ható tényezők. A pénzkínálat alakulása és a jegybank szerepe ebben. A pénzkeresleti és a pénzkínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. A gazdaság pénzszükségletét meghatározó tényezők. Az egyensúlyi kamatláb.

		Pénzügyi intézmények rendszere Magyarországon – szereplők, feladatuk és tevékenységük.
A munkapiac és a munkanélküliség problémájának elemzése	A munkapiaci szereplők meghatározása, a kereslet és kínálat értelmezése. A munkapiac szemléltetése a keresleti és kínálati függvény segítségével. A munkapiaci helyzetek értelmezése. A munkanélküliség fogalma, típusai, mérése. Munkanélküliségi ráta értelmezése.	A munkakeresleti és a munkakínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. Foglalkoztatottság és munkanélküliség Magyarországon. A hazai és a nemzetközi foglalkoztatottsági és munkanélküliségi adatok összehasonlítása. A tőkeállomány és a foglalkoztatottság hatása a nemzetgazdasági jövedelem alakulására.
Az állam gazdasági szerepvállalásának megjelenése, oka, fejlődési szakaszai, a gazdasági válságok	A klasszikus újratermelési ciklus sajátosságainak bemutatása. A modern állam szerepvállalásának közvetlen előzményei. Az állami beavatkozás oka, célja, eszközei.	A makrogazdasági egyensúly meghatározása és a válságciklusok jellemzői az állami szerepvállalás megjelenése előtt és után. Az állami újraelosztás mértékének összehasonlítása. Magyarország, Nyugat-Európai országok és az Egyesült Államok példái alapján.
Költségvetés politika jellemzői	A fiskális politika fogalma, a költségvetés felépítése, egyenlege, a deficit finanszírozás módjai. A költségvetési politika eszközrendszere, különös tekintettel az adózásra. A költségvetési politika hatásmechanizmusa, veszélyei.	Az állami újraelosztás hatása a GDP alakulására. A feketegazdaság és a költségvetési hiány problémái Magyarországon. Adónemek. Adópolitika és adómorál Magyarországon.
Az infláció és a monetáris gazdaságpolitika jellemzői	Az infláció fogalma, mérése, típusai, okai. Infláció hatása a gazdaságra és az egyes gazdasági szereplőkre. A monetáris politika fogalma, céljai. A monetáris szabályozás jegybanki eszközei, működésének mechanizmusa.	A fogyasztási szokások és a profitvárakozások hatása az infláció alakulására. A pénzkínálat alakulása és az infláció kapcsolata. Az ár-bér spirál értelmezése.
A nemzetgazdaság külgazdasági kapcsolatai	A kereskedelmi és fizetési mérleg felépítése és a közöttük lévő kapcsolat. A valutakereslet és valutakínálat értelmezése, jellemzése. A különböző valutaárfolyamok. Napjaink valutáinak árfolyam-meghatározása, az EURO jelentősége. Magyarország külgazdasági kapcsolatainak áttekintése.	A nyitott gazdaság egyensúlya. A valutakeresleti és a valutakínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. A fix és a lebegő valutaárfolyamos rendszerek jellemzői. Az eurózónához csatlakozás feltételei. Eurózónához csatlakozás előnyei és hátrányai.
Aktuális gazdasági problémák és megoldási alternatívák	A munkanélküliség és az infláció kezelésének lehetséges módjai. A téma lehetőséget ad néhány aktuális gazdasági probléma megnevezésére (pl.: infláció,	A gazdasági problémák közül egy-kettő részletesebb kifejtése. A probléma megoldási alternatíváinak felvázolása.

	munkanélküliség, szegénység, fizetési mérleg hiány, eladósodás, fenntartható gazdasági fejlődés stb.). Ezek közül valamely probléma hazai megjelenésének, bemutatása. (Például: Magyarország európai uniós tagságának hatása a hazai munkaerőpiacra.)	
A globalizáció	A globalizáció fogalma. Napjaink gazdasági együttműködési formáinak bemutatása. Az együttműködésből származó előnyök, problémák. Napjaink nemzetközi gazdasági együttműködésének formái, tendenciái. A fejlett és fejlődő országok helye, szerepe a nemzetközi munkamegosztásban. Ez Európai Unió, mint gazdasági integráció.	Küzdelem a gazdasági problémák megoldásáért (környezetvédő, segélyező, regionális stb. programok, szervezetek). A globalizációs folyamatok jellemzése, előnyeinek és hátrányainak bemutatása. Magyarország integrálódása a világgazdaságba és az EU-ba. Magyarország gazdaságának értékelése a világ más országaihoz képest. Alternatív közgazdaságtan: miért alakult ki, példák a hagyományostól eltérő válaszokra.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint I.	
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga (tételkifejtés és projektvédelem)	Írásbeli vizsga (projekt)*	Szóbeli vizsga (tételkifejtés és projektvédelem)
–	15 perc (10 perc és 5 perc)	–	20 perc (10 perc és 10 perc)
40 pont	110 pont (70 pont és 40 pont)	40 pont	110 pont (70 pont és 40 pont)
		Emelt szint II.	
		Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
		180 perc	20 perc
		90 pont	60 pont

* Emelt szint I. írásbeli vizsgarészben projekt munkát csak akkor választhat a vizsgázó, ha érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik, és tanulói jogviszonyban van.

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint I.		Emelt szint II.	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	zsebszámológép, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	Emelt szint I.	Emelt szint II.

	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	projekttémák, útmutató a projekt elkészítéséhez	NINCS	projekttémák, útmutató a projekt elkészítéséhez	NINCS	NINCS	NINCS
Mikor?	december 1-jéig	NINCS	december 1-jéig	NINCS	NINCS	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	tételkifejtés 10 perc	projektvédelem 5 perc
	70 pont	40 pont
40 pont	110 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A projektmunka elkészítésének célja, hogy a vizsgázók az elméletben megtanult ismereteiket, a gyakorlatban legyenek képesek alkalmazni, miközben belelátnak egy konkrét vállalat napi működésébe. Az általuk választott téma szempontrendszerét a középpontba helyezve mélyebb ismereteket szerezzenek az adott témából.

A projekt témáit a tavaszi és az őszi vizsgaidőszakokra vonatkozóan előző év december 1-ig nyilvánosságra kell hozni. Továbbá nyilvánosságra kell hozni a projektmunka elkészítését segítő útmutatót.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense automatikusan a szaktanára.

A vizsgázónak választania kell egyet a központilag megadott témák közül, egyúttal rögzítenie kell a produktum elkészítésének fázisait és a konzultációs időpontokat is.

Az elkészült projektmunkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell leadnia.

A projektmunka leadásakor a tanulónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatáról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát és az elkészült projektmunkát a megadott szempontok szerint szövegesen értékelje. Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység legyen. A vizsgázó önállóan – tanári konzultációk segítségével – választ témát, kutatási helyet, kutatási időt.

Az oktatási intézményben tanult elmélet és a projektmunka készítése során tapasztalt gyakorlat komplexitását kell tükröznie a produktumnak. A választott témakörön belül be kell bizonyítania a vizsgázónak, hogy az általa elméletben megismert fogalmakat a konkrét vállalkozási gyakorlattal össze tudja kapcsolni. A választott témát a következő típusú műfajokban lehet elkészíteni:

- Hagyományos dolgozat 10–15 oldal terjedelemben, amelyben a választott téma alapján a tanuló bemutatja a vállalkozás működését, gazdálkodásának körülményeit.

- Kérdőíves felmérés készítése, feldolgozása, elemzése, amellyel a tanuló egy potenciális vállalkozás környezetét, illetve egy, már meglévő vállalat működésének körülményeit vizsgálhatja a primer és szekunder adatok tükrében.

- Írásban elkészített, szerkesztett interjú, amely lehetővé teszi a tanuló számára, hogy egy-egy vállalati szakember segítségével, autentikus forrásból nyerjen információkat a vállalkozás egyes részterületeiről.

- Audiovizuális produktum (reklámfilm, fotósorozat) elkészítése, ennek írásbeli magyarázata, elemzése.

– A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A vizsgaanyag elkészítésének menetét a konzulens folyamatosan ellenőrzi. A munka egyes szakaszait munkanaplóban kell rögzíteni. Az ajánlott konzultációs szakaszok a következők:

– A téma kiválasztásához szükséges megbeszélés.

– A témához kapcsolódó irodalmak, szakanyagok kiválasztása.

– Kapcsolatfelvétel a kiválasztott vállalkozásokkal.

– Produktum elkészítésének ütemterve.

– A dolgozat vázlatának leadása a felhasznált szakirodalom feltüntetésével. A leadott vázlatot ki kell egészíteni azoknak a kérdéseknek a listájával, amelyek megválaszolása szükséges a dolgozat megírásához.

– Az első változat, „nyerspéldány” leadása.

– Az elkészült projektmunka leadása.

– Tanári bírálat.

– Korrigálás.

– Végleges produktum összeállítása mellékletekkel, bibliográfiával, interjúval és egyéb elkészült anyagokkal együtt.

A projektmunka értékelése

Az elkészült projektmunka értékelés központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján, az alábbiak figyelembevételével történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a produktum elkészítésének folyamatát (15 pont), másrészt pedig az elkészített terméket (25 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javítótanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 15 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

A projektmunka megvédése a szóbeli érettségi egyik részeleme.

A projektkészítés folyamata (15 pont), értékelési szempontok:

– Határidők betartása.

– A vizsgaleírásban megadott terjedem.

– Folyamatos kapcsolattartás a konzulenssel.

– Munkanapló vezetése, a munkavégzés során szerzett tapasztalatok rögzítése.

– Forrásmunkák ötvözése a saját kutatás eredményeivel.

Az elkészült projektmunka tartalma (25 pont), értékelési szempontok:

– A cím és tartalom összhangja.

– A hangsúlyos részek kiemelése.

– A fejezetek egymáshoz viszonyított aránya.

– Tartalomjegyzék, oldalszámozás, helyesírás.

– Formai követelmények betartása.

– Stílus.

– Szaknyelv alkalmazása.

– A tanult elemek összekapcsolása a gyakorlati tapasztalatokkal.

– Ábrák, grafikonok, képek, mellékletek megfelelő alkalmazása.

– Általános tájékozottság a kiválasztott témában.

– Források pontos feltüntetése.

– Logikai összefüggés az egyes fejezetek között.

– Kritikai észrevételek javaslatok megfogalmazása.

Szóbeli vizsga

A vizsgán kerül sor – tételhúzás mellett – a projektmunka megvédésére.

A középszintű szóbeli vizsgán a tételsor összeállításáról és a projektmunkához kapcsolódó kérdésekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közбекérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

Tartalmi szerkezet

A középszintű szóbeli érettségi vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:

1. feladat: tételkifejtés
2. feladat: projektvédés

1. Tételkifejtés

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20–25 tételt jelöl ki a megadott témakörökből, mindegyikből legalább egyet. A követelmények az előírt középszintű kompetenciákhoz kapcsolódnak.

A szóbeli vizsga alapvetően a közgazdaságtan alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó közgazdasági jelenségekre épül, a gazdasági szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól.

A tételsor témakörei:

1. A közgazdaságtan alapfogalmai, főbb kérdései, vizsgálódási módszerei
2. A piaci mechanizmus alapvető elemei, működése, a piacgazdaság jellemzői
3. A pénz kialakulása és funkciói
4. A fogyasztó, mint a gazdaság egyik kulcsszereplője, döntési mechanizmusai, illetve a fogyasztói magatartás elemzése
5. A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők
6. A vállalkozások fogalma, célrendszere, vállalkozási formák
7. A termelés erőforrásai és felhasználási lehetőségeik
8. Piaci formák és jellemzőik. A racionális vállalkozói magatartás, különböző piaci viszonyok között.
9. A vállalat finanszírozása, a vállalkozás működését és vagyoni helyzetét befolyásoló tényezők
10. A piaci mechanizmus működési zavarai
11. A munka, mint termelési tényező a gazdálkodás folyamatában
12. A makrogazdaság szereplői és a makrojövedelem keletkezése.
13. A modern pénz teremtése és a pénzpiac
14. A munkaerőpiac és a munkanélküliség problémájának elemzése
15. Az állam gazdasági szerepvállalásának megjelenése, oka, fejlődési szakaszai, a gazdasági válságok
16. Költségvetés politika jellemzői
17. Az infláció és a monetáris gazdaságpolitika jellemzői
18. A nemzetgazdaság külgazdasági kapcsolatai
19. Aktuális gazdasági problémák és megoldási alternatívák
20. A globalizáció.

2. Projektvédés

A vizsgázók számot adnak az adott részterülethez kapcsolódó elméleti ismereteikről, rámutatnak arra, hogy az általuk tanulmányozott területen milyen módon valósultak meg az elméletben megismert összefüggések.

A vizsgázónak röviden ismertetnie kell a választott témát, indokolnia kell választását, be kell mutatnia az elkészült projektmunkát, és röviden válaszolnia kell a bizottság tagjainak kérdéseire.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A kihúzott tétel értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, a 70 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleleteket értékelni kell.

A projektmunka védésének értékelése

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 40 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, ez alapján kell felosztani.

A feladat megértése, témátartás, a lényeg kiemelése (12 pont)

- A tétel pontos értelmezése, vizsgázó a kijelölt témáról beszél
- A vizsgázó felelete lényegre törő (nem vész el a részletekben)
- A vizsgázó a tételhez tartozó, minden lényeges elemet kiemel
- A vizsgázó pontosan ismeri projektmunkáját

Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítése (6 pont)

- A nyelvi előadásmód igényessége
- A felelet szerkezete felismerhető, logikus

A szaknyelv alkalmazása (6 pont)

- A tudománynak megfelelő terminológia pontos használata (megfelelő fogalmak ismerete)
Tájékozottság elméleti és gyakorlati kérdésekről (10 pont)
 - A tanult elemek összekapcsolása a gyakorlati tapasztalatokkal
 - Ábrák, grafikonok megfelelő alkalmazása
 - Általános tájékozottság a kihúzott témában
 - Tartalmi gazdagság
- A témakörben fontos tényezők feltárása, a téma problémaközpontú bemutatása, önálló véleményalkotás (6 pont)
- Kiegészítő szakmai kérdések problémacentrikus megválaszolása
 - Önálló véleményalkotás

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga

Az emelt szintű írásbeli vizsga során a vizsgázó vagy egy projektmunkát* készít, vagy egy központilag készült feladatsort old meg.

I. Projektmunka készítés jellemzői:

A középszinttel formailag megegyező (tartalmilag mélyebb, átfogóbb ismereteket bemutató) projektmunka elkészítése, amelynek témakörei megegyeznek a középszint témaköreivel.

II. Írásbeli feladatsor jellemzői:

Meghatározott témakörökhöz (makroökonómia, a mikroökonómia és a nemzetközi gazdasági ismeretek) kapcsolódó feladatsor megoldása.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga attól függően, hogy a vizsgázó projektmunkát készített vagy feladatsort oldott meg, az alábbiak szerint alakul:

1. feladat

A vizsgakövetelménynek megfelelő témakörből kihúzott tétel kifejtése.

2. feladat

– projektvédelem

vagy

– a kihúzott szóbeli tételhez kapcsolódó aktuális gazdasági esemény (fogyasztói szokások, infláció, globalizáció, privatizáció, fogyasztóvédelem stb.) értelmezése, elemzése egy megadott forrás alapján.

I. A vizsga szerkezete, ha az írásbeli vizsga projekt

Emelt szint		
Írásbeli vizsga (projekt)*	Szóbeli vizsga 20 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	tételkifejtés 10 perc	projektvédelem 10 perc
	70 pont	40 pont
40 pont	110 pont	

* Emelt szintű írásbeli vizsgarészben, projektmunkát csak akkor választhat a vizsgázó, ha az adott vizsgaidőszakban valamely oktatási intézménnyel tanulói jogviszonyban áll.

II. A vizsga szerkezete, ha az írásbeli vizsga központilag készült feladatsor

Emelt szint		
Írásbeli vizsga 180 perc	Szóbeli vizsga 20 perc	
feladatsor	tételkifejtés	aktuális gazdasági esemény értelmezése, elemzése

90 pont	40 pont	20 pont

I. Írásbeli vizsga „PROJEKTMUNKA” készítése esetén

A projektmunka elkészítésének célja, hogy a vizsgázók az elméletben megtanult ismereteiket, a gyakorlatban legyenek képesek alkalmazni, miközben belelátnak egy konkrét vállalat napi működésébe. Az általuk választott téma szempontrendszerét a középpontba helyezve mélyebb ismereteket szerezzenek az adott témából.

A projekt témáit a tavaszi és az őszi vizsgaidőszakokra vonatkozóan előző év december 1-ig nyilvánosságra kell hozni. Továbbá nyilvánosságra kell hozni a projektmunka elkészítését segítő útmutatót.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti.

A vizsgázónak választania kell egyet a központilag megadott témák közül, egyúttal rögzítenie kell a produktum elkészítésének fázisait és a konzultációs időpontokat is.

Az elkészült projektmunkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell leadnia.

A projektmunka leadásakor a tanulónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatáról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát és az elkészült projektmunkát a megadott szempontok szerint szövegesen értékelje. Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai:

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység legyen. A vizsgázó – tanári konzultációk segítségével – önállóan választ témát, kutatási helyet, kutatási időt.

Az oktatási intézményben tanult elmélet és a projektmunka készítése során tapasztalt gyakorlat komplexitását kell tükröznie a produktumnak. A választott témakörön belül be kell bizonyítani a vizsgázónak, hogy az általa az elméletben megismert fogalmakat a konkrét vállalkozási gyakorlattal össze tudja kapcsolni. A választott témát a következő típusú műfajokban lehet elkészíteni:

- Hagyományos dolgozat 10–15 oldal terjedelemben, amelyben a választott téma alapján a tanuló bemutatja a vállalkozás működését, gazdálkodásának körülményeit.
- Kérdőíves felmérés készítése, feldolgozása, elemzése, amellyel a tanuló egy potenciális vállalkozás környezetét, illetve egy, már meglévő vállalat működésének körülményeit vizsgálhatja a primer és szekunder adatok tükrében.
- Írásban elkészített, szerkesztett interjú, amely lehetővé teszi a tanuló számára, hogy egy-egy vállalati szakember segítségével, autentikus forrásból nyerjen információkat a vállalkozás egyes részterületeiről.
- Audiovizuális produktum (reklámfilm, fotósorozat) elkészítése, ennek írásbeli magyarázata, elemzése.
- A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A vizsgaanyag elkészítésének menetét a konzulens tanár folyamatosan ütemezi és ellenőrzi. A munka egyes szakaszait munkanaplóban kell rögzíteni. Az ajánlott konzultációs szakaszok a következők:

- A téma kiválasztásához szükséges megbeszélés.
- A témához kapcsolódó irodalmak, szakanyagok kiválasztása.
- Kapcsolatfelvétel a kiválasztott vállalkozásokkal.
- Produktum elkészítésének ütemterve.
- A dolgozat vázlatának leadása a felhasznált szakirodalom feltüntetésével. A leadott vázlatot ki kell egészíteni azoknak a kérdéseknek a listájával, amelyek megválaszolása szükséges a dolgozat megírásához.
- Az első változat, „nyerspéldány” leadása.
- Az elkészült projektmunka leadása.
- Tanári bírálat.
- Korrigálás.
- Végleges produktum összeállítása mellékletekkel, bibliográfiával, interjúval és egyéb elkészült anyagokkal együtt.

A projektmunka értékelése

A projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A projektmunka megvédése a szóbeli érettségi egyik részeleme.

I. Szóbeli vizsga, ha az írásbeli vizsga „PROJEKT”

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A vizsgán kerül sor – tételhúzás mellett – a projektmunka megvédésére.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

Tartalmi szerkezet

Az emelt szintű szóbeli vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:

1. feladat: tételkifejtés
2. feladat: projektvéde

1. Tételkifejtés

A vizsgakövetelményeknek megfelelő témákból kihúzott tétel kifejtése.

(Lásd: Szóbeli vizsga, ha az írásbeli vizsga feladatsor megoldása részben a szóbeli tételek témakörei, tematikai arányai.)

2. Projektvéde

A vizsgázó a dolgozatról beszél irányított formában, úgy, hogy a dolgozat témakörével kapcsolatos kérdéseket kap.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag készült értékelési útmutató alapján történik.

II. Írásbeli vizsga „FELADATSOR” megoldása esetén

Tartalmi szerkezet

Az ismeretanyag kiválasztása a részletes követelmények emelt szinten meghatározott témaköreihez kapcsolódik. A feladatok az előírt emelt szintű kompetenciákhoz kapcsolódnak.

Az írásbeli feladatokban, az alábbi arányban jelennek meg a makroökonómia, a mikroökonómia és a nemzetközi gazdaság ismeretei:

Témaegység	Arány (%)
makroökonómia	Kb. 40
mikroökonómia	Kb. 40
nemzetközi gazdaság	Kb. 20

A feladatsor az alábbi feladattípusokat tartalmazza:

- Feleletválasztás
- Igaz-hamis állítások indoklással
- Rövid választ igénylő feladatok
- Számítást, ábrázolást igénylő feladatok

Az írásbeli feladatsor értékelése

A vizsgadolgozat értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga, ha az írásbeli vizsga egy feladatsor megoldása

A szóbeli vizsga alapvetően a közgazdaságtan alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó gazdasági jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épül. A gazdasági szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával a gazdasági jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni, és a folyamatokat összehasonlítani.

Tartalmi szerkezet

Minden szóbeli tétel két feladatból áll:

1. feladat: tételkifejtés

2. feladat: aktuális gazdasági esemény értelmezése, elemzése

1. feladat

Egy közgazdasági témakör általános bemutatása és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtése.

A tételsor témakörei:

1. A közgazdaságtan alapfogalmai, főbb kérdései, vizsgálódási módszerei
2. A piaci mechanizmus alapvető elemei, működése, a piacgazdaság jellemzői
3. A pénz kialakulása és funkciói
4. A fogyasztó, mint a gazdaság egyik kulcsszereplője, döntési mechanizmusai, illetve a fogyasztói magatartás elemzése
5. A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők
6. A vállalkozások fogalma, célrendszere, vállalkozási formák
7. A termelés erőforrásai és felhasználási lehetőségeik
8. Piaci formák és jellemzőik. A racionális vállalkozói magatartás, különböző piaci viszonyok között.
9. A vállalat finanszírozása, a vállalkozás működését és vagyoni helyzetét befolyásoló tényezők
10. A piaci mechanizmus működési zavarai
11. A munka, mint termelési tényező a gazdálkodás folyamatában
12. A makrogazdaság szereplői és a makrojövedelem keletkezése.
13. A modern pénz teremtése és a pénzpiac
14. A munkaerőpiac és a munkanélküliség problémájának elemzése
15. Az állam gazdasági szerepvállalásának megjelenése, oka, fejlődési szakaszai, a gazdasági válságok
16. Költségvetés politika jellemzői
17. Az infláció és a monetáris gazdaságpolitika jellemzői
18. A nemzetgazdaság külgazdasági kapcsolatai
19. Aktuális gazdasági problémák és megoldási alternatívák
20. A globalizáció.

2. feladat

A kihúzott szóbeli tételhez kapcsolódó aktuális gazdasági esemény (fogyasztói szokások, infláció, globalizáció, privatizáció, fogyasztóvédelem stb.) értelmezése, elemzése egy megadott forrás alapján.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központonlag készült értékelési útmutató alapján történik.

HORVÁT NEMZETISÉGI NÉPISMERET

**I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK
A) KOMPETENCIÁK**

1. Történeti ismeretek

- A vizsgázó ismerje a nemzetiség történetének alapvető jellemzőit. Ismerje a népcsoport eredetét, közösséggé formálódásának kezdetét.
- Tekintse át az ezzel kapcsolatos írásos és íratlan forrásokat, hagyományokat.
- Használja fel a képi, elektronikus forrásokat.
- Ismerje a népcsoportnak a Magyar Királyság társadalmi szervezetében betöltött szerepét.
- Ismerje a közösségi együttélés változásait, mutassa be a jelenkorig érvényes hatásokat.
- Mutassa be az interetnikus kapcsolatokat.
- Ismerje az anyaország történelmének legjelentősebb vonatkozásait.
- Ismerje Horvátország honvédő háborújának kiváltó okait, annak állomásait az önálló Horvát Köztársaság megalakulásáig, annak nemzetközi elismeréséig.
- Ismerje a horvát és magyar nép ezeregyszáz éves együttélésének kapcsolódási pontjait.
- Legyen képes horvát és magyar történelmi események közötti hasonlóságok felismerésére, a párhuzamok

vonására.

- Ismerje a két nemzet állami szimbólumait és nemzeti ünnepeit.
- Tárja fel az anyaország és a hazai nemzetiség története közötti összefüggéseket.
- Ismerje a magyarországi horvát népcsoportokat, területi elhelyezkedésüket, a betelepült horvátok társadalmi rétegeit. Tudja a magyarországi horvát települések magyar és horvát elnevezéseit.
- Tárja fel és értelmezze a népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó forrásokat.
- Tudjon önálló gondolatokat megfogalmazni a magyarországi horvátok jövőjére vonatkozóan. Legyen képes a magyarországi horvátok helyzetének elemzésére a népszámlálási adatok tükrében (diagramok, statisztikai adatok), s ezek alapján képes következtetések levonására.
- Ismerje a családtörténet kutatásának eredményeit, fogalmazzon meg általános érvényű következtetéseket.
- Legyen képes a kapott forrásrészletek, publicisztikai, képi források és elektronikus ismerethordozók, valamint a személyes tapasztalatok alapján a múlt és a jelen között párhuzamot vonni.

2. Néprajzi ismeretek

- Ismerje az ünnepek jelentését és jelentőségét, az ünneplés idejét és módját, jelképeit, az ünnepek jellegzetes ételeit, étkezési szokásait, az ünnepekhez kötődő dalokat, mondókákat, köszöntőket, az ünnepek népviseletét.
- A múzeumokból, néprajzi gyűjteményekből gyűjtsön információkat a horvát nemzetiség hétköznapijainak és ünnepeinek megismeréséhez.
- Ismerje a népcsoport tárgyi hagyatékát. Mutasson be néhány jellegzetes eszközt, a szokásrendszer változását.
- Ismerje a népcsoport családhoz, helyi közösséghez, vallásgyakorláshoz kapcsolódó szokásrendszerét.
- Értelmezze az élő szokás fenntartása és a globalizáció közötti összefüggéseket.
- Vázolja fel jövőstratégiai elképzeléseit.
- Kísérje figyelemmel a szokások, közösségi ünnepek megjelenését az írott és elektronikus médiában.
- Elemezze, hogy milyen szerepet játszik a média a nemzetiség értékeinek fenntartásában.
- Készítsen projekttervet: 1. A néprajzi hagyaték és családom, helyi közösségem. 2. Hogyan tehető vonzóvá a hagyományok ápolása? 3. A hagyomány szerepe a nemzeti-etnikai közösségek fenntartásában. 4. A hagyományteremtés eszköztára.

3. Földrajzi ismeretek

- Legyen tisztában a Trianonnal szétszakadt, az addigi egységes kulturális, civilizációs és gazdasági egység megszűnésével, azzal, hogy az új határok a Magyarországon maradt horvátokat elszakították az anyanemzettől.
- Ismerje az anyaországhoz való tartozást elősegítő kapcsolatok különbözőformáit (pl. testvérvárosi kapcsolat, intézmények közötti együttműködés, a két ország gazdasági, környezetvédelmi, stb. együttműködése), és legyen képes ezek jelentőségének megfogalmazására.
- A vizsgázó ismerje a népcsoport hazai településterületeit.
- Mutassa be a földrajzi környezet és a specifikus nemzetiségi jegyek kölcsönhatását.
- Értelmezze az életviszonyokat.
- Mutassa be a népcsoport gazdasági kapcsolatait.
- Elemezze a gazdasági fejlődés felgyorsulásának következményeit.
- Ismertesse a jelenkori gazdaságföldrajzi kihívásokat és az azokra adott nemzetiségi válaszokat.
- Ismerje a nemzetiség számára a természeti és gazdaságföldrajzi környezetben adott alternatívákat.
- Mutasson be és értelmezzen egy, a saját tapasztalatok és kutatások alapján készített modellt.
- Ismerje Horvátország földrajzi jellegzetességeit, gazdasági földrajzát, nemzeti és természetvédelmi parkjait, a Duna–Dráva közös nemzeti park együttműködésének jelentőségét.
- Ismerje Horvátország turisztikai jellemzőit, legyen képes megfogalmazni, milyen mértékben járulhatnak hozzá a magyarországi horvátok Horvátország turisztikai fejlesztéséhez.
- Legyen képes bemutatni legalább egy horvát jelentős várost (pl. Zágráb, Dubrovnik, Split).

4. Társadalmi ismeretek

- Értelmezze azokat az ismérveket, amelyek meghatározzák a népcsoporthoz tartozók alapvető és nagyobb közösségi kapcsolatait.
- Mutassa be a közösségi funkciókat.
- Esettanulmányok alapján elemezze a közösségi kapcsolatokat.
- Ismerje a horvát nemzetiséget erősítő közösségi szerveződések funkcióit, jellemzőit; értelmezze őket.
- Térképezze fel az egyén lehetőségeit, miként tudja megélni a népcsoporthoz való tartozást.
- Ismerje az identitásvállalás jellemző magatartásformáit.

- Elemezze a lehetőségeket esettanulmányok alapján.
- Ismerje a nemzetiségi oktatási formákat a hazai horvátok oktatási rendszerében, a kétnyelvű intézményeket, a felsőoktatási továbbtanulási lehetőségeket itthon és Horvátországban.
- Ismerje a magyarországi horvát intézményeket és médiumokat, azok jelentőségét az anyanyelv megőrzésében, a hagyományok ápolásában, az identitástudat erősítésében.
- Legyen képes bemutatni régiója, lakhelye szintársulatát, kulturális egyesületét, múzeumát, tájházát, könyvtárát, az intézmények látogatása alkalmával szerzett információit, tapasztalatait képes kritikusan megfogalmazni, és azokkal kapcsolatos nézeteit összefüggően elő tudja adni.
- Tudjon javaslatokat megfogalmazása a hazai horvátok identitástudatának megtartása, fejlesztése és kialakítása érdekében (pl. családi nevelés, az iskola szerepe, horvát önkormányzatok, civil szervezetek és kulturális egyesületek feladatai).
- Legyen nyitott a kultúrák közötti kommunikáció lehetőségeinek és akadályainak megtapasztalására, a tapasztalatok megfogalmazása, és javaslatok megfogalmazása a kommunikáció megvalósításának érdekében.
- Fel tudja vázolni a toleráns és demokratikus magatartás elfogadtatásának módjait, azok megvalósításának területeit.

5. A horvát nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek

- Gyűjtse össze azokat a tényezőket, amelyek a népcsoport nyelvére és a használt nyelvi változatokra hatással voltak.
- Mutassa be a tájnyelvnek a közösségi identitás megőrzésében betöltött szerepét.
- A köznyelv, az államnyelv és a tájnyelv összefüggéseinek számbavételével fogalmazza meg következtetéseit.
- Mutassa be a nyelvi változatok jellemzőit az anyanemzettel való összehasonlításban.
- Mutassa be a helyi közösségben használt nyelvi változat néhány jellegzetességét.
- Mutassa be a hazai népcsoport írásos emlékeit.
- Mutasson be egy szabadon választott nyelvi dokumentumot.
- Tolmácsoljon egy választott nyelvjárásban hallott szöveget, vázolja fel az eltéréseket.
- Ismerjen olyan irodalmi műalkotásokat, amelyek központi problematikája a nyelv.

6. A horvát nemzetiség épített környezete

- Ismertesse a népcsoport lakókörnyezetét, közösségi célokat szolgáló épületeit.
- Ismertesse az épületek funkcionális jegyeit.
- Ismerje az építészet formai és funkcionális jegyeit, értelmezze azok kapcsolatát.
- Mutassa be a népcsoport építkezési gyakorlatában érvényesülő általános és kölcsönös jegyeket. Elemezze azokat.
- Ismerje a lakóházak berendezési tárgyait és eszközeit, legyen képes az ezzel kapcsolatos gyűjtése során szerzett tárgyak és információk elemzésére, következtetések levonására a mai életmóddal összefüggésben.
- Dolgozzon ki értékmentő programot a lakóhelyén, figyelembe véve a népcsoport sajátosságait és a modernizáció követelményeit.

7. A horvát nemzetiség zenéje és tánc kultúrája

- Mutassa be az éneklés, a hangszeres zene és a tánc gyakorlatát a horvát népcsoport körében.
- Adjon történeti áttekintést, vázolja a jelen körülményeit.
- Tervezzon zenés-táncos programot, ismertesse annak lebonyolítását.
- Programjában a hagyományőrzés mellett érvényesüljön a jelenkor igényeinek megfelelő szórakoztatás is.
- Mutassa be a „Prelo” különböző funkcióit.

8. Nemzetiségpolitikai ismeretek

- Ismertesse a nemzetiségpolitikai törvénykezés alakulását és az elmúlt évtizedekre tett hatását.
- Végezzon esettanulmányt a nemzetiségi önkormányzat működéséről.
- Vegye számba a pozitív és negatív jellemzőket, vázolja fel annak működését javító elképzeléseit.
- Ismertesse az önazonosság fenntartását szolgáló programokat, értékelje végrehajtásukat.
- Fogalmazza meg javaslatait az önkormányzati, egyesületi működésre vonatkozóan.
- Tárja fel és értelmezze a népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó forrásokat.
- Ismertesse a családtörténet-kutatás eredményeit.
- Gyűjtsön információkat, adatokat arról, hogyan érvényesülnek a hazai horvátok jogai, ezekről legyen képes összegző értékelést készíteni, személyes tapasztalatait elmondani.
- Fogalmazza meg következtetéseit a nemzet-nemzetiség elsődleges közösségi kapcsolatrendszerében.
- Bizonyítsa be, hogy a magyarországi horvátok autonómiája fokozatosan megvalósul.

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Középszinten kisebb elméleti háttérrel a személyes tapasztalatok, megszerezhető ismeretek felhasználása, azok szabatos megfogalmazása és előadása a követelmény. Emellett néhány jelentősebb tartalom, pl. a magyarországi horvátok betelepedésével, életmódváltásával és demográfiai jellemzőivel, jövőjével kapcsolatos következtetések levonása is elvárás. Emelt szinten átfogó összefüggéslátás, a részletes információk, tapasztalatok mélyebb összefüggésekben való ismerete, ok-okozati összefüggések meglátása, következtetések levonása, általánosítás, a cél. Középszinten a vizsgázó az anyaországgal kapcsolatos ismereteit tárgyilagosan fogalmazza meg, és adja elő, ezeket saját élményeivel, tapasztalataival színesíti. Emelt szinten a magyarországi horvátokkal kapcsolatos ismereteit összefüggésbe hozza az anyaországgal kapcsolatos ismereteivel, láttatja az anyaország és hazánk közötti kapcsolatok lényegét, fontosságát.

Témakörök	Követelmények, példák
1. Történeti ismeretek	- A legrégebbi archeológiai leletek, antik görög és római városok Horvátországban (pl. vučedolska golubica, homo neandertalis, Vis, Jadera). - A horvátok honfoglalása (VII. sz.). - A Trpimirović dinasztia uralkodása; Tomislav, az első horvát király; Zvonimir királysága. - Könyves Kálmán horvát királlyá koronázása, az 1918-ig tartó magyar–horvát államközösség kezdete. - A Dubrovnik-i Köztársaság. - Mátyás király uralkodása; horvát mesterek Mátyás udvarában. - Horvátország és a Monarchia; a mohácsi csata. - A törökellenes küzdelmek a 15. és 16. században. A kőszegi csata és a várvédő kapitány, Jurisics Miklós. - A reformáció elterjedése Horvátországban. Zrínyiek és Frangepánok; Zrínyi Miklós, a szigetvári hős. - Reformok Mária Terézia és II. József korában. - A Horvát és Szlavón Katonai Határőrvidék. - Az 1790. évi országgyűlés és a nyelvkérdés. - Horvátország déli része francia fennhatóság alatt. - A horvát nemzeti mozgalom, az illírizmus korszaka; 1847 – a horvát nyelv hivatalossá tétele Horvátországban. - A horvát és magyar nép közös történelmi, politikai, gazdasági, kulturális, vallási összefonódása, közös jegyeinek párhuzamba állítása (pl. Baškai kőtábla Tihanyi apátság alapítólevele, Matija Gubec által vezetett parasztfelkelés – Dózsa György féle parasztfelkelés, illírizmus, a nemzeti nyelv problémája, reformkor). - Az 1848/49-es szabadságharc eseményei. - A horvátmagyar kiegyezés (1868). - Khuen-Héderváry Károly bánsága (1883-1903). - Horvátország részvétele az I. világháborúban. - A Szerb–Horvát–Szlovén Királyság megalakulása. - A Horvát Parasztpárt és Stjepan Radić küzdelme a szerb központosítási törekvések ellen. - A második világháború; a Független Horvát Állam kikiáltása. - A „Horvát Tavasz” mozgalom.

	- 1991. A horvát függetlenségi háború. - A független horvát állam elismerése (1992). - Az egyes horvát népcsoportok letelepedése Magyarországon és annak okai: menekülés a török elől, tudatos telepítések. - A betelepült horvátok társadalmi rétegei (jobbágyok, polgárság, nemesség, papok), gazdálkodásuk: földművelés, állattenyésztés, halászat, lótenyésztés, kertészet, szőlőművelés és borászat; iparosok. - A ferencesek szerepe a horvátság életében: vallás, oktatás-művelődés. - A magyarországi horvátok aranykora. - Az első világháború negatív hatása a magyarországi horvátok életére: sok áldozat, Trianonnal szétszakadt az addig egységes kulturális, civilizációs és gazdasági egység, az új határok a Magyarországon maradt horvátokat elszakították az anyanyelvtől. - A hazai horvátság életének alakulása a második világháború után. A magyarországi horvátok szerepe a Horvát Köztársaság és Magyarország jószomszédi viszonyainak fejlesztésében. - Közös történelmi személyiségek ismerete (pl. Zrínyiek, Martinovics Ignác, Batthyányak).
2. Néprajzi ismeretek	- A magyarországi horvátok szokásai és ünnepei: karácsony, újév, húsvét, advent, pünkösd, Szent Katalin, Szent Miklós, Szent Luca, Vince-nap, farsang - busójárás, mindenszentek, Szent Márton - borszentelés, virágvasárnap, „materice”, „oci”, György-nap, a gyermekszületéshez, lakodalomhoz és halotthoz kötődő népszokások. - Az ünnepek népviselete. - Az ünnepek jelentése és jelentősége. - Az ünneplés ideje és módja, jelképei. - Az ünnepek jellegzetes ételei, étkezési szokásai. - Az ünnepekhez kötődő dalok, mondókák, köszöntők. - Az ünnepek népviselete. - A népszokások és ünnepek továbbélésének, hagyományozásának problémája. - Az egyes etnikai csoportok népviselete, azok jellegzetes motívumai. Szóttések. - Néprajzkutatók (pl. Sárosacz György, Stjepan Velin, Begovác Rózsa, Frankovics György), fafaragók, népművészeti táborok. - Népköltészeti alkotások gyűjtői és előadói: Balint Vujkov, Živko Mandić, Andrija Hideg, Kata Ražić, Marko Horvat. - Az Etnográfia című kiadvány. - Népi mesterségek és mesteremberek: fazekasok, kosárfonók, takácsok, kovácsok, molnárok, kádárok. - Tájházak, gyűjtemények, skanzenok. - Folklór-együttesek (pl. Fáklya, Baranya, Tanac); tevékenységük jelentősége.
3. Földrajzi ismeretek	- Horvátország elhelyezkedése az európai kontinensen. - Horvátország szomszédos államai. - Horvátország alapvető jellemzői: területe, lakosságának száma, megyék. - Horvátország domborzata és éghajlata, jellemző szelek.

	- A domborzat és éghajlat hatása a lakosság eloszlására és a gazdaságra. - Az ország gazdasági ágai. - Horvátország, a turizmus országa, az Adriai-tenger jelentősége (közúti, légi, vasúti és tengeri közlekedés). - A magyarországi horvátok szerepe a horvát turisztika népszerűsítésében. - Horvátország állat- és növényvilága. - Horvátország nemzeti és természetvédelmi parkjai; a Duna–Dráva közös nemzeti park. - Környezetvédelem. - A két ország gazdasági együttműködése. - Horvátország jelentős városai: Zágráb, Dubrovnik, Split, Zadar, Pula, Rijeka, azok nevezetességei. - Horvát városok magyar vonatkozásai (pl. Rijeka, Trogir, Zagreb, Dubrovnik, Biograd na moru). - A magyarországi horvát népcsoportok területi elhelyezkedése. - A magyarországi horvátok régiói: gradistyei, zalai, baranyai, bácskai, pesti, Dráva menti. - A magyarországi horvát települések magyar és horvát elnevezéseinek ismerete. - A magyarországi horvátok gazdálkodása a XX. századig (földművelés, lótenyésztés, kertészet, szőlőművelés, borászat, állattenyésztés). - Kivándorlás Amerikába, Angliába, Ausztráliába stb. - A gazdasági fejlődés felgyorsulásának hatása és annak következményei a hazai horvátokra: migráció, az ipar térhódítása a mezőgazdasággal szemben. A térszek megszűnése. A háztáji gazdálkodás mint keresetkiegészítés (pl. csirketenyésztés, uborka- málna- szedertermelés, stb.). A korábbi életvitel megváltozása, a városokba való költözés, a falvak hanyatlása. Fokozatosan megszűnnek a kertek, konyhakertek.
4. Társadalmi ismeretek	- A népcsoportokhoz tartozók alapvető és nagyobb közösségi kapcsolatainak jellemzői. - A nemzetiséget erősítő közösségi szerveződések funkciói és jellemzői (pl. falunap, sportrendezvények, folklór együttesek, táborok, irodalmi estek, színházi előadások, szokások újjáélesztése, vetélkedők). - A magyarországi horvátok oktatási rendszere és állomásai a kezdetektől máig. - A nemzetiségi oktatási formák a hazai horvátok oktatási rendszerében, a kétnyelvű intézmények, a felsőoktatási továbbtanulási lehetőségek itthon és Horvátországban. - A magyarországi horvát intézmények és médiumok (Pécsi Horvát Színház, Croatica Kft., August Šenoa Horvát Klub, peresznyei Szakrális Múzeum, Horvát Tudományos Intézet, Hrvatski glasnik, Hrvatska kronika, a Hrvatski radio, Croatica radio, Hrvatski kalendar). - A vizsgáló régiójában, lakhelyén működő és országos szintű társulatának, kulturális egyesületének, múzeumának, tájházának, könyvtárának bemutatása, az intézmények látogatása alkalmával szerzett információk, tapasztalatok

	kritikus megfogalmazása, és az azokkal kapcsolatos nézetek összefüggő előadása. - Javaslatok megfogalmazása a hazai horvátok identitástudatának megtartása, fejlesztése és kialakítása érdekében. - A kultúrák közötti kommunikáció lehetőségeinek és akadályainak megfogalmazása, és javaslatok megfogalmazása a kommunikáció megvalósításának érdekében. - A toleráns és demokratikus magatartás elfogadtatásának módjai, azok megvalósításának területei. - A magyarországi horvátok vallási élete. A vallás szerepe a közösségalkotásban és az identitástudat, valamint az anyanyelv ápolásában. - A vlašici kulturális és üdülőközpont jelentősége. - Az August Šenoa Horvát Klub tevékenysége. - A peresznyei Szakrális Múzeum tevékenysége. - A Horvát Tudományos Intézet tevékenysége. - A magyarországi horvátok demográfiajának alakulása a népszámlálások tükrében. - Az asszimiláció okai (pl. migráció, életvitel, divat, gazdasági fejlődés, generációk elkülönülése) és hatása. - Civil szervezetek és azok működése. - Nemzetiségi önkormányzatok, intézmények, civil szervezetek kapcsolatai az anyaországgal, azok jelentősége. - Magyarországi horvát festők, grafikusok tevékenysége (pl. Stipan Kubatov, Lujo Brigović). - Erőd, villa, kastély (pl. Veliki Tabor, Gornja Bistra, Keglević kastély, Trakošćan kastély, Toma Kovačević kúriája Zágrábban, Sorkočević villája, Hanibal Lucić villája). - A horvát festészet kiemelkedő alakjai (pl. Oton Iveković, Slava Raškaj, Miroslav Kraljević, Marino Tartaglia, Emanuel Vidović, Oton Gliha, Edo Murtić). - Krsto Hegedušić és a naiv horvát festészet. - Ivan Meštrović a kiemelkedő horvát szobrász; műalkotásai a horvát városokban (pl. Zágráb: Zdenac života, Povijest Hrvatske; Split: Grgur Ninski, Marko Marulić, Cavtat: Mauzolej obitelji Račić). - A horvát építészet kiemelkedő alkotásai: Radovan mester portálja a trogiri katedrálisban, a zadari Szent Donát templom, a sibeniki katedrális. - Horvát mesterek Mátyás király és a Jagellók udvarában: a trogiri Ivan Duknović szobrász: Budai vár, Diósgyőr; a szpliti Luka de la Festa, Ivan Grubanić, Petrar Trogiranin, Julije Klović, Ivan Duknović. - Műemlékvédelem. - Janus Pannonius (Ivan Česmički), August Šenoa, Ivan Mažuranić, Miroslav Krleža magyarországi vonatkozásai.
5. A horvát nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek	- Az egyes nyelvjárások (stokáv, kájkáv, csákáv) jellemzői. - Hazai és horvátországi horvát költők/írók nyelvjáráson írt művei, valamint a nyelvjáráson írt népköltészeti alkotások (pl. Jolanka Tišler, Matilda Bölcs, Marko Dekić, Lajoš Škrapić, Josip Gujaš-Džuretin, Ivan Goran Kovačić, Drago Gervais, Dragutin Domjanić, Antun Gustav Matoš). - A tájnyelv szerepe a közösségi identitás megőrzésében. - A horvátok írásos emlékei. - A horvát népcsoportok nyelvének elszigetelődése,

	archaikussága; a magyar nyelv hatása a horvátok nyelvére. - A nyelvjárások összehasonlítása az irodalmi nyelvvel, a különbségek megnevezése. - Irodalmi alkotások ismerete, melyek központi motívuma a nyelv (pl. Petar Preradović: Rodu o jeziku, Jezik roda moga, Jolanka Tišler: Kajkavska ruža). - A köznyelv, az államnyelv, az anyanyelv és a tájnyelv összefüggése. A kétnyelvűség. - A budai horvát ferences kultúrkör képviselőinek tevékenysége: Lovro Bračuljević, Stjepan Vilov, Emerik Pavić, Matija Petar Katančić. - Mišo Jelić jelentősége. - A magyarországi horvát irodalom periódusai 1918-tól máig. - Az egyes periódusok alkotói, a korszakok jellemzői. - A jugoszláv irodalom hatása a magyarországi horvát költőkre. - Antun Karagić és Ivan Petreš drámái. - Mate Meršić Miloradić és Mate Šinković munkássága. - Stipan Blažetin, Jolanka Tišler, Josip Gujaš Džuretin, Marko Dekić, Matilda Bölcs, Lajoš Škrapić, Đuso Šimara Pužarov, Mijo Karagić munkássága; Stjepan Blažetin, Angela Šokac, Katarina Gubinski-Takač, Ladislav Gujaš művei. - Az alkotók közös és önálló kötetei. - A Narodne novine és a Narodni kalendar jelentősége az irodalmi alkotásoknak az olvasóközönsséggel való megismertetésében. - A hazai horvát költők verseinek magyarra fordítása, valamint a kétnyelvű kötetek jelentősége a költemények magyar olvasóközönsséggel való megismertetésében. - Az egyes költők, írók műveinek fő motívumai. - A magyarországi horvát intézmények és médiumok jelentőség az anyanyelv megőrzésében, a hagyományok ápolásában, az identitástudat erősítésében. Az anyanyelv ápolásának módjai és színterei (pl. család, oktatási-nevelési intézmények, anyaországgal való kapcsolattartás, színház, médiumok, sport, gazdasági együttműködés, falunap).
6. A horvát nemzetiség épített környezete	- A horvátok lakta régiók lakóházainak jellegzetességei; jellemző építőanyagok. - Az épületek funkcionális jegyei. - A népcsoport közösségi célokat szolgáló épületei (pl. kultúrház, kocsmá, iskola). - A lakóházak berendezési tárgyai és eszközei. - Berendezési tárgyak és eszközök, melyeket házilag készítettek (pl. textíliák, ágyak, kosár, munkaeszközök), és melyeket mesteremberektől vásároltak (pl. munkaeszközök, edények). - A gazdasági fejlődés felgyorsulásának, valamint a generációk elkülönülésének hatása az építkezésre pl. korábban több generációs együttélés céljából hatalmas lakóházak épültek, melyek ma szinte üresen állnak, a gazdasági épületek feleslegessé válása – nincs állattartás). - A gazdasági válság negatív következményei a horvátok lakta települések életvitelére.

7. A horvát nemzetiség zenéje és tánckultúrája	- A magyarországi horvátok régióira jellemző népzene, népdalok és néptáncok; gyermektáncok és –játékok. - A magyar népdalok, néptáncok és népzene hatása a horvátokra. - Jellegzetes népi hangszerek. - Vinko Žganec népdalkutató, Fran Kurelac népdalgyűjtő. - A Magyarországon működő horvát folklóregyüttesek, népdalkórusok, kulturális egyesületek tevékenysége, azok jelentősége a hagyományőrzésben. - Az egyes népszokásokhoz kapcsolódó népdalok és néptáncok. - A tököli horvát férfikórus tevékenysége.
8. Nemzetiségpolitikai ismeretek	- A nemzetiségi törvénykezés alakulása az elmúlt évtizedekben, annak hatása a nemzetiségek életére. - A hatályos nemzetiségi törvény (2011) és annak megvalósulása. - Az alapvető jogok biztosának, illetve a Magyarországon élő Nemzetiségek Jogainak Védelmét Ellátó Biztoshelyettesének szerepe. - A nemzetiségi önkormányzati rendszer (helyi, megyei önkormányzatok). - A nemzetiségi választások. - Az Országos Horvát Önkormányzat (OHÖ) és a helyi horvát nemzetiségi önkormányzatok működése. - A Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetsége. - A Magyarországi Horvátok Országos Szövetségének (MHOSZ) működése. - A Magyar-Horvát Vegyesbizottság működésének pozitívumai. - Állami támogatások a magyarországi horvátok intézményeinek, médiumainak és szervezeteinek. - A magyarországi horvátok kulturális autonómiájának megvalósítása.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretszoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek, illetve célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése 30 pont

b) a téma újszerű megközelítése 10 pont

c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése 5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése 5 pont

b) az egyéni kutatómunka megjelenítése 15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság 8 pont

b) szerkezet, végső megjelenítés minősége 7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmenyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó 5 percen bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretszoportból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Horvát nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretszoportot. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

- A projekt bemutatása - összesen 20 pont
 - a projektmunka lényegre törő összefoglalása 7 pont
 - prezentációs technika, előadásmód 5 pont
 - nyelvi megformáltság 5 pont
 - szemléltetés 3 pont
- A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont
 - tartalom 25 pont
 - a forrás elemzése 10 pont
 - nyelvi megformáltság 10 pont
 - szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 180 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoporthoz (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételtől áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Horvát nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

HORVÁT NÉPISMERET [horvát nyelven]

NARODOPIS

I. OPIS I DETALJNI ZAHTJEVI MATURALNOG ISPITA

A) KOMPETENCIJE

1. Povijesne spoznaje

- Kandidat mora poznavati osnovne karakteristike povijesti narodnosti. Mora poznavati podrijetlo zajednice i početke stvaranja zajednice.
- Neka pregleda pisane i nepisane izvore i nasljeđe u svezi s tim.
- Neka upotrijebi slikovne i elektronske izvore.
- Mora poznavati ulogu (svoje) zajednice u društvenoj organizaciji Kraljevine Mađarske.
- Mora poznavati promjene u životu zajednice, neka predstavi utjecaje koji vrijede sve do danas.
- Mora predstaviti interetničke veze.
- Mora poznavati najznačajnije veze povijesti matične domovine.
- Mora poznavati razloge koji su doveli do domovinskog rata, njegove etape do stvaranja Republike Hrvatske, do njezinog međunarodnog priznanja.
- Mora poznavati veze tisućustogodišnjeg suživota hrvatskog i mađarskog naroda.
- Sposobnost spoznavanja sličnosti između hrvatskih i mađarskih povijesnih događaja te sposobnost njihove usporedbe.
- Mora poznavati simbole dviju država i nacionalne blagdane.
- Neka otkrije sveze između povijesti matične države i domaće narodnosti.
- Mora poznavati etničke skupine Hrvata u Mađarskoj, njihovu teritorijalnu rasprostranjenost, društvene slojeve kojima su pripadali. Poznavanje imena naselja gdje obitavaju Hrvati na hrvatskom i mađarskom jeziku.
- Neka otkrije i interpretira izvore u svezi s mjesnom i regionalnom poviješću zajednice.
- Sposobnost sastavljanja samostalnog/osobnog mišljenja u svezi budućnosti Hrvata u Mađarskoj. Sposobnost analize stanja Hrvata u Mađarskoj na temelju podataka popisa pučanstva (dijagrami, statistički podaci), te na temelju njih izvući zaključke.
- Neka upozna rezultate istraživanja obiteljske povijesti, neka formulira zaključke opće vrijednosti.
- Na osnovi dobivenih ulomaka izvornog materijala, publicistike, slikovnih izvora, elektronskih baza podataka, odnosno osobnih iskustava neka bude sposoban povući paralele između prošlosti i sadašnjosti.

2. Etnografske spoznaje

- Poznavanje blagdana i njihova značenja, njihovo doba i način slavljenja, njihovi simboli, karakteristična jela, navika blagovanja, pjesama, ritmičkih tekstova, čestitaka te nošnji karakterističnih za pojedine blagdane.
- Za razumijevanje svakodnevice i blagdana hrvatske narodnosti neka sakuplja informacije iz muzeja i etnografskih zbirki.
- Neka poznaje predmete materijalne kulture zajednice. Neka predstavi nekoliko karakterističnih sredstava i promjene sustava običaja.
- Neka poznaje sustav običaja zajednice u svezi s obitelji, mjesnom zajednicom, vjerom.
- Neka analizira suodnos između globalizacije i održavanja još živih običaja.
- Neka skicira svoje zamisli o strategiji budućnosti.
- Neka prati prezentiranje običaja i blagdana zajednice u pisanim i elektronskim medijima.
- Neka analizira koja je uloga medija u očuvanju vrijednosti narodnosti.
- Neka izradi plan-projekt: 1. etnografsko nasljeđe i moja obitelj, moja uža zajednica. 2. Kako se može učiniti privlačnim njegovanje tradicija? 3. Uloga tradicije u održavanju nacionalnih i etničkih zajednica. 4. Sredstva stvaranja tradicije.

3. Zemljopisne spoznaje

- Spoznavanje činjenice da je sa sklapanjem Trianonskog mira razbijen dotada jedinstveni kulturni, civilizacijski i gospodarstveni prostor, toga da su Hrvati u Mađarskoj novom granicom presječeni od matičnog naroda.
- Poznavanje različitih oblika koji doprinose osjećaju pripadanja matičnoj domovini (npr. pobratimljena naselja, suradnja između ustanova, međudržavna suradnja na polju gospodarstva i zaštite okoliša i sl.), te sposobnost formuliranja značaja toga.
- Neka kandidat poznaje područja naselja domaće zajednice.
- Neka predstavi uzajamni utjecaj zemljopisnog okoliša i specifičnih narodnosnih karakteristika.
- Neka interpretira uvjete života.

- Neka predstavi gospodarske veze zajednice.
- Neka analizira posljedice ubrzanja gospodarskog razvoja.
- Neka predstavi gospodarsko-zemljopisne izazove sadašnjice i odgovore narodnosti na te izazove.
- Neka poznaje alternative manjine u prirodnom i gospodarsko-zemljopisnom okolišu.
- Neka predstavi i interpretira jedan model koji je napravljen na osnovi vlastitih iskustava i istraživanja.
- Poznavanje zemljopisnih karakteristika, ekonomske geografije, nacionalnih parkova i parkova prirode Hrvatske te značenja suradnje zajednikog nacionalnog parka Dunav-Drava.
- Poznavanje turističkih karakteristika Hrvatske, sposobnost formuliranja toga na koji način mogu pridonijeti Hrvati u Mađarskoj promidžbi turizma Hrvatske.
- Sposobnost predstavljanja najmanje jednog značajnog hrvatskog grada (npr. Zagreb, Dubrovnik, Split).

4. Društvene spoznaje

- Neka interpretira one kriterije koji determiniraju osnovne i veće kolektivne veze pripadnika zajednice.
- Neka predstavi kolektivne funkcije.
- Na osnovi pojedinačnih studija neka analizira veze zajednice.
- Neka poznaje i interpretira funkcije i karakteristike onih ustrojstava zajednice koje jačaju hrvatsku narodnost.
- Neka razmotri one mogućnosti pojedinca u kojima on može očitavati pripadnost nacionalnoj zajednici.
- Neka poznaje karakteristične oblike očitovanja nacionalnog identiteta.
- Neka analizira mogućnosti na temelju pojedinačnih studija.
- Poznavanje narodnosnih obrazovnih oblika u obrazovnom sustavu Hrvata u Mađarskoj, dvojezičnih ustanova, mogućnosti višeg obrazovanja u Mađarskoj i Hrvatskoj.
- Poznavanje hrvatskih institucija i medija u Mađarskoj, njihove uloge u očuvanju materinskog jezika, u gajenja tradicija i jačanju narodnosnog identiteta.
- Sposobnost predstavljanja kazališne družine, kulturne udruge, muzeja, zavičajne kuće, knjižnice. Sposobnost formuliranja kritičkog stava na temelju informacija i iskustava stečenih prilikom posjeta tih ustanova te suvislo iznošenje mišljenja u svezi toga.
- Sposobnost formuliranja prijedloga u cilju održavanja i razvijanja narodnosnog identiteta (npr. obiteljski odgoj, uloga škole, zadaća hrvatskih samouprava, civilnih organizacija i kulturnih udruga).
- Otvorenost prema sticanju iskustava o mogućnostima i preprekama komunikacije među kulturama, sposobnost formuliranja iskustava i prijedloga u cilju ostvarivanja komunikacije.
- Zna skicirati načine prihvaćanja tolerantnog i demokratskog ponašanja, područja njegovog ostvarivanja.

5. Spoznaje u svezi s jezikom hrvatske narodnosti

- Neka sakupi one činitelje koji su utjecali na jezik i na promjene jezika zajednice.
- Neka predstavi ulogu dijalekta u očuvanju nacionalnog identiteta zajednice.
- Evidentiranjem uzajamnih odnosa jezika u javnoj uporabi, službenog jezika i dijalekta neka formulira svoje zaključke.
- Neka predstavi karakteristike jezičnih varijanti u usporedbi s matičnim narodom.
- Neka predstavi nekoliko karakterističnih varijanti mjesnog govora.
- Neka predstavi spomenike pismenosti domaće zajednice.
- Neka predstavi, po slobodnom izboru, jedan jezični dokument.
- Neka interpretira jedan poslušani tekst na dijalektu, neka navede odstupanja.
- Neka upozna takva književna djela čija je središnja tema jezik.

6. Graditeljstvo hrvatske narodnosti

- Neka predstavi stambeni okoliš i društvene objekte zajednice.
- Neka prezentira funkcionalne značajke građevina.
- Neka prezentira formalne i funkcionalne značajke graditeljstva, neka interpretira njihov odnos.
- Neka predstavi opće i uzajamne značajke graditeljstva zajednice. Neka ih analizira.
- Poznavanje namještaja i sredstava stambenih zgrada, sposobnost analize sredstava i iskustava stečenih prilikom skupljanja tih elemenata te sposobnost izvođenja zaključaka u odnosu na današnji način života.
- Uvažavajući osobitosti zajednice i zahtjeve modernizacije, neka izradi program za očuvanje vrijednosti svoga mjesta.

7. Glazba i plesna kultura hrvatske narodnosti

- Neka prezentira praksu pjevanja, instrumentalne glazbe i plesa domaće hrvatske zajednice.

- Neka načini povijesni pregled, skicira sadašnje prilike.
- Neka planira glazeno-plesni program, neka prezentira njegovu realizaciju.
- U njegovom programu, pored čuvanja tradicija, neka budu i elementi zabave po zahtjevima sadašnjosti.

8. Spoznaje o narodnosnoj politici

- Neka prezentira razvoj manjinskog zakonodavstva i njegov utjecaj na protekla desetljeća.
- Neka napiše studiju o djelatnosti narodnosne samouprave.
- Neka evidentira pozitivne i negativne karakteristike te skicira prijedloge za poboljšanje rada.
- Neka prezentira one programe koji imaju za cilj očuvanje nacionalnog identiteta i neka ocijeni njihovu učinkovitost.
- Neka otkrije i interpretira mjesne i regionalne povijesne izvore.
- Neka prezentira rezultate istraživanja povijesti obitelji.
- Skupljanje informacija, podataka o tome na koji način se afirmiraju prava Hrvata u Mađarskoj, sposobnost sumiranja prikupljenih podataka te iznošenje osobnih iskustava.
- Neka formuliра svoje zaključke u primarnoj zajednici sustava veza narodnosti.
- Dokazivanje toga da se autonomija Hrvata u Mađarskoj postepeno ostvaruje.

B) SADRŽAJNI ZAHTJEVI

Srednji i viši stupanj

Na **srednjem stupnju** je cilj s manjim teoretskim znanjem primijeniti rezultate osobnih iskustava i spoznaja, te njihovo egzaktno formuliranje i iznošenje. Pored toga se zahtijeva i nekoliko značajnijih sadržaja, npr. izvođenje zaključaka u svezi useljavanja, promjene u načinu života, demografskih promjena i budućnosti Hrvata u Mađarskoj. Na višem stupnju se zahtijeva složenije, općenitije, apstraktivnije prezentiranje sveobuhvatnih pogleda i informacija, spoznavanje kauzalnosti, izvođenje zaključaka. Kandidat na srednjem stupnju svoje spoznaje o matičnoj domovini objektivno formuliра i iznosi te ih obogaćuje svojim doživljajima i iskustvima. Na višem stupnju svoje spoznaje o Hrvatima u Mađarskoj povezuje sa spoznajama o matičnoj domovini, očituje suštinu i značaj veza između naše domovine i matične zemlje.

Tematski krugovi	Zahtjevi, primjeri
1. Povijesne spoznaje	- Najstariji arheološki nalazi, antički grčki i rimski gradovi Hrvatske (npr. vučedolska golubica, homo neandertalis, Vis, Jadera). - Seoba Hrvata (VII. st.). - Vladavina dinastije Trpimirovića: Tomislav prvi hrvatski kralj, Zvonimirovo kraljevstvo - Krunidba Kolomana Mudrog za hrvatskog kralja, početak hrvatsko-mađarske državne zajednice koja traje do 1918. g. - Dubrovačka Republika. - Vladavina Matije Korvina; hrvatski majstori na dvoru Matije Korvina. - Hrvatska i Monarhija; Bitka kod Mohača. Borba protiv Turaka u 15. i 16. st. Nikola Šubić Zrinski – junak Sigeta. Bitka kod Kisege i Nikola Jurisić branitelj tvrđave. Širenje reformacije u Hrvatskoj. Zrinski i Frankopani; - Reforme u vrijeme vladavine Mrije Terezije i Josipa II. - Hrvatska i Slavonska Krajina. - Sabor 1790. i pitanje nacionalnog jezika. - Južni dio Hrvatske pod upravom Francuza.

	- Hrvatski narodni preporod i ilirizam; 1847. Sabor je proglasio hrvatski jezik službenim jezikom. - Usporedba hrvatskog i mađarskog naroda na temelju povijesnih, političkih, gospodarstvenih, kulturnih i vjerskih dodira (npr. Baščanska ploča - Tihanyi apátság alapítólevele, seljačka buna pod vodstvom Matije Gupca - Dózsa György féle parasztfelkelés, ilirizam, problem nacionalnog jezika, reformno doba). - Događaji Revolucije 1848/1849. - Hrvatsko-ugarska nagodba 1868. - Banovanje Khuena Héderváryja (1883.1903). - hrvatska u Prvom svjetskom ratu. - Osnivanje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. - Borba za osamostaljivanje Hrvatske seljačke stranke i Stjepana Radića. - Drugi svjetski rat; Nezavisna Država Hrvatska - Hrvatsko proljeće - 1991.-1995. Domovinski rat. - Priznanje Republike Hrvatske (1992.) - Doselidba Hrvata u Mađarsku i njezini razlozi: bijeg ispred Turaka, plansko naseljavanje. - Društveni slojevi useljenih Hrvata: kmetovi, građani, plemići, crkvenjaci; njihovo gospodarenje: zemljoradnja, stočarstvo, ribolov konjogojstvo, vrtlarstvo, vinarstvo i vinogradarstvo; zanatlije. - Uloga franjevac u životu Hrvata: vjerski život, obrazovanje i kultura. - Zlatno doba Hrvata u Mađarskoj. - Negativni utjecaj Prvog svjetskog rata na Hrvate u Mađarskoj: mnogo žrtava, razbijen je dotada jedinstveni kulturni, civilizacijski i gospodarstveni prostor, Hrvati u Mađarskoj su novom granicom presječeni od matičnog naroda. - Život Hrvata u Mađarskoj nakon Drugog svjetskog rata. - Uloga Hrvata u Mađarskoj u razvijanju dobrosusjednih veza između Republike Hrvatske i Mađarske. - Poznavanje zajedničkih povijesnih likova (npr. Zrinski, Ignjat Martinović, Batthyányjevi).
2. Etnografske spoznaje	- Običaji i blagdani Hrvata u Mađarskoj: Božić, Nova godina, Uskrs, Došašće, Duhovi, Sveta Katarina, Sveti Nikola, Lucija, Vincekovo, Poklade – ophod buša, Svi sveti, Sveti Martin – krštenje mladog vina, Cvjetnica, Materice, Oci, Jurjevo, običaji vezani uz rođenje djeteta, svatova i mrtvaca (sahranu). - Narodna nošnja vezana uz blagdane. - Značenje i značaj blagdana. - Termini i simboli blagdana, način svetkovanja. - Tipična jela blagdana i način blagovanja. - Pjesme, ritmički tekstovi i čestitke pojedinih blagdana. - Problem nasljeđivanja običaja i blagdana budućim naraštajima. - Narodna nošnja pojedinih etničkih skupina Hrvata i njihovi tipični motivi. Tkanine. - Etnolozi (npr. Đuro Šarošac, Stjepan Velin, Ruža Begovac, Đuro Franković), drvorezbari, etnografski

	tabori (likovne kolonije, kolonije drvorezbara). - Skupljači i izvođači narodnih umjetnina (npr. Balint Vujkov, Živko Mandić, Andrija Hideg, Kata Ražić, Marko Horvat). - Časopis Etnografija. - Narodni zanati/obrti i obrtnici: lončari, košarači, tkalci, kovači, mlinari, bačvari. - Zavičajne kuće, zbirke, etnosela. - Kulturna umjetnička društva (Luč, Baranja, Tanac); njihova djelatnost i značaj.
3. Zemljopisne spoznaje	- Smještaj Hrvatske na europskom kontinentu. - Susjedne države Hrvatske. - Osnovni podaci Hrvatske: površina, broj stanovnika, županije. - Reljef i klima Hrvatske. - Utjecaj reljefa i klime na prostorni razmještaj stanovništva i privredu. - Privredne grane Hrvatske. - Hrvatska – zemlja turizma – značaj Jadranskog mora (cestovni, zračni, željeznički i morski promet). - Uloga mađarskih Hrvata u promidžbi turizma Hrvatske. - Životinjski i biljni svijet Hrvatske. - Nacionalni parkovi i parkovi prirode Hrvatske; zajednički nacionalni park Duna – Drava. - Zaštita okoliša. - Gospodarska suradnja dviju država. - Značajni gradovi Hrvatske: Zagreb, Dubrovnik, Split, Zadar, Pula, Rijeka, njihove znamenitosti. - Mađarske veze Hrvatskih gradova (npr. Rijeka, Trogir, Zagreb, Dubrovnik, Biograd na moru). - Prostorni razmještaj hrvatskih etničkih skupina u Mađarskoj. - Regije Hrvata u Mađarskoj: gradaišćanski, pomurski, baranjski, bački, peštanski, podunavski. - Poznavanje imena naselja gdje obitavaju Hrvati na hrvatskom i mađarskom jeziku. - Gospodarenje mađarskih Hrvata do XX. st.(zemljoradnja, konjogojstvo, vrtlarstvo, vinogradarstvo, vinarstvo, stočarstvo). - Iseljavanj Hrvata u Ameriku, Englesku, Australiju i sl. - Utjecaj ubrzanja ekonomskog razvoja i njegove posljedice na domaće Hrvate: migracija, pojačanje industrijalizacije u odnosu na zemljoradnju. - Okućnica kao dopuna zarade (npr. uzgoj pilića, krastavaca, maline i kupine i sl.). Promjena ranijeg načina života, migracija u gradove, izumiranje sela. - Postupno nestajanje okućnica.
4. Društvene spoznaje	Karakteristike temeljnih i većih društvenih veza

	pripadnika etničkih skupina. - Karakteristike i uloga zajedničkih organizacija koje jačaju narodnosnu svijest (dan sela/naselja, sportski programi, folklorni ansambli/KUD-ovi, tabori, književne večeri, kazališne predstave, oživljavanje običaja, natjecanja). - Obrazovni sustav Hrvata u Mađarskoj od početaka do danas. - Narodnosni obrazovni oblici u obrazovnom sustavu Hrvata u Mađarskoj, dvojezične ustanove, mogućnosti višeg obrazovanja u Mađarskoj i Hrvatskoj. - Hrvatske institucije i mediji u Mađarskoj (Pečuško hrvatsko kazalište, Croatica d. o. o., Hrvatski klub Augusta Šenoe, Sakralni muzej u Prisiki, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Hrvatski glasnik, Hrvatska kronika, Hrvatski radio, Radio Croatica, Hrvatski kalendar). - Predstavljanje kazališne družine, kulturne udruge, muzeja, zavičajne kuće, knjižnice koja djeluje u regiji ili naselju ispitanika. Sposobnost formuliranja kritičkog stava na temelju informacija i iskustava stečenih prilikom posjeta tih ustanova te suvislo iznošenje mišljenja u svezi toga. Formuliranje kritičkog stava na temelju informacija i iskustava stečenih prilikom posjeta tih ustanova te suvislo iznošenje mišljenja u svezi toga. - Formuliranje prijedloga u cilju održavanja i razvijanja narodnosnog identiteta. - Formuliranje mišljenja o tome koje su mogućnosti i prepreke komunikacije među kulturama te formuliranje prijedloga u cilju ostvarivanja komunikacije. - Načini prihvatanja tolerantnog i demokratskog ponašanja, područja njegovog ostvarivanja. - Vjerski život Hrvata u Mađarskoj. Uloga vjere u stvaranju zajednice i u razvijanju identiteta te u njegovanju materinskog jezika. - Značaj kulturnog centra i odmarališta u Vlačićima. - Djelatnost Hrvatskog kluba Augusta Šenoe. - Djelatnost Sakralnog muzeja u Prisiki. - Djelatnost Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj. - Demografija Hrvata u Mađarskoj na temelju popisa pučanstva. - Uzroci asimilacije (migracija, način života, moda, gospodarski razvoj, odvajanje generacija) i njihov e posljedice. - Civilne udruge i njihovo djelovanje. - Veze narodnosnih samouprava, ustanova civilnih udruga s matičnom domovinom i njihov značaj. - Djelatnost hrvatskih slikara i grafičara u Mađarskoj (npr. Stipan Kubatov, Lujo Brigović). - Utvrda, ljetnikovac, dvorac (npr. Veliki Tabor, Gornja Bistra, dvorac Keglevića, Trakošćan, Toma kurija Kovačevića u Zagrebu, ljetnikovac Sorkočevića,

	ljetnikovac Hanibala Lucića). - Istaknuti slikari Hrvatske (npr. Oton Iveković, Slava Raškaj, Miroslav Kraljević, Marino Tartaglia, Emanuel Vidović, Oton Gliha, Edo Murtić). - Krsto Hegedušić i naivno hrvatsko slikarstvo. - Ivan Meštrović istaknuti hrvatski kipar; njegove skulpture u hrvatskim gradovima (npr. Zagreb: Zdenac života, Povijest Hrvatske; Split: Grgur Ninski, Marko Marulić, Cavtat: Mauzolej obitelji Račić). - Istaknuta djela hrvatskih graditelja: Radovanov portal u trogirskoj katedrali, Crkva sv. Donata u Zadru, šibenska katedrala. - Hrvatski majstori u dvoru Matije Korvina: trogirski kipar Ivan Duknović: Budimska tvrđava, Diósgyőr; a splitski Luka de la Festa, Ivan Grubanić, Petrar Trogiranin, Julije Klović. - Zaštita spomenika. - Mađarske veze Janusa Pannoniusa (Ivana Česmičkog), Augusta Šenoe, Ivana Mažuranića, Miroslava Krleže.
5. Spoznaje u svezi s jezikom hrvatske narodnosti	- Karakteristike pojedinih narječja (štokavsko, kajkavsko, čakavsko). - Književna djela domaćih i hrvatski spisatelja i pjesnaki pisanih na narječju te djela narodne književnosti na narječju (npr. Jolanka Tišler, Matilda Böls, Marko Dekić, Lajoš Škrapić, Josip Gujaš-Džuretin, Ivan Goran Kovačić, Drago Gervais, Dragutin Domjanić, Antun Gustav Matoš). - Uloga narječja i mjesnog govora u održavanju zajedničkog identiteta. - Hrvatski pisani jezični spomenici. - Izolacija i arhaičnost jezika hrvatske narodnosti; utjecaj mađarskog jezika na jezik hrvatske narodnosti. - Usporedba narječja s književnim jezikom, imenovanje razlika. - Poznavanje književnih djela čiji je temeljni motiv jezik (npr. Petar Preradović: Rodu o jeziku, Jezik roda moga, Jolanka Tišler: Kajkavska ruža). - Odnos razgovornog, državnog, materinskog jezika i narječja. - Dvojezičnost. - Djelatnost predstavnika budimskog hrvatskog franjevačkog kulturnog kruga : Lovro Bračuljević,

	Stjepan Vilov, Emerik Pavić, Matija Petar Katančić. - Značaj Miše Jelića. - Periodi književnosti Hrvata u Mađarskoj od 1918. do danas. Autori pojedinih perioda; karakteristike pojedinih perioda. - Utjecaj jugoslavenske književnosti na mađarske hrvatske pjesnike. - Drame Antuna Karagića i Ivana Petreša. - Djelatnost Mate Meršića Miloradića i Mate Šinkovića. - Djela Stipana Blažetina, Jolanke Tišler, Josipa Gujaša Džuretina, Marka Dekića, Matilde Bölcs, Lajoša Škrapića, Đuse Šimare Pužarova, Mije Karagića; Stjepana Blažetina, Angele Šokac, Katarine Gubinski-Takač, Ladislava Gujaša. - Zajedničke i pojedinačne zbirke autora. - Značaj Narodnih novina i Narodnog kalendara u upoznavanju publike s djelima književnika. - Mađarski prijevodi domaćih hrvatskih pjesnika te značaj dvojezičnih zbirki u upoznavanju mađarske publike s djelima hrvatskih pjesnika. - Glavni motivi književnih djela pojedinih spisatelja i pjesnika. - Značaj ustanova i medija mađarskih Hrvata u održavanju materinskog jezika, u gajenju tradicija, jačanju identiteta. - Načini i mjesta gajenja materinskog jezika (npr. obitelj, odgojnoobrazovne ustanove, veze s matičnom domovinom, kazalište, mediji, sport, gospodarska suradnja, dan naselja).
6. Graditeljstvo hrvatske narodnosti	- Karakteristike stambenih zgrada i tipični građevinski materijali regija gdje obitavaju Hrvati. - Funkcionalne značajke građevina. - Građevine graditeljstva koje služe za ostvarivanje ciljeva zajednice (npr. kulturni dom, krčma, škola). - Namještaja i sredstava stambenih zgrada. - Namještaj i sredstva stambenih zgrada izrađeni ručnim radom (npr. tkanine, kreveti, košare, alati) te oni koje su od obrtnika kupovali (npr. alati, posude). - Utjecaj ubrzanja gospodarskog razvoja te odvajanja generacija na graditeljstvo, npr ranije se igrađivale ogromne kuće radi suživota više generacija koje su danas gotovo prazne – gospodarske zgrade su postale suvišne jer je prestao uzgoj stoke. - Negativne posljedice ekonomske recesije na način

	života Hrvata u Mađarskoj.
7. Glazba i plesna kultura hrvatske narodnosti	Karakteristična narodna glazba, narodna pjesma i narodni ples za pojedine etničke skupine Hrvata u Mađarskoj; dječji plesovi – igre. - Utjecaj mađarskih narodnih pjesama, glazbe i plesova na hrvatske. - Tipična narodna glazbala. - Vinko Žganec istraživač narodnih pjesam, Fran Kurelac sakupljač narodnih pjesama. - Hrvatski Folklorni ansambli, narodni zborovi i kulturna umjetnička društava koji djeluju u Mađarskoj; njihov značaj u očuvanju tradicija. - Narodne pjesme i plesovi vezani uz pojedine običaje. - Djelatnost tukuljskog muškog pjevačkog zbora.
8. Spoznaje o narodnosnoj politici	- Razvoj narodnosnog zakonodavstva prošlih desetljeća, njegov utjecaj na život narodnosti. - Važeći Zakon o pravima narodnosti (2011) i njegova sprovedba. - Narodnosni samoupravni sustav (mjesne i županijske samouprave). - Narodnosni izbori. - Djelovanje Hrvatske državne samouprave (HDS) i mjesnih hrvatskih samouprava. - Demokratski savez Južnih Slavena. - Djelovanje Saveza Hrvata u Mađarskoj. - Pozitivnosti postojanja i djelovanja Hrvatsko-mađarskog mješovitog odbora za suradnju. - Državne novčane potpore ustanovama, medijima i civilnim udrugama Hrvata u Mađarskoj. - Ostvarivanje kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj.

II. OPIS ISPITA

Dijelovi ispita

Srednji stupanj		Viši stupanj	
Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
projekt	15 minuta	180 minuta	20 minuta
80 bodova	70 bodova	100 bodova	50 bodova

Pomagala koja se mogu koristiti na ispitu

	Srednji stupanj		Viši stupanj	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Osigurava pristupnik	NEMA	NEMA	Jednojezični rječnik	NEMA
Osigurava nadležna institucija ispitnog povjerenstva	NEMA	Pomagala u svezi s označavanjem zadataka (slikovni, tiskani, odnosno elektronski nosači podataka)	NEMA	Pomagala u svezi s označavanjem zadataka (slikovni, tiskani, odnosno elektronski nosači podataka)

Javno se objavljuju

	Srednji stupanj		Viši stupanj	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Materijal	NEMA	naslovi teza	NEMA	naslovi teza
Kada?	NEMA	sukladno pravnoj regulativi	NEMA	sukladno pravnoj regulativi

ISPIT SREDNJEG STUPNJA

Pismeni ispit (projekt)	Usmeni ispit 15 minuta	
Samostalna obrada jedne teme tijekom godine	Obrana projektne radnje	Razlaganje jedne teze
80 bodova	20 bodova	50 bodova

Pismeni ispit

Sadržajne i formalne karakteristike pismenog zadatka

Izrada jednog projekta zamjenjuje pismeni ispit.

Temu projekta pristupnik može izabrati od bilo koje od osam spoznajnih grupa obrađenih tijekom školovanja (Vidi Detaljne zahtjeve!), a koju pristupnik brani na usmenom ispitu.

Zahtjevi u odnosu na projekt:

U obimu od 10-20 stranica čija dužina teksta bez priloga, s veličinom slova od 12 i proreda od 1,5 iznosi najmanje 5 stranica. Opis projekta mora sadržavati: obrazloženje odabira teme, formulaciju hipoteza, odnosno postavljenih ciljeva, bibliografiju, podatke o stručnoj literaturi, opis prikupljanja podataka, razlaganje sadržajnog dijela teme, zaključke, osobne doživljaje.

Rad na projektu je, od izbora teme do njenog konačnog oblika, samostalan rad. Pristupnik tijekom izrade projektne radnje može tražiti pomoć konzultanta. Ako pristupnik više nema status učenika, a traži pomoć konzultanta, onda sam mora brinuti o konzulentu. Pristupnik koji ima status učenika može uzeti za konzultanta i strukovnog profesora. Pristupnik gotovu projektnu radnju predaje najkasnije do početka pismenog ispitnog roka.

Pristupnik za predstavljanje projektne radnje izrađuje zorni materijal ili kratki sažetak poput teza koji koristi tijekom ispita pri obrani projekta.

Vrednovanje

Za projektnu se radnu može dati ukupno 80 bodova. Vrednovanje učinka se obavlja primjenom središnje upute za vrednovanje i ispravljanje koja sadrži sljedeće opće kriterije za vrednovanje.

I. Sadržaj

- kompleksnost, pristup temi s više strana 30 bodova
- inovativni pristup temi 10 bodova
- prikaz bibliografije i stručne literature u svezi s temom 5 bodova

II. Proces izrade projekta

- prikaz faza projekta 5 bodova
- prikaz pojedinačnog istraživačkog rada 15 bodova

III. Forma

- jezična uobličenost 8 bodova
- struktura, kvaliteta konačnog izgleda 7 bodova

Ukoliko je tekst znatno kraći od minimalne količine teksta (manje od 4 stranice), projektna radnja se ne može vrednovati.

Usmeni ispit

Sadržajne i formalne karakteristike niza teza usmenog ispita

Sadržajna struktura

Pristupnik u roku od 5 minuta predstavlja svoju projektnu radnju. U tu svrhu donosi sa sobom zorni materijal, sažetak teza. Nakon toga ima na raspolaganju 10 minuta za razlaganje svoje teze.

Sastavljanje niza teza ispita je zadaća nadležne institucije ispitnog povjerenstva. Niz teza se sastoji od 20 teza koje su sastavljene od četiriju obveznih spoznajnih grupa. (Povijesne spoznaje, Spoznaje o manjinskoj politici, Etnografske spoznaje, Spoznaje u svezi s jezikom hrvatske manjine). Omjeri tematskih krugova određuju se na osnovi težinskih točaka koje su afirmirane tijekom priprema za ispit, ali teze u cijelosti moraju pokriti sva četiri spoznajna kruga. Svaka od teza neka sadrži i jedan izvor u svezi s temom čija analiza također čini dio odgovora.

Vrednovanje

Najviša bodovna vrijednost ispitnog učinka iznosi 70 bodova. Unutar toga se za prezentiranje projekta može dati

20, a za razlaganje teze 50 bodova. Vrednovanje učinka se obavlja primjenom središnje upute za vrednovanje i ispravljanje koja sadrži sljedeće opće kriterije za vrednovanje.

Predstavljanje projekta - ukupno 20 bodova

- sažimanje projektne radnje s težnjom k bitnom 7 bodova
- tehnika prezentacije, način predstavljanja 5 bodova
- jezična uobličenosť 5 bodova
- zornost 3 boda

Vrednovanje usmene teze - ukupno 50 bodova

- sadržaj 25 bodova
- analiza izvora 10 bodova
- jezična uobličenosť 10 bodova
- struktura, gradnja odgovora 5 bodova

ISPIT VIŠEG STUPNJA

Pismeni ispit	Usmeni ispit
180 minuta	20 minuta
Esej	Razlaganje teze
100 bodova	50 bodova

Pismeni ispit

Sadržajne i formalne karakteristike pismenog zadatka

Na pismenom dijelu ispita višeg stupnja pristupnik mora na osnovi središnjih zadataka (birajući od tri zadana naslova) napisati esej od 600-700 riječi.

Pismeni ispit je zasnovan na detaljnim ispitnim zahtjevima. Pismeni dio ispita sadrži zadatak koji je zasnovan na osam spoznajnih grupa (Vidi Detaljne zahtjeve!) u svezi s kojima pristupnik suvislo razlaže o temi, potkrijepivši to svojim mišljenjem i reagirajući na izvore koji su zadani zadatkom.

Vrednovanje

Za cijeli se odgovor može dati najviše 100 bodova. Uputu za bodovanje sadrži uputa za vrednovanje i ispravljanje pismenog dijela ispita.

Usmeni ispit

Sadržajne i formalne karakteristike usmenog niza teza

Za usmeni ispit se izrađuje 10 središnje definiranih teza. Svaka se teza sastoji od dviju podteza. Podtezu „A” pristupnik izvlači iz tematskih krugova Povijesnih spoznaja i Spoznaja o manjinskoj politici, a tezu „B” izvlači iz tematskih krugova Etnografskih spoznaja i Spoznaja u svezi s jezikom hrvatske manjine. Unutar pojedinih nizova teza omjer tematskih krugova nije 50-50%, poneki tematski krug može biti naglašeniji. Za razlaganje tema dvaju izvučenih zadataka pristupnik ima na raspolaganju dva puta po deset minuta.

Vrednovanje

Najviša bodovna vrijednost učinka usmenog ispita iznosi 50 bodova. Na dvije podteze se može dati po 25 bodova. Vrednovanje učinka se obavlja primjenom središnje upute za vrednovanje i ispravljanje koja sadrži sljedeće opće kriterije za vrednovanje.

1. Podteza „A”:

- sadržaj 15 bodova
- struktura, gradnja odgovora 5 bodova
- jezična uobličenosť 5 bodova

2. Podteza „B”:

- sadržaj 15 bodova
- struktura, gradnja odgovora 5 bodova
- jezična uobličenosť 5 bodova

HORVÁT NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK
A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

Jártasság a horvát nyelv helyes használatában: a beszédben, szövegértésben és szövegalkotásban. Az írásbeli és előszóbeli kifejezés legfontosabb formáinak ismerete.

A témának megfelelő nyelvi kifejezés képessége; helyes írás, áttekinthető, olvasható íráskép.

Az irodalom mint művészet és az emberi társadalom kapcsolata. A horvát irodalom helye a világirodalomban; irodalmi műalkotások értelmezése.

I. Szövegértés

- Szövegértés képessége: az írott és beszélt szöveg megértése, az adott szöveg logikai-jelentésbeli szerkezetének ismerete.

- A nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata (szótár, lexikon, enciklopédia, antológia, sajtó, internet, CD-ROM).

- Az információk kiválasztása, rendszerezése a megnyilatkozás tárgyának, funkciójának és irányának megfelelően.

- Személyes álláspont kialakítása a különböző módon szerzett információk alapján.

II. Irodalmi és más szövegek értelmezése

- Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak, az adott szempontnak megfelelően: szépirodalmi, publicisztikai, valamint ismeretterjesztő szövegek; szövegek összehasonlítása, értelmezése a műfajnak, kifejezőmódnak, szerkezetnek megfelelően.

- Annak felismerése, megértése és bemutatása, hogyan fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit és gondolatait.

- Olvasmányokra való tárgyszerű, illetve személyes érintettséget is kifejező reagálás különböző írásbeli és szóbeli közlésmódban a műfaji normák és a címzettnek figyelembevételével.

III. Írásbeli szövegalkotás

- Különböző témákban, különböző műfajokban személyes vélemény megfogalmazása megfelelő szabadsággal.

- Tájékoztató, érvelő és esszé típusú szövegek alkotása a megadott témában (a magyarországi horvátok kulturális öröksége; döntéshelyzetek a mindennapi életben; emberi kapcsolatok; erkölcsi kérdések, érzelmek; a jelenkor problémáitípusai, a tömegkommunikáció).

- Különböző műfajú szövegek alkotása technikájának, stílári jegyeinek ismerete, azok alkalmazása; a szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási hibák önálló javítása (önellenőrzési képesség birtoklása).

- A köznyelvi norma alkalmazása, a helyesírási szabályok helyes alkalmazása a helyesírási szabályzat önálló alkalmazásával és a nélkül; rendezett íráskép.

- A műalkotások keltette hangulat, élmény, vélemény, állásfoglalás megfogalmazása (költészet, széppróza, színházi élmény, film, építészet, zene).

- Hivatalos szövegművek (hozzászólás, pályázat, levél, önéletrajz, kérvény, stb.) szerkezeti, tartalmi és nyelvi normáinak alkalmazása.

IV. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- A beszédhelyzetnek, a műfajnak, a témának és a címzettnek megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.

- Retorikai képességek bizonyítása memoriterek előadásával (szóhasználat, szó- és mondathangsúly, hanglejtés, szünet, hangerő, hangszín, beszédtempó).

V. Fogalomhasználat

- Nyelvi és irodalmi fogalmak ismerete, azok helyes alkalmazása szóban és írásban.

- Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése, bizonyítása példákkal.

Csak emelt szinten:

- Fogalmak meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.

B) ISMERETKÖRÖK

HORVÁT NYELV

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Ember és nyelv	A nyelv és a beszéd eredete, szerepe az emberi érintkezésben. A kommunikáció tényezői és funkciói. A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei. A nyelv és beszéd összefüggése. A nyelv mint változó rendszer. A nyelv mint jelrendszer. A nyelvi jelek (jelölő, jelölt). Anyanyelv, idegen nyelv, kétnyelvűség. A horvát és a magyar nyelv közötti különbségek (pl. nyelvtípusban).	A gesztusok, a mimika, a testbeszéd szerepe az emberi érintkezésben példák alapján. A művészi nyelvhasználat jellemzői (a nyelv esztétikai funkciója). Különböző jelrendszerek (matematikai, közlekedési jelek, piktogramok, szimbólumok).
2. A horvát nyelv története	A szláv nyelvek helye az indoeurópai nyelvcsaládban. A szláv nyelvek osztályozása (összláv nyelv, ószláv nyelv; nyugati szláv, déli szláv és keleti szláv nyelvek). A horvát nyelv történetének főbb szakaszai (a latin írásra való áttérés, horvát szótagírás, törekvések az egységes irodalmi nyelv megteremtéséért, a horvát normatív nyelv kezdetei, az illír mozgalom jelentősége a horvát nyelv történetében, a horvát nyelv alárendelt szerepe a szerb nyelvvel szemben, „Deklaráció”). Nyelvemlékek: Bascanska ploca, Red i zakon, Sibenska molitva, Mária-síralom. A glagolita, a cirill és a latin írás. Az irodalmi nyelv kialakulása. A mai horvát nyelvművelés legfontosabb kérdései. Purizmus és kultúra (a standard nyelv normái, nyelvi tanácsadó szótárak ismerete és használata).	Az első horvát grammatikák és szótárak. Változások a horvát nyelv hangállományában. Nyelv, kultúra és politika. Ljudevit Gaj: Kratka osnova című művének jelentősége. Helyesírási viták a mai horvát nyelvészeti körökben (pl. etimologikus v. kiejtés szerinti helyesírás).
3. Nyelv és társadalom	A társadalmi és területi nyelvváltozatok és norma (szakszavak, zsargon, regionalizmus). A mai horvát nyelv rétegződése; köznyelv, tájnyelv, regionális köznyelv. Az irodalmi nyelv és a nyelvújítások kapcsolata. Magyarországi horvát nyelvújítások és fő jellemzőik példák bemutatásával. Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre (pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az interneten, elektronikus levelezés).	A változások a mai horvát nyelvben. Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre (SMS tömörsége, elektronikus levelezés). A magyar nyelv hatása a magyarországi horvátok anyanyelvére példák bemutatásával. Legalább egy nyelvújítás jellemzői.

4. Nyelvi szintek A) Hangtan	A horvát nyelv hangállománya. A hangképzés: a hangképzés menete és a hangképző szervek. A c, c, d, dz, lj és a magánhangzós r helyes képzése és kiejtése. A horvát és a magyar nyelv hangrendszere közti különbségek ismerete. A hangok csoportosítása. Hangváltozások (mozgó a, l/o alternáció, palatalizáció, szibilarizáció, o>e hangváltozás, jotáció, zöngéesség szerinti hasonulás, a képzés helye szerinti hasonulás) ismerete, tudatos és helyes használata szóban és írásban. Az ije/je/e/i alternáció helyes használata. A horvát nyelv (szó)hangsúlyrendszerének megfelelő kiejtés, a szóhangsúly jelentésmegkülönböztető szerepe példákon keresztül.	A nyelvjárások hangrendszerének gazdagsága. A horvát hangrendszer néhány nyelvtörténeti vonatkozása [pl. jer, jor, jat, nazálisok]. Tőváltozatok; hangváltozások az abszolút és relatív tövekben. Az ije/je/e/i alternáció értelmezése a szillabikus verselésben.
B) Alaktan	A szóelemek (szótő, toldalékok) osztályozása (jelentésük, helyük, valamint funkciójuk szerint) és szerepük a szóalak felépítésében. Szavak képzése adott szófajokból. A szófajok rendszere. A szófajok felosztása. Az alapszófajok nyelvtani kategóriái (nem, szám, személy, eset, igeidő, igemód). A főnevek csoportosítása és ragozása. A gyűjtőnevek jelentése, ragozása és egyeztetése. A melléknévek fajtái és kétféle ragozásuk. A melléknévfokozás. A névmások fajtái, ragozásuk. A számnevek felosztása, ragozásuk. A számnevek és névszók egyeztetése nyelvtani esetben. Az igék felosztása; az igenemek. A határozószók fajtái és jelentésük. Az előljárószók szerepe, esetbeli vonzata. A k(a) és a s(a) előljárószó helyes használata. A kötőszók, indulatszók és partikulák szerepe a mondatban. Különbségek a magyar és a horvát nyelvben a szófajfelosztásban, a mondatrészek, valamint a mondatrészek kifejezőeszközei között. A különböző szófajok helyesírása. Helyesírásbeli különbségek a horvát és a magyar nyelvben.	A toldalékok rendszere (főnév és igeeképzők). Az aorisztosz (befejezett múlt idő), az imperfektum (folyamatos múlt idő) használatának gyakorisága a mindennapi beszédben és költői nyelvhasználatban.
C) Szó szerkezetek	Paradigmatikus és szintagmatikus viszonyok a mondatban (szó szerkezetek). A vonzatok és a mondatrészek összefüggéseinek felismerése.	
D) Mondattan	A mondat szerkezete és felépítése. A	Az aktuális mondattagolás és a

	mondatok szerkesztettségi fokuk szerint (teljes és hiányos mondat, tagolatlan mondat). A mondat az élőbeszédben és az írott nyelvben. A mondatfajták (kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító). A mondatrészek (alany, állítmány, tárgy, jelző, értelmező jelző) és kifejezőeszközeik. Szám, személy és nem szerinti egyeztetés. A modalitás. A szófajok mondatbeli és szövegbeli szerepe. Pl. főnevek és mellénevek a leírásban (nominális stílus), igék az elbeszélésben dinamizmus), a névmások helyettesítő szerepe. Az egyszerű és összetett mondatok. Az írásjelek a mondatban és a szövegben.	szórend. A fordított szórend (inverzió) stilisztikai szerepe. A felszólító módú igealak szerepének megkülönböztetése és helyes alkalmazása a kérés, óhaj, parancs/felszólítás kifejezésében. A jelen és múlt idő szerepe a mondatban: valódi jelen és múlt idő, elbeszélő jelen idő, jövő idő kifejezése jelen és múlt idejű igealakokkal, a „mindenidejű” jelen és múlt idő.
E) A szöveg	A szöveg szóban és írásban. Különböző magánjellegű és hivatalos szövegek szerkezetének, jellemzőinek megismerése, hivatalos szövegek alkotása. Az esszé típusai, jellemzői, az esszéírás folyamata. Gondolatok, érzelmek kifejezése különböző nézőpontból. A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok (pl. kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, meghatalmazás, hozzászólás). Az információk a feladatnak megfelelő, alkotó és etikus felhasználása. A meghívó, gratuláció, köszönet- és részvétnyilvánítás tartalmú szövegek szerepe a társas érintkezésben. A monologikus és a dialogikus szövegtípusok (pl. előadás, vita). A reklámok nyelve, nyelvhelyességi hibáik.	Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusai közti különbségek.
5. Szókészlettan	A szókincs fogalma. Aktív és passzív szókincs. A szókincs változásainak okai. A szókincs gazdagításának módjai (szóátvétel, szóhasadás, szóképzés, szóösszetétel). Szóképzési módok (prefixummal, szuffixummal, összetett szuffixális). A szófajváltás. A nevek világa (személy- és ragadványnevek, népnévek, helynevek). Egy nyelvű és kétnyelvű szótárak biztos használata.	A historizmusok, archaizmusok, lokalizmusok, regionalizmusok, tájszavak, kollokvializmusok, zsargonok, vulgarizmusok, idegen szavak és frazémák stilisztikai szerepe.
6. A stílus és jelentés	A stílus fogalma, értelmezése. Stílus a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. A nyelv és a stílus összefüggése. Az irodalmi nyelv és a zsargon viszonya. A horvát nyelv stílusrétegei és jellemzőik. A szépirodalmi, a publicisztikai, a tudományos, a hivatalos, és társadalmi	A nyelv és a stílus összefüggése. Az irodalmi nyelv és a zsargon viszonya. Néhány frazeológiai kifejezés eredete példával Frazeológiai kifejezések és szerepük a mindennapi életben valamint a művészi nyelvhasználatban.

	stílus jellemzői. Szóhasználat és stílusérték. A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és jelentés viszonya szerint (egyjelentésű és többjelentésű szavak, szinonimák, homonimák, homográfok). Kétféle névátvitel (metaforikus, metonimikus). Alapjelentés és elsődleges jelentés. Denotatív és konnotatív jelentés. Állandósult és alkalmi jelentés. A szótárak fajtáinak ismerete, és azok használata. A képszerűség stílus eszközei és hatásuk. Stíluskorszakok, stílusirányzatok ismerete alapján tájékozottság a stílustörténetben.	A szójelentés változásai. Stílus és norma koronkénti változatai példa alapján.
7. Retorika	A retorika mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben. A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai. A kulturált vita, véleménynyilvánítás kritériumai. A szónok tulajdonságai, feladatai. A szónoki beszéd kommunikációs funkciói. A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig. Az érv felépítése. Az érvelés logikája, technikája; az érvek elrendezése. A cáfolat módszerei. A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése. A hatásos előadásmód eszközei. A hivatalos felszólalás, hozzászólás helyzetekben. Monologikus szöveg (előadás, beszéd).	A retorika jelentősége és alkalmazásának társadalmi szinterei. A retorika mint a szónoklás tudománya.

A középszint követelményei kötelezőek az emelt szinten is.

FOGALMAK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűk jelzik.

alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, felsorolás, fokozás, túlzás,
állandósult szókapcsolat: szólás, szóláshasonlat, szállóige, közmondás
egyeztetés
expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, *poetizmus*
gesztusnyelv
hangutánzás, alliteráció, áthajlás
horvát nyelv történetének korszakai
indoeurópai nyelvek

írásjelek (*interpunkció*): gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző, idézőjel
jel, jelrendszer
jelentés: szójelentés, denotatív és konnotatív jelentés, szótári és kontextuális jelentés
kétnyelvűség
kommunikáció, a kommunikációs folyamat tényezői és funkciói
kommunikáció létformái: szóbeliség, írásbeliség; magánéleti és nyilvános nyelvhasználat
magánhangzó, mássalhangzó képzésmódja, hangtörvények
mondatfajták: modalitás
mondat- és szövegfonetikai eszközök
mondatszerkezet: egyszerű mondat, összetett mondat, alárendelő és mellérendelő összetett mondat
metafora: szótő, toldalékok és fajtáik
morféma
nyelvemlék
nyelvi norma
nyelvtörvény
nyelv területi, funkcionális és élőnyelvi tagolódása: sztenderd, köznyelv, irodalmi nyelv, nyelvjárás, regionális nyelv, szaknyelv, zsargon
publicisztikai műfajok: hír, tudósítás, interjú, riport, *recenzió*, kritika
stílus, stílusérték (sztiléma), stílushatás
stílusirányzatok kifejezőeszközei
szláv nyelvcsalád: nyugati, déli és keleti szláv nyelvek; ósszláv nyelv, ósláv nyelv
szó szerkezetek és fajtáik
szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel, szóátvétel, szóhasadás
szófajok
szójelentés: egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú szó; rokon- és ellentétes jelentésű szó, homográfok
szóképek: metafora, metonímia, hasonlat, allegória, szimbólum
szókincs rétegei: belső keletkezésű szavak, jövevény- és idegen szavak
szórend: egyenes, fordított és mechanikus szórend; aktuális tagolás: ismert és új közléselem
szöveg, szövegegységek: bekezdés; kontextuális jelentés
szövegtípus, szövegfajta: leírás, elbeszélés, magyarázat, párbeszéd, monológ, kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, hozzászólás, információk, tanácskérés, udvariassági formák, ismertetés, köszönőlevél, meghívó, részvétnyilvánítás

B) ISMERETKÖRÖK

HORVÁT NYELV

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Szerzők és művek Életművek	Marin Držić, Petar Preradović, August Senoa, Silvije Strahimir Kranjčević, Antun Gustav Matos, Miroslav Krleža, Tin Ujević, Josip Gajdošić. Az életút jelentős tényei. A szerzők jellegzetes regionális és kulturális kötődései. A pályakép főbb jellemzői. Néhány kortárs megnevezése. Kapcsolatok a művek között (témák, élethelyzetek, műfajok, kifejezőmód, jellemző motívumok). A művek bemutatása, elhelyezése az életműben, az adott korszakban. Memoriterek előadása.	A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, problémafelvetések. Kötetek (témák, motívumok, rendszerező elvek). A pályaképet befolyásoló irányzatok, egyéb hatások. A művek bemutatásához, értelmezéséhez kapcsolódó tények (meghatározó hatások, világirodalmi párhuzamok). Kapcsolatok a magyar irodalommal. A szerző helye és hatása az irodalmi hagyományokban.

Portrék	Ivan Mazuranic, August Senoa, A. B. Simic, Vladimir Vidric, Dragutin Tadijanovic, Ranko Marinkovic, Dobrisa Cesaric, Vesna Parun. Az életmű néhány jellemzője keretében 1-2 lírai illetve értelemszerűen egy epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok alapján.	A műnemi, műfaji, stílusbeli sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben. A mű utóélete, hatása az irodalmi hagyományban. Tájékozottság a korszakban, az irodalmi hagyományban.
Látásmódok	Marko Marulic, Petar Preradovic, Ivan Gundulic, Ksaver Sandor Gjalski, Vjenceslav Novak, Ante Kovacic, Ivan Goran Kovacic, Miroslav Krleža, Jure Kastelan, Josip Pupacic. A világlátás és a kifejezés mód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. Memoriterek előadása.	A társadalmi és családregegy általános jellemzői világirodalmi példákon keresztül. Krleža és Ady. Az analitikus dráma jellemzői Krleža: Gospoda Glembajevi drámája alapján. A választott szerző 2-3 lírai illetve 1-2 epikai, illetve drámai művének értelmezése a korszak szellemi irányzataival való összefüggésben is. A művekben felvetett kérdések néhány etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása. Memoriterek felhasználása a művek értelmezése alkalmával.
Művek értelmezése	Legalább egy szerző 2-3 lírai illetve 1-2 epikai művének értelmezése. Művek bemutatása, lényegre törő értelmezése. A téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok összefüggései. Egy választás szerinti szerző a közelmúlt magyarországi horvát irodalmából.	Egy költő néhány versének, egy-egy drámaíró, illetve prózaíró 1-2 művének értelmezése. A művek összevetése a korszak irányzataival.
A kortárs irodalomból		Az irodalmi nyelv mai jellegzetességei, példákkal (pl. kollokvializmusok, zsargon, stb. jelenléte a mai horvát irodalomban).
Világirodalom	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia (műfajok, témák, motívumok, élethelyzetek, hőstípusok). Egy korszak jellemzői egy kiemelkedő képviselőjének bemutatásával (középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, realizmus, avantgarde, XX. század). Pl. Balzac: Goriot apó - realizmus. Baudelaire: Albatrosz - francia szimbolista líra.	Korszakok jellemzőinek ismerete; korszakonként két szerző és művének felsorolása. Megjegyzés: A magyar nyelvet idegen nyelvként tanuló diákoknak, akik a világirodalmat nem a magyar irodalmon belül tanulják kötelező: Két választás szerinti prózai vagy drámai mű elemző bemutatása a korszakok jellegzetes jegyeinek kiemelésével.
Korszakok, stílustörténet	Legalább egy korszak legalább két művészeti ágának tematikus, kifejezőmódbeli hasonlóságainak, különbségeinek bemutatása. Pl. A középkori irodalomvallásossága. A barokk és a romantika stílusjegyei a festészetben és irodalomban. A barokk	Legalább két korszak két-három művészeti ágának tematikus, kifejezőmódbeli hasonlóságainak, különbségeinek bemutatása. Egy-egy korszak összehasonlítása (pl. reneszánsz és barokk). A stílusok egymásra felelése (pl. A romantika és a

	túldíszítettségének bemutatása az irodalomban és festészetben. A klasszicista kompozíció. A horvát újjászületés mozgalmának eszméi az irodalmi alkotásokban.	realizmus különbségei: a múltból a jelen világa felé fordulás, az idealizált hősöket felváltják a mindennapi élet átlagos hősei).
Értelmezési szintek Irodalomtörténeti értelmezés	A horvát irodalom főbb korszakainak jellemzői: alkotók, művek, irányzatok: A középkori horvát irodalom jellemzői, a humanizmus, a reneszánsz, a barokk és a felvilágosodás. A horvát újjászületés mozgalma (illirizmus) és a horvát romantika. Senoa kora (protorealizmus). A horvát realizmus legfontosabb jegyei és témái. Modernizmus, modern irányzatok (dekadencia, parnasszizmus, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió) a horvát irodalomban - életfelfogás, költői sors, stílusjegyek, műfajok. Horvát irodalom a modernizmustól az 50-es évekig (avantgarde, expresszionizmus, realista témák, szocialista realizmus, ruralitás, regionalizmus). Második modernizmus a horvát irodalomban (1952-1968): A szülőföld felé való fordulás mint jellemző tematika a Krug folyóirat köré csoportosuló szerzők jellegzetes attitűdje. A magyarországi horvát irodalom történetének állomásai; egy-egy mű bemutatásával.	A szláv írásbeliség kezdetei (Crnorizac Hrabar: Traktat o pismenima). Az itáliai reneszánsz hatása a horvát reneszánsz irodalmára (pl. Petrarca). Új irodalmi központok kialakulásának okai a barokkban (észak-Horvátország). Hasonlóságok a horvát és magyar korabeli törekvések között (pl. nemzeti függetlenség, nemzeti nyelv). A horvát és magyar történelmi regények születése (August Senoa és Eötvös József). Az orosz realista hatása (pl. Turgenyev) a horvát realista irodalomra. Eugen Kucic és a horvát naturalista regény (E. Kucic: O romanu). A francia szimbolizmus hatása (pl. A. G. Matos). Vladimir Vidric költészete. Dobrica Cesaric szociális költészete. Ivan Goran Kovacic: Tömegsír poémájának és Radnóti Miklós költészetének kapcsolata. Vesna Krmpotic: Djetetu u utrobi és Mak Dizdar: Modra rijeka költeménye.
Tematikus, motivikus értelmezés	Antik, bibliai és más motívumok a horvát irodalmi alkotásokban: pl. Bibliai motívumok Silvije Strahimir Kranjcevic költészetében. Az elmúlás motívuma Ivan Gundulic epikus műveiben. A virág motívuma Antun Gustav Matos műveiben. A megérkezés motívuma Miroslav Krleža műveiben. A halál motívuma Antun Branko Simic költeményeiben. A szerelem motívuma a horvát petrarkistáktól a modernizmusig. A költészet feladatának megfogalmazása a romantikától napjainkig.	Az emberi élet értelmének megfogalmazása a különböző korokban. A bűn és bűnhődés motívuma a horvát irodalmi alkotásokban. A fájdalom motívuma Vladimir Vidric költészetében. Örök érvényű témák a horvát irodalomban. Adott téma, illetve motívum kifejezésének különbségei az egyes korokban és költőknél. Szociális témák a horvát költészetben. Horvát tájak a horvát irodalomban. Egyezőségek, hasonlóságok a horvát és a magyar irodalomban a nemzeti nyelvért és nemzeti önállóságért vívott

	A hazaszeretet, a szabadságért folytatott harc témájának megfogalmazása a horvát irodalom különböző korszakaiban.	harc tekintetében.
Műfajok, poétika	Különböző korok jellemző műfajai például. Pl. a reneszánsz komédia, budnica a romantikában, a realista regény, a romantika hazafias költészete. Szépirodalmi művek poétikai szempontú elemzése és összehasonlítása. Téma és műfaj, műfaj és kompozíció alapvető összefüggéseinek megértése és elemzése. Ksaver Sandor Gjalski hangulati novelláinak jellemzői pl. Na Badnjak című novellán keresztül. A diszkurzív műnem (tudományos-irodalmi próza) műfajai (pl. útleírás, életrajz, napló). Jellegzetes költői képek, stílusesszékők a különböző korok horvát irodalmában. Az elbeszélés technikájának bemutatása a horvát novellákban, regényekben egy művön keresztül.	Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások közös és eltérő jegyeinek megnevezése, összevetése (pl. a horvát történelmi regény fejlődése Senoától Nehajevig, a XIX. és a XX. századi novellák sokszínűsége) A világirodalmi barokk eposz hatása a horvát eposzra (Tasso - Gundulic). Antun Gustav Matos szonettjei világirodalmi kontextusban. A szabadvers jellemzőinek bemutatása egy szabadon választott mű alapján. A regény eseménysorának kronológiai elbeszélése, és az attól való eltérés példák alapján.
Regionális kultúra, népköltészet	A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők - Dinko Simunovic: Muljika; a horvát dialektális költészet - Dragutin Domjanic: Bele roze; tájak, régiók irodalmi alkotásokban való megjelenítése (pl. Ksaver Sandor Gjalski: Perillustis ac Generosus Cintek, Bölcs Matild egy költeménye, Tislér Jolán: Kajkavska ruza). A népköltészet alapvető jellemzői és műfajai; a népköltészet hatása a műköltészetre; egy-egy jellemző mű bemutatása. Pl. A különböző szokásokhoz kapcsolódó dalok, mondókák, azok verselése, szóképhasználata, motívumok. A népköltészet jegyei a horvát petrarkisták költeményeiben. A magyarországi horvát népköltészet bemutatása egy-egy jellegzetes népköltészeti alkotáson keresztül. Memoriter: 1-2 népdal, részletek.	Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha. A magyarországi horvát dialektális költészet jellemzői. Népköltészet és romantika. Népi szó- és szóképhasználat Ivan Mazuranic Smrt Smail-age Cengica című eposzában. Magyar hősök (Hunyadiak, Zrínyiek, Szilágyi) a horvát epikus énekekben. Magyarországi horvát népművészet gyűjtői (Frankovics György, Mándity Vitélyos, Sárosacz György, Vinko Zganec).

A középszint követelményei kötelezőek az emelt szinten is.

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűk jelzik.

abszurd

alkotás, befogadás, értelmezés

antikvitás

apokrif

Biblia: Ó- és Újszövetség; mózesi ötkönyv zsoltár, evangélium, példázatos történet, eredendő bűn, özönvíz, Babel

tornya, szövetség, kanonizáció
 didaktikusság
 dikció, egyenes beszéd, függő beszéd,
 diszkurzív műfajok: útleírás, életrajz, napló
 dráma: dialógus, dikció, szituáció, konfliktus, tragikus hős, jelenet, felvonás, szerzői utasítás, helyzetkomikum, jellemkomikum, kellékek, színpad, színházi ismertető, dialógus, monológ, expozíció, bonyodalom, tetőpont, megoldás, prolóógus, epilógus
 drámai műfajok: tragédia, komédia, tragikomédia; analitikus dráma, abszurd dráma, *jelenések*, *misztérium*, *moralitás*, pásztorjáték, farsza, maszkarád
 elbeszélő, elbeszélői nézőpont
 epikai közlés formái: elbeszélés, leírás, párbeszéd, belső monológ
 epikai műfajok: anekdota, ballada, elbeszélés, (*hangulati elbeszélés*), eposz, poéma, legenda, mese, mítosz, novella,
 parabola, regény, *vallomás*, verses regény
 epikus kompozíció
 epikus költészet
 esztétikai érték
 esztétikai hatás
 groteszk
 harmónia, diszharmónia, feszültség, késleltetés
 hőstípus
 humor, ironia, gúny
 idő, idősíkok, szimultanizmus
 irodalmi hagyomány
 irodalmi korszak, *irodalomkritika*, *irodalomelmélet*
 irodalomtörténet
 jellem, jellemábrázolás, jellemnovella, jellemdráma
 katarzis
 képszerűség kifejezőeszközei: trópusok és stilisztikai eszközök: metafora, metonímia, megszemélyesítés, allegória, szimbólum, *eufemizmus*, költői jelző, antitézis, asszonánc, alliteráció, anafora, epifora, fokozás, hangutánzás, hasonlat, hiperbola, inverzió, okszimoron, polisindetón,
 képzelet, képzettársítás
 képvers
 kor, korszak; illírizmus
 korstílus, stílusirányzat, antik irodalom, középkori irodalom, humanizmus, reneszánsz, reformáció, ellenreformáció, barokk, *rokoko*, klasszicizmus, szentimentalizmus, preromantika, romantika, realizmus, naturalizmus, parnaszizmus, szimbolizmus, *impresszionizmus*, *szecesszió*, avantgárd, *futurizmus*, *expresszionizmus*, *szürrealizmus*, modernizmus
 költői magatartás, költői szerep
 kultusz
 látomás, vízió
 líra: szubjektivitás, lírai hős
 lírai műfajok: hagyományos lírai műfajok: óda, elégia, himnusz, dithürambosz, epigramma, episztola, idill, epitáfium; ars poetica, szabadvers, prózavers, szonett, davoria, budnica, *gazella*
 mitológia, mítosz
 művem: líra, epika, dráma, diszkurzív; műfaj
 művelődéstörténeti korszak
 nemzeti eposz
 népköltészet, műköltészet
 petrarkisták
poétizáció, *stilizáltság*, *allegorikus és szimbolikus ábrázolásmód*
 regénytípusok *pikareszk regény*, *eszmeregény*
 „próza: csaláregény, társadalmi regény, történelmi regény, fejlődésregény, *esszéregény*, életrajzi regény, *levélregény*, lélektani regény, kalandregény, farmernadrágban”
 rím, rímfajták: páros rím, bokorrím, ölelkező rím, keresztírm
 ritmus, zeneiség
 szerkezet, kompozíció, forma
 színház, a színpadi hatás összetevői

szóbeliség, írásbeliség
 téma, motívum
 verselés: hangsúlyos verselés, időmértékes verselés; verssor, versszak, sorfajták, strófaképletek, *hexameter*, *pentameter*, *disztichon*
 trubadúrköltészet
 világi irodalom, egyházi irodalom

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

Középszint			Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakör- és tételecímek	NINCS	témakör- és tételecímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy horvát nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont

Helyesírás: 8 pont	A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont
Íráskép: 2 pont	
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladat megoldására 150 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szövegműfaj alkotása. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700-1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete.

A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;
- összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;
- a szöveg jellemzői kommunikatív, szövegműfaji, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;
- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;
- a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül.

A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120-200 szó.

A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3-5 érveléssel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlap közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400-800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege horvát nyelvű, lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy műrészlet, drámarészlet. A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli horvát alkotóktól, bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje). Legalább az egyik feladatnak a magyarországi horvátság kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható részpontszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlap) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése:

Tartalom - a bázisszöveg és a feladat értése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség		25 pont
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5 pont
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központozás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	15 pont
Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy horvát nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll.

A horvát nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 horvát nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A horvát nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és horvát nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor összeállításához a részletes követelmények horvát nemzetiségi nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Horvát nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 200-250 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi horvátok nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Az altételt a horvát nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtetnie. Legalább két altétel a magyarországi horvátok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmaz. A vizsgáztató tanár a tétellel kapcsolatos kiegészítő kérdéseket tehet fel. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választhat a megjelölt szerzők vagy művek közül.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont, horvát nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondat szerkesztés
- Megfelelő szókinés, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont
Tartalmi minőség - horvát nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy horvát nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége	
100 pont		15 pont	
		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy- illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy horvát nyelvű alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések). A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).

A műértelmező feladat bázisszövege irodalmi alkotás (lírai, szépprózai, vagy drámai mű, illetve annak részlete). Az akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli horvát alkotóktól származó művek választhatók bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400-800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150-450 szó.

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi horvátság kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteteti a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási és értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat.

A ponttáblákon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tartalom - a bázisszöveg és feladat értéke; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) - a nyelvi regiszter, a stílus, a szókinccs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tárgyi tudás, általános tájékozottság

Problémaérzékenység, gondolatgazdagság

Gondolatmenet, szövegfelépítés

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

Reflektáló szöveg 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Íráskép	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közбекérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy horvát nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása, és a megoldás kifejtése.

A horvát nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 horvát nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A horvát nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és horvát nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egy nyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor összeállításához a részletes követelmények horvát nemzetiségi nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Horvát nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkézség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre. Az altételek a témakörnek, illetve az altételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmazhatnak egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati

utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd közlik a kifejtendő feladat megjelölését. A feladat megjelölés a részletes vizsgakövetelményekre épül.

A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi horvátok nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

Az altételt a horvát nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi horvátok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak.

Mindkét tárgy tételsorának témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatokat nem szabad nyilvánosságra hozni, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a horvát nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont; horvát nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondat szerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont
Tartalmi minőség - horvát nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

HORVÁT NYELV ÉS IRODALOM [horvát nyelven]

HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

I. OPIS I DETALJNI ZAHTJEVI MATURALNOG ISPITA

A) KOMPETENCIJE

SREDNJA I VIŠA RAZINA

Vještina pravilne uporabe hrvatskog jezika: u govoru, razumijevanju i stvaranju teksta.

Poznavanje najznačajnijih oblika pismenog i usmenog izražavanja.

Sposobnost jezičnog izražavanja prilagođenog temi; pravilno pisanje, pregledni i čitki rukopis.

Veza između književnosti kao umjetnosti i ljudskog društva. Mjesto hrvatske književnosti u svjetskoj književnosti; interpretacija književnih djela.

I. Razumijevanje teksta

- Sposobnost razumijevanja teksta: razumijevanje pisanog i govorenog teksta, poznavanje logičke i semantičke strukture određenog teksta.

- Poznavanje i uporaba tiskanih i elektroničkih informacijskih izvora (rječnik, leksikon, enciklopedija, antologija, tisak, internet, CD-ROM).

- Odabir i sistematizacija informacija adekvatno predmetu, funkciji i smjeru izražavanja.

- Stvaranje osobnog stava na temelju informacija stečenih na razne načine.

II. Interpretacija književnih i inih tekstova

- Uporaba raznih postupaka razumijevanja teksta prilagođeno vrsti (književnoj vrsti) i aspektu: književnoumjetnički, publicistički, znanstvenopopularni tekstovi; uspoređivanje i interpretacija tekstova prilagođeno vrsti (književnoj vrsti), načinu izražavanja i strukturi.

- Prepoznavanje, razumijevanje i prezentiranje kako književnost izražava iskustva, doživljaje i misli raznih ljudi i razdoblja.

- Objektivna reakcija, odnosno reakcija i unošenjem subjektivnih crta, reagiranje u raznim pismenim i usmenim oblicima na pročitano, uzimajući u obzir norme vrste teksta i adresata.

III. Pismeno stvaranje teksta

- Formuliranje osobnog mišljenja o raznim temama i književnim vrstama, odgovarajućom preciznošću.

- Stvaranje tekstova tipa obavijesti, argumentacije, eseja o zadanoj temi (kulturno nasljeđe Hrvata u Mađarskoj, donošenje odluka u svakidašnjem životu, ljudske veze, moralna pitanja, osjećaji, tipovi problema današnjice, masovna komunikacija).

- Poznavanje tehnike i stilskih obilježja stvaranja raznih tekstova i njihova uporaba; samostalno ispravljanje pravopisnih pogrešaka i grešaka u formuliranju i kompoziciji teksta (posjedovanje sposobnosti samokontrole).

- Primjena normi standardnog jezika, pravilna primjena pravopisnih pravila korištenjem pravopisa i bez njega. Čitko pisanje.

- Formuliranje dojma, doživljaja, mišljenja, osobnog stava nastalog na temelju umjetničkog djela (poezija, proza, kazališni doživljaj, film, graditeljstvo, glazba).

- Primjena sadržajnih, kompozicijskih i jezičnih normi službenih tekstova (istupanje, natječaj, pismo, autobiografija, zamolba i sl.).

IV. Govor, usmeno stvaranje teksta

- Jasno građeno i na bitno svedeno samostalno izlaganje prilagođeno jezičnoj normi govorne situacije, vrsti, temi i adresatu.

- Dokazivanje retoričke sposobnosti izvođenjem memoriranog teksta (leksik, riječni i rečenični naglasak, intonacija, stanka, jačina tona, boja tona, tempo govora).

V. Korištenje pojmova

- Poznavanje jezičnih i književnih pojmova, njihova pravilna primjena u usmenom i pismenom izražavanju.

- Dokazivanje primjerima da učenik razumije povezanost pojmova i promjenu njihovog značenja.

Samo na višoj razini

- Definiranje i uspoređivanje pojmova i u povijesnom kontekstu.

B) TEMATSKI KRUGOVI

HRVATSKI JEZIK

TEME	RAZINA ISPITA	
	Srednja razina	Viša razina
1. Čovjek i jezik	Postanak jezika i govora, njegova uloga u ljudskim kontaktima. Činitelji i funkcije priopćavanja. Jezični i nejezični kod komunikacije. Jezik i govor. Jezik kao sustav koji je u stalnoj promjeni. Jezik kao sustav znakova. Jezični znakovi (označitelj/izraz, označenik/sadržaj). Materinski jezik, strani jezik, dvojezičnost. Razlike između hrvatskog i mađarskog jezika (npr. drugi tip jezika).	Uloga gesta, mimike i ostalih tjelesnih znakova u ljudskim kontaktima, na temelju primjera. Karakteristike umjetničkog jezika (estetska funkcija jezika). Razni znakovni sustavi (matematički i prometni znakovi, piktogrami, simboli).
2. Povijest hrvatskoga jezika	Mjesto slavenskih jezika u porodici indoeuropskih jezika. Podjela slavenskih jezika (praslavenski i staroslavenski jezik; zapadnoslavenski, južnoslavenski i istočnoslavenski jezici). Glavna razdoblja povijesti hrvatskog jezika (prijelaz na latinično pismo, hrvatska leksikografija, težnje prema jedinstvenom književnom jeziku, počeci hrvatskog standardnog jezika, značaj ilirskog pokreta u povijesti hrvatskog jezika, podređenost hrvatskog jezika srpskomu, „Deklaracija”). Pisani spomenici: Bašćanska ploča, Red i zakon, Šibenska molitva, Marijin plač. Glagoljica, cirilica i latinica. Razvoj književnog jezika. Najvažnija aktualna pitanja skrbi za čistoću i pravilnost hrvatskog jezika. Jezični purizam i jezična kultura (norme standardnog jezika, poznavanje i korištenje jezičnih priručnika).	Prve hrvatske gramatike i rječnici. Promjene u glasovnom sustavu hrvatskog jezika. Jezik, kultura i politika. Značaj Kratke osnove Ljudevita Gaja. Pravopisne rasprave među suvremenim jezikoslovcima (npr. etimologijski ili fonetički pravopis).
3. Jezik i društvo	Društvene i teritorijalne jezične varijante (stručno nazivlje, žargonizmi, regionalizmi). Raslojenost suvremenog hrvatskog jezika: razgovorni jezik, narječja, regionalni jezik). Odnos književnog jezika, narječja, regionalni razgovorni jezik. Veze između narječja i književnog jezika. Hrvatska narječja u Mađarskoj, predstavljanje njihovih važnijih karakteristika s primjerima. Utjecaj informacijskog društva na uporabu jezika i na jezično općenje (npr. stvaranje teksta računalom,	Promjene u suvremenom hrvatskom jeziku. Utjecaj informacijskog društva na jezičnu uporabu (jezgrovitost kratkih pisanih poruka (SMS), elektronično dopisivanje). Utjecaj mađarskog jezika na materinski jezik Hrvata u Mađarskoj – s primjerima. Glavne značajke najmanje jednog narječja.

	komunikacija na internetu, elektronsko dopisivanje)	
4. Jezične razine A) Fonetika	Glasovni sustav hrvatskog jezika. Tvorba glasova: nastanak glasova i govorni organi. Pravilna tvorba i izgovor glasova č, ć, đ, dž, lj i samoglasničkog r. Razlike u glasovnom sustavu hrvatskog i mađarskog jezika. Podjela glasova. Poznavanje glasovnih promjena (nepostojano a, alternacija l/o, palatalizacija, sibilizacija, prijeglas, jotacija, jednačenje po zvučnosti, jednačenje po mjestu tvorbe), njihova svjesna i pravilna primjena u usmenoj i pismenoj uporabi jezika. Pravilna uporaba alternacije ije/je/e/i. Pravilno naglašavanje rijeci, intonacija. Dokazivanje razlikovne funkcije naglasaka na temelju primjera.	Bogatstvo glasovnog sustava narječja. Neke promjene u glasovnom sustavu hrvatskog jezika u njegovom povijesnom razvoju (npr. jer (b), jor (b), jat (e), nazali). Alterniranost osnove; glasovne promjene u osnovi i korijenu riječi. Alternacija ije/je/e/i u silabičkoj versifikaciji.
B) Morfologija	Razdioba morfema (korijen, osnova, nastavci) po značenju, položaju i funkciji; njihova uloga u tvorbi oblika. Tvorba riječi od određenih vrsti riječi. Vrste riječi. Podjela riječi po vrstama. Gramatička obilježja punoznačnih riječi (rod, broj, padež, lice, vrijeme, način). Podjela imenica i njihova deklinacija. Značenje zbirnih imenica, njihova deklinacija i sročnost. Vrste pridjeva i njihova dvojaka deklinacija. Komparacija pridjeva. Vrste i promjena zamjenica. Vrste brojeva i njihova promjena. Sročnost brojeva i imenskih riječi u padežu. Podjela glagola; vrste glagola. Vrste priloga i njihovo značenje. Uloga prijedloga i njihova rekcija. Pravilna uporaba prijedloga <i>k(a)</i> i <i>s(a)</i>. Uloga veznika, usklik i riječica u rečenici. Razlike u podjeli vrsta riječi, u rečeničnim dijelovima i njihovim izražajnim sredstvima u mađarskom i hrvatskom jeziku. Pravopis pojedinih vrsta riječi. Razlike u hrvatskom i mađarskom pravopisu.	Osnovni i oblični nastavci (nastavci za tvorbu imenica i glagola). Učestalost uporabe aorista i imperfekta u svakidašnjem govoru i u književnomjetničkom stilu.
C) Spojevi riječi	Paradigmatski i sintagmatski odnosi u rečenici (spojevi riječi).	

	Prepoznavanje veza između rečeničnih dijelova i rekcije.	
D) Sintaksa	Gramatičko ustrojstvo rečenice. Članjivost rečenice (raščlanjene i neraščlanjene rečenice, potpune i eliptične rečenice). Rečenica i iskaz. Ciljna usmjerenost rečenica (izjavna, upitna, usklična, zapovjedna). Rečenični dijelovi (subjekt, predikat, objekt, atribut, apozicija) i njihova izražajna sredstva. Sročnost (prema broju, licu i rodu). Modalnost. Rečenična uloga pojedinih vrsta riječi. Npr. imenice i pridjevi u opisu (nominalni stil), glagoli u pripovijedanju (dinamizam), uloga zamjenica (zamjenjivanje imenskih riječi). Proste i složene rečenice. Interpunkcijski znakovi u rečenici i tekstu.	Obavijesno ustrojstvo iskaza i red riječi. Stilistička uloga obrnutog reda riječi (inverzija). Razlikovanje i pravilna uporaba imperativa u iskazivanju molbe, želje i zapovijedi. Značenje prezenta i perfekta u rečenici: prava sadašnjost i pripovjedački prezent, pravi perfekt, izražavanje budućnosti prezentom i perfektom, svevremenski prezent i perfekt.
E) Tekst	Pisani i govoreni tekst. Upoznavanje strukture raznih privatnih i službenih tekstova, stvaranje službenih tekstova. Tipovi i karakteristike eseja, etape pisanja eseja. Izražavanje misli i osjećaja iz različitog stajališta. Tipovi tekstova potrebnih za dalje učenje, za zapošljavanje (npr. molba, životopis, natječaj, službeno pismo, ovlaštenje/punomoć, istupanje/primjedba/osvrt). Uporaba informacija adekvatno zadaći, stvaralačkoj svrsi i etičnosti. Uloga pozivnice, čestitke, zahvalnice i izražavanja sućuti u društvenom općenju. Monolozi i dijalozi (npr. predavanje, rasprava). Jezik reklama, pogreške u tim tekstovima.	
5. Leksikologija	Pojam rječničkog blaga. Aktivno i pasivno rječničko blago. Razlozi promjene leksika. Načini obogaćivanja rječničkog blaga (leksičko posuđivanje, raspad višeznačnosti, tvorba riječi, srastanje i preobrazba). Tvorbeni načini (prefiksalna, sufiksalna, prefiksno-sufiksalna i složeno-sufiksalna tvorba). Onomastika (osobna imena, nadimci,	Stilistička vrijednost historizama, arhaizama, lokalizama, regionalizama, dijalektizama, kolokvijalizama, žargonizama, vulgarizama, stranih riječi i frazema.

	etnonimi i toponimi). Sigurnost u uporabi jednojezičnih i višejezičnih rječnika.	
6. Stil i značenje	Pojam stila. Stil u svakodnevnoj uporabi jezika, u stručnom jeziku i lijepoj književnosti. Povezanosti između jezika i stila. Odnosi između književnog jezika i žargona. Stilski slojevi hrvatskog jezika i njihove karakteristike. Funkcionalni stilovi hrvatskog jezika i njihove karakteristike. Glavne značajke književnoumjetničkoga, publicističkoga, znanstvenoga, administrativnog i razgovornoga stila. Uporaba riječi i njihova stilska vrednota (stilemi). Jednoznačnost i višeznačnost riječi (jednoznačnice, višeznačnice, sinonimi, homonimi, homografi). Dva načina postanka prenesenoga značenja (metafora, metonimija). Osnovno i prvotno značenje. Denotativno/osnovno i konotativno/izvedeno značenje. Podružtvljeno i individualno značenje. Poznavanje rječnika i njihovih znakova. Stilska sredstva slikovitog izraza i njihovo djelovanje. Upućenost u povijest stilova na temelju poznavanja stilskih razdoblja i smjerova.	Veza jezika i stila. Odnos književnog jezika i žargona. Frazeološki izrazi i njihova uloga u svakodnevici i umjetničkoj jezičnoj uporabi. Objašnjenje postanka nekoliko frazeoloških izraza navođenjem primjera. Promjena značenja riječi. Varijante stila i norme u pojedinim razdobljima na temelju primjera.
7. Retorika	Retorika kao umjetnost uvjeravanja sugovornika. Glavni jezični kriteriji i kriteriji ponašanja prilikom javnog govora. Kriteriji kulturne rasprave i iznošenja osobnog suda/mišljenja. Osobine/vrline i zadaće govornika. Komunikacijske funkcije govorničkog teksta. Prikupljanje, raspoređivanje građe i formuliranje i izvođenje teksta. Dokazivanje, sastavljanje argumenata, logika i tehnika dokazivanja; razmještaj dokaza. Metode pobijanja. Sastavljane predavanja, ispitnog odgovora. Sredstva efektnog predavanja. Službeno iznošenje mišljenja, uzimanja riječi u danoj situaciji. Monolozi (predavanje, govor).	Značaj retorike i društvene prilike/situacije njene uporabe. Retorika kao znanost govorničkog umijeća.

Zahtjevi srednje razine su obvezatni i na višoj razini.

POJMOVI

SREDNJA I VIŠA RAZINA

Pojmovni zahtjevi više razine istaknuti su kurzivom.

artikulacija samoglasnika, suglasnika; glasovne promjene
ciljna usmjerenost rečenica, modalnost
dvojezičnost
ekspresivnost, eufemizam, evokacija, arhaizacija, nekrotizam, *poetizam*
jezik gestikulacije
indoeuropski jezici
interpunkcijski znakovi: crtica, zagrada, dvotočje, točka sa zarezom, navodnici
intonativna sredstva rečenice i teksta
izražajna sredstva stilskih smjerova
jezična norma
jezični zakon
jezični znak, znakovni sustav
komunikacija, činitelji i funkcije komunikacijskog procesa
metafora
morfem: korijen, osnova, nastavci
onomatopeja, aliteracija, anabman
spomenici pismenosti, publicističke vrste: vijest, izvještaj, intervju, reportaža, *recenzija*, kritika
raslojenost leksika: područna, funkcionalna i vremenska; standard, razgovorni jezik, književni jezik, narječje, regionalni jezik, stručni jezik, žargon
razdoblja povijesti hrvatskog jezika
rečenično ustrojstvo: prosta rečenica, složena rečenica, zavisno i nezavisnosložena rečenica
red riječi: osnovni, obilježeni, automatizirani; obavijesno ustrojstvo rečenice: poznati i novi elementi
slavenski jezici: zapadnoslavenski, južnoslavenski, istočnoslavenski; praslavenski i staroslavenski jezik
slojevi riječi: riječi nastale od hrvatskih, usvojenice, tuđice
spojevi riječi i njihove vrste
sročnost
stil, stilska vrijednost, stilem, stilski utjecaj
izražajna sredstva stilskih smjerova
stilske figure: ponavljanje, lirski paralelizmi, antiteza, nabranje, gradacija, hiperbola
tekst, jedinice teksta: ulomak, kontekstualno značenje
tip teksta: opis, pripovijedanje, objašnjenje, dijalog, monolog, zamolba, autobiografija, natječaj, službeno pismo, istupanje, informacija, traženje savjeta, jezične forme uljudnosti, prikaz, zahvalnica, pozivnica, sažalnica
tropi: metafora, metonimija, poredba, alegorija, simbol
tvorbeni načini: tvorba riječi, leksičko posuđivanje, raspad, višeznačnost
usmeno i pismeno izražavanje, javna i privatna jezična uporaba
ustaljeni izrazi: izreka, poredbena izreka, krilatica, poslovice
vrste riječi
značenje: značenje riječi, denotativno i konotativno značenje, osnovno/rječničko i kontekstualno značenje
znak, znakovni sustav
značenje riječi: jednoznačnice, višeznačnice, homonimi, sinonimi, antonimi, homografi
vrste rečenica, modalnost

TEMATSKI KRUGOVI

HRVATSKA KNJIŽEVNOST

TEME	RAZINA ISPITA

	Srednja razina	Viša razina
Autori i djela Životna djela	Marin Držić, Petar Preradović, August Šenoa, Silvije Strahimir Kranjčević, Antun Gustav Matoš, Miroslav Krleža, Tin Ujević, Josip Gujaš Džuretin. Glavne činjenice života spisatelja. Karakteristične točke privrženosti spisatelja regiji/području i kulturnom uzoru. Glavne značajke književnog opusa. Imenovanje nekolicine suvremenika spisatelja. Veze između književnih djela (teme, životne situacije, vrste, način izražavanja, karakteristični motivi). Interpretacija glavnih umjetničkih djela. Smještaj određenog književnog djela u književni opus i u razdoblje. Izvođenje memoritera.	Glavne teme i problemi pojedinih razdoblja. Zbirke (teme, motivi, aspekti raspodjele/odabira). Smjerovi i drugi utjecaji koji su određivali književni opus spisatelja. Činjenice (utjecaji, paralele svjetske književnosti) vezani uz prikaz, interpretaciju. Veze s mađarskom književnošću. Mjesto i utjecaj autora u književnoj tradiciji.
Portreti	Ivan Mažuranić, August Šenoa, A. B. Šimić, Miroslav Krleža, Vladimir Vidrić, Dragutin Tadijanović, Ranko Marinković, Dobriša Cesarić, Vesna Parun. U okviru nekoliko karakteristika životnog opusa predstavljanje, interpretacija 1-2 lirskih djela i/ili jednog proznog, dramskog djela, npr. na temelju epohalnog stila, teme, književne vrste, kompozicije, tipičnih motiva.	Veza književnog roda, vrste, stila književnog djela sa stilskim, idejnim smjerovima i epohalnim stilom određenog razdoblja. Utjecaj književnog djela na književnu tradiciju. Orijentacija u razdoblju te u književnoj tradiciji.
Način viđenja	Marko Marulić, Petar Preradović, Ivan Gundulić, Ksaver Šandor Gjalski, Vjenceslav Novak, Ante Kovačić, Ivan Goran Kovačić, Miroslav Krleža, Jure Kaštelan, Josip Pupačić. Predstavljanje karakteristika načina viđenja svijeta i načina izražavanja na temelju interpretacije 1-2 književna djela. Interpretacija memoriranog teksta.	Opće karakteristike društvenog i obiteljskog romana kroz primjere iz svjetske književnosti. Krleža i Ady. Karakteristike analitičke drame na temelju Krležine drame Gospoda Glembajevi. Interpretacija 2-3 lirskih i/ili 1-2 epskih odnosno dramskih djela slobodno biranog autora u kontekstu učenja/teorija/ smjerova razdoblja. Etičke, estetske i filozofske konotacije u djelima postavljenih problema. Uporaba memoriranih tekstova prilikom interpretacije djela.
Interpretacija djela	Interpretacija 2-3 lirskih i/ili 1-2 epskih djela barem jednog autora. Predstavljanje književnih djela isticanjem njihovih bitnih karakteristika. Književna vrsta, tema, motivi, kompozicija, jezik književnog djela.	Interpretacija nekoliko pjesama nekog pjesnika, 1-2 književnih djela kojeg dramskog ili proznog spisatelja. Usporedba književnih djela sa smjerovima razdoblja.

	Po slobodnom izboru jedan spisatelj iz nedavne prošlosti književnosti Hrvata u Mađarskoj.	
Iz suvremene književnosti		Karakteristike književnog jezika današnjice na temelju primjera (prisutnost kolokvijalizama i žargonizama i sl. u suvremenoj hrvatskoj književnosti).
Svjetska književnost	Osnove tradicija europske književnosti: antička književnost i Biblija (književne vrste, teme, motivi, životne situacije, tipovi junaka). Karakteristike jednog razdoblja predstavljene pomoću njegovog tipičnog predstavnika (srednji vijek, renesansa, barok, prosvjetiteljstvo, romantika, realizam, avangarda, XX. stoljeće). Npr. Balzac: Otac Goriot - realizam. Baudelaire: Albatros - francuska simbolistička lirika.	Poznavanje karakteristika razdoblja. Navođenje po dva spisatelja po razdobljima. Napomena: Učenici koji mađarski jezik uče kao strani jezik stoga ne uče svjetsku književnost unutar mađarske obvezatni su predstaviti po slobodnom izboru dva prozna ili dramska djela i navesti karakteristike razdoblja u kojem su nastala.
Razdoblja, povijest stilova	Prikaz sličnosti i različitosti u tematici i načinu izražavanja barem dviju grana umjetnosti najmanje jednog razdoblja. Npr. religioznost srednjovjekovne književnosti. Stilska obilježja baroknog slikarstva i književnosti. Prikazi barokne kićenosti u književnosti i slikarstvu. Klasicistička kompozicija. Ideje hrvatskog preporoda u književnim djelima.	Prikaz sličnosti i različitosti u tematici i načinu izražavanja barem u dvije-tri grane umjetnosti najmanje dvaju razdoblja. Komparacija pojedinih razdoblja (npr. renesansa i barok). Reakcija razdoblja na prethodna razdoblja (npr. razlike između romantizma i realizma: okretanje iz prošlosti prema sadašnjosti, umjesto idealiziranih junaka u književna djela ulaze prosječni junaci svakodnevice.
Interpretacijska razina Povijest književnosti	Glavne značajke razdoblja hrvatske književnosti: autori, djela, smjerovi. Karakteristike hrvatske srednjovjekovne književnosti, humanizam, renesansa, barok i prosvjetiteljstvo. Hrvatski preporod (ilirizam) i hrvatski romantizam. Šenoino doba (protorealizam). Glavne karakteristike i teme hrvatskog realizma. Modernizam, modernistički smjerovi u hrvatskoj književnosti (dekadencija, parnasizam, simbolizam, impresionizam, secesija) - način života,	Počeci hrvatske pismenosti (Crnorizac Hrabar: Traktat o pismenima). Utjecaj talijanske renesanse na hrvatsku renesansnu književnost (npr. Petrarca). Razlozi nastanka novih književnih središta u razdoblju baroka (sjeverna Hrvatska). Sličnosti između suvremenih hrvatskih i mađarskih nastojanja (nacionalna neovisnost, nacionalni jezik). Formiranje hrvatskog i mađarskog povijesnog romana (August Šenoa i Eötvös József) Utjecaj ruskih realističkih spisatelja (npr. Turgenjev) na hrvatski realizam. Eugen Kumičić i hrvatski naturalistički roman (Eugen Kumičić: O romanu). Utjecaj francuskog simbolizma (npr. na A. G. Matoša). Pjesničko stvaralaštvo Vladimira Vidrića.

	pjesnička sudbina, pjesnički izraz, književne vrste. Hrvatska književnost od modernizma do 50-ih godina XX. stoljeća (avangardizam, ekspresionizam, realističke teme, socrealizam, ruralitet, regionalizam). Druga moderna u hrvatskoj književnosti (1952.-68.): Okretanje prema zavičaju kao karakterističnoj tematici, stavovi i shvaćanja autora okupljenih oko časopisa Krugovi. Postaje povijesti književnosti Hrvata u Mađarskoj predstavljanjem po jednog književnog djela.	Socijalno pjesništvo Dobriše Cesarića. Veze između Jame Ivana Gorana Kovačića i pjesništva Miklósa Radnótiya. Vesna Krmpotić: Djetetu u utrobi, Mak Dizdar: Modra rijeka
Tematsko-motivska interpretacija	Antički, biblijski i drugi motivi u hrvatskoj književnosti: npr. biblijski motivi u pjesmama Silvija Strahimira Kranjčevića. Motiv prolaznosti u epskim djelima Ivana Gundulića. Motiv cvijeća u Matoševom stvaralaštvu. Motiv dolaska u Krležinim djelima. Motiv smrti u pjesmama A. B. Šimića. Motiv ljubavi od hrvatskih petrarkista do modernizma. Formuliranje zadaća pjesništva od romantizma do suvremene književnosti. Domoljublje i borba za slobodu u pojedinim razdobljima hrvatske književnosti.	Formuliranje smisla ljudskog života u raznim razdobljima. Motiv grijeha i kajanja u djelima hrvatske književnosti. Motiv bola u Vidrićevoj poeziji. Tradicionalne (općeljudske) teme u hrvatskoj književnosti. Razlike u načinima izražavanja određenih tema u pojedinim razdobljima kod pojedinih književnika. Socijalna tematika u hrvatskoj književnosti. Hrvatski krajevi u djelima hrvatskih književnika. Sličnosti i razlike između hrvatske i mađarske književnosti o temama: borba za nacionalni jezik i nacionalnu neovisnost.
Književne vrste, poetika	Tipične književne vrste pojedinih razdoblja, navođenjem primjera. Npr. renesansna komedija, budnica u romantizmu, realistički roman, domoljubna poezija romantizma. Analiza beletrističkih književnih djela s poetskog aspekta, komparacijska analiza djela. Razumijevanje i analiza osnovnih veza između teme i književne vrste te književne vrste i kompozicije djela. Karakteristike novela ugođaja Ksavera Šandora Gjalskog npr. preko analize novele Na Badnjak. Književne vrste diskurzivnog književnog roda (znanstveno-popularna proza) (putopis, životopis, dnevnik). Karakteristične pjesničke slike i stilska sredstva pojedinih razdoblja hrvatske	Imenovanje i usporedba istih i različitih karakteristika djela iste književne vrste nastalih u raznim razdobljima (npr. razvoj hrvatskog povijesnog romana od Šenoe do Nehajeva, raznolikost novela u XIX. i XX. stoljeću). Utjecaj svjetskog baroknog epa na hrvatski ep (Tasso - Gundulić). Soneti Antuna Gustava Matoša u kontekstu svjetske književnosti. Prikaz karakteristika slobodnog stiha preko jednog djela po slobodnom izboru. Kronološki slijed događaja u romanu i odstupanje od njega - na temelju primjera.

	književnosti. Prikaz pripovjedne tehnike u hrvatskim novelama i romanima pomoću jednog književnog djela.	
Regionalna kultura, usmena narodna književnost	Autori privrženi lokalnoj sredini, regiji, rodnom mjestu: - Dinko Šimunović: Muljika; hrvatsko dijalektalno pjesništvo - Dragutin Domjanić: Bele rože; prikazi hrvatskih krajeva i regija u književnim djelima (npr. Ksaver Šandor Gjalski: Perillustris ac Generosus Cintek, jedna pjesma Matilde Bölcs, Jolanka Tišler: Kajkavska ruža). Osnovne karakteristike i književne vrste usmene narodne književnosti; utjecaj usmene književnosti na umjetničku književnost; prikaz po jednog karakterističnog djela. Npr. pjesme uz razne običaje, brojalice, njihova versifikacija, karakteristične pjesničke slike, motivi. Karakteristike usmene književnosti u pjesmama hrvatskih petrarkista. Prikaz usmene književnosti Hrvata u Mađarskoj na osnovi jednog karakterističnog djela. Za memoriranje: 1-2 narodne pjesme, odlomci.	Miroslav Krleža: Balade Petrice Kerempuha Karakteristike dijalektalnog pjesništva Hrvata u Mađarskoj. Usmena narodna književnost i romantizam. Narodni izrazi i pjesničke slike usmene književnosti u epu Ivana Mažuranića: Smrt Smail-age Čengića. Mađarski junaci (Hunjadijevi, Zrinski, Svilković) u hrvatskim narodnim epskim pjesmama. Sakupljači narodne baštine Hrvata u Mađarskoj (Đuro Franković, Živko Mindić, Đuro Šarošac, Vinko Žganec)).

Zahtjevi srednje razine su obvezatni i na višoj razini.

POJMOVI

Pojmovni zahtjevi više razine istaknuti su kurzivom.

absurd

antika

apokrifi

Biblija: Stari i Novi zavjet; Petoknjižje, psalam, evanđelje, parabola, iskonski grijeh, potop, babilonska kula, savez, kanonizacija

didaktičnost

dikcija, upravni i neupravni govor

diskurzivne vrste: putopis, životopis, dnevnik

drama: dikcija, situacija, konflikt, tragični junak, prizor, čin, didaskalije, komedija situacije, komedija karaktera, rekviziti, pozornica, kazališni oglas, dijalog, monolog, ekspozicija, zaplet, kulminacija, rješenje/katarza, prolog, epilog
dramske vrste: tragedija, komedija, tragikomedija; analitička drama, absurдна drama, *prikazanja, moralitet, misterij, pastorala, farsa, maskerata*

epohalni stil, stilski smjer, antička književnost, srednjovjekovna književnost, humanizam, renesansa, reformacija, protureformacija, barok, rokoko, klasicizam, sentimentalizam, preromantika, romantizam, realizam, naturalizam, parnasizam, simbolizam, *impresionizam, secesija, avangarda, futurizam, ekspresionizam, nadrealizam, modernizam*, mjesto i uloga pjesnika

epska kompozicija

epsko pjesništvo

epske vrste: anegdota, balada, pripovijetka, (*novela ugođaja*), ep, poema, legenda, narodna pripovijetka, mit, novela, parabola, roman, *ispovijest*, roman u stihovima

estetska vrednota

estetsko djelovanje
 groteska
 harmonija (sklad), disharmonija, napetost, retardacija
 humor, ironija, podrugljivost
 kaligram
 karakter, karakterizacija, novela karaktera, drama karaktera
 katarza
 kazalište, činitelji kazališnog dojma
 književna tradicija
 književni rod: lirika, epika, drama, diskurzivni; književna vrsta
 književno razdoblje, *književna kritika, teorija književnosti*
 kult
 kulturnopovijesno razdoblje
 lirika: subjektivnost, lirski subjekt
 lirske vrste: stare lirske vrste: oda, elegija, himna, ditiramb, epigram, epistola, idila, epitaf; programska pjesma (arspoetika), slobodni stih, pjesma u prozi, sonet, davorija, budnica, *gazela*
 mašta, asocijacija
 mitologija, mit
 nacionalni ep
 oblici pjesničkog izraza: tropi i figure: metafora, metonimija, personifikacija, alegorija, simbol, *eufemizam*, epitet, antiteza, asonanca, aliteracija, anafora, epifora, gradacija, onomatopeja, poredba, hiperbola, inverzija, oksimoron, polisindeton
 oblici pripovjedačkog postupka: pripovijedanje, opis, dijalog, unutarnji monolog
 petrarkisti
 pjesnički stav, pjesnička uloga
poetizacija, stiliziranost, alegorijsko i simbolično prikazivanje
 povijest književnosti
 pripovjedač, aspekt pripovjedača
 proza u trapericama
 razdoblje; ilirizam
 rima, vrste rima: parna rima, nagomilana rima, obgrljena rima, ukrštena rima
 ritam, melodioznost
 struktura, kompozicija, forma
 svjetska književnost, religiozna književnost
 tema, motiv
 tipovi junaka
 tipovi romana: obiteljski roman, društveni roman, povijesni roman, živopisni roman, *roman eseja*, roman u pismima, psihološki roman, pustolovni roman, *pikareskni roman, idejni roman*
 trubadursko pjesništvo
 umjetničko djelo, usvajanje umjetničkog djela, interpretacija
 usmena narodna književnost, umjetnička književnost
 usmenost, pismenost
 versifikacija: kvantitativna i tonsko-silabička versifikacija; stih, strofa, vrste stihova, vrste strofa, *heksametar, pentametar, distih*
 viđenje, vizija
 vrijeme, vremenske razine/ravni, simultanizam

II. OPIS ISPITA

Dijelovi ispita

Srednja razina		Viša razina	
Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
240 minuta	15 minuta	240 minuta	20 minuta

100 bodova	50 bodova	100 bodova	50 bodova

Pomagala koja se mogu koristiti na ispitu

	Srednja razina		Viša razina	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Osigurava pristupnik	NEMA	NEMA	NEMA	NEMA
Osigurava ustanova nadležna za izbornu povjerenstvo	Za rješavanje testa II. tiskani pravopis, jednojezični i/ili dvojezični rječnik (za po deset pristupnika najmanje po jedan primjerak)	Čitanka, svezak ili drugi tiskani nosači informacija u svezi sa zadacima	Za rješavanje testa II. tiskani pravopis, jednojezični i/ili dvojezični rječnik (za po deset pristupnika najmanje po jedan primjerak)	Čitanka, svezak ili drugi tiskani nosači informacija u svezi sa zadacima

Javno se objavljuje

	Srednja razina		Viša razina	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Materijal	NEMA	naslovi tematskih krugova i teza	NEMA	naslovi tematskih krugova i teza
Termin	NEMA	sukladno pravnoj regulativi	NEMA	sukladno pravnoj regulativi

ISPIT SREDNJE RAZINE

Pismeni ispit		Usmeni ispit	
240 minuta		15 minuta	
90 minuta	150 minuta		
Niz zadataka		Razlaganje teze	
Test I.: Razumijevanje teksta i argumentacija ili stvaranje praktične vrste teksta	Test II.: Stvaranje teksta interpretativne analize umjetničkog djela ili komparativna analiza umjetničkog djela	Razlaganje zadatka jedne teze iz hrvatskog jezika	Razlaganje zadatka jedne teze iz književnosti
50 bodova	40 bodova	10 bodova	25 bodova
Pravopis: 8 bodova Urednost rukopisa: 2 boda		Jezična kakvoća razlaganja: 15 bodova	
100 bodova		50 bodova	

Pismeni ispit

Opća pravila

Na pismenom ispitu pristupnici moraju riješiti jedan niz zadataka sastavljen u središnjici.

Pristupnik prvo rješava zadatke testa I. za što ima na raspolaganju 90 minuta. Test sadrži zadatak razumijevanja teksta koji je planiran za 60 minuta i zadatak stvaranja teksta planiranog za 30 minuta. Testove ispita nakon isteka od 90 minuta skuplja profesor koji nadzire ispit.

Nakon toga slijedi podjela i rješavanje testa II. za što pristupnici imaju na raspolaganju 150 minuta. Pri rješavanju je dozvoljeno korištenje pravopisa, odnosno jednojezičnog i/ili dvojezičnog tiskanog rječnika.

Formalne karakteristike pismenog testa

Prvim dijelom pismenog ispita se očekuje razumijevanje jednog teksta i stvaranje jednog teksta dane vrste koji se vezuje uz svakodnevni život. Prema tome on sadrži jedan niz zadataka razumijevanja teksta i jedan zadatak stvaranja teksta - koji može biti argumentiranje ili stvaranje praktične vrste teksta. Pristupnik bira od dvije vrste zadataka stvaranja tekstova.

U drugom dijelu pismenog ispita se očekuje stvaranje jednog teksta interpretativne analize umjetničkog djela koji može biti analiza jednog umjetničkog djela po zadanim kriterijima ili usporedna interpretativna analiza dvaju umjetničkih djela po zadanim kriterijima. Pristupnik bira od dvaju zadataka interpretativne analize teksta.

Tamo gdje pristupnik bira od u testu naznačenih zadataka, svoj izbor označava na testu. Ako je umjesto zadatka koji je otpočeo rješavati izabrao drugi, onda onaj sastavak koji smatra nevažecim mora precrtati.

Sadržajne karakteristike pismenog testa

I. Razumijevanje teksta i argumentiranje ili stvaranje praktične vrste teksta

Niz zadataka razumijevanja teksta

Tekst razumijevanja teksta sastoji se od jednog, eventualno dvaju (povezanih) znanstveno-popularnih tekstova, teksta publicističkog djela – ili fragmenata tekstova - od 700-1000 riječi.

Pitanja kojima se propituje razumijevanje teksta, sukladno tematskim, strukturnim, jezičnim i komunikacijskim karakteristikama teksta mogu biti usmjerena prema sljedećem:

- identifikacija, interpretiranje: činjenica, podatak koji se neposredno/direktno nalazi u tekstu; različiti argumenti, stajališta u tekstu; stav autora; značenje teksta, slojevi značenja;
- uzajamne povezanosti: među gramatičkim, stilističkim karakteristikama teksta; između testa i naslova; između značenja cijelog teksta i slojeva značenja;
- karakteristike teksta glede kriterija komunikacije, vrste književnog djela i glede pragmatičnosti; uloga ukazivanja i pozivanja u tekstu; veze između teksta i drugih (vanjskih) informacija;
- gradnja teksta: logičke sadržajne veze u tekstu; struktura teksta, način uređenja teksta, značenje koje se projicira gradnjom teksta;
- razgradnja teksta (npr. sažimanje na osnovi zadanih kriterija u formi skice, izvoda itd.)

Argumentiranje ili stvaranje praktične vrste teksta

Pristupnik rješava jedan zadatak argumentiranja ili stvaranja praktične vrste teksta tako da izabere od sljedećih dviju ponuđenih mogućnosti. Očekivani obim rješenja zadatka je 120-200 riječi.

Zadatak može biti:

A) Argumentiranje: stav potkrijepljen s 3-5 argumenata u svezi s nekim pitanjem/problemom iz javnog života, kulture, načina života.

B) Stvaranje praktične vrste teksta zadane vrste, teme, eventualno komunikacijskim čimbenicima. Vrste teksta mogu biti sljedeće: motivacijsko pismo; službena pisma različitih tema (npr. prigovor/žalba), zamolba, istup, inicijalni istup za raspravu, preporuka, laudacija.

Oba zadatka mogu sadržati kratke inicijalne tekstove, fragmente tekstova koji potiču na razmišljanje. Test sadrži parcijalne bodove koji se mogu dati po sadržajnim, jezičnim, formalnim kriterijima i kriterijima umjetničkog djela konkretnog zadatka.

II. Stvaranje teksta interpretativne analize umjetničkog djela

Pristupnik bira jedan od dvaju zadataka stvaranja tekstova. Očekivani obim rješenja izabranog zadatka je 400-800 riječi. Zadaci mogu biti sljedeći:

A) Interpretativni prikaz, koncetriran na probleme, jednog umjetničkog djela (fragmenta djela).

B) Usporedna interpretacija dvaju umjetničkih djela (fragmenata djela) po zadanim kriterijima.

Bazični tekstovi obaju zadataka su književna djela na hrvatskom jeziku (mogu biti lirski, beletristički ili dramska djela, odnosno fragmenti djela). Mogu se izabrati i djela hrvatskih autora iz Mađarske i izvan Mađarske, iz bilo kojeg razdoblja, stilskog razdoblja, bez ograničenja u odnosu na temu i književnu vrstu. U zadatku nije izričit zahtjev poznavanje autora. U slučaju fragmenta djela se ne očekuje poznavanje cijelog djela.

Važni element obaju zadataka je prepoznavanje problema i reflektiranje na probleme koji su obrađeni u književnim tekstovima. Oba zadatka sadrže problem koji je u središtu interpretativne analize i usporedbe, te njegov istaknuti kriterij, kriterije (npr. prikazane teme, doživljaji, problemi, stanja; ponašanje, karakterizacija, međusobni odnos lik(ov)a; uloga i značenje motiva u pogledu na život, sustav vrijednosti različitih razdoblja).

Najmanje jedan zadatak mora biti povezan s kulturom Hrvata iz Mađarske.

Vrednovanje pismenog testa

Središnja Uputa za ispravljanje i vrednovanje sadrži raspored bodova koji se mogu dati za pojedine zadatke. Uputa za ispravljanje i vrednovanje u natuknicama sadrži moguće sadržajne elemente rješenja i mogućnosti odstupanja od njih. Na vrednovanje učinka pristupnika ne smije utjecati okolnost ako osobni stav ocjenjivača odstupa od općenito prihvaćenog stava u odnosu na problem, pitanje, pojavu o kojoj je riječ u zadatku, kao ni to ako se pristupnikovo mišljenje razlikuje od pristupa koje se smatra općenito prihvaćenim pristupom.

Profesor koji ispravlja test kod svakog zadatka označava pravopisne i jezične pogreške sukladno tipovima pogrešaka kako su navedene u središnjoj Uputi za ispravljanje i vrednovanje. Svojom konačnom ocjenom vrednuje pravopis i urednost rukopisa cijele radnje.

I. Razumijevanje teksta i stvaranje praktične vrste teksta

Ispravljanje i vrednovanje niza zadataka razumijevanja teksta

Vrednovanje niza zadataka razumijevanja teksta obavlja se na osnovi središnje Upute o ispravljanju i vrednovanju. Maksimalna bodovna vrijednost niza zadataka je 40 bodova. Odgovore koji se mogu prihvatiti, odnosno parcijalne bodove koji se mogu dati sadrži Uputa za ispravljanje i vrednovanje. Profesor koji ispravlja radnju zapiše na radnju broj parcijalnih bodova, odnosno ukupni broj postignutih bodova.

Ispravljanje i vrednovanje zadataka argumentiranja ili stvaranja praktične vrste teksta

Vrednovanje zadataka stvaranja teksta obavlja se na osnovi središnje Upute o ispravljanju i vrednovanju. Maksimalna bodovna vrijednost zadataka je 10 bodova. Vrednovati se može samo jedan od dvaju zadataka. U slučaju da pristupnik riješi oba zadatka, a svoj izbor ne obilježi nedvosmisleno (ne podcrta zadatak koji je izabrao ili ne precрта nevažće rješenje), onda profesor koji ispravlja zadatak mora vrednovati rješenje onog zadatka koje je po redoslijedu prvo. Uputa za ispravljanje i vrednovanje za oba zadatka sadrži parcijalne bodove koji se mogu dati za očekivane sadržajne i formalne elemente. Profesor koji ispravlja radnje znakovima koji su navedeni u Uputi za ispravljanje i vrednovanje označava prihvaćene sadržajne i formalne elemente. Profesor koji ispravlja radnju zapiše na radnju broj parcijalnih bodova, odnosno ukupni broj postignutih bodova.

Bodovne vrijednosti razumijevanja teksta i argumentiranja ili stvaranja praktične vrste teksta (Test I.):

Razumijevanje teksta i argumentiranje ili stvaranje praktične vrste teksta	Zadatak razumijevanja teksta	40 bodova
	Zadatak stvaranja teksta	10 bodova

II. Ispravljanje i vrednovanje stvaranja teksta interpretativne analize umjetničkog djela

Profesor koji ispravlja radnju na osnovi kriterija iz opisa ispita i na osnovi Upute o ispravljanju i vrednovanju ocjenjuje učinak pristupnika.

Uputa o ispravljanju i vrednovanju u natuknicama sadrži moguće sadržajne elemente rješenja. I svako drugo dokazano dobro rješenje se može prihvatiti, ali se ne očekuje stručno točno korištenje jezika Upute za ispravljanje i vrednovanje. Profesor koji ispravlja radnju znakovim koji su navedeni u Uputi za ispravljanje i vrednovanje označava ispravne sadržajne elemente. Element koji se može okvalificirati ispravnim je sadržajno ispravno, obrazloživo opažanje, zaključak, konstatacija.

Ako pristupnik obradi više od jedne teme, a svoj izbor ne označi nedvosmisleno (ne podcrta temu koju je izabrao ili ne precрта nevažće rješenje), onda profesor koji ispravlja radnju od rješenja koja su navedena mora vrednovati ono koje je po redoslijedu na prvom mjestu. Profesor koji ispravlja radnju kompozicijske, stilističke, jezične i pravopisne pogreške označava sukladno načinu označavanja navedenog u središnjoj Uputi za ispravljanje i vrednovanje.

Unutar bodovnih granica odlučujuća je uloga mjere udovoljavanja kriterijima vrednovanja.

Kriteriji vrednovanja i vrednovanje stvaranja teksta interpretacije umjetničkog djela

Sadržaj - razumijevanje bazičnog teksta i zadatka; poznavanje okvira znanja (predmetno znanje u svezi s temom, opća informiranost); sukladnost elemenata odgovora kriterijima zadatka, bazi teksta; senzibilnost na problem, uočavanje bitnog, neodstupanje od teme, misaono bogatstvo, relevantni primjeri, sukladno iznesenom mišljenju.

Kompozicija teksta - sukladno gradnji (misaoni luk, logika, udovoljavanje književnoj vrsti); kompoziciji (koherencija, razmjernost, raščlanjenost, obim).

Jezična zahtjevnost (stil, jezična pravilnost) - sukladno jezičnom registru, stilu i fondu riječi.

Zadatak stvaranja teksta interpretativne analize	Sadržajna kakvoća		25 bodova
	Jezična kakvoća	Kompozicija teksta	5 bodova

umjetničkog djela		Jezična zahtjevnost (stil, jezična pravilnost)	10 bodova

Vrednovanje pravilnog pisanja i urednosti rukopisa

Pravopis - sukladno udovoljavanju pravopisnim pravilima; uzimanjem u obzir teške pogreške, manje pogreške i pravila o razgodcima/interpunkciji, na osnovi jedinstvenim načelima bodovanja navedenim u Uputi za ispravljanje i vrednovanje

Urednost rukopisa - uredenost i čitkost teksta, uzimanje u obzir kriterije čitatelja, sukladno kulturnosti forme.

Sumiranje bodova pismene radnje

Razumijevanje i argumentiranje ili stvaranje praktične vrste teksta	Razumijevanje teksta	40 bodova
	Stvaranje teksta	10 bodova
Stvaranje teksta interpretativne analize umjetničkog djela	Sadržajna kakvoća	25 bodova
	Jezična kakvoća	15 bodova
Pravopis		8 bodova
Urednost rukopisa		2 boda

Usmeni ispit

Zadatak koji je naznačen na listu za tezu pristupnik mora samostalno razložiti. Postaviti pitanje tijekom odgovora pristupnika može se samo u slučaju ako je pristupnik krenuo u potpuno krivom smjeru ili je evidentno da je zastao.

Usmeni se ispit sastoji od rješenja i razlaganja rješenja zadatka koji je formuliran u svezi s jednom tezom iz hrvatskog jezika i jednom tezom iz hrvatske književnosti.

Objavljeni niz teza iz hrvatskog narodnosnog jezika i književnosti sastoji se od 20 teza hrvatskog jezika i 20 teza hrvatske književnosti. Nizovi teza iz jezika i književnosti čine odvojene nizove.

U odnosu na prethodnu godinu u nizu teza iz jezika i hrvatske književnosti najmanje 6 teza treba mijenjati/modificirati.

Uz pojedine teze pripada najmanje po jedan zadatak.

Pristupnik tijekom pripreme odgovora i za razlaganje smije koristiti sljedeća pomagala: čitanka/izbor tekstova iz književnosti, svezak ili tiskani nosač informacija koji je u svezi s razradom zadataka odgovarajućeg fragmenta teze (npr. tiskani oblik web-stranice, jednojezični rječnik, kulturno-povijesna karta, album likovne umjetnosti). Pomagala koja su usklađena s nizom teza osigurava ustanova zadužena za rad ispitnog povjerenstva.

Sadržajne i formalne karakteristike usmenog niza teza

Pri sastavljanju niza teza treba uzeti u obzir teme Detaljnih zahtjeva hrvatskog narodnosnog jezika i književnosti.

Niz teza treba sastaviti tako da zadaci koji su propisani tezama - uvažavajući osobitosti tema - po mogućnosti budu slične težine, odnosno da pristupnik u zadano vrijeme ima mogućnost za uspješnu pripremu i razlaganje teze.

Niz podteza iz hrvatskog jezika

Tijekom ispita provjeravamo u kojoj je mjeri i u kojoj je kvaliteti pristupnik sposoban za usmenu transakciju i interakciju čiji dio podjednako mjeri čine receptivne i produktivne sposobnosti (razumijevanje govora, govorne vještine). Pristupnik mora biti sposoban kako za samostalno razlaganje teme, tako i za interaktivno sudjelovanje u razgovoru.

Svaka se podteza sastoji od teksta čiji obim iznosi 200-250 riječi i zadataka koji su u svezi s tezama (jezična transformacija, leksički, stilistički zadatak itd). Podteze iz jezika neka sadrže 25% takvih tekstova koji su u svezi s jezikom, običajima, tradicijom, narodnosnom politikom itd. Hrvata u Mađarskoj.

Niz podteza iz književnosti

Pristupnik podtezu mora samostalno razložiti na osnovi zadataka koji se vezuju uz djelo ili fragment djela koje je navedeno u Detaljnim zahtjevima hrvatskog narodnosnog jezika i književnosti. Najmanje dvije podteze neka sadrže zadatke koji su u svezi s književnošću Hrvata u Mađarskoj. Profesor koji ispituje pristupnika može postaviti dopunska pitanja u svezi s tezom. Ako se zadatkom otvara takva mogućnost, pristupnik može birati između naznačenih autora ili djela.

Vrednovanje usmenog dijela ispita

Maksimalna bodovna vrijednost učinka usmenog ispita iznosi 50 bodova. Unutar toga se za sadržajnu kakvoću odgovora iz književnosti može dati 25 bodova, za sadržajnu kakvoću odgovora iz jezika 10 bodova, a za jezičnu kakvoću obaju odgovora 15 bodova.

Vrednovanje učinka na ispitu se obavlja primjenom sljedećih kriterija i broja bodova.

Unutar bodovnih granica odlučujuća je uloga mjere udovoljavanja kriterijima vrednovanja.

Sadržajna kakvoća - procjenom sljedećih kriterija iz književnosti se može dati ukupno 25, a iz hrvatskog jezika ukupno 10 bodova:

- književna, gramatička i kulturna informiranost
- predmetno znanje
- poznavanje, razumijevanje teksta
- sposobnost rješavanja zadataka
- bogatstvo misli
- samostalno mišljenje
- razloženost zadatka

Jezična kakvoća - procjenom sljedećih kriterija se za dva odgovora može dati ukupno 15 bodova:

- sistematizacija, isticanje bitnoga
- logičan slijed promišljanja
- jasno i raščlanjeno sklapanje teksta, rečenica
- odgovarajuća uporaba riječi, fonda riječi
- razgovijetan način interpretacije

Sumiranje broja bodova usmenog dijela ispita

Sadržajna kakvoća - književnost	25 bodova
Sadržajna kakvoća - hrvatski jezik	10 bodova
Jezična kakvoća razlaganja	15 bodova

ISPIT VIŠE RAZINE

Pismeni ispit		Usmeni ispit	
240 minuta		20 minuta	
Niz zadataka		Razlaganje teze	
Niz zadataka iz razumijevanja teksta i jezično-književne obrazovanosti	Zadaci stvaranja teksta: tekst interpretativne analize umjetničkog djela i reflektivni tekst	Razlaganje zadatka jedne teze iz hrvatskog jezika	Razlaganje zadatka jedne teze iz hrvatske književnosti
40 bodova	50 bodova	10 bodova	25 bodova
Pravopis: 8 bodova		Jezična kakvoća razlaganja: 15 bodova	
Urednost rukopisa: 2 boda			
100 bodova		50 bodova	

Pismeni ispit

Opća pravila

Pristupnici na pismenom ispitu moraju riješiti jedan središnji niz zadataka.

Pristupnik na ispitu dobije jedan jedini test, samostalno raspoređuje raspoloživo vrijeme za rješavanje zadataka i sam može odrediti i redoslijed rješavanja zadataka. Za rješavanje zadataka ima na raspolaganju 240 minuta. Pri rješavanju zadatka dozvoljeno je korištenje pravopisnog priručnika, odnosno jednojezičnog i dvojezičnog tiskanog rječnika.

Sadržajne i formalne karakteristike testa pismenog ispita

Pismeni ispit sadrži zadatke razumijevanja teksta i zadatke jezično-književne obrazovanosti kojima se mjeri primjena znanja nastavnog predmeta, odnosno sadrži dva različita zadatka stvaranja teksta.

Niz zadataka razumijevanja teksta i jezično-književne obrazovanosti

Niz zadataka razumijevanja teksta i jezično-književne obrazovanosti vezuje se uz tekst djela na hrvatskom jeziku s književnom ili jezičnom temom (npr. prozni tekst, esej, raspravu, lirsko, dramsko, beletrističko djelo ili njihove fragmente).

Testom se očekuje jednim dijelom razumijevanje teksta, a drugim dijelom primjena jezičnih i književnih spoznaja koja su povezana s njim (npr. prepoznavanje, identificiranje, definicija i primjena pojmova na različite tekstove; otkrivanje različitih povijesnih, umjetničkih, tematskih, motivskih uzajamnih povezanosti; poznavanje umjetničkog djela; komunikacijske, jezične, gramatičke, retoričke, stilističke, tekstološke, pravopisne karakteristike analiziranog teksta, jezična pitanja koja se vezuju uz tekst). Niz zadataka je podjednako usmjeren prema razumijevanju teksta, spoznajama o jeziku i književnoj obrazovanosti.

Zadaci stvaranja teksta

Dva zadatka razumijevanja teksta glase o dvjema različitim temama te je njima propisano samostalno stvaranje teksta po zadanom kriteriju i zadanom književnoj vrsti.

Zadaci stvaranja teksta su sljedeći:

- Analiza, interpretativna analiza i ocjena jednog umjetničkog djela po zadanom kriteriju (u daljnjem dijelu teksta: tekst interpretativne analize).

Bazični tekst zadataka interpretativne analize djela je književno djelo (lirsko, beletrističko ili dramsko, odnosno fragmenti djela). Mogu se izabrati i djela hrvatskih autora iz Mađarske i izvan Mađarske, iz bilo kojeg razdoblja, stilskog razdoblja, bez ograničenja u odnosu na temu i književnu vrstu. U zadatku nije izričit zahtjev poznavanje autora. U slučaju fragmenta djela se ne očekuje poznavanje cijelog djela.

- Argumentiranje i stvaranje jednog teksta kojim se formulira mišljenje i refleksija: reflektiranje na jednu književnu, estetsku, filozofsku, moralnu pojavu, pitanje, npr. na pojavu iz kulture, javnog života doba (u daljnjem dijelu teksta: zadatak stvaranja teksta reflektiranja).

Svaki od zadataka je sastavljen na bazi teksta (npr. književno djelo, fragment djela; kratki uvodni navod kao osnova za razlaganje mišljenja, argumentirano vrednovanje).

- Očekivani obim teksta interpretativne analize je 400-800 riječi.

- Očekivani obim teksta reflektiranja je 150-450 riječi.

Najmanje jedan zadatak mora biti u svezi s kulturom Hrvata iz Mađarske.

Vrednovanje testa pismenog ispita

Središnja Uputa za ispravljanje i vrednovanje sadrži raspored bodova koji se mogu dati za pojedine zadatke. Uputa za ispravljanje i vrednovanje u natuknicama sadrži moguće sadržajne elemente rješenja i mogućnosti odstupanja od njih. Na vrednovanje učinka pristupnika ne smije utjecati okolnost ako osobni stav ocjenjivača odstupa od općenito prihvaćenog stava u odnosu na problem, pitanje, pojavu o kojoj je riječ u zadatku, kao ni to ako se pristupnikovo mišljenje razlikuje od pristupa koje se smatra općenito prihvaćenim pristupom.

Profesor koji ispravlja test označava pravopisne i jezične pogreške sukladno tipovima pogrešaka kako su navedene u središnjoj Uputi za ispravljanje i vrednovanje. Svojom konačnom ocjenom vrednuje pravopis, jezičnu pravilnost i urednost rukopisa cijele radnje.

Ispravljanje i vrednovanje niza zadataka razumijevanja teksta i jezično-književne obrazovanosti

Vrednovanje jezično-književno-obrazovnog niza zadataka vrši se na temelju središnje Upute za vrednovanje. Maksimalni broj bodova niza zadataka iznosi 40 bodova. Izbor prihvatljivih odgovora i parcijalne bodove koji se mogu dati za djelomična rješenja sadrži Uputa vrednovanja. Profesor koji vrednuje zadaću na radnji naznačuje parcijalne bodove koje je pristupnik postigao te ukupan broj bodova koje je maturant postigao rješavanjem niza zadataka.

Niza zadataka razumijevanja teksta i jezično-književne obrazovanosti	40 bodova

Ispravljanje i vrednovanje zadataka stvaranja teksta

Profesor koji ispravlja radnju na osnovi kriterija iz opisa ispita i na osnovi Upute o ispravljanju i vrednovanju ocjenjuje učinak pristupnika.

Uputa o ispravljanju i vrednovanju u natuknicama sadrži moguće sadržajne elemente rješenja. I svako drugo dobro rješenje se može prihvatiti, ali se ne očekuje stručno točno korištenje jezika Upute za ispravljanje i vrednovanje. Profesor koji ispravlja radnju znakovima navedenim u Uputi za ispravljanje i vrednovanje označava sadržajne elemente

koje prosudi ispravnim. Profesor koji ispravlja radnju označava kompozicijske, stilističke, jezične i pravopisne pogreškesukladno tome kako su one naznačene u Uputi za ispravljanje i vrednovanje.

Profesor koji ispravlja radnje označava kompozicijske, stilske, jezične i pravopisne pogreške.

Unutar bodovnih granica odlučujući je omjer udovoljavanja kriterijima vrednovanja.

Kriteriji vrednovanja i vrednovanje stvaranja teksta interpretativne analize umjetničkog djela

Kriteriji vrednovanja i vrednovanje stvaranja teksta interpretativne analize djela

Bodovima koje je ustanovio profesor koji ispravlja radnje označeni su bodovi za sadržaj, kompoziciju, jezik i stil zadatka interpretativne analize - po sljedećim kriterijima:

Sadržaj - razumijevanje bazičnog teksta i zadatka; poznavanje okvira znanja (predmetno znanje u svezi s temom, opća informiranost); sukladnost elemenata odgovora kriterijima zadatka, bazi teksta; senzibilnost na problem, uočavanje bitnog, neodstupanje od teme, misaono bogatstvo, relevantni primjeri, sukladno iznesenom mišljenju.

Kompozicija teksta – gradnja teksta (misaoni luk, logika, udovoljavanje književnoj vrsti); kompoziciji (koherencija, razmjernost, raščlanjenost, obim).

Jezična zahtjevnost (stil, jezična pravilnost) - sukladno jezičnom registru, stilu i fondu riječi.

Kriteriji vrednovanja i vrednovanje stvaranja reflektivnog teksta

Brojem bodova koje je ustanovio profesor koji ispravlja radnje istaknuti su brojevi bodova reflektivnog zadatka za sadržaj, kompoziciju i jezik, po sljedećim kriterijima:

- predmetno znanje, opća informiranost
- senzibilnost na probleme, misaono bogatstvo
- slijed razmišljanja, gradnja teksta
- jezična zahtjevnost (stil, jezična pravilnost)

Bodovne vrijednosti vrednovanja dvaju zadataka stvaranja teksta:

Tekst interpretativne analize umjetničkog djela: 30 bodova	Sadržaj	15 bodova
	Kompozicija	5 bodova
	Jezična zahtjevnost (stil, jezična pravilnost)	10 bodova
Reflektivni tekst: 20 bodova	Sadržaj	5 bodova
	Senzibilnost na probleme	5 bodova
	Slijed razmišljanja	5 bodova
	Jezična zahtjevnost (stil, jezična pravilnost)	5 bodova

Vrednovanje pravilnog pisanja i urednosti rukopisa

Pravopis - sukladno udovoljavanju pravopisnim pravilima; uzimanjem u obzir teške pogreške, manje pogreške i pravila o razgodcima/interpunkciji i na osnovi jedinstvenog načela o bodovanju navedenog u Uputi za ispravljanje i vrednovanje

Urednost rukopisa - urednost i čitkost teksta, uzimanje u obzir kriterije čitatelja, sukladno kulturnosti forme.

Sumiranje bodova pismene radnje

Niz jezično-književno-obrazovnog niza zadataka i razumijevanja teksta	40 bodova
Zadatak stvaranja teksta interpretacije umjetničkog djela	30 bodova
Zadatak stvaranja reflektivnog teksta	20 bodova
Pravopis	8 bodova
Urednost rukopisa	2 boda

Usmeni ispit

Usmeni ispit više razine odvija se na osnovi središnjeg niza teza.

Zadatak koji je naznačen na listu za tezu pristupnik mora samostalno razložiti. Postaviti pitanje tijekom odgovora pristupnika može se samo u slučaju ako je pristupnik krenuo u potpuno krivom smjeru ili je evidentno da je zastao.

Usmeni se ispit sastoji od rješenja i razlaganja rješenja zadatka koji je formuliran u svezi s jednom tezom iz hrvatskog jezika i jednom tezom iz hrvatske književnosti.

Niz teza iz hrvatskog narodnosnog jezika i književnosti sastoji se od 20 teza hrvatskog jezika i 20 teza hrvatske književnosti. Nizovi teza iz jezika i književnosti čine odvojene nizove.

U odnosu na prethodnu godinu u nizu teza i iz jezika i književnosti najmanje 6 teza treba mijenjati/modificirati.

Pristupnik tijekom pripreme odgovora i za razlaganje smije koristiti sljedeća pomagala: čitanka/izbor tekstova iz književnosti, svezak ili tiskani nosač informacija koji je u svezi s razradom zadataka odgovarajućeg fragmenta teze (npr. tiskani oblik web-stranice, jednojezični rječnik, kulturno-povijesna karta, album likovne umjetnosti). Pomagala koja su usklađena s nizom teza osigurava ustanova zadužena za rad ispitnog povjerenstva.

Sadržajne i formalne karakteristike usmenog niza teza

Pri sastavljanju niza teza treba uzeti u obzir teme Detaljnih zahtjeva hrvatskog narodnosnog jezika i književnosti.

Niz teza treba sastaviti tako da zadaci koji su propisani tezama - uvažavajući osobitosti tema - po mogućnosti budu slične težine, odnosno da pristupnik u zadano vrijeme ima mogućnost za uspješnu pripremu i razlaganje teze.

Niz podteza iz hrvatskog jezika

Tijekom ispita provjeravamo u kojoj je mjeri i u kojoj je kvaliteti pristupnik sposoban za usmenu transakciju i interakciju čiji dio podjednako mjeri čine receptivne i produktivne sposobnosti (razumijevanje govora, govorne vještine). Pristupnik mora biti sposoban kako za samostalno razlaganje teme, tako i za interaktivno sudjelovanje u razgovoru.

Podteze sukladno tematskim krugovima, odnosno u skladu sa zadacima konkretiziranim u podtezama mogu sadržati/sadržje jednu konstataciju, navod, uvodnu misao, tiskani ili elektronički dokument (npr. obrazac, uputu za uporabu, stranicu novina, sliku, prikaz, internetsku stranicu, dio iz jednojezičnog rječnika), zatim priopćuju označavanje zadatka za razlaganje. Označavanje zadataka se nadovezuje na detaljne ispitne zahtjeve.

Neka 25% tekstova podteza bude u svezi s jezikom, običajima, nasljeđem, kulturom, narodnosnom politikom itd. Hrvata u Mađarskoj.

Niz podteza iz književnosti

Pristupnik podtezu mora samostalno razložiti na osnovi zadataka koji se vezuju uz djelo ili fragment djela koje je navedeno u Detaljnim zahtjevima hrvatskog narodnosnog jezika i književnosti. Najmanje dvije podteze neka sadrže zadatke koji su u svezi s književnošću Hrvata u Mađarskoj. Svakoj tezi pripada jedan zadatak, zadaci se mogu mijenjati svakog ispitnog dana. Tematske krugove i naslove teza niza teza obaju predmeta treba javno obznaniti na način i u vrijeme kako je to određeno zakonom. Zadaci koji pripadaju pojedinim tezama se ne smiju javno obznaniti, oni su dostupni samo na ispitu.

Vrednovanje usmenog dijela ispita

Maksimalna bodovna vrijednost učinka na ispitu iznosi 50 bodova. Unutar toga se za sadržajnu kakvoću odgovora iz književnosti može dati 25 bodova, za sadržajnu kakvoću odgovora iz jezika 10 bodova, a za jezičnu kakvoću obaju odgovora 15 bodova.

Vrednovanje učinka na ispitu se obavlja primjenom sljedećih kriterija i broja bodova. Unutar bodovnih granica odlučujuća je uloga mjere udovoljavanja kriterijima vrednovanja.

Sadržajna kakvoća - procjenom sljedećih kriterija iz književnosti se može dati ukupno 25, a iz hrvatskog jezika ukupno 10 bodova:
- književna, jezična i kulturna informiranost
- predmetno znanje
- poznavanje, razumijevanje teksta
- sposobnost rješavanja zadataka
- bogatstvo misli
- samostalno mišljenje
- razloženost zadatka
Jezična kakvoća - procjenom sljedećih kriterija za dva odgovora se može dati ukupno 15 bodova:
- sistematizacija, isticanje bitnoga
- logičan slijed promišljanja

-	jasno i raščlanjeno sklapanje teksta, rečenica
-	odgovarajuća uporaba riječi, fonda riječi
-	razgovijetan način interpretacije

Sumiranje broja bodova usmenog dijela ispita

Sadržajna kakvoća - književnost	25 bodova
Sadržajna kakvoća - hrvatski jezik	10 bodova
Jezična kakvoća razlaganja	15 bodova

INFORMATIKA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Általános kompetenciák

A vizsgázótól elvárjuk, hogy az érettségi vizsgán az alábbi általános kompetenciák meglétét bizonyítsa

- alkalmazói készség;
- problémamegoldó készség;
- algoritmikus gondolkodás;
- önálló munkavégzés;
- alkotó munka;
- az informatika és a társadalom kölcsönhatásának ismerete;
- kommunikációs készség.

Tartalomorientált kompetenciák

Információs társadalom

Informatikai alapok – hardver

Informatikai alapok – szoftver

Szövegszerkesztés

Táblázatkezelés

Adatbázis-kezelés

Információs hálózati szolgáltatások

Prezentáció és grafika

Könyvtárhasználat

Algoritmizálás, adatmodellezés

A programozás eszközei

1. Információs társadalom

A vizsgázó

- legyen tájékozott a jelek és kódok világában;
- tudja értelemszerűen használni a gyakorlatban a telekommunikációs eszközöket, rendszereket;
- ismerje az információs társadalomban való részvétel lehetőségeit;
- legyen képes a korszerű eszközök hatékony használatával információt szerezni és feldolgozni;
- ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb állomásait, személyeit;
- ismerje az informatikai eszközhasználat veszélyeit;
- ismerje az informatika etikai és jogi vonatkozásait!

2. Informatikai alapok - hardver

A vizsgázó

- ismerje a jelátalakítás és kódolás lehetőségeit, módszereit és jelentőségét az informatikában;
- ismerje a számítógép felépítését és perifériáit;
- ismerje a hálózatok felépítését, alapvető eszközeit és működési elveit;

- legyen tisztában a számítógépes munkakörnyezet munkavédelmi és ergonómiai kérdéseivel!

3. Informatikai alapok - szoftver

A vizsgázó

- ismerje legalább egy operációs rendszer felhasználói felületét és felépítését;
- legyen képes kiválasztani az adott feladat elvégzéséhez megfelelő eszközt;
- tudja kezelni a fájlrendszer elemeit;
- ismerje a hálózatok alapvető szolgáltatásait!

4. Szövegszerkesztés

A vizsgázó

- tudja kezelni a választott szövegszerkesztő programot;
- tudja használni a szövegszerkesztő program eszközeit;
- tudjon feladatleírás alapján szöveges dokumentumokat készíteni;
- tudja kezelni a szövegszerkesztő nyelvi eszközeit;
- tudjon szöveges dokumentumaiba képeket, táblázatokat, illetve egyéb objektumokat beilleszteni, és tulajdonságaikat módosítani;
- tudjon körlevelet létrehozni;
- legyen képes nagyméretű dokumentumok kezelését megkönnyítő eljárások alkalmazására!

5. Táblázatkezelés

A vizsgázó

- tudja kezelni a választott táblázatkezelő programot;
- tudja használni a táblázatkezelő program eszközeit;
- tudjon a táblázatba szöveget, képet, illetve egyéb objektumot beilleszteni, és azok tulajdonságait módosítani;
- legyen képes adatokat táblázatokba rendezni, azokon számításokat végezni és áttekinthető módon formázni;
- tudja célszerűen használni a különböző adatformátumokat;
- tudja értelemszerűen használni a különböző típusú hivatkozásokat;
- tudjon adatokat rendezni, közülük meghatározottakat kigyűjteni;
- tudjon megfelelő típusú diagramot készíteni, tulajdonságait módosítani!

6. Adatbázis-kezelés

A vizsgázó

- tudja kezelni a választott adatbázis-kezelő programot;
- az adatmodell alapján tudjon adatbázist definiálni, annak tartalmát karbantartani;
- legyen képes különféle adatforrásokat importálni az adatbázis-kezelő programba;
- ismerje az adattípusokat, az adatokon értelmezett műveleteket és függvényeket;
- tudjon egyszerű adatbeviteli űrlapot készíteni;
- tudjon adattáblák között kapcsolatokat felismerni és felépíteni;
- tudjon adatbázisokból lekérdezéssel információt nyerni;
- legyen képes könnyen áttekinthető képernyő-, illetve nyomtatási képet készíteni!

7. Információs hálózati szolgáltatások

A vizsgázó

- értse az alapvető internetes protokollok működési elvét;
- legyen képes felismerni a gyakoribb internetes hibajelenségek okát;
- tudjon a világhálón információt megkeresni;
- ismerjen online adatbázisokat, tudjon azokból célszerűen információt kinyerni;
- ismerje a különböző típusú elektronikus kommunikációk lehetőségeit, korlátait;
- ismerje és célszerűen alkalmazza az elektronikus levelezést;
- tudjon dokumentumokat, adatállományokat hálózatra elhelyezni, és hozzáférhetőségüket szabályozni;
- tudjon hiperhivatkozásokat tartalmazó dokumentumokat készíteni!

8. Prezentáció és grafika

A vizsgázó

- tudja kezelni a választott rajzoló, képszerkesztő, valamint prezentációs programot;
- tudja használni a rajzoló, képszerkesztő, valamint prezentációs program eszközeit;
- tudjon bittérképes és vektorgrafikus ábrákat rajzolni, azokkal műveleteket végezni;
- tudjon képekkel műveleteket végezni;
- grafikus ábráit, képeit legyen képes szöveges környezetbe elhelyezni;
- képek, szövegek és egyéb objektumok felhasználásával tudjon interaktív bemutatókat létrehozni!

9. Könyvtárhasználat

A vizsgázó

- ismerje a könyvtártípusok általános szolgáltatásait, gyűjtőkörét és tereit;
- legyen képes a könyvtár eszközeit, forrásait önálló tanulása érdekében használni;
- ismerje az elektronikus könyvtárak és az elektronikus könyvformátumok lehetőségeit;
- tudjon az információforrásokkal tervezett munkát végezni;
- legyen képes könyvtári katalógusban konkrét dokumentumról és egy témáról tájékozódni;
- tudja komplex és alkotó módon használni a forrásokat;
- ismerje a forrásfelhasználás etikai követelményeit, és tudja alkalmazni szabályait!

10. Algoritmizálás, adatmodellezés

A vizsgázó

- tudjon pontos feladatmeghatározás alapján adatmodellt felállítani;
- ismerjen algoritmust leíró eszközöket;
- ismerje az elemi programozási tételeket;
- tudjon a megoldandó feladathoz algoritmust készíteni;
- legyen képes algoritmusok számítógépes megvalósítására!

11. A programozás eszközei

A vizsgázó

- legyen képes programozási feladatot a választott programozási nyelven megoldani;
- ismerje a programozási nyelv fejlesztői környezetét.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az emelt szint a középszint követelményeit magában foglalja, de azokat magasabb szinten kéri számon.

1. Információs társadalom

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A kommunikáció		
1.1.1. A kommunikáció általános modellje	Ismerje a kommunikáció modelljét és tudjon gyakorlati példákat bemutatni, értelmezni, összehasonlítani. Ismerje fel a redundancia hasznos, illetve hátrányos előfordulásait.	Legyen tájékozott különböző kódrendszerekben. Ismerje a zaj hatásainak csökkentésére használt módszereket.
1.1.2. Információs és kommunikációs technológiák és rendszerek	Ismerje és tudja használni a kommunikációs rendszereket: telefon, rádió, televízió, internet. Legyen képes korszerű eszközök hatékony használatával információt szerezni és feldolgozni.	
1.2. Információ és társadalom		
1.2.1. Az informatika fejlődéstörténete	Ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisait, eseményeit, személyeit.	
1.2.2. A modern információs társadalom jellemzői	Ismerje az információs technológiákat és azok társadalmi hatásait. Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat személyiségromboló, egészségkárosító hatását.	
1.2.3. Informatika és etika	Ismerje az infokommunikáció etikai vonatkozásait, és kommunikációs szokásait. Legyen tisztában azzal, hogy az adat, az információ áru, jelentős értéket képviselhet.	
1.2.4. Jogi ismeretek	Ismerje az illegális számítógépes cselekményeket és azok	

	következményeit. Ismerje a szerzői jog fogalmát. Tudja csoportosítani a szoftvereket alkalmazási terület, illetve jogi kategóriák szerint	

2. Informatikai alapismeretek - hardver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Jelátalakítás és kódolás		
2.1.1. Analóg és digitális jelek	Ismerje az analóg és a digitális jel fogalmát, különbözőségeit. Tudja, hogy minden érzékelhető jel jó közelítéssel digitalizálható.	
2.1.2. Az adat és az adatmennyiség	Ismerje az informatikában használt mértékegységeket.	
2.1.3. Bináris számábrázolás	Ismerje a kettes számrendszert, és a bináris számokkal végezhető alapműveleteket. Tudjon kettes és tízes számrendszer között átváltani.	Ismerje a tizenhatos számrendszert, felhasználási területeit. Tudjon kettes, tízes, tizenhatos számrendszerek között átváltani.
2.1.4. Logikai műveletek	Ismerje a NEM, ÉS, VAGY logikai műveleteket.	Ismerje a Boole-algebra alapjait, a logikai műveletek azonosságait.
2.1.5. Bináris karakterábrázolás	Ismerje az ASCII és a Unicode karakterkódolásokat.	
2.1.6. Bináris kép- és színkódolás	Ismerje az RGB és a CMYK színkódolást, azok különbségeit.	
2.1.7. Kép és hang digitalizálás	Ismerje a képek és hangok digitalizálásának elvi folyamatát.	
2.1.8. Tömörített adattárolás	Ismerje a veszteséges és veszteségmentes tömörítés fogalmát, és felhasználási területeit.	
2.2. A számítógép felépítése		
2.2.1. A Neumann-elvű számítógépek	Ismerje a Neumann-elveket.	Legyen képes a Neumann-elvek értelmezésére.
2.2.2. A számítógép főbb részei és jellemzői	Ismerje a központi feldolgozó egység, memória, buszrendszer, interfész, ház, tápegység, alaplap szerepét, feladatait, jellemzőit.	Ismerje a központi feldolgozó egység részeit, jellemzőit.
2.2.3. A perifériák típusai és főbb jellemzőik	Ismerje a bemeneti eszközök, kimeneti eszközök, bemeneti/kimeneti eszközök, háttértárak szerepét, feladatait, jellemzőit.	
2.2.4. A számítógép részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése	Ismerje a számítógép perifériák csatlakoztatási lehetőségeit.	Ismerje a perifériák beüzemelését, és az esetleges problémák megoldásának lehetőségét.
2.2.5. Hálózatok	Ismerje a hálózatok felépítését. Ismerje a hálózati eszközöket, és azok alapvető jellemzőit: hálózati kártya, hálózati közeg, kapcsoló, forgalomirányító, vezeték nélküli	

	hozzáférési pont.	
2.3. Munkavédelem és ergonómia	Ismerje a biztonságos számítógépes munkavégzés feltételeit. Ismerje a perifériák ergonomikus elrendezését, kialakítását, használatát.	

3. Informatikai alapismeretek - szoftver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az operációs rendszer és főbb feladatai		
3.1.1. Az operációs rendszerek részei és funkciói, az operációs rendszer felhasználói felülete	Ismerje az operációs rendszerek jellemzőit, fő részeit és legfontosabb feladatait. Legyen képes egy rendszer megjelenését, néhány paraméterét igényei szerint beállítani. Ismerje az operációs rendszer felhasználói felületét.	
3.1.2. Háttértárak kezelése	Ismerje egy operációs rendszer mappaszerkezetét. Legyen képes mappát, állományt létrehozni, másolni, mozgatni, átnevezni, törölni. Ismerje a mappák és állományok alapvető tulajdonságait. Tudjon mappát és állományt megkeresni a helyi számítógépen.	Ismerje a háttértárak használatba vételének lépéseit: partícionálás, formázás, fájlrendszerek.
3.1.3. Tömörítés	Értse a tömörítés lényegét. Tudjon tömöríteni és kicsomagolni.	Ismerje a tömörítéshez kapcsolódó beállítási lehetőségeket.
3.1.4. Adatvédelem, adatbiztonság	Ismerje az adatok jogosulatlan hozzáféréstől való védelmét. Ismerjen archiválási lehetőségeket.	
3.1.5. Kártevők, vírusvédelem	Ismerje a kártevők fajtáit, a leggyakoribb terjedési módjait, valamint a védekezés eszközeit, módszereit.	
3.1.6. A hálózatok alapvető szolgáltatásai	Tudjon a hálózatba be- és kijelentkezni. Ismerje a helyi hálózat szolgáltatásait és a felhasználói jogosultságokat.	

4. Szövegszerkesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szövegszerkesztő használata		
4.1.1. Dokumentum megnyitása, mentése	Tudjon különféle formátumú dokumentumokat megnyitni és menteni.	
4.1.2. Szövegbevitel, szövegjavítás	Tudjon szöveget bevinni, javítani, törölni és szimbólumokat beszúrni.	
4.2. Szövegjavítási funkciók		
4.2.1. Keresés és csere	Ismerje a szövegszerkesztő keresés és csere funkcióit.	
4.2.2. Kijelölés, másolás, mozgatás,	Tudja kijelölni a dokumentum	

törlés	megfelelő részét, legyen képes azt másolni, mozgatni, törölni, másik dokumentumba beilleszteni.	
4.2.3. Nyelvi segédeszközök	Tudja használni a nyelvi ellenőrzés és az elválasztás lehetőségeit	
4.3. Szövegszerkesztési alapok		
4.3.1. A dokumentum egységei	Ismerje a karakter, szó, sor, bekezdés, hasáb, szakasz, oldal fogalmát.	
4.3.2. Karakterformázás	Legyen képes beállítani a karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét.	
4.3.3. Bekezdésformázás	Legyen képes beállítani a bekezdések behúzását, térközét, igazítását, szövegbeosztását, szegélyét, háttérét és mintázatát. Legyen képes egy- és többszintű felsorolást, sorszámozott felsorolást létrehozni. Tudjon különböző beállítású tabulátorokat használni. Legyen képes iniciálét létrehozni, jellemzőit módosítani.	
4.3.4. Szakaszformázás	Legyen képes többhasábos szakaszt kialakítani, jellemzőit módosítani. Legyen képes kialakítani és beállítani élőfejet, élőlát, lapszámozást, margókat, laptájolást, lapméretet, oldalszegélyt, háttérszín, végjegyzetet, lábjegyzetet.	
4.3.5. Stílusok	Legyen képes stílusok alkalmazására.	Legyen képes új stílust létrehozni, stílusok tulajdonságait beállítani.
4.4. Táblázatok és objektumok a szövegben		
4.4.1. Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel	Legyen képes szöveges dokumentumokban táblázatot létrehozni, szerkeszteni és tulajdonságait beállítani.	
4.4.2. Körlevélkészítés		Tudjon kördokumentumot készíteni.
4.4.3. Képek és alakzatok beillesztése	Legyen képes képeket és alakzatokat beilleszteni valamint tulajdonságaikat beállítani, hozzájuk szöveget rendelni.	
4.4.4. Tartalomjegyzék	Legyen képes tartalomjegyzéket készíteni stílusok felhasználásával.	

5. Táblázatkezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A táblázatkezelő használata		
5.1.1. Táblázat megnyitása, mentése	Tudjon különféle formátumú táblázatokat megnyitni és menteni.	
5.1.2. Adatok bevitele, javítása	Tudjon adatokat bevinni, javítani, törölni és szimbólumokat beszúrni. Tudjon adatokat importálni és	

	exportálni megfelelő kódtáblával.	
5.2. A táblázat szerkezete		
5.2.1. Cella, oszlop, sor, tartomány, munkalap	Ismerje a cella, az oszlop, a sor, a tartomány, valamint a munkalap fogalmát. Tudja ezeket beilleszteni, másolni, mozgatni, illetve törölni.	
5.3. Adatok a táblázatokban		
5.3.1. Cella tartalma	Tudja, hogy a cella tartalma szöveg, szám vagy képlet lehet.	
5.3.2. Számformátumok	Legyen képes megfelelő számformátumot beállítani, és egyéni számformátumot kialakítani. Tudja alkalmazni a dátum, az idő, a pénznem, a százalék formátumokat, továbbá beállítani a tizedesjegyek számát és az ezres tagolást.	
5.3.3. Adatok rendezése, kigyűjtése	Tudjon a táblázatban adatokat egy vagy több szempont alapján rendezni és kigyűjteni.	
5.3.4. A cellahivatkozások használata	Tudjon hivatkozást használni munkalapon belül és munkalapok között. Ismerje a relatív, abszolút és vegyes cellahivatkozásokat.	
5.3.5. Képletek szerkesztése, függvények alkalmazása	Tudjon egyszerű képleteket és függvényeket használni. Ismerje a dátum és idő, a matematikai, a statisztikai, a kereső, a szövegkezelő és a logikai függvények használatát.	Ismerje az adatbázis-kezelő függvények használatát.
5.4. Táblázatformázás		
5.4.1. Karakter- és cellaformázások	Legyen képes beállítani a karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét. Legyen képes beállítani a cellák igazítását, szegélyezését, háttérszínét, mintával kitöltését.	Legyen képes képlettel meghatározott feltétel alapján cellákra formázást beállítani.
5.4.2. Sor-, oszlop, tartománybeállítások	Legyen képes beállítani az oszlopszélességet és a sormagasságot. Legyen képes cellákat egyesíteni. Legyen képes tartományokat elnevezni, munkalapokat átnevezni.	
5.4.3. Oldalbeállítások	Tudjon élőfejet és élőlábat készíteni, az oldal tulajdonságait beállítani. Legyen képes a dokumentumot nyomtatásra előkészíteni.	
5.5. Diagramok és egyéb objektumok		
5.5.1. Diagramok	Legyen képes diagramot készíteni, szerkeszteni, módosítani. Tudjon az ábrázolandó adatoknak és a belőle levonandó következtetéseknek megfelelő diagramtípust választani.	
5.5.2. Objektumok	Tudjon a munkalapra képet, alakzatot és szövegdobozt beilleszteni, azok tulajdonságait beállítani.	

6. Adatbázis-kezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Az adatbázis-kezelés alapfogalmai		
6.1.1. Az adatbázis alapfogalmai	Ismerje az adatbázis, az adattábla, a rekord, a mező, az elsődleges és idegen kulcs fogalmát.	
6.2. Az adatbázis szerkezete és kialakítása		
6.2.1. Az adatbázis-kezelés alpműveletei	Tudjon adatbázist létrehozni, abba különféle formátumú adattáblákat importálni. Tudjon megadott szerkezetű adattáblát létrehozni. Legyen képes az adattábla mezőit helyesen definiálni, a tábla kulcsát meghatározni, az új táblát feltölteni.	
6.2.2. Adattípusok	Ismerje a szöveg, a különböző számtípusok, a dátum és idő, a logikai adattípusokat, és a velük végezhető műveleteket. Legyen képes a mezők adattípusát megadni.	
6.2.3. Adatok módosítása, törlése	Tudjon rekordokat megjeleníteni, egyes mezőket, rekordokat törölni, vagy a bennük levő adatokat újakkal felülírni.	
6.2.4. Adattáblák közötti kapcsolatok	Tudjon táblák közötti logikai kapcsolatokat kialakítani.	
6.3. Alapvető adatbázis-kezelési műveletek		
6.3.1. Lekérdezések	Tudjon a létező adatbázisban adott feltételeknek megfelelő rekordokat megjeleníteni. Tudja kiválasztani, hogy a lekérdezésben mely mezők megjelenítése szükséges. Tudjon választó, törölő, frissítő lekérdezéseket készíteni. Legyen képes az adatokat csoportosítva kezelni, szűrni. Legyen képes egy összetett probléma megoldásához segédlekérdezést készíteni. Legyen képes az adatokat megadott feltételek szerint rendezve megjeleníteni.	Ismerje és tudja felhasználni az SQL alapvető utasításait. Legyen képes egy összetett probléma megoldásához allekérdezést készíteni.
6.3.2. Számítások végzése	Legyen képes számított értéket megjeleníteni. Legyen képes aggregáló függvényeket használni: MAX(), MIN(), COUNT(), SUM(), AVG(). Tudja használni a YEAR(), MONTH(), DAY(), NOW(), HOUR(), MINUTE(), SECOND() függvényeket.	Tudjon leírás alapján tetszőleges függvényt alkalmazni.

6.4. Képernyő és nyomtatási formátumok		
6.4.1. Űrlapok és jelentések használata	Tudjon a leírásnak megfelelő űrlapot és jelentést készíteni és módosítani.	

7. Információs hálózati szolgáltatások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Kommunikáció az interneten		
7.1.1. Hálózati alapismeretek	Ismerje a szerver és a kliens szerepét az internetes kommunikációban. Ismerje az internet fontosabb szolgáltatásait: web, e-mail, domain-név szolgáltatás.	Ismerje a csomagkapcsolt hálózatok működésének alapelveit. Ismerje a web és az e-mail szolgáltatásokhoz tartozó gyakoribb hibajelenségeket és azok okát.
7.1.2. Elektronikus levelezési rendszer használata	Ismerjen egy levelezési rendszert. Tudjon levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Ismerje az elektronikus levél részeit és a levél jellemzőit. Tudjon a levélhez mellékletet csatolni, valamint levél fogadásakor a mellékletet kezelni.	Legyen képes a helyben telepített és a webes levelezőprogram segítségével kezelni elektronikus levelezését. Legyen képes a levelezőfiók beállítását elvégezni a helyben telepített program esetén.
7.1.3. Állományok átvitele	Ismerjen és tudjon alkalmazni egy állomány átviteli lehetőséget. Ismerje az állomány átvitel szolgáltatást. Tudjon internetről állományokat letölteni.	Ismerjen és tudjon alkalmazni több állomány átviteli lehetőséget.
7.1.4. Web-szolgáltatás	Tudjon egy böngészőt használni. Ismerje a böngésző programok navigációs eszközeit. Ismerje az URL fogalmát.	Ismerje az elektronikus kereskedelem működési elvét, előnyeit, hátrányait.
7.1.5. Keresőrendszerek	Tudjon a weben keresni. Tudjon egyszerű és összetett keresési feladatokat megoldani. Tudjon on-line adatbázisokat használni. Legyen képes a találatokat hitelesség és használhatóság szempontjából értékelni.	
7.1.6. Az internet veszélyforrásai	Ismerje a kérietlen reklámlevél, lánclevél, hoax, adathalászat, internetes csalások veszélyeit, és az ellenük való védekezés lehetőségeit.	
7.2. Weblap készítés		
7.2.1. Hálózati dokumentumok szerkezete	Ismerje a weblapok jellemző elemeit.	Tudjon egyszerű weblapot készíteni a HTML és CSS segítségével. Ismerje a HTML és a CSS alapelemeit.
7.2.2. Weblap készítése weblap-szerkesztővel	A címsor, háttérszín, háttérkép, különböző színű, méretű, igazítású szöveg, listák, táblázatok, képek, animációk, hivatkozások elhelyezése egy grafikus weblap-szerkesztővel.	

7.2.3. Formázási lehetőségek	Tudjon egyszerű weblap szerkesztési feladatot elvégezni.	

8. Prezentáció és grafika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Prezentáció		
8.1.1. Adatok bevitele és módosítása	Tudjon a diákra szöveget bevinni, javítani, törölni és szimbólumokat, képeket, alakzatokat, táblázatokat, diagramokat beszúrni, tudja ezek tulajdonságait módosítani.	
8.1.2. Prezentáció elkészítése és formázása	Legyen képes diaképek létrehozására, tervezésére, áttűnésekre, animációk szerkesztésére. Legyen képes az elkészített prezentációt elmenteni. Legyen képes alakzatok segítségével vektorgrafikus ábrát létrehozni.	Legyen képes a diamentát módosítani.
8.2. Grafika		
8.2.1. Megnyitás, mentés, beszúrás	Tudjon grafikát, illetve képállományokat megnyitni, megadott formátumban menteni. Legyen képes grafikus ábrákat, képeket szöveges környezetben elhelyezni.	
8.2.2. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása	Tudjon elemi ábrákat rajzolni, javítani, transzformálni, tulajdonságaikat módosítani.	
8.2.3. Képek feldolgozása, formázása	Tudjon képeket képfeldolgozó programmal kezelni, módosítani.	

9. Könyvtárhasználat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Könyvtárak		
9.1.1. A könyvtár fogalma	Ismerje a könyvtár és a könyvtári rendszer fogalmát, az egyén és a társadalom életében betöltött szerepét.	
9.1.2. Könyvtártípusok	Tudja a könyvtártípusokat funkciók, szolgáltatások és terek mentén összehasonlítani, a használói igénynek megfelelő könyvtárat kiválasztani (hagyományos és elektronikus könyvtárak).	
9.1.3. A könyvtári szolgáltatások	Ismerje és tudja használni a gyakoribb könyvtári szolgáltatásokat (helyben és távolról elérhetőket).	
9.2. Információ-keresés		
9.2.1. Tájékozódás a könyvtárban	Tudjon könyvtári katalógusban és elektronikus könyvtárban konkrét művet, egy szerző műveit és egy téma	

	forrásait megtalálni. Tudjon összetett keresést megfogalmazni.	
9.2.2. Információ-keresési stratégiák	Tudja információkereső munkájának lépéseit megtervezni: keresés, feldolgozás, felhasználás.	
9.3. Forráshasználat		
9.3.1. Dokumentum-használat	Tudja használni a gyakoribb nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumtípusokat. Ismerjen különböző elektronikus könyvformátumokat.	
9.3.2. Kézikönyv-használat	Tudja a tájékoztató eszközöket és kézikönyveket keresési célok mentén kiválasztani és használni (tartalomjegyzék, mutatók, utalók, keresőfelület).	
9.3.3. Forráskiválasztás	Ismerje a forráskiválasztás szempontjait, az információs értéket befolyásoló jellemzőket: dokumentumtípus, forrástípus, megjelenési idő, kiadó, terjedelem, közlési cél.	
9.3.4. Forrásjelölés	Ismerje a forrásjelölés szabályait, funkcióját, etikai vonatkozásait. Tudjon bibliográfiai hivatkozást készíteni könyvről, folyóiratszövegről. Ismerje az interneten elérhető források hivatkozásának alapelveit.	

10. Algoritmizálás, adatmodellezés

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. Elemi és összetett adatok, állományszervezés, relációs adatstruktúrák		
10.1.1. Egyszerű adattípusok		Ismerje az egyszerű adattípusokat: egész és valós szám, logikai érték, karakter. Ismerje az egyszerű adattípusokon végezhető műveleteket osztályozásának lehetséges fajtáit.
10.1.2. Összetett adattípusok		Ismerje az összetett adattípusokat: szöveg, sorozat, tömb, rekord, halmaz. Ismerje az összetett adattípusokon végezhető műveleteket.
10.1.3. Állományok		Legyen képes a szekvenciális állományokra alkalmazható műveleteket megvalósítani.
10.2. Algoritmisleíró eszközök		
10.2.1. Feladatmegoldás egy algoritmus-leíró eszköz segítségével		Ismerje a mondatyszerű algoritmus-leíró eszközt.
10.3. Elemi algoritmusok		
10.3.1. A programozás alapelvei		Feladatmegoldásához tudja használni

		az alapvető programszerkezeteket: szekvencia, elágazás, ciklus. Tudja használni az elemi programozási tételeket: összegzés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximum-kiválasztás, kiválogatás, elemi rendezések.
10.4. Rekurzió		
10.4.1. Rekurzív algoritmus		Ismerje a rekurzió fogalmát.

11. A programozás eszközei

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. Programozási nyelv		
11.1.1. Egy programozási nyelv ismerete		Ismerje egy programozási nyelven a típusdefiníció; a változódeklaráció, a be- és kiviteli utasítások; alapvető programszerkezetek, azaz szekvencia, elágazás, ciklus; eljárások, függvények; állománykezelő műveletek megvalósítását. Legyen képes egy mondat szerű leírással készült algoritmust a használt programozási nyelvben kódolni. Legyen képes mondat szerű leírással megadott rekurzív algoritmust kódolni, és felhasználni.
11.2. Programfejlesztői környezet		
11.2.1. Kódolási, szerkesztési eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben		Tudjon egy közepes nehézségű, de összetett feladatot strukturáltan megoldani az ismert programnyelven. Tudjon e felhasználóval kulturáltan kommunikáló adatbevitelt és adatkivitelt írni.
11.2.2. Programkipróbálási eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben		Legyen képes a program különböző kimeneteinek tesztelésére alkalmas mintaadatokat adni. Tudjon nyomkövetéssel programot tesztelni.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
120 pont	30 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	vonalzó	NINCS	vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot	számítógép a	nyomtatott és	számítógép a	nyomtatott és

működtető intézmény biztosítja	megfelelő szoftverekkel	elektronikus források, internetkapcsolattal rendelkező számítógép	megfelelő szoftverekkel	elektronikus források, internetkapcsolattal rendelkező számítógép

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	szoftverlista	témakörök	szoftverlista	témakörök
Mikor?	A vizsga évét megelőző tanév végéig	a vizsga előtt legkésőbb 60 nappal	a vizsga évét megelőző tanév végéig	a vizsga előtt legkésőbb 60 nappal

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
Számítógéppel megoldandó feladatsor	Egy tétel kifejtése, és párbeszéd a tétellel kapcsolatban
120 pont	30 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgán az érettségizőknek egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is önállóan határozhatja meg.

A gyakorlati vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Vizsgázónként szükséges vizsgatárgyra jellemző segédeszközök: számítógép a megfelelő szoftverekkel (a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja), vonalzó (a vizsgázónak kell hoznia).

A fővárosi és megyei kormányhivatal által szervezett vizsgák esetén a vizsgázó az adott vizsgaidőszakra érvényes, az Oktatási Hivatal által központilag kiadott, szoftverlistáról választhat. A középiskola által szervezett vizsga esetén a vizsgázó az iskola által kihirdetett szoftverek közül választhat. A vizsgázónak a jelentkezéssel egy időben le kell adnia egy nyilatkozatot, amelyben megjelöli, hogy az érettségi vizsgán az egyes szoftvercsoportokon belül az adott feladattípusok megoldásához az adott vizsgaidőszakra a vizsgaszervező által rendelkezésére bocsátott szoftverlistából mely szoftvereket kívánja használni.

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. Ekkor a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgához szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot és a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a feladatlapok kiosztásával egyidejűleg kezdheti használni a számítógépet a feladatok megoldására.

A felügyelő tanárnak a vizsga befejezése előtt kb. 10 perccel figyelmeztetnie kell a vizsgázókat, hogy mentsék el a munkájukat.

A gyakorlati vizsgarész esetleges összetevőinek lebonyolítási szabályai.

Tárgyi feltételek

A terem berendezése

- A géptermet lehetőség szerint a számítógépes munkahelyre vonatkozó előírások figyelembevételével kell berendezni.

- A monitorok elhelyezése olyan legyen, hogy a vizsgázók egymás munkáját ne zavarják, illetve ne tudják segíteni egymást.

A számítógépek

- A megfelelő működés biztosítása érdekében a vizsgakörnyezetet kellő időben elő kell készíteni. Rendelkezésre kell állni legalább a vizsgázók számának megfelelő számú számítógépnek, valamint tartalékgepeknek. A vizsgakörnyezetet javasolt a korábbi évek gyakorlati vizsgafeladatainak megoldásával tesztelni, mert e nélkül nehezen deríthető ki, hogy valóban felkerült-e minden szükséges szoftverkomponens a gépekre, valamint azok jól működnek-e.

- Csak olyan számítógép használható, amely megfelel az alkalmazott operációs rendszer és egyéb szoftverek optimális hardverigényének, a háttértárolón pedig feltétlenül maradjon kellő szabad terület.
- A vizsga ideje alatt a gépekről nem lehet elérhető egyetlen olyan állomány sem, amely nem tartozik a telepített programokhoz és a várható feladatok megoldását segíti.
- Ha valamelyik eredetileg kiválasztott - számítógép működése a vizsga előtti időszakban bizonytalan, akkor javasolt azt a vizsgáztatásból kivonni.

Lebonyolítás

A vizsga előkészítése

- A vizsga során használható gépeket (a tartalékgépeket is) úgy kell előkészíteni, hogy a vizsgázók a számukra létrehozott egyedi azonosítóval bejelentkezve tudják elkészíteni a munkájukat. A vizsgázó neve és felhasználó azonosító párosokat a vizsgadokumentációval együtt kell kezelni.
- A feladatok megoldásához szükséges forrásállományokat minden vizsgázó mappájába be kell másolni, amint az a központból elérhetővé válik.
- Az internet elérését le kell tiltani a vizsgagépeken a gyakorlati vizsga teljes idejére.

Archiválás

- A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat legalább két példányban, egyszer írható, kellőképpen elterjedt adathordozóra írja (például CD-R, DVD-R, DVD+R).
- A vizsgabizottságot működtető intézmény az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban az írásbeli dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

A gyakorlati feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer alábbi témaköreit, és időarányaiban a következőkre törekszik:

Témakör	Idő
Szövegszerkesztés	60 perc
Prezentáció, grafika, weblapkészítés	40 perc
Táblázatkezelés	50 perc
Adatbázis-kezelés	30 perc

Az adott témakörhöz rendelt idő kitölthető egyetlen nagyobb, több részfeladatot tartalmazó feladattal, vagy legfeljebb 4 kisebb feladattal.

A feladatsor legalább 50%-a egyértelmű utalásokat tartalmaz a feladat minden részletének megoldására, a szabályos forrásjelölésre; ezáltal csak a feladatban szereplő fogalmak és a feladatot megoldó eszköz ismeretét, valamint az eszköz kezelésében való jártasságot méri.

A gyakorlati feladatlap értékelése

A gyakorlati vizsgadolgozatot a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, annak lehetséges változatait, az egyes megoldásrészekre adható részpontszámokat, annak lehetséges bontását.

A témakörök szerinti pontszámarányok a következők:

Témakör	Pontszám
Szövegszerkesztés	40 pont
Prezentáció, grafika, weblapkészítés	30 pont
Táblázatkezelés	30 pont
Adatbázis-kezelés	20 pont

Az egyes témakörök feladatainak, részfeladatainak pontozása feladatfüggő, összpontszámuknak azonban meg kell egyeznie a témakörhöz rendelt összpontszámmal.

Archiválásra a vizsgázónak csak azon produktumai kerülnek, melyeket a számára kijelölt könyvtárba elmentett, és értékelni kizárólag ezeket lehet. A javító tanár minden vizsgázó vizsgadolgozatáról értékelőlapot tölt ki. A dolgozat értékelésének megtekintésekor a vizsgázó a saját munkájáról kitöltött értékelőlap, valamint az archivált produktum másolatát kaphatja meg. Az elektronikus megoldások másolása a vizsgázó saját adathordozójára is történhet.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A szóbeli vizsga helyszínén internetkapcsolattal rendelkező számítógépnek kell működőképesen rendelkezésre állnia, amelyet a vizsgázó csak a felelete során használ. A számítógép működőképességének

biztosítása érdekében a rendszergazdának a szóbeli vizsga teljes ideje alatt elérhetőnek kell lennie.

A könyvtárhasználat szóbeli témakör vizsgatételeinek teljesítéséhez szükséges nyomtatott és elektronikus forrásokat (pl. lexikon, enciklopédia, szakkönyv, tankönyv, szépirodalmi mű, CD-ROM) a vizsga helyszínén a vizsgázók rendelkezésére kell bocsátani. E források jellegének, típusának összhangban kell lenniük a szóbeli tételsor feladataival.

A szóbeli vizsga egyetlen tétel kifejtéséből, valamint egy egy-két perces beszélgetésből áll, amely a vizsgázónak a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs képességét tárja föl. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben a szóbeli felelet első részére szánt felelési időbe még belefér.) Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményez a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia.

A tételek a részletes vizsgakövetelmények 1-3. 7.1. és 9. számú témaköreiből jelölhetők ki, így a tételeket az alábbi táblázatban látható arányok figyelembevételével kell összeállítani úgy, hogy egy tétel csak egy témakör elméleti ismeretanyagát kérje számon. Nyilvánosságra ezen témakörök hozandók.

Bármely tétellel kapcsolatban számítógépes szemléltetés is kérhető, melynek várakozás nélküli végrehajtási ideje - a 7.1-es témakör kérdései kivételével - legfeljebb két perc.

Információs társadalom (1)	8-20%
Informatikai alapismeretek - hardver (2)	24-32%
Informatikai alapismeretek - szoftver (3)	20-28%
Kommunikáció az interneten (gyakorlati kivitelezéssel) (7.1.)	20-28%
Könyvtárhasználat (9)	8-12%

A tételsor frissítésének szabályai

A tételsor tételeinek legalább 10%-a évenként cserélendő.

A tétel jellemzői

A vizsgára megfogalmazott tételek a tételcímeken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet értékelése a következő szempontok alapján történik:

- Logikai felépítés 6 pont

(Jó időbeosztás; a lényeg kiemelése; követhető gondolatmenet.)

- Kifejezőkészség, szaknyelv használata 6 pont

- Tartalom 12 pont

(Mindent tartalmaz-e, ami a témakörhöz szükséges; vannak-e tárgyi tévedések, rossz magyarázatok.)

- Kommunikatív készség 6 pont

(Lehet-e a vizsgázót a témában vezetni; ha elakad, megérti-e, amit kérdez a bizottság; lehet-e a vizsgázóval a témáról tartalmas párbeszédet folytatni.)

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
Számítógéppel megoldandó feladatsor	Egy tétel kifejtése, és párbeszéd a tétellel kapcsolatban
120 pont	30 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is önállóan határozhatja meg.

A gyakorlati vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni. Vizsgázónként szükséges

segédeszközök: számítógép a megfelelő szoftverekkel (a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja), vonalzó (a vizsgázónak kell hoznia).

A vizsgázó a vizsgát megelőző tanévben központilag jóváhagyott (és a vizsgaközpont által kihirdetett) szoftverek használatával vizsgázhat. A vizsgázónak a jelentkezéssel egy időben le kell adnia egy nyilatkozatot, amelyben megjelöli, hogy az érettségi vizsgán az egyes szoftvercsoportokon belül az adott feladattípusok megoldásához az adott vizsgaidőszakra érvényes szoftverlistából mely szoftvereket kívánja használni.

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. Ekkor a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgához szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot és a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a feladatlapok kiosztásával egyidejűleg kezdheti használni a számítógépet.

A felügyelő tanárnak a vizsga befejezése előtt kb. 10 perccel figyelmeztetnie kell a vizsgázókat, hogy mentsék el a munkájukat.

A vizsga lebonyolításával és a résztvevők feladataival kapcsolatos tudnivalók megegyeznek a középszintű vizsga leírásában találhatóakkal.

A gyakorlati feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer alábbi témaköreit, és időarányaiban a következőkre törekszik:

Témakörök	Idő
Szövegszerkesztés, prezentáció, grafika, weblapkészítés	60 perc
Táblázatkezelés	30 perc
Adatbázis-kezelés	60 perc
Algoritmizálás, adatmodellezés	90 perc

Az adott témakörhöz rendelt idő kitölthető egyetlen nagyobb, több részfeladatot tartalmazó feladattal, vagy legfeljebb 4 kisebb feladattal.

A feladatsor legalább 50%-a egyértelmű utalásokat tartalmaz a feladat minden részletének megoldására, így csak a feladatban szereplő fogalmak és a feladatot megoldó eszköz ismeretét, valamint az eszköz kezelésében való jártasságot méri.

A gyakorlati feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, annak lehetséges változatait, az egyes megoldásrészekre adható részpontszámokat, annak lehetséges bontását.

A témakörök szerinti értékelési arányok a következők:

Témakörök	Pontszám
Szövegszerkesztés, prezentáció, grafika, weblapkészítés	30 pont
Táblázatkezelés	15 pont
Adatbázis-kezelés	30 pont
Algoritmizálás, adatmodellezés	45 pont

Az egyes témakörök feladatainak, részfeladatainak pontozása feladatfüggő, összpontszámuknak azonban meg kell egyeznie a témakörhöz rendelt összpontszámmal.

Archiválásra a vizsgázónak csak azon produktumai kerülnek, melyeket a számára kijelölt könyvtárba elmentett, és értékelni kizárólag ezeket lehet. A javító tanár minden vizsgázó vizsgadolgozatáról értékelőlapot tölt ki. A dolgozat értékelésének megtekintésekor a vizsgázó a saját munkájáról kitöltött értékelőlap, valamint az archivált produktum másolatát kaphatja meg. Az elektronikus megoldások másolása a vizsgázó saját adathordozójára is történhet.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli vizsga helyszínén internetkapcsolattal rendelkező számítógépnek kell működőképesen rendelkezésre állnia, amelyet a vizsgázó a felelete során használ. A számítógép működőképességének biztosítása érdekében a rendszergazdának a szóbeli vizsga teljes ideje alatt

elérhetőnek kell lennie.

A könyvtárhasználat szóbeli témakör vizsgakérdéseinek teljesítéséhez szükséges nyomtatott és elektronikus forrásokat (pl. lexikon, enciklopédia, szakkönyv, tankönyv, szépirodalmi mű, CD-ROM) a vizsga helyszínén a vizsgázók rendelkezésére kell bocsátani. E források jellegének, típusának összhangban kell lenniük a szóbeli tételsor feladataival.

A szóbeli vizsga egyetlen tétel kifejtéséből, valamint egy egy-két perces beszélgetésből áll, amely a vizsgázónak a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs képességét tárja föl.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben a szóbeli felelet első részére szánt felelési időbe még belefér.) Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményez a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsor legalább 20 tételből áll.

A szóbeli feladatokat az 1-3., 7.1, 9. számú témakörökből jelölik ki, az alábbi táblázatban látható arányok figyelembevételével. Egy tétel csak egy témakör elméleti ismeretanyagát kéri számon. Nyilvánosságra ezen témakörök hozandók.

Bármely tétellel kapcsolatban számítógépes szemléltetés is kérhető, melynek várakozás nélküli végrehajtási ideje - a 7.1-es témakör kérdései kivételével - legfeljebb két perc.

Információs társadalom (1)	8-20%
Informatikai alapismeretek - hardver (2)	24-32%
Informatikai alapismeretek - szoftver (3)	20-28%
Kommunikáció az interneten (gyakorlati kivitelezéssel) (7.1.)	20-28%
Könyvtárhasználat (9)	8-12%

A tételsor frissítésének szabályai.

A tételsor tételeinek legalább 10%-a évenként cserélendő.

A tétel jellemzői

A vizsgára megfogalmazott tételek a tételtípuson túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet értékelése a következő szempontok alapján történik:

- Logikai felépítés 6 pont

(Jó időbeosztás; a lényeg kiemelése; követhető gondolatmenet.)

- Kifejezőkészség, szaknyelv használata 6 pont

- Tartalom 12 pont

(Mindent tartalmaz-e, ami a témakörhöz szükséges; vannak-e tárgyi tévedések, rossz magyarázatok.)

- Kommunikatív készség 6 pont

(Lehet-e a vizsgázót a témában vezetni; ha elakad, megérti-e, amit kérdez a bizottság; lehet-e a vizsgázóval a témáról tartalmas párbeszédet folytatni.)

JUDAISZTIKA

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Bevezetés:

Az érettségi tételek összefoglalják a judaisztika tárgy lényegi elemeit. A zsidó vallás egyfelől egy, a mindennapokban megélt előírásrendszer, másfelől a spiritualitás forrása. Hitünk három alapon nyugszik: a tér, az idő és az ember szentségén.

Tér, mint a Szentföld, illetve a jeruzsálemi Szentély helye.

Idő, mint az Isten által kijelölt Sábát, illetve az emberek által meghatározott ünnepek ideje, s az ezekből fakadó szellem fontossága.

Ember, mint Isten képmása, mely képesség az Istenhez való közeledése a parancsolatok (micvák) által. Ez történhet közösségi szinten is, a micvák szellemében irányító vezetők segítségével.

E gondolatok alapján az érettségi témakörök a következők:

Tér:

- *Izrael földje – Erec Jisráel*
- *Honfoglalás*
- *Szentély – Zsinagóga, Bét Hámikdás – Bét Kneszet*

Idő:

- *Szombat – Sábát*
- *A három zarándokünnep*
- *A Félelmetes napok*
- *Örömünnepek*
- *A zsidó naptár*
- *Böjt és gyász*

Ember, mint egyén:

- *A zsidó étkezési szokások – Kásrut*
- *Zsidó szimbólumok és kegytárgyak*
- *A zsidó élet körforgása*
- *A zsidó esküvő*
- *A 613 parancsolat – A 613 micva*
- *A Szent Iratok*
- *A zsidó törvények – A háláhá*
- *Zsidó filozófia*
- *Az ima*

Ember és közösség:

- *A zsidó nép gyökerei*
- *A zsidó nép vezetői*
- *Nők a Bibliában*
- *Egy híres magyarországi rabbi*
- *A zsidó közösség és a zsidó otthon*
- *A zsidó nép őstörténete*

1. A zsidó naptár

- Csillagászati háttér: *nap, hét és hónap meghatározása holdciklus, napciklus magyarázata*
- Újhold: *tanúskodás, kihirdetés, Hillél reformja, újholdi liturgia és szokások*
- Naptárismeret: *hónapok felsorolása, és ünnepek megnevezése*
- Különleges évek: *Szombat év, Az 50. év, szökőév – Smitá és Jovél évek*

Fogalmak: újhold, a hónap megszentelése, dicsőítő zsoltárok, újhold megszentelése, szökőév (ros hodes, kidus háhodes, Hálél, kidus leváná, sáná meuberet)

2. A három zarándokünnep

- *Peszáh: az ünnep forrása, a kovásztalanítás folyamata, a pászka (mácá) készítése, a szédereste lefolytatása, az egyiptomi kivonulás történetét tartalmazó könyv, a Hágádá ismerete, az ünnep különböző nevei és liturgiája, a félünnep*
- *Sávuot: omerszámlálás, Lag baOmer, az ünnep forrása, a Tóraadás története, a Tízparancsolat jelentősége, a parancsolatok (micvák) felosztása, a betérés fogalma, az ünnep szokásai, az ünnep különböző nevei*

- Szukot: *az ünnep forrása, a sátor jellemzői, a négy fajta növény, a félünnep, az ünnep nevei, Smini Áceret és Szimhát Torá*

Fogalmak: pészahi előkészületek, négy pohár bor, négy fiú, ómerszámlálás, 613 parancsolat, sátor, körmenet, Tóra örömmünnepe, kohanita áldás, halottakra való emlékezés, az ómerszámlálás 33. napja (szfirát háomér, tárjág micvot, hákáfot, birkát kohanim, mázkir, lag baomer)

3. Örömmünnepek

- Hanuka: *történelmi háttér, a gyertyagyújtás szertartása, az ünnep liturgiája, az ünnep folklórja*
- Purim: *történelmi háttér, Eszter böjtje, a Megila olvasás szabályai, a négy purimi parancsolat (micva), az ünnep liturgiája és folklórja*

Fogalmak: Makkabeus felkelés, hanukai csoda, gyertyagyújtással kapcsolatos előírások, Eszter története, ajándékozás, ünnepi lakoma (pírszuméj niszá, nérot micvá, Megilát Eszter, misloách mánót, mátánót leevjonim, szeudát purim)

4. Nagyünnepek

- Zsidó Újév, (Ros háSáná): *forrása, jelentősége, a sófárfűjás szabályai, szertartás és liturgia, szimbolikus ételek*
- a megtérés tíz napja: *szlihot, kivré cádikim, betoldások az imában, Gedáljá böjtje, Sábát Tsvá*
- Engesztelés Napja (Jom Kipur): *az ünnep szabályai, szertartása és liturgiája, egyéb szokásai*

Fogalmak: mézes alma, bűneinktől való megváltás, fogadalmak feloldása, ünnepi viselet, Jónás könyve, kohanita áldás (táslich kápárot, hátarát nedárim, kitli, Kol Nidré, Neilá, Joná, Birkát Kohánim)

5. Szombat (Sábát)

- forrás: *Sábát a Tórában*
- szabályok: *a Sábát törvényei, a Sábát ünnepi rendje,*
- liturgia: *szertartások, áldások, használati eszközök*
- Sábát, mint pihenőnap: *a Sábát jelentősége a zsidó családban és a zsidó nép történetében*

Fogalmak: szombat (Sábát) fogadása, szombat (Sábát) szentelés, 39 munkatiltalom, hetiszakas, prófétai szakaszok, életmentés, (Sábát) szombati előkészületek, szombati (Sábát) lakomák, szombat (Sábát) búcsúztatás (kabalat Sábát, kidus, párását hasávua, háftará, pikuah nefes, hávdálá)

6. A zsidó étkezési szokások – Kóserság (Kásrut)

- kóser fajták: *állatok és halak, ismertetőjegyek*
- kóserelés: *hús és edények, a kóser vágás*
- kóser konyha: *tejes és húsos, berendezés*
- a kóserság jelentősége: *a családban és a közösségben*

Fogalmak: „Ne főzd a gödölyét anyja tejében,” kóser bor, főzési szabályok, tejes – húsos szétválasztása, fogyasztható húsok, egyéb étkezési törvények (jájin neszech, bisul nochri, nevelá, tréfli, sechítá, tvilát kélim, hálávi, bászári)

7. Zsidó szimbólumok és kegytárgyak

Fogalmak:

- szimbólumok: *Izrael térképe és lobogója, Függetlenségi Nyilatkozat, Dávid csillag*
- kegytárgyak: *imaszlijak, imalepel, szemlélőrojtok, ajtóra helyezett pergamentekercs, Tóratekercs és tartozékai, a féjfedő, hanukai gyertyatartó, kosszarvból készült kürt, serleg, naptár, illatos fűszer, pálmaág, kalács,*

(kalács)takaró, Szent könyvek, (tfilin, tálit, cicit, mezuzá, kipá, hánukiá, sófár, szidur, máhzor, luách, beszámim, luláv, bárhesz, bárhesztakaró, Tánáh)

8. A zsinagóga és kialakulása

- Pusztai Szentély (Miskán): *forrása, terve, kivitelezője, berendezési tárgyak*
- Jeruzsálemi Szentély: *építői, helye, célja és funkciója, történelmi háttér*
- Zsinagóga: *célja és funkciója, berendezési tárgyai, tisztviselői, művészete, a zsinagóga, mint közösségi központ*

Fogalmak: oltár, gyertyatartó, Frigyszekrény, Tóraolvasó asztal, emelvény, a közösség és az előimádkozó helye (bét hámikdás, bét kneset, mizbéách, menóra, áron, sulhán, bimá, ezrát násim, minján, ámud)

9. A zsidó közösség és a zsidó otthon

- közösségi élet: *jótekonyság, közösségi ima*
- családi élet: *vendégfogadás, szemérmesség, tisztasági törvények*

Fogalmak: jócselekedetek, adomány, közösségi ima, szemérmesség, rituális tisztasági előírások a családban (gemilut hászádím, cedáká, tfilá becibur, cniut, táhárát hámiszáchá)

10. A zsidó élet körforgása

- születés: *Körülmetelés (brit milá), névadás, az elsőszülöttek megváltása, a zsidó név jelentősége*
- búcsúzás: *halál és temetés*

Fogalmak: körülmetelés, temető, sírkő, temetés (brit milá, bét háhájim, mácévá, kvurá)

11. A zsidó esküvő

- párválasztás: *szabályok, felkészülés az esküvőre*
- esküvő: *szabályok és szertartások, a résztvevők és feladataik*
- házasságlevél: *szabályai szerkezete, tartalma*

Fogalmak: rituális fürdő, eljegyzés, gyűrűátadás, házasságlevél, vőlegény, menyasszony, tanuk, férj, feleség, házi béke, válólevél (mikve, éruszin, kidusin, „háre át mekudest li...”, ketuvá, hátán, kálá, édim, eset is, slom bájit, get)

12. Gyász és böjt

- közösségi gyász: *böjtnapok (Gedáljá, Tévet 10., Támuz 17., Áv 9.), Jom háSoá*
- egyéni gyász: *a temetés és a gyász szabályai*

Fogalmak: böjt, Szentély pusztulás, a halott előkészítése a temetésre, gyász, halálozási évforduló, gyászbeszéd (com, hurbán, táhárá, kádis, jórcájt, heszped)

13. A zsidó nép gyökerei

- ősatyák: *történetük, szerepük a zsidó nép formálásban, leszármazottaik*
- ősanák: *történetük, szerepük a zsidó nép formálásban, leszármazottaik*
- a zsidó törzsek: *kialakulásuk, a lévi törzs szerepe*

Fogalmak: Ősapák, ősanák, kohaniták, leviták, izraeliták (Ávot, imáhot, Kohén, Lévi)

14. A zsidó nép őstörténete

- Egyiptom: *a fogság évei*
- Exodus: *a kivonulás története, kinyilatkoztatás, néppé válás*
- vándorlás: *negyven év a sivatagban, fontos események*

Fogalmak: egyiptomi fogság, a tíz csapás, kivonulás Egyiptomból, kinyilatkoztatás, manna (gálut micráim, jeciát micrájim, Mátán Torá, mán)

15. A parancsolatok (micvák)

- A micvák besorolása: *A tórai és rabbinikus parancsolatok, parancsoló és tiltó micvák*
- A micvák jelentése: *kapcsolat Isten és ember között, a micvák, mint a zsidó élet formálói*

Fogalmak: 613 parancsolat, a Tóra áldásai (tárjág micvot, birkát háTorá)

16. Honfoglalás

- Józsuá: *a zsidó nép új vezetője, a Szentföld meghódítója*
- A hódítás: *a kánaáni népek, az ország felosztása, a bírák kora*

Fogalmak: Jerikó, Jordán, Simon, filiszteusok, békeajánlat és háború (Jerichó, Járden, Simson, plistim)

17. A zsidó nép vezetői

- Kohén: *kötelességei és jogai egykor és ma*
- király: *kötelességei és jogai, Saul, Dávid, Salamon*
- próféta: *a közvetítő Isten és ember között, a próféták szerepe az ókori izraeli társadalomban*
- Messiás: *elképzelések a megváltás koráról*

Fogalmak: a kohén öltözete, áldozatok, Juda és Izrael, próféta (kehuná, trumá, hosen, urim vetumum, cic, korbánót, Jiszráel Jehudá, návi)

18. Nők a Bibliában

- ősanayák: *történetük, szerepük*
- Sifrá és Puá: *történetük, szerepük*
- prófétanők: *történetük, szerepük*

Fogalmak: Debóra, (Dvorá), Mirjám, Eszter

19. A szent iratok

- Zsoltárok: *kialakulásuk, a liturgiában betöltött szerepük*
- az öt tekercs: *kialakulásuk, a liturgiában betöltött szerepük*
- Jób: *a történet üzenete a zsidó gondolkodásban*

Fogalmak: Zsoltárok könyve, Prédikátor könyve, Siralmak könyve, Az öt tekercs (Tehilim, Kohelet, Échá, hámes Megilot)

20. Vallási törvények (A háláhá)

- a zsidó törvénykezés: *a fontosabb jogforrások*
- a zsidó jog fejlődése: *korszakok, jelentős személyek*
- a zsidó etika: *a zsidó etika jellegzetességei*

Fogalmak: Szóbeli Tan, vallási bíróság
(torá sebáálpe, Sulhán Áruh, bét din)

21. Zsidó filozófia

- Maimonidész élete
- Maimonidész, mint rabbi, filozófus és orvos
- Maimonidész munkássága, új gondolatai

Fogalmak: 13 hitágazat
(jud-gimel ikárim)

22. Az ima

- Az imakönyv: felépítése, fontosabb részei
- Imák: kialakulásuk, időpontjaik
- Áldások: típusok és szabályok

Fogalmak: Főbb imádságok, Az imák elnevezései
(Smá, Smone eszré, Sáchárit, Minchá, Árvit)

23. Rabbinikus tevékenység Magyarországon

Egy magyarországi rabbi élete és munkássága.

24. Izrael földje (Erec Jisráel)

- Izrael a térképen: földrajzi elhelyezkedés, régiók
- Izrael szentsége: források, az országhoz kötődő előírások, a letelepedés micvája
- A modern Izrael Állam: kialakulása, jelentősége a zsidó nép életében

Fogalom: Emlékezés napja, Függetlenség napja, Jeruzsálem napja
(Jom háZikaron, Jom háÁcmáut, Jom Jerusálájim)

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont
A feladat: 10 perc 30 pont
B feladat: 5 perc 20 pont

A vizsgán használható segédeszközök

Középszint	
Szóbeli vizsga	
A vizsgázó biztosítja	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Biblia, a Próféták könyvei és egyes Szent Iratok, valamint térképek és a szaktanár által kiadott szemelvények, cikkek.

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Szóbeli vizsga	
15 perc	
Egy tétel kifejtése	
„A” feladat	„B” feladat
50 pont	

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, melyet évről évre legalább 30%-ban (20 tétel esetén 6 tétel) módosítani kell.

A tételsorban meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsort a Részletes követelmények alapján a vizsgabizottságot működtető intézményben tanító szaktanár az iskolai vallási vezető (rabbi) közreműködésével állítja össze.

Minden tétel egy „A” és egy „B” feladatot tartalmaz, melyek között tartalmi összefüggés ne legyen.

Mindkét feladat kérdése a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi, a vizsgázó feladata a téma önálló kifejtése.

A felkészüléshez a vizsgázó a vizsgabizottságot működtető intézmény által biztosított Bibliát, a Próféták könyveit és egyes Szent Íratokat, valamint térképeket és szemelvényeket, cikkeket használhat forrásanyagként.

A vizsgán a vizsgázó a feladatokat tetszőleges sorrendben fejtheti ki.

A vizsgázónak folyamatosan, logikusan felépítve és a judaisztika nyelvezetének megfelelő használatával, önállóan kell felelnie.

A vizsgázók a tételsort a vizsga előtt nem ismerhetik meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az elérhető maximális pontszám 50.

Az „A” feladatra adott válasz legfeljebb 30, a „B” feladatra adott felelet legfeljebb 20 pont lehet.

KATOLIKUS HITTAN

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

KÖZÉPSZINT

Témakörök/Kompetenciák	Követelmények
I. Biblia	
ÓSZÖVETSÉG	
1. Az Ószövetségi üdvtörténet a kezdetektől a próféták aranykoráig	Óstörténet: a teremtés, Isten elgondolása a teremtett világról és az emberről; a bűnbeesés, a bűn következményei; az ősatyák istenélménye, meghívása, a nekik adott ígéret, a velük kötött szövetség. Mózes és a mózesi szövetség. A Dávidnak tett messiási ígéret.
2. Ószövetségi üdvtörténet a próféták aranykorától a hellenista korig	Illés, Amosz és Ozeás próféta. Izajás, a második Izajás, a harmadik Izajás. Jeremiás próféta. Ezékiel próféta.

Alapvető ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Dániel próféta. Az ószövetségi üdvtörténet fogalma, az ószövetségi kánon, irodalmi műfajok az Ószövetségben, az Ószövetség szövegtanúi és fordításai, a prófétaság fogalma és a prófétai irodalom jellemzése, a bölcsességi és a lírai irodalom, a zsoltárok fogalma és műfaja.
Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Ószövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének értelmezése, kifejtése.
Esetelemzés	A bibliai szövegek mondanivalójának aktualizálása a ma keresztényének életére. Véleményének indoklása, állásfoglalásának megalapozása.
ÚJSZÖVETSÉG	
3. Krisztus misztériuma az evangéliumok alapján	A gyermekeségtörténetek értelmezése, Jézus tanítása, Jézus tettei (csodák), Jézus halála és feltámadása, a Szentlélek eljövetele.
4. Az apostolok kora az Újszövetség fényében	Az ősegyház élete, a misszió, az első apostoli zsinat. Péter apostol tanítása az Ap.Csel. és a Péter-levelek alapján. Pál apostol megtérése és missziós útjai. János és Jakab apostol tanítása a leveleikben.
Alapvető újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az Újszövetségi üdvtörténet fogalma, az újszövetségi kánon, irodalmi műfajok az újszövetségi Szentírásban, újszövetségi szövegtanúk és fordítások. Az evangéliumok keletkezéstörténete. Az Ap.Csel. keletkezéstörténete és műfajai. Péter apostol leveleinek keletkezéstörténete. Jakab és János apostol leveleinek keletkezéstörténete.
Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Újszövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének értelmezése, kifejtése
Esetelemzés	Az újszövetségi szövegek mondanivalójának aktualizálása a ma keresztényének életére. Véleményének indoklása, állásfoglalásának megalapozása.
II. Egyháztörténelem	
5. Az egyház ókora és középkora	Az egyház történelmének kezdete, a keresztényüldözés kora. Egyetemes zsinatok az ókorban. A szerzetesség kialakulása a remetéktől Assiszi Szent Ferencig. A keleti (ortodox) egyház története. Szent István és az Árpád-házi szentek Jézus evangéliumának szolgálatában. Az egyház történelme mint üdvtörténet. Az egyházi állam fogalma. Egy egyházatya és/vagy az egyházmegye védőszentje életének és művének bemutatása. Két ó- vagy középkori pápa bemutatása.
6. Az egyház újkora és legújabb kora	A reformáció értékeiben és negatívumaiban rejlő isteni üzenet: forradalom helyett belső megújulás. A Trentói Zsinat a megújulás szolgálatában. Jézus örömhírének hiteles hordozói (néhány kiemelkedő jelentőségi szent életútjának és művének bemutatása). Az egyház története a felvilágosodás korától az I. Vatikáni Zsinatig.

A keleti (görög katolikus) rítus jellemzői.
 Korunk kihívásai és a II. Vatikáni Zsinat.
 A 20. század egy nagy pápájának bemutatása.
 Az ökumenizmus törekvései a 20. században az ökumenizmusról szóló zsinati nyilatkozat alapján.

Kompetenciák

Szövegértelmezés

Esetelemzés

Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentumok elemzése, értelmezése.
 Az egyháztörténeti események értelmezése és összevetése a mai kor problémáival. Az egyház mai helyzetének elemzése.

III. Dogmatika

7. Ünnepeink liturgiája és dogmatikája (Krisztus megváltó tevékenysége, Mariológia) (A görög szertartású tanulók saját liturgikus hagyományuk alapján mutatják be a dogmatikai tanítást.)

A teremtés, a bűnbeesés és az ígélet dogmatikája – az Advent liturgiája. A megtestesülés dogmatikája (Karácsony). A megváltás és a halálon túli lét dogmatikája (Húsvéti ünnepkör). A Szentlélekről szóló dogmatikai tanítás (Pünkösöd). Az üdvtörténet, a misztérium, a liturgia és a misztériumokat értelmező dogmatika fogalma. A Mária-dogmák krisztológiai mondanivalója. A Lélek ajándékai – a karizmák.

8. Az Eukarisztia és a szentségek (A görög szertartású tanulók saját liturgikus hagyományuk alapján mutatják be a dogmatikai tanítást.)

A szentmise liturgiája mint az üdvtörténet valamennyi misztériumának emlékezte és megjelenítője.
 A szentség fogalma. A kegyelem fogalma.
 A keresztség és a bérmlás szentségének liturgiája és dogmatikája.
 A kiengesztelődés és a betegek kenetének liturgiája és dogmatikája.
 A házasság és a papi rend szentségének liturgiája és dogmatikája.
 A legfontosabb liturgikus jelképek.
 A szentek tiszteletének dogmatikája.
 A szentelmények liturgiája és dogmatikája.
 Az imádság dogmatikája.
 A szentmisén kívüli igeliturgia dogmatikája.

Kompetenciák

Esetelemzés

A keresztyén életgyakorlat örömei, nehézségei.
 Állásfoglalás, a vélemény indoklása.

IV. A keresztyén erkölcsi élet

9. Az ember erkölcsi lény

Az ószövetségi ember üdvtapasztalata saját erkölcsi mivoltáról.
 Jézus tanítása az ember erkölcsi mivoltáról és feladatáról.
 Az ember erkölcsi mivolta az egyház tanításában.
 A törvény az ószövetségi üdvtörténetben.
 A Jézusban beteljesedett ószövetségi törvény.
 Az üdvtörténeti erkölcsstan fogalma.
 A törvény fogalma és fajtái az erkölcssteológiában.
 A teológiai erények.

10. Az erkölcsi halál és az erkölcsi feltámadás

A bűn és következménye az ó- és újszövetségi Szentírás alapján.
 A bűn következménye az egyház teológiai tanításában.
 Az erkölcsi feltámadás reménye az Ószövetségben, ténye és alapja az Újszövetségben.
 Az erkölcsi feltámadás az egyház tanításában és gyakorlatában.
 A születéssel kapcsolatos erkölcsi problémák.
 A szexualitással kapcsolatos erkölcsi problémák.

Kompetenciák

Esetelemzés

A házassággal kapcsolatos erkölcsi problémák.

A halállal kapcsolatos erkölcsi problémák.

Erkölcsi kérdések, mai erkölcsi problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.

V. Vallás – világvallások

11. A vallás és a Krisztus-esemény bizonyossága

A vallás fogalma és lehetősége a katolikus egyház önértelmezésében. A kereszténység előtti keleti vallások: hinduizmus, buddhizmus.

A kinyilatkoztatásból merítő vallások: zsidó vallás, iszlám.

Jézus történetisége pogány és zsidó források alapján.

Jézus feltámadásának igazolhatósága.

A vallásfilozófia fogalma.

Az üdvtörténet apológiájának fogalma.

Isten létének bölcséleti bizonyítása.

A vallásszabadságról szóló zsinati nyilatkozat ismertetése.

A nem keresztény vallásokról szóló zsinati nyilatkozat ismertetése.

Mai vallási áramlatok.

12. Az egyház és a kinyilatkoztatás

Az egyház jézusi eredetének ténye és szükséges volta az újszövetségi iratok alapján.

Az egyház négy ismertetőjegye (egy, szent, katolikus és apostoli) és szükséges volta.

Az egyház fogalma a katolikus egyház önértelmezése alapján.

Az egyház ószövetségi gyökerei.

Az egyház és a pápa tévedhetetlenségének fogalma.

A kinyilatkoztatás és a sugalmazás fogalma.

A hit és a cselekvés összefüggése.

A hit mint ésszerű engedelmesség.

Kompetenciák

Esetelemzés

A vallásos élet értékének, az egyházhűségnek bemutatása, értelmezése.

A missziós tevékenység fontossága. Mások megértésének, tiszteletének, elfogadásának alapja a krisztusi szeretet. Állásfoglalás, a vélemény indoklása.

EMELT SZINT

Témakörök/Kompetenciák

Követelmények

I. Biblia

ÓSZÖVETSÉG

1. Az Ószövetségi üdvtörténet a kezdetektől a próféták aranykoráig

Őstörténet: a teremtés, Isten elgondolása a teremtett világról és az emberről; a bűnbeesés, a bűn következményei; az ősatyák istenélménye, meghívása, a nekik adott ígéret, a velük kötött szövetség.

Mózes és a mózesi szövetség.

A Dávidnak tett messiási ígéret.

2. Ószövetségi üdvtörténet a próféták aranykorától a hellenista korig

Illés, Amosz és Ozeás próféta.

Izajás, a második Izajás, a harmadik Izajás.

Jeremiás próféta.

Ezékiel próféta.

Dániel próféta.

Alapvető ószövetségi
bevezetéstudományi ismeretek

Az ószövetségi üdvtörténet fogalma, az ószövetségi kánon, irodalmi műfajok az Ószövetségben, az Ószövetség szövegtanúi és fordításai, a prófétafogalom és a próféta irodalom jellemzése, a bölcsességi és a lírai irodalom, a zsoltárok fogalma és műfaja. A mózesi könyvek keletkezéstörténete. A Tóra. Az épületes irodalom fogalma (Jónás, Tóbiás, Eszter, Judit könyve. A Makkabeus-könyvek történelemszemlélete.

Kompetenciák

Szövegértelmezés

Ószövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének értelmezése, kifejtése.

Esetelemzés

A bibliai szövegek mondanivalójának aktualizálása a ma keresztényének életére.

Véleményének indoklása, állásfoglalásának megalapozása.

ÚJSZÖVETSÉG

3. Krisztus misztériuma az
evangéliumok alapján

A gyermekségtörténetek értelmezése, Jézus tanítása, Jézus tettei (csodák), Jézus halála és feltámadása, a Szentlélek eljövetele.

4. Az apostolok kora az Újszövetség
fényében

Az ősegyház élete, a misszió, az első apostoli zsinat. Péter apostol tanítása az Ap.Csel. és a Péter-levelek alapján. Pál apostol megtérése és missziós útjai. *Pál apostol tanítása.*

János és Jakab apostol tanítása a leveleikben.

Alapvető újszövetségi
bevezetéstudományi ismeretek

Az Újszövetségi üdvtörténet fogalma, az újszövetségi kánon, irodalmi műfajok az újszövetségi Szentírásban, újszövetségi szövegtanúk és fordítások.

Az evangéliumok keletkezéstörténete.

Az Ap. Csel. keletkezéstörténete és műfajai.

Pál apostol Rómaiakhoz és Korintusiakhoz írt leveleinek keletkezéstörténete.

Péter apostol leveleinek keletkezéstörténete.

Jakab és János apostol leveleinek keletkezéstörténete.

Az Apokalipszis keletkezéstörténete és műfaji kérdései.

Kompetenciák

Szövegértelmezés

Újszövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének értelmezése, kifejtése.

Esetelemzés

Az újszövetségi szövegek mondanivalójának aktualizálása a ma keresztényének életére.

Véleményének indoklása, állásfoglalásának megalapozása.

II. Egyháztörténelem

5. Az egyház ókora és középkora

Az egyház történelmének kezdete, a keresztényüldözés kora.

Egyetemes zsinatok az ókorban.

A szerzetesség kialakulása a remetéktől Assiszi Szent Ferencig.

A keleti (ortodox) egyház történelme.

Az egyházszakadás, keresztes hadjáratok, inkvizíció.

A keleti (ortodox) egyház sajátosságainak bemutatása.

Szent István és az Árpád-házi szentek Jézus evangéliumának szolgálatában.

Az egyház történelme mint üdvtörténet.

Az egyházi állam fogalma.

Egy egyházatya és/vagy az egyházmegye védőszentje életének és művének bemutatása.

Két ó- vagy középkori pápa bemutatása.

A skolasztika és a misztika fogalma.

6. Az egyház újkora és legújabb kora
- A reformáció értékeiben és negatívumaiban rejlő isteni üzenet: forradalom helyett belső megújulás.
- A Trentói Zsinat a megújulás szolgálatában.
- Jézus örömhírének hiteles hordozói (néhány kiemelkedő jelentőségű szent életútjának és művének bemutatása).
- Az egyház története a felvilágosodás korától az I. Vatikáni Zsinatig.
- A keleti (görög katolikus) rítus jellemzői.
- A 19. vagy a 20. század egy jelentős szentjének bemutatása.
- Az újkori missziók jelentősége az egyház életében.
- A szociális enciklikák jelentősége.
- Korunk kihívásai és a II. Vatikáni Zsinat.
- A 20. század egy nagy pápájának bemutatása
- Az ökumenizmus törekvései a 20. században az ökumenizmusról szóló zsinati nyilatkozat alapján.

Kompetenciák

Szövegértelmezés

Esetelemzés

Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentumok elemzése, értelmezése.

Az egyháztörténeti események értelmezése és összevetése a mai kor problémáival. Az egyház mai helyzetének elemzése. Az egyház megoldási kísérletei a szociális problémákra.

III. Dogmatika

7. Ünnepeink liturgiája és dogmatikája (Krisztus megváltó tevékenysége, Mariológia) (A görög szertartású tanulók saját liturgikus hagyományuk alapján mutatják be a dogmatikai tanítást.)

A teremtés, a bűnbeesés és az ígélet dogmatikája – az Advent liturgiája. A megtestesülés dogmatikája (Karácsony).

A megváltás és a halálón túli lét dogmatikája (Húsvéti ünnepkör).

A Szentlélekről szóló dogmatika tanítás (Pünkösd).

Az üdvtörténet, a misztérium, a liturgia és a misztériumokat értelmező dogmatika fogalma.

A Mária-dogmák krisztológiai mondanivalója.

A Lélek ajándékai – a karizmák.

8. Az Eukarisztia és a szentségek (A görög szertartású tanulók saját liturgikus hagyományuk alapján mutatják be a dogmatikai tanítást.)

A Szentháromság ünnepe – a Szentháromság dogmatikája. A szentmise liturgiája mint az üdvtörténet valamennyi misztériumának emlékezete és megjelenítője. A szentség fogalma. A kegyelem fogalma.

A keresztség és a bérmlás szentségének liturgiája és dogmatikája.

A kiengesztelődés és a betegek kenetének liturgiája és dogmatikája.

A házasság és a papi rend szentségének liturgiája és dogmatikája.

A legfontosabb liturgikus jelképek.

A szentek tiszteletének dogmatikája.

A szentelmények liturgiája és dogmatikája.

Az imádság dogmatikája.

A szentmisén kívüli igeliturgia dogmatikája.

A teremtés és az evolúció összeegyeztethetőségének kérdése.

Kompetenciák

Esetelemzés

A keresztyén életgyakorlat örömei, nehézségei. A tudomány és a vallás kapcsolata. Állásfoglalás, a vélemény indoklása.

IV. A keresztyén erkölcsi élet

9. Az ember erkölcsi lény

Az ószövetségi ember üdvtapasztalata saját erkölcsi mivoltáról.

Jézus tanítása az ember erkölcsi mivoltáról és feladatáról.

Az ember erkölcsi mivolta az egyház tanításában.

	A törvény az ószövetségi üdvtörténetben. A Jézusban beteljesedett ószövetségi törvény. Az üdvtörténeti erkölcsstan fogalma. A törvény fogalma és fajtái az erkölcssteológiában. A teológiai erények. Az egyházi törvénykönyv mint az erkölcsös élet útmutatója.
10. Az erkölcsi halál és az erkölcsi feltámadás	A bűn és következménye az ó- és újszövetségi Szentírás alapján. A bűn következménye az egyház teológiai tanításában. Az erkölcsi feltámadás reménye az Ószövetségben, ténye és alapja az Újszövetségben. Az erkölcsi feltámadás az egyház tanításában és gyakorlatában. Úton a belső ember feltámadása felé az Ószövetség tapasztalata, az Újszövetség és az egyház tanítása alapján. A születéssel kapcsolatos erkölcsi problémák. A szexualitással kapcsolatos erkölcsi problémák. A házassággal kapcsolatos erkölcsi problémák. A halállal kapcsolatos erkölcsi problémák. A társadalmi léttel kapcsolatos erkölcsi problémák.
Kompetenciák	
Esetelemzés	Erkölcsi kérdések, mai erkölcsi problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.
V. Vallás – világvallások	
11. A vallás és a Krisztus-esemény bizonyossága	A vallás fogalma és lehetősége a katolikus egyház önértelmezésében. A kereszténység előtti keleti vallások: hinduizmus, buddhizmus, konfucianizmus, taoizmus, sintoizmus. A kinyilatkoztatásból merítő vallások: zsidó vallás, iszlám. Jézus történetisége pogány és zsidó források alapján. A Krisztus-esemény történetileg igazolható oldala az újszövetségi könyvek alapján. Jézus feltámadásának igazolhatósága. A vallásfilozófia fogalma. Az üdvtörténet apológiájának fogalma. Isten létének bölcséleti bizonyítása. A vallásszabadságról szóló zsinati nyilatkozat ismertetése. A nem keresztény vallásokról szóló zsinati nyilatkozat ismertetése. Mai vallási áramlatok. Alternatív vallási mozgalmak, ezek kialakulásának lehetséges okai.
12. Az egyház és a kinyilatkoztatás	Az egyház jézusi eredetének ténye és szükséges volta az új szövetségi iratok alapján. Az egyház négy ismertetőjegye (egy, szent, katolikus és apostoli) és szükséges volta. Az egyház fogalma a katolikus egyház önértelmezése alapján. Az ószövetségi kinyilatkoztatás ténye. Az egyház ószövetségi gyökerei. Jézus mint a hitet eredményező és feltételező kinyilatkoztatás. Az egyház és a pápa tévedhetetlenségének fogalma.

A kinyilatkoztatás és a sugalmazás fogalma.

A hit és a cselekvés összefüggése.

A hit mint ésszerű engedelmesség.

Kompetenciák

Esetelemzés

A vallásos élet értékének, az egyházhűségnek bemutatása, értelmezése.

A missziós tevékenység fontossága. Különbségtétel ökumené és szinkretizmus között.

Mások megértésének, tiszteletének, elfogadásának alapja a krisztusi szeretet.

Állásfoglalás, a vélemény indoklása.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	70 pont	80 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, valamint a tétel kifejtéséhez szükséges szövegrészlet(ek).	Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), valamint a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai.	Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, valamint a tétel kifejtéséhez szükséges szövegrészlet(ek).

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	tétalcímek
Mikor?	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont
A feladat tartalom: 30 pont előadásmód: 10 pont
B feladat 10 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A tételsor 24 tételből áll. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A tételsor legalább 30%-át (24 tétel esetén 7 tételt) évről évre módosítani kell.

A felkészülés során a Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, valamint a tétel kifejtéséhez szükséges szövegrészlet(ek) használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgán egy **A** és egy **B** feladatot fejt ki a vizsgázó.

A tételsor összeállításáért a vizsgabizottságot működtető intézmény a felelős. A tételsor összeállításához a részletes követelményekben megjelölt témákat kell figyelembe venni. Mindegyik **A** feladat alapja szövegmagyarázat (bibliai, liturgikus, zsinati vagy egyházi dokumentum, szentek írásai stb.). A bibliai helyet, illetőleg az elemzendő szöveget a szóbeli feleletre való felkészülés során a vizsgázó rendelkezésére kell bocsátani.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok – a témák sajátosságait figyelembe véve – lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint legyen mód a sikeres felkészülésre, illetve a kifejtésre a szóbeli feleletre adható időkeretben.

A tételsort a részletes vizsgakövetelmények *Ismeretkörök* című fejezetében foglaltak témaköreiből állítja össze a szaktanár. Az *Ismeretkörök* című fejezet mind a hat hittani disciplinát (Ószövetség, Újszövetség, Egyháztörténelem, Dogmatika, Erkölcsan, Alapvető hittan) tartalmazza oly módon, hogy valamennyit 2-2 témakörre osztja. Így összesen 12 témakör van. Minden témakörből 2 A és 2 B feladatot fogalmazva állítja össze a szaktanár a tételsort.

Az **A** feladatok egy-egy témakör átfogó anyagából jelöljenek ki 2 feladatot, amelyek alapján a vizsgázó bemutathatja alapvető hittani ismereteit, rendszerezési képességét, szövegelemzési készségét és hittani tudása alkalmazásának képességét. A **B** feladatok a 12 témakörhöz szorosan kapcsolódó fogalmakat, rövidebb témákat tartalmazzanak.

Az **A** feladatokhoz csak más teológiai disciplina területéről való **B** feladatot lehet kapcsolni.

Mivel a hittudományban nagyon szoros a különböző disciplinák közötti kapcsolat (hiszen pl. a biblikum megalapozza a dogmatikát és a morálist), a tételsor összeállításakor a szaktanárnak különös figyelmet kell arra fordítania, hogy ugyanazon témák ne forduljanak elő több különböző tételben. Például nem megfelelő, ha a tételsorban szerepel az Újszövetségben: Jézus halála és feltámadása, a Dogmatikában: a húsvét liturgiája és dogmatikája, vagy az Alapvető hittanban: Jézus feltámadásának igazolhatósága.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik:

A feladat (40 pont)		B feladat (10 pont)	
TARTALMI MINŐSÉG	30 pont		10 pont
– tárgyi tudás	max. 8 pont	– tárgyi tudás	max. 5 pont
– szövegértelmezés	max. 8 pont	– teológiai fogalmak pontos használata	max. 5 pont
– teológiai fogalmak pontos használata	max. 7 pont		
– értelmezés, aktualizálás	max. 7 pont		
ELŐADÁSMÓD	10 pont		
– világos, logikus szerkesztés	max. 5 pont		
– megfelelő szóhasználat	max. 5 pont		

Teljesítményszintek az A feladat esetén

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető: 30 pont

Teljesítményszint: 24–30 pont

A vizsgázó tárgyi tudása pontos, alapos: jól érti és ismeri a feladat témáját, összefüggéseit, fő kérdéseit. Önállóan, segítő kérdés nélkül fejt ki mondanivalóját.

A szöveg megfelelő kulcsszavait emeli ki és értelmezi. A szöveg értelmezését a téma összefüggésében el tudja helyezni.

A témához tartozó teológiai fogalmakat pontosan, szabatosan definiálja és használja.

Megfogalmazza a téma kívánta értékelő véleményét. Ismereteit megfelelően alkalmazza, aktualizálja.

A felelet minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítményszint: 12–23 pont

Tárgyi tudása megfelelő. A feladat kifejtése lényegében önálló, főbb megállapításai általában helytállóak. A feladat kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos.

A szöveg néhány kulcsszavát emeli ki, de azokat megfelelően értelmezi.

A témához tartozó teológiai fogalmak definíciója nem minden esetben pontos, de a legfontosabbakat lényegében jól használja.

Megfogalmazza a téma kívánta értékelő véleményét, de feleletében felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció is előfordulhat.

Teljesítményszint: 1–11 pont

Tárgyi tudása nem kielégítő, de rendelkezik bizonyos összefüggések, tények, fogalmak, kulcsszavak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár jelentős segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető: 10 pont

Teljesítményszint: 8–10 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Előadásmódja lényegre törő, kerül a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag.

Teljesítményszint: 4–7 pont

A feladat kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondat szerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítményszint: 1–3 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, előadásmódja bizonytalan. A nyelvi, stilisztikai kifejezőmódja nem igényes (bizonytalan mondat szerkesztés, szegényes szókincs).

Teljesítményszintek a B feladat esetén

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető: 10 pont

Teljesítményszint: 8–10 pont

A vizsgázó tárgyi tudása pontos, alapos: jól érti és ismeri a feladat témáját, összefüggéseit, fő kérdéseit. Önállóan, segítő kérdés nélkül fejt ki mondanivalóját.

A témához tartozó teológiai fogalmakat pontosan, szabatosan definiálja és használja.

Ismereteit megfelelően alkalmazza.

A felelet minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítményszint: 4–7 pont

Tárgyi tudása megfelelő. A feladat kifejtése lényegében önálló, főbb megállapításai általában helytállóak. A feladat kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos.

A témához tartozó teológiai fogalmak definíciója nem minden esetben pontos, de a legfontosabbakat lényegében jól használja.

Felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció fordulhat elő feleletében.

Teljesítményszint: 1–3 pont

Tárgyi tudása nem kielégítő, de rendelkezik bizonyos összefüggések, tények, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár jelentős segítsége.

A teljesítményszinteknél adott pontszámokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.

A vizsgateljesítmény összpontszámának kialakítása:

Az összpontszám az A és a B feladatokból elért teljesítmény pontszámainak összege, így a középszintű szóbeli vizsgán legfeljebb 50 pont szerezhető.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
70 pont	80 pont
Feladatlap	A feladat tartalom: 50 pont előadásmód: 10 pont
	B feladat 20 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli feladatlap kidolgozásához a vizsgázó használhatja a Bibliát (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása) és a II. Vatikáni Zsinat dokumentumait.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó két megadott téma közül választhat. Értekező dolgozat műfajában mutatja be a vizsgázó komplex hittani tudását, összetettebb teológiai kérdések világos megfogalmazási képességét, korszerű bibliai és szövegelemzési ismereteit, önálló vélemény- és ítéletalkotási képességét.

A szövegalkotási feladat két témáját az *Ismertkörök* című fejezet témakörei alapján fogalmazza meg. A két írásbeli témát két különböző hittani disciplina területéről választják.

A vizsgadolgozat terjedelme minimum 1300 szó.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli értékelése a Javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az értékelők a vizsgadolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint az írásbeli összpontszámát.

Ha a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte meg egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

A megoldás minőségének elbírálásában a következő általános kritériumok érvényesülnek:

		Maximum	
A TARTALMI KIFEJTÉS MINŐSÉGE		50 pont	70 pont
– a téma és a kifejtés relevanciája	15 pont		
– tárgyi tudás	15 pont		
– hittani fogalmak pontos használata	10 pont		
– értelmezés, aktualizálás	10 pont		
A SZÖVEG MEGSZERKESZTETTSÉGE ÉS NYELVI MINŐSÉGE		20 pont	
– világos, logikus szerkesztés	10 pont		
– megfelelő szóhasználat	10 pont		

Teljesítményszintek

A TARTALMI KIFEJTÉS MINŐSÉGE

Elérhető: 50 pont

Teljesítményszint: 30–50 pont

A vizsgadolgozat a választott témáról szól, a vizsgázó megfelelő tájékozottsággal, gondolati érettséggel, tartalmasan fejti ki a címben megjelölt hittani témát.

A téma megközelítése világos, átgondolt, az értelmezés, a kifejtés alapos tárgyi tudásra és a tudás meggyőző alkalmazására utal (pl. a tárgyi elemek, a fogalmak, az utalások helytállóak). A lényegi állítások kifejtettek, a példák, a hivatkozások relevánsak, a gondolatvezetés és az érvelés meggyőző (pl. az állításokat támogató érvek közül egy sem alapul fogalmi, logikai tévedésen).

Az írásmű tartalmaz személyes reflexiókat, állásfoglalást.

Teljesítményszint: 12–29 pont

A vizsgadolgozat lényegében igazodik a megjelölt hittani témához.

Van olyan bekezdés, mely nem a témához tartozó gondolatot fejt ki. A kifejtés tárgyi elemei (pl. fogalmak, utalások, példák) zömükben helytállóak. A vizsgadolgozat mégsem tükrözi írója kellő mélységű és részletességű tudását az adott témáról, ezért nem elég meggyőző. Esetleg előfordul egy-két fogalmi, tárgyi félreértés. Az érvek nem mindig támasztják alá kellő mértékben az állításokat, azok nem elég világosak és megalapozottak.

Teljesítményszint: 1–11 pont

A címben megjelölt hittani témával kapcsolatos logikus kifejtés helyét gyakran az általánosságok, esetenként fogalmi, tárgyi tévedések foglalják el. A vizsgázó állításainak magyarázata és kifejtése helyett ismétlésekbe bonyolódik. Logikai érvelése gyenge vagy hibás; kevés a releváns példa, utalás. Elfogadható önálló véleményt a vizsgadolgozat nem tartalmaz, így nem meggyőző.

A SZÖVEG MEGSZERKESZTETTSÉGE ÉS NYELVI MINŐSÉGE

Elérhető: 20 pont

Teljesítményszint: 12–20 pont

A vizsgadolgozat egészének felépítése megfelel a feladatban megjelölt témának, az írásmű műfaji követelményeinek és a témáról közölt gondolatoknak.

A vizsgadolgozatban – a tartalmi kifejtés logikájával összhangban – a bevezetés, a tárgyalás és befejezés szerkezetileg jól elkülöníthető egymástól. A fő szerkezeti részek arányosak.

A vizsgadolgozat felépítése világos, logikusan előrehaladó, az állítások és a gondolategységek világosan kapcsolódnak egymáshoz. A nagyobb gondolatmenetek kisebb egységekre, bekezdésekre tagolódnak.

A vizsgadolgozat megtartja az előírt terjedelmet.

Stílusa gördülékeny, szóhasználat szabatos, pontos.

Teljesítményszint: 5–11 pont

A vizsgadolgozat minden fontos szerkezeti elemet tartalmaz, de azok aránya, egyensúlya nem mindig megfelelő (túl hosszú bevezetés, túl rövid befejezés stb.).

A vizsgadolgozat felépítése olykor következetlen, a gondolatmenetet helyenként indokolatlan váltások, kitérők jellemzik, nem mindig elég világos a részek közötti összefüggés. Nem fektet elég hangsúlyt arra, hogy a fontos dolgokat kiemelje, a kevésbé lényegesektől elválassza.

A szóhasználat általában pontos, szabatos, de olykor a köznyelvi normától eltérő. Mondatszerkesztése helyenként nem eléggé változatos. Nyelvi-nyelvtani hibák (pl. egyeztetés) is előfordulhatnak a vizsgadolgozatban.

Teljesítményszint: 1–4 pont

A vizsgadolgozatban nem ismerhető fel teljes bizonyossággal a három fő szerkezeti egység. A gondolatmenet lényegében zavaros, csapongó, sok az ismétlés. A főbb gondolatok nem különülnek el világosan egymástól. Alapvető szövegösszefüggési hiányosságok mutatkoznak, (pl. logikai hézag, felesleges ismétlés, alanyváltás, túlbonyolított mondatok).

A vizsgadolgozat terjedelme kirívóan rövid.

Szókincse szegényes, mondatszerkesztése igénytelen. Gyakran fordul elő nyelvi-nyelvtani hiba.

Szóbeli vizsga

A felkészülés során a Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, valamint a tétel kifejtéséhez szükséges szövegrészlet(ek) (forrás) használhatók.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A szóbeli tételsor 24 tételből áll, melyek közül legalább 6 tételt évről évre módosítani kell. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsgán egy A és egy B feladatot fejt ki a vizsgázó.

A tételsor összeállításához a részletes követelményekben megjelölt témákat kell figyelembe venni. Mindegyik A feladat alapja szövegmagyarázat (bibliai, liturgikus, zsinati vagy egyházi dokumentum, szentek írásai stb.). A bibliai helyet, illetőleg az elemzendő szöveget a szóbeli feleletre való felkészülés során a vizsgázó rendelkezésére kell bocsátani.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok – a témák sajátosságait figyelembe véve – lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint legyen mód a sikeres felkészülésre, illetve a kifejtésre a szóbeli feleletre adható időkeretben.

A tételsort a részletes vizsgakövetelmények *Ismeretkörök* című fejezetében foglaltak témaköreiből állítja össze a szaktanár. Az *Ismeretkörök* című fejezet mind a hat hittani disciplinát (Ószövetség, Újszövetség, Egyháztörténelem, Dogmatika, Erkölcsan, Alapvető hittan) tartalmazza oly módon, hogy valamennyit 2–2 témakörre osztja. Így összesen 12 témakör van. Minden témakörből 2 A és 2 B feladatot fogalmazva állítja össze a szaktanár a tételsort.

Az A feladatok egy-egy témakör átfogó anyagából jelöljenek ki 2 feladatot, amelyek alapján a vizsgázó bemutathatja alapvető hittani ismereteit, rendszerezési képességét, szövegelemzési készségét és hittani tudása alkalmazásának képességét. A B feladatok a 12 témakörhöz szorosan kapcsolódó fogalmakat, rövidebb témákat tartalmazzanak.

A szóbeli tételek címét nyilvánosságra kell hozni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 80 pont. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumok szerint történik:

A feladat (60 pont)		B feladat (20 pont)	
<i>TARTALMI MINŐSÉG</i>	<i>50 pont</i>		<i>20 pont</i>
– tárgyi tudás	max. 13 pont	– tárgyi tudás	max. 10 pont
– szövegértelmezés	max. 13 pont	– teológiai fogalmak pontos használata	max. 10 pont
– teológiai fogalmak pontos használata	max. 12 pont		
– értelmezés, aktualizálás	max. 12 pont		
<i>ELŐADÁSMÓD</i>	<i>10 pont</i>		
– világos, logikus szerkesztés	max. 5 pont		
– megfelelő szóhasználat	max. 5 pont		

Teljesítményszintek az A feladat esetén

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető: 50 pont

Teljesítményszint: 30–50 pont

A vizsgázó tárgyi tudása pontos, alapos: jól érti és ismeri a tétel témáját, összefüggéseit, fő kérdéseit. Önállóan, segítő kérdés nélkül fejt ki mondanivalóját.

A szöveg megfelelő kulcsszavait emeli ki és értelmezi. A szöveg értelmezését a téma összefüggésében el tudja helyezni.

A témához tartozó teológiai fogalmakat pontosan, szabatosan definiálja és használja.

Megfogalmazza a téma kívánta értékelő véleményét. Ismereteit megfelelően alkalmazza, aktualizálja.

A felelet minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítményszint: 12–29 pont

Tárgyi tudása megfelelő. A tétel kifejtése lényegében önálló, főbb megállapításai általában helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos.

A szöveg néhány kulcsszavát emeli ki, de azokat megfelelően értelmezi.

A témához tartozó teológiai fogalmak definíciója nem minden esetben pontos, de a legfontosabbakat lényegében jól használja.

Megfogalmazza a téma kívánta értékelő véleményét, de feleletében felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció fordulhat elő.

Teljesítményszint: 1–11 pont

Tárgyi tudása nem kielégítő, de rendelkezik bizonyos összefüggések, tények, fogalmak, kulcsszavak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár jelentős segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető: 10 pont

Teljesítményszint: 8–10 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Előadásmódja lényegre törő, kerül a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag.

Teljesítményszint: 4–7 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondat szerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítményszint: 1–3 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, előadásmódja bizonytalan. Nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes (bizonytalan mondat szerkesztés, szegényes szókincs).

Teljesítményszintek a B feladat esetén

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető: 20 pont

Teljesítményszint: 12–20 pont

A vizsgázó tárgyi tudása pontos, alapos: jól érti és ismeri a tétel témáját, összefüggéseit, fő kérdéseit. Önállóan, segítő kérdés nélkül fejt ki mondanivalóját.

A témához tartozó teológiai fogalmakat pontosan, szabatosan definiálja és használja.

Ismereteit megfelelően alkalmazza.

A felelet minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítményszint: 5–11 pont

Tárgyi tudása megfelelő. A tétel kifejtése lényegében önálló, főbb megállapításai általában helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos.

A témához tartozó teológiai fogalmak definíciója nem minden esetben pontos, de a legfontosabbakat lényegében jól használja.

Felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció fordulhat elő feleletében.

Teljesítményszint: 1–4 pont

Tárgyi tudása nem kielégítő, de rendelkezik bizonyos összefüggések, tények, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár jelentős segítsége.

A teljesítményszinteknél adott pontszámokon belül az értékelő dönt az elért pontszámáról.

A vizsgateljesítmény összpontszámának kialakítása:

Az összpontszám az írásbeli és a szóbeli (A és B) feladatokból elért teljesítmény pontszámainak összege, így az emelt szintű vizsgán legfeljebb 150 pont szerezhető.

KATONAI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A felnövekvő generáció nem rendelkezik ismeretekkel a honvédelemről, a minősített időszakokban rá háruló állampolgári kötelezettségekről. A katonai alapismeretek tantárgy oktatása segít a középiskolákban tanuló fiatalok honvédelmi nevelésében és katonai pályára irányításában. A tananyag elsajátításával megismerik a Magyarország honvédelmének felépítését, a Magyar Honvédség feladatait, a katonák mindennapi életét. Ismereteik bővülésével

kialakul és folyamatosan erősödik a honvédelem és a katonai élet iránti pozitív hozzáállásuk.

A felkészülés eredményeként a tanulók megfelelő adottságaikra, képességszintjükre alapozva képessé válnak a katonai felsőoktatásba vagy szerződéses állományba történő felvételi követelmények teljesítésére, továbbá a katonai szolgálat nehézségeinek elviselésére.

Középszint

A középszintű vizsgán a diákoknak az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokról, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáiról kell számot adniuk. A vizsgakövetelményekben megfogalmazott témakörök lényegi ismeretanyagának reprodukálása, a fontosabb összefüggések felismerése, a katonai terminológia használata, a gyakorlati ismeretek elsajátítása és az érettségi vizsgán történő bemutatása a követelmény.

Emelt szint

Az emelt szintű vizsga elsősorban a katonai felsőoktatásba készülő diákok képességeit és ismereteit vizsgálja. A vizsgázóktól a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőkészséget, összetettebb összehasonlítási és elemzési szempontokat követel meg, valamint a tények és az adatok tágabb körét kéri számon.

A) KOMPETENCIÁK

- a tanulóknak el kell sajátítaniuk: Magyarország biztonság- és szövetségi politikájával, honvédelmével kapcsolatos ismereteket, megismerik a NATO, az Európai Unió az ENSZ felépítését, működését, tevékenységük jellemzőit a válságkövetekben;
- ismerniük kell a Magyar Honvédség feladatait, szervezeti felépítését, személyi állományának összetételét, a szerződéses katonák napi életét és járandóságait;
- megismerik a modern hadviselés jellemző vonásait, a különleges alakulatok feladatait, a modern haditechnikai eszközök közül a fontosabbak adatait;
- elsajátítják a térkép- és tereptani alapismereteken belül a tereptani alapismereteket, a térképismeretet, valamint a terepen történő tájékozódást;
- elsajátítják a béketámogató műveletek alapjait, a békefenntartó eljárasmódokat, a nem háborús műveletek felosztását és jellemzőit;
- az általános katonai ismereteken belül elsajátítják az általános harcászat, a löelmélet, a katonai túlélés alapjait, megismerik az atom-, biológiai és vegyi fegyverek jellemzőit és hatásait, a Magyar Honvédség jellemző haditechnikai eszközeit, a szerződéses katonák kiképzési rendszerét, valamint a katonák alaki felkészítésének fontosabb mozzanatait;
- a hadijogi alapismereteken belül tisztában vannak a hágai és a genfi egyezmények létrejöttével, annak fontosabb elemeivel, a hadifoglyokkal történő bánásmód szabályaival, a polgári lakosság védelmének módszereivel, a hadviselés eszközeinek és módszereinek szabályozásával, a Nemzetközi Törvénytörvények feladataival;
- az egészségügyi ismereteken belül elsajátítják a sérültek kimentésének szabályait, az újraélesztés szakszerű végrehajtását, a vérzések, törések, ízületi sérülések ellátását, megismerik a sérült katonák harctéri ellátásának rendszerét.

B) TÉMAKÖRÖK

A középszintnél felsorolt követelmények az emelt szintre is érvényesek.

	Témák	VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
1.	A Magyarország biztonságpolitikai környezete	– A biztonsági kihívás fogalma és a biztonsági kihívások típusai, a biológiai hadviselés jellemzői, hatása a biztonságra – A globalizáció hatásai a biztonságra – Hazánkat fenyegető katonai kockázatok – Hazánkat fenyegető nem katonai kockázatok – Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájának fontosabb jellemzői	– Magyarország biztonságpolitikai környezetének változása a II. világháború óta napjainkig – Magyarország biztonságpolitikájának főbb elemei, jellemző vonásai – Hazánk Nemzeti Katonai Stratégiájának fontosabb elemei – Magyarország biztonsági helyzetének változása a NATO-ba történt belépésünk óta – Az Európai Unió tagság hatása

		– A NATO létrejöttének okai és bővítésének állomásai – A NATO fontosabb szervei és feladatai – Az Európai Unió létrejöttének körülményei, fejlődésének állomásai – Az Európai Unió biztonság- és védelempolitikájának céljai – Az ENSZ létrejötte, fontosabb szervezetei – Az ENSZ tevékenysége a válságvezetékben	Magyarország biztonsági helyzetére – A NATO létrejöttének történelmi körülményei – A NATO-doktrínák kidolgozásának történelmi háttere, hatásuk a világpolitikai helyzetre – A NATO feladatrendszerének változása a kétpólusú világrend megszűnése után – A NATO válasza a XXI. század biztonságpolitikai kihívásaira – Az Európai Unió kialakulásának folyamata, az integráció lépcsőfokai – Az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának szükségessége és jellemzői – Az ENSZ tevékenysége a világ válságövezeteiben 1945 óta – Az ENSZ első generációs békétámogató műveleteinek kialakulása, jellemzői – Az ENSZ második generációs békétámogató műveleteinek kialakulása, jellemzői – Az ENSZ harmadik generációs békétámogató műveleteinek kialakulása, jellemzői
2.	A Magyar Honvédség felépítése és a katonai szervezetek jellemzői	– A Magyar Honvédség feladatai – A parancsnok feladatai – A raj, a szakasz és a század felépítése – A harci erők általános feladatai – A lövészkötélékek jellemzői – A harcokszó kötékek jellemzői – A harci támogató erők általános jellemzése – A felderítő kötékek jellemzése – A tüzerkötélékek jellemzése – A harci kiszolgáló-támogató erők általános jellemzői – A logisztikai támogatás jellemzői – Az egészségügyi kötékek jellemzői – A szerződéses katonák kiképzési rendszerének elemei	– A Magyar Honvédség békétámogató tevékenységének története – A Magyar Honvédség aktuális külföldi misszióinak feladatai és jellemzése – A Magyar Honvédség felépítése, haderőneveinek jellemzői
3.	A modern háborúk jellemzői	– A modern háborúk jellemző vonásai – A különleges egységek jellemzői és feladatai – A modern haditechnikai eszközök jellemzői	– A globalizáció és a modern hadviselés kapcsolata
4.	Térkép- és tereptani alapismeretek	– A meghatározó terepelemek jellemzői – A terep felosztása – A tájtípusok jellemzői – A földrajzi fókuszok jellemzői – A védelmi célú térképek vetületei – Az UTM hengervetület jellemzői – Az UTM vetület koordinátarendszere – A földrajzi koordinátarendszer – Az MGRS azonosító rendszer – A GEOREF azonosító rendszer – A térképi jelek csoportosítása és jellemzése	– A terep alkotóelemeinek fontosabb jellemzői, hatásuk bemutatása a harc kimenetelére – A terep- és tájtípusok jellemzői, hatásuk elemzése a katonai tevékenységekre – Egy adott pont UTM koordinátájának meghatározása – Egy adott pont földrajzi koordinátájának meghatározása – Egy adott pont MGRS azonosítójának meghatározása

		– A jelkulcs felépítése és tartalma – A domborzat ábrázolása a topográfiai térképeken – A tájoló felépítése és jellemzői – A földrajzi, mágneses és hálózati északi irányok összefüggései – A világtérképek meghatározása és kitűzése tájolóval – A világtérképek meghatározása egyéb módszerekkel – A térkép tájolása tájolóval – A térkép tájolása vonalas tereptárgyak alapján – Az álláspont meghatározásának módszerei – A GPS gyakorlati alkalmazási lehetőségei	– Egy adott pont GEOREF azonosítójának meghatározása – Az IMW szelvényezési rendszer jellemzése – A földrajzi, a mágneses és a hálózati északi irányok összefüggései – Tájékozódási módszerek a terepen – A GPS alapú tájékozódás elve
5.	Az általános katonai ismeretek		
5.1.	A harcászat alapfogalmai	– A harc fogalma és tartalma, a harci lehetőségek összetevői – Az összefegyvernemi harc fogalma és jellemzői – A védelem és a támadás formái, valamint méretei – A katonák általános kötelmei harcban – A katonák mozgásmódjai a harcmezőn	
5.2.	A béketámogató műveletek	– A béketámogatás fogalma és célja – A békeműveletek felosztása és jellemzői – A nem háborús műveletek felosztása és jellemzői – A békefenntartó eljárásmodok felosztása és jellemzői	– A béketámogató eljárások rendszere az 1992-es ENSZ főtitkári jelentés alapján – Az egyes békefenntartó eljárásmodok bemutatása
5.3.	A löelmélet alapjai	– A gyalogsági fegyverek lőszerének felosztása – Az éles lőszer típusai, felépítése és részei – A röppálya fogalma és elemei	
5.4.	Túlélési ismeretek	– A túlélésre történő felkészülés feladatai a kiképzés során – A menedék helyének kiválasztási szempontjai – A tűzrakás módjai – A növények fogyaszthatósági tesztjének lépései – A személyi álcázás végrehajtása	– A katonákat érhető rendkívüli helyzetek rendszere – A túlélés érdekében szükséges teendők bemutatása
5.5.	ABV védelmi alapismeretek	– Az atomrobbanás pusztító hatásai és jellemzésük – A vírusok, baktériumok és a gombák jellemzése – A mérgező harcanyagok csoportosítása – Az idegbénító hatású mérgező harcanyagok jellemzői – Az általános hatású mérgező harcanyagok jellemzői – A hólyaghúzó hatású mérgező harcanyagok jellemzői	– A nukleáris fegyverek jellemzői, alkalmazásának hatásai – A vegyi fegyverek csoportosítása és jellemzése – A biológiai fegyverek csoportosítása és jellemzése

		– A fojtó hatású mérgező harcanyagok jellemzői – Az ingerlő hatású mérgező harcanyagok jellemzői – A pszichotoxikus mérgező harcanyagok jellemzői – A növényzetpusztító mérgező harcanyagok jellemzői – A védekezés módjai a biológiai harcanyagok ellen	
5.6.	Haditechnikai ismeretek	A Magyar Honvédség jellemző haditechnikai eszközeinek jellemzői – A gépkarabély részei, működése és jellemző adatai – A pisztoly részei, működése és jellemző adatai – A támadó kézigránát részei, működése és jellemző adatai – A védő kézigránát részei, működése és jellemző adatai – A harckocsi jellemzése és fegyverzete – A gyalogsági harcjármű jellemzése és fegyverzete – A vadászrepülőgép jellemzői és technikai adatai – A harci helikopter jellemzői és technikai adatai	
6.	Alaki ismeretek	– Az alakiség alapfogalmai – A „Vigyázz!” állás, a „Pihenj!” állás végrehajtása – A „Szerelvényt igazíts!”, a „Terpeszállás!”, „Oszolj!” vezényszavak végrehajtása – A „Jobbra át!”, „Balra át!” és a „Hátra arc!” vezényszavak végrehajtása – A tiszteletadás végrehajtása – Menet az előljáróhoz, jelentés, jelentkezés végrehajtása – A katonai rendezvények alaki tartalma	– Az alaki tevékenység kialakulása, az alakiség jelentősége a katonai fegyelem fenntartásában
7.	A honvédelem rendszere és a honvédelmi kötelezettségek	– A minősített időszakok jellemzői – A Honvédelmi Tanács fontosabb feladatai – A minősített időszakokban elrendelhető rendkívüli intézkedések – Az állampolgárok személyes honvédelmi kötelezettségei – A Magyar Honvédség tényleges állománya – A hivatásos jogviszony jellemzői – A szerződéses jogviszony jellemzői – Az önkéntes tartalékos jogviszony jellemzői	– Magyarország honvédelmét meghatározó jogszabályok – A minősített időszakok elrendelésének feltételei, az egyes minősített időszakok jellemzői – A honvédelmi kötelezettségek rendszere, tartalma – A honvédelem rendszerének irányítása minősített időszakokban – A Honvédelmi Tanács összetétele és feladatai
8.	Hadijogi alapismeretek	– A genfi egyezmények létrejöttének körülményei, fontosabb elemei – A hágai egyezmények létrejöttének körülményei, fontosabb elemei	– A harcosok jellemzői – A zsoldos jellemzői – A terrorizmus jellemző vonásai – A harcképtelenség ismérvei – A hadifoglyokkal szembeni bánásmód szabályai

			– A polgári lakosság és a polgári javak védelme – A meglepő aknák jellemzői – A hitszegés fogalma – A Nemzetközi Törvénszék feladatai
9.	A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	– A katonai rendfokozatok – A napirend fő pontjai – A Magyar Honvédség ügyeleti szolgálatai – A függelmi viszonyok – A parancs fogalma, a parancsadás jellemzői – A kihallgatás – A szolgálati érintkezés szabályai – A katonák járandóságai	
10.	Egészségügyi ismeretek	– Teendők a baleseti helyszínen – Ellátási sorrend normál balesetekben – Ellátási sorrend katasztrófákban és tömeges balesetben – Az elsősegélynyújtók feladatai a mentők megérkezéséig – A sérült mozgatására alkalmazható módszerek – Fektetési módok a sérültek ellátásakor – Az eszméletlenség megállapításának módszerei – Az eszméletlen beteg ellátása – Az eszméletlen beteg vagy a sérült mozgatása – A halál biztos jelei – Az újraélesztés végrehajtása – A defibrillátor alkalmazása – A vérzések típusai – Az artériás vérzés ellátása – Az artériás nyomókötés elkészítése – A vénás vérzés ellátása – A vénás nyomókötés elkészítése – A kapilláris vérzés ellátása – A fedőkötés elkészítése – Köötési alapelvek – A törések fajtái – A törések tünetei – A törések ellátása – Az ízületi sérülések fajtái – Az ízületi sérülések ellátása – A harctéren megsérült katonák ellátásának szakaszai – A mérgezések ellátásának szabályai	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	30 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	A II. feladatsornál vonalzó, körző, középiskolai történelmi és középiskolai földrajzi atlasz	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Személyi és technikai segédeszközök a nyilvánosságra hozott anyag alapján	NINCS	Személyi és technikai segédeszközök a nyilvánosságra hozott anyag alapján

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	Segédeszközök listája	NINCS	Segédeszközök listája
Mikor?		a vizsga évét megelőző tanév végéig		a vizsga évét megelőző tanév végéig

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga		
120 perc	15 perc		
Feladatlap megoldása	A altétel térkép és tereptani alapismeretek	B altétel alaki ismeretek	C altétel egészségügyi ismeretek
	20 pont	15 pont	15 pont
100 pont	50 pont		

A témakörök megoszlása a vizsgarészek között

	Témakörök	Középszint	
		írásbeli	szóbeli
1.	Magyarország biztonságpolitikai környezete	X	
2.	A Magyar Honvédség felépítése, katonai szervezetek	X	
3.	A modern háborúk jellemzői, különleges egységek	X	
4.	Térkép- és tereptani alapismeretek	X	X
5.	Általános katonai ismeretek	X	
6.	Alaki ismeretek		X
7.	A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek	X	
8.	Hadijogi alapismeretek	X	
9.	A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	X	
10.	Egészségügyi ismeretek	X	X

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázók egy központi feladatlapot oldanak meg. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszés szerint oszthatja be, az egyes feladatok megoldási sorrendje tetszőleges. Az írásbeli feladatlap megoldásakor segédeszköz nem használható. Az írásbeli vizsga témakörei a részletes vizsgakövetelményekben találhatók.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap 25-30 feladatot tartalmaz, amelyeket a következő témaelosztás szerint kell összeállítani:

Témakörök	Megoszlás aránya
Magyarország biztonságpolitikai környezete	3–4
A Magyar Honvédség felépítése, katonai szervezetek	3–4
A modern háborúk jellemzői, különleges egységek	2–2
Térkép- és tereptani alapismeretek	3–4
Általános katonai ismeretek	5–7
A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek	2–4
Hadijogi alapismeretek	2–2
A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	2–2
Egészségügyi ismeretek	2–3

Az írásbeli feladatlapon például az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- rövid választ igénylő, nyitott kérdések,
- feleletválasztás, ahol legalább négy válaszlehetőség van,
- hiányos szöveg kiegészítése, szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül,
- képek alapján feltett kérdésekre rövid válaszadás,
- képeken lévő információk felismerése,
- hamis és igaz állítások kiválasztása,
- fogalmak felismerése, hibásan leírt fogalmak kiválasztása,
- ábrák, vázlatok kiegészítése vagy felismerése,
- egymáshoz rendelés, például:
- képek, események, összekevert bekezdések sorrendbe rakása,
- vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
- csoportosítás megadott kategóriák szerint stb.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatlap maximális pontszáma 100 pont, értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgához a vizsgabizottságot működtető intézmény tételsort állít össze. A tételsor háromszor 15 db tételből áll. A vizsgázók mindhárom altételsorból egyet-egyet húznak. Az „A” altétel térkép és tereptani alapismereteket, a „B” altétel alaki ismereteket, a „C” altétel egészségügyi ismereteket kér számon. A vizsgahelyek berendezéséről, a vizsgához szükséges személyi és technikai segédeszközökről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A segédeszközök listáját a vizsga évét megelőző tanév végéig nyilvánosságra kell hozni.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői.

A szóbeli vizsga sajátossága, hogy a „B” és a „C” altétel végrehajtásához szükség van a vizsgázó társak segítségére. Ezért a bent lévő vizsgázók egyszerre kihúzzák a három altételt, a rendelkezésre álló idő alatt mindenki felkészül. Utána kezdődik mindenki számára a feladat végrehajtása, először az „A” altételtől adnak számot, majd a „B” és a „C” altétel következik.

A szóbeli vizsga értékelése

Az altételeket külön-külön kell értékelni. Az „A” altételre maximálisan 20 pont, míg a „B” és a „C” altételekre maximálisan 15-15 pont adható. Az értékelési szempontokat és a pontok megoszlását az értékelési útmutató tartalmazza.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga		
240 perc		30 perc		
I. Feladatsor	II. Feladatsor	A feladat Egy téma összefüggő kifejtése megadott szempontok alapján	B feladat alaki ismeretek vagy térkép- és tereptani alapismeretek	C feladat egészségügyi ismeretek
80 perc	160 perc			
40 pont	60 pont	20 pont	15 pont	15 pont
100 pont		50 pont		

A témakörök megoszlása a vizsgarészek között

Fsz	Témakörök	Emelt szint	
		írásbeli	szóbeli
1.	Magyarország biztonságpolitikai környezete	X	X
2.	A Magyar Honvédség felépítése, katonai szervezetek	X	X
3.	A modern háborúk jellemzői, különleges egységek	X	X
4.	Térkép- és tereptani alapismeretek	X	X
5.	Általános katonai ismeretek	X	X
6.	Alaki ismeretek		X
7.	A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek	X	X
8.	Hadijogi alapismeretek	X	X
9.	A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	X	X
10.	Egészségügyi ismeretek	X	X

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázók egy központi feladatlapot oldanak meg, amely feladatlap két részből áll:

Az I. feladatsor 20–25 db egyszerű, rövid választ igénylő feladatot tartalmaz.

A II. feladatsorban 2 hosszú, 2 rövid kifejtendő szöveges és 2 tájékozással kapcsolatos feladatot kell megoldani.

A vizsgázó először az I. feladatsort oldja meg, ennek beszédese után kapja meg a II. feladatsort. A rendelkezésére álló időt a feladatsorokon belül tetszés szerint oszthatja be, az egyes feladatok megoldási sorrendje is tetszőleges. Az I. feladatsor megoldásakor segédeszköz nem használható. A II. feladatsor megoldásához használható segédeszközök listáját a vizsgaleírás vonatkozó táblázata tartalmazza.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap I. feladatsorának feladatait a következő témaelosztás szerint kell összeállítani:

Témakörök	Megoszlás aránya
Magyarország biztonságpolitikai környezete	3–4
A Magyar Honvédség felépítése, katonai szervezetek	2–4
A modern háborúk jellemzői, különleges egységek	1–2
Térkép- és tereptani alapismeretek	2–4
Általános katonai ismeretek	4–6
A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek	2–3

Hadijogi alapismeretek	1–2
A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	1–2
Egészségügyi ismeretek	2–3

Az írásbeli feladatlapon például az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- rövid választ igénylő, nyitott kérdések,
- feleletválasztás, ahol legalább négy válaszlehetőség van,
- hiányos szöveg kiegészítése, szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül,
- képek alapján feltett kérdésekre rövid válaszadás,
- hamis és igaz állítások kiválasztása,
- fogalmak felismerése, hibásan leírt fogalmak kiválasztása,
- képeken lévő információk felismerése,
- ábrák, vázlatok kiegészítése vagy felismerése,

II. feladatsor, amelyben 2 hosszú szöveges, elemző, 2 rövidebb szöveges, problémamegoldó, valamint 2 tájékozással kapcsolatos feladatot kell megoldani.

A hosszú szöveges, elemző feladat azt jelenti, hogy forrásanyag nélkül kell 35–40 soros szerkesztett szövegben (kb. 170–180 szóban) megoldani a feladatot. A feladat egy fogalom vagy kérdés kifejtése a megadott terjedelemben. A feladat szempontokat tartalmaz a fogalmazás elkészítéséhez. A feladatokra maximálisan 15–15 pont adható.

A rövid kifejtendő feladat egy szöveges, problémamegoldó feladat. A feladatban megadott valamilyen forrás (szöveges, képi) felhasználásával kell néhány mondatban, 9–10 sorban kb. 60–70 szóban megoldani a kitűzött feladatot. A feladatokra maximálisan 10-10 pont adható.

A tájékozással kapcsolatos feladat térképen végrehajtott konkrét szerkesztési feladatot jelent. Ez lehet egy adott pont koordinátája, adott pont azonosító adatai, egy megadott tereptárgy vagy pont azonosítása a térképen, a terepi tájékozással kapcsolatos térképi szerkesztési feladat. A feladatokra maximálisan 5-5 pont adható.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatlap maximális pontszáma 100 pont, értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli vizsga lebonyolításához 20 db tétel készül, a vizsgázók egy tételt húznak. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy az tematikailag lefedje a követelményrendszert.

A szóbeli vizsga sajátossága, hogy a „B” és a „C” feladat végrehajtásához szükség lehet a vizsgázó társak segítségére. Ezért a bent lévő vizsgázók egyszerre kihúzzák a szóbeli tételt, a rendelkezésre álló idő alatt az összes vizsgázó felkészül. Utána kezdődik mindenki számára először az „A” feladat kifejtése, majd a „B” és a „C” feladat végrehajtása következik.

A szóbeli vizsga értékelése

A vizsgafeladatok teljesítésére maximálisan 50 pont adható. Az értékelés központi értékelési útmutató alapján történik.

KÉMIA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

Elvárt kompetenciák:

- induktív következtetés (egyedi tényekből az általános törvényszerűségekre)
- deduktív következtetés (az általános törvényszerűségekből az egyedi esetre)
- analógiás gondolkodás (egy már ismert helyzet vagy jelenség és az adott új, ismeretlen helyzet közötti hasonlóság felismerése)
- sorképzés (relációk kezelése)
- osztályozás (jellemzők alapján hierarchikus csoportokba sorolás)
- kombinatív képesség (megadott elemekből, adott feltételek mellett kombinációk létrehozása és vizsgálata)
- korrelatív gondolkodás (valószínűségi összefüggések vizsgálata, kockázatbecslés, rizikófaktorok ismerete)
- arányossági gondolkodás (két mennyiség együttes változásának vizsgálata)
- az adatok felhasználása bizonyítéknak, érvnek
- kritikai gondolkodás (bizonyítékok, érvek, ellenérvek alapján értékelés és a döntések megalapozása, magyarázatok megalkotása)
- változók vizsgálata (függő és független változók felismerése, elkülönítése, a változók közötti kapcsolatok szisztematikus vizsgálata, kontrollja)
- integrált gondolkodás (az egyik szaktudomány tartalmi elemeinek átvitele és alkalmazása egy másik szaktudomány területén)
- modellekben való gondolkodás, modellek értelmezése, az analógiák azonosítása
- problémafelismerési és problémamegoldó képesség (a célhoz vezető nem ismert megoldási út megtalálása valós, életszerű helyzetekben)
- konvergens gondolkodás
- divergens gondolkodás
- a követelményekben szereplő fogalmak definiálásának képessége, a szaknyelv használata
- lényegkiemelés (a vizsgálat szempontjából fontos jellemzők felismerése, megfigyelése, rögzítése)
- struktúrák és funkciók összekapcsolása (következtetés mintázatból annak szerepére)
- etikai érzékenység (döntések lehetséges következményeinek mérlegelése)

A vizsgázók legyenek képesek a természettudományi megismeréssel kapcsolatos ismereteket összetett élethelyzetekben alkalmazni. Ezzel kapcsolatos elvárások:

- alapvető matematikai ismeretek alkalmazása
- egyszerű kémiai számítási feladatok megoldása
- megfigyelések, összehasonlítások
- egyszerű kísérletek, mérések tervezése, végrehajtása és eredményeik értelmezése (a kísérlet jellemzőinek ismerete, független és függő változók azonosítása, kísérleti paraméterek változtatása, kontrollok szerepe)
- adatok, ábrák kiegészítése, adatsorok, ábrák (köztük diagramok, grafikonok) elemzése, felhasználása
- mérések tulajdonságainak ismerete (empirikus, kísérleti, hitelesíthető, reprodukálható)
- hipotézisek, elméletek, modellek, törvények megfogalmazása, vizsgálata; téves információk azonosítása
- a természettudományos érvelés alapelvei (feltevés megfogalmazása, információk forrásainak jelölése, megbízhatóságuk értékelése, érvek és ellenérvek felsorakoztatása, bizonyítékok elemzése, következtetés levonása)

- az ismeretek összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a mindennapi életet befolyásoló kémiai természetű jelenségek értelmezése
- az aktuálisan felmerülő, kémiai ismereteket is igénylő problémák (környezetvédelem, energiagazdálkodás, szenvedélybetegségek, táplálkozás, vegyipari technológiák stb.) lényegének megértése, egyszerűbb logikai összefüggések értelmezése
- az SI mértékrendszer és a kémiai jelölésrendszer szakszerű használata
- szakszerű írásbeli és szóbeli szövegalkotás, szövegértelmezés

Az emelt szintű kémia érettségén ezen túlmenően az alábbi kompetenciák megléte szükséges:

- az ismeretanyag belső összefüggései és az egyes témakörök közötti kapcsolatok felismerése
- a kémia tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett kémiai számítási és elméleti feladatok, problémák megoldása

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Általános kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
1.1 Atomszerkezet Atom	Fogalmi szint	az atom alkotórészei (atommag, elektronfelhő), a legfontosabb elemi részecskék (elektron, proton, neutron) jelölésük, relatív töltésük, relatív tömegük; rendszám, tömegszám.	nukleonok
	Értse	az atom semlegességét.	
	Tudja alkalmazni	az elemi részecskék száma, a rendszám és a tömegszám közti kapcsolatot.	
Elem	Fogalmi szint	az elem fogalma, jelölése (vegyjel), izotóp fogalma, radioaktív izotópok (Hevesy György), alkalmazásuk (pl. a gyógyászatban, a műszaki életben, a kormeghatározásban), relatív atomtömeg.	Berzelius, Curie házaspár
	Értse		a tömegszám és a relatív atomtömeg közti kapcsolatot.
Elektronszerkezet	Fogalmi szint	elektronhéj; maximális elektronszám, energiaminimum elve, alapállapotú és gerjesztett atom, telített és telítetlen héj, vegyértékelektron, atomtörzs, nemesgázszerkezet.	atompálya, s-, p-, d- és f-atompálya, a Pauli-elv és a Hund-szabály kvalitatív ismerete, alhéj, párosítatlan (pár nélküli) elektron, elektronpár;
	Értse, értelmezze		az atompályák elektronjainak maximális számát, az alapállapotú atom elektronszerkezetének kiépülését az alhéjak energetikai sorrendje alapján.
	Tudja		felírni az alapállapotú atom teljes elektronszerkezetét az első <i>négy</i> periódus elemeinél, megállapítani a telített héjak és alhéjak számát.

A periódusos rendszer	Fogalmi szint	az elemek csoportosítása (Mendelejev), periódus és csoport, főcsoport és mellékcsoport.	mezők (s-, p-, d-, f-mező).
	Értse	az egy főcsoportba tartozó elemek hasonlóságának elektronszerkezeti okát.	
	Tudja	megállapítani a vegyértékelektronok számát a periódusos rendszer főcsoportjaiban.	alkalmazni a vegyértékelektron-szerkezet és a periódusos rendszerben elfoglalt hely kapcsolatát a periódusos rendszerben, megállapítani a párosítatlan elektronok számát.
Az atomok mérete	Fogalmi szint	az atommag és az atom méretviszonyai.	
	Értse	az atomméret változásait a periódusos rendszer <i>főcsoportjaiban</i> .	az atomméret változásait a periódusos rendszer <i>periódusaiban</i> .
	Tudja összehasonlítani	a periódusos rendszer <i>azonos főcsoportjában</i> lévő elemek atomsugarát.	a periódusos rendszer <i>azonos periódusában</i> lévő elemek atomsugarát.

Az ionok	Fogalmi szint	kation fogalma, anion fogalma.	ionsugár, ionizációs energia fogalma, jele, mértékegysége; elektronaffinitás, jele, mértékegysége.
	Értse, értelmezze	a kationok képződését atomokból, az anionok képződését atomokból, elnevezésüket (-id végződésűek).	az atomok és a belőlük képződő anionok, illetve kationok mérete közti kapcsolatot; az ionizációs energia változását a periódusos rendszerben.
	Tudja	jelölni az elemek kationjait, és felírni az atomjaikból való képződésük egyenletét, jelölni az elemek anionjait, és felírni az atomjaikból való képződésük egyenletét.	összehasonlítani az egy főcsoportba, illetve egy periódusba tartozó elemeket első ionizációs energiájuk szerint, összehasonlítani az adott nemesgáz szerkezetével egyező elektronszerkezetű ionok méretét.
Elektronegativitás (EN)	Fogalmi szint	elektronegativitás fogalma (Pauling).	
	Értse	az elektronegativitás változását a periódusos rendszerben.	
	Tudja	összehasonlítani az egy főcsoportba, illetve egy periódusba tartozó elemek elektronegativitását, alkalmazni az elektronegativitás-értékeket a kötéstípusok megállapításához.	

1.2 Kémiai kötések Elsőrendű kémiai kötések	Fogalmi szint	ionkötés, kovalens kötés, fémes kötés.	
	Értelmezze	az ion- és a kovalens kötés kialakulását egy általa választott példán bemutatva.	
	Értse	mindhárom elsőrendű kötés kialakulásának magyarázatát.	
	Tudja	a tanult ionokból megszerkeszteni ionvegyületek tapasztalati képletét.	

Másodrendű kémiai kötések	Fogalmi szint	diszperziós kölcsönhatás, dipólus-dipólus kölcsönhatás, hidrogénkötés.	
	Értse Értelmezze	a diszperziós kölcsönhatás és a dipólus-dipólus kölcsönhatás kialakulását, a hidrogénkötés kialakulásának feltételeit. a másodrendű kötések erőssége közti különbségeket.	

1.3 Molekulák, összetett ionok Molekula	Fogalmi szint	molekula fogalma, jelölése; kötő és nemkötő elektronpár.	
A kovalens kötés	Fogalmi szint	egyszeres és többszörös kötés, kovalens vegyérték, kötési energia fogalma, mértékegysége, kötéspolaritás fogalma, datív kötés fogalma, delokalizált kötés.	σ - és a π -kötés, kötéstávolság fogalma
	Értse, értelmezze	az egyszeres és a többszörös kötés jellemzőit, az aromás vegyületek és a grafit delokalizált elektronrendszerét.	a σ - és a π -kötés szimmetriáját, a π -kötés kialakulásának feltételeit, a kötéshossz összefüggéseit, az összetett ionok delokalizált elektronrendszerét.
	Tudja	ábrázolni a kötő és nemkötő elektronpárokat a molekulákban, megállapítani adott atom vegyértékét a molekulákban, megállapítani a kötéspolaritást az elektronegativitás-értékek alapján.	
A molekulák térszerkezete	Fogalmi szint	elektronpár-taszítási elmélet, központi atom, ligandum, a molekula polaritása.	kötésszög
	Értelmezze	egyszerű molekulák téralkatát (pl. H_2O , NH_3 , CO_2 , SO_2 , SO_3 , CH_4 , CCl_4 , CH_2O stb.), a molekula polaritását befolyásoló tényezőket (téralkat és kötéspolaritás).	a molekula alakját meghatározó tényezőket: – a ligandumok száma, – a központi atomhoz tartozó nemkötő elektronpárok száma.
	Tudja	megállapítani a tanult, egyszerű molekulák polaritását.	megállapítani a molekulák téralkatát, kötésszögeit, <i>adott képletű</i> molekula polaritását.

Összetett ionok	Fogalmi szint	összetett ion fogalma.	komplex ion fogalma.
	Értse	összetett ionok képződésének lehetőségeit: <i>a)</i> az NH_4^+ és a H_3O^+ szerkezetét, téralkatát, <i>b)</i> az oxosavakból levezethető összetett ionok (karbonát, hidrogén-karbonát, nitrát, foszfát, szulfát) származtatását és összegképletét.	komplex ion képződését a réz(II)ion akva- és ammin-komplexének példáján.
	Tudja		megállapítani az összetett ionok szerkezetét (értelmezés delokalizált elektronokkal), téralkatukat, alkalmazni a komplex ionok, a központi ion és a ligandumok töltése közti összefüggést megadott példák esetében.

1.4 Anyagi halmazok Anyagi halmaz	Fogalmi szint	anyagi halmaz fogalma, elem, vegyület, keverék, komponens, fázis.	
	Tudja	besorolni az anyagi rendszereket, csoportosítani a komponensek száma, illetve a komponensek anyagi minősége (elem, vegyület) szerint.	besorolni az anyagi rendszereket, csoportosítani a fázisok száma, illetve homogenitás szerint.
Állapotjelzők	Fogalmi szint	jelük, SI mértékegységük.	

Halmazállapotok, halmazállapot-változások	Fogalmi szint	gázhalmazállapot, Avogadro törvénye, folyadék halmazállapot, szilárd halmazállapot, halmazállapot-változások.	a folyadékok további általános jellemzői (felületi feszültség, viszkozitás).
	Értse, értelmezze	a gázhalmazállapot általános jellemzőit ideális gázokra (kölcsonhatás, diffúzió, összenyomhatóság), az Avogadro-törvényt, a folyadékok általános jellemzőit (kölcsonhatás, diffúzió, alak és összenyomhatatlanság), az amorf és a kristályos állapot jellemzőit, az olvadáspont és a rács típus közti kapcsolatot, a másodrendű erők és a molekulatömeg szerepét a molekularácsos anyagok forráspontjának alakításában.	
	Tudja	adatok elemzésével értelmezni a forráspont és a molekulák közötti kötőerők kapcsolatát.	egyszerű kísérletek értelmezését (a felületi feszültséggel, a viszkozitással és a diffúzióval kapcsolatban); forráspontviszonyok becslésével értelmezni a forráspont és a molekulák közötti kötőerők kapcsolatát.

1.4.1 Egykomponensű anyagi rendszerek 1.4.1.1 Kristályrácsok	Fogalmi szint	amorf és kristályos állapot.	elemi cella, koordinációs szám, rácsenergia
	Tudja	besorolni az elemeket és vegyületeket a megfelelő rács típusba.	
– Ionrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	az ionrácsos anyagok fizikai jellemzőit.	
– Atomrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	a gyémánt rácsának szerkezetét, az atomrácsos anyagok jellemzőit.	a SiO ₂ rácsának szerkezetét.
– Fémrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	a fémrácsos anyagok jellemzőit.	
	Tudja értelmezni		a fémek fizikai tulajdonságait a megadott fizikai adatok alapján.

– Molekularácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	a molekularácsos anyagok jellemzőit.	
	Tudja értelmezni		a másodlagos kötőerők típusa, az olvadás- és forráspontok közti kapcsolatot adatok összehasonlítása alapján.

1.4.1.2 Átmenet a kötés- és rácstípusok között	Értelmezze	a grafit szerkezetét és fizikai tulajdonságait.	a kovalens és az ionkötés közti átmenetet megadott példavegyületek tulajdonságai alapján
1.4.2 Többkomponensű rendszerek			
1.4.2.1 Csoportosítás	Fogalmi szint	homogén, heterogén és kolloid rendszer.	
	Értse	a többkomponensű rendszerek jellemzőit (a diszpergált részecske mérete).	
1.4.2.2 Diszperz rendszerek	Fogalmi szint	a diszperz rendszerek fajtái a komponensek halmazállapota szerint (köd, füst, hab, emulzió, szuszpenzió).	
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.	
	Tudja	besorolni a kísérletek során képződő diszperz rendszereket a megfelelő típusba.	
1.4.2.3 Kolloid rendszerek	Fogalmi szint	a vizes alapú kolloidok fajtái (asszociációs és makromolekulás kolloid), Zsigmondy Richárd, a vizes alapú kolloidok csoportosítása a részecskék között fellépő kölcsönhatás alapján: szolok és gélek, adszorpció és deszorpció, fajlagos felület, ozmózis	
	Értse, értelmezze	az ozmózis jelenségét	a vizes alapú kolloidok szerkezetét a szappanoldat és a fehérjeoldat szerkezete alapján; a szol és a gél állapot jellemzőit.
	Tudjon	példákat mondani kolloid rendszerekre a hétköznapi életből.	
	Tudja értelmezni		a szolgél átalakulást a hétköznapi életből vett példák alapján.
1.4.2.4 Homogén rendszerek	Fogalmi szint	elegy, oldat.	
	Értse		a gázelegyek és a folyadékelegyek tulajdonságai közti eltéréseket (térfogati kontrakció).

– Oldatok	Fogalmi szint	oldószer és oldott anyag, oldhatóság fogalma, telített oldat fogalma, az oldhatóság hőmérsékletfüggése, gázok oldhatóságának hőmérsékletfüggése, anyagok exoterm és endoterm oldódása.	túltelített oldat, oldáshő fogalma.
	Értelmezze	az oldhatóság kapcsolatát az anyagi minőséggel, ionkristályok oldódásának mechanizmusát, az exoterm és az endoterm oldódás tapasztalatait.	a molekuláris anyagok oldódását; az oldhatóság hőmérsékletfüggésének felhasználását az anyagok átkristályosítással történő tisztítására; az oldáshő kapcsolatát a rácsenergiával és a hidratációs energiával.
	Tudja alkalmazni Tudjon Tudja	a „hasznló hasznlót old” elvet, egyenlettel leírni az ionvegyületek oldódását. elemezni az oldhatósági grafikonokat, használni oldhatósági táblázatokat.	oldhatósági grafikonokat készíteni. megállapítani az oldáshő exoterm, illetve endoterm jellegét a rácsenergia és a hidratációs energia ismeretében.
Egyéb	Tudja alkalmazni	az anyagszerkezetről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

1.5 Kémiai átalakulások Kémiai reakció	Fogalmi szint	kémiai reakció fogalma, aktiválási energia.	
	Értse	a kémiai reakciók létrejöttének feltételeit (ütközés, hatásos ütközés).	
	Tudja	jelölni az aktiválási energiát az energiadiagramon.	
Képlet	Fogalmi szint	összegképlet fogalma és fajtái (tapasztalati és molekulaképlet), szerkezeti képlet fogalma és fajtái (elektronképlet, konstitúciós képlet stb.).	
	Tudja	megadni a tanult vegyületek tapasztalati képletét, illetve molekulaképletét.	

Kémiai egyenlet	Fogalmi szint	sztöchiometriai egyenlet, tömegmegmaradás törvénye, ionegyenlet, töltésmegmaradás elve.	
	Értse, értelmezze	a kémiai egyenlet minőségi és mennyiségi jelentéseit, az egyszerű sztöchiometriai egyenletek írásának alapelveit, az egyszerű ionegyenletek írásának alapelveit.	
	Tudja	az egyszerű sztöchiometriai egyenletek rendezését.	felírni a vizes oldatban lezajló reakciók ionegyenleteit.
1.5.1 Termokémia 1.5.1.1 A folyamatok energiaviszonyai	Fogalmi szint	endoterm és exoterm folyamat, energiadiagram.	
	Értse	a halmazállapot-változást, az oldódást és a kémiai reakciókat kísérő energiaváltozások exoterm vagy endoterm jellegét.	
	Tudja	ábrázolni energiadiagramon a folyamatok energiaviszonyait.	

1.5.1.2 Reakcióhő	Fogalmi szint	reakcióhő fogalma, jelölése ($\Delta_r H$), mértékegysége, előjele; képződéshő fogalma, jelölése, mértékegysége; Hess tétele.	
	Értse	a reakcióhő kiszámításának módját a képződéshő-adatok alapján.	a Hess-tétel érvényességének magyarázatát (energiamegmaradás) és alkalmazásának lehetőségeit.
	Tudja	ábrázolni a reakcióhőt energiadiagramon.	felírni adott képződéshőhöz tartozó reakció egyenletét, meghatározni a reakcióhő (képződéshő) értékét energiadiagramon, illetve más energiaértékek alapján.

1.5.2 Reakciókinetika 1.5.2.1 Reakciósebesség	Fogalmi szint	a reakciók csoportosítása sebességük szerint. a koncentráció változtatásának hatása a reakciósebességre (homogén reakció esetében), a hőmérséklet-változtatás hatása a reakciósebességre.	
	Értelmezze		a reakciósebesség koncentráció-függését megadott sebességi egyenlet alapján, a hőmérséklet reakciósebességre gyakorolt hatását.
	Tudja	elemezni a reakciósebességgel és a katalízissel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
1.5.2.2 Katalízis	Fogalmi szint	katalizátor fogalma.	
	Értelmezze	a katalizátor hatását.	
	Tudja	ábrázolni a reakció energiaviszonyait katalizátor nélkül és katalizátor alkalmazása esetén.	

1.5.3 Egyensúly 1.5.3.1 Megfordítható reakciók	Értse	a megfordítható folyamat lényegét.	
1.5.3.2 Egyensúly	Fogalmi szint	dinamikus egyensúly, kiindulási és egyensúlyi koncentráció, kémiai egyensúlyok, a legkisebb kényszer elve (Le Chatelier-elv).	a kémiai egyensúly törvénye (a tömeghatás törvénye), az egyensúlyi állandó (K_c)
	Értse, értelmezze	a dinamikus egyensúly kialakulását, az egyensúly megzavarásának lehetőségeit (c , p , T), a legkisebb kényszer elvét a $N_2 + 3 H_2 \rightleftharpoons 2 NH_3$ reakción, a katalizátor és az egyensúlyi folyamatok kapcsolatát.	az egyensúlyi állandó és a sztöchiometriai egyenlet, valamint az egyensúlyi koncentrációk kapcsolatát,
	Tudja		felírni a tömeghatás törvényét az egyensúlyi folyamatra megadott reakcióegyenlet alapján, értelmezni a legkisebb kényszer elvét megadott reakciók esetében.

1.5.4 A kémiai reakciók típusai 1.5.4.1 Sav–bázis reakciók	Fogalmi szint	sav és bázis fogalma Arrhenius szerint, értékűség, Brønsted-sav, Brønsted-bázis, amfotéria, sav- és báziserősség.	savállandó és bázisállandó (K_s , K_b), disszociációfok.
	Értse, értelmezze	a Brønsted-féle sav–bázis párokat, a víz amfotériáját, kvalitatíve a sav- és báziserősséget.	K_s és K_b kapcsolatát az egyensúlyi koncentrációkkal; a sav- és báziserősség, valamint a K_s és K_b kapcsolatát.
	Tudja	felismerni a Brønsted-féle sav–bázis párokat a tanult egyértékű savak, illetve bázisok, valamint az NH_4^+ , a CO_3^{2-} és a víz reakciójában.	felismerni a Brønsted-féle sav–bázis párokat többértékű savak és a víz reakciójában, a Brønsted-féle sav–bázis párokat egyéb (pl. $\text{CO}_3^{2-} + \text{H}_3\text{O}^+$) reakciókban, értelmezni az amfotériát megadott egyensúlyi folyamatok alapján, a nemvizes közegben végbemenő sav–bázis reakciókat megadott példák alapján.

– A vizes oldatok kémhatása	Fogalmi szint	a víz autoprotolízise, a pH definíciója, a vízionszorzat és értéke, savas, lúgos és semleges kémhatás.	
	Értelmezze	az autoprotolízis egyenletét, kvalitatíve a savas, lúgos és semleges kémhatást, kvalitatíve a pH-t (25 °C-ra vonatkoztatva), a sav- és lúgoldatok kerek egész számú pH-értékének kapcsolatát az oldat oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációjával.	a vízionszorzatot (levezetéssel együtt).
	Tudja	megállapítani adott oldat kémhatását (savasság, lúgosság, annak mértéke), összehasonlítani oldatok kémhatását a pH értékük alapján, megbecsülni a sav- és lúgoldat hígításakor, töményítésekor bekövetkező pH-változás irányát.	értelmezni a sav, illetőleg bázis vízbe kerülésekor lejátszódó egyensúlyeltolódást, megbecsülni az erős és gyenge savból, illetve bázisból készült, azonos koncentrációjú oldatok pH-viszonyát.
– Sav–bázis indikátorok	Fogalmi szint	univerzál indikátor és pH-papír, fenolftalein, lakmusz, növényi indikátorok.	metilnarancs.
	Tudjon értelmet	egyszerű kémcsőkísérleteket a kémhatás vizsgálatával kapcsolatban (univerzál indikátor és pH papír használatával).	
	Tudja	a tanult indikátorok várható színét a különböző kémhatású oldatokban.	

– Közömbösítés	Fogalmi szint		semlegesítés.
	Értse	a közömbösítés lényegét ioneqyenlettel, a fém-oxidok és savoldatok reakcióit, a nemfém-oxidok és lúgoldatok reakcióit.	a közömbösítés és a semlegesítés közti kapcsolatot, a sav–bázis titrálás elvi alapjait.
	Tudjon	jelölni lúg- és savoldatok, fém-oxidok és savoldatok, nemfém-oxidok és lúgoldatok közötti reakciót <i>sztoichiometria</i> i egyenlettel.	
– Sók hidrolízise	Értelmezze	a hidrolízist az NH_4Cl és a Na_2CO_3 példáján.	
	Tudja		megállapítani a sók hidrolízisét, megadni vizes oldatuk kémhatását; jelölni a folyamatot ioneqyenlettel.

1.5.4.2 Elektronátmenettel járó reakciók	Fogalmi szint	oxidáció és redukció, oxidáló- és redukálószer	oxidációs szám fogalma.
	Értelmezze Értse	az oxidációt és a redukciót, valamint az oxidálószer és redukálószer fogalmát konkrét példa alapján.	az oxidációs szám kiszámításának szabályait, az oxidációs szám alapján történő egyenletrendezés elveit.
	Tudja értelmezni Tudja Tudjon	az oxidációt és redukciót, valamint az oxidáló- és redukálószer fogalmát tanult vagy megadott szerves kémiai reakciókban, elemezni egyszerű kísérleteket a redoxireakciókkal kapcsolatban.	kiszámítani az oxidációs számokat molekulákban, összetett ionokban, megállapítani az oxidáció és redukció folyamatát, valamint az oxidálószer és redukálószer oxidációs szám-változás alapján. rendezni oxidációs számok alapján a redoxi egyenleteket.

1.5.4.3 Egyéb, vizes oldatban végbemenő kémiai reakciók	Fogalmi szint	csapadék, gázfejlődés.	komplexxképződés.
	Értelmezze	a csapadékképződési reakciókat és a gázfejlődési reakciókat a szerves és szervetlen kémiai tanulmányai során megismert konkrét példákon.	ionegyenlettel a csapadékképződési reakciókat, a komplexképződési reakciókat konkrét példán, ionegyenlettel a gázfejlődési reakciókat.
	Tudja	felírni a csapadékképződési és a gázfejlődési reakciók <i>sztoichiometriai</i> egyenleteit.	felírni a csapadékképződési reakciók <i>ionegyenletét</i> a tanult vagy megadott csapadékok esetében, a komplexképződési reakciók <i>sztoichiometriai</i> és <i>ionegyenletét</i> a tanult, illetve megadott képletű komplexek esetében, gázfejlődési reakciók <i>ionegyenletét</i> .
1.5.4.4 Egyéb reakciók	Tudjon	elemezni vizes oldatban lezajló különböző kémiai reakciókkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
	Fogalmi szint	egyesülés, bomlás, disszociáció.	
	Tudja	besorolni a tanult kémiai reakciókat a megfelelő reakciótípusba.	

1.5.5 Elektrokémia

1.5.5.1 Galvánelem	Fogalmi szint	a galváneella felépítése, elektród, anód és katód, elektromotoros erő fogalma, jele, mértékegysége, standardpotenciál, jele, mértékegysége, a standard hidrogénelektrod jelölése, standard fémelektrod fogalma és jelölése, Daniell-elem és jelölése.	standardpotenciál fogalma, elektródpotenciál.

Értse	az elektromotoros erő és a standardpotenciálok kapcsolatát, a standard fémelektród felépítését, a galvánelemek környezetvédelmi vonatkozásait.	a standard hidrogénelektród felépítését.
Értelmezze	az anódon és a katódon lejátszódó folyamatokat a Daniell-elemben.	
Tudja	jelölni egyszerű galvánelemek felépítését, azonosítani az egyes pólusokat, felírni a hozzájuk tartozó elektródfolyamatok kémiai egyenletét, illetve a folyamat bruttó egyenletét.	
Tudjon értelmezni		egyszerű kísérleteket a galvánelemekkel kapcsolatban.
Tudja	megbecsülni a redoxireakciók irányát a standardpotenciálok összehasonlítása alapján.	

1.5.5.2 Elektrolízis	Fogalmi szint	elektrolízis fogalma, pólusok az elektrolizáló cellában, olvadékelektrolízis, vizes oldat elektrolízise.	
	Értse	az elektrolizáló cella felépítését, az anód- és katód folyamatot az elektrolizáló cellában, az indifferens elektródok között végbemenő (kis feszültséggel történő) elektrolízis folyamatait a sósav, illetve az általa választott vizes oldat elektrolízise esetében.	az indifferens elektródok között végbemenő (kis feszültséggel történő) elektrolízis folyamatait a kénsav-, a NaCl-, a NaOH-, a Na ₂ SO ₄ -, a ZnI ₂ -, és a CuSO ₄ -oldat esetében, valamint az ebből kikövetkeztethető esetekben; a NaCl-oldat Hg-katódos elektrolízisének folyamatait.
	Tudja	jelölni egyenlettel az elektrolízis anód- és katód folyamatát megadott végtermékek esetében.	megállapítani az oldatban bekövetkező változásokat (töményedés, hígulás, kémhatásváltozás stb.).
1.5.5.3 Az elektrolízis mennyiségi viszonyai	Fogalmi szint		Faraday I. és II. törvénye.
	Értse, értelmezze		az elektrolízis mennyiségi törvényeit.
Egyéb	Tudja alkalmazni	a kémiai reakciókról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

2. Szervetlen kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
2.1 Hidrogén Anyagszerkezet	Fogalmi szint	izotópjai: hidrogén (H), deutérium (D), trícium (T).	
	Értse	a hidrogénatom elektronszerkezetét, a hidrogén molekulaserkezetét, polaritását, rácstípusát.	
Tulajdonságok	Fogalmi szint	színe, halmazállapota, oldhatósága, sűrűsége.	
	Értse	az olvadás- és forráspontjának anyagszerkezeti magyarázatát, a hidrogéngáz levegőhöz viszonyított sűrűségét.	a hidrogéngáz nagy diffúziósebességét, a diffúziósebességgel kapcsolatos (mázatlan agyaghengeres) kísérletet.
	Értse	a reakcióképességének magyarázatát, reakcióit nemfémekkel, fém-oxidokkal. a durranógáz-reakció végrehajtásának módját és annak gyakorlati jelentőségét.	a reakcióit fémekkel.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket a hidrogén sajátásaival kapcsolatban.	

Előfordulás, előállítás, felhasználás	Fogalmi szint	laboratóriumi előállítás (cink + sósav).	
	Tudja értelmezni	az előfordulásával, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
Egyéb	Tudja	alkalmazni a hidrogénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.2 Nemesgázok Anyagszerkezet	Értse	a nemesgázok vegyérték-elektronszerkezetét.	a nemesgázok rácstípusát.
Tulajdonságok	Fogalmi szint	színük, szaguk, halmazállapotuk.	
	Értse	alacsony reakciókészségük magyarázatát.	
Egyéb	Tudja értelmezni Tudja alkalmazni	az előfordulásukkal, ipari előállításukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat. a nemesgázokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

2.3 Halogénelemek és vegyületeik 2.3.1 Halogénelemek – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a klór vegyértékelektron-szerkezetét, molekulaszerkezetét, polaritását, rács típusát.	a vegyértékhéjuk szerkezetét, molekulaszerkezetüket, polaritásukat, rács típusukat.
	Fogalmi szint	a klór színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága vízben és egyéb oldószerekben.	színük, szaguk, halmazállapotuk, oldhatóságuk vízben és egyéb oldószerekben, jódtinktúra, Lugol-oldat (KI-os jóddoldat).
	Értse		az olvadás- és forráspont, illetve a szín változásának anyagszerkezeti magyarázatát a csoportban.
	Fogalmi szint	a klór reakciója vízzel (Simmelweis Ignác), oxidáló hatása.	reakciójuk vízzel, lúgoldattal, oxidáló hatásuk.
	Értelmezze	a klór reakcióját fémekkel, hidrogénnel, a halogének reakcióját más halogenidekkel (a standardpotenciálok alapján).	a reakcióikat fémekkel, a reakciójukat hidrogénnel, a reakcióikat más halogenidekkel, a kémiai reakcióikat az oxidációszám-változás alapján.
	Tudjon értelmezni Tudja	a klórral kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket a leírt tapasztalatok alapján.	megadni a halogénekekkel kapcsolatos kísérletek várható tapasztalatait és azok magyarázatát.

– Előállítás	Fogalmi szint	ipari: elektrolízissel, a <i>klór</i> laboratóriumi előállítása sósavból.
	Értse	a sósav és a kálium-permanganát reakciójának egyenletét.

– Felhasználás, előfordulás	Tudja Tudja értelmezni	példákkal bemutatni a <i>klór</i> sokoldalú felhasználását a tanult tulajdonságok alapján, a <i>klór</i> előfordulásával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	példákkal bemutatni a <i>halogének</i> sokoldalú felhasználását a tanult tulajdonságok alapján, a <i>halogének</i> előfordulásával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	a klór mérgező hatása, keletkezésének lehetőségei, veszélyei a háztartásban.	
	Értse		a klór fertőtlenítő hatásának magyarázatát.
Egyéb	Tudja alkalmazni	a halogénekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.3.2 Halogénvegyületek – Csoportosítás	Fogalmi szint		kötéstípus szerint (ionos és kovalens).
	Tudja		csoportosítani a tanult halogenideket kötéstípus szerint (ionos és kovalens), felismerni az átmeneti kötéstípusú halogenideket fizikai adataik alapján.
2.3.2.1 Hidrogén-halogenidek (HF, HCl, HBr, HI) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a HCl molekulaszervezetét, polaritását.	molekulaszervezetüket, polaritásukat.
	Fogalmi szint	a HCl színe, szaga, standard halmazállapota.	színük, szaguk, forráspont-viszonyaik.
	Értse		a forráspontviszonyok anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, egyéb reakciók (fémek + sósav).	
	Értse	a HCl reakcióját vízzel, a sósav reakcióit.	a sűrűségük változását a csoportban, a hidrogén-halogenidek reakcióit, a HF hatását az üvegre.
	Tudja értelmezni	a hidrogén-kloriddal kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.	a hidrogén-halogenidekkel kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.
	Tudja értelmezni	a HCl előfordulásával, előállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.	a hidrogén-halogenidek előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
– Előfordulás, előállítás, felhasználás			
2.3.2.2 Kősó (NaCl) – Halmazszerkezet	Fogalmi szint	a kősó rács típusa.	
	Értse		a kősó kristályszerkezetét.

– Tulajdonságok	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága.	
	Értse	a kősó olvadáspontjának és oldhatóságának halmazszerkezeti magyarázatát.	
– Előfordulás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.	
2.3.2.3 Ezüst-halogenidek (AgCl, AgBr, AgI) – Tulajdonságok – Felhasználás	Fogalmi szint		színük, vízdékonyságuk, fényérzékenységük.
	Tudja értelmezni		a felhasználásukkal kapcsolatos információkat.
2.3.2.4 Hypo (NaOCl-oldat)	Fogalmi szint	összetétele, kémhatása, oxidáló hatása, a háztartási alkalmazásának veszélyei – környezetvédelmi szempontok.	
	Értelmezze		a nátrium-hidroxid-oldat és klór reakciójával történő előállítását, oxidáló hatását, valamint savakkal történő reakcióját reakcióegyenlettel is.
2.3.2.5 Egyéb	Tudja	alkalmazni a halogénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4 Az oxigéncsoport elemei és vegyületeik			
Az oxigéncsoport elemei (O, S, Se, Te)	Fogalmi szint	Müller Ferenc (tellúr).	
	Értse	az oxigén és a kén atomjainak elektronszerkezetét, a molekula-, illetve a halmazszerkezetüket.	
2.4.1 Oxigén – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	allotrópia.	
	Értse	az O ₂ szerkezetét.	

– Tulajdonságok	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, vízdékonysága, oxidáló hatása, égésben betöltött szerepe.	
	Tudja értelmezni	az oxigén reakcióit a tanult fémekkel, nemfémekkel, szerves vegyületekkel; az oxigén reakcióival kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
– Előfordulás	Fogalmi szint	előfordulása elemi állapotban (O ₂ , O ₃), vegyületekben.	
– Élettani szerep	Értse	az O ₂ jelentőségét (biológiai oxidáció), az ózon keletkezését és hatását a felső, illetve az alsó légkörben.	
– Előállítás, keletkezés (O ₂) – Felhasználás, előállítás – Egyéb	Fogalmi szint	ipari és laboratóriumi előállítási módjai, természetbeni keletkezése (levegőből, termikus bontással, fotoszintézis során).	
	Tudja értelmezni	az előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Tudja alkalmazni	az oxigénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.2 Oxigénvegyületek – Csoportosítás	Fogalmi szint	oxidok, hidroxidok, oxosavak és sóik.	peroxidok.

2.4.2.1 Dihidrogén-peroxid (H_2O_2) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse		molekulaszerkezetét, polaritását.
	Fogalmi szint		színe, szaga, halmazállapota, vízdékonysága, redoxi sajátságai, (fertőtlenítőszer, hajszőkítés)
	Értse		vízoldhatóságának anyagszerkezeti okait, bomlását, redoxi sajátságait.
	Tudja értelmezni		a felhasználásával, tulajdonságaival kapcsolatos információkat.
2.4.2.2 Oxidok – Csoportosításuk	Tudja	csoportosítani ráctípus szerinti a tanult oxidokat.	
Víz (H_2O) – Anyagszerkezet – Tulajdonságai	Értse	a vízmolekula szerkezetét, alakját, polaritását.	
	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, sűrűsége és annak függése a hőmérséklettől; amfotéria.	
	Értse	az olvadás- és forráspont anyagszerkezeti magyarázatát.	

– Természetes vizek – Vízkeménység – Élettani szerep	Értelmezze	autoprotolízisét.	
	Tudja	a reakcióit savakkal, bázisokkal, s felírni azok reakcióegyenleteit.	
	Fogalmi szint	édes- és tengervíz, csapadékok (hó, esővíz).	
	Értse	a természetes vizek tisztaságát – a környezetvédelmi szempontokat (mérgek, eutrofizáció), a karsztjelenségeket, a savas esők kialakulását.	
	Fogalmi szint	állandó és változó keménység.	
	Értse	a vízkeménység okát, a vízlágyítási eljárásokat (forralás, csapadékképzés, ioncsere).	a vízlágyítási eljárásokat leíró reakcióegyenleteket.
Fontosabb fém-oxidok	Fogalmi szint	a kalcium-oxid (égetett mész) és a magnézium-oxid képlete, színe, halmazállapota, rács típusa, vízdékonysága, reakciója vízzel, fontosabb felhasználása.	az alumínium-oxid, a réz(I)-oxid, a réz(II)-oxid és a vas(III)-oxid képlete, halmazállapota, vízdékonysága, fontosabb felhasználása.
	Tudja	a savakkal való reakciójuk egyenletét.	a savakkal való reakciójuk egyenletét.
2.4.2.3 Hidroxidok Fontosabb fém-hidroxidok	Fogalmi szint	a nátrium-hidroxid (lúgkő, marónátron) és a kalcium-hidroxid (oltott mész) képlete, színe, halmazállapota, rács típusa, előállítás, fontosabb felhasználása, maró hatása.	az alumínium-hidroxid képlete, színe, halmazállapota, fontosabb felhasználása.
	Értse	a kölcsönhatásukat vízzel, a folyamatok energiaviszonyait.	
	Tudja	a savakkal való reakciójuk egyenletét.	a savakkal és lúgokkal való reakciói egyenletét.
	Fogalmi szint		a kálium-hidroxid, a réz(II)-hidroxid, a vas(II)-hidroxid, a vas(III)-hidroxid színe, halmazállapota, vízdékonysága.
	Tudja		a savakkal való reakciójuk egyenletét.
2.4.2.4 Egyéb	Tudja alkalmazni	az oxigénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.3 Kén – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Fogalmi szint	a kén molekulás szerkezete.	
	Értse	a kénatom elektronszerkezetét.	a kénél előforduló allotrópiát.
	Fogalmi szint	színe, halmazállapota, oldhatósága.	
	Értse	a reakcióját oxigénnel.	a kén melegítése közben bekövetkező szerkezeti változásokat (az olvadék viszkozitása, amorf kén).

– Egyéb	Értse	a reakcióját oxigénnel, cinkkel és vassal.	a reakcióját fémekkel.
	Tudja értelmezni	a kénnel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Tudja alkalmazni	a kénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.4 A kén vegyületei			
2.4.4.1 Dihidrogén-szulfid, kén-hidrogén (H ₂ S)			
– Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszervezetét, polaritását.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, vízdoldhatósága.	
– Élettani hatása – Előfordulás, előállítás, felhasználás	Értse	a reakcióját vízzel, kén-dioxiddal.	a tökéletes és nem tökéletes égését, a reakcióját Fe ²⁺ -, Pb ²⁺ - és Ag ⁺ -ionnal.
	Tudja értelmezni		a kén-hidrogénnel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
	Fogalmi szint	mérgező hatása.	
	Tudja értelmezni	az előfordulásával, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
– Sói	Fogalmi szint	szulfidok.	
2.4.4.2 Kén-dioxid (SO ₂)			
– Anyagszerkezet	Értse	molekulaszervezetét, polaritását.	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága.	
	Értelmezze		a kén-dioxid forráspontjának és az oldhatóságának anyagszerkezeti magyarázatát.

– Előállítás	Fogalmi szint		redukáló és oxidáló hatása.
	Értelmezze	a reakcióját vízzel, a további oxidációját, a környezetszennyező hatását.	a további oxidációja során kialakuló egyensúlyt.
	Fogalmi szint	kénből történő előállítása.	piritből, szulfitokból történő előállítása.
	Tudja	a kénből történő előállítás reakcióegyenletét.	a piritből, szulfitokból történő előállítás reakcióegyenleteit.
– Felhasználás	Fogalmi szint	felhasználása kénsavgyártásnál, illetve konzerválásra.	
	Értse	a savas esők kialakulását és hatását.	
– Környezetszennyező hatás			
2.4.4.3 Kén-trioxid (SO ₃)	Értse	a felhasználásával kapcsolatos tulajdonságait, reakcióját vízzel.	
2.4.4.4 Kénessav (H ₂ SO ₃) és sói – Tulajdonságok			
	Fogalmi szint		sav–bázis jelleg, redukáló hatás, szulfitok.
	Tudja értelmezni		a vizes oldatban lejátszódó folyamatokat.

2.4.4.5 Kénsav (H ₂ SO ₄) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a molekulaszervezetét, polaritását.	
	Fogalmi szint	színe, halmazállapota, sűrűsége, higroszkópossága, elegyedése vízzel, az elegyítés szabályai.	
	Értse, értelmezze		a kénsav forráspontjának anyagszerkezeti magyarázatát, az elegyítés közben bekövetkező változásokat.
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, redoxi sajátosság, roncsoló hatás, vízelvonó hatás.	
– Ipari előállítás – Felhasználás – Egyéb – Sói – Fontosabb szulfátok	Értse	a reakcióját vízzel, híg oldatának reakcióját fémekkel, bázisokkal, illetve a fémekre gyakorolt passzíváló hatását, a szerves vegyületekre gyakorolt elszéneseítő hatását.	tömény oldatának reakcióját fémekkel
	Tudja értelmezni	a különböző típusú reakciókkal kapcsolatos kísérleteket.	
	Értse		a kénsavgyártás lépéseit.
	Fogalmi szint	akkumulátor, vízelvonószer, roncsolószer, oxidálószer, ipari alapanyag, gyógyszer- és mosószergyártás.	
	Tudja		szemléltetni a kénsav sokoldalú felhasználását a tanult példák alapján.
	Értse	a kénsav kezelésével kapcsolatos balesetvédelmi előírásokat.	
	Fogalmi szint	szulfátok.	hidrogén-szulfátok.
	Fogalmi szint	a gipsz, a rézgalic és a keserűső képlete, színe, halmazállapota, vízzeloldhatósága, főbb felhasználása.	
2.4.4.6 Nátrium-tioszulfát (fixírsó, Na ₂ S ₂ O ₃)	Fogalmi szint		felhasználása a fényképezésben, a komplexképző sajátossága.
2.4.4.7 Egyéb	Tudja alkalmazni	a kénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.5 A nitrogénsoport elemei és vegyületeik 2.5.1 Nitrogén – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a nitrogénatom elektronszerkezetét, a nitrogén molekulaszervezetét, polaritását, rácstípusát.	
	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, vízzeloldékonysága, reakciókészsége.	
	Értse	a nitrogén reakciókészségének molekulaszervezeti okát, reakcióját hidrogénnel és oxigénnel.	

– Előfordulás, előállítás, felhasználás – Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
	Tudja	alkalmazni a nitrogénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

2.5.2 Nitrogénvegyületek 2.5.2.1 Ammónia (NH ₃) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok – Előfordulás – Előállítás – Felhasználás – Sói	Értse	molekulaszerkezetét, polaritását, az ammónia rács típusát.	
	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, cseppfolyósíthatósága, oldhatósága.	
	Értelmezze	az ammónia olvadáspontja és forráspontja, valamint cseppfolyósíthatósága anyagszerkezeti magyarázatát, a szökőkút-kísérletet.	
	Tudja értelmezni	az ammónia fizikai sajátságaival kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
	Fogalmi szint	sav–bázis sajátsága.	komplexbérlő sajátsága.
	Értelmezze	reakcióját vízzel, savakkal.	a komplexképző sajátságát.
	Fogalmi szint	szerves anyagok bomlásterméke.	
	Fogalmi szint	ipari előállítása.	
	Értse	az ipari ammóniaszintézis optimális körülményeit.	a laboratóriumi előállítását ammóniumsókól.
	Fogalmi szint	hűtés, műtrágya- és salétromsavgyártás.	
	Fogalmi szint	ammóniumsók, halmazállapot, vízdékonyság, műtrágya.	szalalkáli.
	Értse	az ammóniumion szerkezetét, az ammóniumsók rács típusát.	
2.5.2.2 Nitrogén-oxidok Nitrogén-monoxid (NO) – Tulajdonságok, előállítás, élettani hatás,	Fogalmi szint		színe, halmazállapota, vízdékonysága, környezetszennyező hatása.
	Értse		a reakcióját oxigénnel, a laboratóriumi előállítását salétromsavból.
Nitrogén-dioxid (NO ₂) – Tulajdonságok, élettani hatás	Fogalmi szint	színe, szaga, sűrűsége, halmazállapota, oldékonysága, mérgező, illetve környezetszennyező hatása	
	Értse		a reakcióját vízzel.

– Előállítás	Fogalmi szint		laboratóriumi előállítása.
	Értelmezze		a laboratóriumi előállítását salétromsavból
2.5.2.3 Salétromossav (HNO_2) – Sói	Fogalmi szint		nitritek, a nitritek élettani hatása.
2.5.2.4 Salétromsav (HNO_3) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse		a molekula szerkezetét.
	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, oldékonysága.	
	Értelmezze		a salétromsav vízzoldhatóságának anyagszerkezeti okát.
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, redoxi sajátosság.	bomlékonyság (fényérzékenység).
	Értse	a reakcióját vízzel, bázisokkal, híg oldatának reakcióját fémekkel, illetve egyes fémekre gyakorolt passziváló hatását.	tömény oldatának reakcióját fémekkel, az oxidáló hatásának változását a töménységgel (reakcióegyenlettel is).
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket a sav-bázis- és a redoxi sajátosságával kapcsolatban.	

– Előállítás	Fogalmi szint		ipari előállítás nitrogénből.
	Értse		az ipari előállítás lépéseit.
– Felhasználás	Fogalmi szint	választóvíz, a királyvíz alkotórésze, műtrágya- és robbanószergyártás.	nitráló elegy.
– Sói	Fogalmi szint	nitrátok.	
– Fontosabb nitrátok	Értse		a nitrátion szerkezetét.
	Fogalmi szint	az ammónium-nitrát képlete, színe, halmazállapota, rács típusa, vízdékonysága, fontosabb felhasználása, környezetvédelmi szempontok.	a nátrium-nitrát (chilei salétrom), a kálium-nitrát, és az ezüst-nitrát (lápisz, pokolkő) képlete, színe, halmazállapota, rács típusa, vízdékonysága, fontosabb felhasználása, környezetvédelmi szempontok.
	Értelmezze		a lápisz gyógyászati felhasználását, a pétisó összetételét.
2.5.2.5. Egyéb	Tudja alkalmazni	a nitrogénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.5.3 Foszfor			
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint	allotróp módosulatai.	
– Tulajdonságok	Értse		a foszfor allotróp módosulatai közti különbség anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	a módosulatok színe, halmazállapota, oldhatósága.	
	Értse		a foszfor halmazállapota és oldhatósága halmazszerkezeti magyarázatát.
	Tudjon	értelmezni egyszerű kísérleteket a foszforral kapcsolatban.	
	Fogalmi szint	gyúlékonyság.	
	Értelmezze	reakcióját oxigénnel.	a módosulatok gyúlékonyságbeli eltéréseit.

– Élettani hatás	Fogalmi szint	a módosulatok eltérő élettani hatása.	
	Értse		az eltérő élettani hatás anyagszerkezeti magyarázatát.
– Felhasználás, előfordulás, előállítás	Fogalmi szint	gyufa (Irinyi János).	
	Tudja értelmezni		a felhasználásával, előfordulásával, előállításával kapcsolatos információkat.

2.5.4 Foszforsavvegyületek 2.5.4.1 Difoszforsav- pentaoxid (P ₂ O ₅) – Tulajdonságok			
	Fogalmi szint		színe, halmazállapota, higroszkóposága.
	Értse		a reakcióját vízzel, a vízelvonó hatását.
2.5.4.2 Foszforsav (ortofoszforsav, H ₃ PO ₄) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok – Élettani hatás, felhasználás	Értse		a molekul szerkezetét.
	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, oldékonysága.	
	Értse		az olvadáspontja és a vízdékonysága anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, észterképzés.	
	Értse	a reakcióját vízzel.	disszociációját három lépésben, reakcióját NaOH- dal, különböző anyagmennyiség-arányban.
	Tudja értelmezni	az előfordulásával, biológiai jelentőségével, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
– Sói – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	foszfátok.	hidrogén- és dihidrogén-foszfátok.
	Értse		a foszfátion szerkezetét.
2.5.4.3. A foszforsav fontosabb sói – Szabályos sók – Savanyú sók	Fogalmi szint	a trinátrium-foszfát (trisó), a kalcium-foszfát (foszforit) képlete, színe, halmazállapota, vízdékonysága, főbb felhasználása (vízlágyítás, műtrágyák, mosószer), környezeti hatásuk (eutrofizáció).	
	Fogalmi szint		a nátriummal és kalciummal alkotott savanyú sói, képletük, színük, halmazállapotuk, vízdékonyságuk, főbb felhasználásuk, környezeti hatásuk.
Egyéb	Tudja alkalmazni	a foszforról és a foszfor vegyületeiről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6 A szén csoport elemei és vegyületeik 2.6.1 Szén – Előfordulás			
	Fogalmi szint	gyakoriság, allotróp módosulatai (grafit, gyémánt, fullerének), természetes (ásványi) és mesterséges szén.	
	Értse	a grafit és a gyémánt halmazszerkezetét.	a fullerének molekula- és halmazszerkezetét.

– Tulajdonságok – Felhasználás – Egyéb	Fogalmi szint	a grafit és a gyémánt színe, halmazállapota, keménysége, oldhatósága, elektromos vezetése.	
	Értelmezze	a grafit és a gyémánt tulajdonságait anyagszerkezeti alapon.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátság.	
	Értse	a szén reakcióját szén-dioxiddal, vízgőzzel, oxigénnel.	
	Tudja	felírni különböző fém-oxidokkal való reakciói egyenletét.	
	Fogalmi szint	redukálószer, ötvözőanyag, tüzelőanyag, írószer, vágó- és csiszolóanyag, elektród, szénkefe, ékszer.	
	Tudja alkalmazni	a szénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.2 A szén vegyületei			
2.6.2.1 Szén-monoxid (CO)			
– Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse		a molekulaserkezetét és a polaritását.
	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, vízoldékonysága, sűrűsége	redoxi sajátságai, komplexképző sajátság.
	Értse	az égését.	a vízoldékonyság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Tudja		szerepét a vasgyártásban, különböző fém-oxidokkal való reakciójának az egyenletét.
– Előfordulás	Fogalmi szint	képződés nem tökéletes égéskor.	

– Élettani hatás	Fogalmi szint	mérgező hatása, teendők szén-monoxid-mérgezés esetén.	
	Értelmezze		a mérgező hatását.
– Előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Értelmezze		a laboratóriumi előállítást (hangyasavból).
2.6.2.2 Szén-dioxid (CO ₂) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a molekulaszervezetét, polaritását.	
	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, sűrűsége, vízdékonysága, kondenzálhatósága (szárazjég).	
	Értse	a levegőhöz viszonyított sűrűségét.	a forráspontjának és a kondenzálhatóságának anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	éghetőség (nem éghető).	
	Értse	a reakcióját vízzel (a vízdékonyság magyarázatát), a reakcióját lúgoldatokkal, kimutatását meszes vízzel.	
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket a szén-dioxiddal kapcsolatban.	
	Fogalmi szint	légkör, biológiai és ipari folyamatok terméke.	
	Fogalmi szint	a különböző koncentrációjú CO ₂ hatása az élő szervezetekre.	
	Értse	az üvegházhatást.	
– Előfordulás, keletkezés – Élettani és ökológiai hatás			

– Laboratóriumi előállítás	Fogalmi szint	mészkőből sósavval.	
	Értse	a laboratóriumi előállítás egyenleteit.	
– Felhasználása	Fogalmi szint	hűtés, üdítőitalok, tűzoltás.	
2.6.2.3 Szénsav (H ₂ CO ₃)			
– Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszervezetét.	
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg.	
– Tulajdonságok	Értse	bomlékonyságát, reakcióját vízzel.	a kétlépes disszociációját.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket a szénsavval és sóival kapcsolatban.	
– Sói	Fogalmi szint	karbonátok, hidrogén-karbonátok.	
	Fogalmi szint	a nátrium-karbonát (szóda, sziksó), a kalcium-karbonát (mészkő, márvány), a magnézium-karbonát és a dolomit képlete, színe, halmazállapota, vízdoldhatósága, főbb felhasználása.	
	Értse	a szóda reakcióit savakkal, a mészégetést, az égetett mész építőipari felhasználását.	termikus bomlásukat.
– Fontosabb karbonátok			

– Fontosabb hidrogén-karbonátok	Fogalmi szint	a szódabikarbóna képlete, színe, halmazállapota, vízdoldhatósága, főbb felhasználása, jelentősége, kalcium- és magnézium-hidrogén-karbonát (oldatban).	
	Értse	a cseppkő és a vízkő képződését.	a szódabikarbóna lúgos hidrolízisét, termikus bomlását.
	Tudja értelmezni	a szénsav sóinak felhasználásával kapcsolatos információkat.	
2.6.2.4. Egyéb	Tudja alkalmazni	a szénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.3 Szilícium – Anyagszerkezet – Tulajdonságai – Előfordulás – Felhasználás – Egyéb	Értse	a rácstípusát.	a reakciókészségét, a reakcióját NaOH-dal.
	Fogalmi szint	félvezető sajátása.	
	Értse		
	Fogalmi szint	gyakorisága, agyagásványok.	
	Fogalmi szint	elektronika, ötvöző elem.	
	Tudja alkalmazni	a szilíciumról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.4 Szilícium-vegyületek 2.6.4.1 Szilícium-dioxid (SiO ₂) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok – Előfordulás – Felhasználás	Fogalmi szint	a kvarc rácstípusa.	
	Értse		a rácsszerkezetét.
	Fogalmi szint		UV-áteresztőképessége, hőtágulása.
	Értse		az ömlesztést szódával (vízüvegképződést), a reakcióját HF-dal.
	Fogalmi szint	drágakövek, homok.	
	Fogalmi szint	üveggyártás, ékszerek, kvarcüveg, óragyártás.	

– Az üveg	Fogalmi szint	összetétele, felhasználása.	
	Értse		a halmazszerkezetével összefüggő sajátságait (olvadás).
2.6.4.2 Szilikonok – Anyagszerkezet	Fogalmi szint		elemi összetétel.
	Értse		a sziloxánkötést és kialakulását.

– Gyakorlati jelentőség	Fogalmi szint		szilikonolaj, -zsír, -gumi.
	Értse		a tulajdonságaik anyagszerkezeti magyarázatát.
2.6.4.3. Egyéb	Tudja alkalmazni	a szilíciumvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.7 Fémek – Tulajdonságok – Ötvözetek – Előállítás – Korrozio	Fogalmi szint	színük, hő- és elektromos vezetőképességük, sűrűségük (könnyű- és nehézfémek).	
	Értelmezze		a színük anyagszerkezeti okát.
	Fogalmi szint	ötvözet fogalma.	
	Tudja értelmezni		az ötvözetek típusai, szerkezete és tulajdonságai közti összefüggéseket megadott információk alapján.
	Fogalmi szint	elektrokémiai redukcióval, kémiai redukcióval (termit, szenes).	hidrogénes redukcióval, termikus bontással.
	Értse		az alkalmazott előállítási mód, az anyagi minőség, a tisztaság és a gazdaságosság közti kapcsolatot.
	Fogalmi szint	a korrozio fogalma, a korroziovédelem fajtái (bevonatok, eloxálás).	katódos fémvédelem.
	Értelmezze	a rozsdaképződés folyamatát.	a helyi elem képződését, az aktív és a passzív védelmet (horganyzott és fehér bádog).
	Tudjon	elemezni egyszerű kísérleteket a fémek korroziojával, illetve a korroziovédelemmel kapcsolatban.	
2.7.1 Az s-mező fémek – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Fogalmi szint	alkáli- és alkáliföldfémek, lángfestésük.	
	Értelmezze	a vegyértékelektron-szerkezetüket.	a lángfestés anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	sűrűségük, halmazállapotuk, olvadáspontjuk, megmunkálhatóságuk.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátságai (elektronegativitásuk, standardpotenciáljuk).	
	Értse	a viselkedésüket levegőn (a tárolási körülményeket), reakcióikat a tanult nemfémekkel, oxigénnel, vízzel; a reakciók körülményeiben megmutatkozó különbségek okát.	peroxid képződését, reakcióikat lúgoldatokkal.
	Tudja értelmezni	a lángfestéssel, a fizikai és kémiai sajátságaikkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	

| – Előfordulás

| Fogalmi szint

| vegyületekben (példákkal).

|

| – Előállítás

Fogalmi szint		olvadékelektrolízissel.

– Ionjaik	Fogalmi szint	ionjaik töltése, színe.	
	Értse		a szín és az elektronszerkezet kapcsolatát.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	K^+ , Na^+ , Mg^{2+} , Ca^{2+} biológiai szerepe.	Ba^{2+} és Sr^{2+} mérgező hatása.
2.7.2 A p-mező fémek 2.7.2.1 Alumínium – Tulajdonságok	Fogalmi szint	színe, sűrűsége, megmunkálhatósága, hő- és elektromos vezetőképessége.	
	Értelmezze		a sűrűség és a megmunkálhatóság halmazszerkezeti okait.
	Fogalmi szint	redoxi sajátosságai (elektronegativitása, standardpotenciálja), reakciója savoldattal, passzíválódás.	amfoter jellege (reakció savval és lúgoldattal), akva- és hidroxokomplex.
	Értse	a viselkedését levegőn, a reakcióit nemfémekkel és savoldatokkal, reakcióját vas(III)-oxiddal (termit).	a reakcióját fém-oxidokkal (termit), vízzel (körülményeit), lúgoldatokkal.
– Előfordulás	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket az alumínium tulajdonságaival kapcsolatban.	
	Fogalmi szint	bauxit, agyagásványok.	

– Előállítás

Fogalmi szint	bauxit, timföld.	
Értse	az alumíniumgyártás főbb lépéseinek kémiai folyamatait.	az alumíniumgyártás lépéseinek reakcióegyenleteit.

– Felhasználás	Fogalmi szint	főbb területei (pl. gépek, eszközök, kábel, szerkezeti elemek).	
	Fogalmi szint	töltése, színe.	
– Ionja			
2.7.2.2 Ón és ólom			
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	színük, sűrűségük, megmunkálhatóságuk.	oxidációs számaik.
	Értse	a viselkedésüket levegőn.	az ólom reakcióit oxidáló és nem oxidáló savakkal.
– Egyéb	Fogalmi szint	savas ólomakkumulátor, ötvözőanyag, mérgező hatás.	

2.7.3 A d-mező fémei – Főbb jellemzőik	Fogalmi szint		sűrűségük, elektronegativitásuk, és standardpotenciáljuk.
	Értse		többféle oxidációs állapotukat, az ionok színe és elektronszerkezete közti kapcsolatot, a kationok erős polarizáló hatásának következményeit (rosszul oldódó, színes vegyületek, komplexképzési hajlam).
2.7.3.1 Vascsoport (Fe, Co, Ni) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse		vegyértékelektron-szerkezetüket.
	Fogalmi szint	a vas mechanikai tulajdonságai.	ferromágnesesség.
	Értse		a vas megmunkálhatósága és a rács típus közti kapcsolatot.
	Fogalmi szint	a vas redoxi sajátosságai (elektronegativitása, standardpotenciálja), passziválódása.	a kobalt és a nikkelt redoxi sajátosságai (elektronegativitása, standardpotenciálja), passziválódása.
	Értse	a vas viselkedését levegőn, reakcióit nemfémekkel, savakkal.	a nikkelt és a kobalt viselkedését levegőn, reakcióikat nemfémekkel, savakkal.
	Tudjon értelmezni	a vassal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	a kobalttal és a nikkellel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
	Fogalmi szint	színe (hidratált Fe^{2+} , Fe^{3+}) a vas ionok élettani szerepe (hem, citokrómok).	oxidációs száma, színe (hidratált Ni^{2+} , Co^{2+} , vízmentes Co^{2+}).
	Fogalmi szint	vasércek.	
– Ionjaik			
– Előfordulás			

– Előállítás	Tudja	az ipari vas- és acélgyártás során felhasznált anyagokat, a folyamat legfontosabb lépéseit, és a termékeket.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	öntöttvas és acél, szerkezeti anyag (Fe).	ötvözőanyag (Co, Ni).
2.7.3.2 Rézcsoport (Cu, Ag, Au) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse		a vegyértékelektron-szerkezetüket.
	Fogalmi szint	színük, sűrűségük, megmunkálhatóságuk, hő- és elektromos vezetőképességük.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátságai (elektronegativitásuk, standardpotenciáljuk), viselkedésük levegőn, reakcióképességük oxidáló és nem oxidáló savakkal.	
	Értse	a reakciójukat oxigénnel.	az oxidáló és nem oxidáló savakkal végbemenő reakciók egyenleteit.
	Tudjon értelmezni	a rézzel, az ezüsttel és az arannyal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
– Előfordulás	Fogalmi szint		elemi állapotban, illetve vegyületekben (szulfidos ércek).

– Ionjaik

Fogalmi szint	töltése (Cu^{2+} , Ag^+), színe (Ag^+ , hidratált és vízmentes Cu^{2+}).	oxidációs száma (Cu^+).
Értse		a réz(II)- és az ezüstionok reakcióját NaOH -, illetve ammóniaoldattal.
Fogalmi szint	biológiai jelentőségük, illetve mérgező hatásuk.	

– Élettani hatás

– Felhasználás	Fogalmi szint	elemi állapotban: ékszerek, elektrotechnika, képzőművészet, ötvözetek (sárgaréz, bronz); vegyületeik: permetezés (rézgálic).	fényképészet (ezüst), analitikai kémia.
2.7.3.3 Cink – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	vegyértékelektron-szerkezetét, ionjának töltését.	
	Fogalmi szint	sűrűsége, redoxi sajátságai (elektronegativitása, standardpotenciálja).	amfoter jellege.
	Értse	a viselkedését levegőn, a reakcióját nemfémekkel, savakkal.	a reakcióját tömény, oxidáló savakkal.
	Tudjon értelmezni	cinkkel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
– Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával, élettani hatásával kapcsolatos információkat.	
2.7.3.4 Higany – Anyagszerkezet – Tulajdonságok – Élettani hatás – Felhasználás	Fogalmi szint		oxidációs száma.
	Fogalmi szint		halmazállapota, sűrűsége, redoxi sajátságai (elektronegativitása, standardpotenciálja), oxidjának bomlékonysága.
	Értse		a viselkedését levegőn, a reakcióját kénnel, oxidjának termikus bontását, a reakcióját oxidáló és nem oxidáló hatású savakkal.
	Fogalmi szint		mérgező hatása elemi állapotban, illetve vegyületeiben.
	Fogalmi szint		elektrotechnika, hőmérők, katalizátor, amalgámok.
2.7.3.5 Egyéb	Tudja alkalmazni	a fémekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.7.3.6 Egyéb átmenetifém-vegyületek Kálium-permanganát (hipermangán, KMnO_4) – Tulajdonságai – Felhasználás – Egyéb	Fogalmi szint		színe, halmazállapota, vízzoldhatósága, redoxi sajátsága, termikus bontása.
	Fogalmi szint		fertőtlenítés, oxidálószer.
	Tudja		alkalmazni a kálium-permanganátról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

3. Szerves kémia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

		Középszint	Emelt szint
3.1 A szerves vegyületek általános jellemzői Szerves anyag	Fogalmi szint	a szerves vegyületek külön tárgyalásának oka (vis vitalis elmélet), organogén elemek.	Wöhler
	Értse	a szénatom molekulaképző sajátosságait.	
A szerves molekulák szerkezete	Fogalmi szint	konstitúció, konfiguráció, konformáció.	konformerek.
	Értse		az etán és a ciklohexán konformációit, az ekvatoriális és az axiális ligandumokat.
	Tudja	megszerkeszteni molekulák konstitúciós képletét.	
Izoméria – Az izoméria típusai	Fogalmi szint	az izoméria fogalma, konstitúciós izoméria, térizoméria (sztereoizoméria), geometriai (cisz-transz) izomerek.	optikai izoméria, kiralitás fogalma, enantiomerpár, diasztereomerpár.
	Értse	a cisz-transz izomériát a but-2-én példáján.	a geometriai izoméria kialakulásának feltételét, a kiralitáscentrum, illetve a kiralitás feltételét, egy konkrét példán az enantiomerpár, illetve a diasztereomerpár fogalmát.
	Tudja	felírni adott molekulaképletű vegyületek konstitúciós izomerjeit.	felismerni a geometriai izomereket, felismerni a kiralitáscentrumot a molekulában.

Homológ sor	Fogalmi szint	homológ sor fogalma.	meghatározni az adott homológ sor általános összegképletét.
	Tudja		
Funkciós csoport	Fogalmi szint	funkciós csoport fogalma, nevük, képletük.	
	Tudja	felismerni a tanult funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
A szerves vegyületek csoportosítása	Fogalmi szint	csoportosítás funkciós csoport szerint, csoportosítás szénlánc szerint.	
Tulajdonságok – Reakciótípusok	Értse	az olvadáspontot, a forráspontot és az oldhatóságot befolyásoló tényezőket.	π -kötés szerepe.
	Fogalmi szint	a többszörös kötés szerepe, a funkciós csoportok szerepe, szubsztitúció, addíció, polimerizáció, polikondenzáció, elimináció.	
	Tudja	felismerni az egyenlet alapján, hogy a reakció melyik reakciótípusba tartozik.	

3.2 Szénhidrogének 3.2.1 Alkánok, cikloalkánok (Paraffinok, cikloparaffinok)			
	Fogalmi szint	Alkán és cikloalkán fogalma, általános összegképletük.	
	Fogalmi szint	az első nyolc normális láncú alkán neve, az első négy cikloalkán neve, alkilcsoportok (normális láncú, izopropil) nevei, a szénatom rendősége.	az első <i>húsz</i> normális láncú alkán neve, az alkilcsoportok rendősége.
	Értse	az elágazó alkánok (cikloalkánok) elnevezésének elemi szabályait (leghosszabb szénlánc, sorszámozás).	
	Tudja	elnevezni az egyszerűbb elágazó láncú alkánokat.	az egyszerűbb gyűrűs, oldalláncot tartalmazó alkánokat.
– Nevezéktan – Izoméria	Értse	a konstitúciós izoméria lehetőségeit az alkánok és cikloalkánok körében.	
	– Anyagszerkezet	Értse	a tetraéderes szerkezetet a szénatom körül, a polaritásukat, rácstípusukat.
	– Tulajdonságok	Fogalmi szint	színük, szaguk, halmazállapotuk, oldhatóságuk.
		Értelmezze	az olvadás- és forráspont változását a homológ sorban.
		Tudja	összehasonlítani bármely két, normális láncú alkán forráspontját.
			az olvadás- és forráspont kapcsolatát az alkán- illetve cikloalkán-molekula térszerkezetével.
			összehasonlítani azonos szénatomszámú alkánizomerek olvadáspontját és forráspontját; azonos szénatomszámú alkán és cikloalkán olvadáspontját és forráspontját.

– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	égésük, alkán-levegő elegyek robbanékonyága, szubsztitúció fogalma, szubsztitúciójuk halogénnel, hőbontásuk.	krakkolás.
– Előfordulás	Értelmezze	a reakciókészségüket, a metán klórozását	a nagyobb szénatomszámú szénhidrogének krakkolását, a folyamat termékeit, az etin és korom előállítását metánból.
	Tudja	kísérlettel igazolni a reakciókészségüket, összehasonlítani a telítetlen vegyületek reakciókészségével, felírni tökéletes égésük egyenletét, felírni egyenlettel a metán klórozását.	felírni tökéletes égésük egyenletét általános képlettel is.
	Fogalmi szint	földgáz, kőolaj, a kőolajfeldolgozás fontosabb frakciói, ólommentes benzin, környezetvédelmi vonatkozások.	benzinreformálás.
	Értelmezze	a kőolaj feldolgozásának elvi alapjait, a frakciók összetételét, az oktánszámot.	
– Felhasználás	Fogalmi szint	energiahordozók, oldószerek, szerves vegyületek (halogénezett és oxigéntartalmú szerves vegyületek) előállítása.	szintézisgáz, acetilén, korom előállítása
	Értse		a szintézisgáz előállítását.

3.2.2 Alkének (olefinek) – Nevezéktan – Izoméria – Molekulaszerkezet – Tulajdonságok –Kémiai reakciók – Előállítás			
	Fogalmi szint	alkén (olefin) fogalma, általános összegképletük.	
	Fogalmi szint	a kettős kötés helye, mint új szabály az elnevezésnél, vinilcsoport.	
	Tudja	megadni az egyszerűbb alkének szabályos nevét.	
	Fogalmi szint	geometria i izoméria.	
	Értse	a konstitúciós izoméria lehetőségeit az alkének körében.	
	Tudja	bemutatni az izoméria lehetőségeit a butén példáján.	felismerni a geometria i izomereket más alkének esetében.
	Értelmezze	a térbeli alakot az etén példáján, az alkének polaritását.	
	Fogalmi szint	színük, szaguk, halmazállapotuk, oldhatóságuk.	
	Értse	az olvadás- és forráspont változását a homológ sorban.	az olvadás- és forráspont kapcsolatát az alkénmolekula térszerkezetével.
	Fogalmi szint	kormozó égés levegőn, addíció fogalma, addíciós reakcióik (halogén-, hidrogén-halogenid, vízaddíció, telítés) a termékek elnevezésével, polimerizáció, monomer és polimer fogalma, polimerizációs reakcióik a termékek elnevezésével.	Markovnyikov-szabály.
	Értelmezze	a reakciókészségüket, az etén példáján a brómos víz elszíntelenítését (reakcióegyenletekkel, a folyamatok körülményeinek jelölésével), az etén és a propén polimerizációját.	a kormozó égés okait.
	Tudja	értelmezni az alkénekkel kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket, felírni tökéletes égésük egyenletét.	felírni tökéletes égésük egyenletét általánosan is, jelölni az egyszerűbb alkének addíciós folyamatait (alkalmazni a Markovnyikov-szabályt), a termékek elnevezésével, jelölni az egyszerűbb alkének polimerizációs folyamatait.
	Fogalmi szint		iparban kőolajból.
	Értse		az etén laboratóriumi előállításának egyenletét, az etén etanolból való előállításának kísérletét.

3.2.3 Több kettős kötést tartalmazó szénhidrogének			
3.2.3.1 Diének – Nevezéktan – Anyagszerkezet – Tulajdonságok – Felhasználás	Fogalmi szint	dién fogalma.	általános összegképletük.
	Fogalmi szint	buta-1,3-dién, izoprén.	
	Fogalmi szint		a konjugált kettős kötés fogalma (delokalizáció).
	Értse		a buta-1,3-dién téralkatát.
	Fogalmi szint	polimerizációjuk	halmazállapotuk, színük (butadién, izoprén), addíciós reakcióik.
	Értse		a butadién és izoprén [1,2] és [1,4]-addícióját brómmal, a butadién és az izoprén [1,2]- és [1,4]-polimerizációját, az izoprén [3,4]-polimerizációját.
	Fogalmi szint	műgumi	
3.2.3.2 Természetes poliének	Fogalmi szint	kaucsuk, gumi, karotinoidok.	
	Értelmezze		a kaucsuk és a vulkanizált kaucsuk (gumi, ebonit) közötti szerkezeti különbséget, a karotinoidok színének molekulaszervezeti magyarázatát.

3.2.4 Alkinok	Fogalmi szint	alkin fogalma.	általános összegképletük.
3.2.4.1 Etin (acetilén) – Molekulaszerkezet	Értse	téralkatát, kötés- és molekulapolaritását.	kötésszögeit.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága (vízben, acetonban).	
	Tudja értelmezni	az etin fizikai tulajdonságait demonstráló egyszerű kísérleteket.	
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	robbanékony-sága, égése, addíciós reakciói.	
	Értse, értelmezze	a reakciókészségét, a tökéletes égését (egyenlettel), hidrogén-, HCl- és brómaddícióját.	kormozó égésének okát, savi sajátságát, a sóképzését nátriummal vízaddícióját és körülményeit.
	Tudja értelmezni	az etin kémiai tulajdonságait demonstráló egyszerű kísérleteket.	
– Előállítás	Fogalmi szint		iparban metánból, laboratóriumban kalcium-karbidből (kísérlet, reakcióegyenlet).
– Felhasználás	Tudja értelmezni	felhasználásával, jelentőségével kapcsolatos információkat.	

3.2.5 Aromás szénhidrogének – Nevezéktan	Fogalmi szint	aromás vegyület.	
	Fogalmi szint		arilcsoportok (fenil, benzil), orto, meta, para helyzet.
	Tudja		a benzol egyszerű származékainak elnevezését.
3.2.5.1 Benzol – Molekulaszerkezet – Tulajdonságok	Fogalmi szint	hat delokalizált elektron.	delokalizált π -elektronok.
	Értelmezze	a térszerkezetét, polaritását.	az aromás jelleg energiaviszonyait.
	Tudja értelmezni		a C-C kötési energiát és a kötéstávolságot más szénhidrogénekhez viszonyítva.
	Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága.	
	Fogalmi szint	kormozó égése, szubsztitúciós reakciói.	
	Értse	a reakciókészségét, a halogén-szubsztitúcióját.	a kormozó égés magyarázatát, nitrálását (a reakciók körülményeivel).
	Fogalmi szint		aromatizációval (benzinreformálás).
– Előállítás	Fogalmi szint		
– Élettani hatás	Fogalmi szint	rákkeltő hatás.	
3.2.5.2 Toluol, sztirol – Felhasználás	Fogalmi szint		képletük, halmazállapotuk.
	Értse		a sztirol polimerizációját.
	Fogalmi szint		oldószer (toluol: benzol helyett is), műanyag (poli-sztirol: PS), származékaik: robbanószerkezetek (TNT).
3.2.5.3 Naftalin – Molekulaszerkezet – Tulajdonságok	Fogalmi szint		10 delokalizált π -elektron. az aromás jelleg és hasonlítsa össze a benzoléval. színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága, szublimációja. az olvadáspontja és az oldhatósága anyagszerkezeti magyarázatát. szubsztitúciós reakciói.
	Értelmezze		
	Fogalmi szint		
	Értse		
	Fogalmi szint		
– Felhasználás	Értse		
	Fogalmi szint		molyriasztó, műanyagok, festékek alapanyaga.
Egyéb	Tudja alkalmazni	a szénhidrogénekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.3 Halogéntartalmú szerves vegyületek Elnevezés			
	Fogalmi szint	alkil-halogenid, szabályos elnevezés.	rendűségük.
	Tudja	a tanult szénhidrogénekből származtatott vegyületek elnevezését.	
Anyagszerkezet	Értse		polaritásukat.
Tulajdonságok	Fogalmi szint	a tanult vegyületek halmazállapota, oldékonysága.	

	Értse		a halogéntartalmú szerves vegyületek molekulatömegének és polaritásának kapcsolatát a fizikai tulajdonságaikkal.
	Tudja		összehasonlítani a halogéntartalmú szerves vegyületek olvadás- és forráspontját, valamint oldhatóságát az azonos szénatomszámú szénhidrogénekével.
Kémiai reakciók	Fogalmi szint	polimerizációjuk (vinil-klorid, tetrafluor-etén).	szubsztitúció, elimináció, Zajcev-szabály.
Előállítás	Értelmezze		a Zajcev-szabályt; az elimináció és a szubsztitúció kapcsolatát az alkalmazott körülményekkel.
	Tudja		elemezni egyszerűbb alkil-halogenidek szubsztitúciós és eliminációs reakcióit.
	Tudja		különböző alkil-halogenidek előállítási módjait.
Felhasználás	Fogalmi szint	oldószer (kloroform, szén-tetraklorid), hajtógáz, hűtőfolyadék (freon-12), tűzoltószer, műanyag (tetrafluor-eténből teflon, vinil-kloridból PVC).	
Élettani, ökológiai hatás	Fogalmi szint	a halogéntartalmú szerves vegyületek környezetvédelmi vonatkozásai (ózonlyuk, savas eső), mérgező hatásuk.	
Egyéb	Tudja alkalmazni	a halogéntartalmú szerves vegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.4 Oxigéntartalmú szerves vegyületek Egyszerű funkciós csoportok	Fogalmi szint	hidroxil-, éter-, oxocsoport (karbonilcsoport).	
	Tudja	felismerni az egyszerű funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
Összetett funkciós csoportok és származtatásuk	Fogalmi szint	karboxil-, észtercsoport.	
	Tudja	felismerni az összetett funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
Vegyületcsoportok	Fogalmi szint	alkohol, fenol, éter, aldehid, keton, észter és karbonsav.	
	Tudja	csoportba sorolni az adott konstitúciójú vegyületeket.	

3.4.1 Hidroxivegyületek 3.4.1.1 Alkoholok – Nevezéktan – Anyagszerkezet – Tulajdonságok			
	Fogalmi szint	alkohol fogalma.	
	Értse	az egyértékű, telített, nyílt láncú alkoholok általános képletét.	
	Tudja		megállapítani a rendűséget és az értékűséget.
	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai (alkil-alkohol, szabályos név), triviális nevek (faszesz, borszesz, glikol, glicerin).	
	Tudja	az egyszerűbb alkoholok elnevezését, a név alapján a konstitúció felírását.	
	Értse	a polaritásukat, hidrogénkötésre való hajlamukat.	
	Fogalmi szint	színük, szaguk, sűrűségük, halmazállapotuk, oldhatóságuk (a tanult vegyületek esetében).	
	Értse		a hidroxilcsoport és a szénlánc szerepét az olvadáspont, a forráspont és az oldhatóság meghatározásában.
	Tudja		viszonyítani a különböző alkoholok olvadás- és forráspontját a megfelelő moláris tömegű alkánokéhoz, becsülni különböző alkoholok olvadás- és forráspont-viszonyait, oldhatóságát.

– Kémiai reakciók

– Előfordulás
– Élettani hatás
– Előállítás

Fogalmi szint	reakció szerves és szervetlen savakkal (észterképzés), égés, a primer és a szekunder alkoholok oxidációja, az alkoholok oldatának kémhatása.	sav–bázis sajátásaik, reakciójuk nátriummal, éterképzés, vízelimináció.
Értse	az alkoholok reakcióit az etanol példáján, az etanol és a propán-2-ol oxidációját.	az alkoholok oldatának kémhatását.
Tudja	értelmezni az alkoholok oldhatóságával, kémiai tulajdonságaival kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.	értelmezni az alkoholok kémiai reakcióit a megadott vegyületek esetében, a reakciók jelölését általánosan is.
Fogalmi szint	észterekben, kötötten.	
Fogalmi szint	az etanol és a metanol mérgező hatása.	a glikol mérgező hatása.
Fogalmi szint	etanol eténből, illetve erjesztéssel.	metanol szintézisgázból.
Értse, tudja	az előállítási egyenleteket.	

– Felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, előállításukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal (Alfred Nobel) kapcsolatos információkat.	
	Értelmezze		a felhasználásukkal kapcsolatos tulajdonságokat.
3.4.1.2 Fenolok	Fogalmi szint	fenolok fogalma.	
3.4.1.2.1 Fenol – Anyagszerkezet – Tulajdonságok – Kémiai reakciók	Fogalmi szint	fenol	
	Értse	polaritását, hidrogénkötésre való hajlamát.	a téralkatát.
	Fogalmi szint	halmazállapota, színe, szaga, oldhatósága.	
	Fogalmi szint		sav–bázis sajátosságai, sóképzése.
	Értelmezze		a reakcióját vízzel, nátrium-hidroxiddal (a termékek elnevezésével). a savi erősségét az etanolhoz és a szénsavhoz viszonyítva, az oxidációval szembeni érzékenységet.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	baktériumölő, mérgező.	

– Felhasználás	Fogalmi szint	fertőtlenítőszer.	műanyaggyártás.

3.4.2 Éterek – Nevezéktan			
	Fogalmi szint	csoportnevek + éter.	
	Tudja		elnevezni az egyszerűbb étereket.
– Anyagszerkezet	Értse		a polaritásukat.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	oldhatóságuk, szaguk, halmazállapotuk a dietil-éter példáján.	
	Értelmezze	az éterek olvadáspontját, forráspontját és oldhatóságát a dietil-éter példáján.	
	Tudja		viszonyítani az éterek olvadás- és forráspontját, valamint oldhatóságát a megfelelő moláris tömegű alkoholokéhoz és alkánokéhoz.
– Előállítás	Fogalmi szint	a dietil-éter gyúlékonysága.	
	Fogalmi szint		szimmetrikus és vegyes étereké.
	Értse		a dietil-éter előállítását etanolból, a reakció körülményeit.
– Felhasználás	Fogalmi szint	a dietil-éter felhasználása.	

3.4.3 Oxovegyületek – Csoportosítás – Nevezéktan – Anyagszerkezet – Tulajdonságok – Kémiai reakciók	Fogalmi szint	aldehidek (formilcsoport), ketonok (ketocsoport).	
	Fogalmi szint	szabályos név (alkanal, alkanon, csoportnevek + keton), triviális név (formaldehid, acetaldehid, aceton).	triviális név (benzaldehyd, akrolein).
	Tudja	a tanult triviális nevek szabályos elnevezésének megadását.	az egyszerűbb oxovegyületek elnevezését.
	Értse	az oxocsoport polaritását.	
	Fogalmi szint	halmazállapot, oldhatóság a tanult vegyületek esetében.	
	Tudja		viszonyítani az oxovegyületek olvadás- és forráspontját, valamint oldhatóságát az azonos szénatomszámú alkoholokéhoz és éterekéhez.
	Fogalmi szint	oxidációjuk.	redukciójuk alkohollá, addíciós reakcióik.
	Értse	a formaldehyd, az acetaldehyd és az aceton oxidálhatósága közötti különbségeket (ezüsttükörpróba, Fehling-reakció).	a formaldehyd, az acetaldehyd és az aceton redukcióját, a paraformaldehid keletkezését.
– Előállítás – Felhasználás – Élettani hatás	Tudja	értelmezni az oxovegyületekkel kapcsolatos egyszerű kísérleteket, felírni a redoxi sajátságokkal kapcsolatos egyenleteket az acetaldehyd és az aceton példáján.	értelmezni az egyszerű oxovegyületek redoxi átalakítását. felírni az aldehidek ezüsttükörpróbájának és Fehling-reakciójának egyenletét (általánosan is).
	Fogalmi szint		formaldehid (metanolból).
	Fogalmi szint	formaldehid (tartósítás, műanyagipar), aceton (oldószer).	
	Értse		a formalin összetételét.
	Fogalmi szint	formaldehid (sejtméreg, baktériumölő hatás), aceton (cukorbetegség, alkoholizmus).	
3.4.4 Karbonsavak – Csoportosítás – Nevezéktan – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Fogalmi szint	csoportosításuk értékűség és szénlánc szerint, a telített, nyílt szénláncú monokarbonsavak általános képlete.	
	Tudja	a tanult karbonsavakat csoportba sorolni.	
	Fogalmi szint	szabályos név, triviális név (hangyasav, ecetsav, palmitinsav, sztearinsav, oxálsav, olajsav, benzoésav), karboxilcsoport, savmaradék, a hangyasav és az ecetsav savmaradékának neve.	triviális név (vajsav, tereftálsav). acilcsoport, a hangyasav és az ecetsav acilcsoportjának neve.
	Tudja		az egyszerűbb karbonsavmolekulák acilcsoportjának és savmaradékának elnevezését, a szabályos név megadását az adott képlet alapján.
	Értse	a karboxilcsoport polaritását.	a karbonsavak dimerizációját.
	Fogalmi szint	színük, szaguk, halmazállapotuk, oldhatóságuk.	
	Értse	a hidrogénkötés és a szénlánc szerepét a karbonsavak olvadás- és forráspontja, valamint oldhatósága meghatározásában.	
	Tudja		viszonyítani a karbonsavak olvadás- és forráspontját, valamint oldhatóságát a megfelelő moláris tömegű alkoholokéhoz és észterekéhez.

– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav–bázis sajátságai, észterképződés.	a hangyasav redukáló sajátsága, redukciója primer alkohollá.
	Értse	az ecetsav reakcióját nátriummal, nátrium-hidroxiddal, nátrium-hidrogén-karbonáttal, a hidrogén-kloridhoz viszonyított savi erősségét, az etanol és ecetsav egyensúlyi reakcióját.	a savi erősség változását a homológ sorban, az ecetsavnak a fenolhoz viszonyított savi erősségét a hangyasav ezüstitűkörpróbájának egyenletét, a hangyasav reakcióját brómos vízzel.
– Előállítás	Tudja	értelmezni a karbonsavakkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	felírni a karbonsavak sóképzésének egyenleteit, valamint alkoholokkal való észteresítési reakcióit.
	Értse	az ecetsav előállításának folyamatait.	

– Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudomány-történeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.	
3.4.4.1 Egyéb funkciós csoportot tartalmazó karbonsavak	Fogalmi szint	Szent-Györgyi Albert	tejsav, borkősav, szalicilsav, citromsav, piroszőlősav
	Tudja	alkalmazni az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.	
3.4.4.3 A karbonsavak sói	Fogalmi szint	elnevezésük, halmazállapotuk.	
– Felhasználás	Értse	a szappan tisztító hatását.	
3.4.5 Észterek	Fogalmi szint		
– Csoportosítás		csoportosítás az alkohollal kapcsolódó sav típusa szerint.	

3.4.5.1 Karbonsav- észterek – Nevezéktan – Tulajdonságok – Kémiai reakció – Előállítás – Felhasználás	Tudja	az etil-acetát nevét, szerkezetét.	az egyszerűbb karbonsav-észterek elnevezését.
	Fogalmi szint	halmazállapotuk, szaguk, oldhatóságuk (viaszok és gyümölcsészterek).	
	Tudja		viszonyítani karbonsavészterek olvadás- és forráspontját, valamint oldhatóságát az azonos moláris tömegű karbonsavakéhoz, és oxovegyületekéhez.
	Fogalmi szint	lúgos hidrolízis.	
	Értse	az etil-acetát hidrolízisét.	
	Tudja	értelmezni a karbonsav-észterekkel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	felírni az egyszerűbb karbonsav-észterek hidrolízisének egyenletét.
	Fogalmi szint	karbonsavból és alkoholból.	
	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat.	

– Zsírok, olajok (gliceridek)	Fogalmi szint	zsír és olaj fogalma, általános szerkezetük, halmazállapotuk, oldhatóságuk, hidrolízisük, biológiai jelentőségük.	
	Értelmezze	a zsírok, olajok lúgos hidrolízisét (elszappanosítás), a telítetlenség kimutatását.	a zsírok és olajok eltérő halmazállapotát.
	Tudja felírni		tetszőleges glicerid lúgos hidrolízisének egyenletét.
3.4.5.2 Szervetlensav- észterek	Fogalmi szint	foszfátészterek (biológiai szerep)	nitroglicerín (robbanóanyag, gyógyszer), szulfátészterek (mosószer).
Egyéb	Tudja alkalmazni	az oxigéntartalmú szerves vegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
3.5 Nitrogéntartalmú szerves vegyületek			
3.5.1 Aminok – Csoportosítás – Elnevezés	Fogalmi szint	funkciós csoportjuk.	
	Fogalmi szint		értékűségük, rendűségük, az egyértékű, nyílt láncú alkil-aminok homológ sorának általános képlete.
	Tudja		felismerni az értékűségüket, a rendűségüket.
	Fogalmi szint	az elnevezésük szabályai.	triviális név (anilin).
	Tudja	az egy, két és három szénatomos aminok elnevezését.	az egyszerűbb aminok elnevezését és csoportba sorolását a képlet alapján, a név alapján a képlet felírását.

– Tulajdonságok	Fogalmi szint		színük, szaguk, halmazállapotuk, oldhatóságuk.
	Értelmezze		az aminok olvadás- és forráspontjának, valamint oldhatóságának halmazszerkezeti okait, az anilin oldhatóságát.
	Tudja		összehasonlítani az izomer aminok (primer, szekunder, tercier) forráspontját egymással és a megfelelő moláris tömegű alkánokéval.
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav–bázis sajátágaik.	amidképzés.
	Értse	a metil-amin reakcióját vízzel, hidrogén-kloriddal, a keletkezett só elnevezését.	
	Tudja értelmezni		az alkil- és aril-aminok reakcióját vízzel és hidrogén-kloriddal.
3.5.2 Aminosavak	Fogalmi szint	aminosav fogalma.	
– Példák	Fogalmi szint	glicin.	
– Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosításuk az oldalláncok fajtái szerint.	

– Szerkezet	Fogalmi szint	az α -aminosav általános szerkezete.	kiralitásuk, a természetes eredetű aminosavak konfigurációja.
– Tulajdonságok	Értelmezze	ikerionos szerkezetüket a glicin példáján.	
	Fogalmi szint	halmazállapotuk.	
	Értse	a glicin olvadáspontjának magyarázatát.	
	Fogalmi szint	amfoter jellegük.	
	Értelmezze	a glicin sósavval, nátrium-hidroxiddal való reakcióját.	
– Előfordulás	Tudja		megbecsülni a természetes eredetű aminosavak polaritását, sav-bázis tulajdonságát képlet alapján.
	Fogalmi szint	a fehérjékben, kötöten.	
3.5.3 Savamidok	Fogalmi szint	funkciós csoport.	
– Elnevezés	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai, triviális nevek (formamid, acetamid, karbamid).	
	Tudja		
			elnevezni az egyszerűbb amidokat.

– Anyagszerkezet	Fogalmi szint		delokalizált π -elektronrendszerük.
	Értse	a polaritásukat	a síkalkatú σ -vázukat.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapotuk.	oldhatóságuk.
	Értse	az olvadáspontjuk halmazszerkezeti magyarázatát.	
	Tudja		viszonyítani a hidrogénkötés erősségét a megfelelő moláris tömegű karbonsavakhoz.
	Fogalmi szint		savas hidrolízisük, sav-bázis tulajdonságaik.
3.5.4 Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek 3.5.4.1 Piridin			
	Fogalmi szint	konstitúciója, aromás elektronrendszere.	
	Értse	a polaritását.	

– Tulajdonságok

Fogalmi szint	színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága.	
Értelmezze		az olvadáspontját és az oldhatóságát.

– Jelentőség – Felhasználás	Fogalmi szint		sav–bázis sajátosságai, szubsztitúciós hajlama.
	Értse		a reakcióját vízzel és hidrogén-kloriddal, a halogénszubsztitúcióját, a folyamat körülményeit, a benzolhoz viszonyított szubsztitúciós hajlamát.
	Fogalmi szint		több vitamin, enzim, gyógyszer tartalmazza.
	Fogalmi szint		
3.5.4.2 Pirimidin	Fogalmi szint	konstitúciója, aromás elektronrendszere.	
– Tulajdonságok	Értse	a polaritását.	
	Fogalmi szint		halmazállapota, oldhatósága, sav–bázis sajátosságai.
	Értelmezze		az oldhatóságát.
– Jelentőség	Fogalmi szint	a pirimidinszármazékok nukleotidalkotók.	
3.5.4.3 Pirrol	Fogalmi szint	konstitúciója, aromás elektronrendszere.	
– Tulajdonságok	Értse		a polaritását.
	Fogalmi szint		halmazállapota, oldhatósága, sav–bázis sajátosságai, szubsztitúciós hajlama.
	Értse, értelmezze		az oldhatóságát, olvadáspontját piridinéhez viszonyítva, a szubsztitúcióját brómmal, a reakció körülményeit, a szubsztitúciós készségét a benzoléhoz viszonyítva.
– Jelentőség	Fogalmi szint	porfirinváz (klorofill, hemoglobin).	
3.5.4.4 Imidazol	Fogalmi szint	konstitúciója, aromás elektronrendszere.	
– Tulajdonságok	Értse		a polaritását.
	Fogalmi szint		amfoter jellege, halmazállapota, oldhatósága.
	Értelmezze		amfoter sajátosságát, az oldhatóságát és az olvadáspontját, az olvadáspontjának a pirroléhoz viszonyított értékét, reakcióját savval, bázissal.
– Jelentőség	Fogalmi szint		fehérjék oldalláncában protonátvivő szerepet játszik.
3.5.4.5 Purin	Fogalmi szint	konstitúciója, aromás elektronrendszere.	
– Jelentőség	Fogalmi szint	a purinszármazékok nukleotidalkotók.	
3.5.5 Gyógyszerek, drogok, hatóanyagok	Fogalmi szint	élettani, pszichikai hatásuk.	
Egyéb	Tudja alkalmazni	a nitrogéntartalmú szerves vegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a szenvedélybetegségek) értelmezésében.	
3.6 Szénhidrátok Csoportosítás	Fogalmi szint	mono-, di- és poliszacharidok.	

3.6.1 Monoszacharidok – Összetétel – Funkciós csoportok	Fogalmi szint	általános összegképletük ($C_nH_{2n}O_n$ ($3 \leq n \leq 7$)).	
	Fogalmi szint	polihidroxi-oxovegyületek, gyűrűs formában étercsoport.	
	Tudjon	felismerni monoszacharidot megadott konstitúció alapján.	
– Csoportosítás – Molekulaszerkezet – Izoméria – Tulajdonságok	Fogalmi szint	csoportosítás oxocsoport szerint, csoportosítás szénatomszám szerint.	
	Fogalmi szint	nyílt láncú és gyűrűs konstitúció, glikozidos hidroxilcsoport.	
	Értse	a gyűrűvé záródást.	
	Fogalmi szint		D- és L-konfiguráció.
	Tudja		megállapítani a királis szénatomok és az izomerek számát.
	Fogalmi szint	halmazállapotuk, ízük, vízdoldhatóságuk.	
	Értse	az olvadáspontjuk és az oldhatóságuk anyagszerkezeti magyarázatát.	
	Fogalmi szint	az aldózok redukáló hatása, karamellizálódásuk és elszenesítésük.	a ketózok átizomerizálódása, észteresítésük.
3.6.1.1 Glicerinaldehid	Fogalmi szint		összegképlete, konstitúciója, jelentősége a szénhidrátok lebontásában és szintézisében.
	Értse		az enantiomerpárt.
3.6.1.2 1,3-dihidroxi-aceton	Fogalmi szint		összegképlete, konstitúciója, jelentősége a szénhidrátok lebontásában és szintézisében.
3.6.1.3 Ribóz és 2-dezoxi-ribóz	Fogalmi szint	összegképletük, a nukleotidok építőkövei.	
	Értse	a nyílt láncú és gyűrűs konstitúciójukat.	a D-konfigurációját, jelölését.
3.6.1.3 Glükóz (szőlőcukor) – Molekulaszerkezet – Tulajdonságok – Előfordulás, jelentőség	Fogalmi szint	összegképlete.	
	Értse	a molekula nyílt láncú és gyűrűs konstitúcióját.	a D-konfigurációját, jelölését; a székonformációját, az izomerizációját vizes oldatban; α -, β -anomerjeit és stabilitásukat.
	Fogalmi szint	színe, íze, halmazállapota, oldhatósága.	
	Értelmezze	a fizikai tulajdonságait.	
	Értse, értelmezze	az ezüstitűkörpróbát, a Fehling-próbát.	az ezüstitűkörpróba és a Fehling-próba reakcióegyenletét.
	Fogalmi szint	a sejtek elsődleges energiaforrása, vércukorszint (1 g/dm^3), kötött állapotban a legelterjedtebb szénvegyület.	

3.6.1.4 Fruktóz (gyümölcscukor)	Fogalmi szint	összegképlete, előfordulása gyümölcsök nedvében, kötött a répacukorban.	
	Értse	a nyílt láncú és gyűrűs konstitúcióját.	D-konfigurációját, jelölését, az izomerizációját szőlőcukorra.
3.6.2 Diszacharidok – Származtatásuk – Tulajdonságok	Fogalmi szint	monoszacharidokból, összegképletük.	
	Tudja		felírni a konstitúciós képletüket, a hidrolízisüket egyenlettel.
	Fogalmi szint	színük, halmazállapotuk, oldhatóságuk.	
	Értse	a halmazállapotuk és vízdoldhatóságuk magyarázatát, a redukáló sajátosságuk feltételét.	
	Tudjon értelmezni	a diszacharidokkal kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.	
3.6.2.1 Maltóz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúciója, halmazállapota, íze, oldhatósága, redukáló hatása, előfordulása szabadon, illetve kötött állapotban (keményítő).	konfigurációja, jelölése, konformáció.
3.6.2.2 Cellobióz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúciója, halmazállapota, íze, oldhatósága, redukáló hatása, előfordulása kötött állapotban (cellulóz).	konfigurációja, jelölése, konformáció.
3.6.2.3 Szacharóz (répacukor, nádcukor) – Szerkezet – Tulajdonságai – Jelentőség	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei.	
	Fogalmi szint	konstitúciója.	konfigurációja, jelölése, konformáció.
	Fogalmi szint	halmazállapota, íze, oldhatósága, nem redukáló.	
	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.	
	Fogalmi szint	táplálék, növények.	
3.6.3 Poliszacharidok	Fogalmi szint	általános képletük, származtatásuk.	
	Tudjon		felismerni poliszacharidot konstitúciós képlete alapján.

– Tulajdonságok	Fogalmi szint	nem redukálók.	
	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.	
– Hidrolízisük	Fogalmi szint	enzimes és savas.	
	Értelmezze	a hidrolízisük termékeit.	
	Tudja felírni		a hidrolízisük egyenletét.
3.6.3.1 Cellulóz	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, lánckonformációja, halmazállapota, oldhatósága, szerepe (vázpoliszacharid), felhasználása (textil- és papíripar).	
	Értse		az oldhatósága szerkezeti magyarázatát.
3.6.3.2 Keményítő	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, amilóz, amilopektin, lánckonformációja, halmazállapota, oldhatósága, élettani szerepe (tartalék tápanyag), felhasználás (textil- és élelmiszeripar, ragasztógyártás).	
	Értse	a kimutatását jóddal.	az oldhatóság szerkezeti magyarázatát, a kimutatás szerkezeti magyarázatát.
3.6.4 Egyéb	Tudja alkalmazni	a szénhidrátokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.7 Fehérjék			
Építőelemek	Fogalmi szint	α -aminosavak.	α -L-aminosavak.
Konstitúció	Fogalmi szint	peptidkötés, primer struktúra (aminosav-szekvencia).	Emil Fischer, Frederick Sanger.
	Értse	a dipeptid származtatását, a polipeptidlánc általános szerkezetének jelölését.	
Térszerkezet	Fogalmi szint	szekunder struktúra: β -redő (fibroin), α -hélix (keratin); terciér struktúra; fibrilláris és globuláris fehérjék.	kvaterner struktúra.
	Értelmezze		a β -konformációt és az α -hélixet, a kölcsönhatásokat a polipeptidlánc amidcsoportja, illetve oldalláncai között (a másodlagos, a harmadlagos és a negyedleges szerkezet esetén).
Kimutatás, reakciók	Fogalmi szint	biuretpróba, xantoprotein-reakció, reverzibilis és irreverzibilis koaguláció.	
	Értelmezze	a kicsapódási reakciókat.	a kimutatási reakciókat.
	Tudja értelmezni	a fehérjékkel kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.	
Jelentőség	Fogalmi szint	szerkezeti anyagok, enzimek, hormonok, immunanyagok, transzportmolekulák, mozgásért felelős fonalak, energiahordozók (végső energiatartalék).	
Egyéb	Tudja	alkalmazni a fehérjékről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

3.8 Nukleinsavak			
Építőelemek	Fogalmi szint	hidrolízisük termékei.	
Konstitúció	Fogalmi szint	a nukleotid szerkezete, a polinukleotidlánc kialakulása.	Frederick Sanger.
	Értse	az alkotórészek kapcsolódását egy nukleotidban, a polinukleotidlánc sematikus jelölését.	
DNS, RNS	Fogalmi szint	eltérés az alkotóelemek összetételében, a purin- és a pirimidinbázisok neve; eltérés a polinukleotidláncok számában, konformációjában; hidrogénkötések a láncban és a láncok között; különbség a biokémiai jelentőségben.	a két lánc ellentétes irányítottsága. Watson és Crick.
A DNS térszerkezete	Fogalmi szint	összefüggés a bázisok számában, komplementer fogalma, kettős hélix.	
	Tudja	megállapítani a komplementerlánc bázissorrendjét.	
Egyéb	Tudja alkalmazni	a nukleinsavakról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a mutációk, a mutagén hatások) értelmezésében.	
3.9 Műanyagok			
Csoportosítás	Fogalmi szint	eredet szerint (természetes, szintetikus, illetve szerves vagy szervetlen láncú), feldolgozás szerint (hőre lágyuló, hőre keményedő).	

3.9.1 Természetes alapú műanyagok	Fogalmi szint	gumi	ebonit.
3.9.2 Szintetikusán előállított műanyagok	Fogalmi szint	csoportosítás az előállítás módja szerint (polimerizációs, polikondenzációs).	
3.9.2.1 Polimerizációs műanyagok	Fogalmi szint	polietilén, polipropilén, teflon, PVC, műgumi, felhasználásuk.	polisztirol, plexi és felhasználásuk.
	Tudja felírni		a polimerizáció egyenletét adott monomer esetén.
3.9.2.2 Polikondenzációs műanyagok	Fogalmi szint		szilikonok, fenoplasztok (bakelit), aminoplasztok, poliészterek (terilén), poliamidok (nejlon), alapegységeik, felhasználásuk.
3.9.2.3 Környezetvédelmi szempontok	Fogalmi szint	savas eső, hulladékfelhalmozódás, hulladékégetés és újrahasznosítás, allergén hatásuk.	
3.9.2.4. Egyéb	Tudja alkalmazni	a műanyagokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.10 Energiagazdálkodás			
Hagyományos energiaforrások	Fogalmi szint	kőszén, kőolaj, földgáz.	
	Értse	az egyes energiaforrások használatának előnyeit és hátrányait.	
Megújuló energiaforrások	Tudja értelmezni	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. nap-, szél-, víz- és geotermikus energia, biomassza) alkalmazását, előnyeit és hátrányait.	
Alternatív energiaforrások	Tudja értelmezni	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. tüzelőanyag-cella) alkalmazását, előnyeit és hátrányait.	
Egyéb	Tudja	alkalmazni az energiagazdálkodásról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

4. Kémiai számítások

TÉMAKÖR		VIZSGASZINT	
		Középszint	Emelt szint
4.1 Az anyagmennyiség	Fogalmi szint	relatív atomtömeg, jele; relatív molekulatömeg, jele; anyagmennyiség, jele, mértékegysége; moláris tömeg, jele, mértékegysége; Avogadro-állandó, jele, értéke; sűrűség, jele, mértékegysége.	

4.2 Gázok	Értse	a moláris atomtömeg kapcsolatát a relatív atom- és molekulatömeggel, a következő összefüggéseket: $M = \frac{m}{n}, \quad N_A = \frac{N}{n}$	
	Tudja	kiszámítani a relatív molekulatömeget a relatív atomtömegekből a képlet ismeretében, megállapítani és jelölni az anyagok moláris tömegét, alkalmazni a tömeg, a részecskeszám, a térfogat és az anyagmennyiség közti összefüggéseket.	kiszámítani a relatív atomtömeget az izotópok relatív atomtömegéből és előfordulási arányából.
	Fogalmi szint	Avogadro törvénye, gázok moláris térfogata; a moláris gáztérfogat jele, mértékegysége, értéke standard légköri nyomáson, 25 °C-on; gázok sűrűsége; gázok relatív sűrűsége.	ideális gázok állapotegyenlete.
	Értse	a következő összefüggéseket: $V_m = \frac{V}{n}, \quad \rho = \frac{M}{V_m}$	a következő összefüggést: $pV = nRT$.
	Tudja alkalmazni	Avogadro törvényét, a gázok térfogatával, sűrűségével és relatív sűrűségével kapcsolatos fenti összefüggéseket a kémiai számításokban.	alkalmazni az ideális gázok állapotegyenletét a kémiai számításokban.

4.3 Oldatok, elegyek, keverékek Oldatok, elegyek, keverékek összetétele	Fogalmi szint	tömegszázalék, térfogatszázalék, anyagmennyiségsszalék (mólszalék); anyagmennyiség-koncentráció, jele, mértékegysége; az oldhatóság megadása tömegszázalékban és 100 g oldószerre vonatkoztatva.	tömegtört, térfogattört, anyagmennyiséggtört (móltört), tömegkoncentráció, jele, mértékegysége.
	Értse	a következő összefüggéseket: $\frac{m_B}{m} \cdot 100\% (m/m),$ $\frac{n_B}{n} \cdot 100\% (n/n),$ $\frac{V_B}{V} \cdot 100\% (V/V),$ $c_B = \frac{n_B}{V_{\text{oldat}}}.$	a következő összefüggéseket: $w_B = \frac{m_B}{m},$ $\varphi_B = \frac{V_B}{V},$ $x_B = \frac{n_B}{n},$ $\gamma_B = \frac{m_B}{V_{\text{oldat}}}.$

	Tudja alkalmazni	a tömegszázalékkal kapcsolatos összefüggést a <i>foldádekelegyek</i> és <i>porkeverékek</i> összetételével kapcsolatban; a térfogatszázalékkal kapcsolatos összefüggést a <i>gázelegyek</i> összetételével kapcsolatban; az anyagmennyiség-százalékkal kapcsolatos összefüggést (és kapcsolatát a térfogatszázalékkal) a <i>gázelegyek</i> összetételével kapcsolatban; az anyagmennyiség-koncentrációval kapcsolatos összefüggést az oldatok készítésével és egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok megoldásánál.	a tömegszázalékkal, illetve tömegtörttel kapcsolatos összefüggést a foldádekelegyek, porkeverékek és gázelegyek összetételével kapcsolatban; a térfogatszázalékkal, illetve térfogattörttel kapcsolatos összefüggést gáz- és foldádekelegyekkel kapcsolatos számításokban; foldádekelegyeknél a térfogati kontrakciót; az anyagmennyiség-százalékkal, illetve törttel kapcsolatos összefüggést gázelegyek, porkeverékek és oldatok összetételével kapcsolatban; a tömegkoncentrációval kapcsolatos összefüggést az oldatok készítésével és egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok megoldásánál; az oldhatósági adatokat az oldhatóság hőmérsékletfüggésével kapcsolatos feladatokban, kristályvízmentes és kristályvizes sók esetén.
Egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok	Tudja	átszámítani a kétféle oldhatósági adatot. hogyan kell oldatot készíteni: – vízmentes anyagból és oldószerből, – hígítással, töményítéssel, – keveréssel.	hogyan kell oldatot készíteni kristályvíztartalmú anyagból.
Gázelegyekkel kapcsolatos számítások	Tudja alkalmazni		a kémiai számításokban az átlagos moláris tömeg és a gázelegyek összetétele közötti kapcsolatot.

TÉMAKÖR		VIZSGASZINT	
		Középszint	Emelt szint
4.4 Számítások a képlettel és a kémiai egyenlettel kapcsolatban Összegképlet	Fogalmi szint	az összegképlet jelentése.	
	Értse	a tapasztalati és a molekulaképlet közötti különbséget.	
	Tudja	alkalmazni az összegképlet és a tömegszázalékos összetétel kapcsolatát a kémiai számításokban, meghatározni a molekulaképletet a tömegszázalékos összetétel és a moláris tömeg ismeretében.	
Sztöchiometria	Fogalmi szint	a kémiai egyenlet, termelési százalék, szennyezettség.	

Értse	a kémiai egyenlet jelentéseit.	
Tudja	használni a reakcióegyenleteket a sztöchiometriai számításokban, alkalmazni az oldatok összetételével, a termelési százalékkal és a szennyezettséggel kapcsolatos összefüggéseket a kémiai számításokban.	meghatározni porkeverékek és gázelegyek összetételét, szerves és szervetlen vegyületek összetételének (képletének) meghatározását a reakcióegyenlet alapján.

4.5 Termokémia	Fogalmi szint	a reakcióhő és a képződéshő fogalma, jele, mértékegysége, Hess tétele.	kötési energia, rácsenergia, hidratációs energia, ionizációs energia, elektronaffinitás.
	Tudja	meghatározni a reakcióhőt a képződéshőkből, használni a reakcióhőt az egyszerű sztöchiometriai számításokban.	használni a kötési energia, a rácsenergia, a hidratációs energia, az ionizációs energia és az elektronaffinitás adatokat reakcióhő és képződéshő kiszámításánál; meghatározni a reakcióhőt, a képződéshőt egyszerű körfolyamat segítségével.
4.6 Kémiai egyensúly	Fogalmi szint		egyensúlyi koncentráció, kiindulási koncentráció.
	Tudja		kiszámítani az egyensúlyi állandót az egyensúlyi koncentrációkból, alkalmazni az egyensúlyi koncentráció és a kiindulási koncentráció, valamint az átalakulási százalék közti kapcsolatot.

4.7 Kémhatás	Fogalmi szint	pH, vízionszorzat.	K_s, K_b , disszociációfok
	Értse	a vízionszorzatot: $K_v = [H^+] \cdot [OH^-]$.	a következő összefüggéseket: $K_s = \frac{[H^+] \cdot [A^-]}{[HA]},$ $K_b = \frac{[HB^+] \cdot [OH^-]}{[B]},$ $\alpha = \frac{c(\text{disszociált})}{c(\text{bemérési})}.$
	Tudja	alkalmazni az egész számú pH és az erős savak és bázisok vizes oldatának $[H^+]$ -ja és $[OH^-]$ -ja közötti kapcsolatot a kémiai számításokban.	a pH-val kapcsolatos egyszerű számításokat erős és gyenge savak, illetve bázisok esetén; a közömbösítési reakciók alapján történő sztöchiometriai számításokat; a sav–bázis titrálással kapcsolatos feladatokat; a különböző pH-jú erős sav-, illetve lúgoldatok összekeverésével kapcsolatos egyszerű számításokat.
4.8 Elektrokémia 1	Fogalmi szint	standardpotenciál, elektromotoros erő, elektrolízis.	Faraday-törvények.
	Értse	a következő összefüggést: $E_{MF} = \mathcal{E}_{\text{katód}} - \mathcal{E}_{\text{anód}}$	a Faraday-törvényt: $m = kI\Delta t,$ $\frac{Q}{n_e} = F, \text{ ahol: } F = 96\,500$

	Tudja	kiszámítani az elektromotoros erőt standardpotenciálokból, illetve fordítva.	
	Tudja alkalmazni	az elektrolízis tanult, illetve megadott elektródfolyamatait egyszerű sztöchiometriai számításokban.	az elektrokémiai ismereteket (redoxi folyamatok irányának becslése) a sztöchiometriai számításokban, a feladatban megadott, illetve a tanultakból kikövetkeztethető elektródfolyamatokat egyszerű sztöchiometriai számításokban, a Faraday-törvényeket a sztöchiometriai számításokban tanult, illetve megadott elektródfolyamatok esetén.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Függvénytáblázat periódusos rendszerrel, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	Függvénytáblázat periódusos rendszerrel, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Függvénytáblázat periódusos rendszerrel, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök	NINCS	Függvénytáblázat periódusos rendszerrel, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök, kísérletek	NINCS	A és C feladatok témakörei, B feladat kísérletei
Mikor?		jogszabály szerint		jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Egy írásbeli feladatsor	Egy téma kifejtése; Egy kísérlettel kapcsolatos feladat
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központilag összeállított feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor általános, szervetlen és szerves kémiai kérdéseket tartalmaz. Az írásbeli feladatsor tartalmi összeállításánál meg kell jelennie a környezetkémiai és a hétköznapi élettel kapcsolatos, praktikus szemléletmódnak.

Az írásbeli feladatsor a következő típusú feladatokból állhat:

- feleletválasztásos kérdések (ezen belül egyszerű, akár fejben is megoldható számítási feladat is lehetséges);
- táblázatkiegészítés;
- reakcióegyenletek kiegészítése;
- elemző feladatok (kísérletelemzés, táblázatok, illetve diagramok elemzése, anyagok összehasonlítása, a jelenségek magyarázata stb. rövid szövegalkotási feladat formájában);
- esettanulmány típusú problémafeladat (egy kémiai tárgyú szöveg (pl. újságcikk) értelmezése, és a hozzá kapcsolódó kérdések megválaszolása);
- számítási feladatok (szöveges feladatok és feleletválasztásos kérdések egyaránt).

Az elméleti feladatoknak ismeret-, értés- és alkalmazásszintű kérdéseket is tartalmazniuk kell. A feladatok száma változó, a felsorolt feladattípusok közül lehetőleg minél többféle szerepel az írásbeli feladatsorban. A feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók az egyes feladatokon belül, például kísérlet értelmezése és hozzá kapcsolódó számítás. Az írásbeli feladatsor az egyik feladat esetében két alternatívát kínál: az egyik inkább kémiai anyagismeretet igénylő, a másik számítási feladat.

Az írásbeli feladatsor összeállításában a következő arányok érvényesülnek:

- A számítási feladatokkal elérhető pontszám az összpontszámnak mintegy 20-40%-át teszi ki: annak, aki az alternatív feladat számításos formáját választja, legfeljebb 40%, annak, aki az elméleti jellegű kérdést oldja meg, 20% körüli érték.
- Az elméleti feladatokkal elérhető pontszám az összpontszámnak 60-80%-át teszi ki.
- A feleletválasztásos kérdések pontaránya az elméleti feladatokon belül minimum 15%.
- Az alternatív feladat pontszáma az összpontszámnak legfeljebb 15%-a lehet.
- Egy-egy feladat maximális pontszáma nem haladhatja meg az írásbeli feladatsor összpontszámának 20%-át.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli feladatsoron elérhető összpontszám 100 pont.

A vizsgadolgozat megfelelő helyén a vizsgázónak meg kell jelölnie, hogy a választásra felajánlott részben melyik feladatot választotta. Ezt a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszédesekor ellenőriznie kell. Amennyiben ez nem történt meg, és a választás ténye a dolgozatból sem derül ki egyértelműen, akkor minden esetben az első választható feladat megoldását kell értékelni.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételek pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejténie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsor legalább 20 tételt tartalmaz. A tételsorban minden témakörből szerepelnie kell kérdésnek, törekedni kell a követelményrendszer minél teljesebb lefedésére.

Aétel jellemzői

A szóbeli vizsgatéet két feladatot, A és B feladatot tartalmaz.

Az A feladat: Egy szerves, szervetlen vagy általános kémiai téma vagy témakör átfogó ismertetése.

A B feladat: Egy kísérlet végrehajtása és a tapasztalatok értelmezése,

leírt kísérlet várható tapasztalatainak megadása és értelmezése,

vagy

leírt kísérlet megadott tapasztalatainak értelmezése.

A két feladatnak eltérő témaköröket (pl. szerves és szervetlen vagy általános és szerves kémia) kell érinteniük.

Elvégzendő kísérlet esetén a tételnek tartalmaznia kell a kísérlet során felhasználható anyagok és eszközök listáját.

A felkészülési idő után, a szóbeli felelet megkezdése előtt a vizsgázó az elvégzendő kísérletet a tantárgyi bizottság tagjainak bemutatja.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet összpontszáma az alábbi szempontok szerint megállapított részpontszámok összegzésével alakul ki:

	Értékelési szempontok	Max. pontszám
A feladat	a) Tartalmi helyesség	20
	b) Előadásmód, logikai helyesség	5
B feladat	a) A kísérlet elvégzése	5/0/0*
	b) A tapasztalatok megállapítása	5/5/0*
	c) A kísérlet tapasztalatainak értelmezése	5/10/15*
Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, a jelrendszer helyes használata		5
A segédeszközök szakszerű használata		5
Maximálisan elérhető összes pontszám		50

*A felsorolásban mindhárom esetben első helyen az a pontszám szerepel, ami elvégzendő kísérlet esetén érvényes, második helyen a várható tapasztalatok nélkül leírt kísérletre, harmadik helyen pedig a leírt és a tapasztalatokat is megadó kísérletre vonatkozó maximális pontszám olvasható.

Az értékelés az alábbi szempontrendszer alapján történik:

A) feladat

a) Tartalmi helyesség

0 pont	A vizsgázó nem a témáról beszél, tanári segítséggel sem tér át a kérdésben szereplő témára.

1-3 pont	A vizsgázó megemlíti néhány információt a kérdésben szereplő témával kapcsolatban, de alapvetően nincs tisztában a kérdés lényegével.
4-7 pont	A vizsgázó tisztában van a feladatával, hiányos tudása miatt azonban csupán egy szűk részletét tárgyalja.
8-11 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplő téma egyes részeit csak felületesen tárgyalja, illetve a felelet több súlyos szaktárgyi tévedést tartalmaz.
12-15 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplő téma egy nagyobb részletével nincs tisztában, vagy sok apró hibát ejt, vagy csak a tanári kérdésekre adott válaszokkal fejti ki a témát.
16-19 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplő téma legtöbb lényeges részletét önállóan tisztázza. A felelet hiányosságára vagy apróbb pontatlanságra vonatkozó, a tanár által feltett egy-két kiegészítő kérdésre nem tudja a választ.
20 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplő téma minden lényeges részletét önállóan tisztázza, a tanár által feltett egy-két kiegészítő kérdésre helyesen felel.

b) Előadásmód, logikai helyesség

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A felelet minden része logikus rendszerbe foglalt. A vizsgázó csak ritkán keresi a szavakat mondanivalója megfogalmazásához.	A felelet nagyrészt logikusan felépített, csak néhány logikai hibát tartalmaz. A vizsgázót többször kell kisegíteni a mondanivalója megfogalmazásánál.	A felelet sok súlyos logikai hibát tartalmaz, illetve a megfogalmazások szakszerűtlenek.	A felelet összefüggéstelen, logikai rendszere követhetetlen.

B) feladat

Elvégzendő kísérlet esetén:

a) A kísérlet elvégzése

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó szakszerűen elvégzi a kísérletet.	A vizsgázó rendelkezik a feladat megoldásához szükséges gyakorlati ismeretekkel, de a kísérlet végrehajtásakor apró hibákat vét.	A vizsgázó a feladat megoldásához szükséges gyakorlati ismeretek egy részével rendelkezik, de a kísérletet nem tudja végrehajtani.	A vizsgázó nem rendelkezik a kísérlet elvégzéséhez szükséges gyakorlati ismeretekkel.

b) A kísérlet tapasztalatainak megállapítása

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó a kísérlet minden tapasztalatát helyesen állapítja meg.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait nagyrészt helyesen állapítja meg, néhány megfigyelése azonban téves, bizonyos, az értelmezés szempontjából nem elsődleges fontosságú jelenségek elkerülnek a figyelmét.	A vizsgázó a kísérlet lényegét érintő tapasztalatok rögzítésében több hibát vét, bizonyos, az értelmezés szempontjából fontos jelenségek elkerülnek a figyelmét	A vizsgázó nem tudja megállapítani a kísérlet tapasztalatait.

c) A kísérlet tapasztalatainak értelmezése

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont

A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait hibátlanul értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait kisebb tanári segítséggel értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel is csak hiányosan értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel sem képes értelmezni.

A várható tapasztalatok nélkül leírt kísérlet esetén:

b) A kísérlet tapasztalatainak megállapítása

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó a kísérlet minden várható tapasztalatát helyesen állapítja meg.	A vizsgázó a kísérlet várható tapasztalatait nagyrészt helyesen állapítja meg, néhány esetben azonban téved, bizonyos, az értelmezés szempontjából nem elsődleges fontosságú jelenségeket nem említ meg.	A vizsgázó a kísérlet lényegét érintő tapasztalatok megállapításában több hibát vét, bizonyos, az értelmezés szempontjából fontos jelenségeket nem említ meg.	A vizsgázó nem tudja megbecsülni a kísérlet tapasztalatait.

c) A kísérlet tapasztalatainak értelmezése

10 pont	6-9 pont	1-5 pont	0 pont
A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait hibátlanul értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait kisebb tanári segítséggel értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel is csak hiányosan értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel sem képes értelmezni.

A várható tapasztalatokkal együtt leírt kísérlet esetén:

c) A kísérlet tapasztalatainak értelmezése

15 pont	8-14 pont	1-7 pont	0 pont
A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait hibátlanul értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait kisebb tanári segítséggel értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel is csak hiányosan értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel sem képes értelmezni.

Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, jelrendszer helyes használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó helyesen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve hibátlanul alkalmazza a fizikai és kémiai jelrendszert.	A vizsgázó többnyire szakszerűen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve a fizikai és kémiai jelrendszert. Hibáit tanári segítséggel	A vizsgázó a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában gyakran téved. Hibáit többször	A vizsgázó tájékozatlan a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában.

	korrigálja.	még tanári segítséggel sem tudja korrigálni.	

A segédeszközök szakszerű használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó önállóan és helyesen használja a segédeszközöket (periódusos rendszert, táblázatokat, diagramokat stb.)	A vizsgázó csak felszólításra használja a segédeszközöket a kérdések megoldásához.	A vizsgázó csak tanári segítséggel képes eligazodni a segédeszközök használatában.	A vizsgázó tanári segítséggel sem képes eligazodni a segédeszközök használatában.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
Egy írásbeli feladatsor	Egy téma kifejtése; Egy kísérlettel kapcsolatos feladat; Egy problémafeladat
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor közel azonos pontszámban tartalmaz általános, szervetlen és szerves kémiai kérdéseket. Az írásbeli feladatsor tartalmi összeállításánál meg kell jelennie a környezetkémiai szemléletmódnak.

Az írásbeli feladatsor a következő típusú feladatokból állhat:

- feleletválasztásos kérdések;
- táblázatkiegészítés;
- reakcióegyenletek kiegészítése;
- elemző feladatok (kísérletelemzés, táblázatok, illetve diagramok elemzése, anyagok összehasonlítása, a jelenségek magyarázata stb. rövid szövegalkotási feladat formájában);
- esettanulmány típusú problémafeladat (egy kémiai tárgyú szöveg (pl. újságcikk) értelmezése, és a hozzá kapcsolódó kérdések megválaszolása);
- számítási feladatok (szöveges feladatok és feleletválasztásos kérdések egyaránt).

A feladatok száma változó, a felsorolt feladattípusok közül lehetőleg minél több fajta szerepel az írásbeli feladatsorban. Egy feladaton belül a feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók, például kísérlet értelmezése és hozzá kapcsolódó számítás.

Az írásbeli feladatsor összeállításában a következő arányok érvényesülnek:

- Az írásbeli feladatsor legalább négy számítási feladatot tartalmaz.
- A számítási feladatokkal elérhető pontszám az összpontszámnak mintegy 40-50%-át teszi ki.
- Az elméleti feladatokkal elérhető pontszám az összpontszámnak 50-60%-át teszi ki.
- Ezen belül: az elméleti feladatok típusainak aránya az elmélet pontszámának százalékában:
 - Feleletválasztásos kérdések 15-25%

- Táblázatos feladat, egyenletkiegészítés 25-40%
- Elemző feladatok 25-40%
- Esettanulmány (az esetleges számítási feladatrészek nélkül) 0-20%
- Egy-egy feladat maximális pontszáma nem haladhatja meg az írásbeli feladatsor összpontszámának 20 %-át.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli feladatsoron elérhető összpontszám 100 pont.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsor egyenként legalább 20 tételt tartalmaz.

A tétel jellemzői

A szóbeli vizsgatétel három feladatot, A, B és C feladatot tartalmaz.

Az A feladat: Egy szerves, szervetlen vagy általános kémiai téma vagy témakör átfogó ismertetése.

A B feladat: Egy kísérlet végrehajtása és a tapasztalatok értelmezése,

vagy

egy leírt kísérlet várható eredményének becslése és elemzése.

A C feladat: Problémamegoldó feladat.

A tétel három feladatának megfogalmazásánál törekedni kell arra, hogy legalább egy-egy szerves, illetve szervetlen kémiai kérdés szerepeljen, amelyben fel kell használni az általános kémiai ismereteket. (Például, ha az A feladat általános kémiai témára vonatkozik, akkor a következő két feladat egyikében a szerves, a másikban a szervetlen kémia domináljon.)

Elvégzendő kísérlet esetén a tételnek tartalmaznia kell a kísérlet során felhasználható anyagok és eszközök listáját.

A felkészülési idő után, a szóbeli felelet megkezdése előtt a vizsgázó az elvégzendő kísérletet a tantárgyi bizottság tagjainak bemutatja.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján, az alábbi szempontok szerint megállapított részpontszámok összegzésével történik:

	Értékelési szempontok	Max. pontszám
A feladat	a) Tartalmi helyesség	20
	b) Előadásmód, logikai helyesség	5
B feladat	a) A kísérlet elvégzése, illetve a várható tapasztalatok megadása	5
	b) A kísérlet elemzése	5
C feladat	a) A probléma megoldásához szükséges elmélet ismerete	5
	b) A probléma megoldása	5
Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, a jelrendszer helyes használata		3
A segédeszközök szakszerű használata		2
Maximálisan elérhető összes pontszám		50

A) feladat

a) Tartalmi helyesség

A tartalmi helyesség a központi értékelési útmutatóban szereplő tartalmi elemek megléte alapján történik. A felelet értékét nem feltétlenül csökkenti, ha a szaktanár egy-két kiegészítő kérdéssel pontosítja a kérdésben szereplő téma kifejtését.

b) Előadásmód, logikai helyesség

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A felelet minden része logikus rendszerbe foglalt. A vizsgázó csak ritkán keresi a szavakat mondanivalója megfogalmazásához.	A felelet nagyrészt logikusan felépített, csak néhány logikai hibát tartalmaz. A vizsgázót többször kell kisegíteni a mondanivalója megfogalmazásánál.	A felelet sok súlyos logikai hibát tartalmaz, illetve a megfogalmazások szakszerűtlenek.	A felelet összefüggéstelen, logikai rendszere követhetetlen.

B) feladat

a) A kísérlet elvégzése, illetve a várható tapasztalatok megadása

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó szakszerűen elvégzi a kísérletet, tapasztalatai helyesek.	A vizsgázó rendelkezik a feladat megoldásához szükséges gyakorlati ismeretekkel, de a kísérlet végrehajtásakor apró hibákat követ el.	A vizsgázó a feladat megoldásához szükséges gyakorlati ismeretek egy részével rendelkezik, de a kísérletet nem tudja végrehajtani.	A vizsgázó nem rendelkezik a kísérlet elvégzéséhez szükséges gyakorlati ismeretekkel.
vagy			
A vizsgázó önállóan és helyesen oldja meg a feladatát.	A vizsgázó csak tanári segítséggel képes megbecsülni a kísérlet várható eredményét.	A vizsgázó tanári segítséggel is csak a feladat megoldásához szükséges részismeretekkel rendelkezik.	A vizsgázó nem rendelkezik a feladat megoldásához szükséges ismeretekkel.

b) A kísérlet elemzése

Az alábbi pontok a felismert vagy a tanár által közölt probléma megoldására adhatók.

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont

A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait hibátlanul értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait kisebb tanári segítséggel értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel is csak hiányosan értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel sem képes értelmezni.

C) feladat

a) A probléma megoldásához szükséges elmélet ismerete

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó megérti a problémát, és rendelkezik a megoldásához szükséges ismeretekkel.	A vizsgázó rendelkezik a megoldásához szükséges ismeretekkel, de a problémát csak segítséggel ismeri fel.	A vizsgázó segítséggel ismeri fel a problémát, és a megoldásához szükséges összefüggéseket a tanár közli.	A vizsgázó segítséggel sem ismeri fel a problémát.

b) A probléma megoldása

Az alábbi pontok a felismert vagy akár a tanár által közölt probléma megoldására adhatók.

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó a problémát hibátlanul megoldja.	A vizsgázó a problémát kisebb tanári segítséggel oldja meg.	A vizsgázó a problémát tanári segítséggel is csak hiányosan oldja meg.	A vizsgázó a problémát tanári segítséggel sem képes megoldani.

Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, jelrendszer helyes használata

3 pont	2 pont	1 pont	0 pont
A vizsgázó helyesen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve hibátlanul alkalmazza a fizikai és kémiai jelrendszert.	A vizsgázó többnyire szakszerűen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve a fizikai és kémiai jelrendszert. Hibáit tanári segítséggel korrigálja.	A vizsgázó a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában gyakran téved. Hibáit többször még tanári segítséggel sem tudja korrigálni.	A vizsgázó tájékozatlan a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában.

A segédeszközök szakszerű használata

2 pont	1 pont	0 pont
A vizsgázó önállóan és helyesen használja a segédeszközöket (periódusos rendszert, táblázatokat, diagramokat stb.)	A vizsgázó csak felszólításra illetve hiányosan használja a rendelkezésre álló segédeszközöket.	A vizsgázó tanári segítséggel sem képes eligazodni a segédeszközök használatában.

LATIN NYELV

Az élő nyelvek tanulásakor megismerhető más kultúrák a latin esetében térbeli helyett időbeli eltérést mutatnak: saját európai és nemzeti múltunk jelentős kulturális értékeinek felfedezését. Az élő nyelvek köznapi

beszédhelyzetekben történő alkalmazásával szemben latin nyelvtudásukat a tanulóknak írott szövegek megértéséhez kell alkalmazniuk, mely szövegek az egyidejű emberi kapcsolatok kialakításának lehetősége helyett általános esztétikai, erkölcsi értékkel vagy történeti fontossággal bírnak.

A tantárgy oktatásának célja és feladata tehát kettős. Ki kell alakítani a latin nyelv elemeinek és szabályainak gyakorlott és tudatos használatát, emellett pedig képet kell adnia Európa latin nyelvű kultúrájának térbeli és időbeli kereteiről, szakaszairól, megjelenési formáiról - elsősorban pedig ennek alapjáról: az antik Róma műveltségéről és életéről. Közvetett cél a tanulók anyanyelv- és általános idegennyelv-használatának tudatosabbá tétele, antik eredetű köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseink helyes és tudatos használatának elősegítése.

Az érettségi vizsga latin nyelvből szövegközpontú, tehát hangsúlyos az idegen nyelvről magyarra fordítás, de a nyelvtudás mérése mellett a művelődéstörténeti elemeknek is kiemelt szerepük van.

A két szint közötti eltérés sohasem egyazon anyag kétféle mértékű vagy minőségű elsajátításán, illetve számonkérésén alapul. A nyelvtani és kultúrtörténeti tudás területén elsősorban mennyiségi, a fordítási készség mérésekor mennyiségi és minőségi szempontok együtt tesznek különbséget közöttük. A feladatok típusait tekintve középszinten a reprodukív, emelt szinten a produktív elemek túlsúlya jellemző. A középszintű követelmények ugyanakkor emelt szinten nélkülözhetetlenek.

A részletes vizsgakövetelmények felépítése

Az érettségi vizsgakövetelményeit mindkét szinten a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg. A *készségek* közül az élő nyelvek kommunikációs formáival ellentétben az *olvasást* és a *beszédkészség* sajátos elemeit, illetve a *szövegértést* és *fordítást* mérjük. A latinnyelv-oktatás nyelvi képzésen túlmutató összetett célrendszere sajátos *témák*: meghatározott *kulturális ismeretek* és az utóbbiak forrásaiként szolgáló *szöveganyag* megadásával jár.

A követelményeket a *nyelvtani ismeretek* területén az I.B. rész 3. pontjában részletesen is meghatározzuk. Az érettségi követelményekben ismertnek tekintett szavak listáját (alapszókinccs) az I.B. rész 4. pontja tartalmazza.

A latin nyelvi érettségén valamennyi nyelvi készség mérése eredeti latin szövegek szóbeli vagy írásbeli feldolgozásán alapul. E szövegek megfelelnek a vizsgázó életkori sajátosságainak, mind tartalmilag, mind nyelvi világos szerkezetűek, témájukban egységes egészt alkotnak.

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KÉSZSÉGEK

1. Olvasás és beszédkészség

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó képes - a humanista vagy restituált kiejtési szabályok <i>egyike</i> szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasására, valamint elméletben ismeri a <i>másik</i> kiejtési rendszer szabályait is, - megfelelő ritmusban felolvasni <i>hexameterben</i>, illetve <i>disztichonban</i> írt verses szövegeket, - a <i>témakörök forrásanyagában</i> megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes memoriter felidézésére.	A vizsgázó képes - a humanista és restituált kiejtési szabályok <i>bármelyike</i> szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg egyformán helyes felolvasására, - megfelelő ritmusban felolvasni hexameterben, disztichonban, lírai strófákban, iambikus formában vagy hendecasyllabusban írt verses szövegeket.

2. Szövegértés, fordítás

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó képes - <i>írásban</i> ismeretlen, egyszerű (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelő, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveget nyomtatott szótár segítségével kifogástalanul lefordítani,	A vizsgázó képes - nyelvi és tartalmilag összetettebb (esetleg a klasszikus nyelvi normáktól valamelyest eltérő, vagy a középszinten elvárhatónál hosszabb) szövegek fordítására, értelmezésére,

- szóban egyszerűbb, középiskolai tanulmányai során megismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítására és értelmezésére, a szöveg szókincsének pontos ismeretével.	- a témakörökben megadott szerzőktől ismeretlen szöveg értelmezésére, segítséggel fordítására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Források

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó nyelvi és tartalmi szempontból egyaránt ismeri <i>legalább</i> az alábbi szerzők egyes eredeti műveit vagy azok részleteit: <i>Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus, Plinius Minor</i> továbbá az ókeresztény irodalom (pl. <i>Augustinus</i>) és a magyarországi latinság (pl. <i>Janus Pannonius, Bonfini, Istvánffy, Forgách</i>) <i>legalább</i> egy-egy eredeti műve vagy annak részlete. A tanuló alapvető ismeretekkel rendelkezik a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.	Titus Lucretius Carus, Lucius Annaeus Seneca.

2. Kulturális ismeretek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó ismeri - a fenti források pontos megértéséhez és értelmezéséhez szükséges földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti tudnivalókat, - a latin nyelvű műveltség időbeli és térbeli kiterjedésének kereteit, fontosabb szakaszait, különösen az antikvitás után megjelenő keresztény kultúra latin nyelvhasználatát - a klasszikus antikvitás mindennapi életét, életkörülményeit (lakás, öltözködés, étkezés, család, szórakozóhelyek), a társadalmi érintkezés szokásait (társadalmi rétegek, államszervezet, közigazgatás), az adott társadalom alapértékeit, a fontosabb ünnepeket és rítusokat (áldozatbemutatás, jóslás), - az ókori Pannónia emlékeit és a latin nyelv jelentőségét a magyar kultúrában, - e kulturális értékeknek korunkra és az egyetemes kultúrára gyakorolt hatását, e kapcsolatrendszernek az általa megismert forrásokhoz köthető egyedi elemeit.	A vizsgázó ismeri - az ókeresztény kultúrát és az egyházi nyelvhasználatot.

3. Nyelvtani ismeretek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
- A vizsgázó képes az adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerésére, utóbbiak elemzésére, valamint képzésük, szerkesztésük bemutatására.	

- A vizsgázó ismeri és tudja képezni a latin leíró nyelvtan alaktanának szabályos és rendhagyó alakjait, ismeri és képes alkalmazni a mondattan fontosabb szabályait.

Alaktan

- Az öt declinatio az i-tövétség általános szabályaival

- Vocativus
- Locativus
- Melléknévfokozás (a kivételek közül: -er végűek; 6-ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus)
- Adverbiumok képzése és fokozása (a kivételek közül: -er végű melléknevek; 6-ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus adverbiumai)
- Névmások: személyes, visszaható, birtokos, mutató névmások közül *hic haec hoc, iste ista istud, ille illa illud, is ea id, idem eadem idem, ipse ipsa ipsum*, vonatkozó névmás, kérdő névmások közül *quis quid*,
- Számnevek közül: *unus -a -um, duo duae duo, tres tria, mille (milia)*
- Névmási genitivusszal és dativusszal járó szavak
- A négy coniugatio
- Deponens igék
- Semideponens igék
- Körülírt igeragozás
- Rendhagyó igék közül: *sum, possum, eo, fero, volo*
- Szóalkotás (prefixumok, suffixumok)

Mondattan

- Mondatrészek és azok kapcsolatai: állítmány (és „összetett állítmány”), alany, állapothatározó (attributum praedicativum, appositio praedicativa, participium coniunctum)
- Az esettan leggyakoribb elemei (az eset használata és nem a terminus felől közelítve): genitivus subiectivus, obiectivus, partitivus; dativus commodi, incommodi, finalis; ablativus loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparationis, mensurae
- Az igemódok jelentése
- Igenevek és igeneves szerkezetek
- A consecutio temporum általános szabályrendszere
- Alanyi és tárgyi mellékmondatok: kijelentő, kérdő, célzatos
- Célhatározói mellékmondat, következményes mellékmondat
- Feltételes mellékmondat
- *a cum idő és okhatározói mellékmondatok, az ut idő és célhatározói mellékmondatok kötőszavaként*
- A vizsgázó képes ismert latin szövegből kiemelni és bemutatni a szövegek pontos megértését szolgáló stilisztikai fogalmakat és jelenségeket: anakronizmus, archaizmus, asyndeton, értelem szerinti egyeztetés (constructio ad intellectum), ellipsis, jelzőcsere (enallage), hendiadyoin, in medias res, metaphora, metonimia, pars pro toto, relatív mondatfűzés, zeugma.

Alaktan

- Az öt declinatio az i-tövétség általános szabályaival és egyedi eseteivel, a ritkább esetvégződésekkel és a vegyes ragozású szavakkal
- Locativus (kapcsolódó kötőszó nélküli eseteivel)
- Melléknévfokozás
- Adverbiumok képzése és fokozása
- Névmások és ragozásuk
- Rendhagyó igék közül: *nolo, malo, hiányos igék*

Mondattan

- A consecutio temporum teljes szabályrendszere
- Oratio obliqua
- Vonatkozó mellékmondat
- Okhatározói mellékmondat
- az ut következményes mellékmondatok kötőszavaként
- A vizsgázó képes az érettségi vizsgán fordított szövegből is kiemelni és bemutatni a megértést szolgáló elemek mellett a szövegek esztétikai értékét tükröző stilisztikai eszközöket is: hasonlat, ismétlés (és annak variációi, ritmus, gondolatrítmus), halmozás, fokozás, ellentétek, jelzős szerkezetek.

4. Alapszókins

VIZSGASZINTEK					
Középszint			Emelt szint		
Latinul - alapszó	Latinul - genitivus, szótári alak	Latinul – nem/ ragozás	Latinul - alapszó	Latinul - genitivus, szótári alak	Latinul – nem/ ragozás
a,ab,abs		praep.	abeo	abire,abii,abitum	
absum	-esse, afui		accedo	accedere,-cessi,-cessum	3.
ac			accendo	-ere,-cendi,-censum	3.
accipio	accipere,accepi,acceptum	3.	accuso	-are,-avi,-atum	1.
ad		praep.	acer	acris, acre	
adeo	adire,adii,aditum		acies	aciei	f.
adsum	-esse, -fui		adventus	-us	m.
ago	agere, egi, actum	3.	adverto	advertere, adverti, adversum	3.
agricola	-ae	m.	aedes	aedis	f.
aio,ait		hiányos ige	aeger	aegra,aegrum	
aliquis	aliquid	névm. decl.	aequo	-are,-avi,-atum	1.
alius	alia,aliud	névm. decl.	aequus	-a, -um	
alter	altera, alterum	névm. decl.	aes	aeris	n.
altus	-a, -um		aestimo	-are,-avi,-atum	1.
amicus	-i	m.	aetas	-atis	f.
amo	amare, amavi, amatum	1.	aeternus	aeterna,aeternum	
amor	amoris	m.	ager	agri	m.
an			agito	-are, -avi,-atum	1.
animal	animalis	n.	agnus	-i	m.
animus	-i	m.	alienus	-a, -um	
annus	anni	m.	almus	-a,-um	
ante		praep.	alo	alere, alui, al/i/tum	3.
antiquus	-a,-um		appareo	-ere, -ui, -itum	2.
aperio	-ire, aperui,apertum	4.	appello	-are, -avi, atum	1.
apud		praep.	appeto	-ere, -ivi, -itum	3.
aqua	-ae	f.	ara	arae	f.
arma	-orum	n.	arbitror	arbitrari,arbitratus sum	1.
ars	artis	f.	arbor	arboris	f.
arx	arcis	f.	arceo	arcere,arcui	2.
atque			ardeo	-ere, arsi, arsurus	2.
auctoritas	auctoritatis	f.	armo	armare,-avi,-atum	1.
audeo	audere,ausus sum	2.	ater	atra,atrum	
audio	audire,audivi,auditum	4.	Athenae	-arum	f.
augur	auguris	m.	auctor	auctoris	m.f.
aut			audax	audacis	
auxilium	-i	n.	augeo	-ere,auxi,auctum	2.
avis	avis	f.	augurium	-i	n.
beatus	-a,-um		auris	auris	f.
bellum	belli	n.	avidus	-a,-um	
benignus	-a,-um		barbarus	-a,-um	
bis			bos	bovis	m.f.
bonus	-a,-um		caecus	-a,-um	
brevis	breve		caedes	-is	f.
cado	-ere,cecid,casurus	3.	caedo	-ere, cecidi, caesum	3.
caelum	caeli	n.	candidus	-a,-um	

campus	campi	m.	careo	-ere, -ui	2.
canis	canis	m.f.	caveo	-ere, cavi, cautum	2.
cano	canere, cecini, cantum	3.	cedo	-ere, cessi, cessum	3.
cario	capere, cepi, captum	3.	celeber	celebris, celebre	
Capitolium	-i	n.	celebro	-are, -avi, -atum	1.
caput	capitis	n.	celer	celeris, celere	
carmen	carminis	n.	cerno	-ere, crevi, cretum	3.
caro	carnis	f.	cibus	-i	m.
castra	castrorum	n.	circum		praep.
causa	causae	f.	circumdo	-dare, -dedi, -datum	1.
censeo	-ere, censui, censum	2.	citus	-a, -um	
centum			clamor	clamoris	m.
certus	-a, -um		claudio	-ere, clausi, clausum	3.
ceterus	-a, -um		cognosco	cognoscere, cognovi, cognitum	3.
civilis	-e		colligo	-ere, -legi, -lectum	3.
civis	civis	m.f.	collis	-is	m.
civitas	civitatis	f.	colonus	-i	m.
clamo	-are, -avi, -atum	1.	color	-is	m.
clarus	-a, -um		comes	comitis	m./f./
coepi	coepisse, coeptum		communico	-are, -avi, -atum	1.
cogito	-are, -avi, -atum	1.	compono	-ponere, -posui, -positum	3.
cogo	cogere, coegi, coactum	3.	concordia	-ae	f.
colo	-ere, colui, cultum	3.	concurro	-ere, concursi, concursum	3.
communis	commune		condicio	-nis	f.
compleo	-ere, complevi, completum	2.	confero	-ferre, -tuli, collatum	
condo	-ere, condidi, conditum	3.	confirmo	-are, -avi, -atum	1.
coniunx	coniugis	m.f.	coniungo	-ere, -iunxi, -iunctum	3.
consilium	consilii	n.	coniuratio	-nis	f.
consul	consulis	m.	coniuro	-are, -avi, -atum	1.
contra		praep.	consto	-are, constiti, constaturus	1.
copia	-ae	f.	consulo	-ere, consului, consultum	3.
cornu	cornus	n.	convenio	-ire, -veni, -ventum	4.
corpus	corporis	n.	convivium	convivii	n.
credo	credere, credidi, creditum	3.	cor	cordis	n.
creo	creare, creavi, creatum	1.	corona	-ae	f.
cresco	-ere, crevi, cretum	3.	cum..., tum...		
crimen	criminis	n.	cupido	-inis	m.
culpa	-ae	f.	custodia	-ae	f.
cum			damno	-are, -avi, -atum	1.
cum			decem		
cum		praep.	decresco	-ere, -crevi, -cretum	3.
cunctus	-a, -um		delecto	-are, -avi, -atum	1.
cupidus	-a, -um		denique		
cupio	cupere, cupivi/ii/, cupitum	3.	descendo	-ere, descendi, descendum	3.
cur			desero	-ere, -ui, -tum	3.
cura	-ae	f.	dictator	-is	m.
curo	-are, -avi, -atum	1.	disciplina	-ae	f.
curro	-ere, cucurri, cursum	3.	discipulus	-i	m.
currus	currus	m.	discordia	-ae	f.
de		praep.	dissimilis	-e	
dea	deae	f.	diversus	-a, -um	
debeo	-ere, debui, debitum	2.	doctus	-a, -um	

decet	-ere, -uit		donec		
decus	decoris	n.	dono	-are, -avi, atum	1.
defendo	-ere, defendi, defensum	3.	donum	-i	n.
deus	dei	m.	dubito	-are, -avi, atum	1.
dexter	dextra, dextrum		dubius	-a, -um	
dico	-ere, dixi, dictum	3.	educo	-ere, -duxi, -ductum	3.
dies	diei	m.f.	efficio	-ere, -feci, -fectum	3.
difficilis	-e		egeo	-ere, -ui	2.
dignus	-a, -um		eligo	-ere, -legi, -lectum	3.
diligo	-ere, -lexi, -lectum	3.	ensis	-is	m.
disco	-ere, didici	3.	epistola	-ae	f.
dives	divitis		eques	equitis	m.
divinus	-a, -um		equus	equi	m.
do	dare, dedi, datum	1.	eripio	-ere, -ripui, -reptum	3.
doceo	-ere, docui, doctum	2.	evenio	-ire, -veni, -ventum	4.
doleo	-ere, dolui, doliturus	2.	exemplum	-i	n.
dolor	doloris	m.	exerceo	-ere, -ui, -itum	2.
dominus	-i	m.	existimo	-are, -avi, atum	1.
domus	domus	f.	exitium	exitii	n.
dormio	-ire, dormivi, dormitum	4.	expedio	-ire, -ivi/ii/, -itum	4.
duco	-ere, duxi, ductum	3.	expello	-ere, expuli, expulsum	3.
dulcis	dulce		expecto	-are, -avi, -atum	1.
dum			extra		praep.
duo	duae, duo		extremus	-a, -um	
durus	-a, -um		fallo	-ere, fefelli, falsum	3.
dux	ducis	m.	falsus	-a, -um	
e, ex		praep.	fames	-is	f.
ego			ferox	ferocis	
enim			festus	-a, -um	
eo	ire, ivi, itum		finis	-is	m.
eo			flamma	-ae	f.
ergo			flos	floris	m.
erro	-are, -avi, -atum	1.	fluctus	-us	m.
et			flumen	fluminis	n.
et... et ...			foedus	foederis	n.
etiam			fons	fontis	f.
exercitus	-us	m.	for	fari, fatus sum	1.
fabula	-ae	f.	forma	-ae	f.
facilis	facile		forte		
facio	-ere, feci, factum	3.	fortis	-e	
fama	-ae	f.	frequens	-tis	
familia	-ae	f.	frons	frontis	f.
fas		n.	fructus	-us	m.
fatum	fati	n.	frumentum	-i	n.
felix	felicis		frux	frugis	f.
femina	-ae	f.	fuga	-ae	f.
fero	ferre, tuli, latum		fundo	-ere, fudi, fusum	3.
ferrum	-i	n.	furor	furoris	m.
fides	fidei	f.	gracilis	-e	
filia	-ae	f.	grex	gregis	m.
filius	-i	m.	habito	-are, -avi, -atum	1.
finio	-ire, -ivi, -itum	4.	haruspex	haruspicis	m.
fio	fieri, factus sum	3.	horreo	horrere, horrui	2.
forum	-i	n.	hortor	hortari, hortatus sum	1.

frango	-ere,fregi,fractum	3.	hospes	hospitis	m.
frater	-ris	m.	humanus	-a,-um	
frigus	frigoris	n.	humilis	-e	
fugio	-ere,fugī,fugitūrus	3.	iaceo	-ere,iacui	2.
futurus	-a, -um		iacto	-are,-avi,-atum	1.
gaudeo	-ere,gavisus sum	2.	imitor	-ari,imitatus sum	1.
gemi	-orum	m.	immortalis	-e	
gens	gentis	f.	impello	-ere,-puli,-pulsum	3.
genus	generis	n.	impono	-ere,-posui,-positum	3.
gero	-ere,gessi,gestum	3.	ingenium	-i	n.
gigno	gignere,genui, genitum	3.	ingens	ingentis	
gloria	-ae	f.	inimicus	-a, -um	
gratus	-a,-um		iniquus	-a, -um	
gravis	grave		initium	-i	n.
habeo	-ere,habui,habitu	2.	iniuria	-ae	f.
hic	haec,hoc	névm. decl.	innocens	innocentis	
hic			inopia	-ae	f.
hinc			inquit		hiányos ige
historia	-ae	f.	instiuo	-ere,institui,institu	3.
homo	hominis	m.	integer	integra,integru	
honor	-oris	m.	invideo	-ere,-vidi,-visu	2.
horribilis	-e		invidia	-ae	f.
hostis	hostis	m.(f.)	itaque		
huc			iter	itineris	n.
humanitas	-atis	f.	iudex	-icis	m.
iam			iussus	-us	m.
ibi			lacrima	-ae	f.
idem	eadem,idem	névm. decl.	lapis	lapidis	m.
igitur			lateo	-ere, latui	2.
ignis	-is	m.	latus	lateris	n.
ignoro	-are,-avi,-atu	1.	laus	laudis	f.
ille	illa,illud	névm. decl.	lavo	-are,-avi,-atu	1.
illustis	illustre		legatio	-onis	f.
imperator	-oris	m.	legatus	-i	m.
imperiu	imperii	n.	legio	-onis	f.
impero	-are,-avi,-atu	1.	libenter		
impius	-a, -um		libero	-are, -avi, atum	1.
in		praep.	libertas	-atis	f.
in		praep.	limen	liminis	n.
incipio	-ere,-cepi,-ceptu	3.	litus	litoris	n.
inde			loquor	-i, locutus sum	3.
insula	-ae	f.	lumen	luminis	n.
intellego	-ere,-lexi,-lectu	3.	lyra	-ae	f.
inter		praep.	malo	malle, malui	
interficio	-ere,-feci,-fectu	3.	malum	-i	n.
interrogo	-are,-avi,-atu	1.	mando	-are,-avi,-atu	1.
intro	-are,-avi,-atu	1.	maritus	-i	m.
invenio	-ire,-veni,-ventu	4.	medius	-a,-um	
ipse	ipsa,ipsum	névm. decl.	mensa	-ae	f.
ira	-ae	f.	mensis	-is	m.
is	ea,id	névm. decl.	mercator	mercatoris	m.
iste	ista, istud	névm. decl.	mille		
ita			ministro	-are,-avi,-atu	1.
iubeo	-ere,iussi,iussu	2.	miraculum	-i	n.

iudicium	iudicii	n.	misceo	miscere, miscui, mixtum	2.
ius	iuris	n.	moenia	moenium	n.
iuvenis	iuvene		mollis	-e	
labor	laboris	m.	moneo	-ere, -ui, -itum	2.
labor	labi, lapsus sum	3.	monstro	-are, -avi, -atum	1.
laboro	-are, -avi, -atum	1.	monumentum	-i	n.
latus	-a, -um		mortuus	-a, -um	
laudo	-are, -avi, -atum	1.	mulier	mulieris	f.
lego	-ere, legi, lectum	3.	multitudo	multitudinis	f.
levis	-e		munio	-ire, munivi(ii), munitum	4.
lex	legis	f.	munus	-eris	n.
liber	libri	m.	murus	-i	m.
liber	libera, liberum		muto	-are, -avi, -atum	1.
liberi	liberorum v. liberum	m.	natus	-i	m.
licet	licere, licuit	2.	nauta	-ae	m.
lingua	-ae	f.	ne... quidem		
littera, litterae	-ae, -arum	f.	necesse		Ragoz-hatatlan
locus	-i	m.	negotium	negotii	n.
longus	-a, -um		nimis		
ludus	-i	m.	nosco	-ere, novi, notum	3.
luna	-ae	f.	noto	-are, -avi, -atum	1.
lupus, lupa	-i, -ae	m., f.	novem		
lux	lucis	f.	nudus	-a, -um	
magis			numen	numinis	n.
magister	magistri	m.	numero	-are, -avi, -atum	1.
magistratus	-us	m.	numerus	-i	m.
magnus	-a, -um		nuntius	nuntii	m.
maiores	-um	m.	ob		praep.
malus	-a, -um		obscurus	-a, -um	
maneo	-ere, mansi, mansum	2.	observeo	-are, -avi, -atum	1.
manus	-us	f.	obsto	-are, obstiti, obstaturus	1.
mare	maris	n.	occido	-ere, occidi, occisum	3.
mater	matris	f.	occido	-ere, occidi, occasum	3.
memini	meminisse		occupo	-are, -avi, -atum	1.
mens	mentis	f.	octo		
metuo	-ere, metui	3.	odium	-i	n.
meus	mea, meum		officium	officii	n.
miles	militis	m.	onus	oneris	n.
miror	mirari, miratus sum	1.	opera	-ae	f.
miser	misera, miserum		opinio	opinionis	f.
mitto	-ere, misi, missum	3.	ops	opis	f.
modus	-i	m.	opto	-are, -avi, -atum	1.
mons	montis	m.	opus	operis	n.
morior	mori, mortuus sum	3.	opus est		
mors	mortis	f.	ora	-ae	f.
mortalis	mortale		ordo	ordinis	m.
mos	moris	m.	ostendo	-ere, ostendi, ostentum	3.
moveo	-ere, movi, motum	2.	par	paris	
multus	-a, -um		pasco	-ere, pavi, pastum	3.
nam			pastor	pastoris	m.

narro	-are,-avi,-atum	1.	pateo	-ere,patui	2.
nascor	nasci,natus sum	3.	pauper	pauperis	
natio	nationis	f.	pectus	pectoris	n.
natura	-ae	f.	pecunia	-ae	f.
navis	navis	f.	perdo	-ere,-didi,-ditum	3.
ne			pereo	-ire,perii,periturus	4.
-ne			periculum	-i	n.
nec			perpetuus	-a, -um	
nefas			pes	pedis	m.
nego	-are,-avi,-atum	1.	placeo	-ere,placui,placitum	2.
nemo	neminis		porta	-ae	f.
neque			potens	potentis	
nescio	-ire,nescivi(ii),nescitum	4.	praeda	-ae	f.
nihil			praedico	-are, -avi, atum	1.
nisi			praedico	-ere,-dixi,-dictum	3.
nobilis	nobile		praesum	-esse,-fui	
nolo	nolle,nolui		pretium	pretii	n.
nomen	nominis	n.	prodigium	-i	n.
nomino	-are,-avi,-atum	1.	proelium	-i	n.
non			proprius	-a, -um	
non solum..., sed etiam...			proverbium	-i	n.
nos			provincia	-ae	f.
noster	nostra,nostrum		prudencia	-ae	f.
novus	-a,-um		pulso	-are,-avi,-atum	1.
nox	noctis	f.	purgo	-are,-avi,-atum	1.
nullus	-a,-um	névm. decl.	quam..., tam		
num			quasi		
nunc			quattuor		
oculus	-i	m.	queror	queri,questus sum	3.
odi	odisse,osus sum		quidam	quaedam,quoddam	névm. decl.
omen	ominis	n.	quin		
omnis	omne		quinque		
oportet	oportere,oportuit	2.	quisquam	quidquam v. quicquam	névm. decl.
oppidum	-i	n.	quisquis	quidquid	névm. decl.
oratio	orationis	f.	quomodo		
orbis	-is	m.	radius	-i	m.
origo	originis	f.	ratio	-onis	f.
orior	oriri,ortus sum	4.	recipio	ere,--cepi,-ceptum	3.
oro	orare,-avi,-atum	1.	reddo	reddere,reddidi,redditum	3.
os	oris	n.	redeo	redire,redii,reditum	
os	ossis	n.	refero	referre,rettuli,relatum	
otium	otii	n.	regio	-onis	f.
parco	-ere,peperci,parsurus	3.	relinquo	-ere,reliqui,relictum	3.
parens	-ntis	m.f.	reliquus	-a, -um	
pareo	-ere,parui,pariturus	2.	repetitio	-onis	f.
paro	-are,-avi,-atum	1.	repeto	-ere,repetivi(ii),repetitum	3.
pars	partis	f.	requies	-etis	f.
parvus	-a,-um		requiro	-ere,requisivi,requisitum	3.
pater	patris	m.	res publica	rei publicae	f.
pator	pati,passus sum	3.	restituo	-ere,restitui,restitutum	3.
patria	-ae	f.	ruo	ruere,ruir,rutum	3.
paucus	-a, -um		sacerdos	sacerdotis	m.f.

pax	pacis	f.	salus	salutis	f.
per		praep.	sanguis	sanguinis	m.
peto	ere,petivi(ii),petitum	3.	sapientia	-ae	f.
pietas	pietatis	f.	scelus	sceleris	n.
pius	-a,-um		scientia	-ae	f.
plebs	plebis	f.	seco	-are, -ui, sectum	1.
poeta	-ae	m./f.	secedo	-ere,secessi,secessum	3.
pono	-ere,posui,positum	3.	sedes	-is	f.
pons	pontis	m.	septem		
populus	-i	m.	sex		
porto	-are,-avi,-atum	1.	sidus	sideris	n.
possum	posse,potui		silentium	-i	n.
post		praep.	simul		
postea			simulacrum	-i	n.
postquam, posteaquam			simulo	-are,-avi,-atum	1.
potestas	-atis	f.	sino	-ere,sivi,situm	3.
praebeo	-ere,-ui,-itum	2.	societas	-tis	f.
praetor	-oris	m.	sollemnis	sollemne	
primum			spatium	-i	n.
premo	ere,pressi,pressum	3.	species	speciei	f.
primus	-a,-um		spectaculum	-i	n.
princeps	principis		specto	-are, -avi, atum	1.
princeps	principis	m.	sperno	-ere,sprevi,spretum	3.
principium	pincipii	n.	spero	-are, -avi, atum	1.
prius			spiritus	-us	m.
priusquam			studeo	-ere,studui	2.
privatus	-a,-um		studium	studii	n.
pro		praep.	stultus	-a,-um	
proficiscor	poficisci,profectus sum	3.	stupeo	-ere,stupui	2.
publicus	-a,-um		suadeo	-ere, suasi, suasum	2.
puella	-ae	f.	suavis	-e	
puer	pueri	m.	summus	-a,-um	
pugna	-ae	f.	superbus	-a,-um	
pugno	-are, -avi, atum	1.	supero	-are,-avi,-atum	1.
pulcher	pulchra,pulchrum		supersum	-esse,-fui	
purus	-a,-um		superus	-a,-um	
puto	-are,putavi,putatum	1.	supplicium	-i	n.
quaero	-ere,quaesivi,quaesitum	3.	surgo	-ere,surrexi,surrectum	3.
qualis	quale		tacitus	-a,-um	
quam			taurus	-i	m.
quando			tellus	telluris	f.
quantus	-a,-um		telum	-i	n.
quare			terminus	-i	m.
-que			terreo	-ere, -ui	2.
qui	quae,quod	névm. decl.	tertius	-a, -um	
quia			Tiberis	-is	m.
quis	quid	névm. decl.	tot		Ragoz- hatatlan
quo			transeo	-ire,transii,transitum	
quod			triumpho	-are,-avi,-atum	1.
quoniam			triumphus	-i	m.
quoque			tueor	tueri,tuitus sum	2.
rapio	rapere,rapui,raptum	3.	tum		

rarus	-a,-um		turba	-ae	f.
rectus	-a,-um		turbo	-are,-avi,-atum	1.
regina	-ae	f.	tutus	-a, -um	
regno	-are,-avi,-atum	1.	ultra		praep.
regnum	-i	n.	unda	-ae	f.
rego	-ere,rex,rectum	3.	uva	-ae	f.
religio	-onis	f.	vagor	vagari,vagatus sum	1.
reperio	-ire,repperi,repertum	4.	valeo	-ere,valui,valiturus	2.
res	rei	f.	validus	-a, -um	
respondeo	-ere,-spondi,-sponsum	2.	varius	-a,-um	
rex	regis	m.	vehemens	vehementis	
rideo	ere,risi,risum	2.	velut		
rogo	-are,-avi,-atum	1.	vicinus	-a,-um	
Roma	-ae	f.	victor	victoris	m.
Romanus	-a,-um		vigilia	-ae	f.
Romulus	-i	m.	virens	virentis	
rus	ruris	n.	vix		
rusticus	-a,-um		voluntas	-atis	f.
sacra facere			voluptas	-atis	f.
sacer	sacra,sacrum		volvo	-ere,volvi,volutum	3.
sacrum	sacri	n.	votum	-i	n.
saeculum	-i	n.	vulnero	-are,-avi,-atum	1.
saepe					
salio	-ire,salui	4.			
saluto	-are,-avi,-atum	1.			
sapiens	-entis				
sapio	-ere,sapii	3.			
satis					
scio	-ire,scivi(ii),scitum	4.			
scribo	-ere,scripsi,scriptum	3.			
se					
secundus	-a,-um				
sed					
sedeo	-ere,sedi,sessum	2.			
semper					
senator	-oris	m.			
senatus	-us	m.			
senex	senis				
sententia	-ae	f.			
sentio	-ire,sensi,sensum	4.			
sequor	sequi,secutus sum	3.			
servio	servire,servivi(ii),servitum	4.			
servo	-are,-avi,-atum	1			
servus	-i	m.			
sese					
si					
sic					
signum	-i	n.			
silva	-ae	f.			
similis	simile				
sine		praep.			
sive... sive...					
socius	socii	m.			
sol	solis	m.			

solum					
solus	-a,-um				
soror	sororis	f.			
sors	sortis	f.			
spes	spei	f.			
spiro	-are,-avi,-atum	1.			
statuo	-ere,statui,statutum	3.			
sto	stare,steti,staturus	1.			
sub		praep.			
sub		praep.			
sum	esse,fui				
sumo	-ere,sumpsi,sumptum	3.			
super		praep.			
super		praep.			
suus	-a,-um				
taceo	-ere,tacui,tacitum	2.			
talis	-e				
tam					
tam..., quam...					
tamen					
tango	-ere,tetigi,tactum	3.			
tantus	-a,-um				
tego	-ere,texi,tectum	3.			
templum	-i	n.			
tempus	temporis	n.			
tendo	-ere,tetendi,tentum	3.			
teneo	-ere,tenui,tentum	2.			
terra	-ae	f.			
timeo	-ere, -ui	2.			
tollo	-ere,sustuli,sublatum	3.			
totus	-a,-um	névm. decl.			
trado	-ere,tradidi,traditum	3.			
traho	-ere,traxi,tractum	3.			
trans		praep.			
tremo	-ere,tremui	3.			
tres	tria				
tristis	triste				
tu					
tunc					
turpis	turpe				
tuus	-a,-um				
ubi					
ullus	-a,-um	névm. decl.			
umbra	-ae	f.			
unde					
unus	-a,-um	névm. decl.			
urbs	urbis	f.			
usus	-us	m.			
ut,uti					
uter	utra,utrum	névm. decl.			
utilis	utile				
utor	uti,usus sum	3.			
uxor	uxoris	f.			

vates	vatis	m.f.			
veho	-ere,vexi,vectum	3.			
vel					
venio	-ire,veni,ventum	4.			
ventus	-i	m.			
Venus	-eris	f.			
verbum	-i	n.			
veritas	veritatis	f.			
versus	-us	m.			
verto	-ere, verti, versum	3.			
verus	-a,-um				
vester	vestra,vestrum				
veto	-are,vetui,vetitum	1.			
vetus	veteris				
via	-ae	f.			
victoria	-ae	f.			
video	-ere,vidi,visum	2.			
vinco	-ere,vici,victum	3.			
vinum	-i	n.			
vir	viri	m.			
virgo	virginis	f.			
virtus	virtutis	f.			
vis		f.			
vita	-ae	f.			
vivo	-ere,vixi,victurus	3.			
voco	-are,-avi,-atum	1.			
volo	velle,volui				
volo	-are,-avi,-atum	1.			
vos					
vox	vocis	f.			
vulgus	vulgi	n.			
vultus	-us	m.			

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
75 pont	75 pont	75 pont	75 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Nyomtatott latin-magyar szótár (csak az I. részhez)	NINCS	Nyomtatott latin-magyar szótár (csak az I. részhez)	NINCS
A vizsgáztató intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
75 pont		75 pont
I. fordítás	II. feladatsor	Szövegismeret Szövegelemzés Képelemzés
135 perc	45 perc	
40 pont	35 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak a vizsgaközpont által összeállított feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó az I. (135 perc) és a II. (45 perc) részen belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először a fordítási feladatot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 135 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlapon kiosztására és megoldására.

A fordításhoz segédeszközként nyomtatott latin-magyar szótár használható. A II. részhez nem használható segédeszköz.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Fordítás

A középszintű érettségi vizsgán a fordítási feladat szövege eredeti, klasszikus latin vagy ahhoz közel álló próza vagy vers, terjedelme 500 karakter ($\pm 10\%$) szóközökkel, amely témájában nem tér el a középiskolában feldolgozott szemelvényektől.

A fordítási feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e nyomtatott szótár segítségével közepes nehézségű, számára ismeretlen latin szöveget önállóan és szabatosan lefordítani magyar nyelvre. A feladat célja annak mérése, hogy a vizsgázó elsajátította-e a követelményrendszerben meghatározott nyelvi és művelődéstörténeti ismereteket, és tudja-e ezeket adott latin nyelvű szöveg feldolgozása során mozgósítani. A fordítás és a feladatsor időtartama is jelzi, hogy a fordítási feladat igényel a vizsgázótól nagyobb kreativitást, míg a feladatsor inkább reprodukív jellegű.

Feladatsor

A középszintű érettségi vizsgán a feladatsor 6 leíró nyelvtani és 2 lexikai-szóképzéstan feladatból áll. A leíró nyelvtani feladatokban az általános szabályokon túl csak a gyakoribb kivételek ismerete elvárt. A feladatok között szerepelhet kiegészítés, módosítás, átalakítás, meghatározás, felismerés, általában olyan típusú feladat, amely a vizsgázó részéről önálló latin nyelvű szövegalkotást nem igényel.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli vizsgán összesen 75 pont szerezhető, ebből a fordítási feladatra 40 pont, a feladatsorra 35 pont adható. A feladatsor első 6 leíró nyelvtani feladatának pontértéke mindig legalább 25.

A javítási-értékelési útmutató a fordítási feladat értékeléséhez mintafordítást nyújt, és megadja a feladatsor megoldását, valamint a fordítás tagmondatonkénti és a feladatsor helyes válaszonkénti pontértékét.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A felkészüléshez és a felelethez semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább kétszer annyi tételt kell tartalmaznia, mint a vizsgára jelentkezők száma, de nem lehet kevesebb 5-nél. Ha a vizsgázók száma 10 vagy annál több, akkor minimum 20étel kell.

Aétel jellemzői

Aétel első részének feladatai egyazon eredeti latin szövegrészlethez kapcsolódnak, és alapvetően reprodukív jellegűek. Aétel első részének alapjául szolgáló szöveg bármely, a részletes követelményeknek megfelelő szemelvény lehet, amelynek terjedelme 300 karakter ($\pm 10\%$) vers vagy 400 karakter ($\pm 10\%$) próza szóközökkel.

A szemelvényhez kapcsolódó feladatok típusai mindenétel esetében a következők:

- a szöveg *felolvasása humanista vagy restituált kiajtással*;
- a szöveg *fordítása*, amit kiegészít a benne szereplő

= 3-5 nyelvtani, stilisztikai jelenség felismerése;
 = 3-5 lexikai elem pontos meghatározása; valamint
 = 3-5, a szöveg keletkezésére, kultúrtörténeti utalásaira, illetve értelmezésére vonatkozó rövid kérdés;
 - a *szöveg szerzőjétől* vagy a követelményrendszer forrásanyagában meghatározott szerzők valamelyikétől legalább ötsornyi szöveg emlékezetből történő hibátlan előadása. (Öt különálló szállóige is elfogadható.)

A tétel második részében a vizsgázónak egy fénykép, reprodukció alapján az ókori, illetve későbbi latin nyelvű kultúra valamely, napjaink műveltségében számottevő jelentőségű területének ismeretéről kell számot adnia. A képnek egyértelműen kell szemléltetnie egy, a követelmények (*források és kulturális ismeretek*) által meghatározott témát. A képek témája nem feltétlenül kapcsolódik a vizsgán szereplő szöveghez.

A vizsgázó által kihúzott tétel tartalmazza a szöveg felolvasására és fordítására, a memoriterek előadására és a képhez kapcsolódó kultúrtörténeti összefoglalásra vonatkozó feladatot. A felelet során a vizsgázónak önállóan kell számot adnia olvasási és közvetítői készségéről, majd válaszolnia a vizsgáztató tanár 3-5 nyelvtani (stilisztikai), lexikai és tartalmi kérdésére, valamint számot adnia memoritertudásáról. Ezt követően a vizsgázó önállóan fejt ki a képhez kapcsolódó művelődéstörténeti témát. A vizsgáztató kérdéseit a tételsor összeállításával együtt kell rögzíteni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 75 ponttal értékelhető. Ez a következőképpen oszlik meg az egyes feladatok között:

Felolvasás	5 pont
Fordítás	25 pont
Elemző kérdések	20 pont
Memoriter	10 pont
Képelemzés	15 pont

Értékelési szempontok:

- Felolvasás: helyes (humanista vagy restituált) latin kiejtés; a szöveg értő intonációja; esetleges versritmusának felismerése.

- Fordítás: a szöveg ismerete, értése.

- A nyelvtani, stilisztikai jelenségek felismerésének önállósága, helyessége.

- A lexikai elemek meghatározásának pontossága, önállósága.

- A szöveg keletkezése, kultúrtörténeti utalásai, értelmezése: az ismeretek helyessége, gazdagsága.

- Memoriter: pontosság, helyes (humanista vagy restituált) latin kiejtés; a szöveg értő intonációja, terjedelem.

- Képelemzés: absztrakciós készség; az előadott ismeretek tartalmi gazdagsága; nyelvi megformáltság; az elsajátított ismeretek adott régészeti vagy művészeti emlékekkel történő összekapcsolásának képessége.

A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
75 pont		75 pont
I. fordítás	II. feladatsor	Szövegismeret Szövegelemzés Képelemzés
135 perc	45 perc	
40 pont	35 pont	

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak a vizsgaközpont által összeállított feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó az I. (135 perc) és a II. (45 perc) részen belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először a I. feladatsort oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 135 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

A fordításhoz segédeszközként nyomtatott latin-magyar szótár használható. A II. részhez semmilyen segédeszköz nem használható.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Fordítás

Az emelt szintű érettségi vizsgán a fordítási feladat szövege eredeti klasszikus latin vagy ahhoz közel álló próza

vagy vers, amely a részletes érettségi követelményrendszerben meghatározott szerzők műveinek nyelvi megformálásától és témáitól eltérhet. Terjedelme 600 karakter ($\pm 10\%$) szóközökkel. A fordítási feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e nyomtatott szótár segítségével nyelvileg és tartalmilag összetettebb, számára ismeretlen latin szöveget önállóan és szabatosan lefordítani magyar nyelvre. A feladat célja annak mérése, hogy a vizsgázó elsajátította-e a követelményrendszerben előírt nyelvtani és művelődéstörténeti ismereteket, és tudja-e ezeket adott latin nyelvű szöveg feldolgozása során mozgósítani. A fordítás és a feladatsor időtartama is jelzi, hogy a fordítási feladat igényel a vizsgázótól nagyobb kreativitást, míg a feladatsor inkább reprodukzív jellegű.

Feladatsor

A feladatsor 6 db leíró nyelvtani és 2 db lexikai-szóképzéstani feladatból áll. Ezek között szerepelhet kiegészítés, módosítás, átalakítás, meghatározás, felismerés, általában olyan típusú feladat, amely a vizsgázó részéről aktív nyelvtani és kultúrtörténeti tudást, önálló latin nyelvű szövegalkotást is igényel. A leíró nyelvtani feladatokban az általános szabályok részletes ismeretén túl a kivételek ismerete is elvárt. A feladatok közt produktív jellegű is szerepel.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelést központi javítási-értékelési útmutató alapján a vizsgaközpont végzi. A vizsgadolgozatra összesen 75 pont adható, ebből a fordítási feladatra 40 pont, a feladatsorra 35 pont adható. A feladatsor első 6 nyelvtani feladatának pontértéke mindig legalább 25.

A javítási-értékelési útmutató a fordítási feladat értékeléséhez mintafordítást nyújt, és megadja a feladatsor megoldását, valamint a fordítás tagmondatonkénti és a feladatsor helyes válaszonkénti pontértékét.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A felkészüléshez és a felelethez semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli feladatsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli vizsgához vizsganaponként 20 szóbeli tétel készül.

A tétel jellemzői

A tétel első része a vizsgázó számára ismeretlen, de a klasszikus nyelvi normákat követő szövegrészletre épül. A szöveghez kapcsolódó tartalmi kérdések a követelményrendszerben meghatározott irodalmi, stilisztikai és művelődéstörténeti jelenségekre vonatkoznak. A fordítandó szöveg mennyisége 250 karakter ($\pm 10\%$).

A szemelvényhez kapcsolódó feladatok típusai minden tétel esetében a következők:

- a szöveg *felolvasása*;
- a szöveg *fordítása*, illetve az ezt előkészítő és követő *nyelvi* elemzés;
- a szerzőre és a műre vonatkozó ismeretek bemutatása vagy a szövegben megfogalmazódó információ értelmezése;
- ötsornyi, a tételhez kapcsolódó szöveg emlékezetből történő felidézése és helyes előadása.

A tétel második részében a vizsgázó egy fénykép, reprodukció alapján az ókori, illetve későbbi latin nyelvű kultúra valamely, napjaink műveltségében számottevő jelentőségű területének ismeretéről ad számot. A képek *egyértelműen* szemléltetnek egy-egy, az emelt szintű érettségi követelményrendszerének (*források és kulturális ismeretek*) megfelelően kiválasztott témát. A képek témája nem kapcsolódik feltétlenül a vizsgán szereplő szöveghez. Emelt szinten a vizsgázó ismertetését nem csupán a kép témájához köti, hanem leszűkíti a képen ábrázolt egyedi elemekre, s szól az ábrázolás vagy az információhordozás mikéntjéről is (régészeti jelentőség, értelmezés stb.).

A vizsgázó által kihúzott tétel szövege a szöveg felolvasására, fordítására és értelmezésére, a memoriterek előadására vonatkozó feladatokat tartalmazza. Tartalmazza továbbá a kép, reprodukció címét és alkotóját (ha az ismeretlen, valamely további segítő információt: lelőhely, rendeltetés stb.), valamint egy-egy, a kép tartalmára, illetve az információhordozás mikéntjére vonatkozó kérdést. A felelet során a vizsgázónak önállóan kell számot adnia olvasási és fordítási készségéről, a szöveg értelmezéséről, memoritertudásáról, illetve válaszolnia a vizsgáztató leíró nyelvtani vagy művelődéstörténeti kérdéseire. Ezt követően önállóan fejti ki a kép által megvilágított művelődéstörténeti témát és mutatja be annak adott ábrázolását. A vizsgáztató kérdéseit a tételsor összeállításával együtt kell rögzíteni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 75 ponttal értékelhető központi értékelési útmutató alapján. Az összpontszám a következőképpen oszlik meg az egyes feladatok között:

Nyelvtani értelmezés	18 pont
Fordítás	25 pont
Tartalmi-történeti kérdések	10 pont
Memoriter	5 pont
Kép bemutatása	15 pont

Értékelési szempontok:

- Felolvasás: helyes (humanista vagy restituált) latin kiejtés; a szöveg értő intonációja; esetleges versritmusának felismerése.
 - Fordítás, illetve az ezt előkészítő és követő nyelvi elemzés: fordítási készség; grammatikai ismeretek alkalmazása.
 - Tartalmi, történeti kérdések: az ismeretek helyessége, gazdagsága.
 - Memoriter: helyes előadás, terjedelem.
 - Kép bemutatása: absztrakciós készség; az előadott ismeretek tartalmi gazdagsága; nyelvi megformáltság; az elsajátított ismeretek adott régészeti vagy művészeti emlékekkel történő összekapcsolása.
- A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Közép- és emelt szinten egyaránt

1. Szövegértés

- Információk feldolgozása és megítélése.
- Információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.
- Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata (*pl. egy nyelvű szótár, antológia, kézikönyv, lexikon, enciklopédia, írott és elektronikus sajtó; CD-ROM, Magyar Elektronikus Könyvtár*). A célirányos, etikus és kritikus információhasználat.
- Nyelvi, kommunikációs és irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.
- Személyes állásfoglalás kialakítása különféle gondolatokról, ismeretekről, véleményekről.
- Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése.
- Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak és az adott szempontnak megfelelően.
- A gondolatmenet, a kifejezőmód, a műfaj, a szerkezet, a grammatikai szerveződés, a stílus jelentéshordozó szerepének megfogalmazása szépirodalmi, szakmai-tudományos, publicisztikai és gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével.
- Annak bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.
- Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli utalások megfogalmazása.
- A cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, értékelése írott megnyilatkozásokban.
- Olvasmányokra való tárgyyszerű, illetve a személyes érintettséget is kifejező reagálás különböző írásbeli és szóbeli közlésmódokban, a műfaji normák és a címzettek figyelembevételével.

2. Írásbeli szövegalkotás

- Széles körű olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása különböző témákban és különböző műfajokban a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelő szabotossággal.
- Tájékoztató, érvelő és esszé-típusú szövegek létrehozása a megadott témákban (*pl. a kulturális örökség; a civilizáció ellentmondásai; az élet minősége, a mindennapi életvitel döntéshelyezetei; az emberi kapcsolatok, erkölcsi kérdések, érzelmek; a mindenkor jelen problémahelyezetei, kérdései, válaszai; a tömegkommunikáció, az információs társadalom*).
- Írásbeli és szóbeli műfajok felépítési, nyelvhasználati normáinak önálló alkalmazása, ideértve az önellenőrzés és a

javítás képességét.

- A megnyilatkozás céljának és tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.
- Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, érvek megfogalmazása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.
- Műalkotások keltette hangulat, élmény, vélemény, álláspont, értékelés kifejezése (pl. költészetben, szépprózában, színházi előadásban, filmben, épített alkotásokban, a tárgyi világban, képzőművészetben, zenében).
- Gyakorlati írásművek szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása (pl. hozzászólásban, pályázatban, levélben, önéletrajzban, kérvényben).
- Az információk célirányos, etikus és kritikus felhasználása.

3. Szóbeli szövegalkotás, beszéd

- A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.
- A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésszerű kritériumainak alkalmazása élőbeszédben, felolvasásban, memoriter szöveghű előadásában, adott témáról szóló szóbeli előadásban. A nyelv zenei eszközeinek – artikuláció, beszédtempó, hangerő, hangsúly, hangletjtés, szünet – kifejező és pontos alkalmazása.

4. Fogalomhasználat

- Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, előadása.
- Erkölcsi, esztétikai, poétikai, retorikai, stilisztikai fogalmak önálló alkalmazása a beszédhelyzetnek és a témának megfelelően.
- Fogalmak összefüggéseinek és változó jelentésének megértése és bizonyítása példákkal.

Kizárólag emelt szinten

- Fogalmak értelmezése, meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.
- Fogalmak változó érvényességéből következtetések megfogalmazása (pl. a köznyelvi norma alakulása, az irodalmiság fogalmának változásai).

Az érettségi vizsgán számon kérhető fogalmak körét a Kerettantervek 5-12. évfolyamra érvényes előírásaiban szereplő fogalmak alkotják.

B) ISMERETKÖRÖK

Emelt szinten a középszintű tananyag ismerete is elvárás. Az ismeretkörök emelt szint című oszlopai kizárólag az emelt szinten elvárt többletet tartalmazzák.

1. MAGYAR NYELV

1. témakör: Kommunikáció

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A nyelv mint kommunikáció	▪ A kommunikációs folyamat tényezőinek, céljának, funkcióinak, valamint ezek összefüggésének megértése, bizonyítása beszédhelyzetek elemzésével, szövegértelmezéssel, szövegalkotással. ▪ A nyelv szerepe a kommunikációban.	▪ A kommunikáció folyamata. ▪ A kommunikáció tényezői. ▪ A kommunikációs cél és funkció. ▪ A kommunikáció univerzális jellege. ▪ A kommunikáció fogalmának interdiszciplináris jellege. ▪ Néhány példa a különféle társadalmak és kultúrák jelrendszereinek eltéréseire (pl. a folklór, az utca, az elektronikus kommunikáció jelrendszere). ▪ A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák

		kultúránkénti eltérései példák alapján.
Pragmatika	A sikeres nyelvhasználat gyakorlata: a nyelvhasználat, a társalgás összetevői; beszédaktusok; az együttműködés elve; udvariassági formák.	- A nyelv működése, a nyelvhasználat különböző kontextusokban, különböző célok elérésére. - Együttműködési elvek. - Deixis.
Nyelvi és vizuális kommunikáció	Az emberi kommunikáció nem nyelvi jelei és kifejezőeszközei (pl. gesztusok, mimika, térközzsabályozás, tekintet, külső megjelenés, testtartás, fejtartás, csend).	A vizuális és a nyelvi jel, a vizuális és a nyelvi kommunikáció.
A kommunikáció működése	- A kommunikáció formája: a szóbeliség és az írásbeliség. - A szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal. - Példák a különböző közlésmódok kommunikációs funkcióira (párbeszéd, történetmondás, levél, üzenet, feljegyzés; köszönés, megszólításformák).	
Személyközi kommunikáció	Kommunikációs zavar, manipuláció, elvárás, megfelelés.	A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és az elektronikus tömegkommunikáció különbségei.
A tömegkommunikáció	- A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek szándékának felismerése. - Tény és vélemény, tájékoztatás és véleményközlés megkülönböztetése a tömegkommunikációban - A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció. - A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái. - A reklámok, internetes felületek. - Néhány tömegkommunikációs műfaj.	Tájékoztató és véleményközlő műfajok.

2. témakör: A magyar nyelv története

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A nyelv mint történeti képződmény	- Változás és állandóság a nyelvben. - Nyelvi változások felismerése a jelenkorban és múltban, példák alapján.	Szinkrón és diakrón nyelvszemlélet.
A magyar nyelv rokonsága	A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bemutatása.	A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának kutatói, a nyelvrokonság

		kutatásának módszerei. A magyar nyelvrokonság főbb bizonyítékai.
Nyelvtörténeti korszakok	- A magyar nyelv történetének fő korszakai. - A nyelvtörténet forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvművek (pl. <i>A tihanyi apátság alapítólevele</i>, <i>Halotti beszéd és könyörgés</i>, <i>Ómagyar Mária-siralom</i>). - A nyelvújítás lényege és jelentősége példák alapján.	- Az ősmagyar, az ómagyar, a középmagyar korszak, az úmagyar kor. - A nyelvtörténeti korszakokat jellemző változások néhány példája a hangrendszerből, a nyelvtani rendszerből. - Az életmód, a történelem és a szókincs néhány összefüggése, anyagi és szellemi műveltség megjelenése a szókészletben néhány példával. - Nyelvtörténeti-nyelvtudományi kézikönyvek (pl. <i>A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára – TESZ</i>). - A nyelvújítás története, hatása, értékelése, ortológus-neológus vita főbb állomásai és szereplői, a magyar nyelv sztenderdizációja. - Néhány szöveg nyelvi szempontú bemutatása a régi magyar irodalom köréből (pl. <i>Pázmány Péter</i>, <i>Mikes Kelemen</i>).
A magyar nyelv szókészletének alakulása	A szókészlet rétegei: ősi örökség, belső keletkezésű elemek, jövevényszók, nemzetközi műveltségsszók, idegen szavak.	A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái.
Nyelvművelés	A mai magyar nyelvművelés néhány kérdése.	- A nyelvművelés fogalma, kérdései, feladata, szinterei; a nyelvi norma. - A nyelvművelés szerepe az új nyelvi fejlemények, jelenségek értelmezésében.

3. témakör: Ember és nyelvhasználat

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Ember és nyelv	A nyelv mint a gondolkodás része.	- A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban. - Korlátozott kódú nyelvek: gesztusnyelvek, jelnyelvek.
A jel, a jelrendszer	- A nyelv mint jelrendszer. - A jel, jelek, jelrendszerek a nyelvi és nem nyelvi közlésben.	- A nyelvi jel sajátosságai. - A jeltípusok.
Általános nyelvészet		- A nyelvek egyező és eltérő tulajdonságai, nyelvtipológia, főbb nyelvtípusok és jellemzőik (agglutináló, izoláló, flektáló). - Az anyanyelv és más, tanult, ismert nyelvek jellemző tulajdonságainak összehasonlító megfigyelése.
Nyelvváltozatok	- A nyelvváltozatok rendszere, a nyelv vízszintes és függőleges tagolódása. - A köznyelv jellemzői, használati területe. - A nyelv társadalmi tagolódása szerinti	- A nyelv területi tagolódása: leggyakoribb nyelvjárásaink jellemzői, területi megjelenésük, a regionális köznyelv jellemzői. - A rétegnyelvi szótárak (pl. tájszótár,

	csoportnyelvek, azok jellemző használati köre, szókinccse. - Csoportnyelvek, szaknyelvek, rétegnyelvek, hobbinyelvek. A szleng és az argó. - Egynyelvű szótárak.	szaknyelvi szótár). A szókinccs szerepének jellemzése nem irodalmi és irodalmi művekben (pl. újságnyelvben, szaknyelvben, szociográfiában).
Nemzetiségi nyelvhasználat és határon túli magyar nyelvűség	- Hazánkban élő nemzetiségiek nyelvhasználat. - Nyelvünk helyzete a határon túl. - Nyelvi identitás.	- A kétnyelvűség, kettősnyelvűség, kevert nyelvűség kérdései. - A nyelvközösség helyzete és nyelvhasználat közötti összefüggés.
Nyelv és társadalom	- Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia, nyelvi diszkrimináció. - A tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra. - Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre (pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az interneten, elektronikus levelezés). - Az új „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői.	Kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség.
Nyelv és politika		- Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, norma. - Korlátozott kód.

4. témakör: A nyelvi szintek

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Hangtan	- A magánhangzók és a mássalhangzók rendszere. - A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése.	- Hangtani ismeretek: a magyar hangállomány ismerete, a hangok alapvető képzési, ejtési jellemzői. - A magyar hangrendszer nyelvjárási eltéréseinek megfigyelése. - A magyar hangrendszer néhány nyelvtörténeti vonatkozása.
A helyesírás	- A magyar helyesírás rendszerszerűsége. - Helyesírási szótár, elektronikus szótárak az iskolai és hétköznapi szövegalkotásban.	- A magyar helyesírás rendszere. A magyar helyesírás alapelvei. - A helyesírás stilisztikai változatai.
Alaktan és szótan	- A morféimák, szóelemek szerepe és helyes használata a szóalak felépítésében, a szó szerkezetek alkotásában. - Az alapszófajok, a viszonyozók és a mondatszók.	- Alaktani sajátosságok: a szótó, a szóelemek szerepe és funkciója, kapcsolódási szabályai. - A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, hagyományai, egy lehetséges szófaji rendszer megismerése.
A mondat szintagmatikus szerkezete	- A szó szerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyai. - A mondatrészek fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében	A vonzat.

	(állítmány, alany, tárgy, határozó, jelző).	
Mondattan	- A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai. - Az egyszerű és összetett mondatok felismerése, egyszerű mondatok elemzése. - A helyes mondat szerkesztés a gyakorlatban.	- Az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése. - Összetett mondatok elemzése. - Mondatvariánsok közötti különbségek értelmezése (pl. a stílusérték szempontjából).

5. témakör: A szöveg

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A szöveg és a kommunikáció	- Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet. - Szövegek jellemzőinek megfigyelése. - A címzett szerepe a szöveg megalkotottságában.	- A szöveg fogalma, a szövegek jellemzőinek megfigyelése, megnevezése, rendszerezése. - Szövegpragmatika: szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv.
A szöveg szóban és írásban	- A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra. - A szóbeli és írott szövegek szerepe, eltérő jegyei. - Szövegek alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák néhány egyszerűbb műfajában. - A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek értelmes, kifejező alkalmazása. - A szövegfonetika helyes használata (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó).	- Szövegek alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák néhány összetettebb műfajában. - Érvelő esszé írása. - A szövegfonetika jelentősége, funkciója (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó).
A szöveg szerkezete és jelentése	- A szöveg és a mondat viszonya. - A különféle szövegek felépítése, egységei. - Szöveg méret, megjelenés. - A szövegkohézió, a témaháló és a cím. - Bekezdés, tömb, szakasz.	- A szövegértelmezés összetevői: a pragmatikai, a jelentésbeli és a nyelvtani szintek. - Az elsődleges és másodlagos, mögöttes jelentés. - Szövegkohézió: téma-réma, topik, fókusz, kulcsszó. - A szövegmondat. - Nyelvtani tényezők a szöveg jelentésének megteremtésében: kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés.
Szövegértelmezés	- A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák. - A téma értelmezése mindennapi, ismeretterjesztő és szépirodalmi szövegekben.	A téma értelmezése tudományos szövegekben.
Az intertextualitás	A szövegköziség, intertextualitás	

	jelenségeinek értelmezése irodalmi és nem irodalmi szövegekben.	
A szövegtípusok	- Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szintek szerint. - A legjellegzetesebb közlésmódok: a beszélt nyelvi társalgási és az írott monologikus szövegek - Nyelvhasználati szintek szerinti szövegtípusok: mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi. - A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok: különböző típusú önéletrajzok, motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény, beadvány; hozzászólás, felszólalás, vitaindító, rövid ünnepi beszéd; ajánlás, méltatás; szórólap szövege.	- Szövegtípusok: monologikus, dialogikus és polilogikus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett. - Közlésmódok: elbeszélő, leíró, érvelő. - Ismeretterjesztő, szépirodalmi és egyszerűbb tudományos szövegek elemzése (pl. a címzettek, a téma, a szóhasználat, a megszerkesztettség szempontjából).
Az elektronikus írásbeliség és a világháló hatása a szövegre, szövegek a médiában	- Az internetes szövegek jellemzői, az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése, megnevezése. - Az internetes adatkeresés, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései. - A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása. A pontos és etikus hivatkozás. - Az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és új közlésmódjai (pl. honlap, blog, internet), az új közlésmódok társadalmi hatása.	- Digitális formájú szövegek alkotása, multimédiás kiegészítések használata. - Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusait elkülönítő nyelvi és nem nyelvi tényezők. - Médiaközlések elemzése (pl. hír, kommentár, tudósítás, interjú, cikk, glossza, ismeretterjesztő szöveg): tartalmi, szerkezeti és szövegformálási kritériumai, nyelvhasználati, hatásbeli sajátosságai. - A hagyományos és az új elektronikus média publicisztikai és a tájékoztató műfajai.

6. témakör: A retorika alapjai

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A nyilvános beszéd	- A retorika mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben. - A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig. - A hivatalos felszólalás, hozzászólás különböző helyzetekben, a nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai.	- A retorika jelentősége és alkalmazása. - A retorika mint a szónoklás tudománya. - Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása.
Érvelés, megvitatás,	A kulturált véleménynyilvánítás és vita	A szónok tulajdonságai, feladatai.

vita	gyakorlata. - Az érvelés műfajai: a tétel, a bizonyítás, a cáfolat, az érv és az ellenérv. - Az érv felépítése. Az érvelés logikája, technikája; az érvek elrendezése. A releváns és a hibás érv megkülönböztetése. - A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése. - Az állásinterjú. - A hatásos előadásmód eszközei.	- Az érvelési hibák. - A cáfolat módszerei. - Az előadás szemléltetésének módjai (bemutatás, prezentáció). - A hatásos meggyőzés és véleménynyilvánítás nyelvi (mondat- és szövegfonetikai eszközök) és nem nyelvi kifejezésbeli eszközei a különféle szövegműfajokban, az audiovizuális és multimédiás közlés különböző formáiban. - A hivatalos felszólalás, hozzászólás különböző helyzetekben.
A szövegszerkesztés eljárásai	Az összefoglalás funkciója és típusai (<i>pl. vázlat, tartalmi kivonat, tömörítés</i>).	- A szónoklat felépítése: bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, cáfolat, összekötő elem; befejezés (összefoglalás, kitekintés). - Indukció, dedukció.

7. témakör: Stílus és jelentés

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Szóhasználat és stílus	- Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. - A jellegzetes stílustípusok (stílusárnyalatok) megismerése (<i>pl. bizalmas, közömbös, választékos</i>), felismerése, hatásának elemzése. - Egyszerű stílusjelenségek felismerése, magyarázata. - Stílusérték (alkalmi és állandó). - Stílushatás.	- A szóhasználat nyelvtani, jelentésbeli és stílári kötöttségei. - Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály. - Denotatív, konnotatív jelentés.
A szójelentés	- A nyelvi szintek alkalmi és állandó stílusértékének megfigyelése, felismerésük, valamint alkalmazásuk a szövegalkotásban. - A szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek. - Egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés. - Egynyelvű szótárak használata (<i>pl. Magyar szinonimaszótár, Magyar értelmező kéziszótár</i>), valamint kétnyelvű szótárak ismerete.	- A hangalak és jelentés viszonya, jelentésmező. - Motivált és motiválatlan szavak. - A szójelentés változásai. - A jelentés szerepe a nyelvi szerkezetek kialakításában. - A szórend jelentésváltozatainak megfigyelése, hatásértelmezés.
Stíluszeszközök	- A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stíluszeszközök tudatos használata a szövegalkotásban. - Az egyszerűbb szóképek köznyelvi és szépirodalmi szövegekben: hasonlat, metafora, metonímia. - Metaforikus jelentés. - Az egyszerűbb alakzatok: felsorolás,	- A bonyolultabb szóképek: szinesztézia, színekdoché, összetett költői kép, allegória, szimbólum. - Az alakzatok. - A szókészlet stilisztikája és a mondatstilisztikai eszközök (<i>pl. archaizálás, evokáció, verbális stílus, nominális stílus, körmondat</i>).

	ismétlődés, ellentét, gondolatritmus.	▪ Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció.
Stílusréteg, stílusváltozat	▪ A leggyakoribb stílusrétegek jellemzőinek megismerése, felismerése, elemzése, összefüggésben a szövegtani jellemzőkkel. ▪ A társalgási stílus ismérvei, minősége. ▪ A közélet színterei, a közéleti és a hivatalos stílus kritériumai, stílárius kööttségei. ▪ A publicisztikai stílus főbb jellemzői, tipikus szóhasználat, a megjelenítés közlésértéke (<i>pl. tipográfia, képi világ</i>).	▪ Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílusának összehasonlítása. ▪ Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílushatásának komplex értékelése. ▪ A tudományos és a szakmai stílus sajátosságai. ▪ A stílus és norma koronkénti változatai – néhány példa bemutatásával.

2. IRODALOM

2.1. Szerzők, művek

A Szerzők, művek (2.1). szempontjaiból összeállított tételekben megjelenhetnek különböző korok, szerzők, művek az Értelmezési szintek, megközelítések (2.2.) szempontjai szerint.

1. témakör: Művek a magyar irodalomból I. Kötelező szerzők

SZERZŐK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
▪ Ady Endre ▪ Arany János ▪ Babits Mihály ▪ József Attila ▪ Kosztolányi Dezső ▪ Petőfi Sándor	▪ A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (<i>pl. témák, műfajok, kifejezőmód, jellemző motívumok</i>), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. ▪ Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, illetve 1-3 epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (<i>pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján</i>). ▪ Műrészletek értelmezése. ▪ Memoriterek szövegű és kifejező előadása. ▪ Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	▪ Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. ▪ Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. ▪ A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. ▪ A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. ▪ Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. ▪ A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. ▪ A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. ▪ Különféle kritikák, interpretációk.

2. témakör: Művek a magyar irodalomból II. Választható szerzők

SZERZŐK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
▪ Balassi Bálint ▪ Berzsenyi Dániel ▪ Csokonai Vitéz Mihály ▪ Illyés Gyula ▪ Jókai Mór	▪ Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, illetve 1-3 epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (<i>pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján</i>).	▪ Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. ▪ Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői.

▪ Karinthy Frigyes ▪ Kassák Lajos ▪ Kertész Imre ▪ Kölcsey Ferenc ▪ Krúdy Gyula ▪ Márai Sándor ▪ Mikszáth Kálmán ▪ Móricz Zsigmond ▪ Nagy László ▪ Nemes Nagy Ágnes ▪ Németh László ▪ Ottlik Géza ▪ Örkény István ▪ Pilinszky János ▪ Radnóti Miklós ▪ Szabó Lőrinc ▪ Szilágyi Domokos ▪ Vörösmarty Mihály ▪ Weöres Sándor ▪ Zrínyi Miklós A fenti lista bővíthető legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerzővel, vagy egy szerzővel a közelmúlt vagy a jelenkor irodalmából.	▪ A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. ▪ Műrészletek értelmezése. ▪ Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. ▪ Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	▪ A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. ▪ A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. ▪ Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. ▪ A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. ▪ A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. ▪ Különböző kritikák, interpretációk. ▪ Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. <i>Berzsenyi és Kazinczy</i>, <i>Berzsenyi és Kölcsey</i>; <i>Jókai és kora</i>), az irodalmi hagyományban (pl. <i>az antik hagyomány Berzsenyi, Kosztolányi, Radnóti költészetében</i>). ▪ Műfaji, kifejezőmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. ▪ A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban egy-egy példával.

3. témakör: Művek a magyar irodalomból III. Kortárs szerzők

MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Kortárs műalkotás: a mindenkor vizsga előtti utolsó harminc évben keletkezett (írt, bemutatott, megjelent) irodalmi alkotás.	▪ Legalább egy szerző néhány lírai, drámai, illetve epikai művének értelmezése az utolsó harminc évből. ▪ A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. ▪ Műrészletek értelmezése. ▪ Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. ▪ Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	▪ Nyomtatott szöveg, digitális közlés. ▪ Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban (pl. <i>antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét</i>). ▪ A művek hatása, fogadtatása – egy-két példa alapján, különböző kritikák, interpretációk. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása.

4. témakör: Művek a világirodalomból

SZERZŐK / MŰVEK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
Választható korok és művek a világirodalomból	- Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia (pl. <i>műfajok, témák, motívumok, hőstípusok</i>). - További választható korszakok: a romantika, a realizmus, a századfordulós modernség a szimbolizmustól az avantgárdig, a 20. század. - A korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő alkotásának bemutatása. - A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. - Műrészletek értelmezése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, gondolati, filozófiai vonatkozása.	- További választható korszakok: a középkor, a reneszánsz, a felvilágosodás, avantgárd és a 20. század első fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom. - A korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő képviselőjének vagy alkotásának bemutatása. - Művek értelmezése a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is (pl. <i>műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások</i>).

5. témakör: Színház és dráma

SZERZŐK / MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
- Szophoklész egy műve - Shakespeare egy műve - Molière egy műve - Katona József: <i>Bánk bán</i> - Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> - Egy 19. századi dráma: Ibsen, Csehov - Örkény István egy drámája - Egy 20. századi magyar dráma	- A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása a dráma lényegre törő értelmezésével. - Drámarészletek értelmezése. - Színház és dráma az adott mű korában. - A művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása.	- Vörösmarty Mihály: <i>Csongor és Tünde</i> - Az epikus dráma. Az abszurd dráma. - Egy 20-21. századi magyar dráma. - Az adott mű színpadi előadása mint az interpretáció eszköze (pl. <i>színpadi megjelenítések összehasonlítása</i>). - Memoriter szöveghű és kifejező előadása. - A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása.

6. témakör: Az irodalom határterületei

SZERZŐK / MŰVEK / JELENSÉGEK / MŰFAJOK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Egy jelenség vagy szerző vagy műfaj vagy műalkotás elemzése vagy bemutatása a lehetséges témák egyikéből.	- A népköltészet. - Az irodalom filmen, televízióban, dalszövegben, a virtuális valóságban: az adaptáció (pl. <i>irodalom filmen, rajzfilmen, rádióban, televízióban, digitális közlésben</i>). - A gyermek- és ifjúsági irodalom. - A szórakoztató irodalom vonzereje, hatáskeltő eszközei (pl. <i>sematizált hőstípusok, élethelyzetek, értékvilág, kalandosság, csattanó, szójáték</i>).	- Az olvasmányok iránti tömegszükséglet és a művészi színvonal / minőség összefüggései. „Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának problémája egy korszakban. - Könyvnyomtatás, sajtó, irodalom (pl. <i>a folytatásos regény jelentősége és példái</i>). - Egy-egy jellemző nézet az irodalomolvasás szellemi, lelki

	- Egy-két tipikus műfaj jellemzőinek bemutatása (pl. <i>útirajz, detektívregény, kalandregény, képregény, tudományos fantasztikus irodalom, humoros és erotikus irodalom, dalszöveg, sanzon, vicc, reklámvers</i>). - A virtuális tér műfajai: fanfiction, komment, blog stb. - Mítosz, mese és kultusz. Film- és könyvsikerek, divatjelenségek korunk kultúrájában (pl. <i>A Gyűrűk Ura, Bridget Jones naplója</i>).	motivációiról. - Az irodalom felhasználása, praktikus használata (pl. <i>gyógyító használata: olvasásterápia; alkalmi költészet: köszöntők, ünnepi versek</i>). - Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai (pl. <i>könyvismertetés, ajánlás, kritika, CD-ROM, internetes könyvkínálat</i>).

7. témakör: Regionális kultúra, interkulturális jelenségek és a határon túli irodalom

SZERZŐK / MŰVEK / JELENSÉGEK / INTÉZMÉNYEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Egy szerző vagy műalkotás vagy jelenség vagy intézmény bemutatása vagy elemzése a lehetséges témák egyikéből.	Csak középszinten: Regionális jelenségek, valamint a határon túli irodalom - Az adott régió, a tájegység, a település múltbeli és jelenkori kulturális, irodalmi hagyományainak bemutatása (pl. <i>nemzetiségi, etnikai kisebbségek irodalma, alkotások a kisebbségekről; folklór, művelődéstörténeti vonatkozások; múzeum, színház, civil társaságok</i>). - A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők; tájak, régiók, társadalmi problémák irodalmi alkotásokban való megjelenítése. - Szerzők, művek a határon túli magyar irodalomból.	Csak emelt szinten: Interkulturális jelenségek, valamint a határon túli irodalom - Interkulturális jelenségek, eltérő szöveghagyományok. - Posztmodern jelenségek a mai kultúrában. - Szerzők, művek a határon túli magyar irodalomból.

2.2. Értelmezési szintek, megközelítések

Az *Értelmezési szintek, megközelítések* (2.2.) szempontjai különböző korokból és szerzőktől származó műveket is kérhetnek a *Szerzők, művek* (2.1.) megengedett témaköreiben.

Témák	Vizsgaszint	
	Középszint	Emelt szint
Témák, motívumok	- Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. - Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése (pl. <i>hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makrokozmosz, felnőtt-gyermek, férfi-nő</i>).	- Műveket összekötő motivikus összefüggések (pl. <i>hasznosságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló utalások</i>) elismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. - Néhány téma, motívum, toposz, archetípus hosszmetetszerű feltárása érvekkel, példákkal. - Egy-egy szépirodalmi mű motívumai továbbélésének

	<i>bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák; a háború élménye, a holokauszt, a légerek világa, a diktatúrák, az elidegenedés stb.).</i>	bemutatása példákkal. ▪ Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása elsősorban a posztmodern irodalmából.
Műfajok, poétika	▪ A műnemek és műfajok felismerése. ▪ Alapvető versformák felismerése. ▪ Poétikai fogalmak alkalmazása művek bemutatásában, értelmezésében. ▪ Azonos műfajú alkotások összehasonlítása.	▪ Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásának vizsgálata. ▪ Műfajteremtő művek, egy-egy magyar és világirodalmi példa bemutatása. ▪ Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság változása hosszabb-rövidebb történeti folyamatban (pl. <i>elégiák a magyar irodalomban; epigrammák Kazinczytól Illyésig, a meseforma változatai, az antik és a shakespeare-i tragédia; regényformák, regénytípusok; a posztmodern irodalom poétikai jellemzői</i>).
Korszakok, stílustörténet	▪ A kifejezőmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól napjainkig.	
Irodalomtörténet		▪ Az irodalom, az irodalmiság történetileg változó hagyományának bemutatása néhány példával. ▪ A magyar irodalomtörténet / művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője. ▪ Azonosság és változás az irodalomban (pl. <i>a kifejezőmódok, a témák, a hőstípusok változásai; irányzatok, programok</i>).

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsga-bizottságot működtető intézmény biztosítja	helyesírási szótár (tantermenként négy példány)	irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album)	helyesírási szótár (tantermenként négy példány)	irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődés-történeti térkép, képzőművészeti album)

Nyilvánosságra hozandó tudnivalók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakör- és tétalcímek	NINCS	témakör- és tétalcímek
Időpont	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy magyar nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladat megoldására 150 perc áll rendelkezésre, ennek leteltével a felügyelő tanár összegyűjti a dolgozatokat.

Az írásbeli vizsgafeladatok megoldásakor helyesírási szótár használható, ebből vizsgatermenként négy példány szükséges. A szótárakról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szöveg műfaj alkotása. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700–1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete.

A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

– azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;

– összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;

– a szöveg jellemzői kommunikatív, szöveg műfaji, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;

– a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;

– a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül. A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120–200 szó.

A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3–5 érveléssel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlap közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400–800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy műrészlet, drámarészlet. A művek származhatnak bármely korszakból, stíluskorszakból, szerzőtől, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje).

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható részpontszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlap) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése:

Tartalom – a bázisszöveg és a feladat értése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.

Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség		25 pont
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5 pont
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	15 pont
Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A téttelapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdzeni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még belefér a felelési időbe.)

A szóbeli vizsga egy magyar nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll.

A magyar nyelv és irodalom tételsor 20 magyar nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A magyar nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A magyar nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és magyar nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Magyar nyelvi tételsor és feladatok

A tételsor 20 tételét a részletes vizsgakövetelmény Magyar nyelv című fejezetében foglaltak alapján kell összeállítani. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a témakörök mindegyikéhez legalább két tétel tartozzék. További szóbeli tételek kijelöléséről a tételkészítő dönt, de egy témakörben legfeljebb 4 tétel adható.

Témakörök	Tételek száma (minimum-maximum)
1. Kommunikáció	2–4
2. A magyar nyelv története	2–4
3. Ember és nyelvhasználat	2–4
4. A nyelvi szintek	2–4
5. A szöveg	2–4
6. A retorika alapjai	2–4
7. Stílus és jelentés	2–4

Magyar nyelvi feladat

A témakörnek, illetve a tételnek megfelelő feladat egy szövegből, szövegrészletből és az ahhoz kapcsolódó utasításból áll.

A szöveg, szövegrészlet lehet megállapítás, idézet, nyomtatott vagy elektronikus dokumentum (pl. űrlap, használati utasítás, újságoldal, kép, ábra, térkép, internetes oldal, egynyelvű szótár vagy annak részlete). A feladat a szövegben megjelenő nyelvi, kommunikációs jelenségre kérdez rá: a jelenség felismerésére, adott szempontú értésére, a feladat megoldására a kapcsolódó nyelvi probléma, jelenség, összefüggés, szabály vonatkozásában.

Irodalom tételsor és feladatok

A tételsor 20 tételét a részletes vizsgakövetelmény Irodalom című fejezetében foglaltak alapján kell összeállítani. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a témakörök mindegyikéhez a megadott számú tétel tartozzék.

Témakörök	Tételek száma
1. Művek a magyar irodalomból I. Kötelező szerzők	6
2. Művek a magyar irodalomból II. Választható szerzők	6
3. Művek magyar irodalomból III. Kortárs szerzők	1
4. Művek a világirodalomból	3
5. Színház és dráma	2
6. Az irodalom határterületei	1
7. Regionális kultúra és a határon túli irodalom	1

Irodalom feladat

A témakörnek, illetve a tételnek megfelelő feladat közli a kifejtendő vizsgafeladatot, annak kiemelt szempontját. Megjelöli a vizsgakérdésnek, illetve a kitűzött szempontnak megfelelő konkrét szerzőt, művet, műrészletet (vagy szerzőket, műveket és részleteket). A kiemelt szempont lehet műfaji, tematikus, stíluskorszakbeli, poétikai, esztétikai, etikai, világértelmezési kérdés. A kiemelt szempontok lehetőséget adnak arra, hogy a tételek között szerepeljenek olyanok, amelyek különböző korok és szerzők műveit kapcsolják össze tematikus, motivikus, műfaji, archetipikus, stiláris, poétikai jegyek alapján (az Értelmezési szintek, megközelítések szempontjai szerint). Ugyanaz a mű egyazon tételsor két különböző tételében nem szerepelhet. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választhat a megjelölt szerzők vagy művek közül.

A feladat tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet). Ebben az esetben a feladatnak kapcsolódnia kell a dokumentum szövegéhez vagy részletéhez. Mindkét tételsor témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok nem hozhatók nyilvánosságra, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a magyar nyelv felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatórokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont, magyar nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
– Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság – Tárgyi tudás – Szövegismeret, szövegértés – Feladatmegoldó képesség – Gondolatgazdagság – Önálló vélemény – A feladat kifejtettsége

Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
– Rendszerezés, lényegkiemelés – Logikus gondolatmenet – Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés – Megfelelő szókincs, szóhasználat – Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – magyar nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy magyar nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre.

Az írásbeli vizsgafeladatok megoldásakor helyesírási szótár használható, amelyből vizsgatermenként legalább négy példány szükséges. A szótárakról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez kapcsolódik).

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések). A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).
- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400–800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150–450 szó.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteti a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási és értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tartalom – a bázisszöveg és feladat értelése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.

Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) – a nyelvi regiszter, a stílus, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tárgyi tudás, általános tájékozottság

Problémaérzékenység, gondolatgazdagság

Gondolatmenet, szövegfelépítés

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont
Reflektáló szöveg 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Íráskép	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tételepon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsga egy magyar nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása, és a megoldás kifejtése.

A magyar nyelv és irodalom tételsor 20 magyar nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A magyar nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A magyar nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és magyar nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Magyar nyelvi tételsor és feladatok

A tételsor 20 tételét a részletes vizsgakövetelmény Magyar nyelv című fejezetében foglaltak alapján állítja össze a tételkészítő. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a témakörök mindegyikéhez legalább két tétel tartozzék. További szóbeli tételek kijelöléséről a tételkészítő dönt, de egy témakörben legföljebb 4 tétel adható.

Minden tételhez egy feladat tartozik, amelyek vizsganaponként különbözhetnek egymástól.

Témakörök	Tételek száma (minimum-maximum)
1. Kommunikáció	2–4
2. A magyar nyelv története	2–4
3. Ember és nyelvhasználat	2–4

4. A nyelvi szintek	2–4
5. A szöveg	2–4
6. A retorika alapjai	2–4
7. Stílus és jelentés	2–4

Magyar nyelvi feladat

A témakörnek, illetve a tételnek megfelelő feladat egy szövegből és az ahhoz kapcsolódó utasításból áll.

A szöveg lehet megállapítás, idézet, nyomtatott vagy elektronikus dokumentum (pl. űrlap, használati utasítás, újságoldal, kép, ábra, térkép, internetes oldal, egy nyelvű szótár részlete). A feladat az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése, értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi, kommunikációs probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, nyelvészeti problémák magyarázata, indoklása.

Irodalom tételsor és feladatok

A tételsor 20 tételét a részletes vizsgakövetelmény Irodalom című fejezetében foglaltak alapján állítja össze a tételkészítő. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a témakörök mindegyikéhez a megadott számú tétel tartozzék. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak.

Témakörök	Tételek száma
1. Művek a magyar irodalomból I. Kötelező szerzők	6
2. Művek a magyar irodalomból II. Választható szerzők	6
3. Művek magyar irodalomból III. Kortárs szerzők	1
4. Művek a világirodalomból	3
5. Színház és dráma	2
6. Az irodalom határterületei	1
7. Interkulturális jelenségek és a határon túli irodalom	1

Irodalom feladat

A témakörnek, illetve a tételnek megfelelő feladat közli a kifejtendő vizsgafeladatot, annak kiemelt szempontját. Megjelöli a vizsgakérdésnek, illetve a kitűzött szempontnak megfelelő konkrét szerzőt, művet, műrészletet (vagy szerzőket, műveket és részleteket). A kiemelt szempont lehet bármely poétikai, irodalomtörténeti, stíluskorszakbeli, esztétikai, etikai kérdés, valamely életprobléma, motívum, a műre, a szerzői életpályára jellemző sajátosság. A kiemelt szempontok lehetőséget adnak arra, hogy a tételek között szerepeljenek olyanok, amelyek különböző korok és szerzők műveit kapcsolják össze tematikus, motivikus, műfaji, archetipikus, stiláris, poétikai jegyek alapján (az Értelmezési szintek, megközelítések szempontjai szerint). Ugyanaz a mű egyazon tételsor két különböző tételében nem szerepelhet.

Ha a feladat megjelölt szempontja lehetővé teszi, a vizsgázó választhat a megjelölt szerzők vagy művek közül.

A feladat tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet), ebben az esetben a feladatnak kapcsolódnia kell a dokumentum szöveghez vagy részlethez.

Bizonyos tételek a szerzők és az elemzendő művek körét a vizsgázó személyes választására bízzák. E tételeket a nyilvánosságra hozott tételsor jelzi. A vizsgázó a szóbeli vizsgára magával viszi, és a bizottság kérésére bemutatja azt az olvasmánylistát, amely az e tételek körében általa választott művek jegyzékét tartalmazza.

Mindkét tárgy tételsorának témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra

kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatokat nem szabad nyilvánosságra hozni, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a magyar nyelv felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont; magyar nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
– Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság – Tárgyi tudás – Szövegismeret, szövegértés – Feladatmegoldó képesség – Gondolatgazdagság – Önálló vélemény – A feladat kifejtettsége

Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
– Rendszerezés, lényegkiemelés – Logikus gondolatmenet – Világos, tagolt szöveg- és mondat szerkesztés – Megfelelő szókincs, szóhasználat – Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – magyar nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

MATEMATIKA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

Az érettségi követelményeit két szinten határozzuk meg:

- *középszinten* a mai társadalomban tájékozódni és alkotni tudó ember matematikai ismereteit kell megkövetelni, ami elsősorban a matematikai fogalmak, tételek gyakorlati helyzetekben való ismeretét és alkalmazását jelenti;
- az *emelt szint* tartalmazza a középszint követelményeit, de az azonos módon megfogalmazott követelmények körében az emelt szinten nehezebb, több ötletet igénylő feladatok szerepelnek. Ezen túlmenően az emelt szint követelményei között speciális anyagrészek is találhatók, mivel emelt szinten elsősorban a felsőoktatásban matematikát használó, illetve tanuló diákok felkészítése történik.

A) KOMPETENCIÁK

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

- A vizsgázó legyen képes adott szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, szükség esetén matematikai modellt alkotni, a modell alapján számításokat végezni, és a kapott eredményeket értelmezni.
- Legyen képes kijelentéseket szabatosan megfogalmazni, azokat összekapcsolni, kijelentések igazságtartalmát megállapítani.
- Lássza az eltéréseket, illetve a kapcsolatokat a matematikai és a mindennapi nyelv között.
- A matematika minden területén és más tantárgyakban is tudja alkalmazni a halmaz fogalmát, illetve a halmazműveleteket.
- Legyen jártas alapvető kombinatorikus gondolatmenetek alkalmazásában, és legyen képes ennek segítségével gyakorlati sorbarendezi és kiválasztási feladatok megoldására.
- Ismerje a gráfok jelentőségét, sokoldalú felhasználhatóságuk néhány területét, és legyen képes további felhasználási lehetőségek felismerésére a gyakorlati életben és más tudományágakban.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje a halmazelmélet alapvető szerepét a mai matematika felépítésében.

Számelmélet, algebra

- A vizsgázó legyen képes betűs kifejezések értelmezésére, ismerje fel használatuk szükségességét, tudja azokat kezelni, lássa, hogy mi van a „betűk mögött”.
- Ismerje az egyenlet és az egyenlőtlenség fogalmát, megoldási módszereit (pl. algebrai, grafikus, közelítő).
- Legyen képes egy adott probléma megoldására felírni egyenleteket, egyenletrendszereket, egyenlőtlenségeket, egyenlőtlenség-rendszereket.
- Tudja az eredményeket előre megbecsülni, állapítsa meg, hogy a kapott eredmény reális-e.
- Az *emelt szinten* érettségiző diáknak legyen jártassága az összetettebb algebrai átalakításokat igénylő feladatok megoldásában is.

Függvények, az analízis elemei

- A vizsgázó legyen képes a körülötte levő világ egyszerűbb összefüggéseinek függvényszerű megjelenítésére, ezek elemzéséből tudjon következtetni valóságos jelenségek várható lefolyására.
- Legyen képes a változó mennyiségek közötti kapcsolat felismerésére, a függés értelmezésére. Értse, hogy a függvény matematikai fogalom, két halmaz elemeinek egymáshoz rendelése. Ismerje fel a hozzárendelés formáját, tudja elemezni a halmazok közötti kapcsolatokat.
- Lássza, hogy a sorozat diszkrét folyamatok megjelenítésére alkalmas matematikai eszköz, a pozitív egész számok halmazán értelmezett függvény. Ismerje a számtani és mértani sorozatot.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje az analízis néhány alapelemét, amelyekre más szaktudományokban is (pl. fizika) szüksége lehet. Ezek segítségével tudjon függvényvizsgálatokat végezni, szélsőértéket, görbe alatti területet számolni.

Geometria, koordináta geometria, trigonometria

- A vizsgázó tudjon síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot - alkalmas síkmetszetekkel - két dimenzióban vizsgálni.
- Vegye észre a szimmetriákat és az arányokat, tudja ezek egyszerűsítő hatásait problémák megfogalmazásában, bizonyításokban, számításokban kihasználni.
- Tudjon a feladatok megoldásához megfelelő ábrát készíteni.
- Tudjon hosszúságot, területet, felszínt, térfogatot mérni és számolni, legyen tisztában a mérési pontosság fogalmával.
- Ismerje a geometria szerepét a műszaki életben és bizonyos képzőművészeti alkotásokban.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák tudja szabatosan megfogalmazni a geometriai bizonyítások gondolatmenetét.

Valószínűség-számítás, statisztika

- A vizsgázó értse a statisztikai kijelentések és gondolatmenetek sajátos természetét.
- Ismerje a statisztikai állítások igazolására felhasználható adatok gyűjtésének lehetséges formáit, és legyen jártas a kapott adatok áttekinthető szemléltetésében, különböző statisztikai mutatókkal való jellemzésében.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák tudjon egyszerűbb véletlenszerű jelenségeket modellezni és a valószínűségi modellben számításokat végezni.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje a véletlen szerepét egyszerű statisztikai mintavételi eljárásokban.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

E témakört (különösen a gondolkodási módszereket, a halmazokat és a matematikai logikát) elsősorban nem önállóan számon kérhető ismeretanyagként kell elképzelni, hanem olyan szemléletformáló, a matematikaoktatás egészét átszövő módszerek, illetve eszközök összességéként, amely szinte teljes egészében megjelenik minden további témakörben is.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Halmazok 1.1.1 Halmazműveletek 1.1.2 Számosság, részhalmazok	Ismerje és használja a halmazok megadásának különböző módjait, a halmaz elemének fogalmát. Definiálja és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő fogalmakat: halmazok egyenlősége, részhalmaz, üres halmaz, véges és végtelen halmaz, komplementer halmaz. Ismerje és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő műveleteket: unió, metszet, különbség. Tudjon koordináta-rendszerben ábrázolni egyszerűbb pontthalmazokat. Tudja meghatározni véges halmazok elemeinek a számát.	Ismerje és alkalmazza a de Morgan azonosságokat. Tudja alkalmazni a logikai szita módszerét egyszerűbb esetekben. Ismerjen példát véges, megszámlálhatóan végtelen és nem megszámlálhatóan végtelen halmazra. Ismerje a megszámlálhatóan végtelen halmaz definícióját. Bizonyítsa egyszerűbb esetekben, hogy egy halmaz számossága megszámlálhatóan végtelen.
1.2 Matematikai logika 1.2.1 Fogalmak, tételek és bizonyítások a matematikában	Tudjon egyszerű matematikai szövegeket értelmezni. Értse, és egyszerű feladatokban alkalmazza a tagadás műveletet. Ismerje az „és”, a „(megengedő) vagy” logikai jelentését, tudja használni és összekapcsolni azokat a halmazműveletekkel. Tudja a „ha...akkor...” és az „akkor és csak akkor” típusú állítások igazságértékét megállapítani. Használja helyesen a „minden” és a „van olyan” kifejezéseket. Tudjon definíciókat, tételeket pontosan megfogalmazni. Használja és alkalmazza feladatokban helyesen a szükséges, az elégséges és a szükséges és elégséges feltétel fogalmát. Képes legyen egy egyszerű állításról eldönteni, hogy igaz vagy hamis.	Ismerje az alábbi bizonyítási típusokat és tudjon példát mondani alkalmazásukra: direkt és indirekt bizonyítás, skatulyaelv, teljes indukció. Tudja megfogalmazni konkrét esetekben tételek megfordítását.

1.3 Kombinatorika	Tudjon egyszerű sorbarendezeési, kiválasztási és egyéb kombinatorikai feladatokat megoldani. Tudja a kedvező esetek számát meghatározni a komplementer esetek segítségével is. Tudja kiszámolni a binomiális együtthatókat.	Ismerje, bizonyítsa és alkalmazza a permutációk (ismétlés nélkül és ismétléssel), variációk (ismétlés nélkül és ismétléssel), kombinációk (ismétlés nélkül) kiszámítására vonatkozó képleteket. Ismerje és alkalmazza a binomiális tételt. Ismerje a Pascal-háromszöget és alapvető tulajdonságait.
1.4 Gráfok	Tudjon konkrét szituációkat szemléltetni, és egyszerű feladatokat megoldani gráfok segítségével. Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: pont, él, fokszám, teljes gráf. Ismerje a gráf pontjainak fokszámösszege és éleinek száma közötti összefüggést.	Definiálja a következő fogalmakat: többszörös él, hurokél, út, kör, összefüggő gráf, egyszerű gráf, fa. Ismerje a fa pontjai és élei száma közötti összefüggést.

2. Számelmélet, algebra

Az algebra tanításának egyik fő célja annak felfedeztetése és megértetése, hogy egymástól távol állónak tűnő problémák ugyanazon matematikai, algebrai struktúrával rendelkeznek, ezért megoldásuk során hasonló eljárásokat, gondolatmeneteket alkalmazhatunk, s leírásuk formálisan azonos módon történik. (Például különböző témakörökből vett másodfokú egyenletre vezető feladatok.)

Fontos a számolás során megismert műveleti szabályok absztrahálása, a jártasság megszerzése a betűkifejezésekkel végzett műveletekben. Meg kell mutatni a számfogalom bővítésének szükségességét és folyamatát. Emelt szinten el kell juttatni a tanulókat a permanencia-elv fontosságának felismeréséhez.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Alapműveletek	Tudjon alapműveleteket biztonságosan elvégezni (zsebszámológéppel is). Ismerje és használja feladatokban az alapműveletek műveleti azonosságait (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás).	
2.2 A természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	Ismerje, tudja definiálni és alkalmazni az oszthatósági alapfogalmakat (osztó, többszörös, prímszám, összetett szám). Tudjon természetes számokat prímtényezőkre bontani, tudja adott számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét kiszámítani; tudja mindezeket egyszerű szöveges (gyakorlati) feladatok megoldásában alkalmazni. Definiálja és alkalmazza feladatokban a relatív prímszámokat.	Tudja megfogalmazni a számelmélet alaptételét. Bizonyítsa, hogy végtelen sok prímszám van.
2.2.1 Oszthatóság	Ismerje a 10 hatványaira, illetve a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 számokra vonatkozó oszthatósági szabályokat, tudjon egyszerű oszthatósági feladatokat megoldani.	Tudjon összetett oszthatósági feladatokat megoldani. Tudja meghatározni természetes számok pozitív osztóinak számát.
2.2.2 Számrendszerek	Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerből 2-es alapú számrendszerbe és viszont. Ismerje a helyiértékes írásmódot.	Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerből n alapú ($n \geq 9$) számrendszerbe és viszont. Tudjon n alapú ($n \geq 9$) számrendszerben felírt számokat összeadni és kivonni.
2.3 Racionális és irracionális számok	Tudja definiálni a racionális és irracionális számokat, és ismerje ezek kapcsolatát a tizedestörtekkel.	Adott n ($n \in \mathbb{N}$) esetén tudja eldönteni, hogy $\sqrt{n}$ irracionális szám-e. Bizonyítsa, hogy $\sqrt{2}$ irracionális szám. Tudja meghatározni tizedestört alakban megadott racionális

		szám közösleges tört alakját.
2.4 Valós számok	Ismerje a valós számkör felépítését (N, Z, Q, Q*, R), valamint a valós számok és a számegegyenes kapcsolatát. Tudjon ábrázolni számokat a számegegyenesen. Ismerje és használja a nyílt és zárt intervallum fogalmát és jelölését. Ismerje az abszolútérték definícióját. Ismerje adott szám normálalakjának felírási módját, tudjon számolni a normálalakokkal. Tudjon adott helyiértékre vonatkozóan helyesen kerekíteni.	Tudja, hogy mit értünk adott műveletekre zárt számhalmazokon.
2.5 Hatvány, gyök, logaritmus	Tudja értelmezni a hatványozást racionális kitevő esetén. Ismerje és használja a hatványozás azonosságait. Ismerje és alkalmazza a négyzetgyökvonás azonosságait. Definiálja és használja az $\sqrt[n]{a}$ fogalmát. Definiálja és használja feladatok megoldásában a logaritmus fogalmát, valamint a logaritmus azonosságait. Tudjon áttérni más alapú logaritmusra.	Ismerje a permanencia elvet. Tudja szemléletesen értelmezni az irracionális kitevőjű hatványt. Bizonyítsa a hatványozás azonosságait egész kitevő esetén. Bizonyítsa a négyzetgyökvonás azonosságait. Ismerje és alkalmazza a gyökvonás azonosságait. Bizonyítsa a szorzat, a hányados és a hatvány logaritmusára vonatkozó azonosságokat. Bizonyítsa a más alapú logaritmusra való áttérés szabályát.
2.6 Betűkifejezések 2.6.1 Nevezetes azonosságok	Tudja alkalmazni feladatokban a következő kifejezések kifejtését, illetve szorzattá alakítását: $(a+b)^2, (a-b)^2, a^2 - b^2.$ Tudjon algebrai kifejezésekkel egyszerű műveleteket végrehajtani, algebrai kifejezéseket egyszerűbb alakra hozni (összevonás, szorzás, osztás, szorzattá alakítás kiemeléssel, nevezetes azonosságok alkalmazása).	Ismerje a polinom fokszámát, fokszám szerint rendezett alakját. Tudja alkalmazni feladatokban az $a^{2n+1} + b^{2n+1}$ kifejezés szorzattá alakítását.

2.7 Arányosság 2.7.1 Százalékszámítás	Tudja az egyenes és a fordított arányosság definícióját és grafikus ábrázolásukat. Ismerje és tudja feladatokban alkalmazni az arányosság fogalmát. Ismerje és tudja feladatokban alkalmazni a százalék fogalmát.	
2.8 Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek, egyenlőtlenség-rendszerek 2.8.1. Algebrai egyenletek, egyenletrendszerek	Ismerje az alaphalmaz és a megoldáshalmaz fogalmát. Alkalmazza a különböző egyenletmegoldási módszereket: mérlegelv, grafikus megoldás, ekvivalens átalakítások, következményegyenletre vezető átalakítások, új ismeretlen bevezetése, értelmezési tartomány és értékkészlet vizsgálata. Tudja meghatározni szöveges feladatban szereplő változók értelmezési tartományát és a feladat eredményét összevetni a feladat szövegével. Alkalmazza az egyenleteket, egyenletrendszereket szöveges feladatok megoldásában.	
Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Tudjon elsőfokú, egyismeretlenes egyenleteket és elsőfokú, kétismeretlenes egyenletrendszereket megoldani.	Tudjon paraméteres elsőfokú egyenleteket megoldani. Tudjon elsőfokú, háromismeretlenes egyenletrendszereket megoldani.
Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Ismerje az egyismeretlenes másodfokú egyenlet általános alakját. Ismerje a másodfokú egyenlet diszkriminánsának fogalmát, és a diszkrimináns előjele és a (valós) megoldások száma közötti összefüggést. Ismerje és alkalmazza a másodfokú egyenlet megoldóképletét. Használja a teljes négyzetté alakítás módszerét. Alkalmazza feladatokban a gyöktényezős alakot. Tudjon törtes egyenleteket, másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatokat megoldani. Tudjon egyszerű másodfokú egyenletrendszereket megoldani.	Igazolja a másodfokú egyenlet megoldóképletét. Igazolja és alkalmazza a gyökök és együtthatók közötti összefüggéseket. Tudjon másodfokú paraméteres egyenleteket megoldani.
Magasabb fokú egyenletek	Tudjon egyszerű, másodfokúra visszavezethető egyenleteket megoldani.	Tudjon másodfokúra visszavezethető egyenletrendszereket megoldani. Tudjon értelmezési tartomány, illetve értékkészlet-vizsgálattal, valamint szorzattá alakítással megoldható összetett feladatokat

		megoldani. Tudjon két négyzetre emeléssel megoldható egyenleteket megoldani.
Négyzetgyökös egyenletek	Tudjon $\sqrt{ax + b} = cx + d$ típusú egyenleteket megoldani.	

2.8.2 Nem algebrai egyenletek		
Abszolútértékes egyenletek	Tudjon $ ax + b = cx + d$ típusú egyenleteket megoldani.	Tudjon összetett abszolútértékes egyenleteket algebrai úton megoldani.
Exponenciális és logaritmikus egyenletek	Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani.	Tudjon összetett egyenleteket, egyenletrendszereket megoldani.
Trigonometrikus egyenletek	Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani.	Tudjon másodfokúra visszavezethető és a 4.5 pontban szereplő azonosságok alkalmazásával megoldható egyenleteket megoldani.
2.8.3 Egyenlőtlenségek, egyenlőtlenség-rendszerek	Tudjon egyszerű első- és másodfokú, valamint törtes egyenlőtlenségeket és egyszerű egyenlőtlenség-rendszereket megoldani.	Tudjon összetett egyenlőtlenségeket és egyenlőtlenség-rendszereket megoldani. Tudjon egyszerű négyzetgyökös, abszolútértékes, exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus egyenlőtlenségeket megoldani.
2.9 Középértékek, egyenlőtlenségek	Ismerje két pozitív szám számtani és mértani közepének fogalmát, kapcsolatát, használatát.	Ismerje n szám számított középértékeit (számtani, mértani, négyzetes, harmonikus), valamint a nagyságrendi viszonyaikra vonatkozó tételeket. Bizonyítsa, hogy $\frac{a+b}{2} \geq \sqrt{ab}, \text{ ha } a, b \in \mathbb{R}^+.$ Tudjon megoldani feladatokat számtani és mértani közép közötti összefüggés alapján.

3. Függvények, az analízis elemei

A témakör (hasonlóan a geometria, illetve a valószínűség-számítás, statisztika fejezetekhez) különösen alkalmas annak szemléltetésére, hogy egy probléma matematikai megoldása három lépésben történik: a matematikai modell megalkotása, a matematikai feladat megoldása a modellen belül, és az eredmény értelmezése. Fontos terület a függvényábrázolás alkalmazása egyenletek és egyenlőtlenségek megoldásában.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

3.1 A függvény	Ismerje a függvény matematikai fogalmát és a függvénytani alapfogalmakat (értelmezési tartomány, hozzárendelés, képhalmaz, helyettesítési érték, értékkészlet). Tudjon szövegesen megfogalmazott függvényt képlettel megadni. Tudjon helyettesítési értéket számítani, illetve tudja egyszerű függvények esetén $f(x) = c$ alapján az x-et meghatározni. Ismerje a kölcsönösen egyértelmű megfeleltetés fogalmát. Ismerje és alkalmazza a függvényeket gyakorlati problémák megoldásánál. Ismerje az inverzfüggvény fogalmának szemléletes értelmezését (pl. az exponenciális és a logaritmus függvény vagy a geometriai transzformációk esetében).	Ismerje a függvénytani alapfogalmak pontos definícióját. Ismerje és alkalmazza a függvények összegének, különbségének, szorzatának és hányadosának a fogalmát. Ismerje és alkalmazza a függvények megszorításának (leszűkítésének) és kiterjesztésének fogalmát. Ismerje és alkalmazza az inverzfüggvény fogalmát. Ismerje az összetett függvény fogalmát, képzésének módját.
3.2 Egyváltozós valós függvények	Ismerje, tudja ábrázolni és jellemezni az alábbi hozzárendeléssel megadott függvényeket: $x \mapsto ax + b, \quad x \mapsto x^2, \quad x \mapsto x^3, \quad x \mapsto \frac{a}{x}$ $x \mapsto x , \quad x \mapsto \frac{a}{x}$ $x \mapsto \sin x, \quad x \mapsto \cos x, \quad x \mapsto \operatorname{tg} x,$ $x \mapsto a^x, \quad x \mapsto \log_a x.$	Ismerje és tudja ábrázolni az $x \mapsto x^n$ ($n \in \mathbb{N}^+$) függvényt. Tudjon a középszinten felsorolt függvényekből összetett függvényeket képezni.
3.2.1 A függvények grafikonja, függvénytranszformációk 3.2.2 A függvények jellemzése	Tudjon értéktáblázat és képlet alapján függvényt ábrázolni, illetve adatokat leolvasni a grafikonról. Tudjon néhány lépéses transzformációt igénylő függvényeket függvénytranszformációk segítségével ábrázolni: $f(x) + c$, $f(x+c)$, $c \cdot f(x)$. Tudjon egyszerű függvényeket jellemezni (pl. grafikon alapján) értékkészlet, zérushely, növekedés, fogyás, szélsőérték, periodicitás, paritás szempontjából.	Tudja ábrázolni az alapvető függvények (3.2) transzformáltjainak grafikonját ($c \cdot f(ax + b) + d$). Tudja jellemezni a függvényeket korlátosság szempontjából. Tudja meghatározni a függvények tulajdonságait az alapfüggvények ismeretében, transzformációk segítségével. Használja a konvexitás és konkavitás fogalmát a függvények jellemzésére. Tudjon másodfokú függvényre vezető szélsőérték-feladatokat

		megoldani.
3.3 Sorozatok	Ismerje a számsorozat fogalmát és használja a különböző megadási módjait (utasítás, képlet, rekurzív definíció).	Tudjon sorozatot jellemezni (korlátosság, monotonitás). Ismerje a konvergencia szemléletes fogalmát. Ismerje és alkalmazza egyszerű sorozatokban a konvergencia sorozat definícióját. Alkalmazza egyszerű sorozatokban a konvergencia sorozatok összegének, különbségének, szorzatának és hányadosának határértékére vonatkozó tételeket.
3.3.1 Számtani és mértani sorozatok	Tudjon olyan feladatokat megoldani a számtani és mértani sorozatok témaköréből, ahol a számtani, illetve mértani sorozat fogalmát és az a_n -re, illetve az S_n -re vonatkozó összefüggéseket kell használni.	Bizonyítsa a számtani és a mértani sorozat általános tagjára vonatkozó összefüggéseket, valamint az összegképleteket.
3.3.2 Végtelen mértani sor		Ismerje a végtelen mértani sor fogalmát, összegét.
3.3.3 Kamatos kamat, járadékszámítás	Tudja a kamatos kamat számítására vonatkozó képletet használni, s abból bármelyik ismeretlen adatot kiszámolni.	Tudjon gyűjtőjáradékot és törlesztőrészetet számolni.

3.4. Az egyváltozós valós függvények analízisének elemei		
3.4.1 Határérték, folytonosság		Ismerje a végesben vett véges, a végtelenben vett véges és a tágabb értelemben vett határérték szemléletes fogalmát. Ismerje a folytonosság szemléletes fogalmát.
3.4.2 Differenciálszámítás		Tudja a differencia- és differenciálhányados definícióját. Alkalmazza az összeg-, a különbség-, a konstansszoros, a szorzat- és a hányadosfüggvény deriválási szabályait. Alkalmazza egyszerű esetekben az összetett függvény deriválási szabályát. $(x^n)' = nx^{n-1}$ Tudja bizonyítani, hogy $(n \in \mathbb{N})$ esetén). Ismerje a trigonometrikus függvények deriváltját. Alkalmazza a differenciálszámítást érintő egyenletnek felírására, szélsőérték-feladatok megoldására és polinomfüggvények vizsgálatára (monotonitás, szélsőérték, konvexitás).

3.4.3 Integrálszámítás		Ismerje folytonos függvényekre a határozott integrál szemléletes fogalmát és tulajdonságait. Ismerje a kétoldali közelítés módszerét, az integrálfüggvény fogalmát, a primitív függvény fogalmát, valamint a Newton-Leibniz-tételt. Tudja polinomfüggvények, illetve a szinusz és koszinusz függvény grafikonja alatti területet kiszámolni.

4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria

A témakör követelményeit abban a tudatban kell megfogalmaznunk, hogy a geometria szerepe, funkciója, hangsúlyai sokat változtak az elmúlt évtizedekben. Ennek következtében a szintetikus geometria egyes területeken háttérbe szorult. Szem előtt kell tartani ugyanakkor, hogy a geometria oktatása segíti a pontos fogalomalkotást, a struktúraalkotás képességét, és fejleszti a térszemléletet.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Elemi geometria 4.1.1 Térelemek	Ismerje és használja megfelelően az alapfogalom, axióma, definiált fogalom, bizonyított tétel fogalmát. Ismerje a térelemeket és a szög fogalmát. Ismerje a szögek nagyság szerinti osztályozását és a nevezetes szögpárokat. Tudja a térelemek távolságára és szögére (pont és egyenes, pont és sík, párhuzamos egyenesek, párhuzamos síkok távolsága; két egyenes, egyenes és sík, két sík hajlásszöge) vonatkozó meghatározásokat.	Tudja kitérő egyenesek távolságát és hajlásszögét meghatározni.
4.1.2 A távolságfogalom segítségével definiált ponthalmazok	Ismerje a kör, gömb, szakaszfelező merőleges, szögfelező fogalmát. Használja a fogalmakat feladatmegoldásokban.	Ismerje a parabola fogalmát.
4.2 Geometriai transzformációk 4.2.1 Egybevágósági transzformációk	Ismerje a síkbeli egybevágósági transzformációk (eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás) leírását, tulajdonságaikat. Alkalmazza a feladatokban az eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés egybevágósági transzformációkat. Tudjon végrehajtani transzformációkat konkrét esetekben.	Ismerje a geometriai transzformációk és a függvények kapcsolatát. Tudja pontosan megfogalmazni az egybevágósági transzformációk definícióit, a síkidomok egybevágóságának fogalmát, valamint a sokszögek egybevágóságának feltételét. Tudja alkalmazni a pont körüli forgatást.

	Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek egybevágósági alapeseteit. Ismerje fel és használja feladatokban a különböző alakzatok szimmetriáit.	Ismerje és alkalmazza feladatokban a térbeli egybevágósági transzformációkat.
4.2.2 Hasonlósági transzformációk	Ismerje a középpontos hasonlósági transzformáció leírását, tulajdonságait. Alkalmazza a középpontos nagyítást, kicsinyítést egyszerű, gyakorlati feladatokban. Tudjon szakaszt adott arányban felosztani. Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek hasonlósági alapeseteit. Ismerje fel a hasonló alakzatokat, tudja felírni a hasonlóság arányát. Ismerje és alkalmazza feladatokban a hasonló síkidomok területének arányáról és a hasonló testek felszínének és térfogatának arányáról szóló tételeket.	Ismerje a hasonlósági transzformáció definícióját. Ismerje és alkalmazza a párhuzamos szelők tételét, a tétel megfordítását és a párhuzamos szelőszakaszok tételét. Bizonyítsa és alkalmazza a belső szögfelező tételt.
4.2.3 Egyéb transzformációk Merőleges vetítés		Ismerje és alkalmazza feladatokban a merőleges vetítést.
4.3 Síkbeli és térbeli alakzatok 4.3.1 Síkbeli alakzatok Háromszögek	Ismerje a síkidomok, testek csoportosítását különböző szempontok szerint. Tudja csoportosítani a háromszögeket oldalak és szögek szerint. Ismerje és alkalmazza az alapvető összefüggéseket háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között (háromszög-egyenlőtlenség, belső, illetve külső szögek összege, nagyobb oldallal szemben nagyobb szög van). Ismerje és alkalmazza speciális háromszögek tulajdonságait. Ismerje és alkalmazza a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó definíciókat, tételeket (oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt, illetve beírt kör). Ismerje és alkalmazza a Pitagorasz-tételt és megfordítását. Ismerje és alkalmazza a magasság- és a befogótételt.	Bizonyítsa a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó tételeket (körülírt és beírt kör középpontja, magasságpont, súlypont, középvonal tulajdonságai). Bizonyítsa a Pitagorasz-tételt és megfordítását. Bizonyítsa a magasság- és a befogótételt.

Négyszögek	Ismerje a négyszögek fajtáit (trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet) és tulajdonságait, ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban. Ismerje a konvex négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó tételeket, alkalmazza ezeket egyszerű feladatokban.	Bizonyítsa a húrnégyszögek és az érintőnégyszögek tételét, ismerje a tételek megfordítását. Ismereteit alkalmazza feladatok megoldásában.
Sokszögek	Ismerje és alkalmazza konvex sokszögeknél az átlók számára, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételeket. Ismerje a szabályos sokszögek definícióját.	Bizonyítsa a konvex sokszög átlóinak számára, valamint a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételeket.
Kör	Ismerje a kör részeit, ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban. Tudja és használja, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, és hogy külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak. Tudjon szöget mérni fokban és radiánban. Tudja és alkalmazza feladatokban, hogy a középponti szög arányos a körívvel és a hozzá tartozó körcikk területével. Ismerje és alkalmazza feladatokban a Thalész-tételt és megfordítását.	Bizonyítsa, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, valamint hogy a külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak. Bizonyítsa és alkalmazza feladatokban a kerületi és középponti szögek tételét és a kerületi szögek tételét. Ismerje és használja a látókör fogalmát. Bizonyítsa a Thalész-tételt és megfordítását. Ismerje és alkalmazza a körhöz húzott érintő- és szelőszakaszok tételét.
4.3.2 Térbeli alakzatok	Ismerje a következő testeket és azok részeit, alkotóelemeit: hasáb, henger, gúla, kúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp. Ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban.	
4.4 Vektorok síkban és térben	Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket: – vektor fogalma, abszolútértéke, – nullvektor, ellentett vektor, – vektorok összege, különbsége, vektor skalárszorosa, – vektorműveletekre vonatkozó műveleti azonosságok, – vektor felbontása összetevőkre. Ismerje a skaláris szorzat definícióját, tulajdonságait. Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket:	Tudja koordinátaikkal adott vektorok hajlásszögét meghatározni. Ismerje az egyértelmű vektorfelbontás tételét.

	– vektor koordinátái, – a vektor 90°-os elforgatottjának koordinátái, – vektorok összegének, különbségének, skalárral való szorzatának koordinátái, – skalárszorzat kiszámítása vektorok koordinátáiból.	Bizonyítsa a skalárszorzat koordinátákból való kiszámítására vonatkozó tételt.
4.5 Trigonometria	Tudja hegyesszögek szögfüggvényeit derékszögű háromszög oldalarányaival definiálni, ismereteit alkalmazza feladatokban. Tudja a szögfüggvények általános definícióját. Tudja és alkalmazza a szögfüggvényekre vonatkozó alapvető összefüggéseket: pótszögek, kiegészítő szögek, negatív szög szögfüggvénye, $\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha = 1,$ $\operatorname{tg} \alpha = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha}.$ Ismerje és alkalmazza a nevezetes szögek (30°, 45°, 60°) szögfüggvényeit. Ismerje és alkalmazza feladatokban a szinusz- és a koszinusztételt.	Függvénytáblázat segítségével tud feladatokban az addíciós összefüggéseket: $\cos(\alpha \pm \beta)$, $\operatorname{tg}(\alpha \pm \beta)$, $\sin 2\alpha$, $\cos 2\alpha$ kiszámítására. Bizonyítsa a szinusz- és a koszinusztételt.
4.6 Koordinátageometria 4.6.1 Pontok, vektorok	Tudja kiszámítani $\overline{AB}$ vektor koordinátáit, abszolútértékét. Tudja kiszámítani két pont távolságát. Tudja kiszámítani szakasz felezőpontjának, harmadoló pontjainak koordinátáit, alkalmazza ezeket feladatokban. Tudja felírni a háromszög súlypontjának koordinátáit, alkalmazza ezt feladatokban.	Igazolja a szakasz felezőpontja és harmadoló pontjai koordinátáinak kiszámítására vonatkozó összefüggéseket. Tudja kiszámítani szakasz $n : m$ arányú osztópontjának koordinátáit. Igazolja a háromszög súlypontjának koordinátáira vonatkozó összefüggést.

4.6.2 Egyenes	Tudja felírni különböző adatokkal meghatározott egyenesek egyenletét. Tudja kiszámítani egyenesek metszéspontjának koordinátáit. Ismerje az egyenesek párhuzamosságának és merőlegességének koordinátagometria feltételeit.	Tudja levezetni az egyenes egyenletét a síkban különböző kiindulási adatokból. Tudja síkbeli egyenesek hajlásszögét meghatározni.
4.6.3 Kör	Tudjon megoldani egyszerű geometriai feladatokat koordinátagometria eszközökkel. Tudja felírni adott középpontú és sugarú kör egyenletét. Tudja meghatározni kétismeretlenes másodfokú egyenletből a kör középpontját és sugarát. Tudja meghatározni kör és egyenes metszéspontját. Tudja felírni a kör adott pontjában húzott érintő egyenletét.	Tudja levezetni a kör egyenletét. Ismerje a kör és a kétismeretlenes másodfokú egyenlet kapcsolatát. Tudja meghatározni két kör kölcsönös helyzetét, metszéspontjait. Tudja felírni külső pontból húzott érintő egyenletét.
4.6.4 Parabola		Tudja levezetni a parabola $x^2 = 2py$ alakú egyenletét. Tudjon feladatokat megoldani a koordinátatengelyekkel párhuzamos tengelyű parabolákkal.
4.7 Kerület, terület	Ismerje a kerület és a terület szemléletes fogalmát. Tudja kiszámítani a háromszög területét különböző adatokból: $t = \frac{a \cdot m}{2} = \frac{ab \cdot \sin \gamma}{2}.$ Tudja kiszámítani nevezetes négyszögek, szabályos sokszögek, továbbá kör, körcikk, körszelet kerületét és területét.	Bizonyítsa a háromszög területének kiszámítására használt képleteket, továbbá ismerje és alkalmazza az alábbi összefüggéseket: $t = sr \text{ (bizonyítással),}$ $t = \sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)}.$ Bizonyítsa nevezetes négyszögek és szabályos sokszögek területképleteit.
4.8 Felszín, térfogat	Ismerje a felszín és a térfogat szemléletes fogalmát. Tudja kiszámítani hasáb, gúla, forgáshenger, forgáskúp, gömb, csonkakúla és csonkakúp felszínét és térfogatát egyszerű esetekben.	Bizonyítsa a csonkakúla és a csonkakúp térfogatképletét.

5. Valószínűség-számítás, statisztika

A modern tudományelmélet egyik fontos pillére az a gondolkodásmód, amellyel a sztochasztikus jelenségek leírhatók. A társadalomtudományi, a természettudományi és a közgazdasági törvényeink nagy része csak statisztikusan igaz. A mindennapi élet történéseit sem lehet megérteni statisztikai ismeretek nélkül, mivel ott is egyre gyakrabban olyan tömegjelenségekkel kerülünk szembe, amelyek a statisztika eszközeivel kezelhetők. A sztochasztika gondolkodásmódja a XXI. század elejére az emberi gondolkodásnak, döntéseknek és cselekvéseknek olyannyira alapvető része lesz, hogy elsajátítása semmiképpen sem kerülhető meg.

Ebben a témakörben középszinten csak az alapfogalmak megértését és használatát követeljük meg, míg emelt szinten a téma matematikai felépítésének egyes részéről is számot kell adni.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Leíró statisztika 5.1.1 Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai 5.1.2 Nagy adathalmazok jellemzői, statisztikai mutatók	Tudjon adott adathalmazt szemléltetni. Tudjon adathalmazt táblázatba rendezni és táblázattal megadott adatokat feldolgozni. Értse a véletlenszerű mintavétel fogalmát. Tudjon kördiagramot és oszlopdiagramot készíteni. Tudjon adott diagramról információt kiolvasni. Tudja és alkalmazza a következő fogalmakat: osztályba sorolás, gyakorisági diagram, relatív gyakoriság. Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: átlag, súlyozott számtani közép, medián, módusz, terjedelem, átlagos abszolút eltérés, szórás. Tudja kiszámítani ismert átlagú adathalmazok egyesítésének átlagát. Tudja a szórást kiszámolni adott adathalmaz esetén a definíció alkalmazásával vagy számológéppel. Tudjon adathalmazokat összehasonlítani a tanult statisztikai mutatók segítségével.	

5.2 A valószínűség-számítás elemei	Alkalmazza az esemény és az eseménytér fogalmát konkrét példák esetén. Ismerje és alkalmazza a klasszikus (Laplace)-modellt. Tudja meghatározni esemény komplementerének a valószínűségét. Ismerje a szemléletes kapcsolatot a relatív gyakoriság és a valószínűség között. Tudjon valószínűséget számítani visszatevéses és visszatevés nélküli mintavétel esetén. Ismerje és alkalmazza a binomiális eloszlás képletét.	Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: események egyesítésének, metszetének és komplementerének valószínűsége, feltételes valószínűség, függetlenség, függőség. Ismerje és alkalmazza a geometriai valószínűség modelljét. Tudja értelmezni a binomiális eloszlást (visszatevéses modell) és a hipergeometriai eloszlást (visszatevés nélküli modell). Tudjon ezek alkalmazásával konkrét valószínűségeket kiszámítani. Ismerje és tudja kiszámítani a várható értéket a diszkrét egyenletes és a binomiális eloszlás esetén.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint			Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc	240 perc		20 perc
I. 45 perc	II. 135 perc	Definíció, illetve tétel kimondása Definíció közvetlen alkalmazása Feladatmegoldás	I.	II.	Egy téma összefüggő kifejtése megadott szempontok szerint
30 pont	70 pont	50 pont	51 pont	64 pont	35 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő	függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő	függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő
A vizsgabizottság ot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	a tételsorban szereplő feladatokhoz kapcsolódó összefüggéseket tartalmazó képlettár

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	tételtípek, képlettár
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
I. 45 perc	II. 135 perc	Definíció, illetve tétel kimondása Definíció közvetlen alkalmazása Feladatmegoldás
30 pont	70 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó az I. (45 perc) és a II. (135 perc) feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgázó először az I. feladatlapon oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 45 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlapon kiosztására és megoldására.

Vizsgázónként megengedett segédeszközök: függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő, melyekről a vizsgázó gondoskodik. Ezeket az eszközöket a vizsgázók a vizsga során egymás között nem cserélhetik.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői:

A feladatsor két, jól elkülönülő feladatlapon áll.

Az I. feladatlap 10-12 feladatot tartalmaz, amely az alapfogalmak, definíciók, egyszerű összefüggések ismeretét hivatott ellenőrizni. Ebben a feladatlapon előfordulhat néhány igaz-hamis állítást tartalmazó vagy egyszerű feleletválasztós feladat is, de a feladatok többsége nyílt végű. Az első feladatlap megoldására 45 perc áll rendelkezésre, vagyis ezen idő eltelte után a feladatok megoldására nincs tovább mód.

A II. feladatlap megoldási időtartama 135 perc. Ez további két részre oszlik, melynek megoldása folyamatos, az adott időn belül nem korlátozott.

A II. A rész három, egyenként 9-14 pontos feladatot tartalmaz. A feladatok több részkérdésből állnak.

A II. B rész három, egyenként 17 pontos feladatot tartalmaz, amelyből a vizsgázó választása szerint kettőt kell megoldani, és csak ez a kettő értékelhető. A feladatok a középszintű követelmények keretein belül összetett feladatok, általában több témakört is érintenek és több részkérdésből állnak.

A II. feladatlap megoldására fordított időt a vizsgázó szabadon használhatja fel.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor összeállításakor az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	20%
Számelmélet, algebra	25%
Függvények, az analízis elemei	15%
Geometria, koordinátageometria, trigonometria	25%
Valószínűség-számítás, statisztika	15%

Ezek az arányok természetesen csak hozzávetőlegesek lehetnek, hiszen a feladatok egy jelentős része több témakörbe is besorolható, összetett ismeretkörre épül, továbbá a feladatsor választható feladatokat tartalmazó részei miatt az egyes vizsgázók számára – a választásaiktól függően – az arányok eltolódhatnak. Az első témakörbe tartozik a feladatoknak minden olyan részlete, amely a szöveg matematikai nyelvre való lefordítását, matematikai modell megalkotását igényli.

A feladatsor feladatainak 30-50%-a szöveges, a hétköznapi élethelyzetekhez kapcsolódó, esetenként egyszerű modellalkotást igénylő feladat.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldását, esetenként több változatot is, valamint az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

A középszintű feladatlap II. B részében kitűzött 3 feladat közül csak 2 feladat megoldása értékelhető. A vizsgázónak az erre a célra szolgáló négyzetben meg kell jelölnie annak a feladatnak a sorszámát, melynek értékelése nem fog beszámítani az összpontszámába. Ezt a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszedésekor ellenőriznie kell. Amennyiben ez nem történt meg, és a választás ténye a dolgozatról sem derül ki egyértelműen, akkor a nem értékelendő feladat automatikusan a kitűzött sorrend szerinti utolsó feladat lesz.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik, amennyiben a vizsgázó csoportban van szóbeli vizsgázó.

A szóbeli tételek nem hozhatók nyilvánosságra.

A szóbeli vizsgára kétszer annyi tételt kell készíteni, mint amennyien a szóbeli vizsgázók vannak, de a tételek száma nem lehet 10-nél kevesebb vagy 20-nál több.

Vizsgázónként megengedett segédeszközök: függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő, melyekről a vizsgázó

gondoskodik. Ezeket az eszközöket a vizsgázók a vizsga során egymás között nem cserélhetik.

A szóbeli tételek tartalmi jellemzői

A tétel tartalmazzon három egyszerű, az elméleti anyag elsajátítását számon kérő kérdést (definíció, illetve tétel kimondását, vagy ezek közvetlen alkalmazását megkívánó egyszerű feladatot), valamint 3 feladatot.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdézn csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A tétel egyes elemeit más-más témakörből kell kiválasztani.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés szempontjai:

1. Az elméleti kérdések összesen	15 pont
2. A három feladat összesen	30 pont
3. Önálló teljesítményre való képesség, a feladatok logikus előadása, illetve a matematikai kommunikációs képesség	5 pont

Azt, hogy a harmadik szempont szerinti 5 pontból mennyit kap a vizsgázó, annak a mérlegelésével kell eldönteni, hogy a vizsgázó milyen mértékben tudott önállóan megbirkózni a kérdésekkel, illetve a feladatokkal; ha segítő kérdésekre volt szüksége, azokat megértette-e és a feleletében fel tudta-e használni.

A szóbeli vizsgát is tett vizsgázó végső értékelése az írásbeli és a szóbeli vizsga együttes pontszáma alapján történik.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I.	II.	Egy téma összefüggő kifejtése megadott szempontok szerint
51 pont	64 pont	35 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I. és a II. rész, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként megengedett segédeszközök: függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő, amelyekről a vizsgázó gondoskodik. Ezeket az eszközöket a vizsgázók a vizsga során egymás között nem cserélhetik.

Az írásbeli feladatsor formai jellemzői

Az I. részfeladatsor négy feladatból áll. Ezek az emelt szintű követelmények alapján egyszerűnek tekinthetők, többnyire a középszintű követelmények ismeretében is megoldhatók. A négy feladat közül legalább három több részkérdést is tartalmaz.

A II. részfeladatsor öt, egyenként 16 pontértékű feladatból áll. Ezek közül legalább kettőben a gyakorlati életben előforduló szituációból származik a probléma, így a megoldáshoz a vizsgázónak a szöveget le kell fordítania a matematika nyelvére, azaz matematikai modellt kell alkotnia, abban számításokat végeznie, s a kapott eredményeket az eredeti probléma szempontjából értelmezve kell válaszolnia a felvetett kérdésekre. A vizsgázónak az öt feladatból négyet kell kiválasztania, megoldania, és csak ez a négy értékelhető. A feladatok több részkérdést tartalmaznak, és általában több témakör ismeretanyagára támaszkodnak.

A feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor összeállításakor az alábbi arányok az irányadók:

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	20%
Számelmélet, algebra	25%
Függvények, az analízis elemei	20%
Geometria, koordináta geometria, trigonometria	20%
Valószínűség-számítás, statisztika	15%

Ezek az arányok természetesen csak hozzávetőlegesek lehetnek, hiszen a feladatok egy jelentős része több témakörbe is besorolható, összetett ismeretkörre épül, továbbá a feladatsor választható feladatokat tartalmazó részei miatt az egyes vizsgázók számára – a választásaiktól függően – az arányok eltolódhatnak. Az első témakörbe tartozik a feladatoknak

minden olyan részlemez, amely a szöveg matematikai nyelvre való lefordítását, matematikai modellalkotást igényel.

A feladatsor feladatainak 30-40%-a szöveges, a hétköznapi élethelyzetekhez kapcsolódó, modellalkotást igénylő feladat.

A feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, azok lehetséges változatait, az egyes megoldási lépésekre adható részpontoszámokat.

Az írásbeli feladatsor II. részében kitűzött 5 feladat közül csak 4 feladat megoldása értékelhető. A vizsgázónak az erre a célra szolgáló négyzetben meg kell jelölnie annak a feladatnak a sorszámát, melynek értékelése nem fog beszámítani az összpontoszámba. Ezt a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszedésekor ellenőriznie kell. Amennyiben ez nem történt meg, és a választás ténye a dolgozatból sem derül ki egyértelműen, akkor a nem értékelendő feladat automatikusan a kitűzött sorrend szerinti utolsó feladat lesz.

Az írásbeli vizsga összpontoszáma 115 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdésként csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsgára legalább húsz tételt kell készíteni. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy tematikailag fedje le a követelményrendszert. A tételek feladatait minden évben frissíteni kell.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a tételsorban szereplő feladatokhoz kapcsolódó összefüggéseket tartalmazó képlettár, melyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít, továbbá szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő, melyekről a vizsgázó gondoskodik.

Az egyes tételek egy-egy témából kerülnek ki. A tétel címében megjelölt témát logikusan, arányosan felépített, szabad előadásban kell kifejtenie a vizsgázónak. A feleletben feltétlenül szerepelniük kell az alábbi részleteknek:

- egy, a témához tartozó, a vizsgázó választása szerinti definíció pontos kimondása;
- egy, a témához tartozó, a vizsgázó választása szerinti tétel pontos kimondása és bizonyítása;
- a kitűzött feladat megoldása;

– a téma matematikán belüli vagy azon kívüli alkalmazása, illetve matematikatörténeti vonatkozása (több ismertetése vagy egy részletesebb bemutatása).

A tételeket úgy kell összeállítani, hogy a nehézségük (az általuk átfogott tananyagrészek nagysága és mélysége) közel azonos legyen. Ügyelni kell arra, hogy a tételben kitűzött feladat nehézsége az egyes tételeket tekintve körülbelül azonos legyen.

A vizsgán használható képlettárat és a tételtípusokat nyilvánosságra kell hozni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán elérhető pontszám 35. Az értékelés központi értékelési útmutató alapján történik.

Az értékelési szempontok

A felelet tartalmi összetétele, felépítésének szerkezete		10 pont
Logikus felépítés, szerkesztettség, tartalmi gazdagság	6 pont	
<i>Ebben a pontban kell értékelni a feleletben szereplő, a témához illő definícióknak, a kimondott tételnek és bizonyításának a nehézségét is.</i>		
A felelet matematikai tartalmi helyessége	4 pont	
A feleletben szereplő, a témához illő definíció helyes kimondása		2 pont
<i>Ha több definíciót is elmond, akkor a definícióra adható 2 ponttal a legjobbat kell értékelni.</i>		
A feleletben szereplő, a témához illő tétel helyes kimondása és bizonyítása		6 pont
A tétel helyes kimondása	2 pont	
A tétel helyes bizonyítása	4 pont	
A kitűzött feladat helyes megoldása		8 pont
<i>Ha a feladatot csak a vizsgáztató segítségével tudja elkezdni, akkor maximum 5 pont adható.</i>		
Alkalmazások ismertetése		4 pont
<i>Egy, a tételhez illő alkalmazás vagy matematikatörténeti vonatkozás részletes kifejtése, vagy 3-4 lényegesen eltérő alkalmazás vagy matematikatörténeti vonatkozás rövid ismertetése.</i>		
Matematikai nyelvhasználat, kommunikációs készség		5 pont
Matematikai nyelvhasználat	2 pont	
Önálló, folyamatos előadásmód	2 pont	
Kommunikáció	1 pont	
<i>Ez utóbbi 1 pont akkor is jár, ha a vizsgázó önálló felelete után nem volt</i>		

szükség kérdésre.

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

1. A mozgóképnyelv alapjai, a filmpoétika fogalmai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A képrögzítés és mozgásábrázolás alapjai és jellemzői, a technikai képalkotás és a mozgóképi történetmesélés előtörténete	A mozgókép előtti mozgásábrázolási, történetalkotási törekvések azonosítása (a barlangrajztól a képregényig). A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök (<i>fényképezőgép, videokamera</i>) kezelői szintű használata. A technikai képalkotás technikatörténete, meghatározó találmányainak ismerete.	Különféle képtípusok (<i>pl. természeti, képzőművészeti és technikai képek</i>) és a mozgókép előtti mozgásábrázolási-történetalkotási törekvések azonosítása (a barlangrajztól a képregényig). Képalkotás és képrögzítés, mozgásábrázolás és történetmesélés motivációinak felismerése adott esetekben.
A technikai kép jellemzői	Rögzítés és ábrázolás mozzanatainak elkülönítése és kapcsolatuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében. A mozgókép kettős természetének (reprodukció és ábrázolás) következményei a művészi és köznapi mozgóképi szövegformálásban.	A mozgókép utalásos természetének bemutatása, valamint értelmezése alkalmas példákkal.
A látvány mozgóképi megszervezése	A beállítás és a képkivágat fogalmainak pontos használata; a plámfajták felismerése és alkalmazásuk értelmezése mozgóképi szövegek elemzésében. A kamera térbeli elhelyezésével és optikai beállításával kapcsolatos jelzések, illetve a kameramozgások és a beállítás elemeinek elrendezésével kapcsolatos jellegzetességek felismerése és magyarázata klasszikus szerzői és műfaji mozgóképi szövegek értelmezésében. A megvilágítás szerepének felismerése, leírása és magyarázata klasszikus szerzői és műfaji mozgóképi szövegek értelmezésében.	A kamera térbeli elhelyezésével és optikai beállításával kapcsolatos jelzések (nézet és látószög, térmélység, előtér-háttér), felismerése és magyarázata kortárs mozgóképi szövegek értelmezésében. A megvilágítás és a színhasználat szerepének felismerése, leírása és magyarázata kortárs mozgóképi szöveg értelmezésében.
Szerepjáték	A szereplőválasztás változatainak (<i>pl. civil vagy hivatásos</i>) és a szereplő külső megjelenésének, mint metakommunikációs jelzésnek a leírása és elemzése adott mozgóképi szöveg értelmezésében. A viselkedés szóbeli, vokális és metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.	A szereplők dinamikusan változó státusz helyzetének értékelése, elemzése adott mozgóképi szövegek értelmezésében.
Montázs	A montázs-jelenség felismerése, montázs és gondolkodás, illetve montázs és ábrázolás kapcsolatának (<i>pl. a tér-idő felbontása és újraszervezése</i>) ismerete és alkalmazása adott montázmegoldások leírásában és	A mozgóképi hanghatások fajtáinak elkülönítése, kombinációik és képekkel történő összekapcsolásuk alapvető megoldásainak (szinkronitás-aszinkronitás, időérzet, hangulatteremtés) leírása és magyarázata a szövegelemzés

	értelmezésében. A lineáris/narratív, az asszociatív/expresszív, a belső montázs felismerése és a montázshatás értelmezése adott montázmegoldások elemzésében. A kép és hang montázviszonyának értelmezése klasszikus szerzői és műfaji mozgóképi szövegek értelmezésében.	során. A kép és hang montázviszonyának értelmezése kortárs szerzői filmek értelmezésében.
Mozgóképi elbeszélés	A történetnek mint változássorozatnak az elemzése; a történet időrendi és okozati láncolatának összeállítása, leírása adott mozgóképi szöveg értelmezésében. A történet legfőbb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése, elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata és alkalmazása a mozgóképi szövegek értelmezésében.	

2. Mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezése néhány fontosabb szempont szerint (pl. médiumok, a valósághoz való viszony, az alkotói szándék és nézői elvárás, a szöveg keletkezése és stílusa, továbbá televíziós műsортípusok) és ezen kategóriák alkalmazása adott mozgóképi szövegek elemzésében és értelmezésében	A médiaszövegek rendszerezése néhány további fontos szempont szerint (pl. elbeszélő és nem elbeszélő jelleg; animáció; a kifejező eszközök kísérleti használata). Továbbá ezen kategóriák alkalmazása adott mozgóképi szövegek elemzésében és értelmezésében.
A valóság ábrázolásához való viszony	A képi ábrázolás és a mágikus gondolkodás kultúrtörténeti kapcsolatának ismerete. A valóságos és a valószerű fogalmának ismerete. A fikciós és dokumentarista ábrázolásmód megjelenési formáinak felismerése és értelmezése. A technikai képrögzítés kultúrtörténeti szerepének értelmezése. A televízió valóságfelfogásának értelmezése a médium megjelenésétől a valóságshow műsorokig.	
Cselekményelem-zés	A fordulatok és az epizódok különválasztása, a cselekmény tér-idő folyamatának és okozati rendjének összeállítása adott mozgóképi szövegek értelmezésében. Alapvető műfaji jellegzetességek (helyszín és idő, szereplők, fő téma, jellegzetes fordulatok, atmoszféra) felismerése adott mozgóképi szövegek elemzésében és értelmezésében.	A műfaji konvenciók és a formanyelv cselekményre gyakorolt hatásának felismerése; a cselekményen belüli és azon kívüli elemek elkülönítése.

A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (látványszervezés, szerepjáték, montázs, elbeszélés) értelmezésével adott mozgóképi szövegek esetében.	

3. Mozgóképi szövegalkotás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Egyszerű mozgóképi vagy médiaszövegek megszerkesztése	Szövegalkotási ismeretek és képességek bizonyítása (több beállításból álló, értelmes mozgóképi szekvencia, fotósorozat vagy más médium eszközeit használó rövid terjedelmű komplett szöveg, alkotás) megtervezése és kivitelezése a projektmunka során)	

4. Műfaj- és műismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A filmkultúra kettőssége	A tömeg- és a magas/artisztikus kultúra fogalmának elhatárolása. A műfaji és a szerzői filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása. Az archetípus fogalmának ismerete, archetípusok felismerése (pl. <i>archetipikus konfliktusok, karakterek</i>) és azok konkrét formáinak értelmezése adott mozgóképi alkotás értelmezésében. A szerzői filmek sajátosságainak (a nemzeti magaskultúrába ágyazottság, elitista alkotás- és befogadásmód, hétköznapiság dominancia, stílusközpontúság, szoros kapcsolat a társművészetekkel) ismerete.	A kultúráhasadás jelenségének, okainak és következményeinek bemutatása és értékelése.
Műfaji jellemzők	A tömegfilmek sajátosságainak (sztárkultusz, iparszerűség és gazdasági meghatározottság, nézőszám-maximalizálásra törekvés, szórakoztatás-központúság, akció-és látványközpontúság, műfaji jegyek, fogyasztói minták kiváltása és követése, multiplex-terjesztés) felismerése és bemutatása adott közönségfilmek segítségével. A legjellemzőbb műfajok (melodráma, vígjáték, burleszk, western, akciófilm, krimi, thriller, horror, sci-fi) közül három szabadon választott műfaj alapvonásainak ismertetése egy-egy hozzárendelhető film vázlatos elemzésével – a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján.	Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmű (pl. <i>Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg</i>) bemutatása.

5. Korstílusok, szerzők és művek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Korstílusok	A téma-, szereplő- és környezetválasztás, a filmnyelvi kifejezőeszközök (látvány, montázs, történetmesélés) használata, a filmtörténeti hagyományokhoz való viszony és a film szerepéről való elképzelések szempontjából megfigyelhető stílári hasonlóságok és különbségek felismerése. A (német) expresszionizmus, a francia és a szovjet-országi avantgárd, az (olasz) neorealizmus, a francia és a csehszlovák új hullám jellemzőinek azonosítása a korszakot meghatározó alkotók és művek alapján.	A szerzőiség stílusjegyeinek (személyes világlátás, az alkotóra jellemző formanyelvi jegyek) felismerése és bemutatása. A film stílustörténeti korszakaihoz nehezen besorolható ún. „nagy mesterek” (pl. Antonioni, Bergman, Bunuel, Cassavetes, Fellini, Godard, Kurosawa, Pasolini, Tarkovszkij, Welles) közül egy alkotó életművének alaposabb bemutatása a legfontosabb művek és a szerzőt jellemző témák, stílári eszközök alapján.

6. Egyetemes filmtörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A filmtörténet kezdetei, az ősfilm		A Lumiere-fivérek és Melies munkásságának ismerete.
A némafilmművészet	A német expresszionizmus jellemzése, egy meghatározó művének ismerete. A szovjet-országi montázsiskola jellemzése, két meghatározó művének ismerete.	Griffith filmművészeti jelentőségének értékelése. A francia filmes avantgárd jellemzése, két meghatározó művének ismerete.
A hangosfilmművészet kialakulása	Az (olasz) neorealizmus jellemzése, két meghatározó művének ismerete.	A lírai realizmus jellemzése, egy meghatározó művének ismerete.
A modern film	A fontosabb nemzeti új hullámok (pl. francia, csehszlovák, angol, német) jellemzése, néhány meghatározó mű ismerete.	Új Hollywood jellemzése, néhány meghatározó mű ismerete.
A kortárs film		A Dogma mozgalom jellemzése, legalább két meghatározó mű ismerete.

7. Magyar filmtörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A magyar film a második világháború előtt		A meghatározó műfajok (vígjáték és melodráma) jellemzése, néhány alapvető/kiemelt mű ismerete.
Az új magyar film az ötvenes évektől a rendszerváltásig	A magyar film néhány jelentős alkotója közül két rendező (pl. Fábri Zoltán, Makk Károly, Jancsó Miklós, Szabó István, Huszárik Zoltán, Bódy Gábor, Jeles András, Tarr Béla) munkásságának vázlatos bemutatása (az életmű helye és jelentősége a magyar film történetében).	A magyar film néhány jelentős alkotója közül két rendező (pl. Fábri Zoltán, Makk Károly, Jancsó Miklós, Szabó István, Huszárik Zoltán, Bódy Gábor, Jeles András, Tarr Béla) munkásságának vázlatos bemutatása (az életmű helye és jelentősége a magyar film történetében).

	magyar film történetében). Az ún. budapesti iskola jellemzése, két fontosabb alkotás ismerete.	Az ún. budapesti iskola jellemzése, néhány fontosabb alkotás ismerete.
A kortárs magyar film	Három– szabadon választott – a rendszerváltozás után készült, jelentősebb magyar film részletező ismertetése (<i>Pálfy György, Mundruczó Kornél, Fliegauf Bence, Hajdu Szabolcs, Kocsis Ágnes munkái közül</i>).	Az ezredforduló utáni magyar film néhány fontosabb alkotója (<i>Pálfy György, Mundruczó Kornél, Fliegauf Bence, Hajdu Szabolcs, Kocsis Ágnes</i>) szerzői karakterének vázlatos bemutatása.

8. Média a mindennapi életben

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A társadalmi nyilvánosság	A közszféra-magánszféra, a nyilvánosság, a médiakonvergencia és a diskurzus fogalmának ismerete; a modern társadalmi nyilvánosság kialakulását elősegítő fontosabb tényezők szerepének kifejtése (pl. a technikai sokszorosítás, a technikai képrögzítés-képközzvetítés, a távközlés, digitalizáció). Annak ismerete, hogy milyen alapvető tényezőktől függ valamely kor és társadalom nyilvánossága. A média napirend kijelölő szerepének a bizonyítása aktuális médiapéldákkal. A média legfontosabb társadalmi szerepeinek (pl. tájékoztatás, „örkutya”-szerep, közösségteremtő-szerep, a morális értékrend formálása) ismerete. A nyilvános szereplés során követendő és elvárható etikai szempontok ismerete.	A nyilvános szereplés során követendő és elvárható etikai szempontok alkalmazása (pl. interjúhelyzetben).
Mediatizált információforrá-sok használata	Az egyes médiumokban használatos szövegtípusok (pl. újsághírek, riportok és tanulmányok, rádióműsorok, filmek, televíziós műsorok, Web-lapok, CD-ROM-ok, digitális archívumok) mint információs források tudatos, szelektív és célirányos használata (pl. a projektmunkában).	
Online média használata	Az internethasználat biztonságának problémái (pl. személyes adatok védelme, hamis vagy megbízhatatlan oldalak, információk kiszűrése, ismerkedés veszélyei) ismerete. Az internetes és mobilkommunikáció fontosabb sajátosságainak (pl. interaktivitás, a kommunikáció térbeli és időbeli szabadsága, figyelemmegosztás, multitasking, virtuális kapcsolatok, konstruált személyiségek, anonimitás és annak korlátai, e-részvétel, e-demokrácia, amatőr és professzionális tartalomgyártás, médiahasználat más emberek jelenlétében és annak	A mindennapi kommunikáció digitális technológián alapuló formáinak (chat, SMS, e-mail, fórum) és nyelvi sajátosságai (pl. szókincs, szavak alakváltozatai, mondat szerkesztés, az érzelmek kifejezés eszközei) értelmező ismerete.

	normái) tudatosítása.	
A média és az életmód	A médiumok – elsősorban a rádió, a televízió és az online sajtó – műsorrendjének, honlap-struktúráinak, az intézmény vagy csatorna-image kialakításának a befogadók életmódjára, műsorválasztási preferenciáira gyakorolt hatásainak bemutatása.	A fontos tömegkommunikációs modellek (transzmissziós, rituális, propaganda-reklám, befogadási modell) működésének szemléltetése önállóan gyűjtött médiapéldák alapján (pl. rövid szóbeli vagy írásbeli beszámoló, esettanulmány formájában).

9. A médiaszövegek befogadása és a média közönsége

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Intertextualitás, sorozatelv	A sorozatelv fogalma, hatása a szövegek megszerkesztésére és befogadására. A sorozatszerű szerkesztés célja és hatása a befogadóra (pl. szappanoperák, hírek, reklámkampányok esetén). A hírmédia médiaszövegeinek mint történetkezdemények közrebocsátott értelmezési javaslatainak az elemzése; a fontosabb újságírói modellek (elkötelezett, pártos, objektív-semleges, bulvár) ismerete.	Aktuális médiapéldákkal annak a jelenségnek a bemutatása, hogy a médiaszövegek rendszeresen utalnak más médiaszövegekre, s a befogadó olykor csak a megelőző vagy következő szövegek, közlemények alapján értheti meg az adott textust (pl. hírek). A médiaszövegek mint történetkezdemények közrebocsátott értelmezési javaslatainak az elemzése; a fontosabb újságírói modellek (elkötelezett, pártos, objektív-semleges, bulvár) ismerete és alkalmazása konkrét médiaszövegek esetében.
A befogadást befolyásoló tényezők	Az egyirányú kommunikáció dominanciájának majd csökkenésének, az interaktivitás módjainak, szerepének ismerete a tömegkommunikációban. A lineáris és nemlineáris olvasás fogalmának ismerete. A befogadásra a szövegen túl hatást gyakorló tényezők: kulturális kompetencia (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezete (gazdasági, szociális, etnikai helyzet, életkor és nemi identitás), a befogadás környezete (pl. újságolvasás, rádiózás, tévénézés, szörfözés a világhálón), illetve ezek hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elfogadására vagy elutasítására. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése és átalakulása) a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében. A közönség eltérő szerepeinek értelmezése: a befogadó mint fogyasztó, a közönség mint állampolgár, a közönség mint nő vagy férfi. A legfontosabb médiahatás-elméletek (pl. direkt, korlátozott, használati-érték, kultivációs modellek) ismerete	Nemlineáris szövegek szerkezeti felépítésének elemzése. Alkalmas példákkal a hálózati kommunikáció életmódra, életminőségre vonatkozó hatásainak bemutatása, a személyiség felbontása és megsokszorozása kapcsán az online médiahasználat veszélyeinek (pl. függőség, elmagányosodás, egészségkárosodás) értelmezése.
A sztár	A sztár szerepének felismerése és	A sztárfogalom kialakulása és

	értelmezése a filmen és a médiában néhány film és médiasztár jellemzésével.	módosulása.
Új médiatechnológiák	A mediatisztázott közlésmód új jelenségeinek (pl. interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság, médiakonvergencia) jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.	

10. Médiaintézmények

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs folyamatra ható főbb gazdasági tényezők bemutatása, az iparszerű és piacelvű működés (pl. a maximális fogyasztásra készítés elve, a közönség mint vevő és mint áru, a műsoridő mint tulajdon) értelmezése.	Néhány jellemző adat (pl. a hazai film-és televíziós ipar nagyságrendje, a közpénzek és a „reklámtorta” mértéke) ismerete és értelmezése.
A médiaipar intézményei	A közszolgálati és kereskedelmi médiaintézmények jellemzése néhány példa alapján.	A független és alternatív médiaintézmények, szakosított csatornák és tematikus-specializálódott média-vállalkozások jellemzése alkalmas példák alapján.
A médiaipar ellenőrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei (pl. önellenőrzés, a válaszadás lehetősége, a magánélet tiszteletben tartása, a közszereplőkkel kapcsolatos szabályok, a hátrányos megkülönböztetés tilalma). A törvények és szabályok betartását ellenőrző hazai intézmények megnevezése, beavatkozásuk (pl. a reklámidő túllépéséért, a fiatalokkákat károsan érintő műsorokkal – elsősorban az indokolatlan erőszak-megjelenítéssel kapcsolatos - döntések) jellemző példáinak ismertetése az adott időszakból. A médiatörvény és a monopóliumellenes törvények legfontosabb szabályozó eszközeinek (pl. a tőkekoncentráció limitálása, kvóták, hírszolgáltatás előírása) ismerete. Az újságíró szabadsága és ennek korlátai; a szerzői jog; az információhoz való jog; a rágalmazással kapcsolatos, a kiskorúak védelmét és a politikai befolyásolástól való védelmet szolgáló főbb szabályozások ismerete.	A rasszizmus és a gyűlöletbeszéd tilalmának és a szólásszabadság elvének konfliktusa ismerete, értelmezése a médiaszabályozás szempontjából.

11. A reprezentáció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Manipuláció, a valóság sztereotip és torzított megjelenítése a médiában	A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a médiavalóság eltéréseinek felismerése és bemutatása a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék és politikai formációk médiareprezentációjának jellegzetes példáin keresztül, jellemző sztereotípiák bemutatása bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában. Fontosabb érvek és ellenérvek ismerete és alkalmazása, amelyek a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni. A manipuláció és a médiaipari selejt megkülönböztetése egymástól. A médiaoptimizmus és -pesszimizmus fogalmának, alapvető érvkészletének ismerete.	A morális pánik fogalmának ismerete Fontosabb érvek és ellenérvek ismerete és alkalmazása, amelyek a média agresszivizáló hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni.

12. Jellegzetes televíziós műsortípusok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Hírműsorok	A hír, a hírtérték, az infotainment és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítésük adott médiaszövegben. A hírműsorszerkesztés elemi formáinak és normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése.	A hírműsorok show-szerű átalakulásának értékelése. A televíziós dokumentarizmus átalakulásának értékelése.
Reklám	A reklám mint alkalmazott művészeti forma értelmezése adott médiaszöveg esetében. A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása. A reklámozásban alkalmazott néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.	A reklám szerepe a média-intézményrendszer fenntartásában és befolyásolásában játszott szerepének értékelése.
Folytatásos teleregény (szappanopera)	A szériaelv megjelenési formáinak felismerése és jellemzése. A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.	
Show-műsorok	Valóságshow-műsorok (reality) jellemzése mint a jóízű, a humánus, az önrendelkezés kikezdése másfelől annak az elemi igénynek a megvalósulása, amelyben az egyszerű ember az elit helyett magát láthatja viszont a nyilvánosságban.	A show-műsorok forrásainak és rokon műfajainak ismerete (pl. <i>varieté</i>, <i>cirkusz</i>); a leggyakoribb showműsor-változatok ismerete és jellemzése. A show külsőségeinek, a közönség és a show műsorvezetője (showman) szerepének jellemzése. A valóság és show viszonyának megfigyelése és értelmezése alkalmas példán.
Számítógépes játék		Választott számítógépes játék elemző bemutatása (pl. prezentáció keretében) cselekményvezetés, szereplők

		rendszere és a felkínált identitások, megformáltság (képi világ, hangeffektusok), az interaktivitás lehetőségei szerint.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint		
Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	Projekt	180 perc	Projekt	20 perc
50 pont	50 pont	60 pont	60 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint		
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	DVD-lejátszó és televízió vagy kivetítő	NINCS	DVD-lejátszó és televízió vagy kivetítő	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint		
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	projektfeladatok	NINCS	projektfeladatok	tételsor
Mikor?	NINCS	Október 15. (November 1.); Április 15. (Május 1.)	NINCS	Október 15.; Április 15.	Jogsabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint				
Gyakorlati vizsga		Írásbeli vizsga		
		180 perc		
Projekt		Feladatsor		
Médiaszöveg és munkanapló elkészítése („A” feladat)	Esszé elkészítése („B” feladat)	Fogalom- és tárgyismeret	Mozgóképi szövegértés	Média miniesszé
25 pont	25 pont	10 pont	25 pont	15 pont
50 pont		50 pont		

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A feladatsor minden esetben tartalmaz egy DVD-re rögzített, néhány (kb. 5-15) perc hosszúságú filmrészletet vagy televíziós műsorrészletet. Az írásbeli vizsga során először a feladatlaphoz tartozó film- vagy műsorrészletet kell a vizsgázóknak megtekinteniük, majd a feladatlaponkét szétosztását követően a vizsgázók három percet kapnak a filmrészlettel kapcsolatos kérdések tanulmányozására. Ezt követően a vizsgázók másodszor is megnézik a részletet, majd megkezdik a munkát.

A részlet megtekintésére még egy alkalommal (a beadást megelőző utolsó fél óra kezdetén) harmadszor is lehetőséget kell biztosítani a vizsgázóknak, amennyiben azt bárki közülük igényli.

Vizsgacsoportonként szükséges eszköz a DVD-lejátszó és televízió vagy kivetítő, ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A vizsgázók a feladatlapon levő információkon kívül semmilyen segédeszközt nem használhatnak.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatlapja három részből áll:

- tartalmaz néhány, elsősorban az ismereteket és a tudást mérő feladatot;
 - a mozgóképi szövegértés képességének mérésére tartalmaz egy előzetesen nem látott, a vizsga során megtekintett mozgóképi szöveggel (filmrészlettel, televíziós műsorrészlettel) kapcsolatos kérdéssort, illetve a látott részlethez kapcsolódó részletesebben kifejtendő, elemző jellegű kérdést;
 - tartalmazza valamely tömegkommunikációval kapcsolatos probléma felvetését, mellyel kapcsolatban rövid esszéisztikus kifejtést vár el a vizsgázótól.
- Az írásbeli vizsgarészhez kapcsolódó nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsga értékelését központi javítási-értékelési útmutató alapján a szaktanár végzi.

A tesztlap feladatsoraiban megjelenő rövid, kifejtést-érvelést igénylő feladatok értékelése során minősíteni kell:

- a) a probléma értelmezésének minőségét, a feladat megoldása során alkalmazott ismeretek mértékét, azok érvényességét;
- b) a szöveg áttekinthetőségét (logikus szerkezetét) és érveléstechnikáját, annak stiláris színvonalát;
- c) az önálló megfigyelések, felvetések előfordulását és minőségét.

A feladatsor első részét képező ismereteket és tudást mérő feladatokra maximálisan 10, a mozgóképi szövegértés mérésére vonatkozó feladatokra hibátlan megoldás esetén maximálisan 25, míg a médiaismerettel kapcsolatos esszé jellegű feladatra további 15 pont szerezhető. A vizsgadolgozat maximális összpontszáma így 50 vizsgapont lehet.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsga önálló munka keretében kidolgozandó két különböző projektfeladat megoldásából áll. A központilag meghatározott hat vizsgafeladatot a szaktanár további két projektfeladattal egészítheti ki.

Az elkészült projektmunkát a vizsgabizottságot működtető intézményben kell legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig beadni, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A gyakorlati projektmunka tartalmi és formai jellemzői

A központilag közzétett feladatok közül három minden esetben valamely médiaszöveg és a hozzá tartozó munkanapló elkészítésére vonatkozik („A” feladat), míg a további három feladat esszé típusú („B” feladat). A vizsgázó a projektfeladatok közül egy „A” és egy „B” típusú feladatot köteles választani oly módon, hogy a választott feladatok legalább egyike a központilag közzétett feladatok valamelyike.

A vizsgázó gyakorlati vizsgamunkájának tartalmaznia kell:

- egy médiaszöveget („A” feladat), amely lehet pl. rövid videofilm vagy műsorelőzetes, riportázs, reklám, portré, hanganyag, fotósorozat, animációs munka, plakát, képregény, story-board, számítógépes honlap vagy amely egyéb kreatív formában valósulhat meg;
- egy esszét, minitanulmányt („B” feladat), amely önálló irodalmazás, kutatás, elemzés alapján készül.

Az „A” feladathoz kötelezően mellékelni kell egy maximum 750 szóból álló munkanaplót, vagyis értelmező kommentárt. Ebben röviden ki kell térni a feladatválasztással kapcsolatos vizsgázói motivációkra, a munka tervezése és kivitelezése során felmerült főbb döntési helyzetekre, a feladatmegoldással kapcsolatos személyes élményekre, továbbá a szöveget a vizsgázó önértékelő megjegyzéseivel kell zárni.

Az esszéjellegű feladatok megoldásaként egy maximum 1000-1500 szóból (4-6 oldal) álló szöveget kell elkészíteni. Ha ebben a vizsgázó kritikai, elméleti szöveget interpretál vagy idéz, akkor a tudományos közleményeknél megszokott hivatkozásokat és irodalomjegyzéket is csatolni kell (ezek a megjelölt terjedelmen kívül esnek).

A tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozó központi vizsgafeladatok minden év október 15-éig, az őszi vizsgaidőszakra vonatkozók április 15-éig kerülnek nyilvánosságra. A szaktanárok által kiadott feladatokat a tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozóan legkésőbb november 1-jéig, az őszi vizsgaidőszakra vonatkozóan május 1-jéig kell az adott intézményben a vizsgázók számára közzétenni.

A gyakorlati projektmunka értékelése

Amennyiben a vizsgázó két azonos típusú feladat megoldását adja be, akkor, a nyilvánosságra hozott feladatok sorrendje szerinti első megoldott feladatát kell értékelni, a másik automatikusan 0 ponttal értékelendő.

A projektmunka értékelése során - a munka jellegét figyelembe véve - a szaktanár feladatonként az alábbi szempontok szerint minősíti a megoldásokat:

A gyakorlati (kreatív) feladatnál értékelni kell

- az elképzelés megtervezettségét, a megvalósítás előkészítettségét és a munka szervezettségét;
- a munka dokumentáltságának minőségét és az elkészített anyaggal kapcsolatos (ön)reflexió színvonalát;
- a kivitelezés technikai és esztétikai minőségét, ötletességét, személyességét;
- a prezentáció formai színvonalát.

Az esszétípusú feladatnál értékelni kell

- a probléma értelmezésének minőségét, a feladat megoldása során felhasznált háttéranyagok és ismeretek érvényességét,
- a szöveg áttekinthetőségét (logikus struktúráját) és érveléstechnikáját, stiláris színvonalát,
- az önálló megfigyelések, felvetések előfordulását és minőségét,

d) a prezentáció formai színvonalát.

A központi javítási-értékelési útmutató alapján a fentiekben írt szempontokat érvényesítve feladatonként összesen 25-25 pont adható. A gyakorlati vizsgafeladatokra a vizsgázó így maximálisan 50 vizsgapontot szerezhethet.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint							
Gyakorlati vizsga			Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga	
			180 perc			20 perc	
Projekt			Feladatsor			Tételkifejtés	
Média-szöveg és munkanapló elkészítése („A” feladat”)	Esszé elkészítése („B” feladat)	„C” feladat elkészítése	Fogalom- és tárgyismeret	Mozgóképi szövegértés	Média miniesszé	Mozgóképalternatív	Média alternatív
20 pont	20 pont	20 pont	15 pont	30 pont	15 pont	15 pont	15 pont
60 pont			60 pont			30 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A feladatsor minden esetben tartalmaz egy DVD-re rögzített, néhány (5-15) perc hosszúságú filmrészletet vagy televíziós műsorrészletet. Az írásbeli vizsga során először a feladatlaphoz tartozó film- vagy műsorrészletet kell a vizsgázóknak megtekinteniük, majd a feladatlapon szétosztását követően a vizsgázók három percet kapnak a filmrészlettel kapcsolatos kérdések tanulmányozására. Ezt követően a vizsgázók másodszor is megnézik a részletet, majd megkezdik a munkát.

A részlet megtekintésére még egy alkalommal (a beadást megelőző utolsó fél óra kezdetén) harmadszor is lehetőséget kell biztosítani a vizsgázóknak, amennyiben azt bárki közülük igényli.

Vizsgacsoportonként szükséges eszköz a DVD-lejátszó és televízió vagy kivetítő, ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A vizsgázók a feladatlapon levő információkon kívül semmilyen segédeszközt nem használhatnak.

Az írásbeli feladatlapon tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatlappja három részből áll:

- tartalmaz néhány, elsősorban az ismereteket és a tudást mérő feladatot;
- a mozgóképi szövegértés képességének mérésére tartalmaz egy előzetesen nem látott (ismeretlen) mozgóképi szöveggel (filmrészlettel, televíziós műsorrészlettel) kapcsolatos kérdéssort, illetve egy, a látott részlethez kapcsolódó részletesebben kifejtendő, elemző jellegű kérdést;
- tartalmazza valamely tömegkommunikációval kapcsolatos probléma felvetését, mellyel kapcsolatban rövid esszéírást vár el a vizsgázótól.

Az írásbeli vizsgarészhez kapcsolódó nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

Az írásbeli feladatlapon értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A feladatsorban megjelenő rövid, kifejtést-érvelést igénylő feladatok értékelése során minősíteni kell:

a) a probléma értelmezésének minőségét, a feladat megoldása során alkalmazott ismeretek mértékét, azok érvényességét;

b) a szöveg áttekinthetőségét (logikus szerkezetét) és érveléstechnikáját, annak stiláris színvonalát;

c) az önálló megfigyelések, felvetések előfordulását és minőségét.

A feladatlapon első részét képező, ismereteket és tudást mérő feladatokra maximálisan 15, a mozgóképi szövegértés mérésére vonatkozó feladatokra hibátlan megoldás esetén maximálisan 30, míg a médiaismerettel kapcsolatos esszé jellegű feladatra további 15 pont szerezhető.

A feladatlapon maximális összpontszáma így 60 vizsgapont lehet.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsga önálló munka keretében kidolgozandó három különböző projektfeladat megoldásából áll. A közzétett hat középszintű vizsgafeladathoz további három emelt szintű projektfeladat társul.

Az elkészült projektmunkát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadni, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A gyakorlati projekt munka tartalmi és formai jellemzői

A központilag közzétett (a középszintű gyakorlati vizsgáéval azonos) feladatok közül három minden esetben valamely médiaszöveg és a hozzá tartozó munkanapló elkészítésére vonatkozik („A” feladat), további három feladat esszé típusú („B” feladat), míg a csak az emelt szintű vizsgára közzétett három feladat („C” feladat) típusa bármelyik lehet.

A vizsgázó a projektfeladatok közül egy „A”, egy „B” és egy „C” típusú feladatot köteles választani.

A vizsgázó gyakorlati vizsgamunkájának tartalmaznia kell:

a) egy médiaszöveget („A” feladat), amely lehet pl. rövid videofilm, film/előzetes, riportázs, reklám, portré, hanganyag, fotósorozat, animációs munka, plakát, képregény, story-board, számítógépes honlap stb. vagy amely egyéb kreatív formában valósulhat meg;

b) egy esszét, minitanulmányt („B” feladat), amely önálló irodalmazás, kutatás, elemzés alapján kerül elkészítésre;

c) egy további médiaszöveget vagy esszét („C” feladat).

Az „A”-típusú feladatokhoz kötelezően mellékelni kell egy maximum 750 szóból álló munkanaplót, vagyis értelmező kommentárt. Ebben röviden ki kell térni a feladatválasztással kapcsolatos vizsgázói motivációkra, a munka tervezése és kivitelezése során felmerült főbb döntési helyzetekre, a feladatmegoldással kapcsolatos személyes élményekre, továbbá a szöveget a vizsgázó önértékelő megjegyzéseivel kell zárni.

A „B”-típusú (esszé jellegű) feladatok megoldásaként egy maximum 1000-1500 szóból (4-6 oldal) álló szöveget kell elkészíteni. Ha ebben a vizsgázó kritikai, elméleti szöveget interpretál vagy idéz, akkor a tudományos közleményeknél megszokott hivatkozásokat és irodalomjegyzéket is csatolni kell (ezek a megjelölt terjedelmen kívül esnek).

A tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozó központi vizsgafeladatok minden év október 15-éig, az őszi vizsgaidőszakra vonatkozók április 15-éig kerülnek nyilvánosságra.

A gyakorlati projekt munka értékelése

Amennyiben a vizsgázó három olyan feladat megoldását adja be értékelésre, melyek egyike sem C-típusú feladat, úgy az összes feladatot 0 ponttal kell értékelni.

Amennyiben a vizsgázó két vagy három azonos típusú feladat megoldását adja be, akkor feladattípusonként a nyilvánosságra hozott feladatok sorrendje szerinti első megoldott feladatát kell értékelni, a többi feladat - az adott feladattípuson belül - automatikusan 0 ponttal értékelendő.

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A gyakorlati (kreatív) feladatnál értékelni kell

a) az elképzelés megtervezettségét, a megvalósítás előkészítettségét és a munka szervezettségét;

b) a munka dokumentáltságának minőségét és az elkészített anyaggal kapcsolatos (ön)reflexió színvonalát;

c) a kivitelezés technikai és esztétikai minőségét, ötletességét, személyességét;

d) a prezentáció formai színvonalát.

Az esszé típusú feladatnál értékelni kell

a) a probléma értelmezésének minőségét, a feladat megoldása során felhasznált háttéranyagok és ismeretek érvényességét;

b) a szöveg áttekinthetőségét (logikus struktúráját) és érveléstechnikáját, stílári színvonalát;

c) az önálló megfigyelések, felvetések előfordulását és minőségét;

d) a prezentáció formai színvonalát.

A központi értékelési útmutató alapján a fentiekben írt tartalmi (a, b, c) szempontokat érvényesítve feladatonként maximálisan 18, a prezentáció formai színvonalára pedig további 2, összesen 20 pont adható. A gyakorlati vizsgafeladatokra a vizsgázó így maximálisan 60 vizsgapontot szerezhethet.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. Az altételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdzeni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.) Ha az altétel önálló álláspont megfogalmazását igényli, akkor a vizsgázónak az ezzel kapcsolatban felmerülő kérdésekre is válaszolnia kell.

A szóbeli vizsgán a vizsgázónak két altételt kell húznia és kifejtenie.

Az altételsorok legalább 8-8 altételt tartalmaznak.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A két altételsor közül az egyik a mozgóképkultúra, a másik a média világához kapcsolódó ismereteket, értelmezési képességeket ellenőrző altételeket tartalmaz.

Nyilvánosságra hozható a központi tételsor, a jogszabály szerint.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján, a következő szempontok szerint történik:

- a vizsgázó által kifejtettek mennyiben merítik ki tartalmilag az altétel címében megjelölt témát;

- logikusan fölépített-e a vizsgázó előadása, megfelel-e az ilyen típusú szóbeli közléstől elvárható követelményeknek;

- mennyiben önálló a vizsgázó szóbeli teljesítménye (pl. szüksége volt-e segítő kérdésre), mennyire rendszerezett és mély a tudása (pl. hogyan reagált a tantárgyi bizottság által esetlegesen felvetett kérdésekre).

A szóbeli vizsgán a vizsgázó teljesítményét a két altételre adott maximálisan 15-15 ponttal kell értékelni, tehát összesen

MŰVÉSZETTÖRTÉNET

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Készségek, képességek, témakörök	Követelmények a középszintű érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az emelt szintű érettségi vizsgára
Vizuális eszközök fajtáinak felismerése és helyes használata a képelemzések során	A vizuális közlés eszközeinek (pont, vonal, sík, felület, tónus, szín, kompozíció) felismerése és használata az elemzés során. Térábrázolási módok felismerése. A vizuális minőségek (tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra) ismerete és megkülönböztetése. A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (nézőpont, arányok) ismerete és alkalmazása. A színharmóniák, szíkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, szimultán, magábanvaló, mennyiségi, minőségi) felismerése. A vizuális eszközök jelentését meghatározó összefüggések, a kontextus felismerése és értelmezése az elemzés során.	A vizuális közlés eszközeinek (pont, vonal, sík, felület, tónus, szín, kompozíció) felismerése és használata az elemzés során. A szerkezet, motívum, jelkép, ritmus felismerése a műveknél és történeti fejlődésének ismerete, a párhuzamok elemzésénél ezek használata. A térábrázolási módok ismerete és összehasonlító értelmezése az elemzés során. A vizuális minőségek (tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra) ismerete és megkülönböztetése, a kifejezések használata az elemzés során. A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (nézőpont, arányok) ismerete és alkalmazása. A színharmóniák, szíkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, szimultán, magábanvaló, mennyiségi, minőségi) felismerése. A kontrasztok kiemelő szerepének elemző vizsgálata a konkrét példán keresztül. A vizuális eszközök jelentését meghatározó összefüggések, a kontextus felismerése és értelmezése az elemzés során.
Művészeti technikák	A művészetben használt alkotói technikák felismerése. A technikák leíró jellegű ismerete, az eljárás lépéseinek ismerete.	A művészetben használt alkotói technikák felismerése. A művészi kifejezésben betöltött szerepének ismerete. A technikák leíró jellegű ismerete, az eljárás lépéseinek ismerete.
A tömegkommunikáció és média eszközei	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete. A fotó és a mozgókép műtípusainak ismerete.	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete és működési hatásrendszerének ismerete. A fotó és a mozgókép műtípusainak ismerete. A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és képkapcsolat) ismerete.

Tárgy és környezetének kapcsolata	A különböző művészeti korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok stílusjegyeinek ismerete, ezek alapján történő besorolása, funkció- és formaelemzése.	A különböző művészeti korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok stílusjegyeinek ismerete, ezek alapján történő besorolása, funkció- és formaelemzése. A tárgy, a fogyasztói szokás és az életmód közötti kapcsolat értelmezése az elemzés során.
Művészeti ágak, műfajok	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, iparművészet) legfontosabb jellemzőinek ismerete. A képzőművészeti műfajok ismerete.	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, iparművészet) legfontosabb jellemzőinek ismerete. A képzőművészeti műfajok ismerete.
Művészettörténeti korszakok, stíluskorszakok és művészettörténeti területek	A legfontosabb jellemzők ismerete. A legfontosabb alkotások és alkotók ismerete, felismerése és stílusmeghatározása. A műelemző módszerek (stílustörténeti, forma-funkció, forma-tartalom, összehasonlító ikonográfia) ismerete és használata az elemzés során. A művek tárgyi és kulturális összefüggéseinek felismerése. A műalkotás létrehozásában szereplő tényezők (kulturális környezet, megrendelői igény, technikai feltételek, alkotói beállítottság) ismerete.	A legfontosabb jellemzők összehasonlító elemzése. A legfontosabb alkotások és alkotók ismerete, felismerése és stílusmeghatározása. Kormeghatározás évszázados pontossággal. A műelemző módszerek (stílustörténeti, forma-funkció, forma-tartalom, összehasonlító ikonográfia) ismerete és használata az elemzés során. A műalkotás kompozíciós elrendezésének felismerése, a kompozíció vonalainak bemutatása. A művek tárgyi és kulturális összefüggéseinek felismerése. Az összefüggések értő használata az elemzés során. A műalkotás létrehozásában szereplő tényezők (kulturális környezet, megrendelői igény, technikai feltételek, alkotói beállítottság) ismerete. Az összefüggések felhasználása az elemzés során.
Őskor művészete	Az őskori ember művészete. A termékenységszobrok. A barlangfestészet kialakulásának okai és fejlődési fokozatai. A halottkultusszal és a termékenységgel kapcsolatos építmények Franciaország és Anglia területén.	Az őskori ember művészete. A termékenységszobrok. A barlangfestészet Spanyolország és Franciaország területén fennmaradt alkotásai. Kialakulásának okai és fejlődési fokozatai. A halottkultusszal és a termékenységgel kapcsolatos építmények Franciaország és Anglia területén. Az őskori ember tárgykultúrája, az ötvösség és a fazekasság emlékei a bronzkorban.
Mezopotámia művészete	Az ókori Mezopotámia népeinek és birodalmainak művészete; sumer, akkád, Babilon, asszír, perzsa. A vallásos és uralkodói reprezentáció építészeti és szobrászati emlékei.	Az ókori Mezopotámia népeinek és birodalmainak művészete; sumer, akkád, Babilon, asszír, perzsa. A vallásos és uralkodói reprezentáció építészeti és szobrászati emlékei.
Egyiptom művészete		A dinasztiai előtti kor művészete, az iparművészet emlékei.

	Az ókori Egyiptom halottkultusszal összefüggő építésze, a sírhelyek típusának alakulása a masztabáktól a Királyok völgyéig. A fáraókultusz és a szobrászat, festészet kapcsolata. A szobrászat és a festészet stílusjegyei az Ó- és az Újbirodalomban.	Az ókori Egyiptom halottkultusszal összefüggő építésze, a sírhelyek típusának alakulása a masztabáktól a Királyok völgyéig. Az újkori templomépítészet és a szent körzetek kialakítása. A fáraókultusz és a szobrászat, festészet kapcsolata. A szobrászat és a festészet stílusjegyei az Ó- és az Újbirodalomban.
Görög művészet	Az ókori görög építészet formavilága, az oszloprendek. A görög kultúrában kialakult épülettípusok, a templom, a színház és a különböző funkciójú épületegyüttesek, az akropoliszok és a szent körzetek. Az antik görög szobrászat nagy korszakai, az archaikus a klasszikus és a hellenisztikus kor szobrászatának jellemző jegyei. A görög vázafestészet nagy korszakai, a geometrikus, a fekete- és a vörösalakos vázafestészet jellemzői.	A prehellén művészet, a krétai és mykeni kultúra emlékei az építészet, agyagművesség és a falfestészet terén. Az ókori görög építészet formavilága, az oszloprendek. A görög kultúrában kialakult épülettípusok, a templom, a színház és a különböző funkciójú épületegyüttesek, az akropoliszok és a szent körzetek. Az antik görög szobrászat nagy korszakai, az archaikus, a klasszikus és a hellenisztikus kor szobrászatának jellemző jegyei. A görög vázafestészet nagy korszakai, a geometrikus, a fekete- és a vörösalakos vázafestészet jellemzői.
Római művészet	Az ókori Római Birodalom művészete. A Római Birodalomban kialakult városépítészeti feladatok megoldása, a fórumok, a vízvezetékek, az amphiteátrumok és a boltozatos közfürdők építésze, a római lakóház típusa. A római szobrászatban létrejött új típusok, a portré- és a császárszobrok dombormű szobrászat a császári reprezentációt szolgáló diadalíveken. A festészet fennmaradt emlékei Pompeii-ben és az ott megállapítható stíluskorszakok. Az iparművészet emlékei. Pannónia provincia művészeti emlékei, Aquincum fontosabb leletei	Az etruszk művészet emlékei, a halottkultusszal összefüggő és a templomépítészet, a szobrászat és a vázafestészet sajátos vonásai. Az ókori Római Birodalom művészete és kapcsolata a görög művészettel. A Római Birodalomban kialakult városépítészeti feladatok megoldása, a fórumok, a vízvezetékek, az amphiteátrumok és a boltozatos közfürdők építésze, a római lakóház típusa. A római szobrászatban létrejött új típusok, a portré- és a császárszobrok dombormű szobrászat a császári reprezentációt szolgáló diadalíveken. A festészet fennmaradt emlékei Pompeii-ben és az ott megállapítható stíluskorszakok. Az iparművészet emlékei. Pannónia provincia művészeti emlékei, Aquincum fontosabb leletei.
Ókeresztény művészet	A katakombák keletkezése és freskóinak stílusa. Az ókeresztény szimbólumok a díszítőművészetben. A kora keresztény építészet emlékei, a keresztény templomtípus kialakulása.	A katakombák keletkezése és freskóinak stílusa. Az ókeresztény szimbólumok a díszítőművészetben. A kora keresztény építészet emlékei, a keresztény templomtípus kialakulása.

Bizánc és az iszlám világ művészete	A bizánci birodalom építészetének sajátosságai, az Hagia Sophia és a ravennai emlékek. A mozaikfestészetben alkalmazott technika, a jellemző stílusjegyek és az ábrázolt témák. Az iszlám világ épülettípusai a vallás és a hatalom igényeinek megfelelően. Az épületek díszítésénél alkalmazott formai megoldások.	A bizánci birodalom építészetének sajátosságai, az Hagia Sophia és a ravennai emlékek. A mozaikfestészetben alkalmazott technika, a jellemző stílusjegyek és az ábrázolt témák. A középkori orosz (pravoszláv) építészet jellemzői. Az ortodox ikonfestészet, a templomokban megjelenő ikonosztáz. Az iszlám világ épülettípusai a vallás és a hatalom igényeinek megfelelően. Az épületek díszítésénél alkalmazott formai megoldások. A magyarországi török hódoltság fontosabb emlékei.
Népvándorláskor	Népvándorlás-kori népek ötvösművészetének díszítőelemei, a fontosabb emlékek. A honfoglaló magyarság művészetének és hiedelemvilágának kapcsolata a sírleletek alapján. A ruházat részei; a veretes öv, a tarsolylemez, a hajfonat- és ruhakorongok és a süvegcsúcs.	Népvándorlás-kori népek ötvösművészetének díszítőelemei, a fontosabb emlékek. A honfoglaló magyarság művészetének és hiedelemvilágának kapcsolata a sírleletek alapján. A ruházat részei; a veretes öv, a tarsolylemez, a hajfonat- és ruhakorongok és a süvegcsúcs. A vitatott besorolású leletek; a Nagy Károly szablya, a nagyszentmiklósi aranykincslelet és Lehel kürtje. A honfoglaló magyarság díszítőelemeinek vizsgálata az eredetkérdés tükrében.
Román kor művészete	Az európai román kor építésze Németországban és Franciaországban. A szobrászat és festészet formai és tartalmi sajátosságai. Magyar román kor művészeti emlékei. Építészeti és szobrászati emlékek a román kori Székesfehérvárról, Jákról és Pécsről. A magyar koronázási jelvények, (a korona a jogar az országalma és a palást) keletkezése, a különböző elméletek az egyes darabok keletkezéséről.	A román kori művészet előzményei; a Karoling- és Ottó-kori építészet, képző- és iparművészet. Az európai román kor építésze Németországban, Franciaországban és Spanyolországban. A szobrászat és festészet formai és tartalmi sajátosságai. Magyar román kor művészeti emlékei. Építészeti és szobrászati emlékek a román kori Székesfehérvárról, Jákról és Pécsről. A falusi román kori templomok típusa. A magyar koronázási jelvények, (a korona a jogar az országalma és a palást) keletkezése, a különböző elméletek az egyes darabok keletkezéséről.

Gótika művészete	Az európai gótika művészetének stílusjegyei. A gótikus katedrálisok építészete, kiemelten a francia katedrálisokat; Saint Denis, párizsi Notre-Dame, Reims és Amiens katedrálisai. A gótikus szárnyasoltár. Az épületszobrászat és a festészet formai jegyei. A gótikus üvegablak-festészet. A magyarországi gótika művészeti emlékei. A koragótika megjelenése Esztergomban, Pannonhalmán, Zsámbékon és Bélapátfalván. A klasszikus és a későgótika szobrászati, festészeti és ötvösművészeti emlékei.	Az európai gótika művészetének stílusjegyei összehasonlítva a jellemzőket a román kori építészettel. A gótikus katedrálisok építészete, kiemelten a francia katedrálisokat; Saint Denis, párizsi Notre-Dame, Reims és Amiens katedrálisai. A gótikus szárnyasoltár típusának kialakulása, jelentősebb emlékei. Az épületszobrászat és a festészet formai jegyei összevetve a román kori stílusjegyekkel. A gótikus üvegablak-festészet technikájának előnyei, alkalmazási területei, esztétikájának filozófiai programja. Az angliai gótika művészetének sajátos vonásai és fő periódusai. A magyarországi gótika művészeti emlékei. A koragótika megjelenése Esztergomban, Pannonhalmán, Zsámbékon és Bélapátfalván. A későgótikus építészet Kassán. A klasszikus és a későgótika szobrászati, festészeti és ötvösművészeti emlékei. A lágy stílus. A későgótikus szárnyasoltár művészet emlékei, MS mester és Kolozsvári Tamás munkái.
Reneszánsz művészet	Az itáliai reneszánsz művészet igazodása az új humanista filozófiához és irodalomhoz, a klasszikus kultúra felélesztésére, a kor igényeihez igazított felhasználásra tett kísérletek. Az építészetben használt formai elemek, az épületek kialakításánál figyelembe vett alapelvek. A szobrászat és festészet stílusjegyei, a reneszánsz gondolkodás megjelenése a formai jegyekben és a témaválasztásban. A quattrocento három nagy művészegyéniségének munkássága; Leonardo, Michelangelo és Raffaello művei. A németalföldi és német reneszánsz sajátos vonásai. A festészet és grafika jellemző jegyei és témái az eltérő kultúrkör tükrében.	Az itáliai reneszánsz művészet igazodása az új humanista filozófiához és irodalomhoz, a klasszikus kultúra felélesztésére, a kor igényeihez igazított felhasználásra tett kísérletek. A reneszánsz művészet és a gótika stílusjegyeinek összehasonlító elemzése. A reneszánsz hatása a későbbi korok művészetére. Az építészetben használt formai elemek, az épületek kialakításánál figyelembe vett alapelvek. A szobrászat és festészet stílusjegyei, a reneszánsz gondolkodás megjelenése a formai jegyekben és a témaválasztásban. A quattrocento három nagy művészegyéniségének munkássága; Leonardo, Michelangelo és Raffaello művei. A reneszánsz viták a művészetről és a művész szerepének megváltozása. A németalföldi és német reneszánsz sajátos vonásai. A festészet és grafika jellemző jegyei és témái az eltérő kultúrkör tükrében.

	A reneszánsz művészet korai jelentkezése Magyarországon. A Mátyás király udvarában kialakult humanista kultúra és az olasz és dalmáciai mesterek tevékenysége során keletkezett művészeti emlékek.	A reneszánsz művészet korai jelentkezése Magyarországon. A Mátyás király udvarában kialakult humanista kultúra és az olasz és dalmáciai mesterek tevékenysége során keletkezett művészeti emlékek. A Jagelló kori reneszánsz művészet, az esztergomi és Gyulafehérvári emlékek. A felvidéki pártázatos reneszánsz és az erdélyi virágos reneszánsz.
Barokk művészet	Az európai barokk építészet, szobrászat és festészet fő jellemzői. Az egyházi és udvari barokk az abszolutisztikus berendezkedésű államokban, különös tekintettel Spanyolországra és Franciaországra. A holland területen kialakult protestáns barokk művészet jellemzői, az itt kialakult új festészeti műfajok. A magyarországi barokk művészet emlékei. A barokk templom és kastélyépítészet Magyarországon. A barokk főnemesi kultúra emlékei. Az ősgalériák kialakulása és a kiemelkedő portréfestő, Mányoki Ádám hazai működése. A köztéri és a templomi szobrászat emlékei.	A manierista stílus Európában, különös tekintettel az itáliai kezdetekre és El Greco művészetére. Az európai barokk építészet, szobrászat és festészet fő jellemzői. Az egyházi és udvari barokk az abszolutisztikus berendezkedésű államokban, különös tekintettel Spanyolországra és Franciaországra. A festők helyzetének változása a barokk korban, az udvari festők és az akadémia intézményének kialakulása. A holland területen kialakult protestáns barokk művészet jellemzői, az itt kialakult új festészeti műfajok. A festők helyzete és alkotásmódja a polgári társadalomban. A magyarországi barokk művészet emlékei. A barokk templom és kastélyépítészet Magyarországon. A barokk főnemesi kultúra emlékei. Az ősgalériák kialakulása és a kiemelkedő portréfestő, Mányoki Ádám hazai működése. A magyarországi barokk festészet sajátos vonásai, a török elleni küzdelem festészeti emlékei és a Patrona Hungariae ikonográfiai típusa. A köztéri és a templomi szobrászat emlékei. A franciaországi rokokó stílus kiemelkedő alkotói és alkotásai a festészetben.
Klasszicizmus és romantika művészete	Az európai klasszicizmus és romantika irányzatának építészeti, szobrászati és festészeti emlékei, különös tekintettel a franciaországi emlékekre. A klasszicista, a historizáló és eklektikus építészet jellemzői. A klasszicizmus és a romantika szobrászatának és festészetének törekvései, egy-egy jelentős alkotójuk.	Az európai klasszicizmus és romantika irányzatának építészeti, szobrászati és festészeti emlékei, különös tekintettel a franciaországi emlékekre. A klasszicizmus és a rokokó stílus összehasonlító elemzése. A klasszicista, a historizáló és eklektikus építészet jellemzői. A klasszicizmus és a romantika szobrászatának és festészetének törekvései, egy-egy jelentős alkotójuk. A francia forradalmi építészet fő törekvései és képviselőik bemutatása egy-egy alkotáson keresztül.

	A klasszicizmus és romantika művészeti emlékei Magyarországon. A klasszicista portré és tájképfestészet képviselői. A romantika magyarországi sajátosságai. A nemzeti történelem eseményeit feldolgozó festészet és szobrászat.	A klasszicizmus és romantika művészeti emlékei Magyarországon. A klasszicista köztéri szobrok állításának gyakorlata és a nemzet nagyjairól készült mellszobrok elterjedése. A klasszicista portré és tájképfestészet képviselői. A romantika magyarországi sajátosságai. A nemzeti ellenállás és a művészet összefonódása. A nemzeti történelem eseményeit feldolgozó festészet és szobrászat. A biedermeier és a szentimentalizmus festészetének új műfajai. A biedermeier és a kispolgári életvitel, a biedermeier bútorstílus.
Realizmus	A XIX. században jelentkező realista tendenciák a festészetben. A barbizoni festőiskola. A Courbet-i realista festészet. Realista tendenciák Magyarország festészetében, Paál László Barbizonban és Munkácsy Mihály.	A XIX. században jelentkező realista tendenciák a festészetben. A barbizoni festőiskola. A Courbet-i realista festészet. Realista tendenciák Magyarország festészetében, Paál László Barbizonban és Munkácsy Mihály.
Impresszionizmus és posztimpresszionizmus	Az impresszionizmus, a neoimpresszionizmus és a posztimpresszionizmus festészetének törekvései. Az impresszionisták festészeti mozgalma Franciaországban, hatása a festői látásmód megváltozására. A neoimpresszionisták (pointilisták) művészeti törekvései és festésmódja. A három nagy posztimpresszionista festő, Cézanne, Van Gogh és Gauguin munkássága és hatása a következő művészgeneráció festészetére.	A plein-air festészet Európában, mint az impresszionizmus előfutára. A müncheni naturalizmus. A magyarországi festészeti felsőoktatás megteremtésére tett kísérletek. A kiállítási intézmények, a Múcsarnok és a Nemzeti Szalon. Az impresszionizmus, a neoimpresszionizmus és a posztimpresszionizmus festészetének törekvései. Az impresszionisták festészeti mozgalma Franciaországban, hatása a festői látásmód megváltozására. A neoimpresszionisták (pointilisták) művészeti törekvései és festésmódja. A három nagy posztimpresszionista festő, Cézanne, Van Gogh és Gauguin munkássága és hatása a következő művészgeneráció festészetére. Az újítók mozgalmának összeütközése a kialakult művészeti intézményekkel, az ellenszalon kialakulása.
Századforduló művészete: szimbolizmus, szecesszió	Az európai századforduló művészete. A szimbolizmus festészeti törekvései és a szecesszió festészetének követői.	A szimbolista művészeti törekvések Gauguin és az ő művészetéből kiinduló Nabis csoport művészetében. Az angliai Arts and Craft's mozgalom művészeti elvei és jelentősége, hatása a szecessziós stílus kialakulására. Az európai századforduló művészete. A szimbolizmus festészeti törekvései és a szecesszió festészetének követői.

	A szecesszió építésze, iparművészete és központjai (Anglia, Franciaország, Németország, Bécs, Spanyolország). A magyarországi századforduló művészete. A szecessziós építészet, festészet és iparművészet jelentkezése és kapcsolata a magyar népművészettel. A gödöllői művésztelep létrejöttének célja és jelentős alkotói.	A szecesszió építésze, iparművészete és központjai (Anglia, Franciaország, Németország, Bécs, Spanyolország). A magyarországi századforduló művészete. A szecessziós építészet, festészet és iparművészet jelentkezése és kapcsolata a magyar népművészettel. A gödöllői művésztelep létrejöttének célja és jelentős alkotói. A szimbolista témák jelentkezése egyes magyar festők munkásságában. A plein-air naturalizmus Nagybányán.
Avantgárd irányzatok a XX. század elején	A fauve, expresszionista, kubista, futurista, dadaista irányzatok törekvései, jelentősebb művészeik és műalkotásaik Európában és Magyarországon. A fauve irányzat festési eljárásának fő jellemvonásai és vezetőjük Matisse művészete. Az expresszionista festészeti mozgalom kialakulása, a Die Brücke és a Blaue Reiter csoport. A kubista festészet kialakulása és fejlődési szakaszai Braque és Picasso munkásságában. Az olaszországi futurista mozgalom festészeti és szobrászati alapelvei. A dadaista alkotók művészeti elvei és jelentős műveik.	A fauve, expresszionista, kubista, futurista, dadaista irányzatok törekvései, jelentősebb művészeik és műalkotásaik Európában és Magyarországon. A fauve irányzat festési eljárásának fő jellemvonásai és vezetőjük Matisse művészete. Az expresszionista festészeti mozgalom kialakulása, a Die Brücke és a Blaue Reiter csoport. A kubista festészet kialakulása és fejlődési szakaszai Braque és Picasso munkásságában. Az olaszországi futurista mozgalom festészeti és szobrászati alapelvei. A dadaista alkotók művészeti elvei és jelentős műveik. Az avantgarde irányzatok jelentkezése egyes magyar művészeknél, a nagybányai neós mozgalom és a Nyolcak művészcsoportja.
A XX. századi építészet irányzatai	A Bauhaus, De Stijl, funkcionalista, purista és organikus építészet jellemzői, jelentős építészek és művek.	A Bauhaus, De Stijl, funkcionalista, purista és organikus építészet jellemzői, jelentős építészek és művek.
Művészet a két világháború között	A szürrealista iskola kialakulása, jelentős képviselői és alkotási alapelvei A geometrikus és a lírai absztrakció irányzatai Európában, jelentős képviselőik és alkotásaik	A szürrealista iskola kialakulása, jelentős képviselői és alkotási alapelvei. A geometrikus és a lírai absztrakció irányzatai Európában, jelentős képviselőik és alkotásaik A magyar avantgarde az emigrációban, Kassák és köre. A két világháború közti Magyarország művészeti csoportosulásai: Szentendrei iskola, KÚT, Római iskola és a Greshamkör.

Művészet a második világháború után	Neoavantgárd irányzatok: informel (tasizmus, gesztusfestészet, kalligráfia), tudományos, technicista irányzatok (Op-art, kinetika, minimal-art, post-painterly abstraction, konceptuális művészet, land art, earth art, arte povera). A Pop art mozgalom művészeti törekvései és új kifejezési eszközei; combine painting, assemblage, environment. A Nouveau Realisme és a hiperrealizmus. Transzavantgarde és posztmodern művészeti irányzatok törekvései. A művészek által a társadalmi-gazdasági helyzetre adott válaszok. Az alkotók új kifejezési formái; akcióművészet; happening, performance, fluxus, body art, process art, mail art, magánmitológia, Spurensicherung.	Neoavantgárd irányzatok: informel (tasizmus, gesztusfestészet, kalligráfia), tudományos, technicista irányzatok (Op-art, kinetika, minimal-art, post-painterly abstraction, konceptuális művészet, land art, earth art, arte povera). Az új művészeti kifejezési formák és a társadalmi problémákra adott válaszok. A műkereskedelem elutasítása, a művész közönség közvetlen kapcsolatának megteremtési igénye és az új műfajok megjelenése közötti kapcsolat. A Pop art mozgalom művészeti törekvései és új kifejezési eszközei; combine painting, assemblage, environment. A Nouveau Realisme és a hiperrealizmus. Transzavantgarde és posztmodern művészeti irányzatok törekvései. A művészek által a társadalmi-gazdasági helyzetre adott válaszok. Az alkotók új kifejezési formái; akcióművészet; happening, performance, fluxus, body art, process art, mail art, magánmitológia, Spurensicherung. Művészeti csoportok és irányzatok Magyarországon a második világháború után. A neoavantgarde jelentkezése, a Zuglói kör és a gesztusfestészet, az Iparterv és a Szürenon csoport, a nyolcvanas évek transzavantgarde mozgalmának jelentős képviselői.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	Minták az „A” feladatokra	NINCS	Minták az „A” feladatokra
Mikor?	NINCS	Jogszabály szerint	NINCS	Jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Művészettörténeti és műelemző feladatsor	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsga során a jelölteknek egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó a feladatok megoldásához semmilyen segédeszközt nem használhat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatlapot 40-60%-ban a magyar, 40-60%-ban pedig az egyetemes művészettörténethez kapcsolódó feladatok, részfeladatok alkotják. Az egyetemes művészettel kapcsolatos feladatok döntően az európai kultúrára vonatkoznak, ezek kb. 20%-ában szerepelhet az Európán kívüli kultúrákra (pl.: Egyiptom, Mezopotámia, USA) vonatkozó kérdés.

A feladatlapot úgy kell összeállítani, hogy a feladatok az őskortól napjainkig több különböző stílus korszakot és stílus áramlatot érintsenek.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatlapja kb. 10–15, esetenként képekkel illusztrált feladatot tartalmaz. Egy–egy feladat több részfeladatra is tagolódhat.

A feladatlap kb. 60%-ban egyszerű, rövid választ igénylő kérdésekből (zárt vagy nyílt végű), és kb. 40%-ban néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatokból áll.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok vonatkozhatnak pl. alkotóra és műre, adott mű és korstílus/stílusirányzatra, földrajzi elhelyezkedésre, műfajokra, műtípusokra, időrendiségre.

Néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatok vonatkozhatnak pl. stílusra, konkrét fogalmak meghatározására, értelmezések magyarázatára.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli feladatsor értékelési útmutatója minden egyes feladat esetében tartalmazza a helyesnek tekinthető választ, és a hozzá tartozó pontértékeket.

Azoknál a feladatoknál, ahol többféle helyes válasz lehetséges, a javítási-értékelési útmutató ismerteti az elfogadható tartalmi elemeket és azok pontozási eljárásait.

Az írásbeli vizsgán elérhető 100 pont kb. 60%-át az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása, kb. 40%-át néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatok megoldása adja.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó egy tételt húz, amely „A”, „B”, „C” feladatokra tagolódik.

A tételekben rendelkezésre bocsátottakon kívül semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozni csak az „A” feladatokra adott mintafeladatokat kell.

A „B” és a „C” feladatok nem hozhatók nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor a középszintű követelményeket figyelembe véve 20 tételt tartalmaz, melyeknek legalább 20%-át évente cserélni kell. A tételsor egészében is érvényesíteni kell, hogy a feladatok kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes művészettörténethez kapcsolódjanak, valamint az összes feladat kb. 80%-át az őskortól a 18. század végéig terjedő, kb. 20%-át a 19–20. század művészettörténete adja.

A tételsor a történetiségre építve elsősorban kronológiai szempontok alapján tematizált, az őskortól napjaink művészetéig bezárólag tartalmazza az egyetemes és a magyar művészet legfontosabb stílus korszakait, stílusirányzatait, stílusáramlatait.

A tétel jellemzői

A tételek „A”, „B” és „C” feladatokból állnak, amelyek felölelik az egyetemes és a hazai művészettörténet fő vonulatait, a legfontosabb alkotókat és alkotásokat, valamint az alkotói technikákat.

Az egyes tételek kulturális-földrajzi egységek, művészettörténeti stílusok és stílusirányzatok szerint strukturáltak.

„A” feladat

Az „A” feladat a művészettörténet legfontosabb stíluskorszakait, jelentős alkotóit, stílusirányzatait, stílusáramlatait, a művészeti-földrajzi egység pontos megnevezését és a témához kapcsolódó kérdést tartalmazza.

Az egyes tételek összeállításánál szempont, hogy ha az „A” feladat az egyetemes művészettörténet köréből kerül ki, akkor a „B” feladat a magyar művészetre vonatkozzon és fordítva.

Amennyiben a tétel az egyetemes művészethez kapcsolódik, akkor a vizsgázónak meg kell említenie – ha lehetséges – a hazai párhuzamait. De ugyanígy ki kell térnie az egyetemes művészeti párhuzamokra a magyar vonatkozású tételeknél is.

A korszak egy-egy kiemelkedő művészi teljesítményét ismertetve a vizsgázónak utalnia kell az adott korszakot meghatározó történelmi, hitvilágbeli, filozófiai háttérre is.

„B” feladat

A feladat az elemzendő mű pontos címét és – amennyiben ismert – a mű alkotójának nevét is tartalmazza, valamint a műalkotás képi megjelenítését.

A teljes tananyag lefedése miatt a „B” feladat elemzendő műalkotása nem kapcsolódhat az „A” feladatban megjelölt stíluskorszakhoz, stílusirányzathoz, stílusáramlathoz, művészhez. A vizsgázó a mű jelentését a kor gondolkodás- és életmódjára utalva fejtsse ki, valamint térjen ki a képzőművészeti kifejezőeszközök alkalmazására is. Adott kézműves vagy ipari tárgyforma, szerkezet, anyag és funkció szempontú elemző vizsgálata kívánatos.

Az „A” feladatnál leírtaknak megfelelően itt is említést kell tenni a műalkotás egyetemes, illetve hazai párhuzamairól.

„C” feladat

A feladatban egy képző- vagy iparművészeti technikai eljárás rövid elnevezése szerepel, amely eljárás bemutatása, művészeti felhasználásának rövid ismertetése a példaként megjelenő kép alapján történik.

A „C” feladat kapcsolódhat bármelyik feladathoz.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A tételek értékelési útmutatóit a vizsgáztató intézmény készíti el.

Az értékelés az alábbi szempontok szerint készített értékelési útmutató alapján történik.

Értékelési szempontok	„A” feladat 25 pont	„B” feladat 15 pont	„C” feladat 10 pont
A feladat megértése, témataratás, a lényeg kiemelése	15	8	5
A felelet felépítettsége, világosság, nyelvhelyesség	4	3	2
A szaknyelv alkalmazása	3	2	2
Tájékozódás térben és időben	3	2	1

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Egyszerű, rövid választ, valamint néhány mondatos értelmezést igénylő feladatok megoldása 50 pont	Szöveges, kifejtendő feladat megoldása 50 pont	Tétel kifejtése
Művészettörténeti és műelemző feladatsor 100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó a feladatsor megoldásához semmilyen segédeszközt nem használhat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatlapot 40-60%-ban a magyar, 40-60%-ban pedig az egyetemes művészettörténethez kapcsolódó feladatok, részfeladatok alkotják. Az egyetemes művészettel kapcsolatos feladatok döntően az európai kultúrára vonatkoznak, ezek kb. 20%-ában szerepelhet az Európán kívüli kultúrákra (pl.: Egyiptom, Mezopotámia, USA) vonatkozó kérdés.

A feladatlapot úgy kell összeállítani, hogy a feladatok az őskortól napjainkig több különböző stílus korszakot és stílus áramlatot érintsenek.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatlapja kb. 10–15, esetenként képekkel illusztrált feladatot tartalmaz. Egy-egy feladat több részfeladatra is tagolódhat.

Az emelt szintű feladatlapon – a középszinthez mérten – kevesebb a megoldást segítő kép, mivel meghatározóbb az ismeretek önálló felidézése és alkalmazása.

Az emelt szintű feladatlap szerkezetileg két részre tagolódik.

A feladatlap első részének kb. 20%-ban egyszerű, rövid választ igénylő kérdések (zárt vagy nyílt végűek), és kb. 80%-ban néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatok vannak.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok vonatkozhatnak pl. alkotóra és műre, adott mű és korstílus/stílusirányzatra, földrajzi elhelyezkedésre, műfajokra, műtípusokra, időrendiségre.

Néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatok vonatkozhatnak: pl. stílusra, konkrét fogalmak meghatározására, értelmezések magyarázatára.

A feladatlap második részében kifejtendő feladata vonatkozhat művészeti alkotás vagy alkotások elemzésére, összehasonlítására stb., a választ kb. 160–180 szóban, 35–40 soros szerkesztett szövegben kell megfogalmazni.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli feladatsor javítási-értékelési útmutatója minden egyes feladat esetében tartalmazza a helyesnek tekinthető választ, és a hozzátartozó pontértékeket.

Azoknál a feladatoknál, ahol többféle helyes válasz lehetséges, a javítási-értékelési útmutató ismerteti az elfogadható tartalmi elemeket és azok pontozási eljárásait.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó egy tételt húz, amely „A”, „B”, „C” feladatokra tagolódik.

A vizsgán csak a központilag megadott tételsor „B” feladatához mellékelt képanyag használható.

Nyilvánosságra hozni csak az „A” feladatokra adott mintafeladatokat kell.

A „B” és a „C” feladatok nem hozhatók nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor az emelt szintű követelményeket figyelembe véve 20 tételt tartalmaz. A tételsor egészében is érvényesíteni kell, hogy a feladatok kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes művészettörténethez kapcsolódjanak, valamint az összes feladat kb. 70%-át az őskortól a 18. század végéig terjedő, kb. 30%-át a 19–20. század művészettörténete adja.

A tételsor a történetiségre építve elsősorban kronológiai szempontok alapján tematizált, az őskortól napjaink művészetéig bezárólag tartalmazza az egyetemes és a magyar művészet legfontosabb stíluskorszakait, stílusirányzatait, stílusáramlatait.

A tétel jellemzői

A tételek „A”, „B” és „C” feladatokból állnak, amelyek felölelik az egyetemes és a hazai művészettörténet fő vonulatait, a legfontosabb alkotókat és művészeti alkotásokat, valamint az alkotói folyamatok fontos részét képező technikákat.

Az egyes tételek kulturális–földrajzi egységek, művészettörténeti stílusok és stílusirányzatok szerint strukturáltak.

A tételek összeállításánál szempont, hogy ha az „A” feladat az egyetemes művészettörténet köréből kerül ki, akkor a „B” feladat a magyar művészetre vonatkozzon és fordítva.

A műelemzések során a művek térbeni, kronológiai és műfaji feltárása, egy-egy stíluskorszak vagy stílusirányzat összefüggéseinek bemutatása mellett felvillanthatók az ettől eltérő, egy másik korba előre vagy időben visszamutató egyéni és kivételes alkotások is, a megszokott ismeretrendszerek helyett egy rugalmasabb szemléletmódot alkalmazva (pl. egy-egy izmus előfutárai).

Párhuzamokra ill. szembeállításokra, a tárgyban levő természetes analógiákra alapozva is szerkeszthetők tételek.

„A” feladat

Az „A” feladat a művészettörténet legfontosabb stíluskorszakait, alkotóit, jelentős stílusirányzatait, stílusáramlatait, a művészetföldrajzi egység pontos megnevezését, illetve az adott témán belül kifejtendő kérdés meghatározását tartalmazza.

Amennyiben a tétel az egyetemes művészethez kapcsolódik, akkor a vizsgázónak meg kell említenie – ha lehetséges – hazai párhuzamait. De ugyanígy ki kell térnie az egyetemes művészeti párhuzamokra a magyar vonatkozású tételeknél is.

Lényeges az adott korszakot meghatározó történelmi, hitvilágbeli, filozófiai háttér bemutatása.

„B” feladat

A feladat az elemzendő mű pontos címét és – amennyiben ismert – a mű alkotójának nevét is tartalmazza, valamint a műalkotás képi megjelenítését.

A teljes tananyag lefedése miatt a „B” feladat elemzendő műalkotása nem kapcsolódhat az „A” feladatban megjelölt stíluskorszakhoz, stílusirányzathoz, stílusáramlathoz, művészhez.

A vizsgázónak a mű jelentését a kor gondolkodás- és életmódjába ágyazottan kell kifejtene és kitérnie a képzőművészeti kifejezőeszközök alkalmazására is. Az adott kézműves vagy ipari tárgy forma, szerkezet, anyag és funkció szempontú elemző vizsgálata kívánatos.

Az „A” feladatnál leírtaknak megfelelően itt is említést kell tennie a műalkotás egyetemes, illetve hazai párhuzamairól, összefüggéseiről.

„C” feladat

A feladatban csak az adott technika rövid elnevezése szerepel. A vizsgázónak képző- vagy iparművészeti technikai eljárás történetének, menetének rövid ismertetésén kívül meg kell neveznie egy, az adott technikával készült alkotást.

A „C” feladat kapcsolódhat bármelyik feladathoz.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok szerint készített központi értékelési útmutató alapján történik.

Értékelési szempontok	„A” feladat 25 pont	„B” feladat 15 pont	„C” feladat 10 pont
A feladat megértése, témataratás, a lényeg kiemelése	15	8	5
A felelet felépítettsége, világosság, nyelvhelyesség	4	3	2
A szaknyelv alkalmazása	3	2	2
Tájékozódás térben és időben	3	2	1

NÉMET NEMZETISÉGI NÉPISMERET

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

A középszint és emelt szint kompetenciái azonosak, eltérés csupán a témák megközelítésének konkrét, illetve elvont módjában van.

- A múlt és jelen kérdéseire kapcsolódó kritikus szemléletmód alkalmazása.
- A hazai németiség történelmének és jelenének feldolgozása, önálló véleményalkotás.
- A német nemzetiségre vonatkozó írott, képi vagy elektronikus források felhasználása.
- A magyarországi német nemzetiségi média szerepéről vélemény alkotása.
- A kapott forrásrészletek, napi sajtóból vett publicisztika, képi és hangzó történelmi források és elektronikus ismerethordozók, valamint a személyes tapasztalatok alapján nemzetiségpolitikai problémák megfogalmazása, a múlt és jelen között párhuzam megvonása.
- A múzeumok, néprajzi gyűjteményekből információk gyűjtése, ezek segítségével a német nemzetiség hétköznapijainak és ünnepeinek ismerete.
- A tárgyi és szellemi néprajzi hagyatékok felhasználásával a nemzetiség életének szemléletes bemutatása.
- A német nemzetiség települési területén a földrajzi adottságok, az életviszonyok és gazdasági kapcsolatok közötti összefüggések felismerése és értelmezése.
- A településen belüli és térségi közösségek közötti kapcsolat ismerete és bemutatása.
- Térképek, történelmi, települési, gazdaságföldrajzi és demográfiai adatok kikeresésével, válogatásával és azok felhasználásával, egy, a német nemzetiségre különösen jellemző (pl. települési szokások) jelenség sokoldalú bemutatása.
- Szociológiai felmérések, publicisztikai részletek válogatásával és felhasználásával az identitásvállalás magatartásformáinak, a nemzetiségi egyén és közössége kapcsolatainak bemutatása és értelmezése.
- Egy választott nyelvi változat, beszélt nyelvjárás és a köznyelv kapcsolatának bemutatása, az eltérések felismerése

konkrét szöveg példáján.

- Irodalmi szövegben előforduló nyelvjárási jelenség felismerése, a nyelvi megoldás értelmezése. Egy jellegzetes épület funkcionális elemeinek bemutatása, értelmező ismertetése.
- Párhuzamok vonása az ugyanazon településen élő közösségek hasonló funkciójú épületei között, a hasonlóságok és eltérések leíró bemutatása.
- A magyarországi német nemzetiség irodalma, zene-, ének- és táncművészete néhány jellegzetességének összefoglalása és néhány helyben élő jellegzetesség bemutatása vagy leírása.
- A kisebbségpolitikai jogszabályi keretek ismerete, tájékozódás a központi és a helyi jogi szabályozás forrásaiban, gyakorlati kérdéseinek magyarázó bemutatása.
- Egy választott helyi német kisebbségi önkormányzat kritikai bemutatása, egy egyesület tevékenységének felvázolása egyéni tapasztalatok és konkrét dokumentumok alapján.
- Önálló projektek tervezése és kivitelezése.

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

EMELT SZINT ÉS KÖZÉPSZINT

Az emelt és a középszinten a vizsgakövetelmények ismeretanyaga lényegében nem különbözik. Középszinten kisebb elméleti háttérrel a személyes tapasztalatok, megszerzhető ismeretek felhasználása, míg emelt szinten az átfogóbb összefüggéslátás, az információk, tapasztalatok elvontabb, általánosabb, összetettebb kifejezése a cél. Ezt a vizsgázónak írásban és szóban egyaránt tanúsítania kell.

1. Történeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Eredet, közösséggé válás, korai kapcsolatok	- Ismerje a hazai németiség magyarországi megjelenésének történeti szakaszait és emlékeit. Magyarázza a közössége válást elősegítő tényezőket. - Tudjon válogatni a különböző források között. - Értelmezze az írott források, térképek fontosabb üzeneteit.	- Vázolja fel a nemzetiségi közösségi tudat kialakulásának folyamatát.
Együttélés, életmód, értékrendszer	- Ismerje a német közösségeket összetartó, együttélési formákat. - Mutassa be a rendelkezésére álló forrásanyag alapján a közösség életmódját, értékrendszerét.	- Értelmezze történetiségében a bekövetkezett változásokat.
Sorsfordulók a nemzetiség történetében napjainkig	- Jelen és múlt eseményeinek, ezek összefüggéseinek bemutatása forrásanyag és emberi sorsok alapján.	Vesse a forrásokat kritikai elemzés alá, vonjon le következtetéseket.
Életképek a hazai németek történetéből	- Értelmezze saját családtörténetében az életmód változásának okait. - Tárja fel a változások legfőbb mozgatóit.	- Fogalmazzon meg általános érvényű következtetéseket a közösségi sajátosságokra vonatkozóan a helyben rendelkezésre álló források alapján.

2. Néprajzi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A német nemzetiség tárgyi kultúrája, hagyatéka és települési szokásai	- A német anyanyelvű lakosság települési szokásainak, a települések szerkezetének ismerete, az ismeretek alkalmazása. - Nevezze meg a rokoni kapcsolatokat, térjen ki a rokoni összetartás	- Elemezze a földrajzi adottság, az életkörülmények és a gazdasági körülmények összefüggéseit.

	fontosságára régen és ma, fogalmazza meg a különbségek okait. - Ismerje a parasztudvar beosztását, az egyes épületek rendeltetéseit. - Ismerje a használati és munkaeszközöket, azok működését, hasonlítsa össze a ma használatos eszközökkel. - Ismerjen tipikus kézművesmesterségeket, azok települések szerinti elhelyezkedését, kialakulásuk okait. - Térjen ki a generációk együttélésének problematikájára, elemezze azt, és vetítse ki a mára. - Mutassa be néhány kézműipari termék jellemzőit, térjen ki a mesterségek mai helyzetére. - Tudjon projekttervet készíteni adott témában.	
A német nemzetiség szokásrendszere	- Ismerje a naptári év szokásait, tudjon róluk összefüggően beszélni, ismerje kialakulásuk okait, a szokások hatásait a közösségi életre és szerepüket ma. - Ismerje a családi élet szokásait és az emberi élet sorsfordulóihoz kapcsolódó szokásokat, tudjon róluk összefüggően beszélni. - Ismerjen különböző népi gyógy módokat, azokhoz fűződő babonákat, helyezze el őket a mában, értékelje őket és térjen ki újraélesztésük lehetőségeire. - Elemezze a szokások hiedelemtartalmát, értékelje azokat, és vonatkoztasson a mára. - Ismerje a szokások megszűnésének okait, illetve újraélesztésük lehetőségeit. - Tudjon projekttervet készíteni a szokások gyűjtésére, dokumentálására és bemutatására.	- Elemezze a hagyományok kialakulásának okait, bibliai és társadalmi hátterüket.
A német nemzetiség népviselete	- Ismerje a gyermek, női és férfi népviselet főbb jellemzőit általánosságban a népcsoportra vonatkozóan (színek, anyagok, formák). - Tudjon megnevezni ruhadarabokat, ismerjen anyagokat és motívumokat. - Tudjon projekttervet készíteni a még meglévő ruhadarabok, illetve anyagok gyűjtésére, leírására és a gyűjtött anyag bemutatására. - Tudja bemutatni a különbségeket a hétköznapi és ünnepi viselet között.	- Értékelje a viselet jelentőségét a társadalom egésze és a népcsoport szemszögéből. - Térjen ki a mai helyzetre, és mutassa be a változás folyamatát valamint okait.
A német nemzetiség étkezési szokásai	- Ismerje általánosságban a németiség főzési és étkezési kultúráját, annak főbb jellemzőit és a felhasznált nyersanyagokat. - Ismerje a németiség mai főzési és étkezési szokásait, tudja néhány étel elkészítésének módját. - Ismerje a hétköznapi konyha régi és mai jellemzőit. - Ismerje az ünnepek speciális szokásait,	- Hasonlítsa össze a német kisebbség étkezési szokásait más kisebbségekével, illetve a többségi nemzetével.

	értékelje azokat, és hasonlítsa össze a mai szokásokkal.	
A német nemzetiség médiája	- Ismerje a magyarországi németek írott és elektronikus médiumait, azok tevékenységi körét. - Tudjon véleményt nyilvánítani és kritikát gyakorolni a médiumok által tolmácsolt tartalmakkal kapcsolatban.	- Formáljon véleményt a német nemzetiségi média lehetőségeiről a magyarországi média más példáival összehasonlítva.

3. Földrajzi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A magyarországi németek települései	- Ismerje a fontosabb településterületeket. - Mutassa be és értékelje azok földrajzi adottságait.	
A földrajzi adottságok és az életmód összefüggései	- Fedezze fel az összefüggéseket egy adott kistérség és az ott lakók életmódja között, és részletesen mutassa be azt a németek példáján.	- Értelmezze a fejlődési lehetőségeket.
A hazai németek gazdasági kapcsolatai	- Tárja fel és magyarázza a német nemzetiség gazdasági kapcsolatait az anyaországgal.	- Vonjon le következtetéseket egy rövid történeti időszak példáján a felgyorsult gazdasági fejlődés hatásaira vonatkozóan.
A megmaradt hazai német települések jelene és jövője a földrajzi meghatározottságok szemszögéből	- Elemezze egy németek lakta település fejlődési kilátásait megadott szempontok és forrásanyag alapján.	- Mutassa be ok-okozati összefüggéseiben a paraszti és a mai globalizációs világot.

4. Társadalmi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A német nemzetiség közösségi kapcsolatai	- Tárja fel és értelmezze azokat az ismérveket, amelyek meghatározzák a német nemzetiséghez tartozók alapvető és nagyobb közösségi kapcsolatait.	- Az identitás fogalmának értelmezése szakirodalmi kutatás alapján.
A közösségi összetartozás tudatának jellemző megnyilvánulási formái	- Elemezze a közösségi kapcsolatokat. - Tárja fel és értelmezze a német nemzetiséget erősítő kisközösségi szerveződések funkcióit, jellemzőit.	- Tárja fel és értelmezze a német nemzetiséget erősítő országos szerveződések funkcióit, jellemzőit.
A német nemzetiségi egyén helye és a többes közösségi kötődések hatásai	- Mutassa be és értékelje az identitásvállalás jellemző egyéni és csoportos magatartásformáit egy alapvetően többes közösségi kötődésekre épülő társadalmi környezetben.	- Mutassa be nagy vonalakban a hazai nemzetiségek és speciálisan a németek identitásvállalását.
A német nemzetiség oktatási rendszere	- Ismerje a hazai németiség mai és múltbéli nevelési és oktatási rendszerét. - Ismerje a pályaválasztás lehetőségeit és rendszerét régen és ma.	- Értékelje a nemzetiségi törvények tükrében a németiség lehetőségeit az oktatás terén.

5. A nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

A hazai németiség nyelvi fejlődésére ható tényezők	- Ismerje fel azokat a tényezőket, amelyek alakították a német nemzetiség nyelvét és a használt nyelvi változatokat.	- Ismerje a német nyelvterület nyelvi változatait és azok magyarországi megfelelőit.
A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe	- Vázolja fel az eltéréseket a nyelvjárás és a köznyelv, illetve irodalmi köznyelv között.	- Formáljon érvekkel alátámasztott véleményt a nyelvjárások jövőjéről.
A nemzetiség nyelvének megjelenése a magyarországi német irodalomban	- Ismerjen olyan irodalmi műalkotásokat, amelyek központi témája a nyelvhasználat, tudja elemezni, értelmezni őket.	- Tudjon a nyelvhasználattal kapcsolatos, egymástól eltérő szemléletű irodalmi műalkotásokat összehasonlítva értelmezni.

6. A német nemzetiség épített környezetének ismerete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Az épített környezet formai és funkcionális sajátos vonásai	- Tudjon vázlatot készíteni egy település alaprajzáról, ismerjen néhány régi utcanevet és azok kialakulásának okait. - Ismerje a település legfontosabb épületeit, azok elhelyezkedését, illetve rendeltetéseit. - Készítsen alaprajzot egy jellemző lakóhárról, ismerje a helyiségek funkcióját. - Ismerje a helyiségek berendezését, emeljen ki néhány nagyon jellemző berendezési elvet, szokást. - Szemléltesse a hazai német nemzetiség építészetének formai jegyeit. - Értelmezze az épületek funkcionális jegyeit, eszközeit és kapcsolatait. - Ismertesse a parasztudvar egyes épületei rendeltetésének változásait, vonatkoztasson a második világháború előtti és a mai időre.	- Elemezze az urbanizáció és a globalizáció hatásait.
A német nemzetiségi építészeti örökség védelme	- Ismerjen német tájházakat és kiállításokat. Mutassa be azok értékművelő szerepét.	- Ismertesse az építészeti örökség azon elemeit, amelyek átmenthetők modern világunkra. Érvéljen véleménye mellett.

7. A német nemzetiség zene-, ének- és tánc kultúrájának ismerete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A hazai németek szokásai: a zene-, ének- és tánc kultúra kapcsolata	- Vázolja fel az éneklés, a hangszeres zene és a tánc szerepét a hétköznapi és ünnepek szokásrendszerében.	- Mutassa be a népi és népies zene közötti különbséget.
A hagyományörzés és a jelen követelményei a hazai németek zenekultúrájában	- Tervezzon énekes, zenés, táncos műsorajánló programot, amelyben a hagyományörzés központi helyet foglal el.	- Értékeljen német nemzetiségi rendezvényeket a hagyományörzés szempontjából.

8. Nemzetiségpolitikai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A nemzetiségpolitika jogszabályi keretei	- Ismerje a nemzetiségek jogait tartalmazó törvények főbb	- Ismertesse és elemezze a nemzetiséget (kisebbséget) érintő

	rendelkezéseit. Az alapvető jogok biztosának, illetve a Magyarországon élő Nemzetiségek Jogainak Védelmét Ellátó Biztoshelyettesének szerepe.	törvénykezés alakulását és hatását az elmúlt ötven évben.
A nemzetiségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata	- Mutassa be néhány példán keresztül egy település német nemzetiségi önkormányzatának működését. - Fogalmazzon meg hagyomány- és identitásörző javaslatokat a helyi önkormányzat számára. - Mutassa be a nemzetiségi önkormányzat működését területi és országos szinten.	- Mutassa be az önkormányzatiság alakulását történetiségében.
A német nemzetiségi önkormányzatok, egyesületek szerepe az önzonosság fenntartásában	- Ismertessen olyan helyi vagy egyesületi programokat, amelyek az önzonosság fenntartását segítik.	- Fogalmazzon meg javaslatokat a regionális vagy az országos politika számára a nemzetiségi identitás megőrzésének támogatására.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tétalcímek	NINCS	tétalcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretszoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

Legfeljebb 20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek, illetve célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a

téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Az projektmunka értékelése

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése	5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmennyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó 5 percen bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretsoporból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Nemzetiségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Német nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretsoport. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgatjesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgatjesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása	7 pont
- prezentációs technika, előadásmód	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont
- szemléltetés	3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom	25 pont
- a forrás elemzése	10 pont
- nyelvi megformáltság	10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 180 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretsoporból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott

témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételtől áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Nemzetiségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Német nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

NÉMET NEMZETISÉGI NÉPISMERET [német nyelven]

ABITURPRÜFUNG IM FACH VOLKSKUNDE DER DEUTSCHEN NATIONALITÄT

I. DETAILLIERTE ANFORDERUNGEN

A) KOMPETENZEN

Die Kompetenzen in der Oberstufe und Mittelstufe sind gleich, die Behandlung der Themen ist jedoch in der Mittelstufe konkret, in der Oberstufe abstrakt.

- Kritische Sichtweise die Fragen der Vergangenheit und Zukunft betreffend.
- Aufarbeitung der Geschichte und Gegenwart der Ungarndeutschen, Bildung einer selbstständigen Meinung.- Anwendung geschriebener, bildlicher oder elektronischer Quellen, die sich auf die Geschichte der deutschen Volksgruppe beziehen.
- Bildung einer selbstständigen Meinung über die Rolle der ungarndeutschen Medien.
- Formulierung von nationalitätenpolitischen Problemen anhand der erhaltenen Quellenauszüge sowie anhand von Zeitungsartikeln aus der Tagespresse, Bild - und Tonquellen bzw. anhand persönlicher Erfahrungen. Eine Parallele zwischen der Gegenwart und der Vergangenheit ziehen.
- In Museen oder volkskundlichen Ausstellungen Informationen sammeln, mit deren Hilfe die Wochen - und Festtage der deutschen Nationalität kennenlernen.
- Schilderung des Lebens der Nationalität anhand des geistigen und materiellen Nachlasses.
- Die Zusammenhänge zwischen den geographischen Gegebenheiten, Lebensumständen und Wirtschaftsverhältnissen auf dem Siedlungsgebiet der deutschen Volksgruppe erkennen und interpretieren.
- Kenntnis und Darstellung der Beziehungen innerhalb einer Gemeinde und - Darstellung einer, für die deutsche Nationalität typischen Erscheinung (z.B. Siedlungsformen) mit Hilfe von Landkarten und historischen, wirtschaftsgeographischen sowie demographischen Angaben.
- Mit Hilfe von soziologischen Ermessungen und publizistischen Auszügen die Erscheinungsformen der Identität sowie die Beziehungen der Einzelperson zur Gemeinschaft darstellen und interpretieren.
- Die Beziehung zwischen einer angegebenen Sprachvariante, einer gesprochenen Mundart und der Standardsprache erkennen und darstellen.
- Eine Dialekterscheinung in einem literarischen Text erkennen und ihre sprachliche Lösung deuten.
- Die funktionalen Elemente eines typischen Gebäudes darstellen und interpretieren.
- Parallelen ziehen zwischen Gebäuden ähnlicher Funktion, die innerhalb einer Gemeinde verschiedenen

Gemeinschaften gehören, die Gleichheiten und Unterschiede beschreibend darstellen.

- Einige Charakteristika der Literatur, Musik-, Gesang- und Tanzkultur der deutschen Volksgruppe zusammenfassen, einige örtliche Spezifika darstellen oder beschreiben.
- Den nationalitätenpolitischen gesetzlichen Rahmen kennen, sich in den zentralen und lokalen gesetzlichen Quellen auskennen, den funktionierenden Mechanismus darstellen und erklären.
- Die Tätigkeit einer gewählten lokalen Nationalitätenselbstverwaltung oder eines Vereins anhand von eigenen Erfahrungen und entsprechenden Dokumenten skizzieren und kritisch darstellen.

B) INHALTLICHE ANFORDERUNGEN

OBERSTUFE UND MITTELSTUFE

In der Ober- und Mittelstufe unterscheiden sich in den Prüfungsanforderungen die Kenntnisse im Wesentlichen nicht. In der Mittelstufe ist das Ziel die Anwendung von Kenntnissen, die sich die Kandidaten weniger durch theoretischen Hintergrund als durch persönliche Erfahrungen angeeignet haben, in der Oberstufe muss das Erkennen von Zusammenhängen sowie eine abstrakte, allgemeine, differenzierte Darstellung von Informationen und Erfahrungen unter Beweis gestellt werden. Davon muss der Kandidat sowohl schriftlich als auch mündlich Zeugnis ablegen.

1. Historische Kenntnisse

Themen	Prüfungsstufen	
	Mittelstufe	Oberstufe
Herkunft, Entwicklung zur Gemeinschaft, frühe Beziehungen	Die historischen Etappen und Denkmäler des Erscheinens des ungarländischen Deutschtums kennen. Die Faktoren einer Gemeinschaftsbildung erklären. Von den verschiedenen Quellen wählen können. Die wichtigsten Botschaften der schriftlichen Quellen und Landkarten deuten.	Die Faktoren des Entstehens eines Gemeinschaftsbewusstseins zeigen.
Zusammenleben, Lebensweise, Wertordnung	Die Formen des Zusammenlebens, die die deutschsprachigen Gemeinschaften zusammenhalten, kennen. Die Lebensweise, Wertordnung der Gemeinschaft anhand der dem Kandidaten zur Verfügung stehenden Quellen darstellen	Die eingetretenen Änderungen in ihrem historischen Prozess betrachten.
Wendepunkte in der Geschichte der Nationalität bis heute	Ereignisse der Vergangenheit und Gegenwart, deren Zusammenhänge darstellen anhand von Quellen und menschlichen Schicksalen.	Kritische Analyse von Quellen, Schlüsse ziehen.
Bilder aus der Geschichte der Ungarndeutschen	Anhand der Familiengeschichte die Ursachen für die Veränderungen in der Lebensweise darstellen Die Beweggründe der Änderungen erläutern	Allgemeine Schlüsse anhand der Quellen auf die Gemeinschaftseigentümlichkeiten bezogen ziehen anhand von Quellen.

2. Volkskundliche Kenntnisse

Themen	Prüfungsstufen	
	Mittelstufe	Oberstufe
Gegenständliche Kultur, Nachlass und Siedlungsangewohnheiten der deutschen Nationalität	Die Siedlungsgewohnheiten und die Siedlungsstruktur der deutschen Volksgruppe kennen und anwenden. Die Verwandtschaftsbezeichnungen benennen, Über die Wichtigkeit des Zusammenhaltes in der	Die Zusammenhänge zwischen den geographischen Gegebenheiten, den Lebensumständen und wirtschaftlichen Verhältnissen analysieren.

	Verwandtschaft früher und heute sprechen können bzw. die Unterschiede begründen. Die Einteilung des Bauernhofes und die Funktion der einzelnen Gebäuden kennen. Gebrauchsgegenstände und Werkzeuge sowie deren Verwendung kennen, sie mit heute gebrauchten Gegenständen und Werkzeugen vergleichen. Typische Handwerke, deren regionale Verbreitung und die Gründe der Herausbildung kennen. Die Problematik des Zusammenlebens mehrerer Generationen darstellen, interpretieren und auf unsere Zeit Bezug nehmen. Die Charakteristika einiger Handwerksprodukte, den heutigen Stellenwert dieser Berufe darstellen Ein Projekt planen können.	
Bräuche der deutschen Nationalität	Die Bräuche des Kalenderjahres kennen, über sie zusammenhängend sprechen, die Gründe der Herausbildung und die Wirkung der Bräuche auf das Gemeinschaftsleben früher und heute kennen. Die Bräuche des Familienlebens und der Wendepunkte im menschlichen Leben kennen, über sie zusammenhängend sprechen können. Verschiedene Heilmittel kennen, die an sie knüpfenden abergläubischen Bräuche benennen, ihren Stellenwert im heutigen Leben angeben und eine mögliche Neubelebung dieser alten Mittel finden. Die abergläubischen Motive der Bräuche interpretieren, sie bewerten und Bezug auf Heute nehmen. Das Verschwinden der Bräuche begründen und Möglichkeiten einer Neubelebung finden. Anhand der Bräuche ein Projekt entwerfen, das das Sammeln, Aufzeichnen und Darstellen der Bräuche beinhaltet.	Die Gründe, biblische und gesellschaftliche Hintergründe der Entstehung der Bräuche deuten.
Tracht der deutschen Volksgruppe	Die wichtigsten Charakterzüge der Kinder-, Frauen- und Männertracht im Allgemeinen kennen (Farben, Formen, Stoffe). Kleidungsstücke benennen, über Stoffe, Farben und Motive sprechen. Ein Projekt entwerfen, das sich auf das Sammeln, Beschreiben und Ausstellen von heute noch vorhandenen Trachten bzw. Stoffen bezieht. Die Unterschiede in der Werktags- und Sonntagstracht zeigen.	Die Bedeutung der Volkstracht aus dem Gesichtspunkt der Gesellschaft und der Nationalität bewerten. Die heutige Situation kennen und den Prozess sowie die Gründe der Veränderung darstellen.
Essgewohnheiten der Nationalität	Die frühere Koch- und Esskultur der	Die Essgewohnheiten der

	Ungarndeutschen, deren wichtigste Charakteristika und die verwendeten Rohstoffe im Allgemeinen kennen. Die heutige Koch- und Esskultur der Ungarndeutschen kennen, die Zubereitung einiger Speisen erklären können. Die Charakteristika der Werktagssküche früher und heute darstellen. Die speziellen Gewohnheiten an Festtagen kennen, sie bewerten und mit den heutigen vergleichen.	deutschen Volksgruppe mit denen anderer Minderheiten bzw. der Mehrheitsnation vergleichen
Medien der deutschen Minderheit	Die Medien der Ungarndeutschen und ihren Wirkungsbereich kennen. Meinung und Kritik über die Themen und deren Darstellung durch die Medien formulieren.	Eine Meinung formulieren über die Möglichkeiten der ungarndeutschen Medien verglichen mit Beispielen aus den ungarischen Medien.

3. Geographische Kenntnisse

Themen	Prüfungsstufen	
	Mittelstufe	Oberstufe
Siedlungen der Ungarndeutschen	Die wichtigsten Siedlungen kennen. Die geographischen Gegebenheiten dieser Siedlungen aufzeigen und bewerten.	
Zusammenhang zwischen den geographischen Gegebenheiten und der Lebensweise	Die Zusammenhänge zwischen einer gegebenen Region und der Lebensweise der dort Lebenden entdecken und am Beispiel der Deutschen detailliert darstellen.	Die Entwicklungsmöglichkeiten deuten.
Wirtschaftsbeziehungen der Ungarndeutschen	Die Wirtschaftsbeziehungen der Ungarndeutschen zum Mutterland erkunden und erklären.	Anhand einer kurzen geschichtlichen Periode über die Wirkung der wirtschaftlichen Entwicklung Schlüsse ziehen.
Die Gegenwart und Zukunft der erhalten gebliebenen ungarndeutschen Ortschaften vom Gesichtspunkt der geographischen Bestimmungen	Die Entwicklungschancen einer ungarndeutschen Gemeinde anhand gegebener Gesichtspunkte und Quellen interpretieren.	Kausale Zusammenhänge zwischen der Bauernwelt und der Globalisation herstellen.

4. Gesellschaftliche Kenntnisse

Themen	Prüfungsthemen	
	Mittelstufe	Oberstufe
Gemeinschaftsbeziehungen der Ungarndeutschen	Jene Charakterzüge aufdecken und erklären, die die grundlegenden und größeren Gemeinschaftsbeziehungen der Ungarndeutschen bestimmen	Deutung des Identitätsbegriffs anhand von Fachliteratur.
Typische Erscheinungsformen des Gemeinschaftsbewusstseins	Die Gemeinschaftsbeziehungen analysieren Die Funktionen und Charakteristika der kleingemeinschaftlichen Organisationen/Organisierungen, die das Ungarndeutschtum stärken, aufdecken und interpretieren.	Die Funktion und Charakteristika der landesweiten Organisationen aufdecken und interpretieren.
Stellung der Einzelperson und Wirkung der mehrfachen Identität	Die grundlegenden Formen des Identitätsbekenntnisses in einer solchen Gesellschaft darstellen und analysieren, die auf mehrfache Bindungen aufbaut.	Identitätsbekenntnis der Nationalitäten in Ungarn, speziell die der Ungarndeutschen in groben Zügen darstellen.

Das ungarndeutsche Schulwesen	Das ungarndeutsche Schulwesen früher und heute kennen. Die Möglichkeiten und das System der Berufswahl früher und heute kennen.	Die Möglichkeiten der deutschen Nationalität auf dem Gebiet des Unterrichts im Spiegel der Gesetze kennen.

5. *Kenntnisse über die Sprache der Ungarndeutschen*

Themen	Prüfungstufen	
	Mittelstufe	Oberstufe
Faktoren, die auf die sprachliche Entwicklung der Ungarndeutschen eingewirkt haben	Jene Faktoren erkennen, die auf die Sprache und die gebrauchten Sprachvarietäten der Ungarndeutschen eingewirkt haben	Die Sprachvarietäten auf deutschem Sprachgebiet kennen und deren ungarländische Entsprechungen.
Rolle der Standardsprache und der Sprachvarietäten	Auf die Unterschiede der Mundart und Standardsprache, sowie Hochsprache hinweisen.	Begründete Meinung zur Zukunft der Mundarten formulieren.
Erscheinen der Mundart in der ungarndeutschen Literatur	Literarische Werke kennen, deren zentrales Problem der Sprachgebrauch ist, diese interpretieren und deuten.	Literarische Werke im Thema Sprachgebrauch mit unterschiedlicher Sichtweise vergleichend interpretieren.

6. *Baukultur der deutschen Minderheit*

Themen	Prüfungstufen	
	Mittelstufe	Oberstufe
Formale und funktionale Züge der Baukultur	Über den Grundriss einer Gemeinde eine Skizze anfertigen können, einige alte Straßennamen kennen und deren Entstehung erkunden. Die wichtigsten Bauten eines Dorfes, ihre Lage und Funktion kennen. Den Grundriss eines typischen Wohnhauses zeichnen können, die Funktion der Räume kennen. Die Einrichtung der Räume kennen, einige typische Einrichtungsprinzipien und Gewohnheiten nennen. Die formalen Merkmale der einheimischen deutschen Baukunst darstellen. Die funktionalen Merkmale, Mittel und Beziehungen der Gebäuden erklären. Die Veränderungen in der Funktion der Gebäude im Bauernhof aufzeigen, dabei auf die Zeit vor und nach dem II. Weltkrieg Bezug nehmen.	Die Wirkungen der Globalisation und Urbanisation analysieren.
Schutz des Bauerbes	Deutsche Heimatmuseen und Ausstellungen kennen. Ihre Aufgaben bei der Rettung von Werten schildern.	Elemente des baulichen Erbes zeigen, die auf unsere moderne Welt übertragbar sind. Für die eigene Position argumentieren.

7. *Die Musik-, Gesang- und Tanzkultur der Ungarndeutschen*

Themen	Prüfungstufen	
	Mittelstufe	Oberstufe
Verhältnis der Musik-, Gesang- und Tanzkultur	Die Rolle des Gesangs, der instrumentalen Musik und des Tanzes im Brauchtum der Wochen- und Feiertage aufzeigen.	Die Unterschiede zwischen der volkstümlichen und der Volksmusik aufweisen.
Traditionspflege und Anforderungen der Gegenwart in der Musikkultur der Ungarndeutschen	Ein Gesang-, Musik- oder Tanzprogramm entwerfen, in dem die Traditionspflege eine zentrale Rolle einnimmt.	Nationalitätenprogramme aus dem Gesichtspunkt der Traditionspflege werten.

8. Minderheitenpolitische Kenntnisse

Themen	Prüfungstufen	
	Mittelstufe	Oberstufe
Gesetzlicher Rahmen der Nationalitätenpolitik	Die wichtigsten Verordnungen der Gesetze über die Rechte der Nationalitäten kennen.	Die Entwicklung und Wirkung des rechtlichen Rahmens in den letzten fünfzig Jahren kennen und darstellen.
Grundlagen und Praxis des Selbstverwaltungswesens	Durch einige Beispiele die Tätigkeit einer örtlichen Nationalitätenselbstverwaltung darstellen. Vorschläge für die örtliche Nationalitätenselbstverwaltung formulieren, die die Identität stärken und die Bräuche bewahren. Die Tätigkeit der Selbstverwaltungen auf regionaler und Landesebene zeigen.	Die Entwicklung des Selbstverwaltungswesens in seinem historischen Prozess.
Die Rolle der Minderheitenselbstverwaltungen, Vereine bei der Identitätserhaltung der deutschen Volksgruppe	Örtliche oder Vereinsprogramme vorstellen, die der Identitätserhaltung dienen.	Vorschläge für die regionale oder Landespolitik zur Unterstützung der Identitätsförderung formulieren.

II. Beschreibung der Prüfung

Prüfungsteile

Mittelstufe		Oberstufe	
Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Projekt	15 Minuten	180 Minuten	20 Minuten
80 Punkte	70 Punkte	100 Punkte	50 Punkte

Hilfsmittel

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Vom Prüfling gesichert	KEINE	KEINE	Einsprachiges Wörterbuch	KEINE
Von der Institution gesichert, an der die Prüfungskommission tätig ist	KEINE	Mit der Aufgabenstellung zusammenhängende Hilfsmittel (bildliche, gedruckte, bzw. elektronische Medien)	KEINE	Mit der Aufgabenstellung zusammenhängende Hilfsmittel (bildliche, gedruckte, bzw. elektronische Medien)

Zu veröffentlichen

	Mittelstufe	Oberstufe

	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Stoff	NICHTS	Titel der Thesen	NICHTS	Titel der Thesen
Wann?	NICHTS	Laut Verordnung	NICHTS	Laut Verordnung

MITTELSTUFE

Schriftliche Prüfung (Projekt)	Mündliche Prüfung 15 Minuten	
Selbstständige Erarbeitung eines Themas während des Schuljahres	Verteidigung der Projektarbeit	Erörterung einer These
80 Punkte	20 Punkte	50 Punkte

Schriftliche Prüfung

Inhaltlicher und formaler Charakter der schriftlichen Aufgaben

Inhaltliche Struktur

Die schriftliche Prüfung wird durch eine Projektarbeit ausgelöst.

Das Thema der Arbeit ist ein während der Schulzeit erarbeitetes Projekt, das von den acht Kenntnisgruppen der detaillierten Abituranforderungen gewählt und in der mündlichen Prüfung verteidigt wird.

Anforderungen an das Projekt:

Der Umfang der Arbeit soll 10-20 Seiten betragen, von denen der Textteil (ohne die Anlagen) mindestens 5 Seiten beträgt (Buchstabengröße: 12, Zeilenabstand: 1,5). Die Projektbeschreibung muss die einzelnen Phasen der Durchführung enthalten: die Begründung der Themenwahl, die Formulierung der Hypothesen bzw. Zielsetzungen, die Bibliographie, Fachliteraturbezüge, Beschreibung der Sammeltätigkeit (Feldarbeit), Ausarbeitung der inhaltlichen Bezüge, Schlussfolgerungen und persönliche Erlebnisse.

Die Projektarbeit ist von der Auswahl des Themas bis hin zur Endfassung eine selbstständige Arbeit. Während der Anfertigung der Arbeit kann der Prüfling die Hilfe eines Lehrers in Anspruch nehmen. Wenn er kein Schüler der Prüfungsinstitution ist und einen Lehrer um Hilfe bitten möchte, so muss er selbst dafür sorgen. Unterstützt werden kann der Prüfling auch vom eigenen Fachlehrer.

Der Prüfling reicht seine fertige Arbeit spätestens bis zum Anfang der Prüfungszeit ein. Er fertigt zur Präsentation Veranschaulichungsmaterial oder eine kurze, thesenartige Zusammenfassung des Projekts an, die er in der mündlichen Prüfung bei der Verteidigung des Projekts verwendet.

Bewertung

Für die Projektarbeit können insgesamt 80 Punkte vergeben werden. Die Bewertung erfolgt anhand der folgenden allgemeinen Bewertungskriterien, die im zentralen Hinweis zur Korrektur und Bewertung enthalten sind:

I. Inhalt

a) Komplexität des Themas, Herangehensweise	30 Punkte
b) Neuartiges Herangehen	10 Punkte
c) Fachliterarische Bezüge und Bibliographie	5 Punkte

II. Prozess der Erstellung der Projektarbeit

a) Klare Darstellung der Projektphasen	5 Punkte
b) Eigene Recherchen	15 Punkte

III. Form

a) Sprachliche Gestaltung	8 Punkte
b) Aufbau, Qualität der Endfassung	7 Punkte

Wenn der Text wesentlich kürzer ist, als die Vorschrift (kürzer als 4 Seiten), kann die Projektarbeit nicht bewertet werden.

Mündliche Prüfung

Inhaltliche und formale Merkmale der mündlichen Thesen

Inhaltliche Struktur

Im Rahmen der mündlichen Prüfung wird vom Kandidaten die Arbeit in 5 Minuten verteidigt, wobei er auf die Bewertung des Lehrers eingeht und sein Thema veranschaulicht. Es stehen ihm weiterhin 10 Minuten zur Verfügung, um seine These zu erörtern.

Die Thesen für die mündliche Prüfung werden von der Institution zusammengestellt, an der die Prüfungskommission tätig ist. Die Thesenreihe besteht aus 20 Thesen, die Kenntnisse aus den vier Pflichtbereichen (Historische Kenntnisse, Minderheitenpolitik, Volkskunde, Sprache der Ungarndeutschen) abfragen. Die Proportionen der einzelnen Themen hängt davon ab, mit welchem Schwerpunkt sie im Unterricht behandelt worden sind. Die Thesen müssen alle vier Pflichtbereiche abdecken! Alle Thesen enthalten eine Quelle, die in ihrem Thema der Aufgabenstellung entspricht und deren Interpretation in die mündliche Antwort eingebaut werden muss.

Bewertung

Die mündliche Leistung wird mit max. 70 Punkten bewertet. Davon können 20 für die Verteidigung der Projektarbeit

und 50 für die Erörterung der These vergeben werden. Die Bewertung der mündlichen Leistung erfolgt anhand des folgenden zentralen Kriterienkatalogs, der die allgemeinen Bewertungskriterien enthält.

Darstellung des Projekts - insgesamt 20 Punkte

- zielgerichtete Zusammenfassung der Projektarbeit	7 Punkte
- Präsentationstechniken, Vortragsweis	5 Punkte
- sprachliche Gestaltung	5 Punkte
- Veranschaulichung	3 Punkte

Erörterung der These - insgesamt 50 Punkte

- Inhalt	25 Punkte
- Quellenanalyse	10 Punkte
- sprachliche Gestaltung	10 Punkte
- Aufbau der Antwort, Struktur	5 Punkte

OBERSTUFE

Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
180 Minuten	20 Minuten
Essay	Erörterung einer These
100 Punkte	50 Punkte

Schriftliche Prüfung

Inhaltlicher und formaler Charakter der schriftlichen Aufgaben

Inhaltliche Struktur

In der Oberstufe muss der Prüfling auf Grund zentral erstellter Aufgaben (er kann unter drei Aufgaben wählen) ein Essay im Umfang von 600-700 Wörtern schreiben.

Die schriftliche Prüfung basiert auf die detaillierten Prüfungsanforderungen und beinhaltet Aufgaben aus den acht Bereichen der Kenntnisse, die auf Quellen aufgebaut sind. Der Prüfling erörtert selbstständig seine These, untermauert seine Ausführungen durch seine eigene Meinung und reagiert auf die Quellen.

Bewertung

Auf die schriftliche Arbeit können max. 100 Punkte vergeben werden. Die Bewertungskriterien enthält der zentrale Kriterienkatalog.

Mündliche Prüfung

Inhaltlicher und formaler Charakter der mündlichen Thesen

Für die mündliche Prüfung werden 10 zentral bestimmte Thesen erstellt. Eine jede These besteht aus zwei Teilen. Die These „A“ zieht der Prüfling aus den Bereichen Minderheitenpolitik und Historische Kenntnisse; die These „B“ aus den Bereichen Volkskunde und Sprache der Ungarndeutschen. Innerhalb der Thesenreihe ist das Verhältnis der jeweils zwei Kenntnisbereiche nicht je 50%, der eine Bereich kann mit mehr Gewicht vertreten werden, als der andere. Dem Prüfling stehen zweimal 10 Minuten zur Verfügung, um beide Aufgaben zu erörtern.

Bewertung

Für die mündliche Leistung kann der Prüfling max. 50 Punkte bekommen (für jede These 25 Punkte).

Die Bewertungskriterien enthält der folgende zentrale Kriterienkatalog:

1. These „A“

- Inhalt	15 Punkte
- Aufbau der Antwort, Struktur	5 Punkte
- sprachliche Gestaltung	5 Punkte

2. These „B“

- Inhalt	15 Punkte
- Aufbau der Antwort, Struktur	5 Punkte
- sprachliche Gestaltung	5 Punkte

NÉMET NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

1. Szövegértés

1.1 Információk feldolgozása és értékelése.

Információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.

1.1.1 Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata (pl. egynyelvű és kétnyelvű szótárak, antológia, lexikon, írott és elektronikus sajtó, internet, keresőprogramok, CD-ROM stb.).

1.1.2 Nyelvi-nyelvtani, irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, értékelésében.

1.1.3 Gondolatokról, ismeretekről, véleményekről a személyes állásfoglalás kialakítása.

1.2 Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése.

1.2.1 Szépirodalmi, publicisztikai, gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével a gondolatmenet, a kifejezés mód, a műfaj, a szerkezet, a grammatikai szerveződés, a stílus szerepének felismerése és megfogalmazása.

1.2.2 Annak felismerése, megértése és bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom a különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.

1.2.3 Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások felismerése.

1.2.4 Írott közlésekben, megnyilatkozásokban a cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, a mondanivaló lényegének, koherenciájának megítélése, értékelése.

1.2.5 Olvasmányokra való tárgyszerű, illetve a személyes érintettséget is kifejező reagálás adott szempontok alapján.

2. Írásbeli szövegalkotás

Különböző témákban, különböző műfajokban a mű alapos ismeretén alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása.

2.1 Tájékoztató, érvelő, esszé típusú szövegek létrehozása a megadott témákban, formális és informális szövegek alkotása.

2.2 Írásbeli műfajok nyelvhasználati jellemzőinek, fogalmazástechnikai lépéseinek önálló alkalmazása „az ötlettől a kidolgozásig”; ideértve az önellenőrzés és javítás képességét.

2.3 A megnyilatkozás céljának, tárgyának megfelelő közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.

2.4 Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.

2.5 Hivatalos írásművek (pl. levél, önéletrajz, pályázat) szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

3.1 A beszédhelyzetnek és a témának megfelelő nyelvi norma követésével önállóan kifejtett közlés.

3.2 A fonetikai, nyelvtani, nyelvhelyességi szabályok betartásával változatos kommunikációs stratégiák alkalmazása.

4. Fogalomhasználat

4.1 Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, előadása.

4.2 Erkölcsi, esztétikai, poétikai, stilisztikai fogalmak beszédhelyzetnek, témának megfelelő önálló alkalmazása.

B) ISMERETKÖRÖK

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

A közép- és az emelt szint tartalmilag kevésbé, minőségi és értékelési szempontból viszont jelentősen különbözik egymástól.

Az emelt szint elsősorban abban különbözik a középszinttől, hogy más minőségű tudást kíván mérni, vagyis a nyelvhasználati képességek nagyobb biztonságát feltételezi a nyelvi, irodalmi ismeretek befogadásában és interpretálásában.

1. NÉMET NYELV

1.1. Nyelvhelyesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1.1. A szó	A német nyelvtan alapvető terminusainak ismerete. Alapos morfológiai ismeretek. Igei és melléknévi vonzatok helyes használata.	A német nyelvtan fontos terminusainak ismerete és használata. A magyar interferencia hatásainak tudatos kerülése.

	A német helyesírás és központosítás szabályainak használata nagy biztonsággal.	
1.1.2. A mondat	Szintaktikai jelenségek felismerése szépirodalmi és köznapis szövegekben. Mondatrészek és tagmondatok szerepének felismerése. Különböző kötőszavak segítségével helyes összetett mondatok képzése.	A mondat szerkezet megváltoztatása különböző szempontok szerinti.
1.1.3. Szóképzés/ Jelentés	A szóképzés fontos strukturái, ezek alkalmazása a saját nyelvhasználatban. Alá- és fölérendelt kifejezések. Fogalmak nyelvileg megfelelő definiálása. Az egy- és kétnyelvű, valamint elektronikus szótárak gyakorlott használata. Többjelentésű, rokon- és ellentétes értelmű szavak. A jelentések közötti különbségek felismerése és helyes használata. Az idiómák az írott és a beszélt nyelvben, jelentésük és szövegbéli felhasználási lehetőségeik felismerése.	Sokrétű szóképzési módszerek a saját nyelvhasználatban. Helyesírási és szinonimaszótárak gyakorlott használata. Idiómák önálló használata.
1.1.4. Nyelv és stílus	Alapvető stilisztikai ismeretek használata szóban és írásban, helyes szóhasználatra törekvés. A német nyelvben előforduló idegen szavak stilisztikai értékének ismerete. A nyelvhasználat különböző szintjei (irodalmi nyelv, köznyelv, fiatalok nyelve) - megkülönböztetésük autentikus szövegekben. Nyelvjárásból származó kifejezések és stilisztikai értékük felismerése. Az igék modális jelentése (feltételezés, valószínűség, távolságtartás stb.). A függő beszéd különböző formáinak és ezek funkciójának felismerése irodalmi művekben és a média nyelvében. Az írott és a beszélt nyelv közötti különbségek felismerése szövegekben. A saját szóbeli és írásbeli nyelvhasználat ennek megfelelő alakítása.	A különböző nyelvi szinteknek megfelelő kifejezések megfelelő használata. A fontosabb módosítószavak jelentése és hatása. A függő beszéd különböző kifejeződési formáinak önálló használata. Az írott és a beszélt nyelv jellemzőinek biztos használata szóban és írásban.
1.1.5. Szöveg, beszéd, kommunikáció	Autentikus szövegekben a nyelvi jelenségek jelentésének és funkciójának felismerése. A köznyelvben használatos szövegtípusok (kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos level, érvelés) normái. A meggyőzés, a vita, az érvelés beszédhelyzete és kritériumai. Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusainak megkülönböztetése.	Médiaközlések, ismeretterjesztő szövegek összehasonlítása pl. a szóhasználat, a stílus szempontjából.

1.2. Témakörök

A német nyelv írásbeli és szóbeli vizsgáin előforduló szövegek és az ezeken alapuló kommunikáció a következő témakörök valamelyikéhez hozzárendelhetők.

Míg az emelt szinten a témák megközelítési módja általános, elvont és összetett, addig a középszinten a megközelítési

mód személyes, konkrét és egyszerű.

Személyes életvitel
Társadalmi élet
Iskola, képzés, hivatás
Sport és szabadidő
Kulturális élet és média
Gazdaság, technika, környezet
Politika és történelem
Német nyelv

1.3. Fogalmak (Az emelt szintű fogalmi követelményeket *dőlt* betűvel jelezzük.)

Grammatische Termini

Das Verb

- Tempus (Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur)
- Modus (Indikativ, Imperativ, Konjunktiv I. u. II.)
- Genus (Aktiv, Vorgangspassiv/Zustandspassiv)
- Modalverb
- sich-Verb, unpersönliches Verb
- Konjugation, konjugieren
- Infinitiv, Partizip Präsens/Perfekt

Das Substantiv

- Genus (maskulin, feminin, neutral)
- Numerus (Singular, Plural)
- Kasus (Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv)
- Deklination, deklinieren

Der (bestimmte/unbestimmte) Artikel

Das Adjektiv

- Deklination

Komparation (Positiv, Komparativ, Superlativ)

Das Pronomen

- Personal-, Possessiv-, Demonstrativ-, Relativ-, *Reflexiv-, Interrogativ-, Indefinitpronomen.*
- Pronominaladverb

Das Adverb - Lokal-, Temporal-, Modaladverbien

Das Numerales

Die Konjunktion

Die Präposition

Das Modalwort

Die Wortbildung - Zusammengesetztes Wort (*Kompositum*), Ableitung, *Präfigierung/Präfix*

Das Satzglied (Subjekt, Prädikat, Akkusativ-, Dativ-, Genitiv-, Präpositionalobjekt, Attribut, Lokal-, Temporal-,

Modalbestimmung)

Die Rektion, Substantiven, Adjektiven

Die Satzverbindung, das Satzgefüge

Der Gliedsatz - Hauptsatz/Nebensatz (Subjekt-, Objektsatz, Temporal-, Lokal-, *Kausal-, Finalsatz, Relativsatz,*

Konditionalsatz, Konzessivsatz)

Infinitivkonstruktion

Indirekte Rede

Das Homonym, das Synonym, das Antonym

Das Idiom

Der Nominal-/Verbalstil

Der Kontext

Der Dialekt, die Umgangssprache, die Hochsprache

2. NÉMET IRODALOM

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Szerzők és művek		
2.1.1. Különböző irodalmi korszakokból származó	Lessing: Fabeln Goethe: szabadon választott versek,	Goethe: szabadon választott versek

szerezők műveinek ismerete	balladák Schiller: balladák Heine: Buch der Lieder (szabadon választott versek) Deutschland. Ein Wintermärchen (Caput I.) Lenau: Schilflieder Eichendorff: szabadon választott versek Fontane: Effi Briest Hauptmann: Bahnwärter Thiel Rilke: két szabadon választott vers Kafka: példázatok Brecht: Mutter Courage und ihre Kinder Borchert: Kurzgeschichten, elbeszélések Dürrenmatt: Der Besuch der alten Dame A művek beható szövegismereten alapuló értelmezése. A tartalmi, szerkezeti és nyelvi sajátosságok közötti összefüggések felismerése, bemutatása. A művekben felvetett főbb kérdések etikai vonatkozása, aktualizálása.	Schiller: szabadon választott versek Deutschland. Ein Wintermärchen (további részletek) Lenau: szabadon választott versek Rilke: szabadon választott versek Böll: szabadon választott elbeszélések Kurzgeschichten Műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok, az alkotói nézőpont összefüggései. A vizsgázók számára ismeretlen, rövidebb lélegzetű epikai és lírai alkotás elemzése.
2.1.2. Magyarországi német szerzők és műveik	V. Koch, J. Michaelis, E. Rittinger, R. Becker, J. Mikonya, C. Klotz stb. szabadon választott művei. A háború utáni magyarországi német irodalom jellemző témái (anyanyelv, kétnyelvűség, haza, szülőföld, identitás, hagyományok stb.) és tendenciái.	Modern szerzők művei – pl. A. Korb, Ch. Arnold, K. Brenner.
2.2. Értelmezési szintek 2.2.1. Korszakok, stílusok	A felsorolt korszakok főbb jellemzőinek bemutatása adott irodalmi művek alapján. Felvilágosodás, Sturm und Drang, klasszika, romantika, Vormärz, realizmus, naturalizmus, a századforduló irodalma, a háború utáni korszak, kortárs irodalom.	Különböző ábrázolási módok jellemzőinek és hatásának bemutatása adott művek alapján.
2.2.2. Témák, motívumok	Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése. Különböző korszakokból választott hasonló témájú és motívumú versek (pl.	Különböző művek gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése.

	szerelem, természet, évszakok, hazaszeretet stb.) összehasonlítása.	
2.2.3. Műfajok	Az epika, líra, dráma formai és tartalmi jegyeinek felismerése és adott művek alapján történő bemutatása.	Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások közös és eltérő jegyeinek megnevezése, összevetése (pl. fabula, ballada, Kurzgeschichte, novella, elbeszélés, példázat, dráma, regény). Az epikus színház jellemzői.

2.3 Fogalmak (Az emelt szintű fogalmi követelményeket *dőlt* betűvel jelezzük.)

Gattungen: Epik, Lyrik, Drama

Epische Gattungen: Roman, Novelle, Erzählung, Kurzgeschichte, Anekdote, Sage, Fabel, Parabel, *Gleichnis*, Märchen

Lyrische Gattungen: *Elegie*, Hymne, Lied, Ode, Sonett, konkrete Poesie

Dramatische Gattungen: Komödie/Lustspiel, Tragödie/Trauerspiel, dramatisches Gedicht, Ballade

Erzählsituation, *Erzählperspektive*, Ich-Erzählung, Monolog, Dialog, direkte/indirekte Rede, Handlung, Beschreibung, Bericht, Episode, Kapitel, Rahmen

Erlebnislyrik, *Gelegenheitslyrik*

Vers/Strophe/Reim (Paarreim, Kreuzreim, umarmender Reim), Strophenbau, Rhythmus, Klang, Refrain, Alliteration, Zeilensprung, Personifizierung, Vergleich, Metapher, Allegorie, Ausruf, *lyrisches Ich*

Dramatische Handlung, Exposition, Entwicklung der Handlung, Spannung/Steigerung, Höhepunkt, Lösung, Katharsis

Inszenierung, Bühnenbild, Mimik, Gestik

Dramentheorie, episches Theater, V-(Verfremdungs) Effekt, Narrator, Distanz(ierung)

absurd, *grotesk*, *paradox*

Symbol, Schlüsselwort

Humor, Ironie, *Satire*, Spott

Charakter

Literarische Epochen, Stilrichtungen, Aufklärung, Sturm und Drang, Klassik

Romantik, Vormärz, Realismus, Naturalismus, Jahrhundertwende,

Expressionismus, Symbolismus, Nachkriegsliteratur, Gegenwartsliteratur Kunstpoesie, Volkspoesie

Interpretation, *Kritik*, *Wertung*.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	Emelt szint

	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakör- és tételcímek	NINCS	témakör- és tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy német nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladat megoldására 150 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy- illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700-1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete.

A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;
- összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;
- a szöveg jellemzői kommunikatív, szövegalkotási, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;

- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;
- a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül.

A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120-200 szó.

A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3-5 érveléssel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlap közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladtból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400-800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy műrészlet, drámarészlet. A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli német alkotóktól, bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje).

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi németiség kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elért elemekért adható részpontszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlap) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

Tartalom - a bázisszöveg és a feladat értése; tudáskörének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség		25 pont
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5 pont
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	15 pont
Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekeérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy német nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll.

A német nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 német nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A német nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és német nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Német nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkésztség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi németek nyelvvel, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Az altételt a német nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtetnie. Legalább két altétel a magyarországi németek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmaz. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választhat a megjelölt szerzők vagy művek közül.

Mindkét tételsor témaköreit és tételtípusait a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok nem hozhatók nyilvánosságra, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponttáblákban belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont, német nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondat szerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont

Tartalmi minőség - német nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy német nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy német nyelvű alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések). A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).

A műértelmező feladat bázisszövege irodalmi alkotás (lírai, szépprózai, vagy drámai mű, illetve annak részlete). Az akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli német alkotóktól származó művek választhatók bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400-800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150-450 szó.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A

vizsgáló teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgáló véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltüntetett a vizsgáló által elért részpontoszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontoszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgáló teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási és értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tartalom - a bázisszöveg és feladat értése; tudáskörének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, témataartás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) - a nyelvi regiszter, a stílus, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tárgyi tudás, általános tájékozottság

Problémaérzékenység, gondolatgazdagság

Gondolatmenet, szövegfelépítés

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont
Reflektáló szöveg 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Íráskép	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tévellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közбекérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy német nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása, és a megoldás kifejtése.

A német nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 német nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A német nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és német nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egy nyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Német nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkézség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi németek nyelvvel, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

Az altételt a német nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtetnie. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak. Legalább két altétel a magyarországi németek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a német nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont; német nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondat szerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont
Tartalmi minőség - német nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

NÉMET NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM [német nyelven]

DEUTSCHE NATIONALITÄTEN SPRACHE UND LITERATUR

I. DETAILLIERTE BESCHREIBUNG DER PRÜFUNGSANFORDERUNGEN

A) KOMPETENZEN

MITTELSTUFE UND OBERSTUFE

1. Leseverstehen

1.1 Informationen verarbeiten und auswerten

Zielgerichtete und kritische Nutzung von Informationen: Auswahl und Neugestaltung in Bezug auf das Thema und das Leseziel

1.1.1 Kenntnisse über Printmedien und elektronische Informationsquellen und deren

Nutzung (z. B. ein- und zweisprachige Wörterbücher, Anthologien, Lexika und elektronische Presse, Internet, Suchmaschinen, CD-Rom, usw.)

1.1.2. Nutzung von lexikalisch-grammatischen und literarischen Kompetenzen zur Analyse, Produktion und zum Vergleich, sowie zur Bewertung von Texten der Printmedien und elektronischen Informationsquellen

1.1.3 Entwicklung von persönlichen Stellungnahmen zu Gedanken, Kenntnissen und Meinungen

1.2 Analyse von literarischen und nichtliterarischen Texten

1.2.1 Anhand von Analyse, Vergleich und Wertung belletristischer, journalistischer und Übungstexte Gedankengänge, Ausdrucksweise beschreiben und die Gattung, Textsorte, grammatische Struktur und den Stil sowie deren Funktionen angeben.

1.2.2 Erkennen, verstehen und darstellen dessen, dass Literatur Träger und Ausdruck für unterschiedliche Epochen und menschliche Erfahrungen/Wahrnehmungen, Denkweisen und ethische Überlegungen ist.

1.2.3 Aufeinander verweisende Bedeutungsunterschiede innerhalb und zwischen Texten erkennen.

1.2.4 Das kommunikative Ziel des Kontextes in geschriebenen Mitteilungen und Veröffentlichungen erfassen, Erkenntnis und Rekonstruktion von Autorauffassungen und -meinungen, Einschätzung und Wertung des Grundgedankens und der Kohärenz der Aussagen.

1.2.5 Sachliche oder individuelle Reaktion auf eine Lektüre anhand vorgegebener Gesichtspunkte zum Ausdruck bringen.

2. Schriftliche Textproduktion

Ausdruck von persönlicher Meinung; Orientiertheit und Kenntnissen in verschiedenen Themenbereichen und Gattungen beruhend auf tiefgehender Textkenntnis.

2.1 Anfertigung von Berichten, argumentierenden Texten und Essays zum angegebenen Thema, Erstellung von formellen und informellen Texten.

2.2 Selbstständige Textproduktion unter dem Gesichtspunkt „von der Idee bis zur Ausführung“, inbegriffen Selbstkontrolle und Fehlerkorrektur.

2.3 Ziel ist eine dem Gegenstand angemessene Darlegung unter Anwendung der Normen der Standardsprache und sicherer Orthografiekenntnisse bei übersichtlichem, lesbarem Schriftbild

2.4 Schriftliche Erörterung von Fragen und Problemen, eigenständige Meinungsäußerung, Formulierung von Standpunkten und Schlussfolgerungen anhand argumentativer Methoden.

2.5 Anfertigung offizieller Textsorten (z. B. Brief, Lebenslauf, Bewerbung) unter Anwendung struktureller, inhaltlicher und sprachlicher Normen

3. Kommunikation/mündliche Textproduktion

3.1 Der Gesprächssituation und dem -thema entsprechend unter Einhaltung der sprachlichen Normen selbstständig ausgedrückte Äußerung.

3.2 Anwendung von vielfältigen Kommunikationsstrategien unter Einhaltung der phonetischen, grammatischen bzw. grammatikalischen Regeln

4. Begriffsverwendung

4.1 Formell stichhaltiges Vorstellen und zutreffender Vortrag von Textanalysen, Leseerlebnissen und persönlichen Stellungnahmen.

4.2 Selbstständiger Gebrauch von moralischen, ästhetischen, poetischen und stilistischen Begriffen entsprechend der Gesprächssituation.

B) KENNTNISSE

OBERSTUFE UND MITTELSTUFE

Die Ober- und Mittelstufe unterscheiden sich weniger hinsichtlich ihrer inhaltlichen Aspekte, allerdings bedeutend in Bezug auf Qualitätsanspruch und Bewertung.

Die Oberstufe unterscheidet sich in erster Linie dadurch von der Mittelstufe, dass sie ein anderes, qualifizierteres Wissen misst, anders ausgedrückt setzt sie eine höhere Sicherheit bezüglich der Aneignung und Interpretation sprachlicher und literarischer Kenntnisse voraus.

1. DIE DEUTSCHE SPRACHE

1.1. Sprachrichtigkeit

Themen	Mittelstufe	Oberstufe
1.1.1. Das Wort	- Kenntnis grundlegender grammatischer Termini - gründliche Morphologiekenntnisse - Korrekter Gebrauch von Verbktionen. - Sichere Anwendung der deutschen Rechtschreib- und Interpunktionsregeln.	- Kenntnis und Anwendung von wichtigen Termini der deutschen Grammatik. - Bewusste Vermeidung des Einflusses ungarischer Interferenzen.
1.1.2. Der Satz	- Identifizieren von syntaktischen Phänomen in belletristischen und Alltagstexten. - Erkennen der Rolle von Satzgliedern und Gliedsätzen. - Bildung korrekter Satzverbindungen und Satzgefüge mithilfe verschiedener Konjunktionen.	- Transformation unter gegebenen Aspekten.
1.1.3. Die Wortbildung und -bedeutung	- Wichtige Struktureinheiten der Wortbildung, deren Einsatz im eigenen Sprachgebrauch - Begriffe der Unter- und Überordnung - Sprachlich korrekte Definition von Termini. - Geübter Umgang mit ein- und zweisprachigen, bzw. elektronischen Wörterbüchern. - Polyseme, verwandte und antonyme Wörter anwenden. - Erkennen der	- Vielseitige Wortbildungsmethoden im eigenem Sprachgebrauch. - Routinierte Verwendung von Rechtschreibungsbüchern und Synonymwörterbüchern. - Selbstständige Verwendung von Idiomen.

	Bedeutungsunterschiede und deren korrekter Gebrauch. - Idiome in der gesprochenen und geschriebenen Sprache, ihre Bedeutung und Einsatzmöglichkeiten im Text.	
1.1.4 Sprache und Stil	- Grundlegende stilistische Kenntnisse und deren Anwendung mündlich und schriftlich, Bemühen um korrekten Sprachgebrauch. - Wissen über den stilistischen Wert der im Deutschen vorkommenden Wörter und deren Gebrauch. - Die unterschiedlichen Ebenen des Sprachgebrauchs (Literatursprache, Standardsprache, Jugendsprache) kennen, - deren Unterscheidung in authentischen Texten. - Erkennen von Dialektausdrücken und deren stilistischem Wert. - Die modale Bedeutungen der Verben (Bedingung, Wahrscheinlichkeit, Einhalten der Distanz usw.) - Verschiedene Ausdrucksformen der indirekten Rede in literarischen Werken und in der Mediensprache erkennen. - Erkennen von Unterschieden zwischen geschriebener und gesprochener Sprache. Den eigenen mündlichen und schriftlichen Sprachgebrauch dementsprechend umformen.	- Den verschiedenen Stilebenen entsprechend angemessener Einsatz von Ausdrücken. - Bedeutung und Wirkung wichtiger modaler Ausdrücke. - Eigenständiger Gebrauch der verschiedenen Formen der indirekten Rede. - Sichere Beherrschung der Kriterien der gesprochenen und geschriebenen Sprache, im mündlichen und schriftlichen Sprachgebrauch.
1.1.5. Text, Sprache, Kommunikation	- Erkennen der Bedeutung und Funktion von sprachlichen Erscheinungen in authentischen Texten - Normen der in der Standardsprache gebräuchlichen Textsorten (Gesuch, Lebenslauf, Bewerbung, offizieller Brief, Argumentierung). - Sprachsituation und Kriterien der Überzeugung, Diskussion und Argumentation - Unterscheidung von Textsorten der gedruckten und elektronischen Massenkommunikationsmittel.	- Vergleich von Mitteilungen in Medien und populärwissenschaftlichen Texten z. B. unter dem Aspekt des Wortgebrauchs, des Stils.

1.2 Themenkreise

Die Texte der schriftlichen und mündlichen Prüfung und die darauf beruhende Kommunikation können den nachfolgend angeführten Themenkreisen zugeordnet werden.

Während die Behandlung der Themen auf der Oberstufe allgemein, abstrakt und in komplexer Weise erfolgt, ist die Vermittlung auf der Mittelstufe auf individuelle, konkrete bzw. einfache Ziele ausgerichtet.

Persönliche Lebensgestaltung
 Gesellschaftliches Leben
 Schule, Ausbildung und Berufsleben
 Sport und Freizeit
 Kulturelles Leben und Medien
 Wirtschaft, Technik und Umwelt
 Politik und Geschichte
 Deutsche Sprache

1.3 Termini (die grammatischen Termini für die Oberstufe sind kursiv gedruckt)

Grammatische Termini

Das Verb

- Tempus (Präsens, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur)

- Modus (Indikativ, Imperativ, Konjunktiv I, II)
- Genus (Aktiv, Vorgangspassiv/Zustandspassiv)
- Modalverb
- sich-Verben, unpersönliches Verb
- Konjugation, konjugieren
- Infinitiv, Partizip Präsens/Perfekt

Das Substantiv

- Genus (maskulin, feminin, neutral)
- Numerus (Singular/Plural)
- Kasus (Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv)
- Deklination, deklinieren

Der (bestimmte/unbestimmte) Artikel

Das Adjektiv

- Deklination
- Komparation (Positiv, Komparativ, Superlativ)

Das Pronomen

- Personal-, Possessiv-, Demonstrativ-, Relativ-, *Reflexiv-*, *Interrogativ-*, *Indefinitivpronomen*
- *Pronominaladverb*

Das Adverb - Lokal-, Temporal-, Modaladverbien

Das Numerales

Die Konjunktion

Die Präposition

Das Modalwort

Die Wortbildung - zusammengesetztes Wort (Kompositum), Ableitung, *Präfigierung/Präfix*

Das Satzglied (Subjekt, Prädikat, Akkusativ-, Dativ-, Genitiv-, Präpositionalobjekt, Attribut, Lokal-, Temporal-, Modalbestimmung)

Die Rektion,

Die Satzverbindung, das Satzgefüge

Der Gliedsatz - Hauptsatz/Nebensatz (Subjekt-, Objektsatz, Temporal-, Lokal-, *Kausal-*, *Final-*, Relativ-, *Konditionalsatz, Konzessivsatz*)

Infinitivkonstruktion

Indirekte Rede

Das Homonym, das Synonym, das Antonym

Das Idiom

Der Nominal-/Verbalstil

Der Kontext

Der Dialekt, die Umgangssprache, die Hochsprache

2. DEUTSCHE LITERATUR

Themen	Mittelstufe	Oberstufe
2.1. Autoren und Werke 2.1.1. Kenntnisse über Werke von Autoren in verschiedenen Literaturepochen	Lessing: Fabeln Goethe: frei gewählte Gedichte und Balladen Schiller: Balladen Heine: Buch der Lieder (frei gewählte Gedichte) Deutschland. Ein Wintermärchen (Caput I.) Lenau: Schilflieder Eichendorff: (frei gewählte Gedichte) Fontane: Effi Briest Hauptmann: Bahnwärter Thiel Rilke: zwei frei gewählte Gedichte Kafka: Parabeln Brecht: Mutter Courage und ihre Kinder Borchert: Kurzgeschichten, Erzählungen Dürrenmatt: Der Besuch der alten	Goethe: Frei gewählte Gedichte Schiller: Frei gewählte Gedichte Heine: Deutschland. Ein Wintermärchen (weitere Auszüge) Lenau: Frei gewählte Gedichte Rilke: Weitere frei gewählte Gedichte Böll: Frei gewählte Erzählungen, Kurzgeschichten Frei gewählte Werke der zeitgenössischen Literatur

	Dame	Gattungsspezifika, Zusammenhänge von Thema, Komposition, Sprachgebrauch, Motiven und Gesichtspunkt des Autors. Interpretation von kurzen, für die Schüler unbekannten epischen und lyrischen Texten.
2.1.2. Ungarndeutsche Autoren und ihre Werke	Frei gewählte Werke von V. Koch J. Michaelis, E. Rittinger, R. Becker, J. Mikonya, C. Klotz usw. Charakteristische Themen in der ungarndeutschen Literatur nach dem Zweiten Weltkrieg (Muttersprache, Zweisprachigkeit, Heimat, Vaterland, Identität, Traditionen usw.) und deren Tendenzen	Werke „moderner“ Autoren: z.B. A. Korb, Ch. Arnolb, K. Brenner usw.
2.2. Interpretationsstufen	Aufzeigen der wichtigeren Charakteristika der aufgezählten Epochen auf Grund der gegebenen literarischen Werke.	Aufzeigen der Charakteristika und Wirkung verschiedener Darstellungsmethoden auf Grund gegebener Werke.
2.2.1. Epochen, Stile	Aufklärung, Sturm und Drang, Klassik, Romantik, Vormärz, Realismus, Naturalismus, Literatur der Jahrhundertwende, Nachkriegsliteratur Zeitgenössische Literatur	
2.2.2. Themen, Motive	Erkennen und Interpretieren der Varianten von Motiv und Thema in den gelesenen Werken Vergleich von Gedichten mit ähnlichem Thema und Motiv aus verschiedenen Epochen (z. B.: Liebe, Natur, Jahreszeiten, Heimatliebe usw.)	Vergleich der Gedanken-, Motiv- und thematischen Übereinstimmung und Unterschiede verschiedener Werke
2.2.3. Gattungen	Erkennen und darstellen der Form und Inhaltscharakteristika der Epik, Lyrik, Drama, auf Grund gegebener Werke.	Angabe und Vergleich von gleichen und verschiedenen Charakteristika von Werken verschiedener Epochen (z. B. Fabel, Ballade, Kurzgeschichte, Novelle, Parabel, Drama, Roman). Charakterisierung des epischen Theaters.

2.6. Begriffe (Erwartungen für die Oberstufe werden kursiv gedrückt)

Gattungen: Epik, Lyrik, Drama

Epische Gattungen: Roman, Novelle, Erzählung, Kurzgeschichte, Anekdote, Sage, Fabel, Parabel, *Gleichnis*, Märchen

Lyrische Gattungen: *Elegie*, Hymne, Lied, Ode, Sonett, konkrete Poesie

Dramatische Gattungen: Komödie/ Lustspiel, Tragödie/ Trauerspiel, dramatisches Gedicht, Ballade

Erzählsituation, Erzählperspektive, Ich-Erzählung, Monolog, Dialog, direkte/ indirekte Rede, Handlung, Beschreibung,

Bericht, Episode, Kapitel, Rahmen

Erlebnislyrik, Gelegenheitslyrik

Vers/Strophe/Reim (Paarreim, Kreuzreim, umarmender Reim), Strophenbau, Rhythmus, Klang, Refrain, Alliteration, Zeilensprung, Personifizierung, Vergleich, Metapher, Allegorie, Ausruf, *lyrisches Ich*

Dramatische Handlung, Exposition, Entwicklung der Handlung, Spannung/Steigerung, Höhepunkt, Lösung, Katharsis

Inszenierung, Bühnenbild, Mimik, Gestik,

Dramentheorie, episches Theater, V-(Verfremdungs-) Effekt, Narrator, Distanz(ierung)

absurd, grotesk, paradox

Symbol, Schlüsselwort

Humor, Ironie, *Satiere*, Spott

Charakter

Literarische Epochen, Stilrichtungen: Aufklärung, Sturm und Drang, Klassik, Romantik, Vormärz, Realismus,

Naturalismus, Jahrhundertwende, Expressionismus, Symbolismus, Nachkriegsliteratur, Gegenwartsliteratur
 Kunstpoesie, Volkspoesie
 Interpretation, Kritik, Wertung

II. BESCHREIBUNG DER PRÜFUNG

Teile der Prüfung

Mittelstufe		Oberstufe	
Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
240 Minuten	15 Minuten	240 Minuten	20 Minuten
100 Punkte	50 Punkte	100 Punkte	50 Punkte

Hilfsmittel bei der Prüfung

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Vom Prüfling gesichert	KEINE	KEINE	KEINE	KEINE
Von der Institution gesichert, an der die Kommission tätig ist	Zur II. Aufgabe gedrucktes Rechtschreibwörterbuch, einsprachiges bzw. zweisprachiges Wörterbuch (pro zehn Schüler mindestens ein Exemplar)	Anthologie, Bände und andere gedruckte Materialien, die mit der Aufgabenstellung zusammenhängen	Zur II. Aufgabe gedrucktes Rechtschreibwörterbuch, einsprachiges bzw. zweisprachiges Wörterbuch (pro zehn Schüler mindestens ein Exemplar)	Anthologie, Bände und andere gedruckte Materialien, die mit der Aufgabenstellung zusammenhängen

Zu veröffentlichen

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Stoff	NICHTS	Titel der Themen und Thesen	NICHTS	Titel der Themen- und der Thesen
Termin	KEINER	Laut Verordnung	KEINER	Laut Verordnung

MITTELSTUFE

Schriftliche Prüfung		Mündliche Prüfung	
240 Minuten		15 Minuten	
90 Minuten	150 Minuten		
Aufgabenreihe		Erörterung der These	
I. Aufgabenblatt: Textverstehen und Erörterung oder Produktion eines Sachtextes	II. Aufgabe: Literarische Textproduktion: Interpretation eines Werkes oder Vergleich	Erörterung einer sprachlichen These	Erörterung einer literarischen These
50 Punkte	40 Punkte	10 Punkte	25 Punkte
Rechtschreibung: 8 Punkte Schriftbild: 2 Punkte		Sprachliche Qualität: 15 Punkte	
100 Punkte		50 Punkte	

Schriftliche Prüfung

Allgemeine Regelungen

In der schriftlichen Prüfung muss der Prüfling eine zentral gestellte Aufgabenreihe lösen.

Der Prüfling löst zuerst das I. Aufgabenblatt, zur Lösung des Aufgabenblattes stehen ihm 90 Minuten zur Verfügung. Das Aufgabenblatt enthält eine Aufgabenreihe zum Textverstehen von 60 Minuten und eine Aufgabe zur Textproduktion von 30 Minuten. Nach Ablauf der 90 Minuten werden die Arbeiten vom Lehrer eingesammelt.

Danach wird das II. Aufgabenblatt verteilt und vom Prüfling ausgearbeitet. Dazu stehen ihm 150 Minuten zur Verfügung. Zur Lösung kann ein Rechtschreibwörterbuch, sowie ein ein-, bzw. zweisprachiges gedrucktes Wörterbuch gebraucht werden.

Formale Merkmale des schriftlichen Aufgabenblattes

Der erste Teil der schriftlichen Prüfung beinhaltet eine Aufgabe im Bereich Textverstehen und die Produktion eines zu Alltagsthemen gebundenen Sachtextes im angegebenen Stil. Die schriftliche Prüfung beinhaltet also eine Aufgabenreihe zum Textverstehen, sowie eine Aufgabe zur Textproduktion, die eine Erörterung oder die Produktion von einem Sachtext sein kann. Zwischen den zweierlei Aufgaben zur Textproduktion wählt der Prüfling.

Der zweite Teil der schriftlichen Prüfung erwartet die Produktion eines analysierenden literarischen Textes, die die Interpretation eines Werkes oder der Vergleich zweier Werke nach gegebenen Gesichtspunkten sein kann. Zwischen den zwei Aufgaben wählt der Abiturient.

Der Prüfling markiert auf dem Aufgabenblatt die gewählte Aufgabe. Wenn er statt der angefangenen Aufgabe eine andere wählt, muss er den ungültigen Text durchstreichen.

Inhaltliche Merkmale des Aufgabenblattes

I. Textverstehen und Erörterung oder Produktion eines Sachtextes

Aufgabenreihe zum Textverstehen

Der Text zum Textverstehen besteht aus einem, eventuell zwei (miteinander zusammenhängenden) Sachtexten, Publikationen oder Auszügen aus diesen in einer Länge von 700-1000 Wörtern.

Die Fragen und Aufgaben zum Textverstehen können den thematischen, strukturellen, sprachlichen und kommunikativen Gegebenheiten des Textes entsprechend auf folgende Aspekte ausgerichtet sein:

- Identifizierung, Deutung: im Text direkt auffindbare Tatsachen, Angaben, Feststellungen; Argumente und Standpunkte im Text; Standpunkt des Autors; Bedeutung, Bedeutungsschichten des Textes;
- Zusammenhänge: zwischen grammatischen und stilistischen Spezifika des Textes; zwischen Titel und Text; zwischen Bedeutung und Bedeutungsschichten des gesamten Textes;
- Charakteristika des Textes aus kommunikativen, gattungsspezifischen, pragmatischen Gesichtspunkten; Rolle der Andeutungen, Hinweise im Text; Zusammenhang zwischen Text und anderen (externen) Informationen;
- Aufbau des Textes: logische, inhaltliche Verbindungen im Text; Struktur, Art der Struktur; die durch den Aufbau vermittelte Bedeutung;
- Aufbau des Textes durch Skizze, Auszug, Komprimierung nach Schwerpunkten usw.

Erörterung oder Aufgabe zur Produktion eines Sachtextes

Der Abiturient löst eine Erörterungs- oder eine Textproduktionsaufgabe von den unten angegebenen zwei Möglichkeiten.

Der zu erwartende Umfang der Lösung: 120-200 Wörter

Die Aufgabe kann folgende sein:

- A) Erörterung: eine mit 3-5 Argumenten unterstützte Stellungnahme im Bereich Gesellschaft, Kultur, Lebensweise.
- B) Sachtext: Produktion eines Sachtextes in gegebener Gattung, gegebenem Thema, eventuell mit den angegebenen Kommunikationsaspekten. Mögliche Textsorten: Motivationsbrief; offizielle Briefe verschiedenen Inhalts (z.B. Beschwerdebrief); Gesuch; Beitrag; Wortmeldung; Diskussionsgrundlage; Empfehlung; Würdigung.

Die Aufgabenstellung kann einen Text oder Textauszug zur Gedankenanstregung enthalten. Das Aufgabenblatt gibt die Teilpunkte für die den konkreten Aufgaben entsprechenden Kriterien an.

II. Literarische Textproduktion

Der Abiturient wählt eine von den zwei Textproduktionsaufgaben. Der zu erwartende Textumfang beträgt 400-800 Wörter. Folgende Aufgaben stehen zur Wahl:

- A) Problemorientierte, deutende Darstellung eines Werkes (oder eines Auszuges).
- B) Vergleichende Analyse zweier Werke (oder Auszüge) nach gegebenen Gesichtspunkten.

Der Basistext zu beiden Aufgaben kann ein lyrisches Werk, schöngestiger Prosatext oder Auszug aus einem Prosawerk oder einem Drama sein. Die gewählten Werke können von ungarndeutschen oder anderweitigen deutschsprachigen Autoren stammen, aus jeder Epoche, Stilrichtung, ohne Eingrenzung in Thematik oder Gattung. Die Aufgabenstellung verlangt nicht unbedingt Kenntnisse über den Autor. Im Falle eines Auszuges wird die Kenntnis des gesamten Werkes nicht erwartet.

In beiden Aufgaben ist das Erkennen der in den literarischen Texten auftretenden Probleme ein wichtiger Aspekt, sowie die Reflexion auf diese Probleme. Beide Aufgaben enthalten den Schwerpunkt der Erörterung, des Vergleichs, die hervorgehobenen Aspekte (z.B. das dargestellte Thema, Erlebnis, Problem, die Situation; Verhalten und Charakteristika der Personen, ihr Verhältnis zueinander; Rolle und Bedeutung der Motive; Wertordnung und Lebensauffassung verschiedener Epochen).

Mindestens eine der Aufgaben soll an die Kultur des Ungarndeutschums angeknüpft sein.

Bewertung des schriftlichen Aufgabenblattes

Die zentralen Bewertungskriterien beinhalten die Punktzahl für die einzelnen Aufgaben. In Stichworten werden die möglichen inhaltlichen Elemente und die Möglichkeit einer Abweichung von diesen angegeben.

Bei der Bewertung der Leistung des Abiturienten darf keine Rolle spielen, wenn die persönliche Wertordnung des bewertenden Lehrers abweicht von der allgemeinen Beurteilung des behandelten Problems, der Frage, der Erscheinung oder wenn die Meinung des Abiturienten von der allgemeinen Ansicht abweicht.

Der bewertende Lehrer korrigiert die Rechtschreib- und Sprachrichtigkeitsfehler anhand der zentral angegebenen Bewertungskriterien. Die Rechtschreibung und das Schriftbild werden in der endgültigen Bewertung bewertet.

I. Textverstehen und Erörterung oder Textproduktion eines Sachtextes

Korrektur und Bewertung der Aufgabenreihe zum Textverstehen

Die Lösung des Textverstehens wird mit Hilfe der zentral angegebenen Bewertungskriterien bewertet. Die maximale Punktzahl beträgt 40 Punkte. Die Lösungsvorschläge und die Teilpunkte werden im Bewertungsleitfaden angegeben. Der korrigierende Lehrer trägt die Teilpunkte sowie die Gesamtpunktzahl auf die Arbeit ein.

Korrektur und Bewertung der Erörterung oder der Textproduktion eines Sachtextes

Die Bewertung der Textproduktion erfolgt nach den zentralen Bewertungskriterien. Die maximale Punktzahl beträgt 10 Punkte. Nur eine Textproduktion kann bewertet werden. Wenn der Prüfling beide Aufgaben ausarbeitet und seine Wahl nicht eindeutig markiert (die gewählte Aufgabe nicht unterstreicht, oder die ungültige Lösung nicht durchstreicht), dann muss der Lehrer die erste Lösung der Reihenfolge nach korrigieren und bewerten. Der Leitfaden zur Bewertung gibt die Teilpunkte für die entsprechenden, zu erwartenden Elemente beider Aufgaben an. Der korrigierende Lehrer markiert die angenommenen inhaltlichen und formalen Elemente mit den Zeichen im Leitfaden. Er trägt die Teilpunkte und die Gesamtpunktzahl auf das Aufgabenblatt ein.

Punktwerte für das Textverstehen und die Erörterung oder Textproduktion eines Sachtextes (I. Aufgabenblatt)

Textverstehen und Erörterung oder Textproduktion (Sachtext)	Aufgaben zum Textverstehen	40 Punkte
	Aufgaben zur Textproduktion	10 Punkte

II. Korrektur und Bewertung der literarischen Textproduktion

Der korrigierende Lehrer bewertet die Leistung des Abiturienten nach den in der Beschreibung der Prüfung angegebenen Bewertungskriterien und anhand der Bewertungskriterien des Leitfadens.

Der Leitfaden zur Bewertung gibt in Stichworten die möglichen Inhalte der Lösung an. Alle, von der Vorgabe abweichenden richtigen Lösungen sind anzunehmen, im Weiteren wird der fachlich korrekte Sprachgebrauch des Leitfadens nicht erwartet. Der korrigierende Lehrer markiert die richtigen inhaltlichen Elemente entsprechend den im Leitfaden angegebenen Zeichen. Als richtig gelten die inhaltlich korrekten Elemente, begründete Beobachtungen, Schlussfolgerungen, Feststellungen.

Wenn der Prüfling mehr als eine Aufgabenstellung ausarbeitet und seine Wahl nicht eindeutig markiert (die gewählte Aufgabe nicht unterstreicht, die ungültige Lösung nicht durchstreicht), dann muss der Lehrer die der Reihenfolge nach erste Lösung bewerten.

Der bewertende Lehrer markiert die strukturellen, stilistischen, Rechtschreib- und Sprachrichtigkeitsfehler anhand der Vorgabe im Leitfaden für die zentralen Bewertungskriterien.

Innerhalb der Punktgrenzen wird nach der Entsprechung der Kriterien entschieden.

Gesichtspunkte und Bewertung der literarischen Textproduktion

Inhalt - Verstehen des Basistextes und der Aufgabe; Kenntnisse im Wissensbereich (Sachwissen, allgemeine Bewandertheit); Entsprechung der Antwortelemente den Aspekten der Aufgabe und des Basistextes; Problemorientiertheit, Hervorhebung des Wesentlichen, Festhalten am Thema, Gedankenreichtum, relevante Beispiele, Meinungsäußerung.

Textaufbau - Aufbau (Gedankengang, Logik, Entsprechung der Gattung); Struktur (Kohärenz, Proportionen, Gliederung, Umfang).

Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit) - Sprachregister, Wortschatz, den Normen der Standardsprache entsprechend.

Literarische Textproduktion	Inhaltliche Qualität		25 Punkte
	Sprachliche Qualität	Textaufbau	5 Punkte
		Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit)	10 Punkte

Bewertung der Rechtschreibung und des Schriftbildes

Rechtschreibung – den Rechtschreibnormen entsprechend; in Anbetracht der Zeichensetzung, der groben und kleinen Fehler, den im Leitfaden angegebenen einheitlichen Bewertungskriterien entsprechend.

Schriftbild - geordnetes Schriftbild, Lesbarkeit, Gesichtspunkt des Lesers, kultivierte Form.

Gesamtpunktzahl für die schriftliche Prüfung

Textverstehen und Erörterung oder Textproduktion (Sachtext)	Textverstehen	40 Punkte
	Textproduktion	10 Punkte
Literarische Textproduktion	Inhaltliche Qualität	25 Punkte
	Sprachliche Qualität	15 Punkte
Rechtschreibung		8 Punkte
Schriftbild		2 Punkte

Mündliche Prüfung

Der Abiturient muss sein Thema selbstständig erörtern. Zwischenfragen können nur dann gestellt werden, wenn der Schüler offensichtlich einen falschen Weg eingelegt hat oder steckengeblieben ist.

In der mündlichen Prüfung erörtert der Schüler je eine Aufgabe zu einer literarischen und einer sprachlichen These.

Die Thesenliste für Deutsche Sprache und Literatur besteht aus 20 sprachlichen und 20 literarischen Thesen. Die literarischen und sprachlichen Thesen stellen eine getrennte Thesenliste dar. In beiden müssen je 6 Thesen im Vergleich zum vorigen Jahr modifiziert werden.

Zu den einzelnen Thesen gehört mindestens je eine Aufgabe.

Folgende Hilfsmittel können sowohl zur Vorbereitung, als auch zur Antwort verwendet werden: Anthologie, Werk oder der Ausarbeitung der These entsprechender Auszug aus anderen gedruckten Hilfsmitteln (ausgedruckte Version einer Internetseite, einsprachiges Wörterbuch, Atlanten zur Kulturgeschichte, Alben für bildende Kunst). Der Thesenliste entsprechende Hilfsmittel werden von der Institution, an der die Prüfungskommission arbeitet, zur Verfügung gestellt.

Inhaltliche und formale Merkmale der mündlichen Thesen

Die Thesenliste soll so zusammengestellt werden, dass die in den Thesen gestellten Aufgaben - die Spezifika der Themen in Betracht gezogen - einen möglichst gleichen Schwierigkeitsgrad haben; der Abiturient soll im gegebenen Zeitrahmen genügend Zeit zur erfolgreichen Vorbereitung und Ausführung der These haben.

Sprachliche Thesen für Deutsch

Im Laufe der Prüfung wird gemessen, zu welchem Maße und welcher Qualität der Abiturient zur mündlichen Transaktion und Interaktion fähig ist. Beachtet werden dabei sowohl die rezeptiven, als auch die produktiven (Verstehen und Sprechfertigkeit) Fertigkeiten. Der Prüfling soll zur selbstständigen Erörterung seiner These fähig sein und auch am Gespräch aktiv teilnehmen.

Jede sprachliche These besteht aus einem Basistext von 250-300 Wörtern und den dazu gehörenden Aufgaben (sprachliche Transformation, lexikalische, stilistische Aufgaben usw.). 25% der Thesen sollen Texte in Zusammenhang mit Sprache, Brauchtum, Tradition, Kultur und Minderheitenpolitik usw. der Ungarndeutschen beinhalten.

Literarische Thesenliste

Die Thesen knüpfen sich an ein in den allgemeinen Anforderungen im Fach „Deutsch als Nationalitätensprache und Literatur“ aufgezähltes Werk oder einen Auszug aus dem Werk. Der Abiturient führt seine These selbstständig aus. Mindestens zwei Thesen sollen Aufgaben in Zusammenhang mit der ungarndeutschen Literatur enthalten. Wenn das die Aufgabenstellung ermöglicht, soll der Prüfling die Wahl zwischen den angegebenen Autoren oder Werken haben.

Themenkreise und Titel der Thesen beider Thesenlisten müssen zum gesetzlich vorgeschriebenen Termin und auf vorgeschriebene Weise veröffentlicht werden. Die zu den einzelnen Thesen gehörenden Aufgaben dürfen nicht veröffentlicht werden, sie können erst bei der Prüfung bekannt gemacht werden.

Bewertung der mündlichen Prüfung

Maximaler Punktwert der mündlichen Prüfung sind 50 Punkte. Für den Inhalt der literarischen These können 25 Punkte, für den Inhalt der sprachlichen These 10 Punkte, für die sprachliche Qualität beider Thesen zusammen 15 Punkte vergeben werden.

Die Bewertung der Prüfungsleistung erfolgt anhand folgender Kriterien und Punkte. Innerhalb der Punktgrenzen entscheidet das Maß der Entsprechung der Kriterien.

Inhaltliche Qualität - in Literatur insgesamt 25 Punkte, in deutscher Sprache 10 Punkte anhand folgender Kriterien:	
- Literarische, sprachliche, kulturelle Kenntnisse	
- Sachwissen	
- Textkenntnis, Textverstehen	
- Kompetenz zur Aufgabenlösung	
- Gedankenreichtum	
- Selbstständige Meinung	
- Komplexität der Erörterung	
Sprachliche Qualität - für beide Thesen zusammen insgesamt 15 Punkte anhand folgender Kriterien:	
- Systematisierung, Hervorhebung des Wesentlichen	
- Logischer Gedankengang	
- klare, gegliederte Text- und Satzstruktur	
- Entsprechender Wortschatz, Wortgebrauch	
- Verständliche Vortragsweise	
Gesamtpunktzahl der mündlichen Prüfung	
Inhaltliche Qualität - Literatur	25 Punkte
Inhaltliche Qualität - deutsche Sprache	10 Punkte
Sprachliche Qualität der Erörterung	15 Punkte

OBERSTUFE

Schriftliche Prüfung		Mündliche Prüfung	
240 Minuten		20 Minuten	
Aufgabenreihe		Erörterung der These	
Aufgaben zum Textverstehen und zur Überprüfung sprachlicher und literarischer Kenntnisse	Aufgaben zur Textproduktion: literarische Analyse und Reflexion	Erörterung einer sprachlichen These	Erörterung einer literarischen These
40 Punkte	50 Punkte	10 Punkte	25 Punkte
Rechtschreibung: 8 Punkte Schriftbild: 2 Punkte		Sprachliche Ausführung: 15 Punkte	
100 Punkte		50 Punkte	

Schriftliche Prüfung

Allgemeine Regelungen

In der schriftlichen Prüfung muss der Prüfling eine zentral gestellte Aufgabenreihe lösen.

Der Prüfling erhält ein Aufgabenblatt, er kann die zur Verfügung stehende Zeit selbst einteilen und die Reihenfolge der Aufgabenlösung selbst bestimmen. Zur Lösung der Aufgaben stehen ihm 240 Minuten zur Verfügung. Zur Lösung kann ein Rechtschreibwörterbuch, sowie ein ein-, bzw. zweisprachiges gedrucktes Wörterbuch gebraucht werden.

Inhaltliche und formale Merkmale der schriftlichen Prüfung

Die schriftliche Prüfung besteht aus einem Textverstehen zum Überprüfen der Anwendung des Fachwissens, einer Aufgabenreihe, die sprachliche und literarische Kenntnisse überprüft, und aus zwei verschiedenen Aufgaben zur Textproduktion.

Aufgabenreihe zum Textverstehen und zum Überprüfen sprachlicher-literarischer Kenntnisse

Die Aufgabenreihe knüpft sich an ein deutschsprachiges Werk (erörternde Prosatexte über Literatur oder Sprache, Essays, lyrische Werke, schöngeistige Werke, Dramen oder Auszug aus diesen Werken).

Die Aufgabenreihe überprüft einerseits das Verstehen des Textes, andererseits erwartet sie die Anwendung sprachlicher und literarischer Kenntnisse (z.B. Erkennen, Identifizieren und Definieren von Begriffen, ihre Anwendung, Erkennen von verschiedenen historischen, gattungsspezifischen, thematischen und motivischen Zusammenhängen; Kenntnis des Werkes; Kommunikations-, sprachliche, grammatische, rhetorische, stilistische, textspezifische, orthographische Charakteristika des zu untersuchenden Textes, anknüpfende Fragen). Die Aufgabenreihe enthält Aufgaben zu allen drei Bereichen: Textverstehen, sprachliche Kenntnisse, literarische Bildung.

Aufgaben zur Textproduktion

Die beiden Aufgaben zur Textproduktion schreiben das Verfassen eines selbstständigen Textes über zwei verschiedene Themen nach gegebenen Aspekten und mit Angabe der Textsorte vor.

Die Aufgaben zur Textproduktion:

- Interpretation, Analyse, Wertung eines Werkes nach gegebenen Gesichtspunkten (im Weiteren: interpretierende Textproduktion).

Der Basistext der Interpretation ist ein literarisches Werk (Lyrik, schöngeistige Prosa, Drama bzw. Auszug eines Werkes). Die gewählten Werke können von ungarndeutschen oder anderweitigen deutschsprachigen Autoren stammen, aus jeder Epoche, Stilrichtung, ohne Eingrenzung in Thematik oder Gattung. Die Aufgabenstellung verlangt nicht unbedingt Kenntnisse über den Autor. Im Falle eines Auszuges wird die Kenntnis des gesamten Werkes nicht erwartet.

- Verfassen eines Textes, der eine Erörterung oder Meinung darstellt: Reflexion auf eine literarische, kulturelle, ästhetische, ethische Frage, Erscheinung (im Weiteren: reflektierende Textproduktion)

Jede Aufgabe beruht auf einem Basistext (z.B. literarisches Werk, Auszug aus einem Werk, einleitendes Zitat als Grundlage für die Meinungsäußerung, bewertende Argumentation).

Umfang des interpretierenden Textes 400-800 Wörter

Umfang des reflektierenden Textes 150-450 Wörter

Bewertung des schriftlichen Aufgabenblattes

Die zentralen Bewertungskriterien geben die Punkte für die einzelnen Aufgaben, die möglichen inhaltlichen Elemente in Stichworten und die Möglichkeit einer Abweichung von diesen an. Bei der Bewertung der Leistung des Abiturienten darf keine Rolle spielen, wenn die persönliche Wertordnung des bewertenden Lehrers von der allgemeinen Beurteilung der in der Aufgabe behandelten Probleme, Fragen, Erscheinungen oder wenn die Meinung des Abiturienten von der allgemeinen Ansicht abweicht.

Der bewertende Lehrer korrigiert in jeder Aufgabe die Rechtschreibfehler anhand der zentralen Bewertungskriterien. Die Rechtschreibung und das Schriftbild werden am Ende bewertet.

Bewertung des Textverstehens und der Aufgabenreihe zur Überprüfung sprachlicher-literarischer Kenntnisse

Die Lösung des Textverstehens und der Aufgabenreihe zur Überprüfung sprachlicher-literarischer Kenntnisse wird mit Hilfe zentraler Bewertungskriterien bewertet. Die maximale Punktzahl beträgt 40 Punkte. Die Lösungsvorschläge und die Teilpunkte werden im Bewertungsleitfaden angegeben. Der korrigierende Lehrer trägt die Teilpunkte sowie die Gesamtpunktzahl auf die Arbeit ein.

Textverstehen und Aufgabenreihe zur Überprüfung sprachlicher-literarischer Kenntnisse	40 Punkte

Korrektur und Bewertung der Textproduktion

Der korrigierende Lehrer bewertet die Leistung des Abiturienten nach den in der Prüfungsbeschreibung angegebenen Bewertungskriterien und anhand des Leitfadens.

Der Leitfaden zur Korrektur und Bewertung gibt die möglichen Inhalte der Lösung in Stichworten an. Alle, von der Vorgabe abweichenden richtigen Lösungen sind anzunehmen, der korrekte Gebrauch der Fachsprache im Leitfaden wird nicht erwartet. Der korrigierende Lehrer markiert die richtigen inhaltlichen Elemente mit den im Leitfaden angegebenen Zeichen.

Der bewertende Lehrer markiert die Rechtschreib- und Sprachrichtigkeitsfehler, sowie die Fehler im Aufbau und Stil. Innerhalb der Punktgrenzen wird nach dem Maß der Entsprechung der Kriterien entschieden.

Gesichtspunkte und Bewertung zur Korrektur des literarischen Textes

Die vom korrigierenden Lehrer festgelegte Punktzahl beinhaltet die Punkte für Inhalt, sowie für Aufbau, Stil und Sprachrichtigkeit anhand der folgenden Bewertungskriterien:

Inhalt - Verstehen des Basistextes und der Aufgabe; Kenntnisse im Wissensbereich (Sachwissen, allgemeine Bewandertheit); Entsprechung der Antwortelemente den Aspekten der Aufgabe und des Basistextes (Problemorientiertheit, Hervorhebung des Wesentlichen, Festhalten am Thema, Gedankenreichtum, relevante Beispiele, Meinungsäußerung).

Textaufbau - Aufbau (Gedankengang, Logik, Entsprechung der Gattung); Struktur (Kohärenz, Proportionen, Gliederung, Umfang).

Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit) – Sprachregister, Stil, Wortschatz, nach den Normen der Standardsprache.

Gesichtspunkte und Bewertung zur Korrektur der reflektierenden Textproduktion

Die vom korrigierenden Lehrer festgelegte Punktzahl beinhaltet die Punkte für Inhalt, sowie für Aufbau, Stil und Sprachrichtigkeit anhand der folgenden Bewertungskriterien

Sachwissen, allgemeine Bewandertheit

Problemorientiertheit, Gedankenreichtum

Gedankengang, Textaufbau

Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit)

Punktzahl der zwei Textproduktionsaufgaben

Literarischer Text 30 Punkte	Inhalt	15 Punkte
	Textaufbau, Struktur	5 Punkte
	Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit)	10 Punkte
Reflektierender Text 20 Punkte	Inhalt	5 Punkte
	Problemorientiertheit	5 Punkte
	Gedankengang	5 Punkte
	Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit)	5 Punkte

Bewertung der Rechtschreibung und des Schriftbildes

Rechtschreibung - den Rechtschreibnormen entsprechend, in Anbetracht der Zeichensetzung, der groben und kleinen Fehler, anhand der im Leitfaden angegebenen einheitlichen Bewertungskriterien.

Schriftbild - geordnetes Schriftbild, Lesbarkeit, Gesichtspunkt des Lesers, kultivierte Form.

Gesamtpunktzahl der schriftlichen Arbeit

Textverstehen und Aufgabenreihe zur Überprüfung sprachlicher und literarischer Kenntnisse	40 Punkte
Interpretierender Text	30 Punkte
Reflektierender Text	20 Punkte
Rechtschreibung	8 Punkte
Schriftbild	2 Punkte

Mündliche Prüfung

Die mündliche Prüfung verläuft anhand einer zentralen Thesenliste.

Der Abiturient erörtert sein Thema selbstständig. Zwischenfragen können nur dann gestellt werden, wenn der Schüler offensichtlich einen falschen Weg eingelegt hat oder steckengeblieben ist.

In der mündlichen Prüfung erörtert der Schüler je eine Aufgabe zu einer sprachlichen und einer literarischen These.

Die Thesenliste für Deutsche Sprache und Literatur besteht aus 20 sprachlichen und 20 literarischen Thesen. Die sprachlichen und literarischen Thesen stellen eine getrennte Thesenliste dar. In beiden müssen je 6 Thesen im Vergleich zum vorigen Jahr modifiziert werden.

Folgende Hilfsmittel kann der Prüfling sowohl zur Vorbereitung, als auch zur Antwort verwenden: Anthologie, Werke oder andere gedruckte Hilfsmittel in Zusammenhang mit der Ausarbeitung der Aufgaben der These (z. B. ausgedruckte Version einer Internetseite, einsprachiges Wörterbuch, Atlanten zur Kulturgeschichte, Alben für bildende Kunst). Die Hilfsmittel werden von der Institution, an der die Prüfungskommission arbeitet, zur Verfügung gestellt.

Inhaltliche und formale Merkmale der mündlichen Thesen

Die Thesen sollen so zusammengestellt werden, dass die Aufgaben innerhalb der Thesen - die Spezifika der Themen in Betracht gezogen - einen möglichst gleichen Schwierigkeitsgrad haben; der Abiturient soll im angegebenen Zeitrahmen die Möglichkeit für die erfolgreiche Vorbereitung und Ausführung der These haben.

Sprachliche Thesen für Deutsch

Im Laufe der Prüfung wird gemessen, zu welchem Maße und welcher Qualität der Abiturient zur mündlichen Transaktion und Interaktion fähig ist. Beachtet werden dabei sowohl die rezeptiven, als auch die produktiven (Verstehen und Sprechfertigkeit) Fertigkeiten. Der Prüfling soll zur selbstständigen Erörterung seiner These fähig sein und auch am Gespräch aktiv teilnehmen.

Jede These besteht aus einem Basistext von 250-300 Wörtern und aus zum Text gehörenden Aufgaben (sprachliche Transformation, lexikalische, stilistische Aufgaben usw.). 25% der Thesen sollen Texte in Zusammenhang mit Sprache, Brauchtum, Tradition, Kultur und Minderheitenpolitik usw. der Ungarndeutschen beinhalten.

Literarische Thesen

Die Thesen knüpfen sich an die Themen und Werke/Auszüge aus Werken der allgemeinen Anforderungen im Fach „Deutsche Sprache und Literatur“. Der Abiturient führt seine These selbstständig aus. Zu jeder These gehört eine Aufgabe, die Aufgaben können jeden Prüfungstag geändert werden. Mindestens zwei Thesen sollen Aufgaben in Zusammenhang mit der ungarndeutschen Literatur enthalten.

Bewertung der mündlichen Prüfung

Maximaler Punktwert der mündlichen Prüfung sind 50 Punkte. Für den Inhalt der literarischen These können 25 Punkte, für den Inhalt der sprachlichen These 10 Punkte, für die sprachliche Qualität beider Thesen zusammen 15 Punkte vergeben werden.

Die Bewertung der Prüfungsleistung erfolgt anhand folgender Kriterien und Punkte. Innerhalb der Punktgrenzen entscheidet das Maß der Entsprechung der Kriterien.

Inhaltliche Qualität - in Literatur insgesamt 25 Punkte, in Sprache 10 Punkte anhand folgender Kriterien:
- Literarische, sprachliche, kulturelle Kenntnisse
- Sachwissen
- Textkenntnis, Textverstehen
- Kompetenz zur Aufgabenlösung
- Gedankenreichtum
- Selbstständige Meinung
- Komplexität der Erörterung
Sprachliche Qualität - für die beiden Thesen zusammen insgesamt 15 Punkte anhand folgender Kriterien:
- Systematisierung, Hervorhebung wichtiger Informationen
- Logischer Gedankengang
- klare, gegliederte Text- und Satzstruktur
- Entsprechender Wortschatz, Wortgebrauch
- Verständliche Vortragsweise

Gesamtpunktzahl der mündlichen Prüfung

Inhaltliche Qualität - Literatur	25 Punkte
Inhaltliche Qualität – deutsche Sprache	10 Punkte
Sprachliche Qualität der Erörterung	15 Punkte

NÉPMŰVÉSZET

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A vizsga formája

Középszint: szóbeli.

Emelt szint: szóbeli.

Az érettségi vizsga követelményeit közép- és emelt szinten határozzuk meg. A két szint tematikája megegyezik, a tanulóknak általános érvényű és értékű tudásról kell számot adniuk.

A *közép szintű* vizsga a népi kultúra egyes témaköreiről, azok történeti, társadalmi, gazdasági vonatkozásairól az általános műveltséghez tartozó tájékozottságot és az irodalomban való tájékozódási képességet követel meg.

Emelt szinten a néprajz és népművészet témaköreinek elmélyültebb ismerete, a kultúra és ezen belül a népi kultúra jelenségeinek önálló értelmezése, a szakirodalomban való önálló tájékozódás és kutatás képessége a követelmény.

KOMPETENCIÁK

A tantárgy ismereteinek elsajátítása után az érettségizni kívánó tanuló legyen képes:

- a kultúra és a társadalom együttes működésének, a népművészet kulturális beágyazottságának és társadalmi környezetének összefüggéseiben való megértésére;
- a nemzeti kultúra és a közösségi kultúra jelenségeinek, összefüggéseinek együttes értelmezésére;
- a népi kultúra jelenségeit, a tárgyat és megnyilatkozásait annak létrehozójával együtt korába és környezetébe beilleszteni, és azzal együtt értelmezni;
- a megértés igényével viszonyulni saját környezete és az eltérő, távoli vagy idegen csoportok és kultúrák megnyilvánulásaihoz.

A tanuló ismerje

- a közösségek, a társadalmak és civilizációk kialakulásának és működésének főbb vonalait, a munkák specializálódásának nagyobb állomásait;
- a kultúrák és társadalmak szerkezetének kapcsolatait;
- az egyén, a közösség és a kultúra viszonyát;
- a néprajz és népművészet jelenségeit, fogalmait, legfontosabb alkotásait;
- lakóhelye néprajzát és a táj jeles kutatóit;
- a további tájékozódás lehetséges útjait (néprajzi gyűjtemények, alapvető kézikönyvek) és azok használatát.

Összefoglalva: az érettségi vizsga során a tanulóknak számot kell adniuk arról, hogy rendelkeznek a kognitív kompetenciák azon rendszerével, mely a szakterületen való eligazodást, a további önálló tájékozódást biztosítja, tehát a felső szintű tanulmányok alapfeltétele.

Témakör	Középszint	Emelt szint
A kultúra általános fogalmai és történetiségük 1.	A civilizációk kialakulásának lehetséges okai. A kultúra fogalma.	Az etnográfia, az etnológia, a folklór és a kulturális antropológia fogalma, területei.
A kultúra általános fogalmai és történetiségük	A népművészet felfedezése, népi kultúra, nemzeti kultúra.	A népművészet felfedezése, népi kultúra, nemzeti kultúra és értelmezései a XIX–XX. században.

2.		
Világkép, folklór 1.	Jel és megszemélyesítés. Motívumok és szimbólumok a népművészetben (és a népköltészetben).	Jel és megszemélyesítés. Motívumok és szimbólumok a népművészetben (és a népköltészetben); a jelek és a nekik tulajdonított jelentések, azok történeti változásai.
Világkép, folklór 2.	Naptári ünnepek, egyházi ünnepek, népszokások és a népszokások költészete.	Naptári ünnepek, egyházi ünnepek, népszokások és a népszokások; a vallás(ok) és a naprendszer periódusosságának kapcsolatai.
Világkép, folklór 3.	A népköltészet, a népzene és a néptánc műfajai és összefüggéseik. Rítus és szórakozás.	A népköltészet, a népzene és a néptánc műfajai és összefüggéseik. Rítus és szórakozás. Az epikus műfajok (feltételezett) eredete; a zene és a szöveg kapcsolata a balladában és a lírában, a tánc dramatikus hagyományai. A zenészek specializálódása.
Világkép, folklór 4.	Az emberi élet fordulói és a hozzá fűződő szokások.	Az emberi élet fordulói és a hozzá fűződő szokások; az átmeneti rítusok fontossága.
Társadalom, gazdaság, mesterség 1.	Család, rokonság, munkaszervezet, munkarend.	Család, rokonság, munkaszervezet, munkarend, az életkorokhoz fűződő szerepek.
Társadalom, gazdaság, mesterség 2.	A mezőgazdálkodás, a paraszti munkarend kialakulása, történeti változásai; elsődleges (nemek szerinti) munkamegosztás.	A mezőgazdálkodás, a paraszti munkarend kialakulása, történeti változásai; elsődleges (nemek szerinti) munkamegosztás; nyomásos gazdálkodás, másodlagos munkamegosztás, specializálódás. Új növények megjelenése.
Társadalom, gazdaság, mesterség 3.	A családokat összefogó közösségek rendje; a falu, a piac.	A családokat összefogó közösségek rendje; a falu, a piac. A központosított közigazgatás szerepe, adózás, szabványosítási kísérletek.
Társadalom, gazdaság, mesterség 4.	A falu hierarchiája. A parasztság rétegezettsége.	A falu hierarchiája. A parasztság és a nemesség rétegezettsége. A föld nélküliek, az értelmiségiek, az iparosok, a kereskedők...
Társadalom, gazdaság, mesterség 5.	„Ösmesterségek”, „halász, vadász, madarász”, juhász, gulyás, kanász, csikós. Pásztorművészet.	„Ösmesterségek”, „halász, vadász, madarász”, juhász, gulyás, kanász, csikós. Pásztorművészet, technikái, tárgyai és funkciói.
Társadalom, gazdaság, mesterség 6.	Malmok, molnárok; a malom, mint fórum.	Malmok, molnárok; a malom, mint fórum. Kézi malom, száraz malom, vizimalom, szélmalom, gőzmalom, mint konkurencia.
Társadalom, gazdaság, mesterség 7.	Kovácsok, kovácsműhelyek, a műhely, mint fórum.	Kovácsok, kovácsműhelyek, a műhely, mint fórum. Patkoló kovács, szerszámkovács, cigány kovács, csontkovács.
Társadalom, gazdaság, mesterség 8.	Ácsok, asztalosok; a tetőszerkezet típusai, a bútorok fajtái, ácsszerkezet és asztalos szerkezet.	Ácsok, asztalosok; a tetőszerkezet típusai, a bútorok fajtái, ácsszerkezet és asztalos szerkezet. A fűrészmalmok és az asztalosbútorok tömeges elterjedése.
Társadalom, gazdaság, mesterség 9.	Bognárok, kerékgyártók. A híres magyar kocsigyártás.	Bognárok, kerékgyártók. A híres magyar kocsigyártás. A közlekedés és szállítás eszközeinek fejlődése, és szerepük.

Társadalom, gazdaság, mesterség 10.	Ruhakészítés. Szabó, gubacsapó és szűrszabó; úri szabó, német-szabó, női szabó.	Ruhakészítés. Szabó, gubacsapó és szűrszabó; úri szabó, német-szabó, női szabó. Alapanyagok, szabásminták és a készáru kereskedelme.
Társadalom, gazdaság, mesterség 11.	Bőrkikészítés, bőrfeldolgozás. Tímár, varga, csizmadia, szíjgyártó.	Bőrkikészítés, bőrfeldolgozás. Tímár, varga, csizmadia, szíjgyártó. Lábbeli, bőrruházat, lószerszám és más állatok szerszámai.
Társadalom, gazdaság, mesterség 12.	Kéreg, vessző, gyékény és faedények. Kosárfonó, gyékényes, teknővájó, kádár és pintér.	Kéreg, vessző, gyékény és faedények. Kosárfonó, gyékényes, teknővájó, kádár és pintér. A termékek felhasználásának ismertetése, pl. kenyérdagasztás, bortermelés.
Társadalom, gazdaság, mesterség 13.	Ezermesterek, barkácsolók. Céhek és kontárok.	Ezermesterek, barkácsolók. Céhek és kontárok. Házilag készített alkalmi eszközök; pl. szerszámnyelek, játékok. Árutermelés
Otthon, lakótér és tárgyi világa 1.	Nomadizálók lakóterei, kerek alaprajzú épületek, „gubba, hajma”. Használatuk, (férfi-női térfél, kultikus tér - munkatér), bútorzatuk.	Nomadizálók lakóterei, „gubba, hajma”. Kerek alaprajzú épületek. Továbbélésük; Halászkunyhó, pásztorkunyhó. Használatuk, (férfi-női térfél, kultikus tér – munkatér), bútorzatuk.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 2.	A kerek és a szögletes alaprajz történeti alapmintái, sátor és veremház. Építőanyagok.	A kerek és a szögletes alaprajz történeti alapmintái, sátor és veremház. Építőanyagok, megmunkálási technikák. Ülőgödör.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 3.	A ház fejlődése, tüzelőberendezések és alaprajzi típusok.	A ház fejlődése, tüzelőberendezések és alaprajzi típusok. A modulrendszer változása, a méretek és az építőtechnikák változásai.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 4.	Tüzelőanyagok (rönkfa, nád, szalma, kukoricaszár, trágya) és tüzelőberendezések ökológiája.	Tüzelőanyagok (rönkfa, nád, szalma, kukoricaszár, trágya) és tüzelőberendezések ökológiája. Táj, területi típusok.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 5.	Füstelvezetés, nyitott fedélszék, kürtők, kémények. Rúdra valók és bútorok.	Füstelvezetés, nyitott fedélszék, kürtők, kémények. Táj, területi típusok. Rúdra valók és bútorok.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 6.	A bútorok elhelyezésének rendje, diagonális és párhuzamos elrendezés.	A bútorok elhelyezésének rendje diagonális és párhuzamos elrendezés. Ácsolt és asztalosbútorok, megmunkálásuk szerszámjai, technológiájuk története. Házilag készített bútorok.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 7.	Településtípusok, város és falu. Telekformák, gazdasági épületek.	Településtípusok, város és falu. Telekformák, gazdasági épületek. A falvak alaprajzi típusai.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 8.	A falu életének és szerepének változása az ipari civilizáció korszakában. Polgári, kispolgári minták, panel.	A falu életének és szerepének változása az ipari civilizáció korszakában. Polgári, kispolgári minták, panel. A régi házak és technikák mai utóélete.
Népi kerámia 1.	Az agyagművesség története, kialakulásának gazdasági feltételei.	Az agyagművesség története, kialakulásának gazdasági feltételei. Az agyag alkalmassága, az égetés.

Népi kerámia 2.	Agyaglelőhelyek Magyarországon, fazekasközpontok.	Agyaglelőhelyek Magyarországon, fazekasközpontok. Mázas, mázatlan cserép, oxidációs, redukációs égetés (fekete edény)
Népi kerámia 3.	A cserépedények típusai, terminológiája.	A cserépedények típusai, terminológiája. Égetőkemencék típusai, égetési módok.
Népi kerámia 4.	Kereskedelem, cserekereskedelem, piacozás. Kereslet és kínálat.	Kereskedelem, cserekereskedelem, piacozás. Kereslet és kínálat. Hétköznapi és ünnepi, férfi és női használatra készült tárgyak. Díszítések, feliratok.
Textilek 1.	A fonás, szövés ősi technikái.	A fonás, szövés ősi technikái. Nemez készítés. Fonott falazatok, kerítések, hálók.
Textilek 2.	A fonás, szövés alapanyagai (növényi és állati) és feldolgozásuk.	A fonás, szövés alapanyagai (növényi és állati) és feldolgozásuk. A fonalak típusai és színezésük.
Textilek 3.	A szövés termékei, használatuk.	A szövés termékei, használatuk. A hétköznapi és az ünnepi textilek, viseletek.
Textilek 4.	A viseletben megjelenő táji etnikus hovatartozás, nem, kor, családi állapot, vagyoni helyzet.	A viseletben megjelenő táji, etnikus hovatartozás, nem, kor, családi állapot, vagyoni helyzet. A szőttesek stílusjegyei. A hímzések és nagyobb táji típusaik.
Textilek 5.	A díszítettség történeti korszakai, a gyári áru színrelépése, a kivetkőzés.	A díszítettség történeti korszakai, a gyári áru színrelépése, a piaci megrendelések hatása. A kivetkőzés. Kékfestés, Csipke. Népi formák és motívumok továbbélési lehetőségei.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint
Szóbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	20 perc
50 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

A vizsgára legalább 20 – legfeljebb 25 – tételt kell összeállítani, melyek tematikája a vizsgakövetelmény összes kategóriáját egyenletes arányban felosztva tartalmazza. A tételsorban szereplő tételek legalább 20%-át évente cserélni kell.

A felkészülésre biztosított idő 30 perc.

A vizsga időtartama: maximum 15 perc.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételek jellemzői:

A tétel egy kifejtendő elméleti kérdést tartalmaz a középszint anyagából.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán elérhető maximális pontszám 50 pont.

Az értékelés szempontjai:

- a vizsgázó milyen mértékben tudta önállóan kifejtetni az adott tételt
- a vizsgázó érzékelteti tudta-e, hogy képes az adott területet logikusan, élményszerűen bemutatni
- a vizsgázó felismerte-e az életmód és a tárgykultúra összefüggését

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint
Szóbeli vizsga
20 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgára legalább 20 – legfeljebb 25 – tételt kell összeállítani, melyek tematikája a vizsgakövetelmény összes kategóriáját egyenletes arányban felosztva tartalmazza.

A felkészülésre biztosított idő 30 perc.

A vizsga időtartama: max. 20 perc.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételek jellemzői

A tétel tartalmazzon

- a) egy kifejtendő elméleti kérdést az emelt szint anyagából,
- b) egy néprajzi fogalom, definíció, mesterség vagy technika rövid magyarázatát,
- c) egy kutató, illetve szakirodalom ismertetését.

A tétel egyes elemei más-más témakörből kerüljenek kiválasztásra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán elérhető maximális pontszám 50 pont.

Az értékelés szempontjai:

- a vizsgázó milyen mértékben tudta önállóan kifejtetni az adott tételt
- a vizsgázó szakszerűen fejezte-e ki magát egy-egy fogalom meghatározásakor, egy-egy folyamat, mesterség, technika vagy tevékenység leírásakor, illetve tárgyak meghatározásakor
- a vizsgázó logikusan, önálló gondolkodási képességet bizonyítva ismertette-e az adott területet, felismerte-e a társadalmi-gazdasági összefüggéseket

A pontszám arányos elosztása:

- a) a kifejtendő elméleti kérdés maximális pontszáma 30 pont
- b) a definíció magyarázata maximálisan 10 pont
- c) a kutató, illetve szakirodalom ismertetése maximálisan 10 pont.

PSZICHOLÓGIA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) Kompetenciák

TÉMÁK	KÖZÉPSZINT
1. Források használata és értékelése	Tematikus tájékozódás a nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információ-forrásokban.
1.1. Pszichológiai fogalmak ismerete és szaknyelv használata	Tudja helyesen használni az alapvető pszichológiai fogalmakat. Tisztában van a tanult pszichológiai alapfogalmak jelentéstartalmával.
1.2. Tudományos megközelítés sajátosságainak ismerete	Képes ismereteit világos nyelvi formában előadni. Tisztában van a pszichológia alapvető bizonyítási eljárásaival és a pszichológia szemléletmódjának fő vonásaival. A tanult kísérletek módszertani sajátosságait képes kiemelni és elemezni. Különbséget tud tenni a szakmai bizonyítékok és a nem kellően bizonyított tények között.
2. Az értelmezés képessége	Képes fogalmak összefüggéseinek meglátására, pszichológiai jelenségek összekapcsolására. Képes fogalmak összefüggéseinek meglátására, életből vett példákra való bemutatására.
3. Megfigyelés képessége	Irodalmi és filmélményeiben felismeri a tanult pszichológiai jelenségeket és ezeket képes összekapcsolni a tudomány által rendszerezett ismeretekkel. A tanult pszichológiai jelenségeket felismeri valós élethelyzetekből vett példákban. Képes az emberek és csoportok viselkedésének okait, az emberek közti kommunikáció és érintkezés jellemzőit példákban vagy a mindennapi életben felismerni, ezeket a jelenségeket a pszichológiai ismeretek összefüggéseiben szemlélni. A pszichológia tanult jelenségeire tud szemléletes példákat, analógiákat említeni saját tapasztalataiból. Képes a pszichológiai ismereteit összekapcsolni az egészséges életvezetés szempontjaival. Tud olyan pszichológiai tényezőket említeni, amelyek pozitív vagy negatív hatással voltak saját vagy más emberek életvezetésére. Tud példát mondani arra, amikor a pszichológiai tudás hasznos volt egy helyzet megértésében vagy hatékonyabb kezelésében.
3.1. Pszichológia ismeretek felhasználása a mindennapi életben	
4. Rugalmas gondolkodás	Nyitottság az emberi megnyilvánulások megértésére, elfogadására.
5. Kritikai értékelés	Képes kritikusan viszonyulni a pszichológiai tartalmú információkhoz, tisztában van a tudományos bizonyítás alapvető kritériumaival. Képes önálló kérdésfelvetésre, véleményalkotásra, gondolatokról, ismeretekről, véleményekről személyes állásfoglalás kialakítására.

B) Témakörök

TÉMÁK	KÖZÉPSZINT
1. A pszichológia mint tudomány	A pszichológia helye a társadalom és természettudományok rendszerében. A pszichológia tudományos eszköztára és fő vizsgálómódszerei: megfigyelés, kísérlet strukturált interjú és kérdőíves módszerek. A pszichológia alapterületei: I. Akadémikus pszichológia: – fejlődépszichológia, – személyiségpszichológia, – általános pszichológia, – szociálpszichológia. II. Alkalmazott pszichológia: a pszichológia lehetséges alkalmazásának területei. Pszichológia fő megközelítésmódjai: pszichoanalitikus, behaviorista, humanisztikus nézőpont.
2. Általános pszichológia: A lelki	

működés általános törvényszerűségei 2.1. Észlelés 2.2. Figyelem 2.3. Tanulás 2.4. Emlékezet 2.5. Kognitív képességek 2.6. Aktivációs szint, módosult tudatállapotok	Az észlelés jelenségei: a felismerés, lokalizáció, távolsági jelzőmozzanatok szerepe a látás folyamatában, monokuláris és binokuláris látás, mozgás észlelése, észlelési konstanciák, észlelési illúziók (Ames-szoba, Emert utókép). A tanulás szerepe az észlelésben (Held: fordító prizmaszemüveg kísérlet). A figyelem: spontán és akaratlagos figyelem, a figyelem jellemzői (terjedelme, tartóssága, átvihetősége, elterelhetősége), korai és késői szűrés elmélete. A figyelem szerepe az észlelésben és annak fejleszthetősége. A tanulás fogalma és fajtái: Asszociatív tanulás a mindennapi életben: a klasszikus és instrumentális kondicionálás. – A klasszikus kondicionálás: Pavlov kísérletei, megerősítés, kioltás. – Az operáns kondicionálás: Thorndyke kísérletei, az effektus törvénye, Skinner kísérletei, formálás fogalma, averzív kondicionálás, a büntetés formái és hatásai a viselkedés szabályozásában. A komplex tanulás: mentális reprezentáció és kognitív térkép fogalma (Tolman kísérlete), Köhler és a belátásos tanulás fogalma. Következmények és tanulságok: a tanulással kapcsolatos fogalmak használhatósága bizonyos pszichés folyamatok magyarázatában: gyermeknevelés, fóbia kialakulása, babonás viselkedés, jutalmazás szerepe a vonzalom és a függőségek kialakulásában. A tanulás és felidézés hatékonyságának fejlesztése: tanulásmódszertani alapelvek, a hatékony tanulás feltételei (külső és belső körülmények, motiváció), serkentő és gátló interferencia-hatás, struktúra, a kontextus szerepe (Godden és Baddeley kísérlete), értelmes tanulás módszerei: tömbösítés, képzelet szerepe – mnemotechnikai módszerek: helyek módszere, kulcsszó módszer, PQRSST. Az emlékezet jelenségei: Az emlékezet típusai: az explicit és implicit emlékezet fogalma. Az emlékezés szakaszai: kódolás, tárolás, előhívás. A rövid távú memória sajátosságai, kódolási folyamatai – eidetikus kép fogalma, – a memória kapacitása – előhívási problémák: elhalványulás, kiszorítás. A hosszú távú megőrzés: kódolási sajátosságai, előhívási hibák: interferencia, felejtés érzelmi összetevői, mélységi kódolás. Az emlékezeti zavarok: az amnézia típusai – retrográd és anterográd amnézia. Konstruktív emlékezet: sztereotípiák és sémák hatása (Loftus konstruktív emlékezet kísérlete). A tanulást befolyásoló képességek: A gondolkodás folyamatai: konvergens és divergens gondolkodás, analógiás gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás. Az intelligencia és a kreativitás fogalma, mérésének alapelvei. Az intelligencia hányados jelentése. Az aktivációs szint fogalma és szerepe az érzelem, a motiváció és a teljesítmény alakulásában. Módosult tudatállapot fogalma, típusai: alvás, álom, álmelméletek. A napközben átélt eseményeknek, a külvilág ingereinek és az emlékeknek a szerepe az álomban. A pszichoanalízis álom értelmezése. A hipnózis fogalma, jellemzői, fajtái. A hipnózissal kapcsolatos kétélyek, a hipnabilitás fogalma.

2.7. Motiváció	Az autogén tréning fogalma, hatásai. A motiváció típusai, működése és szerepe a viselkedésszabályozásban: alapvető és humánspecifikus motiváció, Maslow motiváció elmélete. Extrinsic és intrinsic motiváció jellemzői és egymásra hatása.
2.8. Érzelmek	Teljesítménymotiváció és igényszint, a siker és kudarc, valamint a visszajelzések hatása az igényszint alakulásában. Érzelmek kialakulása, az alapérzelmek fajtái, az érzelmek viselkedésre gyakorolt hatása. Kognitív kiértékelés szerepe az érzelmek alakulásában (Schachter-Singer kísérlet), James-Lange érzelem elmélete (faciális feedback kísérlet).
3. Szociálpszichológiai ismeretek	
3.1. A társas kapcsolatok alakulása	Egyén és közösség viszonya, a csoporthoz tartozás előnyei és hátrányai. A csoportalakulás folyamata, a csoport hatása az egyénre: csoportnyomás, konformitás (Asch kísérlet). Engedelmesség a tekintélynek: (Milgram kísérlet)
3.2. Társas viselkedés	Külső elvárás és szerep hatása a viselkedésre (Zimbardo börtönkísérlete). Normaalakulás, normák szerepe a viselkedésre. Teljesítmény csoportban: serkentés, gátlás, társas lazulás. A segítő viselkedés alakulása és a segítő magatartást befolyásoló tényezők: felelősség megosztása, sürgetettség (Dartley és Batson kísérlete), normák, példa szerepe.
3.3. Attitűd	Az attitűd fogalma, attitűdök szerepe a viselkedésszabályozásban, nézetek alakulása és a meggyőzés hatékonyságát befolyásoló tényezők.
3.4. Társas megismerés	A társas megismerés fogalmai – sémák, sztereotípiák, holdudvar-hatás, elsőbbségi hatás, önbeteljesítő jóslat. A sztereotípia és az előítélet fogalma, kialakulásának magyarázatai, megnyilvánulási formái, csökkentésének lehetőségei. Egy gyakorlati példa: az integrált és a szegregált oktatás problémája.
3.5. Vonzalom	A személyközi vonzalom kialakulásának összetevői: fizikai vonzóság, közelség, ismerősség, hasonlóság. A rokonszenv és szerelem pszichológiája. A szerelem összetevői, típusai: szenvedély és társszerelem. Szerelem és szexualitás.
3.6. Agresszív viselkedés	Az agresszió fajtái: direkt-indirekt; antiszociális-proszociális agresszió.
3.7. Nemi identitás és nemi szerep	A nemi identitás kialakulása, a biológiai és társadalmi nem fogalma, nemi identitás, nemi szerep.
3.8. Kommunikáció	Kommunikáció fogalmai: verbális és nem verbális kommunikáció; a verbális és nonverbális közlés viszonya. A nem verbális kommunikáció főbb eszközei: mimika, testbeszéd, térközszabályozás. A hatékony kommunikáció feltételei, a kommunikációs zavarok okai. A kommunikáció kulturális különbségei. Az empátia és a kommunikáció kapcsolata.
4. Fejlődépszichológia	
4.1. Családi szocializáció	Öröklés és környezet szerepe a személyiség alakulásában. A szocializáció interaktív felfogása és a kritikus periódus fogalma. A családi szocializáció fogalma, jellemzői. Az anya-gyerek kapcsolat, a kötődés fogalma (Harlow majomkísérletei). A kötődés mérése: idegen helyzet-teszt (Ainsworth). A kötődés típusai: biztos, bizonytalan; ambivalens, elkerülő, dezorganizált. A családi működés lehetséges nehézségei és zavarai (veszteségek, válás). A személyiségfejlődést elősegítő tényezők és a különböző nevelési stílusok hatása a személyiség alakulására. A személyiség és a környezet egymásra hatásának összefüggései. A temperamentum fogalma és típusai (könnyű, nehéz, lassan felmelegedő csecsemő).
4.2. Fejlődésméletek és életkori jellemzők	Fejlődésméletek: szociális tanuláselmélet, utánzásos tanulás (Bandura kísérletei). Erikson elmélete: a személyiség

	fejlődésének állomásai és az egyes szakaszok pszichológiai jellemzői. A serdülőkor jellemzői, az identitás kialakulása, a moratórium, szerepdiffúzió, korai zárás fogalmai (Marcia).
5. Személyiség-lélektani ismeretek: Személyiség felfogás, személyiségjellemzők 5.1. Személyiség felfogás, személyiségjellemzők 5.2. A személyiség megismerése 5.3. Személyiségelméletek 5.4. Énkép 5.5. Mentális egészség és betegség fogalmai	A személyiséggel kapcsolatos különböző megközelítésmódok, elméletek. (Egy választott személyiségelmélet megközelítésmódjának részletes ismerete.) Típustanok és vonásméletek, az extravertió és introvertiio fogalma. Big Five személyiségelmélet: extravertió, barátságosság, lelkiismeretesség, emocionalitás, nyitottság. A személyiség megismerésének lehetőségei és korlátai, a környezet és az öröklődés szerepe a személyiség alakulásában. Freud elméletének alapfogalmai: Id, ego, szuperego, tudattalan, libido. Humanisztikus elméletek: Rogers elmélete; Maslow szükséglet hierarchia modellje: az önmegvalósítás fogalma, hiány- és növekedési szükséglet. Énkép fogalma – szubjektív én, objektív én, elvart én, ideális én, nem kívánt én. Énkép, önértékelés kialakulásában szerepet játszó tényezők, az énkép jelentősége a teljesítményben és a társas kapcsolatok alakulásában. A mentális egészség és a mentális betegség fogalmai; a pszichés egészség feltételei; a betegség kritériumai és ezek kritikája; a testi betegségek hátterében meghúzódó pszichés okok. A pszichés zavarok: szorongás főbb tünetei, a depresszió jelei, a skizofrénia és az antiszociális személyiségzavar fogalma. Evészavarok: anorexia, bulimia, túlsúlyosság főbb okai és jellemzői. Szenvedélybetegségek: droghasználat, alkoholizmus és egyéb függőségek – internetfüggőség, játékszenvedély. A függőség kialakulásának oka és folyamata, pszichológiai és fizikai hatása. Nehéz élethelyzetekkel való megküzdés, stressz és betegségek kapcsolata. Stresszkeltő események: helyzetek bejósolhatósága és befolyásolhatósága. A stressz pszichológiai hatásai: szorongás, depresszió, tanult tehetetlenség (Seligman kísérlete) és élettani hatásai (harcolj vagy menekülj! válasz), Selye János alapján a krónikus stressz hatásai; megküzdés módjai. A lelki egészség megőrzése, a boldogság lehetséges forrásai. A boldogság (szubjektív jóllét) pszichológiája: étellel való elégedettség. A boldogság változása az élet során, kapcsolata a negatív és pozitív érzésekkel és tapasztalatokkal. Célok és boldogság kapcsolata. Boldogság és anyagi jólét viszonya.
6. Az alkalmazott pszichológia területei 6.1. Pszichológia a mindennapi élet területén	A pszichológia alkalmazott területeinek felhasználási lehetőségei a mindennapi életben és az életvezetés, iskolapszichológia, tanácsadás, pszichoterápia, sport, reklám stb. területén. (Az egyes területek példákkal alátámasztott ismerete. Miben, hogyan és kinek segítenek a pszichológus szakemberek?) A média (pl. a tévé, az internet) szerepe a mindennapi életben, életkori tényezők a média üzeneteinek megértésében.

Fogalmak és kísérletek

Az írásbeli vizsga feladatlapjában számon kérhető fogalmak és kísérletek listája.

Témakör	Fogalmak	Kísérletek
1. A pszichológia mint tudomány	Akadémikus pszichológia, alkalmazott pszichológia, általános pszichológia, fejlődépszichológia, szociálpszichológia, személyiség	

	lélektan, behaviorizmus, pszichoanalízis, humanisztikus pszichológia, naiv pszichológia, tudományos pszichológia, introspekció, megfigyelés, kísérlet, interjú, kérdőíves módszerek, kísérleti csoport, kontroll csoport, korreláció.	
2. Az általános pszichológia	Észlelés: érzékelés, abszolút küszöb, különbségi küszöb, inger, receptor, észlelés, felismerés, lokalizáció, figura-háttér, perceptuális csoportosítás: közelség, hasonlóság, jó folytatás elve, észlelési illúzió. Távolsági jelzőmozzanat, monokuláris, binokuláris látás, észlelési konstancia, kontextushatás, alulról-felfelé és felülről-lefelé ható kognitív folyamatok, nagyság-távolság invarianciaelv. Figyelem: spontán és akaratlagos figyelem, figyelem terjedelme, figyelem tartóssága, korai figyelmi szűrés, késői figyelmi szűrés. Tanulás: tanulás, klasszikus kondicionálás, reflex, feltétlen reflex, feltételes reflex, megerősítés, kioltás, instrumentális/operáns kondicionálás, effektus, formálás a kondicionálásos tanulás során, averzív kondicionálás, komplex tanulás, mentális reprezentáció, kognitív térkép, belátásos tanulás, utánzásos tanulás, tömbösítés, mnemotechnikai módszerek, helyek módszere, kulcsszó módszer, PQRS. Kognitív képességek: konvergens, divergens gondolkodás, intelligencia, kreativitás, analógia, intelligencia hányados, alkotás fázisai. Emlékezet: kódolás, tárolás, előhívás, implicit memória, eidetikus kép, rövid távú memória, kapacitás, elhalványulás, kiszorítás, hosszú távú memória interferencia, szemantikus és epizodikus memória, retorgrád és anterográd amnézia, konstruktív emlékezet. Módosult tudatállapotok: módosult tudatállapot, alvás szakaszai, REM, nonREM, freudi álomelmélet: manifest álomtartalom, látens álomgondolat, álommunka, cenzúra, hipnózis, hipnabilitás, hipnózis indukció, poszthipnotikus szuggesztió, autogén tréning. Érzelmek: alapérzelmek, kognitív kiértékelés, arousal, faciális feedback. Motiváció: motívum, motiváció, drive, alapvető/elsődleges motívumok, homeosztázis, humán motívumok, exploráció, manipuláció, altruizmus, szükségletek hierarchiája (Maslow),	Emert utókép, Ames-szoba, Held: fordító prizmaszemüveg. Pavlov kísérletei kutyákkal, Thorndyke kísérlete: problémadoboz, Skinner kísérlete: skinner-doboz, Tolman kognitív térkép kísérlete, Godden és Baddeley tanulás kontextusa kísérlete búvárokkal, Köhler csimpánz kísérlete. Loftus konstruktív emlékezet kísérlete. Schachter-Singer kísérlet, faciális feedback kísérlet.

	extrinzc és intrinzc motiváció, teljesítménymotiváció, igény szint, kudarc érzés, sikerorientáció.	
3. A szociálpszichológia	Csoportnyomás, konformitás, norma, szerep, társas lazítás attitűd, előítélet, séma, sztereotípa, holdudvar-hatás, elsőbbségi hatás, önbeteljesítő jóslat, autoriter személyiség, társas identitás, kontaktus-hipotézis, kooperáció, integráció, szegregáció segítő viselkedés, felelősség megosztása, sürgetettség direkt-indirekt agresszió, antiszociális-proszociális agresszió, frusztráció-agresszió hipotézis, az agresszió katarzis-elmélete Rokonszenv, személyközi vonzalom: vonzóság, közelség, hasonlóság, ismerősség, szenvedélyszerelem, társas szerelem. Szexualitás: biológiai nem, nemi szerep, nemi identitás, nemi orientáció.	Asch: csoportnyomás kísérlete, Milgram: behódolás a tekintélynek, Zimbardo börtönkísérlet. Dartley és Batson sürgetettség kísérlete: Az irgalmas samaritánus.
4. Kommunikáció	Verbális és nonverbális kommunikáció, mimika, gesztikuláció, proxémika, zónatávolságok, posztuláris kommunikáció, posztuláris tükrözöttség, empátia.	
5. Fejlődépszichológia	Öröklés és környezet interakciója, kritikus periódus Szocializáció: családi és intézményi temperamentum, könnyű, nehéz, lassan felmelegedő temperamentum, karakter kötődés, biztonságos, bizonytalan/ambivalens, bizonytalan/elkerülő, dezorganizált, idegen helyzet teszt normatív krízis, identitás, szerepdiffúzió, moratórium, korai zárás	Bandura agresszív viselkedés utánzás kísérletei Harlow majomkísérlete Ainsworth idegen helyzet teszt
6. Személyiséglélektan	Típus, vonás, extravertió, introvertió Big Five személyiségelmélet, Freud elméletének alapfogalmai: id, ego, superego, tudattalan, tudateltűt, libido, pszichoszexuális fejlődés, ödipális komplexus Humanisztikus elmélet: önmegvalósítás, szükségletek hierarchiája, hiány- és növekedési szükséglet Énkép: szubjektív én, objektív én, elvart én, ideális én, nem kívánt én skizofrénia, személyiségzavar, függőség, abúzus, szertolerancia, elvonási tünet stressz, stresszor, befolyásolhatóság, bejósolhatóság, tanult tehetetlenség, harcolj vagy menekülj válasz, megküzdés mentális egészség, pozitív pszichológia, szubjektív jóllét, étellel való elégedettség	Seligman: tanult tehetetlenség kísérlete
7. Alkalmazott pszichológia	Óvoda- és iskolapszichológia, életvezetési tanácsadás, pszichoterápia.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
90 pont	60 pont

A vizsgán használható segédeszközök

Középszint		
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	B tételsornak megfelelő technikai segédeszközök

Nyilvánosságra hozandók

Középszint		
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	A tételsor A B tételsorhoz: irodalmi művek jegyzéke
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint

Középszintű vizsga

Középszint					
Írásbeli vizsga				Szóbeli vizsga	
180 perc				15 perc	
Feladatlap				Egy A és egy B altétel kifejtése	
Fogalom	Kísérlet	Rövid esszé	Hosszú esszé	A altétel	B altétel
25 pont	15 pont	15 pont	35 pont	45 pont	15 pont
90 pont				60 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszés szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatlapja négy részből áll:

- Öt pszichológiai fogalom szabatos meghatározása.
- Egy kísérlet leírása, és a kísérlet tanulságainak összefoglalása.
- Egy rövid esszékérdés kifejtése: egy pszichológiai jelenség bemutatása kb.150–200 szóban (kb. 20–30 sor).
- Egy átfogó (hosszú) esszékérdés kifejtése kb. 300–400 szóban (kb. 40–50 sor).

A 3. illetve 4. részben a vizsgázónak a megadott 2 rövid, illetve 2 hosszú esszékérdésből 1-1-et kell kiválasztania és kifejtenie.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, az értékelés során csak egész pontok adhatóak.

A feladatlap megfelelő helyén a vizsgázónak meg kell jelölnie, melyik feladatot választotta. Ezt a felügyelő tanárnak a

vizsgadolgozat beszédeseikor ellenőriznie kell. Amennyiben ez nem történt meg, és a választás ténye a dolgozathól sem derül ki egyértelműen, akkor minden esetben az első választható feladat megoldását kell értékelni.

Fogalom meghatározás értékelési szempontjai: a fogalom helyes meghatározása, szaknyelvi megfogalmazás és a kifejtés részletessége. Az öt fogalomra az elérhető pontszám 25 pont.

Kísérlet leírás és a tanulságok összefoglalásának értékelési szempontjai: a kísérlet lényeges pontjainak említése, a kísérlet céljának világos leírása, a szöveg koherenciája, szaknyelvi megfogalmazás, a tanulságok, kritikus pontok kifejtése. Az elérhető pontszám 15 pont.

Rövid esszé értékelési szempontjai: a témához tartozó kulcsfogalmak említése, helyes definiálása és tartalmának kifejtése, gyakorlati példa említése, a leírás koherenciája (logikus felépítés) szaknyelvi megfogalmazás. Az elérhető pontszám 15 pont.

Hosszú esszé értékelési szempontjai: a témához tartozó kulcsfogalmak említése, helyes definiálása és tartalmának kifejtése, gyakorlati példa említése, a leírás koherenciája (logikus felépítés) szaknyelvi megfogalmazás. Az elérhető pontszám 35 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A tételsor A és B tételsorból áll, melyekből külön-külön húz a vizsgázó, az A és B altételt a vizsgázó tetszőleges sorrendben fejt ki. Mind az A, mind a B altételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdésként csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. Az A altétel kifejtésére 10 perc, a B altételre 5 perc áll a felelő rendelkezésére.

Az A tételsor 20 altételből, a B tételsor minimum 7, maximum 20 altételből áll, a B altételek száma az adott vizsgaidőszakban vizsgázók számának minimum 1,5-szerese, 13 vizsgázónál több vizsgázó esetén 20 tétel.

Mind az A, mind a B tételsor esetén az altételeket 20%-ban (4 A, illetve 2–4 B altétel) évről évre módosítani kell.

A szóbeli tételsorok tartalmi és formai jellemzői

Az A tételsor az elméleti tudást kéri számon, a feladat a részletes vizsgakövetelmények alapján előre megadott nagyobb témakörök egy részterületének ismertetése. Az A tételsornak a részletes követelményekben megadott valamennyi témakört le kell fednie az alábbiak szerint:

- minimum 1-1 altételnek az 1., illetve 6. témakörre kell épülnie,
- minimum 2-2 altételnek, a 2–5. témakörökre kell épülnie,
- a többi 10 tétel a 6 témakörből tetszőlegesen állítható össze.

A B tételsor a tanultak alkalmazását kéri számon a mindennapi gyakorlatban.

A B altételek lehetséges feladattípusai:

1. irodalmi mű egy kijelölt részletének adott szempontú elemzése,
2. fényképek vagy filmrészlet alapján kommunikációs gesztusok felismerése,
3. újságcikknek látszó szöveg kritikus elemzése – szakmailag hitelesnek, tudományosnak tűnik vagy nem,
4. pszichológiai jelenség azonosítása.

A B altételhez feladattól függően szükség lehet az elemzendő szövegre vagy képanyagra, filmrészletnél számítógépre és fülhallgatóra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A vizsgázó teljesítményének értékelése az egyéni értékelőlapon történik, amely tartalmazza a felelet elvárt összetevőit (beleértve a kifejtést is), az ezekre adható maximális részpontszámokat és a vizsgázó által kapott részpontszámokat, továbbá az elért összpontszámot.

A altétel kifejtése

a témához tartozó kulcsfogalmak említése a kifejtés során	5 pont
a kulcsfogalmak helyes definiálása és használata	5 pont
a témakör alpontjainak kifejtettsége	10 pont
a belső összefüggések és tanulságok említése	10 pont
gyakorlati példa említése	5 pont
kifejtés koherenciája (logikus felépítés)	5 pont
szaknyelv helyes használata, gördülékeny és szabatos megfogalmazás	5 pont
összesen	45 pont

B altétel kifejtése

a pszichológiai jelenség helyes azonosítása	5 pont
a pszichológiai ismeretek alkalmazása, a gyakorlati példa elemzése, helyes értelmezése	6 pont
szaknyelv helyes használata, gördülékeny és szabatos	

REFORMÁTUS HITTAN

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Követelmények		
Témakörök	Középszint	Emelt szint
I. Bibliaismeret		
1. Ószövetség	Őstörténet: A teremtés, az ember teremtése, proto- evangélium, bűnesetek, az özönvíz; Ósatyák történetei: Ábrahám, Izsák, Jákób, József; A választott nép történetének főbb szakaszai, fontos eseményei: Mózes elhívása, kivonulás Egyiptomból, szövetségekötés, honfoglalás, bírák kora: Sámson, Gedeon, Jefte, Sámuel, Debora, Saul-Dávid-Salamon királysága; Illés és Elizeus próféta, babiloni fogság, hazatérés a fogságból; Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás: Ézsaiás, Jeremiás, Dániel, Mikeás, Haggeus, Zakariás	Leviticus: léviták, papok, áldozatok az Ószövetségben; Numeri: A 40 éves pusztai vándorlás oka és következményei. Bálám története; Deuteronomium: Izráel kiválasztásának „indoklása”. A nagy törvények és hétköznapi értelmezésük példái; Az asszír fogság, keveredés és annak következményei
2. Alapvető ószövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	A Biblia keletkezése, az ószövetség könyveinek keletkezése és felosztása: történeti, tanító és próféta	A Tóra
3. Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása: születése, megkeresztelkedése, megkísértése, a tanítványok elhívása, hegyi beszéd, az Isten országáról szóló példázatai, az „én vagyok” mondások, gyógyítási csodái, megváltó áldozata, kereszthalála és feltámadása, mennybemenetele és a missziói parancs; Az apostoli kor: A Szentlélek kitöltetése, a keresztyén egyház születése, Péter és János apostol munkássága, Saulus megtérése, Pál miszsiói útjai; Apostoli kor a levelekben: Róma, Korinthus I–II, Filippi, Timóteus I–II., Jakab	Keresztelő János élete és munkássága; Lukács evangéliumának saját anyaga; Találkozások az evangéliumokban: Nikodémus, samáriai asszony; A nagyhét eseményei a négy evangélium összefüggésében; Galata, Efezus, Filemon, János I.; A jelenések könyve és az apokaliptika
4. Alapvető újszövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai; Az újszövetségi levelek felosztása: páli levelek: tanító és pásztori; egyetemes	Az apostolok cselekedetei; A szinoptikus evangéliumok
5. Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere: az intertestamentális kor	A palesztinai zsidóság vallási élete, vallási mozgalmak, irányzatok: farizeus, esszénus, szadduceus, zélóta
II. Egyháztörténet		
6. Krisztus egyházának története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás; Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai: Pünkösöd eseményei, a keresztyén egyház születése, őskeresztyénség, az istentisztelet liturgiája, ókatolicizmus, keresztyénüldözések, a	Nyugat és Kelet eltérő fejlődése, a nagy

	keresztyénség, mint államvallás; Szerzetesrendek kialakulása Keleten és Nyugaton; Keresztes háborúk, avignoni fogság; Eretnekmozgalmak és az inkvizíció; Előreformációs törekvések: Wyclif és Husz; A reformáció német és svájci ága; Az ellenreformáció Európában, a jezsuita rend; A protestáns ortodoxia és a pietizmus; A puritanizmus; Az ökumenikus mozgalmak kezdetei; A katolicizmus és a protestantizmus a XX. században; Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek példák Krisztus elkötelezett követésére: Augustinus, I. István, Assisi Ferenc, Luther Márton, Zwingli Ulrich, Kálvin János	egyházszakadás; Keleti és nyugati nagy egyházatyák, a korai keresztyénség dogmái; A felvilágosodás, egyházellenes irányzatok Albert Schweitzer Dietrich Bonhoeffer Teréz anyja
7. A saját felekezet története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai: A reformáció tanainak elterjedése Magyarországon; Kiemelkedő személyiségei: Dévai Bíró Mátyás, Sztárai Mihály Szegedi Kis István, Kálmáncsehi Sánta Márton, Huszár Gál; A reformáció és a művelődés összekapcsolódása: Méliusz Juhász Péter, Dávid Ferenc, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert; A bécsi békétől a szatmári békéig (Bocskai István) – a Habsburg udvar valláspolitikája: 1606–1711: ellenreformáció, a gyászévtized, gályarab prédikátorok; Az erdélyi fejedelemség valláspolitikája: 1571–1690. Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Lorántffy Zsuzsánna; Csendes ellenreformáció: A magyar protestantizmus helyzete III. Károly és Mária Terézia uralkodása idején; II. József valláspolitikája, a Türelmi Rendelet; A két világháború közötti egyház története: Makkai Sándor, Baltázár Dezső, Ravasz László, Révész Imre; Állam és egyház viszonya a II. világháború után: Egyezmény 1948, államosítások; Bereczky Albert, Pap László, Ordass Lajos	Magyarországi hitvallások, zsinatok, kánonok, teológiák A debreceni alkotmányozó zsinat 1881.; A belmisszió irányzatai és főbb képviselői: Szabó Aladár, Balogh Ferenc, Kiss Ferenc; A szolgáló egyház teológiája
III. Dogmatika		
8. Az egyház tanítása	A keresztyén egyház tanításának alapvető tételei: Isten megismerése, a kijelentés (Istenérvek); Különös kijelentés, az Ige hármassága reformátori felfogásban; Az ember Isten szövetségében; Evangélium a törvényben; A keresztyén hit; Egyetemes hitvallások; Istenről, mint Szentháromságról; A teremtető, Mindenható Atya; Az isteni gondviselés; Jézus Krisztus személye és titka; Jézus Krisztus prófétái, főpapi és királyi tiszte; A Szentlélek személye és munkája; Az anyaszentegyház; A sákramentumok: keresztség és úrvacsora; Az eljövendő világ és az örök élet; A saját felekezet dogmatikai tanítása: A reformátori gondolkodás jellegzetességei: solus Christus, sola gratia, sola fide, sola Scriptura; Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata, Isten mindnyájunkat eggyé tesz Krisztusban: ökumenikus mozgalmak, a II. vatikáni zsinat	A kegyelmi kiválasztás tanítása A látható és láthatatlan egyház A felekezetek kialakulása, a hitvédelem alapjai, a XIX–XX. századi uniótörekvések

IV. Az egyházi esztendő		
9. Ünnepek, ünnepi időszakok	Az egyházi esztendő ünnepei, ünnepi időszakai, a saját felekezet ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége: Advent, karácsony, böjt, virágvasárnap, nagypéntek, húsvét, áldozócsütörtök, pünkösd, újkenyér, újbor, október 31, a reformáció emléknapja; Az ünnepek liturgiája; A református istentisztelet és kegyesség	Liturgikus szövegek: a református istentisztelet fogalmainak ismerete, apostoli köszöntés, előfohász, lekcio, textus, a sákramentumok szereztetési igéi, a kazuálék vonatkozó szövegei
V. A keresztyén erkölcsi élet – etika		
10. A keresztyénség erkölcsi tanítása	Az ószövetségi és a jézusi etika: Az ember feladata a világban, felelősségünk a teremtet világ, az élet védelme és embertársaink iránt: Erkölcs, erkölcsi döntés, etika fogalma; Az erkölcs keresztyén megítélése a bűn és kegyelem fényében; Kicsoda az ember? A törvény átka és haszna; A belső törvény: a lelkiismeret; Szabadság és rend; A keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén A Tízparancsolat etikai üzenete: más istenek, az Egy és kiábrázolhatatlan Isten tisztelete, Isten nevével élni és visszaélni, az idő rendje, ünnepek és hétköznapiak, a munka és pihenés, a teremtet világ nyugalma, ökológiai etika, kultúra, civilizáció, technika, szülők, gyermekek, szerelem, házasság, válás, szexualitás, család, nemzedékek, szülőföld, haza; Az élet védelme: szenvedélybetegségek, abortusz, eutanázia, géntechnológia, öngyilkosság, halálbüntetés; Keresztyén ember a gyülekezetben és a társadalomban	Az élet transzcendens megalapozásának igénye A keresztyén diakónia hétköznapi megélési formái; Hivatás, munka, tulajdon; A média szerepe életünkben, a manipuláció veszélye; Tolerancia és megalkuvás
VI. Világvallások		
11. A nagy világvallások alapvető gondolatai	A vallás fogalma; A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a keresztyénség; Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus stb.; Mai vallási áramlatok	
12. Mai vallási áramlatok		Konfucianizmus, taoizmus, sintoizmus, keresztyén kiségyházak, szekták, pszichovallások; Különbőség ökumené és szinkretizmus között
VII. Egyházismeret		
13. A saját egyház mai élete		A MRE jelképei, címere, hitvallásai: II. Helvét Hitvallás, Heidelbergi Káté; Az egyház felépítése, egyházköztség, egyházmegye, egyházkerület, Zsinat; Főbb szolgálati területei: misszió, diakónia
14. Egyházzene		Az egyház énekkincsének jellemző, kiemelkedő darabjainak ismerete: 23, 25, 32, 42, 65, 66, 77, 84, 89, 90, 130, 134, 135, 150, 164, 165, 167, 225, 264, 274, 312, 315, 316, 326, 341, 373, 390, 460, 463.
15. A szűkebb közösség		A gyülekezet, az egyházi iskola története, mai élete
VIII. Kompetenciák		

16. Szövegértelmezés	Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése; Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentum elemzése; Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában	
17. Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Biblia, Református énekeskönyv, bibliai atlaszok, az elemzendő források szövegei	Biblia, Heidelbergi Káté, Második Helvét Hitvallás, Református énekeskönyv	Biblia, Református énekeskönyv, bibliai atlaszok, az elemzendő források szövegei

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	A témakörök.	NINCS	A tételek
Mikor?	Jogszábaály szerint	NINCS	Jogszábaály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Szóbeli vizsga	
15 perc	
Egy tétel kifejtése	
A feladat	B feladat
10 perc	5 perc
35 pont	15 pont
50 pont	

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli érettségi vizsga 20 tételének tartalma 13 témakört fed le. A tételek 25%-át évente frissíteni kell.

A vizsgázók a szóbeli vizsgán a következő segédeszközöket használhatják: Biblia, Református énekeskönyv, bibliai atlaszok, az elemzendő források szövegei.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szaktanár a jelentősebb, hangsúlyosabb témakörökből 2-2 tételt fogalmazhat meg.

Az érettségi tételek A és B feladatból tevődnek össze. Az A feladatok egy-egy témakör átfogó anyagából jelölnek ki egy-egy témát, amelyekben a vizsgázó bemutatja alapvető hit- és erkölcsi ismereteit, rendszerezési képességei, és hit- és erkölcsi tudásának alkalmazását. A B feladatok a 13 témakörhöz szorosan kapcsolódó fogalmakat, rövidebb témákat, ó- és újszövetségi bevezetés-tudományi, valamint liturgikus ismereteket, forrás- és dokumentumelemzési, illetve

értelmezési feladatokat, korunk etikai problémáinak bemutatását kívánja meg a vizsgázótól. A szaktanár az A feladatokhoz mindig más témakörből illeszt B feladatot.

A vizsgabizottságot működtető intézmény nyilvánosságra hozza a témaköröket.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az A és B feladat kifejtését a vizsgabizottság együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot [maximum 50 pont] kap.

A szóbeli vizsga értékelési kritériumai

	Adható pontok		
	Feladat		Összesen
	A	B	
TARTALOM			
I. Témátartás – a vizsgázó megértette a témát – a témának megfelelően fejti ki – a más témához kapcsoló pontokon megmarad a tétele témájánál	5	3	8
II. Tárgyi tudás – ismeri és használja a tételéhez tartozó adatokat – tudja és használja a téma kifejtésében a megfelelő szakkifejezéseket – feleletében kimondja az ún. „kulcsszavakat” – a tételben szereplő neveket használja – ha a tétel szerint szükséges, akkor használja a bibliai ismereteit – ha a tételhez szükséges, használja az egyháztörténeti ismereteit – ha a tételhez szükséges, használja a hittani-erkölcstani ismereteit – általános kulturális tájékozottságot mutat	10	3	13
III. Megfelelő szó és fogalom használat – a témának megfelelő általánosan elfogadott fogalmakat használja – ebben tudatos és értő	3	2	5
IV. Gondolatgazdagság, problémaérzékenység – a téma tárgyalásában kerüli a szükségtelen egyszerűsítést – jelzi, hogy a téma milyen vonatkozásban van a mai ember problémáival	1	1	2
V. A témának megfelelő memoriter szöveghű és tartalmi szempontból indokolt előadása – ha a tétel igényli, használ idézetet – az idézetet pontosan használja	1	1	2
Tartalom összesen	20	10	30
ELŐADÁSMÓD			
I. A témának megfelelő világos felépítés – Áttekinthető és tagolt szerkezet (bevezetés, tárgyalás, összefoglalás) – alkalmazkodás a téma belső logikájához	5	1	6
II. Logikus érvelés – legyen állítás és bizonyítás – a fentiek logikus rendben álljanak	5	2	7
III. Világos nyelvi forma – szabatos fogalmazás a magyar nyelv szabályainak megfelelően – gördülékeny előadásmód	3	1	4
IV. Lényegkiemelés, rendszerezés – a témán belül megfelelően tagol – a téma központi gondolata nem sikkad el az előadás során	2	1	3
Előadásmód összesen	15	5	20

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
180 perc	20 perc	
Feladatlap	Egy tétel kifejtése	
100 pont	A feladat	B feladat
	15 perc	5 perc
	35 pont	15 pont
	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán két téma közül választhat a vizsgázó. A választott témáról érkező dolgozat műfajában fejti ki a megadott cím tartalmát. A vizsgázónak a nem választott címet be kell írnia a kijelölt helyre. Ha a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte meg egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

A vizsgázó a nem választott címet írja be a kijelölt helyre.

Az írásbeli vizsgán a következő segédeszközök használhatók: Biblia, Heidelbergi Káté, Második Helvét Hitvallás, Református énekeskönyv.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A vizsgadolgozat terjedelme legalább 1300 szó legyen.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A javító tanár kétféle pontszámmal minősíti az írásbeli dolgozatot. Az első pontszám [maximum 70 pont] minősíti a címben megadott téma szakszerű és alapos kifejtését, tulajdonképpen a hit- és erkölcstani tartalom egzakt és a címnek megfelelő bemutatását. A második pontszám [maximum 30 pont] minősíti a dolgozat logikus felépítését, a szakkifejezések használatát, a nyelvi és stilisztikai megformálását.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételsor 24 tételből áll, melyek közül legalább 6 tételt évről évre módosítani kell. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A szóbeli vizsgán a következő segédeszközök használhatók: Biblia, bibliai atlasz, Református énekeskönyv, elemezendő források szövegei. A segédeszközök biztosítása a vizsgabizottságot működtető intézmény feladata.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei, az A és B feladat összeállítási lehetőségei és feltételei azonosak a középszintű vizsgáéival, azzal a különbséggel, hogy az emelt szintű érettségi során az érettségi vizsga anyaga 17 témakörből áll.

Az emelt szintű vizsgán különös figyelemmel kell A vagy B feladatokban megfogalmazni azokat a témákat, amelyek a középszintű érettségi témaköreiben nem szerepelnek. Az átfogóbb, tágabb ismeretanyagot és mélyebb értelmezést igénylő tételeket célszerű az emelt szintű vizsgára kiválasztani az A és B feladat esetében egyaránt.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli tételek értékelésére adható összpontszám 50 pont, mely az alábbiak szerint bontható:

A szóbeli vizsga értékelési kritériumai

	Adható pontok		
	Feladat		Összesen
	A	B	
TARTALOM			
I. Témataértékelés – a vizsgázó megértette a témát – a témának megfelelően fejti ki – a más témához kapcsoló pontokon megmarad a tétele témájánál	5	3	8
II. Tárgyi tudás	10	3	13

– ismeri és használja a tételéhez tartozó adatokat – tudja és használja a téma kifejtésében a megfelelő szakkifejezéseket – feleletében kimondja az ún. „kulcsszavakat” – a tételben szereplő neveket használja – ha a tétel szerint szükséges, akkor használja a bibliai ismereteit – ha a tételhez szükséges, használja az egyháztörténeti ismereteit – ha a tételhez szükséges, használja a hittani-erkölcstani ismereteit – általános kulturális tájékozottságot mutat			
III. Megfelelő szó és fogalom használat – a témának megfelelő általánosan elfogadott fogalmakat használja – ebben tudatos és értő	3	2	5
IV. Gondolatgazdagság, problémaérzékenység – a téma tárgyalásában kerüli a szükségtelen egyszerűsítést – jelzi, hogy a téma milyen vonatkozásban van a mai ember problémáival	1	1	2
V. A témának megfelelő memoriter szöveghű és tartalmi szempontból indokolt előadása – ha a tétel igényli, használ idézetet – az idézetet pontosan használja	1	1	2
Tartalom összesen	20	10	30
ELŐADÁSMÓD			
I. A témának megfelelő világos felépítés – Áttekinthető és tagolt szerkezet (bevezetés, tárgyalás, összefoglalás) – alkalmazkodás a téma belső logikájához	5	1	6
II. Logikus érvelés – legyen állítás és bizonyítás – a fentiek logikus rendben álljanak	5	2	7
III. Világos nyelvi forma – szabatos fogalmazás a magyar nyelv szabályainak megfelelően – gördülékeny előadásmód	3	1	4
IV. Lényegkiemelés, rendszerezés – a témán belül megfelelően tagol – a téma központi gondolata nem sikkad el az előadás során	2	1	3
Előadásmód összesen	15	5	20

ROMA/CIGÁNY NEMZETISÉGI NÉPISMERET

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

1. Történeti ismeretek

A roma közösség történetére vonatkozó írott, képi vagy elektronikus források ismerete és felhasználása.

A kapott forrásrészletek, sajtóból vett publicisztika, képi és hangzó történeti források és elektronikus ismerethordozók valamint személyes tapasztalatok alapján kisebbségpolitikai problémák minél pontosabb megfogalmazása, múlt és jelen közötti párhuzam megvonása.

2. Néprajzi ismeretek

Múzeumokból, néprajzi gyűjteményekből, illetve egyéb forrásokból (család, rokonság, helyi roma közösség) információk gyűjtése, ezek felhasználásával a roma közösség hétköznapijainak és ünnepeinek megismerése.

A tárgyi és a szellemi néprajzi hagyatékek felhasználása segítségével a roma közösség életének bemutatása.

3. Földrajzi ismeretek

A roma közösség tagjai által lakott települési területeken a földrajzi adottságok, az életviszonyok és a gazdasági

kapcsolatok közötti összefüggések felismerése, értelmezése.

Falusi és városi roma közösségek kapcsolatainak és eltérő helyzetének szemléletes bemutatása.

Térképek, történeti, települési, gazdaságföldrajzi és demográfiai adatok kikeresésével, válogatásával és azok felhasználásával egy a roma közösség életére különösen jellemző jelenség sokoldalú bemutatása.

4. Társadalmi kapcsolatok és kötődések

Kérdések megfogalmazása és válaszadás a „Mit jelent ma a magyarországi roma közösség tagjának lenni?” kérdéskörben.

Szociológiai felmérések, publicisztikai részletek válogatásával és felhasználásával az identitásvállalás magatartásformáinak, a kisebbségi egyén és közössége kapcsolatainak bemutatása és értelmezése.

5. Nyelvi ismeretek

A roma/cigány nyelvek kialakulásának bemutatása, a közöttük meglévő lehetséges kapcsolatok felismerése és ismertetése.

Egy hallott cigány nyelvű szöveg megértése, néhány jellegzetességének magyarázata.

6. Zene- és táncművészet

A roma közösség zene-, ének- és táncművészeinek néhány jellegzetességének összegyűjtése és bemutatása.

A zene- és táncművészet kiemelkedő szerepének bemutatása a roma közösség életében.

Műsoros est összeállítása és a válogatás ajánlása magyarázatokkal a leendő közönségnek.

7. Nemzetiségpolitikai ismeretek

A nemzetiségpolitikai jogszabályi keretek és az intézményrendszer ismerete, a működési mechanizmus elemző bemutatása.

Egy választott helyi roma/cigány önkormányzat vagy egyesület tevékenységének felvázolása, lehetőségeinek feltérképezése, kritikai bemutatása egyéni tapasztalatok és a rendelkezésre álló dokumentumok segítségével.

TÉMAKÖRÖK

TÉMAK	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
1. Történeti ismeretek		
1.1. A cigányság eredete, vándorlása	Az indiai őshaza elmélete; egyéb elméletek (Perzsia, Egyiptom). A vándorlás kezdete; <i>ben</i> és <i>phen</i> cigányok. A cigány népcsoportok szétválása.	
1.2. A cigányság sorsa a középkori és újkori Európában, valamint Magyarországon 1914-ig	A cigányok megjelenése Közép- és Nyugat-Európában a XV. századtól. A fogadtatás; az első cigányellenes intézkedések. A cigányság betelepítése a Kárpát-medencébe. Luxemburgi Zsigmond első oltalomlevele. Mátyás király privilégium levele. A török hódoltság időszaka; cigányok az Erdélyi Fejedelemség területén. Mária Terézia és II. József rendeletei: az összeírás és a letelepítés első kísérlete. A reformkor és a dualizmus időszaka	A cigányság magyarországi megjelenése a történeti források tükrében. A felvilágosult abszolutizmus korának kísérlete a magyarországi cigányság összeírására és letelepítésére. Az 1893-as első teljes körű cigányösszeírás bemutatása, elemzése.
1.3. Az első világháborútól a második világháború végéig	Az első világháború és az utána következő évek megpróbáltatásai. Folyamatos beépülés a társadalomba. Erősödő előítéletek és megkülönböztető intézkedések a Horthy-korszakban. A roma holocaust 1944–45-ben. Cigányrazziák, munkásszázadok, deportálás, áldozatok.	Az 1938-as belügyminiszteri rendelet és következményei.
1.4. Változások 1945 után a hazai roma közösség életében	Az asszimiláció-integráció politikája a szocializmus idején. A rendszerváltás alapvető következményei.	Az iparosítás hatása a magyarországi cigány közösségek életében. Az MSZMP 1961- és 1979-es határozatai. Az 1971-es szociológiai

		felmérés eredményei.
2. Néprajzi ismeretek 2.1. A cigányság tárgyi kultúrája 2.2. A cigányság szokásrendszere 2.3. Cigány mese- és mondavilág 2.4. Hagyományápolás; művészet és média	A cigány népviselet, hagyományos öltözetek és a korral változó öltözeti elemek. Hagyományos cigány mesterségek: vályogvetés, kosárfonás, fa- és fémmegmunkálás, lókupec, vásározó, zenész. A kézműves tárgyak jellegzetességei. A lakókörnyezet jellegzetességei, lakásmódok. Az életmód alapvető elemei; életmód és hitélet kapcsolata. A házasság és a gyerek szerepe. A halálhoz kapcsolódó szokások. Mesék, balladák, eredetmondák, rigmusok, altatók, mondókák; szájhagyomány. Cigány és magyar nyelvű kiadványok. Írott és elektronikus sajtó. Képzőművészet; naiv alkotások és alkotók. Roma művészeti, művelődési csoportok.	A vándorláshoz kapcsolódó életmód és szokások jellegzetességei. Az épített környezet sajátosságai. A hagyományos életmód és a modern kor hatásai a cigányság lakáskultúrájában, táplálkozási szokásaiban, életvitelében. A komponálás jellegzetes módjai a cigány képzőművészeti alkotásokban.
3. Földrajzi ismeretek 3.1. A Magyarországon élő roma/cigány csoportok és térbeli elhelyezkedésük 3.2. A településföldrajzi viszonyok hatása a cigányság életmódjára 3.3. A jövő lehetőségei, kitörési pontok, esélyek	Magyarcigány (romungro), oláh cigány, beás, szinto cigányok. Településterületeik, létszámuk, szociológiai és gazdasági ismérveik. A különböző csoportok gazdaságföldrajzi meghatározottsága megélhetés és foglalkozás alapján. A földrajzi helyzet és a jövő lehetőségeinek kapcsolata.	Egy régió vagy kistérség roma/cigány közösségeinek bemutatása településterületeik, létszámuk, anyanyelvük, foglalkozásaik alapján. A fejlődés-felzárkózás lehetőségei. A városi és a falusi roma/cigány lakosság életlehetőségeinek eltérése. Foglalkozási és megélhetési stratégiák a XXI. század elején.
4. Társadalmi kapcsolatok és kötődések 4.1. A cigányság szociológiai ismérvei 4.2. A közösségi összetartozás tudata és jellemző megnyilvánulási formái 4.3. Az egyén helye a	A cigányság a korábbi és a mai társadalomtudományi elemzésekben. A cigányság képe a mai szociográfiákban. Értéktrend, közösséget erősítő szokások, szabályok. Énkép, <i>mi</i>-kép, a különbözőség tudata. <i>Romani Kris</i>, <i>Patyív</i>. A közösség vezetőinek, védelmező tagjainak szerepe és feladata. Az ünneplés formái. A közösséget alkotó nők, férfiak és	Két szociográfia összehasonlítása (az egyik legyen a régebbi, a másik a mai helyzettel foglalkozó). A közösségi összetartozás tudatának és megnyilvánulási formáinak szerepe a mai roma közösségekben. Társadalmi differenciálódás, társadalmi hierarchia napjainkban.

roma/cigány közösségekben, a többszörös kötődés szerepe és hatásai	gyerekek kapcsolata; a közösségben elfoglalt helyük, feladataik. Idősek és fiatalok közötti kapcsolatok. Csoport, nagycsalád, család szerepe és ezek változása napjainkban. A roma közösség és a többségi társadalom viszonya.	
5. Nyelvi ismeretek 5.1. A roma/cigány nyelvek eredete és fejlődése 5.2. A cigányság beszélt nyelvei és ezek jellemzői Magyarországon 5.3. Írott nyelvi emlékek 5.4. Szépirodalom	Nép- és önelnevezés. Indoeurópai nyelvcsalád, nyelvrokonság; különböző hatások a nyelvi fejlődésében. Beszélt nyelvek, nyelvjárások a hazai cigányság körében (romani-lovári, beás). A szókincs; két- vagy többnyelvűség. Történeti források; nyelvészeti emlékek. A romák/cigányok képe a magyar és a világirodalomban (néhány szerző és mű ismerete). Cigány és magyar nyelvű irodalmi művek; a roma közösség kiemelkedő írói, költői.	A roma/cigány nyelvek legősibb gyökerei. A beszélt nyelvek kapcsolata; hasonlóságok és különbségek. Az anyanyelv megőrzésének problematikája; célok és feladatok. Egy írott nyelvi emlék elemző bemutatása. Egy szabadon választott irodalmi alkotás elemző jellegű bemutatása.
6. Zene- és tánc kultúra 6.1. A cigányság zenéje és tánc kultúrája 6.2. Hagyományok és újdonságok a cigányzenében	A szokások, az életmód és a zene kapcsolata. Autentikus zene, pergetők, hallgatók. Népies és modern cigány műzene. Jellemző hangszerek és hangszerpótló eszközök (hegedű, cimbalom, kanál, kanna stb.). Dalok, éneklési és tánc szokások. Ismert cigányok a zenetörténetben (Bihari János, Dankó Pista stb.). A zenélés mint életforma és megélhetési lehetőség. A zenetörténet néhány cigány motívumokkal, témákkal foglalkozó alkotója és műveik (Liszt Ferenc, Kodály Zoltán, Johann Strauss). A cigányzene mint hungarikum. Korunk modern műzenéje pl. dzsessz, populáris műzene.	A modern cigány műzene kialakulása, kapcsolata az ősi zenei hagyományokhoz. Híres cigányzenekarok repertoárja. Kiemelkedő zenészek és zenekarok napjainkban.
7. Nemzetiségpolitikai ismeretek 7.1. A nemzetiségpolitika jogszabályi keretei 7.2. Az önkormányzatiság alapjai és gyakorlata 7.3. Az önkormányzatok,	A 2011. évi nemzetiségi törvény alapjai. Roma/cigány önkormányzatiság Magyarországon. Az alapvető jogok biztosának, illetve a Magyarországon élő Nemzetiségek Jogainak Védelmét Ellátó Biztosítékának szerepe. A 2011. évi helyi önkormányzatokról szóló törvény. Az önkormányzatok felépítése és működése. Új oktatási és kulturális	A 2011. évi nemzetiségi törvény cigányságra vonatkozó részeinek ismertetése. A jogszabályok alkalmazása a mindennapok során. A felmerülő problémák és ezek kezelése.

egyesületek, civil szervezetek szerepe a roma/cigány önazonosság fenntartásában	kezdeményezések.	
7.4. A jelen társadalmi problémái	A komplex problémakezelés feladatai, lehetőségei (oktatás, munkahelyteremtés, szociális háló).	Egy helyi vagy országos társadalmi program bemutatása és hatása a roma/cigány közösség életére.
8. Szabadon választott témakör	Pl. egy kiemelkedő helyi roma személyiség életútja. Saját önkormányzat tevékenységének bemutatása. Civil szervezetek, kulturális-művelődési csoportok szerepe a közösségi élet fenntartásában, fejlesztésében.	Európai Unió-távlatok, programok, lehetőségek a magyarországi roma közösség számára.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga		Írásbeli vizsga	
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretscsoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek illetve célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka

elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

- a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése 30 pont
- b) a téma újszerű megközelítése 10 pont
- c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése 5 pont

II. A projektkészítés folyamata

- a) a projekt fázisainak megjelenítése 5 pont
- b) az egyéni kutatómunka megjelenítése 15 pont

III. Forma

- a) nyelvi megformáltság 8 pont
- b) szerkezet, végső megjelenítés minősége 7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmennyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó 5 percen bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretsorból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, A roma/cigány nyelvekkel kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretsort. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgatelsítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgatelsítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása 7 pont
- prezentációs technika, előadásmód 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont
- szemléltetés 3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom 25 pont
- a forrás elemzése 10 pont
- nyelvi megformáltság 10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 180 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretsorból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi

javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételből áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témaköréből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és A roma/cigány nyelvekkel kapcsolatos ismeretek témaköréből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont.

ROMÁN NEMZETISÉGI NÉPISMERET

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

A vizsgázó:

- ismerje Románia földrajzi elhelyezkedését, hegységeit és vizeit;
- legyen jártas a térképhasználatban;
- legyen képes Románia gazdasági és természetföldrajzának szöveges bemutatására;
- legyen képes a különböző régiók földrajzi, történelmi, kulturális sajátosságainak a bemutatására;
- rendelkezzen alapismeretekkel a hazai románság földrajzi elhelyezkedéséről, településtörténetéről, mindennapi életkörülményeiről;
- tudassa be a településföldrajzi viszonyok hatását a honi románság életmódjára;
- tudjon önállóan is információkat gyűjteni tárgyi és írásos történelmi forrásokból, magazinokból, tanulmányokból és filmekből;
- legyen képes a román, a magyar és az egyetemes történelmi ismeretek összekapcsolására;
- ismerjen fejedelmekről szóló történelmi legendákat, filmeket és más művészi alkotásokat;
- legyen képes jelentős román, magyar és egyetemes történelmi események térben és időben való elhelyezésére, nevek és helyek összekapcsolására;
- ismerje a román nemzetiség történetének legfőbb jellemzőit, hazai településterületeit, természet és gazdaságföldrajzi meghatározóit;
- rendelkezzen alapismeretekkel a történelmi és a mai Magyarország románságának (művelődés) történetéből;
- értse a(z) (újra)telepítések okait és körülményeit;
- legyen képes tárgyi (archív fotók, muzeális értékű tárgyak) és írásos emlékek (régí levelek, anyakönyvek) alapján felvázolni a saját faluja (hely)történetét;
- ismerje az alapvető nemzetiségi és állampolgári jogszabályokat;
- legyen képes azoknak a szociológiai sajátosságoknak a bemutatására, amelyek meghatározzák a népcsoporthoz tartozók kapcsolatrendszerét;
- tudja ismertetni a román nyelvjárások és a tájnyelvi változatok főbb sajátosságait;
- legyen önálló véleménye a kettősnyelvűségről és a kétnyelvűségről;
- legyen képes ok-okozati összefüggésekben megérteni az egyházszakadás közvetlen és közvetett okait;
- legyen képes a magyarországi románság tárgyi és szellemi értékeinek többszemponútú jellemzésére;
- fedezzen fel párhuzamokat a román és a magyar népi kultúrában; ősi motívumok vándorlásában;
- legyen képes a különböző nemzetiségi kultúrák kölcsönhatásának a felismerésére, azonosságok és különbségek lényeglátó bemutatására szóban és írásban egyaránt;
- ismerje az ortodox templomok főbb építészeti stílusjegyeit;
- értse a hagyomány és újítás kölcsönhatását, az értékmentés- és teremtés filozófiáját;
- legyen véleménye a média szerepéről a hagyományörző és teremtő tevékenységben.

- legyen képes a földrajzi, történelmi, művelődéstörténeti, etnológiai és művészeti ismeretek ötvözésére;
- legyen tájékozott a színház, a zene, a filmművészet, a tudományok, a technika és a sport világában.

Emelt szinten

Minden témakörben (részterületen) az ok-okozati összefüggések komplexebb megértése, a tudásanyag integrált szemléleten alapuló elsajátítása, igényes írásos és élőszavas feldolgozása.

B) ISMERETKÖRÖK

I. Földrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Általános ismeretek Románia földrajzáról	Románia helye Európában. Földrajzi fekvése, szomszédos országai. Földrajzi, történelmi jellemzői. Jelentősebb térségei, régiói és etnográfiai tájegységei.	Románia helye a nagyvilágban. Összehasonlítása Európa és a föld hasonló országaival. Földrajzi, történelmi, társadalmi és gazdasági jellemzői.
Az ország földrajzi, történelmi arculata	Népessége, etnikai összetétele. Románok és magyarok együttélése határon belül és azokon túl.	
Népességének etnikai összetétele	Településtípusai. Természeti adottságai, hegységei, vizei. Növény és állatvilágának jellemzői.	
Földrajzi jelképei (nép)művészeti alkotásokban; Etnogeográfiai tájegységei	Románia specifikus jelképei legendák, mítoszok, mondák tükrében.	Interdiszciplináris ismeretek. Etnogeográfiai tájegységek szépirodalmi és közismereti szövegekben valamint a társzművészetekben (képzőművészet, film). Románia különleges kultúrkincsei mint a Világörökség integráns részei.
Turizmus	Síkvidéki, hegyi, hegyaljai, balneoklimatikus üdülőhelyek. Gyógyturizmus, falusi turizmus.	
A magyar-román határ menti települések földrajzi helyzete	Településföldrajzi viszonyok elemzése, nyelvváltozat. Hatásuk a románság életmódjára.	Turisztikai központok Romániában, Magyarországon és Európa más országaiban (általános ismeretek).

II. Történelem

II.1. A románok története

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A kezdetek	Az élet első jelei a mai Románia területén. A román nép és nyelv kialakulásának tényszerű ismerete.	Különböző elméletek. Elméletek a románság etnogeneziséről.
A román államok létrejötte	A feudális államok berendezkedésének feltételei. A vajdaságok mint az első politikai formációk Moldovában és Havasalföldön.	Gazdasági, társadalmi és politikai struktúrák a román feudalizmusban.
A török veszély	A román fejedelemségek és a török terjeszkedése. Havasalföld és Moldova helyzetének megszilárdulása, fejlődése.	A fanarioták helye, szerepe a románok történetében. Fejedelmek ábrázolása (szabadon választott) szépirodalmi és képzőművészeti alkotásokban és a filmvilágban.
A nemzeti újjászületés kora	Az erdélyi románok a XVIII. században.	Az Erdélyi Iskola törekvései,

	Az erdélyi és a magyarországi parasztság helyzete. Horea, Cloșca és Crișan felkelése és annak következményei. Tudor Vladimirescu forradalmi mozgalma. A „Szervezeti Szabályzat” és a fejedelemségek. Az erdélyi és a magyarországi románok a reformkorban és az 1848-as forradalomban. Az 1848-as forradalom a román fejedelemségekben.	korifeusainak túlzásai a római eredettel kapcsolatban. A román történetírás kezdetei. A délkelet-európai népek forradalmi mozgalmai és azok belső okai. Együttműködési tárgyalások (Kossuth és Balcescu) a román forradalmárok között. Az erdélyi és a hazai románok programjának eltérő vonásai. Az 1848-as forradalmak (szabadon választott) szépirodalmi, képzőművészeti és zenei művekben.
A modern állam kiépítése	A fejedelemségek egyesülése. A román nemzeti állam megszületése. Cuza reformjai. Az 1867-es kiegyezés és az erdélyi románok helyzete. Románia és a függetlenségi háború. A királyság kikiáltása. A románok a dualizmus kori magyar államban, nemzetiségi politika. Az erdélyi kérdés Romániában. Románia és az első világháború.	Az emigránsok forradalmi propagandája. Az unionista mozgalom a fejedelemségekben. Cuza bukásának okai. Az Osztrák-Magyar Monarchia nemzetiségi politikája.
Románia az első világháború után	Románia a Párizs környéki békék után. A királyi diktatúra. A Vasgárda kormányra kerülése. Antonescu és a légionárius nemzeti állam létrehozása.	A két világháború közötti román külpolitika. Az egységes román állam megteremtésének nehézségei. A II. bécsi döntés.
A második világháború és hatásai	Románia hadba lépése és a harctéri események. Románia és a szovjet érdekszféra. A Vörös hadsereg Románia területén. Rendszerváltás.	Háborús regények és filmek a román, a magyar és az egyetemes művészetből (szabadon választott alkotások).
A kommunista diktatúra Romániában	Társadalmi, gazdasági változások a második világháború után. A kommunista diktatúra kiépítése. A személyi kultusz következményei.	A szocialista rendszerre való áttérés romániai körülményei. Románia új külpolitikai orientációja.
A romániai rendszerváltozás	A temesvári és bukaresti forradalom. A szocialista rendszer megszűnése és a demokratikus többpártrendszer kialakulása.	A mai Románia társadalmi, gazdasági és kulturális helyzete. Románia helye az Európai Unióban. A román, a magyar és az egyetemes történelem összefüggései.

II.2. A magyarországi románok (hely)története

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A XVIII. század előtti múlt nyomában	A hazai románság életének színtere, a Körösök és a Maros közti vidék ismerete. A család- és helységnevek szerepe az eredet feltérképezésében. Történelmi tények adatok tükrében.	Történeti áttekintés román és magyar történelmi és nyelvészeti tanulmányok alapján. Diakron nyelvvizsgálat: családnevek, helynevek etimológiája (néhány példa)

		alapján). Földrajzi, történelmi, nyelvészeti ismeretek ötvözése.
A török hódoltság korában	Letelepedés, földrajzi elhelyezkedés. Evlia Celebi feljegyzéseiből (gyulai vár, 1666). A gyulai vár szerepe a török hódoltság idején. E régió elnéptelenedésének okai és következményei.	A románok által is lakott települések helyzetrajza a török hódoltság idején (<i>átfogó bemutatás</i>). Körkép Gyula városáról a XVII. században (<i>várostartomány, lakosság, felekezetek, fürdők, közigazgatás, divat, nyelv(ek), épületek stb.</i>).
A XVIII. század az újratelepítés időszaka (1718–1746)	Az újratelepítések okai, folyamata és eredményei. Bihar, Békés és Csanád megye újjászerveződése. A túlélés alaptényezőinek (<i>nyelv, ortodox vallás, szokások, művészetek</i>) ismerete.	A XVIII. század első felének történései levéltári dokumentumok, írásos emlékek tükrében. Kitekintés más nemzetiségek (<i>németek, szlovákok</i>) betelepítésére.
Helytörténet	Elek, Battonya, Békéscsaba, Kétegyháza, Méhkerék, Pusztatottlaka, Gyula, Körösszakál, Körösszegapáti, Bedő, Pocsaj, Magyarcsanád helytörténete. Első megjelenése történelmi dokumentumban, alapítólevélben. Tulajdonosai (<i>híres magyar és német családok felsorolása</i>). Lakossága: etnikai, felekezeti összetétele. Hitélete; oktatása; művelődésszervezése. Endogámia-exogámia kérdésköre.	Egyéni anyaggyűjtésen alapuló helytörténeti ismertető. Helytörténeti, művelődéstörténeti; hitéleti és etnológiai ismeretek összekapcsolása. Egy település (<i>hely</i>)története a kezdetektől napjainkig. Interetnikus kapcsolatok és kölcsönhatások. Azonosságok és különbségek.
Nemzeti - kulturális törekvések	Az Erdélyi Iskola szerepe. Az Osztrák-Magyar Monarchia macedo-román közösségeinek jellemzése. Kiemelkedő személyiségek. Szerepvállalásuk a gazdasági és a kulturális életben.	Az európai felvilágosodás hatása az Erdélyi Iskola gondolkodóira. Samuil Micu-Clain, Gheorghe Sincai és Petru Maior jelentősebb műveinek ismerete.
Neves személyiségek	Moise Nicoara, Gheorghe Pomut, Iosif Vulcan, Iosif Ioan Ardelean, David Voniga, Stefan Rusu és mások a magyarországi románság szolgálatában. Hitvallásuk, mecénási szerepük, küldetésstudatuk jellemzése. A hazai román történetírás jelentősége (I. Ioan Ardelean: Monographia). Stefan Rusu Testamentuma. Legendák Gheorghe Pomu-ról és Stefan Rusuról. A Petru Maior egyesület szerepe.	Egy-két neves személyiség <i>komplex pályarajza</i> . Gheorghe Pomu? a román, a magyar és az amerikai történetírásban.
Kulturális intézmények, iskola, oktatás, alapítványok	Az egyházi iskolák. Román állami iskolák. Felsőoktatás. Az alapítványok szerepe a magyarországi románok kulturális életében. Alapítványok: Gozsdu, Ghiba-Birta Elena, Pap Teodor, Tegle Petru.	A Gozsdu-hagyaték „életútja” történeti kontextusban.
A román nyelvű sajtó és kiadványok	Sajtótörténeti alapismeretek 1918-ig. A <i>Familia</i> és a <i>Lumina</i> című lap(ok) jelentősége. Egyéb sajtótermékek, évkönyvek, kiadványok.	A legújabb publikációk felsorolása. A mai <i>Lumina</i> bemutatása.
Kulturális élet a XX. század második felében	A társadalmi-kulturális kontextus fejlődése. A magyarországi románság művelődéstörténetének főbb szakaszai. A	A határon belüli és azon kívüli nemzetiségek kulturális életéből (<i>kiemelkedő személyiségek, jelentősebb kiadványok, művészeti</i>

	jelentősebb román intézmények rövid története (pl. iskolatörténet). A Magyarországi Románok Kutató Intézete. Kiadványok (<i>Simpozion, Annales, Izvorul, Din traditiile populare ale românilor din Ungaria</i> stb.). Felsőoktatási Intézmények, Mass-media.	<i>produktumok stb.).</i> Történelmi, nyelvészeti, etnológiai, szociológiai tanulmányok a hazai románságról.

III. Nemzetiségi jogi, társadalmi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A hazai román népcsoport szociológiai ismérvei	A nemzetiségi közösség (szűkebb és tágabb) kapcsolatrendszer.	A kisebbségi szerveződések szerepének értelmezése.
A közösségi összetartozás tudata és jellemző megnyilvánulási formái	Egyéni és kollektív identitástudat, kettős kötődés, kétnyelvűség, kettős nyelviség. Az asszimiláció (<i>okai, jellemzői, fokozata, iránya</i>).	Az <i>endogámia-exogámia</i> kérdésköre a magyarországi románok életében (<i>átfogó bemutatás</i>).
A nemzetiségpolitika jogszabályi keretei	Nemzetiségi törvény. Az alapvető jogok biztosának, illetve a Magyarországon élő Nemzetiségek Jogainak Védelmét Ellátó Biztoshelyettesének szerepe. A nemzetiségpolitikai törvénykezés hatásai az intézmények működésére. Önkormányzatok, egyesületek szerepe a közösség fennmaradásában.	A kulturális autonómia kérdésköre.

IV. A román nyelv

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A román nyelv egy neolatin nyelv	A neolatin nyelvek. A román nyelv rövid keletkezéstörténete. Román nyelvterületek bemutatása.	A neolatin nyelvek nyomában (<i>térképhasználat</i>).
Az irodalmi nyelv	A román nyelv irodalmi változata. Stílusfajták.	Stílusfajták jellemzése; különböző népismereti témájú szövegtípusok elemzése.
Nyelvjárások, tájnyelvi változatok	A román dialektusok sajátosságai.	A román nyelvjárások területei (<i>részletesebb feltérképezés</i>).
A hazai románok nyelve Nyelvcseré	A magyarországi román nyelvjárások jellemzői (lásd hazai román népmesék). A nyelvcseré típusai. A nyelvcserét előidéző faktorok. A kétnyelvűvé válás körülményei. A magyarországi sztenderd román. Nyelvválasztási szokások.	A bihari és a körös-marosi tájszólás jellemzése nyelvi példákkal. Szociolingvisztikai kutatások a magyarországi románok közösségében (<i>egy-két jelentősebb tanulmány ismerete</i>). A nyelvcseré jelei a nyelvtudásban és a nyelvválasztásban. A román nyelvválasztást meghatározó tényezők.
Nyelv-identitás	Ifjú nemzedék – család, iskola, egyházak, mass-media, nyelv. Magyarországi román költők (<i>Magdu Lucian, Berényi Mária</i>) versei az anyanyelvről, identitásról.	A nyelv mint az identitásörzés egyik kulcstényezője.

V. A vallások és az egyházak szerepe a románok kultúrájában

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
Kereszténység, a keresztény egyház, a Nagy Egyházszakadás, ortodoxizmus (1054)	Az egyházszakadás okai és következményei. A keleti és a nyugati kereszténység elkülönülése. Főbb dogmatikai, egyházfegyelmi és liturgikus eltérések az ortodox és a római katolikus szertartás között.	A Biblia a művészetekben <i>(néhány példa bemutatása)</i> .
A szent építmények stílusjegyei	Külső és belső építészeti stílusjegyek, freskókompozíciók.	Neves romániai kolostorok: „voroneci (kék)”, „suceavai (zöld)”, putnai, argesi.
A protestantizmus, (neo)protestáns egyházak	A protestantizmus lényege. Hatása a (román) kultúra fejlődésére. A baptista, pünkösdista román ajkú közösségek szerepe a nyelv ápolásában.	A protestantizmusról egyetemes, magyar-román történelmi ismeretek összekapcsolásával. Endogámia, exogámia kérdésköre a hazai román hitközösségekben.

VI. A magyarországi románok népi kultúrája

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Román és más ajkú (paraszti) közösségek együttélése	Kölcsönhatások a magyar és a román népi kultúrában. Elődeink alkalmazkodása a földrajzi és kulturális környezethez.	Kölcsönhatások a magyar, a román és más nemzetiségek: szlovákok, szerbek, németek népi kultúrájában.
A tradicionális típusú család	A család felépítése, kapcsolatrendszere, hierarchiája.	A család hajdan és ma (generációk együttélése; szereposztásai).
Ősi tevékenységek és mesterségek	A magyarországi románok ősi tevékenységei és mesterségei.	Általános kitekintés a román nép ősi mesterségeire.
Lakókörnyezet, lakóház	A falu képe <i>(utcák, épületek)</i> . Az alföldi jellegű lakóházak típusai. A gazdasági építmények jellege, rendeltetése. A lakóház belső elrendezése, díszítőelemei. Bútorzata <i>(jellegzetes geometriai formák, díszítőelemek)</i> .	A lakókörnyezet és a lakóház régen és ma. Népi építészeti stílusok <i>(parasztházak)</i> .
Népi textíliák	A szőtt, hímzett textíliák mint a paraszti lakásbelső legjellegzetesebb román elemei. A szöttek rendeltetése, esztétikája. A vászonszövés művészete <i>(textíliák, eljárások, hímzésminták)</i> .	A munkafolyamat leírása a len- és kendertermesztéstől a népi textíliákig. Egyes textíliák szerepe a tradicionális összejöveteleken <i>(pl. a tradicionális táncmulatságokon vagy az átmeneti rítusokban)</i> .
Ruházkodás	A magyarországi románok ruházata. Etnikai jellege, rendeltetése. Honi nemzetiségek <i>(németek, szlovákok, szerbek)</i> népviselete <i>(főbb jellemzői)</i> .	Románia különböző tájegységeinek népviselete. Egy vegyes nemzetiségű település <i>(pl. Elek vagy Battonya)</i> hajdani népi viselete.
Népi étkezési szokások, speciális ételek	A hazai románok hétköznapi és ünnepekhez kötődő speciális ételei.	Étkezési szokások a múltban és ma. Böjti ételek – egészséges táplálkozás.
Naptári ünnepek és szokások	A naptári ünnepek szokásköltészete. Ünnepek megjelenítése szabadon választott szépirodalmi alkotásokban.	A magyar és román szokások kölcsönhatásai. Ünnepek <i>(pl. karácsony, húsvét)</i> megjelenítése a különböző művészeti ágakban <i>(irodalom, képzőművészet, zene)</i> .
Tradicionális összejövetelek	A vásár- és ünnepnap táncháza. A bihari táncok jellemzői. A rigmusköltészet szerepe, téma- és formavilága.	
Az átmeneti rítusok	Születési szokások, hiedelmek és népi alkotások <i>(bölcsődalok)</i> .	Az emberi élet nagy eseményei a művészetekben <i>(néhány szabadon</i>

	Az ortodox keresztelő jelképrendszere. A lakodalom előtti (nép)szokások. Lakodalmi szokások, folklór alkotások, szakrális és profán szimbólumok. Ősi hiedelmek és jelképek a temetési szertartásban. Szokásköltészet. A halál mint a menyegző Szentsége a román költészetben (pl. Miorita).	választott alkotás tükrében). Átmeneti rítusok a filmművészetben (kitekintés 1-2 filmre). A mulandóság mint alaptéma a román, a magyar és az egyetemes irodalomban (szabadon választott művek alapján).
Népi hiedelmek, babonák	Pozitív és negatív (elő)jelek. Mítikus lények.	Mitológiai lények a román folklórban. Filmvilág (pl. Drakula).
Népi gyógyászat	Mágikus eljárások. Ráolvasások. A népgyógyászat költészete.	A természetgyógyászat szerepe a modern ember életében. Gyógyturizmus itthon és Romániában.
A gyermek helye és szerepe a tradicionális közösségekben és a mai modern társadalomban	A gyermek jogai és kötelességei. Gyermekjátékok, -színház, -folklór. Játékszerkesztés a tradicionális faluban. A mai gyermek és az internet.	A gyermek a román irodalomban (néhány szabadon választott alkotás tükrében). Kitekintés a világirodalomra és a társdművészetekre. A számítógépes játékok hatásai.
Népi líra	A „Doina” téma- és formavilága, egyedi hangulata. A vágy, a táj és a szerelem élménye román folklóralkotásokban.	„Doinák” értelmezése (képi, érzelmi, filozófiai motívumok feltárása).
Népi epika	Legendák „Bologu” betyárról. Egyetemes, nemzeti és helyi motívumok V. Gurzau, T. Simonca, M. Purdi meséiben. A mese szerepe a hajdani és a mai gyermek életében. Növények, madarak, állatok legendái.	Román földrajzi és történelmi legendák. Betyárvilág filmvászon. Mesemondók, mesegyűjtemények az egyetemes, a magyar, a román és a honi nemzetiség irodalmából.
Népi dráma (színjátszás)	Paraszi karnevál: turkajárás, maszkos alakoskodások. Betlehemezés, misztérium- és egyéb népi színjátékok mögöttes tartalmainak megfejtése.	Szokásvándorlás a magyar, a román és más ajkú nemzetiségek népi kultúrájában.
Népzene és néptáncművészet	Román népdalgyűjtemények, bihari táncok.	Dalok és táncok a magyar, a román, a szomszédos népek és a (honi) nemzetiségek népi kultúrkincséből.

VII. Tájak, korok, alakok találkozása a művészet és tudomány alkotásaiban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Tudományok, művészetek	Földrajzi, történelmi, vallástörténeti, művészeti ismeretek integrált közvetítése. Tájégségek, történelmi korok és alakok találkozása a művészet és a tudomány alkotásaiban (pl. <i>Olt völgye</i> , <i>Cozia kolostor</i> , <i>Mircea cel Bătrân</i> , <i>G. Bogza Curtea Oltului</i> , <i>Goga Oltul</i> , <i>I. Minulescu Pe malul Oltului</i>). Építészeti és képzőművészeti stílusok (pl. <i>a bizánci</i> , <i>brâncoveanui</i> , <i>argesi</i> , <i>moldvai stílus</i> stb.). A román építészet és képzőművészet remekműveiből (öt-hat mű bemutatása). A magyarországi románok képzőművészete (átfogó bemutatás).	Kitekintés egyetemes és magyar alkotásokra (néhány műre). C. Brâncusi három-négy művének értelmezése, szoborcsopottjainak ismerete. Szürrealizmus. Utazás az integrált ismeretek birodalmában. A szülőföldélmény kifejezése hazai román képzőművészek (Kohán György, Koszta Rozália, Oroján István) munkáiban (pl. jelképek, motívumok feltárása szabadon

		választott alkotások tükrében).
Színház, filmművészet	Színháztörténeti alapismeretek. Nagynevű román (film)színészek, (film)rendezők, dramaturgok.	Európai hírnevű (film)színészek, (film)rendezők, a román, a magyar és a szomszédos népek kultúrájából (néhány alkotó és művének ismerete).
Zene	Világhírű román származású zeneszerzők, operaénekesek.	Történelmi, irodalmi, zenei ismeretek összekapcsolása (pl. Ciprian Porumbescu, George Enescu).
Tudományok	A különböző tudományok (matematika, fizika, kémia, biológia, földrajz, történelem, filozófia, nyelvészet) román származású világhírű tudósai. Kutatásaik rövid összegzése. A repüléstudomány nagyjai. Világélvonalbeli sportolók.	Egy-két életút részletesebb bemutatása. A mintaképek szerepe az identitástudat erősítésében.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretszoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal

minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek illetve célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése	5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmenynyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó 5 percben bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretcsoporthoz összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Román nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoporthoz. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgatetsítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgatetsítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása	7 pont
- prezentációs technika, előadásmód	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont
- szemléltetés	3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom	25 pont
- a forrás elemzése	10 pont
- nyelvi megformáltság	10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 180 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoporthból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételtől áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Román nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

ROMÁN NÉPISMERET [román nyelven]

CULTURA SI CIVILIZATIE ROMANEASCA

I. CERINTE DETALIAIE DE BACALAUREAT

A) COMPETENTE

NIVEL MEDIU SI RIDICAT

Candidatul trebuie

- sa cunoasca asezarea Romaniei, muntii si apele tarii;
- sa stie sa se foloseasca de harta;
- sa prezinte geografia economica si fizica a Romaniei;
- sa fie capabil sa prezinte trasaturile caracteristice de natura geografica, istorica si culturala ale diverselor regiuni;
- sa aiba cunostinte de baza despre asezarea geografica a romanilor din Ungaria, despre istoricul asezarilor si conditiile lor de viata;
- sa prezinte influenta ambiantei asezarii geografice exercitata asupra modului de viata al romanii de pe aceste meleaguri;
- sa fie capabil de a culege - si in mod independent - informatii din izvoare scrise istorice si nescrise, din reviste, studii de specialitate si filme;
- sa gaseasca legaturi intre evenimente istorice din istoria popoarelor roman si maghiar, precum si din istoria universala;
- sa cunoasca legende istorice, filme si alte opere artistice despre voievozi;
- sa fie capabil sa plaseze in timp si spatiu evenimentele din istoria romanilor, maghiarilor si din istoria universala, precizind nume si locuri;
- sa cunoasca caracteristicile importante ale istoriei comunitatii romane, asezarile cu populatie romaneasca din Ungaria, factorii naturali si geografici;
- sa aiba cunostinte de baza cu privire la istoria (culturii) romanilor din Ungaria de ieri si de azi;

- sa inteleaga cauzele si imprejurarile colonizarilor si recolonizarilor;
- sa fie capabil sa schiteze istoricul localitatii natale pe baza unor documente nescrise (fotografii vechi, obiecte de valoare muzeala) si pe baza surselor scrise (scrisori din trecut si matricole);
- sa aiba cunostinte de baza despre drepturile civile si de nationalitate;
- sa fie capabil sa prezinte trasaturile specifice sociologice care determina relatiile dintre cei ce apartin aceleiasi etnii;
- sa fie capabil sa prezinte principalele particularitati ale dialectelor romane si ale variantelor de grai;
- sa aiba parere personala despre lingvismul dublu (gariul si limba standardta) si bilingvism;
- sa fie capabil sa inteleaga cauzele directe si indirecte - intr-un context de cauza-efect - ale unirii bisericii (din 1701);
- sa fie capabil sa caracterizeze in mod complex valorile materiale si spirituale ale romanilor din Ungaria;
- sa descopere paralelisme intre cultura populara romana si maghiara in circulatia motivelor stramosesti;
- sa fie capabil sa identifice influentele reciproce in diferitele culturi etnice, prezentind oral si in scris esenta identitatilor si diferentelor;
- sa cunoasca principalele trasaturi caracteristice ale arhitecturii bisericilor ortodoxe;
- sa inteleaga influenta reciproca dintre traditie si inovatie, precum si filozofia pastrarii si crearii valorilor;
- sa aiba parere despre rolul mediilor de informare in activitatea de pastrare si de creare a traditiilor;
- sa fie capabil sa faca legatura intre cunostintele de geografie, istorie, cultura, etnologie si arte;
- sa se orienteze in mod adecvat in lumea teatrului, muzicii, filmului, stiintelor, tehnicii si a sportului.

La nivel ridicat

Sa inteleaga in mod complex relatia cauza-efect; sa-si insuseasca in mod coerent cunostintele si sa le prelucreze cu exigenta in scris si oral.

B) DOMENII DE CUNOSTINTE

I. Geografie

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Cunostinte generale despre geografia Romaniei	Situarea Romaniei in Europa. Asezarea geografica, tarile vecine. Aspecte geografico-istorice. Spatiile frecventate, regiunile si zonele etnogeografice.	Situarea Romaniei in lume. Compararea ei cu alte tari asemanatoare din Europa si de pe alte continente. Aspecte geografico-istorice, sociale si economice.
Specificul geografic si istoric al tarii	Populatia, componenta etnica. Convietuirea romanilor si a ungarilor in Romania de azi si in afara granitelor.	
Componenta etnica a populatiei	Tipuri de asezari. Resursele naturale, muntii, apele. Specificul florei si faunei.	
Simbolurile geografice in creatii populare. Zone etnogeografice	Simboluri specifice ale Romaniei in oglinda unor legende, mituri, povestiri fabuloase.	Cunostinte interdisciplinare. Zonele etnogeografice in texte fictionale, non-fictionale si in diferitele ramuri ale artei (arta plastica, film). Patrimoniul national ca parte integranta a patrimoniului universal.
Turismul	Statiuni de campie, statiuni montane, podgorene si balneoclimaterice. Turism medical, turism rural.	
Aspectul geografic al localitatilor din zona limitrofa granitei maghiaro-romane	Analiza circumstantelor geografice ale asezarilor, pozitia limbii. Efectul acestora asupra modului de trai al romanilor.	Centre turistice in Romania, Ungaria si in alte tari europene (<i>cunostinte generale</i>).

II. 1. Istoria romanilor

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Inceputurile	Primele semne ale vietii de pe teritoriul actual al Romaniei. Cunoasterea cat mai obiectiva a formarii poporului si limbii romane.	Conceptii diverse. Teorii cu privire la etnogeneza romanilor.
Formarea statelor romane	Conditile in care s-au format statele feudale. Voievodatele ca primele formatiuni politice in Moldova si Tara	Structuri economice, sociale si politice feudale in tarile romane.

	Romaneasca.	
Pericolul turcesc	Principatele romane, expansiunea turceasca. Consolidarea si dezvoltarea Tarii Romanesti si Moldovei.	Locul si rolul fanariotilor in istoria romanilor. Prezentarea unor voievozi in creatii literare, picturi, sculpturi, filme (la libera alegere).
Epoca renasterii nationale	Romanii din Transilvania in secolul al XVIII-lea. Situati taranimii din Transilvania si Ungaria. Rascoala sub conducerea lui Horea Closca si Crisan. Consecintele ei. Miscarea revolutionara condusa de Tudor Vladimirescu. Principatele si Regulamentele Organise. Romanii din Transilvania si din Ungaria in epoca refomelor si in timpul revolutiei de la 1848. Revolutia de la 1848 in principate.	Nazuintele Scolii Ardelene, exagerarile corifeilor in legatura cu originea latina. Inceputurile istoriografiei romane. Miscarile revolutionare ale popoarelor din sud-estul Europei si cauzele interne ale miscarilor. Tratative de colaborare intre (Kossuth si Balcescu) revolutionarii romani. Deosebiri in programul romanilor din Transilvania si al celor din Ungaria. Reflectarea revolutiilor din 1848 in diferite creatii artistice (literatura, arte plastice, muzica) la libera alegere.
Constituirea statului modern	Unirea Principatelor. Formarea statului roman national. Reformele lui Cuza. Pactul dualist din 1867 si situatia romanilor din Transilvania. Romania si razboiul de independenta. Proclamarea regatului. Románii in epoca statului dualist maghiar, politica fata de nationalitati. Problema Transilvaniei in Romania. Romania si primul razboi mondial.	Propaganda revolutionara a emigrantilor. Miscarea unionista din principate. Cauzele caderii lui Cuza. Politici fata de nationalitati in Austro-Ungaria.
Romania dupa primul razboi mondial	Romania dupa pacea de la Trianon. Dictatura regala. Ajungerea la putere a Garzii de fier. Antonescu si constituirea statului national- legionar roman.	Politica externa a Romaniei intre cele doua razboaie. Dificultatile formarii statului roman unitar. Al doilea arbitraj (dictat) de la Viena.
Cel de-a1 doilea razboi mondial si urmarile sale	Intrarea in razboi a Romaniei si evenimentele de pe front. România si sfera de interes sovietica. Armata Rosie pe teritoriul Romaniei. Schimbarea regimului.	Romane si filme de razboi din arta romaneasca, maghiara si universala (la libera alegere).
Dictatura comunista in România	Schimbari sociale si economice dupa cel de-a1 doilea razboi mondial. Instalarea dictaturii comuniste. Urmarile cultului personalității.	Trecerea la sistemul socialist in România. Noi orientari in politici externa a Romaniei.
Schimbarea regimului in România	Revolutiile din Timisoara si Bucuresti. Rasturnarea sistemului socialist si formarea partidelor democratice.	Situatia sociala, economica si culturala in România contemporana. Statusul Romaniei in Uniunea Europeana. Conexiunile istoriei universale, romane si maghiare.

II. 2. Istoria locala a romanilor din Ungaria

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Pe urmele trecutului din perioada premergatoare secolului al XVIII-lea	Cunoasterea regiunii dintre Crisuri si Mures (cu folosirea hartii), a zonei asezarilor populate de romani din Ungaria. Rolul numelor de familie si de localitati cu privire la originea romanilor.	Privire generala istorica pe baza unor studii istorice si lingvistice in romana si maghiara Analiza diacronica: etimologia unor nume de familie si asezari. Imbinarea cunostintelor de geografie, de

	Fapte istorice in oglinda datelor.	istorie si de lingvistica.
In epoca dominatiei turcesti	Stabilirea romanilor si conditiile geografice ale asezarilor lor. Din insemnarile lui Evlia Celebi (cetatea din Giula, 1666). Rolul cetatii medievale in timpul stapanirii otomane. Cauzele si urmarile depopularii acestei regiuni.	Situatia asezarilor populate de romani in epoca dominatiei turcesti. (Prezentare generala.) Giula in secolul al XVII-lea. (Istoricul orasului, locuitorii, confesiuni, bai, administratie publica, moda, limbi, edificii etc.)
Secolul al XVIII-lea, perioada recolonizarii (1718-1746)	Cauzele, procesul si urmarile recolonizarii. Reorganizarea judetelor Bihor, Bichis si Csanád. Factorii de baza ai supravietuirii (limba, religie ortodoxa, datini, arte).	Evenimente din prima jumatate a secolului al XVIII-lea in oglinda documentelor din arhive si a altor acte scrise. Privire generala asupra colonizarii altor nationalitati (germani, slovaci).
Istorie locala	Istoricul asezarilor Aletea, Batania, Bichisciaba, Chitighaz, Micherechi, Otlaca-Pusta, Giula, Sacal, Apateu, Bedeu, Pocei, Cenadul Unguresc. Prima aparitie in documente istorice, fundatii. Proprietarii (numele renumitelor familii maghiare si germane). Etnia si confesiunea locuitorilor. Viata religioasa, invatamint, culturalizare, obiceiurile de endogamie si de exogamie.	Expunere despre istoricul unei asezari, bazata pe culegerea materialului in mod individual. Imbinarea cunostintelor de istorie locala, de cultura locala, de viata confesionala si de etnologie. Istoria locala a unei asezari (la libera alegere). Relatii interetnice si influente reciproce. Asemenari si deosebiri.
Nazuinte nationale si culturale	Rolul Scolii Ardelene. Caracterizarea comunitatilor macedoromane din Monahia Austro-Ungara. Personalitati de seama. Rolul lor in viata economica si culturala.	Influenta iluminismului european exercitata asupra corifeilor Scolii Ardelene. Cunoasterea unor opere mai insemnate ale lui Samuil Micu-Clain, Gheorghe Sincai, Petru Maior.
Personalitati de seama	M. Nicoara, Gh. Pomut, I. Vulcan. I. I. Ardelean, D. Voniga, St. Rusu si altii in slujba romanilor din Ungaria. Caracterizarea crezului, rolului de mecenat si a misiunii lor. Importanta istoriografiei romane din Ungaria (I. Ioan Ardelean: Monographia). Testamentul lui Stefan Rusu. Legende despre Gheorghe Pomut si Stefan Rusu. Rolul Societatii Petru Major.	Prezentarea complexa a activitatii unor personalitati de seama. Gheorghe Pomut in istoriografia romana, maghiara si americana.
Institutii culturale, scoli, invatamint, fundatii	Scoli confesionale, Scoli romanesti de stat. Invatamintul superior. Rolul fundatiilor in viata culturala a romanilor din Ungaria. Fundatii infiintate de E. Gojdu, Ghiba-Birta Elena, Pap Teodor, Tegle Petru.	Mostenirea Gojdu in context istoric.
Presa in limba romana, publicatii	Cunostinte despre istoria presei pina in anul 1918. Insemnatatea revistelor Familia si Lumina. Alte publicatii, almanahuri.	Publicatiile noi. Prezentarea revistei Lumina.
Viata culturala in a doua jumatate a secolului al XX-lea	Dezvoltarea conditiilor socio-culturale. Perioadele mai importante ale istoriei culturii romanilor din Ungaria. Scurt istoric al unor institutii romanesti (de ex. istoricul scolilor). Institutul de Cercetari al Romanilor din Ungaria.	Din viata culturala a nationalitatilor din tara si de peste hotare (personalitati de seama, publicatii mai importante, opere artistice etc.).

	Publicatii (Simpozion, Annales, Izvorul, Din traditiile populare ale romanilor din Ungaria etc.). Institutii superioare. Mass-media.	Studii istorice, lingvistice etnologice si sociologice despre romanii din Ungaria.

III. Cunostinte juridice si sociale cu privire la nationalitati

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Caracteristicile sociologice ale comunitatii romanesti din Ungaria	Sistemul de relatii (constranse si extinse) a comunitatii de nationalitate.	Definirea importantei rolului de organizare a comunitatilor mici.
Constiinta de apartenenta la comunitatea romaneasca Forme specifice de afirmare si manifestare	Identitate individuala, identitate colectiva, atasament dublu, bilingvism (romana si maghiara), lingvism dublu (grai, limba standard). Cauzele, specificitatile, stadiul, directia procesului de asimilare.	<i>Endogamia si exogamia</i> in viata romanilor din Ungaria (<i>prezentare generala</i>).
Normele de drept cu privire la politica fata de nationalitati	Legea pentru nationalitati si influenta acestea asupra functionarii institutiilor.	Problematika autonomiei culturale.

IV. Limba romana (Vezi cerintele la limba si literatura romana)

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Limba romana este o limba romana	Limbile romanice. Scurt istoric al formarii limbii romane. Prezentarea teritoriilor unde se vorbeste limba romana.	Pe urmele limbilor romanice (folosindu-se de harta).
Limba literara	Varianta literara a limbii romane. Stilurile.	Caracterizarea stilurilor; analiza unor texte cuprinzind diverse teme folclorice.
Dialecte, graiuri	Particularitatile dialectelor romane.	Zonele dialectelor limbii romane.
Limba romanilor din Ungaria	Particularitatile dialectelor romane din Ungaria (vezi basmele si povestile populare). Tipuri ale schimbului de limba Factorii care genereaza aceste schimburi. Imprejurările formării bilingvismului. Limba romana standarda din Ungaria. Obiceiuri de alegere a limbii.	Prezentarea graiurilor bihorean si crisean cu exemple potrivite. Cercetari socio-lingvistice in comunitatile romanilor din Ungaria (cunoasterea unor studii mai importante). Semne ale schimbului de limba in vorbire si in alegerea limbii. Factori determinanti in alegerea limbii.
Limba - identitate	Generatia noua, familia, scoala, biserica, mass-media, limba. Limba, identitatea in poeziile autorilor romani din Ungaria (Lucian Magdu, Maria Berényi).	Limba - un element fundamental in pastrarea identitatii.

V. Rolul religiei si al bisericii in cultura romanilor

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Crestinismul, biserica crestina, Schisma produsa in sinul bisericii, ortodoxismul (1054)	Cauzele si urmarile schismei. Ruptrura dintre crestinismul din est si din occident. Diferente mai importante la nivel canonic, disciplinar si liturgic dintre slujba ortodoxa si cea catolica.	Prezentarea Bibliei in arte (demonstrare prin cateva exemple).

Arhitectura locasurilor sacre	Arhitectura interioara si exterioara, compozitii ale frescelor.	Manastiri renumite: Voronet („albastru de Voronet”), Sucevita („verdele de Sucevita”), Putna, Curtea de Arges.
Protestantismul, Biserici (neo)protestante.	Esenta protestantismului. Influenta sa asupra dezvoltarii culturii (romane). Rolul bisericilor baptiste si penticostale in pastrarea limbii romane.	Cunostinte despre protestantism corelind cunostintele de istorie universala si cele de istorie maghiara si romana. Endogamia, exogamia in comunitatile religioase.

VI. Cultura populara a romanilor din Ungaria

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Convietuirea comunitatilor (taranesti) romanesti si cu celelalte etnii	Interactiuni in cultura populara maghiara si romana. Acomodarea inaintasilor nostri la mediul geografic si cultural.	Interactiuni intre cultura populara maghiara, romana si a altor nationalitati (slovaci, sarbi, germani).
Familia de tip traditional	Structura familiei, sistemul ei de relatii si ierarhia ei.	Familia in trecut si in zilele noastre (coabitarea generatiilor; obligatiile).
Activitatile stramosesti si mestesugurile	Activitati si mestesuguri vechi la romanii din Ungaria.	Mestesugurile stravechi ale poporului roman (privire generala).
Mediul ambiant, case de locuit	Aspectul satului (strazi, edificii). Tipuri de case de cimpie. Caracterul si destinatia acareturilor. Interiorul casei de locuit. Mobilierul (forme geometrice caracteristice, elemente ornamentale).	Aspectul din trecut si de azi al mediului ambiant si al casei de locuit. Stiluri de arhitectura rustica (casele taranesti).
Textile populare	Tesaturi, textile brodate ca cele mai caracteristice elemente romanesti ale locuintei. Arta tesutului (textile, procese, modele de broderie).	Descrierea proceselor de la cultivarea canepii si inului pina la produsele textile. Rolul unor textile in cadrul intalnirilor traditionale (de ex. jocul duminical si riturile de trecere: nasterea, cununia, decesul).
Imbracamintea	Portul romanilor din Ungaria. Particularitatile etnice. Functia pieselor de imbracaminte. Portul popular al nationalitatilor conlocuitoare (germani, slovaci, sarbi). Prezentare generala.	Costumele nationale in diverse regiuni ale Romaniei. Portul stravechi in asezarile cu mai multe nationalitati (de ex. Aletea, Batania).
Obiceiuri privind mesele, mincaruri specifice.	Mincaruri specifice ale romanilor din Ungaria servite in zilele de lucru si cu prilejul sarbatorilor.	Obiceiuri vechi si noi privind mesele.
Sarbatori calendaristice. Tesaturi, datini	Poezii legate de sarbatorile calendaristice. Sarbatorile in creatii literare (la libera alegere).	Influente reciproce ale datinilor maghiare si romane. Reflectarea artistica a sarbatorilor (de ex.: Craciunul, Pastile) in diferitele ramuri ale artei (literatura, arte plastice, muzica).
Intilniri traditionale	Jocul duminical si de sarbatori. Caracteristicile dansurilor bihorene. Rolul, tema si forma strigaturilor.	Prezenta evenimentelor decisive din viata omului in opere artistice.
Riturile de trecere	Obiceiuri, credinte si creatii populare legate de nastere. Cantece de leagan. Simboluri ale botezului ortodox. Obiceiuri populare practicate inainte de nunta. Obiceiuri legate de nunta, creatii folclorice, simboluri, sacre si profane. Credinte si simboluri stramosesti in	Riturile de trecere in universul filmului (trimiteri la un film liber ales). Trecerea timpului ca tema fundamentala in literatura romana, maghiara si universala (creatii la libera alegere).

	riturile de inmormintare. Moartea - sacralitatea nuntirii in poezia populara romaneasca (de ex. Miorita).	Moartea ca misterul cununiei in literatura universala.
Credinte populare, superstitii	Semne (premonitorii) pozitive si negative. Fiinte mitice.	Fiinte mitologice in folclorul literar si in filmul romanesc (de ex.: Dracula).
Medicina populara	Procedee magice. Descintatul. Descintece. Poezia legata de medicina populara.	Rolul medicinei populare in viata omului modern. Turism medical in Ungaria si in Romania
Locul si rolul copilului in comunitatile traditionale si in societatea moderna	Drepturile si obligatiile copilului. Jucarii, teatru pentru copii, folclorul literar al copiilor. Confectionarea jucariilor in satul traditional. Copilul de azi si internetul.	Copilul in literatura romana (in oglinda unor opere la alegere). Privire generala asupra literaturii universale si asupra altor opere artistice. Influenta jocurilor computerizate.
Poezia populara	Tematica si forma doinei. Tonalitatea specifica. Oglindirea dorului, peisajului si a dragostei in cinci, sase poezii populare.	Analiza a sapte-opt doine (prezentarea imaginilor, sentimentelor si motivelor filozofice).
Proza populara	Legende despre haiducul „Bologu”. Elemente universale, nationale si locale in povestile lui Vasile Gurzau, Teodor Simonca, Mihai Purdi. Rolul basmelor, povestilor in viata copilului de ieri si de azi. Legende din lumea vietuitoarelor (plante, pasari, animale).	Legende geografice si istorice. Viata de haiduc si in oglinda unui film (la libera alegere). Povestitori, culegeri de povesti din literatura universala, maghiara, romana si a altor nationalitati conlocuitoare (cu exemple).
Drama populara	Teatru folcloric: turca, Vicleimul, si alte piese populare cu secrete mascate. Descifrarea sensurilor.	Obiceiuri transmise si preluate reciproc in cultura populara maghiara, romana si a altor minoritati.
Muzica populara, dansuri populare	Culegeri de cantece populare romane, dansuri bihorene.	Cantece si dansuri din folclorul al popoarelor vecine (roman si maghiar) si al nationalitatilor conlocuitoare.

VII. Regiuni, epoci, personalitati in opere artistice si stiintifice

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Stiinte, arte	Prezentarea in mod coerent a cunostintelor din domeniile geografiei, istoriei, istoriei bisericii, artelor. Regiuni, epoci si personalitati istorice in opere de arta si stiintifice (de ex. valea Oltului, manastirea Cozia, Mircea cel Batrin; Geo Bogza: Cartea Oltului, Octavian Goga: Oltul, Ion Minulescu: Pe malul Oltului). Stiluri in arhitectura si in artele plastice (de ex. stilul bizantin, brincovenesc, argesean, moldovenesc etc.). Capodoperele arhitecturale si de arta plastica romanesti (cateva exemple). Privire generala asupra artei plastice a romanilor din Ungaria.	Privire asupra creatiilor universale, maghiare si romane (citeva opere). Analiza a trei-patru opere ale lui C. Brancusi. Cunoasterea ansamblului de sculpturi. Suprarealismul. Calatorie interdisciplinara. Revelatii despre meleagurile natale in operele artistilor plastici romani din Ungaria Gheorghe Kohan, Rozalia Koszta, Stefan Oroian (prezentarea simbolurilor, motivelor in opere la alegere).
Teatru, cinematografie	Cunostinte de baza despre istoria teatrului. Actori, regizori, dramaturgi romani de reputatie mondiala.	Actori, regizori cu renume european in viata culturala romana, maghiara si a popoarelor vecine (numele unor creatori si opere).
Muzica	Celebritati in slujba aviatiei. Celebritati mondiale: compozitori,	Integrarea cunostintelor istorice, literare, muzicale (de ex.: Ciprian Porumbescu,

	cantareti de opera.	<i>George Enescu</i>).
Științe	Savanti de origine romana cu renume mondial in stiintele: matematica, fizica, chimie, biologie, geografie, istorie, filozofie, lingvistica. Cercetari (rezumat).	Expunerea mai detaliata a vietii si activitatii catorva savanti. Rolul portretelor model in intarirea sentimentului de identitate.
Sport	Sportivi romani de celebritate mondiala.	

II. Descrierea examenului

Fazele examenului

Nivel mediu		Nivel ridicat	
Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Proiect	15 minute	180 minute	20 de minute
80 de puncte	70 de puncte	100 de puncte	50 de puncte

Materiale auxiliare acceptate în cursul examenului

	Nivel mediu		Nivel ridicat	
	Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Asigurarea îi revine candidatului	NU SE DĂ	NU SE DĂ	Dicționar explicativ	NU SE DĂ
Asigurarea îi revine instituției în care are loc examenul	NU SE DĂ	Materiale ajută- toare referitoare la temele date (surse scrise,vizuale, electronice	NU SE DĂ	Materiale ajută- toare referitoare la temele date (surse scrise,vizuale, electronice

Se vor publica

	Nivel mediu		Nivel ridicat	
	Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Material	NU SE PUBLICĂ	Titlurile tezelor	NU SE PUBLICĂ	Titlurile tezelor
Când?	NU SE PUBLICĂ	Conform normelor juridice	NU SE PUBLICĂ	Conform normelor juridice

EXAMENUL DE NIVEL MEDIU

Examen în scris (proiect)	Examen oral	
	15 minute	
Elaborarea individuală a unei teme în cursul anului.	Susținerea proiectului	Expunerea unei teze
80 de puncte	20 de puncte	50 de puncte

Examenul în scris

Caracteristicile de conținut și de formă ale temei în scris

Structura conținutului

Elaborarea unui proiect are valoare egală cu examenul în scris.

Subiectul proiectului poate fi ales dintre oricare din cele opt domenii de cunoștințe (Vezi Cerințele detaliate) care au fost studiate în timpul anului școlar, subiect care va fi susținut de către candidat în cadrul examenului oral.

Cerințele referitoare la proiect:

Un text de 10-20 de pagini care să conțină, fără ilustrații, cel puțin 5 pagini dactilografiate cu litere de 12 puncte mărime și cu o distanță de 1,5 între rânduri. Descrierea proiectului trebuie să conțină fazele elaborării: motivarea alegerii subiectului, precizarea ipotezelor, respectiv a scopurilor, bibliografia, referirile la literatura de specialitate, descrierea muncii de cercetare, procesul elaborării conținutului, concluziile, impresiile personale.

Elaborarea proiectului să fie muncă individuală de la alegerea subiectului până la forma lui definitivă. În cursul elaborării, candidatul are voie să-i ceară ajutorul vreunui consultant. Întrucât candidatul nu este elevul ordinar al școlii și are nevoie de consultant, el însuși și-l va alege. Consultantul elevului ordinar poate fi însuși profesorul lui de specialitate. Candidatul își va preda proiectul cel mai târziu până la data începutului sesiunii examenului în scris.

Candidatul va prezenta alături de proiect materialul ilustrativ sau un rezumat al aspectelor fundamentale de care se va folosi în cadrul examenului susținându-și proiectul.

Evaluarea

Proiectul poate fi evaluat în total cu maximum 80 de puncte. Evaluarea realizării proiectului se va face pe baza directivelor centrale de corectare și evaluare care conțin următoarele criterii:

I. Conținutul

- a) complexitate, aspectul multilateral al prezentării temei 30 de puncte
- b) prezentarea temei sub aspecte noi 10 puncte
- c) prezentarea bibliografiei și a referirilor la literatura de specialitate 5 puncte

II. Procesul elaborării proiectului

- a) prezentarea fazelor proiectului 5 puncte
- b) descrierea muncii individuale de cercetare 15 puncte

III. Forma

- a) elasticitatea limbajului 8 puncte
- b) structura, calitatea aspectului final 7 puncte

Întrucât textul proiectului ar fi mai scurt decât volumul minim, adică ar cuprinde mai puțin de 4 pagini, lucrarea nu poate fi evaluată.

Examenul oral

Caracteristicile de conținut și de formă ale blocului de teze

Structura conținutului

Candidatul își va prezenta proiectul în timp de 5 minute. Pentru examenul oral, candidatul va aduce cu sine materialul ilustrativ adunat în prealabil ori un rezumat scurt al proiectului. Examenul va continua cu expunerea tezei în 10 minute.

Blocul de teze al examenului oral la nivelul mediu va fi stabilit de către instituția în care își desfășoară activitatea comisia de examen. Blocul de teze cuprinde cel puțin 20 de teze compuse din cele patru domenii de cunoștințe obligatorii. (Cunoștințe de istorie, Cunoștințe cu privire la politica față de minorități, Cunoștințe etnografice, Cunoștințe referitoare la limba naționalității române) Proporția temelor va fi determinată de punctele centrale accentuate în cursul pregătirii în așa fel ca tezele să atingă subiecte din toate cele patru domenii de cunoștințe. Fiecare teză să conțină și o oarecare sursă referitoare la temă, analiza căreia se integrează în examenul oral.

Evaluarea

Calitatea expunerii candidatului la examenul oral poate fi evaluată cu maximum 70 de puncte. Din acestea 20 de puncte se pot da pentru prezentarea proiectului, iar 50 de puncte pentru expunerea tezei. Evaluarea examenului oral se va face pe baza îndrumătorului central de evaluare care conține următoarele criterii de evaluare.

Prezentarea proiectului - în total 20 de puncte

- a) rezumarea esențialului proiectului 7 puncte
- b) tehnica prezentării, modul expunerii 5 puncte
- c) limbajul 5 puncte
- d) demonstrații cu ajutorul materialului intuitiv 3 puncte

Evaluarea expunerii tezei - în total 50 de puncte

- a) conținutul 25 de puncte
- b) analiza surselor 10 puncte
- c) limbajul 10 puncte
- d) structura expunerii, compunerea răspunsului 5 puncte

EXAMENUL DE NIVEL RIDICAT

Examenul în scris	Examenul oral
180 de minute	20 de minute
Eseu	Expunerea tezei
100 de puncte	50 de puncte

Examenul în scris

Caracteristicile de conținut și de formă ale examenului în scris

Structura conținutului

În cadrul examenului în scris la nivelul mediu, candidatul trebuie să elaboreze un eseu conținând 600-700 de cuvinte pe baza temelor centrale (alegând unul din cele trei titluri date).

Examenul în scris se bazează pe cerințele centrale detaliate ale examenului în scris. Examenul în scris conține teme bazate pe surse din cele opt domenii de cunoștințe (vezi: Cerințe generale). În legătură cu acestea, candidatul va expune în mod coerent tema în cauză, exprimându-și totodată părerea personală, reacționând la sursele legate de temă.

Evaluarea

Pentru compunere se pot da în total 100 de puncte. Modul atribuirii punctelor se află în îndrumătorul central de corectarea-evaluarea temelor examenului în scris.

Examenul oral

Caracteristicile de conținut și de formă ale blocului de teze orale

Structura conținutului

Pentru examenul oral se stabilesc în mod central 10 teze. Fiecare teză constă din partea A” și partea „B”. Partea „A” conține teze cu subiecte din domeniile Cunoștințe istorice și Cunoștințe cu privire la politica față de minorități, iar partea „B” subiecte din domeniile Cunoștințe etnografice și Cunoștințe referitoare la limba naționalității române, teze dintre care candidatul va trage câte un titlu. Proporția subiectelor din cadrul blocului de teze nu este 50%-50%, proporția poate fi schimbată, punând accentul pe unul sau altul din domeniile de cunoștințe. Candidatului îi stau la dispoziție câte 10 minute pentru expunerea fiecărei teze.

Evaluarea

Expunerea tezelor valorează maximum 50 de puncte. 25 de puncte pentru teza „A”, 25 de puncte, pentru teza „B”. Evaluarea examenului oral se va face pe baza îndrumătorului central de evaluare care conține următoarele criterii de evaluare.

1. Teza „A”

a) conținutul	15 puncte
b) structura compunerii și a răspunsului	5 puncte
c) limbajul	5 puncte

2. Teza „B”

a) conținut	15 puncte
b) structura compunerii și a răspunsului	5 puncte
c) limbajul	5 puncte

ROMÁN NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

1. Szövegértés

- 1.1. Különböző műfajú és tematikájú szövegek lényegének megértése.
 - 1.1.1. Információk értelemszerű szelektálása, célirányos kiválasztása és újraalkotása.
 - 1.1.2. Önálló véleményformálás az új ismeretek, gondolatok befogadásakor.
 - 1.1.3. Megfelelő tájékozottság és jártasság a nyomtatott és elektronikus információforrásokban, a médiaműfajokban.
 - 1.1.4. Grammatikai és irodalmi ismeretek alkalmazása írott és elektronikus formában közvetített szövegek megértésében és megformálásában.
- 1.2. Szépirodalmi és közismereti szövegek értelmezése.
 - 1.2.1. Szövegértelmezési eljárások alkalmazása a különböző szövegfajták köréből.
 - 1.2.2. Az irodalom nevelő-, ismeret- és élménykövetítő szerepének megértése és bemutatása.
 - 1.2.3. Különböző szövegfajták (szépirodalmi, tudományos, hivatalos, publicisztikai) összevetése, nyelvi, stilisztikai, szerkezeti sajátosságainak felismerése.
 - 1.2.4. Az írott közlés kohéziójának, logikai kapcsolatainak feltárása, a cél és a kommunikatív kontextus meghatározása.
 - 1.2.5. Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli, ok-okozati összefüggések felismerése és megértése.
 - 1.2.6. A címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő írásos és élőszavas szövegek helyes megformálása.

2. Írásbeli szövegalkotás

- 2.1. Szépirodalmi és közismereti témák feldolgozása különböző típusú szövegekben. (Pl. a nemzetiségek helye és szerepe az Európai Unióban; a kettősnyelvűség, a kétnyelvűség, a nyelvcsere; a globalizáció; a kulturális örökség; az emberi kapcsolatok, az érzelmi intelligencia megnyilatkozási formái; a számítógépes úvilág.)
- 2.2. Címnek, címzettnek, témának megfelelő tartalmú, stílusú, felépítésű írásmű megformálása a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban. (Pl. jegyzet, ajánlás, kronologikus beszámoló, úti napló, beszámoló színházi vagy filmélményről, értekezés, esszé, műértelmezés.)
- 2.3. Probléma írásos megvitatása az önálló érvelés és a meggyőzés módszerével.
- 2.4. Olvasmányélmény kifejezése tartalmi, nyelvi és szerkezeti szempontból egyaránt.
- 2.5. Művészi alkotással kapcsolatos esztétikai élmény kifejezése szabatos stílusban és logikus felépítésben.
- 2.6. Hivatalos iratok megalkotásához szükséges tartalmi és formai követelmények készségszintű elsajátítása és

alkalmazása (pl. kérvény, önéletrajz, pályázat, jegyzőkönyv).

- 2.7. A szövegszerkesztés normáinak, technikai lépéseinek alapos ismerete, biztos helyesírás, jó arányérzék és esztétikus íráskép.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- 3.1. Önálló közlés megformálása, alkalmazkodva a nyelvi normához, az adott beszédhelyzethez, témához, illetve műfajhoz.
- 3.2. Jól összefogott, lényegre törő, logikus felépítésű szóbeli előadás (*megfelelő artikuláció, helyes hangsúly, hanglejtés, beszédtempó*).

4. Fogalomhasználat

- 4.1. Az olvasmányélmények értő-érző befogadása, fogalmilag helytálló bemutatása.
- 4.2. Etikai, esztétikai, költészettani, nyelvi fogalmak megfelelő alkalmazása.
- 4.3. Fogalmak megvilágítása gyakorlati példák alapján.
- 4.4. Csak emelt szinten:
Fogalmak összefüggéseinek értelmezése, összevetése történeti kontextusokban.

B) ISMERETKÖRÖK

I. Román nyelv

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezői, funkciói, formái. Metanyelvi kommunikáció.	Nyelvi és nem nyelvi kódok összehangolt alkalmazása. A kommunikáció esztétikai szerepe.
2. A nyelvekről általában	A nyelvek eredete. Különböző nyelvcsaládok és nyelvtípusok. Neolatin nyelvek. A diakrón és a szinkrón nyelvvizsgálat. Írástörténeti alapismeretek.	Nyelvek, nyelvterületek Európában. Agglutináló (ragozó), izoláló (elszigetelő) és flektáló (hajlító) nyelvtípusok. A nyelv mint változó rendszer. Mozaikok az írás történetéből.
3. A román nyelv története	A román nyelv neolatin nyelv. Nyelvrokonság. Keletkezéstörténetének főbb szakaszai. Érintkezés idegen népekkel, azok hatása a nyelv alakulására, változására. A történelmi-kulturális kontextus és a szókincsformálás összefüggései. A nyelvrokonság mibenléte, kritériumai. Nyelvtörténeti források: nyelvemlékek (írott, nyomtatott). A román nyelvű írás kezdetei: <i>Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung</i> .	Kitekintés: a kolostorok mint a román nyelv és kultúra bölcsői.
4. Az írott nyelvi norma kialakulása	A máramarosi szövegek jelentősége. A protestantizmus hatása a román kultúrára. A vallásos irodalom hatása a román nyelv fejlődésére. A Bukaresti Biblia. A nagy történetírók szerepe a román kultúra terjesztésében. A történetírás hozzájárulása a román irodalmi nyelv és az irodalom	A román irodalmi nyelv fejlődéstörténete.

	fejlődéséhez. A könyvnyomtatás terjedése. Román nyelvterületek.	
5. Nyelvművelés	Költők-írók (köztük hazai román alkotók) vallomásai a nyelvről. A mai román nyelvművelés alapkérdései (<i>pl. neologizmusok, idegen szavak, közhelyek</i>).	A műfordítások szerepe, jelentősége. Az írott és az elektronikus információforrások szerepe a nyelvművelésben.
6. Nyelv és társadalom		
6.1. Nyelvváltozatok	Dialektusok: dákoromán (<i>munteniai, moldovai, bánáti, körösvidéki, máramarosi</i>); aromán; (macedoromán), meglenoromán; isztroromán. A mai román nyelv tagolódása. Főbb nyelvváltozatok: köznyelv, nyelvjárások, csoportnyelvek. A földrajzi és társadalmi rétegződés megnyilvánulása a szókincsben: regionális köznyelv, szaknyelv, rétegnyelv, ifjúsági nyelv, szleng. A magyarországi románok nyelvi változatai. A bihari nyelvjárás, körös-marosi nyelvjárás. Egynyelvű és kétnyelvű szótárak rendeltetésszerű használata.	A mai román nyelv vertikális és horizontális rétegződése. Különböző nyelvjárási szövegek elemzése.
6.2. Nemzetiségi nyelvhasználat	Magyarországon beszélt más nemzetiségi nyelvek megnevezése.	Nemzetiségi nyelvhasználat. Kettős nyelvűség (nyelvjárás és köznyelv) kétnyelvűség (román és magyar nyelv). Egyéni és kollektív kétnyelvűség. Nyelvcseré.
7. A nyelvi szintek; a nyelv grammatikai jellemzői	Szépirodalmi és közismereti szövegek hang-, alak-, mondat- és jelentéstani elemzése. Szabályok alkalmazása a különböző szövegtípusok megformálásában.	
7.1. Hangtan	Hangtani ismeretek. Magán- és mássalhangzótörvények. Hangcsoportok (<i>diftongus, triftongus, félhangzó</i>). Hiátus. Hangsúlyos és hangsúlytalan szótagok.	A román és a magyar hangállomány összevetése. A román nyelvjárások főbb eltérései.
7.2. Szóalaktan	A <i>suffixumok</i> és <i>prefixumok</i> szerepe a szóalak felépítésében és jelentésében. Nyelvhelyesség a szóképzésben. Szó- és szöveggörnyezet.	Alapszavak, képzett szavak, szócsaládok. Szavak értelmének meghatározása szöveggörnyezetben. A román helyesírás alapelvei.
7.3. Szófajtan	Szófajtani alapismeretek. A szófajok rendszere. Átmeneti szófajok helyesírása.	Egy szöveg(részlet) szótani elemzése. Szófajváltás példákkal illusztrálva.
7.4. A mondat szintagmatikus felépítése (szószerkezetek)	A mondat felépítése, fő részei. Az állítmányi szerkezet és a bővítmények elemzése.	Alaki és értelmi egyeztetés. Az alany és az állítmány viszonyának értelmezése. Mondatok szintagmatikus szerkezeteinek

7.5. Mondattan 7.6. A mondat a szövegben 7.7. Logikai és tartalmi viszonyok	Az állítmány és az <i>alany</i> egyeztetése. Az <i>alárendelő</i> és a <i>mellérendelő</i> szintagma. Mondattani fogalmak ismertetése. A mondat az <i>ézőszavas</i> és az <i>írással</i> közlésben. A mondatok fajtái szerkezetük szerint. Az egyszerű mondat. Az összetett mondat. A mellérendelés és alárendelés. Többszörösen összetett mondat. A mondat és a szöveg. A mondat jelentése szöveggörnyezetben. A mondat denotatív és konnotatív jelentése. Nyelvi és nem nyelvi jelek szerepe a <i>kijelentő</i>, <i>kérdő</i>, <i>óhajtó</i>, <i>felkiáltó</i> és <i>felszólító</i> mondatok megkülönböztetésében. A mondatok <i>modalitása</i>. Mondatfajták elemzése nyelvtani, jelentéstani eszközökkel.	készségsszintű meghatározása és ágrajzainak megformálása. Többszörösen összetett mondatok elemzése. A mondat és a szöveg kapcsolatának bemutatása. A szinteződés és a tömbösödés jelenségei.
8. Jelek és jelrendszerek	Jel, jelentés, szójelentés. A nyelvi jelek rendszere. Szóelem (morféma), szavak (lexémiák), szósszerkezetek (szintagmák), mondatok. Jelek csoportosítása. A hangalak és a jelentés kapcsolata. A <i>hangutánzó</i> és a <i>hangulatfestő</i> szavak. <i>Egyjelentésű</i>, <i>többjelentésű</i>, <i>azonos alakú</i> szavak. (Szótárhasználat). <i>Szinonimák</i>, <i>antonimák</i>. A jelentésmező.	A szókapcsolatok szerepe (szabadon választott) irodalmi művekben. Korok, szabályok, nyelvi kifejezésmódok. Metaforikus kifejezések helyes megfejtése.
9. A szöveg 9.1. Szövegfunkciók 9.2. A szöveg szerkezete	A szöveg természete. A szöveg <i>nyelvi</i> és <i>nem nyelvi</i> jelei. Szövegkohézió; <i>globális</i> és <i>lineáris</i> kohézió. A szöveg és a kommunikáció. A szöveg két alapformája (<i>az élőbeszéd</i> és <i>az írás</i>). A különböző szövegtípusok jellemzői. A szöveghasználati szabályok ismerete. A kommunikáció kódja (<i>nyelvi</i> és <i>nem nyelvi összetevői</i>). A szövegértést és a szövegalkotást meghatározó kommunikációs körülmények. A <i>tájékoztató</i>, a <i>kifejező</i> és a <i>felhívó</i> szövegfunkciók. A szöveg szerkezeti egységei.	Szövegelemzési gyakorlatok, logikai-jelentéstani összefüggések felismerése. A szövegösszetartó erő és összetevői (nem nyelvi tényezők; jelentésbeli kapcsolata; nyelvtani kapcsolata). A szövegszintek és a <i>szövegösszetartó erő</i> összefüggései. Prózai szöveg szerkezeti elemzése

	A (prózai) szöveg- és makroszerkezeti egységei. Rendszermondat, szövegmondat. A szöveg szerkezettypusai: Időrendi (<i>lineáris</i>), térbeli, logikai. Más szerkesztésmódok (<i>párhuzamosság, ellentétezés, keretes, mozaikszerű, képzettársításos</i>).	(mikro- és makroszerkezeti egységei; szerkezettypusai).
9.3. A szöveg jelentése	A szöveg <i>globális</i> kohéziójának eszközei: A szöveg témahálózata, az <i>izotópia</i>, tartalmi-logikai kapcsolatok (<i>térbeli, időbeli, logikai viszonyok, ok-okozati kapcsolatok</i>); a témajelölő cím. Jelentésbeli kapcsolóelemek a szövegben (<i>kulcsszavak, rokon jelentésű szavak, többjelentésű szavak, azonos alakú szavak, ellentétes jelentésű szavak</i>). A <i>téma-réma</i> kapcsolatok.	Egy szöveg <i>lokális, temporális, kauzális</i> szegmentumainak feltárása. <i>Témahálózatok</i> jelölése.
9.4. A szöveg grammatikája	Grammatikai kapcsolóelemek, előre- és visszautalások. A mondat szórendje. A szöveg ritmusa.	A grammatikai kapcsolóelemek szerepe a szövegösszefüggés megteremtésében.
9.5. Szövegértelmezés	Témahálózat felismerése a különböző szövegtypusokban.	Szövegértelmezési feladatok megoldása (<i>témahálózatok mikro- és makrostruktúrák követése, egyeztetés, szórend</i>).
9.6. Az intertextualitás	Az <i>intertextualitás</i> értelmezése szépirodalmi és közismereti szövegekben. A CD-ROM és az internet intertextualitásának főbb jellemzői.	
9.7. Közlekedésmódok és műfajok, szövegtypusok és kommunikációs szintek	A nyelvi kódok beszélt és írott formái. A kommunikáció célja. A közlés logikai-szemantikai felépítése. A szövegösszefüggés három síkja (<i>nyelvtani, jelentésbeli, nyelven kívüli</i>). Különböző szövegfajták <i>tartalmi és formai</i> kapcsolata a kommunikációs folyamattal. A tömegkommunikáció. Szövegtypusok és viselkedési szokások. Kommunikáció iránya: <i>dialogikus</i> és <i>monologikus</i> szövegek. Kommunikációs funkciók: <i>elbeszélő, leíró</i> és <i>érvelő</i> szövegek. <i>Szóbeli és írásbeli</i> szövegtypusok. Szövegtypusok a kommunikációs szintek szerint (<i>szépirodalmi, tudományos, hivatalos, magánéleti, közéleti</i>). Szövegalkotás módja: <i>tervezett</i> vagy <i>spontán</i> szövegek. Funkcionális szövegek papíralapon és online formában. Megszólítási formulák helyes alkalmazása. A szövegtypusok és a stílusrétegek.	A különböző szövegtypusok tartalmi, nyelvi és szerkezeti jegyeinek ismerete. Egy téma megjelenítése különféle szövegtypusokban.

9.8. A média, elektronikus kommunikáció	Tömegközlési és tájékoztatási eszközök (<i>a sajtó, a rádió és a televízió</i>). Tájékoztató és véleményközlő sajtóműfajok. A rádiós műfajok. Előre rögzített műsorok (<i>nemzetiségi adás, dokumentumműsor</i>). Az elektronikus média új műfajai (<i>e-mail, blogbejegyzés, fórum</i>).	Néhány példa megformálása a legjellemzőbb sajtóműfajokból. <i>A nemzetiségi rádió- és tévéműsorok</i>, valamint egy <i>román nyelvű hetilap</i> bemutatása önálló véleményformálással. A nemzetiségi műsorok jelentősége.
9.9. Projektkészítés (papíralapú és online)	Az <i>iskolarádió</i> és <i>-újság</i> jellemző műfajainak bemutatása. A projektkészítés szempontjainak, módszereinek ismerete. Önálló projektkészítés <i>hagyományos és elektronikus</i> formában. A téma kijelölése, címadás, szövegtípus kiválasztása, a projekt céljainak megfogalmazása. Anyaggyűjtés (<i>terepen, könyvtárban, interneten</i>). Az összegyűjtött anyag szelektálása, <i>rendszerezése, vázlatkészítés</i>, a szöveg kidolgozása. Idézés, hivatkozás, bibliográfia jelölése az etikai szabályok követésével. Önellenőrzés. Projektmunka-vázlat-Power-point. IKT-eszközök rendeltetésszerű használata.	
10. Retorikai alapismeretek 10.1. A nyilvános megszólalás szövegtípusai 10.2. Érvelés, vita	A szónoklattan jellemzői. Retorika és kommunikáció. A nyilvános beszéd és a kommunikációs folyamat tényezői. A szónoki beszéd fajtái: a tanácsadó és alkalmi beszéd. A szövegszerkesztés logikus menetének ismerete (<i>témaválasztás, címadás, szövegtípus kiválasztása</i>). Az érvelő szöveg helyes felépítése szóbeli és írásos formában egyaránt. Az érvek fajtái és az érvelés módszerei. Az érvelés műfajai: <i>bizonyítás és cáfolat</i>. A kulturált vitatkozás kritériumai.	Alapismeretek a szónoklattan történetéből. Különböző érvelő típusú szövegek megformálása és bemutatása. <i>Írásos és élőszavas</i> érvelések tárgyszerű értékelése tartalmi és nyelvi szempontból.
11. Nyelv és stílus 11.1. Stíluszeszközök	A stílus fogalma és jelentősége. Stíluselem, stílusérték. Szépirodalmi szövegek stílusa. A zeneiség stíluszeszközei. A képszerűség stíluszeszközei: szóképek,	Képek és összetett képrendszerek értelmezése.

	sokszínűsége. <i>O seară la Lido</i> illetve <i>Stelu?a</i> (műértelmezés). Vasile Alecsandri, a <i>pasztellkép</i> megteremtője a román irodalomban. A <i>Lunca din Micești</i> és további két-három szabadon választott pasztellkép értelmezése.	Természetábrázolás Vasile Alecsandri pasztellképeiben. Kitekintés a korabeli tájfestészetre.
A román irodalom nagy klasszikusainak kora	Mihai Eminescu romantikus <i>életművének</i> sokszínűsége, egyedisége. Témák, motívumok, műfajok, poétikai megoldások a költőgénusz lírájában: <i>Sara pe deal, Dorința, Lacul, Floarea albastră, De ce nu-mi vii? Pe lângă plopii fără soț, Mai am un singur dor.</i> További öt-hat költemény ismerete (pl. <i>Epigonii, Glossă, Scrisoarea I, Scrisoarea III</i>). A <i>Luceafărul</i> című filozófiai főművének sokrétű értelmezése, allegorikus jelentéseinek megfejtése. Összehasonlító műelemzés: Mihai Eminescu <i>Mai am un singur dor</i> – Petőfi Sándor <i>Egy gondolat bánt engemet</i>. Mihai Eminescu <i>Fiind băiet păduri cutreieram</i> – Vajda János <i>A vadli erdőben</i>. Memoriter két-három költemény. Ion Creangă életműve. Etikai, filozófiai bölcsességek feltárása: egy mese, egy elbeszélés (novella) értelmezése. <i>Amintiri din copilărie</i> önéletrajzi regényének értelmezése. Lélekrajz, jellemábrázolás.	Mihai Eminescu helye a világirodalomban (<i>nemzeti és egyetemes költő</i>). Népiesség (népi humor), romantikus és realista vonások Creangă (<i>szabadon választott</i>) kisepikai alkotásaiban. Ion Creangă <i>Harap-Alb</i> (a mű sokrétű értelmezése). A felnőtté válás lélektana Ion Creangă <i>önéletrajzi regényében</i>.
Realizmus a 19. század román irodalmában	A realizmus filozófiai alapjai, jellemző stílusjegyei. Ioan Slavici erdélyi román realista író <i>látásmódja</i>. A „bűn és bűnhődés” motívuma Slavici	A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

	<i>Moara cu noroc</i> című lélektani novellájában. „Mara” (regényértelmezés). A mű több szempontú megközelítése: nézőpont, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika. Ion Luca Caragiale kiélezett látásmódja. Karcolatok és novellák (két-három mű) értelmezése, pl. <i>Două loturi</i>, <i>Lan?ul slăbiciunilor</i>, <i>Inspecțiune</i>. Tipikus szereplők, tipikus körülmények. Ion Luca Caragiale mint a román irodalom <i>Molière</i>-je. Komédiáinak <i>O noapte furtunoasă</i> illetve <i>O scrisoare pierdută</i> értelmezése.	<i>Konfuciusi</i> bölcsességek a lét morális értelmezéséről (<i>szeretet, tisztesség, őszinteség, nagylelkűség, mértéktartás</i>). Mindezek hatása Slavici világlátására. Színházi, drámatörténeti- és elméleti (általános) ismeretek. <i>Jellem- és helyzetkomikumok egy Caragialei és egy Molière-i műben</i> (részletek).
A román irodalom a 19. század végén és a 20. század elején	Eszmeáramlatok, mozgalmak, stílusirányzatok (<i>realizmus, sámánátorizmus, poporanizmus</i>). George Coșbuc életművének bemutatása. Témák, műfajok, poétikai megoldások a különböző alkotói korszakokban. A szerelemélmény kifejezése a <i>La oglindă</i>, <i>Numai una</i>, <i>Cântecul fusului</i> című versekben. George Coșbuc tájírása (szabadon választott alkotások). A falusi élet nagy eseményeinek költészete <i>Nunta Zamfirei</i> és <i>Moartea lui Fulger</i>. A műballadák tartalmi, formai sajátosságai. Két-három memoriter. Octavian Goga portréja, küldetésstudata, messianizmusa. Témák, motívumok, életérzések (pl.	A népi kultúra hatásának felismerése (népszokások, népi költemények, meseelemek). Sorsfilozófiai kérdések George Coșbuc műballadáiban. A Goga-versek szimbolikus jellege. A korszak stílusjegyei.

	gyökértelenség, elidegenedés, magány, melankólia, nosztalgia, szenvedés, búcsúzás, emlékezés) a próféta költő alkotásaiban. A <i>Rugăciune</i> komplex elemzése. <i>Noi, Bătrâni, Casa noastră</i> értelmezése. Octavian Goga és Ady Endre barátsága. Memoriterek (két-három mű).	O. Goga <i>Rugăciune</i> és Berzsenyi Dániel <i>Fohász</i> című alkotásának összehasonlító elemzése.
Szimbolizmus a román irodalomban	Alexandru Macedonski <i>portréja</i>, témák, életérzések, hangulatok, műfajok a költészetében. Alexandru Macedonski a román szimbolizmus teoretikusa. Művészi ideáljának kifejezése a <i>Noapte de decembrie</i> allegorikus művében. <i>Rondeluri</i> (egy-két) mű értelmezése. A szimbolista George Bacovia hangulatlírája, hangok és színek játéka. Témák, motívumok, dekadens életérzések (<i>magány, elidegenedés, szorongás, félelem, kirekesztettség, életuntság, tehetetlenség, haláltudat</i>) két-három szabadon választott alkotásban. <i>Plumb</i>, a szimbolista költő hitvallása, lírai vallomása (komplex verselemzés).	Romantikus és szimbolista elemek keveredése Alexandru Macedonski költeményeiben (két-három mű). Összehasonlító műelemzés: Mihai Eminescu <i>Luceafărul</i> – Alexandru Macedonski <i>Noapte de decembrie</i>. „Ólomhangulat” Bacovia lírájában. Jelképrendszerének megfejtése (<i>ólomvirág, ólomszerelem, ólomszárny</i>).
Modernizmus	Tudor Arghezi <i>életművének</i> főbb alkotói korszakai, írásművészetének sajátosságai: a román költői nyelv megújítása, a <i>rút esztétikája</i>. Hagyomány és újítás Tudor Arghezi költészetében. <i>Testament</i> (Testamentum) (versértelmezés). Ars poéticái (pl. <i>Flori de mucigai, Rugă de seară, Ex libris.</i>). Az <i>Istenélmény</i> Arghezi költészetében. <i>Hit és szkepticizmus</i> drámai kifejezése (<i>Psalmi</i>) a Zsoltárookban. Egy szabadon választott <i>Psalm</i> értelmezése. Memoriterek (egy-két mű). Lucian Blaga erdélyi román költő és filozófus, <i>filozófus és költő</i> portréja.	A „hiszek hitetlenül Istenben” filozófia felismerése Tudor Arghezi Ady Endre istenes verseiben (<i>két-három szabadon választott vers</i>). A német expresszionizmus és Freud mélylélektanának hatása Lucian Blaga

	Blaga mint a „<i>titkok titkainak</i>” hirdetője, a „misztérium költője és filozófusa”. Szabad válogatás (három-négy alkotás) a <i>Poemele luminii</i>, <i>A fény</i> verseiből. A megismerés luciferi és paradicsomi felfogása a <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i> című alkotásában (komplex verselemzés). Megbékélés a halállal, <i>Gorunul</i> (műértelmezés). Memoriterek (egy-két költemény).	költészetére. Témák, motívumok, nagy kérdések (<i>élet-halál, minőségi lét-vegetatív lét, misztériumok</i>) szabadon választott művekben (két-három alkotás). Rokon vonások <i>Lucian Blaga</i> és <i>József Attila</i> költészetében: „<i>A Mindenséggel mérd magad</i>” (szabad válogatás alapján). <i>Lucian Blaga Gorunul</i> és <i>Arany János A tölgyek alatt</i> (komparatív műelemzés).
Neomodernizmus, avagy a '60-as évek generációja	Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru mint a román költészet megújítói. E nemzedék hitvallása, filozófiai reflexiói, metaforikus kifejezésformái. Nichita Stănescu <i>portréja</i>, költészetének neomodern jellege. Gondolatok a „<i>művész és műve</i>” viszonyáról, a „<i>logosz</i>” hatalmáról az alábbi alkotásokban: <i>Ars poetica</i>, <i>Arta scrisului</i> (műértelmezés). A román erotikus líra főművének <i>Leoaică tânără, iubirea</i> értelmezése. A stănescu stílus egyedisége. Szabadon választható alkotók és művek: Ana Blandiana: <i>Descântec de ploaie, Părinții</i> Ioan Alexandru: <i>Clopotele</i> Nicolae Labiş: <i>Moartea căprioarei</i> Ștefan Augustin Doinaș: <i>Mistrețul cu colț de argint</i>.	Nichita Stănescu poétikai bravurjai, stílusának egyedisége, expresszivitása <i>szabadon választott</i> alkotásokban. A zseni sorsa Alexandru Macedonski <i>Noapte de decembrie</i>, Șt. A. Doinaș <i>Mistrețul cu colț de argint</i>. (Összehasonlító műelemzés).
Posztmodernizmus	Mircea Cărtărescu: <i>Georgica a patra</i> (műértelmezés).	Kitekintés: clown a neomodern képzőművészetben.
A román próza a 20. században	20. századi román prózaírók: Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Mircea Eliade. A hagyományos és formaújító regények sajátosságai és eltérő vonásai. Két-három szabadon választott novella a század eleji íróktól (<i>B. Șt. Delavrancea, Ion Agârbiceanu, A. B. Voinești</i>).	Témák, motívumok (<i>egyéni és természet szoros kapcsolata, gazdasági rivalizálás, káinizmus, kriminális tett, ember és állat barátsága</i>) előfordulása más román és világirodalmi alkotásokban (<i>Miorița, Móricz Zsigmond Barbárok</i>).

Századeleji írók	Mihail Sadoveanu: <i>Baltagul</i> (komplex műértelmezés). Liviu Rebreanu: <i>Ițic Ștrul, dezertor</i> (műelemzés). Liviu Rebreanu <i>Pădurea spânzuraților</i> (Akasztottak erdeje) című lélektani regényének értelmezése.	Mihail Sadoveanu: <i>Hanul-Ancuței</i> (elbeszélésmódok). Kitekintés más világirodalmi alkotásokra. Hasonló motívumok Rebreanu <i>novelláiban és regényeiben</i>.
A két világháború közötti irodalomban	Camil Petrescu prózájának új elemei. A hagyományos formák elutasítása, <i>új elemek</i> a regény esztétikájában (<i>emlékidő, belső történetek, levél, napló</i> beiktatása a regénybe). <i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> (regényértelmezés). Választható írók és művek: Mircea Eliade <i>Maitrey</i> (műelemzés).	Proust hatása a modern szubjektív regényre. George Călinescu: <i>Enigma Otiliei</i>. A balzaci típusú regény; a fősvény és a karrierista lélektana.
A második világháború utáni román regény	Marin Preda: <i>Cel mai iubit dintre pământeni</i> (regényrészletek értelmezése).	Marin Preda: <i>Cel mai iubit dintre pământeni</i> (című regény értelmezése).
Színház és drámatörténet a 20. századi és a kortárs román drámairodalom	Neves alkotók: Camil Petrescu, Lucian Blaga, Marin Sorescu, Horia Lovinescu, Matei Vișniec. Lucian Blaga: <i>Meșterul Manole</i>, modern, mítikus, expresszionista drámájának értelmezése.	Az „áldozati motívum” mint intellektuális jelkép a modern drámában. Manole <i>fausti</i> ihletésű hitvallása.
Neomodern színház	Marin Sorescu: <i>Iona</i> című neomodern, parabolikus drámájának értelmezése.	Kitekintés a bibliai Jónásra és Babits Jónás könyvére.
A magyarországi románok irodalmából	Magdu Lucian, Ilie Ivănuș, Lucia Borza, Alexandru Hoțopan, Maria Berényi, Ana Radics Repisky. Témák (<i>gyermekkor, sorskérdések, gyökerek, nyelv, identitás, elidegenedés</i>), életérzések, műfaji változatok. Magdu Lucian: <i>Colind, Confesiune, Flori albe de liliac</i> (műértelmezés). Szabadon választott alkotások értelmezése (három-négy lírai és egy-két prózai mű). Memoriterek (három-négy költemény).	

2. Értelmezési szintek, megközelítések

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Témák, motívumok	Témák, motívumok értelmezése (<i>pl. hegy, erdő, folyó, tenger, ember és</i>	A térben és időben közeli, illetve távoli román-, magyar- és világirodalmi

	<i>természet, természet és szerelem, bűn és bűnhődés, pénz, hegy-völgy, fény-sötétség, háború-béke, szeretet-elidegenedés, élet-halál, ifjúkor-öregkor, falusi és nagyvárosi életformák).</i>	műveket összekötő témák, motívumok szerepének megértése. Jelentésmezők, témahálózatok, motívumok feltárása különböző korok táj- és szerelmi költészetéből (koronként egy-egy alkotás alapján). Az irodalom alaptémái és főbb motívumai az előszavas és az írásos közlésben.
2.2. Műfajok, poétika	Különböző korok műfajai (<i>koronként egy-két irodalmi példával</i>). Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások összehasonlítása, közös és eltérő jegyeinek bemutatása. A műfaj történeti változásainak felismerése. (<i>Pl. „a doina” a népköltészetben és Eminescu lírájában.</i>) Népköltészeti és műköltészeti műfajok megfelelése (<i>pl. doina-elégia, a táncszó-epigramma, népballada, műballada, népmese-műmese</i>). Művek többszempontú elemzése (<i>pl. tematikai, műfaji, szerkezeti és poétikai szempontból</i>).	Műfaji hagyomány és újítás. A műfaj történeti változásainak okai, a hagyományos formák fölbomlásának indokai. Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai jellemzői. Egy-egy román, magyar és világirodalmi műfajteremtő alkotás értelmezése, poétikai sajátosságainak a felismerése. Egy-egy műfaj változásainak figyelemmel kísérése a kezdetektől napjainkig (<i>pl. ódák, balladák a román irodalomban, mese- és regényformák</i>).
2.3. Korszakok, stílustörténet	Az irodalom és a társzművészetek kapcsolata: legalább egy korszak két művészeti ágának megjelenítése néhány szabadon választott alkotásban.	Egy-egy korszak összehasonlítása (<i>pl. romantika és realizmus, impresszionizmus és expresszionizmus</i>). Példák <i>a román, a magyar és az egyetemes művészetből</i> .
2.4. Irodalomtörténet	A román irodalom és kultúra főbb korszakainak bemutatása az ósláv nyelvű román kultúra és a román nyelvű írás kezdetétől napjainkig. Művelődéstörténeti korszakok, filozófiai és esztétikai irányzatok, életművek ismerete. Egy írói életút részletes bemutatása. Egy-egy alkotás értelmezése egy korszakból, egy szerző munkásságából. Szerzők és művek bemutatása történeti, kronológiai tények kontextusában. Irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus formában (<i>pl. recenzio, CD-ROM, internet</i>).	Kultúrtörténeti és román irodalomtörténeti korszakok időrendi és ok-okozati összefüggésekben való bemutatása. (<i>Pl. A vallásos irodalom hozzájárulása a román nyelv fejlődéséhez; a történetírás hozzájárulása a román irodalmi nyelv és román irodalom fejlődéséhez; a humanizmus, a felvilágosodás, a modern román kultúra kialakulásának társadalmi, politikai, kulturális keretei.</i>) Korszakok, folyamatok, történetileg változó hagyományok. Folyamatosság és egyidejűség bizonyítása szerzők és művek tükrében.

FOGALMAK A ROMÁN NYELV ÉS AZ IRODALOM ISMERETKÖREIHEZ

Középszint és emelt szint

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit *dőlt betűvel* jelezzük.

1. ROMÁN NYELV

- állandósult és alkalmi stílusérték
- állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, szállóige, közmondás beszédaktusok
- diakrónia, szinkrónia diftongusok, triftongusok egyeztetés a szintagmákban
- érvelés: tétel (állítás), érv, ellenérv, cáfolat expresszivitás, eufemizmus
- *neolatin nyelvcsalád*
- főbb nyelvtípusok grammatikai szinonimitás
- hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció jel, jelrendszer
- jelentés(rétegek) szóban, mondatban, szövegben
- jelentésszerkezet, jelentéselem, *jelentésmező*, jelhasználati szabály, *kevert nyelvűség*, kétnyelvűség kommunikáció, a kommunikációs folyamat funkciói, tényezői
- kommunikáció létformái: szóbeliség, írásbeliség, magánéleti, nyilvános kommunikáció központosítás: gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző, idézőjel szerepe mondatfajták: modalitás, *elsődleges*, *másodlagos*
- mondat- és szövegfonetikai eszközök
- mondat szerkezet: egyszerű mondat, összetett mondat (alárendelő, mellérendelő) mondatábrázolási modell
- nyelv vízszintes és függőleges tagolódása: nyelvjárás, sztenderd, köznyelv, regionális köznyelv, csoportnyelvek, szleng
- nyelvjárások (körösvidéki nyelvjárás)
- retorika: szónoklat, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfajok stílus, stíluselem, stílushatás
- szóelem (morféma) fajtái
- szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó szófaji rendszer
- szójelentés: egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú szó; rokon- és ellentétes jelentésű szó, hangutánzó, hangulatfestő szó
- szóképek: metafora, hasonlat, *szinesztézia*, allegória, szimbólum téma, réma
- szöveg, szövegmondat, szövegegységek: bekezdés, tömb, szakasz szövegjelentés: témahálózat, tételmondat, kulcsszó
- szövegkapcsoló elemek: kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás szövegkohézió (lineáris, globális)
- szövegtípus, szövegfajta
- pályázat; *ajánlás*, *műelemzés*-értelmezés; *vita*, referátum, előadás, hivatalos levél, meghatalmazás, kérvény, önéletrajz
- testbeszéd (nem nyelvi kommunikáció fajtái, szerepe)
- tömegkommunikáció tájékoztató, véleményformáló műfajai: hír, tudósítás, kommentár, cikk, interjú, riport, *glossza*, *recenzió*

2. IRODALOM

- reneszánsz, humanizmus barokk
- felvilágosodás
- klasszicizmus romantika
- realizmus
- naturalizmus
- impresszionizmus
- szimbolizmus
- samanatorizmus
- poporanimul (népiesség)
- *modernizmus*
- *tradicionalizmus*
- *avantgárd*
- *expresszionizmus*
- *szürrealizmus*
- *dadaizmus*
- *futurizmus*
- *(poszt)modernizmus*

Műnemek és műfajok:

- líra, lírai műfajok
- szonett
- *glossza*
- ars poetica
- elégia
- óda
- dal
- himnusz
- átmeneti műfajok: napló, levél, fikatív levél, ballada, leíró költemény epika, epikai műfajok: elbeszélő költemény,

elbeszélés, eposz fabula, krónika, legenda, mese, mítosz, monda, novella, *parabola*, karcolat, regény, (regénytípusok: kalandregény, verses regény, családregény, történelmi regény, fejlődésregény, *esszéregény*, életrajzi regény, *lélektani regény*)

- dráma: tragédia, komédia, színmű
- Biblia: a Biblia irodalmi műfajai: prófécia, zsoltár, evangélium, példabeszéd

Kifejezési módok, szerző-narrátor-hős

- szerző, narrátor, hős, jellemábrázolás, típus
- mű, kompozíció, *szegmentumok (localis, temporalis, persona, causalis, actionis)* jelentés, jelentésrétegek, nyitott mű, téma, motívum, témahálózat, jelentésmező cselekmény
- mondanivaló expozíció konfliktus bonyodalom tetőpont végkifejlet prolóógus epilógus leírás
- portré antitézis dialógus
- (belső) monológ katarzis
- harmónia, diszharmónia, feszültség, feszültségoldás, késleltetés, helyzet- és jellemkomikum

Stilisztika, szóképek, stilisztikai eszközök

- stilisztika, stílus: élőszavas stílus
- direkt és indirekt (közvetlen és közvetett) stílus
- szépirodalmi stílus
- publicisztikai stílus
- tudományos stílus
- hivatalos stílus
- szóképek
- jelző
- metafora
- megszemélyesítés
- hiperbola
- allegória
- stilisztikai eszközök
- költői kérdés
- alliteráció
- hasonlat
- esztétikai minőségek
- fantasztikum
- *fenség*
- groteszk
- szép
- rút
- komikum
- tragikum
- tragikomikum
- humor
- irónia
- gúny
- *szarkazmus*

Verstani (alap)fogalmak

- verselés – hangsúlyos
- időmértékes
- verslábak
- *sorfajták*
- *strófaképletek*
- rím (fajták)
- ritmus

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakör- és tételek	NINCS	témakör- és tételek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy román nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladat megoldására 150 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlapon tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700-1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete.

A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;
- összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;
- a szöveg jellemzői kommunikatív, szövegműfaji, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;
- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;
- a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül.

A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120-200 szó.

A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3-5 érveléssel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlapon közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladtból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400-800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege román nyelvű, lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy műrészlet, drámarészlet. A művek származhatnak akár Magyarországi, akár Magyarországon kívüli román alkotóktól, bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje).

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi románság kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlapon értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható részpontszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlap) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponttáblákon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

Tartalom - a bázisszöveg és a feladat értése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség		25 pont
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5 pont
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központozás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	15 pont

Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A tételepon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdésként csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy román nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll.

A román nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 román nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A román nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és román nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Román nyelvi altételsor

Az altételsort a részletes vizsgakövetelmény Román nyelv című fejezetében foglaltak alapján kell összeállítani. A román nyelvi altételek a részletes követelmények következő témáira épülnek: Nyelvek Európában, A román nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, Szöveg és szövegűpusok, Kommunikáció, Retorikai alapismeretek, Stilisztika és stílustörténet.

Irodalmi altételsor

Az altételsort a részletes vizsgakövetelmény Román irodalom című fejezetében foglalt témák (a Szerzők és művek, illetve az Értelmezési szintek, megközelítések) kombinációiból állítja össze a szaktanár oly módon, hogy a Szerzők és művek minden témájából legalább egy altétel szerepeljen a 20 irodalmi altétel között. Ezek bármelyike meríthet az Értelmezési szintek, megközelítések szempontjaiból.

A román nyelvi altétel

Az altétel a témakörnek, illetve az altételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmazhat egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságcikket, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd a kifejtendő feladat megjelölését.

Az altételben kitűzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, érvek megfogalmazása, a feladatban adott műfajnak megfelelő előadása stb.

Irodalom altétel

Az altétel tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező prózát, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitűzött szempontnak megfelelően konkrét művek megjelölését. A kiemelt szempont lehet pl. bármely műfaji, tematikus, stíluskorszakbeli, poétikai, esztétikai, etikai kérdés. Legalább két altétel a magyarországi románok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon. Ha azt az altétel kifejtése igényli, illetve lehetővé teszi, a vizsgázó választhat az altételben megjelölt *Szerzők* vagy *művek* közül.

Mindkét tételsor témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok nem hozhatók nyilvánosságra, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponttáblázlaton belül az értékelési kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont, román nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás

- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondszerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont
Tartalmi minőség - román nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy román nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy- illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy román nyelvű alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegteni, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések). A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).

A műértelmező feladat bázisszövege irodalmi alkotás (lírai, szépprózai, vagy drámai mű, illetve annak részlete). Az akár magyarországi, akár azon kívüli Magyarországon alkotóktól származó művek választhatók bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400-800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150-450 szó.

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi románság kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteteti a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási és értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tartalom - a bázisszöveg és feladat értelése; tudáskörének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, témataartás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedeleme) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) - a nyelvi regiszter, a stílus, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tárgyi tudás, általános tájékozottság

Problémaérzékenység, gondolatgazdagság

Gondolatmenet, szövegfelépítés

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont
Reflektáló szöveg 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Íráskép	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy román nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása, és a megoldás kifejtése.

A román nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 román nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A román nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és román nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga egy román nyelvi és egy irodalmi témakörhöz megfogalmazott altétel kifejtése. A témakörök, illetve az altételek évről évre változhatnak.

Román nyelvi altételsor

A tételsor a részletes vizsgakövetelmények *Román nyelv* című fejezete témaköreinek mindegyikéből legalább egy altételt tartalmaz.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsga tételeit a részletes vizsgakövetelmények *Szerzők, művek*, valamint az *Értelmezési szintek* témáiból kell összeállítani. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak.

A román nyelvi altétel

A román nyelvi altétel minden esetben tartalmaz egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd közli a kifejtendő feladatot.

Az alátételekben kitűzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése, értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, érvek megfogalmazása, a feladatban megjelölt műfaj előadása stb.

Irodalom altétel

Az Irodalom altétel minden esetben tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező prózát, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitűzött szempontnak megfelelően esetleg szerző és mű megjelölését.

Az altételben kiemelt szempont (feladat) lehet bármely poétikai, irodalomtörténeti, stílus-korszakbeli, esztétikai, etikai kérdés, valamely életprobléma, motívum, a műre, a szerzői életpályára jellemző sajátosság. Legalább két altétel a magyarországi románok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon.

Mindkét tárgy tételesorának témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatokat nem szabad nyilvánosságra hozni, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a román nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponttáblákon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont; román nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont
Tartalmi minőség - román nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

ROMÁN NYELV ÉS IRODALOM [román nyelven]

MHKT_5.PDF

SZERB NEMZETISÉGI NÉPISMERET

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

A középszint és emelt szint kompetenciái azonosak, a különbség csupán a témák megközelítésének összetettségében, önállóságában van. A vizsga nyelve: szerb.

- A szerb nemzetiségre vonatkozó források (írott, képi, elektronikus) felhasználása, elemzése.
- A kapott források, napi sajtóból vett publicisztika, képi és hangzó történeti források és elektronikus ismerethordozók, valamint személyes tapasztalatok alapján nemzetiségi politikai problémák megfogalmazása, ok-okozati viszonyok felismerése, analógia megvonása a múlt és jelen között.
- A tárgyi és szellemi néprajzi hagyaték megismerése, felhasználása a szerb lakta régiók, települések szemléletes bemutatásában, leírásában.
- Publicisztikai írások, szociológiai felmérések tanulmányozása, azok felhasználásával a nemzetiségi egyén és közössége kapcsolatainak bemutatása és értelmezése.
- A szerb nemzetiség települési területén a földrajzi adottságok, az életviszonyok, életmód és gazdasági kapcsolatok közötti összefüggések felismerése, értelmezése.
- Térképek, történeti, települési, gazdaságföldrajzi demográfiai adatok kikeresésével, válogatásával és azok felhasználásával, egy a szerb nemzetiségre különösen jellemző esemény bemutatása.
- A Magyarországon beszélt szerb nyelv jellemző jegyei, nyelvjárási szöveg megértése, köznyelvi tolmácsolása, eltérések felismerése.
- A magyarországi szerb nemzetiség közösség ének-, zene- és táncművészetének jellemzése, bemutatása vagy leírása.
- Képzőművészeti alkotások és irodalmi forrásmunkák jellemzése, bemutatása jellegzetes szerb tájakról. Szerb népviseletek, motívumok, színek és a vizsgáló szülőhelye népviseletének felismerése és bemutatása.
- Hagyományos műsoros ünnepség tervezése, összeállítása, szöveges műsorajánló készítése.
- A nemzetiségi politika kereteit meghatározó jogszabályok ismerete, elemzése, esettanulmányok készítése, a jogalkalmazás gyakorlati kérdéseinek bemutatása.
- Egy szerb nemzetiségi önkormányzat, egyesület, alapítvány, civil szervezet érdekképviselési lehetőségeinek kritikai bemutatása.

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

A közép- és az emelt szintű a vizsgakövetelmények ismeretanyaga lényegében nem különbözik. Középszinten kisebb elméleti háttérrel a személyes tapasztalatok, megszerzhető ismeretek felhasználása, míg az emelt szinten az átfogóbb összefüggéslátás, az információk, tapasztalatok elvontak, általánosabb, összetettebb kifejezése a cél. Ezt a vizsgálónak írásban és szóban egyaránt tanúsítania kell.

1. Történeti ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
Őshaza, balkáni honfoglalás.	A szlávok őshazája, a szétvándorlás okai; délszlávok a Balkánon a VI-VII. században.	A délszláv-kép változása a bizánci forrásokban.
Az első szerb államalakulatok.	A szerbek a bolgár és bizánci állam „háromszögében”.	Duklja vagy Raska a kezdetektől a XII. századig.
A Nemanjić-kor (Nemanja-tól Stefan Decanski-ig).	A középkori szerb állam (nagyzsupánság, királyság) politikatörténete.	A Nemanjić-kolostorok anyagi és szellemi kultúrája.
A Szerb Császárság és a tartományurak kora.	Koszovói csata - előzményei, lefolyása, következményei.	Dusanov Zakonik alapján a középkori szerb társadalom képe.
A Szerb Despotátus.	Az egyik szerb deszpotó uralkodói portréja (pl. Stefan Lazarević Visoki).	A Szerb Despotátus és a középkori magyar állam kapcsolata (pl. a Brankovićok és a Hunyadiak).
A balkáni szerbek a török hódoltság alatt (1459-1804). A magyarországi szerbek 1690-es „nagy” bevándorlása.	A szerb nép helyzete az Oszmánok alatt (pl. raja, kiváltságos rétegek, felkelések). Arsenije III. Carnojević pátriárka szerepe a nagy bevándorlásban.	Az Ipek Patriarkhátus és a pravoszláv egyház nemzetmegtartó szerepe. I. Lipót császár privilégiumai.
Az első és a második szerb felkelés kora.	Karađorđe vagy Miloš portréja.	Élet az első modernkori szerb államban (pl. a Popečiteljski Sovjet Serbski tevékenysége alapján).
Az Obrenović-ház uralma.	Mihailo Obrenović portréja.	Az Obrenović-kori szerb állam az alkotmányok változása tükrében.
A Karađorđević-ház uralma.	Az Osloboditelj vagy az Ujedinitelj portréja.	A jugoszláv eszme megvalósulása (pl. a fegyveres harcokban, diplomáciai küzdelmekben, a Királyi Jugoszlávia nemzetiségi politikája).

A szerbek Pest-Budán a XIX. században.	Stojan Vujičić monográfiája alapján: „Idegenvezetés” a Belvárosban vagy a Tabánban.	Egy korabeli szerb intézmény tevékenységének részletes bemutatása (pl. Tekelijanum).

2. Néprajzi ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A szerb nemzetiség tárgyi kultúrája, szokásai.	A szerbek lakta település földrajzi adottságainak ismerete, jellemzői. A szerb családi ház jellegzetessége. A településen lévő házak, lakberendezések összehasonlítása. A családi és rokoni kapcsolatok felismerése, megnevezése, az összetartás fontossága régen és ma.	Projektterv készítése tárgyi gyűjtésre és kiállításra. A generációk együttélésének problematikája, annak elemzése és mára való kivetítése.
A szerb nemzetiség szokásrendszere.	A naptári év szokásai, ünnepei. A családi események jellegzetessége. Egyházi ünnepekkel kapcsolatos hagyományok, rítusok. Munkához, évszakokhoz, időjáráshoz kapcsolódó szerb ünnepi népszokások, lírai versekben (népdalok) megjelenő motívumok alapján. „Elmúlt régi, szépszokásaink” Lázár szombatja, Lázár füzfaága.	Projektterv készítése szokások gyűjtésére. Pl. egy szerb lakodalom menetéről, rituális eseményeiről, szereplőkről, szokásokról.
A szerb nemzetiség népviselete.	Lakóhelyének legjellemzőbb férfi és női népviseletének, hajviseletének jellemzői. A néptáncsoportok népviselete: színek, anyagok, formák, bemutatása. A szerbiai táj (Sumadija) és szülőhelye népviseletének bemutatása.	Korok és divatok bemutatása, a változások folyamatai és okai.
Étkezési szokások.	A szerbek étkezési és főzési kultúrája. Jellegzetes szerb ételek; a mindennapokhoz, az ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó étrend összeállítása. Böjtös időszakra (karácsony, húsvét) jellemző szokások, néhány étel elkészítésének módja, leírása.	A szerb nemzetiség étkezési szokásainak összehasonlítása más nemzetiségek szokásaival, illetve a többségi nemzetével.
A szerb nemzetiség médiája.	A magyarországi szerb írott és elektronikus médiájának szerepe a nemzetiség értékeinek fenntartásában. Véleménynyilvánítás a Srpske Narodne Novine által közölt tartalmakkal kapcsolatban.	Egy több részes néprajzi műsorsorozat terve a Szerb Rádió számára.

3. Földrajzi ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A magyarországi szerbek régiói.	A szerbek lakta régiók sajátosságainak bemutatása, földrajzi adottságainak leírása	Térkép készítése a vizsgázó saját régiójáról, a természeti, néprajzi és kulturális nevezetességek listájával.
A földrajzi adottságok és az életmód összefüggései.	A földrajzi környezet és a specifikus kisebbségi lét hatásának bemutatása, az életviszonyok értelmezése.	Az életmód változásának megismertetése irodalmi és történelmi szemelvények alapján.

	A szerb táj bemutatása irodalmi és képzőművészeti alkotások felhasználásával.	
Ismeretek az anyaország földrajzáról.	Szerbia régióinak földrajzi fekvésének, tájegységeinek bemutatása, természeti szépségeinek és turisztikai nevezetességeinek leírása. Forrásanyagok alapján Szerbia jelentősebb központjának, városainak bemutatása.	Szerbia északi területeinek természetföldrajzi jellemzése (Vojvodina, Novi Sad, Fruska gora).

4. Társadalmi ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A magyarországi szerbség közösségi kapcsolatai.	A különböző népcsoportokhoz tartozók alapvető és nagyobb közösségi kapcsolatai. A szerb összetartozást erősítő országos rendezvények (Szent Száva, Szent Vid) funkcióinak, jellemzőinek értelmezése.	Esettanulmány alapján a magyarországi szerbség közösségi és etnikai identitásának elemzése.
A szerb nemzetiségű egyén helye és a többes közösségi kötődések hatásai.	Egy közösségi kapcsolat jellemzése. Kulturális emlékhelyek (Grábóc, Szentendre) szerepe az egyén és a közösség életében.	Az identitásvállalás megnyilvánulási formái.

5. A szerb nemzetiség nyelve

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A szerb nyelvi fejlődésre ható tényezők.	A szerb nyelv helye a szláv nyelvek sorában. A szerb nyelvfejlődés jelentős állomásainak bemutatása. Vuk Karadzic, a szerb nyelv megújítója, szerepe a szerb nyelv fejlődésében.	A tájékozottság bizonyítása szövegeken.
A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe.	A dialektus bemutatása példák alapján. Egy saját környezetből választott nyelvjárársban hallott szöveg tolmácsolása. A kiejtés módjának bemutatása irodalmi műveken. A magyarországi szerbek anyanyelve, az anyanyelv szerepe az identitás megőrzésében.	A média hatása a mindennapi nyelvhasználatra. Olyan irodalmi műalkotás értelmezése, amelyek központi témája a nyelvhasználat. A bilingvizmus ismérvei.

6. A szerb nemzetiség épített környezete

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
Szerb építészet.	A középkori építészet a ras-i, szerb bizánci, a moravai iskola, a freskó és ikonfestészet jellemző jegyeinek bemutatása.	Építészeti stílusok felismerése és bemutatása írásban (Hilandar, Studenica kolostorok).
A magyarországi szerb képzőművészet, építészet.	A magyarországi szerb ortodox templomok sajátos stílusának bemutatása.	Mihailo Zivkovic budai ikonfestő munkáinak, a szentendrei Blagovestenska-templom ikonosztázionjának elemzése.
Az épített környezet formái és funkcionális vonásai.	Vázlatkészítés saját települése alaprajzáról, szerb utcanevek	Saját település szerb nemzetiségi építészetének formai jegyei.

	megnevezése, és azok kialakulásainak bemutatása.	
A szerb nemzetiségi örökség védelme.	A vizsgázó lakóhelyére vonatkozó értékmentő program vázlatának elkészítése.	Egy értékmentő program megvalósításának részletes bemutatása.

7. A szerb nemzetiség zene-, ének- és tánc kultúrája

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
Szerb népzene, népdalok jellemzése.	A szerb zeneszerzés és az egyházi zene, valamint népdalkutatás első kezdeményezőjének (Kornelije Stankovic) írásos bemutatása.	Egy bizánci egyházi szövegű ének lejegyzése.
	A zene, a hangszeres éneklés szerepe a hétköznapi és ünnepek szokásrendszerében.	Lakodalmas dalok bemutatása, elemzése.
	Vujicsis Tihamér zenei hagyatékának bemutatása.	A Vujicsics Együttes névadója gyűjtőmunkájának bemutatása.
A magyarországi szerbek tánc kultúrája.	A szerb tradicionális táncok leírása, elemzése.	Szertartásos, archaikus táncok leírása (Dodole, Lazarice).
A hagyományörzés a szerb zenekultúrában.	Egy énekes, zenés táncos műsorajánló program elkészítése.	Műsorajánló elkészítése egy hagyományörző programról.

8. Nemzetiségi politikai ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A nemzetiségi politika jogszabályi keretei.	A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi törvény alapvető ismerete, s annak hatásai. Az alapvető jogok biztosának, illetve a Magyarországon élő Nemzetiségek Jogainak Védelmét Ellátó Biztoshelyettesének szerepe.	A nemzetiségeket érintő törvények elemzése.
A nemzetiségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata.	Egy szerb nemzetiségi önkormányzat működésének bemutatása.	A nemzetiségi önkormányzati választási rendszer jellemzése.
A szerb nemzetiségi önkormányzatok, egyesületek programjainak szerepe az önzonosság megtartásában.	A régió egyesületeinek, civil szerveződéseinek, programjainak, működési elveinek bemutatása. A rendszerváltás óta létrehozott és a Szerb Országos Önkormányzat által működtetett tudományos, pedagógiai, kulturális és köznevelési intézmények.	Javaslatok megfogalmazása a helyi, regionális vagy országos politika számára a nemzetiségi identitás támogatására.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény	NINCS	A feladatok megjelölésével	NINCS	A feladatok megjelölésével

biztosítja		összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)		összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tétalcímek	NINCS	tétalcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretcsoporthoz (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek, illetve célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Értékelés

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése	5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmenynyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó 5 percen bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretcsoporthoz összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Szerb nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoporthoz. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi

értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása 7 pont
- prezentációs technika, előadásmód 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont
- szemléltetés 3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom 25 pont
- a forrás elemzése 10 pont
- nyelvi megformáltság 10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 180 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoporthól (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételtől áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témaköréből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Szerb nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek témaköréből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

SZERB NÉPISMERET [szerb nyelven]

МАТУРСКИ ИСПИТ ИЗ СРПСКОГ НАРОДОПИСА

I Детаљни захтеви за матурски испит

A) Вештине

Вештине које ученик треба да своји односе се подједнако на средњи и на виши степен матуре. Ова два степена матурског испита разликују се једино по конкретном односно апстрактном приступу темама, његовој комплексности, као и степену самосталности која се захтева од ученика.

- Примена и анализа извора (писани, визуелни и електронски извори) који се односе на српску мањину.
- Способност уочавања проблема мањинске политике, препознавања узрочно-последичних веза и повлачења паралеле између садашњости и прошлости на основу датих извора, публицистичких текстова из дневне штампе, визуелних и аудио историјских извора, електронских медија, као и из личног искуства.
- Стицање знања о вредностима музичког блага српског народа и његова примена при описивању и приказивању регија, насеља које настањује српски живаљ.
- Проучавање, одабирање и употреба публицистичких текстова и социолошких истраживања у циљу приказивања и тумачења односа појединца и заједнице унутар српске мањине.
- Способност уочавања и тумачења веза између географских обележја, услова и начина живота и економских односа на територијама насељеним српским живљем.
- Приказивање појаве посебно карактеристичне за српску мањину на основу података добијених путем истраживачког рада на катрографским, историјским, економско-географским, демографским изворима као и изворима везаним за дато насеље.
- Карактеристичне црте говора Срба у Мађарској, разумевање текста датог у дијалекту и његово тумачење, препознавање разлика између дијалекта и говорног језика.
- Приказ или опис карактеристика музичке и плесне културе српске заједнице у Мађарској.
- Приказ обележја ликовно-уметничких и књижевних дела карактеристичних за одређене српске територије. Препознавање и представљање српских народних ношњи, њихових мотива, боја и порекла.
- Планирање програма једне традиционалне свечаности, састављање текстуалног дела програма на основу различитих извора.
- Познавање, анализа закона који одређују оквире мањинске политике, израда и презентација студија о примени датих закона у пракси.
- Критичка приказ једне српске мањинске самоуправе, савеза, удружења, фондације, невладине организације.

Б) Садржај градива

ВИШИ И СРЕДЊИ СТЕПЕН

Средњи и виши степен матурског испита по садржају градива које се захтева суштински се не разликује. На средњем степену од ученика се очекује да, уз мању теоријску основу, уме да употреби како доступне информације, тако и своје лично искуство за доношење закључака, док се на вишем степену очекује да ученик на основу свог личног искуства и доступних му информација путем апстрактног мишљења створи и прикаже једну општију, комплекснију слику о повезаности појава. Ове способности ученик треба да покаже како у писменом, тако и у усменом облику.

1. Историја

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
1. Прапостојбина, досељавање на Балканско полуострво	Прапостојбина Словена, узроци сеобе; Јужни Словени на Балкану у VI и VII веку	Промена слике о Јужним Словенима у византијским изворима
2. Стварање првих српских држава	Срби у између Бугарске и Византије	Дукља или Рашка од почетака до XII века
3. Доба Немањића (од Стефана Немање до Стефана Дечанског)	Политичка историја српске средњовековне државе	Материјална и духовна димензија Немањићких манастира
4. Српско царство и доба обласних господара	Косовски бој - догађања уочи, ток битке и последице	Слика средњовековног српског друштва на основу Душановог законика
5. Српска деспотовина	Портрет једног српског деспота (нпр. Стефана Лазаревића Високог)	Везе између Српске деспотовине и средњовековне мађарске државе (нпр. Бранковићи и Хуњадијеви)
6. Срби на Балкану за време турске владавине	Положај српског народа под Османлијама (нпр. раја, привилеговани слојеви; свакодневни живот и устанци)	Улога Пећке патријаршије у одржању српског народа

(1459-1804) 7. Први и Други српски устанак 8. Владавина династије Обреновић 9. Владавина династије Карађорђевић 10. Срби у Пешти и Будиму током „дугог” XIX века	Портрет Карађорђа или Милоша Обреновића Портрет Михаила Обреновића	Живот у првој модерној српској држави (dđđ ?равитељствујућег совјета сербског) Обреновићевска Србија након промене устава
	Портрет Ослободитеља или Ујединитеља	Остварење идеје југословенства (нпр. дипломатским путем или оружаном борбом; или мањинска политика у Краљевини Југославији Детаљни приказ делатности једне српске установе из датог периода (нпр. Текелијанум)
10. Срби у Пешти и Будиму током „дугог” XIX века	На основу монографије Стојана Вујичића: „Разгледање града” -Белварош или Табан	Текелијанум)

2. Етнографија

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
1. Обичаји и предмети везани за живот Срба у Мађарској	Познавање и карактеристике географских обележја српских насеља. Карактеристике српских породичних кућа. Поређење кућа и њиховог уређења унутар једног насеља. Способност препознавања и именовања породичних и родбинских веза, значај и улога породице у прошлости и данас.	Израда плана за пројекат сакупљања и излагања сакупљених предмета. Анализа проблематике заједничког живота више генерација и њена пројекција на данашњу ситуацију.
2. Обичаји српске мањине у Мађарској	Празници и обичаји у току једне календарске године. Карактеристике породичних окупљања. Обичаји и обреди везани за црквене празнике. Народни празнични обичаји који се везују за рад, годишња доба и временске прилике, на основу мотива у лирским (народним) песмама. „Стари, добри обичаји” као што су Лазарева субота, Лазарева врбовина.	Израда плана за пројекат сакупљања обичаја. На пример о току једне свадбе, њеним учесницима, обредним и другим обичајима.
3. Народна ношња српске мањине	Најкарактеристичнија обележја мушких и женских народних ношњи и фризура у родном насељу. Приказ народних ношњи фолклорних група на основу облика, боја и материјала. Приказ пејзажа родног краја (нпр. Шумадија) и народне ношње у том крају Србије.	Приказивање моде у различитим периодима, токови и узроци промена.
4. Српска кухиња	Култура кувања и исхране код Срба. Типична свакодневна и празнична јела, традиционални начин исхране. Израда јеловника. Обичаји карактеристични за период поста (Божић, Ускрс), опис и начин припремања неколико јела.	Поређење српске традиционалне кухиње са кухињама других мањинских народа, односно већинског народа.
5. Медији српске мањине у Мађарској	Улога писаних и електронских медија Срба у Мађарској у о?óââśó ?редности српске мањинске заједнице. Изражавање свог мишљења о текстовима објављеним у Српским народним новинама.	Израда плана за емисију на Српском радију

3. Географија

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
1. Регије Срба у	Регије насељене Србима, њихове	Израда географске карте

Мађарској 2. Повезаност природних обележја и начина живота 3. Географија земље матице	карактеристике и природна обележја. Приказ узајамног утицаја природног окружења и специфичних карактеристика српске мањине, тумачење животних прилика. Анализа српских крајева уз коришћење географских извора, књижевних и ликовно-уметничких дела као основе.	Приказивање промена у начину живота на основу одломака из књижевних и историјских текстова.
	Приказ географског положаја Србије и Црне Горе и њена географска подела. Опис природних лепота и туристичких знаменитости. Приказ најзначајнијих градова у Србији и Црној Гори на основу оригиналног материјала.	Природно-географске карактеристике северних делова Србије (Војводина, Нови Сад, Фрушка гора)

4. Друштво

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
1. Национална свест, мањински идентитет и однос према већинском народу. 2. Положај припадника српске мањинске заједнице, утицаји вишеструке националне припадности.	Представљање и тумачење критеријума који одређују карактер контакта припадника етничке групе са већинским народом. Карактеристика и функција приредби које организује српска заједница на државном нивоу ради јачања националне свести (Свети Сава, Видовдан) Карактеристике везе са заједницом. Утицај културних споменика (Грабовац, Сентандреја) на појединца и заједницу.	Студијска анализа етничког идентитета унутар заједнице Срба у Мађарској данас Видови испољавања националне свести.

5. Језик Срба у Мађарској

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
Фактори који утичу на развој српског језика Говорни језик и улога јези?ких промена	Српски језик као припадник групе словенских језика. Приказивање значајних станица у развоју српског језика. Вук Караџић као реформатор српског језика и његова улога у развоју српског језика. Приказивање једног дијалекта помоћу примера. Тумачење карактеристика говора своје околине на основу текста писаног датим дијалектом. Приказивање изговора на примерима из књижевних дела. Матерњи језик Срба у Мађарској као основно обележје националне свести.	Способност сналажења у текстовима на тему језика. Утицај медија на свакодневни говор. Тумачење књижевних дела чија је главна тема употреба језика. Основне карактеристике билингвизма.

6. Архитектура Срба у Мађарској

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
Српска архитектура Ликовна уметност	Основне карактеристике сликања фресака и икона; рашка, српско-византијска и моравска школа као најважније школе средњовековне архитектуре Приказ својеврсног стила у ком су грађене	Препознавање и приказивање архитектонских стилова у писаном облику (манастири Хиландар, Студеница) Анализа иконостаса у Благовештенској

и архитектура Срба у Мађарској Функционалне и формалне одлике архитектонског, грађеног окружења. Заштита српске националне баштине	српске православне цркве у Мађарској	цркви у Сентандреји, дела будимског иконописца Михајла Живковића.
	Израда скице нацрта основе родног места, српски називи у именима улица и њихова историја.	Приказ основних одлика архитектуре Срба у Мађарској на примеру родног места.
	Израда скице програма за заштиту дела националне баштине у свом родном месту.	Комплетна израда програма за заштиту дела националне баштине у свом родном месту.

7. Музика, песма и плес код Срба у Мађарској

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
Карактеристике српске народне музике и народних песама	Писмени приказ уметничке делатности Корнелија Станковића на пољу истраживања компоноване музике и црквене музике код Срба, и првог сакупљача народних песама. Музика и певање уз инструменталну пратњу у свакодневном животу и на празнике. Приказ музичке делатности Тихомира Вујичића.	Запис текста једне византијске црквене песме Сакупљање и анализа свадбених песама
Плес код Срба у Мађарској Очување традиције у српској музичкој култури	Опис и анализа традиционалних српских плесова. Израда предлога програма за један музичко-плесни, програм.	Приказ и опис наставка и обраде сакупљачког рада започетог од стране именодавца Ансамбла Вујичић. Опис обредних, архаичних плесова (Додоле, Лазарице) Израда предлога програма чији је циљ очување српске музичке традиције.

8. Мањинска политика

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
Законски оквири мањинске политике	Утицаји закона који се односе на мањинске народе.	Анализа закона који се односе на мањинске народе.
Основе и пракса система мањинских самоуправа	Приказ делатности једне српске мањинске самоуправе.	Карактеристике изборног система код мањинских самоуправа.
Улога српских мањинских самоуправа и удружења у очувању идентитета.	Приказ програма и принципа делатности цивилних организација регионалних удружења.	Формулисање предлога за подржавање мањинског идентитета у оквиру регионалне или земаљске политике.
Основа функционисања и пракса мањински самоуправа	Приказ рада једне мањинске самоуправе.	Карактерисање избора мањинских самоуправа
Програми мањинских самоуправа и њихов значај у очувању идентитета.	Приказ цивилних организација, удружења, њихов програм и принцип рада. Српска мањинска самоуправа и од промене режона основане и одржаване научне, педагошке, културне и просветне установе.	Формулисање предлога мањинским самоуправама или државној политици за очување мањинског идентитета.

II. опис испита

Делови испита

Средњи степен		Виши степен	
Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Пројекат	15 минута	180 минута	20 минута
80 бодова	70 бодова	100 бодова	50 бодова

Средства која се могу користити на испиту

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Обезбеђује кандидат	НЕМА	НЕМА	Једнојезични речник	НЕМА
Обезбеђује надлежна институција	НЕМА	Средства која су назначена у датом задатку (фотографија, штампа и електронички подаци)	НЕМА	Средства која су назначена у датом задатку (фотографија, штампа и електронички подаци)

Јавно саопштење

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Градиво	НЕМА	Наслови теза	НЕМА	НЕМА
Када?	НЕМА	У складу са правним регулисањем	НЕМА	У складу са правним регулисањем

Испит средњег степена

Писмени испит (пројект)	Усмени испит 15 минута	
Самостална обрада једне теме током године	Одбрана пројекта	Објашњење једне тезе
80 бодова	20 бодова	50 бодова

Писмени испит

Садржајне и формалне карактеристике писменог задатка

Израда једног пројекта замењује писмени испит.

Тему пројекта кандидат може изабрати од било које обрађене теме током школовања (Види детаљније захтеве!), а коју тему кандидат брани на усменом испиту.

Захтеви у вези пројекта:

Обим радње износи 10 до 20 страница, у коме обширност текста, без прилога, са величином слова 12 и размаком редова 1,5 мора достићи 5 страница. У пројекту се разрађују следеће теме: образложење одабира теме, формирање хипотезе односно постављених циљева, библиографију, податке о стручној литератури, опис прикупљања података, разлагање садржајног дела теме, закључке и лична искуства.

Рад на пројекту је, од избора теме до коначног облика, самосталан рад. Кандидат током израде пројекта може тражити помоћ од конзулента. Ако кандидат више нема статус ученика, а жели помоћ конзулента, онда сам мора бринути о конзуленту. Кандидат који има статус ученика може узети за конзулента и стручног професора. Кандидат готов пројекат предаје најкасније до почетка писменог испитног рока.

Кандидат за представљање пројекта израђује кратку скицу на основу које брани пројекат током испита.

Оцена

За пројекат се може дати укупно 80 бодова. Оцена ученика се обавља помоћу средњег упутства за бодовање која садржи следеће опште критеријуме за оцену.

I. Садржај

a) Комплексност, приступ тему с више страна 30 бодова

b) иновативни приступ теми 10 бодова

c) Приказ библиографије и стручне литературе у вези са темом 5 бодова

II. Процес израде пројекта

a) Приказ фаза пројекта 5 бодова

b) приказ појединачног истраживачког рада 15 бодова

III. Форма

a) Обликованост 8 бодова

b) структура, квалитет коначног изгледа 7 бодова

Уколико је текст знатно краћи од минималне дужине текста (мање од 4 странице) пројекат се не може бодовати.

Усмени испит

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Садржајна структура

Кандидат у року од 5 минута приказује свој пројекат. Након тога има на располагању 10 минута за израду своје тезе.

Састављање теза задатак је надлежне институције. Низ теза се састоји од 20 теза које су састављене од четири обавезних група (историјско знање, мањинска политика, етнографско знање, и познавање српског мањинског језика). Величину тематских кругова одређује се на основу акцента који стављен током припреме кандидата, али тезе у целини морају покривати све четири групе. Свака од теза мора да садржи и један извор у вези теме, чија је анализа такође део одговора.

Оцена

За овај испит максимално може се дати 70 бодова. Унутар тога за презентацију пројекта може се дати 20, а за анализу тезе 50 бодова. Бодовање ученика се обавља применом следећег упутства за оцену и исправљање која садржи следеће критеријуме:

Приказивање пројекта - укупно 20 бодова

- сажетак пројекта са најбитнијим садржајем 7 бодова

- начин представљања 5 бодова

- језичка правилност 5 бодова

- прегледност 3 бода

Оцена усмене тезе - укупно 50 бодова

- садржај 25 бодова

- анализа извора 10 бодова

- језичка правилност 10 бодова

- структура, грађња одговора 5 бодова

Испит вишег степена

Писмени испит 180 минута	Усмени испит 20 минута
Есеј	Израда тезе
100 бодова	50 бодова

Писмени испит

Садржајне и формалне карактеристике задатка

На писменом делу испита вишег степена кандидат мора на основу средњих задатака (бирајући од три наслова) написати есеј од 600-700 речи.

Писмени испит је заснован на детаљним испитним захтевима. Писмени део испита садржи задатак који је заснован на осам под тема (види детаљне захтеве!) у вези којима кандидат излаже о теми подрживши је својим мислима и изворима који су дати уз дату тему.

Оцена

За цели одговор може се дати највише 100 бодова. Упутство за бодовање садржи упутство за бодовање писменог дела испита.

Усмени испит

Садржајне и формалне карактеристике усменог испита

Садржајна структура

За усмени централно се израђује 10 теза. Свака теза се састоји од две подтезе. Под „А” кандидат извлачи из тематских кругова историје, мањинске политике, а под „В” извлачи из тематских кругова етнографије и познавање мањинског српског језика. Унутар појединих тема опширност појединих тема је 50-50%, понеки тематски круг може бити опширнији. За оба задатка кандидату стоји на располагању по 10-10 минута.

Оцена

За овај део испита може се дати највише 50 бодова. На две подтезе може се дати 25 бодова. Бодовање ученика обавља се помоћу следеће упуте која садрже најважније карактеристике бодовања.

1. Подтеза „А”:

- Садржај 15 бодова

- структура 5 бодова

- језичка правилност 5 бодова

2. Подтеза „В”:

- садржај 15 бодова

- структура 5 бодова
- језичка правилност 5 бодова

SZERB NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

KOMPETENCIÁK

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

Kommunikatív és nyelvtani kompetenciák birtoklása, illetve a szerb nyelvi rendszer törvényszerűségeinek biztos használata szóban és írásban.

A szerb irodalom áttekintése világirodalmi kontextusban, az irodalmi mű és általában az irodalom értelmezése, irodalmi műveltség és kultúra elsajátítása.

1. Szövegértés

- Információk megértése, feldolgozása és értékelése.
- Az információk szelektálása a téma és a szövegolvasás céljának függvényében, az információk tudatos és kritikus használata.
- Személyes álláspont információk útján szerzett ismeretekről és véleményekről.
- Tájékozottság nyomtatott és elektronikus információforrásokban (szótárak, antológiák, kézikönyvek, lexikonok, CD-ROM, internet).

2. Irodalmi és egyéb szövegek értelmezése

- Különböző szövegértelmezési eljárások műfajnak, adott szempontnak megfelelő alkalmazása: lírai, epikai, drámai szöveg, vers és próza, publicisztikai és ismeretterjesztő szövegek.
- Az irodalom társadalmi jelenségek tükröképeként való megértése és bemutatása, annak tudatosulása, hogy az irodalom az életnek, az emberek történelem útján szerzett tapasztalatainak és gondolatainak művészi megjelenítése.
- A szépirodalmi, tudományos, publicisztikai, ismeretterjesztő és egyéb szövegek gondolatfüzésének, kifejezőmódjának, műfajának, szerkezetének, nyelvének és stílusának értelmezése.
- Írott közlésekben a cél és a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzők véleményének, álláspontjának felismerése, a mondanivaló magvasságának, koherenciájának megítélése.
- Olvasott és hallott szövegekre való tárgyyszerű reagálás a szöveg fajtájának és céljának függvényében, személyes érintettség megfogalmazása.

3. Írásbeli szövegalkotás

- Informatív, érvelő és más esszé típusú szövegek alkotása irodalmi és egyéb témákban (pl. a magyarországi szerbek kulturális öröksége, emberi kapcsolatok, a civilizáció ellentmondásai, erkölcsi kérdések, napjaink problématípusai, tömegkommunikáció).
- Fontos kérdések, problémák, aktuális témák írásbeli megvitatása érveléssel, önálló vélemény kifejtése.
- Műalkotások keltette hangulat, élmény, vélemény megfogalmazása (pl. építészet, képzőművészet, zene, prózai és verses irodalmi mű, film, színházi élmény).
- Különböző műfajú szövegalkotások technikájának ismerete, a műfajnak megfelelő stílus használata (vita, beszámoló, hivatalos levél, kérvény, pályázat, önéletrajz).
- Világos, precíz, tömör, a lényeget kiemelő írásbeli szövegek alkotása, a szerb köznyelvi és helyesírási norma következetes alkalmazása, tiszta, jól olvasható külalak.

4. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- Kulturált kapcsolat a beszédpartnerrel. A megfelelő stílus megválasztása. A mondat fonetikai megfelelő használata; szó- és mondat hangsúly, mondatlejtés, szünetek, ritmus, hangszín és hangerő, világos és meggyőző beszéd.
- Az értelmes, értelmező szövegmondás képessége.
- Autentikus és fontos információk közlése a téma és szituáció függvényében: bizonyítás, kommentár, érvelés, részvétel vitában.
- A szerb köznyelvi norma következetes használata: kifogástalan artikuláció, hangsúly és mondatlejtés.

5. Fogalomhasználat

- Nyelvi és irodalmi fogalmak, kategóriák ismerete, azok alkalmazása szóban és írásban.
- Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése, bizonyítása példákkal.

Csak emelt szinten

Fogalmak meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusban is.

Megjegyzés: A középszintű követelmények kötelezőek az emelt szinten, a többletet az emelt szintű követelmények oszlopa tartalmazza.

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint

1. Kommunikáció	A kommunikáció típusai, jellemzői: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció. A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói. A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei. Az emberi kommunikáció nem nyelvi formái (pl. gesztusok, mimika, térközszabályozás, tekintet, külső megjelenés, csend). A közvetlen emberi kommunikáció néhány sajátossága. A mindennapi - nyilvános és magánéleti - élethelyzetek néhány tipikus kommunikációs konfliktusa és lehetséges feloldásuk.	A kommunikációs funkciók fogalma és szerepe. A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és elektronikus tömegkommunikáció különbségeinek felismerése és összehasonlítása.
2. Szövegértés	A szövegértés képességének bizonyítása különböző műfajú szövegek bemutatásával és összehasonlításával (ismeretterjesztő, publicisztikai, irodalmi szöveg). A különböző műfajú szövegek gondolatsorának és a kifejezőeszközök funkciójának megértése, a nyelvi szerkezet a műfaji és stílusesszóköröknek a szöveg tartalmával összefüggő vizsgálata.	A szerzett ismeretek alkalmazása és önálló felhasználása az olvasott szövegekre való reagálással.
3. Szövegalkotás		
3.1. Szóbeli nyelvhasználat	Különböző kommunikációs szituációkban való részvétel képessége. Részvétel vitában érveléssel. Világos, logikus és érvelő hozzászólás különböző témákhoz, aktuális témák megvitatása. Kulturált beszédkapcsolat a partnerrel. A nyelvhelyesség következetes alkalmazása a beszédben, helyes hangsúlyozás. Állandósult szókapcsolatok és nyelvi fordulatok használata a beszédben. A sajtó követése, az olvasott szövegek tartalmának elemző bemutatása. Irodalmi mű, film elemző bemutatása.	Logikus érvelést magában foglaló részvétel vitában, személyes álláspont kifejtése különböző témákról. A hangsúlyeltolódással járó jelentés változásának megfigyelése. A hangsúly jelentéstani funkciója. A sajtó követése és az olvasott szövegek kommentálása. Az irodalmi mű személyes, kritikus interpretálása, személyes álláspont kifejtése. Egyéni olvasat megfogalmazása.
3.2. A retorika alapjai	Szónoklat, beszéd és szerepük különböző célhelyzetekben. Nyilvános beszéd, a beszélő és a hallgatók közötti kontaktus, a meggyőző beszéd kritériumai. Jellegzetes, konkrét és pontos adatok közlése. A beszéd témájának érdekes, tetszetős és erőteljes kifejtése. Pl. kisebb monológ, ballagási beszéd, beszéd iskolai ünnepségen, pl. Szt. Száva ünnepén, kiállítás megnyitása.	A retorika mint etikai érték, mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben. A beszéd tárgyát képező téma részleteinek logikus kötése és élethű előadása. Stílusesszókörök, költői képek használata beszédben: pl. hasonlat, metafora, allegória, ellentét.
	Ismert szónoklatok és beszédek. Pl. Ivo Andrić beszéde a Nobel-díj átvétele alkalmából. Ünnepi beszéd elmondásának képessége memoriterek elmondásával	Beszéd Vuk Karadzic tabáni emlékművénél, a koszovói hősök emlékműve előtt. Emlékbeszéd ismert író, költő, tudós életéről, illetve történelmi esemény kerek évfordulója alkalmából.

	és idézetek alkalmazásával.	
3.3. Írásbeli nyelvhasználat	Különböző műfajú írásbeli fogalmazások készítése (elbeszélő, leíró, értekező), a megfelelő funkcionális stílusok használata. Összetettebb jelenségek, emberi cselekedetek, érzések leírása. Az írásbeli fogalmazás szerkezetének ismerete. Könyv, film írásbeli bemutatása. A szűkebb és tágabb társadalmi közösség eseményeinek leírása. Különböző témák érvelő bemutatása. Hivatalos levél, meghívó, kérvény, önéletrajz, pályázat, jegyzőkönyv írása. A nyelvtani és helyesírási ismeretek következetes használata.	Irodalmi alkotások és más művek bemutatásának képessége, magyarázat, összefoglalás, ajánlás esszé és más műfajú szövegek írása. (Pl. kulturális örökség a nemzeti kisebbségek életéből, a civilizáció kérdései, emberi kapcsolatok, erkölcsi kérdések és más témák). Személyes álláspont kifejtése, érvelés, cáfolat. Hivatalos műfajú szövegek írása megfelelő stílusban és formában. Önálló alkotás: cikk, riport írása.
4. Nyelv és társadalom		
4.1. A nyelv rétegződése	A társadalmi és területi nyelvváltozatok és a norma. A köznyelv jellemzői, használati területe; A különböző rétegnyelvek, azok használati köre, szókincse, jellemzői; Az irodalmi szerb nyelv két dialektusának ismerete. Az információs társadalom hatása	A nyelvi tagolódás, a leggyakoribb szerb nyelvjárások területi megjelenése, a regionális köznyelv jellemzői. Vuk Stefanović Karadžić: Rječnik;
4.2. Általános nyelvészet	A nyelv mint társadalmi és pszichológiai jelenség. A nyelv alapvető jegyei. A nyelv mint jelrendszer, annak szerkezete, az emberek közötti kapcsolattartás egyik eszköze;	A helytelen nyelvi alakok és hungarizmusok kiküszöbölése. A nyelv diszlokációs jellemzői - téren és időn kívüliség.
	A nyelv produktivitása. Az életmód és a nyelv változása közti kapcsolat. A szókincs gyarapodása és változása. Általános tájékozottság a témában (az ismeretek bizonyítása példákkal).	A nyelv állandó változása. A nyelv, az írás és az irodalom fejlődése közötti összefüggés.
4.3. A nyelv és a beszéd	A nyelv eredete, a nyelv és a beszéd fejlődése. A beszéd, mint üzenet. Verbális jelek. Társadalmi kommunikáció kifejezés és közlés formájában. A nyelv és valóság.	A nyelv materializációja - érzékszervi hozzáférhetősége. A kommunikációs csatorna. A nyelv funkciója - közlés, kifejezés.
4.4. A nyelv és az írás	A nyelv funkciói: kommunikációs, kulturális. A beszéd mint akcióban levő nyelv. Az írás keletkezése és fejlődése. A beszéd és az írás; a civilizáció alappillérei. Az írás történelmi fejlődése. Általános tájékozottság bizonyítása a témáról.	A nyelv és a gondolkodás A költői nyelv esztétikai értéke, esztétikai funkciója. Az írás és a civilizáció. A szerb írásbeliség fejlődése. Cirill és Metód munkássága. A témában való tájékozottság bizonyítása.
4.5. A világ nyelvei	Nyelvcsaládok és nyelvcsoportok Az indoeurópai nyelvcsalád és a finnugor nyelvek alapvető különbségei	Ősnyelv - nyelvcsaládok, rokon nyelvek jellemző jegyei. Agglutináló és flektáló nyelvek.

	a szerb és a magyar nyelv összevetésével Szláv nyelvcsoporthoz (keleti szláv, nyugati szláv és délszláv nyelvek)	
4.6. A szerb nyelv	A szerb nyelv helye a szláv nyelvek sorában. A szerb nyelv fejlődésének jelentős állomásai. Köznyelv, nyelvjárások.	
	Irodalmi nyelv. A nyelvújítás története. Vuk Karadzic, a szerb nyelv megújítója, szerepe a szerb nyelv fejlődésében. A szerb népi nyelv irodalmi rangra emelése. A szerb helyesírás alapelve. Az irodalmi nyelv standardizációjának kezdete. A szerb nyelv az anyanyelven kívül, a Magyarországon beszélt szerb nyelv jellemző jegyei példák bemutatásával. A szerb nyelv történetének fő szakaszai. Egy nyelvtörténeti korszak jellemzése. A szerb írásbeliség kezdetei, Cirill és Metód munkássága.	A dialektus fogalma, példák bemutatása. A magyarországi szerb nyelvjárások példái alapján. Az ószláv nyelv és az első ábécék. A legfontosabb glagolita és cirill nyelvemlékek (Baščanska ploča, Samuilov natpis, Miroslavljevo jevanđelje). A szerb nyelv változása a migrációk során. Orosz hatások a szerb irodalmi nyelvben. A fonetikus helyesírás és a magyar szóelemző helyesírás megkülönböztetése.
5. Nyelvtan		
5.1. Hangtan	A hangok keletkezése, hangképzés A hangképzés szervei A hangok felosztása Hangváltozások A szó és a szótag A szótagképző <u>r</u> hang A hangváltozások helyes használata szóban és írásban. Az idegen nevek cirill és latin betűs átírása.	A hang mint artikulációs hangzás. Artikulációs és auditív fonetika. Diftongusok a beszédben. A nazálisok fogalma A c, c', d, dz és h hangok képzése a szerb és a magyar nyelvben. A különbség érzékelése és érzékeltetése a beszédben. A fonetikus és a szóelemző helyesírási alapelvek. A transzkripció fogalma és helyes alkalmazása.
5.2. Alaktan		
Szófajok és ragozásuk, ragozható szavak	A ragozható és ragozhatatlan szavak megkülönböztetése és helyes használata. Nyelv: a nyelvtani nem, szám és eset. A névszók ragozása. A deklináció fogalma. A főnevek deklinációja és helyesírása. A melléknevek felosztása, ragozása és fokozása. A fokozás helyesírási vonatkozásainak ismerete. A számnevek fajtái és helyesírásuk. A névmások fajtái, ragozásuk és helyes használatuk. A nyelvi kategóriák ismerete, helyes alkalmazása és szótani elemzés. Az igék felosztása, az igeismeret helyes használata.	A duális fogalma és rendhagyó esetekben való fennmaradása. Biztos felismerés és helyes alkalmazás. Singularia tantum és pluralia tantum. A határozott és határozatlan melléknevek használatának ismerete. Rendhagyó esetek a fokozásban. Gyűjtőszámnevek és számnévi főnevek. A visszaható névmás funkciója és helyes alkalmazása. Főnévi, melléknévi és határozói igenevek helyes használata szóban és írásban.

Ragozhatatlan szavak és nyelvi funkciójuk	Igeidők, igemódok, igeragozás. Egyszerű és összetett igealakok, gyakoriságuk a köznyelvben (modális alakok).	Az imperatívusz fogalmának ismerete, alkalmazása. A kérés, felszólítás, óhaj megkülönböztetése.
A szavak morfológiai szerkezete	A határozószók fajtái és jelentésük. Az előjárószók nyelvi szerepe és vonzataik. Kötőszók, módosítószók, partikulák és szerepük a mondatban. Alapszó, szótó, végződés. Összetett szavak. Képzett szavak. Prefixum, sufixum, infixum. Idegen szavak, jövevényszavak, szófordítások. Felismerés és alkalmazás.	Az előjárószó és a vonzat viszonya. A szóképzés készségfokú ismerete. Szavak alkotása rövidítéssel. Akronímák A leggyakoribb alakok ismerete pl. fax. telex, OUN, UNICEF, SRJ
5.3. Szintaktikai egységek	A szintagmák funkciójuk szerint; tárgyi, határozói, jelzői - szövegek alapján. Mondatrészek: a fő mondatrész és bővítményei. Az állítmány fajtái. Az alany fajtái. A tárgy fajtái. Jelzők, határozók. A szófajok és a mondatrészek. A szófajok mondatbeli szerepe. A tájékozottság bizonyítása szövegek vizsgálata alapján.	A szintagmák szófaji jellegük szerint: főnévi, igei, melléknévi. Felismerés és megkülönböztetés. A személytelenség fogalmának ismerete és használata. Értelmező jelző a mindennapi beszédben és irodalmi szövegekben. A szintagmán belüli függőség példák alapján.
5.4. A mondat	A mondat szerkezete szerint. Az összetett mondat interpunkciójának helyes használata.	Alárendelő és mellérendelő mondatok és helyesírási vonatkozásai.
	A mondatok tartalmuk szerinti ismerete. Kijelentő (az állító és tagadó mondat helyes használata). Kérdő mondat. A felszólító és felkiáltó mondat megkülönböztetése. A helyes szórend a mondatban. Önálló mondatelemzés.	Inverzió az összetett mondat esetében.
6. Jelentés		
6.1. Lexikológia	Szavak és lexémák. Frazeológiák és szerepük a beszédben. Idiómák; frazeológiai és szociolingvisztikai jelentésük. Lexikográfia, szótárak, lexikonok A szótár és lexikon közötti különbség. Egynyelvű és kétnyelvű szótárak használata. Jelentéstani ismeretek. A szavak és mondatok jelentése. Lexikai és nyelvtani jelentés. A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és a jelentés viszonya alapján. Denotatív és konnotatív jelentés. Állandósult szókapcsolatok felismerése, megkülönböztetése és alkalmazása szóban és írásban. Deminutívok, augmentatívok mint a stílusgazdagság jegyei.	Aktív és passzív szókincs. A költői nyelv gazdagsága Hangutánzás, Nyelvi terminológia. A szótárak fajtái: nyelvi és tematikus. A szótár alapvető jegyeinek ismerete és biztos használata. A hangulatfestő és hangutánzó szavak szerepe a nyelvben. Az eufemizmusok szerepe a kommunikációban. Tájékozottság és alkalmazás. Pejoratív jelentésű szavak. A szóhasználati jelentés alapjai - az

		alapjelentés, mellékjelentés, alkalmi jelentés közti viszony.
6.2. Stílus és jelentés	Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. A stílus eszközök szerepének értelmezése művészi és mindennapi szövegekben. Stílusrétegek, stílusváltozatok.	A jelentés fogalmi megközelítései: szóelemek (grammatikai jelentés), lexémák (szótári szavak), szószerkezetek (grammatikai viszonyok) jelentése. A szójelentés változásai. Az eufemizmus, anakronizmus, állandó jelző, archaizálás stb. felismerése, értelmezése. A stílusrétegeket elkülönítő tényezők.
6.3. Beszédhelyzetek	A mondat a közlés szerepében, annak szórendi megvalósulása: állítás, kijelentés, információ, utasítás, ígéret, fenyegetés - különböző szituációkban. Expresszív helyzetek. Bocsánatkérés, köszönetnyilvánítás a kommunikációban.	A gesztusok üzenethordozó szerepe a kommunikációban.
7. A szöveg	A szöveg szerkezete, a szöveg és a mondat viszonya. A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra és a szöveg előadására. Szövegtípusok kommunikatív, szerkezeti, nyelvi jellemzői. A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok (pl. kérvény, önéletrajz, hivatalos levél). A monologikus és a dialogikus szövegtípusok (pl. előadás, vita). Az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és új közlésmódjai (e-mail, internet).	A szövegrészek logikai és tartalmi összefüggése. Kohézió a szövegben. Médiaközlések elemzése (pl. hír, riport, tudósítás, interjú).
8. Tömeg tájékoztatási eszközök	A klasszikus tömeg tájékoztatási eszközök és a legújabb változatok nyelvi sajátosságainak ismerete. Rádió, televízió, internet, e-mail	Publicisztikai szövegfajták elemzése: hír, közlemény, interjú, kommentár, tudósítás. Tömörség és egyértelműség mint a megfogalmazás alapvető jegyei.
	A média szerepe a nyelv fejlődésében, és hatása a kommunikációra és a nyelvi tisztaságra.	A szövegfajták pontos ismerete, megkülönböztetése és rövid terjedelmű szöveg önálló alkotása a felsorolt műfajok közül.
9. A nyelvhez való személyes viszonyulás	A tájékozottság bizonyítása A beszélő és a nyelv kapcsolata, a nyelven belüli pozitív és negatív jelenségekre utaló reagálás. A szóbeli és írásbeli nyelvhasználat reális megítélése (tartalom-stílus, kompozíció, kifejezőerő, stílusbeli és helyesírási hibák). A nyelvi norma mint a nyelv erőssége, a mindenkor nyelvhelyességre való törekvés.	A nyelvi normán alapuló köznyelv és állandó változása. A köznyelvtől eltérő változatok; dialektusok, zsargon, szleng. A költői nyelv autonómiájának magyarázata. A korszerű nyelvi kultúra - kommunikatív képesség, sokoldalú nyelvi műveltség.

FOGALOMISMERET

Ismeretkörök

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűvel jelezzük.
 A nyelv és a beszéd
 A kommunikáció három csatornája: szó, intonáció, nyelvi jelek
 A nyelv mint rendszer
 A nyelv kifejező ereje
 Denotatív és konnotatív jelentés
 A kommunikáció műfajai: vita, beszámoló, hozzászólás, érvelés
 Beszédkultúra
 Idiómák
 Vonzatok
 Kongruencia
 A nyelv esztétikai funkciója
 Kétnyelvűség, többnyelvűség
 Nyelvrokonság
 Fonetikus és szóelemző helyesírás
Fonetika és fonológia
 Magánhangzó, mássalhangzó
 Hangutánzás, hangfestés alliteráció, *asszonánc*
 Hangsúly
 Szó-mondat-szöveg
 Írás
 Irodalmi nyelv
 Kiejtésváltozat
 Dialektikus
 Stílus
 Interpunkció
 Alaktan
Morfológiai stilsztika
 Ragozás és ragozhatatlanság
 Egyszerű szavak, összetett és képzett szavak; szótő
 Toldalék, prefixum, sufixum, infixum
 Eset, nem, szám
 Lexéma
 Deklináció
 Igeragozás
 Fokozás
 Jelentéstan
 Szinonimák, homonimák, antonimák
 Igészemlélet
 Igeidő
 Igemód
 Aktívum, passzívum
Szintaxis
Személytelenség
 Egyszerű mondat
Körmondat
 Szöveg, szövegfajták, szövegtan
 elbeszélés, vita, esszé, magyarázat, pályázat, ajánlás *referátum*, életrajz
 Szókincs
 Média: hír, *kommentár*, interjú, riport, kritika, beszámoló
Retorika
Szónoklat, beszéd. Bizonyítás, érvelés, cáfolat.
Programnyelv
 Nyelvi kultúra

SZERB IRODALOM

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Szerzők és művek		
Életművek a szerb irodalomból	J. Jovanovic Zmaj, Jakov Ignjatovic, Ivo Andric Branko Radicevic, Milan Rakic, Desanka Maksimovic	A szerző élete és műve közötti kapcsolatok, meghatározó tényezők, regionális kötődés.

	Az író/költő életének jelentős adatai, azok összefüggései az életművel (pl. témák, életszituációk, jellemző motívumok). Irodalmi művek ismerete és bemutatása, elhelyezésük a szerző életművében és az irodalomtörténeti korszakban. Olvasat, különböző értelmezések magyarázata. Memoriterek. Teljes versek, illetve részletek, idézetek használata szóban és írásban.	Az életművet meghatározó irányzatok és tendenciák. Irodalmi kapcsolatok, párhuzam a világirodalommal és a magyar irodalommal. Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. A kötetek, ciklusok komponálását meghatározó eljárások, elvek. A szerző és életművének utóélete, jelentősége és helye a szerb irodalomban. Az újabb és kortárs irodalomra tett hatás, az egész szerb kultúrához való hozzájárulás.
Portrék	Milos Crnjanski Dositej Obradovic, Jovan Sterija Popovic, Vojislav Ilic, Laza Lazarevic, Jovan Ducic. Egy-egy vers és egy prózai mű a kortárs irodalomból. A mű megszületésének körülményei; a keletkezés jellemző tényei; forrásvidék, motiváció, történelmi háttér. Nyelvi, műfaji és stílussajátosságok. A választott mű elemző bemutatása. Memoriterek: versek, idézetek, aforizmák.	Az irodalmi mű helyének meghatározása az adott korszak irányzatainak kontextusában. Etikai, filozófiai kérdések, esztétikai érték. A mű fogadtatása keletkezésének idején, későbbi hatása, helye az európai irodalomban, hatása a szerb irodalmi hagyományban. Jellegzetes műfajok, műnemek, stílusjegyek és nyelvi megkomponálás a kor irodalmi irányzatainak összefüggésében.
Szerzők és néhány jelentős művük Látásmódok	Dura Jaksic, Petar Petrovic Njegos, Dobrica Ćosić, Danilo Kis A legfontosabb művek elmélyültebb ismerete. A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. Tájékozottság a művek szerkezeti felépítésében, tartalmában, az esztétikai értékek felismerése, többszempontú műelemzés. Különböző műnemek és műfajok ismerete, a nyelvi kifejezés, stílushasználat értelmezése. Memoriterek: három költő teljes verse, részletek, idézetek, aforizmák	Aleksa Santic, Petar Kocic A választott szerző művének értelmezése a korszak szellemi irányzataival való összefüggésben is. Világirodalmi összefüggések felismerése. 3-4 lírai és 1-2 epikai/prózai mű komplex elemzése. Nyelv és stílus a tartalom és lokáció kontextusában. Műnemek és műfajok világirodalmi összevetésben is. A művek tartalmának, fő gondolatainak etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozásai. A művek fogadtatása, hatása, utóélete.
A 20. század és a kortárs szerb irodalom alkotóinak művei	Vasko Popa, Stevan Raickovic, Milorad Pavic. Vladislav Petković Dis, Aleksandar Tišma, Stojan Vujičić, Predrag Stepanović, Petar Milosević Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban (pl. antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét). A szerb irodalom legújabb áramlatai egy szabadon választott mű alapján. A magyarországi szerb írók, költők munkássága. A felsorolt szerzők egy-egy művének ismerete és értékelő elemzése. Jellemző témák, motívumok, nyelvi kifejezőmód, stílusesszók.	Branko Miljkovic, Borislav Pekic. Svetlana Velmar-Janković, David Albahari, Milutin Bojić, Momčilo Nastasijević Legalább 1 mű többszempontú elemzése. A téma, a motívumok és a stílus közötti kapcsolat felismerése. Kortárs szerzők és műveik az európai és a magyar irodalommal való összevetés alapján. A klasszikus és kortárs szerb irodalom kapcsolódási pontjai. Irodalmi intézmények, folyóiratok,

		irodalmi lapok.
Népköltészet	A szerb népköltészet felosztása. Néhány lírai vers (népdal) motívumok alapján. Lírai-epikus versek: Hasanaginica, Smrt Omera i Merime. Hősi énekek, ciklusok szerint. Prózai művek. A legjellemzőbb témák, motívumok, mondanivalók. 2-3 lírai vers ismerete és 1-1 hősi ének elemző bemutatása a kosovói és a Kraljevic Markóról szóló ciklusból. A versek történelmi háttére. A rigómezei tragédia a hősi énekekben. Népi énekesek, gyűjtők. Vuk Karadzic gyűjtőmunkája. A népköltészet nyelvezete és stílusa. Verselés: népi tizes és a szláv antitézis. Memoriter: 1-2 népdal, részletek, idézetek, aforizmák a hősi énekekből. Közmondások	A népköltészet hatása a műköltészetre. A szerb népköltészet európai visszhangja és jelentősége, hatása a magyar költőkre. Pl. Vörösmarty Mihály: Földi menny, Petőfi S.: Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe
Világirodalom	Az európai kultúra alapvető hagyományainak ismerete: az antikvitás és a Biblia. Műfajok, témák, motívumok, élethelyzetek, hősök, esztétikai elvek. Egy-egy szerző, illetve mű bemutatása a következő korszakokból: középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a XIX. sz. második fele és a kortárs irodalom. A korszakok jellemzőinek ismerete. Két-három drámaíró, illetve dráma ismerete; dráma és színház Európában. A választott irodalmi művek átfogó bemutatása, elhelyezésük az irodalomtörténeti korszakban és stílusirányzatban. Egy jelentős magyar irodalmi mű szerb fordításban. Memoriter: rövidebb versek (1-2 szonett), ismert idézetek, aforizmák.	Humanizmus és reneszánsz Dubrovnikban. Összehasonlítás az európai reneszánszsal. Két irodalmi mű bemutatása. A korszakok jellemző jegyeinek ismerete, tájékozottság a stílusirányzatokban. A szerb és a világirodalom alapvető találkozási pontjainak ismerete. Szerb-magyar irodalmi kapcsolatok. A művek etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozásai.
2. Értelmezési szintek, megközelítések	A régi szerb irodalom. Humanizmus, reneszánsz, barokk.	A szláv írásbeliség kezdetei.
Időrendi, irodalomtörténeti értelmezés	Az újabb szerb irodalom kezdetei a történelmi Magyarországon. Felvilágosodás. Az európai és a szerb romantika. A szerb realizmus jellemző jegyei. A francia parnasszizmus és szimbolizmus. A szerb irodalom alakulása a romantikától a parnasszizmusig. A szerb „Moderna”. A két világháború közötti szerb irodalom. Expresszionizmus és szürrealizmus. Az I. világháború utáni szerb irodalom. A költészet modern tendenciái. A szerb próza modernizálódása. Egy-egy korszak és stílusirányzat bemutatása, irodalmi művek elemzése a	A lengyel, az orosz és ukrán barokk hatása a 18. sz. közepének szerb irodalmára. Klasszicizmus és szentimentalizmus mint a felvilágosodás irányzatai. Svetozar Markovic az irodalomról. Vojislav Ilic „naturalista” parnasszizmusa. Kiút a sematizmusból (Dobrica Cosic, Branko Copic). Hagyományos és modern eljárások pl. Mesa Selimovic művében. A legújabb irányzatok. Az irodalmi alkotás kontinuitásának bizonyítása

	korszakok és irányzatok kontextusában. Kronológiai, topológiai tájékozottság szerzők és műveik bemutatásával.	egy-egy korszak összehasonlításával: hasonlóságok és különbségek megfogalmazása. Az irodalmi irányzatok kronológiai áttekintése, érintkezési pontok és kapcsolódások bemutatása művek alapján.
Tematikus motivikus értelmezés	Az európai irodalom alapvető hagyományai mint ihletforrás. Antik és biliai motívumok a szerb irodalomban. Néhány példa (pl. Vojislav Illic költészetének antik motívumai, dubrovnikai motívumok Ducic verseiben). A híd mint a tájak és emberek közötti kapocs. Migrációk és vándorlások. A motívumok bemutatása egy-egy mű elemzésével. Gondolati témák: pl. a felvilágosodás új szellemi irányzatai, Njegos gondolatai az ellentétek örökös harcáról. Gondolatok a költészet feladatáról. Élet és halál mint motívum, illetve téma. Hősiesség, szabadság, harc a szabadságért témák a népköltészetben. Tematikus megközelítés: (pl. hazafias, szerelmi, gyermekköltészet; Bosznia és élet Boszniában, szociális témák, a patriarchális család a szerb realistáknál; az anya és nő alakja, Kosovo, kolostorok, Szentendre. A motívumok, illetve témák bemutatása legalább egy mű alapján, két azonos vagy hasonló témájú, motivációjú mű összehasonlító elemzése.	Bűn, bűnhődés, bosszú, háború és béke mint motívumok és témák a szerb irodalomban. Az egyes motívumok ismétlődése irodalomtörténeti korszakokonként. Az örök érvényű témák és motívumok kontinuitásának bemutatása példákkal. Vallásos témák. Az ún. „nagy” témák feltárása a kortárs szerb irodalomban Pl. Dobrica Cosic: Koreni, Danilo Kis:, Rani jadi, Branko Miljkovic: Vatra i nista. Szentendre Jakov Ignjatovic és Milorad Pavic műveiben. A szerb és a magyar irodalom rokon motívumainak felismerése és bemutatása egy-egy mű alapján.
3. Műfaji, poétika megközelítés	Az irodalomtörténeti korszakok jellemző műfajainak, stílusirányzatainak áttekintése. A líra és az epika jellemző kifejező- és stílus eszközei. A szerb népköltészet felosztása műfajok szerint. A lírai versek; fajtái. Egy-egy óda, elégia, gondolati, tájleíró, szociális és satirikus vers bemutatása. Két hazafias és két szerelmi témájú vers összehasonlító elemzése. Novellák és elbeszélések. Regényfajták: történelmi, társadalmi, naturalista és lélektani regény. Dráma és vígjáték: egy-egy mű ismerete. Egy prózavers a szerb irodalomból. Költői képek és stílus. A szerb költészet jellemző költői képei és verselés egy-egy vers elemzése alapján. A novella és a regény műfaji sajátosságai egy-egy példa bemutatásával.	Jellemző stílus eszközök a szerb és a világirodalomban. Kölcsönösségek és hasonlóságok. Összehasonlítás a magyar irodalommal. A középkori szerb irodalom műfajainak ismerete műfajonként egy mű interpretációjával. Életírások, apokrifok, dicsőítő és hálaversek. A legújabb irányzatok: pl. valóságpróza, farmernadrágos próza, posztmodern regény. Az univerzális témák és a történelmi témakör idő- és szemléleteltolódással. Idő- és szemléleteltolódás. Egy-egy mű bemutatása a felsorolt szempontok alapján.
4. Kultúrtörténet		
4.1. Színház- és drámatörténet	Színház és dráma különböző korszakokban.	Színház és dráma (pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása). D. Kovačević dramaturgiája.

	Az alábbi műveknek, a szerzők/ korszakok 1-1 művének értelmezése az adott korszak színházi/ irodalmi hagyományainak összefüggésében: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Branislav Nušić: Narodni poslanik Bora Stanković: Kostana, D. Kovačević: Balkanski špijun, Marin Držić: Dundo Maroje	B. Stanković Kostana c. drámája Abszurd dráma, rádió-és tv-dráma. A színpadi nyelv, drámai szituáció, vizuális és akusztikus színpadi hatások.
	Közönség, színház, színművészet, rendezés, dramaturgia.	
4.2. Szerb-magyar irodalmi kapcsolatok.	A szerb irodalom a történelmi Magyarországon. A szerb nyelvű irodalom Magyarországon (általános tájékozottság). Zmaj J. Jovanović és a Kisfaludy Társaság. Zmaj irodalomközvetítő szerepének bemutatása egy fordítás, illetve átköltés alapján. Jakov Ignjatović irodalomtörténeti jelentősége. Szentendre a szerb irodalomban. A magyarországi szerb írók és költők jellemző témái, motívumai, regionális aspektusok felismerése.	Az irodalmi avantgárd A Zenit folyóirat kiemelkedő szerepe az új stílusirányzat kialakításban, a „zenitizmus”.

FOGALOMISMERET

Ismeretkörök

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűvel jelezzük.

Műfaji ismeretek

Műnemek és műfajok

epika, líra

elbeszélő költemény (a népköltészetben hősi ének)

lírai vers (a népköltészetben nőversek)

a lírai versek műfajai: epigramma, dal, elégia, óda; témájuk szerint tájleíró költemény, szerelmes vers, hazafias, szociális, satirikus vers, ars poética;

elbeszélő költemény, eposz, epikus hős, *narráció*,

belső monológ

tárgyias költészet

lírai-epikus versek: balladák, románcok

regény, a regény fajtái

történelmi, családregény, életrajzi, lélektani, kalandregény

utópisztikus regény, *valóságpróza*

elbeszélés, novella

mítosz, szájhagyomány, tündérmese, realiztikus mese,

életrajz

dráma, drámai műfajok

antik dráma

tragédia, komédia, a szűkebb értelemben vett dráma

(dialógus, szituáció, prologus, konfliktus, tetőpont, megoldás, epilógus

reneszánsz komédia, farce)

humor, irónia, gúny, komikum, tragikum

átmeneti műfajok: *életírások, apokrifok, hála- és dicsőítő versek, önéletrajz, útleírás, emlékirat, levél*

Korszakok, irányzatok

Antik irodalom; görög és római:

Biblia: Ószövetség, Újszövetség

középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika és illirizmus, realizmus, modernizmus, „naturális” parnasszizmus, szürrealizmus
 avantgárd
 Kulturológia
 mitológia, mítosz, kultusz
 A Biblia műfajai; próféciák, evangéliumok, zsoltárok
 parabola, apokalipszis
 mitológiai és bibliai világszemlélet
 kanonizáció
 irodalmi hagyomány, irodalomtörténet
 irodalomkritika
 az irodalmi kommunikáció jellemzői
 civilizáció, könyvnyomtatás, tömegkultúra, színház
 a színpadi hatás tényezői, filmműfajok
 Poétika
 versszak, ritmus, verselés, verssor, cezura
 időmértékes, hangsúlyos, szillabikus verselés
 szillabikus-hangsúlyos verssor a szerb költészetben
 népi tízes, szláv antitézis
 költői képek és alakzatok: állandó jelző, hasonlat, metafora, anafora, epifora
 szimploha és palilógia, megszemélyesítés, hiperbola, allegória, szimbólum
 etikai datívusz
 szonett
 Esztétika
 irodalomesztétika
 az irodalmi mű szerkezete
 kompozíció, motívumok, esztétikai érték
 evokáció, stilizáció
 denotáció, konnotáció
 jelentésrétegek
 polifónia

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

Anyag	NINCS	témakör- és tételtípusok	NINCS	témakör- és tételtípusok
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételfejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy szerb nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladat megoldására 150 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szövegműfaj alkotása. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700-1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete.

A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;

- összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;

- a szöveg jellemzői kommunikatív, szövegműfaji, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;

- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;

- a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül.

A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120-200 szó.

A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3-5 érvvel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlap közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladtból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400-800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege szerb nyelvű, lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy műrészlet, drámarészlet. A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli szerb alkotóktól, bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje).

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi szerbek kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható részpontszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlap) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A

javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése:

Tartalom - a bázisszöveg és a feladat értése; tudáskörének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség		25 pont
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5 pont
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	15 pont
Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy szerb nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll.

A szerb nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 szerb nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A szerb nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és szerb nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Szerb nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.) A szerb nyelvi altételek a részletes követelmények témáira épülnek. Az altételsort úgy kell összeállítani, hogy a témák mindegyikéhez legalább egy altétel tartozzék.

Irodalmi altételsor

Az altételt a szerb nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi szerbek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választhat a megjelölt szerzők vagy művek közül.

A szóbeli vizsga irodalom altételeinek tematikai aránya

A vizsgaleírás 18 altétel kijelölésére közöl kötelezettséget. Ezek a következők:

A *Szerzők és művek* témáiból összesen 12 altétel állítandó össze.

- 6 megjelölt életmű

- 4 altétel a *Szerzők és művek* más témáiból (a szerző és művének beható ismerete, népköltészet, a közelmúlt irodalma, a kortárs irodalom)

- 2 altétel a magyarországi szerb irodalomból

Az *Értelmezési szintek* mindegyik témájából kötelező altétel.

- Irodalomtörténet 2 altétel

- Motivikus, tematikus megközelítés 2 altétel

- Műfaj, poétika 1 altétel

- Kultúrtörténet 1 altétel

A további altételek kijelöléséről a tételsor összeállítója dönt.

A *Szerzők és művek* témáiból összeállított altételek bármelyike meríthet az *Értelmezési szintek* szempontjaiból, az *Értelmezési szintek* témáiból összeállított altételek bármelyike tartalmazhatja a *Szerzők és művek* témáiban megjelölt alkotókat.

Mindkét tételsor témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok nem hozhatók nyilvánosságra, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik.

A pontthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont, szerb nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondat szerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont
Tartalmi minőség - szerb nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy szerb nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy- illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy szerb nyelvű alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések). A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).

A műértelmező feladat bázisszövege irodalmi alkotás (lírai, szépprózai, vagy drámai mű, illetve annak részlete). A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli szerb alkotóktól bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400-800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150-450 szó.

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi szerbek kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A

vizsgáló teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgáló véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképet.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltüntetett a vizsgáló által elért részpontoszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontoszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgáló teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási és értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tartalom - a bázisszöveg és feladat értelése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, témataartás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) - a nyelvi regiszter, a stílus, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tárgyi tudás, általános tájékozottság

Problémaérzékenység, gondolatgazdagság

Gondolatmenet, szövegfelépítés

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont
Reflektáló szöveg 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Írásképp - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Írásképp	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tévellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy szerb nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása, és a megoldás kifejtése.

A szerb nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 szerb nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A szerb nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és szerb nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Szerb nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Az altételek a témakörnek, illetve az altételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmaz(hat)nak egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságcikket, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd közlik a kifejtendő feladat megjelölését. A feladat-megjelölés a részletes vizsgakövetelményekre épül.

A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi szerbek nyelvvel, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Az altételt a szerb nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtene. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak. Legalább két altétel a magyarországi szerbek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmaz.

Mindkét tárgy tételsorának témakörét és tételcímét a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatokat nem szabad nyilvánosságra hozni, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a szerb nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponttáblákon belül az értékelési kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont; szerb nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság

- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Megfelelő szóincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont
Tartalmi minőség - szerb nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

SZERB NYELV ÉS IRODALOM [szerb nyelven]

MHKT_6.PDF

SZLOVÁK NEMZETISÉGI NÉPISMERET

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A szlovák népismeret érettségi vizsgakövetelményeiben két alapvető cél fogalmazódik meg.

Egyrészt a vizsga azt hivatott mérni, hogy a vizsgázó birtokában van-e a vizsgatárgy interdiszciplináris jellegű ismeretanyagának, alapvető tényeinek. A vizsgatárgy követelményrendszere tartalmazza a szlovák nemzet és a magyarországi szlovák nemzeti kisebbség történelmének, néprajzának, földrajzának, nyelvtörténetének és nyelvjárástanának építészetének, szociológiájának, irodalomtörténetének, zenetörténetének elemeit, illetve az alapvető politológiai ismereteket.

Az érettségi vizsgakövetelmények annak megmutatását kérik számon a vizsgázótól, hogy milyen mértékben jutott el a magyarországi szlovák kisebbséget meghatározó kérdések és problémák megismeréséhez és értelmezéséhez.

Másrészt a vizsgán alapvető követelmény annak bemutatása, hogy a vizsgázó milyen mértékben sajátította el a vizsgatartalmakat, mennyire képes megszerzett ismereteit általános formában is megfogalmazni, illetve a fölvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat, tényeket felhozni, azokat érvekkel alátámasztani.

A középszintű vizsga_elsősorban az elsajátított ismereteket, tényeket – főleg fogalmakat kéri számon. Az alapismeretek számonkérésén túl azt méri, hogy a vizsgázók tudatosították, megértették-e a magyarországi szlovák kisebbség múltját, jelenét, anyagi-szellemi kultúráját, társadalmi-politikai helyzetét meghatározó kérdéseket, problémákat.

Tudják-e azokat értelmezni és általánosabb formában megfogalmazni. Meghatározó jelentőségű az alapvető kompetenciák mérése (források, statisztikák elemzése, szaknyelv alkalmazása, általánosítás képessége, analógiák, okozati viszonyok használata). Fontos a kommunikációs készségek mérése, egyszerűbb ismeretszerzési eljárások, a rendszerező képesség, az ítéletalkotás alapvető formáinak készség szintű alkalmazásának elvárása.

Az emelt szintű vizsga általánosabb jellegű, legfőképpen a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó ismereteit és képességeit vizsgálja.

A vizsga a vizsgázóktól a középszintű követelményeket meghaladó, összetettebb ismeretszerzési eljárásokat, önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, ítéletalkotási és kifejező készségek kialakulását várja el.

A középszint és emelt szint kompetenciái azonosak, különbség csupán a témák megközelítésének konkrét, illetve absztrakt módjában, összetettségében, önállóságában van.

A) KOMPETENCIÁK

- A szlovák nemzetre és nemzetiségre vonatkozó források (anyagi, írott, képi, elektronikus) felhasználása, elemzése.
- Források alapján történeti, kisebbségpolitikai problémák megfogalmazása, ok-okozati viszonyok felismerése, törvényszerűségek felismerése, analógia megvonása múlt és jelen között.
- Múzeumok, néprajzi gyűjtemények, műemlékek, emlékművek megismerése, információgyűjtés, rendszerezés, elemzés. A gyűjtött és elemzett információk segítségével a szlovák kisebbség hétköznapijainak és ünnepeinek megismerése.
- A tárgyi és szellemi néprajzi hagyatékok megismerése, felhasználása a szlovákok lakta kistérségek szemléletes bemutatásánál, leírásánál.
- Természetföldrajzi és gazdaságföldrajzi adottságok, életviszonyok, életmód, és kultúra összefüggésszrendszerek felismerése és értelmezése.
- Térképek elemzése, történeti, gazdasági, statisztikai, demográfiai adatok, gráfok, grafikonok kikeresése, elemzése, összehasonlítása egy-egy településsel, jelenséggel, eseménnyel kapcsolatosan. Folyamatok komplex bemutatása.
- Publicisztikai írások, zsánerek, szociológiai felmérések tanulmányozása, válogatása, azok felhasználásával egyén és közösség viszonyának bemutatása, értelmezése.
- Interjúkészítés az identitásvállalás formáinak vizsgálatához.
- Beszélt nyelvjárások, köznyelv és irodalmi nyelv összehasonlítása, az eltérések felismerése konkrét szöveg alapján.
- Nyelvjárási szöveg értelmezése.
- A szlovák kisebbség településtípusainak összehasonlítása, épített környezetének funkcionális szempontból történő bemutatása, értelmezése.
- A szlovák kisebbség zene-, ének- és táncművészetének jellemzése, összefoglalása, összehasonlítása a magyar zene- és táncművészettel. A regionális és helyi jellegzetességek kiemelése, leírása.
- A kisebbségpolitika kereteit meghatározó jogszabályok ismerete, elemzése, esettanulmányok készítése, a jogalkalmazás gyakorlati kérdéseinek bemutatása.
- Esettanulmány készítése a kisebbségi önkormányzat és egy civil szervezet, egyesület működéséről.
- A kisebbségpolitikai törvénykezés alakulása, az elmúlt évtizedekre gyakorolt hatásának felvázolása.
- Készítsen projektterveket. Pl. a család, a helyi közösség, a szlovák kisebbség történetével, szellemi-tárgyi hagyatékával, jelenével kapcsolatos bármely témakörben (pl. településem „útikönyve” szlovák szemmel.).

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Szlovákia helye Európában és a világban	A szlovák etnikum elhelyezkedése. Szlovákia földrajzi, közigazgatási struktúrájának bemutatása. Demográfiai jellemzők. Kultúrtörténeti örökségek, műemlékek, turisztikai látnivalók megismerése. Társadalmi-politikai viszonyok bemutatása, elemzése. A határon túl élő szlovákok és Szlovákia kapcsolatának felderítése, vizsgálata.	A magyarországi szlovákok származási területeinek bemutatása.
A szlovák nép története a kezdetektől a 18. századig	A szlávok etnogenezise, élet az őshazában. Szlávok a Kárpát-medencében az 5–9. század között. A Nagymorva Birodalom Rastislav idejében. Cirill és Metód élete, missziós tevékenysége. Az ószláv nyelv elismertetése. A szláv ábécé, első iskolák	A szlávok anyagi-szellemi kultúrájának összehasonlítása más civilizációkkal (pl. finnugor népek kultúrája). A földművelő és a nomád civilizáció összevetése. Írott és régészeti források a szlávok megtelepedéséről, gazdasági-társadalmi-politikai viszonyairól.

	alapítása. A glagolikus írás megalkotása. Nagymorávia I. Svatopluk fejedelem korában, annak bukása. A Nagymorva Birodalom hagyományának szerepe a szlovák nemzeti ideológiában. A szlovákok a középkori Magyar Királyságban (10–14. század). Etnikai viszonyok Észak-Magyarországon. A rendi nemzet fogalma. A „Slovenka”, „Slovak”, „Slováky” elnevezések megjelenése, a korszak anyagi és szellemi kultúrája. A szlovákok az újkor küszöbén, a husziták hatása a szlovák népre. Reformáció-ellenreformáció. Személyek, intézmények megismerése. A szlovák etnikum nyelvi és vallási tagozódása.	
A felvilágosodás és a szlovák nemzeti ébredés kora (18–19. század)	Magyarország a felvilágosodás korában. A felvilágosodás fogalmának elsajátítása. A nemzeti ébredés jelentésének és fogalmának elsajátítása. A reformkori Magyarország társadalma és gazdasága. A Štúr-iskola: tevékenysége, céljai, nemzetfelfogása. A nemzeti-demokratikus program: a szlovák nemzet követelése. Magyarok és szlovákok az 1848/49-es forradalomban. A korszak nagy személyiségeinek megismerése: Lúdvít Štúr, Ján Kollár, Janko Kráľ, Ján Botto.	Az evangélikus és katolikus értelmiség nemzetfelfogása.
A szlovák nemzet a dualizmus korában (1867–1918); szlovákok mint szórvány nemzetiség a dualizmus korában	A szlovák nemzet memoranduma. A kiegyezés és a nemzetiségi törvény. A nemzetiségek élete, jogi helyzete, kulturális viszonyai az Osztrák-Magyar Monarchiában. A Matica slovenská megalakulása, főbb tevékenységei. Szlovák nemzeti szerveződések – Milan Rastislav Štefánik, Tomáš Garrigue Masaryk és Milan Hodža politikai profilja. A csehszlovák politikai elitjének közeledése, tervei. Az első világháború: Csehszlovákia kikiáltása, túrócszentmártoni deklaráció, Csehszlovákia létrejötte. Társadalmi, kulturális, gazdasági viszonyok bemutatása. A szlovák értelmiség tevékenysége Pest-Budán, majd Budapesten. Nemzetiségi törekvések és az	Az asszimiláció a források tükrében. Asszimiláció és urbanizáció.

	állami nemzetiségi politika ellentétei. Az adott település és régió történelmi-társadalmi helyzetének változásai, jellemzői a dualizmus korában. A kor jelentősebb személyeinek megismerése.	
Csehszlovákia a két világháború között és a II. világháború idején	Csehszlovákia nemzetiségi viszonyai. A szlovákok társadalmi, gazdasági, politikai helyzete. A nemzetiségpolitika jellemzői, szlovák autonomista törekvések. Az I. bécsi döntés következményei. A szlovák állam létrejöttének körülményei, jellemzése. A szlovák nemzeti felkelés. A szlovákok helyzete és létszáma a trianoni Magyarországon. Iskolarendszer és művelődés. A Szlávok Antifasiszta Frontjának megalakulása és tevékenysége.	A Csehszlovák Köztársaság berendezkedésének polgári és demokratikus jegyei, nemzetiségi politikájának hiányosságai. Anton Hlinka autonomista programja. A Tiso-féle állam totalitárius jegyei.
Szlovákia Csehszlovákia keretein belül	Szovjetunió és Csehszlovákia viszonyának bemutatása. A Beneš-dekrétumok következményei, kitelepítések. Csehszlovák-magyar lakosságcsere-egyezmény. A kommunista fordulat társadalmi, gazdasági, kulturális következményei. A nemzetiségi (oktatás, kultúra, egyesülés) változások megismerése. A szövetkezesítés, iparosítás és urbanizáció hatásai a nemzetiségi viszonyokban. A csehszlovák viszony elemzése. A magyarországi szlovákok és az anyanemzet, valamint más országokban élő szlovákok kapcsolatteremtésének lehetőségei.	A kassai kormányprogram elemzése. A lakosságcsere céljai, módszerei, nemzetközi háttere, következményei a magyarországi szlovákokra és a szlovákiai magyarokra. Kordokumentumok, sajtótermékek, tanulmányok ismerete.
Az önálló szlovák állam megalakulása	Magyarország szerepe a közép-kelet-európai rendszerváltozásokban. Bársonyos forradalom. Az önálló Szlovák Köztársaság kikiáltása. A mai Szlovákia társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális jellemzői. A nemzetiségek problémái.	Források, történeti munkák elemzése, olvasása.
A magyarországi szlovákok története	A szlovák migráció és kolonizáció 17–18. századi megismerése. A belső migráció okainak bemutatása. A török alól felszabadított területek földrajzi-gazdasági viszonyainak megismerése. A szlovák migráció formái, szakaszai, irányai. A három nyelvsziget	A migráció rekonstruálása térben és időben, térkép segítségével. Források, történeti munkák elemzése, olvasása.

	kialakulásának levezetése: Dunántúl, Alföld, Északkelet-Magyarország. Szlovákok Pest-Budán, illetve Budapesten. Az újraalapított települések típusainak bemutatása. Az új földrajzi-gazdasági, társadalmi környezet. A szlovák régiók komplex leírása: származás, nyelvjárás, vallás, életmód-foglalkozás, településtípusok. Az egyes nyelvjárások jellemzése. A beszélt nyelv változatainak bemutatása. A 18. század nagy személyiségei, irodalma.	
Szlovákok Magyarországon 1945 után. Szlovákok a mai Magyarországon	Lakosságcsere a gyakorlatban – személyes sorsok alapján. A kommunista rendszer kiépülése és a nemzetiségi élet (oktatás, kultúra, egyesülés) változásai. A szövetkezetek, urbanizáció, iparosodás hatása a szlovákokra. A nemzetiségi iskolarendszer és művelődés helyzetének feltérképezése. A Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének tevékenységei. A magyarországi szlovákok adatai a népszámlálások tükrében: szociális és korösszetétel. A Magyarországi Szlovákok Szövetsége, Országos Szlovák Önkormányzat és más országos hatáskörű szervezetek. Nemzetiségi jogok, köteleességek. Törvény a nemzetiségek jogairól. Az alapvető jogok biztosának, illetve a Magyarországon élő Nemzetiségek Jogainak Védelmét Ellátó Biztoshelyettesének szerepe. Az oktatás és művelődés lehetőségei a mai Magyarországon. A mai szlovák tudományos élet, irodalom, kultúra, média helyzete. Kapcsolatok az anyaországgal és a határon túli szlovák közösségekkel. A szlovák hagyományok összefoglalása: szokások, néphagyomány, tárgyi és szellemi kultúra a mai Magyarországon. A feladatvállalás lehetséges módjainak feltárása az ifjúsági szervezetek munkájában, aktív részvétel a szlovák hagyományokat célzó, átörökítést szorgalmazó kulturális, tudományos egyesületekben. Egyéni és csoportos projektmunkák készítése.	Cikkek, tanulmányok, irodalom, sajtó a magyarországi szlovákokról.

A magyarországi szlovákok anyagi kultúrája	A nemzetiség problémái. A szlovák nemzetiség épített lakókörnyezete: az épületek funkcionális és esztétikai jellemzői, lakberendezési, használati tárgyak. Tradicionális életmód, különleges foglalkozások, kézműves mesterségek, rokoni kapcsolatok. Múzeum- és tájházlátogatás. A szlovák nemzetiség népviseletének, a női, férfi és gyermekviselet egyes darabjainak, a felhasznált anyagok megismerése. A kenderfeldolgozás, a szövés folyamatának megismerése. A szlovák nemzetiség díszítőművészetének, a népviseleti ruhadarabok díszítésének, a felhasznált anyagok, termékek megismerése. Étkezési szokások: főzési kultúra, ünnepi és hétköznapi konyha régen és ma, a kenyérsütés folyamatának megismerése. Hallott és olvasott szövegek ismereteinek feldolgozása írásban és szóban.	A regionális és helyi jellegzetességek megismerése, feltárása, lejegyzése. Néprajzi tanulmányok tanulmányozása, bibliográfia készítése.
A magyarországi szlovákok szellemi kultúrája	A népszokások eredete, alkalmazása, jellemzése. Az emberi élet fordulópontjaihoz kapcsolódó népszokások. A vallási ünnepek szokásai. Jellegzetességek, sajátosságok elsajátítása. A naptári év szokásai, a családi élet szokásai, jeles napi szokások. A felkutatott hagyományok lejegyzése. Hiedelemvilág: különböző eseményekhez kapcsolódó praktikák, mitikus alakok. A magyarországi szlovákok népköltészetének leírása. Népzene, népi hangszerek, népmesék, balladák, népdalok, néptáncok. Összefüggések felismerése irodalmi, zenei alkotások segítségével. A szépirodalmi szövegek önálló rendszerezése, vizsgálata történelmi hitelesség szempontjából.	A regionális és helyi jellegzetességek megismerése, feltárása, lejegyzése.
A magyarországi szlovákok nyelve, nyelvjárásai	A nyelvjárás fogalmának meghatározása. A három nyelvjárás csoport és dialektusainak alapos vizsgálata. A magyarországi szlovák nyelvjárások. A köznyelv és irodalmi nyelv területeinek, összefüggéseinek, történeti fejlődésének szakaszai.	A régió, a település nyelvjárásának feltárása, lejegyzése.

	Nyelvjárási szövegek vizsgálata, összehasonlítása, átírása irányított formában irodalmi nyelvre.	

C) FOGALMAK

Szlovákia helye Európában és a világban	etnikum, demográfiai jellemző, kultúrtörténeti örökség, társadalmi viszonyok, politikai viszonyok, határon túl élő, honfitárs.
A szlovák nép története a kezdetektől a 18. századig	etnogenezis, Nagymorva Birodalom, fejedelem, fejedelemség, missziós tevékenység, ószláv nyelv, glagolikus írás, etnikai viszonyok, rendi nemzet, huszita mozgalom, reformáció, ellenreformáció.
A felvilágosodás és a szlovák nemzeti ébredés kora (18–19. század)	felvilágosodás, nemzeti ébredés, reformkor, Štúr-iskola, nemzetfelfogás, demokratikus program, forradalom.
A szlovák nemzet a dualizmus korában (1867–1918); szlovákok mint szórvány nemzetiség a dualizmus korában	Memorandum, kiegyezés, nemzetiségi törvény, jogi helyzet, Matica slovenská, szlovák nemzeti szerveződés, politikai elit, Csehszlovákia kikiáltása, szlovák értelmiség, dualizmus.
Csehszlovákia a két világháború között és a II. világháború idején	autonóm, autonomista törekvés, I. bécsi döntés, következmény, szlovák nemzeti felkelés, Trianon, iskolarendszer, művelődés, Szláv Antifasiszta Front.
Szlovákia Csehszlovákia keretein belül	Szovjetunió, Eduard Beneš, Beneš-dekrétumok, kitelepítés, lakosságcsere, lakosságcsere-egyezmény, kommunista, kommunizmus, kommunista fordulat, szövetkezesítés, urbanizáció, iparosítás.
Az önálló szlovák állam megalakulása	Rendszerváltozás, bársonyos forradalom, megalakulás, kikiáltás, Szlovák Köztársaság.
A magyarországi szlovákok története	migráció, kolonizáció, földrajzi viszonyok, gazdasági viszonyok, nyelvsziget, egyházi tulajdon, újratelepített.
Szlovákok Magyarországon 1945 után. Szlovákok a mai Magyarországon	lakosságcsere, kommunista rendszer, oktatás, egyesülés, nemzetiségi iskolarendszer, Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége, népszámlálás, törvény, nemzetiségi törvény, tudományos élet, határon túli szlovák közösség.
A magyarországi szlovákok anyagi kultúrája	lakókörnyezet, anyagi kultúra, forrás, tárgyi kultúra, tárgyi néprajz, hagyományos életmód, alapotívum, képfestés, kenderfeldolgozás, szövés, kenyérsütés.
A magyarországi szlovákok szellemi kultúrája	eredet, alkalmazás, jellemzés, emberi élet fordulópontja, mitikus alak.
A magyarországi szlovákok nyelve, nyelvjárások	nyelvjáráscsoport, nyelvjárás, dialektus, köznyelv, vizsgálat, jellegzetesség, tipikus jegy.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot	NINCS	A feladatok megjelölésével	NINCS	A feladatok megjelölésével

működtető intézmény biztosítja		összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)		összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett tizenkét témakör (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek, illetve célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése 30 pont

b) a téma újszerű megközelítése 10 pont

c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak 5 pont

megjelenítése

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése 5 pont

b) az egyéni kutatómunka megjelenítése 15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság 8 pont

b) szerkezet, végső megjelenítés minősége 7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmenynységnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó 5 percen bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételt.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretsoporból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Szlovák nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során

érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoporthat. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása 7 pont
- prezentációs technika, előadásmód 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont
- szemléltetés 3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom 25 pont
- a forrás elemzése 10 pont
- nyelvi megformáltság 10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 180 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoporthatból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételtől áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Szlovák nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

SZLOVÁK NÉPISMERET [szlovák nyelven]

„PODROBNÉ POŽIADAVKY MATURITNEJ SKÚŠKY ZO SLOVENSKEJ VZDELANOSTI

OPIS SKÚŠKY

V požiadavkách maturitnej skúšky zo slovenskej vzdelanosti sú zdôraznené dva základné ciele:

Prvým základným cieľom maturitnej skúšky je zistiť, nakoľko si študenti osvojili poznatky, základné fakty interdisciplinárneho maturitného predmetu. Ide o poznatky z dejín, národopisu, zemepisu, jazykovedy, dialektológie, architektúry, sociológie, literárnej histórie, hudby slovenského národa a slovenskej národnej menšiny v Maďarsku, respektíve základné poznatky z politológie.

Skúška je zameraná na zistenie toho, nakoľko si maturanti osvojili základné otázky a problémy slovenskej menšiny v Maďarsku a nakoľko sú schopní interpretovať ich a orientovať sa v nich.

Na druhej strane základnou požiadavkou maturitnej skúšky je zistenie toho, do akej miery sú maturanti schopní osvojený obsah učiva sformulovať do všeobecnej formy, respektíve či na nadhodené otázky a problémy sú schopní uviesť konkrétne príklady, fakty a podložiť ich argumentmi.

Skúška stredného stupňa je zameraná na skúšanie poznatkov, faktov - najmä pojmov. Okrem požadovania základných poznatkov, je zameraná aj na zistenie toho, nakoľko maturanti pochopili otázky a problémy, ktoré určujú minulosť a prítomnosť slovenskej menšiny v Maďarsku, jej hmotnú a duchovnú kultúru, jej spoločensko-politické postavenie.

Na skúške stredného stupňa treba zistiť, či sú maturanti schopní vysvetliť a sformulovať tieto otázky aj vo všeobecnej forme. Základnou požiadavkou je, aby na skúškach boli hodnotené kompetencie študentov. (Schopnosť analyzovať pramene, tvorba analógií, spoznávanie kauzálnych vzťahov, zákonitostí.)

Maturanti majú byť zbehlí v komunikácii, zruční v základných postupoch osvojovania si informácií, v systematizácii a v usudzovaní.

Skúška vyššieho stupňa má všeobecnejší charakter. Je zameraná predovšetkým na hodnotenie zručností, schopností a poznatkov tých maturantov, ktorí chcú pokračovať v štúdiu na vysokých školách.

Na skúške vyššieho stupňa sa od maturantov vyžadujú zložitejšie kompetencie. Maturanti majú byť zbehlí v používaní zložitejších postupov a metód získavania vedomostí. Majú byť samostatnejší v kompetenciách, pri výbere tém, hľadisk analyzy a systematizácie, pri aplikácii usudzovaní a vyjadrovaní sa.

Kompetencie skúšok stredného a vyššieho stupňa sa zhodujú.

Rozdiel je v konkrétnosti, respektíve abstraktnosti prístupu k danej téme, zložitosti odpovede a v miere jej samostatnosti.

A) KOMPETENCIE

- Narábanie s prameňmi, analýza dokumentov (hmotných, písomných, obrázkových, elektronických) týkajúcich sa dejín slovenského národa a slovenskej národnosti v Maďarsku.

- Nastolenie historických, národnostno-politických problémov na základe štúdia prameňov. Spoznanie kauzálnych vzťahov, objavenie zákonitostí, načrtnutie analógie medzi minulosťou a prítomnosťou.

- Poznávanie múzeí, národopisných zbierok, historických pamiatok, pamätníkov, zbieranie informácií, systematizácia faktov, ich analýza. Na základe nahromadených faktov, prostredníctvom ich analýzy načrtnutie každodenného života a sviatkov slovenskej menšiny.

- Poznávanie hmotného a duchovného národopisného dedičstva. Použitie poznatkov pri názornom predstavení, opise regiónov obývaných Slovákmi.

- Odhalenie súvislostí zemepisného, prírodného prostredia, životných pomerov, životného spôsobu a kultúry, interpretácia ich vzájomných súvislostí.

- Analýza máp, zbieranie historických, ekonomických, štatistických, demografických údajov, grafov, grafikonov, ich analýza, komparácia v súvislosti s danou osadou, javom, procesom alebo udalosťou. Komplexný opis procesov.

- Štúdium publicistickej literatúry, žánrov, sociologických prieskumov. Ich použitie pri interpretácii vzťahu jednotlivca a kolektívu.

- Zostavenie interview k skúmaniu rôznych foriem menšinovej identity.

- Porovnávanie zaužívaných nárečí, hovorového jazyka a spisovnej slovenčiny. Identifikácia rozdielov na konkrétnych textoch.

- Interpretácia nárečového textu.

- Porovnávanie, typológia Slováckmi obývaných osád, funkcionálny opis architektonického dedičstva Slovákov v Maďarsku.

- Charakteristika, krátky súhrn hudobnej a tanečnej kultúry, spevov slovenskej menšiny. Porovnanie s maďarskou hudobnou a tanečnou kultúrou. Zdôraznenie miestnych a regionálnych zvláštností.

- Poznanie, analýza národnostného zákona a predpisov, určujúcich rámec národnostnej politiky. Napísanie štúdií o praktickom uplatňovaní právnych predpisov.

- Napísanie štúdie o fungovaní menšinovej samosprávy a spoločenskej organizácie, resp. spolku.

- Prehľad národnostno-politickej legislatívy, jej dopad na národnostno-politickú prax minulých desaťročí.

- Zostavenie projektov. Napr. na tému dejiny rodiny, miestneho kolektívu slovenskej menšiny, resp. z hociktorej témy,

týkajúcej sa hmotného a duchovného dedičstva slovenskej menšiny. (Napr. Zostavenie „sprievodcu“ danou osadou, slovenskými obcami.)

B) POŽIADAVKY NA OBSAH UČIVA

TEMATICKÉ OKRUHY	STUPNE SKÚŠOK	
	Stredný stupeň	Vyšší stupeň
Miesto Slovenska v Európe, vo svete	Umiestnenie slovenského etnika. Predstavenie zemepisnej, administratívnej štruktúry Slovenska. Demografické črty. Poznanie kultúrno-historických dedičstiev, umeleckých pamiatkov, turistických pozoruhodností. Predstavenie, analýza spoločensko-politických pomerov. Skúmanie, odhalenie stykov medzi Slováckmi žijúcimi v zahraničí a Slovenskom.	Opis regiónov, z ktorých Slováci v Maďarsku pochádzali.
Dejiny slovenského národa od začiatkov do XVIII-ého storočia	Etnogenéza Slovanov, život v pravlasti. Slovania v Karpatskej kotline v V.–IX. storočí. Veľkomoravská ríša v čase panovania Rastislava. Život Cyrila a Metoda, ich misijná činnosť. Uznávanie staroslovanského jazyka. Slovanská abeceda, založenie prvých škôl. Vytvorenie hlaholského písma. Veľkomoravsko v čase panovania Svätopluka, jeho rozpad. Úloha tradície Veľkomoravskej ríše v slovenskej národnej ideológii. Slovania v Maďarskom kráľovstve, v stredoveku (X.–XIV. storočie). Etnické pomery na Severnom Maďarsku. Pojem feudálneho národa. Zjavenie pomenovaní „Slovenka“, „Slovak“, „Slováci“	Porovnanie materiálnej a duchovnej kultúry Slovanov s inými kultúrami (napr. s kultúrou ugrofínskych národov. Porovnanie roľníckych a kočovníckych kultúr. Písomné a archeologické pramene o usadení sa Slovanov, o ich ekonomických a politických pomeroch.

	v materiálnej a duchovnej kultúre obdobia. Slováci na prahu nového veku, vplyv husitov na slovenský národ. Reformácia-protireformácia. Poznanie osôb, inštitúcií. Jazykové a náboženské rozčlenenie slovenského etnika.	
Osvietenstvo a obdobie slovenského národného prebudenia (XVIII.–XIX.storočie)	Maďarsko v období osvietenstva. Osvojenie pojmu osvietenstvo. Osvojenie zmyslu a pojmu národné prebudenie. Predstavenie, činnosť významných slovenských predstaviteľov doby. Spoločenstvo, hospodárstvo Maďarska v dobe reformácii. Osvojenie činnosti Štúrovej školy: jej úloha, ciele, národový názor. Národno-demokratický program: požiadavky slovenského národa. Maďari a Slováci v revolúcii v rokoch 1948/49. Predstavenie veľkých osobností doby: Ľudovít Štúr, Ján Kollár, Janko Kráľ, Ján Botto.	Koncepcia národa evanjelickej a katolíckej inteligencie.
Slovenský národ v období dualizmu (1867–1918); Slováci, ako sporadická národnosť v období dualizmu	Memorandum slovenského národa. Vyrovnanie a národnostný zákon. Život, právna situácia, kultúrne pomery národností v Rakúsko-Uhorskej monarchie. Založenie Matice slovenskej, osvojenie jej hlavnej činnosti. Slovenské národné organizovanie – politický profil Milana Rastislava Štefánika, Tomáša Garrigue Masarika, Milana Hodžu. Približovanie, plány českej a slovenskej politickej elity. Prvá svetová vojna: vyhlásenie Československa, deklarácia v Liptovskom Mikuláši, vytvorenie Československa. Predstavenie spoločenských, kultúrnych, hospodárskych pomerov. Činnosť slovenskej inteligencie v	Asimilácia v zrkadle prameňov. Asimilácia a urbanizácia.

	Pešť-Budíne, potom v Budapešti. Národnostné snahy a rozdiely štátnej národnostnej politiky. Zmeny, črty, historicko-spoločenská situácia danej obce a regióna v dobe dualizmu. Spoznanie významných osobností doby.	
Československo medzi dvoma svetovými vojnami a počas druhej svetovej vojny	Národnostné pomery Československa. Spoločenská, hospodárska, politická situácia Slovákov. Črty národnostnej politiky, Slovenské autonómické úsilie. Následky prvého viedenského rozhodnutia. Okolnosti, opis vytvorenia prvého slovenského štátu. Slovenské národné povstanie. Situácia, počet Slovákov v trianonskom Maďarsku. Školský systém a vzdelanie. Založenie a činnosť Slovenského antifašistického frontu.	Občianske a demokratické črty prvej republiky. Nedostatky národnostnej politiky. Autonomistický program A. Hlinku. Totalitárne črty slovenského štátu za J. Tisu.
Slovensko v rámci Československa	Predstavenie vzťahu Sovietskeho zväzu a Československa. Následky Benešských dekrétov, presídľovania. Dohoda československej-maďarskej výmeny obyvateľstva. Spoločenské, hospodárske, kultúrne následky komunistického obratu. Poznanie národnostných zmien (školsťvo, kultúra, spojenie). Vplyv družstiev, industrializácie a urbanizácie na národnostné vzťahy. Analýza vzťahu Čechov a Slovákov. Koncipovanie názorov o osudných zvratoch Slovákov. Diskusia, rozhovor o možnosti na	Analýza Košického vládneho programu. Ciele výmeny obyvateľstva. Propaganda, metódy výmeny. Jej dosledky. Rozbor, čítanie prameňov, novín, štúdií.

	vytváranie stykov medzi Slovákov v Maďarsku a materinskej krajiny, taktiež medzi Slovákov žijúcich v zahraničí.	
Vytvorenie samostatného slovenského štátu	Úloha Maďarska v zmenách politického systému v Stredo-východnej Európe. Zamatová revolúcia. Vyhlásenie samostatnej Slovenskej republiky. Spoločenské, hospodárske, politické, kultúrne črty dnešného Slovenska. Rozhovor a diskusia o národnostných problémoch.	Rozbor, čítanie prameňov a pôvodných prác.
Dejiny Slovákov v Maďarsku	Poznanie slovenskej migrácie a kolonizácie z XVII.–XVIII. storočia. Predstavenie príčin vnútornej migrácie. Poznanie zemepisných-hospodárskych pomerov území oslobodených od panovania Turkov. Formy, fázy, smery slovenskej migrácie. Vytvorenie troch jazykových ostrovov: Zadunajsko, Dolná zem, Severovýchodné Maďarsko. Slováci v Pešť-Budíne, respektíve v Budapešti. Spoznanie črt jednotlivých nárečí. Predstavenie zmien hovorového jazyka. Predstavenie znovuosídlených typov osád. Nové zemepisno-hospodársko-spoločenské prostredie. Komplexný opis slovenských regiónov: pôvod, nárečie, náboženstvo, životný spôsob-zamestnanie, typy osád. Veľké osobnosti, literatúra XVIII. storočia.	Rekonstrukcia migrácie v priestore a case pomocou mapy. Rozbor, čítanie prameňov a pôvodných prác.
Slováci v Maďarsku po roku 1945, Slováci v dnešnom Maďarsku	Výmena obyvateľstva v praxi, podľa individuálnych osudov.	Články, štúdie, literatúra o Slovákoch v Maďarsku.

	Vybudovanie komunistického režimu zmeny národnostného života (školsťvo, kultúra, združenie). Vplyv družstiev, urbanizácie, industrializácie na Slovensku. Situácia národnostného školstva a vzdelávania. Činnosť Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku. Údaje Slovákov v Maďarsku v zrkadle sčítania ľudu: sociálne, vekové zloženie. Zväz Slovákov v Maďarsku, Celoštátna slovenská samospráva a ďalšie organizácie s celoštátnou kompetenciou. Národnostné práva, povinnosti. Zákon o národnostných a etnických práv. Možnosti školstva a vzdelávania v dnešnom Maďarsku. Postavenie dnešného slovenského verejného života, literatúry, kultúry, médiu. Styky s materinskou krajinou a so zahraničnými slovenskými spoločnosťami, organizáciami. Zhrnutie slovenských tradícií: zvyky, ľudová tradícia, materiálna a duchovná kultúra v dnešnom Maďarsku. Možné spôsoby práce mládežníckych organizácií, aktívna prítomnosť na vedeckých, kultúrnych stretnutiach s cieľom uchovania slovenských tradícií a zdedenia jazyka. Príprava osobných a skupinových projektových prác. Rozhovor a diskusia o národnostných problémoch, o pestovaní tradícií, o historickom, materiálnom a duchovnom dedičstve.	
Materiálna kultúra Slovákov v Maďarsku	Budované obytné prostredie slovenskej národnosti: funkcionálne a estetické črty budov, architektonický a spotrebný	Preštudovanie etnografických štúdií, písanie bibliografie.

	tovar. Tradicionálny životný spôsob, špeciálne zamestnania, remeslá, príbuzenské vzťahy. Návšteva múzea, obecného domu. Ľudový kroj slovenskej národnosti, časti ženského, mužského a detského kroja, použité látky. Spracovania konopy, tkanie. Ozdobné umenie slovenskej národnosti, poznanie použitých látok, produktov, ozdobenie ľudových krojov. Stravovacie zvyky: kultúra varenia, sviatočná a každodenná kuchyňa dávno a dnes, pečenia chleba. Ústne a písomné spracovanie poznatkov z počutých a čítaných textov.	
Duchovná kultúra Slovákov v Maďarsku	Pôvod, použitie, charakteristika ľudových zvykov. Ľudové tradície spájajúce k prevratu života človeka. Zvyky náboženských sviatkov. Osvojenie si svojrázností, zvláštností. Zvyky kalendárnych sviatkov, zvyky rodinného života, zvyky významných dní. Zapisovanie prehľadaných tradícií. Svet domnienok: praktiky spájajúce k rôznym udalostiam, mýtické postavy. Dôkladný opis ľudovej slovesnosti Slovákov v Maďarsku. Ľudová hudba, ľudové nástroje, ľudové rozprávky, balady, ľudové piesne, ľudové tance. Spoznanie súvislostí s pomocou literárnych, hudobných diel. Samostatné systematizovanie, skúmanie beletristických textov z hľadiska historickej hodnovernosti.	Spoznanie, odhalenie, zapisovanie regionálnych a miestnych svojrázností.
Jazyk, nárečia Slovákov v Maďarsku	Definovanie pojmu nárečie. Dôkladné skúmanie troch skupín	Odhalenie a zapisovanie nárečia regiónu, osady.

	nárečí a ich dialektov. Slovenké nárečia v Maďarsku. Oblasti, súvislosti historického vývoja hovorového a spisovného jazyka. Výskum, porovnanie, prepis v riadenej forme nárečových textov na literárny jazyk.	

C) POJMY

Miesto Slovenska v Európe, vo svete	etnikum, demografické črty, kultúrno-historické dedičstvo, spoločenské pomery, politické pomery, žijúci v zahraničí, krajan
Dejiny slovenského národa od začiatkov do XVIII-ého storočia	etnogenéza, Veľkomoravská ríša, panovník, panovníctvo, misijská činnosť, staroslovanský jazyk, hlaholské písmo, etnické pomery, feudálny národ, husitské hnutie, reformácia, protireformácia
Osvietenstvo a obdobie slovenského národného prebudenia (XVIII.–XIX.storočie)	osvietenstvo, národné prebudenie, doba reformácie, Štúrova škola, národný názor, demokratický program, revolúcia
Slovenský národ v období dualizmu (1867–1918); Slováci, ako sporadická národnosť v období dualizmu	memorandum, vyrovnanie, národnostný zákon, právna situácia, Matica slovenská, slovenské národné organizovanie, politická elita, vyhlásenie Československa, slovenská inteligencia, dualizmus
Československo medzi dvoma svetovými vojnami a počas druhej svetovej vojny	autonomický, autonomické úsilie, I. viedenské rozhodnutie, následok, slovenské národné povstanie, Slovenský antifašistický front
Slovensko v rámci Československa	Sovietská únia, Eduard Beneš, Benešské dekréty, presídľovanie, výmena obyvateľstva, komunistický, komunizmus, komunistický obrat, družstvo, urbanizácia, industrializácia
Vytvorenie samostatného slovenského štátu	zmena politického systému, zamatová revolúcia, založenie, vyhlásenie, Slovenská republika
Dejiny Slovákov v Maďarsku	migrácia, kolonizácia, zemepisné pomery, hospodárske pomery, jazykový ostrov, cirkevný majetok, znovuosídlený
Slováci v Maďarsku po roku 1945, Slováci v dnešnom Maďarsku	výmena obyvateľstva, komunistický režim, školstvo, združenie, národnostný školský systém, Demokratický zväz Slovákov v Maďarsku, sčítanie ľudu, zákon, národná a etnická menšina, vedecký život, zahraničné slovenské spoločenstvo, organizácia
Materiálna kultúra Slovákov v Maďarsku	obytné prostredie, materiálna kultúra, prameň, vecná kultúra, vecný národopis, tradičný životný spôsob, základný motív, modrotlač, spracovanie konopy, tkanie, pečenie chleba
Duchovná kultúra Slovákov v Maďarsku	pôvod, použitie, charakteristika, prevrat života človeka, mýtická postava
Jazyk, nárečia Slovákov v Maďarsku	skupina nárečí, nárečie, dialekt, hovorový jazyk, výskum, charakteristika, typický znak

II. OPIS SKÚŠKY

Časti skúšky

Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Projekt	15 minút	180 minút	20 minút
80 bodov	70 bodov	100 bodov	50 bodov

Povolené pomôcky

	Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Zabezpečuje maturant	žiadne	žiadne	Jednojazyčný slovník	žiadne
Zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky	žiadne	Pomôcky súvisiace so zadanými úlohami (obrazové, tlačené, respektíve elektronické)	žiadne	Pomôcky súvisiace so zadanými úlohami (obrazové, tlačené, respektíve elektronické)

Uverejnené materiály

	Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Materiál	žiadne	názvy otázok	žiadne	názvy otázok
Kedy?	žiadne	podľa právnych predpisov	žiadne	podľa právnych predpisov

SKÚŠKA STREDNÉHO STUPŇA

Písomná skúška (projekt)	Ústna skúška 15 minút	
Samostatné vypracovanie zvolenej témy (počas školského roku)	Obhajoba projektu	Vypracovanie otázok
80 bodov	20 bodov	50 bodov

Písomná skúška

Obsahové a formálne parametre písomnej skúšky

Obsahová štruktúra skúšky

Formou písomnej skúšky na strednom stupni je vypracovanie projektu a jeho prezentácia na ústnej skúške.

Tému projektu možno voľiť zo všetkých dvanástich tematických okruhov (pozri Podrobné požiadavky maturitnej skúšky zo slovenskej vzdelanosti).

Požiadavky, ktoré má projekt spĺňať:

Rozsah práce 10-20 strán, z ktorých dĺžka konkrétneho textu bez ilustrácií s veľkosťou písmen 12 a riadkovaním 1,5 má byť minimálne 5 strán. Projekt musí obsahovať pracovné fázy: odôvodnenie výberu témy, sformulovanie hypotéz resp. cieľov, bibliografiu, odkazy na odbornú literatúru, opis spôsobu zbierania materiálov, vypracovanie obsahovej časti témy, závery (konklúzie), osobné zážitky.

Projekt má byť od výberu témy až po konečnú formu vypracovania samostatnou prácou maturanta. Maturant sa môže počas práce na projekte obrátiť o pomoc na konzultanta. Maturanti bez právneho pomeru na riadnom dennom štúdiu si musia konzultanta - v prípade, že potrebujú jeho pomoc - zabezpečiť sami. Konzultantom maturanta s právnym pomerom na riadnom dennom štúdiu môže byť aj jeho odborný profesor. Maturant musí hotový vypracovaný projekt odovzdať najneskôr do začiatočného termínu písomných maturitných skúšok.

Na prezentáciu projektu sa maturant pripraví vypracovaním názorného materiálu alebo krátkeho súhrnu, ktorý použije na ústnej skúške počas jeho obhajoby.

Hodnotenie

Za projektovú prácu možno udeliť maximálne 80 bodov. Hodnotenie výkonu prebieha podľa ústredne vypracovanej príručky na opravu a hodnotenie, ktorá obsahuje nasledujúce všeobecné kritériá hodnotenia.

I. Obsah

a) komplexita, mnohostranné zobrazenie témy	30 bodov
b) nové prvky v zobrazovaní témy	10 bodov
c) bibliografia a predstavenie zdrojov odbornej literatúry	5 bodov

II. Proces prípravy projektu

a) predstavenie jednotlivých fáz projektovej práce	5 bodov

b) predstavenie vlastnej výskumnej činnosti

15 bodov

III. Forma

a) náročnosť jazykového prejavu

8 bodov

b) štruktúra, kvalita konečného produktu

7 bodov

Ak je dĺžka vypracovaného textu podstatne kratšia ako vyžadovaná minimálna dĺžka (menej ako 4 strany), projektová práca nemôže byť pozitívne hodnotená.

Ústna skúška

Obsahové a formálne parametre ústnej skúšky

Obsahová štruktúra skúšky

Maturant predstaví vypracovaný projekt v časovom rozsahu 5 minút. Použije k tomu vopred pripravený názorný materiál alebo krátky súhrn. Potom má k dispozícii 10 minút, aby podal samostatnú odpoveď na otázku.

Maturitné otázky stredného stupňa zostavuje inštitúcia, ktorá je poverená organizáciou maturitnej skúšky. 20 maturitných otázok musí byť zostavený zo štyroch povinných tematických okruhov (historické vedomosti, vedomosti o národnostnej politike, vedomosti z národopisu a vedomosti o jazyku slovenskej menšiny). Pomer tematických okruhov stanovujú ťažiskové body podľa celoročnej prípravy, ale témy otázok musia pokrývať všetky štyri tematické okruhy. Každá otázka musí obsahovať aj tematicky spojený zdroj, ktorého analýza je taktiež súčasťou skúšky.

Hodnotenie

Za výkon na ústnej skúške možno udeliť maximálne 70 bodov. V rámci toho za prezentáciu projektovej práce 20 bodov, za vypracovanie otázky 50 bodov. Hodnotenie výkonu prebieha podľa ústredne vypracovanej príručky na opravu a hodnotenie, ktorá obsahuje nasledujúce všeobecné kritériá hodnotenia.

Prezentácia projektu - celkovo 20 bodov

- zhrnutie podstaty projektovej práce

7 bodov

- technika prezentácie, prednes

5 bodov

- náročnosť jazykového prejavu

5 bodov

- názornosť

3 body

Hodnotenie odpovede na otázku - celkovo 50 bodov

- obsah

25 bodov

- analýza zdroja

10 bodov

- náročnosť jazykového prejavu

10 bodov

- kompozícia, zostavenie odpovede

5 bodov

SKÚŠKA VYŠŠIEHO STUPŇA

Písomná skúška 180 minút	Ústna skúška 20 minút
Esej	Vypracovanie otázky
100 bodov	50 bodov

Písomná skúška

Obsahové a formálne parametre písomnej skúšky

Obsahová štruktúra skúšky

Formou písomnej skúšky na vyššom stupni je napísanie eseje podľa ústredne stanoveného zadania (maturant si vyberá z troch možných tém) s rozsahom 600 -700 slov.

Písomná skúška je založená na podrobných požiadavkách maturitnej skúšky zo slovenskej vzdelanosti. Obsahuje úlohy opierajúce sa o zdroje z ôsmich tematických okruhov (pozri Podrobné požiadavky), v súvislosti s ktorými maturant na základe vlastných znalostí a schopností súvislo vyjadří mienku a zároveň reaguje aj na uvedené zdroje (analyzuje ich).

Hodnotenie

Za celú písomnú prácu možno udeliť maximálne 100 bodov. Spôsob udeľovania bodov je uvedený v ústredne vypracovanej príručke na opravu a hodnotenia, ktorá je súčasťou písomnej maturitnej práce.

Ústna skúška

Obsahové a formálne parametre ústnej skúšky

Obsahová štruktúra skúšky

Na ústnu skúšku je ústredne zostavených 10 otázok Každá otázka sa skladá z dvoch podotázok. Podotázka „A” obsahuje tematiku z okruhu historické vedomosti a vedomosti o národnostnej politike, podotázka „B” vedomosti z národopisu a vedomosti o jazyku slovenskej menšiny. Pomer tematických okruhov v rade jednotlivých podotázok nemusí byť 50-50%, niektoré tematické okruhy môžu byť viac frekventované. Maturant má k dispozícii dvakrát desať minút na to, aby podal samostatnú odpoveď na témy z obidvoch vytiahnutých podotázok.

Hodnotenie

Za výkon na ústnej skúške možno udeliť maximálne 50 bodov, v rámci toho za každú podotázku 25-25 bodov. Hodnotenie výkonu prebieha podľa ústredne vypracovanej príručky na opravy a hodnotenie, ktorá obsahuje nasledujúce všeobecné kritériá hodnotenia.

1. podotázka „A“:

- obsah	15 bodov
- kompozícia, zostavenie odpovede	5 bodov
- náročnosť jazykového prejavu	5 bodov

2. podotázka „B“:

- obsah	15 bodov
- kompozícia, zostavenie odpovede	5 bodov
- náročnosť jazykového prejavu	5 bodov

SZLOVÁK NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉP- ÉS EMELT SZINT

1. Szövegértés

- A szöveg lényegének felismerése, megítélése.
- A cél, a beszédszándékok, érvelések, különböző vélemények felismerése a szóbeli és írásbeli szövegfajtákban.
- A szóbeli és írásbeli szövegekből nyert információk használata; kiválasztás, újrendezés a téma és cél összefüggésében.
- A különböző témájú és műfajú szóbeli és írásbeli szövegfajták (pl. publicisztikai, ismeretterjesztő, elektronikus sajtó, szépirodalmi stb.) gondolatmenetének követése, a szövegösszefüggések felismerése a kifejezés és a tartalom síkján.
- A nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és önálló használata (pl. egynyelvű és kétynyelvű szótárak, lexikonok, szöveggyűjtemények, CD-ROM stb.)
- Kritikai, személyes állásfoglalás kialakítása az olvasott, illetve hallott információk kapcsán.
- Különböző témájú és műfajú szóbeli és írásbeli szövegfajták összehasonlítása adott szempontrendszer alapján.
- A szépirodalmi szöveg értelmezése és értékelése a műfaj, a szerkezet, a stílus felismerése, megfogalmazása, kifejtése.
- A különböző korokban és korszakokban született szépirodalmi művek/szövegek bemutatása, a korra és korszakra jellemző sajátos életérzések, életszemlélet, erkölcsi megfontolások láttatása.
- Sajátos életformára, kulturális szokásokra utaló információk felismerése és megfogalmazása.

2. Szövegalkotás írásban

- Különböző témákban, különböző műfajokban vélemény megfogalmazása a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelően.
- Tájékoztató, érvelő, esszé típusú szövegek létrehozása a megadott témákban.
- Írásbeli és szóbeli műfajok felépítési, nyelvhasználati normáinak önálló alkalmazása, ideértve az önellenőrzés és a javítás képességét.
- A megnyilatkozás céljának, tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.
- Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.
- Hivatalos írásművek (pl. hozzászólás, pályázat, levél, önéletrajz, kérvény) szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.
- A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésszerű kritériumainak, zenei eszközeinek – artikuláció, beszédtempó, hangerő, hangsúly, hanglejtés, szünet – alkalmazása élőbeszédben, felolvasásban, memoriter szövegű előadásában, adott témáról szóló szóbeli előadásban.

B) ISMERETKÖRÖK

1. Szlovák nyelv

1.1. Ismeretek a nyelvről

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Kommunikáció	-A mondatfonetikai eszközök (hangsúly, hangerő, hangleadás, hangmagasság, beszédsszünet, beszédtempó) és a nem nyelvi jelek (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz) szerepe a kommunikációban.	-A reklámok, internetes felületek verbális és nem verbális közlési szándékának felismerése. -A mindennapi társalgásban, a nyilvános kommunikációs színtereken, valamint az internetes felületeken előforduló manipulációs szándékok, hibás következtetések felismerése.
Helyesírás	- A lágy és kemény szótagok helyesírási szabályai. - Az idézetek helyesírása. - A l–l’ mássalhangzók megkülönböztetése a helyesírásban. - A ritmustörvény és a ritmustörvény alóli kivételek érvényesítése a helyesírásban. - A szótagalkotó l–l’, r–r’ mássalhangzók helyesírási kérdései. - Az i–y, í–ý írása a szlovák és idegen szavakban. - A nagybetűk írásának szabályai. A tulajdonnevek helyesírása. - Az elválasztás szabályai. - A tőszámnév és a sorszámnév helyesírására vonatkozó szabályok. - A határozószó helyesírása. - Írásjelek használata az egyszerű és az összetett mondatokban.	
Hangtan	- A szlovák nyelv hangtani rendszerének ismerete: a magánhangzók, a kettős hangzók és a mássalhangzók. - Hasonulás. A mássalhangzók találkozásakor fellépő hasonulás. - A hangkapcsolódási szabályosságok típusai, valamint a helyesírás és a kiejtés összefüggése: lágy és kemény szótagok, rövid és hosszú szótagok, a l–l’ és a r–r’ mássalhangzók szerepe a szótagalkotásban.	- A hangok képzési, ejtési jellemzői.
Alaktan/Morfológia	-A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, teljes jelentésű szavak, nem teljes jelentésű szavak, ragozható és nem ragozható szavak. -A ragozható szavak – a főnév, a melléknév, a számnév, a névmás és az	- A többszófajúság.

	ige – nyelvtani kategóriái, fajtái. -A melléknevek fokozása. -A nem ragozható szófajok – a határozószók, az elöljárószók, a kötőszók, a módosítószók, az indulatszók – fajtái. -A határozószó fokozása.	
Mondattan	- A fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok. A bővítmények szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik. - A szó szerkezetek típusi, fajtái: predikatív, koordinatív, determinatív. - A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták. Az összetett mondatok fajtái, a mellérendelő összetett mondatok fajtái (kapcsolatos mondat, fokozó mondat, ellentétes mondat, választó mondat, következtető mondat, magyarázó mondat), az alárendelő összetett mondatok fajtái (alanyi, állítmányi, mondatalapú, tárgyi, határozói, jelzői), mellékmondat, kötőszók.	- A szó szerkezet típusok felépítése felismerése és alkotása. - Összetett mondatok elemzése szerkezeti rajzzal. - A többszörösen összetett mondatok fajtái.
Szótan, szóalkotástan	-Az irodalmi nyelv és annak funkciója. -Szlovák nyelvjárások, magyarországi szlovák nyelvjárások. -A szóalkotás módjai: szóképzés (prefixszel és suffixszel), szóösszetétel, rövidítések. -A szókészlet és az alapszókészlet meghatározása. -A szókészlet tagolódása: = irodalmi és nem irodalmi szavak (szleng, nyelvjárási szavak, zsargon); = a szavak jelentése szempontjából (teljes jelentésű szavak, nem teljes jelentésű szavak, egyjelentésű szavak, többjelentésű szavak, szinonimák, homonimák, antonimák, állandósult szókapcsolatok); = a szavak érzelmi, hangulati töltése szerint: neutrális szavak, érzelmi hangulati töltéssel rendelkező szavak (eufemizmusok, diszfemizmusok, kicsinyítő szavak, nagyító szavak, pejoratív szavak); = a szavak eredete szerint (szlovák	- A szóalkotás ritkább módjai: rövidítések.

	szavak és idegen eredetű szavak); = a szavak stilisztikai rétegződése alapján stilisztikailag differenciálatlan és stilisztikailag differenciált szavak (köznyelvi szavak, poetizmusok, szakszavak); az élőnyelvi használathoz viszonyítva (neologizmusok, archaizmusok, historizmusok).	
Nyelvtörténet/ Az irodalmi nyelv története	-A szlovák nyelv eredete (indoeurópai nyelvcsalád, szláv nyelvcsalád). Helye a nyelvek között: a szláv nyelvek csoportosítása. Az ószláv nyelv. -Az irodalmi nyelv fogalmának meghatározása. -A nyelvfejlődés korszakai: ószláv kor, a 10–14. századi feudális kor, 15–18. század, Anton Bernolák kora, Ľudovít Štúr kora, jelenkor, jellemzőik. -Intézmények (Ľudovít Štúr Nyelvtudományi Intézet), szótárak (Slovník slovenského jazyka, Pravidlá slovenského pravopisu, Synonymický slovník) ismerete.	A szlovák nyelv helye a nyelvek között: az indoeurópai nyelvek csoportosítása. -Nyelvészeti szaklapok, nyelvészeti szakkönyvek ismerete (1-2 tanulmány 1-2 részlete).
Stilisztikai alapismeretek	-A stílus és a nyelvi stílus fogalma. -Stílusrétegek: – = magánéleti szövegek stílusa: társalgási stílus; – = a közéleti szövegek stílusa: hivatalos stílus, szónoki, előadói stílus, publicisztikai stílus, tudományos stílus; – = szépirodalmi stílus. -A leggyakoribb stílusrétegek jellemzői.	-A metafora funkciója és használata a mindennapi, a publicisztikai és a tudományos nyelvhasználatban. -A beszédhelyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő hangtani, lexikális, morfológiai, szintaktikai stílusesszók.
Szövegtan	-A szöveg fogalma. -A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek. -Szövegek összefüggése, értelemhálózata. -A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra. -A fogalmazásfajták (tájékoztató, elbeszélő, leíró, érvelő) általános jellemzőinek felismertetése, az eltérő	- A szövegértélem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje. -Az értekezés szerkezeti felépítése.

	és azonos jegyek megfigyelése és megnevezése. -Nyelvhasználati színterek szerinti szövegtípusok: a társalgási stílus, a hivatalos stílus, a szónoki stílus, a publicisztikai stílus, a tudományos stílus, a szépirodalmi stílus leggyakoribb műfajai. -Mindennapi, tudományos és irodalmi szövegek témájának megértése. -Világos szövegalkotás, kifejezőkészség az elbeszélés, leírás, jellemzés, értelmezés-fejtegetés, beszámoló, ismertetés, műfajokban. -Az esszé szerkezeti felépítése. -Különböző magánjellegű és hivatalos szövegek szerkezetének, jellemzőinek ismerete, magánjellegű és hivatalos szövegek alkotása (levél, hivatalos levél, önéletrajz, kérvény, motivációs levél). -Olvasható, esztétikus, hatékony egyéni írásmód. -Szövegátalakító gyakorlatok szempontváltással, a kommunikációs célnak megfelelően: adott szempontok szerinti szövegtömörítés, szövegbővítés. -Önálló, több forrástípusra is kitérő könyvtári anyaggyűjtés és az információknak a feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. -Hivatkozás, pontos forrásmegjelölés.	
Retorika	-A szónoki stílus műfajai (politikai beszéd, törvényszéki beszéd, előadás, kiselőadás, ünnepi beszéd, üdvözlőbeszéd, hozzászólás). -A szónok tulajdonságai, feladatai. A hatásos előadásmód eszközei. -A beszéd megszerkesztésének követelményei. -A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése. -Az előadás szemléltetésének módjai:	

	bemutató, prezentáció stb. -Hivatalos felszólalás, hozzászólás. -Kulturált vita, véleménynyilvánítás. -Az érv felépítése. Az érvelés logikája, technikája; az érvek elrendezése. Az érvelési hibák. A cáfolat módszerei.	

1.2. Fogalmak

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit *dőlt betűvel* jelezzük.

Kommunikáció	mondatfonetikai eszköz, hangsúly, hangerő, hanglejtés, hangmagasság, beszédzünet, beszédtempó, nem nyelvi jel, tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, <i>manipuláció</i>
Helyesírás	helyesírási alapelv, írott nyelv, nyelvi norma, idézés, szó szerinti idézet, idéző mondat, megszakított idéző mondat, tartalmi idézés
Hangtan	ritmüstörvény, szótagképző mássalhangzó, hasonulás
Alaktan	teljes jelentésű szó, nem teljes jelentésű szó, ragozható szó, nem ragozható szó, nyelvtani kategória
Szótan/szóalkotás	szótag, prefix, szuffix, rövidítés, szókészlet, alapszókészlet, irodalmi szó, szleng, nyelvjárási szó, zsargon, teljes jelentésű szó, nem teljes jelentésű szó, egyjelentésű szó, többjelentésű szó, szinonímia, homonímia, antonímia, állandósult szókapcsolat, érzelmi, hangulati töltésű szó, neutrális szó, eufemizmus, diszfemizmus, kicsinyítő szó, nagyító szó, pejoratív szó, idegen eredetű szó, stilisztikailag differenciálatlan és stilisztikailag differenciált szó, köznyelvi szó, poetizmus, szakszó, neologizmus, archaizmus, historizmus
Mondattan	szószerkezet, összetett mondat, mellérendelő összetett mondat, alárendelő összetett mondat, <i>többszörösen összetett mondat</i>
Nyelvtörténet/Az irodalmi nyelv története	nyelvcsalád, indoeurópai nyelvcsalád, szláv nyelvcsalád, nyelvrokonság, ószláv nyelv, szláv írás, hlaholika, cirill írás, ószláv nyelv, egyházi szláv nyelv, latin nyelv, bibliai cseh nyelv, nyelvkodifikálás, Bernonolák-féle irodalmi nyelv, Štúr-féle irodalmi nyelv
Szövegértés	
Stilisztikai alapismeretek	stílus, nyelvi stílus, hangtani, lexikális, morfológiai, szintaktikai stíluseszköz, zsubjektív tényező, objektív tényező, hangszimbolika, szóhangulat, eufemizmus, pejoratív szó, vulgarizmus, archaizmus, poetizmus, bibliai eredetű szó, frazeológiai kifejezés, szókép, alakzat, szokatlan szórend, modalitás, befejezetlen mondat, elliptikus mondat, egytagú, kétagú mondat, stílusréteg, magánéleti szövegek stílusa, társalgási stílus, a közéleti szövegek stílusa, hivatalos stílus, szónoki, előadói stílus, publicisztikai stílus, tudományos és a szakmai stílus, szépirodalmi stílus
Szöveg	a szöveg (külső) szerkezete, mondat, bekezdés, fejezet, a szöveg (belső) szerkezete, szövegkohézió (témahálózat, kulcsszó, cím),

	tájékoztató, elbeszélő, leíró, érvelő fogalmazásfajta, nyelvhasználati színterek szerinti szövegtípus (a társalgási stílus, a hivatalos stílus, a szónoki stílus, a publicisztikai stílus, a tudományos stílus, a szépirodalmi stílus műfajai), magánjellegű és hivatalos szöveg (levél, hivatalos levél, önéletrajz, kérvény, motivációs levél), értelmezés-fejtegetés, beszámoló, ismertetés, hivatkozás, forrásmegjelölés, szövegalkotás, szövegszerkesztés, értekezés, esszé, hivatkozás, forrásmegjelölés
Retorika	retorika, szónok, szónoklat, beszédfajta, <i>vita, érv, cáfolat</i> , szónoki kérdés, válasz, szónoki párbeszéd, távollévő személy megszólítása, felkiáltás, szófordulat, idézet, szólás, közmondás, ismétlődés

2. Szlovák irodalom

2.1. Szerzők, művek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Ószláv irodalom	Konstantin (Cirill) és Metód hittérítők élete és munkássága, tanítványaik tevékenysége. Konstantin (Cirill): <i>Proglas</i>, a himnusz motívumai, formai, szerkezeti jellemzői. Gorazd: <i>Pannon legendák – Konstantin élete és Metód élete</i> (részletek). A legendák tartalmi, formai, szerkezeti jellemzői.	Ószláv irodalom – történelmi, vallási háttér.
Barokk irodalom	Barokk irodalom – honismereti irodalom. Matej Bel portréja, életműve, részletek a <i>Notitia Hungariae novae</i> munkájából.	Barokk kor – a barokk létrejöttének politikai, társadalmi és vallási okai, a természettudományok fejlődése.
A felvilágosodás és nemzeti ébredés kora szlovák irodalomban	A felvilágosodás irodalmának jellemző műfajai és stílusirányzatai: klasszicizmus, szentimentalizmus. Jozef Ignác Bajza portréja, életművének műfaji, formai és stiláris sokszínűsége. Három epigrammájának értelmezése. Ján Kollár portréja. Életművének műfaji, formai és stiláris sokszínűsége. A <i>Slávy dcéra</i> (Předpěv – részletek) költemény értelmezése. Ján Hollý portréja; jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében.	A felvilágosodás és nemzeti ébredés kora, a kor társadalmi és kulturális változásai. Anton Bernolák nyelvkodifikáló tevékenysége. Ján Kollár <i>O literární vzájemnosti mezi kmeny a nářečimi slávskými</i> (részletek) értekező próza értelmezése. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

	A <i>Svätopluk</i> (részletek) eposz értelmezése.	
A romantika irodalma	A népiesség és a nemzeti elkötelezettség programja, a szlovák nyelv kodifikálása, a romantika műfajai, prozódíája. Eudovít Štúr alkotói portréja, közéleti szerepe, nyelvkodifikáló tevékenysége, a <i>Nárečja slovenskuo alebo potreba písanija v tomto nárečí</i> (részletek) értekező próza értelmezése. Janko Kráľ portréja; jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. A <i>Moja pieseň, Orol, Orol vták, Krajinská pieseň, Jarná pieseň</i>, valamint a <i>Návrat, Kvet, Zakliata panna vo Váhu a divný Janko</i> értelmezése. Andrej Sládkovič portréja, jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. A <i>Marína</i> (részletek) és a <i>Detvan</i> (részletek) értelmezése. Ján Botto portréja, jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. A <i>Žltá ľalija, Margita a Besná</i> művek értelmezése. Samo Chalupka portréja, jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. A. <i>Mor ho!</i> mű értelmezése.	Szlovák társadalmi és irodalmi élet a 19. sz. első felében. A szlovák nyelv kodifikálása. <i>Ján Botto: Smrt' Jánošíkova</i> (részletek) művének értelmezése. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása. Motivikus, tematikai, poétikai hasonlóságok a szlovák és a magyar irodalomban.
A realizmus korai szakasza (1870 – 1918) – Pavol Országh Hviezdoslav	A realizmus jellemző jegyei: konkrét társadalmi környezet ábrázolása, az író krónikás szerepe, kritikus ábrázolásmódja. Pavol Országh–Hviezdoslav portréja, életútja, életművének műfaji, formai és stiláris sokszínűsége a <i>Mňa kedys' zvädzal svet, Priadka, K ľudu, k ľudu, Ó práci všetka česť, Krvavé sonety</i> (részletek), <i>Hájniovka žena</i> (részletek), <i>List Albertovi Pražákovi</i> (részletek) alapján.	A szlovák nemzeti mozgalom céljai, problémái, intézmények, fórumok. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
A szlovák realista irodalom virágkora – Martin Kukučín, Jozef Gregor–Tajovský, Janko Jesenský, Božena Slančíková Timrava prózája	A realizmus filozófiai alapjai, stílusjegyei. A realista próza műfajai: regény, elbeszélés, novella.	A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

	Martin Kukučín alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; a <i>Rysavá jalovica</i>, <i>Keď báčik z Chocholova umrie</i>, <i>Dom v stráni</i> (részletek) művek elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel. Jozef Gregor-Tajovský portréja, életművének sokszínűsége, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében a <i>Do konca</i>, <i>Mamka Pôstková</i>, <i>Na chlieb</i>, <i>Horký chlieb</i>, <i>Maco Mlieč</i> művek alapján. Janko Jesenský alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében: <i>Slnečný kúpel</i>, <i>Doktor</i>, <i>Pani Rafiková</i>, <i>Demokrati</i> (részletek). Božena Slančíková Timrava <i>Ľapákovci</i>, <i>Hrdinovia</i> (részletek), <i>Skon Paľa Ročku</i> (részletek) műveinek elemző értelmezése sok szempontú megközelítéssel.	
A realista dráma – Jozef Gregor Tajovský: Statky-zmätky	A realista dráma értelmezése Jozef Gregor Tajovský <i>Statky-zmätky</i> (részletek) drámája alapján. A mű tematikai (szociális téma, gazdasági, anyagi érdekek), kompozíciója, stílusa.	Jozef Gregor Tajovský <i>Statky-zmätky</i> (részletek) drámája alapján a realista dráma dramaturgiai jellemzőinek bemutatása. Színház és dráma (pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása).
A szlovák modernizmus – Ivan Krasko költészete	A szlovák modernizmus létrejöttének történelmi, esztétikai feltételei. Ivan Krasko portréja, költészetének stílusbeli sajátosságai (pl. impresszionizmus, szimbolizmus) és motívumai (magányélmény, szomorúság, az anya iránt érzett szeretet, természet, nemzet, költői vallomás) a <i>Vesper Dominicae</i>, <i>Topole</i>, <i>Zmráka sa</i>, <i>Otcova rola</i>, <i>Baníci</i>, <i>Otrok</i>, <i>Kritikovi</i> művek alapján.	A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
A szlovák irodalom 1918 és 1945 között – Ján Smrek és Emil Boleslav Lukáč költészete	Ján Smrek alkotói portréja. Stílusirányzatok a költészetében (szimbolizmus, dekadencia, vitalizmus, poetizmus). Költői program, életérzések (életöröm, optimizmus, dinamizmus), motívumok (a költészet több mint a kenyér, a szó	A 20-as évek politikai, társadalmi helyzete – az irodalom fellendülése. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

	ereje, sorsszerűség, varázslat, a világba vetett hit, a világ, mint egyenrangú partner), a képszerűség stílus eszközeinek felismerése értelmezése a <i>Neslýchané</i> és a <i>Triumf</i> művek alapján. Emil Boleslav Lukáč alkotói portréja. Stílusirányzatok a költészetben: neoszimbolizmus, parnasszizmus. Életérzések (bizonytalanság, nyugtalanság, biztonság), motívumok (társadalmi problémák, a fasizmus kegyetlensége, falu – város ellentét, városi erkölcs), a képszerűség stílus eszközeinek felismerése értelmezése a <i>Goethehof</i> és a <i>Taedium urbis</i> művek alapján.	
A szlovák irodalom 1918 és 1945 között – Jozef Čiger–Hronský és Milo Urban prózája	Jozef Čiger–Hronský alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai. A <i>Jozef Mak</i> c. regény elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, hangnemek; problematika (kisember), stílus; a mű elbeszéléstechnikája, nézőpontja, közlésformái, az expresszionizmus, a lírizált próza és az egzisztencializmus hatása a műre. Milo Urban alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai. A <i>Živý bič</i> c. regény (részletek) elemző értelmezése sok szempontú megközelítéssel, pl. a biologizmus és az avantgárd megjelenési formái; műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, hangnemi és motivikus összetettség; problematika, stílus, a mű elbeszéléstechnikája, nézőpontja, közlésformái.	A művek elbeszéléstechnikája, nézőpontja, közlésformái. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
Lírizált próza – Margita Figuli, František Švantner	A lírizált próza – esztétikai elvek, archetipusok. Margita Figuli alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai. A <i>Tri gaštanové kone</i> novella elemző értelmezése, sok szempontú	A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

	megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (szerelem – vagyon, ellenőrizhetetlen történelmi erők – keresztény etika, természeti jog), stílus. František Švantner alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai. A <i>Malka</i> című novella elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (szerelem – szenvedély, sorsszerűség), stílus.	
Az 1945 utáni szlovák líra – Milan Rúfus, Miroslav Válek	Milan Rúfus portréja, jellemző témák, motívumok, életérzések költészetében. A <i>Murári, Zvony, Iba mlčať detstva</i> c. művek értelmezése. Miroslav Válek portréja, jellemző témák, motívumok, életérzések költészetében. A <i>Zabíjanie králikov, Zima, Nite, Dejiny trávy</i>, c. művek értelmezése.	A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
Az 1945 utáni szlovák regényirodalom – Dominik Tatarka, Peter Jaroš, Ladislav Ballek	Dominik Tatarka groteszk látásmódja, társadalombírálat a <i>Démon súhlasu (részletek)</i> regény alapján. Peter Jaroš: <i>Tisícročná včela (részletek)</i> – sok szempontú regényértelmezés. Ladislav Ballek: <i>Pomocník (részletek)</i> – sok szempontú regényértelmezés. A szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A kor történelmi-társadalmi háttere. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
A XX. századi szlovák dráma – Ivan Stodola	A szlovák dráma és színház a két világháború között. Ivan Stodola <i>Jožko Púčík a jeho kariéra (részletek)</i> c. művének értelmezése. A mű tematikai (kishivatalnok, hamis-jó cselekedet, szélhámosság, gög), stílusa, hangneme.	Ivan Stodola <i>Jožko Púčík a jeho kariéra (részletek)</i> c. művének dramaturgiai jellemzői. A műben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
Magyarországi szlovák irodalom –	A magyarországi szlovákok	Pavel Samuel, Juraj Dolnozemský,

Pavel Samuel, Juraj Dolnozemský, Gregor Papuček, Alexander Kormoš, Imrich Fuhl	intézményei, médiája. A nemzetiségi irodalom gyűjteményes kiadványai 1945 után. Pavel Samuel, Juraj Dolnozemský, Gregor Papuček, Alexander Kormoš, Imrich Fuhl alkotásainak jellemzői, témák (nemzetiségi sorskérdés, költői hitvallás, nyelv mint megtartó erő), motívumok (ősrégi dal, bátortalanság, jövő felé tekintés, fájó szavak, ősz, a költészet minden, bilingvizmus, polifónia) és műfaji változatok életműükben; írásművészetük sajátosságai. Műismereti minimum: Pavel Samuel: <i>Prastará pieseň</i>, Juraj Dolnozemský: <i>V rákosí</i>, Gregor Papuček: <i>Siroty, Jeseň</i>, Alexander Kormoš: <i>Polyfónia, Nové leto</i>, Imrich Fuhl: <i>Poézia, Čiernobiela mozaika</i>; A régió, a település kulturális, irodalmi hagyományai.	Gregor Papuček, Alexander Kormoš, Imrich Fuhl egy-egy további versének elemzése.

2.2. Értelmezési szintek, megközelítések

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Témák, motívumok	Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése. Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése.	Műveket összekötő motivikus összefüggések (pl. hasonlóságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló utalások) felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása.
Műfajok, poétika	A műnemek és műfajok felismerése. Alapvető versformák felismerése. Poétika fogalmak alkalmazása művek bemutatásában,	Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásának vizsgálata. Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság változása hosszabb-rövidebb történeti folyamatban (pl. regény,

	értelmezésében. Azonos műfajú alkotások összehasonlítása.	dráma). A művek elbeszéléstechnikája, nézőpontja, közlésformái. Dramaturgiai jellemzők. A műben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
Korszakok, stílustörténet	A kifejezőmód és világlátás változása a különböző korszakokban.	A szlovák irodalomtörténet/művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője.

2.3. Általános témák

A szlovák nyelv írásbeli és szóbeli vizsgáin előforduló szövegek és az ezeken alapuló kommunikáció a következő témakörök valamelyikéhez hozzárendelhetők:

- Társadalmi trendek – korszakjellemzők, adózás, családpolitika, oktatáspolitikai, foglalkoztatás.
- Divatirányzatok – divatirányzatok a szórakozásban, öltözködésben, hajviseletben, lakberendezésben.
- Szenvedélybetegségek – drogfüggőség, alkoholfüggőség, nikotinfüggőség, gyógyszerfüggőség, számítógép-és internetfüggőség, kóros játékszenvedély.
- Sportok - extrém sportok, téli sportok, vízi sportok, biciklis sportok, deszkás sportok, motorsportok, küzdősportok, ugrósportok.
- A hagyomány mint identitásteremtő elem – hagyományápolás, a népi hagyományokon és a vallási gyökereken alapuló éves ünnepkör szokásai, helytörténeti ismeretek, a magyar, az anyaországbeli és a nemzetiségi ünnepek jelentősége.
- Iskola és nevelés-oktatás – a magyar oktatási rendszer, érettségi vizsga, felvételi rendszer, főiskolák, egyetemek, tanulmányok folytatása külföldön (Szlovákiában).
- Szlovákia – Szlovákia földrajzi elhelyezkedése, gazdasága, turizmusa, természeti, kulturális öröksége.
- Környezetvédelem – globális felmelegedés, hulladékgazdálkodás, környezetszennyezés, a természet megóvása, fenntartható fejlődés, tudatos fogyasztás, megújuló energiaforrások használatának támogatása, energiahatékonyság.
- Többségi nemzet, nemzetiség – nemzetiségvédelem, nemzetiségi jogok, a nemzetiségek kollektív jogai, anyaállam.
- Nyelvváltozatok – normatív nyelvváltozatok, területi nyelvváltozatok, társadalmi nyelvváltozatok.
- Felelősség – a szülők felelőssége a gyerekek felneveléséért, az idősekről való gondoskodás felelőssége, a munka elvégzésének felelőssége, a felelősség határa, kibújás a felelősség alól.
- Az európai léttér egységesedése – globalizáció, határon átnyúló együttműködések, regionális összetartozás, környezeti terhelés, elidegenedés, identitászavarok.
- Életen át tartó tanulás – a kultúrák közötti párbeszéd, a nemek egyenjogúsága, a vállalkozói szellem erősítése, nyelvtanulás, nyelvi sokszínűség, más népek és kultúrák iránti tolerancia és tisztelet, a helyes gyakorlatok kicserélése.
- Felsőoktatás, külföldön tanulás – érettségi, jelentkezés felsőoktatási intézménybe, nyelvtudás, ösztöndíj, nyári egyetem külföldön, diplomaszerezés külföldön.
- A média hatása a társadalomra – a médiaszövegek, mint a közösség kulturális képviselői, manipuláció, torzított kép a valódi életéről, az átlagember védtelensége.
- Nemzetiségi érdekképviselet – nemzetiségi önkormányzatok, országos önkormányzatok, képviselők, képviselőtestület.

2.4. Fogalmak

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűvel jelezzük.

- ósláv irodalom, szláv írás, misszió, hlaholika írás, cirill írás, evangélium, liturgia, liturgiai nyelv, legenda, apológiai jelleg, drámai párbeszéd, bibliai idézet, számszimbólum, díszítő jelző, himnusz;
- barokk, honismereti irodalom, történeti forrás;
- felvilágosodás, nemzeti ébredés, jozefinizmus, generális szeminárium a nyelv kodifikálása, Slovenské učenie tovarišstvo, stílusirányzat, klasszicizmus, szentimentalizmus, epigramma, elégia, szonett, hősi és nemzeti eposz, eposzi kellék, értekező próza, időmértékes verselés, nemzeti érzület, az anyanyelv kultusza, szláv kölcsönösség, szabadság utáni vágy;
- romantika, népiesség, nemzeti elkötelezettség, Cseh–szlovák nyelv és irodalom tanszék, Cseh–szlovák Társaság, Tatrín

társaság, Štúr-iskola, nyelvkodifikálás, kultúrateremtő és -szervező tevékenység, ballada, elbeszélő költemény, epikus vers, ütemhangsúlyos verselés, romantikus küldetés, atipikus viselkedés, romantikus lázadás, romantikus ellentét, idillikus népiesség, hősiesség;

- a szlovák nép memoranduma, nemzetiségi törvény, régi iskola, új iskola, ausztrioszlavizmus, csehoszlavakizmus, Živena, krónikás szerep, kritikus ábrázolásmód, nemzeti érzület, lírai búcsú, dinamikus párbeszéd, szonett, elbeszélő költemény, kontraszt, konfliktus, jambusi vers;

- pozitívizmus, objektívizmus, objektív megfigyelés, tipizálás, *determinizmus*, komikus szituáció, népi humor, nagyítás, konfrontáció, kontraszt, patriarchális életmód, *társadalmi modell*, erkölcsös magatartás, *tolsztojizmus*, szentimentalizmus, anekdotikus történet, ironia, ironikus és szatirikus ábrázolásmód, memoárirodalom, női emancipáció, *protekcionalizmus*, *cinikus életfilozófia*, nemzetiségi kérdés, konfliktus, realista-naturalista látásmód, álhazafiasság, önfeláldozás;

- szociális probléma, gazdasági, anyagi érdek, álcázott gondoskodás, hagyományos kompozíció, keret, kevésbé kiélezett bonyodalom, drámaian sűrített dialógus;

- modernizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, magányélmény, motívum, ars poetica;

- szimbolizmus, dekadencia, vitalizmus, poetizmus, életöröm, optimizmus, dinamizmus, neoszimbolizmus, parnasszizmus;

- retorikai jelleg, képesség, toposz, mitikus világ, vallási szimbólum, mozaikos jelleg, balladai jelleg, lélektani ábrázolás, biologizmus, avantgárd, lázadás, patriarchális viszonyok, szociális probléma, bosszú, bűn és bűnhődés;

- lírizált próza, archetípus, lírai pátosz, erkölcsi tisztaság, keresztény etika, természeti jog, próbatétel, természeti szimbólum, bibliai kifejezés, balladai jelleg, betyártematika, szerelem – szenvedély, sorsszerűség, titokzatosság, elhallgatott motiváció;

- motívum, szimbólum, a szülőföld mint emlék, apamotívum, a gyermekkor világa, érték, Gyertyaszentelő Boldogasszony, szakrális, keresztény szimbolika, lírai én, filozófiai gondolat, a hallgatás motívuma, *reflexió*, krízis, dráma, bonyolult emberi kapcsolatok, spontán nyelv;

- társadalombírálat, groteszk, humor, ironia, fekete humor, családregény, sztereotípiák, patriarchális szlovák vidék, *küldetés*, szürrealista elbeszélés-technika, lírizált prózára jellemző elbeszélés-technika;

- szatíra;

- gyűjteményes kiadvány, nemzetiségi sorskérdés, költői hitvallás, bilingvizmus, polifónia;

- tényirodalom, fiktív irodalom, irodalmi kommunikáció, irodalmi hagyomány, művészi élmény, térbeli és időbeli nyitottság, kommunikációs rendszer, irodalmi kánon, irodalmi ízlés, értékrend, kép, alakzat, prozódia, ütemhangsúlyos verselés, időmértékes verselés, hangsúlyváltó verselés, ósláv nyelv, latin nyelv, bibliai cseh nyelv, Bernolák-féle nyelv, Štúr-féle nyelv;

- kötött vers, szabad vers, óda, elégia, epigramma, kispikái műfaj, nagyepikai műfaj, legenda, eposz, elbeszélő költemény, tragikum, komikum, helyzetkomikum, jellemkomikum;

- társadalmi trend, korszakjellemező, adózás, családpolitika, oktatáspolitikák, foglalkoztatás, divatirányzat, szenvedélybetegség, függőség, extrém sport, hagyományápolás, helytörténeti ismeret, oktatási rendszer, felvételi rendszer, természeti, kulturális örökség, globális felmelegedés, hulladékgazdálkodás, környezetszennyezés, a természet megóvása, fenntartható fejlődés, tudatos fogyasztás, megújuló energiaforrás, energiahatékonyság, nemzetiségvédelem, nemzetiségi jog, kollektív jog, anyaország, nyelvváltozat, normatív nyelvváltozat, területi nyelvváltozat, társadalmi nyelvváltozat, felelősség, a felelősség határa, kibújás a felelősség alól, európai élettér, globalizáció, határon átnyúló együttműködés, regionális összetartozás, környezeti terhelés, elidegenedés, identitászavar, életen át tartó tanulás, kultúrák közötti párbeszéd, egyenjogúság, vállalkozói szellem, nyelvi sokszínűség, tolerancia, tisztelet, felsőoktatás, külföldön tanulás, kétszintű érettségi, nyelvtudás, ösztöndíj, nyári egyetem külföldön, diplomaszerezés külföldön, média, manipuláció, torzított kép, védtelenség, nemzetiségi érdekképviselő, nemzetiségi önkormányzat.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető	A II. feladatlaphoz	Irodalmi szöveggyűjtemény,	A II. feladatlaphoz	Irodalmi szöveggyűjtemény,

intézmény biztosítja	nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.	nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakör- és tétalcímek	NINCS	témakör- és tétalcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy szlovák nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladat megoldására 150 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szövegműfaj alkotása. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700-1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete.

A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;
- összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;
- a szöveg jellemzői kommunikatív, szövegműfaji, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;
- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;
- a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül.

A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120-200 szó.

A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3-5 érveléssel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlap közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400-800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege szlovák nyelvű, lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy műrészlet, drámarészlet. A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli szlovák alkotóktól, bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje).

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi szlovákok kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható részpontszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlap) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése:

Tartalom - a bázisszöveg és a feladat értése; tudáskörének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség		25 pont
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5 pont
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont

	Nyelvi minőség	15 pont
Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közбекérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy szlovák nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll.

A szlovák nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 szlovák nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A szlovák nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és szlovák nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Szlovák nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédalképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 200-250 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi szlovákok nyelvvel, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Az altételt a szlovák nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi szlovákok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmaz. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választhat a megjelölt szerzők vagy művek közül.

Mindkét tételsor témaköreit és tételtípusait a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok nem hozhatók nyilvánosságra, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont, szlovák nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény

- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondszerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont
Tartalmi minőség - szlovák nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy szlovák nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy szlovák nyelvű alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegteni, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések). A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).

A műértelmező feladat bázisszövege irodalmi alkotás (lírai, szépprózai, vagy drámai mű, illetve annak részlete). Az akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli szlovák alkotóktól származó művek választhatók bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400-800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150-450 szó.

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi szlovákok kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképet.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteti a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási és értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tartalom - a bázisszöveg és feladat értelése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, témátartás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.

Szövegszerkezet - a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) - a nyelvi regiszter, a stílus, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

Tárgyi tudás, általános tájékozottság

Problémaérzékenység, gondolatgazdagság

Gondolatmenet, szövegfelépítés

Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont
Reflektáló szöveg 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

Helyesírás - a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.

Íráskép - a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Íráskép	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közбекérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy szlovák nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása, és a megoldás kifejtése.

A szlovák nemzetiségi nyelv és irodalom tételsor 20 szlovák nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A szlovák nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A szlovák nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és szlovák nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Szlovák nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi szlovákok nyelvével, szokásaival, hagyományával, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

Az altételt a szlovák nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak. Legalább két altétel a magyarországi szlovákok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon.

Mindkét tárgy tételsorának témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatokat nem szabad nyilvánosságra hozni, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a szlovák nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség - irodalomból összesen 25 pont; szlovák nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség - a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondat szerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség - irodalom	25 pont
Tartalmi minőség - szlovák nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

SZLOVÁK NYELV ÉS IRODALOM [szlovák nyelven]

SLOVENSKÝ JAZYK, AKO NÁRODNOSTNÝ JAZYK A LITERATÚRA

I. PODROBNÉ POŽIADAVKY MATURITNEJ SKÚŠKY

A) KOMPETENCIE

STREDNÝ A VYŠŠÍ STUPEŇ

1. Porozumenie textu

- Spoznanie a určenie podstaty textu.
- Spoznanie rečového cieľa, zámeru, argumentácie, rôznych názorov v ústnom a písomnom prejave.
- Použitie z textu získaných informácií; ich výber a znovusporiadanie v súlade s témou a cieľom.
- Sledovanie myšlienkových postupov tematicky a žánrovo rôznorodých textov (publicistických, náučných, elektronických, krásnej literatúry a pod.), pochopenie súvislostí medzi jednotlivými textami v obsahovej a formálnej rovine.
- Poznanie a samostatné použitie elektronických a tlačných informácií (napr. jedno- a dvojzajzých slovníkov, lexikónov, zbierok, CD-ROM-ov a pod.)
- Zaujatie vlastného kritického stanoviska na základe prečítaných alebo vypočutých informácií.
- Porovnanie tematicky a žánrovo rôznorodých textov, ústnych aj písaných, na základe určitých kritérií.
- Rozbor literárneho textu, rozpoznanie, určenie a výklad žánru, jeho štruktúry a literárneho štýlu.
- Interpretácia literárnych diel/textov z rôznych období, poukázanie na životné pocity, názory a morálne princípy doby.
- Spoznanie a sformulovanie informácií, ktoré poukazujú na osobitosti životného štýlu a kultúry.

2. Tvorba textu v písomnej podobe

- S ohľadom na žáner, tému a adresáta zoštylizovať tematicky a žánrovo rôznorodé texty s vlastným názorom.
- Tvorenie informačných, výkladových textov a eseje na danú tému.
- Samostatné tvorenie textov v ústnej alebo písomnej forme, dodržiavanie jazykovej normy, sebaštrôla, oprava po sebe.
- Tvorenie textov podľa komunikačného cieľa a komunikačnej situácie, dodržiavanie jazykovej normy, pravopisu, čitateľné a úhladné písmo.
- Uvažovanie nad otázkami, problémami; hodnotenie témy s prostriedkami argumentácie, vyjadrenie vlastného stanoviska, vyvodenie záveru z viacerých zorných uhlov.
- Dodržiavanie kompozičných, obsahových a jazykových prostriedkov administratívnych a rečníckych textov (diskusia, list, životopis, žiadosť).

3. Komunikácia, tvorenie ústnych prejavov

- Tvorenie ústnych textov zodpovedajúcich komunikačnej situácii, žánru a téme, s prehľadnou kompozíciou a dodržiavaním jazykovej normy
- Používanie jazykových, mimojazykových a intonačných štylistických prostriedkov (artikulácia, tempo, intenzita hlasu, dôraz, intonácia, pauza) v ústnom prejave na danú tému, pri čítaní, v prednese a prednáške.

B) POZNATKY

1. Slovenský jazyk

1.1. Poznatky o jazyku

TÉMY	STUPNE SKÚŠOK	
	Stredný stupeň	Vyšší stupeň
Komunikácia	- Úloha intonačných štylistických prostriedkov (dôraz, intenzita hlasu, intonácia, výška hlasu, pauza, tempo) a mimojazykových kinetických prostriedkov (pohľady očí, mimika, gestika, plastika, vzdialenosť) v komunikácii. - Interpersonálne a mediálne komunikačné situácie.	- Poznanie snáh verbálnej a nonverbálnej komunikácie prostredníctvom reklamy a internetových stránok. - Poznanie manipulačných snáh a ich chybných interpretácií v každodennej komunikácii a vo verejnom komunikačnom styku.
Pravopis	- Pravopis mäkkých a tvrdých slabík. - Písanie citátov. - Rozdiel v písaní spoluhlások l-l'. - Uplatňovanie rytmického zákona a výnimiek z rytmického krátenia v pravopise. - Pravopis slabikotvorných spoluhlások	

	l-ĺ, r-ř. - Písanie i-y, í-ý v slovenských a cudzích slovách. - Písanie veľkých písmen. Pravopis vlastných mien. - Rozdeľovanie slov. - Pravopis základných a radových čísloviek. - Pravopis prísloviek. - Písanie interpunkčných znamienok v jednoduchých a zložených vetách.	
Hláskoslovie	- Poznávanie hláskoslovného systému slovenského jazyka: samohlásky, dvojhlásky, spoluhlásky. - Spodovanie. Spodobovanie pri stretnutí spoluhlások. -Zákonitosti spájania hlások, súvislosti medzi pravopisom a výslovnosťou: mäkké a tvrdé slabiky, krátke a dlhé slabiky, slabikotvorné spoluhlásky l-ĺ a r-ř.	- Charakteristické črty tvorenia a výslovnosti hlások.
Morfológia	- Kritériá delenia slovných druhov, plnovýznamové slová, neplnovýznamové slová, ohybné slová, neohybné slová. - Ohybné slovné druhy (podstatné mená, prídavné mená, číslovky, zámená a slovesá), ich gramatické kategórie, delenie. - Stupňovanie prídavných mien. - Neohybné slovné druhy (príslovky, predložky, spojky, častice a citoslovčia), delenie. -Stupňovanie prísloviek.	- Zaradenie jednotlivých slov do viacerých slovných druhov.
Skladba	- Úloha a funkcia hlavných vetných členov, ich druhy, syntaktické vzťahy, väzby. Úloha a funkcia vedľajších vetných členov, ich druhy, syntaktické vzťahy, väzby. - Druhy skladov: prisudzovací, priradovací, určovací. -Jazyková funkcia viet, gramatická stavba viet, druhy viet. Druhy zložených viet. Druhy priradovacích súvetí (zlučovacie, stupňovacie, odporovacie, vylučovacie, dôsledkové a príčinné súvetie) a podradovacích súvetí (podmetová, prísudková,	- Pozorovanie, spoznávanie a tvorenie vetných skladov. - Grafické znázornenie súvetí. - Druhy zložených súvetí.

	vetnozákladová, predmetová, príslovková a prívlastková); spojky.	
Lexikológia, tvorenie slov	- Spisovný jazyk a jeho funkcia. - Slovenské nárečia, slovenské nárečia v Maďarsku. - Spôsoby tvorenia slov: odvodzovanie (pomocou predpony a prípony), skladanie. - Vymedzenie pojmov slovná zásoba a jadro slovnej zásoby. Členenie slovnej zásoby: - spisovné a nespisovné slová (slangové, nárečové a žargónové slová); - podľa významu (plnovýznamové a neplnovýznamové slová, jednovýznamové a viacvýznamové slová, synonymá, homonymá, antonymá, viacslovné pomenovania); - podľa citového zafarbenia: neutrálne slová, citovo zafarbené slová (eufemizmy, disfemizmy, zjemňujúce slová, zhoršujúce, hanlivé slová); - podľa pôvodu (slovenské-domáce a cudzie slová); - podľa príslušnosti k štýlovej vrstve: neutrálne a štylisticky príznakové slová (hovorové, básnické a odborné slová); - podľa historického hľadiska (neologizmy, archaizmy; historizmy).	- Menej frekventované spôsoby tvorenia slov: skracovanie.
Dejiny jazyka/Dejiny spisovného jazyka	- Pôvod slovenského jazyka (indoeurópska jazyková rodina, slovanské jazyky), jeho miesto medzi jazykmi: delenie slovanských jazykov. Starosloviencina. - Obdobia vývoja slovenčiny: staroslovienske obdobie, feudálne obdobie od 10. do 14. storočia, obdobie 15.-18. storočia, obdobie Antona Bernoláka, obdobie Ľudovíta Štúra. -Poznanie inštitúcií (Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV) a používanie slovníkov (Slovník slovenského jazyka, Pravidlá slovenského pravopisu, Synonymický slovník).	- Miesto slovenského jazyka medzi jazykmi: delenie indoeurópskych jazykov. - Poznanie jazykovedných časopisov a jazykovedných kníh (1-2 úryvky 1-2 štúdií).
Základné štylistické poznatky	- Poznanie pojmov štýl a jazykový štýl. -Funkčné jazykové štýly: - dorozumievacie štýly: hovorový štýl; - štýly verejného styku: administratívny štýl, rečnícky štýl; publicistický štýl, náučný štýl; - umelecký štýl.	- Funkcia a používanie metafor v každodenných, publicistických a náučných prejavoch. - Používanie zvukových, lexikálnych, morfológických a syntaktických výrazových prostriedkov v súlade s komunikačnou situáciou a komunikačným cieľom.

	- Charakteristické znaky najfrekvencovanejších štýlov.	
Textológia	- Vymedzenie pojmu text. - Kompozícia textu: vzťah medzi textom a vetou, časti textu. - Zjednocovanie textových jednotiek, textúra. - Zostavovanie textu na základe jeho ústneho alebo písomného charakteru. - Poznanie typických vlastností slohových postupov (informačný, rozprávací, opisný, výkladový), pozorovanie a pomenovanie rozdielnych a rovnakých vlastností. - Najfrekvencovanejšie žánre funkčných jazykových štýlov - hovorového, administratívneho, rečníckeho, publicistického, náučného a umeleckého. - Porozumenie témy v každodenných, náučných a literárnych textoch. - Vhodné a výstižné vyjadrovanie sa pri tvorení rozličných textov v písomnej forme (napr. rozprávanie, opis, charakteristika, výklad, referát, recenzia). - Kompozícia eseje. - Schopnosť tvorenia súkromných a administratívnych textov (napr. súkromný list, úradný list, životopis, žiadosť, motivačný list). - Čitateľný, estetický a efektívny spôsob písania. - Transformácia textov podľa uhla pohľadu a komunikatívneho cieľa: zhustenie a rozšírenie textu podľa určitých hľadísk. - Samostatné zbieranie údajov v knižniciach z rôznych zdrojov, dodržiavanie etických aspektov pri využívaní informácií. - Zostavenie zoznamu bibliografických odkazov, presné uvedenie prameňov.	- Pragmatický, významový a gramatický aspekt textu. - Kompozícia rozpravy.
Rétorika	- Žánre rečníckeho štýlu (politická reč, súdna reč, prednáška, referát, slávnostný prejav, privítací prejav, diskusný príspevok). - Vlastnosti a úlohy rečníka.	

	Prostriedky efektívneho prednesu. Požiadavky zoštylizovania reči. Kompozícia referátu a odpovede na skúške. Formy znázornenia prednášky: predstavenie, prezentácia atď. - Kultivovaná diskusia, vyjadrenie vlastného názoru. - Zostavenie argumentu. Logika a technika argumentácie; usporiadanie argumentov. Argumentačné chyby. Metódy poprenia.	

1.2. Pojmy

Pojmy vyššieho stupňa sú označené kurzívou.

Komunikácia	intonačný štylistický prostriedok, dôraz, intonácia, výška hlasu, pauza, tempo, mimojazykový kinetický prostriedok, pohľad očí, mimika, gestika, plastika, vzdialenosť, <i>manipulácia</i>
Pravopis	pravopisná norma, písaný jazyk, jazyková norma, citát, doslovný citát, uvádzacia veta, prerušená uvádzacia veta, citovanie obsahu
Hláskoslovie	rytmický zákon, slabikotvorná spoluhláska, spodobovanie
Morfológia	plnovýznamové slová, neplnovýznamové slová, ohybné slová, neohybné slová, gramatická kategória
Lexikológia, tvorenie slov	koreň, predpona, prípona, skracovanie, slovná zásoba, jadro slovnej zásoby, spisovné slová, slangové slová, nárečové slová, žargónové slová, plnovýznamové slová, neplnovýznamové slová, jednovýznamové slová, viacvýznamové slová, synonymá, homonymá, antonymá, viacсловné pomenovania, citovo zafarbené slová, neutrálne slová, eufemizmy, disfemizmy, zjemňujúce slová, zhoršujúce slová, hanlivé slová, cudzie slová, štylisticky bezpríznačkové slová, štylisticky príznačkové slová, hovorové slová, básnické slová, odborné slová, neologizmy, archaizmy, historizmy
Skladba	sklady, súvetie, priraďovacie súvetie, podrad'ovacie súvetie, <i>zložené súvetie</i>
Dejiny jazyka/Dejiny spisovného jazyka	jazyková rodina, indoeurópska jazyková rodina, slovanské jazyky, príbuzné jazyky, staroslovienčina slovanské písmo, hlaholika, cyrilika, starosloviensky jazyk/ staroslovienčina, cirkevnoslovanský jazyk, latinský jazyk, bernoláčtina, štúrovčina
Porozumenie textu	
Základné štylistické poznatky	štýl, jazykový štýl, zvukový, lexikálny, morfológický a syntaktický výrazový prostriedok, subjektívny činiteľ, objektívny činiteľ, akustická vlastnosť hlások, expresivita, eufemizmy, pejoratíva, vulgarizmy, archaizmy, poetizmy, biblizmy, frazeologizmy, trópy, figúry, nezvyčajný slovosled, modalita, nedokončená veta, eliptická veta, jednočlenná a dvojčlenná veta, funkčný jazykový štýl, dorozumievací štýl, hovorový štýl, štýl verejného styku: administratívny štýl, rečnícky štýl, publicistický štýl, náučný štýl, umelecký štýl

Textológia	vonkajšia kompozícia textu, veta, úvod, kapitola, vnútorná kompozícia textu, kohézia textu (textúra, kľúčové slovo, nadpis), informačný, rozprávací, opisný, výkladový slohový postup, žánre funkčných jazykových štýlov (hovorový štýl, administratívny štýl, rečnícky štýl, publicistický štýl, náučný štýl, umelecký štýl), Súkromné a administratívne texty (súkromný list, úradný list, životopis, žiadosť, motivačný list), výklad, referát, recenzia, zoznam bibliografických odkazov , uvedenie prameňov, tvorenie textu, zoštylizovanie textu, rozprava, esej
Rétorika	rétorika, rečník, rečnícky prejav, rečnícky žáner, diskusia/polemika, argument, poprenie, rečnícka otázka, rečnícka odpoveď, rečnícky dialóg, oslovenie vzdialenej osoby, zvolanie, frazeologická jednotka, citát, príslovie, porekadlo, opakovanie

2. Slovenská literatúra

2.1. Autori, diela

TÉMY	STUPNE	
	STREDNÝ STUPEŇ	VYŠŠÍ STUPEŇ
Staroslovienska literatúra	Život a dielo vierozvestcov. Konštantína (Cyrila) a Metoda. Činnosť ich žiakov. Konštantín (Cyril): <i>Proglas</i> . Motívy, forma a kompozícia hymny. Gorazd: <i>Panónske legendy - Život Konštantína a Metoda</i> (úryvky), obsah, forma a kompozícia legiend.	Staroslovienska literatúra - jej historické a náboženské pozadie.
Baroková literatúra	Baroková literatúra - geografická literatúra. Portrét a životné dielo Mateja Bela, úryvky z diela <i>Notitia Hungariae novae</i> .	Obdobie baroka - politické, spoločenské a náboženské príčiny vzniku baroka, rozvoj prírodných vied.
Osvietenstvo a národné obrodenie v slovenskej literatúre	Charakteristické žánre a umelecké štýly osvietenstva: klasicizmus, sentimentalizmus. Portrét Jozefa Ignáca Bajzu, žánrová, formálna a štylistická rôznorodosť jeho životného diela. Portrét Jána Kollára. Žánrová, formálna a štylistická rôznorodosť jeho životného diela na základe lyrického diela <i>Slávy dcéra-Předzpěv</i> (úryvky). Portrét Jána Hollého; charakteristické žánre, témy, životné pocity v jeho poézii. Analýza eposu <i>Svätopluk</i> (úryvky).	Obdobie osvietenstva a národného obrodu, jeho spoločenské a kultúrne zmeny. Kodifikátorská činnosť Antona Bernoláka. -Analýza rozpravy Jána Kollára: <i>O literárni vzájemnosti mezi kmeny a nářečimi slávskými</i> (úryvky). Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
Romantická literatúra	Program ľudovosti a národnej angažovanosti, kodifikácia slovenského jazyka, literárne žánre a prozódia romantickej literatúry.	Spoločenský a literárny život v prvej polovici 19. storočia. Kodifikácia slovenského jazyka.

	Portrét Ľudovíta Štúra, jeho angažovanosť vo verejnom živote, jeho kodifikačná činnosť; analýza diela <i>Nárečja slovenskuo alebo potreba písania v tomto nárečí</i> (úryvky). Portrét Janka Kráľa. charakteristické žánre, témy, životné pocity v poézii básnika. Analýza diel <i>Moja pieseň, Orol, Orol vták, Krajinská pieseň, Jarná pieseň, Návrat, Kvet, Zakliata panna vo Váhu a divný Janko</i>. Portrét Andreja Sládkoviča. charakteristické žánre, témy, životné pocity v poézii básnika. Analýza diel <i>Marína</i> (úryvky) a <i>Detvan</i> (úryvky). Portrét Jána Bottu. Charakteristické žánre, témy, životné pocity v poézii básnika. Analýza diel <i>Žltá ľalija, Margita a Besná</i>. Portrét Sama Chalupku. Charakteristické žánre, témy, životné pocity v poézii básnika. Analýza diela <i>Mor ho!</i>	Analýza diela Jána Bottu <i>Smrť Jánošíkova</i> (úryvky). Etické, estetické a filozofické súvislosti diel. Motivické, tematické a poetické podobnosti v slovenskej a maďarskej literatúre.
Začiatky realizmu (1870-1918) - Pavol Országh-Hviezdoslav	Charakteristické znaky realizmu: zobrazenie konkrétneho spoločenského prostredia, spisovateľ ako kronikár doby, kritické zobrazenie spoločnosti. Portrét Pavla Országha-Hviezdoslava, život autora, žánrová, formálna a štylistická rôznorodosť jeho životného diela na základe: <i>Mňa kedys' zvädzal svet, Priadka, K ľudu, k ľudu, ň práci všetka česť, Krvavé sonety</i> (úryvky), <i>Hájnikova žena</i> (úryvky), <i>List Albertovi Pražákovi</i> (úryvky).	Ciele a problémy národného hnutia, inštitúcie a fóra. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
Obdobie slovenskej realistickej literatúry - prozaické diela Martina Kukučína, Jozefa Gregora-Tajovského, Janka Jesenského a Boženy Slančíkovej Timravy	Filozofický základ a štýl realizmu. Žánre realistickej prózy: román, poviedka, novela. Príznačné znaky tvorby Martina Kukučína; témy, motívy a žánre v životnom diele; všestranná interpretácia diel: <i>Rysavá jalovica, Keď báčik z Chochol'ova umrie, Dom v stráni</i> (úryvky). Portrét Jozefa Gregora-Tajovského; rôznorodosť jeho tvorby; témy,	Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.

	motívy a žánre v životnom diele na základe: <i>Do konca, Mamka Pôstková, Na chlieb, Horký chlieb, Maco Mlieč</i>. Príznačné znaky tvorby Janka Jesenského; témy, motívy a žánre v životnom diele na základe: <i>Slnečný kúpeľ, Doktor, Pani Rafiková, Demokrati</i> (úryvky). Interpretácia diel Boženy Slančíkovej Timravy: <i>Ďapákovci, Hrdinovia</i> (úryvky), <i>Skon Paľa Ročku</i> (úryvky).	
Realistická dráma - Jozef Gregor Tajovský: <i>Statky-zmätky</i>	Analýza realistickej drámy na základe diela Jozefa Gregora Tajovského <i>Statky-zmätky</i> (úryvky). Tematické znaky (sociálna tematika, hospodársko-majetkové záujmy), kompozícia, štýl.	Predstavenie dramaturgických znakov realistickej drámy na základe diela Jozefa Gregora Tajovského <i>Statky-zmätky</i>. Divadlo a dráma (napr. <i>porovnávanie divadelných predstavení</i>).
Slovenská moderna - lyrická tvorba Ivana Krasku	Historické a estetické predpoklady vzniku slovenskej moderny. Portrét Ivana Krasku, štylistická rôznorodosť (napr. impresionizmus, symbolizmus) a motívy (samota, smútok, láska k matke, príroda, národ, ars poetica) v dielach <i>Vesper Dominicae</i>, <i>Topole</i>, <i>Zmráka sa</i>, <i>Otcova rola</i>, <i>Baníci</i>, <i>Otrok</i>, <i>Kritikovi</i>.	Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
Slovenská literatúra medzi 1918 a 1945 - lyrická tvorba Jána Smreka a Emila Boleslava Lukáča	Básnický portrét Jána Smreka. Literárne smery v jeho básnickej tvorbe: symbolizmus, dekadencia, vitalizmus, poetizmus. Básnický program, životné pocity (radosť zo života, optimizmus, dynamizmus), motívy (báseň je viac ako chlieb, sila slova, osudovosť, očarenie, veriť vo svet, svet ako rovnocenný partner), spoznávanie a interpretácia básnických obrazov na základe diel <i>Neslýchané</i> a <i>Triumf</i>. Básnický portrét Emila Boleslava Lukáča. Literárne smery v jeho básnickej tvorbe: neosymbolizmus, parnasizmus. Životné pocity (neistota, nepokoj,	Politická a spoločenská situácia v 20. rokoch. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.

	istota), motívy (spoločenské problémy, krutosť fašizmu, protiklad dedina-mesto, morálka mesta), spoznávanie a interpretácia básnických obrazov na základe diel <i>Goethehof a Taedium urbis</i> .	
Slovenská literatúra medzi 1918 a 1945 - prozaická tvorba Jozefa Čigera-Hronského a Mila Urbana	Príznačné znaky tvorby Jozefa Čigera-Hronského; témy, motívy a žánrové varianty v jeho životnom diele; špecifické znaky Hronského prozaických textov. Všestranná interpretácia diela Jozef Mak, napr. žánrový variant, kompozícia, charakteristika postáv, rozprávačská technika, autorská koncepcia textu, slohové postupy, expresívnosť; problematika drobného človeka, štýl; vplyv expresionizmu, lyrizovanej prózy, existencializmu na dielo. Príznačné znaky tvorby Mila Urbana, témy, motívy a žánrové varianty v jeho životnom diele; špecifické znaky Urbanových prozaických textov. Všestranná interpretácia románu <i>Živý bič</i> (úryvky), napr. vplyv biologizmu a avantgardy; žánrový variant; kompozícia, charakteristika postáv, expresívnosť, motívy; problematika, štýl.	Rozprávačská technika, autorská koncepcia textu, slohové postupy diel. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
Lyrizovaná próza - Margita Figuli, František Švantner	Lyrizovaná próza - estetické princípy, archetypy. Príznačné znaky tvorby Margity Figuli; témy, motívy a žánrové varianty v životnom diele; špecifické znaky prozaických textov Figuli. Všestranná interpretácia novely <i>Tri gaštanové kone</i>, napr. žánrový variant, kompozícia, charakteristika postáv, autorská koncepcia textu, slohové postupy, expresívnosť; problematika (láska-majetok, nekontrolovateľné historické sily - kresťanská etika, prírodné právo), štýl. Príznačné znaky tvorby Františka Švantnera; témy, motívy a žánrové varianty v jeho životnom diele; špecifické znaky Švantnerových prozaických textov. Všestranná interpretácia novely <i>Malka</i>, napr. žánrový variant, kompozícia, charakteristika postáv, rozprávačská technika, autorská koncepcia textu, slohové postupy, expresívnosť; problematika (láskavosť, osudovosť), štýl.	Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.

Slovenská lyrika po roku 1945 - Milan Rúfus, Miroslav Válek	Portrét Milana Rúfusa; charakteristické témy, motívy a životné pocity v životnom diele; Interpretácia diel: <i>Murári</i>, <i>Zvony detstva</i>, <i>Iba mlčať</i>. Portrét Miroslava Válka; charakteristické témy, motívy a životné pocity v životnom diele; Interpretácia diel: <i>Zabíjanie králikov</i>, <i>Zima</i>, <i>Nite</i>, <i>Dejiny trávy</i>.	Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
Slovenský román po roku 1945 - Dominik Tatarka, Peter Jaroš, Ladislav Ballek	Groteskné videnie, kritika spoločnosti v románe Dominika Tatarku <i>Démon súhlasu</i> (úryvky). Všestranná interpretácia románu Petra Jaroša <i>Tisícročná včela</i> (úryvky). Všestranná interpretácia románu Ladislava Balleka <i>Pomocník</i> (úryvky). Poznávanie pojmov súvisiace s jednotlivými dielami.	Historické a spoločenské pozadie. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
Slovenská dráma 20. storočia - Ivan Stodola	Slovenská dráma a divadlo medzi dvoma svetovými vojnami. Interpretácia diela Ivana Stodolu <i>Jožko Púčík a jeho kariéra</i> (úryvky). Tematické (drobný úradník, falošný-dobry čin), podvodníctvo, namyslenosť) a dramaturgické znaky, štýl, expresívnosť textu.	Dramaturgické znaky diela Ivana Stodolu <i>Jožko Púčík a jeho kariéra</i> (úryvky). Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
Slovenská literatúra v Maďarsku - Pavel Samuel, Juraj Dolnozemský, Gregor Papuček, Alexander Kormoš, Imrich Fuhl	Inštitúcie, médiá, zborníky národnostnej literatúry Slovákov v Maďarsku vydané po roku 1945. Príznačné znaky, témy (národnostný osud, ars poetica, jazyk ako prostriedok identity), motívy (prastará pieseň, málo odvahy, pozeráť do budúcnosti, boľavé slová, jeseň, poézia je všetko, bilingvizmus, polyfónia) žánrové varianty v životnom diele Pavla Samuela, Juraja Dolnozemského, Gregora Papučka, Alexandra Kormoša a Imricha Fuhla. Špecifické znaky ich poetického umenia. Pozná minimálne: Pavel Samuel: <i>Prastará pieseň</i>, Juraj Dolnozemský: <i>V rákosí</i>, Gregor Papuček: <i>Siroty</i>, <i>Jeseň</i>, Alexander Kormoš: <i>Polyfónia</i>, <i>Nové leto</i>, Imrich Fuhl: <i>Poézia</i>, <i>Čiernobiela mozaika</i>. Kultúrne, literárne tradície regiónu a osady.	Analýza jedného ďalšieho diela Pavla Samuela, Juraja Dolnozemského, Gregora Papučka, Alexandra Kormoša a Imricha Fuhla.

2.2. Stupne interpretácie, prístup

TÉMY	STUPNE	
	STREDNÝ STUPEŇ	VYŠŠÝ STUPEŇ
Témy, motívy	Poznanie a interpretovanie motívov a tém prečítaných diel. Porovnávanie literárnych diel na základe myšlienkových, tematických a motivických podobností, rozdielov.	Poznanie motivických súvislostí diel (podobností, paralel, jednoznačných odkazov), určenie ich úlohy, významu.
Žánre, poetika	Poznanie literárnych druhov a žánrov. Poznanie základných druhov veršov. Uplatnenie pojmov poetiky pri interpretácii diel. Porovnávanie diel rovnakého žánru.	Porovnávanie diel rovnakého žánru z rôznych období, porovnávanie diel z poetického hľadiska a z hľadiska historického vývoja. Zmena poetických vlastností jednotlivých žánrov v kratšom alebo dlhšom historickom období (napr. román, dráma). Rozprávačská technika, autorská koncepcia textu, slohové postupy diel. Dramaturgické znaky. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
Obdobia, umelecké štýly	Zmena štýlu a svetonáhľadu v jednotlivých obdobiach.	Hlavné znaky najdôležitejších období dejín literatúry/ kultúry.

2.3. Všeobecné témy

Texty na písomnej a ústnej skúške, ako aj komunikácia, ktorá je s nimi spojená, vychádzajú z nasledovných tematických okruhov:

- Spoločenské trendy-charakteristické znaky doby, platenie daní, rodinná politika,
- Módne trendy-atraktívne možnosti zábavy, trendy v obliekaní, trendy účesov, trendy v zariadení bytu.
- Závislosti - drogová závislosť, závislosť na alkohole, nikotínová závislosť, lieková závislosť, závislosť od počítača a internetu, závislosť na hrách.
- Extrémne športy - zimné, vodné športy, športová cyklistika, skejtbort, motorové športy, bojové umenie, skokové športy.
- Obyčaje posilňujúce identitu -pestovanie tradícií, ľudové tradície a náboženské korene v kalendárnych obyčajoch, poznatky o miestnej histórii, význam maďarských štátnych sviakov, sviatkov materskej krajiny a národnosti.
- Škola, výchova a vzdelávanie - školský systém Maďarska, maturitná skúška, prijímacie skúšky, vysoké školy, univerzity, vysokoškolské/univerzitné štúdiá v zahraničí (na Slovensku).
- Slovensko - geografické polozenie, hospodárstvo, turizmus, prírodné a kultúrne dedičstvo Slovenska.
- Ochrana životného prostredia - globálne otepľovanie, odpadové hospodárstvo, znečisťovanie životného prostredia, ochrana prírody, trvalo udržateľný vývoj, udržateľná spotreba, uprednostňovanie obnoviteľných zdrojov energie, efektívna energia.
- Väčšinový národ, národnosť - ochrana národnostných menšín, menšinové práva, kolektívne práva menšín, materská krajina.
- Podoby jazyka - podoby kodifikovaného jazyka, miestne podoby jazyka, spoločenské podoby jazyka.
- Zodpovednosť - zodpovednosť rodičov za výchovu detí, zodpovednosť za starostlivosť o starých ľudí, zodpovednosť za vykonávanie práce, hranice zodpovedností, únik pred zodpovednosťou.
- Zjednotenie európskeho priestoru - globalizácia, cezhraničná spolupráca, regionálna súdržnosť, negatívny vplyv na životné prostredie, odcudzenie, poruchy identity.
- Celoživotné vzdelávanie - dialóg medzi kultúrami, rovnoprávnosť pohlaví, posilnenie podnikateľskej ambície, učenie jazykov, jazyková rôznorodosť, tolerancia a úcta k iným národom a kultúram, výmena správnych postupov.
- Vysoké školstvo, štúdium v zahraničí - maturitná skúška, prihlásenie sa na vysokoškolské štúdium, štúdium jazykov, stipendium, letná univerzita v zahraničí, získanie diplomu v zahraničí.
- Vplyv médií na spoločnosť - mediálne texty ako kultúrni predstavitelia spoločnosti, falošný obraz skutočnosti, bezbranosť človeka.
- Zastúpenie menšín - národnostné samosprávy, celoštátne samosprávy, poslanec, zastupiteľský orgán.

2.4. Pojmy

Pojmy vyššieho stupňa sú označené kurzívou.

staroslovienska literatúra, slovanské písmo, misia, hlaholské písmo, cyrilské písmo, Evanjelium, liturgia, liturgický jazyk, legenda, apologický ráz, dramatický dialóg, biblický citát, číselný symbol, ozdobný prívlastok, hymna

barok, geografická literatúra, historický prameň

osvietenstvo, národné obrodenie, jozefinizmus, generálny seminár, kodifikovanie jazyka, Slovenské učené tovarišstvo, umelecký štýl, klasicizmus, sentimentalizmus, epigram, elégia, sonet, hrdinský a národný epos, kompozícia eposu, rozprava, časomerný prozodický systém, národné čítanie, kult materinského jazyka, slovanská vzájomnosť, túžba po slobode

romantizmus, ľudovosť, národná angažovanosť, Katedra reči a literatúry česko-slovenskej, Spoločnosť česko-slovenská, spolok Tatrin, Štúrova škola, kodifikovanie jazyka, kultúrna a kultúrno- organizačná činnosť, balada, lyrickoepická skladba, epická báseň, sylabický prozodický systém, romantická vyvolenosť, netypické správanie sa, romantická vzbura, romantický protiklad, idylická ľudovosť, hrdinstvo

Memorandum slovenského národa, národnostný zákon, stará škola, nová škola, austroslavizmus, čechoslovakizmus, Živena, spisovateľ ako kronikár doby, kritické zobrazenie, národné čítanie, dynamický dialóg, sonet, lyricko-epická skladba, kontrast, konflikt, jambický verš

pozitivizmus, objektivizmus, objektívne pozorovanie, typizácia, *determinizmus*, komická situácia, ľudový humor, zveličovanie, konfrontácia, kontrast, patriarchálny spôsob života, *spoločenský model*, morálne správanie, *tolstojizmus*, sentimentalizmus, anekdotický príbeh, irónia, ironický a satirický spôsob zobrazovania, emancipácia žien, *protekcionalizmus*, *cynická životná filozofia*, memoárová próza, národnostná otázka, konflikt, realisticko-naturalistické videnie, hurávlstenectvo, sebaobetavosť

sociálny problém, hospodársko-majetkový záujem, maskovaná starostlivosť, klasická kompozícia, rámeč, dramaticky zhustený dialóg

moderna, impresionizmus, symbolizmus, samota, motív, ars poetica

symbolizmus, dekadencia, vitalizmus, poetizmus, radosť zo života, optimizmus, dynamizmus,

neosymbolizmus, parnasizmus

rétorickosť, obraznosť, topos, mýtický svet, náboženský symbol, mozaiková kompozícia, baladický ráz, psychologické zobrazovanie, biologizmus, avantgarda, vzbura, patriarchálne vzťahy, sociálny problém, pomsta, odplata za previnenie

lyrizovaná próza, archetyp, lyrický pátos, etická čistota, kresťanská etika, prírodné právo, skúška, prírodný symbol, biblizmus, baladický ráz, zbojnícka tematika, láska-vášeň, osudovosť, tajupnosť, zamlčaná motivácia

motív, symbol, rodná zem ako pamiatka, motív otca, svet detstva, Obetovanie Pána, sakrálny, kresťanská symbolika, lyrické ja, filozofická myšlienka, motív mlčania, *reflexia*, kríza, dráma, komplikované medziľudské vzťahy, spontánny jazyk

kritika spoločnosti, grotesk, humor, irónia, čierny humor, rodinný román, stereotypnosť, patriarchálny slovenský vidiek, poslanie, surrealistická technika rozprávania, odvolávanie sa na techniku rozprávania lyrizovanej prózy

satira

zborník, národnostný osud, ars poetica, bilingvizmus, polyfónia

literatúra faktu, fiktívna literatúra, literárna komunikácia, literárna tradícia, umelecký zážitok, časová a priestorová otvorenosť, komunikačný systém, literárny kánon, literárny vkus, hodnotový systém, trópy, figúry, prozódia, sylabický, časomerný, sylabotonicý prozodický systém, starosloviencina, latinčina, bibličina, bernoláčtina, štúrovčina

viazaný verš, voľný verš, óda, elégia, epigram, maloepický žáner, veľkoepický žáner, legenda, epos, lyrickoepická skladba, tragickosť, komickosť, situačná komika, charakterová komika

spoločenský trend, charakteristické znaky doby, platenie daní, rodinná politika, politika vzdelávania, módný trend, závislosť, extrémne športy, pestovanie tradícií, poznatky o miestnej histórii, školský systém, prijímacia skúška, prírodné a kultúrne dedičstvo, globálne otepľovanie, odpadové hospodárstvo, znečisťovanie životného prostredia, ochrana prírody, trvalo udržateľný vývoj, udržateľná spotreba, obnoviteľné zdroje energie, efektívna energia, ochrana národnostných menšín, menšinové práva, kolektívne práva menšín, materská krajina, podoby jazyka, podoby kodifikovaného jazyka, miestne podoby jazyka, spoločenské podoby jazyka.

zodpovednosť, hranice zodpovednosti, únik pred zodpovednosťou, európsky priestor, globalizácia, cezhraničná spolupráca, regionálna súdržnosť, negatívny vplyv na životné prostredie, odcudzenie, poruchy identity, celoživotné vzdelávanie, dialóg medzi kultúrami, rovnosprávnosť, podnikateľská ambícia, jazyková rôznorodosť, tolerancia, úcta, vysoké školstvo, štúdium v zahraničí, dvojstupňová maturitná skúška, štúdium jazykov, štipendium, letná univerzita v zahraničí, získanie diplomu v zahraničí, médiá, manipulácia, falošný obraz, bezbrannosť človeka, zastúpenie menšín, národnostná samospráva.

II. OPIS SKÚŠKY

Časti skúšky

Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
240 minút	15 minút	240 minút	20 minút

100 bodov	50 bodov	100 bodov	50 bodov

Povolené pomôcky

Stredný stupeň			Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Zabezpečuje maturant	ŽIADNE	ŽIADNE	ŽIADNE	ŽIADNE
Zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky	K druhej úlohe tlačný pravopisný slovník, jednojazyčný a/alebo dvojjazyčný slovník (aspoň jeden exemplár na 10 študentov)	Antológia literatúry, zbierka alebo iný tlačný text.	K druhej úlohe tlačný pravopisný slovník, jednojazyčný a/alebo dvojjazyčný slovník (aspoň jeden exemplár na 10 študentov)	Antológia literatúry, zbierka alebo iný tlačný text

Uverejnené materiály

Stredný stupeň			Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Materiál	ŽIADNE	názvy maturitných tematických okruhov a maturitných tém	ŽIADNE	názvy maturitných tematických okruhov a maturitných tém
Kedy?	ŽIADNE	podľa právnych predpisov	ŽIADNE	podľa právnych predpisov

SKÚŠKA STREDNÉHO STUPŇA

Písomná skúška		Ústna skúška	
240 minút		15 minút	
90 minút	150 minút		
Úlohy		Výklad úlohy	
I.úloha Porozumenie textu a argumentácia alebo tvorenie pragmatického textu	II. úloha Písomná interpretácia literárneho diela: výklad alebo porovnávaci výklad	Výklad jednej maturitnej témy zo slovenského jazyka	Výklad jednej maturitnej témy z literatúry
50 bodov	40 bodov	10 bodov	25 bodov
Pravopis: 8 bodov Písma: 2 body		Kvalita jazyka pri výklade: 15 bodov	
100 bodov		50 bodov	

Písomná skúška

Všeobecné pravidlá

Na písomnej skúške maturant rieši ústredne stanovené a vydané úlohy.

Najprv vypracuje I. úlohu, na riešenie má 90 minút. I. úloha obsahuje porozumenie textu, plánované na 60 minút a tvorenie textu, ktoré je plánované na 30 minút. Po 90 minútach dozorom poverený učiteľ pozbiera práce.

Potom nasleduje rozdávanie a riešenie II. úlohy. Na jej riešenie je k dispozícii 150 minút. Pri riešení tejto úlohy sa dá používať pravopisný slovník, respektíve jednojazyčný a/alebo dvojjazyčný tlačný slovník.

Formálna stránka písomných úloh

Prvá časť písomnej skúšky pozostáva z porozumenia textu s daným žánrom viažúceho sa každodenného života, a z toho tvorenie pragmatického textu. Teda obsahuje úlohu spojenú s porozumením textu a úlohu, ktorá je zameraná na tvorenie pragmatického textu, ktorá môže byť argumentácia alebo útvar pragmatického textu. Maturant si zvolí z dvoch typov úloh tvorenia textu.

Druhá časť písomnej skúšky je interpretácia dvoch literárnych diel, ktorá môže byť výklad alebo porovnávaci výklad podľa určitých kritérií. Maturant si zvolí jednu tému z dvoch interpretačných úloh.

Keď maturant vyberá z označených úloh, vtedy musí označiť svoj výber.

Úlohu, ktorú maturant začal písať, ale nedokončil - lebo si vybral druhú - treba preškrtnúť ako neplatnú.

Obsahová stránka písomných úloh

I. Porozumenie textu a argumentácia, alebo tvorenie pragmatického textu

Úloha spojená s porozumením textu

Text na porozumenie pozostáva z jedného alebo z dvoch so sebou súvisiacich textov s rozsahom 700-1000 slov. Témy: populárno-vedecký text, publicistický spis alebo ich úryvky. Otázky skúmajúce tematických, kompozičných, jazykových a komunikačných vlastností textu môžu byť zamerané na:

- identifikáciu, analýzu: fakty, údaje, zistenia; argumenty, postoje v texte, postoj autora, význam textu, viacvýznamovosť textu;
- vzťahy v rámci textu: medzi gramatickými, štylistickými vlastnosťami textu, medzi nadpisom a textom, medzi významom celého textu a inými ďalšími jeho významami;
- vlastnosti textu z komunikatívneho, žánrového, pragmatického hľadiska: úloha odkazov, vzťah medzi textom a vonkajšími informáciami;
- výstavba textu: logické súvislosti textu, dejové súvislosti, štruktúra textu, metóda skladania častí textu, význam sprostredkovaný cez výstavbu textu;
- skrátenie textu (napr. osnova, výňatok, zhustenie podľa daného hľadiska).

Argumentácia alebo tvorenie pragmatického textu

Maturant z nasledujúcich dvoch výberov vytvorí jeden argumentačný, alebo pragmatický text. Rozsah vypracovanej úlohy má 120-200 slov.

Úloha môže byť:

A.) Argumentácia: vyjadrenie stanoviska k otázke o verejnom živote, kultúre, životospráve s 3-5 argumentmi.

B.) Tvorenie pragmatického textu v danom útvere, na danú tému, prípadne s danými komunikačnými faktormi. Útvarmi môžu byť: motivačný list, úradný list na rozličné témy (napr. sťažnosť), žiadosť, diskusný príspevok, prehovor, úvodná reč diskusie, venovanie, gratulačný prejav.

Obidve úlohy môžu obsahovať stručný inšpiračný text, časti textu. Písomná úloha obsahuje čiastkové body konkrétnych úloh za vhodné kritériá.

II. Písomná interpretácia literárneho textu

Maturant si zvolí z dvoch interpretačných úloh jednu tému. Rozsah zvolenej úlohy má 400-800 slov. Voliteľné úlohy sú nasledovné:

A) Výklad jedného literárneho diela (alebo úryvku).

B) Porovnávací výklad dvoch diel alebo úryvkov podľa daných kritérií.

Východiskovým textom obidvoch úloh môže byť: lyrické, prozaické alebo dramatické literárne dielo, resp. jeho časť (úryvok) v slovenskom jazyku. Diela sa dajú vybrať od slovenských autorov v Maďarsku alebo od iných slovenských autorov žijúcich mimo Maďarska, z hociktorého obdobia, hociktorého umeleckého smeru, žánru a hociktovej tematiky. Úloha neočakáva poznanie autora. V prípade časti textu (úryvku) sa neočakáva poznanie celého diela.

Podstatným prvkom obidvoch úloh je spoznanie problémov literárneho textu a reflektovanie na ne. Obidve úlohy obsahujú problém, jeho kritérium/kritériá (napr. tému, zážitok, problém, situáciu; správanie a charakteristiku postáv, vzťahy medzi nimi; význam motívov, svetonáhľad, hodnotový systém rôznych období), ktoré sú základom výkladu a porovnávania.

Aspoň jedna úloha sa viaže s kultúrou Slovákov v Maďarsku.

Hodnotenie písomnej skúšky

Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje body, ktoré možno udeliť za jednotlivé úlohy. Príručka na opravu a hodnotenie vymenuje obsahové prvky riešenia heslovite, ako aj iné možnosti riešenia. Hodnotenie výkonu maturanta neovplyvňuje, že osobný hodnotiaci systém hodnotiaceho sa odlišuje od všeobecne uznaného posúdenia problému, otázky, javu daného textu; ani to, že názor maturanta sa líši od všeobecného prístupu.

Opavujúci učiteľ v obidvoch úlohách označí pravopisné chyby podľa typov uvedených v Príručke na opravu a hodnotenie. Pri záverečnom hodnotení hodnotí pravopis a písmo celej písomnej práce.

I. Porozumenie textu a argumentácia, alebo tvorenie pragmatického textu

Oprava a hodnotenie úloh spojených s porozumením textu

Hodnotenie úloh spojených s porozumením textu sa uskutočňuje podľa Príručky na opravu a hodnotenie. Za riešenie úloh možno udeliť maximálne 40 bodov. Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné riešenia a čiastkové body. Opravujúci učiteľ v písomnej práci uvedie čiastkové body, ako aj celkový počet bodov.

Oprava a hodnotenie argumentácie alebo tvorenia pragmatického textu

Hodnotenie tvorenia textu sa uskutočňuje podľa Príručky na opravu a hodnotenie. Za riešenie úlohy je možné získať maximálne 10 bodov. Hodnotí sa iba jedna písomná práca, ktorá je o jednej z dvoch voliteľných tém. Ak maturant vypracuje viac ako jednu tému a svoj výber neoznačí jednoznačne (nepodčiarkne, ktorú tému si vybral alebo neprečiarkne neplatné riešenie), opravujúci učiteľ je povinný hodnotiť z dvoch riešení prvé v poradí.

Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje čiastkové body za očakávané prvky daných úloh. Opravujúci učiteľ označí uznané obsahové a formálne prvky pomocou sústavou znakov nachádzajúcich sa v Príručke na opravu a hodnotenie. Opravujúci učiteľ v písomnej práci uvedie čiastkové body, ako aj celkový počet bodov.

Body za porozumenie textu a argumentáciu, alebo za tvorenie pragmatického textu (I. úloha):

Porozumenie textu a argumentácia, alebo tvorenie pragmatického textu	Porozumenie textu	40 bodov
	Tvorenie textu	10 bodov

II. Oprava a hodnotenie písomnej interpretácie literárneho diela

Opravujúci učiteľ hodnotí výkon maturanta podľa kritérií hodnotenia uvedených v opise skúšky a podľa Príručky na opravu a hodnotenie.

Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné obsahové prvky riešenia heslovite. Je možné uznať aj iné dobré riešenia, neočakáva sa ani používanie presného jazyka uvedeného v Príručke na opravu a hodnotenie. Opravujúci učiteľ označí uznané obsahové prvky pomocou sústavou znakov nachádzajúcich sa v Príručke na opravu a hodnotenie. Uzaným obsahovým prvkom môže byť: hodnoverné a odôvodnené pozorovanie, úsudok a konštatovanie.

Ak maturant vypracuje viac ako jednu tému a svoj výber neoznačí jednoznačne (nepodčiarkne, ktorú tému si vybral alebo neprečiarkne neplatné riešenie), opravujúci učiteľ je povinný hodnotiť z dvoch riešení prvé v poradí. Opravujúci učiteľ označí kompozičné, štylistické, jazykové a pravopisné chyby podľa spôsobu uvedeného v Príručke na opravu a hodnotenie.

Pri jednotlivých počtoch bodu rozhoduje pomer zhody s kritériami.

Hodnotiace kritériá a hodnotenie písomnej interpretácie literárneho diela

Obsah - porozumenie východiskového textu a úlohy, poznanie znalostných prvkov (vecná znalosť, všeobecný rozhľad); súlad medzi prvkami práce, kritériami úlohy a východiskovým textom; citlivosť na problémy, videnie podstaty, zostať pri téme, bohatstvo myšlienok, relevantné príklady, vyjadrenie vlastného názoru.

Kompozícia - architektónika (výstavba) textu (následnosť deja, logika, zodpovedať útvaru); tektonika textu (koherencia, proporционаlita, členenie, rozsah).

Kvalita jazyka (štýl, jazyková správnosť)- podľa registra jazyka slovnej zásoby, dodržiavanie noriem spisovného jazyka.

Písomná interpretácia literárneho diela	Kvalita obsahu		25 bodov
	Kvalita jazyka	Kompozícia	5 bodov
		Štýl Jazyková správnosť	10 bodov

Hodnotenie pravopisu a písma

Pravopis - dodržiavanie pravopisných pravidiel; brať do ohľadu veľké chyby, malé chyby, interpunkciu, podľa jednotlivých bodových zásad, ktoré sú uvedené v Príručke na opravu a hodnotenie.

Písmo -prehľadnosť textu, čitateľnosť písma, zohľadnenie hľadiska čitateľa, na základe estetickéj formy.

Celkový počet bodov za písomnú prácu

Porozumenie textu a argumentácia, alebo tvorenie pragmatického textu	Porozumenie textu	40 bodov
	Tvorenie textu	10 bodov
Písomná interpretácia textu	Kvalita obsahu	25 bodov
	Kvalita jazyka	15 bodov
Pravopis		8 bodov
Písmo		2 body

Ústna skúška

Zadanú úlohu vykladá maturant samostatne. Klásť otázky sa dá iba v tom prípade, ak maturant vykladá nesprávne alebo sa zastavil. Na ústnej skúške rieši maturant jednu úlohu zo slovenského jazyka a jednu z literatúry, ktoré boli sformulované k jazykovej a literárnej otázke.

Súbor otázok zo slovenského jazyka, ako národnostného jazyka a literatúry tvorí 20 jazykových a 20 literárnych otázok. Otázky zo slovenského jazyka a literárne otázky tvoria súbor otázok, ktoré sú od seba oddelené. V súbore jazykových a literárnych otázok aspoň 6 otázok z literatúry a 6 otázok zo slovenského jazyka v porovnaní s predchádzajúcim rokom treba zmeniť.

Ku každej otázke patrí aspoň jedna úloha.

Maturant na prípravu a k výkladu úlohy môže používať nasledovné pomôcky: antológiu slovenskej literatúry, zbierku alebo adekvátny úryvok z iného tlačeného textu (napr. z tlačenej verzie internetovej stránky, z jednojazyčného slovníka,

kultúrno-historickej mapy, umeleckého albumu). Vymenované pomôcky zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky.

Obsahová a formálna stránka súboru ústnych otázok

Otázky majú byť zostavené tak, aby úlohy jednotlivých otázok - so zreteľom na svojráznosť tém - boli približne rovnako ťažké, aby maturanti boli schopní v danom časovom intervale úspešne sa pripraviť a otázku vykladať.

Súbor otázok zo slovenského jazyka

Na skúške bude hodnotené, že maturant v akej miere a v akej kvalite je schopný na transakciu a interakciu, ktorých súčasťou sú receptívne a produktívne (porozumenie reči a komunikačné schopnosti) schopnosti. Maturant je schopný na samostatný výklad témy, ako aj na interaktívnu účasť na rozhovore.

Každá otázka sa skladá z textu v rozsahu 200-250 slov a z úloh súvisiacich s textom. 25% textov jazykových otázok sa má viazať k jazyku, zvykom, tradíciám, kultúre, menšinovej politike atď. Slovákov žijúcich v Maďarsku.

Súbor otázok z literatúry

Otázku, ktorá súvisí s dielami alebo ich úryvkami vymenovanými v Požiadavkách zo slovenského jazyka, ako národnostného jazyka a literatúry, vykladá maturant samostatne. Aspoň dve otázky musia obsahovať úlohy súvisiace s literatúrou Slovákov žijúcich v Maďarsku. Keď sa dá zrealizovať, maturant môže si vybrať z daných autorov alebo z ich diel. Súbor ústnych otázok maturitných tematických okruhov a maturitných tém zo slovenského jazyka, ako národnostného jazyka a z literatúry podľa časových a vzorných právnych predpisov treba uverejniť. K jednotlivým otázkam patriace úlohy nie sú verejné, spoznať sa dá ich iba na skúške.

Hodnotenie ústnej skúšky

Maximálny počet bodov je 50. Za obsah odpovede z literatúry možno udeliť 25 bodov, za obsah odpovede z jazyka 10 bodov a za kvalitu jazyka obidvoch odpovedí 15 bodov.

Hodnotenie skúšky prebieha podľa nasledovných kritérií a za výkon sa udeľuje nasledovný počet bodov:

Kvalita obsahu - za odpoveď z literatúry sa udeľuje 25 bodov, za odpoveď zo slovenského jazyka 10 bodov podľa nasledovných kritérií:
-Orientácia v gramatike, literatúre, všeobecný kultúrny rozhľad -Odborné vedomosti -Poznanie textu, porozumenie textu -Schopnosť riešenia problému -Bohatstvo myšlienok -Vlastný názor -Miera rozboru
Kvalita jazyka - za dve odpovede sa udeľuje 15 bodov podľa nasledovných kritérií:
-Systematizácia, z dôraznenie podstaty -Logickosť myšlienkového pochodu -Jasná, členená tvorba viet a celého textu -Používanie adekvátnej slovnej zásoby -Zrozumiteľnosť výkladu

Celkový počet bodov za ústnu skúšku

Kvalita obsahu - literatúra	25 bodov
Kvalita obsahu - slovenský jazyk	10 bodov
Kvalita jazyka výkladu	15 bodov

SKÚŠKA VYŠŠIEHO STUPŇA

Písomná skúška		Ústna skúška	
240 minút		20 minút	
Úlohy		Výklad úlohy	
Vzdelanostný test z jazyka a literatúry na porozumenie textu	Úlohy na tvorenie textu: interpretácia textu a argumentačný text	Výklad jednej maturitnej otázky zo slovenského jazyka	Výklad jednej maturitnej otázky z literatúry
40 bodov	50 bodov	10 bodov	25 bodov
Pravopis: 8 bodov Písmo: 2 body		Kvalita jazyka pri výklade: 15 bodov	
100 bodov		50 bodov	

Písomná skúška

Všeobecné pokyny

Písomná skúška vyššieho stupňa prebieha podľa ústredne vypracovaných otázok.

Maturant dostane všetky úlohy naraz. Čas, ktorý je k dispozícii, môže využiť ľubovoľne, o poradí riešenia úloh rozhoduje sám. Na riešenie všetkých úloh je 240 minút. Pri riešení úlohy sa dá používať pravopisný slovník, respektíve jednojazyčný a/alebo dvojazyčný tlačенý slovník.

Obsahová a formálna stránka písomných úloh

Písomná skúška obsahuje nasledujúce úlohy: porozumenie a aplikáciu odborného textu, vzdelanostný test z jazyka a literatúry (súvisiaci s odborným textom) a tvorenie dvoch odlišných textov.

Vzdelanostný test z jazyka a literatúry s úlohami na porozumenie textu

Porozumenie textu a vzdelanostný test z jazyka a literatúry sa viaže k slovenskému literárnemu alebo jazykovému dielu: napr. k próze, k eseji, k lyrickému alebo dramatickému dielu resp. jeho častiam (úryvkam).

Úlohy sú zamerané na porozumenie textu a na aplikáciu gramatických a literárnych poznatkov súvisiacich s textom (spoznanie, stotožňovanie, definícia pojmov, ich adaptácia v rôznych textoch; odhalenie rôznych historických, žánrových, tematických, motivických súvislostí; poznanie diela; otázky skúmajúce komunikačné, jazykové, gramatické, rétorické, štylistické, textologické a pravopisné vlastnosti skúmaného textu - týkajúce sa jazykových otázok. Úlohy obsahujú otázky na porozumenie textu, ako aj otázky skúmajúce jazykovú a literárnu vzdelanosť.

Úlohy na tvorenie textu

Dve úlohy zamerané na tvorenie textu majú dve odlišné témy, určené kritériá a útvar.

Úlohy zamerané na tvorenie textu sú nasledovné:

- Analýza, interpretácia, hodnotenie jedného diela podľa daných kritérií (ďalej: interpretácia textu)

Východiskovým textom interpretačného textu je literárne dielo (lyrické, prozaické alebo dramatické), resp. jeho časť (úryvok). Diela sa dajú vybrať od slovenských autorov v Maďarsku alebo od iných slovenských autorov žijúcich mimo Maďarska, z hociktorého obdobia, hociktorého umeleckého smeru, žánru a hociktovej tematiky. Úloha neočakáva poznanie autora. V prípade časti textu (úryvku) sa neočakáva poznanie celého diela.

-Tvorenie argumentačného textu: zaujatie postoja v súvislosti s literárnou, kultúrnou, estetickou, filozofickou, etickou otázkou, javom, napr. zaujatie postoja k javom doby, ku kultúrnym javom a javom verejného života (ďalej argumentačný text).

Každá úloha má východiskový text (napr. jedno literárne dielo, časť literárneho diela; krátky citát ako základ zaujatia postoja, argumentácie).

Očakávaný rozsah interpretácie: 400-800 slov.

Očakávaný rozsah argumentačného textu: 150-450 slov.

Aspoň jedna úloha sa viaže s kultúrou Slovákov v Maďarsku.

Hodnotenie písomných úloh

Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje body, ktoré možno udeliť za jednotlivé úlohy. Príručka na opravu a hodnotenie vymenuje obsahové prvky riešenia heslovite, ako aj iné možnosti riešenia. Hodnotenie výkonu maturanta neovplyvňuje, že osobný hodnotiaci systém hodnotiaceho sa odlišuje od všeobecne uznaného posúdenia problému, otázky, javu daného textu; ani to, že názor maturanta sa líši od všeobecného prístupu.

Opravujúci učiteľ v obidvoch úlohách označí pravopisné chyby podľa typov uvedených v Príručke na opravu a hodnotenie. Pri záverečnom hodnotení hodnotí pravopis a písmo celej písomnej práce.

Oprava a hodnotenie vzdelanostného testu z jazyka a literatúry na porozumenie textu

Riešenie vzdelanostného testu z jazyka a literatúry na porozumenie textu je hodnotené podľa ústredne vypracovanej Príručky na opravu a hodnotenie. Za riešenie úlohy možno udeliť 40 bodov. Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné riešenia jednotlivých úloh, hodnotu očakávanej odpovede vyjadrenú v bodoch. Získané body za jednotlivé úlohy, ako aj celkový počet bodov opravujúci napíše na písomnú prácu.

Vzdelanostný test z jazyka a literatúry na porozumenie textu	40 bodov

Oprava a hodnotenie úloh na tvorenie textu

Opravujúci učiteľ hodnotí výkon maturanta podľa kritérií hodnotenia uvedených v opise skúšky a podľa Príručky na opravu a hodnotenie.

Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné obsahové prvky riešenia heslovite. Je možné uznať aj iné dobré riešenia, neočakáva sa ani používanie presného jazyka uvedeného v Príručke na opravu a hodnotenie. Opravujúci učiteľ označí uznané obsahové prvky pomocou sústavou znakov nachádzajúcich sa v Príručke na opravu a hodnotenie.

Opravujúci učiteľ označí v práci kompozičné, štylistické, jazykové a pravopisné chyby. Pri jednotlivých počtoch bodu rozhoduje pomer zhody s kritériami.

Hodnotiace kritériá a hodnotenie tvorby analýzy diela/interpretácie

Počet bodov stanovený opravujúcim učiteľom obsahuje počet bodov za obsah interpretácie literárneho diela, počet bodov za kompozíciu, štýl a jazyk - podľa spôsobu označenia chýb, kritérií a počtu bodov uvedených v Príručke na opravu a hodnotenie.

Obsah - porozumenie východiskového textu a úlohy, poznanie znalostných prvkov (vecná znalosť, všeobecný rozhľad); súlad medzi prvkami práce, kritériami úlohy a východiskovým textom; citlivosť na problémy, videnie podstaty, zostať pri téme, bohatstvo myšlienok, relevantné príklady, vyjadrenie vlastného názoru.

Kompozícia - architektónika (výstavba) textu (následnosť deja, logika, zodpovedať útvaru); tektonika textu (koherencia, proporcionálnosť, členenie, rozsah).

Kvalita jazyka (štýl, jazyková správnosť)- podľa registra jazyka slovnej zásoby, dodržiavanie noriem spisovného jazyka.

Hodnotiace kritériá a hodnotenie tvorby argumentačného textu

Body udelené hodnotiacim učiteľom naznačujú body obsahového, štruktúrneho a jazykového hodnotenia argumentačnej úlohy na základe nasledujúcich kritérií:

Obsahové vedomosti, všeobecná informovanosť

Citlivosť na problémy, bohatosť myslenia

Schod myšlienky, stavba textu

Jazyková náročnosť (štýl, jazyková správnosť)

Hodnotiace kritériá a hodnotenie úloh na tvorenie dvoch textov:

Text analýzy diela 30 bodov	Obsah	15 bodov
	Kompozícia textu	5 bodov
	Jazyková náročnosť (štýl, jazyková správnosť)	10 bodov
Argumentačný text 20 bodov	Obsah	5 bodov
	Citlivosť na problémy	5 bodov
	Schod myšlienky	5 bodov
	Jazyková náročnosť (štýl, jazyková správnosť)	5 bodov

Hodnotenie pravopisu a písma

Pravopis - dodržiavanie pravopisných pravidiel; brať do ohľadu veľké chyby, malé chyby, interpunkciu, podľa jednotných bodových zásad, ktoré sú uvedené v Príručke na opravu a hodnotenie.

Písmo - prehľadnosť textu, čitateľnosť písma, zohľadnenie hľadiska čitateľa, na základe estetickkej formy.

Celkový počet bodov za písomnú prácu

Vzdelanostný test z jazyka a literatúry na porozumenie textu	40 bodov
Interpretácia literárneho diela	30 bodov
Úloha na tvorenie argumentačného textu	20 bodov
Pravopis	8 bodov
Písmo	2 body

Ústna skúška

Ústna skúška vyššieho stupňa prebieha podľa ústredne vypracovaných otázok.

Zadanú úlohu vykladá maturant samostatne. Klásť otázky sa dá iba v tom prípade, ak maturant vykladá nesprávne alebo sa zastavil.

Na ústnej skúške rieši maturant jednu úlohu zo slovenského jazyka a jednu z literatúry, ktoré boli sformulované k jazykovej a literárnej otázke.

Súbor otázok zo slovenského jazyka, ako národnostného jazyka a literatúry tvorí 20 jazykových a 20 literárnych otázok.

Otázky zo slovenského jazyka a literárne otázky tvoria súbor otázok, ktoré sú od seba oddelené.

V súbore jazykových a literárnych otázok aspoň 6 otázok z literatúry a 6 otázok zo slovenského jazyka v porovnaní s predchádzajúcim rokom treba zmeniť.

Maturant na prípravu a k výkladu úlohy môže používať nasledovné pomôcky: antológiu slovenskej literatúry, zbierku alebo adekvátny úryvok z iného tlačeneho textu (napr. z tlačenej verzie internetovej stránky, z jednojazyčného slovníka, kultúrno-historickej mapy, umeleckého albumu). Vymenované pomôcky zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky.

Obsahové a formálne parametre súboru ústnych otázok

Otázky majú byť zostavené tak, aby úlohy jednotlivých otázok - so zreteľom na svojráznosť tém - boli približne rovnako ťažké, aby maturanti boli schopní v danom časovom intervale úspešne sa pripraviť a otázku vykladať.

Súbor otázok zo slovenského jazyka

Na skúške bude hodnotené, že maturant v akej miere a v akej kvalite je schopný na transakciu a interakciu, ktorých súčasťou sú receptívne a produktívne (porozumenie reči a komunikačné schopnosti) schopnosti. Maturant je schopný na samostatný výklad témy, ako aj na interaktívnu účasť na rozhovore.

Každá otázka sa skladá z textu v rozsahu 250-300 slov a z úloh súvisiacich s textom (jazyková transformácia, lexikálna, stylistická úloha atď.). 25% textov jazykových otázok sa musí viazať k jazyku, zvykom, tradíciám, kultúre, menšinovej politike atď. Slovákov žijúcich v Maďarsku.

Súbor otázok z literatúry

Otázku, ktorá súvisí s dielami alebo ich úryvkami vymenovanými v Požiadavkách zo slovenského jazyka, ako národnostného jazyka a literatúry, vykladá maturant samostatne. Ku každej otázke patrí jedna úloha, ktorá podľa dňa skúšky môže sa zmeniť. Aspoň dve otázky majú obsahovať úlohy súvisiace s literatúrou Slovákov žijúcich v Maďarsku. Súbor ústnych otázok maturitných tematických okruhov a maturitných tém zo slovenského jazyka, ako národnostného jazyka a z literatúry podľa časových a vzorných právnych predpisov treba uverejniť. K jednotlivým otázkam patriace úlohy nie sú verejné, spoznať sa dá ich iba na skúške.

Hodnotenie ústnej skúšky

Maximálny počet bodov je 50. Za obsah odpovede z literatúry možno udeliť 25 bodov, za obsah odpovede zo slovenského jazyka 10 bodov a za kvalitu jazyka obidvoch odpovedí 15 bodov.

Hodnotenie skúšky prebieha podľa nasledovných kritérií a za výkon sa udeľuje nasledovný počet bodov:

Kvalita obsahu - za odpoveď z literatúry sa udeľuje 25 bodov, za odpoveď zo slovenského jazyka 10 bodov podľa nasledovných kritérií:
-Orientácia v gramatike, literatúre, všeobecný kultúrny rozhľad -Odborné vedomosti -Poznanie textu, porozumenie textu -Schopnosť riešenia problému -Bohatstvo myšlienok -Vlastný názor -Miera rozboru
Kvalita jazyka - za dve odpovede sa udeľuje 15 bodov podľa nasledovných kritérií:
-Systematizácia, z dôraznenie podstaty -Logickosť myšlienkového pochodu -Jasná, členená tvorba viet a celého textu -Používanie adekvátnej slovnej zásoby -Zrozumiteľnosť výkladu

Celkový počet bodov za ústnu skúšku

Kvalita obsahu - literatúra	25 bodov
Kvalita obsahu - slovenský jazyk	10 bodov
Kvalita jazyka	15 bodov

SZLOVÉN NEMZETISÉGI NÉPISMERET

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Történeti ismeretek

A vizsgázó ismerje a magyarországi szlovén nemzeti közösség történetének alapvető jellemzőit.

Ismerje Szlovénia történelmének sorsfordulóit, jelenkori társadalmának alapvetéseit.

Ismerje az anyaország és a hazai szlovénség története közötti lényeges összefüggéseket.

Ismerje meg a Kárpát-medence népei együttélésének néhány meghatározó történeti jellemzőjét.

2. Néprajzi ismeretek

A vizsgázó ismerje a szlovén nemzetiség tárgyi hagyatékát és azok értékét.

Ismerje a szlovén nemzetiség hagyományait és szokásrendszerét, szemléltesse a szokásrendszer változását, valamint megvilágítani a hagyományok, a szokásrendszer megtartásának jelentőségére a globalizáció korában.

Múzeumokból, néprajzi gyűjteményekből, a szlovén Rába-vidék és a szomszédos Prekmurje/Goričko íróinak munkáiból, irodalmi forrásokból, elbeszélésekből gyűjtsön információkat a szlovén nemzetiség múltbeli és jelenkori életmódjáról, hétköznapijairól, ünnepeiről; szemléltesse a változások okait.

Elemezze a médiák, különösen a nemzetiségi médiumok a szerepét a nemzetiségi közösség értékeinek fenntartásában.

3. Földrajzi ismeretek

A vizsgázó ismerje a magyarországi szlovén Rába-vidéken élő szlovének településeinek földrajzi, domborzati jellemzőit, hagyományos és átalakuló településszerkezetüket.

Mutassa be magyarországi szlovének a - földrajzi környezetből adódó – életviszonyainak jellemzőit az elmúlt századokban és a politikai rendszer változása óta eltelt évtizedekben.

Mutassa be a területek magyarországi szlovén Rába-vidék gazdaságföldrajzát, s annak változásait.

Soroljon fel néhány lehetséges alternatívát a jelenkori a gazdasági fejlődéshez.

4. Társadalmi ismeretek

Ábrázolja a magyarországi szlovénség szociológiai jellemzőit.

Mutassa be a szlovének irányító szervezeteit, a közösségi szerveződések és azok szerepét, működésük jelentőségét.

Tárja fel az egyén lehetőségeit a szlovén nemzeti közösséghez tartozás megélésére, az önazonosság kifejezésére.

5. A szlovén nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek

Ismerje és tárja fel a magyarországi szlovének nyelvi fejlődésére ható társadalmi, politikai tényezőket, azok negatív hatását a nyelvállapokra.

Mutassa be a tájnyelvnek a szlovén közösség identitásának megőrzésében betöltött szerepét.

Mutassa be a Rába-vidéki szlovén nyelv jellemzőit összehasonlítva az anyaországi szlovén Prekmurje nyelvjárásának jellemzőivel.

Tárja fel a Rába-vidéki nyelvjárás települési és familiáris nyelvváltozatainak egyes hangtani és szóképzettani különbségeit.

Ismerje a Rába-vidéki nyelvjárás írott nyelvi emlékeit és mutasson be egy, a Rába-vidéki nyelvjárásban íródott szabadon választott dokumentumot.

6. A szlovén nemzetiség épített környezete

Mutassa be a magyarországi szlovén nemzetiség épített környezetének sajátos jellemzőit.

Ismertesse az épületek formai jellemzőit és funkcionális jegyeit, értelmezze azok egymásra gyakorolt hatását.

Állítson össze projektet a Rába-vidéki szlovének építészeti örökségének megmentésére.

7. A szlovén nemzetiség zene- és táncművészete

Mutassa be a magyarországi szlovének ének-, zene- és táncművészetét.

Keressen kapcsolatokat a hazai szlovénség hagyományai, ünnepei, valamint zenéje, táncművészete között.

Ismerje és mutassa be az identitás megőrzésében fontos szerepet játszó kulturális csoportokat és azok munkáját.

8. Nemzetiségpolitikai ismeretek

A vizsgázó ismerje az anyaország, Szlovénia nemzetiségi politikáját és annak hatását a magyarországi szlovénség helyzetére.

Ismerje Magyarország és Szlovénia nemzetközi/ jószomszédi kapcsolatainak sajátosságait és azok hatását a szlovén nemzetiségre.

A vizsgázó ismertesse a nemzetiségpolitikai törvénykezés alakulását, mutassa be hatását a szlovén nemzetiségre.

Ismertesse és értékelje a települési nemzetiségi önkormányzatok és az Országos Szlovén Önkormányzat működését, a jelen kori nemzetiségi szervezetek vezetőinek munkáját a szlovénség megmaradásáért.

Ismerje és értékelje az intézményesített nemzetiségi nevelés és oktatás hatását a nemzeti közösséghez tartozókra.

Mutassa be a Magyarországi Szlovének Szövetsége szervezetét, munkásságát.

Mutassa be és értékelje a nemzeti öntudat fenntartását szolgáló programokat.

Tervezzon egy - a kor szórakozási igényeinek megfelelő - hagyományőrző programot.

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

1. Történeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 A Rába-vidéki szlovénség eredete, megjelenése a Kárpát-medencében	Alapvető ismeretek a Rába-vidéki szlovénség eredetéről. Betelepítésük a 12. sz. során a történelmi Magyarország nyugati határán húzódó Rába és Mura közötti területekre. A Rába-vidéki	A szlovénség megjelenése a 6. sz. második felében a Rába és a Dráva közötti területen. Pribina fejedelemsége Alsó Pannóniában (847-861) - Zalavár. Cirill és Metód szerepe a szláv népek

	szlovénség helyzete és sorsának alakulása a Magyar Királyság társadalmában.	írott nyelve és az ábécé kialakításában, a kereszténység terjesztésében. A középkor történelmének alakulása, a magyarországi szlovének helyzetének változásai. A 11. sz. a Rába és a Mura közötti terület magyar királyi birtok. Közigazgatásilag Vas-vármegyéhez tartozik. A szlovének lakta vidék a Tótság.
1.2 A Rába-vidéki szlovénség közösséggé szerveződésének fontosabb állomásai, kapcsolatrendszere	A Rába-vidéki szlovénség közösségi együttélési formái és azok változásai. A Szentgotthárd környéki szlovén községek létrejötte a 13. és 16. század között. A szlovén népcsoport életmódjának, értékrendszerének ismerete a történelmi változások során. Kisparaszti gazdálkodás, föld nélküli zsellérek, idénymunka a magyarországi majorokban.	1183: A szentgotthárdi apátság megalapítása, ennek szerepe a szlovén települések létrejöttében. A két nagybirtokhoz tartozás (Batthyány és egyházi) hatása az itt élő szlovének életmódjára, nyelvjárásuk alakulására, gazdasági és szociális fejlődésükre. Török harcok és sarcok a Rába-vidéki falvakban. Az 1664-es szentgotthárdi csata eseményeinek ismerete. Az 1867-es kiegyezés negatív hatása a szlovén nemzetiségre, magyarosítási törekvések felerősödése.
1.3 A nemzetiséggé válás története és alakulása a jelenkorig	A politikai tényezővé válás ismertetése. A trianoni egyezmény következményei. A Magyarországon maradt szlovének: „Rába-menti szlovének” (porabski Slovenci) és a „Rába-mente” (Porabje) elnevezése. A Rába-vidéki szlovének tömeges kivándorlása a nagy gazdasági válság idején. Családok kitelepítése az 1950-es évek elején. Kivándorlás 1956-ban.	1918: A magyarországi szlovének nemzeti öntudatra ébredése. Párizsi békekonferencia: a mai Rába-vidéki szlovének önálló történelmi útra lépése. A vidék helytelen magyar elnevezése a „Vendvidék”, lakossága a „vendek”. II. világháború után: A „Vend-vidék”, „vendek” kifejezés törlése Vas megye Tanácsa által határozatilag 1981-ben.
1.4 Az anyaország története és a hazai szlovén nemzetiség sorsfordulói	Összefüggések az anyaország, különösen is a szlovén Rába-vidékkel határos terület: a Mura-vidék története és a hazai szlovénség története között. A protestantizmus kultúrtörténeti szerepe: az első Murán-túli könyvek megjelenése a 18. sz. kezdetén prekmurjei szlovén irodalmi nyelven. Használatuk a 20. század első évtizedéig. Jelentőségük a magyarországi szlovének nemzeti öntudatának megőrzésében.	A protestantizmus egyházi és kultúrtörténeti szerepe. 1848: a forradalom éve a szlovéneknél. Az osztrák-magyar monarchiához tartozás. A nemzetek önállósodási törekvései. Az „Egyesült Szlovénia” programja. A jugoszláv népek függetlenségi törekvései. Jugoszlávia szétesésének okai. A szlovén önállóság kikiáltása. Háború Szlovéniáért. A Szlovén Köztársaság, mint önálló állam kialakulása; kapcsolatai Magyarországgal, a magyarországi szlovének szervezeteivel.
1.5 A szlovén nemzetiség regionális történetének jellemző fejlődési vonulatai	A szlovénség történetére vonatkozó források. A nemzeti tudat elmélyülése a két világháború között. A Szent Mohor Társulat könyveinek elterjedése - ismerkedés a szlovén irodalmi nyelvvel.	Vas vármegyéhez (tótsági járáshoz) tartozás. Közigazgatásilag 1920 után Szentgotthárd-muraszombati járás, majd a szentgotthárdi járás része. Népiskolák létrejötte, hatásuk a szlovén nemzetiségre. A 20. század történelmi sorsfordulói, hatásuk a szlovén nemzetiség életére.

		Szentgotthárd iparosodása, a munkaerőpiac változásai, és ezek hatása a Rába-vidéki szlovén közösségekre.

2. Néprajzi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A szlovén nemzetiség tárgyi kultúrája, hagyatéka	A szlovén nemzetiség tárgyi hagyatéka. Jellegzetes munkaeszközök bemutatása a közösségre jellemző értékek szemszögéből. A Móra Ferenc Városi Könyvtár és Múzeum Szentgotthárd szlovén gyűjteménye, a Kühár Emlékház Felsőszölnök etnográfiai gyűjteménye és a Vasi Skanzen szlovén háza	Régi mezőgazdasági eszközök, azok elnevezése és használata. A fazekas- és szövémesterség, a tökmagsajtolás munkafolyamatai, szerszámai, termékei. Téli elfoglaltságok (kukoricafosztás, tökmagköpesztés, tollfosztás, fonás, kötés, kosárfonás, virágkötés stb.).
2.2 A szlovén nemzetiség szokásrendszere	A szlovén családhoz, helyi közösségi élethez, vallásgyakorláshoz kapcsolódó szokásrendszere. Az emberi élet sorsfordulóihoz kapcsolódó szokások: keresztelő, lakodalom, temetés. A naptári év szokásai: karácsony, újév, háromkirályok, húsvét, pünkösd. Néphagyományok: farsangi szokások, kiemelten a rönkhúzás, mint a magyarországi szlovének egyik leglátványosabb dramatikus népszokása. A hagyományörzés mai szinterei; összehasonlítás: a múlt és jelen tradíciói a társadalmi élet változásainak függvényében.	Egy szlovén család egy napja a múlt század első felében. Tavaszi szokások (Pünkösd, búcsú). A magyarországi szlovének lakodalmi szokásai a múlt század 70-es éveinek végéig. A szlovének gasztronómiai öröksége: hétköznapi ételei, ünnepnapok ételei. A népszokások fenntartása napjainkban: lucázás, betlehemezés, korbácsolás, újévi, húsvéti, téli elfoglaltságok.
2.3 A média és a hagyományápolás	A tárgyi hagyaték és a szokások, közösségi ünnepek megjelenése az írott és elektronikus médiában. Porabje c. újság, Szlovén naptár. A Moja Slovenija határon túl élő szlovének lapja magyarországi szlovénekről szóló írásai Szentgotthárdi Szlovén Rádió; A Mura-Rába TV Bepillantó című adásainak szerepe a szlovén Rába-vidék programjainak megismertetésében A MTVA Slovenski utrinki c. szlovén nemzetiségi műsora	A média szerepe a szlovén nemzetiség hagyományos értékeinek fenntartásában. A tárgyi hagyatékok és a szokások, közösségi ünnepek megjelenése az írott és elektronikus médiában. Porabje c. újság, Szlovén naptár, A Moja Slovenija határon túl élő szlovének lapja magyarországi szlovénekről szóló írásai Szentgotthárdi Szlovén Rádió; A Mura-Rába TV Bepillantó című adásainak szerepe a szlovén Rába-vidék programjainak megismertetésében A MTVA Slovenski utrinki c. szlovén nemzetiségi műsora
2.4 A hagyományápolás szerepe az egyén közösséghez való tartozásának erősítésében	A néprajzi hagyaték: a család, a falu hagyományai régi családi fotók, nagyszülőkkel, falubeli öregekkel való beszélgetés alapján.	A Magyarországon élő nemzetiségek: a 13 elismert őshonos nemzetiség szlovének és más etnikai csoportok (németek, romák) a lakóhelyen. A magyarsággal való együttélésből eredő kölcsönhatások (gazdasági, nyelvi, kulturális). Interferenciák a nyelvben.

3. Földrajzi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
3.1 A szlovén nemzetiség települései hazánkban	A szlovénség hazai településszerkezeti sajátosságai: aprófalvas sajátosság, agyagos dombhátak, magas erdősültség, rét- és gyepterület, savanyú, mészszegény talaj, szerény terméshozamok.	A települések kialakulása a történelem során.
3.2 A településföldrajzi viszonyok hatása a szlovén nemzetiség életmódjára	A település-földrajzi adottságokból fakadó életviszonyok. A terület alacsony népességeltartó képessége. Jobbágyi, kisparaszti életmód. Zsellérek, idénymunkások.	A vidék földrajzi fekvése, periférikus helyzete, határok (szlovén, osztrák) közé való beékelődés; A „határmentiség”, határsáv-jelleg következményei a lakosság életére és történelmének alakulására. A domborzati viszonyok és ezek hatásai. A települések elhelyezkedése a déli lankákon. Erdővel borított, lakatlan északi lankák. Szórványtelepülések kialakulása Nyugat-Magyarországon szlovén hatásra.
3.3 Gazdaságföldrajzi meghatározottságok a szlovén nemzetiség életében	A hazai szlovénség gazdasági kapcsolatai. A jelentőséggel bíró mezőgazdasági ágazatok és a kézműipar a múltban. Gyümölcsstermesztés, pálinkafőzés, tökmagolaj-sajtolás, fazekasság, szövés. Állattenyésztés. Borjú- és sertéshússal kereskedelem Ausztriában. Gombakereskedés, erdei termékek (fenyőtoboz, tölgyfagubacs) értékesítése. Szakszövetkezeti gazdálkodás a 60-as, 70-es években: állattenyésztés, erdei termékek gyűjtése, fakitermelés. A kétlakiság (munkavállalás a szentgotthárdi gyárakban és gazdálkodás a meglévő földeken) mint gazdasági fejlődési tényező és a szlovén településeken élők életmódja átalakulásának okozója.	Paraszti önellátó gazdálkodás. Jellegzetes termelési mód a bakhátas szántás. Vasúti pálya építésének terve Szentgotthárd és Muraszombat között 1907-ben. A terv meghiúsulása a földtulajdonosok tiltakozása miatt; majd megismétlődése az 1990-es években. A térség gazdasági helyzetének alakulását pozitív, a természeti értékeket negatív módon befolyásolná. Negatív hatása a szlovénség megmaradása szempontjából (fiatalok elvándorlása).
3.4 A földrajzi helyzet és a nemzetiség távlatai	Modellek és alternatívák a szlovén nemzetiség számára. Őrség-Rábavidék tájvédelmi terület kettős hatása: iparosítás visszaszorítása, turizmus és biotermesztés elősegítése.	PHAR projekt. Euroregio-Nyugat-Pannon régió.

4. Társadalmi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 A szlovénség szociológiai ismérvei	A hazai szlovénséghez tartozók alapvető jellemzői; közösségi kapcsolatait meghatározó ismérvek: az emberek szociális helyzete és problémái, a munkához, közösséghez, nemzeti hovatartozás kérdéséhez való viszony, a család, családi közösség szerepe az egyéniség életére és a nemzeti közösség sorsára.	Rossz természeti adottságú földek - nehéz megélhetés. Elhelyezkedési gondok az 1960-as évek közepéig, majd a rendszerváltás után. Mezőgazdasági idénymunka a 20. század folyamán Magyarországi majorságok, mezőgazdasági nagyüzemek területén végzett, és külföldi idénymunkák (Ausztria és Szlovénia az elmúlt évtizedeken) régen és ma. Az iparosítás visszaszorításából fakadó munkanélküliség. A paraszti gazdálkodás visszafejlődése felvásárlási

		gondok miatt. Demográfiai változások: népességcsökkenés, a lakosság elöregedése és ezek okai.
4.2 A közösségi összetartozás tudata és jellemző megnyilvánulási formái	A közösségek funkciói. A közösségi kapcsolatok. A szlovén nemzetiséget erősítő kisközösségi szerveződések funkciói, jellemzői. Községek a mai szlovén településen, ezek hagyomány- és értékőrző szerepe.	Testvérkapcsolatok kidolgozására irányuló projekt.
4.3 Az egyén helye a szlovén kisebbségi közösségben	Az egyén lehetőségeinek feltérképezése és bemutatása a szlovén népcsoporthoz való tartozás megélése szempontjából: anyanyelv és kultúra ápolása, fejlesztése.	Az identitásvállalás jellemző magatartásformái: az anyanyelv megőrzése, tudatos ápolása, a szokások, hagyományok ápolásában való részvétel.

5. A szlovén nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 A szlovén nemzetiség nyelvi fejlődésére ható tényezők	A hazai szlovén nyelvét, a használt nyelvi változatok alakítását befolyásoló alapvető tényezők: kétféle birtokhoz, illetve egyházközösséghez való tartozás.	A nyelvjárás sajátos fejlődésének történelmi és egyháztörténeti okai.
5.2 A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe	A tájnyelv szerepe az identitás megőrzése szempontjából. A Rába-vidéki tájnyelv mint a Mura-vidéki szlovén nyelvjárás egyik változata. Küzmics István, a jelentős Mura-vidéki szlovén író, pedagógus, bibliafordító.	A köznyelv, az államnyelv és a tájnyelv összefüggésében ható tényezők számbavétele: nyelvhasználat a családon belül és kívül. A szlovén nyelv otthon és az iskolában. A nemzetiségi nyelvhasználat lehetőségei. Az anyanyelv tanulásának jelentősége.
5.3 A szlovén nemzetiség beszélt nyelvének jellemzői	Nyelvi változatok jellemzőinek bemutatása az anyanemzet nyelvvel történő összehasonlításban: a Rába-vidéki szlovén tájszólás a szlovén nyelv része, a felsőszölnöki és apátistvánfalvi nyelvjárás főbb ismertetőjegyei.	A helyi nyelvjárás legfontosabb morfológiai és szintaktikai jellemzői.
5.4 A szlovén nemzetiség írott nyelvi emlékei	A hazai szlovén nyelv írásos emlékei: Kossics József és Pável Ágoston tevékenysége. Drávecz Alajos néprajzi írása, Teleki Vendel: Rönkhúzás, Pavlics Irén: Ajándékkérés, Szlovén háznevek c. anyagok. Rába-vidéki szlovén alkotók: Mukics Ferenc, Irena Barber, Holecz Károly, Mukics Dusan Szlovén prekmurjei nyelvjárásban író alkotók műveinek ismerete: Feri Lainšček, Milan Vincetič	Egy szabadon választott nyelvi dokumentum bemutatása. Kossics József irodalmi és néprajzi munkássága. Pável Ágoston író, néprajzkutató és muzeológus tevékenysége. Jelenkori kutatások: Vilko Novak, M. Kozár Mária, dr. Eperjessy Ernő, Mukics Ferenc, Hirnök Katalin, Krajczár Károly. Rába-vidéki szlovén alkotók: Mukics Ferenc, Irena Barber, Holecz Károly, Mukics Dusan Szlovén prekmurjei nyelvjárásban író alkotók műveinek ismerete: Feri Lainšček, Milan Vincetič Műértő elemzések készítése.

6. A szlovén nemzetiség épített környezete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1 A szlovén nemzetiség építészeti kultúrája	A hazai szlovén nyelv lakókörnyezetének, közösségi célokra szolgáló épületek a	A Rába-vidéki szlovén települések alapformája.

	múltban és jelenben. A szlovén települések jelentősebb épületei.	A füstös konyha A régi konyha berendezése, régi konyhai eszközök, azok használata és nyelvjárási neve. A lakószoba és tisztaszoba hagyományos berendezése.
6.2 Sajátos vonások a szlovénség által használt épületekben formai-stílusbeli és funkcionális szempontból	Az építészet formái és funkcionális jegyei, eszközei, azok kapcsolatának értelmezése. A régi parasztházak alaprajza. A lakóház és a gazdasági épületek elrendezése a telken.	A Szlovén-vidék népi építészetének jellemzői. Jellemző díszítőelemek és ezek összefüggései a vallással és hiedelemvilággal.
6.3 A szlovén nemzetiség építészeti örökségének ápolása	A hazai szlovénség lakáskultúráját reprezentáló boronafalú ház és gazdasági épületek a szombathelyi Szabadtéri Néprajzi Múzeumban. A Kühár Emlékház és annak néprajzi gyűjteménye Felsőszölnökön.	

7. A szlovén nemzetiség zenéje és tánc kultúrája

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1 A hazai szlovénség szokásai és a zene-, tánc kultúra kapcsolata	Az éneklés, a hangszeres zene és a tánc jellegzetességei, hagyományai és mai gyakorlata a szlovén nemzetiség körében.	
7.2 Hagyományörzés és a jelen követelményei a hazai szlovénség zenekultúrájában	A hagyományörzés és a jelenkor igényeinek megfelelő szórakoztatás megvalósításának a lehetőségei.	

8. Nemzetiségpolitikai ismeretek

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1 A nemzetiségpolitika jogszabályi keretei	A nemzetiségpolitikai törvénykezés alakulásának és hatásának ismertetése és elemzése az elmúlt ötven évben. Az alapvető jogok biztosának, illetve a Magyarországon élő Nemzetiségek Jogainak Védelmét Ellátó Biztoshelyettesének szerepe.	
8.2 A nemzetiségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata	A szlovén nemzetiség helyi és országos önkormányzatainak működése.	
8.3 A szlovén nemzetiségi önkormányzatok, egyesületek szerepe a szlovének önazonosságának fenntartásában	Az önazonosság fenntartását szolgáló programok: A Települési Szlovén Nemzetiségi Önkormányzatok és Országos Szlovén Önkormányzat, a Magyarországi Szlovének Szövetsége nemzetiségi önazonosság-tudat erősítését szolgáló és a nyelvi, kulturális értékek őrzésére és átörökítésére alkalmas programjai bemutatása, végrehajtásának értékelése.	
8.4 A parlamenti szószólói státusz szerepe és a nemzetiségre gyakorolt hatása A szlovén szószóló mint „önálló jogi intézmény”.	A szlovén nemzetiség történelem adta helyzetéből eredő összekötő és közvetítő szerepe Szlovénia és Magyarország gazdasága és kultúrája között.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A	NINCS	A feladatok	NINCS	A feladatok

vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja		megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)		megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretscsoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek illetve célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése	5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmenynyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó 5 percen bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretscsoportból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Nemzetiségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, A Szlovén nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy

ismeretcsoporthoz. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása 7 pont
- prezentációs technika, előadásmód 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont
- szemléltetés 3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom 25 pont
- a forrás elemzése 10 pont
- nyelvi megformáltság 10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 180 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoporthoz (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételtől áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Nemzetiségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Szlovén nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

PODROBNE ZAHTEVE IN OPIS MATURITETNEGA IZPITA POZNAVANJE SLOVENSTVA

I. PODROBNE ZAHTEVE

A) KOMPETENCE

1. Znanje o zgodovini

Kandidat naj pozna glavne značilnosti zgodovine slovenske narodnosti na Madžarskem.

Naj pozna ključne dogodke zgodovine ter temeljne značilnosti današnje družbe Slovenije.

Naj pozna sovisnosti med zgodovino matične domovine in zgodovino Slovencev na Madžarskem.

Naj pozna nekatere ključne zgodovinske značilnosti sožitja narodov v Karpatskem bazenu.

2. Znanje o etnologiji

Kandidat naj pozna materialno dediščino slovenske narodnosti in njene vrednosti.

Naj pozna tradicije in navade slovenske narodnosti, naj zna predstaviti zgodovinske spremembe tradicij ter naj bo sposoben opozarjati na pomembnosti ohranjanja tradicij in navad v času globalizacije.

Naj iz muzejev, etnoloških zbirk ter iz literarnih virov, iz del prekmurskih in porabskih književnikov, iz pripovedih starejših zbira informacije o načinu življenja slovenske narodnosti v preteklosti in sedanjosti, o vsakdanjkih in praznikih ter ponazarja razloge za spremembe.

Naj analizira vlogo medijev, posebej narodnostnih medijev pri ohranjanju narodnostnih vrednot.

3. Znanje o geografiji

Kandidat naj pozna geografske, topografske značilnosti, naselja slovenske narodnosti, tradicionalno in spremenljivo strukturo naselij.

Naj predstavi življenjske razmere Slovencev na Madžarskem v preteklih stoletjih ter od časa spremembe političnega sistema na Madžarskem, ki jih določajo geografske razmere.

Naj predstavi ekonomsko geografijo območja na katerem živi slovenska narodnost in spremembe le-te.

Naj pozna sodobne alternative gospodarskega razvoja ter naše nekatere, ki jih lahko uresničijo v sodobnem času v slovenskem Porabju.

4. Znanje o družbi

Kandidat naj razloži sociološke značilnosti slovenske narodnosti.

Naj predstavi krovne organizacije slovenske skupnosti, organiziranost Slovencev v raznoraznih društvah ter funkcijo in pomen medsebojnega sodelovanja pripadnikov slovenske narodnosti.

Naj predstavi možnosti za doživljanje in izražanje pripadnosti k slovenski manjšini.

5. Znanje o jeziku slovenske narodnosti

Kandidat naj pozna in zna predstaviti družbene in politične dejavnike, ki so negativno vplivale in vplivajo na jezikovni razvoj slovenske narodnosti.

Naj predstavi vlogo narečja pri ohranjanju identitete slovenske skupnosti.

Naj predstavi značilnosti porabskega jezika v primerjavi z značilnostmi prekmurskega narečja v matični domovini.

Naj navede nekatere razlike porabskega narečja posameznih naselij ter družin glede na glasoslovne in leksikalne razlike.

Naj pozna nekatere pisne spomenike slovenske narodnosti ter predstavi enega prostovoljno izbranega od teh.

6. Arhitektura slovenske narodnosti

Naj predstavi posebnosti grajenega okolja slovenske narodnosti na Madžarskem

Naj spregovori o oblikovnih in funkcionalnih značilnostih zgradb in razumeva njun sovpliv.

Naj sestavi projekt za ohranitev slovenske arhitekturne dediščine v Porabju.

7. Glasbena in plesna kultura slovenske narodnosti

Naj predstavi pevsko-, glasbeno in plesno kulturo Slovencev na Madžarskem.

Naj razgrne povezavo med glasbeno in plesno kulturno tradicijo Slovencev na Madžarskem ter med njihovih praznikih in družinskih dogodkih.

Naj pozna kulturne skupine, ki igrajo pomembno vlogo pri ohranjanju identitete in njihovo dejavnost.

8. Znanje o narodnostni politiki

Kandidat naj pozna narodnostno politiko matične Slovenije ter vpliv le-te na položaj slovenske narodnosti na Madžarskem.

Naj pozna politične, gospodarske, kulturne medsebojne povezave med Slovenijo in Madžarsko ter vpliv teh na

slovensko narodnost na Madžarskem.

Maturant naj pozna nastajanje zakonov s področja narodnostne politike, naj predstavi njihov vpliv na slovensko manjsino.

Naj predstavi in ocenjuje delovanje lokalnih narodnostnih samouprav, Državne slovenske samouprave, naj pozna voditelje in njihove zasluge na področju razvoja narodnostnega življenja.

Naj predstavi in ocenjuje delovanje Zveze Slovencev na Madžarskem.

Naj predstavi vlogo in vpliv javnih izobraževalnih narodnostnih institucij, vrtcev in šol na pripadnike slovenske narodnosti.

Naj predstavi in oceni programe za ohranjanje narodne zavesti.

Naj načrtuje program za negovanje tradicij, ki je primeren zahtevam sodobnih časov.

B) VSEBINSKE ZAHTEVE

1. Znanje o zgodovini

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
1.1 Poreklo porabskih Slovencev in njihov prihod v Karpatski bazen.	Temeljna znanja o poreklu porabskih Slovencev. Naselitev v 12. stoletju na zahodu takratne Madžarske, na območju med Rabo in Muro. Položaj in usoda porabskih Slovencev v družbi Kraljevine Madžarske.	Naselitev Slovencev v 6. stoletju na območju med Rabo in Dravo. Pribinova kneževina v Spodnji Panoniji (847-861) - Zalavár. Vloga Cirila in Metoda pri izoblikovanju pismenosti ter abecede slovanskih narodov ter pri širitvi krščanske vere. Spremembe položaja Slovencev na Madžarskem v srednjem veku. Območje med Rabo in Muro je bilo od konca 11. stoletja madžarsko kraljevo posestvo. Upravno pod Železno županijo. Območje, kjer živijo Slovenci, so Madžari imenovali Tótság.
1.2 Pomembnejše postaje porabskih Slovencev pri organiziranju svoje skupnosti.	Oblike družbenega življenja porabskih Slovencev in spreminjanja le-teh. Nastanek naselij v okolici Monoštra med 13. in 16. stoletjem. Poznavanje načina življenja in vrednostnega sistema slovenske skupnosti med spremembami zgodovine. Kmetovanje na majhnih kmetijah, bajtarji brez zemlje, sezonsko delo na madžarskih pristavah.	1183. ustanovitev opatiije v Monoštru ter vloga dogodka pri nastanku porabskih vaseh Vpliv pripadnosti k dvema gospodoma (družina Batthyány in cerkev) na način življenja Slovencev, na oblikovanje njihovega narečja in socialni razvoj. Turški boji v porabskih vaseh. Poznavanje dogodkov povezanih z monoštrsko bitko iz leta 1664. Negativen vpliv nagodbe iz leta 1867 na slovensko narodnost, silne madžarizacije.
1.3 Zgodovina in sedanost narodne manjsine	Predstavitev okoliščin, v katerih je narodnost postala politični dejavnik. Posledice trianonskega sporazuma: Slovence, ki so ostali na Madžarskem, so poimenovali porabski Slovenci, območje, na katerem so živeli pa Porabje. Množično izseljevanje porabskih Slovencev v času velike gospodarske krize. Deportiranje družin na začetku 1950. let. Izseljevanje leta 1956.	1918: Prebujanje narodne zavesti Slovencev na Madžarskem. Mirovna konferenca v Parizu. Začetek samostojne zgodovinske poti porabskih Slovencev. Nepravilno poimenovanje pokrajine „Vendvidék” in prebivalstva, „vendek” v madžarščini. Leta 1981 je Železnožupanijski svet s sklepom odpravil izraza „Vend-vidék” in „vendek”.
1.4 Zgodovina matične domovine in pomembni dogodki slovenske narodnosti na	Povezave med zgodovino matične domovine, predvsem Prekmurja, ki meji z območjem, kjer živijo Slovenci na	Cerkvena in kulturnozgodovinska vloga protestantizma. Pripadnost k Avstro-Ogrski monarhiji.

Madžarskem.	Madžarskem in zgodovino Slovencev na Madžarskem. Kulturnozgodovinski pomen protestantizma: na začetku 18. stoletja so objavili prve prekmurske knjige (v prekmurskem knjižnem jeziku). Uporabljale so se do leta 1919 oziroma tudi v prvih desetletjih 20. stoletja. Njihov pomen pri ohranjanju narodne zavesti Slovencev na Madžarskem.	Leto 1848 je bilo leto revolucije pri Slovencih. Osamosvojitvene težnje narodov. Program Zedinjene Slovenije. Težnje jugoslovanskih narodov po neodvisnosti. Razlogi za razpad Jugoslavije. Razglasitev slovenske samostojnosti. Vojna za Slovenijo. Republika Slovenija kot samostojna država Odnosi Republike Slovenije s Porabjem.
1.5 Zgodovina regionalnega razvoja slovenske narodnosti	Viri o zgodovini regionalnega razvoja slovenske narodnosti Razvoj narodne zavesti med dvema vojnama (širitev knjig Mohorjeve družbe, seznanjanje s slovenskim knjižnim jezikom).	Pripadnost k Železni zupaniji (okraj Tótság). Po 1920 k okraju Monošter-Murska Sobota, kasneje pa k okraju Monoster. Nastanek ljudskih šol njihov vpliv na slovensko narodnost. Zgodovinski dogodki 20. stoletja, njihov vpliv na življenje slovenske narodnosti. Učinki razvoja industrije v Monoštru od konca 60. let 20. stoletja naprej in vpliv teh na življenjske razmere pripadnikov slovenske narodnosti na Madžarskem.

2. Narodopisna znanja

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
2.1. Materialna kultura, dediščina slovenske narodnosti.	Materialna dediščina slovenske narodnosti, predstavitev nekaterih značilnih predmetov iz zornega kota njihove vrednosti pri skupnosti. Pomen muzeja v Monoštru s slovensko zbirko (Knjižnica in muzej Móra Ferenc), Küharjeve spominske hiše na Gornjem Seniku in Muzejske vasi v Sombotelu.	Staro kmečko orodje, njihovo poimenovanje in uporaba. Lončarstvo, tkalstvo, delovni postopki, orodja in izdelki pridelovanja bučnega semena. Zimska opravila (ličkanje koruze, česanje perja, luščenje bučnic, pletenje, pletenje košar, izdelovanje papirnatih rož, itn.)
2.2 Običaji slovenske narodnosti	Običaji povezani z družino, lokalno skupnostjo, verskim življenjem. Običaji povezani s pomembnimi dogodki človeškega življenja: krst, poroka, pogreb. Koledarske šege: božič, novo leto, trije kralji, velika noč, binkosti. Ljudski običaji: pustni običaji, borovo gostovanje kot najbolj atraktiven običaj porabskih Slovencev. Možnosti ohranjanja tradicij v današnjem času: Tradicije preteklosti in sedanjosti v odvisnosti sprememb družbe.	Potek dneva v družini na začetku prejšnjega stoletja. Spomladanski običaji (proščenje ob binkostih). Poročni običaji porabskih Slovencev do konca 1970-ih let. Kulinarična dediščina porabskih Slovencev: najbolj znane vsakdanje jedi, praznične jedi. Ohranjanje še živih običajev (dan svete Lucije, božični koledniki, novoletna, velikonočna, zimska opravila)
2.3 Mediji in negovanje tradicij.	Prisotnost materialne dediščine in običajev, praznikov skupnosti v tisku in elektronskih medijih. Časopis Porabje, Slovenski koledar, Moja Slovenija – revija Slovencev v zamejstvu in po svetu Slovenski radio Radio Monošter Narodnostna oddaja v madžarski	Vloga medijev pri ohranjanju tradicionalnih vrednot slovenske narodnosti Prisotnost materialne dediščine in običajev, praznikov skupnosti v tisku in elektronskih medijih. Časopis Porabje, Slovenski koledar, Moja Slovenija – revija Slovencev v zamejstvu in po svetu

	televiziji Slovenski utrinki Vloga programov Mura-Raba TV	Slovenski radio Radio Monošter Narodnostna oddaja v madžarski televiziji Slovenski utrinki Vloga programov Mura-Raba TV
2.4 Vloga negovanja tradicij pri krepitvi pripadnosti posameznika k skupnosti.	Narodopisna dediščina: družine, vasi, na podlagi starih družinskih slik, razgovora s starimi starši, starejšimi prebivalci porabskih vasic.	Avtotone narodne skupnosti na Madžarskem: 13 narodnosti Slovenci in druge narodne skupnosti (Nemci in Romi) v naselju. Sovplivi iz sožitja z Madžari. (gospodarski, jezikovni, kulturni). Jezikovne interference

3. Znanje o geografiji

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
3.1 Naselja slovenske narodnosti na Madžarskem.	Za naselja Slovencev na Madžarskem je značilno: majhne vasi, ilovnati griči, velike gozdne površine, pasniki in travniki, kisa tla, skromni pridelki.	Razvoj naselij skozi stoletja
3.2 Vpliv naselbinskih in geografskih razmer na način življenja slovenske narodnosti	Vpliv naselbin na način življenja posameznika. Nizka zmožnost za vzdževanje prebivalstva območja. Podložniški, kmečki način življenja. Bajtarji, sezonski delavci.	Pokrajina na periferiji vključena med meje (slovensko, avstrijsko), Življenje ob meji, vplivi in poslednice življenja v mejnem pasu na slovensko prebivalstvo; Vplivi reliefnih razmer. Naselja na južnih pobočjih. Gozdnata, nenaseljena severna pobočja. Slovenski vpliv na nastanek razpršenih naselij na zahodnem delu Madžarske.
3.3 Ekonomskogeografski vplivi na življenje slovenske narodnosti	Gospodarski stiki Slovencev na Madžarskem. Razvite gospodarske panoge v preteklosti. Sadjarstvo, zganjarstvo, pridelovanje bučnega olja, lončarstvo, tkalstvo. Živinoreja. Trgovanje s telečjim in svinjskim mesom z Avstrijo. Trgovanje z gobami, prodaja gozdnih plodov (smrekovi storzi, siske). Zadruga v 60., 70. letih 20. stoletja: zivinoreja, nabiranje gozdnih sadežev, gozdno gospodarstvo. Zaposlovanje v monoštrskih tovarnah in obdelovanje domače zemlje kot dejavnik gospodarskega razvoja. Dva življenjska sloga povzročata spremembo načina življenja in imata vpliv na doživetje pripadnosti narodnostni skupnosti	Samostojno kmetovanje. Značilnost poljedelstva je oranje na sloge. Leta 1907 načrt za izgradnjo železnice med Monoštrom in Mursko Soboto. Načrt se ni uresnil zaradi protesta lastnikov zemlje. (Isto se je ponovilo v 90. letih 20. stoletja.) Železnica bi gospodarski razvoj podprla, na neokrnjeno okolje bi pa povzročala slabe vplive Gospodarske razmere- negativen vpliv na obstoj -(odseljivanje mladih).
3.4 Geografski položaj in perspektive za Slovence	Modeli in alternative za slovensko narodnost. Dvojni učinek Narodnega parka Őrség- Porabje: ovirani industrijski razvoj, podpora turizmu in pridelovanju ekoloske hrane.	Projekti za razvoj Porabja – Razvojna agencija Slovenska krajina kot neprofitna organizacija;

4. Znanje o družbi

TEME	RAVEN IZPITA

	Srednja raven	Visja raven
4.1 Socioloske značilnosti slovenske narodnosti	Glavne značilnosti pripadnikov Slovencev na Madžarskem in značilnosti, ki določajo njihove odnose s skupnostjo: socialni položaj in problemi posameznikov, problematika pripadnosti narodnostni skupnosti, vloga družinske skupnosti ali sorodništva; vpliv družine na razvoj osebnost posameznika ter na obstoj narodne	Težke okoliščine za preživetje zaradi slabe kvalitete zemljišč. Težave pri zaposlovanju do sredine 60. let 20. stoletja in po spremembi sistema. Sezonstvo v 20. stoletju Delo na pristavah na Madžarskem in na velikih kmetijskih zadrugah Brezposelnost zaradi oviranega industrijskega razvoja. Nazadovanje kmetovanja zaradi tezav pri odkupu pridelkov. Demografske spremembe: zmanjševanje 2stevila prebivalcev, staranje prebivalstva in razlogi tega
4.2 Zavest o pripadnosti k skupnosti in njene značilne oblike.	Funkcije skupnosti. Stiki znotraj skupnosti. Funkcije, značilnosti organizacij, ki krepijo slovensko narodnost Skupnosti in kulturna društva v današnjih slovenskih naseljih.	Projekti za sodelovanje med pobratenimi organizacijami.
4.3 Položaj posameznika v skupnosti slovenske narodnosti	Odkrivanje in predstavitev možnosti posameznika za doživljanje pripadnosti k slovenski skupnosti: negovanje in razvoj maternega jezika in kulture.	Značilne oblike vedenja pri zamenjavi identitete: ohranjanje maternega jezika, zavestno negovanje jezika, sodelovanje pri negovanju običajev in tradicij.

5. Znanje, povezano z jezikom slovenske narodnosti

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
5.1 Dejavniki, ki vplivajo na razvoj jezika slovenske narodnosti.	Glavni dejavniki, ki so vplivali na jezik, na različice narečja Slovencev na Madžarskem: pripadnost k dvema zemljiškima gospodoma oziroma cerkvenima župnijama.	Zgodovinski in cerkvenozgodovinski razlogi za značilen razvoj narečja.
5.2 Vloga pogovornega jezika in jezikovnih različic.	Vloga narečja pri ohranjanju identitete. Porabsko narečje kot različica prekmurskega slovenskega jezika. Števan Küzmič pomemben prekmurski slovenski pisatelj, pedagog, prevajalec Biblije.	Dejavniki, ki vplivajo na uradni jezik, državni jezik in narečje: uporaba jezika v družini in zunaj nje. Slovenski jezik doma in v šoli. Možnosti uporabe jezika narodnosti Možnosti učenja maternega jezika.
5.3 Značilnosti slovenskega jezika, ki ga govori slovenska narodnost	Predstavitev značilnosti jezikovnih različic v primerjavi z jezikom matičnega naroda: glavne značilnosti porabskega slovenskega narečja, ki ga sestavljata gornjeseniški in števanovski govor.	Najpomembnejše morfološke in sintaktične značilnosti lokalnega narečja.
5.4 Pisani jezikovni spomeniki slovenske narodnosti	Pisani spomeniki Slovencev na Madžarskem: ustvarjanje Jožefa Košiča. Delovanje Avgusta Pavla Etnolosko delo Alojza Dravca, Vendel Teleki: Borovo gostüvanje, Irena Pavlič: Podaraj, Slovenska hišna imena. Sedanje raziskave: Vilko Novak, Marija Kozar Mukic, Francek Mukic, Katarina Hirnök, Karel Krajczar. Sodobni porabski ustvarjalci: Francek Mukič, Irena Barber, Karel Holec, Dušan Mukič	Predstavitev poljubno izbranega jezikovnega spomenika. Poznavanje oziroma predstavitev del.

6. Arhitektura slovenske manjsine

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
6.1 Arhitektura slovenske narodnosti	Bivalno okolje Slovencev in zgradbe za družbene namene Slovencev na Madžarskem v preteklosti in danes. Pomembnejše zgradbe slovenskih naselij.	Oblika porabskih naselij. Dimska kuhinja Oprema stare kuhinje, stari kuhinjski predmeti, njihova uporaba in poimenovanje v narečju. Tradicionalna oprema sobe.
6.2 Stilne in funkcionalne značilnosti zgradb, ki jih uporabljajo Slovenci.	Oblikovne in funkcionalne značilnosti arhitekture. Načrt starih kmečkih hiš. Razporeditev stanovanjske hiše in stranskih poslopij na parceli.	Značilnosti porabske ljudske arhitekture.
6.3 Negovanje arhitekturne dediščine slovenske narodnosti na Madžarskem.	Lesena hiša in gospodarska poslopja, ki predstavljajo stanovanjsko kulturo Slovencev na Madžarskem, v Etnološkem muzeju na prostem v Szombathelyu.	

7. Glasba in plesna kultura slovenske manjsine

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
7.1 Povezava med običaji, glasbeno in plesno kulturo Slovencev na Madžarskem.	Značilnosti in tradicija petja, instrumentalne glasbe in plesa ter izvajanje teh danes v krogu Slovencev na Madžarskem.	
7.2 Negovanje tradicij in glasbena kultura Slovencev na Madžarskem v sodobnem času.	Negovanje tradicije in zagotavljanje zabave po zahtevah sodobnega časa.	

8. Znanje o narodnostni politiki

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
8.1 Pravni okviri narodnostne politike.	Predstavitev nastajanja narodnostne zakonodaje v preteklih 50. letih, vplivi in analiza le-te.	
8.2 Temelji in praksa narodnostnega samoupravljanja.	Delovanje slovenskih lokalnih narodnostnih samouprav in državne samouprave.	
8.3 Vloga slovenskih samouprav, društev pri ohranjanju slovenske identitete.	Predstavitev in ocena programov za ohranjanje in posredovanje za prihodnost slovenske identitete, kulture in jezika - prireditve lokalnih samouprav in Državne slovenske samouprave, Zveze Slovencev na Madžarskem;	
8.4 Vloga zagovornika Slovencev v madžarskem parlamentu	Vloga pri povezovanju in posredovanju med gospodarstvom in kulturo dveh držav.	

II. OPIS IZPITA

Deli izpita

Srednja raven		Višja raven	
Pisni izpit	– Ustni izpit	– Pisni izpit	Ustni izpit
projekt	– 15 minut	– 180 minut	– 20 minut
80 točk	– 70 točk	– 100 točk	– 50 točk

Dovoljeni pripomočki na izpitu

	Srednja raven		Višja raven	
	– Pisni izpit	– Ustni izpit	– Pisni izpit	Ustni izpit
Kandidat zagotavlja	– NI	– NI	– Enojezični slovar	– NI
Ustanova, kjer deluje izpitna komisija zagotavlja	– NI	– Pripomočki, ki so povezani z nalogami (slikovni, tiskani oziroma elektronski nosilci znanja)	– NI	– Pripomočki, ki so povezani z nalogami (slikovni, tiskani oziroma elektronski nosilci znanja)

Za javnost

	Srednja raven		Višja raven	
	– Pisni izpit	– Ustni izpit	– Pisni izpit	Ustni izpit
Gradivo	– NI	– Naslovi vprašanj	– NI	– Naslovi vprašanj
Kdaj?	– NI	– Po pravnih pravilih	– NI	– Po pravnih pravilih

IZPIT NA SREDNJI RAVNI

Pisni izpit (projekt)	Ustni izpit 15 minut	
Samostojna obdelava neke teme med šolskim letom	– Zagovor projektnega dela	– Obrazložitev ene teme
80 točk	– 20 točk	– 50 točk

Pisni izpit

Vsebinske in oblikovne značilnosti pisne naloge

Vsebinska struktura

Projekt nadomečša pisni izpit.

Tema projekta se lahko izbere iz katerekoli od osmih vsebinskih sklopov, ki so jih obravnavali med študijem (glej Podrobne zahteve), maturant jo zagovarja na ustnem izpitu.

Zahteve, ki jih mora projekt izpolnjevati:

Projekt naj obsega 10-20 strani, od česa mora biti dolžina besedila 5 strani, brez ponazoritev, z velikostjo črk 12 pt., razmik med vrsticami 1,5. Opis projekta mora vsebovati faze dela: utemeljitev izbire teme, hipoteze oz. cilje, bibliografijo, strokovno literaturo, opis raziskovalnega dela, vsebinsko izdelavo teme, sklep in osebna doživetja.

Projektno delo je od izbire teme do nastanka dokončne oblike samostojno delo. Kandidat lahko ob pripravi projektnega dela prosi pomoč strokovnega svetovalca. Če kandidat že nima status dijaka in prosi pomoč strokovnega mentorja, potem si ga poskrbi sam. Strokovni mentor kandidata, ki ima status dijaka, je lahko tudi njegov profesor. Kandidat najkasneje do začetka pisnega izpitnega roka odda svoje projektno delo.

Kandidat za predstavitev projektnega dela pripravi gradivo za ponazoritev ali kratek povzetek, ki ga bo uporabil pri ustnem izpitu ob zagovoru projekta.

Ocenjevanje

Projektno delo se lahko oceni s 80 točkami. Delo se ocenjuje z upoštevanjem centralnih navodil za popraviljanje in ocenjevanje, ki vsebujejo naslednje splošne ocenjevalne kriterije.

I. Vsebina

- a) kompleksnost, večsplatno približevanje k temi 30 točk
- b) približevanje teme s strani novosti – 10 točk
- c) navedba bibliografije in strokovne literature – 5 točk

II. Priprava projekta

- a) opis projektnih faz 5 točk
- b) opis samostojnega raziskovalnega dela – 15 točk

III. Oblika

- a) jezikovno oblikovanje 8 točk
- b) struktura, kvaliteta končnega izdelka – 7 točk

V primeru, če je besedilo znatno krajše od minimalnega besedila (manj kot štiri strani) se projektno delo ne oceni.

Ustni izpit

Vsebinske in oblikovne značilnosti seznama vprašanj za ustni izpit

Vsebinska struktura

Kandidat v petih minutah predstavi svoje projektno delo. Za predstavitev prinese s sabo vnaprej pripravljeno gradivo za ponazoritev ali kratek povzetek projekta. Potem ima na razpolago 10 minut za obrazložitev vprašanja.

Seznam vprašanj ustnega izpita na srednji ravni poskrbi ustanova, pri kateri deluje izpitna komisija. Seznam vprašanj sestoji iz 20-ih vprašanj, sestavljenih iz štirih obveznih sklopov znanj (Znanja iz zgodovine, Znanja iz manjšinske politike, Znanja iz etnologije, Znanja iz jezika slovenske manjšine). Sorazmerje med vsebinskimi sklopi določijo težišča, ki so bila uveljavljena pri pripravi, vendar vprašanja morajo pokriti vse štiri sklope znanj. Vsako posamezno vprašanje mora vsebovati tudi vir, ki se nanaša na vsebino teme, analiza le-tega je prav tako del izpita.

Ocenjevanje

Ustni del izpita se lahko oceni maksimalno s 70 točkami. Znotraj tega se lahko projekt oceni z 20 točkami, za predstavitev teme lahko kandidat dobi 50 točk. Vrednotenje izpita poteka z upoštevanjem centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje, ki vsebujejo naslednje splošne ocenjevalne kriterije.

Predstavitev projekta – skupaj 20 točk

- jedrat povzetek projekta 7 točk
- prezentacijska tehnika, način predavitve – 5 točk
- jezikovna oblikovanost – 5 točk
- ponazoritev – 3 točke

Ocenjevanje ustnega vprašanja – skupaj 50 točk

- vsebina 25 točk
- analiza virov – 10 točk
- jezikovna oblikovanost – 10 točk
- struktura, zgradba odgovora – 5 točk

IZPIT NA VIŠJI RAVNI

Pisni izpit 180 minut	Ustni izpit 20 minut
Esej	– Obrazložitev teme
100 točk	– 50 točk

Pisni izpit

Vsebinske in oblikovne značilnosti pisne naloge

Na višji ravni mora maturant na pisnem izpitu napisati esej (600-700 besed) po centralno sestavljenih nalogah (izbira lahko med tremi naslovi).

Pisni del izpita temelji na podrobnih izpitnih zahtevah. Pisni izpit vsebuje nalogo iz 8 sklopov znanj, ki temelji na virih (glej Podrobne zahteve), v zvezi s temi kandidat predstavi posamezno temo in jo podpre z lastnim mnenjem, reagira na vire, podane v nalogi.

Ocenjevanje

Celotna naloga se lahko oceni maksimalno s 100 točkami. Točkovne smernice vsebujejo centralna navodila za popravljanje in ocenjevanje nalog pisnega dela izpita.

Ustni izpit

Vsebinske in oblikovne značilnosti seznama vprašanj za ustni izpit

Vsebinska struktura

Za ustni izpit se centralno pripravi 10 izpitnih listkov. Vsako vprašanje sestoji iz dveh podvprašanj. Podvprašanje „A” kandidat potegne iz vsebinskih sklopov Znanja iz zgodovine in Znanja iz manjšinske politike. Podvprašanje „B” pa potegne iz vsebinskih sklopov; Znanja iz etnologije, Znanja iz jezika slovenske manjšine. Sorazmerje znotraj posameznih seznamov vprašanj ni 50-50%, določeni vsebinski sklopi lahko dobijo večji poudarek. Kandidat ima na razpolago dvakrat 10 minut, da razloži določene teme pri dveh nalogah.

Ocenjevanje

Ustni del izpita se lahko maksimalno oceni s 50 točkami. Obe podvprašanji lahko ocenimo z 25-25 točkami. Vrednotenje izpita poteka z upoštevanjem centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje, ki vsebujejo naslednje splošne ocenjevalne kriterije.

1. Podvprašanje „A” :

- vsebina 15 točk
- struktura, zgradba odgovora – 5 točk
- jezikovna oblikovanost – 5 točk

2. Podvprašanje „B”:

- vsebina 15 točk
- struktura, zgradba odgovora – 5 točk
- jezikovna oblikovanost – 5 točk

TÁRSADALOMISMERET

A Társadalomismeret vizsgatárgy sajátosságairól

A Társadalomismeret vizsgatárgy integrálól szerepet tölt be a jelenismereti tárgyak között: felöleli a társadalmi viszonyokat leíró szociológiai megközelítéseket, valamint a gazdasági, szociálpszichológiai, jogi és állampolgári ismereteket is. A témák sokféleségéből következik, hogy nem hagyományos értelemben vett tantárgyról van szó, amelyben az „egy tudomány - egy tantárgy” elve érvényesül. Az elsődleges cél, hogy az iskola közvetlenül is válaszoljon a diákok szocializációs szükségleteire, segítse őket abban, hogy könnyebben elsajátítsák a társadalmi normákat, hogy a későbbiekben könnyebben be tudjanak illeszkedni a társadalomba.

A Társadalomismeret esetében tehát különösen fontos kérdés az ismeretátadás és készségfejlesztés „hatékonyan működő” arányának megtalálása - ami persze legfőképpen az órai munka szervezésében jelenik meg. Egy ilyen jellegű tárgynak ugyanis az alapvető társadalomtudományi ismereteken túl politikai és szociális mintákat, készségeket is kell közvetítenie. Szemlélete szorosan kötődik az aktuális társadalmi gyakorlathoz, illetve a diákok társadalmi tapasztalataihhoz, különösen a közösségi szolgálat során szerettekhez. A tanítás alapvető célja az, hogy kifejlessze a diákokban a készséget és a hajlandóságot, hogy életük további részében is tudatosan és kritikusan foglalkozzanak társadalmi kérdésekkel. A Társadalomismeret vizsgatárgy módszertani sajátossága tehát az induktivitás, amely tanítás személyességében és a társadalmi gyakorlathoz való közelségben jelenik meg.

A Társadalomismeret vizsgatárgy részletes érettségi követelményeiről

A Társadalomismeret vizsgatárgy érettségi követelményei a kerettantervi tartalmakon túlmutató elemeket is tartalmaznak.

A Társadalomismeret különböző területei (társadalomismeret, jelenismeret, gazdasági-pénzügyi ismeretek, szociálpszichológia) nem jelentenek önálló tartalmakat, sokkal inkább eltérő megközelítési módokat, szemléleteket képviselnek. A vizsgatárgy komplex tartalmakra - pl. család, szocializáció, iskola, helyi társadalom, nemzet, glóbusz - épül, amelyeknek szociológiai, politológiai, szociálpszichológiai, gazdasági, filozófiai stb. oldalait vizsgáljuk meg.

A vizsga általános célja

A Társadalomismeret vizsgatárgy érettségi követelményeiben - mind középszinten, mind emelt szinten - két nagyon fontos elvárás fogalmazódik meg. Egyrészt az, hogy a vizsgázó minél több ismeretet gyűjtsön az őt körülvevő társadalmi viszonyokról, együttélési szabályokról és mintákról. Másrészt annak bemutatása, hogy a vizsgázó mennyire képes megszerzett ismereteit személyes formában - önálló véleményeként - elmondani. Ez részben azt jelenti, hogy saját élményeit és tapasztalatait mennyiben képes általános formában is megfogalmazni, részben pedig azt, hogy a fölvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani.

A társadalomismeret érettségi vizsga tehát – a tantárgy alapvető céljaival összefüggésben – nem csupán ismereteket kér számon, hanem rendeltetése az is, hogy felmérje, mennyire vált képessé a tanuló a saját értékrendjének felismerésére, életútjának, perspektíváinak tervezésére. A követelmények annak megmutatását is számon kérik a vizsgázótól, hogy milyen mértékben jutott el különböző társadalmi kérdések és problémák tudatos értelmezéséhez. A

társadalomismeret vizsgakövetelményei tartalmazzák az ún. szinkron társadalomtudományok: a szociológia, a közgazdaságtudomány, a politológia, a jogtudomány, a szociálpszichológia alapvető értelmezési kereteinek és fogalomrendszerének ismeretét.

A társadalomismeret érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a társadalom alapvető szerkezetét, illetve a társadalmi viszonyok legfőbb sajátosságait;
- megismerkedett-e a különböző társadalmi együttélési szabályokkal, a jog alapelveivel, saját jogaival és kötelességeivel, az állam intézményeivel, valamint a gazdaság működésével;
- foglalkozott-e a közvetlen környezet és a tágabb környezet összefüggéseivel, tudatosította-e a globalizáció előnyeit és hátrányait;
- meg tud-e fogalmazni konkrét példák, esetek segítségével különböző értékrendeket, gondolkodási és cselekvési mintákat;
- mennyiben képes saját tapasztalatainak általánosítására és fogalmi megragadására;
- mennyire fejlődött ki benne az a készség, hajlandóság és felelősség, hogy élete további részében is tudatosan és kritikusan foglalkozzon társadalmi kérdésekkel, mások problémájával;
- képes-e a szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre;
- megismerte-e a gazdaság alapintézményeit, törvényszerűségeit, szereplőit;
- ki tudja-e fejteni önálló véleményét gazdasági témákról, tudja-e vázolni megoldási javaslatait a gazdasági élettel összefüggő problémákról;
- mit tud a munkaerőpiacon érvényes írott és íratlan szabályokról.

Az emelt szintű vizsga célja a fentiekén túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a felsőoktatásban való továbbhaladáshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- tisztában van-e azzal és annak következményeivel, hogy az ember olyan individuum, aki társadalomban, annak különböző szintű közösségeiben él;
- képes-e a környezetében történő eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- felkészült-e a felelős társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka és az üzleti élet területén;
- ismeri-e az ezredforduló alapvető modernizációs és globális folyamatait és azok nemzetközi, illetve hazai hatásait;
- milyen szintű együttműködési és problémamegoldó készséggel rendelkezik;
- ismeri-e az ember vizsgálatának tudományos történeti módszereit (pszichológia, szociológia) közös, illetve eltérő megközelítési módjait;
- ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit.

A vizsga két szintje, a vizsga formái

A középszintű vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket - elsősorban fogalmakat - méri, illetve az alapvető ismeretek számonkérésén túl legfőképpen arra irányul, hogy a diákok képesek-e megérteni a körülöttük lévő világot. Az emelt szint vizsgája *tudományosabb* jellegű, ugyanis az emelt szintű vizsga legfőképpen a felsőoktatásban továbbtanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez azt jelenti, hogy a vizsga a vizsgázóktól a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokban való jártasságot feltételez, összetettebb és önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el. A középszintű követelmények egésze vonatkozik az emelt szintre is: az emelt szint számára megfogalmazott követelmények a középszinthez képest kiegészítésként értelmezendők. Ebből az is következik, hogy egy-egy témakör követelményeinek részletező leírását a középszint követelményei tartalmazzák.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

KOMPETENCIÁK ÉS TÉMAKÖRÖK

A témakörökhöz tartozó, alább részletezett tematikus követelmények elsajátítását a vizsgázó **középszinten** a saját tapasztalatait is tartalmazó projekt munka keretében illetve annak szóbeli „megvédésében”, továbbá a tételes szóbeli vizsgafeleletében kell, hogy igazolja. Az itt megjelölt kompetenciák mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgán megjelennek. Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket is.

Társadalomismeret

TÉMAK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
Társadalomismeret		
1. Egyén és közösség	Az ember biológiai és társadalmi meghatározottsága. Különböző kultúrák emberképe. Beilleszkedés a társadalomba. Szocializáció és identitás. Társadalmi szerepek. A szocializáció alapvető közegei: család, iskola, kortárs csoport, média. Konfliktus és konfliktuskezelés. Kultúrák és közösségek. Sztereotípiák és előítéletek. Társadalmi értékrendek. A vallás jelentősége az egyén közösségi és magánéleti mivoltában. Kulturális sokféleség. A világ vallásai. Társadalmi együttélési szabályok. A társadalmi norma és normaátadás. A deviancia fogalma. A társadalmi normák szabályozó szerepe. Bűnözés és bűncselekmény. Jogok és kötelességek. A gyermekek jogai, diákjogok és kötelességek. A közélet és magánélet határai. A média felelőssége a közélet és magánélet megközelítésében. A közélet etikája. Az ifjúság sajátos helyzete a társadalomban. Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában. A munkába lépés életszakasza.	Az emberi faj kultúrájának gyökerei. A kulturális univerzálék. A kulturális önazonosság és a társadalmi hovatartozás problémái. A társadalmi szerződés. A társadalmi norma és normaátadás. Az anomia fogalma. Az illem. A vallásgyakorlás mint magán- vagy közügy. Jogok és kötelességek. A gyermekek jogai, diákjogok és kötelességek. Büntetőjogi számonkérés, elévülés – el nem évülés. A hatalommal való visszaélés bűncselekménye. Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában.
2. A társadalmi viszonyok	A család fogalma és funkciói. Családi szerepek. Nemzedékek együttélése. Nők és férfiak a társadalomban: a két nem viszonyának változásai. Az iskola társadalmi szerepe. Az iskolai tudás jellegének átalakulása. Az iskola közösségteremtő és szocializációs funkciói. Az életmód fogalma és elemei. Fogyasztói magatartás. Lakóhely, étkezési és öltözködési szokások. Munkaidő, szabadidő. A helyi társadalom. A nemzet politikai és kulturális fogalmai. A magyar nemzettudat sajátosságai. A hazafiság történelmi példái. A nemzetiség fogalma. Magyarországi nemzetiségek. A roma népesség helyzetének sajátosságai. A társadalom rétegződése életkor, nemek, műveltség, vagyoni helyzet, foglalkozás, településformák, etnikum	Az iskola társadalmi szerepe. Az iskolai tudás jellegének átalakulása: az élethosszig tartó tanulás fogalma. A magyar nemzettudat fejlődésének sajátosságai. A nemzetiségek jogi szabályozásának történeti változásai és új vonásai. Az egyházak társadalmi szerepvállalása és jogi szabályozásuk. Demográfiai viszonyok. Korfa. A szociológia és a szociálpszichológia tudománya, szociálpolitika. Urbanizációs és regionális problémák.

	szerint. A magyarországi egyházak, vallási közösségek. Multikulturális társadalomszemlélet. Demográfiai viszonyok. A társadalmi egyenlőtlenség. Méltányosság és igazságosság. A hátrányos helyzet fogalma. A hátrányos helyzet típusai: szegénység, testi és szellemi fogyatékoság. Karitatív tevékenység. Közösségi szolgálat, önkéntesség. A szociológia tudománya. Tömegjelenségek. Tömeglélektan. A média hatása.	
3. Állampolgári ismeretek		
3.1. Jogi alapismeretek	Az alapvető emberi jogok. Egyéni és közösségi jogok. Gyermeki és diákjogok. Állampolgári köteleességek. A politika fogalma. Magánérdek és közérdek. A demokratikus társadalmi és állami berendezkedés. A demokratikus közélet fő jellemzői. A hatalommegosztás elve. Magyarország alaptörvénye. A törvényhozó hatalom rendszere. A végrehajtó hatalom rendszere. A köztársasági elnök szerepe. Politikai pártok. A bírászkodás rendszere Magyarországon. Jogi alapismeretek: jogsérelem, jogorvoslat. A rendőrség jogai és kötelezettségei.	Az állampolgárság fogalma. Állampolgárság létrejötte. A politika fogalma. Magánérdek és közérdek. A demokratikus társadalmi és állami berendezkedés. A demokratikus közélet fő jellemzői. A hatalommegosztás elve. Magyarország alaptörvényének létrejötte. Az államhatalmak elválasztásának elve.
3.2. Intézményrendszer	Az önkormányzatiság fogalma. A helyi önkormányzatok szervezete és működése. A közigazgatás rendszere. A civil társadalom szervezetei. Az Európai Unió kialakulása és céljai. Az Európai Unió alapintézményei.	Az Európai Unió intézményrendszere. Az európai polgárság jogai és kötelességei.
3.3. Ügyek intézése	Állampolgári dokumentumok: személyi igazolvány, lakcímkártya, diákigazolvány, útlevél, adóazonosító, taj-kártya, jogosítvány.	„A jó állam” elve
4. Jelenismeret – Társadalmi világrend az ezredforduló után		
4.1. Az életmód	A gazdasági növekedés dilemmái. A demográfiai folyamatok ellentmondásai.	Az állami és nemzetközi politikai szerepvállalás ellentmondásai. Biztonságpolitika: terrorizmus, migráció. Az európai integráció kérdései. Civilizációs konfliktusok: etnikai, környezeti, vallási, gazdasági kérdések. A multinacionális és nemzeti gazdaságok ellentmondásai.

4.2. Kultúra és globalizáció	A globalizáció folyamata. A fogyasztói társadalom válsága. A munka világának átalakulása. Az információs társadalom kialakulása. Az élethosszig tartó tanulás. A nemek közötti viszony és a család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása.	A globalizáció fenyegetése a nemzeti-nemzetiségi kultúrák vonatkozásában. A szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció összefüggései. A hálózati kultúrák növekvő szerepe. Szellemi és vallási körkép az ezredfordulón.
4.3. A növekedés határai	A fenntarthatóság elvei. A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre. A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai. A népesség csökkenése és az elöregedés hazánkban és más európai országokban. A környezetkímélő magatartás elterjedését ösztönző, illetve gátló tényezők.	A globális élelmiszeripar termékeinek és a természetes élelmiszerek fogyasztásának szembenállása. A génmódosított árukkal összefüggő társadalmi-egészségügyi kockázatok. Fenntartható fejlődés vagy fenntarthatóság? A globális demográfiai növekedés és a hazai népességcsökkenés ellentmondása.
5. Gazdasági és pénzügyi ismeretek		
5.1. A gazdasági környezet	A gazdaság alapintézményei, törvényszerűségei és gazdasági szereplői. A tulajdonformák. A vállalkozási formák fő jellemzői.	
5.2. Az állam gazdasági szerepvállalása	Az állam gazdasági szerepvállalása. Állami költségvetés. Adópolitika. Az állam piaci és nem piaci feladatai. Az újraelosztási rendszerek. A fő makrogazdasági mutatók. A gazdasági növekedés, stagnálás, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külső és belső egyensúly. Az Európai Unió fő gazdaságszervező elvei (szabad munkaerő- és tőkeáramlás, egységes valuta).	Adó- és járulékpolitika. Az állam gazdasági szerepének liberális, baloldali és konzervatív értelmezése. A makroökonómia alapfogalmai. Nézetek az Európai Unió gazdasági egységesedéséről. Konvergenciaprogramok.
5.3. Pénzügyi ismeretek	A pénz fogalma, szerepe, funkciói. A nemzetközi és a hazai bankrendszer. Pénzügyi tranzakciók. Hitel (kamat, futamidő, fedezet, saját erő). A pénzpiac fogalma. Az ár-bér spirál folyamata.	A pénz kialakulása. A nemzetközi és a hazai bankrendszer változási tendenciái. A devizakölcsön problémája, megoldási lehetőségek. Pénzkereslet, pénzkínálat; a pénzpiac egyensúlya.
5.4. A munka világa; Fogyasztó a piac-gazdaságban	A munkaviszony. Munkaadók és munkavállalók jogai és kötelezettségei. Hazai és nemzetközi munkaerő-piaci elvárások. Az adózás. Felkészülés a munkaerőpiacra való kilépésre: önéletrajz, motivációs levél. Az állásinterjú. Fogyasztás, beruházás, megtakarítás a háztartásban. A megtakarítás formái. A megfontolt hitelfelvétel. A fogyasztó jogai.	A munkáról való gondolkodás eltérő kulturális attitűdjei.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga (tételkifejtés és projektvédelem)	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

	15 perc (10 perc és 5 perc)	240 perc	20 perc
80 pont	70 pont (50 pont és 20 pont)	75 pont	75 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok	NINCS	középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	vizsgaidőszakonként három projekttema	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	tavaszi vizsgaidőszakra: előző év december 1. őszvi vizsgaidőszakra: adott év május 1.	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
	15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	tételkifejtés 10 perc	projektvédelem 5 perc
	50 pont	20 pont
80 pont	70 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A projektmunka témáját a vizsgázó a központilag meghatározott három témakör valamelyikéből választhatja.

A projekttemákat a tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozóan előző év december 1-jéig, míg az őszi vizsgaidőszakra vonatkozóan az adott év május 1-jéig kell nyilvánosságra hozni.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense automatikusan szaktanára.

Az elkészült munkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadnia a vizsgát szervező intézményben, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A projektmunka leadásakor a vizsgázónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A projektkészítés közben készült jegyzeteket, vázlatokat, nyersvázlatot, meghívókat, fényképeket és bármilyen más a vizsgázó által kiválasztott dokumentációt a vizsgázó portfólióba rendezi. A portfólió az elkészült projektmunka mellékletét képezi.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát a megadott szempontok szerint értékelje. Amennyiben a konzulens és a javító tanár nem azonos, akkor a konzulens a projekt készítés folyamatát a megadott szempontok szerint szövegesen értékeli. Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai

A projekt témája lehet bármely hétköznapi vagy tudományos terület leírása, bemutatása. A központilag megadott téma többnyire általánosabb jellegű, ami többféle - a helyi viszonyoknak megfelelő - megközelítést is lehetővé tesz (pl. „Környezetszennyezési problémák lakóhelyeden” / „Egy szegénységben élő, kirekesztett család története, helyzete.”).

A vizsga fontos jellemzője a komplex megközelítés. A tantárgy komplex jellegét - azt, hogy többféle műveltségi terület (szociológia, politológia, gazdaságtan, filozófia stb.) ötvöződéséből jött létre - a vizsga keretén belül is érvényesíteni kell. A választott téma kidolgozásakor a tantárgy tartalmi struktúráját - mint megközelítési módot - is figyelembe kell venni. Például egy családra, iskolára, helyi társadalomra vonatkozó téma esetében társadalomismereti vagy gazdasági, pénzügyi, valamint jelenismereti (általánosabb összefüggéseket is tartalmazó, azokra kitekintő) megközelítéseket is alkalmazni kell.

A projektmunka jellemzői

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység. A vizsgázó - a konzultációkat felhasználva - önállóan választja ki a témáját, önállóan készíti el a dolgozatát, folytatja kutatási tevékenységét.

A projektkészítés lehetséges műfajai

A projektek megvalósulását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg.

- Írásos dolgozat típusú projekt.
- Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt.
- Szervezésen alapuló projekt.

Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, esettanulmányt, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott szociológiai jellegű interjút, kérdőíves felmérés elemzését, értékelést, publicisztikai típusú riportot, iskolaújságban megjelenő cikksorozatot.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek és a vizsgához méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül, 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal, kb. 10-12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12-15 oldal.

Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekten érjük az audiovizuális produktumot, az iskolai rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, egyéb audiovizuális interjút, riportot, fotósorozatot, faliújságon tematikus képsorozatot, faliújság-sorozatot.

A projekt terjedelme akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha az iskolarádió, illetve televízió részére készített műsor legalább 3-5 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részből áll, a film legalább 5-20 percnyi, a fotósorozat - bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón - legalább 10-15 képből áll. A projekt elbírálásának feltétele, egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Szervezésen alapuló projekt műfajai közé a közéleti diákrendezvény megszervezését (pl. vitasorozat), az iskolán kívüli közéleti akció szervezését (pl. környezetvédelmi akció), a jótekonysági rendezvény lebonyolításában történő részvételt vagy annak megszervezését soroljuk.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő, akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy az eléri a 30-35 órát. A projekt elbírálásának itt is feltétele, egy 3-5 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Megjegyzés: A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A projektmunka elkészítésének ajánlott menete

- a téma kiválasztásához szükséges (esetleges) megbeszélés,
- a téma kiválasztása után hipotézis vagy célkitűzés kialakítása,
- bibliográfia készítése - a fontos irodalmak kiválasztása,
- tervezet készítése a munka részeire, illetve a munka ütemezésére vonatkozóan,
- részfejezet készítése,
- a nyers változat elkészítése, leadása,
- bírálat,
- korrigálás,
- végleges produktum leadása.

A projektmunka értékelése

Az elkészült projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján, az alábbiak figyelembevételével történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a projektkészítés folyamatát (30 pont), másrészt pedig az elkészült projekt tartalmát (50 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javítótanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 30 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

A projektkészítés folyamatának (30 pont) értékelési szempontjai:

- A vizsgázó önálló részvétele a projektkészítésben	2 pont
- önálló témafeldolgozás	
- A konzultációkon való részvétel	4 pont
- konzultációkon való aktív részvétel	
- pontos felkészülés az elemzés,	
- értékelés,	
- összegzés elkészítéséhez	
- Információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldás képessége, széles körű alkalmazási ismeretek	14 pont
- munkanapló folyamatos vezetése	

- portfólió bemutatása
- hipotézis vagy célkitűzés írásban való megfogalmazása, témaválasztás indoklása
- munka ütemezésére vonatkozó tervezet készítése
- konzultációkon megbeszélte határidők betartása
- nyersvázlat, illetve részfejezet elkészítése
- Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás
- személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban
- a konzulenssel és más érintett személyekkel való jó együttműködés
- a szakirodalom megértése, értő feldolgozása
- a munkanapló, a tervezet tartalma logikusan felépített, nem tartalmaznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat

10 pont

Az egyes műfajcsoportokba tartozó projektmunkák tartalmáért járó 50 pont megítélése az alábbiak szerint történik:

- Az írásos dolgozat tartalmi követelményének hibátlan teljesítésével maximum 50 pont adható.
- A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (10 pont) és a kész vizsgamunka (40 pont) együtt számít.
- Szervezésen alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (30 pont) és maga a rendezvény (20 pont) szintén együtt értékelendő.

Megjegyzés: Amennyiben a javító tanár, illetve a vizsgabizottság észreveszi, hogy az elkészült projektmunka más személy szellemi terméke, akkor a vizsgaszabályzat 25. § (3) bekezdése és 29. §-a alapján kell eljárni.

A projektmunka megvédése (20 pont) a szóbeli vizsga egyik részeleme.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgán kerül sor a - tételhúzás mellett - a projektmunka megvédésére.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról és a projektmunkához kapcsolódó kérdésekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A vizsgabizottság projektmunkához kapcsolódó kérdéseinek arra kell irányulnia, hogy a vizsgázó milyen következtetéseket tud levonni a témával kapcsolatban.

Az esetelemzési vagy dokumentum-, forráselemzési feladatokat tartalmazó tételsort a részletes vizsgakövetelményben megadott témakörök figyelembevételével kell összeállítani. Az elemzés során a vizsgázó a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeit dolgozza fel megadott szempontok alapján.

A tételek forrása lehet bármilyen, a műveltségi területhez kapcsolódó tankönyv, példatár, művészeti alkotás, fotó, szöveggyűjtemény, statisztikai adat, napi hír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseménye.

A tétel az eset rövid leírásán vagy a tétel kifejtését segítő dokumentumon, forráson kívül kérdéseket tartalmaz, amelyek jelzik az elemzés főbb szempontjait és megkívánt irányát.

Vizsgán használható segédesszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A projektmunka védésekor a vizsgázónak a feltett kérdésekre is válaszolnia kell.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A középszintű szóbeli vizsga tételsora legalább 20 tételből áll. A tételsort a részletes vizsgakövetelményben megadott témakörök figyelembevételével kell összeállítani.

A tétel jellemzői

A szóbeli vizsgatétel két feladatot tartalmaz.

1. feladat: tételkifejtés

2. feladat: projektvédelem

1. feladat:

A tételkifejtés további két alfeladatot – A) és B) – tartalmaz.

Az A) alfeladat társadalomismereti vagy jelenismereti témát érintő feladat, míg a B) alfeladat egy gazdasági és pénzügyi ismeretek témához kapcsolódó feladat.

Az A), illetve B) alfeladatban a következő tematikai arányokat kell figyelembe venni:

- A) alfeladatok a követelményrendszerben szereplő társadalomismereti és jelenismereti témák mindegyikének felhasználásával kell, hogy készüljenek.

- B) alfeladat a követelményrendszerben meghatározott gazdasági és pénzügyi ismeretek témák mindegyikének felhasználásával készül.

2. feladat:

A vizsgázó röviden bemutatja az általa elkészített projektet és válaszol a bizottság által feltett kérdésekre.

A vizsgabizottság, illetve elnök előzetes engedélyével bemutatatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének

vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védés alkalmával a portfólióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátorítsa.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli érettségi vizsgán szerezhető 70 pont, a tételkifejtésre adható 50 pont és a projektvédésből szerzett 20 pontból áll össze.

A kihúzott tétel értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit a megadott szempontok szerint, és az ezekre adható, az 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell.

A tételkifejtés értékelésének szempontjai

Tartalom: 45 pont

Előadásmód: 5 pont

A tartalom (45 pont) értékelésének szempontjai:

- a vizsgázó mennyire rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges elméleti tudással,
- a vizsgázó mennyire képes konkrét esetek, dokumentumok, források értelmezése során alkalmazni az elsajátított ismereteket, fogalmi összefüggéseket és érvelési módokat, képes felismerni az esetlegesen jelenlevő erkölcsi dilemmákat, morális indítékokat,

- a vizsgázó milyen mértékben rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges szakszókincssel, logikus érveléssel,

- képes-e érvelni saját helyzetértékelése és értékválasztásai mellett.

Az előadásmód (5 pont) értékelésének szempontjai:

- rendszerező és lényegkiemelő képesség,

- meggyőző érvelés,

- nyelvhelyesség.

A projektvédés értékelésének szempontjai

A projektmunka megvédésének értékelése - bár a szóbeli érettségi vizsga keretében történik az írásbeli (projekt) vizsga lezárásának tekintendő.

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 20 pont felosztásával kialakított részpontoszámokat, ez alapján kell felosztani:

- a vizsga tartalmának és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása 6 pont

- a projektkészítés során szerzett egyéni tapasztalatok ismertetése 4 pont

- szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása 4 pont

- a vizsgabizottság által feltett kérdések megválaszolása, témataartás, lényegkiemelés 4 pont

- a felelet felépítettsége, nyelvhelyesség 2 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
feladatsor	tételkifejtés
75 pont	75 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központilag készült feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatai 75%-ban a társadalomismeret és jelenismeret, és kb. 25%-ban a gazdasági és pénzügyi ismeretek témákból kerülnek ki.

A feladatsor két részből áll:

I. rész mindenki által megoldandó feladatokat tartalmaz a társadalomismeret és jelenismeret témakörökből

II. rész egy gazdasági és pénzügyi ismeretek feladatsort tartalmaz:

Társadalomismeret és jelenismeret

- fogalmakra vonatkozó teszt jellegű feladatok,

- egy-egy kisebb téma esszéyszerű kifejtése,

- esettanulmány értelmezése és elemzése,

- forráshasználatot (adatsor, ábra, kép) kívánó feladat,

- érvelést, egyéni véleményt, álláspont megfogalmazását elváró feladat.

Gazdasági és pénzügyi ismeretek

- fogalmakra vonatkozó kérdés,

- egy-egy kisebb téma esszéyszerű kifejtése,

- esettanulmány értelmezése és elemzése,
- adatsorok értelmezése és elemzése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 75 pont adható, amely az I. részre adható 55 pont és a II. részre adható 20 pont összegéből jön létre.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A tétel tartalmazhat felvezető szöveget - idézetet, statisztikát, képet stb. - a kérdés, illetve feladat mellett.

Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.

Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll. A tételsort a részletes vizsgakövetelményben megadott témakörök figyelembevételével kell összeállítani. Minden tétel két feladatot tartalmaz.

1. feladat: társadalomismereti és jelenismereti témákhoz kapcsolódik
2. feladat: tartalmaz egy gazdasági és pénzügyi ismeretek témához kapcsolódó feladatot

A szóbeli vizsgán minden vizsgázó egy tételt húz, melyen rajta van az 1. feladat és a 2. feladat is.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet központi értékelési útmutató alapján 75 ponttal értékelhető.

1. feladat 55 pont

2. feladat 20 pont

A tartalom értékelési szempontjai:

- a feladat megértése, témataratás, lényegkiemelés,
- a szakmai nyelv használata, a szakirodalom felhasználása, a források felhasználása,
- tételének megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése, ismeretek mélysége, tárgyi tudás,
- a megközelítés sokszínűsége és komplex jellege, a jelenségeket, változásokat alakító tényezők feltárása, problémaközpontú bemutatás,
- önálló vélemény megalkotása, életszerű saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása.

Megjegyzés: Az értékelésbe a tartalmi elemek értékelése mellett az előadásmód értékelése is beszámít.

Az előadásmód értékelési szempontjai:

- Az előadásmód önállósága, folyamatossága, érthetősége.
- A kifejtés szerkezete.
- Lényegkiemelő képesség.
- Fogalomhasználat.
- Stílus.

TERMÉSZETTUDOMÁNY

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Az Univerzum

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
1.1. Az idő 1.1.1. Az idő természete; időmérés	Ismerje a periodikus jelenségek (csillagászati, mechanikai, atomfizikai) és az időmérés kapcsolatát.	Mit tekinthetünk állandó periódusidejű mozgásnak? A Nap és Hold ciklusait? (ókor 1.1.3.); az inga lengésidejét? – Galilei; a kisugárzott fény hullámhosszát? (1.3.3.; 8.1.2. – SI). Milyen biológiai ciklusok ismertek és milyen összefüggésben állnak a csillagászati ciklusokkal? (3.4.1.; 4.2.2.) Mi a folyamatok egyirányúságának termodinamikai oka?
1.1.2. A mozgások típusai	Ismerje fel a legalapvetőbb mozgástípusokat (egyenest vonalú	Mi a gyorsulás oka? (1.3.1.) Milyen (közeli) körmozgások

	egyenletes, egyenletesen gyorsuló, egyenletes körmozgás, rezgőmozgás, hullámmozgás), konkrét esetekben tudja jellemezni a megfelelő mennyiségekkel (sebesség, gyorsulás, periódusidő, frekvencia, terjedési sebesség, hullámhossz). Határozza meg és egyszerű példákon (numerikusan és grafikon-elemzéssel) alkalmazza konkrét mozgások esetében (egyenes vonalú egyenletes és egyenletesen gyorsuló mozgás, egyenletes körmozgás) a leíráshoz szükséges fogalmakat, összefüggéseket. Kvalitatív módon tudja leírni a hullámok terjedési tulajdonságait.	tapasztalhatók a természetben? (1.1.3.) Milyen erő hatására? (1.3.5.)
1.1.3. Periodikus mozgások a csillagászatban; naptár	Mutassa be a nap- és a földközéppontú csillagászati világképeket (modelleket), a mellettük és ellenük felhozott legfontosabb érveket (Ptolemaiosz, Kopernikusz, Kepler, Galilei). Magyarázza a napszakok és évszakok váltakozását. Tudjon a helyi idővel és zónaidővel kapcsolatos feladatokat megoldani. Ismerje a Föld nevezetes szélességi köreit (Egyenlítő, térítők, sarkkörök) és az ezekhez kapcsolódó csillagászati időpontokat (napéjegyenlőségek, napfordulók). Mutassa be a naptárkészítés elvét, nehézségeit.	Mi az összefüggés időegységeink és a tapasztalt csillagászati jelenségek között? Hogyan magyarázhatók tapasztalataink a heliocentrikus világleírásban? (1.3.5.) Miként függ össze az időmérés a térképezéssel és a földrajzi zonalitással? (1.2.3.; 2.5.)
1.1.4. Az Univerzum története	Ismertesse a csillagok életének fő szakaszait, az Ősrobbanás elméletének lényegét.	Mi a feltétele a fúzió megindulásának? (1.3.4.) Mi a szerepe ebben az égitest tömegének? (1.3.5.) Milyen elemek keletkezhetnek a csillagokban, illetve a szupernovákban? (8.2.3.) Hogyan függ ez össze a Földet és az élő szervezetet fölépítő molekulák összetételével? (6.5-6.)
1.2. A tér 1.2.1. A tér természete	Ismertesse az ókori szférikus világmodell (Arisztotelész) és a homogén tér (Newton) különbségét.	Mi a tapasztalt különbség „égi” és „földi” mozgások között (1.1.3.); hogyan ad egységes magyarázatot a fizika? (1.2.2.; 1.3.1.; 1.3.5.).
1.2.2. A helyzet meghatározása	Ismerje a távolság, felszín és térfogat mértékegységeit, a tömegközéppont fogalmát és szabályos, homogén testek esetében meghatározásának módját. Tudja, hogy egy pont helyzete hogyan határozható meg a derékszögű koordináta-rendszer segítségével. Ismertessen néhány geometriai módszert nagy távolságok mérésére (pl. háromszögek hasonlósága, Eratoszthenész földátmérő-mérése). Tudja, hogy az űrkutatás eszközei és eredményei hogyan alkalmazhatók a Föld és az Univerzum megismerésében.	Mi a kapcsolat a Descartes-féle koordináták és a földrajzi koordináták között? (1.2.3.; 2.5.)
1.2.3. Térkép	Mutassa be a térkép és a tapasztalati	Mire használhatók a tematikus

	világ kapcsolatát, a térképi ábrázolás jelentőségét. Tudja értelmezni a térkép jelrendszerét. Szaktérképek (tematikus térképek) alapján tudjon értelmezni természeti jelenségeket és azok összefüggéseit. Legyen képes egyszerű méretarány-számítási feladatok megoldására.	térképek? (2.1.; 2.3.1.; 2.3.3.; 2.4.1.; 2.5.; 3.4.1.)
1.2.4. Távolságok és méretek az Univerzumban és a Naprendszerben	Ismerje a legfontosabb csillagászati objektumok (galaktika, Naprendszer, csillag, bolygó, hold, üstökös, meteor) legalapvetőbb jellemzőit (méretük nagyságrendje, fényük, mozgásuk). Ismerje a Nap és a Hold fő jellemzőit, hatásukat a földi életre. Értse a nap- és holdfogyatkozás feltételeit, a holdfázisok okát. Értse a Föld helyzetének és az élet fennmaradásának összefüggését.	Mi szabja meg az égi objektumok mozgását (1.3.5.); miként látszik pályájuk a Földről? (1.1.1.; 1.2.1.) Ez milyen földi élettani ciklusokat szabályoz (2.5.; 3.4.1.; 4.1.1.; 4.2.2.), és hogyan hat a tengerjárásra? (2.4.1.) Mi adja a csillagok fényét (8.2.3.); ennek milyen összetevői vannak? (1.3.3.) Hogyan melegíti fel a levegőt? (2.3.1.). Hogyan hat a Nap a növényekre (fotoszintézis: 1.3.3.; 5.2-3.; 7.4.2.), és melyek a túlzott UV sugárzás hatásai? (3.3.2.) Miből állnak (8.3.1.), mivé lesznek? (1.1.4.)
1.3. Fizikai kölcsönhatások, átalakulások	Konkrét esetekben ismerje föl, hogy minden hatás két dolog kölcsönös viszonyában értelmezhető.	
1.3.1. Mechanikai kölcsönhatások	Ismerje fel a konkrét testek esetében a mechanikai kölcsönhatásokat, tudja ezeket az erővel jellemezni, vektorábrával szemléltetni. Az alapvető mozgástípusokat tudja összekapcsolni a létrehozó erő jellemzőivel. Tudjon egyszerű méréseket (út, idő, erő, tömeg) végrehajtani, ezekből következtetéseket levonni, a mért értékekből egyszerűen származtatott mennyiségeket kiszámítani. Konkrét jelenségekben ismerje fel a lendületmegmaradás törvényének megnyilvánulását. Ismerje a hang jellemzőit, az emberi hangképzés és hallás mechanikai hátterét. Tudja értelmezni a kölcsönhatás során bekövetkező energia-átalakulásokat (mozgási-helyzeti, mozgási-rugalmas) és a fellépő mechanikai energiaveszteségeket az energiamegmaradás törvényével. Tudja folyamatok jellemzésére alkalmazni a hatásfok fogalmát.	Milyen mechanikai hatások befolyásolják a levegő mozgását helyi és földi méretekben, a tengeráramlatokat (2.3-4.), a külső erők pusztító és építő munkáját? (2.2.3.) Milyen mechanikai hatások érvényesülnek az üledékes és átalakult kőzetek képződése során? (2.2.2.) Milyen mechanikai hatások befolyásolják az emberi mozgást, keringést és légzést? (4.2.1.)
1.3.2. Termikus kölcsönhatások	A termikus folyamatokban tudja megkülönböztetni az energiacsere két formáját (hőközlés, munkavégzés). Ismerje a hőátadás formáit és ezek jelentőségét. Tudja alkalmazni az I. főtételt mint az energiamegmaradást kifejező törvényt. Kvalitatív módon ismerje a belső energia kinetikus értelmezését,	Hogyan függ össze a hőmérséklet és a halmazállapotok magyarázata a részecskék (atomok, molekulák) létével és mozgásával? (7.2.1-3.). Milyen energiacserék zajlanak a levegő fölmelegedése és lehűlése során? (2.3.1-2.). Mi a halmazállapot-változások élettani szerepe? (4.2.1-2.) Milyen

	kapcsolatát a hőmérséklettel. Legyen tisztában a folyamatok során a környezetben szétszóródó energia szerepével a folyamatok irányának meghatározásában. Magyarázza a halmazállapot-változások közben tapasztalható energiacseréket, hőmérsékletviszonyokat. Tudja kvalitatív módon értelmezni a gázok speciális állapotváltozásai közben az állapotjelzők kapcsolatát. Végezzen a belső energia, a fajhő és a hőmérséklet összefüggéseit mutató egyszerű számításokat.	energiacserék zajlanak le a csapadékképződés során? (2.3-4-5.) Milyen más változások zajlanak le halmazállapot-változások közben? (7.2.4.)
1.3.3. Elektromágneses kölcsönhatás	Tudja, hogyan érzékeljük, illetve mérjük a fény hatását: az emberi szem mint optikai rendszer; fényképezés. Ismerje a fénysugár megtörésén és visszaverődésén alapuló eszközök fölépítésének és működésének alapelveit (lencsék leképezési törvénye). Ismerje az elektromágneses hullámok spektrumát, közös és eltérő vonásaikat (terjedési sebesség, hullámjelenségek, kölcsönhatás különböző közegekkel, élettani hatás).	Milyen objektumokról nyerhetünk ismereteket fénymikroszkóppal illetve távcsövekkel? (1.2.4.; 5.1.) Mi szab határt teljesítményüknek; hogyan függ ez a felhasznált fény hullámhosszától? (1.3.3.) Mi az üvegházhatás oka? (2.3.1.) Hogyan hat a Nap a növényekre (fotoszintézis: 1.3.3.; 5.2-3.; 7.4.2.), és melyek a túlzott UV sugárzás hatásai? (3.3.2.)
1.3.4. Nukleáris kölcsönhatás	Tudja jellemezni a nukleáris (erős) kölcsönhatást (milyen objektumok között lép fel, hatótávolság, távolságfüggés kvalitatív módon).	Milyen nukleáris folyamatok zajlanak le a csillagok belsejében? (1.2.4.). Mi a magfúzió és a maghasadás? (8.2.3.) Milyen előnyei és hátrányai vannak a különböző energianyerési módoknak (megújuló és nem megújuló energiaforrások)? (1.3.1-5.; 2.3.4.; 3.3.1.)
1.3.5. Gravitációs kölcsönhatás	Tudja jellemezni a gravitációs kölcsönhatást. Tudja alkalmazni ismereteit az égitestek mozgásának, a Naprendszer szerkezetének magyarázatában. Ismerjen legalább egy módszert a nehézségi gyorsulás mérésére. Ismerje a súly fogalmát. Tudja értelmezni a súlytalanság jelenségét. Ismerje a torziós inga (Eötvös L.) felhasználását érc- és kőolajtelepek feltárására.	Hogyan hat a Nap és a Hold a tengerjárásra? (2.4.1.)

2 A Föld

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
2.1. A Föld múltjának megismerő módszerei	Tudja, hogy milyen jelekből következtethetünk az egykori eljegesedésekre (felszínformák, fajok elterjedése). Ismerje a lemeztektonika földtani, őség-hajlattani és biogeográfiai bizonyítékait. Értse, minek alapján következtetnek az őslénytani leletekből	Mi a kapcsolat az éghajlatváltozások és a bioták kiterjedése között? (2.4.2.) Hogyan használhatók fel az izotópok az abszolút kormeghatározásra? (8.2.3.) Mi az összefüggés a szervek, az

	az egykori élőlények korára, környezetére és életmódjára. Táblázat, grafikon segítségével értelmezze, hogy mai fajok genetikai állományának összevetésével hogyan következtek eredetükre, múltjukra (biokémiai törzsfa).	életmód és a környezet között? (4.1.1.) Mi a kapcsolat a DNS bázissorrendje, a fajok tulajdonságai és a mutációk között? (3.3.2.; 6.5-6.; 7.3.2.) Mi valószínűsíti, hogy az eukarióta sejt szimbiózis útján jött létre? (5.1-2.)
2.2. A kőzetburok 2.2.1. Kőzetlemez	Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, az egyes geoszféra fizikai, kémiai jellemzőinek változásában megnyilvánuló törvényszerűségeket. Ismertesse a kontinentális és az óceáni kőzetlemez jellemzőit. Mutassa be a kőzetlemezmozgások okát, típusait és azok következményeit. Tudjon a témakörhöz kapcsolódó ábrákat elemezni. Magyarázza a kőzetlemezmozgások és a vulkanizmus kapcsolatát. Jellemezze az ütköző kőzetlemez alapján a hegységképződés típusait, és tudjon példákat ezekre.	Mi a mechanikai feltétele a földrengéshullámok kipattanásának, s mire következethetünk irány- és sebességváltozásukból? (1.1.2.; 1.3.3.; 7.2.3.) Mi a radioaktivitás szerepe a kőzetlemez mozgásában? (8.2.3.)
2.2.2. Kőzetek, ásványok	Különböztesse meg az ásvány, a kőzet, az érc, a fosszília és a talaj fogalmát. Ismertesse a kőszén és a szénhidrogének keletkezését.	A talaj mint környezeti tényező. (3.1.1.) Milyen fizikai-kémiai változások zajlanak a magma lehűlésekor? (7.2.4.) Mik a szénhidrogének? (6.2.) Milyen kőzetek és ásványok vesznek részt a szén körforgásában? (3.1.2.)
2.2.3. Külső erők	Jellemezze a külső és belső erők rendszerét. Példák alapján mutassa be a víz a szél és a jég felszínformáló tevékenységét. Képek alapján ismerjen föl felszínformákat. Tudja konkrét példákon keresztül értelmezni az emberi gazdálkodás tájformáló hatásait.	Milyen mechanikai hatások befolyásolják a külső erők pusztító és építő munkáját? (1.3.1.) Mi jellemző az áramló levegő és folyadék viselkedésére? (7.2.2.)
2.3. A légkör 2.3.1. Általános jellemzői	Ismertesse a légkör összetételének jellemző vonásait, hozza kapcsolatba az élőlények anyagcsere-folyamataival. Mutassa be a légkör szerkezeti felépítését, az egyes szerkezeti egységek jellemzőit, a bennük lejárolt változások (p, T) legfontosabb vonásait, ezek mérésének módját. Ismertesse az ózonréteg keletkezését és egyensúlyának megváltozását, hatását a földi életre. Mutassa be a levegő felmelegedésének folyamatát, a felmelegedés és a lehűlés törvényszerűségeit, az üvegházhatás okait és következményeit. Tudjon a hőmérsékleti adatokkal kapcsolatos számítási és grafikus ábrázolásai feladatokat megoldani, a témához kapcsolódó tematikus térképeket elemezni.	A fotoszintézis és a légzés jellemzői. (5.2.) Mi szabályozza a légkörösszetételét? (Gaia) (3.4.1.) Milyen energiacserék zajlanak a levegő fölmelegedése és lehűlése során? (1.3.2.) Milyen hatások csökkenthetik az ózonréteget? (6.2.)

2.3.2. A szél, a szélrendszerek	Bizonyítsa a szél kialakulásának kapcsolatát a hőmérséklet és a légnyomás változásaival. Ismereteit alkalmazva magyarázza a nagy földi légkörczés rendszerének kialakulását. Hasonlítsa össze a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, szerepüket az időjárás alakításában. Ismeresse az összefüggést a levegő hőmérséklete és lehetséges maximális vízgőztartalma között. Mutassa be a legfontosabb csapadékfajták keletkezésének feltételeit és folyamatát.	Mi jellemző az áramló levegő viselkedésére? (7.2.2.) Milyen energiacsere zajlik a légörvények belsejében? (1.3.2.)
2.3.3. Az időjárás	Tudjon időjárási térképet olvasni, időjárás-jelentést értelmezni, a témához kapcsolódó tematikus térképeket összehasonlítani, az adatokból diagramot szerkeszteni, és törvényszerűségeket megállapítani. Tudjon példákat mondani az időjárás-változások biológiai hatásaira.	
2.3.4. Levegőszennyezés	Mondjon példákat légszennyező tevékenységekre. Ismeresse azok hatását az élővilágra, az ember életminőségére, a többi geoszférára. Legyen képes elemezni és értelmezni a légkör szennyezettségével kapcsolatos adatokat, tematikus térképeket és ábrákat, tudjon azokból következtetéseket levonni. Mondjon példákat a szennyezés csökkentésének lehetőségeire.	A levegő és az élőlények élettani kapcsolata. (3.1.1.; 5.2.) Mi a környezeti kár; hogyan csökkenthető? (3.1.3.)
2.4. A vízburok 2.4.1. Az óceánok	Ismeresse a víz fizikai és kémiai körforgásának sajátosságait, kapcsolatát a napsugárzással és az élőlények anyagcsere-folyamataival. Ismeresse az óceán és a tengervíz áramlási rendszerének kialakulását, működésének sajátosságait, kapcsolatát az általános légkörczéssel, hatását az éghajlatra. Mutassa be a tengerjárás kialakulását és a vízszintváltozás sajátosságait.	Mi az élőlények szerepe a víz körforgásában? (3.1.2.) A fajhő fogalma (1.3.2.) és magyarázata. (7.2.2.) Mitől függ a tengervíz sűrűsége (sókoncentráció és hőmérséklet)? (7.2.2.)
2.4.2. A szárazföld felszíni és felszín alatti vizei	Mutassa be a folyók vízjárásának jellemzői, összefüggéseit az éghajlattal. Ismeresse a folyók építő és romboló felszínátalakító munkáját, a folyó munkavégző-képességét meghatározó tényezőket. Ismerje fel képeken a folyók által kialakított jellegzetes felszíni formákat.	Mi jellemző az áramló víz viselkedésére? (7.2.2.) Melyek a tavak feltöltődésének földrajzi okai és szukcessziós következményei? (3.4.1.) Mi magyarázza a víz sűrűségváltozásait a hőmérséklet függvényében? (7.2.2.)
2.4.3. Emberi hatások	Példák alapján mutassa be az emberi tevékenység nyomán a vízburkot ért környezeti hatásokat, a felszíni és a felszín alatti vízkészlet szennyezésének következményeit, hatását a többi geoszférára. Mondjon példákat a védekezési lehetőségekre. Hazai példák alapján	Mi a környezeti kár; hogyan csökkenthető? (3.1.3.) Hogyan őrizhető meg a biológiai diverzitás? (3.4.2.) Az árterek természetes és mesterséges életközösségei. (3.4.1.) Egészség és környezet (geoszféra) kapcsolata. (3.1.3.)

	mutassa be a folyószabályozás környezeti hatásait.	
2.5. A természetföldrajzi övezetesség 2.5.1. Az éghajlati övezetesség	Határozza meg az időjárás és az éghajlat egymáshoz való viszonyát. Összefüggéseiben mutassa be az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a domborzat és a földfelszín éghajlatmódosító hatását. Magyarázza meg, hogy az éghajlat kialakulásában milyen szerepet játszanak a csillagászati hatások, a légkör, a vízburok és a bioszféra folyamatai. Igazolja az éghajlat meghatározó szerepét a többi természeti tényező (felszínformálás, élővilág, talaj) kialakulásában. Tudjon éghajlati diagramot elemezni, illetve adatok alapján szerkeszteni. Ismertesse az összefüggést a tengerszint feletti magasság, a környezeti tényezők, a földrajzi hely és az élővilág között. Tudjon példákat mondani a különböző övezetek, övek környezeti/természeti problémáira (esőerdők irtása, elsivatagosodás, élőhelyek megszüntetése, a talaj savasodása).	Mi a természetföldrajzi övezetesség csillagászati oka? (1.1.3.) Hogyan tükrözik a biotopok a természetföldrajzi adottságait? (3.4.1.; 3.1.1.) Melyek a függőleges övezetesség rendjét meghatározó légkörfizikai tényezők? (1.3.2.) A természetvédelem feladatai. (3.4.2.)

3. Életközösségek és populációk

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
3.1. Az élettelen környezeti tényezők 3.1.1. Az ökológiai környezet	Értelmezzen a talaj, a víz, a levegő, a fény és az élőlények élettani jellemzőinek kapcsolatát bemutató adatokat. Konkrét példán mutassa be, hogy a környezetszennyezés hatását hogyan jelzik az élőlények (pl. gyomosodás, betegségek, kipusztulás).	Melyek az élőlények elterjedését befolyásoló éghajlati tényezők? (2.5.1.) Hogyan hat egymásra a légkör és az élővilág? (2.3.1.; 5.3.) Mik a talajképződés éghajlati feltételei? (2.2.2.) Mit jelent a szennyezés? (2.3.4.; 2.4.3.)
3.1.2. Anyagok körforgása	Ismertesse a C, H, O, N alábbi szervesetlen vegyületeit, ezek főbb fizikai-kémiai tulajdonságait: O₂, O₃, H₂O, CO₂, CO, H₂CO₃-, HCO³-, CO₃2-, karbonátsók, Tudja, hogy ezek hogyan keletkeznek természetes úton és emberi hatásra. Értelmezze, hogy mi a szerepük a természetes körforgásban, és miért lehet hiányuk vagy fölöslegük környezeti kár.	A fotoszintézis és a légzés jellemzői. (5.2.) Mi szabályozza a légkör összetételét? (Gaia) (3.4.1.) Milyen jellemző reakciók mehetnek végbe a felsorolt elemek és vegyületek között? (7.4.1-2.) Hogyan állíthatók elő mesterséges úton elemek? (7.4.2.; 8.3.1.) Hogyan keletkeznek a karbonátos kőzetek? (2.2.2.)
3.1.3. Környezetvédelem	Magyarázza meg a fenntartható gazdálkodás feltételeit. Tudja, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésünkre a károk enyhítésére vagy megszüntetésére (technológiák, pl. szennyvíztisztítás, jogi és gazdasági lépések például határérték meg szabása,	Mi a környezeti kár? (2.3.4.; 2.4.3.) Hogyan függ össze a betegségek kialakulása a környezetszennyezéssel, a környezet védelme az egészséggel? (4.2.4.)

	szelektív adózás, illetve életmódváltás). Elemezzen környezetvédelmi eseteket, javasoljon etikai, jogi, gazdasági tartalmú intézkedéseket és tudjon érvelni ezek mellett.	
3.2. Az élők mint környezeti tényezők	Jellemezze a populáción belüli (agresszió, altruizmus, kommunikáció, hierarchia) és populációk közti (fogyasztás, versengés, élősködés, szimbiózis) kapcsolatokat, és hozzon ezekre konkrét példákat.	Mi a kapcsolat az állati viselkedés és a populáció létszámának szabályozása között? (3.3.1.) Milyen nagyobb egységekké kapcsolják össze a kölcsönhatások a populációkat? (3.4.1.)
3.3. Populációk 3.3.1. Populáción belüli kölcsönhatások, etológia	Elemezze a populáción belüli és populációk közti kölcsönhatások szerepét a populáció létszámának, sűrűségének és eloszlásának szabályozásban (például a ragadozók és élősködők szerepe). Vesse össze az állati és emberi társas viselkedést (kommunikáció, agresszió, önzetlenség). Példán mutassa be az emberi hatás szerepét populációk elszaporodásában vagy kipusztulásában.	Hogyan függ egy életközösség stabilitása az alkotó populációk sokféleségétől? (3.4.2.) Mi a különbség az öröklött és a tanult viselkedésformák között? (4.1.2.) Mi a környezet- (3.1.3.) és természetvédelem (3.4.2.) feladata?
3.3.2. Genetika	Értelmezze a gén és a jelleg (fén) kapcsolatát és különbségét, a mendeli öröklésmenet lényegét. Legyen képes öröklésmenetet elemezni 1 és 2 génes (nem kapcsolt) példákban. Tudja, mi jellemző a hajlam öröklésére Különböztesse meg a minőségi és a mennyiségi jellegeket, ismertesse ezek öröklésének különbségét. Értelmezzen mennyiségi jellegek eloszlását ábrázoló görbéket Mondjon konkrét példát arra, hogy a génműködés is szabályozott folyamat (pl. egyedfejlődés szakaszai.) Magyarázza az ivaros folyamat szerepét a genetikai változatosság fenntartásában. Sorolja föl a genetikai anyag megváltozásának (mutációk) lehetséges okait és következményeit, a kockázati tényezők csökkentésének módját. Értelmezze a környezetvédelem, a gazdaság, a politika és az emberi felelősség kapcsolatát, fogalmazza meg véleményét (pl. sugárterhelés, mutagén növényvédőszer alkalmazása).	Milyen molekula a genetikai információ „hordozója”? (6.6.) Hogyan függ össze a DNS bázissorrendje (6.6.) a fehérje szerkezetével (6.5.), az pedig a tulajdonságokkal (fén)? Hogyan befolyásolja a mennyiségi jellegek eloszlási görbéit a szelekció? (3.3.3.) Mitől függ az, hogy egy gén működik-e vagy sem? Hogyan függ össze a génműködés szabályozása a többsejtűek egyedfejlődésével (4.3.) és egészségével? (4.2.2-4.) Mi a mutációk biokémiai oka (6.6.) és milyen emberi hatások fokozhatják valószínűségét? (1.1.4.; 6.2.; 8.2.3.)
3.3.3. Fajfogalom, szelekció	Mutassa be a géngyakoriságot befolyásoló tényezőket. Hasonlítsa össze és elemezze a természetes és mesterséges szelekció hatását. Magyarázza meg a fajok elkülönülésének evolúciós-ökológiai okát.	Mi a szerepe az életmódjukban különböző fajoknak az életközösségekben (3.4.1.), az anyagáramlásban? (3.1.2.)
3.3.4. Etikai vonatkozások	Ismertesse a modern genetika lehetőségeit, a fölvetett etikai problémákat, a lehetséges válaszokat (pl. génterápia, klónozás, genetikailag módosított élőlények, családtervezés).	Mi a szexualitás genetikai funkciója? (3.3.2.; 4.3.) Mi a biológiai diverzitás szerepe? (3.4.2.)
3.4. Életközösségek 3.4.1. Az életközösségek	Ismertesse az életközösség (társulás, biom, bioszféra v. Gaia) fogalmát, az	Mi a kapcsolat a természetföldrajzi zonalitás és a biomok között? (2.5.)

jellemzői	élővilág szintekre tagoltságának jellemzőit. Jellemezze az élőlénytársulásokat anyag- és energiaáramlásuk, térbeli szerveződésük (szinteztettség) és időbeli mintázataik alapján. Vessen össze természetes, természetközeli és mesterséges társulásokat a fenti szempontok alapján.	Milyen érvek szólnak a földi bioszféra önszabályozó tulajdonsága mellett? (Gaia) (2.3.1.; 3.1.2.) Mi az összefüggés a biológiai, a természetföldrajzi és a csillagászati periódusok között? (1.1.1.; 1.1.3.; 2.5.)
3.4.2. Diverzitás és természetvédelem	Értelmezze a genetikai és a faj-egyed változatosság (diverzitás) megőrzésének fontosságát, az ember veszélyeztető és fenntartó szerepét. Értelmezze a természetvédelem fő feladatait és lehetőségeit, kapcsolatát a környezetvédelemmel. Foglaljon állást hazai teendőinkről, érveljen álláspontja mellett.	Mi a szerepe az életmódjukban különböző fajoknak az életközösségekben (3.4.1.), az anyagáramlásban? (3.1.2.)

4. Az élő egyed

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
4.1. Az élő egyed és a környezet kapcsolata A viselkedés mint alkalmazkodás	Példán mutassa be, hogy az állat viselkedése is a környezethez való alkalmazkodás eszköze. Különböztesse meg és értelmezze ebből a szempontból az öröklött és a tanult viselkedésformákat. Ismertesse a bevésoedést, a feltételes reflexet és az operáns tanulást, illetve az ezt vizsgáló kutatók módszereit (K. Lorenz, Pavlov, Thorndike).	Mi a szerepe a területvédelemnek, a társas viselkedésnek, az utódgondozásnak a populációk fennmaradásában? (3.2.) Mi a különbség az öröklött és a szerzett tulajdonságok között? (3.3.2.)
4.2. Az emberi életműködések 4.2.1. Önfenntartás: struktúrák és funkciók	Ismertesse az emberi önfenntartó életműködések helyszíneit, az itt zajló folyamatok lényegét, a működés feladatát az egész szervezet fenntartásában, homeosztázisában, az alábbi szempontok alapján: Táplálkozás, emésztés, felszívás: mit, hol, mivé bontunk? Kiválasztás: funkciója. Keringés: a szívműködés és a véráramlás mechanikája, a hajszálerek anyagforgalma. Légzés: a légzőmozgások mechanikája; a gázok funkciója a sejtben. Mozgás: a csontváz- és izomrendszer mechanikája (emelő), energiaellátása. Ismertesse ezen életműködések gyakoribb zavarait, betegségeit, az egészségmegőrzés módját.	A homeosztázis mint szabályozott és vezérelt állapot. (4.2.2.) Hogyan lesz a táplálékból tápanyag? (6.1-5.; 5.3.) Milyen szerepet játszik a diffúzió, az ozmózis és a vérnyomás a szervezet anyagforgalmában? (7.2.2.) Mi a légzés kémiai háttere? (5.3.; 7.3.1.; 7.4.2.) Az emelő elve a fizikában. (1.3.1.)
4.2.2. Szabályozás és vezérlés	Mutassa be a hormonális szabályozás lényegét az inzulin és cukoranyagcsere példáján. Értelmezze a cukorbetegség kialakulásnak lehetséges okait, gyógymódját. Ábra alapján jellemezze a hormonálisan szabályozott és vezérelt folyamatokat a női nemi működésekben. Értelmezze a hormonális és idegi szabályozás kapcsolatát a szervezet	Hogyan jut szőlőcukorhoz a növényi és az emberi sejt? (4.2.1.; 5.3.) Mi a szőlőcukor lehetséges sorsa, funkciója a szervezetben? (5.1-3.; 6.3.) Milyen veszélyeket jelent hormontartalmú készítmények ellenőrizetlen fogyasztása (pl. doppingerek)? (4.1.2.; 4.2.1.) Mi magyarázza a szerfüggések

	szintjén (szimpatikus és paraszimpatikus idegrendszer - stressz - adrenalin). Ismeresse a rövid és hosszú ideig tartó stressz hatásait (magas vérnyomás, szorongás), a civilizációs betegségeket és ezek megelőzésének módját.	veszélyességét (pl. alkohol, drogok)? (4.2.4.)
4.2.3. Immunrendszer	Ismeresse az immunrendszer részeit, az immunitás funkcióját, a csökkent és túlzott (allergia) immunválasz kockázatát Semmelweis és Pasteur munkásságának ismeretében értelmezze a tudományos kutatás és a tudás alkalmazásának lehetőségeit (higiéné-védőoltások) és a tudós erkölcsi felelősségét.	Mi az egyedek kémiai különbségének genetikai oka (6.5-6.; 3.3.2.) és ökológiai magyarázata? (3.4.2.) Mi az emésztés funkciója? (4.2.1.) Mi az egészség feltétele egy kölcsönhatások által fenntartott életközösségen belül? (3.2.)
4.2.4. Életmód, egészség	Hozza kapcsolatba az egészséget a testi-lelki egyensúllyal (homeosztázissal), ennek felborulását pedig a betegségekkel. Ismerje a függőségek kialakulásának okait és általános hatását az egyén és a közösség életére.	Mi magyarázza a szerfüggés veszélyességét? (pl. alkohol, drogok) (4.2.2.)
4.3. A családtervezés	Ismerje a családtervezés biológiai alapjait.	

5. A sejt

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
5.1. Sejttípusok	Ismeresse a baktérium, a növényi, a gomba és az állati sejtek fő alkotóit, ezek feladatát, hozza kapcsolatba a különbségeket az eltérő életmóddal.	Mit jelent az életmód kémiai szempontból? (6.1.; 7.3.1-2.; 7.4.2.)
5.2. Sejtalkotók és feladatuk	Ismeresse a sejthártya feladatát az elkülönítésben és a kapcsolattartásban, tudja, hogy a sejtmag örökítő anyagot tartalmaz.	A sejthártya kémiai alkotói. (6.4-5.) A sejthártya mint félig áteresztő membrán (7.2.2.) és mint immunológiai jelek hordozója. (4.2.3.)
5.3. A sejtanyagcsere	Határozza meg az autotróf és a heterotróf életmód lényegét, a heterotrófia típusait (ragadozó, növényevő, lebontó, élősködő), az energianyerés két útját (foto- és kemotrófia), a sejtben zajló fontosabb energiaigényes és energiatermelő folyamatokat (izomműködés, felszívás, fehérjeszintézis). Írja fel a fotoszintézis/légzés bruttó egyenletét. Tudja az erjedés és a biológiai oxidáció különbségét, helyszínét, energiamérlegét, gyakorlati jelentőségét.	Mit jelent az életmód kémiai szempontból (6.1.; 7.3.1-2.; 7.4.2.) és ökológiailag? (3.2.; 3.3.1.) Mi a fő anyagcsere folyamatok energetikai mérlege a sejtben belül? (1.3.1-3.; 7.3.1-2.) Mi zajlik le az óriásmolekulák hidrolízisekor, és mi történik monomerjeik erjedése vagy oxidációja során? (6.1-6.; 4.2.1.) Mi ezen folyamatok biológiai funkciója? (7.3.1.) Mi jellemző az enzimekre mint katalizátorokra (fajlagosság); mi a magyarázata? (6.5-6.; 7.3.2.)

6. Szerves kémia

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
6.1. Az óriásmolekulák jellegzetességei	Különböztesse meg a polimerizációt és a (poli)kondenzációt; értelmezze a hidrolízist (alkének, monoszaharidok, aminosavak, nukleotidok)	Részletesebben a továbbiakban: (6.2-6.). Hogyan magyarázható a molekulák polaritása (7.1.3.); miként

	összekapcsolódását és szétválását; észterképződés glicerinnél, zsírsavakból; a szappanok szerkezete és hatása közti összefüggés magyarázata.	befolyásolja az oldhatóságot? Mi a membránok szerepe a sejtben? (5.1-3.) Mi az epe szerepe? (4.2.1.;6.4.)
6.2. A szénhidrogének	Ismertesse a kőolaj eredetét, fizikai (lepárlás) és kémiai feldolgozásnak legfontosabb termékeit (benzin, petróleum, Diesel-olaj, pakura), ezek felhasználását a gyakorlatban (energiaforrás, vegyipari alapanyag). Értelmezze a fokozódó kőolaj-felhasználás környezeti veszélyeit. Ismertesse a halogénezett szénhidrogének felhasználását (freon, peszticidek, műanyagok) és ezek környezeti veszélyeit (ózonbontás, mutagén és rákkeltő hatás, biológiai akkumuláció stb.). Foglалjon állást a műanyagok felhasználásával kapcsolatban.	A kőolaj keletkezése. (2.2.2.) Hogyan függ a forráspont a molekulamérettől és a kötőerők típusától? (7.1.2-3.) Mi az üvegházhatás oka? (2.3.1.) Mi az ózonpajzs szerepe? (2.3.1.) Mi a mutációk biokémiai oka (3.3.2.; 6.6.) és milyen emberi hatások fokozhatják valószínűségét? (1.1.4.; 6.2.; 8.2.3.) Mi a környezeti kár, hogyan csökkenthető? (3.1.3.)
6.3. A szénhidrátok	Ismertesse a szőlőcukor, a keményítő, a cellulóz és a kitin előfordulását, tulajdonságait. Ismertesse ezen anyagok biológiai jelentőségét.	Mi a szőlőcukor szerepe a sejtanyagcserében (5.3.), hogyan keletkezik a növényi (5.3.) és az állati szervezetben? (4.2.1.)
6.4. Zsírok, olajok	Ismertesse a zsírok és olajok tulajdonságait, élettani szerepüket.	Hogyan magyarázható a molekulák polaritása (7.1.3.); miként befolyásolja az oldhatóságot? Milyen élettani hatásai vannak a szteroidoknak? (4.2.2.) Mi a membránok szerepe a sejtben? (5.1-3.) Mi az epe szerepe? (4.2.1.; 6.4.)
6.5. Fehérjék, kolloidok	Ismertesse a fehérjék típusait (egyszerű - összetett, enzim - struktúrfehérje, fibrilláris - globuláris). Határozza meg a kolloid állapotot, ismertessen olyan hatásokat, melyek a kolloidokat kicsapják, értelmezze ezt molekuláris szinten, és fogalmazza meg jelentőségét az életműködések szempontjából (pl. nehézfém-mérgezések, emésztés, talajkolloidok sorsa).	Miként szabja meg a DNS a fehérjék aminosavsorrendjét? (6.6.) Hogyan jön létre a talaj (2.2.2.), mi a víztartó képességének magyarázata (7.2.2.) és ökológiai szerepe? (3.1.1.)
6.6. A nukleinsavak	Ismertesse a nukleinsavak 3 alaptípusát (DNS, mRNS, tRNS), előfordulását, szerepüket a fehérjeszintézisben. Magyarázza a génmutációk következményeit.	Mi a kapcsolat az öröklődés molekuláris genetikai (bázissorrend, aminosavsorrend) és klasszikus genetikai (tulajdonság) leírása között? (3.3.2.)

7. Atomcsoportok (vegyületek, halmazok)

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
7.1 Molekulák, atomcsoportok 7.1.1. A képlet	Értelmezze a különbséget keverék és vegyület között. Értelmezze a kapcsolatot az összegképlet, a szerkezeti képlet és a térszerkezet között.	Hogyan segítette az Avogadro-törvény a vegyületek összegképletének fölírását? (7.2.1.)

7.1.2. A molekulák tulajdonságai	Értelmezze a molekulák polaritását, ismertesse ennek gyakorlati jelentőségét. Tudjon példát mondani vízben oldódó és oldhatatlan, vizes közegben savas, bázikus és semleges kémhatású vegyületekre. Magyarázza ezeket a tulajdonságokat a molekulák, illetve atomcsoportok polaritásával.	Mi magyarázza a víz fizikai-kémiai tulajdonságait? (7.2.2.) A fehérjék harmadlagos szerkezetét biztosító kötések. (6.5.) Hogyan magyarázható a savasság a szó hétköznapi értelmében (Arrhenius), illetve Brønsted szerint? (7.4.1.)
7.2. Anyagi halmazok 7.2.1. Gázok	Értelmezze az ideális gáz fogalmát, az Avogadro-törvényt. Ismertesse ennek jelentőségét a kémiában (moláris anyagmennyiség megadása). Tudjon megoldani egyszerű számításos feladatot a periódusos rendszer felhasználásával. Ismertessen olyan jelenségeket (gázokban és folyadékokban), melyek a Bernoulli-törvény segítségével értelmezhetők.	Mi szabja meg a moláris atomtömeget? (8.3.2.) A véráramlás mechanikája. (4.2.1.) Mi magyarázza a folyók felszínformáló hatását? (2.2.3.)
7.2.2. Folyadékok	Magyarázza az oldódás folyamatát. Magyarázza a diffúzió jelenségét gázokban és folyadékokban. Konkrét példákon mutassa be a hidrosztatikai nyomás hatásait. Értelmezze és alkalmazza a sűrűség, a koncentráció és a százalékos összetétel fogalmát. Értelmezze az ozmózis jelenségét és biológiai fontosságát. Ismerje a víz különleges viselkedését (sűrűség-anomália, nagy fajhő) és ennek biológiai-földrajzi jelentőségét. Ismerjen folyadék és szilárd felületek közt fellépő kölcsönhatásokat (felületi feszültség, nedvesedés, hajszálcsővesség), és legyen tisztában ezek gyakorlati jelentőségével.	Hogyan magyarázható a kőszótelepek keletkezése? (2.2.2.) Milyen folyamatok játszódnak le a széndioxid, az ammónia, a hidrogén-karbonátok és a nitrogén-oxidok vízben oldódásakor? (3.1.2.) Milyen élettani folyamatokat magyarázunk ozmózissal? (4.2.1.) Az óceánok éghajlat módosító hatása. (2.5.1.) Milyen a jó vízgazdálkodású talaj szerkezete? (3.1.1.; 2.2.2.) Hogyan hatnak a felületaktív anyagok? (6.4.; 7.1.3.)
7.2.3. Halmazállapot-változások	Ismerje és magyarázza a halmazállapot-változások közben tapasztalható jelenségeket (sűrűség- és energetikai változások).	Exo- és endoterm folyamatok a víz körforgása során. (2.3.2.) Milyen szerepet játszik a víz halmazállapot-változása a kőzetaprózódásban? (2.2.3.)
7.2.4. Szilárd anyagok	Írja le a kristályos és az amorf állapot különbségét, gyakorlati jelentőségét, a sűrűn folyó (viszkózus) állapot jellemzőit.	Milyen a Föld belső szerkezete? (2.2.1.) A magma lehűlésekor végbemenő szerkezeti változások. (2.2.2.)
7.3. Átalakulások 7.3.1. Termokémia	Értelmezze a különbséget fizikai átalakulás és kémiai változás között. Definiálja az exo- és endoterm reakciókat, gyakorlati jelentőségüket (égés, biológiai oxidáció).	Milyen fizikai és kémiai változáson esnek át a kőzetek pusztulásuk során? (2.2.3.) Milyen fizikai és kémiai változáson esnek át a tápanyagok emésztésük során? (4.2.1.; 6.1-6.) A sejttanyagcsere folyamatainak energiamérlege. (5.3.)
7.3.2. Reakciókinetika	Tudja, milyen tényezőktől függ a reakciók sebessége. Ismertesse a katalízis jelenségét.	Hogyan értelmezhető kinetikusan a belső energia? (1.3.2.) Az enzimek mint biokatalizátorok.

	Különböztesse meg a termodinamikailag zárt és nyílt rendszereket, tudja, hogy a Föld és az élő rendszerek miért nem kerülhetnek a dinamikus egyensúly állapotába.	(6.5.) A Nap hatása a földi életre. (1.2.4.) A légkörzés és az óceáni áramlatok mint energiaszállító rendszerek. (2.3.2.; 2.4.1.)
7.4. Reakciótípusok 7.4.1. Sav-bázis reakciók	Ismertesse a savasság hétköznapiokban használt fogalmát, illetve mérőszámát (pH). Tudja, mik a sav-bázis indikátorok. Ismertesse a Brönsted-féle sav-bázis elméletet és vesse össze a hétköznapiokban használttal (Arrhenius). Ismertessen a gyakorlati életben fontos savakat: szénssav (a CO ₂ reakcióival) hidrogén-klorid, - gyomornedv, hidrogénfejllesztés ecetsav, - erjedés aminosavak; - fehérjék és bázisokat (nátrium-hidroxid, ammónia), - ammóniagyártás, nitrogén-körforgás. Írja fel és értelmezze ezek sav-bázis reakcióit, nevezze meg az így keletkező sókat.	Mi bizonyítja, hogy a semleges oldatban is lehetnek ionok, s hogyan függ ez össze az elemi töltésségességgel (8.1.1.) és a mól fogalommal? (7.1.2.) Hogyan keletkezik a szénsav? (3.1.2.) Mi a HCl szerepe az emésztésben? (4.2.1.) A környezetvédelem feladatai. (3.1.3.) A nitrogén természetes körforgása. (3.1.2.) Milyen ásványok, illetve kőzetek keletkeznek ezekből az ionokból? (2.2.2.) Mi az atomcsoportok polaritásának oka? (7.1.3.)
7.4.2. Redox reakciók	Ismertesse az oxidáció és a légzés lényegi azonosságát bizonyító kísérleteket (Lavoisier), az égés magyarázatát oxidációval. Ismertesse a redox folyamatok általánosított elméletét (elektronátmenet), a mindennapi életben fontos redox folyamatokat: vas korróziója, kohászat (vas); légzés, égés, fotoszintézis.	A légzés és a fotoszintézis biokémiai részletei. (5.2-3.) Hogyan magyarázható a periódusos rendszer elemeinek redukciója, illetve oxidációja? (8.3.2.)
7.3. Egyéb reakciók	Ismertesse a kondenzáció és a hidrolízis fogalmát, mutassa be a reakciókat a 6. pont példáin.	Lásd 6. pont.

8. Atomok, elemi részek

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
8.1. Elemi részek 8.1.1. Az elemi töltés	Ismerje az elektron, proton, neutron legfontosabb tulajdonságait (töltés, tömegeik egymáshoz viszonyított aránya). Ismertesse az ion fogalmát, és olyan jelenségeket, melyek ezzel magyarázhatók.	Hogyan bizonyítható az elektron és a proton léte? (8.2.2-3.) Az atom fölépítése a Rutherford-modellben. (8.2.1.)
8.1.2. Az energia kvantáltsága	Tudja, mit jelent az energia kvantáltsága, tudjon példát mondani olyan jelenségekre, amelyek ennek alapján értelmezhetők (pl. vonalas színeképek).	Mitől függ a fény (elektromágneses hullám) energiája? (1.3.3.) Mit jelent a hég, illetve pálya a periódusos rendszerben? (8.3.2.)
8.2. Az atom 8.2.1. Ókori modellek	Ismertessen az atomok léte mellett szóló bizonyítékokat. Tudja, mi a különbség az atom ókori (Démokritosz) és újkori fogalma közt.	Hogyan függ össze a szerkezeti képlet az atomok létevel? (7.1.1.) Milyen szerepet játszott a tömegmérés (1.3.1.) és a mólfogalom (7.1.2.) a vegyületek és keverékek elkülönítésében? (7.1.1.)
8.2.2. A hég szerkezete	Értelmezze Rutherford szórás kísérletét, és azt magyarázó modelljét.	Milyen szerepet játszik a valószínűség fogalma a mendeli

	Legyen szemléletes képe az atommag és az elektronburok nagyságrendi viszonyairól. Tudja értelmezni az elektronburok szerkezetét megszabó törvényszerűségeket (diszkrét energiaszintek, fő- és mellékvantumszám szemléletes jelentése). Ismertesse, hogy az atom szerkezetéről alkotott mai képünk miben tér el Rutherford modelljétől (valószínűségi elektroneloszlás, delokalizált pályák lehetősége).	genetikában (3.3.2.), a termikus kölcsönhatások (1.3.2.) és a mutációk keletkezésének magyarázatában (6.6.), valamint a genetikai hajlam megnyilvánulásában? (4.2.4.) Mit bizonyít a vonalas színekép? (8.1.2.; 1.3.3.)
8.2.3. A mag szerkezete	Ismerje az atommag összetételét. Tudja megkülönböztetni a legfontosabb magreakciókat (radioaktív bomlások, maghasadás, magfúzió). Konkrét, felírt magreakciót tudjon besorolni ezek közé. Ismerje a radioaktív sugárzások fajtáit, fizikai jellemzőit, élettani hatásait, tudjon példákat mondani felhasználásukra. Ismerje a sugárvédelem alapjait. Ismerje az izotóp fogalmát, tudjon példákat mondani gyakorlati felhasználásukra.	Mi történik a csillagokban (1.2.4.; 1.3.4.) fejlődésük különböző szakaszaiban? (1.1.4.) Mi a mutagén és rákkeltő hatás következménye? (6.6.; 3.3.2.; 4.2.2.)
8.3. Kémiai elemek 8.3.1. Elemek előállítása	Különböztesse meg a kémiai elem és az atom fogalmát. Ismertesse az alábbi elemek természetes előfordulását és keletkezésük módját: hélium (csillagokban fúzióval) szén, oxigén, nitrogén (a Földön természetes úton). Tudja, hogy milyen kísérleti eszközökkel lehet előállítani hidrogén- és oxigéngázt (elektromos és vegyi úton), vasat (aluminotermiával és vaskohóban), alumíniumot (elektrolízissel); értelmezze a reakciókat.	Mi történik a csillagokban (1.2.4.; 1.3.4.) fejlődésük különböző szakaszaiban? (1.1.4.) A redox folyamatok általános elmélete. (7.4.2.)
8.3.2. A periódusos rendszer	Ismertesse a periódusos rendszer jelöléseit és fölépülésének elvét: teremtsen kapcsolatot az atom héjszerkezete és a periódusok között. Jellemezze egységesen az alkálifémeket, alkáliföldfémeket, halogéneket és nemesgázokat. Értelmezze az egy oszlopon belüli fizikai/kémiai tulajdonságok változásainak hasonló tendenciáit, értelmezze a jelenséget.	Mit bizonyít a vonalas színekép? (8.1.2.; 1.3.3.) Mi a kapcsolat rendszám és a mag szerkezete között? (8.2.3.)

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
feladatsor	vagy tételkifejtés	vagy projektmunka

		bemutatása*
120 perc		15 perc
75 pont		75 pont

* Projektmunkát csak akkor választhat a vizsgázó, ha érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik és tanulói jogviszonyban van.

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Függvénytáblázat, középiskolai földrajz atlasz, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Függvénytáblázat, középiskolai földrajz atlasz, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
feladatsor	vagy tételkifejtés	vagy projektmunka bemutatása*
120 perc	15 perc	
75 pont	75 pont	

* Projektmunkát csak akkor választhat a vizsgázó, ha érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik és tanulói jogviszonyban van.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz: függvénytáblázat, középiskolai földrajzi atlasz és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor a biológia, a fizika, a kémia és a természetföldrajz tantárgyak ismeretköréből tartalmaz kérdéseket, ezek aránya közelítőleg azonos.

A feladatsor jellemzői

A kérdések kb. 50%-a főként ismeretfölidítésre, szövegértésre, grafikonértelmezésre irányul.

A feladatok másik fele az ismeretek összekapcsolására, alkalmazására, mélyebb értelmezésére, kritikájára, ellenőrzésére, új szempont szerinti rendszerezésére vagy megjelenítésére (pl. grafikonkészítés) vonatkozhat. Ezek között szerepelhetnek véleményalkotást váró feladatok is.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A véleményalkotást igénylő feladatoknál a vélemény megfogalmazásának módja mellett az alátámasztás, indoklás tartalmi része értékelhető, maga a vélemény nem.

Az egyes tantárgyakkal kapcsolatos feladatok pontszámai közelítőleg azonosak.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga a vizsgázó választása szerint vagy egy tételkifejtésből vagy egy projektmunka bemutatásából áll.

Projektmunkát csak akkor választhat a vizsgázó, ha érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik és tanulói jogviszonyban van.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgázónként szükséges segédeszközök: függvénytáblázat, középiskolai földrajzi atlasz és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép.

A vizsgázó vázlatot készíthet, és azt használhatja (amennyiben a feladat ezt megköveteli, a vázlat készítése szükséges is).

A vizsgáztatónak lehetővé kell tennie, hogy a vizsgázó gondolatmenetét önállóan fejtse ki, majd - amennyiben a feladat

ez - álláspontját is megfogalmazza és megvédi.

Amennyiben a vizsgázó projektmunkát készít, a projekt témája lehetőség szerint olyan legyen, hogy az legalább két természettudományos tárgy ismereteit és készségeit / kompetenciáit érintse. Például a „Kerti fánk virágzása” című munka biológiai és meteorológiai, a „Dunai árvíz pusztítása” című földrajzi és fizikai, a „Műtrágyák hatása” pedig kémiai és biológiai műveltségi köröket kapcsol össze.

A vizsgázó a projektmunkát egy konzulens szaktanár irányításával végezze.

A projekt témáját a vizsgázó szabadon választhatja meg. A konzulens szaktanárnak el kell utasítania a témaválasztást, amennyiben az megítélése szerint balesetveszélyes, egészségkárosító, környezetszennyező, törvénysértő vagy az iskolai munkát akadályozza.

A projektmunkának feltétlenül tartalmaznia kell valamely saját (a vizsgázó által elvégzett) megfigyelést vagy kísérletet, amely a konzulens szaktanár által ellenőrzött és a vizsgázó által munkanaplóban rögzített.

A konzulens szaktanárral legalább kétszer - a téma megbeszélésekor és a munka során legalább egyszer - konzultáljon a projektmunka készítője.

Az elkészült projektmunkát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadni a vizsgabizottságot működtető intézménynek.

Ha a vizsgázó projektmunkáját nem adja be határidőre, akkor a középszintű szóbeli vizsgán tételt húz.

A beadott projektmunka írásbeli dolgozatként kezelendő.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó beszámol saját vizsgálatairól, és válaszol az azzal kapcsolatban fölvetett kérdésekre. Az elkészült projektmunka nem helyettesíti, hanem kiegészíti és segíti a párbeszédet.

A szóbeli vizsgára adható pontszámot - maximum 75 pontot - ezért két szempont - az írásos dolgozat és a szóbeli beszámoló - együttes figyelembevételével adjuk meg.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételtől kell állnia. A tételsor a vizsgakövetelményeknek megfelelően, valamennyi természettudomány területéről közelítőleg azonos arányban tartalmaz kérdéseket.

A szóbeli tétel két feladatból áll:

1. feladat: egy téma kifejtése megadott szempontok szerint

2. feladat: problémamegoldást igénylő feladat

1. feladat

A kifejtő kérdés valamely nagyobb, legalább két tudományágat (pl. biológia-kémia) érintő témára vonatkozik. A téma megnevezése mellett a tétel szövegének a kifejtést segítő szempontokat is tartalmaznia kell.

2. feladat

Valamely konkrét, gyakorlati vagy etikai kérdést is érintő feladat megoldása, mely szintén több területet érint. A szükséges adatokat, ismereteket a feladathoz mellékelt szöveg, grafikon, táblázat, fotó vagy más információhordozó tartalmazza. Amennyiben a problémafeladat megoldásához számolás szükséges, az csak egyszerű, 1-2 perc alatt megoldható műveleteket igényelhet.

A két feladat között jelentős tartalmi átfedés nem lehet (a probléma tehát nem vonatkozhat az 1. feladatban kifejtett témára).

A szóbeli vizsgarész értékelése tételkifejtés esetén

A szóbeli vizsga értékelését jelentő pontszámot legalább két jelen levő szaktanár, megegyezéssel adja.

1. feladat: 40 pont

- tartalom 30 pont

- a felelet felépítésére és a kifejtés önállóságára 10 pont

az alábbi szempontok alapján:

- a felelet mennyire alkot összefüggő, logikus egészet;

- tartalmaz-e a témához nem tartozó részeket;

- mennyire önálló a tétel kifejtése (azaz szükség van-e és milyen mértékben, mennyire lényeges részekenél segítő, illetve kiegészítő kérdésekre).

2. feladat: 35 pont

A tételsor összeállításakor röviden rögzíteni kell az egyes feladatok kifejtésének elvárt összetevőit és az 1. feladat tartalmára adható 30 pont, illetve a 2. feladatra adható 35 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, továbbá az 1. feladatban a felelet felépítésére és a kifejtés önállóságára adható 10 pont felosztását, a megadott szempontok szerint.

A szóbeli vizsgarész értékelése projektmunka bemutatása esetén

A javasolt terv szempontokat ad a pontozáshoz. Minden szempont maximális pontszámának megadásához az összes felsorolt szempont teljesítése szükséges. Kisebb pontszám - szélső esetben nulla - adandó, ha bármelyik felsorolt szempontnak nem vagy csak részben felelt meg a projektmunka.

A projektmunka értékelésének szempontjai

Szempontok	Részpontszámok	Maximális pontszám
A projektmunka írásos része		
Tartalmi szempontok	25	45

Formai szempontok	20	
A szóbeli beszámoló		
Az olvasottak ismertetése	10	30
A módszerek bemutatása	10	
Az eredmények értékelése	10	
Összesen	75	75

1. A projektmunka írásos anyaga (a dolgozat) 45 pont

1.1 Tartalmi szempontok 25 pont

1.1.1 Kérdésfölvetés 10 pont

(E részben értékeljük a probléma megfogalmazását és a módszer ismertetését.)

10 pont adható, ha a vizsgáló

- érthetően fogalmazza meg a vizsgálat célját,
- pontosan leírja a használt módszert, eszközöket, és
- számba veszi és elemzi a lehetséges hibaforrásokat.

Legfeljebb 5 pont adható, ha a vizsgáló

- nem fogalmaz meg célt, vagy a tárgyalás során eltér a kitűzött céltól, vagy
- a módszerek és hibaforrások leírása hiányos, esetleges.

Nem adható pont, ha akár a célok, akár az eszközök leírása hiányzik

1.1.2 Eredmények, következtetések 5 pont

(E részben értékeljük magát a vizsgálatot és az abból levont következtetéseket.)

5 pont adható, ha a vizsgáló

- minden kapott adatot, tényt pontosan rögzített, és
- azokról helyes (releváns, a tényekkel összhangban álló) következtetést vont le.

Legfeljebb 3 pont adható, ha a vizsgáló

- az eredmények egy részére csak utal, anélkül hogy azokat rögzítené (a jegyzőkönyv hiányos),
- a következtetések nem kellően megalapozottak.

Nem adható pont, ha a vizsgáló

- nem rögzíti eredményeit,
- nem von le következtetést, vagy az nem függ össze megfigyeléseivel.

1.1.3 Háttérismeret 10 pont

(E részben értékeljük a tájékozottságot.)

10 pont adható a vizsgáló

- több (legalább három) forrást (pl. szakkönyvet, cikket, internetes forrást) földolgozott,
- a források érdemben kapcsolódnak a megfigyelésekhez, segítik azok értékelését.

Legfeljebb 5 pont adható, ha a vizsgáló

- háromnál kevesebb forrást dolgozott föl,
- a felhasznált forrásokban levő (vagy abból kiemelt) ismeretek érdemben nem segítik a kitűzött cél elérését.

Nem adható pont, ha a vizsgáló

- nem használt forrásmunkákat vagy
- a felhasznált források értelmezése téves, hibás.

1.2 Formai szempontok 20 pont

1.2.1 Tagolás 5 pont

(E részben azt értékeljük, hogy a dolgozat fölépítése áttekinthető-e.)

5 pont adható, ha a vizsgáló

- főcíme találó (arról szól, ami a projekt tényleges témája),
- a munka jól tagolt (a fejezetcímek és a fejezetek tartalma egyezik),
- koherens (a fejezetek és a fejezeteken belüli gondolatok egymásra épülnek, egymásból következnek).

Legfeljebb 3 pont adható, ha vizsgáló

- címei tágabb vagy szűkebb tartalomra utalnak, mint ami a fejezetekben valójában szerepel,
- sorrendjük zavaros, esetleges.

Nem adható pont, ha a vizsgáló dolgozata nem tagolt

1.2.2 Korrekt utalások 5 pont

(E részben a fölhasznált források korrekt megjelölését értékeljük.)

5 pont adható, ha a vizsgáló

- irodalomjegyzéke formailag teljes (a szerző, a könyv / cikk címe, a kiadó és kiadás dátuma / a folyóirat évfolyama / a link elérhetősége) is szerepel, és

- a dolgozaton belül egyértelmű utalások jelzik, hogy mi a saját gondolat, és mi a másoktól (szó szerint vagy lényegét tekintve) átvett idézet.

Legfeljebb 3 pont adható, ha a vizsgáló

- irodalomjegyzéke formailag hiányos vagy
- az utalások nem egyértelműek.

Nem adható pont, ha a vizsgáló

- nem tartalmaz irodalomjegyzéket vagy

- nem derül ki, hogy az irodalmat hol és mire használta, nem különülnek az átvett és a saját gondolatok.

1.2.3 Az eredmények megjelenítése 5 pont

(Ebben a részben az eredmények összegzésének célszerű, áttekinthető ábrázolását értékeljük.)

5 pont adható, ha a vizsgázó

- a rajzok, táblázatok, grafikonok stb. pontosak és áttekinthetőek (pl. a mértékegységek helyesen szerepelnek).

Legfeljebb 3 pont adható, ha vizsgázó

- az eredmények megjelenítése hiányos vagy zavaros.

Nem adható pont, ha a vizsgázó

- nem törekedett az eredmények összegző megjelenítésére, vagy

- az ábrázolás elvileg hibás.

1.2.4 Nyelvhelyesség 5 pont

(Ebben a részben a helyesírást és a helyes megfogalmazást értékeljük.)

5 pont adható, ha a vizsgázó fogalmazása

- igényes, nyelvi helyes és találó,

- az idegen nyelvű szakkifejezések mellett / helyett tartalmazza azok pontos magyar megfelelőit (is) - amennyiben ezek léteznek.

Legfeljebb 3 pont adható, ha a vizsgázó fogalmazása

- igénytelen, dagályos, pontatlan vagy

- szükségtelen szakszavaktól hemzseg.

Nem adható pont, ha a vizsgázó

- nyelvi igénytelen, stílusa nem a tárgyhoz illő, vagy

- nehezen érthető nyelvi pontatlansága miatt.

2. A szóbeli beszámoló 30 pont

2.1 Az olvasottak ismertetése 10 pont

A vizsgázó röviden összefoglalja, hogy milyen irodalmat tanulmányozott a vizsgálat sikeres elvégzése érdekében. A címeken kívül emelje ki azt, hogy az olvasottakból mit használt föl, miben segítettek munkáját. E vizsgarész végén a vizsgabizottság tagjai kérdéseket tehetnek föl az irodalommal kapcsolatban. E kérdések ne az irodalom részletes ismertetésére vonatkozzanak, hanem az irodalom és a saját projektmunka kapcsolatára.

10 pont adható, ha

- a vizsgázó jól kiemelte az olvasottak kapcsolatát az elvégzett munkával.

Legfeljebb 5 pont adható, ha

- a források és a munka kapcsolatát nem vagy rosszul világította meg.

Nem adható pont, ha

- a források ismertetése elmarad vagy

- a vizsgázó ezeket munkájával nem tudja kapcsolatba hozni.

2.2 A módszerek bemutatása 10 pont

A vizsgázó röviden összefoglalja, hogy hogyan tervezte meg a vizsgálatot, milyen eszközöket használt, hol és mikor zajlott, kik és mi módon segítettek a tervezésben. Itt térjen ki arra is, hogy a projektmunka során mikor és hogyan támaszkodott a konzulens szaktanár tanácsaira, azokat hogyan vette figyelembe. Amennyiben a munka jellege ezt megkívánja, itt alkalmazhatók segédeszközök is, például a helyszínt bemutató térkép, az eszközöket ábrázoló rajz, a kézírásos vizsgálati jegyzőkönyv stb.

10 pont adható, ha

- a vizsgázó világosan bemutatta, hogy mit, mi célból végzett el

- milyen segítséget kapott, hogyan változott ennek hatására a munka menete

Legfeljebb 5 pont adható, ha

- a beszámolóból nem derül ki a módszer megválasztásának indoka

- saját munkájának történetéről csak töredékesen tud számot adni

Nem adható pont, ha

- a vizsgázó nem tudja fölidézni a választott módszert és eszközöket

2.3 Az eredmények értékelése 10 pont

A vizsgázó tömören bemutatja eredményeit. Ennek szemléltetésére használjon megfelelő segédeszközt (pl. saját készítésű posztert, fóliát, diát, videokazettát, számítógépes prezentációt). E vizsgarész végén a bizottság tagjai tegyenek föl kérdéseket a használt módszerrel és az eredményekkel kapcsolatban. A kérdések vonatkozhatnak az elhangzottak esetleg nem egyértelmű részleteire is (pl. Pontosan mit ábrázolt a bemutatott grafikon függőleges tengelyén?), de mindenképpen térjenek ki arra, ami a munkát egyénivé tette, például az elvégzett munka szépségére, nehézségeire, az esetleges kudarcok okaira, a további vizsgálatok lehetőségére.

10 pont adható, ha

- a vizsgázó világosan bemutatta eredményeit,

- meggyőző választ adott a fölvetett kérdésekre.

Legfeljebb 5 pont adható, ha

- az eredmények bemutatása hiányos,

- válaszai zavarosak.

Nem adható pont, ha

- nem használ szemléltető eszközt vagy
- nem tud érdemben reagálni a fölteszt kérdésekre.

TESTNEVELÉS

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) Elméleti ismeretek

	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
1. Az olimpiai mozgalom létrejötte, célja, feladatai; magyar sportsikerek	Az ókori és az újkori olimpiai játékok kialakulása, története; kiemelkedő események; olimpiai zászló, szimbólum, jelszó, embléma, olimpiai láng; magyarok az olimpiai versenyeken, magyar olimpiai bajnokok; magyar sikersportágak; paralimpiai játékok.	Az ókori és az újkori olimpiai játékok kialakulása, története; kiemelkedő események; olimpiai zászló, szimbólum, jelszó, embléma, olimpiai láng; magyarok az olimpiai versenyeken, magyar olimpiai bajnokok; magyar sikersportágak; paralimpiai játékok; NOB és a MOB szerepe az olimpiai eszme ápolásában.
2. A harmonikus testi fejlődés	A testi fejlődés rövid jellemzése általános és középiskolás korban (magasság, testsúly, mozgásos cselekvések).	Legfontosabb testméretek (magasság, testsúly, testarányok) alakulása a fejlődés során; a mozgásos cselekvések változása az életkor függvényében; a serdülőkor testi és mozgásos cselekvés fejlődésének specialitásai.
3. A testmozgás, a sport szerepe az egészséges életmód kialakításában, és a személyiség fejlesztésében	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekben. Az egészséges életmód összetevőinek értelmezése: rendszeres testedzés, optimális testsúly, aktív pihenés, testi higiénia, lelki egyensúly, a szabadidő hasznos eltöltése, egészségkárosító szokások (alkohol, dohányzás, drog) hatásai és megelőzésük. A testmozgás szerepe az érzelem- és feszültség szabályozásban, stresszkezelésben (mentális egészség).	A testnevelés és a sport személyiségfejlesztő hatása; az egészséges életmód meghatározó tényezői; szenvedélybetegségek veszélyei; az egyéni és a csapatsportok hatása a személyiségfejlődésre; az „egészséges” közösség visszatartó ereje; életre szóló sportolás lehetőségei.
4. A motoros képességek szerepe a teljesítményben	A motoros képességek értelmezése, fejlesztési lehetőségei. A pulzus fogalma, típusai, mérési lehetőségei, összefüggése az intenzitással. Az erőfejlesztés szabályai.	A motoros képességek jellemzése; fizikai teherbíró képesség; szellemi teherbíró képesség; edzettségi állapot mérésének lehetősége; az egyes képességek és a sportágak kapcsolata; egyszerű képességfejlesztő módszerek.
5. Gimnasztikai ismeretek	A bemelegítés szerepe és kritériumai. A rendgyakorlatok szerepe a testnevelés órákon. Gyakorlatok javaslata a testtartás javítására és a különböző kondicionális képességek fejlesztésére. Nyújtó, lazító és erősítő hatású gyakorlatok. Légzőgyakorlatok.	– A gimnasztika gyakorlatok felhasználása a testedzésben; – gyakorlatok javaslata a testtartás javítására és a különböző kondicionális képességek fejlesztésére.
6. Atlétika	A tanult atlétikai futó, ugró és dobó	Az atlétikai mozgásformák

	versenyszámok ismerete és végrehajtásuk lényege.	csoportosítása; az atlétika mint előkészítő sportág; fizikai törvényszerűségek érvényesülése az atlétika versenyszámaiban; az atlétika mozgásanyagának kapcsolata más sportágakkal; képességfejlesztés az atlétika mozgásanyagával; magyarok az atlétika élvonalában.
7. Torna	A női és férfi tornaszerek és az azokon végrehajtható alapelemek ismertetése. A legfontosabb baleset-megelőző eljárások. Segítségadás gyakorlásnál.	A női és férfi torna versenyszámai; a különböző szereken végrehajtható alapelemek és a legfontosabb baleset-megelőző eljárások; a tanult talaj- és szertornaelemek technikai végrehajtásának és a segítségnyújtás módjainak ismerete magyar tornászok a világ élvonalában; kiemelkedő nemzetközi eredmények.
8. Zenés-táncos mozgásformák	A zenés-táncos mozgásformák egyikének ismertetése (pl. ritmikus sportgimnasztika, aerobik, néptánc stb.).	A ritmikus gimnasztika és az aerobik sportág bemutatása; az esztétikum szerepének megítélése a zenés-táncos mozgásformákban; a versenygyakorlatok speciális mozgásformái.
9. Küzdősportok, önvédelem	2-2 páros és 1-1 csapat küzdőjáték ismertetése. Egy küzdősport bemutatása, alapvető szabályainak ismertetése. Küzdőjátékok. Alapvető esések, gurulások, tompítások jellemzése.	– A küzdősportok tanulásának szerepe az iskolai testnevelésben; – előkészítő küzdőjátékok; – páros és csoportos testnevelési játékok; – grundbirkózás és szabályai; – magyarok a küzdősportolók a világ élvonalában.
10. Úszás	Az úszás jelentősége az ember életében, szerepe az egészségtudatos, aktív életvitelben. Egy úszásnem ismertetése. Az úszás higiénijának ismerete.	Az úszás jelentősége az ember életében; az úszás és a vízi sportok higiénéje; úszásnemek és jellemzőik; egy úszásnem technikai végrehajtásának leírása; az úszás alapvető versenyszabályai; a szabadvízi és az uszodai úszás különbségei; fizikai törvényszerűségek érvényesülése az úszásban; a vízből mentés végrehajtása; kiemelkedő magyar nemzetközi eredmények az úszósportban.
11. Testnevelési és sportjátékok	Labdaérintéssel, -vezetéssel, -átadással, célfelületre történő továbbítással és az összjátékkal kapcsolatos három testnevelési játék ismertetése. Egy választott sportjáték alapvető szabályainak (pályaméret, játékosok száma, időszabályok, eredményszámítás, a labdavezetésre, a támadásra és védekezésre vonatkozó szabályok), valamint alapvető technikai, taktikai elemeinek bemutatása. Személyes és társas folyamatok a	Egy választott sportjáték bemutatása, szabályainak értelmezése; a sportjátékot előkészítő testnevelési játékok; két sportág összehasonlítása – szabályainak alapján (pályaméret, játékosok száma, pontszerzés, időtartam, csere, időkérés, technika, taktika stb.); magyarok a sportjátékokban; sikeres labdajátékok.

	játéktevékenységben (asszertivitás, sikerorientáltság, kooperáció).	
12. Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Egy választott, alternatív, szabadidős, természetben üzhető sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés, görkorcsolya stb.) Alapvető ismeretek a táborozások előnyeiről.	Egy választott, alternatív, szabadidős, természetben üzhető sportág bemutatása: sí, kerékpár, természetjárás, evezés, kajakozás, görkorcsolya, gördeszka stb.; a választott sportág legfontosabb technikai elemeinek és szabályainak ismertetése; baleset-megelőzés; felszerelések, és azok karbantartása; a választott sportág népszerűsége, elterjedése a világban; hazai ismertség; eredmények; táborozási lehetőségek; alapvető táborozási ismeretek.

B) Gyakorlati ismeretek

1. Gimnasztika	Lányok: kötélmászás állásból, teljes magasságig mászókulcsolással. A teljes feljutás ideje legfeljebb: 10 s. Fiúk: függeszkedés állásból teljes magasságig, legfeljebb: 9,7 s. A szabadon összeállított, 48 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.	Lányok: kötélmászás állásból, teljes magasságig mászókulcsolással. A teljes feljutás ideje legfeljebb: 9,7 s. Fiúk: függeszkedés ülésből teljes magasságig, legfeljebb: 9,7 s. A mászókötel hossza: 5 méter. Az adott iskolaévre érvényes kötelező 64 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.
2. Atlétika	Egy futó-, egy ugró- és egy dobószám választása kötelező. - 60 m-es síkfutás; - 2000 m-es síkfutás; - Távolugrás választott technikával; - Magasugrás választott technikával; - Súlylökés; - Kislabdahajítás.	60 m-es síkfutás, 2000 m-es síkfutás; egy választható dobószám (kislabdahajítás, súlylökés, gerelyhajítás, diszkoszvetés); egy választható ugrószám (távol- vagy magasugrás) technikailag elfogadott, teljesítménnyel értékelt bemutatása.
Futások	Egyik futószám választása kötelező: <i>60 méteres síkfutás</i> térdelőrajttal. Lányok: legfeljebb 9,8 s. Fiúk: legfeljebb 8,8 s. <i>2000 méteres síkfutás</i> Lányok: legfeljebb 10:30 perc. Fiúk: legfeljebb 9:30 perc.	<i>60 méteres síkfutás</i> térdelőrajttal. Lányok: legfeljebb 9,5 s. Fiúk: legfeljebb 8,4 s. <i>2000 méteres síkfutás</i> Lányok: legfeljebb 9:50 perc. Fiúk: 9:00 perc.
Ugrások	A két ugrószámból egy választása kötelező. Az ugrás technikája egyénileg választható. <i>Magasugrás</i> Lányok: minimummagasság: 110 cm. Fiúk: minimummagasság: 125 cm. <i>Távolugrás</i> Lányok: minimumtávolság: 330 cm. Fiúk: minimumtávolság: 410 cm.	A két ugrószámból egy választása kötelező. <i>Magasugrás</i> (flop vagy hasmánttechnikával) Lányok: minimummagasság: 115 cm. Fiúk: minimummagasság: 140 cm. <i>Távolugrás</i> választott technikával Lányok: minimumtávolság: 380 cm. Fiúk: minimumtávolság: 480 cm.
Dobások	Egy dobószám szabadon választott technikával történő bemutatása. <i>Kislabdahajítás</i>	Egy dobószám szabadon választott technikával történő bemutatása. <i>Kislabdahajítás</i>

	(Javasolt a Magyar Atlétikai Szövetség által rendszeresített új típusú kislabda használata.) Lányok: minimumtávolság: 20 m. Fiúk: minimumtávolság: 30 m. <i>Súlylökés</i> Lányok: 4 kg-os súlygolyóval; minimumtávolság: 5,5 m. Fiúk: 6 kg-os súlygolyóval; minimumtávolság: 7,5 m.	Lányok: minimumtávolság: 30 m. Fiúk: minimumtávolság: 42 m. <i>Súlylökés</i> Lányok: 4 kg-os súlygolyóval; minimumtávolság: 7 m. Fiúk: 6 kg-os súlygolyóval; minimumtávolság: 9 m. <i>Diszkoszvetés</i> Lányok: 1 kg-os diszkosszal; minimumtávolság: 20 m. Fiúk: 1,5 kg-os diszkosszal; minimumtávolság: 28 m. <i>Gerelyhajítás</i> Lányok: 600 g-os gerellyel; minimumtávolság: 20 m. Fiúk: 800 g-os gerellyel; minimumtávolság: 32 m.
3. Torna	A talajgyakorlat és a szekrényugrás bemutatása kötelező, és egy további szer kötelezően választható. Lányoknál választható: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika. Fiúknál a szer lehet: gyűrű, nyújtó vagy korlát.	A talaj- és a szekrényugrás bemutatása kötelező, egy szer kötelezően választható. Lányoknál: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika választható. Fiúknál a szer lehet: gyűrű, nyújtó vagy korlát.
3.1. Talajtorna	A négy kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő talajgyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: gurulóátfordulás, fejállás, kézállás, mérlegállás. Ajánlott elemek: kézenátfordulás, tarkóbillenés, fejenátfordulás, tigrisbukfenc, gurulóátfordulás futólagos kézállásba.	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
3.2. Szekrényugrás	Egy tanult támaszugrás bemutatása (lányok minimum 4 részes, keresztben, fiúk 5 részes, hosszában felállított szekrényen).	Fiúk: lebegőtámasszal végzett terpeszátlugrás bemutatása. Lányok: lebegőtámasszal végzett guggolóátugrás bemutatása.
3.3. Felemáskorlát	A három kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: térdfellendülés, kelepfellendülés a felső karfára, alugrás. Ajánlott elemek: ostorlendület, kelepfelhúzóadás, malomforgás, kelepforgás.	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása – ostorlendület, kelepfellendülés a magaskarfára, kelepforgás hátra, malomforgás előre, alugrás.
3.4. Gerenda	A négy kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: járás, felugrás, testfordulat, leugrás. Ajánlott elemek: szökdelések, térdelés és térdelőtámasz, fekvőtámasz, hasonfekvés, hanyattfekvés, gurulóátfordulás.	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása – felugrás guggolásba, fordulat, lebegőállás, keringőlépés, mérlegállás, szökkenő hármaslépés, guggolás, lábtartás-csere, homorított leugrás.
3.5. Ritmikus gimnasztika	Különböző elemekből álló szabadgyakorlat zenére történő bemutatása (a gyakorlat ideje: 35–45 s). Javasolt elemek: érintőjárás, hintalépés, keringőlépés, fordulatok, szökkenő	Önállóan összeállított kéziszergyakorlat bemutatása zenére, a kötelezően megjelölt test- és szerttechnikai elemeknek megfelelően. A gyakorlat ideje: minimum

	hármaslépés, lebegő- és mérlegállás, lábemelések és lendítések, törzshullámok, ívelt és nyújtott kartartások stb. Egy választott kéziszerrel (labda, karika, kötél, szalag, buzogány) 3 elem bemutatása.	45 s (választható kéziszer: labda, karika, kötél, szalag, buzogány).
3.6. Gyűrű	A három kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: zsugorlefuggés, lefuggés, homorított leugrás. Ajánlott elemek: futólagos támaszba kerülés, lebegőfuggés, hátsófuggés, vállátfordulás előre, leterpesztés.	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
3.7. Nyújtó	A három kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: alaplendület, kelepforgás, alugrás. Ajánlott elemek: malomfellendülés, térdfellendülés, nyílugrás.	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
3.8. Korlát	A három kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: alaplendület támaszba vagy felkarfuggésbe, felkarfuggés, pedzés, kanyarlati leugrás. Ajánlott elemek: pedzés, billenések, emelések, saslendület, vállállás.	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
4. Küzdősportok, önvédelem	A dzsúdó vagy a birkózás alapelemeinek bemutatása: Dzsúdó alapelemek: – csúsztatott esés állásból, – esés állásból, – dzsúdógurulás; vagy Birkózás alapelemek: – dulakodás, – hídban forgás, – társ felemelése háttal felállásból.	A dzsúdó és a birkózás alapelemeinek bemutatása: Dzsúdó alapelemek: – csúsztatott esés állásból, – esés állásból, – dzsúdógurulás; vagy Birkózás alapelemek: – dulakodás, – hídban forgás, – társ felemelése háttal felállásból.
5. Úszás	50 m megtétele egy választott úszásnemben, szabályos rajttal és fordulóval; 25 m teljesítése egy másik választott úszásnemben, szabályos rajttal.	50 m úszás választott úszásnemben; két másik úszásnemben 25 m teljesítése, szabályos rajttal és fordulókkal. Vízből mentési előgyakorlat (az uszoda falától 5-10 m-re, a medence alján elhelyezett tárgy felhozása a víz alól). Az 50 m-es úszásnemben a pontszám az elért időeredmény alapján kerül kiszámításra.
6. Testnevelési és sportjátékok	Két sportjáték választása kötelező.	A vizsgázó a négy választható labdajáték (labdarúgás, kézi-, kosár- és röplabda) közül három gyakorlati anyagát mutatja be.
Kézilabda	1. Kapura lövés gyorsindítás után – a saját védővonalról indulva átadás a felpályánál álló társnak, a futás közben visszkapott labda vezetése után egykezes beugrások kapura lövés.	1. Kapura lövés gyorsindítás után – a saját védővonalról indulva átadás a felpályánál álló társnak, futás közben a visszkapott labda vezetése után egykezes beugrások kapura lövés

	2. Büntetődobás – egyenlő eloszlásban, a kapu két alsó sarkába elhelyezett számolyra. 3. Tetszőleges lendületszerzés után távolba dobás kézilabdával.	passzív védő mellett. 2. Büntetődobás – egyenletes eloszlással a kapu két sarkában elhelyezett számolyra. Érvényes a közvetlen találat, amelyet erős, egykezes felső dobással kell elvégezni. 3. Távolba dobás kézilabdával – tetszőleges lendületszerzés után.
Kosárlabda	1. Fektetett dobás – félpályáról indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal magasságában az oldalvonalnál álló társnak, indulócsel után befutás a kosár felé, a visszakapott labdával leütés nélkül fektetett dobás. Jobbkezes végrehajtás. 2. Fektetett dobás – félpályáról indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal magasságában az oldalvonalnál álló társnak, indulócsel után befutás a kosár felé, a visszakapott labdával leütés nélkül fektetett dobás. Balkezes végrehajtás. 3. Büntetődobás – választott technikával.	1. Fektetett dobás – félpályáról a középkörből indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal előtt álló társnak, rövid csel után futás balra és a visszakapott labdával megállás, bal láb elől. Hosszú indulás, labdavezetés az adogató előtt, jobbkezes fektetett dobás. 2. Fektetett dobás – félpályáról a középkörből indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal előtt álló társnak, rövid csel után futás jobbra és a visszakapott labdával megállás, jobb láb elől. Hosszú indulás, labdavezetés az adogató előtt, balkezes fektetett dobás. 3. Tempódobás – elhelyezkedés a büntetővonal sarkánál kosárlabda alapállásban: rövidindulás után egy leütés tempódobás.
Labdarúgás	1. Labdaemelgetés (dekázás) – a földről felvett vagy feldobott labdát váltott lábbal történő érintéssel kell levegőben tartani. 2. Szlalom labdavezetés – 10 m hosszan, öt darab egyenlő távolságra letett tömöttlabda (bója) között szlalom labdavezetés oda-vissza, kapura lövés 10 méterről. 3. Összetett gyakorlat: félpályáról indulva labdavezetés, rárúgás a kaputól 8-10 méterre oldalt elhelyezett, ledöntött ugrószekrénytetőre, a visszapattanó labda kapura rúgása.	1. Labdaemelgetés (dekázás) – a gyakorlatot a földről felvett, illetve feldobott labdával is lehet kezdeni. A labdát váltott lábú érintéssel kell levegőben tartani. 2. Szlalom labdavezetés – 10 m hosszan, öt darab egyenlő távolságra letett tömöttlabda (bója) között szlalom labdavezetés, kapura lövés 10 m-ről. Az utolsó bója 15 m-re legyen a kaputól. 3. Összetett gyakorlat: félpályáról indulva labdavezetés, rárúgás a kaputól 10-12 m-re oldalt elhelyezett, ledöntött ugrószekrénytetőre, a visszapattanó labda kapura rúgása.
Röplabda	1. Kosárérintéssel a labda fej fölé játszása egy 2 m sugarú körben. (A labdát legalább 1,5 m-re a fej fölé kell játszani.) 2. Alkarérintéssel a labda fej fölé játszása egy 2 m sugarú körben. (A labdát legalább 1 m-re a fej fölé kell játszani.)	1. Kosárérintéssel 2 m távolságról a labda falra játszása 3 m magasságú vonal fölé. 2. Alkarérintéssel 2 m távolságról a labda falra játszása 3 m magasságú vonal fölé.

	3. Nyitások választott technikával a támadóvonal mögé, váltott térfélre.	3. Nyitások – felső egyenes nyitástechnikával, érvényes a 3 m-es vonal mögötti terület. Váltott oldalra kell nyitni.

Szakszó-, név- és fogalomtár

Az alábbi szakkifejezések használata a szóbeli vizsgán elvárható.

KÖZÉPSZINT

11-es rúgás
 aktív pihenés
 alakzatok - oszlop, vonal, kör
 alkarérintés
 álló- és térdelőrajt
 alsó egyenes nyitás - nyitásfogadás
 átadás - egykezes, kétkezes mellső, kétkezes felső, pattintott
 büntetődobás
 Coubertin báró
 deformitás
 döntés
 edzésmódszer
 edzettség
 egészség
 egészséges életmód
 elhízás
 előkészítő gyakorlatok
 emelés
 emelkedés
 ereszkedés
 esztétikus mozgás
 fejelés
 fejlődések, szakadozások
 fektetett dobás
 fogások
 fordítás
 forduló
 gimnasztikai alapforma
 gurulás
 gyerekkor
 gyors indítás
 hajítás, vetés, lökés
 hajlékonyság
 hajlítás
 helyes légzés (mellkasi, hasi, teljes)
 ideális testsúly
 ízületi mozgékonyosság
 járás (futás) megindítása, megállítása
 kapura lövések - beugrásos, felugrásos
 keringési rendszer
 kiindulóhelyzet
 kosárérintés
 küzdelem
 labdaátadások lábbal - lapos, félmagas, ívelt
 labdaérintések - belső, belső csüd, teljes csüd, külső csüd
 labdavezetés
 leengedés
 légzőrendszer
 lendítés

lendületszerzés
magasugrás - flop-, hasmánt-, átlépőtechnika
magyar olimpiai bajnokok - legalább öt név ismerete
mell-, gyors-, hátúszás
motiváció
mozgatórendszer
nyitódás, zárkózás, igazodás, takarás
nyújtás
olimpiai játékok - ókori, újkori játékok
passzív pihenés
prevenció
pulzus
rajtolás
rekreáció
ritmikus gimnasztika szerek - kötél, labda, karika, buzogány, szalag
serdülőkor
sérülés
sikerélmény
sorakozás
szabadgyakorlat, szergyakorlatok (pad, bordásfal), kézisergyakorlatok (babzsák, labda, súlyzó, medicinlabda stb.)
szabadrúgás - közvetett, közvetlen
távolugrás - lépőtechnika, ollózótechnika
teljesítmény
terhelés
természeti erők
testedzés
testfordulatok
testi higiéné
testnevelés - sport
testtartás
tornaelemek: állások, gurulások, fordulatok, ugrások, billenések, forgások, átfordulások, támaszugrások, lebegőtámasz, lendületek, fellendülések, támaszhelyzetek, leugrások, összekötő elemek
tornaszerek - talaj, gerenda, felemáskorlát, ló, nyújtó, gyűrű, korlát, lólengés
váltás
védekezés - emberfogásos, területvédekezés
EMELT SZINT
a szervezet energiaszolgáltató rendszere
akadályfutás
akceleráció
átadások - légátadás, horogátadás, egykezes oldalsó átadás
átlövés
autogén tréning
bedobás
biológiai életkor
biológiai feltételek
cselekvésbiztonság
cselezés
diszkoszvetés
egyéni felelősség
elemkapcsolatok
ellenálló képesség
elzárás-leválás
értékrend
feladás
felső nyitás
fordulatok
genetikai adottságok
gyakorlatok az izmok munkájának jellege szerint: erő-, nyújtó-, lazító-, ernyesztőgyakorlatok
gyakorlatok testrésze, izomcsoportra kifejtett hatás szerint: nyak-, kar-, törzs- (has-, hát-, oldal-), lábgyakorlatok
hármassugrás
húzás
irambeosztás
ismeret

izomműködés
 jártasság
 kalapácsvetés
 kapustechnikák - kidobás, kirúgás, vetődés
 Kemény Ferenc
 képesség
 készség
 kineztiázia
 kondicionális képességek (erő, gyorsaság, állóképesség)
 koordinációs képességek (egyensúlyérzék, téri tájékozódóképesség, reakcióképesség, kineztiázis, gyorsasági koordináció, ügyesség)
 környezetkímélő tevékenység
 kudarckerülés
 kudartűrés
 kultúra
 lábboltozat
 lelki higiénia
 les
 leütés
 megelőzés
 monotóniatűrés
 mozgáskészség
 mozgáskommunikáció
 mozgásműveltség
 nemi különbségek a testmozgásban
 nyugalmi pulzusszám
 olimpiai bajnokok - legalább 10 név ismerete
 olimpiai eszme, jelképek, bajnokok
 ortopédiai elváltozások
 önismeret
 pillangóúszás
 relaxáció
 rúdugrás
 sánc
 sikerorientáció
 stressz
 stretching
 szenvedélybetegségek - alkohol, drog, dohányzás
 tápanyagszükséglet
 társas gyakorlat, szergyakorlatok (pad, bordásfal), kéziszergyakorlatok (babzsák, bot, súlyzó, homokzsák stb.)
 tempódobás
 terheléses pulzusszám
 terhelési tényezők (intenzitás, ismétlésszám, pihenőidő)
 testi nevelés
 testkultúra
 testnevelés
 védekezés - letámadás

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
50 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Személyi sportfelszerelés	NINCS	Személyi sportfelszerelés	NINCS

A vizsgabizottsá-got működtető intézmény biztosítja	A gyakorlati vizsgánál részletezett eszközöket		A gyakorlati vizsgánál részletezett eszközöket	

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	A gyakorlati vizsga anyaga nyilvános	NINCS	A gyakorlati vizsga anyaga nyilvános	NINCS
Mikor?	6 hónappal a vizsgaidőszak megkezdése előtt	NINCS	6 hónappal a vizsgaidőszak megkezdése előtt	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
50 perc tiszta bemutatási idő	15 perc
Sportági technikák és önállóan összeállított gyakorlatsorok bemutatása	A) Egy téma kifejtése B) Fogalom vagy adat ismerete
100 pont	50 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A vizsga helyszínén a vizsgát szervező intézménynek kell biztosítani a szükséges felszereléseket, de a vizsgázók előre bemutatott saját sportszereiket is használhatják. A gyakorlati vizsga lebonyolításához feltétlenül szükséges felszerelések:

- tornaterem kosárlabdapalánkkal, kézilabdakapuvál, kijelölt röplabdapályával, mászókötéllal, tornaszőnyegekkel, ugrószekekrénnyel, korláttal vagy/és nyújtóval, gyűrűvel;
- atlétikapálya legalább 200 méteres futókörrrel, 60 méteres futóhellyel, távol- és magasugróhellyel, dobóhellyel;
- választás esetén 25 méteres úszómedence;
- sportszerek;
- amennyiben szükséges, a zeneanyag lejátszásához magnetofon, illetve CD-lejátszó.

A vizsgázónak kell hoznia: személyi sportfelszerelés, a zenés-táncos mozgásformák esetében kéziszer, zeneanyag (amennyiben felhasználja a gyakorlatnál).

A vizsgázók részére a gyakorlati vizsga megkezdése előtt 30 perc általános bemelegítésre szolgáló időt, illetve a sportágváltásnál a speciális bemelegítésre 10-15 percet biztosítani kell.

A vizsgázót a vizsga során – ha mód van rá – a saját testnevelő tanára segíti, biztosítja.

A vizsgázás javasolt sorrendje a fizikai igénybevétel és a teremigény szempontját figyelembe véve a következő:

gimnasztikai gyakorlat,
mászás-függeszkedés,
torna,
küzdősport, önvédelem,
labdajáték,
atlétika,
úszás.

(Az uszodai lehetőség függvényében az úszás elválasztható térben és időben egyaránt.)

A vizsgázóknak testgyakorlati áganként a részletes vizsgakövetelményekben meghatározott gyakorlatokat kell végrehajtaniuk.

A gyakorlati feladatsor tartalmi jellemzői

A középszintű gyakorlati vizsgán a teljesítmény mérése és az adott pszichomotoros sporttevékenység, illetve a sportág technikájára jellemző mozdulatsorok értékelése történik.

A vizsgázók a számukra szervezett versenyszerű tevékenység keretében teljesítik a kapott feladatokat. A vizsga 5 részből áll, amely több különböző sportág mozgásanyagára épül.

A gyakorlati vizsga kötelező és kötelezően választható részekből, ezeken belül elemekből áll. A vizsgázó előzetesen dönthet a követelményrendszerben rögzített választható testgyakorlati ágak közül, melyet az érettségi vizsgára történő jelentkezéskor kell megjelölnie.

- A gyakorlati vizsga kötelező részei a következők:
Gimnasztika: kötélmászás, szabad gyakorlat.
- A gyakorlati vizsga kötelezően választható részei és elemei a következők (minden részből egy elemet kell választani):

Atlétika: futás (60 méter vagy 2000 méter)
atlétikai ugrás (távol- vagy magasugrás)
atlétikai dobás (kislabdahajítás vagy súlylökés).
Torna: a szekrényugrás és a talajgyakorlat kötelező,
továbbá a vizsgázónak be kell mutatni egy választott tornaszer (lányok: felemáskorlát vagy gerenda vagy a zenés-
táncos mozgásformák egyike (pl. ritmikus gimnasztika, aerobik, néptánc); fiúk: gyűrű vagy nyújtó vagy korlát)
gyakorlatát.

Testnevelési- és sportjátékok: két választott labdajáték (kézi- vagy kosár- vagy röplabda vagy labdarúgás).
Úszás vagy küzdősport a követelményrendszerben meghatározott módon. A küzdősportozó a vizsgázóknak kell gondoskodnia azonos súlycsoportú küzdőtársáról.

A gyakorlati vizsgarész értékelése

A középszintű gyakorlati vizsgarészben 100 pont szerezhető meg.

Ezen belül:

Gimnasztika, mászás-függeszkedés	10 pont
Torna	20 pont
Atlétika	30 pont
Labdajáték	30 pont
Úszás vagy küzdősport	10 pont

A gyakorlati vizsga értékelése értékelési útmutató alapján történik, mely rögzíti az egyes elemekben nyújtott teljesítményekért megítélhető pontértékeket.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdésként csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsga tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsor legalább 15-15 tételt tartalmaz.

Az „A” altételsorban testnevelés-elméleti, testkultúrával kapcsolatos, egészségtani és szervezési kérdéseket, feladatokat tartalmazó kérdések fordulnak elő. Az altételsornak minden témakört érintenie kell.

A vizsgán „A” és „B” altételsorból húznak a vizsgázók.

A tétel jellemzői

Az „A” altételek egy téma önálló kifejtését, az ismeretek önálló felhasználását, értelmezését, alkalmazását igénylik.

A „B” altételsor a nélkülözhetetlen fogalmi ismeretek megbízhatóságát méri.

Az „A” altételhez kapcsolódó feladatok típusai az alábbiak lehetnek:

- önálló tervek, modellek készítése az egészséges életmód megtervezésére;
- a vizsgakövetelményekben előírt ismeretek értelmezése és felhasználása a mindennapos egyéni testedzés(terv) megtervezéséhez;

- az ismeretek alkalmazása megadott szempontok szerint egy kiválasztott gyakorlatra (feladat, mozgássor, sportág);

- meghatározott sport- és rendezvényszervezési feladatok saját, eredeti megoldásainak bemutatása;
- egy egészségvédelemmel és az egészséges életmóddal kapcsolatos probléma értékelő elemzése a vizsgázó saját véleménye, gondolatai alapján.

A „B” altételhez kapcsolódó feladatok típusai lehetnek:

- felsorolás (nevek, testnevelés-elméleti fogalmak stb.);
- fogalom meghatározása (egészségtani, testnevelés-elméleti stb.);
- adat felidézése (időpontok, sporteredmények stb.).

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető meg. Ezen belül az „A” altételre 40 pont, a „B” altételre 10 pont adható.

Értékelési arányok:

- „A” altétel: tárgyi tudás	24 pont
A megoldás önállósága:	12 pont
A kifejtés stílusa:	4 pont
- „B” altétel: tárgyi tudás	10 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc tiszta bemutatási idő	20 perc
Kötelezően előírt gyakorlatok és technikák teljesítményre törekvő bemutatása	A) Egy téma kifejtése B) Fogalom vagy adat ismerete
100 pont	50 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgán a vizsgázóknak több testgyakorlati ágból központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsga helyszínén a vizsgát szervező intézménynek kell biztosítani a szükséges felszereléseket, de a vizsgázók előre bemutatott saját sportszereiket is használhatják. A gyakorlati vizsga lebonyolításához feltétlenül szükséges felszerelések:

- tornaterem tornaszerekkel (ugrószekrényvel, korláttal, illetve nyújtóval, gyűrűvel, gerendával, felemáskorláttal, 5 méteres mászókötéllal, tornaszőnyegekkel) és birkózószőnyeggel;
- tornacsarnok (kosárlabdapalánkkal, kézilabdakapuvál, kijelölt röplabdapályával);
- atlétikapálya 400 m-es futókörrrel, távolugrógödörrel, szivacsos magasugróhellyel, dobóhellyel;
- legalább 25 m-es úszómedence;
- sportszerek;
- amennyiben szükséges, a zeneanyag lejátszásához magnetofon és CD-lejátszó.

A vizsgázónak kell hoznia: személyi sportfelszerelés, a zenés-táncos mozgásformák esetében kéziszer, zeneanyag (amennyiben felhasználja a gyakorlatnál).

A vizsgázók részére a gyakorlati vizsga megkezdése előtt 30 perc általános bemelegítésre szolgáló időt, illetve sportágváltásnál a speciális bemelegítésre 10-15 percet biztosítani kell. A vizsgázók részére biztosítani kell a szükséges segítségadást, biztosítást.

Gyakorlati vizsga egy vagy két nap alatt bonyolítható le.

A gyakorlati feladatsor tartalmi jellemzői Az emelt szintű gyakorlati vizsgán az adott pszichomotoros sporttevékenység, illetve a sportág technikájára jellemző mozdulatsorok értékelése történik a teljesítmény mérése alapján. A vizsgázók a számukra szervezett versenyszerű tevékenység keretében teljesítik a kapott feladatokat.

A vizsga 6 részből áll, amely több különböző sportág mozgásanyagára épül. Minden vizsgázónak kötelező a gimnasztika, a torna, az atlétika, az úszás, három sportjáték és a küzdősport bemutatása.

A gyakorlati vizsga kötelező részekből, ezeken belül választható elemekből áll. A választott elemeket a vizsgázóknak a jelentkezéskor meg kell jelölniük.

- Gimnasztika: kötélmászás, illetve függeszkedés időre; a részletes vizsgakövetelmény-rendszerben előírt 64 ütemű szabad gyakorlat bemutatása.

- Atlétika: futás (60 és 2000 méter)

atlétikai ugrás (távol- vagy magasugrás)

atlétikai dobás (kislabdahajítás vagy súlylökés vagy gerelyhajítás vagy diszkoszvetés).

- Torna: 3 tornaszer (2 kötelező és 1 választható szer)

Lányok: talajgyakorlat és a szekrényugrás bemutatása kötelező; választható: a gerenda, a felemáskorlát vagy a zenés-táncos mozgásformák egyike. A zenés-táncos mozgásformák (pl. ritmikus gimnasztika, aerobik, néptánc) választása esetén az önállóan készített koreográfia bemutatása, a részletes vizsgakövetelmény-rendszerben előírt módon. A többi szeren a kötelezően előírt gyakorlat bemutatása történik.

Fiúk: talajgyakorlat és a lóugrás bemutatása kötelező, a korlát, a nyújtó és a gyűrű közül az egyik választható, a részletes vizsgakövetelmény-rendszerben előírt módon.

- Úszás: 3 úszásnem (50 méter úszás választott úszásnemben; két másik úszásnemben 25 méter leúszása szabályos rajttal és fordulóval. Vízből mentés előgyakorlata, azaz a medencefaltól 10 méterre a medence alján elhelyezett tárgy felhozása a víz alól.).

- Küzdősport: kötelező gyakorlat bemutatása a részletes vizsgakövetelmény-rendszerben előírt módon. (A gyakorlatot hasonló testsúlyú társ segítségével kell bemutatni. A partnerről a vizsgázónak kell gondoskodnia.)

- Testnevelési- és sportjátékok: három labdajáték előírt gyakorlati anyagának bemutatása (kézilabda vagy kosárlabda vagy labdarúgás vagy röplabda).

A gyakorlati vizsga anyaga nyilvános. A feladatsorban történő változtatást legalább 6 hónappal a vizsga időszak megkezdése előtt nyilvánosságra kell hozni. A gyakorlati vizsga előírt gyakorlatai és minimumkövetelményei az adott tanév nyilvánosságra hozott anyagaiban található meg.

A gyakorlati vizsgarész értékelése

Az emelt szintű gyakorlati vizsgarészben 100 pont szerezhető meg.
Ezen belül:

Gimnasztika	10 pont
Torna	20 pont
Atlétika	25 pont
Úszás	10 pont
Sportjátékok	25 pont
Küzdősport	10 pont

Értékelési szempontok:

Gimnasztika: pontos, hibátlan végrehajtás;

Mászás, illetve függeszkedés: időeredmény.

Atlétika: technikai kivitelezés; teljesítmény.

Úszás: technikai végrehajtás; időeredmény.

Torna: a torna, illetve a ritmikus gimnasztika elfogadott szabályai szerint.

Sportjátékok: technikai végrehajtás; eredményesség.

Küzdősportok: technikai végrehajtás; eredményesség.

A gyakorlati vizsga értékelése részletes központi értékelési útmutató alapján történik, mely rögzíti az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is. A részletes értékelési útmutató az Oktatási Hivatal honlapján megtalálható.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdéskor csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételsor minden témakört érint.

A tétel jellemzői

A vizsgázók „A” és „B” altételsorból húznak egy-egy tételt. Az „A” altétel a testkultúra területét átfogóan érintő témát jelöl meg, és a kapcsolódó feladat leíró, elemző, összehasonlító, értékelő jellegű lehet.

A kérdés sporttörténeti, sportpedagógiai, fejlődéslélektani, testgyakorlatokkal és az egészséges életmóddal kapcsolatos témákat tartalmazhat.

A „B” altétel a sport területéről konkrét fogalmakra, tényekre, nevekre, eredményekre kérdez rá. A „B” altételsor a nélkülözhetetlen fogalmi ismeretek megbízhatóságát méri.

Az „A” altételhez kapcsolódó feladatok típusai az alábbiak lehetnek:

- önálló tervek, modellek készítése az egészséges életmód megtervezésére;
- a vizsgakövetelményekben előírt ismeretek értelmezése és felhasználása a mindennapos egyéni edzésterv megtervezéséhez;
- az ismeretek alkalmazása speciális szempontok szerint egy kiválasztott gyakorlatra (feladat, mozgássor, sportág);
- meghatározott sport- és rendezvényszervezési feladatok saját, eredeti megoldásainak bemutatása;
- egy egészségvédelemmel és az egészséges életmóddal kapcsolatos probléma értékelő elemzése a vizsgázó saját véleménye, gondolatai alapján.

A „B” altételhez kapcsolódó feladatok típusai lehetnek:

- felsorolás (nevek, testnevelés elméleti fogalmak stb.);
- fogalom meghatározása (egészségtani, testnevelés elméleti stb.);
- adat felidézése (időpontok, sporteredmények stb.).

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az emelt szintű szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető meg. Ezen belül az „A” altétel 40 pontot, a „B” altétel 10 pontot ér.

A szóbeli vizsga értékelése a részletes vizsgakövetelményekben rögzített központi értékelési útmutató segítségével történik, amely rögzíti a pontszámok bontását és az értékelési szempontokat.

Értékelési arányok:

„A” altétel: tárgyi tudás	20 pont
Szaknyelv használata	8 pont

Logikus felépítés:
Előadás mód
- „B” tétel: tárgyi tudás

7 pont
5 pont
10 pont

TÖRTÉNELEM

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, források használata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Releváns információk gyűjtése történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.), következtetések megfogalmazása, a források értelmezése	- Legyen képes információkat gyűjteni a forrásból megadott szempontok szerint, összevetni az információkat ismereteivel, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni. - Tudjon forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó kérdésekre válaszolni <i>szöveges forrás, képi forrás, statisztikai táblázat, diagram, grafikon, térkép, térképvázlat, ábra</i> alapján. - Legyen képes <i>képi forrásokat</i> saját szavaival leírni, ismereteivel összevetni és a nagy történelmi korszakok, korstílusok szerint csoportosítani. - Tudja értelmezni a szöveges forrásokat megadott szempontok szerint, és tudjon forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó következtetéseket megfogalmazni.	- Tudja csoportosítani, típusuk alapján meghatározni az <i>írásos</i> forrásokat, és bemutatni jellemzőiket konkrét példák alapján. - Legyen képes megnevezni a történelmi háttérre utaló tartalmi elemeket, műfaji, nyelvi sajátosságokat a forrás elemzése és értelmezése során.
1.2. Tanult ismeretek felidézése, azonosítása forrás alapján	- Legyen képes felismerni és megnevezni eseményeket, személyeket, fogalmakat, földrajzi helyeket, korszakokat, korstílusokat <i>szöveges</i> forrás alapján. - Legyen képes azonosítani személyeket, fogalmakat, kulturális emlékeket, korszakokat, korstílusokat, illetve ezek jellemzőit <i>jellemző kép</i> alapján, folyamatokat <i>térképvázlatok</i> alapján, jelenségeket, folyamatokat <i>ábra</i> alapján. - Legyen képes azonosítani a térképes ábrázolás fontosabb sajátosságait. - Legyen képes kiegészíteni <i>szöveges forrást</i> a hiányzó információval.	- Legyen képes kiegészíteni <i>szemléltető ábrát, térképvázlatot, táblázatot, grafikont, diagramot</i> a hiányzó információval.
1.3. Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése	- Legyen képes megállapítani két azonos tárgyú történelmi forrás közti tartalmi és formai különbségeket.	- Legyen képes összevetni két azonos tárgyú nem szöveges, illetve különböző típusú forrásban megjelenő információkat, álláspontokat. - Tudjon feltételezéseket megfogalmazni a források tartalmi és formai különbségének okáról.
1.4. Forráskritika alkalmazása	- Legyen képes felismerni szöveges források szerzőjének szándékát, azonosítani nézőpontját. - Legyen képes érveket, bizonyítékot gyűjteni egy forrás hitelességének megállapításához más forrás segítségével.	- Legyen képes feltárni a forrás keletkezésének körülményeit. - Legyen képes megállapítani a forrás hitelességét ismeretei alapján.
1.5.	- Legyen képes értelmezni jelenségeket, <i>szöveges források, képi</i>	- Hozzon példát arra, hogy a történelem sorsfordító

Folyamatok és történelmi jelenségek, történelmi személyiségek bemutatása/értelmezése, értékelése források alapján	<i>ábrázolások, statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák</i> alapján, folyamatokat bemutatni térképvázlatok alapján. - Legyen képes bemutatni történelmi mozgásokat <i>térképek</i> segítségével. - Tudjon felhasználni képzőművészeti alkotásokat egy-egy történelmi korszak sajátosságainak bemutatásához . - Legyen képes kiválasztani több forrás közül azt, amelyik alkalmas egy történelmi állítás, feltételezés, vélemény indoklására vagy cáfolására. - Legyen képes kiválogatni a rendelkezésre álló forrásokat megadott kérdés alapján.	eseményeinek eltérő értékelései léteznek. - Legyen képes kifejteni megadott források alapján, hogy azok hogyan tükrözik a bemutatott személy vagy esemény megítélését. - Legyen képes megfogalmazni az események, jelenségek többféle megítélése közötti különbségeket, és azok lehetséges okaira vonatkozó feltételezéseket.

2. Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Fontosabb történelmi fogalmak felismerése, azonosítása, meghatározása forrás alapján, történelmi fogalmak helyes használata	- Legyen képes felismerni a fontosabb történelmi fogalmakat meghatározás alapján. - Legyen képes használni a történelmi szakszókincset.	- Legyen képes forrás alapján meghatározni, történelmi jelenségekhez kapcsolni történelmi fogalmakat.
2.2. Az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmak kiválasztása, rendszerezése, fogalmak jelentésváltozásainak ismerete	- Legyen képes kiválasztani és megadott szempont szerint rendszerezni az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmakat.	- Legyen képes megkülönböztetni, összehasonlítani a történelmi fogalmak jelentésváltozatait. - Tudja , hogy bizonyos fogalmak a különböző történelmi korokban eltérő jelentéssel bírtak, és tudja értelmezni e különböző jelentéseket források segítségével.
2.3. Szövegalkotás megadott témában (szóban és írásban)	- Legyen képes kiemelni a lényeges ismereteket egy megadott témához. - Legyen képes szerkesztett szöveget alkotni kérdések, megadott szempontok alapján, megadott források felhasználásával.	

3. Tájékozódás térben és időben

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
3.1. Események, folyamatok, jelenségek, személyek elhelyezése térben és időben	- Legyen képes történelmi régiókhoz kapcsolni, elhelyezni, konkrét földrajzi helyhez rendelni eseményeket, jelenségeket, személyeket. - Legyen képes térképvázlaton jelölt pontokhoz, területekhez rendelni földrajzi helyeket. - Legyen képes sorrendbe állítani a fontos történelmi eseményeket. - Legyen képes összekapcsolni a történelmi eseményeket évszámokkal, nevekkkel és helyekkel. - Legyen képes bemutatni konkrét eseménysorokat. - Legyen képes meghatározni a fontos történelmi események időpontját konkrét kronológiai adatokkal.	- Legyen képes azonosítani térképvázlaton jelölt földrajzi helyeket. - Legyen képes táblázatba rendezni eseményhez vagy eseménysorhoz kapcsolódó adatokat.
3.2. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek felismerése és bemutatása.	- Tudja megállapítani a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét. - Tudja kiválasztani a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok jellemzőit felsorolásból.	- Legyen képes jellemezni a különböző történelmi korszakokat több szempontból. - Tudja megadott szempontból korszakokra felbontani az egyetemes vagy a magyar történelmet. - Példákkal bizonyítsa, hogy egy-egy korszaknak többféle korszakhatára is létezhet. - Legyen képes analógiákat felismerni több korszakból vett példák alapján.
3.3. A földrajzi környezet szerepének felismerése és bemutatása az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában	- Tudjon példákat felsorolni arra, hogy a földrajzi környezet hatással volt az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulására.	- Tudjon feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni a földrajzi környezetnek az egyes civilizációk kialakulásában játszott szerepéről.
3.4. A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken és a történelmi tér változásainak ismerete	- Tudja az adott kor történelmi régióit megnevezni történelmi térképvázlat alapján, vagy hozzárendelni felsorolt nevekhez. - Legyen képes leolvasni a történelmi tér változásait térképről.	- Legyen képes jellemezni a korszak történelmi régióit történelmi térképvázlat és más segédlet alapján.
3.5. Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb	- Ismerje fel az egyetemes és a magyar történelem felsorolt eseményeiből azokat, amelyek valamilyen összefüggés alapján egymáshoz kapcsolhatók. - Tudjon kiválasztani jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak.	- Tudja felsorolásból kiválasztani a jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségek kortársait.

eseményei között		
3.6. Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása	- Tudja kiválasztani megadott felsorolásból valamely aktuális esemény történelmi előzményeit.	- Legyen képes állításokat megfogalmazni valamely jelenkori esemény történelmi előzményeivel kapcsolatban.

4. Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Ok-okozati összefüggések, események, folyamatok, cselekedetek <u>mozgatórugóinak rendszerezése, feltárása, bemutatása</u>	- Legyen képes feltárni az események, folyamatok, cselekedetek mozgatórugóit. - Legyen képes csoportosítani a felsorolt történelmi okokat, célokat, következményeket megadott szempontok szerint. - Legyen képes összekapcsolni a felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket. - Tudjon megfogalmazni egyszerű kérdéseket történelmi események okairól és következményeiről. - Legyen képes kiválasztani a különböző felsorolt történelmi tényezők közül az adott történelmi esemény okait, következményeit. - Legyen képes megkülönböztetni történelmi események okait, következményeit. - Legyen képes összevetni egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait. - Ismerje fel az események, folyamatok, cselekedetek ok-okozati összefüggéseit. - Példákkal bizonyítsa, hogy egy történelmi eseménynek egyszerre több oka és következménye van. - Legyen képes több szempontból feltárni történelmi jelenségek okait (társadalmi, gazdasági, politikai, eszmei).	- Legyen képes feltételezéseket megfogalmazni történelmi események okairól, következményeiről és azokat indokolni. - Legyen képes megkülönböztetni a különböző típusú okokat, következményeket, és felismerni azok eltérő jelentőségét. - Tudjon önálló kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeiről. - Legyen képes összehasonlítani történelmi események okait, következményeit és a résztvevők szándékait, és rámutatni a közöttük levő összefüggésekre. - Tudjon feltételezéseket megfogalmazni megadott forrás segítségével, hogy az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolhatja.
4.2. A <u>változás és fejlődés</u> közötti különbség értelmezése konkrét példákon	- Legyen képes példákat kiválasztani a változás és a fejlődés bemutatására. - Legyen képes felismerni és bemutatni változást, fejlődést egy korszakon belül.	- Értelmezze példák segítségével a változás és a fejlődés közti különbséget. - Legyen képes felismerni és bemutatni több korszakon átívelő változást, fejlődést.
4.3. Történelmi <u>analógiák</u> megadott szempontok szerinti	- Legyen képes összehasonlítani hasonló történelmi eseményeket megadott vagy önálló szempontok alapján.	- Legyen képes analógiákat keresni történelmi eseményhez megadott szempontok szerint, és választását indokolni .

keresése, értelmezése		
4.4. <u>Hosszabb időtávú történelmi változások bemutatása</u>		- Legyen képes áttekinteni történelmi jelenségek változásait hosszabb időtávon. - Legyen képes bemutatni egy ország vagy régió történelmét hosszabb időtávon keresztül.
4.5. <u>Személyek, pártok, csoportok szerepének felismerése, bemutatása</u> egy történelmi esemény alakulásában	- Legyen képes kapcsolatot találni történelmi események és szereplők között. - Legyen képes bemutatni források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét.	- Legyen képes több szempontból bemutatni történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét. - Legyen képes értelmezni az ugyanazon eseményeket, személyeket többféleképpen, illetve ellentmondásosan bemutató állításokat. Legyen képes bemutatni érvekkel alátámasztott véleményeket az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről.
4.6. Történelmi jelenségek <u>problémaközpontú, forrásokon alapuló rendszerezése, bemutatása</u>	- Legyen képes problémaközpontúan rendszerezni tanult ismereteit és a forrásból gyűjtött információkat. - Legyen képes problémaközpontúan bemutatni történelmi eseményeket és jelenségeket. - Legyen képes komplex módon összerendezni, bemutatni, magyarázni, értékelni a múltból szóló információkat és a történelmi események és változások leírásait egy megadott kérdés szerint.	- Legyen képes megkülönböztetni a történelmi események, összefüggések lényeges és kevésbé lényeges elemeit. - Tudjon érveket gyűjteni és bemutatni feltevések mellett és ellen, az érveket kritikailag értékelni.
4.7. <u>Általános szabályok alkalmazása</u> konkrét esetekre	- Legyen képes felismerni egy megadott általános szabály érvényesülését valamely forrásban megjelenő konkrét esetben. - Legyen képes bemutatni az eseményeket, jelenségeket a felismert történelmi kontextus figyelembe vételével többféle szempontból, többféle forrás alapján. - Legyen képes alátámasztani vagy cáfolni egy történelmi kérdésre adott válaszát érvekkel és a források vizsgálatán alapuló következtetésekkel és bizonyítékokkal.	- Legyen képes besorolni konkrét jelenségeket általános fogalmi kategóriákba.
4.8. A történelmi <u>kulcsfogalmak használata</u> történelmi jelenségek bemutatóakor	- Legyen képes megállapítani, hogy egy történelmi jelenség mely kulcsfogalmak alapján értelmezhető. - Legyen képes történelmi jelenségeket bemutatni kulcsfogalmak felhasználásával.	- Legyen képes történelmi jelenségeket értelmezni és értékelni történelmi kulcsfogalmak felhasználásával.

B) TÉMAKÖRÖK

A középszintű érettségi vizsgán a számon kérhető évszámok, személyek, topográfiai adatok és fogalmak megegyeznek az alap- és középfokú történelem kerettantervek évszámokra, személyekre, topográfiai adataira és fogalmaira vonatkozó – az adott témakörhöz rendelhető – tantárgyi követelményeivel.

Az emelt szintű érettségi vizsga egyszerű, rövid választ igénylő feladatainak megoldásához szükséges részletes követelményeket a történelem kerettanterveknek az évszámokra, személyekre, topográfiára és fogalmakra vonatkozó részei tartalmazzák.

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli részének szöveges (kifejtendő) feladatai és szóbeli tételei megoldásához szükséges nevek, fogalmak stb. körére vonatkozóan a kerettanterveknek az évszámokra, személyekre, topográfiára és fogalmakra vonatkozó részei példaként értelmezendők.

1. Az ókor és kultúrája

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Poliszok ókori Hellaszban	Az athéni demokrácia működése a Kr.e. 5. században.	
1.2. Társadalmi és politikai küzdelmek az ókori Rómában	Julius Caesar egyeduralmi kísérlete.	Octavianus hatalomra jutása és a principátus Augustus idején.
1.3. Az európai kultúra alapjai	A görög-római hitvilág. Az antikvitás kiemelkedő kulturális emlékei. A zsidó vallás fő jellemzői. A kereszténység kialakulása és főbb tanításai.	Az ókori keleti civilizációk vallási és kulturális jellemzői. A görög filozófia kimagasló képviselői (Platón, Arisztotelész). A kereszténység államvallássá válása.

2. A középkor

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Nyugat-Európa a kora középkorban	A hűbériség és a jobbágyság jellemzői. Az uradalom és a mezőgazdasági technika.	A Frank Birodalom történetének főbb állomásai.
2.2. A középkori egyház	A nyugati és a keleti kereszténység főbb jellemzői. Hitélet és vallások (pl. keresztény, zsidó) – együttműködés és konfliktusok.	A legfontosabb szerzetesrendek jellemzői (pl. bencések, kolduló rendek).
2.3. Az érett középkor Nyugat- és Közép-Európában	A középkori város és a céhes ipar.	A rendi állam kialakulása és működése Angliában és Franciaországban.
2.4. Az iszlám vallás és az Oszmán Birodalom	Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai.	Az Oszmán Birodalom kialakulása és főbb jellemzői.
2.5 A középkor kultúrája	A román és gótikus építészet; a reneszánsz kultúra.	Művelődés és írásbeliség a középkorban.

3. A középkori magyar állam megeremtése és virágkora

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A magyar nép története az államalapításig	A magyar nép eredete, vándorlása és a honfoglalás.	A honfoglaló magyarság életmódja.

3.2. Az államalapítás és az Az Árpád-házi uralkodók kora	Géza fejedelemsége és I. (Szent) István államszervező tevékenysége. A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején.	Az új rend megszilárdulása Szent László és Könyves Kálmán idején. Az Aranybulla.
3.3. Az Anjouk és Luxemburgi Zsigmond kora	A középkori magyar állam megerősödése I. Károly idején.	I. (Nagy) Lajos törvényei és az Anjou-kori társadalom. Zsigmond király külpolitikája.
3.4. A Hunyadiak	Hunyadi Mátyás reformjai és külpolitikája.	Hunyadi János törökellenes harcai.

4. Szellemi, társadalmi és politikai változások a kora újkorban (1492-1789)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A földrajzi felfedezések és következményei	A földrajzi felfedezések és a kapitalista gazdaság jellemzői.	A 16-17. századi gyarmatosítás és a világ gazdaság kialakulása.
4.2. Reformáció és katolikus megújulás	A lutheri és kálvini reformáció. A katolikus megújulás. A barokk stílus jellemzői.	
4.3. Alkotmányosság és abszolutizmus a 17-18. században	Az alkotmányos monarchia jellemzői Angliában.	A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában.
4.4. A felvilágosodás kora	A felvilágosodás eszmerendszere és főbb képviselői források alapján.	Az Egyesült Államok létrejötte és alkotmánya.
4.5. Nagyhatalmi konfliktusok a 17-18. században		Nagyhatalmi konfliktusok a 17-18. században (harmincéves háború, spanyol örökösödési háború, osztrák örökösödési háború, hétéves háború).

5. Magyarország a kora újkorban (1490-1790)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Az ország három részre szakadása és az országrészek berendezkedése	A mohácsi vész és az ország három részre szakadása. A várháborúk (1541-1568).	A három országrész berendezkedése.
5.2. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora	Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete. A hazai reformáció és a barokk kulturális hatásai.	Bethlen Gábor fejedelemsége
5.3. A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc	A Rákóczi-szabadságharc okai, főbb eseményei és eredményei.	Zrínyi Miklós tevékenysége és a török kiűzése Magyarországról.
5.4. Magyarország a 18. századi Habsburg Birodalomban	Demográfiai és etnikai változások a 18. században. Mária Terézia és II. József reformjai.	
5.5. Művelődés, egyházak, iskolák		Reformáció és katolikus megújulás Magyarországon.

6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora (1789-1914)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A francia forradalom eszméi és a napóleoni háborúk	Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatának alapkérdései.	A napóleoni háborúk fordulópontjai. A nagyhatalmi együttműködés céljai és rendszere a bécsi kongresszus nyomán.
6.2. A 19. század eszméi és a nemzetállami törekvések Európában	A korszak főbb eszmeáramlatainak (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus) jellemzői.	Az egységes Németország létrejötte és nagyhatalommá válása.
6.3. Gyarmati függés és harc a világ újrafelosztásáért	A szövetségi rendszerek kialakulása.	Gyarmatok és gyarmattartók a 19. század közepétől az első világháborúig.
6.4. Az ipari forradalom hullámai és hatásai	Az ipari forradalmak legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés), néhány találmánya és a gyáripár kezdetei.	Az ipari forradalmak társadalmi hatásai (demográfia, életmód, nők helyzete)

7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon (1790-1914)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A reformkor	A reformkor fő kérdései, Széchenyi és Kossuth reformprogramja.	A nemzeti eszme a reformkorban. A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése.
7.2. Forradalom és szabadságharc	A pesti forradalom eseményei, az áprilisi törvények. A szabadságharc főbb katonai és politikai eseményei.	Népek, nemzetiségek (pl.: németek, zsidók, szlávok) szerepe a forradalom és szabadságharc eseményeiben.
7.3. A kiegyezés és a dualizmus	A kiegyezéshez vezető út. A kiegyezés tartalma és értékelése.	A polgári állam kiépülése Magyarországon (közigazgatás, közegészségügy, iskolahálózat).
7.4. Társadalmi és gazdasági változások a dualizmus korában	Gazdasági változások a dualizmus korában. A magyar polgárosodás társadalmi, gazdasági jellegzetességei, sajátosságai. Népek, nemzetiségek (pl.: zsidók, németek) szerepe a modernizációban. Etnikai viszonyok és a nemzetiségi kérdés a dualizmus korában.	Budapest világvárossá fejlődése. Társadalmi és életmódbeli változások a dualizmus korában. Egyenlőség és emancipáció.

8. A világháborúk kora (1914-1945)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Az első világháború és következményei	Az első világháború (hadviselők, frontok, a háború jellege). Az első világháborút lezáró békerendszer.	

8.2. Gazdaság, társadalom és életmód		Életmód és mindennapok a 20. század első felében. A világgazdasági válság és a New Deal.
8.3. A fasizmus és a nemzetiszocializmus	A náci Németország legfőbb jellemzői.	Az olasz fasizmus jellemzői.
8.4. A kommunista diktatúra	A kommunista ideológia és a sztálini diktatúra a Szovjetunióban.	
8.5. A második világháború	A világháború előzményei, kitörése és jellemzői. A holokauszt.	A második világháború főbb hadi és diplomáciai eseményei.

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Az első világháború és következményei Magyarországon	A trianoni békediktátum és következményei.	Magyarország az első világháborúban. Az őszirózsás forradalom és a tanácsköztársaság.
9.2. A Horthy-korszak	Az ellenforradalmi rendszer konszolidációjának legfontosabb lépései. A magyar külpolitika a két világháború között. A politikai rendszer főbb jellemzői. Társadalmi, gazdasági, ideológiai kérdések.	A válság és hatása: a belpolitikai élet változásai az 1930-as években.
9.3. Művelődési viszonyok és társadalom	Társadalmi rétegződés és életmód a húszas-harmincas években. Az antiszemitizmus megjelenési formái és a „zsidókérdés” Magyarországon.	A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika.
9.4. Magyarország a második világháborúban	Magyarország háborúba lépése és részvétele a Szovjetunió elleni harcokban. Magyarország német megszállása és a nyilas hatalomátvétel. A holokauszt Magyarországon.	Magyarország a náci birodalom árnyékában. A területi revízió lépései. Kállay Miklós miniszterelnöksége.

10. A jelenkor (1945-től napjainkig)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. A kétpólusú világ kialakulása	A keleti és a nyugati blokk főbb politikai, gazdasági, társadalmi jellemzői, a hidegháborús szembenállás jellemzői. Az ENSZ létrejötte, működése.	Nemzetközi konfliktusok a hidegháború idején (berlini válság, Korea, Kuba, Vietnam).
10.2. A „harmadik világ”		A gyarmati rendszer felbomlása Indiában. A Kínai Népköztársaság létrejötte. A közel-keleti helyzet összetevői, az izraeli állam.
10.3. A kétpólusú világrend	A kétpólusú világrend megszűnése; a Szovjetunió és Jugoszlávia	

megszűnése	szétesése; Németország újraegyesítése.	
10.4. Az európai integráció	Az Európai Unió alapelvei, intézményei és működése.	Az európai integráció főbb állomásai (bővülés és mélyülés).
10.5. A globális világ sajátosságai	A globális világgazdaság ellentmondásai.	A tömegkultúra új jelenségei napjainkban.

11. Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. A kommunista diktatúra kiépítése és a Rákosi-korszak	Az egypárti diktatúra működése, a gazdasági élet és a mindennapok jellegzetességei a Rákosi-korban.	Magyarország szovjetizálása (1945-1949).
11.2. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének okai és főbb eseményei; a megtorlás.	A magyar forradalom nemzetközi jelentősége és összefüggései.
11.3. A Kádár-korszak	A rendszer jellemzői a Kádár-korszakban, életmód és mindennapok.	A Kádár-rendszer válsága, a külpolitikai változások és az ellenzéki mozgalmak.
11.4. A rendszerváltozás és a piacgazdaságra való áttérés	A rendszerváltozás főbb eseményei. A piacgazdaságra való áttérés és következményei.	A közjogi rendszer átalakítása (1990-2011).
11.5. Demográfiai folyamatok és a határon túli magyarság	A határon túli magyarság 1945-től.	Demográfiai változások Magyarországon 1945-től.

12. Társadalmi, állampolgári, pénzügyi és munkavállalói ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
12.1. Társadalmi tagozódás és felelősségvállalás	A magyarországi romák története és helyzetének főbb jellemzői napjainkban. A szociális ellátórendszer fő elemei.	Társadalmi rétegződés és társadalmi egyenlőtlenségek. Nemzetiségek Magyarországon.
12.2. Az aktív és felelős állampolgárság alapjai	Az emberi jogok ismerete és a jogegyenlőség elvének bemutatása, az állampolgári jogok, kötelességek. A politikai intézményrendszer fő elemei (országgyűlés, kormány, köztársasági elnök, alkotmánybíróság, ombudsman, helyi önkormányzatok, az Alaptörvény). A választási rendszer fő elemei.	
12.3. Alapvető pénzügyi és gazdasági fogalmak, folyamatok. A	A háztartás pénzügyei (adók és járulékok, pénzkezelési technikák, banki ügyletek). A munkaviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek, a	Az állam gazdasági szerepvállalása. A pénzpiac működése. A vállalkozási formák, a vállalkozás alapítása és működtetése.

munkaviszonyhoz kapcsolódó ismeretek	munkaviszony megszűnése.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	középiskolai történelmi atlasz	NINCS	II. részhez vizsgázónként szükséges a középiskolai történelmi atlasz	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	legalább három példány helyesírási szótár	középiskolai történelmi atlasz	legalább három példány helyesírási szótár	középiskolai történelmi atlasz

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tematika	NINCS	tematika
Határidő	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatsor		Egy problémaközpontú tétel kifejtése
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása	II. Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása	
50 pont	50 pont	
100 pont		
		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz az állami tankönyvfejlesztésért és kiadásért felelős szerv által kiadott, kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középiskolai történelmi atlasz, amelyről a vizsgázó gondoskodik; továbbá vizsgacsoportonként legalább három példány helyesírási szótár, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra és témakörökre irányulnak. Mindegyik feladat valamely forrás (szöveg, kép, diagram stb.) feldolgozását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor 12 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

Példák a lehetséges feladattípusokra
1. Információkeresés források (szöveges, képi) segítségével
2. Források alapján egyszerű következtetések megfogalmazása
3. Különböző típusú (szöveges, képi, diagram) forrásból származó információk összevetése
4. Megadott szempontok szerinti fogalmak gyűjtése forrásokból
5. Fogalmak azonosítása, hozzárendelése egy korhoz vagy egy államhoz
6. Térképekről információk gyűjtése
7. Térképek alapján egyszerű következtetések megfogalmazása

8. Helyszínek azonosítása térképatlasz segítségével
9. Célok és következmények megkülönböztetése
10. Ok-okozati összefüggés felismerése, megkülönböztetése
11. Következtetések megfogalmazása események, folyamatok, jelenségek, döntések következményeiről
12. Komplex forráselemző feladat

Szöveges (kifejtendő) feladatok

Az írásbeli vizsga szöveges feladatait az alábbi kronológiai szakaszolás szerint kell kijelölni:

1. Az ókortól 1849-ig
2. 1849-től napjainkig

Ezekben a feladatokban a vizsgázóknak néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteniük a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra és témakörökre irányulnak. Minden feladatnál forrás (szöveg, kép, adat, térkép stb.) segítségével kell a vizsgázóknak megválaszolni a feltett kérdést.

A feladatsor kétféle típusú kifejtendő feladatot tartalmaz:

1. Rövid feladatot, amelyet kb. 100-130 szóban, (kb. 12-16 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.
2. Hosszú feladatot, amelyet kb. 210-260 szóban, (kb. 26-32 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

A feladatsor két rövid, egyetemes történelemre vonatkozó feladatot (amelyek közül az egyik az 1849 előtti, a másik az 1849 utáni korszakokkal kapcsolatos) és két hosszú, magyar történelemre vonatkozó feladatot (amelyek közül az egyik az 1849 előtti, a másik az 1849 utáni korszakokkal kapcsolatos) tartalmaz.

A vizsgázónak a négy feladatból kettőt kell választania:

- egyet az egyetemes történelemre vonatkozó két feladat közül;
- egyet a magyar történelemre vonatkozó két feladat közül;

Ha a vizsgázó által választott rövid esszé az 1849 előtti korszakokra vonatkozik, akkor a hosszú esszéjének az 1849 utáni korszakokra kell vonatkoznia. Ha a vizsgázó által választott rövid esszé az 1849 utáni korszakokra vonatkozik, akkor a hosszú esszéjének az 1849 előtti korszakokra kell vonatkoznia.

(A vizsgázónak a feladatválasztást a feladatlapon jelölnie kell.)

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsort kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat kb. 50 %-a az 1849-től napjainkig terjedő időszakra vonatkozik. A feladatsor egészében az alábbi arányok érvényesülnek:

Politika-, esemény-, állam, jog- és intézménytörténet	kb. 40 %
Társadalom-, életmód-, mentalitás- és művelődéstörténet, munkaügyi alapismeretek	kb. 25 %
Gazdaság-, technikátörténet és a környezeti kultúra története, pénzügyi és gazdasági ismeretek	kb. 25 %
Eszté- és vallástörténet	kb. 10 %.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a vizsgabizottságot működtető intézmény szaktanára javítja és értékeli. Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli vizsgán elérhető 100 pont 50 %-a az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával, 50 %-a a szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

A szöveges (kifejtendő) feladatok értékelési kritériumait az alábbi táblázat rögzíti.

Rövid feladat	Hosszú feladat
Feladatmegértés	Feladatmegértés
Tájékozódás térben és időben	Tájékozódás térben és időben
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása
Ismeretszerzés, források használata	Ismeretszerzés, források használata
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Ha a feladatmegértésre 0 pontot kap a vizsgázó, akkor a feladat a további szempontok szerint nem értékelhető, összpontszáma is 0 pont.

A szöveges feladat megszerkesztettsége, nyelvhelyessége a „kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása” kritérium keretein belül kerül értékelésre.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén az alábbiak szerint kell eljárni:

- ha a vizsgázó választása egyértelmű, de rossz, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje;
- ha a vizsgázó kettőnél több feladatba is belekezd, de nem jelöli egyértelműen választását, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A vizsgázó vázlatot készíthet, amelyet tétele kifejtése közben használhat.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdésként csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. Ez esetben a téma kifejtését segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az a felelési időbe még belefér.

A tételsor témakörönként *kettő-négy*, összesen 20-22 tételt tartalmaz.

A szóbeli tételsorokat minden évben legalább 20%-ban módosítaniuk kell (pl. a címetek, a feldolgozási szempontokat, a forrásokat).

A felkészüléshez és a tételkifejtéshez vizsgázónként szükséges segédeszköz az állami tankönyvfejlesztésért és kiadásért felelős szerv által kiadott, kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középiskolai történelmi atlasz, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A tételsort a szóbeli vizsgához előírt témakörökbe rendezve kell elkészíteni.

A tétel lehet egy kisebb korszak történelmi problémájának részletezőbb bemutatása vagy egy összetettebb, illetve több történelmi korszakon átívelő probléma áttekintő bemutatása.

A tételek megfogalmazása ösztönöz a problémamegoldásra, valamint a történeti (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) források és térképek használatára. A szóbeli tétel 3-6 forrást tartalmaz.

A szóbeli tételek három-négy feldolgozási, értelmezési szempontot jelölnek ki, és a megadott, különböző típusú források értelmezését is elvárják a tétel kifejtésekor.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei

Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra, pénzügyi és gazdasági ismeretek

Népesség, település, életmód

Egyén, közösség, társadalom, munkaügyi ismeretek

Politikai berendezkedések a modern korban

Politikai intézmények, eszmék, ideológiák

Nemzetközi konfliktusok és együttműködés

Szabad témakör

A vizsgabizottságot működtető intézményeknek lehetőségük van a hat kötelező témakörön felül szabad témakör kijelölésére. Ennek követelményeit és tartalmát az egyes vizsgabizottságot működtető intézmények helyi tanterveik alapján határozzák meg (*pl. helytörténeti téma; forradalom - reform - kompromisszum; etnikum - nemzet - nemzetiség*).

A tételsor egészében is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok kb. 60 %-ban a magyar, kb. 40 %-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat kb. 50 %-a az 1849-től napjainkig terjedő időszakra vonatkozik.

Amennyiben a vizsgázók között olyan vizsgázó is van, aki nem a tételekhez illeszkedő helyi tanterv szerint tanult, következmények nélkül kérheti a szabad témakör alóli felmentését.

A vizsgabizottságot működtető intézménynek minden vizsgaidőszak előtt nyilvánosságra kell hoznia a követelmények és a szóbeli témakörök tartalmi szerkezetének megfelelő ún. tematikát, amely a témakörhöz kapcsolható korszakokat és résztemákat határozza meg. A tematikában kb. 20-22 címet kell megfogalmazni és kiadni, amelyek alapján az egyes tételeket ki kell jelölni.

- pl. témakör: nemzetközi konfliktusok és együttműködés

tematika (korszak): Az első világháború (hadviselők, frontok, a háború jellege)

tétel: Mutassa be az első világháború főbb frontjait és az első világháború jellemzőit a megadott források alapján!

A tételsort nem lehet előzetesen kiadni, a tételeket a vizsgázók csak a vizsgán ismerhetik meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az egyes tételekhez – az alábbi szempontok alapján készített – értékelési útmutató alapján történik. A szóbeli tételek értékelési útmutatóit a vizsgabizottságot működtető intézmény készíti el.

A feladat megértése	4 pont
Tájékozódás térben és időben	6 pont
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	10 pont
Ismeretszerzés, források használata	12 pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	18 pont
Összesen	50 pont

Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor a feladat a további szempontok szerint nem értékelhető, összpontszáma is 0 pont.

A szóbeli felelet felépítettsége, világossága, nyelvhelyessége a „kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása” kritérium keretein belül kerül értékelésre.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
Feladatsor	Egy problémaközpontú tétel kifejtése

I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása	II. Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása	
100 perc	140 perc	
50 pont	50 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó az I. (100 perc) és a II. (140 perc) részen belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 100 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

A II. részhez vizsgázónként szükséges segédeszköz az állami tankönyvfejlesztésért és kiadásért felelős szerv által kiadott, kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középiskolai történelmi atlasz, amelyről a vizsgázó gondoskodik; továbbá vizsgacsoportonként legalább három példány helyesírási szótár, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra és témakörökre irányulnak. Mindegyik feladat valamely forrás (szöveg, kép, diagram stb.) feldolgozását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor 12 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

Példák a lehetséges feladattípusokra
1. Információkeresés források (szöveges, képi) segítségével
2. Források alapján egyszerű következtetések, értékelések megfogalmazása
3. Források egy-egy részletének összehasonlítása, a különbségek okainak értelmezése
4. Különböző típusú (szöveges, képi, diagram) forrásból származó információk összevetése, elemzése
5. Megadott szempontok szerinti fogalmak gyűjtése forrásokból, következtetések levonása
6. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, területhez
7. Térképekről információk gyűjtése, következtetések levonása
8. Térképek alapján egyszerű következtetések megfogalmazása
9. Események közötti sorrendiség
10. Célok és következmények megkülönböztetése, értelmezése
11. Ok-okozati összefüggés felismerése, megkülönböztetése
12. Következtetések megfogalmazása események, folyamatok, jelenségek, döntések következményeiről
13. Különböző jellegű folyamatok és eseménysorozatok közötti kapcsolatok megtalálása
14. Komplex forráselemző feladat

Szöveges (kifejtendő) feladatok

Az írásbeli vizsga szöveges feladatait az alábbi kronológiai szakaszolás szerint kell kijelölni:

1. Az ókortól 1849-ig
2. 1849-től napjainkig
3. Komplex feladat az ókortól napjainkig

Ezekben a feladatokban a vizsgázóknak néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteniük a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra és témakörökre irányulnak. Minden feladat valamely forrás feldolgozását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

A feladatlap háromféle típusú kifejtendő feladatot tartalmaz:

1. Rövid feladatot, amelyet kb. 110-130 szóban (kb. 14-18 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.
2. Hosszú feladatot, amelyet kb. 240-290 szóban (kb. 30-36 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.
3. Komplex feladatot (amely irányulhat például valamely, több korszakon átívelő történelmi probléma bemutatására, vagy azonos korszakban párhuzamosan zajló magyar és egyetemes történelmi események összehasonlítására, vagy két különböző korszak eseményeinek összevetésére), amelyet kb. 290-340 szóban (kb. 36-42 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

A feladatlap a vizsgaleírásban meghatározott korszakokra vonatkozóan

- 2 rövid, egyetemes történelemre vonatkozó feladatot (amelyek közül egy az 1849 előtti, egy pedig az 1849 utáni korszakokkal kapcsolatos),
- 2 hosszú, magyar történelemre vonatkozó feladatot (amelyek közül egy az 1849 előtti, egy pedig az 1849 utáni korszakokkal kapcsolatos) és

- 2 komplex feladatot tartalmaz.

A vizsgázónak a *hat* feladtból *hármát* kell választania: egy rövid, egy hosszú és egy komplex feladatot. Ha a vizsgázó által választott rövid esszé az 1849 előtti korszakokra vonatkozik, akkor a hosszú esszéjének az 1849 utáni korszakokra kell vonatkoznia. Ha a vizsgázó által választott rövid esszé az 1849 utáni korszakokra vonatkozik, akkor a hosszú esszéjének az 1849 előtti korszakokra kell vonatkoznia.

(A vizsgázónak a feladatválasztást a feladatlapon jelölnie kell.)

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsort kb. 60 %-ban a magyar, kb. 40 %-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat kb. 50 %-a az 1849-től napjainkig terjedő időszakra vonatkozik. A feladatsor egészében az alábbi arányok érvényesülnek:

Politika-, esemény-, állam, jog- és intézménytörténet	kb. 40 %
Társadalom-, életmód-, mentalitás- és művelődéstörténet, munkaügyi alapismeretek	kb. 25 %
Gazdaság-, technikatörténet és a környezeti kultúra története, pénzügyi és gazdasági ismeretek	kb. 25 %
Eszme- és vallástörténet	kb. 10 %.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 50 %-ban egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és 50 %-ban szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

A szöveges (kifejtendő) feladatok értékelési kritériumai:

Rövid feladat	Hosszú feladat
Feladatmegértés	Feladatmegértés
Tájékozódás térben és időben	Tájékozódás térben és időben
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása
Ismeretszerzés, források használata	Ismeretszerzés, források használata
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor a feladat a további szempontok szerint nem értékelhető, összpontszáma is 0 pont.

A szöveges feladat megszerkesztettsége, nyelvhelyessége a „kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása” kritérium keretein belül kerül értékelésre.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén az alábbiak szerint kell eljárni:

- ha a vizsgázó választása egyértelmű, de rossz, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje;
- ha a vizsgázó háromnál több feladatba is belekezd, de nem jelöli egyértelműen választását, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A vizsgázó vázlatot készíthet, amelyet tételének kifejtésekor használhat.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. Ez esetben a téma kifejtését segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az a felelési időbe még befér.

A tételsorok minden vizsganapra témakörönként *három-négy* tételt, összesen 20-22 tételt tartalmaznak. Egy-egy vizsgaidőszak minden vizsganapjára más-más szóbeli tételsor készül.

Az országos vizsgaközpontnak a május-júniusi vizsgaidőszakra a témakörök szerinti szóbeli tematikát az előző évihez képest legalább 30 %-ban módosítania kell.

A felkészüléshez és a tételkifejtéshez vizsgázónként szükséges segédeszköz az állami tankönyvfejlesztésért és kiadásért felelős szerv által kiadott, kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középiskolai történelmi atlasz, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A tételsort a szóbeli vizsgához előírt témakörökbe rendezve kell elkészíteni.

A tétel lehet egy kisebb korszak történelmi problémájának részletezőbb bemutatása vagy egy összetettebb illetve több történelmi korszakon átívelő probléma áttekintő bemutatása.

A feladatok megfogalmazása ösztönözzön a problémamegoldásra, valamint a történeti (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) források és térképek használatára.

A szóbeli tételek három-öt feldolgozási, értelmezési szempontot jelölnek ki, és a megadott, különböző típusú források értelmezését is elvárják a tétel kifejtésekor.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei:

Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra, pénzügyi és gazdasági ismeretek

Népesség, település, életmód
 Egyén, közösség, társadalom, munkaügyi ismeretek
 Politikai berendezkedések a modern korban
 Politikai intézmények, eszmék, ideológiák
 Nemzetközi konfliktusok és együttműködés

A tételek egészében is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok kb. 60 %-ban a magyar, kb. 40 %-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat kb. 50 %-a az 1849-től napjainkig terjedő időszakra vonatkozzon.

A tételek nem lehet előzetesen kiadni, a tételeket a vizsgázók csak a vizsgán ismerhetik meg.

Minden vizsgaidőszak előtt az országos vizsgaközpontnak nyilvánosságra kell hoznia a követelmények és a szóbeli témakörök tartalmi szerkezetének megfelelő ún. tematikát, mely a témakörökhöz kapcsolható korszakokat és részműveket határozza meg. A tematikában kb. 30 címet kell megfogalmazni és kiadni, mely alapja az egyes tételek kijelölésének.

- pl. témakör: politikai intézmények, eszmék, ideológia

tematika (résztéma): a 19. sz. uralkodó eszméi

tétel: Elemezze a marxizmus történelemszemléletét a megadott források és szempontok alapján!

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletek értékelése az egyes tételekhez készített részletes, központi értékelési útmutató alapján történik. Az útmutatók az alábbi szempontok alapján rögzítik a feladatmegoldáskor elvárható műveleteket és tartalmi elemeket.

A feladat megértése	4 pont
Tájékozódás térben és időben	6 pont
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	10 pont
Ismeretszerzés, források használata	12 pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	18 pont
Összesen	50 pont

Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor a feladat a további szempontok szerint nem értékelhető, összpontszáma is 0 pont.

A szóbeli felelet felépítettsége, világossága, nyelvhelyessége a „kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása” kritérium keretein belül kerül értékelésre.

UTAZÁS ÉS TURIZMUS ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az utazás és turizmus érettségi vizsgatárgy középszinten tehető le.

Témakörök	Követelmények
Kötelező modulok	
1.1. Az idegenforgalom jellemzői, fejlődési tendenciái	Az idegenforgalom és a nemzetgazdaság kapcsolata, arányok, fejlődési trendek a világban és Magyarországon. A turizmus hatása a népességmegtartásra és foglalkoztatottságra. Főbb statisztikai adatok. <i>A statisztikai adatok, trendek értelmezése. Több adatból következtetések levonása, lehetséges hipotézisek megfogalmazása.</i>
1.2. Az idegenforgalmat befolyásoló tényezők	Szezonáltság, krízisérzékenység. Ár – érték arány. Sztereotípiák. Az idegenforgalom és a természeti és társadalmi környezet kölcsönhatásai. <i>Hazai és helyi példák a befolyásoló tényezőkre. Aktuális példák a világturizmust befolyásoló gazdasági, politikai, társadalmi eseményekre.</i>
1.3. A szervezett utak típusai	Egyéni és csoportos utazás. Utazás szervezők, utazási irodák. Hivatásturizmus, konferencia turizmus. Incentive utazások. Vallási turizmus. Rendezvény turizmus. Ifjúsági, sport és kaland turizmus. Gyógyidegenforgalom. Falusi turizmus.

	<i>Utazásszervezők, utazási irodák működésének vázlatos ismerete. Utazási típusok és vevőkörök megfigyelése.</i>
1.4. Szálláshelyek	A szálláshelyek besorolásai, szolgáltatásai. Szállodák és szállodaláncok. Kastély és kúriaszállók. Üdülőfalvak. Apartman-házak. Time-share rendszer. Panziók. Fizető vendéglátás. Ifjúsági szállók. Kempingek. <i>Szolgáltatások és ár-érték arány ismerete a szálláshelyeken.</i>
1.5. Közlekedés	Légi-, vasúti-, vízi-, közúti közlekedés – előnyök és hátrányok. Városi közlekedés. <i>Menetrendek, internetes keresési lehetőségek ismerete és használata.</i>
1.6. Vendéglátás	A vendéglátóhelyek típusai, besorolásai. Éttermek, vendéglők. Gyorséttermek, franchise rendszerek. Kávézók, cukrászdák. Borozók, sörözők. Nemzeti gasztronómiai sajátosságok. <i>Menüsor összeállításának alapjai. Adott vendéglátóhely értékelése.</i>
1.7. Programszervezés	Programszervezés, forgatókönyv. Városi programok, idegenvezetés. Bálok, karneválok, kiállítások. Különleges nagyrendezvények (pl. Sziget, Művészetek völgye). Tematikus parkok. Programok a természetben, nemzeti parkok, aktív pihenés. <i>A célcsoport igényeinek megismerése és a programok hozzáigazítása forgatókönyvben.</i>
1.8. Útleve, vízum, biztosítás, pénz	A magyar útleve formai és tartalmi sajátosságai, igénylése. Vízum kötelezettség és vízumkérelem. Utazási biztosítások fajtái. Valuta és deviza, készpénzkimélő eszközök fajtái és használatuk (utazási csekk, bank- és hitelkártyák, voucher, készpénz küldés). <i>Bank- és hitelkártyák jellemzői, használatuk. Megfelelő biztosítás kiválasztása. Útleve és vízumkérelem.</i>
Választható modulok – Környezetvédelem és idegenforgalom	
2.1. Fenntartható fejlődés	A gazdasági hatékonyság: az erőforrások kíméletes használata. Szelíd idegenforgalom, zöld turizmus, ökoturizmus. A növekedés határai. <i>A turizmus természeti és társadalmi hatásainak esetpéldán, szimuláción való elemzése. Beavatkozási lehetőségek felismerése, döntési pontok azonosítása.</i>
Választható modulok – Vállalkozás és marketing az idegenforgalomban	
3.1 Vállalkozási formák	Egyéni vállalkozó, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság. <i>Adekvát vállalkozási forma kiválasztása egy tervezett tevékenységhez, figyelembe véve annak természetét, nagyságrendjét.</i>
3.2 A turisztikai termék jellemzői	Az ipari termékek és szolgáltatási termékek közötti hasonlóságok és különbségek. A vevői bizalom. Piaci verseny. <i>Adott vevőcsoport igényeinek felismerése és ajánlat ötlet.</i>
3.3 Marketing	SWOT – helyzetelemzés (igény és kínálat). 5P a marketingben. Marketing mix. Kommunikáció a vevőkkel, PR. <i>Marketing terv készítése és annak indoklása.</i>
3.4 Vállalkozás indítása	A sikeres vállalkozás indításának feltételei. Cégalapítás. Ötlet, indulótőke, üzleti terv, hitel lehetőségek. A sikeres vállalkozó személyes tulajdonságai. <i>A vizsgázó önismeretének demonstrálása. Saját vállalkozási ötlet.</i>
Választható modulok – Falusi turizmus	

4.1 Falusi vendéglátás a múltban és jelenben	Vendéglátás és gazdálkodás összefüggései falun – Magyarországon és külföldön. A falusi vendéglátás szervezetei. <i>Helyi lehetőségek elemzése a falusi vendéglátás szempontjából.</i>
4.2 A falusi vendéglátás jellegzetességei	A vendégfogadás helyszíne (ház, kert). Programok és gazdálkodás. <i>Saját, családi vállalkozás tervezése, elindítása.</i>

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	15 perc
50 pont	50 pont

VAGY

Középszint		
Gyakorlati vizsga		Szóbeli vizsga
Projekt	Projektmunka szóbeli megvédése 15 perc	15 perc
30 pont	20 pont	
50 pont		50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	a vizsgázó által leadott projektfeladat egy példánya, a gyakorlati-szóbeli feladatok megoldásához segédanyagok (térképek, menetrendek, internet használat stb.)	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	választható projektfeladatok, a vizsgához szükséges segédanyagok listája, feladatbank	NINCS
Mikor	tavaszi vizsgaidőponthoz december 1., az őszi vizsgaidőponthoz május 1.	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Gyakorlati-szóbeli feladat megoldása 15 perc	Tételkifejtés 15 perc
50 pont	50 pont

VAGY

	Középszint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Projektmunka elkészítése	Projektmunka szóbeli megvédése 15 perc	Tételkifejtés 15 perc
30 pont	20 pont	
50 pont		50 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgarész kétféleképpen teljesíthető: előre elkészített, írásos projektfeladat és annak szóbeli megvédése, vagy az érettségi vizsga alkalmával tételekben megadott gyakorlati-szóbeli feladat, probléma helyszíni megoldása útján. A vizsgaidőszakonként legalább négy, legfeljebb öt választható projektfeladat központilag kerül meghatározásra. A nyilvános gyakorlati-szóbeli tételek feladatai (legalább 50 feladat) egy nyilvános feladatbankban kerülnek elhelyezésre. Ebből készül minden évben a legalább 20 feladatot tartalmazó központi tételsor.

A vizsgázóknak az érettségi vizsgára való jelentkezéskor kell megjelölniük, hogy a gyakorlati vizsgát mely vizsgarész-összetevő megoldásával kívánják teljesíteni. A jelentkezéskor megjelölt vizsgarész-összetevő megváltoztatására, módosítására intézményi hatáskörben nincs lehetőség.

Projekt és szóbeli megvédése: A vizsgázó a meghirdetett projekt témából választva dolgozatot ír (projekt). Leadási határidő az írásbeli érettségi vizsgák kezdetének napja.

A vizsgáztató tanár a szóbeli vizsgán a beadott dolgozatra vonatkozó kérdéseket tesz fel. A projekt szóbeli megvédésének időtartama: 15 perc.

vagy:

Gyakorlati-szóbeli feladat megoldása: A vizsgázó tételt húz a központilag megadott tételek közül, majd 30 perc felkészülési idő után max. 15 percben beszámol a tételben megadott probléma megoldásáról.

A gyakorlati-szóbeli vizsgarész-összetevő feladatai megoldásához – a nyilvánosságra hozott eszközlista alapján – a segédanyagokat a vizsgabizottságot működtető intézménynek kell biztosítani (térképek, menetredek, prospektusok, internet használat, táblázatok, könyvek stb.).

A gyakorlati projektmunka formai jellemzői

– A projektfeladat minimum 8, maximum 10 gépelt vagy számítógéppel szedett A/4 formátumú oldal lehet. A projektfeladat szövegében nem lehetnek táblázatok, statisztikák, grafikonok, képek, ábrák. Ezeket számozott mellékletben kell csatolni, és a szövegben a számozás szerint kell meghivatkozni.

– A projektfeladat minden oldalát folyamatos oldalszámozással kell ellátni.

– A projektfeladat anyagát fedlappal és tartalomjegyzékkel kell ellátni.

– A projektfeladathoz irodalom- vagy forrásjegyzéket kell csatolni.

– A dolgozatot összefűzve vagy kötve a vizsgázó által minden oldalon kézzel, kék tollal aláírva vagy szignózva kell leadni.

A gyakorlati projektmunka tartalmi jellemzői

A meghirdetett projektfeladatok a részletes követelmények számozott, fő pontjaira épülnek, gyakorlati, ill. kutatómunkát igényelnek.

A projektfeladatok címét és rövid ismertetését, értelmezését központilag nyilvánosságra kell hozni. A nyilvánosságra hozás határideje: a tavaszi vizsgaidőszak esetében december 1., az őszi vizsgaidőszak esetében május 1.

A gyakorlati-szóbeli feladatok (feladatbank), valamint a feladatok megoldásához használható segédanyagok listája nyilvánosak. Nem hozható nyilvánosságra a feladatbank alapján készített központi tételsor.

A gyakorlati vizsgarész értékelése

A gyakorlati-szóbeli feladat megoldására (tartalom 40 pont, forma 10 pont) központi értékelési útmutató alapján, vagy a projektfeladatra (tartalom és forma 30 pont) és annak szóbeli megvédésére (tartalom és forma 20 pont) központi javítási-értékelési útmutató alapján 50 pont adható.

A szaktanár pontozását a következő szempontok szerint végzi:

– Fogalmak és alapadatok ismerete.

– Logikus problémakezelés és érvelés.

– Önálló vélemény és annak következetes képviselése.

– A tananyagban nem található, a tárgyhoz tartozó információk, ismeretek gyűjtésének, felhasználásának képessége.

A központi értékelési útmutató, illetve a központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az adható részpontszámokat és az értékelés részletes szempontjait.

Szóbeli vizsga

A vizsgázó egy elméleti tételt húz, és 30 perc felkészülési idő után legfeljebb 15 percben számot ad tudásáról.

Általános szabályként megfogalmazható, hogy a vizsgán a vizsgázók száma + 5 darab tétel álljon rendelkezésre. A tételsor frissítése intézményi hatáskörben szabályozott.

A szóbeli vizsgán kizárólag az egyes vizsgatételekben meghatározott, a válaszadáshoz szükséges eszközök használhatók.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételeket az alábbi témák szerint, az oktatott anyaghoz igazítottan arányosan kell meghatározni. Más, ettől eltérő témájú szóbeli tétel nem megengedett.

1. Az idegenforgalom jellemzői, fejlődési tendenciái	Az idegenforgalom és a nemzetgazdaság kapcsolata, arányok, fejlődési trendek a világban és Magyarországon. A turizmus hatása a népességmegtartásra és foglalkoztatottságra. Főbb statisztikai adatok. <i>A statisztikai adatok, trendek értelmezése. Több adatból következtetések levonása, lehetséges hipotézisek megfogalmazása.</i>
2. Az idegenforgalmat befolyásoló tényezők	Szezonális, krízisérzékenység. Ár – érték arány. Sztereotípiák. Az idegenforgalom és a természeti és társadalmi környezet kölcsönhatásai. <i>Hazai és helyi példák a befolyásoló tényezőkre. Aktuális példák a világturizmust befolyásoló gazdasági, politikai, társadalmi eseményekre.</i>
3. A szervezett utak típusai	Egyéni és csoportos utazás. Utazás szervezők, utazási irodák. Hivatásturizmus, konferencia turizmus. Incentive utazások. Vallási turizmus. Rendezvény turizmus. Ifjúsági, sport és kaland turizmus. Gyógyidegenforgalom. Falusi turizmus. <i>Utazásszervezők, utazási irodák működésének vázlatos ismerete. Utazási típusok és vevőkörök megfeleltetése.</i>
4. Szálláshelyek	A szálláshelyek besorolásai, szolgáltatásai. Szállodák és szállodaláncok. Kastély és kúriaszállók. Üdülőfalvak. Apartman-házak. Time-share rendszer. Panziók. Fizető vendéglátás. Ifjúsági szállók. Kempingek. <i>Szolgáltatások és ár-érték arány ismerete a szálláshelyeken.</i>
5. Közlekedés	Légi-, vasúti-, vízi-, közúti közlekedés – előnyök és hátrányok. Városi közlekedés. <i>Menetrendek, internetes keresési lehetőségek ismerete és használata.</i>
6. Vendéglátás	A vendéglátóhelyek típusai, besorolásai. Éttermek, vendéglők. Gyorséttermek, franchise rendszerek. Kávézók, cukrászdák. Borozók, sörözők. Nemzeti gasztronómiai sajátosságok. <i>Menüsor összeállításának alapjai. Adott vendéglátóhely értékelése.</i>
7. Programszervezés	Programszervezés, forgatókönyv. Városi programok, idegenvezetés. Bálok, karneválok, kiállítások. Különleges nagyrendezvények (pl. Sziget, Művészetek völgye). Tematikus parkok. Programok a természetben, nemzeti parkok, aktív pihenés. <i>A célcsoport igényeinek megismerése és a programok hozzáigazítása forgatókönyvben.</i>
8. Útlevel, vízum, biztosítás, pénz	A magyar útlevel formai és tartalmi sajátosságai, igénylése. Vízum kötelezettség és vízumkérelem. Utazási biztosítások fajtái. Valuta és deviza, készpénzkímélő eszközök fajtái és használatuk (utazási csekk, bank- és hitelkártyák, voucher, készpénz küldés). <i>Bank- és hitelkártyák jellemzői, használatuk. Megfelelő biztosítás kiválasztása. Útlevel és vízumkérelem.</i>

9. Fenntartható fejlődés	A gazdasági hatékonyság: az erőforrások kíméletes használata. Szelíd idegenforgalom, zöld turizmus, ökoturizmus. A növekedés határai. <i>A turizmus természeti és társadalmi hatásainak esetpéldán, szimuláción való elemzése. Beavatkozási lehetőségek felismerése, döntési pontok azonosítása.</i>
10. Vállalkozási formák	Egyéni vállalkozó, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság. <i>Adekvát vállalkozási forma kiválasztása egy tervezett tevékenységhez, figyelembe véve annak természetét, nagyságrendjét.</i>
11. A turisztikai termék jellemzői	Az ipari termékek és szolgáltatási termékek közötti hasonlóságok és különbségek. A vevői bizalom. Piaci verseny. <i>Adott vevőcsoport igényeinek felismerése és ajánlat ötlet.</i>
12. Marketing	SWOT – helyzetelemzés (igény és kínálat). 5P a marketingben. Marketing mix. Kommunikáció a vevőkkel, PR. <i>Marketing terv készítése és annak indoklása.</i>
13. Vállalkozás indítása	A sikeres vállalkozás indításának feltételei. Cégalapítás. Ötlet, indulótőke, üzleti terv, hitel lehetőségek. A sikeres vállalkozó személyes tulajdonságai. <i>A vizsgázó önismeretének demonstrálása. Saját vállalkozási ötlet.</i>
14. Falusi vendéglátás a múltban és jelenben	Vendéglátás és gazdálkodás összefüggései falun – Magyarországon és külföldön. A falusi vendéglátás szervezetei. <i>Helyi lehetőségek elemzése a falusi vendéglátás szempontjából.</i>
15. A falusi vendéglátás jellegzetességei.	A vendégfogadás helyszíne (ház, kert). Programok és gazdálkodás. <i>Saját, családi vállalkozás tervezése, elindítása.</i>

A szóbeli tételsor nem nyilvános. A vizsgabizottságot működtető intézménynek ugyanakkor az általános szabályok szerint nyilvánosságra kell hozni, hogy a tételek mely témakörökre vonatkoznak a részletes követelmények közül.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az elméleti-szóbeli tételre maximum 50 pont adható.

A szaktanár pontozását a következő szempontok szerint végzi:

- Fogalmak és alapadatok ismerete.
- Logikus problémakezelés és érvelés.
- Önálló vélemény és annak következetes képviselése.
- A tananyagban nem található, a tárgyhoz tartozó információk, ismeretek gyűjtésének, felhasználásának képessége.

A vizsgaprofil részpontszámait a vizsgáztató intézmény határozza meg.

VIZUÁLIS KULTÚRA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A részletes követelmények felépítése és használata

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számon kérhető tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg középfel- és emelt szinten.

A vizuális kultúra középszintű érettségi vizsgakövetelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó az általános műveltséghez szükséges vizuális ismeretek birtokában van, megfelelő jártasságokkal, készségekkel, képességekkel rendelkezik mind a vizuális alkotás, mind a befogadás területén, ami alkalmassá teszi a mindennapi életben szükséges ismeretek felhasználására és azok képesség szintű alkalmazására.

A vizuális kultúra emelt szintű érettségi vizsgakövetelményei - a tárgy iránt nagyobb érdeklődést feltételezve - a vizsgázónak középszintet meghaladó, komplexebb szakirányú ismereteit, jártasságait, készségeit, képességeit írja le a vizuális alkotás és befogadás területén. Az emelt szintű tudás az ismeretek mélysége - azaz összefüggések értelmezése, önálló alkalmazás, problémamegoldás - az alkotó képességek és alkotó gondolkodás magas szintű felhasználásának

tekintetében arányosan növekszik a középshinthez képest.

A részletes vizsgakövetelmények támaszkodnak a kerettantervi követelményekre, ennek megfelelően az érettségi vizsgakövetelmények nem haladhatják meg a vizuális kultúra tantárgy 12 évfolyamra szóló kerettantervi követelményeit. A vizsgakövetelmények és a kerettantervi követelmények szerkezete különbözik, mert míg az előbbi, az adott tanulási szakasz lezárására, a vizsga módjához alkalmazkodva összegző jelleggel fogalmazza meg az adott tantárgy elvárt követelményeit, addig az utóbbi dokumentum a tanulásszervezést, a fejlesztési folyamat tervezését segíti.

A vizuális kultúra részletes követelményrendszere mindkét vizsgaszinten két fő részre tagolódik, az alkotás és a befogadás tevékenységrendszerek követelményeinek leírására.

Kompetenciák

- A vizuális jelenségek megfigyelése, széles körű elemző vizsgálata, esztétikai és kommunikációs szempontok szerinti megítélése.

- A vizuális nyelv elemeinek ismerete és megfelelő használata az alkotó tevékenység során, valamint ezen ismeretek segítségével vizuális alkotások elemzése.

- A különböző köznapi és művészi vizuális közlésformák gyakorlati alkalmazása, továbbá sajátos és közös vonásainak bemutatása, sokrétű értelmezése, kritikus megítélése.

- A köznapi vizuális kommunikáció során értelmezhető vizuális közlések létrehozása a közlés céljának megfelelő formában és alkalmas technikával.

- Vizuális információk tudatos befogadása pontos vizuális megfigyelés és megfelelő értelmezés alapján.

- Tárgyak, vizuálisan érzékelhető jelenségek ábrázolása, valamint elképzelt dolgok, elvont gondolatok, érzések kifejezése különböző vizuális eszközökkel.

- Tárgyak, a köznapi vizuális környezet elemző vizsgálata, különböző szempontok szerinti megítélése.

- A környezettudatos gondolkodás fontosságának megértése és bemutatása.

- A képzetekben gazdag képi látásmód alkalmazása és ennek árnyalt vizuális kifejezése.

- Időben és térben eltérő kultúrák és művészeti korszakok művészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatása, értelmezése és elemzése.

- Vizuális megjelenések kultúrák közvetítő szerepének megértése és bemutatása.

- Az adott feladatnak megfelelő szintű pszichomotorikus és technikai készségek használata.

- Leíró, értelmező, elemző munka során a megfelelő vizuális és textuális közlésformák kiválasztása.

- A vizuális kultúrához kapcsolódó fogalmak, szakkifejezések helyes használata.

- Vizuálisan feldolgozható problémahelyzetek önálló, kreatív megoldása, alkotói folyamat bemutatása.

A) ALKOTÁS

1. Vizuális eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Vizuális nyelv		
1.1.1. A vizuális nyelv alapelemei Vonal	A pont, vonal, sík- és térforma, felület adott technikának és adott célnak megfelelő használata. Legalább háromféle minőségű (különböző vastagságú, tónusú, karakterű), a választott eszköznek megfelelő vonal következetes használata szabadkézi rajzban.	A vizuális nyelvi elemek adott technikának és adott célnak megfelelő tudatos használata.
Sík- és térforma	Modell alapján készített leképező jellegű munkában sík- és térforma pontos visszaadása.	Modell vagy elképzelés alapján sík- és térforma adott célnak (pl. formaredukció, nézőpontváltás) megfelelő leképezése.
Tónus, szín	Modell alapján készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyes technika) legalább négy különböző tónusfokozat következetes alkalmazása. A megadott színek pontos kikeverése.	Modell alapján vagy emlékezetből készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyes technika) legalább hat különböző tónusfokozat következetes alkalmazása.
Tér	A célnak legmegfelelőbb térábrázolási módok kiválasztása.	A legmegfelelőbb térábrázolási módok egyéni, kombinált alkalmazása.

1.1.2. A vizuális nyelvi elemek viszonyai		
Kompozíció (konstrukció)	Az adott célnak (közlés, kifejezés, alkotás) megfelelő kompozíció létrehozása.	A kompozíciós eszközök tudatos alkalmazása a vizuális közlés, kifejezés és alkotás során.
Kontraszt, harmónia	Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történő kiemelés használata az értelmező ábrázolásban. Színharmóniák, szíkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magában való, szimultán, mennyiségi, minőségi) használata.	Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történő kiemelés tudatos használata kifejező alkotások létrehozása során. Színharmóniák, szíkontrasztok tudatos alkalmazása tervezőmunka során.
1.1.3. Vizuális nyelv és kontextus	A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban a kifejező jellegű munkákban.	A vizuális nyelv hatáselemeinek jelentésmódosító átalakítása (pl. a képi környezet megváltoztatásával).
1.2. Technikák		
– Rajzolás	Adott technika adekvát használata. Szabadkézi rajz készítése ceruzával, tollal. Egyszerű műszaki jellegű rajz készítése szabadkézzel, vagy szerkesztve ceruzával és szerkesztőeszközökkel.	Az adott célnak legmegfelelőbb anyagok és technikák kiválasztása. Szabadkézi rajz készítése egy további technikával (pl. szénnel, krétával, pasztellel). Összetettebb műszaki jellegű rajz szerkesztése ceruzával, illetve a szükséges szerkesztőeszközökkel.
– Festés	Festés akvarellal, temperával.	
– Kollázs	Kollázskészítés.	
– Nyomtatás	Legalább egy kézi sokszorosító eljárás (nyomtatás) alkalmazása (pl. papírmetszet, linómetszet).	
– Makettezés modellezés	Modell- vagy makettkészítés.	Modell- vagy makettkészítés.
– További technikák	Egy további szabadon választott technika alkalmazása (pl. mintázás, fotó, videó, számítógép, vegyes technikák, kézműves technikák). Feliratkészítés sablonnal.	Legalább két szabadon választott technika alkalmazása. Feliratkészítés egy további technikával (pl. betűvágással, számítógéppel).

2. Tevékenységsszintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Ábrázolás, látványértelmezés		
2.1.1. Formaértelmezés - Arány	Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító arányok helyes megfigyelése és visszaadása.	Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó arányok pontos, részletekre kiterjedő megfigyelése és visszaadása. Ábrázoló jellegű rajzokban a részletek egymáshoz és az egészhez viszonyított arányainak helyes megítélése és visszaadása.

- Forma, alak, karakter	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító jegyek megfigyelése és helyes visszaadása (befoglalóforma, körvonal).	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját meghatározó jegyek pontos megfigyelése és helyes leképezése. A formát meghatározó karakterjegyek pontos megragadása emlékezetből.
- Szerkezet, felépítés, működés	Egyszerű tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése (pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat).	Egyszerű szerkezeti összefüggéseket pontosan értelmező szabadkézi rajz készítése a látvány segítségével és emlékezetből (pl. szerkezeti rajz, metszetrajz, folyamatábra).
- Anyag		Látvány textúrájának, faktúrájának megjelenítése különböző eszközökkel.
2.1.2. Térértelmezés - Téri helyzetek	Téri helyzetek egyszerű, értelmező jellegű ábrázolása (pl. alaprajz). Tárgyak, objektumok egymáshoz viszonyított téri helyzetének pontos megjelenítése látvány alapján két vagy három dimenzióban. Látvány alapján tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont következetes megtartása. Adott cél érdekében a látványértelmezés szempontjából optimális nézőpont kiválasztása.	Téri helyzetek egyszerű, értelmező jellegű ábrázolása szabadkézi rajzban és szerkesztéssel (pl. alaprajz, magyarázó-közlő rajz), szöveges instrukciók alapján is. Tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont következetes megtartása emlékezetből is.
- Termélység	Beállítás alapján a fény-árnyék hatások segítségével a termélység érzékeltetése (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).	A termélység megjelenítése különböző eszközökkel emlékezetből.
- Térábrázolási konvenciók	Ábrázoló jellegű szabadkézi rajzban választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása. Egyszerű beállításról a kétirányponthoz perspektivikus ábrázolás szabályainak alkalmazása szabadkézi rajzban. Beállításról vagy a látvány axonometrikus képéből az adott tárgy vetületi rajzának elkészítése (Mongerendszerben) szabadkézi rajzban.	Geometriai térformák perspektivikus és axonometrikus rajzának megszerkesztése. Geometriai térformákból álló összetettebb beállítás vetületi rajza alapján az elképzelt látvány szabadkézi rajzának elkészítése (térrekonstrukció). Adott cél érdekében a megfelelő térábrázolási rendszer kiválasztása és tudatos alkalmazása.
2.1.3. Színértelmezés - Szín- és fényviszonyok	Beállítás alapján szín- és fényviszonyok helyes visszaadása (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).	Beállítás vagy elképzelés alapján tárgyak testességének, plasztikus formáinak árnyalt érzékeltetése fény-árnyék hatások segítségével. Beállítás vagy szöveges instrukciók alapján, adott szempontok szerint (pl. hideg-meleg kontrasztra épülő) színvázlat készítése.
2.1.4. Mozgásértelmezés		Egyszerű mozgás fázisainak értelmező jellegű ábrázolása (pl. fázisrajz) szabadkézi rajzban.

2.2. Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás - Térviszonyok, Kompozíció	Ornamentális és képi kompozíció létrehozása látvány vagy elképzelés alapján.	Téri helyzetek szubjektív megjelenítése kifejező jellegű alkotásokban. Képi igényű kompozíció létrehozása látvány, egy adott téma vagy önálló elképzelés alapján.
- Színhatás	Színek kommunikációs és színdinamikai hatásának alkalmazása egyszerű tervező jellegű feladatban.	A színek expresszív hatásának felhasználása kifejező jellegű munkákban. Adott cél (pl. adott hangulati hatás) elérésének érdekében adott színviszonylatok átalakítása.
- Érzelmek	Érzelmek, lelkiállapotok értelmezhető vizuális kifejezése szabadon választott vizuális formában.	Érzelmek, lelkiállapotok, elvont gondolatok értelmezhető vizuális kifejezése síkbeli, térbeli alkotásokban, a kifejezési szándéknak megfelelő megjelenítésben. Elképzeltek vagy gyűjtött képi elemekből (pl. montázstechnikával) olyan képi kompozíció összeállítása, amely egy elvont gondolatot, hangulatot vagy lelkiállapotot fejez ki.
- Folyamat, mozgás, idő	Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorokban (pl. képregény).	Rövid mozgóképi közlés, kifejezés megtervezése (pl. képes forgatókönyv).
- Kép és szöveg	Adott kép(ek) és szövegrészek egymáshoz viszonyított, a kommunikációs célnak megfelelő elrendezése adott képmezőben (pl. címlap, borító), hagyományos technikával vagy számítógéppel. Adott tartalomnak leginkább megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása.	Kép és szöveg együttes alkalmazása adott hatás elérésének az érdekében (pl. amelyben a kép és a szöveg egymás hatását erősíti vagy jelentését módosítja - pl. illusztráció, képregény).
Vizuális információ	Egyszerű, vizuális kommunikáció szándékú felület tervezése adott közlési céllal. Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű, következetes használata (pl. magyarázóközlő rajzokon). Nem vizuális természetű konkrét információk (pl. számszerű adatok: hőmérséklet-ingadozás, népességváltozás) értelmezhető, képi megjelenítése (pl. grafikonon, diagrammal). Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.	Szabadon választott, nem vizuális természetű információk értelmezhető képi jellé (pl. embléma, piktogram) tömörítése.
Tárgyak és környezet	Adott funkcióra csomagolás tervezése. Külső és belső terek különböző funkcióra történő berendezésének, átalakításának megtervezése, a tervek értelmezhető megjelenítése (pl. rajzban, montázssal).	Adott funkcióra egyszerű tárgy, csomagolás tervezése. A tervezéshez szükséges felmérés, kutatás elvégzése. Egyszerű tárgy elkészítése szabadon választott anyagból. A tervezési, megvalósulási folyamat dokumentálása. Adott tárgy, objektum, építészeti tér (pl.

		felületének, formájának) áttervezése, átalakítása (pl. más jelentés vagy más funkció betöltésére), és a tervek értelmezhető megjelenítése (pl. rajzban, festéssel, montázssal).

B) BEFOGADÁS

1. Vizuális eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Megjelenítés sajátosságai Vizuális nyelvi elemek	A vizuális ábrázolás, közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok) a vizuális közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete és használata az elemzés során.	A képi, zenei, irodalmi alkotásokban egyaránt előforduló adekvát kifejezőeszközök (szerkezet, motívumok, jelkép, ritmus) felismerése és párhuzamok elemzése. A művészettörténet korszakaira jellemző, leggyakoribb kompozíciós formák és ezek kifejező hatásának ismerete.
Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése és lényegének ismerete. A térmélység-megjelenítés különböző módjainak ismerete.	A legjellegzetesebb térábrázolási módok lényegének ismerete és összehasonlítása az elemzés során.
Vizuális minőségek	Vizuális minőségek (pl. tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra megkülönböztetése) differenciált megkülönböztetése szöveges közlésekben is (pl. leírás, elemzés, összehasonlítás).	
Látványértelmezés	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (pl. nézőpont, arányok, képelemek egymáshoz való viszonya) lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során.	A látványértelmezés során, a kifejezési szándékot tudatosan erősítő további tényezők (pl. véletlen, túlzás, szokatlan, provokatív) felismerése és magyarázata az elemzés során.
Kontraszt, harmónia	A színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magában való, szimultán, mennyiségi, minőségi) lényegének felismerése. A színkontrasztok lényegének ismerete.	A kontrasztok kiemelő szerepének elemző vizsgálata konkrét példákon keresztül.
Kontextus	A vizuális ábrázolási, közlési, kifejezési eszközök jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata értelmezés, elemzés során.	Vizuális produktumok keletkezésének mélyebb összefüggéseinek felismerése és magyarázata az elemzés során (pl. társadalmi kontextus).
1.2. Technikák	A vizuális ábrázolás, közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése.	A vizuális közlés, kifejezés alábbi technikáinak leíró jellegű ismerete: grafika (magas-, mély- és síknyomás); festészeti technikák (táblakép és falfestmény; mozaik, üveglak); szobrászat (kő, agyag, fa; fémöntési technikák). A vegyes technika lényegének ismerete. Az iparművészeti technikák

		felsorolásszerű ismerete és legalább egy technika részletes, leíró jellegű ismerete.

2. Tevékenységterületek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Vizuális kommunikáció - Folyamat, mozgás, idő - Kép és szöveg - Vizuális információ - Tömegkommunikáció - Médiakategóriák - Fotó, mozgókép	Az álló- és mozgókép időben zajló folyamatokat érzékeltető vizuális eszközeinek felismerése és magyarázata az elemzés során. A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelzések, jelképek, motívumok megfelelő szöveges értelmezése. A köznapi közlésekben (pl. műszaki rajz, folyamatábra) leggyakrabban előforduló vizuális információk értelmezése. A tömegkommunikáció legfontosabb (auditív, vizuális, audiovizuális) eszközeinek, leggyakoribb formáinak ismerete és megkülönböztetése. A tömegkommunikáció vizuális információinak megfelelő értelmezése megadott szempontok alapján (pl. figyelemvezetés, kiemelés). Fotóelemzés megadott szempontok szerint. A fotó legfontosabb műtípusainak (emlékfotó, szociofotó, sajtófotó, művészfotó) ismerete és elemző értelmezése. A mozgóképi közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang- és képkapcsolat) ismerete. A mozgóképi közlés ábrázoló és reprodukáló tulajdonságainak ismerete és értelmezése. Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.	Időt, mozgást, változást rögzítő vizuális (álló- és mozgóképi) megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása. Kép és szöveg kölcsönhatásának elemző vizsgálata. A tömegkommunikáció jelentőségének, működési hatásrendszerének ismerete. A legfontosabb médiakategóriák (nyomtatott és elektronikus médiumok) kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete. A fotó képzőművészeti felhasználásának ismerete. A film műtípusainak ismerete (ismeretterjesztő, dokumentum-, játékfilm, kísérleti film, reklám).
2.2. Tárgy- és környezetkultúra - Forma- és funkcióelemzés	A tárgyról leolvasható információk ismerete és használata az elemzés során. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok (pl. épület, építmény) funkció- és	Tárgyak elemzése során minél több vizsgálati szempont alkalmazása.

- Tervezési folyamat - Kézműves és ipari tárgykultúra - Népművészet	formaelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő besorolása, csoportosítása. A tervező-, alkotófolyamat lépéseinek (kutatás, motívumgyűjtés, vázlatkészítés, modellezés, kipróbálás, tervdokumentáció készítés) ismertetése egy konkrét példán keresztül. A tárgyi néprajz és a népművészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismertetése és elemzése.	A tárgytervezés szempontjainak ismerete (funkció, ergonómia, anyag, technika/technológia) és értelmezése. A kézműves és ipari tárgykultúra főbb műfajainak, technikáinak ismertetése. A magyar népművészet legfontosabb sajátosságainak ismerete az elemzés és összehasonlítás során.
2.3. Kifejezés és képzőművészet - Művészeti ágak - Műfajok - Művészettörténeti korszakok, stíluskorszakok - Stílusjegyek - Alkotások és alkotók - Műelemző módszerek	Művészeti ágak (képzőművészet, építészet és alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismerete és értelmezése. A képzőművészet kétdimenziós (festészet, fotó, grafika), háromdimenziós műfajainak (szobrászat, installáció, land art) és időbeli kifejezéssel is bíró műfajainak (mobil szobor, happening, videó, multimédia) ismerete és értelmezése. A művészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális művészet, transz-avantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolumbián kultúrák) legfontosabb jellemzői; e jellemzők ismerete és használata az elemzés során. Adott műalkotások besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján. A legjelentősebb alkotók ismerete, alkotásaik felismerése és stílusmeghatározása (ld. a műtárgylistát). Műelemző módszerek ismerete és alkalmazása (pl. stílustörténeti, forma–funkció, forma–tartalom, összehasonlító és ikonográfiai elemzés).	A művészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális művészet, transzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolumbián kultúrák) jellemzői, összefüggései; e jellemzők, összefüggések ismerete és összehasonlító, elemző tanulmányozása. A modernizmus és a posztmodern lényegének ismerete. művészeti korszakokban. Stílusjegyek alapján ismeretlen mű meghatározása, besorolása. A legjelentősebb alkotók ismerete, alkotásaik felismerése, stílusmeghatározása és kormeghatározása évszázados pontossággal (ld. a műtárgylistát). Egy-egy szabadon választott hazai és külföldi kortárs alkotó munkáinak elemző vizsgálata. Megadott szempontok alapján műalkotáselemző vázlat (pl. a

- A mű tárgyi és kulturális környezete	A műalkotások létrehozásában szerepet játszó tényezők és összefüggések ismertetése és értelmezése (pl. kulturális környezet, megrendelői igény, alkotói beállítottság, technikai feltételek).	kompozíciót szemléltető vázlat) készítése. A kontextus jelentőségének megértése és a művészi értékek viszonylagosságának felismerése. Művész és közönsége kapcsolatának ismerete a fő művészeti korszakokban.

MŰTÁRGYLISTA

A 440 tételből álló jegyzék az érettségi vizsga központi képanyagát tartalmazza. A befogadói ismeretek mérése során minden más, a listában nem szereplő alkotó, műtárgy, tárgy ismerete, konkrét felismerése nem követelmény. Bármely más műtárgy, tárgy is szerepelhet azonban a vizsgafeladatokban, abban az esetben, ha nem konkrét ismeret mérését szolgálja (pl. formaelemzés).

Középszintű követelmény az alábbi listában szereplő, normál betűvel szedett alkotók ismerete, illetve az adott művek felismerése és elhelyezése a megfelelő művészettörténeti korban vagy kultúrában (lásd normál betűvel szedett ismeretek).

Emelt szintű követelmény az alábbi listában szereplő, vastag betűvel szedett további alkotók ismerete, az adott művek felismerése és az adott műlistában szereplő művek kormeghatározása évszázados pontossággal (lásd vastagon szedett ismeretek).

Abban az esetben, ha a listában szereplő tétel nem konkrét műtárgy (pl. egy Zsolnay porcelán), az adott tárgy meghatározó jegyei alapján a megfelelő kultúrában vagy korban történő elhelyezése a követelmény. A fotók, továbbá a népművészeti és az Európán kívüli kultúrák műtárgyai, tárgyai esetében emelt szinten sem követelmény a pontos kormeghatározás. Minden ismeret, ami az alábbi listában zárójelben szerepel, nem követelmény, csupán pontosító információ (lásd zárójel). A lista bizonyos elemei időről időre változhatnak, hogy a műtárgylista folyamatosan megújulva őrizze aktualitását.

ŐSKOR

1. Stonehenge, bronzkor
2. **Őskori lakóházak (pl. (Çatal-Hüyük, Jerichó, Harappa, Mohendzso-Daro), Kr. e. 6000 k.**
3. Willendorfi Vénusz, felső paleolitikum, **Kr. e. 30 000 k** (Bécs, Naturhistorisches Museum)
4. **Lausseli Vénusz (kő dombormű), felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k. (Franciaország)**
5. **Szegvár-Tűzkövesi „Sarlós isten”, újkőkor - Tiszai kultúra, (Szentcsanak, Kosztka József Múzeum)**
6. Székely-arányosarvas **Zöldhalompusztáról**, vaskor, **Kr. e. 400 k.** (Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum) (=MNM)
7. Őskori barlangfestmények (lascaux-i, altamirai), felső paleolitikum, **Kr. e. 15 000 k.**

ÓKORI EGYIPTOM

8. Gizai piramisegyüttes - kül. Kheopsz fáraó piramisa, óbirodalom, **Kr. e. 2600-2500 k.**
9. Ámon-Ré-templom, középbírodalom, **Kr. e. XVI-XII. sz.** Karnak
10. II. Ramszesz sziklatemploma, újbirodalom, **Kr. e. 1300 k.** Abu-Szimbel
11. Írnok (festett mészkő), óbirodalom, **Kr. e. III. ée.** (Párizs, Louvre)
12. Falusi bírónő, óbirodalom, **Kr. e. III. ée.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
13. Nofretete fejszobra, **Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen - Charlottenburg)
14. Anubisz szobra, Tutenchamon sírjából, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
15. Echnaton fáraó családjával (kő dombormű), **Aton kultusz, Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
16. **Medumi ludak (falfestmény), óbirodalom, Kr. e. 2550 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)**
17. Halastó, **thébai sír (falfestmény), Kr. e. 1400 k.** (London, British Museum)
18. „Fáraó vadászaton”, **thébai (falfestmény), Kr. e. XIV. sz.** (London, British Museum)
19. Tutenchamon arany halotti maszkja, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
20. Bútorok Tutenchamon sírleletéből (pl. Tutenchamon fáraó trónusa), **Kr. e. XIV. sz.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

ÓKORI MEZOPOTÁMIA

21. Zikkurat, **Kr. e. 2000 e.** Ur
22. **Lamassu (kapuőrző démon), Kr. e. VIII. sz.** (Berlin, Staatliche Museen)
23. Babiloni Istar kapu, **Kr. e. 570 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
24. **Alabástrom női fej Urukából, Kr. e. 2800 k. (Bagdad, Irak Múzeum)**
25. Bikafejes női fej Urból, **Kr. e. 2500 k.** (Bagdad, Irak Múzeum)
26. Gudea, Lagas uralkodója italáldozatot mutat be, **Kr. e. 2120.** (Párizs, Louvre)
27. Sumér ékírásos tábla (vagy pecsételőhenger), **Kr. e. 2000 k.** (London, British Museum)

ÓKORI GÖRÖGORSZÁG

28. Knósszoszi palota, **Kr. e. XVI. sz.** Kréta
29. Mükénei fellegvár (kül.: Oroszlános kapu), **Kr. e. XIV-XIII. sz.**

30. Parthenon - **Pheidiasz, Kr. e. V. sz.** Athén
31. Egy görög színház (pl. delphoi vagy epidauroszi színház)
32. Athéni akropolisz, **Kr. e. 447-434.** - kül. Niké-templom, Erechteion
33. **Zeusz oltár, Kr. e. 180. (Berlin, Pergamon Múzeum)**
34. Kurosz-szobor Athénból, **Kr. e. 600 k.** (New York, Metropolitan Museum)
35. Mürón: Diszkoszvető, **Kr. e. 450 k.** (Róma, Museo Vaticano)
36. Polükleitosz: Lándzsavívó, **Kr. e. 450-440 k.** (Nápoly, Museo Nazionale)
37. **Praxitelész: Knidoszi Aphrodité, Kr. e. 350-340. (Róma, Museo Vaticano)**
38. Delphoi kocsihajtó, **Kr. e. 470 k.** (Delphi Múzeum)
39. Szamothrakéi Niké, **Kr. e. 200 k.** (Párizs, Louvre)
40. (Rodoszi Athanadórosz, Agészandrosz és Polüdórosz): Laokoón, **Kr. e. II. sz.** (Róma, Museo Vaticano)
41. Egy feketealakos vázakép (pl. Dionüszosz és bacchánsnők ábrázolással, Párizs, Bibliothèque Nationale)
42. Egy vörösalakos vázakép (pl. Orvietói kehelykratér Héraklész és társai, Párizs, Louvre)
43. **Pergamoni Héphaisteón padlómozaikja, Kr. e. 150 k. (Berlin, Staatliche Museen)**

ETRUSZK, RÓMAI

44. Etruszk sírszarkofág házaspár portréjával, **Kr. e. 625.** (Róma, Museo Nazionale, Villa Giulia)
45. Colosseum, **70-90.** Róma
46. Pantheon, **118-128 k.** Róma
47. **Vettiusok háza, I. sz. Pompei**
48. „Vesta-templom”, **I. sz.** Róma
49. Római vízvezeték (pl. Segovia, Nimes)
50. Forum Romanum rekonstrukció
51. Traianus oszlopa, **110 k.** Róma
52. Constantinus diadalíve, **312-315 k.** Róma
53. Marcus Aurelius bronz lovasszobra, 170 k. (Róma, Museo Capitolino)
54. Egy római portrészobor (pl. Caligula, Brutus, Vespasianus, Constantinus)
55. **A Misztérium villa falfestmény (egy részlete), Kr. e. I. sz. 2/3.**

KORAKERESZTÉNY

56. Santa Sabina, **422-432.** Róma
57. San Apollinare in Classe és mozaikjai, **VI. sz.** Ravenna
58. Palotakápolna, **805.** Aachen
59. Jó pásztor, mozaik, **V. sz.** Ravenna, **Galla Placidia**
60. **Durrow-i Kódex, 7. sz. vagy a Kells-i kódex, VIII. sz. (Dublin, Trinity College)**

NÉPVÁNDORLÁS KORA

61. Galgóci tarsolylemez, **X. sz.** (MNM)
62. Nagyszentmiklósi kincs, **800 k.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
63. **Sankt galleni kolostor tervrajza 830 k. (Sankt Gallen, könyvtár)**
64. Germán sasfibula, **VI. sz.** (Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum)
65. **Avar szíjvég (pl. klárafalvi - Szeged, Móra Ferenc Múzeum)**
66. Honfoglaló magyarok öltözete, rekonstrukció (MNM)

BIZÁNC

67. Hagia Sophia, **VI. sz.** Konstantinápoly
68. San Vitale, **532-547.** és mozaikjai, **574 k.** Ravenna
69. Szófia Székesegyház, **XI. sz.** Kijev
70. **Nikopeia Istenanya, X. sz. (Velence, San Marco)**
71. Trónoló Istenanya, **1280 k.** (Washington, National Gallery of Art)
72. (Andrej) Rubljov: Szentháromság, **1430 k.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
73. **Sztaurotéka, X. sz. (Limburg, Székesegyházi Kincstár)**

ROMANIKA

74. **Maria Laach, bencés templom, XI-XIII. sz. (Koblenz mellett)**
75. Pisai dóm, **XI-XIII. sz.**
76. **Pontigny-i ciszterci templom, 1140-1170.**
77. Szt. Mihály-templom, **1033.** Hildesheim
78. Bencés apátsági templom, **XIII. sz.** Ják
79. Ciszterci templom, **XIII. sz. eleje,** Bélapátfalva
80. **Csempeszkopácsi plébániatemplom, XIII. sz. 2/2**
81. Szent István szarkofágja, **XI. sz.** (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
82. Háromkirályok dombormű, **XII. sz. a pisai dóm bronzkapujáról**

83. **Maiestas Domini, 1123 k. San Clemente apszisából (Barcelona, Katalán Múzeum)**
84. Koronázási palást, **XI. sz.** (MNM)
85. **Bayeux-i kárpit, 1080 k. (Bayeux, Bibliothèque Municipale)**
86. Magyar Szent Korona, **XI-XIII. sz.** (Parlament, Budapest)
87. Királyfej Kalocsáról, **XIII. sz.** (Budapest, Magyar Nemzeti Galéria = MNG)
88. **Winchesteri biblia (H-iniciálé), 1150-1160.** (Winchester, Cathedral Library)

GÓTIKA

89. Párizsi Notre Dame, **1163-1250.**
90. Amiens-i székesegyház, **1236-(1389)**
91. **Chartres-i székesegyház, 1194-1220.**
92. Ca d'Oro palota, **XV. sz.** Velence
93. Cambridge-i King's College Chapel, **1446-1515.**
94. Szent Vitus székesegyház, **XIV. sz.** Prága
95. Nyírbátori (ma) református templom, **XV. sz. vége**
96. Veleméri templom, **XIV. sz.**
97. Vajdahunyad vár, **XV. sz.** Vajdahunyad
98. Utolsó ítélet, **XV. sz. 1/2.** Kassa, **Szent Erzsébet-templom északi kapuzata**
99. Uta és Ekkehard szobra, **1250. Naumburg, dóm**
100. Veit Stoss: Mária oltár, **1477-1483 k. Krakkó, Mária-templom**
101. Kolozsvári Márton és György: Szent György, bronz, **1373.** (Prága, Národni Galéri)
102. Mária halála a Chartres-i katedrálisról (üvegablak), **XIII. sz.**
103. Cimabue: Trónoló Madonna, **XIII. sz. vége** (Firenze, Uffizi)
104. Giotto: Szent Ferenc élete, freskósorozat, **XIII. sz. vége** (Assisi, San Francesco)
105. **Simone Martini, Lippo Memmi:** Angyali Üdvözlés, **1323.** (Firenze, Uffizi)
106. Kolozsvári Tamás: Kálvária, **1427.** (Esztergom, Keresztény Múzeum)
107. M. S. Mester: Mária és Erzsébet találkozása a Selmecbányai oltárról, **1508.** (MNG)
108. **Lőcsei Pál: Lőcsei Szent Jakab-templom főoltára, 1508-1517.**
109. **Wilton diptichon, 1400 k. (London, National Gallery)**
110. Avignoni Pietf, **XV. sz.** (Párizs, Louvre)
111. **Limbourg fivérek: Május, Berry herceg óraskönyvéből, 1410 k. (Chantilly, Musée Condée)**
112. **Magyar Anjou Legendárium, XIV. sz. 1/2 (Róma, Museo Vaticano; New York, Morgan Library; Szentpétervár, Ermitázs)**
113. Képes Krónika, **1360 k.** (Budapest, Országos Széchényi Könyvtár = OSZK)
114. Szent László fejereklyetartó, **1425 e.** (Győr, Székesegyház)
115. Suki-kehely, **XV. sz. közepe** (Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár)
116. **Az egyszarvú legendája, gobelinsorozat, (Párizs, Musée Cluny)**
117. Szent László legenda, **1420-as é.** (Kakaslomnic)

RENEZSÁNSZ

118. Santa Maria del Fiore, **1296-1436.** Firenze
119. **(Filippo) Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, 1421 k. Firenze**
120. **(Benedetto) da Maiano - Cronaca: Palazzo Strozzi, 1498-1508. Firenze**
121. (Donato) Bramante: Tempietto **1502-1505 k.** Róma (San Pietro in Montorio kolostor)
122. (Andrea) Palladio: Villa Rotonda, 1550 u. Vicenza mellett
123. (Antonio da Sangallo) - Michelangelo: Palazzo Farnese, **1514-1550.** Róma
124. Loire menti reneszánsz kastély: Chenanceaux, **1515 k.**
125. Vaszilij Blazsennij székesegyház, **XVI. sz.** Moszkva
126. Budai vár és királyi palota, **XIV-XVI. sz. és XVIII. sz., XIX-XX. sz.**
127. Visegrádi királyi palota, **XIV-XV. sz.**
128. Bakócz-kápolna, **1506-1507.** Esztergom
129. Sárospataki vár, **XVI-XVII. sz.**
130. (Lorenzo) Ghiberti: A firenzei Battistero bronzkapuja (Porta del Paradiso), **1430-as é.**
131. Donatello: Gattamelata lovasszobra, bronz, **1447-1453 k.** (Padova)
132. (Andrea del) Verocchio: Colleoni zsoldosvezér lovasszobra, **1480-as é.** (Velence)
133. Michelangelo (Buonarotti): Pieta, márvány, **1498.** (Róma, San Pietro)
134. Michelangelo (Buonarotti): Dávid, **1504.** (Firenze, Accademia)
135. Michelangelo (Buonarotti): Lorenzo Medici síremléke, **1525.** (Firenze, San Lorenzo-templom sekrestyéje)
136. Donatello: Dávid, **1430-1435.** (Firenze, Museo Nazionale)
137. Visegrádi Madonna, **1480 k.** (Visegrád, Mátyás Király Múzeum)
138. Massaccio: Szentháromság, freskó, **1427 k.** (Firenze, Santa Maria Novella)
139. Fra Angelico: Krisztus levétele a keresztről, **1437-1440.** (Firenze, Museo San Marco)
140. Piero della Francesca: Krisztus ostromozása, **1470 k.** (Urbino, Palazzo Ducale)

141. (Sandro) Botticelli: Vénusz születése, **1485 k.** (Firenze, Uffizi)
142. **(Carlo) Crivelli: Angyali üdvözlét, 1486. (London, National Gallery)**
143. (Andrea) Mantegna: Pietà, **1506.** (Milánó, Brera)
144. Leonardo (da Vinci): Utolsó vacsora, **1495-1497.** (Milánó, Santa Maria delle Grazie kolostor refektórium)
145. Leonardo (da Vinci): Szent Anna harmadmagával, **1498.** (London, National Gallery)
146. Leonardo (da Vinci): Mona Lisa, **1503-1505.** (Párizs, Louvre)
147. Raffaello (Santi): Esterházy Madonna, **1507-1508.** (Budapest, Szépművészeti Múzeum = SZM)
148. Raffaello (Santi): Athéni iskola, freskó, **1509-1510.** (Vatikán, Stanza della Segnatura)
149. Michelangelo (Buonarroti): Utolsó ítélet, freskó, **1537-1541.** Vatikán, (Capella Sistina)
150. Giorgione: A Vihar, **1506 k.** (Vence, Accademia)
151. Tiziano (Vecellio): Urbinói Vénusz, **1538.** (Firenze, Uffizi)
152. **(Benvenuto) Cellini: Sótartó, 1543. (Bécs, Hofmuseum)**
153. Nyírbátori stallum, **1511.** (MNM)
154. (Jan) Van Eyck: Arnolfini házaspár, **1433.** (London, National Gallery)
155. (Rogier) van der Weyden: Angyali üdvölet (Párizs, Louvre)
156. **(Hugo) van der Goes: Portinari oltár, 1475 k.** (Firenze, Uffizi)
157. **(Hieronymus) Bosch: Szénásszekér, 1480-1485.** (Madrid, Prado)
158. (Albrecht) Dürer: Önarckép, **1498.** (Madrid, Prado)
159. (Albrecht) Dürer: Melankólia, rézmetszet, **1514.** (Berlin, Staatliche Museen)
160. **(Mathias) Grünewald: Keresztrefeszítés az isenheimi oltárról, 1515. (Colmar, Múzeum)**
161. ifj. (Hans) Holbein: (Jean de Dinteville és Georges de Selve) francia követek képmása, **1533.** (London, National Gallery)
162. **Id. (Pieter) Bruegel: Téli vadászat, 1565. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)**
163. Id. (Pieter) Bruegel: Parasztlakodalom, **1567.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
164. El Greco: Krisztus az olajfák hegyén, **1579 u.** (SZM)
165. **(Angelo) Bronzino: Toledói Eleonóra, XVI. sz. vége** (Firenze, Uffizi)

BAROKK

166. **167. Giacomo della Porta: Il Gesù homlokzata, XVI. sz. vége Róma**
167. 168. (Lorenzo) Bernini: Szent Péter tér, **1656-tól** Róma
168. (Francesco) Borromini: San Carlo alle Quattro Fontane, **1667.** Róma
169. (Jules Hardouin)-Mansart: A Versailles-i palota, **1678 u.**
170. Drezdai Zwinger, **1711-1722.**
171. Győri karmelita templom, **1721-1729.**
172. Esterházy-kastély, **XVIII. sz.** Fertőd
173. **Santa Maria-templom, XVIII. sz. Mexikó**
174. Fellner Jakab: Líceum **1764.** Eger
175. (Lorenzo) Bernini: Szent Teréz extázisa, márvány, **1647-1652.** (Róma, S. Maria della Vittoria)
176. **(Georg Raphael) Donner: Szent Márton és a koldus, 1735. (Pozsony, Szt. Márton plébániatemplom főoltára)**
177. (Pieter Pauwel) Rubens: Amazonok harca, **1618.** (München, Alte Pinakothek)
178. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A lövészegylet kivonulása (Éjjeli őrzár), **1642.** (Amsterdam, Rijksmuseum)
179. **Rembrandt (Harmensz van Rijn): A három kereszt (rézkarc), 1662.**
180. Rembrandt (Harmensz van Rijn): Önarckép, **1665.** (Köln, Wallraf Richartz-Museum)
181. (Diego) Velazquez: Breda átadása, **1635-1636.** (Madrid, Prado)
182. (Diego) Velazquez: Udvarhölgyek, **1656-1657.** (Madrid, Prado)
183. Vermeer van Delft: Festő és modellje, **1665-1670.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
184. (Michelangelo da) Caravaggio: Szent Pál megtérése, **1660 k.** (Róma, S. Maria del Popolo)
185. **(Georges de) La Tour: A születés, XVII. sz. 1/2. (Rennes, Musée de Beaux Arts)**
186. **(Andrea) Pozzo: Szent Ignác megdicsőülése, 1691-1694. Róma, San Ignazio mennyezetfreskója**
187. Mátyóki Ádám: II. Rákóczi Ferenc, **1712.** (MNG)
188. (Giovanni Battista) Tiepolo: Freskó a würzburgi érseki palotából, **1753.**
189. (Franz Anton) Maulbertsch: A pásztorok imádása, **1758.** (Sümege, r. k. plébániatemplom)
190. **(Franz) Sigrist: A négy fakultás, 1781. Eger, Líceum**
191. Chippendale bútorok **1740-1780.** (pl. könyvszekrény vagy szék fonadékos háttámlával)

KLASSZICIZMUS

192. British Museum, **1823-1844.** London
193. Péchy Mihály: Nagytemplom, **1805-1821.** Debrecen
194. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, **1837-1847.** Budapest
195. Hild József: Főszékesegyház, **1839-1856.** Esztergom
196. (Antonio) Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, **1789-1805.** (Bécs, Augustinerkirche)
197. Ferenczy István: A szépmesterségek kezdetei (Pásztorlányka), **1820-1822.** (MNG)

198. (Jacques-Louis) David: A Horatiusok esküje, **1784.** (Párizs, Louvre)
199. (Jean Auguste-Dominique) Ingres: A nagy odaliszk, **1814.** (Párizs, Louvre)
200. Id. Markó Károly: Visegrád, **1828.** (MNG)
201. **Egy Wedgwood kerámia a XIX. sz. elejéről (pl. váza, 1805. London, Victoria & Albert Museum)**
202. Copf stílusú bútorok (pl. kétajtós szekrény 1790 k. vagy felnyitható öltözőasztal XVIII. sz. vége, Budapest, Iparművészeti Múzeum)

ROMANTIKA, REALIZMUS

203. Parlament, **1840-1865.** London
204. **Kristálypalota 1851. - Londoni világkiállítás fotója**
205. **Operaház, 1860-1875. Párizs**
206. (Alexander) Eiffel: Eiffel-torony, **1889.** Párizs
207. Feszl Frigyes: Vigadó, **1859-1865.** Budapest
208. Ybl Miklós: Operaház, **1875-1884.** Budapest
209. Steindl Imre: Országház, **1885-1894.** Budapest
2010. A budavári Nagyboldogasszony plébániatemplom (Mátyás-templom), **XIII-XV. sz. - 1874-1896. Schulek Frigyes - restaurálás**
211. (Francois) Rude: Marseillaise, **1836.** Párizs
212. Izsó Miklós: Táncoló paraszt, terrakotta, **1870.** (MNG)
213. (Francisco) Goya: 1808. május 3. **1814.** (Madrid, Prado)
214. (Caspar David) Friedrich: Vándor a ködtenger felett, **1818 k.** (Hamburg, Kunsthalle)
215. (Théodore) Géricault: A Medúza tutajja, **1818-1819.** (Párizs, Louvre)
216. **(William) Blake: A teremtő, 1826.** (Manchester, Whitworth Gallery)
217. (Eugene) Delacroix: A szabadság vezeti a népet, **1831.** (Párizs, Louvre)
218. (William) Turner: Gőzhajó a hóviharban, **1842.** (London, Tate Gallery)
219. (Pavel Andrejevics) Fedotov: Leánykérőben, **1848.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
220. (Gustave) Courbet: Ornans-i temetés, **1849-1850** (Paris, Musée d'Orsay)
221. (Jean-François) Millet: Kalászszedők, **1857.** (Párizs, Louvre)
222. (Ilja) Repin: Hajóvontatók a Volgán, **1873.** (Szentpétervár, Russzki Muzej)
223. Borsos József: Nemzetőr, **1848.** (MNG)
224. Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, **1859.** (MNG)
225. Székely Bertalan: Egri nők, **1867.** (MNG)
226. Munkácsy Mihály: Tépécsinálók, **1871.** (MNG)
227. Szinyei Merse Pál: Majális, **1873.** (MNG)
228. Barabás Miklós: Bittó Istvánné, **1874.** (MNG)
229. Paál László: Út a fontenebleau-i erdőben, **1876.** (MNG)
230. **Zichy Mihály: Illusztráció a „Hídavatás”-hoz, 1877 u. (MNG)**
231. Benczúr Gyula: Buda visszafoglalása, **1896.** (MNG)
232. **Lotz Károly: A zene apoteózisa, 1883-1884. (Budapest, Operaház mennyezetképe)**

IMPRESSZIONIZMUS, POSZTIMPRESSZIONIZMUS

233. (Edouard) Manet: Reggeli a szabadban, **1863.** (Párizs, Louvre)
234. (Edouard) Manet: Claude Monet csónakműtermében fest (A bárka), **1874.** (München, Neue Pinakothek)
235. (Claude) Monet: A felkelő nap impressziója, **1872.** (Párizs, Louvre)
236. (Edgar) Degas: Baletiskola, **1874.** (Párizs, Louvre)
237. (Auguste) Renoir: A Moulin de la Galette, **1876.** (New York, J. H. Whitney Gyűjtemény)
238. (Georges) Seurat: Vasárnap délután, **1884-1886.**
239. **(Paul) Cézanne: Mont-Sainte-Victoire, 1885-1887. (London, Courtauld Institute)**
240. (Paul) Cézanne: Csenedlet korsóval és gyümölcsökkel, **1887-1895.** (Oslo, National galerie)
241. (Vincent) van Gogh: Önarckép, **1890.** (Párizs, Jeu de Paume)
242. (Vincent) van Gogh: Út ciprusokkal (Országút éjjel), **1890.** (Otterlo, Kröller-Müller Gyűjtemény)
243. (Paul) Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők) **1892.** (Drezda, Gemäldegalerie Neue Meister)

EKLEKTIKA, SZECCESSZIÓ, SZIMBOLIZMUS

244. **(William) Morris-(Philip) Webb: Vörös ház, 1859. London**
245. (Antonio) Gaudi: Sagrada Família, **1884-től** Barcelona
246. (Victor) Horta: Tassel-ház, **1892-1893.** Brüsszel
247. (Charles Rennie) Mackintosh: Glasgow-i Művészeti Iskola, **1898 k.**
248. **(Joseph-Maria) Olbrich: A bécsi szecesszió épülete, 1898-1899. Bécs**
249. Lechner Ödön: Postatakarékpénztár, 1899-1902. Budapest
250. **Schickedanz Albert: Szépművészeti Múzeum, 1899-1906.** Budapest
251. Kós Károly-**Zrumecky Dezső: Madárház, 1908-1909.** Budapesti Állatkert
252. **Medgyaszay István: rákosmulyadi r. k. templom, 1910.**

253. (Auguste) Rodin: A csók, **1894**. Párizs, Rodin Múzeum
254. Fadrusz János: Mátyás király emlékmű, **1895-1902**. Kolozsvár
255. Mednyánszky László: Csavargófej, **1908-1910**. (MNG)
256. **(Edward) Burne-Jones: A rémfej, 1887. (Stuttgart, Staatsgalerie)**
257. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Ezek a hölgyek, **1895**. (SZM)
258. **(Henri de) Toulouse-Lautrec: Jane Avril (litográfia), 1893.** (Albi, Musée d'Albi)
259. (Gustav) Klimt: A csók, **1907-1908**. (Bécs, Österreichische Galerie)
260. (Edvard) Munch: Sikoly, **1893**.
261. (Amadeo) Modigliani: Leányfej (Jeanne Hébuterne arcképe szemből), **1918**. (Bern, mgt.)
262. Rippl-Rónai József: Kalitkás nő, **1892**. (MNG)
263. Ferenczy Károly: Madárdal, **1893**. (MNG)
264. Gulácsy Lajos: A varázsló kertje, **1904**. (MNG)
265. Csontváry Kosztká Tivadar: Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban, **1907**. (MNG)
266. **Csontváry Kosztká Tivadar: Taormina, (MNG)**
267. Csók István: A keresztapa reggelije, **1932**. (MNG)
268. Rippl-Rónai József-Róth Miksa: Az Ernst Múzeum üvegablaka, **1912**. Budapest
269. Thonet bútorok, **1851-től** (pl. Thonet hajlított hintaszéktípusa 1860 vagy Thonet kerek ülésű standard széke, 1859. évi típus)
270. **Henry van de Velde bútorai (pl. szecessziós szék és asztal 1895-ből)**
271. A pécsi Zsolnay gyár egy tárgya a századfordulóról

XX. SZÁZAD ELSŐ FELE

272. **(Louis) Sullivan: Carson, Pirie és Scott áruház, 1899-1904. Chichago**
273. **(Peter) Behrens: Hoechst festékgyár, 1920-1925. Berlin**
274. (Walter) Gropius: A Bauhaus központi épülete, **1925-1926**. Dessau
275. **(Gerrit Thomas) Rietveld: Schroeder-ház, 1924. Utrecht**
276. (Frank Lloyd) Wright: Vizesésház, **1936**. Bear Run (Pennsylvania)
277. **Hajós Alfréd: Margitszigeti Sportuszoda, 1930. Budapest**
278. Molnár Farkas: Társasház, **1936**. Budapest
279. (Alexander) Calder: Cím nélkül, Mobil, 1945 (81x73x45, Calder Foundation, New York)
280. **(Maurice de) Vlaminck: A vörös fák, 1906. (Párizs, Musée National d'Art Moderne)**
281. (Henri) Matisse: A vörös desszert, **1908**. (Szentpétervár, Ermitázs)
282. (Pablo) Picasso: Az avignoni kisasszonyok, **1907**. (New York, Museum of Modern Art)
283. (Pablo) Picasso: Guernica, **1937**. (Barcelona)
284. (Georges) Braque: A portugál nő, **1911**. (Basel, Kunstmuseum)
285. (Umberto) Boccioni: Az izmok dinamizmusa, bronz, **1913**. (New York, Museum of Modern Art)
286. (Marcel) Duchamp: Lépcsőn lemenő akt, **1912**. (Philadelphia, Museum of Modern Art)
287. (Marcel) Duchamp: Forrás, **1917**. (elveszett)
288. (Franz) Marc: A kék ló, **1911**. (München, Lenbachhaus)
289. (Constantin) Brancusi: Alvó Múza, **1916**. (Párizs, Musée d'Art Moderne)
290. (Vaszilij) Kandinszkij: Sárga, piros, kék, **1925**. (Párizs, Nina Kandinszkij Gyűjtemény)
291. (Paul) Klee: Őszi hely, akvarell, **1921**. (magántulajdon)
292. (Kazimir) Malevics: Vörös négyzet, **1914**. (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
293. (Piet) Mondrian: Kompozíció: Szürke struktúra színes síkokkal, **1918**. (Zürich, Max Bill Gyűjtemény)
294. **(Man) Ray: Lautréaumont mondásának illusztrációja, a Minotaure folyóiratból, 1933.**
295. (Marc) Chagall: Az én kis falum, **1911**. (New York, Museum of Modern Art)
296. (Joan) Miro: Bohócfarsang, **1924-1925**. (New York, Albright-Knox Gallery)
297. (René) Magritte: A szóhasználat I. Ez nem pipa, **1928-1929**. (New York, mgy.)
298. (Méret) Oppenheim: Prémcsésze, **1936**. (New York, Museum of Modern Art)
299. (Salvador) Dalí: A polgárháború előérzete, **1936**. (Philadelphia Museum of Art)
300. Nemes Lampérth József: Háttal álló női akt, **1916**. (Budapest, MNG)
301. Kassák Lajos: Képarcitektúra, fametszet, **1922**. (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
302. Moholy-Nagy László: Fényrekvizitum, **1922-1930**. (Eindhoven, Stedelijk van Abbe Museum)
303. Szőnyi István: Zebegényi temetés, **1928**. (Zebegény, Szőnyi Múzeum)
304. Bernáth Aurél: Tél, **1929**. (mgt.)
305. Derkovits Gyula: Viharban, **1931**. (mgt.)
306. Medgyessy Ferenc: Anya, **1932**. (MNG)
307. Vajda Lajos: Ezüst gnóm, **1940**. (MNG)
308. Egry József: Napfelkelte, **1940**. (MNG)
309. Breuer Marcell: csőszék 1926)

A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELE

315. Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, **1955**.

316. **(Alvar) Aalto: Községháza, 1949-1953. Saynűtsalo**
317. (Pier Luigi) Nervi: Sportcsarnok, **1956-1957. Róma**
318. (Frank Lloyd) Wright: Guggenheim Múzeum, **1946-1958. New York**
319. **(Tange) Kenzo: Olimpiai csarnokok, 1964. Tokio**
320. (Renzo Piano - Richard Rogers): Pompidou központ, **1971-1977. Párizs**
321. (Friedrich) Hundertwasser: Bécsi (Löwengassei) lakóház, **1980-1982. Bécs**
322. Makovecz Imre: A Művelődés Háza, **1976-1982. Sárospatak**
323. **(Marino) Marini: Ló és lovas, fa, 1949-1950. (Zürich, Krayenbühl Gyűjtemény)**
324. (Alberto) Giacometti: Az erdő (bronz), **1950. (Duisburg, Wilhelm Lehmbruck Gyűjtemény)**
325. (Henry) Moore: Kétrészes fekvő alak (bronz), **1959. (művész tulajdona)**
326. **(Jean) Tinguely: Kerekeim, 1960-1961. (Budapest, Ludwig Múzeum-Kortárs Művészeti Múzeum = Ludwig)**
327. (Baldaccini) César: Egy autó összenyomása, 1962 (fém)
328. Somogyi József: Martinász, **1953. (Dunaújváros)**
329. Borsos Miklós: Madár tojással, **1968.**
330. Jovánovics György: Részlet a nagy Gilles-ből, **1967-1968. (mgt.)**
331. Schaár Erzsébet: Az utca, **1974. (székesfehérvári kiállítás)**
332. (Jackson) Pollock: No 14. **1948. (Westport, Connecticut, mggy.)**
333. **(Jean) Dubuffet: Metafizikus, 1950. (Winnetka-Illinois, mggy.)**
334. (Francis) Bacon: Tanulmány Velázquez után: X. Ince pápa. **1953. (New York, mgt.)**
335. (Roy) Liechtenstein: Tzing, **1962. (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)**
336. (Andy) Warhol: Elvis, **1964. (Toronto, Art Gallery of Ontario)**
337. (Rober) Rauschenberg: Turkey, **1965. (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)**
338. Kepes György: Programozott fényjátékterv a bostoni kikötő számára, **1965-1967**
339. (Victor) Vasarely egy op-art műve
340. **(Nam June) Paik: Tv-Buddha, 1974**
341. **(Allan) Kaprow: Háztartás, 1964. Happening (fotódokumentáció)**
342. (Joseph) Kosuth: Egy és három szék, **1965.**
343. **(Joseph) Beuys: Hétezer tölgyfa, 1982. Kassel (akció fotódokumentáció)**
344. **Szentjóby Tamás: Hűlő víz, 1965. (mggy.)**
345. **Keserű Ilona: Forma, 1969. (mgt.)**
346. Kondor Béla: Szent Antal megkísértése, **1966. (rézkarc)**
347. Lakner László: Mosoly, **1969. (Budapest, Kiscelli Múzeum)**
348. (Niki de) Saint Phalle: Fekete Nana, 1968-69. (Museum Ludwig, Köln)
349. (Duane) Hanson: Nő bevásárló kocsival, 1970. (poliészter)
350. **Pauer Gyula: Pszeudo, 1970. (mgt.)**
351. Christo: völgyzáró függöny, **1970-1972. (Colorado)**
352. Haraszty István: Kalitka, **1973. (Székesfehérvár, István Király Múzeum)**
353. (Claes) Oldenburg: Ruhacsíptető, acél, **1974. (USA, mggy.)**
354. Erdély Miklós: Húség, **1979.**
355. **(Cindy) Sherman: Cím nélküli állókép 48., 1979.**
356. **(Sol) LeWitt: Konstrukció, 1979 (festett acél) (Carolina Nitsch Contemporary Art, New York)**
357. **Bálint Endre: In memoriam Ország Lili 1980, fotókollázs (Nagyházi Galéria)**
358. Bak Imre: Tao, **1993. (Budapest, Ludwig)**
359. Bukta Imre: Hajnali szabad permetezés, **1985. (Budapest, Ludwig)**
360. ef. Zámbo István: Új magyar népművészet II. **1987. (Budapest, Ludwig)**
361. Maurer Dóra: Hommage f Joseph Hoffmann, **1990. (Budapest, Ludwig)**
362. **(Barbara) Kruger: A tested csatatér, 1989.**
363. **Fehér László: Kútbanézó, 1989. (Budapest, Ludwig)**
364. **(Daniel) Spoerri: Az Hôpital Ephémère szomszédos mutermének fiatal művészei által fogyasztott desszert, 1991 (Ludwig Múzeum, vegyes)**
365. **Csörgő Attila: Hogyan szerkesszünk narancsot (installáció), 1993-94**
366. **(Rebecca) Horn: Concert for Anarchy, 1994 e.**
367. **Németh Ilona: Elementáris objekt, 1996.**
368. **Gerber Pál: Te egy kiválasztott vagy, 1996.**
369. **(Yayoi) Kusama: Repetitiv Vision. (Pittsburg) 1996. enironment**
370. **Lakner Antal: Iners. Passzív munkaeszközök, 1998**
371. **KIS-VARSÓ: Nefertiti teste, 2003 (Velencei Biennálén, bronz + Nefertiti feje)**
372. **Baglyas Erika: 100 lepedő, 2004. (lepedő + videó vetítés)**

FOTÓ

373. (Eadward) Muybridge: Lovas fotók **(1888 k.)**
374. Moholy-Nagy László: Önarckép **(1922)**
375. (Alexander) Rodcsenko: Telefonáló nő **(1923)**

376. **(Man) Ray: Casati grófnő (1928)**
377. **Munkácsi Márton: Gyerekek (1928)**
378. (Edward) Weston: Káposztalevél **(1931)**
379. (Andre) Kertész: Torzulás (sorozat) **(1933)**
380. (Henri) Cartier-Bresson: Vasárnap a Marne partján **(1938)**
381. (Robert) Capa: Kollaboránsnő Chartres-ből **(1944)**
382. **(Diane) Arbus: Vasárnap Brooklynban sétáló fiatal pár (1966)**
383. **(Richard) Avedon: Apám (1969 u.)**
384. Escher Károly: Szénhordás
385. Türk Péter: Osztályátlag I-II. 1979. (MNG)
386. (Rineke) Dijkstra: "Oostende, Belgium, August 7, 1992," from Beach Portraits, 1992.
387. (Bill) Viola: Hat fej ("Six Heads" videó), 2000.
388. Szabó Dezső: Expedíció VIII. 2001.
389. Kimsooja: A tű asszony (Needle Woman, videó), 1997/2005.

MAGYAR NÉPMŰVÉSZET

390. Dél-dunántúli tornácos ház alaprajza (XIX. sz.-ból)
391. Alföldi kontyosház (XIX. sz.-ból)
392. **Egy szabadtéri néprajzi múzeum (pl. Szentendre, Hollókő, Göcsej)**
393. Ácsolt láda Nógrád megyéből, Budapest, Néprajzi Múzeum (= NM) vagy Délkelet-Dunántúlról (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
394. Festett láda Komárom, Csongrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
395. Király Zsiga: Tükrös spanyolozással (XIX. sz.) (NM)
396. Egy sárkőzi, egy somogyi és egy baranyai szőttes (párnahéj, párnavég, abrosz vagy komakendő) (pl. a NM anyagából)
397. „Táblás”, vörös-fekete gyapjú szőttes Sóváradról (Románia) (Budapest, NM)
398. „Ábrahám”, himzett párnavég Csík megyéből (Románia) (NM)
399. Cifraszűr Békés és Hajdú megyéből (pl. a NM anyagából)
400. Női ködmön Somogy, Békés és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
401. Egy csákvári cserépedény (kásátál, nagytál vagy korsó)
402. Egy-egy cserépedény (tál, fazék, butélia vagy butykos) Hódmezővásárhelyről és Tiszafüredről
403. Miskakancsú Mezőcsától (1848.) (NM)

EURÓPÁN KÍVÜLI KULTÚRÁK

404. **Sziklarajzok Tasszilból (Kr. e. IV. ée.)**
405. **Táncmaszk Elefántcsontpartról**
406. **Ősszobor Indonéziából (NM)**
407. Húsvét-szigeti kőszobrok (Polinézia)
408. **Ausztráliai kéregfestmény (NM)**
409. **Vadkanmaszk fából (Melanézia) (NM)**
410. Bábfigura (Wayang - Indonéziából) (NM)
411. „Nazca vonalak”, **Kr. e. 200-Kr. u. 350.** (Peru)
412. Machu Picchu, **XVI. sz.** (Peru)
413. Nagy Jaguár-templom (maja), **300-900.** (Tikál)
414. Halotti maszk **IV-V. sz.** (Teotihuacan, Párizs, Musée de l'Homme)
415. A Nap Köve (azték naptár) **XV. sz.** (Mexico City, Nemzeti Antropológiai Múzeum)
416. Totemoszlop Északnyugat-Amerikából (Drezda, Museum für Völkerkunde)
417. Cordobai nagymecset (IX-X. sz.)
418. Kászim pasa dzsámija (1543-1546, Pécs)
419. Királyfürdő (1566-1587, Buda)
420. Gül Baba türbéje (Buda)
421. **Kethüda-dzsámi, minaret (VIII. sz. Eger)**
422. Ladik imaszőnyeg, 6 oszlopos (XVIII. sz. Budapest, Iparművészeti Múzeum)
423. **Korán-lap (Arany Toll kalligráfiája), (1186. Dublin, Ch. Beatty Könyvtár)**
424. Nagy Sztúpa (Kr. e. III-I. sz. Szancsi)
425. **A 26. adzsantai barlangtemplom belseje (640 k.)**
426. Szúrja a Napisten, kőstéle (XIII. sz.)
427. **Buddha Sákjamuni fej Gandharából (himalájai pala) (II-III. sz. Budapest, Hopp F. Keletázsiai Múzeum)**
428. Siva Nataradzsa - Táncoló Siva (bronz) (XII-XIII. sz. Amszterdam, Museum van Aziatische Kunst)
429. **Rádzspu miniatúra** (Krisna és Rádha a ligetben, XVIII. sz.)
430. **Szteatitpecsételők az Indusvölgyi kultúrából** (Új Delhi, National Museum)
431. Kínai Nagy Fal, Csin-dinasztia (Kr. e. VI-III. sz. 220-ig)
432. A „Tiltott város” - a pekingi császári palotaegyüttes részlete, a nagy csarnokkal, Ming- és Csing-korszak
433. Föld alatti folyosórendszer a kínai „cseréphadsereg”-gel (Csin-si Huang-ti császár sírjához), Kr. e. 220-210. Lintong

Hszian mellett

434. **Temetkezési zászlókép selyem alapon** (Ma-vang-tui 1. számú sír, Nyugati Hang-kor Kr. e. 206 - Kr. u. 8.) (Peking, Neue archaologische Funde in China)

435. Buddha és kísérei a Gyémánt szutrából (fámetszet) (868.) (London, British Museum)

436. **Csien-lung: Porcelándoboz pecsétfestéknek** (XVIII. sz.) (Budapest, IM)

437. **Hórjudzsi buddhista templom Arany Csarnoka** (VII. sz.) (Nara)

438. **Részletek Kacura Rikju császári villa tavaskertjéből a Sókintei nevű teaházzal** (XVII. sz. e.) (Kioto)

439. **Kacusika Hokusai:** Déli szél és szép idő. A Fudzsijama harminchat képe sorozatból (1823-1829) (Tokió, Heibonsha Publisher Ltd.)

440. No-maszk (XVI. sz.) (Tokió, Nemzeti Múzeum)

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezés-lista a részletes vizsgakövetelmények részét képezi azért, hogy pontosítja, konkretizálja az ismeretek körét. Emelt szinten egyrészt bővül az elvárható szakkifejezések mennyisége, másrészt magasabb az elsajátítás szintje, ebből következően az emelt szintű követelmények magukba foglalják a középszintet. A normál betűvel szedett kifejezések a középszint, míg a vastag betűvel vizsgázó fogalmak az emelt szint ismeretanyagát képezik. Ezen belül az aláhúzás nélküli kifejezéseknél az ismeret felismerése, megértése a követelmény, míg az aláhúzással megjelöltek esetében az ismeret reprodukív felidézése, definiálása is szükséges. Azon fogalmak esetében, amelyek dőlt betűvel kerültek megjelölésre, középszinten elegendő az ismeret felidézése, megértése, de emelt szinten elvárható az adott kifejezés reprodukálása is. A zárójelbe tett információ csak a pontosítást segíti.

ábra

ábrázoló geometria

ábrázolási rendszer

absztrakt

absztrakt expresszionizmus

absztrakt művészet

agora

akadémizmus

akció (műforma XX. sz.)

akciófestészet

akrilfesték

akropolisz

akrotérion

akt

akvarell

alakos és arcok edény

alaprajz

alapsík

alapszínek

álboltozat

alkalmazott grafika

alkalmazott művészet

„alla prima” festésmód

altemplom

amfóra/ amphora

amphiteátrum

anamorfózis

anatómia

ankh jel

angolkert

animáció

animációs film

animizmus

antikva (tipográfia)

antiművészet

antropomorf

anyagszerűség

apátság

apszis

arány

arany metszés

archaikus

archetípus

architektúra

architráv

archivolt

arculatterv

árkád

árnyalat

arte povera

aszimmetria

áthidalások (építészet)

atlasz (építészet)

átlós kompozíció

átrium

áttört forma

attribútum

audiovizuális

automatizmus (alkotói módszer)

avantgárd művészet

axonometria

ballusztrád

banner

batikolás

barokk

Bauhaus

bazilikális elrendezés

beállítás (film)

békaperspektíva

bélletes kapu

belsőépítész

biedermeier

body art

boltív

boltozat

boronafal

bordás keresztboltozat

camera obscura

Capitólium

célközönség

címlap

címrend

cinquecento

ciszterna

cizellálás (anyagmegmunkálás)

colosseum-motívum

computer art

csarnoktemplom

csegelyeskupola

csendélet

csúcsfény

csúcsív

dagerrotípia

DADA

dekollázs

dekorativitás

derített szín

derítőfény

design

diagram

diadalív

diadém

diaporáma

digitális technikák

diófapác

diszharmónia
díszlet
dísz tárgy
divat
dokumentumfilm
dolmen
dombormű
dongaboltozat
dór
dőféspont
dramaturgia
dzsámi
ecsetrajz
egyedi grafika
egyiránypontos/centrális perspektíva
egyméretű/izometrikus axonometria
eklektika
elektronikus grafika
elektronikus médiumok
életkép/zsánerkép
ellenfény
embléma
emblematis ábrázolás
empire
enfilade/anfilád
enkauszтика
entázis
enteriőr
environment (műforma XX. sz.)
enyéspont/iránypont
épületszobrászat
éremművészet
ergonómia
értelmező ábrázolás
ex libris
experimentális film
expresszionizmus
expresszív
fakszimile/hasonmás kiadás
faktúra
falfestészet
falikép
falkárpit
famentes papír
fametszet
Fauves
fazekasság
fázisrajz
fedőfesték
fejléc (tipográfia)
féloszlop
fényjáték (műforma)
fénykalligráfia
fénykép
fényreklám
festékszín
festészet
festmény
festői kifejezőmód
fiatorony
fibula
figuratív művészet
figyelemirányítás

filmetűd
filmkocka
filmmontázs
filmtrükk
filmvágás
fix beállítás
fixatív
flash-back
fluxus (műforma XX. sz.)
folklór
folyamatábra
forgástart
forgatókönyv
formaelemzés
formakarakter
formaredukció
fórum
fotóetűd
fotógrafika
fotogram
főfény
főhajó
fotómontázs
fotórealizmus
fővonal (ábrázoló geometria)
fő színek
franciakert
freskó
fríz
frontalitás
frottázs
funkció
funkcionalizmus
futurizmus
gádorfal
galéria (építészet)
geometrikus absztrakció
geometrikus forma
gépállás (film)
gesztusfestészet
gobelin
gótika
görög kereszt
graffiti
grafika
grafit
(s)grafittó
használati tárgy
harangtorony
happening
hard-edge
hevederív
hideg-meleg kontraszt
hieroglifa
hímzés
hiperrealizmus
hipertext
hírportál
historizmus
homloksík (ábrázoló geometria)
homlokzat
horizont
horizontális elrendezés

hozzáadó/additív színkeverés

hüposztíl

huszártorony

ideográfia/ fogalomírás

idol

ikon

ikonográfia

ikonosztáz

illusztráció

illúzionizmus

impresszió

impresszionizmus

informel

iniciálé

installáció

intarzia

interaktív művészet

internet

intermédia

ión

ipari formatervezés

iparművészet

irányzat (művészeti)

jel

jelenet (film)

jelkép

jelmez

jelzésszerű ábrázolás

kalligráfia

kálvária

kamerába vágott (filmtechnika)

kameramozgás

kannelurák

kánon

kariatída

karzat

katakomba

katalógus

katedrális

Kavallier axonometria

kazettás mennyezet

kelengyeláda

kemogram

kép-a-képben

képes forgatókönyv

képi egyensúly

képi elem

képkivágás

képmanipuláció

képmás

képmező

képregény

képrögzítés

képsík

képsor

képvers

képzőművészeti műfajok

kerámia

kerengő

keresztboltozat

keresztelőkápolna

kereszthajó

kertművészet

kétirányponthor perspektíva
kétméretű/dimetrikus axonometria
kevert nézőpontú ábrázolás
kevert szín
kézjegy
kézművesség
kiadványszerkesztés
kiegészítő/komplementer színek
kiemelés eszközei
kifejezőeszköz
kinetikus szobor
kísérleti film
kisplasztika
kivonó/szubtraktív színkeverés
klasszicizmus
klasszikus **klisé (nyomdatechnika)**
kockázás (film)
kocsizás (film)
kódex
kollázs
kolostor
kolosszus
komplementer kontraszt
kompozíció
kompozíciós vázlat
kompozíciótípusok
konceptuális művészet
konstrukció
konstruktivizmus
kontaktmásolás
kontextus
kontraposzt
kontraszt
kontraszt illúzió
kontúr
koré
korinthoszi
koronázási jelvények
korongozás
korpusz
korstílus
kortárs művészet
könyvművészet
környezetalakítás
környezetkultúra
körplasztika
közelkép (film)
közösségi és személyes tér (építészet)
kránozás/daruzás
kratér
krétarajz
kroki
kubizmus
kupola
kurosz
kurzív (tipográfia)
kváderkő
land-art
lapdúc
lapos dombormű
latin kereszt
látószög
látványterv

lavírozás (festőtechnika)

layout

lazúrozás

legyezőboltozat

lépték

levegőperspektíva

link

linómetszet

litográfia/könyomás

lizéna

lokálszín

lyukkamera

madártávlat

mandala

mandorla

manzardtető

magas dombormű

magasnyomás

magában való kontraszt

magyarázó-közlő rajz

mail-art

makett

manierizmus

maratás (sokszorosító grafika)

margó (kiadványszerkesztés)

márkajel

maszk

maszkolás/kitakarás (fotó, film)

masztaba

matt

mauzóleum

máz (kerámia)

média

mediális művészet

médium

megaron

mellékhajó

mellékszín

mélynyomás

mélységélesség (fotó, film)

menhir

menóra

mennyiségi kontraszt

méretarány

méretperspektíva

merőleges vetítés (ábrázoló geom.)

mérmű

mesterséges forma

metakommunikáció

metopé

metszet (grafika)

metszetrajz

metszősík

minaret

miniatúra

minimal art

minőségi kontraszt

mintázás

miskakancsó

mobil (szobrászat)

modellezés

modern

modernizmus

modulor

moire

Monge-féle vetületi ábrázolás

monokróm

monolit

monotípia

montázs

montázselv (film)

monumentális festészet

motívum

mozaik

mozgásfázis

mozgóképek

mozgóképi kifejezés

multimédia

murális technikák

műalkotás

műelemzés

műfény

műleírás

műsorrend

műszaki rajz

műtárgy

műtípus

művészeti ágazat

művészeti irányzat

művészeti korszak

művészeti technikák

művészettörténet

művészi ábrázolás

művészkönyv

nabis

nagybányai festészet

nagytotál (film)

naív művészet

narráció

naturalizmus

negatív forma

negatív kép

nemezelés

neoavantgard

neoimpresszionizmus

népművészet

néprajz

néprajzi tájegység

nézetszerű ábrázolás

nézőpont

nonfiguratív művészet

nyeregtető

nyitott fedélszék

nyitott forma

nyomat

nyomódúc

nyomóforma

nyomvonal (ábrázoló geometria)

obeliszk

objekt

ókeresztény művészet

olajfestés

oldalpár (kiadványszerkesztés)

oltár

op art

opeion

optikai csalódás

organikus építészet

origámi

oromzat

ornamentika

oszlopfő

oszloptípusok

önarckép

önárnyék

önkifejezés

öntött szobor

öntőforma

összetett forma

ötvösművészet

övpárkány

palást (ábrázoló geometria)

paletta

pannó

panoráma

papírmásé

papírmerítés

papírmetszet

papírnyomat

papírplasztika

papirusz

párta (építészet)

parafrázis

paszpartu

pasztell

peposz

performance

pergamen

peripterosz

perspektivikus ábrázolás

pigment

piktogram

pilaszter

pillér

pillérköteg

pilon/pülon

piramis

pixilláció

plakát

plakett

plán

plasztika

plasztikus

plasztilin

playback

plein air

pointillizmus

pop art

populáris

porcelán

porfesték

portfólió

portikusz

portré

poszter

posztimpresszionizmus

posztmodern

pozitív forma

predinasztikus

prehisztorikus

premier plán

próbanyomat

profil

quattrocento

rajzfilm

raszter (nyomtatás)

ready made

redukció

realizmus

reflex

rekeszzománc

reklám

reklámhatás

rekonstrukció

relief

reneszánsz

reprodukció

restaurálás

retrospektív

rézkarc

rézmetszet

riportfotó

rizalit

rokokó

romanika

romantika

rövidülés

rőzsaablak

sablon

sajtófotó

sámán

sekrestye

semleges szín

sfumato

síkbeli ábrázolás

síkidom

síknymás

sírkamra

sírtípus

skurc

snitt

sokszorosító grafika

sokszorosító technikák

spanyolozás

spektrum

stilizálás

stílus

stílusirányzat

stílusjegy

story-board

struktúra

strukturális

stukkó

surlófény

svenk

szabadkézi rajz

szabályos forma

szabásminta

szabásrajz

számítógépes grafika

szarkofág

származtatás (ábrázoló geometria)

szcenika

szecesszió

székely kapu

szekró/secco

szekond plán

szekvencia (film)

szénrajz

szentimentalizmus

szentély

szent terület

szépművészet

szerigrafia/szitanyomat

szerkesztőrajz

szerkezeti rajz

szfinksz

sziluett

szimbolizmus

szimbólum

szimmetria

szimultán kontraszt

színárnyalat

színdinamika

színreflex

színérzet

színharmónia

színhőmérséklet

színintenzitás

színkontraszt

színkör

szinopszis (film)

színperspektíva

színskála

színszimbolika

szobor

szoborfülke

szobrászat

szórt megvilágítás

szóttas

szövé

szövé

sztéle

szubjektív nézőpont (film)

szubkultúra

szuperközeli plán

szuprematizmus

szürrealizmus

szuszek

táblakép

tabló

tagolatlan forma

tájkép

takarás

tálas

támív

támpillér

tanulmányrajz/stúdió

tapasztalati és reprezentált valóság (film)

tapasztalati távlattan/látszati ábrázolás

tárgyanimáció

tárgykultúra

tasizmus

technikai kép

telített szín

templomhajó

temperafestés

térábrázolási konvenció

térhatás

térillúzió

termélység

természetelvű ábrázolás

természetes megvilágítás

természeti forma

térrétegek

térszervezés

tervezési folyamat

tervrajz

testbeszéd

textil

textilplasztika

textúra

tinta

tipográfia

tiszta szín

tojástempera

tolldrajz

tónus

tónus/fény-árnyék kontraszt

tónusredukció

tornác

totem

totál (film)

többnézetű ábrázolás

tömegkommunikáció

tört szín

transzavantgard

transzformáció

transzparencia

trecento

trifórium

triglif

tükrös

tümpanon/timpanon

tumulus

tusraajz

tűzzománc

utókép

vágás (film)

vakárkád

valór

varrottas

vázakép

vázlat

vertikális elrendezés

vetett árnyék

vetítés (ábrázoló geometria)

vetítőszik (ábrázoló geometria)

vetítősugár (ábrázoló geometria)

vetület (ábrázoló geometria)

vetületi ábrázolás

videoklip

videoművészet

videoinstalláció

virtuális valóság

viselet

vízfestés

vízjel

vizuális élmény
vizuális képzelet
vizuális kifejezőeszközök
vizuális kommunikáció

vizuális költészet

vizuális kultúra
vizuális minőségek
vizuális művészetek

voluta

vonalas rajz

vonalmínőségek

vonálperspektíva

zárt forma

zikkurat

zománcművészet

zsinagóga

zsindey

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (portfólió)*	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
75 pont	75 pont	120 pont	30 pont
	vagy		
	Gyakorlati vizsga (projekt)**		
	75 pont		

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (portfólió)*	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	az alapvető anyagokat és eszközöket	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	vizsgaanyag rendezett körülmények között történő bemutatását	NINCS	NINCS
	Középszint			
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (projekt)**		
A vizsgázó biztosítja	NINCS	a projektmunka elkészítéséhez szükséges eszközöket		
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS		

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (portfólió)*	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	szükséges anyagok és eszközök listája	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	jogszabály szerint	jogszabály szerint
	Középszint			
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (projekt)**		

Anyag	NINCS	legalább két projekttema megadása
Mikor?	NINCS	december 1-ig

* Portfólió: Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik, és tanulói jogviszonyban van, a korábbi tanulmányai során készült munkáiból megadott szempontok szerint összeválogat egy gyűjteményt, és azt a megfelelő módon, bemutatásra alkalmas formában kiállítja.

** Projekt: Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik vagy nincs tanulói jogviszonyban, egy központilag megadott témájú vizuális projektmunkát készít el.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 180 perc	Gyakorlati vizsga 15 perc (az előkészületekre fordítható idő kötetlen)
Művészettörténet-műelemző feladatsor	Portfólió vagy projekt
75 pont	75 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgarészben a vizsgázóknak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor tartalmi arányait több szempontrendszer határozza meg.

- A vizuális kultúra részterületei szerint:

Képzőművészet	50%
Tárgy- és környezetkultúra	40%
Vizuális kommunikáció	10%
Összesen:	100%

- Földrajzi régiók / Kultúrák szerint:

Európai kultúrák	80%
Európán kívüli (klasszikus) kultúrák	20%
Összesen:	100%

- Korszakok szerint:

Őskor-XVIII. Század	60%
XIX.-XX. század	40%
Összesen:	100%

Az írásbeli feladatsor és a feladatok jellemzői

Az írásbeli vizsgarészben a feladat egy képmelléklettel illusztrált művészettörténet, műelemző jellegű, legalább hat feladtból álló feladatsor megoldása. Az írásbeli vizsgarész feladatsora összetett - több részelemet tartalmazó - feladtból áll. A középszintű írásbeli feladatsor 40-50%-a feleletalkotó típusú, amelyből legalább egy elemző vagy összehasonlító jellegű esszéfeladat.

A befogadás folyamatának mérésére alkalmas írásbeli feladattípusok a feleletválasztó és a feleletalkotó feladatok csoportja.

Az adott vizsgatárgy lényegéből következik, hogy mindkét feladattípusban nagy gyakorisággal szerepel képi eszközök segítségével megadott feladat vagy megoldásváltozat is (pl. elemző vázlat készítése vagy képek/reprodukciók párosítása adott szempontok szerint).

Feleletválasztó feladat

A feleletválasztó feladattípusok (pl. alternatív válaszok, többszörös választás, válaszok illesztése-csoportosítása) esetében jellemző feladattípus a kép és szöveg vagy a kép és kép adott szempontok szerinti párba állítása, csoportosítása vagy sorrendbe állítása.

Példák a párosítás szempontjaira:

- alkotó és műve,
- adott mű és korstílus/stílusirányzat,
- mű és mű (pl. azonos stílusirányzat alapján),
- műrészlet és műrészlet,
- alkotó és alkotó (pl. azonos korban),
- mű és „korszakalkotó” művészetelméleti fogalom,
- korstílus/stílusirányzat és „korszakalkotó” művészetelméleti fogalom,
- (mű)tárgy és tulajdonságai, funkciója,

- szakkifejezés és annak pontos jelentése.

Példák a csoportosítás szempontjaira:

- korszakok szerint,
- korstílusok/stílusirányzatok szerint (ezen belül pl. mű - alkotó - idő),
- földrajzi (kultúrtörténeti) elhelyezkedés szerint (pl. európai, Európán kívüli kultúrák),
- műfajok, műtípusok szerint.

Példák a sorrend felállításának szempontjaira:

- időrend (pl. évszázadok) szerint,
- korstílusok/stílusirányzatok szerint (ezen belül pl. mű - alkotó - idő).

Feleletalkotó feladat

A feleletalkotó típusú, rövid választ (pl. egy szó, egy mondat) igénylő feladatok jellemzően a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. alkotó neve, alkotás címe, stílusa, konkrét fogalmak) felismerését, megnevezését, meghatározását jelentik. A fent említett feladattípus jellemző változata, ha csak részinformáció, információtöredék áll rendelkezésre a felismeréshez (pl. képrészlet, képtöredék).

A hosszabb választ igénylő, esszé típusú feladatok középszinten minden esetben megadják a megfigyelési szempontokat, legyen az akár elemző vagy összehasonlító jellegű feladat. (Pl. Elemezze az adott művet formaalkotás, kifejezés, kompozíció és funkció szerint!) Középszinten mind az elemző, mind az összehasonlító feladatok esetén a feladat tárgya kép (pl. műalkotás) vagy ábra (pl. grafikon).

A feleletalkotó feladatok típusai például:

- művészeti ágak, műfajok, műtípusok felismerése, jellemzése;
- időszakok, korszakok, alkotók, művek, stílusjegyek megnevezése, jellemzése, összehasonlítása, értékelése;
- műtárgyak, tárgyak elemzése, összehasonlítása, értékelése;
- főbb művészettörténeti korszakok leírása, összehasonlítása a művészet változását befolyásoló alapvető kultúrtörténeti összefüggések szempontjából;
- művészeti fogalmak, szakkifejezések felismerése és szakszerű meghatározása, megfelelő használata;
- verbális és vizuális műelemző eszközök, módszerek használata.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelését központi javítási-értékelési útmutató alapján a szaktanár végzi. Az írásbeli vizsgarészben 75 pont szerezhető.

Az írásbeli feladatsor javítási-értékelési útmutatója minden egyes feladat esetében tartalmazza a helyesnek tekinthető választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmű az elfogadható válasz, ismerteti az elfogadható lehetőségeket, tartalmi elemeket (kulcsfogalmakat) és azok pontozási eljárását. A pontozási eljárás alapelve, hogy a jó válasz és válaszelem meghatározott pontot érdemel, azonban rossz, vagy hiányos válasz esetén pontlevonás nem lehetséges.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgarész feladata egy portfólió összeállítása. Az adott vizsgarész produktuma gyakorlati munka eredményeként jön létre, de a vizsgának része az elkészült munkák szóbeli bemutatása is, ezért a portfólió tanári értékelése a szóbeli vizsga keretei között zajlik.

A portfólió összeállításának szempontjai központilag adottak és évről évre ismétlődnek. A vizsgát megelőzően a vizsgaanyag kiválogatásához lehetőséget kell biztosítani a vizsgázó és a szaktanár közötti konzultációra. A vizsga során a vizsgabizottságot működtető intézménynek lehetőséget kell biztosítania a vizsgabizottság számára a vizsgaanyag rendezett körülmények között történő megtekintésére (pl. egy kiállítás formájában).

Minden olyan esetben, amikor a tanulói jogviszony megszűnése miatt nem biztosíthatók a portfólió összeállításának megfelelő feltételei (pl. a vizsgázó által önállóan, ellenőrzött keretek között készült munkák összegyűjtése), a gyakorlati vizsga során a vizsgázók feladata egy központilag megadott témájú vizuális projektmunka elkészítése.

A választhatóság érdekében minden évben legalább két központilag megadott projekttemát kell biztosítani, amelyek közül a vizsgázó egyet választ. Az elkészült projektmunkát a vizsgabizottságot működtető intézményben legkésőbb az adott vizsgaidőszak írásbeli vizsgáinak kezdetéig kell beadni. A beadott munkát a továbbiakban írásbeli feladatsorként kell kezelni.

A gyakorlati vizsga feladatának jellemzői

A portfólió/projekt mint a folyamatmérés egyik fontos eszköze kap szerepet a középszintű vizsgában. A portfólió jelentése: a vizsgázó korábbi tanulmányai során készült munkáiból megadott szempontok szerint összeválogat egy gyűjteményt, és azt a megfelelő módon, bemutatásra alkalmas formában kiállítja. Ez a gyűjtemény lehetőséget nyújt arra, hogy ne csupán egy véletlenszerűen kiragadott vizsgamunkát értékeljünk, hanem több munkán keresztül az alkotóképesség folyamatába is betekintést nyerhessünk.

A vizuális projekt egy bőséges asszociációs bázissal bíró téma vizuális feldolgozása szabadon választott eszközökkel. A projektmunka meghatározó vonása, hogy a téma feldolgozása önálló munkafolyamat eredménye. A végeredmény eléréséig vezető gondolatmenetet a vizsgázónak vizuálisan dokumentálnia is kell (pl. munkanaplóban).

A portfólió összeállításának feltételei

A portfólióba kizárólag ellenőrzött keretek között, a vizsgázó által készített és kiválogatott, lehetőleg az utolsó két tanév folyamán készült munkák kerülhetnek be. Ennek természetesen feltétele, hogy az adott időszakban, az iskolában készült munkákat megfelelő körülmények között megőrizték.

A portfóliónak 8 darab munkát kell tartalmaznia. A munkák mérete nem korlátozott.

A portfólió összeállítása a következő szempontok szerint történik:

Tartalmazzon

1. két olyan munkát, amelyet sikeresnek tart a vizsgázó;
2. egy olyan munkát, amelyet kevésbé tart sikeresnek a vizsgázó;
3. egy olyan munkát, amelyet a legkedveltebb technikájával készített a vizsgázó;
4. egy olyan munkát, amely egy tárgy tervezését dokumentálja (több rajz is lehet egy lapon);
5. egy olyan munkát, amely látvány alapján készült tanulmányrajz, festmény vagy plasztika (fotója);
6. egy olyan munkát, amely képet és szöveget együttesen alkalmazó kompozíció;
7. egy olyan munkát, amely a vizsgázó által szabadon választott téma tetszőleges feldolgozása.

A vizsgára kiválogatott munkákat a hitelesség érdekében megfelelő jelölésekkel és a szaktanár aláírásával kell ellátni.

A munkák hátoldalán szerepeljen a vizsgázó neve és a készítés dátuma, valamint a fenti listának megfelelő azonosító szám! (Pl. a 3. sorszámmal ellátott munkáról a vizsgáztatók tudni fogják, hogy a vizsgázó legkedveltebb technikájával készült munkájáról van szó.)

Vizsga előtt a saját szaktanár aláírásával hitelesíti a kiválogatott anyagot, igazolva, hogy valóban az iskolában, az adott vizsgázó által készült munkák alkotják a portfólió anyagát.

A portfólió bemutatása

A kiválogatott anyaghoz kapcsolódva a vizsgázó szóban önállóan bemutatja, értékeli, értelmezi munkáját és indokolja a válogatását, ismerteti a munkáját irányító főbb gondolatokat. A bemutatást a vizsgacsoport szóbeli vizsgáinak keretében kell megtartani.

A projektmunka elkészítése

A munka szabadon választott eszközökkel történik, melyekről a vizsgázó önmaga gondoskodik. A munka mérete nem meghatározott.

Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót legkésőbb a vizsgaidőszak megkezdéséig le kell adni a vizsgabizottságot működtető intézménybe a készítő nevének és a választott témának a feltüntetésével. A vizsgaanyag kezelése az írásbeli feladatsorra vonatkozó előírások szerint történik.

A gyakorlati vizsga értékelése

A gyakorlati vizsgarészben **a portfólió esetében szerzhető 75 pontból 60 pont a gyakorlati vizsgaanyagra, 15 pont pedig annak szóbeli bemutatására adható.**

A portfólió értékelése csak abban az esetben lehetséges, ha megfelel a kiírásban szereplő formai követelményeknek, azaz:

- megfelelő számú munkát tartalmaz,
- a munkák a kiírásnak (a listának) megfelelően kerültek kiválogatásra,
- a munkák hitelesítése megtörtént,
- a munkák számokkal történő azonosítása szintén megtörtént.

A projektmunka esetében szerzhető 75 pontot teljes egészében a gyakorlati vizsgaanyagra kell megítélni.

A portfólió értékelése

A portfólió esetében a rajzi, illetve gyakorlati jellegű munkák értékelését a központi értékelési útmutatóban meghatározott, értékelési kritériumokra bontott szempontsor alapján végzi az értékelő.

Öt (négy plusz egy) különböző szempont alapján kell megvizsgálni a vizsgamunkákat, azaz kizárólag a gyakorlati teljesítményt.

Szempontok:

- I. Problémamegoldó képesség
- II. Vizuális kommunikációs képesség
- III. Kreativitás, tartalmi komplexitás (az alkotás tartalmi árnyaltsága)
- IV. Közlés, kifejezés, alkotás technikája
- V. Összkép

A fenti szempontokhoz tartozó kritériumrendszer világosan értelmezhető jellemzőkkel írja le az adott szempont szerint teljesülő minőséget, melyekhez pontskála tartozik.

A vizsgázó által az alábbi pontskála alapján elért összpontszámot 2-vel megszorozva megkapjuk a vizsgarész pontszámát. Ha például a vizsgázó 22 pontot ér el a vizsgaanyaga alapján, akkor $22 \times 2 = 44$ pont a vizsgarész pontszáma.

Értékelési útmutató

I. Problémamegoldó képesség

összesen: 6 pont

1.

- A saját élmények, tapasztalatok hasznosítása egyértelmű a munkáiban, és ezeket az élményeket nagyon jól, szuggesztíven beépíti az alkotómunkájába. 3 pont
- Megállapítható saját élmények, tapasztalatok hasznosítása, de ezek érvényesítése nem meghatározó és meggyőző az alkotó munka beépítésébe. 2 pont
- Előfordul saját élmények, tapasztalatok hasznosítása, azonban nem adekvát azok beépülése az 1 pont

alkotó munkába.

- Nyilvánvalóan nem támaszkodott saját élményeire, tapasztalataira. 0 pont
- 2.
- A feladat megoldásához érzékelhetően tanulmányozta mások hasonló problémákra adott megoldásait, és ezeket a tapasztalatokat nagyon jól használta fel saját munkáiban. 3 pont
- A feladat megoldásához érzékelhetően tanulmányozta mások hasonló problémákra adott megoldásait, de ezeket a tapasztalatokat nem megfelelően adaptálta saját munkája során. 2 pont
- A munkájában alig kimutatható az érdeklődés mások megoldásai iránt, illetve azokat rosszul adaptálta saját munkája során. 1 pont
- Semmilyen érdeklődést nem mutatott mások megoldásai iránt. 0 pont

II. Vizuális kommunikációs képesség

összesen: 9 pont

- 1.
- Vizuális közléseit pontosan, érthetően, nagyon világosan képes dokumentálni. 3 pont
- Vizuális közlései alapvetően világosak, de helyenként nehezen értelmezhetők vagy félreérthetők. 2 pont
- Vizuális közlései alapvetően nehezen értelmezhetők vagy félreérthetők. 1 pont
- A dokumentáció vizuális közlése teljesen zavaros vagy szegényes. 0 pont
- 2.
- A vizuális kifejezés eszközeit (vonal, szín, forma, kompozíció stb.) a célnak megfelelően, kitűnően alkalmazza. 3 pont
- A vizuális kifejezés eszközeit alapvetően megfelelően alkalmazza. 2 pont
- A vizuális kifejezés eszközeit többször pontatlanul, nem a kifejezés céljának megfelelően alkalmazza. 1 pont
- A vizuális kifejezés eszközeit esetlegesen vagy helytelenül alkalmazza. 0 pont
- 3.
- A rajzi kifejezése igen árnyalt, érdekes, esetleg egyéni elemeket is tartalmaz. 3 pont
- A rajzi kifejezés árnyalt, illetve a célnak megfelelő, de szokványos. 2 pont
- A rajzi kifejezés nem elég árnyalt, illetve gyakran a célnak nem megfelelő. 1 pont
- A rajzi kifejezése igen kezdetleges, illetve a célnak nem megfelelő. 0 pont

III. Kreativitás, tartalmi komplexitás (az alkotás tartalmi árnyaltsága)

összesen: 6 pont

- 1.
- Tervei, elképzelései vagy előadásmódja igen érdekes, kreatív, innovatív. 3 pont
- Munkáinak vannak érdekes, egyéni vonásai. 2 pont
- Munkái alapvetően szokványosak, de néhol új ötletek nyomai észlelhetők. 1 pont
- Munkái teljesen szokványosak, semmi egyéni vonás nem észlelhető rajtuk. 0 pont
- 2.
- Munkái tartalmilag komplexek, érzékelhetően igen elmélyültek. 3 pont
- Munkájában vannak értékes, egyéni tartalmi momentumok, de helyenként egysíkú. 2 pont
- Munkáira nem jellemző a tartalmi komplexitás, elmélyülés. 1 pont
- Közhelyszerű, érdektelen munkák. 0 pont

IV. Közlés, kifejezés, alkotás technikai színvonala

összesen: 6 pont

- 1.
- Munkáit a célnak, szándékának megfelelő magas szintű előadásmód jellemzi. 3 pont
- Munkáit alapvetően a célnak, szándékának megfelelő előadásmód jellemzi, de helyenként bizonytalan. 2 pont
- Előadásmódját gyakran jellemzi bizonytalanság. 1 pont
- Ügyetlen, érzéketlen, kezdetleges előadásmód jellemzi. 0 pont
- 2.
- A bemutatott technikák mindegyikét kiválóan műveli. 3 pont
- A bemutatott technikákat kisebb hibákkal, a célnak megfelelően műveli. 2 pont
- A bemutatott technikák jelentősebb részében nem rendelkezik kellő jártassággal vagy nem mutat érdeklődést a különböző technikák iránt. 1 pont
- A bemutatott technikákban nem rendelkezik kellő jártassággal. 0 pont

V. Összkép

összesen: 3 pont

- A mappa koherens, igen színvonalas munkákat tartalmaz. 3 pont
- A mappa alapvetően jó munkákat tartalmaz. 2 pont
- A munkák között van néhány jó. 1 pont
- A munkák többsége felkészületlenségről tanúskodik. 0 pont

Összesen: 30 pont

Maximális pontszám: 30 pont x 2=60 pont

A portfólió szóbeli bemutatásának értékelése

A portfólió szóbeli bemutatásának értékelése az alábbi értékelési útmutató segítségével történik. Az értékelési útmutató tartalmazza a megítélés alapját képező szempontsort. Minden egyes értékelési szempont további kritériumokra bomlik. A kritériumok a szóbeli feleletet jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhető pontszámokkal együtt.

A szóbeli bemutatást az alábbi szempontok szerint kell értékelni:

I. Önismeret (személyes relevancia, önértékelés)

II. Érvelés

III. Szaknyelv használata

IV. Téma felismerhetősége

V. Nyelvhelyesség

Értékelési útmutató

I. Önismeret (személyes relevancia, önértékelés)

összesen: 3 pont

- A vizsgázó önállóan képes saját munkáját kritikailag szemlélni, értékelése helytálló és érthető. 3 pont

- A vizsgázó kis rávezetéssel képes helytálló, érthető kritikai észrevételeket tenni munkájára vonatkozólag. 2 pont

- Csak részben vagy zavaros formában képes kritika megfogalmazására saját munkáit illetően, ami vagy gyenge önismeretről tanúskodik vagy nem képes annak pontos megfogalmazására. 1 pont

- Nem képes saját munkáját kritikailag szemlélni (pl. a sikeresebb és kevésbé sikeres munkákat megkülönböztetni), illetve teljesen téves önképet mutat. 0 pont

II. Érvelés

összesen: 3 pont

- A vizsgázó pontosan és önállóan képes álláspontját megfogalmazni, ezt világosan érthetővé teszi mások számára is. 3 pont

- A vizsgázó alapvetően (kis segítséggel) képes képviselni egy álláspontot, és azt hozzávetőleges pontossággal mások számára is érthetővé tudja tenni. 2 pont

- Nincs határozott álláspontja, érvelése többnyire pontatlan, illetve zavaros. 1 pont

- Nem képes saját gondolatainak, érveinek megfogalmazására. 0 pont

III. Szaknyelv használata

összesen: 3 pont

- A vizsgázó pontos, megfelelő jelentéssel, megfelelő mértékben és megközelítésből használja a szakmai-tudományos kifejezéseket. 3 pont

- A vizsgázó többnyire pontosan, megfelelő mértékben használja a szakmai-tudományos kifejezéseket, de nem mindig megfelelő szövegkörnyezetben. 2 pont

- A vizsgázó törekszik a szakmai-tudományos kifejezések használatára, de gyakran hibásan, illetve nem a megfelelő szövegkörnyezetben használja. 1 pont

- A vizsgázó egyáltalán nem használja vagy teljesen pontatlanul, rosszul használja a szakmai-tudományos kifejezéseket. 0 pont

IV. Téma felismerhetősége

összesen: 3 pont

- A vizsgázó minden részletében az adott témáról beszél, és ez könnyen, világosan felismerhető. 3 pont

- A vizsgázó alapvetően az adott témáról beszél, de bizonyos résztemáknál megkerüli a konkrét választ vagy lényegtelen, illetve nem oda illő részleteket érint. 2 pont

- A vizsgázó csak érinti az adott témát, gyakran megkerüli a konkrét választ vagy lényegtelen, illetve oda nem illő részletekről beszél. 1 pont

- A vizsgázó nem az adott témáról beszél, illetve megkerüli a konkrét választ, csak lényegtelen, illetve nem oda illő részletekről beszél. 0 pont

V. Nyelvhelyesség

összesen: 3 pont

- A vizsgázó felelete koherens, jól felépített, nyelvtanilag helyes és érthető, felelete minden részletében szabatos, lényegre törő és hatásos. 3 pont

- A vizsgázó felelete alapvetően jól felépített, de bizonyos esetekben nem teljesen érthető, logikailag nem pontosan kapcsolódó gondolatmenetet fejt ki, esetleg nyelvtanilag helytelen mondatokat használ, alapvetően lényegre törő, de nem biztos, hogy kellő hatást ér el. 2 pont

- A vizsgázó felelete nem jól felépített, gyakran érthetetlen vagy nyelvtanilag helytelen, nem eléggé lényegre törő és nem éri el vele a kellő hatást. 1 pont

- A vizsgázó felelete rosszul felépített, logikai összefüggések nem vagy csak elvétve lelhetők fel, számtalan érthetetlen vagy nyelvtanilag helytelen mondatot használ. 0 pont

Maximális pontszám: 15 pont

A vizsgán az eredmények rögzítésére egyéni értékelőlap készítését javasoljuk.

A projektmunka értékelése

A projektmunkára összesen 75 pont adható.

A projektmunka esetében az értékelést központilag kidolgozott javítási-értékelési útmutató alapján kell végezni az alábbi szempontok szerint.

I. Problémamegoldó képesség

II. Vizuális kommunikációs képesség

III. Kreativitás, tartalmi komplexitás (az alkotás tartalmi árnyaltsága)

IV. Közlés, kifejezés, alkotás technikája

V. Összkép

A fenti szempontokhoz tartozó kritériumrendszer világosan értelmezhető jellemzőkkel írja le az adott szempont szerint teljesülő minőséget, melyekhez pontskála tartozik.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga 240 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Művészettörténet-műelemző és rajzi feladatsor	Két feladat kifejtése
120 pont	30 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgarészben a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A gyakorlati vizsga során az alapvető anyagokról és eszközökről a vizsgázó gondoskodik. A vizsgaközpont az adott évben szükséges anyagok és eszközök listáját nyilvánosságra hozza.

A gyakorlati feladatsor jellemzői

A gyakorlati feladatsort összesen 6 összetett, több részfeladatból álló feladat alkotja. Ebből 3 feladat gyakorlati jellegű, az alkotói, míg további 3 feladat a befogadói ismeretek, készségek és képességek mérését szolgálja. Az összesen 6 feladatból 4 feladatot kell a vizsgázónak kiválasztania és megoldania. Így az egyéni választástól függően jön létre a különböző készségeket, képességeket mérő gyakorlati feladatsor. A vizsgázónak a választását a feladatlapon meghatározott módon jelölnie kell.

Művészettörténet-műelemző feladatok

A befogadói típusú művészettörténet-műelemző feladatok összetett, gyakran képmelléklettel illusztrált részfeladatok összessége. Az emelt szintű feladatsorban - a középszinthez képest - csak a feladatok kisebb részénél szerepelnek a megoldást segítő képek, reprodukciók, így fontosabb szerepet kap az elsajátított ismeretek pontos felidézése és a vizuális emlékezet, továbbá a képzelet és az ítéletalkotás. Az emelt szintű írásbeli feladatok mindegyike tartalmaz elemző vagy összehasonlító jellegű esszé feladatrészt.

A három művészettörténet-műelemző feladat a követelményekben adott különböző témákat fed le (pl. különböző művészettörténeti korokat reprezentál).

Az emelt szintű befogadói ismereteket, készségeket és képességeket mérő feladattípusok megegyeznek a középszinten felsorolt feladattípusokkal, az emelt szinten azonban többségében feleletalkotó feladatok szerepelnek.

Az esszé-feladat megoldásánál alapvető követelmény a szakszókészlet pontos, adekvát, választékos használata. Az elemzések gyakran nem csak kronologikus szempontból történő leíró jellegű megközelítést igényelnek (pl. Röviden mutassa be, jellemezze a reneszánsz festészetet!), hanem az elsajátított ismeretek összetett alkalmazását is (pl. Hasonlítsa össze a reneszánsz és a XX. század festészetében a térszemlélet legdominánsabb elemeit!).

Rajzi feladatok

Az emelt szintű alkotói ismereteket, készségeket és képességeket mérő rajzi feladatok szintén több részből álló, összetett feladatok, melyek egy-egy téma köré csoportosulnak. Egy-egy feladatban minden esetben különböző jellegű rajzi tevékenységek (pl. szabadkézi rajz látvány után, tervezés, színvázlatkészítés) is előfordulnak.

A gyakorlati jellegű rajzi feladatok közül legalább egy feladat a tárgy- és környezetkultúrához vagy a vizuális kommunikációhoz kapcsolódó tervezés.

A rajzi feladatok típusai például:

- látvány megfigyelése alapján vázlat vagy szabadkézi rajz készítése;
- látvány vagy elképzelés alapján tárgyak testességének, plasztikus formáinak visszaadása;
- anyagi minőségek megjelenítése különböző eszközökkel;
- egyszerű tárgyak szerkezetét, felépítését, működését értelmező szabadkézi rajz készítése;
- tárgyak, organizmusok szerkezetét értelmező szabadkézi rajz elkészítése;
- színskandináviás feladat megoldása;
- adott színek pontos kikeverése;
- színvázlat készítése;
- tónusredukció készítése;
- egyszerű geometrikus testek ábrázolása különböző ábrázolási rendszerekben;
- térrekonstrukciós feladat megoldása vetületi rajz alapján;
- geometrikus test kiterítése síkba;
- téri helyzetek megjelenítése csak vonallal;
- téri helyzetek megjelenítése az adott célnak legmegfelelőbb formában;
- mozgást, folyamatot bemutató szabadkézi rajz készítése;
- történet illusztratív megjelenítése vizuális eszközökkel;
- érzelmek, lelkiállapotok megjelenítése vizuális eszközökkel;

- nem vizuális jellegű információk képi megjelenítése, képi jellel alakítása;
- adott felület díszítésének megtervezése;
- adott látványelemekből díszítés tervezése;
- tárgyszervezés, tervvázlat készítése;
- egyszerű csomagolásterv készítése;
- tárgy átalakítása adott cél érdekében;
- kép és szöveg együttes használata adott cél érdekében;
- felirat készítése adott feladat betöltésére.

A gyakorlati feladatsor értékelése

Az értékelés részletes központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az emelt szintű gyakorlati vizsgarészben összesen 120 pontot lehet elérni. Minden feladat maximálisan 30 pontot ér.

A vizsgázónak a kiválasztott feladatokat megfelelő módon jelölnie kell, csak a négy megjelölt feladat értékelhető. A nem jelölt, de esetlegesen elkezdett feladatok nem értékelhetők, azok rész megoldásaival további pontszám nem gyűjthető. A vizsga végén a felügyelőtanárnak ellenőriznie kell, hogy megtörtént-e a kiválasztott feladatok megjelölése.

Amennyiben ennek ellenére is hiányos a jelölés, illetve nem dönthető el egyértelműen a választás, hat elkezdett feladat esetében mind az alkotói, mind a befogadói típusú utolsó egy-egy feladat nem értékelendő; öt elkezdett feladat esetében a harmadik alkotói vagy befogadói típusú feladat megoldása nem értékelendő.

A művészettörténet-műelemző feladatok értékelése

A művészettörténet-műelemző feladatok javítási-értékelési útmutatója minden egyes feladat esetében tartalmazza a helyesnek tekinthető választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmű a válasz, az útmutató ismerteti az elfogadható lehetőségeket, tartalmi elemeket (kulcsfogalmakat) és azok pontozási eljárását. A pontozási eljárás alapelve, hogy a jó válasz és válaszelem meghatározott pontot érdemel, azonban rossz, vagy hiányos válasz esetén pontlevonás nem lehetséges.

Rajzi feladatok értékelése

A rajzi, illetve gyakorlati jellegű feladatok esetében az értékelés szintén központi javítási-értékelési útmutató segítségével történik. Minden egyes rajzi feladathoz adott értékelési szempontsor tartozik. A szempontok további értékelési kritériumokra bomlanak. A kritériumok a munka minőségét írják körül, jellemzik az adott értékelési szempont szerint a megítélhető pontszámokkal együtt.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A tételek különböző témakörökre épülnek.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A tétel kifejtéséhez szükséges mellékleteket, színes reprodukciókat a tétel tartalmazza, vagy a vizsgázó megfelelő formában megkapja.

A szóbeli vizsgarész témaköreit a szabályzatnak megfelelő módon és időpontban nyilvánosságra kell hozni.

A szóbeli tételsor jellemzői

A tételsor legalább 15, különböző témakör alapján készült tételt tartalmaz. A témakörök, így a tételsor lefedi a követelményekben megfogalmazott témákat.

Minden tétel két feladatból áll. Az első feladat két alfeladatot tartalmaz, amelyek közül a vizsgázó választhat, és csak a választott alfeladatot kell kidolgoznia és bemutatnia. Az egyik alfeladat minden esetben leíró jellegű (pl. bizonyos stílusirányzat bemutatása), míg a másik mindig műelemzés (pl. összehasonlító műelemzés).

A második feladat minden esetben egy adott alkotótechnika leíró jellegű bemutatása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsga értékelése központi értékelési útmutató segítségével történik. Az emelt szintű szóbeli vizsgarészben 30 pont szereshető. Az értékelési útmutató tartalmazza a megítélés alapját képező szempontsort. Minden egyes értékelési szempont további kritériumokra bomlik. A kritériumok a szóbeli feleletet jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhető pontszámokkal együtt.

A szóbeli feleletet az alábbi szempontok szerint kell értékelni:

I. Elvárható tartalmi elemek (az adott téma szerint részletezve lásd az értékelési útmutatóban)

II. Téma (tartalom) felismerhetősége

III. Szaknyelv használata

IV. Nyelvhelyesség

V. Nyelvi kifejezőmód

VI. Beszédhelyzetnek megfelelő kommunikáció

Értékelési pontskála

I. Elvárható tartalmi elemek

összesen: 15 pont

Minden tétel esetében az értékelési útmutatóban konkrét tartalmi elemek (kulcskifejezések) szerepelnek mindkét feladatra vonatkozóan.

- ...	... pont
- ...	... pont
- ...	... pont

II. Téma (tartalom) felismerhetősége	összesen: 3 pont
- A vizsgázó minden részletében az adott témáról beszél, és ez könnyen, világosan felismerhető.	3 pont
- A vizsgázó alapvetően az adott témáról beszél, de bizonyos résztemáknál megkerüli a konkrét választ, vagy lényegtelen, illetve nem oda illő részleteket érint.	2 pont
- A vizsgázó csak érinti az adott témát, gyakran megkerüli a konkrét választ, többnyire lényegtelen, illetve oda nem illő részletekről beszél.	1 pont
- A vizsgázó nem az adott témáról beszél, illetve megkerüli a konkrét választ, csak lényegtelen, illetve nem oda illő részletekről beszél.	0 pont

III. Szaknyelv használata	összesen: 3 pont
- A vizsgázó pontos, megfelelő jelentéssel, megfelelő mértékben és helyes szövegkörnyezetben használja a szakmai-tudományos kifejezéseket.	3 pont
- A vizsgázó többnyire pontosan, megfelelő mértékben, de nem mindig megfelelő szövegkörnyezetben használja a szakmai-tudományos kifejezéseket.	2 pont
- A vizsgázó törekszik a szakmai-tudományos kifejezések használatára, de gyakran hibásan, illetve nem a megfelelő szövegkörnyezetben használja.	1 pont
- A vizsgázó egyáltalán nem vagy teljesen pontatlanul használja a szakmai-tudományos kifejezéseket.	0 pont

IV. Nyelvhelyesség	összesen: 3 pont
- A vizsgázó nyelvtanilag helyes és érthető mondatokban fejezi ki önmagát.	3 pont
- A vizsgázó felelete bizonyos esetekben nem teljesen érthető, mert nyelvtanilag helytelen, érthetetlen mondatokat használ.	2 pont
- A vizsgázó felelete gyakran érthetetlen vagy félreérthető, mert nyelvtanilag helytelen mondatokat használ.	1 pont
- A vizsgázó felelete teljesen érthetetlen vagy félreérthető, mert nyelvtanilag helytelen mondatokat használ.	0 pont

V. Nyelvi kifejezőmód	összesen: 3 pont
- A vizsgázó felelete koherens, logikailag jól felépített, felelete minden részletében lényegre törő és hatásos.	3 pont
- A vizsgázó felelete alapvetően jól felépített, de bizonyos esetekben logikailag nem kapcsolódó gondolatmenetet fejt ki, többnyire lényegre törő, de nem biztos, hogy kellő hatást ér el.	2 pont
- A vizsgázó felelete nem jól felépített, logikailag nem kapcsolódó gondolatmenetekre alapszik, nem eléggé lényegre törő, és nem éri el vele a kellő hatást.	1 pont
- A vizsgázó felelete teljesen rosszul felépített, a logikai összefüggések nem, vagy csak elvétve lelhetők fel.	0 pont

VI. Beszédhelyzetnek megfelelő kommunikáció	összesen: 3 pont
- A vizsgázó pontosan és önállóan képes mondanivalóját megfogalmazni, ezt világosan érthetővé teszi mások számára is, esetenként bemutatja személyes érintettségét is a témában.	3 pont
- A vizsgázó kis segítséggel képes megfogalmazni a mondanivalóját, és azt hozzávetőleges pontossággal mások számára is képes érthetővé tenni, személyes érintettségét (véleményt) azonban nem tud megfogalmazni.	2 pont
- A vizsgázó kommunikációja többnyire pontatlan, illetve zavaros, mondanivalóját nehezen tudja megfogalmazni, személyes véleménye nincs.	1 pont
- A vizsgázó nem képes saját gondolatainak, érveinek megfogalmazására.	0 pont

Maximális pontszám: 30 pont

EGÉSZSÉGÜGY ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

EGÉSZSÉGÜGYI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. Részletes érettségi vizsgakövetelmények

Az egészségügyi ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei az I. Egészségügy ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 720 02 Fogászati asszisztens,
- 54 720 03 Gyógyszertári asszisztens,
- 54 720 04 Perioperatív asszisztens,
- 54 723 01 Gyakorló mentőápoló,
- 54 723 02 Gyakorló ápoló,
- 54 723 03 Gyakorló csecsemő- és gyermekápoló,
- 54 725 02 Audiológiai asszisztens és hallásakusztikus,
- 54 725 03 Fizioterápiás asszisztens,
- 54 725 04 Gyakorló klinikai laboratóriumi asszisztens,
- 54 725 05 Gyakorló kórszövettani asszisztens,
- 54 725 06 Kardiológiai és angiológiai asszisztens,
- 54 725 07 Klinikai neurofiziológiai asszisztens,
- 54 725 09 Radiográfiai asszisztens,
- 54 726 04 Gyógymasszőr,
- 54 726 03 Ergoterapeuta.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon alkalmazni latin nyelven is.	Legyen képes a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon alkalmazni latin nyelven is.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a téma tartalmát logikusan felépíteni, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	Legyen képes kifejtetni a téma tartalmát, továbbá logikusan felépíteni, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a témát pontosan, szabatosan, lényegre törően kifejtetni.	

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2.1. Lényegkiemelés	Tudja a lényeges és kevésbé lényeges szempontokat megkülönböztetni. Legyen képes az információkat szétválogatni szakmai szempontok alapján.	
2.2. Elvonatkoztatás képessége		Legyen képes az összefüggéseket felismerni, a lényeget kiemelni, általánosítani.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információkat, valamint az elmélet és gyakorlat közötti összefüggéseket felismerni.	
3.2. Kombinatív képesség	Tudja a meglévő információk alapján a lehetőségeket számbavenni.	
3.3. Konvertáló képesség		Legyen képes a meglévő tudás átalakításával új ismereteit alkalmazni.

4. Szakszerűség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Precizitás	Legyen képes pontosan, szakmai követelmények betartásával munkáját végezni.	
4.2. Megbízhatóság, felelősségtudat	Legyen képes a rábízott feladatok a tevékenység következményeinek tudatában történő felelősségteljes, a tőle elvárható, legjobb tudása szerint végezni.	
4.3. Helyzetfelismerés	Legyen képes a beteg állapotának, helyzetének felismerését követően a szakmai kompetenciának megfelelően cselekedni.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Egészségügyi alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Szakmai etikai és jogi ismeretek	Ismerje az egészségügyi etika alapelveit. Legyen képes ismertetni a betegek jogait és kötelezettségeit, és a betegjogok érvényesítésének módjait. Legyen tisztában az egészségügyi dolgozóval szemben elvárt magatartás- és viselkedésnormákkal.	Ismerje az egészségügyről szóló törvényt. Ismerje az egészségügyi dolgozók etikai kódexét. Ismerje az adatkezeléssel, adatvédelemmel kapcsolatos szabályokat.

	Ismerje az előítélet-mentesség, a másság elfogadása, a tolerancia, a humanitás, az empátia, a karitativitás és az intimitás fogalmakat.	
1.2. Egészségfejlesztés	Tudja meghatározni az egészség definícióját, az azt befolyásoló tényezőket. Ismerje az egészségfejlesztés fogalmát, célját, színtereit. Legyen képes az egészségkultúra fogalmát és összetevőit meghatározni. Ismerje az egészséges életvitel összetevőit. Igazodjon el a szükségletek hierarchiájában. Ismerje a tápanyag-piramist, az egészséges szervezet tápanyagszükségletét. Ismerje a tápanyagbevitel rendellenességek következményeit valamint a fizikai és a szellemi munka energiaigényét. Ismerje a mozgás lehetséges módjait és annak szervezetre gyakorolt hatását. Tudja meghatározni a prevenció szintjeit. Ismerje a betegséghez vezető rizikófaktorokat. Legyen képes ismertetni a szűrővizsgálatok formáit és jelentőségét életkoronként. Ismerje a káros szenvedélyek formáit, okait, káros hatásukat. Legyen képes jellemezni az egészséges lelki egyensúly fenntartásának, önvédő technikáit. Ismerje az aktív, passzív pihenés fogalmát, formáit, a relaxáció formáit és ezek jelentőségét. Ismerje a személyi higiénia területeit. Ismerje az életmód keringési szervekre és a légzőrendszerre gyakorolt hatását.	Ismerje a szükségletek hierarchiájának Maslow-féle modelljét. Ismerje a tápanyagokat. Ismerje a túlzott energiabevitel következményeit, valamint az egészséges felnőtt férfi és nő átlagos napi energiaszükségletét. Ismerje a főbb népegészségügyi jelentőségű [szív-és érrendszeri megbetegedések, daganatok (kiemelten tüdő, méhnyak), elhízás, cukorbetegség] esetében a betegséghez vezető kockázati tényezőket. Ismerje az önértékelés, önbecsülés fogalmát. Ismerje az egészséges lelki egyensúly fenntartásának önvédő technikáit. Ismerje a védőoltásokat.
1.3. Kommunikáció	Ismerje a beteggel és a hozzátartozókkal folytatható kommunikáció formáit. Tudja jellemezni a megfelelő kommunikációs stílust az egészségügyi team tagjaival. Ismerje a figyelemfelhívó jeleket a beteg kommunikációjában. Ismerje az időskor kommunikációs jellemzőit, kommunikációs nehézségeit, akadályait. Ismerje az akadályozott emberekkel történő speciális kommunikáció szabályait.	Ismerje a speciális kommunikáció alkalmazásának formáit és jellemzőit hallás-, beszéd- és látássérültekkel.
1.4. Szociológia	Ismerje a szociológia és szociálpszichológia tárgyát. Legyen képes ismertetni a szocializáció folyamatát és színtereit. Ismerje a különböző kultúrák hagyományait, szokásait. Ismerje a deviáns magatartás fogalmát és formáit.	Ismerje a mai magyar társadalom szerkezetét, a társadalmi rétegződés jellemzőit. Ismerje a társadalmi mobilitás fogalmát és jellemzőit. Ismerje a társadalmi egyenlőtlenségek fogalmát és újratermelődésének okait. Ismerje a család fogalmát, típusait, funkcióit. Ismerje a csoport fogalmát, típusait, a csoport fejlődését.

		Ismerje a csoportdinamikai jelenségeket.
1.5. A pszichológia és pedagógia alapjai	Ismerje és tudja jellemezni a megismerési folyamatokat, mint érzékelés, észlelés, figyelem, tanulás, emlékezet, gondolkodás. Ismerje az érzelmek és a motiváció szerepét az emberi viselkedésben. Legyen tisztában a motiváció fogalmával, a motivált viselkedés csoportjaival, jellemzőivel. Tudja ismertetni az alvás szerepét, fázisait és a leggyakoribb alvászavarokat. Ismerje a személyiség fogalmát, összetevőit, valamint a típuselméleteket. Ismerje a nevelés célját, folyamatát és módszereit. Tudja ismertetni a nevelői attitűdöket. Ismerje az egészségnevelés célját, az egészségnevelés során alkalmazható szervezeti formákat, módszereket és eszközöket.	Tudja ismertetni a főbb személyiségelméleteket (típuselméletek, vonáselméletek, klasszikus pszichoanalízis, analitikus elmélet, Behaviorista elmélet, inger-válasz elmélet, fejlődésmodell, humanisztikus elméletek). Ismerje a fejlődéslélektan alapfogalmait, a fejlődés törvényszerűségeit. Ismerje a félelem és szorongás fogalmát, kialakulásának okait, jellegzetességeit. Ismerje a stressz lényegét és a kapcsolódó reakciókat. Ismerje az agresszió megnyilvánulási formáit.
1.6. Egészségügyi ellátórendszer	Ismerje a magyar egészségügyi ellátórendszer tagozódását, struktúráját. Ismerje a progresszív betegellátás jellemzőit. Tudja ismertetni az egészségügyi ellátás egyes színtereit, ezek célját, feladatait, szereplőit.	Ismerje a hazai egészségbiztosítási rendszer jellemzőit, a hazai egészségügyi ellátás finanszírozási formáit.
1.7. Népegészségügy-környezet-egészségügy	Ismerje az epidemiológia fogalmát, a betegségek gyakoriságát befolyásoló tényezőket. Ismerje az egészségi állapotot befolyásoló tényezőket. Ismerje az egészségügyi munkahelyeken fellépő fizikai, kémiai és biológiai kockázatokat. Tudja ismertetni a biztonságos munkavégzés tárgyi feltételeit, a munkaeszközök helyes használatát az egészségügyi munkahelyeken.	Ismerje az epidemiológia fogalmát, a deskriptív epidemiológia mutatószámait (prevalencia, incidencia), a betegségek gyakoriságát befolyásoló tényezőket. Ismerje a víz, a légkör és a talaj jellemzőit, szennyeződését és annak egészségre gyakorolt hatásait. Tudja ismertetni a zajártalom hatásait. Ismerje a hulladékok fajtáit. Ismerje az egészségmegőrzés stratégiáját, a hazai egészségmegőrzési programokat.

2. Alapápolás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Egészséges ember gondozása	Ismerje a gondozás célját, alapelveit és formáit. Ismerje a gondozóval szemben támasztott követelményeket. Ismerje a családtervezés fogalmát, lehetőségeit. Ismerje az újszülött-, csecsemő, kisgyermek, óvodáskorú gyermek pszichés és szomatikus fejlődésének jellemzőit, gondozási feladatait: étkezés, fürdetés, pelenkázás, öltöztetés, levegőztetés, szobatisztaság kialakulásának segítése, mozgásfejlődés biztosítása,	Ismerje a terhesség, a szülés és a gyermekágy jellemzőit. Legyen képes elmagyarázni az anya-gyermek kapcsolat jelentőségét. Legyen képes a gyermeket felkészíteni a különböző kórházi beavatkozásokhoz.

	csecsemő és kisgyermek napirendje, életmódja, játéktevékenysége, fejlődésének biztosítása. Ismerje a hospitalizáció fogalmát, hatását a gyermek érzelmi állapotára és fejlődésére. Ismerje a kisiskoláskor, a serdülőkor, ifjúkor, felnőttkor jellemzőit, gondozási feladatait: testápolás, táplálkozás, mozgás, pihenés, alvás, beilleszkedés, alkalmazkodás a megváltozott körülményekhez. Ismerje az időskor jellegzetességeit, a segítségnyújtás lehetőségeit az idős ember szükségleteinek kielégítésében.	
2.2. Akadályozott ember gondozása	Ismerje a speciális ellátási igényű ember gondozását. Tudja a rokkantság fogalmát. Tudja a fogyatékosági formák definícióit. Ismerje az akadályok fajtáit és az akadálymentesítés színtereit. Ismerje a gyógyászati segédeszközöket.	Ismerje a fogyatékosággal élő személyek ellátásának, gondozásának rendszerét. Legyen tisztában a Fogyatékosok Nemzetközi Osztályozásának (FNO) alapelveivel.
2.3. Csecsemő- és kisgyermekgondozás	Ismerje a gondozási műveleteket csecsemő- és kisgyermekkorban. Tudja a test tisztántartásának módjait, az öltöztetés, pelenkaváltás szabályait. Ismerje a táplálási módokat és a táplálás eszközeit. Ismerje a mozgás- és játéklejődés biztosításának lehetőségeit.	
2.4. Ápolástudomány	Ismerje az ápolás funkcióit. Tudja felsorolni az ápolási folyamat lépéseit. Ismerje az ápolási dokumentáció részeit.	Tudja jellemezni az ápolási folyamat lépéseit.
2.5 Ápolási beavatkozások	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje a rugalmas pólya felhelyezésének szabályait. Ismerje a fertőtlenítés alapfogalmait és a fertőtlenítő eljárásokat. Tudja ismertetni a különböző fertőtlenítő eljárásokat. Ismerje a sterilizálás alapjait és munkafázisait. Ismerje a steril anyagok tárolását és kezelését. Tudja, hogy hogyan kell a veszélyes hulladékokat kezelni. Ismerje a fertőző beteg elkülönítésére, ápolására szolgáló szabályokat, védőfelszereléseket. Ismerje a beteg fogadásával, távozásával és áthelyezésével kapcsolatos feladatokat. Ismerje a vizit formáit, az ápoló teendőit viziten, konzíliumokon. Legyen képes a beteg ember szükségleteinek	Ismerje a kényelmi és prevenció eszközök formáit és használatukat. Tudjon decubitus rizikófelmérést végezni, az alkalmazott skálát értelmezni.

	kielégítését szolgáló tevékenységeket ismertetni. Ismerje az ágyazási formákat, a beteg elhelyezésének, hely- és helyzetváltoztatásának formáit és módszereit. Ismerje a fekvés és fektetési módokat, a beteg mobilizálását. Legyen tisztában a kényelmi eszközök formáival és használatukkal. Tudja ismertetni a beteg etetésének, itatásának menetét és szabályait. Ismerje és tudja felsorolni a beteg testének tisztántartásához szükséges eszközöket, tisztasági fürdő menetét, szabályait. Ismerje a váladékok felfogására szolgáló eszközöket. Ismerje a testhőmérséklet mérését, a lázcsillapítás módjait. Tudja megmérni a beteg testhőmérsékletét és azt lázlapon jelölni. Ismerje az idős beteg ápolásának speciális szabályait. Ismerje a decubitus szakaszait, megelőzését. Ismerje a terminális állapotban lévő és haldokló beteg ápolását, a halott körüli teendőket.	
2.6. Betegmegfigyelés	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Tudjon lázlapot kitölteni. Ismerje a betegmegfigyelés általános szempontjait. Ismerje a beteg magatartás és tudatállapot megfigyelésének módjait, a kóros tudatállapot formáit. Ismerje fel a kóros elváltozásokat: testalkat, tápláltsági állapot, mozgás, járás, érzékszervek, bőr, haj, köröm, látás, hallás, egyensúly, érzékzavarok. Ismerje a folyadékháztartás egyensúly megfigyelését, szempontjait, a folyadékkegyenleg vezetését. Legyen képes jellemezni a kardinális tüneteket (testhőmérséklet, pulzus, vérnyomás, légzés). Ismerje fel a testváladékok (széklet, vizelet, hányadék, köhögés, köpet, sebváladék, menstruációs váladék) kóros eltéréseit. Tudja ismertetni a széklet, vizelet, hányadék, köpet felfogására szolgáló eszközöket.	Ismerje a lázlap és az ápolási dokumentáció kitöltését, és tudja a vitális funkciókat, illetve a megfigyeléseit benne pontosan, helyesen rögzíteni. Ismerje a vitális paramétereket: testhőmérséklet, pulzus, vérnyomás, légzés, tudat, fájdalom.

	Ismerje fel a jellegzetes fájdmakat. Ismerje a szervezet oxigénellátottsága megfigyelésének lényegét.	

3. Klinikumi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Anatómia – élettan	Ismerje az emberi test felépítését, fő részeit, síkjait, irányait valamint ezek latin megnevezését. Ismerje az emberi test (sejt, szövet, csontváz-rendszer, izomrendszer) felépítését és működését, valamint ezek latin megnevezését. Tudja megnevezni latinul is a koponya, a törzs és a végtagcsontokat. Ismerje - a keringési rendszer felépítését és működését, - a légzőrendszer felépítését és az idetartozó latin szakkifejezéseket, - az emésztőrendszer felépítését és működését és ezek latin megnevezését is, - a vese mikroszkopikus és makroszkopikus szerkezetét, élettanát, - a női és férfi nemi szerveket, és működésüket, - az idegrendszer felosztását, valamint az idetartozó latin szakkifejezéseket, - az érzékszervek felépítését és működését.	Ismerje - az egészséges működésre vonatkozó latin szakkifejezéseket, - a keringés szervrendszerét, tudja megnevezni latinul is, - a szív felépítését, működését, a latin szakkifejezéseket is, - a vérereket és vérköröket, - a perifériás vérkeringés élettanát, - a vér alkotóelemeit, élettani sajátosságait, - a véralvadás mechanizmusát, - a vércsoportokat, - a nyirokrendszer felépítését és működését, - a légzés élettanát, szabályozását, - a tüdő szerkezetét, érrendszerét, működését, - a mellhártya szerkezetét, - a máj és a hasnyálmirigy működését, - a tápanyagokat, építőanyagokat, enzimeket, - az emésztés mechanizmusát, - a vizeletkiválasztó rendszer latin szakkifejezéseit, - az elsődleges és a végleges vizelet összetételét, a vizelet kóros alkotórészeit, - a vizeletelvezető és -tároló rendszer felépítését, - a gerincvelő szerkezetét, - a gerincvelői reflexeket, - az agyvelő felosztását, agykamrákat, - a központi idegrendszer élettanát, burkait, ereit, - a környéki és vegetatív idegrendszert. Ismerje a gerincvelő pályarendszerét, az agykérgi központokat és a kapcsolódó szakkifejezéseket. Ismerje az endokrin rendszer részeit és működését, latin szakkifejezéseit. Ismerje az érzékszervekhez tartozó latin szakkifejezéseket.
3.2. Mikrobiológia-járványtan, általános kórtan	Ismerje a fertőzés fogalmát, a járványfolyamat mozgató erőit. Ismerje a fertőző betegségek megelőzésére és leküzdésére irányuló tevékenységeket. Tudja meghatározni a betegség, a kóros állapot fogalmát. Ismerje a betegségek lefolyását.	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje a mikrobák felosztását, a baktériumok és vírusok szerkezetét, jellemzőit. Ismerje a kórtan fogalmát, tárgyát, részterületeit.

	Ismerje a szervezet reakcióinak csoportjait. Legyen képes meghatározni a fizikai és biológiai kórokokat, genetikai tényezők kapcsolatát a betegségekkel. Ismerje a szervezet védekező mechanizmusait és azok szerepét. Ismerje a szövetek kóros elváltozásait a progresszív és regresszív szöveti elváltozásokat és a kapcsolódó latin kifejezéseket.	Ismerje a szervezet reakcióinak csoportjait, mint fájdalom, láz. Tudja a daganatok fogalmát, általános jellemzésüket és osztályozásukat. Ismerje a daganatok hatását a szervezetre, a daganatra figyelmeztető jeleket. Tudja a rák megelőző állapotokat, a karcinogén tényezőket.
3.3. Gyógyszertani alapismeretek	Ismerje a különböző gyógyszerformákat és jellemzőiket. Tudja ismertetni a gyógyszer bejuttatási módokat és jellemzőiket. Ismerje a gyógyszerelés feladatait. Tudja a gyógyszerelés szabályait. Tudja a gyógyszerelés higiénés szabályait. Ismerje a gyógyszertervezés megelőzésére vonatkozó szabályokat. Ismerje a gyógyszerellátás szabályait. Ismerje az injekciós fogalmát, formáit, célját, módját, eszközigényét és szövődményeit. Ismerje az infúziós terápia fogalmát, célját, eszközeit és szövődményeit. Ismerje a vércsoport meghatározás célját, módszerét indikációját és eszközeit.	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje a gyógyszerek hatásmechanizmusait, a gyógyszerhatás folyamatát, a gyógyszerhatást befolyásoló tényezőket. Legyen tisztában a főbb gyógyszer interakciók és mellékhatások formáival. Tudja a gyógyszerelés dokumentálására vonatkozó előírásokat.
3.4. Belgyógyászat alapjai	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje a főbb szív- és érrendszeri betegségeket, valamint azok ellátását: a szív gyulladásos betegségei, keringési elégtelenség, a szívizom vérellátási zavarai, hypertonia, artériák és vénák betegségei. Ismerje a légutak és a tüdő betegségeit, azok ellátását. Ismerje az emésztőrendszer betegségeit és azok ellátását Ismerje az anyagcsere betegségei közül a cukorbetegséget és ellátását. Ismerje a vizeletkiválasztó rendszer főbb betegségeit és ellátásukat, mint vesekőbetegség, veseelégtelenség.	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje a szív ingerképzési és ingerületvezetési zavarait. Ismerje a főbb vérképzőszervi betegségeket: anémiák, leukémiák, vérzékenységi állapotok. Ismerje a felső légúti megbetegedéseket, az obstruktív és a restriktív tüdőbetegségeket, a tüdő ereinek betegségeit, és a mellhártya betegségeit. Ismerje a szájüreg, a nyelöcső gyakoribb betegségeit, a gyomorhurutot, a fekélybetegséget, az idiopathiás gyulladásos bélbetegségeket, a hepatitiseket, a májelégtelenséget, a májsugorodást, az epekővességet, a hasnyálmirigy gyulladást. Ismerje a főbb neurológiai kórképeket: stroke, sclerosis multiplex, epilepsiák.
3.5. Sebészet alapjai	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje az aszepszis, antiszepszis fogalmát.	Ismerje az érzéstelenítés formáit, azok legfontosabb jellemzőit. Ismerje a mellkas – mellkasfal, emlő, a mellhártya – fontosabb sebészeti ellátást igénylő megbetegedéseit, valamint ellátásukat.

	Ismerje a pyogén és anaerob sebészeti fertőzéseket, valamint ellátásuk lényegét. Ismerje a műtéti előkészítés és utókezelés ápolói teendőit. Ismerje a hasfal betegségeit – sérvék és ellátásuk. Ismerje az emésztőrendszer sebészeti ellátást igénylő főbb kórképeit. Ismerje az artériák és vénák sebészeti kezelési igénylő betegségeit.	Ismerje a tüdő sebészeti ellátást igénylő főbb betegségeit és ellátásuk lényegét: tüdődaganatok, tuberculosos Ismerje a pajzsmirigy sebészeti megbetegedései közül a strumát és annak ellátását. Ismerje a szív sebészeti ellátást igénylő betegségeit, valamint ellátásuk lényegét (szívhibák, koszorúserek elváltozásai). Ismerje a fekélybetegséget, a gyomorrákot, a féregnyúlvány-gyulladást, a vastagbél daganatokat, az ileust, az epekövességet.
3.6. Gyermekgyógyászat alapjai	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje a légutak betegségei közül a nátha, mandulagyulladás, gégegyulladás jellemzőit és ellátását. Ismerje a szív betegségei közül a veleszületett szívhibák, és a reumás láz jellemzőit, ellátását. Ismerje a hasmenéssel járó főbb kórképeket, a csecsemőkori toxikózis tüneteit és ellátását. Ismerje a gyermekkori fertőző betegségeket és azok ellátását.	Ismerje a szülési sérüléseket. Ismerje az újszülöttkori vérzéses betegségeket, újszülöttkori sárgaságot, és az újszülött fertőző betegségeit. Ismerje az újszülöttkori légzési zavarokat. Ismerje a főbb gyermekkori anyagcsere betegségeket. Ismerje a vörhenyt, a szamárköhögést, a torokgyíkot, a kanyarót, a rózsahimlőt, a bárányhimlőt, a mumpsot.
3.7. Diagnosztika alapjai	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje a tünet fogalmát, az objektív tüneteket és a szubjektív panaszokat. Ismerje az egyszerű eszközös vizsgálatokat (testtömeg-, testmagasság-, testarány-, testkörfogat mérés). Tudja ismertetni a vitális paraméterek megfigyelésének szempontjait és azok mérését. Ismerje az EKG készítés menetét, lényegét. Tudja felsorolni a vérvételhez szükséges eszközöket és ismerje a vérvétel menetét. Ismerje a testváladékok mintavételének technikáját. Ismerje a leggyakoribb laboratóriumi vizsgálatokat. Tudja a vizsgálati anyagok kezelésének, szállításának, dokumentálásának módszereit. Tudja ismertetni betegség melletti vércukor meghatározás technikáját. Tudja a csapolások elméleti alapjait, céljait és indikációit. Ismerje a radiológiai vizsgáló módszereket, a beteg előkészítésének és megfigyelésének feladatait.	Ismerje a tünetegyüttesek csoportosítását. Ismerje a zárt vérvételi rendszer alkalmazásának módját. Ismerje a képalkotó diagnosztikai vizsgálatokat (röntgen, CT, MR, PET, SPECT, UH, angiográfia, mammográfia), a beteg előkészítését a vizsgálatokra és a beteg megfigyelését a vizsgálatok után. Ismerje az endoscopos vizsgálatok elméleti alapjait, indikációt, céljait. Az emésztőrendszeri és légzőrendszeri endoscopos

		vizsgálatokhoz kapcsolódó előkészítési, megfigyelési és dokumentációs feladatokat.
3.8. Terápiás alapismeretek	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje a terápiával kapcsolatos alapfogalmakat. Ismerje a fájdalomcsillapítás fogalmát, célját, módszereit, kompetenciakörét. Ismerje a lázas beteg tüneteit, lázcsillapításának módjait. Ismerje a lázas beteg ápolásának, megfigyelésének szempontjait.	Tudja felsorolni a fájdalomcsillapítás formáit, módszereit. Legyen képes ismertetni a fájdalom megfigyelésének és mérésének szempontjait. Ismerje a konzervatív terápiát, a műtéti terápiát, a tüneti terápiát, a supportív, és a palliatív terápiát, a dietoterápiát, a fizioterápiát, a pszichoterápiát. Legyen képes ismertetni a fájdalom megfigyelésének szempontjait, valamint a fájdalomcsillapítás nem gyógyszeres lehetőségét.
3.9. Elsősegélynyújtás, első ellátás	Ismerje az elsősegély fogalmát, az elsősegély szintjeit. Tudjon mentőt hívni, ismerje a mentőhívás szabályait. Legyen képes a beteg állapotának súlyosságát megítélni. Ismerje az ABCDE-t és a teendőket reakcióképes beteg esetén. Tudjon BLS-t végezni. Ismerje az ABCDE-t és a teendőket reakció-képtelen betegnél a következők szerint. Ismerje - a sebzések, vérzések fajtáit és ellátásukat. - a rándulás, ficam, törés fogalmát és ellátását. - a segítségnyújtás módjait elektromos balesetek esetén. - a mérgezések formáit és tudjon segítséget nyújtani. Ismerje az artériás vérzés ellátás alapszabályait.	Tudja latin nyelven is megnevezni a témához tartozó szakkifejezéseket. Ismerje fel a termikus traumákat, legyen tisztában ellátásukkal. Ismerje az ABCDE-t és a teendőket reakcióképes beteg esetén - A: a légút megítélése, átjárhatóság biztosítása, - B: a légzés megítélése, pozicionálás, - C: a keringés megítélése, - D: az idegrendszer megítélése, teendők, - E: egész test, egész eset megítélése. Ismerje az ABCDE-t és a teendőket reakció-képtelen betegnél a következők szerint: - A: eszköz nélküli légút-biztosítási eljárások, - B: lélegeztetés, légzési elégtelenség esetén, - C: keringés hiányában, BLS és az AED használata, - D: az eszméletlen beteg ellátása, - E: egész test, egész eset megítélése.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Vérnyomásmérő, lázlap, ápolási dokumentáció, ambu fantom, fonendoszkóp	NINCS	Vérnyomásmérő, lázlap, ápolási dokumentáció, ambu fantom, fonendoszkóp

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt-jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
50 pont	50 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról ismeretek és képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra.

Tartalmi szerkezet:

Az érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám fele-fele arányban a tesztjellegű feladatok és a rövid válaszokat igénylő feladatok megoldásával érhető el. A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A 10-15 feladatból álló tesztjellegű feladatokban és a 10-15 feladatból álló, rövid választ igénylő feladatokban a témakörök aránya:

Témakörök:

- Alapápolás - Egészségügyi alapismeretek (50%):

- egészséges ember gondozása,
- akadályozott ember gondozása
- csecsemő- és kisgyermekgondozás,
- betegmegfigyelés,
- ápolási beavatkozások,
- egészségfejlesztés
- egészségügyi ellátórendszer
- népegészségügy - környezet-egészségügy.

- Klinikumi ismeretek (50%):

- anatómia-élettan,

- mikrobiológia-járványtan, általános kórtan,
- gyógyszeres alapismeretek,
- elsősegélynyújtás, első-ellátás,
- belgyógyászat alapjai
- sebészet alapjai
- diagnosztika alapjai
- terápiás alapismeretek

A feladatok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Feladattípusok

A feladatok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

- Tesztjellegű feladatok:

Feleletválasztó feladatok:

1. egyszerű választás („Húzza alá!”),
2. többszörös választás,
3. illesztés (párosítás, csoportosítás),
4. sorrend meghatározása,
5. ok-okozati összefüggés keresése,
6. igaz-hamis választás.

- Rövid választ igénylő feladatok:

Feleletalkotó feladatok:

1. rövid válasz (meghatározás),
2. ábrafelismerés, ábraelemzés,
3. több jellemző felsorolása/megnevezése,
4. adatok kiegészítése (szöveg, táblázat kiegészítés),
5. fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
6. folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
7. tényadatok rendezése megadott szempontok szerint.

A rövid választ igénylő feladatok esetenként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol. Az „A” feladat elméleti ismeretek, a „B” feladat az ápolási, gondozási, diagnosztikus és terápiás eszközök és használatuk ismeretét, valamint az elsősegélynyújtás eszközeinek és teendőinek ismeretét méri fel.

Témakörök:

- „A” feladat:

- egészséges ember gondozása,
- betegmegfigyelés,
- ápolási beavatkozások,
- gyógyszeres alapismeretek, gyógyszerelés,
- anatómia-élettan,
- mikrobiológia- járványtan, általános kórtan,
- belgyógyászat alapjai,
- sebészet alapjai,
- gyermekgyógyászat alapjai,
- szakmai etikai és jogi ismeretek,
- kommunikáció.

- „B” feladat:

- egészséges ember gondozása
- fogyatékos személy gondozása,

- csecsemő- és kisgyermekgondozás,
- diagnosztikai alapismeretek,
- terápiás alapismeretek,
- gyógyszeres alapismeretek, gyógyszerelés,
- elsősegélynyújtás-első ellátás,
- ápolási beavatkozások,
- betegmegfigyelés,
- pszichológia és pedagógia alapjai,
- szociológia.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, világosság, szabotosság, a felelet felépítése	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, összefüggések problémaközpontú bemutatása, beavatkozáshoz szükséges eszközök ismertetése	20 pont	21 pont	41 pont
Szakkifejezések használata	3 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Tesztjellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
50 pont	50 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra.

Tartalmi szerkezet:

Az érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám fele-fele arányban a tesztjellegű feladatok és a rövid válaszokat igénylő feladatok megoldásával érhető el. A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A 10-15 feladatból álló tesztjellegű feladatokban és a 10-15 feladatból álló, rövid választ igénylő feladatokban a témakörök aránya:

Témakörök:

Alapápolás - Egészségügyi alapismeretek (50%):

- egészséges ember gondozása,
- akadályozott ember gondozása,
- csecsemő- és kisgyermekgondozás,
- betegmegfigyelés,
- ápolási beavatkozások,
- egészségfejlesztés,
- ápolástudomány,
- egészségügyi ellátórendszer,

- népegészségügy – környezet-egészségügy.

Klinikumi ismeretek (50%):

- anatómia-élettan,
- mikrobiológia-járványtan, általános kórtan,
- gyógyszeres ismeretek
- elsősegélynyújtás - első ellátás,
- belgyógyászat alapjai,
- sebészet alapjai,
- gyermekgyógyászat alapjai,
- diagnosztika alapjai,
- terápiás ismeretek.

A feladatok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Feladattípusok:

- Tesztjellegű feladatok, feleletválasztó feladatok:
 - egyszerű választás („Húzza alá!”),
 - többszörös választás,
 - illesztés (párosítás, csoportosítás),
 - sorrend meghatározása,
 - ok-okozati összefüggés keresése,
 - igaz-hamis választás.
- Rövid választ igénylő feladatok, feleletalkotó feladatok:
 - rövid válasz (meghatározás),
 - ábrafelismerés, ábraelemzés,
 - több jellemző felsorolása, megnevezése,
 - adatok kiegészítése (szöveg, táblázat kiegészítés),
 - fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
 - folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
 - ok-okozati összefüggések felismerése,
 - tényadatok rendezése megadott szempontok szerint.

A rövid választ igénylő feladatok esetenként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol. A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

Témakörök

„A” feladat:

- egészséges ember gondozása,
- csecsemő- és kisgyermekgondozás,
- betegmegfigyelés,
- ápolási beavatkozások,
- anatómia-élettan,
- gyógyszeres ismeretek,
- egészségfejlesztés,
- szakmai etikai és jogi ismeretek.

„B” feladat:

- akadályozott ember gondozása,
- mikrobiológia-járványtan, általános kórtan,
- belgyógyászat alapjai,
- sebészet alapjai,
- gyermekgyógyászat alapjai,

- diagnosztikai alapismeretek,
- terápiás alapismeretek,
- elsősegélynyújtás - első ellátás,
- kommunikáció,
- pszichológia és pedagógia alapjai,
- szociológia.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, világosság, szabatoság, a felelet felépítése	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, összefüggések problémaközpontú bemutatása	20 pont	20 pont	40 pont
Szakkifejezések használata	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EGÉSZSÉGÜGYI TECHNIKA ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

EGÉSZSÉGÜGYI TECHNIKAI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az egészségügyi technikai ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a II. Egészségügyi technika ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 724 01 Fogtechnikus gyakornok.

A) KOMPETENCIÁK

1. Információforrások kezelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai információs források felkutatása	Legyen képes az ellátó team tagjaival konzultálni.	Tudjon informálódni a kliens dokumentációjából kompetenciáján belül. Legyen képes a szakirodalmi új információkat értelmezni, szakismereteit szinten tartani.
1.2. A szöveges és grafikus információk értelmezése	Legyen képes szakmai nyelven kommunikálni.	Legyen képes a szaknyelv korrekt, adekvát használatára.
1.3. A klientsől nyerhető információk kezelése	Legyen képes a klienssel köznyelven kommunikálni.	Legyen képes a klienssel történő asszertív kommunikációra. Tudjon megfelelő kérdéseket feltenni a kliensnek.

2. Ismeretek helyénvaló alkalmazása, emlékezőképesség (ismeretmegőrzés)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A szaktárgyi tudás integrálása	Tudja az anatómia, a szakmai ismeret, az anyagismereti tartalmakat halmazzá alakítani.	Legyen képes szakmai ismereteit integrálni, azok összefüggéseit értelmezni.
2.2. A kognitív ismeretek manuális készségekké transzformálása	Legyen képes izommemória kialakítására.	Legyen képes az izommemória fejlesztésére. Legyen képes tudatos munkavégzésre.

3. Gyakorlatias feladatértelmezés, rendszerben való gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az információk lényegkiemelése	Tudja összegyűjteni a kivethető fogpótlások készítéshez szükséges információkat.	Legyen képes az individuális kivethető fogpótlás készítéséhez szükséges kulcsinformációk felkutatására.
3.2. A technológiai folyamatok adaptálása	Tudja alkalmazni ismereteit a kivethető fogpótlások elkészítési munkafolyamatában.	Legyen képes a funkcionalitás helyreállításához szükséges lépések megtervezésére előző tapasztalatok felhasználásával. Legyen képes

		a kivethető fogpótlás elkészítéséhez szükséges munkafolyamat algoritmikus alkalmazására.

4. Kézügyesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A munkaeszközök, szerszámok használata	Tudja alkalmazni a kézi szerszámokra, eszközökre és berendezésekre vonatkozó ismereteit.	Tudjon a munkafolyamathoz, technológiai eljárásokhoz adekvát módon kézi szerszámot, eszközt és berendezést alkalmazni.
4.2. Szabadkézi és szerkesztett ábrázolás	Tudja a fogakat és fogpótlásokat szabadkézzel ábrázolni. Tudja alkalmazni a műszaki rajz alapjaira vonatkozó ismereteit.	Tudja alkalmazni a szakrajz formai követelményeire, a síkmértani szerkesztésekre, a műszaki ábrázolások módszereire és a szakrajzi jelölésekre vonatkozó ismereteit.
4.3. Anyagmegmunkálás	Tudja alkalmazni a fogpótlások elkészítéséhez használt anyagok fizikai-kémiai tulajdonságaira, az anyagmegmunkálás eszközeire vonatkozó ismereteit.	Tudja alkalmazni a kivethető fogpótlás készítés anyagaira, segédanyagaira és azok alkalmazhatóságára vonatkozó ismereteit. Tudjon adekvátan anyagot választani. Tudja alkalmazni az anyagmegmunkálás eszközeinek használatára vonatkozó ismereteit.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Munkahelyi egészség és biztonság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Munkaeszközök biztonsága	Tudja az áruk fajtáit, raktározási típusait. Ismerje a munkatevékenysége során használt szerszám, készülék, gép, berendezés csoportokat. Ismerje a biztonságtechnika jellemzőit, kialakításának követelményeit. Ismerje az általános üzemeltetési követelményeket. Ismerje a munkavégzés kockázati tényezőit. Ismerje a fizikai, biológiai és kémiai hatások, a veszélyforrások elleni védekezés lehetőségeit. Ismerje a kézi és gépi anyagmozgatás szabályait. Ismerje a munkaterületén alkalmazott jelzéseket, feliratokat, biztonsági szín- és alakjeleket. Ismerje a hulladékgazdálkodás, környezetvédelem eszközeit. Ismerje a fertőtlenítés formáit, szabályait.	Ismerje a szervezett munkavégzésre vonatkozó munkabiztonsági és munkaegészségügyi követelményeket. Ismerje a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázati tényezőket. Ismerje a munkabalesetek és a foglalkozással összefüggő megbetegedések megelőzésének lehetőségeit. Ismerje a munkatevékenysége során fellépő veszélyes és ártalmas terhelési tényezőket. Ismerje a munkavédelemről szóló hatályos jogszabályokat. Ismerje a munkahely-létesítés általános követelményeit, a hatásvédelem módjait, prioritásokat. Ismerje a munkavállaló által igénybe vehető öltözőhelyiségekre, pihenőhelyekre, tisztálkodó- és mellékhelyiségekre vonatkozó lehetőségeket. Tudja értelmezni a közlekedési útvonalak, menekülési utak, helyiségek padlózata, ajtók és kapuk, lépcsők, veszélyes területek, akadálymentes közlekedés jelöléseit.

		Tudja értelmezni a tűzoltó készülékek, tűzoltó technikák, beépített tűzjelző vagy tűzoltó berendezések működését, a tűzjelzés adását tűzjelző vagy tűzoltó központok, valamint távfelügyelet felé. Ismerje az áruk fajtáit, raktározási típusait. Tudja értelmezni a munkaterületén alkalmazott jelzéseket, feliratokat, biztonsági szín- és alakjeleket. Tudja beazonosítani a munkatevékenysége során használt szerszám, készülék, gép, berendezés csoportokat. Tudja beazonosítani a munkavégzés kockázati tényezőit, a munkavállaló részvételének jelentőségét a megelőzésben. Ismerje az Alaptörvényben, a munkavédelemről szóló törvényben, valamint a kémiai biztonságról szóló törvényben, illetve a kormány és az ágazati miniszterek rendeleteiben biztosított jogokat, előírásokat. Ismerje a munkáltatók alapvető feladatait, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülmények kialakítása érdekében. Ismerje a munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenység keretében ellátandó feladatokat. Ismerje a balesetek és munkabalesetek, valamint a foglalkozási megbetegedések esetén felmerülő feladatokat. Legyen tájékozott a munkavállalók munkavédelmi érdekképviseletének lehetőségeiről. Mutasson tájékozottságot a munkajogi és az adatkezelésre vonatkozó szabályok témakörében. Ismerje a kereskedelmi folyamatokat (beszerzés, szállítás, értékesítés, készletezés), a kereskedelmi folyamatok adminisztrációs és dokumentációs előírásait, a pénztárkezelést, számlaadás és az adózás szabályait. Ismerje a minőségi kifogások kezelésének módjait. Ismerje a gazdasági társaságok jogi formáját, szerződési formáit, tevékenységi körét, a cégbejegyzés módját, az üzleti vállalkozási tevékenységre vonatkozó szabályzókat és kötelezettségeket, marketingtevékenységeket. Ismerje a kereskedelmi és vállalkozási folyamat során alkalmazott dokumentumokat (szerződés, megrendelés, számla és szállítólevél, bizonylatok, leltári dokumentáció, cégbejegyzés, alapító okirat, beszámoló).
1.2. Elsősegélynyújtás	Ismerje az elsősegély fogalmát, az elsősegély szintjeit. Tudjon mentőt hívni, ismerje a mentőhívás szabályait. Legyen képes a beteg állapotának súlyosságát megállapítani. Tudja a beteget stabil oldalfekvésbe helyezni és kontra indikációit ismertetni.	Mutasson tájékozottságot az egészségügyi szolgáltató intézmények rendszeréről, illetékességi köréről. Ismerje az egészségügyi dolgozóval szemben felállított etikai követelményeket. Ismerje fel az empátia szerepét a szakmai munka során. Tudjon látás-, hallás-, beszédsérült személlyel kommunikálni.

	Ismerje az ABCDE-t és a teendőket reakcióképes beteg esetén. Tudjon BLS-t végezni. Ismerje az ABCDE-t és a teendőket reakcióképtelen beteg esetén. Ismerje - a sebzések, vérzések fajtáit és ellátásukat, - a rándulás, ficam, törés fogalmát és ellátását, - a segítségnyújtás módjait elektromos balesetek esetén, - a mérgezések formáit és tudjon segítséget nyújtani. Ismerje az artériás vérzés ellátásának szabályait.	Ismerje a konfliktuskezelés módjait és azok alkalmazási lehetőségeit. Legyen tájékozott az adatkezelés alapszabályairól, a klienssel kapcsolatos dokumentumok kezeléséről. Ismerje az egészségügyi szakdolgozó és a kliens kapcsolatának pszichológiai alapjait. Tudja a baleset körülményeit felmérni, az elsődleges betegvizsgálatot elvégezni: - életjelek vizsgálata, - a sérült és környezetének kikérdezése (anamnézis), - „tetőtől talpig”- vizsgálat menete, - halaszthatatlan beavatkozások, - a sérült pozicionálása, - figyelemfelhívó és riasztó tünetek felismerése, - állapotváltozás, állapotrosszabbodás felismerése és értékelése. Tudjon szakszerűen segítyt hívni. Tudja elvégezni az eszköz nélküli újraélesztést (BLS - AED), eszméletlen beteget elsődleges ellátásban részesíteni. Ismerje a fertőtlenítés módszereit, a fertőtlenítő takarítást, valamint a takarítás dokumentációját és a személyi fertőtlenítést.

2. Szakmai és anatómiai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Fogpótlások csoportosítása	Ismerje a fogpótlások típusait, jellemzőit.	Ismerje a kivehető fogpótlás típusait, jellemzőit, funkcióját, alkalmazásának módjait.
2.2. Anatómiai ismeretek	Ismerje, a koponya és a rágószerv anatómiai felépítését, élettani működését. Ismerje a kivehető fogpótlások anatómiai alapjait.	Mutasson tájékozottságot a koponya és a rágószerv anatómiai, élettani és kórélettani összefüggéseiben és ismerje működésüket gnathológiai szempontok szerint.
2.3. Kivehető fogpótlás munka menete	Ismerje a lenyomatvételi és mintavételi eljárásokat.	Tudja alkalmazni a lenyomatvételi és mintavételi eljárásokat. Ismerje lenyomat vagy minta alapján a kivehető fogpótlást készítés munka menetét. Ismerje a rendelő és a laboratórium közötti munka kapcsolat jellemzői.
2.4. Kivehető fogpótlás készítés	Ismerje a gyártástechnológia alapjait: - a kézi szerszámokat és eszközöket, - a műanyagipari technológiákat, - a hőre lágyuló műanyagoknál alkalmazott technológiákat, - a hőre keményedő műanyagoknál alkalmazott technológiákat,	Ismerje és tudja alkalmazni a kivehető fogpótlás készítés alapjait: - kézi szerszámok és eszközök ismerete és használata, - gépek és berendezések ismerete, - gépi technológiák ismerete és alkalmazása, - műanyagipari technológiák ismerete és alkalmazása, - hőre keményedő műanyagoknál alkalmazott technológiák,

	- a műanyagok és a mintakészítő anyagok megmunkáló eszközeit, - a fogpótlásokra vonatkozó minőségbiztosítási előírásokat.	- műanyag technológia berendezései, - hőkezelés berendezései, - műanyagok és mintakészítő anyagok megmunkáló eszközei és alkalmazásuk, - minőségbiztosítási ismeretek és alkalmazásuk, - a kivehető fogpótlásokra vonatkozó minőségbiztosítási előírások.

3. Anyagismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Anyagismeret	Ismerje a fémek tulajdonságait, az ötvözetek csoportosítását.	Ismerje a fémek és a fémötvözetek tulajdonságait és alkalmazhatóságuk lehetőségeit.
3.2. Műanyagok	Ismerje a műanyagok tulajdonságait. Ismerje a műanyagok alkalmazhatóságát.	Ismerje a műanyagok tulajdonságait és alkalmazhatóságuk lehetőségeit: - a természetes alapú műanyagok, - a mesterséges alapú műanyagok, - a műanyagok csoportosítása tulajdonságaik szerint, - a hőre lágyuló és hőre keményedő műanyagok alkalmazhatósága, - a biokompatibilis műanyagok és tulajdonságaik, - nem allergén műanyagok, - a műanyagok alkalmazhatósága a gyógyászati segédeszköz ellátásban.
3.3. Segédanyagok	Ismerje a kivehető fogpótlás készítés segédanyagait: - a gipszet, - a gipsz tulajdonságait, fajtáit, - a különféle gipszek alkalmazási lehetőségeit, - a lenyomatot és a mintakészítő anyagokat, és azok tulajdonságait, - a viaszok tulajdonságait, fajtáit, - az egyéb alkalmazott segédanyagokat, - a ragasztókat, - az oldószereket, - az oldószerek tulajdonságait, fajtáit, - segédanyagok alkalmazhatóságát.	Ismerje a kivehető fogpótlás készítés segédanyagait és alkalmazhatóságuk lehetőségeit: - a gipsz, - a gipsz tulajdonságai, fajtái, - a különféle gipszek alkalmazási lehetőségei, - lenyomat és mintakészítő anyagok és tulajdonságaik, - izoláló szerek, - izoláló szerek tulajdonságai, fajtái, - csiszolóanyagok tulajdonságai, fajtái, - viaszok tulajdonságai, fajtái, - egyéb alkalmazott segédanyagok, - ragasztók, - az oldószerek, - az oldószerek tulajdonságai, fajtái, - segédanyagok alkalmazhatósága a kivehető fogpótlások készítése során.

4. Szakrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A műszaki ábrázolások módszerei	Legyen képes emlékezet utáni anatómiai, szabadkézi és műszaki ábrázolás elvégzésére.	Ismerje és tudja használni a különféle rajzeszközöket, a szakrajz formai követelményeit, a síkmértani szerkesztéseket, a műszaki ábrázolások módszereit, a jelképes ábrázolásokat, a szabványok szerepét és jelentőségét. Ismerje és tudja alkalmazni a szakrajzok különféle jelöléseit: - protézisen elhelyezett tengelyek ábrázolása, - egyszerűbb és összetettebb rajzok olvasása. Tudjon kivehető fogpótlásokat és fogakat megrajzolni minta után, szabadkézi rajzot elkészíteni méretarányok figyelembevételével, anatómiai ábrázolást végezni. Ismerje és tudja alkalmazni - a protézisábrázolás anatómiai alapjait, - az okklúziós érintkezések rajzolatát, - a statikai szabályok szerinti ábrázolást.

II. AVIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Vonalzó, körző, radír	NINCS	Vonalzó, körző, radír	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra a megjelölt témakörök és a részletes követelmények alapján.

Témakörök

- munkahelyi egészség és biztonság:
 - munkaeszközök biztonsága:
 - raktározás,
 - biztonságtechnika,
 - munkavégzés kockázati tényezői,
 - kézi és gépi anyagmozgatás,
 - munkaterületen alkalmazott jelzések,
 - hulladékgazdálkodás,
- elsősegélynyújtás:
 - állapotfelmérés,
 - segélyhívás,
 - eszköz nélküli újraélesztés,
 - eszméletlen beteg ellátása,
- szakmai és anatómiai ismeretek:
 - funkcionális anatómiai ismeretek,
 - technológiai ismeretek,
 - lenyomatvételi és mintavételi eljárások,
- anyagismeret:
 - alapanyagok kivehető fogpótlásokhoz,
 - segédanyagok.

Az írásbeli feladatok a következő szöveges típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, valamint tesztjellegű feladatok.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit a gyártási folyamatok és az anyagismeret technikai változásait követve évente felül kell vizsgálni és aktualizálni kell.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételtől áll, évente cserélni kell a tételek 25-30%-át.

Témakörök

- „A” feladat:

- szakmai és anatómiai ismeretek:
 - anatómiai ismeretek,
 - technológiai ismeretek,
 - lenyomatvételi és mintavételi eljárások.

- „B” feladat:

- anyagismeret:
 - műanyagok,
 - segédanyagok.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti a feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
A feladat megértése	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak, definíciók ismerete, helyénvaló alkalmazása, tárgyi tudás tartalma	23 pont	21 pont	42 pont
Logikusan, koherensen felépített felelet, szaknyelv korrekt használata	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra a megjelölt témakörök és a részletes követelmények alapján.

Témakörök

- munkahelyi egészség és biztonság,
- egészségügyi ellátórendszer,
- egészségügyi ellátás,
- jogi, kereskedelmi és vállalkozási ismeretek,
- jogi, kereskedelmi és vállalkozási dokumentációs ismeretek,
- szakmai és anatómiai ismeretek,
- anyagismeret,
- szakrajz.

Az írásbeli feladatok a következő szöveges típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, lényegkiemelés, összehasonlítás, szövegértelmezés, dokumentumelemzés, valamint tesztjellegű feladatok.

A szakrajz feladatok a következő grafikai típusok lehetnek: kiegészítés, reprodukálás, méretezés, szabadkézi rajz, szerkesztés.

Az írásbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit a gyártási folyamatok és az anyagismeret technikai változásait követve évente felül kell vizsgálni és aktualizálni kell.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 25-30%-át.

Témakörök

- „A” feladat:

- szakmai és anatómiai ismeretek:
 - funkcionális anatómiai ismeretek,
 - lenyomatvételi és mintavételi eljárások,
 - kivethető fogpótlás készítés.

- „B” feladat:

- anyagismeret:
 - műanyagok,
 - segédanyagok.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
A feladat megértése	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak, definíciók ismerete, helyénvaló alkalmazása, tárgyi tudás tartalma	23 pont	21 pont	42 pont
Logikusan, koherensen felépített felelet, szaknyelv korrekt használata	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

SZOCIÁLIS ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A szociális ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a III. Szociális ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 761 01 Gyermekotthoni asszisztens,
- 54 761 02 Kisgyermekgondozó, -nevelő,
- 54 762 02 Szociális asszisztens,
- 54 762 01 Rehabilitációs nevelő, segítő,
- 54 762 03 Szociális szakgondozó.

A) KOMPETENCIÁK

1. Köznyelvi és szakmai szöveg megértése, írásban és szóban való alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata írásban és szóban	Legyen képes a szakmai fogalmak pontos ismeretére, megkülönböztetésére. Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.	Tudja a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazását. Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes önálló előadásmódra. Legyen képes a szakmai kifejezések helyes alkalmazására. Tudjon szakmai szöveget összefoglalni laikusok számára.	Legyen képes logikusan felépített, következetes választ adni. Legyen képes önálló előadásmódra. Tudja a szakmai kifejezések helyes alkalmazását.
1.3. Kommunikáció köznyelvi és szakmai nyelven	Legyen képes a kérdező tanár által feltett kérdések megértésére, pontos, lényegre törő választ adni.	Legyen képes a vizsgabizottság által feltett kérdéseket megérteni. Tudjon pontos, lényegre törő választ adni.

2. Általános ismeretek speciális helyzetekben való alkalmazására vonatkozó készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Az ismeretek mozgósítása	Legyen képes az információk szétválogatására. Tudja az általános ismeretek helyes mozgósítását.	Legyen képes az általános ismeretek helyes mozgósítására.
2.2. A helyzetfelismerés, probléma felismerése	Legyen képes a helyzet konkrét elemeinek felismerésére.	Tudja a speciális helyzetet, problémát átlátni.

3. Információforrások kezelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A feladat végrehajtásához használandó információk szakszerű kiválasztása	Legyen képes a feladathoz kapcsolódó információforrások használatára.	Legyen képes a feladathoz kapcsolódó információforrások használatára.
3.2. A kiválasztott információk, információforrások szakszerű használata	Legyen képes az információk, információforrások szakszerű használatára.	Legyen képes az információk, információforrások mondanivalóhoz kapcsolódó használatára.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Társadalomismeret elmélete és gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A család és életmód elmélete és gyakorlata	Ismerje a család és az életmód szociológiai összefüggéseit, a legfontosabb fogalmakat. Ismerje a családot, mint támogató rendszert, és mint problémaforrást. Legyen képes a gyermek, az idős, a beteg és a fogyatékkal élő ember helyének meghatározására a családban. Ismerje a család szerkezetét és ábrázolásának technikáit.	Ismerje - a család és az életmód szociológiai összefüggéseit, a legfontosabb fogalmait, az életmódkutatás technikáit, - a család szerepét a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelésében, - a gyerek, az idős, a beteg és a fogyatékos ember helyét a családban, a magányosság jellemzőit családon belül, - a családot, mint támogató rendszert, és mint problémaforrást, - a család szerkezetét, annak változását. Tudja alkalmazni - a család ábrázolásának technikáit, - a családtagok érzelmi viszonyulásának és kapcsolati minőségének grafikus ábrázolását.
1.2. Szociológiai alapismeretek és gyakorlati ismeretek	Ismerje a társadalom fogalmát. Ismerje a szociológia alapfogalmait. Tudja értelmezni a társadalom összetételét, szerkezetét bemutató adatokat.	Ismerje - a társadalom fogalmát, működését, - a szociológia alapfogalmait és alapvető összefüggéseit, a társadalom megismerésének sajátosságait. Legyen képes a társadalom összetételét, szerkezetét mutató adatok értelmezésére és ábrázolására.
1.3. A társadalmi struktúra	Ismerje a társadalmi struktúrával kapcsolatos fogalmakat, összefüggéseket. Tudja helyesen értelmezni az egyén társadalmi meghatározottságát. Ismerje a társadalmi egyenlőtlenségek fogalmát, dimenzióit, újratermelésének, újratermelődések okait. Ismerje az egyes életkorok és élethelyzetek szükségleteit, és a	Ismerje - a társadalmi struktúrával kapcsolatos fogalmakat, összefüggéseket, - a struktúrát generáló és manifeszt viszonyokat, - az egyén társadalmi meghatározottságát, - a társadalmi egyenlőtlenségek fogalmát, dimenzióit,

	szükséglet-kielégítés módjait. Legyen képes felismerni a társadalom ártó-védő hatását.	újratermelésének, újratermelődésének okait, mechanizmusait, - az életkorok és élethelyzetek szükségleteinek rendszerét és a szükséglet-kielégítés módjait, - a társadalom ártó-védő hatását.
1.4. A mai magyar társadalom	Ismerje a mai magyar társadalom szerkezetét. Legyen képes elemezni a társadalom, a család és az iskola szerepét az egyenlőtlenségek, a szegénység mérséklésében és újratermelésében. Tudja a társadalmi mobilitás fogalmát és jellemzőit.	Ismerje - a mai magyar társadalom szerkezetét és térbeli jellemzőit, - a társadalom, a család és az iskola szerepét az egyenlőtlenségek, a szegénység mérséklésében és újratermelésében, - a társadalmi mobilitás fogalmát és jellemzőit.
1.5. Szervezetszociológia	Ismerje a szociális intézményrendszert. Tudja felsorolni a szociális ellátás állami, egyházi és civil szervezeteit, intézményeit.	Ismerje - a szociális és gyermekellátási intézményeket, mint szervezeteket, - a szociális ellátás állami, egyházi és civil szervezeteit, intézményeit.

2. Szociálpolitikai, jogi, etikai ismeretek elmélete és gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Szociálpolitikai alapismeretek	Ismerje a társadalompolitika, szociálpolitika, jóléti politika, szegénypolitika fogalmát, célját, értékeit. Ismerje a szociálpolitika eszközeit, alapvető összefüggéseit, feladatát, intézményrendszerét. Tudja az értékek és érdekek szerepét meghatározni a szociálpolitikában. Ismerje az állami újraelosztás és az állami beavatkozás lehetséges eszközeit. Ismerje a szociálpolitika alapelveit. Ismerje az ellátások technikáit.	Ismerje a társadalompolitika, szociálpolitika, jóléti politika, szegénypolitika fogalmát, céljait, az értékek szerepét a szociálpolitikában. Ismerje a szociálpolitikát, mint önálló diszciplínát, és mint a társadalmi integritás megőrzésének eszközét, alapvető összefüggéseit, feladatát, intézményrendszerét, az értékek és érdekek szerepét a szociálpolitikában. Ismerje a piac szerepét a szükségletek kielégítésében és a szociális egyenlőtlenségek működtetésében. Ismerje az állami újraelosztást és az állami beavatkozás eszközeit. Ismerje a szociálpolitika alapelveit. Ismerje az ellátások technikáit, dilemmáit.
2.2. Szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák	Tudja értelmezni a problémának definiált társadalmi jelenségeket és a hozzájuk kapcsolódó ellátásokat.	Ismerje a problémának definiált társadalmi jelenségeket és a hozzájuk kapcsolódó intézkedéseket, ellátásokat.
2.3. A szociálpolitika intézményrendszere	Ismerje a szociális, foglalkoztatási, családtámogatási, gyermekjóléti, gyermekvédelmi és munkaügyi intézményrendszer feladatait. Ismerje a támogatások rendszerét, megszerzésének feltételeit. Ismerje az intézmény adminisztrációját.	Ismerje a szociális, foglalkoztatási, családtámogatási, gyermekjóléti, gyermekvédelmi és munkaügyi intézményrendszer feladatait, működésüket, a támogatások rendszere megszerzésének feltételeit és szabályait. Ismerje az intézmény adminisztrációját.
2.4. Jogi és családjogi alapismeretek	Rendelkezzen alapismeretekkel az állam- és a jogtudomány területéről, az államszervezet felépítéséről, alkotmányos alapjairól. Tudja az alapvető emberi és polgári jogok szabályait, a személyiség- és adatvédelem szabályait. Sorolja fel gyermekek jogairól szóló hazai jogszabályokat.	Rendelkezzen átfogó ismeretekkel az állam- és a jogtudomány fogalomrendszeréről, az államszervezet felépítéséről, alkotmányos alapjairól. Ismerje a jogszabályok hierarchiáját.

	Ismerje a gyermek és a fiatalkorúak büntethetőségére vonatkozó jogi szabályozást. Ismerje a gyermeki és szülői jogokat és kötelességeket. Ismerje a szociális jogokat, az ellátott-jogi, betegjogi és gyermekjogi képviselő feladatait.	Ismerje az emberi és polgári jogok, valamint a személyiség- és adatvédelem szabályait. Ismerje a gyermekek jogairól szóló nemzetközi megállapodásokat és a hazai jogszabályokat. Ismerje a gyermek és fiatalkorúak büntethetőségére vonatkozó jogi szabályozást. Ismerje a családok jogállására vonatkozó jogi szabályozásokat. Ismerje a gyermeki és a szülői jogokat és kötelességeket. Ismerje a szociális jogokat. Ismerje az ellátott-jogi, betegjogi és gyermekjogi képviselő feladatait.
2.5. A jóléti nagyrendszerek	Ismerje a legfontosabb jóléti védelem kereteit, formáit. Ismerje a társadalombiztosítás rendszerét, tudjon felsorolni ellátásokat. Ismerje a családtámogatásokat. Ismerje a foglalkoztatással összefüggő ellátásokat. Ismerje a fogyatékkal élő személyek esélyegyenlőségének területeit. Ismerje a hajléktalan személyek ellátási módjait. Ismerje a közalkalmazotti, közszolgálati, kormányzati szolgálati jogviszony legfontosabb jellemzőit.	Ismerje a jóléti védelem kereteit, formáit. Ismerje a társadalombiztosítási rendszert, az egészségbiztosítási és nyugdíjbiztosítási ellátásokat. Ismerje a családtámogatásokat. Ismerje a foglalkoztatással összefüggő ellátásokat. Ismerje a munkaerő-piaci szolgáltatásokat és a foglalkoztatást elősegítő támogatásokat. Ismerje a munkanélküliek ellátásait. Ismerje a fogyatékos személyek jogait és esélyegyenlőségének kérdéseit. Ismerje a hajléktalan személyek ellátásait. Ismerje a munkajogi szabályokat, az érdekvédelmet és az érdekegyeztetést. Ismerje a közalkalmazotti, közszolgálati, kormányzati szolgálati jogviszony létesítésére, tartalmára, megszüntetésére vonatkozó szabályokat.
2.6. A lokális ellátások	Ismerje a szociális biztonság megteremtésének lokális kereteit, formáit. Tudja pénzügyi, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat.	Ismerje a szociális biztonság megteremtésének kereteit, formáit, intézményeit és hatóságait. Ismerje az önkormányzati szociális, gyermekjóléti, illetve gyermekvédelmi ellátásokat: pénzügyi, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó ellátások a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvényben, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben és a végrehajtási rendeleteiben.
2.7. Közigazgatási ismeretek	Ismerje a közigazgatás alapfogalmait. Ismerje az állam és az önkormányzatok felépítését, hatásköreit. Alapismeretekkel rendelkezzen a jogalkalmazás és jogérvényesítés lehetőségeiről. Ismerje a helyi önkormányzati rendszer általános sajátosságait. Ismerje a települési önkormányzat szerveit. Legyen képes eligazodni a lokális hatalmi szervek és szervezetek, a kormányhivatalok, a járási hivatalok feladatai között.	Ismerje a közigazgatás alapfogalmait. Ismerje az állam és az önkormányzatok felépítését, hatásköreit. Legyenek alapismeretei a jogalkalmazás és jogérvényesítés lehetőségeiről. Ismerje a helyi önkormányzás alapelveit, az önkormányzati rendszer általános sajátosságait, feladatok és hatáskörök rendszerét. Ismerje a települési önkormányzat szerveit.

	Ismerje a közigazgatási eljárás alapvető jogi szabályait, alapfogalmait.	Ismerje a közigazgatási területi szerveit (kormányhivatalok, járási hivatalok), azok feladatait. Ismerje a közigazgatási eljárás tételes jogi szabályait, alapfogalmait, az alapeljárást, a jogorvoslatot, a végrehajtást.
2.8. A szociális segítség etikája	Tudja értelmezni a társadalmi és a szakmai etika jellemzőit. Ismerje a szociális munka etikai szabályait, az etikai kódex előírásait. Legyen képes a gyermekek autonómiájának, méltóságának, identitásának, magukkal hozott értékeinek, normáinak tiszteletben tartására. Ismerje az együttműködés etikai szabályait, a szakmai titoktartás és a korrekt tájékoztatás módjait.	Ismerje a társadalmi és a szakmai etikát. Ismerje a szociális munka etikai szabályait, az etikai kódex előírásait. Ismerje az emberi értékeket, az emberi méltóságot és az autonómia tiszteletét a szociális ellátás gyakorlatában. Ismerje a gyermekek autonómiájának, méltóságának, identitásának, magukkal hozott értékeinek, normáinak tiszteletben tartását. Ismerje az együttműködés etikai szabályait, a szakmai titoktartás és korrekt tájékoztatás módjait. Ismerje a szakmai, etikai dilemmák értelmezését és megoldási módjait.

3. Pszichológiai és pedagógiai ismeretek elmélete és gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Pszichológiai alapismeretek	Ismerje a pszichológia alapvető fogalmait és összefüggéseit, a lelki jelenségeket és folyamatokat. Ismerje a szociokulturális környezet fogalmát, az empátia, az önértékelés, az egyén intellektuális és emocionális jellemzőit. Tudja értelmezni a szükségletek rendszerét, a szükségletkielégítés hiányainak jeleit.	Ismerje - a pszichológia alapvető fogalmait és összefüggéseit, lelki jelenségeket és folyamatokat, - a személyeszlelést befolyásoló tényezőket, szociokulturális környezetet, empátia, önértékelés, intellektuális, emocionális jellemzőket, - a szükségletek rendszerét, a szükséglet-kielégítés hiányainak jeleit.
3.2. Szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok	Ismerje a szociálpszichológia fogalmát, tárgykörét, a társadalom kisebb és nagyobb egységeiben működő jelenségeket. Tudja értelmezni a csoportközi viszonyok, a társas érintkezés alapvető folyamatait és összefüggéseit. Tudja a kommunikáció csatornáit, jellemzőit, a kommunikációs jelzéseket, a nondirektív és a segítő beszélgetés jellemzőit. Ismerje az attitűdöket, én-védő funkciókat, technikákat. Ismerje az emberi vonzalmakat és taszításokat, játszmákat. Értelmezze az előítélet kialakulását és annak okait, a csoportfolyamatokat befolyásoló hatását. Tudja a szerep, a szerepstruktúra, a szerep-összeférhetetlenség, a szerepkonfliktusok jellemzőit. Ismerje a konfliktusok keletkezésének okait és megoldásának	Ismerje - a szociálpszichológia fogalmát, tárgykörét, - a társadalom kisebb és nagyobb egységeiben működő jelenségeket, szabályszerűségek felismerésének módszereit, - a csoportközi viszonyok, a társas érintkezés alapvető folyamatait és összefüggéseit, - a kommunikáció csatornáit, jellemzőit, kommunikációs jelzéseket, a nondirektív és a segítő beszélgetés jellemzőit, - az attitűdöket, én-védő funkciókat, technikákat, - az elhárító mechanizmusokat, - az emberi vonzalmakat és taszításokat, játszmákat, - az előítélet kialakulását és annak okait, a csoportfolyamatokat befolyásoló hatását,

	alapvető technikáit. Tudja a segítség pszichológiai összefüggéseit.	- a szerep, a szerepstruktúrák, szerep- összeférhetetlenségek, szerepkonfliktusok jellemzőit, - a konfliktusok keletkezésének okait és megoldásának technikáit, - a segítség pszichológiai összefüggéseit, - a szociális segítő munka formáit.
3.3. Az életút pszichológiája	Tudja az ember életkori fejlődésének szakaszait, ezek fejlődési sajátosságait, az egyéni fejlődést befolyásoló tényezők jellegzetességeit. Ismerje az anya-gyerek kapcsolat jelentőségét a gyermek fejlődésében, a szeparáció és a hospitalizáció jellemzőit. Tudja a játék, tanulás és munka személyiségalkító hatásait. Ismerje az átlagtól eltérő fejlődés jellemzőit, a fejlődési, beilleszkedési és viselkedési zavarokat, a tanulási nehézségeket, az agresszió, és a pszichoszomatikus tünetek jellemzőit. Tudja a kortárs csoportok szerepét az egyes életkori szakaszokban. Tudja értelmezni a fejlődési és járulékos kríziseket, a társadalmi traumák, a társadalmi körülmények pszichikus hatásait. Ismerje a hozzászokások, függőségek, szenvedélyek jellemzőit. Ismerje a veszteségek fajtáit, pszichikus hatását és feldolgozásuk folyamatát.	Ismerje - az ember életkori fejlődésének szakaszait, ezek fejlődési sajátosságait, az egyéni fejlődést befolyásoló tényezők jellegzetességeit, - a gyermek fejlődésében az anya-gyerek kapcsolat jelentőségét a szeparáció és hospitalizáció jellemzőit, - a játékfejlődés jellemzőit, - a játék, tanulás és munka személyiségalkító hatásait, - az átlagtól eltérő fejlődés jellemzőit, - fejlődési, beilleszkedési és viselkedési zavarokat, a tanulási nehézségek, agresszió, pszichoszomatikus tüneteit, - az énkép, identitás, önismeret forrásait, az önbecsülés és önállóság, az érzelmi akarat, az élet fejlődésmenetét, - a kortárs csoportok szerepét az egyes életkori szakaszokban, - a fejlődési és járulékos kríziseket, - a társadalmi traumák, a társadalmi körülmények pszichikus hatásait, - a hozzászokások, függőségek, szenvedélyek jellemzőit, - a veszteségek fajtáit, pszichikus hatását és feldolgozásuk folyamatát, módszereit.
3.4. A személyiség pszichológiája	Tudja a személyiség fogalmát, a személyiség szerkezetét, alakulását, fejlődését a kultúra, a család és a kortárs csoport hatását. Ismerje a személyiségzavarok, fejlődési zavarok, a deviáns viselkedés jellemzőit, a serdülők és az ifjúkorúak inadaptációjának jellemző vonásait. Ismerje fel a felnőtt személyiség- és viselkedészavarait, a viselkedési rendellenességeket.	Ismerje - a személyiség fogalmát, személyiségelméleteket, személyiségtípusokat, - a személyiség szerkezetét, alakulását, fejlődését a kultúra, a család és a kortárs csoport hatását, - a személyiségzavarok, fejlődési zavarok, a deviáns viselkedés jellemzőit, - a serdülők és az ifjúkorúak inadaptációjának jellemző vonásait, - a felnőtt személyiség- és viselkedészavarait, - a viselkedési rendellenességeket, - a kezelésüket, terápiájukat.
3.5. Szocializáció	Tudja a szocializáció fogalmát és folyamatát, a szocializációs színtereket és hatásokat: anya, család, kortárs csoport, gyermekintézmények, kiemelten az iskola, munkahely, társadalmi szervezetek és intézmények szerepét a szocializáció folyamatában. Ismerje a kulturális mintákat és normákat. Ismerje a szociális identitás kialakulását, a szociális tanulást, a kompetencia fogalmát.	Ismerje - a szocializáció fogalmát és folyamatát, - a szocializációs színtereket és hatásokat: anya, család, kortárs csoport, gyermekintézmények, kiemelten az iskola, munkahely, civil szervezetek és intézmények, - a kulturális mintákat és normákat,

		- a szociális identitás kialakulását, a szociális tanulást, - az előítéletek szocializációt befolyásoló hatását.
3.6. Pedagógiai alapismeretek	Tudja a nevelés fogalmát, célját, feladatait, a nevelési folyamat résztvevőit. Ismerje a gyermek megismerésének lehetőségeit, módszereit, a közvetett és közvetlen nevelési módszereket. Tudja a nevelő személyiségének jellemzőit, a nevelésben betöltött szerepét. Értelmezze a sikerek, kudarcok hatását a nevelésben. Ismerje az egyéni, csoportos, közösségi nevelés lehetőségeit, formáit. Legyen képes a gyermek az életkorának megfelelő környezet kialakítására, az életkornak megfelelő, öntevékeny, szabad mozgás és játék feltételeinek megteremtésére a pedagógiai feladatokban. Ismerje és tartsa tiszteletben a gyermekek etnikai, vallási és kulturális sajátosságait, hagyományait és szokásait. Tudja az egyéni bánásmód alkalmazását. Ismerje a sajátos szükségletű gyermekek jellemzőit, a sajátos ütemű fejlődés megnyilvánulási jeleit, a gyógypedagógiai segítséget igénylő problémákat.	Ismerje - a nevelés fogalmát, célját, feladatait, a nevelési folyamat törvényszerűségeit, - a nevelési folyamat résztvevőit, - a gyermek megismerésének lehetőségeit, módszereit, - a közvetett és közvetlen nevelési módszereket, - a nevelő személyiségét, nevelésben betöltött szerepét, - a nevelési stílusokat és attitűdöket, - a sikerek és kudarcok a hatását a nevelésben, - az egyéni, csoportos, közösségi nevelés lehetőségeit, formáit, - a pedagógiai folyamatok tervezését, - a gyermek környezetének kialakításában az életkornak megfelelő, öntevékeny, szabad mozgás és játék feltételeinek megteremtésében a pedagógiai feladatokat, - a gyermekek etnikai, vallási és kulturális sajátosságait, hagyományait és szokásait, - a tanulási folyamatot, a tanulási nehézségeket, a tanulás segítésének módszereit, - az egyéni bánásmód alkalmazását, - a sajátos szükségletű gyermekek jellemzőit, - a korai fejlesztést, fejlesztési módszereket, - a sajátos ütemű fejlődés megnyilvánulási jeleit, a gyógypedagógiai segítséget igénylő problémákat, - az előítéletek működésének oktatást befolyásoló hatását.

4. Egészségügyi alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Az emberi test felépítése és működése	Ismerje az emberi test felépítését, működését, a kültakaró, a mozgásszerv-rendszer, a légzőrendszer, a keringési rendszer, az emésztőrendszer, a kiválasztó rendszer, a szaporodás szervrendszere, az érzékszervek, az idegrendszer működését. Tudja az emberi élet fejlődési szakaszait, az egyes szakaszok testi jellemzőit.	Ismerje - az emberi test felépítését, működését, - a kültakaró, a mozgásszerv-rendszer, a légzőrendszer, a keringési rendszer, az emésztőrendszer, a kiválasztó rendszer, a szaporodás szervrendszere, a nyirok- és az immunrendszer, az érzékszervek, az idegrendszer működését, - az emberi élet fejlődési szakaszait, - a méhen belüli fejlődést, - az egyes szakaszok testi jellemzőit.
4.2. Kórok és kórokok	Ismerje az egészség és a betegség fogalmát, holisztikus értelmezését, a betegségek kockázati tényezőit.	Ismerje - az egészség és a betegség fogalmát, holisztikus értelmezését,

	Tudja az egészségi állapotot befolyásoló tényezőket, a természetes és mesterséges környezet hatását az egészségre.	- az egészségi állapotot befolyásoló tényezőket, a természetes és mesterséges környezet hatását az egészségre, - a betegségek kockázati tényezőit, - a betegségek lefolyását, - a heveny és idült gyulladás jellemzőit.
4.3. A betegségek tünetei és a betegmegfigyelés szempontjai	Tudja a vitális paramétereket. Ismerje az állapotváltozások, a kór-okok, a betegségek és állapotváltozások tüneteit, a betegmegfigyelés szempontjait, a csecsemő- és a gyermekkor gyakori betegségeit.	Ismerje - a vitális paramétereket, - az állapotváltozások, a kórokok, a betegségek és állapotváltozások tüneteit, a betegmegfigyelés szempontjait, - a csecsemő- és a gyermekkor gyakori betegségeit.
4.4. A gondozás és a betegellátás laikus módszerei	Tudja a gondozás fogalmát, célját, feladatait, a gondozás célcsoportjait, tevékenységformáit. Ismerje alapvető elsősegélynyújtási feladatokat. Tudja az autonómia megőrzésének lehetőségét a gondozás folyamán, az aktivitás fontosságát és fenntartásának lehetőségeit. Ismerje a házi patika szereinek és gyógyszereinek összeállítását, a gyógyszertárolás, gyógyszerkezelés szabályait, a gyógyszerelés, a gyógyszerek bejuttatásának módjait a szervezetbe. Legyen képes a gyógyszerelés hatásainak és esetleges mellékhatásainak megfigyelésére. Ismerje a munka-, tűz- és a balesetvédelem alapvető előírásait.	Ismerje - a gondozás fogalmát, célját, feladatait, - a gondozás célcsoportjait, tevékenységformáit, - a szükséglet-kielégítés és a gondozás komplexitását, - az autonómia megőrzésének lehetőségét a gondozás folyamán, - az aktivitás fontosságát és fenntartásának lehetőségeit, - a fizikális és természetes gyógymódokat, - a házi patika szereinek és gyógyszereinek összeállítását, a gyógyszertárolás, gyógyszerkezelés szabályait, - a gyógyszerelés, a gyógyszerek bejuttatásának módjait a szervezetbe. Legyen képes a gyógyszerelés hatásainak és esetleges mellékhatásainak megfigyelésére.

5. Népegészségügyi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A társadalmi helyzet és az egészség	Ismerje a társadalom ártó-védő hatását, a társadalmi helyzet és az életmód összefüggését az egészséggel és betegséggel, az egészséget veszélyeztető szenvedélyeket és szokásokat és ezek társadalmi vetületeit.	Ismerje - a társadalom ártó-védő hatását, - a társadalmi helyzet és az életmód összefüggését az egészséggel és betegséggel, - az egészséget veszélyeztető szenvedélyeket és szokásokat és ezek társadalmi vetületeit.
5.2. Közegészség	Ismerje a népbetegségnek számító krónikus betegségek okait. Tudja a prevenció és rehabilitációs lehetőségeket, a prevenció három szintjét, a támogató rendszereket. Ismerje a leggyakoribb fertőző és járványt okozó betegségeket, azok tüneteit, a fertőzőbetegek ellátását. Tudja a fertőtlenítési eljárásokat, a fertőtlenítőszeres használatát, tárolását, a fertőzések elhárítását. Ismerje a védőfelszereléseket és tudja azok használatát.	Ismerje - a népbetegségnek számító krónikus megbetegedések okait, prevenció és rehabilitációs lehetőségeit, a prevenció három szintjét, a támogató rendszereket, - a leggyakoribb fertőző és járványt okozó betegségeket, azok tüneteit és járványtanát, a fertőzőbetegek ellátását, - a fertőtlenítőszeres eljárásait, a fertőzések elhárítását, a védőfelszereléseket és azok használatát.

5.3. Egészségmegőrzés	Tudja az egészségtudatos magatartás jelentőségét, az egészséges életvitel feltételeinek értelmezését a Maslow-féle szükségletrendszerben. Ismerje az egészséget veszélyeztető tényezőket: az egyén biológiai és pszichológiai adottságaiból eredő rizikófaktorokat, a mesterséges és a természetes környezetből, a helytelen életvitelből és a káros anyagok szervezetbe jutásából adódó rizikófaktorokat. Tudja az egészséges táplálkozás kritériumait, a tevékeny életmód és az egészség kapcsolatát.	Ismerje - az egészségtudatos magatartás jelentőségét, - az egészséges életvitel feltételeinek értelmezését a Maslow-féle szükséglet rendszerben, - az egészséget veszélyeztető tényezőket: az egyén biológiai és pszichológiai adottságaiból eredő rizikófaktorokat, a mesterséges és természetes környezetből, helytelen életvitelből és a káros anyagok szervezetbe jutásából adódó rizikófaktorokat, - az egészséges táplálkozás kritériumait, - a tevékeny életmód és az egészség kapcsolatát.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga a szociális szolgáltatások végzéséhez szükséges elméleti felkészültség ellenőrzése, az írásbeli vizsgán a szociális ágazati szakmai tartalmakról történik átfogó számadás.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A központilag összeállított feladatsorban a tanult modulok fogalmai, törvényszerűségei, jelenségei és összefüggései jelennek meg, ezek aránya:

- pszichológia (30%),
- társadalomismeret (30%),
 - szociálpolitika (20%),
 - gondozástan (10%),
 - egészségügy (10%).

A kérdéstípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Az írásbeli feladatok tesztjellegű, ismertetés, felsorolás, esetelemzés, fogalommeghatározás, folyamatleírás, táblázat, grafikon-, diagramelemzés, problémamegoldó feladatok.

Témakörök

- Társadalomismeret elmélete és gyakorlata:
 - a család és életmód,
 - szociológiai alapismeretek,
 - a társadalmi struktúra,
 - a mai magyar társadalom,
 - szervezetszociológia.
- Szociálpolitikai, jogi és etikai ismeretek elmélete és gyakorlata:
 - szociálpolitikai alapismeretek,
 - szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák,
 - jogi és családjogi alapismeretek,
 - a jóléti rendszerek,
 - a lokális ellátások,
 - közigazgatási ismeretek.
- Pszichológiai és pedagógiai ismeretek elmélete és gyakorlata:

- pszichológiai alapismeretek,
- szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok,
- az életút pszichológiája,
- a személyiség pszichológiája,
- szocializáció,
- pedagógiai alapismeretek.
- Egészségügyi alapismeretek:
 - az emberi test felépítése és működése,
 - kórok és kórokok,
 - a betegségek tünetei és a betegmegfigyelés szempontjai,
 - a gondozás és a betegellátás laikus módszerei.
- Népegészségügyi ismeretek:
 - a társadalmi helyzet és az egészség,
 - közegészség,
 - egészségmegőrzés.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll, amelybe a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli vizsga a részletes érettségi vizsgakövetelményekben meghatározott mélységben a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, bemutatását, gyakorlati alkalmazását igényli a vizsgázótól.

A szóbeli vizsgán kerül megállapításra, hogy a vizsgázó képes-e a sokszínű szakmai fogalomkészletet szabatosan alkalmazni, elméleti ismereteit az adott kérdéshez mozgósítani, és azok felhasználásával a szakmai összefüggéseket észrevenni, megmagyarázni, alkalmazni, az elméleti és gyakorlati összefüggések kölcsönhatását felismerni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. Minden tétel „A” és „B” feladatból áll, amelyeket a vizsgázónak meg kell válaszolni. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

- Az „A” feladat témakörei:
 - Társadalomismeret elmélete és gyakorlata:
 - a család és életmód,
 - szociológiai alapismeretek,
 - a társadalmi struktúra,
 - a mai magyar társadalom.
 - Szociálpolitikai, jogi és etikai ismeretek elmélete és gyakorlata:
 - szociálpolitikai alapismeretek,
 - szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák,
 - a szociálpolitika intézményrendszere,
 - a jóléti nagyrendszerek,
 - a lokális ellátások,
 - a szociális segítség etikája.
- A „B” feladat témakörei:
 - Pszichológiai és pedagógiai ismeretek elmélete és gyakorlata:
 - pszichológiai alapismeretek,
 - szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok,
 - az életút pszichológiája,
 - a személyiség pszichológiája,
 - szocializáció,
 - pedagógiai alapismeretek.
 - Egészségügyi alapismeretek:
 - az emberi test felépítése és működése,
 - kórok és kórokok,
 - a betegségek tünetei és a betegmegfigyelés szempontjai,
 - a gondozás és a betegellátás laikus módszerei.
 - Népegészségügyi ismeretek:
 - a társadalmi helyzet és az egészség,

- közegészség,
- egészségmegőrzés.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit, a szempontokat, kompetenciákat és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, logikusan felépített szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: a témát példákkal is bemutatja, ismereteit megfelelően alkalmazza, a problémát komplexen értelmezi, szakmai alapfogalmak, jogszabályok ismerete, használata, szakmai ismeretei megalapozottak, a témára jellemző szakmai fogalmakat pontosan használja, tények, jelenségek, folyamatok, összefüggések ismerete, holisztikus értelmezése, magyarázása, a szakmai értékek és az etikai szabályok szerinti problémaértelmezés és megoldáskeresés	20 pont	20 pont	40 pont
Szakmai nyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a szociális szolgáltatások végzéséhez szükséges elméleti felkészültség ellenőrzése történik.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok tesztjellegű, ismertetés, felsorolás, esetelemzés, fogalommeghatározás, folyamatleírás, táblázat, grafikon-, diagramelemzés, problémamegoldó feladatok.

Az írásbeli feladatsort az alábbi témakörökből kell összeállítani:

- Társadalomismeret elmélete és gyakorlata
 - a család és életmód,
 - szociológiai alapismeretek,
 - a társadalmi struktúra,
 - a mai magyar társadalom,
 - szervezetszociológia.
- Szociálpolitikai, jogi és etikai ismeretek elmélete és gyakorlata
 - szociálpolitikai alapismeretek,
 - szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák,
 - jogi és családjogi alapismeretek,
 - a jóléti nagyrendszerek,
 - a lokális ellátások,
 - közigazgatási ismeretek.
- Pszichológiai és pedagógiai ismeretek elmélete és gyakorlata
 - pszichológiai alapismeretek,
 - szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok,
 - az életút pszichológiája,
 - a személyiség pszichológiája,

- szocializáció,
- pedagógiai alapismeretek.
- Egészségügyi alapismeretek
 - az emberi test felépítése és működése,
 - kórok és kórok,
 - a betegségek tünetei és a betegmegfigyelés szempontjai,
 - a gondozás és a betegellátás laikus módszerei.
- Népegészségügyi ismeretek
 - a társadalmi helyzet és az egészség,
 - közegészség,
 - egészségmegőrzés.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes érettségi vizsgakövetelményekben meghatározott mélységben a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, bemutatását, gyakorlati alkalmazását igényli a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsgán kerül megállapításra, hogy a vizsgázó képes-e a sokszínű szakmai fogalomkészletet szabatosan alkalmazni, elméleti ismereteit az adott kérdéshez mozgósítani és azok felhasználásával a szakmai összefüggéseket észrevenni, megmagyarázni, alkalmazni, az elméleti és gyakorlati összefüggéseket kölcsönhatását felismerni.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll, amelybe a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

Az „A” feladat témakörei:

- Társadalomismeret elmélete és gyakorlata
 - a család és életmód,
 - szociológiai alapismeretek,
 - a társadalmi struktúra,
 - a mai magyar társadalom.
- Szociálpolitikai, jogi és etikai ismeretek elmélete és gyakorlata
 - szociálpolitikai alapismeretek,
 - szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák,
 - a szociálpolitika intézményrendszere,
 - a jóléti nagyrendszerek,
 - a lokális ellátások,
 - a szociális segítség etikája.

A „B” feladatsor témakörei:

- Pszichológiai és pedagógiai ismeretek elmélete és gyakorlata
 - pszichológiai alapismeretek,
 - szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok,
 - az életút pszichológiája,
 - a személyiség pszichológiája,
 - szocializáció,
 - pedagógiai alapismeretek.
- Egészségügyi alapismeretek
 - az emberi test felépítése és működése,
 - kórok és kórok,
 - a betegségek tünetei és a betegmegfigyelés szempontjai,
 - a gondozás és a betegellátás laikus módszerei.
- Népegészségügyi ismeretek
 - a társadalmi helyzet és az egészség,
 - közegészség,
 - egészségmegőrzés.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, logikusan felépített szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: szakmai fogalmak, tények, a szükséges jogszabályok ismerete, a problémamegoldás rendszerének adekvát értelmezése, alkalmazása, összefüggések holisztikus értelmezése, a szakmai értékek és az etikai szabályok szerinti problémaértelmezés és megoldáskeresés	21pont	21pont	42 pont
Szakmai nyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

PEDAGÓGIA ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

PEDAGÓGIAI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A pedagógiai ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a IV. Pedagógia ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 140 01 Gyógypedagógiai segítő munkatárs,
- 54 140 02 Pedagógiai és családsegítő munkatárs.

A) KOMPETENCIÁK

1. Információk feldolgozása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Hallott, olvasott szöveg feldolgozása	- Legyen képes információkat gyűjteni a hallott és olvasott szöveg feldolgozása során, megadott szempontok szerint. - Legyen képes az információkat összevetni már meglévő ismereteivel. - Legyen képes az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.	- Legyen képes forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó kérdésekre válaszolni. - Legyen képes szakmai szöveg megfogalmazására laikusok számára. - Legyen képes az információkat összevetni már meglévő elméleti ismereteivel és gyakorlati tapasztalataival. - Legyen képes az eltéréseket indokolni.
1.2. Közvetett tapasztalatszerzés útján szerzett információk feldolgozása	- Legyen képes a közvetett tapasztalatszerzés során szerzett megfigyeléseit rögzíteni. - Tudjon jegyzetet készíteni a tapasztaltakról kérdéssor alapján.	- Tudjon elemzéseket, összehasonlításokat készíteni a tapasztaltakról. - Legyen képes tapasztalatait megadott szempontok szerint csoportosítani. - Legyen képes eseteírás elemzésére, értékelésére.
1.3. Szakmai fogalmak ismerete	- Legyen képes mondanivalóját a szakmai terminusok alkalmazásával megfogalmazni. - Legyen képes kiválogatni a fogalom lényeges elemeit.	- Legyen képes kifejtetni a fogalom lényeges elemeit. - Tudjon példát hozni a szakmai fogalmakra. - Legyen képes más megfogalmazásban is kifejtetni a szakmai fogalmakat.

2. Ismeretek alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Ismeretek alkalmazása gyakorlati tevékenységek,	- Legyen képes feladatok gyakorlati szempontú megközelítésére.	- Legyen képes feladatok gyakorlati szempontú megközelítésére, elemzésére.

feladatok elemzésében, értékelésében	- Legyen képes az adott feladathoz szükséges ismeretek kiválogatására és adekvát alkalmazására. - Legyen képes a különböző forrásokból szerzett ismeretek szintetizálására.	- Legyen képes az értékeléshez szükséges ismeretek kiválogatására, elrendezésére és adekvát alkalmazására. - Legyen képes a különböző forrásokból szerzett ismeretek szintetizálására. - Legyen képes értékelését szakmai szempontok alapján indokolni.
2.2. Ismeretek alkalmazása nevelési szituációk megoldásában	- Legyen képes gyakorlati feladatok, nevelési helyzetek szakmailag helytálló megoldására.	- Legyen képes gyakorlati feladatok, nevelési helyzetek szakmailag helytálló megoldására. - Legyen képes megoldási alternatívákat megfogalmazni. - Legyen képes megoldását szakmai szempontok alapján indokolni.

3. Eszközhasználat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Gyakorlati tevékenységek során alkalmazott eszközök használata, előkészítése	- Hozzon példát a gyakorlati tevékenység során használt eszközökre. - Ismerje a gondozási tevékenység során alkalmazott eszközöket. - Ismerje a nevelési intézmények kötött és kötetlen tevékenységei során alkalmazott eszközöket, pedagógus irányításával legyen képes alkalmazni. - Legyen képes összefoglalni az eszközök alkalmazásának lehetőségeit, használhatóságát. - Elméleti ismeretei és gyakorlati tapasztalatai felhasználásával legyen képes meghatározott célnak, a gyermekcsoport életkori sajátosságainak megfelelő eszközök kiválogatására.	- Ismerje a gondozási tevékenység során alkalmazott eszközöket. - Ismerje a nevelési intézmények kötött és kötetlen tevékenységei során alkalmazott eszközöket, pedagógus irányításával legyen képes ezeket alkalmazni. - Legyen képes kifejtetni a gyakorlati tevékenység során használt eszközök sajátosságait, nevelési, gondozási folyamatban betöltött szerepét. - Elméleti ismeretei és gyakorlati tapasztalatai felhasználásával legyen képes meghatározott célnak, a gyermekcsoport életkori sajátosságainak megfelelő eszközök kiválogatására.

4. Helyzetfelismerés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Nevelési helyzet felismerése	- Legyen képes a nevelési helyzet sajátosságainak felismerésére. - Legyen képes felismerni a konfliktusos nevelési helyzetet.	- Legyen képes a nevelési helyzet elemzésére, értékelésére. - Legyen képes elemezni a konfliktusos nevelési helyzetet. - Legyen képes a konfliktusos nevelési helyzetetek mögötti okok, érzelmek feltárására.
4.2. Nevelési helyzet megoldása szóban vagy írásban	- Legyen képes a megoldási alternatívák kidolgozására. - Legyen képes arra, hogy ismereteit a nevelési helyzet megoldása során tudatosan alkalmazza.	- Legyen képes a megoldási alternatívák kidolgozására, azok indoklására.

		- Legyen képes elméleti ismereteinek és gyakorlati tapasztalatainak adekvát alkalmazására az adott helyzet megoldásában.

5. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Lényegkiemelés	- Legyen képes információk rendezésére, csoportosítására megadott szempontok alapján. - Legyen képes a téma szempontjából a lényeges és lényegtelen elemek megkülönböztetésére.	- Legyen képes az információk rendezésére egy adott jelenség, szituáció elemzése érdekében. - Legyen képes a téma szempontjából lényeges és lényegtelen elemek magyarázatára.
5.2. Elvonatkoztatás képessége	- Legyen képes eligazodni a tények és törvényszerűségek között.	- Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére.

B) TÉMAKÖRÖK

1. A nevelés elmélete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Általános pedagógia	Ismerje a pedagógia tárgyát, célját, feladatát, tudományközi kapcsolatait. Legyen képes elhelyezni a pedagógiát a tudományok rendszerében. Használja szakszerűen a nevelés, és ehhez kapcsolódva az adottság, a képesség és a jártasság fogalmát.	Ismerje a tudományosság kritériumait. Ismerje a pedagógia legfontosabb módszereit.
1.2. A nevelés i folyamat, a nevelés cél-, feladat és eszközrendszere	Ismerje a nevelés fogalmát. Ismerje a nevelési cél fogalmát. Értelmezze a nevelési cél és az embereszmény kapcsolatát. Ismerje a személyiség fejlődését meghatározó biológiai tényezők és a környezeti nevelési hatások kölcsönhatását. Ismerje az adottság, a rátermettség, a hajlam, a temperamentum, az érdeklődés, a képesség, a tehetség, a kreativitás fogalmakat. Ismerje és értelmezze a nevelési folyamat jellemzőit. Ismerje az érték és norma szerepét a nevelés folyamatában, értelmezze ezek viszonyát a nevelési céllal. Ismerje a nevelés feladat- és eszközrendszerét. Legyen képes felismerni a szükségletek és a nevelés feladatainak összefüggését.	Legyen képes kiemelni a nevelés jelentőségét az egyén és a társadalom szempontjából. Ismerje a nevelési cél fogalmának változásait a különböző társadalmakban. Legyen képes bemutatni a célok összefüggését, szerepüket a személyiség fejlődésében Ismerje a nevelhetőség kérdéséről szóló álláspontokat. Ismerje az emberi szükségletek rendszerét, hierarchiáját.

	Legyen képes ismertetni a nevelés, a személyiségfejlesztés fő területeit, a fejlesztés feladatait. Legyen képes felismerni a nevelési cél és a nevelés eszközrendszerének (nevelési módszerek, a nevelés szervezeti formái, színterei, a nevelés fő tevékenységi formái) kapcsolatát.	
1.3. A nevelés feladat- és eszközrendszere – a nevelés módszerei	Határozza meg a nevelési módszer helyét a nevelés feladat- és eszközrendszerében. Ismerje a nevelési módszer fogalmát. Legyen képes a nevelési módszereket a nevelési folyamatban betöltött szerepük alapján csoportosítani. Ismerje a meggyőzés módszereit. Ismerje a tevékenység megszervezésének módszereit. Ismerje a magatartásra ható módszereket. Legyen tisztában a nevelési módszer kiválasztásának szempontjaival. Legyen tisztában a nevelő modellszerepével, ismerje a vezetési stílusokat és azok hatását az egyén és a gyermekközösség viselkedésére, teljesítményére. Legyen képes kifejtetni, mit jelent a differenciálás, az egyéni sajátosságok figyelembevételének elve.	Legyen képes a nevelési módszereket a nevelői irányítás szempontjából csoportosítani. Mutassa be a közvetett módszerek alkalmazásának lehetőségeit. Legyen képes példákat hozni a különböző nevelési módszerek alkalmazási lehetőségeire, alkalmazásuk szabályaira. Ismerje azokat a tényezőket, amelyek a nevelési módszerek eredményességét gátolják. Értékelje a különböző vezetési stílusokat pedagógia-pszichológiai szempontból. Ismerje a pozitívumokra való támaszkodás elvét és a nevelési ráhatások egységét. Legyen képes értelmezni ezek jelentőségét a gyermek személyiségfejlődése szempontjából.
1.4. A nevelés feladat- és eszközrendszere – a nevelés színterei, szervezeti formái	Határozza meg a nevelési színterek helyét a nevelés eszközrendszerében. Értelmezze a szocializáció és a nevelés kapcsolatrendszerét. Ismerje az elsődleges és a másodlagos szocializációs színterek szerepét az egyén életében. Ismerje a család szerkezetét, funkcióját, típusait. Ismerje a családi nevelés jellemzőit, típusait, és legyen képes bemutatni ennek szerepét az egyén személyiségfejlődésében. Ismerje a különböző nevelési intézmények szocializációban betöltött szerepét. Legyen képes összefoglalni a köznevelési intézményekben folyó nevelő-oktató munka célját, sajátosságait, területeit. Ismerje a kortársak szerepét a szocializációban. Ismerje a család és az intézmény közötti kapcsolattartás, együttműködés formáit.	Értelmezze a nevelés társadalmi jellegét. Értelmezze ez egyes életkorokban az elsődleges és a másodlagos szocializációs színterek jelentőségét az egyén viselkedése szempontjából. Ismerje a szociális tanulás formáit. Hasonlítsa össze az egyes családi nevelési típusokat a gyermekre gyakorolt hatása szempontjából. Mutassa be, milyen eljárások segíthetik az átmenetet a nevelési színterek között (család-óvoda, óvoda-iskola) a gyermek számára. Ismerje a társas kapcsolatok humanista értékeit (tolerancia, bizalom, empátia).

1.5. A nevelés feladat- és eszközrendszere – fő tevékenységi formák	Ismerje a nevelés fő tevékenységi formáit: gondozás, szabadidős tevékenységek, játék; gyermekmunka; tanulás-tanítás. Ismerje az kisgyermekkorú és az óvodáskorú gyermek fő tevékenységformáit. Ismerje a szabadidő fogalmát, az aktív és passzív rekreációs tevékenységek jelentőségét. Tudjon példákat sorolni a különböző életkorokra jellemző szabadidős tevékenységekre. Ismerje a játék fogalmát. Legyen képes bemutatni a játék kiemelkedő szerepét a gyermek fejlődésében. Példák segítségével legyen képes ismertetni a játékok fajtáit. Ismerje a különböző életkorok jellemző játéktevékenységét. Ismerje az elmélyült játék feltételeit. Ismerje a gyermekmunka jelentőségét a személyiségfejlődés folyamatában. Ismerje a gyermekmunka jellemzőit és lehetőségeit az egyes életkorokban. Ismerje a gyermekmunka és a játék hasonlóságait és különbségeit gyermekkorban. Legyen képes meghatározni a gyermekmunka irányításának feladatait. Tudjon példát hozni az egyes életkorokban jellemző munkafajtákra. Ismerje a tanulás, a tanítás, az oktatás, az ismeret, a tudás fogalmát. Ismerje a jártasság, a készség, a képesség fogalmát, és legyen képes különbséget tenni a fogalmak között. Értelmezze a nevelés, az oktatás és a képzés egymáshoz való viszonyát.	Legyen képes értelmezni a szabadidő szerepét az egyén és a közösség életében. Legyen képes bemutatni a közművelődési intézmények helyét a szabadidős tevékenységben. Legyen képes bemutatni a játékfejlődés szakaszait. Legyen képes bemutatni a felnőtt irányító tevékenysége és a gyermek játéktevékenysége között összefüggést. Mutassa be a közvetett és a közvetlen játékirányítás előnyeit, hátrányait. Értelmezze a játék és a munkajellegű tevékenységek kapcsolatát. Ismerje melyek a gyermek önmaga irányában és mások érdekében végzett munkajellegű tevékenységei. Értelmezze az oktatás helyét a nevelés folyamatában. Példákkal illusztrálva értelmezze a jártasság, a készség és a képesség fogalma közötti kapcsolatot.
1.6. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek	Legyen képes ismertetni a leggyakrabban előforduló nevelési nehézségeket, problémákat. Ismerje a sajátos nevelési igény fogalmát. Ismerje a hátrányos helyzet fogalmát. Ismerje a halmozottan hátrányos helyzet fogalmát. Legyen képes különbséget tenni a fenti fogalmak között. Legyen tisztában a szegregáció, az integráció és az inklúzió lehetőségeivel, előnyeivel és hátrányaival.	Hospitálási tapasztalatai birtokában alkosson véleményt az együttnevelés előnyeiről és nehézségeiről.

	Ismerje a tehetséges gyermek nevelésének-oktatásának sajátosságait.	

2. Nevelési gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Gondozási tevékenység	Legyen képes megfigyelni a nevelési intézményben folyó gondozási tevékenységet. Ismerje a gyermekek gondozásának alapjait, szabályait, és tudja ezeket alkalmazni gyakorlati szituációban. Ismerje az egészséges életmód területeit, és tudja ezeket alkalmazni gyakorlati szituációban. Legyen képes gyakoroltatni a gyermekkel, a tanulóval a mindennapi élethelyzethez szükséges tevékenységeket. Legyen képes ellenőrizni a gyermek, a tanuló higiénés és önkiszolgálási tevékenységét.	Legyen képes elemezni adott, konkrét gondozási tevékenységet pedagógiai, pszichológia szempontok alapján.
2.2. A gyermek megismerése	Ismerje a gyermek megismerésére alkalmas módszereket. Ismerje a megfigyelés módszerét. Ismerje a szociometria módszerét. Ismerje a gyermek fejlettségének mutatóit. Legyen képes megítélni, hogy a gyermek fejlettsége megfelel-e életkorának. Egyéni és csoportos hospitálásai során figyelje meg a személyiség fejlődését meghatározó biológiai tényezők és a környezeti nevelési hatások megnyilvánulását a gyermekek, a gyermekcsoport viselkedésében, teljesítményében. Ismerje a harmonikus mozgásfejlődés feltételeit, és legyen képes ezen feltételek megteremtésére. Ismerje a gyermek mozgásfejlődésének sajátosságait. Ismerje a mozgásfejlődés lépéseit, Ismerje a gyermek mozgásigényének kielégítésének lehetőségeit.	Ismerje a különböző életkorú gyermekek megismerésére alkalmas módszereket. Legyen képes értelmezni egy adott szociogramot, vagy annak részletét. Legyen képes megítélni, hogy egy megfigyelt gyermek testi és mozgásfejlettsége megfelel-e az életkorának. Legyen képes – felügyelet mellett – mozgásos tevékenység irányítására. Ismerje és helyesen alkalmazza a tevékenység irányításának balesetvédelmi szabályait.
2.3. A gyermek tevékenységének megfigyelése, problémahelyzetek elemzése	Legyen képes elemezni gyermektevékenységet - játék, munka, tanulás – pedagógiai, pszichológiai szempontok alapján. Legyen képes elemezni gyermektevékenységet saját hospitálási élmény felhasználásával. Ismerje a viselkedést kiváltó és fenntartó okokat.	Legyen képes elemezni gyermektevékenységet pedagógiai forrásanyag felhasználásával. Legyen képes elemezni megfigyelt gyermek tevékenységét.

	Legyen képes felismerni és megteremteni az elmélyült játék feltételeit. Legyen képes részt venni, pedagógus felügyelete mellett irányítani gyermekek, tanulók szabadidős és játéktevékenységét. Legyen képes részt venni a gyermekek, tanulók motivációjának felkeltésében. Ismerje a motiváció felkeltésének, a gyermek, tanuló aktiválásának módjait. Legyen képes szabadidős programokhoz, játéktevékenységhez szükséges eszközök előkészítésére. Legyen képes szabadidős programokhoz, játéktevékenységhez szükséges eszközök készítésére. Legyen képes megfigyelni a gyermek és a pedagógus együttműködését, a pedagógiai ráhatás módszereit. Legyen képes értelmezni az alkalmazott módszer szerepét az adott szituációban.	Legyen képes elemezni a jelenségek mögött álló tényeket, érzelmeket. Értelmezze a motiváció, a tanulói aktivitás és a teljesítmény viszonyát. Hospitálási tapasztalatai alapján értelmezze, értékelje a tanuló motiválásának, aktiválásának módszereit a különböző életszakaszokban.

3. Gondozás és egészségnevelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Egészségvédelem	Ismerje az egészség, az egészségvédelem, az egészségnevelés fogalmát, célját, feladatait. Ismerje az egészségnevelés feladatait, területeit a különböző életszakaszokban. Ismerje a gyermek, a tanuló testi szükségleteit és kielégítésének módjait. Ismerje a táplálkozás egészségtanát. Legyen képes felismerni az egyéni sajátosságokat, szükségleteket a táplálkozás során. Ismerje a helyes életritmus és az érzelmi biztonság megteremtésének feltételeit. Ismerje a nyugodt pihenés ideális körülményeit. Ismerje az aktív és a passzív pihenés szerepét az egyén életében. Legyen képes rámutatni a mozgás egészségvédő szerepére.	Értelmezze az egészségvédelem és a nevelés kapcsolatát. Ismerje a pszichés hatások jelentőségét az étkezésben. Ismerje a helytelen táplálkozás egészségre gyakorolt negatív hatásait. Legyen képes bemutatni, mit tehet a nevelő a szemléletformálás érdekében. Ismerje fel az életritmus és az egészség összefüggéseit a jelen társadalmában. Ismertesse a mozgásszegény életmód és az egészség összefüggéseit.
3.2. Személyi gondozás	Ismerje a gondozás fogalmát és területeit. Ismerje fel a gondozás szerepét az egyes életszakaszokban. Ismerje fel a gondozás szerepét a nevelési folyamatban.	

	Legyen képes részt venni a gyermekek, a tanulók higiénés szokásainak kialakításában. Legyen képes részt venni a gyermekek, a tanulók öltözködési szokásainak kialakításában. Legyen képes részt venni a gyermekek, a tanulók étkezési szokásainak kialakításában. Ismerje a beteg gyermek, tanuló igényeit. Legyen képes felügyelni a beteg gyermeket. Ismerje az integráltan nevelt sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló személyi gondozásának speciális kérdéseit.	Legyen képes rámutatni a divat és az öltözködés kapcsolatára. Legyen képes felismerni a nevelési intézmény feladatát, lehetőségeit, szemléletformáló szerepét ezzel kapcsolatban. Legyen képes véleményét a humanista értékek közvetítésével megfogalmazni.

4. Kommunikáció és konfliktuskezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Kommunikációs alapismeretek	Ismerje a kommunikációs alapfogalmakat. Ismerje és értelmezze a kommunikáció funkcióit, szerepét az emberi érintkezésben. Ismerje a közvetlen emberi kommunikáció csatornáit. Ismerje a verbális kommunikáció fogalmát, jellemzőit. Ismerje a nonverbális kommunikáció fogalmát, területeit, szerepét az emberi érintkezésben. Legyen képes bemutatni a verbális és a nonverbális közlés viszonyát. Ismerje a kommunikációs technikákat. Ismerje a kommunikáció hatékonyságát fokozó tényezőket. Ismerje az eredményes közlés folyamatát, feltételeit. Ismerje a kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait, a megszólítás protokollját. Ismerje a közvetett kommunikáció formáit.	Ismerje a tömegkommunikáció befolyásoló, személyiségfejlesztő hatását. Lássa át a tömegkommunikáció hatását a nevelési folyamatban. Ismerje a kongruencia fogalmát. Ismerje a megjelenés (öltözködés, hajviselet, smink, ékszerek, kiegészítők) kommunikációs értékét. Ismerje a kommunikációs gátakat. Nevezze meg a kommunikációs zavarok okait. Ismerje fel a hatékony nevelői kommunikáció szerepét a személyiségfejlesztés folyamatában. Legyen képes bemutatni az infokommunikációs (IKT) eszközök hatását az emberi kapcsolatokra, a közvetlen kommunikációra.
4.2. A konfliktus, konfliktuskezelés	Ismerje a konfliktus fogalmát, hátterét, a konfliktusok fajtáit. Legyen képes feltárni a konfliktusok gyökereit. Ismerje a konfliktuskezelés stratégiáit. Ismerje az érzelmek viselkedésre gyakorolt hatását. Mutasson rá az érzelmek kifejeződésének szerepére a hiteles kommunikációban, a konfliktusmegoldás folyamatában. Legyen képes véleményét a humanista értékek (tisztetet, felelősségvállalás, tolerancia) közvetítésével megfogalmazni.	Legyen képes konfliktusmegoldások elemzésére, véleményezésére. Legyen képes a konfliktus közvetlen és közvetett okainak feltérképezésére. Értelmezze a konfliktuskezelő stratégiák előnyeit és hátrányait. Értelmezze a konfliktusok hatását az interperszonális kapcsolatokra.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy gyakorlatközpontú tétel kifejtése
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Szöveges, kifejtendő feladatok	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a pedagógia szakmai tartalmakról történik átfogó számadás. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra. A központi írásbeli feladatsor feladatai a részletes érettségi követelmények valamennyi témaköréből kiválasztásra kerülhetnek.

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg. Az egyes követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

Témakörök:

- a nevelés elmélete,
- nevelési gyakorlat,
- egészségtan és gondozás,
- kommunikáció és konfliktuskezelés.

A feladatokban megjelenő kompetenciák hozzávetőleges arányai:

Kompetenciák	Aránya a feladatlapban
Nevelésméleti ismeretek tematikus bemutatása	20%
Nevelésméleti ismeretek problémacentrikus, gyakorlathoz kapcsolódó bemutatása	35%
Egészségnevelési és gondozási ismeretek bemutatása	15%
Kommunikációs ismeretek bemutatása és konfliktusok, konfliktusos helyzetek elemzése	15%
A szaknyelv alkalmazása, fogalmak, adatok pontos ismerete	15%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra. Ha a szóbeli tételek kifejtése forrásanyagot, mellékletet, ábrát, esetleg eszközt igényel, ezt a segédletet a vizsgázó a tételbe építve kapja meg, és a szóbeli felelete kifejtése alatt használhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és a részletes vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni.

A szóbeli vizsga gyakorlati feladatokat tartalmaz, ennek értelmezése mellett elvárt az adott gyakorlati szituációhoz kapcsolódó elméleti ismeretanyag kifejtése. A gyakorlati feladatok logikai feldolgozása az ismeretelemző-értékelő, önálló gondolkodást, a lényegkiemelő és rendszerező képességet, a kreativitást kívánja meg a vizsgázótól. A különböző életkori szakaszokban felmerülő alapvető testi, lelki, szociális, gondozási igények, a nevelés körébe tartozó alapproblémák felismerése, a pedagógiai helyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések értelmezése során megmutatkoznak a vizsgázó jövőbeni szakmai munkájához szükséges személyes, kognitív, szociális és speciális kompetenciák motívumai.

Témakörök:

- a nevelés elmélete,
- nevelési gyakorlat,
- egészségtan és gondozás,
- kommunikáció és konfliktuskezelés.

Példák

- gondozási tevékenység, pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése,
- gyakorlati példákban gyermektevékenység (játék, munka, tanulás) pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése,
- vizsgálati módszerek jellemzőinek szakszerű leírása, pedagógiai hasznosításuk bemutatása,
- pedagógiai problémahelyzetek, szituációk megoldásának pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése, véleményezése,
- „Mit tenne, ha” - döntés szituáció megoldása,
- konfliktusmegoldások pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése, véleményezése.

A feladatokban megjelenő kompetenciák arányai:

Kompetenciák	Százalék
Pedagógiai gyakorlati feladatok logikai feldolgozása	80%
A szaknyelv alkalmazása	20%

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
A felelet felépítése, előadásmódja	5 pont
Tartalmi összetevők: a gyakorlati feladat értelmezése a tétel leírásában megadott szempontok alapján, a tétellel kapcsolatos ismeretek kiemelése	40 pont
Szakmai terminusok szakszerű használata	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Szöveges, kifejtendő feladatok	
50 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga**Általános szabályok**

Az írásbeli vizsgán a pedagógia szakmai tartalmakról történik átfogó számadás.

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra. A központi írásbeli feladatsor feladatai a részletes érettségi követelmények valamennyi témaköréből kiválasztásra kerülhetnek.

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg. Az egyes követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

Témakörök

- a nevelés elmélete,
- nevelési gyakorlat,
- egészségtan és gondozás,
- kommunikáció és konfliktuskezelés.

A feladatokban megjelenő kompetenciák hozzávetőleges arányai:

Kompetenciák	Aránya a feladatlapban
Neveléseméleti ismeretek tematikus bemutatása	35%
Neveléseméleti ismeretek problémacentrikus, gyakorlathoz kapcsolódó bemutatása	20%
Egészségnevelési és gondozási ismeretek bemutatása	15%
Kommunikációs ismeretek bemutatása és konfliktusok, konfliktusos helyzetek elemzése	15%
A szaknyelv alkalmazása, fogalmak, adatok pontos ismerete	15%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga**Általános szabályok**

Az emelt szintű szóbeli vizsgán központilag összeállított tételsorból kihúzott tétel kifejtésével kell számot adni az elméleti és gyakorlati ismeretekről. Ha a szóbeli tételek kifejtése forrásanyagot, mellékletet, ábrát, esetleg eszközt igényel, ezt a segédletet a vizsgázó a tételbe építve kapja meg, és a szóbeli felelete kifejtése alatt használhatja. A tételkifejtés során a gyakorlatokon, hospitálásokon szerzett ismereteit, tapasztalatait a vizsgázó a feleletébe beépítheti.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és a részletes vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni.

A szóbeli vizsga tételei gyakorlati elemeket is tartalmazhatnak; a gyakorlati példák elsősorban az elméleti ismeretek alátámasztására vagy kiindulásként szolgálnak. A gyakorlati feladat értelmezése mellett elvárt az adott szituációhoz kapcsolódó elméleti ismeretanyag kifejtése

A gyakorlati feladatok logikai feldolgozása és a tétel ismeretanyagának elméleti ismertetése az ismeretelemző-értékelő, önálló gondolkodást, a lényegkiemelő és rendszerező képességet, a kreativitást kívánja meg a vizsgázótól. A különböző életkori szakaszokban felmerülő alapvető testi, lelki, szociális, gondozási igények, a nevelés körébe tartozó alapproblémák felismerése, a pedagógiai helyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések értelmezése, dokumentumok elemzése során megmutatkoznak a vizsgázó jövőbeni szakmai munkájához szükséges személyes, kognitív, szociális és speciális kompetenciák motívumai.

Témakörök

- a nevelés elmélete,
- nevelési gyakorlat,
- egészségtan és gondozás,
- kommunikáció és konfliktuskezelés.

Példák

- gondozási tevékenység, pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése,
- gyakorlati példákban gyermektevékenység (játék, munka, tanulás) pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése,
- vizsgálati módszerek jellemzőinek szakszerű leírása, pedagógiai hasznosításuk bemutatása,
- vizsgálati módszerek dokumentumainak elemzése, értelmezése
- pedagógiai problémahelyzetek, szituációk megoldásának pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése, véleményezése,
- „Mit tenne, ha” - döntés szituáció megoldása,
- konfliktusmegoldások pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése, véleményezése.

A feladatokban megjelenő kompetenciák arányai:

Kompetenciák	Százalék
Gyakorlati feladatok logikai feldolgozása, ehhez kapcsolódva elméleti ismeretek bemutatása a fenti témakörökhöz kapcsolódóan	80%
A szaknyelv alkalmazása	20%

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
A felelet felépítése, előadásmódja	5 pont
Tartalmi összetevők: a feladat értelmezése a tétel leírásában megadott szempontok alapján, a tétellel kapcsolatos ismeretek kiemelése	40 pont
Szakmai terminusok szakszerű használata	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZET ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A képző- és iparművészeti ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei az V. Képző- és iparművészet ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 211 01 Dekorátor,
- 54 211 02 Divat- és stílusstervező,
- 54 211 03 Festő,
- 54 211 04 Grafikus,
- 54 211 05 Kerámiaműves,
- 54 211 06 Ötvös,
- 54 211 07 Szobrász,
- 54 211 08 Textilműves,
- 54 211 09 Üvegműves,
- 54 211 10 Művészeti és médiafotográfus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Művészettörténeti korok, műalkotások elemzése, értelmezése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A művészettörténet stíluskorszakai az ókortól a 19. század végéig	Ismerje a művészettörténeti korszakokat, a meghatározó műalkotásokat, alkotókat. Legyen képes felismerni a művészeti alkotások, műemlékek kronologikus helyét a művészettörténet folyamatában.	Legyen képes önállóan ismertetni az adott korszak vagy műtárgy általános és egyedi jellemzőit. Legyen képes átlátni a művészeti alkotások kultúrtörténeti és stílári elhelyezkedését, társadalmi szerepét.
1.2. A művészet kifejezőeszközeinek ismerete, stílári megoldások a különböző alkotók műveiben	Ismerje a legjelentősebb műtárgyak általános technikai és stílári jellemzőit. Legyen képes megérteni a szakirodalomban alkalmazott történeti-technikai leírásokat. Ismerje a művészettörténet legfontosabb szakmai kifejezéseit.	Legyen képes értelmezni és összehasonlítani a legjelentősebb műtárgyak általános és egyedi jellemzőit. Legyen képes a művészettörténet szakmai kifejezéseinek megfelelő használatára.
1.3. Saját vélemény logikus, elemzési módszerekre támaszkodó interpretálása a műalkotások elemzése és a kiadott feladat kapcsán		Legyen képes ismeretei alapján összehasonlító elemzéseket végezni a különböző klasszikus műalkotások, műemlékek körében. Legyen képes az adott témáról pontos, szabatos, lényegre törő szakmai kommunikációt folytatni.

2. Szabadkézi rajzolás, festés, térkonstrukciók alakítása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Szabadkézi rajzolás látvány után	Legyen képes koncentrált megfigyelésre és az ábrázolt látvány visszaadására szabadkézi rajzokon. Ismerje a sík, a tér és a forma ábrázolásának követelményeit. Legyen képes a kompozíciós elvek, az arányok, a szerkezet követelményeit figyelembe venni rajzoláskor. Tudjon tónusos rajzot készíteni a látvány alapján. Legyen képes geometrikus testeket, természeti formákat és emberi figurát, portrét rajzolni.	Legyen képes pontos megfigyelések alapján szabadkézi rajzot készíteni. Legyen képes jó arányú és karakterű, a lényegét kiemelő szabadkézi rajzokat készíteni. Lássa át a rész és egész viszonyát, a kép ritmusát a rajzon. Tudjon élni a kiemelés és elhagyás módszerével az ábrázolás során. Legyen képes ábrázolni a fény- és árnyékhatásokat. Legyen képes teljes alakos emberi figurát rajzolni.
2.2. Festés	Ismerje a színhasználat, formaalakítás és festői eszközök alkalmazásának különböző módszereit. Legyen képes foltábrázolásra a festmények készítésekor.	Ismerje a festészet műfajait, stílusbeli változatait és a színelmélet alapjait. Legyen képes karakteres ábrázolásra és lényegkiemelésre a festmények készítésekor. Legyen képes a kifejezés érdekében alkotásaiban érvényesíteni a tudatos színhasználatot és formaalakítást. Legyen képes munkáiban változatos festői eszközöket alkalmazni. Legyen képes alkalmazni a különböző színkeverési eljárásokat. Ismerje és alkalmazza a színek kölcsönhatásából eredő lehetőségeket.

3. Szakműhely vagy műterem szakszerű használata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Motívumkeresés, gyűjtőmunka, tanulmányrajzok készítése hagyományos és számítógépes módszerekkel	Legyen képes a megadott szempontok szerint információkat gyűjteni a szakmai feladatához.	Legyen képes csoportosítani az inspirációs forrásokat funkciójuk, stílusuk vagy technikájuk szerint. Legyen képes megválasztani a feladathoz legalkalmasabb formai és technikai eszközöket.
3.2. Feladatértelmezés	Legyen képes megérteni és pontosan követni a kiadott feladatot.	Legyen képes értelmezni és a szükséges formában megoldani a kiadott feladatot. Legyen képes indokolni a választott tervezési vagy alkotói megoldásait.
3.3. Saját tervek felhasználása a kivitelezés során	Ismerje a szakmai feladatok megoldására alkalmas technikai megoldásokat. Legyen képes a kiadott szakmai feladatok gondos, körültekintő megoldására.	Legyen képes megválasztani a szakmai feladat megoldására legalkalmasabb funkcionális és formai megoldásokat. Legyen képes a tervezési ismereteit beépíteni tervezési és alkotómunkájába.

3.4. Anyag- és technológiai ismeretek felhasználása a kivitelezés során	Legyen képes a szakmai elvárásoknak megfelelő minőségben elkészíteni feladatait.	Legyen képes megválasztani a feladathoz legalkalmasabb formai és technikai eszközöket. Legyen képes konzekvensen végigvinni a tervezői-alkotói elképzeléseit.

4. Kreativitás, ötletgazdagság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A feladat vagy probléma meghatározásának módjai, menete	Ismerje a szakmai terület innovatív megoldásait.	Legyen képes szakmai munkáját innovatív, egyéni módon megközelíteni. Tudjon önállóan dönteni a felmerülő ötletek kiválasztásáról. Legyen képes saját, újszerű, vagy egyedi megoldásokat találni a szakmai anyagok elkészítésekor és a kivitelezések során.
4.2. Tanulmányrajzok alapján kreatív tervek készítése	Legyen képes ötleteit, terveit rajzi vázlatokkal rögzíteni, tervdokumentációval alátámasztani.	Legyen képes rajzi eszközökkel ábrázolni terveit, elképzeléseit. Legyen képes mérlegelni az egyedi tervezési, technikai megoldásainak technikai követelményeit.
4.3. Tervdokumentációk anyagainak elkészítése, összeállítása	Legyen képes terveit prezentálható formában elkészíteni.	Legyen képes az újabb megközelítések, technikai megoldások beépítésére a tervezési munkába. Legyen képes összegezni a terveit, szakmai anyagai innovatív elemeit, illetve alkotásainak egyéni vonásait.
4.4. A tervezésemélet alkalmazása	Ismerje a tervezési munka fázisait. Legyen képes a hagyományos megoldásokhoz újabb ötleteket társítani a tervezési munkája során.	Ismerje a szakmai problémák megoldására használatos tervezési, technikai metódusokat, és ezeket építse be a kivitelező munkájába.

5. Gyakorlatias feladatértelmezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Anyag- és eszközhasználat	Legyen képes megérteni a kiadott szakmai feladatot. Legyen képes a vizuális ábrázolás eszközeinek használatára a szakmai feladatok előkészítésekor. Ismerje a vázlatkészítési, modellezési eljárásokat és a kivitelezési folyamat fázisait.	Legyen képes értelmezni a kiadott szakmai feladatot. Legyen képes megragadni a megoldandó feladat lényegét. Legyen képes tudatosan alkalmazni a vizuális ábrázolás eszközeit a szakmai munka előkészítésekor. Legyen képes átlátni a tervezési, illetve alkotási folyamat fázisait, vázlatkészítési és modellezési eljárásait. Legyen képes terveit a legalkalmasabb technikai eszközökkel megvalósítani.
5.2. Szakmai technikák, technológiák ismerete és alkalmazása	Legyen képes szakszerűen használni technikai berendezéseit, eszközeit. Ismerje a kivitelezési munkájához szükséges anyagokat és technológiákat.	Tudjon magabiztos, szakszerű eszközhasználatlal dolgozni. Legyen képes kivitelezési munkáját széles körű anyagismeretére és a technológiai ismereteire építeni.

6. Manuális és digitális prezentáció készítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Manuális dokumentáció készítésének és bemutatásának módjai	Legyen képes anyagot gyűjteni, dokumentálni és archiválni a szakmai munkái során. Legyen képes a tervek és alkotások manuális eszközökkel történő installálására, rendezésére és bemutatására.	Tudjon a tervezési munkájához célzott anyaggyűjtést végezni, tevékenységét rendszerezetten dokumentálni és archiválni. Legyen képes alkotásait szakmai igényességgel rendezni, szerkeszteni és önállóan bemutatni.
6.2. Informatikai ismeretek és prezentációs formák	Legyen képes elektronikus eszközökkel dokumentálni, archiválni, prezentációt készíteni és bemutatni.	Legyen képes különböző digitális és elektronikus eszközökkel dokumentálni, archiválni, prezentációt készíteni és bemutatni. Legyen képes a szakmai technikai és esztétikai elvárásoknak és a szakszerű bemutatás szabályainak megfelelően prezentálni és szakmai kommunikációt folytatni.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Művészettörténet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A művészetek története az ókortól a 19. század végéig	Ismerje a művészettörténet nagy korszakait és kiemelkedő alkotóit. Ismerje a műemlékek, művészeti alkotások, iparművészeti tárgyak keletkezésének társadalmi és földrajzi környezetét. Legyen képes felismerni az egyes művészettörténeti korszakok közismert alkotóit, kiemelkedő alkotásait, tárgyait. Ismerje az ókori egyiptomi birodalom korszakait, az egyiptomi művészet stílusjegyeit, jellegzetességeit. Ismerje az antik görög művészet korszakait, stílusjegyeit, jellegzetességeit. Ismerje az antik római művészet nagy korszakait, stílusjegyeit, jellegzetességeit, magyar vonatkozásait. Ismerje az őkeresztény és bizánci művészet kialakulásának történeti körülményeit, jellegzetességeit. Ismerje a román kori művészet főbb területeit, stílusjegyeit, jellegzetességeit. Ismerje a gótikus művészeti korszak legfőbb műemlékeit, alkotásait, stílusjegyeit. Ismerje az itáliai reneszánsz művészet korszakait, stílusjegyeit, jellemzőit.	Legyen képes bemutatni a művészettörténet korszakait és kiemelkedő alkotásait az egyes történelmi korok és időszakok szellemiségébe ágyazottan. Legyen képes a műalkotások önálló értelmezésére, összehasonlítására, az ismeretek kreatív alkalmazására (kor- és stílusmeghatározás, műleírás, műelemzés). Legyen tisztában a társadalmi berendezkedés és a kultúra egymásra hatásával. Legyen képes a művészeti alkotások, iparművészeti tárgyak és szokások korba és környezetbe illesztésére. Legyen képes bemutatni az egyes művészettörténeti korszakok közismert alkotóit, kiemelkedő alkotásait, tárgykultúráját. Legyen képes bemutatni vagy adott szempontok szerint elemezni - az ókori egyiptomi birodalom korszakait, az egyiptomi művészet stílusjegyeit, jellegzetességeit. - az antik görög művészet korszakait, stílusjegyeit, jellegzetességeit.

	Ismerje a barokk művészet jellemző műfajait, Európa különböző területeinek eltérő barokk stílusjegyeit. Ismerje a klasszicizmus és romantika művészetének alkotásait, megnyilvánulási területeit. Ismerje az impresszionizmus és posztimpresszionizmus alkotásait és vezéralakjait. Ismerje a 19. század végi európai építészet, művészet és tárgykultúra jellemző példáit, kiemelkedő alkotóit.	- az antik római művészet nagy korszakait, egyedi sajátosságait, magyar vonatkozásait. - az ókeresztény és bizánci művészet kialakulásának történeti körülményeit, jellegzetességeit. - a románkori művészet főbb területeit, stílusjegyeit, jellegzetességeit. - a gótikus művészeti korszak szellemiségét, legfőbb műemlékeit, alkotásait, stílusjegyeit. - az itáliai reneszánsz művészet korszakait, stílusjegyeit, jellemzőit. - az Itáliától északra fekvő területek reneszánsz művészetének társadalmi háttérét, stílusjegyeit, kiemelkedő alkotóit. - a barokk kor művészetét, jellemző műfajait, Európa különböző területeinek eltérő barokk stílusjegyeit. - a klasszicizmus és romantika művészetének szellemi háttérét, megnyilvánulási területeit. - az impresszionizmus és posztimpresszionizmus festészeti vívmányait, alkotásait, vezéralakjait. - a 19. század végi európai építészet, művészet és tárgykultúra jellemző törekvéseit, kiemelkedő alkotóit.

2. Rajz, festés gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A látvány utáni ábrázolás és formaképzés alapjai	Ismerje a képi komponálás szabályait. Legyen képes alkalmazni a perspektivikus ábrázolás törvényszerűségeit. Legyen képes a látvány arányainak megfigyelésére, ábrázolására. Legyen tisztában a színek törvényszerűségeivel. Ismerje a különböző kontraszthatásokat Legyen képes a fény-árnyék viszonyok megjelenítésére, a tónusok alkalmazására. Tudja alkalmazni a rajzolás és festés különböző technikáit. Legyen képes megjeleníteni egyszerű geometrikus és természeti formákat. Legyen képes megjeleníteni az épített külső és belső környezetet. Tudjon tárgyakat, növényi és állati formákat, emberi figurát, portrét rajzolni vagy festeni.	Legyen képes a kompozíció arányainak helyes megválasztására. Legyen képes alkalmazni a perspektivikus ábrázolás és más térábrázolási rendszerek törvényszerűségeit. Ismerje a különböző sík és plasztikus elemek formaalakító és felületképző lehetőségeit. Legyen tisztában a színek törvényszerűségeivel és kifejezőerejével. Ismerje és alkalmazza tudatosan a különböző kontraszthatásokat. Legyen képes a fény-árnyék viszonyok következetes megjelenítésére - a tónusképzés lehetőségeinek bemutatására. Legyen képes tudatosan kiválasztani és alkalmazni a rajzolás és festés különböző technikáit. Legyen képes megjeleníteni egyszerű geometrikus formákat és bonyolult térelemeket.

	Legyen képes az elkészült munkáit bemutatásra előkészíteni.	Legyen képes ábrázolni természeti formákat, növényeket és állatokat, ismerje azok felépítését, arányait, mozgásait. Legyen képes az épített külső és belső környezet térbeli megjelenítésére. Tudjon különböző kompozíciókat alkotni, montázst, kollázst, kevert és egyedi technikákat alkalmazni. Ismerje a formák térszerkezeti sajátosságait, legyen képes a statikai-dinamikai viszonyainak térbeli ábrázolására.
2.2. Az emberábrázolás alapjai	Ismerje a képi komponálás szabályait. Ismerje a különböző képi elemek felületképző lehetőségeit. Legyen tisztában a színek törvényszerűségeivel. Legyen képes a fény-árnyék viszonyok megjelenítésére, a tónusképzés lehetőségeinek megmutatására. Ismerje a rajzolás és festés különböző technikáit. Ismerje az emberi test felépítését, arányait. Legyen képes emberi figura, portré rajzolására, festésére, a belső szerkezet, tömegarányok, a tónusok vagy a színek helyes ábrázolására. Legyen képes az elkészült munkáit bemutatásra előkészíteni.	Legyen képes tudatosan alkalmazni a képi komponálás szabályait a portré, ülő és álló alakok esetében. Ismerje a különböző képi elemek felületképző lehetőségeit. Legyen tisztában a színek törvényszerűségeivel és kifejezőerejével. Legyen képes a fény-árnyék viszonyok megjelenítésére, a kontraszthatások és a tónusképzés lehetőségeinek megmutatására. Legyen képes tudatosan megválasztani a rajzolás és festés különböző technikáit. Ismerje az emberi test felépítését, anatómiai szerkezetét, arányait, mozgását. Legyen képes emberi figura, portré rajzolására, festésére, a belső szerkezet, tömegarányok, tónusok vagy a színek helyes ábrázolására.
2.3. Ember és tér	Ismerje a képi komponálás szabályait az ember és tér ábrázolása során. Legyen tisztában a színek törvényszerűségeivel. Legyen képes a fény-árnyék viszonyok megjelenítésére, a tónusképzés lehetőségeinek bemutatására. Ismerje a rajzolás és festés különböző technikáit. Legyen képes megjeleníteni a környezet és emberi figura együttesét. Legyen képes emberi figura, portré rajzolására, megfestésére. Legyen képes az elkészült munkáit bemutatásra előkészíteni.	Legyen képes tudatosan alkalmazni a képi komponálás szabályait a térben ülő és álló alakok ábrázolásakor. Legyen tisztában a színek törvényszerűségeivel és kifejezőerejével. Legyen képes a fény-árnyék viszonyok megjelenítésére, a kontraszthatások, a tónusképzés lehetőségeinek bemutatására. Legyen képes tudatosan megválasztani a rajzolás és festés különböző technikáit. Legyen képes megfelelő arányokkal megjeleníteni az épített külső és belső környezet és emberi figura együttesét. Tudjon különböző kompozíciókat alkotni, montázst, kollázst, kevert és egyedi technikákat alkalmazni. Legyen képes emberi figura és a tér együttesének különböző megközelítésű ábrázolására, megfestésére. Legyen képes részt venni dombormű, szobor és plasztika vagy installáció készítési folyamatában.

3. Tervezés és gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A feladat vagy probléma meghatározásának módjai, menete	Legyen tisztában az információgyűjtés menetével, formáival. Legyen képes megérteni és pontosan követni a kiadott feladatokat. Ismerje a szakmai feladatok megoldásának menetét. Legyen képes tervek, vázlatok, koncepcióterveket készíteni a kivitelezési feladataihoz.	Legyen képes célzott és rendszerezett információgyűjtésre, inspirációs források áttekintésére. Legyen képes szakmai munkája előkészítéséhez tanulmányrajzokat, vázlatokat vagy koncepcióterveket készíteni hagyományos és számítógépes módszerekkel. Legyen képes a vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű, következetes használatára (pl. magyarázó, közlő rajzon). Ismerje a szakmai feladat vagy tervezési probléma önálló meghatározásának módjait, menetét.
3.2. Tervdokumentációk anyagainak elkészítése, összeállítása	Legyen képes közreműködni a tervdokumentációk anyagainak összeállításában. Ismerje az alapvető tipográfiai szabályokat. Ismerje az elkészült munkák bemutatásra való előkészítésének és kiállításának szabályait. Legyen képes a portfóliójának összeállítására.	Ismerje a tervdokumentációk anyagainak elkészítési és összeállítási módszereit. Legyen képes a látvány egyszerű lerajzolását meghaladó ábrázolási formákat, átlényegítést, absztrakciót alkalmazni. Legyen képes komplex tervdokumentációt készíteni a kivitelezési feladataihoz. Legyen képes figyelembe venni a tipográfia alapvető szabályait tervezési és prezentációs munkája során. Ismerje a kiállítás lehetséges módjait. Legyen képes az alkotásai bemutatásához kiállítási koncepciót készíteni, a szükséges installációt megtervezni, Legyen képes az elkészült munkáit önállóan bemutatni és kiállítani.
3.3. Anyag- és technológiai ismeretek megfelelő felhasználása a kivitelezés során	Ismerje a szakmai területen használatos alapanyagok, segédanyagok felhasználási, alkalmazási módjait Ismerje a szakmai terület kivitelezési munkáihoz használatos technikai és technológiai eljárásokat. Ismerje a szakmai kivitelező eszközöket és berendezéseket.	Legyen képes alkalmazni a szakmai terület tervezéséhez használatos anyagokat, eszközöket. Legyen képes alkalmazni a szakmai területen használatos alapanyagokat, segédanyagokat. Ismerje az anyagok felhasználási, alkalmazási módjait, az anyaghasználat korlátait. Legyen képes megfelelően használni a szakmai kivitelező eszközöket és berendezéseket.
3.4. Kivitelezés	Legyen képes a feladatnak és a tervezési-kivitelezési célnak megfelelő anyagok és eszközök kiválasztására. Legyen képes a feladatait egyenletes minőségi szinten elkészíteni. Legyen képes a kivitelezés folyamatát dokumentálni.	Legyen képes saját terve szerint elkészíteni szakmai feladatát. Legyen képes a kivitelezés folyamatát magas szinten, írásban és képekben is dokumentálni.
3.5. Portfólió kialakítása bemutatása és fejlesztése	Legyen képes a kutatási, tervezési és kivitelezési folyamat dokumentálására.	Legyen képes a kutatási, tervezési és kivitelezési folyamat magas szintű végig vitelére, visszakövethető dokumentálására.

	Legyen képes a portfólió szisztematikus, színvonalas összeállítására	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Saját rajzeszközök, illetve festőeszközök	Portfólió (mappa)	Saját rajzeszközök, illetve festőeszközök	Portfólió (mappa)
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Rajzterem és rajztáblák, rajzbakok, központi és egyedi világítás (a modell megvilágításához), vizsga-csoportonként 1 fő portré modell. Vizsgázónként 1 db rajzolásra alkalmas papír (A2 - 420x594 mm), + 1 db festésre vagy szénrajzhoz alkalmas karton (A2 - 420x594 mm)	Portfólió bemutatásához (a leadott digitális adathordozón) sötétíthető vizsgaterem, számítógép, projektor	Rajzterem és rajztáblák, rajzbakok, központi és egyedi világítás (modell megvilágításához), vizsga-csoportonként 1 fő modell. A különböző beállításokhoz szükséges kézbeillő tárgyak (könyv, bögre, üveg vagy műanyag palack, telefon, kalap vagy sapka, legalább 15 cm-es papírdoboz, gyűrűs, illetve irattartó mappa, hengerré összetekert A3-as méretű papírlap). Vizsgázónként 1 db rajzolásra alkalmas papír A2 (420x594 mm) + 1 db festésre vagy szénrajzhoz alkalmas karton A2 (420x594 mm)	Portfólió bemutatásához (a leadott digitális adathordozón) sötétíthető vizsgaterem, számítógép, projektor

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	igazolólap a portfólióhoz	NINCS	igazolólap a portfólióhoz
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	
45 perc	135 perc	

Művészettörténet tesztjellegű rövid feladatok	Rajz vagy festés	Portfólió bemutatás (mappa és vetítés)
30 pont	70 pont	
100 pont		
		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó készségeit, képességeit, teljesítményét, elsajátított ismereteit a művészettörténeti tesztek rövid feladatainak megoldásával, valamint a helyszínen készített rajz vagy festés feladaton keresztül, az elméleti tudást és ábrázolási készségét együttesen, objektíven kell értékelni.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok két feladatlapon kerülnek összeállításra.

A vizsgázó először az I. Feladatlapot oldja meg. A feladatlapokat a meghatározott idő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. A feladatlapok kiosztására és összegyűjtésére fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be. Az első feladat befejezése és a második feladatlap kiosztása között 10 perc szünetet kell tartani.

I. Feladatlap

Művészettörténet

Legalább 15 feladat, formáját tekintve a műalkotások időrendbe helyezését, korok szerinti csoportosítását, korstílusok és híres alkotások párosítását, korstílusok és jellemzőik egymáshoz rendelését, híres alkotók és alkotásaik kiválasztását, szakmai fogalmak meghatározásának kiválasztását, kiegészítését, valamint képpel való párosítását, illetve szövegből hiányzó fogalmak beírását tartalmazzák. A feladatlapban szereplő rövid, feleletválasztós kérdések a művészettörténet témakör részletes követelményeiben felsorolt művészettörténeti korszakokat és fogalmakat dolgozzák fel. A feladatlapba illesztett képanyagon felül, más segédanyag felhasználása nem lehetséges.

II. Feladatlap

Rajz vagy festés

A feladatlap a modell utáni ábrázoláshoz előkészített beállításhoz (ülő, ruhás modell portré rajza vagy festése a kezek ábrázolása nélkül) két különböző ábrázolási megközelítést vagy technikai követelményt tartalmaz. A vizsgázó a helyszínen megismert feladatokból kiválasztja az egyiket, melyet a rendelkezésre álló időben (3x45 perc alatt) a feladathoz megadott technikával elkészít. A feladat teljesítési idejébe a modell számára biztosított, 45 perces szakaszok közötti 15 perces szünetek nem számítanak bele.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a portfólió (mappa és vetítés) bemutatásával a képzési időszak alatt készült alkotásokat, illetve ezek bemutatása során megismerhető szakmai jártasságot, technikai felkészültséget együttesen, objektíven kell értékelni.

A vizsgázó a portfólió (mappa) A2 méretű lapjait a vizsgaleírás alapján állítja össze. A tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázót a portfólió (mappa) elkészítésében a képzőintézmény szaktanára, illetve az intézményben dolgozó szakos pedagógus segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, önállóan készíti el a vizsgaleírásban megadott portfóliót.

A szóbeli vizsgára a vizsgázó által vitt eredeti portfólió nem képezi a vizsgadokumentáció részét, az a vizsgázónál marad. Ha a vizsgázó a vizsgára nem viszi magával az eredeti portfólióját, szóbeli feleletének minősítésénél úgy kell eljárni, mintha póttételt húzott volna.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői

A manuális, illetve digitális technikával összeállított, 6 db A2 méretű lapból álló portfóliót (mappát) a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig el kell készítenie, és a lapokról készített felvételeket csak olvasásra alkalmas digitális adathordozón le kell adnia. (A portfólió leadásának helye a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó esetében a képzőintézmény, annak a vizsgázónak, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, a vizsgát szervező intézmény.) A leadott anyagot a szóbeli vizsga feladatának bemutató anyagaként kell kezelni. A portfólióban a szakmai lapok részét képezhetik a munkák során készült vázlatok, fényképek és bármilyen más, a vizsgázó által kiválasztott dokumentáció is, mely dokumentációs anyag a szóbeli bemutatást támogatja.

A digitális adathordozón leadott portfóliónak szintén 6 darab pdf vagy jpg formátumú képet kell tartalmaznia. A digitális képeket - egy A4-es oldalra összesítve, igazolólapként, nyomtatott formában kell csatolni a digitális adathordozóhoz. Az A4-es igazolólap letölthető az érettségi vizsgák nyilvánosságra hozott anyagából.

A portfólió (mappa) lapjai sorszámmal ellátottak, a következő tartalmak szerinti összeállításban:

1. Tanulmányrajz, amelynek témája tárgy- vagy térábrázolás (eredeti rajz),
2. Figura tanulmány: egész- vagy félalakos ábrázolás (eredeti rajz vagy színes kép),
3. Festett vagy egyéb színes technikával készült kompozíció (eredeti színes kép),
4. Szakmai feladatokat dokumentáló képi együttes (az oldalon több rajz, vázlat, fotó is lehet),
5. Szakmai feladatokat dokumentáló képi együttes (az oldalon több rajz, vázlat, fotó is lehet),
6. Szakmai feladatokat dokumentáló képi együttes (az oldalon több rajz, vázlat, fotó is lehet).

A vizsgázó az elkészült 6 darab A2 méretű portfólió lapot a segítő szaktanárnak bemutatja, ezzel egy időben a portfólió lapokról készült 6 darab fájlt, csak olvasásra alkalmas digitális adathordozón átadja. (A portfólió oldalairól készült digitális felvételek a hosszabbik oldalukon legalább 3500 pixel méretűek legyenek.)

A segítő szaktanár a munkák megtekintése és ellenőrzése után vizsgázónként a központi sablon alapján elkészíti az 1 db A4-es terjedelmű *igazolólapot*, amely a következő adatokat tartalmazza:

- képzőintézmény neve,
- a vizsgázó neve,
- a portfólió (mappa) készítésének tanéve,
- a leadott feladatok (oldalak) sorszáma és megnevezése,
- a 6 db kicsinyített kép,
- a segítő szaktanár neve,
- a segítő szaktanár aláírása,
- a portfólió (mappa) leadásának dátuma.

A vizsgázó munkáit a megbízott segítő szaktanár által kitöltött igazolólap hitelesíti. Az igazolólapot a segítő tanár aláírása, valamint a képzőintézmény pecsétje és képviselőjének aláírása együttesen hitelesíti. Annak a vizsgázónak a portfóliójához, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, nem tartozik igazolólap.

A segítő szaktanár a vizsgázóktól átvett digitális adathordozókat és a kitöltött igazolólapokat a képző intézménynek átadja. A képzőintézmény az anyagokat vizsgacsoportonként rendezi, és a hitelesített igazolólapokkal együtt továbbítja a vizsgát szervező intézménynek. A portfólió mappát a vizsgázó személyesen viszi magával a szóbeli vizsga napján.

A portfólió értékelése csak abban az esetben lehetséges, ha megfelel a kiírásban szereplő alábbi formai követelményeknek:

- a portfólió mappa (6 db A2 kép),
- a digitális adathordozó 6 darab pdf vagy jpg kiterjesztésű fájlt tartalmaz,
- a fájlok számozása megtörtént,
- az oldalak a kiírásnak megfelelően készültek el és kerültek kiválogatásra,
- a munkák hitelesítése az igazolólapon megtörtént.

A szóbeli vizsgarész (portfólió és bemutatásának) értékelése

A vizsgázó a szóbeli vizsgára magával viszi az eredeti portfóliót (mappát), a vizsga helyszínén a digitális anyag kivetítésével, szóban önállóan bemutatja. Értelmezi a munkáit, és ismerteti a munkáját irányító gondolati, technikai hátteret. A bemutatáskor a vizsgabizottság a mappák eredeti anyagát szintén megtekinti, a vizsgázónak a szakmai anyagot érintő kérdéseket tehet fel. A vizsgabizottság a vizsgázó által elkészített szakmai anyag együttesét, a megoldások színvonalát és a bemutató alkalmával mérhető alkotói gondolkodás meglétét, fejlettségét, a szakmai fogalmak pontos használatát együttesen értékeli. A portfólió bemutatásához tételek nem kapcsolódnak.

A portfólió szakmai anyagának értékelési szempontjai	Pontszám
Tanulmányrajzok	10 pont
Az arányok helyes és pontos megfigyelése, és a kompozíció	4 pont
Perspektivikus térábrázolás	3 pont
Vonalkezelés, tónusok következetes használata	3 pont
Festett, illetve színes kompozíciók	10 pont
A színek tudatos alkalmazása	4 pont

Az arányok helyes megválasztása, és a kompozíció	3 pont
Az alkalmazott technikában való jártasság	3 pont
Szakmai feladatok (1-2-3)	15 pont
A bemutatott anyag sokszínűsége, sokoldalú technikai megoldásai	5 pont
A kivitelezés szakszerűsége, technikai felkészültségének szintje, nehézségi foka	5 pont
Az elkészült szakmai anyag kidolgozottsága, pontos, igényes megvalósítása	5 pont
A portfólió (mappa) oldalainak kivitelezési minősége, összképe	5 pont
A portfólió szóbeli bemutatásának értékelési szempontjai	10 pont
A szakmai munka tartalmának, folyamatának bemutatása	5 pont
Előadásmód, szakmai nyelv alkalmazása	2 pont
A feltett kérdések megértése, adekvát válaszadás	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Portfólió bemutatás (mappa és vetítés)
60 perc	180 perc	
Művészettörténet esszé	Rajz vagy festés	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó készségeit, képességeit, teljesítményét, elsajátított ismereteit a művészettörténeti téma írásbeli kifejtésével, valamint a helyszínen készített rajz vagy festés feladaton keresztül, az elméleti tudást és ábrázolási készségét együttesen, objektíven kell értékelni.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok két feladatlapon kerülnek összeállításra.

A vizsgázó először az I. Feladatlapot oldja meg. A feladatlapokat a meghatározott idő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. A feladatlapok kiosztására és összegyűjtésére fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be. Az első feladat befejezése és a második feladatlap kiosztása között 10 perc szünetet kell tartani.

I. Feladatlap

Művészettörténet

A feladatlap három esszéfeladatot tartalmaz. A feladatok egy-egy korszak vagy stílus megadott szempont szerinti megközelítését tartalmazzák, amelyek közül a vizsgázó szabadon választ egyet. A korszakok a művészettörténet témakör részletes követelményekben felsorolt művészettörténeti korszakai közül kerülnek kijelölésre.

II. Feladatlap

Rajz vagy festés

A feladatlap a modell utáni ábrázoláshoz előkészített beállításhoz (ülő, ruhás modell félalakos rajza vagy festése a kezek ábrázolásával) két különböző ábrázolási megközelítést vagy technikai követelményt tartalmaz. A vizsgázó a helyszínen megismert feladatokból kiválasztja az egyiket, melyet a rendelkezésre álló időben (4x45 perc alatt) a feladathoz megadott technikával elkészít.

A feladat teljesítési idejébe a modell számára biztosított, 45 perces szakaszok közötti 15 perces szünetek nem számítanak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes válaszokra és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a portfólió (mappa és vetítés) bemutatásával a képzési időszak alatt készült alkotásokat, illetve ezek bemutatása során megismerhető szakmai jártasságot, technikai felkészültséget, alkotói gondolkodásmódot együttesen, objektíven kell értékelni.

A vizsgázó a portfólió (mappa) A2 méretű lapjait a vizsgaleírás alapján állítja össze. A tanulói jogviszonyban álló és az érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázót a portfólió (mappa) elkészítésében a képzőintézmény szaktanára, illetve az intézményben dolgozó szakos pedagógus segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nem áll tanulói jogviszonyban, önállóan készíti el a portfólióját.

A szóbeli vizsgára a vizsgázó által vitt eredeti portfólió nem képezi a vizsgadokumentáció részét, az a vizsgázónál marad. Ha a vizsgázó a vizsgára nem viszi magával az eredeti portfólióját, szóbeli feleletének minősítésénél úgy kell eljárni, mintha póttételt húzott volna.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A manuális, illetve digitális technikával összeállított, 6 db A2 méretű lapból álló portfóliót (mappát) a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig el kell készítenie, és a lapokról készített felvételeket csak olvasásra alkalmas digitális adathordozón le kell adnia. (A portfólió leadásának helye a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó esetében a képzőintézmény, annak a vizsgázónak, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, a vizsgát szervező intézmény.) A leadott anyagot a szóbeli vizsga feladatának bemutató anyagaként kell kezelni. A portfólióban a szakmai lapok részét képezhetik a munkák során készült vázlatok, fényképek és bármilyen más, a vizsgázó által kiválasztott dokumentáció is, mely dokumentációs anyag a szóbeli bemutatást támogatja.

A digitális adathordozón leadott portfóliónak 6 darab pdf vagy jpg formátumú képet kell tartalmaznia. A digitális képeket - egy A4-es oldalra összesítve, igazolólapként nyomtatott formában kell csatolni a digitális adathordozóhoz. Az A4-es igazolólap letölthető az érettségi vizsgák nyilvánosságra hozott anyagából.

A portfólió (mappa) lapjai sorszámmal ellátottak, a következő tartalmak szerinti összeállításban:

1. Tanulmányrajz, amelynek témája a külső vagy belső térábrázolás (eredeti rajz),
2. Akttanulmány vagy figuraábrázolás: egész- vagy félalakos kompozíció (eredeti rajz vagy színes kép),
3. Festett vagy egyéb színes technikával készült kompozíció (eredeti színes kép),
4. Képet és szöveget együttesen alkalmazó kompozíció (az oldalon több rajz, vázlat, fotó is lehet),
5. Szakmai tervezési, illetve kivitelezési feladatokat dokumentáló képi együttes (az oldalon több rajz, vázlat, fotó is lehet),
6. Szakmai tervezési, illetve kivitelezési feladatokat dokumentáló kompozíció (az oldalon több rajz, vázlat, fotó is lehet).

A vizsgázó az elkészült 6 darab A2 méretű portfólió lapot a segítő szaktanárnak bemutatja, ezzel egy időben a portfólió lapokról készült 6 darab fájlt, csak olvasásra alkalmas digitális adathordozón átadja. (A portfólió oldalairól készült digitális felvételek a hosszabbik oldalukon legalább 3500 pixel méretűek legyenek.)

A segítő szaktanár a munkák megtekintése és ellenőrzése után vizsgázóként a központi sablon alapján elkészíti az 1 db A4-es terjedelmű *igazolólapot*, amely a következő adatokat tartalmazza:

- a képző intézmény neve,
- a vizsgázó neve,
- a portfólió (mappa) készítésének tanéve,
- a leadott feladatok (oldalak) sorszáma és megnevezése,
- a 6 db kicsinyített kép,
- a segítő szaktanár neve,
- a segítő szaktanár aláírása,
- a portfólió (mappa) leadásának dátuma.

A vizsgázó munkáit a megbízott segítő szaktanár által kitöltött igazolólap hitelesíti. Az igazolólapot a segítő tanár aláírása, valamint a képzőintézmény pecsétje és képviselőjének aláírása együttesen hitelesíti. Annak a vizsgázónak a portfóliójához, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, nem tartozik igazolólap.

A segítő szaktanár a vizsgázóktól átvett digitális adathordozókat és a kitöltött igazolólapokat a képző intézménynek átadja. A képzőintézmény az anyagokat vizsgacsoportonként rendezi és a hitelesített igazolólapokkal együtt továbbítja a vizsgát szervező intézménynek. A portfólió mappát a vizsgázó személyesen viszi magával a szóbeli vizsga napján.

A portfólió értékelése csak abban az esetben lehetséges, ha megfelel a kiírásban szereplő alábbi formai követelményeknek:

- a portfólió mappa (6 db A2 kép),
- a digitális adathordozó 6 darab pdf vagy jpg kiterjesztésű fájlt tartalmaz,
- a fájlok számozása megtörtént,
- az oldalak a kiírásnak megfelelően készültek el és kerültek kiválogatásra,
- a munkák hitelesítése az igazolólapon megtörtént.

A szóbeli vizsgarész (portfólió és bemutatásának) értékelése

A vizsgázó a szóbeli vizsgára magával viszi az eredeti portfóliót (mappát), a vizsga helyszínén a digitális anyag kivetítésével, szóban önállóan bemutatja. Értelmezi a munkáit, és ismerteti a munkáját irányító gondolati, technikai hátteret. A bemutatáskor a vizsgabizottság a mappák eredeti anyagát szintén megtekinti, a vizsgázónak a szakmai anyagot érintő kérdéseket tehet fel. A vizsgabizottság a vizsgázó által elkészített szakmai anyag együttesét, a megoldások színvonalát és a bemutató alkalmával mérhető alkotói gondolkodás meglétét, fejlettségét, a szakmai fogalmak pontos használatát együttesen értékeli. A portfólió bemutatásához tételek nem kapcsolódnak.

A portfólió szakmai anyagának értékelési szempontjai	Pontszám
Tanulmányrajzok (1-2)	10 pont
Az arányok helyes és pontos megfigyelése, és a kompozíció	4 pont
Perspektivikus térábrázolás	3 pont
Vonalkezelés, tónusok	3 pont
Festett, illetve színes kompozíciók	5 pont
A színek tudatos alkalmazása	1 pont
Az arányok helyes megválasztása, és a kompozíció	2 pont
Az alkalmazott technikában való jártasság	2 pont
Kép és szöveg együttes kompozíciója	10 pont
Tipográfiai ismeretek	4 pont
Komponálás, kompozíció	3 pont
Kép és szöveg illeszkedése az adott témához, a felhasznált elemek összhangja, a stílus érzékenysége	3 pont
Tervezési, kivitelezési feladatok (1-2)	15 pont
Kreativitás, a felvetett ötletek sokszínűsége	5 pont
A gondolatmenet és a tervezési folyamat bemutatása	5 pont
A tervek, kivitelezett feladatok kidolgozottsága	5 pont
A portfólió (mappa) oldalainak kivitelezési minősége, összképe, igényessége	5 pont
A portfólió szóbeli bemutatásának értékelési szempontjai	10 pont

A tervező-, alkotómunka folyamatának bemutatása	5 pont
Előadásmód, szaknyelv alkalmazása	3 pont
Tématartás, érvelés, a feltett kérdések megértése	2 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

HANG-, FILM ÉS SZÍNHÁZTECHNIKA ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

HANG-, FILM- ÉS SZÍNHÁZTECHNIKAI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A hang-, film- és színháztechnikai ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a VI. Hang-, film és színháztechnika ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 213 01 Hangmester,
- 54 213 03 Mozgókép- és animációkészítő,
- 54 521 07 Színháztechnikus, szcenikus,
- 54 521 08 Színpad- és porondtechnikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelvi- és beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása.	A fogalmak jelentésváltozásainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmak segítségével az ismeretek bemutatása és értelmezése	Képes a számon kért ismereteket önállóan rendszerezni és a megfelelő szakkifejezések alkalmazásával ismertetni.	
1.3. Köznyelvi kommunikáció	Képes gondolatait megfelelő szókinccsel, nyelvi gazdagsággal a művészeti tevékenységet végző embertől elvárható szinten bemutatni.	

2. Áttekintő és értelmező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Az összetett feladatok önálló áttekintése és értelmezése	Legyen képes az elvégzendő munkákat megbízhatóan értelmezni és végrehajtani.	
2.2. Műszaki dokumentumok áttekintésének képessége	Legyen képes a műszaki életben alkalmazott jeleket és ábrákat felismerni és rendszerezni, ezek segítségével elvégezni a rábízott feladatokat.	
2.3. A művészeti jelképek ismerete és értelmezése	Ismerje és legyen képes alkalmazni a hang- és zeneművészeti jeleket a feladatvégzése közben.	

3. Körültekintés, elővigyázatosság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Feladatvégzés közbeni körültekintő magatartás	Legyen képes a feladatok elvégzése közben a körültekintő munkavégzésre. Ismerje fel a potenciális veszélyhelyzeteket és legyen képes elkerülni azokat.	
3.2. Technikai eszközök és berendezések elővigyázatos használata	Ismerje a rábízott eszközök és gépek biztonságos és elővigyázatos használatát. Legyen képes az elővigyázatos munkavégzésre.	
3.3. Archiválás	Ismerje a munkavégzés során felhasznált különféle információhordozók tulajdonságait és archiválási módjait, legyen képes megfelelően alkalmazni.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Hangművészeti, zenei alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Zeneelméleti alapismeretek	Ismerje a szolfézs alapjait: hangközök, relatív, abszolút szolmizáció, ütemmutatók, kotta alapjelei, jelölések, zenei alapfogalmak, előjegyzések.	Ismerje a hangolási rendszereket. Ismerje a szolfézs alapjait: hármass hangzatok és fordításai, 5 fokú, 7 fokú skálák, diatonikus hangsorok, páros és páratlan ritmusok, asszimmetrikus ritmusok, kottairás, olvasás.
1.2. Hangszercsoportok, hangszeres együttesek, ültetési rendek	Ismerje a hangszercsoportokat: vonós hangszerek (hegedű, brácsa, cselló, bőgő), húros hangszerek (zongora, csembaló, klasszikus gitár, elektromos gitár, basszusgitár, bendzsó, hárfa, aeolhárfa, cimbalom, citera), fafúvósok (furulya, fuvola, pikoló, oboa, angolkürt, klarinét, basszusklarinét, fagott, kontrafagott, szoprán szaxofon, alt szaxofon, tenor szaxofon, bariton szaxofon, tárogató), rézfúvós hangszerek (franciakürt, trombita, harsona, tuba), ütős hangszerek (üstdob, pergődob, tom-tom, álló tom, lábdob, csörgődob, nagydob, cinntányér, kínai, béka, kasztanyett, triangulum, metallofon, marimba, xilofon, vibrafon, cseleszta, csőharang), az énekes hangfajokat (szoprán, alt, tenor, bariton, basszus).	Ismerje az előadói együtteseket: szimfonikus zenekarok (barokk zenekar, bécsi klasszikus zenekar, romantikus zenekar, modern zenekar), zenekarok (musical zenekar, rock opera zenekar), kamarazenekarok (vonós zenekar, fúvós zenekar), együttesek (rézfúvós együttes, jazz együttes, dixiland együttes, rock együttes, pop együttes, népzenei együttes), kamaraegyüttesek (duó, trió, kvartett, kvintett, oktett, vonósnégyes, fúvósötös, cigányzenekar), kórusok (gyerekkar, nőikar, férfikar, vegyeskar, kamarakórus), ültetési rendjeik.
1.3. A hangforrások, hangkeltők működése.	Ismerje az emberi hang jellemzőit (hangzók, formánsok, a természetes beszéd jellemzői).	Ismerje a hangszerek működését (hangkeltők fajtái, a hangszerek Sachs–Hornbostel-féle osztályozása).
1.4. Az emberi fül	Ismerje a fül felépítését, a hallás Békésy-féle elméletét, a halláscsökkenés és halláskárosodás okait, az egyenlő	

	hangosságsszintek görbéit, a szubjektív és objektív hangerősség fogalmát.	
1.5. Zeneirodalmi alapok	Ismerje a zenei művek formáit: szimfóniák, versenyművek, oratórikus művek, opera, kórusművek (egyszólamú, többszólamú, egyzenés, többzenés, egyházi kórusművek, mise, requiem, világi kórusművek, madrigál), népzenei művek (dalok, táncok), a könnyűzenei művek fejlődését a jazztől napjainkig.	Ismerje a műelemzés alapjait (hangnemek, előadási utasítások, periódus, zenei egységek, a zenei szerkezet, szerkesztési alapfogalmak, formák, tételek).
1.6. Hangtechnikai műelemzés	Legyen képes a tanult hangtechnikai szempontok szerint, megadott művek elemzésének elkészítésére hangpélda alapján.	
1.7. A hangok megismerésének története		Ismerje a hangok keletkezését, és az akusztikai alapfogalmakat.
1.8. Hangrögzítés	Ismerje a hangrögzítés kialakulásának történetét (fonográf, gramofon, normállemez, mikrobarázdás lemez, acélszalagos hangrögzítő, a lemezvágó gép, a magnetofon, a kazettás magnetofon, a compact disk, a DVD-A, a blu-ray, hangrögzítés memóriába). Ismerje a hangrögzítési láncot (a hangforrástól a rögzített hanganyagig), a hangrögzítő szoftverek általános tulajdonságait.	Ismerje az analóg és digitális csatornák általános jellemzőit.
1.9. Hangosítás, közvetítés	Ismerje a hangosítási lánc elemeit, a rádió, a televízió, az internet hangtechnikai közvetítő láncát.	
1.10. A hangfeldolgozás és a hangmanipuláció eszközrendszere	Ismerje az analóg (lemezvágó, magnetofon) és digitális (DAT, számítógépes munkaállomás) hangrögzítő, lejátszó (CD lejátszó, SACD lejátszó, DVD-A lejátszó, MiniDisk lejátszó), keverő (analóg és digitális keverőasztal) és effekt eszközöket (hangszínszabályozó, szűrő, zengető, dinamikasabályozó).	

2. Munkakörnyezet ismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Személyi és kommunikációs munkakörnyezet a művészeti területen	Ismerje a film-, rádió-, tv-stúdiók, animációs stúdiók és színházak szervezeti, személyi felépítését, a főbb munkaköröket és a szervezeti hierarchiát.	
2.2. Személyi és kommunikációs munkakörnyezet a gazdasági területen	Ismerje a film-, rádió-, tv-stúdiók, animációs stúdiók és színházak szervezeti, személyi felépítését a gazdasági területen.	
2.3. Tárgyi, technikai munkakörnyezet	Ismerje a film-, rádió-, tv-stúdiók, animációs stúdiók és színházak sematikus műszaki felépítését, a technikai felszereléseket és berendezési tárgyakat. Ismerje a színpadi építészeti és gépészeti elemeket.	

3. Digitális művészeti gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Alapfogalmak	Tudja csoportosítani a szoftvereket (operációs rendszerek, programok). Ismerje az állományok típusait, az adatvédelem és adattömörítés módjait. Ismerje az adatok mozgatásának módjait, a hálózatok működését.	
3.2. Hang- és képformátumok	Ismerje a hang- és mozgóképtechnikai perifériákat, a hang álló és mozgóképtechnikai szoftverek alkalmazását a gyakorlatban és a munkaállomások általános felépítését, tulajdonságait. Ismerje a hang- és képdigitalizálás eszközeit, a veszteséges és veszteségmentes tömörítés fajtáit. Ismerje a kép és hang szinkronizálásának módjait (taktjel, idő kód).	
3.3. Hang- és képfeldolgozó programok használata	Ismerjen egy hangfeldolgozó programot és tudja gyakorlatban alkalmazni.	Ismerjen egy képfeldolgozó programot, és tudja annak hangfeldolgozó részét használni.

4.Multimédia gyakorlatok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Hangok előállítása	Ismerje a természetes keletkezésű hangok jellemzőit. Tudja és ismerje fel a különféle hangforrások és hangszerek hangját.	
4.2. Munkafolyamatok	Ismerje a rádió, film, televízió, színházi előadások, produktumok előállításának a folyamatát, a workflow-t.	
4.3. Hangok hallgatása és felismerése	Legyen képes hangok megismerésére, elemzésére, összehasonlítására.	
4.4. Hangkeverési alapok		Legyen képes alapvető hangforrások felhasználásával hangkeverési feladat elvégzésére.
4.5. Vizuális alkotások elemzése	Legyen képes mozgóképet hangtechnikai szempontból tartalmilag elemezni.	
4.6. Színházi mű elemzése		Legyen képes színházi művet alapfokú dramaturgiai ismeretek felhasználásával hangtechnikai szempontból elemezni.
4.7. Klip összeállítás		Legyen képes néhány perces audiovizuális alkotás hangtechnikai stáb munkáját elvégezni egy adott kor érzékeltetésére és bemutatására.
4.8. Tanulmány készítése		Legyen képes egy adott kor jegyeinek feldolgozására dolgozat formájában (írás, kép, rajz, hanganyag).

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Elkészített és leadott munkák eredeti példánya	NINCS	Elkészített és leadott munkák eredeti példánya
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Számítógépes munkaállomás (DAW)	A prezentációhoz számítógépes munkaállomás (DAW), projektor	Számítógépes munkaállomás (DAW)	A prezentációhoz számítógépes munkaállomás (DAW), projektor

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	szoftverlista	szoftverlista	szoftverlista	szoftverlista
Mikor?	a vizsga évét megelőző tanév végéig	a vizsga évét megelőző tanév végéig	a vizsga évét megelőző tanév végéig	a vizsga évét megelőző tanév végéig

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Portfólió bemutatása
60 perc	120 perc	
Tesztfeladatok	Interaktív feladat Prózai hanganyag vágása számítógépes munkaállomással	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó olyan művészi és technikai jellegű kompetenciáit méri, amelyek alapvető fontosságúak a médiaművész munkatevékenységében.

Általános szabályok

A vizsgázó először az I. Feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a munkaidő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti, ezután kerül sor a II. Feladatlap kiosztására és megoldására. A vizsgarész-összetevők között 10 perc szünet van. A dolgozatok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be.

Az interaktív vizsgatevékenységek elvégzéséhez digitális munkaállomást (DAW) használ a vizsgázó a szoftverlistában megjelölt szoftverekkel.

Az írásbeli vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

A kormányhivatalok által szervezett vizsgák esetén a vizsgázó az adott vizsgaidőszakra érvényes, az Oktatási Hivatal által központilag kiadott szoftverlistáról választhat. A középiskola által szervezett vizsga esetén a vizsgázó az iskola által kihirdetett szoftverek közül választhat. A vizsgára jelentkezőnek a jelentkezéssel egy időben nyilatkoznia kell arról, hogy az adott

vizsgaidőszakra érvényes szoftverlistából mely szoftvert kívánja használni.

A vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. A vizsga megkezdése előtt a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgához szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot és szükség esetén a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a vizsga megkezdése előtt ellenőrizheti a számára biztosított szoftverkörnyezetet.

A felügyelő tanárnak a vizsga befejezése előtt kb. 10 perccel figyelmeztetnie kell a vizsgázókat, hogy mentsék el a munkájukat.

A terem berendezése:

- A géptermet lehetőség szerint a számítógépes munkahelyre vonatkozó előírások figyelembevételével kell berendezni.
- A monitorok elhelyezése olyan legyen, hogy a vizsgázók egymás munkáját ne zavarják, illetve ne tudják segíteni egymást.

A számítógépek:

- A megfelelő működés biztosítása érdekében a vizsgakörnyezetet kellő időben elő kell készíteni.
- Rendelkezésre kell állni tartalék gépeknek.
- Csak olyan számítógép használható, amely megfelel az alkalmazott operációs rendszer és a kiválasztott DAW optimális hardverigényének, a háttértárolón pedig feltétlenül maradjon elegendő szabad terület.
- A vizsga ideje alatt a gépekről nem lehet elérhető egyetlen olyan állomány sem, amely nem tartozik a telepített programokhoz és a várható feladatok megoldását segíti.

A vizsga előkészítése:

- A vizsga során használható gépeket (a tartalékgépeket is) úgy kell előkészíteni, hogy a vizsgázók a számukra létrehozott egyedi azonosítóval bejelentkezve tudják elkészíteni a munkájukat. A vizsgázó neve és felhasználó azonosító párosokat a vizsgadokumentációval együtt kell kezelni.
- A feladatok megoldásához szükséges forrásállományokat minden vizsgázó mappájába be kell másolni, amint az a központból elérhetővé válik.
- Az internet elérését le kell tiltani a vizsgagépeken az interaktív feladat teljes idejére.
- Az interaktív vizsgafeladatot tartalmazó digitális adathordozó a DAW számára importálható, általános formátumú tömörítetlen hangfájlokat és többféle formátumra és adatsebességre konvertált videó fájlokat tartalmaz.
- A rendszergazda a telepítési útmutatóban leírtak alapján készíti fel a munkaállomásokat. A vizsga megkezdésekor a vizsgázó a szoftverbe előzetesen beimportált hang és videó sávokat kap a telepítési útmutató utasításai szerint meghatározott kezdő állapottal.

Archiválás:

- A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat két példányban, egyszer írható, kellőképpen elterjedt adathordozóra írja (pl. DVD-R, DVD+R, Blu-ray Disk).
- A vizsgabizottságot működtető intézmény az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja, mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban a gyakorlati dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

A DAW szükséges általános paraméterei: legalább 24bit/96 kHz, legalább 24 monó hangsáv, 1 videó sáv, annyi erőforrás, ami képes egyidejűleg hangsávonként dinamikaszabályozó, hangszínszabályozó, késleltető, és összesen legalább 6 hangsávba függetlenül beiktatható zengető-effektprocesszor kiszolgálására, fejhallgató.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Feladatlap I.

Az írásbeli vizsgarész-összetevő a részletes követelményekben található témakörökből származó 20 kérdésből álló tesztfeladatokat tartalmaz. A kérdések közül 7-7 kérdés vonatkozik a Hangmester és a Mozgókép- és animációkészítő, valamint 6 kérdés a Színháztechnikus, szcenikus szakma speciális ismereteire. 6 kérdés 1 pont értékű, 11 kérdés 2 pont értékű, 3 kérdés 4 pont értékű, összesen 40 pont szerezhető.

Feladattípusok:

Feleletválasztó feladatok:

- egyszerű választás („Húzza alá!”),
- többszörös választás,
- illesztés (párosítás, csoportosítás),
- sorrend meghatározása,
- ok-okozati összefüggés keresése,
- igaz-hamis választás.

Feladatlap II.

Interaktív feladat

A feladat egy prózai hanganyag illesztése, illetve vágása. A zenei hanganyag illesztése, vágása komoly vagy könnyűzenei műfajú lehet, legfeljebb 5.1 csatorna kiosztással, vagy soksávú hanganyag sávjai lehetnek, vagy hangmontázs készítése lehet. A prózai hanganyag valóság vagy fikciós műfajú lehet.

A prózai jellegű feladat elkészített állapotban legalább 10 perc, legfeljebb 20 perc időtartamú hanganyag lehet. A feladathoz mellékelni kell a nyomtatott szöveget. A munkafájlok száma a hanganyag jellegétől függően lehet egy (pl. riport esetén), vagy több (pl. hangjáték részlet, művészi próza esetén). A feladatok vegyesen lehetnek fikciós és valóság műfaj jellegűek, amelyekből kettőnél több is szerepelhet, a szövegek tartalmától, időtartamától függően. A szövegfelvételek zörejeket, zajokat is tartalmazhatnak.

A feladatban szintezés, keverés vagy egyéb hangtechnikai művelet önmagában is értékelendő formában nem szerepelhet, de az illesztési, illetve vágási feladat részelemeként egyszerű szintezés és panorámázás előfordulhat.

A feladatban összesen legalább 10, legfeljebb 20 illesztési, illetve vágási pont adható meg a feladat nehézségi fokától függően. Az elkészített hanganyagokat két formában kell elmenteni. Az egyik a véglegesre összeírt késztermék, a másik az elmentett munkafájl.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A javítási-értékelési útmutató értékelési szempontokat tartalmaz a szoftverhasználat, a teljes munkafolyamat értékelésére is.

Az értékelés a központosan összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgát megelőzően elkészített munkáiból portfóliót állít össze, majd annak szóbeli keretek között történő bemutatásával ad számot a képzés során megszerzett tudásáról. A szóbeli vizsgán a vizsgázó saját munkáinak eredeti példányaiból összeállított portfólió útján mutatja be a hang-, film és színháztechnika területén szerzett szakmai, művészi ismereteit, képességét. A portfólió tartama a vizsgázó által választott szak szerint változik. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie.

A szóbeli vizsgarész a hanganyagok bemutatásából, valamint a vizsgázó által készített portfólió elektronikus prezentációval támogatott bemutatásából áll. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt szabadon használhatja fel.

A vizsgázó a feleletnél a portfólióját mint forrásanyagot használja fel.

A szóbeli feleletben a vizsgázónak a portfólió tartalmát a következő szempontok alapján kell értékelnie, bemutatnia.

A munkanaplóban leírt, felvázolt alapgondolatok, ötletek szerint:

- a választott feladattal kapcsolatos kötöttségekre adott válaszok, egyéni ötletek és vázlatok,
- az anyaggyűjtés módjai, felkészülés a feladatra: analógiák, előképek és példák szerint,
- munkamenet, saját elgondolások, mondanivaló, szűzsé, storyboard.

A művészi elemek értékelése az elvégzett műveletek hatása szerint:

- a választott produkció, produktum, kompozíció, a tervezett hatások gondolati indoklása.
- a választott produkció, produktum, kompozíció forgatókönyvének, időrendjének, ritmusának, formájának elemei, tartalmi és formai indoklása.

A technikai kivitel eszközei az alkalmazott technikák szerint:

- a munka során alkalmazott manuális technikák eszközei, folyamata,
- a munka során alkalmazott gépi eszközök technológiák és technikák fajtái,
- a megvalósított produkció műveleti kivitelének sorrendje,
- a munka kivitele során felmerülő költségek (gazdaságosság).

Ha a vizsgabizottság a portfólióhoz kapcsolódóan kérdéseket tesz fel, a kérdéseknek arra kell irányulnia, hogy a vizsgázó milyen következtetéseket tud levonni a témával kapcsolatban. A portfólió bemutatásához tételsor nem kapcsolódik.

A szóbeli vizsgára a vizsgázó által vitt portfólió nem képezi a vizsgadokumentáció részét, az a vizsgázónál marad. A szóbeli felelet nem értékelhető, ha a vizsgázó nem viszi magával a szóbeli vizsgára eredeti portfólióját.

A tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázót a portfólió (mappa) elkészítésében a képző intézmény szaktanára, illetve az intézményben dolgozó szakos pedagógus segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, önállóan dolgozza ki a vizsgaleírásban megadott portfólió témák közül választott témát.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A portfólió formája

A portfóliót tartalmazó mappa méretének az A3 (420x210 mm) nagyságú rajzi illetve képi anyag befogadására alkalmas méretűnek kell lennie. A mappa külső oldalán nyomtatott formában 36-os pontszámú félkövér betűkkel fel kell tüntetni a portfóliót készítő vizsgázó nevét, és az „I. Portfólió” szöveget. Az ágazatot, a szakma megjelölését, a képző intézményt és a segítő tanár nevét (tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó) valamint a dátumot 16

pont méretű normál betűkkel kell írni. A szöveg stílusa, betűtípusa és a tördelés módja a vizsgázó által választható, de stílusában azonosnak kell lennie az A4 méretű (210x297 mm) „II. Munkanapló” feliratú előlappal.

A portfóliót tartalmazó mappa belső oldalán A4 méretű tartalomjegyzéket kell elhelyezni, amelyben számozva kell szerepelnie a mellékletek felsorolásának: értelemszerűen hanganyagok, adatlapok, rajzok, fotók, szcenárium, storyboard, munkanapló, a szaktanár által kitöltött igazolólap másolata.

A portfólió tartalma

Hangmester szak

- II. Munkanapló előlappal,
- 4 db saját készítésű hanganyag az előírt formátumban, adatlappal,
- 1 db színházi előadás hangszcenárium.

Mozgóképf- és animációkészítő szak

- II. Munkanapló előlappal,
- 2 db saját készítésű hanganyag adatlappal,
- 10 db fotó, vagy fotóetűd (maximum 10 darabos),
- 1 db storyboard, legalább 10 vágás, snitt,
- 5 db munka a következőkből választva: szabadkézi tanulmányrajz, A3 méret (stúdium, tárgyábrázolás, emberábrázolás, környezetábrázolás, szín témakör), vagy szakmai vázlat, tanulmány, A4 méret (ember és környezet, műfaj, hangulat).

Színháztechnikus, szcenikus szak

- II. Munkanapló előlappal,
- 2 db saját készítésű hanganyag adatlappal,
- 1 db színpadi szcenárium, legalább 1 felvonás, legalább 10 jelenet, vagy színpadképváltás,
- 5 db munka a következőkből választva: fotó plasztikai előtanulmányokról, A4 méret (színpadkép, makett), vagy szakmai vázlat tanulmány, A4 méret (ember és környezet), vagy szakrajz (díszlet, színpadkép).

A hanganyag

Bemutatható és értékelhető hanganyagnak a klasszikus értelemben vett hangfelvételek mellett a filmek hangsávjait, és a hangsávokat tartalmazó multimédia produktumokat kell tekinteni.

A hanganyag formátuma, formája, időtartama

A hanganyag tetszés szerinti eredeti formátumú, de a vizsgán használt lejátszó berendezés formátumára átírt anyagok lehetnek. Előnyben kell részesíteni az elterjedt formátumokat (CD-A). Indokolt esetben wav (AIFF) adat formátum is elfogadható (CD-DATA, DVD-DATA). Adatvesztéses tömörítéssel, valamint digitális előkiemeléssel készített mesterlemez a vizsgálóhoz nem használható.

A film DVD formátumú lehet. A multimédia felvétel CD formátumú lehet. A számítógépes multimédia program egyszerű, legfeljebb 3-5 perces legyen és tartalmazzon mozgóképet, hangot, grafikát, szöveget, és interaktív elemeket. (Mindegyik multimédia anyag a saját hangformátumát használja.)

A bemutatott azonos fajtájú hanganyagokat egyetlen adathordozón kell beadni, sorszámozva, a hanganyagok indulási helyének megjelölésével. A filmek és multimédia anyagok fajtánként külön hordozón adandók be. A beadott anyagokat a hordozón, el nem távolítható módon a következő azonosítóval kell ellátni: a vizsgázó neve, évfolyama, a képző intézmény neve (tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó), dátum.

A hang- és multimédia felvételeket és azok sorrendjét a vizsgázó önállóan válogatja. Csak teljes hangfelvételi egységek (teljes tételek, műsorrészek, logikai-tartalmi egységek, prezentációk) mutathatók be, azok időtartamától függetlenül. A hanganyagok elégséges időtartama azok tartalmától függ.

A hanganyagoknak eltérő időben és eltérő körülmények között, eltérő műfajokban, eltérő eljárásokkal kell készülniük. Nem fogadható el önálló hangfelvételnek azonos zenemű több tétele akkor sem, ha egymást követő napokon készült, vagy azonos előadókhoz tartozó kiadvány két zenedarabja, vagy összefüggő koncert, vagy koncert sorozat két eltérő zenekarral. Nem fogadható el olyan hangfelvétel sorozat, aminek minden része azonos műfajú, azonos hangforrás összeállítású, azonos tematikájú. Nem fogadható el önálló hangfelvételnek az olyan hangátírás, filmhang vagy multimédia hanganyag, amelyen nem történt indokolható célt szolgáló és elégséges mértékű hangtechnikai módosítás.

A hangfelvételekhez hangfelvétel adatlapot kell csatolni, amelynek a következő információkat kell minden esetben tartalmaznia:

- A vizsgázó neve,
- ID-track #, ideje, formátuma, eredeti formátuma,
- A felvétel címe, szerző(i), előadó(i), helyszíne, időpontja,
- A felvételhez használt berendezések, eszközök listája,
- A felvétel technikája, menete, körülményei (helyszínrajzzal),
- Utómunka menete és berendezései,
- Készítők, közreműködők,
- A vizsgázó saját szerepe a felvétel során,
- Gyakorlatvezető neve,

- Felvételelemzés (pl. értékelés, személyes vélemény, hibák),
- Helyszínrajz, főbb méretek, blokkdiagram, folyamatábra,
- Megjegyzések (a vizsgázó megjegyzései),
- A vizsgázó aláírása.

A szcenárium

A vizsgázó egy tanult vagy látott irodalmi mű, színdarab hang- vagy színpadi szcenáriumát készíti el.

A storyboard

A vizsgázó egy natúr vagy animált film vagy videó produkció storyboard-ját készíti el. A storyboard-nak legalább 10 snittet és a technikai instrukciókat is tartalmazni kell (jelenetszámozás, időtartam, cselekmény, dialóg, kamera- és hang-utasítások).

Vizuális munkák

A vizuális munka síkbeli vagy térbeli munka lehet. A síkbeli munka legalább A4 méretű fotó, fotóetűd, A3 méretű szabadkézi tanulmányrajz (stúdium, tárgyábrázolás, emberábrázolás, környezetábrázolás, szín témakör), A4 méretű szakmai vázlat, tanulmány (ember és környezet, műfaj, hangulat), A3 méretű színpadképterv, továbbá fotó, fotóetűd, digitálisan alkotott (rajzolt, festett, renderelt) állóképek.

A térbeli munka legalább A4 méretű fotó, vagy fotósorozat plasztikai előtanulmányokról (színpadkép, makett, mintázás, báb), A4 méretű szakmai vázlat tanulmány (ember és környezet), vagy A3 méretű kézi vagy digitális szakrajz (díszlet, színpadelem, színpadkép) illetve 3D modellről renderelt állóképek lehet.

A munkanapló

A portfólióhoz a vizsgázónak rövid leírást, munkanaplót kell mellékelnie, le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a portfólió készítése során alkalmazott módszereket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket, stábmunka esetén a feladatmegosztást, a vizsgázó szerepét a munka során.

A portfóliót tartalomjegyzékkel kell ellátni.

Képi vagy elektronikus információforráson alapuló portfólió, vagy portfólió elem eredménye audiovizuális produktum. A portfólió elbírálásának feltétele a hozzá tartozó adatlapok mellékelése.

A vizsgázónak az elkészült portfóliót és annak csak olvasható digitális adathordozón a digitális változatát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell leadnia. A szöveges és állóképek formátumú anyagokat egyetlen, többoldalas pdf-fájlként összeállítva, a hang- és mozgóképi anyagokat hang-, illetve videófájlként mellékelve kell beadni. Az adathordozókon az adatoknak a vizsgázó nevét és a vizsga dátumát tartalmazó nevű (digitális) mappákban kell lennie. Minden fájlnevnél kötelezően tartalmaznia kell a vizsgázó nevét. A pdf-fájloknak tartalmazniuk kell egy előlapot, amin fel kell tüntetni a portfóliót készítő vizsgázó nevét, a „Portfólió” szöveget, az ágazatot, a szakma megjelölését, a képző intézmény és a segítő tanár nevét (tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó), valamint a dátumot. A pdf-fájl második oldalán a bemutatásra szánt hang-, illetve videófájlok felsorolását kell tartalomjegyzékszerűen feltüntetni. Az adathordozók felületén el nem távolítható módon fel kell tüntetni a vizsgázó nevét, az ágazatot, a képző intézmény nevét (tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó), a dátumot.

A portfólió leadásának helye a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó esetében a képző intézmény, annak a vizsgázónak, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, a vizsgát szervező intézmény.

A vizsgázó az elkészült munkákat a segítő szaktanárnak bemutatja, ezzel egy időben a digitális adathordozót átadja.

A segítő szaktanár a munkák megtekintése és ellenőrzése után vizsgázónként a központi sablon alapján elkészíti az igazolólapot, amely a következő adatokat tartalmazza:

- képzőintézmény neve,
- a vizsgázó neve,
- a portfólió tételes tartalma,
- a segítő szaktanár neve,
- a segítő szaktanár aláírása,
- a portfólió leadásának és az igazolólap kitöltésének dátuma.

A vizsgázó munkáit a megbízott segítő szaktanár által kitöltött igazolólap hitelesíti. Az igazolólapot és a portfólió értékelő lapjait a segítő szaktanár aláírása, valamint a képzőintézmény pecsétje és képviselőjének aláírása hitelesíti.

A segítő szaktanár a vizsgázóktól átvett portfóliókat, a digitális adathordozókat, valamint a kitöltött igazolólapokat a képző intézménynek átadja. A képző intézmény az anyagokat vizsgacsoportonként rendezi és a hitelesített igazolólapokkal együtt továbbítja a vizsgát szervező intézménynek.

Annak a vizsgázónak a portfóliójához, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, nem tartozik igazolólap.

Témakörök:

A vizsgázó az előzetesen beadott portfóliót ismerteti megadott szempontok alapján, a részletes követelményekben meghatározott mélységben az alábbi témák ismereteinek felhasználásával:

- Hangművészeti, zenei alapismeretek:
 - zenei alapismeretek,
 - hangforrás és hangszerismeret,
 - a hangrögzítés története.
- Munkakörnyezet ismeretek:
 - művészeti terület,
 - gazdasági terület,
 - technikai terület.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a vizsgázó az előzetesen beadott portfóliót ismerteti az Általános szabályoknál megadott szempontok alapján. A portfólió végleges értékelését a vizsgázó szóban feltett kérdésekre adott válaszainak figyelembevételével kell elvégezni.

A hanganyagok értékelése

A hangfelvétel elemzés során képet kell kapni arról, hogy a vizsgázó hogyan képes ismereteit a hangfelvétel készítés szolgálatába állítani. Vizsgálni kell, hogy a hanganyag milyen körülmények között készült, milyen fajta és minőségű hangszerek vagy hangforrások hallhatók, milyen sajátosságai voltak a felvétel helyszínének, milyen célokat akart a vizsgázó elérni, mit tart a hanganyag erényének és hibájának, a hibákat miért nem tudta elkerülni, mi volt, amit előre látott, mi volt, ami később derült ki, hogyan készült fel a hangfelvételre. A vizsgán további értékelési szempontok is felállíthatók.

A kérdező tanár az adatlapok, a munkanapló és a prezentáció alapján kérdéseket tehet fel. A feltett kérdések segítségével meg kell állapítani, hogy a vizsgázó valóban a saját felvételeit mutatta-e be.

A hanganyagok minőségének értékelését az alábbi szempontok alapján kell elvégezni:

A virtuális tér kialakítása, műfaj szerinti tér nagyság (hangforrások kiterjedése)

Mennyire reális a hallgató pozíciója (helye) a virtuális térben?

A „bázis” (sztereó bázis) mérete az irányok értékelhetősége szempontjából.

A hangforrások elhelyezkedés szerinti egyensúlya:

- a) a teljes bázisszélességen belül,
- b) az oldalak és a „közép” viszonyában,
- c) zeneileg, a szólamok arányában.

A hangkép szelektivitása:

- a) a szólamok értelmezhetősége,
- b) a szólamok dinamikai függetlensége,
- c) elfedések.

A hangkép dinamikája (forte, piano, crescendo, decrescendo).

A hangkép mélységi tagoltsága.

A hangzás tisztasága.

A hangforrások jellegének való megfelelés.

Összbenyomás (virtuális tér, hangkép, dramaturgia).

A hanganyagok értékelését, bemutatását lehetőség szerint legalább 6-8 fő befogadására alkalmas, akusztikailag a célnak megfelelően, lehetségesen lehallgatásra kiképzett teremben, ideális lehallgatási körülmények között kell elvégezni.

A szcenárium, storyboard értékelése

A vizsgázó a szcenáriumot, storyboardot a prezentáció részeként mutatja be. A kérdező tanár a munkanapló és a prezentáció alapján kérdéseket tehet fel.

A vizuális munkák értékelése

A vizsgázó a vizuális munkákat a prezentáció részeként mutatja be. A kérdező tanár a prezentáció során a munkanapló és a prezentáció alapján kérdéseket tehet fel.

Ha a vizsgázó nem rendelkezik érettségi bizonyítvánnyal, vagy nincs tanulói jogviszonyban, és portfóliójához nem tartozik igazolólap, a portfólió tartalmának eredetiségét a vizsga során fokozottan ellenőrizni kell.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
A hanganyagok értékelése a megadott szempontok alapján	20 pont
A scenárium vagy storyboard értékelése	10 pont
A vizuális munkák vagy a többi hanganyag értékelése	20 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
240 perc			20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap		Portfólió bemutatása
60 perc	180 perc		
Tesztfeladatok	Interaktív feladat I. Zenei hanganyag vágása számítógépes munkaállomással.	Interaktív feladat II. Prózai hanganyag vágása számítógépes munkaállomással.	
40 pont	30 pont	30 pont	
100 pont			
			50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó olyan művészi és technikai jellegű kompetenciáit méri, amelyek alapvető fontosságúak a hangvágó munkatevékenységében.

Általános szabályok

A vizsgázó az I. Feladatlapra és a II. Feladatlapra belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először az I. Feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a munkaidő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti, ezután kerül sor a II. Feladatlap kiosztására és megoldására. A vizsgarész-összetevők között 10 perc szünet van. A dolgozatok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be.

Az interaktív vizsgatevékenységek elvégzéséhez digitális munkaállomást (DAW) használ a vizsgázó a szoftverlistában megjelölt szoftverekkel.

Az írásbeli vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

A vizsgázó az adott vizsgaidőszakra érvényes, az Oktatási Hivatal által központilag kiadott szoftverlistáról választhat. A vizsgára jelentkezőnek a jelentkezéssel egy időben nyilatkoznia kell arról, hogy az adott szoftvercsoportokon belül az adott feladattípusok megoldásához az adott vizsgaidőszakra érvényes szoftverlistából mely szoftvereket kívánja használni.

A vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. A vizsga megkezdése előtt a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgához szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot és szükség esetén a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a vizsga megkezdése előtt ellenőrizheti a számára biztosított szoftverkörnyezetet.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is önállóan határozhatja meg.

A felügyelő tanárnak a vizsga befejezése előtt 10 perccel figyelmeztetnie kell a vizsgázókat, hogy mentsék el a munkájukat.

A terem berendezése:

- A géptermet lehetőség szerint a számítógépes munkahelyre vonatkozó előírások figyelembevételével kell berendezni.
- A monitorok elhelyezése olyan legyen, hogy a vizsgázók egymás munkáját ne zavarják, illetve ne tudják segíteni egymást.

A számítógépek:

- A megfelelő működés biztosítása érdekében a vizsgakörnyezetet kellő időben elő kell készíteni.
- Rendelkezésre kell állni legalább a vizsgázók számának megfelelő számú számítógépnek, valamint tartalék gépeknek.
- Csak olyan számítógép használható, amely megfelel az alkalmazott operációs rendszer és egyéb szoftverek optimális hardverigényének, a háttértárolón pedig feltétlenül maradjon elegendő szabad terület.
- A vizsga ideje alatt a gépekről nem lehet elérhető egyetlen olyan állomány sem, amely nem tartozik a telepített

programokhoz és a várható feladatok megoldását segíti.

- Ha valamelyik eredetileg kiválasztott számítógép működése a vizsga előtti időszakban bizonytalan, akkor javasolt azt a vizsgáztatásból kivonni.

A vizsga előkészítése:

- A vizsga során használható gépeket (a tartalékgépeket is) úgy kell előkészíteni, hogy a vizsgázók a számukra létrehozott egyedi azonosítóval bejelentkezve tudják elkészíteni a munkájukat. A vizsgázó neve és felhasználó azonosító párosokat a vizsgadokumentációval együtt kell kezelni.
- A feladatok megoldásához szükséges forrásállományokat minden vizsgázó mappájába be kell másolni, amint az a központból elérhetővé válik.
- Az internet elérését le kell tiltani a vizsgagépeken a gyakorlati vizsga teljes idejére.
- A két interaktív vizsgafeladatot tartalmazó digitális adathordozó a DAW számára importálható, általános formátumú tömörítetlen hangfájlokat és többféle formátumra és adatsebességre konvertált videó fájlokat tartalmaz.
- A rendszergazda a telepítési útmutatóban leírtak alapján készíti fel a munkaállomásokat. A vizsga megkezdésekor a vizsgázó a szoftverbe előzetesen beimportált hang és videó sávokat kap a telepítési útmutató utasításai szerint meghatározott kezdő állapottal.

Archiválás:

- A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat két példányban, egyszer írható, kellőképpen elterjedt adathordozóra írja (pl. DVD-R, DVD+R).
- A vizsgabizottságot működtető intézmény az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja, mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban a gyakorlati dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

A DAW szükséges általános paraméterei: legalább 24bit/96 kHz, legalább 24 monó hangsáv, 1 videó sáv, annyi erőforrás, ami képes egyidejűleg hangsávonként dinamikaszabályozó, hangszínszabályozó, késleltető, és összesen legalább 6 hangsávba függetlenül beiktatható zengető-effektprocesszor kiszolgálására, fejhallgató.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Feladatlap I.

Az írásbeli vizsgarész-összetevő a részletes követelményekben található témakörökből származó 20 kérdésből álló tesztfeladatokat tartalmaz. A kérdések közül 7-7 kérdés vonatkozik a Hangmester és a Mozgóképfelkészítő, valamint 6 kérdés a Színháztechnikus, szcenikus szakma speciális ismereteire. 6 kérdés 1 pont értékű, 11 kérdés 2 pont értékű, 3 kérdés 4 pont értékű, összesen 40 pont szerezhető.

Feladattípusok:

Feleletválasztó feladatok:

- egyszerű választás („Húzza alá!”),
- többszörös választás,
- illesztés (párosítás, csoportosítás),
- sorrend meghatározása,
- ok-okozati összefüggés keresése,
- igaz-hamis választás.

Feladatlap II.

Interaktív feladat I.

A feladat egy komoly vagy könnyűzenei, legfeljebb 5.1 csatorna kiosztású zenés hanganyag illesztése/vágása, vagy soksávú hanganyag sávjának vagy sávjainak illesztése, illetve vágása, vagy hangmontázs készítése. A feladatban megadott mű kottája jól nyomon követhető, szimfonikus zenekari darabok esetén zongorakivonatot a feladatlap tartalmazza. A feladatban teljes tételek, zenei egységek vagy zeneművek szerepelhetnek, együttes időtartamuk elkészített állapotban legalább 10 perc, legfeljebb 20 perc, soksávú hanganyag sávjainak illesztése, illetve vágása esetén legalább 10, legfeljebb 20 sávperc. A feladatok vegyesen komolyzenei, könnyűzenei, soksávú-, illetve montázs jellegűek. A feladatban szintezés, keverés vagy egyéb hangtechnikai művelet önmagában is értékelendő formában nem szerepelhet, de az illesztési, illetve vágási feladat részelemeként előfordulhat.

Az elvégzendő feladat valódi illesztési, vágási munkafeladathoz hasonló, ezért a feladatonként legalább 3 megismételt részfelvételt kell a véglegesre editált hanganyagot elkészíteni. A feladatlap tartalmazza a zeneművek kottáját, amiben az ismétlések helye nyomon követhető, és egy editálási listát, ami tartalmazza az illesztendő részek sorrendjét és származási helyét. A feladatban a nyers részfelvételeken lokátor, marker, editálási pont helyek megadásával meg van jelölve az editálandó részek kezdete, és azok a kottában is meg vannak jelölve.

A feladatban legalább 3, legfeljebb 6 illesztési, illetve vágási pont adható meg a nehézségi fokától függően. Az elkészített hanganyagokat két formában kell elmenteni. Az egyik a véglegesre összeírt késztermék, a másik az elmentett munkafájl.

Interaktív feladat II.

A feladat legfeljebb 5.1 csatorna kiosztású prózai valóság vagy fikciós műfajú, elkészített állapotban legalább 10 perc, legfeljebb 20 perc időtartamú hanganyag vágása, illesztése. A feladathoz mellékelni kell a rögzített szöveget. A munkafájlok a hanganyag jellegétől függően lehet egy (pl. riport esetén), vagy több (pl. hangjáték részlet, művészi próza

esetén). A feladatok vegyesen lehetnek fikciós és valóság műfaj jellegűek, amelyekből kettőnél több is szerepelhet, a szövegek tartalmától, időtartamától függően. A szövegfelvételek zörejeket, zajokat is tartalmazhatnak.

A feladatban színtezés, keverés vagy egyéb hangtechnikai művelet önmagában is értékelendő formában nem szerepelhet, de az illesztési, vágási feladat részelemeként egyszerű színtezés és panorámázás előfordulhat.

A feladatban összesen legalább 10, legfeljebb 20 illesztési, illetve vágási pont adható meg a feladat nehézségi fokától függően. Az elkészített hanganyagokat két formában kell elmenteni. Az egyik a véglegesre összeírt késztermék, a másik az elmentett munkafájl.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A javítási-értékelési útmutató értékelési szempontokat tartalmaz a szoftverhasználat, a teljes munkafolyamat értékelésére is. Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A vizsgázó az előzetesen beadott portfóliót ismerteti megadott szempontok alapján, a részletes követelményekben meghatározott mélységben az alábbi témák ismereteinek felhasználásával:

- Hangművészeti, zenei alapismeretek:
 - zenei alapismeretek,
 - hangforrás és hangszerismeret,
 - a hangrögzítés története.
- Munkakörnyezet ismeretek:
 - művészeti terület,
 - gazdasági terület,
 - technikai terület.

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgát megelőzően elkészített munkáiból portfóliót állít össze, majd annak szóbeli keretek között történő bemutatásával ad számot a képzés során megszerzett tudásáról. A szóbeli vizsgán a vizsgázó saját munkáinak eredeti példányaiból összeállított portfólió útján mutatja be a hang-, film- és színháztechnika területén szerzett szakmai, művészi ismereteit, képességét. A portfólió tartalma a vizsgázó által választott szak szerint változik. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie.

A szóbeli vizsgarész a kísérő adatlapok kifejtéséből, valamint a vizsgázó által készített portfólió elektronikus prezentációval támogatott bemutatásából áll.

A vizsgázó a feleletnél a portfólióját, mint forrásanyagot használja fel.

A szóbeli feleletben a vizsgázónak a portfólió tartalmát a következő szempontok alapján kell értékelnie, bemutatnia:

- A munkanaplóban leírt, felvázolt alapgondolatok, ötletek szerint.
 - A választott feladattal kapcsolatos kötöttségekre adott válaszok, egyéni ötletek és vázlatok.
 - Anyaggyűjtés módjai, felkészülés a feladatra: analógiák, előképek és példák szerint.
 - Munkamenet, saját elgondolások, mondanivaló, szűzés, storyboard.
- A művészi elemek értékelése az elvégzett műveletek hatása szerint.
 - A választott produkció, produktum, kompozíció, a tervezett hatások gondolati indoklása.
 - A választott produkció, produktum, kompozíció forgatókönyvének, időrendjének, ritmusának, formájának elemei, tartalmi és formai indoklása.
- A technikai kivitel eszközei az alkalmazott technikák szerint.
 - A munka során alkalmazott manuális technikák eszközei, folyamata.
 - A munka során alkalmazott gépi eszközök technológiák és technikák fajtái.
 - A megvalósított produkció műveleti kivitelének sorrendje.
 - A munka kivitele során felmerülő költségek (gazdaságosság).

A filmek, multimédia felvételek esetén ki kell térni a forgatókönyvre és az elkészítés módjának ismertetésére.

Ha a vizsgabizottság a portfólióhoz kapcsolódóan kérdéseket tesz fel, a kérdéseknek arra kell irányulnia, hogy a vizsgázó milyen következtetéseket tud levonni a témával kapcsolatban. A portfólió bemutatásához tételesor nem kapcsolódik.

A szóbeli vizsgára a vizsgázó által vitt portfólió nem képezi a vizsgadokumentáció részét, az a vizsgázónál marad. A szóbeli felelet nem értékelhető, ha a vizsgázó nem viszi magával a szóbeli vizsgára eredeti portfólióját.

A tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázót a portfólió (mappa) elkészítésében a képző intézmény szaktanára, illetve az intézményben dolgozó szakos pedagógus segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, önállóan dolgozza ki a vizsgaleírásban megadott portfólió témák közül választott témát.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A portfólió formája

A portfóliót tartalmazó mappa méretének az A3 (420x210 mm) nagyságú rajzi illetve képi anyag befogadására alkalmas méretűnek kell lennie. A mappa külső oldalán nyomtatott formában 36-os pontszámú félkövér betűkkel fel kell tüntetni a portfóliót készítő vizsgázó nevét, és az „I. Portfólió” szöveget. Az ágazatot, a szakma megjelölését valamint a dátumot 16 pont méretű normál betűkkel kell írni. A szöveg stílusa, betűtípusa és a tördelés módja a vizsgázó által választható, de stílusában azonosnak kell lennie az A4 méretű (210x297 mm) „II. Munkanapló” feliratú előlappal.

A portfóliót tartalmazó mappa belső oldalán A4 méretű tartalomjegyzéket kell elhelyezni, amelyben számozva kell szerepelnie a mellékletek felsorolásának: értelemszerűen hanganyagok, adatlapok, rajzok, fotók, szcenárium, storyboard, munkanapló.

A portfólió tartalma

Hangmester szak

- II. Munkanapló előlappal,
- 4 db saját készítésű hanganyag az előírt formátumban, adatlappal,
- 1 db színházi előadás hangszcenárium.

Mozgóképfő- és animációkészítő szak

- II. Munkanapló előlappal,
- 2 db saját készítésű hanganyag adatlappal,
- 10 db fotó, vagy fotóetűd (maximum 10 darabos),
- 1 db storyboard (legalább 10 vágás, snitt),
- 5 db munka a következőkből választva: szabadkézi tanulmányrajz, A3 méret (stúdium, tárgyábrázolás, emberábrázolás, környezetábrázolás, szín témakör), vagy szakmai vázlat, tanulmány, A4 méret (ember és környezet, műfaj, hangulat),
- 1 db showreel.

Színháztechnikus, szcenikus szak

- II. Munkanapló előlappal,
- 2 db saját készítésű hanganyag adatlappal,
- 1 db színpadi szcenárium (legalább 1 felvonás, legalább 10 jelenet, vagy színpadképváltás),
- 5 db munka a következőkből választva: fotó plasztikai előtanulmányokról, A4 méret (színpadkép, makett), vagy szakmai vázlat, tanulmány A4 méret (ember és környezet), vagy szakrajz (díszlet, színpadkép).

A hanganyag

Bemutatható és értékelhető hanganyagnak a klasszikus értelemben vett hangfelvételek mellett a filmek hangsávjait, és a hangsávokat tartalmazó multimédia produktumokat kell tekinteni.

A hanganyag formátuma, formája, időtartama

A hanganyag tetszés szerinti eredeti formátumú, de a vizsgán használt lejátszó berendezés formátumára átírt anyagok lehetnek. Előnyben kell részesíteni az elterjedt formátumokat (CD-A). Indokolt esetben wav (AIFF) adat formátum is elfogadható (CD-DATA, DVD-DATA). Adatvesztéses tömörítéssel, valamint digitális előkiemeléssel készített mesterlemez a vizsgálóhoz nem használható.

A film DVD formátumú lehet. A multimédia felvétel CD formátumú lehet. A számítógépes multimédia program egyszerű, legfeljebb 3-5 perces legyen és tartalmazzon mozgóképet, hangot, grafikát, szöveget, és interaktív elemeket. (Mindegyik multimédia anyag a saját hangformátumát használja.)

A bemutatott azonos fajtájú hanganyagokat egyetlen adathordozón kell beadni, sorszámozva, a hanganyagok indulási helyének megjelölésével. A filmek és multimédia anyagok fajtánként külön hordozón adandók be. A beadott anyagokat a hordozón, el nem távolítható módon azonosítóval kell ellátni (a vizsgázó neve, dátum).

A hang- és multimédia felvételeket és azok sorrendjét a vizsgázó önállóan válogatja. Csak teljes hangfelvételi egységek (teljes tételek, műsorrészek, logikai-tartalmi egységek, prezentációk) mutathatók be, azok időtartamától függetlenül. A hanganyagok elégséges időtartama azok tartalmától függ.

A hanganyagoknak eltérő időben és eltérő körülmények között, eltérő műfajokban, eltérő eljárásokkal kell készülniük. Nem fogadható el önálló hangfelvételnek azonos zenemű több tétele akkor sem, ha egymást követő napokon készült, vagy azonos előadókhoz tartozó kiadvány két zenedarabja, vagy összefüggő koncert, vagy koncert sorozat két eltérő zenekarral. Nem fogadható el olyan hangfelvétel sorozat, aminek minden része azonos műfajú, azonos hangforrás összeállítású, azonos tematikájú. Nem fogadható el önálló hangfelvételnek az olyan hangátírás, filmhang vagy multimédia hanganyag, amelyen nem történt indokolható célt szolgáló és elégséges mértékű hangtechnikai módosítás.

A hangfelvételekhez hangfelvétel adatlapot kell csatolni, amelynek a következő információkat kell minden esetben tartalmaznia:

- A vizsgázó neve,
- ID-track #, ideje, formátuma, eredeti formátuma,
- A felvétel címe, szerző(i), előadó(i), helyszíne, időpontja,
- A felvételhez használt berendezések, eszközök listája,
- A felvétel technikája, menete, körülményei (helyszínrajzzal),
- Utómunka menete és berendezései,
- Készítők, közreműködők,
- A vizsgázó saját szerepe a felvétel során,
- Gyakorlatvezető neve,
- Felvételelemzés (értékelés, személyes vélemény, hibák),
- Helyszínrajz, főbb méretek, blokkdiagram, folyamatábra,
- Megjegyzések (a vizsgázó megjegyzései),
- A vizsgázó aláírása.

A szcenárium

A vizsgázó egy tanult vagy látott irodalmi mű, színdarab hang- vagy színpadi szcenáriumát készíti el.

A storyboard

A vizsgázó egy natúr vagy animált film vagy videó produkció storyboard-ját készíti el. A storyboard-nak legalább 10 snittet és a technikai instrukciókat is tartalmazni kell (jelenetszámozás, időtartam, cselekmény, dialóg, kamera- és hang-utasítások).

Vizuális munkák

A vizuális munka síkbeli vagy térbeli munka lehet. A síkbeli munka legalább A4 méretű fotó, fotóetűd, A3 méretű szabadkézi tanulmányrajz (stúdium, tárgyábrázolás, emberábrázolás, környezetábrázolás, szín témakör), A4 méretű szakmai vázlat, tanulmány (ember és környezet, műfaj, hangulat), A3 méretű színpadképterv lehet.

A térbeli munka legalább A4 méretű fotó, vagy fotósorozat plasztikai előtanulmányokról (színpadkép, makett), A4 méretű szakmai vázlat tanulmány (ember és környezet), vagy A3 méretű kézi vagy digitális szakrajz (dísplet, színpadelem, színpadkép) lehet.

A showreel

A showreel minimum 2 perc, maximum 4 perc körüli terjedelmű reprezentatív montázs a vizsgázó tanulmányai során készített, a portfólióban nem szereplő munkáiból.

A munkanapló

A portfólióhoz a vizsgázónak rövid leírást, munkanaplót kell mellékelnie, le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a portfólió készítése során alkalmazott módszereket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket, stábmunka esetén a feladatmegosztást, a vizsgázó szerepét a munka során.

A portfóliót tartalomjegyzékkel kell ellátni.

Képi vagy elektronikus információforráson alapuló portfólió, vagy portfólió elem eredménye audiovizuális produktum. A portfólió elbírálásának feltétele a hozzá tartozó adatlapok mellékelése.

A vizsgázónak az elkészült portfóliót és annak csak olvasható digitális adathordozón a digitális változatát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell leadnia. A szöveges és állókép formátumú anyagokat egyetlen, többoldalas pdf-fájlként összeállítva, a hang- és mozgóképi anyagokat hang-, illetve videófájlként mellékelve kell beadni. Az adathordozókon az adatoknak a vizsgázó nevét és a vizsga dátumát tartalmazó nevű (digitális) mappákban kell lennie. Minden fájlnevnél kötelezően tartalmaznia kell a vizsgázó nevét. A pdf-fájloknak tartalmazniuk kell egy előlapot, amin fel kell tüntetni a portfóliót készítő vizsgázó nevét, a „Portfólió” szöveget, az ágazatot, a szakma megjelölését, valamint a dátumot. A pdf-fájl második oldalán a bemutatásra szánt hang-, illetve videófájlok felsorolását kell tartalomjegyzékszerűen feltüntetni. Az adathordozók felületén el nem távolítható módon fel kell tüntetni a vizsgázó nevét, az ágazatot, a dátumot.

A portfólió leadásának helye a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó esetében a képző intézmény, annak a vizsgázónak, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, a vizsgát szervező intézmény.

A vizsgázó az elkészült munkákat a segítő szaktanárnak bemutatja, ezzel egy időben a digitális adathordozót átadja.

A segítő szaktanár a munkák megtekintése és ellenőrzése után vizsgázónként a központi sablon alapján elkészíti az igazolólapot, amely a következő adatokat tartalmazza:

- képzőintézmény neve,

- a vizsgázó neve,
- a portfólió tételes tartalma,
- a segítő szaktanár neve,
- a segítő szaktanár aláírása,
- a portfólió leadásának és az igazolólap kitöltésének dátuma.

A vizsgázó munkáit a megbízott segítő szaktanár által kitöltött igazolólap hitelesíti. Az igazolólapot és a portfólió értékelő lapjait a segítő szaktanár aláírása, valamint a képzőintézmény pecsétje és képviselőjének aláírása hitelesíti.

A segítő szaktanár a vizsgázóktól átvett portfóliókat, a digitális adathordozókat, valamint a kitöltött igazolólapokat a képző intézménynek átadja. A képző intézmény az anyagokat vizsgacsoportonként rendezi és a hitelesített igazolólapokkal együtt továbbítja a vizsgát szervező intézménynek.

Annak a vizsgázónak a portfóliójához, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, nem tartozik igazolólap.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a vizsgázó az előzetesen beadott portfóliót ismerteti az Általános szabályoknál megadott szempontok alapján. A portfólió értékelését a vizsgabizottság végzi el a vizsgázó szóban feltett kérdésekre adott válaszainak figyelembevételével.

A hanganyagok értékelése

A hangfelvétel elemzés során képet kell kapni arról, hogy a vizsgázó hogyan képes ismereteit a hangfelvétel készítés szolgálatába állítani. Azt kell vizsgálni, hogy a hanganyag miért szól úgy, ahogy szól. Milyen körülmények között készült, milyen fajta és minőségű hangszerek vagy hangforrások hallhatók, milyen sajátosságai voltak a felvétel helyszínének, milyen célokat akart a vizsgázó elérni, mit tart a hanganyag erényének és hibájának, a hibákat miért nem tudta elkerülni, mi volt, amit előre látott, mi volt, ami később derült ki, hogyan készült fel a hangfelvételre, stb.

A vizsgabizottság a szaktanári értékelés, az adatlapok, a munkanapló és a prezentáció alapján kérdéseket tehet fel. A feltett kérdések segítségével ki kell deríteni, hogy a vizsgázó valóban a saját felvételeit mutatta-e be.

A hanganyagok minőségének értékelését az alábbi szempontok alapján kell elvégezni:

A virtuális tér kialakítása, műfaj szerinti tér nagyság (hangforrások kiterjedése).

Mennyire reális a hallgató pozíciója (helye) a virtuális térben?

A „bázis” (sztereó bázis) mérete az irányok értékelhetősége szempontjából.

A hangforrások elhelyezkedés szerinti egyensúlya:

- a teljes bázisszélességen belül,
- az oldalak és a „közép” viszonyában,
- zeneileg, a szólamok arányában.

A hangkép szelektivitása:

- a szólamok értelmezhetősége,
- a szólamok dinamikai függetlensége,
- elfedések.

A hangkép dinamikája (forte, piano, crescendo, decrescendo).

A hangkép mélységi tagoltsága.

A hangzás tisztasága.

A hangforrások jellegének való megfelelés.

Összbenyomás (virtuális tér, hangkép, dramaturgia).

A hanganyagok értékelését, bemutatását lehetőség szerint legalább 6-8 fő befogadására alkalmas, akusztikailag a célnak megfelelően, kétcsatornás lehallgatásra kiképzett teremben, ideális lehallgatási körülmények között kell elvégezni.

A scenárium, storyboard értékelése

A vizsgázó a scenáriumot, storyboardot a prezentáció részeként mutatja be. A vizsgabizottság a szaktanári értékelés, a munkanapló és a prezentáció alapján kérdéseket tehet fel.

A vizuális munkák értékelése

A vizsgázó a vizuális munkákat a prezentáció részeként mutatja be. A vizsgabizottság a prezentáció során a munkanapló és a prezentáció alapján kérdéseket tehet fel.

Ha a vizsgázó nem rendelkezik érettségi bizonyítvánnyal, vagy nincs tanulói jogviszonyban, és portfóliójához nem tartozik igazolólap, a portfólió tartalmának eredetiségét a vizsga során fokozottan ellenőrizni kell.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám

A hanganyagok értékelése a megadott szempontok alapján	20 pont
A szcenárium vagy storyboard értékelése	10 pont
A vizuális munkák vagy a többi hanganyag értékelése	20 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

ÉPÜLETGÉPÉSZET ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÉPÜLETGÉPÉSZETI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az épületgépészeti ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a VIII. Épületgépészet ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 582 01 Épületgépész technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai kifejezőképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Szakmai kifejezőképesség	Tudja a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon alkalmazni.	Tudja a szakmai fogalmak jelentésváltozatait megkülönböztetni.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a logikusan felépített szakmai kommunikációra. Tudjon következtetéseket levonni és helyesen tudja alkalmazni a szakmai kifejezéseket. Legyen képes az elvégzendő feladatot megérteni.	Tudja a szakmai kommunikációját mind tartalmi, mind logikai szempontoknak megfelelően helyesen felépíteni. Legyen képes a szaknyelv helyes alkalmazására. Tudja az elvégzendő feladatot a munkatársakkal is megértetni.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a kérdező tanár által feltett kérdéseket megérteni, s a lényegre törő válaszadásra. Legyen képes szakmai nyelven történő utasítások megértésére.	Legyen képes a vizsgabizottság által feltett kérdések megértésére, s a pontos válaszadásra. Legyen képes szakmai nyelven történő utasítások kiadására.

2. Műszaki rajz olvasási és készítési készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Műszaki rajz olvasása, értelmezése	Legyen képes olvasni és értelmezni a műszaki rajzokat. Legyen tisztában az épületgépészetben használt jelekkel, jelölésekkel.	Legyen képes a műszaki rajzok alkotó értelmezésére, szabadkézi vázlatokkal az épületgépészetben használt jelölések alkalmazásával.
2.2. Csőhálózati vázlat rajzkészítési készség	Képes legyen műszaki rajzot készíteni.	Rendelkezzen műszakirajz-készítési készséggel. Legyen képes elkészíteni egy konkrét csőhálózat vázlatrajzát.
2.3. Kapcsolási vázlatkészítési készség	Legyen képes szakáganként egyszerű kapcsolási vázlatok elkészítésére, a vázlatról anyagjegyzék készítésére.	Legyen képes szakáganként külön egyszerű kapcsolási vázlatról szakáganként anyagjegyzék elkészítésére, anyagköltség kiszámolására.

3. Gyakorlatias feladatértelmezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A feladatok értelmezése	Legyen képes megérteni a feladat szövegét.	Legyen képes a megértett feladatot munkatársaival is megértetni.
3.2. A feladatok gyakorlatba való átültetése	Legyen képes ismertetni, hogyan végezné el a kiadott feladatot a feladatban leírt eszközökkel.	Tudja megfogalmazni, hogyan végezné el az adott feladatot. Legyen képes a teljes munkafolyamat ismertetésére.
3.3. Számítógépes ismeretek	Ismerje az épületgépészetben használt programokat, háttéranyagokat.	Tudja alkalmazni a megismert épületgépészeti programokat, valamint legyenek ismeretei az interneten elérhető háttéranyagokról.

4. Pontosság, kézügyesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Pontosság	Legyen képes a szakágának megfelelő szakmai előírásokban, műszaki tervekben megfogalmazott pontosság betartására.	Legyen képes a szakterületen, a szakmai dokumentumokban meghatározott, pontosságra vonatkozó előírások betartására.
4.2. Kézügyesség	Legyen képes a tevékenységének megfelelő kivitelezési munkák elvégzésének ismertetésére.	Legyen képes a szakiparának megfelelő műszaki eszközök használatának ismertetésére.
4.3. Hibaelhárítás	Legyen képes a felmerülő szakági problémák megoldására.	Legyen képes a szakterületen előforduló problémák megelőzésére.

5. Körültekintés, elővigyázatosság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Gyakorlati feladatok esetén körültekintő munkavégzés	Tudja megfogalmazni, hogy munkavégzés közben mire kell figyelnie. Legyen képes a munkatársaival együtt dolgozni, a saját feladatait kellő megfontoltsággal végezni.	Legyen képes ismertetni, hogy munkavégzés közben mire kell figyelnie. Legyen képes a kiadott munkát felelősséggel elvégezni mind egyénileg, mind csoportban.
5.2. Munkabiztonsági előírások	Ismerje a munkabiztonsági követelményeket. Legyen képes ismertetni a munkaterület balesetvédelmére és tűzvédelmére vonatkozó előírásokat. Ismerje a munkavégzés környezetkárosító hatásait.	Legyen képes megfogalmazni a munkaterület balesetvédelmére és tűzvédelmére vonatkozó előírások ismeretanyagát. Lehetőségei szerint tudja csökkenteni a munkavégzés környezetkárosító hatásait.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Csőszerelés előkészítése

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Csőszerelés előkészítése elméletben		
1.1.1. Épületgépészeti mérőeszközök, mértékegységek, műszerhasználat	Tudja alkalmazni az épületgépészeti mérőeszközöket, szerszámokat, mértékegységeket.	Legyen képes ismertetni az épületgépészeti mérőeszközöket, szerszámokat, mértékegységeket.
1.1.2. Mérés, ellenőrzés, tűrés	Ismerje a mérés, ellenőrzés, tűrés fogalmait.	Legyen képes ismertetni a mérés, ellenőrzés, tűrés fogalmait.
1.1.3. Fémmegmunkálás	Tudja ismertetni a kézi és gépi fémmegmunkálás technológiáinak alkalmazását.	Legyen képes ismertetni a kézi és gépi fémmegmunkálás technológiáit.
1.1.4. Csőszerelés folyamatainak ismerete	Ismerje a kézi és gépi fémmegmunkálás technológiáit. Tudja ismertetni a forgács nélküli hidegalakítás, vágás, kézi és kisépesség forgácsolás, hűtés, kenés alkalmazását.	Legyen képes ismertetni a kézi és gépi fémmegmunkálás technológiáit. Tudja ismertetni a forgács nélküli hidegalakítást, vágást, forgácsolást, hűtést, kenést.
1.1.5. Anyagtulajdonságok	Ismerje a fémek anyagok és műanyagok megmunkálhatóságát befolyásoló anyagtulajdonságokat.	Legyen képes ismertetni a fémek anyagok és műanyagok megmunkálhatóságát befolyásoló anyagtulajdonságokat, csövek anyagjellemzőit.
1.2. Csőszerelés előkészítése a gyakorlatban		
1.2.1. Munkafolyamatok készítése, szerelő kőműves munkák	Ismerje az egyszerű fém alkatrészek készítését. Ismerje a tartószerkezet szerelését kézi kisépesség eljárások alkalmazásával. Ismerje a szerelő kőműves munkák, faláttörés, földem átfúrás, horony-falvétel műveleteit. Ismerje a csőörögzés készítését falhoronyba és szabadon szerelve. Ismerje az épületgépészeti csőörögzések elhelyezését.	Legyen képes ismertetni egyszerű fém alkatrész készítését. Legyen képes ismertetni tartószerkezet készítését kézi kisépesség eljárások alkalmazásával. Legyen képes ismertetni szerelő-, kőművesmunkák, faláttörés, földemátfúrás, horonyfalvétel elvégzését. Legyen képes ismertetni a csőörögzés készítését falhoronyba. Legyen képes ismertetni az épületgépészeti csőörögzések, függesztések elhelyezését.

2. Vezetékhálózat kialakítása

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Vezetékhálózat kialakítása elméletben		
2.1.1. Acélcső, vörösrézcső, műanyagcső, csőalakítás	Ismerje az acélcső-megmunkálás, az acélcsövek hideg- és meleg hajlítási eljárásait, számítását. Ismerje a vörösréz csővezeték és a műanyag csővezeték csőalakítási eljárásokat.	Legyen képes ismertetni az acélcső-megmunkálást, a csőalakítás technológiáját, az acélcsövek hideg- és melegehajlítási eljárásait, számítását. Legyen képes ismertetni a vörösréz vezetéken, illetve műanyag csővön csőalakítást.

2.1.2. Menetkészítés ismérvei	Ismerje a menetes csökötés készítésének technológiáját, szerszámain, a menetmetszést és a menetes furat készítését és alkalmazását. Tudja megfogalmazni, hogyan kell elvégezni a menetmetszést csőre, kézi és gépi menetmetsző szerszámmal.	Legyen képes ismertetni a menetes csökötés készítésének technológiáit, szerszámain, a menetvágást és menetes furat készítését. Ismerje a kézi és gépi szerszámok használatát.
2.1.3. Kötés típusai	Ismerje a menetes oldható csökötéseket: metrikus és a gázmenet (Whitworth). Ismerje - a karimás kötéseket és - a tokos kötéseket. Ismerje a hegesztett acélcsövek kötéseit. Ismerje a vörösrézcső kötéseinek: lágyforrasztás, keményforrasztás, roppantógyűrűs kötés készítését. Ismerje a műanyagcső hegesztését és egyéb kötéseinek: szorítógyűrűs kötés, présidomos kötés készítését.	Legyen képes ismertetni az oldható kötések és helyzetbiztosító elemek, csavar-, tengely- és csökötés elemeit, technológiáit. Legyen képes ismertetni a menetes kötéseket: metrikus és a gázmenet (Whitworth) jellemzőit. Tudja a karimás kötések és a tokos kötések készítésének feltételeit, alkalmazhatóságukat, készítésüket. Legyen képes ismertetni a nem oldható kötések elemeit, technológiáit. Tudja ismertetni a vörösrézcső kötéseinek: lágyforrasztás, keményforrasztás, roppantógyűrűs kötés készítését. Tudja a műanyagcső-hegesztést és egyéb kötéseket: szorítógyűrűs kötés, présidomos kötés készítését.
2.1.4. Hőtágulás, tömítés, korrózióvédelem	Ismerje a lineáris és térfogati hőtágulás, hőtágulás-kiegyenlítés elvét. Ismerje a tömítőanyagokat. Ismerje a korrózió elleni védekezés aktív és passzív megoldásainak alkalmazását, és a szigetelést.	Legyen képes ismertetni a lineáris és térfogati hőtágulás, hőtágulás-kiegyenlítés elvét. Legyen képes ismertetni a tömítőanyagokat, jellemzőiket, s velük szemben támasztott követelményeket. Tudja megfogalmazni a korrózió elleni védekezés aktív és passzív megoldásait, szigetelést.
2.2. Vezetékhálózat kialakítása gyakorlatban		
2.2.1. Hegesztett kötések készítése	Ismerje a hegesztett kötések készítését gázhegesztéssel. Ismerje a hegesztett kötések készítését ívhegesztéssel. Ismerje a műanyagcsövek hegesztését tompa és tokos eljárásokkal.	Legyen képes ismertetni általános minőségű hegesztett kötés készítését kézi gázhegesztéssel. Legyen képes ismertetni általános minőségű hegesztett kötés készítését ívhegesztéssel. Legyen képes ismertetni műanyagcső hegesztését különféle eljárásokkal.
2.2.2. Csökötés készítése nem hegesztéssel	Ismerje a csömenet készítését kézi és gépi úton. Ismerje a menetes csökötés készítését menetes idomokkal. Tudja megfogalmazni, hogyan kell elvégezni a csökötések készítését lágy- és keményforrasztással.	Legyen képes ismertetni csömenet készítését kézi és gépi úton. Legyen képes ismertetni menetes csökötés készítését menetes idomokkal. Legyen képes ismertetni nem oldható kötések készítését (szegecs, ragasztott). Legyen képes ismertetni csökötés készítését lágy- és keményforrasztással.

3. Csőhálózat üzembe helyezése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Csőhálózat üzembe-helyezési alapismeretek		
3.1. 1. Csőhálózat alapismeretek	Legyen képes ismertetni a csőhálózat mérési műveleteinek lényegét. Ismerje a csőhálózat belső tisztítás, mosatást. Ismerje a nyomáspróbát, és tudja megfogalmazni, hogyan ellenőrizze a csőhálózat tömörséget.	Legyen képes ismertetni a csőhálózat mérési és szabályozási műveletek alapjait. Ismertesse a csőhálózat belső tisztításának, mosatásának előírásait. Tudja ismertetni a nyomáspróbát, legyen képes ellenőrizni a tömörséget. Legyen képes ismertetni az üzembe helyezés dokumentációit.

4. Épületgépészeti alapfogalmak

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Épületgépészeti alapfogalmak elmélete		
4.1.1. Hőtani alapfogalmak	Ismerje a hőtani alapfogalmakat, tudja meghatározni a fajhőt, hővezetést, hőátadást és hőátbocsátást, hőszugárzást, hőszükségletet. Ismerje a hőmennyiség, hőteljesítmény, hatásfok fogalmát, számítását. Ismerje az alapvető hőtani számítási feladatokat. Tudja kalkulálni a melegítés, hűtés hőigényét.	Legyen képes ismertetni a hőtani alapfogalmakat, legyen képes meghatározni a fajhőt, hővezetést, hőátadást és hőátbocsátást, hőszugárzást, hőszükségletet. Tudja ismertetni a hőmennyiség, hőteljesítmény, hatásfok fogalmát, számítását. Legyen képes elvégezni alapvető hőtani számítási feladatokat.
4.1.2. Tüzeléstechnikai alapfogalmak	Ismerje a tüzeléstechnikai alapfogalmakat, az égés feltételeit, a tüzelőanyag megfelelő elégetéséhez szükséges levegőellátást, és az égéstermék összetételét.	Legyen képes ismertetni és meghatározni a tüzeléstechnikai alapfogalmakat, az égés feltételeit, a tüzelőanyag, a levegőellátás, égéstermék összetételét.
4.1.3. Nyomás fajtái, definíciói	Ismerje és tudja értelmezni a nyomást, légköri nyomást, túlnyomást, abszolút nyomást, vákuumot, hidrosztatikai nyomást.	Legyen képes ismertetni a nyomást, a légköri nyomást, a túlnyomást, az abszolút nyomást, a vákuumot, a hidrosztatikai nyomást, s az összefüggéseket értelmezni.
4.1.4. Áramlástani ismeretek	Legyen képes alkalmazni az áramlástani ismereteket, az áramlást változó keresztmetszetű vezetékben, áramlási sebességet, térfogatáramot, tömegáramot, a folytonossági törvényt, a statikus, dinamikus nyomást. Legyen képes kiszámítani alapvető áramlástani feladatokat: keresztmetszetet, sebességet, térfogatáramot.	Legyen képes ismertetni az áramlástani fogalmakat. Tudja alkalmazni az áramlástani törvényeket folyadék és gáz esetén. Legyen képes a csővezetékek áramlástani méretezésére.
4.1.5. Ellenállás fogalma	Ismerje az alaki és súrlódási ellenállások fogalmát, legyen képes meghatározni nagyságukat.	Legyen képes ismertetni az alaki és súrlódási ellenállások fogalmát, legyen képes meghatározni nagyságukat folyadék és gáz esetén.
4.2. Épületgépészeti alapfogalmak gyakorlata		

4.2.1. Mérési, számítási gyakorlatok	Ismerje a csővezetékek nyomását és tudja számítani az ellenállását.	Legyen képes kiszámítani a csővezetékek nyomását és ellenállását.
4.2.2. Hőmérsékleti, hőszükségleti feladatok	Ismerje a hőszükséglet számítás alapjait.	Legyen képes a rendelkezésre álló adatokból elvégezni adott zárt tér hőszükséglet-számítását.

5. Épületgépészeti dokumentációk

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Épületgépészeti dokumentációk elmélete		
5.1.1. Épületgépészeti dokumentációk	Ismerje az épületgépészeti dokumentációk tervjelképeit. Ismerje a csőhálózati vezetékek, szerelvények, berendezések ábrázolását, rajzjeleinek bemutatását szakáganként. Ismerje az alaprajzot, a helyszínrajzot, függőleges csőtervet. Legyen képes értelmezni a műszaki leírást.	Legyen képes ismertetni az épületgépészeti dokumentációk tervjelképeit. Legyen képes ismertetni a csőhálózati vezetékek, szerelvények, berendezések ábrázolását, rajzjeleinek bemutatását szakáganként. Tudja ismertetni az alaprajzot, a függőleges csőtervet. Legyen képes ismertetni a műszaki leírást, s a költségvetés készítését.
5.2. Épületgépészeti dokumentációk gyakorlata		
5.2.1. Épületgépészeti dokumentációk értelmezése	Ismerje az épületgépészeti tervdokumentációkat. Legyen képes értelmezni a műszaki adatokat. Legyen képes bemutatni és értelmezni egy családi ház épületgépészeti tervét.	Legyen képes értelmezni az épületgépészeti tervdokumentációkat. Legyen képes bemutatni szakáganként gépkönyveket, szabványokat, műszaki táblázatokat, gyártmánykatalógusokat. Legyen képes értelmezni a műszaki adatokat.
5.2.2. Kapcsolási vázlatok, költségvetés készítése	Ismerje az épületgépészeti tervdokumentációk tervjeleit, legyen képes értelmezni a műszaki adatokat, valamint legyen képes szakáganként kapcsolási vázlatokat készíteni. Legyen képes anyagjegyzéket készíteni.	Legyen képes értelmezni adott munkatípushoz tartozó dokumentációkat. Legyen képes ismertetni az épületgépészeti tervdokumentációk tervjeleit, értelmezni a műszaki adatokat, valamint szakáganként kapcsolási vázlatokat készíteni. Legyen képes költségvetést készíteni.
5.2.3. Munkahelyi dokumentációk, számítógép használat	Ismerje, tudja vezetni a munkalapot, karbantartási naplót, építési naplót, felmérési naplót. Rendelkezzen számítógépes felhasználói ismeretekkel. Ismerje az interneten elérhető épületgépészeti gyártmánykatalógusokat, tervezési segédleteket.	Legyen képes munkalapot, karbantartási naplót, építési naplót, felmérési naplót, átadási, üzembehelyezési dokumentációt, jegyzőkönyvet készíteni. Legyen képes számot adni az épületgépészeti nyomtatványok és jegyzőkönyvek kitöltéséről szóban. Legyen képes ismertetni az épületgépészetben használt méretezési és költségvetési programok főbb funkcióit.

6. Épületgépészeti rendszerelemek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Épületgépészeti rendszerelemek ismerete		
6.1.1. Szelepek, csapok, tolózárak, tartályok ismerete	Ismerje a szelepek, csapok, tolózárak fajtáit, részeit, jelképeit, működésük jellemzőit, beépítési lehetőségeit. Ismerje a biztonsági szelepek, szerelvények feladatait, működési elvét. Ismerje a tartályok jellemzőit.	Legyen képes ismertetni a szelepek, csapok, tolózárak fajtáit, részeit, jelképeit, működésük jellemzőit, beépítési lehetőségeit. Legyen képes ismertetni a biztonsági szelepek, szerelvények feladatait, működési elvét. Legyen képes ismertetni a tartályok jellemzőit.
6.1.2. Hőtermelő berendezések	Ismerje a hőtermelő berendezések szerkezeti elemeit, csoportosítását tüzelőanyag szerint. Ismerje a levegőellátás, égéstermék elvezetés megoldásait.	Legyen képes ismertetni a hőtermelő berendezések elhelyezési lehetőségeit, szerkezeti elemeit, csoportosítását tüzelőanyag szerint. Legyen képes ismertetni a levegőellátás, égéstermék-elvezetés megoldásait.

7. Épületgépészeti munkabiztonsági és környezetvédelmi feladatok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Munkaterület munkavédelme		
7.1.1. Baleset és munkahelyi baleset alapfogalmai	Ismerje a baleset és a munkahelyi baleset fogalmát, a munkahelyi balesetek és a foglalkozási megbetegedések fajtáit.	Legyen képes ismertetni a baleset és a munkahelyi baleset fogalmát, a munkahelyi balesetek és a foglalkozási megbetegedések fajtáit.
7.1.2. Munkahelyi biztonsági jelzések ismerete	Ismerje a munkahelyen alkalmazott biztonsági jelzéseket, biztonsági és egészségvédelmi jelzést, biztonsági színek jelentését.	Legyen képes ismertetni a munkahelyen alkalmazott biztonsági jelzéseket, a biztonsági és egészségvédelmi jelzést, a biztonsági színek jelentését, az állandó jelzéseket, az időszakos jelzéseket.
7.1.3. Épületgépészeti berendezések biztonsági rendszerei, anyagmozgatás, tárolás	Ismerje a nyomástartó berendezések biztonságtechnikáját, a nyomástartó berendezések biztonsági szerelvényeit. Ismerje a magasban végzett munka, létrák, állványok, kezelőjárdák biztonságtechnikai előírásait, ellenőrzéseit a munkavégzés előtt. Ismerje a kézi és gépi anyagmozgatás szabályait. Ismerje a munkavégzés során, valamint a telephelyen használt anyagok, eszközök biztonságos tárolását.	Legyen képes ismertetni az épületgépészeti berendezéseken alkalmazott biztonsági rendszereket. Legyen képes ismertetni a nyomástartó berendezések biztonságtechnikáját, a nyomástartó berendezések biztonsági szerelvényeit. Legyen képes ismertetni a magasban végzett munka, létrák, állványok, kezelőjárdák biztonságtechnikai előírásait, ellenőrzéseit a munkavégzés előtt.
7.2. Tűz elleni védekezés		
7.2.1. Tűzoltás módjai, tűzoltó eszközök	Ismerje a tűzoltás módjait, tűzoltó eszközöket, az éghető anyag eltávolításán alapuló módot, az oxigén elvonásán alapuló módot, az éghető anyag hőmérsékletének	Legyen képes ismertetni a tűzoltás módjait, tűzoltó eszközöket, az éghető anyag eltávolításán alapuló módot, az oxigén elvonásán alapuló módot, az éghető anyag

	csökkentésén alapuló oltási módot. Ismerje a tüzelő- és fűtőberendezések működtetésének tűzvédelmi előírásait. Ismerje a nyílt lánggal végzett munkavégzés biztonságtechnikáját. Ismerje a gázhegesztés és az ívhegesztés biztonsági előírásait.	hőmérsékletének csökkentésén alapuló oltási módot. Legyen képes ismertetni a tüzelő- és fűtőberendezések elhelyezésének, működtetésének tűzvédelmi előírásait. Legyen képes ismertetni a gázhegesztés biztonsági előírásait, az ívhegesztés biztonsági előírásait. Ismerje az anyagok éghetőségét.
7.3. Környezetvédelem		
7.3.1. Hulladékok kezelése, fajtái	Ismerje a hulladékok kezelését, a hulladékok szelektív összegyűjtését, hulladékok előkezelését, átmeneti tárolását, hulladékok elszállítását, hulladékok feldolgozását, hulladékok végleges elhelyezését.	Legyen képes ismertetni a hulladékok kezelését, a hulladékok szelektív összegyűjtését, hulladékok előkezelését, átmeneti tárolását, hulladékok elszállítását, hulladékok feldolgozását, hulladékok végleges elhelyezését.
7.3.2. Épületgépészeti munkafolyamatok környeztkárosító hatásai, megelőzésük	Ismerje az épületgépészeti munkafolyamatoknál a veszélyek megelőzését, illetve környeztkárosító hatásuk csökkentése érdekében teendő intézkedéseket.	Legyen képes ismertetni az épületgépészeti munkafolyamatoknál, technológiáknál a veszélyek megelőzését, illetve környeztkárosító hatásuk csökkentése érdekében teendő intézkedéseket.

8. Elektrotechnika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Elektrotechnika alapjai		
8.1.1. Elektrotechnikai alapfogalmak	Ismerje az elektrotechnikai alapfogalmakat.	Legyen képes ismertetni az elektrotechnikai alapfogalmakat.
8.1.2. Elektromos jelenségek és azok okai	Ismerje a villamos feszültség, a villamos áram, villamos teljesítmény fogalmát. Ismerje a villamos áram hatásait. Ismerje az áramnemek jellemzőit. Ismerje az egyszerű villamos áramkört.	Legyen képes ismertetni a villamos feszültség, a villamos áram fogalmát. Legyen képes ismertetni a villamos áram hatásait. Legyen képes ismertetni az áramfajtákat, típusait. Legyen képes ismertetni a villamos áramkört.
8.2. Villamos mérések		
8.2.1. Méréstechnikai alapismeretek, mérőműszerek	Ismerje a méréstechnikai alapokat. Ismerje az elektromechanikus mérőműszereket és elektronikus mérőműszereket.	Legyen képes ismertetni a méréstechnikai alapokat. Legyen képes ismertetni az elektromechanikus mérőműszereket és elektronikus mérőműszereket. Legyen képes dokumentációt készíteni a mérésekről.

9. Irányítástechnika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Vezérlés- és szabályozástechnikai ismeretek		
9.1.1. Irányítástechnikai alapfogalmak	Ismerje az irányítástechnikai alapfogalmakat, az irányítástechnikai szerveket, tagokat.	Legyen képes ismertetni az irányítástechnikai alapfogalmakat. Legyen képes ismertetni az irányítástechnikai szerveket, tagokat, berendezéseket.
9.1.2. Irányítástechnika, folyamatábrák ismerete	Ismerje a számítógéppel támogatott technológiákat.	Legyen képes ismertetni a számítógéppel támogatott technológiákat.
9.2. Vezérlés- és szabályozástechnika		
9.2.1. Szabályozó és vezérlőkörös készülékek szerelése	Ismerje a szabályozó körök készülékeinek szerelését. Ismerje a vezérlőkörök készülékeinek szerelését.	Legyen képes ismertetni a szabályozó körök készülékeinek szerelését. Legyen képes ismertetni vezérlőkörök készülékeinek összehangolását.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			15 perc
Feladatlap			„A” és „B” altétel kifejtése
Rövid választ igénylő feladatok	Számítást igénylő feladatok	Kifejtést igénylő feladatok	
40 pont	30 pont	30 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó szakmai tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás, valamint a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt. A vizsgázó a rendelkezésre álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és igaz-hamis állításos feladatokból állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás.

A tesztfeladatok állításokból állnak. A vizsgázónak minden állítást meg kell ítélnie, és megjelölni, hogy helytálló vagy nem helytálló az adott állítás. A helyesen megítélt állítások után jár pont.

Az igaz-hamis állításos feladatok esetében a vizsgázónak meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamisat szakmailag indokolni kell.

Ha az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, táblázatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatok egy része egyszerű, rövid válaszokat igénylő feladatokból áll, másik része egyszerű számítási feladat (épületgépészeti alapszámítások), harmadik része egy-egy feladatának ismertetése, felsorolása, rövid kifejtése, fogalommeghatározása, egyszerű ábrázolása (vázlat).

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökről történik átfogó számadás:

- Csőszerelés előkészítése:
 - csőszerelés előkészítése elméletben.
- Vezetékhálózat kialakítása:
 - vezetékhálózat kialakítása elméletben.
- Csőhálózat üzembe helyezése:
 - csőhálózat üzembe-helyezési alapismeretek.
- Épületgépészeti alapfogalmak:
 - épületgépészeti alapfogalmak elmélete,
 - épületgépészeti alapfogalmak gyakorlata.
- Épületgépészeti dokumentációk:
 - épületgépészeti dokumentációk elmélete,
 - épületgépészeti dokumentációk gyakorlata.
- Épületgépészeti rendszerelemek:
 - épületgépészeti rendszerelemek ismerete.
- Épületgépészeti munkabiztonsági és környezetvédelmi feladatok:
 - munkaterület munkavédelme,
 - tűz elleni védekezés,
 - környezetvédelem.
- Elektrotechnika:
 - elektrotechnika alapjai,
 - villamos mérések.
- Irányítástechnika:
 - vezérlés- és szabályozástechnikai ismeretek,

A központi írásbeli feladat sor ismeretanyagának összeállítása az általános és részletes követelményeken alapul. A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatlapon értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott, „A” és „B” altétel kifejtéséből áll. Az egyes altételek kifejtésébe, azok címének megfelelően, a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat, az altételhez kapcsolódó rajzi vázlatokat kell készítenie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli tétel két altételből áll. A vizsgázónak mindkét altételből húznia kell egyet.

Témakörök

„A” altétel

- Csőszerelés előkészítése:
 - csőszerelés előkészítése elméletben,
 - csőszerelés előkészítése gyakorlatban.
- Vezetékhálózat kialakítása:
 - vezetékhálózat kialakítása elméletben,
 - vezetékhálózat kialakítása gyakorlatban.
- Csőhálózat üzembe helyezése:
 - csőhálózat üzembe helyezési alapismeretek.
- Épületgépészeti alapfogalmak:
 - épületgépészeti alapfogalmak elmélete.
- Épületgépészeti dokumentációk:
 - épületgépészeti dokumentációk elmélete,
 - épületgépészeti dokumentációk gyakorlata.
- Épületgépészeti rendszerelemek:

- épületgépészeti rendszerelemek ismerete.

„B” altétel

- Épületgépészeti munkabiztonsági és környezetvédelmi feladatok:
 - munkaterület munkavédelme,
 - tűz elleni védekezés,
 - környezetvédelem.
- Elektrotechnika:
 - elektrotechnika alapjai,
 - villamos mérések.
- Irányítástechnika:
 - vezérlés- és szabályozástechnikai ismeretek.

A két feladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes altételek kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, altételenként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	„A” altétel	Pontszám „B” altétel	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	2 pont	1 pont	3 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése.	26 pont	18 pont	44 pont
Szaknyelv alkalmazása.	2 pont	1 pont	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra (adatok, táblázatok) van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell. Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökről történik átfogó számadás:

- Csőszerelés előkészítése:
 - csőszerelés előkészítése elméletben.
- Vezetékhálózat kialakítása:
 - vezetékhálózat kialakítása elméletben.
- Csőhálózat üzembe helyezése:
 - csőhálózat üzembe helyezési alapismeretek.
- Épületgépészeti alapfogalmak:
 - épületgépészeti alapfogalmak elmélete,
 - épületgépészeti alapfogalmak gyakorlata.
- Épületgépészeti dokumentációk:
 - épületgépészeti dokumentációk elmélete,
 - épületgépészeti dokumentációk gyakorlata.
- Épületgépészeti rendszerelemek:

- épületgépészeti rendszerelemek ismerete.
- Épületgépészeti munkabiztonsági és környezetvédelmi feladatok:
 - munkaterület munkavédelme,
 - tűz elleni védekezés,
 - környezetvédelem
- Elektrotechnika:
 - elektrotechnika alapjai
 - villamos mérések.
- Irányítástechnika:
 - vezérlés- és szabályozástechnikai ismeretek.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatok típusai és arányuk:

- szöveges feladatok 50%,
- tesztfeladatok 25%,
- számítási példák 25%.

Tesztjellegű feladatok:

Feleletválasztó feladatok:

- egyszerű választás („Húzza alá!”),
- többszörös választás,
- illesztés (párosítás, csoportosítás),
- sorrend meghatározása,
- ok-okozati összefüggés keresése,
- igaz-hamis választás.

Feleletalkotó feladatok:

- rövid válasz (meghatározás),
- ábrafelismerés, ábraelemzés,
- több jellemző felsorolása, megnevezése,
- adatok kiegészítése (szöveg, táblázat kiegészítés),
- fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
- folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
- ok-okozati összefüggések felismerése,
- tényadatok rendezése megadott szempontok szerint.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- felsorolás,
- rövid kifejtés,
- fogalom-meghatározás,
- folyamatleírás,
- esettanulmány értelmezése megadott szempontok szerint.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben az alábbi témakörök számonkérésére irányul:

- Csőszerelés előkészítése:
 - csőszerelés előkészítése elméletben,
 - csőszerelés előkészítése gyakorlatban.
- Vezetékhálózat kialakítása:
 - vezetékhálózat kialakítása elméletben,
 - vezetékhálózat kialakítása gyakorlatban.
- Csőhálózat üzembe helyezése:
 - csőhálózat üzembe helyezési alapismeretek.
- Épületgépészeti alapfogalmak:
 - épületgépészeti alapfogalmak elmélete.
- Épületgépészeti dokumentációk:
 - épületgépészeti dokumentációk elmélete,
 - épületgépészeti dokumentációk gyakorlata.

- Épületgépészeti rendszerelemek:
 - épületgépészeti rendszerelemek ismerete.
- Épületgépészeti munkabiztonsági és környezetvédelmi feladatok:
 - munkaterület munkavédelme,
 - tűz elleni védekezés,
 - környezetvédelem.
- Elektrotechnika:
 - elektrotechnika alapjai,
 - villamos mérések.
- Irányítástechnika:
 - vezérlés- és szabályozástechnikai ismeretek.

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételek sorából kihúzott egy tétel kifejtésével ad számot a képzés során megszerzett tudásáról.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételek tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételek 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az épületgépészeti szakági feladatok magyarázatát, alkalmazását is értékelik.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontoszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

KOHÁSZAT ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

KOHÁSZATI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. Részletes érettségi vizsgakövetelmények

A kohászati ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a X. Kohászat ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 521 04 Kohászati technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására.	Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes önálló előadásmódra a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	

2. Ismeretek helyén való alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Konvertáló képesség	Legyen képes a meglévő tudás átalakításával új ismeretek alkalmazására.	Tudja összekötni az elméletben elsajátított ismereteket a gyakorlati alkalmazásokkal.
2.2. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerése.	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerése és tudja alkalmazni az adott feladathoz.
2.3. Kombinatív képesség	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére.	

3. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére.	
3.2. Lényegkiemelés	Legyen képes a lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetésére.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Kohászati alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Öntészeti alapismeretek	Ismerje a fémek olvasztásának és megszilárdulásának törvényszerűségeit, öntészeti ötvözeteket. Ismerje forma- és magkészítés alapjait, anyagait.	
1.2. Mintakészítési alapismeretek	Ismerje öntőminta készítés törvényszerűségeit, az öntőminták anyagait.	
1.3. Kohászati alapanyagok	Legyen képes ismertetni a kohászatban és öntészetben használt fémek, ércek, ötvözőelemek, gyártási és vásárolt hulladékok tulajdonságait és hatásukat a gyártási folyamatok paramétereire.	
1.4. Kohászati segédanyagok	Legyen képes ismertetni a kohászati és öntészeti technológiákban alkalmazott salakképző anyagok, fémtisztító, gáztalanító, szemcsefinomító és nemesítő anyagok tulajdonságait és hatásukat a technológiai folyamatok paramétereire.	
1.5. Tűzállóanyagok	Ismerje a kohászati és öntészeti technológiákban alkalmazott hóálló, tűzálló és szigetelő anyagok fajtáit és alkalmazási területeit.	
1.6. Kohászati folyamatok fizikai-kémiai alapjai	Ismerje a piro- és hidrometallurgiában alkalmazott folyamatok fizikai-kémiai alapjait, törvényszerűségeit. Ismerje az oxidációs és redukációs folyamatok elméletét és alkalmazásukat a gyakorlatban.	
1.7. Tüzeléstan	Ismerje a kohászatban és öntészetben használatos energiahordozók fajtáit, jellemzőit felhasználási területeit.	
1.8. Fémtani alapismeretek	Ismerje a színfémek és ötvözetek fémtani jellemzőit, kristályosodási és kristálytani alapfogalmait. Ismerje a hőkezelés és a képlékenyalakítás hatásait a kristályszerkezetre és a mechanikai tulajdonságokra.	
1.9. Elektrotechnikai és irányítástechnikai alapok	Ismerje a kohászatban és öntészetben alkalmazott, elektrotechnikai elveken alapuló eljárások, megoldások elméleti alapjait és gyakorlati megvalósításait. Ismerje az elektrotechnikai elveken alapuló irányítás- és vezérléstechnika alapjait. Ismerje a folyadékok és gázok áramlásának törvényszerűségeit és összefüggéseit a technológiai paraméterekkel. Ismerje a hidraulikus és pneumatikus irányítás- és vezérléstechnika alapjait.	
1.10. Mechanikai alapismeretek	Ismerje a fémek és ötvözetek jellemző mechanikai tulajdonságait és mérésük elveit.	
1.11. Elektrokémiai ismeretek	Ismerje a fémek és ötvözetek elektrokémiai előállításának elméletét és gyakorlatát. Ismerje a galvanizálási, fémpolírozási technológiákat.	

2. Kohászati géptan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Műszaki rajz, ábrázolástechnika, általános géptani alapismeretek	Ismerje a műszaki életben használatos szabványos rajztani alapfogalmakat, jelöléseket, a műszaki rajz olvasás alapjait. Ismerje a számítógépes rajzszerkesztés alapelveit. Ábrázoló geometriai alapismeretek. Ismerje az egyszerű és összetett testek ábrázolási módjait axonometrikus ábrázolás, vetületi ábrázolás. Ismerje a síkok, nézetek, metszetek fogalmát. Ismerje a műszaki rajz- és dokumentációkészítés szabályait. Ismerje a gépelemek szabványos ábrázolásainak, jelöléseinek alapjait. Ismerje az összeállítás rajz készítés alapjait.	Legyen képes egyszerű és összetett testeket ábrázolni axonometrikus ábrázolás és vetületi ábrázolás szabályai szerint. Ismerje a gépelemek szabványos ábrázolásainak, jelöléseinek alapjait, legyen képes egyszerű gépelemeket szabványi előírásoknak megfelelően ábrázolni.
2.2. Kohászati üzemek gépi berendezései	Ismerje a kohászati és öntészeti üzemek anyagmozgató, energiaellátó, légtechnikai és környezetvédelmi berendezéseit.	
2.3. Színesfémolvasztó berendezések	Ismerje a fémhulladék aprító és osztályozó berendezések működését, a fémolvasztó kemencék típusait, energiaellátását és működését.	
2.4. A vas- és acélgyártás olvasztóberendezései	Ismerje a nagyolvasztó és kiszolgáló berendezéseit és működésüket. Ismerje az acélgyártó kemencéket. Ismerje a különleges acélminőségek előállításának berendezéseit és a folyamatos öntőművet.	Legyen képes ismertetni a nagyolvasztó és kiszolgáló berendezéseit és működésüket. Legyen képes ismertetni az acélgyártó kemencéket és működésüket. Legyen képes ismertetni a folyamatos öntőművet és működését.
2.5. Erőgépek, erőátviteli berendezések, gépkönyv, kezelési és karbantartási utasítás, üzemeltetési napló	Ismerje a belsőégésű motorok, elektromotorok működésének, felépítésének alapjait. Ismerje az elektromos, pneumatikus és hidraulikus hálózatok alapjait. Ismerje a kohászati és öntödei gépek, berendezések gépkönyveinek felépítését, tartalmi ismérveit. Ismerje a kohászati és öntödei gépek kezelési utasításait. Ismerje a napi és időszakos karbantartási utasítások alapelemeit. Ismerje a meghibásodások és javítások dokumentálásának alapjait. Ismerje a kohászati és öntödei gépek műszaknaplóinak tartalmi és formai követelményeit, vezetésük rendjét és felelőseit. Ismerje az időszakos hatósági ellenőrzések és felülvizsgálatok alapelveit.	
2.6. Emelő- és rakodógépek, energiaellátó rendszerek	Ismerje az emelő- és rakodógépek típusait, felépítésüket, működésüket. Ismerje a teher rögzítésének, emelésének és mozgatásának speciális szabályait. Ismerje az emelőgép napló vezetésének szabályait. Ismerje az emelő- és rakodógépek energiaellátását, energiaforrásait.	

2.7. Hengersorok gépi berendezései	Ismerje a hengersorok gépi berendezéseit és kiegészítő berendezéseit.	
2.8. A kovácsolás gépi berendezései	Ismerje a gépi kovácsolás alap és kiegészítő berendezéseit, szerszámaikat.	Legyen képes ismertetni a gépi kovácsolás alap és kiegészítő berendezéseit, szerszámaikat.

3. Fémek és ötvözetek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Alumínium és ötvözetek	Ismerje a timföldgyártás, speciális timföldek előállításának alapjait. Ismerje a korund előállítását. Ismerje az alumínium kohászatának elméletét. Ismerje az öntészeti és alakítható alumínium ötvözetek és tulajdonságait.	
3.2. Réz és ötvözetek	Ismerje a réz kohászatának elméletét. Ismerje a rézötvözetek (sárgarezek, bronzok, különleges rézötvözetek) és tulajdonságait.	
3.3. Cink és ötvözetek	Ismerje a cink kohászatának elméletét. Ismerje a cinkötvözeteket (spiáter, zamak) és tulajdonságaikat.	
3.4. Ötvözetszámítás	Ismerje az adagösszeállítás színfémekből és ötvözetekből, leégés, ráötvözés alapjait.	
3.5. Hulladékfeldolgozás	Ismerje a másodlagos kohászati eljárások gazdasági jelentőségét. Ismerje a gyártási és steril fémhulladékok visszaforgatási technológiáit. Ismerje a nem steril fémhulladékokból történő színfém vagy ötvözet előállítását.	
3.6. Vas-szén állapotábra	Ismerje az ipari vasötvözeteket, a vas-szén állapotábrát (Fe-C diagramot, Fe- Fe ₃ C diagramot) és az ikerdiagramot. Ismerje az adott összetételekhez tartozó olvadáspont és az adott összetételekhez és hőmérsékletekhez tartozó szövetelemek meghatározását. Ismerje a különböző hőkezelési eljárások (pl. edzés, megeresztés) idő-hőmérséklet diagramjainak és a keletkező szövetelemeknek a meghatározását.	Legyen képes az adott összetételekhez tartozó olvadáspont és az adott összetételekhez és hőmérsékletekhez tartozó szövetelemek meghatározására.
3.7. A vas kohászata	Ismerje a vas érceiből való előállításának anyagait és technológiáját. Ércelőkészítés, ércdúsítás.	
3.8. Acélgyártás	Ismerje az acél gyártását nyersvasból és hulladékból, acélgyártási technológiát.	
3.9. Ötvözetlen, ötvözött acélok és öntöttvasak	Ismerje az ötvözetlen és ötvözött acélok típusait. Ismerje az ötvözőelemek hatását az acélok mechanikai és korróziós tulajdonságaira. Ismerje az acélok feldolgozását öntéssel és képlékenyalakítással.	Legyen képes ismertetni az ötvözetlen és ötvözött acélok típusait. Legyen képes ismertetni az ötvözőelemek hatását az acélok mechanikai és korróziós tulajdonságaira. Ismerje az acélok feldolgozását öntéssel és képlékenyalakítással.

	Ismerje az öntöttvasak előállítását, típusait. Ismerje a fémek és ötvözetek tulajdonságait meghatározó kristályszerkezeteket, az egyensúlyi átalakulás alapfogalmait, az acélok egyensúlyitól eltérő átalakulásait.	

4. Alakítástechnológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Vasöntészet, acélöntészet, fémöntészet, kokillaöntés és nyomásos öntés alapanyagai, eljárások és technológiák alapjai	Ismerje az öntészeti vasötvözetek, a vasöntészeti eljárások, technológiák alapjait. Ismerje az öntészeti acélötvözetek, az öntészeti acélötvözetek előállításának alapjait. Ismerje a precíziós öntési eljárásokat. Ismerje az öntészeti nemvasfém ötvözeteket. Ismerje az olvadátkézelési módszereket és anyagokat. Ismerje a fémötvözetek tartós formába öntésének alapjait. Ismerje a kokillák anyagait és a védelmükre szolgáló bevonatokat. Ismerje a fémötvözetek tartós formába öntésének alapjait. Ismerje a nyomásos öntőszerszámok anyagait és a védelmükre szolgáló bevonatokat.	Legyen képes ismertetni az öntészeti vasötvözetek, a vasöntészeti eljárások, technológiák alapjait.
4.2. A képlékenyalakítás elméleti alapjai, hengerlési technológiák	Ismerje a fémek és ötvözetek képlékenyalakítása során bekövetkező alak- és anyagszerkezet változás elméleti alapjait. Ismerje a redukció mértékének fogalmát. Ismerje az acélok meleg- és hideghengerlésének alapjait. Ismerje a csőgyártás fajtáit, gyártási eljárás alapjait.	Legyen képes ismertetni a fémek és ötvözetek képlékenyalakítása során bekövetkező alak- és anyagszerkezet változás elméleti alapjait.
4.3. A kovácsolás elméleti alapjai, kovácsolási technológiák	Ismerje a fémek és ötvözetek kovácsolása során bekövetkező alak- és anyagszerkezet változás elméleti alapjait. Ismerje a munkadarab hőmérséklete és az alakíthatóság közötti összefüggéseket. Ismerje a kovácsolás alapműveleteit. Ismerje a szabadalakító és súllyesztékes kovácsolást.	Legyen képes ismertetni a fémek és ötvözetek kovácsolása során bekövetkező alak- és anyagszerkezet változás elméleti alapjait.
4.4. Felületkikészítés	Ismerje az öntvénytisztítás általános feladatait. Ismerje a szemcseszórás, szóróanyagok, koptatás, csiszolás, polírozás alapjait. Ismerje a kémiai és elektrokémiai kezelés, galvánbevonatok alapjait.	
4.5. Mintakészítés, formakészítés, magkészítés, precíziós öntés	Ismerje az egyszerű, mértani testekből összeállítható öntészeti minták készítését fából és műanyagból. Ismerje a homokformák készítését kézzel és géppel többféle kötőanyag rendszer alkalmazásával. A formák előkészítése öntésre.	

	Ismerje a homokmagok készítését kézzel és géppel, többféle kötőanyag rendszer alkalmazásával. Fekecselés. Viaszminták készítése, csokrosítás, bevonatolás. A viasz kiolvasztása, a kerámiahéj kiégetése, öntésre való előkészítése.	
4.6. Hőkezelési alapismeretek	Ismerje az újrakristályosító hőkezelések elméleti alapjait. Ismerje a hőmérséklet, a hűtőközeg és a hűtési sebesség hatását az újrakristályosításra.	

5. Munkabiztonság és környezetvédelem

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Haváriák	Ismerje a kohászati és öntészeti üzemekben előforduló haváriák (különleges, rendellenes események) fajtáit és jellemzőit.	
5.2. Munkabiztonsági ismeretek	Ismerje az egyéni és csoportos, biztonságos munkavégzésre vonatkozó rendeleteket és szabályokat. Ismerje az egyéni védőeszközöket. Gépek és berendezések üzemeltetésére vonatkozó előírásokat.	
5.3. Környezetvédelmi ismeretek	Ismerje a kohászati és öntészeti technológiák környezeti hatásait.	
5.4. Minőségbiztosítási ismeretek	Ismerje a minőségbiztosítási és környezetirányítási rendszereket.	
5.5. Munkavédelem, elsősegélynyújtás	Ismerje a munkavédelmi előírások rendszerét. Ismerje a teendőket baleset bekövetkezése esetén, elsősegélynyújtási ismeretek.	
5.6. Hulladékgazdálkodás	Ismerje a hulladékok fajtáit.	
5.7. Melegüzemek különleges munkabiztonsági előírásai	Ismerje az intenzív hőterhelésnek, vegyi és egyéb környezeti ártalmaknak kitett melegüzemi munkahelyek alapvető munkabiztonsági és egészségvédelmi előírásait.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök, íróeszközök	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök, íróeszközök	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt-jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok teszt-jellegű feladatokból és rövid válaszokat igénylő feladatokból állnak.

A teszt-jellegű feladatok a következő típusok közül kerülhetnek ki: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

A rövid válaszokat igénylő feladatok szöveges feladatok vagy rajzos feladatok lehetnek.

A szöveges feladatok az alábbi típusok közül kerülnek ki: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás.

A rajzos feladatok típusai:

- vetületi ábrázolás,
- rajzkiegészítés, vagy
- rajzolás.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- kohászati alapismeretek,
- kohászati géptan,
- fémek és ötvözetek,
- alakítástechnológia,
- munkabiztonság és környezetvédelem.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán kihúzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot a megszerzett tudásáról.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 15-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át kétfévente cserélni kell.

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és a részletes vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni.

Témakörök:

- „A” feladat:

- munkabiztonság és környezetvédelem,
- kohászati alapismeretek,
- kohászati géptan.

- „B” feladat:

- fémek és ötvözetek,
- alakítástechnológia.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alafogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A feladatok két feladatlapon kerülnek összeállításra.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és számítási példákban állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, folyamatleírás.

A tesztfeladatok az alábbi típusok közül kerülhetnek ki: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

A számítási példák a részletes követelmények témaköreinek számpéldáin alapulnak, és igazodnak a tankönyvek gyakorló típuspéldáihoz.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- kohászati alapismeretek,
- kohászati géptan,
- fémek és ötvözetek,
- alakítástechnológia,
- munkabiztonság és környezetvédelem.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán kihúzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot a megszerzett elméleti és gyakorlati tudásáról.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli vizsga célja az témakörökből történő átfogó számadás:

- „A” feladat:
- munkabiztonság és környezetvédelem,
- kohászati alapismeretek,
- kohászati géptan.
- „B” feladat:
- fémek és ötvözetek,
- alakítástechnológia.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

TÁVKÖZLÉS ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

TÁVKÖZLÉSI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A távközlési ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XII. Távközlés ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 481 03 Infokommunikációs hálózatépítő és üzemeltető,
- 54 523 05 Távközlési technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Otthoni és kisvállalati hálózatok	Legyen képes az otthoni és kisvállalati hálózatok kialakítását megtervezni, azokat megvalósítani. Legyen képes az alapvető hálózati hibákat felderíteni, és tudja azokat elhárítani. Legyen képes a forgalomirányítás szükségességét és a kisvállalati környezetben annak megvalósítási lehetőségeit felmérni.	Legyen képes az otthoni, kis- és közepes vállalati hálózatok megvalósítására. Legyen képes megoldani a hálózatok biztonsági kérdéseit. Legyen képes a forgalomirányítási feladatokat és a kis- és közepes vállalati hálózatokban leginkább használt irányítási protokollokat megoldani.
1.2. Információtechnológia	Legyen képes egy adott feladatnak megfelelő számítógép hardver- és szoftverkörnyezetét kiválasztani. Tudjon alapvető hardveres és szoftveres problémákat felderíteni.	Legyen képes adott feladatnak megfelelő számítógép hardver- és szoftverkörnyezetét kiválasztani.
1.3. Programozás elemei, programtervezés		Legyen képes megvalósítani az egyszerű és összetett utasításokat és azok alkalmazását a programkészítés során. Legyen képes egyszerűbb programozási feladatokat megvalósítani.

2. Önállóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Egyen- és váltakozó áramú számítások	Tudjon alapvető számításokat elvégezni egyen- és váltakozó áramú áramkörökben.	Legyen képes számításokat végezni egyen- és váltakozó áramú áramkörökben.
2.2. Műveleti erősítő és alapkapcsolások méretezése	Legyen képes erősítő kapcsolásokat méretezni, jellemzőket számítani.	Tudjon erősítő kapcsolásokat méretezni, jellemzőket számolni.

2.3. Otthoni és kisvállalati hálózat tervezése és üzemeltetése	Ismerje az otthoni és kisvállalati hálózat eszközeit. Tudja felmérni az otthoni és kisvállalati hálózat eszközigényét, és ez alapján legyen képes a hálózat megtervezésére és az eszközök konfigurálására.	Legyen tisztában az otthoni és kisvállalati hálózat eszközeivel. Legyen képes az otthoni és kisvállalati hálózat eszközigényeinek felmérésére, a hálózat megtervezésére, a hálózati eszközök konfigurálására.
2.4. Programtervezés		Legyen képes egy programhoz tartozó fejlesztői és felhasználói dokumentáció elkészítésére.

3. Pontosság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Elektrotechnikai és elektronikai számítások	Tudja a számításokat hibahatáron belül elvégezni.	Legyen képes a számításokat hibahatáron belül elvégezni
3.2. Elektrotechnikai és elektronikai mérések	Tudjon méréseket a hibahatáron belül elvégezni az egyen- és váltakozó áramú, valamint az analóg és digitális áramkörökben.	Legyen képes az egyen- és váltakozó áramú, valamint az analóg és digitális áramkörökben hibahatáron belül elvégezni a méréseket.
3.3. Információtechnológia	Tudja a hardver- és szoftverkarbantartási feladatokat precízen végrehajtani.	Legyen képes hardver- és szoftverkarbantartási feladatokat precízen végrehajtani.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Információtechnológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Információtechnológiai alapok		
1.1.1. Bevezetés a számítógépes architektúrákba		
1.1.1.1. Kettes és tizenhatos számrendszer, Neumann-elv	Legyen tisztában, a számítástechnikában leggyakrabban használt számrendszerekkel és tudjon a számrendszerek között átváltásokat elvégezni. Tudjon kettes számrendszerbeli számokon alapvető logikai műveleteket elvégezni. Tudja a Neumann elvű számítógép felépítését és működését.	
1.1.1.2. Számítógép egységei	Ismerje a számítógép főbb alkatrészeit: alaplap, processzorok és foglalatok, memória típusok, buszrendszer, illesztőkártyák, tápegység. Tudja az egyes alkatrészek csatlakoztatási lehetőségeit.	
1.1.1.3. BIOS	Tudja a BIOS alapvető feladatait, és ismerje a BIOS főbb beállításait módosítani.	

1.1.1.4. Háttértárak és típusaik	Ismerje a legelterjedtebb háttértárakat (merevlemez, optikai meghajtó, elektronikus háttértár). Tudja a háttértárak főbb jellemzőit. Tudja a merevlemez adattárolási struktúráját.	
1.1.1.5. Nyomtatók	Ismerje a nyomtatók típusait (mátrix, tintasugaras, lézer), azok működési elvét, jellemző paramétereit.	
1.1.2. Szoftverismeretek		
1.1.2.1. Szoftver	Legyen tisztában a szoftver fogalmával, a szoftverek csoportosításának különböző módjaival.	
1.1.2.2. Operációs rendszer	Ismerje az operációs rendszer fogalmát, alapvető feladatait, típusait és jellemzőit. Tudjon operációs rendszert választani megadott feltételek alapján.	
1.1.2.3. Partíció, formázás, fájlrendszerek	Ismerje a háttértárak üzembe helyezésének lépéseit. Ismerje a partíció és a formázás fogalmát. Ismerje a fájlrendszer fontosságát és a legfontosabb fájlrendszereket. Ismerje az általa használt operációs rendszer rendszerbetöltési folyamatát és indítási módjaival.	
1.1.2.4. Könyvtárstruktúra	Ismerje a felhasználói és rendszerkönyvtárakat, a fájlkiterjesztéseket és az attribútumokat.	
1.1.3. Információtechnológiai biztonság alapjai		
1.1.3.1. Rosszindulatú szoftverek	Ismerje a számítógépes károkozókat és azok legfontosabb jellemzőit (vírus, trójai, féreg, adware, spyware, spam).	
1.1.3.2. Támadástípusok	Legyen tisztában az alapvető támadástípusokkal és a megtevesztési technikákkal.	
1.1.3.3. Védekezési módok a rosszindulatú szoftverek ellen.	Ismerje a hatékony védekezés lehetőségeit. Ennek kapcsán ismerje a frissítések jelentőségét és a károkozók szűrésének lehetőségeit.	
1.1.3.4. Biztonsági szabályzat		Legyen képes megoldani a felhasználói nevek és jelszavak (BIOS, számítógép, hálózati hozzáférés) segítségével történő védelmet. Ismerje a fájlmegosztás, fájlok és mappák fájlrendszer szintű védelmét.
1.2. Információtechnológiai gyakorlat		
1.2.1. Számítógép összeszerelése		
1.2.1.1. Számítógép szakszerű összeszerelésének folyamata	Legyen képes egy számítógépben a kábelek, perifériák csatlakoztatására. Tudja a BIOS alapszintű beállítását elvégezni. Legyen	

	képes memóriát bővíteni, háttértárat beszerezni asztali számítógépekben.	
1.2.2. Telepítés és konfigurálás		
1.2.2.1. Operációs rendszerek telepítése és karbantartása	Tudja egy adott operációs rendszer hardverkövetelményeit meghatározni. Tudjon egy háttértárat üzembe helyezni, azon partícionálást és formázást végrehajtani. Tudjon meghajtó programokat, frissítéseket, hibajavító csomagokat telepíteni. Tudjon alkalmazásokat telepíteni és eltávolítani.	
1.2.2.2. Számítógép védelme	Ismerje a tűzfal fogalmát és legyen képes a személyes tűzfal alapszintű beállításait elvégezni. Tudja a biztonságos böngészés beállításait elvégezni.	
1.2.3. Megelőző karbantartás		
1.2.3.1. Hardver- és szoftverkarbantartás feladatai, karbantartási terv	Legyen képes a nyomtatóknál az alapvető karbantartási munkák elvégzésére (festékszint ellenőrzésére, a festékkazetta és a festékpátron cseréjére). Legyen képes az alapvető alkatrészek csatlakozásainak ellenőrzését végrehajtani. Ismerje a merevlemez karbantartásával kapcsolatos fogalmakat, műveleteket (lemezellenőrzés, töredezettség-mentesítés). Ismerje az ütemezett karbantartási feladatokat.	

2. Hálózati ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Hálózati ismeretek I.		
2.1.1. Otthoni és kisvállalati hálózatok		
2.1.1.1. Kapcsolódás a helyi hálózathoz és az internethez	Ismerje a helyi hálózati és az internetes kommunikációs lehetőségeket. Ismerje az alapvető hálózati összetevőket.	
2.1.1.2. Helyi hálózat tervezése és csatlakoztatása	Ismerje az alapvető LAN technológiákat.	
2.1.1.3. Hálózati eszközök és átviteli közegek	Ismerje a helyi hálózatok alapvető eszközeit és azok jellemző tulajdonságait. Legyen tisztában az alapvető hálózati közegekkel (vezetékes, vezeték nélküli), azok tulajdonságaival, illetve jellemzőivel.	
2.1.1.4. Hálózati címzés	Ismerje a fizikai és a logikai címzés fogalmát és azok jellemzőit.	

	Ismerje az IPv4-es címek felépítését és tulajdonságait. Legyen tisztában a NAT (Hálózati címfordítás) fogalmával.	
2.1.1.5. Hálózati szolgáltatások	Legyen tisztában a helyi hálózat és az internet alapvető szolgáltatásaival és azok jellemzőivel. Ismerje az egyenrangú (peer-to-peer) és az ügyfél/kiszolgáló típusú szolgáltatásokat és hálózatokat.	
2.1.1.6. Hálózati modellek és protokollok	Legyen tisztában az OSI és TCP/IP rétegelt modellel, és ismerje az egyes rétegeket és azok alapvető feladatait. Ismerje az alapvető hálózati protokollokat.	
2.1.1.7. Vezeték nélküli hálózatok	Ismerje a vezeték nélküli hálózatok technológiai fogalmait. Ismerje a vezeték nélküli hálózatokban leginkább használt eszközöket. Ismerje a vezeték nélküli hálózati szabványokat és azok legjellemzőbb tulajdonságait. Ismerje a vezeték nélküli helyi hálózatok biztonságának alapvető problémáit és a különböző megoldásokat (titkosítás, hitelesítés).	
2.1.1.8. Hálózatbiztonsági alapok, hibaelhárítás, biztonságpolitika	Legyen tisztában a hálózatokat fenyegető alapvető veszélyekkel és a védekezési lehetőségekkel, ismerje a hibaelhárítási módszereket, a szisztematikus hibaelhárítási lehetőségeket.	
2.1.1.9. Otthoni vagy kisvállalati hálózat tervezése	Tudjon egy otthoni vagy kisvállalati hálózatot megadott szempontok alapján megtervezni.	
2.1.2. Kis- és közepes üzleti hálózatok, internetszolgáltatók (ISP)		
2.1.2.1. Internet szolgáltatásai, internetszolgáltatók (ISP)	Legyen tisztában az internet alapvető szolgáltatásaival és az internetszolgáltatók (ISP) által nyújtott szolgáltatásokkal. Ismerje a hálózatok közötti - ISP-n keresztül - kapcsolódás lehetőségeit. Ismerje az interneten használatos alapvető szállítási és alkalmazási protokollokat.	
2.1.2.2. Hálózati eszközök konfigurálási feladatai	Legyen tisztában a forgalomirányítók és kapcsolók felépítésével, működésével, jellemzőivel, indulási folyamatával. Ismerje a forgalomirányítók és kapcsolók alapszintű konfigurációs beállításait.	
2.1.2.3. Forgalomirányítás	Tudja a forgalomirányítás alapfogalmait. Ismerje az irányító protokollokat (belső, külső).	

	Ismerje a kis- és közepes méretű hálózatokban a forgalomirányítási lehetőségeket.	
2.1.2.4. WAN technológiák		Ismerje az alapvető WAN technológiákat.
2.2. Hálózati ismeretek I. gyakorlat		
2.2.1. Otthoni és kisvállalati hálózatok gyakorlat		
2.2.1.1. Kapcsolódás helyi hálózathoz és az internethez	Legyen képes vezetékes és vezeték nélküli helyi hálózatok beállítására. Legyen képes hálózati eszközök üzembe helyezésére és működésük ellenőrzésére.	
2.2.1.2. Kábelkészítés, tesztelés	Legyen képes csavart érpáras kábelek készítésére és a kábelek tesztelésére, alapvető hibáinak beazonosítására.	
2.2.1.3. IP címzés	Ismerje az IPv4 címek kiosztásának és beállításának lehetőségeit. Legyen képes az IPv4 címet statikusan beállítani a hálózati eszközökön és klienseken. Legyen képes a klienseken a dinamikus IPv4 címbeállításra. Legyen képes a DHCP szolgáltatás forgalomirányítón való konfigurálása.	
2.2.1.4. Vezeték nélküli hálózatok beállítása	Legyen képes hozzáférési pont és vezeték nélküli ügyfél konfigurálására. Legyen képes az alapvető biztonsági beállítások elvégzésére a hozzáférési ponton.	
2.2.2. Kis- és közepes üzleti hálózatok, internetszolgáltatók (ISP) gyakorlat		
2.2.2.1. IP címzés a LAN-ban	Legyen tisztában a statikus NAT és a túlterheléses PAT megvalósításának lehetőségeivel.	
2.2.2.2. Hálózati eszközök konfigurálása		Legyen képes a forgalomirányító és a kapcsoló alapszintű konfigurálására. Legyen képes távoli elérés beállítására (telnet). Legyen képes alapvető biztonsági beállítások elvégzésére az eszközökön. Legyen képes a hálózati eszközök összekötésére, CPE csatlakoztatására az ISP-hez és a WAN csatlakozás beállítására. Legyen képes a forgalomirányítás konfigurálására (RIP, RIPv2, statikus). Biztonsági mentések. Legyen képes a hálózati eszközök konfigurációját és rendszerét menteni, illetve helyreállítani.
2.2.2.3. Az internet feltérképezése		Ismerje az internet feltérképezéséhez használható eszközöket, parancsokat és segédprogramokat.

2.2.2.4. Mentések és katasztrófahelyzet		Tudja a hálózati eszközök konfigurációját és rendszerét menteni, illetve helyreállítani. Ismerje a katasztrófahelyzet helyreállítási terv fogalmát.

3. Elektrotechnika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Elektrotechnika elmélet		
3.1.1. Villamos alapfogalmak	Tudja a villamos alapfogalmakat, azok mértékegységét.	
3.1.2. Egyenáramú hálózatok		
3.1.2.1. Alaptörvények	Tudja az Ohm és a Kirchhoff törvényeket.	
3.1.2.2. Ellenállás-hálózatok	Tudjon kiszámítani az eredő ellenállást az ellenállás-hálózatokban.	
3.1.2.3. Feszültség- és áramosztók	Tudja a feszültség- és áramosztásra vonatkozó törvényeket, valamint azok technikai alkalmazását. Tudjon méréshatár kiterjesztést számolni, előtét- és sönt ellenállást meghatározni. Ismerje a Wheatstone hídkapcsolást.	
3.1.2.4. Számítások	Legyen képes egyszerűbb aktív és összetett hálózatokban villamos jellemzőket számolni.	
3.1.2.5. Generátorok	Ismerje a Thevenin- és Norton-modellt. Tudjon összekapcsolt generátorok kapcsolásokat számítani. Tudja az illesztés fogalmát.	
3.1.3. Villamos erőter		
3.1.3.1. Az erőteret jellemző mennyiségek	Tudja a villamos térerősség, a potenciál fogalmát és a Coulomb-törvényt.	
3.1.3.2. A villamos kapacitás	Tudja a kapacitás fogalmát, mértékegységét és rajzjelét. Ismerje a kondenzátorok (síkkondenzátor, összekapcsolt kondenzátorok) kapacitását és eredő kapacitását kiszámolni. Ismerje a kondenzátorok töltési és kisütési folyamatát, az időállandót, a kondenzátorban tárolt energiát és az azt meghatározó tényezőket.	
3.1.4. Mágneses erőter		
3.1.4.1. Az erőteret jellemző mennyiségek	Tudja a mágneses indukció, a térerősség és a fluxus fogalmát, jelölését, mértékegységét. Ismerje a mágneses tér erőhatásait. Tudja a mágneses gerjesztést, a gerjesztési törvényt.	

3.1.4.2. Az anyagok mágneses viselkedése	Ismerje a ferromágneses anyagokat, alkalmazásukat és a mágnesezési görbéket.	
3.1.5. Váltakozó mágneses erőter, energiaáramlás		
3.1.5.1. Az elektromágneses indukció	Tudja az indukciótörvényt és annak technikai alkalmazásait.	
3.1.5.2. Induktivitás	Ismerje az induktivitás és kölcsönös induktivitás fogalmát, rajzjeleit. Legyen képes tekercsek induktivitásának számítására.	
3.1.5.3. Energiaáramlás az áramkörben	Ismerje az energiaáramlási modelleket. Ismerje az elektromágneses hullám jellemzőit.	
3.1.6. Váltakozó áramú hálózatok		
3.1.6.1. Az impedancia	Legyen tisztában az impedancia fogalmával, jellemzőivel és ábrázolásával.	
3.1.6.2. Az áramköri elemek impedanciája	Legyen képes meghatározni az áramköri elemek (ellenállás, tekercs és kondenzátor) váltakozó áramú ellenállásának nagyságát és fázisviszonyait.	
3.1.6.3. Soros és párhuzamos RL	Tudja meghatározni az impedancia nagyságát, irányát (fázisszög), a határfrekvenciákat, feszültségeket és az áramokat.	
3.1.6.4. Soros és párhuzamos RC	Tudja meghatározni az impedancia nagyságát, irányát (fázisszög), a határfrekvenciákat, feszültségeket és az áramokat.	
3.1.6.5. Soros és párhuzamos RLC	Tudja meghatározni az impedancia nagyságát és irányát (fázisszög), a rezonanciafrekvenciát, a feszültségeket és az áramokat. Ismerje az impedancia és fázishelyzet frekvencia menetét.	
3.1.6.6. Valóságos tekercs	Ismerje a valóságos tekercshelyettesítő képét és a jósági tényezőt.	
3.1.6.7. Valóságos kondenzátor	Ismerje a valóságos kondenzátorhelyettesítő képét és a veszteségi tényezőt.	
3.1.6.8. Váltakozó áramú teljesítmények	Ismerje a látszólagos, hatásos, meddő teljesítményeket, számításuk összefüggéseit.	
3.2. Elektrotechnika-elektronika gyakorlat I.		
3.2.1. Egyenáramú mérések		
3.2.1.1. A mérés fogalma. Méréstechnikai alapismeretek	Legyen tisztában a mérés pontossággal és a mérési hibával. Tudja az analóg és digitális mérőműszereket kezelni. Tudja használni a DC mérések eszközeit, műszereit.	
3.2.1.2. Alapmérések	Legyen képes Ohm törvényének vizsgálatára, Kirchhoff törvényeinek igazolására, a feszültség- és áramosztás	

	vizsgálatára. Legyen képes ellenállásméréseket végezni.	
3.2.2. Váltakozó áramú mérések		
3.2.2.1. Az AC mérés eszközei	Legyen képes és tudjon használni a jelgenerátor, oszcilloszkóp, mV mérő eszközöket.	
3.2.2.2. Váltakozó áramú alapmérések	Legyen képes az Ohm-törvény vizsgálatára váltakozó áramú körökben. Tudjon soros és párhuzamos RL és RC tagokat mérni. Legyen képes egyreaktanciás és vegyes hálózatok mérésére. Legyen képes soros és párhuzamos táplálású rezgőkörök mérésére.	

4. Távközlés-elektronikai alaptevékenység

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Távközlés elektronika elmélet		
4.1.1. Elektronikai eszközök		
4.1.1.1. Félvezető technika alapjai	Ismerje a P-N átmenetet, a diódát és jellemzőiket, karakterisztikáikat. Ismerje a bipoláris és unipoláris tranzisztor felépítését, működését, karakterisztikáikat, jellemzőiket.	
4.1.1.2. Speciális diódák és optocsatolók	Tudja a speciális félvezetők (Varicap alagútdióda, zener dióda, LED, optocsatolók, numerikus kijelzők, lézerdiodák) felépítését és működését.	
4.1.2. Erősítők		
4.1.2.1. Munkapont beállítás	Legyen képes a félvezetők csoportosítására osztályok (A, B, AB, C) szerint, valamint ismerje a munkapont beállító és stabilizáló kapcsolásokat. Ismerje a bipoláris és tervezérlésű tranzisztorok statikus és dinamikus vezérlését.	
4.1.2.2. Alapkapcsolások	Ismerje az alapkapcsolások (közös emitteres, közös bázisú, közös kollektoros, közös gate-ű, közös drain-ű, közös source-ű) működését, jellemzőit, alkalmazási területeit. Tudjon a közös emitteres és a közös source-ű kapcsolásokat méretezni, jellemzőiket meghatározni számítással. Tudjon többfokozatú erősítőt számítani.	

4.1.2.3. Visszacsatolások	Ismerje a visszacsatolt hálózatok jellemzőit, a visszacsatolás hatását.	
4.1.2.4. Nagyjelű erősítők	Ismerje a teljesítményerősítő jellemzőit, kivezérelhetőségét. Ismerje a munkapont beállítás lehetőségeit, a hűtés elvét; az A, B és AB osztályú kapcsolásokat.	
4.1.3. Műveleti erősítők		
4.1.3.1. Alapkapcsolások	Ismerje a munkapont beállítást és az ofszet kompenzálást. Ismerje az alapáramkörök (invertáló, nem invertáló, összeadó, kivonó) működését és jellemzőinek számítását. Ismerje a frekvenciakompenzálás, a jelkövetési sebesség, a határfrekvencia fogalmakat és számításukat.	
4.1.3.2. Integráló és differenciáló áramkör		Ismerje a kapcsolások felépítését és időfüggvényeiket.
4.1.4. Elektronikus áramkörök		
4.1.4.1. Oszcillátorok	Ismerje az oszcillátorok felépítését, működését, jellemzőivel, típusait. Ismerje a VCO-t, az astabil multivibrátort, a hullámforma generátorokat.	
4.1.4.2. Tápegység	Ismerje az egyenirányító kapcsolásokat, a hálózati egyenirányítókat, feszültség stabilizátorokat, a túláram védelmeket. Ismerje a kapcsolóüzemű stabilizátorok felépítését, működését.	
4.1.4.3. Fázis zárt hurok		Legyen képes a PLL áramkör felépítését, működését, jellemzőit, alkalmazási területeit.
4.1.5. Digitális technika		
4.1.5.1. Logikai alpműveletek	Tudja a logikai alpműveleteket és ismerje az igazságtáblázataikat. Ismerje a Boole-algebra alaptételeit, szabályait. Legyen tisztában az összetett logikai alpműveletek megvalósításával (NAND, NOR).	
4.1.5.2. Logikai függvények	Ismerje a logikai függvények megadásának lehetőségeit (diszjunktív, konjunktív normál alak). Tudjon logikai függvényeket egyszerűsíteni és logikai kapukkal (NAND; NOR) realizálni. Tudjon kombinációs hálózatok analízisét elvégezni.	
4.1.5.3. Digitális áramkörök	Ismerje a digitális áramkörök (tárolók, flip-flopok, számlálók, összeadók, sorrendi hálózatok, Multiplexerek illetve demultiplexerek, digitális komparátorok) működését és felépítését.	
4.1.6. Villamos jel		

4.1.6.1. Digitális és analóg jelek	Legyen tisztában a jel jellemzés módjaival (időfüggvény, spektrum, a dinamika). Ismerje az alapvető spektrumformákat.	
4.1.6.2. Teljesítmény- és feszültség szint	Tudja a teljesítmény- és feszültség szint fogalmát, és tudja azokat kiszámolni. Tudja az abszolút és relatív szinteket, a viszonyszámok logaritmikus kifejezését.	
4.2. Elektrotechnika-elektronika gyakorlat II.		
4.2.1. Elektronikai eszközök mérése		
4.2.1.1. Elektronikai eszközök és áramkörök mérései	Tudja vizsgálni a félvezető eszközök (diódák, bipoláris tranzisztor, térvezérlésű tranzisztorok) karakterisztikáját, paramétereit, jellemzőit. Legyen képes az alábbi erősítőfokozatok jellemzőinek mérésére, vizsgálatára: közös emitteres, közös bázisú, közös kollektoros, közös gate-ű, közös drain-ű, közös source-ű, műveleti erősítő alapkapcsolások. Legyen képes a komparátorok vizsgálatára, a Wien-hidas oszcillátor mérésére. Legyen képes az egyenirányítás és a tápegység jellemzőinek vizsgálatára.	
4.2.2. Digitális technika mérése		
4.2.2.1. Logikai kapuáramkörök vizsgálata	Legyen képes a logikai kapcsolatok egyszerűsítésére.	
4.2.2.2. Logikai áramkörök vizsgálata	Legyen képes funkcionális hálózatok jellemzőinek mérésére.	

5. Adatbázis- és szoftverfejlesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Adatbázis- és szoftverfejlesztés elmélet		
5.1.1. Adattípusok		
5.1.1.1. Egyszerű adattípusok		Ismerje a legfontosabb egyszerű adattípusokat: egész, valós, logikai, karakter és felsorolt típusok.
		Ismerje az egyes adattípusokhoz tartozó műveleteket, jellemzőket és metódusokat.
5.1.1.2. Összetett adattípusok		Ismerje a legfontosabb összetett adattípusokat: karakterlánc, tömb (vektor és mátrix) és struktúra (rekord) adattípusok. Ismerje az egyes adattípusokhoz tartozó műveleteket, jellemzőket és metódusokat.
5.1.2. Programozás elemei		

5.1.2.1. Utasítások		Ismerje a programozás során használt alapvető utasításokat. Tudja alkalmazni az értékadás műveletét egyszerű és összetett típusú változók esetén.
5.1.2.2. Összetett utasítások		Legyen képes alkalmazni a következő vezérlési szerkezeteket: szekvencia, szelekciók, iterációk. Tudjon alkalmazni beépített alprogramokat (konzol ablak kezelése, matematikai és konverziós alprogramok) és jellemzőket, legyen képes véletlen számokat előállítani és kezelni.
5.1.3. Programozási tételek		
5.1.3.1. Egy sorozathoz egy értéket rendelő programozási tételek		Ismerje az egy sorozathoz egy értéket rendelő programozási tételeket. Tudja a lineáris keresés tételét (eldöntés, összegzés, kiválasztás, megszámlálás, lineáris keresés, szélsőérték-kiválasztás).
5.1.3.2. Egy sorozathoz egy sorozatot rendelő programozási tételek		Tudja alkalmazni az egy sorozathoz egy sorozatot rendelő programozási tételt. Ismerje a kiválogatás, metszetképzés, unióképzés, összefuttatás tételét és legalább egy rendezési módszert.
5.1.4. Programtervezés		
5.1.4.1. A programkészítés lépései		Ismerje a programkészítés lépéseit. Ismerje a leggyakrabban használt algoritmus leíró eszközöket. Ismerje kódolás és tesztelés lehetőségeit Ismerje a fejlesztői és felhasználói dokumentáció fogalmát.
5.2. Adatbázis- és szoftverfejlesztés gyakorlat		
5.2.1. Programozási nyelvek		
5.2.1.1. Programok készítése és futtatása		Ismerje a használt programozási nyelv programkészítési, fordítási, hibakeresési lehetőségeit. Tudja alkalmazni a használt programozási nyelv esetén a típuskonverziót. Ismerje a használt programozási nyelv kifejezéseinek szerkezetét és azok kiértékelését.
5.2.2. Objektumorientált programozás		
5.2.2.1. Az objektumorientált programozás alapjai		Ismerje az objektumorientált programozás alapfogalmait és legfontosabb alapelveit.
5.2.3. Programozási nyelv „A”		
5.2.3.1. A programozói környezet használata		Legyen képes egyszerű konzolos vagy GUI alkalmazás készítésére. Legyen képes az egyszerű grafikus vezérlők (címkék, beviteli mezők, opciógombok, kapcsolónégyzetek, listák, parancsgombok) alapvető tulajdonságait tervező

		nézetben beállítani. Legyen képes az egyes grafikus vezérlők eseményeihez kódot hozzárendelni.
5.2.3.2. Elemi adattípusok		Legyen képes és tudja alkalmazni a használt programozási nyelv legfontosabb egyszerű adattípusait: egész, valós, logikai, karakter és felsorolt típusok.
5.2.3.3. Vezérlési szerkezetek		Legyen képes a vezérlési szerkezetek (szekvencia, ciklusok) megvalósítását a használt programozási nyelvben.
5.2.3.4. Hibakezelési funkciók		Ismerje a szintaktikai és szemantikai hibák fogalmát. Legyen képes a leggyakoribb hibaüzenetek értelmezésére. Legyen képes hibakeresésre és javításra.
5.2.3.5. Összetett típusok		Legyen képes és tudja alkalmazni a használt programozási nyelv legfontosabb összetett adattípusait: karakterlánc, tömb (vektor és mátrix) és struktúra (rekord) adattípusok.
5.2.4. Állománykezelés		
5.2.4.1. Állományok		Ismerje a szöveges állományokat. Legyen képes elvégezni a következő műveleteket: létrehozás, I/O műveletek, megnyitás, lezárás.
5.2.4.2. Műveletek állományokkal		Legyen képes elvégezni a következő műveleteket: létrehozás, listázás. Ismerje a szekvenciális feldolgozást.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Internetelérés nélküli számítógép, megfelelő szoftverekkel, esetleges forrás fájlok	Eszköz- és szoftverlistában felsorolt eszközök, szoftverek	Internetelérés nélküli számítógép, megfelelő szoftverekkel, forrás fájlok	Eszköz- és szoftverlistában felsorolt eszközök

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	szoftverlista	eszköz- és szoftverlista	szoftverlista	szóbeli témakörök a szóbeli vizsga gyakorlati feladatainak elvégzéséhez szükséges eszköz- és szoftverlista
Mikor?	a vizsga évét megelőző tanév végéig	a vizsga évét megelőző tanév végéig	a vizsga évét megelőző tanév végéig	eszköz- és szoftverlista a vizsga évét megelőző tanév végéig, témakörök jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			15 perc
Feladatlap			Egy tétel kifejtése és párbeszéd a tétellel kapcsolatban
Elektrotechnika feladat	Távközlés elektronika feladat	Számítógéppel megoldott gyakorlati feladatok	
25 pont	35 pont	40 pont	
100 pont			50 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati érettségi vizsga a központilag összeállított feladatsor megoldásából áll. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszőlegesen oszthatja meg az egyes részek között, és a megoldásuk sorrendjét is önállóan határozhatja meg.

Minden vizsgázó rendelkezésére külön számítógépet kell bocsátani. Gondoskodni kell továbbá tíz vizsgázónként legalább egy tartalék konfigurációról. A gyakorlati vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Az egyes konfigurációkon telepítve kell lennie a feladat megoldásához szükséges szoftvernek. A vizsgát szervező intézményeknek gondoskodniuk kell arról, hogy a vizsga időtartama alatt a vizsga lebonyolításában érintett konfigurációk ne érhessek el egymást, illetve az internetet. Az egyéb közös iskolai szintű erőforrásokhoz legfeljebb olvasási joguk legyen, ha az valamely vizsgaanyag vagy szoftver eléréséhez szükséges lehet. A feladatok megoldásához csak olyan konfiguráció használható, amely tartalmazza a vizsga letételéhez szükséges szoftverkomponenst. A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. A vizsga megkezdése előtt a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgához esetlegesen szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot, és szükség esetén a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a vizsga megkezdése előtt ellenőrizheti a számára biztosított szoftverkörnyezetet. A vizsgázó a feladatlapok kiosztásával egyidejűleg megkezdheti a számítógép használatát.

A terem berendezése:

- A géptermet lehetőség szerint a számítógépes munkahelyre vonatkozó előírások figyelembevételével kell berendezni.
- A monitorok elhelyezése olyan legyen, hogy a vizsgázók egymás munkáját ne zavarják, illetve ne tudják segíteni egymást.

A számítógépek:

- A megfelelő működés biztosítása érdekében a vizsgakörnyezetet kellő időben elő kell készíteni.
- Rendelkezésre kell állni legalább a vizsgázók számának megfelelő számú számítógépnek, valamint tartalék gépeknek.
- Csak olyan számítógép használható, amely megfelel az alkalmazott operációs rendszer és egyéb szoftverek optimális hardverigényének, a háttértárolón pedig feltétlenül maradjon kellő szabad terület.
- A vizsga ideje alatt a gépekről nem lehet elérhető egyetlen olyan állomány sem, amely nem tartozik a telepített programokhoz és a várható feladatok megoldását segíti.
- Ha valamelyik eredetileg kiválasztott számítógép működése a vizsga előtti időszakban bizonytalan, azt a vizsgáztatásból ki kell vonni.

A vizsga előkészítése:

- A vizsga során használható gépeket (a tartalékgépeket is) úgy kell előkészíteni, hogy a vizsgázók a számukra létrehozott egyedi azonosítóval bejelentkezve tudják elkészíteni a munkájukat. A vizsgázó neve és felhasználó azonosító párosokat a vizsgadokumentációval együtt kell kezelni.
- A feladatok megoldásához szükséges forrásállományokat minden vizsgázó mappájába be kell másolni, amint az a központból elérhetővé válik.
- Az internet elérését le kell tiltani a vizsgagépeken a gyakorlati vizsga teljes idejére.

Archiválás:

- A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat két példányban, egyszer írható, kéllőképpen elterjedt adathordozóra írja (pl. CD-R, DVD-R, DVD+R).
- A vizsgabizottságot működtető intézmény az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban az írásbeli dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

A gyakorlati feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer alábbi témaköreit, és időarányaiban a következőkre törekszik:

Feladatok	Idő
Elektrotechnika	50 perc
Távközlés-elektronikai alaptevékenység	70 perc
Hálózati ismeretek	60 perc

A gyakorlati vizsga feladatai az alábbi témakörök közül kerülnek ki:

Feladatok	Témakörök
Elektrotechnika	3.1.2. Egyenáramú hálózatok 3.1.6. Váltakozó áramú hálózatok
Távközlés-elektronikai alaptevékenység	4.1.1. Elektronikai eszközök 4.1.2. Erősítők 4.1.3. Műveleti erősítők 4.1.5. Digitális technika
Hálózati ismeretek	2.2.1. Otthoni és kisvállalati hálózatok gyakorlat 2.2.2. Kis- és közepes üzleti hálózatok, internetszolgáltatók (ISP) gyakorlat

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra. A gyakorlati feladatok számítást igénylő feladatokból és számítógép segítségével történő feladatmegoldásból állnak.

A számítást igénylő feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak. A számítást igénylő feladatok két elektrotechnikai feladtból és két távközlés elektronikai feladtból állnak.

A távközlés elektronikai feladat két részből áll, amelyek három témakörből kerülhetnek ki:

- erősítők: alapkapsolások számítása,
- műveleti erősítők számítása,
- digitális technika: logikai függvények egyszerűsítése és megvalósítása.

A számítógép segítségével történő feladatmegoldás egy feladtból áll, amely a hálózati ismeretek I. témaköréből kerülhet ki.

A részek tartalmi elemei a megadott témakörök követelményeiből kerülnek ki. A hálózati ismeretek feladat számonkérése szimulációs program segítségével történik.

A feladatsor 50%-a egyértelmű utalásokat tartalmaz a feladat minden részletének megoldására.

A gyakorlati feladatlapon értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Feladatok	Pontszám
Elektrotechnika	25 pont
Távközlés-elektronikai alaptervekenység	35 pont
Hálózati ismeretek	40 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga helyszínén rendelkezésre kell állnia az eszköz- és szoftverlistában leírt eszközöknek és szoftvereknek (pl. interneteléréssel rendelkező számítógép, nyomtató, mérőeszköz, kábel, szerszámok). A számítógép és az eszközök működőképességének biztosítása érdekében a rendszergazdának a szóbeli vizsga teljes ideje alatt elérhetőnek kell lennie.

A szóbeli vizsga egyetlen tétel kifejtéséből, valamint néhány perces beszélgetésből áll, amely a vizsgázónak a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs képességét és a gyakorlati ismereteit méri.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsort úgy kell összeállítani, hogy az legalább 20 tételből álljon. A szóbeli tételsor tételeinek 10-20%-át minden évben cserélni kell. A szóbeli vizsga tételei egy adott témakör elméleti és bizonyos témakörök esetén a gyakorlati ismeretanyagot kéri számon. A szóbeli tételek a tételcímeteken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is kell, hogy tartalmazzanak.

A szóbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik a számadás:

- 1.1. Információtechnológiai alapok
 - 1.1.1. Bevezetés a számítógépes architektúrákba
 - 1.1.2. Szoftverismeretek
 - 1.1.3. Információtechnológiai biztonság alapjai
- 1.2. Információtechnológiai gyakorlat
 - 1.2.1. Számítógép összeszerelése
 - 1.2.2. Telepítés és konfigurálás
 - 1.2.3. Megelőző karbantartás
- 2.1. Hálózati ismeretek I.
 - 2.1.1. Otthoni és kisvállalati hálózatok
 - 2.1.2. Kis- és közepes üzleti hálózatok, internetszolgáltatók (ISP)
- 2.2. Hálózati ismeretek I. gyakorlat
 - 2.2.1. Otthoni és kisvállalati hálózatok gyakorlat
- 3.1. Elektrotechnika elmélet
 - 3.1.1. Villamos alapfogalmak
 - 3.1.2. Egyenáramú hálózatok
 - 3.1.5. Váltakozó mágneses erőter, energiaáramlás
 - 3.1.6. Váltakozó áramú hálózatok
- 3.2. Elektrotechnika-elektronika gyakorlat I.
 - 3.2.1. Egyenáramú mérések
 - 3.2.2. Váltakozó áramú mérések
- 4.1. Távközlés elektronika elmélet
 - 4.1.1. Elektronikai eszközök
 - 4.1.2. Erősítők
 - 4.1.3. Műveleti erősítők
 - 4.1.4. Elektronikus áramkörök
 - 4.1.5. Digitális technika

4.2. Elektrotechnika-elektronika gyakorlat II.

4.2.1. Elektronikai eszközök mérése

4.2.2. Digitális technika mérése

Az 1.2., a 2.2., a 3.2. és a 4.2. témakör esetén a szóbeli tétel gyakorlati feladatot is tartalmazhat, amelyet a felkészülési időben kell elvégezni az eszköz- és szoftverlistában meghatározott eszközökkel, és azt a felelet során kell bemutatni.

A szóbeli tételsort az alábbi táblázatban megadott témakör arányokkal kell összeállítani úgy, hogy egy szóbeli tétel csak egy témakör ismeretanyagát kérje számon.

Témakör	Arány
1.1. Információtechnológiai alapok	15%
1.2. Információtechnológiai gyakorlat	10%
2.1. Hálózati ismeretek I.	15%
2.2. Hálózati ismeretek I. gyakorlat	5%
3.1. Elektrotechnika elmélet	15%
3.2. Elektrotechnika-elektronika gyakorlat I.	10%
4.1. Távközlés elektronika elmélet	15%
4.2. Elektrotechnika-elektronika gyakorlat II.	15%

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tartalmi kifejtés, elvek, folyamatok ismerete és alkalmazása, összefüggések értelmezése	42 pont
Szaknyelv alkalmazása	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga			Szóbeli vizsga
240 perc			20 perc
Feladatlap			Egy tétel kifejtése és párbeszéd a tétellel kapcsolatban
Elektrotechnika feladat	Távközlés elektronika feladat	Számítógéppel megoldott gyakorlati feladatok	
25 pont	35 pont	40 pont	
100 pont			50 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati érettségi vizsga a központilag összeállított feladatsor megoldásából áll. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszőlegesen oszthatja meg az egyes részek között és a megoldásuk sorrendjét is önállóan határozhatja meg.

Minden vizsgázó rendelkezésére külön számítógépet kell bocsátani. Gondoskodni kell továbbá tíz vizsgázónként legalább egy tartalék konfigurációról. A gyakorlati vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Az egyes konfigurációkon telepítve kell lenniük a feladatok megoldásához szükséges szoftvereknek. A vizsgát szervező intézményeknek gondoskodniuk kell arról, hogy a vizsga időtartama alatt a vizsga lebonyolításában érintett konfigurációk ne érhessek el egymást, illetve az internetet. Az egyéb közös iskolai szintű erőforrásokhoz legfeljebb olvasási joguk legyen, amennyiben az valamely vizsgaanyag vagy szoftver eléréséhez szükséges lehet. A feladatok megoldásához csak olyan konfiguráció használható, amely tartalmazza a vizsga letételéhez szükséges szoftverkomponenseket.

A vizsgázó a szoftverlistában felsorolt szoftverek használatával vizsgázhat. A vizsgára jelentkezőnek a jelentkezéssel egy időben nyilatkoznia kell arról, hogy az adott szoftvercsoportokon belül, az adott feladattípusok megoldásához és az adott vizsgaidőszakra érvényes szoftverlistából mely szoftvereket kívánja használni.

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. A vizsga megkezdése előtt a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen

felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgálóhoz szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot és szükség esetén a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a vizsga megkezdése előtt ellenőrizheti a számára biztosított szoftverkörnyezetet. A vizsgázó a feladatlapok kiosztásával egyidejűleg megkezdheti a számítógép használatát.

A terem berendezése:

- A géptermet lehetőség szerint a számítógépes munkahelyre vonatkozó előírások figyelembevételével kell berendezni.
- A monitorok elhelyezése olyan legyen, hogy a vizsgázók egymás munkáját ne zavarják, illetve ne tudják segíteni egymást.

A számítógépek:

- A megfelelő működés biztosítása érdekében a vizsgakörnyezetet kellő időben elő kell készíteni.
- Rendelkezésre kell állni legalább a vizsgázók számának megfelelő számú számítógépnek, valamint tartalékgépeknek.
- Csak olyan számítógép használható, amely megfelel az alkalmazott operációs rendszer és egyéb szoftverek optimális hardverigényének, a háttértárolón pedig feltétlenül maradjon kellő szabad terület.
- A vizsga ideje alatt a gépekről nem lehet elérhető egyetlen olyan állomány sem, amely nem tartozik a telepített programokhoz és a várható feladatok megoldását segíti.
- Ha valamelyik eredetileg kiválasztott számítógép működése a vizsga előtti időszakban bizonytalan, akkor javasolt azt a vizsgáztatásból kivonni.

A vizsga előkészítése:

- A vizsga során használható gépeket, tartalékgépeket úgy kell előkészíteni, hogy a vizsgázók a számukra létrehozott egyedi azonosítóval bejelentkezve tudják elkészíteni a munkájukat. A vizsgázó nevét és felhasználóazonosítóját a vizsgadokumentációval együtt kell kezelni.
- A feladatok megoldásához szükséges forrásállományokat minden vizsgázó mappájába be kell másolni, amint az a központból elérhetővé válik.
- Az internet elérését le kell tiltani a vizsgagépeken a gyakorlati vizsga teljes idejére.

Archiválás:

- A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat két példányban, egyszer írható, kellőképpen elterjedt adathordozóra írja (pl. CD-R, DVD-R, DVD+R).
- A vizsgabizottságot működtető intézmény az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban a gyakorlati dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

A gyakorlati feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Feladatok	Idő
Elektrotechnika	50 perc
Távközlés-elektronikai alaptevékenység	70 perc
Hálózati ismeretek	60 perc
Adatbázis és szoftverfejlesztés	60 perc

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer alábbi témaköreit, és időarányaiban a következőkre törekszik:

A gyakorlati vizsga feladatai az alábbi témakörök közül kerülnek ki:

Feladatok	Témakörök
Elektrotechnika	3.1.2. Egyenáramú hálózatok 3.1.6. Váltakozó áramú hálózatok
Távközlés-elektronikai alaptevékenység	4.1.1. Elektronikai eszközök 4.1.2. Erősítők 4.1.3. Műveleti erősítők 4.1.5. Digitális technika
Hálózati ismeretek	2.2.1. Otthoni és kisvállalati hálózatok gyakorlat 2.2.2. Kis- és közepes üzleti hálózatok, internetszolgáltatók (ISP) gyakorlat
Adatbázis- és szoftverfejlesztés	5.1.2. Programozás elemei 5.1.3. Programozási tételek 5.2.1. Programozási nyelvek 5.2.2. Objektumorientált programozás 5.2.3. Programozási nyelv „A” 5.2.4. Állománykezelés

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra. A gyakorlati feladatok számítást igénylő feladatokból és számítógép segítségével történő feladatmegoldásból állnak.

A számítást igénylő feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak. A számítást igénylő feladatok egy elektrotechnikai feladtból és két távközlés- elektronikai feladtból állnak.

A távközlés-elektronikai feladat két részből áll, amelyek három témakörből kerülhetnek ki:

- erősítők: alapkapcsolások számítása,
- műveleti erősítők számítása,
- digitális technika: logikai függvények egyszerűsítése és megvalósítása.

A számítógép segítségével történő feladatmegoldás két feladatból áll, amely két témakörből kerülhet ki:

- hálózati ismeretek,
- adatbázis- és szoftverfejlesztés.

A részek tartalmi elemei a megadott témakörök követelményeiből kerülnek ki. A hálózati ismeretek feladat számonkérése szimulációs program segítségével történik.

A feladatsor 50%-a egyértelmű utalásokat tartalmaz a feladat minden részletének megoldására, így csak a feladatban szereplő fogalmak és a feladatot megoldó eszköz ismeretét, valamint az eszköz kezelésében való jártasságot méri.

A gyakorlati vizsgarész értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza.

A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszámok tovább nem bonthatók.

Feladatok	Pontszám
Elektrotechnika	25 pont
Távközlés-elektronikai alaptevékenység	35 pont
Hálózati ismeretek	20 pont
Adatbázis- és szoftverfejlesztés	20 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga helyszínén rendelkezésre kell állnia az eszköz- és szoftverlistában leírt eszközöknek és szoftvereknek (pl. interneteléréssel rendelkező számítógép, nyomtató, mérőeszköz, kábel, szerszámok). A számítógép és az eszközök működőképességének biztosítása érdekében a rendszergazdának a szóbeli vizsga teljes ideje alatt elérhetőnek kell lennie.

A szóbeli vizsga egyetlen tétel kifejtéséből, valamint néhány perces beszélgetésből áll, amely a vizsgázónak a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs képességét és a gyakorlati ismereteit méri.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 10-20%-át.

A szóbeli vizsga tételei egy adott témakör elméleti és bizonyos témakörök esetén gyakorlati ismeretanyagát kéri számon. A szóbeli tételek a tételcímeken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak.

A szóbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik a számadás:

- 1.1. Információtechnológiai alapok
 - 1.1.1. Bevezetés a számítógépes architektúrákba
 - 1.1.2. Szoftverismeretek
 - 1.1.3. Információtechnológiai biztonság alapjai
- 1.2. Információtechnológiai gyakorlat
 - 1.2.1. Számítógép összeszerelése
 - 1.2.2. Telepítés és konfigurálás
 - 1.2.3. Megelőző karbantartás
- 2.1. Hálózati ismeretek I.
 - 2.1.1. Otthoni és kisvállalati hálózatok
 - 2.1.2. Kis- és közepes üzleti hálózatok, internetszolgáltatók (ISP)
- 2.2. Hálózati ismeretek I. gyakorlat
 - 2.2.1. Otthoni és kisvállalati hálózatok gyakorlat
- 3.1. Elektrotechnika elmélet
 - 3.1.1. Villamos alapfogalmak
 - 3.1.2. Egyenáramú hálózatok
 - 3.1.3. Villamos erőtér
 - 3.1.4. Mágneses erőtér
 - 3.1.5. Váltakozó mágneses erőtér, energiaáramlás
 - 3.1.6. Váltakozó áramú hálózatok
- 3.2. Elektrotechnika-elektronika gyakorlat I.
 - 3.2.1. Egyenáramú mérések
 - 3.2.2. Váltakozó áramú mérések
- 4.1. Távközlés elektronika elmélet
 - 4.1.1. Elektronikai eszközök
 - 4.1.2. Erősítők

- 4.1.3. Műveleti erősítők
- 4.1.4. Elektronikus áramkörök
- 4.1.5. Digitális technika
- 4.2. Elektrotechnika-elektronika gyakorlat II.
- 4.2.1. Elektronikai eszközök mérése
- 4.2.2. Digitális technika mérése

Az 1.2., a 2.2., a 3.2. és a 4.2. témakörök esetén a szóbeli tétel gyakorlati feladatot is tartalmazhat, amelyet a felkészülési időben kell elvégezni az eszköz- és szoftverlistában meghatározott eszközökkel és azt a felelet során kell bemutatni.

A szóbeli tételsort az alábbi táblázatban megadott témakör arányokkal kell összeállítani úgy, hogy egy szóbeli tétel csak egy témakör ismeretanyagát kérje számon.

Témakör	Arány
1. Információtechnológiai alapok	15%
2. Információtechnológiai gyakorlat	10%
3. Hálózati ismeretek I.	15%
4. Hálózati ismeretek I. gyakorlat	5%
5. Elektrotechnika	15%
6. Távközlési-elektronikai alaptevékenység	25%
7. Elektrotechnika-elektronika gyakorlat	15%

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	4 pont
Tartalmi összetevők: alafogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tartalmi kifejtés, elvek, folyamatok ismerete és alkalmazása, összefüggések értelmezése	42 pont
Szaknyelv alkalmazása	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

INFORMATIKA ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

INFORMATIKAI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az informatikai ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XIII. Informatika ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 213 05 Szoftverfejlesztő,
- 54 481 01 CAD-CAM informatikus,
- 54 481 02 Gazdasági informatikus,
- 54 481 06 Informatikai rendszerüzemeltető,
- 54 481 05 Műszaki informatikus,
- 54 482 01 IT mentor.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes alkalmazni a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon. Ismerje a fogalmak jelentésváltozatait.	
1.2. A szakmai fogalmak, az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a szóbeli előadásában logikusan felépített módon, következetesen használni a szakmai kifejezéseket.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a szakmai kifejezések helyes használatával egy adott témát önállóan kifejtetni. Legyen képes a szóban és írásban feltett kérdéseket megérteni és azokra pontos, lényegre törő választ adni.	
1.4. Szakmai szöveg értelmezése	A gyakorlati és szóbeli feladatokban megjelenő szakmai kifejezéseket, mozaikszavakat tudja értelmezni.	

2. Precizitás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Információtechnológia	Legyen képes a számítógépes alkatrészek kiválasztásánál figyelni azok kompatibilitására és a feladat szempontjából fontos jellemzőkre. Ne legyenek feleslegesen túlméretezett vagy a használhatóságot gátlóan alulméretezett összetevők. Legyen képes a számítógép szerelés, karbantartás és szoftverbeállítás során figyelni a munkavégzés helyes	

	sorrendiségére, ismerje a lehetséges veszélyeket és védekezzen ellenük.	
2.2. Hálózati ismeretek	Legyen tisztában az otthoni, kis- és közepes vállalati hálózat eszközeivel. Ismerje és megfelelően alkalmazza a hálózatokkal kapcsolatos legismertebb szabványokat és protokollokat. Legyen képes megadott specifikációt követve helyi hálózat konfigurálására.	
2.3. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés	Legyen képes a megadott elvárásokat követve egyszerűbb asztali alkalmazásokat, stílusokat alkalmazó weboldalakat készíteni. Legyen képes megadott útmutatások alapján egy adatbázis létrehozására és kezelésére.	

3. Önállóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Információtechnológia	Legyen képes szakmai dokumentációt értelmezni, a benne foglaltakat betartani. Legyen képes adott feltételeknek megfelelő számítógép konfiguráció meghatározására. Legyen képes számítógépet összeszerelni, bővítési műveleteket szakszerűen elvégezni. Tudjon szoftvereket telepíteni és beállítani. Tudja alkalmazni a számítógépekkel és a perifériákkal összefüggő alapvető karbantartási műveleteket.	
3.2. Hálózati ismeretek	Legyen képes felmérni az otthoni és kisvállalati hálózat eszközigényét és ez alapján legyen képes a hálózat megtervezésére és az eszközök konfigurálására.	Legyen képes a hálózat igényeit felmérve címzési séma kialakítására.
3.3. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés	Legyen képes egy egyszerűbb probléma megoldására algoritmust készíteni és a problémát megoldó programot elkészíteni. Legyen képes a megfogalmazott igényeknek megfelelő weblapot létrehozni és dinamikus elemekkel kiegészíteni. Legyen képes meglévő adatforrás felhasználásával adattáblát létrehozni, és az igényeknek megfelelő lekérdezéseket készíteni.	Legyen képes meglévő adatforrás felhasználásával adatbázist létrehozni, és az igényeknek megfelelő lekérdezéseket készíteni.

4. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Információtechnológia	Tervezései és a megvalósítás során tudjon ügyelni arra, hogy minden szükséges komponenst a célt figyelembe véve lehetőleg	

	azonos színvonalon valósítson meg, miközben a később szükségessé váló bővítési, frissítési lehetőségek költséghatékony megvalósítására is lehetőséget teremtsen. Legyen képes a leggyengébb láncszem elvét szem előtt tartani, miközben nem használ indokolatlanul drága komponenseket.	
4.2. Hálózati ismeretek	Ismerje a forgalomirányítási feladatokat és legyen képes a megfelelő forgalomirányítási módszer kiválasztására. Ismerje a címfordítás lehetőségeit és legyen képes címfordítás megvalósítására. Legyen képes szisztematikus hibaelhárítást végezni.	Legyen képes a hálózati igényekhez igazodva hatékony címzési tervet készíteni. Legyen képes VLAN-okat tervezni, megvalósítani.
4.3. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés	Ki tudja választani egy adott probléma megoldásához legmegfelelőbb adatszerkezeteket, egyszerű és összetett utasításokat és azokat optimális módon tudja alkalmazni a program készítés során. Tudja hatékonyan alkalmazni a HTML oldalak szerkezetét adó tageket, osztályokat és stíluselemeket. Legyen képes egy egyszerűbb adatbázist felépíteni és abban műveleteket végezni.	Ismerje az objektumorientált programozás alapfogalmait. Legyen képes egyszerűbb programozási feladatokat objektumorientált módon megvalósítani.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Információtechnológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Információtechnológiai alapok		
1.1.1. Bevezetés a számítógépes architektúrákba	Ismerje a számítógép alapegységeit, legfontosabb jellemzőit, kompatibilitási feltételeit. Ismerje a BIOS alapvető feladatait és tudja a BIOS főbb beállításait módosítani. Ismerje a legelterjedtebb háttértárakat (merevlemez, elektronikus háttértár). Ismerje a háttértárak főbb jellemzőit. Ismerje a leggyakoribb nyomtatók típusait (tintasugaras, lézer), azok működési elvét, jellemző paramétereit.	Ismerje a BIOS feladatait, beállítási lehetőségeit. Ismerje a merevlemez adattárolási struktúráját. Ismerje a laptopok jellemzőit, hardverelemeit. Ismerje a számítógépek működésének környezeti feltételeit. Tudja összehasonlítani a laptop és az asztali számítógép jellemzőit. Ismerje a hordozható eszközök lehetőségeit.
1.1.2. Szoftverismeret	Ismerje a munkaállomások operációs rendszereit és azok jellemzőit. Ismerje a háttértárak üzembe helyezésének lépéseit. Ismerje a partíció és a formázás fogalmát.	Ismerje az operációs rendszer fogalmát, feladatait, típusait és jellemzőit. Ismerje a partíció típusait. Ismerje a formázás műveletét, és legalább két, a mai modern operációs rendszerek által használt fájlrendszert. Ismerje a választott operációs rendszer rendszerbetöltési folyamatát és indítási módjait.

		Ismerje a választott operációs rendszer felhasználói és rendszerkönyvtárait, a fájlkiterjesztéseket és az attribútumokat.
1.1.3. Információtechnológiai biztonság alapjai	Ismerje a számítógépes károkozókat és azok legfontosabb jellemzőit (vírus, trójai, féreg, adware, spyware, spam). Legyen tisztában az alapvető támadástípusokkal és a megtévesztési technikákkal. Ismerje a hatékony védekezés lehetőségeit. Legyen tisztában a frissítések jelentőségével. Ismerje a kártékony szoftverek szűrésének lehetőségeit.	Ismerje a felhasználói nevek és jelszavak (BIOS, számítógép, hálózati hozzáférés) segítségével történő védelmet. Ismerje a fájlmegosztást, fájlok és mappák fájlrendszer szintű védelmét.
1.2. Információtechnológiai gyakorlat		
1.2.1. Számítógép összeszerelése	Legyen képes egy adott célú konfiguráció meghatározása, a megfelelő alkatrészek kiválasztására. Legyen képes a következő egységek, alkatrészek telepítésére: tápegység, alaplapi alkatrészek, belső alkatrészek. Legyen képes egy számítógépben a kábelek, perifériák csatlakoztatására. Tudja a BIOS alapszintű beállítását elvégezni. Legyen képes memóriát bővíteni, háttértárat beszerezni asztali számítógépekben.	
1.2.2. Telepítés és konfigurálás	Tudja egy adott operációs rendszer hardverkövetelményeit meghatározni. Tudjon egy háttértárat üzembe helyezni, azon partícionálást és formázást végrehajtani. Tudjon meghajtó programokat, frissítéseket, hibajavító csomagokat telepíteni. Tudjon alkalmazásokat telepíteni és eltávolítani. Legyen képes a személyes tűzfal alapszintű beállításait elvégezni. Legyen képes a biztonságos böngészés beállításainak elvégzésére.	Tudjon hardver kompatibilitás ellenőrzést végezni. Tudjon felhasználói fiókokat kezelni. Legyen képes a számítógépre telepített hardvereszközök beállításának módosítását elvégezni. Tudjon területi és nyelvi beállításokat módosítani. Legyen képes az eseménynapló ellenőrzésére. Legyen képes biztonsági másolatok készítésére, ismerje az archiválás típusait.
1.2.3. Karbantartás	Legyen képes a nyomtatónál az alapvető karbantartási munkák elvégzésére (festékszint ellenőrzés, a festékkazetta és a festékpátron cseréjére). Legyen képes az alapvető alkatrészek csatlakozásainak ellenőrzését végrehajtani. Tudjon merevlemez karbantartási feladatokat elvégezni (lemezellenőrzés, töredezettség-mentesítés).	Legyen képes a ház, a belső alkatrészek, a monitorok és nyomtatók szakszerű tisztítására. Legyen képes a merevlemez karbantartására, az ütemezett karbantartási feladatok beállítására.

2. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés		
2.1.1. Weboldalak kódolása		

2.1.1.1. HTML leíró nyelv	Tudja értelmezni a meglévő weboldalak szerkezetét, tartalmi és formázási elemeit. Ismerje a HTML5 oldalakat leíró nyelv fontosabb strukturális és formai elemeit (tageket), valamint az elemekhez tartozó fontosabb attribútumokat (megjegyzés, !DOCTYPE, html, head, meta, link, title, script, body, p, h1-h6, b, i, u, strong, style, br, hr, table, tr, th, td, ol, ul, li, span, div, a, img).	Ismerje az elemekhez tartozó fontosabb attribútumokat: sub, sup, iframe, dl, dt, dd, fieldset, header, footer, section, nav.
2.1.1.2. Stílusok, stíluslapok	Ismerje a stílusok és stíluslapok (CSS) szerepét, a CSS3 leírók szintaxisát. CSS3 szelektorok: elem, id, class és csoport. CSS3 jellemzők: color, opacity, background*, border*, margin*, padding*, overflow, display, float, z-index, rel, *width, *height, top, bottom, left, right, position, line-height, text-align, vertical-align, text-justify, text-transform, font, font-family, font-size, font-style, text-decoration, list-style*, cursor. (a *-gal jelölt elemek több jellemzőt jeleznek, pl. margin-left, margin-right)	CSS3 jellemzők: clear, visibility, data*, letter-spacing, font-stretch.
2.1.1.3. Reszponzív weboldalak	Ismerje a részponzív weboldalak kialakításának alapelveit.	Ismerje a részponzív kialakítást szolgáló Bootstrap keretrendszer alapvető eszközeit.
2.1.1.4. Fejlesztőeszközök		Ismerje a böngészőprogramok beépített fejlesztő eszközeinek vagy más hasonló célú beépülő eszközeinek (pl. Chrome DevTools, Firebug) főbb funkcióit.
2.1.2. JavaScript		
2.1.2.1. JavaScript alapok	Ismerje a JavaScript nyelv alapvető szintaktikai elemeit és a dinamikus weboldal kialakítás alapjait. Ismerje az értékadást, az aritmetikai és logikai műveleteket, a kifejezések kiértékelésének módját.	Ismerje az esemény vezérelt webprogramozás alapjait. Ismerje az elemi és összetett adattípusokat. Ismerje a függvények szerepét. Ismerje a HTML oldalak objektumait, azok tulajdonságait és metódusait.
2.1.2.2. JavaScript objektumok és események	Tudja értelmezni meglévő dinamikus weboldalak esetén a JavaScript kódban az események (onClick, onLoad, onBlur, onFocus) kezelésére, valamint az egyes elemek módosítására szolgáló programrészleteket.	Tudja mi a DOM (Document Object Model), tudja mi a szerepe az elem- (element), a tulajdonság- (attribute) és a szöveg (text) típusú csomópontnak (node). Ismerje az egyes elemek elérésének, módosításának és létrehozásának módját. Ismerje az eseményeket és az eseményfigyelő eljárásokat (onClick, onLoad, onBlur, onFocus események). Ismerje az űrlapelemek szerepét (form, input, select, option, textarea, label).
2.1.2.3. Hibakeresés, tesztelés, jQuery könyvtár		Tudja, hogyan lehet hibakeresés végezni a JavaScript kódban, illetve hogyan lehet a kódot tesztelni. Ismerje a jQuery JavaScript könyvtár szerepét és alapvető szolgáltatásait.
2.1.3. Programozás Java vagy C# nyelven		

2.1.3.1. A Java vagy C# nyelv alapjai	Ismerje a Java vagy C# fejlesztési környezet (IDE) funkcióit és szolgáltatásait. Ismerje a programkészítés lépéseit (feladat kitűzése, specifikáció, algoritmuskészítés, kódolás, tesztelés, dokumentálás). Ismerje a Java vagy C# környezetben használható - elemi adattípusokat (egész, valós, logikai, karakter), azok jellemzőit; - a típuskonverziós lehetőségeket; - a változókat és kifejezéseket; - vezérlési szerkezeteket (szekvencia, szelekció, iteráció); - összetett adattípusokat (karakterlánc, tömb, struktúra, lista, halmaz); - értékadási, aritmetikai és logikai műveleteket; - a kifejezések kiértékelésének szabályait; Tudja, hogyan kell szöveges fájlban található adatokat beolvasni, tárolni és feldolgozni.	Ismerje a hibakeresés és tesztelés alapelveit.
2.1.3.2. Programozási típusfeladatok	Tudja, hogy milyen szerepet tölt be egy függvény. Ismerje a függvény definiálásának és meghívásának módját Java vagy C# környezetben. Tudja a paraméterek fajtáit, a paraméterátadás módszereit és a paraméterátadás folyamatát. Ismerje a programozási típusfeladatok (összegzés, megszámlálás, eldöntés, szélsőérték keresés, kiválasztás, kiválogatás, lineáris keresés) algoritmusát.	Tudja, a tiszta kód alapvető szabályait a függvényekkel kapcsolatban.
2.1.3.3. Objektum orientált programozás (OOP) Java vagy C# környezetben	Ismerje az objektum fogalmát a hétköznapi életben és az OOP környezetben, legyen képes leírni a két „világ” kapcsolatát. Ismerje az osztályok fogalmát és szerepét. Tudja, miként lehet a meglévő osztályokat használni. Ismerje a fontosabb tagtípusokat (mezők, konstansok, jellemzők, metódusok, események, konstruktor). Ismerje az osztályok példányosításának módját.	Ismerje a legfontosabb tagtípusokat (destruktor). Tudja ismertetni az OOP fontosabb jellemzőit és fogalmait (egységbezárás, öröklés, polimorfizmus, interface) Ismerje az objektum orientált tervezés (OOD) alapelveit. Tudja, hogy miként működik a kivételkezelés, a hibakeresés és a naplózás. Ismerje a különböző tesztelési lehetőségeket (ismételhetőség, izoláció, automatizálhatóság).
2.1.3.4. Grafikus felületű asztali alkalmazások készítése Java vagy C# nyelven	Ismerje a grafikus felhasználói felület tervezésének alapvető szempontjait és a grafikus felületet megvalósító technológiákat Java vagy C# környezetben. Ismerje a felhasználói felület készítését támogató osztályokat és gyűjteményeket Java vagy C# környezetben. Ismerje az ablakok és dialógusablakok használatának módját. Ismerje a legfontosabb vezérlőket (címké, beviteli mező, lista, legördülő lista, parancsgomb, opciógomb, kapcsolókeret) és azok jellemzőit, metódusait és eseményeit. Tudja, miként lehet vezérlőket létrehozni tervezési időben.	Tudja, miként lehet vezérlőket létrehozni futási időben. Tudja, hogyan lehet érintőképernyővel vezérelt felhasználói felületet létrehozni. Ismerje az esemény, az eseménykezelő és a delegált fogalmát, valamint ezek kapcsolatát. Ismerje az ábrák (rajzok) megjelenítését támogató osztályokat és gyűjteményeket.

	Tudja, hogyan lehet billentyűzettel és mutató eszközzel vezérelt felhasználói felületet létrehozni. Ismerje az esemény, az eseménykezelő fogalmát, valamint ezek kapcsolatát.	
2.1.4. Adatbázis-kezelés		
2.1.4.1. Relációs adatbázisok, az SQL használata	Ismerje a relációs adatbázisokkal kapcsolatos alapvető fogalmakat (elsődleges kulcsok, idegenkulcsok, indexek, mezők, rekordok, adatintegritás, adatbázis séma) Ismerje a fontosabb mezőtípusokat és tulajdonságaikat. Tudja az adatmanipulációs (DML) SQL utasítások (SELECT, INSERT, UPDATE, DELETE) szerepét és szintaxisát MySQL környezetben. Tudja az adatdefiníciós (DDL) SQL utasítások (CREATE, ALTER, DROP) szerepét és szintaxisát MySQL környezetben. Ismerje az SQL utasítások elemeit (záradékok, módosítók) és szintaxisát MySQL környezetben.	Ismerje a relációs adatbázisok legfontosabb tervezési elveit. Ismerje az SQL utasítások elemeit (függvények) és szintaxisát MySQL szerver környezetben. Tudja, miként lehet kifejezéseket és számított mezőket használni az SQL utasításokban.
2.1.4.2. Webes adatbázis-kezelő alkalmazások		Ismerje a PHP vagy Node.js szerver oldali script nyelv szerepét. Tudja annak módját, miként lehet egyszerű adatbázis-kezelési feladatot megvalósítani a PHP vagy Node.js szerver oldali script nyelven. Ismerje az Ajax alapfunkcióját és az Ajax felhasználását egyszerű webes adatbázis-kezelési feladat megvalósításához.
2.2. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés gyakorlat		
2.2.1. Weboldalak kódolása		
2.2.1.1. HTML leíró nyelv	Tudja alkalmazni a HTML5 oldalakat leíró nyelv fontosabb strukturális és formai elemeit (tageket), valamint az elemekhez tartozó fontosabb attribútumokat (megjegyzés, !DOCTYPE, html, head, meta, link, title, script, body, p, h1-h6, b, i, u, strong, style, br, hr, table, tr, th, td, ol, ul, li, span, div, a, img) meglévő weboldalak módosítására vagy új weblapok létrehozására.	Tudja alkalmazni az elemekhez tartozó fontosabb attribútumokat (sub, sup, iframe, dl, dt, dd, fieldset, header, footer, section, nav) meglévő weboldalak módosítására vagy új weblapok létrehozására.
2.2.1.2. Stílusok, stíluslapok	Legyen képes stílusok vagy stíluslapok alkalmazására meglévő weboldalak vagy újonnan létrehozott weboldalak formázásához. Legyen képes alkalmazni a legfontosabb CSS3 jellemzőket color, opacity, background*, border*, margin*, padding*, overflow, display, float, z-index, rel, *width, *height, top, bottom, left, right, position, line-height, text-align, vertical-align, text-justify, text-transform, font, font-family, font-size, font-style, text-decoration, list-style*, cursor). (a *-gal jelölt elemek több jellemzőt jeleznek, pl. margin-left, margin-right).	Legyen képes alkalmazni a legfontosabb CSS3 szelektorokat (elem, id, class és csoport). Legyen képes alkalmazni a legfontosabb CSS3 jellemzőket (clear, visibility, data*, letter-spacing, font-stretch).
2.2.1.3. Reszponzív weboldalak	Legyen képes Bootstrap keretrendszer segítségével létrehozott egyszerűbb szerkezetű, részponzív weboldalak módosítására, a részponzív viselkedés megtartásával.	Legyen képes egyszerűbb szerkezetű részponzív weboldalak kialakítására Bootstrap keretrendszer segítségével.

2.2.1.4. Fejlesztőeszközök		Legyen képes a Chrome DevTools vagy más hasonló célú eszköz tesztelési és hibakeresési célú használatára.
2.2.2. JavaScript		
2.2.2.1. JavaScript alapok	Legyen képes weboldalak dinamikus viselkedéséhez készen kapott JavaScript kódot beilleszteni vagy csatolni. Legyen képes alkalmazni az értékadást, az aritmetikai és logikai műveleteket meglévő JavaScript kód kismértékű módosításához.	Legyen képes alkalmazni az elemi és összetett adattípusokat, az értékadást, az aritmetikai és logikai műveleteket és függvényeket dinamikus weboldalak létrehozására szolgáló JavaScript kódban.
2.2.2.2. JavaScript objektumok és események	Legyen képes dinamikus weboldalak készen kapott JavaScript kódjában az események (onClick, onLoad, onBlur, onFocus) kezelésére szolgáló eljárások kismértékű módosítására.	Legyen képes a DOM (Document Object Model) különböző típusú csomópontjainak módosítására, valamint új csomópontok létrehozására JavaScripttel. Tudja alkalmazni az eseménykezelő eljárásokat (onClick, onLoad, onBlur, onFocus események) dinamikus weboldalak kialakításához. Legyen képes webes űrlapokat létrehozni és alkalmazni (form, input, select, option, textarea, label).
2.2.2.3. Hibakeresés, tesztelés, jQuery könyvtár		Tudjon hibakeresést végezni a JavaScript kódban, illetve a kódot tesztelni Chrome DevTools vagy más hasonló célú eszköz segítségével. Legyen képes a jQuery JavaScript könyvtár alapszintű szolgáltatásait (szelektorok, objektum manipuláció, eseménykezelés) használni a hatékonyabb és tömörebb JavaScript kód érdekében.
2.2.3. Programozás Java vagy C# nyelven		
2.2.3.1. A Java vagy C# nyelv alapjai	Legyen képes a Java vagy C# fejlesztési környezet (IDE) hatékony használatára. Legyen képes egyszerűbb Java vagy C# programok létrehozásában célszerűen alkalmazni - az elemi adattípusokat (egész, valós, logikai, karakter), azok jellemzőit; - a típuskonverziós lehetőségeket; - a változókat és kifejezéseket; - a vezérlési szerkezeteket (szekvencia, szelekció, iteráció); - a fontosabb összetett adattípusokat (karakterlánc, tömb, struktúra, lista); - értékadási, aritmetikai és logikai műveleteket; - a kifejezések kiértékelésének szabályait; Legyen képes szöveges fájlban található adatokat beolvasni, tárolni és feldolgozni. Tudja alkalmazni a kivételkezelést. Tudjon mondatszerű leírással megadott algoritmust kódolni Java vagy C# nyelven.	Legyen képes az elkészített program hatékony tesztelésére, valamint a felfedezett hibák hatékony kiszűrésére és javítására.

2.2.3.2. Programozási típusfeladatok	Legyen képes átlátható és hatékony kód létrehozására függvények definiálásával és hívásával Java vagy C# környezetben. Tudja célszerűen alkalmazni a paraméterek fajtáit, a paraméterátadás módszereit és a paraméterátadás folyamatát. Tudja alkalmazni a programozási típusfeladatokat vagy azok célját megvalósító beépített metódusokat (összegzés, megszámlálás, eldöntés, szélsőérték keresés, kiválasztás, kiválogatás, lineáris keresés).	Tudja érvényesíteni a tiszta kód alapvető szabályait a függvényekkel kapcsolatban.
2.2.3.3. Objektum orientált programozás (OOP) Java vagy C# környezetben	Legyen képes a Java vagy C# programozási nyelv beépített osztályainak vagy más által készített osztályok felhasználására. Legyen képes osztályokat példányosítani.	Legyen képes egyszerűbb problémák kezelésére szolgáló saját osztályok definiálására és alkalmazására (konstruktorok, mezők, jellemzők, metódusok, események készítése, alkalmazása).
2.2.3.4. Grafikus felületű asztali alkalmazások készítése Java vagy C# nyelven	Legyen képes egyszerűbb asztali alkalmazások felhasználói felületének tervezésére. Tudja alkalmazni a statikus grafikus felület készítését támogató osztályokat és gyűjteményeket Java vagy C# környezetben. Legyen képes az ablakok és dialógusablakok megfelelő használatára. Legyen képes vezérlőket (címke, beviteli mező, lista, legördülő lista, parancsgomb, opciógomb, kapcsolókeret) létrehozni tervezési időben. Legyen képes billentyűzettel és mutató eszközzel működő, eseményvezérelt felhasználói felület létrehozására.	Tudja alkalmazni a felhasználói felület készítését támogató osztályokat és gyűjteményeket Java vagy C# környezetben. Legyen képes vezérlőket (címke, beviteli mező, lista, legördülő lista, parancsgomb, opciógomb, kapcsolókeret) létrehozni futási időben. Legyen képes érintőképernyővel működő, eseményvezérelt felhasználói felület létrehozására. Tudja alkalmazni az ábrák (rajzok) megjelenítését támogató osztályokat és gyűjteményeket.
2.2.4. Adatbázis-kezelés		
2.2.4.1. Relációs adatbázisok, az SQL használata	Legyen képes MySQL relációs adatbázisokban táblák létrehozására a megfelelő mezőtípusok kiválasztásával, valamint az adatok importálására meglévő adatforrásból. Legyen képes táblák közötti adatintegritást biztosító kapcsolatok kiépítésére. Tudja alkalmazni az adatmanipulációs SQL utasításokat (SELECT, INSERT, UPDATE, DELETE). Tudja alkalmazni az adatdefiníciós SQL utasításokat (CREATE, ALTER, DROP) Legyen képes megfelelően használni az SQL utasítások elemeit (záradékok, módosítók).	Legyen képes MySQL relációs adatbázisok tervezésére, valamint az adatbázisok létrehozására a megfelelő mezőtípusok kiválasztásával, valamint az adatok importálására meglévő adatforrásból. Legyen képes megfelelően használni az SQL utasítások elemeit (függvények). Legyen képes kifejezések és számított mezők használatára az SQL utasításokban.
2.2.4.2. Webes adatbázis-kezelő alkalmazások		Legyen képes egyszerűbb PHP vagy Node.js script nyelven készült egyszerű szerver oldali alkalmazás értelmezésére, célszerű módosítására és futtatására. Legyen képes használni és módosítani PHP vagy Node.js szerver oldali script egyszerű adatbázis-kezelési feladatot megvalósító programkódját, illetve az azokba ágyazott SQL utasításokat. Legyen képes egyszerű, a szerver oldali alkalmazással kommunikáló kliens oldali webes adatbázis-kezelő alkalmazás létrehozására.

		Legyen képes az Ajax technológia alapszintű alkalmazására annak érdekében, hogy a weboldal frissítése az oldal újratöltése nélkül megtörténhessen a szervertől kapott adatoknak megfelelően.

3. Hálózati ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Hálózati ismeretek I.		
3.1.1. Hálózati infrastruktúra, hálózati operációs rendszerek	Ismerje a helyi hálózati és az internetes kommunikációs lehetőségeket. Ismerje az alapvető hálózati összetevőket és azok jellemző tulajdonságait.	
3.1.2. Fizikai és adatkapcsolati réteg feladatai, Ethernet protokoll	Ismerje az alapvető hálózati közegeket (vezetékes, vezeték nélküli), azok tulajdonságait, illetve jellemzőit. Ismerje az OSI és TCP/IP rétegelt modellt, ismerje az egyes rétegeket és azok alapvető feladatait. Legyen tisztában a fizikai címzés fogalmával, jellemzőivel, jelentőségével.	Ismerje az Ethernet technológia működését, jellemzőit. Ismerje az ARP protokollt.
3.1.3. Hálózati és a szállítási réteg feladatai, protokolljai	Ismerje az IPv4 protokoll szerepét és jellemzőit. Ismerje az IPv6 kifejlesztésének és bevezetésének okát, valamint legalapvetőbb jellemzőit. Ismerje a forgalomirányítók felépítését, működését, indulási folyamatát. Ismerje a forgalomirányítók alapszintű konfigurációs beállításait. Ismerje a szállítási réteg protokolljait, azok jellemzőit.	Ismerje az IPv6 protokoll szerepét és jellemzőit. Legyen képes a TCP és az UDP protokoll összehasonlítására.
3.1.4. IPv4 és IPv6 címzési struktúra, alhálózatok	Ismerje az IPv4 cím szerkezetét, felépítését. Ismerje a VLSM és a CIDR fogalmát. Legyen tisztában az alapértelmezett átjáró fogalmával, szerepével.	Legyen képes a VLSM és a CIDR alkalmazására a hálózat tervezésekor. Ismerje az IPv6 cím szerkezetét, felépítését, típusait.
3.1.5. Alkalmazási réteg protokolljai, hálózatbiztonság	Legyen tisztában a helyi hálózat és az internet alapvető szolgáltatásaival és azok jellemzőivel. Ismerjen egyenrangú (peer-to-peer) és kliens-szerver típusú szolgáltatásokat. Ismerje a forgalomirányítók sávon belüli és sávon kívüli elérésének lehetőségeit (konzol, telnet, SSH). Legyen tisztában a biztonsági mentés jelentőségével.	
3.1.6. Kapcsolt helyi hálózatok és VLAN-ok	Ismerje a kapcsolók felépítését, működését, indulási folyamatát. Ismerje a kapcsolók alapszintű konfigurációs beállításait. Ismerje a kapcsolók sávon belüli és sávon kívüli elérésének lehetőségeit (konzol, telnet, SSH).	Legyen tisztában az ütközési és szórási tartomány fogalmával. Legyen tisztában a portvédelem fogalmával, jelentőségével. Ismerje a VLAN-ok szerepét, megvalósítását. Legyen tisztában a trónk és hozzáférési portok jellemzőivel, használatával.

3.1.7. Forgalomirányítási ismeretek	Ismerje a forgalomirányítás alapfogalmait. Legyen tisztában a forgalomirányító tábla felépítésével, szerkezetével. Legyen tisztában a statikus forgalomirányítás lehetőségeivel IPv4 hálózatokban. Ismerje az alapértelmezett útvonal fogalmát. Legyen tisztában a dinamikus forgalomirányítás működésével, lehetőségeivel. Ismerje az IPv4 irányító protokollokat (RIPv2, OSPFv2).	Legyen tisztában a statikus forgalomirányítás lehetőségeivel IPv6 hálózatokban. Ismerje az IPv6 irányító protokollokat (RIPng). Ismerje a VLAN-ok közti forgalomirányítási lehetőségeket.
3.1.8. A biztonságos hálózat, forgalomszűrés	Legyen tisztában a hozzáférési lista fogalmával, céljával.	Ismerje a normál és kiterjesztett hozzáférési listák jellemzőit.
3.1.9. IP szolgáltatások	Ismerje a DHCPv4 szolgáltatás működését. Legyen tisztában a NAT és PAT fogalmával.	Ismerje a DHCPv6 szolgáltatás működését.
3.2. Hálózati ismeretek I. gyakorlat		
3.2.1. Csatlakozás egy hálózathoz, a kapcsoló alap konfigurációja	Legyen képes vezetékes és vezeték nélküli helyi hálózat tervezésére és kiépítésére. Legyen képes hálózati eszközök üzembe helyezésére, csatlakoztatására és működésük ellenőrzésére. Legyen képes meglévő hálózat továbbfejlesztésére, bővítésére, átalakítására. Legyen képes kapcsoló alapszintű konfigurálására.	
3.2.2. Vezetékes és vezeték nélküli kapcsolódás helyi hálózathoz	Legyen képes a megfelelő átviteli közeg kiválasztására és hálózati eszközök összekötésére. Legyen képes hozzáférési pont és vezeték nélküli ügyfél konfigurálására.	
3.2.3. Forgalomirányítási alapok, adatfolyam kezelés	Legyen képes forgalomirányító alapszintű konfigurálására. Legyen képes alapértelmezett átjáró meghatározására, beállítására.	
3.2.4. IP-címzés a gyakorlatban	Ismerje az IPv4 címek kiosztásának és beállításának lehetőségeit. Legyen képes nem osztályalapú címek és hálózati maszkok használatára. Legyen képes IPv4 címet statikusan beállítani a hálózati eszközökön és klienseken. Legyen képes IPv4 címzési hibák felismerésére, elhárítására.	Ismerje az IPv6 címek kiosztásának és beállításának lehetőségeit. Legyen képes VLSM címzést tervezni, megvalósítani. Legyen képes IPv6 címet statikusan beállítani a hálózati eszközökön és klienseken. Legyen képes IPv6 címzési hibák felismerésére, elhárítására.
3.2.5. Szerver-kliens kapcsolódás, hálózatbiztonság	Legyen képes forgalomirányító távoli elérésének beállítására (telnet, SSH). Legyen képes a hálózati eszközök konfigurációját és operációs rendszerét menteni, illetve helyreállítani.	
3.2.6. Kapcsolás folyamata és a VLAN-ok használata	Legyen képes kapcsoló távoli elérésének beállítására (telnet, SSH).	Legyen képes portvédelem konfigurálására. Legyen képes kapcsolókon VLAN-ok kialakítására, portok VLAN-okhoz rendelésére. Legyen képes trónk kapcsolatok konfigurálása.

3.2.7. Statikus és dinamikus forgalomirányítás	Legyen képes IPv4 hálózatban statikus forgalomirányítás konfigurálására (alapértelmezett útvonal is). Legyen képes IPv4 hálózatban dinamikus forgalomirányítás konfigurálására (RIPv2, OSPFv2). Legyen képes forgalomirányítási hibák felismerésére, elhárítására.	Legyen képes IPv6 hálózatban statikus forgalomirányítás konfigurálására (alapértelmezett útvonal is). Legyen képes IPv6 hálózatban dinamikus forgalomirányítás konfigurálására (RIPng). Legyen képes VLAN-ok közti forgalomirányítás megvalósítására forgalomirányító használatával.
3.2.8. A biztonságos hálózat kialakítása, forgalomszűrés	Legyen képes alapszintű forgalomszűrés feladatokat megvalósítani normál IPv4 hozzáférési listák alkalmazásával. Legyen képes normál IPv4 hozzáférési listák hibáinak felismerésére, elhárítására.	Legyen képes forgalomszűrés feladatokat megvalósítani normál és kiterjesztett IPv4 hozzáférési listák alkalmazásával. Legyen képes a virtuális vonal védelmére normál és kiterjesztett IPv4 hozzáférési lista használatával. Legyen képes normál és kiterjesztett IPv4 hozzáférési listák hibáinak felismerésére, elhárítására.
3.2.9. IP szolgáltatások a gyakorlatban	Legyen képes DHCPv4 szolgáltatás konfigurálására hálózati eszközökön. Legyen képes klienseken dinamikus címigény beállítására (DHCPv4). Legyen képes a DHCPv4 szolgáltatás hibáinak felismerésére, elhárítására. Legyen képes forgalomirányítón NAT és PAT beállítására.	Legyen képes DHCPv6 szolgáltatás konfigurálására hálózati eszközökön. Legyen képes klienseken dinamikus címigény beállítására (DHCPv6). Legyen képes a DHCPv6 szolgáltatás hibáinak felismerésére, elhárítására.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
120 pont	30 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Internetelés nélküli számítógép, megfelelő szoftverekkel, forrás fájlok	Számítógép internet eléréssel, az eszközlistában felsorolt eszközök	Internetelés nélküli számítógép, megfelelő szoftverekkel, forrás fájlok	Számítógép internet eléréssel, az eszközlistában felsorolt eszközök

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	Szoftverlista	Szóbeli témakörök a szóbeli vizsga gyakorlati feladatainak elvégzéséhez szükséges eszköz- és szoftverlista	Szoftverlista	Szóbeli témakörök a szóbeli vizsga gyakorlati feladatainak elvégzéséhez szükséges eszköz- és szoftverlista
Mikor?	a vizsga évét megelőző tanév végéig	az eszköz és szoftverlista a vizsga évét megelőző tanév végéig, a témakörök jogszabály szerint	a vizsga évét megelőző tanév végéig	eszköz- és szoftverlista a vizsga évét megelőző tanév végéig, témakörök jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
Számítógépen megoldott gyakorlati feladatok	Egy tétel kifejtése, és párbeszéd a tétellel kapcsolatban
120 pont	30 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Vizsgázóként szükséges segédeszközök: számítógép a megfelelő szoftverekkel (a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja).

A kormányhivatalok által szervezett vizsgák esetén a vizsgázó az adott vizsgaidőszakra érvényes, a központilag kiadott szoftverlistáról választhat. A középiskola által szervezett vizsga esetén a vizsgázó az iskola által kihirdetett szoftverek közül választhat. A vizsgázónak a jelentkezéssel egy időben le kell adnia egy nyilatkozatot, amelyben megjelöli, hogy az érettségi vizsgán az egyes szoftvercsoportokon belül az adott feladattípusok megoldásához az adott vizsgaidőszakra a vizsgaszervező által rendelkezésére bocsátott szoftverlistából mely szoftvereket kívánja használni.

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. A vizsga megkezdése előtt a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgához szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját

hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot és szükség esetén a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a vizsga megkezdése előtt ellenőrizheti a számára biztosított szoftverkörnyezetet.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is önállóan határozhatja meg.

A felügyelő tanárnak a vizsga befejezése előtt 10 perccel figyelmeztetnie kell a vizsgázókat, hogy mentsék el a munkájukat.

A terem berendezése:

- A géptermet lehetőség szerint a számítógépes munkahelyre vonatkozó előírások figyelembevételével kell berendezni.
- A gépterem műszaki kialakítása, valamint a monitorok elhelyezése olyan legyen, hogy a vizsgázók egymás munkáját ne zavarják, illetve ne tudják segíteni egymást.

A számítógépek:

- A megfelelő működés biztosítása érdekében a vizsgakörnyezetet kellő időben elő kell készíteni.
- Rendelkezésre kell állni legalább a vizsgázók számának megfelelő számú számítógépnek, valamint tartalék gépeknek.
- Csak olyan számítógép használható, amely megfelel az alkalmazott operációs rendszer és egyéb szoftverek optimális hardverigényének, a háttértárolón pedig feltétlenül maradjon elegendő szabad terület.
- A vizsga ideje alatt a gépekről nem lehet elérhető egyetlen olyan állomány sem, amely nem tartozik a telepített programokhoz, és a várható feladatok megoldását segíti. Ez alól kivételt képeznek a központilag kiadott szoftverlistában felsorolt offline dokumentációk közül azok, amelyeket a tételkészítő-bizottság az egyes tételekhez tartozó forrás cd-n eljuttatott a vizsgahelyszínekre.

- Ha valamelyik eredetileg kiválasztott számítógép működése a vizsga előtti időszakban bizonytalan, akkor javasolt azt a vizsgáztatásból kivonni.

A vizsga előkészítése:

- A vizsga során használható gépeket (a tartalékgépeket is) úgy kell előkészíteni, hogy a gyakorlati feladatok megoldása problémamentes legyen.
- A feladatok megoldásához szükséges forrásállományokat minden vizsgázó mappájába be kell másolni a vizsga megkezdése előtt.

Archiválás:

- A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat két példányban, a későbbi módosítást és manipulációt kizáró technológiát használva adathordozóra írja (pl. CD-R, DVD-R, DVD+R).
- A vizsgabizottságot működtető intézmény az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban az írásbeli dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

A gyakorlati feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatsor tematikája lefedi a követelményrendszer alábbi témaköreit, és időarányaiban a következőkre törekszik:

Feladatok	Idő
Hálózati ismeretek	60 perc
Programozás	60 perc
Weboldalak kódolása és adatbázis-kezelés	60 perc

Az egyes feladatok esetén előforduló témakörök:

Feladatok	Témakörök
Hálózati ismeretek	3.2.1. Csatlakozás egy hálózathoz, a kapcsoló alap konfigurációja 3.2.2. Vezetékes és vezeték nélküli kapcsolódás helyi hálózathoz 3.2.3. Forgalmirányítási alapok, adatfolyam kezelés 3.2.4. IP-címzés a gyakorlatban 3.2.5. Szerver-kliens kapcsolódás, hálózatbiztonság 3.2.6. Kapcsolás folyamata 3.2.7. Statikus és dinamikus forgalmirányítás 3.2.8. A biztonságos hálózat kialakítása, forgalomszűrés 3.2.9. IP szolgáltatások a gyakorlatban
Programozás	2.2.3. Programozás Java vagy C# nyelven
Weboldalak kódolása és adatbázis-kezelés	2.2.1. Weboldalak kódolása 2.2.2. JavaScript 2.2.4. Adatbázis-kezelés

A feladatsor megoldásához a vizsgázók használhatják a központilag kiadott szoftverlistában meghatározott és a számítógépekre előre telepített offline dokumentációs csomagok közül azokat, amelyeket a feladatlaphoz tartozó forrás cd tartalmaz.

A gyakorlati feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, az egyes megoldásrészekre adható részpontszámokat, annak lehetséges bontását. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Feladatok	Pontszám
Hálózati ismeretek	40 pont
Programozás	40 pont
Weboldalak kódolása és adatbázis-kezelés	40 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga egyetlen tétel kifejtéséből, valamint néhány perces beszélgetésből áll, amely a vizsgázónak a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs képességét méri.

A kormányhivatalok által szervezett szóbeli vizsga helyszínén rendelkezésre kell állnia az eszköz- és szoftverlistában leírt eszközöknek és szoftvereknek (pl. internet eléréssel rendelkező számítógép, nyomtató, mérőeszköz, kábel, szerszámok). A számítógép és az eszközök működőképességének biztosítása érdekében a rendszergazdának a szóbeli vizsga teljes ideje alatt elérhetőnek kell lennie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga tételei egy adott témakör elméleti és bizonyos témakörök esetén gyakorlati ismeretanyagát is számon kéri. A tételsor legalább 20 tételből áll, évente cserélni kell a tételek legalább 10%-át. A szóbeli tételsor tételei az alábbi témakörökből jelölhetők ki:

- 1.1. Információtechnológiai alapok
 - 1.1.1. Bevezetés a számítógépes architektúrákba
 - 1.1.2. Szoftverismeret
 - 1.1.3. Információtechnológiai biztonság alapjai
- 1.2. Információtechnológiai gyakorlat
 - 1.2.1. Számítógép összeszerelése
 - 1.2.2. Telepítés és konfigurálás
 - 1.2.3. Karbantartás
- 2.1. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés
 - 2.1.1. Weboldalak kódolása
 - 2.1.2. JavaScript
 - 2.1.3. Programozás Java vagy C# nyelven
 - 2.1.4. Adatbázis-kezelés
- 3.1. Hálózati ismeretek I.
 - 3.1.1. Hálózati infrastruktúra, hálózati operációs rendszerek
 - 3.1.2. Fizikai és adatkapcsolati réteg feladatai, Ethernet protokoll
 - 3.1.3. Hálózati és a szállítási réteg feladatai, protokolljai
 - 3.1.4. IPv4 címezési struktúra, alhálózatok
 - 3.1.5. Alkalmazási réteg protokolljai, hálózatbiztonság
 - 3.1.6. Kapcsolt helyi hálózatok
 - 3.1.7. Forgalmirányítási ismeretek
 - 3.1.8. A biztonságos hálózat, forgalomszűrés
 - 3.1.9. IP szolgáltatások

Az 1.2. témakör esetén a szóbeli tétel gyakorlati feladatot is tartalmazhat, amelyet a felkészülési időben kell elvégezni és azt a felelet során kell bemutatni.

A szóbeli tételsor az alábbi táblázatban megadott témakör arányokkal úgy kerül összeállításra, hogy egy szóbeli tétel csak egy témakör ismeretanyagát kéri számon.

Témakör	Arány
1. Információtechnológiai alapok	15%
2. Információtechnológiai gyakorlat	15%
3. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés	30%
4. Hálózati ismeretek I.	40%

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 30 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Tartalom	24 pont
Felépítés	3 pont
Előadásmód, szaknyelv használata	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
Számítógépen megoldott gyakorlati feladatok	Egy tétel kifejtése és párbeszéd a tétellel kapcsolatban
120 pont	30 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Vizsgázónként szükséges segédeszközök: számítógép a megfelelő szoftverekkel (a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja).

A vizsgázó az adott vizsgaidőszakra érvényes, központilag kiadott szoftverlistáról választhat. A vizsgára jelentkezőnek a jelentkezéssel egy időben nyilatkoznia kell arról, hogy az adott szoftvercsoportokon belül az adott feladattípusok megoldásához az adott vizsgaidőszakra érvényes szoftverlistából mely szoftvereket kívánja használni.

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. A vizsga megkezdése előtt a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgához szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot és szükség esetén a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a vizsga megkezdése előtt ellenőrizheti a számára biztosított szoftverkörnyezetet.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is önállóan határozhatja meg.

A felügyelő tanárnak a vizsga befejezése előtt 10 perccel figyelmeztetnie kell a vizsgázókat, hogy mentsék el a munkájukat.

A terem berendezése:

- A géptermet lehetőség szerint a számítógépes munkahelyre vonatkozó előírások figyelembevételével kell berendezni.
- A gépterem műszaki kialakítása, valamint a monitorok elhelyezése olyan legyen, hogy a vizsgázók egymás munkáját ne zavarják, illetve ne tudják segíteni egymást.

A számítógépek:

- A megfelelő működés biztosítása érdekében a vizsgakörnyezetet kellő időben elő kell készíteni.
- Rendelkezésre kell állni legalább a vizsgázók számának megfelelő számú számítógépnek, valamint tartalék gépeknek.
- Csak olyan számítógép használható, amely megfelel az alkalmazott operációs rendszer és egyéb szoftverek optimális hardverigényének, a háttértárolón pedig feltétlenül maradjon elegendő szabad terület.

- A vizsga ideje alatt a gépekről nem lehet elérhető egyetlen olyan állomány sem, amely nem tartozik a telepített programokhoz, és a várható feladatok megoldását segíti. Ez alól kivételt képeznek a központilag kiadott szoftverlistában felsorolt offline dokumentációk közül azok, bizottság az egyes tételekhez tartozó forrás cd-n eljuttatott a vizsgahelyszínekre.

- Ha valamelyik eredetileg kiválasztott számítógép működése a vizsga előtti időszakban bizonytalan, akkor javasolt azt a vizsgáztatásból kivonni.

A vizsga előkészítése:

- A vizsga során használható gépeket, tartalékgépeket úgy kell előkészíteni, hogy a vizsgázók a számukra létrehozott egyedi azonosítóval bejelentkezve tudják elkészíteni a munkájukat. A vizsgázó azonosító jelét és felhasználóazonosítóját a vizsgadokumentációval együtt kell kezelni.

- A feladatok megoldásához szükséges forrásállományokat minden vizsgázó mappájába be kell másolni a vizsga megkezdése előtt.

Archiválás:

- A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat két példányban, a későbbi módosítást és manipulációt kizáró technológiát használva adathordozóra írja (pl. CD-R, DVD-R, DVD+R).

- A vizsgabizottságot működtető intézmény az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban a gyakorlati dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

A gyakorlati feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Feladatok	Idő
Hálózati ismeretek	80 perc
Programozás	80 perc
Weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés	80 perc

A feladatsor tematikája lefedi a követelményrendszer alábbi témaköreit, és időarányaiban a következőkre törekszik:

Az egyes feladatok esetén előforduló témakörök:

Feladatok	Témakörök
Hálózati ismeretek	3.2.1. Csatlakozás egy hálózathoz, a kapcsoló alap konfigurációja 3.2.2. Vezetékes és vezeték nélküli kapcsolódás helyi hálózathoz 3.2.3. Forgalomirányítási alapok, adatfolyam kezelés 3.2.4. IP-címzés a gyakorlatban 3.2.5. Szerver-kliens kapcsolódás, hálózatbiztonság 3.2.6. Kapcsolás folyamata és a VLAN-ok használata 3.2.7. Statikus és dinamikus forgalomirányítás 3.2.8. A biztonságos hálózat kialakítása, forgalomszűrés 3.2.9. IP szolgáltatások a gyakorlatban
Programozás	2.2.3. Programozás Java vagy C# nyelven
Weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés	2.2.1. Weboldalak kódolása 2.2.2. JavaScript 2.2.4. Adatbázis-kezelés, adatbázis-kezelő alkalmazások készítése

A feladatsor megoldásához a vizsgázók használhatják a központilag kiadott szoftverlistában meghatározott és a számítógépekre előre telepített offline dokumentációs csomagok közül azokat, amelyeket a feladatlaphoz tartozó forrás cd tartalmaz.

A gyakorlati vizsgarész értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, annak lehetséges változatait, az egyes megoldásrészekre adható részpontszámokat, annak lehetséges bontását.

Feladatok	Pontszám
Hálózati ismeretek	40 pont
Programozás	40 pont
Weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés	40 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga egyetlen tétel kifejtéséből, valamint néhány perces beszélgetésből áll, amely a vizsgázónak a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs képességét méri.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni.) Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményez a témához kapcsolódóan.

A szóbeli vizsga helyszínén rendelkezésre kell állnia az eszköz- és szoftverlistában leírt eszközöknek és szoftvereknek (pl. internet eléréssel rendelkező számítógép, nyomtató, mérőeszköz, kábel, szerszámok). A számítógép és az eszközök működőképességének biztosítása érdekében a rendszergazdának a szóbeli vizsga teljes ideje alatt elérhetőnek kell lennie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek legalább 10%-át.

A szóbeli vizsga tételei egy adott témakör elméleti és bizonyos témakörök esetén gyakorlati ismeretanyagát is számon kéri. A vizsgára megfogalmazott tételek a tételtípuson túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak.

A szóbeli tételsor tételei az alábbi témakörökből jelölhetők ki:

- 1.1. Információtechnológiai alapok
 - 1.1.1. Bevezetés a számítógépes architektúrákba
 - 1.1.2. Szoftverismeretek

- 1.1.3. Információtechnológiai biztonság alapjai
- 1.2. Információtechnológiai gyakorlat
 - 1.2.1. Számítógép összeszerelése
 - 1.2.2. Telepítés és konfigurálás
 - 1.2.3. Megelőző karbantartás
- 2.1. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés
 - 2.1.1. Weboldalak kódolása
 - 2.1.2. JavaScript
 - 2.1.3. Programozás Java vagy C# nyelven
 - 2.1.4. Adatbázis-kezelés
- 3.1. Hálózati ismeretek I.
 - 3.1.1. Hálózati infrastruktúra, hálózati operációs rendszerek
 - 3.1.2. Fizikai és adatkapcsolati réteg feladatai, Ethernet protokoll
 - 3.1.3. Hálózati és a szállítási réteg feladatai, protokolljai
 - 3.1.4. IPv4 és IPv6 címzési struktúra, alhálózatok
 - 3.1.5. Alkalmazási réteg protokolljai, hálózatbiztonság
 - 3.1.6. Kapcsolt helyi hálózatok és VLAN-ok
 - 3.1.7. Forgalmirányítási ismeretek
 - 3.1.8. A biztonságos hálózat, forgalomszűrés
 - 3.1.9. IP szolgáltatások

Az 1.2. témakör esetén a szóbeli tétel gyakorlati feladatot is tartalmazhat, amelyet a felkészülési időben kell elvégezni és azt a felelet során kell bemutatni.

A szóbeli tételsor az alábbi táblázatban megadott témakör arányokkal úgy kerül összeállításra, hogy egy szóbeli tétel csak egy témakör ismeretanyagát kéri számon.

Témakör	Arány
1. Információtechnológiai alapok	15%
2. Információtechnológiai gyakorlat	15%
3. Programozás, weboldalak kódolása, adatbázis-kezelés	30%
4. Hálózati ismeretek I.	40%

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 30 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Tartalom	24 pont
Felépítés	3 pont
Előadásmód, szaknyelv használata	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont

VEGYIPAR ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

VEGYIPARI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A vegyipari ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XIV. Vegyipar ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 521 06 Műanyagfeldolgozó technikus,
- 54 543 02 Gumiipari technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai szöveg megértése és alkotása írásban és szóban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes alkalmazni a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon.	
1.2. A szakmai fogalmak, az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A szakmai kifejezéseket használja helyesen egy adott téma kifejtésekor. Az írásbeli feladatok megoldása során tudjon szakszerű, pontos megfogalmazásokat használni.	A szakmai kifejezéseket használja rendszerszintű logikus gondolatmenetben.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes szakmai nyelven kommunikálni, a feltett kérdéseket megérteni és azokra választ adni.	A feltett kérdések megválaszolása legyen lényegre törő szakszerű.
1.4. Szakmai szöveg értelmezése	Legyen képes az írott és szóbeli szakmai szöveg alapján feladatokat értelmezni.	Legyen képes az írott és szóbeli szakmai szöveg alapján érveléssel megoldásokat javasolni.

2. Szakmai számolási készség, egyenletek megoldása, ábrák, diagramok alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Egyenletek megoldása	Legyen képes középiskolai matematikai ismeretek alkalmazására a szakmai számítási feladatok megoldása során.	Legyen képes összetett számítási feladatok végiggondolására, kiszámítására.

	Legyen képes megadott számítási képletekbe az adatokat, mennyiségeket, mértékegységet helyesen behelyettesíteni és az eredményt kiszámítani.	
2.2. Mérési eredmények feldolgozása	Legyen képes megadott mérési adatokból a szakmai feladatnak megfelelő eredményt kiszámítani.	Legyen képes megadott mérési adatokból a szakmai feladatnak megfelelő eredményt kiszámítani és azt értékelni.
2.3. Ábrák, diagramok alkalmazása	Legyen képes megadott diagramok és ábrák feladat szerinti értelmezésére. Megadott mérési adatokból tudjon diagramot készíteni.	Legyen képes megadott diagramok és ábrák feladat szerinti értelmezésére. Az értelmezés szerint tudjon következtetéseket levonni az adott témakörben. Megadott mérési adatokból tudjon diagramot készíteni. Önállóan is készítsen egyszerű, technológiai folyamatokról vázlatos ábrákat.

3. Ismeretek helyén való alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az ismeretanyag bemutatása, értelmezése a szakmai fogalmak alkalmazásával	Legyen képes a lényeg felismerésére és az ismeretanyag helyén való kezelésére.	
3.2. Számolásokban alkalmazott ismeretanyag	Legyen képes a számolásokhoz felhasznált ismeretet közérthető módon alkalmazni.	
3.3. Kommunikáció írásban	Az írásban adott feleletek legyenek érthetőek, értelmezhetőek, számítási feladatok levezetése legyen logikus, a megoldások lépései legyenek írásban alátámasztva.	Az írásban adott feleletek legyenek könnyen áttekinthetőek.

4. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Szabálykövetés	A biztonságos munkavégzésre vonatkozó munka- és tűzvédelmi szabályok ismerete.	
4.2. Pontosság	A számolási feladatok esetében a pontosság feleljen meg a szakmai követelményeknek.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Méréstechnika

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Méréstechnika alapjai	Ismerje a méréstechnikai alapfogalmakat (mérés, mért érték, mérőszám), mérések eszközeit, módszereit.	

1.2. Mértékegységek és mintavétel	Ismerje a – mérték és a mértékegység fogalmát, az alapegységeket, – a szakmára jellemző mértékegységek átváltását, – mintavétel és minta előkészítés szabályait, – gyakori mintavételi hibákat. Meg tudja határozni a mért értékek megadott középérték mutatószámait, valamint a gyakran alkalmazott viszonyszámokat.	Ismerje a gyakori mintavételi hibákat és kiküszöbölésük lehetséges módjait. Ismerje a leíró statisztikai alapfogalmakat, és meg tudja határozni a mért értékek megadott középérték és szóródás mutatószámait, valamint a gyakran alkalmazott viszonyszámokat.
1.3. Méréstechnikai műszerek	Ismerje a – gumi- és műanyagiparban leggyakrabban használt műszerek működési elvét, – a műszerek karbantartására vonatkozó előírásokat.	Ismerje a – mérőműszerek általános felépítését, a műszerek hitelesítésének, kalibrálásának szükségességét.

2. Anyagvizsgálatok gyakorlat I.

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Vizsgálati szabványok	Ismerje a – mérési szabványok létrehozásának fő okait, – mintaelőkészítés, mintavétel szabályait, – mérések végrehajtásának, kiértékelésének általános szabályait.	
2.2. Fizikai mérések	Legyen képes ismertetni – a tömegmérést, – a térfogatmérést, – a sűrűségmérést, – a hőmérsékletmérést, – a nyomásmérést, – a szemcseeloszlás vizsgálatot, nedvességtartalom mérést. Ismerje a vizsgálatok dokumentálásának módszereit. Ismerje az alapanyag/termék minősítésének lehetőségeit.	Értse és tudja ismertetni alapelveivel együtt – a tömegmérést, – a térfogatmérést, – a sűrűségmérést, – a hőmérsékletmérést, – a nyomásmérést, – a szemcseeloszlás vizsgálatot, nedvességtartalom mérést. Tudja elvégezni a vizsgálatok szakszerű dokumentálását. Tudja minősíteni az alapanyagokat/termékeket leírás segítségével.
2.3. Próbatest készítése	Ismerje a próbatest fogalmát. Ismerje milyen mérések végezhetők a próbatestek segítségével.	

3. Anyagvizsgálatok gyakorlat II.

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Mintavétel, kiértékelés a gyakorlatban	Tudja ismertetni műveleti utasítás alapján – a szabályos mintavételt ömlesztett anyagból, szilárd anyagból, folyadékból, – a kivett minta előkészítési műveletét, – a mintavétel dokumentálását	
3.2. Mechanikai anyagvizsgálatok	Legyen képes műveleti utasítás alapján ismertetni a – szakítószilárdság és relatív nyúlás meghatározását,	Legyen képes műveleti utasítás alapján ismertetni a – a fáradási vizsgálatot,

	– tapadásvizsgálatokat, – kopásvizsgálatot, – maradó alakváltozás vizsgálatát, – vastagságvizsgálatot, – keménységmérést. Legyen képes a mérési eredmények alapján a szükséges számításokat elvégezni, a kapott eredményeket értelmezni, összehasonlítani az előírt értékekkel, ez alapján minősíteni az alapanyagot, terméket. Ismerje az ide vonatkozó munkavédelmi szabályokat és tudja felelősséggel alkalmazni ezeket.	– az öregedésvizsgálatot, Legyen képes a mérési eredmények alapján a szükséges számításokat elvégezni, a kapott eredményeket értelmezni, összehasonlítani az előírt értékekkel, ez alapján minősíteni az alapanyagot, terméket.
3.3. Reológiai vizsgálatok	Legyen képes műveleti utasítás alapján ismertetni a – folyási képesség vizsgálatot, – plasztóelasztikus képesség vizsgálatot, – térhálósodási vizsgálatot. Legyen képes a mérési eredmények alapján a szükséges számításokat elvégezni, a kapott eredményeket értelmezni, összehasonlítani az előírt értékekkel, ez alapján minősíteni az alapanyagot, terméket. Ismerje az ide vonatkozó munkavédelmi szabályokat és tudja felelősséggel alkalmazni ezeket.	Tudjon bemutatni lejátszódó anyag és energia átalakulási folyamatokat. Tudja értelmezni a reológiai görbéket. Ismerje az ide vonatkozó munkavédelmi szabályokat és tudja felelősséggel alkalmazni ezeket.

4. Gépészeti alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Műszaki dokumentációk	Legyen képes – az alkatrészrajz jelöléseit értelmezni, – egyszerű szerelési tervet értelmezni, – egyszerű technológiai folyamatábrát értelmezni.	Legyen képes – berendezés működési elvét bemutató egyszerű vázlatrajzot készíteni, – egyszerű technológiai folyamatábrát készíteni és értelmezni.
4.2. Gépelemek	Ismerje és legyen képes bemutatni a – fontosabb kötésmódokat, kötő gépelemeket, – gördülőcsapágyak fő típusait, ezek típusjellemzőit, – gyakori meghajtási módokat és ezek jellemzőit.	
4.3. Segédüzemű gépek	Ismerje az áramlástani alapfogalmakat. Ismerje és használja számításokban a folytonossági tételt. Ismerje – a térfogat kiszorításos elven működő szivattyúk működési elvét, – az áramlástani elven működő szivattyúk működési elvét, – az ömlesztett anyagok üzemen belüli szállításának elvi lehetőségeit, – a darabáru szállításának elvi lehetőségeit, – a gázok, folyadékok, szilárd anyagok tárolásának berendezéseit,	Ismerje, értelmezze és tudja használni a szállítómagasságot. Ismerje a – légritkítók, – ventillátorok, – fúvók, – kompresszorok működési elvét.

	– az ipari adagoló, bemérő eszközök működési elvét.	
4.4. Energiaellátó rendszerek	Ismerje a hőtani alapfogalmakat. Tudjon különbséget tenni közvetlen és közvetett hőcsere között. Ismerje és használja számításokban az egyszerű hőcsere esetében alkalmazható összefüggéseket. Ismerje és legyen képes bemutatni az energiaellátó rendszerek, kemencék, kazánok funkcióit.	Ismerje és használja számításokban a hőcsere esetében alkalmazható összefüggéseket. Ismerje és legyen képes bemutatni – a villanymotorok működési elvét, – a pneumatikus és hidromotorok működési elvét, – a pneumatikus és a hidraulikus munkahengerek működési elvét – az elektromos árammal történő szerszámfűtés megvalósításának módjait, a hőmérséklet szabályozásának módját.

5. Gyártás-előkészítés berendezései gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Raktározás, szállítás berendezései	Ismerje az üzemben belüli anyagmozgatás eszközeit. Ismerje az ide vonatkozó munkavédelmi szabályokat és tudja felelősséggel alkalmazni ezeket.	
5.2. Aprítók, darabolók	Ismerje az aprító, vágó berendezéseket és a granuláló gépeket valamint a működési elvüket. Ismerje az ide vonatkozó munkavédelmi szabályokat és tudja felelősséggel alkalmazni ezeket.	
5.3. Keverékkészítés berendezései	Ismerje a plasztikus és plasztóelasztikus anyagok keverésére alkalmas berendezéseket és működési elvüket. Ismerje az ide vonatkozó munkavédelmi szabályokat és tudja felelősséggel alkalmazni ezeket.	Ismerje a szilárd anyagok keverésére alkalmas berendezéseket és működési elvüket. Ismerje az ide vonatkozó munkavédelmi szabályokat és tudja felelősséggel alkalmazni ezeket.

6. Gyártóberendezések gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Alakító berendezések	Ismerje az extruderek, kalanderek felépítését, működési elvét. Ábrák segítségével tudja bemutatni működésüket. Ismerje az ide vonatkozó munkavédelmi szabályokat és tudja felelősséggel alkalmazni ezeket.	
6.2. Formacikk-gyártó gépek	Ismerje a sajtoló, préselő, fröccsöntőgépek felépítését, működési elvét. Ábrák segítségével tudja bemutatni működésüket. Ismerje az ide vonatkozó munkavédelmi szabályokat és tudja felelősséggel alkalmazni ezeket.	
6.3. Csomagológépek		Ismerje a termékkiszerező és csomagológépek felépítését, működési elvét.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök, íróeszközök	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök, íróeszközök	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök, íróeszközök	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök, íróeszközök
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy tétel önálló kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat és számításokat igénylő feladatok	
15 pont	85 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán egy központi feladatsort kell megoldani. A feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszés szerint lehet megosztani az egyes feladatok között, és a megoldásuk sorrendje is tetszőleges.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga az alábbiakban felsorolt témakörökből történő átfogó számadás alapján történik a táblázatban meghatározott arányok szerint:

Méréstechnika	15%
Anyagvizsgálatok gyakorlat I	20%
Anyagvizsgálatok gyakorlat II	20%
Gépészeti alapismeretek	25%
Gyártás-előkészítés berendezései gyakorlat	20%

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból, műszaki rajzi, diagramszerkesztési, -értelmezési és számítási feladatokból állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid ismertetés, fogalommeghatározás, folyamatleírás.

A tesztfeladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: csoportosítás, hibajavítás, hibakeresés, igaz/hamis állítások eldöntése, kiegészítés, sorrend meghatározás, kiválasztás, párosítás.

A diagramszerkesztési, -értelmezési feladatok jellemzően az alábbi feladattípusok lehetnek: adatsorok alapján diagram szerkesztése, megadott diagram nevezetes pontjainak meghatározása, értékek leolvasása, értelmezése.

A számítási feladatok az 1.2, a 2.2, 3.2, 4.3 és a 4.4 témakör számpéldáin alapulnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. Ha a vizsgázó nem képes a téma önálló kifejtésére, a kérdező tanárnak kötelező kérdést feltenni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, amelyből évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A szóbeli tétel egy téma részletes kifejtéséből áll. A tétel az adott témakörön belül tartalmazhat ábrát, grafikont, konkrét gyakorlati feladatleírást, kísérlet leírását, munkavédelmi és környezetvédelmi vonatkozásokat és az ezekhez kapcsolódó részfeladatokat. Amennyiben egy tételhez információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, ábrákra van szükség, azt a tételnek tartalmaznia kell.

A szóbeli tételek a következő témakörök –részletes követelményekben felsorolt –elméleti témáit tartalmazzák:

- fizikai mérések,
- mechanikai anyagvizsgálatok,
- gyártás-előkészítés berendezései,
- gyártó berendezések.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos szabatos előadásmód	5 pont
Szakmai tartalom helyessége	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy tétel önálló kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Szöveges válaszokat és számításokat igénylő feladatok	
20 pont	80 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán egy központi feladatsort kell megoldani. A feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszés szerint lehet megosztani az egyes feladatok között, és a megoldásuk sorrendje is tetszőleges.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga az alábbiakban felsorolt témakörökből történő átfogó számadás alapján történik a táblázatban meghatározott arányok szerint:

Méréstechnika	15%
Anyagvizsgálatok gyakorlat I	20%
Anyagvizsgálatok gyakorlat II	20%
Gépészeti alapismeretek	25%
Gyártás-előkészítés berendezései gyakorlat	20%

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból, műszaki rajzi, diagramszerkesztési, -értelmezési és számítási feladatokból állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid ismertetés, fogalommeghatározás, folyamatleírás.

A tesztfeladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: csoportosítás, hibajavítás, hibakeresés, igaz/hamis állítások eldöntése, kiegészítés, sorrend meghatározás, kiválasztás, párosítás.

A diagramszerkesztési, -értelmezési feladatok jellemzően az alábbi feladattípusok lehetnek: adatsorok alapján diagram szerkesztése, megadott diagram nevezetes pontjainak meghatározása, értékek leolvasása, értelmezése.

A számítási feladatok pontértéke a dolgozat összes pontszámának 50-60%-a, az elméleti feladatok aránya a dolgozat összes pontszámának 40-50%-a.

A számítási feladatok az 1.2, a 2.2, 3.2, 4.3 és a 4.4 témakör számpéldáin alapulnak.

A feladatok általában több részfeladatból tevődnek össze. A feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók az egyes feladatokon belül.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdésként csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. Ha a vizsgázó nem képes a téma önálló kifejtésére, a kérdező tanárnak kötelező kérdést feltenni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, amelyből évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A szóbeli tétel egy téma részletes kifejtéséből áll. A tétel az adott témakörön belül tartalmazhat ábrát, grafikont, konkrét gyakorlati feladatleírást, kísérlet leírását, munkavédelmi és környezetvédelmi vonatkozásokat és az ezekhez kapcsolódó részfeladatokat. Amennyiben egy tételhez információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, ábrákra van szükség, azt a tételnek tartalmaznia kell.

A szóbeli tételek a következő témakörök –részletes követelményekben felsorolt –elméleti témáit tartalmazzák:

- fizikai mérések,
- mechanikai anyagvizsgálatok,
- gyártás-előkészítés berendezései gyakorlat,
- gyártó berendezések gyakorlat.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos szabatos előadásmód	5 pont
Szakmai tartalom helyessége	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

VEGYÉSZ ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A vegyész ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XV. Vegyész ágazat következő szakképesítésinek szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 524 03 Vegyész technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai szöveg megértése írásban és szóban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes alkalmazni a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon.	Ismerje a fogalmak jelentésváltozatait.
1.2. A szakmai fogalmak, az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a szakmai kifejezéseket a szóbeli előadásában használni. Az írásbeli feladatok megoldása során tudjon szakszerű, pontos megfogalmazásokat használni.	Legyen képes a szóbeli előadásában logikusan felépített módon, következetesen használni a szakmai kifejezéseket. Az írásbeli feladatok megoldása során tudjon precíz, jól átgondolt, szakszerű, pontos megfogalmazásokat használni.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a szakmai kifejezések helyes használatával egy adott témát kifejteni. Legyen képes a szóban és írásban feltett kérdéseket megérteni és azokra választ adni.	Legyen képes a szóban és írásban feltett kérdéseket megérteni és ismeretei alkalmazásával azokra pontos, lényegre törő választ adni.
1.4. Szakmai szöveg értelmezése	Legyen képes az írott és szóbeli szakmai szöveg alapján feladatok megoldására.	Legyen képes az írott és szóbeli szakmai szöveg alapján komplex feladatok megoldására.

2. Szakmai számolási készség, egyenletek megoldása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Egyenletek megoldása	Legyen képes középiskolai matematikai ismeretek alkalmazására a kémiai számítási feladatok megoldása során. Legyen képes megadott számítási képletekbe az adatokat mértékegység helyesen behelyettesíteni és az eredményt kiszámítani.	Legyen képes középiskolai matematikai ismeretek alkalmazására az összetett kémiai feladatok megoldása során.
2.2. Kémiai írásmód alkalmazása	Ismerje a reakcióegyenletekkel leírt reakciók mennyiségi viszonyait.	Legyen képes kémiai reakciókat reakcióegyenlettel leírni.

2.3. Mérési eredmények feldolgozása	Legyen képes megadott mérési adatokból a szakmai feladatnak megfelelő eredményt kiszámítani.	Ismerje a kémiai számításokhoz szükséges képleteket, összefüggéseket és legyen képes ezeket alkalmazni a számítások során.

3. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Lényegkiemelés	Legyen képes adott szakmai szövegben a lényegi információk kigyűjtésére.	Legyen képes a lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetésére. Tudjon információkat rendszerezni szakmai szempontok alapján.
3.2. A mérési eredmények alapján elvégzett számítás	Legyen képes a szakmai feladatnak megfelelő eredményt kiszámítani.	Legyen képes kiválasztani a helyes számítási módszereket, alkalmazni az ehhez megfelelő matematikai készségeket.

4. Absztrakt (elméleti) gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes az elméleti ismereteket a gyakorlati munkával kapcsolatos feladatokban alkalmazni.	Ismerje a tények és törvényszerűségek közötti összefüggéseket.
4.2. Az alkalmazás képessége	Legyen képes átlátni az elvégzendő feladatot a leírás (recept) részei alapján.	Legyen képes az elméleti és a gyakorlati ismeretek közötti kapcsolatok alkalmazására.
4.3. Áttekintő képesség		Tudjon következtetni a kiindulási feltételek alapján a folyamatok eredményére.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Szakmai kémia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Atomok, molekulák	Ismerje - az atomok felépítését és belső szerkezetüket, - az atomok elektronszerkezetét, - elemek és izotópok fogalmát, - tudja használni a periódusos rendszert, - a molekulák, ionok felépítését és szerkezetét, - az ionok képződését atomokból, - a molekulák képződését, felépítésüket, tudja meghatározni polaritásukat.	Ismerje a radioaktív izotópok alkalmazási lehetőségét a műszaki és a laboratóriumi gyakorlatban. Tudja értelmezni az elemek periódusos rendszerben elfoglalt helyét és a vegyértékelektron szerkezetük kapcsolatát.
1.2. Kémiai kötések, anyagi rendszerek	Ismerje - a kémiai kötéstípusokat,	Ismerje a kötések kialakulásának lehetőségeit. Tudja a kötéstípusok azonosítását az egyes anyagoknál.

	- az elsőrendű és másodrendű kötések. Ismerje - a rácstípusokat: - a molekularács, atomrác, ionrác, fémrác jellemzőit és azonosítása azokat. Ismerje - az anyagi rendszereket és csoportosításukat. - a gázok, gázelegyek, oldatok tulajdonságait. - a kolloidokat és a heterogén rendszereket.	Legyen képes oldószert választani a különböző kémiai anyagokhoz. Tudja ismertetni a kolloidok szerkezetét.
1.3. Kémiai reakciók	Ismerje - a kémiai átalakulásokat, a kémiai reakciók általános jellemzését, - a kémiai reakciók csoportosítását a résztvevő anyagok száma szerint, részecske átmenet szerint, hőváltozás szerint, reakciósebesség szerint, - a kémia reakciók energia változását, a termokémiai fogalmakat, - a kémiai reakciók sebességét befolyásoló tényezőket, - a savak és bázisok reakcióit, - a redoxireakciókat, az oxidációs szám fogalmát, meghatározását. Tudjon rendezni egyszerű redoxireakció reakcióegyenletét.	Tudja felírni redoxireakciók kémiai egyenletét és alkalmazni az oxidációs számokat azok rendezésekor.
1.4. Nemfémes elemek és vegyületeik	Ismerje - a hidrogént és tulajdonságait, - a nemesgázokat és tulajdonságaikat, - a klór és vegyületei jellemzőit, - a kén, kén-dioxid és a kénsav jellemzőit, - a nitrogén, és ammónia tulajdonságait, jellemzőit, - a szén, a szén-dioxid és a szénsav jellemzőit.	Ismerje - a hidrogén reakcióját fémekkel, - a halogénelemek és vegyületeik jellemzőit, - a kén-trioxid jellemzőit, - a kénsav ipari előállításának folyamatát, - a nitrogén-oxidok jellemzőit, környezeti hatásukat. - a salétromsav ipari előállításának lépéseit, - a szén-monoxid jellemzőit, élettani hatását.
1.5. Víz a természetben	Ismerje - a víz fizikai és kémiai tulajdonságait, - a természetes vizek összetételét, a víz előfordulását, a vízkeménységet és lúgosságát, - a víz felhasználását.	Alkalmazza ismereteit vízkeménységgel kapcsolatos számításokban. Ismerje a vízlágyítási módokat. Tudja ismertetni a csapadékos és ioncserés vízlágyítás közötti alkalmazásbeli különbséget.
1.6. Fémek és vegyületeik	Ismerje - a fontosabb alkáli- és alkáliföldfémek és vegyületeik jellemzőit, - a p-mező fémeit: az alumínium és vegyületeinek tulajdonságait, - a d-mező fémeinek atomszerkezetét, és az ebből adódó tulajdonságaikat: vas, réz, - a fémek korrózióvédelmét.	Ismerje - a p-mező fémeit: ón, ólom és vegyületeik tulajdonságait, - a d-mező fémeinek atomszerkezetét, és az ebből adódó tulajdonságaikat: nikkel, arany, ezüst, platina, cink, higany.

1.7. Szervetlen kémia a környezetünkben	Ismerje - a periódusos rendszert és a belőle leolvasható tulajdonságokat, - a kötéseket, kötéstípusokat, halmazszerkezetet és kapcsolatukat a fizikai tulajdonságokkal, - a kémiai reakciók típusait, feltételeit, - Tudja helyesen felírni a termokémiai egyenleteket. Ismerje - a légköri gázokat, - a levegő természetes összetevőinek kémiai jellemzőit: N₂, O₂, CO₂, H₂O, nemesgázok. Ismerje - a légszennyező gázokat és forrásait, kémiai jellemzőiket: O₃, SO₂, NO, NO₂, CO₂, CO, - a légszennyezők környezeti hatásait: üvegházhatás, savas eső, szmog, ózonréteg. Ismerje a víz környezeti és ipari jelentőségét, a természetes víz összetételét, a vízszennyező anyagokat, a víz felhasználását. Ismerje - a szervetlen kémiai anyagokat, az építőanyagokat: mész, gipsz, cement, a szervetlen háztartási anyagokat, a savak, lúgok és sók használatát, ipari jelentőségét, - a fémek, nemfémek és vegyületeik vegyipari jelentőségét, a szerkezeti anyagokat és tulajdonságaikat. Ismerje - a fémes és nemfémes szerkezeti anyagok tulajdonságait, - a korrózióvédelem célját, főbb eljárásait.	Ismerje a redoxireakciók irányának meghatározását a standardpotenciálok alapján.
1.8. Szénhidrogének	Ismerje - az alkánok tulajdonságait, - a szerkezeti és geometriai izomériát, - az alkánok fizikai és kémiai tulajdonságait. - a földgáz és a kőolaj, - a cikloalkánok, - az alkének, fizikai és kémiai tulajdonságait, - az acetilén fizikai és kémiai tulajdonságait. Ismerje a benzolfizikai és kémiai tulajdonságait. Ismerje - a halogéntartalmú szénvegyületeket és reakcióikat, - a gyakorlati szempontból fontos halogénezett szénhidrogéneket.	Ismerje az izoméria fogalmát, csoportosítását. Ismerje az etén, vinil-klorid műanyagipari felhasználási lehetőségét. Ismerje a butadién, izoprén felhasználási lehetőségeit. Ismerje a több kettős kötést tartalmazó szénhidrogéneket, a butadiént, izoprént azok felhasználási lehetőségét. Ismerje a kaucsuk és a gumi tulajdonságait. Ismerje az aromás szénhidrogének fizikai és kémiai tulajdonságait.
1.9. Oxigén tartalmú szerves vegyületek	Ismerje - az oxigéntartalmú szénvegyületeket, - az alkoholokat jellemző funkciós csoportját etil-alkohol és metil-alkohol fizikai kémiai tulajdonságait, - a fenolt,	Ismerje - az alkoholokat, és fizikai kémiai tulajdonságaikat, - a fenolokat, az étereket, az éterképződést. Ismerje - az aldehideket, és fizikai és kémiai tulajdonságaikat,

	- az étereket, az éterképződést. Ismerje - az oxovegyületek jellemző funkciós csoportjait - a formaldehid és az acetaldehid fizikai és kémiai tulajdonságait, - az aceton fizikai kémiai tulajdonságait. Ismerje - a karbonsavak jellemző funkciós csoportját, - az ecetsav, hangyasav, oxálsav, palmitinsav, sztearinsav, benzoésav fizikai és kémiai tulajdonságait. Ismerje - az észterek jellemző funkciós csoportját - az észterek (etil-acetát, gyümölcs-észterek, zsírok, olajok, fizikai és kémiai tulajdonságaikat. Ismerje a fontosabb szénhidrátokat: (glükóz, fruktóz, szacharóz, cellulóz, keményítő).	- a ketonokat, fizikai kémiai tulajdonságaikat, - a karbonsavakat, fizikai és kémiai tulajdonságaikat, - a karbonsav-észterek és szerveslensav-észterek jellemzőit, jelentőségüket. Ismerje zsírok, olajok lúgos hidrolízisét. Ismerje a fontosabb monoszacharidokat, diszacharidokat és poliszacharidokat.
1.10. Nitrogéntartalmú szerves vegyületek	Ismerje - az aminok (metil-amin, anilin), fizikai és kémiai tulajdonságait, - az amidokat (formamid, acetamid, karbamid), fizikai és kémiai tulajdonságaikat.	Ismerje a nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületeket. Ismerje az aminosavak felépítését, ikerionos szerkezetét, kapcsolódási lehetőségét fehérjévé.
1.11. Szerves kémia a környezetünkben	Ismerje - a szerves kémiai és háztartási anyagokat, - a szénhidrogének ipari és hétköznapi jelentőségét: telített, telítetlen és aromás szénhidrogének, a megújuló és nem megújuló energiaforrásokat, - a szerves eredetű légszennyező anyagokat. Ismerje - a kőolaj előfordulását, feldolgozását, petrokémiai jelentőségét, - az ipari alapanyagokat és oldószereket: alkoholok, ketonok, aldehidek, karbonsavak, észterek.	

2. Műszaki és irányítástechnikai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Szerkezeti anyagok és tulajdonságaik	Ismerje - a szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságait, csoportosításukat, - a fémes és nemfémes szerkezeti anyagokat, kémiai jellemzőiket.	Ismerje - a korrózió és korrózió-védelem fogalmát, típusait, - fémes és nemfémes szerkezeti anyagok általános tulajdonságait.

2.2. Folyadékok áramlása, szállítása és mérése	Ismerje - a folyadékok szállításának elvi alapjait, - a folyadékszállítás eszközeit, energiaigényét.	Ismerje gázszállítás elvi alapjait és berendezéseit.
2.3. A hőátadás alapjai, közvetlen és közvetett hőcsere	Ismerje - a hőátadás célját, feladatát, hőátadás hőmérséklet-különbségét, - a közvetett és közvetlen hőcsere fogalmát, jellemző megvalósulási módjait, fizikai alapjait, - a laboratóriumi hőcserélőket, - a halmazállapot-változás folyamatát, annak alkalmazását, a forralást és kondenzációt, - a párolgáshő fogalmát és jelentőségét a hőcserében.	Ismerje a közvetett hőcsere típuskészülékeit.

3. Fizikai kémia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Halmazállapotok, halmazállapot változások		
3.1.1. A gázhalmazállapot	Ismerje és számítások során tudja alkalmazni - a tökéletes gázok általános jellemzőit, - a tökéletes gázok állapotegyenletét.	
3.1.2. A folyadékállapot	Ismerje a folyadékok általános jellemzőit.	Ismerje a folyadékok belső szerkezetét, speciális jellemzőit.
3.1.3. A szilárd állapot	Ismerje a szilárd anyagok rács típusait és azok tulajdonságait.	
3.1.4. Halmazállapot-változások	Ismerje - a párolgás-kondenzáció és a szublimáció folyamatát, - a forrás jelenségét, - a forráspont és olvadáspont fogalmát és befolyásoló tényezőit, - az olvadás és a kristályosodás folyamatait.	
3.2. Homogén többkomponensű rendszerek: gázelegyek		
3.2.1. Homogén többkomponensű rendszerek jellemzői	Ismerje az elegyek fogalmát, jellemzőit, csoportosítását. Ismerje, és számítások során tudja alkalmazni - az elegyek összetételének megadásait, - a levegő átlagos moláris tömegét.	Ismerje - a tenziógörbék típusait, a forráspont- és harmatpont-görbéket, - a Konovalov-törvényeket, - a folyadékelegyek szétválasztását. Ismerje - a desztillációt, - az extrakciót: a Nernst-féle megoszlási törvényt, a megoszlási hányadost, - az extrakció alkalmazását a gyakorlatban.
3.3. Egyensúlyi rendszerek		
3.3.1. Kémiai egyensúlyok	Tudja alkalmazni a tömeghatás törvényét egyensúlyra vezető kémiai reakciókra.	Ismerje a - gyenge és erős elektrolitok fogalmát, jellemzőit,

	Ismerje az egyensúlyi reakciók befolyásolási lehetőségeit. Ismerje a dinamikus egyensúlyt, az egyensúlyi koncentrációkat - a gyenge és erős elektrolitok fogalmát, - a víz autoprotolízisét. Ismerje a pH fogalmát, legyen képes egyszerű számítási feladatok megoldására. Ismerje - disszociáció fogalmát, típusait, a disszociációfokot, - a gázok termikus disszociációját, - az elektrolitos disszociációt, Legyen képes egyszerű számítási feladatok megoldására.	- pufferek fogalmát, alkalmazását.
3.4. Sav-bázis egyensúlyok	Ismerje, és tudja alkalmazni az erős savak és erős bázisok pH-jának számítását.	Ismerje az a sók hidrolízisének leíró értelmezését, a gyenge savak és gyenge bázisok pH-jának számítását.
3.5. Heterogén egyensúlyok	Ismerje a - szilárd anyagok oldódását, és - gázok oldódását folyadékokban. Ismerje az oldhatósági szorzat fogalmát.	Ismerje az oldhatósági szorzatot, és értelmezését. Tudja alkalmazni az oldhatósági szorzatot számításokban.
3.6. Elektrokémia alapjai	Ismerje az elektrolízis fogalmát. Tudja alkalmazni az elektrolízis mennyiségi törvényeit egyszerű számításokban.	Ismerje - az elektródpotenciál fogalmát, kialakulásának értelmezését, - a standard elektródpotenciált, - galvánelemeket és jelentőségüket, - az elektromotoros erő fogalmát, számítását standard elektródpotenciál alapján, - az elektrolízist és gyakorlati jelentőségét, - az elektródfolyamatokat, - az elektrolízis mennyiségi törvényeit és azok alkalmazását elektrokémiai feladatokban.

4. Laboratóriumi gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Fizikai alapmennyiségek mérése	Ismerje a tömeg-, a térfogat-, a sűrűség-, a törésmutató- a hőmérséklet-, az olvadáspont- és forráspontmérés elvét, mértékegységeit, eszközeit.	
4.2. Oldatkészítés		
4.2.1. Oldat készítése szilárd anyagból	Ismerje az oldatkészítés módját, számításait tiszta anyagból, kristályvizes sóból, oldatokból hígítással, keveréssel, töményítéssel.	
4.3. Szervetlen preparátumok készítése, előállításuk leírásának értelmezése		

4.3.1. Szervetlen anyagok előállítása	Tudja kiválasztani leírás (recept) alapján a preparátumkészítéshez szükséges eszközöket. Ismerje a készülékek szerelését. Tudjon elvégezni sztöchiometriai számításokat a szervetlen anyagok előállításával kapcsolatban a megadott reakcióegyenlet rendezése után. Ismerje a laboratóriumi alpműveleteket. Ismerje a kiindulási anyagok és a termékek tisztításának lehetőségeit. Ismerje a laboratóriumi biztonsági szabályokat.	Tudja felírni a szervetlen anyag előállításának a reakcióegyenletét és ez alapján számításokat tud végezni az anyagszükséglettel, és a kitermeléssel kapcsolatban.
4.4. Szerves laboratóriumi munka előkészítése, preparatív feladatok kivitelezése		
4.4.1. Szerves laboratóriumi szerelések	Ismerje - a laboratóriumi hőátadó eszközöket, - az elválasztásra alkalmas eszközöket, - a légköri desztilláló berendezések összeállítását, - reakciók végrehajtására alkalmas eszközök szerelését.	
4.4.2. Előkészítés	Ismerje - a kiindulási anyagok veszélyességi és biztonsági jellemzőit biztonsági adatlapjuk alapján, - a kiindulási anyagok előkészítését, - az eszközjegyzék összeállítását a recept alapján, - az egyéni védőfelszereléseket.	
4.4.3. Kivitelezés.	Legyen képes a mérési leírás alapján az alapfolyamatokat és laboratóriumi műveleteket értelmezni. Ismerje a termék reakcióelegyből történő kinyerésének és tisztításának lehetőségeit. Ismerje a termék tisztaságának ellenőrzési lehetőségeit. Tudja rendezni a megadott szerves anyag előállításának reakcióegyenletét és ez alapján számításokat tud végezni az anyagszükséglettel, valamint a kitermeléssel kapcsolatban.	Tudja felírni a szerves anyag előállításának a reakcióegyenletét és ez alapján számításokat tud végezni az anyagszükséglettel valamint a kitermeléssel kapcsolatban.
4. 5. Alapvető kvalitatív analitikai vizsgálatok.		
4.5.1. Kvalitatív vizsgálatok.	Ismerje - a fontosabb kationok és anionok minőségileg adott kimutató reakciói során tapasztalható észleléseket, - a jellemző lángfestéseket.	
4.6. Klasszikus analitikai vizsgálatok.		
4.6.1. Térfogatós analízis.	Legyen képes a törzsoldat készítésre a sav-bázis-, a komplexometriás, a csapadékos, a	Legyen képes adott térfogatós elemzés leírása alapján a mérőoldat és a meghatározandó anyag közt lejátszódó reakciókat reakcióegyenlettel

	permanganometriás és a jodometriás titrálások elvét bemutató reakciókat értelmezni, rendezni. Ismerje a titrálás hibalehetőségeit. Legyen képes adott térfogatoss elemzés leírása alapján a mérőoldat és a meghatározandó anyag közt lejátszódó reakciókat reakcióegyenlettel leírni, a mérési adatokból az eredményeket kiszámítani.	leírni, a mérési adatokból az eredményeket megfelelő pontossággal kiszámítani. Ismerje a titrálás hibalehetőségeit és értelmezze az abból adódó mérési hibákat, tudja kiküszöbölésének módjait. Tudja értelmezni a titrálási görbét sav-bázis titrálások esetén.
4.7. Egyszerű műszeres analitikai vizsgálatok.		
4.7.1. Potenciometria	Ismerje a potenciometrikus pH-mérés eszközeit, kivitelezését.	
4.7.2. Fotometria		Ismerje a fotometriás mérés elvét látható tartományban.
4.8. Szakmai számítások.		
4.8.1. Koncentrációval és oldatok összetételével kapcsolatos számítások.	Elméleti ismereteit legyen képes alkalmazni szakmai-laboratóriumi számításokban: - koncentrációval kapcsolatos számítások alkalmazása. - oldatösszetétellel kapcsolatos számítások.	Alkalmazza ismereteit az oldatokkal kapcsolatos összetett problémák megoldásában.
4.8.2. Sztöchiometriai számítások.	Tudja alkalmazni a kémiai egyenleteket a sztöchiometriai számításokban, a sav-bázis, a redoxi, a csapadékképződési és a gázfejlődési reakciók során.	Tudja - a közömbösítési reakciók alapján történő sztöchiometriai számításokat. - a különböző pH-jú erős sav illetve lúgosoldatok összekeverésével kapcsolatos számításokat.
4.8.3. Titrimetriával kapcsolatos számítások.	Tudja elvégezni a mérőoldat készítéséhez szükséges anyagszükséglet számításokat, a reakciók ismeretében a pontos koncentráció meghatározásához kapcsolódó számításokat (oldatkészítési számítások). Legyen képes a meghatározandó komponens mennyiségét, illetve koncentrációját kiszámítani a reakciók és a megadott mérési adatok ismeretében.	Értse számításoknál a mérési eredmény pontosságának megadását.
4.8.4. Szervetlen és szerves preparátumokra vonatkozó számítások.	Legyen képes a recepteket értelmezni, - a preparátumkészítés reakcióegyenleteit rendezni. Legyen képes a vegyipari folyamatokra, szervetlen és szerves preparátumokra vonatkozó számításokat elvégezni: - tisztaság, - kitermelés, - anyagszükséglet.	
4.8.5. Oldhatósági számítások.	Tudja elvégezni a szilárd anyagok összetételével, az oldhatósággal kapcsolatos számításokat.	Ismerje az oldhatósági szorzatot és tudjon azzal kapcsolatban egyszerű számításokat végezni.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, függvénytáblázat	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, függvénytáblázat	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Függvénytáblázat	NINCS	Függvénytáblázat

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, ábrákra van szükség, azt a feladatlapnak tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. Az írásbeli feladatsor a részletes vizsgakövetelmények valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Egyszerű számítási feladatok

A számítási feladatok pontértéke a dolgozat összes pontszámának 40-50%-a.

Teszt jellegű és rövid válaszokat igénylő feladatok:

Az elméleti feladatok pontértéke a dolgozat összes pontszámának 50-60%-a.

A feladatok általában több részfeladatból tevődnek össze. A feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók az egyes feladatokon belül.

Az írásbeli feladatlap a részletes követelmények témaköreiben felsoroltakat tartalmazza a következő feladattípusokban:

- számítási feladatok,

- tesztfeladatok (csoportosítás, hibajavítás, hibakeresés, igaz/hamis állítások eldöntése, kiegészítés, sorrend meghatározás, kiválasztás, kiválasztás indoklással, párosítás),
- anyagismeretet igénylő feladatok az anyagok fizikai és kémiai tulajdonságaival, előállításával, élettani hatásával kapcsolatban,
- táblázatos feladatok,
- diagramelemzés, diagramkészítés, diagram-kiegészítés,
- ábraelemzés, ábrakészítés, ábra-kiegészítés,
- szakmai szöveg kiegészítése, elemzése,
- fogalom meghatározása, folyamatleírás.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbe kérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy teljesen nyilvánvaló, hogy elakadt. Ha a vizsgázó nem képes a téma önálló kifejtésére, a kérdező tanárnak kötelező kérdést feltenni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 10-15%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli tétel egy téma részletes kifejtéséből áll. A tétel az adott témakörön belül tartalmazhat ábrát, grafikont, konkrét gyakorlati feladatleírást, kísérlet leírását, munkavédelmi és környezetvédelmi vonatkozásokat és az ezekhez kapcsolódó részfeladatokat.

Amennyiben egy tételhez információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, ábrákra van szükség, azt a tételnek tartalmaznia kell.

Témakörök:

- szakmai kémia,
- műszaki és irányítástechnikai ismeretek,
- fizikai kémia,
- laboratóriumi gyakorlat.

„A” feladat: egy adott témakör részletes kifejtése

„B” feladat: egy elemző feladat, amely tartalmazhat ábraelemzést, grafikonelemzést, gyakorlati feladat értelmezését, eszközlista készítését, munkavédelmi és környezetvédelmi ismereteket.

Az „A” és „B” feladat azonos témakörhöz is kapcsolódhat.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A tételsor összeállításakor az értékelési útmutatóban rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 35 illetve 15 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	30 pont	10 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. Az írásbeli feladatsor a részletes vizsgakövetelmények valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

A számítási feladatok pontértéke a dolgozat összes pontszámának 50-60%-a, az elméleti feladatok aránya a dolgozat összes pontszámának 40-50%-a.

A számítási feladatok témakörei a részletes követelményekben jelennek meg.

A feladatok általában több részfeladatból tevődnek össze. A feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók az egyes feladatokon belül.

Az írásbeli feladatlap a részletes követelmények témaköreiben felsoroltakat tartalmazza a következő feladattípusokban:

- számítási feladatok,
- tesztfeladatok (csoportosítás, hibajavítás, hibakeresés, igaz/hamis állítások eldöntése, igaz/hamis állítások eldöntése indoklással, kiegészítés, sorrend meghatározás, kiválasztás, kiválasztás indoklással, párosítás),
- anyagismeretet igénylő feladatok az anyagok fizikai és kémiai tulajdonságaival, előállításával, élettani hatásával kapcsolatban,
- táblázatos feladatok,
- diagramelemzés, diagramkészítés, diagram-kiegészítés,
- ábraelemzés, ábrakészítés, ábra-kiegészítés,
- szakmai szöveg kiegészítése vagy elemzése,
- fogalom meghatározás, folyamatleírás.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó számot ad elméleti ismereteiről, a szakmai fogalmak helyes használatáról, lényegkiemelő, rendszerező és áttekintő képességéről. A szóbeli vizsga a részletes követelményekben megjelölt témakörök meghatározott mélységben történő bemutatását igényli a vizsgázótól.

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot tudásáról.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. A vizsgázó önállóan felel, közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. Ha a vizsgázó nem képes a téma önálló kifejtésére, a tantárgyi bizottság a feladattal kapcsolatban kérdéseket tesz fel.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

Témakörök:

- szakmai kémia,
- műszaki és irányítástechnikai ismeretek,
- fizikai kémia,
- laboratóriumi gyakorlat.

A tétel jellemzői

„A” feladat: egy adott témakör részletes kifejtése

„B” feladat: egy elemző feladat, amely tartalmazhat ábraelemzést, grafikonelemzést, gyakorlati feladat értelmezését, eszközlista készítését, munkavédelmi és környezetvédelmi ismereteket.

Az „A” és „B” feladat különböző témakörhöz kapcsolódik.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A tételsor összeállításakor a központi értékelési útmutatóban rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 35, illetve 15 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	30 pont	10 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

KÖNNYŰIPAR ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

KÖNNYŰIPARI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A könnyűipari ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XVII. Könnyűipar ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 542 01 Bőrfeldolgozó-ipari technikus,
- 54 542 02 Ruhaipari technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv megértése és használata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására.	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására, a fogalmak jelentés változatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a könnyűipari termék előállítás során folytatott kommunikációban a logikus, következetes, előadásmódra, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	
1.3. Idegen nyelvű szakmai szöveg megértése	Legyen képes az idegen nyelvű szakmai alapfogalmak, kifejezések helyes használatára.	Ismerje az idegen nyelvű könnyűipari gyártás-előkészítő programok használatát.
1.4. Műszaki rajz olvasása, értelmezése	Legyen képes alkalmazni a termék- és gyártástechnológiai ábrázolási módokat a méretarányosság szabályainak betartásával.	
1.5. Jelképek, ábrák értelmezése	Legyen képes értelmezni a kezelési útmutatót, a munkavédelmi, munkabiztonsági jelképrendszert és a gépelemek jelképeit.	Legyen képes elkészíteni a kezelési útmutatót, a felhasznált alapanyagok fizikai és kémiai jellemzőinek ismeretében. Legyen képes értelmezni a munkavédelmi, munkabiztonsági jelképrendszert és a gépelemek jelképeit.

2. Információforrások kezelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Termékre vonatkozó információk	Tudjon trendinformációkat gyűjteni alapanyagra, kellékre, stílusirányzatra, színre, technológiára.	Tudjon trendinformációkat gyűjteni és alkalmazni alapanyagra, kellékre, stílusirányzatra, színre, technológiára.

2.2. Méretmegadás szabályai	Ismerje a testméretek, testalkattípusok, testtartások jellemzőit.	
2.3. Kommunikációs formák	Ismerje az IT alapismereteket, PC és a perifériák jellemzőit. Ismerje a termelésstervezéshez és folyamatszervezéshez alkalmazható informatikai eszközöket. Ismerje a szövegszerkesztő programot.	
2.4. Mérőműszerek használata	Tudja a könnyűipari anyagok laboratóriumi vizsgálati módszereinek alkalmazásával a szálanyagok, fonalak, cérnák, szövetek és kelmék fajtáira, tulajdonságaira, jellemzőire, felhasználási területeire vonatkozó adatokat rögzíteni, értékelni.	Tudja a könnyűipari anyagok laboratóriumi vizsgálati módszereinek alkalmazásával a szálanyagok, fonalak, cérnák, szövetek és kelmék fajtáira, tulajdonságaira, jellemzőire, felhasználási területeire vonatkozó adatokat rögzíteni, értékelni és következtetéseket levonni.

3. Elemi számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Termelés előkészítés	Legyen képes kiválasztani az anyagnorma és munkanorma készítésének módszerét. Legyen képes bemutatni a feldolgozási veszteségek keletkezését. Legyen képes az anyagkihasználás elemzésére.	Tudja kiszámítani a szabászati tételeket. Tudja kiszámolni a feldolgozási veszteségeket.
3.2. Termelési adatok rögzítése	Tudjon gyártástechnológiai utasításokat, adatokat adatbázisba rögzíteni, táblázatokat kezelni.	
3.3 Anyagösszetétel meghatározása	Legyen képes az anyagösszetétel százalékos meghatározása laboratóriumi vizsgálati módszerekkel.	
3.4. Statisztikai módszerek	Tudjon gazdaságossági számításokat végezni a termelési adatokból, átlagot számítani.	

4. Szervezőkészség, irányítási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Munkahelyszervezés	Legyen képes felsorolni a szervezést befolyásoló tényezőket. Legyen képes ismertetni az ésszerű munkahely kialakítását és a munkakörülmények szervezését. Legyen képes ismertetni az alapöltésű varrógépek főbb jellemzőit és felhasználási területeiket. Tudja az alap-, segédanyagok, kellékek raktározásának módjait.	
4.2. Anyagmozgatás	Legyen képes ismertetni az üzemszerek és munkahelyek közötti anyagtovábbítás módjait. Legyen képes bemutatni a könnyűiparban alkalmazott szállítóeszközöket, továbbítási módokat.	
4.3. Kapcsolattartás	Ismerje a hálózaton belüli információ továbbítás módjait.	

5. Rendszerező és áttekinthető-képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Ellenőrzés, adminisztráció	Legyen képes a megrendelés feldolgozására, a készletek nyilvántartására, a nyersanyagok és késztermékek raktári nyilvántartásának követésére.	Tudjon nyilvántartást készíteni.
5.2. Anyagvizsgálatok	Legyen képes a nyersanyagok felismerésére, rendszerezésére. Ismerje a vizsgálati eredmények és a feldolgozási feltételek összefüggéseit.	Tudja a vizsgálati eredményeket és a feldolgozási feltételeket rendszerezni, összefüggéseinek a dokumentálását.
5.3. Folyamatszervezés	Ismerje az áttekinthető és optimális főfolyamatokat.	Legyen képes az áttekinthető és optimális műveleti sorrend kialakítására, adott technológiához a minőségbiztosítás elsődlegességének figyelembevételével.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Termeléstervezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Termelés előkészítés		
1.1.1. Új termék termelési folyamatának meghatározása.	Ismerje - a gyártási főfolyamat, a segédfolyamat, a mellékfolyamat rendeltetését, - a gyártási típusokat, - a mintagyártás, egyedi gyártás, sorozatgyártás, tömeggyártás jellemzőit.	Ismerje a gyártási folyamat felépítését.
1.1.2. Termelési feladatok meghatározása	Ismerje - a könnyűipari termelés belső szerkezetét, - a gyártástechnológia folyamatának térbeli és időbeli kapcsolatát, - a napi és hosszabb távú feladatok tervezését.	Tudja a napi és hosszabb távú feladatok kiszámítását.
1.1.3. Alapanyagok, gépek, eszközök kiválasztása	Tudja - a termékgyártáshoz szükséges testméreteket, azok levételének módját, - alapanyagok, gépek kiválasztásának szempontjait, - alapöltésű varrógépek jellemzőit	Tudja az alapöltésű varrógépek alkalmazási lehetőségeit.
1.1.4. Termelési adatok számítása	Legyen képes - az anyaggazdálkodási, - anyag elszámolási feladatok elvégzésére.	Tudjon számolni anyaghányadot.
1.2. Folyamatszervezés		
1.2.1. Munkamódszerek, munkakörülmények szervezése	Ismerje - a munkamódszer fogalmát, a könnyűiparban alkalmazható	Ismerje - a munkamódszer fogalmát, a könnyűiparban alkalmazható

	munkamódszereket, - a munkakörülményeket befolyásoló tényezőket és szervezési szempontokat.	munkamódszereket, - a munkakörülményeket befolyásoló tényezőket és szervezési szempontokat.
1.2.2. Munkahely kialakítás és eszközelhelyezés	Ismerje - a gyártási folyamat térbeli elrendezését, - a technológiai folyamatnak megfelelő munkahelyek egymáshoz kapcsolódását, - az elrendezés elveit.	Ismerje a munkahely eszközeinek és berendezésének elrendezését, mozgásformákat és mozgászónákat.
1.2.3. Szállítóeszközök, anyagtovábbítási módok	Ismerje - a munkahelyek és termelési egységek közötti anyagtovábbítási módszereit, - a szállítóeszközöket, fajtáit, alkalmazási lehetőségeit.	Ismerje az anyagmozgató rendszereket.
1.2.4. Informatikai eszközök	Ismerje a termelésirányításban, folyamatszervezésben alkalmazható informatikai szoftverek alkalmazhatóságát.	Ismerje a számítógéppel támogatott termelésirányítást és ellenőrzésének formáit.
1.3. Kapcsolattartás		
1.3.1. Termelési adatok összegyűjtésének módszerei	Tudja a termelési adatokat adatbázisba rögzíteni.	Ismerje a statisztika készítésének módszereit, formáit.
1.3.2. Kapcsolattartás a termelőegységekkel	Ismerje - a termelési adatok egyeztetési lehetőségeit, - az információk rendszerzési szempontjait, célirányos továbbításának formáit, - a termelési folyamat ellenőrzésének lehetőségeit.	
1.3.3. Minőségbiztosítás	Ismerje - a minőségellenőrzési módszereket, kapcsolattartási formákat, - az ellenőrzési utasítást.	Ismerje - az információk rendszerzési szempontjait, célirányos továbbításának formáit, - a termelési folyamat ellenőrzésének lehetőségeit.
1.3.4. Információáramlás	Ismerje - az informatikai eszközök célirányos és hatékony használatát, - az információk rendszerezését	
1.4. Termelésstervezés		
1.4.1. Kapacitásstervezés	Ismerje - a napi termelési mennyiség meghatározását, - a létszám meghatározását, - a határidők tervezését.	Tudja - a termelési mennyiségek tervezését, - a létszám meghatározását, - a gépi munka részarányának megadását, - a leterhelés vizsgálatát, - a határidők tervezését.

1.4.2. Mérészközök	Ismerje a termeléstervezéshez és minőségellenőrzéshez használt mérőeszközöket. Tudja csoportosítani az eszközöket az alkalmazási feltételekhez és módokhoz.	Tudja alkalmazni a termeléstervezéshez és a minőségellenőrzéshez használt mérőeszközöket.
1.4.3. CAD-CAM technológia	Ismerje - a számítógépes gyártás - előkészítéshez használható CAD rendszerek alkalmazási lehetőségeit (szerkesztés, modellezés, szabás-mintakészítés, szériázás, felfektetési rajzkészítés, digitalizálás, dokumentációkészítés), - a számítógépes gyártásirányítás –CAM területeit.	Ismerje - a termeléstervezéshez használt speciális szoftvereket, - a számítógépes integrált terméktervező programok és az automatikus gyártás lehetőségeit.
1.5. Termékfejlesztés és szerkesztés		
1.5.1. Terméktervezés	Tudja - a trendismeretek alapján korszerű, új termék tervezési lépéseit a gyártás-előkészítési folyamatban, - az adott kollekciónál kiválasztott termék gyártására alkalmas ábrázolását, alapanyag kiválasztással.	
1.5.2. Számítógépes tervezőrendszerek	Ismerje egy termék tervezésének lépéseit CAD technológia rendszer használatával	
1.5.3. Műszaki leírás készítése	Legyen képes a választott termék műszaki dokumentációjának elkészítésére.	
1.6. Ellenőrzés, adminisztráció		
1.6.1. Anyaggazdálkodás	Legyen képes - az adott termékre felfektetési rajzot készíteni, anyagveszteségeket meghatározni, - anyagnormát számítani alapanyagra, kellékre.	
1.6.2. Készletnyilvántartás	Legyen képes - a különböző termékfajtákra vonatkozóan megrendelések feldolgozására, - alap-, segéd- és kellékanyagok nyilvántartására, utalványozási feladatok elvégzésére.	Tudjon szállítólevelet készíteni.
1.6.3. Minőségellenőrzés	Tudjon - minőséget biztosító előírásokat értelmezni, - ellenőrzési utasítást értelmezni, - raktári nyilvántartások ellenőrzését dokumentálni.	Tudjon visszacsatolást végezni és dokumentálni.
1.6.4. Információs hálózatok	Ismerje - az információs csatornák használatát, - a hálózaton belüli információáramlást,	

	- a változó piac alapján korrekciók végrehajtási módjainak alkalmazását.	
1.7. Üzembiztonság		
1.7.1. Berendezések, gépek üzembiztonsága	Ismerje - a könnyűipari gépek beállítási lehetőségeit, - a konfekcionálásból eredő hibák javítási lehetőségeit, - a berendezések, gépek műszaki katalógusainak értelmezését, - a géphasználati feliratokat.	
1.7.2. Biztonságos munkavégzés	Ismerje - a munkavégzés feltételeit és a biztonságos munkavégzés szabályait, - az ellenőrzési szempontsor létrehozását szabadon választott könnyűipari termékekre.	Tudja a munkavégzés feltételeinek, a biztonságos munkavégzés szabályainak, módszereinek kidolgozását.
1.8. Számítógép hálózatok		
1.8.1. Számítógépes hálózatok felépítése	Tudja ismertetni - az IT alapismereteket - a hálózati eszközöket, szoftverek alkalmazását, - a biztonságos hálózati kommunikációt.	
1.8.2. Könnyűipari számítógépes alkalmazások	Ismerje a könnyűipari gépek számítógépes hálózatba való beillesztését.	Tudja a könnyűipari gépek számítógépes hálózatba való beállítási módjait, menedzselési formáit, az elérés lehetőségeinek alkalmazását.

2. Gyártásszervezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Raktározás		
2.1.1. Készletgazdálkodás	Ismerje - a készletgazdálkodás fogalmkörét, szerepét, - a készletek nagyság és összetétel kialakításának szempontjait, - a készlet fajtákat (átlagkészlet, biztonsági készlet, folyókészlet, maximális készlet), - az alapanyagok és kellékek nyilvántartásának dokumentumait.	Ismerje a raktárkészlet összetevőit.
2.1.2. Raktárhelyiség kialakítása	Ismerje - az anyagraktározás technológiai követelményeit, - a raktár alapterületének a meghatározását.	
2.1.3. Anyagok átvétele, bevizsgálása	Ismerje - a tételes, mennyiségi és minőségi átvétel fogalmát, - a bevizsgálás célját, reklamációk érvényesítését, - a minőségi előírásokat.	Ismerje - a bevizsgálás eszközeit, gépeit, - a bevizsgálási jegyzőkönyv tartalmát. Tudjon bevizsgálási jegyzőkönyvet készíteni.
2.1.4. Tárolási módok	Ismerje - a tárolóeszközöket, berendezéseket,	

	- a tárolási módok fajtáit, jellemzőit, - a helytelen tárolásból adódó károk megelőzését.	
2.2. Folyamatszervezés		
2.2.1. Munkahely kialakítás	Ismerje - a könnyűipari munkahely eszközeinek, kezelőszerveinek optimális elhelyezését, - az ésszerűsítés lehetőségeit, - a mozgászónákat és mozgásformákat.	Ismerje - a mozgászónákat és mozgásformákat.
2.2.2. Műveleti sorrend meghatározás	Ismerje - a termék-előállítás műveleteinek csoportosítását, - a munkamódszereket, a munkakörülmények szervezését, - az adott technológiához áttekinthető, optimális műveleti sorrend kialakításának szempontjait.	
2.2.3. Kapacitás-számítás	Ismerje a napi termelés, munkanorma számítás, létszám meghatározás módját.	
2.2.4. Minőségbiztosítás	Ismerje - az ellenőrzési utasítás szerepét, mérési pontok fontosságát, mérőeszközök kiválasztásának jelentőségét, - az osztályba sorolás szempontrendszerét, - a termékminta fogalmát.	Tudja - az osztályba sorolás szempontrendszerét, - a technológiai fegyelem ellenőrzését.
2.2.5. Befejező műveletek	Legyen képes a termékcsomagolás és szállítás műveleti sorrendjének meghatározására.	Ismerje a fogyasztói-, gyűjtő és a szállítási csomagolást.

3. Könnyűipari anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Könnyűipari anyagok tulajdonságai		
3.1.1. Könnyűipari nyersanyagok	Tudja - az alapfogalmakat, - a nyersanyagok csoportosítását, - a szálanyagok megjelenési formáit, általános jellemzőit, fizikai és kémia tulajdonságait, felhasználási területeit.	Ismerje a mesterséges szálanyagok felhasználási területeit.
3.1.2. Fonalak, cérnák	Tudja - az alapfogalmakat, - a fonalak, cérnák fajtáit, jellemzőit és felhasználási lehetőségeit.	
3.1.3. Szövetek, kelmék, bőrök	Tudja - az alapfogalmakat, - a szövetek, kelmék, bőrök fajtáit, tulajdonságait, felhasználási területeit.	Ismerje - a szövetek előállítását, - a kelmék kikészítését, - a bőrgyártás folyamatát.

3.1.4. Nem szőtt textíliák	Tudja - az alapfogalmakat, - a nem szőtt textíliák fajtáit, tulajdonságait, alkalmazási területeit.	
3.1.5. Laboratóriumi vizsgálati módszerek	Ismerje - az anyagösszetétel-vizsgálat lehetőségeit, - a finomság, sűrűség, mechanikai tulajdonságok mérési módszereit.	
3.2. Kezelési útmutató készítése		
3.2.1. Nyersanyag-összetétel	Ismerje - a szálanyagok meghatározásának módszereit: mikroszkópi vizsgálat, égetési próba.	Ismerje a szálanyagok meghatározásának oldószeres módszerét.
3.2.2. Kezelési útmutató jelképrendszere	Ismerje a kezelési jelképek jelentését.	Tudjon kezelési útmutatót készíteni a könnyűiparban felhasznált alapanyagok fizikai és kémia jellemzőinek ismeretében.
3.3. Fonal, cérna előállítási módok		
3.3.1. Szálanyagok csoportosítása	Legyen képes - a különböző természetes és mesterséges szálanyagokat csoportba sorolni.	
3.3.2. Természetes eredetű szálanyagok	Legyen képes felismerni - a szerves növényi és állati eredetű, valamint szervesetlen szálanyagokat, - a tulajdonságaikat és felhasználási lehetőségeiket felsorolni.	Tudja ábrázolni a szerves növényi és állati eredetű szálanyagokat.
3.3.3. Mesterséges szálanyagok	Legyen képes - a mesterséges szálanyagokat felismerni, - a tulajdonságaikat és felhasználási lehetőségeiket felsorolni.	Tudja ábrázolni a mesterséges szálanyagokat.
3.3.4. Szálanyagok fejlesztési irányzatai	Ismerje a szálanyagok különböző generációit és a fejlesztési irányokat.	Ismerje az új generációs mesterséges szálanyagok felhasználási területeit.
3.3.5. Fonás alapismeretei	Ismerje - az alapfogalmakat, - a fonás elvét, alap- és segédműveleteit.	
3.3.6. Cérna előállítási és kikészítési módok	Ismerje - a cérnák szerkezetét, finomságát, finomsági jelöléseket, alkalmazási területeit.	Ismerje a terjedelmesítés eljárásait.
3.3.7. Díszítő és varrócérna jellemzése	Ismerje - a főbb fonal és cértípusok jellemzőit, tulajdonságait, - a kártolt-, nyújtott-, fésűs-fonalakat, - az egyszeres, többszörös, és körülfont cérnákat és díszítőfonalakat.	
3.4. Anyagvizsgálatok		
3.4.1. Vizsgálati módszerek	Ismerje - a laboratóriumi mérésekkel kapcsolatos általános előírásokat, a vizsgálati eredmények rögzítését,	Ismerje a laboratóriumi vizsgálati eredmények rögzítését, elemzését, feldolgozási módszereit.

	- az alapanyag tulajdonságainak hatását a feldolgozhatóságra, - a laboratóriumi eszközöket, berendezéseket.	
3.4.2. Nyersanyag-összetétel meghatározása	Legyen képes fonalak, cérnák, szövetek, kelmék nyersanyag-összetételének meghatározására mikroszkóppal, égetési próbával.	
3.4.3. Szövetvizsgálatok	Legyen képes alap- és levezett kötések felismerésére, jellemzőinek dokumentálására.	Tudja az alap- és levezett kötések ábrázolását, jellemzőinek dokumentálását.
3.4.4. Kötött-hurkolt kelmék vizsgálatai	Legyen képes a vetülék és láncrendszerű kelmék felismerésére, jellemzőinek dokumentálására.	Ismerje a vizsgálati jegyzőkönyv készítésének előírásait.
3.4.5. Ruhaipari feldolgozás vizsgálatai	Ismerje - a varrat és varrástípusok minőségi követelményeit. - a varrócérnák és szövetek, kelmék esztétikai tulajdonságainak vizsgálatát.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Termelésstervezés, gyártásszervezés (Tesztjellegű feladatok)	Könnyűipari anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok (Rövid választ igénylő feladatok)	
50 pont	50 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra:

Tesztjellegű feladatok (50%): gyártásszervezési módszerek a könnyűiparban.

Rövid választ igénylő feladatok (50%): könnyűipari anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok témaköreiből kerülnek összeállításra.

Az írásbeli tesztfeladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés, egyszerű választás („Húzza alá!”),
- többszörös választás,
- illesztés (párosítás, csoportosítás),
- ok-okozati összefüggés keresése,
- sorrend meghatározása,
- lényeg kiemelés,
- felsorolás,

- fogalom meghatározás,
- igaz-hamis állítások megjelölése,
- ábraértelmezés.

Rövid választ igénylő feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- feleletalkotó feladatok,
- rövid válasz (meghatározás),
- ábrafelismerés, ábraelemzés,
- több jellemző felsorolása/megnevezése,
- adatok kiegészítése (szöveg, táblázat kiegészítés),
- fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
- folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
- ok-okozati összefüggések felismerése,
- tényadatok rendezése megadott szempontok szerint,
- szövegértelmezés,
- összehasonlítás.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

Termeléstervezés:

- testméretek levétele,
- termelési feladatok meghatározása,
- alapöltésű varrógépek jellemzői,
- termelési adatok számítása,
- minőségbiztosítás,
- mérőeszközök,
- műszaki leírás készítése,
- anyaggazdálkodás.

Gyártásszervezés:

- raktározás,
- műveleti sorrend meghatározása,
- minőségbiztosítás,
- üzembiztonság.

Könnnyűipari anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok:

- könnyűipari nyersanyagok, fonalak, cérnák, szövetek, kelmék, bőrök, nem szőtt textíliák tulajdonságai,
- kezelési útmutató jelképrendszere, kezelési útmutató értelmezése, készítése,
- anyagvizsgálati módszerek,
- szálanyagok fejlesztési irányzatai.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra. A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsga az alábbi témakörök bemutatását igényli a vizsgázóktól:

„A” feladat: gyártásszervezés,

„B” feladat: könnyűipari anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok.

A két feladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl. Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik feladatban kérdezhetők). A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, az alkalmazó tudás bemutatását elősegítő, egyértelmű megfogalmazásokra

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete, alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	21 pont	21 pont	42 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Termelésstervezés, gyártásszervezés	Könnnyűipari anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok	
50 pont	50 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor a részletes vizsgakövetelmények valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket. A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból, igaz-hamis állításos feladatokból, ábraértelmezéses feladatokból és számítási példákban állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- Ismertetés.
- Felsorolás.
- Rövid kifejtés.
- Folyamatleírás: a termelési, adminisztrációs folyamathoz kapcsolódó egyszerűbb folyamatok megszervezésének és lebonyolításának feladatait kell szakszerűen összefoglalni, vagy a folyamat megadott elemeit megfelelő sorrendben állítani.
- Fogalom meghatározás.
- Számítás.
- Példamegoldás.
- Összehasonlítás: két-három fogalom, vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni.
- Szöveg kiegészítés: a megadott vagy ismert tartalmakkal mondatok kiegészítése. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.
- Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani.
- Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül kell megjelölnie a helyeset.
- Igaz-hamis állítások megjelölése: meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamis állítás esetében indoklást kell adni.
- Ismertetés: a feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 4-5 mondatban.

- Fogalom meghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.
- Rajz alapján adatok értelmezése, számítások elvégzése,
- Képek, ábrák, jellemzőinek, jellegzetességeinek felismerése, meghatározása, következtetések levonása.

Az ábraértelmezés feladatoknál a következő típusok fordulhatnak elő:

- ábraértelmezés számítással,
- ábrázolási hibák felismerése,
- jelölések értelmezése,
- jelölések készítése.

A számításos feladatok a témakörök számpéldáin alapulnak.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

Termelésstervezés

- Testméretek levétele, megadása,
- Termelési feladatok meghatározása,
- Termelési adatok számítása,
- Minőségbiztosítás,
- Mérészközök,
- Alapöltésű varrógépek jellemzői,
- Műszaki leírás készítése,
- Anyaggazdálkodás.

Gyártásszervezés

- Raktározás,
- Műveleti sorrend meghatározása,
- Minőségbiztosítás,
- Üzembiztonság.

Könnnyűipari anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok

- Könnnyűipari nyersanyagok, fonalak, cérnák, szövetek, kelmék, bőrök, nem szőtt textíliák tulajdonságai, előállítási módjaik,
- Kezelési útmutató jelképrendszere, kezelési útmutató értelmezése, készítése,
- Anyagvizsgálati módszerek,
- Szálasanyagok fejlesztési irányzatai.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot a tudásáról. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsga célja az témakörökből történő átfogó számadás:

„A” feladat: Termelésstervezés, Gyártásszervezés,

„B” feladat: Könnnyűipari anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok.

A két feladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl. Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik feladatban kérdezhetők).

A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, az alkalmazó tudás bemutatását elősegítő, egyértelmű megfogalmazásokra

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete, alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	21 pont	21 pont	42 pont
Szaknyelv alkalmazása	2pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

FAIPAR ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

FAIPARI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A faipari ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XVIII. Faipar ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:
- 54 543 01 Faipari technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása.	A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása	Az előadás tartalma logikusan felépített, következetes. Önálló előadásmód a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A kérdező tanár által feltett kérdések megértése, válaszadás.	A vizsgabizottság által feltett kérdések megértése, pontos, lényegre törő válaszadás.

2. Szakmaspecifikus ábrázolási ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Faipari szakrajz alapfogalmainak alkalmazása	A megfelelő rajzi eszközök alkalmazása, ábrázolási módok, rajzfajták ismerete.	
2.2. Szerkezeti kötések bemutatása	Fakötések ábrázolása, szerkesztése, anyagjelölések, méretezések, vonalfajták ismerete.	
2.3. Fakötések, egyszerű bútorok szerkezeteinek ismerete	Egyszerű faipari termékek szerkezete és ábrázolása.	Szerkezeti megoldások megtervezése, jellegrajzok és csomóponti rajzok szakszerű elkészítése.

3. Célrányos műszaki feladatmegoldó képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Elemi számolási készség	A szakmai feladatokhoz kapcsolódó egyszerű számítások elvégzése.	
3.2. Szakmai számítások alkalmazása	Forgácsoló szerszámok jellemzői, nedvességtartalom meghatározással kapcsolatos számítások.	Forgácsoló szerszámok jellemzői, forgácsolással, ragasztással, nedvességtartalom meghatározással kapcsolatos számítások.
3.3. Feladatmegoldó képesség	Szakmai feladatok értelmezése, helyes megoldása.	Szakmai feladatok értelmezése, összefüggések definiálása.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Faipari alpanyagismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Faanyagismeret I.		
1.1.1. A fa szerkezete és felépítése	Ismerje a fa szerkezetét (bél, évgűrű, kambium, háncs, kéreg, geszt-szíjács), ismerje fel ezeket a különböző anatómiai metszeteken (bütü-, sugár- és húrmetszeten).	
1.1.2. Tülevelű fafajok jellemzői	Ismerje a tülevelű fafajok makroszkopikus jegyeit, ismerje a hazai iparban használatos fenyőféléket és felhasználási lehetőségeit.	Lucfenyő, jegenyefenyő, erdeifenyő, vörösfenyő makroszkopikus jegyei (szöveti jellemzők).
1.1.3. Lombos fafajok jellemzői	Tudja csoportosítani a lombos fákat makroszkopikus jegyeik alapján, képes ismertetni a legfontosabb hazai fafajok jellemzőit, felhasználási területeit.	Tudja részletesen csoportosítani a lombos fákat makroszkopikus jegyeik alapján, ismerje legalkalmasabb felhasználási területeit. Ismerje a kocsányos tölgy, kocsánytalan tölgy, csertölgy, szelídgesztenye, fehér akác, magas kőris makroszkopikus jegyeit (szöveti jellemzők), felhasználását. Ismerje a madárcseresznye makroszkopikus jegyeit (szöveti jellemzők), felhasználását. Ismerje a dió, bükk, gyertyán, mézgás éger, hegyi juhar, fehér nyár makroszkopikus jegyeit (szöveti jellemzők), felhasználását.
1.2. Faanyagismeret II.		
1.2.1. A fa hibái és betegségei	Ismerje a fatörzs alaki hibáit, a faanyag szövetszerkezeti rendellenességeit, egyéb károsodásait. Ismerje a faanyag károsodását okozó tényezőket, legyen ismerete a faanyag felhasználhatóságára gyakorolt hatásairól. Ismerje a rovarok, gombák által okozott fahibákat, ismerje a lehetséges megelőzési és védekezési módokat.	Ismerje a faanyag károsodását okozó tényezőket (abiotikus-, biotikus tényezők). Legyen ismerete az alábbiakban felsorolt károkozásokról, és a faanyag felhasználhatóságára gyakorolt hatásairól: ismerje a faanyag kékülését és más, színbeli elváltozásokat, ismerje a faanyag fülledését, ismerje a faanyag álgesztesedését, ismerje a faanyag korhadását, ismerje a leggyakoribb hazai farontó gombákat (könnyező házigomba, pincegomba), ismerje a leggyakoribb hazai farontó rovarrendeket, családokat (farontó bogarak, cincérek, szúk és törzsszúk, hártvásszárnnyúak).
1.2.2. Fából készült fontosabb ipari választékok	Ismerje a fűrészáru fogalmát, a fűrészipari termékek fajtáit, jellemzőit, felhasználási területeit. Ismerje a fűrészáru minőségi osztályba sorolását, tárolásának szabályait. Tudja meghatározni a furnér fogalmát, ismerje a furnérok fajtáit, jellemzőit, felhasználását (színfurnér, műszaki furnér), tárolási előírásait.	Ismerje a furnér előállítási módokat.
1.3. Szárítás-gőzölés		

1.3.1. A fa nedvességtartalma	Ismerje a fa nedvességtartalmának előfordulási formáit és megoszlását a fatesten belül. Tudja értelmezni a zsugorodás-dagadás jelenségét. Ismerje a jellemző nedvességtartami fokokat, a nedvességtartalom mérésének különféle módjait. Ismerje a különböző felhasználási területekre (bútor- és épületasztalos-ipar) előírt faanyag nedvességtartalmát.	Ismerje a víz jelentőségét a fában, értelmezze a zsugorodás-dagadás jelenségét. Ismerje az elektromos fánedvesség mérőberendezéseket.
1.3.2. Szárítás, gőzölés	Tudja ismertetni a természetes szárítást befolyásoló tényezőket, tudja felsorolni a természetes szárítás előnyeit, hátrányait. Ismerje a mesterséges szárítás jellemzőit, a szárítás szakaszait. Legyen ismerete a mesterséges szárítási eljárásokról, az alkalmazott berendezésekről. Tudja felsorolni a szárítási hibákat. Furnérszáritási módok. Legyen képes elvégezni a nedvességtartalom meghatározásával kapcsolatos számításokat. Ismerje a gőzölés célját, jelentőségét, a gőzölési eljárásokat és gőzölő berendezéseket.	
1.4. Laptermékek		
1.4.1. Faanyagból készült lapanyagok	Ismerje a furnéralapú rétegelt termékek fajtáit, jellemzőit, a rétegelt lemez tulajdonságait, felhasználási területeit. Ismerje a bútoralapok tulajdonságai, felhasználási területe. Ismerje a farostlemez fogalmát. Ismerje az MDF lemez jellemzőit, felhasználási területét. Ismerje a HDF lemez jellemzőit, felhasználási területét. Ismerje a forgácslap fogalmát, a forgácslapok csoportosítását, jellemzőit, forgácslapok felhasználási területeit. Ismerje az OSB lapok jellemzőit, felhasználási területét.	

2. Bútoripari szakrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Ábrázoló geometria-szakrajz		
2.1.1. Rajzeszközök és kezelésük, síkmértani szerkesztések	Ismerje a rajzi szabványokat a következő fogalmakra: rajzlapok mérete, szövegmező, szabványos vonalak, méretmegadás, mérethálózat, méretarányok. Legyen képes síkmértani szerkesztéseket elvégezni (párhuzamos, merőleges egyenesek, szögek, lekerekítések, ellipszis). Tudja értelmezni a képsíkrendszer, vetületek képzése, nézetrend fogalmait.	Ismerje a horizontvonal fogalmát, legyen képes távlati képet rajzolni.

	Tudja egyszerű mértani testek vetületeit elkészíteni (síklapú testek, forgástestek vetületei).	
2.1.2. Axonometrikus ábrázolási módok	Legyen képes egyszerű mértani testek axonometrikus ábrázolására, axonometrikus ábráknak vetületi képekkel való egyeztetésére, csonkított és összetett testek vetületi és axonometrikus ábrázolására.	
2.1.3. Metszet fogalma, metszet képzése, metszettelületek jelölése	Legyen képes metszeti ábrázolásokra, anyagjelölések alkalmazására (függőleges-, vízszintes-, homlok metszet). Ismerje a csomóponti vagy részletrajz fogalmát, szerepét. Tudjon darabjegyzéket készíteni, ismerje a műhelyrajz jelentőségét.	Ismerje a metszetek csoportosítását (teljes metszet, félmetset-félnézet, kitörés, összetett metszet, lépcsős metszet, befordított metszet, befordított lépcsős metszet, kiterített metszet). Legyen képes ábrázolni metszetekkel, alkalmazni az anyagjelöléseket (függőleges-, vízszintes-, homlok metszet). Legyen képes csomóponti vagy részletrajzokat elkészíteni.
2.2. Fakötések, alapszerkezetek		
2.2.1. Fakötések, alapszerkezetek alapfogalmai	Legyen képes az alábbiakban felsorolt fakötések rajzi ábrázolására. Ismerje a hosszabbító toldások szabadkézi vázlatrajzát és vetületi ábrázolását (egyenés és ferde élillesztéssel, rálapolással, csapozásokkal, gépi toldással). Ismerje a szélesbítő toldások szabadkézi vázlatrajzát és vetületi ábrázolását (egyenés és ferde élillesztéssel, rálapolással, saját csappal, idegen csappal, gépi toldással). Ismerje a lapmerekítő segédszerkezetek és éllezárások szabadkézi vázlatrajzát és vetületi ábrázolását (lap- és élheveder, fejelőléc, élfurnér, álléc, T-léc). Ismerje a vastagító toldások ábrázolását. Ismerje a keretkötések szabadkézi vázlatrajzát és vetületi ábrázolását (sarokkötések, „T” kötések, „kereszt-kötések”). Ismerje a kávakötések szabadkézi vázlatrajzát és vetületi ábrázolását (sarokkötések, „T” kötések, „kereszt-kötések”). Ismerje az állványkötési megoldásokat.	Legyen képes a fakötések axonometrikus ábrázolására.
2.3. Bútor szerkezettan-szakrajz I.		
2.3.1. A bútor fogalma, rendeltetése, bútorok csoportosítása	Legyen képes egyszerű faipari termék szerkezetének ábrázolására.	Ismerje a tömörfából készített egyszerű bútorok szerkezetét. Tudjon szabadkézi vázlatrajzot, csomóponti rajzot készíteni (keretszerkezetű asztal). Ismerje a szekrények jellemző típusait, fő méreteit, elemeit. Tudja az akasztós-, rakodós, ruhásszekrény szerkezetét, szabadkézi vázlatrajzát, csomóponti rajzait. Tudja a könyvszekrény szerkezetét, szabadkézi vázlatrajzát, csomóponti rajzait. Tudja a komód (fiókos szekrény) szerkezetét, szabadkézi

		vázlatrajzát, csomóponti rajzait. Tudja a fiókos éjjeliszekrény (ajtólappal) szerkezetét, szabadkézi vázlatrajzát, csomóponti rajzait. Tudja az írószekrény szerkezetét, szabadkézi vázlatrajzát, csomóponti rajzait. Tudja a tálalószekrény szerkezetét, szabadkézi vázlatrajzát, csomóponti rajzait.
2.4. Bútor szerkezettan-szakrajz II.		
2.4.1. Asztalok jellemző típusai, fő méretei, elemei	Ismerje az asztal szerkezeti rajzát.	Ismerje az alábbi bútorok jellemzőit: tudja a fiókos asztal, az étkezőasztal, az elfordítható lapú asztal, az eltolható, kinyitható lapú asztal, szerkezetét, szabadkézi vázlatrajzát, csomóponti rajzait. Tudja elkészíteni az íróasztal szabadkézi vázlatrajzát és szerkezeti rajzát.

3. Bútorgyártástan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Faipari gépek és szerszámok		
3.1.1. Faipari gépek és szerszámok fajtái, felépítése, biztonságtechnikai előírásai	Ismerje a faipari alapgépek felépítését, szerszámait, biztonságtechnikai előírásait. Ismerje a kézi kiségek fajtáit, alkalmazási lehetőségeit.	Ismerje az alábbiakban felsorolt gépek felépítését, szerszámait, biztonságtechnikai előírásait: - kézi fűrészgépek (körfűrészek, láncfűrészek, dekopír-fűrészek, rezgőfűrészek, szűrőfűrészek), - kézi gyalugépek, - kézi fúrógépek, - kézi marógépek (felsőmaró gép, laposcsap/lamelló marógép), - kézi csiszológépek (szalag, korong, rezgő), - kézi gépeknél használt por- és forgácsel szívók. Ismerje a kézi gépek biztonságtechnikai előírásait, szabályait. Tudja a kézi gépek megnevezését idegen nyelven. Ismerje az asztalos szalagfűrészgép felépítését, szerszámát. Ismerje az asztalos körfűrészgép felépítését, szerszámát. Ismerje a fűrészgépek biztonságtechnikai előírásait. Ismerje az egyengető gyalugép felépítését, szerszámát. Ismerje a vastagsági gyalugép felépítését, szerszámát. Ismerje a gyalugépek biztonságtechnikai előírásait. Ismerje a fűrész és gyalugépek biztonságtechnikai előírásait. Ismerje az asztalos marógép felépítését, szerszámát. Ismerje az asztalos marógép biztonságtechnikai előírásait. Ismerje a

		faesztergagép felépítését, szerszámát. Ismerje a por- és forgácselszívó rendszereket, berendezéseket.
3.1.2. Forgácsolásméleti számítások	Ismerje a szalagfűrészszel, körfűrészszel, gyalugéppel és marógéppel kapcsolatos egyszerű számolásokat.	Tudjon szalagfűrészszel, körfűrészszel, gyalugéppel és marógéppel kapcsolatos számításokat végezni
3.2. Bútorgyártás ismeret I.		
3.2.1. A mechanikai megmunkálási eljárások rendszere (megmunkálandó anyag, szerszám, gép, megmunkálási mód)	Ismerje a mechanikai megmunkálási műveletek elvégzésének általános követelményeit és menetét: - természetes fából készülő alkatrészek szabása, - lap- és lemez alapanyagból készülő alkatrészek szabása, - természetes fából készülő alkatrészek készméreti és formai megmunkálása, - lapalkatrészek készméreti és alak-, formai megmunkálása. Ismerje a természetes fából készülő elemek szerkezeti megmunkálását. Ismerje lap- és lemez alapanyagból készülő termék alkatrészek összeépítési lehetőségeit. Ismerje az alkatrészek megmunkálását a szerelvények beépítéséhez.	Ismerje a mechanikai megmunkálási műveletek elvégzésének általános követelményeit és menetét. Tudjon természetes fából készülő alkatrészeket szabni. Tudjon lap- és lemez alapanyagból készülő alkatrészeket szabni. Tudja a természetes fából készülő alkatrészek készméreti és formai megmunkálását. Tudja a lapalkatrészek készméreti és alak- formai megmunkálását. Ismerje a természetes fából készülő elemek szerkezeti megmunkálását. Ismerje az alkatrészek díszítő megmunkálását. Ismerje az alkatrészek felületi kikészítését.
3.3. Bútorgyártás ismeret II.		
3.3.1. Ragasztás, furnérozás	Ismerje a ragasztóanyagok fogalmát, általános jellemzőit, tulajdonságait. Ismerje a fa ragasztásának módszereit. Ismerje a ragasztással kapcsolatos alapfogalmakat, folyamatokat.	Ismerje a ragasztórendszerek osztályozását. Ismerje a ragasztás technológiai folyamatát (folyamatábra). Ismerje a ragasztandó anyagok csoportosítását és előkészítését. Ismerje a ragasztóanyagok előkészítését és felhordását. Ismerje a terítékképzést. Ismerje a préselést (présgépek töltése- ürítése, préselés, préselési paraméterek). Ismerje a ragasztott szerkezetek pihentetését. Ismerje a ragasztási eljárásokat (furnérozás többszintes hőprésen mechanizáció nélkül, furnérozás többszintes hőprésen terítékképző szalaggal, furnérozás egyszintes hőprésen mechanizált terítékképzéssel). Tudjon a furnerózással kapcsolatos számításokat elvégezni. Tudja kiszámolni a ragasztóanyag mennyiségi összetételét.
3.3.2. Felületkezelő anyagok (színezőanyagok, lakkok, festékek, lazúrok)	Ismerje a folyékony filmképzők néhány jellemzőjét.	Ismerje a környezetbarát felületkezelő anyagok kiválasztását. Ismerje a hordozó szerepét a hárták kialakulásában. Ismerje a felületkezelés műveleteit. Ismerje a bevonatok funkcióit, követelményeit.
3.3.3. Szekrények jellemzői, összeépítési lehetőségei	Ismerje a szekrénytest összeépítési lehetőségeit (ragasztott kötésekkel, oldható kötésekkel).	Ismerje a szekrényhátfalakat (rendeltetése, anyagai, rögzítési megoldásai). Ismerje a szekrénylábzatok rendeltetését, kialakítási lehetőségeit. Ismerje a szekrénypárkányzatokat.

		Ismerje a szekrényajtókat (nyíló ajtók, tolóajtók, harmonika ajtók, redőnyös ajtók). Ismerje a korpuszbútorok gyártási folyamatának jellemzőit.
3.3.4. Asztalok jellemzői	Ismerje az asztalok csoportosítását, méreteit.	Ismerje az asztallábazatok típusait. Ismerje az asztallap és asztallábazat összekapcsolását.

4. Bútoripari gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Faipari gép- és szerszám gyakorlat		
4.1.1. Kézi szerszámok, gépek használata.	Legyen jártas a kézi szerszámok műhelyszintű használatában: - kézi szerszámok (fűrészek, gyaluk, vésők, fúrók) fajtái és alkalmazásuk. Ismerje és tudja kezelni a kézi kisgépeket. Ismerje a faipari kézi gépek biztonságtechnikai előírásait, szabályait. Tudja elvégezni az alábbi műveleteket: - darabolás, szélezés, szeletelés, hibakiejtés, sík és térgörbék vágása, szelvény méretre alakítása, kézi szerszámokkal, faipari kisgépekkel, - fűrészáru lap és él gyalulása derékszögbe, méretre munkálás kézi szerszámokkal, faipari kisgépekkel, - csiszolási műveletek végzése, kézzel és kisgépekkel. Ismerje a faipari alapgépeket, szerszámait, működtetését, a gépteremben betartandó általános biztonságtechnikai szabályokat. Ismerje a faipari megmunkáló gépek biztonságtechnikai előírásait. Ismerje a por- és forgácselszívók működését.	Ismerje a kézi szerszámok (fűrészek, gyaluk, vésők, fúrók) fajtáit és alkalmazásukat. Ismerje a kézi csiszolásnál használt anyagokat és felhasználásukat. Ismerje a kézi fűrészgépeket, azok működtetését, alkalmazását: - körfűrészek, - láncfűrészek, - dekopír fűrészek, - rezgőfűrészek, szúrófűrészek. Ismerje a - kézi gyalugépek, - kézi fúrógépek, - kézi marógépek, - kézi csiszológépek működtetését, alkalmazását. Ismerje a faipari megmunkáló gépeket, szerszámait, működtetését, üzemeltetését, karbantartását Ismerje az alábbi eszközök működtetését, üzemeltetését, karbantartását: - szalagfűrészek, - körfűrészek, - egyengető gyalugépek, - vastagsági gyalugépek, - marógépek. Ismerje a csiszológépek működését, felhasználását és üzemeltetési szabályait.
4.2. Bútorgyártás gyakorlat I.		
4.2.1. Szerkezeti kötések, alapszerkezetek készítése	Tudjon keretkötéseket, kávakötéseket, szélesbítő toldásokat készíteni kézi szerszámokkal és kisgépekkel. Tudjon egyszerű faipari alapszerkezeteket készíteni kézi szerszámokkal és kisgépekkel.	Tudjon ülőszámolyt készíteni tömörfából kézi szerszámokkal és kisgépekkel. Tudjon fiókos konyhai ülőkét készíteni tömörfából kézi szerszámokkal és kisgépekkel.

	Képes legyen ülőszámoly, konyhai ülőke készítésére tömőrfából kézi szerszámokkal és kisgépekkel.	
4.3. Bútorgyártás gyakorlat II.		
4.3.1. Szekrények, asztalok gyártása		Tudja elkészíteni az alábbi szerkezeteket: - szekrény készítése tömőrfából faipari gépekkel, - furnérszabás, terítékképzés, - laptermékek furnérozása, - laptermékek éllezárása, - fiókos éjjeli szekrény készítése laptermékekből faipari gépekkel, - íróasztal készítése laptermékekből faipari gépekkel.

5. Biztonságos munkavégzés alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Munka- és tűzvédelem		
5.1.1. A munkavédelem célja, feladata, területei, szervezete és fontosabb jogszabályai.	Ismerje a munkavédelem célját, feladatait, területeit, fontosabb jogszabályait. Ismerje a szakmára, munkahelyre érvényes munkavédelmi előírásokat. Tudja a biztonságos munkavégzés tárgyi és személyi feltételeit. Ismerje a baleseteknél és tüzeseteknél alkalmazandó intézkedéseket, az elsősegélynyújtás szabályait. Ismerje a tűz megelőzésére vonatkozó intézkedéseket és a tűzoltás szabályait, a tűzoltó készülékek kezelését. Ismerje az elsősegélynyújtás szabályait. Ismerje az érintésvédelem fogalmát, lehetőségeit.	Ismerje az anyagmozgatás és anyagtárolás biztonságtechnikáját. Ismerje a balesetek kivizsgálását, nyilvántartását. Tudja a tennivalókat baleset esetén. Ismerje az elsősegélynyújtás szabályait. Ismerje a szakhatóságok jogait. Ismerje az egészséges munkahelyek kialakítását, szervezeti intézkedéseket. Legyen képes a gépek, berendezések biztonságos üzemeltetésére, a kéziszerszámok biztonságos használatára. Ismerje a munkabiztonsági felszerelések, eszközök, védőruhák használatának szükségességét. Ismerje az egyéni és kollektív védőfelszerelések használatát a biztonságos munkavégzéshez. Ismerje a foglalkozási ártalom fogalmát, csoportosítását, okait, következményeit, valamint megelőzésének lehetőségeit. Ismerje a foglalkozási betegségeket. Ismerje a foglalkozás-egészségügy tárgyköreit (munkaélettan, munkalélektan, munkakörülményi tényezők, munkakultúra). Legyenek ismeretei az orvosi alkalmassági vizsgálatokról. Ismerje a személyi higiénia fontosságát, az ergonómia fogalmát. Ismerje a tűzvédelem célját és feladatait. Ismerje az égés feltételeit, fajtáit. Tudja a tűzveszélyes anyagok fogalmát, a tűzveszélyességi osztályba sorolás fogalmát. Ismerje a tűzoltó anyagokat és eszközöket, és azok kezelését. Tudja

		a tennivalókat tűz esetén, ismerje a tűzoltási módokat. Ismerje az érintésvédelem fogalmát, lehetőségeit.
5.2. Környezetvédelmi és technológiai szabályok		
5.2.1. Ökológiai alapismeretek, a környezet- és természetvédelem fogalma, jelentősége, a környezetvédelem eszközei, módszerei	Legyenek alapvető ismeretei a környezetvédelem és az alkalmazott technológia összefüggéseiről a víz, a levegő, a talaj, a környezet tisztaságának védelme érdekében. Ismerje a fa- és bútoriparban keletkező hulladékok (feldolgozás, tárolás, ártalmatlanítás) kezelésének lehetőségeit.	Ismerje a beruházások környezetvédelmi előírásait. Ismerje a faipari beruházás előkészítését, szakhatóságok előírásait és telephely engedélyezési eljárást. Ismerje a szennyvíz- és hulladékkezelést. Ismerje a veszélyes hulladékok kezelését, tárolását. Ismerje a biztonsági adatlapokat, R-S mondatokat. Ismerje a zajvédelemmel kapcsolatos tudnivalókat.
5.3. Faipari alapgépek, szerszámok, eszközök biztonságtechnikája		
5.3.1. Biztonságtechnika a faiparban		Ismerje az ergonómiai előírásokat, gépek kezelhetőségét. Ismerje a faipari gépek üzemeltetésének környezeti szempontjait. Ismerje a faipari alapgépek működtetéséhez, üzemeltetéséhez szükséges ismereteket. Ismerje az alapvető kéziszerszámokat, kézi kisgépek biztonságtechnikáját. Legyenek elsősegélynyújtási ismeretei.

6. Biztonságos munkavégzés gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Faipari szerszámok, eszközök biztonságtechnikája		
6.1.1. Kézi szerszámok, eszközök biztonságos használata	Ismerje a padszerszámok-, közös szerszámok biztonságos használatának szabályait, a műhelyrendet, a szerszámok tárolására vonatkozó biztonsági szabályokat. Ismerje a kéziszerszámok kezelésének, a fűrészeknek, gyaluknak, vésőknek, fűrőknak, kalapácsoknak és egyéb szerszámoknak a biztonságos használatát.	
6.2. Faipari alapgépek biztonságtechnikája		
6.2.1. Faipari gépek biztonságos üzemeltetése, karbantartása.	Ismerje a szabályokat és képes legyen betartani azokat az alábbi témakörökben: - faipari gépek rendeltetése, biztonságos beállítása, védőberendezések, védőeszközök használata,	Ismerje a gépek üzemi körülményeit, a gépápolást. Ismerje a gépi szerszámok a biztonságos szállítást és tárolást, a szerszámok ellenőrzését.

	- gépi szerszámok kezelése, tárolása, - gépi munkavégzés szabályai.	
6.3. Munkabiztonság		
6.3.1. Munkavégzéssel kapcsolatos biztonsági szabályok.	Ismerje a szabályokat és képes legyen betartani azokat az alábbi témakörökben: - a munkahely rendje, anyagok rakatolása megmunkálás közben, - magatartási szabályok a műhelyben, testtartás megmunkálás közben, - környezeti és technológiai szabályok munkavégzés közben, - veszélyes anyagok kezelése, tárolása, - elsősegélynyújtás, - tűzoltó berendezések és eszközök használata, - tűzkárbejelentés, - érintésvédelmi szabályok, előírások a műhelyben, faipari por-forgács elszívása, faipari hulladék kezelése.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; rajztábla; vonalzó; léptékvonalzó, derékszögű vonalzó, fejesvonalzó; ceruzák, íróeszköz; „Faipari szakmai táblázatok és képletgyűjtemény”	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; rajztábla; vonalzó; léptékvonalzó, derékszögű vonalzó, fejesvonalzó; ceruzák, íróeszköz; „Faipari szakmai táblázatok és képletgyűjtemény”	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	A4, illetve A3 műszaki rajzlap	NINCS	A4, illetve A3 műszaki rajzlap	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
120 perc	60 perc	
Fakötések rajzának önálló elkészítése	A faanyag nedvességtartalmával, a forgácsoláselmélet alapjaival kapcsolatos feladatok, faipari alapgépek, faanyagismeret tesztkérdések	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy lehetőleg teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt, különös tekintettel a faipari szakrajz alapjainak ismeretére. Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó az I. Feladatlapra és a II. Feladatlapra belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az I. feladatlap fakötéscsoportokból, illetve egyszerű bútorok (jellegrajzon kijelölt) csomóponti rajzaiból tartalmazhat feladatokat (maximum 4 feladat).

A II. feladatlap a faanyag nedvességtartalom számításával kapcsolatos 1 feladatot, 1 forgácsoláselméleti ábrát, valamint faipari alapgépek és anyagismeret témakörökből maximum 15 tesztkérdést tartalmaz.

Témakörök

- faipari alapanyag ismeret,
- szárítás, gőzölés,
- bútortipari szakrajz,
- fakötések, alapszerkezetek ábrázolása,
- bútorgyártástan,
- faipari gépek és szerszámok.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli vizsga célja, hogy a vizsgázó az egyes tételekben szereplő témakörök alatt megadott kérdések kifejtése során hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban előadni, a szakkifejezéseket használni.

A vizsgázó a szóbeli vizsgán kihúzott tételének gyakorlati példákat és tapasztalatokat is magába foglaló kidolgozásával, kifejtésével ad számot a megszerzett elméleti és gyakorlati tudásáról.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, amelyből évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és a részletes vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni.

Témakörök

- „A” feladat:

- Faipari alapanyag ismeret:
- a fa szerkezete és felépítése,
- tűlevelű fafajok jellemzői,
- lombos fafajok jellemzői,
- a fa hibái és betegségei,
- fűrészipari termékek fajtái, jellemzői, felhasználása,
- szárítás-gőzölés,
- a fa nedvességtartalma.
- Bútorgyártás ismeret:
- a mechanikai megmunkálási eljárások rendszere (megmunkálandó anyag, szerszám, gép, megmunkálási mód),
- ragasztás, faipari ragasztóanyagok,
- faipari alapgépek és szerszámok fajtái, felépítése, biztonságtechnikai előírásai.

- „B” feladat:

- Bútoripari gyakorlat:
- kézi szerszámok, gépek használata,
- szerkezeti kötések, alapszerkezetek készítése,
- egyszerű szekrények, asztalok készítése.
- Biztonságos munkavégzés alapjai:
- munka- és tűzvédelem,
- környezetvédelmi és technológiai szabályok,
- faipari alapgépek, szerszámok, eszközök biztonságtechnikája.
- Biztonságos munkavégzés gyakorlata:
- kézi szerszámok, eszközök biztonságos használata,
- faipari alapgépek biztonságtechnikája,
- munkabiztonság.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos megfogalmazását, a megszerzett ismeretek felhasználását, alkalmazását is értékelik.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy „A”, „B” és „C” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
180 perc	60 perc	
Fakötések szakrajzának önálló elkészítése, egyszerű bútór csomóponti rajzának elkészítése	A faanyag nedvességtartalmával, méretváltozásával, a forgácsolásmélet alapjaival kapcsolatos feladatok, tesztkérdések	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga teljes és ellenőrizhető képet ad a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt, különös tekintettel a faipari szakrajz alapjainak ismeretére.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az I. feladatlapra az adott egyszerű bútork formaterve és rövid műszaki leírása alapján a jellegrajz szükséges számban előírt vetületeiből, és a kijelölt csomóponti rajzaiból található feladatot, vagy bonyolultabb termék esetén, a jellegrajzon kijelölt szerkezeti csomópontokat (M 1:1 léptékben) kell megszerkeszteni, illetve adott fakötések vetületi és axonometrikus ábráit kell elkészíteni.

A II. feladatlapra a faanyag nedvességtartalmával, méretváltozásával, a forgácsolásmélet alapjaival kapcsolatosan maximum 3 feladat és egy forgácsolásméleti ábra, továbbá maximum 15 tesztkérdés lehet.

Az írásbeli vizsga témakörei:

Faipari alapanyag ismeret

- a fa nedvességtartalma,
- szárítás, gőzölés.

Bútoripari szakrajz

- fakötések, alapszerkezetek,
- fakötések, alapszerkezetek alapfogalmai,
- bútór szerkezetan-szakrajz I.,
- a bútór fogalma, rendeltetése, bútorok csoportosítása,
- bútór szerkezetan-szakrajz II.,
- asztalok jellemző típusai, fő méretei, elemei.

Bútorgyártástan

- faipari gépek és szerszámok,
- forgácsolásméleti számítások.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” és „C” feladatának kifejtéséből áll. A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A számonkérés a tételek „A” és „B” és „C” feladatának keretében az alábbi témakörökből történik.

A szóbeli vizsga témakörei:

„A” feladat

Faipari alapanyag-ismeret

- faanyagismeret I.-II.,
- a fa szerkezete és felépítése,
- tűlevelű fafajok jellemzői,
- lombos fafajok jellemzői,
- a fa hibái és betegségei,
- a fából készült fontosabb ipari választékok,
- szárítás-gőzölés,
- a fa nedvességtartalma.

„B” feladat

Bútorgyártástan

- faipari gépek és szerszámok,
- faipari gépek és szerszámok fajtái, felépítése, biztonságtechnikai előírásai,
- bútorgyártás ismeret I-II.,
- a mechanikai megmunkálási eljárások rendszere (megmunkálandó anyag, szerszám, gép, megmunkálási mód),
- ragasztás, furnérozás,
- felületkezelő anyagok (színezőanyagok, lakkok, festékek, lazúrok).

Bútoripari gyakorlat

- faipari gép- és szerszám gyakorlat,
- bútorgyártás gyakorlat I.,
- bútorgyártás gyakorlat II.

„C” feladat

Biztonságos munkavégzés alapjai:

- munka- és tűzvédelem,
- környezetvédelmi és technológiai szabályok,
- faipari alapgépek, szerszámok, eszközök biztonságtechnikája.

Biztonságos munkavégzés gyakorlata:

- faipari szerszámok, eszközök biztonságtechnikája,
- faipari alapgépek biztonságtechnikája,
- munkabiztonság.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám			
	„A” feladat	„B” feladat	„C” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	2 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	14 pont	14 pont	12 pont	40 pont

Szaknyelv alkalmazása	4 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM	50 pont	50 pont

KÖRNYEZETVÉDELEM-VÍZGAZDÁLKODÁS ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

KÖRNYEZETVÉDELMI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A környezetvédelmi ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXIII. Környezetvédelem ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 850 01 Környezetvédelmi technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Olvasott szakmai szöveg megértése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak megértése	A szakmai fogalmak ismerete alapján képes értelmezni a környezeti jelenségeket. Képes szakmai leírások, utasítások alapján megfigyelések végzésére, mérési eredmények értékelésére.	Képes szakmai leírások, utasítások alapján megfigyelés, mérés és vizsgálat elvégzésre.
1.2. A környezeti állapot változásának figyelemmel kísérése	Képes ismereteit gyarapítani, az új és meglévő ismereteit összekapcsolni.	

2. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.	
2.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A téma tartalmának logikus felépítése, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	
2.3. Kommunikáció szakmai nyelven		A téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtése. Képes az együttműködéshez szükséges kommunikációra.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

3.1. Előismereteire épít	Tudja a megfigyeléseit, és az alapismereteit összekapcsolni.	Tudja a feladatainak megoldását, a problémák feltárását, megfigyeléseit, az értékeléseket és az alapismereteit felhasználva, azokat alkalmazva, integrálva végezni.
3.2. Mértékegység-használat	Ismerje és használja az SI mértékegységrendszert és legyen képes átváltási feladatok elvégzésére.	
3.3. Rendszerezés		Ismerje fel az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatását. Legyen képes az ember és környezete kapcsolatát rendszerbe foglalni. Szakterületén belül képes felismerni a dolgok közötti alapvető kapcsolatokat (ok-okozat, rész-egész, rendszer- alrendszer-elem).

B) TÉMAKÖRÖK

1. Ökológiai alapfogalmak

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Az ember és környezete	Ismerje a környezetvédelem fogalmát, céljait, fő területeit. Ismerje a globális környezeti problémákat. Tudja csoportosítani a környezet elemeit. Tudja csoportosítani és jellemezni az ökológiai környezeti tényezőket (abiotikus, biotikus, forrás és feltétel jellegű környezeti tényezők).	Ismerje az ökológiai környezeti és az ökológiai tűrőképességi tényező fogalmát.
1.2. Biológiai organizáció szintjei	Ismerje a biológiai organizáció szintjeit, a szupraindividuális szerveződési szintek fogalmát. Ismerje a biológiai sokféleség fogalmát, a biodiverzitás megőrzésének jelentőségét.	Ismerje a populációk jellemző tulajdonságait (nagyság, térbeli eloszlás, korcsoport szerinti eloszlás, növekedés), a társulások kialakulásának feltételét, tér- és időbeli eloszlását. Tudja jellemezni a bioszférát mint életteret, és mint organizációs szintet.
1.3. Populációk és a környezet kölcsönhatása	Ismerje a populációk közötti kapcsolatokat, táplálkozási kölcsönhatásokat és példákon keresztül tudja azokat bemutatni.	Ismerje a tűrőképesség fogalmát, típusait. Tudja értelmezni a tűrőképességi görbe jellemző pontjait (minimum, maximum, optimum pont). Tudja értelmezni és példákon keresztül bemutatni a bioindikáció jelenségét, szereplőit. Ismerje a populációk közötti kapcsolatokat, táplálkozási kölcsönhatásokat.
1.4. Biogeokémiai ciklusok		Tudja értelmezni az anyagok lokális és nagy biogeokémiai körforgalmát (szén, nitrogén, foszfor). Ismerje az emberi tevékenység hatását a természetes körfolyamatokra.

2. Természetvédelem alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Természetvédelem fogalma	Ismerje a természetvédelem fogalmát, céljait. Tudja értelmezni a környezetvédelem és a természetvédelem kapcsolatát. Tudja bemutatni a passzív és az aktív természetvédelmi tevékenységet.	
2.2. Természetvédelem tárgykörei	Ismerje a természetvédelem tárgyköreit (földtani, víztani, növény- és állattani, tájképi és kultúrtörténeti értékek).	Példákon keresztül mutassa be hazánk jellegzetes földtani, víztani, növény- és állattani, tájképi és kultúrtörténeti értékeit.
2.3. Természeti értékek és területek kiemelt oltalma		Ismerje a védetté nyilvánítás folyamatát, a védetté nyilvánítási határozat tartalmát. Példákon keresztül tudja bemutatni a védelem fokozatait: védett, fokozottan védett természeti értékek. Ismerje az ex lege védett értékeket.
2.4. Védett természeti területek	Tudja csoportosítani a védett természeti területeket, ismerje azok fogalmát (országos és helyi jelentőségű védett értékek, területtel rendelkező és terület nélküli védett értékek).	
2.5. Nemzetközi védelmi kategóriák	Ismerje a nemzetközi védelmi kategóriákat (Natura 2000, a Világörökségi részek, a Bioszféra rezervátumok, Ramsari területek).	Ismerje a nemzetközi védelmi kategóriák hazai vonatkozásait.
2.6. Természetvédelmi értékelés, természetvédelmi kezelés		Tudja bemutatni a természetvédelmi kezelési formákat.

3. A víz mint környezeti elem

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A vízminőség	Ismerje a vízminőség fogalmát, a természetes vizek fizikai, kémiai, biológiai és bakteriológiai jellemzőit.	
3.2. A víz minősítése	Ismerje az ivóvíz jellemző minőségi mutatóit. Ismerje a szennyezőanyag koncentráció, a lúgosság és a keménység számításának a módjait.	Tudjon hígulási számításokat végezni.
3.3. A vízszennyezés	Ismerje a leggyakoribb vízszennyező anyagokat és szennyező forrásokat, valamint hatásukat a vízi ökoszisztémára.	Tudja bemutatni a víz öntisztulásának folyamatát.

4. A levegő és a talaj, mint környezeti elem

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
4.1. Talaj fogalma és általános jellemzői	Ismerje a talaj fogalmát és a talajképző tényezők szerepét a talaj kialakulásában. Ismerje a talajok fizikai, kémiai, biológiai tulajdonságait. Tudjon Arany-féle kötöttséget számítani. Tudjon talaj nedvességtartalmat számítani. Tudja bemutatni a talajban lejátszódó anyag- és energiaátalakítási folyamatokat.	Ismerje a talajtulajdonságok és a talajtermékenység közötti összefüggést. Tudjon talaj higroszkópossgot számolni.
4.2. Talajok genetikai osztályozása		Tudja bemutatni a genetikai osztályozás alapjait (romtalajok, az éghajlati hatásra képződött és a víz hatása alatt keletkezett talajok). Ismerje hazánk jellemző genetikai fő talajtípusait.
4.3. Talajdegradációs folyamatok	Ismerje a természeti erők által okozott talajkárosodási folyamatokat. Tudja bemutatni az erózió és defláció fogalmát, kiváltó és befolyásoló tényezőit, formáit. Ismerje a helytelen öntözés és műtrágyázás hatásait.	Ismerje az erózió és defláció elleni védelem lehetőségeit. Ismerje az antropogén hatások talajkárosító folyamatait (kemikáliák helytelen használata, helytelen öntözés hatása, helytelen talajművelés hatása).
4.4. Légkör jellemzői	Ismerje a levegő összetételét a légkör szerkezetét, a levegő fizikai állapotátározóit. Tudjon légszennyező anyag koncentrációt számítani fizikai normál és standard állapotban.	
4.5. Légszennyezés folyamata, légszennyező anyagok	Ismerje az emisszió, transzmisszió, immisszió fogalmát. Ismerje a szmog keletkezésének okát, a szmog típusokat tudja jellemezni. Ismerje a levegő öntisztulásának folyamatait.	Példákon keresztül tudja bemutatni az emisszió forrásait, a légszennyező anyagokat és forrásait, hatásukat a környezetre és az egészségre. Ismerje és legyen képes alkalmazni a levegőterheltségi határértékeket (egészségügyi, ökológiai határérték, tájékoztatási és riasztási küszöbérték).

5. Település környezetvédelme

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Települések és urbanizáció	Ismerje a település fogalmát és típusait. Tudja jellemezni az urbanizáció folyamatát. Ismerje az infrastruktúra fogalmát, jellemzőit.	Ismerje a település fogalmát és típusait. Tudja jellemezni az urbanizáció környezeti vonatkozásait. Legyen képes felsorolni a településeket ellátó közműveket.
5.2. A zaj	Ismerje a hangtani alapfogalmakat, mértékegységeket: hang, hangmagasság, hullámhossz, hangnyomás, hangteljesítmény, hangintenzitás, hangnyomásszint, hangteljesítményszint, hangintenzitás-szint. Ismerje a zaj fogalmát és élettani hatásait, a zajforrások csoportosítását. Tudja a Phon grafikont használni.	Tudjon hangintenzitást számolni. Tudjon hangnyomásszintet, hangteljesítményszintet, hangintenzitás-szintet kiszámítani. Tudjon eredő zajszintet számolni.

	Tudjon a hangsebesség ismeretén alapuló számítási feladatokat elvégezni.	
5.3. Radioaktivitás és radioaktív sugárzás alapfogalmai	Ismerje a radioaktivitás alapfogalmait: radioaktív izotóp, aktivitás, bomlási állandó, felezési idő, α -, β -bomlasok. Ismerje a sugárterhelés fogalmát, forrásait.	Legyen képes értelmezni a bomlási alaptörvényt. Ismerje az elnyelt dózis, az egyenértékdózis, a sugárátalóm és a sugársérülés fogalmát.

6. A fizikai eljárások alapelvei

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A sűrűségkülönbség elvén alapuló eljárások	Ismerje a fizikai eljárások, műveletek alapelveit. Ismerje az ülepítés és sűrítés folyamatát. Legyen képes csoportosítani az ülepítőket. Tudjon ülepedési sebességet számítani.	Tudja bemutatni a sűrűségkülönbség elvén alapuló berendezések működési módjait. Legyen képes csoportosítani az ülepítőket. Tudja bemutatni az ülepítők és felúsztató berendezések főbb szerkezeti részeit és a tisztítandó víz/szennyvíz útját a berendezésben. Tudjon ülepedési és tartózkodási időt számítani. Ismerje a leválasztási hatásfok kiszámítás módját.
6.2. Méretkülönbség elvén alapuló eljárások	Ismerje a méretkülönbség elvén alapuló berendezések működési elvét, a szűrés elméleti alapjait. Legyen képes csoportosítani a szűrőket különböző szempontok szerint (szűrőanyag, szűrési sebesség, kialakítás).	
6.3. Egyéb fizikai eljárások és műveletek	Ismerje az adszorpció és az abszorpció fogalmát.	Ismerje az adszorpció alapelvét. Ismerje a különböző levegőztető módszereket és berendezéseket. Ismerje a sztripping fogalmát. Értse a membráneljárások elvét, ismerje az eljárásait és az alkalmazás lehetőségeit (mikroszűrés, ultraszűrés, nanoszűrés, fordított ozmózis).

7. Kémiai eljárások, műveletek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Kémhatás	Ismerje a pH fogalmát. Legyen képes erős savak, vagy bázisok pH értékének kiszámítására.	
7.2. Csapadékképzéssel járó folyamatok	Ismerje a környezettechnikában alkalmazott csapadékképzéssel járó technológiák alapelveit.	Tudja bemutatni a csapadékos vízlágyítás folyamatát, berendezéseit.

7.3. Oxidáció	Ismerje az oxidáció fogalmát. Értse a klórszármazékokkal és ózonnal történő oxidációs eljárások alapelveit.	Ismerje az oxidáció legjellemzőbb eljárásait a környezettechnikában. Ismerje a klórszármazékokkal és ózonnal történő oxidációs eljárások során alkalmazott berendezések, technológiák működési elvét.
7.4. Derítés	Ismerje a derítés célját, részfolyamatait.	Ismerje a kolloid lebegőanyagok tulajdonságait, a koaguláció, és a flokkuláció alapelvét. Tudja bemutatni a derítőberendezések kialakítását, főbb szerkezeti részeit és a tisztítandó víz útját a berendezésben.
7.5. Ioncsere		Ismerje az ioncsere kémiai alapelveit és csoportosítsa az ioncserélőket. Tudja elmagyarázni az ioncserélő berendezések működési módját és az alkalmazásuk lehetőségeit a környezettechnikában.

8. Biológiai eljárások alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Aerob eljárások	Ismerje az aerob biológiai eljárások alapelvét, az eljárások leggyakoribb alkalmazási területeit. Tudja a komposztálás és az aerob szennyvíztisztítási eljárások elvét.	Ismerje az aerob biológiai eljárásokhoz, a kapcsolódó mikrobiológiai alapfogalmakat, a szerves anyag aerob lebontásának biokémiai alapjait. Tudja bemutatni az alkalmazott technológiai berendezések (fixfilmes és diszperz rendszerek) kialakítását, főbb szerkezeti részeit és a tisztítandó víz útját a berendezésben.
8.2. Anaerob eljárások	Ismerje az anaerob biológiai eljárások alapelvét, az eljárások leggyakoribb alkalmazási területeit (biogáz előállítás).	Ismerje az anaerob biológiai eljárásokhoz kapcsolódó mikrobiológiai alapfogalmakat, a szerves anyag anaerob lebontásának biokémiai alapjait. Ismerje az iszapkezelés anaerob folyamatait: rothasztás, biogáz előállítás.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, függvénytáblázat (egyidejűleg többféle is lehet)	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, függvénytáblázat (egyidejűleg többféle is lehet)	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Tesztfeladatok	Számítást igénylő és ábra felismerési feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli feladatsornak szükség esetén tartalmazniuk kell az egyes feladatok megoldásához szükséges ábrákat, diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap két részből áll: 15-20 tesztfeladatból és egy számítási és ábra felismerési feladatcsoportból.

A feladatlap „Számítást igénylő és ábra felismerési feladatok” része 5-6 feladatból áll, amelynél egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat. A vizsgázó szabadon oszthatja be a tesztfeladatok megválaszolására, illetve a feladatok megoldására az idejét.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- ökológiai alapfogalmak,
- természetvédelem alapjai,
- a víz, mint környezeti elem,
- a levegő és a talaj, mint környezeti elem,
- település környezetvédelme,
- a fizikai eljárások alapelvei,

- kémiai eljárások, műveletek,
- biológiai eljárások alapjai.

Tesztfeladatok az alábbi típusok közül kerülhetnek ki: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

A számítást igénylő és ábra felismerési feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- folyamatleírás,
- hiányos szövegkiegészítése,
- ábra felismerése,
- következtetések levonása ábrák alapján.

A számításos feladatok az alábbi témaköröknél, a részletes érettségi követelményekben megnevezett számítási feladatain alapulnak:

- a víz, mint környezeti elem,
- a levegő és a talaj, mint környezeti elem,
- település környezetvédelme,
- fizikai eljárások alapelvei,
- kémiai eljárások, műveletek.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tételek „A” és „B” feladatot tartalmaznak. Az „A” feladatok a környezetvédelmi alapismeretek és a környezettechnikai alapok témaköreiből a kerülnek összeállításra. A „B” feladatok a környezetvédelmi alapismeretek és a környezettechnikai alapok ismeretköréhez kapcsolódó környezetvédelmi jelenséget, vagy összefüggést bemutató kép, ábra, adatsor vagy esetleírás. Egy tétel összeállításakor az „A” és „B” feladatok különböző témakörből kerülnek kiválasztásra.

Az „A” feladat a részletes követelményekben meghatározott mélységben, az alábbi témakörök bemutatását igényli a vizsgázóktól:

- ökológiai alapfogalmak,
- a természetvédelem alapjai,
- a víz, mint környezeti elem,
- a levegő és a talaj, mint környezeti elem,
- település környezetvédelme,
- fizikai eljárások alapelvei,
- kémiai eljárások, műveletek,
- biológiai eljárások alapjai.

A „B” feladat olyan ábrát, képet, adatsort vagy szövegrészletet tartalmaz, amelynek értelmezése, az összefüggéseinek a bemutatása a vizsgázó feladata. Az értelmezéshez és az összefüggések bemutatásához szükséges ismeretek, a vizsga részletes követelményeiben meghatározott mélységben, az alábbi témakörökhöz kapcsolódhatnak:

- ökológiai alapfogalmak,
- természetvédelem alapjai,
- a víz, mint környezeti elem,
- a levegő és a talaj, mint környezeti elem,
- település környezetvédelme,
- fizikai eljárások alapelvei,
- kémiai eljárások, műveletek,
- biológiai eljárások alapjai.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az értékelési útmutatóban legfeljebb 5-6 pont értékű részpontszámot lehet megadni.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák szerint történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, a felelet felépítése, magyar nyelvhelyesség	3 pont	2 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: fogalmak ismerete, összefüggések felismerése	25 pont	16 pont	41 pont
Szakkifejezések használata	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Tesztfeladatok	Számítást igénylő és ábraelemzési feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli feladatsornak szükség esetén tartalmazniuk kell az egyes feladatok megoldásához szükséges ábrákat, diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap két részből áll: tesztjellegű kérdéssorból és egy számítási és ábraértelmezési feladatcsoportból.

A tesztjellegű kérdéssor 15-20 kérdést tartalmaz. A feladatlap „számítást igénylő és ábraelemzési feladatok” része 5-6 feladtból áll, amelynél egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat. A vizsgázó szabadon oszthatja be a tesztjellegű kérdések megválaszolására, illetve a feladatok megoldására az idejét.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- ökológiai alapfogalmak,
- a természetvédelem alapjai,
- a víz mint környezeti elem,
- a levegő és a talaj mint környezeti elem,
- település környezetvédelme,
- a fizikai eljárások alapelvei,
- kémiai eljárások, műveletek,
- biológiai eljárások alapjai.

Tesztfeladatok az alábbi típusok közül kerülhetnek ki: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

A számítást igénylő és ábraelemzési feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- folyamatleírás,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- ábra részeinek megnevezése,
- ábra kiegészítése,
- következtetések levonása ábrák alapján.

A számításos feladatok az alábbi témaköröknél, a részletes érettségi követelményekben megnevezett számítási feladatain alapulnak:

- a víz, mint környezeti elem,
- a levegő és a talaj, mint környezeti elem,
- település környezetvédelme,
- fizikai eljárások alapelvei,
- kémiai eljárások, műveletek.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtéséből áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli vizsga alapvetően a tételben szereplő probléma lényegének, az ahhoz kapcsolódó tényanyagnak, a fogalmak egyértelmű és helyes használatának, valamint az összefüggések felismeréseinek bemutatását várja el a vizsgázótól. A vizsgázónak tájékozottnak kell lennie lakóhelyének a tételéhez kapcsolódó környezetvédelmi helyzetéről is. A mondanivalóját logikusan szerkesztve, önállóan, a szakterületének kifejező eszközeit használva (szakszókincs alkalmazása, vázlatok, ábrák, grafikonok értelmezése), helyes magyar nyelven kell előadnia.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

Az „A” feladatok a környezetvédelmi alapismeretek és a környezettechnikai alapok témaköreiből a kerülnek összeállításra. A „B” feladatok a környezetvédelmi alapismeretek és a környezettechnikai alapok ismeretköréhez kapcsolódó környezetvédelmi jelenséget, vagy összefüggést bemutató kép, ábra, adatsor vagy esetleírás. Egy tétel összeállításakor az „A” és „B” feladatok különböző témakörből kerüljenek kiválasztásra.

A szóbeli vizsga, részletes követelményekben meghatározott mélységben, az alábbi témakörök bemutatását igényli a vizsgázóktól:

„A” feladatok

- ökológiai alapfogalmak,
- a természetvédelem alapjai,
- a víz mint környezeti elem,
- a levegő és a talaj mint környezeti elem,
- település környezetvédelme,
- fizikai eljárások alapelvei,
- kémiai eljárások, műveletek,
- biológiai eljárások alapjai.

„B” feladat olyan ábrát, képet, adatsort vagy szövegrészletet tartalmaz, amelynek értelmezése, az összefüggéseinek a bemutatása a vizsgázó feladata. Az értelmezéshez és az összefüggések bemutatásához szükséges ismeretek, a vizsga részletes követelményeiben meghatározott mélységben, az alábbi témakörökhöz kapcsolódhatnak:

- ökológiai alapfogalmak,
- természetvédelem alapjai,
- a víz, mint környezeti elem,
- a levegő és a talaj, mint környezeti elem,
- település környezetvédelme,
- fizikai eljárások alapelvei,
- kémiai eljárások, műveletek,
- biológiai eljárások alapjai.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az értékelési útmutatóban legfeljebb 5-6 pont értékű részpontszámot lehet megadni.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák szerint történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, a felelet felépítése, magyar nyelvhelyesség	3 pont	2 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: fogalmak ismerete, összefüggések felismerése	25 pont	16 pont	41 pont
Szakkifejezések használata	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

KÖZGAZDASÁG ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

KÖZGAZDASÁGI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A közgazdasági ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXIV. Közgazdaság ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 343 01 Pénzügyi termékértékesítő (bank, befektetés, biztosítás),
- 54 344 01 Pénzügyi-számviteli ügyintéző,
- 54 344 02 Vállalkozási és bérügyintéző,
- 54 344 03 Vám -, jövedéki- és termékdíj ügyintéző,
- 54 344 04 Államháztartási ügyintéző,
- 54 340 11 Üzleti szolgáltatási munkatárs.

A) KOMPETENCIÁK

1. Olvasott és hallott szakmai szöveg megértése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a fogalmak felismerésére meghatározás alapján, illetve a fogalmak definiálására. Tudja a szakmai fogalom lényegi sajátosságait.	Tudja használni a szakmai fogalmakat a megfelelő szövegkörnyezetben, legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes szövegkörnyezetben az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztására, az összetartozó fogalmak együttes használatára szövegalkotásban.	Legyen logikusan felépített, következetes az előadása. Legyen képes önálló előadásmódra a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.

2. Precizitás, pontosság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Pontos számítások, egyértelmű megfogalmazás, áttekinthető külalak	Önálló bizonylat vagy dokumentum elkészítésénél tudja alkalmazni az információ feldolgozásának és számítási módjának megismert eljárási szabályait.	Legyen igényes munkájára, kizárólag kifogástalan, egyértelmű, mellékszámításokkal alátámasztott, javítási szabályoknak megfelelő produktumot készítsen.
2.2. Precizitás	Legyen a munkája pontos, a szakmai követelményeknek megfelelő. Tartsa be a pénzügyi és számviteli bizonylat- dokumentáció kitöltési szabályait, kiemelten kezelve a szabályos javítás elsajátítását.	Minden számítást az elvárásokban megfogalmazott mértékig számítson ki (tizedes jegyek száma, kerekítés).
2.3. Felelősségteljes munkavégzés	Tudjon felelősséget vállalni az elvégzett munka tartalmáért és formájáért.	Vállaljon felelősséget az elvégzett munka tartalmáért és formájáért, valamint a kimondott, leírt információkért, azok időbeliségéért.

3. Áttekinthető és rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Információgyűjtés	Tudja kiválasztani a rendelkezésre álló információhalmazból az adott szakmai tartalomhoz kapcsolódó lényeges és kevésbé lényeges információt. Tudja adott szempont szerint csoportosítani, rendezni az információkat.	Tudja kiválasztani a rendelkezésre álló információhalmazból a lényeges és kevésbé lényeges információt. Tudja adott szempont szerint csoportosítani, rendezni az információkat.
3.2. Gyakorlatias feladatértelmezés	Legyen képes a gazdasági eseményeket rögzítő bizonylatokat egy adott vállalkozás és időszakasz köré rendezni.	Legyen képes a gazdasági eseményeket rögzítő bizonylatokat egy adott vállalkozás és időszakasz köré rendezni.
3.3. Szabálykövetés	Legyen képes az utasítások megértésére, a kiadott feladatok szerinti elvégzésére és a pontos munkavégzésre.	Legyen képes a tények és a jogszabályok közötti alapvető összefüggések felismerésére és az összefüggések alkalmazására.

4. Kapcsolatteremtő képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Szakmai kommunikáció	A téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtése.	
4.2. Konfliktusmegoldó készség	Legyen képes munkakörében alkalmazni a helyes kommunikációs formát, ismerje a munkahelyi környezetben elvárt kulturált viselkedés szabályait, legyen képes azok betartására.	
4.3. Szervezőkészség	Legyen képes a lehetséges megoldások közül a legjobb kiválasztására és a választás indoklására.	Legyen képes a lehetséges megoldások közül a legjobb kiválasztására és a választás indoklására, a rendelkezésre álló erőforrások leggazdaságosabb felhasználására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Gazdasági és jogi alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Mikro gazdasági alapok	Ismerje a szükséglet és a javak fogalmát, főbb csoportjait és kapcsolatait. Ismerje a gazdasági folyamat elemeit, a munkamegosztás szerepét. Ismerje a piaci alapfogalmakat és szereplőket. Ismerje a kereslet és kínálat kölcsönhatását, tudja összehasonlítani a különböző piaci állapotokat grafikus ábrázolás alapján. Tudja felsorolni fogyasztói döntést befolyásoló tényezőket.	Ismerje a gazdasági alapfogalmak, termelési tényezők, gazdasági körforgás elemeit és kapcsolatait. Ismerje a piaci alapfogalmakat és szereplőiket. Ismerje a kereslet és kínálat kölcsönhatását. Tudja bemutatni a piaci mechanizmus működését, tudja összehasonlítani a különböző piaci állapotokat grafikus ábrázolás alapján. Tudjon felsorolni fogyasztói döntést befolyásoló tényezőket, és ismerje azok hatásait a keresletre. Tudjon különbséget tenni az egyéni és a piaci kereslet között.

		Ismerje az ár- és a jövedelemváltozás hatásait egy-egy tipikus termék vagy szolgáltatás keresletére. Tudjon különbséget tenni rugalmas és rugalmatlan kereslet között.
1.2. A vállalat termelői magatartása és a kínálat	Ismerje a vállalat környezetét, piaci kapcsolatait, tevékenységének alapvető formáit. Ismerje a termelés költségeinek csoportosítását, összefüggéseit. Tudja megkülönböztetni az explicit, implicit, számviteli és gazdasági költségeket. Ismerje a számviteli profit, gazdasági profit és a normál profit összefüggéseit, tudja a közöttük lévő összefüggéseket értelmezni. Ismerje a piaci formákat és tudja összehasonlítani azokat.	Ismerje a vállalat környezetét, piaci kapcsolatait, tevékenységének alapvető formáit. Ismerje a termelés költségeinek csoportosítását, összefüggéseit, tudja a költségfüggvényeket jellemezni és ábrázolni. Tudja a különböző költségeket és profitokat kiszámolni, a közöttük lévő összefüggéseket értelmezni. Ismerje a piaci formákat és tudja összehasonlítani a kínálat meghatározásának módját a különböző piaci feltételek mellett. Ismerje a piacsabályozás indokait és hatásait.
1.3. A nemzetgazdaság	Ismerje a nemzetgazdaság fogalmát és ágazati rendszerét. Legyen képes jellemezni a gazdasági alanyok (szereplők) főbb csoportjait (vállalat, háztartás, állam, külföld). Ismerje az állam feladatait. Tudja értelmezni a nemzetgazdaság teljesítményét kifejező különböző kategóriákat. Tudjon különbséget tenni a nominális mérőszámok és a reálértéken meghatározott mérőszámok között.	Ismerje a nemzetgazdaság fogalmát és ágazati rendszerét. Legyen képes jellemezni a gazdasági alanyok (szereplők) főbb csoportjait (vállalat, háztartás, állam, külföld). Ismerje az állam gazdasági szerepvállalásának előnyeit és hátrányait. Legyen képes eligazodni a nemzetgazdasági ágak, ágazatok, alágazatok és szakágazatok rendszerében. Tudja értelmezni a nemzetgazdaság teljesítményét kifejező különböző kategóriákat. Tudjon különbséget tenni a nominális mérőszámok és a reálértéken meghatározott mérőszámok között. Legyen képes ezeket a mérőszámokat meghatározni és összehasonlítani.
1.4. Jogi alapismeretek	Ismerje a jogszabályok szerkezetének, megjelenésének és érvényességének szabályait. Ismerje a kis- és középvállalkozások jellemzőit, az üzleti vállalkozás sajátosságait. Ismerje az egyéni vállalkozás és a társas vállalkozás jellemzőit, alapításának, szüneteltetésének és megszűnésének főbb szabályait. Legyen képes felsorolni és a felelősség szerint csoportosítani a gazdasági társaságok formáit. Tudja jellemezni az egyes társasági formákat. Tudjon különbséget tenni a csődeljárás és a felszámolási eljárás között. Ismerje a szerződés fogalmát, a szerződés érvényességének, létrejöttének, megszűnésének, módosításának és a követelések elévülésének feltételeit. Ismerje fel a leggyakoribb szerződések (adásvétel, bérlet, megbízás, vállalkozás, szállítás) tárgyát, alaki és formai követelményeit. Ismerje a szerződés megerősítése, biztosítékkadás (foglaló, kötbér, kezesség) fajtáit.	Ismerje a jogalkotás hierarchikus rendszerét, a jogrend szerepét. Ismerje a jogszabályok szerkezetének, megjelenésének és érvényességének szabályait. Tudja értelmezni a gazdasággal összefüggő alapvető jogszabályokat. Ismerje a vállalkozás alapításának, működésének jogi kereteit. Ismerje az egyéni vállalkozás és a társas vállalkozás jellemzőit, alapításának, szüneteltetésének és megszűnésének főbb szabályait. Legyen képes felsorolni és a felelősség szerint csoportosítani a gazdasági társaságokat. Tudja jellemezni az egyes társasági formákat. Tudjon különbséget tenni a csődeljárás és a felszámolási eljárás között. Ismerje a szerződés fogalmát, a szerződés érvényességének, létrejöttének, megszűnésének, módosításának és a követelések elévülésének feltételeit. Legyen képes bemutatni a leggyakoribb szerződések (adásvétel, bérlet, megbízás, vállalkozás, szállítás, hitel- és kölcsönszerződés, bankszámlaszerződés) tárgyát, alaki és

	Ismerje a szerződés teljesítése és a szerződésszegés eseteit, következményeit.	formai követelményeit, sajátosságait. Ismerje a szerződés megerősítése, biztosítékadás (fogalók, kötbér, kezesség) fajtáit. Ismerje a szerződés teljesítése és a szerződésszegés eseteit, következményeit.
1.5. Marketing	Ismerje a marketing fogalmát. Legyen képes bemutatni a marketing-mix elemeit.	Ismerje a marketing alapfogalmait. Legyen képes jellemezni a marketing szerepét a vállalkozásban. Ismerje a piackutatás lényegét, módjait. Legyen képes bemutatni a marketing-mix, a marketingstratégia elemeit.

2. Általános statisztika és statisztika gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Statisztikai alapfogalmak	Ismerje - a statisztika fogalmát, - a sokaság fogalmát és azok jellemzőit, - az ismerv fogalmát és fajtáit, - a csoportosítás, a statisztikai sorok és a statisztikai táblák fajtáit, készítését. Tudja felismerni az információ forrásait.	Ismerje - a statisztika fogalmát, ágait, - a sokaság fajtáinak fogalmát, azok jellemzőit, - az ismerv fogalmát és fajtáit, - a csoportosítás, a statisztikai sorok és a statisztikai táblák fogalmát, fajtáit, készítését. Tudja felismerni az információ forrásait.
2.2. Viszonyszámok és alkalmazásuk	Tudja - a viszonyszám fogalmát és alkalmazási területét, - a dinamikus viszonyszámot és fajtáit, - a megoszlási viszonyszámot, - az intenzitási viszonyszám jellemzőit, leggyakoribb alkalmazási területeit. Megadott adatok alapján legyen képes a fenti mutatók kiszámítására. Legyen képes egyszerű értelmezések megfogalmazására a kiszámított adatokból.	Tudja - a viszonyszám fogalmát, alkalmazási területét, - a dinamikus viszonyszámot és fajtáit, összefüggéseiket, - a megoszlási és a koordinációs viszonyszámot, - az intenzitási viszonyszám jellemzőit, leggyakoribb alkalmazási területeit. Megadott adatok alapján legyen képes a mutatók kiválasztására és kiszámítására. Legyen képes elemzések és következtetések levonására a kiszámított adatokból.
2.3. Középértékek és alkalmazásuk	Tudja - a középérték fogalmát, fajtáit és alkalmazási területét, - a számított középértékeket: számtani-, kronologikus-, mértani átlagot. Legyen képes megadott adatok alapján a felsorolt mutatószámok számításainak elvégzésére, a kiszámított adatokból egyszerű értelmezések megfogalmazására.	Tudja - a középérték fogalmát, fajtáit és alkalmazási területét, - a helyzeti középértékeket: móduszt, mediánt, valamint - a számított középértékeket: számtani-, harmonikus-, négyzetes-, kronologikus-, mértani átlagot, a szóródás mutatóit. Legyen képes megadott adatok alapján számítások végzésére, a kiszámított adatokból elemzések és következtetések levonására.
2.4. Index számítás	Legyen képes egyedi és együttes érték-, ár- és volumenindexek valamint az aggregátumok különbségei számítására alapadatokból, ismerje az indexek közötti összefüggéseket, legyen képes a kiszámított eredményeket értelmezni.	Legyen képes egyedi és együttes érték-, ár- és volumenindexek (időszaki átlag számítása csak súlyozott számtani átlag formában), valamint az aggregátumok különbségei számítására alapadatokból, ismerje az indexek közötti

		összefüggéseket, legyen képes a kiszámított adatokból egyszerű elemzések és következtetések levonására.
2.5. Grafikus ábrázolás	Ismerje a grafikus ábrázolás célját, eszközeit, alkalmazási területeit.	

3. Pénzügyi alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Pénzügyi intézményrendszer és a pénzügyi szolgáltatások	Tudja felsorolni és értelmezni a pénz funkcióit. Legyen képes felsorolni és értelmezni a passzív bankügyletek formáit (betétgyűjtés, értékpapírok kibocsátása, hitelfelvétel a jegybanktól és más banktól). Legyen képes felsorolni és értelmezni az aktív bankügyletek formáit (hitelezés), valamint a hitelbiztosítékok: tárgyi, dologi és személyi biztosíték alapismereteit. Legyen képes felsorolni a semleges bankügyletek formáit. Legyen képes jellemezni a kétszintű bankrendszert. Ismerje a jelenlegi magyar pénzügyi intézményrendszer felépítését. Ismerje a magyar központi bank feladatait, a monetáris irányításban betöltött helyét. Tudja megkülönböztetni a monetáris és a fiskális politika fogalmakat. Tudja felsorolni a pénzügyi intézmények jellemzőit (hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások), és az általuk végzett pénzügyi szolgáltatásokat (pénzügyi szolgáltatások és kiegészítő pénzügyi szolgáltatások). Ismerje a nem monetáris közvetítőket és feladataikat (biztosítók, nyugdíjpénztárak). Ismerje a betétvédelmi szabályokat.	Ismerje a pénz fogalmát, tudja felsorolni és értelmezni a pénz funkcióit. Tudja a bankok fogalmát és a bankműveleteket. Legyen képes felsorolni és értelmezni a passzív bankügyleteket (betétgyűjtés, értékpapírok kibocsátása, hitelfelvétel a jegybanktól és más banktól) és tulajdonságaikat. Legyen képes felsorolni és értelmezni az aktív bankügyleteket (hitelezés, lízingügylet) és tulajdonságaikat, valamint a hitelbiztosítékok: tárgyi, dologi és személyi biztosíték alapismereteit. Legyen képes felsorolni és értelmezni a semleges bankműveleteket és tulajdonságaikat. Legyen képes megkülönböztetni az egy- és a kétszintű bankrendszer jellemzőit. Ismerje a jelenlegi magyar pénzügyi intézményrendszer felépítését. Ismerje a magyar központi bank feladatait, a monetáris irányításban betöltött helyét. Tudja megkülönböztetni a monetáris és a fiskális politika fogalmakat. Tudja felsorolni a pénzügyi intézmények jellemzőit (hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások), pénzügyi szolgáltatásokat és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásokat. Tudja bemutatni a nem monetáris közvetítőket és feladataikat (biztosítók, nyugdíjpénztárak). Ismerje a pénzintézetek felügyeletét és a befektetők védelmét szolgáló hazai intézményrendszert. Tudja bemutatni a legfontosabb nemzetközi pénzügyi intézményeket.
3.2. Pénzforgalom	Ismerje a pénzforgalom általános szabályait, a fizetési számlák fajtáit. Ismerje a fizetési számla megnyitása, fizetési számla feletti rendelkezés, valamint a pénzforgalmi szolgáltatások lebonyolításának lépéseit. Ismerje az alapvető banki titoktartási szabályokat. Legyen képes megkülönböztetni az alábbi fizetési módokat: - fizetési számlák közötti fizetés: átutalás, beszedés, a fizető fél által	Ismerje a pénzforgalom általános szabályait, a fizetési számlák fajtáit, a pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződés formai és tartalmi követelményeit. Ismerje a fizetési számla megnyitása, fizetési számla feletti rendelkezés formája rendjét, valamint a pénzforgalmi szolgáltatások lebonyolításának jellemzőit. Ismerje a legfontosabb banki titoktartási szabályokat. Legyen képes megkülönböztetni az alábbi fizetési módokat:

	a kedvezményezett útján kezdeményezett fizetés, - fizetési számlához kötődő készpénzfizetés: (készpénz-fizetésre szóló csekk kibocsátása és beváltása) készpénzbefizetés fizetési számlára, készpénzkifizetés fizetési számláról, - fizetési számla nélküli fizetés: készpénzáttutalás, - készpénzfizetés. Ismerje a pénztár, a pénzkezelés és pénztári forgalom elszámolására vonatkozó és a pénzkezeléssel kapcsolatos feladatkörök legfontosabb alapvető elvárásait.	- fizetési számlák közötti fizetés: átutalás, beszedés, a fizető fél által a kedvezményezett útján kezdeményezett fizetés, - fizetési számlához kötődő készpénzfizetés: készpénz-fizetésre szóló csekk kibocsátása és beváltása, készpénzbefizetés fizetési számlára, készpénzkifizetés fizetési számláról, - fizetési számla nélküli fizetés: készpénzfizetés. Ismerje a készpénzforgalom lebonyolításának helyére, valamint a pénztár, a pénzkezelés és pénztári forgalom elszámolására vonatkozó és a pénzkezeléssel kapcsolatos feladatkörök legfontosabb elvárásait.
3.3. Pénzügyi piac és termékei	Tudja csoportosítani a pénzügyi piacokat, felsorolni a részpiacok jellemzőit. Képes legyen felsorolni az értékpapírok megjelenési formáit és ismertetni főbb jellemzőiket (részvény, kötvény, állampapírok, banki értékpapírok).	Ismerje a pénzügyi piacok fogalmát, a gazdaságban betöltött szerepüket. Tudja csoportosítani a pénzügyi piacokat, felsorolni, felismerni a részpiacok jellemzőit. Ismerje az értékpapírok pénzügyi piacokon betöltött szerepét, az értékpapírok megjelenését, fogalmát, főbb csoportosítási szempontjait. Tudja a következő értékpapír ismereteket: - a kötvény fogalma, árfolyama és hozamai, jellemzői, fajtái és a vállalati kötvény pénzügyi piacon betöltött szerepe, - a részvény fogalma, árfolyama és hozamai, jellemzői, a részvények szerepe a gazdaságban, a részvények fajtái és jellemzői, - az állampapírok az állampapírok fajtái és jellemzői, - a banki értékpapírok jellemzői.
3.4. Biztosítási alapismeretek	Ismerje a biztosítási alapfogalmakat, a biztosítás szerepét, jelentőségét a modern gazdaságban.	Tudja a biztosítási ágazatok rendszereit, a biztosítási szerződés és a biztosítási díj alapismereteit.

4. Pénzügy gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Pénz időértéke	Legyen képes felismerni a jelen és jövőértékre vonatkozó feladatokat, elvégezni egyszerű diszkontálási és kamat (egyszerű és kamatos kamat) számítási feladatokat.	Értse a pénz időértékének fogalmát, jelentőségét. Legyen képes elvégezni a jelen és a jövőérték számításokat az időtényező táblázatok alkalmazásával, egyszerű diszkontálási és kamatos kamatszámítási feladatokat.
4.2. Értékpapírok értékelése		Ismerje az értékpapírok hozamdefinícióit (kamat, osztalék). Legyen képes egyszerű hozamszámítási feladatok végzésére a kötvény (névleges hozam, egyszerű hozam) és a részvény (várható hozam) számítása témakörében.
4.3. Valuta, deviza árfolyama	Ismerje és értse a valuta, a deviza és árfolyam fogalmakat, egyszerű konvertálási feladatokat legyen képes elvégezni.	Ismerje és értse a valuta, a deviza és árfolyam fogalmakat. Legyen képes alapvető valuta- és a devizaárfolyamokhoz kapcsolódó egyszerű számítási feladatokat elvégezni.

5. Adózási alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Az államháztartás rendszere	Ismerje az állam szerepét a modern gazdaságban, a közfeladatok ellátásának szükségességét és a finanszírozási forrásait. Legyen képes felsorolni az államháztartás alrendszereit (központi és önkormányzati alrendszer). Legyen képes felsorolni a főbb költségvetési bevételeket, költségvetési kiadások fő tételeit, legyen képes értelmezni a költségvetés egyenlegét.	Ismerje az államháztartás alrendszereit (központi és önkormányzati alrendszer). Ismerje a költségvetési bevételek, költségvetési kiadások fő tételeit, legyen képes értelmezni a költségvetés egyenlegét.
5.2. Adózási alapfogalmak	Ismerje az adó és az adórendszer fogalmakat. Ismerje az adózási alapfogalmak: adóalany, adótárgy, adóalap, adómérték, adómentesség, adókedvezmény, adókötelezettség jelentését. Legyen képes az adókat csoportosítani: jövedelemadó, forgalmi típusú adó, vagyonadóztatás ismervv szerint.	Ismerje az adó és az adórendszer fogalmakat, jellemzőiket. Tudja az adózási alapfogalmak: adóalany, adótárgy, adóalap, adómérték, adómentesség, adókedvezmény, adókötelezettség jelentését. Ismerje a magyar adójog forrásait. Legyen képes az adókat csoportosítani: jövedelemadó, forgalmi típusú adó, vagyonadóztatás ismervv szerint.
5.3. Kiemelt adónemek	Ismerje a következő kiemelt adónemek főbb jellemzőit: - személyi jövedelemadó: alanyai, a jövedelem, bevétel és költség értelmezése, az adó mértéke, az összevont adóalap adóköteles jövedelmei (önálló tevékenységből származó, nem önálló tevékenységből származó), az adóalapot csökkentő kedvezmények, az összevont adóalap adója, az adókedvezmények, - általános forgalmi adó: az adóalany, az adó mértéke, a fizetendő adó megállapítása, az adó levonási jog, az adófizetési kötelezettség, - helyi adók csoportosítása különböző szempontok alapján	Ismerje a következő kiemelt adónemek alapvető fogalmait és összefüggéseit: - személyi jövedelemadó: alanyai, a jövedelem, bevétel, és költség értelmezése, az adó mértéke, az összevont adóalap adóköteles jövedelmei (önálló tevékenységből származó, nem önálló tevékenységből származó és egyéb jövedelem), a családi kedvezmény, az összevont adóalap adója, az adókedvezmények; - általános forgalmi adó: az áfa jellemzői, az adóalany, az adó mértéke, a fizetendő adó megállapítása, az adó levonási jog, az adófizetési kötelezettség, a számlázás (számla, nyugta adattartalma); - helyi adók, típusai: vagyoni típusú (építmény- és telekadó), kommunális jellegű adók (magánszemélyek kommunális adója és idegenforgalmi adó), helyi iparüzési adó.

6. Adózás gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Személyi jövedelemadó	Legyen képes az összevont adóalap értelmezésére és azt terhelő adó kiszámítására (feladatban megadott összegű adóalap csökkentő és adókedvezmény figyelembevételével).	Legyen képes az összevont adóalap értelmezésére és annak adószámítására (feladatban megadott családi kedvezmény és adókedvezmény figyelembevételével). Tudja meghatározni alapinformációkból az adóhatósággal adóbevalláskor rendezendő adó összegét.

6.2. Általános forgalmi adó	Tudja az adó összegét meghatározni az adóalap után, valamint, ha a számla összege a fizetendő adót is tartalmazza. Ismerjen az általános adókulcstól eltérő adó mértékeket. Legyen képes az értékesítések után felszámított fizetendő adó megállapítására, valamint a beszerzésekre jutó előzetesen felszámított adó kiszámítására. Legyen képes a vállalkozást terhelő áfa megállapítására (alapesetekben). Legyen képes az elszámolandó adó megállapítására, számla, nyugta kitöltésére.	Ismerjen az általános adókulcstól eltérő adómértékek alá tartozó termékeket és szolgáltatásokat, azok adómértékeit. Legyen képes az értékesítések után felszámított fizetendő adó megállapítására, valamint a beszerzésekre jutó előzetesen felszámított adó kiszámítására. Legyen képes a vállalkozást terhelő áfa megállapítására (alapesetekben). Legyen képes a megfizetendő adó megállapítására, számla, nyugta kitöltésére.
6.3. Helyi adók		Tudjon az egyes adótípusokra az adóalap és adómérték megadásával egyszerű adószámítási feladatokat elvégezni

7. Számviteli alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Számviteli törvény	Ismerje a számviteli bizonylatok szerepét, tudja csoportosítani a bizonylatokat, értelmezni a bizonylati elvet, ismerje az alapvető tartalmi és formai elvárásokat a bizonylatokkal szemben. Ismerje a számviteli beszámoló szerepét, tudja felsorolni fajtáit és a beszámoló részeit.	Tudja felsorolni a számvitel feladatait, területeit. Tudja megnevezni a számvitel szabályozásának alapidokumentumait (külső és belső szabályozás) és a közöttük levő különbségeket értelmezni. Ismerje a számviteli bizonylatok fogalmát, tudja csoportosítani a bizonylatokat, értelmezni a bizonylati elvet, ismerje az alapvető tartalmi és formai elvárásokat a bizonylatokkal szemben. Ismerje a számviteli beszámoló szerepét, fajtáit, tudja felsorolni a beszámoló részeit. Legyen képes értelmezni a beszámolás és könyvvezetés kapcsolatát.
7.2. Vállalkozás vagyona	Ismerje a leltár szerepét, jellemzőit. Ismerje a mérleg szerepét és jellemzőit Ismerje a mérlegfőcsoportok tartalmát és definícióját (az eszköz- és forrás csoportok). Ismerje az eredmény-kimutatás szerepét és jellemzőit, legyen képes megnevezni változatait.	Ismerje a leltár fogalmát, fajtáit, jellemzőit. Ismerje a mérleg fogalmát, fajtáit, jellemzőit. Ismerje a mérlegfőcsoportok tartalmát és definícióját (az eszköz- és forrás csoportok). Tudja az eredmény-kimutatás fogalmát, jellemzőit és változatait, képes ismertetni az eredmény-kimutatás kategóriáit és kapcsolataikat. Ismerje és értse a számvitelben a bekerülési érték és könyv szerinti érték fogalmakat.
7.3. Könyvelési tételek szerkesztése, a számlakeret	Ismerje a könyvviteli számlák fogalmait, ismerje az egységes számlakeret felépítését és szerkezetét. Ismerje a főkönyvi számlák nyitása, zárása, az idősoros és számlasoros könyvelés alap lépéseit. Tudjon különbséget tenni a mérleg valamint a költség- és	Ismerje a könyvviteli számlák fogalmait, az egységes számlakeret felépítését és szerkezetét. Legyen képes felsorolni a vállalati számlarend tartalmi elemeit. Ismerje a főkönyvi számlák nyitása, az idősoros és számlasoros könyvelés alapfogalmait.

	eredmény számlák között. Tudja értelmezni az analitikus és szintetikus könyvelés kapcsolatát.	Tudjon különbséget tenni a mérleg valamint a költség- és eredmény számlák között. Tudja értelmezni az analitikus és szintetikus könyvelés kapcsolatát.
7.4. Tárgyi eszközök elszámolása	Legyen képes a tárgyi eszközök csoportosítására. Tudja a tárgyi eszközök értékelésére vonatkozó alapvető (csökkentő tételek nélkül) bekerülési érték szabályokat, legyen képes a fordulónapi mérlegérték megállapítására megadott adatokból. Ismerje az amortizáció megállapítása alapvető eljárásait (lineáris, teljesítményarányos). Legyen képes a belföldi beruházási szállítókkal kapcsolatos tételek könyvelésére saját pénzeszközből és hitelből finanszírozással. Legyen képes a tárgyi eszközök üzembehelyezése könyvelésére. Legyen képes a tárgyi eszközök értékcsökkenésének főkönyvi elszámolására.	Legyen képes a tárgyi eszközök csoportosítására. Tudja a tárgyi eszközök értékelésére vonatkozó alapvető bekerülési érték szabályokat, legyen képes a fordulónapi mérlegérték megállapítására. Ismerje az amortizáció elszámolása alapvető megoldásait (lineáris, teljesítményarányos). Legyen képes a belföldi beruházási szállítókkal kapcsolatos tételek könyvelésére (különböző finanszírozással). Legyen képes a tárgyi eszközök üzembe helyezése könyvelésére. Legyen képes a tárgyi eszközök értékcsökkenésének főkönyvi elszámolására.
7.5. Anyagkészletek elszámolása	Ismerje az anyagok fajtáit és jellemzőiket. Ismerje az anyagok raktári és analitikus nyilvántartásának alapvető információ tartalmát. Legyen képes az anyagbeszerzés könyvelése számla szerinti áron (tényleges beszerzési áron való nyilvántartásnál), a visszaküldés és az engedmény gazdasági események könyvelésére. Legyen képes az anyagkészlet csökkenések értékének számítására és a felhasználás könyvelésére átlagáron, csúsztatott átlagáron és FIFO- elv alapján. Legyen képes elvégezni a leltári eltérések számítását és könyvelését.	Ismerje a vásárolt készletek fajtáit és jellemzőiket. Legyen képes egyszerű esetekben a vásárolt készletek bekerülési értékének meghatározására. Ismerje az anyagok raktári és analitikus nyilvántartásának alapvető információ tartalmát. Legyen képes az anyagbeszerzés könyvelése számla szerinti áron (tényleges beszerzési áron való nyilvántartásnál), a visszaküldés és az engedmény gazdasági események könyvelésére. Legyen képes az anyagkészlet csökkenések értékének számítására és a felhasználás könyvelésére átlagáron, csúsztatott átlagáron és FIFO- elv alapján. Ismerje a leltározás feladatait, a leltári eltérések számítását és könyvelését. Ismerje az áruk fogalmát, tudja csoportosítani, megkülönböztetni más készletektől.
7.6. Jövedelem elszámolás	Ismerje a jövedelemmel kapcsolatos analitikus nyilvántartások információ tartalmát. Tudja felsorolni a jövedelem részeit, a levonásokat. Legyen képes a bérfeladás számítása és könyvelése, a levonások könyvelése feladatok elvégzésére. Tudja a bérek közterheinek számítását, könyvelését. Legyen képes a jövedelem kifizetése (készpénzes és folyószámlára történő átutalás) eseményeket könyvelni.	Ismerje a jövedelemmel kapcsolatos analitikus nyilvántartások információ tartalmát, a jövedelem részeit, a levonások keletkezését, nyilvántartását és könyvelését. Legyen képes a bérfeladás számítása, nyilvántartása és könyvelése feladatok elvégzésére. Tudja a bérek közterheinek számítását, nyilvántartását és könyvelését. Legyen képes a jövedelem kifizetése (készpénzes és folyószámlára történő átutalás) eseményeket értelmezni és könyvelni.
7.7. A saját termelésű készletek elszámolása	Tudja felsorolni a saját termelésű készletek fajtáit. Ismerje az önköltség alapvető elemeit. Ismerje a saját termelésű készletek analitikus és főkönyvi nyilvántartásának alapvető információ tartalmát.	Ismerje a saját termelésű készletek fogalmát, csoportosítását. Tudja a saját termelésű készletek értékelésének alapvető szabályait, ismerje az önköltség alapvető elemeit, legyen képes értelmezni az önköltség változását.

	Ismerje a termelési költségek típusait, a költségek könyvviteli elszámolását a költségnekemek szerint. Legyen képes a saját termelésű készletek raktárra vételének könyvelésére összköltség eljárással.	Ismerje a saját termelésű készletek analitikus és főkönyvi nyilvántartásának alapvető információtartalmát. Ismerje a termelési költségek típusait, a költségek könyvviteli elszámolása költségnekemek szerinti szabályait. Legyen képes a saját termelésű készletek állományban vétele, valamint a fordulónapi mérlegérték meghatározása számviteli feladatokra.
7.8. Termékértékesítés elszámolása	Ismerje az értékesítés bizonylatolása rendjét, a számla tartalmi elemeit. Tudja kiszámítani az értékesítéshez kapcsolódó bevétel, forgalmi adó és készletcsökkenés (átlagár, FIFO értelmezésben) összegeket. Legyen képes lekönyvelni az értékesítés, visszaküldés és minőségi engedmény tételeket összköltség eljárással.	Ismerje az értékesítés bizonylatolása rendjét, a számla tartalmi elemeit. Tudja kiszámítani az értékesítéshez kapcsolódó bevétel, forgalmi adó és készletcsökkenés (átlagár, FIFO értelmezésben) összegeket és legyen képes az esemény könyvelésére, valamint mindezt értelmezni és elvégezni a visszaküldés, a minőségi engedmény gazdasági események tekintetében. Legyen képes értelmezni a saját termelésű készletek állományváltozása (STKÁV) hozam értéket, legyen képes kiszámítani a tárgyévi eredmény meghatározása lépéseként is.

8. Számvitel gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Pénzkezeléshez kapcsolódó bizonylatok	Legyen képes alapinformációkból a következő bizonylatok elkészítésére vagy a bizonylatok tartalmi és formai elemei megjelenítésére: - kiadási és bevételi pénztárbizonylat, - készpénzfizetési számla, - bankhoz kötődő egyszerű gazdasági események bizonylatai.	
8.2. A tárgyi eszköz nyilvántartása	Legyen képes értelmezni a tárgyi eszköz egyedi nyilvántartó lap szerepét. Legyen képes elvégezni az időarányos lineáris és a teljesítményarányos amortizáció számításokat, az ezekhez kapcsolódó eszköz értéket meghatározni.	Legyen képes értelmezni a tárgyi eszköz egyedi nyilvántartó és az üzembe helyezési okmány szerepét, felsorolni, kiegészíteni a tartalmi és formai elemek felsorolását. Legyen képes elvégezni az időarányos lineáris és a teljesítményarányos amortizáció számításokat, ezekhez kapcsolódó eszköz érték meghatározásokat.
8.3. A készletek (anyagok és saját termelésű készletek) bizonylatai	Legyen képes alapinformációkból a következő bizonylatok elkészítésére vagy a bizonylatok tartalmi és formai elemei megjelenítésére: - készlet bevételezési, kivételezési bizonylat, - készletnyilvántartó lap, - szállítólevél, - számla.	

8.4. A jövedelem-elszámolás bizonylatai	Legyen képes a bérszámfejtő lap alapján a nettó bér megállapítására.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó, toll, ceruza	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó, toll, ceruza	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése
Feleletválasztás, egyszerű rövid választ igénylő feladatok	Üzleti számítást, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli feladatlap különböző típusú feladatok kombinációjából áll. Az írásbeli feladatsor két feladatcsoportot (feleletválasztásos, egyszerű rövid választ igénylő feladatok és az üzleti számítást, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok) tartalmaz. A szerkezeti részekre bontás nem a témakörök szerint, hanem a feladatok eltérő jellege miatt történik. Az egyes részek a feladatok típusában és a hozzájuk kapcsolódó kompetenciákban különböznek. A vizsgázó a rendelkezésre álló időkeretet szabadon használhatja fel az egy feladatlapra kiosztott két feladatcsoport megoldására.

A központi feladatlap tartalmazza a feladatok megoldásához szükséges szöveges és képi anyagot, a használható számlarendet (számlatükört).

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatsor egészének összeállításánál az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Gazdasági és jogi alapismeretek	20-25%
Általános statisztika és statisztika gyakorlat	15-20%
Pénzügyi alapismeretek és pénzügyi gyakorlat	20-25%
Adózási alapismeretek és adózás gyakorlat	5-10%
Számviteli alapismeretek és számviteli gyakorlat	25-30%

Ezeknek az arányoknak a feladatsor egészében kell érvényesülniük, az egyes feladatcsoportokban ettől eltérő mértékben is megjelenhetnek az egyes témakörök.

Az írásbeli feladatok jellemzően lehetnek:

Feleletválasztás, egyszerű rövid választ igénylő feladatok

Ezek a feladatok olyan kompetenciákat mérnek, amelyek a szakma elméleti ismeretanyagához, módszertani eljárásaihoz kapcsolódnak. Ezért alkalmasak az alapfogalmak, jelenségek és szabályok ismeretének, rendszerezésének, továbbá az összefüggések helyes felismerésének mérésére.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok esetén a vizsgázónak önállóan kell megalkotnia vagy leírnia a szöveges választ, amely a feladat leírása szerint jelenthet egy-egy betűjelet, képletet, illetve számítási módot, egy-két szavas kiegészítést, felsorolást vagy egy-két mondatban megválaszolható meghatározást is.

Lehetséges feladattípusok:

- feleletválasztás,
- definíciók,
- egymáshoz rendelés,
- fogalmak felismerése,
- igaz-hamis állítások,
- események sorrendjének megállapítása,
- ok-okozati összefüggések, eltérések, azonosságok,
- táblázat kitöltése vagy kiegészítése,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása,
- hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése.

Ebben a részben a részletes követelményekben felsorolt témakörök bármelyikéből készülhet feladat, feladathoz tartozó részkérdés, de a kérdések körülbelül 65% a közvetlenül a Gazdasági és jogi ismeretek témakörhöz, (az 1.1. 1.3. pontokban megnevezett témakörökhöz), míg a kérdések körülbelül 35%-a a 2.1.-8.4. pontokban megnevezett témakör valamelyikéhez kapcsolódik. A témakörök kiválasztására ezen túlmenően kötelező előírás nincs, a különböző témakörökhöz tartozó kérdések a kérdés jellege szerint vannak egy feladathoz csoportosítva és összevonva. A feleletválasztást, egyszerű rövid választ igénylő feladatok száma maximálisan 6-9 darab, amelyek pontszáma 4-8 pont között változhat.

Üzleti számítást, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok

Ebben a részben a szakmai alapismeretek gyakorlati eljárásait kell alkalmazni, a részletes követelményekben szereplő egy-egy eseménysorozat feldolgozásához kapcsolt számítási, táblázatkészítési, bizonylatkitöltést vagy tételszerkesztést igénylő feladat során. A feladatok egy vagy több részkérdésből állnak. Ez a rész legfeljebb 5 feladatot tartalmazhat, amelyek egyenkénti pontértéke 8-15 pont között változhat.

Lehetséges feladattípusok:

- táblázat kitöltése vagy kiegészítése,
- eredmények értelmezése,
- hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése,
- számítási feladatok,
- könyvviteli tételszerkesztés,
- dokumentumok, bizonylatok kitöltése,
- bizonylat tartalmak kijelölése.

Az üzleti számítást, bizonylatkitöltést és tételszerkesztést igénylő feladatok, a részletes követelményekben meghatározottak szerint az alábbi témakörökből adhatók:

- Általános statisztika és statisztika gyakorlat:

- viszonyszámok és alkalmazásuk,
- középértékek és alkalmazásuk,
- index számítás.

- Pénzügy gyakorlat:

- a pénz időértéke,
- valuta, deviza árfolyama.

- Adózás gyakorlat:

- személyi jövedelemadó,
- általános forgalmi adó.

- Számviteli alapismeretek:

- vállalkozás vagyona,
- tárgyi eszközök elszámolása,
- anyagkészletek elszámolása,
- jövedelem elszámolás,
- a saját termelésű készletek elszámolása,
- termékértékesítés elszámolása.

- Számvitel gyakorlat:

- pénzkezeléshez kapcsolódó bizonylatok,
- a tárgyi eszköz nyilvántartása,
- a készletek (anyagok és saját termelésű készletek) bizonylatai,
- a jövedelem elszámolás bizonylatai.

Az írásbeli feladatlap összeállításánál törekedni kell az 1 válasz (item) 1 pont értékelési elv megvalósítására.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldását, valamint az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat és szempontokat ad az egyes feladatok értékeléséhez.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a részletes követelményekben meghatározott elméleti ismereteket kérik számon a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását értékelik.

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. A tétel megnevezi, és részletesen felsorolja az ismertetésre kerülő tematikus egységeket. Egy tétel csak egy olyan tematikus egységhez kapcsolódhat, amely a részletes követelményekben önálló témakörként szerepel. A tételt úgy kell összeállítani, hogy néhány megnevezett fogalom meghatározása mellett kötelezően előírja legalább egy ezek közötti kapcsolat, kölcsönhatás, összefüggés, szabály vagy törvényszerűség ismertetését is.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor legalább 20 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell. A tételek összeállításakor - az alábbi témakörönként kötelező tételszámok teljesítése után -, a kérdező tanár a többi tételhez szabadon választhat témakört.

A szóbeli tételsor tételei az alábbi témakörökből jelölhetők ki:

- Gazdasági és jogi alapismeretek (minimum 11 db):
 - mikrogazdasági alapok,
 - a vállalat termelői magatartása és a kínálat,
 - a nemzetgazdaság,
 - jogi alapismeretek,
 - marketing alapjai.
- Pénzügyi alapismeretek témakörei (minimum 4db):
 - pénzügyi intézményrendszer és a pénzügyi szolgáltatások,
 - pénzforgalom,
 - pénzügyi piac és termékei.
- Adózási alapismeretek témakörei (minimum 2 db):
 - az államháztartás rendszere,
 - adózási alapfogalmak,
 - kiemelt adónemek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	6 pont
Tartalmi összetevők: ? alapfogalmak ismerete, definiálása, rendszerezése ? tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, ? törvényszerűségek, szabályok, összefüggések értelmezése	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

180 perc		20 perc
Feladatlap		A tétel kifejtése és a tételhez tartozó forrás értékelése
Választást, rövid egyszerű választ igénylő feladatok	Üzleti számítást, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli feladatlap különböző típusú feladatok kombinációjából áll. Az írásbeli feladatsor két feladatcsoportot (választást, egyszerű rövid választ igénylő feladatok és üzleti számítást, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok) tartalmaz. A szerkezeti részekre bontás nem a témakörök szerint, hanem a feladatok eltérő jellege miatt történik. Az egyes részek a feladatok típusában és a hozzájuk kapcsolódó kompetenciákban különböznek. A vizsgázó a rendelkezésre álló időkeretet szabadon használhatja fel az egy feladatlapra kiosztott két feladatcsoport megoldására.

A központi feladatlap tartalmazza a feladatok megoldásához szükséges szöveges és képi anyagot, a használható számlarendet (számlatükört).

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap egyszerű és összetett feladatokat is tartalmaz. A feladatsor egészének összeállításánál az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Gazdasági és jogi alapismeretek	20-25%
Általános statisztika és statisztika gyakorlat	15-20%
Pénzügyi alapismeretek és pénzügyi gyakorlat	20-25%
Adózási alapismeretek és adózás gyakorlat	5-10%
Számviteli alapismeretek és számviteli gyakorlat	25-30%

A fenti arányok hozzávetőlegesek, hiszen az összetett jellegük miatt a feladatok egy része több témakörbe is besorolható. A meghatározott tartalmi arányoknak a feladatsor egészében érvényesülnie kell.

Az írásbeli feladatok jellemzően az alábbiakban felsoroltak lehetnek:

Választást, rövid, egyszerű választ igénylő feladatok

A feladat típusok olyan kompetenciákat mérnek, amelyek a szakma elméleti ismeretanyagához, módszertani eljárásaihoz, a Gazdasági és jogi ismeretek 1.1.-1.3. pontokban megnevezett témaköreihez, illetve a 2.1.-8.4. pontokban megnevezett témakör valamelyikéhez kapcsolódnak. Ezért alkalmasak az alapfogalmak, jelenségek és szabályok ismeretének, rendszerezésének, továbbá az összefüggések helyes alkalmazásának mérésére. Ebben a részben a gazdálkodási tevékenységgel összefüggő nyilvántartások, eljárások, értékelések módszertani szabályaihoz vagy alkalmazásához kapcsolódó egyszerű feladatok is vannak, ezért a feladatlap A) és B) részre osztott, azonos értékű pontszámmal. Az A) rész 1-3 pont értékű feleletválasztásos, vagy teszt jellegű feladatokat tartalmaz, a feladatok száma maximálisan 10 lehet. A feladatlap B) részében a rövid szöveges választ igénylő feladatok találhatók, amelyek egy-két szavas kiegészítéssel, vagy egy-két mondatban megválaszolható meghatározással, avagy önálló szövegezéssel oldhatók meg. Ebben a csoportban a következő feladat típusok fordulhatnak elő: definíció, igaz-hamis állítás, kiegészítés, párosítás. Egy feladatsorban 6-8 ilyen típusú feladat szerepelhet, amelyek 3-5 ponttal értékelhetők.

A választást, rövid egyszerű választ igénylő feladatok a részletes követelmények bármelyik témaköréből adhatók. Az első rész összesen 10-18 feladatot tartalmazhat, egyenként 1-5 ponttal értékelhetők.

Lehetséges feladat típusok:

- feleletválasztás,
- definíciók,
- egymáshoz rendelés,
- fogalmak felismerése, magyarázata,
- események sorrendjének megállapítása,
- ok-okozati összefüggések, eltérések, azonosságok,
- célok és következmények megkülönböztetése,
- igaz-hamis állítások,
- táblázat kitöltése vagy kiegészítése,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása,
- hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése.

Üzleti számítást, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok

Ebben a részben a szakmai alapismeretek gyakorlati eljárásait kell alkalmazni, a részletes követelményekben szereplő egy-egy összetett eseménysorozat feldolgozásához kapcsolt számítási, ábrázolási, táblázatkészítési, vagy tételszerkesztést igénylő

feladat során. A feladatok egy vagy több kérdésből állnak. A második rész 3-5 feladatot tartalmazhat, amelyek egyenkénti pontértéke 8-15 pont között változhat.

Lehetséges feladattípusok:

- táblázat kitöltése vagy kiegészítése,
- ténybeli hibák azonosítása,
- eredmények értelmezése, ábrázolása,
- hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése,
- dokumentumok összeállítása,
- számítási feladatok,
- könyvviteli tételszerkesztés,
- bizonylatkitöltés vagy bizonylat tartalmak kijelölése.

A számítást, bizonylatkitöltést és tételszerkesztést igénylő feladatok, a részletes követelményekben meghatározottak szerint az alábbi témakörökből adhatók:

- Gazdasági és jogi alapismeretek:
 - mikrogazdasági alapok,
 - a vállalat termelői magatartása és a kínálat,
 - a nemzetgazdaság.
- Általános statisztika és statisztika gyakorlat:
 - viszonyszámok és alkalmazásuk,
 - középértékek és alkalmazásuk,
 - index számítás.
- Pénzügy gyakorlat:
 - a pénz időértéke,
 - értékpapírok értékelése,
 - valuta, deviza árfolyama.
- Adózás gyakorlat:
 - személyi jövedelemadó,
 - általános forgalmi adó,
 - helyi adók.
- Számviteli alapismeretek:
 - vállalkozás vagyona,
 - tárgyi eszköz elszámolása,
 - vásárolt készletek elszámolása,
 - jövedelem elszámolás,
 - a saját termelésű készletek elszámolása,
 - termékértékesítés elszámolása.
- Számvitel gyakorlat:
 - pénzkezeléshez kapcsolódó bizonylatok,
 - a készletek (vásárolt és saját termelésű) bizonylatai,
 - a jövedelem elszámolás bizonylatai.

Az írásbeli feladatlap összeállításánál törekedni kell az 1 válasz (item) 1 pont értékelési elv megvalósítására.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldását, valamint az egyes megoldási lépésekre adható részpontoszámokat és szempontokat az egyes feladatok értékeléséhez.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a részletes követelményekben meghatározott elméleti ismereteket kéri számon a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását értékeli.

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből, valamint a tételhez kapcsolódó forrásanyaghoz tartozó kérdés megválaszolásából áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja a tétel kifejtésénél is.

A tétel megnevezi, és részletesen felsorolja az ismertetésre kerülő tematikus egységeket, és ezekhez minden esetben forrásszemelvényt kapcsol. A tételek összeállításánál forrásként felhasználhatók a következő szemléltető-illusztráló források:

- statisztikai táblák, grafikonok,
- marketing kommunikáció eszközei,
- gazdasági sajtóból cikkek, leírások,
- törvények (kizárólag illusztrálásra),
- pénzügyi befektetési tájékoztatók,

- minták különböző szerződésekre,
- csekk-, váltó-, részvény-, kötvényminta,
- számlatükör,
- bizonylatok.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor legalább 20 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell. A szóbeli tételsor tételei az alábbi témakörökből jelölhetők ki:

- Gazdasági és jogi alapismeretek (30%):
 - mikrogazdasági alapok,
 - a nemzetgazdaság,
 - jogi alapismeretek,
 - marketing alapjai.
- Pénzügyi alapismeretek témakörei (30%):
 - pénzügyi intézményrendszer és a pénzügyi szolgáltatások,
 - pénzforgalom,
 - pénzügyi piac és termékei,
 - biztosítási alapismeretek.
- Adózási alapismeretek témakörei (20%):
 - az államháztartás rendszere,
 - adózási alapfogalmak,
 - kiemelt adónemek.
- Számviteli alapismeretek témakörei (20%):
 - számviteli törvény,
 - vállalkozás vagyona,
 - jövedelem elszámolás.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	6 pont
Tartalmi összetevők: ? alapfogalmak ismerete, definiálása, rendszerezése ? tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, ? törvényszerűségek, szabályok, összefüggések értelmezése	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

KERESKEDELEM ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

KERESKEDELMI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A kereskedelmi ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsga követelményei a XXVI. Kereskedelem ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 341 01 Kereskedő,
- 54 345 02 Kereskedelmi képviselő.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.	
1.2. Az ismeretek bemutatása és értelmezése megfelelő szakmai fogalmak használatával	A téma tartalmának logikus felépítése, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtése.	

2. Rendszerben való gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Az áruforgalom tervezése, elemzése	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos feladatokhoz szükséges egyszerű számolási feladatok kijelölésére, végrehajtására.	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos feladatokhoz szükséges számolási, elemzési feladatok kijelölésére, végrehajtására.
2.2. Bizonylatkitöltés	Legyen képes a bizonylatoláshoz kötődő egyszerű számítások elvégzésére.	Legyen képes a bizonylatoláshoz kötődő számítások elvégzésére.

3. Információk kezelése, keresése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Munka-, baleset- és tűzvédelem	Legyen képes a megfelelő jogszabályok megkeresésére, az előírások értelmezésére.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. A marketing alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Marketing alapismeretek		
1.1.1. A marketing fogalomköre	Legyen képes bemutatni a marketing kialakulását, fejlődési szakaszait. Legyen képes ismertetni a vállalat mikro- és makrokörnyezetének elemeit. Legyen képes ismertetni a marketing-mix fogalmát, eszközeit termékek esetén.	Legyen képes bemutatni alkalmazási területeit, a marketingstratégiák típusait és megvalósításuk elemeit, a marketing sajátosságait a kereskedelem és a szolgáltatásban.
1.1.2. Piaci fogalmak	Legyen képes ismertetni a piaci alapfogalmakat, piaci formákat.	Legyen képes ismertetni a piaci szereplők és piactípusok fajtáit jellemzőiket. Legyen képes ismertetni a marketing stratégiák típusait és megvalósításának elveit.
1.1.3. A fogyasztói magatartás tényezői	Legyen képes bemutatni a fogyasztói magatartás modelljét, a vásárlói magatartást befolyásoló tényezőket, megfigyelésének jelentőségét. Legyen képes bemutatni a vásárlói típusokat. Legyen képes ismertetni a vásárlás indítékait, a vásárlási döntés folyamatát.	Legyen képes bemutatni a vásárlói magatartásokat. Legyen képes bemutatni a szervezeti vásárlói magatartás sajátosságait.
1.1.4. Célpiaci marketing, piacszegmentálás	Tudja a célpiaci marketing lényegét, kialakulását, a piacszegmentálás lényegét, ismérveit, a célpiac választást és a pozicionálást.	Legyen képes ismertetni a differenciálatlan és a differenciált marketing jellemzőit. Tudja a szervezeti vásárlók piac szegmentációját, a célpiac választást és a pozicionálást.
1.1.5. A piackutatás		Legyen képes ismertetni a piackutatás funkcióit, fajtáit, módszereit, folyamatát, felhasználási területét. Ismerje az adatforrások típusait, a piackutatáshoz szükséges információk beszerzésének módjait, a kutatási tervet, kutatási jelentést. Legyen képes bemutatni a kérdéstípusokat, a kérdőívszerkesztés szempontjait, a primer és szekunder piackutatási módszereket.
1.1.6. A termékpolitika és termékfejlesztés elemzése	Legyen képes ismertetni a termék, termékpolitika fogalmát, osztályozását, a termékfejlesztés folyamatát, a termék piaci életgörbét, a szakaszok rövid jellemzőit.	Legyen képes ismertetni a termékpiaci stratégiát, annak elemeit, jellemzőit.
1.1.7. Az árpolitika és árstratégia elemzése	Legyen képes meghatározni az ár fogalmát, szerepét, az árképzési rendszereket, az árpolitika, árstratégia és ártaktika fogalmát, lényegét.	Legyen képes meghatározni a fedezeti pont fogalmát. Legyen képes bemutatni az árelfogadást és az árérzékenységet befolyásoló tényezőket. Legyen képes bemutatni az árdifferenciálás, árdiszkrimináció lényegét.
1.1.8. Értékesítéspolitika, értékesítési csatornák kiválasztása	Legyen képes bemutatni a beszerzési és értékesítési csatorna szereplőit és ezek funkcióit, a kereskedelem helyét és szerepét a piacgazdaságban, a marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggést.	Legyen képes részletesen bemutatni a szolgáltatásmarketinget (+3P), a franchise lényegét, jellemzőit.
1.2. Marketingkommunikáció		

1.2.1. A kommunikációs politika	Legyen képes ismertetni a kommunikációs politika fogalmát, jelentőségét, a kommunikáció fogalmát, fajtáit, a kommunikációs folyamatot.	
1.2.2. A marketingkommunikáció eszközrendszere	Legyen képes bemutatni a marketingkommunikáció eszközeit, lényegét, a kommunikációs mix elemeit: a reklám fogalmát, szerepét, fajtáit, a reklámeszközök fogalmát, fajtáit.	Legyen képes bemutatni az eladásösztönzés fogalmát, funkcióit, az SP módszereket, a személyes eladás fogalmát, jellemzőit, előnyeit, az PS területeit, a kereskedővel szemben támasztott követelményeket, eladási magatartást. Legyen képes bemutatni a POS eszközöket és alkalmazásukat, az akciókat, a direkt marketinget, a PR fogalmát, jellemzőit, területeit, a szponzorálást, az image lényegét, fajtáit, az arculat fogalmát, tartalmi elemeit, az arculattervezést, a vállalati honlapot.

2. Kereskedelmi gazdaságtan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Statisztikai alapismeretek		
2.1.1. Statisztikai alapismeretek	Tudja ábrázolni a statisztikai adatokat. Tudja kiszámítani és értelmezni a különböző viszonyszámokat (megoszlási, dinamikus, bázis, lánc, tervfeladat, tervteljesítés és ezek összefüggései). Legyen képes értelmezni és kiszámítani a sokaságot jellemző középértékeket. Ismerje az indexek fajtáit.	Legyen képes a statisztikai adatok ábrázolására. Tudja a különböző viszonyszámok alkalmazásának feltételeit, a kapott eredmények értelmezését. Ismerje a térben összehasonlító és koordinációs viszonyszámokat, alkalmazásukat, értelmezésüket. Legyen képes a megfelelő középérték számítás kiválasztására, alkalmazására, a kapott eredmények értelmezésére. Ismerje az indexek fajtáit, alkalmazásukat, értelmezésüket.
2.2. Az áruforgalom tervezése, elemzése		
2.2.1. A beszerzés	Tudja bemutatni az áruforgalmi folyamat szakaszait, a beszerzés fogalmát, helyét az áruforgalom folyamatában. Tudja ismertetni a beszerzendő termékkör meghatározásának, a beszerzési források kiválasztásának szempontjait. Tudja jellemezni a kereskedelemben használt szerződéseket, a szerződéskötéshez kapcsolódó szabályokat, előírásokat. Legyen képes bemutatni az árurendelés módjait, az árurendelést befolyásoló tényezőket, az árurendelés eszközeit. Tudja meghatározni az áruforgalmi mérleg sor alkalmazásával a beszerzés mennyiségét és értékét.	Legyen képes összefüggések feltárására, javaslatok tételére, az adatok szöveges elemzésére.
2.2.2. A készletgazdálkodás	Tudja meghatározni és ismertetni a készletgazdálkodás fogalomkörét, szerepét, hatását a gazdálkodás eredményére. Tudja ismertetni és alkalmazni a készletezési döntéseket megalapozó számítási módszereket (átlagkészlet, forgási sebesség és ezek változása), az áruforgalmi mérleg sorát, a leltározás célját, leltár fogalmát, fajtáit, a leltáreredmény megállapításának menetét.	Tudja meghatározni a készletvonzat értékét és értelmezni a kapott eredményt. Legyen képes statisztikai mutatószámokkal elemezni a készletgazdálkodást, a mutatókat rendszerezni, összefüggésükben értelmezni, a mutatókból szöveges elemzést alkotni, következtetéseket levonni a vezetői döntések előkészítéséhez.

	Legyen képes statisztikai mutatószámokkal elemezni a készletgazdálkodást, azokat egy mondattal értelmezni, a mutatókból egyszerű következtetéseket levonni a vezetői döntések előkészítéséhez.	
2.2.3. Az értékesítés	Tudja bemutatni az árkialakítás jogszabályi hátterét. Ismerje a fogyasztói árak kialakításának lépéseit, az árak felépítését, az áfa beépülését a beszerzési és a fogyasztói árba. Ismerje az áfa bevallásának és megfizetésének szabályait. Legyen képes egyszerűbb feladatokat megoldani az árképzés területén. Legyen képes egyszerűbb feladatokat megoldani a forgalom alakulása, a gazdálkodás értékelésének témakörében statisztikai elemzési módszerekkel, jövedelmezőségi kimutatás segítségével.	Tudja bemutatni az árak kialakításánál felmerülő árpolitikai és árstratégiai döntéseket, az árkialakítás szabályait, jogszabályi hátterét. Legyen képes feladatokat megoldani az árképzés területén. Ismerje az áfa elszámolásának lényegét. Legyen képes a forgalom-alakulása, a gazdálkodás értékelésének statisztikai elemzési feladatait elvégezni. Legyen képes összefüggő feladatokat megoldani. Tudjon következtetéseket levonni, javaslatot tenni, szöveges elemzést készíteni.
2.3.Jövedelmezőség tervezése, elemzése		
2.3.1.Költséggazdálkodás	Ismerje a költségek fogalmát, fajtáit, legyen képes ismertetni a költségek csoportosítását. Ismerje a költségekre ható tényezőket. Legyen képes a költségek vizsgálatára, elemzésére: abszolút és relatív mutatókkal (dinamikus, tervfeladat, tervteljesítés, megoszlási viszonyszám, színvonal mutató, költségszínvonal változása). Legyen tisztában az élőmunka fogalmával, a létszámgazdálkodás (átlagos állományi, dolgozói létszám, váltás, váltás intenzitása, létszám megoszlása) és létszám hatékonysági mutatók (termelékenység, leterheltség, minőségi mutató) tartalmával, alkalmazásukkal, értelmezésükkel. Ismerje a bér gazdálkodás lényegét, a kapcsolódó bérezési mutatók kiszámítását és értékelését (bérösszeg, bérhányad, átlagbér). Legyen képes a létszám és bér gazdálkodás egyszerűbb elemzésére.	Legyen képes a költségek vizsgálatára, összefüggő elemzésére. Legyen képes a létszám és bér gazdálkodás összefüggő elemzésére.

3. Kereskedelmi ismeretek

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Áruforgalom		
3.1.1. Az áruforgalom	Legyen képes a kereskedelmi tevékenység jellemzésére, szerepének, tagozódásának bemutatására. Tudja bemutatni a nagykereskedelem tevékenységét, formáit, a kiskereskedelem tevékenységét, formáit. Tudja ismertetni az áruforgalmi folyamat elemeit.	
3.1.2. Árubeszerzés	Legyen képes ismertetni a beszerzés helyét, szerepét az áruforgalomban.	Legyen képes bemutatni a leggyakoribb szerződéstípusok jellemzőit.

	Legyen képes bemutatni a beszerzés fogalmát, folyamatát (a beszerzendő áruk mennyiségének és összetételének meghatározása, a szállító partnerek kiválasztása, az áruk megrendelése, az áruk átvétele, a beszerzett áruk ellenértékének kiegyenlítése). Legyen képes bemutatni az áruátvétel előkészítését, (a lebonyolítás személyi és tárgyi feltételei, a visszáru és a visszaszállítandó göngyölegek előkészítése), az áruátvétel lebonyolításának folyamatát; az áru fogadásának feladatait, az áruátvétel módjait (mennyiségi, minőségi), szervezését, igazolását, a kifogások érvényesítésének lehetőségeit.	
3.1.3. Készletezés	Ismerje a készlet és készletgazdálkodás fogalmát és jelentőségét, a készlet-szükségletet meghatározó tényezőket, a készletek nyilvántartásának, számbavételének jelentőségét és módjait. Tudja ismertetni az áruk raktári elhelyezésénél, tárolásánál figyelembe veendő szempontokat (az állagvédelem, az áttekinthetőség, a hozzáférhetőség, a kedvező helykihasználás, a vagyon-, tűz-, balesetvédelmi és a közegészségügyi szabályok betartásával), és a tárolási módokat (tömb és soros, állványos és állvány nélküli tárolás), és a tárolási rendszereket (statikus és dinamikus). Ismerje a legfontosabb árumozgató gépeket, eszközöket. Ismerje a leltár, leltározás fogalmát, a leltár céljait (elszámoltató leltár, vagyonmegállapító leltár, ellenőrző leltár, átadó-átvevő leltár, rendkívüli leltár). Legyen képes ismertetni a leltározás megszervezését, menetét (előkészítése, lebonyolítása, tényleges készletérték megállapítása), módjait, bizonylatait és a leltáreltérés lehetséges okait.	
3.1.4. Értékesítés	Ismerje az áruk értékesítésre történő előkészítésének feladatait (az áruk kicsomagolása, előre csomagolása), az árucímkék elhelyezésére és a fogyasztói ár feltüntetésére vonatkozó előírásokat, az áruk eladótéri elhelyezésének szempontjait. Ismerje az eladóval szemben támasztott követelményeket (külső megjelenés, személyiségjegyek). Tudja bemutatni az értékesítés folyamatát: a vevő fogadása (személyes és személytelen), az áru bemutatása (személyes és személytelen), az ellenérték elszámolása készpénzzel és készpénzkimélő fizetési eszközökkel. Ismerje az eladói feladatokat az értékesítéshez kapcsolódó szolgáltatásokban. Tudja jellemezni az értékesítési módokat. Legyen képes az alapvető értékesítési módok - a hagyományos, az önkiszolgáló, az önkiválasztó, a minta utáni és egyéb bolt nélküli értékesítési formák - megkülönböztetésére a jellemzők, az előnyök, a hátrányok, az alkalmazásuk, a személyi és tárgyi feltételeik és az eladó feladatai szerint.	

	Ismerje az e-kereskedelemre vonatkozó jogszabályokat, a web-lapok tartalmi és formai követelményeit: szerződési feltételek, regisztráció. Ismerje a fogyasztóvédelmi jogok biztosítását az e-kereskedelemben Ismerje és tudja bemutatni a kereskedelmi egységekben használatos gépek, berendezések (pénztárgépek, hűtőberendezések, mérlegek, szeletelő-, aprító- és csomagológépek) fajtáit, jellemzőiket. Tudja bemutatni az áru- és vagyónvédelmi eszközök fajtáit, főbb jellemzőiket, ezen belül az elektronikus áruvédelmi rendszerek jellemzőit, működésüket (jelzőcímkék fajtái, elhelyezésük a termékeken). Tudja ismertetni az üzlet biztonságát befolyásoló tényezőket, a lopás módjait, az ilyenkor kötelező eljárási alapelveket. Tudja bemutatni a rendkívüli események fajtáit, kezelésüket.	
3.2. Munka-, baleset- és tűzvédelem		
3.2.1. Munkavédelem	Ismerje a munkavédelem fogalomrendszerét, szabályozását, a biztonságos munkavégzés feltételeit: munkáltató kötelezettségei, felelőssége, a munkavállaló köteleességei. Ismerje a munkahelyek kialakításának alapvető szabályait: közlekedő utakra, árutárolásra vonatkozó szabályok, előírások, jelölések. Legyen tisztában az üzlet tisztántartásával kapcsolatos higiéniai, kémiai biztonsági előírásokkal.	
3.2.2. Balesetvédelem	Ismerje a legfontosabb veszélyforrásokat, és kockázati tényezőket a munkahelyen: kézi- és gépi anyagmozgatásra vonatkozó szabályok, helyes és helytelen munkaruha-, lábbeli-, ékszer használat. Ismerje az anyagmozgató gépek fajtáit, használati szabályait. Legyen tisztában a zsámolyokra, fellépőkre, létrákra vonatkozó használati szabályokkal, a kések, szikék, ollók használati szabályaival, a gépek, berendezések használati szabályaival (szeletelő-, aprító gépek, csomagoló gépek). Ismerje a balesetek, munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések fogalmát, a munkabalesetek kivizsgálását, bejelentését, adminisztrációját.	
3.2.3. Tűzvédelem	Ismerje a legfontosabb tűzvédelmi szabályokat: a tűz és égésvédelmi alapfogalmakat, a tűzvédelmi szabályzat, tűzveszélyességi osztályba sorolás lényegét, csoportjait, a tűzoltó készülékekre vonatkozó szabályokat. Ismerje a tűzriadó terv célját, tartalmát, a tűz jelzését, oltását, a tűzoltó készülékek használatára vonatkozó előírásokat, a tűzoltási út, kiürítési útvonal lényegét.	
3.3. Fogyasztóvédelem		

3.3.1. Fogyasztóvédelem alapjai	Ismerje a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos jogszabályokat, a fogyasztóvédelem intézményrendszerét. Legyen tisztában a fogyasztóvédelem alapfogalmaival: fogyasztó, vállalkozás, forgalmazó, tudatos fogyasztó, termék és szolgáltatás, eladási ár és egységár, online adásvételi és szolgáltatási szerződés. Ismerje a fogyasztókat megillető alapjogokat. Tudja meghatározni a minőség fogalmát. Ismerje a minőséget meghatározó tényezőket, objektív és szubjektív minőségi jellemzőket, a minőségtanúsítás formáit, eszközeit.	
3.3.2. Szabványosítás, minőségbiztosítás	Legyen tisztában a szabvány, a szabványosítás fogalmával, feladataival, a szabványok fajtáival. Ismerje a kereskedők és a vásárlók számára használatos minőségtanúsítást, megkülönböztető minőségi jeleket, jelzéseket. Ismerje termékcímke adattartalmát, a fogyasztói ár feltüntetésére vonatkozó előírásokat, a csomagolásra vonatkozó előírásokat, a gyermek- és fiatalok védelmét szolgáló előírásokat. Tudja, melyek a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok. Ismerje a szavatosság, szavatossági idők, kellékszavatosság, jótállás, kiterjesztett jótállás, fogalmát, alkalmazásukat, a jótállási jegy alkalmazásának és kitöltésének szabályait. Ismerje a fogyasztói panaszok kezelésének szabályait, az ügyfélszolgálat célját. Ismerje a vásárlók könyvével kapcsolatos szabályokat. Tudja, mire szolgál a Békéltető testület. Legyen tisztában a kereskedelmi egységek hatósági ellenőrzését végző hatóságok tevékenységével, módszereikkel, határozataikkal, jogkövetkezményeikkel. Tudja ismertetni a kereskedelmi törvény fogyasztóvédelmi rendelkezéseit: a méret, súly, használhatóság ellenőrzését, az üzlet nyitva tartásáról szóló tájékoztatást, a bolt nyitása, nyitva tartása, működési engedély szükségessége, megszerzésének menete, az üzlethelyiségen kívüli és távollevők közötti ügyletekhez (e-kereskedelemhez) kapcsolódó fogyasztóvédelmi előírásokat.	Legyen tisztában az Európai Unióban alkalmazott harmonizált szabványokkal. Tudja meghatározni a minőség fogalmát, értelmezni a minőséghez kapcsolódó kifejezéseket. Ismerje a minőségtanúsítás eszközeit, a minőségi osztályba sorolás szabályait, a minőség objektív és szubjektív jellemzőit, a kereskedők és a vásárlók számára használatos minőségtanúsítást, megkülönböztető minőségi jeleket, jelzéseket.
3.4. Általános áruismeret alkalmazása		
3.4.1. Árurendszerek	Tudja ismertetni az árurendszerezés feladatát, a hagyományos árurendszereket, a kódolás fogalmát, a kódok fajtáit, a kódtípusú árurendszerek lényegét, alkalmazásuk területeit, előnyeit. Ismerje és jellemezze az EPOS rendszer felépítését, előnyeit, hátrányait, a belső cikkszámozás jelentőségét, alkalmazását. Legyen képes ismertetni az élelmiszerbiztonsági rendszer kialakítását a kereskedelmi egységekben, a HACCP lényegét.	Tudja ismertetni a vonalkód szerepét a kereskedelemben, a vonalkódok fajtáit: egydimenziós, kétdimenziós kódok, EAN (GTIN) kód bevezetését, felépítését EAN13, EAN8, EAN5, felépítését, előnyeit, hátrányait a belső cikkszámozás jelentőségét, alkalmazását.
3.4.2. A csomagolás	Ismerje a csomagolás fogalmát, funkcióit, a csomagolás anyagait, jellemzőit, az egyes anyagok és csomagolási módok előnyös és	

	hátrányos tulajdonságait, a csomagolóeszközök fajtáit, alkalmazásukat, a csomagolóeszközökön feltüntetett áruvédelmi, és veszélyességi jelölések fajtái, értelmezésüket, a reverz logisztika (csomagolóeszközök összegyűjtése, környezetvédelem) jellemzőit.	
3.5. Pénztár és pénzkezelés		
3.5.1. Pénztár és pénzkezelés	Ismerje a pénztárgépek szerepét a kereskedelemben, a pénztárgépekkel kapcsolatos előírásokat, követelményeket. Legyen tisztában a pénztárnyitás feladataival, az ellenérték elszámolásának mozzanataival, szabályaival. Ismerje a készpénzt átvételére vonatkozó szabályokat, a készpénzkimélő eszközök fajtáit, elfogadásuk, kezelésük szabályait, a pénzvisszaadás szabályait. Legyen képes ismertetni a nyugtaadási, számlaadási kötelezettség lényegét, a gépi nyugta adattartalmát. Ismerje a gépi és kézi készpénzfizetési számla adattartalmát, a példányok kezelését. Tudja felsorolni és ismertetni a pénztárzárás feladatait. Tudja ismertetni a pénztáros elszámoltatásának menetét. Ismerje a pénzfeladás és bizonylatait.	Ismerje a pénztárgépek fajtáit és szerepét a kereskedelemben, a pénztárgépekkel kapcsolatos előírásokat és követelményeket.

4. Kereskedelmi gyakorlat és levelezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Bizonylatkitöltés		
4.1.1. Bizonylatkitöltés	Ismerje a bizonylat, bizonylati elv, bizonylati rend, bizonylati fegyelem fogalmát, lényegét. Legyen képes a bizonylatok csoportosítására, jellemzőik ismertetésére, a bizonylatok nyilvántartási szabályainak ismertetésére. Ismerje a bizonylatok kiállításával kapcsolatos szabályokat (alaki és tartalmi kellékek). valamint a bizonylatok javításának szabályait. Ismerje és tudja kitölteni a pénzforgalomhoz kapcsolódó (nyugta, készpénzfizetési számla, átutalási megbízás, árucseré utalvány), valamint az áruforgalomhoz kapcsolódó fontosabb bizonylatokat (árumegrendelés bizonylata, szállítólevél, számla, leltárfelvételi jegy, leltárfelvételi ív, jótállási jegy, visszáru jegyzék, jótállási jegy). Ismerje a bizonylatok kitöltésére és kezelésére vonatkozó előírásokat. Ismerje és tudja kitölteni a pénztáros elszámolásának bizonylatait (Pénztárjelentés, Pénztárelszámolás, Pénztárzárás kézi/gépi, Kiadási-, bevételi pénztárbizonylat, Üvegviszaváltó jegy, Címletjegyzék, Készpénzfeladási utalvány).	Ismerje és tudja kitölteni a pénzforgalom bizonylatait, az átutalási megbízást.

	Ismerje és legyen képes kitölteni a leltározás bizonylatait (Leltárfelvételi ív, árváltozási leltárív, árcsökkenés-, áremelés jelentés). Ismerje a jegyzőkönyvek tartalmát, alkalmazásukat: (jegyzőkönyvek szállítói mennyiségi-, minőségi kifogásról, jegyzőkönyv vásárlói minőségi kifogás elintézéséről, jegyzőkönyv pénztár többlet vagy hiány esetén, árultulajdonítási jegyzőkönyv, selejtezési jegyzőkönyv, készlet mintavételi jegyzőkönyv).	
4.2. Üzleti levelezés		
4.2.1. Üzleti levelezés	Ismerje az arculati elemek szerepét a levelezésben. Ismerje a hivatalos levelek elkészítésének (hagyományos és elektronikus) szabályait, jellegzetes formáit. Legyen tisztában szerződések alapvető tartalmi és formai követelményeivel, a szerződésfajták jellemzőivel. Ismerje a bemutatkozó levél célját, tartalmát, az árajánlatok tartalmát, az ajánlatkérés és adás szabályait. Ismerje az ajánlat értékelésének szempontjait. Ismerje a megrendelés, megrendelés-visszaigazolás, szállítási értesítés tartalmát. Ismerje a reklamáció intézésének folyamatát, szempontjait, a panaszkezelési rendszer működését. Legyen képes a reklamáció intézésére, fizetési felszólítás készítésére. Ismerje a készpénzes, a készpénzkímélő, a készpénz nélküli pénzforgalom és a számlázás szabályait, bizonylatait, kitöltésük szabályait. Ismerje a jegyzőkönyv formai elemeit, a jegyzőkönyv szerkezeti elemeit, a jegyzőkönyv készítésének szabályait.	.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Pénztár- és pénzkezeléssel, bizonylatkitöltéssel, üzleti levelezéssel kapcsolatos ismereteket és képességeket mérő feladatok	Az áruforgalom és üzleti tevékenység elemzésének, tervezésének ismeretét és képességét mérő feladatok	
25 pont	75 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben az egyes feladatok megoldásához információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, kitöltendő bizonylatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

A feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- A pénztár és pénzkezelés szabályainak, a bizonylatok kitöltésének, kezelésének, az üzleti levelezésnek, az ismeretét, képességét vizsgáló feladatok:

A feladatok az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

3.5. Pénztár és pénzkezelés,

4.1. Bizonylatkitöltés,

4.2. Üzleti levelezés.

- Az áruforgalom és üzleti tevékenység elemzésének, tervezésének ismeretét és képességét vizsgáló feladatok:

A feladatok az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

2.1 Statisztikai alapismeretek,

2.2. Az áruforgalom tervezése és elemzése.

2.3. A jövedelmezőség tervezése és elemzése az áruforgalmi tevékenység és a jövedelmezőség elemzésére szolgáló statisztikai mutatószámok rendszerezése, értelmezése, értékelése.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A pénztár – és pénzkezeléssel, bizonylatkitöltéssel, üzleti levelezéssel kapcsolatos ismereteket és képességeket mérő feladatok szöveges feladatok és üzleti adminisztrációs feladatok lehetnek.

A szöveges feladatok összeállítása az alábbi témakörökből történik: a pénztár- és pénzkezelés szabályainak ismerete, az üzleti levelezés technikája, tartalma, folyamata, bizonylatkitöltés. Az üzleti adminisztrációs feladatok összeállítása az alábbi témakörökből történik: a pénztár- és pénzkezelés szabályainak ismerete, az üzleti levelezés technikája, tartalma, folyamata, bizonylatkitöltés. A feladatok a bemutatott a pénztár- és pénzkezelés ismeretét, üzleti levelek tartalmi és formai értékelését, bizonylatok kitöltését, bemutatott bizonylatok tartalmi és formai értékelését kéri számon.

Az áruforgalom és üzleti tevékenység elemzésének, tervezésének ismeretét és képességét mérő feladatok szöveges feladatok, számítási példák, valamint táblázatkészítési feladatok lehetnek a megadott témakörökből. A szöveges feladatok 30 pontot érnek, a számítási feladatok és a táblázatszerkesztési feladatok 45 pontot érnek.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- fogalommeghatározás,
- esettanulmány értelmezése a megadott szempontok szerint,
- szövegkiegészítés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése.

Fogalommeghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Esettanulmány értelmezése a megadott szempontok szerint: a feladatlap által meghatározott gyakorlatorientált esetismertetéshez kapcsolódóan kell válaszolni a kérdésekre. A válaszadási lehetőségek lehetnek nyitottak vagy zártak, illetve alapvető számolásigényesek is.

Szövegkiegészítés: a megadott vagy ismert tartalmakkal való mondat kiegészítés. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani, pl. fogalom és meghatározása, gazdasági mutató és kiszámítása, mutató és tartalma.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül kell megjelölni a helyeset.

Igaz-hamis állítások megjelölése: meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamis és az igaz állítást is indokolni kell.

Az áruforgalom és üzleti tevékenység elemzésének, tervezésének ismeretét és képességét mérő feladatok számítási példái a korábban megjelölt témakörök statisztikai elemzéséhez és tervezéséhez alkalmazható alapvető mutatószámok ismeretét, alkalmazási képességét igénylik. A számítási példák irányulhatnak külön egy-egy témakörhöz tartozó adatok, információk statisztikai elemzésére, tervezésre, vagy több témakörhöz tartozó összefüggő adatok, információk egy számítási példán keresztül történő elemzésére, tervezésére. A feladatok megoldásához minden szükséges adatot - pl. adókulcsok, járulékok mértéke - a feladatban meg kell adni.

A táblázatkészítési feladatok a megadott adatok rendszerezésére irányulnak. A számonkérés történhet önálló feladatban, vagy a számítási feladatokhoz kapcsolódóan, azok részeként.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik.

Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a marketing ismeretek elméleti alapjainak valamint az áruforgalom folyamatának a bemutatását igényli a vizsgázóktól.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe, azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati tapasztalatait.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor minimum 20 maximum 25 tételből áll. A tételek minimum 10%-át évente cserélni kell.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

- „A” feladat: a marketing elméleti és gyakorlati ismeretekre vonatkozik;

- „B” feladat: a kereskedelmi ismeretek ismereteire vonatkozik.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A számonkérés a tételek „A” és „B” feladatának keretében az alábbi témakörökből történik:

- „A” feladat témakörei:

A marketing alapjai

1.1. Marketing alapismeretek,

1.2. Marketingkommunikáció.

- „B” feladat témakörei:

- Kereskedelmi ismeretek,
 3.1. Áruforgalom,
 3.2. Munka,- baleset,- és tűzvédelem,
 3.3. Fogyasztóvédelem,
 3.4. Általános áruismeret alkalmazása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése, amely egy „A” és „B” feladatot tartalmaz
Pénztár és pénzkezeléssel, bizonylatkitöltéssel, üzleti levelezéssel, kapcsolatos ismereteket és képességeket mérő feladatok	Az áruforgalom és üzleti tevékenység elemzésének, tervezésének ismeretét és képességét mérő feladatok	
25 pont	75 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben az egyes feladatok megoldásához információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, kitöltendő bizonylatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

A feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- A pénztár és pénzkezelés szabályainak, a bizonylatok kitöltésének, kezelésének, az üzleti levelezésnek, az ismeretét, képességét vizsgáló feladatok:

A feladatok az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

3.5. Pénztár és pénzkezelés,

4.1. Bizonylatkitöltés,

4.2. Üzleti levelezés.

- Az áruforgalom és üzleti tevékenység elemzésének, tervezésének ismeretét és képességét vizsgáló feladatok:

A feladatok az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

2.1 Statisztikai alapismeretek,

2.2. Az áruforgalom tervezése és elemzése.

2.3 A jövedelmezőség tervezése és elemzése az áruforgalmi tevékenység és a jövedelmezőség elemzésére szolgáló statisztikai mutatószámok rendszerezése, értelmezése, értékelése.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A pénztár és pénzkezeléssel, bizonylatkitöltéssel, üzleti levelezéssel, kapcsolatos ismereteket és képességeket mérő feladatok szöveges feladatok és üzleti adminisztrációs feladatok lehetnek.

A szöveges feladatok összeállítása az alábbi témakörökből történik: a pénztár- és pénzkezelés szabályainak ismerete, az üzleti levelezés technikája, tartalma, folyamata, bizonylatkitöltés. Az üzleti adminisztrációs feladatok összeállítása az alábbi témakörökből történik: a pénztár- és pénzkezelés szabályainak ismerete, az üzleti levelezés technikája, tartalma, folyamata, bizonylatkitöltés. A feladatok a bemutatott a pénztár- és pénzkezelés ismeretét, üzleti levelek tartalmi és formai értékelését, bizonylatok kitöltését, bemutatott bizonylatok tartalmi és formai értékelését kéri számon.

Az áruforgalom és üzleti tevékenység elemzésének, tervezésének ismeretét és képességét mérő feladatok szöveges feladatok, számítási példák, valamint táblázatkészítési feladatok lehetnek a megadott témakörökből. A szöveges feladatok 30 pontot érnek, a számítási feladatok és a táblázatszerkesztési feladatok 45 pontot érnek. A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalom meghatározás,
- folyamatleírás,
- esettanulmány értelmezése a megadott szempontok szerint,
- összehasonlítás,
- szöveg kiegészítés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése.

Ismertetés: a feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 4-5 mondatban.

Fogalom meghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Folyamatleírás: az áruforgalmi, üzleti, adminisztrációs folyamathoz kapcsolódó egyszerűbb folyamatok megszervezésének és lebonyolításának feladatait kell szakszerűen összefoglalni, vagy a folyamat megadott elemeit megfelelő sorrendbe állítani.

Esettanulmány értelmezése a megadott szempontok szerint: a feladatlap által meghatározott gyakorlatorientált esetismertetéshez kapcsolódóan kell válaszolni a kérdésekre.

A válaszadási lehetőségek lehetnek nyitottak vagy zártak, illetve számolásigényesek is.

Összehasonlítás: két-három gazdasági fogalom vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni.

Szöveg kiegészítés: a megadott vagy ismert tartalmakkal való mondat kiegészítés.

A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani, pl. fogalom és meghatározása, gazdasági mutató és kiszámítása, mutató és tartalma.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül kell megjelölni a helyeset.

Igaz-hamis állítások megjelölése: meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamis és az igaz állítást is indokolni kell.

Az áruforgalom és üzleti tevékenység elemzésének, tervezésének ismeretét és képességét mérő feladatok számítási példái a korábban megjelölt témakörök statisztikai elemzéséhez és tervezéséhez alkalmazható alapvető mutatószámok ismeretét, alkalmazási képességét igénylik. A számítási példák irányulhatnak külön egy-egy témakörhöz tartozó adatok, információk statisztikai elemzésére, tervezésre, vagy több témakörhöz tartozó összefüggő adatok, információk egy számítási példán keresztül történő elemzésére, tervezésére. Pl. a költségek, a bevétel elemzése és tervezése témakör, áruforgalmi tevékenység és a jövedelmezőség elemzésére szolgáló statisztikai mutatószámok rendszerezése, értelmezése, értékelése megjelenhet több, külön feladatban vagy egy feladatban.

A feladatok megoldásához minden szükséges adatot - pl. adókulcsok, járulékok mértéke - a feladatban meg kell adni.

A táblázat-készítési feladatok a megadott adatok rendszerezésére és a tanult ábrázolási mód, szemléltetés ismeretének számonkérésére irányulnak. A számonkérés történhet önálló feladatban, vagy a számítási feladatokhoz kapcsolódóan, azok részeként.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik.

Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza.

A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a marketing ismereteknek, valamint a kereskedelmi ismeretek meghatározott témaköreinek a bemutatását igényli a vizsgázóktól.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe, azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll.

A szóbeli tétel két feladatból áll:

- „A” feladat: a marketing ismeretekre,

- „B” feladat: kereskedelmi ismeretek ismereteire vonatkozik.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A számonkérés a tételek „A” és „B” feladatának keretében az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat

A marketing alapjai

1.1. Marketing alapismeretek,

1.2. Marketingkommunikáció.

„B” feladat

Kereskedelmi ismeretek

3.1. Áruforgalom,

3.2. Munka,- baleset,- és tűzvédelem,

3.3. Fogyasztóvédelem,

3.4. Általános áruismeret alkalmazása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

VENDÉGLÁTÓIPAR ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

VENDÉGLÁTÓIPARI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A vendéglátóipari ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXVII. Vendéglátóipar ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 811 01 Vendéglátásszervező.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására.	Tudja a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon történő alkalmazni. Legyen képes a fogalmak jelentés-változatainak megkülönböztetésére.
1.2. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a témakör pontos, lényegre törő kifejtésére.	Legyen képes a témakör pontos, lényegre törő kifejtésére. Tudjon rá példákat mondani.
1.3. Az ismeretanyag bemutatása szakmai fogalmak, kifejezések alkalmazásával	Önálló előadásmódban tudja alkalmazni a szakmai fogalmakat, kifejezéseket.	Önálló előadásmódban tudja alkalmazni a szakmai fogalmakat, kifejezéseket. Tudjon példákat felsorolni.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére.	Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére, azok alkalmazására.
2.2. Lényegkiemelés	Tudja megkülönböztetni a lényeges és kevésbé lényeges szempontokat.	Tudja megkülönböztetni és rangsorolni a lényeges és kevésbé lényeges szempontokat.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Konvertáló képesség	Legyen képes a meglévő tudás alapján az új ismeretek megértésére.	Legyen képes a meglévő tudás alapján az új ismeretek megértésére, azok bemutatására.
3.2. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére.	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére, azokból következtetések levonására.

3.3. Kombinatív képesség	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére.	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére, a lehetőségek mérlegelésére.

4. Gyakorlatias feladatértelmezés képessége

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Az ismeretek alkalmazása a gyakorlatban	Legyen képes az elméleti ismeretek gyakorlatba történő átültetésére.	
4.2. Gyakorlatias problémamegoldás	Tudja az esetlegesen felmerült szakmai gyakorlati problémákat megoldani, az elméleti ismeretek alkalmazásával.	

5. Számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Becslés	Rendelkezzen a becslés képességével.	Rendelkezzen a becslés képességével, a gyors számolási és a gazdálkodási feladatok pontos elvégzése érdekében.
5.2. Számolási feladatok elvégzése	Legyen képes a gazdálkodáshoz kapcsolódó számolási feladatok végrehajtására.	Legyen képes a gazdálkodáshoz kapcsolódó számítási feladatok végrehajtására, a hiányzó adatok kiszámításával is.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Vendéglátó gazdálkodás elmélete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A gazdálkodás elemei	Ismerje a gazdálkodás alapfogalmait, összefüggéseit (a gazdálkodás fogalma, körfolyamata). Legyen képes meghatározni a szükségletek fogalmát, tudja rendszerezni (csoportosítani) és jellemezni azokat. Tudja jellemezni a gazdálkodás piaci környezetét, definiálja a piac fogalmát. Ismerje a piactípusokat (termékek és szolgáltatások, erőforrások), tudja bemutatni azokat. Ismerje, és tudja jellemezni a piac alapkategóriáit (kereslet, kínálat, ár), és a piaci egyensúly kialakulásának feltételeit (kereslet-kínálati görbe). Ismerje a gazdálkodás alapegységeit (háztartások, állam, vállalkozások).	Tudjon rövid áttekintést adni a piac történeti fejlődéséről (tisza piacgazdaság, tervgazdaság, vegyes piacgazdaság). Legyen tájékozott a piaci verseny területeiről, feltételeiről, korunk piaci helyzetéről. Ismerje a nemzetgazdaság fogalmát, tagozódását (ág, ágazat, alágazat, szakágazat, szektorok), valamint a gazdálkodás alapegységeit (háztartások, állam, vállalkozások).
1.2. A vendéglátás fogalma, fő tevékenységei	Legyen képes meghatározni a vendéglátás feladatát, jelentőségét (gazdasági, kulturális, társadalmi, politikai).	Tudja definiálni a vendéglátás fogalmát, meghatározni helyét a nemzetgazdaság ágazati osztályozási rendszerében.

	Tudja csoportosítani és jellemezni a vendéglátás fő- és melléktevékenységeit, így a - beszerzést (pl. beszállítók kiválasztása, szerződéskötés, árurendelés), - raktározást (pl. áruátvétel kritériumai, áruátvétel bizonylatai, raktárak típusai, kialakításuk szabályai, helyiségek kapcsolatai, útvonalak), - termelést (pl. áruvételezés szabályai, bizonylatai, szakosított előkészítés, a termelés helyiségei), - értékesítést (az értékesítés előkészítése, lebonyolítása, a vendég távozásával összefüggő teendők, a zárás műveletei). Tudja meghatározni a vendéglátó-ipari szolgáltatás fogalmát, mutasson be a vendéglátásban jellemző szolgáltatásokat. Ismerje a fő folyamatokat kiegészítő, támogató tevékenységeket (pl. takarítás, mosogatás, hulladékkezelés; veszélyes hulladékok).	Legyen képes meghatározni a vendéglátás feladatát, jelentőségét (gazdasági, kulturális, társadalmi, politikai).
1.3. A vendéglátás tárgyi feltételei	Legyen képes meghatározni a vendéglátó üzletkörök, üzlettípusok fogalmát, ismerje a vendéglátás szervezeti egységeit (üzem, üzlet, üzlethálózat, üzletkör). Tudja csoportosítani és jellemezni a nyílt és zárt értékesítésű vendéglátóhelyek üzletköreit és üzlettípusait. Legyen képes bemutatni a különböző üzlettípusokat pl. elhelyezkedés, kialakítás, berendezés, választék, befogadóképesség, vendégkör, árak, szolgáltatások oldaláról.	
1.4. A vendéglátás személyi feltételei	Tudja meghatározni a vendéglátás személyi feltételeit, jellemezni munkaköreit (a termelés, értékesítés és szolgáltatás dolgozói). Ismerje a munkaköri alkalmasság feltételeit, a munkavállaló és munkáltató jogait és kötelelességeit).	

2. Vendéglátó gazdálkodás gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Adózás és ügyvitel a vendéglátásban	Ismerje az adó fogalmát, az adózás alapelveit, az adóztatás funkcióit, az adók csoportosítását, a főbb adófajták jellemzőit (személyi jövedelemadó, társasági adó, általános forgalmi adó, jövedéki adó, osztalékadó, nyereségadó, helyi adók). Tudja meghatározni az ügyvitel, a gazdasági esemény és a bizonylat fogalmát. Legyen képes különböző számviteli nyomtatványok (nyugta, számla) kitöltésére. Legyen képes az elszámoltatással és készletgazdálkodással összefüggő bizonylatok kitöltésére (pl. szállítólevél, számla,	Legyen képes az elszámoltatással és készletgazdálkodással összefüggő fogalmak értelmezésére (áruforgalmi mérleg és összetevői, készletgazdálkodási mutatószámok), valamint azok bizonylatainak kitöltésére (pl. szállítólevél, számla, bevételezési-kiadási bizonylat, vételezési jegy, selejtezési jegyzőkönyv).

	bevételezési-kiadási bizonylat, vételezési jegy, selejtezési jegyzőkönyv).	
2.2. Alap-, tömeg- és veszteségszámítás	Tudja alkalmazni az alapvető matematikai készségeket, különös tekintettel a - mértékegység-átváltásokra, - százalékszámításra, - a kerekítés szabályaira, - áruátvétellel összefüggő számításokra, - tömegváltozással összefüggő számításokra (tömeg-veszteség és tömeg-gyarapodás).	
2.3. Viszonyszámok	Rendelkezzen az alapvető statisztikai ismeretekkel, ismerje a statisztikai alapfogalmakat és a statisztikai időszakokat - statisztikai alapok, - megoszlási viszonyszám (Vm), - dinamikus viszonyszámok (Vd, Vdb, Vdl), - tervfeladat és tervteljesítési viszonyszám (Vtf, Vtt).	
2.4. Árképzés és jövedelmezőség	Ismerje a termékek árkialakításának sajátosságait, a vendéglátás árainak felépítését, tudja kiszámolni az árképzéssel kapcsolatos mutatókat és felismerni a köztük lévő összefüggéseket (haszonkulcs, anyagfelhasználási-szint, árrés-szint). Árképzés - az árkialakítás szempontjai, - áruk és szolgáltatások árának kialakítása, sajátosságai, felépítése, (bruttó és nettó ár, általános forgalmi adó, beszerzési ár, árrés, haszonkulcs), - általános forgalmi adó- számítás, - az árképzés, árkialakítás módszerei, - árengedmény- és felárszámítás. Ismerje a költség fogalmát, fajtáit és azok csoportosítását.	Tudja elvégezni a költséggazdálkodással és a költségelemzéssel (dologi- és bérköltség-szint) összefüggő szakmai számításokat. Ismerje az eredmény fogalmát, az eredmény-kimutatás menetét, a jövedelmezőségi táblát, legyen képes az adózott és az adózás előtti eredmény kiszámítására. Jövedelmezőség - ár- és bevételelemzés (árrés-szint, anyagfelhasználási-szint, haszonkulcs), - költséggazdálkodás, költségelemzés (költség szint), - az eredmény fogalma (nyereség, veszteség, null-szaldó, fedezeti pont) - az eredmény-kimutatás menete, - jövedelmezőségi tábla készítése, - az adózás előtti és az adózott eredmény kiszámítása, - az eredmény elemzése (eredmény szint).
2.5. Készletgazdálkodás és elszámoltatás	Tudja meghatározni a készletgazdálkodás fogalmát, legyen képes meghatározni jellemzőit. Ismerje az átlagkészlet fogalmát, fajtáit, kiszámításának módszereit (számtani átlag, súlyozott átlag, kronologikus átlag). Tudja értelmezni és alkalmazni a készletgazdálkodási mutatószámokat (forgási sebesség napokban és fordulatokban), valamint legyen képes változásuk vizsgálatára. Ismerje a leltározás fogalmát, a leltározás bizonylatait, a leltározás folyamatát (előkészítés, leltározás, ellenőrzés, értékelés), valamint a dolgozók leltárfelelősségét. Ismerje a standolás fogalmát, menetét, tudjon standívet elkészíteni, legyen képes a pult elszámoltatására.	Tudja alkalmazni az elszámoltatás során használt összefüggést (áruforgalmi mérlegsört). Ezek ismeretében legyen képes a raktár, a termelés, és az értékesítés üzleti szintű elszámoltatására, a leltárhiány, vagy többlet megállapítására.

2.6. A vendéglátásban jellemző vállalkozási formák	Ismerje a vállalkozás fogalmát, jellemzőit, környezetét, gazdálkodásának célját, szereplőit, működésének feltételeit.	Tudja ismertetni és jellemezni a vállalkozási formákat, azok működési feltételei alapján (pl. alapítási dokumentumaik, tagjaik felelőssége, jogai, a vállalkozások vagyona, megszüntetésük módjai).

3. Általános élelmiszerismeret és élelmiszerek a gyakorlatban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Táplálkozástani ismeretek	Legyen képes meghatározni a táplálkozás jelentőségét, ismerje az élelmiszerek összetevőit. Ismerje a táplálkozás szerepét, tudja meghatározni a szervezet tápanyag- és energiaszükségletét. Tudja ismertetni az emésztés, valamint a tápanyag felszívódásának folyamatát. Ismerje az élelmiszerek feldolgozásának tápanyagokra gyakorolt hatását, különös tekintettel az élelmiszerek tápértékének megőrzésére.	Ismerje az élelmiszerek tartósításának eljárásait.
3.2. Környezetvédelmi ismeretek	Ismerje a vizek és a környezeti elemek védelmére, a zajvédelemre, valamint a veszélyes- és fertőző hulladékok kezelésére vonatkozó előírásokat, különös tekintettel a vendéglátás tevékenységére.	Rendelkezzen környezettudatos gondolkodásmóddal. Ismerje a vizek és a környezeti elemek védelmére, a zajvédelemre, valamint a veszélyes- és fertőző hulladékok kezelésére vonatkozó előírásokat, különös tekintettel a vendéglátás tevékenységére.
3.3. Élelmiszerek csoportjai I.	Ismerje az alap-ízeket és az azokat befolyásoló anyagokat (édes, sós, keserű és savanyú ízt adó anyagok valamint az „ötödik íz”). Tudja jellemezni a természetes édesítőszereket (édesítőerejük, felhasználásuk, technológiai hatásuk alapján). Legyen képes jellemezni a sót, ismertetni felhasználását, meghatározni élettani hatását. Ismerje az ecetek fajtáit, gyakorlati felhasználásukat. Tudja jellemezni a fűszereket, ismerje azok felhasználási lehetőségeit. Tudja értelmezni a tej fogalmát, ismerje a megnevezésének védelmében hozott előírásokat. Legyen képes a tej, a tejkészítmények (savanyított, dúsított, ízesített, tartósított), a tejtermékek (túrófélék, sajtok) csoportosítására, jellemzésére, a tárolási szabályaik ismertetésére, felhasználási lehetőségeik bemutatására. Ismerje a tojás felépítését, összetételét, a tojássárgája és a fehérje technológiai alkalmazását, a tojás minősítését. Rendelkezzen a tojás tárolásával, eltarthatóságával, előkészítésével összefüggő ismeretekkel, tudja részletezni a tojás vendéglátóipari felhasználásának lehetőségeit, élelmiszerbiztonsági kockázatait.	

	Tudja jellemezni a malomipari termékek alapanyagait (gabonafélék), a lisztek fajtáit, a minőségüket meghatározó tényezőket, felhasználási lehetőségeiket. Tudja bemutatni a malomipari műveleteket és azok termékeit (keményítők, darák, hántolt, pelyhesített, puffasztott, és egyéb termékek). Ismertesse és jellemezze a sütőipari termékeket (kenyerek, péksütemények, morzsák). Jellemezze és csoportosítsa a száraztésztákat, ismertesse jelentőségüket a táplálkozásban. Tudja jellemezni az állati eredetű zsiradékokat (vaj, sertézsír, baromfiszír, hár, tepertő, állati eredetű olajak), ismerje azok felhasználását. Legyen képes jellemezni a növényi eredetű zsiradékokat (kakaóvaj, étkezési olajak, margarinok, keményített zsiradékok), ismerje azok felhasználási lehetőségeit.	
3.4. Élelmiszerek csoportjai II.	Tudja csoportosítani az emberi fogyasztásra alkalmas, húst szolgáltató állatokat. Ismertesse a húsok kémiai összetételét, táplálkozás-élettani jelentőségüket. Határozza meg a húsok minőségét meghatározó tényezőket, ismertesse az érés (érlelés) folyamatát, tudja jellemezni a különböző vágóállatokból származó húsokat és belsőségeket. Tudja csoportosítani és jellemezni a háziszárnyasokat. Ismerje a baromfiipari termékeket (vágott baromfi-félék, libamáj). Ismerje a vadak csoportosítását, tudja jellemezni a vadféléket. Legyen képes ismertetni a vadhúsok kezelését, tárolását, feldolgozását. Tudja csoportosítani és jellemezni a halakat és az egyéb hidegvérűeket. Ismertesse a halak és egyéb hidegvérű állatok kezelését, tárolását, feldolgozását, táplálkozás-élettani jelentőségét. Tudja csoportosítani és jellemezni a zöldségféléket: (Burgonyafélék, kabakosok, káposztafélék, hüvelyes zöldségek, hagymafélék, gyökérzöldségek, levélzöldségek). Ismerje a termesztett és vadon termő (ehető) gombák ételkészítési gyakorlatban legelterjedtebb fajtáit és felhasználási lehetőségeit. Csoportosítsa és jellemezze a gyümölcsök fajtáit. (Hazai gyümölcsök: almatermésűek, csonthéjasok, bogyótermésűek, kabakosok, száraztermésűek. Déli gyümölcsök: friss és szárított déligyümölcsök.)	Ismerje a húsfeldolgozó-ipar nyersanyagait (alap-, segéd- és járulékos anyagok). Tudja jellemezni a húsfeldolgozó-ipar termékeit, legyen képes azokat csoportosítani, minőségi követelményeit bemutatni. Tudja csoportosítani és jellemezni a háziszárnyasokat. Ismerje a baromfiipari termékeket (vágott baromfi-félék, libamáj), azok feldolgozását, táplálkozás-élettani jelentőségét. Ismerje a vadak csoportosítását, tudja jellemezni a vadféléket. Legyen képes ismertetni a vadhúsok kezelését, tárolását, feldolgozását, táplálkozás-élettani jelentőségét. Legyen képes meghatározni táplálkozás-élettani jelentőségüket. (Burgonyafélék, kabakosok, káposztafélék, hüvelyes zöldségek, hagymafélék, gyökérzöldségek, levélzöldségek). Ismertesse a gyümölcsök táplálkozás-élettani jelentőségét.
3.5. Élelmiszerek csoportjai III.	Tudja jellemezni a kakaópor, csokoládétermékek (kakaóvaj, kakaómassza, ét-, tej-, fehér csokoládé), fajtáit, összetételüket.	Tudja jellemezni a kakaópor, csokoládétermékek (kakaóvaj, kakaómassza, ét-, tej-, fehér csokoládé), fajtáit, összetételüket,

	Ismerje a kávéfajtákat, a kávé feldolgozását, pörkölési módjait, a pörkölt kávé kémiai összetételét, és a kávé felhasználását, a tea feldolgozását, összetételét, felhasználását. Tudja csoportosítani és jellemezni az alkoholmentes italokat, a természetes és ásványvizeket, ismerje a gyógyvizek fogalmát, szerepüket a táplálkozásban. Legyen képes bemutatni a gyümölcs- és zöldségleveket, szörpök, szénsavas üdítőitalok fajtáit, előállításukat, minőségi követelményeiket, jellemző felhasználásukat. Tudja csoportosítani és jellemezni az alkoholtartalmú italokat. Ismertesse az alkoholtartalmú italok (borok, sörök, szeszesital-ipari készítmények: párlatok, pálinkák, likőrök) készítését, minőségi követelményeiket, felhasználásukat. Ismerje az alkohol élettani hatását. Legyen képes jellemezni a mesterséges édesítőszeres fajtákat, és felhasználásuk lehetőségeit a diétás étkezésben.	felhasználásukat, tegyen különbséget a bevonó masszá és a csokoládé között. Tudja jellemezni az adalékanyagokat, értelmezni az E-számokat. Ismerje a legelterjedtebb ételkészítési és cukrászati kényelmi anyagokat, felhasználásuk lehetőségeit.

4. Élelmiszerbiztonság alapjai és vendéglátás higiéniája

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Élelmiszerbiztonságról általában	Ismerje az élelmiszerlánc, élelmiszerbiztonság, élelmiszer minőség fogalmát, az élelmiszer higiénia (hús, tej, tojás, zöldség) fogalmát, az élelmiszer nyomon követhetőség fogalmát.	Tudja bemutatni az állam, az élelmiszer-vállalkozó és a fogyasztó felelősségét az élelmiszerbiztonság megteremtésében. Ismerje az élelmiszerlánc biztonsági stratégia legfontosabb elemeit.
4.2. Az élelmiszer mikrobiológia	Ismerje a mikroorganizmusok hasznos és káros tevékenységét (élesztők, penészek, fehérjebontók), az élelmiszer előállításban közreműködő mikroorganizmusokat. Be tudja mutatni az élelmiszer eredetű megbetegedéseket: az ételmérgezést, és az ételfertőzést. Ismerje az élelmiszer eredetű megbetegedések gyanúja esetében követendő eljárásokat, az ételminta eltevésének szabályait. Ismerje a leggyakoribb élelmiszerrel is terjedő kórokozókat, az élelmiszerek romlásának okait. Ismerje a tartósítás fogalmát, az élelmiszer-tartósítás fizikai, fizika-kémiai, kémiai és biológiai módszereit.	Legyen képes jellemezni a mikroorganizmusokat, azok életfeltételeit, csoportosításukat, szaporodásuk környezeti feltételeit. Ismerje a leggyakoribb élelmiszerrel is terjedő kórokozókat, az élelmiszerek romlásának okait, a romlást okozó mikrobákat.
4.3. Kémiai-toxikológiai élelmiszerbiztonság	Ismerje az élelmiszerekben előforduló kémiai és biológiai szennyező anyagokat. Ismerje a zsírban, olajban sütés szabályait. Ismerje az élelmiszerek csomagolására alkalmas anyagokat és azok nemzetközi jelölését (piktogramok). Ismerje a vadon termő gombák felhasználásának előírásait a vendéglátásban.	Ismerje az élelmiszerekben előforduló kémiai és biológiai szennyező anyagokat az élelmiszerekben (állatgyógyászati szermaradékok, peszticid- maradékok, toxikus nehézfémek, dioxinok), a technológiai eredetű szennyezőanyagokat (nitrites pác sók, transz-zsírsavak). Ismerje a leggyakoribb biológiai eredetű szennyezőket (mikotoxinok, biotoxinok), az élelmiszerekben természetes módon

		előforduló mérgező anyagokat (mérgező állatok, mérgező növények, mérgező gombák), a hisztamin káros hatásait.
4.4. Élelmiszerekre vonatkozó jogszabályok	Tudja bemutatni az élelmiszer-előállításra és forgalmazásra vonatkozó legfontosabb jogszabályokat, a GHP helyét és szerepét a szabályozásban. Ismerje az élelmiszerekben található allergén anyagok csoportjait, és azt, hogy azokról milyen tájékoztatási kötelezettségek vannak a vendéglátásban.	Ismerje a Magyar Élelmiszerkönyv tartalmát, az élelmiszerekben található allergén anyagok csoportjait, és azt, hogy azokról milyen tájékoztatási kötelezettségek vannak a vendéglátásban.
4.5. Higiénia a vendéglátásban	Ismerje - a vendéglátó egységek telepítésének alapfeltételeit, a helyiségek egyirányú kapcsolódását, a tiszta és szennyezett övezetek kereszteződésének tilalmát, - az üzemi helyiségek, a vendégtér, és a szociális helyiségek kialakításának alapvető követelményeit, - a vendéglátó tevékenység, és az élelmiszer-előállítás személyi feltételeit, - a dolgozókkal szemben támasztott képzési-, egészségügyi-, szakmai- és erkölcsi feltételeket.	
4.6. Személyi higiénia	Legyen képes bemutatni - a személyi higiénia jelentőségét az élelmiszerbiztonságban, - a munka- és védőruha használatára vonatkozó előírásokat, - az egészségügyi alkalmasság kritériumait (egészségügyi könyv, érvényes orvosi alkalmassági vizsgálat, egészségügyi nyilatkozat, a munkába állást kizáró betegségeket, sérüléseket, - a dolgozók helyes magatartásának szabályait az élelmiszerkészítés, és tálalás során. - a látogatók, karbantartók belépésének szabályait az üzemi területekre.	
4.7. HACCP, GHP	Legyen képes kifejtetni - a HACCP minőségbiztosítási rendszer alappilléreit és alapelveit, - a nyersanyagok beszerzési, átvételi, tárolási, előkészítési követelményeit, - az üzemi, üzleti terméktárolás szabályait, - a legfontosabb CCP-eket.	Legyen képes kifejtetni - a GCP, GHP és a GMP lényegét.

5. Felszolgálati alapok és felszolgáló szakmai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Higiénia, HACCP, munkavédelem	Tudja bemutatni - a HACCP rendszerben előírtak alkalmazását az értékesítésben,	

	- az alapvető higiéniai előírások betartásának gyakorlati megvalósítását a vendéglátásban (vendégedény mosogatás, pohármosogatás, polírozás, sörcsapolás, kávéfőzés, takarítás), - az italok, göngyölegek, textíliák, fogyeszközök szállításának, raktározásának helyes módját, - az élelmiszerek hűtve- és melegen tartásának szabályait.	
5.2. Vendéglátás, értékesítés gépei, berendezései, eszközei	Tudja felsorolni és bemutatni - az értékesítés helyiségeit (hall, értékesítő tér, office/pincérforgó, söntés, bár, különterem, terasz, kert), és - berendezési tárgyait (bútorok, asztalok, székek, kisegítő asztalok, tálaló kocsik, szeletelő- és flambírkocsik, ital-kocsik, hűtőkocsik, tálmelegítők, tányér-melegítők).	
5.3. Eszközismeret	Tudja csoportosítani és jellemezni az értékesítés eszközeit anyaguk és rendeltetésük szerint (egyszerű és különleges evőeszközök, tányérok, tálak, tálalóedények, kannák, kancsók, csészék, aljak, poharak, tálalóeszközök, textíliák).	
5.4. Felszolgálati szakmai ismeretek az értékesítésben	Ismerje az étkezési időket és szokásokat - a reggeli fajtákat, a brunch, az ebéd, az uzsonna és a vacsora jellemzőit, - az üzleti életben előforduló étkezéseket (üzleti reggeli, az üzleti ebéd, színházi vacsora, büfé-étkezések, a koktélpark), - azok sajátos étel- és ital kínálatát, valamint az azokhoz kapcsolódó értékesítési munkákat. Ismerje és tudja jellemezni - a felszolgálat általános szakmai szabályait (a vendégek életkorával, nemével, nemzetiségével, vallásával kapcsolatban), - az eszközök és ételek asztalra történő felhelyezésének szabályait, - az asztalról való „lerámolás”, valamint - az italok felszolgálatával kapcsolatos szabályokat. Tudja ismertetni - az üzletnyitás előtti előkészületeket (átöltözés, vételezés, takarítás, gépek indítása, feltöltések) terítés előkészítését, a terítés szabályait, - a felszolgálati módokat (svájci, angol, francia, orosz). Ismerje - az asztalfoglalás folyamatát, lehetőségeit, adminisztrálását (szükséges információk: a vendégek száma, vannak-e idősek vagy gyerekek, egyedi kívánságok, van-e különleges alkalom, ételérzékenységek, allergiák, fizetés módja, ételsor esetleges előzetes kiválasztása), - a vendégek fogadásának előírásait, az ajánlási technikákat, a vendég segítésére, tanácsadására vonatkozó szakmai elvárásokat,	

	- a vendég távozásával összefüggő tevékenységeket (számla kiegyenlítése, fizetési módok - nyugta, illetve számlaadás, fizetés hitelkártyával, átutalással), - a vendégek elégedettségének felmérésével, a panaszok kezelésével összefüggő eljárásokat, - a zárás utáni teendőket (az értékesítő tér rendbetétele, előkészítése a másnapi nyitásra, a napi forgalom elszámolása, tűz-, baleset- és vagyonvédelmi szabályok alkalmazása), - a standolás és elszámolás folyamatát.	
5.5. Étlapszerkesztés, étrend összeállítás	Ismerje és tudja jellemezni a(z) - választékközlés eszközeit (étlap, itallap, árlap, borlap, koktéllap, napi-heti betétlap, ártábla, tábla), - étlap fajtáit (állandó, napi, alkalmi vagy szűkített), - alkalmi étrend összeállításának szempontjait, a menükártya szerkesztésének szabályait. Legyen képes alkalmi étrendek összeállítására, az ételsorral harmonizáló italok ajánlására.	Ismerje és tudja jellemezni a(z) - étlap szerkesztésének szabályait (sorrend, szélesség, mélység), - itallap/borlap szerkesztésének szabályai (sorrend, szélesség, mélység).

6. Értékesítés elmélete és gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Az értékesítés alapjai	Tudja felsorolni, jellemezni - az értékesítés munkaköreit (üzletvezető, teremfőnök, pincér, sommelier, pultos, bartender, vendéglátó eladó, kávéfőző/barista), - az értékesítésben dolgozóktól elvárt szakmai és megjelenési követelményeket. Ismerje az - értékesítési rendszereket, - értékesítési formákat és módszereket, - az értékesítésben használt gépeket, berendezéseket, eszközöket és felszereléseket, valamint azok használatának szabályait, - az értékesítést előkészítő, végrehajtó és befejező műveletek formáit, jellemzőit. Rendelkezzen megfelelő ismeretekkel az értékesítés etikett és protokoll szabályairól. Legyen képes meghatározni és jellemezni - a különböző vendégtípusokat, a vendégekkel kapcsolatban tanúsított magatartásformákat, - a külföldi vendégek tájékoztatásával, valamint a bánásmódjukkal összefüggő szakmai elvárásokat, - a hazai és nemzetközi étkezési szokásokat, vallási előírásokat.	

6.2. Értékesítési ismeret	Ismerje és tudja jellemezni az étkezési szokásokat, tradíciókat, a különböző fogyasztási alkalmakat, ünnepeket (nevezetes alkalmak, társasági események és ünnepek jellemző ételei és italai, gasztronómiai hagyományai: pl. Újév, Farsang, Húsvét, Márton nap, Karácsony, egyházi, családi, állami). Ismerje a magyar tájegységek fogyasztási szokásai, ételkínálatát. Legyen képes különleges alkalmi terítések és felszolgálási módok bemutatására, a vendég asztalánál végzett tevékenységek ismertetésére (pl. alapanyagok kiválasztása, előkészítése, szeletelés, trancsírozás, filézés, flambírozás, salátakeverés). Tudja ismertetni a vendég asztalánál végzett műveletek során betartandó személyi és tárgyi higiénára vonatkozó előírásokat, valamint a baleset- és tűzveszélyt jelentő kockázatokat, azok megelőzésének, módját.	Magyar tájegységek fogyasztási szokásai, ételkínálata. Tudja ismertetni a vendég asztalánál végzett műveletek során betartandó személyi és tárgyi higiénára vonatkozó előírásokat, valamint a baleset- és tűzveszélyt jelentő kockázatokat, azok megelőzésének, módját. Mutasson tájékozottságot napjaink gasztronómiai és felszolgálási trendjeiről, ételkészítési technológiáiról, azok alkalmazásának lehetőségeiről. Legyen képes reform-, vegetáriánus- és diétás étkezések étel- és italkínálatának összeállítására.
6.3. Ételek, italok értékesítése	Legyen képes ismertetni - az alkoholmentes és az alkoholtartalmú italok fajtáit, jellemzőit, készítésük és értékesítésük folyamatát, - a reggeli- és uzsonnaitalok fajtáit, jellemzőit, készítésük szabályait, - a kávéfőzés, valamint a reggeli italok készítésének, kiszolgálásának, felszolgálásának szabályait, - az italok tárolásának szabályait és készítésük folyamatát.	
6.4. Rendezvényszervezés, szállodai értékesítés	Tudja ismertetni és jellemezni a rendezvények típusait, a rendezvényeken alkalmazott értékesítési módokat. Legyen képes beszámolni be a szobaszerviz általános szabályaira vonatkozó ismereteiről.	
6.5. Értékesítés elszámoltatása, bizonylatai, értékesítési informatikai rendszerek	Tudja ismertetni a belső árumozgások (készletváltozások) nyomon követéséhez, valamint az értékesítés elszámoltatásához, illetve a standoláshoz használt bizonylatokat. Adjon tájékoztatást (az általa ismert, használt) értékesítési informatikai rendszer használatáról (éttermi számítógépes program, szállodai szoftver). Ismertesse, hogyan történik a rendelésvétel, a nyugtaadás, illetve számlázás, valamint a fizetetés az éttermi program használatával (fizetési módok, elektronikus fizetési módok).	Ismertesse a programok működésének alapjait
6.6. Kommunikáció, viselkedéskultúra	Ismerje az etikett és protokoll fogalmát, alapvető szabályait, így - a köszönés, a megszólítás, a kézfogás formáit, - az udvariassági szabályokat (nemek, kor és rang/beosztás szerint), - a pincér és a vendég kapcsolatára vonatkozó elvárásokat (vendégfogadás, ültetés, ajánlás, felszolgálás, fizetetés, elköszönés). Ismertesse	

	- a vendégekkel történő kommunikációt (általános kommunikációs szabályok, kommunikáció az „a la carte” értékesítés során, kommunikáció a társas étkezéseken, kommunikáció a büfé/koktélparti étkezéseken, kommunikáció a családi eseményeken és egyéb ünnepélyes eseményeken), - a problémakezelés, reklamációk intézésének kommunikációját a napi tevékenység során, - a munkatársi kapcsolatok kommunikációját (alkalmazott - vezető, azonos beosztású dolgozó).	

7. Marketing és kommunikáció a gyakorlatban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A piac elemzésének módszerei és az eredmények gyakorlati alkalmazásának lehetőségei a vendéglátásban	Legyen képes ismertetni - a marketing fogalmát, kialakulását, fejlődési szakaszait, - a marketingorientáció lényegét, valamint a marketingtevékenység részfolyamatait, így - a piacszegmentálást és a piaci csoportok jellemzőit (piacszegmentálás üzlettípusokra), - a piackutatás módjai és azok jellemzőit (primer és szekunder adatgyűjtés, feldolgozás), - a marketing-mix elemeit és jellemzőit. Tudja ismertetni a SWOT és STEEP analízisek lényegét.	
7.2. A marketing mix meghatározása	Tudja értelmezni a termék- és szolgáltatásfejlesztés alapfogalmait. Legyen képes meghatározni a marketingkommunikáció eszközeit, azon belül általánosan —a reklámot (feladata, célja formái, fogalma; a reklámüzenet; a reklámeszköz fogalma, csoportjai; a reklámhordozó fogalma, csoportjai), - a közönségkapcsolatokat (fogalma, feladatai, fajtái), - az eladásösztönzést (fogalma, eszközei), - valamint a személyes eladás fogalmát, jellemzőit.	Tudja értelmezni a termék- és szolgáltatásfejlesztés alapfogalmait. Legyen képes meghatározni a marketing-mix fogalmát, ismertetni és jellemezni a 4 P elemeit: a termékpolitikát, az árpolitikát, az elosztási csatornákat, a marketingkommunikáció eszközeit, azon belül általánosan —a reklámot (feladata, célja formái, fogalma; a reklámüzenet; a reklámeszköz fogalma, csoportjai; a reklámhordozó fogalmát, csoportjait, - a közönségkapcsolatokat (fogalma, feladatai, fajtái), - az eladásösztönzést (fogalma, eszközei). Ismertesse a szolgáltatásmarketing lényegét (+1 P), valamint a személyes eladás fogalmát, jellemzőit.
7.3. Marketingkommunikáció a vendéglátásban	Tudja meghatározni és jellemezni a vendéglátásban alkalmazott marketingkommunikációs eszközöket, különös tekintettel - az üzleten belüli és üzleten kívüli reklámeszközök és reklámhordozókra, - a PR tevékenységre (külső, belső és az arculati elemek).	Ismertesse az eladásösztönzés és a személyes eladás lehetőségei a vendéglátásban.

7.4. Viselkedéskultúra és a kommunikáció alapjai	Legyen képes ismertetni a kommunikáció alapjait, különös tekintettel - a kommunikáció fogalmára, - formáira és csatornáira, - a kommunikáció kódjaira (verbális és nem verbális jelek). Tudja alkalmazni a szóbeli kommunikációt a társas kapcsolatai során - kapcsolatfelvétel (köszönés, bemutatkozás illetve bemutatás, megszólítás), kapcsolattartás (beszélgetés, ismertetés), - a kapcsolat lezárása (elköszönés). Tudja jellemezni a különböző személyiség- és vendégtípusokat. Ismerje a kommunikációt segítő eszközök, így az üzenetrögzítő, a számítógép, a telefon és mobiltelefon használatának szabályait.	
7.5. Az internetes marketing, a közösségi média szerepe	Tudjon tájékozódni, információkat gyűjteni internetes közösségi oldalakon, ismerje és tudja véleményezni az internetes marketing eszközöket.	

8. Termelés elmélete és gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Üzemi ismeretek	A HACCP szempontjainak figyelembe vételével be tudja mutatni - a termelés helyiségeit, kialakításuk követelményeit (bejáratok, raktárak, előkészítők, konyhák, mosogatók), - a termelés technológiai folyamatait (a beszerzéstől az értékesítésig), - a termelőhelyiségek berendezési tárgyait, gépeit, eszközeit, - az előkészítő helyiségekben használt gépeket, eszközöket, - a raktárakban, tárolásra szolgáló bútorokat, polcokat, a méréshez, áruátvétélhez, anyagmozgatáshoz szükséges eszközöket, - az élelmiszerek tárolására használt hűtőberendezéseket, hűtőkamrákat.	
8.2. Alapkészítmények I.	Tudja ismertetni - a konyhatechnológiai előkészítő- elkészítő és befejező műveletek formáit, a főzelékek, köretek csoportjait, - a saláták és öntetek fajtáit, - a levesek csoportjait, fajtáit, a levesbetétek fajtáit, jellemzőit, - a mártások fajtáit, - a házi szárnyasokból készíthető ételek fajtáit, - a halakból, egyéb hidegvérű állatokból készíthető ételek fajtáit.	Tudja ismertetni - a konyhatechnológiai előkészítő- elkészítő és befejező műveletek formáit, jellemzőit, a főzelékek, köretek csoportjait, jellemzőit, - a saláták és öntetek fajtáit, jellemzőit, - a mártások fajtáit, jellemzőit, - a házi szárnyasokból készíthető ételek fajtáit, - a halakból, egyéb hidegvérű állatokból készíthető ételek fajtáit, jellemzőit.
8.3. Alapkészítmények II.	Ismerje és legyen képes bemutatni	Ismerje és legyen képes bemutatni

	- a vágóállatok húsrészeinek, belsőségeinek felhasználhatóságát, a belőlük készíthető ételek fajtáit, - a vadhúsokból készíthető ételek fajtáit, - a meleg előételek fajtái, - a hideg előételek fajtáit, - a befejező fogások fajtáit, - a reggeli és uzsonna ételek és italok fajtáit, - a gyorséttermi ételek fajtáit.	- a vágóállatok húsrészeinek, belsőségeinek felhasználhatóságát, a belőlük készíthető ételek fajtáit, jellemzőit, - a vadhúsokból készíthető ételek fajtáit, jellemzőit, - a meleg előételek fajtái, jellemzőit, - a hideg előételek fajtáit, jellemzőit, - a befejező fogások fajtáit, jellemzőit, - a reggeli és uzsonna ételek és italok fajtáit, jellemzőit - a gyorséttermi ételek fajtáit, jellemzőit.

9. Jogszabályok a vendéglátásban, szervezés és irányítás a vendéglátásban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. A vendéglátó üzlet elindítása	Ismeri a - vendéglátó üzlet elindításának jogi hátterét, - humán erőforrással kapcsolatos jogi szabályozásokat, - panaszkezelés jogi kérdéseit, - környezetvédelemmel, tűzvédelemmel, munka- és balesetvédelemmel összefüggő előírásokat, (munka- és tűzvédelmi oktatás jegyzőkönyve, tűzoltó készülékekre és tűzcsapra vonatkozó előírások, tűzvédelmi osztályok, tűzoltás módjai, tűzjelzés, tűz bejelentése, tűzvédelmi szabályzat, oktatások, nyilvántartások).	Tudja megszerezni a jogszabályok hierarchiáját, legyen képes megfogalmazni azok céljait. Legyen képes ismertetni a - vendéglátó üzlet elindításának jogi hátterét, - humán erőforrással kapcsolatos jogi szabályozásokat, - panaszkezelés jogi kérdéseit, - környezetvédelemmel, tűzvédelemmel, munka- és balesetvédelemmel összefüggő előírásokat, (munka- és tűzvédelmi oktatás jegyzőkönyve, tűzoltó készülékekre és tűzcsapra vonatkozó előírások, tűzvédelmi osztályok, tűzoltás módjai, tűzjelzés, tűz bejelentése, tűzvédelmi szabályzat, oktatások, nyilvántartások,) - a tevékenységekkel összefüggő kötelezettségeket.
9.2. Vendéglátó üzlet működése	Ismeri a külső ellenőrzést végző hatóságok (Munkaügyi hatóság, NAV, NÉBIH, közegészségügyért felelős hatóság) jogköreit, tevékenységüket.	Tisztában van az adatkezelésre és adatbiztonságra vonatkozó, valamint az információs rendszerekkel és a médiával kapcsolatos jogi kérdésekkel.
9.3. Fogyasztóvédelem, biztonság a vendéglátásban	Ismeri a fogyasztóvédelemért felelős hatóság tevékenységét és jogkörét. Legyen tájékozott a fogyasztói érdekvédelemmel, élelmiszerbiztonsággal, a vendéglátó üzlet biztonsági-, vagyonvédelmi- és környezetvédelmi előírásaival kapcsolatban.	
9.4. Fogyasztóvédelem	Megfelelő ismeretekkel rendelkezik a fogyasztók egészségének és biztonságának, valamint a fogyasztók gazdasági érdekeinek védelmét biztosító jogokkal kapcsolatban (tájékoztatás és oktatás, jogorvoslat és kárigény, annak érvényesítése, fogyasztói érdekek képviselése). Ismeri a Vásárlók Könyve használatának és az abba történt bejegyzések elintézésének szabályait, az azzal összefüggő fogyasztói jogokat, a Békéltető Testületek tevékenységét.	Ismeri a fogyasztói jogok érvényesítésében eljáró szervezeteket (állami, önkormányzati, társadalmi).

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga ellenőrizhető képet ad a vizsgázó tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemző

Az írásbeli feladatok, tesztfeladatokból, rövid választ igénylő feladatokból és számítási feladatokból állnak.

A feladatlap rövid választ igénylő feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- felsorolás,
- fogalom meghatározás,

- összehasonlítás (mennyiségi, logikai).

Ismertetés: az ismeretek rendszerezésével a feladatban megjelölt téma 1-2 mondatban történő ismertetése.

Felsorolás: adott fogalomhoz, vagy folyamathoz tartozó elemek, részfolyamatok felsorolása.

Fogalom meghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Összehasonlítás: két-három fogalom azonosságainak, különbségeinek, előnyeinek, vagy hátrányainak ismertetése.

A feladatlap teszt feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- szöveg kiegészítése,
- fogalom felismerés,
- jellemzők alapján történő felismerés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése,
- igaz-hamis állítások indoklással,
- példák felsorolása,
- többszörös választás,
- kizárásos feladat (kakuktktojás).

Szöveg kiegészítése: a mondatok kiegészítése a megadott, vagy a tanulmányok során megismert fogalmakkal. A mondatok között nincs feltétlenül összefüggés.

Fogalom felismerés: a meghatározás alapján adott fogalom felismerése.

Jellemzők alapján történő felismerés: valamely fogalmat valamilyen jellemző vonása alapján történő felismerése.

Párosítás: a szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása, gazdasági mutató és kiszámítása, mutató és tartalma.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül a helyes megjelölése.

Igaz-hamis állítások megjelölése: annak megjelölése, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis.

Igaz-hamis állítások indoklással: annak megjelölése, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamis állítás esetében indoklást kell adnia.

Példák felsorolása: egy adott fogalommal kapcsolatban gyakorlati példák felsorolása. A kért példák száma változó lehet.

Többszörös választás: egy kérdéshez vagy befejezetlen állításhoz egy vagy több megfelelő válasz tartozik.

Kizárásos feladat: a kapcsolatelemzés egyik formája. A felsorolt fogalmak, meghatározások, megállapítások között egy nem odatartozó is szerepel. A kiválasztás mellett indoklás is elvárható.

A szakmai számítások témakörhöz számítási példák tartoznak, amelyek a mutatószámok ismeretét, alkalmazási képességét igénylik. A számítási példák alap-, tömeg- és veszteségszámításokat, az árképzéssel, az általános forgalmi adó- számításokkal, a bevételek elemzésével, a jövedelmezőséggel és az értékesítés elszámoltatásával (standolással) kapcsolatos feladatokat és bizonylatkitöltéseket tartalmaznak

A számítási feladatokhoz elméleti kérdések is tartozhatnak. Az adózási számítási feladatok megoldásához a feladatban meg kell adni az alkalmazandó adókulcsokat.

Az írásbeli vizsga feladatait az általános és részletes követelmények témaköreiből állítják össze az alábbiakban meghatározott arányok szerint:

- Vendéglátó gazdálkodás elmélete és gyakorlata 35%.
A feladatlap ezen része fele-fele arányban tesztfeladatokat és rövid választ igénylő feladatokat valamint a vendéglátó gazdálkodás gyakorlata témaköreiből számítási és bizonylat kitöltési feladatokat tartalmaz.
- Felszolgálati alapok és felszolgáló szakmai ismeretek 35%.
A felszolgálati alapok és a felszolgáló szakmai ismeretek témaköreiből egyenlő arányban tartalmaznak feladatokat (felszolgálás általános szabályai, étrendek összeállítása, elemzése, hibák feltárása, étel-ital ismeret).
- Általános élelmiszerismeret és élelmiszerek gyakorlatban 20%.

Az általános élelmiszerismeret és élelmiszerek gyakorlatban tantárgyak témaköreiből tartalmaz feladatokat (élelmiszerek fajtái, csoportosításuk, táplálkozás ételtani jellemzésük, az élelmiszerekben található allergének, különböző élelmiszer érzékenységek, diétához alkalmazható élelmiszerek).

- Élelmiszerbiztonság alapjai, vendéglátás higiéniája 10%.

Az élelmiszerbiztonság alapjai és a vendéglátás higiéniája témakörökből tartalmaz feladatokat.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll. A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat is.

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását értékelik.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

Témakörök

- „A” feladat 70%-ban az Értékesítés elmélete és gyakorlata, 30%-ban a Termelés elmélete és gyakorlata témakörök ismereteit tartalmazza.

- „B” feladat: Marketing és kommunikáció a gyakorlatban és a Jogszabályok a vendéglátásban, szervezés és irányítás a vendéglátásban tantárgyak témaköreit tartalmazza 50-50%-ban.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése.	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga ellenőrizhető képet ad a vizsgázó tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és számítási feladatokból állnak.

A feladatlap szöveges feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- felsorolás,
- fogalom meghatározás,
- folyamatleírás,
- rövid esettanulmány értelmezése a megadott szempontok szerint,
- összehasonlítás (mennyiségi, logikai).

Ismertetés: A feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 3-4 mondatban.

Felsorolás: adott fogalomhoz, vagy folyamatokhoz tartozó elemek, részfolyamatok felsorolása.

Fogalom meghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Folyamatleírás: A folyamatok megszervezésére és lebonyolítására irányuló feladatok szakszerű összefoglalása, vagy a folyamat megadott elemeinek megfelelő sorrendbe állítása.

Esettanulmány értelmezése a megadott szempontok szerint: A feladatlap által meghatározott gyakorlatorientált esetismertetéshez kapcsolódóan kell válaszolni a kérdésekre. A válaszadási lehetőségek lehetnek nyitottak vagy zártak, illetve számolásigényesek is.

Összehasonlítás: Két-három fogalom azonosságainak, különbségeinek, előnyeinek, vagy hátrányainak ismertetése.

A feladatlap tesztfeladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- szöveg kiegészítés,
- fogalom felismerés,
- jellemzők alapján történő felismerés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése,
- igaz-hamis állítások indoklással,
- példák felsorolása,
- többszörös választás,
- relációanalízis,
- kizárásos feladat (kakuktktojás).

Szöveg kiegészítése: A mondatok kiegészítése a megadott, vagy a tanulmányok során megismert fogalmakkal. A mondatok között nincs feltétlenül összefüggés.

Fogalom felismerés: A meghatározás alapján kell felismerni az adott fogalmat. Jellemzők alapján történő felismerés: Valamely fogalmat valamilyen jellemző vonása alapján kell felismerni.

Párosítás: a szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása, gazdasági mutató és kiszámítása, mutató és tartalma.

Feleletválasztás: Legalább három megadott lehetőség közül kell megjelölni a helyeset. Igaz-hamis állítások megjelölése: Annak megállapítása, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis.

Igaz-hamis állítások indoklással: annak megállapítása, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamis állítás esetében indoklást kell adnia.

Példák felsorolása: egy adott fogalommal kapcsolatban gyakorlati példák felsorolása. A kért példák száma változó lehet.

Többszörös választás: Egy kérdéshez vagy befejezetlen állításhoz egy vagy több megfelelő válasz tartozik.

Relációanalízis: Fogalmak, állítások közötti kapcsolat feltárását mérő feladattípus. Kijelentésekről kell eldönteni helyességüket. A kijelentések olyan összetett mondatokból állnak, amelyeknek első része az állítás, második része pedig egy indoklás. Az állítások és az indoklások lehetnek igazak vagy hamisak.

Kizárásos feladat: A kapcsolatelemzés egyik formája. A felsorolt fogalmak, meghatározások, megállapítások között egy nem odatartozó is szerepel. A kiválasztás mellett indoklás is elvárható.

A feladatlapban a szakmai számítások témakörhöz számítási példák tartoznak, amelyek a mutatószámok ismeretét, alkalmazási képességét igénylik. A számítási példák irányulhatnak külön egy-egy témakörhöz tartozó adatok, információk statisztikai elemzésére, tervezésre, vagy több témakörhöz tartozó adatok, információk egy komplex számítási példán keresztül történő elemzésére, tervezésére. A számítási feladatokhoz elméleti kérdések is tartozhatnak. Az adózási számítási feladatok megoldásához a feladatban meg kell adni az alkalmazandó adókulcsokat.

Az írásbeli vizsga feladatait az általános és részletes követelmények témaköreiből állítják össze az alábbiakban meghatározott arányok szerint:

- Vendéglátó gazdálkodás elmélete és gyakorlata 35%
A feladatlap ezen része fele-fele arányban tesztfeladatokat és rövid választ igénylő feladatokat valamint a vendéglátó gazdálkodás gyakorlata témaköreiből számítási és bizonylat kitöltési feladatokat tartalmaz.
- Felszolgálati alapok és felszolgáló szakmai ismeretek 35%
A felszolgálati alapok és a felszolgáló szakmai ismeretek témaköreiből egyenlő arányban tartalmaznak feladatokat (felszolgálat általános szabályai, étrendek összeállítása, elemzése, hibák feltárása, étel-ital ismeret).
- Általános élelmiszerismeret és élelmiszerek gyakorlatban 20%
Az általános élelmiszerismeret és élelmiszerek gyakorlatban tantárgyak témaköreiből tartalmaz feladatokat (élelmiszerek fajtái, csoportosításuk, táplálkozás élettani jellemzésük, az élelmiszerekben található allergének, különböző élelmiszer érzékenységek, diétához alkalmazható élelmiszerek).
- Élelmiszerbiztonság alapjai, vendéglátás higiénéje 10%
Az élelmiszerbiztonság alapjai és a vendéglátás higiénéje témakörökből tartalmaz feladatokat

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben az értékesítés elmélete, gyakorlata, a vendéglátás marketingje, a vendéglátó ételkészítés, és az üzletvezetés elmélete témakörök ismereteinek bemutatását igényli a vizsgázóktól.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe azok tartalmának megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell. A szóbeli tétel két feladatból áll:

- „A” feladat 70%-ban az Értékesítés elmélete és gyakorlata, 30%-ban a Termelés elmélete és gyakorlata témakörök ismereteit tartalmazza.

- „B” feladat: Marketing és kommunikáció a gyakorlatban és a Jogszabályok a vendéglátásban, szervezés és irányítás a vendéglátásban tantárgyak témaköreit tartalmazza 50-50%-ban.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékelik. A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése.	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

TURISZTIKA ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

TURISZTIKAI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. Részletes érettségi vizsgakövetelmények

A turisztikai ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXVIII. Turisztika ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 812 01 Idegenvezető,
- 54 812 03 Turisztikai szervező, értékesítő.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmakat a megfelelő helyen és módon alkalmazni. Tudja megkülönböztetni a fogalmak jelentésváltozatait.	
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával önállóan előadást tartani.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven		Legyen képes a téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtésére a szakmai nyelv használatával.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Lényegkiemelés	Legyen képes a lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetésére. Legyen képes az információk szétválogatására szakmai szempontok alapján.	
2.2. Elvonatkoztatás képessége		Tudjon tények és törvényszerűségek közötti összefüggéseket felismerni, alkalmazni.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Logikai képesség	Legyen képes felismerni a meglévő információk közötti összefüggéseket.	

3.2. Konvertáló képesség		Tudjon a meglévő tudása átalakításával új ismereteket alkalmazni.
3.3. Kombinatív képesség		Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére.

4. Gyakorlatias feladatmegoldás képessége

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Ismereteit alkalmazza a gyakorlatban	Tudja a különböző elméleti ismereteket átültetni a gyakorlatba.	
4.2. Gyakorlatias problémamegoldás		Legyen képes az esetlegesen felmerült szakmai gyakorlati problémát elméleti ismereteinek alkalmazásával hatékonyan megoldani.

5. Kommunikációs rugalmasság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Az adott szakmai szituációhoz alkalmazkodó verbális kommunikáció	Legyen képes felismerni a tárgyalási helyzetek változását. Tudja betartani az etikai és viselkedési normákat.	Tudja alkalmazni az eltérő ember- és vendégtípusok kezeléséhez szükséges ismereteit.
5.2. Az adott szakmai szituációhoz alkalmazkodó nem verbális kommunikáció	Legyen képes a nonverbális kommunikáció eszközeinek kontrollálására és alkalmazására.	

B) TÉMAKÖRÖK

Turisztikai erőforrások bemutatása

1. Turizmusföldrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Turizmusföldrajz fogalma	Tudja meghatározni a turizmusföldrajz fogalmát.	
1.2. Magyarország általános idegenforgalmi- természetföldrajzi adottságai	Ismerje hazánk domborzati viszonyait, vízrajzát, éghajlatát, növény és állatvilágának jellemzőit, jelentősebb barlangjainkat, arborétumainkat. Tudja felsorolni nemzeti parkjainkat.	Tudja felsorolni nemzeti parkjainkat és jellemezni őket néhány mondattal.
1.3. Magyarország kulturális, történelmi és egyéb adottságai	Ismerje Magyarország kulturális hagyományait és jelentősebb kultúrtörténeti értékeit (múzeumok, gyűjtemények, könyvtárak, skanzenek).	

	Legyen képes tájékoztatást adni a legjelentősebb hazai kulturális rendezvények, fesztiválok tartalmáról.	
1.4. Magyarország világörökségei	Ismerje a világörökségi listán szereplő helyszíneket, azok fő sajátosságait.	Ismerje a világörökségi listán szereplő helyszínek turisztikai hasznosulásának lehetőségeit. Legyen tájékozott a várományosi listáról.
1.5. A közlekedés szerepe az idegenforgalomban	Ismerje a hazai közlekedési viszonyokat, lehetőségeket, a közlekedés szerepét a turizmusban.	
1.6. Topográfiai gyakorlat	Tudja elhelyezni hazánk térképén a turisztikai régiókat, nemzeti parkokat, világörökségi helyszíneket, nagy tájegységeket, fő folyóinkat, tavainkat, autópályáinkat.	
1.7. Magyarország régióinak turizmusföldrajzi adottságai	Legyen tisztában a hazai turisztikai régiók fő jellemzőivel, tipikus kínálati elemeivel, turisztikai vonzerőivel.	

2. Kultúr- és vallástörténet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Világvallások	Legyen képes tájékoztatást adni a jelentősebb, Magyarországon jelen lévő vallási felekezetekről (központok, zarándokhelyek, étel- és italfogyasztási előírások, ünnepek, épületeik, szertartásaik).	Legyen képes tájékoztatást adni a világvallásokról (központok, zarándokhelyek, étel- és italfogyasztási előírások, ünnepek, épületeik, szertartásaik). Ismerje ezek turisztikai jelentőségét, hazai megjelenését.
2.2. Művészeti stílusok	Ismerje az egyes művészettörténeti korszakokhoz kapcsolódó legfontosabb épületeinket, emlékeinket.	
2.3. Műalkotások elemzése		Legyen képes stílusjegyek alapján korszakokat felismerni.

3. Vendégfogadás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Vendéglátás alapjai	Ismerje a vendéglátás feladatát.	
3.2. Vendéglátás tevékenységi köre, tárgyi és személyi feltételei		Ismerje a vendéglátás személyi és tárgyi feltételeit.
3.3. A vendéglátás üzlethálózata	Igazodjon el a vendéglátás piaci kínálatában. Ismerje hazánk leghíresebb vendéglátóegységeit.	Ismerje a vendéglátás üzlet típusait és jellemzőit.
3.4. Étel-, italismeret	Ismerje a menü- és italsorok összeállításának szempontjait, a terítési és felszolgálási szabályokat.	
3.5. Magyar és nemzetközi gasztronómia	Legyen képes bemutatni a hungarikumokat. Ismerje a tradicionális és aktuális étkezési szokásokat, a jellegzetes hazai ételeket és italokat.	Ismerje a hazai tájegységek gasztronómiai jellegzetességeit. Legyen tájékozott a hazai jelentősebb gasztronómiai rendezvények, fesztiválok kínálatáról.

3.6. Magyarország borvidékei	Ismerje Magyarország borvidégeit és a hazai borok jellemzőit.	Legyen tájékozott a borturisztikai termékek között (pl. borutak, bortúrák, bor fesztiválok, borkóstolók). Legyen tisztában a borok gasztronómiában betöltött szerepével. Ismerje Európa legjelentősebb borvidégeit, azok kínálatát.
3.7. Szállodaipar, szállodák	Ismerje a szálláshely szolgáltatás jogszabályi hátterét, a szálláshelyek fajtáit, a védjegyrendszert. Ismerje a szálláshelyek tárgyi és személyi feltételeit, a szállodai munkaköröket.	
3.8. Szállodai tevékenység	Ismerje a szálláshelyek alap és kiegészítő szolgáltatásait, azok tárgyi és személyi feltételeit. Legyen képes ismertetni a vendégfogadás folyamatát.	
3.9. Szállodaipar piaca	Ismerje a szállodaipari trendeket.	

Kommunikáció a turizmusban

4. Üzleti protokoll

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Kommunikáció gyakorlata		Ismerje a kommunikáció fogalmát és folyamatát.
4.2. Protokoll és etikett	Legyen képes a protokoll szabályai szerint kommunikálni.	Legyen képes a protokoll szabályai szerint kommunikálni magyar és idegen nyelven.
4.3. Protokoll rendezvények, vendégfogadás	Ismerje a protokollrendezvények sajátosságait, szabályait, a VIP vendégkísérés szabályait.	
4.4. Nemzetközi protokoll	Legyen képes a kapcsolattartás különböző formáira külföldi partnerekkel.	
4.5. Az interperszonális kommunikáció fajtái	Legyen tisztában a hivatalos levelek fajtáival, ezek formai és tartalmi követelményeivel. Legyen képes hagyományos és digitális formában hivatalos levelek (pl. ajánlat kérés, árajánlat adása, tájékoztatás, információkérés) megírására. Tudja kezelni a konfliktushelyzeteket.	Legyen képes a kapcsolattartás különböző formáira a partnerekkel. Tudjon tárgyalásokat folytatni, ismerje a tárgyalási technikákat.
4.6. Üzleti kapcsolatok	Legyen képes infokommunikációs eszközöket használni. Legyen tisztában az üzleti tárgyalásokon való megjelenés követelményeivel.	

Gazdasági folyamatok a turizmusban

5. Turizmus rendszere

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

5.1. Gazdaság rendszere	Ismerje a gazdaság szereplőit és a gazdasági ágakat. Legyen képes elhelyezni a turizmust az ágazatok között.	
5.2. Turizmus elmélete	Ismerje a turizmus kialakulásának történetét, a turisztikai alapfogalmakat. (A turizmus formái és fajtái. Adottság. Fogadóképesség. Kínálat.) Tudja összefoglalni a turizmus gazdasági és társadalmi jelentőségét.	
5.3. Turizmus rendszere	Ismerje a turisztikai piac kategóriáit (kereslet, kínálat, árak) és legyen képes bemutatni ezek jellemzőit. Tudja megkülönböztetni és jellemezni a turizmus formáit, ágait. Tudja értelmezni a turisztikai adottság és fogadóképesség fogalmát, és be tudja mutatni a hazai turizmus természeti és ember alkotta kínálatát. Ismerje a nemzetközi trendeket.	Igazodjon el a turizmus intézmény és szervezeti rendszerében, és tudja értelmezni a szereplők kapcsolatrendszerét. Tudjon kapcsolatot kiépíteni más szolgáltatókkal. Legyen képes jellemezni a turisztikai keresletet, különböztesse meg az eltérő motivációkkal utazók sajátosságait, utazási szokásait. Tudja értékelni a turizmus gazdasági és társadalmi jelentőségét, hatásait. Legyen képes értelmezni a turisztikai statisztikai mutatókat, adatokat. Legyen tájékozott a nemzetközi és hazai turisztikai trendekben, és a turizmus stratégia főbb irányjaiban.

6. Marketing

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Marketing alapjai	Tudja ismertetni a marketing fogalmát, szerepét és alkalmazási területeit. Tudja értelmezni a marketing-mix elemeit. Értse a piacszegmentálás lényegét és ismérveit. Ismerje a piackutatás folyamatát, módszereit. Ismerje az idegenforgalmi marketing sajátosságait és a marketing-mix eszközszerét. Ismerje az árpolitika kialakításának alapvető szempontjait.	Tudja alkalmazni a piackutatásról tanultakat kérdőív készítéséhez, primer és szekunder kutatások elvégzéséhez.
6.2. Marketingkommunikáció gyakorlata	Ismerje a turisztikai reklám fogalmát, szerepét és fajtáit. Legyen tisztában a PR, az eladás ösztönzés és a direkt marketing fogalmával, jellemzőivel.	Tudjon példát mondani a turizmus területéről.
6.3. Marketing a turizmus gyakorlatában	Legyen képes értelmezni az ország-imázs jellemzőit.	Ismerje az arculat fogalmát, annak tartalmi és formai elemeit. Ismerje a nemzeti marketing szervezet tevékenységét. Ismerje a desztinációs marketing jelentőségét és eszközeit.
6.4. Fizetési tranzakciók	Ismerje a valuta és deviza fogalmát, jellemzőit. Tudja felsorolni a fizetési módokat és eszközöket.	Legyen tisztában az árfolyamhoz kapcsolódó feladatokkal és alapvető számításokkal.

	Legyen képes a tranzakciókhoz kapcsolódó bizonylatokat kitölteni.	Legyen képes számot adni a készpénzforgalmi tevékenység fogalmáról, jellemzőiről. Legyen tisztában a pénzügyi tranzakciók fajtáival és bizonylataival, ismerje ezek tartalmi elemeit és kitöltésükre vonatkozó szabályokat.
6.5. Ügyviteli folyamat	Ismerje a turisztikai szektor ügyviteli folyamatait és a biztonságos adat- és iratkezelés jellemzőit. Ismerje a különféle ügyviteli bizonylatok fajtáit, felhasználási területét. Legyen tisztában a szigorú számadású bizonylatokkal kapcsolatos feladatokkal. Ismerje a turisztikai ügyviteli munkafolyamatokhoz használt informatikai eszközöket és programokat. Legyen képes információgyűjtésre különféle adatállományokból.	Legyen képes egyszerű statisztikai kimutatások értelmezésére és készítésére.

Infokommunikációs technológia a gyakorlatban

7. IKT gyakorlata a turizmusban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Információtechnológia alkalmazása	Ismerje a szövegszerkesztés, a táblázatkezelés és az internet használat alapjait. Tudja használni az internetes helyfoglalási rendszereket.	Tudja használni az internetes helyfoglalási rendszereket és értékesítési rendszereket.
7.2. Weblapok használata, készítése	Tudjon prezentációt készíteni.	Ismerje a közösségi portálok hasznosításának lehetőségeit a turizmusban.
7.3. Digitális technológia alkalmazása		Legyen tisztában az internet és mobilapplikációk jelentőségével a marketingben. Ismerje a digitális vendégfogadás lehetőségeit, szállodai szoftvereket, navigációs rendszereket.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Szóbeli tételek mellékletei és térképvázlatok a tételbe építve	NINCS	Szóbeli tételek mellékletei és térképvázlatok a tételbe építve

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Feladatlap	Egy tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

A központilag összeállított írásbeli vizsga ellenőrizhető képet ad a vizsgázó tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A feladatlap a turisztikai, a vendéglátó, a szálláshelyi, a turizmus marketing és az ügyviteli ismereteket, valamint ezek alkalmazási képességét méri fel.

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A feladatlapnak mindig tartalmaznia kell a feladatok kidolgozásához szükséges szöveges, illetve képes információkat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és igaz-hamis állításos feladatokból és számítási feladatokból állnak.

A szöveges feladatok a következő típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás, nyomtatvány kitöltése, szituáció értelmezése.

A tesztfeladatok az alábbi típusok lehetnek: csoportosítás, hibajavítás, hibakeresés, üzleti levél vagy jegyzőkönyv javítása, igaz/hamis állítások eldöntése indoklással, kiegészítés, relációanalízis, sorrend meghatározás, feleletválasztás, kiválasztás indoklással, párosítás.

A számítási feladatok a témakörök számpéldáin alapulnak (pl. számla kitöltéséhez szükséges számolások, egyszerű statisztikai adatok értelmezése, árfolyam számolások, kihasználtsági mutatók).

A feladatlap összeállítása az alábbiakban felsorolt témakörökből történik a táblázatban meghatározott arányok szerint:

1. Turizmusföldrajz	25%
2. Kultúr- és vallástörténet	25%
3. Vendégfogadás	20%

4. Üzleti protokoll	10%
5. Turizmus rendszere	15%
6. Marketing	5%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A vizsgázó az érettségi vizsgán kihúzott tétel alapján ad számot a képzés során megszerzett elméleti és gyakorlati tudásáról. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie, de a kérdező tanár közbekérdezhet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton jár vagy nyilvánvalóan elakadt.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor minimum 25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 10%-át.

A tétel címén túl a kifejtés tartalmára vonatkozó konkrét információk (vázlatpontok) is megadhatók.

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben az alábbi témakörök bemutatását igényli a vizsgázóktól:

- Hazánk turizmusföldrajza (természeti, kulturális adottságok),
- Kultúr és vallástörténeti értékek (vallások, művészeti korszakok),
- Vendégfogadás - Gasztronómiai és vendéglátó ismeretek (magyar konyha, hungarikumok, ételek, italok, rendezvények, borvidékeink, terítési szabályok, szálláshely ismeretek),
- Üzleti protokoll - Protokoll ismeretek és üzleti kommunikáció (etikett, viselkedési szabályok, protokollrendezvények, interperszonális kommunikáció, konfliktuskezelés, üzleti kommunikáció),
- Marketing - marketing és ügyviteli ismeretek (marketing feladatai, eszközei, adatgyűjtés, pénzügyi ismeretek, ügyvitel),
- Turizmus rendszere (turisztikai alapfogalmak, turisztikai piac, kapcsolatrendszer),
- IKT gyakorlata a turizmusban (helyfoglalási rendszerek, ppt).

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Szabatos előadásmód, megfelelően felépített, világos felelet.	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és helyes használata, a szakmai ismeretek teljessége, tartalma, a téma gyakorlati megközelítése.	40 pont
Szakmai nyelv alkalmazása.	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” altételtől álló tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

A központilag összeállított írásbeli vizsga ellenőrizhető képet ad a vizsgázó tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A feladatlap a turisztikai, a vendéglátó, a szálláshelyi, a turizmus marketing és az ügyviteli ismereteket, valamint ezek alkalmazási képességét méri fel.

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A feladatlapnak mindig tartalmaznia kell a feladatok kidolgozásához szükséges szöveges, illetve képes információkat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és igaz-hamis állításos feladatokból és számítási feladatokból állnak.

A szöveges feladatok a következő típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás, nyomtatvány kitöltése, szituáció értelmezése.

A tesztfeladatok a következő típusok lehetnek: csoportosítás, hibajavítás, hibakeresés, üzleti levél vagy jegyzőkönyv javítása, igaz/hamis állítások eldöntése indoklással, kiegészítés, relációanalízis, sorrend meghatározás, feleletválasztás, kiválasztás indoklással, párosítás.

A számítási feladatok a témakörök számpéldáin alapulnak (pl. számla kitöltéséhez szükséges számolások, egyszerű statisztikai adatok értelmezése, árfolyam számolások, kihasználtsági mutatók).

Az írásbeli vizsga feladatainak összeállítása az alábbiakban felsorolt témakörökből történik a táblázatban meghatározott arányok szerint:

1. Turizmusföldrajz	25%
2. Kultúr- és vallástörténet	25%
3. Vendégfogadás	20%
4. Üzleti protokoll	10%
5. Turizmus rendszere	15%
6. Marketing alapjai	5%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsor alapján ad számot a megszerzett elméleti és gyakorlati tudásáról.

Minden szóbeli tétel „A” és „B” altételből áll. Az „A” altétel a turizmus piaci ismereteit, lebonyolítási körülményeit tartalmazza, a „B” altétel a turisztikai adottságok és értékek ismeretét foglalja magába. A vizsgázónak mindkét altételből húznia kell egyet. A vizsgázó tetszőleges sorrendben fejtheti ki az altételeket. A vizsgázó önállóan felel, de a bizottság közbekérdezhet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton jár vagy nyilvánvalóan elakadt.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A szóbeli altételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján központilag kell meghatározni, évente cserélni kell a tételek 20-25 százalékát. Az altétel címén túl a kifejtés tartalmára vonatkozó konkrét információk (vázlatpontok) is megadhatók.

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben az alábbi témakörök bemutatását igényli a vizsgázóktól:

- Hazánk turizmusföldrajza (természeti, kulturális adottságok),
- Kultúr és vallástörténeti értékek (vallások, művészeti korszakok),
- Vendégfogadás - Gasztronómiai és vendéglátó ismeretek (magyar konyha, hungarikumok, ételek, italok, rendezvények, borvidékeink, terítési szabályok, üzlettípusok, szálláshely ismeretek),
- Üzleti protokoll - Protokoll ismeretek és üzleti kommunikáció (etikett, viselkedési szabályok, protokollrendezvények, interperszonális kommunikáció, konfliktuskezelés, üzleti kommunikáció),
- Marketing - marketing és ügyviteli ismeretek (marketing feladatai, eszközei, adatgyűjtés, pénzügyi ismeretek, ügyvitel),
- Turizmus rendszere (turisztikai alapfogalmak, turisztikai piac, kapcsolatrendszer),
- IKT gyakorlata a turizmusban (helyfoglalási rendszerek, ppt).

Az „A” altételek a turizmus piacához, intézményeihez, szereplőihöz és azok működéséhez, valamint a turizmusformák lebonyolításához kapcsolódnak, míg a „B” altételek hazánk turisztikai adottságainak, értékeinek ismeretét mérik az alábbi témafelosztás szerint:

„A” altétel	„B” altétel
Turizmus rendszere Marketing Ügyviteli ismeretek Protokoll ismeretek Üzleti kommunikáció IKT a turizmusban	Turizmusföldrajz Kultúr- és vallástörténeti értékek hazánkban Magyarország borvidékei és jellegzetes borai Magyar gasztronómia Magyarországi szálláshelyszolgáltatás, vendégfogadás

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes altételek kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, altételenként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” altétel	„B” altétel	Összesen
Szabatos előadásmód, megfelelően felépített, világos felelet	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és helyes használata, az ismeretek megértése, magyarázata, alkalmazása, összefüggések értelmezése, a téma gyakorlati megközelítése	20 pont	20 pont	40 pont
Szakmai nyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

OPTIKA ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

OPTIKAI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. Részletes érettségi vizsgakövetelmények

Az optikai ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXIX. Optika ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 810 01 Fotográfus és fotótermék-kereskedő.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon alkalmazni, a fogalmak jelentésváltozatait megkülönböztetni.	Legyen képes szakmai fogalmakat magas szinten alkalmazni, a fogalmak jelentésváltozatait megkülönböztetni.
1.2. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a kérdező tanár által feltett kérdések megértésére, valamint pontos, lényegre törő válaszadásra.	Legyen képes a kérdező tanár által feltett kérdések megértésére, valamint pontos, lényegre törő és magas szintű válaszadásra.

2. Ismeretek helyén való alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Lényegkiemelés	Legyen képes lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetésére. Legyen képes információk szétválogatására szakmai szempontok alapján.	Legyen képes lényeges és kevésbé lényeges szempontok magas szintű megkülönböztetésére.
2.2. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére, alkalmazására.	

3. Precizitás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Eszközök, kiegészítők használata	Legyen képes a fotográfiai eszközök, kiegészítők pontos beállítására, használatára.	Legyen képes a fotográfiai eszközök, kiegészítők beállítására, magas szintű használatára.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Optikai alapok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Fénytani alapok	Ismerje a geometriai és a fizikai optika jelenségeit, a fény hullámtermészetét és a fény anyagi természetét, a fény keletkezését, terjedését, kölcsönhatását a testekkel, a fotoelektromos hatást. Ismerje a polarizáció jelenségét és fotográfiai vonatkozását. Ismerje a spektrum és a színhőmérséklet fogalmát. Ismerje a színtan és színkeverés alapjait.	Ismerje a kirajzolt képkör fogalmát.
1.2. Lencsék leképezése, objektívek jellemzői	Ismerje a lencsék típusait, a leképezés törvényszerűségeit, a leképezési hibák és kijavításuk. Ismerje a fényrekesz jellemzőit és hatását. Ismerje a reflexiócsökkentő réteg működését. Ismerje a fotometria és a helyes expozíció fogalmát, a fotográfiai expozíció, rekesz és zársebesség összefüggését.	Ismerje az objektívek optikai minősége: a vonalfelbontás, a brillancia és a kontraszt fogalmát.

2. Az analóg fényképezés technikai alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Analóg fényképezőgépek, objektívek felépítése, működése, kezelése	Ismerje a filmes fényképezőgépek működését, kezelését, történetét, az objektívjeik és kiegészítőik főbb csoportjait. Ismerje az SLR fényképezőgépek felépítését, főbb részegységeinek működési elvét. Legyen képes használni az automatikákat a fényképezőgépben (fénymérés, élességállítás). Ismerje a redőnyzár, a központi zár, a vakuszinkron jelentőségét. Ismerje az objektív fényerejét, a képméret, a látószög, a képszög fogalmát. Ismerje a fix gyújtótávolságú és a zoomobjektíveket.	

3. Az analóg fényképezés és laborálás kémiai háttere

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A fekete-fehér laborálás ismeretei	Ismerje és használni tudja a fekete-fehér labor eszközeit. Ismerje a fekete-fehér negatív- és pozitív kidolgozás elméletét. Ismerje a vegyszeres kidolgozás (előhívás, fixálás) oldatait, azok összetevőit.	Ismerje a színes labor eszközeit. Ismerje a színes negatív- pozitív kidolgozás elméleti alapjait. Ismerje a színes fordítós anyagok kidolgozásának elméletét.
3.2. Archaikus technikák	Ismerje a régi fotográfiai eljárásokat.	Ismerje a laborgépek és a minilaboros kidolgozás működési elvét. Ismerje a laborkísérletek kémiai hátterét.

4. A digitális fényképezés technikai és elektronikai alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

4.1. A digitális képalkotás elmélete és gyakorlata, a digitális fényképezőgépek szerkezete, működése	Ismerje a digitális fényképezőgépek működését, kezelését. Ismerje a memóriakártyák használatát, fajtáit, elemek és akkumulátorok használatát, fajtáit. Ismerje a számítógépek és perifériák használatát. Ismerje a számítástechnikai alapokat (processzor, merevlemez, memória meghatározását). Ismerje a digitális fényképezőgép képfeldolgozásának részegységeit, működési elvét. Ismerje a képérzékelők működési elvét és működésük közti különbséget, színkezelésüket. Ismerje a képjel erősítését digitalizálását, az A/D konverter működését. Ismerje a puffermemória szerepét. Ismerje a memóriakártyák főbb jellemzőit. Legyen képes képfeldolgozást végezni. Ismerje a fehéregyensúly szerepét, a színhőmérséklet- érzékenység beállítását. Ismerje a gradáció, szín, tónus fogalmát. Ismerje a fájlformátumokat és jellemzésüket, a veszteséges – veszteségmentes tömörítést. Ismerje a prezentációkészítés gyakorlatát.	Ismerje az elektromos töltéskép fogalmát. Ismerje a színmélység fogalmát. Ismerje a színrendszereket. Ismerje a színprofilokat. Ismerje az interpoláció fogalmát, előfordulását, következményét. Legyen képes hisztogramot elemezni.

5. A fénymérés módozatai, a megvilágítás fajtái

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A fénymérés lehetőségei különböző fotografiai helyzetekben	Ismerje a természetes és mesterséges fényforrások jellemzőit. Ismerje a világítástechnikát, a fényformáló előtettek használatát. Ismerje a fénymérés két módját, a kézi- és beépített fénymérőket, a TTL-es fénymérést. Ismerje a színhőmérséklet beállítását, összehangolását, a fénymérés, a helyes expozíció meghatározását.	Legyen képes felvételi szűrők alkalmazására.

5.2. A téma kiemelésének fotográfiai lehetőségei	Ismerje a kiemelés eszközeit, mélységélesség fogalmát, a fény irányítását az aranymetszés szabályát. Ismerje a természetes és mesterséges háttérképzést.	

6. A fényképfelvétel készítésének gyakorlata különböző helyszíneken

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A fotográfus munkája különböző fotográfiai helyzetek, témák során	Legyen képes riport, színházi, divat, zsánerkép, fotóösszé készítésére. Legyen képes épület külső és belső fényképezésére. Legyen képes külső felvételek készítéshez szükséges eszközök, felszerelések használatára. Legyen képes a külső helyszínen történő fényképezéssel kapcsolatos szervezési feladatok ellátására.	

7. A műtermi fényképezés eszközei

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A fotográfiai képalkotás eszközei, lehetőségei a műteremben	Legyen képes a műtermi eszközök használatára, a műterem kialakítására, a felszerelés, eszközök biztonságos üzemeltetésére. Legyen képes igazolványkép, portré, gyerekfelvétel, esküvői, családi felvétel, csoportkép készítésére. Legyen képes tárgyfotó, dokumentum, reklámfelvételek készítésére. Legyen képes műtermi fényképezőgépek, kiegészítő berendezések kezelésére. Ismerje a háttér kialakításának lehetőségeit. Használja tudatosan a kompozíciós szabályokat, a modellek beállítását.	Legyen képes műtermi fényképezőgépek, kiegészítő berendezések kezelésére. Legyen képes a megfelelő objektív és speciális eszközök (pl. közgyűrű, kihuzat, előtétlencse, szín és szűrketábla) használatára. Legyen képes a műszaki fényképezőgépek használatára, a perspektíva korrekció használatára. Ismerje a törvényszerűségeket.

8. Fotótechnika- és fotótörténet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

8.1. A fotótörténet előzményei és kezdetei	Ismerje a korai fotográfiai eljárásokat. Ismerje a fotótörténetet a kezdetektől a 19. sz. végéig, Ismerje a fotótörténet a 19. sz. végétől az 1950-es évekig.	
8.2. Különböző témák a fotográfia történetében	Legyen képes tematikus csoportosításokra, ismerjen fotótörténeti példákat.	
8.3. Magyar fotográfusok	Ismerje a magyarok munkásságát a fotográfia fejlődésében.	
8.4. A fotográfia formanyelve	Ismerje a fotográfia formanyelvét, önálló értelmezési lehetőségeinek alkalmazását. Ismerje a pillanatfotográfia kialakulását és annak következményeit. Ismerje a fotográfiát, mint művészeti ágat. Ismerje a fotográfiát és a modernizmust. Ismerje a dokumentáció és önkifejezés lehetőségeit a fotográfiában.	

9. Fényképeszeti szakrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Szabadkézi ábrázolás, vázlatkészítés, képalkotás lehetőségei	Legyen képes szabadkézi rajzolásra, vázlatkészítésre. Ismerje a kreatív ötletek felvetésének (vázlattervek készítése fotográfiai, grafikai, verbális eszközökkel) menetét. Ismerje a komponálás szabályait.	Legyen képes az ember és térábrázolás szabadkézi rajz és digitális eszközökkel történő megoldására. Ismerje a perspektíva törvényeit, a látószög, nézőpont fogalmát. Ismerje a színek törvényszerűségeit és kifejezőerejét. Ismerje a fény-árnyék viszonyok megjelenítését, kontraszthatások – a tónusképzés lehetőségeit.
9.2. Különböző ábrázolási technikák		Ismerje az ábrázolás különböző technikáit. Ismerje a különböző kompozíciók alkotását, montázs, kollázs, kevert és egyedi technikák alkalmazását.
9.3. Az absztrakció lehetőségei		Ismerje a látvány egyszerű rögzítését meghaladó ábrázolási formákat, átlényegítést, absztrakciót. Ismerje az egyszerű geometrikus formák, és térelemek megjelenítését. Ismerje az emberi test felépítését, anatómiai szerkezetét, arányait, mozgását.

9.4. Geometriai ábrázolás		Ismerje a térábrázolás geometriai rendszereit.

10. Kép és szövegszerkesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. Grafikai sokszorosító eljárások	Ismerje a grafikai sokszorosító eljárások fajtáit.	Ismerje a színes nyomtatók fajtáit, működésüket, beállításait.
10.2. Betűismeret	Ismerje a betűtípusokat.	
10.3. Digitális képszerkesztés alapjai	Legyen képes internetes eszközöket használni. Legyen képes analóg képet digitalizálni, ismerje a felbontás fogalmát. Legyen képes képet retusálni, digitális képekből újat előállítani (montázs). Ismerje a fotó, a képpont jellemzői, gradációs görbe, reflexió fogalmát. Ismerje az árnyalati terjedelem fogalmát. Ismerje az autotípiá fogalmát. Ismerje az additív és szubtraktív színkeverés fogalmát. Ismerje a színhőmérséklet, színmódok, képformátumok fogalmát.	
10.4. Színrendszerek	Ismerje a színrendszereket: RGB, CMYK. Legyen képes ábrákat, képeket méretezni, dönteni, forgatni, tükrözni, képfájlokat konvertálni (mód, formátum).	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Portfólió (nyomtatva vagy előhívva)	NINCS	Portfólió (nyomtatva vagy előhívva), munkanapló (nyomtatva vagy digitálisan)
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Portfólió (digitális adathordozón) számítógép, projektor	NINCS	Portfólió és munkanapló (digitális adathordozón), számítógép, projektor

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Portfólió bemutatás
Fotótechnika	Fotótörténet	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga a vizsgázó fotótechnikai és a fotótörténeti elméleti ismereteit objektíven méri.

Az írásbeli vizsga során a feladatlapok által számonkérésre kerülő témakörök és azok súlyozása:

- fotótechnika (60%),
- fotótörténet (40%).

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap két részre tagolódik ezek: fotótechnika, fotótörténet.

A feladatlap legalább 90%-ban az alábbi ismereteket kéri számon:

- fényképezőgépek működése,
- kiegészítők, tartozékok,
- felvételkedzési ismeretek,
- képfeldolgozás,
- szaktörténet.

A feladatlap fotótechnikai tudást számon kérő része feleletalkotó (kiegészítés, rövid választ igénylő, hosszú választ igénylő) feladatokat tartalmaz az alábbi témákból:

- a fényvel kapcsolatos fogalmak,
- színhőmérséklet fogalma és fotografiai jelentősége,
- színhőmérséklet beállítása a fényképezőgépen,
- leképezés optikai eszközei, törvényei,
- az objektívek főbb paraméterei és jellemzői,
- a speciális objektívek és a felhasználási területeik,
- a fényszínek és a pigmentszínek keverésének szabályai,
- az automatikák szerepe a fényképezőgépekben,

- a fotográfia szempontjából fontosabb fényforrások színösszetétele,
- az expozíciós értékek beállításának lehetőségei,
- a zár- és a rekeszértékek változtatásának hatása,
- a megvilágítás-mérés módszerei,
- a beépített és a kézi fénymérők használata,
- a digitalizálás folyamata,
- számítógépes képfeldolgozás,
- a képfájl módosításának lehetőségei és eszközei,
- a digitális fényképezőgépek felépítése, működése,
- a digitális kép minőségét befolyásoló tényezők.

A feladatlap fotótörténet témaköreit számon kérő része feleletalkotó (kiegészítés, rövid választ igénylő, hosszú választ igénylő) feladatokat tartalmaz az alábbi témakörökből:

- a fotográfia születése,
- fotográfiai műfajok a 19. században és a 20. század első felében,
- fotótechnikai változások a 19. században és a 20. század első felében,
- neves alkotók a 19. században, valamint a 20. század első felében.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó szakmai tudását egyértelműen bizonyító fotográfiákból álló képanyagot, ún. portfóliót mutat be, amelynek alapján a szakmai képességei, jártassága megítélhető, objektíven értékelhető.

A szóbeli vizsga során a prezentáció által számonkérésre kerülő témakörök:

- A digitális fényképezés technikai és elektronikai alapjai,
- A fényképfelvétel készítésének gyakorlata különböző helyszíneken,
- A műtermi fényképezés eszközei,
- A prezentációkészítés gyakorlata.

Általános szabályok

A portfólió az előzetes teljesítményt bemutató, a vizsgát megelőző három hónapban, megadott témára készített fotográfiákból álló válogatás. A portfólió szakmai bemutatására a szóbeli vizsgákkal egy időben kerül sor.

- A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kivetített portfóliót, vagy nyomtatott, változatát mutatja be. Értelmezi a munkáit és ismerteti a munkáját irányító gondolati, technikai hátteret, a készítés körülményeit. A kérdező tanár a vizsgázó által elkészített szakmai anyag együttesét, a megoldások színvonalát és a bemutató alkalmával mérhető alkotói gondolkodásmód meglétét, fejlettségét, a szakmai fogalmak pontos használatát együttesen értékeli.

Amikor a vizsgázó befejezte mondandóját, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a bemutatóhoz kapcsolódóan.

A szóbeli vizsgára a vizsgázó által nyomtatott vagy előhívott formában vitt portfólió nem képezi a vizsgadokumentáció részét, az a vizsgázónál marad. A portfólió digitális változata a vizsgadokumentáció részét képezi.

Ha a vizsgázó a vizsgára nem viszi magával a megadott formában portfólióját, szóbeli feleletének minősítésénél úgy kell eljárni, mintha póttételt húzott volna.

- A tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó segítő tanár iránymutatásával, de önállóan dolgozza ki a vizsgaleírásban megadott portfólió témák közül választott témát, segítője automatikusan szaktanára, illetve az intézményben dolgozó szakos pedagógus. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, önállóan dolgozza ki a vizsgaleírásban megadott portfólió témák közül választott témát.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A portfólió 8-12 db fotográfiából álló válogatás.

A fotográfiák témáját (egy témát) a vizsgázó a vizsgaidőszak kezdete előtt három hónappal a következő átfogó témák közül választja ki:

- emberábrázolás,
- tárgyfotó,
- reklámfotó,
- divatfotó,
- riportfotó,
- dokumentarista fotográfia,
- táj- és városfotó,
- képzőművészeti fotóhasználat.

A segítő szaktanár feladata, hogy az önálló témaválasztás után irányítsa a vizsgázót a vizsgafeladat elkészítésében,

A vizsgázónak az elkészült munka digitális változatát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell elkészítenie, (csak olvasható) digitális adathordozón le kell adnia. A portfólió leadásának helye a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi

bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó esetében a képzőintézmény, annak a vizsgázónak, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, a vizsgát szervező intézmény. A leadott anyagot a szóbeli gyakorlati jellegű vizsga bemutató anyagaként kell kezelni.

A digitális mappa a következőket tartalmazza:

- 8-12 db fotográfiát jpg vagy png formátumban, a hosszabbik oldalukon legalább 3500 pixel méretben,
- a 8-12 db fotográfiát sorba rendezve, a téma címével ellátva 1 db pdf fájlként.

A képeket legalább 18x13 cm méretben ki kell nyomtatni vagy előhívni. A portfólió nyomtatott változatának teljes egészében meg kell egyeznie a digitális anyaggal.

A vizsgázó az elkészült munkákat a segítő szaktanárnak bemutatja, ezzel egy időben a digitális adathordozót átadja.

A segítő szaktanár a munkák megtekintése és ellenőrzése után vizsgázónként a központi sablon alapján elkészíti az igazolólapot, amely a következő adatokat tartalmazza:

- képzőintézmény neve,
- a vizsgázó neve,
- a portfólió megléte,
- képek kicsinyítve,
- a segítő szaktanár neve,
- a segítő szaktanár aláírása,
- a portfólió leadásának és az igazolólap kitöltésének dátuma.

A vizsgázó munkáit a megbízott segítő szaktanár által kitöltött igazolólap hitelesíti. Az igazolólapot a segítő szaktanár aláírása, valamint a képzőintézmény pecsétje és képviselőjének aláírása hitelesíti. Annak a vizsgázónak a portfóliójához, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, nem tartozik igazolólap.

A segítő szaktanár a vizsgázóktól átvett digitális adathordozókat, valamint a kitöltött igazolólapokat a képző intézménynek átadja. A képzőintézmény az anyagokat vizsgacsoportonként rendezi és a hitelesített igazolólapokkal együtt továbbítja a vizsgát szervező intézménynek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Portfólió	
<i>Formai szempontok:</i>	4 pont
a fotósorozat megfelelő tagolása	
a témának megfelelő technikai megoldások: formátum, fényképezőgép választás	4 pont
a témának megfelelő technikai megoldások: objektívhasználat	4 pont
a témának megfelelő technikai megoldások: világítás megválasztása	4 pont
a felvételkedzés minősége	4 pont
a képfeldolgozás minősége	4 pont
<i>Tartalmi szempontok:</i> cím és a téma összhangja	4 pont
a téma kifejtése, a gondolatmenet íve a fotósorozatban	4 pont
a fotósorozat képeinek egységessége	4 pont
önálló gondolatok, egyedi látásmód, kreativitás a fotósorozatban	4 pont
<i>A prezentáció értékelésének tartalmi szempontjai:</i> a fotográfiák készítése során szerzett tapasztalatok megfogalmazása.	3 pont
világosság, nyelvhelyesség, szaknyelv alkalmazása	3 pont
<i>A prezentáció értékelésének formai szempontjai:</i> egységesség, vizuális megjelenés, a kivitelezés minősége, szoftverhasználat	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
180 perc		20 perc	
Feladatlap		Portfólió bemutatás	Munkanapló bemutatás
Fotótechnika	Fotótörténet		
50 pont	50 pont	30 pont	20 pont
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsga a vizsgázó fotótechnikai és a fotótörténeti elméleti ismereteit objektíven méri.

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga során a feladatlapok által számonkérésre kerülő témakörök és azok súlyozása:

- fotótechnika (50%),
- fotótörténet (50%).

Az írásbeli feladatlapon tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap két részre tagolódik ezek: fotótechnika, fotótörténet.

A feladatlap legalább 90%-ban az alábbi ismereteket kéri számon:

- fényképezőgépek működése,
- kiegészítők, tartozékok,
- felvételkedészítési ismeretek,
- képfeldolgozás,
- szaktörténet.

A feladatlap fotótechnikai tudást számon kérő része elsősorban kifejtendő feladatokat tartalmaz az alábbi témákból:

- a fényvel kapcsolatos fogalmak,
- színhőmérséklet fogalma és fotográfiai jelentősége,
- színhőmérséklet beállítása a fényképezőgépen,
- leképezés optikai eszközei, törvényei,
- az objektívek főbb paraméterei és jellemzői,
- a speciális objektívek és a felhasználási területeik,
- a fényszínek és a pigmentzínek keverésének szabályai,
- az automatikák szerepe a fényképezőgépekben,
- a fotográfia szempontjából fontosabb fényforrások színösszetétele,
- az expozíciós értékek beállításának lehetőségei,
- a zár- és a rekeszértékek változtatásának hatása,
- a megvilágítás-mérés módszerei,
- a beépített és a kézi fénymérők használata,
- a digitalizálás folyamata,
- számítógépes képfeldolgozás,
- a képfájl módosításának lehetőségei és eszközei,
- a digitális fényképezőgépek felépítése, működése,
- a digitális kép minőségét befolyásoló tényezők.

A feladatlap fotótörténet témaköreit számon kérő része egy esszéfeladatot tartalmaz az alábbi témakörökből:

- a fotográfia születése,
- fotográfiai műfajok a 19. században és a 20. század első felében,
- fotótechnikai változások a 19. században és a 20. század első felében,
- neves alkotók a 19. században, valamint a 20. század első felében.

Az írásbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó szakmai tudását egyértelműen bizonyító fotográfiákból álló képanyagot, ún. portfóliót, valamint az ehhez tartozó munkanaplót mutat be, amelynek alapján a szakmai képességei, jártassága megítélhető, objektíven értékelhető.

A szóbeli vizsga során a prezentáció által számonkérésre kerülő témakörök:

- A digitális fényképezés technikai és elektronikai alapjai,
- A fényképfelvétel készítésének gyakorlata különböző helyszíneken,
- A műtermi fényképezés eszközei,
- A prezentációkészítés gyakorlata,
- Fényképészeti szakrajz.

Általános szabályok

A portfólió az előzetes teljesítményt bemutató, a vizsgát megelőző három hónapban, megadott témára készített fotográfiákból álló válogatás, a munkanapló a munkafolyamatot bemutató leírás. A portfólió és munkanapló szakmai bemutatására a szóbeli vizsgákkal egy időben kerül sor.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kivetített portfóliót és munkanaplót, vagy azok nyomtatott, illetve szabadkézzel készített változatát mutatja be. Értelmezi a munkáit és ismerteti a munkáját irányító gondolati, technikai hátteret, a készítés körülményeit.

A vizsgabizottság a vizsgázó által elkészített szakmai anyag együttesét, a megoldások színvonalát és a bemutató alkalmával mérhető alkotói gondolkodásmód meglétét, fejlettségét, a szakmai fogalmak pontos használatát együttesen értékeli.

Amikor a vizsgázó befejezte mondandóját, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a bemutatóhoz kapcsolódóan.

A szóbeli vizsgára a vizsgázó által nyomtatott vagy előhívott formában vitt portfólió és nyomtatott munkanapló nem képezi a vizsgadokumentáció részét, azok a vizsgázónál maradnak.

A portfólió és a munkanapló digitális változata a vizsgadokumentáció részét képezi.

Ha a vizsgázó a vizsgára nem viszi magával a megadott formában portfólióját illetve munkanaplóját, szóbeli feleletének minősítésénél úgy kell eljárni, mintha póttételt húzott volna.

A tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó segítő tanár iránymutatásával, de önállóan dolgozza ki a vizsgaleírásban megadott portfólió témák közül választott témát, segítője automatikusan szaktanára, illetve az intézményben dolgozó szakos pedagógus. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, önállóan dolgozza ki a vizsgaleírásban megadott portfólió témák közül választott témát.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői

A 8-12 db fotóból álló portfóliót a folyamatosan vezetett munkanapló egészíti ki.

A fotográfiák témáját a vizsgázó a vizsgaidőszak kezdete előtt három hónappal a következő átfogó témák közül választja ki:

- emberábrázolás,
- tárgyfotó,
- reklámfotó,
- divatfotó,
- riportfotó,
- dokumentarista fotográfia,
- táj- és városfotó,
- képzőművészeti fotóhasználat.

A segítő szaktanár feladata, hogy az önálló témaválasztás után irányítsa a vizsgázót a vizsgafeladat elkészítésében, a munkafolyamatról készült munkanaplót ellenőrizze. A vizsgázónak a munkanaplóban röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, az alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket. A munkanapló minimum 4, maximum 10 oldal terjedelmű, ami az illusztrációt is magában foglalja. A szöveg terjedelme minimum 2 oldal, talpas betűtípussal, 12-es betűmérettel és 1,5- es sorközzel készüljön. A munkanapló készülhet szabadkézzel ún. skicckönyvként is. Ebben az esetben a szöveg terjedelme feleljen meg a fenti előírásnak. A szabadkézzel készített munkanaplót is digitalizálni kell. A munkanapló digitális változatát pdf file- ként kell leadni.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó bemutatja munkanaplójának digitális, illetve nyomtatott (előhívott), illetve szabadkézzel készített változatát.

A munkanaplóhoz irodalomjegyzéket lehet csatolni, és a szövegek közti hivatkozásokat fel kell tüntetni. A forrásmegjelölés nélkül átvett szövegrészek, valamint külső személy tevőleges közreműködése a vizsgafeladat megoldásában a beadott munka automatikus és mérlegelési lehetőség nélküli elutasítását vonják maguk után.

A vizsgázónak az elkészült munka (portfólió és munkanapló) digitális változatát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell elkészítenie, majd csak olvasható digitális adathordozón le kell adnia. A portfólió leadásának helye a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó esetében a képzőintézmény, annak a vizsgázónak, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, a vizsgát szervező intézmény. A leadott anyagot a szóbeli gyakorlati jellegű vizsga bemutató anyagaként kell kezelni.

A digitális mappa a következőket tartalmazza:

- 8-12 db fotográfiát jpg vagy png formátumban, a hosszabbik oldalukon legalább 3500 pixel méretben,
- a 8-12 db fotográfiát sorba rendezve, a téma címével ellátva 1 db pdf fájlként,
- a munkanaplót pdf fájlként.

A képeket legalább 18x13 cm méretben ki kell nyomtatni vagy előhívni, a munkanaplót ki kell nyomtatni. Természetesen a szabadkézzel készített skicckönyvnek az eredetije kerül majd bemutatásra a vizsgán. A portfólió és a munkanapló nyomtatott változatának teljes egészében meg kell egyeznie a digitális anyaggal.

A vizsgázó az elkészült munkákat a segítő szaktanárnak bemutatja, ezzel egy időben a digitális adathordozót átadja.

A segítő szaktanár a munkák megtekintése és ellenőrzése után vizsgázónként a központi sablon alapján elkészíti az igazolólapot, amely a következő adatokat tartalmazza:

- képzőintézmény neve,
- a vizsgázó neve,
- a portfólió megléte,
- a munkanapló megléte,
- képek kicsinyítve,
- a segítő szaktanár neve,
- a segítő szaktanár aláírása,
- a portfólió és a munkanapló leadásának és az igazolólap kitöltésének dátuma.

A vizsgázó munkáit a megbízott segítő szaktanár által kitöltött igazolólap hitelesíti. Az igazolólapot a segítő szaktanár aláírása, valamint a képzőintézmény pecsétje és képviselőjének aláírása hitelesíti. Annak a vizsgázónak a portfóliójához, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, nem tartozik igazolólap.

A segítő szaktanár a vizsgázóktól átvett digitális adathordozókat, valamint a kitöltött igazolólapokat a képző intézménynek átadja. A képzőintézmény az anyagokat vizsgacsoportonként rendezi és a hitelesített igazolólapokkal együtt továbbítja a vizsgát szervező intézménynek.

A szóbeli vizsgarész értékelése:

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Portfólió	
<i>Formai szempontok:</i> terjedelem, megfelelő tagolás	5 pont
a témának megfelelő formai és technikai megoldások	5 pont
a kivitelezés minősége	5 pont
<i>Tartalmi szempontok:</i> cím és a téma összhangja	5 pont
a téma kifejtése, a képek egységessége	5 pont
önálló gondolatok, egyedi látásmód, kreativitás	5 pont
Munkanapló	
A fotográfiák készítése során szerzett tapasztalatok megfogalmazása.	5 pont
Összefüggések értelmezése.	5 pont
Világosság, nyelvhelyesség, szaknyelv alkalmazása.	5 pont
Kivitelezés minősége	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

ERDÉSZET ÉS VADGAZDÁLKODÁS ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ERDÉSZETI ÉS VADGAZDÁLKODÁSI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. Részletes érettségi vizsgakövetelmények

Az erdészeti és vadgazdálkodási ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXII. Erdészet és vadgazdálkodás ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54623 02 Erdésztechnikus,
- 54625 01 Vadgazdálkodási technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására. Tudja megkülönböztetni a fogalmak jelentésváltozatait.	
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen következetes, előadása tartalma logikusan építse fel. Tudja előadni az ismeretanyagot önállóan, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Értse meg a témával kapcsolatban feltett kérdéseket. Legyen válasza pontos, lényegre törő.	

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Lényegkiemelés	Tudja megkülönböztetni a lényeges és kevésbé lényeges szempontokat. Válogassa szét információit szakmai szempontok alapján.	
2.2. Elvonatkoztatás képessége	Ismerje fel és alkalmazza a tények és törvényszerűségek közötti összefüggéseket.	

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Konvertáló képesség	Legyen képes a meglévő tudás átalakításával új ismeretek létrehozására.	

3.2. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Állattan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Vadászati lag jelentős nagyvadfajok	Legyen képes ismertetni a vadászati lag jelentős nagyvad fajokat (gímszarvas, dámszarvas, őz, muflon, vaddisznó).	
1.2. Vadászati lag jelentős apróvadfajok	Legyen képes ismertetni a vadászati lag jelentős apróvad fajokat (mezei nyúl, üregi nyúl, fácán, fogoly, erdei szalonka, tőkés réce, ludak, galambok).	
1.3. Szőrmés ragadozók	Legyen képes ismertetni a szőrmés ragadozókat (róka, aranysakál, borz, vidra, vadmacska, menyét, görény, nyest, nyuszt).	
1.4. Ragadozó madarak	Legyen képes ismertetni a ragadozó madarakat (héja, egerészölyv, kékes rétihéja, barna rétihéja, rétisas, parlagi sas, sólymok).	
1.5. Fészekrábló madarak	Legyen képes ismertetni a fészekrábló madarakat (dolmányos varjú, vetési varjú, szarka, szajkó).	
1.6. Ízeltlábúak törzse		Legyen képes ismertetni az ízeltlábúak törzsének jellemzőit.
1.6.1. Rákok osztálya		Legyen képes bemutatni a rákok osztályának jellemzőit, az alacsonyabb rendű és magasabb rendű rákfajokat.
1.6.2. Pókok osztálya		Legyen képes ismertetni a póksabásúak osztályának jellemzőit, a pók és atka fajokat.
1.7. Rovarok osztálya		Legyen képes ismertetni a rovarok osztályának jellemzőit.
1.7.1. Egyenesszárnýúak rendje		Legyen képes ismertetni az egyenesszárnýúak rendjének jellemzőit, a sáska, a szöcske és tücsök fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban.
1.7.2. Kabócák rendje		Legyen képes ismertetni a kabócák rendjének jellemzőit, a kabóca, a levélbolha és a levéltetű fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban.
1.7.3. Poloskák rendje		Legyen képes ismertetni a poloskák rendjének jellemzőit, a poloska fajokat, kártételeiket, emberre vonatkozó jelentőségüket.
1.7.4. Bogarak rendje		Legyen képes ismertetni a bogarak rendjének jellemzőit, a bogár fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban.
1.7.5. Kétszárnýúak rendje		Legyen képes ismertetni a kétszárnýúak rendjének jellemzőit, a szúnyog és a légy fajokat, kártételeiket a vadgazdálkodásban, jelentőségüket az emberre vonatkozóan.
1.7.6. Lepkék rendje		Legyen képes ismertetni a lepkék rendjének jellemzőit, a lepke fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban.

1.7.7. Hártyásszárnyúak rendje		Legyen képes ismertetni a hártyásszárnyúak rendjének jellemzőit, a darázs, a méh és a hangya fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban, jelentőségüket az emberre vonatkozóan.
1.8. Gerincesek törzse		Legyen képes ismertetni a gerincesek törzsének jellemzőit.
1.8.1. Halak osztálya		Legyen képes ismertetni a halak osztályának jellemzőit, a jelentősebb hal fajokat.
1.8.2. Kételtűek osztálya		Legyen képes ismertetni a kételtűek osztályának jellemzőit, a farkos és farkatlan kételtűek rendjének jellemzőit, a farkos és farkatlan kételtű fajokat.
1.8.3. Hüllők osztálya		Legyen képes ismertetni a hüllők osztályának jellemzőit, a jelentősebb hüllő fajokat.
1.9. Madarak osztálya		Legyen képes ismertetni a madarak osztályának jellemzőit.
1.9.1. Gólyaalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a gólyaalkatúak rendjének jellemzőit, a gémféléket és a gólyaféléket.
1.9.2. Lúdalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a lúdalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos lúd és récefajokat.
1.9.3. Sólyomalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a sólyomalkatúak rendjének jellemzőit, a vágómadárféléket és a sólyomféléket.
1.9.4. Tyúkalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a tyúkalkatúak rendjének jellemzőit, a fácánfélék családjának jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos képviselőit.
1.9.5. Daru-, lile-, sirályalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a daru-, lile-, sirályalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett, és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.9.6. Galamb-, kakukk-, szalakótaalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a galamb-, kakukk-, szalakótaalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.9.7. Harkályalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a harkályalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.9.8. Bagolyalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a bagolyalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.9.9. Verébalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a verébalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.10. Emlősök osztálya		Legyen képes ismertetni az emlősök osztályának jellemzőit.
1.10.1. Rovarevők rendje		Legyen képes ismertetni a rovorevők rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.10.2. Denevérek rendje		Legyen képes ismertetni a denevérek rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.10.3. Rágcsálók rendje		Legyen képes ismertetni a rágcsálók rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.

1.10.4. Nyúlalkatúak rendje		Legyen képes ismertetni a nyúlalkatúak rendjének jellemzőit, a vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.10.5. Ragadozók rendje		Legyen képes ismertetni a ragadozók rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.10.6. Páratlanujjú patások rendje		Legyen képes ismertetni a páratlanujjú patások rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.10.7. Párosujjú patások rendje		Legyen képes ismertetni a párosujjú patások rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.

2. Növénytan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A fenyők		
2.1.1. Kéttűs fenyők	Legyen képes ismertetni a kéttűs fenyők csoportjába tartozó fajokat.	
2.1.2. Egytűs fenyők	Legyen képes ismertetni az egytűs fenyők csoportjába tartozó fajokat.	
2.1.3. Soktűs fenyők	Legyen képes ismertetni a soktűs fenyők csoportjába tartozó fajokat.	
2.1.4. Parkok, kertek fenyői		Legyen képes ismertetni a parkokban, kertekben előforduló fenyő fajokat.
2.2. Állományalkotó lombos fafajok		
2.2.1. Tölgyek	Legyen képes ismertetni a tölgy fajokat.	
2.2.2. Bükk	Legyen képes ismertetni a bükköt.	
2.2.3. Akác	Legyen képes ismertetni az akácot.	
2.2.4. Nyárok	Legyen képes bemutatni a nyár fajokat.	
2.2.5. Fűzek	Legyen képes bemutatni a fűz fajokat.	
2.3. Fontosabb lombos kísérő fafajok		
2.3.1. Gyertyán, hársak	Legyen képes ismertetni a gyertyánt, a hárs fajokat.	
2.3.2. Juharok	Legyen képes bemutatni a juhar fajokat.	
2.3.3. Szilek, kőrisek	Legyen képes ismertetni a szil és kőris fajokat.	
2.3.4. Szelídgesztenye, madárcseresznye, mézgás éger, bibircses nyír	Legyen képes bemutatni a szelídgesztenyét, madárcseresznyét, mézgás égert, bibircses nyírt.	
2.4. Egyéb kísérő fafajok		
2.4.1. Berkenyék		Legyen képes ismertetni a berkenye fajokat.
2.4.2. Diók, vadalma, vadkörte		Legyen képes bemutatni a vadalmát, vadkörte, a dió fajokat.

2.4.3. Lepényfa, platánok, bálványfa, fehér eper, keskenylevelű ezüsfű		Legyen képes bemutatni a lepényfát, bálványfát, fehér eperfát, keskenylevelű ezüsfűt, a platán fajokat.
2.5. Cserjék		
2.5.1. Sóskaborbolya, erdei iszalag		Legyen képes ismertetni a sóskaborbolyát, erdei iszalagot.
2.5.2. Kőköny, galagonyák, vadrózsa, málna, szedrek		Legyen képes ismertetni a kőkönyt, vadrózsát, málnát, szedreket, galagonyákat.
2.5.3. Meggyek		Legyen képes bemutatni a meggy fajokat.
2.5.4. Kecskerágók, bengek, somok		Legyen képes bemutatni a kecskerágó, benge, sor fajokat.
2.5.5. Bodzák, bangiták, aranyeső, fagyfa		Legyen képes ismertetni a bodzákat, bangitákat aranyesőt, fagyfát.
2.5.6. Borostyán, cserszömörce, mogyorós hólyagfa, közönséges mogyoró, fagyöngyök		Legyen képes ismertetni a borostyánt, cserszömörce, mogyorós hólyagfát, közönséges mogyorót, fagyöngyöket.
2.6. Társulástani alapfogalmak		Legyen képes értelmezni a társulástani alapfogalmakat Tudja bemutatni a társulások térbeli és időbeli szerkezetét, a zonációt és a szukcessziót, Magyarország növényföldrajzi sajátosságait.
2.7. A fontosabb erdőtársulás-csoportok		
2.7.1. Klímazonális erdők		Legyen képes ismertetni a klímazonális erdőket.
2.7.2. Mészkerülő erdők		Legyen képes ismertetni a mészkerülő erdőket.
2.7.3. Mészkedvelő erdők		Legyen képes ismertetni a mészkedvelő erdőket.
2.7.4. Erdőszyepp-erdők		Legyen képes ismertetni az erdőszyepp-erdőket.
2.7.5. Nem természetszerű erdők		Legyen képes ismertetni a nem természetszerű erdőket.
2.7.6. Erdőtípus, típusjelző növények		Legyen képes bemutatni az erdőtípus és a típusjelző növények összefüggéseit.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

A teszt-jellegű feladatok az alábbi típusok közül kerülhetnek ki: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

A rövid válaszokat igénylő feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

Ismertetés: A feladatban megjelölt témát rendszerezve ismerteti néhány mondatban.

Fogalommeghatározás: Az alapfogalmak definiálása.

Folyamatleírás: A szakterülethez kapcsolódó egyszerűbb folyamatok lebonyolítási feladatainak szakszerű összefoglalása, vagy a folyamat megadott elemeinek megfelelő sorrendbe állítása.

Rövid kifejtés: A megadott téma feladatban megjelölt szempontok szerinti kifejtése.

Összehasonlítás: Két-három fogalom vagy lehetőség azonosságainak és különbségeinek vagy előnyeinek és hátrányainak ismertetése.

Szövegkiegészítés: Mondatok hiányzó szavainak kiegészítése a részletes követelményekben meghatározott tartalmak alapján. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: Szakmailag összetartozó fogalmak párosítása.

Az írásbeli vizsgán az alábbi ágazati szakmai tartalmakról történik átfogó számadás:

1. Állattan:

- vadászatiilag jelentős nagyvadfajok,
- vadászatiilag jelentős apróvadfajok,
- szőrmés ragadozók,
- ragadozó madarak,
- fészekrabló madarak.

2. Növénytan:

- a fenyők,
- az állományalkotó lombos fajok,
- a fontosabb lombos kísérő fajok.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

„A” feladat: állattani ismeretek,

„B” feladat: növénytan ismeretek.

Témakörök:

„A” feladat:

- vadászatiilag jelentős nagyvadfajok,
- vadászatiilag jelentős apróvadfajok,
- szőrmés ragadozók,
- ragadozó madarak,
- fészekrabló madarak.

„B” feladat:

- a fenyők,
- az állományalkotó lombos fajok,
- a fontosabb lombos kísérő fajok.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatok típusai és arányuk:

Szöveges feladatok: 60-70%,

Teszt-jellegű feladatok: 30-40%.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

Ismertetés: A feladatban megjelölt témát rendszerezve ismerteti néhány mondatban.

Fogalommeghatározás: Az alapfogalmak pontos definiálása.

Folyamatleírás: A szakterülethez kapcsolódó egyszerűbb folyamatok lebonyolítási feladatainak szakszerű összefoglalása, vagy a folyamat megadott elemeinek megfelelő sorrendbe állítása.

Rövid kifejtés: A megadott téma feladatban megjelölt szempontok szerinti kifejtése.

Esettanulmány értelmezése a megadott szempontok szerint: A feladatlap által meghatározott gyakorlatorientált esetismertetéshez kapcsolódóan kérdések megválaszolása. A válaszadási lehetőségek lehetnek nyitottak vagy zártak.

Összehasonlítás: Két-három fogalom vagy lehetőség azonosságainak és különbségeinek vagy előnyeinek és hátrányainak ismertetése.

Szöveg kiegészítés: Mondatok hiányzó szavainak kiegészítése a részletes követelményekben meghatározott tartalmak alapján. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: Szakmailag összetartozó fogalmak párosítása.

A teszt-jellegű feladatok az alábbi típusok közül kerülhetnek ki: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

Az írásbeli vizsgán az alábbi ágazati szakmai tartalmakról történik átfogó számadás:

1. Állattan:

- ízeltlábúak törzse,
- rovarok osztálya,
- gerincesek törzse, halak, kétélűek, hüllők osztálya,
- madarak osztálya,
- emlősök osztálya,

2. Növénytan:

- a fenyők,
- állományalkotó lombos fafajok,
- fontosabb lombos kísérő fafajok,
- egyéb kísérő fafajok,
- cserjék,

- társulástani alapfogalmak,
- fontosabb erdőtársulás-csoportok.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, bemutatását, gyakorlati alkalmazását igényli a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsga célja az témakörökből történő átfogó számadás:

„A” feladat

- állattani ismeretek,

„B” feladat

- növénytani ismeretek.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli tétel két feladatból áll, a két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A tétel jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

Témakörök

Az „A” feladatok 100%-ban az állattani ismeretek témaköreinek követelményei alapján kerülnek összeállításra.

Állattan

- ízeltlábúak törzse,
- rovarok osztálya,
- gerincesek törzse, halak, kétélűek, hüllők osztálya,
- madarak osztálya,
- emlősök osztálya.

A „B” feladatok 100%-ban a növénytani ismeretek témaköreinek követelményei alapján kerülnek összeállításra.

Növénytan

- a fenyők,
- állományalkotó lombos fajok,
- fontosabb lombos kísérő fajok,
- egyéb kísérő fajok,
- cserjék,
- társulástani alapfogalmak,
- fontosabb erdőtársulás-csoportok.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, bemutatását, gyakorlati alkalmazását is értékeli.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

MEZŐGAZDASÁG ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

MEZŐGAZDASÁGI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEI

A mezőgazdasági ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXIII. Mezőgazdaság ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 621 01 Állattenyésztő és állat-egészségügyi technikus,
- 54 621 02 Mezőgazdasági technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség

TÉMÁKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő biztos alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak biztos megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A felelet tartalma logikusan felépített, következetes. Önálló előadásmód a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	A felelet tartalma logikusan felépített, következetes. Önálló előadásmód a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A feltett kérdések megértése, pontos, lényegre törő válaszadás.	A feltett kérdések megértése, pontos, lényegretörő válaszadás.

2. Személyes szakmai kompetenciák

TÉMÁKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
2.1. Határozottság	Fellépése és cselekedetei magabiztosságot mutatnak, szakmai tudása megalapozott.	Fellépése és cselekedetei magabiztosságot mutatnak, szakmai tudása biztos, időszerű.
2.2. Elhivatottság	Azonosul szakmája céljaival, értékeivel, reális szakmai céljai vannak.	Azonosul szakmája céljaival, értékeivel, reális, hosszú távú szakmai céljai vannak.
2.3. Kapcsolatteremtő képesség	Tudja, hogyan kell jól kezelni az új, szakmai együttműködési helyzeteket.	

3. Szakmai ismeretek alkalmazása

TÉMÁKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
3.1. Önállóság	Ismereteit a rutin jellegű, egyszerű feladatokban önállóan, szakszerűen alkalmazza.	Ismereteit mind a rutin jellegű, egyszerű, mind az összetett, feladatokban önállóan, szakszerűen alkalmazza.

3.2. Problémaelemző képesség	Szakmai feladatok, problémák megoldása érdekében: - tudását, ismereteit használja és alkalmazza, - képes új feladatokkal kapcsolatban is, szakmailag helytálló véleményt mondani, megoldást javasolni.	Új szakmai feladatok/problémák megoldása érdekében: - tudását, ismereteit használja és alkalmazza, - képes új/bonyolult feladatokkal kapcsolatban is szakmailag helytálló véleményt mondani, megoldást javasolni.
3.3. Színvonalas eszközhasználat	Az adott feladatokhoz szükséges eszközök, módszerek, technikák megfelelő használata.	Az adott feladatokhoz szükséges eszközök, módszerek, technikák biztos, színvonalas használata.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Állattenyésztés

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
1.1. Alapfogalmak, értékmérők		
1.1.1. Az állattenyésztés nemzetgazdasági és mezőgazdasági jelentősége, ágazatai. Állattenyésztési alapfogalmak	Legyen képes az állattenyésztési alapfogalmak meghatározására (gazdasági állatok, háziállatok, állattartás, állatszaporítás, állattenyésztés).	Ismerje az állattenyésztés nemzetgazdasági és mezőgazdasági jelentőségét, ágazatait.
1.1.2. A gazdasági állatok eredete, a házasítás		Rendelkezzen a gazdasági állatok eredetének, származásának, házasításának (idejének, helyének) ismeretével állatfajonként.
1.1.3. A gazdasági állatok rendszerezése	Ismerje a gazdasági állatok általános rendszerezését. Ismerje a faj, fajta (a fajták felosztása, a fajtatisztaság, a telivér, a félvér, a fajta változatai, a fajtán belüli rendszertani egységek), a típus fogalmát.	Tudja a gazdasági állatok rendszerezését: faj, fajta (a fajták felosztása, a fajtatisztaság, a telivér, a félvér, a fajta változatai, a fajtán belüli rendszertani egységek), típus szerint.
1.1.4. Külső értékmérő tulajdonságok	Ismerje a külső értékmérő tulajdonságokat (fejlettség, arányosság, kondíció, kültakaró, színeződés, ivarjelleg).	Tudja a külső értékmérő tulajdonságokat (fejlettség, arányosság, kondíció, kültakaró, színeződés, ivarjelleg) és szerepüket a gazdasági állatok értékének meghatározásában.
1.1.5. Belső értékmérő tulajdonságok	Ismerje a belső értékmérő tulajdonságokat: tej-, hús-, tojás-, gyapjú- és erőtermelő képesség, takarmányértékesítő képesség, növekedés és fejlődés, alkat (konstitúció), termékenység és szaporaság, egészség, ellenállóképesség, igényesség, alkalmazkodóképesség, honosulás, vérmérséklet, természet, rossz szokások, szellemi képességek, technológiai tűrőképesség.	Tudja a belső értékmérő tulajdonságokat: tej-, hús-, tojás-, gyapjú- és erőtermelő képesség, takarmányértékesítő képesség, növekedés és fejlődés, alkat (konstitúció), termékenység és szaporaság, egészség, ellenállóképesség, igényesség, alkalmazkodóképesség, honosulás, vérmérséklet, természet, rossz szokások, szellemi képességek, technológiai tűrőképesség, és szerepüket a gazdasági állatok értékének meghatározásában.
1.2. A gazdasági állatok nemesítése		
1.2.1. Törzskönyvi ellenőrzés	Ismerje a törzskönyvi ellenőrzés célját, ismerje a szakaszait.	Tudja a törzskönyvi ellenőrzés célját, ismerje a szakaszait.
1.2.2. A tenyészcél meghatározása és szempontjai	Legyen képes a tenyészcél meghatározására. Ismerje a fajta, típus megválasztásának szempontjait.	Ismerje a legfontosabb gazdasági célokat, és követelményeket állatfajonként. Ismerje a fajta, típus megválasztásának biológiai és gazdasági szempontjait.

1.2.3. Tenyészállat kiválasztás és tenyészértékbecslés		Ismerje a szelekció fogalmát és módszereit, alkalmazását a tenyésztés gyakorlatában.
1.2.4. Tenyésztési eljárások	Ismerje a tenyésztési eljárásokat: fajtatiszta tenyésztés (beltenyésztés és rokontenyésztés, vérvonaltenyésztés, vérfrissítés), keresztezés (tenyész- és haszonállat előállító keresztezések), párosítás.	Tudja a tenyésztési eljárásokat: fajtatiszta tenyésztés (beltenyésztés és rokontenyésztés, vérvonaltenyésztés, vérfrissítés), keresztezés (tenyész- és haszonállat előállító keresztezések) párosítás. Tudjon gyakorlati példákat.
1.3. Elhelyezés, ápolás		
1.3.1. Elhelyezési módok	Ismerje az állatfajok hasznosítási irányainak megfelelő elhelyezési módokat és követelményeket (szabad, nyitott, zárt, kötött, kötetlen, ketreces).	Ismerje az állatfajok hasznosítási irányainak megfelelő elhelyezési módokat és követelményeket (szabad, nyitott, zárt, kötött, kötetlen, ketreces). Ismerje állatfajonként a leggyakoribb elhelyezési módokat és azok biológiai és gazdasági előnyeit.
1.3.2. Bánásmód	Ismerje az állatokkal való bánásmód célját, alapelveit, általános szabályait, követelményeit.	Tudja az állatokkal való bánásmód célját, alapelveit, általános szabályait, követelményeit.
1.3.3. Állatápolás módjai, eszközei	Ismerje az állandó és időszakos állatápolás módjait, céljait, követelményeit, valamint eszközeit gazdasági állatainknál.	

2. Anatómia és élettan

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
2.1. A gazdasági állatok testének anatómiai felépítése, a testtájak csontos alapja, az emlősök és madarak testtájai		
2.1.1. Az állati test bonctani felépítése	Tudja a szervek csoportosítását. Ismerje a szervcsoportokat, a szervrendszereket, a készülék és a szervezet fogalmát.	Ismerje az állati testet felépítő elemeket és csoportosításukat. Ismerje az állati testet felépítő vegyületeket és csoportosításukat. Ismerje a sejtek, szövetek fogalmát és főbb alkotórészeit, a szervek csoportosítását. Tudja a szervcsoportokat, a szervrendszereket, a készülék és a szervezet fogalmát.
2.1.2. A csontok jellemzői, részletes csonttan	Ismerje a csontok feladatát, felépítését, szerkezetét, csoportosítását, összeköttetéseit.	Tudja a fej, a törzs és a végtagok csontjait (ló, szarvasmarha, juh, kecske, sertés).
2.1.3. A baromfi csontos váza	Ismerje a baromfi csontos vázát.	Ismerje a baromfi csontos vázát, különös tekintettel az eltérésekre az emlősállatokétól.
2.1.4. Az állati test fő részei	Ismerje az állati test fő részeit, a fej, a nyak, a törzs és a végtagok tájékait (ló, szarvasmarha, juh, kecske, sertés).	Tudja az állati test fő részeit, a fej, a nyak, a törzs és a végtagok tájékait (ló, szarvasmarha, juh, kecske, sertés).
2.1.5. A baromfi testtájai	Ismerje a baromfi testének fő részeit.	Ismerje a baromfi testének fő részeit (különös tekintettel az eltérésekre az emlős állatokétól).
2.2. A gazdasági állatok emésztőkészülékének felépítése,		

az emésztés folyamata és az anyagforgalom		
2.2.1. Az emésztőkészülék jellemzői, részei	Ismerje az emésztőkészülék feladatait, főbb részeit, felosztását. Ismerje az előbél felépítését és működését (a szájüreg és a szájszervek, a garat, a nyelőcső, gyomor). Ismerje az együregű gyomor, a többüregű gyomor, az egyszerű és az összetett gyomor fogalmát. Tudja ismertetni a középbél vagy vékonybél felépítését és működését (epésbél, éhbél, csípőbél), az utóbél vagy vastagbél felépítését és működését (vakbél, remese és végbél).	Tudja az emésztőkészülék feladatait, főbb részeit, felosztását. Tudja az előbél felépítését és működését (a szájüreg és a szájszervek, a garat, a nyelőcső, gyomor). Tudja az együregű gyomor, a többüregű gyomor, az egyszerű és az összetett gyomor fogalmát, és ismerje működésbeli különbségét. Tudja ismertetni a középbél vagy vékonybél felépítését és működését (epésbél, éhbél, csípőbél), az utóbél vagy vastagbél felépítését és működését (vakbél, remese és végbél), eltérését állatfajonként.
2.2.2. Az elő- és utóbél járulékos mirigyei	Tudja az előbélhez és a középbélhez kapcsolódó járulékos mirigyeket (a nyálmirigyek és a nyálkamirigyek, a máj és a hasnyálmirigy).	Ismerje az előbélhez és a középbélhez kapcsolódó járulékos mirigyeket (a nyálmirigyek és a nyálkamirigyek, a máj és a hasnyálmirigy) és azok szerepét az emésztésben.
2.2.3. Az emlős gazdasági állatok emésztőkészülékének jellegzetességei	Legyen képes ismertetni az emlős gazdasági állatok (ló, szarvasmarha, juh, kecske, sertés, nyúl) emésztőkészülékének állatfajonkénti jellegzetességeit.	
2.2.4. A baromfi emésztőkészülékének jellegzetességei	Legyen képes ismertetni a baromfifélék emésztőkészülékének jellegzetességeit.	Legyen képes ismertetni a baromfifélék emésztőkészülékének jellegzetességeit (különös tekintettel a különbségekre az emlős állatokétól).
2.2.5. Az emésztés	Ismerje az emésztés célját, formáit, az állatok osztályozását táplálkozásuk alapján. Ismerje a takarmány és ivóvíz felvétel módjait. Tudja a rágás, a nyelés, a hányás, a kérődzés jelentőségét. Ismerje a kémiai és a biológiai emésztés fogalmát. Rendelkezzen ismeretekkel az emlős gazdasági állatok és a baromfi emésztési sajátosságairól, a táplálóanyagok felszívódásról és az anyagfogalomról.	Tudja a takarmány és ivóvíz felvétel módját állatfajonként. Tudja a rágás, a nyelés, a hányás, a kérődzés élettani folyamatát, jelentőségét. Legyen tisztában a kémiai és a biológiai emésztés, a bélsárürítés folyamatával.
2.3. A gazdasági állatok hím és női nemi készülékének anatómiai felépítése és működése, a szaporodás		
2.3.1. A gazdasági állatok ivarszervei	Legyen képes ismertetni az ivarszervek feladatait, valamint a belső és a külső ivarszerveket. Ismerje a hím ivarszervek feladatát, felépítését és élettani működését (here, mellékhere, ondóvezető és ondózsínór, járulékos nemi mirigyek, a húgycső, a hímvessző, a makk, a herezacskó és a tasak). Ismerje az ondó jellegzetességeit és összetevőit. Rendelkezzen az alábbi ismeretekkel: a női ivarszervek feladata, felépítése és élettani működése (petefészek, petevezető, méh, hüvelytornác, hüvely, péra, csikló). Rendelkezzen az alábbi ismeretekkel: az emlős gazdasági állatok	Legyen képes ismertetni az ivarszervek feladatait és a belső és a külső ivarszerveket. Tudja a hím ivarszervek feladatát, felépítését és élettani működését (here, mellékhere, ondóvezető és ondózsínór, járulékos nemi mirigyek, a húgycső, a hímvessző, a makk, a herezacskó és a tasak). Ismerje az ondó jellegzetességeit és összetevőit. A nemi működés neurohormonális szabályozása.

	nemi készülékének sajátosságai, és annak szaporodásbiológiai jelentősége.	
2.3.2. A baromfi ivarszervei, a tojás termelés élettana és a tojás részei	Ismerje a baromfi hím és női nemi készülékét, a tojástermelés folyamatát, a tojás részeit.	Tudja a baromfi hím és női nemi készülékét, a tojástermelés folyamatát és élettanát, a tojás részeit.
2.3.3. Ivarzási és pároztatási módok, szaporodás	Tudja az ivarzás jellemzőit, a pároztatási módokat (vad, csoportos, háremszerű, kézből való és a mesterséges termékenyítés fő munkaműveleteit), a termékenyülés folyamatát, a vemhesség jellemzőit (időtartama, felismerése), az ellés élettanát (jelei, szakaszai), az újszülött és az anya ápolását.	Ismerje az ivarzás jellemzőit állatfajonként, az ivarzási rendellenességeket, a pároztatási módokat (vad, csoportos, háremszerű, kézből való, és a mesterséges termékenyítés fő munkaműveleteit, előnyeit), a termékenyülés folyamatát, a vemhesség jellemzőit, rendellenességeit (időtartama, felismerése), az ellés élettanát (jelei, szakaszai), az újszülött és az anya ápolását.
2.3.4. A csirkeembrió fejlődése	Ismerje az embrió és járulékos részeinek fejlődését, valamint azok szerepét a kelés során.	Ismerje az embrió és járulékos részeinek fejlődését, valamint azok szerepét a kelés, illetve a keltetés során.
2.3.5. A tejmirigy és a tejtermelés	Tudja a tejmirigy elhelyezkedését, szerkezetét, a tejtermelés élettanát (a tej elválasztása, a tej leadása, a tej visszatartása) a tej összetételét, a kolosztrum fogalmát, összetételét, jelentőségét.	Ismerje a tejmirigy elhelyezkedését, részeit, elnevezését, szerkezetét, felfüggesztését, a tejtermelés élettanát (a tej elválasztása, a tej leadása, a tej visszatartása, a tej és a kolosztrum közötti különbség).

3. Takarmányozástan

TÉMÁKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
3.1. A takarmányok alkotórészei, takarmányozási alapismeretek		
3.1.1. A takarmányozás célja, szerepe	Tudja a takarmányozás célját, feladatait, az okszerű takarmányozás szerepét az állattenyésztés jövedelmezőségének javításában.	Ismerje a takarmányozás célját, feladatait, az okszerű takarmányozás szerepét az állattenyésztés jövedelmezőségének javításában. Ismerje a takarmány, mint környezeti tényező szerepét.
3.1.2. A takarmányok kémiai összetétele	Ismerje a takarmányok kémiai összetételét. A takarmányok víz- és szárazanyag- tartalma. A takarmányok szerves anyagai: - N-mentes anyagok: zsírok és zsírszerű anyagok, N-mentes kivonható anyagok, nyersrost, - N-tartalmú anyagok: fehérjék, amidok, - szerves hatóanyagok: zsírban és vízben oldódó vitaminok. A takarmányok szervetlen anyagai: makro- és mikroelemek.	Legyen képes ismertetni a takarmányok kémiai összetételét. A takarmányok víz- és szárazanyag- tartalmát. A takarmányok szerves anyagain: - N-mentes anyagok: zsírok és zsírszerű anyagok, N-mentes kivonható anyagok, nyersrost, - N-tartalmú anyagok: fehérjék, amidok, a szintetikus fehérjepótlók etetésének szabályai, - szerves hatóanyagok: zsírban és vízben oldódó vitaminok, egyéb biológiai hatóanyagok. A takarmányok szervetlen anyagai: makro- és mikroelemek.
3.1.3. Takarmányozási alapismeretek	Rendelkezzen takarmányozási alapismeretekkel: - a takarmányok emészthetősége, az emésztési együttható, a takarmányok emészthetőségét befolyásoló - állattól és takarmánytól függő - tényezők, - a takarmányok tápláléértéke, a takarmányok energetikai értékelése (bruttó energia, emészthető energia, átalakítható vagy	Rendelkezzen takarmányozási alapismeretekkel: - a takarmányokban lévő táplálóanyagok aránya (fehérjekoncentráció, energia: fehérje arány, energiakoncentráció).

	metabolizálható energia, nettó energia, az egyes állatfajoknál használható energiaértékek), - a takarmányok értékesülése: a fajlagos takarmányfelhasználás.	
3.2. Takarmányismeret		
3.2.1. A takarmányok csoportosítása	Ismerje a takarmányok csoportosítását: - Zöldtakarmányok: - gyepek: növényzete, hasznosítása (rét, legelő), felosztása. Legeltetési módok és eljárások. - szántóföldi zöldtakarmányok: fűfélék, pillangósvirágúak, őszi és tavaszi zöldtakarmány-keverék, leveles és egyéb zöldtakarmányok. - Gyökér és gumós takarmányok (répafélék, burgonya, csicsóka). - Erjesztett takarmányok (szilázsok, szenázsok). - Szénák és szénalisztek (réti széna, pillangós és fűféle szántóföldi szénák). - Magvak és termések (gabona-, hüvelyes- és olajos magvak). - Szántóföldi melléktermékek (gabona- és hüvelyes szalmák, kukoricaszár, leveles cukorrépafej). - Élelmiszeripari melléktermékek (tej és tejfeldolgozási, húsipari, hal- és baromfi-feldolgozási, malomipari, növényolajipari, cukoripari, szeszipari, sörgyári, keményítőgyári, konzervgyári takarmányok).	Tudja a takarmányok csoportosítását: - Zöldtakarmányok: - gyepek: növényzete, hasznosítása (rét, legelő), felosztása. Legeltetési módok és eljárások. - szántóföldi zöldtakarmányok: fűfélék, pillangósvirágúak, őszi és tavaszi zöldtakarmány-keverék, leveles és egyéb zöldtakarmányok. - Gyökér és gumós takarmányok (répafélék, burgonya, csicsóka). - Erjesztett takarmányok (szilázsok, szenázsok). - Az erjedési folyamat ismerete. - Szénák és szénalisztek (réti széna, pillangós és fűféle szántóföldi szénák). Szénakészítési módok. - Magvak és termések (gabona-, hüvelyes- és olajos magvak). - Szántóföldi melléktermékek (gabona- és hüvelyes szalmák, kukoricaszár, leveles cukorrépafej). - Élelmiszeripari melléktermékek (tej és tejfeldolgozási, húsipari, hal- és baromfi-feldolgozási, malomipari, növényolajipari, cukoripari, szeszipari, sörgyári, keményítőgyári, konzervgyári takarmányok).
3.2.2. Takarmány-kiegészítők	Ismerje a takarmány-kiegészítőket (fehérje- és zsírkiegészítők, ásványi takarmány-kiegészítők, vitamin és gyógyszeres kiegészítők, takarmányízesítők, antioxidánsok, hozamfokozók).	Ismerje a takarmány-kiegészítőket (fehérje- és zsírkiegészítők, ásványi takarmány-kiegészítők, vitamin és gyógyszeres kiegészítők, takarmányízesítők, antioxidánsok, hozamfokozók), felhasználhatósági lehetőségeiket.
3.2.3. Ipari abrakkeverék	Ismerje az ipari abrakkeverékeket (premix, komplett premix, supplement, koncentrátum, táp) fogalmát.	Ismerje az ipari abrakkeverékeket (premix, komplett premix, supplement, koncentrátum, táp) fogalmát és előállítását.
3.3. A gazdasági állatok táplálóanyag szükséglete, a takarmányozás gyakorlati végrehajtása		
3.3.1. Táplálóanyag szükséglet	Ismerje az életfenntartó táplálóanyag- szükségletet, az állati termelés (növekedés, tej-, gyapjú-, tojástermelés, munkavégzés) táplálóanyag-szükségletét.	Tudja az életfenntartó táplálóanyag-szükségletet, az állati termelés (növekedés, tej-, gyapjú-, tojástermelés, munkavégzés) táplálóanyag-szükségletét.
3.3.2. Takarmányadag összeállítás	Ismerje a takarmányozási táblázatok felépítését, használatát. Ismerje a takarmányadagok összeállításának szempontjait és menetét.	Ismerje a takarmányozási táblázatok felépítését, használatát. Tudja a takarmányadagok összeállításának szempontjait és menetét. Tudjon elemezni már összeállított takarmányozási táblázatot élettani és gazdasági szempontból.
3.3.3. Takarmány előkészítés	Ismerje a takarmányok előkészítését etetésre (tömeg- és abraktakarmányok előkészítése).	Tudja a takarmányok előkészítését etetésre (tömeg- és abraktakarmányok előkészítése), az állatfajok igényei szerint.

3.3.4. Etetési és itatási rendszerek	Ismerje az etetési és itatási rendszereket, technikákat (etetési módszerek a takarmányfogyasztás mértéke, módja, az alkalmazott technológia, az etetett takarmány állapota és a takarmányellátás szervezése alapján, itatási módok).	Ismerje az etetési és itatási rendszereket, technikákat (etetési módszerek a takarmányfogyasztás mértéke, módja, az alkalmazott technológia, az etetett takarmány állapota és a takarmányellátás szervezése alapján, itatási módok), állatfajonként.

4. Állatok egészségvédelme

TÉMÁKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
4.1. Az állat és környezete		
4.1.1. A környezet	Tudja a környezet fogalmát, változását, a környezeti tényezők felosztását. Tudja a környezeti tényezők hatását az állati szervezetekre.	Ismerje a környezet fogalmát, változását, a környezeti tényezők felosztását. Tudja a környezeti tényezők hatását az állati szervezetekre.
4.1.2. Az állattartótelep létesítésének szempontjai és feltételei	Ismerje az állattartó telepek létesítésének legfőbb szempontjait: a telep helyének kijelölése (talajtani szempontok, domborzati viszonyok, az épületek telepen belüli elhelyezése).	Tudja az állattartó telepek létesítésének szempontjait, követelményeit, a telep helyének kijelölése (talajtani szempontok, domborzati viszonyok, az épületek telepen belüli elhelyezése), Ismerje a teleplétesítés egyéb feltételeit (vízellátás, villany, út, csatorna, trágyakezelés, védőtávolságok).
4.1.3. Az állattartó épületek és jellemzői	Rendelkezzen ismeretekkel: - az istálló mikroklimájáról, - az istálló hőmérsékletéről (optimális termelési zóna), - az istálló levegőjének páratartalmáról, - az istállón belüli légáramlásról, - a lehűlés nagyságáról, - az istállólevegő szennyezettsége: gázszennyezettségről (széndioxid, ammónia, kén-hidrogén, szén- monoxid), - a szennyezettségéről, élőcsíra-szennyezettségről, - az istálló megvilágításáról, - az istálló szellőztetéséről, - a padozatról, az almozásról, - a zajról.	Rendelkezzen ismeretekkel: Legyen képes a hibák okozta viselkedést felismerni. Ismerje a beavatkozás lehetőségeit.
4.2. Az egészség, a csökkent termelő képesség és betegség		
4.2.1. Az egészséges állat, a csökkent termelő képesség és a beteg állat fogalma és jellemzői	Ismerje az egészséges állat, a csökkent termelőképesség és a beteg állat fogalmát, jellemzőit.	
4.2.2. A beteg állat és a betegség felismerése	Legyen képes felismerni a beteg állatot: - a beteg állat megjelenése (habitus) alapján: testtartás, mozgás, viselkedés, alkat, tápláltság, ápoltság, - a klinikai alapértékek alapján: belső hőmérséklet (láz), pulzusszám, légzésszám, bendőmozgás.	

4.2.3. A betegség kialakulásának okai, lefolyása, gazdasági jelentősége	Ismerje a betegség keletkezésének okait. Külső okok: - élettelenek (kórokok), - mechanikai hatások, - hőmérséklet (hideg, meleg), - sugárzások, - elektromosság, - időjárási tényezők (frontátvonulás), - a szervezet anyagellátásának zavarai (táplálóanyagok, víz, oxigén); - élők (kórokozók): - baktériumok (alakja, méretei, felépítése, szaporodása, toxinjai), - vírusok (alakja, méretei, felépítése), - prionok, - gombák (csoportosítása felépítés és kórokozó képesség szerint, - méretei, szaporodása, szerepe, elterjedése), - paraziták (csoportosítása az élősködés helye és időtartama szerint, kártételük). Belső okok: - alkat, hajlam (diszpozíció). Ismerje a betegség lefolyását, kimenetelét: túlheveny, heveny, félheveny, idült, gyógyulás, szövődmény, halál. Tudja az egészséges állat életjelenségeit: - az egészséges sertés, - szarvasmarha, - juh, - ló, - baromfi viselkedése.	Ismerje az állatbetegségek okozta károk nemzetgazdasági jelentőségét, és a betegség keletkezésének okait. Külső okok: - élettelenek (kórokok): - mechanikai hatások, - hőmérséklet (hideg, meleg), - sugárzások, - elektromosság, - időjárási tényezők (frontátvonulás), - a szervezet anyagellátásának zavarai (táplálóanyagok, víz, oxigén). - Élők (kórokozók): - baktériumok (alakja, méretei, felépítése, szaporodása, toxinjai), - vírusok (alakja, méretei, felépítése), - prionok, - gombák (csoportosítása felépítés és kórokozó képesség szerint, - méretei, szaporodása, szerepe, elterjedése), - paraziták (csoportosítása az élősködés helye és időtartama szerint, kártételük). Belső okok: - alkat, hajlam (diszpozíció). Ismerje a betegség lefolyását, kimenetelét: túlheveny, heveny, félheveny, idült, gyógyulás, szövődmény, halál. Tudja az egészséges állat életjelenségeit: - az etológia fogalma, gazdasági jelentősége, - az egészséges sertés, szarvasmarha, - juh, ló, baromfi viselkedése.
4.3. A betegségek gyógykezelése és megelőzése, az állatok jóléte és az állatvédelem		
4.3.1. Prevenció és gyógyszerhasználat	Ismerje a gyógyszer fogalmát, a gyakrabban használt gyógyszerformákat, a gyógyszerek alkalmazásának a módjait, a gyógyszerhasználat szabályait, előírásait. Tudja az egyszerűbb kezeléseket és életmentő beavatkozásokat, elsősegélynyújtást. Ismerje a nem fertőző betegségek megelőzését. Ismerje a fertőző betegségek megelőzését, a fertőző betegség fogalmát. Ismerje az immunitás fogalmát, formáit, kiemelten a természetes és mesterséges immunitást, a vakcinát és a szérumot.	Ismerje a gyógyszer fogalmát, hatásának feltételeit, a gyakrabban használt gyógyszerformákat, a gyógyszerek alkalmazásának módjait, a gyógyszerhasználat szabályait, előírásait. Tudja az egyszerűbb kezeléseket és életmentő beavatkozásokat, elsősegélynyújtást. Ismerje a nem fertőző betegségek megelőzését. Tudja a fertőző betegségek megelőzését, a fertőző betegség fogalmát. Ismerje az immunitás fogalmát, formáit, kiemelten a természetes és mesterséges immunitást, a vakcinát és a szérumot.

	Tudja az állattartó telepek üzemeltetésének szabályait, az üzemeltetés higiéniját (a személy-, az állat- és a járműforgalom). Ismerje a fertőtlenítés fogalmát, formáit, módjait (mechanikai, fizikai, kémiai, biológiai), a fertőtlenítőszereket és használatukat, a fertőtlenítéssel kapcsolatos munka- és balesetvédelmi szabályokat, a rágcsálók és rovarok irtását. Ismerje a bejelentési kötelezettség fogalmát, módjait.	Tudja az állattartó telepek üzemeltetésének szabályait, az üzemeltetés higiéniját (a személy-, az állat- és a járműforgalom). Ismerje a fertőtlenítés fogalmát, formáit, módjait (mechanikai, fizikai, kémiai, biológiai), a fertőtlenítőszereket és használatukat, a fertőtlenítéssel kapcsolatos munka- és balesetvédelmi szabályokat, a rágcsálók és rovarok irtását. Tudja a bejelentési kötelezettség fogalmát, módjait.
4.3.2. Az állatvédelem törvényi szabályozása	Ismerje az állatvédelem törvényi szabályozását. Ismerje az állattartás általános állatvédelmi szabályait, mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályait. Ismerje az állatszállítás állatvédelmi előírásait, az állatokkal való szakszerű bánásmódokat. Ismerje a vágóállatok levágásának és leölésének állatvédelmi szabályait.	Ismerje az állatvédelem törvényi szabályozását hazánkban és az Európai Unióban. Tudja az állattartás általános állatvédelmi szabályait, mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályait. Ismerje az állatszállítás állatvédelmi előírásait, az állatokkal való szakszerű bánásmódokat. Tudja a vágóállatok levágásának és leölésének állatvédelmi szabályait.

5. Gazdálkodási alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
5.1. A gazdálkodás alapismeretei		
5.1.1. A termelés erőforrásai	Legyen képes a termelés erőforrásainak ismertetésére: - a termelés eszközszerkezete (befektetett eszközök, forgóeszközök, termőföld, munkaerő), - a termelés ráfordításai és költségei, - a termelés eredménye, - fedezeti hozzájárulás.	Legyen képes a termelés erőforrásainak ismertetésére: - a termelés eszközszerkezete (befektetett eszközök, forgóeszközök, termőföld, munkaerő), - a termelés ráfordításai és költségei, - a termelés eredménye, - fedezeti hozzájárulás. Ismerje a mezőgazdasági termelés sajátosságait.
5.1.2. A termelés reálszférája	Legyen képes a termelés reálszférájának ismertetésére: - beszerzés, - termelés, - készletezés, - minőségellenőrzés, - értékesítés.	Legyen képes a termelés reálszférájának részletes ismertetésére: - beszerzés, - termelés, - készletezés, - minőségellenőrzés, - értékesítés.
5.1.3. A termelés pénzügyei	Tudja a termeléssel összefüggő pénzügyi ismereteket: - a pénz szerepe a piacgazdaságban, - pénzforgalom típusai, jellemzői, - hitelezés.	Tudja a termeléssel összefüggő pénzügyi ismereteket: - a pénz szerepe a piacgazdaságban, - pénzügyi rendszer, pénzügyi tevékenysége, - pénzforgalom típusai, jellemzői, - hitelezés, - értékpapírok és tőzsde.
5.2. Vállalkozási alapismeretek		
5.2.1. A vállalkozások csoportosítása	Ismerje a vállalkozás fogalmát, általános jellemzőit. Ismerje a különböző vállalkozási csoportokat:	Ismerje a vállalkozás fogalmát, általános jellemzőit.

	- őstermelői tevékenység jellemzői, működésének szabályai, - egyéni vállalkozás jellemzői, működésének szabályai, - egyéni cég, családi gazdálkodás jellemzői, működésének szabályai, - gazdasági társaságok jellemzői, működésének szabályai, - szövetkezet jellemzői, működésének szabályai.	Ismertesse a különböző vállalkozási csoportokat: - őstermelői tevékenység jellemzői, működésének szabályai, - egyéni vállalkozás jellemzői, működésének szabályai, - egyéni cég, családi gazdálkodás jellemzői, működésének szabályai, - gazdasági társaságok jellemzői, működésének szabályai, - szövetkezet jellemzői, működésének szabályai.
5.2.2. Cégnyilvántartás, cégfelügyelet		Ismerje a cégnyilvántartás fogalmát, szerepét, a cégek törvényességi felügyeletét, szerepét.
5.2.3. Kamarák szerepe	Ismerje a gazdasági kamarák szerepét, az általuk nyújtott szolgáltatások körét.	Ismerje a gazdasági kamarák nemzeti és nemzetközi szerepét.
5.2.4. A vállalkozás beindítása	Rendelkezzen ismeretekkel a vállalkozások beindításáról: - alapfeltételek, - a beindítás lépései.	Tudja a vállalkozási formák közötti választás szempontjait. Rendelkezzen ismeretekkel a vállalkozások beindításáról: - alapfeltételek, - a beindítás lépései, - elszámolási, számviteli rendszer, - üzleti terv készítése.
5.2.5. A munkaviszony és jellemzői	Ismerje a munkaviszonyt és jellemző tulajdonságait: - munkaviszony keletkezése, megszűnésének, megszüntetésének esetei, - munkáltató, munkavállaló jogai és kötelezettségei, - munkáltató, munkavállaló kártérítési felelőssége, - munkaügyi vita.	Ismerje a munkaviszonyt és jellemző tulajdonságait: - általános jogi ismeretek, - munkaviszony keletkezése, megszűnésének, megszüntetésének esetei, - munkáltató, munkavállaló jogai és kötelezettségei, - munkáltató, munkavállaló kártérítési felelőssége, - munkaügyi vita.
5.3. Marketing		
5.3.1. A marketing fogalom köre	Rendelkezzen ismeretekkel az egyes alapfogalmakról (szükséglet, igény, kereslet, kínálat)	Rendelkezzen ismeretekkel a marketing kialakulásáról, fejlődéséről, alkalmazási területeiről.
5.3.2. Piaci ismeretek	Ismerje a piaci alapfogalmakat, piaci formákat.	Ismerje a piaci alapfogalmakat, piaci formákat.
5.3.3. Marketing mix	Legyen képes ismertetni a marketing mix fogalmát és elemeit (4P).	Legyen képes ismertetni a marketing mix fogalmát és elemeit (4P).
5.3.4. Marketing terv	Legyen képes ismertetni a marketing terv fogalmát és felépítését.	Legyen képes ismertetni a marketing terv fogalmát és felépítését, készítési folyamatát.
5.3.5. Termék életciklus	Tudja a termék életciklus fogalmát, és fázisait.	Tudja a termék életciklus fogalmát, és fázisait.
5.3.6. Marketingkommunikáció	Ismerje a kommunikáció fogalmát, fajtáit, eszközrendszerét, a kommunikáció folyamatát.	Ismerje a kommunikáció fogalmát, fajtáit, eszközrendszerét, a kommunikáció folyamatát.
5.4. Európai Unió ismeretek		
5.4.1. Az Európai Unió kialakulása és intézmény rendszere	Rendelkezzen ismeretekkel a Közös Agrárpolitikáról (KAP). Rendelkezzen ismeretekkel az Európai Unió agrárszabályozásáról. Rendelkezzen ismeretekkel az Európai Unió vidékfejlesztési politikájáról. Rendelkezzen ismeretekkel a Strukturális alapokról, a nemzeti támogatások rendszeréről, pályázati rendszerekről. Rendelkezzen ismeretekkel az agrár környezetvédelmi szabályozásról.	

6. Gazdálkodási alapgyakorlatok

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
6.1. Adózási ismeretek		
6.1.1. Jövedelemadó bevallás elkészítése	Rendelkezzen ismeretekkel a jövedelemadó-bevallás elkészítése terén: - főállású egyéni vállalkozó esetén, - másodállású egyéni vállalkozó esetén, - őstermelő esetében, - családi gazdálkodás esetében, - alkalmazott esetében.	
6.1.2. Járulékfizetési kötelezettségek teljesítése	Rendelkezzen ismeretekkel a járulékfizetési kötelezettségek teljesítéséről: - munkáltatót terhelő járulékok, - munkavállalót terhelő járulékok, - környezetvédelmi termékdíj.	Rendelkezzen ismeretekkel a járulékfizetési kötelezettségek teljesítéséről: - munkáltatót terhelő járulékok, - munkavállalót terhelő járulékok, - idegenforgalmi hozzájárulás, - útalap hozzájárulás, - környezetvédelmi termékdíj.
6.1.3. Társadalombiztosítási eljárások rendszere	Rendelkezzen ismeretekkel a társadalombiztosítási eljárások rendszeréről: - egészségügyi szolgáltatások, - táppénz jogosultságok, - betegszabadság, - csecsemőgondozási díj.	Rendelkezzen ismeretekkel a társadalombiztosítási eljárások rendszeréről: - egészségügyi szolgáltatások, - táppénz jogosultságok, - betegszabadság, - terhességi és gyermekágyi segély.
6.1.4. Jogkövetelmények, jogorvoslat az adózási rendszerben	Ismerje a jogkövetelmények, jogorvoslat fogalmát és szerepét az adózási rendszerben.	
6.2. Vállalkozás gyakorlata		
6.2.1. Vállalkozás létesítése, átalakítása és megszüntetése	Ismerje a vállalkozások létrejöttének, átalakulásának és megszűnésének okait, módjait.	
6.2.2. A vállalkozás feltételei	Ismerje a vállalkozás tárgyi és személyi feltételeit és azok kialakítását.	
6.2.3. Az üzleti terv	Ismerje az üzleti terv fogalmát, célját, alapelveit és felépítését.	Tudja az üzleti terv fogalmát, célját, alapelveit és felépítését.
6.2.4. Piackutatás	Ismerje a piackutatás fogalmát, módszereit és folyamatait.	
6.2.5. Piacbefolyásoló tényezők	Ismerje a piacbefolyásoló tényezőket (kínálat, kereslet, állam).	
6.2.6. Értékesítési módok és az értékesítést befolyásoló tényezők	Ismerje az értékesítés fogalmát, folyamatát és az azt befolyásoló tényezőket.	Tudja az értékesítés fogalmát, folyamatát és az azt befolyásoló tényezőket.
6.2.7. A beszerzés és az azt befolyásoló tényezők	Ismerje a beszerzés fogalmát, folyamatát és az azt befolyásoló tényezőket.	Tudja a beszerzés fogalmát, folyamatát és az azt befolyásoló tényezőket.
6.2.8. Logisztika	Tudja a logisztika fogalmát és feladatát.	

6.2.9. Pályázkészítés	Ismerje a pályázkészítés formai és tartalmi követelményeit.	Ismerje a pályázkészítés formai és tartalmi követelményeit és a kapcsolódó feladatokat (pályázatfigyelés, tanulmányok készítése, utógondozás, monitoring adatszolgáltatás).
6.3. Adminisztráció		
6.3.1. Bizonylati elv és fegyelem	Ismerje a bizonylati elv és fegyelem fogalmát és jogi hátterét (számviteli törvény). Ismerje a bizonylatok fajtáit. Tudja a számla, a készpénzfizetési számla, az átutalásos számla a nyugta, a készpénzátvételi-elismervény kiállítás módját.	
6.3.2. Eszköz-, anyag- és készletnyilvántartás gyakorlati ismeretanyaga. Leltározás, selejtezés gyakorlati ismeretanyaga	Rendelkezzen ismeretekkel a leltározásról (cél, folyamat, dokumentáció) és a készletnyilvántartásról (szerepe, alapja, módja, bizonylatai).	
6.3.3. Termelői regisztráció	Ismerje az őstermelői igazolvány kiváltását, a támogatásigénylés folyamatát.	Ismerje az őstermelői igazolvány kiváltását, az MVH regisztráció és a támogatás igénylés folyamatát.
6.4. Kommunikáció		
6.4.1. Információ források kezelése és használata	Legyen képes kezelni az információforrásokat. Alapszinten tudja használni az infokommunikációs irodai eszközöket (irodai eszközök, számítógép, szkennel, telefon, fax, iratmegsemmisítő).	Magabiztosan tudja használni az infokommunikációs irodai eszközöket (irodai eszközök, telefon, fax, szkennel, iratmegsemmisítő).
6.4.2. A kommunikáció módszerei, eszközei és szabályai	Ismerje az üzleti levelezés szabályait, a kommunikáció módszereit, eszközeit. Ismerje az üzleti tárgyalás menetét, kiértékelésének módját.	Ismerje és tudja alkalmazni az üzleti levelezés szabályait, a kommunikáció módszereit, eszközeit.

7. Műszaki ismeretek

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
7.1. Műszaki alapismeretek		
7.2. Gépelemek	Ismerje a legfontosabb gépelemeket: Kötőgépelemek, kötések. Forgómozgást közvetítő gépelemek. Forgást átszármaztató gépelemek.	Ismerje a legfontosabb gépelemeket: Kötőgépelemek, kötések. Forgómozgást közvetítő gépelemek. Forgást átszármaztató gépelemek.
7.3. Mezőgazdasági erőgép felépítése és működése	Belső égésű motorok: Ismerje a belső égésű motor fogalmát, szerkezeti elemeit és azok jellemzőit. Ismerje a kerekes traktorok járó-, kormány- és fékszerkezetét.	Belső égésű motorok: Ismerje a belső égésű motor fogalmát, szerkezeti elemeit és azok jellemzőit, a belső égésű motorok működését. Ismerje a kerekes traktorok járó-, kormány- és fékszerkezetét.
7.4. Állattenyésztés épületei, gépei	Ismerje az állattartó telepek épületeit, legfontosabb berendezéseit, gépeit.	Ismerje az állattartó telepek épületeit, épület szerkezeteket, az épületek belső kialakításának szempontjait. Ismerje az állattartó épületek klímaszabályozását, itató berendezéseit, az etetés és takarmánykiosztás gépeit. Ismerjen egy modern számítógépes takarmányozási rendszert.

		Ismerje a trágyaeltávolítás és hígtrágyakezelés gépeit és berendezéseit, a hígtrágya biogázként történő hasznosítását. Ismerje a fejés gépeit, berendezéseit, azok kialakítását, működését. Ismerje a keltetőgépek kialakítását, működését.

8. Munkavédelem

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
8.1. Munkavédelmi alapismeretek	Ismerje a munkavédelem fogalmát (munkabiztonság-munkaegészségügy), a munkahelyi egészség és biztonság jelentőségét, a szervezett munkavégzésre vonatkozó munkabiztonsági és munkaegészségügyi követelményeket, továbbá ennek megvalósítására szolgáló törvénykezési, szervezési, intézményi előírások jelentőségét. Ismerje a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat, és a megelőzés lehetőségeit, a biztonsági berendezések, egyéni védőeszközök és szervezési intézkedések fogalmát, fajtáit, és rendeltetésüket.	
8.2. Munkahelyek kialakítása	Ismerje a munkahelyek kialakításának általános szabályait. Ismerje az alapvető feladatokat a tüzmelőzés és a tüzelhárítás érdekében. Ismerje a munkahelyi hulladékkezelés, a hulladékgazdálkodás, környezetvédelem célját, eszközeit.	Ismerje az alapvető jelzéseket, feliratokat, biztonsági szín-és alakjeleket.
8.3. Munkavégzés személyi feltételei	Ismerje a munkavégzés személyi feltételeit: a jogszerű foglalkoztatás, munkaköri alkalmasság, foglalkoztatási tilalmak fogalmát.	Ismerje a munkavégzés személyi feltételeit: a jogszerű foglalkoztatás, munkaköri alkalmasság, foglalkoztatási tilalmak fogalmát.
8.4. Munkaeszközök biztonsága	Ismerje az alapvető munkaeszközök halmazait, dokumentációit.	Ismerje az alapvető munkaeszközök halmazait, dokumentációit.
8.5. Munkakörnyezeti hatások	Ismerje az alapvető veszélyforrásokat a munkahelyeken (pl. zaj, rezgés, veszélyes anyagok és keverékek, stressz) és a védekezés lehetőségeit.	Ismerje az alapvető veszélyforrásokat a munkahelyeken (pl. zaj, rezgés, veszélyes anyagok és keverékek, stressz) és a védekezés lehetőségeit. A kockázat fogalmát, felmérését és kezelését.
8.6. Munkavédelmi jogi ismeretek	Ismerje a balesetek és munkabalesetek valamint a foglalkozási megbetegedések fogalmát.	Ismerje a munkavédelem szabályrendszerét, az alapvető jogokat és kötelezettségeket. Ismerje a balesetek és munkabalesetek valamint a foglalkozási megbetegedések fogalmát.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletek (pl. szemelvények, fényképek, ábrák) a tételsorba építve	NINCS	Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletek (pl. szemelvények, fényképek, ábrák) a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán a részletes követelményekben meghatározott témakörökből történik átfogó számadás. A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra. Az írásbeli feladatok alapvetően ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, folyamatleírás, ábra elemzése, egyszerű választás, négyféle asszociáció, ötféle asszociáció, igaz-hamis választás, mennyiségi összehasonlítás és számítási példákban állhatnak.

A gazdasági alapismeretek és gazdasági alapgyakorlatok témaköreinek részaránya nem haladhatja meg az adott feladatlapra szereplő összes írásbeli feladat 20%-át.

Az írásbeli feladatlap minimum 10%-ban kell, hogy tartalmazzon szakmai számítási feladatokat az állattenyésztés, és a takarmányozástan témakörök egyikeből. A számításhoz szükséges feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak, és igazodnak a témakörök gyakorló típuspéldáihoz.

Az írásbeli feladatlap legalább 60%-ban kell, hogy tartalmazzon feladatokat az állattenyésztés, takarmányozástan, valamint minimum 10%-ban állatok egészségvédelme, illetve anatómia és élettan, és műszaki ismeretek témakörökből.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján kell, hogy történjen. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll. A vizsgázó a feleleténél a feladathoz kapcsolódó mellékleteket, szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. A szóbeli tételek feladatainak kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tétel két feladtból áll:

- „A” feladat: az ágazati szakmai ismeretek kifejtésére vonatkozik,
- „B” feladat: a gazdálkodási alapismeretek, gazdálkodási alapgyakorlatok ismereteire vonatkozik.

Témakörök

„A” feladat

Állattenyésztés:

- alapfogalmak, értékmérők,
- a gazdasági állatok nemesítése,
- elhelyezés, ápolás.

Anatómia és élettan:

- a gazdasági állatok testének anatómiai felépítése, a testtájak csontos alapja, az emlősök és madarak testtájai,
- a gazdasági állatok emésztőkészülékének felépítése, az emésztés folyamata és az anyagforgalom,
- a gazdasági állatok hím és női nemi készülékének anatómiai felépítése és működése, a szaporodás.

Takarmányozás:

- a takarmányok alkotórészei, takarmányozási alapismeretek,
- takarmányismeret,
- a gazdasági állatok táplálékanyag szükséglete, a takarmányozás gyakorlati végrehajtása.

Állatok egészségvédelme:

- az állat és környezete,
- az egészség, a csökkent termelőképesség és betegség,
- a betegségek gyógykezelése és megelőzése, az állatok jóléte és az állatvédelem.

Munkavédelem:

- munkavédelmi alapismeretek,
- munkakörnyezeti hatások,
- munkavédelmi jogi ismeretek.

„B” feladat

Gazdálkodási alapismeretek:

- a gazdálkodás alapismeretei,
- vállalkozási alapismeretek,
- marketing,
- Európai Unió ismeretek.

Gazdálkodási alapgyakorlatok:

- adózási ismeretek,
- vállalkozás gyakorlata,
- adminisztráció,
- kommunikáció.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30 illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	3 pont	2 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése.	24 pont	16 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása, személyes kompetenciák	3 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán a részletes követelményekben meghatározott témakörökből történik átfogó számadás. A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra. Az írásbeli feladatok alapvetően ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás, ábra elemzése, megadott szempontok szerinti esettanulmány értelmezése, egyszerű választás, négyféle asszociáció, ötféle asszociáció, igaz-hamis választás, mennyiségi összehasonlítás és számítási példák állhatnak.

A gazdasági alapismeretek és gazdasági alapszabványok, témakörök részaránya nem haladhatja meg az adott feladatlapon szereplő összes írásbeli feladat 20%-át. A gazdasági feladatok alapjául a vizsga napján érvényes jogszabályok szolgálnak, ugyanakkor a négy tanév hosszúságú képzési idő miatt az érettségiben kerülni kell a különösen friss adóváltozások kikérdezését.

Az írásbeli feladatlap legalább 60%-ban kell, hogy tartalmazzon feladatokat az állattenyésztés, takarmányozás, állatok egészségvédelme, illetve minimum 10%-ban anatómia és élettan, valamint műszaki ismeretek témakörökből.

A számításos feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak, és igazodnak a tankönyvek gyakorló típuspéldáihoz. Az írásbeli feladatlap minimum 10%-ban kell, hogy tartalmazzon szakmai számítási feladatokat az állattenyésztés, a takarmányozás, témakörök egyikéből.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a központilag összeállított tételsorból húzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll. A vizsgázó a feleleténél a feladatba épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 db tételből áll, tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli feladatok címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján központilag kell meghatározni.

A szóbeli tétel két feladtból áll:

- „A” feladat: az ágazati szakmai ismeretek kifejtésére vonatkozik,
- „B” feladat: a gazdálkodási alapismeretek, gazdálkodási alapszabványok ismereteire vonatkozik.

Témakörök

„A” feladat

Állattenyésztés I.

- alapszabványok, értékmérők,
- a gazdasági állatok nemesítése,

- elhelyezés, ápolás.

Anatómia és élettan I.

- a gazdasági állatok testének anatómiai felépítése, a testtájak csontos alapja, az emlősök és madarak testtájai,
- a gazdasági állatok emésztőkészülékének felépítése, az emésztés folyamata és az anyagforgalom,
- a gazdasági állatok hím és női nemi készülékének anatómiai felépítése és működése, a szaporodás.

Takarmányozás

- a takarmányok alkotórészei, takarmányozási alapismeretek,
- takarmányismeret,
- a gazdasági állatok táplálóanyag szükséglete, a takarmányozás gyakorlati végrehajtása.

Állatok egészségvédelme I.

- az állat és környezete,
- az egészség, a csökkent termelő képesség és betegség,
- a betegségek gyógykezelése és megelőzése, az állatok jóléte és az állatvédelem.

Munkavédelem:

- munkavédelmi alapismeretek,
- munkakörnyezeti hatások,
- munkavédelmi jogi ismeretek.

„B” feladat

Gazdálkodási alapismeretek

- a gazdálkodás alapismeretei,
- vállalkozási alapismeretek,
- marketing,
- Európai Unió ismeretek.

Gazdálkodási alapszabványok

- adózási ismeretek,
- vállalkozás gyakorlata,
- adminisztráció,
- kommunikáció.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30 illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése.	24 pont	16 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása, személyes kompetenciák	4 pont	2 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

KERTÉSZET ÉS PARKÉPÍTÉS ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

KERTÉSZETI ÉS PARKÉPÍTÉSI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A kertészeti és parképítési ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi követelményei a XXXIV. Kertészet és Parképítés ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 581 02 Parképítő és -fenntartó technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Tudja megfelelő helyen és módon alkalmazni a szakmai fogalmakat.	Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes az előadás tartalmát következetesen, logikusan felépíteni.	Előadásmódja a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával valósuljon meg.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a kérdező tanár által feltett kérdéseket megérteni, lényegre törően válaszolni.	Legyen képes a tétel kifejtésének befejezése után részt venni a vizsgabizottság által kezdeményezett beszélgetésben, és legyen képes a feltett kérdéseket megérteni, azokra pontosan, lényegre törően válaszolni.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Lényegkiemelés	Tudja megkülönböztetni a lényeges és kevésbé lényeges szakmai ismeretanyagokat.	
2.2. Elvonatkoztatás képessége	Ismerje a tények és a törvényszerűségek közötti összefüggések alkalmazását.	
2.3. Gyakorlatias feladatértelmezés	Legyen képes határozottan, a gyakorlati szempontok figyelembevételével feladatokat végrehajtani.	

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A vezetői utasítások betartása, irányíthatóság	Legyen képes a munkahelyi vezető utasításainak megbízható, maradéktalan végrehajtásáról számot adni.	
3.2. Felelősségtudat	Tudjon a felelősségteljes munkavégzéshez elengedhetlen ismeretekről, a cselekedetek	

	következményeiről, az átgondolt, tudatos döntéshozatalra és végrehajtásra való törekvésről számot adni.	
3.3. Szorgalom, igyekezet	Legyen képes a pontos és gyors feladat-végrehajtás érdekében ismeretanyagának folyamatos bővítéséről számot adni.	

4. Önállóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Szervezőképesség a munkafolyamatok végrehajtásában	Legyen képes az egyes mezőgazdasági (kertészeti) munkafolyamatok végrehajtásának szakszerű megszervezésében történő közreműködésről számot adni.	
4.2. Önállóság a problémamegoldás területén	Legyen képes a problémamegoldás területén a felmerülő hibák, hiányosságok önálló kiküszöbölésére.	

5. Ismeretek gyakorlati alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Ismeretek helyén való alkalmazása	Legyen képes jó emlékezőképessége alapján az ismeretek megőrzésére és ezen keresztül a helyükön való alkalmazására.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. A növények külső, belső felépítése, növényrendszertan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Növények külső, belső felépítése	Ismerje az alábbiakat: - a gyökér, a szár, a levél fogalma, feladata, típusai, módosulásai, - a virág, a virágzat fogalma, részei, - a termés fogalma, csoportosítása, valódi és áltermés, - a sejt részei, - a növényi szövetek, - a növényi szervek működése (gyökér, szár, levél, virág, termés).	
1.2. Növényrendszertan	Ismerje a rendszerezés alapjait: - mesterséges, természetes rendszer, - rendszertani kategóriák,	

	- faj, fajta fogalma, - kettős nevezéktan. Ismerje a kertészetben jelentős törzseket, osztályokat: mohák, harasztok, nyitvatermők, zárvatermők. Ismerje a fontosabb két- és egyszikű növénycsaládokat.	

2. A kertészeti termesztés tárgyi feltételei, éghajlat, talajművelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A kertészeti termesztés tárgyi feltételei	Ismerje és ismerje fel az alábbiakat: - kertészeti termesztésben előforduló termesztő berendezések (üvegházak, növényágyak, fóliás berendezések), - kiegészítő építmények (tárolók), - termesztőedények (cserepek, szaporítóládák, - tálcák), - kertészeti szerszámok (pl. ásó, gereblye, kapa, metszőolló).	
2.2. Éghajlat	Ismerje - a növények növekedését befolyásoló éghajlati tényezőket, - általános meteorológiai fogalmakat: időjárás, éghajlat, légkör, légkör összetétele, légnyomás, szél, csapadék, léghőmérséklet, talajhőmérséklet, páratartalom, napsütés, - éghajlattani alapismereteket: éghajlatok osztályozása, makroklíma, mikroklíma, - Magyarország éghajlatát.	
2.3. Talaj	Ismerje - a talaj fogalmát, - a talajok fontosabb tulajdonságait (kötöttség, kémhatás, szerkezet, víz, levegő-, hő-, tápanyag-gazdálkodás), - a talajok osztályozását, - a kertészeti földnemeket és közegeket. Tudja a talaj helyszíni vizsgálatát elvégezni (előzetes tájékozódás, bejárás). Tudjon - talajmintát venni (szelvényminta, átlagminta), - talajmintákat előkészíteni laboratóriumi vizsgálatra, - egyszerű talajvizsgálatokat végezni (pH-érték, szerkezeti elemek, talajkötöttség, mésztartalom).	Ismerje - a talaj képződését - a talajok összetételét, - a talajtulajdonságok vizsgálatát.

2.4. Talajművelés	Ismerje a talajművelés célját és alapelveit. Ismerje a talajművelési eljárásokat, és azok eszközeit, a gépeik használatát: szántás, tárcsázás, kultivátorozás, boronálás, simítózás, hengerezés, a talajmaró és a mélylazító.	Ismerje a talajművelési rendszerek kialakítását.

3. Trágyázás és öntözés, növényvédelem

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Trágyázás	Ismerje a trágyázás célját. Ismerje a trágyafélék csoportosítását: - szerves trágyák (istállótrágya fogalma, összetétele, kezelése, tárolása, zöldtrágya, egyéb szerves trágyák), - műtrágyák (nitrogén-, foszfor-, káliumtartalmú, mikroelem-trágyák) jellemzőit, használatuk lehetőségeit és tárolásukat. Ismerje a szerves trágya és a műtrágya környezettudatos felhasználását. Ismerje a szerves trágyákat (istállótrágya, zöldtrágya, egyéb növényi eredetű szerves trágyák, komposzttrágyák). Ismerje a műtrágyákat (egyszerű, összetett, kevert és mikroelem trágyák). Tudja az alapvető trágyázási eljárásokat.	Ismerje a szerves trágyázás és a műtrágyázás hatásának összefüggéseit, környezetvédelmi vonatkozásait.
3.2. Öntözés	Tudja az öntözés jelentőségét. Ismerje az öntözés célját - vízpótló, - frissítő, - párasító, - nedvességtároló, - trágyázó (lombtrágyázás), - beiszapoló. Ismerje az öntözővíz tulajdonságait (keménység, hőfok és szennyezettség). Ismerje az öntözési módokat (felületi, esőszerű, és csepegtető öntözés). Tudja meghatározni az öntözés időpontját és az öntözővíz mennyiségét (öntözési norma, idénynorma, öntözési forduló).	Ismerje az öntözés célját, és a - kelesztő, - talajátmosó, - színező és - fagy elleni öntözést. Ismerje az öntözővíz tulajdonságai közül az: ásványi sótartalmát. Ismerje az öntözési módok közül az altalajöntözést.
3.3. Növényvédelem	Ismerje a legfontosabb, a növényeket károsító élő szervezetek (vírusok, baktériumok, gombák, állati kártevők) életfeltételeit, károsításuk megjelenési formáit (kór- és kárképek).	Ismerje a növényvédelem jelentőségét, tárgyát, rövid történetét, feladatát. Ismerje a kertészeti kultúrák legfontosabb gyomnövényeit.

	Ismerje a növényvédelem módjait, az előrejelzést, megelőzést, és a védekezést. Ismerje a komplex és integrált növényvédelmet.	Ismerje a növényvédőszereket, azok felhasználását, tárolását. Ismerje a környezetvédelem szerepét a növényvédelemben. Ismerje fel a legfontosabb kórokozók (vírusok, baktériumok, gombák) és állati kártevők károsítását (kór- és kárképek). Tudjon permetléösszetétel-számítást végezni. Ismerje a permetlé készítésének szabályait, a permetlevek bekeverését (gyakorlatilag nem mérgező szerekkel).

4. A termesztés, növényápolás gépei

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A talajművelés gépei	Ismerje a talajművelő gépeket. Ismerje az ekék feladatát, típusait, beállítását. Ismerje a boronák feladatát, típusait, működésüket. Ismerje a tárcsák, kultivátorok felépítését, működését, beállítását. Ismerje a lazítókat és a hengereket. Ismerje a talajmarókat. Ismerje az ásógépet és a magágykészítőket. Ismerje a talajművelő gépek (tárcsa, kultivátor, talajmaró, boronák, lazítók, hengerek, rotációs kapák) működését és beállítását.	Ismerje a talajművelő gépek szerkezetének, működésének áttekintését, a csatlakoztatások, beállítások, az üzemeltetés és a karbantartás gyakorlását a rendelkezésre álló eszközökkel (ágyeke, tárcsa, kultivátor, talajmaró, boronák, lazítók, hengerek, rotációs kapák).
4.2. Szerves- és műtrágyaszóró gépek	Ismerje az istállótrágyaszórók felépítését, működését, szabályozását. Ismerje a műtrágyaszórók felépítését, működését, szabályozását (szilárd és folyékony műtrágyák kijuttatása).	Ismerje a hígtrágyával kapcsolatos tudnivalókat. Ismerje az istállótrágya-szórók és a műtrágyaszórók csatlakoztatását az erőgéphez, beállításukat, üzemeltetésüket, karbantartásukat.
4.3. A növényvédelem gépei	Ismerje a növényvédő gépek csoportosítását (permetezők, porozók, nagyüzemi és háti permetezők, légi növényvédelem). Ismerje a hidraulikus porlasztású gépek, légporlasztásos gépek és szállítólevegős gépek fő részeit, működését. Ismerje a porozógépeket. Ismerje a háti permetezőket (szivattyús, légszivattyús, légporlasztásos). Ismerje a szórófejek jelentőségét. Tudjon permetléösszetétel számítást végezni, és ismerje a növényvédelmi gépeket beállítását. Ismerje az üzemeltetés környezetvédelmi hatását.	Ismerje a cseppképzési módokat. Ismerje a szórószerkezetek, a ködpermetezés gépeit. Ismerje a csávázókat. Ismerje a permetezőgépek automatikáit. Ismerje a cseppnagyság jelentőségét.

4.4. A szállítás, rakodás gépei	Ismerje a szállítás, rakodás gépeit. Ismerje a biztonsági előírásokat a szállítás és a rakodás gépeire vonatkozóan.	
4.5. Az öntözés gépei	Ismerje az öntözési módokat (felületi, esőztető, mikro-, öntözés), az öntözőberendezések fő egységeit (stabil, félstabil öntözőtelep és eszközeik). Ismerje a tápanyag-utánpótlást öntözéssel és a mikroöntözést.	Ismerje az esőztető és csepegtető öntözés berendezéseinek főbb egységeit (szivattyúk, vezetékek, kötőelemek, mágnes szelepek, szórófejek, fúvókák, csepegtető testek, zárószerkezetek).

5. A gazdálkodás alapismeretei

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A termelés erőforrásai és a termelési folyamat elemzése	Ismerje a termelés eszközrendszerét (befektetett eszközök, forgóeszközök, termőföld, munkaerő). Ismerje a termelés ráfordításait és költségeit, a termelés eredményét.	
5.2. A termelési folyamat szervezése	Ismerje az alábbi fogalmakat: - beszerzés, - termelés, - készletezés, - minőségellenőrzés, - értékesítés.	
5.3. A termelés pénzügyei	Ismerje a pénz szerepét a piacgazdaságban. Ismerje a pénzintézeti rendszert, pénzintézetek tevékenységét, a pénzforgalom típusait, jellemzőit, a hitelezést, az értékpapírokat és a tőzsdét.	
5.4. Vállalkozások alapítása	Ismerje a vállalkozások csoportosítását, a vállalkozási formákat, jellemzőiket és alapításukat, az alapítás folyamatát, a szükséges dokumentumokat, a cégbejegyzést és a cégfelügyeletet. Ismerje a vállalkozási formák közötti választás szempontjait.	
5.5. A vállalkozás működtetése	Ismerje a vállalkozások adózását, az adózási alapfogalmakat. Ismerje a munkaviszony jellemző tulajdonságait: munkaviszony keletkezése, megszűnésének, megszüntetésének esetei munkáltató, munkavállaló jogai és kötelezettségei munkáltató, munkavállaló kártérítési felelőssége, munkaügyi vita.	
5.6. Marketing	Ismerje a marketing és a piac fogalmát, a piackutatás formáit és a marketingmix elemeit.	

5.7. Fogyasztóvédelem	Ismerje az alábbi alapfogalmakat: tudatos fogyasztó, vállalkozás, forgalmazó, termék és szolgáltatás, eladási ár és egységár, fogyasztói érdekek képviselését ellátó egyesületek, kellékszavatosság, jótállás. Ismerje az ár feltüntetésének és a gyermek- és fiatakorúak védelmét szolgáló előírásait. Ismerje a panaszkezelés menetét, dokumentumait.	

6. A zöldfelületek csoportosítása, a zöldfelületi növénycsoportok fenntartása, a városi zöldfelületek jelentősége

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A kertfenntartás alapfogalmai	Ismerje a zöldfelület, kert, park, zöldövezet és a zöldfelület-gazdálkodás fogalmát.	Ismerje a parkfenntartásban használt mértékegységeket.
6.2. Zöldfelületek csoportosítása, zöldfelületi rendszerek	Ismerje a zöldterületek csoportosítását, a kerttípusokat.	Ismerje a városi zöldfelületek történeti áttekintését.
6.3. Városi zöldfelületek jelentősége	Ismerje a tervezés, az építés és a fenntartás kapcsolatát, a zöldterületek gazdasági jelentőségét. Ismerje a zöldfelületek osztályozását. Ismerje a zöldfelületek fenntarthatóságát. Ismerje a zöldfelület-védelmet.	Ismerje a zöldfelületek fenntartástervezését.
6.4. Zöldfelületek növénycsoportjainak fenntartása		
6.4.1. Fűfelületek fenntartása	Ismerje a fűfelületek jelentőségét, csoportosítását. Ismerje az alábbi fogalmakat, munkafolyamatokat - gyep, - pázsit, - virágos gyep, - fűmagkeverékek, - tápanyag-utánpótlás, fenntartó trágyázás, - fűfelületek öntözése, - fűfelületek növényvédelme, - fűfelületek talajápolása, - kaszálás, - kaszálék gyűjtése, - gyepszélvágás, - lombgyűjtés, - gyepszellőztetés, gereblyezés, - homokszórás, - hengerezés, tömörítés, - takarítás, - felújítás, felülvetés.	
6.4.2. Egy- és kétnyári virágfelületek fenntartása	Ismerje a virágfelületek csoportosítását. Ismerje az egy- és kétnyári virágfelületek fenntartását. Ismerje	

	az egynyári virágfelületek általános ápolási munkáit. Ismerje az egynyári virágfelületek öntözését, az egynyáriak tápanyag-utánpótlását, talajápolását, növényvédelmét, speciális ápolási munkáit. Ismerje a kétnyári virágfelületek jelentőségét, a kétnyári virágfelületek fenntartását.	
6.4.3. Évelő virágfelületek fenntartása	Ismerje az évelő virágfelületek jelentőségét, fenntartási munkáit. Ismerje az évelők általános ápolási munkáit. Ismerje az évelőágyak öntözését. Ismerje az évelőágyak tápanyag-utánpótlását. Ismerje az évelőágyások talajpótlását. Ismerje az évelő virágfelületek növényvédelmét, speciális ápolási munkáit.	
6.4.4. Lombhullató díszfák fenntartása	Ismerje a díszfák, jelentőségét, csoportosítását. Ismerje a díszfák ápolási munkáit, öntözését, tápanyag-utánpótlását, a talaj ápolását, növényvédelmét, a díszfák koronaformáit, a metszését, ifjító metszését. Ismerje az idős fák speciális ápolási munkáit. Ismerje a faértékelési módszereket. Ismerje az alábbi fogalmakat: - odúkezelés, - koronabiztosítás, - átültetés, - fakivágás, - kalodázás, - talajszellőztetés.	
6.4.5. Díszcserjék fenntartása	Ismerje a díszcserjék - jelentőségét, - csoportosítását, - ápolási munkáit, - öntözését, - tápanyag-utánpótlását, - talajápolását, - növényvédelmét, - alakító és fenntartó metszését, - ifjító metszését. Ismerje a sövények metszését.	
6.4.6. Örökzöld dísznövények fenntartása	Ismerje az örökzöldek - jelentőségét, - csoportosítását, - öntözését, - tápanyag-utánpótlását, - talajápolását, - növényvédelmét,	

	- speciális ápolási munkáit, - metszését. Ismerje az örökzöld sövények nyírását. Ismerje a téliesítést és az örökzöldek karózását.	
6.4.7. Edényes növények fenntartása	Ismerje az edényes növények - jelentőségét, - öntözését, - tápanyag-utánpótlását, - talajápolását, - növényvédelmét, - speciális ápolási munkáit.	
6.4.8. Kúszónövények fenntartása	Ismerje a kúszónövények - jelentőségét, - öntözését, - fenntartó trágyázását, - talajápolását, - növényvédelmét, - speciális ápolási munkáit.	
6.4.9. Talajtakaró növények fenntartása	Ismerje a talajtakaró növények - jelentőségét, - általános fenntartási munkáit, - speciális fenntartási munkáit.	
6.4.10. Rózsafelületek fenntartása	Ismerje a rózsafelületek - jelentőségét, - öntözését, - tápanyag-utánpótlását, - talajápolását, - növényvédelmét. Ismerje az alábbi fogalmakat: - takarás, - nyitás, - vadalás, - kötözés, - ifjítás.	
6.4.11. Sziklakertek fenntartása	Ismerje a sziklakertek jelentőségét, csoportjait. Ismerje a szárazon rakott támfalakat, kerti lépcsőket. Ismerje a kőlapos utakat. Ismerje a sziklakertek - öntözését, - tápanyag-utánpótlását, - növényvédelmét, - talajápolását. Ismerje az alábbi fogalmakat: - metszés,	

	- visszaszorítás, - talajtakarás megújítása. Ismerje az elnyílt virágok, száraz növényi részek eltávolítását, a lombgyújtást, a kövek igazítását, a pótlást és a felújítást.	
6.4.12. Sírkültetések fenntartása	Ismerje az általános zöldfelület-fenntartási munkákat az évszakoknak és a kegyeleti, temetőlátogatási ünnepeknek megfelelően. Ismerje a pázsit gondozási munkáit, a sövényápolást és a nyírást.	
6.4.13. Fűborítású sportpályák fenntartása	Ismerje a fűborítású sportpályák - öntözését, - tápanyag-utánpótlását, - növényvédelmét.	

7. Gépek, kézi eszközök üzemeltetése, karbantartása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A kertészeti kisgépek üzemeltetése	Ismerje a kertészetben leggyakrabban használatos kisgépek (fűnyírók, gépi fűrészek, sövénynyírók, takarító, síkosság-mentesítő, lombszívó gépek) üzemeltetését, karbantartását, javítását.	
7.2. Gépek, kézi eszközök karbantartása	Ismerje a főbb karbantartási tevékenységeket. Ismerje a gépek, eszközök tisztítását.	

8. Növényismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Bevezetés a növényismeretbe	Ismerje a kettős nevezéktant (binominális nomenklatúra). Ismerje a faj feletti rendszertani egységeket. Ismerje a faj alatti természetes és mesterséges rendszertani egységeket. Ismerje a fajták elnevezésének szabályait. Ismerje a növények származását. Ismerje a dísnövények csoportosítását.	Ismerje a növényföldrajz alapfogalmait. Ismerje az életforma fogalmát.
8.2. Gyomnövények	Ismerje a gyomnövény - fogalmát, - a fajok csoportosítását. Ismerje a gyomnövények jelentőségét, a legfontosabb fajokat és életformájukat, a gyomnövények terjedése elleni védekezést.	Ismerje a fontosabb fajok környezeti igényeit, jellemző előfordulási helyüket térben és időben. Ismerje a gyomnövények invazív tulajdonságait és jellemző szaporító képleteit.
8.3. Ivaros és ivartalan úton szaporítható egynyáriak		

8.3.1. Ivaros úton szaporítható egynyáriak	Ismerje a legfontosabb magról szaporítható egynyári dísznövények - jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	
8.3.2. Ivartalan úton szaporítható egynyáriak	Ismerje a legfontosabb ivartalan úton szaporítható egynyári dísznövények - jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	
8.4. Rövid és hosszú tenyészidejű kétnyáriak		
8.4.1. Rövid tenyészidejű kétnyáriak	Ismerje a legfontosabb rövid tenyészidejű kétnyári dísznövények - jelentőségét, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	Ismerje a legfontosabb rövid tenyészidejű, kétnyári dísznövények tulajdonságait, alaktanát.
8.4.2. Hosszú tenyészidejű kétnyáriak	Ismerje a legfontosabb hosszú tenyészidejű kétnyári dísznövények - jelentőségét, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	Ismerje a legfontosabb hosszú tenyészidejű, kétnyári dísznövények tulajdonságait, alaktanát.
8.5. Évelők		
8.5.1. Közepes vízigényű évelők	Ismerje a legfontosabb közepes vízigényű évelő dísznövények - jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	Ismerje a legfontosabb közepes vízigényű évelő dísznövények tulajdonságait, alaktanát.
8.5.2. Szárazságtűrő évelők	Ismerje a legfontosabb szárazságtűrő évelő dísznövények - jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	Ismerje a legfontosabb szárazságtűrő évelő dísznövények tulajdonságait, alaktanát.
8.5.3. Vízi, vízparti, fagyérzékeny évelők	Ismerje a legfontosabb vízi, vízparti, és fagyérzékeny évelő dísznövények - jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	Ismerje a legfontosabb vízi, vízparti és fagyérzékeny évelő dísznövények tulajdonságait, alaktanát.
8.5.4. Hagymás, gumós évelők	Ismerje a legfontosabb hagymás, gumós évelő dísznövények	Ismerje a legfontosabb hagymás, gumós évelő dísznövények tulajdonságait, alaktanát.

	- jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	
8.5.5. Árnyéki évelők	Ismerje a legfontosabb árnyéki évelő dísznövények - jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	Ismerje a legfontosabb árnyéki évelő dísznövények tulajdonságait, alaktanát.
8.6. Fűmagkeverékek fajtái	Ismerje a fűmagkeverékeket alkotó legfontosabb fűfajok csoportosítását. Ismerje a legfontosabb fűfajok és fajták részletes jellemzőit (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	
8.7. Lombhullató díszfák és díszcserjék, kúszócserjék		
8.7.1. Lombhullató díszfák	Ismerje a legfontosabb lombhullató díszfák - jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	Ismerje a legfontosabb lombhullató díszfák tulajdonságait, alaktanát.
8.7.2. Lombhullató díszcserjék	Ismerje a legfontosabb lombhullató díszcserjék - jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	Ismerje a legfontosabb lombhullató díszcserjék tulajdonságait, alaktanát.
8.7.3. Kúszócserjék	Ismerje a legfontosabb kúszócserjék - jelentőségét, - csoportosítását, - jellemzőiket (különös tekintettel felhasználásukra és felismerésükre).	Ismerje a legfontosabb kúszócserjék tulajdonságait, alaktanát.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas számológép	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas számológép	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt-jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Témakörök

- A növények külső-belső felépítése, növényi rendszertan:
- növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) felépítése és működése,
- növényi sejtek, szövetek,
- rendszertani kategóriák,
- kertészetben jelentős növényi törzsek, osztályok jellemzői.
- Kertészeti termesztés tárgyi feltételei, éghajlat, talaj, talajművelés:
- termesztő berendezések, termesztő edények, kertészeti szerszámok jellemzői,
- meteorológiai fogalmak, műszerek,
- éghajlattani alapismeretek,
- talajok fontosabb tulajdonságai,
- kertészeti földnemek,
- talajvizsgálati módszerek.
- Trágyázás, öntözés, növényvédelem:
- szerves trágyák és műtrágyák jellemzői, használatuk,
- öntözővíz tulajdonságai, öntözési célok és módok,

- kertészeti növényeket károsító élő szervezetek (vírusok, baktériumok, gombák, állati kártevők, gyomnövények) és az ellenük való védekezés.

- A termesztés, növényápolás gépei, üzemeltetésük:
- talajművelés gépei,
- szerves és műtrágyaszóró gépek,
- növényvédelem gépei,
- öntözés gépei.
- A gazdálkodás alapismeretei
- A zöldfelületek csoportosítása, zöldfelületi növénycsoportok fenntartása, városi zöldfelületek jelentősége:
- kertfenntartási alapfogalmak,
- zöldfelületek csoportosítása,
- zöldfelületi rendszerek,
- városi zöldfelületek jelentősége,
- zöldfelületek növénycsoportjainak fenntartása.
- Gépek, kézi eszközök üzemeltetése, karbantartása.
- Növényismeret:
- bevezetés a növényismeretbe,
- gyomnövények,
- ivaros és ivartalan úton szaporítható egynyári dísnövények,
- rövid és hosszú tenyészidejű kétnyári dísnövények,
- évelő dísnövények,
- fűmagkeverékek fajtái,
- lombhullató dísfák és díszcserjék, kúszócserjék.

Feladattípusok

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból és tesztfeladatokból állnak. A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás.

- Tesztjellegű feladatok: Feleletválasztó feladatok:
- egyszerű választás („Húzza alá”),
- többszörös választás,
- illesztés (párosítás, csoportosítás),
- sorrend meghatározása,
- ok-okozati összefüggés keresése,
- igaz-hamis választás.
- Rövid választ igénylő feladatok: Feleletalkotó feladatok:
- rövid válasz (meghatározás),
- ábrafelismerés, ábraelemzés,
- több jellemző felsorolása, megnevezése,
- adatok kiegészítése (szöveg, táblázat kiegészítés),
- fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
- folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
- ok-okozati összefüggések felismerése,
- tényadatok rendezése megadott szempontok szerint.

A rövid választ igénylő feladatok esetenként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során a javítási-értékelési útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

Témakörök

„A” feladat:

- A zöldfelületek csoportosítása, zöldfelületi növénycsoportok fenntartása, városi zöldfelületek jelentősége:
- kertfenntartási alapfogalmak,
- zöldfelületek csoportosítása,
- zöldfelületi rendszerek,
- városi zöldfelületek jelentősége,
- zöldfelületek növénycsoportjainak fenntartása.
- Növényismeret:
- bevezetés a növényismeretbe,
- gyomnövények,
- ivaros és ivartalan úton szaporítható egynyári dísnövények,
- rövid és hosszú tenészcsoportú kétnyári dísnövények,
- évelő dísnövények,
- fűmagkeverékek fajtái,
- lombhullató dísfák és díscserjék, kúszócserjék.

„B” feladat:

- A növények külső-belső felépítése, növényi rendszertan:
- növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) felépítése és működése,
- növényi sejtek, szövetek,
- rendszertani kategóriák,
- kertészetben jelentős növényi törzsek, osztályok jellemzői.
- Kertészeti termesztés tárgyi feltételei, éghajlat, talaj, talajművelés:
- termesztő berendezések, termesztő edények, kertészeti szerszámok jellemzői,
- meteorológiai fogalmak, műszerek,
- éghajlati alapismeretek,
- talajok fontosabb tulajdonságai,
- kertészeti földnemek, termesztési közegek,
- talajvizsgálati módszerek.
- Trágyázás, öntözés, növényvédelem:
- szerves trágyák és műtrágyák jellemzői, használatuk,
- öntözővíz tulajdonságai, öntözési célok és módok,
- kertészeti növényeket károsító élő szervezetek (vírusok, baktériumok, gombák, állati kártevők, gyomnövények) és az ellenük való védekezés.
- A termesztés, növényápolás gépei, üzemeltetésük:
- talajművelés gépei,
- szerves és műtrágyaszóró gépek,
- növényvédelem gépei,
- öntözés gépei.
- A gazdálkodás alapismeretei.
- Gépek, kézi eszközök üzemeltetése, karbantartása.

A két feladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések alkalmazását is értékeli. Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód (kommunikáció)	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak, folyamatok ismerete, és alkalmazása, összefüggések értelmezése,	25 pont	15 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy tétel kifejtése
140 perc	100 perc	
Tesztjellegű feladatok, rövid válaszokat igénylő feladatok, szöveges választ igénylő feladatok	Tesztjellegű feladatok, rövid válaszokat igénylő feladatok, számítást igénylő feladatok	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A feladatok két feladatlapon kerülnek összeállításra. A vizsgázó az I. Feladatlapon és a II. Feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgázó először az I. Feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a munkaidő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. A feladatlapok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be. Ezután kerül sor a II. Feladatlap kiosztására és megoldására.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Témakörök

- a növények külső, belső felépítése, növényrendszertan,
- a kertészeti termesztés tárgyi feltételei, éghajlat, talaj, talajművelés,
- trágyázás és öntözés, növényvédelem,
- a termesztés, növényápolás gépei, üzemeltetésük:
- a talajművelés gépei,
- szerves- és műtrágyaszóró gépek,
- a növényvédelem gépei,
- az öntözés gépei,
- a gazdálkodás alapismeretei,
- a zöldfelületek csoportosítása, a zöldfelületi növénycsoportok fenntartása, a városi zöldfelületek jelentősége:
- a kertfenntartás alapfogalmai,
- zöldfelületek csoportosítása, zöldfelületi rendszerek,
- városi zöldfelületek jelentősége,
- zöldfelületek növénycsoportjainak fenntartása,
- gépek, kézi eszközök üzemeltetése, karbantartása, a kertészeti kisgépek üzemeltetése,
- növényismeret:
- bevezetés a növényismeretbe,
- gyomnövények,
- ivaros és ivartalan úton szaporítható egynyáriak,
- rövid és hosszú tenyészidejű kétnyáriak,
- évelők,
- fűmagkeverékek fajtái,
- lombhullató dísfák és díszcserjék, kúszócserjék.

Feladattípusok:

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokról, tesztfeladatokról és számítási példákból állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, folyamatleírás, esettanulmány értelmezése megadott szempontok szerint.

- Tesztjellegű feladatok: Feleletválasztó feladatok:
- egyszerű választás („Húzza alá!”),
- többszörös választás,
- illesztés (párosítás, csoportosítás),
- sorrend meghatározása,
- ok-okozati összefüggés keresése,
- összetett választás.
- Rövid választ igénylő feladatok: Feleletalkotó feladatok:
- ábrafelismerés, ábraelemzés,
- több jellemző felsorolása, illetve megnevezése,

- adatok kiegészítése (szöveg, táblázat kiegészítés),
- fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
- folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
- ok-okozati összefüggések felismerése,
- tényadatok rendezése megadott szempontok szerint.

A rövid választ igénylő feladatok esetenként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak. A számításos feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak.

Az írásbeli feladatlapok értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során a javítási-értékelési útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és részletes vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli vizsgán az alábbi témakörökről történik átfogó számadás a részletes követelményekben meghatározott mélységben:

- a növények külső, belső felépítése, növényrendszertan
- a kertészeti termesztés tárgyi feltételei, éghajlat, talaj, talajművelés
- trágyázás és öntözés, növényvédelem
- a termesztés, növényápolás gépei, üzemeltetésük:
- a talajművelés gépei,
- szerves- és műtrágyaszóró gépek,
- a növényvédelem gépei,
- a szállítás, rakodás gépei,
- az öntözés gépei,
- a gazdálkodás alapismeretei,
- a zöldfelületek csoportosítása, a zöldfelületi növénycsoportok fenntartása, a városi zöldfelületek jelentősége:
- a kertfenntartás alapfogalmai,
- zöldfelületek csoportosítása, zöldfelületi rendszerek,
- városi zöldfelületek jelentősége,
- zöldfelületek növénycsoportjainak fenntartása,
- gépek, kézi eszközök üzemeltetése, karbantartása, munkavédelem a kertfenntartásban:
- a kertészeti kisgépek üzemeltetése,
- munkavédelem a kertfenntartásban,
- gépek, kézi eszközök karbantartása,
- növényismeret:
- bevezetés a növényismeretbe,
- gyomnövények,
- ivaros és ivartalan úton szaporítható egynyáriak,
- rövid és hosszú tenyészidejű kétnyáriak,
- évelők,
- fűmagkeverékek fajtái,
- lombhullató dísfák és díszcserjék, kúszócserjék.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékelik. A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázata, összefüggések értelmezése.	40 pont

Szaknyelv alkalmazása.	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

FÖLDMÉRÉS ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

FÖLDMÉRÉSI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A földmérési ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXV. Földmérés ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 581 01 Földmérő, földügyi és térinformatikai technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelvhasználat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása, a lényeg kiemelése.	A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása	Kommunikáció során megfelelő szakmai nyelvezet használata, a mondatok egymáshoz való illesztése. Önálló előadásmód.	
1.3. Műszaki rajzok olvasása, térképi információk értelmezése	Rajzi információforrások megfelelő használata és értelmezése. A különböző térképek ábrázolási módszereinek helyes értelmezése.	

2. Számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Mértékegységek ismerete	Ismerje és helyesen alkalmazza a földmérési műszaki gyakorlatban használatos hossz-, terület- és szögmértékegységeket. Legyen képes helyesen értelmezni a régebben és ma használatos mértékegységek nagyságrendjét.	Ismerje és helyesen alkalmazza a földméréshez kapcsolódó hossz-, terület- és szögmértékegységeket, a mértékegységek közötti átváltási lehetőségeket.
2.2. Mennyiségek érzékelése	Legyen képes kezelni a mennyiségek közötti különbségeket a szög-, hossz- és terület-mértékegységek esetén.	
2.3. Egyszerű számolási feladatok	Legyen képes a földmérésben előforduló mérési módszerekhez kötődő, egyszerű számolási feladatok elvégzésére.	

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Precíz munkavégzés	A számítások során ügyeljen a precíz munkavégzésre.	

3.2. Döntésképeség	Tudja eldönteni, hogy milyen mérési, illetve feldolgozási módszer lesz a legmegfelelőbb a feladat elvégzéséhez.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Geodézia alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Geodéziai alapjai	Ismerje - a geodézia fogalmát, tárgyát, feladatát, helyét a tudomány fáján, rész-, társ- és rokontudományait, - a vízszintes és magassági alappontokat, azok jellemző állandósítási módjait. Tudja bemutatni a Föld alakját, matematikai és fizikai jellemzőit.	Ismerje a pontjelöléseket.
1.2. A vízszintes mérés egyszerű eszközei, módszerei	Ismerje - a vetítőket, libellákat, a kitűző rudat, - a kettős derékszögű szögprizmák lényegét, - a hossz mérés egyszerű eszközeit, - a vízszintes mérés alpműveleteit. Tudja bemutatni a derékszögű részletmérést.	
1.3. A szintezőműszer és használata	Ismerje - a szintezés fogalomkörét: - a mérést szintezőműszerrel, - a szintezés alapelvét, - a magasság meghatározását horizontsíkkal, - a vonalszintezés és a részletpont-szintezés végrehajtását és számítását, - az abszolút és relatív magasságot. Tudja azonosítani a szintezőműszer részeit és tartozékait.	

1.4. Vetületi és alappont-hálózati ismeretek	Ismerje - az alappont-hálózati alapokat; - a matematikai és az EOVS ÉK-i geodéziai koordináta-rendszerét, - Magyarország vízszintes és magassági alappont-hálózatait. Tudja bemutatni - a vetületi alapokat, - a geoidot és helyettesítő felületeit, - a geodéziai vetítéseket, - a vetületi torzulásokat, - a geodéziai vetületek sajátosságait, - az EOVS-t.	Ismerje - a matematikai és geodéziai koordináta-rendszereket, azonosságokat és különbségeket, - a magassági alapszintfelületeket.
1.5. A vízszintes és magassági szögmérés műszere, végrehajtása	Ismerje - a vízszintes és magassági szög fogalmát, - a vízszintes szög- és iránymérést, - a magassági szögmérést, - az ismert ponton mért iránysorozat tájékozását, - a pontraállítás műveletét. Tudja azonosítani a teodolit részeit és tartozékait.	Tudja ismertetni a pontraállást.
1.6. A mérőállomás	Ismerje - a fizikai távmérés elvét, lehetőségeit, - a legfontosabb beépített programokat. Tudja - azonosítani a mérőállomás részeit és tartozékait, - bemutatni és végrehajtani a poláris részletmérést.	Ismerje a távmérés végrehajtását, a mérőállomások kialakulását.
1.7. A műholdas helymeghatározás	Ismerje - a műholdas helymeghatározás geometriai elvét, - a statikus és kinematikus módszereket, - a magyarországi OGPS hálózatot. Tudja bemutatni a műholdas helymeghatározó rendszereket és azok alrendszereit, a navigációs és geodéziai célú adatgyűjtést, az abszolút és relatív helymeghatározást, a valós idejű és utólagos feldolgozást.	Tudja bemutatni a kód- és fázismérést, a valós idejű és utólagos feldolgozást. Tudja azonosítani a statikus és kinematikus módszereket.
1.8. Vízszintes koordinátaszámítások	Ismerje a mérési hiba fogalmát, a hibák kezelésének lehetőségeit, hibahatár szerepét, a mérési hibák csoportosítását.	Legyen képes értelmezni és ismertetni - a különösen mért irányok és távolságok központosítását, - koordináta transzformációkat.

	Legyen képes értelmezni és ismertetni - a poláris és derékszögű koordinátákat, - az I. és II. geodéziai alapeladatot, - a tisztán iránymérési alappont- - meghatározások közül az előmetszést, - a tisztán távmérési alappont-meghatározások közül az ívmetszést, - a vegyes alappont-meghatározások közül, a poláris pont, a szabad álláspont meghatározásokat, illetve a szabad sokszögvonal számítását.	
1.9. Magasságszámítások	Legyen képes értelmezni és bemutatni a trigonometriai magasságmérést és számítását.	

2. Térképismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Térképtörténeti és térképolvasási ismeretek	Ismerje a hazai térképezés történetének legfontosabb mérföldköveit. Tudja - megkülönböztetni a kataszteri és katonai célú felméréseket, - bemutatni a térképi ábrázolás jellemzőit, a térképek csoportosítását, a földmérési térkép formai és tartalmi megjelenéseit, - értelmezni a térképi tartalmat és a jelkulcsot.	Ismerje Magyarország katonai felméréseit.
2.2. Mérés a térképen	Legyen képes értelmezni és bemutatni - a földmérésben használatos szög-, hossz- és terület-mértékegységeket, - a méretarányt, - a térképi irányok, hosszak, területek mérésének lehetőségeit.	
2.3. Területszámítás, területosztás	Ismerje a háromszög, a paralelogramma és a trapéz területosztását alappal párhuzamos, alapra merőleges irányban. Tudja bemutatni - a szabályos idomok területeinek kiszámítását, - a szabálytalan idomok koordinátákból történő területszámítását.	Ismerje az objektumok terület meghatározásának módszereit.

3. Topográfia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Domborzattan	Ismerje a terepfelszín a fő-, mellék- és jellemzőbb részletidomait, az idomvázrajzot. Tudja azonosítani a terepfelszín idomait a földmérési topográfiai térképen.	Ismerje a terepfelszín a fő-, mellék- és részletidomait, az idomvázrajzot.
3.2. Magassági ábrázolások	Ismerje a domborzatábrázolás módszereit. Legyen képes bemutatni és értelmezni a domborzat szintvonalas, valamint kótált pontokkal történő ábrázolását.	

4. Geodéziai alapszámítások, geodézia gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Geodéziai és térképi alapszámítások	Legyen képes - elvégezni szögekkel az alapműveleteket, - átszámításokat végezni: - szögek esetén a 360-as fokrendszerben, - hosszak esetén bécsi ölben és méterben megadott értékek között, - területek esetén négyszögölben és négyzetméterben megadott értékek között, - értelmezni a hossz-, terület- és szögmértékegységen belüli értékek nagyságrendjét, - elvégezni a méretarány számításokat távolságokra és területekre.	Legyen képes - elvégezni szögekkel történő műveleteket, - elvégezni a szög-, hossz- és területátszámításokat.
4.2. A vízszintes mérés egyszerű eszközeinek használata	Ismerje - a derékszögű részletmérést: - a derékszögű talppontkeresést, - a hosszméréseket mérőszalaggal, - a mérési jegyzet készítését.	
4.3. Szintezés	Ismerje - a vonalszintezés és részletpont-szintezés részműveleteit - leolvasást a szintezőlécen, - a szintezés végrehajtását, legfontosabb szabályait, - a szintezés munkarészeinek kezelését, - a magasság meghatározását horizontsíkkal.	
4.4. A teodolit használata	Ismerje hogyan kell a teodolittal - pontra állni, - az állótengelyt függőlegessé tenni, - az irányzást elvégezni,	Legyen képes elvégezni az iránysorozat tájékozásának számítását közepeléssel és súlyozással.

	- a szögeket leolvasni, - vízszintes iránysorozatot mérni, - zenit szögeket mérni, - a szögmérés munkarészeit kezelni. Legyen képes elvégezni a teodolittal mért adatok feldolgozását: - az I. és II. geodéziai alapfeladat számítását, - az iránysorozat tájékozásának számítását közepeléssel, - a trigonometriai magasságmérés számítását, - az objektumok magasságának mérését és számítását.	
4.5. Területszámítások, területosztások	Legyen képes értelmezni és elvégezni a területszámítást koordinátákból.	Legyen képes értelmezni és elvégezni a szabályos idomok területszámítását és területosztását (paralelogramma, háromszög, trapéz) alappal párhuzamosan, alapra merőlegesen és legyező alakban.
4.6. Mérőállomások használata	Ismerje mérőállomással - a vízszintes és magassági szög mérését, - a távmérés végrehajtását, - az adatrögzítést és kiolvasást a műszerből.	Ismerje mérőállomással - vízszintes poláris mérést, - trigonometriai magasságmérést.
4.7. Műholdas helymeghatározó eszközök használata	Ismerje a GNSS eszközöket - a navigációs, a térinformatikai, a geodéziai műholdas helymeghatározó eszközöket, - az adatrögzítést és a kiolvasást.	
4.8. Vízszintes koordinátszámítások	Legyen képes értelmezni és elvégezni - a vízszintes alappont-meghatározások számítását, - a külpontosan mért irányok és távolságok központosításának számítását, - a tisztán irányméréses alappont-meghatározások az előmetszés számítását, - a tisztán távolságméréses alappont-meghatározások az ívmetszés számítását, - a vegyes alappont-meghatározások, a poláris pont és a szabad álláspont számítását.	
4.9. Magasságszámítások	Legyen képes értelmezni és elvégezni - a magasságszámításokat, - a trigonometriai magasságmérés számítását.	

5. Digitális térképkezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Térképkészítési technológiák		Ismerje

		- a helyrajzi számozást és a területszámítást, - a hagyományos térképek digitális átalakítását, a digitalizálás különböző módszereit, - a topográfiai térkép készítésének módszereit, - a sík-, a név- és a domborzatrajzot, a topográfiai jelkulcsokat, kereten kívüli megírásokat. Legyen képes értelmezni és bemutatni - a földmérési alaptérképek készítésének módszereit, - a földmérési, topográfiai és tematikus térképek tartalmát.

6. Fotogrammetria

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A fotogrammetria alapjai		Ismerje a fotogrammetria fogalmát, feladatát, módszereit, termékeit, a lencsék képalkotását, a képalkotási hibákat, a lencserendszereket (objektívek). Tudja bemutatni a fotogrammetria geometriai, matematikai, optikai alapjait. Tudja értelmezni - projektív geometria alapelemeit, alapfogalmait, - a sík- és térbeli transzformációkat, - a képi és terepi pontok matematikai kapcsolatát.
6.2. Hagományos és digitális kép		Ismerje a hagyományos fénykép és a digitális kép jellemzőit. Tudja bemutatni a digitális képrögzítést. Tudja értelmezni - a mérőkép alapfogalmait, jellemzőit, készítésének sajátosságait, - a mérőfénykép torzulásait és a mérőfénykép kiértékelésének különböző módszereit.

7. Jogi és ingatlan-nyilvántartási ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Államigazgatási alapismeretek		Ismerje a hatalom és szuverenitás fogalmait, az állam sajátosságait, az alkotmányt, a választási rendszert, az államszervezet felépítését. Tudja bemutatni

		- a földügyi szakigazgatási szervezet felépítését, - a földhivatalok általános feladatait, - a földhasználati nyilvántartást.
7.2. Jogi alapismeretek		Ismerje a jog fogalmát, a jogalkotást és a jogforrásokat, a jogszabályok fogalmát. Legyenek alapvető polgári jogi ismeretei - a tulajdonjogról, - a tulajdonjog megszerzéséről, védelméről, - a közös tulajdonról, - a használati jogokról, - a személyes adatok védelméről, - a közérdekű adatok nyilvánosságáról. Tudja bemutatni az ingatlan-nyilvántartási eljárást, annak alanyait, folyamatát.

8. Térinformatika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Térinformatikai rendszer alapjai		Ismerje a térinformatikai rendszerek fogalmát, a GIS használatának jelentőségét és alkotóelemeit. Tudja bemutatni az adatbázis-kezelő rendszerek alapfogalmait, az adatmodellek fajtáit.
8.2. Adatmodellek, adatbáziskezelők		Ismerje az adatminőség alapfogalmait, az adatminőséget befolyásoló tényezőket és a meta-adatokat. Tudja értelmezni - a modelleket általában, - a térbeli modellezés folyamatát, a térbeli adatmodellek típusait, jellemzőit, - a vektoros és raszteres modelleket, hálózatokat, domborzatmodelleket.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó, műanyag szögmérő	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó, műanyag szögmérő	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése
Elméleti szöveges feladatok	Geodéziai számítási feladatok	
35 pont	65 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsga ellenőrizhető képet ad a vizsgázó tudásáról, szakmai számítási készségeiről, az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt.

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó az elméleti szöveges és a geodéziai számítási feladatok megoldására rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Ha az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, jegyzőkönyvekre van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

Elméleti szöveges feladatok	Geodézia alapjai	60 -80%
	Térképismeret	10 - 20%
	Topográfia	10 - 20%
Számítást igénylő feladatok	Geodéziai alapszámítások, geodézia gyakorlat	100%

Elméleti és szöveges feladatok

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, folyamatleírás, ábramagyarázat, hiányos mondatok, tesztfeladatok, igaz- hamis állításos feladatok.

Számítást igénylő feladatok

A számításos rész a geodéziai alapszámítások, geodézia gyakorlat témaköreiből tartalmaz számítási feladatokat.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a geodéziai, térképismereti, és topográfiai ismeretek elméleti alapjainak, valamint gyakorlati alkalmazásának szóbeli bemutatását igényli a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, gyakorlati alkalmazását értékeli.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. A szóbeli tételek kifejtésébe - azok tartalmának megfelelően - a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és a részletes vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni az alábbi arányok szerint:

Témakörök

Geodézia alapjai (70-80%):

- geodéziai alapok,
- a vízszintes mérés egyszerű eszközei, módszerei,
- a szintezőműszer és használata,
- vetületi és alappont-hálózati ismeretek,
- a vízszintes és magassági szög mérés műszere, végrehajtása,
- a mérőállomás,
- a műholdas helymeghatározás,
- vízszintes koordinátaszámítások,
- magasságszámítások.

Térképismeret (10-15%)

- térképtörténeti és térképolvasási ismeretek,
- mérés a térképen,
- területszámítás, területosztások.

Topográfia (10-15%):

- domborzattan,
- magassági ábrázolások.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése
Elméleti szöveges feladatok	Geodéziai számítási feladatok	
35 pont	65 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsga ellenőrizhető képet ad a vizsgázó tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt.

Általános szabályok

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, jegyzőkönyvekre van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

Elméleti szöveges feladatok	Geodézia alapjai	25 - 55%
	Térképismeret	10 - 20%
	Topográfia	5 - 15%
	Digitális térképkezelés	5 - 15%
	Fotogrammetria	5 - 15%
	Jogi és ingatlan-nyilvántartási ismeretek	5 - 15%
	Térinformatika	10 - 20%
Számítást igénylő feladatok	Geodéziai alapszámítások	70 - 80%
	Geodézia gyakorlat	20 - 30%

Elméleti és szöveges feladatok

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom-meghatározás, folyamatleírás, ábramagyarázat, hiányos mondatok, tesztfeladatok, igaz-hamis állításos feladatok.

Számítást igénylő feladatok

A számításos rész a geodéziai alapszámítások és a geodézia gyakorlat témaköreiből tartalmaz számítási feladatokat.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. A szóbeli tételek kifejtésébe - azok címének megfelelően - a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és a részletes vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni.

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a geodéziai, topográfiai, fotogrammetriai, térinformatikai, jogi és ingatlan-nyilvántartási ismeretek, valamint ezek gyakorlati alkalmazásának szóbeli bemutatását igényli a vizsgázóktól

Témakörök

- geodézia alapjai:
 - geodéziai alapok,
 - a vízszintes mérés egyszerű eszközei, módszerei,
 - a szintezőműszer és használata,
 - vetületi és alapponthálózati ismeretek,
 - a vízszintes és magassági szög mérés műszere, végrehajtása,
 - a mérőállomás,
 - a műholdas helymeghatározás,
 - vízszintes koordinátaszámítások,
 - magasságszámítások,
- topográfia:
 - domborzattan,
 - magassági ábrázolások,
- fotogrammetria:
 - a fotogrammetria alapjai,
 - hagyományos és digitális kép,
- térinformatika:
 - térinformatikai rendszer alapjai,

- adatmodellek, adatbáziskezelők,
- jogi és ingatlan-nyilvántartási ismeretek:
- államigazgatási alapismeretek,
- jogi alapismeretek,

A szóbeli vizsgarész értékelése

A vizsgabizottság a szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, gyakorlati alkalmazását értékeli.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

ÉLELMISZERIPAR ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÉLELMISZERIPARI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK KÖZÉPSZINTEN

Az élelmiszeripari ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXVI. Élelmiszeripar ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 541 01 Élelmiszeripari analitikus technikus,
- 54 541 02 Élelmiszeripari technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Tudjon szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon alkalmazni. Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.	
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a téma tartalmának logikus felépítésére, a szakmai kifejezések helyesen alkalmazásával.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtésére.	

2. Elemi számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Számítási feladatok megoldása	Tudjon megoldási lépéseket felsorolni az egyszerű számítási feladatoknál. Legyen képes az eredményt meghatározni a tanult képletek alkalmazásával.	
2.2. Mértékegységek	Tudjon SI mértékegységrendszert használni.	

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Élelmiszeripari technológiák	Legyen képes a technológiai folyamatokat, előírásokat meghatározni.	
3.2. Laboratóriumi alapismeretek	Legyen képes a laboratóriumi műveletek, folyamatok, vizsgálatok menetét meghatározni.	

4. Önállóság, rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes felismerni és alkalmazni a tények és törvényszerűségek közötti összefüggéseket.	
4.2. Lényegkiemelés	Legyen képes különbséget tenni a lényeges és kevésbé lényeges szempontok között. Tudjon szétválogatni az információkat szakmai szempontok alapján.	

5. Analitikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Elemzőképesség		Legyen képes megérteni és elemezni az adott szituációt.
5.2. Koncentráló képesség, fontossági sorrend felállítása		Legyen képes a szisztematikus problémamegoldásra. Tudjon felismerni oksági kapcsolatokat.
5.3. Döntések következményének felmérése		Legyen képes az előrelátásra.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Laboratóriumi alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Laboratóriumi alapfogalmak		
1.1.1. Laboratóriumi alapok	Ismerje a laboratóriumban használt anyagokat, eszközöket. Tudja alkalmazni az SI mértékegységeket, SI mértékegységeken kívüli mértékegységeket, átváltásokat, alkalmazási területüket.	
1.2. Tömeg-, térfogat-, sűrűségmérés		
1.2.1. Mérés elméleti alapjai, mérés menete	Tudja a mérés menetét, a mérési hibákat a le mérés, bemérés, visszamérés fogalmát és végzését. Legyen képes alkalmazni a térfogatmérés és sűrűségmérés elvi alapjait. Ismerje a térfogatmérést és a sűrűségmérést befolyásoló tényezőket.	
1.2.2. Méréseszközök	Ismerje a különböző típusú mérlegeket (pl. táramérleg, analitikai mérleg), tudja az érzékenység,	

	terhelhetőség fogalmát. Ismerje a térfogatomérő és sűrűségmérő eszközöket.	
1.3. Homogenizáló, szétválasztó műveletek		
1.3.1. Homogenizáló, szétválasztó műveletek elvi alapjai	Tudja az oldatok, oldószerek, oldhatóság fogalmát. Tudja az oldatkészítés elméletét, legyen képes számítási feladatok megoldására az oldatkészítéssel kapcsolatban.	
1.3.2. Homogenizáló, szétválasztó műveletek menete	Tudja az alábbi műveletek végzésének menetét: extrakció, lecsapás, ülepítés, dekantálás, centrifugálás, kristályosítás. Ismerje az egyszerű desztillálás folyamatát.	
1.4. Érzékszervi, reológiai vizsgálatok		
1.4.1. Érzékszervi vizsgálatok	Ismerje az érzékszervi bírálatot végzőkkel szemben támasztott követelményeket (íz, szín, illat vizsgálata). Tudja az érzékszervi bírálat menetét, körülményeit.	
1.4.2. Reológiai vizsgálatok	Tudja alkalmazni a reológia elméleti alapjait. Ismerje a viszkozitás mérésének alapelvét, ismerje a viszkozimétereket.	
1.5. Gravimetria		
1.5.1. Gravimetriai vizsgálati eljárások	Legyen képes alkalmazni a szárazanyag-tartalom, homoktartalom, hamutartalom, extrakttartalom meghatározásának menetét.	
1.6. Titrimetria		
1.6.1. Titrimetria alapjai	Tudja a faktor fogalmát, faktorozás menetét. Ismerje a sav és a lúg mérőoldatokat. Tudja alkalmazni a lúgtartalom, savtartalom meghatározásának menetét.	

2. Élelmiszeripari anyagismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Növényi eredetű nyersanyagok		
2.1.1. Zöldségfélék jellemzői és élelmiszeripari feldolgozásuk.	Tudja a zöldségfélék csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Káposztafélék, gyökérzöldségek, hagymafélék, levélzöldségek, hüvelyesek, kabakosok, burgonyafélék, egyéb zöldségek.)	
2.1.2. Gyümölcsök jellemzői és élelmiszeripari feldolgozásuk	Tudja a gyümölcsfélék csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Almatermésűek,	

	csonthéjas magvúak, bogyós termésű gyümölcsök, héjas termésűek, déli gyümölcsök.)	
2.1.3. Gabonafélék jellemzői és feldolgozásukból származó élelmiszerek	Tudja a gabonafélék, csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Búza, rozs, árpa, zab, kukorica, köles.)	
2.1.4. Ipari növények jellemzése az élelmiszeripari feldolgozás szempontjából	Tudja az ipari növények, csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Cukorrépa és más cukorforrások, növényi zsírforrások, dohány.)	
2.2. Állati eredetű nyersanyagok		
2.2.1. Állati eredetű nyersanyagok csoportosítása és jellemzése a feldolgozás szempontjából	Tudja az állati eredetű nyersanyagok csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Sertés, marha, juh, baromfifélék, nyúl, hal, vad, tojás és termékei, tej és termékei.)	

3. Élelmiszeripari technológiák

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Malomipar		
3.1.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Ismerje a gabonátárolás, gabonaszárítás, a gabona malmi tisztítása, előkészítése őrlésre és malmi őrlés műveleteit és berendezéseit.	
3.2. Sütőipar, cukrászipar		
3.2.1. Sütőipari technológia, műveleti lépések, gépek, berendezések	Tudja a sütőipari nyersanyagok előkészítését. Ismerje a kenyérfélék, péksütemények, finompékárúk előállításának technológiáját. Ismerje a sütőipari termékek fagyasztását a kelesztés késleltetését, a diétás és különleges táplálkozási igényű termékek előállításának technológiáját. Ismerje a sütőipari technológiában alkalmazott alapberendezéseket.	
3.2.2. Cukrászipari technológia, műveleti lépések, gépek, berendezések	Tudja a cukrásztechnológiai alpműveleteket. Ismerje a cukrászipari termékek előállításának technológiáját és az előállítás berendezéseit.	
3.3. Tartósítóipar		
3.3.1. Zöldség- és főzelékkészítmények	Tudja a hőkezeléssel, hőelvonással tartósított, zöldségkészítmények, zöldségpürék, krémek, levesek, savanyúságok, saláták, ételízesítők technológiáját és ismerje a feldolgozás gépeit.	

3.3.2. Gyümölcskészítmények	Tudja a befőttek, gyorsfagyasztott gyümölcs-készítmények, gyümölcsitalok, levek, szörpök, lekvárféleségek, szárított gyümölcsök, különleges gyümölcskészítmények technológiai folyamatát és ismerje a berendezéseit.	
3.3.3. Állati eredetű termékek	Tudja a húskonzervek, húskrémek, pástétomok, ételkészítmények, halfeldolgozás, reformételek, bébi-konzervek, félkész- és konyhakész ételek technológiai folyamatait, ismerje a berendezéseket.	
3.3.4. Száraztésztagyártás	Tudja a tésztakészítés, formázás és szárítás technológiáját és ismerje a gépeit.	
3.4. Tejipar		
3.4.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja az alapanyagok elsődleges kezelését, a friss fogyasztói tejtermékek, a natúr termékek, az ízesített termékek, a vaj, túró, sajt, a savanyított termékek, a tartós és tartósított termékek gyártásának technológiáját és ismerje az előállításnál alkalmazott berendezéseket.	
3.5. Bor- és pezsgőgyártás		
3.5.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a szőlőfeldolgozás, mustkezelés technológiáját, a tisztító, stabilizáló eljárásokat, a borok javítását, házasítását. Ismerje a különböző borok előállításának technológiáját. Ismerje a palackozás műveletét és gépeit. Tudja a pezsgő előállításának technológiai folyamatát.	
3.6. Cukorgyártás, édesipar		
3.6.1. Cukorgyártási technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a cukorgyártás technológiai lépéseit és ismerje a berendezéseket.	
3.6.2. Édesipari technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja az édesipari termékek csoportosítását, a termékgyártás technológiai lépéseit és ismerje a berendezéseket.	
3.7. Erjedésipar		
3.7.1. Maláta és sörgyártás	Tudja a sörgyártás technológiai műveleteit és ismerje a berendezéseket.	
3.7.2. Gyümölcspálinka, likőripár, víztelenszesz gyártás	Tudja a pálinkagyártás alapanyagainak előkészítését és a pálinka-előállítás technológiáját, ismerje az előállítás berendezéseit. Tudja a likőripari termékek előállítását és a víztelenszesz gyártás technológiáját.	
3.7.3. Üdítőital-, szikvízgyártás	Tudja az üdítőital és szikvíz gyártás technológiai lépéseit, ismerje az alkalmazott berendezéseket.	

3.7.4. Élesztő- és ecetgyártás	Tudja az élesztő előállítás technológiai folyamatát, ismerje a gyártás során alkalmazott berendezéseket. Tudja az ecetgyártás folyamatát és a palackozás módját.	
3.7.5. Keményítő és keményítő hidrolizátum gyártás	Tudja a keményítő és a keményítő hidrolizátum előállításának technológiáját és ismerje az alkalmazott berendezéseket.	
3.8. Húsipar és baromfiipar		
3.8.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja az elsődleges feldolgozás (élőállat átvétel, előkészítés vágásra, kábítás, szűrés, véreztetés, testtisztítás, bontás, zsigerelés, hasítás, előhűtés, darabolás, csontozás: húsrészek, osztályozás, csomagolás) és másodlagos feldolgozás (húskészítmények gyártása, hűtés, fagyasztás, sózás, pácolás, hőkezelési eljárások, füstölés, étkezési szalonna, sertésszír, tepertő előállítás) technológiáját és ismerje gépeit.	
3.9. Növényolajipar		
3.9.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a növényolaj-gyártás alapanyagainak előkészítését és a növényolaj-előállítás technológiáját, ismerje az előállítás berendezéseit.	
3.10. Élelmiszerek csomagolása		
3.10.1. Csomagolás funkciói, csomagolási módok, csomagoló anyagok, környezetvédelmi hatások	Ismerje az élelmiszerek csomagolásának szerepét, célját megvalósítását. Tudja az élelmiszeriparban használt csomagolási módokat. Ismerje az élelmiszeriparban alkalmazott leggyakoribb csomagoló anyagok tulajdonságait, velük szemben támasztott követelményeket, környezeti kölcsönhatásukat.	

4. Élelmiszerkémia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Víz		
4.1.1. Víz szerkezete, tulajdonságai, élelmiszeripari jelentősége		Ismerje a víz legfontosabb jellemzőit. Tudja a víz szerepét az emberi szervezetben. Ismerje a víz kémiai és fizikai tulajdonságait. Ismerje a természetes vizek összetételét. Tudja jellemezni a vízkötését az élelmiszerekben.
4.2. Fehérjék		
4.2.1. Fehérjék szerkezete, tulajdonságai, élelmiszeripari jelentőségük		Tudja meghatározni a fehérjék felépítését, a koaguláció, denaturáció az esszenciális aminosav

		fogalmát. Tudja csoportosítani a fehérjéket, ismerje tulajdonságaikat. Tudja értékelni a fehérjék táplálkozás-élettani szerepét. Tudja összehasonlítani a növényi és állati eredetű fehérjéket.
4.3. Enzimek		
4.3.1. Enzimek szerkezete, tulajdonságai, élelmiszeripari jelentőségük		Tudja a biokatalizátorok fogalmát, az enzimműködés mechanizmusát, az enzimek fogalmát, tulajdonságait, az élelmiszeriparban fontos enzimeket. Ismerje az enzimek működésének optimális feltételeit.
4.4. Szénhidrátok		
4.4.1. A szénhidrátok fogalma, csoportosításuk, fizikai, kémiai tulajdonságaik		Tudja definiálni a szénhidrát fogalmát, csoportosítani a szénhidrátokat, jellemezni a szénhidrátok tulajdonságait. Ismerje a szőlőcukor, gyümölcscukor, tejcukor, répacukor, malátacukor, glikogén, cellulóz, keményítő szerkezetét és tulajdonságait. Ismerje a szénhidrátok táplálkozásban betöltött szerepét, a túlzott fogyasztás hatásait.
4.5. Lipidek és élelmiszeripari változásai		
4.5.1. A lipidek fogalma, jelentősége, csoportosításuk, kémiai, fizikai tulajdonságaik, a zsiradékok kémiai változásai		Tudja definiálni a zsírok fogalmát, jellemezni a tulajdonságait, a lipidek csoportosítását, a lipoidok és zsiradékok közötti különbséget. Tudja jellemezni a zsiradékok száradását, romlását, a növényi olajok keményítésének élelmiszeripari jelentősége. Ismerje a zsírok táplálkozásban betöltött szerepét.
4.6. Vitaminok		
4.6.1. Vitaminok jellemzői, élettani hatása, felosztása		Tudja a vitaminok csoportosítását, ismerje jellemzőiket és élettani hatásukat.
4.7. Élelmiszertechnológiai adalékok		
4.7.1. Élelmiszertechnológiai adalékanyagok fogalma, szerepük, felhasználási területük, jelentőségük az élelmiszeriparban		Ismerje az élelmiszeradalékok felhasználhatóságát az élelmiszertörvény alapján. Tudja az adalékanyagok csoportosítását, ismerje jellemzőiket, alkalmazásuk módját (élelmiszer-színezékek, antioxidánsok, antioxidáns szinergisták, tartósítószeresek, állományjavítók, savak és sók, aromaanyagok, ízfokozók, édesítőszeresek, csomósodás- és tapadásgátlók, oldószeresek és egyéb élelmiszer-adalékok).

		Ismerje a mikroelemeket, az ásványi anyagok szerepét. Táblázatokat, statisztikákat tudjon használni. Ismerje az emberi felelősség szerepét az adalékanyagok kiválasztásában és alkalmazásában.

5. Mikrobiológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A mikroorganizmusok hasznos tevékenységei		
5.1.1. A mikrobák okozta hasznos elváltozások, az iparban használt hasznosítási eljárások ismertetése		Ismerje az irányított erjedések, enzimszintézis, vitaminszintézis, antibiotikum-termelés, élesztőgyártás, starterkultúra esetén a mikroorganizmusok szerepét. Példákkal illusztrálja az egyes iparágak mikrobás élelmiszer előállítását (pl. tej, sütő, élesztő, sör, szesz, bor, savanyított termékek esetén).
5.2. A mikroorganizmusok káros tevékenységei		
5.2.1. Mikroorganizmusok káros tevékenységeinek ismertetése, jellemzése		Ismerje az érzékszervileg megfigyelhető romlásos jelenségeket a mikroorganizmusok szerepét a technológiai folyamatok megzavarásában. Ismerje az élelmiszer-mérgeзések és élelmiszer-fertőzések közötti különbséget. Ismerje a mikrobák káros tevékenységének gazdasági és közegészségügyi következményeit, a bacilusgazdák veszélyét az élelmiszer-előállítás folyamatában.

6. Élelmiszeripari vállalkozások működtetése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Élelmiszeripari vállalkozások		
6.1.1. Vállalkozás létrehozása		Tudja a vállalkozás létrehozásának lépéseit a lehetőségek felmérését, a piackutatást, az üzleti terv fogalmát, jelentőségét, a készítéséhez szükséges alapismereteket. Legyen képes az erőforrások felmérésére, a pályázati lehetőségek felkutatására. Tudja kiválasztani a vállalkozás működtetéséhez szükséges telephelyet, meghatározni az eszköz- és munkaerőigényt.

		Tudja milyen engedélyek szükségesek a vállalkozás indításához, melyek az indítást engedélyező hatóságok, a szükséges iratok és dokumentumok.
6.1.2. Vállalkozás működtetése		Tudja a gazdálkodási, pénzügyi, társadalombiztosítási, adózási, leltározási, munkajogi alapismereteket. Ismerje a leltározási, árképzési, bizonylatolási alapismereteket. Legyen képes szerződést kötni ismerve a szerződés fogalmát, formáit, a szerződéskötés alapvető szabályait. Tudjon számlát kiállítani, ismerve a számlakiállítás és számlakiegyenlítés alapvető szabályait. Tudja a fontosabb bizonylatok kitöltésének szabályait.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			15 perc
Feladatlap			Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt-jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	Számítási feladatok	
35 pont	35 pont	30 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a megoldásra rendelkezésre álló időt tetszés szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben a feladatokhoz egyéb információra, segédanyagokra, pl. adatokra, diagramokra, táblázatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

A feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányul:

- laboratóriumi alapismeretek,
- élelmiszeripari anyagismeret,
- élelmiszeripari technológiák.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tesztjellegű feladatok: 10-12 feladatot tartalmaz, egy feladatnak több feladatrésze is lehet.

Rövid válaszokat igénylő feladatok: rövid válaszokat, kifejtést igénylő feladatokból áll, 2-4 feladat lehetséges több feladatrésszel.

Számítási feladatok: 2-3 számítási feladatot tartalmaz az alábbi témakörökből:

- tömeg-, térfogat-, sűrűségmérés,
- homogenizáló, szétválasztó műveletek,
- érzékszervi, reológiai vizsgálatok,
- gravimetria,
- titrimetria.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,

- folyamatleírás, összehasonlítás,
- szövegkiegészítés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése,
- technológiai berendezés felismerése, részeinek meghatározása,
- gép működésének leírása.

Ismertetés: ismeretek rendszerezett ismertetése 4-5 mondatban.

Fogalommeghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Folyamatleírás: valamely méréshez kapcsolódó folyamat szakszerűen összefoglalása vagy a folyamat megadott elemeinek megfelelő sorrendbe állítása.

Összehasonlítás: két-három fogalom vagy művelet, vagy mérés azonosságainak és különbségeinek, vagy előnyeinek és hátrányainak ismertetése.

Szövegkiegészítés: a megadott vagy tanulmányok során megismert tartalmakkal mondatkiegészítés. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása vagy képlete.

Feleletválasztás: több, legalább három megadott lehetőség közül a helyes válasz megjelölése.

Igaz-hamis állítások megjelölése: az adott állítás igaz vagy hamis. A hamis állítás esetében kérésre indokolni kell.

A feladatok összeállítása az alábbi témakörökből történik:

Laboratóriumi alapismeretek témakör: 40%

- laboratóriumi alapfogalmak,
- tömeg-, térfogat-, sűrűségmérés,
- homogenizáló, szétválasztó műveletek,
- érzékszervi, reológiai vizsgálatok,
- gravimetria,
- titrimetria.

Élelmiszeripari anyagismeret témakör: 20%

- Növényeredetű nyersanyagok
 - zöldségfélék,
 - gyümölcsök,
 - gabonafélék,
 - ipari növények.
- Állati eredetű nyersanyagok
 - vágó állatok,
 - baromfifélék,
 - tojás,
 - tej.

Élelmiszeripari technológiák témakör: 40%

- malomipar,
- sütőipar,
- cukrászipar,
- tartósítóipar,
- tejipar,
- bor- és pezsgőgyártás,
- cukorgyártás,
- édesipar,
- erjedésipar,
- húsipar és baromfiipar,
- növényolajipar,
- élelmiszerek csomagolása.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben az élelmiszeripari anyagismeret és az élelmiszeripari technológiák témakörök elméleti alapjainak a bemutatását igényli a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

Témakörök:

- „A” feladat: az élelmiszeripari anyagismeretre vonatkozik,
- „B” feladat: az élelmiszeripari technológiákra vonatkozik.

A számonkérés a tételek „A” és „B” feladatának keretében az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat:

Élelmiszeripari anyagismeret:

- növényi eredetű nyersanyagok:

- zöldségfélék,
- gyümölcsök,
- gabonafélék,
- ipari növények,

- állati eredetű nyersanyagok:

- vágó állatok,
- baromfifélék,
- tojás,
- tej.

„B” feladat

Élelmiszeripari technológiák:

- malomipar,
- sütőipar,
- cukrászipar,
- tartósítóipar,
- tejipar,
- bor- és pezsgőgyártás,
- cukorgyártás,
- édesipar,
- erjedésipar,
- húsipar és baromfiipar,
- növényolajipar,
- élelmiszerek csomagolása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 20, illetve 30 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, a felelet felépítése, előadásmód	1 pont	2 pont	3 pont
Tartalmi összetevők: fogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, összefüggések felismerése és értelmezése, alkalmazása	18 pont	27 pont	45 pont
Szakkifejezések használata	1 pont	1 pont	2 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	20 pont	30 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			20 perc
Feladatlap			Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Kifejtendő kérdések	Tesztfeladatok	Számítási feladatok	
30 pont	40 pont	30 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a megoldásra a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben a feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, diagramokra, táblázatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

A feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- laboratóriumi alapismeretek,
- élelmiszeripari anyagismeret,
- élelmiszeripari technológiák,
- élelmiszer-kémia,
- mikrobiológia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Kifejtendő kérdések: hosszabb lélegzetű kifejtést igénylő feladatokból áll általában 4-8 feladat lehetséges több feladatrésszel.

Tesztfeladatok: rövid, tesztjellegű feladatokat tartalmaz, 10-15 feladatból áll.

A „Kifejtendő kérdések” és a „Tesztfeladatok” szöveges feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,
- folyamatleírás, összehasonlítás,
- szöveg kiegészítés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése,
- technológiai berendezés felismerése, részeinek meghatározása,
- gép működésének leírása,
- ok-okozati összefüggések bemutatása.

Ismertetés: A feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 4-5 mondatban.

Fogalommeghatározás: Az alapfogalmak pontos definiálása.

Folyamatleírás: Valamely méréshez kapcsolódó folyamatot kell szakszerűen összefoglalni vagy a folyamat megadott elemeit megfelelő sorrendbe állítani.

Összehasonlítás: Két-három fogalom művelet vagy mérés azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni.

Szöveg kiegészítés: A megadott vagy ismert tartalmakkal kell kiegészíteni a mondatokat. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: Szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani, pl. fogalom és meghatározása, vagy képlete.

Feleletválasztás: Legalább három megadott lehetőség közül kell megjelölni a helyeset. Igaz-hamis állítások megjelölése: Annak megállapítása, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamis állítás esetében kérésre indoklást kell adnia.

Számítási feladatok: 2-5 számítási feladatot tartalmaz az alábbi témakörökből:

- tömeg-, térfogat-, sűrűségmérés,
- homogenizáló, szétválasztó műveletek,
- érzékszervi, reológiai vizsgálatok,
- gravimetria,
- titrimetria.

A feladatok összeállítása az alábbi témakörökből történik:

Laboratóriumi alapismeret témakör: 40%

- laboratóriumi alapfogalmak,
- tömeg-, térfogat-, sűrűségmérés,
- homogenizáló, szétválasztó műveletek,
- érzékszervi, reológiai vizsgálatok,
- gravimetria,
- titrimetria.

Élelmiszeripari anyagismeret témakör: 20%

- Növényeredetű nyersanyagok
 - zöldségfélék,
 - gyümölcsök,
 - gabonafélék,
 - ipari növények.
- Állati eredetű nyersanyagok
 - vágó állatok,

- baromfifélék,
- tojás,
- tej.

Élelmiszeripari technológiák témakör: 20%

- malomipar,
- sütőipar,
- cukrászipar,
- tartósítóipar,
- tejipar,
- bor- és pezsgőgyártás,
- cukorgyártás,
- édesipar,
- erjedésipar,
- húsipar és baromfiipar,
- növényolajipar,
- élelmiszerek csomagolása.

Élelmiszer-kémia témakör: 10%

- víz
- fehérjék,
- enzimek,
- szénhidrátok,
- lipidek és élelmiszeripari változásai,
- vitaminok,
- élelmiszertechnológiai adalékok.

Mikrobiológia témakör: 10%

- a mikroorganizmusok hasznos tevékenységei,
- a mikroorganizmusok káros tevékenységei.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. Az útmutatótól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási útmutatói jelzik. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben az élelmiszeripari anyagismeret, az élelmiszeripari technológiák és élelmiszeripari vállalkozások működése témakör elméleti alapjainak a bemutatását igényli a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll:

- „A” feladat: az élelmiszeripari anyagismeretre és az élelmiszeripari technológiákra,
- „B” feladat: élelmiszeripari vállalkozások működésére vonatkozik.

A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

Az „A” feladatoknak 20-25%-a az élelmiszeripari anyagismeret, 75-80%-a az élelmiszeripari technológiák témakörök követelményei alapján kerül összeállításra.

A számonkérés a tételek „A” és „B” feladatának keretében az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat

Élelmiszeripari anyagismeret

- Növényi eredetű nyersanyagok
 - zöldségfélék,
 - gyümölcsök,
 - gabonafélék,
 - ipari növények.
- Állati eredetű nyersanyagok
 - vágó állatok,
 - baromfifélék,
 - tojás,
 - tej.
- Élelmiszeripari technológiák
 - malomipar,
 - sütőipar,

- cukrászipar,
- tartósítóipar,
- tejipar,
- bor és pezsgőgyártás,
- cukorgyártás,
- édesipar,
- erjedésipar,
- húsipar és baromfiipar,
- növényolajipar,
- élelmiszerek csomagolása.

„B” feladat

Élelmiszeripari vállalkozások létrehozása és működtetése.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékelik.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, a felelet felépítése, előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: fogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, összefüggések felismerése és értelmezése, alkalmazása	22 pont	22 pont	44 pont
Szakkifejezések használata	1 pont	1 pont	2 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

SPORT ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A sport ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXVII. Sport ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 813 01 Fitness-wellness instruktork, Sportedző (a sportág megjelölésével).
- 54 813 02

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és formában használni.	Legyen képes a fogalmakat azonosítani és megkülönböztetni a különböző jelentésváltozásokat.
1.2. Az ismeretanyag szakmai fogalmakkal történő bemutatása, értelmezése	Tudja a szakmai fogalmakat logikusan egymásra építeni. Tudja a szabályokat, törvényszerűségeket megfelelően értelmezni. Legyen képes önálló előadásra a szakmai kifejezések helyes használatával.	Legyen képes a téma átlátására, a lényeges tartalmak kiválasztására. Tudja a szabályokat, törvényszerűségeket megfelelő kontextusba helyezni, és ez alapján érvelni.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a feltett kérdések szaknyelvi tartalmának megértésére és szabatos válaszadásra.	Tudja értelmezni a szaknyelvi kifejezéseket, majd azokat adekvát módon beépíteni válaszába is.

2. Rendszerező és elemző képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Lényegkiemelés	Tudja megkülönböztetni a fontos és kevésbé fontos szempontokat. Legyen az információk szakmai alapon történő szétválogatására. Legyen képes megadott elemekből, adott feltételek mellett kombinációkat létrehozni azokat és megvizsgálni.	Legyen képes a szempontok hierarchikus csoportosítására. Tudja felismerni és összekapcsolni egy rendszer struktúráját és funkcióit. Legyen képes következtetni egy mintázatból annak szerepére.
2.2. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes az egyedi tényekből az általános törvényszerűségekre következtetni. Legyen képes a célhoz vezető nem ismert megoldási út megtalálására valós, életszerű helyzetekben.	Legyen képes egy már ismert helyzet vagy jelenség és az adott új, ismeretlenhelyzet közötti hasonlóság felismerése. Legyen képes adott problémák felismerésére, és különböző területeken szerzett ismereteinek integrálása segítségével megoldást nyújtani a problémára.

	Tudjon meglévő ismeretei, tapasztalatai alapján modellt alkotni, és ennek segítségével gondolkodási műveleteket végezni.	

3. Precizitás, részletekre ügyelés és kiemelés képessége

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Szabályok követése	Legyen képes az általános törvényszerűségekből az egyedi esetre következtetni. Legyen képes a jelenségek, szabályok hierarchikus csoportosítására.	Legyen képes felismerni a jelenségek alapvető mozgató elveit, és analógiát vonni más jelenségek szabályozó elveivel.
3.2. Analizáló képesség	Legyen képes döntéshelyzetben a tények kritikus elemzésére. Legyen képes a jelenségek okainak felismerésére és kifejtésére. Tudja felismerni és elkülöníteni a függő és független változókat.	Legyen képes a választ megfelelően ellenőrzött érvekkel alátámasztani. Legyen képes a függő és független változók közötti kapcsolatok szisztematikus vizsgálatára, kontrolljára.
3.3. Ellenőrző képesség	Legyen képes kialakítani az igényt arra, hogy feladatmegoldás után ellenőrizze a válaszokat.	Tudja ellenőrizni az adott információkat, és azokat kritikusan felhasználni válaszadása során.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Egészségügy és elsősegélynyújtás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Anatómiai-élettani ismeretek	Tudja csoportosítani az emberi testet alkotó szöveteket a sejtek alakja szerint. Tudja, hogy milyen működésekre specializálódtak a következő szövetek: hámszövetek (működés szerint csoportosítva), izomszövetek, kötőszövetek és idegszövet. Ismerje részletesen a következő szövetek felépítését: harántcsíkolt izom, simaizom, szívízom, csontszövet, emberi vér. Tudja csoportosítani a csontokat alakjuk szerint. Ismerje a vázrendszer felosztását (gerincoszlop, mellkas, függesztőövek, koponya). Ismertesse a gerincoszlop tájékait, a mellkas, a függesztőövek csontjait.	Ismerje fel fénymikroszkópos készítményen vagy annak fényképén a következő szöveteket: egyrétegű lap-, köb, és hengerhám, többrétegű elszarusodott laphám, üvegporc, kollagén rostos porc, harántcsíkolt izom, simaizom, szívízom, csontszövet, emberi vér, idegszövet.

	Tudja, hogy a koponya csontlemezekből áll. Ismerje a koponya mozgásával összefüggő területeinek megnevezését. Ismerje fel és nevezze meg a csontváz csontjait, a csontvázon való elhelyezkedésük alapján. Ismerje a csigolya részeit. Tudja, hogy az egyes gerincoszlopi szakaszok csigolyái eltérő felépítésűek. Ismerje a csontösszeköttetések típusait (varratos, porcos, kötőszövetes valamint ízületi kapcsolódás), tudjon példát mondani ezekre. Ismerje fel rajzon az ízület részeit. Ismertesse a vázizom felépítését: izomsejt, izomrost, izomköteg, izompólya, inak. Ismerje az izmok alak és működés szerinti csoportosítását. Ismerje fel és tudja megmutatni a következő izmok anatómiai helyzetét szemléltető ábrán, illetve csontvázon: - végtagok hajlító- és feszítő, közelítő és távolító izmai közül: (két- és háromfejű felkarizom, deltaizom, csípőizmok, kis- középső- és nagy farizom, két- és négyfejű combizom, hosszú- a rövid- és nagy közelítőizom, fésűs és karcsúizom, az elülső sípcsonti izom, háromfejű lábszárizom) - nyak- és hátizmok közül: fejbiccentő izom, csuklyásizom, lapockaalatti izom, nagy rombuszizom, széles- és hosszú hátizom), - mellkas izmai közül: rekeszizom bordaközi izmok, kis és nagy mellizom, elülső fűrészigom - hasizmok (egyenes-, külső ferde-, belső ferde és haránt hasizom, csípőhorpaszigom). Értse az izomtónus szerepét a testtartás és a mozgások kialakításában.	Tudja kapcsolatba hozni az ember mozgási szervrendszerének sajátosságait a két lábon járással (Keskeny medencecsont, a gerincoszlop kettős S-alakja). Ismertesse az agy- és arckoponya csontjait, azonosítsa a varratokat, ismerje a keletkezésük okát. Tudja azonosítani a háti, nyaki ágyéki csigolyákat alakjuk szerint. Ismertesse az ízületet összetartó erőket. Ismerje az izomeredés és a –tapadás fogalmát.

	Ismerje az izomkontrakciók típusait (izometriás- és izotóniás kontrakció) Ismerje a légzőrendszer funkcióit. Ismerje a légzőrendszer szerveit. Ismerjen légzési segédizmokat, tudja, hogy ezek részvétele a nehézlélegzésben feltűnő. Értse a mellkasi és a hasi légzés különbségét. Értse a mellhártya, a rekeszizom, a bordaközi izmok szerepét a belégzés és kilégzés folyamatában. Ismerje a mellkasi és hasi légzés fogalmát, kösse össze ezeket a megfelelő izmokkal. Magyarázza a légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggéseit. Tudja magyarázni a vér szén-dioxid koncentrációjának szerepét a légzés szabályozásában. Hasonlítsa össze a vér, a szövetnedv, a nyirok összetételét, keletkezését, kapcsolatukat. Ismertesse a teljes vértérfogat mennyiségét, az alakos elemek és a vérplazma arányát, a vérplazma fő alkotórészeit és értse jelentőségüket. Ismertesse a vörösvérsejtek, a fehérvérsejtek és a vérlemezkék szerepét, keletkezésük helyét, a normál értéktartománytól való eltérés okait és következményeit. Értse a vérszegénység lehetséges okait. Értse, hogy a véralvadási folyamat rendellenessége vérzékenység, illetve trombózis kialakulásához vezethet. Ismertesse a vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolatát; a szöveti folyadék szerepét, mint a sejtek közötti anyagcsere helyét.	Legyen képes magyarázni a mozgatórendszer működését fizikai (emelő-elv, erő, erőkar), szövettani: (vázizomszövet mikroszkópos szerkezete), biokémiai: (csúszó filamentum elmélet) ismerete alapján. Ismerje az izomműködés szakaszait, tudja magyarázni a tetanuszos összehúzódás kialakulását. Elemezzen a légzési térfogatváltozásokat és a légző-mozgásokkal kapcsolatos nyomásváltozásokat bemutató grafikont. Értelmezze a Donders-modell ismerete alapján a légzőműködéseket. Tudja, hogy terhelés és stressz esetén a két légzésforma preferenciája nemek szerint eltérő. Értse, hogy a tüdőben és a szövetekben folyó gázcsere diffúzióan alapul. Ismertesse a légzésszabályozásban a kemoreceptorok és a mechanoreceptorok helyét és szerepét. Ismerje a légzésvezérlés idegi szabályzását. Ismerje a hemoglobin fő részeit (hem: 4 db Fe^{2+} ion tartalmú gyűrűs molekula, globin: fehérje). Ismertesse a sérült érfal, a vérlemezkék, a trombin, a fibrin, a kalciumion szerepét a véralvadás folyamatában, tudja, hogy a folyamathoz K-vitamin szükséges. Hozza összefüggésbe ezeket a vérzékenységgel kialakulásával.

	Magyarázza a hajszálerek keringési jellemzőit, funkcióját az anyagcserében. Értelmezze a nyirokkeringés lényegét (útvonala, funkciója), a nyirokcsomók jelentőségét. Ismerje a szív működésének alapelveit (üreges térfogat- és nyomásviszonyainak változása, a vér áramlása a szív ciklus folyamán). Értse a szív felépítésének és működésének kapcsolatát. Ismertesse, hogy mi a koszorúerek feladata, hogy miért életveszélyes ezek elzáródása. Ismerje az artériák, a vénák és a kapillárisok felépítését (átmérő, billentyű, szöveti szerkezet), és ezeket hozza kapcsolatba az adott erek funkcióival. Ismerje a vérkörök szerepét a keringésben, hozza őket összefüggésbe a területek gázcseréjével és a szív üregrendszerével. Ismerje a szívfrekvencia és a vérnyomás fogalmát és felnőttkori normál értékeit. Ismertesse a lép helyét és szerepét. Ismerje a szinuszcsomó helyzetét, funkcióját. Ismerje a vizeletkiválasztó rendszer főbb részeit. Tudja értelmezni a vese kiválasztó működésének három fő részfolyamatát: szűrletképzés, visszaszívás, kiválasztás (exkréció). Ismertesse a vizelet főbb összetevőit: víz, karbamid, Na, K, Cl-ionok, gyógyszerek, hormonok.	Értse, hogy milyen mechanizmus mozgatja a folyadékot a nyirokerekben. Értelmezze, mely tényezők segítik a vénás áramlást. Ismerje a fontosabb erek lefutását az artériás és vénás keringésben. Tudja grafikonon elemezni a vérnyomás változását, a véráramlás sebességét, az erek keresztmetszetének alakulását a keringési rendszerben. Ismerje a szív teljes ingerületkeltő és vezető rendszerének tagjait és a miogén szív automáciájának élettani jelentőségét. Ismertesse a bőr, a máj, a tüdő, a végbél és a vese szerepét a kiválasztásban. Értse a víz, a glükóz, a sók, a karbamid visszaszívásának, valamint a gyógyszerek, ionok (pl. hidrogénion) kiválasztásának vesében zajló folyamatait.

	Tudjon példát említeni arra, hogy miért jelenhet meg a vizeletben fehérje, glükóz vagy vér. Indokolja a folyadékbevitel jelentőségét a vesekőképződés megelőzésében. Hasonlítsa össze az irányítás két alapformáját, a szabályozást és a vezérlést. Értse a visszacsatolás szerepét a szabályozásban. Értse a hasonlóságokat és a különbségeket a hormonrendszer és az idegrendszer működése között (jeladó és célsejt kapcsolata), és tudjon példát hozni összehangolt működésükre. Ismertesse az idegsejt felépítését, típusait és funkcióját (az ingerület keletkezését, vezetését, valamint más sejtekre való továbbadását). Ismerje, hogy az élő sejtek membránjának két oldalán az ionok koncentrációja nem azonos, és ez potenciálkülönbséget (nyugalmi potenciál) alakít ki. Ismertesse az inger, az ingerület (akciós potenciál), az ingerküszöb fogalmát. Példával tudja igazolni, hogyan változhat meg az ingerküszöb külső és belső környezeti hatásokra. Ismertesse a receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger fogalmát, típusait (mechanikai, kémiai, fény, hő). Ismertesse a szinapszis fogalmát, magyarázza a serkentő vagy gátló hatást az átvivő anyag (vagy más molekulák) és a receptor kölcsönhatásával. Tudja, hogy a drogok itt hatnak és hatásuk függőséghez vezethet. Ismerje a központi, környéki idegrendszer, az ideg, dúc, pálya, mag, kéreg, fehér- és szürkeállomány fogalmát, a testi (szomatikus) és a vegetatív idegrendszer jelentését.	Ismerje a nefron működését: vesetestecske (tok, hajszálergomolyag), az egyes csatorna-szakaszok, a csatorna falát behálózó hajszálerkek funkcióit. Magyarázza a szűrletképzés, az aktív és passzív transzport folyamatait. Ismerje a vizelet összetétele és mennyisége változásának hátterében álló lehetséges okokat. Értse a vazopresszin (ADH) és aldoszteron szerepét a só- és vízháztartás szabályozásában. Értse a vesekő kialakulásának folyadékhiányon kívüli okait, ismerje rizikófaktorait. Magyarázza a kémiai és az elektromos potenciálok összefüggését az ionmozgásokkal. Értse a helyi (lokális) és a tovaterjedő potenciál kialakulásának helyét és feltételeit. Tudja, hogy az inger erőssége a csúcspotenciál a hullámsorozat szaporaságában kódolt. Tudja, hogy az idegsejt membránpotenciáljának változásai az axoneredésnél tovaterjedő csúcspotenciált válthatnak ki.

	Ismerje az idegrendszer működésének fő élettani folyamatait, és az ezt megvalósító sejttypusokat (receptorsejt, érzőidegsejt, asszociációs idegsejtek, mozgatóidegsejt). Ismerje a gliasejtek és a velőshüvely főbb funkcióit (táplálkozás, szigetelés), hozza összefüggésbe az ingerületvezetési sebességével, a mielinizációval. Tudja megnevezni a gerincvelő keresztmetszeti ábráján annak részeit, azonosítsa a gerincvelői idegek eredését. Hasonlítsa össze a reflexív és a reflexkör fogalmát. Ismerje fel ábrán és tudja magyarázni a bőr- és izomeredetű gerincvelői reflexek reflexívét, funkcióját. Tudja, hogy az idegrendszer központi része csontos tokban, agy-gerincvelői folyadékkal és agyhártyákkal védetten helyezkedik el. Ismerje a gerincvelő főbb funkcióit (izomtónus kialakítása, védekező mechanizmusok, a bőr ereinek reflexes szabályozása, nemi szervek vérbősége). Ismerje fel az agy nyílirányú metszetén az agy részeit (agytörzs, nyúltvelő, híd, középagy, köztiagy, talamusz, hipotalamusz, kisagy, nagyagy), és tudjon példákat említeni funkcióikra. Tudja, hogy az álomalvás létszükséglet. Tudja, hogy az elsődleges érzőkéreg sérülése a tudatosuló érzékelés kiesését jelenti. Ismertesse a receptorok típusait (mechanikai-, fájdalom-, hő-, kemoreceptorok, szabad idegvégződés). Értse az érzékszervek működésének általános elveit: (adekvát) inger, ingerület, érzet.	Értse, hogy a drogok és egyes mérgek hogyan hatnak a szinapszis működésére (jelátvivő anyag működésének fokozása, visszavételének gátlása, receptormódosítás). Magyarázza az idegsejt-hálózatok spontán aktivitásának funkcióját (biológiai ritmusok). A mozgatóműködések példáján értelmezze az idegrendszer hierarchikus felépítését. Ismerje az agytörzsi hálózatos állomány szerepét az alvás-ébrenléti ciklus fenntartásában.

	Ismertesse és ábrán ismerje föl a szem részeit, magyarázza ezek működését. Ismerte a nyúltvelői kemoreceptorok szén-dioxid érzékenységét, értse a légzés szabályozásában betöltött szerepüket. Értse, hogy motivációs állapotok irányítják és aktiválják magatartásunkat. Ismerje az agykéreg szerepét az akaratlagos mozgások kialakításában. Ismerte a mozgatópályák kereszteződéseinek funkcionális következményeit. Ismertesse a kisagy fő funkcióját (mozgáskoordináció). Értelmezze, milyen folyamatok szabályozását jelenti a vegetatív szabályozás. Tudja összehasonlítani a szimpatikus és a paraszimpatikus idegrendszer anatómiai hasonlóságait és különbségeit.	Ismerten elméleteket az alvás funkcióival kapcsolatosan (pl. energiatakarékosság, tanulás, feltöltődés). Ismerje a jobb és bal agyfélteke eltérő funkcióit. Értse, hogy az érzőpályák kéreg alatti központjaiban már előzetes feldolgozás is történik (pl. talamusz = kéreg alatti látóközpont). Ismerte az érzécsalódás (illúzió, hallucináció) fogalmát, és hogy kiváltásukban pszichés tényezők és drogok is szerepet játszhatnak. Értse a csapok, pálcikák és dúcsejtek szerepét a látás folyamatában. Ismertesse a kép-és színlátás, a fényerősség-érzékelés optikai és élettani alapjait. Értse a látórendszer és az egyensúlyérzés kapcsolatát. Értse a pupilla akkomodációs és a szemhéjzáró reflex funkcióit. Elemezze a távolságészlelés módjait, támpontjait. Értse a helyzetérzékelés szerveinek és receptorainak (tömlő, zsákocskák, három félkörös ívjárat, izomorsó, ínorsó) működését. Ismerte a kéreg alatti magvak és az átkapcsolódás szerepét az automatizált mozgások szabályozásában.

	Ismertesse a hormonrendszer működésének a lényegét, a hormon fogalmát, a hormontermelést és szabályozását. A pajzsmirigy példáján elemezze a hormontermelés szabályozásának alapelveit. Ismerje az ember belső elválasztású mirigyeinek elhelyezkedését, az alábbi hormonok termelődési helyét és hatását: inzulin, adrenalin, glukagon, tiroxin, kalcitonin parathormon, tesztoszteron, oxitocin. Tudja magyarázni az inzulin, a tiroxin és az adrenalin hatásait. Tudja magyarázni a cukorbetegség lényegét, típusait, tüneteit, okait, kockázati tényezőit és kezelési módjait.	Tudja, hogy alkohol hatására ez az egyik leghamarabb kieső funkció. Tudja magyarázni, hogyan valósul meg szervezetünkben a keringés és a testhőmérséklet szabályozása. Ismerje a szembogár (pupilla), a vázizom, a bél, a szív és a vérerek szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolásának következményeit. Magyarázza, hogy ugyanaz a hormon más szervben más hatást fejthet ki (receptor - különbség). Magyarázza, hogyan befolyásolják a hormonok a szervezet szénhidrát-anyagcseréjét (adrenalin, inzulin, glükokortikoidok), só- és vízháztartását (mineralokortikoidok, vazopresszin), kalcium - anyagcseréjét (parathormon, kalcitonin, D-vitamin). Tudja elemezni az agyalapi mirigy, a hipotalamusz és a mellékvesekéreg hormonjainak hatását. Ábra alapján értelmezze a női nemi ciklus során végbemenő hormonális, valamint a méhnyálkahártyában, petefészekben és testhőmérsékletben végbemenő változásokat. Értse a hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjait. Tudja elemezni a növekedési hormon, a tiroxin és az inzulin hiányából, illetve többletéből eredő rendellenességeket.
1.2. Egészségtan	Ismerje a sport, az életmód jelentését. Ismerje az egészség, a jól-lét fogalmát. Tudja felsorolni az egészséges életmód összetevőit. Ismerje azokat a testi-lelki változásokat, amelyek a rendszeres sportolás hatására következnek be az emberi szervezetben (testösszetétel változás; belgyógyászati betegségek megelőzése;	Tudja a szabadidős sport, versenysport, élsport jelentését. Értse a homeosztázis és az egészség kapcsolatát. Tudja az Arndt-Schultz-féle szabály jelentését.

	légzésfunkciók javulása; csontok, izmok, ízületek állapotának változása, kedélyállapot változása). Tudjon érvelni a testedzés keringési rendszer egészségére gyakorolt hatása mellett. Ismertesse a keringési rendszer főbb betegségeinek (érelmeszesedés, visszértágulat, a trombózis, a magas vérnyomás, hipertónia betegség, szívritmuszavar és a szívinfarktus) kialakulásában szerepet játszó főbb kockázati tényezőket. Értse a megfelelő életvitel kialakításával csökkenthető kockázatokat. Ismerje a szívinfarktus fogalmát és jellemző tüneteit. Ismerje a mozgató szervrendszer épségét, megóvását szolgáló alapelveket (pl. helyes testtartás, testedzés). Értse a szűrővizsgálatok és az önvizsgálat fontosságát. Tudja, hogyan valósulhat meg a sportolás közbeni környezettudatosság. Ismerje a fitness, wellness kifejezések jelentését, értelmezését. Ismerje a rekreáció fogalmát. Tudjon felsorolni rekreációs sportágakat. Tudja, hogy sportolás során miként valósul meg a stressz-, és szorongásoldás. Ismerje a sportártalmakat (csonthártyagyulladás, teniszkönyök, gerincferdülés, fáradásos törés, nyáktömlő-gyulladás, ínhüvelygyulladás) és a kialakulásuk általános ismérveit. Ismerje a sportsérüléseket (sebek típusai, vérzések típusai, zúzódás, húzódás, rándulás, ficam, szalagszakadás, törések típusai, porcsérülés, izomgyulladás, agyrázkódás, gerincsérülés), és a kialakulásuk általános ismérveit. Ismertesse, miként befolyásolják a külső-belső tényezők a sportártalmak és sportsérülések kialakulását (létesítmény, sporteszköz, időjárás, sporttárs, bemelegítés hiánya, életkor, fáradtság, betegség, doppinghasználat). Tudja a bemelegítés blokkjait, szerepét a sérülések megelőzésében. Tudja a rehabilitáció jelentését.	Ismerje az osteoporosis jelenséget. Tudjon felsorolni szabadban üzhető sportágakat. Legyen képes felsorolni csoportos fitness órátípusokat. Legyen képes felsorolni spa kezeléseket. Tudja a rekreációs sportágak szervezetre gyakorolt kedvező hatásait. Ismerje az endorfin hormon hatását. A sport vonatkozásában tudja a prevenció jelentését. Ismerje a rehabilitáció és a sérülés megelőzés összefüggését.

	Tudja értelmezni a rehabilitációs módszerek közül a masszázst és a kinesiotape technikát. Sorolja fel az egészséges táplálkozás alapelveit. Ismertesse a táplálkozási piramist. Tudja magyarázni a táplálkozás jelentőségét, és értse folyamatait (rágás, nyelés, bélperisztaltika). Ismerje a különbséget a táplálék és tápanyag között. Ismerje fel ábrán a táplálkozási szervrendszer szerveit, tudja biológiai funkcióit. Ismerje a máj szerepét az emésztőnedv-termelésben, a fehérje-, glükóz- és glikogénszintézisben, a raktározásban és a méregtelenítésben. Tudja, hogy mi válthatja ki az éhség-, szomjúságérzetet és értse a tápcsatorna reflexes folyamatait (nyál- és gyomornedvtermelés, hányás, nyelés). Magyarázza a minőségi és mennyiségi éhezés fogalmát. Csoportosítsa a tápanyagokat az energiaforgalomban betöltött szerepük alapján (kalorigén, non-kalorigén) Ismertesse a fehérjék, szénhidrátok, zsírok, növényi rostok, ásványi anyagok (nyomelemek), természetes forrásait, tudjon érvelni hiányuk vagy túlzott fogyasztásukellen. Ismerje a következő vitaminok élettani jelentőségét, és tudja azokat összekapcsolni hiánytüneteikkel: D-, A-, B12,- C-vitamin, folsav. Értse, miért léphet fel könnyen a zsírban oldódó vitaminok túladagolása. Értse a szénhidrátok természetes előfordulásai és az élő szervezetben betöltött szerepük közötti összefüggést. Tudjon példát említeni a testépítés során helytelenül alkalmazott táplálék-kiegészítők káros hatásaira.	Tudja értelmezni a rehabilitációs módszerek közül a manuál terápiát, és az elektroterápiát. Legyen képes alacsony és magas glikémiás indexű élelmiszereket felsorolni. Értse a kapcsolatot a tápanyagok emésztése és sejtszintű lebontása között.

	Tudja összehasonlítani a sporttáplálkozást és az általános táplálkozást (eltérő célok, mennyiségek, bevitt tápanyagok aránya, táplálkozás terhelés előtt és után). Tudja felsorolni, milyen tényezők befolyásolhatják a szervezet napi folyadéki igényét. Ismerje az optimális testösszetétel jellemzőit. Értelmezze a testtömegindexet, tudjon következtetéseket levonni értékéből, és értse, hogy normálértéke függ a testösszetételtől, nemtől, életkortól. Ismerje a testalkat típusokat (endomorf, mezomorf, ektomorf) és tudja azok jellemzőit. Képes legyen felsorolni az elhízáshoz vezető okokat. Tudjon felsorolni az elhízás megelőzésére, kezelésére szánt javaslatokat. Tudja az alapanyagcsere fogalmát, és az alapanyagcserét befolyásoló tényezőket. Képes legyen magyarázni, hogyan befolyásolja a rendszeres sport a szervezet energiaforgalmát.	Ismerje a táplálékkal felvett fehérje, szénhidrát és zsír alkotó részeinek útját a szövetekbe történő beépülésig, illetve a felhasználásig. Legyen képes felsorolni a dehidratáció tüneteit és következményeit. Ismerje a testzsírarány mérésére, becslésére szolgáló módszereket. Képes legyen jellemezni az anorexia nervosa, és a bulimia nervosa evészavarokat.
1.3. Elsősegélynyújtás gyakorlat	Ismerje a sérült vizsgálati protokollt. Ismerje a segélynyújtást segítő és gátló tényezőket. Tudja, hogyan kell stabil oldalfekvésbe helyezni a sérültet. Tudja ellenőrizni a sérült légzését, keringését. Ismerje fel az eszméletlenség jeleit. Tudja, hogyan kell a légutakat biztosítani. Ismerje az újraélesztés folyamatát. Ismertesse a vérzések típusait és azok ellátását. Ismerje a gerincsérülés jeleit, ellátását. Ismerje fel a sporttevékenység közben fellépő legjellemzőbb akut sérüléseket (ficam, rándulás, törés, izomhúzódás, izomszakadás, szalagszakadás), és tudja ellátási módjukat.	Ismerje a vízből mentés szabályait, módjait. Ismerje a defibrillátor kezelési módját. Ismerje az újraélesztés során fellépő hibákat és szövődményeket.

	Ismerje fel a leggyakoribb krónikus sérüléseket (csonthártyagyulladás, porckopás, porclágyulás, fáradásos törés), és tudja ellátási módjukat.	
1.4. Funkcionális anatómia	Értelmezze a szerkezeti struktúrák szerepét a következő szövetekben: harántcsíkolt izom, simaizom, szívizom, csontszövet, emberi vér. Magyarázza, hogy a funkció hogyan tükröződik a felépítésben: Ismerje a csontszövet felépítését, csontanyag (sejtközi állomány) kémiai összetételét (szerves és szervetlen alkotók), értse ezek szerepét. Tudja összehasonlítani a három izomszövet-típust felépítési és működési szempontból. Ismerje a csontváz biológiai funkcióit (fizikai tartó, vérképzés helyszíne, ásványanyag raktár). Ismeresse egy hosszú csöves csont szerkezetét a megfelelő vázfunkciókhoz kötve. Tudja elkülöníteni az ízületek típusait azok alakja és tengelyszáma szerint. Magyarázza, hogy az egyes ízület típusok milyen mozgást tesznek lehetővé. Ismeresse a függesztő-övek funkcióját, ismerje fel és tudja megnevezni csontjait. Értse a férfi- és a női medence közti különbség okát és mozgásminőségi következményeit. Ismerje a funkcióit a következő izmoknak: - végtagok hajlító- és fesztítő, közelítő és távolító izmai közül: (két- és háromfejű felkarizom, deltaizom, csípőizmok, kis- középső- és nagy farizom, két- és négyfejű combizom, hosszú- a rövid- és nagy közelítőizom, az elülső sípcsonti izom, háromfejű lábszárizom), - nyak- és hátizmok közül: fejbiccentő izom, csuklyásizom, lapockaalatti izom, nagy rombuszizom, széles- és hosszú hátizom), - mellkas izmai közül: rekeszizom bordaközi izmok, kis és nagy mellizom, - hasizmok (egyenese-, külső ferde-, belső ferde és haránt hasizom, csípőhorpaszizom).	Ismerje az egyes csontsejt-típusok szerepét a csontosodás folyamatában. Ismeresse a hosszirányú csontnövekedés és a csont vastagodásának folyamatát. Tudja jellemezni a vázrendszer fontosabb ízületeit (váll-, könyök-, csukló-, csípő-, térd-, alsó és felső ugróizület) az ízületi tengelyek száma, és az azt megalkotó csontok szerint. Ismerje a funkcióit középszintű követelményekben rögzítetteken felül a következő izmoknak: hollócsőrkarizom, fésűs és karcsúizom, nagy rombuszizom, elülső fűrészizom.

	Tudja, hogy a szarkomer az elemi izomrost (miofibrillum) működési egysége. Ismerje a részeit, a struktúrája és funkciója közti összefüggést, valamint az aktomiozin komplex szerepét a működésében. Tudja, hogy az izom-összehúzódáshoz ATP és Ca^{2+}-ion szükséges. Értse az izom saját energiatároló és oxigéntároló molekuláinak (kreatin-foszfát, mioglobin) szerepét az izomműködésben.	Tudja alkalmazni az izomeredés és a –tapadás fogalmát a követelményrendszerben felsorolt izmok közül általa választott tetszőleges izom példáján. Ismerje a troponin és a tropomiozin molekulák, és a szarkoplazmatikus retikulum szerepét a szarkomer működésében.
1.5. Terhelésélettan	Értelmezze a szimpatikus túlsúly fogalmát, megjelenési formáit, a terhelésben játszott szerepét. Ismertesse a terhelés hatására a szervezetben végbemenő változásokat (hipertermia, dehidratáció, sóvesztés, hemokoncentráció, vércukorszint, vérkémhatásának változásait). Értse a helyes folyadékpótlás szerepét, folyamatát. Hasonlítsa össze a vörös és fehér izomrostokat a munkavégzés, elfáradás, elhelyezkedés szempontjából. Ismerje az arányát az izmokban. Ismerje az energiaszolgáltató folyamatok formáit (aerob és anaerob). Időrendben tudja felsorolni az egyes energiaszolgáltató folyamatokat (anaerob laktacid, anaerob alaktacid, aerob szakasz). Értelmezze a steady state, anerob (laktát) küszöb és a glükoneogenezis fogalmát, és találja meg helyüket a folyamatban. Tudjon jellemezni egyes mozgásokat (pl. 100 m-es síkfutás, Cooper teszt, 1 órás közepes intenzitású kerékpározás) az energiaszolgáltató folyamatok jellege alapján. Értse, miért fontos a bemelegítés, hogyan szüntethető meg az izomláz.	Ismerje a Selye-féle stressz elmélet fogalmát, szakaszait. Értelmezze a stressz és a terhelés összefüggéseit. Tudja felsorolni az egyes káros hatásokkal szembeni hatékony védekezés módjait. Hasonlítsa össze a vörös és fehér izomrostokat az energiaszolgáltató folyamatok jellege alapján. Hasonlítsa össze a biológiai oxidációt és az erjedést (biológiai funkció, sejtenbelüli helyszín, energiamérleg). Magyarázza el a Pasteur-effektus fogalmát.

	Jellemezze a passzív mozgatórendszer adaptációs folyamatait (csonthipertrofia, szalagrendszer változásai) és okait. Ismerje az aktív mozgatórendszer adaptációs folyamatait. Ismertesse a terhelés negatív (akut és krónikus hatásait) a mozgatórendszerre. Ismertesse a szív terhelési adaptációs folyamatait. Magyarázza el az edzett szív fogalmát, jellemzőit, kialakulásának okait. Ismerje egy állóképességi és egy erősportoló szívének a sorozatos terhelésre adott adaptációs reakcióját, azok különbségeit. Ismerje az edzés bradycardia fogalmát. Ismertesse az érrendszer adaptációs folyamatait (érfalak). Ismertesse a keringési rendszert jellemző élettani mutatókat (pulzus, pulzustérfogat, perctérfogat). Hasonlítsa össze egy edzett és egy nem edzett szervezet keringési mutatóit nyugalmi állapotban és terhelés alatt. Magyarázza meg az eltérések okait. Ismerje a préseléses gyakorlat fogalmát, hívja fel a fellépő veszélyekre a figyelmet. Ismertesse a tüdő adaptációs folyamatait. Ismertesse a légzési rendszert jellemző élettani mutatókat (légzésszám, légzéstérfogat, légzési perctérfogat, vitálkapacitás) Értse a légzési teljesítmény és a szervezet energiafelhasználása közötti összefüggést. Hasonlítsa össze egy edzett és egy nem edzett szervezet légzési mutatóit nyugalmi állapotban és terhelés alatt. Magyarázza meg az eltérések okait.	Fejtse ki a neuro muszkuláris adaptáció megjelenési formáit (reakcióidő, mozgások végrehajtásának technikai színvonala). Elemesse az edzés bradycardia kialakulásának okait, összefüggését nyugalmi pulzusszámmal. Ismerje a keringési mutatók értékeit nyugalmi állapotban és maximális terhelés esetén. Hasonlítsa össze egy erősportoló és egy állóképességi sportoló terhelésekor fellépő vérnyomásértékeket. Ismerje a légzési mutatók értékeit nyugalmi állapotban és maximális terhelés esetén.

	Ismerje az anaerob kapacitás fogalmát. Értse, hogy mely szervrendszerek állapotát mérhetjük vele. Sorolja fel a terhelés szempontjából legfontosabb hormonokat (növekedési hormon, nemi hormonok, adrenalin) és nevezze meg az azokat termelő mirigyeket. Jellemezze az idegrendszer állapota és a sportteljesítmény közötti összefüggést. Ismerje az emberi élet egyes szakaszait (pl. újszülött kor, csecsemőkor, kisgyermekkor). Ismerje a szenzibilis időszak fogalmát. Ismertesse, hogy az egyes életkorokban mely motoros képességek fejleszthetők kiemelten. Magyarázza el a maximális erőfejlesztés és a különböző életkorok közötti összefüggést. Értelmezze az időskori sportolás célját, a javasolt mozgásformákat. Értelmezze a krónikus betegség fogalmát, tudjon példákat felsorolni (cukorbetegség, asztma, kóros elhízás, magas vérnyomás). A felsorolt példákhoz tudjon az ilyen betegségben szenvedőknek megfelelő mozgásformákat rendelni.	Ismerje az erythropoietin (EPO) termelési helyét, jelentőségét. Ismertesse a neuroendokrin rendszer néhány adaptációs folyamatát (pl. akciós potenciál változásai, sebessége). Értse a mozgástanulást, a piramis és extrapiramis pályák közötti összefüggéseket. Ismerje az erőfejlesztés módszereit az egyes életkorokban. Tudjon edzésprogramot, mozgásformákat javasolni a középszinten felsorolt betegségben szenvedőknek. Értelmezze a fogyatékos fogalmát, ismérveit. Sorolja fel a fogyatékos típusait. Tudjon ajánlani fogyatékos emberek számára elérhető sportokat, mozgásformákat.

	Ismerje a dopping fogalmát, annak káros hatásait. Ismerje a mennyiségi és minőségi dopping fogalmát.	Ismerje a terhesség alatti mozgás korlátait, veszélyeit. Tudja a terhesség egyes szakaszaiban milyen jellegű mozgást végezhetnek a kismamák. Tudjon mozgásformákat ajánlani terhesek számára. Ismertesse a dopping osztályokat. Tudjon érvelni a dopping használata ellen. Ismertesse az antidopping program néhány jellegzetességét.

2. Edzéselmélet és gimnasztika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Edzéselmélet	Ismerje az edzéselmélet alapfogalmait (kultúra, testkultúra, sport, edzés, edzettség, teljesítmény, homeosztázis, terhelés, alkalmazkodás, fáradás, mozgásszerkezet, mozgástípusok és fajták, képességek és készségek, stratégia és taktika). Ismerje a külső és belső terhelés fogalmát, a terhelés összetevőit. Magyarázza a túlkompensáció, a homeosztázis, a terhelés és a pihenés összefüggéseit. Ismerje a teljesítmény fogalmát, sorolja fel annak összetevőit. Ismerje az edzés szerkezetét, különböző típusait. Tudjon példákat mondani a pozitív és negatív edzésszerekre. Magyarázza az általános és speciális edzettség fogalmát. Tudja összehasonlítani a rajtállapotokat (rajtkészség, rajtláz, rajtapátia). Ismerje a motoros képességek (kondicionális, koordinációs képességek, ízületi mozgékonyosság) fogalmát.	Ismertesse az edzéselmélet történetét, kialakulását. Jellemezze a teljesítmény összetevőit és a sportteljesítményhez fűződő viszonyukat. Ismerje a megengedett teljesítményfokozó módszereket. Tudja csoportosítani az egyes edzésszereket hatásmechanizmus alapján (pl. mechanikus, élettani, farmakológiai). Soroljon fel versenyzési motívumokat. Tudjon példát mondani versenyhelyzetben fellépő konfliktusokra.

	Ismerje az alap kondicionális képességek megjelenési formáit. Magyarázza a kondicionális képességek komplexitását, összefüggésüket. Legyen képes felsorolni és jellemezni a koordinációs képességeket. Ismertesse a különböző pulzusfajtákat (maximális, nyugalmi, terhelési, restitúciós pulzus) és a mérési eljárásokat, eszközöket. Ismerje a mozgástanulás elveit és főbb fázisait. Jellemezze a mozgástanulási fázisokat (pl. milyen a végrehajtás minősége). Ismerje az összefüggést a tehetség és a kreatív finom koordináció szakaszai között. Ismerje az egyes motoros képességek fejlesztésének szenzibilis időszakait. Ismerje és jellemezze az edzéselveket, és ezek megjelenését az edzéstervezésben. Ismerje az edzés tervezés alapfogalmait (pl. mikro-, makro, mezociklusok). Ismerje az edzés tervek különböző típusait, formai jellemzőit. Magyarázza, hogyan kell figyelembe venni az edzés tervezésnél az életkori sajátosságokat, a sportolók nemét, előzetes ismereteket és a megvalósítandó célokat. Ismerje az egyes kondicionális képességek felmérésére szolgáló eljárásokat. Soroljon fel példákat a saját sportágában előforduló képességtesztekre. Tudjon alapvető következtetéseket levonni a kapott eredményekből.	Ismerje a koordinációs alapképességeket (mozgásszabályozó, -átállító és -tanulási képesség). Ismerje a mozgáskoordínáció és a mozgáskészség fogalmát, összefüggéseit. Ismertesse a különböző pulzusfajták funkcióit. Ismerje a rekreációs edzés tervezés sajátosságait. Magyarázza, hogy egy képesség teszt eredménye mennyiben befolyásolja a további edzés tervezést.
2.2. Edzésprogramok gyakorlat	Ismerje az egyes motoros képességeket fejlesztő módszereket. Saját sportágából tudjon példát megnevezni az adott motoros képesség fejlesztő módszerekre.	Legyen képes ismertetni a motoros képességeket fejlesztő módszerek és eszközök elsajátításának jellemzőit és folyamatát konkrét gyakorlatok és edzésprogramok alapján.

	Saját sportágában tudjon felsorolni olyan edzéseszközöket, melyekkel fejleszthető egy adott képesség. Saját sportágából ismerjen feladatokat a következőkre: - Általános erőfejlesztés, - Speciális erőfejlesztés, - Maximális erő fejlesztése, - Gyorsasági erő fejlesztése, - Állóképességi erő fejlesztése.	Hasonlítsa össze saját sportágában különböző életkorokban az erőfejlesztés jellegét.
2.3. Gimnasztika	Ismerje a gimnasztika kialakulásának történetét, mai értelmezését. Ismerje a gimnasztika mai szerepét, és a gimnasztikával ellátható feladatokat. Ismerje az alapforma, az egyszerű gyakorlat, az összetett gyakorlat és a gyakorlatlánc fogalmát. Legyen képes felsorolni a mozgásszerkezet időbeli, térbeli, dinamikai jegyeit. Tudjon példát említeni arra, hogyan változhat meg a terhelés nagysága a mozgásszerkezeti összetevőinek megváltoztatásával. Tudja a test tengelyeit (szélességi, hosszúsági, mélységi) és síkjait (oldal sík, haránt sík, mélységi sík). Ismerje a gimnasztikai állásokat, üléseket, térdeléseket, fekvéseket, kéztámaszokat, kéz- és lábtámaszokat, egyéb támaszokat, függéseket, függőállásokat, és ezek helyes technikai végrehajtását. Ismerje a nyújtott, hajlított és vegyes kartartásokat. Ismerje a mozgásos erőelemeket (emelés, emelkedés, leengedés, ereszkedés), és azok helyes technikai végrehajtását. Ismerje a mozgásos lendületi elemeket (hajlítás, nyújtás, lendítés, húzás, döntés, fordulat, szökdelés, ugrás, rugózás), és azok helyes technikai végrehajtását. Ismerje a fej-, törzs-, váll-, kar-, lábmozgásokat. Ismerje a gimnasztikai szaknyelv alapelveit (egységesség elve, legjellemzőbb sajátosság megjelölésének elve, a gyakorlatok közlésének elve).	Ismerje a gimnasztika alkalmazásának területeit a teljesítményfokozás és a mozgásműveltség fejlesztés szempontjából. Képes legyen legfeljebb 64 ütemű gyakorlatlánc összeállítására. Tudja célirányosan változtatni a gimnasztika mozgásszerkezetét a különböző motoros képességek fejlesztésének érdekében. Ismerje a test és szer viszonyát a test szélességi- és a szer főtengelyének viszonya alapján. Tudja az oldalhelyzet, haránt helyzet jelentését. Ismerje a fogásmódokat az ujjak helyzete, a tenyér helyzete és a kezek egymástól való távolsága szerint. Ismerje a mozgásos erőelemeket (húzódás, tolódás, húzódás-tolódás), és azok helyes technikai végrehajtását. Ismerje a mozgásos lendületi elemeket (lengetés, fordítás, összetett törzsmozgások, dobás), és azok helyes technikai végrehajtását.

	Legyen képes legfeljebb 4-8 ütemű gimnasztikai gyakorlatok szaknyelvvvel történő leírására rajzírás alapján. Legyen képes önállóan összeállítani és szaknyelvvvel leírni 4-8 ütemű gyakorlatokat. Legyen képes önállóan összeállítani és szaknyelvvvel leírni legfeljebb 32 ütemű szabadgyakorlatláncot. Ismerje a rajzírás alapelveit. Ismerje a rajzírásban használt jeleket. Legyen képes 4-8 ütemű gyakorlatok rajzírással történő ábrázolására a szaknyelvi leírás alapján. Legyen képes önállóan 4-8 ütemű gyakorlatok rajzírással történő ábrázolására. Legyen képes önállóan összeállítani és rajzírással ábrázolni legfeljebb 32 ütemű szabadgyakorlatláncot. Ismerje az általános bemelegítés blokkjait. Ismerje a külső belső erők egymáshoz való kölcsönhatását [statikus erő kifejtés, dinamikus erő kifejtés, (legyőző, fűkező)]. Ismerje a főbb izomcsoportok által létrehozott legjellemzőbb mozgásokat. Ismerje a szabadgyakorlati alapformák variálásának szempontjait a mozgásütem változtatásával, a kiindulópont változtatásával. Ismerje a kondicionális-, a koordinációs-, és az ízületi mozgékonyág gimnasztikával történő fejlesztésének lehetőségeit. Legyen képes legfeljebb 32 ütemű sokoldalúan képző szabadgyakorlat és legfeljebb 16 ütemű kéziszer gyakorlatlánc összeállítására.	Legyen képes legfeljebb 64 ütemű gyakorlatlánc szaknyelvvvel történő leírására rajzírás alapján. Legyen képes önállóan összeállítani és szaknyelvvvel leírni legfeljebb 64 ütemű szabadgyakorlatláncot. Legyen képes legfeljebb 64 ütemű gyakorlatlánc rajzírással történő ábrázolására a szaknyelvi leírás alapján. Legyen képes önállóan összeállítani és rajzírással ábrázolni legfeljebb 64 ütemű szabadgyakorlatláncot. Tudja az általános bemelegítés blokkjainak mozgásanyagát. Legyen képes példákat mondani a nagy izomcsoportok (kar izmok, vállizmok, mell izmok, hátizmok, láb izmok) vonatkozásában statikus és dinamikus erő kifejtésre. Képes legyen felsorolni az antigravitációs izmokat, és azok szerepét. Ismerje a szabadgyakorlati alapformák variálásának szempontjait a kartartás változtatásával, kéziszer alkalmazásával. Legyen képes legfeljebb 32 ütemű páros, pad és bordásfal gyakorlatlánc összeállítására. Tudja a gyakorlat-sorozatok, gyakorlat láncok összeállításának szempontjait.

	Ismerje a gimnasztika gyakorlatvezetési módszereit (szóban közlés, bemutatás, vegyes gyakorlatközlés). Ismerje a célgimnasztika, a rávezető gyakorlat fogalmát.	Tudja a gyakorlatvezetési módszereket ismert és nem ismert gyakorlat esetén. Ismerje a célgimnasztika alkalmazásának területeit.
2.4. Gimnasztika gyakorlat	Képes legyen a kiinduló helyzeteket, kartartásokat, gimnasztikai alapmozgásokat helyes technikával bemutatni. Képes legyen bemutatni nyak-, kar és váll-, láb-, törzs-, és összetett gyakorlatokat. Legyen képes meghatározott szempontok alapján összeállítani és ismertetni egy legfeljebb 32 ütemű szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatláncot. Képes legyen saját sportágában általános és speciális bemelegítés gyakorlatainak összeállítására, és ismertetésére. Ismerje a célgimnasztikai gyakorlatok jelentését, jelentőségét. Legyen képes a gyakorlatban alkalmazni a szóban közlés, a bemutatás, és vegyes gyakorlatközlés módszerét. Képes legyen kéziszúlyzó-, bot-, gumikötél-, gumiszalag-, labdagyakorlatok (kislabda, medicinlabda, gimnasztikai óriáslabda) tervezésére, ismertetésére. Képes legyen 4-8 ütemű ugrókötél-, bordásfal-, pad-, zsámoly-, felfüggesztéses eszköz-, páros gyakorlatok tervezésére, ismertetésére.	Legyen képes a kiinduló helyzeteket, kartartásokat, gimnasztikai alapmozgásokat szóban közlés alapján végrehajtani, szaknyelven helyesen megnevezni. Ismerje a gyakorlatok variálási lehetőségeit, a szerkezeti és a terhelési összetevők változtatásával. Képes legyen az eredeti és a variált gyakorlat a szervezetre történő hatáselemzésére. Képes legyen az összeállított és ismertetett gyakorlatláncok elemzésére. Képes legyen egy választott sportág speciális bemelegítés gyakorlatainak összeállítására, ismertetésére. Legyen képes saját sportágában célgimnasztikai gyakorlatok összeállítására. Legyen képes a gyakorlatvezetési módszereket alkalmazni ismert és nem ismert gyakorlatok esetén. Képes legyen 8 ütemű kéziszúlyzó-, bot-, gumikötél-, gumiszalag-, labdagyakorlat (kislabda, medicinlabda, gimnasztikai óriáslabda) gyakorlatlánc tervezésére, ismertetésére. Képes legyen legfeljebb 32 ütemű ugrókötél-, bordásfal-, pad-, zsámoly-, felfüggesztéses eszköz-, páros gyakorlat gyakorlatlánc tervezésére, ismertetésére.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelet szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelet szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Csontváz, izomtérkép, anatómiai torzó, vagy ezek hiányában információs tartalmukkal egyenértékű demonstrációs ábrák, melyek szöveget nem tartalmazhatnak a tételsorba építve.	NINCS	Csontváz, izomtérkép, anatómiai torzó, vagy ezek hiányában információs tartalmukkal egyenértékű demonstrációs ábrák, melyek szöveget nem tartalmazhatnak a tételsorba építve.

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
120 perc			15 perc
Feladatlap			
Tesztjellegű feladatok	Szöveges feladatok	Gimnasztikai gyakorlattervezés	„A” és „B” altétel kifejtése
60 pont	30 pont	10 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Ha az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra – pl. adatokra, izomtérképre, táblázatra – van szükség, azt a feladatlapnak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli vizsga az egészségügyi ismeretek, az elsősegélynyújtás, az edzéselmélet és gimnasztika anyagának ismeretét és alkalmazási képességét vizsgáló feladatokat jelenít meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatsor összeállításakor az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Anatómiai-élettani ismeretek és funkcionális anatómia	20%
Edzéselmélet és edzésprogramok gyakorlat	35%
Egészségtan és terhelésellettan	15%
Elsősegélynyújtás gyakorlat	10%
Gimnasztika és gimnasztika gyakorlat	20%

A feladatlapban az alábbi feladattípusok jelennek meg:

1. tesztjellegű feladatok,
2. szöveges feladatok,
3. gimnasztikai gyakorlattervezés.

1. A feladatlap első része tesztjellegű feladatokat tartalmaz, amelyek összeállítása az egészségügyi ismeretek, az elsősegélynyújtás, az edzéselmélet és a gimnasztika témaköreiből történik. A tesztjellegű feladatsor elsősorban a szakmai ismeretet és fogalomrendszert értékeli és 15-25 feladatból áll. A feladatlapnak a felsorolt feladattípusok közül legalább ötfélét tartalmaznia kell.

Feladattípusok:

- egyszerű feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások (indoklás nélkül),
- illesztés (besorolás – két halmaz közti kapcsolat),
- párosítás,
- ábrafelismerés, -kiegészítés, -készítés,
- ábraelemzés (grafikonok, táblázatok értelmezése),
- szöveg kiegészítése (zárt végű kérdésként, megadott alternatívákból).

2. A feladatlap második része elsősorban az alkalmazási képességet és gyakorlati felhasználási képességet értékeli az egészségügyi ismeretek, az elsősegélynyújtás és az edzéselméleti ismereteket kifejtő feladatok segítségével. A szöveges feladatok száma 3-7, amelyek során a vizsgázók egy-két összefüggő mondatban vagy néhány kifejezésben fejtik ki a válaszokat. A feladatok az egészségügyi ismeretek, az elsősegélynyújtás és az edzéselmélet témaköreiből kerülnek összeállításra. Egy feladattípus legfeljebb kétszer fordulhat elő.

Feladattípusok:

- alapfogalmak meghatározása,
- rövid válasz (legfeljebb egy mondat terjedelmű, de nem definíció jellegű),
- sorba rendezés (egy folyamat elemeinek helyes sorrendbe helyezése),
- összefüggések felismerése (fogalmak párosítása, jelenségek és fogalmak egymáshoz rendelése),
- esetleírás értelmezése.

3. A gimnasztikai és a gyakorlattervezési rész 2-4 tervezései feladatból áll.

Feladattípusok:

- gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása,
- megfelelő szaknyelv és rajzírás használata.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során minden megoldandó feladatrész (item) egy pontot ér. Ez a pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsgán a vizsgázó segédeszközként csontvázat, izomtérképet, anatómiai torzót, vagy ezek hiányában olyan információs tartalmukkal egyenértékű demonstrációs ábrákat használhat, melyek szöveges információt nem tartalmazhatnak.

A szóbeli vizsga elsősorban az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képességét pontos előadásban várja el a vizsgázótól. Ebben a vizsgázó elemző-értékelő, önálló gondolkodási, probléma-megoldási és rendszerező képességének szintje mutatkozik meg.

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben az egészségügyi ismeretek, az elsősegélynyújtás, az edzéselmélet és gimnasztika ismeretanyagának alkalmazási képességét és folyamatainak ismertetését igényli a vizsgázóktól.

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy-egy „A” és „B” altétel kifejtéséből áll, mely során a vizsgázó elméleti ismereteire építve gyakorlati példákat mutat be. Az „A” és a „B” altételt a vizsgázó egymástól függetlenül húzza ki. A szóbeli vizsgán a fogalmak precíz bemutatása, a szakismeretek felhasználása, a gyakorlati alkalmazás és a bemutató-magyarázóképeség hangsúlyos.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Az szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, a tételek 20-25%-át évente cserélni kell. Minden szóbeli tétel két gyakorlatközpontú altételből („A” és „B”) tevődik össze.

Az „A” altétel az egészségtan és elsősegélynyújtás elméleti ismeretekre vonatkozik, a „B” altétel az edzéselmélet és a gimnasztika elméleti és gyakorlati ismereteire vonatkozik. A két altétel között tartalmi átfedés nem lehet.

Témakörök

„A” altétel

- anatómiai-élettani ismeretek és funkcionális anatómia (együttesen legalább 9 tétel),
- egészségtan (legalább 3 tétel),
- terhelésélettan (legalább 5 tétel),
- elsősegélynyújtás (legalább 3 tétel).

„B” altétel

- edzéselmélet és edzésprogramok gyakorlat (együttesen legalább 12 tétel),
- gimnasztika és gimnasztika gyakorlat (együttesen legalább 8 tétel).

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes altételek kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható altételenként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” altétel	„B” altétel	Összesen
A felelet felépítése, előadásmódja	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: a tétel tartalmának megértése, a tétellel kapcsolatos központi ismeretek kiemelése, alapfogalmak ismerete, definiálása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázata, összefüggések problémaközpontú bemutatása	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			20 perc
Feladatlap			„A” és „B” altétel kifejtése
Tesztjellegű feladatok	Szöveges feladatok	Gimnasztikai gyakorlattervezés	
60 pont	30 pont	10 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Ha az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra – pl. adatokra, izomtérképre, táblázatra – van szükség, azt a feladatlapnak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli vizsga az egészségügyi ismeretek, az elsősegélynyújtás, az edzéselmélet és gimnasztika anyagának ismeretét és alkalmazási képességét vizsgáló feladatokat jelenít meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatsor összeállításakor az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Anatómiai-élettani ismeretek és funkcionális anatómia	20%
Edzéselmélet és edzésprogramok gyakorlat	35%
Egészségtan és terhelésélettan	15%
Elsősegélynyújtás gyakorlat	10%
Gimnasztika és gimnasztika gyakorlat	20%

A feladatlapban az alábbi feladattípusok jelennek meg:

1. tesztjellegű feladatok,
2. szöveges feladatok,
3. gimnasztikai gyakorlattervezés.

1. A feladatlap első része tesztjellegű feladatokat tartalmaz, amelyek összeállítása az egészségügyi ismeretek, az elsősegélynyújtás, edzéselmélet és gimnasztika témaköreiből történik. A tesztjellegű feladatsor elsősorban a szakmai ismeretet

és fogalomrendszert értékeli és 15-25 feladatból áll. A feladatlapnak a felsorolt feladattípusok közül legalább ötfélét tartalmaznia kell.

Feladattípusok:

- egyszerű feleletválasztás,
- többszörös választás,
- illesztés (besorolás – két halmaz közti kapcsolat),
- párosítás,
- ábrafelismerés, -kiegészítés, -készítés,
- ábraelemzés (grafikonok, táblázatok értelmezése),
- szöveg kiegészítése (zárt végű kérdésként, megadott alternatívákból).

2. A feladatlap második része elsősorban az alkalmazási képességet és gyakorlati felhasználási képességet értékeli kifejtő feladatok az egészségügyi ismeretek, elsősegélynyújtás, edzéselmélet és gimnasztika témakörében. A szöveges feladatok száma 4-8, amelyek során a vizsgázók egy-két összefüggő mondatban vagy néhány kifejezésben fejtik ki a válaszokat. Egy feladattípus legfeljebb kétszer fordulhat elő.

Feladattípusok:

- alapfogalmak meghatározása,
- rövid válasz (legfeljebb egy mondat terjedelmű, de nem definíció jellegű),
- sorba rendezés (egy folyamat elemeinek helyes sorrendbe helyezése),
- összefüggések felismerése (fogalmak párosítása, jelenségek és fogalmak egymáshoz rendelése),
- esetleírás értelmezése,

3. A gimnasztikai és a gyakorlattervezési rész 4-6 tervezései feladatból áll.

Feladattípusok:

- gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása,
- megfelelő szaknyelv és rajzírás használata.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során minden megoldandó feladatrész (item) egy pontot ér. Ez a pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy-egy „A” és „B” altétel kifejtéséből áll. Az „A” és a „B” altételt a vizsgázó egymástól függetlenül húzza ki. A emelt szintű szóbeli vizsgán a vizsgázó segédeszközként csontvázat, izomtérképet, anatómiai torzót, vagy ezek hiányában olyan információs tartalmakkal egyenértékű demonstrációs ábrákat használhat, melyek szöveges információt nem tartalmazhatnak.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A vizsgáztatónak lehetővé kell tennie, hogy a vizsgázó gondolatmenetét önállóan fejtse ki, majd - amennyiben a feladat ez - álláspontját is megfogalmazza és megvédje.

A szóbeli vizsgán a fogalmak precíz bemutatása, a szakismeretek felhasználása, a gyakorlati alkalmazás és a problémamegoldó-képesség hangsúlyos.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik, mely legalább 20 tételt tartalmaz. Minden szóbeli tétel két altételből („A” és „B”) tevődik össze.

Az „A” altétel az egészségtan és elsősegélynyújtás elméleti ismeretekre vonatkozik, a „B” altétel az edzéselmélet és a gimnasztika elméleti és gyakorlati ismereteire vonatkozik. A két altétel között tartalmi átfedés nem lehet.

Témakörök

„A” altétel

- anatómiai-élettani ismeretek és funkcionális anatómia (együttesen legalább 9 tétel),
- egészségtan (legalább 3 tétel),
- terhelésélettan (legalább 5 tétel),
- elsősegélynyújtás (legalább 3 tétel).

„B” altétel

- edzéselmélet és edzésprogramok gyakorlat (együttesen legalább 12 tétel),
- gimnasztika és gimnasztika gyakorlat (együttesen legalább 8 tétel).

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli. A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes altételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre

adható altételenként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” altétel	„B” altétel	Összesen
A felelet felépítése, előadásmódja	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: a tétel tartalmának megértése, a tétellel kapcsolatos központi ismeretek kiemelése, alapfogalmak ismerete, definiálása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázata, összefüggések problémaközpontú bemutatása	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM	25 pont	25 pont	50 pont

RENDÉSZET ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

RENÉSZETI ÉS KÖZSZOLGÁLATI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A rendészeti és közzszolgálati ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXVIII. Rendészet és közzszolgálat ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 345 01 Közzszolgálati ügyintéző,
- 54 861 01 Rendőr tiszthelyettes (2 tanéves képzési idővel),
- 52 861 11 Rendészeti ügyintéző.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai szókincs, beszédkésztség, kommunikáció

Témák	Követelmények	
	Középszinten	Emelt szinten
1.1. Fontosabb rendvédelmi szervek tevékenységével kapcsolatos legfontosabb alapfogalmak felismerése, azonosítása, meghatározása, fogalmak helyes használata	Legyen képes felismerni a fontosabb rendvédelmi szervek tevékenységével kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat meghatározás alapján. Legyen képes feladatokban alkalmazni a rendvédelmi szervek tevékenységéhez kapcsolódó szakszókincset.	Legyen képes definiálni a fontosabb rendvédelmi szervek tevékenységével kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat. Legyen képes szövegalkotásban használni a rendvédelmi szervek tevékenységéhez kapcsolódó szakszókincset.
1.2. Rendvédelmi szerveken belüli kommunikáció	Legyen képes felismerni és alkalmazni a rendvédelmi szerveknél előforduló leggyakoribb kommunikációs normákat.	Tudja bemutatni az előljáró és alárendelt viszonyának kommunikációs szabályait a parancs, utasítás adásának érvényesülése során.

2. Ismeretek helyes és megfelelő alkalmazása

2.1. Releváns információk gyűjtése forrásokból	Legyen képes információkat gyűjteni a szöveges forrásból megadott szempontok szerint, összevetni az információkat ismereteivel.	Tudja értelmezni a szöveges forrásokat megadott szempontok szerint, és tudjon szövegesforrásokból gyűjtött információkra vonatkozó következtetéseket megfogalmazni.
2.2. Folyamatok, jelenségek, problémák bemutatása, értékelése szöveges források segítségével	Legyen képes értelmezni jelenségeket, problémákat szöveges források, képi ábrázolások, statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák alapján. Legyen képes kiválogatni a rendelkezésre álló szöveges forrásokat megadott kérdés alapján.	Legyen képes kifejtetni szöveges feladatokban megfogalmazott problémák megoldását.

2.3. A tanult ismeretek gyakorlati alkalmazásának lehetőségei	Legyen képes a szolgálati ismeretekkel, a szolgálatellátás szabályaival és a rendőri szolgálati ismeretekkel kapcsolatos szabályok ismertetésére.	Legyen képes a szolgálati ismeretekkel, a szolgálatellátás szabályaival és a rendőri szolgálati ismeretekkel kapcsolatos szabályok rendszerezésére és sokoldalú alkalmazására.
2.4. Általános szabályok alkalmazása konkrét esetekre	Legyen képes egy bemutatott esettel kapcsolatban a tanult jogszabályok és egyéb szakmai ismeretek alapján megállapításokat tenni.	Legyen képes az egyes rendvédelmi szervekkel kapcsolatos eseteket, problémákat értelmezni és értékelni a tanult szakmai ismeretei alapján.

3. Tájékozódás a jogszabályokban

3.1. Jogszabályi normák gyakorlati alkalmazása a rendvédelmi szervek munkájával kapcsolatos feladatok teljesítése során.	Legyen képes egy adott szituáció során a vonatkozó normák felsorolására és alkalmazására.	Legyen képes kapott feladatát a szabályoknak és előírásoknak megfelelően kidolgozni, törekedni a helyzethez leginkább illő jogi norma megválasztására, és annak körülmekintő alkalmazására.
3.2. Jogi ismeretek	Legyen képes a vonatkozó normákat a felmerülő elméleti és szituációs feladatok, problémák megoldása során felsorolni, rendszerezni.	Legyen képes a vonatkozó normák rendelkezéseit problémamegoldás során alkalmazni.
3.3. Közlekedési alapismeretek	Legyen képes az alapvető közlekedési szabályok alkalmazására.	Tudja gyakorlati példák felsorolásával bemutatni a megkülönböztető jelzést használó járművekre vonatkozó szabályokat.

4. Problémaközpontú gondolkodás, együttműködési készség

4.1. Ok-okozati folyamatok megértése	Legyen képes mások helyzetének értelmezésére és figyelembevételére.	Legyen képes egy másik személy helyzetébe beleképzelni magát, figyelembe véve és megértve annak szempontjait is.
4.2. A rendvédelmi szervek feladatellátása során felmerült kommunikációs problémák megoldása	Legyen képes a mások megértésére és meghallgatására, a leggyakoribb nem verbális és metakommunikációs jelek értelmezésére.	Legyen képes a mások által ki nem mondott vagy csak részben kimondott szavak megértésére és meghallgatására, a leggyakoribb nem verbális és metakommunikációs jelek értelmezésére.
4.3. Konfliktuskezelés, együttműködés az intézkedés alá vont személyekkel	Ismerje és használja az intézkedések végrehajtása során alkalmazott fellépés alapvető szabályait és kommunikációs sémáit, a konfliktusok kezelésének módszereit.	Ismerje az asszertív kommunikációs technikákat.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Intézkedések, fellépések és a szolgálatellátás alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszinten	Emelt szinten
1.1. Rendvédelmi szervek alapismerete		
1.1.1. A rendvédelmi szervek helye, szerepe, normák	Ismerje a rendvédelmi szervek helyét, szerepét és a működésüket meghatározó jogszabályokat.	Legyen képes bemutatni a rendvédelmi szervek irányításuk szerinti csoportosítását, helyüket, szerepüket a rendvédelmi szervek rendszerében és a működésüket meghatározó normákat.
1.1.2. Alapfogalmak	Legyen képes bemutatni a rendvédelmi szerveket.	Legyen képes bemutatni a rendvédelmi szerveket, és a hozzájuk kapcsolódó alapfogalmakat.
1.1.3. A rendvédelmi szervek, tagozódás, működésük felügyelete	Legyen képes ismertetni a Magyarországon működő rendvédelmi szerveket, ezek tagozódását, működésük felügyeletét.	Legyen képes bemutatni a Magyarországon működő rendvédelmi szerveket, ezek tagozódását, működésük felügyeletét, irányításukat.
1.1.4. Rendőrség	Legyen képes bemutatni a rendőrség szervezeti felépítését, feladatait, működését.	Legyen képes bemutatni a rendőrség részletes feladatait, működését, szervezeti felépítését.
1.1.5. Katasztrófavédelem	Legyen képes bemutatni a katasztrófavédelem szervezeti felépítését, feladatait, működését.	Legyen képes bemutatni a katasztrófavédelem részletes feladatait, működését, szervezeti felépítését.
1.1.6. Büntetés-végrehajtás	Legyen képes bemutatni a büntetés-végrehajtás szervezeti felépítését, feladatait, működését.	Legyen képes bemutatni a büntetés-végrehajtás részletes feladatait, felépítésüket és működésük rendjét.
1.1.7. Együttműködés a rendvédelmi szervek között	Ismerje a rendvédelmi szervek közötti együttműködés jellemzőit.	Legyen képes ismertetni a rendvédelmi szervek közötti együttműködést, kapcsolattartást, a civil kontroll megvalósulását.
1.2. A rendvédelmi szervek intézkedéseinek elhelyezése a közigazgatási jogalkalmazás rendszerében		
1.2.1. Rendvédelmi szervek intézkedéseinek és eljárásainak alapjai	Ismerje a rendőri, a katasztrófavédelmi és a büntetés-végrehajtási intézkedések és eljárások alapjait.	Legyen képes bemutatni a rendőri, a katasztrófavédelmi és a büntetés-végrehajtási intézkedések és eljárások alapjait.
1.2.2. Biztonság, Magyarország biztonságpolitikája		Legyen képes meghatározni a biztonság fogalmát, és bemutatni Magyarország biztonsági stratégiáját.
1.3. Általános szolgálati ismeretek		
1.3.1. Érvényes adat-, titokvédelmi, titoktartási és ügykezelési szabályok	Ismerje a rendvédelmi szerveknél érvényes adat-, titokvédelmi, titoktartási és ügykezelési szabályokat.	Legyen képes bemutatni a rendvédelmi szerveknél érvényes adat-, titokvédelmi, titoktartási és ügykezelési szabályokat.
1.3.2. Rendvédelmi szerv hivatásos állományába kerülés feltételei	Ismerje a rendvédelmi szerv hivatásos tagjává válás feltételeit.	Legyen képes ismertetni a rendvédelmi szerv hivatásos tagjává válás feltételeit, a járandóságokat, a juttatásokat, az elvárásokat.

1.3.3. A beosztási, előmeneteli rendszer.	Ismerje a beosztási, előmeneteli rendszert.	Legyen képes ismertetni a rendvédelmi szervek beosztási és előmeneteli rendszerét, valamint az előmeneteli lehetőségeket, az érdemek elismerése.
1.4. A szolgálatellátás általános szabályai		
1.4.1. A rendvédelmi szervek tagjait megillető jogosultságok és terhelő elvárások.	Ismerje a rendvédelmi szervek tagjait megillető jogosultságokat és terhelő elvárásokat.	Legyen képes bemutatni a rendvédelmi szervek tagjainak jogait és az elvárásokat a rendvédelmi szervek tagjaival szemben. Ismertesse a fegyelmi felelősségre vonás szabályait, a szolgálati viszony megszűnésének eseteit.
1.4.2. A rendvédelmi szerven belüli hierarchia	Ismerje a rendvédelmi szerven belüli hierarchia érvényesülését. Legyen képes bemutatni a parancs, az utasítás és a szolgálati út fogalmát, valamint végrehajtásának rendjét.	Legyen képes bemutatni a rendvédelmi szerven belüli hierarchia érvényesülését az előljáró, alárendelt, feljebbvaló viszonylatában a parancs, utasítás érvényesülése során. Ismerje a parancs megtagadásának szabályozását.
1.4.3. Alakiség	Ismerje az alapvető alaki, megjelenési-öltözködési szabályait, magatartási elvárásokat.	Legyen képes bemutatni az alaki, megjelenési-öltözködési szabályokat, magatartási elvárásokat, az egyenruha viselésének szabályait.
1.5. Rendőri szolgálati ismeretek		
1.5.1. Rendőri intézkedések	Ismerje a rendőri intézkedések fajtáit, velük szemben támasztott követelményeket, alapelveket.	Legyen képes ismertetni a szolgálati fellépés tartalmi követelményeit. Ismertesse a rendőri intézkedések fajtáit, csoportosítását, a jogszerű és szakszerű rendőri intézkedés alapjait, a velük szemben támasztott követelményeket, alapelveket.
1.5.2. Az intézkedési kötelezettség	Ismerje a rendőr intézkedési kötelezettségeit.	Legyen képes ismertetni a rendőri intézkedési kötelezettséget, a rendőri intézkedés akadályainak elhárításának, a segítség és eszközök igénybevételeének szabályait.
1.5.3. Szolgálatok átadása-átvétele, beszámoltatás	Ismerje szolgálatok átadásának-átvételének és a beszámoltatás szabályait.	Legyen képes ismertetni a rendőri intézkedések közös elveit, szabályait és követelményeit, valamint a szolgálatok átadásának-átvételének és a beszámoltatás szabályait.
1.6. Tűzoltó és tűz megelőzési alapismeretek		
1.6.1. Égéselmélet, oltóanyag, tűzoltási és műszaki mentés	Tudja ismertetni az égéselméleti, oltóanyag, tűzoltási és műszaki mentési alapismereteket.	Tudja ismertetni az égéselméleti, oltóanyag, tűzoltási és műszaki mentési feladatokat.
1.6.2. A tűzoltási és műszaki mentési tevékenység vezetése		Tudja ismertetni a tűzoltási és műszaki mentési tevékenység vezetésének lényegét.
1.6.3. Tűz megelőzés, a tűzoltás alapvető feltételei	Ismerje a tűz megelőzés helyét és szerepét.	Tudja bemutatni a tűz megelőzés helyét és szerepét, a személyek biztonságát szolgáló és a tűzoltás alapvető feltételeit biztosító szabályok rendszerét.
1.6.4. A tűzoltó anyagok jellemzői.	Tudja ismertetni a tűzoltó anyagok jellemzőit.	Tudja ismertetni a tűzoltó anyagokat, azok jellemzőit és alkalmazásukat.

1.7. Büntetés-végrehajtási nevelési alapismeretek		
1.7.1. A büntetés-végrehajtási nevelés fogalma, célja, történeti fejlődése	Tudja ismertetni a büntetés-végrehajtási nevelés fogalmát, célját.	Tudja ismertetni a büntetés-végrehajtási nevelés fogalmát, célját, történeti fejlődését, változásait.
1.7.2. A börtön sajátos környezete és személyzete	Legyen képes bemutatni a börtön sajátos környezetét, személyzetét.	Legyen képes bemutatni a börtön sajátos környezetét, a börtönélet deprivációit. A büntetés-végrehajtási szervezet állománya.
1.7.3. A büntetés-végrehajtás intézményeinek típusai	Tudja ismertetni a büntetés-végrehajtás intézményeinek típusait, nevelési lehetőségeit.	Tudja ismertetni a büntetés-végrehajtás intézményeinek típusait, nevelési lehetőségeiket. Ismerje a büntetés-végrehajtási szervezet reintegrációs tevékenységének rendszerét.
1.8. Közlekedési alapismeretek		
1.8.1. Közlekedési fogalmak, jogszabályi alapok, jelzőtáblák	Legyen képes ismertetni az alapvető közlekedési fogalmakat, jogszabályi alapokat, a jelzőtáblákra vonatkozó tartalmakat.	Legyen képes bemutatni a közlekedési fogalmakat, jogszabályi alapokat, a jelzőtáblák csoportosítását, tartalmukat.
1.8.2. A járművezetés személyi feltételei	Ismerje a járművezetés személyi feltételeit.	Tudja ismertetni a járművezetés személyi feltételeit, a járművezetők legfőbb kötelességeit.
1.8.3. Karjelzések	Ismerje fel a rendőri karjelzéseket.	Tudja ismertetni a rendőr karjelzéseit, megkülönböztető jelzéseket használó járművekre vonatkozó szabályok.
1.9. Polgári védelmi és iparbiztonsági, tűz- és katasztrófavédelmi hatósági alapismeretek		
1.9.1. A katasztrófák elleni védekezés alapjai.	Ismerje a katasztrófák elleni védekezés lehetőségeit. Tudja jellemezni a hazai katasztrófavédelem tevékenységét.	Legyen képes bemutatni a katasztrófák elleni védekezés lehetőségeit és a katasztrófavédelem hazai jellemzőit.
1.9.2. Katasztrófák csoportosítása és jellemzése	Tudja jellemezni a katasztrófákat.	Tudja csoportosítani és jellemezni a katasztrófákat.
1.9.3. Helyreállítási és újjáépítési feladatok.	Legyen képes ismertetni a katasztrófavédelem helyreállítási és újjáépítési feladatait.	Legyen képes ismertetni a katasztrófavédelem helyreállítási és újjáépítési feladatait, valamint legyen képes bemutatni a polgári védelem alapjait és feladatait.
1.9.4. Iparbiztonság	Ismerje az iparbiztonsági hatósági eljárások fajtáit, a veszélyes anyagok szállításának alapvető szabályait.	Legyen képes bemutatni az iparbiztonság alapjait. Tudja ismertetni az iparbiztonsági hatósági eljárások fajtáit, hatásköri és illetékességi szabályait, a veszélyes anyagok szállításának alapvető szabályait.
1.10. Határrendészeti ismeretek		
1.10.1. A határrendészeti szolgálati ág fejlődése, helye, szerepe	Tudja bemutatni a határrendészeti szolgálati ág fejlődését, helyét, szerepét.	Tudja bemutatni a határrendészeti szolgálati ág fejlődését, helyét, szerepét és feladatrendszerét a rendőrség szervezetében.
1.10.2. Az államhatárral kapcsolatos alapfogalmak	Ismerje az államhatárral kapcsolatos alapfogalmakat és a határrendészeti feladatokat meghatározó főbb jogi szabályzókat.	Tudja ismertetni az államhatárral kapcsolatos alapfogalmakat és a határrendészeti feladatokat meghatározó főbb jogi szabályzókat.

1.10.3. Határforgalom-ellenőrzés és az államhatár őrzése	Legyen képes bemutatni a határforgalom-ellenőrzés és az államhatár őrzés feladatait.	Legyen képes bemutatni a határforgalom-ellenőrzés és az államhatár őrzése közötti kapcsolatot és eltérést.
1.10.4. Határellenőrzés, határrend fenntartás, a mélységi ellenőrzés	Ismerje a határellenőrzéssel, a határrend fenntartásával, a mélységi ellenőrzéssel kapcsolatos feladatokat.	Tudja ismertetni a határellenőrzéssel, a határrend fenntartásával, a mélységi ellenőrzéssel kapcsolatos feladatok ellátásának rendjét.
1.10.5. Idegenrendészeti intézkedések		Tudja ismertetni az idegenrendészeti intézkedések és eljárások rendjét.
1.10.6. Európai Unió csatlakozás és a Schengeni taggá válás		Tudja bemutatni a határrendészeti feladatok megváltozását az európai uniós csatlakozás és a schengeni taggá válás következtében.
1.10.7. Határbiztonsági rendszer		Tudja ismertetni a határbiztonsági rendszer felépítését.
1.11. Katasztrófavédelmi műszaki alapismeretek		
1.11.1. A katasztrófavédelem eszközei, felszerelései	Ismerje a katasztrófavédelem eszközeit és alapfelszereléseit.	Legyen képes bemutatni a katasztrófavédelem eszközeit, felszereléseit.
1.11.2. Tűzoltó szakfelszerelések	Ismerje a tűzoltó szakfelszereléseket.	Legyen képes csoportosítani a tűzoltó szakfelszereléseket.
1.11.3. Készülékekkel kapcsolatos alapfogalmak	Ismerje a tűzoltó fecskendőkkel, készülékekkel kapcsolatos alapfogalmakat, azok jellemzőit.	Legyen képes ismertetni a tűzoltó fecskendőkkel, készülékekkel kapcsolatos alapfogalmakat, jellemzőket.
1.11.4. Egyéb felszerelések	Ismerje a katasztrófavédelemnél használt egyéb felszerelések jellemzőit.	Legyen képes bemutatni a katasztrófavédelemnél használt egyéb felszerelések általános jellemzését.

2. Jogszabályi és egyéb szabályzó előírások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszinten	Emelt szinten
2.1. Jogi alapismeretek		
2.1.1. A jog fogalma	Legyen képes ismertetni a jog fogalmát.	Legyen képes bemutatni a jog kialakulását.
2.1.2. Jogi és erkölcsi normák	Legyen képes ismertetni a jogi normák helyét, szerepét, a jogszabályok hierarchiáját, érvényességük és hatályuk követelményeit.	Legyen képes ismertetni a jogi normák helyét, szerepét, az erkölcs és a jogi normák viszonyát, a jogszabályok hierarchiáját, a jogalkotás menetét, érvényességük és hatályuk szabályozását.
2.1.3. Jogellenesség, társadalomra való veszélyesség	Legyen képes bemutatni a jogellenesség és a társadalomra veszélyesség lényegét, jellemzőit.	
2.1.4. A jogalkotás		Legyen képes bemutatni a jogalkotás jellemzőit, fajtáit, szerveit, szakaszait, folyamatát.
2.2. Állam-, alkotmány- és nemzetközi jogi alapismeretek		
2.2.1. Alaptörvény bemutatása	Legyen képes bemutatni a magyar Alaptörvény helyét, szerepét, rendeltetését, az alkotmányossági elveket.	Legyen képes bemutatni a magyar Alaptörvény keletkezését és létrejöttét, helyét, szerepét,

		rendeltetését, az alkotmányossági elveket; hazánk és az EU kapcsolatát, a diplomáciai mentesség lényegét.
2.2.2. Az emberi, állampolgári jogok érvényesülése a rendvédelmi szerveknél	Ismerje az emberi, állampolgári jogok rendvédelmi szerveknél történő érvényesülését.	Legyen képes ismertetni az emberi (állampolgári) jogoknak a rendvédelmi szerveknél történő, majd a rendőri intézkedés során történő érvényesülését.
2.3. Büntetőjog általános rész		
2.3.1. Bűncselekmény fogalma, a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény (a továbbiakban: Btk.) szerkezete, időbeli, területi és személyi hatálya	Legyen képes ismertetni a bűncselekmény fogalmát, elkövetőit, valamint megvalósulási szakaszait, valamint a Btk. szerkezetét, időbeli, területi és személyi hatályát.	Legyen képes bemutatni a bűncselekmény fogalmát, a fogalmi elemeket, az elkövetők körét, valamint a bűncselekmény megvalósulási szakaszait, továbbá a Btk. szerkezetét, hatályát, a szankciórendszerét.
2.3.2. Bűncselekmények felosztása	Legyen képes ismertetni a bűncselekmények súlyuk szerint történő felosztását, megvalósításuk lehetséges következményeit. Legyen képes bemutatni a büntethetőségi akadályok rendszerét.	
2.3.3. Általános törvényi tényállás	Ismerje az általános törvényi tényállás szerkezetét, elemeit.	Legyen képes bemutatni az általános törvényi tényállás szerkezetét, és ismertetni annak elemeit.
2.4. Büntetőjog különös rész		
2.4.1. Bűncselekmények lényegi jegyei	Ismerje a rendőrség hatáskörébe tartozó leggyakoribb bűncselekmények lényegi jellemzőit.	Legyen képes ismertetni a rendőrség hatáskörébe tartozó leggyakoribb bűncselekmények lényegi jegyeit (kiemelten a közrend elleni, valamint az élet elleni, az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közélet tisztasága elleni bűncselekményeket).
2.4.2. Emberölés, erős felindulásban elkövetett emberölés, lopás és rablás bűncselekménye	Legyen képes bemutatni az emberölés, az erős felindulásban elkövetett emberölés, a lopás és a rablás bűncselekményeket.	Legyen képes elhatárolni az emberölést, az erős felindulásban elkövetett emberöléstől, a lopást a rablástól a törvényi tényállások elemzésével. Tudja meghatározni a jogtalan támadás, a jogos védelem és a végszükség jellemzőit.
2.5. Szabálysértési alapismeretek		
2.5.1. Szabálysértés fogalma	Ismerje a szabálysértés fogalmát, bekövetkezésének lehetőségét, elkövetőit, az ezekkel járó felelősséget.	Legyen képes ismertetni a szabálysértés fogalmát, a szabálysértési felelősség megállapításának elemeit, az elkövetők körét, a kényszerintézkedéseket.
2.5.2. A szabálysértési felelősséget kizáró és megszüntető okok	Legyen képes ismertetni a szabálysértési felelősséget kizáró és megszüntető okokat. Tudja ismertetni a szabálysértési eljárás szakaszait, menetét, általános szabályait és a jogorvoslati lehetőségeket.	Legyen képes bemutatni a szabálysértési felelősséget kizáró és megszüntető okokat. Tudja a szabálysértési eljárás szakaszait, általános szabályait, a jogorvoslati lehetőségeket és a szabálysértési nyilvántartási rendszert.
2.6. Szabálysértési ismeretek: a helyszíni bírságra és egyes szabálysértésekre vonatkozó ismeretek		
2.6.1. Helyszíni bírságolás	Legyen képes ismertetni a helyszíni bírságolás, helyszíni bírságra vonatkozó általános szabályokat és	Legyen képes bemutatni a helyszíni bírságolásra vonatkozó szabályokat és alkalmazási feltételeiket. Tudja ismertetni a bírság kiszabása során kitöltendő

	alkalmazási feltételeiket. Tudja ismertetni a helyszíni bírság összegét.	dokumentáció elemeit, szabályait, ismerje a kiszabható helyszíni bírság összegét.
2.6.2. Szabálysértés	Ismerje a leggyakrabban előforduló szabálysértéseket és az alkalmazható szankciókat. Ismerje a leggyakoribb közlekedési és tulajdon elleni szabálysértéseket és jogkövetkezményeiket.	Ismerje a leggyakrabban előforduló szabálysértéseket, az alkalmazható szankciókat, a szankció kiszabására jogosult szerveket. Ismerje az elzárással is sújtható szabálysértéseket, a tulajdon elleni és a közlekedési szabálysértéseket és jogkövetkezményeiket.
2.7. Büntetőeljárás és büntetés-végrehajtási jogi alapismeretek		
2.7.1. Büntetőeljárás jog jellemzői	Legyen képes bemutatni a büntetőeljárás jog rendeltetését, az alapvető rendelkezéseiben megfogalmazott alapelveket.	Legyen képes bemutatni a büntetőeljárás jog rendeltetését, az alapvető rendelkezéseiben megfogalmazott alapelveket, a büntetőeljárás szakaszait. Ismerje a büntetőeljárás és a nyomozás viszonyát.
2.7.2. Büntetőeljárás jogi alapismeretek	Legyen képes bemutatni az eljárásban résztvevő hatóságokat, személyeket, a bizonyítás eszközeit.	Legyen képes bemutatni az eljárásban résztvevő hatóságokat, személyeket, a bizonyítás eszközeit. Legyen képes bemutatni a szabadságvesztés-büntetést, a büntetés- végrehajtás intézmény típusait.

3. A rendvédelmi szervek tevékenysége során alkalmazható eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszinten	Emelt szinten
3.1. A kényszerítő eszközök		
3.1.1. A kényszerítő eszközök jellemzése	Ismerje a kényszerítő eszközök jellemzőit, szakszerű és jogszerű alkalmazásuk kritériumait.	Legyen képes a kényszerítő eszközök jellemzésére, szakszerű és jogszerű alkalmazásuk kritériumainak bemutatására az alapelvek ismertetésével.
3.1.2. Rendőrség által alkalmazható kényszerítő eszközök	Ismerje a rendőrség által alkalmazható kényszerítő eszközöket.	Tudja ismertetni a rendőrség által alkalmazható kényszerítő eszközöket, ismerje azok alkalmazásának jogszabályi alapjait valamint alkalmazásukat az arányosság elvének betartásával.
3.1.3. Büntetés-végrehajtásnál alkalmazható kényszerítő eszközök	Ismerje a büntetés-végrehajtásnál alkalmazható kényszerítő eszközöket.	Tudja ismertetni a büntetés-végrehajtásnál alkalmazható kényszerítő eszközöket.
3.1.4. Az alkalmazás követelményei	Ismerje a kényszerítő eszközök alkalmazásával szembeni alapkövetelményeket.	Tudja meghatározni a kényszerítő eszközök alkalmazásával szembeni követelményeket.
3.1.5. Jogtalan támadás, a jogos védelem és a végszükség jellemzői	Tudja meghatározni a jogtalan támadás, a jogos védelem és a végszükség jellemzőit.	
3.2. Fizikai erőnlét fejlesztése		
3.2.1. Az egészséges életmód elvei	Legyen képes ismertetni az egészséges életmód elveit, a rendszeres testedzés emberi szervezetre gyakorolt	Legyen képes bemutatni az egészséges életmód elveit, a rendszeres testedzés emberi szervezetre

	hatásait, a rendszeres és egészséges táplálkozás szerepét a fizikai teljesítőképesség fokozásában.	gyakorolt hatásait, a rendszeres és egészséges táplálkozás szerepét a fizikai teljesítőképesség fokozásában.
3.3. Önvédelmi alapismeretek		
3.3.1. Önvédelem-közelharc jellemzői	Legyen képes ismertetni az emberi test sérülékeny, érzékeny pontjait, az önvédelem-közelharc lényegét, lehetőségeit, a pszichológiai, anatómiai jellemzőit.	Legyen képes bemutatni az emberi test sérülékeny, érzékeny pontjait, az önvédelem-közelharc lényegét, lehetőségeit, a pszichológiai, anatómiai jellemzőit. Legyen képes bemutatni az emberi testre irányuló főbb támadások elleni védekezések módszereit, azoknak az emberi szervezetre gyakorolt hatásait.
3.4. Alaki mozgások gyakorlása		
3.4.1. Alaki szabályok, alakzatok, vezényszavak	Ismerje a rendvédelmi szervek tevékenysége során alkalmazandó alaki szabályok betartásának fontosságát, valamint ismerje a lehetséges vezényszavakat.	Legyen képes bemutatni a rendvédelmi szervek tevékenysége során alkalmazandó alaki szabályokat, alakzatokat, mozgásmódokat és a lehetséges vezényszavakat.
3.4.2. Tiszteletadás	Legyen képes ismertetni a tiszteletadás egyes formáit.	Legyen képes bemutatni a tiszteletadás formáit, valamint a fordulatokat állóhelyben.
3.5. Lövészeti alapismeretek - a kiskaliberű tűzfegyverek		
3.5.1. Lőfegyver fogalma	Ismerje a lőfegyverek fogalmát, csoportosítását, a légfegyver működési mechanizmusát.	Ismerje a lőfegyverek fogalmát, csoportosítását, a légfegyver működési mechanizmusát. Ismerje a lőfegyverekkel összefüggő ballisztikai alapfogalmakat, legyen képes bemutatni azok összefüggéseit.
3.5.2. Lőfegyver fő részei	Legyen képes bemutatni az egylövetű, az ismétlő rendszerű kispuska és a félautomata rendszerű kiskaliberű tűzfegyverek fő részeit, jellemző műszaki adatait és működését.	Legyen képes bemutatni az egylövetű, az ismétlő rendszerű kispuska és a félautomata rendszerű kiskaliberű tűzfegyverek fő részeit, jellemző műszaki adatait és működését. Ismerje és legyen képes bemutatni a tűzfegyvereknél alkalmazott célzástechnikai elemeket, a használatos célzó berendezéseket, valamint a célzást, a pontos lövés leadását segítő eszközöket.
3.5.3. A lőfegyverek használatával kapcsolatos biztonsági rendszabályok	Ismerje a lőfegyverek használatával kapcsolatos biztonsági rendszabályokat és a pontos célzás, lövés kiváltás lehetőségét.	Ismerje a lőfegyverek használatával kapcsolatos biztonsági rendszabályokat és a pontos célzás, lövés kiváltás lehetőségét. Ismerje a lögyakorlatok végrehajtásának általános menetét, a lögyakorlatokon elhangzó vezényszavakat, a lőtér biztonsági előírásait.
3.6. Szociológiai alapismeretek		

3.6.1. A szociológia fogalma	Ismerje a szociológia fogalmát és tárgyát.	Legyen képes bemutatni a szociológia fogalmát és tárgyát, a szocializáció folyamatát az egyén és a környezet viszonylatában. A társadalmi problémák, erőszak, előítélet, diszkrimináció, szegénység, munkanélküliség problémái a rendvédelmi szervek munkája során.
3.6.2. A társadalom és az egyén viszonya	Ismerje a társadalom és az egyén viszonyának jellemzőit.	Legyen képes bemutatni a társadalom és az egyén viszonyának jellemzőit, jellemezni a kisebbségi problémákat, konfliktusokat, ismertetni mindezek megelőzésének, kezelésének lehetőségeit, módszereit.
3.7. Pszichológiai alapismeretek		
3.7.1. A pszichológia fogalma	Ismerje a pszichológia fogalmát, alapeladatait.	Legyen képes bemutatni a pszichológia fogalmát, alapeladatait, a lélektan ágazatait.
3.7.2. A pszichológia tudományának megjelenése a rendvédelmi szervek tevékenysége során	Ismerje a pszichológia helyét és szerepét a rendvédelmi szervek szervezetében meglévő munkakörökben szereplő feladatok ellátása során.	Legyen képes bemutatni a pszichológia helyét és szerepét a rendvédelmi szervek szervezetében meglévő egyes meglévő munkakörökben szereplő feladatok ellátása során. Ismerje az antiszociális magatartás kialakulását és jellemzőit.
3.8. A személyiségfejlődés alapjai		
3.8.1. A személyiség fogalma	Ismerje a személyiség fogalmát és az alapvető személyiségtípusokat, valamint ismerje az agresszív és asszertív magatartás jellemzőit.	Legyen képes bemutatni a személyiség fogalmát és az alapvető személyiségtípusokat, valamint az agresszív és asszertív magatartás jellemzőit.
3.8.2. Személyiségtípusok	Ismerje az alapvető személyiségtípusokat. Legyen képes bemutatni az agresszív és asszertív magatartás jellemzőit.	Legyen képes bemutatni a személyiség fogalmát, az alapvető személyiségtípusokat, azok megalkotóit, az agresszív és asszertív magatartás jellemzőit.
3.8.3. Az agresszív magatartás jellemzői	Legyen képes ismertetni az agresszív magatartás elleni fellépés lehetőségeit.	Legyen képes ismertetni az agresszív magatartás típusait, az agresszív kriminális személyiségre jellemző tulajdonságokat, az agresszív magatartás elleni intézményesített fellépés lehetőségeit.
3.8.4. Az asszertív magatartás jellemzői	Legyen képes ismertetni az asszertív magatartás jellemzőit.	Legyen képes bemutatni az intézkedés alá vont személyek lehetséges reakcióira adható asszertív válaszokat, technikákat.
3.9. Szociálpszichológiai alapismeretek		
3.9.1. A szociálpszichológia alapfogalmai	Legyen képes bemutatni a szociálpszichológia alapfogalmait.	Legyen képes bemutatni a szociálpszichológia alapfogalmait és jellemzőit.
3.9.2. Az antiszociális magatartás felismerése	Legyen képes az antiszociális magatartás felismerésére, az ellenük való fellépés lehetőségeinek bemutatására.	Legyen képes az antiszociális magatartás felismerésére, az ellenük való fellépés lehetőségeinek bemutatására, a deviancia fogalmának és jellemzőinek meghatározására.

4. A rendvédelemhez kapcsolódó egyéb ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszinten	Emelt szinten
4.1. Kriminalisztika, kriminológia		
4.1.1. A kriminalisztika jellemzői	Ismerje a kriminalisztika fogalmát.	Legyen képes ismertetni a kriminalisztika fogalmát, ágait és azok jelentőségét a büntetőeljárás során.
4.1.2. A krimináltechnika.	Legyen képes ismertetni a krimináltechnika fogalmát, rendszerét.	Legyen képes ismertetni a nyomrögzítés krimináltechnikai módszereit és jelentőségét a büntetőeljárásban.
4.1.3. Kriminológia		Legyen képes bemutatni a kriminológia fogalmát, rendeltetését.
4.2. A magyarországi rendvédelmi szervek története		
4.2.1. Rendvédelmi szervek-története		Legyen képes bemutatni a magyarországi rendvédelmi szervek történetének főbb szakaszait és azok jellemzőit.
4.2.2. Modern rendfenntartó testület felépítése		Legyen képes bemutatni egy modern rendfenntartó testület felépítését és modelljét.
4.2.3. Rendvédelmi szervek etikai szabályzatai		Legyen képes ismertetni, elemezni és értelmezni a rendvédelmi szervek etikai szabályzatainak előírásait.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Jogsabály-kivonat, szemléltetőablók, szemléltető ábrák, szemléltető képek a tételsorba építve	NINCS	Jogsabály- kivonat, rendőrségi etikai kódex, szemléltetőablók, szemléltető ábrák, szemléltető képek a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandó anyag

	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogsabály szerint	NINCS	jogsabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt-jellegű feladatok	Szöveges, elemző feladatok	
80 pont	20 pont	
100 pont		50 pont

Mivel a rendvédelmi szervek feladatellátására a komplexitás jellemző, ezért mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsga esetében a témakörök és elemek kijelölésekor nem lehet kizárni a mindkét vizsgarészben való megjelenés lehetőségét.

Írásbeli vizsga

A feladatlapon belül a feladatok megoldásának sorrendjét a vizsgázó maga döntheti el, illetve a megoldáshoz rendelkezésre álló időt maga oszthatja be. A vizsgázó a feladatlap kitöltésével az ágazati szakmai tartalmak elméleti háttéréről, a vonatkozó szabályok, előírások, normák megértéséről, valamint a közöttük fennálló összefüggések átlátásáról ad számot. A feladatok úgy kerülnek megfogalmazásra, hogy azok a rendvédelmi szervek tevékenységének akár több területét átfogva kérjék számon az egyes témakörök ismeretanyagát.

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja az alábbi témakörökből való számadás:

1. intézkedések, fellépések és a szolgálatellátás alapjai témakörei és elemei,
2. jogsabályi és egyéb szabályzó előírások témakörei és elemei,
3. a rendvédelmi szervek feladatellátása során alkalmazható eszközök,
4. a rendvédelmi szervek tevékenységéhez kapcsolódó egyéb ismeretek .

A tesztjellegű, egyszerű, rövid választ igénylő feladatok a feladatlap 80%-át, míg a szöveges elemzést igénylő feladatok a feladatlap 20%-át teszik ki a teljes írásbeli feladatlap tartalmában és pontértékében.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon találhatók, de tekintettel a feladatok jellegének, tartalmának eltérésére, egymástól címükben tagoltak és elkülönítettek.

A vizsgázó a feladatlap első részében egyszerű, rövid kérdésekre, a feladatlap második részében szöveges, elemzést igénylő kérdésekre válaszol. A feladatok megoldásához a szükséges információkat pl. adatokat, szemelvényeket, forrásokat a feladatlapnak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap első, egyszerű, rövid választ igénylő része leginkább hagyományos teszt formájú, míg a másik elemzendő, értékelő feladatokat tartalmaz, mely a többféle szakterületről származó ismeret értelmezését várja el a vizsgázótól.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatokban döntően a fogalom-meghatározás, a folyamatleírás, szöveg-kiegészítés, párosítás, feleletválasztás, igaz-hamis állítások megjelölése, jelek, jelzések értelmezése, ábrázolása, illetve rövid szövegek adott szempont szerinti elemzése, alkotása szerepel. A második részben két-három feladat kapcsán az adott téma megadott szempontok szerinti értelmezése a feladat.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes feladatokra adható pontszámokat mind a feladatlap, mind a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítási-értékelési útmutató külön értékelési szempontsört alkalmaz a tesztjellegű, egyszerű, rövid választ igénylő feladatok, illetve a szöveges, elemző feladatok esetében. A javítási-értékelési útmutatóban meghatározott pontszám tovább már nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

Az „A” feladat a rendvédelmi szervek tevékenységéhez kapcsolódó elméleti ismeretek számonkérését szolgálja, a „B” feladat az elméleti ismeretek alapján a gyakorlati megvalósítás lehetőségeinek számonkérését szolgálja.

A szóbeli tételek kifejtésébe, azok témamegjelölésének megfelelően, a vizsgázónak gyakorlati példákat is be kell építenie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, amelyből a tételek 20%-át évente cserélni kell.

A rendvédelmi szervek tevékenységének jellemzői alapján nem lehet kizárni azt, hogy a szóbeli tételekben jelen legyenek olyan témaelemek is, amelyek az írásbeli vizsga megjelölt témakörei között megjelentek, illetve azt, hogy a témaelemek mind az „A”, mind a „B” feladat között szerepeljenek. Ebben az esetben az összetartozások, kapcsolódások indokolják a bekerülést.

Valamennyi segédanyagot a szóbeli tételsorba kell beépíteni.

Egy adott szóbeli tételben az „A” és a „B” feladat témája között tartalmi átfedés nem lehet. A számonkérés a tétel „A” és „B” feladatának keretében döntően az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat

- intézkedések, fellépések és a szolgálatellátás alapjai,
- jogszabályi és egyéb szabályzó előírások,
- a rendvédelmi szervek tevékenységéhez kapcsolódó egyéb ismeretek.

„B” feladat

- jogszabályi és egyéb szabályzó előírások,
- a rendvédelmi szervek feladatellátása során alkalmazható eszközök.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a feladat megértése, a tétel részét képező fogalmak szabatos definiálása, a megszerzett ismeretek pontos felidézése, a szaknyelv helyes használata, a világos, határozott előadásmód kerül értékelésre.

Az alábbi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi és formai összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján kialakul a felelet összpontszáma. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
A feladat megértése, a felelet logikus felépítése, világos, határozott előadásmód.	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, a téma tartalmi kifejtése, összefüggések értelmezése, témához illő példák szerepeltetése.	25 pont	15 pont	40 pont
A szaknyelv helyes használata és alkalmazása.	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Szöveges, kifejtő feladatok	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Mivel a rendvédelmi szervek feladatellátására a komplexitás jellemző, ezért mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsga esetében a témakörök és elemek kijelölésekor nem lehet kizárni a mindkét vizsgatípusban való megjelenés lehetőségét.

Írásbeli vizsga

A feladatlapon belül a feladatok megoldásának sorrendjét a vizsgázó maga döntheti el, illetve a megoldáshoz rendelkezésre álló időt maga oszthatja be. A vizsgázó a feladatlap kitöltésével az ágazati szakmai tartalmak elméleti háttéréről, a vonatkozó szabályok, előírások, normák megértéséről, valamint a közöttük fennálló összefüggések átlátásáról ad számot. A feladatok úgy kerülnek megfogalmazásra, hogy azok a rendvédelmi szervek tevékenységének akár több területét átfogva kérjék számon a témakörök ismeretanyagát.

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja az alábbi témakörökből való számadás:

1. intézkedések, fellépések és a szolgálatellátás alapjai témakörei és elemei,
2. jogszabályi és egyéb szabályzó előírások témakörei és elemei,
3. a rendvédelmi szervek feladatellátása során alkalmazható eszközök témakörönként,
4. a rendvédelmi szervek tevékenységéhez kapcsolódó egyéb ismeretek.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok a témakörök 60%-át, míg a hosszabb, szöveges kifejtést, elemzést igénylő feladatok a feladatlap 40%-át teszik ki a teljes írásbeli feladatlap tartalmában és pontértékében.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon találhatók, de tekintettel a feladatok jellegének, tartalmának eltérésére, egymástól címükben tagoltak és elkülönítettek.

A vizsgázó a feladatlap első részében egyszerű, rövid kérdésekre, a feladatlap második részében hosszabb, szöveges kifejtést igénylő kérdésekre válaszol. A második rész feladatainak megoldásához a szükséges információkat pl. adatokat, szemelvényeket, forrásokat a feladatnak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap első, egyszerű, rövid választ igénylő része leginkább hagyományos teszt formájú, míg a másik elemzendő, kifejtendő, gondolkodtató, többféle terület ismeretét is számon kérő feladatokat tartalmaz, mely a többféle szakterületről származó ismeret összekapcsolását, szintetizálását várja el a vizsgázótól.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatokban döntően az ismertetés, a fogalom meghatározás, a folyamatleírás, szövegkiegészítés, párosítás, feleletválasztás, igaz- hamis állítások megjelölése, jelek, jelzések értelmezése, ábrázolása, illetve rövid szövegek adott szempont szerinti elemzése, alkotása szerepel. A szöveges, hosszabb kifejtést igénylő feladatok összetettebb feladatmegoldást kívánnak a vizsgázótól, melynél egyszerre többféle ismeret logikailag összefüggő megjelenítésére is szükség lehet. Ez esetben az adott téma megadott szempontok szerinti, esszé-szerű kifejtése, értelmezése a feladat.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes feladatokra adható pontszámokat is a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítási-értékelési útmutató külön értékelési szempontsort alkalmaz az egyszerű, rövid választ, illetve a szöveges, hosszabb kifejtést igénylő feladatok megoldásának értékeléséhez. A javítási-értékelési útmutatóban meghatározott pontszám tovább már nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” elméleti jellegű és „B” gyakorlati jellegű feladatának kifejtéséből áll.

Az „A” feladat a rendvédelmi szervek tevékenységéhez kapcsolódó elméleti ismeretek számonkérését szolgálja, a „B” feladat a szóban ismertethető gyakorlati ismeretek bemutatását méri.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20%-át évente cserélni kell.

A rendvédelmi szervek tevékenységének jellegzetességéből fakadóan nem lehet kizárni azt, hogy a szóbeli tételek esetében jelen legyenek olyan témakörök is, amelyek az írásbeli vizsga megjelölt témakörei között, illetve azt, hogy a témakörök mind az „A”, mind a „B” feladatok között szerepelnek. Ebben az esetben az összetartozások, kapcsolódások indokolják a bekerülést.

Valamennyi segédanyagot a szóbeli tételsorba kell beépíteni.

Egy adott szóbeli tételben az „A” és a „B” feladat között tartalmi átfedés nem lehet. A számonkérés a tétel „A” és „B” feladatának keretében az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat

- intézkedések, fellépések és a szolgálatellátás alapjai,
- jogszabályi és egyéb szabályzó előírások,
- a rendvédelmi szervek tevékenységéhez kapcsolódó egyéb ismeretek.

„B” feladat

- jogszabályi és egyéb szabályzó előírások és azok alkalmazása,
- a rendvédelmi szervek feladatellátása során alkalmazható eszközök és alkalmazásuk.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát és alkalmazását is értékelik.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik :

Szempontok, kompetenciák	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
A feladat megértése, a felelet logikus felépítése, világos, szabatos, meggyőző, határozott előadásmód.	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, a téma tartalmi kifejtése, összefüggések feltárása, értelmezése, témához illő példák szerepeltetése.	25 pont	15 pont	40 pont
A szaknyelv helyes használata és alkalmazása.	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

KÖZMŰVELŐDÉSI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A közművelődési ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXIX. Közművelődés ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

54 345 02 Közművelődési és közönségkapcsolati szakember.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelvi- és beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására.	Legyen képes a fogalmak jelentésváltozásainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmak segítségével az ismeretek bemutatása és értelmezése	Legyen képes a számon kért ismereteket önállóan rendszerezni és a megfelelő szakkifejezések alkalmazásával ismertetni.	Legyen képes a számon kért ismeretekkel kapcsolatban gyakorlati példákat hozni.
1.3. Köznyelvi kommunikáció	Legyen képes gondolatait megfelelő szókinccsel, nyelvi gazdagsággal a művészeti tevékenységet végző embertől elvárható szinten bemutatni.	Ismerje a munkatársaival és egyéb együttműködő szakmai partnereivel történő alkotó módú kommunikáció formáit.

2. Áttekintő és értelmező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Az összetett feladatok önálló áttekintése és értelmezése	Legyen képes az elvégzendő munkákat megbízhatóan értelmezni és végrehajtani.	Legyen képes a feladatokat alkotó módon értelmezni.
2.2. Műszaki dokumentumok áttekintésének képessége	Legyen képes a műszaki életben alkalmazott jeleket és ábrákat felismerni és rendszerezni, alkalmazni.	Legyen képes a dokumentációt ellenőrizni, az esetleges hibákat megtalálni és kiszűrni.
2.3. Jelképek és szimbólumok ismerete és értelmezése	Ismerje és legyen képes alkalmazni a munkaterületén előforduló jeleket és szimbólumokat.	Legyen képes a munkaterületén előforduló jeleket és szimbólumokat megismertetni.

3. Körültekintés, elővigyázatosság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Feladatvégzés közbeni körültekintő magatartás	Ismerje fel a potenciális veszélyhelyzeteket és legyen képes elkerülni azokat.	Ismerje munkatársai figyelmeztetésének lépéseit a potenciális veszélyhelyzetekben.

3.2. Technikai eszközök és berendezések elővigyázatos használata	Ismerje a rábízott eszközök és gépek biztonságos és elővigyázatos használatát.	Legyen képes a rábízott eszközök és gépek biztonságos és elővigyázatos használatáról információkat adni.
3.3. Archiválás	Ismerje a munkavégzés során felhasznált különféle információhordozók tulajdonságait és archiválási módjait.	Ismerje az archiválási tevékenységek lépéseit.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Rendezvényismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Rendezvényismeret	Legyen képes a rendezvények típusait felsorolni. Ismerje a helyszín, az időpont kiválasztásának szempontjait. Tudja felsorolni a rendezvények személyi és tárgyi feltételeit. Ismerje a szervezők és közreműködők feladatait. Ismerje az igényfelmérés módszereit.	Legyen képes rendezvények tervezésére. Legyen képes rendezvények előkészítésében és lebonyolításában való részvételre.
1.2. Rendezvények forgatókönyve	Ismerje a lebonyolítási és technikai forgatókönyvek tartalmi jellemzőit. Legyen képes helyszín és időpont meghatározására. Legyen képes programok, szakmai előadások összeállítására. Tudja felsorolni a rendezvények leggyakoribb programpontjait.	Legyen képes a rendezvények programjának szakszerű ismertetésére. Tudjon forgatókönyvet készíteni.

2. A rendezvény szervezés jogi alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Munkabiztonsági előírások ismerete	Ismerje a munkabiztonsági, munka-egészségügyi, tűz- és környezetvédelmi előírásokat, jogszabályokat. Ismerje a rendezvények egészségügyi biztosításának formáit, szintjeit és módjait.	Legyen képes a munkabiztonsági előírások megvalósításában és ellenőrzésében részt venni. Legyen képes a munkavédelemhez kapcsolódó jogszabályok értelmezésére.
2.2. Szerzői jogi előírások ismerete	Ismerje a szerzői jogra vonatkozó jogszabályokat.	Legyen képes a szerzői jogra vonatkozó jogszabályok értelmezésére és ezek alkalmazására konkrét rendezvények esetében.
2.3. Szerződések ismerete	Legyen képes felsorolni és ismertetni a szerződések fajtáit. Legyen képes dokumentumok kezelésére.	Legyen képes szerződéseket kötni. Legyen képes értelmezni a szerződések tartalmi és formai elemeit.

3. A rendezvények költségvetése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

3.1. A rendezvények költségvetése	Ismerje a rendezvényekkel kapcsolatos költségek típusait, fajtáit.	Legyen képes rendezvények tervezésére a költséghatékonyság figyelembe vételével.
3.2. Forrásteremtés	Ismerje a forrásteremtési, finanszírozási lehetőségeket. Ismerje a kereskedelmi, szolgáltatási és hirdetési bevételek fajtáit. Ismerje a pályázati lehetőségeket.	Legyen képes forrásteremtési tevékenységben való részvételre. Ismerje a pályázatok felépítését.

4. Közönségkapcsolat és marketingkommunikáció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Közönségkapcsolati ismeretek	Ismerje a kommunikáció alapfogalmait. Tudjon célcsoportot meghatározni, ismerje a célcsoport jellemzőit. Tudja a célcsoportot megszólítani. Ismerje az igényfelmérés módszereit.	Legyen képes a célcsoporttal való kommunikációra. Tudjon konfliktusokat kezelni.
4.2. Marketingkommunikációs ismeretek	Ismerje a reklám és a marketing alapfogalmait. Ismerje a különféle reklámozási stratégiákat. Ismerje a marketingtevékenység adminisztrációs feladatait.	Legyen képes reklámanyag összeállítására. Legyen képes tájékoztató anyagok: plakátok, katalógusok, programfüzetek összeállításában való részvételre.
4.3. Médiakapcsolatok ismerete	Ismerje a médiumok típusait és sajátosságait.	Legyen képes sajtótájékoztató előkészítési és lebonyolítási feladataiban való részvételre.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Vonatkozó hatályos jogszabályok a feladatsorba építve	NINCS	Vonatkozó hatályos jogszabályok a feladatsorba építve	Egy rendezvény forgatókönyve

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

- Teszt jellegű feladatok:

Feleletválasztó feladatok:

1. egyszerű választás („Húzza alá!”),
2. többszörös választás,
3. illesztés (párosítás, csoportosítás),
4. sorrend meghatározása,
5. ok-okozati összefüggés keresése,
6. igaz-hamis választás.

- Rövid válaszokat igénylő feladatok:

Feleletalkotó feladatok:

1. rövid válasz (meghatározás),
2. ábrafelismerés, ábraelemzés,
3. több jellemző felsorolása/megnevezése,
4. adatok kiegészítése (szöveg, táblázat kiegészítése),
5. fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
6. folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
7. tényadatok rendezése megadott szempontok szerint.

A rövid válaszokat igénylő feladatok esetenként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak.

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatsorban közel azonos arányban jelennek meg az elméleti és a gyakorlati ismeretek.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át. A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel egy feladattól áll.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel feladatára válaszol.

Témakörök:

- rendezvényismeret,
- a rendezvény szervezés jogi alapjai,
- a rendezvények költségvetése,
- közönségkapcsolat és marketingkommunikáció.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	5 pont
Tartalmi kifejtés: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, elvek, folyamatok ismerete és alkalmazása, összefüggések értelmezése	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			15 perc
Feladatlap			Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	Esszé	
30 pont	20 pont	50 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatsorban közel azonos arányban jelennek meg az elméleti és a gyakorlati ismeretek.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

- teszt jellegű feladatok: 30%,
- rövid válaszokat igénylő feladatok: 20%,
- esszé: 50%.

Teszt jellegű feladatok:

Feleletválasztó feladatok:

1. - egyszerű választás („Húzza alá!”),
2. - többszörös választás,
3. - illesztés (párosítás, csoportosítás),
4. - sorrend meghatározása,
5. - ok-okozati összefüggés keresése,
6. - igaz-hamis választás.

Rövid válaszokat igénylő feladatok:

Feleletalkotó feladatok:

1. - rövid válasz (meghatározás),
2. - ábrafelismerés, ábraelemzés,
3. - több jellemző felsorolása/megnevezése,
4. - adatok kiegészítése (szöveg, táblázat kiegészítés),
5. - fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
6. - folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
7. - tényadatok rendezése megadott szempontok szerint.

A rövid válaszokat igénylő feladatok esetenként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak.

A feladatlap egy kifejtendő esszékérdést tartalmaz, amely lehet

- egy valós vagy fiktív rendezvény programjának leírása,
- egy valós vagy fiktív rendezvény költségvetésének elkészítése,
- egy valós vagy fiktív rendezvényhez kapcsolódó marketingtevékenység összeállítása.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga célja a következő témakörökből történő átfogó számadás:

„A” *feladat*

- rendezvényismeret,
- a rendezvényszervezés jogi alapjai,
- a rendezvények költségvetése,
- közönségkapcsolat és marketingkommunikáció.

„B” *feladat*

Egy valós vagy fiktív rendezvény forgatókönyvéhez kapcsolódó elemzési, értelmezési feladat.

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott egy- egy tétel kifejtésével ad számot a képzés során megszerzett gyakorlati tudásáról.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

Az „A” feladat a megadott témakörökből egy kérdést tartalmaz.

A „B” feladat egy forgatókönyv vagy forgatókönyv részlethez kapcsolódó feladat.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi kifejtés: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, elvek, folyamatok ismerete és alkalmazása, összefüggések értelmezése	22 pont	22 pont	44 pont
Szaknyelv alkalmazása	1 pont	1 pont	2 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

VÍZÜGYI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A vízügyi ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XLI. Vízügy ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 853 02 Vízgazdálkodó technikus,
- 54 853 03 Vízgépészeti technikus,
- 54 853 04 Víziközmű technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Olvasott szakmai szöveg megértése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak megértése	Legyen képes a szakmai fogalmak ismerete alapján értelmezni a vízgazdálkodás alapfogalmait, jelenségeit. Legyen képes szakmai leírások, utasítások alapján megfigyelések végzésére, mérési eredmények értékelésére.	Legyen képes a szakmai fogalmak ismerete alapján önállóan, saját példákkal értelmezni a vízgazdálkodás alapfogalmait, jelenségeit. Legyen képes leírások, utasítások alapján megfigyelés, mérés és vizsgálat elvégzésre, feldolgozására.

2. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Tudja a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon alkalmazni.	Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
2.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a téma tartalmának kifejtésére, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	Legyen képes a téma tartalmának logikus felépítésére, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
2.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a téma pontos, lényegre törő kifejtésére.	Legyen képes az együttműködéshez szükséges (szakmai) kommunikációra.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Mértékegység-használat	Ismerje és használja az SI mértékegységrendszert. Legyen képes átváltási feladatok elvégzésére.	
3.2. Rendszerszemlélet	Legyen képes a szakterületén egyes rendszerek elemzésére.	Legyen képes felismerni szakterületén belül a dolgok közötti alapvető kapcsolatokat (ok-okozat, rész-egész, rendszer-alrendszer-elem).
3.3. Előismereteire épít	Legyen képes alkalmazni feladatai megoldásánál a természettudományos ismereteit.	Tudja a feladatainak megoldását, a problémák feltárását, megfigyeléseit, és az értékelések alapismereteit felhasználva, azokat alkalmazva, integrálva végzi.

4. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Mérési és vizsgálati eredményeket értékel	Legyen képes kapott feladatait megbízhatóan végrehajtani. Tudjon körültekintően eljárni a feladatok elvégzése közben.	Legyen képes a feladatok végrehajtása során az együttműködésre.
4.2. Felelősség	Legyen képes feladatait az elsajátított tárgyi tudás birtokában megfontoltan elvégezni.	Értse a vízgazdálkodási tevékenységek környezeti és társadalmi vonatkozásait.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Hidrometeorológia és vízkészlet-gazdálkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Hidrometeorológia	Ismerje az időjárási elemeket, azok mérési módjait, eszközeit (hőmérséklet, szél, napsugárzás, csapadék, párolgás, páratartalom).	Ismerje az időjárási elemeket, azok mérési módjait, mérőeszközeinek felépítését, működési elvét (hőmérséklet, szél, napsugárzás, csapadék, párolgás, páratartalom).
1.2. Vízháztartási egyenlet	Ismerje a víz hidrológiai körfolyamatát, valamint az azt leíró vízháztartási egyenletet és összetevőit.	Tudja bemutatni az időjárási elemek vízháztartást befolyásoló szerepét.
1.3. Vízkészletek csoportosítása és változása	Tudja csoportosítani a vízkészleteket (felszíni és felszínalatti vízformák).	Legyen képes értelmezni a statikus és a dinamikus vízkészlet fogalmát és a tározás szerepét a vízkészlet-gazdálkodásban.

2. Hidrológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A vízgyűjtő terület és jellemzői	Ismerje a vízgyűjtő terület, a vízválasztó, az összegyülekezési idő fogalmát. Tudja jellemezni a lefolyást befolyásoló tényezőket.	Ismerje a lefolyásból származó vízhozam meghatározásának módját (racionális vízhozamszámítás).
2.2. Felszínalatti vizek jellemzői	Ismerje a felszínalatti vízformák fogalmát, csoportosítását. Ismerje a talajvíz, a rétegvíz és a karsztvíz fogalmát. Tudja jellemezni a különleges vizeket: ásványvíz, gyógyvíz, hévíz, artézi víz. Ismerje a főbb vízminőségi jellemzőket.	Ismerje a felszíni víz és a parti szűrésű víz kapcsolatát. Ismerje a főbb vízminőségi jellemzőket. Tudja elemezni mennyiségi és minőségi szempontból a felszín alatti vízformákat.
2.3. Vízfolyások jellemzői	Ismerje a vízfolyások kialakulásának folyamatát. Tudja jellemezni a vízfolyások három szakaszát hordalékszállítás szempontjából: felső-, közép-, alsó szakasz. Ismerje a vízfolyások alaktani jellemzőit.	Tudja jellemezni a vízfolyások három szakaszát hordalékszállítás szempontjából: felső-, közép-, alsó szakasz. Ismerje a meder típusokat és azok jellemző részeit: sodorvonal, középvonal, homorú part, domború part, jobb és bal part, partél, ártér, árvízi meder, hullámtér, mentett és mentetlen ártér.

3. Hidraulika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Hidrosztatika	Tudjon egyszerű alakhelyes víznyomás ábrákat rajzolni, egyoldali víznyomás esetén. Ismerje a nyugalomban lévő folyadéktérben ható nyomás nagyságának és az abból származó eredő erőnek a meghatározási módját. Ismerje Euler és Archimédész törvényét, valamint az úszás fogalmát.	Tudjon egyszerű alakhelyes víznyomás ábrákat rajzolni, kétoldali víznyomás esetén is. Legyen képes alkalmazni Euler törvényét és Archimédész törvényét. Ismerje az úszás fogalmát és értelmezze a különböző úszási helyzeteket.
3.2. Hidrodinamika: gravitációs vízmozgások	Tudja csoportosítani a folyadékmozgásokat. Ismerje a gravitációs vízmozgások jellemzőinek számítására szolgáló összefüggéseket.	Ismerje és tudja alkalmazni a gravitációs vízmozgások jellemzőinek számítására szolgáló összefüggéseket. Tudja kiszámítani a hidraulikus sugár, a sebességtényező, a lejtés, a középsebesség és a térfogatáram (vízhozam) értékeit. Ismerje az ellenőrzés és a méretezés fogalmát.
3.3. Hidrodinamika: nyomás alatti vízmozgások	Ismerje a nyomás alatti vízmozgások jellemzőinek számítására szolgáló összefüggéseket (Bernoulli-egyenlet, helyi és hossz-menti veszteségeket).	Tudja kiszámítani a térfogatáram (vízhozam), a nyomómagasság és a veszteségek értékeit. Legyen képes értelmezni az energiavonal bemutatására szolgáló ábrát.

4. Vízméréstan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Vízállás mérése	Ismerje a vízmélység, a vízállás fogalmát, a vízállásmérés elvét és módszereit, a lapvízmércék kialakítását és a rajzoló vízmércék főbb szerkezeti egységeit, működését. Ismerje a nevezetes vízállásértékeket (LNV, LKV, NV, KV, KÖV).	Ismerje a nevezetes vízállásértékeket (LNV, LKV, NV, KV, KÖV) és a vízállások gyakoriságának, tartósságának fogalmát. Ismerje a hidrográd (vízfok) meghatározásának módját.
4.2. Vízhozam mérése	Ismerje a vízhozam fogalmát, és mérésének módszereit (közvetlen és közvetett módszerek), az egyes vízhozam mérési eljárások elvét.	Ismerje módszereit az egyes vízhozam mérési eljárások elvét, a szükséges eszközöket, műszereket, mérőműtárgyakat, illetve a vízhozam mérések végrehajtásának lépéseit.

5. Geodézia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Vízszintes mérések	Ismerje a terepi részletpontok vízszintes, abszolút és relatív értelmű helymeghatározásának elvét, módjait. Értse az egyenesek kitűzésének eljárásait, ismerje a hosszmerés lépéseit. Ismerje a derékszögű koordinátamérés eszközeit és a mérés végrehajtásának lépéseit.	Értse az egyenesek kitűzésének eljárásait, ismerje a hosszmerés lépéseit. Ismerje a derékszögű koordinátamérés eszközeit és a mérés végrehajtásának lépéseit, valamint a mérési eredmény dokumentálásának módját.

5.2. Magasságmérések	Ismerje a terepi részletpontok magassági, abszolút és relatív értelmű helymeghatározásának elvét, módjait, a szintezés főbb szabályait, a szintezés végrehajtásához szükséges eszközök használatát.	Ismerje a vonalszintezés, a keresztszelvény-felvétel és a területszintezés célját, a munkák végrehajtásának lépéseit. Tudja a szintezési jegyzőkönyvet kiszámítani, a szintezési munkák rajzi feldolgozását elvégezni.

6. A fizikai eljárások alapelvei, berendezései

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A sűrűségkülönbség elvén alapuló eljárások	Ismerje a fizikai eljárások, műveletek alapelveit, célját. Ismerje az ülepítés és sűrítés folyamatát. Legyen képes csoportosítani az ülepítőket és ismertetni a működésüket.	Tudja bemutatni a sűrűségkülönbség elvén alapuló berendezések működési módjait. Ismerje az ülepítés és sűrítés folyamatát. Tudja bemutatni az ülepítők és felúsztató berendezések főbb szerkezeti részeit, azok funkcióját és a tisztítandó víz, szennyvíz útját a berendezésben.
6.2. Méretkülönbség elvén alapuló eljárások	Ismerje a méretkülönbség elvén alapuló berendezések működési elvét, a szűrés elméleti alapjait. Legyen képes csoportosítani a szűrőket különböző szempontok szerint (szűrőanyag, szűrési sebesség, kialakítás).	Tudja bemutatni a szűrők főbb szerkezeti részeit és a tisztítandó víz, szennyvíz útját a berendezésben.
6.3. Egyéb fizikai eljárások és műveletek		Ismerje az adszorpció és az abszorpció fogalmát, alapelveit. Ismerje a különböző levegőztető módszereket és berendezéseket. Értse a membráneljárások elvét, ismerje az eljárásait és az alkalmazás lehetőségeit (mikroszűrés, ultraszűrés, nanoszűrés, fordított ozmózis).

7. Kémiai eljárások, műveletek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Közömbösítés (semlegesítés)	Ismerje a közömbösítés elvét, a kapcsolódó kémiai fogalmakat.	Ismerje a közömbösítés elvén alapuló kémiai eljárásokat, folyamatokat.
7.2. Csapadékképzéssel járó folyamatok	Ismerje a csapadékképzéssel járó technológiák alapelveit.	Tudja bemutatni a csapadékos vízlágyítás folyamatát, berendezéseit. Értse a foszforeltávolítás, a vastalanítás és az arzénmentesítés elvét.
7.3. Oxidáció	Ismerje az oxidáció fogalmát. Értse a klórszármazékokkal és ózonnal történő oxidációs eljárások alapelveit.	Ismerje az oxidáció fogalmát és legjellemzőbb eljárásait a vízkezelési technológiákban. Értse a klórszármazékokkal és ózonnal történő oxidációs eljárások alapelveit, tudja ismertetni az alkalmazott berendezések, technológiák működési elvét.
7.4. Derítés	Ismerje a derítés célját, részfolyamatait.	Ismerje a derítés célját, a derítőberendezésekben lejátszódó alapfolyamatokat, a kolloid lebegőanyagok tulajdonságait, a koaguláció és a flokkuláció alapelvét.

		Tudja bemutatni a derítőberendezések kialakítását, főbb szerkezeti részeit és a tisztítandó víz útját a berendezésben.
7.5. Ioncsere		Ismerje az ioncsere kémiai alapelveit és csoportosítsa az ioncserélőket. Tudja elmagyarázni az ioncserélő berendezések működési módját és az alkalmazásuk lehetőségeit.

8. Biológiai eljárások alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. A biológiai eljárások elméleti alapjai	Ismerje a biológiai eljárások mikrobiológiai alapjait.	Ismerje a mikroszervezetek életműködési sajátosságait, azok szerepét az egyes biológiai eljárásokban.
8.2. Aerob eljárások	Ismerje az aerob biológiai eljárások alapelvét, az eljárások leggyakoribb alkalmazási területeit. Tudja a komposztálás és az aerob szennyvíztisztítási eljárások elvét.	Ismerje az aerob biológiai eljárásokhoz kapcsolódó mikrobiológiai alapfogalmakat, a szervesanyag aerob lebontásának biokémiai alapjait. Tudja bemutatni az alkalmazott technológiai berendezések (fixfilmes és eleveniszapos rendszerek) kialakítását, főbb szerkezeti részeit és a tisztítandó víz útját a berendezésben.
8.3. Anaerob eljárások	Ismerje az anaerob biológiai eljárások alapelvét, az eljárások leggyakoribb alkalmazási területeit (rothasztás, biogáz előállítás).	Ismerje az anaerob biológiai eljárások alapelvét, az eljárások leggyakoribb alkalmazási területeit, a kapcsolódó mikrobiológiai alapfogalmakat, a szervesanyag anaerob lebontásának biokémiai alapjait és az iszapkezelés anaerob folyamatait (rothasztás, biogáz előállítás).

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, függvény-táblázat (egyidejűleg többféle is lehet)	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, függvény-táblázat (egyidejűleg többféle is lehet)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Feladatlap	

Teszt jellegű feladatok	Számítást igénylő és ábra felismerési feladatok	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatsornak szükség esetén tartalmazniuk kell az egyes feladatok megoldásához szükséges ábrákat, nomogramokat, diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap két részből áll: tesztjellegű kérdéssorból és egy számítási és ábraértelmezési feladatcsoportból.

A tesztjellegű kérdéssor 20-40 kérdést tartalmaz. A feladatlap „Számítást igénylő és ábra felismerési feladatok” része 4-8 feladatból áll, amelynél egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat. A vizsgázó szabadon oszthatja be a tesztjellegű kérdések megválaszolására, illetve a feladatok megoldására az idejét.

Tesztfeladatok az alábbi típusok közül kerülhetnek ki: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás.

A számítást igénylő és ábra felismerési feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- folyamatleírás,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- ábra felismerése,
- következtetések levonása ábrák alapján.

A számításos feladatok az alábbi témakörök számítási feladatain alapulnak.

- hidrológia,
- hidraulika,
- vízmérésstan,
- geodézia,
- a fizikai eljárások alapelvei, berendezései.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási- értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 10%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol. a vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. Mondanivalóját logikusan szerkesztve, önállóan, a szakterületének kifejező eszközeit használva (szakszókincs alkalmazása, vázlatok, ábrák, grafikonok értelmezése). A szóbeli vizsga feladatait a részletes követelményekben meghatározott mélységben, az alábbi témakörökből kell összeállítani:

Témakörök

„A” feladat:

- hidrometeorológia és vízkészlet-gazdálkodás,
- hidrológia,
- hidraulika,
- vízmérés tan.

„B” feladat:

- a fizikai eljárások alapelvei, berendezései,
- kémiai eljárások, műveletek,
- biológiai eljárások alapjai,
- geodézia.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	

Tesztfeladatok	Számítást igénylő és ábraelemzési feladatok	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
50 pont	50 pont	
100 pont		
		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatsornak szükség esetén tartalmazniuk kell az egyes feladatok megoldásához szükséges ábrákat, nomogramokat, diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

A tesztjellegű kérdéssor 25-50 kérdést tartalmaz. A feladatlap „Számítást igénylő és ábraelemzési feladatok” része 4-8 feladatból áll, amelynél egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

Az írásbeli vizsgán az alábbi vízgazdálkodási alapismeretekhez kapcsolódó témakörökből történik átfogó számadás:

- hidrometeorológia és vízkészlet-gazdálkodás,
- hidrológia,
- hidraulika,
- vízmérésstan,
- geodézia,
- a fizikai eljárások alapelvei, berendezései,
- kémiai eljárások, műveletek,
- biológiai eljárások alapjai.

Tesztfeladatok az alábbi típusok közül kerülhetnek ki: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

A számítást igénylő és ábraelemzési feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- folyamatleírás,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- ábra részeinek megnevezése,
- ábra kiegészítése,
- következtetések levonása ábrák alapján.

A számításos feladatok az alábbi témakörök számítási feladatain alapulnak:

- hidrológia,
- hidraulika,
- vízmérésstan,
- geodézia,
- a fizikai eljárások alapelvei, berendezései.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot a megszerzett tudásáról.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli vizsga alapvetően a tételben szereplő probléma lényegének, az ahhoz kapcsolódó tényanyagnak, a fogalmak egyértelmű és helyes használatának, valamint az összefüggések felismerésének bemutatását várja el a vizsgázótól.

Mondanivalóját logikusan szerkesztve, önállóan, a szakterületének kifejező eszközeit használva (szakszókincs alkalmazása, vázlatok, ábrák, grafikonok értelmezése) kell előadnia.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 10%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

Témakörök:

„A” feladat:

- hidrometeorológia és vízkészlet-gazdálkodás,
- hidrológia,
- hidraulika,
- vízméréstan.

„B” feladat:

- a fizikai eljárások alapelvei, berendezései,
- kémiai eljárások, műveletek,
- biológiai eljárások alapjai,
- geodézia.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

HONVÉDELMI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A honvédelmi ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsga követelményei a XLIII. Honvédelem ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 863 03 Honvédelmi igazgatási ügyintéző.

A) KOMPETENCIÁK

1. Katonai terminológia, szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkésztség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a katonai szakkifejezések megfelelő helyen és módon történő alkalmazására, a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.	Tudja megfelelő helyen és módon alkalmazni a katonai szakkifejezéseket. Tudja megkülönböztetni a fogalmak jelentésváltozatait.
1.2. Az ismeretek bemutatása és értelmezése megfelelő szakmai fogalmak használatával	Legyen képes a téma tartalmának logikus felépítésére a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtésére.	

2. Operatív döntéshozó képesség, a honvédelmi igazgatás rendszerének ismerete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2.1. Az államigazgatás működési rendszere, a demokratikus berendezkedés jellemzői	Legyen tisztában a közigazgatási szervek feladataival, hatásköreivel.	Ismerje a közigazgatási szervek feladatait, hatásköreit, a demokratikus államberendezkedés jellemzőit. Tudjon különbséget tenni az autokratikus és a demokratikus államigazgatás között.
2.2. Magyarország védelmi igazgatási rendszerének ismerete	Legyen tisztában a különleges jogrendi időszakok jellemzőivel, ismerje a különleges jogrendi időszakok válságmegoldó mechanizmusát.	Ismerje a különleges jogrend bevezetésének szabályait. Legyen képes felmérni a Magyar Honvédség különleges jogrend bevezetésében elvárt feladatait.
2.3. A honvédelmi igazgatás feladatrendszerének elsajátítása	Legyen képes hatékony operatív irányítási és vezetési feladatok végrehajtására.	Legyen képes hatékony operatív irányítási és vezetési feladatok ellátására.

3. Jogalkalmazási készség, a nemzetközi és hazai jogi környezet ismerete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A jogforrások, jogszabályok és szabályzatok, fogalmaik ismerete, használata	Legyen képes megkülönböztetni egymástól a különböző jogforrásokat, szabályzókat.	Tudjon példát hozni a katonák mindennapi élete során alkalmazott jogszabályi szintekre.
3.2. Nemzetközi hadijog, háborús bűnök jellemzőinek ismerete	Legyen tisztában a harcos, a zsoldos és a kém fogalmával, a Kombattáns jelentőségével, a háborúk alapvető szabályaival, a polgári lakosság védelmével.	Ismerje a harcos fogalmát, legyen képes felmérni a háború szabályainak, szokásainak megszegésének következményeit. Tudja értelmezni meg a háborús bűnök jelentőségét. Legyen tudatában a katona felelősségével, a civil lakosság életének és értékeinek védelme érdekében.

4. A Magyar Honvédség működési sajátosságainak ismerete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A Magyar Honvédség működési jellemzőinek ismerete	Legyen képes megkülönböztetni a vezetési, irányítási és végrehajtási szervezeti elemeket.	Tudjon példát hozni a Magyar Honvédség irányítási és vezetési feladataira, szervezeteire. Ismerje a Magyar Honvédség alakulatait. Legyen képes felmérni a Magyar Honvédség feletti civil kontroll jelentőségét.
4.2. A Magyar Honvédség szervezeti felépítésének ismerete	Legyen tisztában a különböző állománycsoportok jellemzőivel, az aktív és tartalékos rendszer sajátosságaival.	Tudjon különbséget tenni az aktív és a rendelkezési állományban lévők, valamint a tényleges szolgálatukat töltők között.
4.3. A Magyar Honvédség nemzetközi feladatai, jellemzői	Ismerje a nemzetközi szerepvállalásokat, az aktuális feladatokat.	Ismerje a nemzetközi szerepvállalásokat, a NATO-ban jellemző működési mechanizmusokat, a hadműveleti és nemzeti feladatokat.
4.4. Katonai hagyományörzés, a hadtörténelem jelentőségének felismerése	Legyen képes egy – a történelemben, már lezajlott – ütközet, vagy manőver katonai elemzésére. Legyen tisztában a katonai hagyományok kialakulásával, a hagyományörzés jelentőségével.	Tudjon egy– a történelemben már lezajlott – ütközet, vagy manőver katonai elemzéséből következtetéseket levonni. Legyen képes felmérni a katonai hagyományok kialakulásának, a hagyományörzés jelentőségét. Ismerje fel a hadisír-gondozás jelentőségét, a kegyeleti gondoskodás társadalmi és egyéni hatásait.

5. Általános katonai készségek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Általános harcászat, katonák tevékenységének ismerete harcmezőn	Legyen képes elsajátítani az alapvető mozgásformákat terepen. Legyen tisztában a támadás és védelem harcászati jelentőségével. Lássa át a terepi mozgások közti különbséget.	Tudja bemutatni az alapvető mozgásformákat terepen. Ismerje a támadás és védelem harcászati jelentőségei közti összefüggéseket. Tudjon példát hozni a különböző terepmozgásokra, annak harcászati jelentőségére.
5.2. Túlélés	Legyen képes felmérni a túlélés fogalmát, a túlélési stratégia pontjait, a túlélésre történő felkészülés fontosságát. Lássa be a túléléshez szükséges – fizikai felkészülésen túlmutató – egyéb képességek jelentőségét.	Legyen képes megérteni a túlélés fogalmát, a túlélési stratégia pontjait, a túlélésre történő felkészülés fontosságát. Legyen képes önállóan a túléléshez nélkülözhetetlen eszközök készítésére.

6. Békeműveletekkel kapcsolatos szakmai készségek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Békefenntartó erők és kötelek	Legyen tisztában a békefenntartó erők napjainkban betöltött szerepével és szükségességével.	Ismerje a békefenntartó erők napjainkban betöltött szerepét. Részletesen ismerje a Magyar Honvédség ez irányú erőfeszítéseit.
6.2. A békefenntartás jellemzői	Legyen képes felismerni a nem háborús műveletek jellemzőit a nem háborús műveletek szervezeti keretét, jogi hátterét, a legfontosabb békefenntartó műveleteket.	Legyen tisztában a nem háborús műveletek jellemzőivel a nem háborús műveletek fajtáival. Tudjon példát hozni korunk békefenntartási jellemzőire. Ismerje a békekikényszerítés, békeépítés és békefenntartás közös jellemzőit, egymásra gyakorolt hatásait.
6.3. Békefenntartó műveletek	Lássa a különbséget az ENSZ felhatalmazás alapján bevetett és egyéb katonai erő alkalmazása között.	Tudjon különbséget tenni az ENSZ felhatalmazás alapján bevetett és egyéb katonai erő alkalmazása között.

7. Magyarország szövetségi és biztonságpolitikai környezetének ismerete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Magyarország biztonsági környezete	Legyen tisztában hazánk Nemzeti Stratégiájával, külpolitikai prioritásaival.	Ismerje hazánk Nemzeti Stratégiáját, külpolitikai prioritásait. Ismerje hazánk Katonai Stratégiáját, a Magyar Honvédség fejlesztésére, igénybevételére gyakorolt hatásait.
7.2. Magyarország szövetségi rendszere	Ismerje a NATO, EU, ENSZ kialakulásának előzményeit. Legyen képes különválasztani a NATO szervezetében a politikai és a katonai elemeket.	Ismerje a NATO, EU, ENSZ kialakulását, politikai hátterét, hazánk tagságban betöltött szerepét, jelentőségét. Legyen képes különválasztani a NATO szervezetében a politikai és a katonai elemeket. Tudjon történelmi példát hozni a szövetségi rendszerek hatékonyságára.

7.3. Biztonsági kihívások	Legyen képes felismerni a biztonsági kihívások típusait, a globalizáció fogalmát és hatásait, a biztonságot fenyegető katonai és nem katonai tényezőket, a hazánkat és a biztonságot fenyegető katonai és nem katonai kockázatokat.	Ismerje a biztonsági kihívások típusait, a globalizáció fogalmát és hatásait, a biztonságot fenyegető katonai és nem katonai tényezőket, a hazánkat és a biztonságot fenyegető katonai és nem katonai kockázatokat.
7.4. Globalizáció	Legyen képes értelmezni a globalizáció hatását a társadalom és az egyének mindennapi életére.	Tudjon különbséget tenni a globalizáció előnyei és hátrányai között. Tudjon példát hozni a különböző integrációkra, és azok társadalomra gyakorolt hatásaira.

8. Tájékozódási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Terepi tájékozódás	Természeti jelenségek alapján legyen képes a kitűzött irány meghatározására.	Legyen képes alkalmazni a térkép- és tereptani alapismereteken belül a tereptani alapismereteket, a térképismeretet, valamint a terepen történő tájékozódás különböző módszereit.
8.2. Térképismeret	Legyen képes különbséget tenni a térképek méretezése között, ismerje azok alkalmazási területeit.	Tudjon különbséget tenni a térképek méretezése között, ismerje azok alkalmazási területeit.
8.3. Tájéoló használata	Ismerje a különböző tájolókat jellemzőit, a vonás fogalmát.	Ismerje a különböző tájolókat jellemzőit, a vonás fogalmát, az azimut jelentőségét. Legyen képes adott pont vagy kitűzött irány meghatározására, tájoló használatával.

9. Egészségügyi ismeretek gyakorlati alkalmazásának képessége

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Teendők baleseti helyszínen	Legyen képes szakszerű és határozott fellépésre baleseti helyszínen, ismerje az ellátás menetét.	Legyen képes szakszerű és határozott fellépésre baleseti helyszínen, magabiztosan ismerje az ellátás menetét.
9.2. Teendők mentésnél, szállításnál	Legyen tisztában a sérültek kimentésének, szállításának szabályaival.	Tudja alkalmazni a sérültek kimentésének, szállításának szabályait.
9.3. Újraélesztés, sebesült ellátás	Ismerje az újraélesztés szakszerű végrehajtását, a vérzések, törések, ízületi sérülések ellátását.	Legyen képes az újraélesztés szakszerű végrehajtására, a vérzések, törések, ízületi sérülések ellátására.
9.4. Harctéri sebesült ellátás speciális esetei	Legyen tájékozott a sérült katonák harctéri ellátásának rendszeréről.	Ismerje a sérült katonák harctéri ellátásának rendszerét.

10. Ügyviteli, irattározási, dokumentációkezelési és adatfeldolgozási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. Ügyviteli folyamatok	Lássa át az ügyviteli folyamatokat, legyen tisztában az ügyviteli renddel.	Ismerje az ügyviteli folyamatokat, lássa át azokat, legyen tisztában az ügyviteli renddel, a nyilvántartás jelentőségével.
10.2. Adatkezelés	Legyen képes adatgyűjtési, adatszolgáltatási és adatellenőrzési feladatok elvégzésére, valamint a különböző adatállományokból egyszerűbb beszámolók elkészítésére.	Tudjon önállóan adatgyűjtési, adatszolgáltatási és adatellenőrzési feladatok elvégezni, valamint a különböző adatállományokból egyszerűbb beszámolókat készíteni.
10.3. Iratkészítés	Legyen tisztában a nyomtatványok kitöltésével, az előállított adatok alapján történő iratkészítéssel, ismerje fel a különböző dokumentumokat.	Tudjon nyomtatványokat kitölteni, megadott információk, illetve saját maga által előállított adatok alapján. Tudjon iratot készíteni, ismerje és alkalmazza a különböző dokumentumokat.

B) TÉMAKÖRÖK

1. A Magyar Honvédség működési sajátosságai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A Magyar Honvédség	Ismerje a Magyar Honvédség felépítését, vezetését. Ismerje az irányítás és vezetés szintjeit. Ismerje fel az egyes katonai rendfokozatokat, legyen képes azokat hibátlanul besorolni a megfelelő állománycsoportokba. Ismerje fel, melyek a katonai kötelékek jellemző vonásai, a harci, a harci támogató, a harci kiszolgáló-támogató szervezetek jellemzői. Legyen tisztában azzal, hogy miért 8 főből áll egy lövészraj, miért van szükség a századnál és a zászlóaljnál törzsre. Ismerje a fegyvernemek és a szakalakulatok jellemzőit. Ismerje a raj, a szakasz, a század, a zászlóalj és a dandár felépítését, jellemző vonásait. Tudja megkülönböztetni feladataik alapján a harci és a nem harci szervezeteket egymástól. Legyen tisztában a harci támogatás és a harci-kiszolgáló támogatás fontosságával. Ismerje a magyar békefenntartás történetét, a missziók alapját képező mandátumok jelentőségét. Ismerje a NATO- és az ENSZ-küldetések történetét és jelentőségét a világ egyes térségeiben a stabilitás megőrzése érdekében.	Tudja, hogyan épül fel a Magyar Honvédség, melyek a Honvédelmi Minisztérium, a Honvéd Vezérkar legfontosabb feladatai. Értse meg, mi az alapvető különbség a különböző katonai kötelékek között, hogyan épülnek fel a nagyobb katonai kötelékek. Ismerje az összefegyvernemi jelleg lényegét, a fegyvernemek és a szakcsapatok helyét és szerepét; a harci kötelékek megkülönböztetését tevékenységük helye és jellege szerint. Ismerje a szárazföldi haderőnem és a légierő haderőnem szervezeteit. Tudja a lövészkötelékek, a harckocsizó kötelékek, a felderítő, a tűzér, a légvédelmi, a műszaki kötelékek, a vegyvédelmi, az elektronikai hadviselés kötelékek feladatait. Tudja az ellátó és szállító, a javító és az egészségügyi kötelékek feladatait. Legyen képes megkülönböztetni az ENSZ első, második és harmadik generációs küldetéseinek jellemző vonásait. Ismerje a magyar katonák feladatait az egyes küldetések végrehajtása során. Tudjon különbséget tenni a NATO, az ENSZ és az Európai Unió küldetése között. Tudja értelmezni, hogy miért van szükség a magyar katonák részvételére a világ különböző válságövezeteiben.

	Legyen tisztában azzal, hogy mit jelent a felhatalmazás (mandátum), miért van szükség az ENSZ esetében a Biztonsági Tanács döntésére. Tudja megkülönböztetni az ENSZ-missziók esetében az első, a második és a harmadik generációs küldetéseket.	
1.2. A katonák élete a Magyar Honvédségben	Ismerje a katonák feladatait, kötelességeit. Ismerje a Magyar Honvédség ügyeleti szolgálatainak rendszerét, az alárendelt ügyeleti szolgálatokat. Ismerje az ügyeleti szolgálatok rendszerét. Lássa át a napirend jelentőségét. Ismerje a függelmi viszonyok lényegét és jelentőségét. Ismerje a parancs fogalmát, a parancsadás jelentőségét, az előljáró, az alárendelt egymáshoz való viszonyát, valamint a rangidős fogalmát, a katonai udvariassági szabályokat. Lássa át a függelmi viszonyok jellemzőit, az előljáró, az alárendelt, a rangidős, a feljebbvaló fogalmát, a parancsadás szabályait. Ismerje a katonai udvariasság szabályait, a jelentések, a jelentkezések, a köszönések kötelező tartalmát. Ismerje fel, hogy a parancs a katonai szervezetek működtetésének nélkülözhetetlen eszköze. Tudja megkülönböztetni a katonák járandóságait. Ismerje biztosításuk általános szabályait, a katonák elhelyezését, a katonák ruházati és ételmezési ellátását, a katonák illetményrendszerét. Ismerje a katonák ruházati és ételmezési ellátásának fontosabb szabályait, az illetményrendszer összetevőit, a havi illetmény kiszámításának módját. Legyen tisztában a ruházati ellátás szabályaival, ismerje a ruházat típusait, az egyes cikkeket, a szerződéses katonák ételmezési ellátásának fontosabb szabályait, a katonák illetményrendszerének összetevőit, értse meg, hogyan kell kiszámolni a havi illetményt.	Ismerje a Magyar Honvédség ügyeleti szolgálatainak rendszerét, az alárendelt és hadműveleti ügyeleti szolgálatokat. Legyen tisztában az ügyeleti szolgálatok szerepével, értse, hogy az ügyeleti szolgálatok feladatellátása képezi az alapját a katonai szervezetek működtetésének. Legyen képes megérteni a napirend jelentőségét a rend és a fegyelem összefüggéseiben. Ismerje fel az egyes napirendi pontok fontosságát, hogy miért kell a napirend egyes elemeit időre végrehajtani. Ismerje a függelmi viszonyok jelentőségét egy hadseregben. Tudja, hogy milyen szabályok védik az alárendelteket a jogtalan parancsadással szemben. Tudja, hogy miért van szükség a katonák közti hivatalos érintkezésben az előírt formulák kötelező alkalmazására. Ismerje fel, hogy a katonáknak sajátos kötelességei és cserébe sajátos juttatásai vannak, ami többek között az ételmezést, az elhelyezést és az illetményeket illeti.
1.3. Korunk háborúinak jellemzői	Ismerje a modern hadviselés hatását az egyes haderőnemekre és fegyvernemekre. Ismerje az amerikai lövész zászlóalj felépítését. Ismerje a modern hadviselés kialakulásának fontosabb állomásait és azon fontosabb jellemzőit, amelyek döntő hatást gyakoroltak a hadseregek tevékenységére. Ismerje fel, milyen hatással van a globalizáció és a technológiai fejlődés a hadseregekre. Legyen tisztában azzal, hogy a modern eszközök és eljárások milyen magas szintű felkészültséget kívánnak meg a modern kor katonáitól.	Ismerje a modern hadviselés hatását a lövészek, a harckocsizók, a légierő, a haditengerészet tevékenységére, valamint a felderítő és a vezetéstechnikai eszközök alkalmazására. Ismerje fel a modern hadviselés hatását a harcászat és a hadászat jellemzőire. Tudja felvázolni egy amerikai gyalogos zászlóalj feladatát és szervezetét, az amerikai gyalogos zászlóalj törzs és a törzsszázad feladatát, az amerikai gyalogos zászlóalj harcoló századainak fontosabb jellemzőit. Ismerje a modern hadviselés kialakulásának fontosabb állomásait és azon fontosabb jellemzőit, amelyek döntő hatást gyakoroltak a

	Ismerje fel a lényegi különbségeket a magyar és az amerikai zászlóalj szervezete, támogatási rendszere és feladata között. Ismerje a különleges egységek létrehozásának körülményeit és céljait. Ismerje a különleges egységek fontosabb feladatait, az ezekben szolgáló katonák kiképzésének főbb elemeit. Ismerje a modern haditechnikai eszközök azon jellemző vonásait, amelyek lehetővé teszik a modern kor körülményei között az ellenség legyőzését. Ismerje fel, hogy milyen a kapcsolat a modern kor technikai és technológiai vívmányai és a haditechnikai eszközök folyamatos fejlődése között.	hadseregek tevékenységére. Ismerje, hogy milyen általános jellemzői vannak a modern harcászatnak, a 21. században lezajlott háborúknak, továbbá hogyan épül föl az amerikai szárazföldi zászlóalj. Ismerje fel, hogy milyen hatással van a globalizáció és a technológiai fejlődés a hadseregekre, és tudja megkülönböztetni a 20. és a 21. század háborúit ebből a szempontból. Tárja fel a lényegi különbségeket a magyar és az amerikai zászlóalj szervezete, támogatási rendszere és feladata között. Ismerje a különleges egységek létrehozásának körülményeit és céljait. Ismerje a modern haditechnikai eszközök közül a repülőgépek, a pilóta nélküli repülőgépek, a tűzéreszközök, a páncélosok, a harcjárművek egy-egy meghatározó képviselőjének fontosabb adatait. Legyen tisztában azzal, hogy ezek a katonák csak abban különböznek társaiktól, hogy egy speciális kiképzésen és felkészítésen vettek részt.

2. Térkép- és tereptani ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Tereptani alapismeretek	Ismerje a főbb tájtypusokat tulajdonságaik és katonai műveletekre gyakorolt hatásuk szerint. Ismerje a terepelemekre jellemző alapvető sajátosságokat és katonai műveleteket befolyásoló tulajdonságaikat. Lássa át a terep alkotóelemeinek különböző megjelenési formáit és az ezekre jellemző sajátosságokat. Ismerje a főbb terep- és tájtypusokat, valamint ezek jellemzőit. Ismerje fel a terep alkotóelemeinek kölcsönhatásait és összefüggéseit az időjárási tényezőkkel. Ismerje fel, hogy mely jellemzők alapján kell osztályozni a terepet.	Ismerje fel a terep fogalmát és hatását a katonai műveletekre; a terep elemeit és katonai szempontból lényeges tulajdonságait. Ismerje a terep és alkotóelemeinek szerepét a katonai műveletekben. Tudja a terep felosztásának szerepét és az osztályozás során figyelembe vett jellemzőket. Tudja, hogy mely jellemzők alapján kell osztályozni a terepet.
2.2. Térképismeretek I. vetületi ismeretek	Ismerje a Földet helyettesítő geometriai modelleket és ezek összefüggéseit. Ismerje a hagyományos térképek készítéséhez alkalmazott vetülettípusokat és ezek felhasználási területeit, különös tekintettel az UTM vetületre. Ismerje a méretarány fogalmát és a térképi méretarányok csoportosítását a felhasználási célokkal összefüggésben. Ismerje a földrajzi koordinátarendszer elemeit.	Ismerje a katonai célú térképezés során alkalmazott vetülettípusokat és ezek jellemzőit; a földrajzi fókuszát felépítését és alkalmazását. Tudja a földrajzi helymeghatározáshoz szükséges geometriai alapokat, a helymeghatározás során alkalmazott fontosabb koordináta- és azonosító rendszerek felépítését és használatát a földfelszín pontjainak helymeghatározására.

	Lássa át a vetületi síkkordináták összetevőit és az általuk történő helymeghatározás alapelveit. Tudja a koordinátaértékek meghatározásánál alkalmazott mértékegységeket. Ismerje a földrajzi helymeghatározás során alkalmazott katonai azonosító rendszereket (MGRS, GEOREF). Tudja, hogy miben térnek el egymástól a helymeghatározásra, illetve azonosításra alkalmazott koordinátarendszerek és ennek megfelelően milyen alkalmazási területeken találkozhatunk velük.	Tárja fel, hogy miért nem lehet a Föld felszínét síkban torzulásmentesen ábrázolni; hogyan adható meg egy tetszőleges pont helyzete a Föld felszínén.
2.3. Térképismeretek II. térképábrázolás	Ismerje a térképi jelkulcs fogalmát, felépítését és tartalmát, valamint a térképeken alkalmazott kartográfiai jelek rendszerét. Ismerje a térképi jelek csoportjait és összefüggéseiket a térkép típusával és méretarányával. Lássa át, milyen egyéb információk szerezhetők a szintvonalak alapján a terepről (terepidomok és lejtők meredekségének meghatározása). Ismerje az abszolút és relatív magasságok fogalmát, valamint a különféle viszonyítási rendszereket, magassági alapfelületeket. Ismerje a térképi jelek és terepi megfelelői közötti összefüggéseket. Ismerje a domborzat szintvonalas ábrázolásának alapjait és a tereppontok magasságának meghatározását a szintvonalak alapján. Tárja fel a szelvények meghatározására alkalmazott szelvénytárazás összefüggését a térképi méretarányal; a csatlakozó szelvények meghatározásának lényegét; a szelvényhatárok összefüggését a földrajzi koordinátákkal.	Tudja a domborzat szintvonalas ábrázolásának alapelveit, a szintvonalak alapján történő magasságmeghatározást. Tudja bemutatni a szintvonalak típusait és alkalmazásuknak szabályait. Ismerje a terepi pontok abszolút magasságának és egymás közötti relatív meghatározási módját szintvonalak alapján. Tudja értelmezni a domborzat szintvonalas ábrázolásának alapjait és a tereppontok magasságának meghatározását a szintvonalak alapján. Ismerje meg a nagy területekre kiterjedő térképezés során szükségszerűen alkalmazott térképszelvényezés alapelveit, a nemzetközi szelvényezési rendszer (IMW) felépítését, a szelvények jelöléseit és összefüggésüket a térképi méretarányal; egyéb hazai és külföldi szelvényezési rendszereket. Ismerje a szelvénybeosztási rendszerek alkalmazásának szükségességét és összefüggésüket a térképi megjelenítés méretarányával.
2.4. Tájékozódás a terepen	Ismerje a terepi tájékozódás alapfogalmait és jellemzőit álló helyzetben, illetve mozgás közben. Ismerje a légi és műholdfelvételek szerepét a tájékozódásban, illetve ezek sajátosságait a hagyományos topográfiai térképekhez képest. Ismerje a világtérképek és az iránymeghatározások különböző módjait. Legyen képes alkalmazni a terepi tájékozódás fő műveleteit, a terepi álláspont helyének meghatározását, a környező terep és a terep azonosításának módját, a tereptárgyak azonosításának lépéseit térkép segítségével. Tudja a terepi tájékozódás alapvető fogásait; a tájékozódás során alkalmazott eszközök használatát. Ismerje a tájékozódás során alkalmazható segéd-, illetve szükségeszközök felhasználhatóságát; a vonásképlet alkalmazását.	Ismerje a tájékozódás során alkalmazott eszközöket; a terep általános tanulmányozására felhasználható szabványos topográfiai és tematikus térképeket és az általuk jellemzően megszerezhető sajátos terepi tulajdonságokat, elemzési célokat, illetve lehetőségeket. Tudja alkalmazni a tereppontok azonosítási műveleteit térkép segítségével. Tudja a tájékozódás során alkalmazható segéd-, illetve szükségeszközök felhasználhatóságát; a vonásképlet alkalmazását. Ismerje a terepi tájékozódás során végrehajtott műveletek egymásra épülését és az egyes lépések lényegét. Ismerje a terepi pontok meghatározását és azonosítását térkép segítségével; a globális helymeghatározás alapelveit.

	Ismerje az azimut fogalmát, az irány- és távolságmérés alapvető fogásait különböző eszközökkel és módszerekkel. Lássa át a tájékozódás szükségszerűségét a katonai műveletekben. Ismerje a fő- és mellékvilágtájak szerepét és meghatározásának módjait; az északi irányok fogalmait és a közöttük mért eltérések okait. Ismerje a műholdas helymeghatározó rendszerek felépítését, elemeinek funkcióit és ezek kapcsolatát. Ismerje a globális helymeghatározás fogalmát, kialakulásának történetét. Értse meg a globális helymeghatározás alapelveit. Lássa át az idő és földrajzi hosszúság összefüggését.	Tudja, mely okok vezettek a műholdak alkalmazásához a földrajzi helymeghatározásokban és milyen lehetőségeket biztosít ez a technológia a navigációban. Ismerje a GPS alapú földrajzi helymeghatározás elvét; az idő szerepét a földrajzi helymeghatározásokban. Egy konkrét példán keresztül (NAVSTAR GPS) mutassa be a műholdas helymeghatározó rendszerek felépítését, elemeinek funkcióit és ezek kapcsolatát. Ismerje fel a műholdas helymeghatározás lehetőségeit és korlátait, valamint előnyeit, hátrányait a hagyományos helymeghatározási és navigációs eszközök és módszerekhez képest.

3. Általános katonai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az általános harcászat alapfogalmai	Ismerje a harc fogalmát, kategóriáit, a támadás és a védelem alapjait, a katonák tevékenységét a harcmezőn. Ismerje a harc fogalmát és annak főbb törvényszerűségeit; a harc alapvető tartalmát és alkotórészeit, a csapást és manővert; az összefegyvernemi harc alapelveit és fajtáit, a harci lehetőségeket; a védelem, a támadás és a roham lényegét; a terepen történő mozgás módjait és azok alkalmazási lehetőségeit; a katonák fontosabb kötelmeit a harcban. Tudja, hogy mit jelent a csapás, a tűz és a manőver. Lássa át, hogy egy katonai szervezet harci lehetőségeit milyen tényezők befolyásolják.	Tudja értelmezni a harc fogalmát és annak főbb törvényszerűségeit; a harc alapvető tartalmát és alkotórészeit, a csapást és manővert; az összefegyvernemi harc alapelveit és fajtáit, a harci lehetőségeket; a védelem, a támadás és a roham lényegét; a terepen történő mozgás módjait és azok alkalmazási lehetőségeit; a katonák fontosabb kötelmeit a harcban.
3.2. A békétámogató műveletek alapjai	Ismerje a békefenntartó erők napjainkban betöltött szerepét és szükségességét, a nem háborús műveleteket. Ismerje a nem háborús műveletek jellemzőit, a békefenntartás eljárásmódjait és fogásait, a lehetséges feladatok végrehajtásának módját, az igazoltatás, a konvoj kísérés, a kutatás során végzendő tevékenységeket. Ismerje az ellenőrző áteresztő pont felépítését, alkalmazásának célját, a személyek és gépjárművek ellenőrzésének metódusát. Ismerje a megelőző diplomácia, béketeremtés, békefenntartás, békekikényszerítés, békeépítés, humanitárius segélynyújtás alapvető célját és rendeltetését, a nem háborús műveletek fajtáit, céljait. Ismerje a kitelepítő műveletek, a humanitárius műveletek, a fegyverzetellenőrzés háttérét, valamint a kábítószer-ellenes	Ismerje a békefenntartó erők napjainkban betöltött szerepét és szükségességét, a nem háborús műveletek szervezeti keretét, jogi háttérét, a legfontosabb békefenntartó műveleteket. Ismerje a nem háborús műveletek jellemzőit és az elvégzendő tevékenységeket, az egyes tevékenységekben részt vevők körét. Tárja fel a járőrtevékenység lényegét, a személykísérés módszerét, a békeműveletek végrehajtását igénylő kritikus helyzeteket, a békétámogató műveletek lehetséges céljait. Lássa át, hogy miért van szükség a világ válsággócaiban katonai erő alkalmazására.

	műveletek, terrorizmus elleni műveletek, erődemonstráció, kutató, mentőműveletek céljait, feladatait. Ismerje a járőrtevékenység lényegét, a személykísérés módszerét, a békeműveletek végrehajtását igénylő kritikus helyzeteket, a béketámogató műveletek lehetséges céljait. Tudja megkülönböztetni a béketámogató műveletek egyes kategóriáinak feladatait, célját, rendeltetését, a nem háborús műveletek fajtáit, azok alkalmazási céljait, a békefenntartás eljárásait és fogásait, az egyes eljárásmódok végrehajtásának rendjét, az igazoltatás, a konvojkísérés, a kutatás tevékenységek célját, lényegét, módszereit.	
3.3. Túlélési ismeretek	Ismerje a sikeres túléléshez szükséges képességeket, a túlélőt érő hatásokat és a túlélést befolyásoló körülményeket. Ismerje a túlélés fogalmát, a túlélési stratégia pontjait. Tegyen alapvető különbségeket a civil és a katonai túlélési helyzetek és eljárások között. Ismerje, hogy milyen alapvető felszerelések szükségesek a túléléshez. Ismerje az álcázási eszközöket, fogásokat.	Tudjon önállóan a túléléshez nélkülözhetetlen eszközt készíteni. Tudja alkalmazni az álcázási eszközöket.
3.4. ABV védelmi ismeretek	Ismerje a nukleáris fegyverek kifejlesztéséhez vezető tényezőket, a legfontosabb magfizikai reakciókat, a láncreakció jelenségét a nukleáris robbanás hatását és pusztító tényezőit, a biológiai fegyverek lehetséges tölteteit, az ABV veszélyforrásokat, a mérgező harcanyagok csoportjait. Legyen tisztában a nukleáris robbanás hatásával és pusztító tényezőivel, a biológiai fegyverek veszélyével, valamint az ABV terrorizmus jelenségével. Tudja megkülönböztetni a mérgező harcanyagok csoportjait, az egyes mérgező harcanyagok hatását, a jellemző tüneteket és a védekezés alapelveit. Ismerje fel a mérgezés súlyosságát meghatározó tényezőket, az ABV-veszély jelzését.	Ismerje a nukleáris fegyvert birtokló országok körét, a nukleáris robbanás hatását és pusztító tényezőit, a biológiai fegyverek és a vegyi fegyverek alkalmazását a történelem során. Ismerje az ABV-veszély jelzését és a veszély észlelését követő első óvintézkedéseket. Ismerje a csapatok védelmét és az egyéni védőeszközök használatának rendjét.

4. Magyarország biztonság és szövetségi politikája

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Magyarország biztonságpolitikai környezete	Ismerje a biztonsági kihívások típusait, a globalizáció fogalmát és hatásait.	Tudja a biztonsági kihívások típusait, a globalizáció fogalmát és hatásait.

	Lássa át a biztonságot fenyegető katonai és nem katonai tényezőket, a hazánk és a biztonságot fenyegető katonai és nem katonai kockázatokat. Ismerje a stratégia fogalmát és szerepét, a Magyarország biztonságát érintő stratégiák rendszerét. Ismerje a nemzeti katonai stratégia általános jellemzőit, Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájának fontosabb elemeit. Ismerje a biztonsági kihívások típusait. Ismerje, melyek az alapvető különbségek a biztonságot fenyegető kihívások két nagy csoportja, a természetes és mesterséges eredetű kihívások között. Lássa át, hogy mi az alapvető különbség a globális, a kontinentális, a regionális vagy szubregionális, illetve a lokális biztonsági kihívások között. Mérje fel, hogy milyen hatással van hazánk biztonságára az, hogy tagjai vagyunk a NATO-nak és az Európai Uniónak. Ismerje a NATO létrejöttének okait, a kollektív védelem és a kollektív biztonság fogalmát, a NATO bővülő szerepkörét, a NATO bővítésének állomásait, az alapító tagországokat. Ismerje a NATO működésének alapelveit, a konszenzus fogalmát, a NATO rendelkezésére álló eszközöket és lehetőségeket, a NATO fontosabb szerveit, azok jellemzőit. Ismerje a NATO változó feladatrendszerét a 20. század második felében, az „out-of-area” missziók jellemző vonásait. Ismerje a NATO reagálását az új típusú kihívásokra, a terrorizmus fogalmát és a terrorfenyegetettség lényegét, a terrorizmus elleni harc nehézségeit és jellemző vonásait, a haderők szerepét a terrorizmus elleni küzdelemben. Tudja, mit jelent a NATO-ra jellemző, a tagállamok teljes körű szuverenitását figyelembe vevő, kormányközi alapon történő működés és döntéshozatal. Legyen képes különválasztani a NATO szervezetében a politikai és a katonai elemeket a működés során. Ismerje az Európai Unió és az európai integráció fogalmát, az Európai Unió létrejöttének állomásait. Ismerje az európai integráció lépcsőfokait, az Európai Unió bővülésének lépéseit napjainkig; az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikáját, az európai biztonság- és védelempolitika létrejöttének okait; az európai biztonság- és védelempolitika fejlődését, az Európai Unió konfliktus- és válságkezelésének bonyolult és összetett folyamatát; az Európai Unió válságkezelésének jellemzőit, a válságkezelő műveletek jellemző vonásait. Ismerje, mit jelentett az Európai Unió mai formájának kialakulásában az Európai Atomenergia Közösség, az Európai	Ismerje a biztonságot fenyegető katonai és nem katonai tényezőket, a hazánk és a biztonságot fenyegető katonai és nem katonai kockázatokat. Ismerje a stratégia fogalmát és szerepét, a Magyarország biztonságát érintő stratégiák rendszerét, a nemzeti katonai stratégia általános jellemzőit, Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájának fontosabb elemeit. Tudja melyek az alapvető különbségek a biztonságot fenyegető kihívások két nagy csoportja, a természetes és mesterséges eredetű kihívások között. Tudja megkülönböztetni, hogy mi az alapvető különbség a globális, a kontinentális, a regionális vagy szubregionális, illetve a lokális biztonsági kihívások között. Tudja, hogy milyen hatással van hazánk biztonságára az, hogy tagjai vagyunk a NATO-nak és az Európai Uniónak. Tudja, mit jelent a NATO-ra jellemző, a tagállamok teljes körű szuverenitását figyelembe vevő, kormányközi alapon történő működés és döntéshozatal. Tudja különválasztani a NATO szervezetében a politikai és a katonai elemeket a működés során. Tudja, mit jelentett az Európai Unió mai formájának kialakulásában az Európai Atomenergia Közösség, az Európai Szén- és Acélközösség, az Európai Gazdasági Közösség, az Európai Atomenergia Közösség, valamint a maastrichti szerződés. Ismerje az Európai Unió bővülésének állomásait, a tagországok fontosabb jellemzőit. Ismerje az Európai Unió három pillérének fontosabb jellemzőit, az 1992-es petersbergi miniszteri értekezleten megfogalmazott feladatokat, azok megvalósításának eredményeit. A válságkezelés folyamatát és az abba tartozó tevékenységek jellemzőit. Az Európai Unió fontosabb válságkezelő misszióinak jellemzőit. Tudja megfogalmazni, hogy mi a különbség az Európai Unió és a NATO válságkezelési tevékenysége között. Mélyrehatóan ismerje az ENSZ szerepét a nemzetközi biztonságban, létrejöttének történelmi körülményeit és állomásait. Ismerje a Biztonsági Tanács felépítését, feladatait és működésének fontosabb jellemzőit, a nagyhatalmi egyetértés elvének jelentését, a BT-határozatok kötelező jellegét. Ismerje az ENSZ válságkezelésének jellemzőit, a hagyományos vagy első generációs, a második generációs, illetve a harmadik generációs békefenntartás jellemzőit, az ENSZ békefenntartó misszióit.

	Szén- és Acélközösség, az Európai Gazdasági Közösség, az Európai Atomenergia Közösség, valamint a maastrichti szerződés. Tudja az Európai Unió bővülésének állomásait, a tagországok fontosabb jellemzőit. Ismerje az Európai Unió három pillérének fontosabb jellemzőit, az 1992-es petersbergi miniszteri értekezleten megfogalmazott feladatokat, azok megvalósításának eredményeit. Tudja a válságkezelés folyamatát és az abba tartozó tevékenységek jellemzőit, az Európai Unió fontosabb válságkezelő misszióinak jellemzőit. Legyen képes megfogalmazni, hogy mi a különbség az Európai Unió és a NATO válságkezelési tevékenysége között. Ismerje az ENSZ szerepét a nemzetközi biztonságban, létrejöttének történelmi körülményeit és állomásait, a Biztonsági Tanács felépítését, feladatait és működésének fontosabb jellemzőit. Tudja a nagyhatalmi egyetértés elvének jelentését, ismerje a BT-határozatok kötelező jellegét. Ismerje az ENSZ válságkezelésének jellemzőit, a hagyományos vagy első generációs, a második generációs, illetve a harmadik generációs békefenntartás jellemzőit, az ENSZ békefenntartó misszióit. Legyen tisztában azzal, hogy miért van szükség a különböző beavatkozások esetében ENSZ-mandátumra.	
4.2. A Magyar Honvédség személyi állománya	Ismerje a jogviszony általános jellemzőit, a Magyar Honvédség személyi állományát, a hivatásos és a szerződéses jogviszony létrejöttének és megszűnésének szabályait, az önkéntes tartalékos rendszer lényegét. Ismerje a tisztjelölti, valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetem ösztöndíjas hallgatói jogviszony létrejöttének és megszűnésének szabályait. Ismerje a hivatásos és a szerződéses jogviszony jellemzőit, a szolgálat alapvető szabályait, az önkéntes tartalékos jogviszony jellemzőit, létrejöttének és megszűnésének feltételeit; Tudja megkülönböztetni az egyes jogviszonyokat egymástól. Legyen tisztában a szerződéses katonák felvételi követelményeivel, jogviszonyuk jellemző vonásaival. Legyen tisztában az önkéntes tartalékos rendszer lényegi elemeivel és fontosságával. Ismerje a katonai életpálya fontosabb jellemzőit, a katonai szolgálat szabályait.	Hozzon példát a tartalékos jogviszony eltérő alkalmazásaira.

5. Geopolitikai földrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Kontinensek geopolitikai földrajza	Ismerje az éghajlati és a természetföldrajzi övezetesség kialakulásának okait, és a kialakító tényezők közötti összefüggéseket. Tudjon éghajlati térképeket, éghajlati diagramokat elemezni. Ismerje fel bolygónk különböző térségeiben lejátszódó urbanizálódás eltérő vonásait. Ismerje a társadalmi-gazdasági fejlődéssel való összefüggéseket. Ismerje a demográfiai folyamatok időbeli és térbeli változásait. Ismerje a településtípusok jellemzőit, területi elhelyezkedésük, fejlődésük sajátosságait. Ismerje az urbanizálódás eltérő vonásait bolygónk különböző térségeiben, illetve ennek kapcsolatát a társadalmi-gazdasági fejlettséggel. Legyen tisztában azzal, hogy a fejlődő világ demográfiai és urbanizációs problémái mára már globális méretűvé váltak, és megoldásukhoz nemzetközi összefogásra van szükség. Legyen képes a témához kapcsolódó tematikus térképek elemzésére. Végezzen korfák összehasonlító elemzését, következtetések levonásával az adatok alapján. Legyen képes adatok, adatsorok, leírások összevetésére, értelmezésére, következtetések levonására, törvényszerűségek megfogalmazására. Ismerje a grafikonok, diagramok, az összefüggéseket bemutató ágrajzok készítését. Tudja összehasonlítani a városszerkezeti modelleket. Ismerje a legfontosabb demográfiai mutatókat. Ismerje az egyes településtípusok sajátosságait, a városok szerkezetének jellemzőit. Ismerje a gazdaság fejlődését befolyásoló tényezőket, társadalmi, történelmi adottságokat; a fejlettség területi különbségeit, a gazdasági fejlődés gócpontjainak jellemzőit.	Ismerje fel a természetföldrajzi övezetesség kialakulásában megfigyelhető ok-okozati kapcsolatokat. Legyen képes éghajlati diagramok készíteni adatok alapján. Értelmezze a népességrobbanáshoz vezető okokat, és annak globális következményeit. Tudjon magyarázatot adni a népesség területi eloszlásában megnyilvánuló különbségekre. Legyen képes a gazdasági fejlődést befolyásoló természeti és társadalmi tényezők értékelésére; a fejlettség területi különbségeinek bemutatására, az okok feltárására, a gazdasági fejlődést nehezítő tényezők elemzésére. Hozzon példát a fejlődés ellentmondásainak feltárására az adóparadicsomok megjelenítésével. Hozzon példát az országok világ gazdasági szerepének bemutatására. Tudjon adatokat szemléletes módon ábrázolni, legyen képesek korfák, diagramok, adatsorok, tematikus térképek összehasonlító elemzésére, összefüggések, törvényszerűségek megfogalmazására. Tudjon értelmezni település földrajzi sajátosságokat bemutató leírásokat, modelleket, térképvázlatokat.
5.2. Magyarország és Európa regionális helyzete	Legyen képes a mai magyar társadalom alapvető struktúrájának értelmezésére. Ismerje a társadalmi kisebbségek és hátrányos helyzetű csoportok eltérő léthelyzetét. Lássa át az életmód ezredforduló utáni változásait.	Lássa át az elhúzódó gazdasági átalakulás következményeit Ukrajna gazdaságának példáján. Lássa át Oroszország társadalmi-gazdasági fejlődésének sajátos vonásait az ország világ gazdasági szerepének alakulásában.

	Tudja értelmezni az EU és Magyarország politikai, gazdasági viszonyait. Ismerje a közép-európai regionális tudat megalapozását hazánk közvetlen környezetének európai összefüggésben. Legyen képes egy választott térség, ország megadott szempontok szerinti bemutatására különböző forrásokból gyűjtött információk alapján. Ismerje az alapvető társadalomtudományi megközelítéseket, a társadalmi viszonyok legfontosabb elemeit.	Tudja példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környeztkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Ismerje az egyén szerepét és lehetőségeit a környezeti problémák mérséklésben. Legyen képes értékelni Földünk, illetve az egyes térségek, országok eltérő népesség- és település földrajzi folyamatait, valamint azok időbeli változásait.
5.3. Globalizáció	Ismerje fel a globalizáció folyamait, a fogyasztói társadalom válságát. Lássa át a munka világának átalakulását, az információs társadalom kialakulását. Legyen képes megérteni, hogy a természeti és a társadalmi-, gazdasági folyamatok közötti egyensúly megőrzése, a környezettudatos termelés és fogyasztás elvének érvényesülése Földünk jövője szempontjából alapvető fontosságú. Ismerje a lokális folyamat – globális következmény elvet. Ismerje a globálissá váló környezetszennyezés következményeit. Lássa át a demográfiai és urbanizációs válság, az élelmezési válság, a mind nagyobb mértékű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei Ismerje a környezet- és a természetvédelemmel kapcsolatos feladatokat.	Értelmezze napjaink globális kihívásainak tudatosításának jelentőségét. Legyen képes a lokalitás és globalitás összefüggéseinek feltárására.

6. Katonai igazgatási ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Az állami szervek felépítése	Lássa át az államigazgatás működését. Ismerje a hatalmi ágak szétválasztásának klasszikus és modern formáit. Ismerje a legjelentősebb állami intézmények működési rendjét. Legyen tisztában a közigazgatási szervek feladataival, hatásköreivel. Ismerje a különleges jogrend fogalmát, a különleges jogrendhez kapcsolódóan az egyes állami szervek feladatait; azt, hogy az egyes központi és helyi szerveknek milyen feladatai vannak a Magyar Honvédséggel kapcsolatban. Ismerje a Honvédelmi Tanács szerepét rendkívüli állapotban, a különleges jogrend során hozható rendkívüli intézkedéseket és azok fontosabb jellemzőit.	Ismerje az államigazgatás működését, a népképviselői demokrácia lényegét. Legyen képes kifejteni, hogy milyen nagy horderejű eseményeket jelentenek a rendkívüli jogrend keretei közé tartozó események egy ország stabilitásában, belső működésében. Ismerje a különleges jogrendi időszakok válságmegoldó mechanizmusát. Vesse össze a magyarországi és a nemzetközi jellemzőket.

	Legyen tisztában azzal, hogy mi a különbség az irányítás és a vezetés között. Tudja, hogy miért szükséges, hogy a honvédelemmel kapcsolatos feladatok ne összpontosuljanak egy kézben. Tudja megkülönböztetni egymástól a minősített helyzeteket, és ismerje fel helyét és szerepét ezen esetekben. Legyen tisztában a különleges jogrendi időszakok jellemzőivel.	
6.2. A jogi szabályozás szintjei	Ismerje Magyarország Alaptörvényét, a jogforrás, a jogszabály fogalmát, a jogforrási hierarchia szintjeit (törvény, a kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, miniszteri rendelet, önkormányzati rendelet), melyik szerv milyen jogi norma kiadására jogosult, melyek a Magyar Honvédség működésére vonatkozó legalapvetőbb jogszabályok. Tudja megkülönböztetni az egyes jogforrásokat egymástól. Ismerje a jogalkotás jellemzőit. Legyen tisztában a jogkövetkezmény fajtáival.	Tudja, mi a különbség a jogszabály és a közjogi szervezetszabályozó eszközök között, milyen jelentőséggel bír egy alkotmány az államok életében. Legyen tisztában a különböző jogforrások szerepével.
6.3. Magyarország védelmi igazgatási rendszere	Legyen tisztában a katonai igazgatás feladatrendszerével és kapcsolódási pontjaival mind békeidőszakban, mind a különleges jogrend időszakában. Ismerje a honvédelmi kötelezettségek rendszerét békeidőszakban és a különleges jogrend időszakában. Ismerje a Magyar Honvédség béke- és különleges jogrendi időszaki feladatrendszerét. Legyen tisztában a Magyar Honvédség tartalékos állományának felépítésével, a nyilvántartási feladatok szabályaival. Ismerje a katonai okmánykezelés és a tartalékos nyilvántartás feladatait.	Ismerje a honvédelmi kötelezettségek rendszerét békeidőszakban és a különleges jogrend időszakában. Ismerje a Magyar Honvédség béke- és különleges jogrendi időszaki feladatrendszerét. Ismerje a honvédelmi kötelezettség tartalmi elemeit. Legyen képes kezelni a katonai igazgatás, nyilvántartás okmányait.
6.4. Nemzetközi hadijog	Ismerje a genfi és a hágai egyezmények létrejöttéhez vezető történelmi körülményeket. Ismerje a harcképtelenség ismérveit, a zsoldosok, a kémek és a terroristák jellemző vonásait, a hadifoglyokkal történő bánásmód alapvető szabályait. Ismerje a polgári lakosság védelmének szabályait, azokat a szempontokat, amelyeket a parancsnoknak figyelembe kell vennie a támadás megindítása előtt, a hadviselés eszközeit szabályozó egyezmények lényegét. Ismerje a hadijog célját, a genfi és a hágai egyezmények által szabályozott fontosabb kérdéseket, hogy mikor illeti meg az elfogott katonát a hadifogoly státusz. Ismerje a harcos, a zsoldos, a kém és a terrorista jellemzőit, és azt, hogy milyen szabályok vonatkoznak rájuk elfogásuk esetén, a	Ismerje a genfi és a hágai egyezmények létrejöttéhez vezető történelmi körülményeket, a genfi és a hágai egyezmények elfogadásának állomásait, a napjainkban érvényes egyezmények elfogadásának körülményeit. Ismerje a harcképtelenség ismérveit, a zsoldosok, a kémek és a terroristák jellemző vonásait, a hadifoglyokkal történő bánásmód alapvető szabályait, a polgári lakosság védelmének szabályait, azokat a szempontokat, amelyeket a parancsnoknak figyelembe kell vennie a támadás megindítása előtt, a hadviselés eszközeit szabályozó egyezmények lényegét. Ismerje a meglepő aknák fogalmát, alkalmazásuk módszereit, a béke elleni és a háborús bűncselekmények körébe tartozó tevékenységeket, a Nemzetközi Törvényszék feladatát.

	polgári lakosság védelmére vonatkozó alapszabályokat, a veszélyes erőket. Értse meg az egyezmények kialakulásának okait és jelentőségüket a nemzetközi béke és stabilitás fenntartásában. Legyen tisztában a harcképtelenség kritériumaival, valamint a harcosok jellemzőivel. Tudjon különbséget tenni a harcos, a zsoldos, a kém és a terrorista között. Értse meg, hogy mit jelent a mai modern háborúban a polgári lakosság védelme. Legyen tisztában a veszélyes erők és a meglepő aknák fogalmával. Tudja megkülönböztetni a béke elleni és a háborús bűncselekményeket egymástól.	Legyen képes megfogalmazni, hogy az egyezmények elfogadása és maradéktalan betartatása egy hosszú történelmi folyamat eredménye. Lássa az összefüggést a harcosokkal szemben támasztott követelmények és a hadifoglyokkal szembeni bánásmód között, az összefüggést a genfi egyezmények és a Nemzetközi Törvényszék létrehozásának célja és tevékenysége között.
6.5. A katonai igazgatás rendszere	Ismerje a honvédelmi kötelezettségek rendszerét békeidőszakban és a különleges jogrend időszakában. Ismerje a Magyar Honvédség béke- és különleges jogrendi időszaki feladatrendszerét. Ismerje a katonai okmánykezelés és a tartalékos nyilvántartás feladatait. Lássa át a műveleti irányítás, a végrehajtási kötelezettség, az állampolgári jogok és a védelem komplexitását. Ismerje meg a honvédelmi kötelezettség tartalmát. Ismerje meg a jogalkotás folyamatát, a közjogi szervezetszabályozó eszközöket. Ismerje a meghagyás rendszerét, a katonai nyilvántartás alapjait. Lássa át a hadkötelezettség bevezetésének folyamatát, a sorozó központ feladatait.	Ismerje a Helyi Védelmi Bizottságok felépítését. Ismerje az Operatív Törzsek feladatait. Legyen képes megfogalmazni a hadkötelezettség és a Honvédelmi kötelezettség jellemzőit. Legyen képes katonai nyilvántartást készíteni.

7. Egészségügyi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A sérültek kimentése	Ismerje az elsősegélynyújtás fontosságát, illetve annak késedelmes megkezdése következtében jelentkező veszteséget. A baleseti helyszín teendőit, az életveszélyben levő sérültek felkutatásának feladatait, valamint a további veszélyek felismerésének fontosságát. Ismerje, hogy mely esetekben kell kimenteni a sérültet, illetve mikor tilos; a sérültek kimentésének műfogásait; az időfaktorokat, vagyis a sérültek ellátási sorrendjét (normál és katasztrófa helyzetben is).	Tudja, melyek az elsősegélynyújtó alapvető feladatai baleseti szituációban, különös tekintettel tömeges balesetben vagy katasztrófa esetén. Tudja, hogy a baleseti helyszín biztosítása mindenekelőtti feladat, ha ez elmarad, további balesetek történhetnek. Tudja megkülönböztetni, hogy mely tünetek utalnak életveszélyes állapotra, illetve mely esetekben kell megvalósítani a kimentést, még a sérült ellátása előtt. Legyen képes értelmezni azt, hogy a mentők értesítését az életmentés megelőzi az egyszemélyes segítségnyújtáskor (kivétel

	Ismerje a baleseti helyszín teendőinek pontos sorrendjét; a baleseti sérültek kimentésének és mozgatásának műfogásait. Legyen képes rangsorolni a sérülések ellátását. Ismerje fel, hogy milyen hatással van a sérültek állapotának javulására, ha időben kezdik meg a szakszerű segítségnyújtást, az időfaktorok betartásával.	az újraélesztés megkezdése). Tudja, hogy milyen hatással van a sérültek állapotának javulására, ha időben kezdik meg a szakszerű segítségnyújtást, az időfaktorok betartásával. Ismerje, hogy a sérültek kimentése a tűzoltóság, illetve a mentők feladata, azonban vannak olyan veszélyes helyzetek, amikor azok kiérkezése előtt annak végrehajtása az elsősegélynyújtó teendője, továbbá minden sérültet elsősegélyben kell részesíteni és óvni a maga idejében.
7.2. Újraélesztés	Ismerje az életjelenségek és az eszméletlenség felismerésének módszereit, illetve ezek hiányának veszélyeit; az eszméletlen beteg vagy sérült mozgatásának tilalmait, valamint ezek kizárása után a helyes fektetési módokat; azt, hogy mely esetekben kell az újraélesztést azonnal megkezdni (mentőhívás után); a halál biztos jeleit; az újraélesztés kivitelezésének lépéseit. Ismerje az elsősegélynyújtó azonnali feladatait hirtelen halál észlelésekor, így a beteg kemény alpra fektetésének szükségességét, valamint a szívmasszázs és a lélegeztetés anatómiáját. Tudja megkülönböztetni, hogy mely tünetek utalnak az eszméletlenség állapotára, illetve mely esetekben kell megkezdni azonnal az újraélesztést. Legyen képes megérteni azt, hogy minden újraélesztést mindaddig végezni kell, amíg a mentők azt átveszik, vagy a halál beáll.	Legyen képes megfogalmazni, hogy az eszméletlen betegnél a mielőbbi légút-biztosítás életet ment, így azt azonnal meg kell kezdeni; a betegvizsgálat teendőinek pontos sorrendjét; az eszméletlen betegnél alkalmazható mindhárom fektetési módot; a hirtelen halál felismerését; az újraélesztés összes mozzanatát, helyes sorrendben. A félautomata defibrillátor használatát, illetve ismerjék meg, hogy a településen hol található ilyen készülék. Ismerje a félautomata defibrillátor működését.
7.3. Vérzéscsillapítás	Ismerje a visszeres (vénás) és az ütőeres (artériás) vérzés csillapításának módszereit, illetve a vérzéscsillapítások késedelmességének veszélyeit; az artériás nyomópontokkal való vérzéscsillapítás helyeit és módszereit; azt, hogy mely esetekben kell csont, illetve ízületi sérülésre gondolni; a törésrögzítés alapelveit. Ismerje a sokk kivédésére szolgáló fektetési módot. Ismerje az artériás nyomópontok anatómiai jelentőségét és a végtagi szorítókötés esetleges szükségességét katasztrófa-körülmények között. Ismerje a vérzések csillapítására szolgáló nyomókötéseket és a fedőkötést, illetve a vérző sérülteknél alkalmazandó fektetési módot (sokk-fektetés); a kötözési alapelveket és ezzel a sebellátás alapszabályait; a sebellátás összes mozzanatát helyes sorrendben (mindhárom vérzés típusnál); a törés tüneteit sebimitációk segítségével. Ismerje fel, hogy a csont és ízületi sérülésekre utaló egyetlen tünet is elegendő ahhoz, hogy az elsősegélynyújtó erre gondoljon, és ennek megfelelően lássa el a sérültet.	Tudja alkalmazni a vérzések csillapítására szolgáló nyomókötéseket és a fedőkötést, illetve a vérző sérülteknél alkalmazandó fektetési módot (sokk-fektetés); a kötözési alapelveket és ezzel a sebellátás alapszabályait is. A sebellátás összes mozzanatát helyes sorrendben (mindhárom vérzés típusnál); a törés tüneteit sebimitációk segítségével. Ismerje fel, hogy a csont és ízületi sérülésekre utaló egyetlen tünet is elegendő ahhoz, hogy az elsősegélynyújtó erre gondoljon, és ennek megfelelően lássa el a sérültet.
7.4. Harctéri ellátás	Ismerje a NATO egészségügyi ellátás alapelveit, a 6 órás szabályt és a szakaszos sérültellátás rendjét. A sérültek ellátásának szakaszait, az elsősegély és a szaksegély fogalmát. Ismerje, hogy hol és mely esetekben kell sebesültgyűjtő fészek kialakítására	Tudja megkülönböztetni, hogy mely sérülés látható el a katonák egyéni egészségügyi felszereléseivel, és mely sérülések ellátásához kell szaksegély az egészségügyi katonától.

	gondolni; a ROLE I-IV rendszerét; azt, hogy milyen egyéni egészségügyi felszerelések vannak a katonáknak. Ismerje az elsősegélynyújtás mozzanatait a harctéren, a sérültek továbbszállításának szakaszait.	Legyen képes értelmezni azt, hogy a fájdalomcsillapítás és a folyadékpótlás a harctéren életmentő lehet. Milyen hatással lesz az elsősegély a sérültekre, amely megvédi a kivérzéstől és a sebfertőzéstől. Tudja, hogy a NATO hadseregein belül szükséges az egységes ellátás elvének ismerete, hiszen békefenntartó feladatok közepette egymás sérüléseit egyformán kell értelmezniük és ellátniuk.

8. Had- és fegyverzettörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Kezdetektől – Az Újvilág felfedezéséig	Ismerje a hadtörténelem főbb eseményeit.	Ismerje az adott korszak kiemelkedő hadtörténeti eseményeit. Legyen képes elemezni a jelentősebb ütközeteket.
8.2. Az általános hadkötelezettség elterjedéséig	Legyen képes katonai, stratégiai szempontból az adott korszak háborúskonfliktusait, fegyveres ütközeit, hadjárait elemezni.	Ismerje az adott történelmi korszak, jellemző katonai stratégiai lehetőségeit.
8.3. Az I. és II. világháború	Az elmúlt korok hadviselésének megértésével, jusson el tapasztalati következetességgel, a korszerű hadviselés jellemzőinek és a korszerű hadsereggel szemben támasztott követelmények meghatározására. Tisztelje múltunk hőseit, nemzetünk történelmi erőfeszítéseit, katonai erényeinket.	Legyen tisztában a korszak technikai, gazdasági lehetőségeivel, a jellemző katonai fegyverzettel és felszerelésekkel. Érezzen tiszteletet múltunk hősei, nemzetünk történelmi erőfeszítései, katonai erényeink iránt.
8.4. A modern hadviselés	Ismerje a modern hadviselés hatását az egyes haderőnemekre és fegyvernemekre. Ismerje fel, hogy milyen okok vezettek Szovjetunió felbomlásához. Legyen tisztában azzal, hogy a modern eszközök és eljárások milyen magas szintű felkészültséget kívánnak meg a modern kor katonáitól. Ismerje a különleges egységek létrehozásának körülményeit és céljait, a modern haditechnikai eszközök közül a repülőgépek, a pilóta nélküli repülőgépek, a tűzéreszközök, a páncélosok, a harcjárművek egy-egy meghatározó képviselőjének fontosabb adatait.	Ismerje a hidegháború hatásait, a regionális konfliktusokat. Legyen tisztában az Úrprogram békés és katonai megvalósításával.

9. Szervezeti ügyviteli ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Az iratkezelés szabályai	Ismerje az irodai munkafolyamatok fázisait. Legyen tisztában az ügyviteli renddel és annak fontosságával.	Tudjon különböző adatállományokból egyszerűbb beszámolók elkészíteni.

	Legyen képes adatgyűjtési, adatszolgáltatási és adatellenőrzési feladatok önálló elvégzésére. Biztonsággal ismerje fel a különböző események fontosságát.	
9.2. A katonai ügyvitel rendszere	Legyen tisztában a katonai igazgatás feladatrendszerével és kapcsolódási pontjaival mind békeidőszakban, mind a különleges jogrend időszakaiban. Ismerje a katonai okmánykezelés és a tartalékos nyilvántartás feladatait. Legyen képes ellátni a katonai nyilvántartás adta feladatokat. Ismerje meg az ügyfélszolgálat alapjait és az adatvédelem szabályait.	Legyen képes nyílt katonai iratkezelésre. Legyen képes hadköteles igény összeállítására, a katonai nyilvántartás minimális szabályainak elsajátítására.
9.3. Dokumentumkezelés	Legyen képes nyomtatványok kitöltésére. Ismerje és alkalmazza a különböző dokumentumokat. Ismerje fel a különböző irodai gépeket. Legyen képesek használni a különböző irodai eszközöket. Hatékonyan kezelje az egyszerűbb hibaüzeneteket. Legyen képes az adott eszközön való önálló munkavégzésre. Ismerje a közigazgatás jelenlegi elektronikus szolgáltatásait. Ismerje az elektronikus irat és dokumentum kezelés szabályait. Ismerje az elektronikus ügyintézés szabályait.	Legyen képes önállóan preferencia sorrendet alkotni és legyen képes ezeket elhelyezni az időtáblában. Ismerje az irodai berendezések, gépek működési elvét.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	II. Feladatlapnál: körző, vonalzó, középiskolai történelmi atlasz, középiskolai földrajzi atlasz	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	rugalmas pólya, elsősegély láda, tájoló, UTM vetületi térkép (vizsgacsoportonként minden eszközből négy darab)	tájoló (vizsgázónként egy darab), UTM vetületi térkép a feladatlapba építve	rugalmas pólya, elsősegély láda, tájoló, UTM vetületi térkép (vizsgacsoportonként minden eszközből négy darab)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	UTM vetületi térképek listája	NINCS	UTM vetületi térképek listája
Mikor?	NINCS	A vizsga évét megelőző tanév végéig	NINCS	A vizsga évét megelőző tanév végéig

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

180 perc	15 perc
Feladatlap	„A”, „B” és „C” altétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok:

- tesztjellegű feladatokból,
- szöveges feladatokból,
- ábra, grafikon analízis és számítási feladatokból állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás.

A tesztjellegű feladatok típusai:

Feleletválasztó feladatok:

1. egyszerű választás („Húzza alá!”),
2. többszörös választás,
3. illesztés (párosítás, csoportosítás),
4. sorrend meghatározása,
5. ok-okozati összefüggés keresése,
6. igaz-hamis választás.

- Rövid választ igénylő feladatok:

Feleletalkotó feladatok:

1. rövid válasz (meghatározás),
2. ábrafelismerés, ábraelemzés,
3. több jellemző felsorolása/megnevezése,
4. adatok kiegészítése (szöveg, táblázat kiegészítés),
5. fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
6. folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
7. tényadatok rendezése megadott szempontok szerint.

A rövid választ igénylő feladatok eseténként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak.

Az ábra, grafikon analízis és számítási feladatok típusai jellemzően:

- ? képek alapján feltett kérdésekre rövid válaszadás,
- ? képeken lévő információk felismerése,
- ? ábrák, vázlatok, grafikonok kiegészítése, felismerése vagy elemzése,
- ? a témakörökhöz kapcsolódó egyszerű számítási feladatok.

Az írásbeli feladatlap összeállításánál törekedni kell az 1 válasz (item) 1 pont értékelési elv megvalósítására.

Az írásbeli feladatlap 20-29 feladatot tartalmaz, amelyeket a következő témaelosztás szerint kell összeállítani:

	Témakörök	Megoszlás aránya
1	A Magyar Honvédség működési sajátosságai	4-5
2	Térkép és tereptani ismeretek	2-3
3	Általános katonai ismeretek	2-3
4	Magyarország biztonság és szövetségi politikája	4-5
5	Geopolitikai földrajz	2-3
6	Katonai igazgatási ismeretek	3-4
7	Egészségügyi ismeretek	1-2
8	Had- és fegyverzettörténeti ismeretek	1-2
9	Szervezeti ügyviteli ismeretek	1-2

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész az elkülönített 3 altételsorból húzott egy 1-1 db altétel kifejtéséből áll. Az „A”, „B” és a „C” altételt a vizsgázó egymástól függetlenül húzza ki. A szóbeli feleléskor az altételek és a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. Az altételeket a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.

Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. A vizsgázó a rendelkezésére álló felkészülési idő alatt a kihúzott tétellel

kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a felelet során felhasználhat. Az elkészített vázlatot a kérdező tanár a felelet során elkérheti. A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan előadva, a szaknyelv szabályait betartva, önállóan kell felelnie. A használható segédeszközök listáját a vizsgaleírás vonatkozó táblázata tartalmazza.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői.

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 10-20%-át.

A szóbeli vizsga témakörei:

- „A” altétel általános katonai alapismeretek,
- „B” altétel térkép és tereptani ismeretek,
- „C” altétel egészségügyi ismeretek.

A szóbeli altételek címe az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kerül megfogalmazásra. Az altételek összeállításánál törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsga értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes altételek kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az értékelési szempontokat és a pontok megoszlását az értékelési útmutató tartalmazza. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok alapján történik:

Az értékelés szempontjai, kompetenciák	Pontszám			
	„A” altétel	„B” altétel	„C” altétel	Összesen
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, tájékozottság az adott témában, tárgyi ismeretek, összefüggések problémaközpontú bemutatása, logikus érvelés	16 pont	12 pont	12 pont	40 pont
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, világosság, szabatosság, a felelet felépítése, szakkifejezések használata	4 pont	3 pont	3 pont	10 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	20 pont	15 pont	15 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	„A”, „B” és „C” altétel kifejtése
80 perc	160 perc	
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Szöveges és tájékozással kapcsolatos feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A feladatok két feladatlapon kerülnek összeállításra.

Az I. Feladatlap 20-25 db egyszerű, rövid választ igénylő feladatot tartalmaz.

A II. Feladatlapon 2 hosszú, 2 rövid kifejtendő szöveges és 2 tájékozással kapcsolatos feladatot kell megoldani.

A vizsgázó először az I. Feladatlapot oldja meg, ennek beszédése után kapja meg a II. Feladatlapot. A rendelkezésére álló időt a feladatlapokon belül tetszés szerint oszthatja be, az egyes feladatok megoldási sorrendje is tetszőleges. Az I. feladatlap megoldásakor segédeszköz nem használható. A II. feladatlap megoldásához használható segédeszközök listáját a vizsgaleírás vonatkozó táblázata tartalmazza.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az I. Feladatlap feladattípusai jellemzően az alábbiak lehetnek:

- ? rövid választ igénylő, nyitott kérdések,
- ? feleletválasztás, ahol legalább négy válaszlehetőség van,
- ? hiányos szöveg kiegészítése, szavak, kifejezések pótlása,
- ? képek alapján feltett kérdésekre rövid válaszadás,
- ? igaz és hamis állítások kiválasztása,
- ? fogalmak felismerése, hibásan leírt fogalmak kiválasztása,
- ? képeken lévő információk felismerése,
- ? ábrák, vázlatok, grafikonok kiegészítése, felismerése vagy elemzése.

A II. Feladatlapon 2 hosszú szöveges, elemző, 2 rövidebb szöveges, problémamegoldó, valamint 2 tájékozással kapcsolatos feladatot kell megoldani.

Hosszú szöveges, elemző feladatok:

Forrásanyag nélkül kell 35-40 soros szerkesztett szövegben (kb. 170-180 szóban) a megadott terjedelemben kifejteni egy fogalmat vagy kérdést. A feladatutasítás szempontokat tartalmaz a fogalmazás elkészítéséhez.

A feladatokra 15-15 pont adható.

Rövid kifejtendő feladatok:

A feladatutasításban megadott forrás (szöveges, képi) felhasználásával kell néhány mondatban, 9-10 sorban kb. 60-70 szóban megoldani a kitűzött szöveges, problémamegoldó

feladatot.

A feladatokra 10-10 pont adható.

Tájékozódással kapcsolatos feladatok:

Térképen végrehajtott konkrét szerkesztési feladat:

- egy adott pont koordinátájának, adott pont azonosító adatainak vagy egy megadott tereptárgy vagy pont azonosítása a térképen,

- a terepi tájékozódással kapcsolatos térképi szerkesztési feladat.

A feladatokra 5-5 pont adható.

Az írásbeli feladatlap összeállításánál törekedni kell az 1 válasz (item) 1 pont értékelési elv megvalósítására.

Az írásbeli feladatlap I. feladatsorának feladatait a következő témaelosztás szerint kell összeállítani:

	Témakörök	Megoszlás aránya
1	A Magyar Honvédség működési sajátosságai	4-5
2	Térkép és tereptani ismeretek	2-3
3	Általános katonai ismeretek	2-3
4	Magyarország biztonság és szövetségi politikája	4-5
5	Geopolitikai földrajz	2-3
6	Katonai igazgatási ismeretek	3-4
7	Egészségügyi ismeretek	1-2
8	Had- és fegyverzettörténeti ismeretek	1-2
9	Szervezeti ügyviteli ismeretek	1-2

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész az elkülönített 3 altételsorból húzott egy 1-1 db altétel kifejtéséből áll. Az „A”, „B” és a „C” altételt a vizsgázó egymástól függetlenül húzza ki. A szóbeli feleléskor az altételek és a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. Az altételeket a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.

Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. A vizsgázó a rendelkezésére álló felkészülési idő alatt a kihúzott tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a felelet során felhasználhat. Az elkészített vázlatot a kérdező tanár a felelet során el kérheti. A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan előadva, a szaknyelv szabályait betartva, önállóan kell felelnie. A használható segédeszközök listáját a vizsgaleírás vonatkozó táblázata tartalmazza.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői.

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 10-20%-át.

A szóbeli vizsga témakörei:

- „A” altétel általános katonai alapismeretek,
- „B” altétel térkép és tereptani ismeretek,
- „C” altétel egészségügyi ismeretek.

A szóbeli altételek címe az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kerül megfogalmazásra. Az altételek összeállításánál törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsga értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes altételek kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az értékelési szempontokat és a pontok megoszlását az értékelési útmutató tartalmazza. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok alapján történik:

Az értékelés szempontjai, kompetenciák	Pontszám			
	„A” altétel	„B” altétel	„C” altétel	Összesen
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, tájékozottság az adott témában, tárgyi ismeretek, összefüggések problémaközpontú bemutatása, logikus érvelés	16 pont	12 pont	12 pont	40 pont
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, világosság, szabatosság, a felelet felépítése, szakkifejezések használata	4 pont	3 pont	3 pont	10 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	20 pont	15 pont	15 pont	50 pont”

BÁNYAMŰVELÉSI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A bányaművelési ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a VII. Bányászat ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 544 01 Bányaművelő technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmában használatos fogalmak jelentéseinek értelmezésére. Tudjon szakmai fogalmakat alkalmazni adott szituációban.	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására. Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a bányászathoz és a gépészethez kapcsolható műszaki kommunikáció tartalmának felépítésére logikusan, a szakma kifejezéseinek megfelelő alkalmazásával.	Képes legyen ismertetni a bányászati területhez kapcsolódó műszaki tudásanyagot logikusan felépített szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a vizsgabizottsággal történő kommunikációra, mely a feltett kérdés megértésére és a pontos válaszadásra irányul.	Értse meg a vizsgabizottság által feltett kérdéseket és legyen képes a pontos, lényegre törő válaszadásra.

2. Számolási és matematikai, fizikai alpműveletek alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Számolási alapok	Tudjon alapvető számolási feladatokat elvégezni.	Legyen képes alapvető számolási feladatokat elvégezni.
2.2. Matematikai összefüggések alkalmazása	Legyen képes felismerni fontosabb matematikai, fizikai összefüggéseket, egyenleteket probléma nélkül rendezni.	Tudjon felismerni fontosabb matematikai összefüggéseket, egyenleteket probléma nélkül rendezni.
2.3. Fizikai összefüggések alkalmazása		Tudjon felismerni fontosabb fizikai összefüggéseket.

3. Képi jellegű műszaki rajzok kivitelezése, olvasása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Műszaki rajzok kivitelezése	Tudjon a rajzeszközökkel önálló, pontos, tiszta munkát végezni.	Legyen képes rajzeszközökkel önálló, tiszta munkát végezni.
3.2. Műszaki rajzok olvasása	Legyen képes műszaki jelöléseket felismerni, megkülönböztetni, műszaki rajzokon elhelyezni.	Legyen képes műszaki jelöléseket felismerni, megkülönböztetni, és a műszaki rajzokon elhelyezni.

3.3. Bányászati térképek olvasása		Legyen képes bányatérképeken a jelöléseket felismerni, megkülönböztetni.

4. Ismeretek helyén való alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Ismeretek alkalmazása	Tudjon példákat mondani az elméletben elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazásaira. Ismerje adott helyzetben a témához kapcsolódó összefüggéseket.	Tudja összekapcsolni az elméletben elsajátított ismereteit a gyakorlati alkalmazásokkal. Lássa át adott helyzetben a témához kapcsolódó összefüggéseket.
4.2. Információforrások kezelése	Legyen képes a kapott információkat rendszerezni, térben és időben. Egy konkrét szituációhoz ezeket tudja alkalmazni.	Tudja a kapott információkat rendszerezni, valamint térben és időben az adott feladatokhoz alkalmazni.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Geológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Földtani erők	Ismerje geológia fogalmát, felosztását, témaköreit. Legyen tisztában a világmindenség és a Föld keletkezésével, valamint a Föld felépítésével.	Ismerje a világmindenség és a Föld keletkezésének folyamatát. Ismerje a Föld felépítését, az egyes övek jellemző fizikai tulajdonságait. Tudja a lemeztektonikai alapismereteket.
1.2. Földtörténet	Tudja meghatározni a Föld éghajlatának és a Föld felszínének alakulását. Tudja ismertetni az őskontinensek kialakulását.	Ismerje a Föld keletkezése után anyagainak sűrűségüknek megfelelő rendeződésének folyamatát. Ismerje a földi éghajlat kialakulásának folyamatát. Tudja, hogyan alakult a Föld felszíne. Tudja az őskontinensek kialakulását.
1.3. Általános földtan	Ismerje a Föld külső és belső szféráit. Tudja az életrétegtani osztályozás alapelveit, egységeit. Legyen tisztában a kőzetképződés folyamataival, tudja jellemezni a folyamatokat.	Ismerje a földi szférákat. Tudja az időrétegtani osztályozás alapelveit, egységeit. Ismerje az életrétegtani osztályozás alapelveit, egységeit. Ismerje a magnetosztratigráfia alapelveit, jelentőségét. Ismerje a kőzetképződés folyamatait, az üledékképződés folyamatait és környezetét. Tudja a törmelékes üledékes kőzetek képződésének folyamatát. Ismerje a magmás kőzetképződési folyamat jellemzőit. Ismerje a magmás folyamatok elterjedését, legyen képes jellemzésükre. Ismerje a metamorf kőzetek kialakulását, rendszerezésüket. Ismerje a töréses és a gyűrt formákat.
1.4. Regionális földtan	Ismerje az Alpok és Kárpátok szerkezetét. Tudja Magyarország nagyszerkezeti beosztását.	Tudja az Alpok és a Kárpátok szerkezetét. Ismerje Magyarország harmad- és negyedidőszaki képződményeit, valamint Magyarország nagyszerkezeti beosztását. Ismerje a Kárpát-medence vízgazdálkodási helyzetét és követelményeit.
1.5. Őslénytan és vízföldtan		Legyen tisztában az őslénytani és vízföldtani ismeretek alapjaival.

2. Szakrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Síkmértan	Ismerje a rajzi szabványokat. Tudja a síkmértani szerkesztéseket, ismerje a vetületi, axonometrikus és metszeti ábrázolások szabályait.	Ismerje a vonalakat, vonalvastagságokat, feliratmezőket, a méretmegadást, méretarányokat. Ismerje a síkmértani szerkesztéseket, a vetületi, axonometrikus és metszeti ábrázolásokat.
2.2. Gépelemek ábrázolás	Ismerje a gépelemek rajzolásának szabályait. Legyen tisztában a műszaki rajzok alaki követelményeivel. Tudjon alkatrész és összeállítási rajzokat készíteni. Ismerje a gépelemek ismétlődő alakzatainak egyszerűsített ábrázolását. Ismerje a méret-, alak- és helyzettűrési szabványokat, tudja ezeket alkalmazni.	Tudja, mi a szabványosítás. Ismerje a műszaki rajzok alaki követelményeit, a műszaki rajzok vonalait. Tudja a gépelemek rajzolásának szabályait. Tudja a műszaki rajzok feliratait, a méretarányok megadásának módját. Legyen képes az összeállítási, a részlet- és az alkatrészrajzok, vázlatok készítésére. Legyen képes a részvetületek és résznézetek alkalmazására. Tudja a szimmetrikus tárgyak ábrázolását. Ismerje a törésvonallal megszakított ábrázolást. Ismerje a gépelemek ismétlődő alakzatainak egyszerűsített ábrázolását. Legyen képes a méret-, alak- és helyzettűrési szabványok, illesztési viszony megadására, a felületi érdesség jelölésére és a felületi minőségek megadására.
2.3. Mérészámos ábrázolás	Ismerje a méretmegadás általános előírásait. Tudja a méretmegadást alkalmazni műszaki rajzokon. Ismerje a különleges méretmegadásokat és egyszerűsítéseket.	Legyen képes méretmegadásra műszaki rajzokon. Tudja a különleges méretmegadásokat és egyszerűsítéseket. Ismerje a láncszerű méretmegadást és a bázistól induló méretezést. Legyen képes méretezésre koordinátákkal. Tudja a kombinált méretmegadást.
2.4. Térképek	Ismerje a térképek célját, rendeltetését, készítését. Ismerje a bányatérképek fajtáit, jeleit, koordináta hálózatát.	Tudja a térképek célját, rendeltetését, készítését.

3. Gépelemek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Kötőelemek	Tudja csoportosítani a kötőgépelemeket. Ismerje a típusaikat, kiválasztásuk szempontjait, alkalmazásukat. Tudja a kemény és lágy forrasztás, valamint a hegesztés közötti különbségeket. Ismerje az összekötendő anyagok és a forrasztó-, illetve hegyanyagok összetételét, szilárdságát. Tudja a vas és acélanyagok hegesztésére vonatkozó előírásokat. Ismerje az alumínium és a nehézfémek hegesztését. Legyen tisztában a felületi oxidréteg szerepével.	

3.2. Nemfémes anyagok	Ismerje a szigetelőanyagokat, hő, hang, áram, rezgés, szempontjából. Ismerje a tömítéseket, szimeringeket hő-, nyomás-, rezgés-, vegyi anyagok, egyéb ellenállóságuk, tartósságuk, szempontjából. Tudja a lapos és ékszíjhajtásokat, terhelhetőségük szempontjából méretezni.	
3.3. Csapágyak	Ismerje a gépek tervezésénél és összeszerelésénél a megfelelő csapágyak kötelező alkalmazásait. Tudja a csapágy terhelésének megfelelő kiválasztását. Ismerje a gördülő (golyós, görgős) és csúszó csapágyakat. Legyen tisztában a tengely irányú terhelés felvételére alkalmas csapágyakkal. Ismerje a talpcsapágyakat. Tudja a csapágyfémek jellemzőit.	
3.4. Tengelyek	Legyen tisztában a tengelyek kialakításával, anyagával, a beépítés igényétől függően. Ismerje terhelhetőségüket nyomásra, húzásra, hajlításra, csavarásra. Tudja élettartalmukat, kenési kialakításaikat. Ismerje a nagy tömegű, fordulatszámú és speciális gépek tengelyigényeit (pl. turbinák). Ismerje a tengelykapcsolók feladatát, típusaikat azok működését (pl. mechanikus, súrlódó, hidraulikus, nap és bolygókerekes).	
3.5. Fogaskerekek, tárcsák	Ismerje a gyártásukat, pontossági igényeiket, hajtási teljesítmény határaikat, kenésüket. Tudja a mai kor gyártási megoldásait. Legyen tisztában az evolvensel, a fogprofil alakjával.	
3.6. Tengelykapcsolók	Ismerje a mechanikus, hidraulikus megoldásokat. Tudja a merevek és rugalmasok közti különbségeket. Legyen tisztában tulajdonságaikkal, a hatásukkal a motorra és a célgépre. Tudja a teljesítmény, fordulatszám, nyomaték határait.	
3.7. Mechanizmusok	Legyen tisztában a forgó, alternáló és egyéb kombinált mozgásformákkal. Ismerje a mozgásátalakító mechanizmusokat.	
3.8. Csövek és szerelvényei	Ismerje a csapok, szelepek, tolózárok, összekötő elemek fajtáit, felépítésüket, működési elvüket. Tudja a nyomáshatáraik értékeit, anyagminőségüket.	

4. Géptan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Gőzgépek		Ismerje a dugattyús gépek fajtáit a szerkezetük, hatásfokuk szerint. Tudja a jelentőségük csökkenésének okait. Legyen tisztában a gőzturbinákkal, tudja a szerkezeti megoldásaikat, jelentőségüket a világ energia ellátásában. Tudja a forgó rész lapátozásait, méreteiket, nyomás viszonyait, teljesítmény határait, hatásfokát, (fajlagos értékei), be és kimeneti értékeit, tömegeit.
4.2. Belső égésűek		Ismerje a robbanó motorokat, benzin és gázolaj üzeműeket. Tudja a szívó és befecskendező megoldásokat. Tudja a négyüteműek működését, jellemző értékeiket. Legyen tisztában a kétüteműek fogyatékoságaival. Tudja a befecskendezés pozitív hatásait, nyomása, égési sebessége, teljesítmény, nyomaték és fogyasztás viszonyait. Tudja a petróleum (kerozin) szerepét a gázturbinák működésében. Ismerje a nagy teljesítményű gázolaj gázturbinák energetikai szerepét, teljesítményüket, indítási problémáikat, fajlagos műszaki értékeiket.
4.3. Villamos berendezések		Ismerje a szinkron és aszinkron generátorok és motorok működését. Ismerje az egy- és háromfázisú, váltó- és egyenáramú megoldást a céljának megfelelően. Tudja a szinkron generátorok szerkezeti felépítését, működési elvét és jelentőségét a világ energia ellátásában. Legyen tisztában a hatásfok, mágneses tér, nyomatéka, be és kimeneti értékeivel. Tudja a motorrá alakulás folyamatát. Tudja az aszinkron motorok, működési elvét, egy- és 3 fázisú szerkezetük jellemzőit. Tudja a szlip jelentőségét a mágneses erővonalak metsződésében, nyomatékuk, fordulat- és sarokszámuk tükrében. Ismerje az aszinkron generátor összekötését a szinkronizált hálózattal, a változó nyomatékú megújuló energiaforrásoknál.
4.4. Egyéb gépek		Tudja a gazdaság egyes területein megtalálható hajtóművek és fogyasztók jelentőségét.

		(Ismerje a vízturbinákat, hűtőgépeket, trafókat, orvosi műszereket, híradásipari- és számítógépeket.)

5. Mechanika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Az erő fogalma		Tudja az erő fogalmának meghatározását, jellemzőit. Tudja elemezni kettő vagy több test egymásra gyakorolt hatását. Ismerje a tömeg, a gyorsulás és az irány (térbeli koordináta rendszerben) fontosságát, vektor jellegét.
5.2. Erőhatások egyensúlya		Ismerje több erő hatására a testek elmozdulásait, ennek megakadályozását. Tudja az erők egyensúlyát három vagy több erő esetén. Tudjon egyenes tartókon ábrázolni. Legyen képes az eredő és az egyensúly meghatározására. Legyen képes a síkidomok súlypontjának meghatározására és a stabilitás meghatározására.
5.3. A nyomaték fogalma		Tudja, hogyan jön létre a nyomaték. Tudja az erő és karjának kapcsolatát (egyszerű gépek). Ismerje a nyomaték vektor jellegét. Legyen tisztába a nyomatékok egyensúlyával.
5.4. Tartók		Ismerje az egy- és kéttámaszú tartók formáit, terhelhetőségüket, az erők és nyomatékok egyensúlyát. Ismerje az egytámaszú tartók elméletét. Tudjon példákat, megoldásokat bemutatni a gyakorlati életből. Ismerje a síkbeli szerkezeteket, kéttámaszú tartókat.
5.5. Szerkezetek jellemzői		Tudja a megoszló terhelés, erők koncentrációját. Tudja felületek és vonal mentén ható erők koncentrációját. Tudja a felületi eloszlású tömeg középpontjának és nagyságának meghatározását. Ismerje a tartó szerkezetek kialakításait, a rácsos tartókat, acél-, gerenda és vasbeton tartókat. Tudja a keresztmetszeti tényező hatását, bemutatását az I gerendán. Ismerje a rácsos tartók jelentőségét a hidaknál, acélváz épületeknél. Tudja a szerkezeti rudak szerepe a tartó működésében. Tudja a gyenge pontok megállapítását.
5.6. A bányáiban biztosítószerkezetek		Ismerje a fa, acél, vasbeton tartókat. Tudja, hogy a mélység növekedésével csak acéltartók használhatók, ismerje ennek okait.

		Tudja a TH gyűrűk, vagy kapuívek keresztmetszeti tényezőjét, a harangprofil választás okait. Ismerje a csavaros kötés jelentőségét, elvárásait. Ismerje a merev és engedelkeny biztosítás működését a föld alatt. Ismerje a vágat kereszteződések biztosításait, méretezésének szempontjait (a térségben jellemző terhelés, nyitott felület, biztosító elemek egyenértékűsége, pl. a TH gyűrűk és főtefák, vagy egyenes TH-k).
5.7. A terhelésformák		Ismerje a ható erők által kiváltott igénybevételek formáit. Tudja a nyomás, húzás, csavarás, nyírás, hajlítás, kihajlás, igénybevételeket. Tudja az ezeknek ellenálló szerkezeti elemek használatát. Ismerje a bányában a TH szerkezetek egymáshoz rögzítéseit, (feszítés), a kicsavarodás, gyors konvergencia, vagy eldőlés ellen. Ismerje a természetben a gravitáció, a szélnyomás, a napsugárzás tágító hatásának kompenzálásait (pl. vékony acélrudak beépítése húzásra, ezek statikai jelentősége).

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, műszaki táblázatok (egyidejűleg akár többféle is), toll, ceruza, körző, 2db vonalzó, radír	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, ceruza, körző, 2 db vonalzó, radír	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	Műszaki táblázatok a feladatsorba építve	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű kérdéssor	Feladatsor	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli érettségi vizsga a központilag összeállított feladatsor megoldásából áll.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 30-70% arányban teszt jellegű bányászat ismeretek kérdéssor megválaszolásával, illetve a bányászat ismeretek feladatsor megoldásával érhető el.

A bányászat ismeretek feladatainak megoldásai alkalmazás jellegű követelményekre is építenek. A feladatok a geológia, a gépelemek és szakrajz témaköréből kerülnek ki, közel azonos arányban.

A 15-25 kérdésből álló teszt jellegű kérdéssorban a bányászat ismeretek témáival arányosan jelennek meg az egyes fogalmak, törvényszerűségek, jelenségek és összefüggések.

A kérdéstípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg. A kérdéssor tartalmazhat egyszerű számolást és rajzolást igénylő kérdéseket is.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, ábrafelismerés, ábraelemzés, fogalommeghatározás, folyamatleírás a megadott szempontok szerint.

A tesztjellegű feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: egyszerű választás, többszörös választás, illesztés, ok-okozati összefüggés keresése. A rajzfeladatok gépelemek helyes ábrázolásából állnak, melyek a javítási útmutatóban előírtak alapján kerülnek értékelésre.

A rajz-kiegészítéssel feladatokat a műszaki rajz szabályainak megfelelően kell pótolni, illetve kiegészíteni, melyek a javítási útmutatóban előírtak alapján kerülnek értékelésre.

A számításos feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak.

Az írásbeli vizsga témakörei:

Témakörök		Súlyozás
Geológia	Földtani erők, földtörténet.	35%
Gépelemek	Gépelemek alapismeretei, gépészeti alapfogalmak, kerettanterv szerinti gépelem típusok ismerete, számítási feladatai.	45%
Szakrajz	Vetületi és metszeti ábrázolás, méretmegadás műszaki rajzokon.	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a geológia, gépelemek, elméleti alapjainak bemutatását igényli a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsgán értékelik, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket definiálni, tudása alapján az összefüggéseket megmagyarázni, a feleletét képes-e megfelelő színvonalú rajzokkal illusztrálni. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tételek komplexitását a két témakörre vonatkozó „A” és „B” feladatok biztosítják.

Témakörök	
„A” feladat: Geológia	Általános földtan, regionális földtan.
„B” feladat: Gépelemek	Kötőelemek; Nemfém anyagok; Csapágyak; Tengelyek; Fogaskerek, tárcsák; Tengelykapcsolók; Mechanizmusok; Csövek és szerelvényei

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékelik. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A tételsor összeállításakor az értékelési útmutatóban rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, a felelet felépítése, előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: fogalmak ismerete, összefüggések felismerése és értelmezése, alkalmazása	20 pont	20 pont	40 pont
Szakkifejezések használata	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc

Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökről történik átfogó számadás:

- geológia,
- géptan,
- szakrajz.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból, igaz-hamis állításos feladatokból, rajzokból és rajzkiegészítésekből, valamint számítási példákból állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás a megadott szempontok szerint. Az igaz-hamis állításos feladatok esetében a vizsgázónak meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz vagy hamis. A helyesen megítélt állítások után jár pont.

A rajzfeladatok gépelemek ábrázolásaiból állnak.

A rajzkiegészítéssel feladatokat a műszaki rajz szabályainak megfelelően kell pótolni. A számításos feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Témakörök		Súlyozás
Geológia	Földtani erők, földtörténet	35%
Géptan	Általános géptan, gépészeti alapfogalmak, géptani és elektronikai számítások	45%
Szakrajz	Vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, metszeti ábrázolás, méretmegadás műszaki rajzokon. Bányatérképek olvasása.	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot a megszerzett tudásáról.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a geológia; mechanika; elméleti alapjainak bemutatását igényli a vizsgázóktól. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételek komplexitását a két témakörre vonatkozó „A” és „B” feladatok biztosítják.

Témakörök	
„A” feladat: Geológia	Általános földtan; Regionális földtan
„B” feladat: Mechanika	Az erő fogalma; Erőhatások egyensúlya; A nyomaték fogalma; Tartók; Szerkezetek jellemzői; A bánya biztosítószerkezetek; A terhelésformák.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

A tételsor összeállításakor a központi értékelési útmutatóban rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, a felelet felépítése, előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: fogalmak ismerete, összefüggések felismerése és értelmezése, alkalmazása	20 pont	20 pont	40 pont
Szakkifejezések használata	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

GÁZIPARI ÉS FLUIDUMKITERMELÉSI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A gázipari és fluidumkitermelési ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a VII. Bányászat ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 544 02 Fluidumkitermelő technikus,
- 54 544 03 Gázipari technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmában használatos fogalmak jelentéseinek értelmezésére. Tudjon szakmai fogalmakat alkalmazni adott szituációban.	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására. Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a bányászathoz és a gépészethez kapcsolható műszaki kommunikáció tartalmának felépítésére logikusan, a szakma kifejezéseinek megfelelő alkalmazásával.	Képes legyen ismertetni a bányászati területhez kapcsolódó műszaki tudásanyagot logikusan felépített szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a vizsgabizottsággal történő kommunikációra, mely a feltett kérdés megértésére és a pontos válaszadásra irányul.	Értse meg a vizsgabizottság által feltett kérdéseket és legyen képes a pontos, lényegre törő válaszadásra.

2. Számolási és matematikai, fizikai alapműveletek alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Számolási alapok	Tudjon alapvető számolási feladatokat elvégezni.	Legyen képes alapvető számolási feladatokat elvégezni.
2.2. Matematikai összefüggések alkalmazása	Legyen képes felismerni fontosabb matematikai, fizikai összefüggéseket, egyenleteket probléma nélkül rendezni.	Tudjon felismerni fontosabb matematikai összefüggéseket, egyenleteket probléma nélkül rendezni.
2.3. Fizikai összefüggések alkalmazása		Tudjon felismerni fontosabb fizikai összefüggéseket.

3. Képi jellegű műszaki rajzok kivitelezése, olvasása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Műszaki rajzok kivitelezése	Tudjon a rajzeszközökkel önálló, pontos, tiszta munkát végezni.	Legyen képes rajzeszközökkel önálló, tiszta munkát végezni.
3.2. Műszaki rajzok olvasása	A tanuló legyen képes műszaki jelöléseket felismerni, megkülönböztetni, műszaki rajzokon elhelyezni.	Legyen képes műszaki jelöléseket felismerni, megkülönböztetni, és a műszaki rajzokon elhelyezni.
3.3. Bányászati térképek olvasása		Legyen képes bányatérképeken a jelöléseket felismerni, megkülönböztetni.

4. Ismeretek helyén való alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Ismeretek alkalmazása	Tudjon példákat mondani az elméletben elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazásaira. Ismerje adott helyzetben a témához kapcsolódó összefüggéseket.	Tudja összekapcsolni az elméletben elsajátított ismereteit a gyakorlati alkalmazásokkal. Lássa át adott helyzetben a témához kapcsolódó összefüggéseket.

4.2. Információforrások kezelése	Legyen képes a kapott információkat rendszerezni, térben és időben. Egy konkrét szituációhoz ezeket tudja alkalmazni.	Tudja a kapott információkat rendszerezni, valamint térben és időben az adott feladatokhoz alkalmazni.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Geológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Földtani erők	Ismerje geológia fogalmát, felosztását, témaköreit. Legyen tisztában a világmindenség és a Föld keletkezésével, valamint a Föld felépítésével.	Ismerje a világmindenség és a Föld keletkezésének folyamatát. Ismerje a Föld felépítését, az egyes övek jellemző fizikai tulajdonságait. Tudja a lemeztektonikai alapismereteket.
1.2. Földtörténet	Tudja meghatározni a Föld éghajlatának és a Föld felszínének alakulását. Tudja ismertetni az őskontinensek kialakulását.	Ismerje a Föld keletkezése után anyagainak sűrűségüknek megfelelő rendeződésének folyamatát. Ismerje a földi éghajlat kialakulásának folyamatát. Tudja, hogyan alakult a Föld felszíne. Tudja az őskontinensek kialakulását.
1.3. Általános földtan	Ismerje a Föld külső és belső szféráit. Tudja az életrétegtani osztályozás alapelveit, egységeit. Legyen tisztában a kőzetképződés folyamataival, tudja jellemezni a folyamatokat.	Ismerje a földi szférákat. Tudja az időrétegtani osztályozás alapelveit, egységeit. Ismerje az életrétegtani osztályozás alapelveit, egységeit. Ismerje a magnetosztratigráfia alapelveit, jelentőségét. Ismerje a kőzetképződés folyamatait, az üledékképződés folyamatait és környezetüket. Tudja a törmelékeny üledékes kőzetek képződésének folyamatát. Ismerje a magmás folyamatok elterjedését, legyen képes jellemzésükre. Ismerje a metamorf kőzetek kialakulását, rendszerezésüket. Ismerje a töréses és a gyűrt formákat.
1.4. Regionális földtan	Ismerje az Alpok és Kárpátok szerkezetét. Tudja Magyarország nagyszerkezeti beosztását.	Tudja az Alpok és a Kárpátok szerkezetét. Ismerje Magyarország harmad- és negyedidőszaki képződményeit, valamint Magyarország nagyszerkezeti beosztását.

2. Szakrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Síkmértan	Ismerje a rajzi szabványokat. Tudja a síkmértani szerkesztéseket, ismerje a vetületi, axonometrikus és metszeti ábrázolások szabályait.	Ismerje a vonalakat, vonalvastagságokat, felíratmezőket, a méretmegadást, méretarányokat. Ismerje a síkmértani szerkesztéseket, a vetületi, axonometrikus és metszeti ábrázolásokat.
2.2. Gépelemek ábrázolás	Ismerje a gépelemek rajzolásának szabályait. Legyen tisztában a műszaki rajzok alaki követelményeivel. Tudjon alkatrész és összeállítási rajzokat készíteni. Ismerje a gépelemek ismétlődő alakzatainak egyszerűsített	Tudja, mi a szabványosítás. Ismerje a műszaki rajzok alaki követelményeit, a műszaki rajzok vonalait. Tudja a gépelemek rajzolásának szabályait. Tudja a műszaki rajzok feliratait, a

	ábrázolását. Ismerje a méret-, alak- és helyzettűrési szabványokat, tudja ezeket alkalmazni.	méretarányok megadásának módját. Legyen képes az összeállítási, a részlet- és az alkatrészrajzok, vázlatok készítésére. Legyen képes a részvetületek és részsnézetek alkalmazására. Tudja a szimmetrikus tárgyak ábrázolását. Ismerje a törésvonallal megszakított ábrázolást. Ismerje a gépelemek ismétlődő alakzatainak egyszerűsített ábrázolását. Legyen képes a méret-, alak- és helyzettűrési szabványok, illesztési viszony megadására, a felületi érdesség jelölésére és a felületi minőségek megadására.
2.3. Mérészámos ábrázolás	Ismerje a méretmegadás általános előírásait. Tudja a méretmegadást alkalmazni műszaki rajzokon. Ismerje a különleges méretmegadásokat és egyszerűsítéseket	Legyen képes méretmegadásra műszaki rajzokon. Tudja a különleges méretmegadásokat és egyszerűsítéseket. Ismerje a láncszerű méretmegadást és a bázistól induló méretezést. Legyen képes méretezésre koordinátákkal. Tudja a kombinált méretmegadást.
2.4. Térképek	Ismerje a térképek célját, rendeltetését, készítését. Ismerje a bányatérképek fajtáit, jeleit, koordináta hálózatát.	Tudja a térképek célját, rendeltetését, készítését.

3. Gépelemek, géptan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Általános géptan	Ismerje a statika és szilárdságtan alapfogalmait, tudja alkalmazni ezek törvényeit. Legyen képes az igénybevételek, illetve az összetett igénybevételek méretezésére, ellenőrzésére.	Tudja a statikai alapfogalmakat. Legyen képes a statika alapismereteinek, alaptörvényeinek alkalmazására. Legyen képes az eredő és az egyensúly meghatározására. Legyen képes a síkidomok súlypontjának meghatározására és a stabilitás meghatározására. Ismerje a síkbeli szerkezeteket, kéttámaszú tartókat. Tudja a húzó és nyomó, nyíró, hajlító és csavaró igénybevétel fogalmát. Ismerje az összetett igénybevételeket. Legyen képes belső túlnyomású csővezetékek, tartályok vizsgálatára.
3.2. Gépészeti alapfogalmak	Tudja csoportosítani a kötőgépelemeket. Ismerje a típusaikat, kiválasztásuk szempontjait, alkalmazásukat. Ismerje a gépészeti kötések típusait, kialakításaik szabályait, alkalmazási területeiket. Ismerje a gépek szerkezeti elemeinek kialakításait, fajtáit, alkalmazási megoldásait. Ismerje a gépészeti hajtások jellemzőit, fajtáit, alkalmazásaik szempontjait. Tudja a csőszervevények fajtáit, alkalmazási szempontjait. Ismerje a csövek anyagait, méreteit.	Tudja a kötőgépelemek, kötések csoportosítását. Ismerje az oldható és nem oldható kötések, a szegecsek típusait, kiválasztásuk, alkalmazásuk módját. Ismerje a menetek típusait. Ismerje a kötőcsavarok típusait, kiválasztásukat, alkalmazásukat. Ismerje a csavarbiztosítások típusait, kiválasztásukat, alkalmazásukat. Ismerje a csapszegek típusait, kiválasztásukat, alkalmazásukat. Ismerje az ékek típusait, kiválasztásukat, alkalmazásukat. Ismerje a bordás kötések kialakításait, alkalmazásukat. Ismerje a zsugorkötések kialakításait, alkalmazásukat. Ismerje a ragasztott kötések kialakításait, ragasztó anyagok kiválasztását, alkalmazási területüket. Ismerje a forrasztott kötések kialakításait, forrasztóanyagok osztályozását és kiválasztását, alkalmazási területeiket. Ismerje a hegesztés fogalmát, a hegesztési eljárások

		fajtáit, a kötések kialakítását, a varratípusokat, a hegesztett kötések rajzi jelöléseit és alkalmazási területeiket. Ismerje a tengelyek és csapágyazásuk kialakítását. Ismerje a tengelycsapok fajtáit és alkalmazásukat. Ismerje a tengelykapcsolók típusait, alkalmazási megoldásait. Ismerje a rögzítő gyűrűk típusait. Ismerje a sikló- és gördülőcsapágyakat. Ismerje a fékek típusait és alkalmazásukat. Ismerje a lapos szíjakat, lapos szíjhajtásokat. Ismerje az ékszíjat és a lánchajtást. Ismerje a fogaskerekek jellemző méreteit, jelölésüket, a fogaskerekek fajtáit és a fogaskerék-hajtást. Ismerje a csövek anyagait, méreteit, a csőszerelvények fajtáit.
3.3. Műszaki dokumentációk	Tudja a gépészeti technológiai dokumentációk fogalmát, tartalmát. Ismerje e dokumentációk formai és tartalmi követelményeit.	Tudja a technológiai dokumentációk fogalmát, tartalmát. Tudja a gépészeti technológiai dokumentációk, mint információhordozók szerepét, azok formai és tartalmi követelményeit. Ismerje a rajztechnikai alapszabványokat, előírásokat, megoldásokat.
3.4. Gépészeti alapmérések	Ismerje a mérés, ellenőrzés fogalmát és folyamatát. Tudjon műszaki rajzot olvasni, értelmezni, ismerje a mértékegység rendszert. Ismerje a műszaki mérés eszközeit, legyen képes ezeket használni. Legyen tisztában a mérési dokumentumok jelentőségével, fajtáival, tartalmával.	Tudja a mérés, ellenőrzés fogalmát és folyamatát. Legyen képes műszaki rajzok olvasására, értelmezésére, készítésére. Ismerje a mértékegységeket. Legyen képes hosszméretek mérésére és ellenőrzésére. Ismerje a szögek mérését és ellenőrzését. Ismerje az alak- és helyzetpontosság mérését és ellenőrzését. Ismerje a mérési pontosság, mérési hibák fogalmait. Ismerje a műszerhibákat. Tudja mérési dokumentumok jelentőségét, fajtáit, tartalmát.
3.5. Anyagismeret	Ismerje a gyakorta használatos anyagok alapvető fizikai, kémiai, mechanikai, technológiai tulajdonságait. Tudja a nyersanyag, alapanyag, előgyártmány, segédanyag fogalmakat. Tudja az alap- és segédanyagokat csoportosítani, ismerje az alapvető tulajdonságaikat. Tudja mi a hőkezelések feladata, ismerje a hőkezelő eljárásokat. Tudja csoportosítani az ipari vasötvözetek hőkezelő eljárásait. Ismerje az acél hőkezelési eljárások célját, a hőkezelő eljárások szakaszait. Ismerje a hevítés, a hőntartás, valamint a hűtés jellemzőit, az alkalmazott berendezéseket, anyagokat. Tudja a gyakorlati hőkezelő eljárásokat (feszültségoldó izzítás, lágyítás, újrakristályosítás, normalizálás, diffúziós izzítás, edzés, nemesítés), az alkalmazásukkal elérhető anyagtulajdonság-változásokat, alkalmazási területüket.	Ismerje az alapanyagok és segédanyagok csoportosítását és tulajdonságaikat. Ismerje a hőkezeléseket, feladatukat, csoportosításukat.
3.6. Anyagvizsgálat	Ismerje a roncsolásos és roncsolásmentes anyagvizsgálati eljárásokat. Tudja a vizsgálatok alkalmazási területeit.	Tudja a folyadékbehatolásos repedésvizsgálatot, a mágnesezhető poros repedésvizsgálatot, az ultrahangos repedésvizsgálatot és a radiográfiai vizsgálatot. Tudja a szakítóvizsgálatot, ütővizsgálatot és a keménységmérést.

3.7. Gépészeti alapismeretek I.	Tudja a mérő és ellenőrző eszközök fogalmát, fajtáit.	
3.8. Gépészeti alapismeretek II.	Ismerje a korrózió fogalmát, fajtáit. Tudja a felületvédelmi eljárásokat.	Ismerje a különféle fémfelületek előkészítését. Ismerje a kémiai és elektrokémiai korróziót, a korróziók fajtáit. Ismerje az aktív és passzív korrózióvédelmet.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, műszaki táblázatok (egyidejűleg akár többféle is), toll, ceruza, körző, 2db vonalzó, radír	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, ceruza, körző, 2 db vonalzó, radír	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	Műszaki táblázatok a feladatsorba építve	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc

Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű kérdéssor	Feladatsor	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Az érettségi vizsga írásbeli, és szóbeli vizsgarészből áll. A vizsgázó felkészültségét a központilag összeállításra került írásbeli feladatsor megoldásával és a szóbeli tételsorból a vizsgán kihúzott tétel kidolgozásával, kifejtésével bizonyítja.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli érettségi vizsga a központilag összeállított feladatsor megoldásából áll.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 30-70% arányban teszt jellegű bányászat ismeretek kérdéssor megválaszolásával, illetve a bányászat ismeretek feladatsor megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása a témakörhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A bányászat ismeretek feladatainak megoldásai alkalmazás jellegű követelményekre is építenek. A feladatok a geológia, a gépelemek-géptan, és szakrajz témaköréből kerülnek ki, közel azonos arányban.

A 15-25 kérdésből álló teszt jellegű kérdéssorban a bányászat ismeretek témáival arányosan jelennek meg az egyes fogalmak, törvényszerűségek, jelenségek és összefüggések.

A kérdéstípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg. A kérdéssor tartalmazhat egyszerű számolást és rajzolást igénylő kérdéseket is.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, ábrafelismerés, ábraelemzés, fogalommeghatározás, folyamatleírás a megadott szempontok szerint.

A tesztjellegű feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: egyszerű választás, többszörös választás, illesztés, ok-okozati összefüggés keresése. A rajzfeladatok gépelemek helyes ábrázolásából állnak, melyek a javítási útmutatóban előírtak alapján kerülnek értékelésre.

A rajz-kiegészítéssel feladatokat a műszaki rajz szabályainak megfelelően kell pótolni, illetve kiegészíteni, melyek a javítási útmutatóban előírtak alapján kerülnek értékelésre.

A számításos feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Témakörök		Súlyozás
Geológia	Földtani erők, földtörténet.	35%
Gépelemek, géptan	Általános géptani alapismeretek, gépészeti alapfogalmak, elméleti alpmérések, anyagismeret, anyagvizsgálati alapok.	45%
Szakrajz	Vetületi és metszeti ábrázolás, méretmegadás műszaki rajzokon.	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a geológia, gépelemek, géptan, elméleti alapjainak bemutatását igényli a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsgán értékelik, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket definiálni, tudása alapján az összefüggéseket megmagyarázni, a feleletét képes-e megfelelő színvonalú rajzokkal illusztrálni. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tételek komplexitását a két témakörre vonatkozó „A” és „B” feladatok biztosítják.

Témakörök	
„A” feladat: Geológia	Általános földtan, regionális földtan.
„B” feladat: Gépelemek, géptan	Gépészeti alapfogalmak, műszaki dokumentációk, anyagismeret, anyagvizsgálat, gépészeti alapismeretek I., gépészeti alapismeretek II.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékelik. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A tételsor összeállításakor az értékelési útmutatóban rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, a felelet felépítése, előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: fogalmak ismerete, összefüggések felismerése és értelmezése, alkalmazása	20 pont	20 pont	40 pont
Szakkifejezések használata	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc

Feladatlap	Két feladtból álló tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökről történik átfogó számadás:

- geológia,
- gépelemek, géptan,
- szakrajz.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból, igaz-hamis állításos feladatokból, rajzokból és rajzkiegészítésekből, valamint számítási példákból állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás a megadott szempontok szerint. Az igaz-hamis állításos feladatok esetében a vizsgázónak meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz vagy hamis. A helyesen megítélt állítások után jár pont.

A rajzfeladatok gépelemek ábrázolásaiból állnak.

A rajzkiegészítéses feladatokat a műszaki rajz szabályainak megfelelően kell pótolni. A számítási feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Témakörök		Súlyozás
Geológia	Földtani erők, földtörténet	35%
Gépelemek, géptan	Általános géptan, gépészeti alapfogalmak, gépészeti alapmérések, anyagismeret, anyagvizsgálat	45%
Szakrajz	Vetületi ábrázolás, axonometrikus ábrázolás, metszeti ábrázolás, méretmegadás műszaki rajzokon	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a geológia; gépelemek, géptan; elméleti alapjainak bemutatását igényli a vizsgázóktól. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott egy- egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot a képzés során megszerzett tudásáról.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételek komplexitását a két témakörre vonatkozó „A” és „B” feladatok biztosítják.

Témakörök	
„A” feladat: Geológia	Általános földtan; Regionális földtan
„B” feladat: Gépelemek, géptan	Gépészeti alapfogalmak; Műszaki dokumentációk; Anyagismeret; Anyagvizsgálat; Gépészeti alapismeretek I.; Gépészeti alapismeretek II.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

A tételsor összeállításakor a központi értékelési útmutatóban rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, a felelet felépítése, előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: fogalmak ismerete, összefüggések felismerése és értelmezése, alkalmazása	20 pont	20 pont	40 pont
Szakkifejezések használata	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

GÉPGYÁRTÁS-TECHNOLÓGIAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A gépgyártás-technológiai ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a IX. Gépészet ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 521 03 Gépgyártástechnológiai technikus,
- 54 963 01 Fegyverműszerész.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Kommunikáció szakmai nyelven	Tudja megfelelő helyen és módon alkalmazni a szakmai fogalmakat. Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.	Legyen képes írásbeli számítási feladatok megoldása során is szakszerű, pontos megfogalmazásokat használni. Legyen képes a szóban és írásban feltett kérdéseket megérteni és megválaszolni. A válasz legyen lényegre törő, szakszerű.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes szakmai kifejezések helyes használatára. Legyen képes önálló előadásra.	Legyen képes önálló előadásához értelmező megjegyzéseket hozzáfűzni. Legyen képes kérdéseken alapuló szakmai párbeszédre.

2. Ismeretek adaptív alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Ismeretek alkalmazása	Tudja összekötni az elméletben elsajátított ismereteit a gyakorlati alkalmazásokkal. Lássa át adott helyzetben a témához kapcsolódó összefüggéseket.	Tudja felhasználni ismereteit újszerű probléma megoldásához.
2.2. Információ források kezelése	Tudja rendszerezni a kapott információkat. Tudja felhasználni a rendelkezésre álló információkat az adott feladatokhoz.	Tudja megkülönböztetni a probléma megoldásához szükséges információkat és a megoldáshoz nem szükséges információkat.

3. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Elvonatkoztatás képessége	Ismerje fel és tudja alkalmazni a tények és törvényszerűségek közötti összefüggéseket.	Legyen képes a probléma rendszerezett, logikusan egymásra épülő megoldására és ez jelenjen meg feleletében valamint feladatmegoldásaiban.
3.2. Lényegkiemelés	Legyen képes lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetésére.	Legyen képes információk szétválogatására szakmai szempontok alapján.

4. Szakmai számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szakmai összefüggések, képletek, mértékegységek értelmezése	Ismerje az alapvető törvényszerűségeket. Legyen képes a feladat megoldásához szükséges képletek, egyenletek kiválasztására. Legyen képes a megfelelő mértékegységek alkalmazására.	Tudjon összetett feladatok esetén logikai kapcsolatot találni az egyes részfeladatok között.

4.2. A szakmai összefüggések, képletek, mértékegységek használata	Legyen képes a képletekbe történő pontos behelyettesítés elvégzésére, az egyenletek rendezésére. Legyen képes a mértékegységek átváltására, az SI helyes használatára.	Tudjon normál alakkal számolni. Legyen képes az SI mértékegységrendszerrel eltérő, gyakorlatban használatos mértékegységek helyes használatára.
4.3. A szakmai követelményeknek megfelelő pontosságú számolás	Tudja a számológépet használni a precedencia szabályok figyelembevételével. Legyen képes a kerekítés szabályainak alkalmazására.	Tudja a pontos érték megadását normál alakban és prefixumokkal. Legyen képes a mértékegységtől függő szükséges pontosság megadására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Munkavédelem

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Munkabiztonság	Ismerje a munkavédelem - célját, alapfogalmait, területeit, - szervezeti és jogi kérdéseit. Ismerje - a munkavégzés tárgyi és személyi feltételeit, - a munkahelyen alkalmazott biztonsági jelzéseket. Tudja - a baleset és a munkabaleset fogalmát, fajtáit, - a munkabalesetek bejelentését, nyilvántartását és kivizsgálását. Ismerje - a veszélyforrások kialakulását, - a foglalkozási ártalmak fajtáit. Ismerje - az egyéni és kollektív védelmet, - a személyi védőfelszerelésekkel szemben támasztott követelményeket. Ismerje a munkavédelmi oktatással kapcsolatos előírásokat, annak dokumentálását. Tudja a kézi és gépi anyagmozgatást, az anyagtárolás szabályait. Tudja a villamos berendezések üzemeltetésének biztonsági szabályait.	Ismerje - a munkahelyi klíma tényezőit, - a munkahelyek megvilágításával kapcsolatos előírásokat, - a színek kialakítását. Ismerje a kockázatelemzés fogalmait, kockázatértékelést. Ismerje a munkaegészségüggyel kapcsolatos előírásokat.
1.2. Tűzvédelem	Tudja meghatározni - az égés feltételeit, az anyagok éghetőségét, - a tűzveszélyességi osztályokat, tűzveszélyes anyagokat, - a tűzjelzés módjait, teendőket tűz esetén, - a tűzoltás lehetőségeit, a tűzoltó eszközöket, - a gépek, berendezések tűzvédelmi előírásait,	Ismerje a tűzvédelmi szabályzatot.

	- a tüzelő- és fűtőberendezések elhelyezésének tűzvédelmi előírásait, - a műszaki mentést.	
1.3. Környezetvédelem	Ismerje - a környezetvédelem területeit, - a környezetszennyezés eseteit, fajtáit, a védekezés lehetséges módjait, - az épített környezet védelmét, - a természetvédelmet, - a víz jellemzőit, a vízszennyezést, - a levegő jellemzőit, a levegőszennyezést, - a hulladékok keletkezését, csoportosítását eredetük, halmazállapotuk, illetve fajtájuk szerint, - a szelektív hulladékgyűjtést, tárolást, - a hulladékok feldolgozását, újrahasznosítását, - a veszélyes hulladékok fogalmát, megkülönböztetett kezelését, tárolását, szállítását.	Ismerje a globális felmelegedést és hatását a földi életre.

2. Gépészeti alapozó feladatok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Műszaki ábrázolás	Ismerje a rajztechnikai alapszabványokat, előírásokat. Legyen képes a síkmértani szerkesztéseket, lemeztárgy szerkesztett rajzát elkészíteni. Tudja a sík- és térmértan közös alapfogalmait. Ismerje az egy, kettő és három képsíkos képsíkrendszer felépítését, fogalom- és jelölésrendszerét. Ismerje a térelemeket, és legyen képes azokat a képsíkokon ábrázolni. Ismerje az illeszkedés (pont-egyenes) és metszés (egyenes-egyenes) alapeseteit. Ismerje kitérő egyenesek esetében a láthatóság eldöntését. Ismerje az európai vetítési rendszert és a vetületrendet. Tudja a vetületi ábrázolás szabályrendszerét, és legyen képes ilyen ábrázolási módokra. Ismerje a síklapú testeket és a forgástesteket, és legyen képes ezeket ábrázolni. Ismerje a szabályos síklapú és forgástestek síkmetszésével létrejövő metszeti idomokat. Legyen képes a kocka, az egyenes hasáb, a gúla, a henger és a körkúp síkmetszésének szerkesztésére.	Ismerje a technológiai dokumentációk fogalmát, tartalmát. Ismerje a gépészeti technológiai dokumentációkat mint információhordozókat, azok formai és tartalmi követelményeit. Tudja a síkmértani szerkesztéseket, legyen képes lemeztárgy szerkesztett rajzát elkészíteni. Tudja a térmértan alaptételeit: illeszkedés, merőlegesség, párhuzamosság, kitérő helyzet, metszés. Tudja a valódi nagyság meghatározásának módszereit. Legyen képes mértani testek síkmetszései szerkesztésére. Tudja a síklapokkal határolt testek felületi hálójának szerkesztését. Tudja a forgástestek palástkiterítésének szerkesztését. Legyen képes felületi hálók és palástkiterítések szerkesztésére. Tudja az axonometrikus ábrázolást és legyen képes mértani testek axonometrikus ábrázolására. Tudja a síklapú testek áthatásának szerkesztését. Tudja a forgástestek áthatásának szerkesztését. Tudja síklapú test és forgástest áthatásának szerkesztését. Legyen képes áthatások szerkesztésére. Tudja a felületi érdekesség geometriai jellemzőit rajzvázlattal bemutatni.

	Tudja az axonometrikus ábrázolást, és legyen képes csnokolt kocka és hasáb ábrázolására. Legyen tisztában az áthatás, áthatási vonal, áthatási görbe fogalmával. Ismerje a síklapú testek és a forgástestek áthatását. Ismerje a síklapú test és forgástest áthatását. Ismerje fel az áthatásokat alkatrészrajzokon. Ismerje az összeállítási és részletrajzokat. Tudja - a metszet és a szelvény fogalmát, - a metszet- és szelvényábrázolások formai követelményrendszerét, - a metszetek csoportosítását (egyszerű és összetett metszetek), - a különleges metszeti ábrázolásokat, - a szelvények fajtáit és elhelyezési lehetőségeit a rajzokon, - a metszet és szelvény alkalmazásának szabályait. Legyen képes metszetek és szelvények ábrázolására. Ismerje a géprajzi egyszerűsítéseket, különleges ábrázolási módokat. Ismerje - a méretmegadás formai követelményrendszerét, - a mérethálózat felépítését, különleges méretmegadásokat, - a mérethálózat fogalmát, a méretek típusait, - a mérethálózat felépítésének elveit. Legyen képes alkatrészrajzokon mérethálózatot készíteni. Tudja a felületi minőség fogalmát, a felület egyenetlenségeit, Ismerje a felületi érdesség geometriai jellemzőit. Ismerje és legyen képes alkalmazni a felületi minőség megadására szolgáló rajzjeleket. Tudja és alkalmazza a tűrések és illesztések jelölésrendszerét. Ismerje és tudja használni a tűréstáblázatokat, és legyen képes a táblázatok alapján illesztési számítási feladatok megoldására alapjukrendszerben és alapcsap rendszerben. Ismerje az alak- és a helyzettűrések fajtáit és jelöléseit, legyen képes azokat értelmezni, illetve megadni adott alkatrészrajzon. Ismerje a jelképes ábrázolásokat, és legyen képes értelmezni azokat alkatrészrajzokon és összeállítási rajzokon: - a rugók ábrázolása, - a gördülőcsapágyak ábrázolásának módjai, - a hegesztett kötések ábrázolása, - a hegesztési varratok jellemzői, rajzjelei, - a hegesztett kötések rajzi jelölései, méretmegadásai,	Tudja a felületi érdesség mérőszámait, meghatározásuk elveit és a rajzi megadásukat. Ismerje és legyen képes alkalmazni a felületi minőség, a felületkikészítés és a hőkezelés megadására szolgáló rajzjeleket. Ismerje a tűrésetlen méretek esetén alkalmazandó pontosságra vonatkozó előírásokat. Legyen képes tűréstáblázatok és számítások alapján tűrés- és illesztési feladatok megoldására. Legyen képes alkalmazni alkatrészrajzokon: - a rugók ábrázolását, - a gördülőcsapágyak ábrázolásának módjait, - a hegesztett kötések ábrázolását, - a hegesztési varratok jellemzőit, rajzjeleit, - a hegesztett kötések rajzi jelöléseit, méretmegadásait, - a forrasztott és ragasztott kötések jelöléseit, - a nem oldható kötések jelképes ábrázolásait, - a csövek és csökötések bemutatását, ábrázolásait, - a csövezetékek rajzjeleit. Ismerje a munka tárgyára, céljára vonatkozó rajzdokumentumokat. Tudja az összeállítási rajzok követelményeit. Legyen képes összeállítási rajzok elemzésére.

	- a forrasztott és ragasztott kötések jelölései, - a nem oldható kötések jelképes ábrázolásai, - a fogazott alkatrészek (fogaskerekek) műhelyrajzának követelményei, - csövek és csökötések bemutatása, ábrázolásai. Ismerje a jelképes ábrázolásokat, és legyen képes értelmezni és alkalmazni azokat alkatrészrajzokon és összeállítási rajzokon: - a csavarmenetek és csavarok jelképes ábrázolása, - az orsómenet és anyamenet jelölése, - a csavarmenetek méretmegadása, - a bordás tengelykötés és ábrázolása, - a fogazott alkatrészek jelképes ábrázolásai, - a fogazatok jellemző adatai, méretei, Ismerje a műhelyrajzok fajtáit és jellemzőit, követelményeit. Tudja a rajzkészítési és rajzszámozási rendszereket.	
2.2. Gépészeti anyagok	Ismerje – az anyagok mikroszerkezetét, – a mikroszerkezet és a tulajdonságok kapcsolatát, - a fémek és ötvözetek tulajdonságait. Tudja - az ipari anyagok csoportosítását, - alkalmazásuk szerint, - a halmazállapotuk szerint, - az eredetük szerint, - felhasználás szerint. Tudja – az anyagok tulajdonságait, - a fizikai tulajdonságokat, - a kémiai tulajdonságokat, - a mechanikai tulajdonságokat, - a technológiai tulajdonságokat. Tudja – a fémek és az ötvözetek tulajdonságait, - a szénfémek (tiszt fémek) tulajdonságait, - a szénfémek kristályosodását, - az ötvözetek kristályosodását, - az egyensúlyi diagramokat, - a Fe-Fe₃C diagramot. Ismerje az ipari vasötvözeteket - az acélok és az öntöttvasak csoportosítását, felhasználási területeiket, - a hűtési sebesség hatását az acélok	Tudja az ikerdiagramot. Tudja a szennyezők hatását az acélok tulajdonságaira. Ismerje - az ón, ólom és a horgany ötvöző anyagait, ötvözeteinek osztályozását és jelöléseit az MSZ és EN szerint. Ismerje a kenőanyagokat és tudja az alkalmazási területeiket. Ismerje - a szerves ipari anyagokat, - a fát és ipari felhasználását, - a papírt és ipari felhasználását, - a gumit és ipari felhasználását, - a szálanyagokat és ipari felhasználásukat, - a bőrt és ipari felhasználásukat, Ismerje a műanyagok feldolgozási technológiáit. Ismerje az anyagkiválasztás műszaki, gazdasági szempontjait, az anyagok kikeresését táblázatokból és szabványokból.

	szövetszerkezetére, tulajdonságaira, - az ötvözőelemek hatását az acélok szövetszerkezetére, tulajdonságaira, - a legfontosabb acélfajták alkalmazási területeit, kiválasztás szempontjait. Ismerje az acélok és a vas- és acélöntvények osztályozását és jelöléseit a MSZ és EN szerint. Ismerje a nem vasalapú fémes szerkezeti anyagokat: - a könnyűfémeket és ötvözteiket (alumínium, magnézium, titán), - a nehézfémeket és ötvözteiket (fekete fémeket és ötvözteiket: nikkel, szilícium, mangán, króm, volfrám, vanádium; színesfémeket és ötvözteiket: réz, ón, ólom, horgany). Ismerje - az alumínium ötvöző anyagait, ötvözteinek osztályozását és jelöléseit az MSZ és EN szerint, - a réz ötvöző anyagait, ötvözteinek osztályozását és jelöléseit az MSZ és EN szerint. Ismerje a kerámiákat - a hagyományos kristályos oxidkerámiákat (szilikátkerámiákat), - az üveget, - a műszaki kerámiákat. Ismerje a kompozitokat. Ismerje a szinterelt szerkezeti anyagokat. Ismerje a műanyagokat (természetes alapú műanyagokat, mesterséges alapú műanyagokat) Ismerje a kenőanyagokat. Ismerje a korrózió elleni védelmet - a korrózió fajtáit, - a korrózió elleni védekezés módjait. Ismerje a szabvány fogalmát, a magyar és a nemzetközi szabványok jelölését.	
2.3. Műszaki mechanika	Tudja a statika alapfogalmait, alaptételeit és szerkesztési, illetve számítási eljárásait: – az erőket, erőrendszereket, – az eredő, egyensúlyozó erő fogalmát, – az erő forgatónyomatékát, a nyomatéki tételt és alkalmazását, – az erőpár fogalmát, erő áthelyezés módszerét, – a statika alaptételeit, azok alkalmazását, – a közös hatásvonalú, a párhuzamos és a közös pontban metsződő síkbeli erőrendszer eredőjét. Legyen képes a statikai alapismeretekkel kapcsolatos feladatokat megoldani szerkesztéssel és számítással. Ismerje az egyensúlyi szerkezeteket:	Legyen képes a statikai alapismeretekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani szerkesztéssel és számítással. Tudja a szabadságfok, a kötöttség, a határozottság fogalmát, Legyen képes az egyensúlyi szerkezetekkel kapcsolatos feladatokat megoldani szerkesztéssel és számítással. Legyen képes súlypont-meghatározással kapcsolatos összetett feladatokat megoldani szerkesztéssel és számítással. Tudja - a megoszló terhelésű tartók reakcióit és igénybevételi ábráit, - a vegyes terhelésű tartók reakcióit és igénybevételi ábráit,

	– az egyensúly szerkesztési és számítási feltételeit, – a kényszereket (támasz, kötél, statikai rúd, csukló és befogás esetén) és a bennük ébredő reakciókat. Legyen képes egyszerűbb kialakítású egyensúlyi szerkezetekkel kapcsolatos feladatokat megoldani szerkesztéssel és számítással Ismerje a súlypont és a súlyvonal fogalmát. Tudja - az egyszerű és összetett síkidomok súlypontjának meghatározásának módszereit, - az elsőrendű, statikai nyomatékot és meghatározását. Legyen képes súlypont-meghatározással kapcsolatos feladatokat megoldani szerkesztéssel és számítással. Ismerje - a statikailag határozott kéttámaszú, illetve egyik végén befogott tartószerkezeteket, - a tartók fajtáit, gerendatartók jellemzőit, - a koncentrált erőkkel terhelt tartók reakcióit és igénybevételi ábráit, - állandó intenzitású megoszló terheléssel terhelt tartók reakcióit és igénybevételi ábráit, - a veszélyes keresztmetszet fogalmát és jelentőségét. Legyen képes a kéttámaszú, illetve egyik végén befogott tartókkal kapcsolatos feladatokat megoldani szerkesztéssel és számítással. Ismerje a szilárdságtan témakörét, az igénybevételi módokat, a méretezési és ellenőrzési elveket, módszereket. Tudja - az egyszerű és összetett igénybevétel fogalmát, - a normál és csúsztató feszültség fogalmát, - a határfeszültség, a biztonsági tényező és a megengedett feszültség fogalmát, - az egyes igénybevételek hatására ébredő mechanikai feszültségek fajtáját és meghatározásának módját, - az egyes igénybevételek hatására bekövetkező alakváltozások fajtáját és meghatározásának módját, - a normál és csúsztató feszültségek Hooke törvényét, a rugalmassági és a csúsztató rugalmassági tényezőt, - egyszerű síkidomok másodrendű, inercia nyomatékait, keresztmetszeti tényezőit. Ismerje - a húzó és nyomó igénybevételt, - az alakváltozást húzó és nyomó igénybevétel esetén, - a húzás (nyomás) alapegyenletét, - a húzott rudak szilárdsági méretezését, ellenőrzését,	Legyen képes a kéttámaszú, illetve egyik végén befogott tartókkal kapcsolatos összetett feladatokat megoldani szerkesztéssel és számítással. Tudja a szerkezetek stabilitását, legyen képes kiszámolni a stabilitás mértékét. Tudja - az igénybevételek Wöhler-féle osztályozását, - a feszültség eloszlásának eseteit, - a párhuzamos tengelyek tételét, - összetett síkidomok inercianyomatékának és keresztmetszeti tényezőjének a meghatározási módját, - az inerciasugár fogalmát. Legyen képes az igénybevételek hatására ébredő feszültségekkel és alakváltozásokkal kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Tudja a kihajlás jelenségét és a kihajlásra történő ellenőrzést. Legyen képes a húzó és nyomó igénybevételekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Tudja az egyenszilárdságú tartókat. Legyen képes a hajlító igénybevétellel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Tudja a hajlítással párosult nyírást. Legyen képes a nyíró igénybevétellel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Legyen képes a csavaró igénybevétellel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Legyen képes az összetett igénybevétellel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Tudja - a Smith-féle és a Haigh-féle biztonsági területek szerkesztésének módszerét, - a kifáradási határfeszültség meghatározásának módszerét, - a jellegzetes alkatrészek méretezését kifáradásra. Legyen képes a megadott feszültség adatok alapján a kifáradási biztonsági területek meghatározására szerkesztéssel.

	- a nyomás különleges eseteit, a hőmérséklet-változás okozta húzó-nyomó igénybevételeket, a felületi és palástnyomást, - a túlnyomás alatt álló hengeres tartályok, a vékony falú hengeres tartályok és csővezetékek méretezését. Legyen képes a húzó és nyomó igénybevételekkel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Ismerje - a hajlító igénybevételt - az alakváltozást hajlító igénybevétel esetén, - a semleges szálak, a szélső szálak fogalmát, - a hajlítás alapegyenletét, - a feszültségmegoszlást a vizsgált keresztmetszetben hajlító igénybevétel esetén, - kéttámaszú és befogott tartók alakváltozásait hajlító igénybevétel esetén, - a méretezést, ellenőrzést, a terhelhetőséget hajlító igénybevétel esetén. Legyen képes a hajlító igénybevétellel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Ismerje - a nyíró igénybevételt: - a tiszta nyírást, - az alakváltozást nyíró igénybevétel esetén, - a nyírás alapegyenletét, - a méretezést, ellenőrzést, terhelhetőséget nyíró igénybevétel esetén. Legyen képes a nyíró igénybevétellel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Ismerje a csavaró igénybevételt: - a tiszta csavarást, - az alakváltozást csavaró igénybevétel esetén, - a csavaró igénybevétel alapegyenletét, - a feszültségeloszlást a terhelt keresztmetszet mentén, - a méretezést, ellenőrzést, terhelhetőséget kör keresztmetszetű tengelyek és vastag falú csövek csavaró igénybevétele esetén. Legyen képes a csavaró igénybevétellel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Tudja az összetett igénybevételt: - az összetett igénybevétel fogalmát, fajtáit, - az egyirányú összetett igénybevételt, - a többirányú összetett igénybevételt. Ismerje az anyagok kifáradását, az ismételt igénybevételt a kifáradási jelenség okait, az anyagfáradást okozó terheléseket.	

2.4. Gépészeti technológiák	Ismerje az öntés alapfogalmait. Tudja az öntési eljárások csoportosítását a minta tartóssága alapján. Ismerje az általános öntési eljárásokat (öntés homokformába, héjformázás, precíziós öntés, kokillaöntések, centrifugál öntések, nyomásos öntések). Ismerje az öntési hibákat. Ismerje a képlékeny hidegalakítás jellemzőit. Ismerje a képlékeny melegalakítás jellemzőit. Ismerje a hideg és a meleg hengerlés technológiáját, a hengerelt termékek jellemzőit. Ismerje a hengerjáratokat. Ismerje a huzal- és rúdhúzás technológiáját. Ismerje a kovácsoló eljárások fajtáit, jellemzőit, alkalmazásukat és szerszámaikat. Ismerje a kovácsolás gépeit. Tudja a csögyártó eljárások csoportosítását. Ismerje a varrat nélküli és a varratos csövek gyártásának technológiáit. Ismerje a lemezalakító eljárások (darabolás, kivágás, lyukasztás, mélyhúzás, hajlítás) technológiáját, szerszámaikat. Ismerje a hidegalakítás gépeit. Ismerje a húzási fokozat és a fokozati tényező fogalmát, legyen képes ezekkel egyszerű számításokat végezni. Ismerje az anyagkihozatal és a sávterv fogalmakat. Legyen képes számítással meghatározni anyagkihozatali tényezőket. Ismerje a porkohászat alkalmazási területeit, technológiáját, a porkohászati termékeket. Ismerje a fémporok előállítási módjait, a sajtolást, a zsugorítást. Tudja - a hőkezelés fogalmát, feladatát, célját, - a hőkezelés szakaszait, - a hőkezelések csoportosítását. Tudja az ipari vasötvözetek hőkezeléseit: - az acélok hőkezeléseit: - a teljes keresztmetszetű hőkezeléseket: - egyenműsítő hőkezelések: feszültségcsökkentés, újrakristályosítás, lágyítás, diffúziós izzítás, - keményítő hőkezelések: martenzites (közönséges) edzés, különleges edzés, - szívósságfokozó hőkezelések: nemesítés, normalizálás, patentírozás, - a felületi hőkezeléseket: - összetétele nem változtató módszerek:	Tudja az öntvénytervezés szempontjait. Tudja a térfogatalakító eljárásokat (zömítés, redukálás, folytatás). Tudja meghatározni a darabolás, a kivágás, a lyukasztás, a mélyhúzás erő-, munka-, teljesítményigényét. Tudjon egyszerű sávtervet készíteni. Tudja az anyagok hőtechnikai jellemzőit. Ismerje az öntészeti vasak hőkezeléseit: - szürkevas hőkezeléseit: feszültségcsökkentő izzítás, lágyítás, keményítő hőkezelések, szívósságfokozó hőkezelések, - fehérvas hőkezelése: temperálás (fekete, fehér). Ismerje - a színesfémek és ötvözeik hőkezeléseit, - az újrakristályosító lágyítást, feszültségcsökkentést, homogenizáló izzítást, nemesítést. Ismerje az alumíniumötvözetek hőkezeléseit. Ismerje az egyéb hegesztő eljárásokat (dörzshegesztés, salakhegesztés, termithegesztés, sugárhegesztések). Ismerje a hegesztési hibákat. Tudja a forgácsképződés mechanizmusát. Tudja a szerszám élgeometriát. Tudja a forgácsolási paraméterek közötti összefüggéseket. Ismerje a jellegzetes esztergálási műveleteket: - menetesztergálást, - alakesztergálást, - rovátkolást, recézést. Legyen képes elvégezni összetett esztergálás forgácsolástechnológiai számításokat.

	lángedzés, indukciós edzés, mártóedzés, - összetélt változtató: betétedzés, nitridálás. Tudja a hegesztési fogalmát, eljárások csoportosítását. Ismerje a varratípusokat. Ismerje a gázhegesztés jellemzői, gázait, berendezéseit, technológiáját. Ismerje a lángvágás elvét, feltételeit, eszközeit, technológiáját. Ismerje az ívhegesztések fajtáit, eszközeit, berendezéseit, technológiáit. (bevont elektródás kézi ívhegesztés, fedett ívű automata hegesztés, védőgázos ívhegesztések) Ismerje az ellenállás-hegesztések eljárásváltozatait, eszközeit, berendezéseit, technológiáját. Ismerje a hegesztési hibákat. Tudja a gépi forgácsolás - alapfogalmait, - módjait. Ismerje - alapeljárások gépeit, - mozgásviszonyait, Tudja az esztergálás - technológiáját, - a munkafolyamatainak mozgásviszonyait, - szerszámainak, - technológiai adatainak meghatározását. Ismerje a csúcsesztergák felépítését. Tudja a forgácsolási paraméterek közötti összefüggéseket. Ismerje a csúcsesztergákon - a munkadarab befogását, - a szerszám befogását. Ismerje az esztergakések fajtáit, részeit, élszögeit. Ismerje a jellegzetes esztergálási műveleteket: - hosszesztergálást, - síkesztergálást, - kúpesztergálást. Ismerje a menetesztergálás alapjait. Legyen képes elvégezni esztergálás forgácsolástechnológiai számításait.	
2.5. Gépelemek	Ismerje a gépelemek fogalmát, csoportosítását. Ismerje a gépészet területén alkalmazott oldható és nem oldható kötési módokat. Tudja a csavarokat és csavarkötéseket: – a csavarok funkcióját és fajtáit, – a menetprofilokat és a jellemző méreteket,	Legyen képes a csavarokkal és csavarkötésekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Legyen képes a forgó alkatrészek oldható kötéseivel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Legyen képes a szegecsekkel és szegecskötésekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással.

	– az erőhatásokat és nyomatékokat a csavarmenetekben, – a csavarkötés meghúzási nyomaték-szükségletét, – mozgató orsók emelési nyomaték-szükségletét, – a kötőcsavarok szilárdsági méretezését, – a csavarok anyagát és gyártását, – a szabványos csavarokat, csavaranyákat és csavarbiztosításokat. Legyen képes a csavarokkal és csavarkötésekkel kapcsolatos feladatokat megoldani számításal. Ismerje a szeg- és csapszegkötések kialakítását, méretezését. Ismerje a forgó alkatrészek oldható kötéseit: – az ékkötéseket, – a reteszkötéseket, – a kúpos kötést, – a bordás és profilos tengelykötéseket. Legyen képes ék- és reteszkötéssel kapcsolatos feladatokat megoldani számításal. Ismerje a szegecsek és szegecskötéseket: – a szegecskötés készítését és a szegecsajtát, – a kötés kialakításának módjait, – a szegecsek igénybevételét és méretezését, – a különleges szegecseket. Legyen képes a szegecsekkel és szegecskötésekkel kapcsolatos feladatokat megoldani számításal. Ismerje a hegesztett, forrasztott és ragasztott kötések. Tudja a sajtolt és zsugorkötések illesztési előírásait. Ismerje a tengelyeket: – a tengelyek alkalmazását, csoportosítását és szerkezeti kialakítását, – a tengelyek anyagait, az anyagkiválasztás szempontjait, – az álló és forgó tengelyek igénybevételét és méretezését, – a statikus méretezést hajlításra, – a statikus méretezést csavaró igénybevételre, – a tengelykialakítások gyártáshelyes megoldásait, a feszültséggyűjtő kialakítások csökkentésének lehetőségeit. Legyen képes a tengelyekkel kapcsolatos feladatokat számításal megoldani. Ismerje a sikló-és gördülőcsapágyakat: – a csapágyazás szükségességét, a kiválasztás szempontjait, – a radiális, axiális és radiax csapágyazásokat, – a siklócsapágyak súrlódási viszonyait, kenését, és a Stribeck-diagramot. – a siklócsapágyaknál a tömítési és porvédelmi megoldásokat. – a siklócsapágyak szerkezeti kialakítását és anyagait,	Legyen képes a hegesztett, forrasztott és ragasztott kötés szilárdsági méretezését elvégezni. Legyen képes a sajtolt és a zsugorkötés szilárdsági számításait elvégezni. Tudja a tengelyek méretezését statikus összetett igénybevételre. Tudja a tengelyek az ismétlődő igénybevételét és az ismétlődő igénybevételű tengelyek méretezésének módszereit, Tudja a tengely kritikus fordulatszámát. Legyen képes a tengelyekkel kapcsolatos összetett feladatokat számításal megoldani. Ismerje a dilatáció biztosításának lehetőségeit gördülőcsapágyazás esetén. Legyen képes gördülőcsapágyakat terhelés alapján táblázatból kiválasztani. Legyen képes csapágyakkal kapcsolatos feladatokat számításal megoldani. Legyen képes rugókkal kapcsolatos feladatokat megoldani számításal. Legyen képes a fékekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számításal. Legyen képes a csövekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számításal. Tudja – a fogazat lefejtésének elvét – az általános, egyenes, hengeres külső fogazatot, – az elemi ferde, hengeres külső fogazatot, – az elemi, egyenes kúpfogazatot, – a fogaskerek geometriai jellemzőinek meghatározását, – a fogaskerek gyártását, – a fogaskerek mérését, – a fogaskerek szilárdsági méretezését. Legyen képes a fogaskerekkel kapcsolatos összetett feladatokat számításal megoldani. Ismerje – az általános, egyenes, hengeres külső fogazatú hajtást, – az elemi ferde, hengeres külső fogazatú hajtást, – az elemi, egyenes kúpfogazatú hajtást, – a lánchajtás méretezését, ellenőrzését, szerelését, – a karmos és bütykös mechanizmusokat, – az ékszíjhajtás szerelését és méretezését, szabványos ékszíjak kiválasztása szabványokból, – az ipari hajtóműveket: – a feladatait, típusait,

	– a gördülőcsapágyak fajtáit, – a gördülőcsapágy-táblázatok használatát, – a gördülőcsapágyak beépítését, illesztését és kenését, – gördülőcsapágyak tömítési és porvédelmi megoldásait, – a különleges gépiparban használatos csapágyazásokat Ismerje a tengelykapcsolókat: – a tengelykapcsolók feladatát, kiválasztásának általános szempontjait, – az erőzáró és alakzáró tengelykapcsolókat, – a merev tengelykapcsolókat, – a kiegyenlítő tengelykapcsolókat, – a rugalmas tengelykapcsolókat, – oldható kapcsolókat, – a különleges tengelykapcsolókat. Legyen képes a tengelykapcsolókkal kapcsolatos számítási feladatokat elvégezni. Ismerje a rugókat: – a rugók feladatát, rugóállandó, rugómerevség fogalmát, – a rugókarakterisztikákat, – a rugók fajtáit és igénybevételeket, – a rugók anyagát és gyártását, – a különleges rugókat. Ismerje a lengéscsillapítókat, a lengéscsillapítók feladatát, csoportosításukat. Ismerje a fékeket – a fékek feladatát, csoportosításukat, – az egy-és kétpofás fékeket, – a szalagfékeket, – a kúpos féket, – a tárcsás féket, – a lemezes fékeket, – a fékek működtetési módjait. Legyen képes a fékekkel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Ismerje a csöveket és csőszerelvényeket: – a csövek és csőszerelvények üzemviteli paramétereit, – a csövek anyagait és gyártását, – a csökötéseket és csőídomokat, – a csővezetékek áramlástan és szilárdsági méretezését, csővastagság meghatározását, – a csőszerelvényeket. Legyen képes a csövekkel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással.	– a fokozatos, illetve a fokozat nélküli szabályozás lehetőségeit, – a fokozati tényező fogalmát. Legyen képes a hajtások méretezésével és a hajtóművekkel kapcsolatos összetett számításokat elvégezni.

	Ismerje a fogaskereket: – fogaskerek típusait, fajtáit, – fogaskerek jellemző részeit, – az evolvenst mint fogprofilt, valamint az evolvens kapcsolódási jellegzetességeit, – az alámetszést, határfogszámot, – a modul fogalmát, – az elemi, egyenes, hengeres külső és belső fogazatot, – a kompenzált, egyenes, hengeres külső fogazatot, – a fogaskerek geometriai jellemzőinek meghatározását, – tönkremeneteli módokat, – fogaskerek anyagait. Legyen képes a fogaskerekkel kapcsolatos feladatokat számítással megoldani. Ismerje a nyomatékszármaztató hajtásokat: – a hajtástechnikai alapösszefüggéseket, teljesítmény, nyomaték, fordulatszám összefüggéseit, – az áttétel fogalmát, kiszámításának módjait, – a kényszerkapcsolatú hajtásokat, a kapcsolódás feltételeit: – a fogaskerék hajtást: – az elemi, egyenes, hengeres külső és belső fogazatú hajtást, – a kompenzált, egyenes, hengeres külső fogazatú hajtást, – a hengeres csigahajtást, méretezését, hatásfokát, – a lánc hajtást, – a lánc hajtás kialakítását, gépelemeit, elrendezési megoldásait, – a súrlódásos hajtásokat: – párhuzamos tengelyű, hengeres külső és belső dörzskerék hajtást, – merőleges tengelyű hengeres dörzskerék hajtást, – a dörzshajtás ellenőrzését, karbantartását, – laposszíj-hajtást, működési elvét, jellemzőit, méretezését, – szíjhajtás gépelemeit, – ékszíjhajtást, ékszíjakat, – az ipari hajtóműveket: – a feladatait, típusait, – a fokozatos, illetve a fokozat nélküli szabályozás lehetőségeit, – a fokozati tényező fogalmát. Legyen képes dörzskerék hajtás, laposszíj-hajtás és fogaskerék hajtás méretezésével kapcsolatos számításokat elvégezni.	

3. Műszaki mérés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

3.1. Gépészeti alpmérések	Tudja a gépészeti alpmérések alapfogalmait: - a mérés, ellenőrzés fogalmát, - a mérés folyamatát, - a mérési módszereket, - a mértékegységeket, - a tűrést, az illesztést. Ismerje a mérési dokumentumokat: - a mérési utasítást, - a mérési jegyzőkönyvet, - a műszaki rajzok készítésének lépéseit, olvasását, értelmezését. Ismerje a mérés eszközeit: - a mérőeszközök csoportosítását, - az értékmutató műszerek kijelző elemeit, - a mérőeszközök (műszerek) metrológiai jellemzőit, - a mérőeszközök kiválasztásának szempontjait, - a mérési segédeszközöket. Ismerje a mérési hibákat, azok csoportosítását, keletkezését, megelőzését. Legyen képes bemutatni - a hosszmeretek mérését, ellenőrzését, - a hossz mérés eszközeinek csoportosítását, - az egyszerű hosszúságmérő eszközöket, - az egyértékű mértékeket, - a tolómérőt, - a mikrométert, - a mérőórát. Ismerje a szögek mérését és ellenőrzését - a szögmértékeket, - a mozgószáras szögmérőket, - a szögmérést közvetett eljárással, - a kúpszögmérést. Tudja a felületi érdesség ellenőrzését, mérését.	Legyen képes bemutatni - a finomtapintókat, - az optikai hossz mérő-eszközöket. Ismerje a szögmérést optikai úton. Tudja az alak- és helyzetpontosság mérését, ellenőrzését: - egyenesség, - síklapúság, - köralak, - hengeresség, illetve - párhuzamosság, - merőlegesség, - hajlásszög, - ütés.
3.2. Anyagvizsgálatok	Ismerje az anyaghibákat feltáró vizsgálatokat: - a jellegzetes hibákat, - a hibakimutatás lehetőségeit, - a darab felületén lévő hibák kimutatására alkalmas vizsgálatokat: - vizuális megfigyelést, - mágneses repedés vizsgálatot, - penetráló folyadék vizsgálatot, - a belső hibák kimutatására alkalmasakat: - röntgen vizsgálatot, - γ sugárzó izotópos vizsgálatot, - ultrahangos vizsgálatot.	Ismerje a metallográfiai, fémtani vizsgálatokat: - a nem fémes zárványok meghatározását acélokban: - lépcsős próbát, - kéktöret próbát, - a Baumann-féle kénlenyomatot, - a maratásos vizsgálatokat, - az edzett töretprobát.

	Tudja a mechanikai tulajdonságok vizsgálatát: - a szilárdsági vizsgálatokat és az azokkal meghatározható jellemzőket, a vizsgálatok jegyzőkönyvezését (legyen képes ezekkel kapcsolatos számításokat elvégezni, a velük kapcsolatos diagramokat értelmezni): - szakítóvizsgálat, - nyomóvizsgálat, - hajlító vizsgálat, - ütve-hajlító vizsgálat, - a keménységméréseket és az azokkal meghatározható jellemzőket, a vizsgálatok jegyzőkönyvezését (legyen képes ezekkel kapcsolatos számításokat elvégezni, a velük kapcsolatos diagramokat értelmezni): - statikus vizsgálatokat (Brinell-féle, Vickers-féle, Rockwell-féle), - dinamikus vizsgálatokat (Poldi-féle, Shore-féle). Ismerje a technológiai tulajdonságok vizsgálatát és az azokkal meghatározható jellemzőket: - melegalakíthatósági vizsgálatok, - hidegalakíthatósági vizsgálatok, - mélyhúzás, - csészehúzás, - huzalok csavaró vizsgálat, - hajlító vizsgálat, - hajtogató vizsgálat, - fémcsövek alakíthatóságának vizsgálat, - edzhetőségi vizsgálat.	
3.3. Összetett mechanikai-, technológiai vizsgálatok		Ismerje a sorozatmérés fogalmát, jellemzőit: - átlag, - szórás, - hisztogram, - redukált hisztogram, - empirikus sűrűségfüggvény, - eloszlásfüggvény. Tudjon mérőhasábokkal külső és belső méreteket meghatározni: - párhuzamos felületek távolsága, - furat mérete, - csapok mérete, - magasság mérése lépcsős munkadarabok esetén. Ismerje az idomszerek, kaliberek, etalonok szerepét a mérési folyamatban. Ismerje a munkadarabok geometriai méreteinek meghatározásának lehetőségeit:

		- közvetlen, - közvetett mérési eljárások, - összehasonlító mérés. Ismerje a menetek mérését: - külső átmérő, - magátmérő, - középméret, - menetemelkedés, - menetszelvényszög mérése. Ismerje a fogaskerek jellemző paramétereinek meghatározását: - alaposztásmérés, - fogvastagság mérése, - profilmérés, - ütésvizsgálat. Ismerje a szerszámgépek sajátosságai méréseit: - egyenesvonalúság, - síkszerűség, - párhuzamosság, egyenlőség és egybeesés, - merőlegesség, - forgás ellenőrzése.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Vonatkozó szabványok a feladatba építve	NINCS	Vonatkozó szabványok a feladatba építve	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			15 perc
Feladatlap			Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
Teszt és kifejtő feladatok	Szerkesztést igénylő feladatok	Számítást igénylő feladatok	
25 pont	25 pont	50 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok teszt és kifejtő feladatokból, szerkesztést igénylő feladatokból és számítási feladatokból állnak:

- a teszt és kifejtő feladatok száma: 10-15 db, aránya 25%,
- a szerkesztést igénylő feladatok száma: 1-3 db, aránya 25%,
- a számítást igénylő feladatok száma: 5-8 db, aránya 50%.

A teszt feladatok lehetnek

- igaz/hamis állítások: minden egyes állításról el kell dönteni annak logikai értékét. A helyes logikai értékért jár a pont.
- igaz/hamis állítás indoklással: minden egyes állításnak el kell dönteni a logikai értékét és a hamis választ indokolni is kell. A jó logikai értékért és a jó indoklásért is jár pont.
- egyszerű feleletválasztás: egy megadott kérdésre ki kell választani a megadott válaszok közül az egyetlen helyes választ. A jól megjelölt válaszáért jár a pont.
- hibajavítás: a feladat alapja összefüggő szöveg vagy egy-egy mondat, amelyben hibás állítások is szerepelnek. Fel kell ismerni a hibá(ka)t és a feladatleírásnak megfelelően ki kell javítani azokat. A jól kijavított hibáért jár a pont.
- hibakeresés: a feladat alapja összefüggő szöveg vagy egy-egy mondat, amelyben hibás állítás(ok) is szerepelnek. Fel kell ismerni a hibá(ka)t és megjelölni azokat. Minden jól megjelölt hibáért jár a pont. Téves jelölés pontlevonással jár.
- kiválasztás (halmozás): egy megadott kérdésre ki kell választani a megadott válaszok közül a helyes válaszokat. A jól megjelölt válaszokért jár a pont. Hibás válasz megjelölése pontlevonással jár.

A kifejtő feladatok, az alábbi feladattípusok lehetnek:

- felsorolás: a kérdésben meghatározott fogalomhoz, jelenséghez, folyamathoz kapcsolódó 3-4 szöveges adat megadása. Minden helyes felsorolásért jár a pont.
- rövid kifejtés: a téma kifejtését maximum 3-4, egymáshoz logikailag kapcsolódó mondat jelenti. A tartalom és a logikai kapcsolat is pontot jelent.
- fogalommeghatározás: a tartalmilag helyes meghatározásért jár a pont.

A szerkesztést igénylő feladatok az alábbi grafikai típusok lehetnek:

- szerkesztési feladatok,
- rajzkiegészítések,
- szabadkézi vázlatok,
- reprodukálás,
- szabadkézi rajz.

A számítást igénylő feladatok egyszerű vagy összetett feladatok lehetnek. Az egyszerű feladatok legfeljebb 2-3 lépésben megoldhatók képletösszevonás nélkül. Az egyszerű feladatokkal megszerezhető pontszám az írásbeli pontszámának 15–20%-a. Az összetett feladatok bonyolultságát több lépés vagy mélyebb ismeretanyag jelzi.

A megoldást a feladatban közölt ábra, táblázat segítheti.

Az írásbeli vizsga az alábbiakban felsorolt témakörök átfogó számadása alapján történik a táblázatban meghatározott arányok szerint:

Írásbeli vizsgarész	Témakörök	Aránya
1. rész - tesztfeladatok, melyek az alábbi feladattípusok lehetnek: - igaz/hamis állítás, - igaz/hamis állítás indoklással, - egyszerű feleletválasztás, - hibajavítás,	Munkabiztonság, tűzvédelem, környezetvédelem. Gépészeti anyagok. Műszaki mechanika. Gépészeti technológiák. Gépelemek. Geometriai mérések. Anyagvizsgálatok. Műszaki ábrázolás.	25%

- hibakeresés, - kiválasztás (halmozás), - kifejtő feladatok, melyek az alábbi feladattípusok lehetnek: - felsorolás, - rövid kifejtés, - fogalommeghatározás.		
2. rész - szerkesztést igénylő feladatok, melyek az alábbi grafikai típusok lehetnek: - szerkesztési feladatok, - rajzkiegészítések, - szabadkézi vázlatok, - reprodukálás, - szabadkézi rajz.	Műszaki ábrázolás.	25%
3. rész - számítást igénylő egyszerű feladatok - számítást igénylő összetett feladatok	Műszaki mechanika. Gépészeti technológiák. Gépelemek. Anyagvizsgálatok.	50%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott alábbi témaköröknek: műszaki ábrázolás, gépészeti anyagok, műszaki mechanika, gépészeti technológiák, gépelemek, geometriai mérések, anyagvizsgálatok.

Témakörök:

„A” feladat: gépészeti anyagok, gépészeti technológiák, geometriai mérések, anyagvizsgálatok.

„B” feladat: műszaki mechanika, gépelemek.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

Az „A” feladat kitűzése során a témák javasolt aránya:

- gépészeti technológiák 50-60%,
- gépészeti anyagok 20-25%,
- geometriai mérések, anyagvizsgálatok együtt 20-25%.

A „B” feladat kitűzése során a témák javasolt aránya:

- műszaki mechanika 50%,
- gépelemek 50%.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
240 perc			20 perc
Feladatlap			Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
Teszt és kifejtő feladatok	Szerkesztést igénylő feladatok	Számítást igénylő feladatok	
25 pont	25 pont	50 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatok teszt és kifejtő feladatokból, szerkesztést igénylő feladatokból és számítási feladatokból állnak:

- a teszt és kifejtő feladatok száma: 10-15 db, aránya 25%,
- a szerkesztést igénylő feladatok száma: 1-3 db, aránya 25%,
- a számítást igénylő feladatok száma: 4-6 db, aránya 50%.

A teszt feladatok lehetnek:

- igaz/hamis állítások: minden egyes állításról el kell dönteni annak logikai értékét. A helyes logikai értékért jár a pont.
- igaz/hamis állítás indoklással: minden egyes állításnak el kell dönteni a logikai értékét és a hamis választ indokolni is kell. A jó logikai értékért és a jó indoklásért is jár pont.
- egyszerű feleletválasztás: egy megadott kérdésre ki kell választani a megadott válaszok közül az egyetlen helyes választ. A jól megjelölt válaszáért jár a pont.
- hibajavítás: a feladat alapja összefüggő szöveg vagy egy-egy mondat, amelyben hibás állítások is szerepelnek. Fel kell ismerni a hibá(ka)t és a feladatleírásnak megfelelően ki kell javítani azokat. A jól kijavított hibáért jár a pont.
- hibakeresés: a feladat alapja összefüggő szöveg vagy egy-egy mondat, amelyben hibás állítások is szerepelnek. Fel kell ismerni a hibákat és megjelölni azokat. Minden jól megjelölt hibáért jár a pont. Téves jelölés pontlevonással jár.
- kiválasztás (halmozás): egy megadott kérdésre ki kell választani a megadott válaszok közül a helyes válaszokat. A jól megjelölt válaszokért jár a pont. Hibás válasz megjelölése pontlevonással jár.

A kifejtő feladatok, az alábbi feladattípusok lehetnek:

- felsorolás: a kérdésben meghatározott fogalomhoz, jelenséghez, folyamathoz kapcsolódó 3-4 szöveges adat megadása. Minden helyes felsorolásért jár a pont.
- rövid kifejtés: a téma kifejtését maximum 3-4, egymáshoz logikailag kapcsolódó mondat jelenti. A tartalom és a logikai kapcsolat is pontot jelent.
- fogalommeghatározás: a tartalmilag helyes meghatározásért jár a pont.

A szerkesztést igénylő feladatok az alábbi grafikai típusok lehetnek:

- szerkesztési feladatok,
- rajzkiegészítések,
- szabadkézi vázlatok,
- reprodukálás,
- szabadkézi rajz.

A számítást igénylő feladatok összetett feladatok. A feladat összetettségét lépések, számítások sorozata, illetve emelt szintű ismeretanyag jelzi. A megoldást a feladatban közölt ábra, táblázat segítheti.

Az írásbeli vizsga az alábbiakban felsorolt témakörök átfogó számadása alapján történik a táblázatban meghatározott arányok szerint:

Írásbeli vizsgarész	Témakörök	Aránya
1. rész - tesztfeladatok, melyek az alábbi feladattípusok lehetnek: - igaz/hamis állítás, - igaz/hamis állítás indoklással, - egyszerű feleletválasztás, - hibajavítás, - hibakeresés, - kiválasztás (halmozás),	Munkabiztonság, tűzvédelem, környezetvédelem. Gépészeti anyagok Műszaki mechanika Gépészeti technológiák Gépelemek Geometriai mérések Anyagvizsgálatok Műszaki ábrázolás	25%

- kifejtő feladatok, melyek az alábbi feladattípusok lehetnek: - felsorolás, - rövid kifejtés, - fogalommeghatározás.		
2. rész - szerkesztést igénylő feladatok, melyek az alábbi grafikai típusok lehetnek: - szerkesztési feladatok, - rajzkiegészítések, - szabadkézi vázlatok, - reprodukálás, - szabadkézi rajz.	Műszaki ábrázolás	25%
3. rész - számítást igénylő egyszerű feladatok - számítást igénylő összetett feladatok	Műszaki mechanika Gépészeti technológiák Gépelemek Anyagvizsgálatok	50%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételek sorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot tudásáról. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott alábbi témaköröknek: műszaki ábrázolás, gépészeti anyagok, műszaki mechanika, gépészeti technológiák, gépelemek, geometriai mérések, anyagvizsgálatok, összetett mechanikai- és technológiai vizsgálatok.

A tétel jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

Témakörök:

„A” feladat: gépészeti anyagok, gépészeti technológiák geometriai mérések, anyagvizsgálatok, összetett mechanikai- és technológiai vizsgálatok

„B” feladat: műszaki mechanika, gépelemek

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

Az „A” feladat kitűzése során a témák javasolt aránya:

- gépészeti technológiák 50-60%,
- gépészeti anyagok 20-25%,
- geometriai mérések, anyagvizsgálatok, összetett mechanikai- és technológiai vizsgálatok együtt 20-25%.

A „B” feladat kitűzése során a témák javasolt aránya:

- műszaki mechanika 50%,
- gépelemek 50%.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

MECHATRONIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A mechatronikai ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a IX. Gépészet ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 523 04 Mechatronikai technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Kommunikáció szakmai nyelven	Tudja megfelelő helyen és módon alkalmazni a szakmai fogalmakat.	Legyen képes írásbeli számítási feladatok megoldása során is szakszerű, pontos megfogalmazásokat használni.

	Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.	Legyen képes a szóban és írásban feltett kérdéseket megérteni és megválaszolni, a válasza lényegretörő, szakszerű.
1.2. A szakmai fogalmak használatával az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes önálló előadásmóddal a szakmai kifejezések helyes alkalmazására.	Legyen képes önálló előadásához értelmező megjegyzéseket hozzáfűzni kérdések esetén.

2. Ismeretek adaptív alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Ismeretek alkalmazása	Tudja összekötni az elméletben elsajátított ismereteit a gyakorlati alkalmazásokkal. Lássa át adott helyzetben a témához kapcsolódó összefüggéseket.	Tudja mozgósítani ismereteit újszerű probléma megoldásához.
2.2. Információ források kezelése	Tudja rendszerezni a kapott információkat. Tudja alkalmazni az információkat az adott feladatokhoz.	Tudja megkülönböztetni a probléma megoldásához szükséges információkat és a megoldáshoz nem szükséges információkat.

3. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Elvonatkoztatás képessége	Ismerje fel a tények és törvényszerűségek közötti összefüggéseket. Tudja alkalmazni a felismert összefüggéseket.	Legyen képes a probléma rendszerezett, logikusan egymásra épülő megoldására és ez jelenjen meg feleletében, valamint feladatmegoldásaiban. A megoldások leírása hűen tükrözze gondolatmenetét.
3.2. Lényegkiemelés	Legyen képes lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetésére. Legyen képes információk szétválogatására szakmai szempontok alapján.	Legyen képes a kapott információkat szakmai szempontok alapján feldolgozni.

4. Szakmai számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szakmai összefüggések, képletek, mértékegységek értelmezése	Ismerje az alapvető törvényszerűségeket. Legyen képes a feladat megoldásához szükséges képletek kiválasztására. Tudja használni a megfelelő mértékegységeket.	Tudjon összetett feladatok esetén logikai kapcsolatot találni az egyes részfeladatok között.
4.2. A szakmai összefüggések, képletek, mértékegységek használata	Legyen képes a képletekbe történő pontos behelyettesítés elvégzésére, az egyenletek rendezésére. Legyen képes a mértékegységek átváltására, az SI helyes használatára.	Tudjon normál alakkal számolni. Legyen képes az SI mértékegységrendszerrel eltérő, gyakorlatban használatos mértékegységek helyes használatára.

4.3. A szakmai követelményeknek megfelelő pontosságú számolás	Tudjon zsebszámológéppel a precedencia szabályok betartásával számolni. Tudja alkalmazni a kerekítés szabályait.	Tudja a pontos érték megadását normál alakban és prefixumokkal. Legyen képes a mértékegységtől függő szükséges pontosság megadására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Munkavédelem

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Munkabiztonság	Tudja a munkavédelem - célját, alapfogalmait, területeit, - szervezeti és jogi kérdéseit. Ismerje - a munkavégzés tárgyi és személyi feltételeit, - a munkahelyen alkalmazott biztonsági jelzéseket. Tudja - a baleset és a munkabaleset fogalmát, fajtáit, - a munkabalesetek bejelentését, nyilvántartását és kivizsgálását. Ismerje - a veszélyforrások kialakulását, - a foglalkozási ártalmak fajtáit. Ismerje - az egyéni és kollektív védelmet, - a személyi védőfelszerelésekkel szemben támasztott követelményeket. Ismerje a munkavédelmi oktatással kapcsolatos előírásokat, annak dokumentálását. Tudja a kézi és gépi anyagmozgatást, az anyagtárolás szabályait. Tudja a villamos berendezések üzemeltetésének biztonsági szabályait.	Ismerje - a munkahelyi klíma tényezőit, - a munkahelyek megvilágításával kapcsolatos előírásokat, - a színek kialakítását. Ismerje a kockázatelemzés fogalmait, kockázatértékelést. Ismerje a munkavédelmi oktatással kapcsolatos előírásokat, annak dokumentálását. Ismerje a munkaegészségüggyel kapcsolatos előírásokat.
1.2. Tűzvédelem	Tudja meghatározni - az égés feltételeit, az anyagok éghetőségét, - a tűzveszélyességi osztályokat, tűzveszélyes anyagokat, - a tűzjelzés módjait, teendőket tűz esetén, - a tűzoltás lehetőségeit, a tűzoltó eszközöket, - a gépek, berendezések tűzvédelmi előírásait, - a tüzelő- és fűtőberendezések elhelyezésének tűzvédelmi előírásait, - a műszaki mentést.	Ismerje a tűzvédelmi szabályzatot.

1.3. Környezetvédelem	Ismerje - a környezetvédelem területeit, - a környezetszennyezés eseteit, fajtáit, a védekezés lehetséges módjait, - az épített környezet védelmét, - a természetvédelmet, - a víz jellemzőit, a vízszennyezést, - a levegő jellemzőit, a levegőszennyezést, - a hulladékok keletkezését, csoportosítását eredetük, halmazállapotuk, illetve fajtájuk szerint, - a szelektív hulladékgyűjtést, tárolást, - a hulladékok feldolgozását, újrahasznosítását, - a veszélyes hulladékok fogalmát, megkülönböztetett kezelését, tárolását, szállítását.	Ismerje - a globális felmelegedést és hatását a földi életre, - a hulladékok végleges elhelyezését.

2. Mechatronikai alapozó feladatok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Géprajz	Ismerje a rajztechnikai alapszabványokat, előírásokat. Legyen képes a síkmértani szerkesztéseket, lemeztárgy szerkesztett rajzát elkészíteni. Tudja a sík- és térmértan közös alapfogalmait. Ismerje az egy, kettő és három képsík képsíkrendszer felépítését, fogalom- és jelölésrendszerét. Ismerje a térelemeket, és legyen képes azokat a képsíkokon ábrázolni. Ismerje az illeszkedés (pont-egyenes) és metszés (egyenes-egyenes) alapeseteit. Ismerje kitérő egyenesek esetében a láthatóság eldöntését. Ismerje az európai vetítési rendszert és a vetületrendet. Tudja a vetületi ábrázolás szabályrendszerét, és legyen képes ilyen ábrázolási módokra. Ismerje a síklapú testeket és a forgástesteket, és legyen képes ezeket ábrázolni. Ismerje a szabályos síklapú és forgástestek síkmetszésével létrejövő metszeti idomokat. Legyen képes a kocka, az egyenes hasáb, a gúla, a henger és a körkúp síkmetszésének szerkesztésére. Tudja az axonometrikus ábrázolást, és legyen képes csonkolt kocka és hasáb ábrázolására. Legyen tisztában az áthatás, áthatási vonal, áthatási görbe fogalmával.	Ismerje a technológiai dokumentációk fogalmát, tartalmát. Ismerje a gépészeti technológiai dokumentációkat, mint információhordozókat, azok formai és tartalmi követelményeit. Ismerje a rajztechnikai megoldásokat. Ismerje a valódi nagyság meghatározásának módszereit. Legyen képes a síkmetszések szerkesztésére. Ismerje a síklapokkal határolt testek felületi hálójának szerkesztését. Ismerje a forgástestek palástkiterítésének szerkesztését. Ismerje az axonometrikus ábrázolást és legyen képes ilyen ábrázolási módokra. Ismerje a síklapú testek áthatását. Ismerje a forgástestek áthatását. Ismerje a síklapú test és forgástest áthatását. Legyen képes áthatások szerkesztésére. Ismerje a felületi érdesség és az egyenetlenségmagasság kapcsolatát leíró összefüggést. Tudja a felületi érdesség geometriai jellemzőit rajzvázlattal bemutatni. Ismerje és legyen képes alkalmazni a felületi minőség, a felületkikészítés és a hőkezelés megadására szolgáló rajzjeleket. Ismerje a jelképes ábrázolásokat, és legyen képes azokat alkalmazni alkatrészrajzokon és összeállítási rajzokon: - a rugók ábrázolását, - a gördülőcsapágyak ábrázolásának módjait,

	Ismerje a síklapú testek és a forgástestek áthatását. Ismerje a síklapú test és forgástest áthatását. Ismerje fel az áthatásokat alkatrészejazokon. Ismerje az összeállítási és részletrajzokat. Tudja - a metszet és a szelvény fogalmát, - a metszet- és szelvényábrázolások formai követelményrendszerét, - a metszetek csoportosítását (egyszerű és összetett metszetek), - a különleges metszeti ábrázolásokat, - a szelvények fajtáit és elhelyezési lehetőségeit a rajzokon, - a metszet és szelvény alkalmazásának szabályait. Legyen képes metszetek és szelvények ábrázolására. Ismerje a géprajzi egyszerűsítéseket, különleges ábrázolási módokat. Ismerje - a méretmegadás formai követelményrendszerét, - a mérethálózat felépítését, különleges méretmegadásokat, - a mérethálózat fogalmát, a méretek típusait, - a mérethálózat felépítésének elveit. Legyen képes alkatrészejazokon mérethálózatot készíteni. Tudja a felületi minőség fogalmát, a felület egyenetlenségeit. Ismerje a felületi érdesség geometriai jellemzőit. Ismerje és legyen képes alkalmazni a felületi minőség megadására szolgáló rajzjeleket. Tudja és alkalmazza a tűrések és illesztések jelölésrendszerét. Ismerje és tudja használni a tűréstáblázatokat, és legyen képes a táblázatok alapján illesztési számítási feladatok megoldására alaplukrendszerben és alapcsap rendszerben. Ismerje az alak- és a helyzettűrések fajtáit és jelöléseit, legyen képes azokat értelmezni, illetve megadni adott alkatrészejazon. Ismerje a jelképes ábrázolásokat, és legyen képes értelmezni azokat alkatrészejazokon és összeállítási rajzokon: - a rugók ábrázolása, - a gördülőcsapágys ábrázolásának módjai, - a hegesztett kötések ábrázolása, - a hegesztési varratok jellemzői, rajzjelei, - a hegesztett kötések rajzi jelölései, méretmegadásai, - a forrasztott és ragasztott kötések jelölései, - a nem oldható kötések jelképes ábrázolásai, - a fogazott alkatrészek (fogaskerek)	- a hegesztett kötések ábrázolását, - a hegesztési varratok jellemzőit, rajzjeleit, - a hegesztett kötések rajzi jelöléseit, méretmegadásait, - a forrasztott és ragasztott kötések jelöléseit, - a nem oldható kötések jelképes ábrázolásait, - a csövek és csökötések bemutatását, ábrázolásait, - a csövezetékek rajzjeleit. Ismerje a munka tárgyára, céljára vonatkozó rajzdokumentumokat. Ismerje az összeállítási rajzok követelményeit. Legyen képes összeállítási rajzok elemzésére.

	műhelyrajzának követelményei, - csövek és csökötések bemutatása, ábrázolásai. Ismerje a jelképes ábrázolásokat, és legyen képes értelmezni és alkalmazni azokat alkatrészrajzokon és összeállítási rajzokon: - a csavarmenetek és csavarok jelképes ábrázolása, - az orsómenet és anyamenet jelölése, - a csavarmenetek méretmegadása, - a bordás tengelykötés és ábrázolása, - a fogazott alkatrészek jelképes ábrázolásai, - a fogazatok jellemző adatai, méretei, Ismerje a műhelyrajzok fajtáit és jellemzőit, követelményeit. Tudja a rajzkészítési és rajkszámozási rendszereket.	
2.2. Anyagismeret és technológia	Ismerje - az anyagok mikroszerkezetét, - a mikroszerkezet és a tulajdonságok kapcsolatát, - a fémek kötési anyagok tulajdonságait. Tudja - az ipari anyagok csoportosítását, - alkalmazásuk szerint, - a halmazállapotuk szerint, - az eredetük szerint, - felhasználás szerint. Tudja - az anyagok tulajdonságait, - a fizikai tulajdonságokat, - a kémiai tulajdonságokat, - a mechanikai tulajdonságokat, - a technológiai tulajdonságokat. Tudja - a fémek és az ötvözetek tulajdonságait, - a színtémek (tisztá fémek) tulajdonságait, - a színtémek kristályosodását, - az ötvözetek kristályosodását, - az egyensúlyi diagramokat, - a Fe-Fe₃C diagramot. Ismerje az ipari vasötvözeteket: - az acélok és az öntöttvasak csoportosítását, felhasználási területeiket, - a hűtési sebesség hatását az acélok szövetszerkezetére, tulajdonságaira, - az ötvözőelemek hatását az acélok szövetszerkezetére, tulajdonságaira,	Tudja az ikerdiagramot. Tudja a szennyezők hatását az acélok szövetszerkezetére és tulajdonságaira. Tudja az anyagok hőtechnikai jellemzőit. Ismerje az öntészeti vasak hőkezeléseit: - szürkevas hőkezeléseit: feszültségcsökkentő izzítás, lágyítás, keményítő hőkezelések, szívósságfokozó hőkezelések, - fehérvas hőkezelése: temperálás (fekete, fehér). Ismerje az ón, ólom és a horgany ötvöző anyagait, ötvözeteinek osztályozását és jelöléseit az MSZ és EN szerint. Tudja a kenőanyagok alkalmazási területeit. Ismerje a korrózió fajtáit. Ismerje a szabvány fogalmát, a magyar és a nemzetközi szabványok jelölését. Ismerje az anyagkiválasztás műszaki, gazdasági szempontjait, az anyagok kikeresését táblázatokból és szabványokból. Tudja a gépi forgácsolás: - alapeljárások gépeit, - mozgásviszonyait. Tudja a forgácsképződés mechanizmusát. Ismerje a csúcsesztergák felépítését, az egyes egységek feladatait. Ismerje az esztergagépeken - a munkadarab befogását, - a szerszám befogását. Ismerje a jellegzetes esztergálási műveleteket: - menetesztergálást, - alakesztergálást, - rovátkolást, recézést.

	- a legfontosabb acélfajták alkalmazási területeit, kiválasztás szempontjait. Tudja - a hőkezelés fogalmát, feladatát, célját, - a hőkezelés szakaszait, - a hőkezelések csoportosítását. Tudja az ipari vasötvözetek hőkezeléseit: - az acélok hőkezeléseit: - a teljes keresztmetszetű hőkezeléseket: - egyenműsítő hőkezelések: feszültségcsökkentés, újrakristályosítás, lágyítás, diffúziós izzítás, - keményítő hőkezelések: martenzites (közönséges) edzés, különleges edzés, - szívósságfokozó hőkezelések: nemesítés, normalizálás, patentírozás, - a felületi hőkezeléseket: - összetételt nem változtató módszerek: lángedzés, indukciós edzés, mártóedzés, - összetételt változtató: betétedzés, nitridálás. Ismerje az acélok és a vas- és acélöntvények osztályozását és jelöléseit a MSZ és EN szerint. Ismerje a nem vasalapú fémes szerkezeti anyagokat: - a könnyűfémeket és ötvözteiket (alumínium, magnézium, titán), - a nehézfémeket és ötvözteiket (fekete fémeket és ötvözteiket: nikkel, szilícium, mangán, króm, volfrám, vanádium; színesfémeket és ötvözteiket: réz, ón, ólom, horgany). Ismerje - az alumínium ötvöző anyagait, ötvözteinek osztályozását és jelöléseit az MSZ és EN szerint, - a réz ötvöző anyagait, ötvözteinek osztályozását és jelöléseit az MSZ és EN szerint. Ismerje a szinterelt szerkezeti anyagokat. Ismerje a hőre keményedő és a hőre lágyuló műanyagokat (természetes alapú műanyagokat, mesterséges alapú műanyagokat) és a műanyagok feldolgozási technológiáit. Ismerje a kenőanyagokat. Tudja a gépi forgácsolás - alapfogalmait, - módjait. Ismerje - alapeljárások gépeit, - mozgásviszonyait.	

	Tudja az esztergálás - technológiáját, - a munkafolyamatainak mozgásviszonyait, - szerszámain, - technológiai adatainak meghatározását, Ismerje a csúcsesztergák felépítését. Tudja a forgácsolási paraméterek közötti összefüggéseket. Ismerje a csúcsesztergákon - a munkadarab befogását, - a szerszám befogását. Ismerje az esztergakések fajtáit, részeit, élszögeit. Ismerje a jellegzetes esztergálási műveleteket: - hosszesztergálást, - síkesztergálást, - kúpesztergálást. Legyen képes elvégezni az esztergálás forgácsolástechnológiai számításait.	
2.3. Gépelemek	Ismerje a gépelemek fogalmát, csoportosítását. Ismerje a gépészet területén alkalmazott oldható és nem oldható kötési módokat. Tudja a csavarokat és csavarkötéseket: – a csavarok funkcióját és fajtáit, – a menetprofilokat és a jellemző méreteket, – az erőhatásokat és nyomatékokat a csavarmenetekben, – a csavarkötés meghúzási nyomaték-szükségletét, – mozgató orsók emelési nyomaték-szükségletét, – a kötőcsavarok szilárdsági méretezését, – a csavarok anyagát és gyártását, – a szabványos csavarokat, csavaranyákat és csavarbiztosításokat. Legyen képes a csavarokkal és csavarkötésekkel kapcsolatos egyszerűbb feladatokat megoldani számítással. Ismerje a szeg- és csapszegkötések kialakítása, méretezése. Ismerje a forgó alkatrészek oldható kötéseit: – az ékkötéseket, – a reteszkötéseket, – a kúpos kötést, – a bordás és profilos tengelykötéseket. Legyen képes ék- és reteszkötéssel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Ismerje a szegecsket és szegecskötéseket: – a szegecskötés készítését és a szegecsfajtákat, – a kötés kialakításának módjai. – a szegecskötés igénybevételét és méretezését,	Legyen képes a csavarokkal és csavarkötésekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Legyen képes a forgó alkatrészek oldható kötéseivel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Legyen képes a szegecskötésekkel és szegecskötésekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Legyen képes a hegesztett, forrasztott és ragasztott kötés szilárdsági méretezését elvégezni. Legyen képes a sajtoltsági és a zsugorkötés szilárdsági számításait elvégezni. Legyen képes rugókkal kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Legyen képes a csövekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Ismerje a tengelyeket: – a statikus méretezést hajlításra, – a statikus méretezést csavaró igénybevételre, – a statikus méretezés összetett igénybevételre, – az ismétlődő igénybevételű tengelyeket, – az ismétlődő igénybevételű tengelyek méretezésének módszereit, – a tengely kritikus fordulatszámát. Legyen képes a tengelyekkel kapcsolatos összetett feladatokat számítással megoldani. Ismerje a sikló- és gördülőcsapágyakat: – a Stribeck-diagramot, – a különleges gépiparban használatos csapágyazásokat.

	– a különleges szegecseket. Legyen képes a szegecsekkel és szegecskötésekkel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Ismerje a hegesztett, forrasztott és ragasztott kötéseket. Tudja a sajtolt és zsugorkötések illesztési előírásait. Ismerje a rugókat: – a rugók feladatát, rugóállandó, rugómerevség fogalmát, – a rugókarakterisztikákat, – a rugók fajtáit és igénybevételüket, – a rugók anyagát és gyártását, – a különleges rugókat. Ismerje a lengéscsillapítókat, a lengéscsillapítók feladatát, csoportosításukat. Ismerje a csöveket és csőszerelvényeket: – a csövek és csőszerelvények üzemviteli paramétereit, – a csövek anyagait és gyártását, – a csököket és csőidomokat, – a csővezetékek áramlástan és szilárdsági méretezését, csővastagság meghatározását, – a csőszerelvényeket. Legyen képes a csövekkel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Ismerje a tengelyeket: – a tengelyek alkalmazását, csoportosítását és szerkezeti kialakítását, – a tengelyek anyagait, az anyagkiválasztás szempontjait, – az álló és forgó tengelyek igénybevételét és méretezését, – a tengelykialakítások gyártáshelyes megoldásait, a feszültséggyűjtő kialakítások csökkentésének lehetőségeit. Legyen képes a tengelyekkel kapcsolatos feladatokat számítással megoldani. Ismerje a sikló-és gördülőcsapágyakat: – a csapágyazás szükségességét, a kiválasztás szempontjait, – a radiális, axiális és radiax csapágyazásokat, – a siklócsapágyak súrlódási viszonyait, kenését, – a siklócsapágyaknál a tömítési és porvédelmi megoldásokat, – a siklócsapágyak szerkezeti kialakítását és anyagait, – a gördülőcsapágyak fajtáit, – a gördülőcsapágy-táblázatok használatát, – a gördülőcsapágyak beépítését, illesztését és kenését, – gördülőcsapágyak tömítési és porvédelmi megoldásait. Ismerje a tengelykapcsolókat:	Legyen képes gördülőcsapágyakat terhelés alapján táblázatból kiválasztani. Legyen képes csapágyakkal kapcsolatos feladatokat számítással megoldani. Ismerje a tengelykapcsolókat, a különleges tengelykapcsolókat. Legyen képes a tengelykapcsolókkal kapcsolatos összetett számítási feladatokat elvégezni. Legyen képes a fékekkel kapcsolatos összetett feladatokat megoldani számítással. Ismerje a fogaskereket: – a fogazat lefejtésének elvét, – az általános, egyenes, hengeres külső fogazatot, – az elemi ferde, hengeres külső fogazatot, – az elemi, egyenes kúpfogazatot, – a fogaskerekek geometriai jellemzőinek meghatározását, – a fogaskerekek gyártását, – a fogaskerekek mérését, – a fogaskerekek szilárdsági méretezését. Legyen képes a fogaskerekekkel kapcsolatos összetett feladatokat számítással megoldani.

	– a tengelykapcsolók feladatát, kiválasztásának általános szempontjait, – az erőzáró és alakzáró tengelykapcsolókat, – a merev tengelykapcsolókat, – a kiegyenlítő tengelykapcsolókat, – a rugalmas tengelykapcsolókat, – oldható kapcsolókat. Legyen képes a tengelykapcsolókkal kapcsolatos számítási feladatokat elvégezni. Ismerje a fékeket: – a fékek feladatát, csoportosításukat, – az egy-és kétpofás fékeket, – a szalagfékeket, – a kúpos féket, – a tárcsás féket, – a lemezes fékeket, – a fékek működtetési módjait. Legyen képes a fékekkel kapcsolatos feladatokat megoldani számítással. Ismerje a fogaskerekeket: – fogaskerekek típusait, fajtáit, – fogaskerekek jellemző részeit, – az evolvenst mint fogprofil, valamint az evolvensok kapcsolódási jellegzetességeit, – az alámetszést, határfogszámot, – a modul fogalmát, – az elemi, egyenes, hengeres külső és belső fogazatot, – a kompenzált, egyenes, hengeres külső fogazatot, – a fogaskerekek geometriai jellemzőinek meghatározását, – tönkremeneteli módokat, – fogaskerekek anyagait. Legyen képes a fogaskerekekkel kapcsolatos feladatokat számítással megoldani.	

3. Műszaki mérés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Gépészeti alapmérések	Tudja a gépészeti alapmérések alapfogalmait: - a mérés, ellenőrzés fogalmát, - a mérés folyamatát, - a mérési módszereket, - a mértékegységeket,	Legyen képes bemutatni - a finomtapintókat, - az optikai hosszmérő-eszközöket. Ismerje a szögek mérését és ellenőrzését: - a szögmérést optikai úton.

	- a tűrést, az illesztést. Ismerje a mérési dokumentumokat: - a mérési utasítást, - a mérési jegyzőkönyvet, - a műszaki rajzok készítésének lépéseit, olvasását, értelmezését. Ismerje a mérés eszközeit: - a mérőeszközök csoportosítását, - az értékmutató műszerek kijelző elemeit, - a mérőeszközök (műszerek) metrológiai jellemzőit, - a mérőeszközök kiválasztásának szempontjait, - a mérési segédeszközöket. Ismerje a mérési hibákat, azok csoportosítását, keletkezését, megelőzését. Legyen képes bemutatni - a hosszméretek mérését, ellenőrzését, - a hossz mérés eszközeinek csoportosítását, - az egyszerű hosszúságmérő eszközöket, - az egyértékű mértékeket, - a tolómérőt, - a mikrométert, - a mérőórát, Ismerje a szögek mérését és ellenőrzését: - a szögmértékeket, - a mozgószáras szögmérőket, - a szögmérést közvetett eljárással, - a kúpszögmérést. Tudja a felületi érdesség ellenőrzését, mérését.	Tudja az alak- és helyzetpontosság mérését, ellenőrzését: - egyenesség, - síklapúság, - köralak, - hengeresség, illetve - párhuzamosság, - merőlegesség, - hajlásszög, - ütés.
3.2. Anyagvizsgálatok	Tudja az anyaghibákat feltáró vizsgálatokat: - a jellegzetes hibákat, - a hibakimutatás lehetőségeit, - a darab felületén lévő hibák kimutatására alkalmas vizsgálatokat: - vizuális megfigyelést, - mágneses repedés vizsgálatot, - penetráló folyadékos vizsgálatot, - a belső hibák kimutatására alkalmasakat: - röntgen vizsgálatot, - ? sugárzó izotópos vizsgálatot, - ultrahangos vizsgálatot. Tudja a mechanikai tulajdonságok vizsgálatát: - a szilárdsági vizsgálatokat és az azokkal meghatározható jellemzőket, a vizsgálatok jegyzőkönyvezését (legyen képes ezekkel kapcsolatos számításokat elvégezni, a velük kapcsolatos diagramokat értelmezni):	

	- szakítóvizsgálat, - nyomóvizsgálat, - hajlító vizsgálat, - ütve-hajlító vizsgálat, - a keménységméréseket és az azokkal meghatározható jellemzőket, a vizsgálatok jegyzőkönyvezését (legyen képes ezekkel kapcsolatos számításokat elvégezni, a velük kapcsolatos diagramokat értelmezni): - statikus vizsgálatokat (Brinell-féle, Vickers-féle, Rockwell-féle), - dinamikus vizsgálatokat (Poldi-féle, Shore-féle).	
3.3. Villamos mérések	Ismerje a villamos mérőműszereket: elektromechanikus mérőműszerek (Deprez), digitális mérőműszerek, panel műszerek, multiméter, teljesítménymérő, függvénygenerátor, impulzusgenerátor, oszcilloszkóp. Tudja az egyen és a váltakozó áramú áramkörök méréseinek elvét: feszültség mérése, áramerősség mérése, ellenállás mérése, - RL és RC körök mérései.	Tudja az egyen és a váltakozó áramú áramkörök méréseinek elvét: transzformátor üresjáratú és terheléses mérését, drop mérését, három fázisú aszinkron motor mérését (indítási karakterisztika, terhelés), egyfázisú aszinkron motor mérését, egyenáramú motorok (párhuzamos, soros és vegyes gerjesztés) jelleggörbáját.

4. Elektrotechnika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Villamos áramkör	A villamos áramkör részei: Tudja definiálni a legfontosabb villamos mennyiségek (feszültség, áram, töltés, ellenállás, vezetőképesség) fogalmát, jellemzőit és mértékegységeit. Legyen képes értelmezni és számításokat végezni az ellenállás megadott fizikai és geometriai paraméterei segítségével. Legyen tisztában az ellenállások negatív és a pozitív hőfokfüggésével, valamint azok gyakorlati vonatkozásaival. Legyen képes hőmérsékletfüggésre vonatkozó számításokat elvégezni. Ismerje a fajlagos ellenállás és a fajlagos vezetés fogalmát. Ismerje az ellenállások fajtáit, szabványos jelölésmódjait, terhelhetőségét és katalógusadatait. Tudja bemutatni az egyszerű áramkör felépítését, jellemzőit. Tudja Ohm törvényét.	A villamos áramkör részei: Tudjon a mértékegységekkel átszámításokat végezni a prefixumok szerint. Tudja értelmezni a gyakorlatban fellépő disszipációt. Ismerje az ellenállásfajták (lineáris, nemlineáris, feszültségfüggő, hőmérsékletfüggő, fényfüggő ellenállások) jellemzőit. Passzív és aktív hálózatok: Legyen képes elmagyarázni az illesztést, és mutasson rá annak gyakorlati jelentőségére. A villamos áram hatásai: Tudjon vezetékét méretezni feszültségesésre és melegedésre. Ismerje a folyadékok vezetési mechanizmusát, az anyagok kiválasztásának folyamatát. Ismerje a galvánelem, az akkumulátor felépítését, működését, fajtáit, alkalmazásait.

	Legyen képes kimondani az egyenáramú hálózatok csomópontokra és hurkokra vonatkozó Kirchhoff törvényeit. Tudja alkalmazni az Ohm és a Kirchhoff törvényeket egyszerűbb hálózatok jellemzőinek számításánál. Legyen képes számítással meghatározni az ellenállások soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásainál az eredő ellenállást. Tudja ismertetni az áram- és feszültségmérő méréshatár kiterjesztésére vonatkozó megoldásokat. Legyen képes értelmezni az alaplátvány jellemzőit, továbbá számítással meghatározni az előtét- és a sönt ellenállásokat. Legyen képes értelmezni a vezetékek, a terhelés, a részfeszültségek fogalmát. Passzív és aktív hálózatok: Tudja definiálni a feszültségosztás és az áramosztás törvényét. Legyen képes számításokat végezni egyszerűbb feszültség és áramosztó áramkörökön. Legyen tisztában a Wheatstone híddal történő ellenállásmérés módszerével. Tudja ismertetni az ideális, a valóságos feszültség és áramgenerátorok jellemzőit (belső ellenállás, forrásfeszültség, kapocsfeszültség). Legyen képes számítással meghatározni az egyszerűbb aktív kétpólusok helyettesítő elemeit. Legyen képes elemezni a kapocsfeszültség terhelő áramtól való függését. Tudjon számításokat végezni a generátorok soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásaira. Tudja felrajzolni a feszültség- és az áramgenerátorok helyettesítő képeit (Thevenin, Norton). Legyen tisztában a Norton és a Thevenin helyettesítő képek közötti kapcsolattal. Legyen képes értelmezni a villamos munka és a villamos teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Tudjon számítással meghatározni villamos munkát és teljesítményt. Ismerje a hatásfok fogalmát, és tudjon a berendezések hatásfokának figyelembevételével számításokat végezni. A villamos áram hatásai: Tudja csoportosítani a villamos áram hatásait (hőhatás, fényhatás, vegyi hatás, élettani hatás, mágneses hatás). Ismerje a villamos energia és a hőenergia közötti kapcsolatot, és értelmezze a fajhő fogalmát. Tudjon felsorolni hőhatáson alapuló jellemző gyakorlati alkalmazásokat (fűtés, melegítés, biztosítók, hűtőbordák).	Tudja értelmezni az állandó mágnes, illetve az árammal átvitt vezető mágneses tere közötti kapcsolatot.

	Ismerje a villamos áram fényhatását és alkalmazását (izzó, fénycső). Tudja definiálni Faraday törvényét. Legyen képes bemutatni az elektrolízis jellemző gyakorlati alkalmazási lehetőségeit (fémek kiválasztása, galvanizálás, galvanoplasztika, eloxálás). Ismerjen az áram mágneses hatásával kapcsolatos gyakorlati alkalmazásokat.	
4.2. Villamos tér	A villamos erőter jellemzői: Tudja ismertetni a villamos erőter fogalmát és tudja értelmezni jellemzőit (töltés, erőter, erő, térerősség, feszültség, eltolás). Legyen képes értelmezni a villamos töltések egymásra gyakorolt taszító és vonzó hatását. Tudja Coulomb törvényét, és legyen képes számításokat végezni a Coulomb törvény segítségével. Tudja ábrázolással szemléltetni a villamos erőteret, és annak homogén változatát. Jelenségek villamos térben: Tudja ismertetni a villamos térerősség és az anyagok kapcsolatát, a dielektromos állandó fogalmát. Tudja ismertetni a kapacitás fogalmát, a síkkondenzátor adataitól való függését és mértékegységét. Legyen tisztában az eredő kapacitás kiszámításával soros és párhuzamos kapcsolódású kondenzátoroknál. Legyen képes kifejezni a kisülés, a csúcshatás, az átütés, az elektromos megosztás, és az árnyékolás gyakorlati jelentőségét. Legyen képes értelmezni az időállandót és a kondenzátorok energiáját. Tudja összefoglalni röviden a kondenzátorok gyakorlatban előforduló veszteségeit.	Jelenségek villamos térben: Legyen képes értelmezni a polarizációt, az átütést, az átütési szilárdságot, a dielektromos veszteséget és a piezovillamos jelenséget. Tudja szemléltetni töltési és kisütési görbék alapján a kondenzátor feltöltési és kisütési folyamatát.
4.3. Mágneses tér	A mágneses erőter jellemzői: Tudja ismertetni a mágneses erőter fogalmát és értelmezni jellemzőit (térerősség, indukció, fluxus, gerjesztés). Legyen képes ábrázolással szemléltetni a mágneses erőteret. Tudja értelmezni a mágneses erőter erőhatásait, és számítással meghatározni a mágneses tér, az áram és a ferromágneses anyag kölcsönhatásánál fellépő erőhatást. Legyen képes számítással meghatározni egyszerű mágneses körök alapjellemeit. Tudja értelmezni a gerjesztési törvényt. Tudja értelmezni a permeabilitás, a hiszterézis, a diamágneses, a paramágneses és a ferromágneses anyagok fogalmát. Elektromágneses indukció:	A mágneses erőter jellemzői: Tudja ismertetni az erőhatás irányának meghatározását. Tudjon bemutatni mágnesezési görbéket. Legyen képes összehasonlítani a keménymágneses és a lágymágneses anyagokat. Elektromágneses indukció: Tudja értelmezni az elektromágneses indukció, a mozgási, a nyugalmi, az önindukció, a kölcsönös indukció és az indukált feszültség fogalmát, jellemzőit. Tudja ismertetni az önindukciós tényező (induktivitás) fogalmát, a tekercs adataitól való függését és mértékegységét. Tudja értelmezni idődiagramok alapján az induktivitás be- és kikapcsolásánál fellépő jelenségeket.

	Tudja értelmezni az elektromágneses indukció, a mozgási, a nyugalmi, az önindukció, a kölcsönös indukció és az indukált feszültség fogalmát, jellemzőit. Tudja ismertetni az önindukciós tényező (induktivitás) fogalmát, a tekercs adataitól való függését és mértékegységét. Tudja értelmezni idődiagramok alapján az időállandó fogalmát. Legyen tisztában az eredő induktivitás kiszámításával soros és párhuzamos kapcsolódású tekercseknél. Tudja értelmezni az indukált feszültség nagyságát meghatározó indukciótörvényt és az indukált feszültség irányát meghatározó Lenz törvényt. Legyen tisztában az induktivitás energiáját meghatározó tényezőkkel. Tudja értelmezni a szkinhatás és az örvényáramok gyakorlati vonatkozásait.	
4.4. Váltakozó áramú hálózatok	Szinuszos váltakozó mennyiségek: Tudja ismertetni és értelmezni a szinuszos váltakozó jel jellemzőit (amplitúdó, frekvencia, körfrekvencia, periódus idő, pillanatnyi érték, fázisszög). Ismerje a váltakozó mennyiségek ábrázolási módszereit (vonaldiagram, vektordiagram). Tudja értelmezni és kiszámítani a váltakozó jel középértékeit. Ismerje az ohmos ellenállás, a kondenzátor és a tekercs viselkedését váltakozó áramú körben. Legyen tisztában az ideális ohmos, az ideális induktív és az ideális kapacitív fogyasztó jellemzőivel, az induktív és a kapacitív reaktancia, az impedancia és az admittancia fogalmával. Az R, L, C áramkörök jellemzői: Tudja értelmezni a tekercsek és a kondenzátorok veszteségeit, a valóságos ohmos ellenállás és a valóságos reaktanciák jóságát. Legyen képes meghatározni vektorábrák segítségével a soros R-L, R-C és R-L-C, illetve a párhuzamos R-L, R- C és R-L-C áramkörökre vonatkozó jellemzőket (impedancia, admittancia, fázisszög, határfrekvencia, frekvenciafüggés). Legyen képes számításokat elvégezni soros és párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörökön. Ismerje a rezgőkörök fogalmát, valamint tudja felrajzolni a soros és a párhuzamos rezgőkörök rezonanciagörbéit. Legyen képes definiálni a rezonancia frekvenciát, a veszteségi ellenállást, a jósági tényezőt, a rezonancia impedanciát, a sávszélességet és a határfrekvenciákat. Tudjon soros és párhuzamos rezgőkörrel kapcsolatos számításokat végezni. Tudja kifejteni a rezgőkörök gyakorlati alkalmazásának	Az R, L, C áramkörök jellemzői: Tudja ábrázolni a soros és a párhuzamos R-L, RC és R-L-C áramkörök impedanciájának és fázisszögének frekvenciafüggését. Legyen képes vegyes kapcsolású R-L-C áramkörök vektorábráinak megszerkesztésére. Tudja ismertetni a teljesítménytényező és a fázisjavítás fogalmát. Többfázisú hálózatok és villamos gépek: Ismerje az egyenáramú, az egy- és háromfázisú generátorok működési elvét, jelleggörbéit és gyakorlati alkalmazási lehetőségeit. Ismerje az egyenáramú és az egy- és háromfázisú motorok működési elvét, jelleggörbéit és gyakorlati alkalmazási lehetőségeit.

	lehetőségeit. Tudja értelmezni a látszólagos, a hatásos, a meddő teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Ismerje a váltakozó áramú teljesítmények közötti kapcsolatot. Többfázisú hálózatok és villamos gépek: Tudja értelmezni a háromfázisú rendszer fogalmát, jellemzőit (fázistekercsek, fázis feszültségek, vonali feszültségek, teljesítmény, csillagpont, csillagkapcsolás, háromszögkapcsolás, szimmetrikus és aszimmetrikus terhelés). Ismerje a háromfázisú rendszer előnyeit és gyakorlati alkalmazásait. Tudja csoportosítani a villamos gépeket (transzformátorok, generátorok, motorok), és tudja ismertetni működésük elvi alapjait. Legyen tisztában a transzformátor műszaki jellemzőivel (átτέtelek, hatásfok, szórás, jelölési mód). Tudja ismertetni a forgó mágneses mező fogalmát és jellemzőit. Tudja csoportosítani a villamos forgógépeket, és tudja ismertetni jellemzőiket (kommutátor, armatúra, kapocsfeszültség, fordulatszám, nyomaték).	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Vonatkozó szabványok a feladatba építve	NINCS	Vonatkozó szabványok a feladatba építve	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			15 perc
Feladatlap			Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
Teszt és kifejtő feladatok	Szerkesztést igénylő feladatok	Számítást igénylő feladatok	
25 pont	25 pont	50 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok teszt és kifejtő feladatokból, szerkesztést igénylő feladatokból és számítási feladatokból állnak:

- a teszt és kifejtő feladatok száma: 10-15 db, aránya 25%,
- a szerkesztést igénylő feladatok száma: 1-3 db, aránya 25%,
- a számítást igénylő feladatok száma: 5-8 db, aránya 50%.

A teszt feladatok lehetnek:

- Igaz/hamis állítások: minden egyes állításról el kell dönteni annak logikai értékét. A helyes logikai értékért jár a pont.
- Igaz/hamis állítás indoklással: minden egyes állításnak el kell dönteni a logikai értékét és a hamis választ indokolni is kell. A jó logikai értékért és a jó indokolásért is jár pont.
- Egyszerű feleletválasztás: egy megadott kérdésre ki kell választani a megadott válaszok közül az egyetlen helyes választ. A jól megjelölt válaszáért jár a pont.
- Hibajavítás: a feladat alapja összefüggő szöveg vagy egy-egy mondat, amelyben hibás állítás(ok) is szerepelnek. Fel kell ismerni a hibákat és a feladatleírásnak megfelelően ki kell javítani azokat. A jól kijavított hibáért jár a pont.
- Hibakeresés: a feladat alapja összefüggő szöveg vagy egy-egy mondat, amelyben hibás állítások is szerepelnek. Fel kell ismerni a hibákat és megjelölni azokat. Minden jól megjelölt hibáért jár a pont. Téves jelölés pontlevonással jár.
- Kiválasztás (halmozás): egy megadott kérdésre ki kell választani a megadott válaszok közül a helyes válaszokat. A jól megjelölt válaszokért jár a pont. Hibás válasz megjelölése pontlevonással jár.

A kifejtő feladatok, az alábbi feladattípusok lehetnek:

- Felsorolás: a kérdésben meghatározott fogalomhoz, jelenséghez, folyamathoz kapcsolódó 3-4 szöveges adat megadása. Minden helyes felsorolásért jár a pont.
- Rövid kifejtés: a téma kifejtését maximum 3-4, egymáshoz logikailag kapcsolódó mondat jelenti. A tartalom és a logikai kapcsolat is pontot jelent.
- Fogalommeghatározás: a tartalmilag helyes meghatározásért jár a pont.

A szerkesztést igénylő feladatok az alábbi grafikai típusok lehetnek:

- szerkesztési feladatok,
- rajzkiegészítések,
- szabadkézi vázlatok,
- reprodukálás,
- szabadkézi rajz.

A számítást igénylő feladatok egyszerű vagy összetett feladatok lehetnek. Az egyszerű feladatok legfeljebb 2-3 lépésben megoldhatók képletösszevonás nélkül. Az egyszerű feladatokkal megszerezhető pontszám az írásbeli pontszámának 15–20%-a. Az összetett feladatok bonyolultságát több lépés vagy mélyebb ismeretanyag jelzi.

A megoldást a feladatban közölt ábra, táblázat segítheti.

Az írásbeli vizsga az alábbiakban felsorolt témakörök átfogó számadása alapján történik a táblázatban meghatározott arányok szerint:

Írásbeli vizsgarész	Témakörök	Aránya
1. rész - tesztfeladatok, melyek az alábbi feladattípusok lehetnek: - igaz/hamis állítás, - igaz/hamis állítás indoklással, - egyszerű feleletválasztás, - hibajavítás, - hibakeresés, - kiválasztás (halmozás), - kifejtő feladatok, melyek az alábbi feladattípusok lehetnek: - felsorolás, - rövid kifejtés, - fogalommeghatározás.	Munkabiztonság, tűzvédelem, környezetvédelem. Géprajz Anyagismeret és technológia Gépelemek Geometriai mérések Anyagvizsgálatok Villamos mérések Villamos áramkör Villamos tér Mágneses tér Váltakozó áramú hálózatok	25%
2. rész - szerkesztést igénylő feladatok, melyek az alábbi grafikai típusok lehetnek: - szerkesztési feladatok, - rajzkiegészítések, - szabadkézi vázlatok, - reprodukálás, - szabadkézi rajz.	Géprajz	25%
3. rész - számítást igénylő egyszerű feladatok - számítást igénylő összetett feladatok	Anyagismeret és technológia Gépelemek Villamos áramkör Villamos tér Mágneses tér Váltakozó áramú hálózatok	50%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

Témakörök

- „A” feladat: villamos áramkör, villamos tér, mágneses tér, váltakozó áramú hálózatok, gépészeti alapmérések, anyagvizsgálatok, villamos mérések.

- „B” feladat anyagismeret és technológia, gépelemek.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni:

Az „A” feladat kitűzése során a témák javasolt aránya:

- a villamos áramkör, a villamos tér, a mágneses tér és a váltakozó áramú hálózatok együtt 60-70%,

- a gépészeti alapmérések, az anyagvizsgálatok és a villamos mérések témakörök együtt 30-40%.

A „B” feladat kitűzése során a témák javasolt aránya:

- az anyagismeret és technológia 50%,

- a gépelemek 50%.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
Feladatlap	

Teszt és kifejtő feladatok	Szerkesztést igénylő feladatok	Számítást igénylő feladatok	Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
25 pont	25 pont	50 pont	50 pont
100 pont			

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatok teszt és kifejtő feladatokból, szerkesztést igénylő feladatokból és számítási feladatokból állnak:

- a teszt és kifejtő feladatok száma: 10-15 db, aránya 25%,
- a szerkesztést igénylő feladatok száma: 1-3 db, aránya 25%,
- a számítást igénylő feladatok száma: 4-6 db, aránya 50%.

A teszt feladatok lehetnek

- Igaz/hamis állítások: minden egyes állításról el kell dönteni annak logikai értékét. A helyes logikai értékért jár a pont.
- Igaz/hamis állítás indoklással: minden egyes állításnak el kell dönteni a logikai értékét és a hamis választ indokolni is kell. A jó logikai értékért és a jó indoklásért is jár pont.
- Egyszerű feleletválasztás: egy megadott kérdésre ki kell választani a megadott válaszok közül az egyetlen helyes választ. A jól megjelölt válaszáért jár a pont.
- Hibajavítás: a feladat alapja összefüggő szöveg vagy egy-egy mondat, amelyben hibás állítások is szerepelnek. Fel kell ismerni a hibákat és a feladatleírásnak megfelelően ki kell javítani azokat. A jól kijavított hibáért jár a pont.
- Hibakeresés: a feladat alapja összefüggő szöveg vagy egy-egy mondat, amelyben hibás állítások is szerepelnek. Fel kell ismerni a hibákat és megjelölni azokat. Minden jól megjelölt hibáért jár a pont. Téves jelölés pontlevonással jár.
- Kiválasztás (halmozás): egy megadott kérdésre ki kell választani a megadott válaszok közül a helyes válaszokat. A jól megjelölt válaszokért jár a pont. Hibás válasz megjelölése pontlevonással jár.

A kifejtő feladatok, az alábbi feladattípusok lehetnek:

- Felsorolás: a kérdésben meghatározott fogalomhoz, jelenséghez, folyamathoz kapcsolódó 3-4 szöveges adat megadása. Minden helyes felsorolásért jár a pont.
- Rövid kifejtés: a téma kifejtését maximum 3-4, egymáshoz logikailag kapcsolódó mondat jelenti. A tartalom és a logikai kapcsolat is pontot jelent.
- Fogalommeghatározás: a tartalmilag helyes meghatározásért jár a pont.

A szerkesztést igénylő feladatok az alábbi grafikai típusok lehetnek:

- szerkesztési feladatok,
- rajzkiegészítések,
- szabadkézi vázlatok,
- reprodukálás,
- szabadkézi rajz.

A számítást igénylő feladatok összetett feladatok. A feladat összetettségét lépések, számítások sorozata, illetve emelt szintű ismeretanyag jelzi.

A megoldást a feladatban közölt ábra, táblázat segítheti.

Az írásbeli vizsga az alábbiakban felsorolt témakörök átfogó számadása alapján történik a táblázatban meghatározott arányok szerint:

Írásbeli vizsgarész	Témakörök	Aránya
1. rész - tesztfeladatok, melyek az alábbi feladattípusok lehetnek: - igaz/hamis állítás, - igaz/hamis állítás indokolással, - egyszerű feleletválasztás, - hibajavítás, - hibakeresés, - kiválasztás (halmozás), - kifejtő feladatok, melyek az alábbi feladattípusok lehetnek: - felsorolás, - rövid kifejtés, - fogalommeghatározás.	Munkabiztonság, tűzvédelem, környezetvédelem. Géprajz Anyagismeret és technológia Gépelemek Geometriai mérések Anyagvizsgálatok Villamos mérések Villamos áramkör Villamos tér Mágneses tér Váltakozó áramú hálózatok	25%
2. rész - szerkesztést igénylő feladatok, melyek az alábbi grafikai típusok lehetnek: - szerkesztési feladatok, - rajzkiegészítések, - szabadkézi vázlatok, - reprodukálás, - szabadkézi rajz.	Géprajz	25%
3. rész - számítást igénylő egyszerű feladatok - számítást igénylő összetett feladatok	Anyagismeret és technológia Gépelemek Villamos áramkör Villamos tér Mágneses tér Váltakozó áramú hálózatok	50%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételek sorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot tudásáról. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tétel sor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel sor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

Témakörök

- „A” feladat: villamos áramkör, villamos tér, mágneses tér, váltakozó áramú hálózatok gépészeti alpmérések, anyagvizsgálatok, villamos mérések.
- „B” feladat: anyagismeret és technológia, gépelemek.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A tétel sor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni:

Az „A” feladat kitűzése során a témák javasolt aránya:

- a villamos áramkör, a villamos tér, a mágneses tér és a váltakozó áramú hálózatok együtt 60-70%,
- a gépészeti alpmérések, az anyagvizsgálatok és a villamos mérések témakörök együtt 30-40%.

A „B” feladat kitűzése során a témák javasolt aránya:

- az anyagismeret és technológia 50%,
- a gépelemek 50%.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

AUTOMATIKAI ÉS ELEKTRONIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az automatikai és elektronikai ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XI. Villamosipar és elektronika ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 523 01 Automatikai technikus,

- 54 523 02 Elektronikai technikus,
- 54 522 01 Erősáramú elektrotechnikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Olvasott szakmai szöveg megértése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szövegben olvasott fogalmak helyes értelmezése	Legyen képes megérteni az alapfogalmakhoz kötődő szakmai tartalmi elemeket, tévedésmentesen értelmezni.	
1.2. A szöveg szakmai tartalmának megértése	Legyen képes a szövegben szereplő fogalmak közötti összefüggések felismerésére, a szakmai tartalom megértésén keresztül a szöveg lényegének kiemelésére, a szövegben szereplő ismeretek rendszerezésére.	
1.3. Szakmai kommunikáció az olvasott szöveg alapján	Legyen képes a szóbeli tétel szövege alapján szakmailag helyes, rendszerezett feleletet előadni, a kérdésekre lényegre törően, pontosan válaszolni.	

2. Szakmai számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A szakmai összefüggések, képletek, mértékegységek értelmezése	Legyen képes értelmezni az alapvető törvényszerűségeket, a feladat megoldásához szükséges képleteket, egyenleteket kiválasztani, a megfelelő mértékegységeket alkalmazni.	
2.2. A szakmai összefüggések, képletek, mértékegységek használata	Legyen képes a normál alakkal történő számolásra, a képletekbe történő pontos behelyettesítésre, az egyenletek rendezésére, a mértékegységek átváltására, az SI helyes használatára.	
2.3. A szakmai követelményeknek megfelelő pontosságú számolás	Legyen képes a számológép alkalmazására, a pontos érték megadására normál alakban és prefixumokkal, a kerekítés szabályainak alkalmazására.	

3. Villamos kapcsolási rajzok olvasása, értelmezése.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A villamos kapcsolási rajzok szabványos rajzjeleinek felismerése	Ismerje az elektrotechnikában, az elektronikában és az irányítástechnikában használatos rajzjeleket, jelöléseket, feliratokat és legyen képes azok rajzokon történő elhelyezésére, megnevezésére.	

3.2. A kapcsolási rajz alapján	Ismerje a kapcsolási rajzok, hatásláncok, blokkvázlatok szerkesztési szabályait, legyen képes az áramkör vagy az áramkör részeinek felismerésére, rajz alapján történő azonosítására.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Elektrotechnika

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Villamos áramkör		
1.1.1. A villamos áramköri elemek fogalmai és jellemzői	Ismerje az egyszerű villamos áramköri elemek – generátor, fogyasztó – jelölését és jellemzését ideális és valóságos esetben. Tudja definiálni a legfontosabb villamos mennyiségek (feszültség, áram, töltés, ellenállás, vezetőképesség) fogalmát, jellemzőit és mértékegységeit. Ismerje a feszültség és áram technikai irányainak jelölését fogyasztó és generátor esetében. Tudjon a mértékegységekkel átszámításokat végezni a prefixumok szerint. Legyen képes értelmezni és számításokat végezni az ellenállás megadott fizikai és geometriai paraméterei segítségével. Legyen képes hőmérsékletfüggésre vonatkozó számításokat elvégezni. Ismerje az ellenállások fajtáit, szabványos jelölésmódjait és katalógusadatait.	Legyen tisztában az ellenállások negatív és pozitív hőfokfüggésével, azok gyakorlati vonatkozásaival, és alkalmazza ismereteit számításos feladatokban.
1.1.2. Hálózatszámítási módszerek és alkalmazásuk	Legyen képes ismertetni Ohm törvényét. Legyen képes ismertetni az egyenáramú hálózatok csomópontokra és hurkokra vonatkozó Kirchhoff törvényeit. Tudja alkalmazni az Ohm és a Kirchhoff törvényeket egyszerűbb hálózatok jellemzőinek számításánál. Legyen képes számítással meghatározni az ellenállások soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásainál az eredő ellenállást. Tudja ismertetni a feszültségosztás és az áramosztás törvényét. Legyen képes számításokat végezni egyszerűbb feszültség és áramosztó áramkörökön.	Ismerje a csillag-delta átalakítás lehetőségét. Tudja definiálni a feszültségosztás és az áramosztás törvényét. Legyen képes az egyenáramú hálózat adott jellemzőjének kiszámításához megtalálni a szükséges hálózatszámítási módszert. Tudja alkalmazni a szuperpozíció elvét több generátoros hálózatokban.
1.1.3. Passzív és aktív hálózatok	Tudjon számításokat végezni terheletlen és terhelt feszültségosztó kapcsolásokban. Legyen képes értelmezni az alaplínia jellemzőit, továbbá számítással meghatározni az előtét- és a sönt ellenállásokat. Legyen tisztában a kiegyenlített Wheatstone híd jellemzőivel és alkalmazásával.	Legyen képes számítással meghatározni egy generátort tartalmazó aktív kétpólusok feszültség és áramgenerátoros helyettesítő képét (Thevenin, Norton). Legyen tisztában a Norton és a Thevenin helyettesítő képek közötti kapcsolattal.

	Tudja ismertetni az ideális, a valóságos feszültség generátor jellemzőit (belső ellenállás, forrásfeszültség). Legyen képes értelmezni a villamos munka és a villamos teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Tudjon számításokkal meghatározni villamos munkát és teljesítményt. Legyen képes számításokat végezni terhelt valóságos feszültséggenerátoros kapcsolásokban (kapocsfeszültség, terhelő áram, hasznos teljesítmény, veszteségi teljesítmény, megtermelt teljesítmény). Ismerje a hatásfok fogalmát és számításának módját. Legyen képes elmagyarázni az illesztés fogalmát és gyakorlati jelentőségét. Legyen képes számításokkal meghatározni az egyszerűbb aktív kétpólusok feszültség és áramgenerátoros helyettesítő képét. Tudja felrajzolni a feszültség- és az áramgenerátorok helyettesítő képeit (Thevenin, Norton). Legyen tisztában a Norton és a Thevenin helyettesítő képek közötti kapcsolattal.	Tudjon számításokat végezni a generátorok soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásaira.
1.1.4. A villamos áram hatásai	Tudja csoportosítani a villamos áram hatásait (hőhatás, vegyi hatás, élettani hatás, mágneses hatás). Ismerje a villamos energia és a hőenergia közötti kapcsolatot, és értelmezze a fajhő fogalmát. Tudjon felsorolni hőhatáson alapuló jellemző gyakorlati alkalmazásokat (fűtés, melegítés, biztosítók, hűtőbordák). Ismerje a villamos áram fénytechnikai alkalmazásait (izzó, fénycső). Ismerje a folyadékok vezetési mechanizmusát, az anyagok kiválasztásának folyamatát. Tudja ismertetni Faraday törvényét. Legyen képes bemutatni az elektrolízis jellemző gyakorlati alkalmazási lehetőségeit (fémek kiválasztása, galvanizálás). Legyen tisztában a villamos áram kedvező és kedvezőtlen élettani hatásaival. Ismerjen az áram mágneses hatásával kapcsolatos gyakorlati alkalmazásokat.	Tudjon vezetéket méretezni feszültségesésre és melegedésre. Tudjon felsorolni hőhatáson alapuló jellemző gyakorlati alkalmazásokat (fűtés, melegítés, biztosítók, hűtőbordák). Ismerje a villamos áram fénytechnikai alkalmazásait (izzó, fénycső). Ismerje a galvánelem, az akkumulátor felépítését, működését, fajtáit, alkalmazásait. Legyen tisztában a villamos áram kedvező és kedvezőtlen élettani hatásaival. Tudja értelmezni az állandó mágnes, illetve az árammal átjárt vezető mágneses tere közötti kapcsolatot. Ismerjen az áram mágneses hatásával kapcsolatos gyakorlati alkalmazásokat.
1.2. Villamos tér		
1.2.1. A villamos erőter jelenségei, jellemzői	Legyen képes értelmezni az atom elemi részecskéinek egymásra gyakorolt taszító és vonzó hatását. Legyen képes kifejteni a kisülés, a csúcshatás, az átütés, az elektromos megosztás, és az árnyékolás gyakorlati jelentőségét. Tudja ismertetni Coulomb törvényét, és legyen képes számításokat végezni a Coulomb törvény segítségével.	Legyen képes értelmezni az atom elemi részecskéinek egymásra gyakorolt taszító és vonzó hatását. Legyen képes kifejteni a kisülés, a csúcshatás, az átütés, az elektromos megosztás, és az árnyékolás fogalmát és gyakorlati jelentőségét.

	Tudja ismertetni a villamos erőtér fogalmát és tudja értelmezni jellemzőit (töltés, erőtér, erő, térerősség, feszültség, eltolás). Tudja értelmezni a homogén tér fogalmát. Legyen képes alkalmazni a villamos tér jellemzői közötti összefüggéseket pontszerű töltés térben és homogén térben. Legyen képes térerősség vonalakkal szemléltetni a villamos erőteret, és annak homogén változatát (két azonos illetve ellentétes töltésű gömb, töltött gömb és a földfelszín, két töltött, egymással párhuzamos síklemez). Tudja ismertetni a szigetelő anyagok jellemzőit. Legyen képes alkalmazni a számításokban a dielektromos állandót (vákuum dielektromos állandója, anyagok relatív dielektromos állandója).	
1.2.2. Kondenzátor jellemzői	Tudja ismertetni a kapacitás fogalmát, ismerje mértékegységét és a gyakorlatban alkalmazott prefixumokat. Legyen képes a síkkondenzátor kapacitásának kiszámítására geometriai adatok és az alkalmazott szigetelőanyag dielektromos állandója alapján. Legyen tisztában az eredő kapacitás kiszámításával soros, párhuzamos és vegyes kapcsolódású kondenzátoroknál. Ismerje a kondenzátorok töltési és kisütési folyamatát leíró időfüggvények diagramjait. Legyen képes értelmezni és számítani az időállandót töltési és kisütési folyamat esetében. Ismerje a kondenzátorok veszteségeit, tudja értelmezni katalógus adataikat állandó és változtatható kapacitások esetében.	Tudja számítani a kapacitív feszültségosztó jellemzőit. Ismerje a kondenzátorok töltési és kisütési folyamatát leíró időfüggvények diagramjait. Legyen képes kiszámítani a kondenzátorban tárolt energia értékét. Ismerje a kondenzátorok veszteségeit, tudja értelmezni katalógus adataikat állandó és változtatható kapacitású kondenzátorok esetében.
1.3. Mágneses tér		
1.3.1. A mágneses erőtér jellemzői	Ismerje az egyenes árammal átjárt vezetők közötti erőhatásokat és az egyenes vezető környezetében lévő árammal átjárt vezető keretre gyakorolt forgatónyomatékokat, iránymeghatározással is. Tudja ismertetni a mágneses erőtér fogalmát és értelmezni számszerű jellemzőit és irányait (gerjesztés, térerősség, indukció, fluxus). Ismerje a vákuum mágneses permeabilitásának fogalmát. Tudja értelmezni a gerjesztési törvényt. Legyen képes indukcióvonalakkal szemléltetni a mágneses erőteret egyenes árammal átjárt vezető és egyenes tekercs esetén. Tudja értelmezni a diamágneses, a paramágneses és a ferromágneses anyagok jellemzőit. Tudja bemutatni a ferromágneses anyagok mágnesezési görbét, és tudja értelmezni a permeabilitás és a hiszterézis fogalmát. Legyen képes összehasonlítani a keménymágneses és a lágymágneses anyagokat.	Legyen képes indukcióvonalakkal szemléltetni a mágneses erőteret egyenes árammal átjárt vezető, vezető keret, egyenes tekercs és torroid esetén. Tudjon számításokat végezni mágneses térben lévő árammal átjárt vezetőre ható erő (vezető keretre ható forgatónyomaték) meghatározására. Legyen képes számítással meghatározni egyszerű mágneses körök alapjellemeit.

	Tudjon számításokat végezni mágneses térben lévő árammal átjárt vezetőre ható erő meghatározására. Legyen képes az erőhatások irányának meghatározására.	
1.3.2. Elektromágneses indukció	Tudja értelmezni az elektromágneses indukció, a mozgási, a nyugalmi, az önindukció, a kölcsönös indukció és az indukált feszültség fogalmát, jellemzőit. Tudja ismertetni az önindukciós tényező (induktivitás) fogalmát, a tekercs adataitól való függését és mértékegységét. Tudja értelmezni idődiagramok alapján az induktivitás be- és kikapcsolásánál fellépő jelenségeket és az időállandó fogalmát. Legyen tisztában az eredő induktivitás kiszámításával soros és párhuzamos kapcsolódású tekercseknél. Tudja értelmezni az indukált feszültség nagyságát meghatározó indukciótörvényt és az indukált feszültség irányát meghatározó Lenz törvényt.	Legyen tisztában az eredő induktivitás kiszámításával soros, párhuzamos és vegyes kapcsolódású tekercseknél. Legyen tisztában az induktivitás energiáját meghatározó tényezőkkel. Tudja értelmezni a szkinhatás és az örvényáramok gyakorlati vonatkozásait.
1.4. Váltakozó áramú hálózatok		
1.4.1. Szinuszosan váltakozó mennyiségek jellemzői	Tudja ismertetni és értelmezni a szinuszos váltakozó mennyiség jellemzőit (amplitúdó, frekvencia, körfrekvencia, periódus idő, pillanatnyi érték, fázisszög). Ismerje a váltakozó mennyiségek ábrázolási módszereit (idődiagram, vektordiagram). Legyen képes különböző fázishelyzetű feszültségek, vagy áramok vektorábrával történő ábrázolására és összegzésére. Tudja értelmezni és kiszámítani a váltakozó mennyiség középértékeit. Ismerje az ohmos ellenállás, a kondenzátor és a tekercs viselkedését váltakozó áramú körben (Feszültség és áram fázishelyzete). Legyen tisztában az induktív és a kapacitív reaktancia, az impedancia és az admittancia fogalmával. Tudja kiszámítani a kapacitív és az induktív reaktancia értékét az alkatrész jellemzőkből és a frekvenciából.	
1.4.2. Váltakozó áramú hálózatok számítási módszerei	Legyen képes felrajzolni a soros RL, RC és RLC, illetve a párhuzamos RL, RC és RLC áramkörök feszültség–áram vektorábráit. Legyen képes számításokat elvégezni soros és párhuzamos RL, RC és RLC áramkörökön a vektorábrák segítségével (Részfeszültségek, ágáramok, fázisszög). Legyen képes felrajzolni a soros RL, RC és RLC impedancia, illetve a párhuzamos RL, RC és RLC áramkörökre admittancia vektorábráit. Tudja meghatározni az eredő impedanciát vagy admittanciát és a fázisszöget.	Legyen képes vegyes kapcsolású RLC áramkörök vektorábráinak megszerkesztésére. Tudja ábrázolni a soros és a párhuzamos RL, RC és RLC áramkörök impedanciájának és fázisszögének frekvenciafüggését. Tudja felrajzolni és értelmezni az alul- és felüláteresztő szűrő kapcsolásokat és átviteli jelleggörbéiket. Tudja értelmezni a látszólagos, a hatásos, a meddő teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Legyen képes felrajzolni a soros RL, RC és RLC, illetve a párhuzamos RL, RC és RLC áramkörök teljesítmény–vektorábráit. Tudja ismertetni a fázisjavítás fogalmát, módszerét és megvalósítását.

	Legyen képes az RL és RC kapcsolások határfrekvenciáinak számítására. Tudja értelmezni a látszólagos a hatásos és a meddő teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Legyen képes felrajzolni a soros RL, RC és RLC, illetve a párhuzamos RL, RC és RLC áramkörök teljesítmény-vektorábráit. Tudjon számításokat végezni a teljesítményekkel kapcsolatban, ismerje a teljesítménytényező fogalmát. Tudja értelmezni a tekercsek jósági tényezőjét és a kondenzátorok veszteségi tényezőjét. Legyen képes soros és párhuzamos veszteségi ellenállást számolni. Ismerje a rezgőkörök fogalmát, valamint tudja felrajzolni a soros és a párhuzamos rezgőkörök rezonanciagörbéit. Legyen képes definiálni a rezonancia frekvenciát, a veszteségi ellenállást, a jósági tényezőt, a rezonancia impedanciát, a sávszélességet. Tudjon terheletlen soros és párhuzamos rezgőkörrel kapcsolatos számításokat végezni. Tudja kifejtetni a rezgőkörök gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit.	Legyen képes terhelt rezgőkör jellemzőinek meghatározására (terhelt jósági tényező, terhelt sávszélesség).
1.4.3. Többfázisú hálózatok és gyakorlati alkalmazásuk	Tudja értelmezni a háromfázisú rendszer fogalmát, jellemzőit (fázistekercsek, fázis feszültségek, vonali feszültségek, teljesítmény, csillagpont, csillagkapcsolás, háromszögkapcsolás, szimmetrikus és aszimmetrikus terhelés). Ismerje a háromfázisú rendszer előnyeit és gyakorlati alkalmazásait. Tudja csoportosítani a villamos gépeket (transzformátorok, generátorok, motorok), és tudja ismertetni működésük elvi alapjait. Legyen tisztában a transzformátor műszaki jellemzőivel (átτέtelek, hatásfok, jelölési mód).	Tudja ismertetni a forgó mágneses mező fogalmát és jellemzőit. Tudja csoportosítani a villamos forgógépeket, és tudja ismertetni jellemzőiket (kommutátor, armatúra, kapocsfeszültség, fordulatszám, nyomaték).

2. Elektronika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Középszint
2.1. Villamos áramköri alapismeretek		
2.1.1. Kétpólusok	Tudja csoportosítani a villamos áramköri elemeket, mint kétpólusokat. Legyen képes értelmezni az aktív, a passzív, a lineáris és a nemlineáris kétpólusok fogalmát. Tudja felrajzolni az egyes kétpólusok karakterisztikáit. Legyen képes számítással meghatározni a passzív kétpólusok	Tudja meghatározni több generátort tartalmazó aktív kétpólusok helyettesítő képeit (Thevenin, Norton).

	helyettesítését (impedancia, admittancia, fázisszög, helyettesítő kép). Tudja meghatározni egy generátort tartalmazó aktív kétpólusok helyettesítő képeit (Thevenin, Norton).	
2.1.2. Négy-pólusok	Tudja definiálni az aktív, a passzív, a lineáris, a nemlineáris, a szimmetrikus és a földszimmetrikus négy-pólusok fogalmát. Tudja számításokkal meghatározni a meghajtással, terheléssel rendelkező passzív négy-pólusok jellemzőit (bementi- kimeneti ellenállás; feszültség- áram- teljesítmény-átvitel). Legyen képes az átvitel számításoknál a logaritmikus (dB-es) egységekkel való számításokra. Legyen képes értelmezni a passzív négy-pólusok jellemzőit impedancia, admittancia és hibrid (z, y, h) paraméteres egyenleteik alapján. Tudja felrajzolni a paraméteres helyettesítő képeket.	Legyen képes passzív – ellenállásokból álló – négy-pólusok z, y, h paramétereinek meghatározására.
2.2. Félvezető alkatrészek		
2.2.1. Félvezetők jellemzői, PN átmenet	Ismerje a félvezető anyagok atomi szerkezetét, a kovalens kötést, a vezetés folyamatát szerkezeti és adalékolt félvezetőkben. Ismerje az adalékolás során létrejött n típusú és p típusú félvezetőket és azok jellemzőit (mozgékonyosság, sebesség) és gyakorlati alkalmazási lehetőségeiket. Legyen képes értelmezni a félvezetők vezetésének hőmérsékletfüggését. Ismerje a pn átmenet esetén kialakuló folyamatot (kiürített réteg fogalma). Legyen képes értelmezni az egyenirányító dióda záró és nyitó irányú előfeszítését. Ismerje a dióda jelképi jelölését, U–I karakterisztikáját, egyenáramú és differenciális ellenállásának fogalmát. Ismerje az egyutas és kétutas egyenirányító és vágó kapcsolásokat.	
2.2.2. Félvezető alkatrészek felépítése és jellemzői	Legyen képes bemutatni és jellemezni a speciális félvezető diódák (Zener dióda, kapacitás, tús, alagút, Schottky) felépítését, karakterisztikáit és jellemzőit. Ismerje a Zener diódás elemi stabilizátor felépítést, és az ezzel kapcsolatos számításokat. Tudja ismertetni a bipoláris és az unipoláris tranzisztorok felépítését, működését, alapegyenleteit, karakterisztikáit. Legyen képes az alkapcsolások, a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszer elemzésére. Legyen képes a kisjelű vezérlés értelmezésére. Legyen képes az optoelektronikai alkatrészek (fotoellenállás, fényt kibocsátó dióda) felépítésének, működési elvének és alkalmazási lehetőségeinek ismertetésére.	Legyen képes az optoelektronikai alkatrészek (fotoellenállás, fotodióda, fotoelem, fototranzisztor, fényt kibocsátó dióda) felépítésének, működési elvének és alkalmazási lehetőségeinek ismertetésére. Tudja értelmezni az erősáramú félvezető eszközök (négyrétegű dióda, tirisztor, diac, triac, UJT, lézerdióda) felépítését, működését és karakterisztikáját. Tudja ismertetni a félvezető eszközök gyakorlati alkalmazásait, műszaki katalógusadatait.

2.3. Erősítők		
2.3.1. Tranzisztoros erősítők	Legyen képes bemutatni és értelmezni a munkapont, a munkaegyenese szerepét, a munkapont beállítására szolgáló megoldásokat. Tudja méretezni a munkapont-beállító alkatrészeket bipoláris és unipoláris tranzisztoroknál. Tudja felrajzolni a bipoláris és az unipoláris tranzisztoros alkapcsolásokat (közös emitteres; source-ú). Legyen képes méretezni, számítással meghatározni a közös emitteres (h paraméteres helyettesítő kép alkalmazásával) és a közös source-ú alkapcsolás (y paraméteres helyettesítő kép alkalmazásával) váltakozó áramú jellemzőit közepes frekvencián (feszültségerősítés, (viszonyzámban és decibelben) bemeneti ellenállás, kimeneti ellenállás). Tudja meghatározni az áram- és teljesítmény erősítés értékét viszonyzámban és decibelben. Tudja felrajzolni a bipoláris és az unipoláris tranzisztoros alkapcsolásokat (közös kollektoros illetve drain-ú, közös bázisú, illetve gate-ú) és ismerje közepes frekvenciás jellemzőik nagyságrendjét (feszültségerősítés, bemeneti ellenállás, kimeneti ellenállás). Legyen képes meghatározni számítással a kisfrekvenciás tartományban a csatoló kondenzátorok hatását (alsó határfrekvencia) Tudja értelmezni a zajok és a torzítások okait, fajtáit és jellemzőit.	Legyen képes meghatározni számítással a kisfrekvenciás tartományban a hidegítő kondenzátorok hatását. (alsó határfrekvencia) Legyen képes meghatározni számítással a nagyfrekvenciás tartományban az alkatrészek szórt kapacitásának hatásait. (Miller kapacitás, felső határfrekvencia). Tudja ismertetni a zajok és a torzítások csökkentésének lehetőségeit, az egy fokozaton belüli soros negatív áram-visszacsatoláson keresztül.
2.3.2. Műveleti erősítők	Tudja ismertetni a műveleti erősítők tömbvázlatos felépítését és jelképi jelöléseit. Ismerje az ideális műveleti erősítő tulajdonságait. Legyen képes felrajzolni az integrált műveleti erősítő alkapcsolásokat (invertáló és nem invertáló). Legyen képes méretezni, számítással meghatározni a műveleti erősítő alkapcsolások váltakozó áramú jellemzőit (bemeneti és kimeneti ellenállás, feszültségerősítés). Tudja ismertetni a műveleti erősítők munkapont-beállítási lehetőségeit. (kompenzáló ellenállás) Legyen képes meghatározni a váltakozó áramú műveleti erősítő alkapcsolások (invertáló és nem invertáló) csatoló kondenzátorok okozta alsó határfrekvenciáját. Tudja ismertetni a műveleti erősítők egyéb alkalmazási megoldásait (különbségképző, összegző).	Tudja bemutatni a differenciálerősítők, az áramgenerátorok, a fázisösszegzők és a szinteltolók felépítését és működését. Tudja ismertetni a műveleti erősítők egyéb alkalmazási megoldásait (különbségképző, összegző, aktív szűrő, differenciáló, integráló erősítő). Tudja bemutatni a műveleti erősítők ofszet feszültség, ofszet áram és frekvencia kompenzálásait. Ismerje az integrált műveleti erősítők nyílthurkú karakterisztikájának jellemző frekvenciáit belső frekvenciakompenzációval rendelkező műveleti erősítő esetén. Tudjon felső határfrekvenciát számolni, adott erősítésű kapcsolás esetén.
2.4. Impulzustechnika		
2.4.1. Impulzusok	Ismerje az impulzus fogalmát és fajtáit. Legyen képes értelmezni az impulzusok jellemzőit (amplitúdó,	

	frekvencia, periódusidő, impulzus idő, fel- és lefutási idő, fel- és lefutási meredekség, tetőesés, túllövés, kitöltési tényező). Tudja felrajzolni a legfontosabb impulzusfajtaikat.	
2.4.2. Impulzustechnikai áramkörök	Legyen képes elmagyarázni a passzív jelformálók (differenciáló-, integráló és diódás vágóáramkör) működését. Ismerje a passzív jelformálók gyakorlati alkalmazási területeit. Tudja értelmezni a félvezető elemek és a műveleti erősítő kapcsoló üzemmódját, a stabil- és a kvázistabil állapotot. Legyen képes elmagyarázni a tranzisztoros, illetve műveleti erősítővel felépített bistabil, monostabil, astabil multivibrátor működését és jellemzőiket adott kapcsolási rajz alapján. Legyen tisztában az impulzus-előállító áramkörök gyakorlati szerepével.	Tudja ismertetni a Schmitt-trigger és a fűrészel előállító áramkörök működését és jellemzőit adott kapcsolási rajz alapján.
2.5. Digitális technika alapjai		
2.5.1. Logikai algebra	Tudja definiálni a digitális és az analóg jelek fogalmát és jellemzőit. Ismerje a kettes és a tizenhatos számrendszer jellemzőit és az átszámítási algoritmusokat. Legyen képes bemutatni az információ kódolásának elvét és a leggyakrabban alkalmazott numerikus és alfanumerikus kódokat (bináris, BCD, Excess-3, Johnson, Gray). Tudja értelmezni az egy-, a két- és a többváltozós logikai függvényeket igazságtáblázataikkal. Tudja bemutatni a logikai függvények leírási módjait - 1 és 2 változós - (szöveges, igazság táblázat, sorszámos, logikai vázlat-kapuk, algebrai alak). Ismerje a logikai (Boole) algebra alaptörvényeit és alaptételeit és a De-Morgan szabályt. Tudjon átalakításokat végezni algebrai úton 3 változós függvények estében a függvény alakok között. Ismerje a diszjunktív és konjunktív alak fogalmát és legyen képes átalakításokat végezni az alakok között. Ismerje a logikai függvények grafikus ábrázolásának és minimalásának módszerét. Tudjon átalakításokat végezni a függvény alakok között tetszőleges alakból másik tetszőleges alakba, algebrai és grafikus úton.	Ismerje a kódelméleti alapfogalmakat, a hibafelismerés és hibajavítás feltételeit, a paritásbitek fogalmát (Hamming kód).
2.5.2. Logikai kapuk típusai, kombinációs hálózatok megvalósítása.	Legyen képes bemutatni a funkcionálisan teljes rendszereket (NÉV, NAND, NOR rendszer). Legyen képes realizálni egyszerűsített logikai függvényeket NÉV, NAND és NOR rendszerben kétszintű és többszintű (kétbementű kapus) formában.	Ismerje a kapu áramkörök típusait, igazságtáblázataikat, jelképi jelölésüket. Tudja értelmezni a TTL és MOS digitális IC-k kimeneti és bemeneti megoldásait kapuáramkörök kapcsolási rajza segítségével.
2.5.3. Szekvenciális hálózatok alapelemei, tárolók.	Tudja meghatározni az időfüggő hálózatok jellemzőit – aszinkron, szinkron működés.	

	Legyen képes bemutatni a tároló áramkörök alaptípusait (RS, JK, T, D tároló). Tudja felírni az egyes tároló típusok vezérlési táblázatait.	

3. Irányítástechnika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Irányítástechnikai alapismeretek		
3.1.1. Alapfogalmak	Tudja értelmezni az irányítás fogalmát, részműveleteit (érzékelés, ítéletalkotás, rendelkezés, beavatkozás). Tudja ismertetni az irányításban alkalmazott segédenergiák (villamos, pneumatikus, hidraulikus, vegyes) jellemzőit, a nem villamos mennyiségek villamos jelekké történő átalakításának módjait.	
3.1.2. Irányítási rendszer	Ismerje az irányítási rendszer felépítését, a hatáslánc, a jelhordozó és a jel fogalmát. Tudja csoportosítani a jeleket jellemzőik szerint. Tudja értelmezni az analóg és a digitális jel jellemzőit. Legyen képes bemutatni az irányítási rendszer fő részeit (irányító berendezés, irányított berendezés) és az irányítási rendszer szerkezeti részeit (elem, szerv, jelvivő vezeték). Tudja értelmezni a hatásvázlat tömbvázlatos megjelenítését. Ismerje a tagok csoportosítását jelátvitel szerint (arányos, integráló, differenciáló, tárolós, holtidős).	
3.2. Vezérlés		
3.2.1. Alapfogalmak	Ismerje a vezérlés fogalmát, hatásláncát, a vezérlések fajtáit.	
3.2.2. Vezérlési rendszer	Ismerje a vezérlési vonal részeit, jeleit, jellemzőit. Tudja értelmezni a vezérlési hatáslánc szerveit (érzékelő, vezérlő, jelformáló, erősítő, végrehajtó, beavatkozó szerv). Tudja értelmezni a vezérlések felosztását a felhasznált segédenergiák, illetve a vezérlőjel alapján. Ismerje a vezérlések ábrázolási módjait. Ismerje az áramútrajz rajzjeleit, tervjeleit. Legyen képes olyan egyszerű relés kapcsolások áramútrajzát elkészíteni, mint öntartás, reteszelés, távvezérlés, értelmezni relés kapcsolások áramutas rajzait.	
3.3. Szabályozás		
3.3.1. Alapfogalmak	Ismerje a szabályozás fogalmát, hatásvázlatát, a szabályozások fajtáit.	

3.3.2. Szabályozási rendszer	Ismerje a szabályozási kör részeit, jeleit, jellemzőit. Tudja értelmezni a szabályozási kör szerveit (érzékelő, alapjelképző, különbségképző, jelformáló, erősítő, végrehajtó szerv, beavatkozó szerv). Tudja értelmezni a szabályozások felosztását az alapjel időbeli lefolyása, a hatáslánc jeleinek folytonossága, a szabályozás folyamatossága, a rendszer szerkezete szerint. Legyen tisztában a szabályozások ábrázolási módjaival. Ismerje a stabilitás fogalmát. Példák alapján legyen képes ismertetni az összetett szabályozók felépítését, működését és jellemzőit.	

I. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
120 pont	30 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, sablonok, vonalzők, függvénytáblázat	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, sablonok, vonalzők, függvénytáblázat	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Kapcsolási rajzok, katalógus lapok, a tételsorba építve függvénytáblázat	NINCS	Kapcsolási rajzok, katalógus lapok, a tételsorba építve függvénytáblázat

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	émakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy szóbeli tétel kifejtése
Egyszerű, rövid feladatok (elektrotechnika, elektronika, irányítástechnika témakörből)	Összetett feladatok (elektrotechnika, elektronika témakörből)	
40 pont	80 pont	
120 pont		30 pont

Írásbeli vizsga

A központilag összeállított írásbeli vizsgán a vizsgázó ellenőrizhető képet ad az elektrotechnikai, elektronikai, irányítástechnikai tudásáról, valamint az ismeretek, a képességek és az alkalmazások integrálásának tekintetében egyaránt.

Általános szabályok

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint használhatja fel és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az „Egyszerű, rövid feladatok” egyszerű elektrotechnikai, elektronikai, irányítástechnikai kérdések megválaszolását, megoldását, az „Összetett feladatok” elektrotechnikai és elektronikai összetett feladatok megoldását igénylik.

Az írásbeli vizsga témakörei lefedik a részletes követelményekben meghatározott témaköröket.

Egyszerű, rövid feladatok

Az egyszerű, rövid feladatok összeállításában közel azonos arányban jelennek meg elektrotechnikai és az elektronikai fogalmak, törvényszerűségek, jelenségek és összefüggések. Az irányítástechnikai témakörök kisebb mértékben szerepelnek benne. Az egyszerű, rövid feladatok elektronikai részében az analóg és a digitális témakörök aránya kb. 2/3-1/3. Az egyszerű, rövid feladatok megoldása legfeljebb csak egy elektrotechnikai, vagy elektronikai, vagy irányítástechnikai összefüggés (képlet) alkalmazását igényelheti, ennél bonyolultabb példák csak az érettségi összetett írásbeli feladatai között kérhetők számon. Az egyszerű feladattípusok az előírt ismeret- és képességjellegű követelményeknek felelnek meg. Az egyszerű, rövid feladatok 10-12 kérdésből, utasításból, kisebb számításból, egyszerű kapcsolási rajz készítéséből, értelmezéséből tevődnek össze.

Összetett feladatok

Az elektrotechnika, elektronika összetett feladatainak megoldásai alkalmazás- és integrálásjellegű követelményekre is építenek. A számolást (méretezést) is igénylő feladatoknál az elektrotechnika és az elektronika témakörei közel azonos arányban jelennek meg. Az összetett feladatsor 4 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

	Kompetenciák	%
Egyszerű, rövid feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	16
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	17
Összetett feladatok	Műszaki szemlélet (a fenti kompetenciák) alkalmazása	34
	Összefüggések ábrázolása és értelmezése	33

Az „Összetett feladatok” lehetséges feladattípusai

1. Az Ohm és a Kirchhoff törvények alkalmazása egyenáramú hálózatokban
2. Összetett ellenállás-hálózatok eredő ellenállásának számítása
3. Feszültség- és áramosztás számítása
4. Méréshatár-kiterjesztés, előtét- és söntellenállás számítások
5. Villamos munka, teljesítmény, hatásfok és terhelhetőség számítások
6. Egy generátort és ellenállásokat tartalmazó aktív kétpólus Thevenin és Norton helyettesítő képének meghatározása
7. Szinuszos váltakozó jel középfértékeinek kiszámítása
8. Soros és párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörök jellemzőinek számítása egy adott frekvencián
9. Soros és párhuzamos R-L, R-C áramkörök jellemzőinek számítása határfrekvencián
10. Terheletlen rezgőrök számítása
11. Négypólusok be- kimeneti ellenállásának és átviteleinek számítása
12. Bipoláris és unipoláris tranzistoros alapkapsolások munkapont beállítására szolgáló ellenállások kiszámítása
13. KE és KS erősítők jellemzőinek számítása közepes frekvencián
14. KE és KS erősítők alsó határfrekvenciáinak meghatározása a csatolókondenzátorok hatása alapján
15. Műveleti erősítők alapkapsolások jellemzőinek számításai
16. Műveleti erősítő váltakozó feszültségű erősítők alsó határfrekvenciájának számítás (csatoló kondenzátorok)
17. Műveleti erősítő összegző és különbségképző kapsolások számításai
18. Logikai függvények átalakítása, minimalizálása
19. Logikai függvények megvalósítása 2 és többszintű hálózattal, NÉV, NAND és NOR rendszerben

A feladatok, részfeladatok javasolt pontszámai a feladatok, részfeladatok nehézségi fokát tükrözik. A felsorolt lehetséges feladattípusokból összetett feladatok is összeállíthatók.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. Az útmutatótól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási útmutatói jelzik. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően az elektrotechnika, az elektronika és az irányítástechnika alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó villamos jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával elektrotechnikai, elektronikai, irányítástechnikai jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni.

Általános szabályok

A szóbeli tételeket a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A vizsgázó a rendelkezésére álló felkészülési idő alatt a kihúzott tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a felelet során felhasználhat. Az elkészített vázlatot a kérdezőtanár a felelet során elkerheti. A vizsgázónak mondanivalóját logikusan előadva, a szaknyelv szabályait betartva kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételek összeállításánál változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazások szükségesek.

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, amelyből évente cserélni kell a tételek 10-20%-át. A szóbeli vizsga témaköreit a részletes követelmények tartalmazzák.

A szóbeli vizsga témaköreit lefedik a részletes követelményekben meghatározott témaköröket.

Tételtípusok

A szóbeli tételek körülbelül 40%-a elektrotechnika, 30%-a analóg elektronika, 20%-a digitális elektronika és 10%-a irányítástechnika témakörből kerül kialakításra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A tételsor összeállításakor az értékelési útmutatóban rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, 30 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Összesen
A feladat megértése, témataartás, a lényeg kiemelése, világosság, szabatoság, a felelet felépítettsége	3 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, törvények, szabályok, összefüggések értelmezése, az ismeretek integrált alkalmazása	24 pont
A műszaki nyelv alkalmazása	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy szóbeli tétel kifejtése
Egyszerű, rövid feladatok (elektrotechnika, elektronika, irányítástechnika témakörből)	Összetett feladatok (elektrotechnika, elektronika témakörből)	
40 pont	80 pont	
120 pont		30 pont

Írásbeli vizsga

A központilag összeállított írásbeli vizsgán a vizsgázó ellenőrizhető képet ad az elektrotechnikai, elektronikai, irányítástechnikai tudásáról, valamint az ismeretek, a képességek és az alkalmazások integrálásának tekintetében egyaránt.

Általános szabályok

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint használhatja fel és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az „Egyszerű, rövid feladatok” egyszerű elektrotechnikai, elektronikai, irányítástechnikai kérdések megválaszolását, megoldását, az „Összetett feladatok” elektrotechnikai és elektronikai összetett feladatok megoldását igényli.

Az írásbeli vizsga témakörei lefedik a részletes követelményekben meghatározott témaköröket.

Egyszerű, rövid feladatok

Az egyszerű, rövid feladatok összeállításában közel azonos arányban jelennek meg elektrotechnikai és az elektronikai fogalmak, törvényszerűségek, jelenségek és összefüggések. Az irányítástechnikai témakörök kisebb mértékben szerepelnek benne. Az egyszerű, rövid feladatok elektronikai részében az analóg és a digitális témakörök aránya kb. 2/3-1/3. Az egyszerű, rövid feladatok megoldása legfeljebb csak egy elektrotechnikai, elektronikai vagy irányítástechnikai összefüggés (képlet) alkalmazását igényelheti, ennél bonyolultabb példák csak az érettségi összetett írásbeli feladatai között kérhetők számon. Az egyszerű feladattípusok az előírt ismeret- és képességjellegű követelményeknek felelnek meg. Az egyszerű, rövid feladatok 10-15 kérdésből, kisebb számításból, egyszerű kapcsolási rajz készítéséből, értelmezéséből tevődnek össze.

Összetett feladatok

Az elektrotechnika, elektronika összetett feladatainak megoldásai alkalmazás- és integrálás jellegű követelményekre is építenek. A számolást, méretezést is igénylő feladatoknál az elektrotechnika és az elektronika témakörei közel azonos arányban jelennek meg. Az összetett feladatsor 4 feladtból áll. Egy-egy feladat több részfeladtból is állhat.

	Kompetenciák	%
Egyszerű, rövid feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	16
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	17
Összetett feladatok	Műszaki szemlélet (a fenti kompetenciák) alkalmazása	34
	Összefüggések ábrázolása és értelmezése	33

Az Összetett feladatok lehetséges feladattípusai
1. Az Ohm és a Kirchhoff törvények alkalmazása egyenáramú hálózatokban
2. Összetett ellenállás-hálózatok eredő ellenállásának számítása
3. Feszültség- és áramosztás számítása
4. Mérés-határ-kiterjesztés, előtét- és szüntelenállás számítások
5. Villamos munka, teljesítmény, hatásfok és terhelhetőség számítások
6. Egy generátort és ellenállásokat tartalmazó aktív kétpólus Thevenin és Norton helyettesítő képeinek meghatározása
7. Több generátort tartalmazó aktív kétpólus Thevenin és Norton helyettesítő képeinek meghatározása
8. A szuperpozíció alkalmazása két generátort tartalmazó kapcsolásokban
9. Szinuszos váltakozó jel középtértékeinek kiszámítása
10. Soros és párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörök jellemzőinek számítása egy adott frekvencián
11. Soros és párhuzamos R-L, R-C áramkörök jellemzőinek számítása határfrekvencián
12. Terheletlen és terhelt rezgőkörök számítása
13. Négy-pólusok be- kimeneti ellenállásának és átviteleinek számítása
14. Négy-pólusok lineáris paramétereinek meghatározása számításal
15. Egyszerű szűrőáramkörök méretezése
16. Bipoláris és unipoláris tranzisztoros alkapcsolások munkapont beállítására szolgáló ellenállások kiszámítása
17. KE és KS erősítők jellemzőinek számítása közepes frekvencián
18. KE és KS erősítők alsó határfrekvenciáinak meghatározása a csatoló-kondenzátorok hatása alapján
19. KE és KS erősítők alsó határfrekvenciáinak meghatározása a hidegítő kondenzátor hatása alapján
20. KE és KS erősítők felső határfrekvenciáinak meghatározása az alkatrészek szórt kapacitása alapján
21. Műveleti erősítők alkapcsolások jellemzőinek számításai
22. Műveleti erősítő váltakozó feszültségű erősítő alsó határfrekvenciájának számítás (csatoló kondenzátorok)

23. Műveleti erősítő váltakozó feszültségű erősítők felső határfrekvenciájának számítás a karakterisztika alapján
24. Műveleti erősítő összegző és különbségképző kapcsolások számításai
25. Logikai függvények átalakítása, minimalizálása
26. Logikai függvények megvalósítása 2 és többszintű hálózattal, NÉV, NAND és NOR rendszerben

A feladatok, részfeladatok pontszámai a feladatok, részfeladatok nehézségi fokát tükrözik.

A felsorolt lehetséges feladattípusokból összetett feladatok is összeállíthatók.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. Az útmutatótól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási útmutatói jelzik. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően az elektrotechnika, az elektronika és az irányítástechnika alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó villamos jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával elektrotechnikai, elektronikai, irányítástechnikai jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni, a folyamatokat összehasonlítani és a törvényszerűségekkel integrálni.

Általános szabályok

A szóbeli tételeket a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A vizsgázó a rendelkezésére álló felkészülési idő alatt a kihúzott tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a felelet során felhasználhat. Az elkészített vázlatot a kérdezőtanár a felelet során el kérheti. A vizsgázónak mondanivalóját logikusan előadva, a szaknyelv szabályait betartva kell felelnie. Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményezhet a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételek összeállításánál változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazások szükségesek.

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, amelyből évente cserélni kell a tételek 10-20%-át. A szóbeli vizsga témaköreit a részletes követelmények tartalmazzák.

Tételtípusok

A szóbeli tételek körülbelül 40%-a elektrotechnika, 30%-a analóg elektronika, 20%-a digitális elektronika és 10%-a irányítástechnika témakörből kerül kialakításra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A tételsor összeállításakor a központi értékelési útmutatóban rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, 30 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Összesen
A feladat megértése, témataratás, a lényeg kiemelése, világosság, szabatosság, a felelet felépítettsége	3 pont

Tartalmi összetevők: alapgazdasági ismeretek, definíciója és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, törvények, szabályok, összefüggések értelmezése, az ismeretek integrált alkalmazása	24 pont
A műszaki nyelv alkalmazása	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont

KÖZLEKEDÉSAUTOMATIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A közlekedésautomatikai ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XI. Villamosipar és elektronika ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 523 03 Közlekedésautomatikai műszerész.

A) KOMPETENCIÁK

1. Olvasott szakmai szöveg megértése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szövegben olvasott fogalmak helyes értelmezése	Legyen képes a fogalmak ismeretére. Legyen képes a fogalmakhoz kötődő szakmai tartalmak értésére. Legyen képes a fogalmak tévedésmentes értelmezésére.	
1.2. A szöveg szakmai tartalmának megértése	Legyen képes a szövegben szereplő fogalmak közötti összefüggések felismerésére. Legyen képes a szövegben szereplő ismeretelemek rendszerezésére. Legyen képes a szakmai tartalom megértésén keresztül a lényeg kiemelésére.	
1.3. Szakmai kommunikáció az olvasott szöveg alapján	Tudjon a szóbeli tétel szövege alapján szakmailag helyes, rendszerezett feleletet adni. Tudjon a kérdésekre lényegretörően, pontosan válaszolni.	

2. Szakmai számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A szakmai összefüggések, képletek, mértékegységek értelmezése	Ismerje az alapvető törvényszerűségeket. Tudja kiválasztani a feladat megoldásához szükséges képleteket,	

	egyenleteket. Tudja alkalmazni a megfelelő mértékegységeket.	
2.2. A szakmai összefüggések, képletek, mértékegységek használata	Tudjon számolni normál alakkal. Legyen képes a képletekbe pontosan behelyettesíteni. Tudja rendezni az egyenleteket. Legyen képes a mértékegységek átváltására, az SI helyes használatára.	
2.3. A szakmai követelményeknek megfelelő pontosságú számolás	Tudja alkalmazni a számológépet. Legyen képes a pontos érték megadására normál alakban és prefixumokkal. Tudja alkalmazni a kerekítés szabályait.	

3. Villamos kapcsolási rajzok olvasása, értelmezése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A villamos kapcsolási rajzok szabványos rajzjeleinek felismerése	Legyen képes az elektrotechnikában, az elektronikában használatos rajzjelek, jelölések felismerésére, megnevezésére. Legyen képes az elektrotechnikában, az elektronikában használatos rajzjelek, jelölések, feliratok rajzokon történő elhelyezésére.	
3.2. A kapcsolási rajz alapján az áramkör felismerése	Ismerje a kapcsolási rajzok, hatásláncok, blokkvázlatok szerkesztési szabályait. Legyen képes az áramkört rajz alapján azonosítani.	Legyen képes az áramkör rendszer rajz alapján történő felismerésére, azonosítására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Elektrotechnika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Villamos áramkör		
1.1.1. A villamos áramköri elemek fogalmai és jellemzői	Ismerje az egyszerű villamos áramköri elemek – generátor, fogyasztó – jelölését és jellemzését ideális és valóságos esetben. Tudja definiálni a legfontosabb villamos mennyiségek (feszültség, áram, töltés, ellenállás, vezetőképesség) fogalmát, jellemzőit és mértékegységeit. Ismerje a feszültség és áram technikai irányainak jelölését fogyasztó és generátor esetében. Tudjon a mértékegységekkel átszámításokat végezni a prefixumok szerint. Legyen képes értelmezni és számításokat végezni az ellenállás megadott fizikai és geometriai paraméterei segítségével.	Legyen tisztában az ellenállások negatív és pozitív hőfokfüggésével, azok gyakorlati vonatkozásaival, és alkalmazza ismereteit számításos feladatokban.

	Legyen képes hőmérsékletfüggésre vonatkozó számításokat elvégezni. Ismerje az ellenállások fajtáit, szabványos jelölésmódjait és katalógusadatait.	
1.1.2. Hálózatszámítási módszerek és alkalmazásuk	Legyen képes ismertetni Ohm törvényét. Legyen képes ismertetni az egyenáramú hálózatok csomópontokra és hurkokra vonatkozó Kirchhoff törvényeit. Tudja alkalmazni az Ohm és a Kirchhoff törvényeket egyszerűbb hálózatok jellemzőinek számításánál. Legyen képes számítással meghatározni az ellenállások soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásainál az eredő ellenállást. Tudja ismertetni a feszültségosztás és az áramosztás törvényét. Legyen képes számításokat végezni egyszerűbb feszültség és áramosztó áramkörökön.	Ismerje a csillag-delta átalakítás lehetőségét. Legyen képes az egyenáramú hálózat adott jellemzőjének kiszámításához megtalálni a szükséges hálózatszámítási módszert. Tudja alkalmazni a szuperpozíció elvét több generátoros hálózatokban.
1.1.3. Passzív és aktív hálózatok	Tudjon számításokat végezni terheletlen és terhelt feszültségosztó kapcsolásokban. Legyen képes értelmezni az alaplmszer jellemzőit, továbbá számítással meghatározni az előtét- és a sönt ellenállásokat. Legyen tisztában a kiegyenlített Wheatstone híd jellemzőivel és alkalmazásával. Tudja ismertetni az ideális, a valóságos feszültség generátorjellelmzőit (belső ellenállás, forrásfeszültség). Legyen képes értelmezni a villamos munka és a villamos teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Tudjon számítással meghatározni villamos munkát és teljesítményt. Legyen képes számításokat végezni terhelt valóságos feszültséggenerátoros kapcsolásokban. (kapocsfeszültség, terhelő áram, hasznos teljesítmény, veszteségi teljesítmény, megtermelt teljesítmény) Ismerje a hatásfok fogalmát és számításának módját. Legyen képes elmagyarázni az illesztés fogalmát és gyakorlati jelentőségét. Legyen képes számítással meghatározni az egyszerűbb aktív kétpólusok feszültség és áramgenerátoros helyettesítő képét. Tudja felrajzolni a feszültség- és az áramgenerátorok helyettesítő képeit (Thevenin, Norton). Legyen tisztában a Norton és a Thevenin helyettesítő képek közötti kapcsolattal.	Legyen képes számítással meghatározni egy generátort tartalmazó aktív kétpólusok feszültség és áramgenerátoros helyettesítő képét (Thevenin, Norton). Tudjon számításokat végezni a generátorok soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásaira.
1.1.4. A villamos áram hatásai	Tudja csoportosítani a villamos áram hatásait (hőhatás, vegyi hatás, élettani hatás, mágneses hatás). Ismerje a villamos energia és a hőenergia közötti kapcsolatot, és értelmezze a fajhő fogalmát. Tudjon felsorolni hőhatáson alapuló jellemző gyakorlati alkalmazásokat (fűtés, melegítés, biztosítók, hűtőbordák).	Tudjon vezetékét méretezni feszültségesésre és melegedésre. Ismerje a galvánelem, az akkumulátor felépítését, működését, fajtáit, alkalmazásait. Tudja értelmezni az állandó mágnes, illetve az árammal átjárt vezető mágneses tere közötti kapcsolatot.

	Ismerje a villamos áram fénytechnikai alkalmazásait (izzó, fénycső). Ismerje a folyadékok vezetési mechanizmusát, az anyagok kiválasztásának folyamatát. Tudja ismertetni Faraday törvényét. Legyen képes bemutatni az elektrolízis jellemző gyakorlati alkalmazási lehetőségeit (fémek kiválasztása, galvanizálás). Legyen tisztában a villamos áram kedvező és kedvezőtlen élettani hatásaival. Ismerjen az áram mágneses hatásával kapcsolatos gyakorlati alkalmazásokat.	
1.2. Villamos tér		
1.2.1. A villamos erőter jelenségei, jellemzői	Legyen képes értelmezni az atom elemi részecskéinek egymásra gyakorolt taszító és vonzó hatását. Legyen képes kifejtetni a kisülés, a csúcshatás, az átütés, az elektromos megosztás, és az árnyékolás gyakorlati jelentőségét. Tudja ismertetni Coulomb törvényét, és legyen képes számításokat végezni a Coulomb törvény segítségével. Tudja ismertetni a villamos erőter fogalmát és tudja értelmezni jellemzőit (töltés, erőter, erő, térerősség, feszültség, eltolás). Tudja értelmezni a homogén tér fogalmát. Legyen képes alkalmazni a villamos tér jellemzői közötti összefüggéseket pontszerű töltés terében és homogén térben. Legyen képes térerősség vonalakkal szemléltetni a villamos erőteret, és annak homogén változatát (két azonos illetve ellentétes töltésű gömb, töltött gömb és a földfelszín, két töltött, egymással párhuzamos síklemez). Tudja ismertetni a szigetelő anyagok jellemzőit. Legyen képes alkalmazni a számításokban a dielektromos állandót (vákuum dielektromos állandója; anyagok relatív dielektromos állandója).	Legyen képes kifejtetni a kisülés, a csúcshatás, az átütés, az elektromos megosztás, és az árnyékolás fogalmát és gyakorlati jelentőségét. Tudja definiálni Coulomb törvényét, és legyen képes számításokat végezni a Coulomb törvény segítségével.
1.2.2. Kondenzátor jellemzői	Tudja ismertetni a kapacitás fogalmát, ismerje mértékegységét és a gyakorlatban alkalmazott prefixumokat. Legyen képes a síkkondenzátor kapacitásának kiszámítására geometriai adatok és az alkalmazott szigetelőanyag dielektromos állandója alapján. Legyen tisztában az eredő kapacitás kiszámításával soros, párhuzamos és vegyes kapcsolódású kondenzátoroknál. Ismerje a kondenzátorok töltési és kisütési folyamatát leíró időfüggvények diagramjait. Legyen képes értelmezni és számítani az időállandót töltési és kisütési folyamat esetében.	Tudja számítani a kapacitív feszültségosztó jellemzőit. Legyen képes kiszámítani a kondenzátorban tárolt energia értékét.

	Ismerje a kondenzátorok veszteségeit, tudja értelmezni katalógus adataikat állandó és változtatható kapacitások esetében.	
1.3. Mágneses tér		
1.3.1. A mágneses erőter jellemzői	Ismerje az egyenes árammal átjárt vezetők közötti erőhatásokat és az egyenes vezető környezetében lévő árammal átjárt vezető keretre gyakorolt forgatónyomatékokat, iránymeghatározással is. Tudja ismertetni a mágneses erőter fogalmát és értelmezni számszerű jellemzőit és irányait. (gerjesztés, térerősség, indukció, fluxus). Ismerje a vákuum mágneses permeabilitásának fogalmát. Tudja értelmezni a gerjesztési törvényt. Legyen képes indukcióvonalakkal szemléltetni a mágneses erőteret egyenes árammal átjárt vezető és egyenes tekercs esetén. Tudja értelmezni a diamágneses, a paramágneses és a ferromágneses anyagok jellemzőit. Tudja bemutatni a ferromágneses anyagok mágnesezési görbéjét, és tudja értelmezni a permeabilitás és a hiszterézis, fogalmát. Legyen képes összehasonlítani a keménymágneses és a lágymágneses anyagokat. Tudjon számításokat végezni mágneses térben lévő árammal átjárt vezetőre ható erő meghatározására. Legyen képes az erőhatások irányának meghatározására.	Legyen képes indukcióvonalakkal szemléltetni a mágneses erőteret egyenes árammal átjárt vezető, vezető keret, egyenes tekercs és torroid esetén. Tudjon számításokat végezni mágneses térben lévő árammal átjárt vezetőre ható erő (vezető keretre ható forgatónyomaték) meghatározására. Legyen képes számítással meghatározni egyszerű mágneses körök alapjellemeit.
1.3.2. Elektromágneses indukció	Tudja értelmezni az elektromágneses indukció, a mozgási, a nyugalmi, az önindukció, a kölcsönös indukció és az indukált feszültség fogalmát, jellemzőit. Tudja ismertetni az önindukciós tényező (induktivitás) fogalmát, a tekercs adataitól való függését és mértékegységét. Tudja értelmezni idődiagramok alapján az induktivitás be- és kikapcsolásánál fellépő jelenségeket és az időállandó fogalmát. Legyen tisztában az eredő induktivitás kiszámításával soros és párhuzamos kapcsolódású tekercseknél. Tudja értelmezni az indukált feszültség nagyságát meghatározó indukciótörvényt és az indukált feszültség irányát meghatározó Lenz törvényt.	Legyen tisztában az eredő induktivitás kiszámításával soros, párhuzamos és vegyes kapcsolódású tekercseknél. Legyen tisztában az induktivitás energiáját meghatározó tényezőkkel. Tudja értelmezni a szkinhatás és az örvényáramok gyakorlati vonatkozásait.
1.4. Váltakozó áramú hálózatok		
1.4.1. Szinuszosan váltakozó mennyiségek jellemzői	Tudja ismertetni és értelmezni a szinuszos váltakozó mennyiség jellemzőit (amplitúdó, frekvencia, körfrekvencia, periódus idő, pillanatnyi érték, fázisszög). Ismerje a váltakozó mennyiségek ábrázolási módszereit (idődiagram, vektordiagram). Legyen képes különböző fázishelyzetű feszültségek, vagy áramok vektorábrával történő ábrázolására és összegzésére.	

	Tudja értelmezni és kiszámítani a váltakozó mennyiség középértékeit. Ismerje az ohmos ellenállás, a kondenzátor és a tekercs viselkedését váltakozó áramú körben (Feszültség és áram fázishelyzete). Legyen tisztában az induktív és a kapacitív reaktancia, az impedancia és az admittancia fogalmával. Tudja kiszámítani a kapacitív és az induktív reaktancia értékét az alkatrész jellemzőiből és a frekvenciából.	
1.4.2. Váltakozó áramú hálózatok számítási módszerei	Legyen képes felrajzolni a soros RL, RC és RLC, illetve a párhuzamos RL, RC és RLC áramkörök feszültség–áram vektorábráit. Legyen képes számításokat elvégezni soros és párhuzamos RL, RC és RLC áramkörökön a vektorábrák segítségével (Részfeszültségek, ágáramok, fázisszög). Legyen képes felrajzolni a soros RL, RC és RLC impedancia, illetve a párhuzamos RL, RC és RLC áramkörökre admittancia vektorábráit. Tudja meghatározni az eredő impedanciát vagy admittanciát és a fázisszöget. Legyen képes az RL és RC kapcsolások határfrekvenciáinak számítására. Tudja értelmezni a látszólagos a hatásos és a meddő teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Legyen képes felrajzolni a soros RL, RC és RLC, illetve a párhuzamos RL, RC és RLC áramkörök teljesítmény–vektorábráit. Tudjon számításokat végezni a teljesítményekkel kapcsolatban, ismerje a teljesítménytényező fogalmát. Tudja értelmezni a tekercsek jósági tényezőjét és a kondenzátorok veszteségi tényezőjét. Legyen képes soros és párhuzamos veszteségi ellenállást számolni. Ismerje a rezgőkörök fogalmát, valamint tudja felrajzolni a soros és a párhuzamos rezgőkörök rezonanciagörbéit. Legyen képes definiálni a rezonancia frekvenciát, a veszteségi ellenállást, a jósági tényezőt, a rezonancia impedanciát, a sávszélességet. Tudjon terheletlen soros és párhuzamos rezgőkörrel kapcsolatos számításokat végezni. Tudja kifejteni a rezgőkörök gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit.	Legyen képes vegyes kapcsolású RLC áramkörök vektorábráinak megszerkesztésére. Tudja ábrázolni a soros és a párhuzamos RL, RC és RLC áramkörök impedanciájának és fázisszögének frekvenciafüggését. Tudja felrajzolni és értelmezni az alul- és felüláteresztő szűrő kapcsolásokat és átviteli jelleggörbéiket. Tudja ismertetni a fázisjavítás fogalmát, módszerét és megvalósítását. Legyen képes terhelt rezgőkör jellemzőinek meghatározására (terhelt jósági tényező, terhelt sávszélesség).
1.4.3. Többfázisú hálózatok és gyakorlati alkalmazásuk	Tudja értelmezni a háromfázisú rendszer fogalmát, jellemzőit (fázistekercsek, fázis feszültségek, vonali feszültségek, teljesítmény, csillagpont, csillagkapcsolás, háromszöghkapcsolás, szimmetrikus és aszimmetrikus terhelés).	Tudja ismertetni a forgó mágneses mező fogalmát és jellemzőit.

	Ismerje a háromfázisú rendszer előnyeit és gyakorlati alkalmazásait.	
1.5. Villamos gépek		
1.5.1. Villamos gépek jellemzői	Ismerje a villamos gépek fogalmát és csoportosításának lehetséges módját (transzformátorok, motorok, generátorok, egyenáramú, váltakozó áramú).	
1.5.2. Transzformátorok	Ismerje a transzformátor elvi felépítését, az ideális transzformátor működését Legyen tisztában a transzformátor fontosabb műszaki jellemzőivel (áttétel, hatásfok, polaritás-jelölések). Ismerje a transzformátor működését terhelés mellett és terhelés nélkül.	
1.5.3. Egyenáramú forgógépek	Ismerje az egyenáramú generátor működését és gerjesztési lehetőségeit. Ismerje az egyenáramú motor szerkezeti felépítését, működését és gerjesztési lehetőségeit.	
1.5.4. Váltakozóáramú forgógépek	Ismerje a háromfázisú váltakozó áramú generátorok szerkezeti felépítését és működési elvét. Ismerje a háromfázisú aszinkronmotorok szerkezeti felépítését, működési elvét.	Ismerje az egy-, két- és a háromfázisú váltakozó áramú generátorok szerkezeti felépítését és működési elvét. Ismerje az egy- és többfázisú szinkronmotorok és aszinkronmotorok szerkezeti felépítését, működési elvét

2. Elektronika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Villamos áramköri alapismeretek		
2.1.1. Kétpólusok	Tudja csoportosítani a villamos áramköri elemeket, mint kétpólusokat. Legyen képes értelmezni az aktív, a passzív, a lineáris és a nemlineáris kétpólusok fogalmát. Tudja felrajzolni az egyes kétpólusok karakterisztikáit. Legyen képes számítással meghatározni a passzív kétpólusok helyettesítését (impedancia, admittancia, fázisszög, helyettesítő kép). Tudja meghatározni egy generátort tartalmazó aktív kétpólusok helyettesítő képeit. (Thevenin, Norton)	Tudja meghatározni több generátort tartalmazó aktív kétpólusok helyettesítő képeit. (Thevenin, Norton)
2.1.2. Négypólusok	Tudja definiálni az aktív, a passzív, a lineáris, a nemlineáris, a szimmetrikus és a földszimmetrikus négypólusok fogalmát. Tudja számításokkal meghatározni a meghajtással, terheléssel rendelkező passzív négypólusok jellemzőit (bementi- kimeneti ellenállás; feszültség- áram- teljesítmény-átvitel).	Legyen képes passzív – ellenállásokból álló – négypólusok z, y, h paramétereinek meghatározására.

	Legyen képes az átvitel számításoknál a logaritmikus (dB-es) egységekkel való számításokra. Legyen képes értelmezni a passzív négypólusok jellemzőit impedancia, admittancia és hibrid (z, y, h) paraméteres egyenleteik alapján. Tudja felrajzolni a paraméteres helyettesítő képeket.	
2.2. Félvezető alkatrészek		
2.2.1. Félvezetők jellemzői, PN átmenet	Ismerje a félvezető anyagok atomi szerkezetét, a kovalens kötést, a vezetés folyamatát szerkezeti és adalékolt félvezetőkben. Ismerje az adalékolás során létrejött n típusú és p típusú félvezetőket és azok jellemzőit (mozgékonyosság, sebesség) és gyakorlati alkalmazási lehetőségeiket. Legyen képes értelmezni a félvezetők vezetésének hőmérsékletfüggését. Ismerje a pn átmenet esetén kialakuló folyamatot (kiürített réteg fogalma). Legyen képes értelmezni az egyenirányító dióda záró és nyitó irányú előfeszítését. Ismerje a dióda jelképi jelölését, U–I karakterisztikáját, egyenáramú és differenciális ellenállásának fogalmát. Ismerje az egyutas és kétutas egyenirányító és vágó kapcsolásokat.	
2.2.2. Félvezető alkatrészek felépítése és jellemzői	Legyen képes bemutatni és jellemezni a speciális félvezető diódák (Zener dióda, kapacitás, tús, alagút, Schottky) felépítését, karakterisztikáit és jellemzőit. Ismerje a Zener diódás elemi stabilizátor felépítést, és az ezzel kapcsolatos számításokat. Tudja ismertetni a bipoláris és az unipoláris tranzisztorok felépítését, működését, alapegyenleteit, karakterisztikáit. Legyen képes az alapkapsolások, a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszer elemzésére. Legyen képes a kisjelű vezérlés értelmezésére. Legyen képes az optoelektronikai alkatrészek (fotoellenállás, fényt kibocsátó dióda) felépítésének, működési elvének és alkalmazási lehetőségeinek ismertetésére.	Tudja értelmezni az erősáramú félvezető eszközök (négyrétegű dióda, tirisztor, diac, triac, UJT, lézerciódá) felépítését, működését és karakterisztikáját. Tudja ismertetni a félvezető eszközök gyakorlati alkalmazásait, műszaki katalógusadatait.
2.3. Erősítők		
2.3.1. Tranzisztoros erősítők	Legyen képes bemutatni és értelmezni a munkapont, a munkaegyenes szerepét, a munkapont beállítására szolgáló megoldásokat. Tudja méretezni a munkapont-beállító alkatrészeket bipoláris és unipoláris tranzisztoroknál. Tudja felrajzolni a bipoláris és az unipoláris tranzisztoros alapkapsolásokat (közös emitteres; source-ú).	Legyen képes meghatározni számítással a kisfrekvenciás tartományban a hidegítő kondenzátorok hatását. (alsó határfrekvencia) Legyen képes meghatározni számítással a nagyfrekvenciás tartományban az alkatrészek szórt kapacitásának hatásait. (Miller kapacitás, felső határfrekvencia)

	Legyen képes méretezni, számítással meghatározni a közös emitteres (h paraméteres helyettesítő kép alkalmazásával) és a közös source-ú alapkapsolás (y paraméteres helyettesítő kép alkalmazásával) váltakozó áramú jellemzőit közepes frekvencián (feszültségerősítés, (viszonyszámban és decibelben) bemeneti ellenállás, kimeneti ellenállás). Tudja meghatározni az áram- és teljesítmény erősítés értékét viszonyszámban és decibelben. Tudja felrajzolni a bipoláris és az unipoláris tranzistoros alapkapsolásokat (közös kollektoros illetve drain-ú, közös bázisú, illetve gate-ú) és ismerje közepes frekvenciás jellemzőik nagyságrendjét (feszültségerősítés, bemeneti ellenállás, kimeneti ellenállás). Legyen képes meghatározni számítással a kisméretű tartományban a csatoló kondenzátorok hatását. (alsó határfrekvencia) Tudja értelmezni a zajok és a torzítások okait, fajtáit és jellemzőit.	Tudja ismertetni a zajok és a torzítások csökkentésének lehetőségeit, az egy fokozaton belüli soros negatív áram-visszacsatoláson keresztül.
2.3.2. Műveleti erősítők	Tudja ismertetni a műveleti erősítők tömbvázlatos felépítését és jelképi jelöléseit. Ismerje az ideális műveleti erősítő tulajdonságait. Legyen képes felrajzolni az integrált műveleti erősítő alapkapsolásokat. (invertáló és nem invertáló) Legyen képes méretezni, számítással meghatározni a műveleti erősítő alapkapsolások váltakozó áramú jellemzőit (bemeneti és kimeneti ellenállás, feszültségerősítés). Tudja ismertetni a műveleti erősítők munkapont-beállítási lehetőségeit. (kompenzáló ellenállás) Legyen képes meghatározni a váltakozó áramú műveleti erősítő alapkapsolások (invertáló és nem invertáló) csatoló kondenzátorok okozta alsó határfrekvenciáját. Tudja ismertetni a műveleti erősítők egyéb alkalmazási megoldásait (különbségképző, összegző).	Tudja bemutatni a differenciálerősítőket, az áramgenerátorokat, a fázisösszegzőket és a szinteltolók felépítését és működését. Tudja ismertetni a valóságos műveleti erősítő jellemzőit. Tudja ismertetni a műveleti erősítők egyéb alkalmazási megoldásait (különbségképző, összegző, aktív szűrő, differenciáló, integráló erősítő). Tudja bemutatni a műveleti erősítők ofszet feszültség, ofszet áram és frekvencia kompenzálásait. Ismerje az integrált műveleti erősítők nyílthurkú karakterisztikájának jellemző frekvenciáit belső frekvenciakompenzációval rendelkező műveleti erősítő esetén. Tudjon felső határfrekvenciát számolni, adott erősítésű kapcsolás esetén.
2.4. Impulzustechnika		
2.4.1. Impulzusok	Ismerje az impulzus fogalmát és fajtáit. Legyen képes értelmezni az impulzusok jellemzőit (amplitúdó, frekvencia, periódusidő, impulzus idő, fel- és lefutási idő, fel- és lefutási meredekség, tetőesés, túllövés, kitöltési tényező). Tudja felrajzolni a legfontosabb impulzusfajtákat.	
2.4.2. Impulzustechnikai áramkörök	Legyen képes elmagyarázni a passzív jelformálók (differenciáló-, integráló és diódás vágóáramkör) működését. Ismerje a passzív jelformálók gyakorlati alkalmazási területeit. Tudja értelmezni a félvezető elemek és a műveleti erősítő kapcsoló üzemmódját, a stabil- és a kvázistabil állapotot.	Tudja ismertetni a Schmitt-trigger és a fűrészelő előállító áramkörök működését és jellemzőit adott kapcsolási rajz alapján.

	Legyen képes elmagyarázni a tranzisztoros, illetve műveleti erősítővel felépített bistabil, monostabil, astabil multivibrátor működését és jellemzőiket adott kapcsolási rajz alapján. Legyen tisztában az impulzus-előállító áramkörök gyakorlati szerepével.	
2.5. Digitális technika alapjai		
2.5.1. Logikai algebra	Tudja definiálni a digitális és az analóg jelek fogalmát és jellemzőit. Ismerje a kettes és a tizenhatos számrendszer jellemzőit és az átszámítási algoritmusokat. Legyen képes bemutatni az információ kódolásának elvét és a leggyakrabban alkalmazott numerikus és alfanumerikus kódokat (bináris, BCD, Excess-3, Johnson, Gray). Tudja értelmezni az egy-, a két- és a többváltozós logikai függvényeket igazságtáblázataikkal. Tudja bemutatni a logikai függvények leírási módjait - 1 és 2 változós - (szöveges, igazság táblázat, sorszámos, logikai vázlatkapuk, algebrai alak). Ismerje a logikai (Boole) algebra alaptörvényeit és alaptételeit és a De-Morgan szabályt. Tudjon átalakításokat végezni algebrai úton 3 változós függvények estében a függvény alakok között. Ismerje a diszjunktív és konjunktív alak fogalmát és legyen képes átalakításokat végezni az alakok között. Ismerje a logikai függvények grafikus ábrázolásának és minimalásának módszerét. Tudjon átalakításokat végezni a függvény alakok között tetszőleges alakból másik tetszőleges alakba, algebrai és grafikus úton.	Ismerje a kódelméleti alapfogalmakat, a hibafelismerés és hibajavítás feltételeit, a paritásbitek fogalmát (Hamming kód).
2.5.2. Logikai kapuk típusai, kombinációs hálózatok megvalósítása.	Legyen képes bemutatni a funkcionálisan teljes rendszereket (NÉV, NAND, NOR rendszer). Legyen képes realizálni egyszerűsített logikai függvényeket NÉV, NAND és NOR rendszerben kétszintű és többszintű (kétbementű kapus) formában.	Ismerje a kapu áramkörök típusait, igazságtáblázataikat, jelképi jelölésüket. Tudja értelmezni a TTL és MOS digitális IC-k kimeneti és bemeneti megoldásait kapuáramkörök kapcsolási rajza segítségével.
2.5.3. Szekvenciális hálózatok alapelemei, tárolók.	Tudja meghatározni az időfüggő hálózatok jellemzőit – aszinkron, szinkron működés. Legyen képes bemutatni a tároló áramkörök alaptípusait (RS, JK, T, D tároló). Tudja felírni az egyes tároló típusok vezérlési táblázatait.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
120 pont	30 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, sablonok, vonalzó, függvénytáblázat	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, sablonok, vonalzó, függvénytáblázat	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Kapcsolási rajzok és katalógus lapok a tételsorba építve, függvénytáblázat, (vizsgacsoportonként négy példány)	NINCS	Kapcsolási rajzok és katalógus lapok a tételsorba építve, függvénytáblázat (vizsgacsoportonként négy példány)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc

Feladatlap		Egy szóbeli tétel kifejtése
Egyszerű, rövid feladatok (elektrotechnika, elektronika, témakörből)	Összetett feladatok (elektrotechnika, elektronika témakörből)	
40 pont	80 pont	
120 pont		
		30 pont

Írásbeli vizsga

A központilag összeállított írásbeli vizsgán a vizsgázó ellenőrizhető képet ad az elektrotechnikai, elektronikai tudásáról, valamint az ismeretek, a képességek és az alkalmazások integrálásának tekintetében egyaránt.

Általános szabályok

A vizsgázó dönthet a rendelkezésére álló idő tetszése szerinti felhasználásáról és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlapok tartalmi és formai jellemzői

A feladatlap első része egyszerű elektrotechnikai, elektronikai kérdések megválaszolását, megoldását, a feladatlap második része elektrotechnikai és elektronikai összetett feladatok megoldását igényli.

Az írásbeli vizsga témakörei lefedik a részletes követelményekben meghatározott témaköröket.

Egyszerű, rövid feladatok

Az egyszerű, rövid feladatok összeállításában közel azonos arányban jelennek meg elektrotechnikai és az elektronikai fogalmak, törvényszerűségek, jelenségek és összefüggések. Az egyszerű, rövid feladatok elektronikai részében az analóg és a digitális témakörök aránya kb. 66%-33%. Az egyszerű, rövid feladatok megoldása legfeljebb csak egy elektrotechnikai, vagy elektronikai összefüggés (képlet) alkalmazását igényelheti, ennél bonyolultabb példák csak az érettségi összetett írásbeli feladatai között kérhetők számon. Az egyszerű feladattípusok az előírt ismeret- és képességjellegű követelményeknek felelnek meg. Az egyszerű, rövid feladatok 10-12 kérdésből, utasításból, kisebb számításból, egyszerű kapcsolási rajz készítéséből, értelmezéséből tevődnek össze.

Összetett feladatok

Az elektrotechnika, elektronika összetett feladatainak megoldásai alkalmazás- és integrálásjellegű követelményekre is építenek. A számolást (mértevezést) is igénylő feladatoknál az elektrotechnika és az elektronika témakörei közel azonos arányban jelennek meg. Az összetett feladatsor 4 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

	Kompetenciák	%
Egyszerű, rövid feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	16
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	17
Összetett feladatok	Műszaki szemlélet (a fenti kompetenciák) alkalmazása	34
	Összefüggések ábrázolása és értelmezése	33

II. Feladatlap lehetséges feladattípusai

1. Az Ohm és a Kirchhoff törvények alkalmazása egyenáramú hálózatokban
2. Összetett ellenállás-hálózatok eredő ellenállásának számítása
3. Feszültség- és áramosztás számítása

4. Méréshatár-kiterjesztés, előtét- és söntellenállás számítások
5. Villamos munka, teljesítmény, hatásfok és terhelhetőség számítások
6. Egy generátort és ellenállásokat tartalmazó aktív kétpólus Thevenin és Norton helyettesítő képének meghatározása
7. Szinuszos váltakozó jel középtértékeinek kiszámítása
8. Soros és párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörök jellemzőinek számítása egy adott frekvencián
9. Soros és párhuzamos R-L, R-C áramkörök jellemzőinek számítása határfrekvencián
10. Terheletlen rezgőrök számítása
11. Négy-pólusok be- kimeneti ellenállásának és átviteleinek számítása
12. Bipoláris és unipoláris tranzistoros alapkapsolások munkapont beállítására szolgáló ellenállások kiszámítása
13. KE és KS erősítők jellemzőinek számítása közepes frekvencián
14. KE és KS erősítők alsó határfrekvenciáinak meghatározása a csatoló-kondenzátorok hatása alapján
15. Műveleti erősítők alapkapsolások jellemzőinek számításai
16. Műveleti erősítő váltakozó feszültségű erősítők alsó határfrekvenciájának számítás (csatoló kondenzátorok)
17. Műveleti erősítő összegző és különbségképző kapcsolások számításai
18. Logikai függvények átalakítása, minimalizálása
19. Logikai függvények megvalósítása 2 és többszintű hálózattal, NÉV, NAND és NOR rendszerben

A feladatok, részfeladatok javasolt pontszámai a feladatok, részfeladatok nehézségi fokát tükrözik. A felsorolt lehetséges feladattípusokból összetett feladatok is összeállíthatók.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően az elektrotechnika és az elektronika alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó villamos jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával elektrotechnikai, elektronikai jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni.

Általános szabályok

A szóbeli vizsga egy tétel kifejtéséből áll. A vizsgázó a rendelkezésére álló felkészülési idő alatt a kihúzott tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a felelet során felhasználhat. Az elkészített vázlatot a szaktanár a felelet során elkérheti. A vizsgázónak mondanivalóját logikusan előadva, a szaknyelv szabályait betartva kell felelnie. A szóbeli tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A pontszám objektív meghatározása céljából, ha szükséges a vizsgáztató néhány perces szakmai párbeszédet folytathat a vizsgázóval.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, amelyből évente cserélni kell a tételek 10-20%-át. A szóbeli vizsga témaköreit a részletes követelmények tartalmazzák.

A szóbeli vizsga témakörei lefedik a részletes követelményekben meghatározott témaköröket. A tételek összeállításánál változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazások szükségesek.

Témakörök

A szóbeli tételek körülbelül 50%-a elektrotechnika, 30%-a analóg elektronika és 20%-a digitális elektronika témakörből kerül kialakításra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 30 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Összesen
A feladat megértése, témataartás, a lényeg kiemelése, világosság, szabatoság, a felelet felépítettsége	3 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, törvények, szabályok, összefüggések értelmezése, az ismeretek integrált alkalmazása	24 pont
A műszaki nyelv alkalmazása	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy szóbeli tétel kifejtése
Egyszerű, rövid feladatok (elektrotechnika, elektronika, témakörből)	Összetett feladatok (elektrotechnika, elektronika témakörből)	
40 pont	80 pont	
120 pont		30 pont

Írásbeli vizsga

A központilag összeállított írásbeli vizsgán a vizsgázó ellenőrizhető képet ad az elektrotechnikai, elektronikai tudásáról, valamint az ismeretek, a képességek és az alkalmazások integrálásának tekintetében egyaránt.

Általános szabályok

A vizsgázó dönthet a rendelkezésére álló idő tetszése szerinti felhasználásáról és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlapok tartalmi és formai jellemzői

A feladatlap első része egyszerű elektrotechnikai, elektronikai kérdések megválaszolását, megoldását, a feladatlap második része elektrotechnikai és elektronikai összetett feladatok megoldását igényli.

Az írásbeli vizsga témakörei lefedik a részletes követelményekben meghatározott témaköröket.

Egyszerű, rövid feladatok

Az egyszerű, rövid feladatok összeállításában közel azonos arányban jelennek meg elektrotechnikai és az elektronikai fogalmak, törvényszerűségek, jelenségek és összefüggések. Az egyszerű, rövid feladatok elektronikai részében az analóg és a digitális témakörök aránya kb. 66%-33%. Az egyszerű, rövid feladatok megoldása legfeljebb csak egy elektrotechnikai, vagy elektronikai összefüggés (képlet) alkalmazását igényelheti, ennél bonyolultabb példák csak az érettségi összetett írásbeli feladatai között kérhetők.

számon. Az egyszerű feladattípusok az előírt ismeret- és képességjellegű követelményeknek felelnek meg. Az egyszerű, rövid feladatok 10-12 kérdésből, utasításból, kisebb számításból, egyszerű kapcsolási rajz készítéséből, értelmezéséből tevődnek össze.

Összetett feladatok

Az elektrotechnika, elektronika összetett feladatainak megoldásai alkalmazás- és integrálásjellegű követelményekre is építenek. A számolást (méretezést) is igénylő feladatoknál az elektrotechnika és az elektronika témakörei közel azonos arányban jelennek meg. Az összetett feladatsor 4 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

	Kompetenciák	%
Egyszerű, rövid feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	16
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	17
Összetett feladatok	Műszaki szemlélet (a fenti kompetenciák) alkalmazása	34
	Összefüggések ábrázolása és értelmezése	33

II. Feladatlap lehetséges feladattípusai
1. Az Ohm és a Kirchhoff törvények alkalmazása egyenáramú hálózatokban
2. Összetett ellenállás-hálózatok eredő ellenállásának számítása
3. Feszültség- és áramosztás számítása
4. Méréshatár-kiterjesztés, előtét- és söntellenállás számítások
5. Villamos munka, teljesítmény, hatásfok és terhelhetőség számítások
6. Egy generátort és ellenállásokat tartalmazó aktív kétpólus Thevenin és Norton helyettesítő képének meghatározása
7. Szinuszos váltakozó jel középfértékeinek kiszámítása
8. Soros és párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörök jellemzőinek számítása egy adott frekvencián
9. Soros és párhuzamos R-L, R-C áramkörök jellemzőinek számítása határfrekvencián
10. Terheletlen rezgőrök számítása
11. Négy-pólusok be- kimeneti ellenállásának és átviteleinek számítása
12. Bipoláris és unipoláris tranzisztoros alapkapsolások munkapont beállítására szolgáló ellenállások kiszámítása
13. KE és KS erősítők jellemzőinek számítása közepes frekvencián
14. KE és KS erősítők alsó határfrekvenciáinak meghatározása a csatoló-kondenzátorok hatása alapján
15. Műveleti erősítők alapkapsolások jellemzőinek számításai
16. Műveleti erősítő's váltakozó feszültségű erősítők alsó határfrekvenciájának számítás (csatoló kondenzátorok)
17. Műveleti erősítő's összegző és különbségképző kapcsolások számításai
18. Logikai függvények átalakítása, minimalizálása
19. Logikai függvények megvalósítása 2 és többszintű hálózattal, NÉV, NAND és NOR rendszerben

A feladatok, részfeladatok javasolt pontszámai a feladatok, részfeladatok nehézségi fokát tükrözik. A felsorolt lehetséges feladattípusokból összetett feladatok is összeállíthatók.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően az elektrotechnika és az elektronika alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó villamos jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával elektrotechnikai, elektronikai jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni.

Általános szabályok

A szóbeli vizsga egy tétel kifejtéséből áll. A vizsgázó a rendelkezésére álló felkészülési idő alatt a kihúzott tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a felelet során felhasználhat. Az elkészített vázlatot a szaktanár a felelet során elkérheti. A vizsgázónak mondanivalóját logikusan előadva, a szaknyelv szabályait betartva kell felelnie. A szóbeli tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A pontszám objektív meghatározása céljából, ha szükséges a vizsgáztató néhány perces szakmai párbeszédet folytathat a vizsgázóval.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, amelyből évente cserélni kell a tételek 10-20%-át. A szóbeli vizsga témaköreit a részletes követelmények tartalmazzák.

A szóbeli vizsga témakörei lefedik a részletes követelményekben meghatározott témaköröket. A tételek összeállításánál változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazások szükségesek.

Témakörök

A szóbeli tételek körülbelül 50%-a elektrotechnika, 30%-a analóg elektronika és 20%-a digitális elektronika témakörből kerül kialakításra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 30 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Összesen
A feladat megértése, témataartás, a lényeg kiemelése, világosság, szabatoság, a felelet felépítettsége	3 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, törvények, szabályok, összefüggések értelmezése, az ismeretek integrált alkalmazása	24pont
A műszaki nyelv alkalmazása	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont

MAGAS- ÉS MÉLYÉPÍTÉSI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az magas- és mélyépítési ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XVI. Építőipar ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 582 03 Magasépítő technikus,
- 54 582 04 Mélyépítő technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Precizitás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Ábrázoló geometriai szerkesztések és műszaki rajzok készítése és értelmezése	Legyen képes műszaki ábrák, tervrajzok és szerkesztések pontos, szabványelőírásoknak megfelelő, esztétikus kivitelezésére.	
1.2. Építőipari szakmai és statikai számítások	Legyen képes az építési tevékenységhez, a tartószerkezetek tervezéséhez és ellenőrzéséhez kapcsolódó szakmai számítások pontos, hiba nélküli elvégzésére, a számítások ellenőrzésére.	
1.3. Szakmai megfogalmazások	Legyen képes a szakmai fogalmak pontos, precíz meghatározására, a meghatározások értelmezésére, a pontos szakmai nyelvi kommunikációra.	

2. Szabálykövetés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Műszaki rajzok, tervek, szakmai számítások készítésének szabályai	Legyen képes a szerkesztési szabályok, műszaki és szabványelőírások értelmezésére, és azok betartására.	
2.2. Kivitelezési, technológiai folyamatok, épületek és építmények szerkezetei, műszaki előírások	Tudja az épületek és építmények tervezésének és kivitelezésének, szerkezetek kialakításának előírásait, legyen képes értelmezni ezeket, és betartásuk fontosságát.	
2.3. Építőanyagok fajtái, tulajdonságai és vizsgálatai	Tudja csoportosítani az építés során felhasználható anyagokat, legyen képes értelmezni a minőségi előírásaikat, és vizsgálataik szabályait.	

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Szakmai és statikai számítások, műszaki rajzok tervek készítése	Ismerje fel a műszaki, számítási, ábrázolási feladatokban rejlő szakmai problémákat, legyen képes felismerni a megoldásuk legcélravezetőbb útjait.	
3.2. Épületek, építmények és azok szerkezetei, anyagai	Legyen képes az építés-kivitelezés lépései megfelelő sorrendjének, logikai összefüggéseinek értelmezésére.	

3.3. Műszaki ábrázolás, szakmai és statikai számítások, szerkezetek méretezése	Legyen képes meghatározni szerkesztési, ábrázolási és számítási feladatok lépéseinek célszerű sorrendjét, a probléma eredményes megoldása érdekében.	

4. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Építőipari alapfogalmak, építési tevékenységek	Tudja az építési folyamatot, kapcsolatrendszerét, az egyes szereplők feladatait, ismerje az építőipar tevékenységi területeit, technológiai sorrendjét.	
4.2. Talajok, földmunkák, víztelenítések	Legyen képes felismerni, strukturálni a talajok fajtáit, összetételét, fizikai jellemzőit, ismerje a különböző földmunkákat, ismerje a munkagödör, munkaárok dúcolási lehetőségeit, a talajban található nedvességátásokat, a talajok víztelenítési lehetőségeit.	
4.3. Rajzoló- és tervezőprogramok	Tudja rendszerezetten használni a CAD alapú rajzoló és tervező programokat, ismerje a számítógéppel segített rajzoló, tervezési folyamatot, az alkalmazott CAD program felépítését, alapjait, a számítógépes felhasználói felületet, rajzi környezetet.	

5. Gyakorlatias feladatértelmezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Számítógéppel segített rajzolás	Legyen képes a rajzoláshoz szükséges rajzi alapismeretek birtokában, a rajzi ábrázolás szabályait felhasználva a számítógépes rajzokat készíteni.	
5.2. Természetes és mesterséges építőanyagok	Ismerje fel és gyakorlatorientáltan legyen képes alkalmazni az igényeknek megfelelően a természetes és a mesterséges építőanyagokat, a különféle építőipari gyártmányokat, ismerje a gyártási folyamatokat és a különféle járatos alkalmazási területeket.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Ábrázoló geometria

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Síkgeometria	Tudja a mértani ismereteket és szerkesztéseket. Ismerje a síkmértani alapfogalmakat.	Ismerje az építészeti ívek, szabályos görbék szerkesztési módszereit.

	Ismerje a síkmértani alapszerkesztéseket (merőleges szerkesztések, szögfelezés, szögmásolás, szögösszeadás, nevezetes szögek szerkesztése, szakasz osztása, kör érintője). Tudja értelmezni a pont és egyenes, valamint párhuzamos egyenesek távolságát. Ismerje a síkidomokat és csoportosításukat. Ismerje a háromszögek, négyszögek és sokszögek szerkesztését. Ismerje az egybevágóság fogalmát. Tudjon szögeket, síkidomokat másolni, tudjon nagyítani, kicsinyíteni.	
1.2. Térgeometria	Ismerje a vetítési módokat, a vetület fogalmát, tulajdonságait, a képsíkokat és a képsíkrendszert. Ismerje a térelemeket: pont, egyenes, sík. Ismerje a térelemek kölcsönös helyzetét, a térgeometria alaptételeit. Ismerje az egyszerű síklapú testeket és ezek származtatását. Ismerje a forgástesteket és származtatásukat. Ismerje a térelemek ábrázolását. (pont, különleges és általános helyzetű egyenesek és síkok). Ismerje a transzformációt. Tudjon képszerű képet szerkeszteni transzformáció alkalmazásával. Tudja a sík és egyenes, valamint különleges és általános helyzetű egyenes és test dőléspontjának szerkesztését. Ismerje két sík metszésvonalának szerkesztését. Ismerje a fedélidom-szerkesztést. Tudja megszerkeszteni a síklapú testek különleges helyzetű síkkal való metszését. Tudja elvégezni a metszett idom valódi nagyságának szerkesztését. Tudja az axonometrikus ábrázolás szabályait. Ismerje a perspektív képek szerkesztési szabályait. Ismerje a rekonstrukció fogalmát. Legyen képes két síklapú test áthatásának szerkesztésére. Tudja az árnyékszerkesztés, önárnyék, vetett árnyék fogalmát, szerkesztését.	Ismerje a céltranszformációkat. Tudja megszerkeszteni a síklapú testek általános helyzetű síkkal való metszését. Tudja megszerkeszteni a forgástestek különleges és általános helyzetű síkkal való metszését. Legyen képes síklapú- és forgástest, valamint két forgástest áthatásának szerkesztésére.

2. CAD alapismeretek gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Rajzoló- és tervezőprogramok felépítése	Ismerje a CAD alapú rajzoló és tervező programok fajtáit. Ismerje a számítógéppel segített rajzolási, tervezési folyamatot. Ismerje az alkalmazott CAD program felépítését, alapjait. Ismerje a számítógépes felhasználói felületet, a menüsorokat, az eszköztárakat.	

	Ismerje a beállítási lehetőségeket, a rajzi környezetet, a billentyű parancsokat.	
2.2. Számítógéppel segített rajzolás	Ismerje a rajzoláshoz szükséges rajzi alapismereteket, a rajzi ábrázolás szabályait, a felhasznált rajzlapokat, eszközöket, technikákat, alkalmazásukat és számítógépes felhasználásukat. Ismerje a különböző műszaki rajzok, tervek fajtáit, az alkalmazott jelöléseket, szabályokat. Ismerje szerkezetek, épületek és építmények, valamint környezetük felmérésének módját, szabályait, illetve azok feldolgozásának lépéseit. Ismerje a számítógéppel segített rajzolás során használt síkbeli és térbeli elemeket, kapcsolatrendszerüket. Ismerje a geometriai műveleteket, parancssorokat. Tudjon 2D-s és 3D-s szerkesztéseket végezni. - Ismerje az egyszerű 2D-s eszközök alkalmazását. - Ismerje a méretekkel történő szerkesztést. - Ismerje az objektumok módosításának eszközeit és alkalmazását. - Ismerje a 3D-s épületmodellezés főbb eszközeit. Ismerje a különböző tervező programok közötti kapcsolatokat. Ismerje a rajzi formátumokat. Tudjon méretezéseket, feliratokat készíteni. Tudjon műszaki tervdokumentációt összeállítani. Ismerje a nyomtatási lehetőségeket.	

3. Építőipari alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Építőipari alapfogalmak	Ismerje az építőipari alapfogalmakat. Tudja értelmezni a természetes és a mesterséges környezet kapcsolatát. Ismerje az építmények kialakítási lehetőségeit, funkcióit.	
3.2. Építési tevékenységek	Ismerje az építési folyamatot. Ismerje az építőipar tevékenységi területeit. Ismerje az építési tevékenységek technológiai sorrendjét. Ismerje az építési tevékenységek szereplőit és kapcsolatrendszerüket.	
3.3. Talajok, földmunkák, víztelenítések	Ismerje a talajok fajtáit, összetételét, fizikai jellemzőit. Ismerje a különböző földmunkákat. Ismerje a munkagödör, munkaárok dűcolási lehetőségeit. Ismerje a talajban található nedvességhatásokat. Ismerje a talajpára, a talajnedvesség és a talajvíz tulajdonságait.	Ismerje a talajban megjelenő vizek teljes rendszerét (megjelenési formája, osztályozása).

	Ismerje a talaj víztelenítési lehetőségeit.	

4. Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Építőanyagok tulajdonságai	Ismerje az építőanyagok fizikai és kémiai tulajdonságait. Ismerje a hidrotechnikai tulajdonságokat. Tudja értelmezni a hőtechnikai és akusztikai tulajdonságokat. Ismerje az építőanyagok mechanikai tulajdonságait. Ismerje az építőanyagok járatos vizsgálati módszereit, eljárásait. Ismerje a mintavétel, az anyagvizsgálat és a laboratóriumi vizsgálatok elvégzésének szabályait. Ismerje a vizsgálati folyamatokat.	
4.2. Természetes építőanyagok	Tudja csoportosítani a természetes építőanyagokat. Ismerje a természetes építőanyagok tulajdonságait, jellemzőit. Ismerje a természetes építőanyagok tulajdonságainak vizsgálati módszereit.	
4.3. Mesterséges építőanyagok	Ismerje az építőipari agyaggyártmányokat, azok felhasználási területeit. Ismerje a kötőanyagok jellemző tulajdonságait és azok felhasználási területeit. Tudja az aszfalt termékek jellemző tulajdonságait és azok felhasználási területeit. Ismerje az adalékanyag jellemző tulajdonságait és azok felhasználási területeit. Ismerje a betonok jellemző tulajdonságait, a szállítás és utókezelés előírásait. Ismerje az előregyártott beton és vasbeton termékeket és azok felhasználási területeit. Ismerje a habarcsok jellemző tulajdonságait és felhasználásuk szerinti csoportosítását. Ismerje az építőipari faárukat, felhasználási területeiket, faanyagok védelmének módjait. Ismerje a fémgyártmányok jellemző tulajdonságait, alkalmazási feltételeiket. Ismerje a műanyag gyártmányokat, felhasználási területeiket. Ismerje a festő- és mázoló munkák anyagait. Ismerje az építési üvegek jellemző tulajdonságait, felhasználási területeiket. Ismerje a víz-, hő- és hangszigetelő anyagokat, és azok felhasználási területeit.	

	Ismerje az építőiparban alkalmazott segédanyagokat és felületképzőket. Ismerje az építőanyagok gyártási folyamatait. Ismerje a mesterséges építőanyagok tulajdonságainak vizsgálati módszereit.	

5. Statika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Alapfogalmak	Ismerje és legyen képes ismertetni a statikai alapfogalmakat, az erő, a nyomaték fogalmát, valamint a statika alaptételeit.	
5.2. Erőrendszerek	Ismerje és legyen képes meghatározni a síkbeli erőrendszer eredőjét szerkesztéssel, számítással. Ismerje a síkbeli erőrendszer egyensúlyozását egy, kettő erővel.	Ismerje a síkbeli erőrendszer egyensúlyozását három erővel.
5.3. Tartók	Ismerje a tartók fogalmát, legyen képes osztályozni alak, anyag, statikai rendszer, keresztmetszet szerint. Tudja a statikailag határozott tartók támaszerőit meghatározni (kéttámaszú tartó, befogott tartó, kéttámaszú konzolos tartó). Tudja a síkbeli rácsos tartók rúderőit kiszámítani egyszerű kialakítású rácsos tartók esetén. Legyen képes a tartók helyzeti állékonyságát meghatározni, ellenőrző számításokat elvégezni.	Tudja a statikailag határozott tartók támaszerőit meghatározni gerber tartó esetében. Tudja a síkbeli rácsos tartók rúderőit kiszámítani összetett kialakítású rácsos tartók esetén.
5.4. Igénybevételek	Ismerje az igénybevételek, belső erők fogalmát. Tudja kiszámítani a vízszintes tengelyű statikailag határozott tartók (kéttámaszú tartó, befogott tartó, kéttámaszú konzolos tartó) igénybevételeit, valamint legyen képes a normálerő, a nyíróerő és a nyomatéki ábrákat megrajzolni. Ismerje az összefüggéseket a terhek és az igénybevételek között.	Tudja kiszámítani a statikailag határozott tartók (kéttámaszú tartó, befogott tartó, kéttámaszú konzolos tartó, gerber tartó, ferde és tört tengelyű tartó) igénybevételeit, valamint legyen képes a normálerő, a nyíróerő és a nyomatéki ábrákat megrajzolni.
5.5. Keresztmetszeti jellemzők	Tudja meghatározni az egyszerű kialakítású síkidomok keresztmetszeti jellemzőit (súlypont, statikai nyomaték, inercianyomaték, inerciasugár, keresztmetszeti tényező).	Tudja meghatározni az összetett kialakítású síkidomok keresztmetszeti jellemzőit (súlypont, statikai nyomaték, inercianyomaték, inerciasugár, keresztmetszeti tényező).

6. Építési ismeretek és építési gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Alapozások	Ismerje az alapozásokkal kapcsolatos alapfogalmakat, a talajvizsgálati jelentést. Ismerje a különböző síkalapozási módokat. Ismerje a különböző mélyalapozási módokat. Ismerje az alapozásoknál alkalmazott anyagokat, technológiákat.	

	Ismerje az alapozások kivitelezésének lépéseit. Legyen képes elkészíteni az alapozásokkal kapcsolatos rajzfeladatokat. Legyen képes rajzi vázlatok készítésére.	
6.2. Alépítményi szigetelések	Ismerje a talajpára és a talajnedvesség elleni szigeteléseket. Ismerje az alépítményi szigeteléseknél alkalmazott anyagokat, technológiákat. Ismerje az alépítményi szigetelések kivitelezésének lépéseit. Legyen képes elkészíteni az alépítményi szigetelésekkel kapcsolatos rajzfeladatokat. Legyen képes rajzi vázlatok készítésére.	Ismerje a talajvíz-nyomás elleni szigeteléseket.
6.3. Függőleges teherhordó szerkezetek	Ismerje a különböző féle falazóelemeket. Ismerje a téglakötéseket. Tudja a falak, pillérek és oszlopok alkalmazásának lehetőségeit. Ismerje az alkalmazott anyagok építéstechnológiai előírásait. Ismerje a függőleges teherhordó szerkezetek kivitelezésének lépéseit. Legyen képes elkészíteni a függőleges teherhordó szerkezetek rajzfeladatait. Legyen képes rajzi vázlatok készítésére.	
6.4. Függőleges nem teherhordó szerkezetek	Ismerje a válaszfalak fajtáit, az alkalmazott anyagokat, technológiákat. Ismerje a kémények fajtáit, az alkalmazott anyagokat, technológiákat. Ismerje a szellőzők fajtáit, az alkalmazott anyagokat, technológiákat. Ismerje a függőleges nem teherhordó szerkezetek kivitelezésének lépéseit. Legyen képes elkészíteni a függőleges nem teherhordó szerkezetek rajzfeladatait. Legyen képes rajzi vázlatok készítésére.	
6.5. Nyílásáthidalók, boltövek	Ismerje a nyílásáthidalók fajtáit, anyagait, építéstechnológiai előírásait. Ismerje a boltövek fajtáit, anyagait, építéstechnológiai előírásait. Ismerje a nyílásáthidalók, boltövek kivitelezésének lépéseit. Legyen képes elkészíteni a nyílásáthidalók és a boltövek rajzfeladatait. Legyen képes rajzi vázlatok készítésére.	
6.6. Koszorúk, földékek, boltozatok	Ismerje a koszorúkat, az alkalmazott anyagokat, technológiákat. Ismerje a földékeket, az alkalmazott anyagokat, technológiákat. Ismerje a boltozatokat, az alkalmazott anyagokat, technológiákat. Ismerje a koszorúk, földékek, boltozatok kivitelezésének lépéseit.	

	Legyen képes elkészíteni a koszorúk, a födémek és a boltozatok rajzfeladatait. Legyen képes rajzi vázlatok készítésére.	
6.7. Lépcsők, lejtők	Ismerje a lépcsők, lejtők fajtáit, az alkalmazott anyagokat, technológiákat. Ismerje a lépcsők, lejtők kivitelezésének lépéseit. Legyen képes elkészíteni a lépcsők és a lejtők rajzfeladatait. Legyen képes rajzi vázlatok készítésére.	
6.8. Hő- és hangszigetelések, energiatudatos építés	Ismerje a hő-, hang- és páratechnikai alapfogalmakat. Ismerje az alkalmazott anyagok építéstechnológiai előírásait. Ismerje a hő- és hangszigetelések kivitelezésének lépéseit. Ismerje az energiatudatos építési lehetőségeket. Tudja elkészíteni a hő- és hangszigetelések rajzfeladatait. Legyen képes rajzi vázlatok készítésére.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), körző, vonalzó: lépték-vonalzó, derékszögű vonalzó pár, párhuzamvonalzó	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), körző, vonalzó: lépték-vonalzó, derékszögű vonalzó pár, párhuzamvonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
Rövid feladatok	Összetett feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó szakmai tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás, valamint a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- ábrázoló geometria,
- CAD alapismeretek gyakorlat,
- építőipari alapismeretek,
- építőanyagok és építőanyagok gyakorlat,
- statika,
- építési ismeretek és építési gyakorlat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra. A vizsgázó szabadon használhatja fel a két feladattípus megoldására a rendelkezésére álló időt.

Az érettségi vizsga írásbeli feladatsora két, jól elkülönülő részből áll.

A feladatsor első része 15 darab rövid feladatból áll, az alapfogalmakat, definíciókat, egyszerű összefüggéseket hivatott számon kérni. A feladatok egyenként 2 vagy 3 pontot érnek.

A rövid feladatokat a megadott témakörökből az alábbi táblázatban meghatározott mennyiségben kell összeállítani:

Témakörök	Feladatok darabszáma (legalább-legfeljebb)
Ábrázoló geometria és CAD alapismeretek gyakorlat témakörökből együttesen	2-4
Építőipari alapismeretek témakörből	1-3
Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témakörből	1-3
Statika témakörből	2-4
Építési ismeretek és építési gyakorlat témakörből	4-6

A feladatsor második része 4 darab összetett feladatból áll. A feladatokon belül számolást és rajzolást-szerkesztést igénylő feladatok is megjelennek. A feladatok egyenként 15-15 pontot érnek.

Az összetett feladatokat a megadott témakörökből az alábbi táblázatban meghatározott mennyiségben kell összeállítani:

Témakörök	Feladatok darabszáma
Ábrázoló geometria témakörből	1
Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témakörből	1
Statika témakörből	1
Építési ismeretek és építési gyakorlat témakörből	1

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható, kivéve, ha az adott feladatnál erre külön utalás van.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga az alábbi témakörök ismeretanyagának bemutatását igényli a vizsgázóktól:

- építőanyagok és építőanyagok gyakorlat,
- építési ismeretek és építési gyakorlat.

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. Minden szóbeli tétel két feladatból („A” és „B”) áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. Egyes tételeknél a szóbeli tételek kifejtésébe, azok címének megfelelően, a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat, a tételhez kapcsolódó rajzi vázlatokat kell készítenie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 5-25%-át évente cserélni kell.

A tételek („A” és „B”) feladatának jellemzői: A vizsgára megfogalmazott tételek feladatai a tételcímeteken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak. A szóbeli tételsor összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsga az építőanyagok és építőanyagok gyakorlat, valamint az építési ismeretek és építési gyakorlat témaköreinek fogalmaira, az ezekhez kapcsolódó jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán a vizsgázó számot ad arról, hogy képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával az ismereteit megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni és a folyamatokat összehasonlítani.

Az „A” feladat az építési ismeretek és építési gyakorlat, a „B” feladat az építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témaköreiből kerül összeállításra. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. A témakörtől függően mindkét feladat („A” és „B”) tartalmazhat egyszerű rajzos feladatokat.

A számonkérés az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat

Építési ismeretek és építési gyakorlat:

- alapozások,
- alépítményi szigetelések,
- függőleges teherhordó szerkezetek,
- függőleges nem teherhordó szerkezetek,
- nyílásáthidalók, boltövek,
- koszorúk, födémelek, boltozatok,
- lépcsők, lejtők,
- hő- és hangszigetelések, energiatudatos építés.

„B” feladat

Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat:

- építőanyagok tulajdonságai,
- természetes építőanyagok,
- mesterséges építőanyagok.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán értékelni kell a fogalmak szabatos definiálását, az összefüggések magyarázatát, és alkalmazását. Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák szerint történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Tartalom	30 pont	12 pont	42 pont
Szak kifejezések használata	3 pont	2 pont	5 pont
Felépítés, előadásmód	2 pont	1 pont	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
Rövid feladatok	Összetett feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó szakmai tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás, valamint a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- ábrázoló geometria,
- CAD alapismeretek gyakorlat,
- építőipari alapismeretek,
- építőanyagok és építőanyagok gyakorlat,
- statika,
- építési ismeretek és építési gyakorlat.

Az emelt szintű érettségiben a középszintű érettségéhez képest bonyolultabb, összetettebb feladatok jelennek meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A központi írásbeli feladatsor ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra. A vizsgázó szabadon használhatja fel a két feladattípus megoldására a rendelkezésére álló időt.

Az érettségi vizsga írásbeli feladatsora két, jól elkülönülő részből áll.

A feladatsor első része 20 darab rövid feladatból áll. Az alapfogalmakat, definíciókat, egyszerű összefüggéseket hivatott számon kérni. A feladatok egyenként 2-2 pontot érnek.

A rövid feladatokat a megadott témakörökből az alábbi táblázatban meghatározott mennyiségben kell összeállítani:

Témakörök	Feladatok darabszáma (legalább-leghalább)

Ábrázoló geometria és CAD alapismeretek gyakorlat témakörökből együttesen	3-5
Építőipari alapismeretek témakörből	2-4
Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témakörből	2-4
Statika témakörből	3-5
Építési ismeretek és építési gyakorlat témakörből	5-7

A feladatsor második része 6 darab összetett feladatból áll. A feladatokon belül számolást és rajzolást-szerkesztést igénylő feladatok is megjelennek. A feladatok egyenként 10-10 pontot érnek.

Az összetett feladatokat a megadott témakörökből az alábbi táblázatban meghatározott mennyiségben kell összeállítani:

Témakörök	Feladatok darabszáma
Ábrázoló geometria témakörből	1
Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témakörből	1
Statika témakörből	2
Építési ismeretek és építési gyakorlat témakörből	2

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható, kivéve, ha az adott feladatnál erre külön utalás van.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga az alábbi témakörök ismeretanyagának bemutatását igényli a vizsgázóktól:

- építőanyagok és építőanyagok gyakorlat,
- építési ismeretek és építési gyakorlat.

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. Minden szóbeli tétel két feladatból („A” és „B”) áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. Egyes tételeknél a szóbeli tételek kifejtésébe, azok címének megfelelően, a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat, a tételhez kapcsolódó rajzi vázlatokat kell készítenie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 5-25%-át évente cserélni kell.

A tétel („A” és „B”) feladatának jellemzői: A vizsgára megfogalmazott tételek feladatai a tételcímeiken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak. A szóbeli tételsor összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsga az építőanyagok és építőanyagok gyakorlat, valamint az építési ismeretek és építési gyakorlat témaköreinek fogalmaira, az ezekhez kapcsolódó jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán vizsgázó számot ad arról, hogy képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával az ismereteit megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni és a folyamatokat összehasonlítani.

Az „A” feladat az építési ismeretek és építési gyakorlat, a „B” feladat az építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témaköreiből kerül összeállításra. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. A témakörtól függően mindkét feladat („A” és „B”) tartalmazhat egyszerű rajzos feladatokat.

A számonkérés az témakörökből történik:

„A” feladat

Építési ismeretek és építési gyakorlat:

- alapozások,
- alépítményi szigetelések,
- függőleges teherhordó szerkezetek,
- függőleges nem teherhordó szerkezetek,
- nyílászathidalók, boltövek,
- koszorúk, földemek, boltozatok,
- lépcsők, lejtők,
- hő- és hangszigetelések, energiatudatos építés.

„B” feladat

Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat:

- építőanyagok tulajdonságai,
- természetes építőanyagok,
- mesterséges építőanyagok.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán értékelni kell a fogalmak szabatos definiálását, az összefüggések magyarázatát és alkalmazását.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák szerint történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Tartalom	30 pont	12 pont	42 pont
Szakkifejezések használata	3 pont	2 pont	5 pont
Felépítés, előadásmód	2 pont	1 pont	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

ÚT-, VASÚT- ÉS HÍDÉPÍTÉSI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az út-, vasút- és hídépítési ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XVI. Építőipar ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 582 02 Hídépítő és -fenntartó technikus,
- 54 582 05 Útépítő és -fenntartó technikus,
- 54 582 06 Vasútépítő és -fenntartó technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Precizitás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Ábrázoló geometriai szerkesztések és műszaki rajzok készítése és értelmezése	Legyen képes műszaki ábrák, tervrajzok és szerkesztések pontos, szabványelőírásoknak megfelelő, esztétikus kivitelezésére.	
1.2. Építőipari szakmai és statikai számítások	Legyen képes az építési tevékenységhez, a tartószerkezetek tervezéséhez és ellenőrzéséhez kapcsolódó szakmai számítások pontos, hiba nélküli elvégzésére, a számítások ellenőrzésére.	
1.3. Szakmai megfogalmazások	Legyen képes a szakmai fogalmak pontos, precíz meghatározására, a meghatározások értelmezésére, a pontos szakmai nyelvi kommunikációra.	

2. Szabálykövetés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Műszaki rajzok, tervek, szakmai számítások készítésének szabályai	Legyen képes a szerkesztési szabályok, műszaki és szabványelőírások értelmezésére, és azok betartására.	
2.2. Kivitelezési, technológiai folyamatok, épületek és építmények szerkezetei, műszaki előírások	Tudja az épületek és építmények tervezésének és kivitelezésének, szerkezetek kialakításának előírásait, legyen képes értelmezni ezeket, és betartásuk fontosságát.	
2.3. Építőanyagok fajtái, tulajdonságai és vizsgálatai	Tudja csoportosítani az építés során felhasználható anyagokat, legyen képes értelmezni a minőségi előírásaikat és vizsgálataik szabályait.	

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Szakmai és statikai számítások, műszaki rajzok tervek készítése	Ismerje fel a műszaki, számítási, ábrázolási feladatokban rejlő szakmai problémákat, legyen képes felismerni a megoldásuk legcélravezetőbb útjait.	
3.2. Épületek, építmények és azok szerkezetei, anyagai	Legyen képes az építés-kivitelezés lépései megfelelő sorrendjének, logikai összefüggéseinek értelmezésére.	
3.3. Műszaki ábrázolás, szakmai és statikai számítások, szerkezetek méretezése	Legyen képes meghatározni szerkesztési, ábrázolási és számítási feladatok lépéseinek célszerű sorrendjét, a probléma eredményes megoldása érdekében.	

4. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Építőipari alapfogalmak, építési tevékenységek	Tudja az építési folyamatot, kapcsolatrendszerét, az egyes szereplők feladatait, ismerje az építőipar tevékenységi területeit, technológiai sorrendjét.	
4.2. Talajok, földmunkák, víztelenítések	Legyen képes felismerni, strukturálni a talajok fajtáit, összetételét, fizikai jellemzőit, ismerje a különböző földmunkákat, ismerje a munkagödör, munkaárok dúcolási lehetőségeit, a talajban található nedvességhatásokat, a talajok víztelenítési lehetőségeit.	
4.3. Rajzoló- és tervezőprogramok	Tudja rendszerezetten használni a CAD alapú rajzoló és tervező programokat, ismerje a számítógéppel segített rajzolási, tervezési folyamatot, az alkalmazott CAD program felépítését, alapjait, a számítógépes felhasználói felületet, rajzi környezetet.	

5. Gyakorlatias feladatértelmezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Számítógéppel segített rajzolás	Legyen képes a rajzoláshoz szükséges rajzi alapismeretek birtokában, a rajzi ábrázolás szabályait felhasználva a számítógépes rajzokat készíteni.	
5.2. Természetes és mesterséges építőanyagok	Ismerje fel és gyakorlatorientáltan legyen képes alkalmazni az igényeknek megfelelően a természetes és a mesterséges építőanyagokat, a különféle építőipari gyártmányokat, ismerje a gyártási folyamatokat és a különféle járatos alkalmazási területeket.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Ábrázoló geometria

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Síkgeometria	Tudja a mértani ismereteket és szerkesztéseket. Ismerje a síkmértani alapfogalmakat. Ismerje a síkmértani alapszerkesztéseket (merőleges szerkesztések, szögfelezés, szögmásolás, szögösszeadás, nevezetes szögek szerkesztése, szakasz osztása, kör érintője). Tudja értelmezni a pont és egyenes, valamint párhuzamos egyenesek távolságát. Ismerje a síkidomokat és csoportosításukat.	Ismerje az építészeti ívek, szabályos görbék szerkesztési módszereit.

	Ismerje a háromszögek, négyszögek és sokszögek szerkesztését. Ismerje az egybevágóság fogalmát. Tudjon szögeket, síkidomokat másolni, tudjon nagyítani, kicsinyíteni.	
1.2. Térgeometria	Ismerje a vetítési módokat, a vetület fogalmát, tulajdonságait, a képsíkokat és a képsíkrendszert. Ismerje a térelemeket: pont, egyenes, sík. Ismerje a térelemek kölcsönös helyzetét, a térgeometria alaptételeit. Ismerje az egyszerű síklapú testeket és ezek származtatását. Ismerje a forgástesteket és származtatásukat. Ismerje a térelemek ábrázolását (pont, különleges és általános helyzetű egyenesek és síkok). Ismerje a transzformációt. Tudjon képszerű képet szerkeszteni transzformáció alkalmazásával. Tudja a sík és egyenes, valamint különleges és általános helyzetű egyenes és test dőfspontjának szerkesztését. Ismerje két sík metszésvonalának szerkesztését. Ismerje a fedélidom-szerkesztést. Tudja megszerkeszteni a síklapú testek különleges helyzetű síkkal való metszését. Tudja elvégezni a metszett idom valódi nagyságának szerkesztését. Tudja az axonometrikus ábrázolás szabályait. Ismerje a perspektív képek szerkesztési szabályait. Ismerje a rekonstrukció fogalmát. Legyen képes két síklapú test áthatásának szerkesztésére. Tudja az árnyékszerkesztés, önárnyék, vetett árnyék fogalmát, szerkesztését.	Ismerje a céltranszformációkat. Tudja megszerkeszteni a síklapú testek általános helyzetű síkkal való metszését. Tudja megszerkeszteni a forgástestek különleges és általános helyzetű síkkal való metszését. Legyen képes síklapú- és forgástest, valamint két forgástest áthatásának szerkesztésére.

2. CAD alapismeretek gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Rajzoló- és tervezőprogramok felépítése	Ismerje a CAD alapú rajzoló és tervező programok fajtáit. Ismerje a számítógéppel segített rajzolási, tervezési folyamatot. Ismerje az alkalmazott CAD program felépítését, alapjait. Ismerje a számítógépes felhasználói felületet, a menüsorokat, az eszköztárakat. Ismerje a beállítási lehetőségeket, a rajzi környezetet, a billentyű parancsokat.	
2.2. Számítógéppel segített rajzolás	Ismerje a rajzoláshoz szükséges rajzi alapismereteket, a rajzi ábrázolás szabályait, a felhasznált rajzlapokat, eszközöket, technikákat, alkalmazásukat és számítógépes felhasználásukat.	

	Ismerje a különböző műszaki rajzok, tervek fajtáit, az alkalmazott jelöléseket, szabályokat. Ismerje szerkezetek, épületek és építmények, valamint környezetük felmérésének módját, szabályait, illetve azok feldolgozásának lépéseit. Ismerje a számítógéppel segített rajzolás során használt síkbeli és térbeli elemeket, kapcsolatrendszerüket. Ismerje a geometriai műveleteket, parancssorokat. Tudjon 2D-s és 3D-s szerkesztéseket végezni. Ismerje - az egyszerű 2D-s eszközök alkalmazását, - a méretekkel történő szerkesztést, - az objektumok módosításának eszközeit és alkalmazását, - a 3D-s épületmodellezés főbb eszközeit. Ismerje a különböző tervező programok közötti kapcsolatokat. Ismerje a rajzi formátumokat. Tudjon méretezéseket, feliratokat készíteni. Tudjon műszaki tervdokumentációt összeállítani. Ismerje a nyomtatási lehetőségeket.	

3. Építőipari alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Építőipari alapfogalmak	Ismerje az építőipari alapfogalmakat. Tudja értelmezni a természetes és a mesterséges környezet kapcsolatát. Ismerje az építmények kialakítási lehetőségeit, funkcióit.	
3.2. Építési tevékenységek	Ismerje az építési folyamatot. Ismerje az építőipar tevékenységi területeit. Ismerje az építési tevékenységek technológiai sorrendjét. Ismerje az építési tevékenységek szereplőit és kapcsolatrendszerüket.	
3.3. Talajok, földmunkák, víztelenítések	Ismerje a talajok fajtáit, összetételét, fizikai jellemzőit. Ismerje a különböző földmunkákat. Ismerje a munkagödör, munkaárok dúcolási lehetőségeit. Ismerje a talajban található nedvességhatásokat. Ismerje a talajpára, a talajnedvesség és a talajvíz tulajdonságait. Ismerje a talaj víztelenítési lehetőségeit.	Ismerje a talajban megjelenő vizek teljes rendszerét (megjelenési formája, osztályozása).

4. Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Építőanyagok tulajdonságai	Ismerje az építőanyagok fizikai és kémiai tulajdonságait. Ismerje a hidrotechnikai tulajdonságokat. Tudja értelmezni a hőtechnikai és akusztikai tulajdonságokat. Ismerje az építőanyagok mechanikai tulajdonságait. Ismerje az építőanyagok járatos vizsgálati módszereit, eljárásait. Ismerje a mintavétel, az anyagvizsgálat és a laboratóriumi vizsgálatok elvégzésének szabályait. Ismerje a vizsgálati folyamatokat.	
4.2. Természetes építőanyagok	Tudja csoportosítani a természetes építőanyagokat. Ismerje a természetes építőanyagok tulajdonságait, jellemzőit. Ismerje a természetes építőanyagok tulajdonságainak vizsgálati módszereit.	
4.3. Mesterséges építőanyagok	Ismerje az építőipari agyaggyártmányokat, azok felhasználási területeit. Ismerje a kötőanyagok jellemző tulajdonságait és azok felhasználási területeit. Tudja az aszfalt termékek jellemző tulajdonságait és azok felhasználási területeit. Ismerje az adalékanyag jellemző tulajdonságait és azok felhasználási területeit. Ismerje a betonok jellemző tulajdonságait, a szállítás és utókezelés előírásait. Ismerje az előregyártott beton és vasbeton termékeket és azok felhasználási területeit. Ismerje a habarcsok jellemző tulajdonságait és felhasználásuk szerinti csoportosítását. Ismerje az építőipari faárukat, felhasználási területeiket, faanyagok védelmének módjait. Ismerje a fémgyártmányok jellemző tulajdonságait, alkalmazási feltételeiket. Ismerje a műanyag gyártmányokat, felhasználási területeiket. Ismerje a festő- és mázoló munkák anyagait. Ismerje az építési üvegek jellemző tulajdonságait, felhasználási területeiket. Ismerje a víz-, hő- és hangszigetelő anyagokat, és azok felhasználási területeit. Ismerje az építőiparban alkalmazott segédanyagokat és felületképzőket. Ismerje az építőanyagok gyártási folyamatait. Ismerje a mesterséges építőanyagok tulajdonságainak vizsgálati módszereit.	

5. Statika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Alapfogalmak	Ismerje és legyen képes ismertetni a statikai alapfogalmakat, az erő, a nyomaték fogalmát, valamint a statika alaptételeit.	
5.2. Erőrendszerek	Ismerje és legyen képes meghatározni a síkbeli erőrendszer eredőjét szerkesztéssel, számítással. Ismerje a síkbeli erőrendszer egyensúlyozását egy, kettő erővel.	Ismerje a síkbeli erőrendszer egyensúlyozását három erővel.
5.3. Tartók	Ismerje a tartók fogalmát, legyen képes osztályozni alak, anyag, statikai rendszer, keresztmetszet szerint. Tudja a statikailag határozott tartók támaszerőit meghatározni (kéttámaszú tartó, befogott tartó, kéttámaszú konzolos tartó). Tudja a síkbeli rácsos tartók rúderőit kiszámítani egyszerű kialakítású rácsos tartók esetén. Legyen képes a tartók helyzeti állékonyságát meghatározni, ellenőrző számításokat elvégezni.	Tudja a statikailag határozott tartók támaszerőit meghatározni gerber tartó esetében. Tudja a síkbeli rácsos tartók rúderőit kiszámítani összetett kialakítású rácsos tartók esetén.
5.4. Igénybevételek	Ismerje az igénybevételek, belső erők fogalmát. Tudja kiszámítani a vízszintes tengelyű statikailag határozott tartók (kéttámaszú tartó, befogott tartó, kéttámaszú konzolos tartó) igénybevételeit, valamint legyen képes a normálerő, a nyíróerő és a nyomatéki ábrákat megrajzolni. Ismerje az összefüggéseket a terhek és az igénybevételek között.	Tudja kiszámítani a statikailag határozott tartók (kéttámaszú tartó, befogott tartó, kéttámaszú konzolos tartó, gerber tartó, ferde és tört tengelyű tartó) igénybevételeit, valamint legyen képes a normálerő, a nyíróerő és a nyomatéki ábrákat megrajzolni.
5.5. Keresztmetszeti jellemzők	Tudja meghatározni az egyszerű kialakítású síkidomok keresztmetszeti jellemzőit (súlypont, statikai nyomaték, inercianyomaték, inerciasugár, keresztmetszeti tényező).	Tudja meghatározni az összetett kialakítású síkidomok keresztmetszeti jellemzőit (súlypont, statikai nyomaték, inercianyomaték, inerciasugár, keresztmetszeti tényező).

6. Közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Hídépítés alapjai	Ismerje, és legyen képes ismertetni a hídépítéssel kapcsolatos alapvető ismereteket: - a hidak szerepe, a hídépítés története, - a hídépítés alapfogalmai (a hidak fő részei, jellemző méretei, osztályozása), - az alapfogalmakhoz kapcsolódó léptékhelyes ábrák készítése, - a hídtervezés általános szempontjai (forgalmi-, műszaki-, gazdasági-, esztétikai követelmények), - hídtervek értelmezése, - az ideiglenes hidak fogalma, alkalmazási területei, rendeltetése, alkalmazott anyagai,	Ismerje, és legyen képes ismertetni a hídépítéssel kapcsolatos alapvető ismereteket: - hidak erőtani számítása (a méretezés, az erőtani számítás elvi alapjai, méretezési követelmények), - hatósági eljárások: (engedélyeztetés és előkészítése, próbaterhelés).

	- az ideiglenes hidak alépítményei: hídfők és közbenső alátámasztások, szerkezeti elemek, igénybevételeik, - az ideiglenes hidak felszerkezetei: közúti szerkezetek, vasúti szerkezetek.	
6.2. Útépítés alapjai	Ismerje, és legyen képes ismertetni az útépítéssel kapcsolatos alapvető ismereteket: - az útépítés alapfogalmai, - a közlekedés fogalma, ágazatai, - Magyarország közúthálózata, - útdinamikai fogalmak (az útpályára jutó erőhatások, sebességfogalmak, látótávolságok), - az úthálózat szerkezeti elemei (alépítmény, felépítmény), - a vízszintes vonalvezetési elemek és azok összekapcsolása, - a szükséges látótávolság és látószélesség biztosítása, - a magassági vonalvezetési elemek. Legyen képes elvégezni számítási feladatokat: - tiszta körív vagy átmeneti íves körív kitűzési főpontjainak számítása, - részletes hossz-szelvény számítás az esésváltoztató módszerrel. Ismerje a földmunkák kivitelezésével kapcsolatos alapvető fogalmakat és ismereteket - a kitűzés, a munkatér előkészítés, a töltésalapozások, a fejtés-szállítás-beépítés módszereit, - az utak víztelenítését, a felszíni és felszín alatti vizek elvezetésének módszereit. Ismerje az úttartozékokat és a közúti műtárgyakat (vezetőoszlop, vezetőkorlát, szelvényezést feltüntető táblák, közúti jelzések, átereszek, támfalak, bélésfalak).	Ismerje, és legyen képes ismertetni az útépítéssel kapcsolatos alapvető ismereteket: - az úthálózat forgalomtechnikai elemei. Ismerje az úttartozékokat és a közúti műtárgyak kialakítási előírásait.
6.3. Vasúti pálya alapfogalmai	Ismerje és legyen képes ismertetni a vasúti pályával kapcsolatos alapfogalmakat: - a vasúti pálya műszaki alapfogalmai, - a vasúti pálya részei, - üzemi alapfogalmak, - műszaki-üzemi alapfogalmak, - a vasúti jármű és pálya kapcsolata (vasúti kerékpár és jármű méretei, vasúti jármű szabálytalan mozgásai, vágány mellett és felett szabadon tartandó tér). Tudja a vasúti pálya vonalvezetésével kapcsolatos főbb ismereteket: - a vízszintes vonalvezetés (nyombővítés, síndőlés, túlemelés, átmeneti ív) kialakítása, szükségessége - a magassági vonalvezetés (mértékadó emelkedő, rohamos emelkedő, lejtőtörések) kialakítása, számítása.	Ismerje és képes legyen ismertetni a vasúti felépítmény részeit, az alépítmény és a felépítmény kitűzésének módját és adatait.

6.4. Hidak szerkezeti felépítése	Ismerje és legyen képes ismertetni a hidak szerkezeti felépítését: ? a végleges hidak alépítményei: alapozások, hídfők típusai, szerkezeti elemei, ? acélhidak (szerkezete, anyagai, anyagelemei, kapcsolóelemei), ? acél gerendahidak (főtartószerkezetének részei, gerinclemezes-, rácsos hidak kialakítása, vasúti és közúti hidak kialakítása), ? öszvér szerkezetek, ? monolit vasbeton hidak (gerenda-, keret-, ívhidak fogalma, szerkezeti kialakítása, építése), ? feszített vasbeton (feszítés elve, feszített szerkezetek anyagai, erőjáték, feszítési módok), ? előre gyártott vasbeton hidak, ? hídtervek olvasása, szabadkézi vázlatok készítése.	Ismerje és legyen képes ismertetni a hidak szerkezeti felépítését: ? rácsos acél hidak (szerkezeti kialakítása, erőjátéka, rúderök számítása), ? acél ívhidak, függőhidak, ferdekábeles hidak elrendezése, erőjátéka.
6.5. Utak szerkezeti felépítése	Ismerje, és legyen képes ismertetni az utak szerkezeti felépítését: ? a burkolatalapok fajtái, alkalmazásai, ? betonburkolatok (alkalmazása, előnyei, hátrányai, erőjátéka, hézagképzése, anyagai, kivitelezése, építési hibái), ? aszfaltburkolatok, ? az aszfalt fogalma, összetevői, ? az aszfalttípusok csoportosítása, ? az aszfalt gyártása, beépítése. Ismerje és legyen képes ismertetni az autópályák és autóutak ? építésének jelentőségét, ? tervezésének és építésének szempontjait. Tudja ábrázolni a keresztmetszeti kialakításukat. Ismerje és legyen képes ismertetni a belterületi utak ? rendeltetését, ? tervezésének és építésének szempontjait.	Tudja ábrázolni a belterületi utak keresztmetszeti kialakítását. Ismerje az utak kivitelezésének lépéseit.
6.6. Vasúti felépítményi szerkezetek	Ismerje a vasúti felépítményi szerkezetekkel kapcsolatos főbb ismereteket: ? a vasúti felépítményt terhelő erők, ? a sínek feladata, anyagai, gyártása, fajtái, ? aljak osztályozása anyaguk szerint, ? kapcsolószerkezetekre ható erők, ? sínleerősítések, sínillesztések, ? az ágyazat anyaga, méretei, tömörsége. Legyen képes bemutatni a kitérők ? főbb részeit, ? fajtáit, ? tengelyábráit, ? szerkezeti elemeit. Legyen képes ismertetni és megrajzolni két párhuzamos vágány kapcsolását:	Ismerje a vasúti felépítményi szerkezetekkel kapcsolatos főbb ismereteket: ? vágányrendszerek, ? aljak gyártása, főbb méretei. Legyen képes szabadkézzel ábrázolni a kitérők főbb részeit.

	? egyszerű vágánykapcsolás, ? egyszerű vágány elágazás, ? két egyszerű vágánykapcsolás alkalmazása.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), körző, vonalzó: lépték-vonalzó, derékszögű vonalzó, párhuzamvonalzó	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), körző, vonalzó: lépték-vonalzó, derékszögű vonalzó, párhuzamvonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
Rövid feladatok	Összetett feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó szakmai tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás, valamint a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- ábrázoló geometria,
- CAD alapismeretek gyakorlat,
- építőipari alapismeretek,
- építőanyagok és építőanyagok gyakorlat,
- statika,
- közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra. A vizsgázó szabadon használhatja fel a két feladattípus megoldására a rendelkezésére álló időt.

Az érettségi vizsga írásbeli feladatsora két, jól elkülönülő részből áll.

A feladatsor első része 15 darab rövid feladatból áll. Az alapfogalmakat, definíciókat, egyszerű összefüggéseket hivatott számon kérni. A feladatok egyenként 2 vagy 3 pontot érnek.

A rövid feladatokat a megadott témakörökből az alábbi táblázatban meghatározott mennyiségben kell összeállítani:

Témakörök	Feladatok darabszáma (legalább-leghalább)
Ábrázoló geometria és CAD alapismeretek gyakorlat témakörökből együttesen	2-4
Építőipari alapismeretek témaköréből	1-3
Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témaköréből	1-3
Statika témaköréből	2-4
Közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat témaköréből	4-6

A feladatsor második része 4 darab összetett feladatból áll. A feladatokon belül számolást és rajzolást-szerkesztést igénylő feladatok is megjelennek. A feladatok egyenként 15-15 pontot érnek.

Az összetett feladatokat a megadott témakörökből az alábbi táblázatban meghatározott mennyiségben kell összeállítani:

Témakörök	Feladatok darabszáma
Ábrázoló geometria témaköréből	1
Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témaköréből	1
Statika témaköréből	1
Közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat témaköréből	1

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható, kivéve, ha az adott feladatnál erre külön utalás van.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga az alábbi témakörök ismeretanyagának bemutatását igényli a vizsgázóktól:

- építőanyagok és építőanyagok gyakorlat,
- közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat.

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. Minden szóbeli tétel két feladatból („A” és „B”) áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. Egyes tételeknél a szóbeli tételek kifejtésébe, azok címének megfelelően, a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat, a tételhez kapcsolódó rajzi vázlatokat kell készítenie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 5-25%-át évente cserélni kell.

A tétel („A” és „B”) feladatának jellemzői: A vizsgára megfogalmazott tételek feladatai a tétalcímeken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak. A szóbeli tételsor összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsga alapvetően az építőanyagok és építőanyagok gyakorlat valamint a közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat témaköreinek fogalmaira, az ezekhez kapcsolódó jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával az ismereteit megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni és a folyamatokat összehasonlítani.

Az „A” feladat a közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat, a „B” feladat az építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témaköreiből kerül összeállításra. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. A témakörtől függően mindkét feladat („A” és „B”) tartalmazhat egyszerű rajzos feladatokat.

A számonkérés az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat

Közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat:

- hídépítés alapjai,
- útépítés alapjai,
- vasúti pálya alapfogalmai,
- hidak szerkezeti felépítése,
- utak szerkezeti felépítése,
- vasúti felépítményi szerkezetek.

„B” feladat

Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat:

- építőanyagok tulajdonságai,
- természetes építőanyagok,
- mesterséges építőanyagok.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán értékelni kell a fogalmak szabatos definiálását, az összefüggések magyarázatát, és alkalmazását.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák szerint történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Tartalom	30 pont	12 pont	42 pont
Szakkifejezések használata	3 pont	2 pont	5 pont
Felépítés, előadásmód	2 pont	1 pont	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladattól álló tétel kifejtése
Rövid feladatok	Összetett feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó szakmai tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás, valamint a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- ábrázoló geometria,
- CAD alapismeretek gyakorlat,
- építőipari alapismeretek,
- építőanyagok és építőanyagok gyakorlat,
- statika,
- közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat.

Az emelt szintű érettség in a középszintű érettség ihez képest bonyolultabb, összetettebb feladatok jelennek meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A központi írásbeli feladatsor ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra. A vizsgázó szabadon használhatja fel a két feladattípus megoldására a rendelkezésére álló időt.

Az érettségi vizsga írásbeli feladatsora két, jól elkülönülő részből áll.

A feladatsor első része 20 darab rövid feladattól áll. Az alapfogalmakat, definíciókat, egyszerű összefüggéseket hivatott számon kérni. A feladatok egyenként 2-2 pontot érnek.

A rövid feladatokat a megadott témakörökből az alábbi táblázatban meghatározott mennyiségben kell összeállítani:

Témakörök	Feladatok darabszáma (legalább-legfeljebb)
Ábrázoló geometria és CAD alapismeretek gyakorlat témakörökből együttesen	3-5
Építőipari alapismeretek témakörből	2-4
Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témakörből	2-4

Statika témakörből	3-5
Közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat témakörből	5-7

A feladatsor második része 6 darab összetett feladatból áll. A feladatokon belül számolást és rajzolást-szerkesztést igénylő feladatok is megjelennek. A feladatok egyenként 10-10 pontot érnek.

Az összetett feladatokat a megadott témakörökből az alábbi táblázatban meghatározott mennyiségben kell összeállítani:

Témakörök	Feladatok darabszáma
Ábrázoló geometria témakörből	1
Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témakörből	1
Statika témakörből	2
Közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat témakörből	2

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható, kivéve, ha az adott feladatnál erre külön utalás van.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga az alábbi témakörök ismeretanyagának bemutatását igényli a vizsgázóktól:

- építőanyagok és építőanyagok gyakorlat,
- közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat.

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. Minden szóbeli tétel két feladatból („A” és „B”) áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. Egyes tételeknél a szóbeli tételek kifejtésébe, azok címének megfelelően, a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat, a tételhez kapcsolódó rajzi vázlatokat kell készítenie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 5-25%-át évente cserélni kell.

A tétel („A” és „B”) feladatának jellemzői: A vizsgára megfogalmazott tételek feladatai a tételtípuson túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak. A szóbeli tételsor összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsga alapvetően az építőanyagok és építőanyagok gyakorlat, valamint a közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat témaköreinek fogalmaira, az ezekhez kapcsolódó jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán a vizsgázó számot ad arról, hogy képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával az ismereteit megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni és a folyamatokat összehasonlítani.

Az „A” feladat a közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat, a „B” feladat az építőanyagok és építőanyagok gyakorlat témaköreiből kerül összeállításra. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. A témakörtől függően mindkét feladat („A” és „B”) tartalmazhat egyszerű rajzos feladatokat.

A számonkérés az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat

Közlekedésépítés és közlekedésépítés gyakorlat:

- hídépítés alapjai,
- útépítés alapjai,

- vasúti pálya alapfogalmai,
- hidak szerkezeti felépítése,
- utak szerkezeti felépítése,
- vasúti felépítményi szerkezetek.

„B” feladat

Építőanyagok és építőanyagok gyakorlat:

- építőanyagok tulajdonságai,
- természetes építőanyagok,
- mesterséges építőanyagok.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán értékelni kell a fogalmak szabatos definiálását, az összefüggések magyarázatát, és alkalmazását.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák szerint történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Tartalom	30 pont	12 pont	42 pont
Szakkifejezések használata	3 pont	2 pont	5 pont
Felépítés, előadásmód	2 pont	1 pont	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

NYOMDAIPARI TECHNIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A nyomdaipari technikai ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XIX. Nyomdaipar ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 213 07 Nyomdaipari technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő módon történő alkalmazására.	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására, a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Ismerje a munkájával kapcsolatos szakmai kifejezéseket.	A megrendelőkkel folytatott kommunikáció tartalma pontos, logikusan felépített, következetes legyen. Legyen képes önálló termékbemutatóra a helyes szakmai kifejezésekkel.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a feltett kérdések megértésére és válaszadásra.	Legyen képes a feltett kérdések megértésére, pontos, lényegre törő válaszadásra.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes a tények és törvényszerűségek felismerésére.	Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére, alkalmazására.
2.2. Lényegkiemelés	Legyen képes lényeges szakmai információk értelmezésére.	Legyen képes lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetésére, információk szétválogatására szakmai szempontok alapján.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Konvertáló képesség	Legyen képes a meglévő tudás átalakításával új ismeretek létrehozására.	Legyen képes a meglévő tudás átalakításával új ismeretek létrehozására.
3.2. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére.	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére.
3.3. Kombinatív képesség	Legyen képes információi alapján a lehetőségek számbavételére.	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére.

3.4. Induktív gondolkodás képessége	Legyen képes az egyedi esetekről az általánosra következtetés folyamatára, szabályok felismerésére.	Legyen képes az egyedi esetekről az általánosra következtetés folyamatára, szabályok felismerésére, modellek alkotására.
3.5. Deduktív gondolkodás képessége	Legyen képes az általánosból az egyes döntésekhez való eljutás lehetőségére.	Legyen képes az általánosból az egyes vagy különös ítéletekhez való eljutás lehetőségére.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Munkabiztonság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Baleset, tűz- és katasztrófavédelem	Tudja a munkavédelem célját, feladatait. Ismerje az általános és helyi balesetvédelmi előírásokat. Ismerje a baleset jelzésének módjait. Ismerje az elsősegélynyújtás módszereit, lehetőségeit. Ismerje a baleseti jegyzőkönyv felépítését, szerepét. Ismerje a tűz- és katasztrófavédelem eszközeit, módszereit. Tudja a tűz jelzésére vonatkozó szabályokat. Ismerje a tűzoltókészülékek típusait és használatukat.	Tudja ismertetni a balesetek és a munkabalesetek fogalmát. Tudja értelmezni a helyi szabályzatokat és a tűzriadótervet.
1.2. Környezetvédelem	Ismerje a környezetvédelem fogalmát, helyét, jelentőségét.	Ismerje a környezettudatos szemlélet kialakításának jelentőségét. Legyen képes ismertetni a festékek, oldószerek, segédanyagok használatát, kezelését, tárolását. Ismerje a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát. Legyen képes ismertetni a veszélyes hulladékok tárolásának körülményeit, a megsemmisítés jellemzőit, a dokumentálás fontosságát, jellemzőit. Ismerje a hulladékok keletkezésének elkerülését szolgáló módszereket.

2. Anyagismeret elmélete és gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Nyomathordozók	Ismerje a nyomathordozók típusait, tulajdonságait. Ismerje a nyomdaipar nyersanyagainak csoportosítási szempontjait. Ismerje a papírgyártás alap- és segédanyait, a gyártás folyamatát. Tudja a szabványos papírméreteket, legyen képes a gyakori méretek felismerésére. Tudja a papír, a karton, a lemez fogalmát. Ismerje a műanyagalapú nyomathordozók és a fémfóliák gyártását, tulajdonságait, alkalmazási területeit.	Tudja a papír, a karton, a lemez tulajdonságait, alkalmazási területeit, a tulajdonságok (pl. szakítószilárdság, felületi tulajdonságok, nedvességtartalom) vizsgálatának módszereit. Legyen képes ismertetni az író-nyomó papírok fajtáit és tulajdonságait. Legyen képes ismertetni a vegykezelt önátíró papírok fajtáit, működését. Ismerje az öntapadó papírok és fóliák jellemzőit. Ismerje a különleges célra készült nyomathordozók tulajdonságait, alkalmazási területeit, használatát, gyártását.
2.2. Nyomdafestékek	Tudja megszerezni a nyomdafestékeket. Ismerje a nyomdafestékek fogalmát, gyártását, tulajdonságait, alkalmazási területeit. Ismerje a festékkadalékok, a lakkok, a hígítók, a szárítók, az oldószerek fogalmát, tulajdonságait, alkalmazási területeit. Ismerje a nedvesítő anyagok fajtáit, tulajdonságait, alkalmazási területeit, használatát, gyártását. Ismerje az ipari színkálákat pl. Pantone, Focoltone, Toyo.	Ismerje a festékkadalékok, a lakkok, a hígítók, a szárítók, az oldószerek gyártási folyamatát. Ismerje a nyomtatási mód és festéktípus összefüggéseit. Ismerje a festékkiválasztás szempontjait a késztermék felhasználási területe alapján. Ismerje a festékkeverést, a nyomdafestékek színrendszerei bevizsgálását. Ismerje a festékek viszkozitását, reológiai tulajdonságait, azok vizsgálati módszereit. Ismerje a különleges célra készült festékeket (pl. önátíró semlegesítő festék). Ismerje a négy színnyomtatás festékeinek tulajdonságait.

2.3. Nyomóformák	Tudja rendszerezni a nyomtatási eljárások nyomóformáit. Legyen képes ismertetni az ofsetlemezek fajtáit, tulajdonságait, gyártását. Ismerje a digitális nyomtatásnál használt számítógépes állományokat.	Ismerje a magasnyomtatás nyomóformáinak anyagát, tulajdonságát, alkalmazási területét. Ismerje a fotopolimerek tulajdonságait, alkalmazási területeit. Ismerje az ofsetlemezek fényérzékenységet, tárolását, a nyomóformakészítés folyamatát lemezmasolással és CTP eszközzel. Ismerje a mélynyomtatás nyomóformáit. Ismerje a flexo-nyomtatás nyomóformáinak gyártása technológiai folyamatát, tulajdonságait, alkalmazási területeit. Ismerje a szitanyomó forma gyártásának technológiai folyamatát, tulajdonságait, alkalmazási területeit. Ismerje a digitális nyomtatás nyomóformáit, az egyéb nyomtatási módok nyomóelemeit.
2.4. Segédanyagok	Ismerje a könyvkötészeti anyagok felhasználásának lehetőségeit. Tudja rendszerezni a ragasztókat. Ismerje a növényi és állati eredetű, valamint a műanyag alapú ragasztók tulajdonságait. Ismerje a cérnák, fonalak és a vegyi szálak fajtáit, jellemzőit, felhasználási területeit.	Ismerje a növényi és állati eredetű, valamint a műanyagalapú ragasztók gyártását, alkalmazásait, a tulajdonságok vizsgálatát. Ismerje a hőre lágyuló, hőre keményedő ragasztók tulajdonságait. Ismerje a különböző eredetű kenőanyagok alkalmazási területeit, jellemzőit, gyártását. Ismerje a filmek, a fényérzékeny anyagok, az előhívó és a fixír tulajdonságait.

3. Színkezelés elmélete és gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Színrendszerek, színtonverziók	Tudja a fény fizikai jellemzőit. Tudja csoportosítani a fényforrásokat. Ismerje a nyomdaiparban használatos fényforrások fajtáit, tulajdonságait. Ismerje a fénytani alapfogalmakat. Ismerje a mérőgeometriákat.	Ismerje a lencsék, lencserendszerek képalkotási módjait. Ismerje a fényérzékeny anyagok működésének elveit. Ismerje a színek fizikai magyarázatát. Ismerje a színvisszavételi eljárások (UCR és GCR) és színtonverziók lehetőségeit.

	Ismerje a rétegek fénytani viselkedését, a denzitás fogalmát, a denzitás jellemző értékeit. Ismerje az összeadó és kivonó színkeverés elvét. Ismerje a színmérés elvét, a színrendszerek (CIE RGB, Adobe RGB, CMYK, LAB, HSB) egymásra épülését, konvertálhatóságát. Ismerje a színmérő számok jelentését. Ismerje az eszközök szintani beállításainak módját, eszközeit. Legyen képes ismertetni az árnyalatterjedelem és az árnyalatvisszaadás fogalmát. Legyen képes ismertetni a direkt színek kialakításának módjait, a színskálák szerepét. Tudja a másolóeredetik tulajdonságait (pozitív-negatív jelleg, oldalhelyesség, árnyalat jellege, denzitás). Tudja, hogy az egyes nyomóformakészítési eljárásokhoz milyen jellegű másolóeredeti szükséges.	Ismerje a színbontás lehetőségeit, és a színilleszkedést segítő DTP-technikákat.
3.2. Eszközkalibráció	Ismerje a color-menedzsment fogalmát, jelentőségét. Ismerje az ICC-színprofilok tartalmát. Ismerje és értelmezze az RGB–CIELAB–CMYK színterek adatait. Tudja értelmezni a nyomtató berendezések szintani paramétereit. Ismerje a colormenedzsment szoftvereit. Ismerje a nyomatok szintani paramétereinek folyamatos ellenőrzésének lehetőségeit.	Ismerje a RIP és a CTP kalibrálásának folyamatát. Ismerje a festékek-nyomathordozó-nyomtató alkalmazott színprofiljainak elkészítésének lehetőségeit. Ismerje a színmérő eszközöknél alkalmazható beállításokat. Ismerje a colormenedzsment minőségbiztosítási célját és szükségességét. Ismerje a colormenedzsment audit rendszerét, módját, dokumentálását, jelentőségét. Legyen képes ismertetni az analóg és digitális próbanyomat-készítés berendezéseit, anyagait, folyamatát. Legyen képes ismertetni az árnyalatterjedelem és árnyalat-visszaadás, valamint a színhűség mérés módjait. Ismerje az eredeti és a nyomat összehasonlítása szabad szemmel és színmérő eszközökkel azonosságait, különbségeit. Ismerje a festékkerhelés optimalizálásának lehetőségeit. Legyen képes ismertetni a színmérő eszközök és a tesztek használatát.

4. Nyomdaipari gépészeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Szakrajz	Legyen képes a műszaki rajz olvasására, ismerje a szabványok felépítését. Tudja a lépték fogalmát. Tudja alkalmazni méretarányt, a méretezést, a vonalfajtákat. Ismerje a síkábrázolás, vetületek, térábrázolás módjait.	Tudja a forgómozgás gépelemeinek ábrázolását. Ismerje az ábrázolási rendszereket. Tudja az axonometrikus és perspektivikus ábrázolás típusait. Ismerje az elektronikus 3D ábrázolási rendszereket.

4.2. Papírpályák	Tudja csoportosítani a papírszolgáltató művek fajtáit. Ismerje az íves és tekercses papírszolgáltató műveket. Tudja az ívoszlop-kezelő berendezés részeit, használatát, működését. Tudja az ívleválasztás elemeit, fajtáit, az illesztékek rendszerét. Ismerje az ívvezetés rendszerét, az ívfogók szerkezetét. Tudja az ívátadást, az ívfordítás mechanizmusát. Ismerje a tekercstartók, letekercselő rendszerek, pályafeszítés szabályozás berendezéseinek rendszerét. Tudja az íves kirakóművek működését, és ismerje a hozzájuk kapcsolódó hajtogató, vágó, berendezéseket. Ismerje a munka-, tűz-, környezetbiztonsági és érintésvédelmi előírásokat.	Ismerje a pályafeszültség szabályozás berendezéseinek részeit, használatát, működését. Ismerje a papírszakadás érzékelő működését, a regiszterszabályozás elemeit, fajtáit, az illesztékek rendszerét. Ismerje a tekercsnyomás kimeneti műveleteit és a hozzájuk kapcsolódó hajtogató, vágó, perforáló, stancoló berendezéseket.
4.3. Festékezőművek felépítése	Tudja az ofszetnyomóforma nedvesítésének és festékezésének rendszerét. Tudja a szelektív nedvesítés fizikai változatait. Tudja a nedvesítő hengerek felépítését, típusait. Tudja az emulzió fogalmát, a festék-nedvesítő-folyadék kölcsönhatását. Tudja az ofszet nyomógépek festékezőművének felépítését, típusait, részeit. Ismerje a flexó nyomógépek festékező műveinek általános részeit. Ismerje a digitális nyomógépek festékfelvitelét. Ismerje a festékező művek és a festékátadás beállításait. Ismerje a nyomógépek festékező berendezéseinek tisztítását, utántöltését, karbantartását. Ismerje a munka-, tűz-, környezetbiztonsági és érintésvédelmi előírásokat.	Tudja a különböző flexó nyomógépek festékező műveinek típusait, ismerje a háromhengeres, a kéthhengeres és a kamrarákeles (egyhengeres) festékezőműveket. Tudja a raszterhenger alaptulajdonságait, ismerje a különböző rasztertípusokat. Ismerje a direktnyomás és a hátoldalnyomás lehetőségeit. Tudja a festékszabályozás eszközeit, a festékező hengerek rendszerét a hagyományos, nyomóformával nyomtató nyomógépeken.
4.4. Nyomóművek	Tudja a nyomóművek típusait, osztályozásukat. Tudja ismertetni a nyomóművek szerkezetét. Tudja a formahenger (lemezhenget), gumihenger, ellennyomó-henger szerepét. Tudja a 3–4–5 (6–10) hengeres nyomóművek felépítését, szerkezetét.	Tudja a futási és nyomóerő beállítási megoldásokat. Tudja az automatikus nyomólemezt felrakásának megoldásait. Legyen képes ismertetni a sleeve-technológia lényegét.

	Tudja a lemezhenger szerkezetét, íves és tekercsnyomó nyomógépek lemezbefogását. Tudja a gumikendős henger szerkezetét, a gumikendő felfogatását, az ellennyomó-henger szerkezetét. Ismerje a flexó nyomógépek nyomóműveit. Ismerje a nyomóforma nélküli digitális nyomtatás működési elvét (pl. lézernyomtató, tintasugaras nyomtató) Ismerje a munka-, tűz-, környezetbiztonsági és érintésvédelmi előírásokat.	

5. Nyomtatványfeldolgozás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Könyvgyártás	Ismerje a könyvkötő feladatait. Tudja ismertetni a könyvkötés típusait, a szabványos könyvalakokat. Tudja a kötött könyv szerkezetét. Ismerje a fedél, előzék és a védőborító tulajdonságait. Ismerje a hamis betáblázás technológiáját. Ismerje a gyártási dokumentációkat, a munkatáska és műhelytáska szerepét, tartalmát. Ismerje a nyomatok példányszámának, a kilövés helyességének ellenőrzési módjait. Ismerje az ívvágás, hajtogatás, összehordás műveleteit, a kollacionáló jelek fontosságát. Ismerje a könyvtest-kikészítés lépéseit. Ismerje a könyvtáblakészítés anyagainak előkészítését és gépeit.	Ismerje a könyvkötés és a nyomdászat történetét.
5.2. Rotációs termékfeldolgozás	Ismerje az in-line feldolgozás fogalmát, lehetőségeit. Ismerje a folyóiratok, napi- és hetilapok, időszakos nyomtatványok feldolgozásának műveleteit, a számozás és a mellékletek hozzáadásának műveleteit.	Ismerje a dobozkivágás, ritzelés, prézelés, vakdombor készítés lehetőségeit. Ismerje a nyomtatvány-feldolgozás fejlődésének irányait.
5.3. Csomagolóanyagok	Ismerje a közvetlenül a nyomógéphez csatolt továbbfeldolgozó berendezésekkel történő munka lehetőségeit. Ismerje a speciális nyomtatványok (pl. kereskedelmi, ügyviteli, akcicens, reklám, csomagolóanyagok, címkék, matricák) feldolgozásának jellemzőit.	Ismerje a molinók anyagait, bel- és kültéren való alkalmazását, nyomtatásának lehetőségeit. Ismerje a 3D-s csomagolóanyagok (dobozok, tasakok, display-k) feldolgozásának jellemzőit.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	Íróeszközök	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	Íróeszközök
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Segédanyagok a tételsorba építve	NINCS	Segédanyagok a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			15 perc
Feladatlap			
Rövid választ igénylő feladatok	Számítást igénylő feladatok	Szöveges feladatok	

20 pont	20 pont	60 pont	Egy „A” és „B”
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok rövid választ igénylő feladatokból, számítási példákból és szöveges feladatokból állnak.

A rövid választ igénylő feladatok az alábbi típusok lehetnek: csoportosítás, hiba-javítás, hibakeresés, igaz/hamis állítások eldöntése, igaz/hamis állítások eldöntése indoklással, kiegészítés, sorrend meghatározás, kiválasztás, kiválasztás indoklással, párosítás.

A számításos feladatok a Színkezelés elmélete és gyakorlata témakör példáin alapulnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, fogalommeg-határozás, folyamatleírás.

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Anyagismeret elmélete és gyakorlata	15-30%
Színkezelés elmélete és gyakorlata	15-30%
Nyomdaipari gépészeti ismeretek	15-30%
Nyomtatványfeldolgozás	10-20%
Szakmai számítások	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni és évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni:

„A” feladat	Anyagismeret elmélete és gyakorlata. Színkezelés elmélete és gyakorlata. Nyomdaipari gépészeti ismeretek. Nyomtatványfeldolgozás.	75%
„B” feladat	Munkabiztonság.	25%

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 35, illetve 15 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	2 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	29 pont	11 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
240 perc			20 perc
Feladatlap			Egy „A” és egy „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Rövid választ igénylő feladatok	Számítást igénylő feladatok	Szöveges feladatok	
20 pont	20 pont	60 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok rövid választ igénylő feladatokból, számítási példákban és szöveges feladatokból állnak.

A rövid választ igénylő feladatok az alábbi típusok lehetnek: csoportosítás, hiba-javítás, hibakeresés, igaz/hamis állítások eldöntése, igaz/hamis állítások eldöntése indoklással, kiegészítés, relációanalízis, sorrend meghatározás, kiválasztás, kiválasztás indoklással, párosítás.

A számításos feladatok a Színkezelés elmélete és gyakorlata témakör példái alapján alakulnak.

A szöveges feladatok az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid ismertetés fogalom meghatározás, folyamatleírás.

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatsor a következő belső arányok szerint épül fel:

Munkabiztonság	10-20%
Anyagismeret elmélete és gyakorlata	15-25%
Színkezelés elmélete és gyakorlata	15-25%
Nyomdaipari gépészeti ismeretek	15-25%
Nyomtatványfeldolgozás	10-20%
Szakmai számítások	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján központilag kell meghatározni, és évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni:

„A” feladat	Színkezelés elmélete és gyakorlata	75%

„B” feladat	Munkabiztonság	25%

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 35, illetve 15 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	2 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	29 pont	11 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

KIADVÁNYSZERKESZTÉSI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A kiadványszerkesztési ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XIX. Nyomdaipar ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 213 06 Kiadványszerkesztő technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkésztség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő módon történő alkalmazására.	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására, a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Ismerje a munkájával kapcsolatos szakmai kifejezéseket.	A megrendelőkkel folytatott kommunikáció tartalma pontos, logikusan felépített, következetes legyen. Legyen képes önálló termékbemutatóra a helyes szakmai kifejezésekkel.

1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a feltett kérdések megértésére és válaszadásra.	Legyen képes a feltett kérdések megértésére, pontos, lényegre törő válaszadásra.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes a tények és törvényszerűségek felismerésére.	Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére, alkalmazására.
2.2. Lényegkiemelés	Legyen képes lényeges szakmai információk értelmezésére.	Legyen képes lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetésére, információk szétválogatására szakmai szempontok alapján.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Konvertáló képesség	Legyen képes a meglévő tudás átalakításával új ismeretek létrehozására.	
3.2. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére.	
3.3. Kombinatív képesség	Legyen képes információi alapján a lehetőségek számbavételére.	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére.
3.4. Induktív gondolkodás képessége	Legyen képes az egyedi esetekről az általánosra következtetés folyamatára, szabályok felismerésére.	Legyen képes az egyedi esetekről az általánosra következtetés folyamatára, szabályok felismerésére, modellek alkotására.
3.5. Deduktív gondolkodás képessége	Legyen képes az általánosból az egyes döntésekhez való eljutás lehetőségére.	Legyen képes az általánosból az egyes vagy különös ítéletekhez való eljutás lehetőségére.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Kiadványszerkesztés alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Kiadványszerkesztés programjai	Tudja az írástörténet fejlődését, a nyomdabetűk kialakulását. Tudja a nyomdabetűk csoportosítását, a betűcsaládok fogalmát és a betűváltozatokat. Tudja a kiadványszerkesztéshez szükséges számítástechnikai háttérrel, háttértárolókat, perifériákat. Ismerje a betűkezelő programokat. Ismerje a szövegszerkesztés programjait. Ismerje a prezentációkészítő programokat. Tudja a vektor- és pixelgrafikus programok közötti lényegi különbségeket, jellemző sajátosságait. Tudja a kiadványszerkesztő programok lehetőségeit.	Tudja az információterjesztés fejlődését, jelentőségét. Tudja a betűszerkesztő programokat. Tudja az FTP- szerver működését. Ismerje a plug-in-ok fogalmát, lehetőségeit. Ismerje a digitális montírozó és kilövéskészítő programok lehetőségeit.
1.2. Kiadványszerkesztés dokumentumai	Tudja a papírfajtákat. Tudja a szabványos papír- és borítékméreteket. Tudja a nyomdai méret- és mértékrendszereket. Tudja az analóg és digitális szöveg- és képeredetiket. Legyen képes értelmezni a tipográfiai leírásokat, oldalterveket. Tudja a korrektúrákat és a használt jeleket. Ismerje a forgatókönyvek, tördelési makettek szerepét. Ismerje a tördelt fájlokat, járulékos elemeket.	Ismerje az írott és elektronikus média jelentőségét. Ismerje a megrendelések tartalmi elemeit. Ismerje az Adobe Acrobat által nyújtott korrektúra lehetőségeit. Tudja a digitális proof jelentőségét és készítését. Tudja a kiadványszerkesztés során használt fájlformátumokat, a PS, PDF, EPS, JDF fájlok tartalmát, lehetőségeit.

2. Nyomdaterméktípusok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Könyvek	Tudja meghatározni a könyv fogalmát. Legyen képes csoportosítani tartalom és funkció szerint a könyveket. Tudja az adott papírméreten a szedéstükör elhelyezését. Tudja a címnegyedív felépítését. Tudja a folyamatos főszöveg, oldalszámok, címek, címrendszerek, élőfej, marginális, jegyzetek elhelyezésének szabályait. Tudja a tartalomjegyzék és egyéb járulékos elemek felépítését.	Tudja csoportosítani a nyomdaipari termékeket. Tudja felismerni az összefüggéseket a könyv tartalmi elemei és azok megformálása között. Ismerje a kötésfajtákat és tudja a megfelelő kötési mód kiválasztásának szempontjait. Ismerje a versek tördelésének a szabályait. Ismerje az illusztrációk fajtáit, elhelyezésének lehetőségeit.
2.2. Újságok, folyóiratok	Tudja meghatározni jellemzőik alapján az újságokat és a folyóiratokat. Legyen képes mérete, tartalma és funkciója szerint csoportosítani az újságokat, folyóiratokat. Ismerje a folyóiratok szerkezeti felépítését. Ismerje a címek, címrendszerek, felépítését. Ismerje a kopf (headline, fejléc) és lead szerepét. Ismerje a hasábfelépítés szabályait, ismerje a rovatrendszer felépítését.	Ismerje a címlapok tipográfiájának lehetőségeit, ismerje a szalagrendszert. Ismerje a tipográfiai irányzatokat.
2.3. Akcidenciák	Tudja az akcidencia fogalmát, ismerje típusait. Ismerje a tartalom és forma egységének jelentőségét névjegytől az óriás plakátig. Tudja az akcidenciákra vonatkozó betűkeverési szabályokat. Tudja a betűtípusok, betűfokozatok jelentőségét. Tudja a hirdetések, apróhirdetések tartalmi és formai követelményeit.	Tudja a zárásmódokat, ismerje a tengely-meghatározás módszerét. Ismerje a prospektusok, tájékoztató nyomtatványok tartalmi és formai követelményeit. Legyen képes tipográfiai terv készítésére.

2.4. Csomagolóanyagok		Ismerje a csomagolóanyagok szerepét napjaink nyomdaipari tevékenységében. Ismerje az élelmiszerek, gyógyszerek, gyermekruhák és Játékok csomagolóanyagaival szemben támasztott különleges igényeket.

3. Szövegfeldolgozás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A kiadványszerkesztés programjai	Ismerje a legismertebb szövegszerkesztő program (Word), kínálta lehetőségeket. Legyen képes jellemzőik alapján csoportosítani a kiadványszerkesztés során használt programokat. Tudja jellemezni a vektorgrafikus és a pixeles képfeldolgozó programokat. Ismerje a professzionális (nyomdaipari) kiadványszerkesztő programokat.	Tudja a fájlformátumokat és a lehetséges fájlkonverziókat. Tudja a nyomtatványok készítésének technikai lehetőségeit. Ismerje a szöveg számítógépes tárolásának módjait és a kódtáblákat.
3.2. Szedésszabályok, helyesírás-ellenőrzés	Tudja a szövegszedés szabályait. Tudja alkalmazni a szóközök, behúzás-kimenet, írásjelek szedésére alkalmazandó szabályokat. Ismerje a szövegközi kiemeléseket. Ismerje a szövegszerkesztők saját helyesírás-ellenőrző és elválasztó programjait és működésüket.	Tudja, hogy mi a jelentősége és formája az iniciálénak. Ismerje az iniciálé fajtáit, alkalmazásának szabályait. Ismerje a kiadványszerkesztő programok helyesírás-ellenőrző és elválasztó programjait és működésüket. Ismerje a kivétel szótár jelentőségét működését, feltöltésének lehetőségeit, valamint a lágy elválasztó jelet.
3.3. A korrektúra	Tudja a korrektúra jelentését, fontosságát a különböző nyomtatványtípusok készítése során. Ismerje a korrektúrafordulókat, azok szükségességét és hatását a termék elkészülésének határidejére. Ismerje a szabványos korrektúrajeleket.	Legyen képes meghatározni, hogy mit kell figyelnie a korrektornak a helyesíráson kívül. Ismerje a tipográfiai rend betartására vonatkozó szabályokat. Tudja, hogy milyen módon érhető el a hiba nélküli nyomtatvány. Tudja alkalmazni a szabványos korrektúrajeleket.

4. Kép-szöveg integráció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
4.1. Tördelési szabályok	Tudja a szedéstükör és a hasábok szabályos kialakításának menetét. Tudja az oldalalkotó, tipográfiai és hatáskeltő elemek jellemzőit. Tudja a címek, címrendszerek kialakításának szabályait. Legyen képes karakter- és bekezdésstílusok alkalmazására. Legyen képes az oldalalkotó elemek térközeinek meghatározására. Ismerje a klasszikus tipográfia elveit, építkezését. Tudja alkalmazni a tipográfiai arányokat.	Ismerje az objektum-, szín-, printstílusokat. Ismerje a modern tipográfia elveit, építkezési módszerét. Ismerje a CMYK és direkt színek alkalmazását, a színekönyvtárak használatát.
4.2. Tördelési dokumentumok	Tudja csoportosítani a kép- és szövegeredeteket, ismerje az eredetiek jellemzőit. Ismerje, hogy mit tartalmaz a grafikai terv, forgatókönyv, oldaltükör, mi a layout. Ismerje a kép- és szövegkorrektúrákat, tördelt korrektúrát, imprimatúrát, utánnézőt. Tudja a szedéstükör, hasábok, címek, címrendszerek fogalom meghatározásait. Ismerje a karakter- és bekezdésstílusok alkalmazási skáláját. Tudja mi a fattyúsor és a soregyen.	Legyen képes értelmezni szedési utasítást, tipográfiai leírást. Tudja a soregyen biztosításának módjait a kiadványszerkesztő programban. Tudja a fattyúsorok kiküszöbölésének módjait.
4.3. Járulékos elemek	Ismerje a jegyzetek, láb- és végjegyzet, marginális jegyzet elhelyezésének és formai kialakításának szabályait. Ismerje a járulékos és speciális elemeket. Ismerje az impresszum és kolofon tartalmát és elhelyezését. Ismerje a tartalomjegyzékre vonatkozó szabályokat.	Ismerje a matematikai, fizikai és kémiai képletek létrehozását és a beillesztésükre vonatkozó szabályokat. Ismerje a táblázatok kialakításának szabályait.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó.	Íróeszközök	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	Íróeszközök
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Segédanyagok a tételsorba építve.	NINCS	Segédanyagok a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
Feladatlap	

Rövid választ igénylő feladatok	Számítást igénylő feladatok	Szöveges feladatok	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
20 pont	20 pont	60 pont	
100 pont			50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok rövid választ igénylő feladatokból, számítási példákból és szöveges feladatokból állnak.

A rövid választ igénylő feladatok az alábbi típusok lehetnek: csoportosítás, hiba-javítás, hibakeresés, igaz/hamis állítások eldöntése, igaz/hamis állítások eldöntése indoklással, kiegészítés, sorrend meghatározás, kiválasztás, kiválasztás indoklással, párosítás.

A számításos feladatok a Kiadványszerkesztés alapismeretek témakör példáin alapulnak.

A szöveges feladatok az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, fogalommeghatározás, folyamatleírás.

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatsor a következő belső arányok szerint épül fel:

Kiadványszerkesztés alapismeretek	15-30%
Nyomdaterméktípusok	15-30%
Szövegfeldolgozás	15-30%
Kép-szöveg integráció	15-30%
Szakmai számítások	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni és évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni:

„A” feladat	Kiadványszerkesztés alapismeretek. Nyomdatermék típusok.	50%
„B” feladat	Szövegfeldolgozás. Kép-szöveg integráció.	50%

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
240 perc			20 perc
Feladatlap			Egy „A” és egy „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Rövid választ igénylő feladatok	Számítást igénylő feladatok	Szöveges feladatok	
20 pont	20 pont	60 pont	

100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok rövid választ igénylő feladatokból, számítási példákból és szöveges feladatokból állnak.

A rövid választ igénylő feladatok az alábbi típusok lehetnek: csoportosítás, hiba-javítás, hibakeresés, igaz/hamis állítások eldöntése, igaz/hamis állítások eldöntése indoklással, kiegészítés, relációanalízis, sorrend meghatározás, kiválasztás, kiválasztás indoklással, párosítás.

A számításos feladatok a Kiadványszerkesztés alapismeretek témakörök példáin alapulnak.

A szöveges feladatok az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid ismertetés fogalommeghatározás, folyamatleírás.

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatsor a következő belső arányok szerint épül fel:

Kiadványszerkesztés alapismeretek	15-30%
Nyomdatarméktípusok	15-30%
Szövegfeldolgozás	15-30%
Kép-szöveg integráció	15-30%
Szakmai számítások	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján központilag kell meghatározni, és évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat kell figyelembe venni:

„A” feladat	Kiadványszerkesztés alapismeretek. Nyomdatermék típusok.	50%
„B” feladat	Szövegfeldolgozás. Kép-szöveg integráció.	50%

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

AUTÓ- ÉS REPÜLŐGÉP-SZERELÉSI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az autó- és repülőgép-szerelési ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXII. Közlekedésgépész ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 525 01 Autóelektronikai műszerész,
- 54 525 02 Autószerelő,
- 54 525 03 Avionikus,
- 54 525 10 Repülőgép szerelő.

A) KOMPETENCIÁK

1. Gépészeti dokumentációk olvasása, értelmezése, készítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
1.1. Műszaki rajzok készítése, értelmezése	Legyen képes gépelemek, gépészeti berendezések műszaki rajzát értelmezni, megrajzolni.	Legyen képes gépelemek, gépészeti berendezések műszaki rajzát értelmezni, megrajzolni.
1.2. Mechanikai számítások	Legyen képes egyszerűbb alkatrészek terhelésének megállapítására.	Legyen képes egyszerűbb alkatrészek terhelésének megállapítására.

2. Elektromos dokumentációk olvasása, értelmezése, készítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Villamos kapcsolási rajzok készítése, értelmezése	Legyen képes egyszerűbb villamos áramkörüi kapcsolások rajzát értelmezni, megrajzolni.	Legyen képes egyszerűbb villamos áramkörüi kapcsolások rajzát értelmezni, megrajzolni.
2.2. Elektrotechnikai számítások	Legyen képes egyszerűbb villamos áramkörökkel, gépekkel kapcsolatos számítások elvégzésére.	Legyen képes egyszerűbb villamos áramkörökkel, gépekkel kapcsolatos számítások elvégzésére.

3. Pontosság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Gépelemek-géptan	Legyen pontos a gépelemek és a géptani alapismeretekhez kapcsolódó feladatok megoldásában.	Legyen pontos a gépelemek és a géptani alapismeretekhez kapcsolódó feladatok megoldásában.
3.2. Technológiai alapismeretek	Tudja pontosan meghatározni a közlekedéstechnikában alkalmazott technológiai eljárásokat.	Tudja pontosan meghatározni a közlekedéstechnikában alkalmazott technológiai eljárásokat.

4. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Gépelemek-géptan		Megbízhatóan tudja kiválasztani az alkalmazandó gépelemeket, meghatározni felépítésüket, terhelésüket.
4.2. Technológiai alapismeretek		Legyen képes biztosítani a technológia eljárások alkalmazásai során a közlekedésbiztonság elvárásait.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Közlekedési ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Közlekedéstörténet, közlekedési fogalmak		

1.1.1. Közlekedéstörténet	Ismerje a közúti, a vízi a vasúti és a légi közlekedés kialakulásának történetét azok fejlődését.	
1.1.2. A közlekedés fogalma, felosztása, alapfogalmak	Ismerje a közlekedési ágazatok felosztását, a közlekedési ágazatokkal kapcsolatos alapfogalmakat és azok legfontosabb jellemzőit.	
1.1.3. Közlekedésbiztonság	Legyen képes ismertetni a közlekedésbiztonságot befolyásoló tényezőket és tudjon különbséget tenni az aktív és a passzív biztonság között.	
1.2. A közúti, a vasúti, a vízi és légi közlekedés technikája		
1.2.1. A közúti közlekedés technikája	Ismerje a közúti közlekedés technikai megvalósítását, a közúti pályát, a közúti járműveket és a közúti közlekedés kiszolgáló létesítményeit.	
1.2.2. A vasúti közlekedés technikája	Ismerje a vasúti közlekedés technikai megvalósítását, a vasúti pályát, a vasúti járműveket és a vasúti közlekedés kiszolgáló létesítményeit.	
1.2.3. A vízi közlekedés technikája	Ismerje a vízi közlekedés technikai megvalósítását, a vízi utakat, a vízi közlekedés járműveit és a vízi közlekedés kiszolgáló létesítményeit.	
1.2.4. A légi közlekedés technikája	Ismerje a légiközlekedés technikai megvalósításait, a légijárműveket és a légiközlekedés kiszolgáló létesítményeit.	
1.3. A járművek menetellenállásai és menetdinamikája		
1.3.1. Menetellenállások és azok teljesítményszükségletei		Ismerje a járművek menetellenállásait. Legyen képes kiszámolni a gördülési ellenállást, a légellenállást, az emelkedési ellenállást, a gyorsítási ellenállást, a hajtómű-ellenállást, valamint ezen ellenállások teljesítményszükségleteinek meghatározására.
1.3.2. A járművek		Ismerje a járművek menetdinamikai tulajdonságait a menetdinamikája járművek fékezésénél és azok gyorsításánál. Legyen képes meghatározni a gépjármű ívmeneti haladásakor a kicsúszási és a kiborulási határsebességet.

2. Műszaki rajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Metszeti ábrázolás		
2.1.1. Metszetek	Ismerje a metszetek fajtáit, a szelvényeket, a metszeti ábrázolás sajátos szabályait.	

	Az összeállítási rajzok készítése során is megbízhatóan tudja azokat alkalmazni.	
2.2. Méretmegadás		
2.2.1. Méretmegadás	Ismerje a mérethálózat felépítésének általános és speciális szabályait, tudja a méreteket arányosan elosztani a rajzon.	
2.2.2. Felületminőség		Ismerje a felületminőségi alapfogalmakat, az egyenetlenségeket, tudja értelmezni a felületi érdességet, tudja azokat a rajzokon szabályosan megadni.
2.2.3. Tűrések és illesztések		Tudja értelmezni a mérettűréseket és megadni azokat a rajzokon és a tűréstáblázatban. Ismerje az illesztési alapfogalmakat, tudjon a rajzokon illesztéseket, alak- és helyzettűréseket szabályosan megadni.
2.3. Jelképes ábrázolás		
2.3.1. Menetes gépelemek ábrázolása	Ismerje a menetes gépelemek meneteinek ábrázolási módszereit, méreteinek megadását, tudja a menetes furatok és kötőelemek egyszerűsített ábrázolásait.	
2.3.2. Fogaskerek és fogasléc ábrázolása	Ismerje a fogazatok és a fogazott alkatrészek ábrázolását, méretezését, tűrésezését, illesztéseit.	
2.3.3. Egyéb gépelemek ábrázolása		Ismerje a bordás kötések, a csapágycsuklók ábrázolási módjait, egyszerűsített, egyezményes és jelképes ábrázolási lehetőségeit. Ismerje a tömítések, a rugók metszeti, nézeti, részletes és jelképes ábrázolását. Ismerje a nem oldható kötések ábrázolását.

3. Mechanika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Merev testek általános statikája		
3.1.1. Statikai alapfogalmak	Ismerje az erő, a forgatónyomaték, az erőpár és az erőrendszer fogalmát, fajtáit, jelölésüket, mértékegységüket, meghatározásukat. Legyen képes bemutatni a statika alaptételeit, az erők összetevőire bontását szerkesztéssel és számítással.	
3.1.2. Síkbeli erőrendszerek	Legyen képes a közös hatásvonalú, a közös metszéspontú és a párhuzamos hatásvonalú erők eredőjének meghatározására. Ismerje az egyszerű síkidomok súlypontjának, valamint statikai nyomatékának kiszámítását.	
3.2. Síkbeli egyensúlyi szerkezetek		
3.2.1. A kényszerek fajtái és jellemzői	Ismerje a támasz, a síkbeli csukló, a kötél, a statikai rúd és a befogás, mint kényszerek fogalmát és jelképes ábrázolásukat.	

3.2.2. Kéttámaszú tartók	Ismerje a kéttámaszú tartókkal kapcsolatos alapfogalmakat, a szabványos jelöléseket és a terhelési módokat. Legyen képes a párhuzamos koncentrált erőkkel terhelt és az egyik végén befogott tartók reakcióerőinek meghatározására szerkesztéssel és számítással, valamint a veszélyes keresztmetszet helyének meghatározására. Ismerje a kötélábra, a vektorábra és a nyomatéki ábra léptékhelyes szerkesztésének lépéseit és módszereit.	
3.3. Szilárdságtan		
3.3.1. Az igénybevételek hatására ébredő feszültségek	Ismerje az igénybevételek hatására keletkező feszültségeket, az igénybevételek fogalmát és fajtáit, az igénybevételek hatására ébredő feszültségeket, a feszültségek eloszlását és ábrázolását.	
3.3.2. Síkidomok keresztmetszeti jellemzői	Tudja egyszerű síkidomok (kör, négyzet, téglalap) másodrendű nyomatékát, valamint azok keresztmetszeti tényezőjét kiszámolni, és a méretezési feladatoknál azokat alkalmazni.	
3.3.3. Egyszerű igénybevételek	Ismerje a húzó-nyomó igénybevétel okozta alakváltozásokat és a húzó-nyomó igénybevételre vonatkozó Hooke-törvényt, a húzás-nyomás alapegyenletét és a fajlagos hosszváltozás alapegyenleteit. Ismerje a felületi nyomás, palástnyomás kiszámításának összefüggéseit, a húzó-nyomó igénybevételre vonatkozó méretezés alapelveit. Ismerje a hajlító igénybevétel okozta alakváltozásokat és a hajlító igénybevétel méretezéséhez szükséges alapösszefüggéseket, úgymint keresztmetszeti tényező (K), maximális terhelhetőség (Mh), szilárdsági jellemző (?meg). Ismerje a nyíró igénybevétel okozta alakváltozásokat és a nyíró igénybevétel méretezéséhez szükséges alapösszefüggéseket, úgymint keresztmetszet (A), maximális terhelhetőség (Fmax), szilárdsági jellemző (?meg). Ismerje a csavaró igénybevétel okozta alakváltozásokat és a csavaró igénybevétel méretezéséhez szükséges alapösszefüggéseket, úgymint az elcsavarodás szöge (?), maximális terhelhetőség (MTmax), szilárdsági jellemző (?meg). Ismerje a kihajlás okozta alakváltozásokat és a kihajló igénybevétel méretezéséhez szükséges alap- összefüggéseket, úgymint a karcsúsági tényező (?), kihajlásra megengedhető feszültség (?k). Ismerje a rugalmas kihajlásra vonatkozó Euler-féle hiperbolát, valamint a plasztikus kihajlásra vonatkozó Tetmayer-egyenest.	
3.3.4. Összetett igénybevételek		Ismerje az egyirányú összetett igénybevételt és ábrázolja az egyirányú feszültségi állapotot. Tudja értelmezni a többirányú összetett igénybevételt, ábrázolja a feszültségi állapotot. Legyen képes meghatározni az eredő (redukált) feszültség értékét

		egyirányú összetett igénybevétel esetén. Legyen képes meghatározni az eredő (redukált) feszültség értékét többirányú összetett igénybevétel esetén. Tudjon méretezni egyszerű alkatrészt hajlításra és húzásra, hajlításra és csavarásra, valamint hajlításra és nyírásra.
3.4. Kinematika-kinetika		
3.4.1. Kinematikai alapfogalmak	Ismerje a kinematika alapfogalmait, a kinematika tárgyát. Ismerje az egyenes vonalú egyenletes, és az egyenletesen gyorsuló mozgás jellemzőit és a kiszámításukhoz szükséges összefüggéseket. Ismerje az egyenletes körmozgás, és az egyenletesen változó körmozgás jellemzőit és a kiszámításukhoz szükséges összefüggéseket.	
3.4.2. Merev testek kinematikája	Ismerje a merev testek egyszerű mozgásának jellemzőit. Ismerje a merev test, eredő sebességének, valamint az összetett síkmozgást végző kerék adott pontjában lévő kerületi sebesség meghatározásának módszerét szerkesztéssel és számítással.	
3.4.3. Kinetika	Ismerje a kinetika alaptörvényeit (Newton I-II-III-IV. törvénye). Ismerje a tömegpont mozgását egyenes vonalú (lejtőn és csigán) pályán. Legyen képes felírni az egyensúlyt tartó erőket és nyomatékokat. Legyen képes a körpályán forgó tömeg jellemzőit meghatározni. Ismerje a súrlódás fogalmát és a súrlódási tényezőt befolyásoló jellemzőket.	

4. Gépelemek-géptan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Kötőgépelemek, kötések, biztosítások		
4.1.1. A kötések	Ismerje a kötések feladatát, osztályozásukat, ismerje és tudja használni a kötőgépelemekkel kapcsolatos szabványokat. Ismerje a kötőgépelemek anyagának megválasztási szempontjait, a helyzetbiztosítási elemek feladatát és követelményeit.	
4.2. Hajtások, hajtóművek, mechanizmusok		
4.2.1. A végtelenített hajtások	Ismerje a szíjhajtások, ékszíjhajtások, fogasszíj-hajtások, lánc-hajtások jellemzőit, szerkezeti kialakításukat és alkalmazási területüket.	
4.2.2. A fogaskerék-hajtás	Ismerje a fogaskerék-hajtás feladatát, csoportosítását, alapfogalmait és alaptörvényeit.	

4.2.3. A hajtóművek		Ismerje a hajtóművek osztályozását, felépítését, működését és szerkezeti kialakításait, a forgattyús hajtóművek felépítését, szerkezeti elemeit.
4.2.4. A mechanizmusok		Legyen képes felismerni és ismertetni a mechanizmusok fajtáit, csoportosításukat. Legyen képes értelmezni a kinematikai párokat, szabadságfokokat.
4.2.5. Fékek	Ismerje a fékek feladatát, működési elvét, fajtáit működését.	
4.2.6. Rugók	Ismerje a rugók feladatát, fajtáit, működésüket.	
4.2.7. Lengéscsillapítók	Ismerje a lengéscsillapítók feladatát, fajtáit, működésüket.	
4.2.8. Tengelykapcsolók	Ismerje a tengelykapcsolók feladatát, fajtáit, működésüket.	

5. Technológiai alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Alapfogalmak		
5.1.1. Technológiai alapfogalmak	Ismerje a gépészetben gyakorta használatos anyagok alapvető fizikai, kémiai, mechanikai, technológiai tulajdonságait, meg tudja különböztetni a nyersanyagokat, az alapanyagokat, az előgyártmányokat és a segédanyagokat. Ismerje a fémtani alapfogalmakat.	
5.2. Fémes szerkezeti elemek	Ismerje a nyersvasat, az acélokat, az öntöttvasakat. Ismerje a könnyű- és a színesfémeket. Tudja a fémeket a különféle gépelemek anyagaihoz rendelni.	
5.3. Nemfémes szerkezeti elemek	Ismerje a műanyagokat, az egyéb nemfémes anyagokat, a kenőanyagokat.	
5.4. Öntészet, melegalakítások, hőkezelések	Ismerje az öntészeti alapfogalmakat, tudja alkalmazni a különféle öntési eljárásokat az egyes gépelemek gyártásában. Ismerje a képlékeny melegalakítási eljárásokat, tudja, mely a gépelemeket milyen gyártási eljárásokkal állítják elő. Ismerje az acélokat, az öntöttvasakat és az alumínium hőkezelési eljárásait, tudja azokat a javítási technológiák gyakorlásában alkalmazni.	
5.5. Kötések	Ismerje a hegesztési eljárásokat, azok eszközeit, technológiáját. Tudja azokat alkalmazni acélokat, öntöttvasakat, alumínium és színesfémek esetén. Ismerje a fémragasztásokat, technológiáit.	
5.6. Forgácsolás nélküli alakítások	Ismerje a lemezalakítási eljárásokat és a térfogatalakításokat.	
5.7. Forgácsolás	Ismerje a forgácsolási alapfogalmakat, a forgácsolási technológiákat.	

5.8. Felújítási technológiák	Ismerje a térfogat növeléses alkatrész felújítási technológiákat, tudja azokat a javítási gyakorlatában szakszerűen alkalmazni.	
5.9. Anyag- és hibakereső vizsgálatok	Ismerje az anyag- és hibakereső vizsgálatokat, tudja azokat a javítási gyakorlatban szakszerűen alkalmazni.	
5.10. Szereléstechológia		
5.10.1. Szereléstechológia rendszerezése, értelmezése, értékelése		Ismerje a szerelési alapfogalmakat, a gépipari szerelési rendszereket. Ismerje az alkatrészek tisztítási módszereit, tudja azokat a javítási gyakorlatban szakszerűen alkalmazni.

6. Elektrotechnika-elektronika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Villamos alapfogalmak		
6.1.1. Az anyag szerkezete	Ismerje az atomok szerkezetét és a villamos kölcsönhatás jelenségét a villamos tér és a feszültség fogalmát. Ismerje az elektromos áram fogalmát és a mágneses kölcsönhatás jelenségét. Ismerje az ellenállás, mint kölcsönhatás és a vezetés fogalmát. Legyen képes az energiaszintek alapján különbséget tenni vezető, félvezető és szigetelő között. Ismerje az elektromos áram hatásait.	
6.1.2. Az áramkör	Ismerje és tudja alkalmazni az Ohm törvényt. Ismerje és tudja alkalmazni a fajlagos ellenállásra valamint az ellenállás hőmérsékletfüggésére vonatkozó összefüggéseket.	
6.1.3. Munka, teljesítmény és hatások	Ismerje és tudja alkalmazni a villamos munka, a villamos teljesítmény és hatások meghatározására vonatkozó összefüggéseket.	
6.2. Passzív villamos hálózatok	Tudja alkalmazni Kirchhoff csomóponti és hurok törvényét. Legyen képes az ellenállások soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásának eredő meghatározására. Ismerje és alkalmazza a feszültség és áramosztás és a hídkapcsolás törvényét.	
6.3. Aktív villamos hálózatok	Ismerje a feszültséggenerátorok helyettesítő kapcsolását, a feszültséggenerátor üzemi állapotait és összekapcsolási lehetőségeit (soros, ellen, párhuzamos és vegyes kapcsolás). Ismerje a generátorok teljesítményviszonyait és a hatások meghatározását.	
6.4. Vegyi elektromos folyamatok	Ismerje a villamos áram vegyi hatásait, Faraday törvényét és az elektrolízis felhasználását, a fémek kiválasztását és a galvanizálást és a galvánelemek működését, valamint az akkumulátorok fajtáit,	

	alap jellemzőit. Ismerje az ólomakkumulátor jellemzőit (cellafeszültség, belső ellenállás, kapacitás, hatásfok). Ismerje a lúgos akkumulátor jellemzőit (cellafeszültség, belső ellenállás, kapacitás, hatásfok).	
6.5. A villamos tér		
6.5.1. A villamos tér jelenségei	Ismerje és legyen képes alkalmazni a Coulomb törvényt. Ismerje a villamos tér jelenségeit, a villamos kisülést, a csúcshatást, az elektromos megosztást, az elektromos árnyékolást, az elektromos térerősség és az anyag kapcsolatát.	
6.5.2. A kondenzátor	Ismerje a síkkondenzátor kapacitásának kiszámítását, a kondenzátorban tárolt energia meghatározását. Tudja a soros, a párhuzamos és a vegyes kapcsolású kondenzátorok eredőjét kiszámítani. Ismerje a kondenzátorok töltési és kisütési folyamatait és az időállandó fogalmát.	
6.6. A mágneses tér		
6.6.1. A mágneses tér jelenségei	Ismerje a mágneses tér kölcsönhatásait és a mágneses teret jellemző mennyiségeket (mágneses indukció, mágneses fluxus, mágneses gerjesztés, mágneses térerősség, mágneses permeabilitás). Ismerje az anyagok viselkedését mágneses térben, tudja értelmezni a mágnesezési görbét. Ismerje a mágneses erőterben létrejövő erő- és kölcsönhatásokat.	
6.6.2. Elektromágneses indukció	Ismerje a mozgási indukció, a nyugalmi indukció, az önindukció és a kölcsönös indukciófogalmát és kiszámításának összefüggéseit. Legyen képes kiszámolni a tekercsben tárolt energia nagyságát. Tudja értelmezni a tekercs ki- és bekapcsolási folyamatait, valamint az időállandó fogalmát.	
6.7. Váltakozó áramú áramkörök		
6.7.1. Váltakozó feszültség és áram	Ismerje a váltakozó feszültség és áram fogalmát, jellemzőit, valamint ábrázolási módjukat. Ismerje az ellenállás, a kondenzátor és a tekercs viselkedését a váltakozó feszültségű áramkörben. Ismerje a kapacitív és az induktív reaktancia fogalmát és kiszámításukat.	
6.7.2. Összetett váltakozó áramkörök		Ismerje a soros R-L, R-C, RLC kapcsolásokat és legyen képes kiszámolni azok jellemzőit. Ismerje a párhuzamos R-L, R-C, RLC kapcsolásokat és legyen képes kiszámolni azok jellemzőit. Tudja értelmezni a soros és párhuzamos rezgőköröket, valamint azok jósági tényezőit. Tudja számítani a váltakozó áramkörök látszólagos hatásos és meddő teljesítményét.

6.8. A transzformátor	Ismerje a transzformátor elvi felépítését, az ideális transzformátor működését, jellemzőit, valamint működését üresjáratban és terhelt állapotban.	
6.9. Háromfázisú hálózatok	Ismerje a többfázisú rendszer lényeges jellemzőit, a csillag és a háromszög kapcsolású rendszer teljesítményének meghatározását.	
6.10. Villamos gépek	Ismerje a villamos gép fogalmát és csoportosításának lehetséges módját (motorok, generátorok, egyenáramú, váltakozó áramú).	
6.10.1. Generátorok	Ismerje az egyfázisú és a háromfázisú váltakozó áramú generátorok szerkezeti felépítését és működési elvét. Ismerje az egyenáramú generátor működését és gerjesztési lehetőségeit.	
6.10.2. Motorok	Ismerje az egyenáramú motor szerkezeti felépítését, működését és gerjesztési lehetőségeit. Ismerje a háromfázisú aszinkron motor szerkezeti felépítését, működési elvét.	
6.11. Félvezetők		
6.11.1. Félvezető diódák	Ismerje a félvezetők fizikai működésével kapcsolatos alapfogalmakat, a félvezető anyagok tulajdonságait, az N-típusú és a P-típusú szennyezés lényeges tulajdonságait. Ismerje a félvezető dióda felépítését és működését, legyen képes a félvezető dióda jelleggörbéjének különböző tartományait értelmezni. Ismerje a diódás egyenirányító alapkapcsolásokat (egyutas és kétutas egyenirányító kapcsolások).	
6.11.2. Tranzisztorok	Ismerje a bipoláris tranzisztor felépítését, működését, és jellemző adatait. Legyen képes a bipoláris tranzisztor kimeneti és bemeneti jelleggörbéit a különböző tartományokban értelmezni. Ismerje az unipoláris tranzisztor felépítését, működését, és jellemző adatait. Legyen képes az unipoláris tranzisztor kimeneti és bemeneti jelleggörbéit a különböző tartományokban értelmezni.	
6.12. Impulzustechnikai áramkörök		
6.12.1. Impulzusformáló áramkörök		Ismerje az impulzusok jellemzőit és az impulzusformáló áramköröket (differenciáló, integráló négypólus, diódás vágóáramkörök).
6.12.2. Impulzus-előállító áramkörök		Ismerje a billenő-kapcsolások (bistabil, monostabil, astabil, Schmitt-trigger) működésének alapelvét, kapcsolási rajzait és értelmezze azok feszültség-idő ábráit.
6.13. Digitális áramkörök		

6.13.1. A digitális technika alapjai		Ismerje a bináris, a decimális és a hexadecimális számrendszereket. Tudjon műveleteket végezni az egyes számrendszerekben. Ismerje az átváltás módjait az egyes számrendszerek között.
6.13.2. Digitális áramkörök		Ismerje a digitális kapu áramkörök fajtáit, jellemzőit és felhasználásukat a logikai függvények megvalósítása során.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, ceruza	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, ceruza	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

A feladatlap első része (feleletválasztásos vagy igaz-hamis) tesztfeladatokat tartalmaz.

- Feleletválasztás: Legalább három megadott lehetőség közül kell a helyeset megjelölni.

- Igaz-hamis állítások megjelölése: Annak megállapítása, hogy az adott állítás igaz vagy hamis.

A feladatlap második része rövid választ igénylő szöveges feladatokat, számítási példákat, valamint egyszerű rajzkészítési feladatokat tartalmaz.

A rövid választ igénylő szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés: a feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 4-5 mondatban,

- összehasonlítás: két műszaki fogalom vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni,

- szöveg kiegészítés: a megadott vagy a témával kapcsolatosan megismert tartalmakkal kell kiegészíteni a mondatokat. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés,

- párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani.

A számítási példák egyszerű mechanikai, gépelemek, illetve elektrotechnikai feladatok végrehajtását célozzák.

Az írásbeli vizsga célja, hogy teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt.

Az írásbeli feladatlap fő témakörei és azok százalékos aránya:

- közlekedési ismeretek: 10%,

- műszaki rajz: 15%,

- mechanika: 20%,

- gépelemek-géptan: 20%,

- technológiai alapismeretek: 15%,

- elektrotechnika-elektronika: 20%.

A feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- közlekedéstörténet, közlekedési alapfogalmak,

- a közúti, a vasúti, a vízi és légi közlekedés technikája,

- metszeti ábrázolás,

- méretmegadás,

- jelképes ábrázolás,

- merev testek általános statikája,

- síkbeli egyensúlyi szerkezetek,

- szilárdságtan,

- kinematika-kinetika,

- a kötések,

- a végtelenített hajtások,

- a fogaskerék-hajtás,

- fémes szerkezeti elemek,

- nemfémes szerkezeti elemek

- öntészeti technológiák, megalakítások, hőkezelések,

- kötések,

- forgácsolás nélküli alakítások,

- forgácsolás,

- villamos alapfogalmak,

- passzív villamos hálózatok,

- aktív villamos hálózatok,

- vegyi elektromos folyamatok,

- a villamos tér,
- a mágneses tér,
- váltakozó áramú áramkörök,
- a transzformátor,
- háromfázisú hálózatok,
- villamos gépek,
- félvezetők,
- tranzistorok.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, táblázatokra, rajzokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie a gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, a tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

Témakörök

„A” feladat:

Közlekedési ismeretekhez tartozó témakörök

„B” feladat:

A műszaki rajz, a mechanika, a gépelemek, a technológia és az elektrotechnika-elektronika területeihez kapcsolódó témakörök

A szóbeli tételsor témakörei és azok százalékos aránya:

- műszaki rajz: 15%,
- anyagismeret-technológia: 15%,
- mechanika: 20%,
- gépelemek-géptan: 25%,
- elektrotechnika-elektronika: 25%.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 20, illetve 30 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	3 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	15 pont	25 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	20 pont	30 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatlap szöveges feladatokat, számítási példákat, valamint rajzkészítési feladatokat tartalmaz.

A szöveges feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 60-65%.

A számítási feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 20-25%.

A rajzkészítés aránya a feladatlap pontértékéből: 10-15%.

A feladatlap szöveges feladatai az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,
- összehasonlítás,
- szövegkiegészítés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése.

Ismertetés: a feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 4-5 mondatban.

Fogalommeghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Összehasonlítás: Két-három műszaki fogalom vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni.

Szövegkiegészítés: a megadott vagy a témával kapcsolatosan megismert tartalmakkal kell kiegészíteni a mondatokat. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül kell a helyeset megjelölni. Igaz-hamis állítások megjelölése: annak megállapítása, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis.

A számítási példák mechanikai, illetve elektrotechnikai feladatok végrehajtását célozzák, a rajzfeladat a műszaki ábrázolás témaköréből adható.

Az írásbeli feladatlap

- közlekedési ismeretek,
- műszaki rajz,
- mechanika,
- gépelemek-géptan,
- technológiai alapismeretek,
- elektrotechnika-elektronika témaköröket felölelő feladatokat vegyesen tartalmaz.

A feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- közlekedéstörténet, közlekedési fogalmak,
- a közúti, a vasúti, a vízi és a légi közlekedés technikája,
- a járművek menetellenállásai és menetdinamikája,
- metszeti ábrázolás,
- méretmegadás, felületminőség, tűrések és illesztések,
- jelképes ábrázolás,
- merev testek általános statikája,
- síkbeli egyensúlyi szerkezetek,
- szilárdságtan,
- kinematika-kinetika,
- a kötések,
- a végtelenített hajtások,
- a fogaskerék-hajtás,
- a hajtóművek,
- a mechanizmusok,
- fémes szerkezeti elemek,
- nemfémes szerkezeti elemek,
- öntészet, melegalakítások, hőkezelések,
- kötések,
- forgácsolás nélküli alakítások,
- forgácsolás,
- villamos alapfogalmak,
- passzív villamos hálózatok,
- aktív villamos hálózatok,
- vegyi elektromos folyamatok,
- a villamos tér,
- a mágneses tér,
- váltakozó áramú áramkörök,
- a transzformátor,
- háromfázisú hálózatok,

- villamos gépek,
- félvezetők,
- tranzistorok,
- impulzustechnikai áramkörök,
- digitális áramkörök.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel kifejtésével ad számot tudásáról.

A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie a gyakorlati példákat. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell. A szóbeli tétel egy feladtból áll.

A szóbeli tételek az alábbi témaköröket fedik le:

- gépelemek-géptan, kötőgépelemek, kötések, biztosítások, hajtások, hajtóművek, mechanizmusok,
- technológiai alapismeretek, felújítási technológiák, anyag- és hibakereső vizsgálatok, szereléstechológia,
- elektrotechnika-elektronika, villamosgépek, félvezetők, impulzustechnikai áramkörök, digitális áramkörök.

A tételek összeállításakor be kell építeni a gépelemek szerelése és mechanikai mérések - gyakorlatok keretében elsajátított ismeretek és az azok során megszerzett kompetenciák számonkérését is.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

VASÚTGÉPÉSZETI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A vasútgépészeti ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXII. Közlekedésgépész ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 525 11 Vasúti jármű dízelmotor és hajtásszerelő,
- 54 525 12 Vasúti jármű szerkezeti és fékrendszer szerelője,
- 54 525 13 Vasúti jármű villamos rendszereinek szerelője,
- 54 525 09 Kocsivizsgáló.

A) KOMPETENCIÁK

1. Gépezeti rajz olvasása, értelmezése, készítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Gépezeti alapok	Legyen képes gépelemek, gépezeti berendezések műszaki rajzát értelmezni.	Legyen képes gépelemek, gépezeti berendezések műszaki rajzát megrajzolni.
1.2. Gépezeti kötések	Legyen képes egyszerűbb gépezeti kötések felismerni, jellemezni.	

2. Villamos dokumentációk olvasása, értelmezése, készítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
2.1. Vezérléstechnika	Legyen képes egyszerűbb villamos áramkörüi kapcsolások rajzát értelmezni. Legyen képes egyszerűbb villamos áramkörökkel, gépekkel kapcsolatos számítások elvégzésére.	Legyen képes egyszerűbb villamos áramkörüi kapcsolások rajzát megrajzolni. Legyen képes kapcsolatos számítások elvégzésére.

3. Pontosság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Gépelemek, gépszerelés	Legyen pontos a gépelemek és a géptani alapismeretekhez kapcsolódó feladatok megoldásában.	
3.2. Vasúti üzemtan	Tudja pontosan meghatározni a vasúti közlekedés alapfogalmait, a vasúti járművek főbb jellemzőit.	

4. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Gépelemek, gépszerelés		Megbízhatóan tudja kiválasztani az alkalmazandó gépelemeket, meghatározni felépítésüket, terhelésüket.
4.2. Gépészeti alapok		Legyen képes biztosítani a technológia eljárások alkalmazásai során a vasúti közlekedésbiztonság elvárásait.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Gépészeti alapok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A gépszerkezetek elemeinek egyszerűsített, egyezményes és jelképes ábrázolási módjai	Ismerje a műszaki rajzok készítésének általános szabályait.	
1.2. Metszeti ábrázolás	Ismerje a metszetek fajtáit, a szelvényeket, a metszeti ábrázolás sajátos szabályait. Az összeállítási rajzok készítése során is megbízhatóan tudja azokat alkalmazni.	
1.3. Méretmegadás	Ismerje a mérethálózat felépítésének általános és speciális szabályait, tudja a méreteket arányosan elosztani a rajzon	
1.4. Jelképes ábrázolás	Ismerje a menetes gépelemek meneteinek ábrázolási módszereit, méreteinek megadását, tudja a menetes furatok és kötőelemek egyszerűsített ábrázolásait.	

	Ismerje a fogazatok és a fogazott alkatrészek ábrázolását, méretezését, tűrésezését, illesztéseit.	
1.5. Technológiai alapfogalmak, fémes és nem fémes szerkezetek	Ismerje a gépészetben gyakorta használatos anyagok alapvető fizikai, kémiai, mechanikai, technológiai tulajdonságait, meg tudja különböztetni a nyersanyagokat, az alapanyagokat, az előgyártmányokat és a segédanyagokat. Ismerje a fémtani alapfogalmakat. Ismerje a nyersvasat, az acélokat, az öntöttvasakat. Ismerje a könnyű- és a színesfémeket. Tudja a fémeket a különféle gépelemek anyagaihoz rendelni. Ismerje a műanyagokat, az egyéb nemfémes anyagokat, a kenőanyagokat.	
1.6. Öntészet, melegalakítások, hőkezelések, forgácsolás nélküli alakítások	Ismerje az öntészeti alapfogalmakat, tudja alkalmazni a különféle öntési eljárásokat az egyes gépelemek gyártásában. Ismerje a képlékeny melegalakítási eljárásokat. Tudja, hogy mely a gépelemeket milyen gyártási eljárásokkal állítják elő. Ismerje az acélokat, az öntöttvasakat és az alumínium hőkezelési eljárásait, tudja azokat a javítási technológiák gyakorlásában alkalmazni. Ismerje a lemezalakítási eljárásokat és a térfogatalakításokat.	
1.7. Forgácsolás, felújítási technológiák, anyag- és hibakereső vizsgálatok	Ismerje a forgácsolási alapfogalmakat, a forgácsolási technológiákat. Ismerje a térfogat növeléses alkatrész felújítási technológiákat, tudja azokat a javítási gyakorlatában szakszerűen alkalmazni. Ismerje az anyag- és hibakereső vizsgálatokat, tudja azokat a javítási gyakorlatban szakszerűen alkalmazni.	

2. Gépészeti kötések

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Kötőgépelemek, kötések, biztosítások	Ismerje a kötések feladatát, osztályozásukat, ismerje és tudja használni a kötőgépelemekkel kapcsolatos szabványokat. Ismerje a kötőgépelemek anyagának megválasztási szempontjait, a helyzetbiztosítási elemek feladatát és követelményeit. Ismerje a csavarkötések típusait, alkalmazási módjukat.	
2.2. Hegesztés, forrasztás		Ismerje a hegesztési eljárásokat, azok eszközeit, technológiáját. Ismerje a forrasztási eljárásokat, azok eszközeit, technológiáját

3. Gépelemek, gépszerelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Általános gépszerkezettan	Ismerje az erő, a forgatónyomaték, az erőpár és az erőrendszer fogalmát, fajtáit, jelölésüket, mértékegységüket, meghatározásukat. Legyen képes bemutatni a statika alaptételeit, az erők összetevőire bontását szerkesztéssel és számítással. Legyen képes a közös hatásvonalú, a közös metszéspontú és a párhuzamos hatásvonalú erők eredőjének meghatározására. Ismerje az egyszerű síkidomok súlypontjának, valamint statikai nyomatékának kiszámítását.	
3.2. Egyszerű statikus vázszerkezetek	Ismerje a támasz, a síkbeli csukló, a kötél, a statikai rúd és a befogás, mint kényszerek fogalmát és jelképes ábrázolásukat. Ismerje a kéttámaszú tartókkal kapcsolatos alapfogalmakat, a szabványos jelöléseket és a terhelési módokat. Legyen képes a párhuzamos koncentrált erőkkal terhelt és az egyik végén befogott tartók reakcióerőinek meghatározására szerkesztéssel és számítással, valamint a veszélyes keresztmetszet helyének meghatározására. Ismerje a kötélábra, a vektorábra és a nyomatéki ábra léptékhelyes szerkesztésének lépéseit és módszereit.	
3.3. Hajtóművek főbb típusainak szerkezete		Ismerje a hajtóművek osztályozását, felépítését, működését és szerkezeti kialakításait, a forgattyús hajtóművek felépítését, szerkezeti elemeit. Ismerje a fogaskerék-hajtás feladatát, csoportosítását, alapfogalmait és alaptörvényeit.

4. Vezérléstechnika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Villamos alapfogalmak	Ismerje az atomok szerkezetét és a villamos kölcsönhatás jelenségét a villamos tér és a feszültség fogalmát. Ismerje az elektromos áram fogalmát és a mágneses kölcsönhatás jelenségét. Ismerje az ellenállás, mint kölcsönhatás és a vezetés fogalmát. Legyen képes az energiaszintek alapján különbséget tenni vezető, félvezető és szigetelő között.	
4.2. Villamos áram hatásai	Ismerje a villamos áram vegyi hatásait, Faraday törvényét és az elektrolízis felhasználását, a fémek kiválasztását és a galvanizálást és a galvánelemek működését. Ismerje a mágneses tér kölcsönhatásait és a mágneses teret jellemző mennyiségeket (mágneses indukció, mágneses fluxus, mágneses gerjesztés, mágneses térerősség, mágneses permeabilitás).	

	Ismerje az anyagok viselkedését mágneses térben, tudja értelmezni a mágnesezési görbét. Ismerje a mágneses erőterben létrejövő erő- és kölcsönhatásokat. Ismerje a mozgási indukció, a nyugalmi indukció, az önindukció és a kölcsönös indukciófogalmát és kiszámításuk összefüggéseit. Legyen képes kiszámolni a tekercsben tárolt energia nagyságát. Tudja értelmezni a tekercs ki- és bekapcsolási folyamatait, valamint az időállandó fogalmát.	
4.3. Egyenfeszültségű áramkörök	Ismerje az egyenáramú áramkörök elemeit. Ismerje a feszültséggenerátorok helyettesítő kapcsolását, a feszültséggenerátor üzemi állapotait és összekapcsolási lehetőségeit (soros, ellen, párhuzamos és vegyes kapcsolás). Ismerje a generátorok teljesítményviszonyait és a hatásfok meghatározását.	
4.4. Ellenállás	Ismerje és tudja alkalmazni az Ohm törvényt. Ismerje és tudja alkalmazni a fajlagos ellenállásra valamint az ellenállás hőmérsékletfüggésére vonatkozó összefüggéseket. Legyen képes az ellenállások soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásának eredő meghatározására. Ismerje és alkalmazza a feszültség és áramosztás és a hídkapcsolás törvényét.	
4.5. Villamos törvényszerűségek	Ismerje az egyenáramú áramkörök főbb törvényszerűségeit. Tudja alkalmazni Kirchhoff csomóponti és hurok törvényét.	
4.6. Villamos teljesítmény és munka	Ismerje és tudja alkalmazni a villamos munka, a villamos teljesítmény és a hatásfok meghatározására vonatkozó összefüggéseket.	
4.7. Kapacitás - kondenzátor	Ismerje a síkkondenzátor kapacitásának kiszámítását, a kondenzátorban tárolt energia meghatározását. Tudja a soros, a párhuzamos és a vegyes kapcsolású kondenzátorok eredőjét kiszámítani. Ismerje a kondenzátorok töltési és kisütési folyamatait és az időállandó fogalmát.	
4.8. Váltakozó áramú áramkörök	Ismerje a váltakozó feszültség és áram fogalmát, jellemzőit, valamint ábrázolási módjukat. Ismerje a többfázisú rendszer lényeges jellemzőit, a csillag és a háromszög kapcsolású rendszer teljesítményének meghatározását.	
4.9. Ohmos, kapacitív és induktív áramkörök	Ismerje az ellenállás, a kondenzátor és a tekercs viselkedését a váltakozó feszültségű áramkörben. Ismerje a kapacitív és az induktív reaktancia fogalmát és kiszámításukat.	
4.10. Transzformátorok	Ismerje a transzformátor elvi felépítését, az ideális transzformátor működését, jellemzőit, valamint működését üresjáratban és terhelt állapotban.	

4.11. Egyenáramú forgógépek	Ismerje a villamos gép fogalmát és csoportosításának lehetséges módját (motorok, generátorok). Ismerje az egyenáramú generátor működését és gerjesztési lehetőségeit. Ismerje az egyenáramú motor szerkezeti felépítését, működését és gerjesztési lehetőségeit.	
4.12. Váltakozó áramú gépek	Ismerje az egyfázisú és a háromfázisú váltakozó áramú generátorok szerkezeti felépítését és működési elvét. Ismerje a háromfázisú aszinkron motor szerkezeti felépítését, működési elvét.	
4.13. Félvezetők és alkalmazásuk		Ismerje a félvezetők fizikai működésével kapcsolatos alapfogalmakat, a félvezető anyagok tulajdonságait, az N-típusú és a P-típusú szennyezés lényeges tulajdonságait. Ismerje a félvezető dióda felépítését és működését, legyen képes a félvezető dióda jelleggörbéjének különböző tartományait értelmezni. Ismerje a diódás egyenirányító alapkapcsolásokat (egyutas és kétutas egyenirányító kapcsolások). Ismerje a tranzisztor felépítését, működését, és jellemző adatait.
4.14. Digitális technika alapjai		Ismerje a bináris, a decimális és a hexadecimális számrendszereket. Tudjon műveleteket végezni az egyes számrendszerekben. Ismerje az átváltás módjait az egyes számrendszerek között.
4.15. Digitális áramkörök		Ismerje a digitális kapu áramkörök fajtáit, jellemzőit és felhasználásukat a logikai függvények megvalósítása során.

5. Vasúti üzemtan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Vasúti közlekedés fejlődése, jelentősége, sajátosságai	Ismerje a közlekedési ágazatok felosztását, a közlekedési ágazatokkal kapcsolatos alapfogalmakat és azok legfontosabb jellemzőit. Ismerje a vasút kialakulásának történetét, fejlődését. Ismerje a vasúti közlekedés technikai megvalósítását, a vasúti pályát, a vasúti járműveket és a vasúti közlekedés kiszolgáló létesítményeit.	Ismerje a közlekedési ágazatok felosztását, a közlekedési ágazatokkal kapcsolatos alapfogalmakat és azok legfontosabb jellemzőit. Ismerje a vasút kialakulásának történetét, fejlődését. Ismerje a vasúti közlekedés technikai megvalósítását, a vasúti pályát, a vasúti járműveket és a vasúti közlekedés kiszolgáló létesítményeit.
5.2. Vasúti járművek csoportosítása	Ismerje a vasúti vontató és vontatott járművek csoportosítását	Ismerje a vasúti vontató és vontatott járművek csoportosítását
5.3. Vasúti járművek számozása	Ismerje a vasúti járművek egységes számozási rendszerét.	Ismerje a vasúti járművek egységes számozási rendszerét.
5.4. Vasúti járművek szerkezeti felépítése	Ismerje a vasúti vontatójárművek szerkezeti felépítését. Ismerje a vasúti személy- és teherkocsik felépítését. Ismerje a főbb szerkezeti elemek rendeltetését.	Ismerje a vasúti vontatójárművek szerkezeti felépítését. Ismerje a vasúti személy- és teherkocsik felépítését. Ismerje a főbb szerkezeti elemek rendeltetését.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, ceruza	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, ceruza	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtése
Teszt-jellegű kérdéssorok	Elméleti, szöveges és számítási feladatok	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra.

A feladatlap első része (feleletválasztásos vagy igaz-hamis) tesztfeladatokat tartalmaz.

- Feleletválasztás: Legalább három megadott lehetőség közül kell a helyeset megjelölni.

- Igaz-hamis állítások megjelölése: Annak megállapítása, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis.

A feladatlap második része rövid választ igénylő szöveges feladatokat, számítási példákat, valamint egyszerű rajzkészítési feladatokat tartalmaz.

A rövid választ igénylő szöveges feladatok az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés: a feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 4-5 mondatban,

- összehasonlítás: két műszaki fogalom vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni,

- szövegkiegészítés: a megadott vagy a témával kapcsolatosan megismert tartalmakkal kell kiegészíteni a mondatokat. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés,

- párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani.

A számítási példák egyszerű mechanikai, gépelem-, illetve elektrotechnikai feladatok végrehajtását célozzák.

Az írásbeli feladatlap fő témakörei és azok százalékos aránya:

- gépészeti alapok: 30%,

- gépészeti kötések: 20%,

- gépelemek, gépszerelés: 20%,

- vezérléstechnika: 20%,

- vasúti üzemtan: 10%,

A feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- a gépszerkezetek elemeinek egyszerűsített, egyezményes és jelképes ábrázolási módjai,

- metszeti ábrázolás,

- méretmegadás,

- jelképes ábrázolás,

- technológiai alapfogalmak, fémes és nemfémes szerkezetek,

- öntészet, megalakítások, hőkezelések, forgácsolás nélküli alakítások,

- forgácsolás, felújítási technológiák, anyag- és hibakereső vizsgálatok,

- kötőgépelemek, kötések, biztosítások,

- általános gépszerkezettan,

- egyszerű statikus vázszerkezetek,

- villamos alapfogalmak,

- villamos áram hatásai,

- egyenfeszültségű áramkörök,

- ellenállás,

- villamos törvényszerűségek,

- villamos teljesítmény és munka,

- kapacitás-kondenzátor,

- váltakozó áramú áramkörök,

- ohmos, kapacitív, és induktív áramkörök,

- transzformátorok,

- egyenáramú forgógépek,

- váltakozó áramú forgógépek,

- vasúti közlekedés fejlődése, jelentősége, sajátosságai,
- vasúti járművek csoportosítása,
- vasúti járművek számozása,
- vasúti járművek szerkezeti felépítése.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, táblázatokra, rajzokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie a gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, a tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

Témakörök

„A” feladat:

A vezérléstechnika és a vasúti üzemtan témakörök

A szóbeli tételsor témakörei és azok százalékos aránya:

- vezérléstechnika: 70%.

- vasúti üzemtan: 30%,

„B” feladat:

A gépészeti alapok, a gépészeti kötések és a gépelemek-gépszerelés témakörök

A szóbeli tételsor témakörei és azok százalékos aránya:

- gépészeti alapok: 40%,

- gépészeti kötések: 30%,

- gépelemek, gépszerelés: 30%,

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont

Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete magyarázása, összefüggések értelmezése.	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, kitöltendő bizonylatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra.

A feladatlap szöveges feladatokat, számítási példákat, valamint rajzkészítési feladatokat tartalmaz.

A szöveges feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 60-65%.

A számítási feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 20-25%.

A rajzkészítés aránya a feladatlap pontértékéből: 10-15%.

A feladatlap szöveges feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,
- összehasonlítás,
- szövegkiegészítés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése.

Ismertetés: a feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 4-5 mondatban.

Fogalommeghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Összehasonlítás: Két-három műszaki fogalom vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni.

Szövegkiegészítés: a megadott vagy a témával kapcsolatosan megismert tartalmakkal kell kiegészíteni a mondatokat. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül kell a helyeset megjelölni. Igaz-hamis állítások megjelölése: annak megállapítása, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis.

A számítási példák mechanikai, illetve elektrotechnikai feladatok végrehajtását célozzák, a rajzfeladat a műszaki ábrázolás témaköréből adható.

Az írásbeli feladatlap

- gépészeti alapok,
- gépészeti kötések,
- gépelemek, gépszerelés,
- vezérléstechnika,
- vasúti üzemtan témaköröket felölelő feladatokat vegyesen tartalmaz.

A feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- a gépszerkezetek elemeinek egyszerűsített, egyezményes és jelképes ábrázolási módjai,
- metszeti ábrázolás,
- méretmegadás,
- jelképes ábrázolás,
- technológiai alapfogalmak, fémes és nemfémes szerkezetek,
- öntészet, melegalakítások, hőkezelések, forgácsolás nélküli alakítások,
- forgácsolás, felújítási technológiák, anyag- és hibakereső vizsgálatok,
- kötőgépelemek, kötések, biztosítások,
- hegesztés, forrasztás,
- általános gépszerkezettan,
- egyszerű statikus vázszerkezetek,
- hajtóművek fő típusainak szerkezete,
- villamos alapfogalmak,
- villamos áram hatásai,
- egyenfeszültségű áramkörök,
- ellenállás,
- villamos törvényszerűségek,
- villamos teljesítmény és munka,
- kapacitás-kondenzátor,
- váltakozó áramú áramkörök,
- ohmos, kapacitív, és induktív áramkörök,
- transzformátorok,
- egyenáramú forgógépek,
- váltakozó áramú forgógépek,
- félvezetők és alkalmazásuk,
- digitális technika alapjai,
- digitális áramkörök,
- vasúti közlekedés fejlődése, jelentősége, sajátosságai,
- vasúti járművek csoportosítása,
- vasúti járművek számozása,
- vasúti járművek szerkezeti felépítése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie a gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, a tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

Témakörök

„A” feladat:

A vezérléstechnika és a vasúti üzemtan témakörök

A szóbeli tételsor témakörei és azok százalékos aránya:

- vezérléstechnika: 70%,

- vasúti üzemtan: 30%.

„B” feladat:

A gépészeti alapok, a gépészeti kötések és a gépelemek-gépszerelés témakörök

A szóbeli tételsor témakörei és azok százalékos aránya:

- gépészeti alapok: 40%,

- gépészeti kötések: 30%,

- gépelemek, gépszerelés: 30%.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete magyarázása, összefüggések értelmezése.	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

HAJÓZÁSI TECHNIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A hajózási technikai ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXII. Közlekedésgépész ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 841 01 Hajózási technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Hajószerkezeti, gépészeti, csővezeték dokumentációk olvasása, értelmezése, készítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Műszaki rajzok készítése, értelmezése, vázlatkészítés	Legyen képes a rendszer dokumentációk olvasására, értelmezésére. Tudjon gépelemekről, csőkötésekről, tömítésekről pontosan méretezett vázlatot készíteni.	Legyen képes a részletdokumentációk olvasására, értelmezésére, hibakeresésre. Tudjon pontosan méretezett műszaki rajzot készíteni vetületben, metszetben, kitéréssel.

2. Elektromos dokumentációk olvasása, értelmezése, készítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Elektromos kapcsolási rajzok készítése, értelmezése, vázlatkészítés	Legyen képes a rendszer dokumentációk olvasására, értelmezésére. Tudjon egyszerű áramkörökről vázlatot készíteni.	Tudjon blokksémákat, egyen és váltóáramú elvi áramköri, motor kapcsolási, motorbekötés, rendszerbekötés rajzot elkészíteni.
2.2. Elektrotechnikai számítások	Legyen képes alapvető áramköri teljesítményszámításokat elvégezni	Tudjon alapvető áramköri teljesítmény, veszteség, hatásfok számításokat elvégezni

3. Pontosság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Gépházi alapok	Legyen pontos a gépházi alapokhoz kapcsolódó feladatok értelmezésében és megoldásában.	Legyen pontos a gépházi alapokhoz kapcsolódó feladatok értelmezésében és megoldásában.
3.2. Hajógépek	Legyen pontos a hajógépekhez kapcsolódó feladatok értelmezésében és megoldásában.	Legyen pontos a hajógépekhez kapcsolódó feladatok értelmezésében és megoldásában.
3.3. Szakmai nyelv	Legyen pontos a különféle szakmai nyelvi feladatok megoldásában.	Legyen pontos a különféle szakmai nyelvi feladatok megoldásában.

4. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
4.1. Gépházi alapok	Megbízhatóan tudja alkalmazni a megszerzett ismereteket, látja az egyes alapvető részek összefüggéseit egymással.	Megbízhatóan tud elvonatkoztatni az általános rendszerektől és alkalmazni tudja az egyedire.
4.2. Hajógépek	Megbízhatóan tudja alkalmazni a megszerzett ismereteket, látja az egyes alapvető részek összefüggéseit egymással.	Megbízhatóan tud elvonatkoztatni az általános rendszerektől és alkalmazni tudja az egyedire.
4.3. Hajóvillamossági alaptevékenység	Megbízhatóan tudja alkalmazni a megszerzett ismereteket, látja az egyes alapvető részek összefüggéseit egymással.	Megbízhatóan tud elvonatkoztatni az általános rendszerektől és alkalmazni tudja az egyedire.
4.4. Szakmai nyelv	Megbízhatóan tudja kiválasztani a feladathoz megfelelő nyelvi paneleket.	Megbízhatóan tudja kiválasztani a feladathoz megfelelő nyelvi eszközöket.

B) TÉMAKÖRÖK

1.Gépházi alapok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Gépelemek	Ismerje a gépelemek felosztását. Képes megkülönböztetni, kötőelemeket, forgást közvetítő, forgást átszármaztató gépelemeket, tengelykapcsolókat, hajtásmódokat, fékszerkezeteket, rugókat, tömítéseket.	
1.2. Energiaátalakítás és erőátvitel	Ismerje az erőátviteli mechanizmusokat, forgómozgás, nyomatékátvitel, csavartengelyek szerkezeti felépítését, tengelykapcsolókat, csapágyakat.	

1.3. Gépházi tűz, munkabiztonsági és munkaegészségügyi szabályok	Ismerje a gépházi tűzvédelmi, munkaegészségügyi és munkabiztonsági szabályokat. Tudja alkalmazni a védő, megelőző, riasztó, tűzoltó eszközöket, berendezéseket. Ismerje a megelőző tűzvédelmi tevékenység elemeit, a hajótűzek keletkezésének emberi és technikai okait, a tűzriadó tervet és kifüggesztésének helyét a hajón. Ismerje a tűzriadó jelzését a géphajón.	Ismerje a hajón keletkező mechanikus rezgések (vibráció) forrásait, azok káros élettani hatását. Ismerje a festékek, éghető karbantartási anyagok tárolásának, felhasználásának szabályait, a propán-bután gázpalack és tűzhely használatát, kezelését, veszélyeit, lakótérben végzett festési és egyéb tűzveszélyes munkákra vonatkozó előírásokat. Ismerje az automata tűz és füstjelző berendezés működését. Ismerje a tűzvizsgálati tevékenység folyamatát és a felvett jegyzőkönyv tartalmát. Ismerje az égés feltételeit, fajtáit, a tűz meghatározását, a láng szerkezetét és hőmérsékletét. Tudja mi a különbség a tűz és a szúroláng között. Ismerje a tűzoltó berendezések típusait, üzemképességi, karbantartási, tárolási, tanúsítási, előírásait. Ismerje a hajótűzek fajtáit és a tűzoltás technikáját (helyszín, ok, lobbanási pont, tűzzóna, szervezés, eszköz, életvédelem). Ismerje a tűzvédelemmel kapcsolatos szín és alakjelzéseket, oktatásokat, adminisztrációt. Ismerje az akkumulátorokra vonatkozó tűzvédelmi előírásokat. Ismerje az olaj és vegyestüzelésű kazánokra, kazántérre vonatkozó tűzvédelmi előírásokat. Ismerje az elektrosztatikus töltés veszélyeit, a megelőzés módszereit.
1.4. Káros és szennyező anyagok, olajszármazékok tárolása. Környezetvédelem.	Ismerje a káros és szennyező anyagok fajtáit, tárolásukra vonatkozó hatósági előírásokat. Tudja alkalmazni az elkülönített tárolásra vonatkozó előírásokat Ismerje a hajókon keletkező szennyvizek tárolásának szükségességét. Ismerje a kommunális szennyvizek, valamint a hulladék kezelésének szabályait az úszólétesítményeken, azok eltávolítási lehetőségeit.	Ismerje a hajózás közben keletkező szennyező anyagokat. Tudja, hogy mi célt szolgál a környezetvédelmi napló és kinek kell alkalmaznia. Ismerje a hajók rendeltetésszerű üzeme közben keletkező szennyező anyagokat. Ismerje a vízminőséget, mint a víz fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságainak összességét, a víz szennyszállító képességét, a szennyvíztisztítás különféle módszereit, a szennyolaj viselkedését az álló- és folyóvizek felszínén. Legyen képes a hajózás okozta vízszennyezés keletkezési lehetőségeinek és környezetbe jutásának megelőzésére. Ismerje a hajó üzeme közben keletkező zajok terjedésének csökkentési lehetőségeit. Ismerje az olaj-szeparátor működési elvét, célját.

1.5. Hajó géptereinek elrendezése, fő és segédüzem feladata felépítése.	Ismerje a belvízi hajók fő és segédgéptereinek elrendezési formáit. Legyen képes bemutatni a fő és segédüzem funkcióit, egymással való összefüggésüket.	
1.6. Rajzolás, vázlatkészítés	Ismerje a műszaki ábrázolásmódokat, kötések, gépelemek, rugók, fogazott elemek fajtáit és ábrázolásukat, méretmegadást, mérethálót. Tudja alkalmazni a megismert elemeket vázlatkészítés során.	Tudjon lerajzolni és méretezni, gépelemeket, kötésmódokat, tengelyt metszetben, vetületben, kitöréssel.

2. Hajógépek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Motor indítási és kiszolgáló rendszerek	Ismerje a fő és segédüzemi berendezések indítási előkészületeit. Legyen képes végrehajtani a motorok üzemét kiszolgáló rendszerek ellenőrzését (kenőolaj, tüzelőanyag, vízrendszer, szűrőberendezések). Ismerje a dízelmotor menet közbeni felügyeletének főbb szempontjait.	Ismerje az indítási rendszereket (lég, önindító, lendkerekes, indítási fordulatszám). Ismerje a sűrített levegőt előállító, tároló rendszer elemeit, szerelvényeit, karbantartásukat, a kétfokozatú légkompresszor működését, karbantartását.
2.2. Időszakos karbantartások	Ismerje a karbantartások okát, gyakoriságát. Tudja a különbséget tervezett, állagmegóvó, menet közbeni és időszakos karbantartások között.	Ismerje az olajcsere végrehajtását hajómotoroknál (ciklusidő, menete, kenőolaj minősége, kenőolaj szűrő-fő és mellékáramú). Ismerje a száraz és nedves karteres, egy és kétkörös kenés karbantartását. Ismerje az egy és kétkörös hűtési rendszerek és szűrők karbantartását.
2.3. Belsőégésű motorok, elmélete, üzemeltetése, karbantartása, javítása.	Ismerje a kétfő és négyütemű Ottó és dízelmotor működési elvét, hatásfokát, üzem közbeni ellenőrzését, karbantartását, főelem csere nélküli javítását.	Ismerje a dízelmotorok feltöltését, feltöltési eljárásait. Ismerje a belsőégésű motorok forgattyúsház típusait, forgattyúsház robbanás okait, a forgattyús mechanizmust. Ismerje a hengerfej szerepét, kialakítását, igénybevételét, javítását, nyomáspróbáját. Ismerje a karburátort, adagolót- működésüket, nyitott és zárt porlasztókat, szelepeket és karbantartásukat, beállításukat szelephézag. Ismerje a kétfő és négyütemű dízelmotor vezérlését, fordulatszám szabályzását. Ismerje a koromtalanítás okát, menetét, a kopogás okát. Ismerje a kipufogógáz hőmérsékletének és színének összefüggéseit a motor állapotával.

2.4. Szivattyúk, emelőberendezések működése, karbantartása, javítása	Ismerje a mechanikus és elektromos szivattyúk felépítését, használatát, nyomásszabályzását, működtetését. Ismerje a kézi és gépi emelőberendezések szerkezetét, kezelését, tanúsítványait, karbantartásukat, üzembiztonsági előírásait. Hidraulikus rendszerek nyomás és szivárgás vizsgálata.	Ismerje a kézi, gépi horgonycsörlők felépítését, működését, karbantartását. Ismerje a kézi, hidraulikus mentőcsónak csörlők felépítését, működését, karbantartását. Ismerje a vontató, csatoló és kikötőcsörlők, kötélfékek, kikötői berendezések, vontatóhorog működését, kezelését, biztonsági berendezéseit karbantartását, hatósági előírásait. Ismerje a mentőszivattyúk típusait, alkalmazási területüket, üzem közbeni felügyeletüket, tartozékaikat, karbantartásukat. Ismerje a gázolaj és kenőolaj szivattyúk és szűrők típusait. Ismerje a hidraulika szivattyút és a hidromotort.
2.5. Kazánok, klímák, hűtőgépek főbb szerkezeti elemei, tipikus karbantartási és javítási feladatok	Ismerje a kazánok, klímák, légszűrők, légbefúvók főbb szerkezeti felépítését, szerkezeti elemeit, csőrendszerét, karbantartását. Ismerje a tömörségi és nyomásvizsgálatokat, klíma tisztítását.	Ismerje a tartályhajók tankszellőztető megoldásait. Ismerje a melegvíz kazánok, bojlerok főbb típusait, üzemeltetésüket, biztonsági berendezéseiket, karbantartásukat. Ismerje a kazán égőfej működését, típusait, időszakos és napi karbantartását, leggyakoribb hibáinak javítását. Ismerje a melegvízfűtés csőrendszerét, a keringetés fajtáit, a keringető szivattyúk leggyakoribb hibáit.
2.6. Víz és tüzelőanyag rendszerek és a hozzájuk tartozó csőrendszerek	Ismerje a tüzelőanyag tárolását, be és kihajózását, szivattyúit, szűrőit, napi felhasználását, biztonsági berendezéseit, csővezetéseket, karbantartásukat a biztonságos üzemanyag vételezés személyi és tárgyi feltételeit. Ismerje a vízszekrény, használati és ivóvíz rendszer csővezetéseit, szűrőit, szelepeit, szivattyúit, karbantartásukat. Ismerje a hidrofor működését karbantartását. Ismerje a csőrendszerek szín jelölését.	Ismerje a fenék és ballasztvíz rendszerek felépítését, működését, a rendszerben használható szivattyúk típusait, karbantartását. Ismerje a két körös hűtési rendszer, felépítését, szivattyú típusait, hőcserélők és csőrendszer karbantartását. Ismerje a szennyvíz eltávolítására szolgáló berendezéseket, karbantartásukat. Ismerje a beépített tűzoltó rendszerek, kézi és automata felépítését, az alkalmazható szivattyúk típusát a működésre vonatkozó hatósági előírásokat.

3. Hajóvillamossági alaptevékenység

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az áramkör részei, feszültség, áramerősség, kapcsolások	Ismerje az áramkör definícióját, feszültség forrás és kapocs, áramerősség fogalmát, mérését, soros és párhuzamos, vegyes kapcsolási módokat az áramkör felépítését, áramforrás fajtáit és a fogyasztó fogalmát. Ismerje a mágneses teret, jellemzőit a villamos áram mágneses hatását, mágneses indukciót.	Ismerje a három fázisú váltakozó áram keletkezését, a csillag és a háromszög kapcsolás áram- és feszültség viszonyait. Ismerje a csomóponti törvényt.
3.2. Elektromos rendszerrajz olvasás, vázlat	Tudja olvasni az elektromos rendszerrajzot. Képes kapcsolási rajzot készíteni.	Képes az elektromos rendszerrajzok alapján hibakeresésre. Legyen képes lerajzolni egy nagyhajó elektromos hálózatát (400 V, 230 V, 24 V, 12 V), villanymotorok kapcsolási rajzát.

3.3. Érintés, túlterhelés és zárlatvédelem	Ismerje a zárlatvédelem készülékeit, szerkezeti felépítésüket. Ismerje a villanymotorok túlterhelés és túlmelegedés elleni védelmét.	Ismerje a túlterhelés védelem beállítását, az aktív és passzív érintésvédelmi módokat.
3.4. Akkumulátorok felépítése, kezelése, karbantartása	Ismerje az akkumulátorok (savas, lúgos) felépítését, elektrolit szint beállítását, töltöttség és cellazárlat vizsgálatát. Képes a különféle akkumulátorok karbantartására.	Ismerje a hajón üzemeltetett akkumulátorok elhelyezésére vonatkozó hatósági előírásokat.
3.5. Generátorok	Ismerje az egyenáramú generátorok ált. felépítését. Ismerje a külső, párhuzamos, soros, vegyes gerjesztésű generátorok üzemeltetését.	Ismerje a váltakozó áramú, valamint a szinkrongenerátor működési elvét, szerkezeti felépítését.
3.6. Rakodó berendezések	Ismerje a fedélzeti rakodógépek szerkezeti felépítését, elektromos meghajtási módjait, üzemeltetésüket, karbantartásukat.	Ismerje az elektromos mentőcsónak csörlő felépítését, működtetését, karbantartását.
3.7. Kormányhajtások	Ismerje az elektromos, elektrodinamikai, villanymotoros kormányhajtás, szerkezeti felépítését.	Ismerje az aktív, orrsugár, és elektromos vezérlésű hidraulikus kormányok, működését vezérlő és ellenőrző berendezéseit.
3.8. Horgony és kikötő berendezések	Ismerje az elektromos horgony és kikötőcsörlő szerkezeti felépítését, üzemeltetését, karbantartását.	Ismerje a kormányállásból üzemeltethető horgonycsörlők felépítését, működését, karbantartását.
3.9. Önindító motorok	Ismerje az önindító motorok típusait, szerkezeti felépítését, üzemeltetését, karbantartását.	
3.10. Inverter, unformer	Ismerje az inverter feladatát, szerkezeti felépítését, valódi és módosított sinushullámú 230V feszültséget előállító invertereket, üzemeltetésüket. Ismerje az unformer működését.	
3.11. Transzformátorok		Ismerje az egy és háromfázisú transzformátorok működési elvét és felépítését.
3.12. Elektromos motorok		Ismerje a háromfázisú csúszógyűrűs és kalickás motorok működési elvét, indításukat, fordulatszám szabályzásukat.
3.13. Világítási rendszerek		Ismerje a 220V-s, 24-V-os, vészvilágítási, valamint a navigációsrendszert.

4. Szakmai nyelv

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Nautikai utasítások, gépházi fődarabok, utas kommunikáció	Tudja párosítani az idegen nyelvi szakszavakat és nyelvi paneleket magyar megfelelőivel.	Tudjon idegen nyelvű gép és elektromos rajzot, egyszerű szerelési útmutatót olvasni, értelmezni.

5. Hajók építése, szerkezete, stabilitása, hajtások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Építéssel, karbantartással kapcsolatos munkák,		Ismerje a sólyatereket, felszerelésüket, működésüket. Ismerje a hajók kereszt és hosszirányú vízrebocsátását.

hajógyártásban alkalmazott anyagok		Ismerje a sólyán és vízen történő szerelés munkamenetét, szerelési tervet, az elkészült munkák ellenőrzését. Ismerje a hajóépítésben használt fém, fa, műanyagok felhasználási területét, felület védelmét.
5.2. Hajók szerkezete, hajtások		Ismerje a hajó fő méreteit, részeit, hossz, kereszt és harántirányú merevítéseket, válaszfalakat, kettősfeneket, gerinc, orr és fartőkét, szerkezeteket. Ismerje a hajó építése, javítása során használt lemeztervet, lemezek minőségét, illesztésüket, lemezelést. Ismerje a hajók hajtásának főbb típusait és alkalmazási területüket. Ismerje a tengelyrendszert, a tolóerő hatáspontját, a tömbszelencét és karbantartását.
5.3. Hajók építése, stabilitása		Ismerje a vonaltervet, rajzpadlást, előkészítő munkákat, darabolás, formázás, hideg és melegalakítás, hegesztés szerepét, funkcióját. Ismerje a szekciógyártást. Tudja használni a stabilitás, labilitás, metacentrum fogalmakat, érti belső összefüggésüket.

6. Képesítés, szakmai vizsgák

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Képesítés		Ismerje a hajósképesítésekre vonatkozó rendeletet, a gépházi képesítésekkel ellátható beosztásokat.
6.2. Vizsga, vizsgafeltételek, szolgálati könyv		Ismerje saját vizsgalehetőségeit, a felkészülés formáit, a vizsgára bocsátás feltételeit. Tudja, hogy szolgálati könyvével milyen nyilvántartási és igazolási kötelezettségei vannak, kik, mikor és hogyan ellenőrizhetik a szolgálati könyvet.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, ceruza	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, ceruza	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli vizsga célja, hogy teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, táblázatokra, rajzokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

A feladatlap első része (feleletválasztásos vagy igaz-hamis) tesztfeladatokat tartalmaz.

- Feleletválasztás: Legalább három megadott lehetőség közül kell a helyeset megjelölni.

- Igaz-hamis állítások megjelölése: Annak megállapítása, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis.

A feladatlap második része rövid választ igénylő szöveges feladatokat, számítási példákat, valamint egyszerű rajzkészítési feladatokat tartalmaz.

A rövid választ igénylő szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés: a feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 4-5 mondatban,

- összehasonlítás: két műszaki fogalom vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni,

- szöveg kiegészítés: a megadott vagy a témával kapcsolatosan megismert tartalmakkal kell kiegészíteni a mondatokat. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés,

- párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani.

A számítási példák egyszerű elektrotechnikai feladatok végrehajtását célozzák.

Az írásbeli feladatlap fő témakörei és azok százalékos aránya:

- gépházi alapok: 15%,
- hajógépek: 35%,
- hajóvillamossági alaptevékenység: 35%,
- szakmai nyelv: 15%.

Az írásbeli feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- gépelemek,
- energiaátalakítás és erőátvitel,
- gépházi tűz és munkabiztonsági és munkaegészségügyi szabályok,
- káros és szennyező anyagok, olajszármazékok tárolása, környezetvédelem,
- hajó géptereinek elrendezése, fő és segédüzem feladata felépítése,
- rajzolás, vázlatkészítés,
- motorindítási és kiszolgáló rendszerek,
- időszakos karbantartások,
- belsőégésű motorok elmélete, üzemeltetése, karbantartása, javítása,
- szivattyúk, emelőberendezések működése, karbantartása, javítása,
- kazánok, klímák, hűtőgépek főbb szerkezeti elemei, tipikus karbantartási és javítási feladatok,
- víz és tüzelőanyag rendszerek és a hozzájuk tartozó csőrendszerek,
- áramkör részei, feszültség, áramerősség, kapcsolások,
- elektromos rendszerrajz olvasás, vázlat,
- érintés, túlterhelés és zárlatvédelem,
- akkumulátorok felépítése, kezelése, karbantartása,
- generátorok,
- rakodó berendezések,
- kormányhajtások,
- horgony és kikötő berendezések,

- önindító motorok.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie a gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

Témakörök

„A” feladat:

Hajógépek és hajóvillamossági alaptevékenység.

„B” feladat:

- gépházi alapok: 15%,
- hajógépek: 35%,
- hajóvillamossági alaptevékenység: 35%,
- szakmai nyelv: 15%.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 38, illetve 12 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, előadásmód	3 pont	2pont	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete magyarázása, összefüggések értelmezése.	32 pont	8 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	3 pont	2pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	38 pont	12 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

A feladatlap szöveges feladatokat, számítási példákat, valamint rajzkészítési feladatokat tartalmaz.

A szöveges feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 60-65%.

A számítási feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 10-15%.

A rajzkészítés aránya a feladatlap pontértékéből: 10-15%.

Szakmai nyelvi feladatlap pontértékéből: 10-15%.

A feladatlap szöveges feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,
- összehasonlítás,
- szövegkiegészítés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése.

Ismertetés: a feladatban megjelölt témával kapcsolatos ismereteit rendszerezve ismerteti 4-5 mondatban.

Fogalommeghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Összehasonlítás: Két-három műszaki fogalom vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni.

Szövegkiegészítés: a megadott vagy a témával kapcsolatosan megismert tartalmakkal kell kiegészíteni a mondatokat. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül kell a helyeset megjelölni. Igaz-hamis állítások megjelölése: annak megállapítása, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis.

A számítási elektrotechnikai feladatok végrehajtását célozzák, a rajzfeladat a műszaki ábrázolás témaköréből adható.

Az írásbeli feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- gépelemek,
- energiaátalakítás és erőátvitel,
- gépházi tűz és munkabiztonsági és munkaegészségügyi szabályok,
- káros és szennyező anyagok, olajszármazékok tárolása, környezetvédelem,
- hajó géptereinek elrendezése, fő és segédüzem feladata felépítése,
- rajzolás, vázlatkészítés,
- motorindítási és kiszolgáló rendszerek,
- időszakos karbantartások,
- belsőégésű motorok elmélete, üzemeltetése, karbantartása, javítása,

- szivattyúk, emelőberendezések működése, karbantartása, javítása,
- kazánok, klímák, hűtőgépek főbb szerkezeti elemei, tipikus karbantartási és javítási feladatok,
- víz és tüzelőanyag rendszerek és a hozzájuk tartozó csőrendszerek,
- áramkör részei, feszültség, áramerősség, kapcsolások,
- elektromos rendszerrajz olvasás, vázlat,
- érintés, túlterhelés és zárlatvédelem,
- akkumulátorok felépítése, kezelése, karbantartása,
- generátorok,
- rakodó berendezések,
- kormányhajtások,
- horgony és kikötő berendezések,
- önindító motorok,
- inverter, unformer,
- nautikai utasítások, gépházi fődarabok, utas kommunikáció idegen nyelven,
- transzformátorok,
- elektromos motorok,
- világítási rendszerek,
- építéssel, karbantartással kapcsolatos munkák, hajógyártásban alkalmazott anyagok,
- hajók szerkezete, hajtások,
- hajók építése, stabilitása,
- képesítés,
- vizsga, vizsgafeltételek, szolgálati könyv.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsoroból kihúzott tétel kifejtésével ad számot tudásáról. A szóbeli tételek kifejtésébe azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie a gyakorlati példákat. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell. A szóbeli tétel egy feladatból áll.

A szóbeli tételek az alábbi témaköröket fedik le:

- gépházi alapok,
- hajógépek,
- hajóvillamossági alaptevékenység,
- szakmai nyelv,
- hajók építése, szerkezete, stabilitása, hajtások,
- képesítés, szakmai vizsgák.

A tételek összeállításakor törekedni kell valós hibák, problémák leírására, hogy a gyakorlatokon elsajátított ismeretek és a megszerzett kompetenciák, számon kérhetők legyenek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

IRODAI ÜGYVITELI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az irodai ügyviteli ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXV. Ügyvitel ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 346 03 Irodai titkár.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő alkalmazása.	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A téma tartalmának logikus felépítése a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával. A mondanivaló egyértelmű, egyszerű, világos közvetítése. Szakszókincs, nyelvi eszközök használata.	Legyen képes hosszabb szakmai tartalmak szabatos megfogalmazására, előadására.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma szakszerű, szabatos, lényegre törő kifejtése.	A téma pontos, szakszerű, szabatos, lényegre törő kifejtése.

2. Precíz, pontos, megbízható munkavégzés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Adatbevitel	Legyen képes a számítógép szakszerű használatára, a megadott hibahatáron belüli adatbevitelre, gépelésre. Ismerje a legfontosabb irodai programokat, azok alkalmazási területeit.	Legyen képes a számítógép szakszerű használatára, a hibátlan gépelésre. Ismerje a számítógépes irodai programokat, legyen képes a dokumentum típusa alapján megállapítani az alkalmazott programot.
2.2. Nyilvántartások vezetése	Legyen képes az irodai dokumentumok és nyilvántartások – utasítások szerinti – elkészítésére, a fontosabb dokumentumok kitöltésére, kezelésére.	Legyen képes az irodai dokumentumok és nyilvántartások elkészítésére, kitöltésére, naprakész, szisztematikus kezelésére.
2.3. Információgyűjtés	Tudja kiválasztani a rendelkezésre álló információhalmazból az adott szakmai tartalomhoz kapcsolódó lényeges és kevésbé lényeges információt. Tudja adott szempont szerint csoportosítani, rendezni az információkat.	Legyen képes a munkájához szükséges információk önálló gyűjtésére, ismerje a rendelkezésre álló információforrásokat.

3. Jó kommunikációs képesség szóban és írásban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az ismeretek bemutatása és értelmezése megfelelő szakmai fogalmak használatával	A téma tartalmának logikus felépítése, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	Legyen képes szakmai kifejezések helyes alkalmazásával nagyobb terjedelmű témák logikus felépítésére és előadására.
3.2. Ügyfélkapcsolatok	Legyen képes alkalmazni az írásbeli és a telefonos kommunikáció szabályait. Ismerje a hatékony panaszkezelés szabályait, módszereit. Ismerje a konfliktuskezelés folyamatát.	Legyen képes a konfliktushelyzetek önálló kezelésére.
3.3. Elektronikus kapcsolattartás	Legyen képes alkalmazni az elektronikus kapcsolattartás szabályait, azokat tudja betartani.	Ismerje az elektronikus kommunikáció szabályait, legyen képes azok betartására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Gépírás és irodai alkalmazások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A tízujjas vakírás alapgyakorlatai	Ismerje az írógépek és a gépírás történetét. Legyen tisztában a számítógéppel végzett írástevékenység jellemzőivel, a képernyő előtti munkavégzés minimális egészségügyi és biztonsági feltételeivel. Tudjon a munkaanyag mentésére, tárolására szolgáló mappákat, fájlokat kialakítani, elnevezni. Ismerje a helyes kéz- és testtartást, tudja alkalmazni a helyes fogás- és leütéstechnikát.	Ismerje a gépíróversenyek történetét (hazai versenyektől az INTERSTENO-ig).
1.2. Billentyűkezelés	Ismerje az alaptartás és az alaptartáson kívüli betűk, számok, írásjelek helyét, helyes fogás- és leütéstechnikáját. Legyen képes a váltók használatával nagybetűk írására, tudja használni a váltórögzítőt. Legyen képes az írásmunka ellenőrzésére: leütés- és hibaszámlálásra, illetve ismerje a hibajelölés technikáját.	
1.3. Az írástechnika megerősítése	Legyen képes írástechnikájának fejlesztésére, megerősítésére a különböző gyakorlatokon keresztül (ujjtechnikai gyakorlatok, gyakori betűkapcsolatok, gyakori szavak, nyelvi elemek, betűkettőzések, idegen szavak, váltógyakorlatok, figyelemösszpontosító gyakorlatok). Legyen képes íráskorrekcióra (javítóbillentyű használata), az íráshibák keresésére, önellenőrzésre. Tudjon szöveget folyamatos másolni.	Tudjon szöveget, diktálás után írni.
1.4. Sebességfokozás	Legyen képes a nyelvi elemek gyakorisági mutatóihoz kapcsolódó gyakorlatok írására, nehéz fogásokra, nagy ugrásokra. Legyen képes koncentrációt erősítő gyakorlatokat végezni.	Legyen képes idegen nyelvű szöveget másolás és diktálás alapján írni.

	Ismerje a típushibákat, tudja azok jellemzőit.	
1.5. Szövegfeldolgozások, szöveggyakorlatok	Legyen képes a szövegbevitel technikáját, a folyamatos írás (másolás) készségét fejlesztő gyakorlatok végzésére szövegfeldolgozásokon keresztül (különböző nehézségű szövegek, különböző tartalmú – ismeretbővítést szolgáló – szövegek, időre írás tartamának növelése: állóképesség fejlesztése (10-20 perc), írásbiztonság erősítése, mozdulat- és szógyakorlatok. Ismerje a diktálás utáni írás technikáját (folyamatos szövegdictátumok). Tudjon enter nélkül (folyamatosan) írni, legyen képes az automatikus elválasztás alkalmazására.	
1.6. Irodai gépírás gyakorlata	Tudjon különböző tartalmú szövegeket feldolgozni (tartalmi tagolással, lényegkiemeléssel, helyesírás ellenőrzésével, központoszással). Legyen képes szövegértő, memóriafejlesztő gyakorlatok végzésére. Tudjon kézírásos, javított, felülírt, módosított szöveget írni.	Legyen képes különböző tartalmú szövegeket feldolgozni (címadással, kulcsszavak keresésével, szövegrészek kiegészítésével). Legyen képes korrektúrázási feladatokat elvégezni.
1.7. Levelezési alapismeretek a titkári munkában	Legyen tisztában az írásbeli kapcsolattartás funkciójával, változásával. Ismerje az iratok, levelek tartalmi, nyelvi, formai követelményeit, tárgyi feltételeit. Ismerje az iratkészítés technikáját számítógépen (szövegszerkesztő program alkalmazásával). Ismerje az iratok helyesírási tudnivalóit. Ismerje a levelezés hagyományos és elektronikus jellemzőit, udvariassági szabályait. Ismerje és tudja felsorolni az egyes iratok (pl. megrendelés, szerződések, határozat, fellebbezés) tartalmának jogszabályi követelményeit.	Legyen képes a hivatali stílus alkalmazására. Ismerje az iratok nyelvhelyességi, nyelvhasználati szempontjait. Tudja az iratokat, hivatali, üzleti leveleket stilisztikai szempontból elemezni.
1.8. Levelezési alapgyakorlatok a titkári munkában	Ismerje a különböző papírfajtákat, borítékokat. Tudjon postai nyomtatványokat kitölteni (pl. tértivevény, feladóvevény, meghatalmazás). Ismerje a mindennapi élet egyszerű iratait (nyugta, elismervény, igazolás, nyilatkozat, kötelezvény, meghatalmazás) nyelvi, tartalmi és formai jellemzőit. Ismerje az azonosító adatok helyesírási szabályait (pl. személyi adatok, azonosító számok, címek, elérhetőségek írásmódja). Ismerje és tudja felsorolni a belső szervezeti iratok (pl. emlékeztető, feljegyzés, jelentés, beszámoló, körlevél) nyelvi, tartalmi és formai jellemzőit. Ismerje a gyakori iratok nyomtatványainak kitöltési szabályait (kézzel, számítógéppel).	Tudja ismertetni a nyugta és számla jellemzőit, különbségeit a jogszabályok értelmében. Ismerje és tudja felsorolni a hírközlő iratok (pl. hirdetés, tájékoztatás, értesítés, felszólítás, felhívás, meghívó) nyelvi, tartalmi és formai jellemzőit. Ismerje a sablonok készítésének/használatának alapszabályait, alkalmazásának előnyeit, hátrányait.
1.9. Levelezés a hivatali és üzleti életben	Ismerje a hivatalos szervekkel való kapcsolattartás jellemzőit.	Legyen tisztában a hatáskör és illetékesség területén használt iratok tartalmi és formai jellemzőivel (idézés, értesítés, igazolási kérelem).

	Tudja felsorolni a különböző beadványokat (panasz, javaslat, bejelentés, bevallás, feljelentés, kérvény, kérelem). Tudja felsorolni a munkaügyi iratokat (álláspályázat, motivációs levél, referencialévél, szakmai önéletrajz, munkaszerződés Ismerje a gazdasági, kereskedelmi, üzleti tevékenységgel összefüggő leveleket (hírlevél, tájékoztatás, ajánlatkérés, ajánlat, megrendelés, megrendelés visszaigazolása, szerződések – adásvételi, szállítási –, a teljesítés iratai), illetve tudja ismertetni azok nyelvi, tartalmi és formai jellemzőit. Legyen tisztában az üzleti levelek ajánlott sémájával, formai, szerkesztési szabályaival.	Ismerje a hatósági eljárás iratait (határozat, végzés, fellebbezés). Ismerje a közigazgatás, a munkaügy és az üzleti élet levelezésének körében használatos nyomtatványokat. Legyen képes ismertetni a munkaviszony tartalmához kapcsolódó iratok (pl. munkavégzés, munkáltatói kötelezettség, munkabér, munkahely, juttatások, pihenőidő) - tartalmi, nyelvi és formai jellemzőit.
1.10. A dokumentumszerkesztés alapszabályai	Legyen tisztában a dokumentumok tárolására szolgáló mappaszerkezet kialakításával a titkári munkatevékenységnek, feladatainak megfelelően. Tudjon mappákat létrehozni, elnevezni a titkári munka jellegének megfelelően, legyen képes azokat megnyitni, bezárni, áthelyezni, másolni. Legyen képes az alapvető fájlkezelési feladatok elvégzésére: fájlok létrehozása, elnevezése – a titkári munka jellegének megfelelően –, megnyitása, mentése, mentése másként, másolása, áthelyezése, átnevezése, törlése, nyomtatása (különböző beállításokkal). Ismerje a biztonságos és hatékony internethasználat szabályait a titkári munkafeladatokhoz kapcsolódóan. Legyen képes információ keresésére az interneten, azok feldolgozására, tárolására, továbbítására (elektronikusan) a titkári munkafeladatokhoz kapcsolódóan. Legyen képes az irodai, titkári munka tartalmához kapcsolódóan a szövegszerkesztő program alapfunkcióinak alkalmazására: - oldalbeállítás, elrendezés, papírméret, tájolás, - töréspontok (oldaltörés, szakasztörés, hasábtörés) elhelyezése, - karakterek formázása, - bekezdések alkotása, formázása, - szegély, oldalszegély, mintázat (kitöltés) elhelyezése, - felsorolás, többszintű felsorolás létrehozása, - tabulátorpozíciók elhelyezése, különböző típusú tabulátor használata, - szöveg beillesztése, - táblázat, diagram, kép, alakzat, oldalszám, dátum és idő, szövegdoz, WordArt, iniciálé, szimbólum, vízjel, lábjegyzet, képaláírás, megjegyzés beszúrása, - irányított beillesztés, - más irodai programmal előállított objektum beillesztése, - a beszúrt, beillesztett objektum formázása,	Legyen képes címsor létrehozására stílusok használatával és szövegrészek formázására stílus alkalmazásával.

	- szövegrész, szöveg keresése, cseréje, - élőfej, élőláb létrehozása, szerkesztése, nyelvi eszközök használata: helyesírás-ellenőrzés, automatikus elválasztás.	
1.11. Dokumentumszerkesztés a titkári munkában	Ismerje és tudja alkalmazni a dokumentumszerkesztés alapjait a titkári munkakörben előforduló dokumentumok készítésekor (tájékoztatók, bemutatkozások, leírások, termékjellemzők, szolgáltatások, szerződések, szabályzatok, programleírások). Legyen képes a dokumentumokat elkészíteni: - minta után, - részletes feladattal irányított utasítások szerint.	Legyen képes a dokumentumokat elkészíteni megadott tartalmi szempontok szerint, keresett információval történő kiegészítéssel.
1.12. Táblázatok készítése a titkári munkában	Ismerje az irodai, titkári munka tartalmához kapcsolódóan egy táblázatkezelő program alapfunkcióit, legyen képes azok alkalmazására: - munkalapok azonosítása, beszúrása, törlése, - oldalbeállítás funkciói, - adatbevitel, másolás, beillesztés, - egyszerű táblázatok létrehozása, - forrásfájlban kapott táblázat bővítése, - táblázat esztétikus formázása, - élőfej, élőláb tartalmának beszúrása, formázása, - karakterek formázása, - cellaműveletek: adatok igazítása, cellák egyesítése, felosztása, - különböző számformátumok alkalmazása, - sor, oszlop beszúrása, törlése, elrejtése, felfedése, - egyszerű számolási műveletek egyéni képlettel vagy függvények alkalmazásával (SZUM, ÁTLAG, MAXIMUM, MINIMUM, DARAB, DARAB2, DARABTELI, DARABÜRES, HA, KERÉKÍTÉS), - egyszerű rendezés, szűrés, - a táblázat megadott adataiból diagramok létrehozása, formázása, elhelyezése, - kép, alakzat, szövegdoboz, WordArt, szimbólum beszúrása, szerkesztése. Ismerje a titkári munkára jellemző dokumentumokat (táblázatok, diagramok): listák, nyilvántartások, jelenléti ívek, eredménykimutatás, legyen képes azok elkészítésére. Legyen képes a dokumentumokat elkészíteni: - minta után, - részletes feladattal irányított utasítások szerint.	Legyen képes a dokumentumokat elkészíteni megadott tartalmi szempontok, adatok szerint, információval történő kiegészítéssel.
1.13. Adatbázisok készítése a titkári munkában		Ismerje az irodai, titkári munka tartalmához kapcsolódóan egy adatbázis-kezelő program alapfunkcióit, legyen képes azok alkalmazására:

		- adatbázisba adatok feltöltése (forrásfájlban kapott adatok bővítése, módosítása, egyéni adatbevitel), - adattáblából adatok kikeresése (szűrés), - rekordok módosítása, beszúrása, törlése, - adatok rendezése a táblákban, - lekérdezés létrehozása, mentése, szerkesztése, - jelentés készítése, módosítása, nyomtatása.

2. Kommunikáció a titkári munkában

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Üzleti nyelvi kultúra	Tudja meghatározni a kultúra fogalmát, ismertetni tartalmi elemeit, bemutatni változékonyságát. Ismerje a nyelvhelyesség szabályait, legyen tisztában a nyelvi változások, a nyelvfejlődés, a nyelvromlás fogalmával. Ismerje a nyelvi kultúra fogalmát és elemeit, különös tekintettel az üzleti élet írásbeli nyelvhasználatára: - helytelen szóhasználat: képzavar, terjeszkedő kifejezések, hasonló hangzású szavak tévesztése, felesleges töltelékszavak, jelzők használata, helytelen visszautalás, elcsépeelt szavak, névelő használata, szóhasználati vétségek (sorszám-tőszám, igeekötők, idegen szavak, divatszavak), - toldalékhasználat (pl. ikes igék, -nál, -nél, -suk, -sük, -zik, -lik) túlzott fokozás, toldalék, illetve névutóhasználat, - egyeztetési hibák, mondat szerkesztési hibák, - szókapcsolatok, kifejezések, szólások, közmondások használata, - helyes beszéd technikája, beszéd kultúra, beszédhibák (pl. hangképzés, kiejtés, hadarás, dadogás, afázia), kulturálatlan beszéd: trágárság, beszéd evés közben, rágózás beszéd közben, lámpaláz leküzdése, - helyesírás: rövid-hosszú magán- és mássalhangzók írása - különírás, egybeírás - kis- és nagybetűk írásszabálya - tulajdonnevek írásmódja - elválasztás szabályai - írásjelhasználat - rövidítések, mozaikszók írásszabályai - számok, keltezés, címezés, - az e-helyesírás, digitális nyelvhelyesség- és helyesírás-javítási módszerek, szótárak, helyesírás-ellenőrző használata. Ismerje az üzleti, hivatali élet közlésformáit. Ismerje az üzleti élet szóbeli közlésformáit: társalgás, előadás, beszámoló, hozzászólás, felszólalás, vita, tárgyalás, alkalmi beszéd. Legyen képes meghatározni a társalgási és a hivatalos stílus közötti különbségeket.	Ismerje a kultúra és a nyelv összefüggéseit. Tudja meghatározni a nyelvi norma, nyelv szokás fogalmát. Legyen képes a hivatali, üzleti élet nyelvi szövegeinek elemzésére, értelmezésére. Tudja ismertetni a nonverbális üzenetek hatását az üzleti életben: státusz, dominancia, tárgyilagosság, figyelemfelhívás, befolyásolás, megfélemlítés, bizalmasság, bizalom, tisztelet, magabiztosság-bizonytalanság, távolságtartás kifejezése.

	Ismerje a különböző kommunikációs taktikákat a nyelvhasználatban: hozzáértés látszata, mellébeszélés, félreérthető közlemények, áthárítás. Ismerje és tudja felsorolni a kommunikációban előforduló nyelvhasználati hibákat: szakzsargon, idegen szavak, mesterkélt kifejezések, nyelvi szleng, körmondatok alkalmazása, hibás kérdésfelvetés, beszédképzés, előadás-technika, hangnem, stílus, nyelvi igénytelenség. Ismerje az e-kommunikációs üzleti nyelvhasználat fogalmát, szabályait: közösségi portálok, blogok, fórumok, internet, e-mail, webes megjelenés, sms-mms alkalmazása.	
2.2. Üzleti kommunikáció	Tudja meghatározni az üzleti kommunikáció fogalmát, formáit: - tömegkommunikáció (pl. reklám), - csoportkommunikáció (pl. kiállítás, vevőtálalkozó, termékbemutató), - személyes kommunikáció (pl. tárgyalás, egyeztetés, vevőtájékoztató). Ismerje és tudja felsorolni a kommunikáció elemeit és folyamatát az üzleti környezetben. Legyen tisztában a sikeres üzleti kommunikáció alaptényezőivel, az üzleti kommunikáció csatornáival. Ismerje a tudatos és hatékony kommunikáció feltételeit, a kommunikációs szűrők működését, befolyásolásuk lehetőségeit. Tudja meghatározni az információ fogalmát, ismertetni jellemzőit. Legyen képes bemutatni az információszerzés, feldolgozás, továbbítás (küldés) folyamatát. Tudja ismertetni a kommunikációs különbségek típusait, jellegzetességeit. Tudja meghatározni a szervezetek közötti kommunikáció fogalmát. Ismerje a kapcsolatfelvétel különböző módjait, a kapcsolat kezelésének lehetőségeit az üzleti életben.	Legyen képes felsorolni az üzleti kommunikáció mikrotényezőit: munkavállalók, szállítók, közvetítők, vevők, versenytársak, hatóságok, egyéb szervezetek, és tudja ismertetni hatásukat a kommunikációra. Legyen képes meghatározni az üzleti kommunikáció makrotényezőit: demográfiai, gazdasági, pénzügyi, jogi, politikai, természeti, technikai-technológiai, társadalmi-kulturális, és ismertetni hatásukat a kommunikációra. Ismerje az etikai kódex fogalmát, tartalmi elemeit az üzleti életben.
2.3. Protokoll az irodában	Tudja meghatározni a viselkedéskultúra alapfogalmait: illem, etikett, protokoll. Ismerje a hivatali, üzleti protokoll alapfogalmait, alkalmazásának területeit. Legyen tisztában az üzleti élet viselkedéskultúrájának alapjaival: köszönés, bemutatkozás, bemutatás, megszólítás, társalgás. Ismerje a névjegykártya szerepét a kapcsolattartásban, tudja bemutatni annak formáit, használatának módját. Legyen tisztában az öltözködés, megjelenés fontosságával, szabályaival a titkári munkakörben.	Ismerje a hivatali, üzleti találkozó és a titkári kapcsolatok protokollját: rangsorolás, ültetési szabályok, ajándékozás, reprezentáció.

	Ismerje a hivatali, üzleti találkozók és a titkári kapcsolatok protokollját: meghívás, vendégfogadás, vendéglátás.	
2.4. Digitális kommunikáció a titkári munkában	Legyen tisztában a digitális kommunikáció fogalmával, feltételeivel, az internet fogalmával, netes fogalmakkal és kifejezésekkel. Tudja felsorolni az internethasználat biztonsági elemeit. Ismerje az internet veszélyeit, biztonsági elemeit, a biztonságos és hatékony internethasználat szabályait. Ismerje a netes navigáció használatát, az információs szupersztráda fogalmát. Tudja felsorolni a digitális kommunikáció eszközeit az információtartalom formája szerint: szöveges, képi, hangalapú. Ismerje a kommunikáció és az információszerzés területeit, lehetőségeit okostelefonok alkalmazásával. Legyen tisztában a webkeresők használatával, azok szabályaival. Tudjon webes tartalmakat menteni, nyomtatni, ismerje felhasználásuk lehetőségeit. Legyen tisztában az e-ügyintézés fogalmával, feltételeivel. Ismerje az e-közigazgatás szintjeit: - információközlés (pl. online információközlés), - egyirányú kommunikáció (pl. űrlap elektronikus úton való elküldése), - kétirányú interaktivitás (pl. ügyfélkapu), - interakció (pl. elektronikus számlázás).	Tudja megnevezni a nyelvi változásokat a digitális kommunikációban, ismerje kezelésük lehetőségeit. Legyen tájékozott a webes megjelenésről, tudjon webszövegeket elemezni, írni. Ismerje a social web (közösségi oldalak) szerepét a cégmegjelenésben, céges kapcsolatokban. Ismerje az online reklámok fogalmát, tudjon néhányat megnevezni: banner (reklámcsík, szalaghirdetés), szöveges linkek, beférkőző reklámok, egyéb online reklámfajták.
2.5. Nemzetközi protokoll		Ismerje és tudja felsorolni a nemzetközi üzleti színtereket, eseményeket. Legyen tájékozott a nemzetközi kulturális különbségekről, kulturális szokásokról, interkulturális érzékenységről. Ismerje a nyelvi különbségeket, ezek áthidalásának lehetőségeit. Legyen tisztában a nemzetközi delegáció fogadásának szabályaival. Ismerje az üzleti protokoll szabályait nemzetközi eseményeken. Tudja meghatározni a nemzetközi üzleti etika fogalmát, szabályait. Legyen képes ismertetni az etikett és protokoll sajátosságait az egyes kultúrákban. Ismerje az üzleti protokoll szabályait nemzetközi eseményeken.

3. Gazdasági és vállalkozási ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Gazdaság alapelemei és szereplői	Legyen képes ismertetni a gazdaság alapelemeit, ismerje a szükséglet, a hasznosság és a szűkösség fogalmát.	Ismerje a munkabér alapvető formáit és elemeit, az egyéb jövedelemforrásokat.

	Ismerje a javak fogalmát, legyen képes azok csoportosítására, ezen belül a gazdasági javak bemutatására (termékek és szolgáltatások). Tudja bemutatni a gazdálkodás körfolyamatát. Legyen képes ismertetni a termeléssel kapcsolatos alapfogalmakat, a termelés fogalmát, tényezőit (természeti erőforrások, munkaerő, tőkejavak, vállalkozó). Ismerje az elosztás, a forgalom, a fogyasztás fogalmát, a csereügylet folyamatát, azok formáit, fajtáit. Tudja ismertetni a háztartás erőforrásait, ismerje a háztartás pénzgazdálkodását, a pénzzel való gazdálkodás követelményeit, a jövedelem forrásait. Legyen képes felsorolni a háztartások rendszeresen felmerülő kiadásainak fajtáit, ismerje a háztartások költségvetésével kapcsolatos fogalmakat. Ismerje a megtakarítási módokat, a hitel szerepét a háztartások gazdálkodásában. Tudja ismertetni a háztartás erőforrásait, ismerje a háztartás pénzgazdálkodását, a pénzzel való gazdálkodás követelményeit, a jövedelem forrásait. Ismerje a munkabér alapvető formáit és elemeit, az egyéb jövedelemforrásokat. Legyen képes felsorolni a háztartások rendszeresen felmerülő kiadásainak fajtáit, ismerje a háztartások költségvetésével kapcsolatos fogalmakat. Legyen tisztában a reáljövedelem változását okozó tényezőkkel. Ismerje a megtakarítási módokat, a hitel szerepét a háztartások gazdálkodásában Tudja ismertetni a vállalkozás fogalmát, jelentőségét, jellemzőit. Legyen képes meghatározni a külföld gazdasági szerepét (export, import). Tudja meghatározni a nemzetgazdaság fogalmát, tudja csoportosítani az ágazatokat, tudjon felsorolni termelő és nem termelő ágazatokat.	Legyen tisztában a reáljövedelem változását okozó tényezőkkel. Ismerje a makro- és mikrogazdaság fogalmát, szereplőit: vállalati szféra, nonprofit szervezetek, háztartási szféra, állami szféra, külföldi szféra.
3.2. A piac	Tudja megfogalmazni a piac lényegét, ismertetni a fogalmát, megnevezni az elemeit, legyen tisztában működésének mechanizmusával. Ismerje a piac formáit, szerkezetét. Legyen tisztában a kereslet és a kínálat fogalmával, törvényeivel, jellemzőivel.	Ismerje a különböző piacfajtákat, tudja azokat értelmezni.
3.3. Az állam gazdasági szerepvállalása, gazdaságpolitika	Ismerje a piacgazdaság fogalmát. Tudja ismertetni az állam szabályozó szerepének területeit, az állami gazdaságpolitika célját, eszközeit. Tudja meghatározni a gazdaságpolitika fogalmát, célját, tudja ismertetni annak területeit.	Ismerje a gazdaság működésének jogi kereteit, legyen tisztában a versenyszabályozás és a fogyasztóvédelem fogalmával. Legyen képes az elkülönített állami pénzalapok fogalmi meghatározására. Tudja ismertetni a pénzalap rendeltetését, bevételi forrásait.

	Legyen képes meghatározni az államháztartás, a költségvetés fogalmát. Tudja meghatározni a helyi önkormányzatok helyét az államháztartásban, illetve azok feladatait.	
3.4. Adózási ismeretek	Ismerje és tudja meghatározni az adók és támogatások gazdasági szerepét. Ismerje az adó fogalmát, csoportosításuk lehetséges formáit, az adóval, adózással kapcsolatos fogalmakat. Legyen képes felsorolni és bemutatni a főbb adónemeket: - Általános forgalmi adó (ÁFA), - Személyi jövedelemadó (SZJA).	Tudja ismertetni a járulékok elszámolásának és nyilvántartásának célját, szabályait. Legyen képes felsorolni a helyi adókat, tudja ismertetni a vállalkozások adófizetési kötelezettségeit.
3.5. A pénz fogalma, funkciói, pénzforgalom	Ismerje a pénz fogalmát, kialakulását, funkcióit, a hozzá tartozó alapfogalmakat. Ismerje és tudja meghatározni a pénz megjelenési formáit (készpénz, számlapénz). Legyen képes meghatározni a pénzforgalom jelentését. Legyen képes felsorolni a fizetési módokat, megnevezni azok legfontosabb jellemzőit, formáit, a keletkező bizonylatokat. Ismerje a bizonylatok kiállításának lehetséges módjait, tudja megnevezni azok legfontosabb tartalmi elemeit. Ismerje a bizalmas és szigorú számadású nyomtatványok kiállításának (kitöltésének) és kezelésének szabályait. Legyen képes meghatározni a bankszámla fogalmát, típusait. Tudja felsorolni az elektronikus és pénzhelyettesítő fizetési módokat (átutalás, beszedés, bankkártya, hitelkártya).	Tudja ismertetni a számlanyitás folyamatát. Ismerje a házipénztár fogalmát, legyen képes elvégezni az ezzel kapcsolatos feladatokat, ezekről bizonylatot kiállítani. Legyen képes csoportosítani a pénzforgalom fajtáit (földrajzilag, résztvevők szerint).
3.6. A magyar bankrendszer	Ismerje a kétszintű bankrendszer fogalmát. Legyen képes bemutatni a kétszintű bankrendszer sajátosságait. Ismerje az MNB funkcióit, feladatait, tudja azokat felsorolni. Tudja ismertetni a pénzügyi szolgáltatások fogalmát. Ismerje a nemzetközi pénzforgalom fogalmát.	Tudja megnevezni a kétszintű bankrendszer szintjeinek szereplőit, ismerje azok funkcióját. Legyen képes felsorolni a pénzintézetek fajtáit, megnevezni jellemző vonásaikat, funkciójukat, illetve szolgáltatásaik körét. Legyen képes meghatározni a passzív és aktív bankügylet fogalmát és azok fajtáit. Tudja meghatározni a valuta, deviza, árfolyam fogalmát. Legyen képes meghatározni az értékpapír fogalmát, tudja csoportosítani azokat, tudja felsorolni azok jellemzőit.
3.7. Vállalkozási alapfogalmak, vállalkozási formák	Tudja ismertetni a vállalkozás fogalmát, jelentőségét, jellemzőit. Legyen képes felsorolni a gazdálkodó szervezetek sajátosságait. Legyen képes részletesen kifejtetni az egyes vállalkozási formák jellemzőit (egyéni vállalkozás, bt., kft., rt.).	Ismerje és tudja felsorolni a vállalkozások alapítására vonatkozó jogi szabályokat. Ismerje és tudja felsorolni a sikeres vállalkozás kritériumait.
3.8. Vállalkozások működtetése, bizonylatok	Legyen képes meghatározni a vállalkozás vagyonának fogalmát. Tudja részletesen bemutatni az eszközöket és forrásokat. Legyen képes meghatározni a statisztika szerepét a vállalkozás életében. Ismerje a különböző elemzési módszereket, mutatószámokat.	Tudja meghatározni a számvitel és fontosabb elemeinek fogalmát (vagyon, mérleg, aktívák, passzívák), a számvitel funkcióját, területeit. Tudja ismertetni az egyszerűsített mérleg szerkezetét, adattartalmát, a mérleg összeállításának szempontjait (változatait).

	Legyen képes ismertetni a bizonylat fogalmát, szerepét, csoportosításukat. Ismerje a bizonylatok tartalmi és formai követelményeit, felépítésüket. Ismerje a bizonylatok kiállításának lehetséges módjait, tudja megnevezni azok legfontosabb tartalmi elemeit. Legyen tisztában a bizonylatok kezelésének, megőrzésének szabályaival. Ismerje a bizalmas és szigorú számadású nyomtatványok kiállításának (kitöltésének) szabályait, a hibás bizonylatok korrekciójának jogszabályi lehetőségeit.	Ismerje a leltár fogalmát, tudja bemutatni jelentőségét. Legyen képes vizsgálni, ismertetni a mérleg és a leltár kapcsolatát. Tudja meghatározni az eredménykimutatás fogalmát, az eredmény megállapításának módjait, értelmezni az egyes eredménykategóriákat. Legyen képes bemutatni az eredménykimutatás jellemzőit, kétfajta szerkezetét. Tudja értelmezni az eredménykimutatás és a mérleg közötti kapcsolatot.

4. Jogi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Általános ismeretek a jogról	Tudja ismertetni a jog, a jogszabályi hierarchia fogalmát, a jogszabályok egymásra épülésének jellemzőit. Tudja meghatározni a jogszabály érvényességének fogalmát, felsorolni a jogszabályok hatályának fajtáit Ismerje a jogrendszer tagozódását, tudja felsorolni a legfontosabb jogágakat. Legyen képes ismertetni a jogforrások jellemzőit.	Ismerje a tulajdonjog elemeit, a kötelmi jog, gazdasági jog alapvető jellemzőit.
4.2. Alkotmányjogi ismeretek	Tudja meghatározni az alkotmány fogalmát, felsorolni típusait, szabályozási tárgyköreit. Legyen tisztában az alkotmányos állam alapvető követelményeivel, tudja ismertetni a jogállamiság és a jogegyenlőség elvét. Ismerje az Alaptörvényben biztosított alapvető állampolgári jogok és köteleességek rendszerét.	Ismerje az Alaptörvényben biztosított alapvető állampolgári jogok és köteleességek rendszerét, tudjon példát mondani a legfontosabb elemekre.
4.3. A magyar közjogi és önkormányzati rendszer, az eljáró állam	Ismerje a magyar közjogi rendszer alapvető részeit, tudja megnevezni a közjogi méltóságok tisztségeit. Legyen képes bemutatni az önkormányzati rendszer felépítését, az önkormányzatok típusait, fontosabb feladat- és hatáskörét. Ismerje a közigazgatás, a közigazgatási eljárás fogalmát, feladatait. Tudja felsorolni a közigazgatási hatósági eljárásra jellemző jogi előírásokat, alapelveket.	Ismerje az önkormányzati közigazgatás, a közigazgatási eljárás fogalmát, feladatait, a szervezetrendszer jellemzőit.

5. Titkári ügyintézés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Munkaszervezés az irodában	Tudja meghatározni az iroda fogalmát, ismerje azok fajtáit, a különböző irodatípusok funkcióit. Tudja felsorolni az iroda berendezéseit, ismerje a tárgyi feltételeket, a modern elrendezési lehetőségeket. Legyen tisztában az irodai munkatér optimális kialakításának lehetőségeivel. Ismerje az irodai környezet munkára, személyre gyakorolt hatásait, a jó közérzetet meghatározó feltételeket. Tudja ismertetni az online irodák (táv munka), virtuális munkaközösségek fogalmát, előnyeit, hátrányait. Tudja felsorolni az irodai munkában használatos eszközöket: informatikai, kommunikációs, irodatechnikai (üggyviteli), legyen képes ismertetni azok funkcióit, optimális elhelyezésüket az irodában. Ismerje az irodai kapcsolattartásra szolgáló online-eszközöket: blog, közösségi oldalak, weboldalak, e-mail. Ismerje az irodai munkaterhelés veszélyeit, az egészségvédelem tényezőit (pl. fény, zaj, klíma, színek, illatok, tér, formák, kényelem, pszichés terhelés, stresszforrások és feloldásuk). Ismerje a munkavédelem fogalmát, legyen tisztában a képernyős munkahelyek kialakításának minimális egészségügyi és biztonságos feltételeivel, előírásaival. Legyen képes megkülönböztetni a hagyományos és modern (digitális alapú) munkafeladatokat az irodában. Ismerje az irodai munkaszervezés alapelveit, követelményeit a hagyományos és digitális munkafolyamatokban. Tudja meghatározni a rend, rendszer, rendezettség fogalmát, megvalósításuk lehetőségeit az irodában. Ismerje a személyes munkaszervezés alapelveit.	Tudja felsorolni a modern irodák ismérveit, ismerje a változó irodaszemléletet: papír nélküli, környezettudatos, zöld iroda, intelligens iroda, home office, shared desk, hot desk. Tudja ismertetni az office-központok fogalmát, előnyeit, hátrányait. Ismerje az irodai kapcsolattartásra szolgáló online-eszközöket: blog, közösségi oldalak, weboldalak, e-mail, skype – legyen tisztában szervezeti célokra történő használatukkal, alkalmazásukkal.
5.2. Titkári feladatok	Legyen képes meghatározni a titkár, titkárság helyét, funkcióját a szervezeti hierarchiában. Legyen tisztában a titkári funkciók (személyi, szervezeti), a titkári munkakörök (foglalkozások) és a titkári munkaköri elvárások fogalmával, tartalmával. Legyen képes postázási feladatok ellátására. Legyen képes kapcsolatteremtésre, kapcsolatok ápolására a titkári munkában. Ismerje és tudja alkalmazni a telefonos kapcsolattartás illemszabályait.	Legyen képes iroda- és munkaszervezési teendőket ellátni a titkári munkában. Legyen képes ügyfél- és partnerkapcsolatokat kezelni, ügyféladatbázist működtetni. Legyen képes programok, rendezvények, utazások szervezésére. Legyen tisztában a humánerőforrás-gazdálkodás feladataival (álláshirdetések, munkaerő-felvétel, interjúk előkészítése, munkaügyi dokumentumok szerkesztése).

	Legyen tisztában a különböző szűrőfeladatokkal, legyen képes azok végrehajtására (személyes, telefonos, írásos, elektronikus megkeresés). Ismerje a vendégfogadással, vendéglátással kapcsolatos előírásokat, teendőket az irodában. Legyen képes nyilvántartások vezetésére, ellenőrzésére, frissítésére. Ismerje az irodai gazdálkodás feladatait, legyen képes azok elvégzésére (irodaszerek készletezése, házipénztár-kezelés, reprezentációs keret kezelése). Ismerje a bélyegzők kezelésének előírásait. Legyen képes hagyományos, személyes megjelenéssel, telefonon, levélváltással és e-csatornán folytatott ügyintézésre. Ismerje a különböző álláskeresési technikákat a titkári munkakörben.	Legyen tisztában a személyiségfejlesztés lehetőségeivel a titkári munkakörben (személyiség típusok, önismeret, önértékelés, önfejlesztés, önmenedzselés), legyen képes karriertervezésre. Ismerje a jogszabálykövetés, jogszabálykeresés folyamatát.
5.3. Jegyzőkönyv-vezetési ismeretek Jegyzőkönyv-vezetési előgyakorlatok	Ismerje a jegyzőkönyv-vezetési munka jellegét, tartalmát. Tudja meghatározni a jegyzőkönyv fogalmát, ismerje a tartalmi jellemzőket. Ismerje a jegyzőkönyvek típusait: - megállapodás/határozati, teljes/szó szerinti, - kivonatos/rövidített jegyzőkönyvek.	Ismerje és tudja használni a különböző technikai eszközöket. Ismerje a jegyzőkönyvvezetővel szemben támasztott elvárásokat, tudjon azoknak megfelelni. Ismerje a jegyzőkönyvek vezetésére való előkészületek folyamatát: - egyeztetés a jegyzőkönyv felvételének eseményéről, körülményeiről, - információk gyűjtése az eseménnyel kapcsolatban, - a jegyzés körülményeinek előkészítése (tartalmi, tárgyi, technikai előkészületek), - a jegyzéssel kapcsolatos dokumentumok előkészítése, - személyek, adatok előzetes azonosítása, ezek dokumentálása (regisztráció), - a résztvevők informálása az adatjegyzéssel, -rögzítéssel kapcsolatosan, - a résztvevők (meghallgatottak) előzetes tájékoztatása az adatjegyzéssel összefüggésben, - iratok, dokumentumok begyűjtése, regisztrálása, másolása, tárolása az eseményen való részvétellel, adatjegyzéssel kapcsolatosan, - az eseményen használatos dokumentumokról, tárgyi eszközökről jegyzék, nyilvántartás készítése, - a begyűjtött dokumentumok, tárgyi eszközök visszaszolgáltatása, ennek dokumentálása, - az esetleges zavaró tényezők elhárítása, vezetők, résztvevők tájékoztatása, - bizalmas, titkos adatok kezelése, - az esemény fókuszának meghatározása a vezetővel egyetértésben, - résztvevők regisztrálása,

		- a jegyzéshez legoptimálisabb hely kiválasztása, elhelyezkedés. Legyen tisztában az esemény jegyzése, rögzítése során felmerülő teendőkkel: - az esemény folyamatos követése, - az elhangzottak jegyzése, rögzítése, - nevek, számok, adatok stb. pontosítása, - az eseményt befolyásoló körülmények (pl. taps, nevetés, fütty, kivonulás) feljegyzése, rögzítése, - zavaró körülmények elhárítása. Legyen tisztában az esemény jegyzése, rögzítése utáni teendőkkel: - az eseményen rögzített, jegyzett történések, adatok ellenőrzése, pontosítása, - az eseményen használt – a rögzítést, jegyzést meghatározó – dokumentumok, tárgyi eszközök átvétele, dokumentálása, - a jegyzőkönyv elkészítése, megszerkesztése, - jegyzőkönyv aláírása, hitelesítése, - a jegyzőkönyvből feljegyzés készítése az érintettek számára, - a jegyzőkönyv, illetve kapcsolódó dokumentumok eljuttatása az érintettekhez, - a jegyzőkönyvek átadásának dokumentálása. Legyen képes az utasítások betartására a jegyzőkönyvvezetéshez kapcsolódóan. Tudja meghatározni a jegyzőkönyvek tartalmi, nyelvi-stiláris és formai követelményeit. Ismerje és tudja alkalmazni a jegyzőkönyv-vezetési előgyakorlatok során megismert áthidaló kifejezéseket. Legyen képes jegyzőkönyvrészletek jegyzésére, rögzítésére hanganyagról. Ismerje a jegyzőkönyvek, kapcsolódó dokumentumok kezelésére, tárolására vonatkozó előírásokat, szabályokat, legyen képes az utasítások betartására a jegyzőkönyvvezetéshez kapcsolódóan.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Magyar helyesírási szótár, A magyar helyesírás szabályai	NINCS	Magyar helyesírási szótár, A magyar helyesírás szabályai	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Internetelérés nélküli számítógép, megfelelő szoftverekkel, forrásfájlok, nyomtató (termenként legalább egy)	NINCS	Internet-elérés nélküli számítógép, megfelelő szoftverekkel, forrásfájlok, nyomtató (termenként legalább egy)	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	tájékoztató a rendszergazdák és a felügyelő tanárok számára	NINCS	tájékoztató a rendszergazdák és a felügyelő tanárok számára	NINCS
Mikor?	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Hivatalos levél vagy irat és egyéb dokumentum készítése	
10 pont	90 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán központi feladatsort kell megoldani. A rendelkezésére álló időt tetszés szerint lehet megosztani a feladatrészek között, a megoldásuk sorrendje is tetszőleges.

Az I. feladatrész (teszt) megoldása papíralapon folyik.

A II. feladatrész (táblázatkezelés, szövegszerkesztés) megoldása számítógépen történik. A munkaállomásokat az írásbeli vizsga megkezdése előtt elő kell készíteni, amelyhez Útmutató kerül kiadásra.

Általános szabályok

A feladatok megoldásához szükséges forrásfájlokat a vizsgát szervező intézmény rendszergazdája közvetlenül a vizsga megkezdése előtt telepíti a számítógépekre és gondoskodik azok hozzáférhetetlenségéről a vizsga időpontjáig.

A számítógépeket úgy kell beállítani, hogy a vizsgázók ne tudjanak egymással vagy harmadik személlyel a számítógépen kommunikálni.

A vizsgázók az általuk hozott és utólagos bejegyzést nem tartalmazó Magyar helyesírási szótárt, A magyar helyesírás szabályait, valamint a szövegszerkesztő program helyesírás-ellenőrző funkcióját használhatják. A vizsgázók a szótárakat egymás között nem cserélhetik. A Magyar helyesírási szótárt és A magyar helyesírás szabályait a felügyelő tanárnak a vizsga megkezdése előtt ellenőrizni kell.

A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az I. feladatrész feladatainak összeállítása az alábbi témakörök, illetőleg ismeretek alapján történik:

- levelezési alapfogalmak,
- az iratok, levelek típusai, fajtái, tartalmi, formai és nyelvi követelményei,
- a sablonhasználat alapvető tudnivalói,
- kereskedelmi levelek fajtái, formai követelményei,
- egyszerű iratok,
- az üzleti élet gazdasági és kereskedelmi levelei,
- a hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai,
- szervezetek belső iratai,
- a munkavállalással kapcsolatos iratok,
- adatvédelem és a biztonságos adathasználat szabályai,

- az adat- és információkezelés folyamata az irodai munkában: információforrás, -szerzés, -rögzítés, -feldolgozás,
- irodafajták, irodatípusok, az iroda kialakításának ergonómiai követelményei,
- irodatechnikai, információs és kommunikációs eszközök működésének alapelvei, használatuk,
- a levelezés és elektronikus kapcsolattartás szabályai,
- kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok,
- nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok,
- üzleti nyelvi kultúra,
- üzleti magatartás, tárgyalási protokoll,
- telefonos kapcsolattartás,
- a viselkedéskultúra szabályai.

A feladatok típusai:

Szövegkiegészítés: a megadott vagy megismert tartalmakkal mondatok kiegészítése. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása, jellemzők párosítása, összefüggő fogalmak kapcsolása.

Összehasonlítás: két-három fogalom, jellemző vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül kell megjelölni, kiválasztani a megfelelő választ.

Igaz-hamis állítások megjelölése: meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz vagy hamis. A hamis állítás esetében esetleg rövid indoklással kell alátámasztani a választ.

A II. feladatrész feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- a vakírás alapjai,
- dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok,
- üzleti levelezés sajátosságai,
- hivatali, üzleti és magánlevelezés,
- üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása,
- a hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása.

A feladatok típusai:

Összetett feladat megoldása egy hivatalos levél vagy irat és hozzájuk csatolható melléklet (pl. meghívó, szórólap, tájékoztató, ismertető, hirdetés, programleírás, adatlap) készítése számítógépen. A dokumentum tartalmával összefüggésben táblázat, kimutatás és diagram készítése.

A feladatrész fájlkezelési, gépirási, levelezési, szövegszerkesztési és táblázatkezelési feladatokat tartalmaz:

- tízujjas vakírással, időmérés és enterhasználat (sortartás) nélkül összefüggő szöveg másolása, amely része vagy melléklete a levélnek/iratnak,
- a dokumentum/levél, irat további szöveges részéhez forrásfájl áll a rendelkezésre,
- a hivatalos levelet, iratot, egyéb dokumentumot a tartalmi, formai sajátosságok és a feladatlapon utasításai szerint kell elkészíteni, menteni, majd az adott feladatsornak megfelelően kinyomtatni,
- a dokumentumszerkesztési feladathoz kapcsolódóan forrásfájlban megadott adatok és a feladatsor utasításai szerint táblázatkezelési feladatot kell megoldani. Az elkészített táblázatot vagy annak egy részét vagy a hozzá kapcsolódó diagramot a levélhez fel kell használni,
- a munka során figyelemmel kell lenni a hibátlan adatbevitelre és helyesírásra, a lényeges mondanivaló kiemelésére, a szöveg értelemszerű tagolására.

A feladatlapon pontértékéből a tesztfeladatok aránya: 10%, a fájlkezelési műveletek aránya: 3%, a gépirási feladat aránya: 6%, a szövegszerkesztési, levelezési feladatok aránya: 55%, a táblázatkezelési feladatok aránya: 26%.

A II. feladatrész irattípusai (egyoldalas levél kb. 1500-2000 leütés terjedelemben) az alábbiak lehetnek:

- ajánlatkérés,
- tájékoztatás,
- ajánlat,
- megrendelés,
- hibás teljesítés (pl. reklamációs levél),
- beszámoló,
- jelentés,
- feljegyzés,
- emlékeztető elkészítése.

A II. feladatrész dokumentumtípusai az alábbiak lehetnek:

- meghívó,
- szórólap,
- tájékoztató,
- ismertető,
- hirdetés,
- programleírás,
- adatlap,
- használati utasítás,
- kérdőív,
- igazolás,
- jelentkezési lap elkészítése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A II. feladatrész megoldásának értékelését a vizsgán készült elektronikus dokumentum alapján a szaktanár javítja és értékeli, a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Az értékelés az alábbi szempontok alapján történik:

Feladatok	Adható maximális pontszám
Tesztfeladatok	10 pont
Fájlműveletek	3 pont
Tízujjas vakírás (adatbevitel)	6 pont
Dokumentumszerkesztés, levelezés, nyelvi sajátosságok	55 pont
Táblázatkezelési műveletek	26 pont
Összesen	100 pont

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a Gépírás és irodai alkalmazások, a Kommunikáció a titkári munkában, a Gazdasági és vállalkozási ismeretek, a Jogi ismeretek, valamint a Titkári ügyintézés témaköreinek bemutatását igényli.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtéséből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

- „A” feladat: alapvetően a Gépírás és irodai alkalmazások tantárgy bizonyos témáira, a Kommunikáció a titkári munkában, a Gazdasági és vállalkozási ismeretek, a Jogi ismeretek, valamint a Titkári ügyintézés témakörökre vonatkozik,
- „B” feladat: különösen a Gépírás és irodai alkalmazások elméleti és gyakorlati ismereteire, a Kommunikáció a titkári munkában ismereteire, valamint a Gazdasági és vállalkozási ismeretek, a Jogi ismeretek dokumentációja készítésével, valamint a Titkári ügyintézés ismeretköreire vonatkozik gyakorlatiasabb formában.
- A tételsor jellemzői

A számonkérés az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat:

- Gépírás és irodai alkalmazások:
 - az iratkezelés és -tárolás teendői, dokumentumai,
 - iratok iktatása, tárolása, őrzése,
 - üzleti élet gazdasági, kereskedelmi levelei,
 - irodatechnikai, információs és kommunikációs eszközök működésének alapelvei,
 - a levelezés és elektronikus kapcsolattartás szabályai,
 - egyszerű ügyiratok,
 - szervezetek belső iratai,
 - a hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai,
 - a munkavállalással kapcsolatos iratok.
- Kommunikáció a titkári munkában:
 - kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok.
 - üzleti nyelvi kultúra,
 - üzleti magatartás, társalgási protokoll,
 - a viselkedéskultúra szabályai.
- Gazdasági és vállalkozási ismeretek:
 - gazdaság alapelemei,
 - a pénz fogalma, funkciói, a magyar bankrendszer,
 - gazdálkodási ismeretek,
 - vállalkozási alapfogalmak,
 - vállalkozás működtetése.

- Jogi ismeretek:
 - a jogszabályok érvényessége, hatálya, jogágak,
 - szerződésfajták, szerződéskötés követelményei.
- Titkári ügyintézés:
 - iroda fogalma, irodatípusok,
 - titkár, titkárság helye, funkciója.

„B” feladat:

- Kommunikáció a titkári munkában:
 - nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok, konfliktuskezelés.
 - üzleti magatartás, tárgyalási protokoll,
 - a viselkedéskultúra szabályai.
- Gépírás és irodai alkalmazások elmélet és gyakorlat:
 - üzleti levelezés sajátosságai,
 - hivatali, üzleti és magánlevelezés,
 - üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása,
 - a hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása.
- Gazdasági és vállalkozási ismeretek:
 - a pénz fogalma, funkciói, a magyar bankrendszer,
 - a pénzforgalom fajtái, bizonylatai,
 - fizetési módok és technikák,
 - az árucseré és a pénz, bankszámlapénz és pénzhelyettesítők,
 - vállalkozás dokumentációja.
- Jogi ismeretek:
 - szerződésfajták, szerződéskötés követelményei.
- Titkári ügyintézés:
 - iroda berendezése, ergonómia, irodatechnikai eszközök.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat kell figyelembe venni:

„A” feladat		„B” feladat	
Gépírás és irodai alkalmazások	30-35%	Kommunikáció a titkári munkában	30-40%
Kommunikáció a titkári munkában	30-35%	Gépírás és irodai alkalmazások elméleti és gyakorlati ismeretei	30-40%
Gazdasági és vállalkozási ismeretek	10-15%	Gazdasági és vállalkozási ismeretek	10-15%

Jogi ismeretek	10-15%	Jogi ismeretek	
Titkári ügyintézés	15-20%	Titkári ügyintézés	15-20%
tantárgyak témaköreinek követelményei alapján kerül összeállításra.		dokumentációja készítésével összefüggő témaköreinek követelményei alapján kerül összeállításra.	

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	2 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása összefüggések értelmezése	14 pont	8 pont	40 pont
Szituáció megoldása, irat, dokumentum tartalmának, funkciójának, formai követelményeinek ismertetése	10 pont	8 pont	
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
Teszt	Hivatalos levél, irat, illetve egyéb dokumentum készítése	
10 pont	90 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg a két feladatrészt között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az I. feladatrész (teszt) megoldása papíralapon folyik.

A II. feladatrész megoldása (táblázatkezelés, szövegszerkesztés) számítógépen történik. A munkaállomásokat az írásbeli vizsga megkezdése előtt elő kell készíteni, amelyhez Útmutató kerül kiadásra.

Általános szabályok

A feladatok megoldásához szükséges forrásfájlokat a vizsgát szervező intézmény rendszergazdája közvetlenül a vizsga megkezdése előtt telepíti a számítógépekre és gondoskodik azok hozzáférhetetlenségéről a vizsga időpontjáig.

A számítógépeket úgy kell beállítani, hogy a vizsgázók ne tudjanak egymással vagy harmadik személlyel a számítógépen kommunikálni.

A vizsgázók az általuk hozott és utólagos bejegyzést nem tartalmazó Magyar helyesírási szótárt, A magyar helyesírás szabályait, valamint a szövegszerkesztő program helyesírás-ellenőrző funkcióját használhatják. A vizsgázók a szótárakat egymás között nem cserélhetik. A Magyar helyesírási szótárt és A magyar helyesírás szabályait a felügyelő tanárnak a vizsga megkezdése előtt ellenőrizni kell.

A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Az írásbeli feladatsor tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

A feladatlap pontértékéből a tesztfeladatok aránya: 10%, a fájlkezelési műveletek aránya: 3%, a gépírási feladat aránya: 5%, a szövegszerkesztési, levelezési feladatok aránya: 52%, a táblázatkezelési feladatok aránya: 30%.

I. feladatrész

Feleletválasztásos, rövid kiegészítést igénylő, összehasonlítást, párosítást, igaz-hamis állítást megjelölő feladatok megoldása.

A teszt feladatai az alábbi témakörök bizonyos pontjainak számonkérésére irányulnak:

- üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása,
- a hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása,
- kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok,
- nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok, konfliktuskezelés,
- üzleti nyelvi kultúra,
- üzleti magatartás és protokoll,
- a viselkedéskultúra alapszabályai.

A feladatok összeállítása az alábbi témakörök, illetőleg ismeretek alapján történik:

- levelezési alapfogalmak,
- a levél típusai, fajtái,
- az iratok fajtái, készítésük tartalmi, formai és nyelvi követelményei,
- irat, okirat, ügyirat csoportosítása, jellemzői,
- kereskedelmi levelek fajtái, formai követelményei,

- egyszerű iratok,
- az üzleti élet gazdasági és kereskedelmi levelei,
- a hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai,
- szervezetek belső iratai,
- a munkavállalással kapcsolatos iratok,
- adatvédelem és a biztonságos adathasználat szabályai,
- az adat- és információkezelés folyamata az irodai munkában: információforrás, -szerzés, -rögzítés, -feldolgozás,
- irodafajták, irodatípusok, az iroda kialakításának ergonómiai követelményei,
- irodatechnikai, információs és kommunikációs eszközök működésének alapelvei, használatuk,
- az iratkezelés és -tárolás teendői, dokumentumai,
- a levelezés és elektronikus kapcsolattartás szabályai,
- kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok,
- nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok, konfliktuskezelés,
- üzleti nyelvi kultúra,
- üzleti magatartás, társalgási protokoll,
- a viselkedéskultúra szabályai.

Az I. feladatrész kérdései:

- Szövegkiegészítés: a megadott vagy megismert tartalmakkal mondatok kiegészítése. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.
- Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása, jellemzők párosítása, összefüggő fogalmak kapcsolása.
- Összehasonlítás: két-három fogalom, jellemző vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni.
- Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül kell megjelölni, kiválasztani a megfelelő választ.
- Igaz-hamis állítások megjelölése: meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz vagy hamis. A hamis állítás esetében rövid indoklással kell alátámasztani a választ.

II. feladatrész

Összetett feladat megoldása egy hivatalos levél vagy irat és hozzájuk csatolható mellékletek (pl. szóró-, tájékoztatólap, meghívó, programleírás) készítése számítógépen. A dokumentum tartalmával összefüggésben táblázat, kimutatás és diagram készítése.

A II. feladatrész feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- vakírás alapjai,
- dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok,
- üzleti levelezés sajátosságai,
- hivatali, üzleti és magánlevelezés,
- üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása,
- a hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása.

A II. feladatrész fájlkezelési, gépipírási, szövegszerkesztési, levelezési és táblázatkezelési feladatokat tartalmaz:

- tízujjas vakírással, időmérés és enterhasználat (sortartás) nélkül összefüggő szöveg másolása, amely része vagy melléklete a levélnek, iratnak,
- a dokumentum, levél vagy irat szövegének egy részét (bevezetés vagy befejezés) önállóan kell megfogalmazni,

- a dokumentum, levél vagy irat további szöveges részéhez forrásfájl áll a rendelkezésre,
- a hivatalos levelet, iratot a tartalmi, formai sajátosságok és a feladatlap utasításai szerint kell elkészíteni, menteni, majd az adott feladatsornak megfelelően kinyomtatni,
- a dokumentumszerkesztési feladathoz kapcsolódóan forrásfájlban megadott adatok és a feladatsor utasításai szerint táblázatkezelési feladatot kell megoldani, az elkészített táblázatot vagy annak egy részét vagy a hozzá kapcsolódó diagramot a levélhez fel kell használni,
- a munka során figyelemmel kell lenni a hibátlan adatbevitelre és helyesíráásra, a lényeges mondanivaló kiemelésére, a szöveg értelemszerű tagolására.

A II. feladatrész irattípusai az alábbiak lehetnek:

- ajánlatkérés,
- tájékoztatás,
- ajánlat,
- megrendelés,
- hibás teljesítés (pl. reklamációs levél),
- tájékoztató,
- beszámoló,
- jelentés,
- feljegyzés,
- emlékeztető,
- beadvány elkészítése.

A II. feladatrész dokumentumtípusai az alábbiak lehetnek:

- meghívó,
- szórólap,
- tájékoztató,
- ismertető,
- hirdetés,
- programleírás,
- adatlap,
- használati utasítás,
- kérdőív,
- igazolás,
- jelentkezési lap elkészítése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A levélfeladat megoldásának értékelését a vizsgán készült elektronikus dokumentum alapján kell végezni, a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján.

Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Az értékelés az alábbi szempontok alapján történik:

Feladatok	Adható maximális pontszám
Tesztfeladatok	10 pont
Fájlműveletek	3 pont

Tízujjas vakírás (adatbevitel)	5 pont
Dokumentumszerkesztés, levelezés, nyelvi sajátosságok	52 pont
Táblázatkezelési műveletek	30 pont
Összesen	100 pont

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a Gépírás és irodai alkalmazások, a Kommunikáció a titkári munkában, a Gazdasági és vállalkozási ismeretek, a Jogi ismeretek, valamint a Titkári ügyintézés témaköreinek bemutatását igényli.

Általános szabályok

A vizsgázó a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot tudásáról. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

- „A” feladat: alapvetően a Gépírás és irodai alkalmazások tantárgy bizonyos témáira, a Kommunikáció a titkári munkában, a Gazdasági és vállalkozási ismeretek, a Jogi ismeretek, valamint a Titkári ügyintézés témakörökre vonatkozik,
- „B” feladat: különösen a Gépírás és irodai alkalmazások elméleti és gyakorlati ismereteire, a Kommunikáció a titkári munkában ismereteire, a Gazdasági és vállalkozási ismeretek, a Jogi ismeretek dokumentációja készítésével, valamint a Titkári ügyintézés ismeretköreire vonatkozik gyakorlatiasabb formában.

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A számonkérés az alábbi témakörökből történik:

„A” feladat:

- Gépírás és irodai alkalmazások
 - az iratkezelés és -tárolás teendői, dokumentumai,
 - iratok iktatása, tárolása, őrzése,
 - üzleti élet gazdasági, kereskedelmi levelei,
 - irodatechnikai, információs és kommunikációs eszközök működésének alapelvei,
 - a levelezés és elektronikus kapcsolattartás szabályai,
 - egyszerű ügyiratok,
 - szervezetek belső iratai,
 - a hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai,
 - a munkavállalással kapcsolatos iratok.
- Kommunikáció a titkári munkában
 - kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok,
 - üzleti nyelvi kultúra,
 - üzleti magatartás, társalgási protokoll,
 - a viselkedéskultúra szabályai.

- Gazdasági és vállalkozási ismeretek
 - gazdaság alapelemei,
 - a pénz fogalma, funkciói, a magyar bankrendszer,
 - gazdálkodási ismeretek,
 - vállalkozási alapfogalmak,
 - vállalkozás működtetése.
- Jogi ismeretek
 - a jogszabályok érvényessége, hatálya, jogágak,
 - szerződésfajták, szerződéskötés követelményei.
- Titkári ügyintézés:
 - iroda fogalma, irodatípusok,
 - titkár, titkárság helye, funkciója.

„B” feladat:

- Kommunikáció a titkári munkában
 - nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok, konfliktuskezelés,
 - üzleti magatartás, társalgási protokoll,
 - a viselkedéskultúra szabályai.
- Gépírás és irodai alkalmazások elmélet és gyakorlat
 - üzleti levelezés sajátosságai,
 - hivatali, üzleti és magánlevelezés,
 - üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása,
 - a hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása.
- Gazdasági és vállalkozási ismeretek
 - a pénz fogalma, funkciói,
 - a magyar bankrendszer,
 - a pénzforgalom fajtái, bizonylatai,
 - fizetési módok és technikák,
 - az árucseré és a pénz, bankszámlapénz és pénzhelyettesítők,
 - vállalkozás dokumentációja.
- Jogi ismeretek
 - szerződésfajták, szerződéskötés követelményei.
- Titkári ügyintézés:
 - iroda berendezése, ergonómia, irodatechnikai eszközök.

A tételek összeállításánál az alábbi arányokat kell figyelembe venni:

„A” feladat		„B” feladat	
Gépírás és irodai alkalmazások	30-35%	Kommunikáció a titkári munkában	30-40%

Kommunikáció a titkári munkában	30-35%	Gépírás és irodai alkalmazások elméleti és gyakorlati ismeretei	30-40%
Gazdasági és vállalkozási ismeretek	10-15%	Gazdasági és vállalkozási ismeretek	10-15%
Jogi ismeretek	10-15%	Jogi ismeretek	
Titkári ügyintézés	15-20%	Titkári ügyintézés	15-20%
tantárgyak témaköreinek követelményei alapján kerül összeállításra.		dokumentáció készítésével összefüggő témakörök követelményei alapján kerül összeállításra.	

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása összefüggések értelmezése	12 pont	8 pont	40 pont
Szituáció megoldása, irat, dokumentum tartalmának, funkciójának, formai követelményeinek ismertetése	12 pont	8 pont	
Szaknyelv alkalmazása	4 pont	2 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

IDEGENNYELVŰ ÜGYVITELI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az idegennyelvű ügyviteli ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXV. Ügyvitel ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 347 01 Idegennyelvű ipari és kereskedelmi ügyintéző.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő alkalmazására. Tudjon a szakmai fogalmakkal kapcsolatos kérdésekre válaszolni.	Tudja csoportosítani a szakmai fogalmakat meghatározott szempontok szerint.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes értelmezni és bemutatni a gazdasági folyamatokat a szakmai nyelv használatával. Legyen képes a mondanivaló egyértelmű, világos közvetítésére. Legyen képes kiválasztani a konkrét helyzethez kapcsolódó szakmai fogalmakat.	Legyen képes részletesen kifejtetni a gazdasági folyamatokat a szakmai nyelv használatával. Legyen képes a téma tartalmának logikus felépítésére a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával. Tudjon élni a szakszókincs, a nyelvi eszközök adta lehetőségek alkalmazásával az ügyfélkapcsolatokban.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes kiválasztani az adott témához leginkább illeszkedő szakmai kifejezéseket. Tudjon szakszerűen, szabatosan lényegre törően fogalmazni.	Legyen képes konkrét példákon keresztül bemutatni a precíz, pontos szakmai nyelvhasználat előnyeit az ügyfélkapcsolatokban.

2. Precizitás, pontosság, megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Pontos számítások, egyértelmű megfogalmazás, áttekinthető külalak	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos feladatokhoz szükséges egyszerű számolási feladatok kijelölésére, végrehajtására.	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos számolások elemzésére, értékelésére.
2.2. Nyilvántartások vezetése	Legyen képes az irodai dokumentumok és nyilvántartások – utasítások szerinti – elkészítésére. Tudjon különböző bizonylatokat kitölteni, kezelni.	Legyen képes bemutatni az irodai dokumentumok fajtáit. Legyen képes kiválogatni az adásvételi ügylettel kapcsolatos dokumentumokat.
2.3. Információgyűjtés	Tudjon adott szempont szerint csoportosítani, rendezni az információkat. Legyen képes információkat gyűjteni a forrásból megadott szempontok szerint, összevetni az információkat ismereteivel, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.	Tudja csoportosítani, típusuk alapján meghatározni az írásos forrásokat, és bemutatni jellemzőiket konkrét példák alapján. Tudja kiválasztani a rendelkezésre álló információhalmazból az adott szakmai tartalomhoz kapcsolódó lényeges és kevésbé lényeges információt.

	Tudjon forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó kérdésekre válaszolni szöveges forrás, képi forrás, táblázat, diagram, grafikon, ábra alapján.	

3. Jó kommunikációs képesség szóban és írásban magyar és idegen nyelven

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Szakmai kommunikáció	Legyen képes helyesen használni a szakmai fogalmakat magyar és idegen nyelven. Tudja betartani az üzleti etikett szabályait.	Legyen képes idegen nyelven is a szakmai kommunikációra.
3.2. Szervezőkészség	Legyen képes a lehetséges megoldások közül a legjobb kiválasztására és a választás indoklására.	Legyen képes bemutatni és konkrét példákkal alátámasztani a piaci mechanizmusok működését.
3.3. Elektronikus kapcsolattartás	Legyen képes alkalmazni az elektronikus kapcsolattartás szabályait, azokat tudja betartani.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Beszerzési folyamatok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Kapcsolattartás a beszállítókkal		
1.1.1. A vállalat saját beszállítóival való pozitív kapcsolatainak alakítása	Tudja ismertetni a vállalat saját beszállítóival való kapcsolatainak pozitív alakítási lehetőségeit, kihívásait. Tudjon szempontokat kialakítani a beszállítók strukturált kiválasztásához és értékeléséhez.	Legyen képes a beszerzési folyamat önálló megtervezésére.
1.1.2. Tárgyalási technikák	Ismerje a különböző tárgyalási technikákat. Legyen képes rugalmas kommunikáció folytatására az üzleti partnerekkel.	Ismerje és tudja alkalmazni a beszállítókkal folytatott kommunikáció speciális kihívásait az adásvételi szerződésekkel kapcsolatos problémák elhárítása érdekében.
1.1.3. A beszállítók minősítése	Legyen képes a beszállítók minőségi és mennyiségi szempontok alapján történő minősítésére. Ismerje a beszállítókkal való kapcsolatokat pozitív és proaktív alakításának lehetőségeit az első kapcsolatfelvételtől az első tárgyalásokon keresztül a szerződéskötésig. Ismerje a beszállító hűségének ösztönzési lehetőségeit, a hosszú távú beszállítói kapcsolat esélyeit, előnyeit.	Ismerje a beszállítókkal való kommunikációt támogató médiumokat, módszereket, azok felhasználási lehetőségeit.
1.1.4. Konfliktusok a beszállítókkal	Legyen tisztában a beszállítókkal való konfliktusok lehetséges okaival, azok következményeivel, kihatásaival.	Legyen képes konstruktív megoldások kidolgozására a beszállítókkal nehéz helyzetekben is. Ismerje az ajánlatok

	Legyen képes konstruktív megoldásokra javaslatot tenni a beszállítókkal nehéz helyzetekben is.	mennyiségi és minőségi összehasonlítási szempontjait a megfelelő beszállító kiválasztásához.
1.2. A beszerzése megtervezése		
1.2.1. A teljes beszerzési folyamat megtervezése a beszerzési stratégia alapján	Ismerje a beszerzéstervezés feladatait és céljait. Ismerje a beszerzési stratégia alapján történő vállalati stratégia kialakításának lehetőségeit.	Ismerje a beszerzéstervezés feladatait és céljait. Ismerje a „Just in time” elv lényegét. Legyen képes a beszerzési stratégia alapján a teljes beszerzési folyamat megtervezésére.
1.2.2. A beszerzési szerződések tervezése és megkötése	Ismerje az adásvételi szerződést kötő felek jogait és kötelezettségeit.	Legyen képes elemezni az árajánlatok mennyiségi és minőségi összehasonlításának szempontjait. Ismerje az adásvételi szerződést kötő felek jogait és kötelezettségeit.
1.2.3. Az anyaggazdálkodás célviszonyai	Legyen tisztában az anyaggazdálkodás célviszonyaival. az üzemi gyártási folyamatok igényeivel és követelményeivel az anyagfelhasználás figyelembevételével.	Ismerje az anyaggazdálkodás gazdasági és ökológiai szempontjait.
1.2.4. A gazdálkodás alapjai	Legyen képes meghatározni a gazdálkodás alapjait, a beszerzési forrásokat, illetve azokat elemezni.	Legyen képes vállalati stratégia kialakítására a beszerzési stratégia alapján.
1.3. Raktárkészlet kezelése		
1.3.1. Az igényfelmérés eszközei	Ismerje az igényfelmérés eszközeit: ABC-elemzés, megrendelési időpont, szállítási időpont, optimális rendelési mennyiség.	
1.3.2. Áruátvételi ellenőrzés a megfelelő bizonylatok alapján	Ismerje az áruátvétel során használt bizonylatokat. Legyen képes az áruátvétel ellenőrzésére a megfelelő bizonylatok alapján. Ismerje a raktárkészlet és a bizonylatáramlás nyilvántartását szolgáló számítástechnikai rendszereket.	
1.3.3. Fontos raktármutatók	Tudja meghatározni a raktármutató fogalmát. Tudja ismertetni a fontos raktármutatókat: átlagos raktárkészlet, forgási sebesség, átlagos raktározási idő, raktárkamat. Ismerje a raktárkészlet számításaihoz, illetve grafikus ábrázolásához használható táblázatkezelő szoftvert.	Ismerje a speciális követelményű felhasználási tényezőket, illetve a késztermékek raktározásának szabályait. Tudja használni a raktárkészlet számításaihoz, illetve grafikus ábrázolásához a táblázatkezelő szoftvert.

2. Gyártási folyamatok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Gyártás a gyakorlatban		
2.1.1. A termék előállítása és a gyártás eljárásai	Ismerje a gyártásgazdálkodás céljainak megvalósítási lehetőségeit, az ipari termék-előállítás jellegzetességeit. Ismerje a gyártásirányítás szempontjait, a gyártási eljárások szervezési típusait, a gyártástípusokat. Ismerje az egészségvédelemre és a környezetvédelemre vonatkozó jogszabályi előírásokat a termék-előállítás megtervezése során.	Ismerje a modern szervezési formákat: Lean Management, Total Quality Management.

2.1.2. Anyagdiszpozíció	Ismerje a gyártásgazdálkodás céljainak megvalósítási lehetőségeit. Ismerje az ipari termék-előállítás jellegzetességeit. Legyen képes gyártástervezési és gyártásirányítási feladatok ellátására. Ismerje a gyártásprogram-tervezés megvalósítási folyamatát.	Legyen képes egy gyártásprogram megtervezésére.
2.1.3. Műszaki rajzok és darabjegyzékek	Tudjon felhasználni műszaki rajzokat és darabjegyzékeket a tervezés alapjaként a gyártási folyamathoz. Ismerje a darabjegyzék felépítését és összetételét, jelentőségét a gyártási folyamat szempontjából. Tudja ismertetni a darabjegyzék alapformáit (modul-darabjegyzékek, struktúra-darabjegyzékek, mennyiségi áttekintő darabjegyzékek).	
2.1.4. Gyártáskontrollig	Ismerje a gyártás előállítási folyamatának leképezését és alakítását. Tudja alkalmazni a mutatószám-rendszereket. Tudja felügyelni a gazdaságosságot mutatószámok segítségével. Legyen tisztában a racionalizálási lehetőségekkel, esetleges hátrányos hatásaival.	Legyen képes alkalmazni a megrendelésipont-eljárásokat és a megrendelésirítmus eljárásokat, valamint az alapjukat képező raktározási stratégiákat.
2.1.5. Költség- és teljesítményjelentések	Legyen képes optimális gyártásítétel-méret meghatározására és grafikus ábrázolására. Legyen tisztában a statikus beruházás számítás, a költség-összehasonlító számítás, a nyereség-összehasonlító számítás, a jövedelmezőségi számítás és a megtérülési számítás eljárásaival. Tudjon gazdasági számításokat végezni.	Legyen képes intézkedéseket hozni az alkatrészek, részegységek vagy termékek gazdaságos előállításának biztosításához.

3. Értékesítési folyamatok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A vevőkapcsolatok alakítása		
3.1.1. A kommunikáció általános szempontjai	Legyen tisztában a kommunikáció fogalmával, a verbális és nonverbális kommunikáció eszközeivel, hatásával, a kommunikáció elősegítésének lehetőségeivel. Ismerje a különböző kérdezéstechnikákat a szükséges információk megszerzéséhez. Ismerje a moderációs technikákat.	Tudja ismertetni az üzenet négy oldalát (Schulz von Thun). Ismerje a nehéz beszédhelyzetek deeszkálálásához használatos módszereket.
3.1.2. A vevők kiszolgálása, vevőgondozás	Legyen tisztában a vevők megtartására és a vevői elégedettség növelésére irányuló intézkedések alkalmazásával, a strukturált panaszkezelés megszervezésének módszerével.	Legyen képes egy strukturált panaszkezelés megszervezésére.
3.1.3. A vevővel folytatott kommunikáció	Ismerje a vevővel kötendő szerződés előkészítésére irányuló kommunikáció eszköztárát és módszereit, az ügyféllel folytatott írásbeli kommunikáció formáit (ajánlatkérés, ajánlat, megrendelés, elfogadása, panasz, reklamáció). Ismerje a kommunikációs technikákat különböző beszélgetéshelyzetekben	Legyen képes rendezvények, kiállítások megszervezésére megadott paraméterek alapján.

	(tanácsadás, panaszkezelés, reklamáció). Legyen tisztában a kiállítások és rendezvények megszervezésének folyamatával.	
3.1.4. Rendelések feldolgozása	Legyen képes a rendelések belső és külső szolgáltatókkal történő lebonyolításának koordinálására, rendelések diszponálására és lebonyolítására. Tudjon elő- és utókalkulációt készíteni, kiértékelni. Képes legyen az áruszállítás megszervezésére, kísérőokmányok előállítására a termékek értékesítése során.	
3.1.5. Fogyasztóvédelem	Ismerje a fogyasztóvédelem intézményeit, intézményrendszerét, a fogyasztó jogait, és jogérvényesítési lehetőségeit. Ismerje a fogyasztó számára információs forrásként szolgáló minőségügyi és tanúsító jelöléseket.	
3.1.6. Áruszállítás	Ismerje a kísérőokmányok típusait, kitöltési módjukat. Legyen képes tanácsot adni a vevő számára a megfelelő szállítási úttal kapcsolatban.	Tudja megszervezni az optimális szállítási utat az áruk számára.
3.2 Marketingeszközök a gyakorlatban		
3.2.1 Ár- és kondíciós politika	Legyen képes a gyártásprogram-tervezés tervezői segédeszközeinek használatára. Tudja meghatározni a szállítási és fizetési feltételeket, ismerje a kalkulációs sémát. Ismerje az árdifferenciálás formáit. Ismerje a különböző árstratégiákat, az árképzés lehetőségeit.	A kalkulációs séma alkalmazásával legyen képes önálló kalkuláció készítésére.
3.2.2. Egyéb marketingeszközök	Ismerje a klasszikus marketingeszközöket és az azokból levezethető intézkedéseket (árpolitika, kommunikációs politika, disztribúciós politika). Ismerje a marketingmixet, mint a klasszikus marketingeszközök kombinációját.	Tudjon marketingkonceptiót készíteni.
3.2.3. Piackutatás céljai, módszerei	Ismerje a piackutatás céljait, módszereit, a piackutatási projekt folyamatát. Ismerje a piackutató intézetek információinak felhasználási lehetőségeit.	Tudjon piaci prognózist készíteni.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS		NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Feleletválasztást, egyszerű rövid választ igénylő feladatok	A beszerzés, gyártás, értékesítés folyamataival kapcsolatos tervezést, kalkulációt, számítást igénylő feladatok.	
25 pont	75 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Feleletválasztást, egyszerű rövid választ igénylő feladatok

Ezek a feladatok olyan kompetenciákat mérnek, amelyek a szakma elméleti ismeretanyagához, módszertani eljárásaihoz kapcsolódnak. Ezért alkalmasak az alapfogalmak, jelenségek és szabályok ismeretének rendszerezésére, továbbá az összefüggések helyes felismerésének mérésére.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok esetén a vizsgázónak önállóan kell megalkotnia vagy leírnia a szöveges választ, amely a feladat leírása szerint jelenthet egy-egy betűjelet, képletet, egy-két szavas kiegészítést, felsorolást vagy egy-két mondatban megválaszolható meghatározást is.

Lehetséges feladattípusok:

- feleletválasztás,
- definíciók,
- egymáshoz rendelés (pl. képek, dokumentumok kiválasztása szöveghez),
- fogalmak felismerése,
- igaz-hamis állítások,
- események sorrendjének megállapítása,
- ok-okozati összefüggések, eltérések, azonosságok,
- táblázat kitöltése vagy kiegészítése,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása,
- hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése.

A beszerzés, gyártás, értékesítés folyamataival kapcsolatos tervezést, kalkulációt, számítást igénylő feladatok

Ebben a részben a szakmai alapismeretek gyakorlati eljárásait kell alkalmazni, a részletes követelményekben szereplő egy-egy eseménysorozat feldolgozásához kapcsolt számítási, táblázatkészítési, bizonylatkitöltési feladat során.

A feladatrész feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- Beszerzési szerződések előkészítése és megkötése
- Kapcsolattartás a beszállítókkal
- A beszerzés megtervezése
- Raktárkészlet kezelése
- Termékek fejlesztése
- A gyártás szervezése
- Módszerek és számítástechnikai támogatás alkalmazása
- A termék előállítása és a gyártás eljárásai
- Anyagdiszpozíció
- Gyártáskontrollig
- Értékesítési szerződések előkészítése és megkötése
- Az értékesítési adásvételi szerződésekkel kapcsolatos problémák kezelése
- A piac megfigyelése és feldolgozása
- Vevők megnyerése és a kapcsolatok ápolása
- Rendelések feldolgozása

- Fogyasztóvédelem
- Áruszállítás
- Marketingeszközök – ár- és kondíciós politika, kommunikációs politika
- Piackutatás

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra. A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

„A” és „B” feladat	
Beszerezési folyamatok	25-30%
Gyártási folyamatok	25-30%
Értékesítési folyamatok	40-50%
tantárgyak témaköreinek követelményei alapján kerül összeállításra.	

A tétel jellemzői

Témakörök

„A” feladat:

- Beszerzési folyamatok:
 - kapcsolattartás a beszállítókkal,
 - a beszerzés megtervezése,
 - raktárkészlet kezelése.
- Gyártási folyamatok:
 - termékek és termelés,

- a gyártás szervezése.
- Értékesítési folyamatok:
- vevőkapcsolatok alakítása.

„B” feladat:

- Beszerzési folyamatok:
- kapcsolattartás a beszállítókkal.
- Gyártási folyamatok:
- a gyártás szervezése.
- Értékesítési folyamatok:
- vevők megnyerése és a kapcsolatok ápolása,
- rendelések feldolgozása.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30 illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	2 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása összefüggések értelmezése	14 pont	8 pont	40 pont
Szituáció megoldása, irat, dokumentum tartalmának, funkciójának, formai követelményeinek ismertetése	10 pont	8 pont	
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	

Feleletválasztást, egyszerű rövid választ igénylő feladatok	A beszerzés, gyártás, értékesítés folyamataival kapcsolatos tervezést, kalkulációt, számítást igénylő feladatok.	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
25 pont	75 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Feleletválasztást, egyszerű rövid választ igénylő feladatok

Ezek a feladatok olyan kompetenciákat mérnek, amelyek a szakma elméleti ismeretanyagához, módszertani eljárásaihoz kapcsolódnak. Ezért alkalmasak az alapfogalmak, jelenségek és szabályok ismeretének rendszerezésére, továbbá az összefüggések helyes felismerésének mérésére.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok esetén a vizsgázónak önállóan kell megalkotnia vagy leírnia a szóveges választ, amely a feladat leírása szerint jelenthet egy-egy betűjelet, képletet, egy-két szavas kiegészítést, felsorolást vagy egy-két mondatban megválaszolható meghatározást is.

Lehetséges feladattípusok:

- feleletválasztás,
- definíciók,
- egymáshoz rendelés (pl. képek, dokumentumok kiválasztása szöveghez),
- fogalmak felismerése,
- igaz-hamis állítások,
- események sorrendjének megállapítása,
- ok-okozati összefüggések, eltérések, azonosságok,
- táblázat kitöltése vagy kiegészítése,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása,
- hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése.

A beszerzés, gyártás, értékesítés folyamataival kapcsolatos tervezést, kalkulációt, számítást igénylő feladatok

Ebben a részben a szakmai alapismeretek gyakorlati eljárásait kell alkalmazni, a részletes követelményekben szereplő egy-egy eseménysorozat feldolgozásához kapcsolt számítási, táblázatkészítési, bizonylatkitöltési feladat során.

A feladatrész feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Beszerzési folyamatok:	25-35%
Gyártási folyamatok:	25-35%
Értékesítési folyamatok:	25-35%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot tudásáról. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

Témakörök

„A” feladat

- Beszerzési folyamatok:
 - kapcsolattartás a beszállítókkal,
 - a beszerzés megtervezése,
 - raktárkészlet kezelése.
- Gyártási folyamatok:
 - termékek és termelés,
 - a gyártás szervezése.
- Értékesítési folyamatok:
 - vevőkapcsolatok alakítása.

„B” feladat:

- Beszerzési folyamatok:
 - adásvételi szerződések,
 - kapcsolattartás a beszállítókkal.
- Gyártási folyamatok:
 - a gyártás szervezése.
- Értékesítési folyamatok:
 - vevők megnyerése és a kapcsolatok ápolása,
 - rendelések feldolgozása.

A tétel jellemzői

„A” feladat:

- alapvetően a beszerzési ismeretek, a gyártási ismeretek és az értékesítési ismeretek témaköreire vonatkozik,

„B” feladat:

- különösen a beszerzési folyamatok, a gyártási folyamatok, az értékesítés folyamatok dokumentációja készítésével, valamint a pénzügyi és számviteli ismeretekkel összefüggő gyakorlati ismeretkörökre vonatkozik.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	2 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása összefüggések értelmezése	14 pont	8 pont	40 pont
Szituáció megoldása, irat, dokumentum tartalmának, funkciójának, formai követelményeinek ismertetése	10 pont	8 pont	
Szaknyelv alkalmazása	3 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

FODRÁSZATI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A fodorászati ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXX. Szépészet ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 815 01 Fodorász.

A) KOMPETENCIÁK

1. Ismeretek alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő alkalmazására. Tudjon precízen megfogalmazni és használni a fogalmakat.	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő módon és helyen történő alkalmazására. Tudja megkülönböztetni a fogalmak jelentésváltoztatásait.

1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a téma tartalmának logikus felépítésére. Tudjon szakmai kifejezéseket helyesen alkalmazni.	

2. Olvasott szakmai szöveg megértése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a téma pontos megértésére szakmai szöveg olvasása után.	
2.2. Szakmai anyag értelmezése	Legyen képes önállóan értelmezni a szakmai szövegeket, a szakkifejezések helyes alkalmazásával.	

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére.	
3.2. Kombinatív képesség	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére.	
3.3. Induktív gondolkodás képessége	Legyen képes az egyedi esetektől az általánosra következtetni. Legyen képes szabályok felismerésére, modellek alkalmazására.	
3.4. Deduktív gondolkodás képessége	Tudjon az általánosból az egyedi ítéletekhez eljutni.	Legyen képes az általánosból az egyes, vagy különböző ítéletekhez eljutni.
3.5. Konvertáló képesség		Legyen képes a meglévő tudás átalakításával új ismeretek alkalmazására.

4. Precizitás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Fodrászipari szolgáltatások, anyagok, módszerek pontos ismerete	Legyen képes szakmai szolgáltatások elvégzésére, azok módszereire, anyagaira vonatkozóan pontos ismeretekkel rendelkezzen. Legyen képes önállóan képes a szakmai útmutatókban szereplő utasítások pontos betartására.	

5. Szakmai nyelvezetű beszédkésztség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

5.1. Kommunikáció szakmai nyelven		Legyen képes a téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtésére.
5.2. Szakmai anyag bemutatása, értelmezése		Tudjon önálló előadni a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Alkalmazott biológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Sejttan, szövettan	Ismerje a - a sejt fogalmát, - az emberi sejt felépítését, alkotóit, - a sejtmembrán és fodrárszipari szempontból fontos sejtalkotók (mitokondrium, endoplazmatikus retikulum, Golgi-készülék, lizoszóma, peroxiszóma, riboszóma, citoszkeleton, dezmoszóma, sejtplazma, sejtmag, magvacska) felépítést, működését. Tudja ismertetni és értelmezni a - mozgás szervrendszereit - csont- és izomrendszer felépítését, részletesen a fej vázát (magyarul) és izmait (magyarul), a csontkapcsolatok típusait, csoportosítását mozgathatóság szerint, - anyagcsere szervrendszerei közül a (vér és nyirok) keringés szervrendszerének részletes jellemzését.	Ismerje - a szövet fogalmát, csoportosítása a szöveteket, - a szövetek felépítését általánosan; sejtes és sejtközötti állomány, (részletesen az ECM (extracelluláris mátrix) és fodrárszipari jelentősége). Ismerje a - a hámszövetek típusait, felépítést, feladatát, - a hámok felosztását alak és működés szerint (egyrétegű és többrétegű hámok, laphám, köbhám, hengerhám, átmeneti hám, fedőhám, felszívóhám, mirigyhám, mirigyek alakja, váladéktermelése, ürítése, pigmenthám, érzékhám), - a bazális membrán felépítését, fodrárszipari jelentőségét, - a kötő- és támasztószövetek típusait, felépítését, feladatát, különös tekintettel a bőr felépítésében résztvevő szövetekre (lazarostos kötőszövet, zsírszövetek, vér és nyirok), - az izomszövetek típusait, felépítést, feladatát, az izmok specifikus tulajdonságait, - az idegszövet, a szinapszis típusait, felépítést, feladatát.
1.2. A bőr és függelékeinek anatómiája és élettana	Ismerje és értelmezze - a bőr anatómiáját (magyar szakkifejezések használatával): a bőr rétegeit és jellemzésüket, a bőrfelszíni hidrofil lipidet, a bőr függelékeit és jellemzésüket, a bőrben lejátszódó biofizikai és biokémiai folyamatokat, a bőr funkcióit. Ismerje - a bőr fő rétegeinek megnevezését (magyarul), szövettani jellemzését, - a hámréteg részletes jellemzését, alrétegeivel együtt (magyarul), - a hámban lejátszódó biofizikai és biokémiai folyamatokat, - diffúzió, ozmózis fogalmát,	Ismerje és értelmezze - a bőr anatómiáját (magyar és latin szakkifejezések használatával). Ismerje a bőr fő rétegeinek megnevezését (magyarul és latinul), szövettani jellemzését, - a hámréteg részletes jellemzését, alrétegeivel együtt (magyarul és latinul). - a hajszál felépítése, tulajdonságai, a hajváltás folyamata (magyarul és latinul). Értelmezze - a bőr védelmi szerepét: a fizikai, vegyi, meteorológiai hatások és kórokozók ellen, - a bőr hőszabályozó szerepét, - a bőr felszívó szerepét: felszívódási utakat, bőrrokon anyagokat,

	- a festékképzés és elszarusodás biokémiai folyamatait, - a bőr véreireit és idegvégződéseit, - a bőr függelékeit, - a bőr mirigyeit (faggyú- és verejtékmirigyek), - bőrfelszíni emulzió fogalmát, összetételét, - szőr és szőrtüsző, a köröm felépítését, feladatát, - a szőr elnevezése testtájanként, szőrzet funkciója, szőrzet csoportosítása, kialakulása, - a hajszál felépítését, tulajdonságait, a hajváltás folyamatát, - hajrendellenességeket (a fejbőr faggyúmirigyeinek rendellenességei, hajszáleváltozások, egyéb hajrendellenességek), - életkorok és évszakok hatását a hajra. Ismerje - a bőr védelmi szerepét (a fizikai, vegyi, meteorológiai hatások és kórokozók ellen), - a bőr hőszabályozó szerepét, - a bőr felszívó szerepét (felszívódási utakat, bőrrokon anyagokat), - a bőr kiválasztó szerepét, - a bőr érző szerepét, - a bőr légző szerepét.	- a bőr kiválasztó szerepét, - a bőr érző szerepét, - a bőr légző szerepét.
1.3. Diagnosztizálási alapok	Ismerje - az alap-bőrtípusok általános jellemzőit, - a diagnosztizálás fogalmát, célját, - az objektív és szubjektív tüneteket. Ismerje és csoportosítsa: - a hajas bőrön található elemi elváltozásokat (magyarul), - a szövetszaporulatokat: daganatokat, anyajegyeket, - a mikroorganizmusok okozta hajas fejbőrön lévő bőrelváltozásokat és - a bőr öregedésével járó elváltozásokat, - a pigmentrendellenességeket - a foglalkozási megbetegedéseket a fodrásziparban.	Ismerje és csoportosítsa - a hajas bőrön található elemi elváltozásokat (magyarul és latinul).

2. Alkalmazott kémia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Kémiai alapismeretek	Legyen képes jellemezni, összehasonlítani - az anyagi részecskéket; elemi részecskék (proton, neutron, elektron, foton), kémiai részecskéket, - az anyagi halmazokat (homogén, heterogén, egykomponensű és többkomponensű anyagi rendszerek).	

	Ismerje - az anyagi tulajdonságokat (fizikai, kémiai) és változásokat (halmazállapot változások, hidratáció, szolvatáció, kémiai reakciótipusok, kiemelten a hidrolízis) - a homogén anyagi rendszereket, - a kolloidokat és megjelenési formáikat, a szolokat és géleket, - a heterogén rendszereket és megjelenési formáikat, - a víz fizikai, kémiai tulajdonságait, fodrászipari szerepét, - vízkeménység jelentőségét a fodrászatban, - a pH-érték fogalmát, jelentőségét a fodrászatban. Értelmezze - a többkomponensű keverékek, elegyek, oldatok fogalmát, - az oldatok telítettség viszonyait, - a valódi oldatok jellemzőit, - a kémiai részecskék között kialakuló kölcsönhatásokat, kémiai kötéstípusokat (elsőrendű kötések, másodrendű kötések) és jelentőségüket, - a molekulák polaritási viszonyait. Legyen képes elvégezni az oldatokkal kapcsolatos számításokat (tömegszázalék, hígítási és keverési képlet alkalmazásával).	
2.2. Alkoholok és alkoholtartalmú készítmények	Ismerje - az alkoholok és származékaik fodrászipari jelentőségét, - részletesen az etanol és a többértékű alkoholok, valamint a zsíralkoholok tulajdonságait és fodrászipari jelentőségüket.	
2.3. Fodrászipari készítmények és alapanyagaik	Ismerje - illatosítók csoportosítását és fontosabb képviselőik jellemzőit, - az alkoholtartalmú készítmények: arcvizek, arcszeszek, hajvizek, hajszeszek fodrászipari jelentőségét és tulajdonságait, - legfontosabb felhasználási területeit, - a konzerválószerke csoportjait, legfontosabb képviselőik jellemzését, - a púdereket, hintőporok alapanyagait, csoportosításukat, felhasználásukat a fodrászatban, - a hajrögzítők alapanyagait, - a hajrögzítő készítmények: oldatok, gélek, habok, aeroszolok, hajlakkok, waxok és egyéb készítmények legfontosabb jellemzőit.	
2.4. Fodrászipari eszközök anyagai		Ismerje - a fodrászipari eszközök anyagait: a fémek szerkezetét, reakcióképességét, a fémek korrózióját, a korrózió elleni védekezés módszereit, ötvöztetés fogalmát, - a vas, az alumínium, - a műanyagok, a természetes anyagok jellemzőit.
2.5. Vérzéscsillapítók		Ismerje

		- a vérzéscsillapítókat: a vérzéscsillapító anyagok hatásait, képviselőik jellemzőit, - a fertőtlenítőszereket, csoportosításukat hatásmechanizmus és kémiai felépítés alapján, a fodrásziparban alkalmazott fertőtlenítőszerek tulajdonságait.

3. Szakmai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A haj tartós formaváltoztatása	Ismerje és értelmetten - a haj tartós formaváltoztatásának elméleti háttérét, - munkafolyamatát (elsőfestés, utánfestés, területfestés, választék és kontúrfestés), - hibáit és azok korrigálási lehetőségeit, - a hajfestés különböző eseteit. Hasonlítsa össze - a hullámosító szerek (HTH vizek, volumennövelők, hajkiegyenesítők) összetételét, hatásmechanizmusát, fajtáit. - a fixáló szerek összetételét, hatásmechanizmusát, fajtáit.	
3.2. Hajfestés	Ismerje és értelmetten - a hajfestés elméleti háttérét, fajtáit, - munkafolyamatát, - hibáit és azok korrigálási lehetőségeit. Ismerje a hajfestéssel kapcsolatos fizikai alapismereteket: - szintan (színkör, színkeverés), - színelmélet, a színek fajtái, a színkeverés szabályai, szín és anyagszerkezet fodrász-színkezelés. Ismerje - az oxidációs hajfesték összetételét, hatásmechanizmusát, - a festés során lezajló kémiai folyamatokat. Tudja csoportosítani és jellemezni a hajfestő anyagokat.	
3.3. Hajszínezés	Ismerje - a haj színezés elméleti háttérét, fajtáit, - munkafolyamatát (ideiglenes, féltartós és tartós színezők összehasonlítása), Tudja csoportosítani és jellemezni a színezőket.	
3.4. Színelvonás, szőkítés	Ismerje és értelmetten - a színelvonás elméleti háttérét, fajtáit, - munkafolyamatát (elsőszőkítés, után- vagy tőszőkítés), - hibáit és azok korrigálási lehetőségeit, - szőkítőszer hatását a haj szerkezetére,	

	- szőkitőszerek összetételét, - szőkités során lezajló kémiai folyamatokat, - szőkités utáni színkorrekció lehetőségeit.	
3.5. Melírozás	Ismerje - a melírozás elméleti hátterét, fajtáit, - munkafolyamatát, - a melírozáshoz alkalmazható készítményeket és azok jellemzőit, - a melírozás és hajfestés egy munkafolyamatban történő alkalmazásának elméleti vonatkozásait.	

4. Anyagismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A haj tartós formaváltoztatása	Ismerje - az aminosavakat, fehérjéket, a haj szerkezetét, a benne lévő kötéseket, - a HTH-kor lejátszódó kémiai folyamatokat, változásokat a hajszálban, - a tartóshullámosítás anyagait (a HTH- vizek fajtáit), összetételét, hatásait, - a korszerű oxidáló anyagok összetételét, hatásait, - az előkezelők, utókezelők összetételét, hatásait, - a volumennövelő készítmények összetételét és hatásait, - a tartós hajkiegyenesítés anyagait és hatásait a hajszálra.	Tudja értelmezni - a haj szerkezetét, a benne lévő kötéseket, - a HTH-kor lejátszódó kémiai folyamatokat, változásokat a hajszálban, - a tartóshullámosítás anyagait és azok tulajdonságait (a HTH- vizek fajtáit), összetételét, hatásait, - a korszerű oxidáló anyagok összetételét, hatásait, és azok tulajdonságait, - az előkezelők, utókezelők összetételét, hatásait, és azok tulajdonságait, - a volumennövelő készítmények összetételét és hatásait, és azok tulajdonságait, - a tartós hajkiegyenesítés anyagait, tulajdonságait és hatásait a hajszálra.
4.2. Hajfestés	Ismerje - a hajfestékek csoportjait, összetételét, működési elvét, hatásait, - a hajfestés, színezés módjait (fizikai, kémiai), színmódosítás elvét, anyagait, - az ideiglenes, féltartós hajszínezők és tartós hajfestékek működési elvét, anyagait, - az oxidációs hajfestékek és kémiai (oxidációs) hajszínezők, természetes hajszín változtató anyagok összetételét, működését, hatásait.	Ismerje és legyen képes értelmezni - a hajfestékek csoportjait, összetételét, működési elvét, hatásait, és azok tulajdonságait, - a hajfestés, színezés módjait (fizikai, kémiai) színmódosítás elvét, anyagait, és azok tulajdonságait, - az ideiglenes, féltartós hajszínezők és tartós hajfestékek működési elvét, anyagait, és azok tulajdonságait, - az oxidációs hajfestékek és kémiai (oxidációs) hajszínezők, természetes hajszín változtató anyagok összetételét, működését, hatásait, és azok tulajdonságait.
4.3. Hajszínezés	Ismerje - a természetes hajszínváltoztatás hatóanyagait,	Ismerje - a természetes hajszínváltoztatás hatóanyagait, és azok tulajdonságait - a fizikai hajszínezők fajtáit, és azok tulajdonságait,

	- növényi eredetű hajszín változtatás hatóanyagai, működésük (kémiai: oxidáció, fizikai: adszorpció), alkalmazásuk lehetőségeit, szabályait, - a fizikai hajszínezők fajtáit, összetételét és működését, - a színezőanyagok fogalmát, csoportosítását (színezék, pigment, természetes, mesterséges), alkalmazását a fodrászatban, - a hajszínváltozás fajtáit, összetételét és működését.	összetételét és működését, - a színezőanyagok fogalmát, csoportosítását (színezék, pigment, természetes, mesterséges), és azok tulajdonságait, alkalmazását a fodrászatban.
4.4. Szőkítés	Ismerje - a hajszíntelenítő készítmények típusait, összetételét, hatásait, - az egyéb szőkítő készítményeket.	Ismerje - a hajszíntelenítő készítmények típusait, összetételét, hatásait, és azok tulajdonságait.
4.5. Melírozás	Ismerje - a melírozás speciális anyagait, készítményeit, - a melírporok összetétele, hatásait, - a melírozó festékeket, speciális (sűrítő) adalékokat, - a melírfóliák anyagait.	Ismerje - a melírozás speciális anyagait, készítményeit, - melírporok összetétele, hatásait és azok tulajdonságait.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, periódusos rendszer	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, periódusos rendszer	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése
Zártvégű feladatok	Nyíltvégű feladatok	
80 pont	20 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- az ismeretek alkalmazása,

- olvasott szakmai szöveg megértése,
- logikus gondolkodás,
- precizitás.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatlap 10-15 feladatból áll, amelyek részfeladatokra bonthatóak. Egy feladaton belül szerepelhetnek egyszerű (ismeretet felidéző) és értékelő (problémára irányuló) részfeladatok is.

A feladatlap feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- feleletválasztós tesztek: pl. asszociációs feladatok, egyszerű és többszörös választás és hibakutatás,
- ábraelemzés, felismerés, készítés, kiegészítés,
- struktúra-funkció-kapcsolat,
- fogalommeghatározás,
- szómagyarázat,
- szövegkiegészítés,
- esettanulmány,
- táblázat kitöltése,
- illesztés,
- párosítás,
- rövid válasz,
- egyszerű számítás,
- mennyiségi összehasonlítás,
- receptfelismerés.

A feladatsor az alábbi témaköröket tartalmazza:

- alkalmazott biológia: 20%,
- alkalmazott kémia: 15%,
- szakmai ismeretek: 35%,
- anyagismeret: 30%.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A szóbeli tételek nem hozhatók nyilvánosságra.

Amennyiben az egyes feladatok megoldásához egyéb segédanyagokra, pl. ábrára, képekre van szükség, akkor azt a húzótételnek mindig tartalmaznia kell.

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül a szóbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- ismeretek alkalmazása,
- logikus gondolkodás.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételek száma legalább 20. Évente cserélni kell a tételek 20-25%-át, amennyiben egymást követő években sor került szóbeli vizsgára. Minden szóbeli tétel egy feladatból áll, amely a következő témakörök tananyagtartalmára fókuszál.

Témakörök a követelményrendszerben meghatározottak szerint:

- 1.1. Sejtten, szövettan,
- 1.2. A bőr és függelékeinek anatómiája és élettana,
- 1.3. Diagnosztizálásai alapok,
- 2.1. Kémiai alapismeretek,
- 2.2. Alkoholok és alkoholtartalmú készítmények,
- 2.3. Fodrászipari készítmények és alapanyagaik,
- 3.1., 4.1. A haj tartós formaváltoztatása,
- 3.2., 4.2. Hajfestés,
- 3.3., 4.3. Hajszínezés,
- 3.4., 4.4. Színelvonás, szőkítés,
- 3.5., 4.5. Melírozás.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Tartalmi helyesség: Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása. Tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása. Összefüggések értelmezése.	40 pont
Megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	5 pont
Szaknyelv alkalmazása.	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, kitöltendő bizonylatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- az ismeretek alkalmazása,
- olvasott szakmai szöveg megértése,
- logikus gondolkodás és
- precizitás.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatlap 12-18 feladatból áll, amelyek részfeladatokra bonthatóak. Egy feladaton belül szerepelhetnek egyszerű (ismeretet felidéző) és értékelő (problémára irányuló) részfeladatok is.

A feladatlap feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- feleletválasztós tesztek: pl. asszociációs feladatok, egyszerű és többszörös választás és hibakutatás,
- ábraelemzés, felismerés, készítés, kiegészítés,
- struktúra-funkció-kapcsolat,
- fogalommeghatározás,
- szómagyarázat,
- esettanulmány,
- szöveg-kiegészítés,
- táblázat kitöltése,
- illesztés,
- párosítás,
- csoportosítás grafikus rendezők alkalmazásával,
- rövid válasz,
- egyszerű számítás,
- mennyiségi összehasonlítás,
- esszé,
- receptfelismerés és
- receptelemzés.

A feladatsor az alábbi témaköröket tartalmazza:

- alkalmazott biológia: 20%,
- alkalmazott kémia: 15%,
- szakmai ismeretek: 35%,

- anyagismeret: 30%.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emeltszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállítása központilag történik. A szóbeli tételek nem hozhatók nyilvánosságra.

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül a szóbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- ismeretek alkalmazása,
- logikus gondolkodás

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tétel egy komplex feladatot tartalmaz.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott komplex tétel feladataira válaszol.

Minden szóbeli tétel egy feladatból áll, amely a következő témakörök tananyagtartalmára fókuszál.

Témakörök a követelményrendszerben meghatározottak szerint:

- 1.2. Sejttan, szövettan,
- 1.2. A bőr és függelékeinek anatómiája és élettana,
- 1.3. Diagnosztizálási alapok,
- 2.1. Kémiai alapismeretek,
- 2.2. Alkohokok és alkoholtartalmú készítmények,
- 2.3. Fodrászipari készítmények és alapanyagaik,
- 2.4. Fodrászipari eszközök anyagai,
- 2.5. Vérzéscsillapítók,
- 3.1.; 4.1. A haj tartós formaváltoztatása,
- 3.2.; 4.2. Hajfestés,
- 3.3.; 4.3. Hajszínezés,
- 3.4.; 4.4. Színelvonás, szőkítés,
- 3.5.; 4.5. Melírozás.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központilag elkészített értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Tartalmi helyesség: Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása. Tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása. Összefüggések értelmezése.	40 pont
Megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	5 pont
Szaknyelv alkalmazása.	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

KOZMETIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A kozmetikai ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXX. Szépszézet ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 815 02 Kozmetikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Ismeretek alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő alkalmazására. Tudja a fogalmakat precízen megfogalmazni, pontosan használni.	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására. Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a téma tartalmának logikus felépítésére, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	

2. Olvasott szakmai szöveg megértése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a téma pontos megértésére a szakmai szöveg elolvasása után.	
2.2. Szakmai anyag értelmezése	Legyen képes önállóan értelmezni a szakmai szövegeket, a szakkifejezések helyes alkalmazásával.	

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerése.	
3.2. Konvertáló képesség		Legyen képes a meglévő tudása átalakításával új ismeretek alkalmazására.

3.3. Kombinatív képesség	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére.	
3.4. Induktív gondolkodás képessége	Tudjon az egyedi esetektől az általánosra következtetni, szabályokat felismerni és modelleket alkalmazni.	
3.5. Deduktív gondolkodás képessége	Legyen képes az általánosból az egyedi ítéletekhez való eljutás lehetőségének felismerésére.	

4. Precizitás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Kozmetikai szolgáltatások, anyagok, módszerek pontos ismerete	Legyen képes a szakmai szolgáltatások elvégzésére, pontosan ismerje azok módszereit, anyagait. Legyen képes önállóan a szakmai útmutatókban szereplő utasítások pontos betartására.	

5. Szakmai nyelvezetű beszédkészség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Kommunikáció szakmai nyelven		Legyen képes a téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtésére.
5.2. Szakmai anyag bemutatása, értelmezése		Legyen képes a témát önállóan előadni, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Szakmai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Bevezetés a kozmetika világába	Ismerje a kozmetikai ipar fogalmát, a kozmetikus hatáskörébe tartozó feladatokat, bőrápolás, szépségápolás fogalmát és részterületeiket. Legyen képes a szépséghibák osztályozására eredet és kezelhetőség szerint. Ismerje és értelmezze a kozmetikus hatáskörébe tartozó feladatokat, a kozmetikus felelősségét a szolgáltatás során. Ismerje a kórokozók fogalmát, csoportjait. Ismerje és értelmezze a fertőzés és fertőtlenítés fogalmát, fajtáit, eljárásit a kozmetikában. Képes értelmezni, összehasonlítani és önállóan alkalmazni a kozmetikai kezelés higiénája érdekében végzett eljárásokat.	

1.2. A bőr anatómiája	Ismerje és értelmezze a bőr anatómiáját (magyar szakkifejezések használatával): a bőr rétegeit és jellemzésüket, a bőrfelszíni hidrofíl lipidet, a bőr függelékeit és jellemzésüket, a bőrben lejátszódó biofizikai és biokémiai folyamatokat, a bőr funkcióit. Ismerje a bőr fő rétegeinek megnevezését (magyarul), szövettani jellemzését, - a hámréteg részletes jellemzését, alrétegeivel együtt (magyarul), - a hámban lejátszódó biofizikai és biokémiai folyamatokat: diffúzió, ozmózis, a festékképzés és elszarusodás biokémiai folyamatait, - a bőr vérereit és idegvégződéseit, - a bőr függelékeit: a bőr mirigyeit (faggyú- és verejtékmirigyek), bőrfelszíni emulzió, szőr és szőrtüsző, a köröm felépítését, feladatát. Tudja értelmezni - a bőr védelmi szerepét: a fizikai, vegyi, meteorológiai hatások és kórokozók ellen, - a bőr hőszabályozó szerepét, - a bőr felszívó szerepét: felszívódási utakat, bőrrokon anyagokat, - a bőr kiválasztó szerepét, - a bőr érző szerepét, - a bőr légző szerepét.	Ismerje és értelmezze a bőr anatómiáját latin szakkifejezések használatával is. Ismerje a bőr fő rétegeinek, a hám alrétegeinek megnevezését latinul is.
1.3. Sminkelmélet	Ismerje - a különböző arcformákhoz, életkorokhoz alkalmazható smink-technikákat, - a diagnosztizálás menetét, szempontjait a sminkkészítés előtt, - a kendőzés lépéseit. Legyen képes szakszerűen megválasztani a kendőzés anyagait, eszközeit. Tudja alkalmazni a nappali, délutáni, alkalmi smink készítésének szabályait, ismerje ezek menetét. Ismerje és új helyzetben is legyen képes alkalmazni - az egyéb sminktechnikákat, úgymint gyermekarcfestés, henna, testfestés, csillámtetoválás, - az évszakok szerinti vendégtípusokat, - az elsődleges és másodlagos színeket, színtani alapfogalmakat (alapszínek, telítettség, törtség, kontrasztok), - a színek térre és formákra gyakorolt optikai hatásait, - színek asszociációs lehetőségeit és ehhez kapcsolt alkalmazási lehetőségeit, - a színek pszichikai folyamatokra gyakorolt hatásait és ehhez kapcsolt alkalmazási lehetőségeit, - a színpreferencia fogalmát és alkalmazási lehetőségeit.	Tudja értelmezni - Johannes Itten színtanát: bauhaus színtant és - a színtani alapfogalmakat (alapszínek, mellékszínek, telítettség, törtség). Ismerje - Johannes Itten 7 szíkontrasztját, - 12 osztatú színskör felépítését, - az elsődleges és másodlagos színeket és - a színkeverést.

1.4. Szőrnövési rendellenességek és kezelésük a kozmetikában	Ismerje - a szőr és szőrtüsző szerkezetét, - a szőrszálak fajtáit testtájanként, és a szőrszálak élettanát. Tudja értelmezni - a szőrnövekedés szakaszait, - a szőrnövési rendellenességek fogalmát, fajtáit, és legyen képes ezek jellemzésére. Ismerje - a haj- és hajas fejbőrrendellenességek fogalmát, csoportosításukat. Képes tanácsot adni a haj- és hajas fejbőr kozmetikai problémáinak kezeléséhez. Tudja értelmezni - a szőrnövési rendellenességek kezelésének kozmetikai lehetőségeit, - a szőrszál halványításán alapuló kozmetikai eljárásokat: a szőkítést, - a szőkítés anyagainak működését, a szőkítés során lejátszódó kémiai folyamatokat, - a depilációs eljárásokat a kozmetikában, részletesen a gyantázást. Tudja összehasonlítani a különféle gyanták (hagyományos, patronos) használatát, valamit a cukor alapú depilációs eljárásokat (cukorpaszta, mézemuulzió).	Legyen képes a szőrnövési rendellenességek jellemzésére is. Tudja értelmezni az epilációs eljárások elvi alapjait, főbb típusait (galván, diatermiás, IPL, Blend, ultrahangos, bioepiláció).
1.5. Masszázs anatómiai, élettani alapjai és kozmetikai vonatkozásai	Ismerje - az arc-, nyak-, dekoltázs csontjait, izmait (magyar szakkifejezések használatával), - az arc idegeit, veleszületett és szerzett barázdáit, - masszázsfogásokat és az iskolamasszázst, - az arc-, nyak-, dekoltázs masszázs menetét, - a testmasszázs fogásait, menetét. Értelmezze - a masszázs fogalmát, élettani hatásait, fajtáit, - a masszázs javallatait és ellenjavallatait, - a masszázs jelentőségét, masszázsfogások alkalmazását életkorok, bőrtípusok, különböző rendellenességek szerint.	Ismerje a fej és a nyak izmait, az arc idegeit latinul is.
1.6. Kozmetikai kóroktan	Tudja értelmezni - a kozmetikai kóroktan fogalmát, - a külső kóroki tényezőket és a bőr védekezését fizikai, kémiai, biológiai tényezőkkel szemben, - a belső kóroki tényezőket és a bőr védekezését, részletesen a gyulladás és az allergia folyamatát. Ismerje - a mikroorganizmusok okozta elváltozásokat, és - az öröklött kóroki tényezőket.	Ismerje a mikroorganizmusok okozta elváltozásokat latinul is.

1.7. Diagnosztizálás a kozmetikában	Ismerje - a bőrtípusok általános jellemzőit, - a diagnosztizálás fogalmát, célját, - az objektív és szubjektív tüneteket. Csoportosítsa - a bőrön található elemi elváltozásokat (magyarul), - a szövetszaporulatokat: daganatokat, anyajegyeket, - a vírus okozta bőrelváltozásokat és - a bőr öregedésével járó elváltozásokat.	Tudja latinul is csoportosítani - a bőrön található elemi elváltozásokat, - a szövetszaporulatokat: daganatokat, anyajegyeket, - a vírus okozta bőrelváltozásokat és - a bőr öregedésével járó elváltozásokat.
1.8. Alap-bőrtípusok jellemzése	Legyen képes az alap-bőrtípusok jellemzésére, felismerésére. Ismerje az alap-bőrtípusokat kísérő leggyakoribb rendellenességeket: - gyulladásra hajlamos, érzékeny bőrök jellemzőit, - szederjességre hajlamos bőrök jellemzőit, - aknés bőr jellemzőit, - pigmentfoltos bőr jellemzőit.	Tudja értelmezni az alap-bőrtípusokat kísérő leggyakoribb rendellenességeket: - gyulladásra hajlamos, érzékeny bőrök jellemzőit, - szederjességre hajlamos bőrök jellemzőit, - aknés bőr jellemzőit, - pigmentfoltos bőr jellemzőit.
1.9. Elemi elváltozások, kozmetikai rendellenességek, szövetszaporulatok	Ismerje fel - az elemi elváltozásokat, - a kozmetikai rendellenességeket (pigmentáció, szaruképzés, szőrnövekedés, verejték- és faggyútermelés, valamint a hidratáció rendellenességeit) és - a szövetszaporulatokat. Értelmezze a szervrendszerek zavarai okozta kozmetikai hibákat: a keringés szervrendszerének, az emésztő szervrendszernek, az ideg- és hormonrendszernek zavaraiiból eredő kozmetikai hibákat a diagnosztizálás szempontjából. Ismerje az alap-testkezeléseket, cellulit-kezeléseket és a body wrapping eljárást.	Tudja összehasonlítani is - az elemi elváltozásokat, - a kozmetikai rendellenességeket (pigmentáció, szaruképzés, szőrnövekedés, verejték- és faggyútermelés, valamint a hidratáció rendellenességeit) és - a szövetszaporulatokat.

2. Anyagismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Anyagi rendszerek és a víz	Tudja értelmezni - az anyagi rendszerek felosztását, az egyes csoportok jellemzőit kozmetikai példákkal alátámasztva, - a kozmetikumok leggyakoribb megjelenési formáit, szerkezetüket, jellemzőiket, - a víz fizikai, kémiai tulajdonságait, kozmetikai szerepét. Ismerje - a valódi oldatok fogalmát és jellemző tulajdonságait,	

	- a kolloidok fogalmát és jellemző tulajdonságait, csoportosítsa kozmetikumokra jellemző fajtaikat, - a durva diszperz rendszerek fogalmát és jellemző tulajdonságait, csoportosítsa kozmetikumokra jellemző fajtaikat, - a zsírokat, olajokat, mint az emulziók zsíros fázisának alkotóit, csoportosítsa ezek kozmetikumokra jellemző fajtaikat, - az egyéb zsírszerű anyagok csoportjait, képviselőinek tulajdonságait a kozmetikai emulziók zsíros fázisában.	
2.2. A szépítés kozmetikumai	Ismerje - a poranyagok és pakolástöltő anyagok jellemzőit (pl. fizikai, kémiai tulajdonságok, bőrre gyakorolt hatások, kozmetikai felhasználás lehetőségei), - a sók, oxidok, egyéb vízben nem oldódó kozmetikumokban alkalmazott szervetlen és szerves vegyületek jellemzőit, - az alapozók fajtaikat és jellemzésüket, - a púdereket fajtaikat és jellemzésüket, - az arcpirosítók, szájrúzsok fajtaikat és jellemzésüket, - az ideiglenes szempillafestés anyagait és jellemzésüket. Értelmezze a színezőanyagok, festékek, pigmentek fogalmát, csoportosítsa és jellemezze kozmetikai képviselőiket.	
2.3. Fertőtlenítőszer	Tudja értelmezni a fertőzés, fertőtlenítés fogalmát. Ismerje - a fertőtlenítő hatás fokozatait, - a fertőtlenítőszerrel szemben támasztott követelményeket, - a kozmetikában használatos fertőtlenítőszeret (márkanév és hatóanyag szerint), valamint azok jellemzőit. Tudja csoportosítani a fertőtlenítőszeret alkalmazási terület és hatásmechanizmus szerint.	Tudja értelmezni - a fertőtlenítő hatás fokozatait, - a fertőtlenítőszerrel szemben támasztott követelményeket.
2.4. Szőrnövesi rendellenességek kezeléséhez alkalmazott anyagok	Ismerje - a szőrszálak halványításához alkalmazott anyagok (szőkítőporok, hidrogén-peroxid és származékai) jellemzőit, - a fizikai depiláció során alkalmazott anyagok jellemzőit, - a meleg gyanták anyagainak jellemzőit (ide értve az előkészítő anyagokat is: letisztítók, fertőtlenítők, nedvesség-mentesítők), - a hagyományos gyanták anyagait: kolofóniumot, fehér méhviaszt és jellemzésüket, - a kolofónium-mentes „hagyományos” gyanták anyagait és jellemzésüket, - a cukorpaszta és mézemulzió anyagait és jellemzésüket, - az utókezelő anyagokat és jellemzőiket a gyantázás során: - gyanta-eltávolító anyagok, - hámképző, nyugtató, gyulladáscsökkentő anyagok, - a hideg gyanták anyagait,	Tudja értelmezni - a szőrszálak halványításához alkalmazott anyagok (szőkítőporok, hidrogén-peroxid és származékai) jellemzőit, - a depilálás anyagainak alkalmazását.

	- a kémiai depilátorok anyagait és hatóanyagaik (tioglikolátok, kalcium-hidroxid) jellemzőit, - a szőrnövekedést gátló anyagokat.	
2.5. Emulziók, emulgeátorok	Tudja értelmezni - az emulziók fogalmát, fajtáit, állandó alkotórészeit, - az emulgeátorok fogalmát, - a makroemulziók fogalmát, tulajdonságait (egyes és kettős emulziók). Ismerje és legyen képes csoportosítani - az emulziók stabilitását biztosító anyagokat, - a tenzideket, emulgeátorokat jellemzőik alapján, - az emulziók zsíros fázisának leggyakoribb anyagait a jellemzőik szerint.	Tudja értelmezni - az emulziók stabilitását biztosító anyagok működését, - a különleges hatóanyag-hordozó rendszereket a kozmetikában (mikro- és nanoemulziók, folyadékkristályos rendszerek, mikro- és nanorészecskék).
2.6. A letisztítás anyagai	Tudja ismertetni a kozmetikai kezelés során - a bőr szennyeződésektől való megtisztításához alkalmazott anyagok jellemzőit bőrtípusonként, - a mélytisztítás anyagait, hatásait bőrtípusonként és hatásmechanizmusát (fizikai, kémiai, biológiai és kombinált peelingek működését), - a bőr hámlasztásának speciális anyagait: gyógynövényes és savas hámlasztás anyagait és jellemzésüket. Ismerje és legyen képes a bőrtípusnak megfelelően megválasztani - a leggyakoribb kozmetikum típusokat a letisztítás műveletében (le mosó olajok, le mosó arcvizek, habok, gélek, emulziók, kétfázisú letisztítók, micellás készítmények), - hatóanyagokat a letisztító kozmetikumokban: olajok (fel nem szívódó, vagy rosszul felszívódó természetes és mesterséges olajok), tenzidek, észter típusú természetes és mesterséges anyagok, nem észter típusú természetes és mesterséges anyagok, tisztításra alkalmas gyógynövények, Ismerje a mélytisztítás anyagait: - mechanikai peelingek anyagait (pl. magörlemények, cukor, só, műanyag-golyócskák), - biológiai peelingek anyagait: enzimeket, - kémiai peelingek anyagait: AHA, BHA, PHA, - kombinált peelingeket.	Tudja értelmezni a kozmetikai kezelés során - a bőr szennyeződésektől való megtisztításához alkalmazott anyagok jellemzőit bőrtípusonként, - a mélytisztítás anyagait, hatásait bőrtípusonként és hatásmechanizmusát (fizikai, kémiai, biológiai és kombinált peelingek működését), - a bőr hámlasztásának speciális anyagait: gyógynövényes és savas hámlasztás anyagait és jellemzésüket.
2.7. Tonizálás és hidratálás anyagai	Ismerje - az arcvizek alapanyagainak jellemzőit: - alkoholok, - hámképző, tonizáló, frissítő anyagok, - hidratáló anyagok: nedvesítő anyagok, nedvességet fokozó anyagok, természetes és mesterséges eredetű vízmegkötő anyagok és jellemzésük,	Tudja értelmezni - az arcvizek alapanyagainak jellemzőit: - alkoholok, - hámképző, tonizáló, frissítő anyagok, - hidratáló anyagok: nedvesítő anyagok, nedvességet fokozó anyagok, természetes és mesterséges eredetű vízmegkötő anyagok és jellemzésük,

	- a hámképző, tonizáló gyógynövények, gyümölcsök, főzelékfélék hatóanyagait, bőrre gyakorolt hatásait és kozmetikai alkalmazásuk lehetőségeit.	- a hámképző, tonizáló gyógynövények, gyümölcsök, főzelékfélék hatóanyagait, bőrre gyakorolt hatásait és kozmetikai alkalmazásuk lehetőségeit.
2.8. Masszírozó kozmetikumok	Legyen képes bőrtípusnak, kozmetikai problémának megfelelően megválasztani - a masszázs műveletéhez alkalmazható kozmetikum típusokat (masszázsolajok, masszázs-gélek, masszázskrémek), - a masszírozó kozmetikumok hatóanyagait. Ismerje a hatóanyag nélküli és hatóanyagos masszázskészítmények alapanyagait és ezek jellemzőit (bőrtípusonként).	Ismerje - a hintőporok szerepét masszázs során, - az aromák szerepét a masszázs során és - testmasszázsra alkalmazott kozmetikumok jellemzőit.
2.9. Testkezelés anyagai	Ismerje - a testkezelésekhez leggyakrabban alkalmazott készítmények jellemzőit, - a testpakolások fajtáit, felsorolt anyagait és jellemzőit, - agyagok, - iszapok, - algák, - zsírok, olajok, zsírkísérő anyagok, - szénhidrátok és származékaik, - aminosav-származékok, oligopeptidek, - vitaminok, - a feszesítő hatóanyagok jellemzőit, - a zsírsejtekre ható anyagok jellemzőit, - a méregtelenítő hatóanyagok jellemzőit.	Tudja értelmezni - a testkezelésekhez leggyakrabban alkalmazott készítmények jellemzőit, - a testpakolások fajtáit, felsorolt anyagait és jellemzőit - agyagok, - iszapok, - algák, - zsírok, olajok, zsírkísérő anyagok, - szénhidrátok és származékaik, - aminosav-származékok, oligopeptidek, - egyéb nitrogéntartalmú szerves vegyületek, - vitaminok, - a feszesítő hatóanyagok jellemzőit, - a zsírsejtekre ható anyagok jellemzőit, - a méregtelenítő hatóanyagok jellemzőit, - az aromák, aromaterápia alkalmazásának lehetőségeit a testkezelésekben, valamint - a kövek, közetek szerepét a testkezelésekben.

3. Alkalmazott biológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Sejttan	Ismerje - a sejt fogalmát, - az emberi sejt felépítését, alkotóit, - a sejtmembrán és - a kozmetikai szempontból fontos sejtalkotók (mitokondrium, endoplazmatikus retikulum, Golgi-készülék, lizoszóma, peroxiszóma, riboszóma, citoszkeleton, dezmoszóma, sejtplazma, sejtmag, magvacska) felépítést, működését.	Tudja értelmezni - a sejtmembrán és - a kozmetikai szempontból fontos sejtalkotók (mitokondrium, endoplazmatikus retikulum, Golgi-készülék, lizoszóma, peroxiszóma, riboszóma, citoszkeleton, dezmoszóma, sejtplazma, sejtmag, magvacska) felépítést, működését, - a receptorok fogalmát, fajtáit, kozmetikai jelentőségüket a hatóanyagok és azok bevitelének szempontjából,

	Ismerje - a receptorok fogalmát, fajtáit, kozmetikai jelentőségüket a hatóanyagok és azok bevitelének szempontjából, - a hatóanyag bevitel fajtáit, lehetőségeit a sejtbe, (transzportfolyamatok), - a sejtek életét szabályozó anyagok (hormonok, citokinek és ezek kozmetikai hatóanyagként alkalmazott analógjai) hatásait, kozmetikai alkalmazásuk lehetőségeit, valamint - a sejtek szaporodásának, öregedésének, pusztulásának folyamatait, ezek kozmetikai jelentőségét.	- a hatóanyag bevitel fajtáit, lehetőségeit a sejtbe, (transzportfolyamatok), - a sejtek életét szabályozó anyagok (hormonok, citokinek és ezek kozmetikai hatóanyagként alkalmazott analógjai) hatásait, kozmetikai alkalmazásuk lehetőségeit, valamint - a sejtek szaporodásának, öregedésének, pusztulásának folyamatait, ezek kozmetikai jelentőségét.
3.2. Szövettan	Tudja értelmezni - a szövet fogalmát és csoportosítsa a szöveteket, - a szövetek felépítését általánosan: sejt és sejtközötti állomány, [részletesen az ECM (extracelluláris mátrix) és kozmetikai jelentősége]. Ismertesse - a hámszövetek típusait, felépítést, feladatát, a hámok felosztását alak és működés szerint: egyrétegű és többrétegű hámok, laphám, köbhám, hengerhám, átmeneti hám, fedőhám, felszívóhám, mirigyhám, mirigyek alakja, váladéktermelése, ürítése, pigmenthám, érzékhám, - a bazális membrán felépítését, kozmetikai jelentőségét, - a kötő- és támasztószövetek típusait, felépítést, feladatát, különös tekintettel a bőr felépítésében résztvevő szövetekre (lazarostos kötőszövet, zsírszövetek, vér és nyirok), - a zsírlebenyek felépítését, kialakulását, - az izomszövetek típusait, felépítést, feladatát, az izmok specifikus tulajdonságait, az izom-összehúzódnás biokémiai alapjait, - az idegszövet, a szinapszis típusait, felépítést, feladatát, - az ingerület-átvitel és az ingerület-átvitel gátlásának kozmetikai jelentőségét.	
3.3. Szervrendszerek	Tudja ismertetni és értelmezni - az ember szervrendszereinek feladatait és felépítését, - a mozgás szervrendszereit: csont- és izomrendszer felépítését, részletesen a fej vázát (magyarul) és izmait (magyarul), a csontkapcsolatok típusait, csoportosítását mozgathatóság szerint, - az anyagcsere szervrendszerei közül: a (vér és nyirok) keringés szervrendszerének részletes, emésztés, légzés szervrendszereinek rövid jellemzését, - a szabályozás szervrendszerének (idegrendszer, hormonrendszer) felépítését, működését, és a kozmetikai szempontból fontos endokrin mirigyek és hormonjaik jellemzőit.	Tudja a fej izmait latinul is. Ismertesse és értelmezze - az anyagcsere szervrendszerei közül a kiválasztás szervrendszerének rövid jellemzését, - a szaporodás szervrendszerének felépítését, - a szervező szervrendszer felépítését és működését: idegrendszer, reflexív, érzékszervek (látás, szaglás, tapintás), hormonrendszer, kozmetikai szempontból fontos endokrin mirigyek és hormonjaik jellemzőit.

4. Alkalmazott kémia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Kémiai alapismeretek	Legyen képes jellemezni, összehasonlítani - az anyagi részecskéket: elemi részecskék (proton, neutron, elektron, foton), kémiai részecskéket, - az anyagi halmazokat (homogén, heterogén, egykomponensű és többkomponensű anyagi rendszerek). Ismerje - az anyagi tulajdonságokat (fizikai, kémiai) és változásokat (halmazállapot változások, hidratáció, szolvatáció, kémiai reakciótípusok, kémiai folyamatok, kémiai egyenletek, kiemelten az elektron-, illetve proton-átmenettel járó kémiai reakciók és a hidrolízis), - a vegyületek fogalmát, fajtáit, a szervetlen és szerves vegyületeket, - a homogén anyagi rendszereket, - a kolloidokat és megjelenési formáikat, a szolokat és géleket, - a heterogén rendszereket és megjelenési formáikat. Értelmezze - a többkomponensű keverékek, elegyek, oldatok fogalmát, - az oldatok telítettségi viszonyait, - a valódi oldatok jellemzőit, - a kémiai részecskék között kialakuló kölcsönhatásokat, kémiai kötéstípusokat (elsődrendű kötések, másodrendű kötések) és jelentőségüket, - a molekulák polaritási viszonyait. Legyen képes elvégezni az oldatokkal kapcsolatos számításokat (tömegszázalék, hígítási és keverési képlet alkalmazásával).	Legyen képes önállóan bemutatni, összehasonlítani - az anyagi részecskéket: elemi részecskék (proton, neutron, elektron, foton), kémiai részecskéket, - az anyagi halmazokat (homogén, heterogén, egykomponensű és többkomponensű anyagi rendszerek). Értelmezze - az anyagi tulajdonságokat (fizikai, kémiai) és változásokat (halmazállapot változások, hidratáció, szolvatáció, kémiai reakciótípusok, kémiai folyamatok, kémiai egyenletek, kiemelten az elektron-, illetve proton-átmenettel járó kémiai reakciók és a hidrolízis), - a vegyületek fogalmát, fajtáit, a szervetlen és szerves vegyületeket, - a kolloidokat és megjelenési formáikat, a szolokat és géleket, - a durva diszperz rendszereket és megjelenési formáikat, - az elektrokémia fogalmát, az elektrolitos disszociáció és az elektrolízis (pl. vízbontás) folyamatát és kozmetikai vonatkozásait. Legyen képes elvégezni az oldatokkal kapcsolatos számítások közül a térfogat- és vegyesszázalék számításával kapcsolatos feladatokat is.
4.2. Általános és szervetlen kémia	Tudja alkalmazni a periódusos rendszert a gyakorlatban. Tudja csoportosítani - az elemeket és a vegyületeket tulajdonságaik szerint, - a kolloid rendszereket jellemzőik szerint (pl. szol, gél). Ismerje - a kozmetikában jelentős elemek vegyjelét, vegyületek, molekulák képletét, - az elemek (pl. oxigén, kén, arany, ezüst) és szervetlen vegyületek (savak, bázisok, sók, oxidok) jellemzőit, - a hidrogént és vegyületeit (víz, H_2O_2, HCl, H_2S), - a szénsoport nemfémes elemeit és vegyületeit (CO_2, H_2CO_3 és a karbonátok, hidrogén-karbonátok), - a nitrogénsoport nemfémes elemeit és vegyületeit (NH_3, NH_4OH),	Tudja csoportosítani a kolloid rendszereket képződésük (pl. asszociációs, makromolekuláris, diszperziós) szerint is. Tudja értelmezni a kozmetikai szempontból fontos kolloid rendszereket és tulajdonságaikat. Ismerje - a halogéneket és vegyületeiket ($NaCl$, KCl, $CaCl_2$, $MgCl_2$, $NaOCl$), - nemesgázokat.

	- az oxigéncsoport nemfémes elemeit és vegyületeit (savas oxidok: SO_2, NO_x, bázisos oxidok: CaO, MgO, amfoter oxidok: ZnO, Al_2O_3, oxosavak: H_2SO_4, H_3PO_4, HOCl, hidroxidok: NaOH, KOH, $\text{Ca}(\text{OH})_2$), - a fémek általános jellemzését, kozmetikai szempontból fontos képviselőik részletes jellemzését: arany, ezüst, vas és ötvözetek: acél, rozsdamentes acél.	
4.3. Szerves kémia és az élő szervezetben előforduló anyagok	Tudja értelmezni - a szerves vegyület fogalmát, - a szénhidrogén, alkohol, fenol, karbonsav, hidroxikarbonsav, AHA, BHA, PHA, észter, karbonsavészter, zsír, olaj, viasz, lipoid, aldehid, keton, amin, aminosav, peptid, fehérje, szénhidrát, nukleotid, nukleinsav fogalmát, csoportosítását (pl.: értékűség, rendűség, oldhatóság szerint), - a vitamin, avitaminózis, hipovitaminózis és hipervitaminózis fogalmát, és mindegyikre ismerjen konkrét példákat. Ismerje - a szerves vegyületeket funkciók csoportjaik alapján, - a szénhidrogéneket (kötérendszer: alkánok, alkének, aromások és a szénlánc alakja szerint), - oxigéntartalmú szerves vegyületeket és kozmetikában jelentős képviselőiket (alkoholok, oxo-vegyületek, karbonsavak, észterek: gyümölcs-észterek, zsírok, olajok, viaszok), - az aminosavakat, fehérjéket, nukleinsavakat és származékaikat biokémiai, élettani és kozmetikai szerepük alapján, - a szénhidrátokat és képviselőiket biokémiai, élettani és kozmetikai szerepük alapján, - a zsírok és zsírszerű anyagokat (lipoidokat) és képviselőiket biokémiai, élettani és kozmetikai szerepük alapján, - a kozmetikai szempontból fontos vitaminokat élettani és kozmetikai szerepük alapján, - a vizet és az ásványi sókat biokémiai szempontból, élettani és kozmetikai szerepük alapján. Ismerje a kozmetikai szempontból jelentősebb szerves vegyületek képletét: etanol, propán-2-ol, glicerin, formaldehid, ecetsav, glikolsav, tejsav, tioglikolsav, benzoészav, szalicilsav, glükóz, glükonsav, trietanolamin, etilacetát, laurilalkohol, cetilalkohol, laurinsav, mirisztinsav, palmitinsav, olajsav, Na-sztearát, Na-laurilszulfát, PPD, PTD, normál alkánok homológ sorának tagjai C_1-C_{20}. Képlet alapján ismerje fel az alábbi vegyületcsoportokat:	Tudja jellemezni és csoportosítani - a szerves vegyületeket funkciók csoportjaik alapján, - a szénhidrogéneket (kötérendszer: alkánok, alkének, aromások és a szénlánc alakja szerint), - oxigéntartalmú szerves vegyületeket és kozmetikában jelentős képviselőiket (alkoholok, oxo-vegyületek, karbonsavak, észterek: gyümölcs-észterek, zsírok, olajok, viaszok). - az aminosavakat, fehérjéket, nukleinsavakat és származékaikat biokémiai, élettani és kozmetikai szerepük alapján, - a szénhidrátokat és képviselőiket biokémiai, élettani és kozmetikai szerepük alapján, - a zsírokat, zsírszerű anyagokat (lipoidokat) és képviselőiket biokémiai, élettani és kozmetikai szerepük alapján, - a kozmetikai szempontból fontos vitaminokat élettani és kozmetikai szerepük alapján, - a vizet és az ásványi sókat biokémiai szempontból, élettani és kozmetikai szerepük alapján. Ismerje a cisztein és cisztin képletét. Képlet alapján ismerje fel az alábbi vegyületcsoportokat: - fehérje, - szteroid, - foszfolipid, - szfingolipid és - karotinoid.

	alkohol, fenol, karbonsav, észter, karbonsavészter (gyümölcsészter, triglicerid, viaszészter), monoszacharid, AHA, BHA, PHA, aminosav, peptid.	

5. Laboratóriumi gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Folyékony kozmetikumok	Legyen képes - a kozmetikában használatos oldatok készítése (pl. bőrvíz, különböző töménységű hidrogén-peroxid oldatok, vizes, alkoholos és olajos kivonatok), - oldatok tulajdonságainak vizsgálati eredményéből következtetni az oldat telítettségi viszonyaira, típusára (valódi, kolloid), - pH-mérés eredménye és az oldat kémhatása, H_3O^+ / OH^- mennyisége közötti összefüggést értelmezni, - kozmetikai alapanyagok vizsgálati eredménye, jellemzése alapján az anyagokat felismerni, - folyékony kozmetikumok receptjeit felismerni, elemezni (arcvizek, arcszeszek, rázókeverékek, zselék).	Tudja alkalmazni a laboratóriumi munka- és balesetvédelem szabályait. Legyen képes a pH-mérés eredménye és az oldat kémhatása, H_3O^+ / OH^- mennyisége közötti összefüggést elemezni, értelmezni.
5.2. Kozmetikai emulziók	Ismerje - az O/V és V/O emulziók tulajdonságait, - száraz krémek, zsíros krémek, hatóanyagos krémek csoportjait, jellemzőit és tipikus összetevőit.	Tudja értelmezni az O/V és V/O emulziók tulajdonságait.
5.3. Pakolások, paszták	Ismerje fel - a szuszpenziók, paszták, pakolások és porkeverékek tulajdonságai és összetétele közötti kapcsolatokat, - az alábbi kozmetikumok receptúráit: letisztás és mélytisztítás kozmetikumai, frissítés tonizálás kozmetikumai, masszírozáshoz és szőrnövesi rendellenességek kezelésére alkalmazható kozmetikumok, a kendőzés kozmetikumai. (A receptfelismerés magyarul feltüntetett összetevők alapján történhet.)	Tudja értelmezni - a szuszpenziók, paszták, pakolások és porkeverékek tulajdonságai és összetétele közötti kapcsolatokat, - az alábbi kozmetikumok receptúráit: letisztás és mélytisztítás kozmetikumai, frissítés tonizálás kozmetikumai, masszírozáshoz és szőrnövesi rendellenességek kezelésére alkalmazható kozmetikumok, valamint a kendőzés kozmetikumai. (A receptfelismerés magyarul, vagy INCI-szerint feltüntetett összetevők alapján történhet.) Értelmezze az organikus, natúr, bi kozmetikumok jellemzőit, a rájuk vonatkozó szabályozásokat, minősítési szervezeteket, előnyeiket és hátrányait.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, periódusos rendszer	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, periódusos rendszer	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A”, „B” és „C” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Zártvégű feladatok	Nyíltvégű feladatok	
80 pont	20 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, kitöltendő bizonylatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- az ismeretek alkalmazása,
- olvasott szakmai szöveg megértése,
- logikus gondolkodás,
- precizitás.

A feladatlap 10-15 feladatból áll, amelyek részfeladatokra bonthatóak. Egy feladaton belül szerepelhetnek egyszerű (ismeretet felidéző) és értékelő (problémára irányuló) részfeladatok is.

A feladatlap feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- feleletválasztós tesztek: pl. asszociációs feladatok, egyszerű és többszörös választás és hibakutatás,
- ábraelemzés, felismerés, készítés, kiegészítés,
- struktúra-funkció-kapcsolat,
- fogalommeghatározás,
- szómagyarázat,
- szövegkiegészítés,
- esettanulmány,
- táblázat kitöltése,
- illesztés,
- párosítás,
- rövid válasz,
- egyszerű számítás,
- mennyiségi összehasonlítás,
- recept felismerés és elemzés.

A feladatsor az alábbi témaköröket tartalmazza:

- szakmai ismeretek: 45%,
- anyagismeret: 25%,
- alkalmazott biológia: 10%,
- alkalmazott kémia: 10%,
- laboratóriumi gyakorlat: 10%.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A szóbeli tételek nem hozhatók nyilvánosságra.

Amennyiben az egyes feladatok megoldásához egyéb segédanyagokra, pl. ábrára, képekre van szükség, akkor azt a húzótételnek mindig tartalmaznia kell.

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül a szóbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- ismeretek alkalmazása,

- logikus gondolkodás.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A”, „B” és „C” feladataira válaszol. Egy tétel két feladata nem vonatkozhat azonos témára. Különböző tételek azonos feladatot nem tartalmazhatnak.

A tételek száma legalább 20. Évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

Az „A” feladat megoldása során a vizsgázó a tétel részét képező fényképen látható bőrelváltozást ismeri fel, majd jellemzi azt a tételben meghatározott szempontok szerint. A „B” és „C” feladat megoldása során a vizsgázó önállóan felel, kifejti válaszát. „A” feladat ismertetésének javasolt időtartama 3-5 perc, a „B” és „C” feladat kifejtésre javasolt időtartam összesen 10-12 perc.

Témakörök:

„A” feladat: Bőrelváltozás felismerése és jellemzése kép alapján

- Elemi elváltozások, kozmetikai rendellenességek, szövetszaporulatok a követelményrendszer táblázatának 1.9. pontjában részletezettek szerint.

„B” feladat: Szakmai ismeretek téma önálló kifejtése az alábbi témákban:

- 1.1. Bevezetés a kozmetika világába,
- 1.2. A bőr anatómiája,
- 1.3. Sminkelmélet,
- 1.4. Szőrnövesi rendellenességek és kezelésük a kozmetikában,
- 1.5. Masszázs anatómiai, élettani alapjai és kozmetikai vonatkozásai,
- 1.6. Kozmetikai kóroktan,
- 1.7. Diagnosztizálás a kozmetikában,
- 1.8. Alap-bőrtípusok jellemzése.

„C” feladat: Anyagismeret téma önálló kifejtése az alábbi témákban:

- 2.1. Anyagi rendszerek és a víz,
- 2.2. A szépítés kozmetikumai,
- 2.3. Fertőtlenítőszeres,
- 2.4. Szőrnövesi rendellenességek kezeléséhez alkalmazott anyagok,
- 2.5. Emulziók, emulgeátorok,
- 2.6. A letisztítás anyagai,
- 2.7. Tonizálás és hidratálás anyagai,
- 2.8. Masszírozó kozmetikumok,
- 2.9. Testkezelés anyagai.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az „A” feladatra legfeljebb 10, a „B” feladatra legfeljebb 15 és a „C” feladatra maximum 20 tartalmi pont adható. A felelet logikai felépítésére további legfeljebb 5 pont adható. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám

	„A” feladat	„B” feladat	„C” feladat	Összesen
Tartalmi összetevők: Feladat megértése, lényeg kiemelése. Alapfogalmak ismerete, meghatározása, alkalmazása, tények, folyamatok ismerete, magyarázata, összefüggések elemzése.	10 pont	15 pont	20 pont	45 pont
Logikus gondolkodás: megfelelően felépített, világos felelt, szabatos előadásmód	1 pont	2 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	11 pont	17 pont	22 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, szemelvényekre, kitöltendő bizonylatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap a vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- az ismeretek alkalmazása,
- olvasott szakmai szöveg megértése,
- logikus gondolkodás és
- precizitás.

A feladatlap 12-18 feladatból áll, amelyek részfeladatokra bonthatóak. Egy feladaton belül szerepelhetnek egyszerű (ismeretet felidéző) és értékelő (problémára irányuló) részfeladatok is.

A feladatlap feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- feleletválasztós tesztek: pl. asszociációs feladatok, egyszerű és többszörös választás és hibakutatás,
- ábraelemzés, felismerés, készítés, kiegészítés,
- struktúra-funkció-kapcsolat,
- fogalommeghatározás,
- szómagyarázat,
- esettanulmány,
- szöveg-kiegészítés,
- táblázat kitöltése,
- illesztés,
- párosítás,
- csoportosítás grafikus rendezők alkalmazásával,
- rövid válasz,

- egyszerű számítás,
- mennyiségi összehasonlítás,
- esszé,
- receptfelismerés és
- receptelemzés.

A feladatsor az alábbi témaköröket tartalmazza:

- szakmai ismeretek: 45%,
- anyagismeret: 25%,
- alkalmazott biológia: 10%,
- alkalmazott kémia: 10%,
- laboratóriumi gyakorlat: 10%.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol. Az emeltszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállítása központilag történik. A szóbeli tételek nem hozhatók nyilvánosságra.

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül a szóbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- ismeretek alkalmazása,
- szakmai nyelvezetű beszédkésztség,
- logikus gondolkodás.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tétel egy „A” és egy „B” feladatot tartalmaz, melyek függetlenek egymástól. Egy tétel két feladata nem vonatkozhat azonos témára. Különböző tételek azonos feladatot nem tartalmazhatnak.

Témakörök:

„A” feladat: Szakmai ismeretek témakör önálló kifejtése az alábbi, követelményrendszerben részletezett témákban:

- 1.1. Bevezetés a kozmetika világába,
- 1.2. A bőr anatómiája,
- 1.3. Sminkelmélet,
- 1.4. Szőrnövési rendellenességek és kezelésük a kozmetikában,

- 1.5. Masszázs anatómiai, élettani alapjai és kozmetikai vonatkozásai,
- 1.6. Kozmetikai kóroktan,
- 1.7. Diagnosztizálás a kozmetikában,
- 1.8. Alap-bőrtípusok jellemzése,
- 1.9. Elemi elváltozások, kozmetikai rendellenességek, szövetszaporulatok.

„B” feladat: Anyagismeret téma önálló kifejtése az alábbi, követelményrendszerben részletezett témákban:

- 2.1. Anyagi rendszerek és a víz,
- 2.2. A szépítés kozmetikumai,
- 2.3. Fertőtlenítőszeres,
- 2.4. Szőrmővesi rendellenességek kezeléséhez alkalmazott anyagok,
- 2.5. Emulziók, emulgeátorok,
- 2.6. A letisztítás anyagai,
- 2.7. Tonizálás és hidratálás anyagai,
- 2.8. Masszírozó kozmetikumok,
- 2.9. Testkezelés anyagai.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Tartalmi helyesség: Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása. Tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása. Összefüggések értelmezése.	25 pont	15 pont	40 pont
Logikus gondolkodás, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	5 pont		5 pont
Szaknyelv alkalmazása.	5 pont		5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

MEZŐGAZDASÁGI ÉS ERDÉSZETI GÉPÉSZTECHNIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A mezőgazdasági és erdészeti gépészmérnöki ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXI. Agrárgépész ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 521 05 Mezőgazdasági gépészmérnök,
- 54 521 02 Erdészeti gépészmérnök.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása.	A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A szóbeli felelet tartalma logikusan felépített, következetes a szakmai kifejezések helyes alkalmazása.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A feltett kérdések megértése, pontos lényegre törő válaszadás.	

2. Elemi számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Alapvető szilárdsági és kinematikai számítási feladatok		Legyen képes segédletek használatával alapvető szilárdsági és kinematikai számítási feladatok végrehajtására.
2.2. Mezőgazdasági erőgépek beállításához kötődő egyszerű számolási feladatok	Legyen képes mezőgazdasági erőgépek beállításával, üzemeltetésével kapcsolatos egyszerű számítási feladat végrehajtására	
2.3. A munkahelyi adminisztrációhoz kötődő egyszerű számolási feladatok	Legyen képes a bizonylatoláshoz, elszámoláshoz kötődő egyszerű számítások elvégzésére.	

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az ellenérték elszámolása, anyaggazdálkodás	Legyen megbízható partner az ellenérték elszámolásakor, illetve az anyagbeszerzési, raktározási és áruvédelmi feladatok során.	

4. Önállóság, rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
4.1. Önállóság a problémamegoldás területén	Rendelkezzen problémamegoldó képességgel, mutasson kreativitást a felmerülő hibák, hiányosságok kiküszöbölésében.	
4.2. Rendszerező képesség, gyakorlatias feladatértelmezés	Tudjon határozottan, gyakorlati szempontok figyelembevételével közelíteni a feladat értelmezéséhez és annak végrehajtásához.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Géprajz, gépelemek, mechanika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Műszaki dokumentációk	Legyen képes géprajzi ábrázolási módok alkalmazására, műszaki rajzok olvasására, készítésére. Ismerje a méretmegadás szabályait, egyszerű gépelemek méretezett ábrázolását.	Legyen képes síkmértani szerkesztések elvégzésére.
1.2. Gépelemek igénybevételének módjai	Ismerje a gépelemek igénybevételének módjait.	Legyen tisztában a gépelemek igénybevételével és az egyes igénybevételekre való méretezéssel.
1.3. Kötőgépelemek	Tudja csoportosítani a gépelemeket. Ismerje a kötőgépelemek fajtáit, tulajdonságait, készítésük módját. Ismerje ábrázolásukat, rajzjelüket. Legyen képes a kötőgépelemek hibáinak felismerésére.	
1.4. Tengelyek, tengelykötések, csapágyak, csapágyazások	Ismerje a tengelyek, csapágyak csoportosítását, kialakítását, ábrázolását. Ismerje a csapágyszerelés előírásait. Tudja használni a csapágykatalógusokat.	Ismerje a tengelyek, csapágyak igénybevételét, a tengelyek és csapágyak illesztési és tűrési értékeit.
1.5. Rugók	Ismerje a rugók csoportosítását, alkalmazási területüket, terhelésüket, ábrázolásukat.	
1.6. Tengelykapcsolók, fékek	Tudja csoportosítani a tengelykapcsolókat. Ismerje a tengelykapcsolók feladatát, ábrázolását. Ismerje a mezőgazdasági gépeken alkalmazott tengelykapcsolókat. Ismerje a fékek kialakítását, ábrázolását, alkalmazását.	Ismerje a tengelykapcsolók igénybevételét, méretezését.
1.7. Vezetékelemek és kötései	Ismerje a tartályok kialakítását. Ismerje a csövek és csövkötések alkalmazását, kialakítását.	Ismerje a tartályok méretezésük alapelveit.
1.8. Hajtások	Ismerje a szíjhajtásokat, dörzshajtásokat, lánchajtásokat, fogaskerék hajtásokat. Ismerje a hajtások alkalmazását, üzemi jellemzőit.	
1.9. Statikai alapfogalmak		Ismerje az erő, az erőrendszer, az eredő erő, nyomaték fogalmát. Tudja megszerkeszteni a síkbeli erőrendszer eredőjét, a nyomatékot kötélsokszög rajzolásával.
1.10. Tartók statikája		Ismerje a tartók fajtáit, igénybevételüket, egyensúlyi helyzetüket. Tudja meghatározni a különböző módon terhelt tartók reakcióerőit

		számítással, és nyomatéki, valamint nyíróerő ábráinak szerkesztésével.
1.11. Szilárdságtan		Ismerje az igénybevételi módokat, tudjon méretezni húzásra, nyomásra, hajlításra, csavarásra.

2. Anyagismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Metallográfia		Ismerje a műszaki életben használt anyagokat, tulajdonságaikat. Ismerje az anyagvizsgálati módokat.
2.2. Fémek és ötvözeteik	Ismerje a fémek szabványos jelölését. Ismerje a vas és ötvözeteit, az acélok és öntött vasak csoportosítását. Ismerje az egyéb fémek csoportosítását, felhasználását. Ismerje a hőkezelések fajtáit, hatásukat a fémek szerkezetére és tulajdonságaira.	Ismerje a fémek szerkezetét, kristályok felépítését. Ismerje a vas-szén állapotábrát.
2.3. Nemfémes anyagok	Ismerje a műanyagok csoportosítását, tulajdonságait, felhasználását. Ismerje a hő- és hangszigetelő anyagokat, felhasználási területüket. Legyen tisztában a ragasztás és a ragasztott kötések alkalmazásával.	
2.4. Tüzelő és kenőanyagok	Ismerje a benzin, a gázolaj és a zsírok, tulajdonságait, felhasználásukat. Ismerje a korrózióvédelem fajtáit, alkalmazását.	Ismerje a benzin, a gázolaj és a zsírok, olajok előállítását, tulajdonságaikat, felhasználásukat. Ismerje a korrózió fogalmát.
2.5. Fémek alakítása	Legyen tisztában a folyékony és a képlékeny fémalakításokkal. Ismerje a forgácsoló szerszámokat, gépeket, a forgácsolási technológiákat.	

3. Agrárműszaki erőgépek elmélete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Belső égésű motorok szerkezeti felépítése	Ismerje a mezőgazdaságban alkalmazott erőforrásokat és azok főbb egységeit. Ismerje a motorok szerkezeti felépítését, működését, beállítását.	
3.2. Belső égésű motorok működése	Ismerje a két- és négyütemű Otto- és dízelmotorok működését, valamint a különleges motorok felépítését, működését. Ismerje a belsőégésű motorok égésterének kialakítását.	Ismerje a hőtani alapfogalmakat.
3.3. Belső égésű motorok tüzelőanyag-ellátása	Ismerje a keverékképzést az Otto- és dízelmotorban. Ismerje a dízelmotorok tüzelőanyag-ellátó rendszerét, csoportosítását, működésük jellemzőit. Ismerje a belsőégésű motorok levegőellátó és kipufogó rendszereinek működését.	

3.4. Belső égésű motorok szabályozása	Ismerje a szabályozással kapcsolatos alapfogalmakat (irányítás, vezérlés, szabályozás, mennyiségi és minőségi szabályozás, fordulatszám és teljesítmény szabályozása). Ismerje az automatikus szabályozók kialakítását, működését.	
3.5. Belső égésű motorok kenése és hűtése	Ismerje a kenés funkcióit, a kenőanyagok fajtáit, főbb jellemzőit. Ismerje a motor kenési rendszereinek kialakítását, működését. Ismerje az üzemi hőmérséklet fogalmát. Ismerje a motorok hűtési rendszereinek jellemzőit, a lég- és folyadékhűtés szerkezeti felépítését, működését. Ismerje a motorok üzemi hőmérsékletének szabályozását.	Ismerje a motorok hőmérlegét.
3.6. Agrárműszaki erőforrások mechanikus teljesítmény-átvitele	Ismerje a mechanikus teljesítmény-átvitel szerkezeti felépítését, működését és beállítását. Ismerje a tengelykapcsolók, sebességváltók, osztóművek, kiegyenlítőművek és véglehajtások kialakítását, működését. Ismerje a teljesítmény-leadó tengely, valamint a fokozat nélküli mechanikus rendszerű váltók felépítését, működését és szerepét.	
3.7. Agrárműszaki erőforrások hidraulikus teljesítmény-átvitele	Ismerje az agrárműszaki erőforrások hidraulikus rendszerének szerkezeti felépítését, működését és beállítását. Ismerje a hidrodinamikus tengelykapcsoló és nyomatékváltó, valamint a hidrosztatikus rendszerek felépítését, működését.	Ismerje a hidrosztatikus (hidraulikus) és hidrodinamikus teljesítmény-átvitel alapelveit.
3.8. Agrárműszaki erőforrások járászerkezete és kormányzása	Ismerje a járművek futómű megoldásait, kerékfelfüggesztését, rugózását, lengéscsillapítását. Ismerje a kerekes járművek kormányzási módjait, az egyes megoldások kialakítását és jellemzőit. Ismerje a kormányzott kerekek geometriáját, beállítását. Ismerje a lánc talpas és a gumihevederes járászerkezet kialakítását, működését, ellenőrzését és beállítását.	
3.9. Alváz és felépítmény	Ismerje az alváz és felépítmény szerepét, feladatát, megoldásait. Ismerje a klímaberendezések kialakítását és üzemeltetését.	
3.10. Vonó és függesztő szerkezetek	Ismerje a vonó és függesztő szerkezetek feladatát, és megoldásait.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Feladatlap	Egy tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a részletes követelményekben meghatározott témakörökből történik átfogó számadás.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatlap szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és ábraelemzési feladatokból és szerkesztési feladatokból áll.

A szöveges feladatok az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, csoportosítás, működési ábra alapján szerkezeti részek megnevezése, működés leírása.

Tesztfeladatok az alábbi típusok lehetnek: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

Az ábraelemzési feladatok az alábbi típusok lehetnek: folyamatleírás, ábra részeinek megnevezése, ábra kiegészítése.

A szerkesztési feladatok a géprajz és a gépelemek témakörökre korlátozódnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tételsor feladatainak összeállításánál törekedni kell a témakörök gyakorlati szemszögből való megközelítésére.

A szóbeli tételsor tételei az alábbi témakörökből jelölhetők ki:

Géprajz, gépelemek:

- egyszerű géprajzi feladatok,
- kötőgépelemek,
- tengelyek, tengelykötések, csapágycsuklók, csapágyazások,
- rugók,
- tengelykapcsolók, fékek,
- vezetékelemek és kötéseik,
- hajtások,

Anyagismeret:

- fémek és ötvözetek,
- fémipari alpműveletek, fémek alakítása,
- tüzelő- és kenőanyagok,

Agrárműszaki erőgépek elmélete:

- belsőégésű motorok,
- agrárműszaki erőforrások mechanikus és hidraulikus teljesítmény-átvitel,
- agrárműszaki erőforrások járás szerkezete és kormányzása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékelik.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése.	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a részletes követelményekben meghatározott témakörökből történik átfogó számadás.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatlap szöveges feladatokból, tesztfeladatokból, számítást igénylő és ábraelemzési feladatokból és szerkesztési feladatokból áll.

A szöveges feladatok az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, csoportosítás, fogalom meghatározás, működési ábra alapján szerkezeti részek megnevezése, működés leírása.

Tesztfeladatok az alábbi típusok lehetnek: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

A számítást igénylő és ábraelemzési feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: folyamatleírás, hiányos szöveg kiegészítése, ábra részeinek megnevezése, ábra kiegészítése, következtetések levonása ábrák alapján.

A számításos feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak (elsősorban a mezőgazdasági erőgépek beállításához, üzemeltetéshez szükséges számítások elvégzése), és igazodnak a tankönyvek gyakorló típuspéldáihoz.

A szerkesztési feladatok a géprajz, gépelemek, mechanika, műszaki dokumentáció témakörökre korlátozódnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tételsor tételei az alábbi témakörökből jelölhetők ki:

Géprajz, gépelemek, mechanika:

- gépelemek igénybevételeének módjai,
- kötőgépelemek,
- tengelyek, tengelykötések, csapágyak, csapágyazások,
- rugók,
- tengelykapcsolók, fékek,
- vezetékelemek és kötéseik,
- hajtások,

Anyagismeret:

- fémek és ötvözeik,
- fémipari alapműveletek, fémek alakítása,
- tüzelő- és kenőanyagok,

Agrárműszaki erőgépek elmélete:

- belsőégésű motorok,
- agrárműszaki erőforrások mechanikus és hidraulikus teljesítmény- átvitele,
- agrárműszaki erőforrások járás szerkezete és kormányzása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékelik.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése.	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

ÉLELMISZERIPARI GÉPÉSZTECHNIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az élelmiszeripari gépészmérnöki ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXI. Agrárgépész ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 521 01 Élelmiszeripari gépészmérnök.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása.	A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A szóbeli felelet tartalma logikusan felépített, következetes a szakmai kifejezések helyes alkalmazása.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A feltett kérdések megértése, pontos lényegre törő válaszadás.	

2. Elemi számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Számítási feladatok megoldása		Legyen képes segédletek alkalmazásával, gépelemekkel kapcsolatos elemi számítások (áttétel, elemi fogazat, tőrés és fékek nyomtérkép) megoldására. A tanult képletek alapján történő számolással az eredmény meghatározása.
2.2. Mértékegységek		Az SI mértékegységrendszer használata.

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Felelősségtudat	Legyen képes az egyes karbantartási munkafolyamatok helytelen végrehajtásából eredő meghibásodások következményeinek felismerésére.	

4. Önállóság, rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

4.1. Szervezőkészség a munkafolyamatok végrehajtásában	Legyen képes az egyes karbantartási munkafolyamatok végrehajtásának szakszerű megszervezésére.	
4.2. Önállóság a problémamegoldás területén	Rendelkezzen problémamegoldó képességgel, mutasson kreativitást a felmerülő hibák, hiányosságok kiküszöbölésében.	
4.3. Rendszerező képesség, gyakorlatias feladatértelmezés	Tudjon határozottan, gyakorlati szempontok figyelembevételével közelíteni a feladat értelmezéséhez és annak végrehajtásához.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Géprajz, gépelemek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Műszaki dokumentációk	Legyen képes géprajzi ábrázolási módok alkalmazására, műszaki rajzok olvasására, készítésére. Ismerje a méretmegadás szabályait, egyszerű gépelemek méretezett ábrázolását.	Legyen képes síkmértani szerkesztések elvégzésére.
1.2. Gépelemek igénybevételének módjai		Legyen tisztában a gépelemek igénybevételével.
1.3. Kötőgépelemek	Tudja csoportosítani a gépelemeket. Ismerje a kötőgépelemek fajtáit, tulajdonságait, készítésük módját. Ismerje ábrázolásukat, rajzjelüket. Legyen képes a kötőgépelemek hibáinak felismerésére.	
1.4. Tengelyek, tengelykötések, csapágyak, csapágyazások	Ismerje a tengelyek, csapágyak csoportosítását, kialakítását, ábrázolását. Ismerje a csapágyszerelés előírásait. Tudja használni a csapágykatalógusokat.	Ismerje a tengelyek, csapágyak igénybevételét, a tengelyek és csapágyak illesztési és tűrési értékeit.
1.5. Rugók	Ismerje a rugók csoportosítását, alkalmazási területüket, terhelésüket, ábrázolásukat.	
1.6. Tengelykapcsolók, fékek	Tudja csoportosítani a tengelykapcsolókat. Ismerje a tengelykapcsolók feladatát, ábrázolását. Ismerje az élelmiszeripari gépeken alkalmazott tengelykapcsolókat. Ismerje a fékek kialakítását, ábrázolását, alkalmazását.	Ismerje a tengelykapcsolók igénybevételét.
1.7. Vezetékelemek és kötéseik	Ismerje a tartályok kialakítását. Ismerje a csövek, csőkötések, csőidomok és csőszerelvények alkalmazását, kialakítását.	
1.8. Hajtások	Ismerje a szíjhajtásokat, dörzhajtásokat, lánchajtásokat, fogaskerék-hajtásokat. Ismerje a hajtások alkalmazását, üzemi jellemzőit.	Ismerje a hajtásoknál fellépő igénybevételeket.
1.9. Gépelemekkel kapcsolatos számítások		Legyen képes segédletek alkalmazásával, gépelemekkel kapcsolatos elemi számítások (áttétel, elemi fogazat, tűrések és fékek nyomatéka) megoldására.

		A tanult képletek alapján történő számolással az eredmény meghatározása. Használja az SI mértékegységrendszert.

2. Anyagismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Metallográfia		Ismerje a műszaki életben használt anyagokat, tulajdonságaikat. Ismerje az anyagvizsgálati módokat.
2.2. Fémek és ötvözeik	Ismerje a fémek szabványos jelölését. Ismerje a vas és ötvözeiteit, az acélok és öntött vasak csoportosítását. Ismerje az egyéb fémek csoportosítását, felhasználását. Ismerje a hőkezelések fajtáit, hatásukat a fémek szerkezetére és tulajdonságaira.	Ismerje a fémek szerkezetét, kristályok felépítését. Ismerje a vas-szén állapotábrát.
2.3. Nemfémes anyagok	Ismerje a műanyagok csoportosítását, tulajdonságait, felhasználását. Ismerje a hő- és hangszigetelő anyagokat, felhasználási területüket. Legyen tisztában a ragasztás és a ragasztott kötések alkalmazásával.	
2.4. Tüzelő és kenőanyagok	Ismerje a benzin, a gázolaj és a zsírok, tulajdonságait, felhasználásukat. Ismerje a korrózióvédelem fajtáit, alkalmazását.	Ismerje a korrózió fogalmát, előfordulási formáit.
2.5. Fémek alakítása	Legyen tisztában a folyékony és a képlékeny fémalakításokkal. Ismerje a forgácsoló szerszámokat, gépeket, a forgácsolási technológiákat.	Legyen képes egyszerű alkatrészhez (forgásidom) műveletterv készítésére.

3. Gépek karbantartása, vezérlése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A fenntartás műszaki feltételei	Ismerje a fenntartás szervezését, időszakos szemlék feladatait, műveleteit és dokumentációját. Ismerje a felújított alkatrészekkel szemben támasztott követelmények, a felújítás módjait.	
3.2. Gépalkatrészek meghibásodása, szerelése	Ismerje a kopás formáit, a korróziós károkat. Ismerje a gépelemek meghibásodási lehetőségeit (kötések, tengelyek, csapágyak, hajtások, tömítések). Ismerje a helytelen szétszerelésből adódó károkat. Ismerje a gépelemek szabályos beépítési előírásait (kötések, tengelyek, csapágyak, hajtások, tömítések).	Ismerje az egyes karbantartási munkafolyamatok helytelen végrehajtásából eredő meghibásodások következményeit.
3.3. Üzemi kenés	Ismerje a kenőanyagok tulajdonságait, az élelmiszeriparban való alkalmazhatóságukat. Ismerje a gépelemek kenési lehetőségeit.	

3.4. Jellegzetes javítási és felújítási technológiák	Ismerje a jellegzetes javítási és felújítási technológiákat, a szükséges előkészítő és befejező műveleteket (hegesztéses anyagfelrakás, ragasztásos anyagfelrakás, bevonatos és műanyag technológia).	
3.5. Alkatrészek felújítása	Ismerje a siklócsapágyak felújítási módjait. Ismerje az oldható kötések felújítási módjait.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Feladatlap	Egy tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a részletes követelményekben meghatározott témakörökből történik átfogó számadás.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatlap szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és ábraelemzési feladatokból és szerkesztési feladatokból áll.

A szöveges feladatok az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, csoportosítás, működési ábra alapján szerkezeti részek megnevezése, működés leírása.

Tesztfeladatok az alábbi típusok lehetnek: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

Az ábraelemzési feladatok az alábbi típusok lehetnek: folyamatleírás, ábra részeinek megnevezése, ábra kiegészítése.

A szerkesztési feladatok a géprajz és a gépelemek témakörökre korlátozódnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll.

A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tételsor feladatainak összeállításánál törekedni kell a témakörök gyakorlati szemszögből való megközelítésére.

A szóbeli tételsor tételei az alábbi témakörökből jelölhetők ki:

Géprajz, gépelemek:

- egyszerű géprajzi feladatok,
- kötőgépelemek,
- tengelyek, tengelykötések, csapágycsuklók, csapágyazások,
- rugók,
- tengelykapcsolók, fékek,
- vezetékelemek és kötéseik,
- hajtások,

Anyagismeret:

- fémek és ötvözetek,
- fémipari alpműveletek, fémek alakítása,
- tüzelő- és kenőanyagok,

Gépek karbantartása:

- a fenntartás műszaki feltételei,
- gépalkatrészek meghibásodása, szerelése,
- üzemi kenés,
- jellegzetes javítási és felújítási technológiák,
- alkatrészek felújítása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékelik.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése.	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
Feladatlap	Egy tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a részletes követelményekben meghatározott témakörökből történik átfogó számadás.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatlap szöveges feladatokból, tesztfeladatokból, számítást igénylő és ábraelemzési feladatokból és szerkesztési feladatokból áll.

A szöveges feladatok az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, csoportosítás, fogalom meghatározás, működési ábra alapján szerkezeti részek megnevezése, működés leírása.

Tesztfeladatok az alábbi típusok lehetnek: egyszerű választás, többszörös választás, négyféle asszociáció, igaz-hamis állítások.

A számítást igénylő és ábraelemzési feladatok az alábbi típusok lehetnek: folyamatleírás, hiányos szöveg kiegészítése, ábra részeinek megnevezése, ábra kiegészítése, következtetések levonása ábrák alapján.

A számításos feladatok a megjelölt témakörök számpéldáin alapulnak [elsősorban a gépelemekkel kapcsolatos elemi számítások (áttétel, elemi fogazat, tőrés és fékek nyomatéka) elvégzése, és igazodnak a tankönyvek gyakorló típuspéldáihoz.

A szerkesztési feladatok a géprajz, gépelemek témakörökre korlátozódnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tételsor tételei az alábbi témakörökből jelölhetők ki:

Géprajz, gépelemek:

- gépelemek igénybevételeinek módjai,
- kötőgépelemek,
- tengelyek, tengelykötések, csapágyak, csapágyazások,
- rugók,
- tengelykapcsolók, fékek,
- vezetékelemek és kötéseik,
- hajtások,

Anyagismeret:

- fémek és ötvözeteik,
- fémipari alpműveletek, fémek alakítása,
- tüzelő- és kenőanyagok,

Gépek karbantartása:

- a fenntartás műszaki feltételei,
- gépalkatrészek meghibásodása, szerelése,
- üzemi kenés,
- jellegzetes javítási és felújítási technológiák,
- alkatrészek felújítása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékelik.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód.	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása, összefüggések értelmezése.	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

KÖZÚTI ÉS LÉGI KÖZLEKEDÉSI, SZÁLLÍTMÁNYOZÁSI ÉS LOGISZTIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A közúti és légi közlekedési, szállítmányozási és logisztikai ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XL. Közlekedés, szállítmányozás és logisztika ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 841 02 Közúti közlekedésüzemvitel-ellátó,
- 54 841 03 Légi közlekedésüzemvitel-ellátó,
- 54 841 11 Logisztikai és szállítmányozási ügyintéző.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon alkalmazza.	Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a szóbeli vizsgáját logikusan, következetesen felépíteni. Legyen képes az önálló előadásmódra, a szakmai kifejezések helyes alkalmazására.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a feltett kérdések megértésére és a pontos válaszadásra.	Legyen képes a feltett kérdések megértésére és a pontos, lényegre törő válaszadásra.

2. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Logikai képesség	A meglévő információk, valamint az elmélet és gyakorlat közötti összefüggések felismerése.	
2.2. Kombinatív képesség	A meglévő információk alapján a lehetőségek számbavétele.	

3. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Lényegkiemelés	Tudja a lényeges és kevésbé lényeges szempontokat megkülönböztetni. Legyen képes az információk osztályozására szakmai szempontok alapján.	Legyen képes az információk szétválogatására szakmai szempontok alapján.
3.2. Elvonatkoztatás képessége	Tudja a tények és törvényszerűségek közötti összefüggéseket felismerni, legyen képes ezeket alkalmazni.	

4. Elemi számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A közlekedési földrajzhoz kapcsolódó szükséges egyszerű számolási feladatok	Legyen képes a közlekedési földrajzhoz kötődő egyszerű számítások elvégzésére.	
4.2. A közlekedési ismeretekhez és üzemvitelhez kötődő egyszerű számolási feladatok	Legyen képes a közlekedési folyamatokhoz, üzemhez, menetrendekhez kapcsolódó egyszerű számolási feladatok végrehajtására.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Közlekedési ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Közlekedéstörténet	Legyen képes bemutatni a közúti közlekedés kialakulását, fejlődését a kezdetektől napjainkig. Tudja bemutatni a vasúti közlekedés kialakulását, fejlődését a kezdetektől napjainkig. Legyen képes bemutatni a vízi közlekedés kialakulását, fejlődését a kezdetektől napjainkig. Tudja bemutatni a légi közlekedés kialakulását, fejlődését a kezdetektől napjainkig.	Legyen képes bemutatni a csővezetékes szállítás kialakulását, fejlődését a kezdetektől napjainkig. Tudja bemutatni a hírközlés és a távközlés fejlődését.
1.2. Közlekedési alapfogalmak	Tudja meghatározni a közlekedés fogalmát, feladatát. Legyen képes értelmezni a közlekedés fogalmának összetevőit. Tudja bemutatni a közlekedés kiszolgáló létesítményeit, a raktárakat. Legyen képes bemutatni a közlekedés felosztását, a közlekedési alágazatok jellemzését, a közlekedési munkamegosztást. Legyen képes ismertetni a közlekedés alapfogalmait: áru, küldemény, fuvarozás, szállítmányozás, fuvarlevél, fuvardíj, járműbérlet.	Tudja bemutatni a közlekedési infrastruktúrát. Tudja bemutatni az ember szerepét a közlekedésben.
1.3. A vasúti közlekedés technikája	Legyen képes ismertetni a vasúti közlekedés felosztását, a vasúti pályát, az alépítmény részeit, kialakítását, feladatát. Tudja a felépítmény és részeinek a jellemzőit, a felépítményi alapfogalmakat, valamint a különleges felépítményeket. Legyen képes ismertetni a vágánykapcsolások fajtáit, azok fő jellemzőit. Legyen képes bemutatni a vasúti vontató járművek fajtáit, jellemzőit, a vasúti vontatott járművek szerkezetét és típusait, a vasúti járművek káros mozgásait. Tudja ismertetni a vasúti közlekedés kiszolgáló létesítményeit.	Tudja ismertetni a vasúti jelző- és biztosítóberendezéseket.

1.4. A közúti közlekedés technikája	Tudja ismertetni a közúti pályát, a közutak osztályozását, a közúti pályával kapcsolatos alapfogalmakat. Legyen képes bemutatni a közúti járművek szerkezetét és felépítését, a négyütemű Otto-motor, valamint a dízelmotor működését. Tudja csoportosítani a tehergépjárműveket. Legyen képes bemutatni a tehergépjárművek főbb jellemzőit, a közúti járművek fontosabb paramétereit.	Tudja ismertetni a közúti járművek csoportosítását. Legyen képes bemutatni a kétütemű Otto-motor működését, tudja ismertetni a motorok üzem- és kenőanyagainak főbb jellemzőit.
1.5. A városi közlekedés technikája	Tudja ismertetni a városok részeit, a települések úthálózatát. Legyen képes bemutatni a városi közlekedés járműveit, az autóbuszokat, trolibuszt, villamost, metrót és HÉV-et. Tudja meghatározni a városi közlekedés járműveivel szemben támasztott követelményeket. Legyen képes bemutatni a városi közlekedés kiszolgáló létesítményeit, az autóbusz-megállóhelyeket, az autóbusz-állomások csoportosítását, feladatait, részeit.	Tudja ismertetni a városok, települések csoportosítását, részeit.
1.6. A vízi közlekedés technikája	Legyen képes bemutatni a vízi közlekedés csoportosítását, a vízi közlekedés pályáját, a belvízi és tengeri hajóútvonalakat. Legyen képes meghatározni a vízi közlekedés járműveit, a hajók csoportosítását, felépítését, a főbb szerkezeti részek közül a főgépet, a segédüzemet és a hajók csővezetékrendszereit. Tudja bemutatni az egyéb feladatokat ellátó úszó létesítményeket, a vízi közlekedés kiszolgáló létesítményeit, kikötőket, dokkokat.	Legyen képes meghatározni a hajók főbb szerkezeti részeit. Legyen képes ismertetni a vízi közlekedés egyéb kiszolgáló tevékenységeit, a hajókiemelést.
1.7. A légi közlekedés technikája	Tudja bemutatni a légi közlekedés felosztását. Legyen képes jellemezni a légi közlekedés pályáját, a légi közlekedés járműveit. Legyen képes a repülőgépek osztályozására. Tudja bemutatni a repülőgépek szerkezetét, a sárkányt és a hajtóművet. Legyen képes ismertetni a légi közlekedés kiszolgáló létesítményeit, a repülőterek csoportosítását, a repülőterek létesítményeit.	
1.8. A csővezetékes szállítás technikája	Legyen képes a csővezetékes szállítás értelmezésére, tudja bemutatni a fogalmát. Legyen képes ismertetni a csővezetékes szállítás csoportosítását, a kis távolságú csővezetékes szállítási módokat, a nagy távolságú csővezetékes szállítását. Legyen képes ismertetni a csővezetékes szállítás technikai berendezéseit.	
1.9. Egységrakomány-képzés az áruszállításban	Legyen képes ismertetni a rakodólapokat, mint az egységrakomány-képzés eszközeit, a rakodólapos egységrakományok kialakítását, rögzítését. Tudja ismertetni a konténereket az egységrakomány-képzésben, a konténerek csoportosítását, a nagykonténerek rakodását.	
1.10. A kombinált áruszállítás	Tudja meghatározni a kombinált áruszállítás előnyeit. Legyen képes ismertetni a konténeres áruszállítást, a közút-vasút huckepack szállítást, a közút-vízi huckepack szállítást, a folyam-tengeri kombinált áruszállítást.	Tudja ismertetni a kombinált áruszállítás termináljait.

2. Közlekedési földrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Általános földrajzi ismeretek	Tudja ismertetni a térképek fajtáit, jelrendszerét, a méretarányt. Legyen képes mérések elvégzésére a térképeken. Tudja ismertetni a közlekedési földrajzi fogalmakat: szállítási források és térbeli elhelyezkedésük, közlekedési hálózat formái és legfontosabb pontjai, közlekedési izokron vonalak.	Tudja ismertetni az időszámítási módokat.
2.2. A vasúti közlekedés	Legyen képes bemutatni a vasútvonalak osztályozását, számozását. Legyen képes bemutatni Magyarország vasúthálózatát, a vasúti fővonalakat, elágazásokat. Tudja ismertetni a nemzetközi vasúti összeköttetéseket, határátkelőhelyeket.	Legyen képes bemutatni az átlós vonalakat. Tudja ismertetni hazánk jelentősebb keskeny nyomtávolságú vasútvonalait. Tudja ismertetni a nemzetközi vasúti tranzitútvonalakat.
2.3. Közúti közlekedés	Tudja ismertetni hazánk és Európa közúthálózatát, számozási rendszerét, a 0-ra és 5-re végződő E utakat, hazánk első- és másodrendű főútvonalait, a magyarországi autópályákat. Legyen képes ismertetni hazánk közúti határátkelőhelyeit. Tudja bemutatni a páneurópai közlekedési folyosókat.	Legyen képes ismertetni a közutak csoportosítását és műszaki jellemzőiket. Tudja ismertetni az E utakat, a magyarországi körgyűrűket.
2.4. Vízi, légi közlekedés és csövezeték-szállítás	Legyen képes ismertetni Európa belvízi közlekedését, hajózható csatornáit, Európa tengeri hajózását. Tudja ismertetni Magyarország vízi közlekedését, hajózható vízi útjait. Ismerje a hazai repülőtereinket.	Tudja bemutatni hazánk és az európai térség jelenlegi csövezeték-hálózatát.

3. Közlekedés-üzemvitel

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A vasúti közlekedés üzemvitele	Legyen képes bemutatni a vasúttal szemben támasztott követelményeket, a vasúti személyszállítási folyamatot. Tudja meghatározni a vasúti áru fuvarozási folyamatot és részeit, a küldemények csomagolását, a fuvar eszköz megrendelését és kiállítását, a rakodást, a küldemény átvételét, a küldemény továbbítását, a fuvarozás végrehajtását, valamint a fuvarozás befejezését, a kiszolgáltatást. Legyen képes használni a vasúti menetrendeket, onnan tudjon adatokat gyűjteni.	Tudja bemutatni a vasúti forgalom szervezését, az áru fuvarozás a személyszállítás lebonyolítását.
3.2. A városi és közúti közlekedés üzemvitele	Tudja ismertetni a közúti áruszállítás üzemvitelét, az áru fuvarozási folyamatokat. Legyen képes bemutatni a közúti áru fuvarozás járat típusait. Tudja ismertetni a közúti személyszállítás üzemvitelét, a helyi, az elővárosi-környéki, illetve a távolsági személyközlekedés jellemzőit. Legyen képes használni a közúti autóbusz-menetrendeket, onnan tudjon adatokat gyűjteni.	

	Tudja ismertetni a városi közlekedés üzemvitelét. Legyen képes ismertetni a városi tömegközlekedési rendszereket, az utazási igazolványokat.	
3.3. A vízi közlekedés üzemvitele	Tudja bemutatni az áruszállító hajózási módok csoportosítását. Legyen képes ismertetni a belvízi áruszállítási módokat, a vontató-, a toló- és az önjáró hajózást. Legyen képes bemutatni a folyamtengeri hajózást. Tudja ismertetni a tengerhajózás üzemvitelét, a szabadhajózást, a vonalhajózást és a speciális hajózást. Legyen képes ismertetni a vízi személyszállítást: tengeri, belvízi, átkelő hajózást.	

4. Jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Vállalkozások, gazdasági társaságok	Tudja bemutatni a vállalkozások indítását. Legyen képes ismertetni az egyéni vállalkozást, a vállalkozásokat, gazdasági társaságokat, azok jellemzőit.	Legyen képes ismertetni a vállalkozások finanszírozási forrásait, eszközeit. Tudja bemutatni az eszközök csoportosítását, fajtáit.
4.2. Marketing	Tudja ismertetni a marketing fogalmát, fejlődésének szakaszait. Tudja bemutatni a marketing és a piackutatás kapcsolatát, valamint a piackutatást. Tudja ismertetni a marketing-MIX elemei közül a termékpolitikát, az árpolitikát és a kommunikációs politikát. Legyen képes ismertetni a reklámot, az eladásösztönzést, a direkt marketinget, a PR-tevékenységet, a szponzorálást, a vállalati arculatot, az arculattervezést.	Legyen képes ismertetni a fogyasztói magatartás modelljét, a vásárlói magatartást befolyásoló tényezőket.
4.3. Magyarország Alaptörvénye	Tudja bemutatni az államot, az Országgyűlés, a kormány, a köztársasági elnök feladatait, jogait, kötelezettségeit, választását. Tudja bemutatni az Alkotmánybíróság feladatait.	Tudja ismertetni a bíróságok, az ügyészség feladatait, működését, az alapvető jogok biztosát, a helyi önkormányzatokat.
4.4. Szerződések	Legyen képes ismertetni a szerződés fogalmát. Tudja ismertetni a szerződés létrejöttét, a szerződéskötést. Tudja bemutatni az érvénytelen szerződéseket, a semmisséget, a megtámadhatóságot. Tudja ismertetni a szerződés módosítását, megszűnését, teljesítését, megszegését. Legyen képes bemutatni a szerződés megerősítését, a jótállást, a termékszavatosságot.	
4.5. Nevesített szerződések	Tudja bemutatni az adásvételi, a bérleti, a fuvarozási és a szállítványozási szerződést.	Tudja bemutatni a vállalkozási, a megbízási és a biztosítási szerződést.
4.6. Polgári jogi kártérítési felelősség	Tudja ismertetni az általános vétkességen alapuló felelősséget, a jogellenes magatartást. Tudja bemutatni a kárt, a vétkességet és a kártérítési felelősséget.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése
Teszt jellegű és rövid választ igénylő feladatok	Hosszabb választ igénylő feladatok	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, menetrendi kivonatra van szükség, azt a feladatlapnak mindig tartalmaznia kell.

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- közlekedési ismeretek,
- közlekedési földrajz,
- közlekedés-üzemviteli ismeretek,
- jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatok teszt jellegű feladatokból, rövid és hosszabb szöveges feladatokból és egyszerű szakmai számításokból állnak. A teszt jellegű és rövid választ igénylő feladatok megoldásával a tanulók számot adnak a szakmai elméleti ismeretek elsajátításáról.

A 30-40 darab tesztfeladat az alábbi típusú lehet:

- szöveg kiegészítése,
- párosítás,
- feleletválasztás,

- igaz-hamis állítások megjelölése.

Szövegkiegészítés: mondat kiegészítése megadott vagy tanulmányai során megismert tartalmakkal.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül a helyes megjelölése.

Igaz-hamis állítások megjelölése: az adott állítás igaz vagy hamis voltának megállapítása.

A hosszabb választ igénylő feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,
- folyamatleírás,
- felsorolás,
- egyszerűbb számolási feladatok.

Ismertetés: a feladatban megjelölt téma rendszerezett ismertetése.

Fogalommeghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Folyamatleírás: a közlekedési, közlekedés-üzemviteli, jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témaköreiből egyszerűbb folyamatok megszervezési és lebonyolítási feladatainak szakszerű összefoglalása vagy a folyamat megadott elemeinek megfelelő sorrendbe állítása.

Felsorolás: a feladatban meghatározott információk felsorolása.

Egyszerűbb számolási feladatok: megadott adatok alapján vagy mellékletekből, forrásokból, menetrendekből gyűjtött adatok segítségével egyszerűbb számítások elvégzése.

A teszt jellegű és rövid szöveges választ igénylő feladatok a közlekedési ismeretek, közlekedési földrajz, közlekedés-üzemvitel és jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témakörökből kerülnek kiírásra.

A hosszabb választ igénylő feladatok a közlekedési ismeretek, közlekedési földrajz, közlekedés-üzemvitel és jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témakörökből kerülnek kiírásra.

Az írásbeli feladatlap összeállításánál törekedni kell az 1 válasz (item) 1 pont értékelési elv megvalósítására.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A tételek a közlekedési ismeretek, közlekedési földrajz, közlekedés-üzemvitel és jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témaköreiből kerülnek kijelölésre a részletes követelmények alapján.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 24 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

- A szóbeli tételsor témakörei:
- közlekedési ismeretek,
- közlekedési földrajz,
- közlekedés-üzemvitel,
- jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek.

A szóbeli tételsor 50%-ának közlekedési ismeretek, a másik 50%-ának pedig egyenlő arányban közlekedési földrajz, közlekedés-üzemvitel, valamint jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témaköreiből kell állni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, ami alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám

A tétel tartalmának megértése, a felelet felépítése, előadásmódja	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, a tétellel kapcsolatos központi ismeretek kiemelése, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázata, összefüggések problémaközpontú bemutatása	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
Teszt jellegű és rövid választ igénylő feladatok	Hosszabb választ igénylő feladatok	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, menetrendi kivonatra van szükség, azt a feladatlapnak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatok teszt jellegű feladatokból, rövid és hosszabb szöveges feladatokból és egyszerű szakmai számításokból állnak.

A 20-30 darab teszt jellegű és rövid szöveges választ igénylő feladat az alábbi típusú lehet:

- szöveg kiegészítése,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése.

Szövegkiegészítés: megadott vagy tanulmányai során megismert tartalmakkal mondatkiegészítés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül a helyes vagy helytelen megjelölése.

Igaz-hamis állítások megjelölése: az adott állítás igaz vagy hamis.

A hosszabb választ igénylő feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,
- folyamatleírás,
- felsorolás,
- egyszerűbb számolási feladatok.

Ismertetés: a feladatban megjelölt téma rendszerezett ismertetése.

Fogalommeghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Folyamatleírás: a közlekedési, közlekedés-üzemviteli, jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témaköreiből egyszerűbb folyamatok megszervezési és lebonyolítási feladatainak szakszerű összefoglalása vagy a folyamat megadott elemeinek megfelelő sorrendbe állítása.

Felsorolás: a feladatban meghatározott információk felsorolása.

Egyszerűbb számolási feladatok: megadott adatok alapján vagy mellékletekből, forrásokból, menetrendekből gyűjtött adatok segítségével egyszerűbb számítások elvégzése.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- közlekedési ismeretek,
- közlekedési földrajz,

- közlekedés-üzemviteli ismeretek,
- jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek.

A teszt jellegű és rövid szöveges választ igénylő feladatok a közlekedési ismeretek, közlekedési földrajz, közlekedés-üzemvitel és jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témakörökből kerülnek kiírásra.

A hosszabb választ igénylő feladatok a közlekedési ismeretek, közlekedési földrajz, közlekedés-üzemvitel és jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témakörökből kerülnek kiírásra.

Az írásbeli feladatlap összeállításánál törekedni kell az 1 válasz (item) 1 pont értékelési elv megvalósítására.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tételek a közlekedési ismeretek, közlekedési földrajz, közlekedés-üzemvitel és jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témaköreiből kerülnek kijelölésre a részletes követelményekben meghatározott részletességben.

- „A” feladat: a közlekedési ismeretek témakör elméleti ismereteit,
- „B” feladat: a közlekedés-üzemvitel, a közlekedési földrajz, valamint a jogi, gazdasági, vállalkozási és marketing ismeretek témaköreit kéri számon.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázata, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

POSTAFORGALMI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A postaforgalmi ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga a XL. Közlekedés, szállítmányozás, logisztika ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 841 09 Postai üzleti ügyintéző.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására. Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére. Tudjon forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó kérdésekre válaszolni.	Tudja megkülönböztetni a fogalmak jelentésváltozatait. Legyen képes összevetni két azonos tárgyú nem szöveges, illetve különböző típusú forrásban megjelenő információkat, álláspontokat.
1.2. Az ismeretek bemutatása és értelmezése megfelelő szakmai fogalmak használatával	Legyen képes kiválasztani és megadott szempont szerint rendszerezni az egy témához kapcsolható fogalmakat.	Legyen képes a téma tartalmának logikus felépítésére a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtésére.	Tudjon választékosan, szakszavak használatával lényegre törően fogalmazni, egy adott témát kifejteni.
1.4. Szövegalkotás megadott témában (szóban és írásban)	Legyen képes kiemelni a lényeges ismereteket egy megadott témához.	Legyen képes szerkesztett szöveget alkotni kérdések, megadott szempontok alapján.

2. Elemi számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A gazdasági elemzésekhez szükséges egyszerű számolási feladatok	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos feladatokhoz szükséges egyszerű számolási feladatok kijelölésére, végrehajtására. Tudjon alapvető matematikai műveleteket végezni.	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos feladatokhoz szükséges számolási feladatok kijelölésére, végrehajtására. Tudjon bonyolultabb matematikai műveleteket végezni.
2.2. Az üzleti adminisztrációhoz kötődő egyszerű számolási feladatok	Legyen képes a bizonylatoláshoz kötődő egyszerű számítások elvégzésére.	Legyen képes a bizonylatoláshoz kötődő bonyolultabb számítások elvégzésére.

3. Problémamegoldás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. „Gyökérok” feltárása, lényeglátás	Legyen képes a rendelkezésére álló információk alapján az egyszerűbb összefüggések megállapítására, valamint egy egyszerűbb problémahelyzet „gyökérokainak” feltárására.	Legyen képes a rendelkezésére álló információk alapján a bonyolultabb összefüggések megállapítására, valamint egy összetettebb problémahelyzet „gyökérokainak” feltárására is.

4. Megbízhatóság, pontosság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Problémamegoldó, számítási feladatok végrehajtása	Legyen pontos, alapos a különböző típusú feladatok megoldásában. Tudjon részeredményeket pontosan használni a további számítások során.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Marketing

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Marketing alapismeretek	Tudja bemutatni a marketing kialakulását, fejlődési szakaszait. Legyen képes bemutatni a fogyasztói magatartás modelljét, a vásárlói magatartást befolyásoló tényezőket, megfigyelésének jelentőségét. Tudja bemutatni a vásárlói típusokat. Ismerje a piackutatás funkcióit, fajtáit, módszereit. Legyen képes ismertetni a termék fogalmát, osztályozását, a termék piaci életgörbáját, a szakaszok rövid jellemzőit. Legyen képes meghatározni az ár fogalmát, szerepét, az árképzési rendszereket. Legyen képes bemutatni a beszerzési és értékesítési csatorna szereplőit, és ezek funkcióit.	Ismerje a marketingstratégiák típusait, a marketing sajátosságait a kereskedelemben. Ismerje a piackutatási tervet, kutatási jelentést. Ismerje a piacszegmentálás lehetséges szempontjait és módszereit. Legyen képes bemutatni az árelfogadást és az árérzékenységet befolyásoló tényezőket. Tudja bemutatni a szolgáltatásmarketinget (+3P).
1.2. Marketing-kommunikáció	Ismerje a marketingkommunikáció eszközeit, lényegét, a kommunikációs mix elemeit. Legyen képes bemutatni a kérdéstípusokat, a kérdőívszerkesztés szempontjait. Tudja bemutatni az eladásösztönzés fogalmát, funkcióit, az SP módszereket. Legyen képes bemutatni a személyes eladás fogalmát, jellemzőit,	Legyen képes bemutatni a reklám fogalmát, szerepét, fajtáit, a reklámeszközök fogalmát, fajtáit. Ismerje az arculat fogalmát, tartalmi elemeit, az arculattervezést, a vállalati honlapot. Tudja a kérdőívkészítés formai és tartalmi követelményeit.

	előnyeit. Ismerje a PR fogalmát, jellemzőit és az image lényegét, fajtáit.	

2. Kereskedelmi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Beszerzés	Legyen képes ismertetni a beszerzés helyét, szerepét az áruforgalomban. Legyen képes bemutatni a beszerzés fogalmát, folyamatát (a beszerzendő áruk mennyiségének és összetételének meghatározása, a szállító partnerek kiválasztása, az áruk megrendelése, az áruk átvétele, a beszerzett áruk ellenértékének kiegyenlítése). Legyen képes bemutatni az áruátvétel előkészítését, (a lebonyolítás személyi és tárgyi feltételei, a visszáru és a visszaszállítandó göngyölegek előkészítése), az áruátvétel lebonyolításának folyamatát; az áru fogadásának feladatait, az áruátvétel módjait (mennyiségi, minőségi), szervezését, igazolását, a kifogások érvényesítésének lehetőségeit.	Legyen képes bemutatni az árurendelés módjait, az árurendelést befolyásoló tényezőket, az árurendelés eszközeit.
2.2. Készletezés	Tudja ismertetni az áruk raktári elhelyezésénél, tárolásánál figyelembe veendő szempontokat. Ismerje a leltár, leltározás fogalmát, a leltár céljait. Legyen képes ismertetni a leltározás menetét, módjait, bizonylatait és a leltáreltérés lehetséges okait.	Ismerje a készletgazdálkodás jelentőségét, a készlet-szükségletet meghatározó tényezőket, a készletek nyilvántartásának, számbavételének jelentőségét és módjait.
2.3. Értékesítés	Ismerje az áruk értékesítésre történő előkészítésének feladatait (az áruk kicsomagolása, előreccsomagolása), a vevők tájékoztatását szolgáló információkra és a fogyasztói ár feltüntetésére vonatkozó előírásokat, az áruk eladótéri elhelyezésének szempontjait. Legyen képes az alapvető értékesítési módok - a hagyományos, az önkiszolgáló, az önkiválasztó, a minta utáni és egyéb bolt nélküli értékesítési formák - megkülönböztetésére a jellemzők, az előnyök, a hátrányok, az alkalmazásuk, a személyi és tárgyi feltételeik és az eladó feladatai szerint.	Ismerje az eladói feladatokat az értékesítéshez kapcsolódó szolgáltatásokban. Tudja jellemezni az értékesítési módokat.
2.4. Fogyasztóvédelem	Ismerje a fogyasztóvédelem alapvető fogalmain és intézményrendszerét. Tudja a termékcímkére, a fogyasztói ár feltüntetésére, a csomagolásra vonatkozó előírásokat. Legyen képes bemutatni a fogyasztói panaszok kezelését.	Tudja meghatározni a minőség fogalmát, értelmezni a minőséghez kapcsolódó kifejezéseket. Ismerje a minőségi osztályba sorolás szabályait, a kereskedők és a vásárlók számára használatos minőségtanúsítást, megkülönböztető minőségi jeleket, jelzéseket.
2.5. Pénztár- és pénzkezelés	Ismerje a pénz átvételére és visszaadásra vonatkozó szabályokat.	Ismerje a pénztár többlet vagy hiány esetén követendő eljárást

	Legyen képes bemutatni a készpénzkímélő eszközöket, elfogadásukat. Tudja a nyugta- és számlaadási kötelezettség szabályait, bizonylatok kötelező adattartamát.	
2.6. Bizonylatkitöltés	Ismerje a szigorú számadású kötelezettség alá tartozó bizonylatokat, azok kezelését.	

3. Kereskedelmi ismeretek gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Áruforgalom gyakorlati ismeretei	Tudja kitölteni az áruforgalom (megrendelés, szállítólevél, jótállási jegy) és leltározás (leltárfelvételi ív) bizonylatait. Legyen képes kitölteni jegyzőkönyvet mennyiségi, minőségi kifogásról. Legyen képes kitölteni nyugtát, készpénzfizetési számlát.	Tudja kitölteni az áruforgalom (pénzforgalom bizonylatai) és leltározás (árváltozási leltározási ív) bizonylatait.
3.2. Pénztár- és pénzkezelés gyakorlati ismeretei	Tudja meghatározni az átvett összegből visszajáró összeget. Legyen képes be-, illetve kifizetésről címletjegyzéket készíteni. Tudja kitölteni a kiadási-, bevételi pénztárbizonylatot, átutalási megbízást.	Jegyzőkönyv kitöltésének szabályait.

4. Kereskedelmi gazdaságtan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Statisztikai alapismeretek	Ismerje a statisztika, az ismérv, a sokaság fogalmát. Tudjon statisztikai táblák alapján ábrákat készíteni. Értelmezze a középérték fogalmát.	Megadott adatok alapján legyen képes a megfelelő mutatók kiválasztására és kiszámolására.
4.2. Az áruforgalom tervezése és elemzése	Tudja bemutatni az áruforgalmi folyamat szakaszait, a beszerzés fogalmát, helyét az áruforgalom folyamatában. Tudja ismertetni a beszerzendő termékkör meghatározásának, a beszerzési források kiválasztásának szempontjait, a gazdaságos rendelési tétele nagyság meghatározásának módszereit. Legyen képes bemutatni az árurendelés módjait, az árurendelést befolyásoló tényezőket, az árurendelés eszközeit. Legyen képes elkészíteni az árurendeléshez a megfelelő nyomtatványokat. Tudja meghatározni az áruforgalmi mérlegsor alkalmazásával a beszerzés mennyiségét és értékét. Legyen képes ismertetni az értékesítési politika lényegét, kialakításának szempontjait.	Tudja jellemezni és tartalmilag ellenőrizni a kereskedelemben használt szerződéseket. Legyen képes statisztikai mutatószámokkal elemezni a készletgazdálkodást, a mutatókat rendszerezni, és azokat értelmezni. Tudjon áruforgalmi jelentést készíteni, ismerje annak tartalmi és formai előírásait. Tudja statisztikailag elemezni és értelmezni a forgalom alakulását.

	Tudja meghatározni és ismertetni a készletgazdálkodás fogalomkörét, szerepét, hatását a gazdálkodás eredményére, a készletek nagyságának és összetételének kialakításánál figyelembe veendő szempontokat, a készletnyilvántartás szerepét. Tudja ismertetni és alkalmazni a készletezési döntéseket megalapozó számítási módszereket (átlagkészlet, forgási sebesség, készletvonzat), az áruforgalmi mérlegsort, a leltár fogalmát, fajtáit, a leltáreredmény megállapításának menetét. Tudja bemutatni, az árkialakítás szabályait, jogszabályi hátterét. Ismerje a fogyasztói árak kialakításának lépéseit, az árak felépítését.	
4.3. Jövedelmezőség tervezése és elemzése	Legyen képes ismertetni a költség fogalmát, a költségek összetételét, csoportosítását, az egyes költség nemek tartalmát, a költségekre ható tényezőket. Ismerje és alkalmazza az amortizáció fogalmát, tudjon számolni lineáris módszerrel értékcsökkenési leírást, legyen képes táblázatokat készíteni. Tudja ismertetni az eredmény keletkezésének folyamatát. Értse a különböző eredmény-kimutatások eltéréseit, és tudja értelmezni, elemezni azok adatait. Tudja ismertetni az eredmény nagyságát befolyásoló tényezőket, az eredmény adózását és felhasználását, a kereskedelmi egységekben hozott áruforgalmi döntések hatását a vállalkozás bevételeire és ráfordításaira.	Legyen képes a költséggazdálkodással kapcsolatos abszolút és relatív statisztikai mutatókat kiszámolni és azokat értelmezni. Legyen képes elvégezni az időarányos lineáris és a teljesítményarányos amortizáció számításokat, az ezekhez kapcsolódó eszköz értéket meghatározni. Ismerje és tudja alkalmazni az eredmény elemzéséhez, tervezéséhez használt alapvető statisztikai mutatószámokat.
4.4. Eredményesség és vagyonvizsgálat	Legyen képes ismertetni az adózási alapfogalmakat az adóztatás általános jellemzőit (funkciói, alapelvei). Ismerje a vállalkozást, illetve a magánszemélyt érintő adónemek és járulékok jellemzőit (áfa, jövedéki adó, társasági adó, SZJA, munkaadókat és munkavállalókat terhelő járulékokat). Ismerje az egyszerűsített mérleg szerkezetét és a vállalkozás vagyonának összetételét.	Tudjon A és B típusú összköltség eljárással eredmény-kimutatást készíteni. Lássa és be is tudja mutatni az eredmény kimutatás és a mérleg kapcsolatát.

5. Kereskedelmi gazdaságtan gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Áruforgalom tervezése, elemzése gyakorlat	Tudjon egyszerűbb számítási feladatokat elvégezni a forgalom, illetve árbevétel, a készletek, a költségek és az eredmény elemzéséhez, tervezéséhez.	Árajánlatok közötti választását legyen képes alátámasztani számításokkal.

	Legyen képes a rendelkezésre álló és kiszámított adatokból, mutatókból statisztikai táblázatokat készíteni. Ismerje a pénzforgalomhoz kapcsolódó fontosabb bizonylatokat (nyugta, készpénzfizetési számla, átutalási megbízás), valamint az áruforgalomhoz kapcsolódó fontosabb bizonylatokat (árumegrendelés bizonylata, szállítólevél, áruforgalmi jelentés, leltárfelvételi jegy, leltárfelvételi ív, jótállási jegy). Ismerje a bizonylatok kitöltésére és kezelésére vonatkozó előírásokat.	Tudjon összetettebb számítási feladatokat elvégezni a forgalom, illetve árbevétel, a készletek, a költségek és az eredmény elemzéséhez, tervezéséhez. Legyen képes a rendelkezésre álló és kiszámított adatokból, mutatókból statisztikai táblázatokat készíteni.
5.2. Jövedelmezőség tervezése, elemzése gyakorlat	Tudjon értékcsökkenést számolni időarányos lineáris módon.	Legyen képes költségvizsgálati elemzésekre abszolút és relatív mutatókkal.
5.3. Eredményesség és vagyonvizsgálat gyakorlat	Tudjon egyszerűbb számítási feladatokat elvégezni az ÁFA, a társasági adó és az SZJA adónemekhez, illetve a bér járulékaihoz kapcsolódóan. Legyen képes eredmény-kimutatás összeállítására. Ismerje az egyszerű mérleg szerkezetét és tartalmát. Tudjon összeállítani mérleget.	Tudja értelmezni az eredmény-kimutatás és a mérleg kapcsolatát. Ismerje a gazdasági tevékenységek elemzésének jelentőségét.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó, toll	NINCS	Szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó, toll	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése
Feleletválasztós, kiegészítős, teszt jellegű, rövid választ igénylő feladatok	Számítási feladatok, dokumentumok és bizonylatok összeállítása	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap különböző típusú feladatok kombinációjából áll. Az írásbeli feladatsor két feladatcsoportot tartalmaz:

- I. feladatcsoport - feleletválasztásos, egyszerű rövid választ igénylő feladatok,
- II. feladatcsoport - kereskedelmi gazdaságtan témakör számítási feladatait, valamint a kereskedelmi ismeretek témakör gyakorlati számításait, dokumentumok, bizonylatok kitöltését kéri számon.

A tanuló önállóan döntheti el, hogy a rendelkezésre álló időben melyik feladatcsoportot kezdi el először. Amennyiben az egyes feladatok megoldásához információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, kitöltendő bizonylatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell. Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és igaz-hamis állításos feladatokból állnak.

A szöveges feladatok az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, kiegészítés, párosítás, folyamatleírás.

A tesztfeladatok állításokból állnak. A vizsgázónak minden állítást meg kell ítélnie, és megjelölni, hogy helytálló vagy nem helytálló az adott állítás. A helyesen megítélt állítások után jár pont. Az igaz-hamis állításos feladatok esetében a vizsgázónak meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamisat szakmailag indokolni kell.

A feladatsor egészének összeállításánál az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Marketing	10%
Kereskedelmi ismeretek	25%
Kereskedelmi ismeretek gyakorlata	25%
Kereskedelmi gazdaságtan	20%
Kereskedelmi gazdaságtan gyakorlata	20%

Ezeknek az arányoknak a feladatsor egészében kell érvényesülniük, az egyes feladatcsoportokban ettől eltérő mértékben is megjelenhetnek az egyes témakörök.

I. Feleletválasztás, egyszerű rövid választ igénylő feladatok

Ezek a feladatok olyan kompetenciákat mérnek, amelyek a szakma elméleti ismeretanyagához, módszertani eljárásaihoz kapcsolódnak. Ezért alkalmasak az alapfogalmak, jogszabályok ismeretének, rendszerezésének, továbbá az összefüggések helyes felismerésének mérésére. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok esetén a vizsgázónak önállóan kell megalkotnia a szöveges választ, amely a feladat leírása szerint jelenthet

- egy betűjelet,
- néhány szavas kiegészítést, felsorolást vagy
- néhány mondatban megválaszolható meghatározást is.

Lehetséges feladattípusok:

- egymáshoz rendelés (pl. képek, dokumentumok kiválasztása szöveghez),
- fogalmak felismerése,
- igaz-hamis állítások,
- ok-okozati összefüggések,
- táblázat kitöltése vagy kiegészítése,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása,
- hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése.

II. Kereskedelmi gazdaságtan és Kereskedelmi ismeretek gyakorlati számítási feladatok

Ebben a részben a szakmai alapismeretek gyakorlati eljárásait kell alkalmazni, a részletes követelményekben szereplő egy eseménysorozat feldolgozásához kapcsolt számítási, táblázatkészítési, bizonylatkitöltést igénylő feladat során. A feladatok egy vagy több részkérdésből állnak. A számítási példák irányulhatnak külön egy témakörhöz tartozó adatok, információk elemzésére, tervezésre, vagy több témakörhöz tartozó összefüggő adatokhoz is. A feladatok megoldásához minden szükséges adatot – pl. adókulcsok, járulékok mértéke – a feladatban meg kell adni.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsornak legalább 20 legfeljebb 25 tételt kell tartalmaznia. A tételek 20%-át évente cserélni kell. A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek. A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott elméleti ismereteket kéri számon a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását értékelik. A szóbeli tételek kifejtésébe, azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati tapasztalatait.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

Marketing ismeretek	30%
Kereskedelmi ismeretek	40%
Kereskedelmi gazdaságtan	30%

Témakörök

1. Marketing:
A marketing jelentősége, gazdasági szerepe, történeti kialakulása a kereskedelmi marketing lényege, eszközei.
Marketing-mix elemei, jellemzői.
A marketing-kommunikáció fogalma, jelentősége.
Eladásösztönzés fogalma, funkciói, SP módszerek.
A PR fogalma, jellemzői, az imázs fogalma, fajtái, szükségessége.
2. Kereskedelmi ismeretek:
Az áruforgalmi folyamat egyes szakaszai, a beszerzés, a készletezés és az értékesítés lebonyolításának folyamata, az ezekben ellátandó kereskedői feladatok, a különböző értékesítési módok.
Fogyasztóvédelem alapvető fogalmai, intézményrendszere. Fogyasztókat megillető alapjogok, fogyasztói panaszok kezelése.
Pénz átvételének és visszaadásának szabályai, készpénzkímélő eszközök.
Nyugta- és számlaadási kötelezettség szabályait, bizonylatok kötelező adattartama.
3. Kereskedelmi gazdaságtan:
A beszerzés, a készletgazdálkodás és az értékesítés kereskedelmi összefüggésrendszere. Áruforgalom tervezése és elemzése.
Jövedelmezőség tervezése és elemzése. Eredményesség és vagyonzvizsgálat.
Az adózás rendszere.
A kereskedelmi vállalkozások gazdasági tevékenysége, a bevétel, a költség, a profit eredmény-kimutatásban szereplő kategóriái.
Statisztikai alapismeretek

A pénz- és áruforgalom bizonylatai, valamint a kitöltésükre vonatkozó szabályok.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti a feladat kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az erre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos előadásmód	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete magyarázása, összefüggések értelmezése.	42 pont
Szaknyelv alkalmazása.	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy tétel kifejtése
Feleletválasztós, kiegészítő, teszt jellegű, rövid választ igénylő feladatok	Számítási és elemzési feladatok, dokumentumok és bizonylatok összeállítása	
40 pont	60 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap különböző típusú feladatok kombinációjából áll. Az írásbeli feladatsor két feladatcsoportot tartalmaz:

- I. feladatcsoport - feleletválasztásos, egyszerű rövid választ igénylő feladatok,
- II. feladatcsoport - kereskedelmi gazdaságtan témakör számítási feladatait, valamint a kereskedelmi ismeretek témakör gyakorlati számításait, dokumentumok, bizonylatok kitöltését kéri számon.

A tanuló önállóan döntheti el, hogy a rendelkezésre álló időben melyik feladatcsoportot kezdi el először. Amennyiben az egyes feladatok megoldásához információkra, segédanyagokra, pl. adatokra, kitöltendő bizonylatokra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell. Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és igaz-hamis állításos feladatokból állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, kiegészítés, párosítás, folyamatleírás.

A tesztfeladatok állításokból állnak. A vizsgázónak minden állítást meg kell ítélnie, és megjelölni, hogy helytálló vagy nem helytálló az adott állítás. A helyesen megítélt állítások után jár pont. Az igaz-hamis állításos feladatok esetében a vizsgázónak meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamisat szakmailag indokolni kell.

A második rész szöveges feladatokat, számítási példákat, valamint táblázat és grafikonkészítési feladatokat tartalmaz meghatározott, számon kérendő témakörökből. A táblázat és grafikon-készítési feladatok lehetnek önállóak, vagy kapcsolódhatnak a számítási feladatokhoz.

A szöveges feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 25 pont.

A számítási feladatok és a táblázat és grafikonyszerkesztés aránya a feladatlap pontértékéből: 35 pont.

Az első és a második rész szöveges feladatai jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalom meghatározás,
- folyamatleírás,
- esettanulmány értelmezése a megadott szempontok szerint,
- összehasonlítás,
- párosítás,
- feleletválasztás,

Fogalom meghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Folyamatleírás: az áruforgalmi, üzleti, adminisztrációs folyamathoz kapcsolódó egyszerűbb folyamatok megszervezésének és lebonyolításának feladatait kell szakszerűen összefoglalni vagy a folyamat megadott elemeit megfelelő sorrendbe állítani.

Esettanulmány értelmezése a megadott szempontok szerint: a feladatlap által meghatározott gyakorlatorientált esetismertetéshez kapcsolódóan kell válaszolni a kérdésekre. A válaszadási lehetőségek lehetnek nyitottak vagy zártak, illetve számolásigényesek is.

Összehasonlítás: kettő-három gazdasági fogalom vagy lehetőség azonosságait és különbségeit vagy előnyeit és hátrányait kell ismertetni.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmakat kell párosítani, pl. fogalom és meghatározása, gazdasági mutató és kiszámítása, mutató és tartalma.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül kell megjelölni a helyeset.

A feladatlap számítási példái a témakörök statisztikai elemzéséhez és tervezéséhez alkalmazható mutatószámok ismeretét, alkalmazási képességét igénylik. A számítási példák irányulhatnak külön egy témakörhöz tartozó adatok, információk statisztikai elemzésére, tervezésre, vagy több témakörhöz tartozó adatok, információk egy komplex számítási példán keresztül történő elemzésére, tervezésére. Pl. a költségek, a bevétel és az eredmény elemzése és tervezése témakör, az adózási alapismeretek, adózási számítások, értékcsökkenési leírások, áruforgalmi tevékenység és a jövedelmezőség elemzésére szolgáló statisztikai mutatószámok rendszerezése, értelmezése. A feladatok megoldásához minden szükséges adatot, pl. adókulcsok, járulékok mértéke a feladatban meg kell adni.

A táblázat és grafikonkészítési feladatok a megadott adatok rendszerezésére és a tanult ábrázolási mód, szemléltetés ismeretének számonkérésére irányulnak. A számonkérés történhet önálló feladatban, vagy a számítási feladatokhoz kapcsolódóan, azok részeként.

A feladatsor egészének összeállításánál az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Marketing	10%
Kereskedelmi ismeretek	25%
Kereskedelmi ismeretek gyakorlata	25%
Kereskedelmi gazdaságtan	20%
Kereskedelmi gazdaságtan gyakorlata	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a marketing ismeretek elméleti alapjainak és a marketing gyakorlati alkalmazásának, a kereskedelmi ismereteknek, valamint a kereskedelmi gazdaságtan a bemutatását igényli a vizsgázóktól.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételek kifejtésébe, azok címének megfelelően a vizsgázónak be kell építenie gyakorlati példákat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsornak legalább 20 legfeljebb 25 tételt kell tartalmaznia. A tételek 20%-át évente cserélni kell. A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott egy- egy tétel kifejtésével ad számot a képzés során megszerzett gyakorlati tudásáról. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

Témakörök:

1. Marketing

A marketing jelentősége, gazdasági szerepe, történeti kialakulása a kereskedelmi marketing lényege, eszközei.

Marketing-mix elemei, jellemzői.

A marketing-kommunikáció fogalma, jelentősége.

Eladásösztönzés fogalma, funkciói, SP módszerek.

Piacutatás és piacssegmentálás lényege, ismérvei és módszerei.

A PR fogalma, jellemzői, az imázs fogalma, fajtái, szükségessége.

Reklám fogalma, szerepe, fajtái, a reklámeszközök fogalma, fajtái.

A vállalati arculat lényege, kialakításának fontossága, tartalmi és formai elemei.

2. Kereskedelmi ismeretek

Az áruforgalmi folyamat egyes szakaszai, a beszerzés, a készletezés és az értékesítés lebonyolításának folyamata, az ezekben ellátandó kereskedői feladatok, a különböző értékesítési módok.

Készletgazdálkodás jelentősége, a készlet-szükségletet meghatározó tényező, a készletek nyilvántartásának, számbavételének jelentősége és módjai.

Ismerje az eladói feladatokat az értékesítéshez kapcsolódó szolgáltatásokban.

Tudja jellemezni az értékesítési módokat.

Fogyasztóvédelem alapvető fogalmai, intézményrendszere. Fogyasztókat megillető alapjogok, fogyasztói panaszok kezelése.

Pénz átvételének és visszaadásának szabályai, készpénzkímélő eszközök.

Nyugta- és számlaadási kötelezettség szabályait, bizonylatok kötelező adattartama.

Szigorú számadású kötelezettség alá tartozó bizonylatok és kezelésük

3. Kereskedelmi gazdaságtan

A beszerzés, a készletgazdálkodás és az értékesítés kereskedelmi összefüggésrendszere. Áruforgalom tervezése és elemzése.

Jövedelmezőség tervezése és elemzése. Eredményesség és vagyonzvizsgálat.

Az adózás rendszere. Elemzés statisztikai és közgazdasági módszerek segítségével.

A kereskedelmi vállalkozások gazdasági tevékenysége, a bevétel, a költség, a profit eredmény-kimutatásban szereplő kategóriái.

Statisztikai alapismeretek.

A pénz- és áruforgalom bizonylatai, valamint a kitöltésükre vonatkozó szabályok.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat kell figyelembe venni.

Marketing ismeretek	30%
Kereskedelmi ismeretek	40%
Kereskedelmi gazdaságtan	30%

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos előadásmód	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete magyarázása, összefüggések értelmezése.	42 pont
Szaknyelv alkalmazása.	3 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

VASÚTÜZEMI KÖZLEKEDÉSI, SZÁLLÍTMÁNYOZÁSI ÉS LOGISZTIKAI ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A vasútüzemi közlekedési, szállítmányozási és logisztikai ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XL. Közlekedés, szállítmányozás és logisztika ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 841 05 Vasútforgalmi szolgálattevő,
- 54 841 06 Vasúti árufuvarozási ügyintéző,
- 54 841 10 Jegyvizsgáló.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkésztség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmakat a megfelelő helyen és módon alkalmazni.	Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a szóbeli vizsgáját logikusan, következetesen felépíteni. Legyen képes az önálló előadásmódra, a szakmai kifejezések helyes alkalmazására.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a feltett kérdések megértésére és a pontos válaszadásra.	Legyen képes a feltett kérdések megértésére, és a pontos, lényegre törő válaszadásra.

2. Elemi számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A közlekedéshez kapcsolódó elemzésekhez szükséges egyszerű számolási feladatok	Legyen képes a közlekedési folyamatokhoz, kapcsolódó egyszerű számolási feladatok végrehajtására, az eredmények értelmezésére.	Legyen képes a közlekedési folyamatokhoz kapcsolódó egyszerű számolási feladatok kijelölésére, végrehajtására, egyszerűbb elemzésre.

3. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Lényegkiemelés	Tudja a lényeges és kevésbé lényeges szempontokat megkülönböztetni. Legyen képes az információk osztályozására szakmai szempontok alapján.	
3.2. Elvonatkoztatás képessége	Tudja a tények és törvényszerűségek közötti összefüggéseket felismerni, legyen képes ezeket alkalmazni.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Közlekedési alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Vasúttörténet	Legyen képes bemutatni a közúti, a vasúti közlekedés kialakulását.	
1.2. Közlekedési alapfogalmak	Tudja meghatározni a közlekedés feladatát.	

1.3. A vasúti közlekedés üzemvitele	Legyen képes bemutatni a vasúti állomásokat, pályaudvarokat, a vasúti személyszállítást, a vasúti menetrendek szerkesztésének szabályait, valamint a vasúti árufuvarozási folyamatot.	
1.4. Munkavédelem és biztonság	Legyen képes ismertetni a munkavédelmi és munkajogi alapfogalmakat.	
1.5. Egységrakomány-képzés az áruszállításban		Legyen képes ismertetni a rakodólapokat, mint az egységrakomány-képzés eszközeit. Tudja ismertetni a konténereket az egységrakomány-képzésben, a konténerek csoportosítását, a nagykonténerek rakodását.
1.6. A kombinált áruszállítás		Tudja meghatározni a kombinált áruszállítás előnyeit. Legyen képes ismertetni a konténeres áruszállítást, a közút- vasút huckepack szállítást, a közút-vízi huckepack szállítást, a folyam-, tengeri kombinált áruszállítást, a kombinált áruszállítás termináljait.

2. Közlekedési földrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A vasúti közlekedés	Legyen képes bemutatni a vasútvonalak osztályozását, számozását. Legyen képes bemutatni Magyarország vasúthálózatát, a vasúti fővonalakat. Tudja jellemezni Budapestet, mint a nemzetközi vasúti közlekedés jelentős középontját. Tudja ismertetni a nemzetközi vasúti összeköttetéseket, határátkelőhelyeket, tranzitútvonalakat.	Tudja jellemezni a megyeszékhelyeket.

3. Jelzési ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Jelzési alapfogalmak	Tudja meghatározni az utasítás hatályát, tartalmát, az utasításban meghatározott fogalmakat, valamint a jelzők, jelzőeszközök, figyelmeztető jelek alkalmazására, a jelzések rendeltetésére, adására vonatkozó előírásokat.	
3.2. A jelzőkre vonatkozó általános rendelkezések	Legyen képes felsorolni a főjelzőket, valamint ismertetni a feladatukat, alkalmazásukat, szabványos állásukat, kezelésüket.	
3.3. Az előjelzők	Tudja ismertetni az előjelzők alkalmazását, csoportosítását.	
3.4. A tolatási mozgást szabályozó jelzők és jelzéseik	Legyen képes ismertetni a tolatási mozgást szabályozó jelzőket, a tolatásjelzővel egyesített fény főjelzők, valamint a tolatásjelzők jelzési képeit.	
3.5. Egyéb jelzők és jelzéseik	Legyen képes ismertetni az útátjáró jelzőket és azok alkalmazását, a vasúti átjáró kezdete jelzőt, a váltó jelzőket, csoportosításukat,	

	alkalmazásukat, a váltók számozását, a váltó jelzők jelzéseit, a váltók kézi állító készülékeit. Tudja meghatározni a vágányzáró jelzőt, megállás helyének megjelölését, a megállás helye jelzőt, annak alkalmazását, a biztonsági határ jelzőt, a tolatási határjelzőt és V-betűs jelzőt, a járhatatlan pályarészek fedezését, a megállj jelző előjelzőjét, a megállj jelzőt, valamint a járhatatlan pályarész fedezését a nyílt pályán.	
3.6. Kézijelzések és hangjelzések	Tudja ismertetni a vonatközlekedés közben adható jelzések közül a lassan és a megállj jelzést, a mozdony személyzet hangjelzései közül a figyelj, és a vonat indul jelzést, valamint a tolatás közben alkalmazható kézi- és hangjelzéseket és azok alkalmazását. Tudja bemutatni a fékpróba jelzéseket és azok alkalmazását.	
3.7. Jelzések a vonatokon és a járműveken.	Legyen képes ismertetni a vonatok elejének és végének jelzéseit, valamint a járműveken alkalmazandó jelzéseket és az arra vonatkozó előírásokat. Tudja meghatározni a vonat elejének és végének jelzéseit, jelzéseket a kapcsolatlan toló mozdonyokon, a tolatást végző járműveken, a postakocsikon és a mozgáskorlátozottak szállítására kialakított kocsikon, a személyek által elfoglalt kocsikon. Ismerje a vonatokon alkalmazandó jelzésekkel kapcsolatos rendelkezéseket, az alapszabályt, valamint a vonat végének megjelölésére szolgáló eszközök kezelését és a jelzések ellenőrzését és megfigyelését.	

4. Forgalmi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Általános rendelkezések	Tudja ismertetni az utasítás hatályát, tartalmát, valamint a kiegészítő utasításokat, segédkönyveket, a végrehajtási utasításokat, az utasítások kezelését. Legyen képes bemutatni az F2. számú utasítás 1.2. pontjában felsorolt fogalmakat.	
4.2. Váltók, váltó-és vágányútellenőrzés	Tudja ismertetni a váltók alkatrészeit, csoportosítását forgalombiztonsági szempontból, a váltók szabványos állását, a vágányút beállítását és ellenőrzését, a váltók használhatóságának forgalmi feltételeit, a használhatóság ellenőrzését váltóállítás közben, a váltóállítást tolatás részére, a váltófelvágást, valamint a váltózár kulcsok megjelölését és kezelésének általános szabályait.	
4.3. Útsorompók, útsorompók kezelése	Tudja bemutatni az útsorompók általános szabályait, valamint az útsorompók alkalmazását.	
4.4. Tolatószolgálat	Legyen képes ismertetni, a tolatószolgálat alapszabályait, a tolatás engedélyezését, a tolatásvezető kijelölését, az értesítést a tolatás	

	engedélyezéséről, a tolatásvezető teendőit, valamint a tolatásban részt vevők kötelezettségeit. Legyen képes bemutatni a fékezési módokat tolatás közben, a kézifékkal és a légfékkal végzett fékezést, valamint a vonatvédelmet szalasztás gurítás és csurgatás közben.	
4.5. Védekezés járműmegfutamodások ellen	Legyen képes bemutatni a védekezést járműmegfutamodások ellen a közlekedő vonatoknál, valamint tolatás befejezése után.	
4.6. Kocsi-és vonatvizsgálat	Tudja ismertetni a vizsgálati jelet, a műszaki kocsi vizsgálatot, valamint a vonatkísérő személyzet teendőit, kocsi-és vonatvizsgálatkor. Tudja bemutatni a kocsi és vonatvizsgálatot vonatfelvételkor, a tengelyterhelés figyelembe vételét, valamint az utaló, sérülési bárcákat és azok jelentését.	
4.7. Járműkapcsolások	Tudja ismertetni a kapcsolókészülékeket, valamint a kapcsolásra kötelezett dolgozókat.	
4.8. Vonatok terhelése	Tudja bemutatni a mozdonyok megengedhető terhelését, az elegytömeg megállapítását, a kerekítés szabályait.	
4.9. Vonatok hossza	Tudja ismertetni az általánosan engedélyezett vonathosszt, a túl hosszú vonatokat, a vonathossz megállapítását féktechnikai szempontból, forgalmi szempontból. Tudja meghatározni a vonathossz közlését.	
4.10. A vonatok összeállítása	Tudja ismertetni a vonatok összeállításának általános rendelkezéseit, az általános besorozási tilalmat, az utánfutó járművet. Meg tudja határozni a fertőtlenítendő, hőnfutott kocsik besorozását, valamint mozdonyok, motorkocsik, ikermotorkocsik és szerkocsik besorozását.	
4.11. Menetrend	Tudja meghatározni a menetrend szerepét, fajtáit valamint a szolgálati menetrendet.	
4.12. A vonatok forgalomba helyezése	Tudja ismertetni a közlekedő vonatok kijelölését, forgalomba helyezését, lemondását, a vonat számának közlését valamint annak megváltoztatását.	
4.13. A vonatközlekedés lebonyolítása	Tudja ismertetni a vonatok számozását.	

5. Műszaki ismeretek (E2. számú Fékutasítás)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Alapfogalmak		Tudja bemutatni az utasítás hatályát, tartalmát valamint a féksúly, az állvatartási féksúly, féksúlyszázalék, valamint a fékút fogalmát.
5.2. A fékberendezés előkészítése fékpróbához		Tudja ismertetni a járművek kézi állítású fékvezérlő elemeinek kezelését, a raksúlyváltókat, siklejtőváltókat, valamint a fékes járművek elosztását a vonatban.

5.3. Fékpróbák		Tudja meghatározni az állvatartáshoz szükséges feltételek ellenőrzését, annak tartalmát, esedékességét, és végrehajtását.
5.4. A vonatok megfékeztségének megállapítása		Legyen képes ismertetni a vonat megfékeztségét, a tényleges féksúlyszázalékát, a teljes tömegét, az előírt féksúlyszázalékot, az állvatarthatóságát, az állvatartáshoz szükséges féksúly kiszámítását, valamint a további előírásokat.
5.5. Állvatartás, védekezés megfutamodás ellen		Tudja ismertetni a védekezést a végállomásra vagy feloszlató állomásra érkezett vonatok szerelvényének tolatása után, a tolatás befejezése után. Legyen képes meghatározni a járműmegfutamodás elleni védekezés további szabályait.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Vonalzó	NINCS	Vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt-jellegű, rövid szöveges választ igénylő feladatok	Kifejtendő szöveges feladatok	
50 pont	50 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Ha az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra van szükség, azt a feladatlapnak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra. Az írásbeli feladatlap összeállításánál törekedni kell az 1 válasz (item) 1 pont értékelési elv megvalósítására.

Az írásbeli feladatok tesztjellegű feladatokból és szöveges választ igénylő feladatokból állnak. A tesztjellegű és rövid választ igénylő feladatok megoldásával a tanulók számot adnak a szakmai elméleti ismeretek elsajátításáról.

Az 5-15 darab tesztfeladat az alábbi típusú lehet:

- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül a helyes megjelölése.

Igaz-hamis állítások megjelölése: az adott állítás igaz vagy hamis voltának megállapítása.

Egy-egy tesztfeladaton belül hasonló témából több részkérdés tehető fel, feladatonként 5-10 pont értékben.

A kifejtendő szöveges választ igénylő feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,
- felsorolás.

Ismertetés: a feladatban megjelölt téma rendszerezett ismertetése.

Fogalommeghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Felsorolás: a feladatban meghatározott információk felsorolása.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- közlekedési alapismeretek,
- közlekedési földrajz,

- jelzési ismeretek,
- forgalmi ismeretek.

A teszt-jellegű, rövid szöveges választ igénylő feladatok a közlekedési alapismeretek, közlekedési földrajz és jelzési ismeretek témakörökből kerülnek kiírásra. A kifejtendő szöveges választ igénylő feladatok a közlekedési alapismeretek, a jelzési ismeretek és a forgalmi ismeretek témakörökből kerülnek kiírásra.

A kifejtendő szöveges választ igénylő feladatok témakörei:

- ? a vasúti közlekedés üzemvitele,
- ? a jelzőkre vonatkozó általános rendelkezések,
- ? az előjelzők,
- ? egyéb jelzők és jelzéseik,
- ? kézijelzések és hangjelzések,
- ? váltók, váltó- és vágányútellenőrzés,
- ? tolatószolgálat,
- ? védekezés járműmegfutamodások ellen,
- ? kocs- és vonatvizsgálat,
- ? a vonatok összeállítása.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tételek feladatai a közlekedési alapismeretek, a közlekedési földrajz, a jelzési ismeretek és a forgalmi ismeretek elméleti témaköreiből kerülnek kijelölésre a részletes követelményekben meghatározott részletességben.

„A” feladat: a közlekedési alapismeretek és közlekedési földrajz témakör elméleti ismereteit,

„B” feladat: a jelzési ismeretek és a forgalmi ismeretek témaköreit kéri számon.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható feladatonként 30, illetve 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
A tétel tartalmának megértése, a felelet felépítése, előadásmódja	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, a tétellel kapcsolatos központi ismeretek kiemelése, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázata, összefüggések problémaközpontú bemutatása	25 pont	15 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30 pont	20 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc

Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt-jellegű, rövid szöveges választ igénylő feladatok	Kifejtendő szöveges feladatok	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, segédanyagokra van szükség, azt a feladatlapnak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapon kerülnek összeállításra. Az írásbeli feladatok tesztjellegű feladatokból és szöveges feladatokból állnak. Az írásbeli feladatlap összeállításánál törekedni kell az 1 válasz (item) 1 pont értékelési elv megvalósítására.

A „rövid választ igénylő feladatok” megoldásával a tanulók számot adnak a szakmai elméleti ismeretek elsajátításáról.

A 3-6 darab tesztfeladat az alábbi típusú lehet:

- szöveg kiegészítése,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése.

Szövegkiegészítés: megadott vagy tanulmányai során megismert tartalmakkal mondatkiegészítés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül a helyes vagy helytelen megjelölése.

Igaz-hamis állítások megjelölése: az adott állítás igaz, vagy hamis.

Egy-egy tesztfeladaton belül hasonló témából több részkérdés tehető fel, feladatonként 5-10 pont értékben.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,
- folyamatleírás,
- felsorolás.

Ismertetés: a feladatban megjelölt téma rendszerezett ismertetése.

Fogalommeghatározás: az alapfogalmak pontos definiálása.

Folyamatleírás: a közlekedési, jelzési ismeretek valamint forgalmi ismeretek egyszerűbb folyamatok megszervezési és lebonyolítási feladatainak szakszerű összefoglalása vagy a folyamat megadott elemeinek megfelelő sorrendbe állítása.

Felsorolás: a feladatban meghatározott információk felsorolása.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- közlekedési alapismeretek,
- közlekedési földrajz,
- jelzési ismeretek,
- forgalmi ismeretek,
- műszaki ismeretek.

A teszt-jellegű, rövid választ igénylő feladatok a közlekedési alapismeretek, közlekedési földrajz, és jelzési ismeretek témakörökből kerülnek kiírásra összesen 30 pont értékben.

A kifejtendő szöveges feladatok a közlekedési alapismeretek, a jelzési ismeretek és a forgalmi ismeretek témakörökből kerülnek kiírásra összesen 70 pont értékben.

A kifejtendő szöveges választ igénylő feladatok témakörei:

- ? a vasúti közlekedés üzemvitel,
- ? egységrakomány-képzés az áruszállításban,
- ? a kombinált áruszállítás,
- ? a jelzőkre vonatkozó általános rendelkezések,
- ? az előjelzők,
- ? egyéb jelzők és jelzéseik,
- ? kézijelzések és hangjelzések,
- ? váltók, váltó- és vágányútellenőrzés,
- ? tolatószolgálat,
- ? védekezés járműmegfutamodások ellen,
- ? kocs- és vonatvizsgálat,
- ? vonatok terhelése és hossza,
- ? a vonatok összeállítása,

- ? menetrend,
- ? a vonatok forgalomba helyezése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tételek a közlekedési alapismeretek, a közlekedési földrajz, a jelzési ismeretek, a forgalmi ismeretek és a műszaki ismeretek elméleti témaköreiből kerülnek kijelölésre a részletes követelményekben meghatározott részletességben.

- „A” feladat: a közlekedési alapismeretek, a közlekedési földrajz és a műszaki ismeretek témakör elméleti ismereteit,
- „B” feladat: a jelzési ismeretek és a forgalmi ismeretek témaköreit kéri számon.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismeretek felhasználásával az összefüggések magyarázatát, alkalmazását is értékeli.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos, szabatos előadásmód	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázata, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EGYHÁZZENÉSZ ISMERETEK ÁGAZATON KÍVÜLI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

EGYHÁZZENÉSZ-ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az egyházzenesz-ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XLII. Előadóművészet ágazat következő szakmairányainak közös ismereteit tartalmazzák:

- Kántor-énekvezető,
- Kántor-kórusvezető,
- Kántor organista.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Zenei szakkifejezések	Ismerje és pontosan használja a szaknyelvi fordulatokat, műszavakat. Ezek jelentését pontosan tudja meghatározni. Ismerje és helyesen használja az egyházzene alapvető szakkifejezéseit (szójegyzék alapján).	Ismerje és helyesen használja az egyházzene sajátos szakkifejezéseit (szójegyzék alapján).
1.2. Előadási jelek, utasítások notáció	Ismerje és pontosan használja a kottában található alapvető szöveges és kottagrafikai jelzéseket, ezek jelentését pontosan tudja meghatározni. Ismerje a korai egyházzenei korok kottairását (neuma- és kvadrátírás, menzurális notáció, tabulatúra).	Ismerje és pontosan használja a kottában található (jellemzően olasz és latin) szöveges és kottagrafikai jelzéseket, ezek jelentését pontosan tudja meghatározni. Ismerje a korai egyházzenei korok kottairását (neuma- és kvadrátírás, menzurális notáció, tabulatúra), az egyszerűbb kottaképet meg is tudja szólaltatni.
1.3. Fogalmazás, előadás	Az elvárható tudásszintnek megfelelő szaknyelv ismeretéről tanúskodó módon, szabatosan fogalmazzon szóban és írásban egyaránt.	Az elvárható magasabb tudásszintnek megfelelő szaknyelv ismeretéről tanúskodó módon, szabatosan fogalmazzon szóban és írásban egyaránt.

2. Beszédkészség (előadói készség)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Elemzés készítése szóban	Legyen képes a megadott téma szakszerű, az elvárt tudásszintnek megfelelő bemutatására (zenetörténeti vagy egyházzenei korszak, zeneszerzői életmű, műelemzés, műfajtörténet).	Legyen képes a megadott téma szakszerű, az elvárt tudásszintnek megfelelő, élményszerű bemutatására (zenetörténeti vagy egyházzenei korszak, zeneszerzői életmű, műelemzés, műfajtörténet).
2.2. Esszéírás	Legyen képes az adott témában szakszerű, az elvárt tudásszintnek megfelelő írásmű alkotására (zenetörténeti vagy egyházzenei korszak, zeneszerzői életmű, műelemzés, műfajtörténet).	A fogalmazás során magasabb szintű irodalmi igényéről adjon bizonyosságot.

3. Emlézőképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Zenei memória	Legyen képes ritmusképleteket, dallamokat, zeneműveket hallás után megjegyezni. Legyen képes hallott, kiemelkedő jelentőségű zenei mű jellegzetes témájának többszöri meghallgatása után emlékezetből lejegyezni azt. Legyen képes korábban énekelt vagy játszott zenemű jellegzetes témájának, részletének emlékezetből való leírására, megszólaltatására.	Legyen képes ritmusképleteket, dallamokat, harmóniákat, zeneműveket hallás után megjegyezni, azokat értelmezni, rendszerezni és visszaadni. Legyen képes hallott, kiemelkedő jelentőségű zenei mű jellegzetes témájának többszöri meghallgatása után emlékezetből lejegyezni azt.
3.2. Zenetörténet, egyházzene-irodalom	Az általános memóriájára támaszkodva legyen képes megjegyezni és előadni a zeneirodalomhoz tartozó legfontosabb lexikális ismereteket. Az elvárt követelményeknek megfelelő szinten ismerje az egyházzene-történet főbb eseményeit és zenei változásait, azokat tudja konkrét adatok és zeneművek tükrében bemutatni.	Behatóan ismerje az egyházzene-történet főbb eseményeit és zenei változásait, azokat tudja konkrét adatok és zeneművek tükrében bemutatni.

4. Zenefelismerés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Hallott zenemű stílusának, korszakának meghatározása	Legyen képes a hallott, a tudásszintjének megfelelő zeneműrészletet a nagy stílustörténeti korszakokban elhelyezni, műfaji jellemzőit meghatározni.	Legyen képes a hallott, a tudásszintjének megfelelő zeneműrészletet a nagy stílustörténeti korszakokban elhelyezni, műfaji jellemzőit meghatározni, az adott részlet tipikus stílusjegyeit megnevezni (pl. kompozíciós elv, textúra, harmónia, egyházi mű esetében liturgikus funkció).
4.2. Hallott zenemű szerzőjének, címének megnevezése	Legyen képes jellegzetes részlete alapján megnevezni a hallott, a műjegyzékben szereplő zenemű szerzőjét és a mű címét.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Zenei szakkifejezések, előadási jelek, utasítások

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezések és fogalmak a részletes vizsgakövetelmények anyagát képezik.

Középszinten

a cappella
accelerando
ad libitum
adagio
agitato
Agnus Dei
agogika
akkord
alaphang
Alberti basszus
alla breve
allargando
allegretto
allegro
alleluja
allemande
alt
alteráció
álzárlat
ambitus
andante
animato
antifóna
antifonálé
appassionato
ária
arioso
arpeggio
attacca
autentikus zárlat
Ave Maria
bagatell
ballada
bariton
basso continuo
basszus
bel canto
bolgár ritmus
bővített hármashangzat
bourrée
calando

cantabile
cantilena
cantus firmus
capriccio
cezúra
chaconne
clavier
coda
comodo
communio
concerto
concerto grosso
con fuoco
consort
contralto
courante
contrapunctus
Credo
crescendo
da capo
dal (Lied)
dal segno
dalciklus
dalforma
daljáték
dallam (Melódia)
decrescendo
Dies irae
diminuendo
dinamika
diszsonancia
divertimento
divisi
dodekafónia
dolce
domináns
dór
doxológia
duett
duó
dúr
dzsessz
echo

egészhangú skála
egynemű kar
elégia
ellenpont
előjegyzés
előke
enharmónia
eol
espressivo
etűd
expozíció
expresszionizmus
fantázia
felhang
feloldójel
felütés
félzárlat
férfikar
fermáta
figuráció
finálé
forte
fortepiano
frazéálás
fríg
fugato
fúga
gamba
gavotte
generálbasszus
generálpauza
genfi zsoltár
gigue
giusto
glissando
Gloria
gordon
gordonka
graduale
grave
grazioso
gregorián ének
gyermekkar

hangjegyzírás
hangköz
hangnem
hangnevek
hangsor
hangszercsoport
hármashangzat
háromtagú forma
hegedű
hemiola
hexachord
himnusz
históriás ének
homofon
imitáció
impresszionizmus
impromptu
improvizáció
instrumentális
intermezzo
interpretáció
intonáció
introitus
invenció
ion
kadencia (műzene)
kadencia (népzene)
kamarazene
kánon
kancio
kantáta
keringő
késleltetés
kéttagú forma
kidolgozás
klavichord
klarinét
kóda
koloratúra
kompletórium
konszonancia
korál
kromatika

kvartett
kvintett
kvintkör
kvintola
kyrie eleison
lamentáció
lamento
largo
laudes
legato
leggiero
lekció
lento
Liber Usualis
librettó
líd
Lied
litánia
liturgia
lokriszi
madrigál
maestoso
maggiore
Magnificat
matutinum
marcato
marcia
mazurka
melizma
mellékdomináns
menüett
menzúra
metronóm
metrum
mezzoforte
mezzopiano
mezzoszoprán
minore
mise
Missale
mixolíd
mixtúra
moderato

modális hangsor
moduláció
moll
molto
morendo
mosso
motetta
népdal
népének
neuma
nőikar
nyitány
obligát
offertórium
officium
oktett
opera
opus
oratio
oratórium
ordinárium-tételek
organum
orgonapont
ossia
ostinato
összkiadás
parafrázis
parlando
partita
partitúra
passacaglia
passió
Pater noster
pavane
pentachord
pentatónia
periódus
pesante
piano
pikárdiai terc
pizzicato
plagális zárlat
polifónia

preludium
presto
programzene
proprium-tételek
prozódia
psalmus
rapszódia
recitativo
refrén
regiszter
repríz
requiem
responzórium
risoluto
ritenuto
ritornello
rondó
rubato
Salve Regina
Sanctus
sarabande
scherzo
secco
sequentia
sostenuto
sotto voce
semplice
simile
staccato
szekvencia
szepetimakkord
szextett
szimfónia
szimfonikus költemény
szinkópa
szolmizáció
szonáta
szonátaforma
szonátarondó
szoprán
szubdomináns
szűkített hármashangzat
szvit

tacet
Te Deum
tempo
tenor
tenuto
tercett
tetrachord
toccata
tonika
tonalitás
tonusok
tractus
tranquillo
transzponálás
tremolo
trió
tritonus
tutti
unisono
váltódomináns
variáció
verbunkos zene
versus
vesperás
vibrato
vivace
vonalsrendszer
vonósnégyes
zárlat
zongorakivonat
zsolozsma
zsoltározás
zsoltártónus

Emelt szinten ezen felül

accompagnato
akklamáció
aleatória
alternatim
ambrozián ének
angolkürt
aranymetszés
arco
ars antiqua-ars nova
atonális zene
atonalitás
Ave regina coelorum
basso seguente
bécsi iskola
Benedicamus Domino
bicinium
bitonalitás
bizánci zene
bruitizmus
buffo
burgundiai iskola
caccia
canticum
carol
cecilianizmus
chanson
cimbalom
cink
clarino
claster
clausula
col legno
conductus
custos
cseleszta
deklamáció
diasztematika
differenciák
discantus

diszpozíció
dudabasszus
duplum
ensemble
entrada
éthosz
faburden-falsobordone-fauxbourdon
feminin zárlat
folia
folklorizmus
franko-flamand iskola
Guido-i kéz
hangfestés
hangszín
harmónium
historizmus
incipit
induló
interludium
invitatórium
kheironómia
Köchel-jegyzék
manuál
melodráma
modus
monódia
neoklasszicizmus
ortodox zene
poliritmika
principál
quodlibet
Reihe
repetenda
repetitív zene
semibrevis
spirituálé
strófa
szeriális zene
szólamkönyv
tabulatúra
temperálás
tertia-sexta-nona
tonus peregrinus

többkórusos technika
Tridenti Zsinat
trouvere-trubadúr zene
ungaresca
vágánsok
Velencei iskola
versiculus
vibrafon
virginál
zsidó zene

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Müszavak	Ismerje az általános zenei és az alapvető egyházzenei műszavak jelentését, alkalmazását.	Ismerje a klasszikus zenei és az egyházzenei műszavak jelentését, alkalmazását.
1.2. Kottagrafikai jelek	Ismerje fel a kottában az általánosan használt grafikai jeleket, legyen tisztában az utasítások értelmével.	
1.3. Szakkifejezések	Értse a klasszikus és az egyházzenei szakzsargonhoz tartozó egyedi jelrendszert, kifejezéseket és jelölésmódokat.	
1.4. Notáció	Ismerje fel a korai egyházzenei korok alapvető kottairásait, jeleit.	Ismerje a korai egyházzenei korok kottairásait, jeleit. Legyen képes ezeket megszólaltatni.

2. Zenetörténeti és egyházzene-irodalmi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Zenetörténeti korszakok	Ismerje a zenetörténet (középkor, reneszánsz, barokk, bécsi klasszika, romantika, 20. század) fő jellemzőit, stílusjegyeit, műfajait.	Legyen képes meghatározni a zenetörténeti korszakok fő jellemzőit, stílusjegyeit, társadalmi funkcióit, műfajait.
2.2. Jellemző műfajok	Ismerje az uralkodó műfajok jellegzetességeit, fontosabb zeneszerzőit, formai sajátosságait.	Legyen képes az uralkodó műfajokhoz stíluselemeket, zeneszerzőket, hangzásideált, hangszereket, formai újításokat kapcsolni.
2.3. Zeneszerzők élete, munkássága	A zeneszerzők jegyzéke alapján legyen képes bemutatni a zenetörténet meghatározó szerzőinek életét és munkásságát.	Mutassa be a fent megnevezett korszakok kiemelkedő zeneszerzőinek életműveit, mutasson rá egy-egy szerző életrajzának lényeges momentumaira és tudja felsorolni az életmű legfontosabb alkotásait.
2.4. Egyházzene-történet	Legyen képes bemutatni az egyháztörténet és a liturgia egyházzeneivel való állandó kölcsönhatását.	Legyen képes átlátni és bemutatni az egyháztörténet és a liturgia egyházzeneivel való állandó kölcsönhatását.
2.5. Egyházzenei műfajok	Ismerje az egyházzenei korszakok alapvető műfajait, tudja példákkal illusztrálni az egyes műfajok különféle korokban bekövetkező változásait.	Ismerje az egyházzenei korszakok jellemző műfajait, tudja követni és példákkal illusztrálni az egyes műfajok különféle korokban bekövetkező változásait.

3. Műelemzés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A mű születésének körülményei	Adott kottakép, illetve zeneműrészlet megtekintése, illetve meghallgatása után tudja elhelyezni a művet történelmi, zenetörténeti, műfaj-történeti és a zeneszerző életművében elfoglalt helye szerint.	
3.2. Stílusjegyek ismertetése	Legyen képes megnevezni a műben felismerhető, a korszakra jellemző stílusjegyeket.	

3.3. Formai, tonális, harmóniai elemzés		Legyen képes a középkori, reneszánsz és klasszikus formákat egy adott mű kontextusában, a tanulmányi szintjétől elvárható mélységben értelmezni.
3.4. Egyes zeneművek elemzése	Legyen képes bemutatni és alapvetően elemezni egy kiemelkedő zeneművet.	Legyen képes bemutatni és átfogóan elemezni egy kiemelkedő zeneművet.
3.5. Az elemzett mű megszólaltatása	Legyen képes egyházi művek szóbeli elemzésénél a darabot, vagy annak részletét jó zeneiséggel megszólaltatni.	

4. Zenehallgatás

Zenefelismerés jegyzéke

*A szerző és műcím megnevezésével
Középszinten*

gregorián: Karácsonyi nagymise proprium-tételei
Machaut: Mise
Dufay: Christe redemptor omnium himnusz
Palestrina: Missa Papae Marcelli
C. Monteverdi: Orfeo - Prológus
H. Purcell: Dido és Aeneas
A. Corelli: Karácsonyi concerto
J. S. Bach: János-passió – nyitótétel, zárókórus
J. S. Bach: Máté-passió – nyitótétel, zárókórus
J. S. Bach: 2. brandenburgi verseny
J. S. Bach: h-moll szvit
J. S. Bach: Musikalisches Opfer – 1. tétel
A. Vivaldi: A négy évszak
G. F. Händel: Messiás - Halleluja-kórus, Nyitótétel
Ch. W. Gluck: Orfeusz és Euridiké - Fúriák tánca, Boldog lelkek tánca
J. Haydn: 45. (Búcsú) szimfónia, 1. és 4. tétel
J. Haydn: C-dúr „Kaiser” vonósnégyes
W. A. Mozart: Don Giovanni – nyitány, zárójelenet
W. A. Mozart: A varázsfuvola - nyitány, Éj Királynője és Sarastro egyik áriája
W. A. Mozart: g-moll szimfónia, K. 550
W. A. Mozart: Requiem - Introitus, Kyrie. Lacrimosa
L. van Beethoven: 3. és 5. szimfónia
L. van Beethoven: 9. szimfónia - 4. tétel
L. van Beethoven: Waldstein-szonáta, op. 53.
L. van Beethoven: Holdfény-szonáta, op. 27/1.
L. van Beethoven: Hegedűverseny
L. van Beethoven: Egmont – nyitány
F. Schubert: Erlkönig
F. Schubert: Der Tod und das Mädchen
F. Schubert: Die Schöne Müllerin
F. Schubert: Pisztráng-ötös
F. Schubert: Befejezetlen-szimfónia
C. M. von Weber: A bűvös vadász - nyitány
F. Mendelssohn: e-moll hegedűverseny
H. Berlioz: Fantasztikus szimfónia
R. Schumann: Carnival
F. Chopin: g-moll ballada
J. Brahms: Német rekviem
Liszt F.: Haláltánc
Liszt F.: Les Préludes
R. Wagner: Tannhäuser - nyitány
G. Verdi: Aida

M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
G. Mahler: Adagietto az 5. szimfóniából
R. Strauss: Salome - Hétfátyoltánc
C. Debussy: Egy faun délutánja
Bartók B.: Táncszvit
Bartók B.: Concerto
Bartók B.: Allegro barbaro
Kodály Z.: Psalmus Hungaricus
Kodály Z.: Galántai táncok
I. Stravinsky: Le Sacre du Printemps
I. Stravinsky: Zsoltárszimfónia
A. Schönberg: Pierrot lunaire

Emelt szinten ezen felül:

Perotinus: Sederunt principes,
Josquin du Pré: Missa Pange lingua,
Gesualdo: Moro lasso,
C. Monteverdi: L'Orfeo, Poppea megkoronázása
A. Corelli: Concerto Grossók,
J-Ph. Rameau: Hyppolite és Aricia,
J. S. Bach: János-passió,
Máté-passió,
Magnificat,
h-moll mise (Kyrie, Credo, Sanctus),
Brandenburgi versenyek,
Musikalisches Opfer,
12., 21., 56., 65., 106., 179. kantáta,
Goldberg-változatok,
A fuga művészete,
A. Vivaldi: Gloria
G. Fr. Händel: Messiás,
Julius Caesar
Ch. W. Gluck: Orfeusz és Euridiké,
J. Haydn: Napszak-szimfóniák,
A teremtés,
Szimfóniák,
No. 45., 88., 90., 102., 103., 104.
W. A. Mozart: Szöktetés a szerájból,
Figaro házassága,
Don Giovanni,
A varázsfuvola,
„Jupiter” C-dúr szimfónia,
d-moll zongoraverseny,
A-dúr zongoraszonáta (K. 331),
a-moll zongoraszonáta (K. 330),
C-dúr „Dissonanzen” vonósnégyes,
c-moll mise,
Requiem
L. van Beethoven: 6., 7., 9. szimfónia,
Zongoraszonáták:

c-moll „Pathétique” (op. 13),
d-moll „Vihar” (op. 31 no. 2),
f-moll „Appassionata” (op. 57),
B-dúr „Hammerklavier” (op. 106),
c-moll (op. 111),
c-moll zongoraverseny,
Fidelio,
Coriolan-nyitány,
a-moll vonósnégyes (op. 132),
B-dúr vonósnégyes („Nagy Fuga”),
F. Schubert: dalok:
Gretchen am Spinnrade,
Heine-dalok,
Winterreise,
d-moll „A halál és a lányka” vonósnégyes,
C-dúr vonósötös,
„Nagy” C-dúr szimfónia
C. M. von Weber: A bűvös vadász
F. Mendelssohn: „Olasz” szimfónia,
„Skót” szimfónia,
Szentivánéji-álom kísérőzene
R. Schumann: a-moll zongoraverseny,
A költő szerelme - dalciklus,
Asszonyszerelme, asszonysors - dalciklus,
Fr. Chopin: Mazurkák, Prelűdök,
J. Brahms: I. és IV. szimfónia,
A végzet dala,
d-moll és B-dúr zongoraverseny,
Hegedűverseny,
f-moll zongoraötös (op. 34)
Liszt F.: Zarándokévek,
Esz-dúr zongoraverseny,
Faust-szimfónia,
Rapszódiaák,
Szimfonikus költemények (Mazeppa, Tasso),
Szürke felhők,
Esztergomi mise
P. I. Csajkovszkij: Anyegin,
Diótörő,
R. Wagner: Tannhäuser,
A Nibelung Gyűrűje,
Mesterdalnokok,
G. Verdi: Don Carlos,

Trubadúr,
Rigoletto,
Otello,
M. Muszorgszkij: Borisz Godunov
G. Mahler: 1., 2., 3. szimfónia,
R. Strauss: Zarathustra,
Salome
S. Rahmanyinov: Holtak szigete,
Prelűdök
C. Debussy: Prelűdök,
A tenger,
Bartók B.: Színpadi művek (összes),
Szabadban,
3. Zongoraverseny,
Cantata profana,
Zene húros hangszerekre,
ütőkre és cselesztára
Kodály Z.: Hány János
I. Stravinsky: Tűzmadár,
A katona története,
Oidipus
A. Schönberg: Varsói túlélő
A. Berg: Hegedűverseny, Wozzeck
D. Sosztakovics: 9. szimfónia,
2. zongoraverseny
O. Messiaen: 4 ritmikus etűd,
Kvartett az idők végezetére,
Turangalila

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Korszakok jellemzői	Legyen képes hallott zenemű alapján felismerni az egyes korszakok jellemző hangzásvilágát. Legyen képes megnevezni a hallott zenemű szerzőjét és címét (műjegyzék alapján).	
4.2. Műfajok jellemzői	Legyen képes felismerni a műben a műfaji jellemzőket, sajátosságokat.	Legyen képes az adott részlet tipikus stílusjegyeit megnevezni is (pl. kompozíciós elv, textúra, harmónia, egyházi mű esetében liturgikus funkció).
4.3. Egyházzenei funkció	Egyházzenei mű esetében tudja elhelyezni a liturgiában.	Egyházzenei mű esetében tudja meghatározni annak liturgikus vagy paraliturgikus helyét.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó az I. feladatlaphoz, kotta a tételbe építve helyesírási szótár (vizsgacsoportonként négy példány)	CD lejátszó, kotta a tételsorba beépítve	CD lejátszó az I. feladatlaphoz, kotta (elemzésre), kottapapír a tételbe építve helyesírási szótár (vizsgacsoportonként négy példány)	CD lejátszó, kotta a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
I. feladatlap	II. feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
40 perc	140 perc	
Zenefelismerés	Tesztjellegű, illetve rövid válaszokat igénylő zenetörténeti, egyházzenei feladatok; esszéírás	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központilag kiadott, két feladatlapból álló feladatsort kell megoldania. Az I. feladatlap megoldását a zenefelismeréssel kezdi a vizsgázók. A II. feladatlapra belül a rendelkezésre álló időt a vizsgázó tetszése szerint oszthatja meg a feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgadolgozatokat a rendelkezésre álló idő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. A feladatlapok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

I. feladatlap

Az I. feladatlap első feladata a zenefelismerés, melynek szemelvényei a részletes követelmények mellékletében található műjegyzékből kerülnek ki. A bejátszások időtartama 1-1,5 perc, a 6-8 idézet egyszer-ször szólal meg. A felismerés feladatok után egy zenetörténeti jelentőségű zenemű közismert témáját négyszer hallgatják meg a vizsgázók, majd a kezdőhang megadása után, emlékezetből kell lejegyezniük azt.

II. feladatlap

A rövid válaszokat igénylő kérdések a klasszikus zene és az egyházzene köréből kerülnek ki, zenei alkotások időrendbe helyezését, korok szerinti csoportosítását, korstílusok és híres zeneművek párosítását, korstílusok és jellemzőik egymáshoz rendelését, híres komponisták és alkotásaik kiválasztását, szakmai fogalmak meghatározását illetve hiányos szövegek fogalmi

kiegészítését tartalmazza. A tesztlapban szereplő korszakok a részletes követelményekben felsorolt zenetörténeti korszakok közül kerülnek kijelölésre.

A II. feladatlap további része két kifejtendő esszékérdést tartalmaz, amely közül az egyik lehet egy zenetörténeti korszak vagy műfaj leírása, egy zeneszerző vagy egy zenetörténeti jelentőségű mű bemutatása, míg a másik kérdés egyházzenei vonatkozású, egy korszak vagy műfaj leírása vagy egy zeneszerző, illetve egy kiemelkedő jelentőségű egyházzenei mű bemutatása.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra. A szóbeli vizsga tételsorát a vizsgakövetelmények alapján kell összeállítani. A vizsgázó vázlatot készíthet, amelyet tételének kifejtésekor használhat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tétel jellemzői

A szóbeli vizsgára legalább 20 tételből álló kérdéssor készül. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladatait válaszolja meg. A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni.

Témakörök:

„A” feladat:

Egy egyházzenei korszak bemutatása, műelemzés vagy egy egyházzenei műfaj fejlődéstörténetének bemutatása.

„B” feladat:

Egy zeneszerzői életmű bemutatása, műelemzés vagy egy műfaj fejlődéstörténetének bemutatása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az egyes tételekhez részletes értékelési útmutatót is készít az intézmény, melyben rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható maximális pontszámokat. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Általános egyházzenei ismeret	15 pont	-	15 pont
Műfajismeret	10 pont	-	10 pont
Kapcsolódó tantárgyi ismeretek (Liturgia, hittan, történelem, irodalom, művészettörténet)	8 pont	-	8 pont
Fogalmazás	2 pont	-	2 pont
Általános zenetörténeti ismeretek	-	15 pont	15 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
50 perc	190 perc	
Zenefelismerés	Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása; esszéírás	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania.

Az I. feladatlap a zenefelismerés 12-15 zenei részletből áll, a részletek időtartama kb. 1,5-2 perc, az utolsó részlet elhangzása után a vizsgázó a munkaidő végéig dolgozhat, majd a felügyelő tanár azt összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap

kiosztására. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A dolgozatok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be.

Ha az egyes feladatokhoz egyéb információkra, kottákra, hanganyagra szükség van, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

I. feladatlap:

- zenehallgatás, zenefelismerés.

II. feladatlap:

- zenetörténeti és egyházzenei ismeretek,

- műelemzés.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

A II. számú feladatlap zenetörténeti és egyházzenei ismeretek, valamint műelemzési feladatot tartalmaz, amelyhez a feladatba be kell építeni a szükséges kottaanyagot (a zenemű teljes anyagát vagy a vizsgálandó szempont szerint készített kivonatát).

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott egy tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot a képzés során megszerzett tudásáról. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja. A szóbeli vizsga feladatait a részletes vizsgakövetelmények alapján kell összeállítani.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsor legalább 20 tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tételsor témakörei:

- egy zeneszerzői életmű vagy „iskola” bemutatása,

- egy mű elemzése,

- egy műfaj fejlődéstörténetének bemutatása.

Az „A” feladat a klasszikus zene, a „B” feladat az egyházzene témaköreiből kerül összeállításra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Zenetörténeti korban való elhelyezés	5 pont	5 pont	10 pont
Történelmi, egyháztörténeti, liturgikus kontextusban való elhelyezés	5 pont	5 pont	10 pont
Életrajzi vagy más lexikális adatok	5 pont	5 pont	10 pont
Főbb művek	5 pont	5 pont	10 pont
Az életmű vagy „iskola” értékelése (hatások)	5 pont	5 pont	10 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

GYAKORLATOSSZÍNÉSZ-ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A gyakorlatosszínész-ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi követelményei a XLII. Előadóművészet ágazat következő szakmairányainak közös ismereteit tartalmazzák:

- Bábszínész,
- Színházi és filmszínész.

A) KOMPETENCIÁK

1. Előadói képességek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Lírai szépirodalmi szövegek, versek előadása	Legyen képes lírai szépirodalmi szövegek, versek értelmezett, tagolt felolvasó előadására.	Legyen képes lírai szépirodalmi szövegek, versek igényes előadói megformálására és előadására.
1.2. Prózai szépirodalmi szövegek előadása	Legyen képes prózai szépirodalmi szövegek, versek értelmezett, tagolt felolvasó előadására.	Legyen képes prózai szépirodalmi szövegek, versek igényes előadói megformálására és előadására.
1.3. Jelenetek, párbeszédes szövegek előadása	Legyen képes párbeszédes jelenetek szerepeinek felolvasására, előadására a dramaturgiai viszonyoknak, valamint a játéktílusnak megfelelően.	Legyen képes párbeszédes jelenetek szerepeit meghatározott játéktílusban, megfelelő intenzitással és technikai színvonalon eljátszani.
1.4. Drámai művek részleteinek felolvasása, előadása	Legyen képes drámai művek szerepeinek felolvasására, illetve előadására a vizsgadarab dramaturgiai viszonyainak, a drámatípusnak, valamint a játéktílusnak megfelelően.	Legyen képes drámai művek dramaturgiailag jelentős szerepeinek felépített előadására a mű dramaturgiai viszonyainak, a drámatípusnak, valamint a játéktílusnak megfelelően.
1.5. Előadói beszédképesség	Legyen képes a feladatnak megfelelően, színvonalasan alkalmazni beszédképességét irodalmi szövegek felolvasása, előadása során.	Tudja a színpadi feladatnak megfelelően, színvonalasan alkalmazni beszédképességét.
1.6. Előadói énekképesség	Legyen képes a színpadi feladatnak megfelelően, színvonalasan alkalmazni énekképességét.	Tudja a színpadi feladatnak megfelelően, színvonalasan alkalmazni énekképességét.
1.7. Előadói mozgásképesség	Legyen képes a színpadi feladatnak megfelelően, színvonalasan alkalmazni mozgásképességét.	Tudja a színpadi feladatnak megfelelően, színvonalasan alkalmazni mozgásképességét.
1.8. Alakító készség		Tudja a színpadi feladatnak megfelelően, színvonalasan alkalmazni alakító készségét.

2. Kreativitás, ötletgazdagság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Egyszerű és összetett szerkezetű, lírai művek elemző bemutatása és előadása	Legyen képes elméleti, elemző ismereteit felhasználva megvalósítani lírai művek, szövegrészletek elemző bemutatását, valamint értelmezett és tagolt felolvasó előadását.	Legyen képes elméleti, elemző ismereteinek felhasználásával lírai művek elemző bemutatására, valamint előadására.

2.2. Prózai művek, részletek elemzése és előadása	Legyen képes elméleti, elemző ismereteit felhasználva megvalósítani prózai művek, szövegrészletek elemző bemutatását, valamint értelmezett és tagolt felolvasó előadását.	Legyen képes elméleti, elemző ismereteinek felhasználásával prózai művek elemző bemutatására, valamint előadására.
2.3. Drámai művek, részletek, jelenetek elemző bemutatása és előadása	Legyen képes elméleti, elemző ismereteit felhasználva megvalósítani drámai szövegrészletek, jelenetek elemző bemutatását, valamint értelmezett és tagolt felolvasó előadását.	Legyen képes elméleti, elemző ismereteinek felhasználásával drámai részletek elemző bemutatására, valamint előadására.
2.4. Szöveg- és műelemzési ismeretek alkalmazása	Tudja alkotó módon alkalmazni szöveg- és műelemzési ismereteit színpadi, illetve előadói szövegek feldolgozásakor.	
2.5. Színházelméleti és történeti ismeretek alkalmazása	Tudja alkotó módon alkalmazni színházelméleti és színháztörténeti ismereteit színpadi, illetve előadói szövegek feldolgozásakor.	
2.6. Irodalmi és dramaturgiai ismeretek alkalmazása	Tudja alkotó módon alkalmazni irodalmi és dramaturgiai ismereteit színpadi, illetve előadói szövegek feldolgozásakor.	
2.7. Szöveg nélküli, szöveges és zenés helyzetgyakorlatok, etűdök alkotása, előadása.	Legyen képes helyzetgyakorlatok, etűdök előadására.	Legyen képes önállóan, illetve partnereivel létrehozni helyzetgyakorlatokat, etűdöket meghatározott szempontok szerint, a színpadi cselekmény gondolati megalkotásától a megvalósításáig.
2.8. Különböző hangulatú, egyszerű szerkezetű jelenetek előadása	Legyen képes egyszerű szerkezetű jelenetek előadására.	Legyen képes önállóan, illetve partnereivel létrehozni színpadi jeleneteket, meghatározott szempontok szerint, a színpadi cselekmény részletes kidolgozásával.

3. Figyelem-összpontosítás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Egyszerű és összetett szerkezetű, lírai művek elemző bemutatása és előadása	Legyen képes összpontosítani figyelmét a lírai szöveg nyelvi, valóság, érték, valamint szerkezeti elemeinek feltárása, bemutatása, felolvasó előadása során.	Legyen képes összpontosítani figyelmét a lírai szöveg nyelvi, valóság, érték, valamint szerkezeti elemeinek feltárása, bemutatása, előadása során.
3.2. Prózai művek, részletek elemző bemutatása és előadása	Legyen képes összpontosítani figyelmét a prózai szöveg stílári elemeinek, értelmi, érzelmi főhangsúlyainak feltárása, bemutatása, felolvasó előadása során.	Legyen képes összpontosítani figyelmét a prózai szöveg stílári elemeinek, értelmi, érzelmi főhangsúlyainak feltárása, bemutatása, előadása során.
3.3. Drámai művek, részletek, jelenetek elemző bemutatása és előadása	Legyen képes összpontosítani figyelmét a dramaturgiai viszonyok, szerep- és karakterjellemzők feltárása, bemutatása, felolvasása, előadása során.	Legyen képes összpontosítani figyelmét a dramaturgiai viszonyok, szerep- és karakterjellemzők feltárása, bemutatása, előadása során.
3.4. Elméleti ismeretek alkalmazása	Legyen képes színház- és irodalomelméleti, - történeti, dramaturgiai és műelemzési ismereteit koncentráltan alkalmazni irodalmi szövegek elemző bemutatása, valamint felolvasó előadása során.	Legyen képes színház- és irodalomelméleti, - történeti, dramaturgiai és műelemzési ismereteit koncentráltan alkalmazni irodalmi szövegek elemző bemutatása, valamint előadása során.
3.5. Szöveg nélküli, szöveges és zenés helyzetgyakorlatok, etűdök alkotása, előadása	Legyen képes összpontosítani figyelmét helyzetgyakorlatok, etűdök előadása során.	Legyen képes összpontosítani figyelmét a helyzetgyakorlatokra vonatkozó színészi feladatok során.
3.6. Különböző hangulatú, egyszerű szerkezetű jelenetek előadása	Legyen képes összpontosítani figyelmét egyszerű szerkezetű jelenetek előadása során.	Legyen képes összpontosítani figyelmét a jelenetekre vonatkozó színészi feladatok során. Tudja megteremteni a szükséges, nyilvános egyedülállót állapotát. Figyelme terjedjen ki a partnerére is.

3.7. Beszédtechnikai feladatsorok bemutatása		Tudjon pontosan, összpontosítva bemutatni beszédtechnikai gyakorlatokat.
3.8. Skálagyakorlatok bemutatása		Tudjon pontosan, összpontosítva bemutatni énektechnikai gyakorlatokat, skálákat.
3.9. Bemelegítő gyakorlatok bemutatása		Tudjon pontosan, összpontosítva bemutatni mozgás, illetve bemelegítő gyakorlatokat.

4. Emlékezőképesség, ismeretmegőrzés

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szövegelemek elemzésének rögzítése	Legyen képes rögzíteni, felhasználni, reprodukálni, tovább építeni az elemzési eredményeket.	
4.2. Utasítások beépítése, rögzítése	Legyen képes rögzíteni és beépíteni a próbavezetői és rendezői instrukciókat, valamint a szövegelemek elemző bemutatása és felolvasó előadása során megfogalmazást nyert utasításokat, instrukciókat.	Legyen képes rögzíteni és beépíteni a próbavezetői és rendezői instrukciókat, valamint a szövegelemek elemző bemutatása és előadása során megfogalmazást nyert utasításokat, instrukciókat.
4.3. Elméleti ismeretek rögzítése és alkalmazása	Legyen képes rögzíteni az előadói feladatok megoldásához kapcsolódó elméleti ismereteket, és alkalmazni azokat.	
4.4. Szövegelemek rögzítése	Legyen képes szöveghűen rögzíteni a feladatban szereplő szépirodalmi szövegeket, és emlékezetből visszaidézni azokat a színpadi feladatnak megfelelően.	
4.5. Próba eredmények rögzítése	Tudja rögzíteni, felhasználni, reprodukálni, továbbépíteni a próbák során létrehozott eredményeket.	
4.6. Térformák rögzítése	Legyen képes rögzíteni a színpadi feladat megoldásához kapcsolódó térformákat, legyen képes alkalmazkodni azokhoz.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Színészmesterség gyakorlata

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Ismeretlen szöveg gondolati és érzelmi mozzanatait kifejező felolvasása, előadása	Legyen képes ismeretlen szöveg gondolati és érzelmi tartalmainak kifejező érzékeltetésére a szöveg rövid áttekintését követő felolvasásakor.	
1.2. Párbeszédés jelenet elemzése, értelmezése, dramaturgiai mozzanatainak ismertetése. Az elemzett szöveg részleteinek bemutatása a	Tudja elemezni a párbeszédés jelenet dramaturgiai szerkezetét. Legyen képes a párbeszédés szövegben lévő gondolatok, érzések kifejezésére.	Legyen képes néhány szereplős, egyszerű helyzetű, jelenetek színpadi megvalósításának megtervezésére.

gondolati mozzanatok kifejező, tagolt felolvasással, előadással		
1.3. Szöveg nélküli és szöveges helyzetgyakorlatok, etűdök alkotása, rögtönzése		Ismerje és legyen képes alkalmazni a relaxáció, koncentráció gyakorlatait. Legyen képes az érzetek, az érzelmek felidézésére. Legyen képes helyzetgyakorlatok alkotására saját élményanyagból. Legyen képes helyzetgyakorlatok alkotására egy megadott mondat, mondatszó alapján, illetve szövegtöredék szituációba helyezésével. Tudja alkalmazni a színpadi dramaturgia alapttechnikáit, eszközeit, szempontjait. Legyen képes a színpadi kapcsolatteremtés, hangulati, érzelmi váltásaira.
1.4. Zenés helyzetgyakorlatok, etűdök alkotása, rögtönzése		Tudjon alkotni helyzetgyakorlatokat adott zeneművekre (rigmus, népdal, műdal). Legyen képes a zenei ritmus és tempó alkalmazására a dalok előadásánál.
1.5. Különböző hangulatú, egyszerű szerkezetű jelenetek előadása	Tudja elemezni a színpadi jelenet dramaturgiáját. Legyen képes a szövegben lévő gondolatok, érzések kifejezésére. Tudja hatékonyan alkalmazni a játék tárgyi eszközeit (kellék és bútor).	Legyen képes néhány szereplős, egyszerű helyzetű, realisztikus játéktípusú jelenetek színpadra állítására. Legyen képes a szövegben lévő gondolatok, érzések kifejezésére. Ismerje a valószínű játékmód kialakításának szabályait. Legyen képes a színpadi kapcsolatrendszerek valószínű létrehozására. Tudja hatékonyan alkalmazni a játék tárgyi eszközeit (kellék és bútor).
1.6. Drámarészletek elemzése, értelmezése, dramaturgiai mozzanataik ismertetése. Az elemzett szöveg részleteinek bemutatása a gondolati mozzanatok, valamint a stilisztikai sajátosságokat kifejező, tagolt felolvasással, előadással	Tudja elemezni a drámarészlet szerkezetét, az egész műben betöltött dramaturgiai szerepét. Legyen képes a szövegben megfogalmazott gondolatok, érzések kifejezésére. Legyen képes drámarészletek, egyéni vagy csoportos előadására szcenikai környezetben.	Ismerje fel a részlet stilisztikai jellemzőit, legyen képes meghatározni a mű drámatípusát. Legyen képes a jelenetek színpadi megvalósításának megtervezésére. Legyen képes a szövegben megfogalmazott gondolatok, érzések kifejezésére.

2. Vers- és prózamondás gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Egyszerű szerkezetű, hangulat- és tájfestő lírai művek elemzése, értelmezése, szövegrészleteik bemutatása a	Tudja alkalmazni a lírai mű értelmezésének, elemzésének szempontjait. Ismerje fel a lírai mű stilisztikai jellemzőit. Legyen képes a verselemzési, poétikai, verstani ismeretek alkalmazására.	Legyen képes a szövegelemzési, verselemzési, poétikai, verstani ismeretek alkalmazására, a szöveg rögzítésére. Legyen képes a szövegtartalom kifejezésének előadás-technikai megvalósítására.

gondolati, ritmikai és verstani mozzanatokat kifejező, tagolt felolvasással, előadással	Legyen képes a szövegtartalom kifejezésének előadás-technikai megvalósítására a felolvasás során. Legyen képes a szöveg értelmi tagolására, gondolati ívének akusztikai érzékeltetésére a felolvasó előadásban.	Legyen képes a színpadi kifejezés beszédtechnikai ismereteinek alkalmazására. Legyen képes a szöveg értelmi tagolására, gondolati ívének akusztikai érzékeltetésére versmondásában.
2.2. Összetett szerkezetű, különböző verselésű lírai művek elemzése, értelmezése, szövegrészleteik bemutatása a gondolati, ritmikai és verstani mozzanatokat kifejező, tagolt felolvasással, előadással	Legyen képes az összetett szerkezetű lírai mű értelmezésére, elemzésére. Ismerje fel a lírai mű stilisztikai jellemzőit. Tudja alkalmazni a verselemzési, poétikai, verstani ismereteit. Ismerje a magyar líra verselési hagyományait, formáit és típusait. Legyen képes összetett szerkezetű, epikus, elbeszélő költemények elemzésére és kifejezően tagolt felolvasására.	Legyen képes az összetett szerkezetű lírai mű értelmezésére, elemzésére, memorizálására. Tudja alkalmazni a szövegelemzési, verselemzési, poétikai, verstani ismereteit. Ismerje a magyar líra verselési hagyományait, formáit és típusait. Legyen képes összetett szerkezetű, epikus, elbeszélő költemények elemzésére és előadására.
2.3. Prózai szövegek elemzése, értelmezése, szövegrészleteik bemutatása a gondolati és ritmikai mozzanatok kifejező, tagolt felolvasással	Legyen képes prózai szövegek elemzésére, értelmezésére. Ismerje fel a prózai mű stilisztikai jellemzőit. Legyen képes különböző stílusú prózai szövegek érzelmi, gondolati tartalmainak kifejezésére azok felolvasása során.	Legyen képes prózai szövegek elemzésére, értelmezésére, rögzítésére, memorizálására. Legyen képes különböző stílusú prózai szövegek érzelmi, gondolati tartalmainak kifejezésére a színpadi beszéd eszköztárával. Legyen képes árnyalt stílusú, különböző hangulatú prózai művek előadására.
2.4. A magyar irodalmi köznyelv alapvető törvényeinek alkalmazása	Ismerje a magyar irodalmi köznyelv hangtani, szótani, mondattani, szövegtani szabályrendszerét. Legyen képes élő beszédben, valamint kötött szöveg felolvasásakor alkalmazni hangtani, szótani, mondattani, szövegtani ismereteit.	
2.5. A hangsúlyozás szabályainak ismerete és alkalmazása	Ismerje az értelmi hangsúlyozás elemeit, a főhangsúly, a hangsúlytalan, és mellékhangsúlyos mondatrészek szerepét. Ismerje az ereszkedő hanglejtés jellegzetességeit. Legyen képes szabad beszédben és felolvasás során alkalmazni a hangsúlyozásra vonatkozó ismereteit.	Ismerje az állandó szókapcsolatok, és a jelzős szerkezetek hangsúlyozására vonatkozó szabályokat. Ismerje az érzelmi hangsúly, a ritmikai hangsúly, a beszédsszólam fogalmait, jellemzőit. Ismerje az ereszkedő hanglejtés jellegzetességeit. Legyen képes szabad beszédben és előadás során alkalmazni a hangsúlyozásra vonatkozó ismereteit.
2.6. Párbeszédes szerkezetű szövegek elemzése és előadása	Tudjon drámai szövegeket elemezni, értelmezni, rögzíteni.	Tudjon drámai szövegeket elemezni, értelmezni, rögzíteni. Legyen képes különböző stílusú párbeszédes szövegek érzelmi, gondolati tartalmainak kifejezésére a színpadi beszéd eszköztárával. Tudja hatékonyan alkalmazni a helyzet-, szöveg-, szerepelemzési technikákat.

3. Beszédtechnika egyéni és csoportos gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A helyes légzési technika ismerete és alkalmazása	Ismerje az élettani és a beszédlélegzés sajátosságait, különbségeit. Legyen képes a rekeszlégzés alkalmazására, támasz kialakítására, a légzéssel történő tudatos tagolásra.	Ismerje az élettani és a beszédlélegzés sajátosságait, különbségeit. Legyen képes a rekeszlégzés alkalmazására, támasz kialakítására, a légzéssel történő tudatos tagolásra.

3.2. A hangadás (zöngé, hangerő, hangmagasság) gyakorlatainak bemutatása, alkalmazása		Ismerje és alkalmazza a hanggyakorlatokat, rezonancia gyakorlatokat. Legyen képes hangerőgyakorlatokra a suttagástól a fokozásig.
3.3. A beszédváltások (hangerő, hangszín, hangmagasság, tempó, ritmus, szünet) tudatos alkalmazása	Legyen képes a hang magasságának változtatására. Legyen képes kifejező beszédre a hangszín, a tempó, a ritmus váltásával, szünet alkalmazásával.	Legyen képes a hang magasságának változtatására. Legyen képes kifejező beszédre a hangszín, a tempó, a ritmus váltásával, szünet alkalmazásával.
3.4. Középhang megfelelő használata	Tudja alkalmazni középhangját a szövegek előadása, felolvasása során. Legyen képes középhangját a szöveg gondolati, érzelmi mozzanatainak megfelelően modulálni.	Tudja alkalmazni középhangját a szövegek előadása során. Legyen képes középhangját a szöveg gondolati, érzelmi mozzanatainak megfelelően modulálni.
3.5. Helyes artikulációjú, folyamatos szövegmondás	Legyen képes a folyamatos, helyes artikulációjú szövegmondásra előadása, felolvasása során.	Legyen képes - hangképző szerveinek tudatos alkalmazásával - az artikulált szövegmondásra. Tudja pontosan ejteni a magánhangzók és a mássalhangzók időtartamát. Ismerje és alkalmazza a szöveg nélküli, a szöveges artikulációs gyakorlatokat. mozgás, fizikai terhelés közben. Legyen képes a folyamatos, helyes artikulációjú szövegmondásra előadása során.

4. Színház-, film-, drámaelmélet és történet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Irodalmi, poétikai és dramaturgiai alapismeretek	Ismerje és tudja alkalmazni a poétikai, irodalomelméleti alapfogalmakat. Ismerje a drámai szövegek különböző műfajait. Ismerje a drámai kompozíció elemeit, sajátosságait. Ismerje a drámaelméleti alapfogalmakat	Tudja alkalmazni a poétikai, irodalomelméleti alapismereteket. Ismerje a metaforikus nyelvi kifejezés, a kötött ritmusú szövegforma feldolgozásának módszertanát. Ismerje a rímképletek, kötött és szabad versformák jellemzőit, elemzési technikáit. Ismerje a dráma szövegtípusait, szövegek műfaji sokszínűségét. Ismerje a drámai kompozíció elemeit, sajátosságait. Ismerje a drámaelméleti alapfogalmakat (expozíció, alapszituáció, bonyodalom, tetőpont, végkifejlet). Ismerje a dráma modellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes) jellemzőit. Ismerje a drámai műfajok szerkezetének közös és eltérő elemeit.
4.2. Szöveg- és műelemzési ismeretek	Ismerje a lírai művek elemzési technikáit, a verstani alapfogalmakat. Ismerje a prózai művek elemzési technikáit, kompozíciójának jellemzőit. Legyen képes a drámai szövegek elemzésére, a helyzetek, karakterek elemzési módszereinek alkalmazására, szakaszainak, eszközeinek felismerésére.	Ismerje a lírai művek elemzési technikáit, stratégiáit. A kompozíció, a valóság, az értékek, a nyelvi megformáltság síkjainak elemzését. Ismerje a prózai művek elemzési technikáit, stratégiáját. Legyen képes a szövegritmus, a szövegszerkezet és a szövegkohézió elemzésére. Legyen képes a drámai szövegek elemzésére, a helyzetek,

		karakterek elemzési módszereinek alkalmazására, szakaszainak, eszközeinek felismerésére.
4.3. Jelentős művelődés- és művészettörténeti korszakok jellemzői	Ismerje az egyetemes művelődéstörténet jelentős korszakait, szemléleti, eszmei, társadalomtörténeti jellemzőit. Ismerje a 20. századi színházművészet társadalom- és kultúrtörténeti beágyazottságát.	Ismerje a korstílusok esztétikai jellemzőit, hatásukat a színházművészetre.
4.4. Jelmez-, viselet- és divattörténeti alapismeretek.		Ismerje a viselet- és divattörténet jelentős korszakait.
4.5. A színházművészet elméletének alapismeretei	Ismerje a színházművészet komplex eszközrendszerét, esztétikai összetettségét, alkotófolyamatának sajátosságait, szakaszait, helyszíneit, alkotóit.	Ismerje a színházművészet komplex eszközrendszerét, esztétikai összetettségét, alkotófolyamatának sajátosságait, szakaszait, helyszíneit. Ismerje a szerepalkotás szakaszait, folyamatát.
4.6. Egyetemes színháztörténet	Ismerje a színpadi műfajok, modellek és típusok a művészeti ág története során játszott szerepét, és azok jellemzőit. Ismerje az ókori görög, római színház és dráma jellemzőit. Ismerje a középkori liturgikus színjátszás jellemzőit. Ismerje a reneszánsz színjátszás jellemzőit. Ismerje a barokk és a felvilágosodás színházi jellemzőit. Ismerje a klasszicizmus színházi jellemzőit. Ismerje a romantika színházi jellemzőit. Ismerje az európai színjátszás 20. századi történetének jelentős irányzatait és alkotóit. Ismerje a jelentős kortárs irányzatokat.	Ismerje a „farce”, a commedia dell’arte jellemzőit.
4.7. Magyar színháztörténet	Ismerje a magyar színjátszás kialakulását, a vándorszínészet korát. Ismerje a Pesti Magyar Színház megnyitásától a Nemzeti Színház aranykoráig tartó korszakot. Ismerje a századforduló színházi életét Magyarországon. Ismerje a két világháború közötti magyar színjátszás jellemzőit. Ismerje az 1945 utáni magyar színházi élet sajátosságait, alkotóit. Ismerje a határon túli magyar színjátszás jellemzőit. Ismerje kortárs magyar színházi élet jellegzetességeit.	Ismerje a magyar színjátszás kezdeteinek jellemzőit. Ismerje a magyar színjátszás kialakulását, a vándorszínészet korát. Ismerje a rendszerváltást követő színházi struktúra jellemzőit.
4.8. Egyetemes drámatörténet	Ismerje a drámatörténet főbb korszakait, jelentős alkotóit, drámatípusait az ókortól a kortárs művekig. Ismerje a meghatározó jelentőségű drámai művek szerkezeti, stilisztikai elemzésének gyakorlatát. Ismerje az ókori görög és római dráma sajátosságait. Ismerje a középkor liturgikus és világi drámairodalmának típusait. Ismerje a reneszánsz és a manierista dráma eredményeit, jelentős alkotóinak életművét. Ismerje a spanyol barokk dráma alkotóit, dramaturgiai jellemzőit. Ismerje a francia klasszicizmus drámairodalmi törekvéseit, alkotóit. Ismerje a romantikus dráma jellegzetességeit. Ismerje a polgári dráma jellemzőit, meghatározó alkotásait. Ismerje az egyetemes drámairodalom irányzatait, jelentős alkotóit a	Ismerje a „farce”, a commedia dell’arte jellemzőit. Ismerje az amerikai dráma sajátosságait. Ismerje az abszurd és a groteszk dráma jellegzetességeit. Ismerje az egyetemes drámairodalom irányzatait, alkotóit a 20. század második felében.

	20. század első felében. Ismerje az abszurd és a groteszk dráma jellegzetességeit. Ismerje az egyetemes drámairodalom irányzatait, alkotóit a 20. század második felében.	
4.9. Magyar drámatörténet	Ismerje a magyar drámairodalom kezdeteit. Ismerje a 19. századi magyar romantikus dráma történetének főbb elemeit, típusait, kiemelkedő alkotóit, alkotásait. Ismerje a 20. századi magyar dráma tematikai és formai irányait, alkotóit, kiemelkedő alkotásait. Ismerje a kortárs magyar drámai törekvéseket, alkotókat, műveket.	Ismerje a magyar drámairodalom kezdeteit, a felvilágosodás korára vonatkozóan. Ismerje a magyar dráma naturalista kísérleteit. Ismerje a 20. századi magyar dráma tematikai és formai irányait, alkotóit, kiemelkedő alkotásait. Ismerje a polgári dráma, a szalon-vígjáték két világháború közötti eredményeit. Ismerje a politizáló színház és dráma eredményeit a 20. század második felében. Ismerje a határon túli magyar drámairodalom jelentős alkotóit, műhelyeit.

5. Ének- és hangképzés egyéni és csoportos gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Légzéstechnikai alapismeretek		Tudja az éneklés anatómiájának alapismereteit. Ismerje a helyes légzéstechnika elméletét, a szabályos levegővétel gyakorlatát.
5.2. Skála-gyakorlatok bemutatása		Legyen képes megvalósítani a skálagyakorlatokat.
5.3. Népdalok, népdalfeldolgozások, virágénekek előadása	Legyen képes népdalok, népdalfeldolgozások előadására.	Legyen képes népdalok, népdalfeldolgozások előadására. Legyen képes virágének előadására zongora kísérettel.
5.4. Sanzonok, táncdalok, duettek előadása		Legyen képes sanzonok műfaji, technikai jellegzetességeinek alkalmazására az előadásban. Legyen képes táncdalok műfaji, technikai jellegzetességeinek alkalmazására az előadásban.

6. Színpadi mozgás gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Színpadi mozgás-tréning, koordinációs gyakorlatok bemutatása	Legyen képes a színpadi jelenléthez, alkotáshoz szükséges test-tudat, test-használat, kondíció kialakítására.	Legyen képes a színpadi jelenléthez, alkotáshoz szükséges test-tudat, test-használat, kondíció kialakítására. Legyen képes a színpadi figura mozgásrendszerének (a testtartás, a testhelyzet, a helyváltoztatás, a jelbeszéd, a gesztus, a mimika eszközei) kialakítására, Legyen képes színpadi, kifejező mozgás rögtönzésére.

A szóbeli vizsgatételekhez kapcsolódó, kötelezően választandó drámai szövegek, feldolgozandó művek listája:

Középszint	Emelt szint
Szophoklész: Antigoné	Szophoklész: Antigoné Szophoklész: Oidipusz király
	Plautus: A hetvenkedő katona
	Akárki – moralitás
Shakespeare: Rómeó és Júlia	Shakespeare: Rómeó és Júlia W. Shakespeare szabadon választott műve
Molière: Tartuffe	Molière: Tartuffe
Katona József: Bánk bán	Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde	Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
	Szigligeti Ede: Liliomfi
Madách Imre: Az ember tragédiája	Madách Imre: Az ember tragédiája
Ibsen: Nóra	Ibsen: Nóra
Csehov: Sirály	Csehov: Sirály
Brecht: Koldusopera	Brecht: Koldusopera
	Becket: Godot-ra várva
Egy szabadon választott szerző a 20. század színpadi világirodalmából	Egy szabadon választott szerző a 20. század színpadi világirodalmából
Egy szabadon választott szerző a 20. század első felének magyar drámairodalmából	Egy szabadon választott szerző a 20. század első felének magyar drámairodalmából
Egy szabadon választott szerző 20. század második felének magyar drámairodalmából, vagy a kortárs magyar drámairodalomból	Egy szabadon választott szerző 20. század második felének magyar drámairodalmából Egy szabadon választott szerző a kortárs magyar drámairodalomból

A szóbeli vizsgatételekhez kapcsolódó, kötelezően választandó lírai, verses és prózai szövegek, valamint dalok listája:

Középszint	Emelt szint
	Egy szabadon választott vers Balassi Bálint költészetéből
Egy szabadon választott vers Berzsenyi Dániel költészetéből	Egy szabadon választott vers Berzsenyi Dániel ódaköltészetéből
Egy szabadon választott vers Petőfi Sándor tájköltészetéből	Egy szabadon választott vers Petőfi Sándor tájköltészetéből
	Egy szabadon választott vers Vörösmarty Mihály költészetéből
Egy szabadon választott mű Arany János balladái közül	Egy szabadon választott mű Arany János balladái közül
Egy szabadon választott vers Ady Endre lírájából	Egy szabadon választott vers Ady Endre istenes lírájából
Szabadon választott részlet Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem című gyűjteményéből	Szabadon választott részlet Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem című gyűjteményéből
Egy szabadon választott részlet Kosztolányi Dezső prózájából	Egy szabadon választott részlet Kosztolányi Dezső prózájából
Szabadon választott részlet Móricz Zsigmond novellairodalmából	Szabadon választott részlet Móricz Zsigmond novellairodalmából
Szabadon választott részlet Babits Mihály lírájából	Szabadon választott részlet Babits Mihály: Jónás könyve című mű

Egy szabadon választott vers József Attila költészetéből	Egy szabadon választott vers József Attila bölcséleti vagy létösszegző költészetéből
Szabadon választott részlet Örkény István: Egyperces novellák című gyűjteményéből	Szabadon választott részlet Örkény István: Egyperces novellák című gyűjteményéből
Egy szabadon választott vers Radnóti Miklós költeményei közül	Egy szabadon választott vers Radnóti Miklós lágerben írt költeményei közül
	Szabadon választott részlet a 20. század világirodalmának prózájából
Egy szabadon választott költemény a 20. század második felének magyar lírájából	Két szabadon választott költemény a 20. század második felének magyar lírájából
	Egy szabadon választott költemény a modern világirodalomból
Egy szabadon választott költemény a kortárs magyar lírából	Két szabadon választott költemény a kortárs magyar lírából
	Két szabadon választott népdal, népdalfeldolgozás, virágének
	Két szabadon választott sanzon vagy kuplé
	Két szabadon választott operett vagy musical dal

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	20 perc
60 pont	90 pont	60 pont	90 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	A „B” altétel megoldásához szükséges személyes kellék, ruházat	NINCS	A témakörökben meghatározott szépirodalmi szövegek, a feladatok megoldásához szükséges személyes kellék, ruházat, zenei alap
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Magyar helyesírási szótár (vizsgacsoportonként legalább négy példány)	Szcenikai és technikai feltételrendszer	Magyar helyesírási szótár (legalább négy példány)	Szcenikai és technikai feltételrendszer

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	Szcenikai és technikai feltételrendszer	NINCS	Témakörök, szcenikai és technikai feltételrendszer
Mikor?	NINCS	A vizsga évét megelőző tanév végéig	NINCS	A vizsga évét megelőző tanév végéig

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
120 perc		15 perc	
Feladatlap		„A” altétel	„B” altétel
		10 perc	5 perc
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása	Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása	Elemző bemutatás, valamint felolvasó előadás	Színpadi produkció bemutatása
30 pont	30 pont	50 pont	40 pont
60 pont		90 pont	

A vizsgázó elméleti és alkalmazott elméleti felkészültségét a központilag összeállításra került írásbeli feladatlapok megoldásával bizonyítja. A gyakorlati jellegű szóbeli vizsgán színészi feladatok végrehajtásával ad számot a képzés során megszerzett gyakorlati tudásáról, előadói képességeiről.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

A vizsgázó a feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja be az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

A feladatok az egyetemes és magyar dráma- és színháztörténet, jelmez- és viselettörténet, a színházművészet elmélete, poétika, irodalom valamint művelődéstörténet témaköreiből kerülnek ki.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. kreativitás, ötletgazdagság, figyelem-összpontosítás, emlékezőképesség, ismeretmegőrzés) és tartalmakra (pl. egyetemes és magyar dráma- és színháztörténet, jelmez- és viselettörténet, a színházművészet elmélete, poétika, irodalom valamint művelődéstörténet tényanyaga és fogalomtára) irányulnak.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor kb. 5-8 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

A feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, folyamatleírás.

Példák a lehetséges feladattípusokra
1. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, területhez, stíluskorszakhoz.
2. Művek és szereplők felismerése, egymás mellé rendelése.
3. Színháztörténeti események közötti sorrendiség meghatározása.
4. Jelentős alkotók életmű elemeinek felsorolása.
5. Ok-okozati összefüggés felismerése, megkülönböztetése a dramaturgia területén.
6. Következtetések megfogalmazása eseményekre, folyamatokra, jelenségekre vonatkozóan.
7. Különböző jellegű (drámatörténeti, színháztörténeti, művelődéstörténeti) folyamatok és eseménysorozatok közötti kapcsolatok megtalálása.
8. Műalkotás szövegelemek felismerése, meghatározása, jellemzése.
9. Színháztörténeti korok, drámai művek, alkotók összekapcsolása.
10. Műelemzési, poétikai szempontrendszer alkalmazása.
11. Források alapján magyar színészi játéktípusok, életpályák jellemzése.

Szöveges (kifejtendő) feladatok

Az írásbeli vizsga szöveges feladatai drámai művek elemzésére, színházelméleti kérdések kreatív feldolgozására, valamint színháztörténeti folyamatok és korszakok jellemzésre, színházelméleti, valamint dráma- és színháztörténeti, poétikai, irodalmi, dramaturgiai ismeretek alkotó jellegű felhasználására vonatkoznak.

Példák a lehetséges feladattípusokra	
1.	<i>Drámai mű részletének elemzése pl. A naturalista dráma tematikai és dramaturgiai jellemzői meghatározott világirodalmi mű részletének elemzése alapján.</i>
2.	<i>Drámai mű részletének elemzése pl. A magyar romantikus dráma jellemzői Az ember tragédiája valamely meghatározott színének feldolgozása alapján.</i>
3.	<i>Színháztörténeti folyamat, korszak jellemzése pl. A francia klasszicista színházi kultúra dramaturgiai szerkezetei, műfajai, alkotói, játszóhelyei, társadalmi jellemzői.</i>
4.	<i>Színháztörténeti folyamat, korszak jellemzése pl. A hívatásos magyar színjátszás a 19. század első felében (célok, minták, alkotók, eredmények, nehézségek).</i>

Ezekben a feladatokban a vizsgázóknak összefüggő, hosszabb terjedelmű szövegben kell kifejtetniük a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. kreativitás, ötletgazdagság, emlékezőképesség, ismeretmegőrzés, szövegértés, szövegelemzés) és témakörökre (pl. színházelmélet, valamint dráma- és színháztörténet, poétika, irodalom, dramaturgia) irányulnak. A feladatokhoz nem feltétlenül kapcsolódik szöveg, illetve szövegrészlet.

A feladatlap kétféle típusú kifejtendő feladatot tartalmaz:

1. Problémamegoldó (rövid) feladatot, melyet kb. 80-100 szóban (kb. 10-12 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

2. Elemző (hosszú) feladatot, melyet kb. 180-300 szóban (kb. 25-40 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

A feladatlap a vizsgaleírásban meghatározott dráma- és színháztörténeti korszakokra vonatkozóan három problémamegoldó feladatot és három elemző feladatot tartalmaz.

A vizsgázónak a hat feladatból kettőt kell választania, egy problémamegoldó (rövid) és egy elemző (hosszú) feladatot.

Az írásbeli feladatsort kb. 60%-ban az egyetemes, kb. 40%-ban pedig a magyar színháztörténethez, drámai irodalomhoz kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat kb. 50%-át a 19. és a 20. századi színházművészet, kultúra és irodalom mozzanatainak feldolgozása adja. A feladatsor egészében a következő tartalmi arányok érvényesülnek:

Színház- és drámatörténet (egyetemes színháztörténet, magyar színháztörténet, egyetemes drámatörténet, magyar drámatörténet)	kb. 50%
Műelemzés (szöveg- és műelemzési ismeretek, irodalmi, poétikai és dramaturgiai alapismeretek)	kb. 30%
Színházművészet elmélete (a színházművészet elméletének alapismeretei)	kb. 10%
Művelődés-, művészet- és viselettörténet (jelentős művelődéstörténeti és művészettörténeti korszakok jellemzői, jelmez-, viselet- és divattörténeti alapismeretek)	kb. 10%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási és értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási és értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A vizsga a vizsgafeladatok elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek megléte esetén kezdhető meg. A vizsga felkészülési idejének megkezdése előtt a vizsgázókat tájékoztatni kell a vizsga rendjéről és a vizsgával kapcsolatos tudnivalókról. A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel „A” altételének pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

Általános szabályok

A szóbeli vizsga gyakorlati jellegű feladatokat tartalmaz.

„A” altétel:

A vizsgázó vázlatot készíthet, illetve írásos jelölésekkel dolgozhatja fel a feladatban meghatározott szövegrészletet, amelyet a tételben kijelölt feladat ismertetésekor felhasználhat. A vizsgán a tételsorból kihúzott előadói feladat végrehajtásával ad számot a képzés során megszerzett gyakorlati ismereteiről, színészi képességeiről, kompetenciáiról.

Vizsgafeladatát a tétellap alapján, az abban meghatározott szövegrészlet, segédeszközök használatával végzi el.

„B” altétel:

A vizsgázó által megjelölt színpadi produkció előadása. A vizsgázó, az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig jelzi a vizsgát szervező intézmény által készített adatlapon választását (egyéni vagy közös produkció; közös produkció esetén a résztvevők listája is, a produkció címe, szerzője, időtartama és technikai igényei).

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

A szóbeli tételsor „A” altételeiből 20-25 készül, a feladatok 25-30%-át évente cserélni kell. A vizsgázó a kihúzott „A” altételben megfogalmazottakat oldja meg, valamint - a produkció jellegétől függő szerkezetben - előadja az általa előre, szabadon kijelölt „B” altételben megfogalmazottakat is.

A tételeket a részletes vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni, törekedni kell a feladatok egyértelmű megfogalmazására, figyelembe kell venni, hogy a rendelkezésre álló felkészülési időben a feladat elvégezhető legyen.

„A” altétel:

Témakörök:

1. színészmesterség gyakorlata,
2. vers- és prózamondás gyakorlata,
3. beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata
4. színház-, film-, drámaelmélet és történet.

A megfogalmazott feladatokban az 1. a 2. és a 4. témakör követelményei jelennek meg hangsúlyozottan, a 3. témakör követelményeinek teljesítése ezen feladatok megoldásának teljesítése során jelenik meg.

A tételek jellemzői

„A” altétel

A vizsgázó felkészüléséhez forrásként használja az feladatban meghatározott szövegrészletet, felelete során egyfelől elemző módon bemutatja azt, másfelől értő és színvonalas módon megvalósítja annak felolvasó előadását.

A vizsgafeladat bemutatása után, esetleg azt megszakítva, a vizsgafeladat megoldását utasításokkal lehet alakítani.

„B” altétel

Témakörök:

1. színészmesterség gyakorlata,
2. vers- és prózamondás gyakorlata,
3. beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata,
4. színház-, film-, drámaelmélet és történet,
5. ének- és hangképzés egyéni és csoportos gyakorlata,
6. színpadi mozgás gyakorlata.

A megfogalmazott feladatokban az 1. a 2. az 5. és a 6. témakör követelményei jelennek meg hangsúlyozottan, a 3. és a 4. témakör követelményeinek teljesítése a feladat megoldása során jelenik meg.

A szóbeli vizsga „B” altételének teljesítése során a vizsgázónak egyéni produkciót kell bemutatnia, vagy egy közös színházi produkcióban kell szerepelnie.

Egyéni produkció:

Előkészített, egyéni színpadi produkcióként a vizsgázó egy szabadon választott monológot, verset, dalt, táncot vagy mozgásetűdöt adhat elő. Az előadás időtartama legalább 3, legfeljebb 5 perc.

Közös színházi produkció:

Az előkészített közös színpadi produkció (színielőadás, színielőadás-részlet vagy jelenet) bemutatása során a vizsgázók dramaturgiailag jelentős előadói feladatot oldanak meg egy szabadon választott stílusú, műfajú, vizsgaelőadás szcenikai keretei között. Az előadás hosszát a vizsgázók száma határozza meg (vizsgázónként legfeljebb 5 perc lehet a játékidő). A vizsgaelőadásban részt vehetnek nem érettségizők („mint vendég”), de rájuk nem számolható a vizsgaidő, illetve számuk nem haladhatja meg a vizsgázók számát.

A „B” altétel esetében az előkészített egyéni vagy közös produkciók az előzetesen a vizsgaszervező intézménynek leadott adatok (választott forma: egyéni vagy közös produkció, közös produkció esetén a résztvevők listája is, a produkció címe, szerzője, időtartama és technikai igényei) alapján zajlanak a feladatok jellegétől függő szerkezetben.

Az előadás megkezdése előtt biztosítani kell a felkészülési, beállási időt (legfeljebb 10-15 perc).

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgarész értékelése az egyes tételekhez készített részletes, értékelési útmutató alapján az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” altétel	„B” altétel	Összesen
A feladat megértése, értelmezése, szövegértési képesség, az instrukciók befogadása, irányíthatóság, önfejlesztés, szakmai elhivatottság, elkötelezettség.	4 pont	4 pont	8 pont
A feladat kidolgozásának szempontjai, szaknyelv alkalmazása, a felkészülés minősége, interperszonális rugalmasság.	4 pont	-	4 pont
Az előadói alkotói állapot megteremtése, összpontosítás.	4 pont	4 pont	8 pont
A feladat kidolgozásában, szerkesztettségében, részletgazdagságában megmutatkozó műelemző és műalkotó képesség és kreativitás.	15 pont	6 pont	21 pont
Előadói beszédképesség, a feladat megoldásának beszéd technikai megvalósítása.	8 pont	4 pont	12 pont
Az előadói hatásban megjelenő ismeretek, képességek (önismeret, koncentráció, kreativitás).	15 pont	6 pont	21 pont
A színpadi produkció során megvalósuló énektechnikai valamint mozgástechnikai ismeretek, képességek.	-	6 pont	6 pont
A színpadi produkció egészében kifejtett előadói hatás.	-	10 pont	10 pont
SZÓBELI ÖSSZESEN:	50 pont	40 pont	90 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy problémaközpontú tétel feladatának színpadi megoldása, bemutatása
90 perc	150 perc	
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása	Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása	
30 pont	30 pont	
60 pont		90 pont

Írásbeli vizsga

A vizsgázó elméleti és alkalmazott elméleti felkészültségét a központilag összeállításra került írásbeli feladatlapok megoldásával bizonyítja. A vizsgázó a gyakorlati jellegű szóbeli vizsgán a tételsorból kihúzott tételben megfogalmazott színészi feladat végrehajtásával ad számot a képzés során megszerzett gyakorlati tudásáról, színészi képességeiről.

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó az I. és a II. feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja be az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgázó először az I. feladatlapon oldja meg. A vizsgadolgozatokat a munkaidő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlapon kiosztására és megoldására.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

I. Feladatlap

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

A feladatok az egyetemes és magyar dráma- és színháztörténet, jelmez- és viselettörténet, a színházművészet elmélete, esztétikája, poétika, irodalom valamint művelődéstörténet témaköreiből kerülnek ki.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. kreativitás, ötletgazdagság, figyelem-összpontosítás, emlékezőképesség, ismeretmegőrzés) és tartalmakra (pl. egyetemes és magyar dráma- és színháztörténet, jelmez- és viselettörténet, a színházművészet elmélete, esztétikája, poétika, irodalom valamint művelődéstörténet tényanyaga és fogalomtára) irányulnak.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor kb. 6-10 feladattal áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

A feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalom meghatározás, folyamatleírás.

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Példák a lehetséges feladattípusokra
1. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, területhez.
2. Művek és szereplők felismerése, egymás mellé rendelése.
3. Színháztörténeti események közötti sorrendiség.
4. Jelentős alkotók életművének elemeinek felsorolása.
5. Színházművészeti célok és következmények megkülönböztetése, értelmezése.
6. Ok-okozati összefüggés felismerése, megkülönböztetése a dramaturgia területén.
7. Következtetések megfogalmazása eseményekre, folyamatokra, jelenségekre vonatkozóan.
8. Különböző jellegű (drámatörténeti, színháztörténeti, művelődéstörténeti) folyamatok és eseménysorozatok közötti kapcsolatok megtalálása.
9. Műalkotás szövegelemeinek felismerése, meghatározása, jellemzése.
10. Színháztörténeti korok, drámai művek, alkotók összekapcsolása.
11. Műelemzési, poétikai szempontrendszer alkalmazása.
12. Szakirodalmi szövegelem narrációja.
13. Források alapján magyar színészi játéktípusok, életpályák jellemzése.

II. Feladatlap

Szöveges (kifejtendő) feladatok

Példák a lehetséges feladattípusokra	
1.	<i>Drámai mű elemzése pl.:</i> A polgári dráma tematikai és dramaturgiai jellemzői választott világirodalmi mű elemzése alapján.
2.	<i>Drámai mű elemzése pl.:</i> A magyar romantikus dráma jellemzői a Bánk bán valamely választott szerepének feldolgozása alapján.
3.	<i>Színházelméleti kérdés feldolgozása pl.:</i> A naturalista, valamint az elidegenítő, epikus színházművészet esztétikai jellemzői, célja és eszköztrendszere.
4.	<i>Színháztörténeti folyamat, korszak jellemzése pl.:</i> A spanyol barokk színházi kultúra drámatípusai, műfajai, alkotói, játszóhelyei, társadalmi jellemzői.
5.	<i>Színháztörténeti folyamat, korszak jellemzése pl.:</i> A hivatásos magyar színjátszás kialakulásának első évtizedei (célok, minták, alkotók, eredmények, nehézségek).

Az írásbeli vizsga szöveges feladatai drámai művek elemzésére, színházelméleti kérdések kreatív feldolgozására, valamint színháztörténeti folyamatok és korszakok jellemzésre, színházelméleti, valamint dráma- és színháztörténeti, poétikai, irodalmi, dramaturgiai ismeretek alkotó jellegű felhasználására vonatkoznak.

Ezekben a feladatokban a vizsgázóknak néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteniük a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. kreativitás, ötletgazdagság, emlékezőképesség, ismeretmegőrzés, szövegértés, szövegelemzés) és témakörökre (pl. színházelmélet, valamint dráma- és színháztörténet, esztétika, poétika, irodalom, dramaturgia) irányulnak. A feladatokhoz nem feltétlenül kapcsolódik szöveg, illetve szövegrészlet.

A feladatlap kétféle típusú kifejtendő feladatot tartalmaz:

1. problémamegoldó (rövid) feladatot, melyet kb. 90-110 szóban (kb. 12-14 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani;

2. elemző (hosszú) feladatot, melyet kb. 160-180 szóban (kb. 30-40 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

A feladatlap a vizsgaleírásban meghatározott dráma- és színháztörténeti korszakokra vonatkozóan öt problémamegoldó feladatot és öt elemző feladatot tartalmaz.

A vizsgázónak a nyolc feladatból négyet kell választania, két problémamegoldó (rövid) és két elemző (hosszú) feladatot.

Az írásbeli feladatsort kb. 60%-ban az egyetemes, kb. 40%-ban pedig a magyar színházművészethez, irodalomhoz kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat kb. 50%-át a 19. és a 20. századi színházművészet, kultúra és irodalom mozzanatainak feldolgozása adja.

A feladatsor egészében a következő tartalmi arányok érvényesülnek:

Színház- és drámatörténet (Egyetemes színháztörténet; Magyar színháztörténet; Egyetemes drámatörténet; Magyar drámatörténet)	kb. 40%
Műelemzés, esztétika, dramaturgia (Szöveg- és műelemzési ismeretek; Irodalmi, poétikai és dramaturgiai alapismeretek)	kb. 30%
Színházművészet elmélete, esztétikája (A színházművészet elméletének, esztétikájának alapismeretei)	kb. 20%
Művelődés-, művészet- és viselettörténet (Jelentős művelődéstörténeti és művészettörténeti korszakok jellemzői)	kb. 10%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási és értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási és értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű gyakorlati jellegű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A vizsgázó vázlatot készíthet, melyet a tételben kijelölt feladat ismertetésekor használhat, ám a színpadi feladat végrehajtása során - amennyiben a tételben megjelölt konkrét feladat nem rendelkezik másként - emlékezetére kell támaszkodnia.

A vizsgán a tételsorból kihúzott tételben megfogalmazott színészi feladat végrehajtásával ad számot a képzés során megszerzett gyakorlati ismereteiről, színészi képességeiről, kompetenciáiról.

A tételek feladatainak egy része a vizsgázó által választott művekhez, míg másik része a tétellapon megadott művekhez/szövegrészekhez, illetve helyzetgyakorlatokhoz kapcsolódik.

Általános szabályok

A vizsgázó tételt húz, majd – felkészülést követően – vizsgafeladatát a tétellap alapján, az abban meghatározott segédeszközök használatával végzi el.

A vizsga helyszínén a szakszerű munkakörülményeket, scenikai feltételrendszert a vizsgaszervezőnek kell biztosítani. A vizsga a vizsgafeladatok elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek megléte esetén kezdhető meg.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, a tételek 25-30%-át évente cserélni kell. A tételeket a részletes vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni, törekedni kell a feladatok egyértelmű megfogalmazására, figyelembe kell venni, hogy a rendelkezésre álló felkészülési időben a feladat elvégezhető legyen.

A vizsga témakörei:

1. színészmesterség gyakorlata,
2. vers- és prózamondás gyakorlata,
3. beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata,
4. színház-, film-, drámaelmélet és történet,
5. ének- és hangképzés egyéni és csoportos gyakorlata,
6. színpadi mozgás gyakorlata.

A tételsorban megfogalmazott feladatokban az 1. 2. és 5. témakör követelményei jelennek meg hangsúlyozottan, a 3. 4. és 6. témakörök követelményeinek teljesítése ezen feladatok megoldásának előkészítésekor, illetve teljesítése során jelenik meg.

A vizsga felkészülési idejének megkezdése előtt a vizsgázókat tájékoztatni kell a vizsga rendjéről és a vizsgával kapcsolatos egyéb tudnivalókról, továbbá a vizsga helyéről és a színpadi feladat megoldásának tárgyi, scenikai környezetéről, valamint az arra vonatkozó munka-, tűz- és balesetvédelmi előírásokról.

A vizsgafeladatokra kiválasztott jelenetekben a vizsgázón kívül legfeljebb 3 szereplő vehet részt. A vizsgajelenet szereplőit a vizsgázó biztosítja.

Az előadásra választott szöveget, jelenetet, – nyomtatott formátumban, 3 példányban – a vizsgázó biztosítja.

Az előadásra választott dal kottáját, szövegét – nyomtatott formátumban, 3 példányban – a vizsgázó biztosítja. A vizsgázó megoldhatja a vizsgafeladatot saját zongorakísérő, illetve zenei alap segítségével is.

Az előadásra választott jelenet kialakításakor törekedni kell a legalább 4 percnyi, vers és próza esetében a 3 perc előadásidőre.

A vizsgázó felkészüléséhez forrásként használhatja a tételben megjelölt szövegelemeket, ám a színpadi előadásakor – kivéve, ha a konkrét vizsgafeladat ettől eltérően rendelkezik – emlékezetből kell megoldania a feladatot. A színpadi feltételrendszer kialakítása a felkészülés része, a személyes felkészülés (bemelegítés, beszélés, beszédgyakorlatok) a vizsga része.

A színpadi vizsgafeladat megoldása előtt a vizsgázó ismerteti a feladatot, felkészülése menetét, előadása cél- és eszközrendszerét.

A vizsgafeladat bemutatása után, esetleg azt megszakítva, a vizsgafeladat megoldását a vizsgabizottság utasításokkal alakíthatja.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgarész értékelése az egyes tételekhez készített részletes értékelési útmutató alapján, az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
A feladat megértése, értelmezése, szövegértési képesség, az instrukciók befogadása, irányíthatóság, önfejlesztés, szakmai elhivatottság, elkötelezettség	12 pont
A feladat kidolgozásának szempontjai, szaknyelv alkalmazása, a felkészülés minősége, interperszonális rugalmasság	8 pont
A színpadi feltételrendszer és az alkotói állapot megteremtése	5 pont
A feladat kidolgozásában, szerkesztettségében, részletgazdagságában megmutatkozó műelemző és műalkotó képesség és kreativitás	20 pont
Előadói képességek (beszéd, ének, mozgás, komplex eszközhasználat), a feladat megoldásának technikai megvalósítása	25 pont
A színpadi hatásban megjelenő ismeretek, képességek (önismeret, koncentráció, kreativitás)	20 pont
SZÓBELI ÖSSZESEN:	90 pont

JAZZ-ZENÉSZ ISMERETEK ÁGAZATON KÍVÜLI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAZZ-ZENÉSZ-ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A jazz-zenész-ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XLII. Előadóművészet ágazat következő szakmairányainak közös ismereteit tartalmazzák:

- Jazz-énekes,
- Jazz-zenész (fafűvós, rézfűvós, húros/vonós, billentyűs, ütős).

A) KOMPETENCIÁK

1. Kottaolvasási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Kottakép olvasása	Legyen képes helyesen lapról egyszerű kottaképet olvasni, értelmezni.	Tudjon mindkét kulcsban kottát olvasni, hangokat lejegyezni és gondolkodni, a látott dallamot, hangokat akár énekelve is visszaadni.
1.2. Zenei szakkifejezések, jelrendszer ismerete	Ismerje az alapvető zenei műszavakat, és az előadásmódra vonatkozó utasítások, jelek jelentését.	Ismerje és használja az előadásmódra vonatkozó zenei műszavakat, rövidítéseket (pl. vivo, rit.), valamint legyen képes azok értelmét, jelentését kifejtetni. Ismerje a kottában szereplő zenei jelzéseket (pl. segno, coda, Dm7, Fill), jelentésüket értelmezni tudja.
1.3. Zenefelismerés	Ismerje fel hallás és kottakép alapján a legjelentősebb zeneműveket, standardeket.	Ismerje fel hallás és kottakép alapján a zeneműveket, standardeket. Legyen képes az elemző zenehallgatásra.
1.4. Ritmika olvasása	Legyen képes olvasni és értelmezni a látott, illetve hallott alapvető ritmusképleteket. Legyen tisztában az ütemjelző által meghatározott hangsúlyokkal és lüktetéssel.	Legyen képes pontosan olvasni és értelmezni a látott, illetve hallott ritmusképleteket, tapssal, valamint lekottázva is vissza tudja adni. Legyen tisztában az ütemjelző által meghatározott hangsúlyokkal és lüktetéssel, figyelembe véve a műfaji sajátosságokat is.

2. Áttekintőképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A zenei formák és stílusjegyek ismerete	Legyen képes kottakép alapján a leggyakoribb formai és tartalmi elemek beazonosítására.	Ismerje fel hallás és kottakép alapján az alapvető zenei formákat, tudja ismertetni azok szerkezetét, kialakulásuk szerint a jellemző zenei korokban el tudja őket helyezni.
2.2. A zenei összefüggések felismerése	Legyen képes felismeri az alapvető zenei összefüggéseket és azok szabályszerűségét, jellemzőit meghatározni.	Ismerje fel hallás és kottakép alapján a skálátan, valamint a harmóniatan elemeit, ezeket legyen képes értelmezni, használni és a zenei rendszerben elhelyezni. Legyen tisztában a zene vertikális és horizontális összetevőivel.

2.3. A zenei korszakok ismerete	Ismerje az alapvető zenetörténeti korszakokat, értse a zenei fejlődés folyamatát. Legyen képes felismerni a különböző műfajokat, valamint jellemezni azok sajátosságait.	Legyen képes meglátni a logikai összefüggéseket a zenei és történelmi korszakok között, értse a zenei fejlődés folyamatát, a különböző műfajok kialakulásának és jellemzőinek törvényszerűségeit, azok társadalmi összefüggéseit.
2.4. Zenemű elemzése	Legyen képes kottakép alapján egyszerű formai és harmóniai elemzésre.	Legyen képes kottakép alapján előzetes fogalmat alkotni az adott mű műfajáról, karakteréről, tempójáról, formájáról, lüktetéséről, játékmódjáról, hangszeréről és a keletkezésének lehetséges koráról.

3. Emlékezőképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az egyetemes zenetörténet, valamint a jazztörténet meghatározó korszakai	Ismerje az egyetemes zenetörténet, valamint a jazztörténet nagy korszakait, a rájuk jellemző stílusjegyeket, illetve műfaji sajátosságokat.	Legyen képes az általános memóriájára támaszkodva részletekbe menően megjegyezni és előadni a zenetörténethez tartozó lexikális anyagot. Legyen képes a műveket, műfajokat társadalmi kontextusba helyezni, azok összefüggéseire rámutatni.
3.2. Az egyetemes zenetörténet, valamint a jazztörténet meghatározó zeneszerzői és előadói	Legyen képes társítani az adott zenetörténeti korszakhoz a legismertebb zeneszerzőket, előadókat, zenekarokat és azok legjelentősebb alkotásait.	Ismerje az adott zenetörténeti korszakhoz tartozó zeneszerzők, előadók életútját, zenekarokat és azok legjelentősebb alkotásait.
3.3. Zenei memória	Legyen képes egyszerű ritmusképleteket, dallamokat, harmóniákat, hallás után megjegyezni, azokat értelmezni, és visszaadni.	Legyen képes ritmusképleteket, dallamokat, harmóniákat, zeneműveket hallás után megjegyezni, azokat értelmezni, rendszerezni és visszaadni.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Zenei műszavak, jelek, kifejezések értelmezése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Zenei műszavak meghatározása	Ismerje a tempóra, előadásmódra vonatkozó általános zenei szakkifejezések jelentését, azok alkalmazását.	Készség szinten tudja alkalmazni a tempóra, előadásmódra vonatkozó általános zenei szakkifejezéseket.
1.2. Zenei jelrendszer	Legyen tisztában a kottában található általános jelrendszer, utasítások értelmével, amelyekkel le tudja követni a zenei folyamatokat és el tudja határolni a szerkezeti részeket.	Készség szinten tudja alkalmazni a kottában található általános jelrendszert, utasításokat, amelyekkel pontosan le tudja követni a zenei folyamatokat és el tudja határolni a szerkezeti részeket.
1.3. Zenei szakzsargon	Értse mind a komoly, mind a jazz zenei szakzsargonhoz tartozó egyedi jelrendszert, kifejezéseket és jelölésmódokat.	Készség szinten tudja alkalmazni a komoly- és a jazz-zenei szakzsargonhoz tartozó egyedi jelrendszert, kifejezéseket és jelölésmódokat.

2. Zenefelismerés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Zenefelismerés hallás alapján	Legyen képes hallás után felismerni egy-egy korszakos jelentőségű klasszikus zeneművet, vagy jazz standardot, kielemezni annak főbb formai jellemzőit, a témában előforduló harmóniáit.	Legyen képes az elemző zenehallgatásra. Legyen képes hallott zene alapján elemezni egy jelentős előadó improvizációját. Tudja kiemelni annak formai, dallami, harmóniai és ritmikai jellemzőit. Tudja a felvétel időpontját, belehelyezve az adott jazztörténeti stíluskorszakba. Legyen képes hallott zene alapján összehasonlítva elemezni két különböző jazztörténeti korszakban rögzített improvizációt, két különböző előadóművész improvizációját, vagy ugyanazon művész két, egymástól eltérő időpontban rögzített improvizációját. Tudja kiemelni a két felvétel közti legjelentősebb eltéréseket stilisztikai szempontból is. Legyen képes hallott zene alapján elemezni egy jelentős felvételt, kiemelve és összehasonlítva az adott jazztörténeti stíluskorszak zenei jellemzőivel.
2.2. Zenefelismerés kottakép alapján	Legyen képes kottakép alapján felismerni egy-egy korszakos jelentőségű klasszikus zeneművet, vagy jazz standardot, kielemezni annak főbb formai jellemzőit, a témában előforduló harmóniáit.	Legyen képes az elemző kottaolvasásra. Legyen képes kottakép alapján elemezni egy jelentős előadó improvizációját. Tudja kiemelni annak formai, dallami, harmóniai és ritmikai jellemzőit. Tudja a felvétel időpontját, belehelyezve az adott jazztörténeti stíluskorszakba. Legyen képes kottakép alapján összehasonlítva elemezni két különböző jazztörténeti korszakban rögzített improvizációt, két különböző előadóművész improvizációját, vagy ugyanazon művész két, egymástól eltérő időpontban rögzített improvizációját. Legyen képes kottakép alapján elemezni egy jelentős felvételt, kiemelve és összehasonlítva az adott jazztörténeti stíluskorszak zenei jellemzőivel.

3. Egyetemes zenetörténeti korszakok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Gregorián	Legyen képes általánosan bemutatni és korban elhelyezni a középkor egyszólamú egyházzenei korszakát, azon belül ismerje a gregorián zene kialakulását és stílusjegyeit.	Legyen képes részletekbe menően bemutatni a középkor egyszólamú egyházzenei korszakát, azon belül ismertetni a gregorián zene kialakulását és stílusjegyeit.
3.2. Reneszánsz	Legyen képes általánosan bemutatni és korban elhelyezni a reneszánsz zene korszakát, azon belül tudja társítani a korhoz a	Legyen képes részletekbe menően bemutatni és korban elhelyezni a reneszánsz zene korszakát, azon belül ismertetni annak társadalmi

	legjelentősebb komponistákat és azok műveit (pl. Lassus, Palestrina, Gesualdo, Ockeghem), valamint jellemezze a reneszánsz zene kialakulását és stílusjegyeit.	hátterét, komponistákat (pl. Lassus, Palestrina, Gesualdo, Ockeghem) megnevezve, eklatáns példákkal jellemezni a reneszánsz zene kialakulását és stílusjegyeit. Tudja tömören ismertetni az adott zeneszerzők életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva tudja elemezni munkásságát.
3.3. Barokk	Legyen képes általánosan bemutatni és korban elhelyezni a barokk zene korszakát, azon belül tudja társítani a korhoz a legjelentősebb komponistákat és azok műveit (pl. J. S. Bach, Händel, Vivaldi), valamint tudja jellemezni a barokk zene kialakulását és stílusjegyeit.	Legyen képes részletekbe menően bemutatni és korban elhelyezni a barokk zene korszakát, azon belül ismertetni annak társadalmi hátterét, komponistákat (pl. J. S. Bach, Händel, Vivaldi) megnevezve, eklatáns példákkal tudja jellemezni a barokk zene kialakulását és stílusjegyeit. Tudja tömören ismertetni az adott zeneszerző életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva tudja elemezni munkásságát.
3.4. Bécsi klasszika	Legyen képes általánosan bemutatni és korban elhelyezni a bécsi klasszika korszakát, azon belül tudja társítani a korhoz a legjelentősebb komponistákat és azok műveit (pl. Mozart, Haydn, Beethoven), valamint jellemezze a bécsi klasszika kialakulását és stílusjegyeit.	Legyen képes részletekbe menően bemutatni és korban elhelyezni a bécsi klasszika korszakát, azon belül ismertetni annak társadalmi hátterét, komponistákat (pl. Mozart, Haydn, Beethoven) megnevezve, eklatáns példákkal tudja jellemezni a bécsi klasszika kialakulását és stílusjegyeit. Tudja tömören ismertetni az adott zeneszerző életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva elemezni munkásságát.
3.5. Romantika	Legyen képes általánosan bemutatni és korban elhelyezni a romantika korszakát, azon belül tudja társítani a korhoz a legjelentősebb komponistákat és azok műveit (pl. Liszt, Chopin, Brahms, Csajkovszkij), valamint jellemezze a romantika kialakulását és stílusjegyeit.	Legyen képes részletekbe menően bemutatni és korban elhelyezni a romantika korszakát, azon belül ismertetni annak társadalmi hátterét, komponistákat (pl. Liszt, Chopin, Brahms, Csajkovszkij) megnevezve, eklatáns példákkal tudja jellemezni a romantika kialakulását és stílusjegyeit. Tudja tömören ismertetni az adott zeneszerző életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva tudja elemezni munkásságát.
3.6. Modernizmus	Legyen képes általánosan bemutatni és korban elhelyezni a modernizmus korszakát, azon belül tudja társítani a korhoz a legjelentősebb komponistákat és azok műveit (pl. Schönberg, Stravinsky, Bartók), valamint jellemezze a modernizmus kialakulását és stílusjegyeit.	Legyen képes részletekbe menően bemutatni a modernizmus korszakát, azon belül tudja ismertetni főbb irányzatait, komponistákat (pl. Schönberg, Stravinsky, Bartók) megnevezve, eklatáns példákkal tudja jellemezni a modernizmus kialakulását és stílusjegyeit. Tudja tömören ismertetni az adott zeneszerző életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva tudja elemezni munkásságát.

4. Jazztörténeti korszakok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Afrikai népzene	Ismerje az afrikai népzene legjellemzőbb tulajdonságait, kiemelve az európai zenétől eltérő vonásokat.	Tudja ismertetni részletekbe menően az afrikai népzene legjellemzőbb tulajdonságait, kiemelve az európai zenétől eltérő vonásokat. Tudja kifejezni az afrikai népzene előadásbeli, formai, hangrendszer használati, valamint ritmikai jellemzőit.
4.2. A jazz előzményei	Ismerje az afro-amerikai népzene különböző megnyilvánulásait (vallási zenék, munkadalok, balladák), valamint a blues és a szórakoztató zenei (minstrelsy, ragtime) előzmények legfontosabb jellemzőit és legjelentősebb zeneszerzőit, előadóit (pl. Mahalia Jackson, Bessie Smith, Scott Joplin).	Tudja ismertetni az afro-amerikai népzene különböző megnyilvánulásait (vallási zenék, munkadalok, balladák), valamint a blues és a szórakoztató zenei (minstrelsy, ragtime) előzmények legfontosabb jellemzőit és legjelentősebb zeneszerzőit, előadóit. (pl. Mahalia Jackson, Bessie Smith, Scott Joplin). Tudja tömören ismertetni az adott komponista, előadó, zenekar életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva tudja elemezni munkásságát.
4.3. Archaikus jazz	Ismerje a jazz létrejöttének körülményeit, New Orleans rövid történetét, a legjelentősebb fehér és kreol előadókat, zenekarokat (pl. Jelly Roll Morton, Joe King Oliver, Louis Armstrong, Red Hot Peppers, O.D.J.B., New Orleans Rhythm Kings) és az archaikus jazz zene legfőbb stílusait, kompozícióit és azok jellemzőit.	Tudja ismertetni a jazz létrejöttének körülményeit, New Orleans rövid történetét, a legjelentősebb fehér és kreol előadókat és zenekarokat (pl. Jelly Roll Morton, Joe King Oliver, Louis Armstrong, Red Hot Peppers, O.D.J.B., New Orleans Rhythm Kings) és az archaikus jazz zenei jellemzőit. Tudjon beszámolni New Orleans szórakoztató negyedének bezárásáról, valamint a jazz továbbélésének két legfontosabb városában (Chicago, New York) történekről, a dixieland jellemzőiről. Tudja tömören ismertetni az adott komponista, előadó, zenekar életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva tudja elemezni munkásságát.
4.4. Swingkorszak	Ismerje a nagy gazdasági világválság jazz zenére gyakorolt hatását, tudjon a swing korszak zenéjének jellemzőiről, társítsa a korszakhoz a legjelentősebb előadókat, kis- és nagyzenekarokat (pl. Count Basie, Duke Ellington, Bennie Goodman, Coleman Hawkins, Lester Young, Billie Holiday), valamint kompozíciókat.	Tudjon beszámolni a nagy gazdasági világválság jazz zenére gyakorolt hatásáról, a swing korszak zenéjének jellemzőiről, tudja ismertetni a legjelentősebb előadók, kis- és nagyzenekarok (pl. Count Basie, Duke Ellington, Benny Goodman, Coleman Hawkins, Lester Young, Billie Holiday) tevékenységét. Tudja tömören ismertetni az adott komponista, előadó, zenekar életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva tudja elemezni munkásságát.
4.5. Modern jazz	Ismerje a bebop kialakulásának körülményeit, a stílus jellemzőit és legjelentősebb előadóit, kompozícióit (pl. Dizzy Gillespie, Charlie	Tudja ismertetni a bebop kialakulásának körülményeit, a stílus jellemzőit és legjelentősebb előadóit (pl. Dizzy Gillespie, Charlie

	Parker, Thelonious Monk). Tudjon az azt követő stílusokról (cool, hard bop, klasszicista jazz, free jazz, jazz rock, latin jazz), azok jellemzőiről, legjelentősebb előadóiról (Miles Davis, John Coltrane, Chick Corea, Weather Report) és kompozícióiról.	Parker, Thelonious Monk). Tudjon beszámolni az azt követő stílusokról (cool, hard bop, klasszicista jazz, free jazz, jazz rock, latin jazz), stílus jellemzőkről, legjelentősebb előadókról (pl. Miles Davis, John Coltrane, Chick Corea, Weather Report) és felvételekről. Tudja tömören ismertetni az adott komponista, előadó, zenekar életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva tudja elemezni munkásságát.
4.6. A jazz elterjedése a világon		Tudjon beszámolni a jazz Párizsi Világkiállításon történő megjelenéséről, a kortárs klasszikus zeneszerzőkre (pl. Ravel Debussy, Stravinsky) és könnyűzenei előadókra gyakorolt hatásáról. Tudja ismertetni az első európai jazz zenekar (pl. Django Reinhardt Hot Club de France) létrejöttét, stílus jellemzőit, valamint tudjon beszámolni más európai országban való terjedéséről. Tudjon röviden, vázlatosan beszámolni a jazz mai zenei világképéről. Tudja tömören ismertetni az adott komponista, előadó, zenekar életútját, behelyezni a történelmi és zenetörténeti kontextusba, és ennek fényében zenei példákkal alátámasztva tudja elemezni munkásságát.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	90 pont	60 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Helyesírási szótár (vizsgacsoportonként négy példány)	NINCS	CD lejátszó a II. feladatlaphoz Helyesírási szótár (vizsgacsoportonként négy példány)	CD lejátszó

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy problémaközpontú feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű zenetörténeti feladatok	Esszé jellegű zenetörténeti feladat	
50 pont	50 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó az I. és a II. Feladatlapokon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először az I. Feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a munkaidő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. A feladatlapok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

I. Feladatlap

Az első feladatlap 50 kérdésből álló teszt. A feladatok zenei alkotások időrendbe helyezését, korok szerinti csoportosítását, korstílusok és híres zeneművek párosítását, korstílusok és jellemzőik egymáshoz rendelését, híres komponisták és alkotásaik kiválasztását, szakmai fogalmak meghatározását, igaz-hamis állításokat illetve hiányos szövegek fogalmi kiegészítését tartalmazzák. A feladatlapban szereplő korszakok az egyetemes zenetörténet, valamint jazztörténet témakör részletes követelményekben felsorolt zenetörténeti korszakai közül kerülnek kijelölésre.

II. Feladatlap

A második feladatlap egy kifejtendő esszékérdést tartalmaz, melyben egy-egy egyetemes, vagy jazztörténeti korszak kerül kifejtésre, az azokban foglalt műfaji és egyéb jellemző stílusjegyek ismertetésével, valamint a hozzájuk tartozó meghatározó komponisták, előadók, illetve korszakos jellegű műveik társításával.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra. A vizsgázó helyben vázlatot készíthet, melyet tételének kifejtésekor használhat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői:

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, a tételek 20%-át évente cserélni kell. A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel feladataira válaszol.

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és a részletes vizsgakövetelmények alapján kell összeállítani.

Témakörök:

- zenefelismerés,
- egyetemes zenetörténeti korszakok,
- jazztörténeti korszakok.

Feladat:

Hallás, illetve kottakép alapján korszakos jelentőségű klasszikus zenemű, vagy jazz kompozíció felismerése, az abban foglalt műfaji és egyéb jellemző stílusjegyek meghatározása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti a feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Zenemű felismerése	10 pont
Műfaji jellemzők meghatározása	10 pont
Korszakban való elhelyezés	10 pont
Formai és harmóniai jellegzetességek	10 pont
Történelmi kontextus	10 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy problémaközpontú tétel kifejtése
90 perc	90 perc	
Zenetörténeti ismeretek az egyetemes és jazztörténeti korszakból, zenei műszavak, kifejezések, jelzések	Transzkripció elemzés vagy műelemzés	
58 pont	32 pont	
90 pont		60 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó az I. és a II. feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. Az I. feladatlapot a munkaidő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására.

A dolgozatok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be.

Ha az egyes feladatokhoz egyéb információkra, kottákra, hanganyagra van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán az alábbi témakörökből történik átfogó számadás:

- zenei műszavak, jelek, kifejezések értelmezése,
- egyetemes zenetörténeti korszakok,
- jazztörténeti korszakok,
- műelemzés, transzkripció elemzés.

Az I. számú feladatlap tartalmi jellemzőit tekintve három részre tagozódik:

- zenei műszavak, jelek, kifejezések ismeretére irányuló kérdések,
- egyetemes zenetörténeti ismeretekre vonatkozó kérdések,
- jazztörténeti ismeretekre vonatkozó kérdések.

A II. számú feladatlap műelemzési, illetve transzkripció elemzési vagy összehasonlítási feladatot tartalmaz.

A feladatlap megoldása előtt az elemzendő mű hangfelvételét hallgatják meg a vizsgázók 10 perc időtartamban ez az idő beleszámít a vizsga időtartamába.

A feladatsor egészében a következő arányok érvényesülnek:

Zenei műszavak, jelek, kifejezések értelmezése	10%
Egyetemes zenetörténeti korszakok	20%
Jazztörténeti korszakok	35%
Műelemzés, transzkripcióelemzés	35%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási és értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a szóbeli érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorból kihúzott tétel kifejtésével ad számot a tudásáról.

A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot illetve a vizsgán készített jegyzeteit felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20 tételből áll, a tételek 20%-át évente cserélni kell.

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel egy feladatból áll:

Egy jelentős komponista, előadó vagy zenekar munkásságának bemutatása zenei példákkal

A szóbeli vizsga célja a témakörökből történő átfogó számadás:

Témakörök:

- egyetemes zenetörténeti korszakok,
- jazztörténeti korszakok,
- komponisták, zenekarok, előadók munkássága.

A szóbeli vizsga feladattípusa:

- egy jelentős komponista munkásságának bemutatása zenei példákkal, vagy
- egy jelentős előadó munkásságának bemutatása zenei példákkal, vagy
- egy jelentős zenekar munkásságának bemutatása zenei példákkal.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti a feladat kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható 60 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Feladat megértése, a lényeg kiemelése	10 pont
Összefüggések problémaközpontú bemutatása	10 pont
Alapfogalmak ismerete, definiálása	10 pont
Főbb művek, zenekarnál lemezek	10 pont
Életrajzi adatok, zenekarnál pályatükör	10 pont
Zenetörténeti korban, társadalmi - történelmi kontextusban való elhelyezés	10 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	60 pont

KLASSZIKUS ZENÉSZ ISMERETEK ÁGAZATON KÍVÜLI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

KLASSZIKUSZENÉSZ-ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A klasszikuszenész-ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XLII. Előadóművészet ágazat közvetkező szakmairányainak közös ismereteit tartalmazzák:

- Hangkultúra,
- Klasszikus zenész (fafúvós, rézfúvós, húros/vonós, billentyűs, ütős),
- Magánénekes,
- Zeneelmélet-szolfézs,
- Zeneszerzés.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Zenei szakkifejezések	Ismerje az alapvető szaknyelvi fordulatokat, műszavakat, ezeket helyesen használja írásban és szóban egyaránt (szójegyzék alapján).	Legyen képes a szaknyelvi fordulatok, műszavak helyes, pontos használatára, ezek jelentésének pontos meghatározására (szójegyzék alapján).
1.2. Előadási jelek, utasítások	Ismerje a kottában található alapvető szöveges és kottagrafikai jelzéseket, ezek használati módját.	Legyen képes a kottában található (jellemzően olasz) szöveges és kottagrafikai jelzések felismerésére, pontos használatára, ezek jelentésének pontos meghatározására.
1.3. Fogalmazás, előadás	Legyen képes a szaknyelv ismeretéről tanúskodó fogalmazásra szóban és írásban.	Tudjon a szaknyelv ismeretéről tanúskodó, szabatos módon fogalmazni, élményszerűen előadni szóban és írásban egyaránt.

2. Beszédkészség (előadói készség)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Elemzés készítése szóban	Legyen képes a megadott téma szakszerű bemutatására (zenetörténeti korszak, zeneszerzői életmű, műelemzés, műfaj történet).	Legyen képes a megadott téma szakszerű és élményszerű bemutatására (zenetörténeti korszak, zeneszerzői életmű, műelemzés, műfaj történet).
2.2. Esszéírás	Legyen képes az adott téma szakszerű kifejtésére (zenetörténeti korszak, zeneszerzői életmű, műelemzés, műfaj történet).	Legyen képes az adott téma szakszerű, fogalmazásmódjára is igényes kifejtésére (zenetörténeti korszak, zeneszerzői életmű, műelemzés, műfaj történet).

3. Zenefelismerés képessége

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
3.1. Hallott zenemű stílusának, korszakának meghatározása	Legyen képes a hallott, a tudásszintjének megfelelő zeneműrészletet a nagy stílustörténeti korszakokban elhelyezni, műfaji jellemzőit meghatározni.	Legyen képes a hallott, a tudásszintjének megfelelő zeneműrészletet a nagy stílustörténeti korszakokban elhelyezni, műfaji jellemzőit meghatározni, az adott részlet tipikus stílusjegyeit megnevezni (pl. kompozíciós elv, textúra, harmónia).
3.2. Hallott zenemű szerzőjének, címének meghatározása	Legyen képes jellegzetes részlete alapján megnevezni a hallott, a műjegyzékben szereplő zenemű szerzőjét és a mű címét.	Legyen képes jellegzetes részlete alapján megnevezni a hallott, a műjegyzékben szereplő zenemű szerzőjét és a mű címét.

4. Emlézőképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Zenei memória	Legyen képes ritmusképleteket, dallamokat, zeneműveket hallás után megjegyezni. Legyen képes hallott, kiemelkedő jelentőségű zenei mű jellegzetes témájának többszöri meghallgatása után emlékezetből lejegyezni azt. Legyen képes korábban énekelt vagy játszott zenemű jellegzetes témájának, részletének emlékezetből való leírására, megszólaltatására.	Legyen képes ritmusképleteket, dallamokat, harmóniákat, zeneműveket hallás után megjegyezni, azokat értelmezni, rendszerezni és visszaadni. Legyen képes hallott, kiemelkedő jelentőségű zenei mű jellegzetes témájának többszöri meghallgatása után emlékezetből lejegyezni azt. Legyen képes korábban énekelt vagy játszott zenemű jellegzetes témájának, részletének emlékezetből való leírására, megszólaltatására.
4.2. Zenetörténet	Az általános memóriájára támaszkodva legyen képes megjegyezni és előadni a zeneirodalomhoz tartozó legfontosabb lexikális ismereteket. Az elvárt követelményeknek megfelelő szinten ismerje a zenetörténet főbb eseményeit és zenei változásait, azokat tudja konkrét adatok és zeneművek tükrében bemutatni.	Az általános memóriájára támaszkodva legyen képes megjegyezni és előadni a zeneirodalomhoz tartozó lexikális ismereteket. Behatóan ismerje a zenetörténet főbb eseményeit és zenei változásait, azokat tudja konkrét adatok és zeneművek tükrében bemutatni.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Zenei szakkifejezések, előadási jelek, utasítások

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezések és fogalmak a részletes vizsgakövetelmények anyagát képezik.

Középszinten

a cappella
accelerando
ad libitum
adagio
agitato
agogika
akkord
alaphang
Alberti basszus
alla breve
allargando
allegretto
allegro
allemande
alt
alteráció
álzárlat
ambitus
andante
animato
appassionato
ária
arioso
arpeggio
attacca
autentikus zárlat
bagatell
ballada
bariton
basso continuo
basszus
bel canto
bolgár ritmus
bővített hármashangzat
bourrée
calando
cantabile
cantilena
cantus firmus
capriccio
cezúra
chaconne
clavier

coda
comodo
concerto
concerto grosso
con fuoco
consort
contralto
courante
contrapunctus
crescendo
da capo
dal (Lied)
dal segno
dalciklus
dalforma
daljáték
dallam (Melódia)
decrescendo
diminuendo
dinamika
diszsonancia
divertimento
divisi
dodekafónia
dolce
domináns
dór
duett
duó
dúr
dzsessz
echo
egészhangú skála
egynemű kar
elégia
ellenpont
előjegyzés
előke
enharmónia
eol
espressivo
etűd
expoziáció

expresszionizmus
fantázia
felhang
feloldójel
felütés
félzárlat
férfikar
fermata
figuráció
finálé
forte
fortepiano
frazéálás
fríg
fugato
fúga
gamba
gavotte
generálbasszus
generálpauza
gigue
giusto
glissando
gordon
gordonka
grave
grazioso
gyermekkar
hangjegyzírás
hangköz
hangnem
hangnevek
hangsor
hangszercsoport
hármashangzat
háromtagú forma
hegedű
hemiola
hexachord
históriás ének
homofon
imitáció
impresszionizmus

impromptu
improvizáció
instrumentális
intermezzo
interpretáció
intonáció
invenció
ion
kadencia (műzene)
kadencia (népzene)
kamarazene
kánon
kantáta
keringő
késleltetés
kéttagú forma
kidolgozás
klavichord
klarinét
kóda
koloratúra
konszonancia
korál
kromatika
kvartett
kvintett
kvintkör
kvintola
lamento
largo
legato
leggiero
lento
librettó
líd
Lied
lokriszi
madrigál
maestoso
maggiore
marcato
marcia
mazurka

melizma
mellékdomináns
menüett
menzúra
metronóm
metrum
mezzoforte
mezzopiano
mezzoszoprán
minore
mise
mixolíd
mixtúra
moderato
modális hangsor
moduláció
moll
molto
morendo
mosso
motetta
népdal
nőiakar
nyitány
obligát
oktett
opera
opus
oratórium
organum
orgonapont
ossia
ostinato
összkiadás
parafrázis
parlando
partita
partitúra
passacaglia
passió
pavane
pentachord
pentatónia

periódus
pesante
piano
pikárdiai terc
pizzicato
plagális zárlat
polifónia
preludium
presto
programzene
prozódia
rapszódia
recitativo
refrén
regiszter
repríz
requiem
risoluto
ritenuto
ritornello
rondó
rubato
sarabande
scherzo
secco
sostenuto
sotto voce
semplice
simile
staccato
szekvencia
szeptimakkord
szextett
szimfónia
szimfonikus költemény
szinkópa
szolmizáció
szonáta
szonátaforma
szonátarondó
szoprán
szubdomináns
szűkített hármashangzat

szvit
tacet
tempo
tenor
tenuto
tercett
tetrachord
toccata
tonika
tonalitás
tranquillo
transzponálás
tremolo
trió
tritonus
tutti
unisono
váltódomináns
variáció
verbunkos zene
vibrato
vivace
vonalrendszer
vonósnégyes
zárlat
zongorakivonat

Emelt szinten ezen felül

accompagnato
affettuoso
aleatória
angolkürt
anticipáció
arany metszés
arco
ars antiqua-ars nova
assai
atonális zene
atonalitás
augmentáció
basso seguente
bécsi iskola
bitonalitás
bruitizmus
buffo
caccia
capriccioso
chanson
cimbalom
cink
clarino
col legno
comes
cseleszta
deklamáció
diatonikus
diminúció
discantus
dudabasszus
ellenpont
ensemble
entrada
éthosz
faburden-falsobordone-fauxbourdon
folia
forzato
hangfestés

hangszín
harmónium
historizmus
induló
interludium
izoritmikus
Köchel-jegyzék
ligatúra
loure
manuál
melodráma
modus
monódia
neoklasszicizmus
neuma
polimetria
poliritmika
quieto
quodlibet
Reihe
repetitív zene
scherzando
szeriális zene
szillabikus
tabulatúra
temperálás
trouvere-trubadúr zene
ungaresca
vágások
vibrafon
virginál

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Műszavak	Ismerje az általános zenei műszavak jelentését, alkalmazását.	Ismerje az általános zenei műszavak jelentését, legyen képes ezek helyes alkalmazására.
1.2. Kottagrafikai jelek	Ismerje fel a kottában általánosan használt grafikai jeleket, legyen tisztában az utasítások értelmével.	Legyen képes ezek helyes használatára is.
1.3. Szakkifejezések	Tudja értelmezni a klasszikus zene műveléséhez tartozó egyedi jelrendszert, grafikai jelölésmódokat és szaknyelvi kifejezéseket.	Legyen képes ezek helyes használatára is.

2. Zenetörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Zenetörténeti korszakok	Ismerje a zenetörténet (középkor, reneszánsz, barokk, bécsi klasszika, romantika, 20. század) fő jellemzőit, stílusjegyeit, műfajait.	Tudja részletezni a zenetörténeti korszakok (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, bécsi klasszika, romantika, 20. század) fő jellemzőit, stílusjegyeit, társadalmi funkcióit, műfajait.
2.2. Jellemző műfajok	Ismerje az uralkodó műfajok jellegzetességeit, fontosabb zeneszerzőit, formai sajátosságait.	Ismerje az uralkodó műfajok stíluselemeit, zeneszerzőit, hangzásideálját, hangszereit, formai újításait.
2.3. Zeneszerzők élete, munkássága	Legyen képes bemutatni a zenetörténet meghatározó szerzőinek életét és munkásságát.	Tudja részletezni a fent megnevezett korszakok kiemelkedő zeneszerzőinek életműveit, egy-egy szerző életrajzának lényeges momentumait, az életmű legfontosabb alkotásait.

3. Műelemzés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A mű születésének körülményei	Legyen képes adott kottakép megtekintése, illetve a zeneműrészlet meghallgatása után a mű történelmi, zenetörténeti, műfajtróéneti és a zeneszerző életművében elfoglalt helye szerinti elhelyezésére.	Legyen képes az adott mű történelmi, zenetörténeti, műfajtróéneti és a zeneszerző életművében elfoglalt helye szerinti elhelyezésére.
3.2. Stílusjegyek felismerése	Tudja megnevezni a korszakra (középkor, reneszánsz, barokk, bécsi klasszika, romantika, 20. század) jellemző, a műben felismerhető stílusjegyeket.	Tudja megnevezni a korszakra (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, bécsi klasszika, romantika, 20. század) jellemző, a műben felismerhető stílusjegyeket.
3.3. Formai, harmóniai elemzés	Tudja értelmezni a klasszikus formákat egy adott mű kontextusában.	Tudja értelmezni a klasszikus formákat, legyen képes ennek részletesebb bemutatására az adott mű alapján.
3.4. Egyes zeneművek elemzése	Tudjon bemutatni és elemezni egy-egy kiemelkedő zeneművet.	Tudjon átfogóan bemutatni és elemezni egy-egy kiemelkedő zeneművet.

4. Zenehallgatás

Zenefelismerés jegyzéke

*A szerző és műcím megnevezésével
Középszinten*

C. Monteverdi: Orfeo - Prológus
H. Purcell: Dido és Aeneas
A. Corelli: Karácsonyi concerto
J. S. Bach: János-passió – nyitótétel, zárókórus
J. S. Bach: Máté-passió – nyitótétel, zárókórus
J. S. Bach: 2. brandenburgi verseny
J. S. Bach: h-moll szvit
J. S. Bach: Musikalisches Opfer – 1. tétel
A. Vivaldi: A négy évszak
G. F. Händel: Messiás - Halleluja-kórus, Nyitótétel
Ch. W. Gluck: Orfeusz és Euridiké - Fúriák tánca, Boldog lelkek tánca
J. Haydn: 45. (Búcsú) szimfónia, 1. és 4. tétel
J. Haydn: A Teremtés - bevezetés
J. Haydn: C-dúr „Kaiser” vonósnégyes
W. A. Mozart: Don Giovanni – nyitány, zárójelenet
W. A. Mozart: A varázsfuvola - nyitány, Éj Királynője és Sarastro egyik áriája
W. A. Mozart: g-moll szimfónia, K. 550
W. A. Mozart: d-moll zongoraverseny
W. A. Mozart: Requiem - Introitus, Kyrie. Lacrimosa
L. van Beethoven: 3. és 5. szimfónia
L. van Beethoven: 9. szimfónia - 4. tétel
L. van Beethoven: Waldstein-szonáta, op. 53.
L. van Beethoven: Holdfény-szonáta, op. 27/1.
L. van Beethoven: Hegedűverseny
L. van Beethoven: Egmont – nyitány
F. Schubert: Erlkönig
F. Schubert: Der Tod und das Mädchen
F. Schubert: Die Schöne Müllerin
F. Schubert: Pisztráng-ötös
F. Schubert: Befejezetlen-szimfónia
C. M. von Weber: A bűvös vadász - nyitány
F. Mendelssohn: e-moll hegedűverseny
H. Berlioz: Fantasztikus szimfónia
R. Schumann: a-moll zongoraverseny 1. tétel
F. Chopin: g-moll ballada
J. Brahms: 1. szimfónia – 4. tétel
J. Brahms: f-moll zongoraötös 1. tétel
Liszt F.: Haláltánc
Liszt F.: Les Préludes
Liszt F.: Zarándokévek – Obermann völgye
R. Wagner: Tannhäuser - nyitány
G. Verdi: Aida
M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei

G. Mahler: Adagietto az 5. szimfóniából
R. Strauss: Salome - Hétfátyoltánc
C. Debussy: Egy faun délutánja
Bartók B.: Táncszvit
Bartók B.: Concerto
Bartók B.: Allegro barbaro
Kodály Z.: Psalmus Hungaricus
Kodály Z.: Galántai táncok
I. Stravinsky: Le Sacre du Printemps
I. Stravinsky: Zsoltárszimfónia
A. Schönberg: Pierrot

lunaire

Emelt szinten ezen felül:

C. Monteverdi: L'Orfeo, Poppea megkoronázása

A. Corelli: Concerto Grossók,
J-Ph. Rameau: Hyppolite és Aricia,
J. S. Bach: János-passió,
Máté-passió,
Magnificat,
h-moll mise (Kyrie, Credo, Sanctus),
Brandenburgi versenyek,
Musikalisches Opfer,
12., 21., 56., 65., 106., 179. kantáta,
Goldberg-változatok,
A fuga művészete,
A. Vivaldi: Gloria
G. Fr. Händel: Messiás,
Julius Caesar
Ch. W. Gluck: Orfeusz és Euridiké,
J. Haydn: Napszak-szimfóniák,
A teremtés,
Szimfóniák,
No. 45., 88., 90., 102., 103., 104.
W. A. Mozart: Szóktetés a szerájból,
Figaro házassága,
Don Giovanni,
A varázsfuvola,
„Jupiter” C-dúr szimfónia,
d-moll zongoraverseny,
A-dúr zongoraszonáta (K. 331),
a-moll zongoraszonáta (K. 330),
C-dúr „Dissonanzen” vonósnégyes,
c-moll mise,
Requiem
L. van Beethoven: 6., 7., 9. szimfónia,
Zongoraszonáták:
c-moll „Pathétique” (op. 13),
d-moll „Vihar” (op. 31 no. 2),
f-moll „Appassionata” (op. 57),
B-dúr „Hammerklavier” (op. 106),
c-moll (op. 111),
c-moll zongoraverseny,
Fidelio,
Coriolan-nyitány,
a-moll vonósnégyes (op. 132),
B-dúr vonósnégyes („Nagy Fuga”),

F. Schubert: dalok:

Gretchen am Spinnrade,
Heine-dalok,
Winterreise,
d-moll „A halál és a lányka” vonósnégyes,
C-dúr vonósötös,
„Nagy” C-dúr szimfónia
C. M. von Weber: A bűvös vadász
F. Mendelssohn: „Olasz” szimfónia,
„Skót” szimfónia,
Szentivánéji-álom kísérőzene
R. Schumann: a-moll zongoraverseny,
A költő szerelme - dalciklus,
Asszonyszerelem, asszonysors - dalciklus,
Fr. Chopin: Mazurkák, Prelűdök,
J. Brahms: I. és IV. szimfónia,
A végzet dala,
d-moll és B-dúr zongoraverseny,
Hegedűverseny,
f-moll zongoraötös (op. 34)
Liszt F.: Zarándokévek,
Esz-dúr zongoraverseny,
Faust-szimfónia,
Rapszódiaák,
Szimfonikus költemények (Mazeppa, Tasso),
Szürke felhők,
Esztergomi mise
P. I. Csajkovszkij: Anyegin,
Diótörő,
R. Wagner: Tannhäuser,
A Nibelung Gyűrűje,
Mesterdalnokok,
G. Verdi: Don Carlos,
Trubadúr,
Rigoletto,
Otello,
M. Muszorgszkij: Borisz Godunov
G. Mahler: 1., 2., 3. szimfónia,
R. Strauss: Zarathustra,
Salome
S. Rahmanyinov: Holtak szigete,
Prelűdök
C. Debussy: Prelűdök,

A tenger,
Bartók B.: Színpadi művek (összes),
Szabadban,
3. Zongoraverseny,
Cantata profana,
Zene húros hangszerekre,
ütőkre és cselesztára
Kodály Z.: Háry János
I. Stravinsky: Tűzmadár,
A katona története,
Oidipus
A. Schönberg: Varsói túlélő
A. Berg: Hegedűverseny, Wozzeck
D. Sosztakovics: 9. szimfónia,
2. zongoraverseny
O. Messiaen: 4 ritmikus etűd,
Kvartett az idők végezetére,
Turangalila

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Korszakok jellemzői	Legyen képes hallott zenemű alapján felismerni az egyes korszakok jellemző hangzásvilágát. Legyen képes megnevezni a hallott zenemű szerzőjét és címét (műjegyzék alapján).	
4.2. Műfajok jellemzői	Legyen képes felismerni a műben a műfaji jellemzőket, sajátosságokat.	Legyen képes az adott részlet tipikus stílusjegyeit megnevezni is (pl. kompozíciós elv, textúra, harmónia, egyházi mű esetében liturgikus funkció).

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Zene (CD) lejátszására alkalmas laptop helyesírási szótár (vizsgacsoportonként négy példány)	Segédanyagok a tételsorba építve	Zene (CD) lejátszására alkalmas laptop helyesírási szótár (vizsgacsoportonként négy példány)	Segédanyagok a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
I. feladatlap	II. feladatlap	Egy problémaközpontú tétel kifejtése
40 perc	140 perc	
Zenefelismerés	Tesztjellegű, illetve rövid válaszokat igénylő zenetörténeti feladatok; esszéírás	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központilag kiadott, két feladatlapból álló feladatsort kell megoldania. Az I. feladatlap megoldásához hanganyag kapcsolódik, ennek elhangzása után a fennmaradó időt tisztázásra lehet felhasználni. A II. feladatlapban belül a rendelkezésére álló időt mindenki tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

I. feladatlap

Az I. feladatlap első feladata a zenefelismerés, amelynek szemelvényei a műjegyzékből kerülnek ki. A bejátszások időtartama 1-1,5 perc, a 6-8 idézet egyszer-egyszer szólal meg. A felismerés feladatok után egy zenetörténeti jelentőségű zenemű közismert témáját négyszer hallgatják meg a vizsgázók, majd a kezdőhang megadása után, emlékezetből kell lejegyezniük azt.

II. feladatlap

A rövid válaszokat igénylő kérdések zenei alkotások időrendbe helyezését, korok szerinti csoportosítását, korstílusok és híres zeneművek párosítását, korstílusok és jellemzőik egymáshoz rendelését, híres komponisták és alkotásaik kiválasztását, szakmai fogalmak meghatározását illetve hiányos szövegek fogalmi kiegészítését tartalmazzák. A feladatlapban szereplő korszakok a részletes követelményekben felsorolt zenetörténeti korszakok közül kerülnek kijelölésre.

A II. feladatlap további része egy kifejtendő esszékérdést tartalmaz, amely lehet egy zenetörténeti korszak vagy műfaj leírása, egy zeneszerző vagy egy zenetörténeti jelentőségű mű bemutatása.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra. A szóbeli vizsga tételsorát az általános és részletes vizsgakövetelmények alapján kell összeállítani. A vizsgázó vázlatot készíthet, amelyet tételének kifejtésekor használhat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át. A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel egy feladatból áll, a vizsgázó a kihúzott tétel feladatára válaszol.

Témakörök

Egy zeneszerzői életmű bemutatása, műelemzés vagy egy műfaj fejlődéstörténetének bemutatása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az egyes tételekhez részletes értékelési útmutatót is készít az intézmény, melyben rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható maximális pontszámokat. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érhetnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
Általános zenetörténeti ismeret	20 pont
Műfajismeret	15 pont
Kapcsolódó tantárgyi ismeretek (történelem, irodalom, művészettörténet)	10 pont
Fogalmazás	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy problémaközpontú tétel kifejtése
50 perc	190 perc	
Zenefelismerés	Tesztjellegű, illetve rövid válaszokat igénylő zenetörténeti feladatok; esszéírás	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania.

Az I. feladatlap a zenefelismerés 12-15 zenei részletből áll, a részletek időtartama kb. 1,5-2 perc, az utolsó részlet elhangzása után a vizsgázó a munkaidő végéig dolgozhat majd azt a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A dolgozatok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be.

Ha az egyes feladatokhoz egyéb információkra, kottákra, hanganyagra szükség van, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket.

Az I. feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- Zenehallgatás, zenefelismerés

A II. feladatlap feladatai az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- Zenetörténeti ismeretek

- Műelemzés

A műelemzés ismeretét és képességét vizsgáló feladatok esetében a feladat egy szöveg önálló kidolgozása, megfogalmazása adott szempontok alapján. A feladat megoldásának terjedelme minimum 2, maximum 4-5 oldal. A dolgozat témája lehet pl.:

- egy adott zenetörténeti kor, stílus, műfaj jellegzetes vonásainak leírása,

- egy, a részletes követelményben megadott zeneszerző munkásságának vázlatos bemutatása, egy mű vagy műfaj elhelyezése a szerző életművében,

- egy műfaj kialakulása, változása,

A feladatsor egészében a következő tartalmi arányok érvényesülnek a témaköröket illetően:

1. Zenetörténeti ismeretek	30%
2. Műelemzés	40%
3. Zenehallgatás/zenefelismerés	30%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó a szóbeli vizsgán központilag összeállított tételsorból kihúzott tétel kifejtésével ad számot tudásáról. A szóbeli tétel egy feladtból áll. A vizsgázó a tételbe épített szemléltető forrásanyagot valamint a saját maga által, helyben készített jegyzetet felhasználhatja a feleleténél.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor 20 db tételből áll. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tételsor témakörei:

- egy zeneszerzői életmű bemutatása,

- műelemzés,

- egy műfaj fejlődéstörténetének bemutatása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok alapján történik:

Egy zeneszerzői életmű bemutatása esetén

Az értékelés szempontjai	Pontszám
Zenetörténeti korban való elhelyezés	10 pont
Társadalmi - történelmi kontextusban való elhelyezés	10 pont
Életrajzi adatok	10 pont
Főbb művek	10 pont
Az életmű értékelése (kortársak, hatások is)	10 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

Műelemzés esetén

Az értékelés szempontjai	Pontszám
Zenetörténeti korban való elhelyezés	10 pont
Társadalmi - történelmi - művészeti kontextusban való elhelyezés	10 pont
A mű keletkezésének körülményei	10 pont
Jellemző stílusjegyek, formai/harmóniai jellegzetességek bemutatása	10 pont
A mű hatása (fogadtatás, feldolgozások, utalások, stb.)	10 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

Egy műfaj fejlődéstörténetének bemutatása esetén

Az értékelés szempontjai	Pontszám
Zenetörténeti kor(ok)ban való elhelyezés	10 pont

Társadalmi - történelmi - művészeti kontextusban való elhelyezés	10 pont
A műfaj leírása	10 pont
Néhány jellegzetes mű felsorolása	10 pont
A folyamat értékelése (miben áll a jelentősége, mik a változások okai, eredményei, a műfaj hatása)	10 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50 pont

NÉPZENÉSZ ISMERETEK ÁGAZATON KÍVÜLI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

NÉPZENÉSZ-ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A népzeneész-ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XLII. Előadóművészet ágazat következő szakmairányainak közös ismereteit tartalmazzák:

- Népi énekes,
- Népzeneész (fafűvós, húros/vonós, billentyűs, ütős).

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Zenei, népzenei szakkifejezések	Ismerje az alapvető zenei és népzenei szakkifejezéseket, néprajzi alapfogalmakat. Legyen képes szakmai kifejezéseket megérteni, megfelelő módon használni.	Ismerje és helyesen használja a zenei és népzenei szakkifejezéseket, néprajzi alapfogalmakat. Legyen képes összetettebb szakmai kifejezéseket megérteni, megfelelő módon alkalmazni.
1.2. Zenei és néprajzi jelrendszerek	Legyen képes megfelelően értelmezni a kottaképet. Tudja értelmezni és használni a zenei jelzéseket. Legyen képes térképen tájékozódni. Ismerje annak jelrendszerét.	Legyen képes pontosan értelmezni a kottaképet. Tudja értelmezni és önállóan alkalmazni a zenei jelzéseket. Legyen képes térképen tájékozódni, kisebb területi egységeket is felismerni, jelölni.
1.3. Fogalmazás, előadás	Legyen képes szaknyelvi kifejezésekkel fogalmazni szóban és írásban egyaránt.	A szaknyelv ismeretéről tanúskodó módon tudjon választékosan fogalmazni szóban és írásban egyaránt.

2. Beszédkészség (előadói készség)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Szóbeli előadás	Legyen képes a megadott téma szakszerű, az elvárt tudásszintnek megfelelő bemutatására.	Legyen képes a megadott téma szakszerű, az elvárt tudásszintnek megfelelő, élményszerű bemutatására.
2.2. Esszéírás	Legyen képes a megadott téma szakszerű, az elvárt tudásszintnek megfelelő írásmű megalkotására.	Fogalmazása legyen magasabb irodalmi szintű, választékos.

3. Emlékezőképesség, zenei memória

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

3.1. Zenefelismerés	Klasszikus, vagy népzenei hangfelvétel alapján ismerjen rá az adott zeneműre, dallamra.	A dallamhoz kapcsolódó történeti, elméleti, néprajzi ismeretanyagot megfelelően tudja alkalmazni.
3.2. Összefüggések keresése	Tanulmányai során megszerzett közismereti és zenei ismereteit egységben tudja kezelni.	Különböző tudomány- és művészeti ágakat egységben tud kezelni. Ennek megfelelően alkalmazza megszerzett közismereti és zenei ismereteit.
3.3. Zenei példák	A feladatokhoz megfelelő dallampéldákat tud társítani saját hangszeres, énekes repertoárjából.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Zenetörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A középkor zenéje	Legyen átfogó ismerete és tudja bemutatni a gregorián és a reneszánsz korszakot, a legjelentősebb komponistákat és műfajokat.	Ismerje és képes legyen bemutatni a középkor egyházzenei korszakát, ismertetni a gregorián kialakulását, jellegzetes stílusjegyeit. Tudjon számot adni a reneszánsz korszak zenei jellemzőiről, társadalmi háttéréről, jelentősebb komponistáiról, műfajairól.
1.2. Barokk	Ismerje és tudja bemutatni a barokk zene korszakát, kiemelni a főbb zeneszerzőket, műveiket, műfajokat.	Tudja bemutatni a barokk zene korszakát, kiemelni a főbb stílusjegyeket, zeneszerzőket, műveket, műfajokat.
1.3. Bécsi klasszika	Legyen ismerete és tudja bemutatni a bécsi klasszika korszakát, szerzőit, műfajait.	Tudja bemutatni és korban elhelyezni a bécsi klasszika korszakát, szerzőit, műfajait, stílusjegyeit.
1.4. Romantika	Ismerje és tudja bemutatni a romantikus komponistákat, műveikkel jellemezni az adott korszakot.	Ismerje a romantika kialakulását, tudja bemutatni társadalmi háttérét, komponistákkal és művekkel jellemezni a korszakot.
1.5. 20. század	Ismerje a 20. század főbb irányzatait, tudja megnevezni a magyar szerzőket és főbb műveiket.	Tudja bemutatni a 20. század főbb irányzatait, létrejöttének körülményeit, megnevezve szerzőket, műveiket, stílusjegyeiket.

2. Népzenei történeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Népzenei kutatás a 19. sz. végéig	Ismerje a magyar népzene első írott forrásai közül a legfontosabbakat és tudja ezeket történeti korszakban elhelyezni.	Ismerje a magyar népzene első írott forrásai közül a jelentősebbeket. Tudja megnevezni és a korban elhelyezni a művek szerzőit.
2.2. Népzenei kutatás a 20. sz. első felében	Ismerje a népzenei kutatás legjelentősebb kutatóinak tevékenységét (Bartók, Kodály, Vikár).	Ismerje a 20. sz. elején tevékenykedő népzenei kutatók életművét, legfontosabb műveit.
2.3. Népzenei kutatás 1945 után	Legyen átfogó ismerete a 20. század második felének népzenei kutató személyiségeiről, műhelyeiről, kiadványairól.	Ismerje az 1945 utáni időszak népzenei kutatóinak tevékenységét, a körük szerveződött intézményeket, a fontosabb szakmai publikációkat.
2.4. A magyar népzene rendszerezéstörténete	Ismerje az összegyűjtött népdalok rendszerezésének elveit, különös tekintettel Bartók elgondolására és a Dobszay-Szendrei Típusrendre. Ismerje a népdalelemzés főbb szempontjait.	Ismerje a népdalrendszerezés elveit és megoldásait. (Bartók, Kodály-Járdányi, Dobszay-Szendrei). Ismerje és alkalmazza a népdalelemzés szempontjait.

3. Népzeneelméleti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A magyar népzene stílusrétegei	Főbb vonalaiban ismerje a magyar népzene stílusrétegeit. Ismerje fel azok jellegzetes dallamait. Tudja megfogalmazni az egyes stílusrétegek legalapvetőbb jellemzőit.	Ismerje a magyar népzene stílusrétegeit és tudjon dallampéldákat mondani ezekre. Tudja megfogalmazni az egyes stílusrétegek fontosabb jellemzőit.
3.2. A magyar népzene területi tagolódása	Ismerje a népzene dialektusterületeit, a legfontosabb néprajzi tájakat. Legyen tájékozott a megyerendszer 20. sz. eleji elnevezéseiben.	Ismerje a népzene dialektusterületeit, a jelentős néprajzi tájakat. Legyen tájékozott a megyerendszer 20. sz. eleji elnevezéseiben és elhelyezkedésében.
3.3. A vokális népzene műfajai	Ismerje a népi líra és epika nagyobb rétegeit, műfajait, a dramatikus népköltészet legfontosabb formáit.	Ismerje a népi líra és epika rétegeit, műfajait, a dramatikus népköltészet jelentős formáit.

4. Néprajzi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A magyar nép tárgyi kultúrája	Ismerje a földművelés, állattenyésztés, pásztorélet alapvető munkafolyamatait, eszközeit. Legyen tájékozott a népi építészet és településszerkezet alapvető formáiról. Ismerje a legfontosabb népviseleteket.	Ismerje a földművelés, állattenyésztés, pásztorélet alapvető munkafolyamatait, eszközeit. Legyen tájékozott a népi építészet és településszerkezet alapvető formáiról. Ismerje a legfontosabb népviseleteket.
4.2. Népszokások	Legyen átfogó ismerete az évkör ünnepeiről, a nagyobb ünnepi időszakokhoz, munkaalkalmakhoz és életfordulókhoz kapcsolódó szokásokról.	Legyen alapos ismerete az évkör ünnepeiről, a nagyobb ünnepi időszakokhoz, munkaalkalmakhoz és életfordulókhoz kapcsolódó szokásokról. Tudjon zenei példákat, hiedelmeket, étkezési szokásokat kötni az ünnepekhez.
4.3. Magyar népi hangszerek	Ismerje a legfontosabb magyar népi hangszerek működési elvét, elterjedtségét, használatának formáit. Tudja alkalmazni a hangszercsoportosítási elveket.	Ismerje a legfontosabb magyar népi hangszerek működési elvét, elterjedtségét, használatának formáit. Legyen ismerete azok történetéről, hagyományban betöltött szerepéről. Tudja alkalmazni a hangszercsoportosítási elveket.

5. Zenefelismerés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Klasszikus zene	Közismert zenerészlet lejátszása alapján ismerje fel annak szerzőjét, a mű címét, a zenetörténeti korszakot.	Jellemző zenerészlet lejátszása alapján ismerje fel annak szerzőjét, a mű címét, a zenetörténeti korszakot.
5.2. Vokális népzene	Ismerje fel autentikus hangfelvétel alapján a dallam műfaját, stílusrétegét, jellemző dialektusterületét.	Ismerje fel autentikus hangfelvétel alapján a dallam műfaját, stílusrétegét, jellemző dialektusterületét.
5.3. Instrumentális népzene	Ismerje fel autentikus hangfelvétel alapján a megszólaló hangszert, együttest. Tudja megnevezni meg a hangszer besorolását, jellemző dialektusterületét.	Ismerje fel autentikus hangfelvétel alapján a megszólaló hangszert, együttest. Tudja megnevezni meg a hangszer besorolását, jellemző dialektusterületét, kistáját.

1. Zenefelismerés jegyzéke

A szerző és mű cím megnevezésével

H. Purcell: Dido és Aeneas – Dido búcsúja
J. S. Bach: János-passió – nyitótétel, zárókórus
J. S. Bach: 2. brandenburgi verseny
A. Vivaldi: A négy évszak
G. F. Händel: Messiás - Halleluja-kórus, Nyitótétel
J. Haydn: 45. (Búcsú) szimfónia, 1. és 4. tétel
W. A. Mozart: A varázsfuvola - nyitány, Éj Királynője és Sarastro egyik áriája
W. A. Mozart: Requiem - Introitus, Kyrie. Lacrimosa
L. van Beethoven: 9. szimfónia - 4. tétel
L. van Beethoven: Egmont – nyitány
F. Schubert: Pisztráng-ötös
Mendelssohn: Szentivánéji álom- kísérőzene
Liszt F: Les Préludes
R. Wagner: Tannhäuser – nyitány
G. Verdi: Aida
M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
Debussy: A tenger
Bartók B.: Concerto
Bartók B.: Allegro barbaro
Kodály Z: Psalmus Hungaricus
Kodály Z: Galántai táncok
I. Stravinsky: Zsoltárszimfónia

Az alábbi szakkifejezések és fogalmak a középszintű részletes vizsgakövetelmények anyagát képezik:

a capella
akkord
alteráció
ambitus
arpeggio
concerto grosso
coda
dalciklus
diminuendo
dinamika
dór
enharmónia
etüd
fuga

hangköz
gigue
generalpausa
homofon
imitáció
improvizáció
kadencia
legato
libretto
menüett
melizma
mixolíd
moderato
moduláció
partitúra
periódus
polifónia
recitativo
ritenuto
rondó
sotto voce
szimfónia
szvit
transzponálás
vivace
vonósnégyes

Az alábbi szakkifejezések és fogalmak az emelt szintű részletes vizsgakövetelmények anyagát képezik:

bolgár ritmus
félzárlat
kánon
orgonapont
partita
presto
sostenuto
szekvencia
tonika
unisono

2. Népzenefelismerés

Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM – digitális összkiadás – FolkEurópa Kiadó 2012.

3. Népzeneelmélet, népzene-történet, néprajz

Paksa Katalin *Magyar Népzene-történet* – Balassi Kiadó, Budapest 1999,

Sebő Ferenc *Népzenei olvasókönyv* – Hagyományok Háza, Budapest, 201,

Sárosi Bálint *Hangszerek a magyar néphagyományban* – Planétás Kiadó, Budapest, 1999,

Magyar Néprajz V. Folklór I. Népköltészet – Akadémiai Kiadó, Budapest, 2002,

Tátrai Zsuzsanna-Karácsony Molnár Erika *Jeles napok, ünnepi szokások* – Mezőgazda Kiadó 1997.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	hangszer	NINCS	hangszer
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó	NINCS	CD lejátszó	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
30 perc	90 perc	
Zenefelismerés	Tesztjellegű, illetve rövid válaszokat igénylő zenei kifejezések, zenetörténeti adatok, népzeneelméleti fogalmak, néprajzi- népzene-történeti kérdések; esszéírás	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

I. feladatlap

Az első feladatlap feladatai zenefelismerésből állnak. A klasszikus zenei szemelvények a részletes követelmények mellékletében található műjegyzékből kerülnek ki, a népzenei felvételek a Magyar Népzenei Antológia anyagából állnak.

A bejátszások időtartama 1-1,5 perc, a 10 idézet (3 klasszikus és 7 népzene) mindegyike egyszer hangzik el.

II. feladatlap

A rövid válaszokat igénylő kérdések klasszikus zeneelmélet- és történet, népzeneelmélet- és történet, néprajz témaköréből kerülnek ki. Zenei alkotások, szerzők, népszokások időrendbe helyezését; korok, tájak, megyék szerinti csoportosítást; korstílusok és zeneművek, tájegységek és dialektusok, hangszerek és tájegységek párosítását tartalmazzák. Emellett előfordul idézetek szerzőinek beazonosítása, stílusok és jellemzőik egymás mellé rendelése, szakmai fogalmak meghatározása, hiányos szövegek kiegészítése.

A II. feladatlap további része egy kifejtendő esszékérdést tartalmaz. Az esszé egy népzeneelméleti vagy népzene-történeti kérdés (pl. egy népzenei stílusréteg bemutatása, vagy egy rendszerezési elv leírása), illetve néprajzi vonatkozású (pl. egy hangszer vagy egy ünnepi időszak bemutatása) kérdés lehet.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási és értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási és értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra. A szóbeli vizsga tételsorát a vizsgakövetelmények alapján kell összeállítani. A vizsgázó a felkészülés ideje alatt vázlatot készíthet, amelyet tételének kifejtésekor használhat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői:

A szóbeli vizsgára legalább 20 tételből álló kérdéssor készül. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tétel jellemzői:

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni.

Az egyes tételekhez – témájuktól függően – képanyag, térkép, kottamelléklet csatolható. Amennyiben a tételben kitűzött feladat igényli, a vizsgázó felhasználhatja énekrepertoárját vagy rövid hangszeres bemutatót is tarthat.

Témakörök

„A” feladat:

Egy népzenei stílusréteg vagy egy dialektusterület (akár kisebb tájegység) vagy a népzene-kutatás egy jelentős időszakának bemutatása.

„B” feladat:

Egy nagyobb évköri ünnep, életforduló szokásainak bemutatása vagy egy hangszer vagy hangszereg-üttes ismertetése.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, megfelelően felépített, világos előadásmód.	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása a lényeg kiemelése, tények, jelenségek, folyamatok ismerete magyarázása, összefüggések értelmezése.	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	2 pont	2 pont	4 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtése
40 perc	140 perc	
Zenefelismerés	Tesztjellegű, illetve rövid válaszokat igénylő zenei kifejezések, zenetörténeti adatok, népzeneelméleti fogalmak, néprajzi- népzene-történeti kérdések; esszéírás	
30 pont	70 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

I. feladatlap

Az első feladatlap feladatai zenefelismerésből állnak. A klasszikus zenei szemelvények a részletes követelmények mellékletében található műjegyzékből kerülnek ki, a népzenei felvételek a Magyar Népzenei Antológia anyagából állnak.

A bejátszások időtartama 1-1,5 perc, a 10 idézet (3 klasszikus és 7 népzene) mindegyike egyszer hangzik el.

II. feladatlap

A rövid válaszokat igénylő kérdések klasszikus zeneelmélet- és történet, népzeneelmélet- és történet, néprajz témaköréből kerülnek ki. Zenei alkotások, szerzők, népszokások időrendbe helyezését; korok, tájak, megyék szerinti csoportosítást; korstílusok és zeneművek, tájegységek és dialektusok, hangszerek és tájegységek stb. párosítását tartalmazzák. Emellett előfordul idézetek szerzőinek beazonosítása, stílusok és jellemzőik egymás mellé rendelése, szakmai fogalmak meghatározása, hiányos szövegek kiegészítése.

A II. feladatlap további része két kifejtendő esszékérdést tartalmaz. Az egyik esszé egy népzeneelméleti vagy népzene-történeti kérdés (pl. egy népzenei stílusréteg bemutatása, vagy egy rendszerezési elv leírása), a másik pedig néprajzi vonatkozású (pl. egy hangszer vagy egy ünnepi időszak bemutatása) kérdés lehet.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási és értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási és értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot tudásáról. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli vizsgára legalább 20 tételből álló kérdéssor készül. A tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A tétel jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni.

Az egyes tételekhez – témájuktól függően – képanyag, térkép, kottamelléklet csatolható. Amennyiben a tételben kitűzött feladat igényli, a vizsgázó felhasználhatja énekrepertoárját vagy rövid hangszerves bemutatót is tarthat.

Témakörök

„A” feladat:

Egy népzenei stílusréteg vagy egy dialektusterület (akár kisebb tájegység) vagy a népzene kutatás egy jelentős időszakának bemutatása.

„B” feladat:

Egy nagyobb évköri ünnep, életforduló szokásainak bemutatása vagy egy hangszer vagy hangszeregyüttes ismertetése

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, világosság, szabatosság felelet felépítése, szaknyelv	5 pont	5 pont	10 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, a lényeg kiemelése, Összefüggések problémaközpontú bemutatása	20 pont	20 pont	40 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont

SZÓRAKOZTATÓ ZENÉSZ ISMERETEK ÁGAZATON KÍVÜLI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

SZÓRAKOZTATÓZENÉSZ-ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A szórakoztatózenész-ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XLII. Előadóművészet ágazat következő szakmairányának közös ismereteit tartalmazzák:

- Szórakoztató zenész II. (fafűvős, rézfűvős, húros/vonós, billentyűs, ütős).

A) KOMPETENCIÁK

1. Áttekintő- és emlékezőképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Kottaolvasási készség	Legyen képes lapról kottaképet olvasni, értelmezni. Ismerje a jelentősebb zenei műszavakat, utasításokat.	Legyen képes a műfajnak megfelelő akkordjelölések értelmezésére.
1.2. Áttekintő képesség	Legyen képes beazonosítani a formai és tartalmi elemeket, felismerni az összefüggéseket.	Ismerje fel a zenei összefüggések szabályszerűségét, jellemzőit.
1.3. Emlékezőképesség	Ismerje az általános zenetörténet nagy korszakait, stílusjegyeit, műfaji sajátosságait.	Ismerje a legjelentősebb komponisták neveit, be tudja mutatni pályájukat.

2. Zenei hallás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Zenei hallás	Rendelkezzen megfelelő zenei hallással és emlékezőképességgel.	Rendelkezzen kiművelt zenei hallással, amely elősegítheti a helyes szólamszerkesztés kivitelezését, dallamok lejegyzését. Tudja fenntartani figyelmét és támaszkodik emlékezőképességére.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Zenetörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Zenetörténeti ismeretek	Legyen képes tájékozódni a zenetörténeti korokban, valamint ismerje a műfaji sajátosságokat. (Zenetörténeti korok: középkor, reneszánsz, barokk, bécsi klasszika, romantika, 20. század.)	
1.2. Klasszikus zenetörténet	Ismerje a legjelentősebb zeneszerzőket, előadóművészeket és munkásságukat, illetve műveiket. (Lassus, Palestrina, Gesualdo, Pergolesi, Bakfark, Corelli, J. S. Bach, Händel, Vivaldi, Monteverdi, Mozart, Haydn, Beethoven, Berlioz, Erkel, Wagner,	

	Verdi, Liszt, Chopin, Brahms, Muszorgszkij, Debussy, Csajkovszkij, Ravel, Rossini, Smetana, Muszorgszkij, Erkel, Smetana, Verdi, Gershwin, Schönberg, Bizet, Bartók, Kodály).	

2. Műelemzés, zeneelmélet-szolfézs

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Műelemzés és stílusismeret	Legyen képes adott zeneművek egyszerűbb elemzésének kivitelezésére (L'Orfeo, 3. Eroica szimfónia, Dante szimfónia, Mazeppa, Bánk bán, Hunyadi László, Parsifal, A kékszakállú herceg vára, Varázsfuvola, Figaro házassága, Fantasztikus szimfónia). Ismerje a különböző stílusokat és műfaji jellegzetességeket.	Legyen képes adott zeneművek mélyrehatóbb elemzésének kivitelezésére.
2.2. Zenetörténeti ismeretek	Ismerje és különböztesse meg egymástól a zenetörténeti korszakokat azok stílusjegyeinek és műfaji sajátosságainak birtokában.	Adott téma szakszerű kifejtése (zenetörténeti korszak, zeneszerzői életmű, műelemzés, műfaj történet).
2.3. Alapvető elméleti ismeretek	Legyen képes értelmezni és felismerni az alapvető zenei szakkifejezéseket, összefüggéseket, előadási jeleket, utasításokat.	Legyen képes értelmezni és felismerni a zenei szakkifejezéseket, zeneelméleti összefüggéseket, előadási jeleket, utasításokat.

3. Zenehallgatás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Zenetörténeti ismeretek	Legyen képes tájékozódni a pop-rock, tánczene műfajok zenetörténeti korszakaiban, azok jellemző stílusjegyei alapján, valamint ismerje a műfaji sajátosságokat.	
3.2. Stílus- és műfaji ismeretek	Legyen képes tájékozódni a pop-rock, tánczene korszakaiban és ismerje azok sajátosságait.	
3.3. Zenei hallás	Rendelkezzen megfelelő zenei hallással és emlékezőképességgel.	
3.4. Zenemű felismerése	Legyen képes felvétel alapján zenemű felismerésére annak egy-egy jellegzetes részletéről.	

4. Könnyűzene és jazztörténet (csak pop-rock, tánczene műfajban)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Zenetörténeti ismeretek	Legyen képes tájékozódni a zenetörténeti korokban azok jellemző stílusjegyei alapján, valamint ismerje a műfaji sajátosságokat.	Legyen képes bemutatni a zenetörténet meghatározó szerzőinek életét és munkásságát.
4.2. Műfaji ismeretek	Legyen képes tájékozódni a könnyű- és jazz-zene korszakaiban és ismerje azok sajátosságait.	Ismerje az uralkodó műfajok jellegzetességeit, fontosabb zeneszerzőit, formai sajátosságait.
4.3. Könnyűzene és jazztörténet	Ismerje a legjelentősebb zeneszerzőket, előadóművészeket és munkásságukat, illetve műveiket (Elvis Presley, The Beatles,	

	Queen, Rolling Stones, Jimi Hendrix, Mahalia Jackson, Bessie Smith, Scott Joplin, Jelly Roll Morton, Joe King Oliver, Louis Armstrong, Count Basie, Duke Ellington, Bennie Goodman, Billie Holiday, Ella Fitzgerald, Dizzie Gillespie, Charlie Parker, Thelonious Monk, Miles Davis, John Coltrane).	

5. Népzene történet (csak népi cigányzene, szalonzene műfajban)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Zenetörténeti ismeretek	Legyen képes tájékozódni a zenetörténeti korokban azok jellemző stílusjegyei alapján, valamint ismerje a műfaji sajátosságokat.	Legyen képes bemutatni a zenetörténet meghatározó szerzőinek életét és munkásságát.
5.2. Műfaji ismeretek	Legyen képes tájékozódni a zenetörténeti korszakokban és ismerje azok sajátosságait.	Ismerje az uralkodó műfajok jellegzetességeit, fontosabb zeneszerzőit, formai sajátosságait.
5.3. Népzene történet	Ismerje a legjelentősebb tájegységeket, népdalgyűjtőket és munkásságukat, illetve a jelentősebb népdalokat.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
90 pont	60 pont	90 pont	60 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó az I. részhez	NINCS	CD lejátszó az I. részhez	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy problémaközpontú tétel kifejtése „A” feladat: zenetörténeti ismeretek, „B” feladat: műelemzés
30 perc	150 perc	
Zenehallgatáshoz kapcsolódó feladatok	Zenetörténeti ismeretek, pop- rock, tánczenetörténet, népzenei történet (műfajnak megfelelően)	
20 pont	70 pont	
90 pont		60 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó az I. és a II. feladatlapokon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, azonban az I. feladatlap zenehallgatási (zenefelismerés) anyagának lejátszására a vizsga elején kerül sor.

Hangzó anyag összeállítására, lejátszására vonatkozó információk:

- a feladatlapon megadott számú zenemű lejátszására a feladatok sorrendjében kerül sor,
- egy zenei idézet hossza jellemzően legalább egy perc, legfeljebb négy perc, amely a zeneszám jellemző részét mutatja be,
- a felhangzó idézetek között rövid, pár másodperces szünet szükséges.

A teljes zenehallgatási anyagot kétszer szükséges lejátszani az I. feladatlap időtartama alatt. Az írásbeli vizsga célja az alábbi témakörökből történő átfogó számadás:

I. feladatlap:

Az ismertebb zeneművek felismerését és ismeretét vizsgáló feladatok, amelyek az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- Zenemű, szerző, zenetörténeti kor felismerése hallás alapján.

II. feladatlap

Zenetörténeti korok, zeneszerzők és műveik ismeretét, zeneelméleti ismereteket vizsgáló feladatok, amelyek az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- a klasszikus zenetörténet ismerete,

- a pop-rock, tánczenetörténet, népzenei történet ismerete (műfajnak megfelelően),

- zeneművek ismerete, egyszerűbb elemzése, zeneelméleti ismeretek.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az I. feladatlap táblázatot tartalmaz, amely a felhangzó zenei részletek alapján tölthető ki.

A zenei idézetek lejátszása a feladatok sorrendjében megszakítás nélkül történik, majd egyszer, a sorrendet megtartva, ismétlésre kerül sor.

A vizsgázó meghatározza és lejegyzí a mű címét, annak szerzőjét (külön instrukció esetén az előadót), valamint a kapcsolódó zenetörténeti kor megnevezését (ahol a feladatlap ezt lehetővé teszi).

A hallás alapján kitöltendő feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 100%.

A II. feladatlap szöveges feladatokat tartalmaz. A szöveges feladatok összeállítása az alábbi témakörökből történik: zenetörténeti korok, zeneszerzők és műveik alapismerete. A szöveges feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 100%.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalommeghatározás,
- szövegkiegészítés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése,
- kifejtés és elemzés.

Ismertetés: A feladatban megjelölt téma ismertetése 4-5 mondatban.

Fogalommeghatározás, definíciók: az alapfogalmak pontos definiálása.

Szövegkiegészítés: megadott vagy tanulmányok során megismert tartalmakkal mondatkiegészítés. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmak párosítása.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül a helyes megjelölése.

Igaz-hamis állítások megjelölése: az adott állítás igaz vagy hamis.

Kifejtő kérdések, elemzés: bővebb leírást igénylő, tartalmilag átfogóbb zenetörténeti vonatkozású leírások és egyszerűbb elemzések.

Felismerés hallás alapján: a felhangzó művek címének, zeneszerzőjének (vagy előadójának), valamint a kapcsolódó zenetörténeti kor meghatározása.

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Példák a lehetséges feladattípusokra
1. Fogalommeghatározás: Írja a zenei szakkifejezések mellé a magyar jelentését! pl. Fortissimo
2. Folyamatleírás: Mit kell tennie, ha kottában a diminuendo kifejezést látja?
3. Párosítás: Mi a szonáta? Társítson hozzá zeneszerzőt és művet is!
4. Ismertetés: Mutassa be röviden a beatkorszak zenéjét!
5. Jellemzés: Milyen tételekből áll a szimfónia, sorolja fel általános jellemzőiket!

6. Felsorolás: Soroljon fel legalább 4, a pop-rock- és tánczenében használt fúvós hangszert!
7. Hasonlítás: Hasonlítsa össze az dél-amerikai és az afro-amerikai zene stílusait!

Szöveges (kifejtendő) feladatok

Példák a lehetséges feladattípusokra	
1.	Elemzés: Írja le W. A. Mozart: Don Giovanni c. operájának fontosabb szereplőit!
2.	Kifejtés: Ismertesse a bebop korszak jellemzőit és kialakulását, jelentősebb előadóit!

A feladatsor egészében a következő tartalmi arányok érvényesülnek a témaköröket illetően:

Zenehallgatás	22%
Zenetörténeti ismeretek, pop-rock, tánczene történet, vagy népzene történet, műelemzés	78%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a zenetörténeti, valamint műelemzési ismereteinek a bemutatását igényli a vizsgázóktól.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy „A” és „B” feladtból álló tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20 tételből áll, a tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tétel két feladtból áll:

- „A” feladat: zenetörténeti ismeretek (klasszikus zenetörténet),
- „B” feladat: műelemzés (adott zenemű elemzése és szerzőjének bemutatása). A két feladat között tartalmi átfedés lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismereteket is értékelik. Az egyes tételekhez részletes értékelési útmutató készül. Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható maximális pontszámokat. A szóbeli feleletek értékelése az értékelési útmutatóban részletezett szempontok és kompetenciák alapján történik. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
„A” feladat: zenetörténeti ismeretek	30 pont
„B” feladat: műelemzés	30 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	60 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy problémaközpontú tétel kifejtése „A” feladat: zenetörténeti ismeretek „B” feladat: műelemzés
40 perc	200 perc	
Zenehallgatáshoz kapcsolódó feladatok	Zenetörténeti ismeretek, könnyűzene történet, népzene történet/jazz történet (műfajnak megfelelően), műelemzés	
20 pont	70 pont	
90 pont		60 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az I. és a II. feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, azonban az I. feladatlap zenehallgatási (zenefelismerés) anyagának lejátszására a vizsgarész-összetevő elején kerül sor.

Hangzó anyag összeállítására, lejátszására vonatkozó információk:

A feladatlapon megadott számú zenemű lejátszására a feladatok sorrendjében kerül sor. Egy zenei idézet hossza jellemzően legalább egy perc, legfeljebb négy perc, amely a zeneszám jellemző részét mutatja be. A felhangzó idézetek között rövid, pár másodperces szünet szükséges.

A teljes zenehallgatási anyagot kétszer szükséges lejátszani az I. feladatlap időtartama alatt.

Az írásbeli vizsga célja az alábbi témakörökből történő átfogó számadás:

I. feladatlap

Az ismertebb zeneművek felismerését és ismeretét vizsgáló feladatok.

A feladatok az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- Zenemű, szerző, zenetörténeti kor felismerése hallás alapján.

II. feladatlap

Zenetörténeti korok, zeneszerzők és műveik ismeretét vizsgáló feladatok.

A feladatok az alábbi témakörök számonkérésére irányulnak:

- a klasszikus zenetörténet ismerete,

- könnyűzene/népzene történet ismerete (műfajnak megfelelően),

- jazz történet ismerete,

- zeneművek ismerete, elemzése.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az I. feladatlap táblázatot tartalmaz, amely a felhangzó zenei részletek alapján tölthető ki.

A zenei idézetek lejátszása a feladatok sorrendjében megszakítás nélkül történik, majd egyszer, a sorrendet megtartva, ismétlésre kerül sor.

A vizsgázó meghatározza és lejegyzí a mű címét, annak szerzőjét (külön instrukció esetén az előadót), valamint a kapcsolódó zenetörténeti kor megnevezését (ahol a feladatlap ezt lehetővé teszi).

A hallás alapján kitöltendő feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 100%

A II. feladatlap szöveges feladatokat tartalmaz.

A szöveges feladatok összeállítása az alábbi témakörökből történik: zenetörténeti korok, zeneszerzők és műveik, zeneelméleti kifejezések, összefüggések átfogó ismerete.

A szöveges feladatok aránya a feladatlap pontértékéből: 100%.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek:

- ismertetés,
- fogalom meghatározás,
- szöveg kiegészítés,
- párosítás,
- feleletválasztás,
- igaz-hamis állítások megjelölése,
- kifejtés, jellemzés, elemzés,
- felsorolás,
- összehasonlítás.

Ismertetés: a feladatban megjelölt téma ismertetése 4-5 mondatban.

Fogalom meghatározás, definíciók: az alapfogalmak pontos definiálása.

Szöveg kiegészítés: megadott vagy tanulmányok során megismert tartalmakkal mondatkiegészítés. A mondatok között nem feltétlenül van összefüggés.

Párosítás: szakmailag összetartozó fogalmak párosítása, pl. fogalom és meghatározása, gazdasági mutató és kiszámítása, mutató és tartalma.

Feleletválasztás: legalább három megadott lehetőség közül a helyes megjelölése.

Igaz-hamis állítások megjelölése: az adott állítás igaz, vagy hamis.

Kifejtés, jellemzés, elemzés: bővebb leírást igénylő, tartalmilag átfogóbb zenetörténeti vonatkozású leírások és elemzések.

Felsorolás: a feladatban megjelölt fogalmak, események felsorolása.

Összehasonlítás: a feladatban megjelölt stílusok összehasonlítása.

A feladatsor egészében a következő tartalmi arányok érvényesülnek a témaköröket illetően:

Zenehallgatás	22%
Zenetörténeti ismeretek, könnyűzene történet, népzene történet, jazz történet, műelemzés	78%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási és értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási és értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a részletes követelményekben meghatározott mélységben a zenetörténeti, valamint műelemzési ismereteinek a bemutatását igényli a vizsgázóktól.

Általános szabályok

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy „A” és „B” feladatból álló tétel kifejtéséből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor 20 tételből áll, a tételek 20-25%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tétel két feladatból áll:

- „A” feladat: zenetörténeti ismeretek (klasszikus zenetörténet),
- „B” feladat: műelemzés (adott zenemű elemzése és szerzőjének bemutatása).

A két feladat között tartalmi átfedés lehet.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a fogalmak szabatos definiálását, a megszerzett ismereteket is értékelik. Az egyes tételekhez részletes értékelési útmutató készül. A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható maximális pontszámokat. A szóbeli feleletek értékelése a központi értékelési útmutatóban részletezett szempontok és kompetenciák alapján történik. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
„A” feladat: zenetörténeti ismeretek	30 pont
„B” feladat: műelemzés	30 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	60 pont

TÁNCOS ISMERETEK ÁGAZATON KÍVÜLI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

TÁNCOS ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A táncos ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi követelményei a XLII. Előadóművészet ágazat következő szakmairányainak közös ismereteit tartalmazzák:

- Klasszikus balett-táncos,
- Kortárs-, modern táncos,
- Néptáncos,
- Színházi táncos.

A) KOMPETENCIÁK

1. Tánc történeti források használata és értékelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Tánc történeti forrásokból (pl. tárgyi, írásos) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	Legyen képes a forrásból információkat gyűjteni, megállapításokat tenni és azokat saját, ismeretei alapján ismertetni.	Legyen képes a forrás szerzőjének szándékára, álláspontjára utaló információkat gyűjteni, megállapításokat tenni és azokat a forrás és saját ismeretei alapján indokolni, véleményezni.
1.2. Különböző típusú tánc történeti forrásokból származó információk összegzése	Tudjon a különböző típusú források között kapcsolódási pontokat találni és azok összefüggéseit legyen képes ismertetni.	Legyen képes különböző típusú források és saját ismeretei összevetésével egy témáról összefoglaló ismertetést írni. Legyen képes a különböző típusú források között kapcsolódási pontokat találni és ezekből logikus, szakmai következtetéseket levonni.
1.3. Képi források (pl. fényképek, karikatúrák, plakátok, filmek, internet) tánc történeti szempont szerinti értelmezése	Legyen képes információkat beazonosítani, rendszerezni a képi források segítségével.	Legyen képes információkat beazonosítani a képi források segítségével.
1.4. Információk gyűjtése és következtetések levonása kronológiákból	Legyen képes tánc történeti adatsor alapján szóbeli és írásbeli válaszokat összeállítani a kronológiának megfelelően.	Legyen képes tánc történeti adatsor alapján szöveges ismertetést készíteni a kronológiának megfelelően.
1.5. Tánc történeti fogalmak azonosítása, helyes használata	Tudja meghatározni a tánc történeti fogalmakat a források alapján.	Tudja meghatározni a tánc történeti fogalmakat a források alapján.
1.6. Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése, hogy egyes tánc történeti események és személyek megítélése a különböző történelmi korokban eltérő lehet		Legyen képes megadott források alapján kifejteni, hogy azok hogyan tükrözik a bemutatott személy vagy esemény megítélését. Legyen képes a többféle megítélés közötti különbségeket, valamint azok lehetséges okaira vonatkozó feltételezéseket megfogalmazni.

1.7. Érvekkel alátámasztott vélemény		Legyen képes érvekkel bizonyítani, alátámasztani véleményét az ellentmondásosan értékelhető tánc történeti eseményekről és személyekről.
1.8. Térképek felhasználása az ismeretszerzéshez		Térképek segítségével tudja ismertetni a táncművészet kialakulásának és fejlődésének fontosabb helyszíneit.

2. A szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Tánc történeti fogalmak helyes használata	Legyen képes a tánc történeti szakszókincset helyesen használni.	Legyen képes a tánc történeti szakszókincset helyesen használni. Forrás alapján legyen képes történelmi fogalmak meghatározására.
2.2. A tánc történeti szaknyelv helyes használata	Tudja az idegen kifejezéseket helyesen kiejteni. Ismerje a tánc történeti szaknyelv alapvető szakszavait, kifejezéseit.	Legyen képes az idegen kifejezéseket helyesen kiejteni.

3. Tánc történeti tájékozódás térben és időben

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Konkrét tánc történeti események térben és időben való elhelyezése	Legyen képes elhelyezni a tánc történeti jelenségeket, eseményeket a különböző művészettörténeti korokban. A források, fogalmak, meghatározások alapján legyen képes beazonosítani a jelentősebb tánc történeti helyszíneket.	Legyen képes elhelyezni, értelmezni és összehasonlítani a tánc történeti jelenségeket, eseményeket különböző korokban.
3.2. A nagy történelmi korok és művészeti korszakok elnevezésének, sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete tánc történeti szemszögből	Tudjon önállóan ismertetni konkrét tánc történeti eseményeket, eseménysorokat.	Legyen képes önállóan konkrét tánc történeti eseményeket, eseménysorokat bemutatni.
3.3. A balett korszakolása az európai táncművészetben	Legyen képes kronologikusan bemutatni balett kialakulását és fejlődését a 20. század közepéig.	Legyen képes kronologikus képet mutatni a klasszikus balett kialakulásáról és fejlődéséről a 20. század közepéig.
3.4. A néptánc korszakolása az európai táncművészetben	Legyen képes kronologikus képet mutatni az néptánc fejlődéséről és a magyar színpadi néptáncművészet kialakulásáról a 20. század közepéig.	Legyen képes kronologikus képet mutatni a néptánc fejlődéséről és a színpadi néptáncművészet kialakulásáról a 20. század közepéig.
3.5. A történeti fejlődés során kialakult jelentősebb tánc történeti régiók bemutatása	Tudja önállóan felsorolni a tánc történet jelentősebb központjait, illetve időrendben bemutatni jelentőségüket a táncművészet fejlődésben.	Tudja önállóan felsorolni a tánc történet jelentősebb központjait, illetve időrendben bemutatni jelentőségüket a táncművészet fejlődésben.
3.6. A történeti fejlődés során kialakult jelentősebb tánc történeti régiók bemutatása térképen		Térképek és más segédlet (pl. forrás, kulcsszavak) alapján legyen képes beazonosítani a jelentősebb tánc történeti helyszíneket.

3.7. Tánc történeti helyszínek azonosítása különböző térképeken		Legyen képes térképen fontosabb tánc történeti helyszíneket azonosítani.
3.8. A földrajzi környezet és a tánc történet összefüggései az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában		Tudjon feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni a földrajzi környezetnek az egyes civilizációk tánc életében betöltött szerepéről.

4. A tánc történeti eseményeket alakító tényezők feltárása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A tánc történeti eseményeket alakító társadalmi, történelmi tényezők bemutatása	Legyen képes valamely jelenkori tánc történeti esemény, jelenség előzményeire vonatkozó állításokat megfogalmazni.	Legyen képes a tánc történeti események, jelenségek okairól és következményeiről feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni.
4.2. Az egyetemes tánc történet legfontosabb eseményeinek bemutatása	Tudjon példákat hozni, az egyetemes tánc történet legfontosabb eseményeire.	Tudja példákkal bizonyítani, hogy egy tánc történeti eseménynek, jelenségnek egyszerre több oka és következménye lehet.
4.3. A magyar tánc történet legfontosabb eseményeinek bemutatása	Tudjon példákat hozni a magyar tánc történet legfontosabb eseményeire.	Ismerjen példákat a magyar tánc történet sorsfordító eseményeiről és annak következményeiről.
4.4. Személyek, alkotópárok, csoportok szerepének bemutatása tánc történet eseményeinek alakulásában	Legyen képes a tánc történeti források és megszerzett ismeretei segítségével a tánc történet szereplőinek a tánc történet eseményeire gyakorolt szerepét bemutatni.	Legyen képes tánc történeti források segítségével a tánc történet szereplőinek a tánc történet eseményeinek alakulásában betöltött szerepét több szempontból bemutatni.
4.5. A vallás és a tánc kapcsolata	Legyen képes a tánc történet folyamatában értelmezni a vallás és a tánc kapcsolatát. Tudja ismertetni a különböző korokban a tánc szerepét a vallási gyakorlatban. Tudja bemutatni a tánc és a vallás kapcsolatának változásait, és ennek folyamatát a tánc történetben. Tudjon példákat hozni, a vallási témák továbbélésre a színpadi tánc művészetben.	Legyen képes önálló kérdéseket megfogalmazni a tánc történeti események okairól és következményeiről, a vallás és a tánc kapcsolatáról.
4.6. Eszmék, ideológiák szerepe a tánc művészetben	Legyen képes bemutatni az eszmék, ideológiák és tánc műfajok, alkotók kapcsolatát.	Tudja példákkal bizonyítani, hogy a tánc történet folyamán a különböző művészeti ideológiák milyen hatással voltak a tánc művészet fejlődésére.
4.7. A tánc történeti jelenségek történelmi előzményeinek bemutatása		Legyen képes valamely 20. századi tánc történeti esemény, jelenség előzményeire vonatkozó állításokat megfogalmazni.
4.8. Szabadon választott példa segítségével tánc történeti jelenségek továbbélésének bemutatása		Legyen képes a tánc történeti eseményhez, jelenségekhez megadott szempontok szerint analógiákat keresni, választását indokolni.

4.9. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a tánc történeti események okai, következményei és a benne résztvevők szándékai		Legyen képes a források alapján a tánc történeti események, jelenségek okait, következményeit és a résztvevők szándékait összehasonlítani, a közöttük levő összefüggésekre rámutatni.

5. Tánc történeti események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A gazdaság és az anyagi kultúra változásainak hatása a tánc történetben		Példán keresztül tudja bemutatni, hogy a gazdaság és az anyagi kultúra változásai, hogyan determinálták a tánc történet eseményeit. Legyen képes a műveltségi viszonyok és a gazdaság összefüggéseit értelmezni és a tánc történeti eseményekkel, jelenségekkel összekapcsolni.
5.2. A tánc társadalmi funkcióinak kapcsolata a népességgel és az életmóddal		Legyen képes megfogalmazni a népesség és az életmód változásainak a tánc társadalmi funkcióira gyakorolt hatását. Ismerje, és konkrét példákkal tudja bemutatni a tánc funkcióinak változását a tánc történetben.
5.3. A közösségi és a művészi tánc szerepe az egyén, a közösség és a társadalom életében		Tudja ismertetni a közösségi és a művészi tánc közötti különbségeket. Tudja példával bemutatni a közösségi és a művészi tánc szerepét az egyén aspektusából. Példával mutassa be a közösségi és a művészi tánc szerepét az a közösség és a társadalom aspektusából.
5.4. A vallás és a tánc kapcsolata		Legyen képes a tánc történet folyamatában értelmezni a vallás és a tánc kapcsolatát. Tudja példával bemutatni a különböző korokban a tánc szerepét a vallási gyakorlatban. Tudja bemutatni a tánc és a vallás kapcsolatának változásait, és ennek folyamatát a tánc történetben. Legyen képes példákkal bemutatni a vallási témák továbbélését a színpadi táncművészetben.
5.5. Eszmék, ideológiák szerepe a táncművészetben		Legyen képes jellemezni az alapvető táncműfajokat. Legyen képes bemutatni a táncműfajok legjellemzőbb eszméit, ideológiáit. Legyen képes konkrét alkotó bemutatásával jellemezni egy választott táncműfajt. Ismerje, és tudja ismertetni műveken keresztül az eszmék, ideológiák és táncműfajok, alkotók kapcsolatát.

5.6. Nemzetközi táncáramlatok, együttműködések		Legyen képes bemutatni a táncműfajokon belül létrejött technikák, irányzatok születésének helyeit, illetve migrációjukat. Legyen képes bemutatni azokat a személyeket, csoportokat, iskolákat, akik, illetve amelyek fontos szerepet játszottak a nemzetközi táncáramlatokban. Konkrét alkotó, mű bemutatásával tudjon ismertetni egy választott tánctechnikát, irányzatot.

B) TÉMAKÖRÖK

1. A prehistorikus kor tánc története

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A matriarchális és a patriarchális társadalmi formák jellemzése, kapcsolata a táncsal	Ismerje a matriarchális és a patriarchális társadalmi formákat. Ismerje az animizmus, a mágia és a rítus fogalmát. Legyen képes bemutatni a matriarchális és a patriarchális társadalmi formák táncéletét.	Tudja ismertetni a mágia és a rítus kapcsolatát.
1.2. Közösségi táncok, mulatsági táncok és rituális táncok	Tudja meghatározni a termékenységi táncok, vadásztáncok, harci táncok, asztrális táncok jellemzőit, illetve meghatározni a táncok szerepét a közösség életében.	Tudja ismertetni a tánc keletkezésének meghatározó elméleteit (Darwin).

2. A klasszikus kor tánc története

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Egy európai ókori civilizáció táncéletének bemutatása	Ismerje a görög vagy a római civilizáció táncművészetét.	Legyen képes európai (görög, római) civilizáció táncéletének bemutatása.
2.2. Egy Európán kívüli ókori civilizáció táncéletének bemutatása	Tudja jellemezni India vagy Japán táncművészetét.	Legyen képes Európán kívüli (India, Japán, Egyiptom) ókori civilizáció táncéletének bemutatására.

3. A reneszánsz és a barokk táncélete, előzmények a középkorban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az egyház befolyásának bemutatása a kora középkor táncéletére	Legyen képes ismertetni a tánc szerepét a kora középkori egyház életében.	Tudja ismertetni az egyház befolyását a középkori táncéletre (pl. a pogány és a barbár elemek továbbélése).
3.2. A középkor legfontosabb táncműveinek bemutatása	Tudja ismertetni a misztériumjáték és a táncdüh táncformákat.	Ismerje a legfontosabb táncműveket (Dance Macabre).

3.3. A lovagi (világi) kultúra hatásának bemutatása a középkori táncéletre	Tudja ismertetni a lovagi kultúra jellemző vonásait. Ismerje a carola, estempida és saltarello lovagi táncokat.	Legyen képes bemutatni a lovagi (világi) kultúra hatását a középkori táncéletre.
3.4. A reneszánsz életszemlélet hatása a táncművészetre	Ismerje a humanista gondolkodásmód jellemző vonásait, hatásait a táncművészetre.	Tudja ismertetni a reneszánsz szemléletváltásának hatásait a táncművészet fejlődésében.
3.5. A reneszánsz korban kialakuló új táncformák, táncesemények	Tudja ismertetni a ballo, az intermédiumok, és commedia dell' arte, valamint a karneváli felvonulások tánc történeti jelentőségét.	Tudja ismertetni, illetve bemutatni a reneszánsz korban kialakuló új táncformákat (ballo, balletto). Tudja ismertetni a reneszánsz táncművészetének fejlődését (intermédiumok, Medici Katalin udvara, Arbeau: Orchésographie).
3.6. A reneszánsz táncmesterek, társasági táncok	Ismerje Domenico Da Ferrara és Cesare Negri munkásságát.	Tudja ismertetni, illetve bemutatni a reneszánsz korban megjelenő színpadi táncművészet fejlődésének folyamatát Antonio Cornazzano, Fabritio Caroso, Thoinot Arbeau).
3.7. A reneszánsz hatása a kor magyar táncéletére	Ismerje Mátyás király udvartartásának táncéletét.	Tudja ismertetni a reneszánsz magyarországi megjelenésének hatásait a magyar táncéletre (Mátyás király udvartatása, magyarországi táncfajták, pl. hajdútánc).
3.8. Az udvari balett megjelenése	Ismerje Medici Katalin táncpártoló szerepét és a Kirké, avagy a királyné víg balettje c. udvari balett jelentőségét a táncművészetben.	Tudja ismertetni az udvari balett megjelenésének előzményeit. Tudja ismertetni a Kirké, avagy a királyné víg balettje c. udvari balett felépítését, valamint a létrejött, új táncművészeti fogalmakat (prológus, entrée, quadrille, grand balett).
3.9. XIV. Lajos szerepe a táncművészetben	Legyen képes meghatározni XIV. Lajos szerepét a francia barokk táncművészetben. Ismerje Beauchamps, Lully és Molière szerepét az udvari balett fejlődésében.	Tudja ismertetni XIV. Lajos udvari balettjének pompáját. Legyen képes bemutatni XIV. Lajos udvarának színpadi táncművészetét.
3.10. A táncművészet intézményesülése Franciaországban	Tudja ismertetni a Királyi Táncakadémia és a Királyi Zene- és Táncakadémia jelentőségét a tánc történetben.	Legyen képes bemutatni a táncművészet intézményesülésének folyamatát és szereplőit a barokkban (Táncakadémia, Feuillet, Rameau).
3.11. A rokokó hatása a balettművészetre	Ismerje a rokokó általános jellemzőit. Tudja ismertetni a rokokó hatását a táncművészetre. Ismerje a korszak jelentősebb női és férfítáncosait Vestris dinasztia, Marie Camargo és Marie Sallé).	Legyen képes megfogalmazni a rokokó időszakának szerepét a balettművészet fejlődésében. Tudjon következtetéseket levonni a rokokó tánc történeti újításairól (kosztümök megjelenése, ugrások, lábtechnika fejlődése, kifejező előadásmód), és újítások továbbéléséről.
3.12. A 18. századi magyar táncélet	Tudja ismertetni a kastélyszínházak és az „Eszterházy-esték” táncesemény jelentőségét.	Ismerje a 18. századi magyar táncéletet (Eszterházy esték, paraszti táncfolklór, iskolai színjátszás). Tudja a magyar balett előzményeit (balétek, némázatok, Farkas József) a 19. század elején.

4. A felvilágosodás korának táncélete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

4.1. A felvilágosodás hatása a táncművészetre	Legyen képes bemutatni a felvilágosodás hatását a táncművészetre.	Tudja ismertetni a felvilágosodás hatását a táncművészet megújulásában
4.2. A cselekményes balett megjelenése a táncművészetben	Tudja meghatározni a cselekményes balett műfaji sajátosságait.	Ismerje a cselekményes balett jelentőségét a színpadi táncművészet fejlődésének történetében.
4.3. Noverre és munkássága	Tudja ismertetni Noverre életrajzát és munkásságát.	Ismerje Noverre a Levelek a táncról és a balettekről c. művét.
4.4. Noverre művészi ideológiájának legmeghatározóbb követői	Ismerje Noverre követőinek szerepét a táncművészetben. Tudja ismertetni Salvatore Viganó coreodramma műfajának jellemzőit.	Ismerje Noverre művészi ideológiájának legmeghatározóbb követőinek munkásságát (pl. Jean Dauberval, Charles-Louis Deleot).

5. A romantika táncélete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A romantikus balett kialakulásának társadalmi, történelmi, táncművészeti előzményei		Tudja ismertetni a romantikus balett kialakulásának társadalmi, történelmi előzményeit.
5.2. A romantika, mint stílussteremtő korszak	Ismerje a romantika, mint korstílus jellemzőit.	Tudja ismertetni a romantikának, mint korstílusnak a meghatározó jellemzőit, különös tekintettel a táncművészetre.
5.3. A romantikus balett legfontosabb újításai, előadói, művei, alkotói	Legyen képes bemutatni a romantika hatására megjelenő újításokat a balettművészetben. Ismerje a romantikus balett legjelentősebb alkotóit: Filippo Taglioni, Jules Perrot. Ismerje a romantikus balett „stílussteremtő” romantikus balettjeit: La Sylphide és a Giselle. Ismerje a romantikus balett világhírű táncosnőit: Marie Taglioni, Carlotta Grisi, Fanny Elssler.	Tudjon párhuzamot vonni romantika eszményképe és a balettek témái között. Legyen képes bemutatni a romantikus és a realista előadásmód megjelenését a „balerinaharc” kapcsán. Ismerje a romantikus balett legjelentősebb balett pedagógiai rendszerezőjét: Carlo Blasis.
5.4. A klasszikus balett virágzása Oroszországban	Tudja ismertetni Jules Perrot és Arthur Saint-Leon szerepét a romantikus balett hagyományok átörökítésében. Tudja ismertetni Marius Ivanovics Petipa munkásságát az orosz klasszika létrejöttében.	Legyen képes bemutatni a balettművészet klasszicizálódásának folyamatát, legfontosabb állomásait a nagy romantikus balettektől, Marius Petipa-ig. Tudja ismertetni az orosz klasszika legfontosabb elemeit, alkotóit, műveit, előadóit (Blasis, Perrot, Saint-Léon, Lev Ivanov, Petipa, Csajkovszkij, balett csillagok, klasszikus virtuozitás).
5.5. A reformkor magyarországi táncos generációi, meghatározó táncművészei, művei	Tudja ismertetni Borzas Farkas József és Szöllősy Szabó Lajos munkásságát a magyar színpadi táncművészet fejlődésében. Ismerje a néptánc szerepét a magyar karakterű balettművészet eszméjében.	Ismerje a polgári színjátszás szerepét a magyar színpadi táncművészet kialakulásában. Legyen képes bemutatni a reformkor táncos generációit, meghatározó táncművészeit, műveit. Tudja ismertetni a tánc társaságok törekvéseit a nemzeti balettművészet kialakulásában.
5.6. Az Operaház megnyitásának és megnyitásának előzményei		Legyen képes bemutatni a reformkor táncos meghatározó táncművészeit (Saáry Fanny, Aranyvári Emília) Tudja ismertetni Campilli Frigyes szerepét a magyar balett

		művészetben. Tudja bemutatni a magyar balettművészet intézményesülésének folyamatát.

6. A 20. század elejének táncélete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Gyagilev és az Orosz Balett	Ismerje Szergej Gyagilev szerepét a balettművészet megújulásában. Tudja ismertetni az Orosz Balett „összművészeti” jellegét. Legyen képes ismertetni Mihail Fokin és Vaclav Nizsinszkij tánc történeti szerepét a balettművészet megújításában.	Legyen képes ismertetni Gyagilev szerepét az orosz művészet és az orosz táncművészet újjászületésében. Legyen képes ismertetni az orosz táncművészet megújítóit (Fokin, Cecchetti). Legyen képes bemutatni Nyizsinszka és Nyizsinszkij, Massine szerepét a Gyagilev-féle Orosz Balett életében. Ismerje Gyagilev tánc történeti hagyatékát a balettművészet megújulásában.
6.2. Balanchine és a neoklasszikus balett kezdetei	Ismerje George Balanchine kapcsolatát az Orosz Balettel. Tudja ismertetni a neoklasszicizmus és a szimfonikus balett jellemzőit.	Ismerje Georges Balanchine munkásságát. Tudja bemutatni a neoklasszikus stílusú balett megszületését és jellemzőit. Ismerje a neoklasszikus stílusú balett jelentőségét és hatásait a balett művészetben. Tudja bemutatni, Balanchine: Szerenád c. stílus teremtő művét.
6.3. A szabad tánc és a mozdulatművészet kialakulása az USA-ban és Európában	Ismerje a szabad tánc kialakulásának társadalmi és történelmi okait. Tudja ismertetni Isadora Duncan szerepét a szabad tánc létrejöttében. Ismerje Ruth St Denis és Ted Shawn munkásságát a modern tánc kialakulásában. Ismerje a stílus teremtő Martha Graham munkásságát. Ismerje Laban Rudolf szerepét az európai modern tánc kialakulásában. Legyen képes bemutatni Dienes Valéria és Szentpál Olga szerepét a hazai mozdulatművészet kialakulásában.	Legyen képes bemutatni a szabad (modern) tánc kialakulásának folyamatát a tengerentúlon, a meghatározó személyek és iskolák segítségével (José Limón, Danishawn, Humphrey-Weidmann iskola). Legyen képes bemutatni az új táncművészeti törekvéseket Európában a következő alkotókon keresztül: Emile-Jacques Dalcroze, Kurt Jooss. Tudja ismertetni a magyar mozdulatművészet kialakulásának folyamatát a három meghatározó személyiség (Madzsar Alice,) munkásságán keresztül.
6.4. Az Operaház története 1950-ig	Legyen képes bemutatni Guerra Miklós, Jan Cieplinski, Nádasi Ferenc szerepét a magyar balettművészet fejlődésében.	Ismerje az Operaház megnyitásának körülményeit és történetét az Orosz Balett magyarországi vendégjátékáig (Luigi Mazzantini, külföldi művészek vendégjátékai). Tudja bemutatni az Operaház történetét Brada Edétől, Harangozó Gyula: Csárdajelenet című művének bemutatásáig. Legyen képes bemutatni Harangozó Gyula előadói és alkotói munkásságát. Ismerje a Szegedi Nemzeti Színház balettegyüttesének kialakulását.

6.5. A „Gyöngyösbokréta” mozgalom	Ismerje a „Gyöngyösbokréta” mozgalom kialakulását és a magyar színpadi néptáncművészet kialakulásának kapcsolatát. Ismerje a bokrétás együttesek összművészeti törekvéseit. Ismerje a „Gyöngyösbokréta” mozgalom megtermékenyítő hatását a társművészetekre.	Ismerje a néptánc megjelenéseit az Operaház színpadán (Harangozó Gyula - Csárdajelenet). Tudja ismertetni a Gyöngyösbokréta megszűnésének okait, idegenforgalmi kapcsolatait. Tudja értelmezni Paulini Béla: „Hétköznapi Nyugat, ünnepnap Kelet!”
6.6. Az amatőr és a hivatásos néptáncgyüttesek megjelenése Magyarországon	Legyen képes ismertetni a Néphadsereg Központi Művészegyüttese, a Magyar Állami Népi Együttes és a Szakszervezetek Országos Tanácsának Központi Művészegyüttesének megalakulását kronológián. Tudja ismertetni az orosz mintára létrejött „hármasság” szervezeti formát.	Legyen képes bemutatni a hivatásos néptáncgyüttesek megalakulásának folyamatát. Tudja bemutatni a hivatásos magyar színpadi néptáncművészet létrejöttének ideológiai, történelmi, társadalmi körülményeit. (Néphadsereg Központi Művészegyüttese - Szabó Iván, Magyar Állami Népi Együttes - Rábai Miklós, Szakszervezetek Országos Tanácsának Központi Művészegyüttese - Molnár István). Tudjon bemutatni egy, az intézmény régiójához tartozó, ezen időszakban megalakult amatőr néptáncgyüttest, pl. Debrecen-Debreceni Népi Együttes.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
90 pont	60 pont	90 pont	60 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	II. részhez vizsgázónként szükséges a középiskolai történelmi és földrajzi atlasz	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Helyesírási szótár (vizsgacsoportonként négy példány)	NINCS	Helyesírási szótár (vizsgacsoportonként négy példány)	középiskolai történelmi és földrajzi atlasz (vizsgacsoportonként négy példány) térképek a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tematika	NINCS	tematika
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
45 pont	45 pont	
90 pont		60 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Teszt-jellegű feladatok

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és tartalmakra (pl. név, évszám, topográfia) irányulnak.

A feladat típusok formai szempontból a következők:

- egyszerű választás (pl. Húzza alá!),
- illesztés (Párosítás, csoportosítás),
- sorrend meghatározása.

A tesztjellegű feladatsor 8-12 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

	Kompetenciák	%
Tesztjellegű feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása	15
	Összefüggések ismerete, megértése	15
	A tánc történeti folyamatok ismerete	20
	Összesen	50

Rövid válaszokat igénylő feladatok

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra és tartalmakra irányulnak. A legtöbb feladat valamely forrás (pl. szöveg, kép, diagram) feldolgozását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

A feladat típusok formai szempontból a következők:

- rövid válasz (pl. meghatározás, értelmezés),
- több jellemző felsorolása, megnevezése, összegzése,
- adatok kiegészítése.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor 8-12 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

	Kompetenciák	%
Rövid válaszokat igénylő feladatok	Alapfogalmak használata	10
	Összefüggések ismerete	10
	A tánc történeti folyamatok ismerete	20
	Szaknyelv használata	10
	Összesen	50

Lehetséges feladat típusok:

1. fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz,
2. folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása,
3. ok-okozati összefüggések felismerése,
4. dokumentumok, képek, ábrák felismerése, értelmezése,
5. tényadatok rendezése megadott szempontok szerint.

Az írásbeli feladatsort kb. 40%-ban a magyar, kb. 60%-ban pedig az egyetemes tánc történethez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat kb. 80%-át az egyetemes tánc történet XIX. század végéig lezajló eseményei adják.

A feladatsor egészében az alábbi arányok érvényesülnek:

Témakör	%
A prehistorikus kor tánc története	10
A klasszikus kor tánc története	10
A reneszánsz és a barokk táncélete	20
A felvilágosodás korának táncélete	15
A romantika táncélete	25
A 20. század elejének táncélete	20

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően a tánc történeti ismeretek követelményeiben megadott témák bemutatását és egyben az elsajátítottak alkalmazását várja el a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, fogalmakat, törvényszerűségeket szabatosan definiálni, a megszerzett ismeretei felhasználásával képes-e megmagyarázni az összefüggéseket.

Általános szabályok

A vizsgázó vázlatot készíthet, és tételének kifejtésekor használhatja azt.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtjenie. Közbekezdésként csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel „A” és „B” feladataira válaszol.

A szóbeli tételek száma legalább 18, évente cserélni kell a tételeknek legalább 10%-át. A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Az „A” feladat 3 tánc történeti fogalom vagy esemény vagy személy meghatározását, bemutatását, magyarázatát tűzi ki feladatnak.

A „B” feladat egy meghatározott tánc történeti korszak eseményeinek, műveinek, alkotóinak bemutatása, összefüggéseinek magyarázata.

Az „A” és „B” feladatok témakörei:

- a prehistorikus kor tánc története,
- a klasszikus kor tánc története,
- a reneszánsz és a barokk táncélete,
- a felvilágosodás korának táncélete,
- a romantika táncélete,
- a 20. század elejének táncélete.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli feladatok címe az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kerül megfogalmazásra. A vizsgabizottságot működtető intézményeknek lehetőségük van a hat kötelező témakörön kívül szabad témakör kijelölésére. Ezen témakör követelményeit és tartalmát az egyes vizsgabizottságot működtető intézmények a helyi tantervek alapján határozzák meg (pl. helyi tánc történeti téma, mint Pécs - Pécsi Balett).

A szóbeli feladatoknál is érvényesíteni kell azt, hogy az összes feladat kb. 80%-át az egyetemes tánc történet 19. század végéig lezajló eseményei adják.

A szóbeli feladatok összeállításánál törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A vizsgabizottságot működtető intézménynek minden vizsgaidőszak előtt nyilvánosságra kell hoznia a követelmények és a szóbeli témakörök tartalmi szerkezetének megfelelő ún. tematikát, amely a témakörhöz kapcsolható korszakokat és résztémákat határozza meg. A tematikában kb. 18-20 résztémát kell megfogalmazni, amelyek alapján az egyes tételeket ki kell jelölni.

Példa:

- témakör: a klasszikus kor tánc története,
- korszak: az ókori rabszolgatartó társadalmak táncművészete,
- résztéma: az ókori India táncélete.

A tételsort nem lehet előzetesen kiadni, a tételeket a vizsgázók csak a vizsgán ismerhetik meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 20, illetve 40 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
A feladat megértése, témata tartás, a lényeg kiemelése, világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	3 pont	3 pont	6 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása, az eseményeket alakító tényezők feltárása, tánc történeti események és jelenségek bemutatása, tájékozódás térben és időben	15 pont	33 pont	48 pont
A szaknyelv alkalmazása	2 pont	4 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	20 pont	40 pont	60 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Egy problémaközpontú tétel kifejtése
90 perc	150 perc	
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása	Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása	
44 pont	46 pont	
90 pont		60 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az I. és a II. részen belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a munkaidő leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli összpontszám kb. 50%-ban egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és kb. 50%-ban szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok többségükben zárt végű feladatok. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és tartalmakra (pl. név, évszám, topográfia, alkotók, művek, események) irányulnak. A legtöbb feladat valamely forrás (szöveg, kép) azonosítását, feldolgozását, értelmezését, illetve egyszerűbb összefüggések megfogalmazását várja el a vizsgázóktól.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor kb. 8-14 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

Példák a lehetséges feladattípusokra

1. Információkeresés tánc történeti források (szöveges, képi) segítségével.
2. Tánc történeti források alapján egyszerű következtetések, értékelések megfogalmazása.
3. Források egy-egy részletének összehasonlítása, a különbségek okainak értelmezése.
4. Különböző típusú (szöveges, képi) tánc történeti forrásból származó információk gyűjtése, összevetése, elemzése.
5. Megadott szempontok szerinti fogalmak gyűjtése forrásokból, következtetések levonása.
6. Tánc történeti fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, földrajzi területhez.
7. Térképekről információk gyűjtése, következtetések levonása.
8. Események közötti sorrendiség a tánc történetben.
9. Célok és következmények megkülönböztetése, értelmezése.
10. Ok-okozati összefüggés felismerése, megkülönböztetése.
11. Következtetések megfogalmazása tánc történeti események, folyamatok, jelenségek, döntések következményeiről.
12. Különböző jellegű folyamatok és eseménysorozatok közötti kapcsolatok megtalálása a tánc történetben.

Szöveges (kifejtendő) feladatok

Az írásbeli vizsga szöveges feladatai a részletes követelményekben felsorolt tánc történeti korszakokra vonatkoznak. Ezekben a feladatokban a vizsgázóknak összefüggő mondatokban vagy hosszabb szövegben kell kifejteniük a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és témakörökre (pl. Mágia és rítus az őskorban, A magyar táncélet a reneszánszban, A balett klasszicizálódása Oroszországban) irányulnak. A feladatokhoz nem feltétlenül kapcsolódik forrás.

A feladatlap kétféle típusú kifejtendő feladatot tartalmaz:

1. Problémamegoldó (rövid) feladat, melyet kb. 90-110 szóban (kb. 12-14 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.
2. Elemző (hosszú) feladat, melyet kb. 160-180 szóban (kb. 30-40 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

A feladatlap a vizsga írásban meghatározott korszakokra vonatkozóan négy problémamegoldó (melyek közül kettő egyetemes, kettő magyar tánc történettel kapcsolatos) feladatot és három elemző (melyek közül legalább egy a magyar tánc történettel kapcsolatos) feladatot tartalmaz.

A vizsgázónak hét feladatból hármat kell választania. Két problémamegoldó (rövid) és egy elemző (hosszú) feladatot. A megoldott három feladat között legalább egynek a magyar tánc történetre kell vonatkoznia. A három választott feladat közül kettőnek különböző korszakkal kell foglalkoznia, tehát a három feladatmegoldásnak minimum két korszakra kell vonatkoznia.

Az írásbeli feladatsort kb. 40%-ban a magyar, kb. 60%-ban pedig az egyetemes tánc történethez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat kb. 40%-át a 17-18. és a 19. század tánc története adja.

A feladatsor egészében a következő tartalmi arányok érvényesülnek a témaköröket illetően:

Magyar tánc történet	40%
Egyetemes tánc történet	60%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó vázlatot készíthet, és tételének kifejtésekor használhatja azt. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor témakörönként 3-4 tételből, összesen 20-25 tételből áll. A tételek legalább 15%-át évente cserélni kell.

A szóbeli vizsga témakörei az alábbi kompetenciák figyelembevételével kerülnek kijelölésre:

5.1. A gazdaság és az anyagi kultúra változásainak hatása a tánc történetben.
5.2. A tánc társadalmi funkcióinak kapcsolata a népességgel és az életmóddal.
5.3. A közösségi és a művészi tánc szerepe az egyén, a közösség és a társadalom életében.
5.4. A vallás és a tánc kapcsolata
5.5. Eszmék, ideológiák szerepe a táncművészetben a 20. század közepéig.
5.6. Nemzetközi táncáramlatok, együttműködések a 20. század közepéig.

A tételsor egészében is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok kb. 40%-ban a magyar, kb. 60%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat kb. 40%-át a 17-18-19. század tánc története adja.

Minden vizsgaidőszak előtt nyilvánosságra kell hozni a követelmények és a szóbeli témakörök tartalmi szerkezetének megfelelő tematikát, mely a témakörökhöz kapcsolható korszakokat és résztémákat határozza meg.

A tétel lehet egy kisebb korszak tánc történeti problémájának, jelenségének részletezőbb bemutatása vagy egy összetettebb, illetve több történelmi/tánc történeti korszakon átívelő probléma áttekintő bemutatása.

A feladatok megfogalmazása ösztönözzön a problémamegoldásra, valamint a tánc történeti (szöveges, képi, grafikus) források és térképek, atlaszok használatára.

A szóbeli tételek két-három feldolgozási, értelmezési szempontot jelölnek ki és különböző típusú források alkalmazásával segítik a vizsgázókat a felkészülésben és a tétel kifejtésében.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, 60 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám
A feladat megértése, témátartás, a lényeg kiemelése, világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	6 pont
Tartalmi összetevők: Tájékozódás térben és időben, források használata és értékelése, az eseményeket alakító tényezők feltárása, történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	48 pont
A szaknyelv alkalmazása	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	60 pont

ARTISTA ISMERETEK ÁGAZATON KÍVÜLI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ARTISTA ISMERETEK ÁGAZATON BELÜLI SPECIALIZÁCIÓ SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az artista ismeretek ágazaton belüli specializáció szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XLII. Előadóművészet ágazat következő szakmairányainak közös ismereteit tartalmazzák:

- Akrobata,
- Légtornász,
- Zsonglőr,
- Egyensúlyozó,
- Bohóc.

A) KOMPETENCIÁK

1. Kockázatvállalás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Mozgás anyag	Legyen képes bemutatni a szakmairánya mozgásanyagának jellemzőit.	Legyen képes bemutatni a fizikai kockázatvállalás veszélyforrásait, az egészségügyi kockázatokat.
1.2. Cirkuszi körülmények	Legyen képes bemutatni az eszközkarbantartás szabályait. Legyen tájékozott saját szakága bemutatáshoz szükséges minimum feltételekről fellépés helyszínén.	Legyen képes bemutatni az utazó életmód jellegzetességeit, az eszközkarbantartás szabályait. Legyen tájékozott a fő szakágak bemutatáshoz szükséges minimum feltételekről fellépés helyszínén.

2. Kapcsolatteremtő képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Szakmai tevékenység	Tudja azonosítani a szakmai partnereket: pályatársak, trénerek, munkaadók, üzleti partnerek, gyártók, beszállítók. Legyen képes alkalmazni a partnerekkel kapcsolatteremtés formáit.	Ismerje az infokommunikációs eszközök előnyeit.
2.2. Üzleti tevékenység	Legyen képes bemutatni az artistatudás értékesítésének piaci jellemzőit. Tudja bemutatni az eltéréseket az artista tevékenységben alkalmazottként vagy vállalkozóként.	Ismerje a piackutatás, referencia anyagok, üzleti ajánlatok, üzleti döntések jellemzőit.

3. Fejlődőképesség, önfejlesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

3.1. Mozgás anyag	Tudja ismertetni az edzettségi állapot megőrzésének feladatait, eszközeit.	Tudja ismertetni az edzettségi állapot megőrzésének és fejlesztésének feladatait, eszközeit.
3.2. Művészi előadásmód		Legyen képes megszerezni a művészi előadásmód fejlesztéséhez, a társművészetek mozgásanyagát elsajátításának technikáit.

4. Önfegyelem

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Egészséges életmód	Legyen tájékozott az artista teljesítőképesség megőrzéséhez szükséges életvitel alapjairól. Ismerje az alábbi összefüggéseket: - az egészség értékjellege, - az egészséges életvitel, - egészségre káros szenvedélyek.	Legyen tájékozott az artista teljesítőképesség megőrzéséhez szükséges életvitel lényeges jellemzőiről. Ismerje az alábbi összefüggéseket: - a tápanyagpiramis, az egészséges szervezet tápanyagszükséglete, - a művészi életforma egészségkárosító veszélyei.

5. Kreativitás, ötletgazdagság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Cirkuszi mozgáselemek	Mutassa be a cirkuszi mozgáselemek kapcsolódási pontjait, új elemek, elemkapcsolatok lehetőségeit saját szakágában.	Mutassa be a cirkuszi mozgáselemek kapcsolódási pontjait, új elemek, elemkapcsolatok lehetőségeit, és az akrobata, légtornász, egyensúly, zsonglőr, bohóc területek kombinációit.
5.2. Művészi előadásmód		Tudja alkalmazni a társművészetek ismeretanyagait: zene, tánc, pantomim, színjátszás, kaszkadőr elemek felhasználásának lehetőségeit a produkciókészítés folyamatában.
5.3. Technikai feltételek	Legyen képes alkalmazni az artista eszközöket, kellékeket szokatlan, új módon.	Legyen képes új eszközök fejleszteni, meglévőket új kombinációban használni.

6. Idegen nyelvi kompetencia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Szakkifejezések		Tudja alkalmazni az alapvető artista szakkifejezések idegennyelvű megfelelőjét.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Cirkuszi elemek mozgásanyaga

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Szakág-specifikus mozgásanyag és szakkifejezések	Ismerje az akrobata, légtornász, zsonglőr, egyensúly, bohóc szakág alapelemeit és szakkifejezéseit.	Ismerje az akrobata, légtornász, zsonglőr, egyensúly, bohóc szakág egyéni, páros, csoportos, statikus és dinamikus, eszközös és eszköz nélküli elemeit és szakkifejezéseit.
1.2. Szakágak kapcsolatai		Ismerje a fő szakágak klasszikus és újcirkuszi kombinációit. Tudja ismertetni a mozgásanyag kapcsolatokat, eszközök újszerű alkalmazását, párosítását.

2. Társművészetek mozgásanyaga

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Dramaturgia		Tudja ismertetni a dramaturgiai alapismereteket: arisztotelészi dramaturgia, arisztotelészi drámától eltérő drámaformák, színházi műfajok.
2.2. Tánc	Ismerje a tánctechnikai tréningeket (balett-, jazztánc), testtartást, lábhelyzeteket, karpozíciókat, irányokat, térbeosztást, ugrásokat, forgásokat, rúdgyakorlatokat, jazztáncot, izolációs alapgyakorlatokat, kontakttechnikákat. Ismerje a balett szakkifejezéseket.	
2.3. Színjáték		Tudja alkalmazni a beszédtechnikát: légzés, hang és artikuláció. Ismerje a nyelvi eszközök hatásait. Ismerje a beszédstílust meghatározó eszközöket. Ismerje az elő ritmusviszhangot, ritmusátadást, ritmus-improvizációt, belső ritmust. Tudja ismertetni a verbális és nonverbális kommunikáció jellemzőit monológokban, dialógokban. Ismerje a drámajátékokat: fantáziajáték, kapcsolatteremtő és kommunikációs játék, életjáték, konfliktus, szerepjáték, improvizáció, mimetikus játék.
2.4. Színpadi mozgás		Ismerje a színpadi jelenléthez, alkotáshoz szükséges test-tudatot, test-használatot. Ismerje a test és tudat egységét, a belső világot megismerő tréningeket, technikákat, rendszereket.
2.5 Pantomim	Ismerje a testtechnikai elemeket: fiktív felületek és tárgyak leíró mozgásai. Ismerje a szimbolikus mozgásokat: tág, tiszta, lezárt mimes gesztusok.	Ismerje a kifejező mozgásokat: karakterformálás, karakterváltás.

3. Szakmatörténet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Nemzetközi cirkusztörténet	Tudja ismertetni a 19. századi Budapest helyzetét. Ismerje a reformkorra jellemző népszórakoztatási intézmények kialakulását, specializálódását (városligeti vurstli, mutatványosok, korcsolyapálya, állatkert). Tudja ismertetni a Fővárosi Nagycirkusz történetét, vezetőinek hatását a hazai cirkuszművészetre (Fényes műsorpolitikája, az artisták helyzete, zsidótörvény, deportálás, számok szétesése, a cirkusz bezárásának, újranyitásának körülményei, a Göndör fivérek szerepe). Ismerje a vándortársulatokat a reformkorban (pl. Wolff, Lejars, Bach, később Renz Ciniselli, Herzog). Ismerje a magyar cirkusz történetét a 20. század második felében. Tudja ismertetni az artistaszervezet megalakulását (vizsgáztatás, a munkanélküliség csökkentése, állandó fizetés). Ismerje az államosítás (pl. családi helyett állami utazócirkuszok) utáni cirkusz szerepét. Tudja ismertetni az artistaképző létrehozását, a MACIVA elődjének létrejöttét, a határok megnyitásának hatását a cirkusz világára. Ismerje a 1960-as évektől a cirkusz népszerűségét (film, rádió), a számok magas színvonalát, a magyar specialitásokat. Ismerje a rendszerváltás utáni helyzetet (a támogatás lecsökkenése, a cirkusz piaci alapokra helyezése). Ismerje a Magyar Cirkusz és Varieté (MACIVA), valamint az utazócirkuszok megállapodását. Tudja ismertetni a Budapesti Nemzetközi Cirkuszfesztivált.	Ismerje az ősközösségi társadalmak történetét, és a művészetek eredetét (a sámánizmust). Ismerje az egyiptomi, krétai, mükénei kultúra régészeti leleteit, írásos emlékeit. Ismerje a klasszikus görög sport és testkultúrát. Ismerje a Római Birodalomban: a gladiátorharc átalakulását népi látványossággá, a játékok fajtáit (pl. venatio, naumachia). Ismerje a népvándorlást, a feudalizmus korában: az egyházi és világi ünnepeket, templomi szertartásokat, vallásos színjátékokat (passió, legendák, allegorikus moralitások). A népi látványosságokat: kínzások, kivégzések, és vásári mulattatók (neuropasták, petauristák). Ismerje a commedia dell arte-t. Ismerje a modern cirkusz születését. Anglia: az angol ipari forradalmat, Philip Astley életútját, az első színházcirkusz-épületeket (Dibdin cirkusza, a Téli Cirkusz). Ismerje a klasszikus német cirkuszt, a német igazgatók első nemzedékeinek (pl. Brillof, Christophe de Bach) szerepét. Ernst Renz életét: indulása, "hatalomátvétele", sikerei, hatása a közép-európai cirkusz fejlődésére. Ismerje a Cirkusz épületeit, istállóit, a magasiskolát, a nagy német cirkuszokat (Krone, Sarasani, Busch). Ismerje az amerikai szenzáció cirkuszt, a kommersz és a reklám gigantomániáját, az utazó sátrak, utak megnyitását nyugat felé. Ismerje Dan Rice munkásságát, Barnum életútját: a manager-szemlélet, reklám (Jumbo története), Barnum múzeumát: a "side show" (pl. a szakállas nő, Hüvelyk Matyi), 1901-ben a világ legnagyobb látványossága, fuzionálás a Ringling-fivérekkel, főbb jellemzőit (3 manézsos játszótér, cirkuszvonalatok, building). Ismerje az orosz cirkusztörténetet: regösök, pantomimusok, vásári komédia, a modern cirkusz megjelenése (Royal Circus, Szalamonszki, Ciniselli), az első orosz cirkuszigazgatókat (a Nyikityín-testvérek). Tudja a századforduló cirkuszának sajátosságait: politikai színezetű, satirikus (Durov testvérek), illetve avantgárd irányzatok (Majakovszkij, Vitali Lazarenko). Tudja a nagy októberi szocialista forradalmat (NOSZF), az új kultúrpolitikai irányelveket, a szocializmus kísérletének filozófiai-esztétikai igazolását. Ismerje a tervutasításos művészetstratégia jellemzőit. Ismerje a cirkuszra ható eseményeket, személyeket: (a "Cirkusz Stúdiója", Lunacsarszkij

		beszéde, Truzzi “Mahnovcsina”, Majakovszij “Moszkva ég” c. pantomimja). Az állami cirkuszok számának növelését: artistaképző, a Cirkusz- és Esztrád múzeum. Ismerje az új cirkuszt. A cirkusz válságát, kiüresedését. A ‘68-as események hatását a cirkuszművészetre (a francia Bagnolet-nemzedék, a CNAC létrehozása). Tudja a művészetek közti határ elmosódását, a dramaturgia, a szerepek megváltozását. A Guy Laliberté, a Cirque du Soleil megalapítását, megavállalattá növelését: üzleti szemlélet, profizmus, szuperlátványosságok. Ismerje az alábbi cirkuszokat: Roncalli, Flic Flac, Cirkus Cirkör.
3.2. Magyar cirkusztörténet	Tudja ismertetni a 19. századi Budapest helyzetét. Ismerje a reformkorra jellemző népszórakoztatási intézmények kialakulását, specializálódását (városligeti vurstli, mutatványosok, korcsolyapálya, állatkert). Tudja ismertetni a Fővárosi Nagycirkusz történetét, vezetőinek hatását a hazai cirkuszművészetre (Fényes műsorpolitikája, az artisták helyzete, zsidótörvény, deportálás, számok szétesése, a cirkusz bezárásának, újranyitásának körülményei, a Göndör fivérek szerepe). Ismerje a vándortársulatokat a reformkorban (pl. Wolff, Lejars, Bach, később Renz Ciniselli, Herzog). Ismerje a magyar cirkusz történetét a 20. század második felében. Tudja ismertetni az artistaszervezet megalakulását (vizsgáztatás, a munkanélküliség csökkentése, állandó fizetés). Ismerje az államosítás (pl. családi helyett állami utazócirkuszok) utáni cirkusz szerepét. Tudja ismertetni az artistaképző létrehozását, a MACIVA elődjének létrejöttét, a határok megnyitásának hatását a cirkusz világára. Ismerje a 1960-as évektől a cirkusz népszerűségét (film, rádió), a számok magas színvonalát, a magyar specialitásokat. Ismerje a rendszerváltás utáni helyzetet (a támogatás lecsökkenése, a cirkusz piaci alapokra helyezése). Ismerje a Magyar Cirkusz és Varieté (MACIVA), valamint az utazócirkuszok megállapodását. Tudja ismertetni a Budapesti Nemzetközi Cirkuszfesztivált.	Budapest a 19-20. században. Ismerje a reformkort, az urbanizálódást, a népszórakoztatási intézmények kialakulását, specializálódását (Városliget, korcsolyapálya, állatkert), a millenneumi építkezéseket és ünnepeket (Ős-Budavára, kiállítás). Ismerje a színházépületekben bemutatkozó mutatványos társulatokat (pl. Gautier, Averino Mihály, Klischnigg) és a lóspart szerepét. Cirkuszi élet jellemzői (birkózás, Cirque Olimpique). Ismerje a vándortársulatokat a reformkorban (pl. Wolff, Lejars, Bach, később Renz Ciniselli, Herzog). Ismerje az állandó épületek szerepét a század második felében. Ismerje a századforduló 3 műsортípusát. Ismerje a Fővárosi Nagycirkusz történetét: A Néparéna, Baroccaldi József deszkacirkusza. Egy állandó cirkusz terve, Wulff Ede, a cirkusz megnyitása, az épület jellemzői, fellépő társulatok. Wulff csödjé, Beketow Mátyás életútja, változások a cirkuszeépületben. A Fényes-cirkusz, revüsítés. A II. világháború, a károk, az újraindulás története. A cirkusz államosításának története. A régi cirkuszeépület lebontása, az új cirkuszeépület. Meghatározó művészek (pl. Eötvös Gábor), igazgatók (pl. Eötvös Gáborné, Kristóf István). Ismerje a magyar cirkusz történetét a 20. század második felében: - a II. világháború, - fényes műsorpolitikája, az artisták helyzete (pl. zsidótörvény, deportálás, számok szétesése), - a cirkusz bezárása, újranyitása, a Göndör fivérek szerepe, - az 1945 utáni politikai helyzet (szocialista országok, vasfüggöny), - az artistaszervezet megalakulása: vizsgáztatás, a munkanélküliség csökkentése, állandó fizetés, - államosítás (pl. családi helyett állami utazócirkuszok) után a cirkusz szerepe, - az artistaképző létrehozása, a MACIVA elődjének létrejötte, a határok megnyitásának hatása a cirkusz világára

		- 1960-as évektől: a cirkusz népszerűsége (film, rádió), a számok magas színvonala, magyar specialitások, - politikatörténeti háttér áttekintése (támogatás, Aczél György, “TTT”), új cirkusz- és artistaképző épület létrejöttének körülményei, - állami elismerések a cirkusz világában, - rendszerváltás utáni helyzet: a támogatás lecsökkenése, a cirkusz piaci alapokra helyezése, - a MACIVA és az utazócirkuszok megállapodása, - a Budapesti Nemzetközi Cirkuszfesztivál.

4. Zeneelmélet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Zeneelméleti alapismeretek		Ismerje - a zenei hang tulajdonságait, az énekhang fajtáit, - az egyszerűbb zenei akkordok felépítését és jelölését, - a skála- és hangköztant, - az általános zenei jelöléseket, rövidítéseket, - a leggyakoribb zenei szakkifejezéseket, kifejezéseket, zenei ritmusokat, ritmusképleteket, ütemfajtákat. Rendelkezzen alapfokú kottaismerettel.
4.2. Zenei dramaturgia		Ismerje a zene dramaturgiai szerepét az artista produkciójában. Ismerje a kísérő-zenét, program-zenét, zenei illusztrációt. Legyenek ismeretei a csendről, mint a zene részéről.

5. Cirkuszelmélet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Akrobata szak jellemzői	Ismerje - az akrobata szak fő területeit: statikus, dinamikus akrobatika, egyéni, duett, trió és több fős csoportos produkciók, - a főbb feladatköröket: - az obermann (forgó ember), - az untermann (tartó ember), - a mittelmann (középső ember).	Ismerje a szakág műveléséhez kapcsolódó speciális ismereteket. Ismerje a szakág specifikus biztonságtechnikai ismereteket. Ismerje - az akrobata szak fő területeit: statikus, dinamikus akrobatika, egyéni, duett, trió és több fős csoportos produkciók, - a főbb feladatköröket: - az obermann (forgó ember) feladatait: szaltós és egyéb repülő elemek, társ kezében, vállán, fején, egyensúlyelemek, - az untermann (tartó ember) feladatait: társak dobása-fogása (pl. vállba, fejre, kézbe) tartása különböző helyzetekben,

		- a mittelmann (középső ember) feladatait: az untermann és obermann feladatainak ötvözése, - a statikus és dinamikus akrobata eszközöket: ugródeszka, hinta, gumiasztal, handstand-kopfstand állvány, rhönrad, Cyr wheel, kozsinett és egyedi akrobata eszközök.
5.2. Légtornász szak jellemzői	Ismerje - a légtornász eszközök különböző helyszíneken történő biztonságos felszerelését, - a légtornász szak fő területeit: álló, lengő elemek, egyéni, duett és több fős produkciók, - a főbb feladatköröket: - a fanger (fogó ember). - a forgó (repülő ember).	Ismerje a szakág műveléséhez kapcsolódó speciális ismereteket. Ismerje a szakág specifikus biztonságtechnikai ismereteket. Ismerje - a légtornász eszközök különböző helyszíneken történő biztonságos felszerelését, - a légtornász szak fő területeit: álló, lengő elemek, az egyéni, duett és több fős produkciók, - a főbb feladatköröket, - a fanger (fogó ember) feladatait: társak letartása, dobása elkapása különböző statikus és lengő elemekben, - a forgó (repülő ember) feladatait. - a függőszereken statikus, dinamikus szoló, csoportos gyakorlatokat, - a légtornász eszközöket: trapéz, sitz, washington trapéz, fliegende, reck, luftreck, hengeperzs, vertikális kötél, tissue, légtornász karika, gurttni, háló és egyedi függesztett eszközök.
5.3. Zsonglőr szak jellemzői	Ismerje a főbb területeket: klasszikus zsonglőr, utcazsonglőr, tűzzsonglőr, lábzsonglőr, hulahopp, tányérforgató, kardegyensúlyozó, labdazsonglőr.	Ismerje a szakág műveléséhez kapcsolódó speciális ismereteket. Ismerje a szakág specifikus biztonságtechnikai ismereteket. Ismerje - a megvalósítás módjait: szólistaként vagy csoportban közreműködve különböző eszközök kézzel, fejjel, lábbal dobása, gurítása, egyensúlyozás állványon, létrán, állva vagy haladással, - a zsonglőr, lábzsonglőr eszközöket: karika, buzogány, kard, bot, labda, ördögbot, diaboló, forgató tányér, kozsinett, tranka, golyó, hulahopp karika, tüzes eszközök és egyedi eszközök.
5.4. Egyensúlyozó szak jellemzői	Ismerje a rekvizitumokon egyensúlyozást (pl. ülésben, állásban, kézállásban), ezeken egyénileg vagy csoportosan, akrobatikus, zsonglőr és egyéb ügyességi elemek.	Ismerje a szakág műveléséhez kapcsolódó speciális ismereteket. Ismerje a szakág specifikus biztonságtechnikai ismereteket. Ismerje - a rekvizitumokon egyensúlyozást (pl. ülésben, állásban, kézállásban), ezeken egyénileg vagy csoportosan végrehajtható, akrobatikus, zsonglőr és egyéb ügyességi elemeket, - az egyensúlyozó eszközöket: feszes- és slap drót, létra, görgő, kerékpár, egykerekű, golyó, gólyaláb, görkorsolya, perzs és egyedi egyensúlyozó eszközök.
5.5. Bohóc szak jellemzői	Ismerje a zsonglőr, egyensúly, akrobata, légtornász, tánc, pantomim szakon tanultak a jelenetekbe történő beépítését. Ismerje az előadás koncepciójába illő műsort vezetését.	Tudjon 8-10 perces entrében önálló produkciót összeállítani. Tudjon önálló színpadi műsort szerkeszteni.

	Ismerje a közönséggel való kontaktus kialakításának eszközeit. Ismerje az ismert és bevált bohóctréfákat, azok átiratait, és az új, egyéni ötletekből adódó játéklehetőségeket.	
5.6. Alkalmazott cirkuszművészet		Ismerje a hagyományos-, modern- és újcirkuszi produkciók szerkezetét és jellemzőit. Ismerje - a társzművészeti kapcsolatokat, - az összművészeti produkciókban, filmben és tv-ben alkalmazott cirkuszművészet lehetőségeit.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatok szöveges feladatokból, tesztfeladatokból és igaz-hamis állításos feladatokból állnak.

A szöveges feladatok jellemzően az alábbi típusok lehetnek: ismertetés, felsorolás, rövid kifejtés, fogalommeghatározás, folyamatleírás.

A tesztfeladatok állításokból állnak. A vizsgázónak minden állítást meg kell ítélnie, és megjelölni, hogy helytálló vagy nem helytálló az adott állítás. A helyesen megítélt állítások után jár pont.

Az igaz-hamis állításos feladatok esetében a vizsgázónak meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamisat szakmailag indokolni kell.

Az érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 3:2 arányban a tesztjellegű feladatok és a rövid válaszokat igénylő feladatok megoldásával érhető el. A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

A 15-25 feladatból álló tesztjellegű feladatok és az 5-10 feladatból álló, rövid választ igénylő feladatok témakörei:

- nemzetközi cirkusztörténet,
- magyar cirkusztörténet,
- szakmai nyelv, cirkuszi eszközök, mozgásanyag szak kifejezései,
- szakágak mozgásanyaga.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladatának kifejtésével ad számot a tudásáról. A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

Témakörök:

- „A” feladat:

- Cirkuszelmélet:

- akrobata szak jellemzői,
- légtornász szak jellemzői,
- zsonglőr szak jellemzői,
- egyensúlyozó szak jellemzői,
- bohóc szak jellemzői.

- Cirkuszi elemek mozgásanyaga:

- szakágak mozgásanyaga,

- Cirkuszi körülmények.

- Cirkuszi mozgáselemek.

- Technikai feltételek.

- „B” feladat:

- Társzművészetek mozgásanyaga:

- tánc,
- színpadi mozgás,
- pantomim.

- Szakmai tevékenység.

- Üzleti tevékenység.

- Egészséges életmód.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 35 illetve 15 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos előadásmód.	3 pont	2 pont	5 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete magyarázása, összefüggések értelmezése	29 pont	11 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	3 pont	2 pont	5 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	35 pont	15 pont	50 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Feladatlap		Egy „A” és „B” feladatot tartalmazó tétel kifejtése
Teszt-jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
50 pont	50 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatok egy feladatlapra kerülnek összeállításra.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Tartalmi szerkezet:

Az érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám fele-fele arányban a teszt-jellegű feladatok és a rövid válaszokat igénylő feladatok megoldásával érhető el. A központi írásbeli feladatlap feladatainak összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

A 10-15 feladatból álló teszt jellegű feladatok és a 10-15 feladatból álló, rövid választ igénylő feladatok témakörei:

- Nemzetközi cirkusztörténet,
- Magyar cirkusztörténet,
- Szakágak története,
- Szakmai nyelv, cirkuszi eszközök, mozgásanyag szakkifejezései,
- Szakágak mozgásanyaga,
- Szakágak kapcsolatai.

A rövid választ igénylő feladatok esetenként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató kötelező előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázó az érettségi vizsgán a központilag összeállított tételsorokból kihúzott tétel „A” és „B” feladtának kifejtésével ad számot a tudásáról. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli tételsor 20-25 tételből áll, évente cserélni kell a tételek 20-25%-át.

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

A két feladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl. Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik feladatban kérdezhetők).

A szóbeli vizsga témakörei:

Témakörök:

„A” feladat:

- Cirkuszelmélet
 - Akrobata szak jellemzői,
 - Légtornász szak jellemzői,
 - Zsonglőr szak jellemzői,
 - Egyensúlyozó szak jellemzői,
 - Bohóc szak jellemzői,
 - A cirkusz dramaturgiája, társzművészeti kapcsolatok.
- Cirkuszi elemek mozgásanyaga
 - Szakágak mozgásanyaga,
 - Szakágak kapcsolatai.
- Cirkuszi körülmények.
- Szakmai tevékenység.
- Üzleti tevékenység.
- Egészséges életmód.
- Cirkuszi mozgáselemek.
- Művészi előadásmód.
- Technikai feltételek.

„B” feladat:

- Társzművészetek mozgásanyaga
 - Dramaturgia,

- Tánc,
- Színhátság,
- Színpadi mozgás,
- Pantomim.
- Zeneelmélet
 - Zeneelméleti alapismeretek,
 - Zenei dramaturgia.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 25 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell. Az egyes részpontoszámok legfeljebb 5-6 pontot érnek.

A szóbeli felelet értékelése az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszám		
	„A” feladat	„B” feladat	Összesen
Feladat megértése, a lényeg kiemelése, megfelelően felépített, világos előadásmód.	2 pont	2 pont	4 pont
Tartalmi összetevők: alapfogalmak ismerete, definiálása, tények, jelenségek, folyamatok ismerete magyarázása, összefüggések értelmezése	20 pont	20 pont	40 pont
Szaknyelv alkalmazása.	3 pont	3 pont	6 pont
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25 pont	25 pont	50 pont